BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
30 I
11

Sc.a 2.da Ord. IV. N.o 14.

XLVII. O. 5.

Dolce

Digitized by Google

Con [illegible] Jose de ocaña

Digitized by Google

8. 30 I 11

R. P.
MATTHAEI DE MOYA
SOCIETATIS IESV.

IN COMPLVTENSI COLLEGIO,
quondam ſacræ Theologiæ Scholaſticæ, & inde in Imperiali Matritenſi pro Scholis Regalibus, facultatis Moralis Primarij Profeſſoris,& Toletani Archiepiſcopatus Synodalis Examinatoris.

SELECTÆ QVÆSTIONES EX PRÆCIPVIS THEOLOGIÆ Moralis Tractatibus.

DE OPINIONE PROBABILI. DE RELIGIONE. De Pœnitentia. De alijs Sacramentis. De Cenſuris. Et ex alijs Miſcellaneæ.

AD ILLVSTRISSIMVM ET REVERENDISSIMVM pariter, ac litteratiſsimum Dominum Doctorem, D. Dionyſium Perez de Eſcoboſa, in cauſis olim adverſus Perdueles fidei, Hiſpalis, & Murtiæ, integerrimum Vindicem, Quæſitoremquè Apoſtolicum Delegatum Glandomyrenſis poſtmodum, tandem Sarabricenſis Eccleſiæ Meritiſsimum Antiſtitem, Regis Caroli Secundi à Conſilijs, &c.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CVM PRIVILEGIO.

Matriti, Ex TYPOGRAPHIA REGIA,

Anno M.DC.LXXI

Pro Bibliotheca Conv. S. M. S. M. 1679.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO pariter, ac litteratiſsimo Domino Doctori. Domino Dionyſio Perez de Eſcoboſa, in cauſis olim aduerſus Perdueles fidei, Hiſpalis, & Murtiæ; integerrimo Vindici, Quæſitorique Apoſtolico Delegato. Glandomyrenſis poſtmodum, & nunc Sarabricenſis Eccleſiæ Meritiſsimo Antiſtiti, Regis Conſiliario, &c.

MEVS hic tibi ſiſtitur liber, Illuſtriſsime Dynaſtes, tanquam Cliens patrono, vt cauſa ſpectatiſsimo Iudici, vt mendicus munificentiſsimo largitori, vt vernula hero, vt obæratus ampliſsimo Mecœnati. Appellaui meum, quem caligine deliteſcentem tua benignitas, vt videat lucem, requirit. Iacebat vt meus, vſque dum tui luminis mutuatus ſplendorem veluti ſpiritum hauriret, & vitam. Effudi rudem, vt fingas; incomptum, vt comas; iacentem, vt erigas; elanguem, vt ſoſpites: nec meus iam, ſed tuus dici merito poſsit, qui à me inanibus tantùm lineamentorum vmbris donatus, de tuo gremio, (vti de ſummo iubare) pulcher, elegans, faſtigiatus aſſurgat, & viuidus. Meum dixi, vt potiori iure vendices tuum, qui te nil habere putas, niſi quod dederis. Meus igitur quantulus eſt hic labor, ſi à te prodiret, in pauperes exvndaret, nec tuus iam, ſed pauperum diceretur. Æquum ergo eſt, vt ex meo pauperculi penu repetas, quæ ſint tua; qui te tuaquè omnia pauperibus erogaſti. Meum dixi, vt qui omnino ſim tuus. Meum dixi, vt quod nequirem munere repēderem nomine, hoſque meos de te benemerendi conatus, dicendi arte, fallerem; quos rebus geſtis, quin de tuo accipiat, nulla virtus explebit. Litem tandem dirimat liber ipſe, qui transfuga meus in tuam ambit recipi clientelam, vt facto ipſo ſe vocitet, *tuus*, dum à labore fugit audire, *meus*. Nec ibo inficias, aleam ita ſubijſſe potiorem, bonoquè adſpirante genio, eiuſmodi delectum inſtituiſſe, vt te patrono ea gauderet ſorte, quam natalium ius negauerat apud patrem.

Quantum ergo ex tuo patrocinio authoritatis, & nominis huic

operi acceſcat, vnus ille, qui te, tuaſquè dotes habuerit exploratas, affatim iudex eſto. Erraui fateor, legem praſcripſi arduam, & inacceſſam. Quis enim tuarum laudum momēta ſummus quamuis ſtudio perpendet? Quis vaſtiſsimum virtutum Oceanum, nòn dicam bolide pertentauit, ſed nec primoribus deguſtauit labellis? Evolvat Hiſpalis quantopere, Eminentiſsimo Archipræſule Spinula, Vicarias ipſius gerens Eccleſiaſticam promoueris diſciplinam, vitia detriveris, amaueris æquitatem, cōceptam de te ſpem, apud nimis religioſum Principem, quam candidè ſuſtinueris, longèquè ſuperaueris Haud prætereat vrbs eadem tuum pro religione tuenda tyrocinium, cum in ſacrum ibidem tribunal cooptatus, advocati, acerrimiquè vindicis partes obieris, cruentum hæreſi bellum intuleris, vniuerſam impietatem eliminaueris, ſartam tectam Chriſtianam veritatem aſſerueris. Nec Mentalia (vulgò Murtia) ſubticeat qualem ad ſacrum fidei Senatum adlectus, in tanto munere exequendo te geſſeris, quā nullo negotio tricas diſsidentium exſolueris, quàm cordate ius dixeris, quam eximia, vſque admiraculum, Cæſarei iuris, Pontificijquè peritia; doctiſsimorum etiam animos in tui admirationem abſtuleris. Clamitet Glandomyrenſis primæua tibi ſponſa, buccinet Sarabricenſis, quæ modo te Paſtorem reueretur Eccleſia, excelſum animum aduerſus ſacta demiſſum, aduerſus prophana ſurrectum, ſibi pauperem, pauperibus diuitem, comem maieſtatem, qua bonos allicis, improbos terrahis, afflictos erigis in ſpem, ac vitā.

Omnia hæc, licet maxima, minora profecto ſunt virtute, ac magnitudine tua: vnde compertum habeo æquum eis numquam poſſe contingere æſtimatorem. Minax tamen hæc moles, inacceſſus tuarum virtutum ſcopulus non mihi invidiā ni debet conflare, ſed veniam, quæ audaciæ, & temeritatis opinione me exoneret, cùm ex plurimis, pauca tua rudi contendi perſtringere penicillo, quamuis aliquanto magnitudinis detrimento, nullo tamen diſpendio veritatis. At vereor in ſilentio mendacium, cùm in veritatem idem ferè ſit ſolœciſmus, & ſilenda dicere, ac dicenda tacere: nec remiſſa ſecius, quam prætervolantia tela ſcopum non colliment. Hic tamen non deſpero te mihi & patronum, & mitiſsimum iudicem adfuturum, qui ingraueſcenti huic veritatis vulneri, modeſtiæ tuæ pharmaco medearis, qui tibi parcitatem meam imputes, & in meo

cri-

crimine tibi ignoſcas: tibi,inquam, cui religionem propriæ laudes inijciunt.

Strictim attigi, quibus ſis perfunctus honoribus, quæ munera obieris. Honores? Munera? Imò labores, officia, quibus exhauſtis interdum, vel præſtitis, Regias vrbes, præcipuos Hiſpaniæ Tractus demerueris. Duplici omnino, & iudiciali, & Paſtoricia es poteſtate initiatus. Hæ tibi præcipuæ artes fuere: in eis ita integritatem iudicis temperaſti, clementia Paſtoris; vt numquam non mulcendo æquitatis, & iudicando ſemper miſericordiæ memineris. O numinis proprium inuentum! Stadium fæliciter ſtudiorum emenſum, factumquè ſcientiarum omnium ex optimis quibuſcumque litteris encyclopediam, te ſuum militem diuina exornauit Pallas, ac omnium diſciplinarum inſulis inſtructum, cæleſtibus iam armis communiuit. Induit tibi pro torace iuſtitiam, & pro caſide certum iudicium induxit, vt in campum adverſus vitiorum agmina invictus antagoniſta prodires. Nec iuſtitiæ te depereunti, externum hoc armorum ſubſidium exhibere fuit ſatis: Nam vbi primùm Aſtræa illa, quæ ſordentes terras ob invlta flagitia reliquerat, te ſubſellia præmentem inſpexit, hilari ſtatim fronte tuis finibus eſt illapſa, ibiquè vt in molli gleua ætherea virtutum condidit ſemina, vberrimos in dies fructus paritura: manus quoque diuina ſua tanto muneri ſupellectile inſtruxit; ſtateram læuæ, dextræ gladium inſeruit, vt non iuſtus modo, quin viuos etiam ipſius iuſtitiæ vultus, ſpiritu, ore, ac habitu ad vnguem referre ſis viſus.

Quod monſtrum auderet in pugilem ſic armatum, niſi ſenſu exutum, vitamquè pertæſſum? Quænam de auernis latebris, acta diris, erumperet fera, quæ Herculeos tecum non formidaret amplexus? vel altius ſpem tanti certaminis figeret, quam tuæ gloriæ, ſuæ potiùs, adſcribere, ſi, vt eſt fatale, ſuccumbat? Nullum tibi æquitatis Alcidi periculum facesſit effrænata habendi libido, immanis illa auri ſacra fames, quæ veluti Mænalaica aeripes cerua aureis impetit cornibus, & vt peruigil draco Heſperidum pomis laceſsit obrizis. Noſti equidem, & expertus es, quod beatitudo ſumma ſit inopia cupiditatum. Ille prædiues, qui deſiderat nihil. Capax animus virtutum diuitijs opplendus; læta alacris mens conſcia recti. Hoc tu ſeuerioris philoſophiæ tinctus oraculo voces illas Pithij conſulentis Philippo.

Tela adhibe in bellis argentea, & omnia vinces.

oſtendiſti mendaces: nil enim aurum ius, vel roboris in te habuit, qui ea contentus es mediocritate, quam nec modeſtia reſpuere, nec integritas conſueuerit auerſari. Vnde nullum tibi iam certamen extimeſcendum, qui tot in vna (Ceu Hercules Hydras) pullulantes iugulas cupiditates. Qui ſtrenuè adeò

Scelerum matrem, quæ ſemper habendo
Plus ſitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudis auaritiam.

Qui ad maiora natus non dignitates ambis, ſed te ipſæ ambiunt, religioſum Herculem, à quo cum auaritia eius etiam

Fœdiſsima nutrix
Ambitio, quæ veſtibulis, foribuſquè potentum,
Excubat, & pretijs commertia poſcit honorum,
Pulſa ſimul.

Quàm pulchrè integritas reſonat tua Ciceronis illud plenum deſiderij ſuſpirium Catonem percupientis æmulari, cum aiebat. O te fælicem, M. Porci, à quo rem improbam petere nemo audet! Nec enim feritate terreris, aut expectatione perliceris, vt vel metus, vel ſpes à te cum iure valeat extorquere pugnantia; ſed illibatus, integer, non minis tantum, verum blanditijs, precibus, rimas omnes occluſeris.

His monſtrorum conculcatis horroribus, quid cætera percenſere opus eſt? Sed quæ tibi inſtructæ acies ad teterrima adeò oſtenta deuincenda opem præſtitere? virtutes. Quæ arma? quæ vires? qui ſpiritus diuinitus tibi ad tot victorias ſuffecti? virtutes. Quæ ex tot triumphis exuviæ? quæ ſpolia in trophæum reportata? Non alia profectò quàm virtutes, & quæ ex virtutibus fama diffunditur. Quæ tantis demum manent famæ præconia virtutibus?

Quæ nec ventura ſilebunt
Luſtra, nec ignota rapiet ſub nube vetuſtas.

Conſulto igitur tuarum virtutum facinora, ſupervacaneum duxi, edere ſingillatim, vt quæ nulla olim ætas conticeſcet, & ab eo tantum cupiant ſciri, à quo ambiant coronari.

Inter eas tamen præclaras tuarum virtutum dotes, longè illa benignitas, & quaſi innatus tibi erga litterarũ ſtudioſos, ſeſe amor

ex-

extollit, vt ad hanc vnam videatur te natura genuiſſe, exercuiſſe genius, fortuna ſeruaſſe. Plura hic de peculiari tua in me animi pronenſione, & fauoribus, gratus animus non inepte ad tutandam ſpem producere poterat; ſed iniucundum tibi auſpicor fore, ſi ea ſenſibus tuis obijciam, quæ obliueſceris, quam facis, beneficentius. Et ſi verum fatear, ſatis mihi, & hiſce laboribus conſultum, præſtantique compenſatos præmio iudicabo, ſi meus hic, politis tuis, & limatis auribus, ſe probauerit liber. In eo quantumcumque eſt, quod præſtiti, quod ſentio quam ſit exiguum, id omne tuæ in primis, Illuſtriſsime Antiſtes, & eruditorum ſpongiæ permitto. Tibique ex Eccleſiæ bono, & ſtudiorum votis id vnum deprecor, vt olim adſcribendus cœleſtibus, quos merito augebis, tandiù ſuperſtes agas, quandiù

Iliacos æquare ſenes, aut vincere poſsis.

Illuſtriſsimæ tuæ

Addictiſsimus Capellanus

Matthæus de Moya.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO.

AB ineunte licet ætate, moralibus diſciplinis enixe deditus, has tamen lucubrationes prælo committere, adhuc hærebam, aſsidua lectione edoctus nullam ferè in Ethica quæſtionem extricandam occurrere, nullam ex eius principijs conſecutionem eruendam, quam fœcundiora aliorum ingenia non præoccupauerint. Cæterùm cum Doctores in hoc florentiſsimo ſæculo, in extrema declinaſſe animaduerterem, alios in laxiora ſæpè, alios in ſtrictiora ſemper: indeque conſcientiæ habenas, aut plus iuſto laxandas aut nimium comprimendas. Vt vtrumque vitium fugerem, & nonnullos ſcriptores de Eccleſia benemeritos, à laxonum, & nouatorum infami nota ab aliquibus malignè, vel ignoranter invita vindicarem, mediam ſtatui carpere viam, & ſelectiores diſputationes, quæ aliarum baſis, & fundamenta ſint, in faſciculum colligere, gratius meo Lectori ſic facturum ratus, quam ſi apud alios tritis, & paſsim obuijs, paginas replerem, foliaque magis, quam fructus propinarem. Vtque haud leui hoc officio, arctius mihi te obſtringerem, authores ferè omnes hinc inde concertantes, in prolixis voluminibus ſparſos, eorum fideliter excerptis verbis, in vnum coegi, vt meum ſingulis veritatis ſcopum propinquius attingentibus, calculum maturius adiungerem, & in vnaquaque controuerſia, quid tenendum, pro tenuitate mei iudicij, definerem. Quæ vt æqui bonique conſulas, in memoriam reuocare libuit, Principis eloquentiæ ſententiam, ex libro Rhetor. *cap.* 1. excerptam. Cuius veſtigijs in Ethicis tradendis inſtitiſſe, vitio non vertes. * Vt artem, inquit, dicendi præſcriberemus, omnibus vnum in locum coactis ſcriptoribus, quod quiſque commodiſsimè præcipere videbatur, excerpſimus; & ex varijs ingenijs excellentiſsima quæque libauimus. Ex his enim, qui nomine, & memoria digni ſunt, nec nil optimè, neque omnia præclariſsimè quiſquam dicere, nobis videbatur. Quapropter ſtultitia nobis viſa eſt, aut à benè inuentis alicuius recedere, ſi quo in vitio eius offenderemus: aut ad vitia quoque eius accedere, cuius aliquo bono præcepto duceremur. (attende) Quod ſi in cæteris quoque ſtudijs, à multis eligere homines commodiſsimum quodque, quam ſeſe vni alicui certo vellent addicere, minus in arrogantiam offenderent, non tantopere in vitijs perſeuerarent, aliquo ex inſcitia leuius laborarent.* Sic Cicero rethoricatur, ſic & ego theologizare decreui. Quamuis enim omnes, qui præceſſerunt Scriptores tanti vbique faciam, vt eorum ſententias venerabundus ſuſpiciam, nulli tamen alicui certo me addicere volui, ſed ab alijs benè inuenta ita ſuſcipere, vt ſi quæ minus vera deprehenderim, modeſtè deſerere, vel explodere quiuerim, memor conſilij Philoſophi Cordubenſis, *lib. de vita beata, cap.* 1. *Nil ergo, inquit, magis præſtandum eſt, quam ne pecorum ritu, ſequamur antecedentium gregem, pergentes non quò eundum eſt, ſed quà itur. Atqui nulla res nos maioribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur, optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt. Quorum exempla multa ſunt. Neque ad rationem, ſed ad ſimilitudinem viuimus. Inde iſta tanta coaceruatio aliorum ſupra alios ruentium. Nocet enim applicari antecedentibus: & dum vnuſquiſque mavult credere, quam iudicare, nunquam de vita iudicatur, ſemper creditur. Verſatque nos, & præcipitat traditus per manus error, alieniſque perimus exemplis. Sanabimur, ſi modo ſeparemur à cœtu.* Hactenus Seneca.

Omnium igitur opiniones in re controuerſa referens, nec laxioribus collato ſtudio adhærebo, ne ad rumorem componi, & ad ſimilitudinem potius quàm ad rationem ſcribere videar: Nec ſtrictioribus, ex induſtria me addicam, vt vel ſic minus in arrogantiam offendam, & aliquo ex inſcitia leuius laborem: ſed quas veritati conformiores iudicauerim, ſiue pro lege, ſiue pro libertate pugnantes, prout Doctoris munere adſtringor, eligam ſemper. Quid quæque veri habeat diligenter inquiram; & nulli parcens labori inuentum docilis proſequar.*Sin autem (vt cum Cicerone mea vota expromam) temere aliquid alicuius præteriſſe, aut non ſatis eleganter ſequuti videbimur, docti ab aliquo facilè, & libenter ſententiam mutabimus. Non enim parum cognoſſe, ſed in parum cognito, ſtultè & diu perſeuerare, turpe eſt: propterea quod alterum communi hominum infirmitati, alterum ſingulari vniuſcuiuſque vitio eſt attributum.*

Ne autem plagiarius habeat, Lectorem monitum velim, nonnulla me ex opuſculo

Ama-

Amadæi Guimenij, & ex eiuſdem ſupplici libello ad Emin. Cardinales, in has lucubrationes coactum deriuaſſe. Sed tamen neceſſarium prudentiores duxerunt, vt cuiuſdam Neotherici Scriptoris calumnias omninò multas diluerem, in fumumque & vmbras abire facerem, quæ contra Amadæi Guimenij, in opinionibus reſtituendis, fidelitatem ſtylum exerens, declamatoremque agens paſſim iactat.

Anno igitur 1665. abortus eſt liber Pontificio fulmine in vtero percuſſus ab Alex. VII. in Bulla *Cum ad aures*, edita die 26. Iunij, eiuſdem anni. In quo eius Author Vincentius Baro, (quem cæteri Baronum, ipſe vero Baronium æquiuocè conuertit) effræni licentia, opiniones omnes, quas ex varijs Authoribus fideliter excerptas, iuſtæ defenſionis cauſa, Amadæus traduxerat, ipſimet per ſummam calumniam affingit. Inſuper Doctorum verba conſulto præteriens, vt infidelis citationis illum incuſet, in contrarium ſenſum detorquet, aut alia à ſe confic̃ta ſuperaddit, & non rarò authoribus inſalutatis, eorum verba intrepidè negat, omnemque in Amadæum lapidem mouet. Sed infœlici extu; quia nullum in toto opere emiſit (mirabile dictu) qui in fundibularij caput, obliquo ictu, non ceciderit. Et vt ex vno crimine omnia diſcas, (quod omnem admirationem ſupetat) doctiſsimi, & Religioſiſsimi viri R. P. Fr. Luiſij de Valentia, cenſoris Opuſculi Amadæi, elogium & ſubſcriptionem callide eleuare molitur, & his non quieſcens, nec inter viuos illum vnquam deguiſſe perſuadere tentat. Quibus ſtupefactus Amadæus, in ſupplici libello ad Eminentiſsimos Cardinales, in hæc verba prorrupit.* Aliqualem ego, etſi præteritam, Baronio excuſationem meditabar, vt à temeritatis nota eius auſum eximerem, quod in quæſtione facti ſic ſcripſerit, quaſi ad nullius viri docti oculos, nec aures, eius opus perventurum eſſet, ſed ſolum apud imperitos, & ignaros euoluendum, qui iuxta ipſius dicteriorum, calumniarum, & conuitiorum colluuiem, cauſæ iuſtitiam metientes, in Amadæum concitarentur. Sed iam neque apud iſtos Baronium fidem vllam facturum video, poſtquam illum inveni ſerio negantem in vniuerſo extitiſſe Reuerendiſsimum P. Fr. Luiſium de Valentia, ex Capuccinorum Ordine, virum grauiſsimum, & in Hiſpania, præcipuè in Regnis Valentiæ, & Murtiæ, doctrina, prudentia, & religione notiſsimum, qui ex præſcripto Vicarij Generalis Archiepiſcopi Valentini, Amadæi Opuſculum anno 1660. ad prælum Valentiæ approbauit: vt in fronte operis præmittitur, his verbis. *Approbatio admodum R. P. Fr. Luiſij à Valentia, Miniſtri Prouincialis ſemel, & iterum Ordinis Fratrum Minorum Franciſcianorum Capuccinorum Prouinciæ Sanguinis Chriſti, in Regnis Valentiæ, & Murciæ, Sacræ Theologiæ Anteceſſoris, ac Lectoris iubilati, & apud Fidei Iudices ſacros in vtriuſque Coronæ Senatibus, Conſiliarij Qualificatoris.* Huius ergo tanti viri, (qui hoc anno 1666. paucis abhinc menſibus, plenus meritis natale ſolum cum cœleſti ſolio commutauit) non ſolum memoriam abolere, ſed nec inter viuos vnquam extitiſſe, Baronius ſuadere tentauit. Imò parum id cenſens, nec Capuccinorum Prouinciam ſanguinis Chriſti, in vniuerſo ordine eſſe, nec fuiſſe, teſtari, & comprobare auſus eſt (pag. 267. primæ editionis, *diſp. 2. ſect. 5. art. vnico*) *Plures*, inquit, *ſuſpicabantur commentitium eſſe illud Capuccini elogium, & fraude Authoris ingeſtum ſuo opuſculo. Ea opinione nil verius probant Capuccinorum querimoniæ iuſtiſsimæ, & Præpoſiti Capuccinorum Generalis omni exceptione maius teſtimonium, cui cum ſui Ordinis res omnes ſint notiſsimæ, nec Prouincialium, aut celebriorum virorum nomen illum lateat, vt ab vno illuſtri Capuccino accepi; ſancte iurauit, nullam extare hoc nomine ſanguinis Chriſti ſui Ordinis Prouinciam, nec vllum cognomento Luiſium à Valentia Exprouincialem.* Sic ludit Baronius; iſtoque emendicato R. P. Generalis Capuccinorum verè commentitio teſtimonio, armis ac nomine loricatus, inſidioſa arte, in vltimam Amadæi ſtragem molitus eſt. Sed dum primum hæc fabella ad Hiſpanorum aures pervenit (vt præſagus Amadæus prædixerat) non ſolum Doctores omnes, & Religioſi viri Vniuerſitatis Valentinæ, ſed vtriuſque Senatus Regnorum Valentiæ, & Murtiæ Domini Inquiſitores, tam ingens commentum ex vnius hominis cerebello prodire potuiſſe, obſtupuerunt: & debitis inde præconijs, fidem Baronianam, vt in prouerbium abiret, commendarunt. Quæ non paucis ſtomachum mouit, & ad tanti ſceleris pœnam, calamum non cohibendum, ſed ſtylum exerendum iudicarunt. Verum hanc Baronij criminationem opus non eſt aliter retundere, quam mutuatis Tertuliani verbis ex capite ſexto in Valentinianos. *Si ridebitur*, inquit, *materijs ipſis ſatisfiet. Multa ſunt ſic digna reuinci, ne grauitate adorentur. Congruit, & veritati, ridere, quia lætans: de æmulis ſuis ludere, quia ſecura, &c. vbicumque dignus riſus, officium eſt.*

Digitized by Google

Nihilominus tamen, quia Vincentius Baronius iterato luci dedit eiuſmodi librum, cui titulus *Manuductionis ad Theologiam moralem pars altera, &c.* authoritate Apoſtolica in præcita Bulla *Cum ad aures*, prima luce nondum potitum, ſed præla fatigantem, prohibitum, ſub pœna excommunicationis ipſofacto incurrendæ, contra legentes, aut penes ſe retinentes, aut locorum Ordinarijs, aut hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus non conſignantes: ideò ab aliquibus quæſtionibus in hoc opus deriuandis, iuſtæ defenſionis cauſa, abſtinere nequibo: tum etiã ne Tyrones nonnulli, vt audio, in ſuo errore perſiſtãt, non percallentes ſcopum Amadæi non fuiſſe de opinionibus, quas refert, iudicium ferre, ſed eas authoribus reſtituere. Tametſi in quarta editione Matritenſi, diſſonantia ductus plures reprobauerit, pluresque graui cenſura notaſſet, (vt in ſupplici libello teſtatur) ſi Tribunalium fidei iudicium de ipſis ferendum non ſperaſſet, contentus in prologo prædixiſſe, *illas ſe referre, non vt probabiles, ſed vt Anonymi non ſimplex inde innoteſcat animus, qui non eas vt debuiſſet; ſed quæ vnius, vel alterius Ieſuitæ, etſi inter alios communes, in cenſuram vocauit.*

Ex quibus apertè intelligitur, non Authorum quotumlibet patrocinium Amadæum ſuſcepiſſe, ſed vnius, vel alterius ex Ieſuitis, vt ab impoſturis Anonymi, & Gregorij Eſclapes eius pediſequi, ſtrenuè vindicaret. Et quaſdam tantùm opiniones, quas vitiligatores iſti ad inuidiam vniuerſæ Societati conciliandam, vt temerarias, ſcandaloſas, & erroneas traduxerant, ab hac fœdiſsima nota luculenter purgaret; vndè in coronide ſui operis cõcludit, dicẽs: *Quomodo ſcãdaloſæ, & erroneæ? Vbi ſcandalũ? Vbi error.* A quibus nõ exemit propoſitiones per ſummã calumniam Ieſuitis affixas, neque alias ex varijs Authoribus iure defenſionis excerptas, & traductas. Hunc autem fuiſſe Opuſculi ſcopum, & exitum, ſatis comprobat præfatio Amadæi ad Lectorem, & rigoroſum libri examen, authoritate Apoſtolica, viris doctiſsimis commiſſum. Quo diligenter præmiſſo, anno 1665. & 1666. Summus Pontifex Alexander VII. inter quadraginta & quinque propoſitiones ex varijs Authoribus, quas vt ſcandaloſas damnauit, & prohibuit, vnam ſuper viginti, ex præfato opuſculo eas referẽte, deprompſit. Quarum vix vna Ieſuitam patronum agnouerat, vt conſtat ex ipſo, vbi ſuis reſtituuntur Authoribus; & ex ſupplici eiuſdem Amadæi libello ad Eminent. Cardinales, & Sacræ Congregationis Indicis integerrimos iudices, nouam opuſculi editionem ab ipſis recens confixi, exorantis, vt opinionibus, quas ex alijs refert, ſuum omnibus, provt deſideratur, (ne indocti in aliqua offendãt) iudicium adiungat. Et niſi mea me fallit ſpes, res pro votis ſuccedet, & fæliciori exitu. Quia nec, ſine Dario, clarus Alexander. Interim verò, dum opus prælo paratur, ex quæſtionibus, quas Amadæus hiſtoricè tantùm, provt ad ſuam cauſam agebat, tetigit, in has diſputationes, eas ſolum deriuabo, vel in compendium redactas attingam, quæ veneno ſo morſui paratum antidotum exigunt. *Ne* (vt ait Cyprianus lib. vni ad Demetr.) *diffidentia eſſe incipiat, quod tacemus, & dum criminationes falſas contemnimus refutare, videamur crimen agnoſcere.* VALE.

Formalia Authorum verba, duplici aſteriſco, * * continentur.

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS SOCIETATIS Ieſu in Prouincia Toletana.

GEneſius de la Puente, Societatis Ieſu in Prouincia Toletana Præpoſitus Prouincialis, poteſtate ad id mihi facta à Reuerendo admodum Patre noſtro Paulo de Oliua Præpoſito Generali, facultatem facio, vt liber inſcriptus *Selectæ Quæſtiones ex præcipuis Theologiæ Moralis Tractatibus*, P. Matthæi de Moya noſtræ Societatis Theologi, & eiuſdem Societatis grauium, Doctorumque hominum iudicio approbatus, Typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Matriti in noſtro Imperiali Collegio, die 3. Maij anno Domini 1669.

Geneſius de la Puente.

CEN.

CENSVRA REVERENDISSIMI PATRIS Ioannis Antonij Velazquez Societatis Ieſu, in Caſtellana Prouincia ſemel, & iterum Prouincialis: & in Regio Salmanticenſi Collegio quondam ſacrarum litterarum interpretis, & nunc pro cœtu Immaculatæ Conceptionis B. Virginis à Rege Philippo Quarto, & à Carolo Secundo deputati.

LIBRVM, cui titulus *Selectæ quæſtiones ex præcipuis Theologiæ moralis tractatibus Authore R.P. Matthæo de Moya Societatis IESV, olim in Collegio Complutenſi Sacræ Theologiæ Scholaſticæ Profeſſore*, ex commiſsione D. D. Don Franciſco Forteza, Toletanæ Diœceſis Vicario Generali, cui id iuris eſt, ad cenſendum traditum accuratè legi, & attentè perwolvi, eúmque digniſsimum cenſeo, qui publicam lucem aſpiciat; cum nihil orthodoxæ fidei, nihil bonorum morum integritati contrarium contineat; quinimò ſit ex optimorum Doctorum placitis, veluti ex varijs floribus texta corona pulcherrima ſpirans per quam ſuauiter, & ſalubriter ad veram, ſolidamque moralis doctrinæ cognitionem, & accuratam difficilium difficultatum ad praxim ſpectantium ſolutionem: præſertim verò illud hoc in opere maximè laudandum cenſeo, quod cum hodierna tempeſtate valdè ſit anceps, morales diſſertationes pro dignitate conſcribere, tum quod ea de re, *libros ſcribendi nullus ſit finis*; tum vel maximè quod dimicent, plerumque ex vtraque acie Scriptores; dum alij actum agentes communia, & vetera tranſcribunt, quin aliquid de ſuo addant; alij è contra noua, & cruda nullo Doctore, aut ductore præuio velint obtrudere, de quibus dixiſſe videtur Hyppocrates: *Præceps, & labi facilis eſt nimia ſui confidentia*: poſsimuſque illis aptare, quod Comicus de novis ſui ævi comœdijs cum novis noſtri temporis nummis compoſitis, quibus minus pondus, & incertus valor eſt, opportunè dicebat *Hyppocrates.* *Plautus in Caſinâ.*

> *Nam nunc novæ, quæ prodeunt comediæ*
> *Multò nequiores ſunt, quam nummi noui.*

Auctor quidem inter hos ſcopulos ſecurè incedat: exprimens illud Quintiliani monitum, *vt noua communiter; communia nouiter dicantur*: nam cum vna ex parte vetera, & communia tangit (vt eſt in omnigenæ doctrinæ ſcientiſsimus, & in libris moralibus verſatiſsimus.)

> *Vno ſe pectore cuncta vetuſtas*
> *Condidit, & maior collectis viribus exit.* *Claudian. de Manlij Conſulatu.*

Maius ſiquidem pondus; lucidiorem claritatem, & maiores, ſeu valentiores vires ab ipſius ingenio, & explicandi facilitate accipiunt, vti ſcribam doctum in Regno cœlorum monebat Vincentius Lyrinenſis, *O Sacerdos! O tractator! O Doctor! ſi te diuinum munus idoneum fecerit ingenio, exercitatione; doctrina, i, eſto ſpiritualis tabernaculi Beſeleel pretioſas diuini dogmatis gemmas exculpe, fideliter coapta, adorna ſapienter, adijce ſplendorem, gratiam, venuſtatem: intelligatur te exponente illuſtriùs, quod ante obſcuriùs credebatur: Per te poſteritas intellectum gratuletur, quod anteà vetuſtas non intellectum venerabatur.* Sed enim cum alia ex parte, novum aliquid ingenium eius parturit, & ex propria pharetra depromit, ſic ſe omninò gerit, vt eidem Vincentio adhæreat ibidem ſubijcienti: *Eadem tamen, quæ didiciſti doce, vt cum dicas nouè, non dicas noua*: eam nimirum rationum firmitatem, & ſimilium ex alijs Doctorum placitis ratiocinationum ſoliditatem, ſuis opinionibus ingerens, vt velut altis radicibus innixæ ſubſiſtant: Iam verò ſi aliqui nonnulla ex his ſub luce maligna aliquando eſſe voluerint; pro Auctore ſtabit illud ſeptimæ Synodi. *Fuit apud nos quoddam prælium ſine ferro, dum ſermones iaciunt, & iaciuntur, ſed triumphale habemus trophæum, veritatem, quæ non vincitur.* Ergo in vſum,

Vincent. Lyrinenſ. Adverſus prophanas hæreſum nouitates, cap. 27.

Septima Synodus; actione 3.

vſum,& fructum plurimorum, quam primum liber iſte publicè appareat. Sic enim Caſsiodori verbis cenſeo: *Neque enim fieri poterat, vt quem tantus Auctor, familis tanta produxerat, ſententia noſtra in eo corrigendum aliquid inveniret.* Matriti in hoc Imperiali Societatis Ieſu Collegio, die decima Maij, anno 1669.

Caſsiod. lib. 9. ep. 23.

Ioannes Antonius Velazquez.

Licencia del Ordinario.

NOS el Doctor Don Franciſco Forteza, Abad de San Vicente de la Sierra, Dignidad en la Santa Igleſia de Toledo, y Vicario de eſta Villa de Madrid, y ſu Partido, &c. Por la preſente, por lo que à Nos toca, damos licencia, para que ſe pueda imprimir, y vender vn libro, intitulado: *Selecta Quæſtiones, ex præcipuis Theologia moralis Tractatibus*, compueſto por el Padre Matheo de Moya, de la Compañia de Iesvs, atento à que de la cenſura del Padre Iuan Antonio Velazquez, de la miſma Compañia, à quien le remitimos, conſta no contiene coſa contra nueſtra Santa Fè, y buenas coſtumbres. En Madrid à treze de Mayo de mil y ſeiſcientos y ſeſenta y nueue.

Doct. D. Franciſco Forteza.

Por ſu mandado

Iuan Bautiſta Sanz Braue.

APPRO

Digitized by Google

APPROBATIO REVERENDISSIMI PATRIS Magiſtri Fr. Franciſci Antonij de Iſaſi, Regalis Ordinis Redemptorum Beatæ Mariæ de Mercede in Prouincia Caſtellæ Prouincialis, Philippi Quarti, & Caroli Secundi Concionatoris.

Regij Senatus iuſsioni obtemperans ſelectiſsimum hoc opus Reuerendiſsimi P. M. Matthæi de Moya Societatis Ieſu, primi, meritoquè Primarij Profeſſoris, &c. ex præcipuis Moralis Theologiæ Tractatibus excerptum ſedulo inſpexi, eiuſdēquè ſolidiſsima dogmata introſpexi, ex viſceribus ſecurioris doctrinæ deprōpta, planum iter animarum ſaluti parantia. De quibus fas eſt impunè evulgare: *Omne tulit punctum, dum miſcuit vtile dulci*. Sanè auguſtiſsimi Authoris reſolutio (vt cum Plinio *lib. 1. epiſt. 8.* loquar) mihi (imò & omnibus peritis) *pro ratione ſufficit*. Quippè eiuſdem ſuffragium in omni re litteraria, vti ſanctionem plaudent cuncti, amplectūtur Aulici conſeſſus, ſubſequuntur præſtantiores Theologi, omni hæſitatione avulſa. *Nil eſt enim* (fatur idem Plinius epiſt. 22.) *grauius, ſanctius, doctius: Quam peritus ille, & priuati iuris, & publici? Quātum rerum? Quantum exemplorum? Quantum antiquitatis tenet? Nil eſt enim quod diſcere velis, quod ille docere non poſsit*. Cuncta hæc propalat opus hoc, mirabili Synopſi, quæ veraciter retuli, dilucidè continens. Adeò vt præſtantiſsimi Doctoris fœtum ſe ipſum prodeat, ſcientiarumquè patrem, illius fuiſſe genitorem buccinet. *Magna Doctorem noſtrū* (proſequitur ipſe lib. 2. epiſt. 3.) *fama præceſſerat, maior tamen inventus eſt, ſumma namque in eo eſt facultas, copia, vbertas; proœmiatur aptè, narrat apertè, pugnat acriter, colligit optimum, ornat excelſè, poſtremò docet, delectat, adficit*. Annecterem plura tantum virum depingentia. Ne tamen aſſentatoris noxa videar conſputcatus, quæ cunctis patent, licet invitus ſilebo. Igitur quidquid in hoc opere edoctum, reſolutum, opinatum, ſtabilitum, fidei & moribus apprimè conſonum iudico, & firmo. Salvo, &c. in hoc Matritenſi Cœnobio Regalis, Redemptricisquè Familiæ Verbiparæ de Mercede, die 16. Iunij, anno Chriſti 1669. Deſcenſionisquè Virginis Matris ad noſtri inſtituti erectionem 451.

F. Franciſcus Antonius de Iſaſi.

¶¶ Suma

Suma del Priuilegio.

TIene Priuilegio el Padre Matheo de Moya de la Compañia de Ieſus, para imprimir eſte Libro, en todos los Reynos de Caſtilla, por eſpacio de diez años; y para que ninguna otra perſona, ſin poder, ò facultad ſuya, le pueda imprimir, ni vender, ſopena, de que qualquiera que lo contrario hiziere, pierda la impreſsion, è incurra en pena de cinquenta mil marauedis, como mas largamẽte ſe contiene en ſu original, deſpachado en el oficio de Gabriel de Areſti, Eſcriuano de Camara de ſu Mageſtad, à 13. de Iulio de *1669.*

Errata ſic corrige.

IN prologo ad Lectorem, Pag. 5. deguiſſe, lege, degiſſe. Fol. 18. n. 3. hauſto, l. hauſtu. Fol. 20. n. 18. defenſarum, l. defenſaſſe. Fol. 48. n. 54. ponderunt, l. ſpopouderunt. Fol. 54. n. 3. de iuſtitia, l. de iniuſtitia. Fol. 79. n. 2. propoſito, l. propoſitio. Fol. 81. n. 4. etiã, l. tam. Fol. 84. n. 4. iuſtitia, l. iniuſtitia. Fol. 170. n. 3. Minorum, l. Minorem. Fol. 182. n. 4. linea vltima, illum, dele. Fol. 185. n. 5. imperatos, l. imperatis. Fol. 205. n. 16. ſcire, l. ſciri. Folio 210. n. 29. inceſtu, l. inceſtui. Fol. 219. n. 1. id, l. ſed. Fol. 264. n. 20. *poſcere*, dele, & adde *dicere*. Fol. 266. n. 23. perfectionem, l. perfectiorem. Fol. 280. n. 3. incurſo, l. inverſo. Folio 281. Salas, l. Caſalas. Fo. 329. n. 8. in reliquis, l. in reliquos. Fol. 365. anticipati, l. ancipiti. Fol. 387. n. 9. probabi, lege, probari. Ibi, peccato, l. peccatori. Fol. 397. n. 17. quæ, l. qui. Fol. 397. timere, l. temere. Fol. 412. n. 7. in fine, conſtans, l. non conſtans. Fol. 430. n. 12. leui, l. luci. Fol. 433. n. 5. potiebantur, l. potiebamur. Fol. 441. n. 17. tuo, l. ex ſuo. Fol. 487. n. 7. diſpenſationem, l. diſpoſitionem. Fol. 491. n. 19. perſonas, l. ſponſos. Fol. 499. n. 4. eliciendam, l. alliciendam. Fol. 547. n. 8. obligationem, l. obligationon. Fol. 572. n. 20. telem, l. telum. Fol. 576. n. 5. eliuerit, l. elicuerit. Fol. 599. n. 19. ſua re, l. ſuadere.

¶ Eſte Libro intitulado, *Selectà Quæſtiones ex præcipuis Theologia Moralis Tractatibus*, correſponde con ſu original, con eſtas erratas. Madrid, y Iulio 5. de 1670. años.

Lic. D. Franciſco Forero de Torres.

Suma de la Taſſa.

TAſſaron los ſeñores del Conſejo eſte Libro intitulado, *Selecta Quæſtiones ex præcipuis Theologiæ Moralis Tractatibus*, eſcrito por el Padre Matheo de Moya de la Compañia de Ieſus, à ſeis marauedis cada pliego, como conſta de la certificacion, que della diò Gabriel de Areſti, Eſcriuano de Camara de ſu Mageſtad, ſu fecha en Madrid à onze de Iulio de 1670.

INDEX

I N D E X
TRACTATVVM, ET QVÆSTIONVM,
QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

TRACTATVS PRIMVS.
De Opinione probabili.

Quæſtio 1. Quid ſit opinio probabilis? & quæ ad illam requirantur? fol. 1.

Quæſtio 2. De opinione ſpeculatiuè, & practicè probabili, fol. 3.

Quæſtio 3. Vtrùm vnicus grauis Doctor poſsit ſibi opinionem probabilem efficere? fol. 5.

Quæſtio 4. Vtrùm ad probabilitatem extrinſecam opinionis ſufficiat authoritas vnius grauis Doctoris? fol. 7.

Quæſtio 5. Vtrùm ſit obligatio eligendi tutiorem opinionem, etſi minus probabilem? fol. 14.

Quæſtio 6. Vtrùm ſaltem ſit obligatio eligendi tutiorem, ſi probabilior ſit contraria pugnante pro libertate? & quid ſi paris probabilitatis? fol. 26.

Quæſtio 7. Vtrùm Regij Conſiliarij in imponendis tributis, teneantur eligere probabiliorem opinionem? fol. 51.

Quæſtio 8. An ſubditi habentes opinionem probabilem de iniuſtitia tributi, à ſolutionis onere eximantur? folio 54.

Quæſtio 9. Vtrùm liceat opinionem minus tutam eligere circa Sacramenta? folio 57.

TRACTATVS SECVNDVS.
De Religione.

DISPVTATIO PRIMA.
De Voto, & Iuramento.

Quæſtio 1. An votum caſtitatis, vel Religionis emiſſum à valdè procliui in venerem, obliget ad abſtinendum à matrimonio? & quid ſi fragilitas poſt emiſſum votum adueniat? fol. 65.

Quæſtio 2. Vtrùm votum caſtitatis, vel Religionis poſsit aliquando commutari virtute Cruciatæ? fol. 71.

Quæſtio 3. An iuramentum quod non cedit in vtilitatem eius, cui præſtatur, poſsit virtute Cruciatæ commutari? folio 77.

Quæſtio 4. An reſeruato voto, maneat etiam reſeruatum iuramentum? folio 79.

Quæſtio 5. An votum, vel iuramentum de eroganda eleemoſyna alicui pauperi determinato, poſsit poſt eius acceptationem, virtute Bullæ commutari? folio 81.

Quæſtio 6. An quando eſt probabilis opinio, quod taxa alicuius mercis ſit iniuſta, & propterea venditor falſis ponderibus, vel aliàs iniuſtitiam compenſat, poſsit poſteà à iudice interrogatus id totum iure iurando negare, ſubintelligendo ſe iniuſtè non feciſſe? fol. 82.

DISPVTATIO SECVNDA.
De Horis Canonicis.

Quæſtio 1. An qui preces Deo fundit cum propoſito actuali peccàdi mortaliter, nouum orando peccatum committat? & quid ſi voluntariè diſtractus recitet? fol. 89.

Quæſtio 2. Vtrùm Regulares ſatisfaciant præcepto recitandi Horas Canonicas, ſi mentaliter tantùm recitent? fol. 92.

Quæſtio 3. Vtrùm mutatio officij diuini in aliud breuius, v. g. ſi loco officij de Feria, dicatur de Sacramento, vel de Sancto, ſit peccatum mortale? & quid de officio Reſurrectionis? fol. 96.

Quæſtio 4. Vtrùm Penſionarius teneatur ad officium paruum B. Virginis, ſi penſio ad vitam ſuſtentandam non ſufficiat? fol. 105.

DISPVTATIO TERTIA.
De Oratorijs.

Quæſtio 1. Vtrùm virtute Cruciatæ poſsit quiſque ſine alio priuilegio, in domo priuata Oratorium erigere, quod ab Epiſcopo deſignetur, & approbetur ad celebrandum? fol. 110. Vbi an licentiam concedere queat Illuſtriſs. Commiſſarius Cruciatæ? fol. 110.

Quæſtio 2. Vtrùm finito tempore, pro quo indultum Oratorij conceſſum fuit, liceat virtute Cruciatæ in eo celebrare, vel celebrari facere? fol. 117.

¶¶ 2 Quæſtio

Digitized by Google

Quæſtio 3. Vtrùm Regulares poſſint in Oratorio non approbato ab Ordinario, vel in Altari portatili, in domibus priuatis ſecularium, virtute ſuorum priuilegiorum celebrate fol.122.

TRACTATVS TERTIVS.
De Sacramento Pœnitentiæ.

DISPVTATIO PRIMA.
De integritate confeſsionis.

Quæſtio 1. In quo conſiſtat confeſsionis integritas, & quæ cauſæ ab illa excuſent fol.125.

Quæſtio 2. An ſatisfaciet integritati confeſsionis, qui vnum indiuiduum phyſicum peccati pro alio ſubrogauerit fol.127.

Quæſtio 3. Vtrùm peccata ſic debeant in confeſsione explicari, vt Confeſſarius percipiat, poſt vltimam confeſsionē fuiſſe commiſſa fol.130.

Quæſtio 4. Vtrùm qui habet iudicium probabile pro vtraque parte, an mortale commiſerit? teneatur confiteri, ſaltem ſi magis propendeat fol.136.

Quæſtio 5. Vtrùm ſit obligatio confitendi peccata dubia fol.138.

Quæſtio 6. An qui peccatum vt dubium confeſſus eſt, teneatur, dubio ceſſante, vt certum confiteri fol.150.

Quæſtio 7. Vtrùm ſit obligatio confitendi lethalia in confeſsione oblita fol.155.

Quæſtio 8. An qui ſcienter, ex verecundia tacet in confeſsione peccatū mortale, teneatur aliorum confeſsionem iterare fol.162.

DISPVTATIO SECVNDA.
De diſtinctione numerica peccatorum.

Quæſtio 1. Vnde ſumatur diſtinctio numerica in peccatis merè internis fol.169.

Quæſtio 2. An tactus, & oſcula, quæ præcedunt abſque intentione copulæ, ſi hæc poſteà ſubſequatur, debeant in confeſsione explicari fol.176.

Quæſtio 3. An plures copulæ abſque interruptione morali vnum numero peccatum conſtituant fol.177.

Quæſtio 4. Vtrùm, qui vnica actione pluribus iniuriam infert, vt ſi vnico ictu decem occidat, vnicum tantum peccatum committat fol.181.

Quæſtio 5. Vtrùm ad confeſsionem quidquam referat, vnum, vel plura peccata in vna actione pluribus iniurioſa reperiri fol.183.

DISPVTATIO TERTIA.
De circunſtantijs peccatorum.

Quæſtio 1. Vtrùm circunſtantiæ notabiliter aggrauantes intra eamdem ſpeciem debeant in confeſsione explicari fol.189.

Quæſtio 2. De circunſtantia *Quis*, fol. 192.

Caput 1. Vtrùm habens caſtitatis votum debeat in confeſsione illud explicare, ſi aliquo ſuo peccato alterius ſpeciei, ſeu conſilio, fuerit cauſa, vt alij non habentes votum contra caſtitatem delinquant fol.193.

Caput 2. An qui violauit votum ſolemne caſtitatis, verb. grat. Religioſus, vel Sacerdos, aut ſacris initiatus, vel cum his carnaliter ſe commiſcentes, teneantur in confeſsione explicare ſolemnitatem voti fol.193.

Caput 3. An qui prauo ſuo exemplo, vel conſilio inducit habentem votū caſtitatis, ad peccandum contra caſtitatem, teneatur in confeſsione explicare votum proximi, cui ſcandalum dedit fol.196.

Caput 4. An Confeſſarius, qui pœnitentem carnaliter cognouit, teneatur, hanc circunſtantiam in confeſsione aperire, & an poſsit à peccatis, quorum fuit complex, abſoluere fol.198.

Quæſtio 3. De circunſtantia *Quid*, ſeu circa *Quid*, fol.200.

Caput 1. An in peccato furti debeat eius quantitas expreſsè in confeſsione declarari ibidem.

Caput 2. Vtrùm, qui cum matre coitum habuit, ſatisfaciat, ſi in confeſsione dicat commiſiſſe inceſtum fol.206.

Caput 3. An peccata contra naturam in conſanguineos, vel affines, habeant malitiam grauem inceſtus fol.210.

Caput 4. An in peccatis contra naturam, opus ſit in confeſsione explicare circunſtantiam beſtialitatis, vel ſodomiæ, vel pollutionis, an vè ſufficiat dicere, peccaui contra naturam in materia caſtitatis fol.212.

Ca-

Caput 5. Corollaria, fol. 214.

Caput 6. An defloratio virginis ſponte conſentientis contineat nouam ſpeciem malitiæ in confeſsione explicandam? fol. 216.

Caput 7. Vtrùm in delectatione moroſa de re turpi explicari debeat circunſtantia ſtatus perſonæ, quæ peccanti obijcitur, v. gr. an conſanguinea, an nupta, vel voto caſtitatis adſtricta? fol. 218.

Caput 8. Corollaria ex dictis, fol. 220.

Caput 9. Vtrùm in peccato odij, ſit in confeſsione explicanda qualitas mali proximo deſiderati, vel coniunctio perſonæ, cui deſideratur? fol. 225.

Caput 10. An iudicium temerarium, & detractio diſtinguantur ſpecie in ordine ad confeſsionem? fol. 227.

Quæſtio 4. De circunſtantia *vbi*, fol. 229

Caput 1. De furto commiſſo in loco ſacro, ibidem.

Caput 2. De effuſione ſeminis, vel ſanguinis in loco ſacro, fol. 230.

Caput 3. Vtrùm tactus impudici, & turpes in Eccleſia habeant malitiam ſacrilegij in confeſsione explicandam? fol. 235.

Caput 4. Quid veniat nominis loci ſacri quoad furtum, & ſanguinis, vel ſeminis effuſionem? fol. 236.

Quæſtio 5. De circunſtantia. *Quomodo*, fol. 237.

Caput 1. An pœnitens teneatur in confeſsione explicare conſuetudinem peccandi? fol. 237.

Caput 2. An ſaltem rogatus à confeſſario ad id obligetur? fol. 238.

Caput 3. Quomodo ſe accuſare debeat, qui habet conſuetudinem peccandi? fol. 242.

DISPVTATIO QVARTA.

De obligatione iterandi confeſsionem.

Quæſtio 1. Quando, & quomodo ſit iteranda confeſsio? fol. 243.

Quæſtio 2. An ruſtici, qui inculto modo confeſsi ſunt, non potentes diſtinguere ſpecies, neque numerum peccatorum, teneantur, ſi poſteà poſsint, ad confeſsiones iterandas? fol. 246.

DISPVTATIO QVINTA.

De dolore, & diſpoſitione, quæ peccatorum abſolutionem præcedere debet.

Quæſtio 1. An ad effectum huius Sacramenti requiratur contritio, an ſufficiat attritio? fol. 246.

Quæſtio 2. Vtrùm ad prædictum effectum ſufficiat bona fide confiteri lethalia, cum deſiderio veniæ, aut cum eorum diſplicentia? fol. 249.

Quæſtio 3. An ad valorem Sacramenti requiratur vera attritio, an ſufficiat exiſtimata? fol. 252.

Quæſtio 4. Ex quo motiuo debeat eſſe attritio, vt ſufficiat ad effectum Sacramenti? f. 255. Vbi de opinione M. Soti, fol. 256.

Quæſtio 5. An quando de ſolis venialibus fit confeſsio, ſufficiat accedere cum eorum diſplicentia, aut deſiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum? fol. 260.

Quæſtio 6. An pœnitens teneatur ſub mortali habere dolorem efficacem de omnibus venialibus, quæ confitetur? fol. 267.

Quæſtio 7. De propoſito requiſito ad valorem, & effectum confeſsionis de venialibus, fol. 268.

Quæſtio 8. An ad ſingulas confeſsiones requiratur nouus actus doloris? fol. 269.

Quæſtio 9. Quanto tempore poſsit dolor confeſsionem præcedere? fol. 272.

Quæſtio 10. An dolor ad Sacramentum requiſitus debeat præcedere confeſsionem? fol. 272.

Quæſtio 11. Quale debeat eſſe propoſitum ad valorem, & effectum Sacramenti? fol. 276.

Quæſtio 12. An ſufficiat propoſitum formale non peccandi de cætero, abſque deteſtatione formali peccati præteriti? fol. 279.

DISPVTATIO SEXTA.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæſtio 1. An moribundus, qui in abſentia confeſſarij, verbis, aut nutibus confeſsionem petijt, aut vera ſigna pœnitentiæ dedit, abſoluendus ſit, ſi teſtis aliquis deponat? fol. 280.

Quæſtio 2. Quid ſi teſtis deponat in abſentia infirmi? fol. 282.

Quæſtio 3. An moribundus, qui non audiens, neque loquens dubia doloris ſigna exhibet, abſoluendus ſit? fol. 289.

Quæſtio 4. An moribundus, qui nec cõfeſsionem petijt, neque vlla ſigna contritionis dedit, poſsit abſolui? fol. 290.

Quæſtio 5. Vtrùm moribundus, de cuius petitione confeſsionis teſtis deponit, poſsit in abſentia ſub conditione abſolui, ſi prudenter timeatur, aliter ſine vllo Sacramento deceſſurus? fol. 290.

DISPVTATIO SEPTIMA.

De Miniſtro huius Sacramenti.

Quæſtio 1. Vtrùm ſolus Sacerdos ſit Miniſter idoneus, & quid vltra ex parte illius

Digitized by Google

ad valorem abſolutionis requiratur? fol. 314.

Quæſtio 2. Vtrùm Parochi poſsint ſibi eligere confeſſarium? an etiam non approbatum ab Ordinario? fol. 317.

Quæſtio 3. Dubia nonnulla occurrentia circa approbationem confeſſarij, fol. 324.

Quæſtio 4. Vtrùm confeſſarius, qui ex ignorantia vincibili, ſeu grauiter culpabili, non præcepit pœnitenti reſtitutionem, ad illam, eo non reſtituente, maneat obligatus? fol. 328.

Quæſtio 5. An confeſſarius muneri ſuo ſatisfaciat interrogando pœnitentem, an doleat de peccatis, & affirmanti credere debeat? fol. 231.

DISPVTATIO OCTAVA.

De Miniſtro ad reſeruata.

Quæſtio 1. Qui & quot ſint caſus reſeruati? fol. 335.

Quæſtio 2. Vtrùm, qui ignorat reſeruationem illam incurrat? fol. 337.

Quæſtio 3. An dubium de peccato reſeruato tollat eius reſeruationem? & quid ſi poſt abſolutionem ceſſet dubium? fol. 339.

Quæſtio 4. An poſsit ſuperior concedere facultatem abſoluendi a reſeruatis ſub onere comparendi? fol. 340.

Quæſtio 5. Vtrùm Regulares poſsint in foro conſcientiæ abſoluere ſæculares à caſibus Bullæ Cœnæ? fol. 343.

Quæſtio 6. An Regulares poſt decretum Vrbani VIII. die 17. Nouemb. anno 1628. potuerint abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis? fol. 346.

Quæſtio 7. Vtrùm validè abſoluatur, qui bona fide confitetur caſum reſeruatum Sacerdoti non habenti iuriſdictionem? fol. 353.

Quæſtio 8. An teneatur confeſſarius ſe conformare opinioni Regularis exigentis abſolutionem à reſeruatis virtute Cruciatæ? fol. 354.

Quæſtio 9. An confeſſarius poſsit credere pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à ſuperiore, vt à reſeruatis abſoluatur? fol. 365.

Quæſtio 10. An confeſſarius, qui opinionem Bullæ Cruciatæ pro abſoluendis Regularibus, probabilem exiſtimaret, poſsit illum abſoluere eiuſmodi priuilegij omninò ignarum, vel eo vti nollentem? fol. 365.

Quæſtio 11. An petita, & non obtenta facultate abſoluendi a reſeruatis, poſsit confeſſarius ab illis directè abſoluere? fol. 366.

Quæſtio 12. Vtrùm inferior Sacerdos poſsit, nulla vrgente neceſsitate, abſoluere à reſeruatis cum onere comparendi coram ſuperiore? fol. 370.

Quæſtio 13. An qui habens reſeruata poteſt Sacerdoti inferiori confiteri, ad id ante communionem teneatur? fol. 373.

Tractatus quartus Miſcellaneus,

De alijs Sacramentis.

Quæſtio 1. Vtrùm peccet mortaliter Sacerdos adminiſtrans Sacramentum in peccato mortali? fol. 377.

Quæſtio 2. Vtrùm ob grauem metum liceat vti ſimulatione in adminiſtratione Sacramentorum? fol. 384.

Quæſtio 3. An Sacramento invalido ex defectu intentionis Miniſtri, gratia nihilominus ſanctificans à Deo conferatur? fol. 391.

Quæſtio 4. An præcepto annuæ communionis ſatisfaciant fideles, ſi in Eccleſijs Regularium Euchariſtiam tempore Paſchatis ſuſcipiant? fol. 398.

Quæſtio 5. Vtrùm qui ad celebrandum, vel communicandum confeſſus eſt, ſi poſteà recordetur læthalis in confeſsione obliti, teneatur ante communionem confiteri? fol. 401.

Quæſtio 6. Vtrùm Sacerdos, qui habens copiam Confeſſoris ex malitia celebrauit, non præmiſſa mortalium confeſsione, teneatur poſteà, quam primum confiteri? vbi de præcepto Tridentini? fol. 407.

Quæſtio 7. An qui ſacrilegè pluries cõmunicauit, ſi actum contritionis poſteà eliciat, vel attritus confiteatur, recipiat ſimul omnes gradus gratiæ, quos recepiſſet ex opere operato, ſe dignè ſemper communicaſſet? fol. 411.

Quæſtio 8. An qui habuit voluntariam pollutionem, poſsit præmiſſa confeſsione, eodem die communicare? fol. 416.

Quæſtio 9. Vtrùm non baptizatus baptiſmo aquæ poſsit validè ordinari, & Sacerdotium recipere? fol. 420.

Quæſtio 10. An qui ob probabile dubium baptiſmi? ordinẽ Sacerdotalem ſub conditione iterum recipit, poſsit eodem die omnes ordines, omiſsis etiam ſolemnitatibus ſuſcipere? fol. 422.

Quæ-

Digitized by Google

Quæſtio 11. An abſolutè loquendo, omittere Sacramentum confirmationis ſit peccatum veniale? & quid ſi ordines ſuſcipiendi? fol. 425.

Quæſtio 12. Vtrùm ætas ad ordines cõputari poſsit à die conceptionis? fol. 428.

Quæſtio 13. Vtrùm Religioſi poſsint ordinari ante legitimam ætatem à Tridentino præſcriptam? fol. 432.

Quæſtio 15. Vtrùm ad incurrendum impedimentum criminis dirimentis matrimonium, notitia impedimenti requiratur? fol. 437.

TRACTATVS QVINTVS.

De Cenſuris.

Quæſtio 1. Vtrùm incurratur irregularitas ex homicidio omnino occulto? fol. 442.

Quæſtio 2. Vtrùm Epiſcopi, & alij iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes poſsint diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto? fol. 444.

Quæſtio 3. Vtrùm Prælati Regulares etiam locales poſsint cum ſubditis diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, etſi omninò occultum non ſit? fol. 448.

Quæſtio 4. Vtrùm omnes confeſſarij Regulares poſsint diſpenſare cum ſæcularibus, in irregularitate ex homicidio, etiã voluntario omninò occulto? fol. 450.

Quæſtio 5. Vtrùm virtute Cruciatæ poſſit diſpenſari Irregularitas, quæ eſt purè pœna peccati? fol. 452.

Quæſtio 6. An qui abortum procurauit, dubitat verò an fœtus eſſet animatus, irregularitatem incurrerit? fol. 456.

Quæſtio 7. An adulter, qui in vitæ ſuæ defenſionem cum moderamine inculpatè tutelæ, maritum invaſorem occidit, fiat irregularis? fol. 460.

Quæſtio 8. Vtrùm damnati ad triremes ſint irregulares? fol. 463.

Quæſtio 9. An ſit improbanda conſuetudo, qua quibuſdam in locis Catholici ſunt Patrini filiorum hæreticorum, Miniſtro hæretico baptizante? fol. 465.

Quæſtio 10. Vtrùm incidat in excommunicationem contra legentes libros hæreticorum, qui audit alium legentem, ipſo autem incitante, aut petente, vt legat? fol. 469.

Tractatus ſextus Miſcellaneus.

DISPVTATIO PRIMA.

De Legibus.

Quæſtio 1. Vtrùm acceptatio legis ſit conditio neceſſaria ad eius obligationem? fol. 473.

Quæſtio 2. Vtrum qui ex iuſta cauſa diſpenſatur à Pontifice, abſque vlla limitatione ad non ieiunandum per totam vitam, poſsit tali diſpenſatione vti, ſi cauſa ceſſauerit? fol. 477.

Quæſtio 3. An ſit licitum vti diſpenſatione, ſine cauſa obtenta? fol. 479.

DISPVTATIO SECVNDA.

De Peccatis.

Quæſtio 1. Vtrùm habens voluntatem perpetrandi omnia peccata venialia, ſolaque vitandi mortalia, grauiter delinquat? fol. 481.

Quæſtio 2. Vtrùm in re venerea detur paruitas materiæ? fol. 485.

Quæſtio 3. Vtrùm licitum ſit intendere delectationem, quæ ex cibo, & potu non immoderatis captatur? fol. 493.

Quæſtio 4. An qui ſollicitat fœminam ſine intentione executionis, ob ſolam oſtentationem amoris, certo ſciens illam minimè ad aſſenſum alliciendam, neque ad ſcandalum afferendam, delinquat mortaliter? fol. 499.

DISPVTATIO TERTIA.

De Homicidio.

Quæſtio 1. An licitum ſit accuſatorem falſum occidere? an etiam teſtem, & iudicem? ſi oppreſsio innocentis aliter vitari non poſsit? fol. 502.

Quæſtio 2. An licitum ſit occidere latronem, re valoris accepta fugientẽ, quando aliter recuperari non poteſt? fol. 504.

Quæſtio 3. An Proſcriptum, ſeu Bannitum à Pontifice, aut ab alio Principe, liceat vbique occidere? fol. 508.

Quæſtio 4. Vtrùm ad vitandum periculum vitæ, vel infamiæ puellæ prægnantis licitum ſit procurare abortum fœtus inanimati? fol. 512.

DISPVTATIO QVARTA.

De Reſtitutione.

Quæſtio 1. An filius poſsit ſalarium exigere à patre mercatore, vel agricola pro opera in illo officio ab ipſoimpẽſa? f. 515.

Quæ-

Quæſtio 2. An acceptum pro iniuſta ſententia, homicidio, vel adulterio, tenearis naturali, aut poſitiuo iure reſtituere? fol. 519.

Quæſtio 3. An Iudices, & alij Miniſtri publici teneantur reſtituere munera liberaliter à litigantibus donata? fol. 525.

Quæſtio 4. An qui paulatim modica vſurpans ad notabilem quantitatem peruenit, mortaliter delinquat? & ad reſtitutionem ſub læthali teneatur? fol. 534.

Quæſtio 5. Vtrùm peccatum mortale furti, ex ſuo genere, grauius ſit quàm ſodomia? fol. 539.

Quæſtio 6. Sit ne vſura aliquid ſupra ſortem exigere pro obligatione non repetendi mutuum intra certum terminum? fol. 546.

Quæſtio 7. Sit ne ſimonia pecuniam promittere ad conſecutionem Beneficij, quando non eſt intentio ſtandi promiſsis? fol. 552.

DISPVTATIO QVINTA;
De Ieiunio.

Quæſtio 1. An qui labore, ſiue ex bono, ſiue malo fine, ſuſcepto, vt ad aliquem occidendum, vel ad inſequendam concubinam, defatigatur, excuſetur à præcepto ieiunij, fol. 556.

Quæſtio 2. Aliqua dubiola circa præceptum ieiunij, fol. 562.

DISPVTATIO SEXTA.
De Præcepto charitatis Dei, & proximi.

Quæſtio 1. An detur ſpeciale præceptum actus amoris Dei ſuper omnia: fol. 567.

Quæſtio 2. Quo tempore hoc præceptum obliget? fol. 574.

Quæſtio 3. Vtrùm maritus, qui vxorem adulteram ſuſpicatur, poſsit ei occaſionem offerre, vt in adulterio deprehenſam corrigat? fol. 579.

Quæſtio 4. Vtrùm diuites laici teneantur erogare proximo eleemoſynam de ſuperfluo? fol. 583.

Quæſtio 5. Vtrùm licitum ſit deſiderare alteri mortem, & de illa gaudere, non quatenus illi mala, ſed quatenus deſideranti vtilis eſt? fol. 589.

Quæſtio vltima. Aliarum compẽdium, pro Amadæo à Baronij vitiligationibus, vindicando, fol. 594.

TRA-

TRACTATVS PRIMVS de Opinione Probabili.

CVM prudentiæ iudicium proxima ſit regula operationum moralium, tractatui de opinione probabili primum deberi locum non dubitaui, vt ſelectis quæſtionibus ad mores pertinentibus, aliter præcluſus aditus pateret. Si enim opinionum probabilitas, ad excuſandos à peccato actus humanos, nil deſeruiat; oleum, & operam omnes ſcriptores perdiderimus. Quia poſt rem vndique ſedulo, & maturè exagitatam, ſupra hominis ingenium eſt, in libertatis fauorem, certæ veritatis ſententiam elicere, aut ita inualeſcentis, vt pene nullam opinioni contrariæ probabilitatem relinquat; quam aliundè, naturæ lumine, ab omni peccati periculo prorſus alienam, quibuſvis etiam rudibus, & illiteratis notiſsimum eſt. Ne ergo labor in his lucubrationibus à me impenſus (& qui à reliquis, qui nos præceſſerunt) deinceps in improperium veniat, tractatum hunc præmittere opere pretium duxi.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid ſit opinio probabilis? & quæ ad eam requirantur?

1 EX actibus humanæ cognitioni ſubiectis, pauci ſunt, quorũ honeſtas, aut malitia iuditio metaphiſicè, vel phiſicè, vel moraliter certo cognoſcatur; ni tales ſint, quorum ignorantia inuincibilis dari nequeat, aut quos ex fide Diuina, vel Eccleſiæ traditione, aut vnanimi Patrum conſenſu, malos, aut bonos eſſe apertè conſtet. Vndè fit, iudicium, quòd communiter efformare poſſumus de honeſtate actus, ex nullo ex prædictis capitibus nobis innoteſcente, non poſſe tranſgredi terminos aſſenſus probabilis.

2 Quapropter opinio probabilis, vt ait M. Ioannes Martinez de Prado, *tom. 1. quæſt. moral. cap. 1. de conſc. quæſt. 1. §. 1.* * *Eſt aſſenſus intellectus ad vnam partem cum formidine alterius, propter motiuum probabile.* * *Priorem, inquit, partẽ docet D. Thomas *1. p. quæſt. 79. artic. 9. ad 4. & 2. 2. q. 1. art. 4.* Vbi docet, quod quando intellectus aſſentit alicui, non quia ſufficienter moueatur ab obiecto proprio, ſed per quandam electionem, voluntariè declinans in vnam partem magis, quam in aliam; ſi hoc ſit cum dubitatione, & formidine alterius partis, erit opinio. * Et inferius, *quæſt. 2. §. 3.* * Probabilitas, opinionum intrinſeca nulla purè humana Doctorum auctoritate poteſt tolli, ſiquidem eo ipſo, quod ipſa habeat rationem probabilẽ, vel textum, ex quo probabiliter inferatur, & nil in contrarium ſit deciſum, nec euidens adducatur ratio, quæ conuincat eſſe falſam, ſemper manet probabilis. * Cui conſentit M. Hyacinthus Donatus eiuſdem inſtituti, *tom. 4. addit. ad practicam. tract. 12. q. 37. num. 5.* Inquiens: * Opinio, ſeu ſententia probabilis eſt, quæ innititur rationi alicuius momenti, dummodo tamen pro oppoſita non ſit aliquid conuincens, vtpotè textus clarus, vel ratio euidens. * Huic definitioni adhærent communiter Doctores, Thomas Sanchez *in ſum. libr. 1. capit. 9. num. 6.* Layman *lib. 1. tract. 1. capit. 5. §. 1.* qui de communi taſtatur. Angelus Maria Verricelli *tom. 1. quæſt. mor. tract. 2. quæſt. 3.* Machado *tom. 1. diſcurſo practic. de probabil. opin. artic. 2. §. 1.* dicens eſſe communem, & Caramuel. *in Apologemate pro doctrinæ de probabilitate Epiſt. 2.*

Quos ſequitur Frat. Franciſcus Bonæ ſpei *in Apologemate retorto contra Caramuel.dub.7.præſumpt.4.num.44. in fine,* dicens.*Opinio probabilis poſitiuè inter Catholicos eſt, quæ (ſemper Sacræ Scripturæ, & Eccleſiæ definitionibus, communi SS. Patrum conſenſu,& lege naturæ ſaluis) fundatur in auctoritate alicuius,vel aliquorum Doctorum in Eccleſia probatorum rationibus congruis,& ſolutione congrua fundamentorum oppoſitæ opinionis, cum formidine de huius veritate.*Quibus conſentit Magiſt. Araujo *in deciſionibus moral. vbi de ſtatu ciuili,diſp.9.num.1.*

3 Definitionem hanc opinionis probabilis prout à Thomiſtis citatis traditam,& ab aliis communiter receptã, admittunt Ieſuitæ ferè omnes cum Suarez.Cæterum F. Vincentius Baronius, ex Præclariſsimo Prædicatorum Ordine,in libro nuper edito ,cui titulus eſt *Manuductionis ad moralem Theologiam pars altera,in qua D.Thomæ vera mens de ſingulis vitæ humanæ, & Chriſtianæ officijs,inter rigidas,& laxiores opiniones,media defenditur, contra Amadæum Guimenium*, totus eſt in hac definitione opinionis probabilis euellenda ideoque in eximium Doctorem Franciſcum Suarez *diſput.1,ſect.1.§.4.fol.33.*Sic inuehitur. * Primum fundamentum totius quæſtionis , nempè ad conciliandam opinionum probabilitatẽ,duas ex Suarez conditiones requiri, vt ſcilicet nil contra illam conuincens afferatur, deinde vt firmo aliquo nitatur fundamento. Mihi omnino ſuſpecta eſt vtraque condito. Imò prima abſolutè falſa eſt: nam ſi opinio non deſinat eſſe probabilis,niſi contra ſe habeat aliquid conuincens,in tuto erunt opiniones cõtra immortalitatem animæ,contra originem mundi è nihilo,aliaſque fidei veritates, quæ cum ex Caramuele , & Nominalibus demonſtrari nequeant,nil conuincens afferri poteſt contra opiniones ipſis aduerſas; ac proinde,ſi ſtet prima conditio , verè probabiles erunt, & tutæ.* Hactenus Baronius, qui ſimilia intorſerat contra Caramuelem in opere contra illum inſcripto , *Theologia Moralis aduerſus laxiores probabiliſtas, p.1.diſp.2. ſect.1.exam.2.epiſt.Caram.art.2.§.2.*

3 Cæterum huic obiectioni ſatis occurritur explicatione illius primæ conditionis,prout à Fr.Franciſco Bonæ ſpei,*vbi ſupra*,cum aliis communiter. Opinio enim Luterani,aut Caluiniſtæ, & ſimiles ab Eccleſia damnatæ congruis rationibus non innituntur, & habent contra ſe Sacram Scripturam, Eccleſiæ definitionem,& Patrum conſenſum.Vndè his, & aliis ſectis deficiunt conditiones ad probabilitatem requiſitæ: & in hoc ſenſu verè dicitur , quòd aliquid conuincens contra ſe habeant, quia nomine *demonſtrationis*, vt explicat Caramuel loco à Baronio citato, ſolùm intelligitur *concluſio ſyllogiſmi,cuius vtraque præmiſſa ita eſt certa, vt neutra in dubium , aut quæſtionem probabilem vocari poſsit.* In hoc inquam ſenſu , propoſitio dicitur certa, & indubitata, vt patet ex his , quæ tradit *in Apologemate de probabilitate, num. 309.& 311.*(vt benè aduertit Fr. Franciſcus Bonæ ſpei in ſuo Apologemate retorto,*dub.7.num.35.*)vbi ait * certæ,& indubitatæ præmiſſæ ſunt , de quibus nullus prudenter dubitat, nullus iudicat eſſe improbabiles.Huc pertinet articuli Fidei,ſiue veritates determinatæ ab Eccleſia,&c.* Hæc Caramuel, quæ benè ponderat Bonæ ſpei,*vbi ſupr.fol. 86.* Indè concludens contra Baronium * iſta demonſtratio Caramuelis fortior eſt ad conuincendos Ethnicos,& impios,quam ſit iſtius auctoris principiũ: ſtandum,ſcilicet,pro lege contra libertatem.*

4 Probabilitatis duo ſunt principia, auctoritas docentis, & ratio, cui nititur. Quæ ab auctoritate proximè deſumitur,dicitur probabilitas extrinſeca, nam quod viris doctis , & piis videtur, non poteſt non probabile iudicari.Quæ vero à rationis põdere,intrinſeca vocatur. Hinc opinionem probabilem à principiis intrinſecis nuncupamus, quando rationibus pro vtraque parte accuratè perpenſis, & nulla euidenti pro altera reperta,vni potius,quã alteri, ex imperio voluntatis determinatum aſſenſum, cum formidine veritatis oppoſitæ,intellectus præſtat.Vndè quò fundamentum,ſeu motiuum aſſentiendi maioris fuerit ponderis, eo maior erit intrinſeca opinionis probabilitas , ſiue pro lege , ſiue pro libertate . Opinio vero probabilior à principiis extrinſecis , ſeu à loco ex-

extrinſeco dicetur; quando motivum proximum, & immediatum aſſentiendi maioris eſt auctoritatis: quando plures, nimirum, qualitate, & numero Doctores, opinio pro ſe recenſet. Dixi proximum, quia re benè inſpecta, intellectus ideo mouetur ad aſſenſum, quia ſupponit, Auctores optimis rationibus ductos fuiſſe ad ſic opinandum; vt benè notauit Pat. Bardi *tract. de conſcientia, diſcept. 4. cap. 1. num. 2.* Quia ſine ratione, ita ſenſiſſe incredibile eſt; aliàs graues, pij, & docti non eſſent. Hoc autem rationis motivum ex aliena vnius, vel plurium Doctorum fide, confusè cognitum, eſt re vera, quod intellectum mouet ad aſſenſum. Dixi, ex qualitate, & numero Doctorum, maiorem ſibi extrinſecam probabilitatem opinionem arrogare; quia non raro Doctores (vt ait Seneca de vita Beata) * ſequuntur antecedentium gregem, pergentes non quo eundum eſt, ſed qua itur. * Nullus enim veritatem indagare curauit, nec vtriuſque partis rationes, & motiua diligenter appendit. Vndè pluralitas quandoque Doctorum nil probabilitatis opinioni ſuperaddit, cum ea, qua poſſet, qualis qualis fuerit, ad vnũ, in cuius verba iurarunt, reducatur: Vndè Magiſt. Sotus *lib. 1. de Iuſtit. quæſt. 6. artic. 6. in fine, primæ concluſionis.* Lepide ſatis dixit: * Parum ad rem refert, quam ſit numeroſa citatio, vbi ratio non adhibetur noua.*

5 Siue autem probabilitas opinioni competat, à loco intrinſeco, qualis communiter euenit opinioni reſpectu Doctorum, qui veritatem, appenſis fundamentis, indagarunt; ſiuè ab extrinſeco, vt communiter indoctis, & non numquam etiam doctis, qui ſola auctoritate aliena ducti opinioni aſſentiuntur, parum ad rem facit, quia in ordine ad excuſandum à peccato operantem, nullum Doctores conſtituunt diſcrimen; ſiuè enim probabilis ſit ab intrinſeco, ſiuè ab extrinſeco, ſi probabilis practicè euadat, eamdem illi vim ineſſe concedunt, quoad ſecuritatem conſcientiæ.

****
******
***

QVÆSTIO II.

De opinione ſpeculatiuè, & practicè probabili.

1 NON conueniunt Doctores in explicatione diuiſionis opinionis in ſpeculatiuè, & practicè probabilem. Mag. Arauxo *in deciſionibus moral. de ſtatu ciuili; diſput. 9. aſſert. 1. num. 7.* inquit, illam eſſe opinionem probabilem ſpeculatiuè dumtaxat, quæ poteſt defendi, & ſuaderi in cathedra, propterea quod ratione fulciatur, illam vero probabilem practicè, quæ eſt de his, quæ ad mores ſpectant, & in humanis negocijs ad praxim reduci poteſt: indèquè infert primam, ſine ſecunda, inueniri poſſe. Explicat exemplo opinionis Caietani *3. part. quæſt. 66. artic. 5.* affirmantis, validè baptizari ſub hac forma: *Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis ab vtroque*: & tamen licet hæc opinio (inquit) ſpeculatiuè probabilis ſit, non licet in praxi illa forma vti. Quo etiam exemplo vtitur Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. quæſt. moral. cap. 1. de conſcientia; quæſt. 2. §. 2. num. 7.* aliud ſubdens ex Mag. Ioann. à S. Thoma *1. 2. diſput. 12. artic. 1.* (quo itidem Vincentius Baronius, in opere contra Amadæum, rem hanc explicat.) Vt ſi venator probabiliter, imò & probabilius opinetur, in nemore eſſe feram, quam hominem, non licet iaculare ad eam occidendam. Cæterum hæc, & ſimilia exempla non videntur ad rem: quia alia opinio verſatur circa valorem Baptiſmi, alia circa licitum eius vſum: & ſimiliter vna circa exiſtentiam hominis, vel feræ; altera circa iaculationem ſagittæ. Et non eſt opinio probabilis, quæ aſſerat, licitum eſſe iaculare quem probabiliter iudices eſſe hominem, licet probabilius eſſe feram: nec eſt opinio affirmans licitum eſſe baptizare ſub illa forma probabili, omiſſa certa, qua Eccleſia vtitur. Quando autem venatori ſit opinio probabilis, quod arcendæ ſui mortis cauſa; ad quam ius habet cum periculo alieni damni; liceat ſagitta impetere animal, quod probabilius,

aut æquè probabiliter feram, ac hominem reputat * ex graui, & probabili dubio, ne quod ſibi apparet, vtrus ſit, aut latro, qui in ſe inſurgant, niſi illos occupet, * tunc ſagittam ex arcu emittere, à peccato immune Baronius ipſe fatetur, vbi infra *diſput.1.ſect.1.fol.47.* Hoc igitur exemplo Authores citati abutuntur, ſiquidem quando opinio verſatur circa operationem iaculandi, opinio ſpeculatiuè probabilis, practicè etiam probabilis eſt.

2 Difficultas ergo ſolùm eſt, an quando opinio ſpeculatiuo modo verſatur circa operationem, verb. grat. Sit necne licitus hic contractus? Stare poſſit, intellectum probabiliter iudicare abſolutè, & ſecundùm ſe licitum eſſe, & tamen non eſſe probabile practicè, quod illum celebrare liceat? Cui difficultati affirmatiuè reſpondendum eſt; quia opinio ſpeculatiuè probabilis eſt, quæ in communi, præſcindendo à circunſtantijs, quæ in praxi occurrere poſſunt, dictat, talem contractum licitum eſſe. Practicè verò probabilis, quando dictamen conſcientiæ vltimo applicans voluntatem ad operandum, perpenſis omnibus circunſtantijs, iudicat, hic, & nunc licitum eſſe operari. Certiſſimum autem eſt, poſſe contingere, intellectum iudicare in communi, contractum aliquem, eius natura conſiderata, licitum eſſe, & tamen, attentis circunſtantijs concurrentibus, nequire, iuxtà dictamen practicum prudentiæ, licitè celebrari; vel propter legis humanæ prohibitionem, vel propter ſcandalum, vel quia in graue aliorum præiudicium cedit, &c. Quapropter negari non poteſt, opinionem illam aſſerentem contractum eſſe licitum, præſcindendo à circunſtantijs, probabilem eſſe ſpeculatiuè, non verò practicè, quia deficit dictamen prudentiæ ad operandum requiſitum. Vt enim ad praxim deueniatur, aliæ circunſtantiæ conſiderari debent, quæ in ſpeculationem illam non venerunt. Idquè ſolùm intendunt Doctores aſſerentes, non omnes opiniones circa actiones humanas ſpeculatiuè probabiles, eſſe practicè probabiles: plus enim exigitur ad probabilitatem practicam, quam ad ſpeculatiuam, quia poteſt adeſſe ratio probabilis ſpeculatiua, & tamen, quia hic, & nunc adeſt aliquod inconueniens, quod in ſpeculatiuam conſiderationem non venit, non detur, vt debet, practicum dictamen ad licitè operandum. Sic & benè explicant Magiſt. Ioann. à S. Thom. 1. 2. *diſputat.* 22. *artic.3. §. Primum ergo.* Magiſt. Prado *vbi ſupra*, *num.*13. Thom. Hurtado *tom.* 2. *reſolut. moral. tractat.*10.*cap.*3.*num.* 27. & alij. Quibus conuenit Vincentius Baronius 2. *part. Manuduct. diſputat.* 1. *ſect.* 1. *artic.* 2. *§.* 5. *fol.* 46. dicens: * Probabile practicè à probabili ſpeculatiuè diſtingui, ex circunſtantijs adiunctis, quas probabile ſpeculatiuum excludit, attentis ſolum rei principijs. Probabile verò practicum porrigitur ad quaſcumque rei, de qua opinamur, accidentarias circunſtantias. * Sic ille: & benè quidem.

3 Igitur ſi in conſiderationem ſpeculatiuam omnes circunſtantiæ, & inconuenientia, quæ in praxi poſteà occurrent, deuenerint, & tamen intellectus ſpeculatiuo modo procedens, omnibus penſatis, iudicauerit, contractum eſſe licitum, implicabit omnino opinionem ſpeculatiuè probabilem, non eſſe probabilem practicè, quia nil de nouo occurrit, quod iudicium practicum diſcordare ab ſpeculatiuo, efficere poſſit: vt benè aduertit Thomas Sanchez *libr.* 2. *de Matrimon. diſputat.* 41. *num.*5. vbi ſic: * Obſeruandum tamen eſt, ex opinione ſpeculatiua, quam quis habet, teneri ſimile iudicium practicum formare, vt ſi ſpeculatiuè, & in communi ſciat (vel opinetur) aliquid eſſe vſutam, tenetur practicè, & hic, & nunc idem ſcire, (vel opinari) niſi aliqua ratio ſpecialis cogat, &c. Quia cognitio ſpeculatiua dirigit voluntatem ad opus, ergo tale debet eſſe iudicium practicum, quale eſt ſpeculatiuum. * In hoc ſenſu opinionem ſpeculatiuè probabilem, eſſe etiam probabilem practicè, tradit Ioannes Sanchez *in Selectis*, *diſputat.*44. *numer.* 63. *&* *diſputat.*54. *numer.*11. dicens: * Imperceptibile eſſe, aliquam opinionem eſſe ſpeculatiuè probabilem, (modo ſcilicet ſupra explicato) & in praxi tuto amplexari non poſſe. * Quem ſequuntur M. Serta 1.2. *quæſt.* 19. *artic.*6. *dub.*4. *§. Docent etiam.* Franciſc. de

de Lugo *cap. 3. quæſt. 4.* Leander à Sacram. Spinola, Ioann. Henriq. Narbon. Auerſa Machado, & plures alij apud Dian. *2. p. tract. 13. reſol. 5. & 12. & p. 9. tract. 6. Miſcel. reſol. 21. & p. 10. tract. 11. reſol. 47. §. nota verò.* Dominus Caramuel in Apologemate *Epiſt. 4. num.* 140. & ſtrictius alij ſpeculatiuã probabilitatem negant opinioni, ſi practicè etiam probabilis non ſit. Quos ſequitur M. Hyacinthus Donatus ex Ordine Prædicatorum *tom. 4. Additionum ad praxim, tract. 12. var. reſ. quæſt. 38.* Vbi ſic. [An omnis opinio ſpeculatiuè probabilis, ſit etiam practicè probabilis? Negant Granado, Suarez, Garcia, Sanchez, Merola, & alij plures. Oppoſitum tamen, quod exiſtimo de iure verius, docent Ioann. Sancius, Paſqualigus, Pellizarius, &c.] & infra *num. 5.* [Quod ſi opinio ſpeculatiuè probabilis nequit ad praxim reduci ob aliquã legem ſibi reſiſtentem, vel ob aliquod inconueniens ex praxi opinionis oriturum; (attende) ſignum eſt, quod neque ſit ſpeculatiuè verè probabilis, quamvis tale inconueniens in eſſe ſpeculatiuo non cognoſcatur. Quandoquidem non poteſt homo operari, ſecundum probabilitatem ſpeculatiuã, niſi applicet tale iudicium ad menſurandam, & dirigendam operationem, ſecundum regulas rectæ rationis, quod ſcilicet, ſit moraliter certus, quod ex vſu, & praxi talis opinionis nemini fit iniuria, nullum emanat exinde inconueniens, nulluſvè conſcientia læditur.] Hæc Mag. Donatus, quibus rem magis explicat.

Hinc iam, amice Lector, magis miraberis Vincentij Baronij auſum, *in opere contra Amadæum 2. part. Manud. diſputat. 1. ſect. 2. §. 3. fol. 167.* Vbi hunc Auctorem, vel ex eo, quod prædictam opinionem referat, ſic carpit. [Quoad illam conſequutionem ab opinione ſpeculatiuè probabili, ad practicè tutam, tantum abeſt eſſe neceſſariam, aut probabilem, vt falſiſſimam, & periculoſiſſimam eſſe, atque Atheiſmum inuehere, multis locis, & argumentis demonſtratum ſit, ſuperioribus diſputationibus.] Sic ille. Quem doleo in domeſticos ita exarſiſſe, cum in vero, & legitimo ſenſu iuxtà ſuperius dicta, eos exponere potuiſſet. Prætereà quam quod, vt nonnemo benè notauit; ſi intercurrant in praxi nouæ circumſtantiæ, quæ non fuerunt conſideratæ ſpeculatiuè, alius caſus in ſpeculatione proponitur, & alius exercetur in praxi. Variato autem caſu, quid mirum ſententias diſcordare, ſicut & inuariato non diſcrepare; cum probabilitas, quæ eſt in praxi, ſit eademmet numero probabilitas, quæ eſt in ſpeculatione, omnibus circunſtantijs conſideratis, vt concedit ipſe Baronius verbis ex illo dati, num. 2. Qua ſolum ratione, ab opinione ſpeculatiuè probabili, ad practicè probabilem, conſecutionem neceſſariam Doctores citati nos edocent, quibus ipſe diſſentire non poteſt.

QVÆSTIO III.

Vtrùm vnicus grauis Doctor poſsit ſibi opinionem probabilem efficere?

1 PARS affirmatiua omnino tenenda videtur, ſi vir doctus ſit, & prudens, & in Theologia morali, non parũ verſatus, qui proinde principia ab auctoritate, & à ratione, pro contraria, & communi ſententia adducta, expendere, & argumenta probabiliter diſſoluere poſsit. Ratio eſt, quia eorum, quæ ad mores pertinent, & nec Eccleſiæ definitione, vel traditione, nec aliquo decreto Pontificio nobis conſtat, ratione naturali veritas adquirenda eſt. Ergo ſi vir doctus nouam aliquam ab alijs nõ excogitatam adeo efficacem inuenerit, vt in aſſenſum determinatum partis contrariæ vehementer ferat, ex eiuſque viſceribus ſolutionem congruam & probabilem argumentis cõtrariæ adhibeat, quibus nulla ductus nouitatis affectatione, nec vanæ gloriæ appetitu, ſuam ſententiam probabiliorem contraria cenſeat, non eſt, cur illam, ſicut & alias quæ, inter Doctores probatæ auctoritatis probabiliores communiter habentur, licitè, & laudabiliter ſequi non poſsit. Idemque ſimiliter dicendum, ſi ratio, cui communis ſententia innititur, & quæ aditum probabilitati contrariæ, vſq; modo præcludebat, ad trutinam ab vno viro docto vocata, minoris ponderis inueniatur; eo quod à

magno aliquo Doctore primò excogitatæ, alij, qui in eius verba iurarunt, abſque alia veritatis inquiſitione, ſubſcripſerunt; & ex eiſdem fundamentis, & motiuis, quaſi veritatem inconcuſſam potius ſuppoſuerunt, quàm probarunt. Si ergo Doctor alius, omnibus expenſis, probabili tantùm fundamento contrariam, & communem ſententiam innixam inuenerit, rectè poterit, contra omnes, qui præceſſerũt, opinionem propriam probabiliorem, aut ſaltem probabilem iudicare, & ad praxim deducere.

2 Vrgetur, quia niſi temerè, dici non poteſt, plures opiniones nouas, quas D. Thom. cõtra omnes, qui ipſum præceſſerunt ſcriptores, inuenit, non fuiſſe ipſi ſufficienter probabiles, vt ad praxim reducere poſſet. Et ſimiliter, quas D. Bonau. quas Scot. quas Caietan. & alij viri Doctiſſimi validis rationibus comprobarunt, & vt probabiliores in Scholas induxerunt.

3 Confirmatur, quia ſi ab his, & ſimilibus Doctoribus, & Theologiæ moralis magiſtris, de nouo à ſe inuentæ opiniones tales cenſerētur, vt ipſi abſque læthali non poſſent illas ſequi, nequiſſent, abſque grauiſſimo ſcandali, peccato, alios eas edocuiſſe, nec cõſuluiſſe, minuſque typis mandaſſe, vt pote occaſionem ſpiritualis ruinæ illis præbentes. Eſt ergo euidens, virum doctum, prudentem, & in Theologia morali verſatum poſſe, poſt diligentem contrariæ, & cõmunis ſententiæ fundamentorum diſcuſſionem, nouam, & ſingularem ſententiam contra omnes probabilem practicè ſibi efficere, & iuxta illam conſilium præbere. Alias nullo tempore, opiniones modò antiquæ, nouæ fuiſſent, aut eius inuentores grauiter in earũ euulgatione peccaſſent, donec aliorum conſenſus acceſſiſſet; quod dici non poteſt; neceſſe enim eſt aliquem ſine duce in opinionem incidiſſe. Nec mirum, quòd opiniones nouæ non raro prodeant ab alijs Doctoribus non excogitatæ; vt ait M. Bañez 2.2. *quaſt.* 62. *art.* 3. *dub.* 4. *§. ad argum.* [Ad primum, quòd erat ex multitudine Doctorum. Reſpondetur, quòd in rebus moralibus obſcuris, & difficillimis decidendis, non mirum eſt, ſi alicui viro docto liceat, oſten‑rat aliqua noua ratio, vt opinetur cõtra communem ſententiam, meritò, & non temerariè, & iſto modo ſunt introductæ plurimæ opiniones contrariæ alijs, quæ ſolebant eſſe communes.]

4 Probatur ſecundo. Quia doctrinæ morales, etſi ab omnibus Doctoribus vnanimi conſenſu traditæ, non ſunt euidentes (licet ſuis defenſoribus quandoque tales appareant) plerumque enim probabiliores tantùm ſunt, quæ tamen vt indubitatæ ſupponuntur, propter rerũ ineuidentiam, & intellectus imbecillitatem. Ergo vir doctus in Theologia Scholaſtica, & morali maximè verſatus, in euidentiam hanc cognoſcere poterit, & contrariæ ſententiæ probabilitatē oſtendere. Præcipuè, quia vt ait Gloſſa *in cap. ad noſtram, de conſuetudine,* interdum reuelatur minori, quod maior neſcit: & vt inquit Caiet. 2.2. *quaſt.* 141. *art.* 4. *§. ad primum,* [male cum humano ingenio actum eſſet, ſi nil ſcire poſſemus, niſi quòd Ariſtoteles dixit.] Et benè quidem, nam vt ſcripſit Quintilianus *lib.* 10. *inſtitutionis Oratoriæ, cap.* 20. [Pigri eſt ingenij contentum eſſe his, quæ ab alijs inuenta ſunt. Quid futurum erat temporibus illis, qui ſine exemplo fuerunt?] Denique probat M. Ioannes Martinez de Prado, quia probabilitas opinionum intrinſeca, nulla purè humana Doctorum auctoritate tolli poteſt, eo quod vel pro ſe habet rationem probabilem, vel textũ, ex quo probabiliter infertur, ideoque dum nil in contrarium ſit deciſum: [Nec euidens, inquit, adducatur ratio, quæ conuincat eſſe falſam, ſemper manet probabilis.] Sæpè autem contingit, opinioni ab vno ſolo Doctore aſſertæ omnia hæc conuenire. Non ergo eſt vndè probabilitas negari illi debeat. Ideo hanc noſtram ſententiam communem eſſe credo Doctorum. Quam ſequuntur Vazquez 1.2. *diſp.* 62. *cap.* 3. M. Ioann. à S. Thom. 1.2. *diſp.* 18. *art.* 3. *§. ſi verò.* Mag. Serra *quaſt.* 19. *art.* 6. *dub.* 4. *§. Si quæras.* Mag. Ioann. Martinez de Prado *tom.* 1. *quaſt. moral. cap.* 1. *quaſt.* 2. *§.* 3. & plures apud illum.

* * *

QVÆS-

QVÆSTIO IV.

Vtrùm ad probabilitatem extrinſecam opinionis, ſufficiat auctoritas vnius grauis Doctoris?

§. PRIMVS.

Referuntur Doctores affirmantes.

1 SI opinio ſingularis procedat in caſu ab alijs non ventilato, qualis ex varietate circunſtantiarum occurrere ſolet, cui proinde non ex aliorum auctoritate, ſed ex ratione, ex principijs Theologiæ moralis, reſpondēdum ſit, conueniunt Doctores, vnius viri docti & in Theologia morali verſati, auctoritatem ſufficere, ad conciliandam ſuæ opinioni eam probabilitatem, qua alij in praxi vti poſsint, quia tanti viri auctoritas non eſt fundamentum leuis momenti; nec prudenter iudicari poteſt opinionem illam accuratè examinatam non fuiſſe, & argumentis, quæ contra illam fieri poſſunt, Doctorem illum, non ſatisfacturum. Imò addunt Vazquez *vbi ſupr. diſp. 62. cap. 4. num. 8.* Thom Sanchez *lib. 1. ſumm. cap. 9. n. 10. num. 6.* & plures alij, imprudenter facturum virum doctum, qui alterius opinionem improbabilem ſtatim iudicaret, eo quod ſibi videatur rationem aliquam cōtra illam habere euidentem, & inſolubilem. Nam quiſque prudens ſui argumenti fallaciam iure timere poteſt, & alios facili negocio ſolutionem præſtituros ſibi ſuadere, vt non raro contingit: ideoque ſuperbiæ potius, vel ignorantiæ, firmitatem illam proprij iudicij, quam rationis euidentiæ vertere debet.

2 Difficultas ergo & ſanè grauiſſima, ſolum eſt, an quando vnius Doctoris opinio, in re morali, eſt contra omnes, qui illū præceſſerūt, fiat nihilominus ex illius authoritate ſufficienter probabilis, vt alij in praxi amplectantur? Affirmant quatuor ſuper viginti Doctores, quos citat, & ſequitur Vercelli *tom. 1. quæſt. mor. tract. 2. Sin. Solatium, quæſt. 5.* inter quos Syluester, Angel. Nauar. Vazquez, Sanchez, Villalobos, Clauis Regia, Molfeſius, Paſqualigus, Rolandus, & alij. Quibus adde M. Serra *1. 2. quæſt. 19. art. 6. fol. mihi* 365. Vbi ſic. [Quamuis vnus ſolus ſit talis opinionis auctor, ſi tamen ſapiens maximè cognitus, & probatus ſit, ſufficit ad illā probabilem efficiēdam, niſi alias conſtaret ab omnibus improbari.] Et ſequuntur M. Ioannes Nider *in conſolatorio timoratæ conſcientiæ edito Romæ anno 1604. part. 3. capit. 11. §. tertio patet, in fine*, ibi: [Item dicit idem Vvilielmus, quod frater ſimplex, vel quilibet homo cum ſalute poteſt ſequi in conſilijs, quamcumque opinionem voluerit, dummodo alicuius magni Doctoris opinionem ſequatur.] Et M. Hyacinthus Donatus *tom. 4. additionum ad pract. var. reſ. tract. 12. quæſt. 37.* ibi. [Ex quibus collige, auctoritatem vnius Doctoris pij, probi, & docti, qui rem ex profeſſo diſcuſsit, poſſe efficere vnam opinionem probabilem, ex quo eius auctoritas nō eſt leuis, ſed alicuius ponderis, propter rationabile fundamētū, cui innititur.] Quod probat cum Sylueſtro, *Verbo opinio, num 2. quæſt. 2. in fine, ex l. 1. C. de veteri iure enucl.* Vbi dicitur. [Sed nec ex multitudine auctorū, quid melius, & æquius eſt, iudicato, cū poſsit vnius, & fortè deterioris ſententia multos in aliqua parte ſuperare,] & fauet (inquit) D. Thom. quodlib. 3. art. 10. Vbi ait [poſſe quempiam amplecti opinionem, quam à ſuo magiſtro (docto ſcilicet, pio, & probo) audiuit, in his, quæ ad mores pertinent.] Quibus adhæret Mag. Acatius de Velaſco Epiſcopus Oreolenſis *tom. 2. reſol. mor. verbo opinio, reſol. 316.* ibi [Muchos Doctores abſolutamente, y ſin excepcion ninguna defienden, que ſolo vn doctor que aya impreſſo, es baſtante para hazer opinion probable, con tal, que la tal opinion no eſtè abrogada por alguna ley, ò Canon, ni tenga algun error, ni notada por los Superiores, a cuyo cargo eſtà, ni el Doctor padezca alguna nota en el buen nombre, y yo ſiento lo miſmo con Syluestro, y otros.]

3 Sunt etiam pro hac ſententia, Plures alij, Thom. Hurt. *tom. 1. reſol. mor. tract. 4. cap. 3. reſol. 8. num. 1018*, ibi. [Vnius auctoris claſici auctoritas ſat eſt ad efficiendam opinionem probabilem, in praxi ſequendam, vt tenent ferè omnes,] & num. 911. [Vnus Doctor claſicus ſufficit ad conſtituendā opi-

Digitized by Google

opinionem probabilem, vt tenent Sanchez, Valdellus, Vazquez, Mōtelinos, Martinez, Curiel, Arauxo, & innumeri, quos citat, & ſequitur Paſqualigus, *decis.* 360. qui cum multis ex citatis, & alijs, quos ipſe adducit, putat hoc eſſe verum, etiam ſi communiter contrarium ſentiatur, ſi tamen vnus doctor firma aliqua ratione nitatur. Vndè Caſtro Palao dicit, hoc nemini dubiū debere eſſe,] ſic ibi, & iterum, *tom. 2. tr. 10. cap. 3. num. 33.* Bonacina *tom. 2. tractat. 2. diſp. 2. de peccatis, quæſt. 4. p. 9.* ibi: [Ad efficiendam opinionem probabilē non requiritur multitudo Doctorum, ſed ſufficit auctoritas vnius Doctoris valdè periti, & bonæ conſcientiæ, modo non conſtet talem opinionem continere errorem, aut abolitam, & antiquatā fuiſſe.] Sic ille. Cui adiunge Solorçanum *de iure Indiarum, tom. 2. lib. 3. cap. 1. in fine.* Vbi ſic [Is qui opinionem probabilem ſequitur, ſecurus eſt in conſcientia: & probabilis opinio dicitur, quæ vnius, vel alterius, docti & grauis viri authoritate innititur.] Sic ille, tredecim authores ibi referens, & plures, *tom. 1. libr. 3. cap. 2. num. 38.*

14 Sed quid ſi de mandato Sanctæ Inquiſitionis expuncta ſit? Reſpondet Caramuel *in Theolog. fundam. part. 1. fol. 17. in Epiſtol. dedicatoria ad Innocentium* 10: [Scio, communi Theologorum iudicio, has inhibitiones habere tantùm vim opinionis probabilis, aut probabilioris, vt plurimum,] *& 2. part. Theol. fundam. fol. 5. num. 12.* [Quando liber, inquit, vel ſententia interdicitur, non aſſeritur eſſe improbabilis; ſed iuſſa manere in gradu probabilitatis, in qua anteà erat, ob bonum publicum, vel priuatum, nec dictari, nec defendi præcipitur.] Et audatius *2. part. Theol. fundã. num. 182. & 259. & 285.* Totis viribus ſuadere contendit, [Quod non datur in mundo viſibili authoritas condemnandi opiniones probabiles.] verùm eiuſmodi poſitiones non bene audiũt apud Theologos. Et contra vltimam acriter inſurgit ex doctiſsima Dominicanorum familia M. Ioannes Martinez de Prado in Academia Compluteſi Primarius D. Thomæ Cathedræ digniſsimus moderator, *tom. 2. Theol. mor. cap. 33. in appendice contra Caramuel, quæſt. 2. §. 3. num. 22.* Vbi diſtinguens probabilitatem intrinſecam, ab extrinſeca, quæ ex authoritate docentis deſumitur; Caramuelis poſitionem de prima probabilitate veriſsimam putat, de ſecunda verò falſiſsimam, Verba eius ſunt. [Si ergo opinio ſit intrinſecè probabilis, ſicut nulla humana authoritate fieri poteſt, quòd bonum ſit malum, & quòd lux ſint tenebræ: ita nec fieri poteſt, quod probabile ſit improbabile. Quando autem probabilitas ex extrinſeca, & apparens, quamvis per accidēs deſeruire poſsit, vt operantes, & errantes inuincibiliter excuſentur à peccato; tamen per ſe loquendo, ad Papam primario, & authoritatiue, & ad dominos Cardinales, & ſupremos fidei iudices, pertinet declarare, quid tenendum, ad fidei, & morum integritatem & quid operandum. Et hac via videmus innumeras propoſitiones antiquitus exiſtimatas probabiles, hodie declaratas improbabiles.] Hactenus Mag. Prado. Verum cum opinio intrinſecè probabilis (vtpotè firma ratione innixa) poſsit adhuc in re eſſe falſa, videat Martinez, quomodo poteſtatem id declarandi neget Pontifici in his, quæ ad mores pertinent. Quapropter cenſeo contrariam ſententiam omnino veram eſſe, & apud Theologos communiter receptam; & hanc ſuſtineri non poſſe; quia condere leges, declarantes, quid ſit iuſtum, pertinet ad poteſtatem collatam Petro, & eius ſucceſſoribus, *Matth. 16. & 18. Lucæ 22. Ioann. 21. cap. in nouo, diſt. 21. cap. ita Dominus, diſt. 19. cap. omnes, diſt. 22. extrauag. vnam ſanctã, de maiorit. & obedient. cap. ſolitæ, eod. tit. cap. cum aduenient, cap. quodcumque 14. quæſt. 1. cap. ad Apoſtolicæ de re iudicata in 6. cap. nouit de iudic. capit. per venerabilem, Qui filij ſint legitimi.* Vide Nauarr. *dict. cap. nouit. notab. 6. in principio, num. 11.*

15 Ex quibus fit, non eſſe audiendũ Caietanum *tom. 2. opuſc. tract. 6. cap. 2.* vbi ſententiæ Caramuelis fundamentũ iecit; ſic enim inquit, [Summi Pontificis iudicio promiſſa eſt omnis veritas de neceſſarijs ad ſalutem fidelium, & non omnis veritas naturaliter ſcibilis, aut moralis. (*& infra*) Et propter hæc, ſicut in his, quæ ſunt fidei, Summi Pontificis auctoritas omnibus præeſt ra-

tio.

Digitized by Google

tionibus;ita in his ſcibilibus ſupra tam ipſum, quam quemcumque alium iudicem, ratio naturali lumine roborata, locū obtinet;contra quam ſola authoris naturæ authoritas ſtatuere, aut decidere aliquid poteſt. * Hæc Caietanus. Quem omnes reprehendunt. Videatur M. Ambroſius Catharinus *in Annotationibus libr. 6. fol. 562.* vbi adductis Caietani verbis, illum carpit, dicens: * Quo in loco perniiosè errat. * Sed contra Catharinum nouiſſimè pro Caietano militat Vincentius Baronius 2. *p. contra Amadæum, pag. 17.* dicens: * *Quid verius hoc aſſerto Caietani, quid iniquius cenſura Catharini, quam refert, & ſequitur Amadæus.* * Sed quidquid ſit de cenſura Catharini: defendere Pontificem poſſe errare in his, quæ ad mores pertinent, graui nota dignum cenſeo, cum pluribus, quos refero *in opuſcul. pro Ieſuitis, tract. de Baptiſmo.* Nec enim Deus Eccleſiæ ſuæ ſufficienter prouidiſſet, ni veritatis moralis iudicium illi reliquiſſet. Et ſanè ſi vt fatetur ipſe Baronius 1. *p. diſp. 2. ſect. 4. fol. 241.* * Quiſquis negaret hanc propoſitionem (licitum eſt, & pium colere, & credere immaculatam Conceptionem Deiparæ) de hæreſi vehementer eſſet ſuſpectus, quod dubitaret de certa fide nimirum de Eccleſiæ authoritate, emergentia circa religionem dubia dirimēdi.* Cur idem non dicet de illo, qui Eccleſiæ authoritatem deneget dirimendi dubia emergentia, circa actus ad alias virtutes morales pertinentes? Conſequentiam deſidero.

§. II.

Singularis aliorum ſententia.

6 His alij non contenti addunt, opinionem vnius Doctoris contra communem, ſola eius authoritate, fieri ſufficienter probabilem, vt quiſque, etiam doctus, poſsit licitè, & tuta conſcientia iuxta illam operari, etiamſi à principijs intrinſecis falſam, & improbabilem exiſtimet. Ita docent Angelus Maria Verricelli *in quæſt. mor. tom. 1. tract. 2. quæſt. 5. nu. 8.* Vbi ſic: * Puto, poſſe me operari ſecundum opinionem vnius grauis recentioris contra communem, & contra propriam opinionem; quamvis iudicem illam eſſe falſam ſecundum principia intrinſeca. * Paſqualigus *in deciſionib. deciſ. 23. num. 2.* Arriaga 1. 2. *tom. 3. diſp. 24. ſect. 3. num. 10.* & Tanerus 1. 2. *diſp. 2. de actibus humanis, quæſt. 4. dub. 3. num. 34. & ſequentibus.* Probant, quia vir doctus poteſt tanquam indoctum ſe gerere, & proprium iudicium iudicio viri docti ſubmittere: Ergo, & illius opinionē amplecti. Secundò, quia poteſt ſibi formare iudicium, quod illa opinio probabilis ſit, etiamſi probabilis ſibi non videatur; ſufficiens enim ad hoc motiuum eſt authoritas Doctoris, quem credere non debet abſque ratione morum; aliàs eius authoritas nil operaretur. Tertiò, nam quando pro opinione ſtant tres, aut quatuor Doctores, poteſt ſecundum illam operari, licet ipſe à principijs intrinſecis falſam, & improbabilem exiſtimet, vt tenent Vazquez, Leſsius, & Ioannes Sanchez, quos citatos ſequitur Verricelli *tom. 1. qq. mor. tract. 6. ſect. 14. n. 93.* Ergo probabilitas extrinſeca ſufficiens ad rectè operandum, ſtare poteſt cum iudicio ſpeculatiuo de improbabilitate, & falſitate opinionis à principijs intrinſecis; ita cum citatis tradit expreſsè Verricelli vbi ſuprà, & cum pluribus Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp. 41. num. 8.* aſſerentibus ſubditū teneri obedire ſuperiori præcipienti, quantumuis iudicet opinionem ſuperioris eſſe falſam.

7 Fauent huic ſententiæ quotquot aſſerunt, confeſſarium teneri abſoluere pœnitentem, quoties pro illo ſteterit aliorum probatæ authoritatis opinio, etiamſi confeſſarius à principijs intrinſecis falſam iudicauerit: ita M. Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5. ad 5. §. Vndè ad argumentum.* vbi ſic ait: * Quamuis Sacerdos exiſtimet, opinionem (ſcilicet pœnitentis) eſſe falſam, non tamen indè exiſtimare debet, ſibi non licere ipſum abſoluere, ſiquidem propter probabilitatem excuſatur ille à culpa. * Quem ex eodem ordine ſequuntur M. Mercatus, de contractibus *cap. 15.* Mag. Gandidus., & alii quos citatos ſequitur Machado *tom. 1. in diſcurſu practico, de probabilitate opinionum. artic. 6. & 7.* Quibus adde Bonacinam, & alios quos ſequitur Boſsius *p. 1. tit. 1. §. 22. num. 207.* Ioannes Sanctius *in ſelectis diſp. 41. num. 7 & 8.* & *diſp. 44. num. 35. §. Qualiter autem.* Quamuis enim hi Doctores de opinione pœnitentis loquantur, quando non ab vno tantum Doctore, ſed ab aliquibus probatæ authoritatis defenditur: conueniunt tamen omnes licere, imò & debere confeſſarium iuxta opinionem alienam opera-

ra-

rari,quamuis à principijs intrinſecis falſam,& improbabilem exiſtimet. Quod à fortiori dicere tenetur,licèt vnius tantum ſit Doctoris,ſi tamen tantæ auctoritatis, vt probabilem efficere poſsit,vt de opinione quam ſuperior doctus,& prudens in præcipiendo ſequitur; docet Vazquez 1.2. *diſp.62.cap.6.num.33*.Cui ſubditum obedire cogit,contra propriam opinionem: & ita in genere, tradit Thomas Hurtado *tom.1.tract.4.cap.8.reſol.62.num.875*. ibi: * Si opinionem pœnitentis alij ſequuntur,vel ſi pœnitens eſt vir valdè doctus, poteſt confeſſarius per media extrinſeca, aſſentiri opinioni pœnitentis, quamuis ipſe per media intrinſeca iudicet improbabilem,& ſic poteſt deponere iudiciũ practicum, quo iudicat eſſe improbabilem.* Hæc Hurtado ex Clericorum Minorum doctiſsimo cœtu.

§. III.

Auctoris iudicium.

8 AVctoritas vnius tantum Doctoris, regulariter loquendo, non eſt ſufficiens motiuum,vt eius opinio ſingularis contra omnes Doctores, cenſeatur probabilis,ita vt eam cõtra propriam, quam veram omnes exiſtimant, tuta conſcientia ſequamur. Ratio eſt,quia vnius auctoritas leuis momenti fundamentum cenſeri debet, comparatione auctoritatis plurium Doctorum contrariam ſolidis fundamentis tuentium,quibus mihi non conſtat ab vno illo Doctore ſatisfactum. Hoc argumentum maioris ponderis erit, ſi perpenſis vnici Doctoris rationibus,quibus ad ſuam contra omnes opinionem ductus fuit,iudicet vir doctus parui momenti eſſe,& a principijs intrinſecis improbabilem: vt benè docent Vazquez 1.2. *diſp.62. n.17*.& Thom.Sanch. *lib.1.Sum. cap 9*. Ratio eſt,quia auctoritas docentis eatenus eſt fundamentum prudens aſſentiendi opinioni contra omnes Doctores, quatenus quiſque ſibi ſuadet,virum doctũ non potuiſſe moueri ad ſingularem illam opinionem, abſque ratione magni momenti,quæ, alijs etiam poſteà expendentibus,talis videatur. Sed qui,ratione perpẽſa,à principijs intrinſecis falſam,& improbabilem adhuc cenſet,nec ab alijs approbatam nouit, planè iudicat nullius momenti ratione fuiſſe ductum: ergo ſola illius auctoritas non eſt ſufficiens motiuum ad probabilitatem extrinſecam illi conciliandam.

9 Vrgetur,quia licèt plures ex antiquis opinionem aliquam defenſauerint; ſi tamen poſteà eorum perpenſis fundamentis,omnes moderni tanquam falſam, & improbabilem reiecerint; nemo,qui talem ſenſerit,poteſt antiquatam illam opinionem amplexari. Si ergo nec plurium Doctorum auctoritas ſufficit efficere extrinſecè probabilem opinionem, quam perpenſis illius fundamentis, à principijs intrinſecis falſam, & improbabilem quis cenſet;& plurium etiam auctoritas nullius ponderis eſt,quando rationis momenta abeſſe noſcuntur,qui fieri poteſt, quod vnius Doctoris auctoritas ad probabilitatem extrinſecam ſufficiat? Ideo,ita & benè,cum Vazquez, Thoma Sanchez, Garcia,& alijs,tradit Mag. Ioann. Martinez de Prado *tom.1.quæſt.mor.cap.1.quæſt. 2. §.4*. dicens eſſe rem per ſe notam.

10 Si verò fundamenta,quibus ille Doctor ad eam opinionem ductus fuit, examinare quis non poſsit, aliter diſcurrendum videtur; ſi enim tantæ auctoritatis apud viros doctos habeatur, vt prudenter cenſeri nequeat, opinionem ſingularem contra omnes tenuiſſe,quin omnibus cõtrariæ,& communis ſententiæ fundamentis accuratè perpenſis, probabiliter ſatiſfecerit,& ratione de nouo excogitata, vel antiqua nouis confirmationibus roborata ſolidarit; eius auctoritas,vt principium extrinſecum, ſufficienter mouere poteſt, vt fidem prudenter quiſque maximè illiteratus,illi præſtet,ſibique ſuadeat opinionem illam graui aliquo fundamento inniti,& ideò eſſe ita probabilem, vt poſsit licitè iuxta eam operari. Idque præcipuè locum habere poterit,quando Doctor ille ab alijs omnibus æſtimaretur tanti ingenij,tantæque doctrinæ, prudentiæ, & probitatis; vt meritò iudicaretur eius auctoritas æquiualere auctoritati plurium: vt benè docent Angelus Boſsius *tom.1. tract.de conſcientia,puncto 1. §.19. nu.174*. & Breſerus *de conſcientia,lib.3.cap.3 num. 31*. Nam in tali caſu ex illius auctoritate poteſt prudenter deduci, non debile habuiſſe fundamentum ad ſentiendum contra communem. Immo addo,tantæ auctoritatis poſſe eſſe Doctorem,vt quiſque prudenter ſuadere ſibi queat, poſtquam eius etiam fundamenta perpenderit, non illa

per-

Digitized by Google

percalluiſſe, dum leuis ponderis cenſuit. Quapropter, vt indoctum, reſpectu illius ſe gerere poterit, & illius iudicio ſe ſubmittere, indeque alienam opinionem contra propriam amplecti: quia etſi à principijs intrinſecis improbabilem cenſeat, poteſt tamen iudicio alieno tanti Doctoris, potius quam proprio fidere, eiuſque ſententiam extrinſecè probabilem habere: ſæpè enim videmus aliquos recentiores damnare vt falſas aliorum opiniones, quæ de nouo contra communem prodierunt, quas tamen poſteà alij ſcriptores doctiſsimi communi calculo receperunt. Huic concluſioni non diſſentiet P. Bardi *tract. de conſcientia, diſcept. 4. cap. 5. n. 4.* Vbi ait: Si Parochus opinionem illam docens ſit vir doctus, & prudens, & affirmet illam ex profeſſo ponderaſſe, poterit alius vir, etiã doctus fidem illi præſtare, abſque alio examine; nam talis viri auctoritas valdè iuuat ad ſuadendam illius opinionis probabilitatem: etſi obligationem ad examinandã opinionem imponeremus, vel ad alios viros peritos conſulendos; nil auctoritati talem docentis opinionẽ deferremus: quod non videtur conſentaneum, cum opinio illa non leue habeat fundamentum in doctrina hominis prudentis, & non parum in ſcientijs verſati.

11 Rudes autem, & illiterati, qui per ſe rationum momenta expendere non poſſunt, ſi inuincibiliter ignorent opinionẽ, quam vir doctus ſequendam conſulit, ſingularem eſſe, & contra omnes Doctores, certiſsimum eſt, licitè poſſe iuxta illam operari, quia ſufficientem quiſque diligẽtiam præſtitit ad notitiã veritatis adquirẽdam, dum virũ doctum, & in re morali nõ parum verſatum conſuluit, cuius proindè iudicio prudenter ſtare poteſt. Alioquin in oppidis, vbi vnus Parochus eſt, nullus poſſet iuxta illius cõſilia operari, ſed huc illuc peregrinari teneretur, viros doctos inquirens, vt ſic noſceret, an alijs etiam opinio Parochi probabilis haberetur: quod rationi conſentaneũ non eſt. Hæc concluſio videtur Sylveſtri *verb. Opinio quæſt. 1.* Vbi ſententiam eorum, qui cenſent, excuſari à peccato ſequentem opinionem ſui Magiſtri, admittit in his, in quibus poteſt eſſe ignorantia inuincibilis, id eſt, in quibus ipſe ignarus eſt, & aliorum tantum conſilio, & iudicio duci debet, vt benè explicat P. Vazquez eum ſequutus *diſp. 62. citata, cap. 8. n. 42.* cum Henrico, & M. Conrado, quos ibi refert. Addo, idem dicendum, licet vir doctus illiterato manifeſtaret, ſingularem, quam illi conſulit, opinionem eſſe contra omnes Doctores, qui illum præceſſerunt. Sic docent Azor, Villalobos, Torres, Lorca, Ioannes Sanchez, & alij, quos citatos ſequitur Verricelli *tom. 1. tract. 2. quæſt. 5. n. 6.* & aliſ. Quod a fortiori tenere debent quotquot aſſerunt, diſcipulum poſſe tuta conſcientia amplecti opinionẽ ſui Magiſtri probi, & docti, nil inquirendo de probabilitate opinionis. Panorm. Imol. Scatia, Cagnol. Neutz. Azor. Villalobos, Breſſerus, & alij, quos citatos ſequitur Paſqualigus *deciſ. 28.* & ante illos D. Thomas *quodlib. 3. art. 10.* Quibus diſſentire non poteſt P. Vazquez vbi ſuprà, vt conſtat ex ratione, qua concluſionem probat. * Nam ſi quiſque doctus, & probus (inquit) poteſt ſequi opinionem ſuam relicta aliorum opinione, cur etiam non poterit iuxtà eam operari illiteratus, qui doctrinæ illius, & moribus meritò fidere debet? Etenim quicumque illitteratus rectè aduertit, Doctorem illum eſſe probũ, & tuta cõſcientia ſequi eam opinionem in operando, & in præbendo alijs conſilium; ergo etiam ipſe illiteratus colligere poteſt inde ſingulare iudicium, quo credat, ſibi etiam licere, quod iudicat licitum eſſe probo, & docto viro.*

12 Nec deterrere debet operantem opinionis nouitas, quando auctoritas docentis, & rationis pondus in illam, contra communem ferunt: prudenter enim poteſt credere, alios etiam doctiſsimos eidem opinioni ſubſcripturos, vt nouis etiam alijs non raro contigit. Quod benè ponderat M. Gallego *tract. de conſc. probabili, dub. 21.* * Noſter (inquit) Angelicus Doctor multa ſcripſit, & docuit contra alios, qui ante ipſum ſcripſerunt, & tamẽ eius opiniones ſtatim, ac ab ipſo traditæ ſunt, exiſtimatæ ſunt probabiles: tũ propter maximam eius auctoritatem apud omnes Theologos; tum, quia non leuibus, ſed rationabilibus fundamentis ductus eſt ad ſic opinandum. * Quem, alijs etiam opinionibus Doctorum magnæ auctoritatis, euentum ſperare debemus, nec ſtatim improbabilitatis notam illis inurere: hoc enim vtilitati communi nõ leue præiudicium pararet. Cui conſulens Angelicus Præceptor *opuſc. 19.* ſic ſcribit: * Vtilitas communis nõ ſolùm de-

bet procurari, vt ſit quocunque modo, ſed vt ſit optimo modo, quo fieri poteſt. Quantò autem Doctores magis multiplicantur, tantò vtilitas communis, quæ ex doctrina prouenit, magis creſcit, quia vni manifeſtatur, quod alteri nondũ notum eſt. Propter quod dicitur Sapientiæ 6. *Multitudo ſapientium ſanitas eſt orbis terrarum.* *

13 Non ergo opinio improbanda, quod ab antiquioribus non fuerit tradita: vt benè aduertit Villalobos *tom.1.Sum. tract.1.diffic.4.n.17.* *No por ſolo ſer nueua la opinion ſe debe reprobar, que Sãto Thomas, y otros Doctores graues dixerõ muchas coſas, y buenas contra vezes de antiguos.* * Cui facit Caramuel *in Apolog.Epiſt.4.n.163.fol.95.* * Angelici præceptoris doctrina (inquit) antiqua eſt, noua fuit, an ideò debuit reijci? audiatur S. Antoninus *3.p.Hiſtor.tit.23.cap.7.§.5.* Qui tantum abeſt, vt eſſe nouam neget, vt potius illam ab ipſamet nouitate commendet. * Cuius veſtigijs inſiſtens Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum diſp.1.ſect.1.fol.19.* diſcipulos D. Thomæ commendat ob nouas opiniones, quas ex eius doctrinæ fonte ſcaturientes quotidiè hauriunt: * D. Thomæ (inquit) doctrina ſolida eſt, & quæ plus pateat introrſus. Qui præceſſere Interpretes Caietanus, & alij, quaſi foſsionis metallicæ opifices, venas auri aperuerũt, non exhauſerunt. Suprà diſcipulorum captum eſſe Magiſtri mentem probant, quæ ex illa noua quotidiè eruuntur, ſuperioribus ignota, & occulta. * Non ergo opinio, ſi noua, expungenda. Quia vt ſcripſit Tacitus Dialogo de oratore 9. *Vitio malignitatis humanæ, vetera ſemper in laude, præſentia in faſtidio ſunt.* Quod luculentius Hieronymus Epiſtola 108: *Quæritur ingenium probari, quaſi vinum ab antiquitate.*

14 Ex quibus deduces, recentiorum opiniones, & ſi cõtra Doctores antiquos, non ideò ſpernendas, ſed ratione potius, quam antiquitate appendendas. Nam vt iure notauit M. Arauxo *in Deciſ.Moral. diſput.9.de Statu Ciuili, aſſert.3.num.14.* * Quandoque cõtingit in practicis, & moralibus, ſicut in ſpeculatiuis, opinionem minus communem, & paucorum Neothericorum, eſſe probabiliorem, proptereà quod efficacioribus fulciatur rationibus, quam opinionem communem, & à pluribus Doctoribus, etiam antiquis, communiter receptam, & probatam, eo quod iſti non ita accuratè inconuenientia, aut argumenta in contrarium perpenderunt, ſicut iuniores, tum experientia ducti, tum frequentia diſputationum exercitati. * Sic ibi. Quos ſequitur Paſqualigus, addens, cæteris paribus probabiliorem cenſendam opinionem recentiorum, quando concurrit cum opinione veterum. * Quia dum concurrit (inquit) auctoritas veterum, & recentiorum, debet præſumi, quod auctoritas recentiorũ fundetur in meliori ratione, quia recentiores ſciunt motiua veterum, & ea expendunt, & ſcientia ſemper magis in dies creſcit: Veteres autem non habebant tãtam notitiam, quantam habent recentiores, & ideò auctoritas recentiorum præferenda eſt. * Sic Paſqualigus *deciſion. 364.* Ex quibus infert, eum, qui nequit ponderare fundamenta opinionum veterum, & recentiorum, debere ratione auctoritatis cenſere probabiliorem illam, quæ eſt recentiorum. Verum id abſolutè non approbo, quia, vt ait Sylveſter verb. *Opinio, n.2.* ſi ad auctoritatem attendamus, concurrentibus antiquis, & modernis; antiqui ſunt præponendi. * Quia tẽporis diuturnitas videtur aliquam auctoritatem attuliſſe. * Et longè maiorem eſſe antiquorum, quam recentiorum, benè ait P. Bardi *tr.de conſcient. diſcep.4. cap.6. n.7.* Vnde niſi appareat noua aliqua ratio, ſiue ex lege, ſiue ex decreto, ſiue aliũde orta, quæ veteres latuerit, eorum ſententia præferenda eſt. Nec facilè credendum vnius Doctoris opinionem, ni maximæ auctoritatis ſit, extrinſecam probabilitatem ſibi conciliare, quando contra communem antiquorum militat.

§. IV.

Corollaria.

15 EX dictis colliges primò, falſam, & improbabilem eſſe ſententiam aſſerentium, opinionem typis datam ab aliquo iuniore, & moderno, eo ipſo debere cenſeri probabilem, dum nõ conſtet ab Eccleſia fuiſſe reiectam. Ratio eſt aperta. Primò, quia rectè ſtare poteſt auctorem libri eſſe Doctorem à gradu, nõ à doctrina; iuniorem, & modernum, non probum, & prudentem, ſed audacem, & vanæ-

vanæ gloriæ cupidum, & turpis lucri gratia ſcribentē. Non ergo opinio in eius libro reperta ſtatim probabilis cēſenda, licet à Sede Apoſtolica reiecta non fuerit. Secundò, quia, vt ſupra diximus, maioris auctoritatis ſunt auctores, quos antiquitas commendauit, quàm iuniores; & tamen opinio in aliquo ex antiquorum libris inuenta, non ideo à lectore probabilis ſtatim cenſeri debet, vt eam tuta conſcientia ſequi poſsit, dùm diligentiam non adhibuerit ad ſciendum, an antiquata, & ab omnibus recentioribus, vt improbabilis, & falſa reiecta; ex aliqua noua lege, quam illi ignorarunt, aut ex aliqua Eccleſiæ declaratione, vel Pontificio decreto poſteà damnata. Idem ergo de opinione Doctoris moderni iudicium ferendum eſt, quia forſan hæc ignorauit, aut leui fundamento, & ſolo innouandi pruritu ductus, eam opinionem typis dedit, quam reuiſores librorū permittere non debuiſſent: quos ego aliquādo à lethali non excuſarem, vel quia onus approbandi ſuſcipiunt, cui ſe ineptos agnoſcunt, vel quia libros, ne prælibatos quidem approbant.

16 Hac ratione quotidie experimur, opiniones plures ab antiquis, & modernis traditas, & typis datas, iure fuiſſe ab Eccleſia damnatas, quarum plures adduxi *in opuſc. pro Ieſuitis*, nulli verò ſuffragium adiungens, nec probabilitatem vllam adſtruens, ſed quæſtionem facti pro Ieſuitarum vindicijs inſtituens, vt impoſturas aperirem, & à laxonum nota innoxios, auctoribus ſuis opinionibus reſtitutis, demonſtrarem. Quarum ad viginti, quæ in præfato opuſc. ex varijs Doctoribus, iuſtæ defenſionis cauſa, fideliter excerptæ referuntur, vt minimum, vt ſcandaloſas, inter alias, damnauit Sanct. P. Alexand. VII. anno 1665. & 1666. & ferè omnes ipſe reprobaueram in edit. Matritenſi anno 1664. Quarum ſyllabum feci in libello ſupplici ad Eminentiſsimos S. R. Eccleſiæ Cardinales. Inter damnatas autem die 24. Septembris anno 1665. vigeſima ſeptima eſt, quam in præſenti reijcimus. *Si liber ſit alicuius iunioris, & moderni, debet opinio cenſeri probabilis, dum non conſtet reiectam eſſe à Sede Apoſtolica, tanquam improbabilem. Sic ibi. *Non ergo ſufficit, quòd opinio in libro moderni reperiatur, nec quod ab Eccleſia damnata non fuerit, vt probabilis cenſeatur: Eccleſia enim Dei (vt nos præmonuit Auguſtinus *tom. 2. Epiſt. 119. cap. 19. in fine*) *inter multam paleam, multaque zizania conſtituta multa tolerat, & tamen quæ ſunt contra fidem, vel bonam vitam non approbat.*

17 Colliges ſecundò quanta diligentia, & quo examine debeant fideles in rebus dubijs, Theologos doctos inquirere, quorum conſilijs tutè acquieſcere poſſint. Sunt enim plerique, qui non viros doctos, & probos; ſed magiſtros prurientes auribus quærant. Ex doctis verò communiter habitis, licet cuique etiam docto plures conſulere, donec excuſantem ab obligatione inueniat: vt docent Illuſt. & Reuer. M. Fr. Petrus de Tapia Archiep. Hiſpal. in ſua Catena mor. *lib. 1. quæſt. 8. artic. 14. n. 5. & 6.* Thom. Sanchez *lib. 1.* Decalogi *cap. 9. nu. 24.* Zumel. Caſtro Palao. Valdelus, Breſſerus, & alij, quos ſequitur Paſqualigus, *deciſ. 32. n. 4.* Verricelli *tom. 1. quæſt. mor. tract. 2. quæſt. 39.* M. Candidus, & alij quos citatos ſequitur Machado *tom. 1. diſc. pract. art. 7. n. 9.* Quia vnicuique licitum eſt ſuo iure vti, per licitum, & honeſtum medium, quale eſt varios Doctores conſulere, ſicut & varia volumina voluere, ad fauorabilem opinionem inueniendam. Hoc enim recta intentione fieri poſſe indagandi veritatem, & firmo animo nil mali faciendi, dubium non eſt. Aduertere tamē oportet, quod caſu quo duo, vel tres, vel plures viri doctiſsimi nullum pronuntiauerint matrimoniū, aut faciendā eſſe reſtitutionem; vt horum ſententia, ab alio quantumvis docto reuocetur, neceſſe eſt, vt pœnitens, vel conſulens voce, aut ſcripto ei referat rationes, auctoritates, & fundamenta illorum, vt hic ea conſideret, & argumenta diſſoluat: aliàs non erit tutus in conſcientia, vt benè tradit Verricelli *ſuprà*; quia facilè poteſt iſte decipi, ſi contraria fundamenta ignoret, cum tot viri docti contrarium docuerint.

§. V.

Qui Doctores conſulendi?

18 SI autem inquiras; quinam ex Doctoribus conſulendi? Reſpōdet Magiſter Victoria in Relect. de Indis inſulanis *prop. 1. fol. mihi 291.* * In rebus dubijs, quilibet tenetur conſultare illos,

Digitized by Google

ad quos ſpectat hæc docere, aliàs non eſt tutus in conſcientia, ſiue illa dubia ſint in ſe licita, ſiue illicita (*& num.3.*) Si poſt conſultationem rei dubiæ, definitum ſit à ſapientibus, illud eſſe licitum, qui ſequitur ſententiam illorum eſt tutus, etiãſi alias ſit illicitum. * Qui autem ſint hi ſapientes? Quando res non ſunt examinandæ per leges humanas, ſed per Diuinas? Reſpondet. *Hæc determinatio non ſpectat ad Iuriſconſultos, vel ſaltem non ad ſolos illos, quia Iuriſtæ non ſunt ſatis periti, vt per ſe poſsint eiuſmodi quæſtiones definire.*

16 Iam ex Theologis, qui conſulendi? Reſpondet Verricelli *ſupr. quæſt. 39. §. dico 3.* Debere conſuli Theologum doctum, in quo ſit æqualitas, aut maior doctrina in Theologia morali. * Addidi, inquit, doctum in Theologia morali, nam ſcio frequentiſsimè euenire, vt magni nominis concionator magnæ doctrinæ reputetur, & ſine difficultate ad eum, tanquam doctiſsimum confeſſarium recurratur, tamen ille in re morali, ac caſibus conſcientiæ minimè verſatus, ſit re vera indoctus; vnde ſæculares falluntur, putantes ſe doctiſsimum habere confeſſarium.*

17 Reſpondet Breſſerus *lib.3 de conſcientia, cap.3.* Nec virum doctum in ſola Theologia Scholaſtica ſufficere. * Conſtat enim multos inſigni ingenio, & Doctrina in Theologia Scholaſtica, parum in Morali, ac caſibus verſatos. * Quem ſequitur Pat. Bardi *de conſcientia, diſcept.4. capit.4. numer.5.* * Non eſt ſatis, inquit, perfectè ſcholaſticam, & ſpeculatiuam Theologiam callere, ſi agatur de rebus ad moralem Theologiam ſpectantibus: frequenter enim agnoſcimus nonnullos in ſpeculatiua peritos, ieiunos tamen eſſe de conſcientiæ caſibus.* Quos ſequitur Fr. Franciſcus Bonæ ſpei *in Apologem. retorto, dub. 7. reſolut. 2. fol. 142.*

18 Et omnium optimè Illuſtriſsim. Archiepiſcop. Hiſpal. Mag. Tapia vbi ſuprà *quæſt. 8. artic. 21. numer. 7.* vbi ad Reges & Principes pro bono Regni, & conſcientiæ regimine hanc monitiunculam dirigit. * Princeps in quærendis conſilijs, & formandis, ſeu faciendis conſultationibus pro ſecuritate ſuæ conſcientiæ; prudentem, atque cautiſsimam debet adhibere diligentiam, maximè in eligendis Doctoribus, ſeu conſultoribus, &c. In conſulendis igitur Doctoribus ad formandam conſcientiam, & aſſequendam opinionem practicè probabilem, hæc obſeruare debet. Primum, quærere Doctores pro materijs tractandis. Non enim omnes Doctores callent res, quæ aguntur: Si enim ſoli ſpeculationi metaphiſicæ dumtaxat ſunt dediti, aut ſoli prædicationi incumbunt, quamuis in his miniſterijs ſint in populo, aut curia famoſi, non ſufficiunt ad res Moralis Theologiæ, aut regiminis expediendas. Secundum debet attendere in conſultore timorem Dei, qui placere ipſi, non hominibus quærat. Hinc tertio caueat conſultores ambitioſos, qui honores aucupantur, & ambiunt à Regibus, quibus propterea in opinionibus nimium placere deſiderant, eorum gratiam, & fauorem aucupantes.* Sic doctiſsimus vir.

19 Ex quibus inferes: quantum Regibus, & Principibus in conſultationibus cauendum à Theologis, Epiſcopatus, & Dignitates ambientibus. Quibus proindè in memoriam reuocare libet reuelationem Sanct. Brigittæ *cap.48* Nimirum, tres Reges apparuiſſe in conſpectu Domini ad iudicium vocatos; vnumque ex illis ad inferni pœnas damnatum excuſationem de ſuis peccatis allegare dicentem, ſe viros doctos & litteratos Conſiliarios, & confeſſarium conſuluiſſe. Cui reſponſum eſt, nullatenus eſſe validam, aut proficuam excuſationem, quia tam illi Conſiliarij, quàm confeſſarius, erant paſsione affecti, vtporè à Rege muneribus, & dignitatibus ſubornati. Quæ planè confirmant, quæ de qualitatibus in Doctore requiſitis ad ſuam contra omnes opinionem probabilem efficiendam, ſuperius diximus.

QVÆSTIO V.

Vtrùm ſit obligatio eligendi tutiorem opinionem, etiamſi minus probabilem?

1 QVod ſit obligatio, totis viribus contendunt nonnulli recentiores. Quorum mentem, vt accuratius proponam aliqua præmittere oportet. Primò, quotieſcumque Doctores diſsident, an aliquid operari ſit licitum necne? opinio, quæ negat eſſe licitum, tutior dicitur: quia illi adhærentes, cum ab operatione abſtineant, nulli diſcrimini ope-

operandi contra legem, adhuc materialiter ſe committunt; ideoque omnes opiniones pro legis obligatione ſecuriores dici ſolent. E contra verò, quæ pro libertate voluntatis, vel pro commodo, ſiue priuato, ſiue communi, pugnant, affirmantes actum eſſe licitum, minus tutæ dicuntur, quia earum vſus periculum materialis peccati annexum important: forſan enim actus ille coram Deo re ipſa prohibitus eſt, licet nobis ignotum. Præmitto, 2. ex dictis *quæſt. 1.* opinionem ab intrinſeco probabiliorem dici, quæ maioribus à ratione fundamentis nititur, quod cum in indiuiſibili non conſiſtat, & diſpar ſit ingeniorum conditio, non eſt facilè diffinire, quænam probabilior, quæ paris, aut minoris probabilitatis ſit? Thomiſtæ ſuas probabiliores iudicant, & his contrarias Scotiſtæ. Et inter opiniones quaſcumque, quæ apud auctores melioris notæ probabiles communiter habentur, nulla eſt, quam illius patroni probabiliorem non cenſeant. Quapropter illiterati omnes, qui opinionum notitiam non à ratione, ſed ab auctoritate extrinſeca emendicant, eam opinionem ſibi probabiliorem habere ſolent, quàm a confeſſario, ſeu Theologo conſulto acceperunt. Litteratis verò, & in Theologia morali non parum verſatis aliter contingit, nam cum rationi, & fundamentis nitantur, ea probabilior apparebit, quam ipſi fundamentis perpenſis, rationi magis conformem iudicauerint.

2 Præfati igitur recentiores toti ſunt in ſuadendo: quotieſcumque varietas ſit opinionum inter Doctores, omnes teneri ſub præcepto tutiorem opinionem eligere, etiamſi aliàs minus probabilem, & minus rationi conformem iudicent. Et quod magis, hoc fuiſſe Diui Thomæ placitum eruere tentant, *ex Quodlibeto 8. Artic. 13.* Vbi S. Doctor ſic ſcribit: * Quando ſunt duæ opiniones contrariæ de eodem, oportet alteram eſſe veram, alteram eſſe falſam: aut ergo ille, qui facit contrà opinionem Magiſtrorum (vtpotè habendo plures præbendas) facit contra veram opinionem. Et ſic cum faciat contra legem Dei, non excuſatur à peccato, quamuis non faciat contra conſcientiam. Hæc D. Thomas. Quibus expreſsè damnare videtur non amplectentem opinionem tutiorem pro lege, nempè affirmantem illicitum eſſe plures habere præbendas, quāuis opinio contraria, & probabilis pro commodo, & libertate, licitum eſſe propugnet; imo & pluribus probabilior videatur. Quinimo (vt conſtat ex D. Thomæ verbis) idem ſentire videtur, licet duas præbendas retinens certitudinem habeat, id eſſe licitum, ſi tamen ex contraria opinione pro lege, dubium aliquod ei ſuboriatur. * Aut non habet (inquit) opinionem, ſed certitudinem (quod ſibi licet habere plures præbendas.) Sed tamen in quandam dubitationem inducitur ex cōtrarietate opinionum, & ſic, ſi manente tali dubietate, plures præbendas habet, periculo ſe committit, & proculdubio peccat, vtpotè magis amans beneficium temporale, quam propriam ſalutem. *

3 Ex quibus Reu. P. Fr. Iulius Mercorus Cremonenſis, Ordinis Prædicatorum, *in Baſe totius Moralis Theologiæ, p. 2. artic. 21.* Sic optimè deducit. * Noto ex hoc textu non ſolùm non licere, ſecundum D. Thomam, ſequi minus probabilem affirmantem actum eſſe licitum, in concurſu probabilioris oppoſitæ; ſed etiam peccatum eſſe ſequi magis probabilem aſſerentem actum eſſe licitum, in concurſu minus probabilis negantis, quando ex illa minori probabilitate poteſt oriri aliqua dubitatio, (attende) ſicut non poteſt non oriri, quia medium probabile ſemper aliquo modo vrget. Deducitur euidenter, quia ſi, ſecundum Diu. Thomam, peccat, qui ſequitur ſententiam, de qua habet certitudinem, quando ex oppoſita inducitur in dubietatem; tantò magis peccabit ſequendo probabilem, etiamſi maiorem probabilitatem habeat, dummodo ob oppoſitam aliquo modo probabilem, in aliquam dubietatem inducatur. * Sic Mercorus, quod ex verbis Diu. Thomæ, vt ſonant, euidenter deducit.

4 Ideo eandem ſententiam, quo ad rem principaliter controuerſam, defendit nouiſsimè Vincentius Baronius ex eodem Prædicatorum Ordine, ex familia Toloſana *in lib. ſuprà citato, contra Amadeum Guimenium.* In quo liberaliſsimo cornu iniurias, probra & calumnias diffundit. In hoc igitur libello pluribus in locis, obligationem eligendi opinionem tutiorem etiam minus probabilem apertiſsimè docet. Quinimo ægre fert vllum fuiſſe Dominicanum, qui ab hac ſententia diſſenſerit, & ſi quem offenderit,

Digitized by Google

rit, ut degenerem à D. Thomæ doctrina Thomiſtam denegat. Vide illum fol. 15. Vbi ſic ait: * A Sancto Doctore, in cuius verba iurant Dominicani, hoc dogma inconcuſſum habent: Quod agitur contra legem, ſemper eſſe malum, nec excuſari per hoc, quod ſit ſecundum conſcientiam, quacumque probabilitate munitã; quæ in certitudinem moralem nunquam ſit euaſura, quandiù reclamabunt Doctores graues, & contra ſtabunt rationum momenta. * Et fol. 55. ait: * Neminem magis ſanctiſsimo Præceptore abhorruiſſe à licentia opinionum probabilium contra legem, quandoquidem nullam illarum, re ipſa falſam, diſsidentibus inter ſe Doctoribus; patitur in peccati excuſationem trahi, quacumque probabilitate, & ignorantia. * Vide etiam illum, fol. 98. Vbi itidem ſic: * Conſtans eſt ſancti Doctoris ſententia, falſam, & aduerſam legi opinionem (nempè re ipſa, & coram Deo) nunquam excuſare à peccato, ſi Doctores deſsideant. * Et iterum Amadæum carpens, fol. 141. * Nos, inquit, ex D. Thomæ certiſsima regula nullam opinionem quamtumlibet probabilem cenſemus tutam, ſi falſa ſit (nempè re ipſa) nec deſit vnus, aut alter grauis Theologus, qui reclamet. Amadæo tutam facit probabilem opinionem falſam, legi aduerſam, vnus Doctor, alijs reclamantibus: apud D. Thomam, ne quidem mille, ſi vnus adſit, qui pro lege pugnet: ergo nil nobis cũ Amadæo commune. * Et his non contentus de obligatione eligendi tutiorem, nos admonet, his verbis, fol. 356. * Neceſſarium eſt, ad delectum opinionum moralium, vt tutioribus, etiam minus probabilibus adhæreamus, quod careant omni periculo peccati. * Et fol. 375. * Opinio pro libertate præter falſi commune, peccati etiam ſingulare periculum adiunctũ habet, quo aduerſa pro lege omnino caret, & hoc nomine eſt anteponenda probabiliori, vt omnes ex conſilio cõcedunt, nos etiam ex præcepto neceſſarium contendimus. * Omitto plura.

5 Itaque ſecundùm præfatos Thomiſtas, iuxta D. Thomam, & eius legitimam ſcholam, diſsidentibus Doctoribus, opinio tutior ex neceſsitate præcepti amplectenda eſt, & contraria, etiamſi probabilior, nequit abſque læthali ad praxim reduci, eo quod forſan, re ipſa (licet nobis ignotum) falſa, & legi Dei contraria ſit; ideoque periculum peccati, quo opinio contraria caret, neceſſariò adiunctum habeat. Hæc eſt horum recentiorum ſententia, quam non ſolùm à D. Thoma, ſed ab omnibus antiquis acceptam blaterant, & oppoſitam hoc tempore communem negantem obligationẽ amplectendi opinionem tutiorem, tanquam nouam, & morum corruptelis viam aperientem reprobant.

§. I.

Iudicium Auctoris.

6 Hanc ego opinionem libenter amplecterer, niſi quam iſti recentioris in commune Reipublicæ Chriſtianæ bonum, ego in tantalem animarum perniciem vergere iudicarem. Ex illa enim horrenda corollaria euidenter, & ineuitabiliter deducuntur, quibus totam Reſpublicam Chriſtianam turbari neceſſe eſt. Primò, in quacumque materia morali, varietas ſit opinionum, nulla Diu. Thomæ opinio, etſi probabilior, aſſerens aliquem actum eſſe licitum, poterit tuta conſcientia ad praxim deduci, quia cum pro lege ſit opinio contraria; hæc tutior eſt, atque adeò, etſi minus probabilis, ex neceſsitate præcepti anteponenda; vndè cum ferè nulla ſit, in moralibus, D. Thomæ opinio (extra materiam rationi naturali demonſtraram, aut Sacra Scriptura, vel decreto Pontificio firmatam) in qua omnes Theologi conueniant, ſed hinc indè in varias cõtradictoriè oppoſitas frequenter abeant, quarum alteram veram, alterã falſam eſſe, neceſſe eſt; fit planum ex opinionibus D. Thom. in re morali nullã libertati fauentem, vtpotè minus tutam contraria pro lege, poſſe ad praxim deſeruire, ſed omnes ſub læthali fugiendas, quia eas amplexari adiunctum habet ſingulare peccati mortalis periculum.

7 Secundò ſequitur, quaſcumque opiniones fauorabiles aſſerentes aliquem actum eſſe licitum (etiã in hoc conueniant D. Thomas, & Scotus) inutiles prorſus eſſe ad praxim, & neminem poſſe illas tuto amplexari, ſi contraria vnius, vel alterius grauis Doctoris pro lege militet: * Quia nec mille quidem Doctores (ait Baronius ſuprà) faciunt probabilem, & tutam opinionem fauentem libertati: ſi vnus adſit, qui pro lege pugnet. * Atq; adeò illa maior probabilitas, quam D. Thom. &

Digitized by Google

& Scotus ſimul, eorumque diſcipuli ſuis opinionibus conciliarunt; non practica dicenda erit, ſed ſpeculatiua: quia opinio practicè probabilis; id eſt, iuxtà quam operari poſsimus; ea tantum eſt, iuxta D. Thomam (vt ab his recentioribus expoſitum) quæ tutior, licet minus probabilis, vel quæ ita communis apud Doctores eſt, vt pro contraria nullus grauis Theologus militet, alias cum ex iſta in aliquam dubitationem induci neceſſarium ſit (vt ex D. Thoma contendit Iulius Mercorus ſuprà) nemo, licèt certitudinē de veritate benignæ opinionis habeat, poterit iuxta illam operari, nam periculo peccandi ſe committeret.

8 Tertiò ſequitur, D. Thomam ferè ab omnibus ſuis diſcipulis paſsim deſeri. Quia ferè omnes docent, licitum eſſe amplecti opinionem probabiliorem minus tutam, & plures minus etiam probabilē, quorum longum ſyllabum dabo infra: Quos proinde fatendum eſt, aut D. Thomæ mentem non aſſequutos, quæ his tantum recentioribus affulſit, aut contra præſtitum eius doctrinæ ſequendæ iuramentum defeciſſe.

9 Quartò ſequeretur D. Thomam grauiter deliquiſſe ſequendo opiniones probabiliores minus tutas, & eas diſcipulis tradendo, relictis tutioribus pro lege ab alijs magiſtris traditis, quia occaſionē fidelibus tribuit, tanti Doctoris auctoritate innixis, eas amplexandi, relinquendo tutiores Scoti, aut aliorum Doctorum, & ſi minus probabiles, pro lege certantes. Hoc enim a peccato eximi non poteſt, ſi vera ſit regula, quam præfati recentiores Sancto Doctori affingunt, & quam vt inconcuſſum apud Dominicanos dogma retineri, dicit Baronius ſuprà: quia * vbi vnus inquit, grauis Doctor adſit, qui pro lege pugnet, nec mille poſſunt facere probabilem, & tutam opinionem negantem. * Et ex opinione pro lege, & ſi minus probabili, non poteſt, vt ait Mercorus, non oriri aliqua dubitatio, quæ electionem opinionis minus tutæ illicitam reddat: Quapropter ſuos ipſe commilitones, ſic exhortatur. * Caueant ergo Thomiſtæ, & obſeruent, dubium ex diuerſitate opinionum ſecundum D. Thomam, eſſe dubium practicum, quia qui operatur cum tali dubio peccat dum cōmittit ſe periculo. * Quod autem Diu. Thomas plures opiniones minus tutas (etſi probabiliores) docuerit, & amplexatus fuerit, conſtabit ex infrà dicendis. Hoc argumentum vrgent Frar. Luis de la Cruz *in expoſit. Bullæ Cruciatæ, numer.* 8. Et Illuſtriſs. Epiſcopus Quitenſis. D.D. Alphonſus de la Peña, & Montenegro, in itinerario aureo pro Indorum Parochis *libr. 5. tract. 4. ſeſ. 20. numer. 4. fol.* 558. dicens opinionem obligantem ad electionem tutioris eſſe. * Contra toda razon, y equidad, por condenar contra toda razon a tantos hombres doctos, y pios, que ordinariamente enſeñan opiniones probables, aunque menos ſeguras, y a muchos Santos, y Doctores de la Igleſia, que muchas vezes enſeñan opiniones probables, las quales no ſon las mas ſeguras: Eſte fundamento, a mi juizio es baſtante para la prueba de nueſtra concluſion. * Sic ille.

10 Quintò ſequeretur, mortaliter peccaſſe omnes Summos Pontifices, qui in voto ſolemni caſtitatis cum Monachis profeſsis diſpenſarunt, vt matrimonium contraherent: Alexandr. III. Honor. II. Celeſtin. III. Clemens II. & alij. Sequela eſt manifeſta, quia amplexati ſunt opinionem minus tutam, relicta tutiori pro lege naturali, & Diuina, quam D. Thomas, & plures ex diſcipulis ſequuntur, atque adeo cum dubio practico, quod à peccato inexcuſabiles reddit. Nec opinione probabili ſe protegere poſſunt, nam quod agitur contra legem excuſari non poteſt opinione, quacunque probabilitate munita; vt totis viribus contendit Baronius ſuprà: Sequitur ſimiliter peccaſſe omnes Pontifices, qui in matrimonio rato, non conſummato diſpenſarunt, Gregor. VII. Martin. V. Eugen. IV. Paul. III. Gregor. XIII. Pius IV. Pius V. & alij quos adducit Caramuel in Apologemate, de probabilitate, *epiſt. 4. reſolut.* cum amplexati fuerint opinionem minus tutam, (immò ſecundum Sotum *in 4. diſt. 47. quæſt. 1. artic. 4. verſ.* His tamen) *nullam probabilitatis effigiem repræſentantem*, relicta tutiori, & probabiliori Scoti, Bonauenturæ, & aliorum grauium Doctorum, pro lege naturali, & Diuina pugnantium. Sequelas has concedere, temerarium cenſent Doctores. Legas quæſo Baſilium Legionenſem *de matrim. libr. 9. capit. 3. numer.* 1. Vbi ſic: * Illud tamē ſtatuamus primum: quod ad praxim attinet, tuta conſcientia Pōtifices diſpenſare potuiſſe, &c. Vt enim tuta conſcien-

tia faciant, ſufficit probabilis Doctorum opinio, quam hactenus non damnauit Ecclesia, quæ aſſerit, diſſolui poſſe. Eſſet autem valdè temerarium aſſerere illos Summos Pontifices in eo euidenter erraſſe, vt docet Gregor. de Valentia 4. *tom. diſp.* 10. *quæſt.* 1. *punct.* 7. *

11 Sexto ſequeretur: grauiter deliquiſſe Patres Concilij Lateran. & grauius Leonem 10. qui *Sacro approbante Concilio declarauit, eſſe licitos montes pietatis, in quibus à ſingulis mutuatarijs aliquid vltra ſortem exigatur, pro eorumdẽ montium indemnitate, abſolas miniſtrorum impenſas, abſque lucro dictorum montium. * Sequela eſt manifeſta; quia amplexatus eſt opinionem minus tutam, relicta tutiori pro lege naturali, quam tuebatur Caietanus *tom. 2. opuſc. tract.* 6. abſoluto anno 1496. (vt ipſe ad finem operis notat) & quam mordicus poſt concilium defendit Sotus *de iuſt. lib.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 2. & ſequitur Baronius ipſe, vt infrà videbimus. Dixi, quod ſequeretur peccaſſe Patres Concilij, quia præfata declaratione proximam fidelibus occaſionem peccandi obtulerunt, opinionem minus tutam eis proponendo: ſicut de facto, iuxta recentiores citatos, peccant omnes, qui auctoritate Concilij Lateran. innixi montes pietatis eum conditione ſupra poſita erigunt, aut eis inſeruiunt, vel ad eorum conſeruationem cooperantur. Hi enim omnes contra opinionem Caietani, & Soti, & ipſius Vincent. Baronij, pro lege naturali militantem operantur, & per conſequens, ſi eius notitiam habuerint, nequibunt periculo peccandi non ſe committere, tùm quia cum dubio practico, vt ait Mercorus; tùm quia nulla opinionum probabilium re ipſa falſa, diſſidentibus inter ſe Doctoribus, quacumque probabilitate, & ignorantia, in peccati excuſationem trahi poteſt, vt ex D. Thoma. Dicit Baronius, vbi ſuprà.

12 Septimò denique ſequeretur omnes ſummas, & libros de rebus moralibus tractantes debere iuſſu Pontificis vltricibus ignibus tradi, vtpotè occaſionem proximam peccandi offerentes. Quia vix vlla eſt in tota Theologia Morali pro libertate opinio, quæ non habeat contradictoriam probabilem, & tutiorem pro lege; cum autem omnes hanc teneamur, (vt ſupponunt aduerſarij) ex præcepto ſequi, & alteram benignam, & ſi probabiliorem, fugere, nulluſque excuſationem à peccato, ex eo quod probabilem, immo, & probabiliorem opinionem pro libertate ſectatus fuerit, prætendere queat, nulla ex benignis opinionibus poterit abſque peccato ad praxim deduci. Vndè libri omnes quibus continentur, niſi ad illaqueandas fidelium conſcientias, in animarum perniciem, inutiles prorſus erunt. Quia occurrente dubio circa legem, omnes etiam illiterati naturæ lumine ducti ſecuriorem partem agnoſcunt: aliarũ vero opinionũ, fauentiũ libertati, notitiã habere, & auctoritate grauium Doctorũ munitas inuenire, pernitioſum valdè eſt, & eò magis, quò Doctores maiore auctoritate polleant, quia tanto maiori fide ad praxim eas reducent. Ideoque facilius capientur, & ſe ſe in læthalia ſibi occulta præcipites agẽt. Vt quid ergo huiuſmodi opiniones, tam graui animarum præiudicio præla fatigant? vt quid paginas replent? niſi ad laqueos fidelibus inijciẽdos, & ad homines, veluti hamo, ad æternum ignem capiendos? Quid ad hæc Vincentius Baronius, ſi vnus, vel alter Doctor, (vt ipſe ſæpius inculcat) pro lege militans illicitum reddit vſum contrariæ opinionis probabilioris pro libertate? Exhibeat quæſo, vel vnam libertati fauentem, quæ contraria non imperatur?

§. II.

Baronij euaſiones inſufficientes demonſtrantur.

13 Nonnullas tentauit Baronius; ne vno hauſto tot abſurda deuoraret. Ad exempla opinionum minus tutarum, quas Summos Pontifices amplexatos fuiſſe, numero decimo oſtendimus, reſpondet 1. *part. Theologiæ Moralis aduerſus laxiores probabiliſtas, & contra Caramuelem, diſput.* 2. *ſect.* 5. *fol.* 438. & 350. Ad primum de diſpenſatione voti ſolemnis caſtitatis, cum Monacho profeſſo ad contrahendum matrimonium, ait, nullam ex contrarijs opinionibus, quarum altera affirmat, Põtificem poſſe diſpenſare, altera negat; tutam apparere; ideoque adducto exemplo, nullatenus probari, ex facto Pontificum licitum eſſe amplecti opinionem minus tutã, relicta tutiori, nec huic prin-

principio innixas fuiſſe voti ſolemnis caſtitatis diſpenſationes, ſed antiquæ, & certiſsimæ iuris regulæ: nempè, cum dubia res eſt, & nulla pars tuta apparet, quia vndique pericula impendent, eam partem eligendam, vnde minus mali timeatur.

14 Sed contra manifeſtè: quia opinio tenens, Pontificem diſpenſare non poſſe, & quod inde elicitur, nempè, non eſſe licitum Monacho profeſſo ex diſpenſatione Pontificis, ad matrimonium trãſire, non ſolum eſt probabilior in Schola Thomiſtica, ſed in omnibus eſt tutior, vtpotè, quæ omne periculum materialis etiam peccati remouet, quo non caret opinio contraria cõcedens Pontifici poteſtatem diſpenſandi, & inde Monacho facultatem contrahendi, ob probabilitatem valoris diſpenſationis. Huius enim opinionis praxi ineuitabile periculum ſubeſt faciendi re ipſa contra votum, & contra ſextum Decalogi præceptum, ſi re ipſa votum ſolemne indiſpenſabile ſit; quod ſoli Deo notum eſt: hoc igitur periculum ſubire, tam Pontificem diſpenſationem concedendo, ratione cooperationis ad peccatum alienum, quàm Monachum, illa vtendo, ex terminis notum eſt: quia neuter alio præcepto ad id conſtringitur: nec id in dubium ab aliquo huc vſque Theologo vocatum eſt: nec Pontifices diſpenſaſſe dicuntur prætextu obligationis, ſed poteſtatis ex iuſta cauſa. Falſo ergo, & abſque fundamento ſcripſit Baronius, nullam partem contradictionis tutam apparere, quandoquidem opinio pro lege voti, & caſtitatis, nullo occurrente incompoſibili præcepto, certiſſimè tuta eſt.

15 Ad ſecundum exemplum de diſpenſatione in matrimonio rato, vt ad ſecundas nuptias tranſitus fiat, reſpondet Baronius *fol. 338.* certum eſſe, Pontifices poſſe diſſoluere matrimonium ratum, non conſummatum; & conſequenter, ſic diſpenſatum, ex cauſa iuſta, poſſe licitè aliud inire. Quia opinionem moraliter certam, & ſi minus tutam, eligere licitum eſt: Lepide quidem dictum, ſed gratis. Non inficior valdè probabilem eſſe opinionem aſſerentem, Pontificem poſſe diſpenſare, ſeu diſſoluere matrimonium ratum: hoc verò moraliter certum eſſe, firmiter nego: nam contraria opinio pro lege, vt ait Sanchez *de Matrim. lib. 2. diſp. 14. n. 1.* * Probabiliſsima eſt, & illam tenent communiter Theologi. * Pro qua ex Thomiſtis refert Paludanum, Victoriam, Petrum de Soto, Martinum, & Bartholomæum de Ledeſma, Tabienam, & alios: & (quod Baronium ſingular) adeò veram putauit M. Dominicus de Soto *lib. 7. de Iuſt. quæſt. 2. art. 5. verſ. Et licet peregre. & in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 4. verſ. His tamen nil obſtantibus*, vt, nullam probabilitatis ſpeciem habere, dixerit opinionem alteram, quã certam Baronius iactauit. * Reuera (inquit) opinio hæc, quamuis aliquibus ſuſtentabilis appareat, mihi tamen, ſalua ſemper Eccleſiæ cenſura, nullam probabilitatis effigiẽ repræſentat. * Cui conſonat M. Petrus de Ledeſma *de Matrimon. quæſt. 67. art. 2. dub. 1.* dicens: eſſe improbabilem. Et Pontificem nequaquam poſſe matrimonium ratum diſſoluere, expreſsè tenent cum Scoto omnes Scotiſtæ, & innumeri alij Doctores, tam ex Theologis, quàm ex iuris peritis, apud Sanchez ſupra. Quæ ſi animaduertiſſet Baronius, non effutiiſſet, oppoſitum eſſe certum; cum probabile ad ſummum ſit, etiam iuxta ſui inſtituti auctores. Quos cum alijs ſequitur Leander à Sacram. *tom. 2. tr. 9. diſp. 5. q. 7.* Debet ergo Neothericus iſte, vel inuitus fateri, Summos Põtifices opinioni minus tutæ adhæſiſſe, & in praxi amplexatos fuiſſe, non ratione certitudinis, ſed probabilitatis, & ex hoc capite excuſandos à peccato, dum matrimonij rati diſſolutionem conceſſerunt, ſicut & illos, qui ex probabili opinione pro libertate, ad ſecundas nuptias tranſierunt.

16 Eſt præterea validum argumentum ad hominem cõtra Baronium: quia vt ipſe tradit vbi ſuprà *fol. 383.* cum Mercoro: quamdiu diſsident opiniones Doctorum de re; licita ſit, aut contra legem? numquam poteſt quis eſſe certo conſcius, ſe nil mali agere, quia ex diſsidio Doctorum ſuboritur aliqua ſuſpicio, & formido erroris, ratione cuius periculo peccandi ſe committit; ac proinde diſsidentibus Doctoribus (inquiunt) excuſari nequit à peccato prætextu opinionis probabilis: ergo neque potuerunt Pontifices; quos hæc Doctorum diſſenſio latere non potuit, ſicut neque alij, qui ex opinione probabili valoris diſpenſationis ad ſecundum matrimonium tranſierũt: nullus enim potuit eſſe certo conſcius, ſe nil mali agere: ergo vel tenetur Baronius,

pa-

palinodiam decantans fateri, opinionem probabilem diſsidentibus Doctoribus ſufficere ad excuſandum à peccato ſequentes minus tutam, aut irreuerenter pronunciare, Pontifices diſſoluentes matrimonium ratum peccaſſe mortaliter, non minus, quam diſpenſatione tantum probabili vtentes.

§. III.

Exemplis alijs Baronius conuincitur.

17 AD alia fundamenta, quibus oſtenditur D. Thomæ auctoritatem eleuari, eiuſque opiniones pro libertate ad ſecuritatem conſcientiæ inſufficientes eſſe, ſi Scotus, vel alius grauis Doctor reclamet, ſolutionem veritati, & facto repugnantem Baronius parauit. Iactat enim, D. Thomam nullam opinionem minus tutam relicta tutiori probabili, ſequutum fuiſſe. * Nulloque exẽplo (inquit, 1. *part.* contra Caramuelem *diſp.* 2. *ſect.* 6. §. *vlt. fol.* 401.) probari poteſt, hoc vnquam a D. Thoma factum; nam ex omnibus Sancti Doctoris ſcriptis, auctor in Theologicis verſatiſsimus (nempè P. Ferrerius) nulla referre potuit, præter duo, de dilata confeſsione, & de vnitate deteſtationis omnium peccatorum: at verò demonſtrauimus, minimè fuiſſe ſecuras intra probabilitatis fines, ſed inde extraxiſſe vi argumentorum, & in ordinem ſuperiorem euexiſſe. * Quod eſt, dicere, D Thomam nullam opinionem minus tutam, ſeu pro libertate, ſequutum fuiſſe, niſi moraliter certam, cuius proinde contraria pro lege non ſit probabilis, licet tutior.

18 Cæterum, plures opiniones minus tutas; quarum contrariæ tutiores pro lege probabiles ſint, D. Thomam defenſatum, tradit M. Ioannes Martinez de Prado *tom.* 1. *Quæſt. Moral. cap.* 1. *de conſcient. quæſt.* 4. §. 2. ex D. Antonino 1. *part. tit.* 3. *cap.* 10. §. 10. * Et exempla (inquit Prado) innumera poſſent proponi, vt aſſerit D. Antoninus. * Quibus probetur, D. Thomam ſequutum fuiſſe opiniones, quas probabiliores iudicauit, relictis tutioribus, probabilibus. Quæſtio facti eſt, ideòque Baronium exemplorum colluuie obruere, & apertæ falſitatis conuincere, facilè erit.

19 Primum ſit. Plures Theologi tuentur, peccatum eſſe mortale alloqui, vel ſalutare excommunicatos, in caſibus non conceſsis; quos ſequitur Sanctus Raymundus *lib.* 3. *Sum.* §. 40. & ibi M. Ioannes de Friburgo eius commentator *litt.* C. Cæterum Sanctus Thomas *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. *quæſtiunc.* 3. contrariam opinionem minus tutam defendit. * Alijs probabilius (inquit) videtur, quod non ſemper peccat mortaliter, ſed ſolum quando in crimine ſibi participat, vel in contemptum Eccleſiæ. *

20 Secundum. Quàm plures grauiſſimi Theologi defendunt, eum, qui confitetur abſque dolore ſufficienti ad remiſsionem mortalium, quæ clauibus ſubijcit, teneri, iterare confeſsionem; nec ſatisfacere, fictionem, ſeu defectum doloris confitendo: vt videre eſt apud Leandrum *tom.* 1. *tract.* 5. *diſp.* 7. *quæſt.* 23. & tamen ſententiam contrariam minus tutam amplectitur D. Thomas *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 4. *quæſtiunc.* 1. *in corpor.* Vbi ſic: * Confeſsio etiam poteſt eſſe in eo, qui non eſt contritus, & quamuis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet: vnde non tenetur iterare confeſsionem, qui fictus accedit, ſed tenetur poſtmodum fictionem ſuam confiteri. *

21 Tertium. Opinio probabilis inter Doctores aſſerit, eum, qui peccat, alias non peccaturus, ex confidentia miſericordiæ Dei de remiſsione obtinenda, teneri hanc circumſtantiam confidentiæ in confeſsione explicare. Sic D. Bonauent. apud Nauarr. *cap.* 6. *n.* 3. Cordub. *in Sum. quæſt.* 22. & alij: & tamen contrariam opinionem minus tutam ſequitur D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 21. *art.* 2. *ad* 3. dicens: * Peccare ſub ſpe veniæ quandoque percipiendæ, cum propoſito abſtinendi à peccato, & pœnitendi de peccato: hoc peccatum diminuit, quia per hoc videtur habere voluntatem minus firmatam ad peccandum. * Quod proinde in confeſſione explicari non debet.

22 Quartum. Plures Thomiſtæ, Sylueſter, Sotus, & alij, quos ſequitur Ludouicus Lopez *quæſt.* 1. *art.* 2. *dub.* 2. *pagina* 1064. probabiliter aſſerunt. Circunſtantiam ingratitudinis peccantis poſt remiſsionem peccatorum, eſſe ſpeciale peccatum in confeſsione explicandum: & tamen contrariam ſententiam ſequitur D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 107. *& in ſecundo ſcripto ſuper librum ſententiarum diſt.* 22. *art.* 2. * Ingratitudo (inquit) non trahit

in

Digitized by Google

in aliud genus ſpecialis peccati, ideò nec confitenda. *

23 Quintum. Probabiliſsima eſt opinio adſtruens obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, quam ex Thomiſtis ſequuntur plures, vt videre licet apud Dianam *tom. 1. tract. 7. de circunſtantijs aggrauantibus, reſol. 1.* & *part. 3. tract. 4. reſol. 67.* quos referemus infra *tract. 5. de Pœnit. diſp. 3. quæſt. 1.* Nihilominus contrariam ſententiam minus tutam tradit expreſsè D. Thomas *in 4. ſentent. diſt. 16. quæſt. 3. art. 2. quæſtiunc. 5.* ibi: * Quidam dicunt, omnes circunſtantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, neceſſarium eſſe confiteri: alij verò dicunt, quòd non ſunt de neceſſitate confitendæ niſi circunſtantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt, & hoc probabilius eſt. * Sic ibi. Et iterum *diſt. 22. quæſt. 1. art. 4.* & *opuſc. 12. quæſt. 6.* & *alibi:*

24 Sextum. Satis probabilis, & communis eſt opinio aſſerens, pœnitentem, neque ex licentia confeſſarij poſſe iniunctam ſibi pœnitentiam per alium implere: quam tenent M. Nugnus *3. part. quæſt. 14. art. 2.* Vazquez *de Pœnit. quæſt. 94. art. 2. dub. 4.* M. Martinus de Ledeſma *2. part. 4. quæſt. 14. art. 4.* Et tamen contrariam minus tutam defendit D. Thomas *in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 2. ad 3. quæſtiunc.* dicens: * Non eſt permittendum, quòd aliquis pro alio pœnitentiam faciat, niſi defectus aliquis appareat in pœnitente, vel corporalis, per quem ſit impotens ad ſuſtinendum, vel ſpiritualis, per quem non ſit promptus ad portandum. *

25 Septimum. Sententia inter Doctores valdè probabilis eſt, non licere cōfeſſario, etiam de licentia expreſſa pœnitentis, reuelare peccata ſibi confeſſa: quam tenent Scotus *diſt. 21. quæſt. 2.* & plures apud Nauarrum *cap. Sacerdos num. 154.* quos ſequitur Ludouicus *quæſt. 7. art. 2. dub. 2. concluſ. 1. pag. 484.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutam ſequitur D. Thomas *in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 2. in corpore.* dicens: * Poteſt pœnitens facere, vt illud, quod Sacerdos ſciebat vt Deus, ſciat etiam vt homo: quod facit, dum dat ei licentiam ad dicendum & ideò, ſi dicat, non frangit ſigillum confeſsionis: tamen debet cauere ſcandalum dicendo, ne fractor ſigilli prædicti reputetur. *

26 Octauum. Valdè probabilis, & ferè communis eſt ſententia aſſerens, non licere confeſſario vti ſcientia confeſsionis ad faciendum, vel omittendum aliquid, quod non eſſet facturus, vel omiſſurus, vt videre licet apud Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 16.* & apud Dianam *3. part. tract. 4. reſol. 76.* Nihilominus ſententiam oppoſitam minus tutam ſequitur D. Thomas *in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 1. quæſtiunc. 1. ad 4.* dicens: * Ex multis alijs cauſis aliquis redditur indignus ad prælationis officium, quam ex peccato, ſicut ex defectu ſcientiæ, vel ætatis, vel alicuius huiuſmodi, & ideò qui contradicit, nec ſuſpicionem de crimine facit, nec confeſsionem reuelat. * Et iterum *quodlib. 5. quæſt. 6. art. 13.* * Alia occaſione accepta poteſt ſubditum ſibi confeſſum ab adminiſtratione remouere. *

27 Nonum. Plures & graues Theologi probabiliter docent, laicum baptizantem in caſu neceſsitatis in peccato mortali, & excommunicatione, peccare mortaliter; & ſimiliter Sacerdotem, etiam ſine ſolemnitate: quos ſequitur Vazquez *3. part. diſp. 136. cap. 3.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutam amplectitur D. Thomas *in 4. diſt. 24. quæſt. 1. art. 3. quæſtiunc. 5. ad 4.* ibi: * Quandocumque exhibet ſe, in aliquo actu, vt miniſtrum Eccleſiæ, mortaliter peccat (nempè ſi in peccato mortali exiſtat;) ſecus autem eſſet, ſi in aliqua neceſsitate aliquod ſacrum contingeret, vel exequeretur in illo caſu, in quo etiam laicis liceret; ſicut ſi baptizaret in articulo neceſsitatis. * Et iterum *3. part. quæſt. 64. art. 6. ad 3.*

28 Decimum. Grauiſsimi Theologi tuentur, adultum, qui baptizatur, teneri habere contritionem peccatorum mortalium antea commiſſorum. Ita Nauarrus *cap. 1. n. 27.* & *cap. 11. num. 7.* Victoria *quæſt. 23.* M. Baltanas *in Margarita confeſſorum, fol. 33.* & M. Sotus *de Inſtructione Sacerdotum, lectione 4. de Baptiſmo,* & plures apud Dianam *3. part. tract. 4. reſol. 13.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutam defendit D. Thomas *in 4. diſt. 6. quæſt. 1. quæſtiunc. 1. ad 5.* dicens: * Ad hoc, quod homo præparet ſe ad gratiam in Baptiſmo percipiendam, præexigitur fides; ſed non charitas, quia ſufficit attritio præcedens, etſi non ſit contritio. *

29 Vndecimum. Subtilis Doctor Scotus *diſt. 7. quæſt. 2.* Petrus de Soto *lect. 2.*

de

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

de Sacram. Confirmationis, & plures alij probabiliter aſſerunt, baptizatos, ex præcepto diuino, teneri hoc Sacramentum recipere. Nihilominus contrariam ſententiam tuetur D. Thomas *3. part. quæſt. 72. art 8. ad 4.* Nam, ſecluſo contemptu, non recipientem à peccato mortali excuſat, ibi: * Hugo de Sancto Victore dicit, omnino periculoſum eſſet, ſi ab hac vita ſine confirmatione migrare contingeret: non quia damnaretur, niſi fortè propter contemptum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur.*

30 Duodecimum. Doctiſsimorum opinio eſt, peccatum mortale eſſe, accipere Euchariſtiam poſt pollutionem voluntariam intra eamdem diem, etiam præcedente confeſsione. Sic Nauarrus *de Pænit. diſt. 6. cap. 1.* & *in Manuali cap. 21. n. 51.* Couarr. *in Clement. Si furioſus, part. 3. n. 8.* & alij. Contrariam tamen ſententiam minus tutam ſequitur D. Thomas *3. p. quæſt. 80. art. 7. in corpore.* * Ex neceſſitate (inquit) impedit hominem ab huius Sacramenti perceptione, ſolum peccatum mortale. * Quo per confeſsionem ablato; ex quadam tantum congruentia, non ex neceſsitate, impedire aſſerit. Sic ibi ad ſecundum, & ad quartum.

31 Decimumtertium exemplum ſit. Sacerdotes diuites non poſſe licitè ſtipendium pro Miſsis ſuſcipere, tradunt probabiliter Sylveſter *verb. Simonia, quæſt. 3.* & Graffius *lib. 11. Deciſion. aurear. cap. 96.* & alij apud Suarez *diſp. 86. ſect. 3.* Nihilominus contrariam ſententiam minus tutam defendit D. Thomas *quodlib. 6. art. 10.* ibi: * Reddere debitum, eſt actus iuſtitiæ; & ideò ad hoc, quod alicui reddatur, quod ei debetur, non refert, vtrùm ſit diues, vel pauper. Naturalis autem ratio dictat, vt illi, qui pro populo in ſpiritualibus laborant, à populo ſtipendia ſuæ ſuſtentationis accipiant.*

32 Decimumquartum. Promiſsionem merè internam factam homini matrimonij futuri, obligare ad contrahendum, tradunt Martinus de Ledeſma *2. part. 4. quæſt. 18. art. 1. dub. 13.* Molina *tom. 2. de Iuſt. diſp. 266.* & alij, quos refert Thomas Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 3. n. 4.* dicens, eſſe ſatis probabile. Nihilominus contrariam ſententiam minus tutam defendit D. Thomas *2. 2. quæſt. 88. art. 1. in corpore*, ibi: * Obligat homo ſe homini ad aliquid per modum promiſsionis, &c. Sed promiſsio, quæ ab homine fit, homini non poteſt fieri, niſi per verba, vel quæcumque exteriora ſigna: Deo autem poteſt fieri promiſsio per ſolam interiorem cogitationem.*

33 Decimumquintum. Probabilis ſententia eſt, eum, qui poſt matrimonium bona fide contractum, incipit dubitare de obitu prioris coniugis, ex cauſa probabili, non poſſe reddere. Quia maius eſt periculum in reddendo (eſt enim incontinentiæ contra caſtitatem, & contra prioris matrimonij iuſtitiam; quam in non reddendo, in quo ſolum eſt iniuſtitiæ periculum) ſic M. Petrus de Soto *lect. 2. de Matrim.* Altiſiodorenſis, Adrian. Medina, & alij, apud Sanchez *de Matrimon. lib. 2. diſp. 41. n. 43.* Et tamen contrariam minus tutam amplectitur D. Thom. *in 4. diſt. 38. in fine, in expoſit. littere*, vbi ſic. * Si autem poſtea oriatur dubitatio aliqua de vita prioris viri ex aliqua cauſa. Si cauſa illa facit (tantum) probabilem dubitationem, debet reddere. * Quem ſequuntur Thomiſtæ, & alij communiter, quos citatos laudat Sanchez ſuprà *num. 45.*

34 Decimumſextum. Virginem defloranrem, ficta matrimonij promiſsione, teneri ſaltem defloratæ reſtituere, & de nuptijs prouidere, etiamſi notabiliter dignior ſit, & indicia ficti conſenſus præbuerit, docent grauiſsimi Doctores apud Sanchez *de Matrim. lib. 1. diſp. 10. n. 18.* Et tamen contrariam ſententiam tuetur D. Thomas *in 4. diſt. 28. quæſt. 1. art. 2. ad 4.* vbi ſic: * Sufficit, ſi ei de nuptijs prouiderit: & ad hoc etiam non tenetur, vt quidam dicunt, ſi ſponſus ſit melioris conditionis, aut aliquod ſignum euidens fraudis fuerit, quia præſumi probabiliter poteſt, quod ſponſa non fuerit decepta, ſed decipi ſe finxerit.*

35 Decimumſeptimum. Peccatum eſſe mortale, conſummare matrimoniũ, antequam recipiantur benedictiones Eccleſiæ, affirmat D. Antoninus *3. part. tit. 1. cap. 16. in fine.* Paludanus, Tabiena, & alij, apud Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 12. n. 2.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutam defendit D. Thomas *in 4. ſent. diſt. 28. quæſt. 1. art. 2. ad 3.* ibi: * Si ſponſa ſponſum admittat, excuſatur à peccato.*

36 Decimumoctauum. Probabilis opinio eſt, Prælatum non poſſe ſecum diſ-

diſpenſare in lege ieiunij impoſita à ſuperiore, licet cum ſubditis poſsit. Quam tenent. Paludan. Manuel Rodriguez, Azór, Miranda, & alij, quos refert Leander a Sacram. *tom. 3. in quinque præcep. Eccleſiæ, tract. 5. diſp. 10. quæſt. 25.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutam defendit D. Thomas *2. 2. quæſt. 185. art. 8. in corpore*, dicens: Religioſum factum Epiſcopum ſecum poſſe diſpenſare in ieiunijs ex præcepto regulæ obſeruandis, modo, quo * etiam Prælati Religionum in talibus ſecum diſpenſant.*

37 Decimumnonum. In graui neceſsitate proximi eſſe obligationem elargiendi eleemoſynam de neceſſarijs ad ſtatum, docent valdè probabiliter Sotus, Cano, Victoria, & alij, quos citatos ſequitur Bañez *2. 2. quæſt. 32. art. 2. dub. 4.* Nihilominus contrariam ſententiam minus tutam ſequitur D. Thomas *2. 2. quæſt. 32. art. 5. ad 3.* Vbi, vltra euidentem, & vrgentem neceſsitatem proximi, requirit ad obligationem grauem elargiendi eleemoſynam, quod quis * habeat ſuperflua, quæ ſecundùm ſtatum præſentem non ſunt ſibi neceſſaria; prout probabiliter æſtimari poteſt. * Et iterum *art. 6.* loquens de bonis neceſſarijs ad ſtatum propriæ perſonæ: * De huiuſmodi ergo eleemoſynam dare, eſt bonum, & non cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio.*

38 Vigeſimum denique exemplum ſit. Grauiſsimi Theologi docent, quemlibet teneri extremè indigenti dare eleemoſynam ex bonis ſimpliciter neceſſarijs ad conſeruationem ſui ſtatus, ſine quibus omnino amittetur; quod eſſe certum, dicit Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 5. dub. 8. n. 5.* & vt probabilius ſequuntur Azor, Villalobos, Thomas Sanchez, Suarez, Vazquez, & plures apud Leandrum *tom. 6. tract. 5. diſp. 2. quæſt. 17.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutam tenet D. Thomas *2. 2. quæſt. 32. art. 6.* ibi: * De huiuſmodi enim eleemoſynam dare, eſt bonum, & non cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio. Inordinatum autem eſſet, ſi aliquis tantum ſibi de bonis proprijs ſubſtraheret, vt alijs largiretur, quod de reſiduo non poſſet vitam tranſigere conuenienter ſecundum proprium ſtatum, & negotia occurrentia. Nullus enim inconuenienter viuere debet. * Quæ D. Thomæ verba excludere obligationem, ſubueniendi extremè indigenti ex bonis neceſſarijs ad decentiam ſtatus, modo ſuperius dicto, tradit M. Prado *tom. 1. Theolog. Moral. cap. 13. quæſt. 3. n. 30.* & plures Theologi, quos referam infrà *tract. 7. quæſt. 8. §. 5.* Quorum expoſitio firmatur verbis ſubſequentibus eiuſdem Angelici præceptoris: * Quando occurrit (inquit) extrema neceſsitas alicuius priuatæ perſonæ, &c. Laudabiliter prætermitteret aliquis id, quod ad decentiam ſui ſtatus pertinere videretur, vt maiori neceſsitati ſubueniret. * Quibus præceptum excludere, diſcipuli exponunt, & conſequenter D. Thomam minus tutam opinionem amplexatum fuiſſe. Quid plura? Alijs parco, ne lectoribus faſtidium pariam; nam vt D. Antoninus, & M. Prado adnotarunt vbi ſuprà, innumera exempla poſſent proponi, quibus demonſtretur, D. Thomam non tutiores opiniones, ſed ſibi probabiliores, et ſi minus tutas, vbique amplexatum fuiſſe. Quid ad hæc Baronius?

39 Reſpondebit forſan pro omnibus, quod pro duabus *vbi ſuprà*; nullam, ſcilicet, opinionem tutiorem a D. Thoma deſertam, probabilem eſſe: quia minus tutas, quibus adhæſit, vi argumentorum in ſuperiorem *certitudinis* ordinem euexit. Cui ſolutioni inſiſtens *2. p. Manud.* contra Amadæum Guimenium *diſp. 1. ſect. 1. fol. 39.* cum in quandam ſubtilis Scoti opinionem tutiorem pro lege, contra minus tutam D. Thomæ pro libertate incidiſſet; reſpondet, ex opinione Scoti pro lege non oriri graue dubium, ſed ſcrupulum deponendum, & contra illum operandum. * Scrupulus (inquit) eſſet, ſi ex opinione Scoti dubitaret. * Qua vna ſolutione nos edocet, ſolas D. Thomæ ſententias minus tutas licere nobis amplecti, deponendo ſcrupulos; quia hi tantum, & non vera dubitatio, quæ ab operando retrahat, ex Scoti, aut aliorum grauium Doctorum opinione tutiori pro lege, ſuboriri poſſunt. Lepidè quidem dictum! Sed quid, ſi Scotiſtæ de ſuis opinionibus idem dixerint? Licitum ſcilicet eſſe, Scoti opiniones contra D. Thomam, etſi minus tutas amplecti, & dubium ex opinione D. Thomæ pro lege ſubortum, non graue, ſed ſcrupulum tantùm reputandum? Quid, ſi de alijs etiam opinionibus benignis alij ſcriptores graues, & docti idem pronuncient? Si concedas; oleum, & operam perdidiſti;

ſi

ſi neges;oſtendas quæſo,cur ſolius D.Thomæ opiniones minus tutæ hoc priuilegio gaudeant?Omitto inconſequentiam Baronij redarguere, cùm apertè aſſerat vbi ſuprà: * Nec mille Authores ſufficere, ad tutam efficiendam opinionem fauentem libertati; ſi vnus adſit, qui pro lege pugnet.* Ergo nec D. Thomas, nec Scotus,nec vterque ſimul ſufficiet, ſi Doctor alter ſit,qui reclamet.Eſt euidens conſequutio; quia vt ait Iulius Meteorus *ſuprà artic.7.fol.87.* * Motiuum probabile contra aliquam ſententiam ſemper cauſat dubium graue,& formale (ſcilicet practicum.)Ergo quouſque intellectus ſtat in tali diſpoſitione, ſemper eſt dubius.* Semper igitur erit peccatum læthale,diſſidentibus Doctoribus, opinionem Diu. Thomæ,aut Scoti libertati fauentem,etſi probabiliorem amplexari. Nullus Thomiſta,nullus Scotiſta concedet.

§. IV.

Corollaria.

40 EX dictis euidenter deducitur, aut omnia abſurda ſuperius adducta, vno hauſtu ab his Neothericis deuoranda, aut D. Thomam immunem prorſus, eſſe ab impoſtura obligationis eligendi tutiorem opinionem. Inſuper abſque vllo prorſus fundamento Baronium iactaſſe, apud D.Thomam,& Domicanos dogma inconcuſſum eſſe ex præcepto eligendam tutiorem opinionem.Nam quod D.Thomæ id falſo adſcribatur, oſtenſum eſt ſuprà: quod autem alijs Thomiſtis;res adeo per ſe nota eſt, vt probatione non egeat. Teſtes aduoco omnes viros doctos,& proceſſum præſento ex omnibus in re morali voluminibus conflatum,in quibus ferè nullà inuenitur opinio pro libertate,quæ vnum,vel plures ex Dominicanis patronos non veneretur.Et in terminis,non eſſe obligationem eligendi tutiorem opinionem,tradunt Mag.Victoria,cuius verba dedi ſup.*quæſt.4.num.*18.D.Antoninus Syluester. Albertus Magnus.Ioannes Nider.Vvilhelmus. Thomas Villar. Bañez. Candidus,Medina,Gregorius Martinez. Petrus de Ledeſma, Ludouicus Lopez. Marcus Serra.Ioannes Martinez de Prado.Barnabas Gallego. Acatius de Velaſco.Sotus.Tapia.Texeda,& alij,quorum verba dabo infrà.

41 Et quod mirabilius Baronius ipſe pluribus in locis refert, à Theologis antiquis, & recentioribus Thomiſtis, id ipſum fuiſſe traditum. Vide illum 2. *p. Manud.* contra Amadæum Guimenium *diſp.*4.*ſect.*1.§.1.*fol.*345. vbi ſic ſcribit. * Certum eſt D.Antoninum illos laudaſſe (nempè Sanctum Leonem, Albertum Magnum,& D.Thomam) & fuiſſe interpretatum, iuxtà propriam ſententiam, quæ omninò damnat delectum opinionis minus tutæ, niſi aduerſam probabilitate vincat, & eam fuiſſe mentem omnium antiquorum Theologorum,& recentiorum Thomiſtarum, Alvarez, Lopez, Gregorij, Ioannis Martinez,& Baptiſtæ fusè probauimus. * En amice lector, ipſo Baronio teſtante, non eſt apud Dominicanos inconcuſſum dogma ex præcepto eligendam tutiorem opinionem: poteſt enim minus tuta eligi, ſi probabilitate vincat. Quod & ipſe Baronius,licet ſibi contrarius palinodiam decantans in toto ſuo opere, intendiſſe,fatetur *fol.*330.dicens: * Standum contendimus pro lege,quàmdiu maiori,aut pari probabilitate pollet contra commodum,& libertatem. * Non ergo quamdiu minori. Igitur ſaltem quoties opiniones minus tutas pro libertate, probabiliores quiſque cenſeat,licitè poterit eas amplecti,relictis tutioribus pro lege.

42 Inficiari nequibit Baronius,quia & minus tutas ipſemet amplectitur,quàdo probabiliores putat.Hinc 1.*part.Theologiæ Moralis* contra Caramuelem *diſp.*2. *ſect.* 4. negat diuitibus obligationem redimendi captiuos,apud Turcas redemptione maximè egentes, eum tamen tutior ſit contraria opinio pro lege charitatis, quam tenent Caietanus, Maior, Azor, Fillincius,Villalobos, & alij,quos ſequitur Leander à Sac ram. *tom.*6.*tract.* 5.*diſp.*2.*quæſt.*20.Inſuper 2.*part.Manud.* contra Amadæum *diſp.*1.*ſect.*1.*fol.*95.relicta tutiori quadam opinione Sancti Raymundi, ſui inſtituti grauiſsimi Doctoris, contrariam minus tutam cum D. Antonino amplectitur, dicens: * Congreſſum verò ſola voluptatis cauſa inter coniugatos, licet Sanctus Raymundus damnet peccati mortalis, verior tamen, & tuta D. Antonini ſententia eſt, ſi nil prætermittatur, quod ad generationem conferat, veniale eſſe tantùm peccatum. *

43 O Baroni! Quo iure tuas opiniones contra legem pro libertate tutas vocitare audes, cũ re ipſa falſæ eſſe poſsint, & à ſancto Doctore, in cuius verba iurant Dominicani, hoc dogma (vt aſſeris) incõcuſſum habeant; quod agitur cõtra legem ſemper eſſe malum, * nec excuſari per hoc, quod ſit ſecundùm conſcientiam, quacumque probabilitate munitã? * Nolo tamen tuis opinionibus, etſi minus tutis, ſecuritatem negare. Fateor, tutas eſſe, & à peccato excuſare. Sed quæſo, deleas, quæ tibi non conſtans poſteà ſcribis *fol.* 141. *Nos (inquis) ex D. Thom. certiſsima regula nullam opinionem quantumlibet probabilem cenſemus tutam, ſi falſa ſit (nempè re ipſa, & contra legem) nec deſit vnus, aut alter grauis Theologus, qui reclamet. *Deleas etiam rogo, quod ſcribis *fol.* 375. opinionem tutiorem anteponendam probabiliori minus tutæ * Quod nos (inquis) ex præcepto neceſſarium contẽdimus. * Hæc enim non cohærent cum doctrina, quam verbis, & exemplis nuper nos edocuiſti, dum licitam, & tutã meritò conceſsiſti electionẽ opinionis minus tutæ probabilioris contraria pro lege.

44 Maneat ergo Baroni in poſterum ſtabilitum ex tua, & tui inſtituti Doctorũ ſententia, licitum eſſe vti opinione minus tuta ad gradum certitudinis non euecta, ſed intra fines probabilitatis contenta, dũ probabilior ſit contraria tutiori pro lege. Quo euelluntur omnia fundamenta, quæ contra electionem opinionis minus tutæ, paris, vel minoris probabilitatis cõtraria pro lege conficiſti; cum falſa quandoque probabiliora ſint veris. Et apertiſsimè falſitatis conuincuntur omnia ex tuis ſcriptis fideliter excerpta, *vbi ſuprà numer.* 4. quibus obligationem adſtruere tentaſti, eligendi opinionem tutiorem, etiamſi minus probabilem: *Nullamque re ipſa falſam diſsidentibus inter ſe Doctoribus in peccati excuſationem trahi poſſe, quacumque probabilitate, & ignorãtia, & ne quidem mille Authores tutam facere probabilem opinionem re ipſa legi aduerſam, ſi vnus adſit, qui pro lege pugnet, neceſſariumque eſſe ad delectum opinionum moralium, vt tutioribus, etiã minus probabilibus adhæreamus, quod careant omnino periculo peccati.* Quæ omnia modo iure quidẽ retractas, dum verbis ſupra datis, & exemplo adhibito, liberam facultatem facis eligendi opiniones minus tutas, ſi probabiliores ſint contrarijs pro lege.

45 Ex dictis euidenter conſtat, mala omnino fide Baronium, vt incõcuſſum ex D. Thom. apud ſui Inſtituti Authores, dogma iactaſſe, ex præcepto eligendam tutiorẽ opinionẽ pro lege. Nec credo, vir Religioſus hæc protuliſſet, ſi ſuarũ conſtitutionũ memor eſſet. Illis enim huius ſãctiſsimi inſtituti profeſſoribus iniũgitur, vt in cõſilijs præſtãdis ab opinionibus auſteris caueat, quales, vt ex terminis patet, illæ tantũ eſſe poſſunt, quæ pro lege probabiliter militãt, pugnantibus alijs probabilius; aut æquè probabiliter pro libertate. Quatum conſtitutionum obſeruantiã Dominicani Scriptores in prologo ſuorum operum religiosè promittunt. M. Barnabas Gallego. *In eligẽdis (inquit) opinionibus, ſtatui apud me illud, quod in Gloſſa prologi noſtrarum conſtitutionum adnotatũ eſt. Ibi igitur *tex.* 1. §. 3. ad illa verba: *Cum ordo noſter ſpecialiter ob prædicationem,... animarum ſalutem, &c.* Sic habetur: *Declaramus, quod tria ſunt præcipuè, quæ ſalutẽ impediunt animarum*, & annumeratis duobus primis ſic habetur: *Tertium eſt nimia auſteritas in conſilijs, & opinionibus: terrentur enim homines ex hoc in tantum, vt ſalutem propriã negligant. Quapropter relaxanda eſt (quantum fieri poteſt) rigiditas, & auſteritas in conſilijs, ac homines benignè tractandi ſunt.* Hactenus in noſtris conſtitutionibus. Cũ igitur hoc à tot, religioſiſsimiſq; viris noſtri Ordinis declaratũ, & decretum fuerit ego illis adhærendo non rigidus, & auſterus in eligendis opinionibus ero; ſed benigniores, probabiles inter Thomiſtas, & alios Doctores amplectar. Iudicanda ergo eſt benignior opinio illa, quæ conſcientiã ſoluit, quàm ea, quæ eam ligat.* Huicuſque Gallego. Et ante illum M. Barthol. Fumus in Armilla, eiuſdem conſtitutionis tenax *verbo, opinio, num.* 5. *fol. mihi* 911. * Opinio, (inquit) quæ ſoluit, potius ſequenda eſt, quàm ea, quæ ligat.*

46 Quos ſequuntur M. Serra 2. 2. *tom.* 2. *in epiſt. ad Lectorem*, ibi * Benigniores opiniones, aut amplector, aut earum probabilitatem non reijcio, ne pluribus claudatur cœlum, ſed omnibus viam Domini faciliorem demonſtro. * Et M. Ioann. Martinez de Prado in Vniuerſitate Complutenſi, Primarius olim Sacræ Theologiæ moderator, *tom.* 1. *quæſt. Moral. in Proœmio*: * Cum pro neutra parte (inquit) aliquid conuincens, quã parte ſtet veritas, affertur, curabo benigniores amplecti, vel earum probabilitatem indicare: cum ordo noſter Prædicatorum ob animarũ ſalutem ab initio noſcatur inſtitutus, & animarũ ſalus impediatur, (vt notatur in Gloſſa conſti-

rutionum) nimia auſteritate in conſilijs, & opinionibus. * Siſtas quæſo paulisper amice lector, vt expendas quid cum his conſtitutionibus commune habeat Baronius? Poteſt ne maior eſſe auſteritas in conſilijs, & opinionibus, quàm ſtrictiorem ſemper conſulere, & ex præcepto ſequendam tradere, nullamque relinquere opinionem practicè probabilem fauentem libertati, ſi vnus ſit Doctor, qui reclamet? Quid ad hæc?

QVÆSTIO VI.

Vtrùm ſit obligatio eligendi tutiorem opinionem, ſi probabilior ſit quàm contraria? Et quid ſi paris probabilitatis?

§. PRIMVS.

Opinio affirmatiua refertur.

1 CErtiſsimum eſt, diuerſum quid eſſe opinionem eſſe probabiliorem, & eſſe tutiorem, vt docent communiter Theologi, quos ſequuntur Thom. Sanchez *tom. 1. Sum. lib. 1. cap. 9. num. 5.* & Illuſtriſs. ac Reuer. M. Tapia Archiepiſcopus Hiſpalenſis *in Catena morali, q. 8. art. 11. §. 1. n. 1.* M. Texeda *tom. 1. controu. Theologiæ moral. lib. 1. tract. 2. controu. 7. num. 3.* Quia non ab eodem principio opinionum ſecuritas, & probabilitas ſuboriuntur; probabilitas enim deſumitur ex fundamẽtis probatiuis; ſecuritas verò ex remotione periculi: quo fit, vt ſæpè opinio minus probabilis ſit magis ſecura, & ècõtra, opinio minus ſecura ſit magis probabilis, v. g. opinio aſſerens teneri quem ſtatim poſt peccatum commiſſum cõfiteri, ſecurior eſt, minus tamen probabilis. Er ècontra opinio id negans probabilior eſt, ſed minus tuta. Semel autẽ ſtatuto non eſſe obligationem eligendi turiorem opinionem, vt docent communiter Theologi, quia nullibi hoc præceptum, vel naturale, vel diuinum, aut Eccleſiaſticum inuenitur. Quod inquirimus eſt, an ſi opinio tutior pro lege militans ſit etiam probabilior, quàm contraria pro libertate, ſit ex neceſſitate præcepti præferenda?

2 Prima, & communis antiquorum Theologorũ ſententia, teſte Baronio (cuius verba habes, *ſupr. nu. 41.*) partem affirmatiuam tuetur, ac proindè grauiter peccaturum, qui opinionem probabilem fauentem libertati ſequatur, relicta tutiori, & ſimul probabiliori pro lege. Ita Syluester *verb. opinio, n. 1. in fine,* & *verb. dubium, q. 2.* Cõradus *de contract. lib. q. vlt.* D. Anton. *1. p. tit. 3. cap. 10. §. 10. reg. 4.* Tabien. Palndan. Angel. Almain. Gerſon. Cordub. & alij, quos refert Pater Salas 1. 2. *tom. 1. tr. 8. diſp. vnic. ſect. 5. n. 46. & ſect. 6. n. 61.* Caietan. Armilla, Sotus, & alij quos citatos ſequuntur M. Prado *tom. 1. tr. 1. q. 3. §. 2. nu. 14.* & M. Arauxo *in deciſionibus moralibus diſp. 9. de ſtatu ciuili, aſſert. 3. nu. n. 19.*

3 Addunt alij idem omnino dicendũ licet opinio tutior probabilior non ſit, ſed paris probabilitatis cum contraria pro libertate. Quod adeo firmum apud Thomiſtas eſſe, iactat Baron. *in opere contra Amadeum, diſp. 1. ſect. 1. fol. 48. & 49.* vt nullum ex eis fuiſſe, qui contrariũ ſcripſerit, confidenter aſſerat. * Thomiſtæ, inquit, recentiores nunquam eo delapſi ſunt, vt expreſſis verbis docuerint, opinionem pro libertate paris cum aduerſa pro lege probabilitatis, ſecuram eſſe, ſeu practicè probabilem, &c. Quod præter citatos quatuor, aut quinq; expreſsè docet Ludou. Lopez, &c. Quibus addo duos magni nominis Ioann. Martinez de Prado, & Arauxo, quos ſibi aduerſari Amadæus non diffitetur, * Sic Baronius. Quæ non leui admiratione ſcripta legi, cum Amadæus Ioann. Martinez de Prado expreſsè reluctantem, eius tranſcriptis verbis, ibidem adduxerit, *tract. de opinione probabili, propoſit. 1.* Et M. Arauxo non meminerit. Verum vt morẽ ego amico gererem, vtrumq; conſului, & Baroniũ vt de more habet in ſuum caput, deceptũ apertiſsimè inueni. Igitur Arauxo *in deciſionib. moral. diſp. 9. citata de ſtatu ciuil. aſſert. 3. n. 12. fol. mihi 428.* Sic ſcribit: * Pro huius aſſerti declaratione, prænotare oportet. Primò, concurſum, ſiue conflictum duarum opinionum probabilium poſſe contingere dupliciter: nimirũ, aut quando ambæ ſunt apud ſapientes, & in ſcholis æquè probabiles, plus minuſvè: aut quando vna apud eoſdem notoriè, & conſtãter eſt magis probabilis, quàm altera. Et quidem in primò euentu (attende) non tenemur ſequi magis vnam, quàm aliam, cuius ratio euidens eſt apud omnes Doctores, quia tunc vtraque opinio æqua lance propendet: vtraque pariter mouet, & inclinat intellectum, & vtramque proponit intellectus ſub æquali probabilitate voluntati cum iudicio indifferenti, cum autem iudicium eſt indifferens, liberum, ac licitum eſt voluntati, quam libuerit ſequi partem, ergo tunc quamli-

libet harum opinionum in praxi liberè, ac licitè poteſt amplecti voluntas, *Quid clarius?

4 Recolui etiam locum Mag. Ioann. Martinez de Prado *tom. 1. quæſt. mor. tract. 1. quæſt. 4. §. 3. num.* 12. (ab Amadæo ibidem citatum) & idem prorſus ſentientem inuenie. Legas quæſo: * Dico tertiò inter duas opiniones æquè probabiles, licet eligere minus tutam. Sequitur ex dictis *q. 3. concluſ. 1.* Præterea probatur, nam qui inter opiniones æquè probabiles vnam eligit in practica, habet certitudinem moralem, quod rectè operatur: quia inquiſita veritate quantùm potuit, ſi in re erret, inuincibiliter ignorat, & actus eſt formaliter bonus. Ergo in re, quamlibet tuto ſequi poteſt.* Et infrà. *Non cadit ſub præcepto, quod vitemus mala materialiter, quia homini hoc eſt impoſsibile, ſuppoſito, quod in multis habet ignorantiam inuincibilem (nimirum, quia poſt adhibitam diligentiam, veritatem non inuenit) ergo inter duas opiniones æquè probabiles, quælibet etiam minus tuta amplecti poteſt. Et hanc concluſionem tenent Authores primæ, & ſecundæ ſententiæ, quæſtionis præcedẽtis. Sed ex his, qui nobiſcũ ibi ſentiunt, tenent Mag. Soto, & Nauarro. * Iam qui ſint Authores illius primæ, & ſecundæ ſententiæ, recole *quæſt. 3.* præcedentem. Vbi ſic: * Fuit, inquit, ſemper hæc concluſio communis, & in terminis tenent S. Anton. S..tus, & communiter Thomiſtæ, & interpretes Diu. Thomæ. * Hæc Magiſt. Prado ſuprà. Obiectioni autem, quæ ex verbis Syluestri, & ſancti Anton. contra ſuperius dicta fieri poterat, reſpondet ipſe Mag. Prado *quæſt. 4. citata num.* 14. * Sylueſter exponi poteſt de dubitãte, vt patet conferendo cum his, quæ docet, verb. *opinio, quæſt. 1. in fine*, & attendendo intentum illius. Manifeſtè etiam de dubitante ad neutram partem determinato loquitur ſanct. Antón. *3. part. titul. 14. capit.* 19. §. 8. Vndè non benè pro contraria parte refertur. Ad illud, quod obijcitur de periculo, benè reſpondet Baptiſta *dub. 4. concluſ. 7. num.* 684. Quod eſt periculum mali phiſici, non mali moralis. Et hoc periculum poteſt ſubire homo ſine vllo peccato, quia idem periculũ eſt, cum ſequitur opinionem probabiliorem (minus tutam) quia cum non ſit infalibilis, poteſt in re eſſe falſa. * Hactenus Magiſt. Prado. Quæ fideliter tranſcribere placuit, vt vel ex his mi lector, Baronij fidem agnoſcas, & apertiſsimæ falſitatis conuictum doleas.

§. II.

Contrariæ ſententiæ Auctores.

5 SEcunda ſententia tenet, licitum eſſe amplecti opinionem minus tutam fauentem libertati, non ſolùm probabiliorem, aut æquè probabilem, ſed etiam minus probabilem contraria pro lege. Ita communiter Theologi, cum Mag. Bartholomæo de Medina, *cuius ſententia* (ait Vazquez 1. 2. *diſput.* 62. *capit. 4. num. 14.*) *Iam in ſcholis, & multò antea communis fuit.* Audiamus diſcipulos Diu. Thomæ. Mag. Thom. Villar *in Summ. controuerſiar. in* 1. 2. *Diu. Thomæ tractat. poſter. de conſcientia, 4. part.* §. 6. inquirens. * Vtrùm ex duabus opinionibus, quis probabilem, probabiliori relicta, ſequi poſsit? * Reſpondet. * Partem affirmatiuam teneo cum Medina, Lorca, Martinez, Cornejo, Monteſinos, & pluribus alijs. * Et infrà. *dices; eſſe quidem rectæ rationi conforme, tamen quia opinio probabilior eſt conformior, & ſecurior; eam ſequi obligamur. Contra, inquit Medina, quia nemo ad id, quod melius, & perfectius eſt obligatur. * Mag. Bartholomæus de Ledeſma in ſummario, in editione Salmantina anno 1585. *tract. de pænitent. difficult. 14. concluſ. 5.* * Hæc concluſio eſt contra Adrianum *quæſt. 5. de confeſ. dub.* 7. Vbi dicit, quod quis tenetur ſequi tutiorem opinionem, & contrariam etiam probabilem omittere. Sed nihilominus noſtra concluſio eſt veriſsima. Et probatur tùm ex vſu vniuerſali omnium; tùm quia, ſi eſt probabilis, habet pro ſe graues Authores, vrgenteſque rationes. * Pro hac ipſa opinione non incongruè citari ſolet M. Soto *lib. 6. de iuſtit. quæſt. 1. artic. 6. in fine.* Vbi abſque limitatione dicit: *Quando ſunt opiniones probabiles inter graues Doctores, vtramque ſequaris in tuto habes conſcientiam. *Quia, vt patet, nullum conſtituit diſcrimen inter probabilem pro libertate, & probabiliorem pro lege. Quod expreſsius tradit *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. artic. 5. ad 5. §. Vndè ad argumentum.* Dicens confeſſarium teneri abſoluere pœnitentem ſequentẽ opinionẽ probabilẽ, contra propriã ipſius confeſſarij opi-

nem probabiliorem, & tutiorem. Cuius rationem reddit: * Si quidem propter probabilitatē excuſatur ille a culpa.*Sic ſentit Mag. Sotus loquens de pœnitente, qui vult perſeuerare in contractu, quem iuxtà probabilem opinionem doctorum probatæ authoritatis, licitum putat, contra aliorum tamen opinionem probabiliorem,& tutiorem, vtpotè pro lege pugnantem. Sentit ergo apertè opinionem probabilem fauentem libertati excuſare operantem à peccato, quamvis minus tuta ſit quàm contraria, & licet probabilitate vincatur.

6 Hac Soti authoritate oppreſſus Baronius illam obnubilare tentat, in opere contra Amadæum *diſput.1.ſect.1. §. 2.fol.16.* Dicens falſò pro hac parte Sotum ab Amadæo citari *in 4. diſt. 18. quæſt. 2.artic.5.* * Quia eo loci tatum docet, licere adhærere opinioni probabili, cum ſtat pro lege,&c. non quando pro commodo. * Sed quidem nil à veritate magis alienum Baronius dicere potuit. Et vt clarè innoteſcat: En quæſtionem, de qua ibi Mag. Soto. * An confeſſarius teneatur abſoluere pœnitentem,qui non ſecum conſentit volens manere in contractu, quem contra ipſius opinionem putat non eſſe vſurarium. * En Baroni, pœnitens adhæret opinioni pro commodo aſſerenti contractum non eſſe illicitum. Econtra verò confeſſarius opinionem pro lege pugnantem ſibi probabiliorem amplectitur.Et tamen in hoc opinionum conflictu, aſſerente Conrado confeſſarium ordinarium teneri pœnitentem abſolnere,ſecus delegatum. Reſpondet M. Soto nullnm eſſe faciendum diſcrimen: * Sed hoc ſolùm, inquit,diſtinguendum, an opinio pœnitentis ſit probabilis inter Authores probatæ authoritatis, necne? Si opinio illa eſt probabilis, tunc Sacerdos, ſiue ordinarius, ſiue delegatus tenetur eum abſoluere.* Subnectens infrà id eſſe verum:*Quamvis Sacerdos exiſtimet opinionem eſſe falſam, ſi quidem propter probabilitatem excuſatur ille à peccato. * Eſt ergo indubitabile Mag.Soto ſentire opinionem probabilem pro commodo, ſeu libertate excuſare à peccato, quamuis contraria pro lege, non ſolùm tutior,ſed & probabilior ſit: ac proinde pœnitentem, qui innixus opinioni probabili pro commodo nolit a contractu deſiſtere, abſoluendum eſſe. Cui apertiſsimè opponitur Vincentius Baronius, vbi ſuprà, dum cenſet opinionem probabilem pro libertate non excuſare a peccato. Quod non ſolùm eſt contra Mag. Soto vbi ſuprà, & in alijs locis, vbi plures ſententias minus ſecuras amplectitur, ſed contra communem ſui inſtituti Auctorum ſententiam, vt ex referendis magis conſtabit.

7 Eandem ſequitur Mag. Acatius de Velaſco Epiſcopus Orioleſis *tom.2.verb. Opinion probable. reſolution. 316. num.7.* ibi. * Digo lo primero. La mas comun, y recibida opinion de los Doctores es, ſer licito, y ſeguro en conciencia, ſeguir la opinion probable, aunque ſea dexando la mas probable. La primera parte ſe prueba, porque en ſiendo opinion probable, es conforme à razon,&c. La ſegunda parte ſe prueba, porque no ay obligacion de hazer ſiempre lo mejor,&c. Ademas, que ſino fuera coſa licita, y ſegura el ſeguir la opinion probable, dexando la mas probable, y mas ſegura, ſin duda que pecarian los Doctores, y Maeſtros, que enſeñan opiniones probables por la parte menos ſegura; porque daban ocaſion para pecar a los que vſan dellas. Y es muy ageno de equidad, y de razon, condenar en eſta parte a tantos varones doctos, y pios, que enſeñaron opiniones probables, dexando las mas probables, y ſeguras. Pruebaſe tambien, porque vemos, que los Sumos Pontifices, en las coſas de la Igleſia, que no eſtàn determinadas, y difinidas, ſino debaxo de opinion de Doctores, ſiguen ſus opiniones probables, y no ſiempre las mas probables, y mas ſeguras,&c. Y aunque parece, que Cayetano niega eſta opinion, quando dize, *in ſumma, verbo. Opinio.* * In operandis, niſi tutiorem partem eligendo, non licet opinionem cuiuſque ſumere. * Pero en realidad de verdad (attende Baroni) no habla Cayetano en eſte lugar de opinion probable, ſino de qualquiera opinion, aunque no ſea probable, lo qual es manifieſto,&c. De Sylueſtro dizen tambien algunos, que tuuo la opinion contraria; pero ſe engañaron. * Sic Illuſtriſsim. Pat. Mag. Acacius, addens *numer.10. in fine*, plures, & graues Doctores pro hac ſententia militare, pro qua in margine citatos refert: Magiſt. Bañez 2. 2. *quæſtion.* 10. *art.*

artic. 1. Mag. Candidum *diſq.* 3. *art.* 20. *dub.* 1. M. Medinam 1.2. *quæſt.* 19. *art.* 6. M. Ledeſma *in ſum. tom.* 2. *tr.* 8. *cap.* 22. & alios, quos ſequuntur M. Ioann. Nider *vbi ſupr. part.* 3. *cap.* 11. §. 3. Vbi inquit hanc ſententiam * patere ex antiquis ſatis tàm Theologis, quàm iuris peritis, & auctoritatibus modernorum Theologorum famoſorum, * & M. Baptiſta, apud M. Prado *tom.* 1. *cap.* 1. *de conſcientia, q.* 4. *num.* 10. vt conſtat ex fundamentis, quibus nititur, quæ, vt notat ipſe M. Prado, non tantum probant licere eligere minus tutam probabiliorem, ſed quacumque probabilem.

8 Idem prorſus docet Mag. Barnabas Gallego, ex eodem inſtituto, *in tractat. de conſcientia, edito Matriti anno* 1648. *vbi de conſc. probabili, dub.* 1. ibi: * Inquirimus in præſenti, vtrùm ſit licitum relicta opinione probabiliori, & magis tuta ſequi opinionem probabilem, & minus tutam? In hac igitur re eſt prima ſententia, quæ dicit non eſſe licitum, &c. Secunda ſententia, quæ eſt longè probabilior, mihi magis placet; (& pro noſtra reſolutione habenda eſt) docet licitum eſſe ſequi in praxi opinionem minus probabilem, & minus tutam, dummodo ſit practicè probabilis, relicta probabiliori, & tutiori, &c. Hæc igitur ſecunda ſententia cõmunior eſt inter Thomiſtas. Eã docent Bartholomæus de Medina 12 *q.* 19. *art.* 6. *dubio antepenultim.* Dominicus Bannez 2.2. *quæſt.* 10. *art.* 1. *corollario penultimo.* Petrus de Ledeſma *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 22. *diffic.* 2. *circa vndecimam concluſionem.* Gregorius Martinez 1.2. *quæſt.* 19. *ar.* 6. *dub.* 6. Didacus Albarez 1.2. *quæſt.* 19. *diſput.* 80. Ludouicus Lopez 1. *part. inſtruct. cap.* 129. & 287. Vincentius Candidus *tom.* 1. *diſq.* 3. *art.* 20. Petrus de Lorca 12. *tract.* 1. *diſp.* 39. *memb.* 2. Ludouicus Monteſinos 12. *diſp.* 29. *quæſt.* 5. §. 3. Petrus Cornejo *tom.* 1 *tract.* 8. *diſp.* 3. *dub.* 6. Petrus de Aragõ. 2.2 *quæſt.* 63. *art.* 4. *dubio penultimo.* Et ibi Michael Salon *controuerſ.* 2. *conc.* 4. Ioannes Malderus Epiſcopus 1.2. *quæſt.* 19. *artic.* 5. *diſp.* 68. Marcus Serra 1.2. *quæſt.* 19. *art.* 6. *dub.* 4. Qui etiam conatur explicare Caietanum, & Syluestrum primam ſententiam non docuiſſe. Hanc ſententiam communiorem inter Thomiſtas ſequuntur alij plures Authores. Hi ſunt Suarez, Valentia, Vazquez, Azor. Thomas Sanchez, Ioannes Sanchez, Diana, Salas, Nicolaus Vandellus, Petrus de Nauarra, Layman, Sayro, Granado, Filliucius, Baſſæus, Nauarrus, Becanus, Leſſius, Henriquez, Reginaldus, Ludouicus de la Cruz, Baſilius Ponce, Villalobos, Ludouicus de Torres, Ioannes de Lugo, Sanctarellus, Nicolaus Garcia, Barboſſa, Portel, Machado, Tannerus, Caſtro Palao, Franciſc. de Lugo, & alij. * Hactenus Mag. Barnabas Gallego vbi ſuprà, ſingulis ſuis citatis locis, quæ breuitatis cauſa omitto.

9 His adde alios ex eodem ordine viros celeberrimos. Illuſtriſsimum P. Mag. Petrum de Tapia Archiepiſcopum Hiſpalenſem *in doctiſsima ſua Catena Morali, lib.* 1. *quæſt.* 8. *artic.* 12. Vbi ait. * Opinio etiam minus probabilis, dum tamen ſit probabilis practicè, poteſt eligi tuta conſcientia, relicta probabiliori, & tutiori: ita Medina, Bannez, Ledeſma, & alij plures. * Et Mag. Franciſcum Lopez de Texeda *tom.* 1. *controu. Theologiæ Moralis, lib.* 1. *tract.* 2. *controuerſ.* 7. *numer.* 9. ibi: * Quando vtraque pars eſt ſecura, & tuta, vt contigit, quando vtraque pars eſt probabilis, benè poteſt ſequi opinio probabilis; probabiliori, & ſecuriori omiſſa; cum tuta, & ſecura ſit: aliàs enim probabilis non eſſet. * Quod iterum firmat *controuerſ.* 9. dicens: * Opinio probabilis quodcumque malitiæ periculum, quod fortaſis in ipſa re reperitur, aufert, & tollit. * Idem ſentiunt alij, quos refert Mag. Ioannes Martinez de Prado *vbi ſup. cap.* 1. *quæſt.* 3. §. 2. Qui licet hanc opinionem non ſequatur, inquit tamen eſſe communiſsimam. Et non parum fauet, §. 3. dum aſſerit ſæpè in praxi licere ſequi opinionem minus probabilem, nec ſi reperiſſe Authores, qui hanc concluſionem expreſsè negent. * Probatur, inquit, ratione Caietani, quia ſæpiſsimè ſufficienti adhibita diligentia, latet non ſolum homines plebeios, ſed etiam homines doctos, quæ ſit opinio probabilior: Et ſæpè falſa quo ad rem ipſam, quoad nos ſunt probabiliora veris. * Sic Prado. Quem cum latere non poſsit, opinionem quam viri docti probabiliorem cenſent, minus probabilem alijs Doctoribus videri, & èccontra: Et ignorare nequeat, indoctis aliud non eſſe fundamentum ad iudicium maioris probabilitatis opinionis ferendum, quam Doctorum pluralitatem, quos numero, & qualitatis pondere metiri, eſt moraliter impoſsibile, videtur ma-

 ni-

niſeſtum,tàm docto,quàm indocto ſuffi-
cere ad ſecuritatem conſcientiæ, quamcumque maluerint eligere opinionem, ex his quæ inter Doctores probatæ auctoritatis probabiles habentur. Siquidem quacumque electa, ſemper verificatur, probabiliorē ſibi,vel alijs Doctoribus eligere. Quem libet autem poſſe operari iuxtà aliorum opinionem, propria relicta, commune eſt apud Theologos.

10 En Baroni,quot,quantique Doctores ex familia Dominicana propugnent, & expreſsis verbis doceant, opinionem pro libertate,non ſolùm paris, ſed etiam minoris,cum aduerſa pro lege, probabilitatis, ſecuram eſſe,& practicè probabilem. En quot quantiquè tuum illud inconcuſſum dogma apertè concutiant.

§. III.

Authoris iudicium.

11 CVm Doctoribus ſecundæ ſententiæ pronūtio,licitum eſſe, opinionem minus tutam,minuſque probabilem eligere, relicta tutiori, & probabiliori. Communem hanc ſententiam, nullū ex fundamentis cōtrariæ deſerere cogit. Immo cum communis antiquorum Theologorum,& Thomiſtarum teneat,licitum eſſe,opinionem probabiliorem,etſi minus tutam eligere, eorum veſtigijs inſiſtens, hanc ego amplector,quia probabiliorem iudico. Quod proinde,qui ſenſerint, tuta conſcientia,iuxtà communem Theologorum ſenſum, amplecti poterunt, & à peccati periculo immunes erunt.

12 Quod autem à principijs extrinſecis noſtra hæc ſententia probabilior ſit, nemo in dubium vertere poteſt, vt ex numero, & qualitate Doctorum, quos pro ea congeſsi,euidenter euincitur. Quibus adde Fr. Franciſcum Bonæ ſpei Ordinis F. Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo *in Apologemate retorto contra Caramuelem pro doctrina Domini Proſperi Facnani ad caput.* **Ne innitaris*,* *dub.7.n.*287.*&* 298. Fr.Patricium Sporer ex Ordine Minorum *in Tyrocinio Theologiæ Moral. cap. 3. aſſert.* 8.*§.*2.*n.*42.& alios ex varijs familijs Authores, quos recenſet Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum diſp.* 1. *ſect.*1. *§.*5.*fol.*49.nempè Ludouicum Beja,Lezana,Vrbanum, Petrum à Sancto Ioſepho, Maletum,Pelbartum, Hauceur, Caſpenſem,Geſualdum,Leandrum à Sacram.Hieronymum Garcia,Auerſam,Paſqualigū, Marcum Vidal,Spinulam,Merulā,Guarzinum,& Ianuarium: & eſſe communem Doctorum omnes fatentur. Et docet nouiſsimè Illuſt.D.D.Alphonſus de Montenegro Epiſcopus Quitenſis,in Itenerario aureo *para Parochos de Indios lib.* 1. *tr.*4. *ſeſſ.*20. vbi ait. * Nueſtra concluſion es cierta,y muy comun,tienenla muchiſsimos Autores,que ab extrinſeco la hazen mas probable,y tambien lo es ab intrinſeco.* Ergo hoc vno fundamento ductus vnuſquiſq; poterit opinionem minus tutam,minuſque probabilem circa honeſtatem operationis, diſsidētibus Doctoribus eligere. Formo ſic argumentum, licitum eſt iuxta communem Doctorum conſenſum,opinionem probabiliorem pro libertate,etſi minus tutam eligere,ſed quando Doctores diſsident,probabilior opinio aſſerit,licitam eſſe, quam malueris, partis electionem,ergo.

13 Confirmatur, quia nullum argumentum contra reflexam hanc demonſtrationem fieri poteſt,quod æquè non militet contra Doctores directè aſſerentes, non eſſe obligationem eligendi tutiorem opinionem, ſi contraria pro libertate probabilior ſit: æquè enim in vno, ac in altero caſu exponitur operans periculo faciendi contra legem: aliud autem non eſt in amplectenda cōmuni opinione de licito delectu minus tutæ, minuſque probabilis, relicta tutiori probabiliori: ergo ſicut in primo caſu periculum ſolum eſt mali phiſici,non moralis, & ideò opinio probabilior de honeſtate actus eliciendi excuſat operārem à malitia formali,& à peccato,ita ſimiliter excuſabit probabilior opinio reflexa de licita electione minus tutæ, minuſque probabilis; relicta tutiori.

14 Secundò probatur,quia iudicium de honeſtate actus eliciendi nequit à principijs intrinſecis probabilius eſſe omnibus operantibus,ſed his tantùm, qui in re morali non parum verſati,opinionū fundamenta excuſſerint,& rationibus vndiq, perpenſis,maturo conſilio partem præferēdam diſcreuerint: rariſsimi autem ſunt, qui hoc iudicium formare poſsint; ergo viros tantùm doctiſsimos in re morali lex illa eligendi probabiliorem opinionem ligare poterit,& hi tantùm licitè nequibunt pœnitentes in confeſsionario fauorabili opinione iuuare,& conſulentes benigna opinione reficere; ſed tenebuntur, iux-

iuxtà quam, ipſi probabiliorem cenſeant, conſiliũ præbere, aut ſi de maiore probabilitate dubitent, differre, vſq; ad ſufficientẽ adhibitam diligentiam. Quo quidem onere, alij confeſſarij, & Theologi minus docti, quibus id moraliter, præ inopia doctrinæ, vel librorum, impoſsibile ſit, non grauabuntur, ſed dum primum pœnitẽtem, aut quemuis alium conſulentem audierint, abſque mora poterunt illi reſpondere, & opinione aliena pro libertate conſolari, quam ab alijs Doctoribus, alijs etiam reclamantibus, probabiliorem cenſeri nouerint. Nec ipſis maiorem diligentiam adhibere incumbet, ad probabilioritatem opinionis indagandam: quia neque à principijs intrinſecis; cum eorum vim non penetrent, neque ab extrinſecis, cum hæc ex Auctorum numero, & qualitate pendeat, quos ad lancem appẽdere nemo poteſt: imo & quandoque pauci pluribus præualere debeant. Vnde quæcũque opinio pro libertate ab Auctoribus probatæ auctoritatis defenſata, iure poterit ab indoctis probabilior, aut ſaltem æquè probabilis iudicari, quia minor probabilitas eis conſtare non poteſt. Iam, ſi hæc ita ſe habeant: Væ Doctoribus, quos ſtrictiſsima hæc obligatio ſolum tenebit! Felices indocti, qui quam maluerint viã arripuerint, ad ſalutis terminum peruenient. Quis non videat, hæc irrationabilia eſſe? Ideò huic opinioni nõ aſſentior, de qua merito M. Bartholomæus de Medina 1. 2. *quæſt.* 19. *art.* 6. *quæſt.* 6. dixit: * Hæc ſententia cruciat animos timoratos, * & P. Thomas Sanchez *lib.* 1. *Sum. cap.* 9. *num.* 14. * Intolerabile onus, & multis ſcrupulis expoſitum eſſet, ſi opiniones probabiliores inueſtigare teneremur. * Maximè cum non raro, quæ magis apparent vera falſa ſint; vt dixit Ariſtoteles, vnde Caietanus 2. 2. *q.* 100. *art.* 7. *in fine.* * Contingit aliquando magis apparere, percipi, ſatisfacere, & mouere, argumenta falſa, quàm ſolutiones eorum. * Quis ergo inter opiniones probabiliorem diſcernet?

15 Tertiò probatur, quia in dubio melior eſt conditio poſsidentis: Quæ regula non ſolùm in materia iuſtitiæ, ſed in alijs etiam locum habet; ita vt ratione poſſeſsionis libertatis, licitum ſit practicè deponere dubium ſpeculativum, & contra illud operari, vt docent grauiſsimi Theologi, quos citat, & ſequitur Thomas Sanchez *lib.* 1. *de Matrim. diſp.* 9. & *lib.* 2. *diſp.* 41. *num.* 32. Suarez, Henriquez, Ioannes Santius, Villalobos, Santarellus, & alij penes ipſos, quos citatos ſequitur Diana 4. *part. tract.* 3. *reſol.* 2. & cum Soto, Sylveſtro, M. Baptiſta, M. Gallego, & alijs triginta; apud illum, defendit M. Prado *tom.* 1. *quæſt.* 9. *§.* 1. *n.* 3. & *§.* 2. *n.* 10. Et merito: nam vt lepidè ſcripſit Caramuel *in Apologem. epiſt.* 2. *n.* 83. *fol.* 36. * Plus inter ſe differunt monetæ aureæ, quæ vno grano præponderant, quam opiniones plus, & minus probabiles: illas autem nemo nudis oculis, nemo mente diſtinguit, libella illarum differentiam percipimus, qua mens humana, niſi cœlitus adiuta, caret, vt probabilitates examinet: * Vnde hæc eſt iam communis & vera. Fundamentum eſt: primò, quia vt pluribus probat M. Prado *vbi ſuprà à n.* 8. perfectè verificatur, quod voluntas poſſidet ſuam libertatem, ac proinde ſicut in foro externo, cognita obligatione dubia, nemo ad illam cogitur; ita neque in interno. Cui facit *regul.* 11. *de Reg. Iuris in* 6. Vbi dicitur: Cum ſunt paria iura obſcura, reo fauendùm eſt potius, quam actori: Poſſeſſor autem (inquit Prado) ſemper eſt reus, quia ipſe non poſtulat, ſed ab ipſo poſtulat actor: ergo dum non ſit certa obligatio, fauendum eſt poſſeſsioni libertatis. Secundò, quia tota ratio, quare id valeat in materia iuſtitiæ, non eſt ex aliquo peculiari talis materiæ, ſed ex communi ratione dubij inuincibilis, quod ſemper excuſat, in quantum, ſcilicet, inuincibiliter ignoratur malitia retinendi rem alienam, & obligatio eam reſtituendi, quæ tamen ignorantia eadem eſt, etiam in materia aliarum virtutum; ſed opiniones contrariæ circa honeſtatem actus verè generant dubium, vel proprium negativum, nempè ſuſpenſionem actus, quando intellectus neutri parti aſſenſum præſtat, vel poſitivum, vt quando vni determinatè aſſentitur cum formidine maiori, vel minori veritatis partis contrariæ, (vt eruditè probat Dominus Facnanus *in cap. Ne innitaris, n.* 142.) ergo in dubio præcepti (quod ſemper manet ſpeculativum, dum non fertur iudicium moraliter certum,) licitè quis poterit practicè deponere dubium, & operari ratione poſſeſsionis ſuæ libertatis, qua per præceptum dubium ſuperueniens ſpoliari non debet; ſicut nec bona

fide

fide poſsidens, in materia iuſtitiæ re poſſeſſa priuandus propter dubium ſubortum, quod ſit aliena. Nam dum id certo non conſtet, præualet poſſeſsio cum iudicio probabili, quod ſit propria. Ergo dum certo moraliter non conſtet de malitia actus, & aliundè ſit iudicium probabile de eius honeſtate, operari licebit ratione poſſeſsionis libertatis.

16 Quapropter Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 41. num. 36.* ex Henriquez, & alijs ait: quoties dubium eſt, an impoſitum ſit præceptum naturale, diuinum, vel humanum, de aliqua re, eo non obligatur dubitans. * Quia donec conſtet de præcepto, poſsidet voluntaris libertas. * Quod tenet etiam Suarez *tom. 5. in 3. part. diſp. 40. ſect. 5. num. 15.* Sà *verb. dubium n. 2.* Et plures alij; quia ante hoc dubium bona fide poſsidebatur libertas; & dubiū ſuperueniens, quod ſolita diligentia vinci nequit, non tollit bonam fidem, vt probant Couarr. *Regula poſſeſſor. 2. part. §. 7. n. 4.* & Sarmiento *2. ſelect. cap. 10. num. 5.* cum alijs, quos referunt. Quo principio ab obligatione voti excuſant dubitantem de emiſsione, Mag. Sotus *lib. 7. de iuſt. quæſt. 3. art. 2. locum. 2.* Medina *lib. 1. ſum. cap. 14. §. 7.* Ludouicus Lopez *1. part. inſtruct. cap. 45. §. dubitans de voto*, & plures alij. Ergo ni inconſequenter loquantur, dubitantem etiam de exiſtentia præcepti, excuſare debent ab obligatione.

17 Vrgentius premo ex M. Soto *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 3. §. imò vero.* Vbi probat, coniugem dubitantem de valore matrimonij poſſe, poſt adhibitam diligentiam, debitum petere, ratione poſſeſsionis ſuæ libertatis. * Quod ſi arguas (inquit) illa facit contra dubium, ergo peccat. Reſpondetur ad antecedens, dubium eſſe duplex, ſcilicet ſpeculatiuum, & practicum. Et quidem agere contra dubium ſpeculatiuum non eſt peccatum, ſed agere contra practicum. Dubitat autem illa ſpeculatiuè, an ille ſit ſuus, ſed non indè ſequitur, quod dubitet, reddēdum eſſe debitum, aut petendum, quod eſt dubium practicum, imò per poſſeſsionem fit certa, quod vtrumque poteſt. * Ergo licet ſpeculatiuè quis dubitet, propter Doctorum diſsidium, ſit necne præceptum prohibens aliquam operationem, non ſequitur, quod practicè dubitet licere ſibi operari, quia per poſſeſsionem ſuæ libertatis ſit certus, quod poteſt. Vndè pro hac ſententia ſtare debent omnes, qui cum Soto ſentiunt, M. Martinus de Ledeſma, & M. Ludouicus Lopez, & alij, quorum ſententiam probabilem iudicant M. Victoria, Cano, Peña, Gallo, Bañez, Henriquez, Manuel Rodriguez, & alij apud Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 41.* Qui *diſp. 44. n. 2. & 4.* rectè admonet, poſſeſsionem præualere contra dubium, non ſolùm quando negatiuum eſt, nempè ſuſpenſiuum actus, ſed etiam quando poſitiuum, ſcilicet, quando habet aſſenſum opinatiuum vtriuſque partis, quo cenſeat, eſſe probabile, matrimonium eſſe validum, & eſſe probabile, validum non eſſe, quæ cum contradictoriæ non ſint, rectè compatiuntur in eodem intellectu. Imo idem dicendum putat, licet probabilius iudicet, matrimonium eſſe inualidum, quod prædixerat *diſp. 42. num. 8.* & ſequitur cum Petro, & Martin de Ledeſma, & cum Ioanne Sanchez, & Villalobos, Verricelli *tom. 1. qq. mor. tract. 2. quæſt. 25. num. 3.*

18 Non me latet Baronium *1. p. contra Caramuelem, diſp. 2. ſect. 5. art. 3. fol. 317. & 324.* totis nixibus contendere, & intrepidè affirmare, regulam illam iuris: *in dubio melior eſt conditio poſsidentis*, apud iuris ciuilis Authores, & Sacrorum Canonum interpretes, valere tantùm in foro iudiciali, non autem in foro cōſcientiæ. Verum vt clarè cōſtet, quàm falſo, & ſine fundamento id ſcripſerit: Illi oppono eiuſdem inſtituti Authorem virum doctiſsimum M. Ioannem Martinez de Prado contrarium aſſerentem ex communi Doctorum *tom. 1. quæſt. moral. cap. 1. quæſt. 9. num. 3.* vbi ſic. * Dico tamen primò. etiam in foro conſcientiæ *in dubijs melior eſt conditio poſsidentis.* Ità expreſsè Soto *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 3. §. ad huiuſmodi*, & *relect. de ſecreto, memb. 3. quæſt. 2. §. & quamuis.* Syluester *verb. præſcriptio, 1. quæſt. 2.* & Authores communiter: viginti quinque refert, & latè ſequitur M. Baptiſta, *diſput. 209. dub. 4. concluſ. 1.* & triginta Doctores refert, & ſequitur Gallego *de conſcientia dubia, dub. 79.* * Hæc Prado, quæ Baroniū obmuteſcere compellent.

19 Quarto aliter probatur, quia opiniones contrariæ, etiamſi inæqualis probabilitatis, verè generant dubium de honeſtate actus, ſit ne contractus licitus, nec ne? Vt tradit Ariſtoteles *1. Topicor. cap. 9. in princip.* * Sunt autem (inquit) problemata, de quibus contrarij ſunt ſyllogiſmi:

nii · dubitationem enim habent, vtrùm ſic ſe habeant, an non, eo quod de vtriſque ſunt rationes ſuaſibiles. * Et rem dubiam æſtimari, ſecundum ius Canonicum; quando vtrinque ſunt opiniones probabiles, pluribus iuris capitibus probat Dominus Facnanus vir ſanè doctiſsimus *in cap. Nè innitaris, num.* 148. *&* 149. Sed dubium, quod facta diligētia vinci non poteſt, ignorantiam inuincibilem conſtituit; ergo qui poſt ſufficientem diligentiam ad inquirendam veritatem de exiſtentia præcepti naturalis, vel diuini, vel humani, dubius adhuc manet, nequit in operando delinquere; quia ignorantiam inuincibilem excuſare a peccato, fide ſanctum eſt. Quod autem eam generet eiuſmodi dubium, ſi poſt factam diligentiam vinci non poſsit; conſtat ex D. Thoma 2. *ſentent. diſt.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 2. Vbi ait: * Si talis ſit ignorantia, cui nullo modo admiſceatur ratio culpæ, ex eo, quod ignorantia eſt, ſic excuſat in toto, ſicut ignorantia inuincibilis, & ignorantia particularis, adhibita tamen debita diligentia. * Quem ſequitur M. Syluester *verb. Ignorantia, quæſito* 4. ibi: * Si ſit ignorantia talis, quæ ſit inuoluntaria, &c. omninò à peccato excuſat ex D. Thoma 1. 2. *quæſt.* 77. *art.* 3. * Inuoluntariam autem ex D. Thoma dicit eſſe, quæ ſtudio inſuperabilis eſt: * Nulla (inquit) ignorantia inuincibilis, id eſt, ſtudio inſuperabilis, eſt peccatum, quia non eſt volūtaria, nec imputatur ad negligentiam, ſi quis neſciat, quod ſcire nō poteſt: * Sic etiam M. Prado *tom.* 1. *Theol. Moral. cap.* 2. *q.* 12. *§.* 2. *n.* 5. ibi: * Probat S. Thomas 1. 2. *q.* 76. *art.* 2. quia ignorantia inuincibilis dicitur; quia ſtudio ſuperari non poteſt, &c. D. Thom. ſequuntur Syluester, & omnes Thomiſtæ. * Et proximius ad noſtram concluſionem *tom. de Pænit. q.* 3. *de contrit. dub.* 3. *num.* 23. cum M. Petro de Soto. * Probabile, inquit, iudicium cum bona fide, & diligentia debita, faciunt ignorantiam facti, vel iuris, vel vtriuſque, eſſe inuincibilem. * Quibus cōſentit M. Hyacinthus Donatus ex eodem Ordine Prædicatorum *in Addit. ad practicam tom.* 4. *tract.* 7. *quæſt.* 70. Vbi ignorantiam inuincibilem appellat, ſi * cùm præceſſerit cogitatio de re opinabili, & adhibita fuerit omnis diligentia ad inquirendam veritatem, non fuit inuenta. * Sic ille ex Thoma Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 41. *nu.* 46. cum pluribus ex hoc principio defendentibus, coniugem poſt matrimonium bona fide contractum dubitantem de eius valore, poſſe poſt adhibitam diligentiam, veritate non aſſequuta, debitum petere. * Quia inuincibilis (inquit Sanchez) ignorantia eſt, quæ ſufficiente adhibita diligentia, vinci non poteſt. * Quod tenent apud illum alij Doctores: & expreſsè M. Sotus *lib.* 4. *de Iuſt. quæſt.* 5. *art. vltimo ad finem*, & *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *art.* 3. *verſ. Imò verò*, & *diſt.* 37. *quæſt. vnica, art.* 5. *ad finem, verſ. Dum vero coniugatus*. Vbi rationem reddit, quia poſt adhibitam diligentiam ad indagandam veritatem: * Iam eſt in bona fide: nam tunc vanum eſt, habere poſitiuè aſſenſum virum illum non eſſe ſuum. * Ergo ſimiliter, qui poſt adhibitam diligentiam de exiſtentia præcepti, de illo dubitat, in bona etiam erit fide, poſſeſsionis ſuæ libertatis, & vanum illi erit, habere aſſenſum circa exiſtentiam præcepti prohibentis, ſed liberè, & licitè, quem fortè habuerit, deponere poterit, & oppoſito adhærere. Et ita in terminis tradit nouiſsimè ex Ordine Minorum Fr. Patricius Sporer *in Tyrocinio Theolog. Moral. cap.* 4. *num.* 72. * Lex (inquit) inuincibiliter ignorata, & non ſufficienter propoſita, & intimata, non obligat, ſecundum omnes, atqui idem eſt de lege, poſt ſufficientem inquiſitionem dubitare, ac eam ignorare: Ergo in dubio iuris non eſt obligatio ad tutiorem partem. * Sic ille. Quod pluribus probat Valdellus *in Theolog. Moral. lib.* 4. *diſp.* 8. *n.* 7. *&* 8. *&* *diſp.* 9. *n.* 1. Cum Suarez *de cenſuris diſp.* 40. *ſect.* 5. *num.* 15. Henriquez *lib.* 8. *de Euchariſt. cap.* 48. *n.* 3. & Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 10. *n.* 32.

20 Ex hoc capite, ſequentes opinionem probabilem excuſant à peccato M. Bartholomæus de Ledeſma *in Sum. tract. de Pænit. vbi de Confeſ. diffic.* 4. *§. Tertia concluſio*. ibi: * Aliquando propter ignorantiam inuincibilem, quam quis habet, ſequi poteſt opinionem, quæ tamen, re vera, eſt contra ius naturale, & diuinum: nam quandocunque ſunt duæ opiniones contradictoriæ de eodem, alteram veram, alteram falſam eſſe oportet: quia tunc non liquido conſtat, qui eiuſmodi opinionem ſequitur, excuſatur propter ignorantiam illam. * Et M. Prado *tom.* 2. *Theolog. Moral. cap.* 33. *in appendice* contra Caramuelem, *§.* 3. *n.* 22. ait, probabilitatem extrinſecam deſeruire poſſe; * vt ope-

operantes, & errantes inuincibiliter excuſentur a peccato. * Et *tom.* 1. *cap.* 1. *quæſt.* 4. §. 3. *n.* 12. excuſat à peccato amplectentem opinionem minus tutam æquè probabilem contrariæ: * Nam in practica (inquit) habet certitudinem moralem, quod rectè operetur, quia quæſita veritate quantum potuit, ſi in re erret, inuincibiliter ignorat. * Et ſequentem etiam minus probabilem ex eodem principio eximit M. Martin. de Ledeſma *in* 2. 4. *quæſt.* 8. *art.* 4. *fol.* 68. *in editione Conimbricenſi anno* 1560. Vbi ſic: * Ideò dico priùs, quod probabile eſt, ſed parum, quod ſolum circunſtantiæ mutantes ſpeciem ſunt confitendæ, quia hoc communiter dicunt Theologi, vt S. Thomas, Bonauentura, & alij: & ideò, vel hoc eſt verum, vel quî hanc ſequuntur opinionem, excuſantur ignorantia inuincibili. * Sic ille (quem miror opinionem D. Thomæ parum probabilem dixiſſe.) Quibus conſentit M. Arauxo *in Deciſionibus Moral. tract. de ſtatu Ciuili, diſput.* 9. *aſſert.* 3. *n.* 16. & *aſſert.* 4. *n.* 22. Vbi ex Syluestro ex hoc capite excuſat ſequentem opinionem probabiliorem minus tutam. * Quia operatur (inquit) & procedit bona fide, hoc eſt, iuxtà prudentem meliorem æſtimationem; ac proinde ignorantiam inuincibilem, & iuſtam patitur, per quam ab omni culpa excuſatur. * Idem autem contingit operanti ex opinione probabili, quia ignorantiam inuincibilem non conſtituit maior probabilitas, ſed dubium, quod poſt adhibitam diligentiam, veritate non aſſequuta, remanet. Et ita fatetur ipſemet Arauxo *ſuprà aſſert,* 3. *n.* 16. dicens: * Per accidens, & ratione ignorantiæ inuincibilis, & iuſtæ, poſſet excuſari à peccato ſequens opinionem minus probabilem, relicta probabiliori, vt benè Sylveſter. *

21 Obijcit Baronius 1. *p.* contra Caram. *diſp.* 2. *ſect.* 1. *art.* 3. §. 2. *fol.* 155. ignorantiam inuincibilem tolli, aut reſolui in ignorantiam vincibilem, ratione dubij, vel opinionis probabilis pro lege, vt colligitur ex Paulo ad Rom. *cap.* 1. Vbi inexcuſabiles pronunciat antiquos Philoſophos, quod cum Deum cognouiſſent ex creaturis, vt Deum minimè coluerint: Philoſophi autem cognitionem tantum probabilem de vnitate Dei, & de eius exiſtentia habuerunt. Reſpondeo, falſum ſupponere Baronium: habuerunt enim, aut euidentem, aut moraliter certam notitiam Dei, ita vt prudenter de ejus exiſtentia dubitare non poſſent. Quod ſatis expreſſit Paulus, inquiens; * Inuiſibilia enim ipſius à creatura mundi, per ea, quæ facta ſunt, intellecta, conſpiciuntur: ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita vt ſint inexcuſabiles, quia cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt. * Quæ ponderans Sanctus Bernardus *ſerm.* 31. *in Cantica*: ſic inquit: * Cum autem de eo, quem non vides, cætera vides, ſcis indubitanter exiſtere, quem oportet inquirere, vt inquirentem non fraudet gratia, ignorantem negligentia non excuſet. Verum hoc videndi genus commune. In promptu enim eſt iuxtà Apoſtolum, omni vtenti ratione inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpicere. * Ideòque nullam nationem ita rudem, & hebetem fuiſſe; vt laboret ignorantia inuincibili vnius Dei, eruditè probat D. Solorçanus *tom.* 1. *de Iure Indiar. lib.* 2. *cap.* 13. *á num.* 70. vbi plures Auctores congerit.

22 Rogabis: quanta eſſe debeat diligentia ad veritatem comparandam adhibenda, per quam inuincibilis reddatur ignorantia? Difficultatem hanc attigit P. Thomas Sanchez *lib.* 1. *Sum. cap.* 16. *n.* 36. & cum Vazquez, & alijs arbitrio boni viri relinquendum dicit. Sed quidem, ſi Doctores diſsidentes probatæ auctoritatis ſint, idque vir doctus agnoſcat, vel indoctus à peritiore Theologo, vel Parocho intelligat; ſufficiens hæc diligentia cenſeri debebit: quia dubium, ex diſsidio Doctorum, vincere, impoſsibile moraliter iudicare poteſt: & ad diligentiam fruſtra adhibendam nemo tenetur; vt benè in alio ſimili tradit ipſe Thomas Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 41. *n.* 47. Vndè Fr. Franciſcus Bonæ Spei *in Apologemate retorto contra Caramuelem*, hanc fortè diligentiam cuilibet adhibere poſſibile cenſens, concludit, quemlibet poſſe ſuam ignorantiam inuincibilem efficere: * Talem (inquit) ignorantiam eſſe in humana facultate poſitam, nemo eſt, qui dubitet. * Sic *dub.* 7. *n.* 300. Ad cuius probationem vtitur verbis Domini Fagnani ex *n.* 212. negantis: * Eſſe ſuprà humanam facultatem habere moralem certitudinem de omnibus eligibilibus: * Quod Bonæ Spei ſic intelligit: non eſſe

ſu-

Digitized by Google

ſuprà humanam facultatem, veritatem inquirere, qua non reperta, certitudinem quiſque habet, poſſe licitè, quam maluerit partem eligere: nam vt rectè ait M. Victoria *in Relect. de Indis Inſulanis n.33.* * Ad ignorantiam inuincibilem ſatis eſt, quod fecerit humanam diligentiam ad ſciendum. * Hæc autem ſatis adhibetur, dum veritatem ſciri non poſſe, ex Doctorum diſsidio apertè conſtat. Quod videtur ſentire P. Salas *tom.1.in 1.2.q.6.tr.3. diſp.4.ſec.1.n.8.* Et tradit apertè Vericelli *to.1. qq.mor.tr.8.q.57.n.11.* * Certum inquit, eſt, quod ignorantia iuris, in quo ſunt opiniones hinc inde, excuſat etiam iuriſperitum à dolo, culpa, & pœna: quia opiniones Doctorum faciunt rem dubiam, & tantum quis eſt in culpa, quando articulus eſt indubitatus. Alexander *conſ.19.nu.11.verſ.Non enim debet vol.7.* * Nec dubium ſpeculatiuum, quod diuerſitas opinionum generat, poteſt obſtare, vt ex dicendis magis conſtabit, dum de iudicio practico certo, ratione poſſeſsionis libertatis, & ignorantiæ inuincibilis efformando, infrà egerimus.

§. IV.

Obiectio prima ex doctrina D. Thomæ deprompta, contra delectum opinionis pro libertate.

23 PRimam, & in hac materia principaliorem deſumunt aduerſarij ex celebri loco D. Thomæ *quodlib.8. art.13.* Vbi hæc ſcribit: * Illud, quod agitur contra legem, ſemper eſt malum, nec excuſatur per hoc, quod eſt ſecundùm conſcientiam, &c. Dicendum ergo eſt, quod quando ſunt duæ opiniones contrariæ de eodem, oportet eſſe alteram veram, & alteram falſam. Aut ergo ille, qui facit contra opinionem Magiſtrorum, vtpotè habendo plures præbendas, facit contra veram opinionem, & ſic, cum faciat contra legem Dei, non excuſatur à peccato, quamuis non faciat contra conſcientiam. * Hæc D. Thomas: quæ ſi vera, vt ſonant, væ operantibus ex opinione probabiliori, imò & moraliter certa, ni ſecuriorem ſemper eligant, in qua nec periculum mali phyſici poſsit eſſe. Exponendus ergo eſt; nam, vt ipſe ait in fine articuli, * ſi ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem inducitur, non committit ſe diſcrimini, nec peccat. * Et tamen euidentiſsimum eſt, contingere poſſe, quod licet non dubitet; faciat, re ipſa, contra veram opinionem, & ſic contra legem Dei. Ergo ſtare poteſt, quod faciat contra legem Dei, & tamen excuſetur à peccato; nempè beneficio opinionis probabilis, quæ licet minus tuta dubium practicum excludat. Explicari ergo debet D. Thomas de conſcientia erroneà dubia, aut ignorantia vincibili laborante, quando, conſcientiam non excuſare, dixit. Et ſic ſe explicat Angelicus præceptor *quodlib.3.art.10.* dicens: * In his, quæ pertinent ad fidem, & bonos mores, ſi ſequatur opinionem erroneam alicuius Magiſtri, ignorantia non excuſat. * Quando autem id contingat, exprimit infra his verbis: * Qui ergo aſſentit opinioni alicuius Magiſtri contra manifeſtum ſcripturæ teſtimonium, ſiue contra id, quod publicè tenetur ſecundum Eccleſiæ auctoritatem, non poteſt ab erroris vitio excuſari. * Quid clarius? Ergo ſi hæc non concurrant, vel aſſentienti opinioni alicuius Magiſtri non occurrant; nec ſit illi ratio vlla dubitandi ſtudio, aut diligentia ſuperabilis, excuſabitur à vitio erroris. Vndè M. Bartholomæus Fumus *in Armilla verb. Opinio, num.1.* * Si non appareat (inquit) opiniones eſſe contra bonos mores, neque contra determinationem Eccleſiæ, neque contra ſacram Scripturam, & ſequitur aliquis tales opiniones credens benefacere, & ſine pertinacia, non peccat, etiamſi tales opiniones eſſent falſæ, imò hæreticæ, ſed non manifeſtè. Vndè nunc multa ſunt hæretica condemnata, quæ antea ſine peccato poterant teneri ſecundum D. Thomam *1.part. quæſt.32. artic.6.* quia manifeſtus error non erat. * Hæc M. Fumus. Quibus D. Thomæ loca optimè conciliantur.

24 Et ſic exponunt D. Thomam Thomiſtæ antiqui, & recentiores, vt videre licet apud Sylveſtrum *verb. Opinio, quæſt.1.* Vbi ſic: * In ſpectantibus ad fidem, aut mores S. Thomas dicit, quod tales non excuſantur in his, quæ ſunt manifeſtè, & clarè determinata alicubi. Quo etiam modo (attende) ſecundum Archiepiſcopum intelligitur, cum dicit, quod in opinionibus, faciens contra verum, licet non contra conſcientiam, non excuſatur à peccato: puta habendo plures præbendas: quia facit contra legem Dei. Aliàs (inquit) contradiceret ſibi in eodem libro,

bro,quod non eſt credendum. Et eſt verũ, quia in talibus non excuſat ignorantia. Panormitanus verò(qui aſſerit,excuſari à peccato, qui ſequitur opinionem alicuius Doctoris, licet poſteà appareat, eſſe falſam) loquitur in obſcuris, & eſt verum. * Hæc Sylveſter cum D. Antonino, quos ſequuntur Magiſter Ioannes Nider *n conſolatorio timoratæ conſcientiæ part.3.cap.11.* Vbi adductis verbis D.Thomæ ex *Quodlib.8.art.13.Quando ſunt duæ opiniones contrariæ, de odem, &c.* ſic ait: * Hæc verba D.Thomæ non poſſunt intelligi,niſi de illis,vbi manifeſtè patet ex Scriptura,vel Eccleſiæ determinatione,quod ſit contra legem Dei, & non de illis intelligit,vbi illud non apparet,ſicut ſe ipſum declarare videtur *quodlib.3.art.10.* Aliàs enim ſibi contradiceret in eodem libro, quod non eſt credendum.Ex quibus ſequi videtur, quod non oportet ſemper tutiorem opinionem eligere de neceſsitate ſalutis,ſed ſufficit tutam eligere. * Et infrà *§. Tertio patet in fine.* * Idem item Vuilhel.in materia de decimis,recitans duas opiniones, dicit: quod illa prima opinio,ſcilicet,quod antiquas decimas ſine peccato in feudis retinere poſſunt laici, & quod ad hæredes tranſeant, benignior eſt, & ideò magis amplectenda. Item reperi in libris Vetetibus Ordinis noſtri Prædicatorum reſponſa plura,quæ data eſſe videntur à Domino Alberto,quæ idem ſonant,&c.(Et *cap.12. §.Quarto patet.*) Concludendum eſt ex prædictis omnibus,quod probabilis certitudo ſufficit in Moralibus,vt non exponat ſe quis periculo. * Hactenus M. Ioannes Nider. Quibus, & mentem D. Thomæ exponit, & ab obligatione eligendi tutiorem opinionem excuſat.Ergo ſecundum D.Thomam, quod agitur ſecundum conſcientiam probabilem peccatum non eſt,quamvis aliàs,re ipſa,contra legem Dei ſit. Nec aliud periculum incurrit,qui ex opinione probabili operatur,ac qui ex probabiliori,aut ſibi moraliter certa,minus tamen tuta: nam, vt conſtat ex ſuperius dictis, cum veritatem, diſsidentibus Doctoribus,adquirere non poſsit, ignorantiam eius inuincibilem habet. Quam excuſare à peccato, etiamſi iuris naturalis, vel diuini ſit, eſt per ſe notum, & conſtat ex D. Thoma *quodlib.8.art.15.* Vbi ait: * Error autem conſcientiæ quandoque habet vim abſoluendi,ſeu excuſandi, quando, ſcilicet procedit ex ignorantia eius, quod quis ſcire non poteſt, vel ſcire non tenetur.* Et infrà.*Quando vero error conſcientiæ non habet vim abſoluendi,eſt,quando ſcilicet ipſe error peccatum eſt, vt cum procedit ex ignorantia eius, quod quis ſcire tenetur,& poteſt.* Hæc ibi, & *in 2. ſentent.diſt.22.quæſt.2.art.2. in corpor.§. His ergo viſis,& de virtute,quæſt.17.artic.3. & 4.* Cùm ergo,diſsidentibus Doctoribus error conſcientiæ procedat ex ignorantia eius,quod quis ſcire non poteſt, planè ſequitur,hunc errorem excuſare à peccato:procedit enim ex ignorantia inuincibili,*id eſt,ſtudio inſuperabili*, vt explicat Syluester *verb.ignorantia,quæſt.4.* Et ex D. Thom.& communi Thomiſtarum tradit Prado *num.19.* citatus:Dicere autem, dari non poſſe ignorantiam inuincibilem contra ius naturale, vel poſitiuum, quod ſcire noſtra referat,quandiù diſſentiunt inter ſe Doctores, omni prorſus caret fundamento; quia Doctorum diſsidium ſolùm ingerit dubium ſpeculatiuum de honeſtate actus, quod non tollit certitudinem iudicij practici,quod eſt regula immediata operationis. Iudicium autem moraliter certum, circa licitum hic & nunc,inuoluit ignorantiam inuincibilem malitiæ in operando: Sicut in opinione Domini Fagnani, & Baronij, opinio, ſeu iudicium moraliter certum ſpeculatiuum de honeſtate actus,ſeu de prohibitionis defectu,ignorantiam legis inuincibilem continet, quæ forſam datur: à cuius tranſgreſsione ignorantia illa excuſamur.

25 Genuinam D.Thomæ expoſitionem,quam ex mente diſcipulorum celebri loco *ex Quodlibet.8.art.13.* Nuper exhibui,acriter reiectam inuenies a Vincentio Baronio, *2.part.Manuduct.contra Amadæum Guimenium,diſput.1.ſect.1.art.2.§.1. fol.12. & 13.* Vbi D.Thomæ locum falſatum, & præter eius mentem explicatum expoſtulat,ſic inquiens: * Cum mens D. Thomæ lex ſit eius ſcholæ:& totius familiæ Dominicanæ, ſuperiore diſputatione demonſtratum eſt, ſanctum Doctorem adeò tenacem eſſe opinionis à lege ſtantis,vt aduerſam,ſi falſa ſit,(nempe re ipſa, & coram Deo)neget,quantacumque probabilitate polleat a peccato excuſare, &c.Locum D.Thomæ *ex Quodlib. 8. art. 13.* refert Amadæus *tract.de opinion. probabi-*

bili, numer. 6. &c. Hic fidem Guimenij appello: locum Diui Thomæ tacito exemplo, quòd habet ab ignorantia rerum facti, omninò corrupit. * Et infrà: * Hoc procomperto, & confeſſo apud omnes ponit (nempè D. Thomas) ad culpam non imputari quamcumque ignorantiam, maximè rerum facti, quæ infinitæ ſunt, ſed earum tantùm, quas te ſcire referat, & poſsis, quales ſunt iuris naturalis omnes. * Hinc in Amadæum immiſericorditer lectores concitat. *Ex vno (inquit) crimine diſce omnia eruditè lector. An putas, Amadæum bona fide, & ſincerè quidquam facturum, cum adeò illuſtrem Diu. Thomæ locum, qui ſit omnium controuerſiarum baſis, & regula falſarit? * Hactenus in Amadæum Baronius, cuius fidem, iure, non iniuriâ, appellare poſſemus, Diui Thomæ locum ex *Quodlibet. 8. art. 13.* ſemel, & iterum recolui, & nullum in eo adducit ſanctus Doctor exemplum ab ignorantia rerum facti. Omnes, qui legerint, in teſtes aduoco. Addo, neque ad rem, quam ibi pertractat, exemplum facere, quia quæſtio eſt de varietate opinionum circa legem: *Vtrùm qui habet plures præbendas peccet?* Quapropter extra rem omnino erat exemplum ab ignorantia rerum facti, quod proindè nec D. Thomas adduxit, nec Amadæus tacuit. In quo ergo corrupit? In quo falſauit? Quorſum igitur tot inanium verborum ſtrepitus, tot iniuriarum, & calumniarum colluuies.

26 Sed Baronium excuſatione non defraudo; forſan amanuenſis incuria lapſus iſte in concinnatum eius opus irrepſit, ſicut & alij paſsim, in quos incidit, imponendo Amadæo opiniones, omnes, quas ab alijs traditas refert. Immo & quandoque Authores, quos non adducit: vt videre licet in ſyllabo locorum, quæ in fronte ſui libelli ab Amadæo corrupta, & falſata falſiſsimè obtrudit, dicens: **Pag. 37.* Antoninus truncatus, & præter eius mentem explicatus. Sicut Albertus Magnus: *Pag. 38.* Siluest. *Pag. 40.* Aluarez Truncatus: *Pagin. 43.* Nuño extra mentẽ citatus. *Pagin. 44. & 45.* Ildephonſus Truncatus: *Pagin. 47.* Martinez præter eius mentem explicatus. *Pag. 48.* Paulus de Blanchis extra Theſim citatus, & ibidem Ludouicus Lopez truncatus.*

Hæc de probabilitate opinionum loca ab Amadæo falſata, & truncata iactat Baronius, & ab illius corruptelis vindicanda promittit, quem ego, vt ab hoc onere leuarem, ea conſulere opus non habui; dolui vero apud illum, in fronte libri contra Amadæum, ſcripta inueniſſe, quia ex vno crimine omnia didici. Non aduertit homo, vt debuiſſet, à pagina 21. ſui operis vſque ad quinquageſimam, non contra Amadæum Guimenium diſputare, ſed contra Stephanum de Camps, in quæſtione facti inſtituta in ſuis in Janſenium libris, vbi cum pro ſe adduxiſſet D. Antoninum, Albertum Magnum, Sylueſtrum, Aluarez, Nuño, Ildephonſum, Martinez, Paulum de Blanchis, & Ludouicum Lopez, omnes mala fide a Patre de Camps inductos Baronius ipſe contendit. Sit eſto: Quid indè contra Amadæum? Sed forſan ad horrorem lectori incutiendum, tot falſatum citationum cumulo, præfatos Doctores Baronius congeſsit, quaſi nil faceret, citationes falſas ei impoſuiſſe; ni Authores etiam imponeret. Hinc vellem Baronij fidem lectores agnoſcant, & ad alia, quæ contra Amadæum obijcit, obſeruent. In portu enim impegiſſe, infelix præſagium eſt.

27 Locum alium Diu. Thomæ, refert Amadæus *ex Quodlibet. 8. Artic. 15.* (& nos adduximus vbi ſuprà) in quo Angelicus Doctor errorem conſcientiæ procedentem ex ignorantia eius, quod quis ſcire non poteſt, dicit excuſare à peccato: ſecus ſi ex ignorantia eius, quod quis ſcire tenetur, & poteſt. Quæ doctrina eſt veriſsima, & pluribus in locis ab Angelico Doctore tradita. In hoc ergo articulo decimoquinto, in exemplum ignorantiæ excuſantis (quàm inuincibilem vocat alibi) adducit ignorantiam rerum facti, quia notior eſt, & paſsim obuia: Vt * ſiquis (inquit) intendens accedere ad vxorem ſuam & alia ei ſupponeretur, eo neſciente. * In exemplum autem ignorantiæ vincibilis, non excuſantis à peccato, (quia & ipſa propter negligentiam peccatum eſt) aduocat ignorantiam rerum iuris naturalis ſub læthali prohibentis fornicationẽ: * Mortaliter (inquit) peccaret, licet crederet fornicationem ſimplicem eſſe peccatum veniale. * Eſt enim clarè, & expreſsè alicubi determinatum, eſſe mortale,

Digitized by Google

& ſecundùm Eccleſiæ conſuetudinem fidelibus ſufficienter propoſitum. Non tamen proptereà negat Angelicus Doctor, de apicibus iuris naturalis, immo & de fornicatione aliquando; dari etiam poſſe ignorantiam inuincibilem, excuſantem a peccato, vt conſtat ex his, quæ habet 1.2. *quæſt.* 100. *art.* 11. Vbi tria diſtinguens præceptorum moralium genera, tertio loco ait: * Quædam verò ſunt, quorum ratio non eſt adeò cuilibet manifeſta; ſed ſolùm ſapientibus, & ipſa ſunt præcepta moralia ſuperaddita decalogo, tradita à Deo populo per Moyſen, & Aaron. * In quorum exemplum adducit fornicationem, & vſuram. Et quod mirabilius, ipſemet Baronius 2. *part. Manud: diſput.* 4. *ſect.* 1. *fol.* 342. *& ſequentib.* Totus eſt in probando contra Vvendrochium. * Dari poſſe ignorantiam inuincibilem in remotiſsimas iuris naturalis fimbrias, quales à decalogo ſepoſitas, ſcriptura de vſuris tradit. * Quod iterum contra eundem premit *fol.* 394. *& ſequentib.* Et inferius, *fol.* 407. §. 5. ignorantiam inuincibilem malitiæ fornicationis poſsibilem eſſe, ex Diu. Thoma, & Mercoro contra Vvendrochium acriter propugnat. Quod defendunt plures alij Theologi, quos ſequuntur Lorca 1. 2. *tom.* 2. *diſput.* 30. *de Peccatis, memb.* 2. Vazquez 1. 2. *diſput.* 122. Sotus *de iuſtit. libr.* 5. *quæſt.* 1. *artic.* 5. *in fine*, Suarez, Coninch, Sanchez, & alij, quibus ſubſcribit Cardin. de Lugo *tom. de fide, diſput.* 19. *ſect.* 1. *num.* 2. & Mag. Arauxo 1. 2. *quæſt.* 76. *artic.* 4. *dub.* 5. Vbi ſic ait: * Alia denique ſunt iuris naturalis, quæ mediatè, & cum aliqua difficultate ex primis principijs deducuntur, cuiuſmodi ſunt mendacium, propter liberandum innocentem, ſimplex congreſſus cum ſcorto, ſoluta mercede, & de his poteſt apud homines etiam Chriſtianos, ſaltem indoctos, eſſe probabilem, & inuincibilem ignorantiam, &c. Etiam poteſt dari ignorantia probabilis, & inuincibilis iuris diuini ſcripti, & poſitiui, quantum ad neceſſaria ad ſalutem, ne dum inter infideles, ſed etiam inter fideles. Hæc concluſio eſt expreſſa Diu. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 110. *artic.* 2. & 3. *part. quæſt.* 69. *artic.* 4. *ad ſecundum.* * Hæc Arauxo vbi ſuprà & iterum *quæſt.* 64. *diſput.* 2. *ſect.* 3. *diffic.* 1. vbi plures citat. Quos cum Mag. Soto, Medina, Aluarez, Gregorio Martinez, & alijs ſequitur M. Prado *tom.* 1. *quæſt. moral. cap.* 2. *quæſt.* 19. §. 6.

48 In prædicto ergo Diu. Thomæ loco, articulo decimo quinto, nuper citato, prætermiſit Amadæus *in ſuo pro Ieſuitis opuſc.* omiſi & ego, conſulto exempla, quibus Angelicus Doctor doctrinam vniuerſalē circa ignorātiam vincibilem, & inuincibilē tradidit, dicens: hāc excuſare à peccato, ſecus illam; quia alia eſt eius, quod quis ſcire poteſt, & tenetur; alia eius, quod ſcire non poteſt. Quæ cum tàm rerum iuris, quàm facti, iuxta Diu. Thomam, eiuſque diſcipulos, nec Baronio ipſo, (licet ſibi contrario) excepto, contingere poſsit; ideo tàm ad res facti, quàm iuris, doctrina eius generalis, in hoc articulo decimo quinto, & alijs locis tradita ab omnibus Theologis extēditur. Si enim ignorantia inuincibilis ſit, fide ſanctum eſt, à peccato excuſare, ſiue facti ſit, ſiue iuris; idque intendit Diu. Thomas, vt certum ſtatuere, ſicut & ignorantiam vincibilem tam facti, quam iuris, vim excuſandi non habere, licet claritatis gratia in exemplum inuincibilis; ignorantiam rerum facti; & in exemplum vincibilis, ignorantiam rerum iuris adduxerit. Quorum meminiſſe, niſi ad implendam paginam neceſſarium non putauit Amadæus, contentus habere principium hoc inconcuſſum ex Diu. Thoma, & omnium doctrina: quamcumq; ignorantiam eius, quod quis ſcire non poteſt, ſeu ignorantiam inculpatam excuſare à peccato. Hanc autem interuenire in concurſu opinionum contrariarum probabilium, ſiue facti, ſiue iuris, eſt veriſsima ſententia. Et huic principio maximè innititur communis Theologorum concedens delectum opinionis minus tutæ, minuſque probabilis. Vt ex ſupra dictis ſatis conſtat.

§. V.

Secunda obiectio de conſcientia dubia.

29 NIl apud Theologis magis ſanctum, quàm mortaliter delinquere operantem rem grauiter prohibitam, cum conſcientia dubia. Hanc igitur reſultare, ex conflictu contrariarum opinionum probabilium circa honeſtatem actus, totis viribus, contendit Diu. Proſperus Fagnanus *in capit,*

ne

neinnitaris, quem ſequitur Vincentius Baronius *in ſua manuductione*, 1. & 2. *part. contra Illuſtriſ. Caramuel. & Amadæum Guimenium*, ex quo principio ad tutiorem ſemper opinionem eligendam hi recentiores nos conantur adſtringere. Igitur conſcientiam dubiam ex contrarijs opinionibus pullulare probant ex D. Thom. *Quodlibet. 8. articul. 13. ſuprà citato*, vbi de Clerico habente certitudinem, quod ſibi liceat plures habere præbendas, Sic ſcribit, * Si tamen in quandam dubitationem inducitur ex contrarietate opinionum, ſi manente tali dubietate, plures præbendas habet, periculo ſe committit, & proculdubio peccat, vtporè magis amans beneficium temporale, quàm propriam ſalutem. * Ex quibus concludi videtur, dubium, quod ex contrarietate opinionum procedit, practicum eſſe, & conſcientiam dubiam conſtituere: aliàs non eſſet, cur manente tali dubietate, nequiret operatio licita euadere. Sic diſcurrit Iulius Mercorus *in Baſe totius Moral. Theologiæ, 2. part. artic. 21. fol. 161.* Vbi ex verbis Diu. Thom. nonnulla valdè notanda deducit. Primum, certitudinem ſpeculatiuam de honeſtate actus ſtare poſſe cum dubietate graui, & practica de eodem obiecto, ex diuerſo medio: Secundùm: ex contrarietate opinionum probabilium, quarum altera pro lege, altera pro libertate pugnet, non poſſe non oriri dubium practicum efficiens illicitam electionem opinionis minus tutæ, etſi probabilioris pro libertate: atque adeò operantem cum dubio circa honeſtatem actus, quod ex huiuſmodi contrarietate opinionum naſcitur, operari ex conſcientia dubia, & proculdubio peccare. Vndè concludit. * Caueant ergo Thomiſtæ, & obſeruent, dubium ex diuerſitate opinionum, ſecundùm Sanct. Thom. eſſe dubium practicum, quia qui operatur cum tali dubio peccat, dum committit ſe periculo. * Hæc Iulius Mercorus. Cui conſentit Vincentius Baronius 1. *part. Manuduct. diſput. 2. ſect. 6. fol. 383.* dicens, néminem excuſari à peccato contra legem, ex hoc, quòd operetur ſecundùm conſcientiam, id eſt, ſecundùm dictamen probabile, & opinatiuum. * Quandiu enim (inquit) diſsident opiniones Doctorum de re, licita ne ſit, aut contra legem, nunquam poteſt quis eſſe certiò conſcius, ſe nil mali agere, quia ex diſsidio Doctorum ſuboritur aliqua ſuſpicio, & formido erroris. * Ac proindè cum conſcientia dubia operabitur.

30 Cæterum quidquid ſit de compatibilitate dubij practici cum certitudine de veritate obiecti, quod non leuem difficultatem alibi examinandam ingerit. Quod ex conflictu duarum opinionum, de quibus ſuprà, non oriatur neceſſario dubium practicum, tradit expreſsè Diu. Thom. ibidem. * Aut ex contrarijs (inquit) opinionibus in nullam dubitationem inducitur, & ſic non ſe committit diſcrimini; & non peccat. * Secundo quod cum dubietate ſpeculatiua orta ex contrarietate opinionum rectè compatiatur certitudo practica, qua licita euadat operatio; eſt communis omnium antiquorum Theologorum, & recentiorum Thomiſtarum ſententia; quos referam infrà, & §. 6. Immo & ipſius Iulij Mercoti, *vbi ſuprà* aſſerentis dubietatem ſpeculatiuam poſſe ſtare cum certitudine practica; non ergo neceſſaria illatione deducitur conſcientia dubia, ex conflictu contrariarum opinionum; dubitatio enim ex illo procedens ſpeculatiua eſt, non practica.

31 Dices: dubium practicum neceſſariò ſubſequi ad ſpeculatiuum. Reſpondeo, verum eſſe dubitantem ſpeculatiuè rem aliquam eſſe licitam, debere per ſe loquendo dubitare etiam practicè; vt benè cum Thoma Sanchez Breſero, Franciſco de Lugo, & alijs, tradit Pater Bardi *de conſcientia, diſceptat. 5. capit. 2. numer 3.* Quia ex dubio ſpeculatiuo per ſe loquendo oritur practicum, niſi circumſtantia aliqua, vel motiuum ſuperaddatur ob quæ à iudicio ſpeculatiuo diſcordare poſsimus, cenſentes iudicio alio moraliter certo poſſe contra dubium ſpeculatiuum operari, vt in re præſenti propter rationes & motiua ſupra expreſſa nobis cõtingit. Quamuis enim ex ſolo voluntatis imperio nequeat deponi dubium practicum, quod ex dubio ſpeculatiuo per ſe oritur, ſed neceſſario debeat eſſe cauſa aliqua rationabilis; talem verò exiſtimamus, ex communi Doctorum, duo illa principia

Digitized by Google

vniuerſalia ſuprà ſtabilita: aliud quod in dubio melior eſt conditio poſsidentis: aliud, quod ignorantia, quæ facta ſufficienti diligentia vinci non poteſt, æquivalet ignorantiæ inuincibili. Quibus poſitis, prudenter, & abſque errore iudicat homo ſibi licitum, & honeſtum eſſe operari. Quod iudicium immediatè directiuum operationis eſt certum, & euidens, vt benè ait Leſsius *de iuſt. lib. 1. de prudent. dub. 1.*

32 Senſus ergo genuinus loci Diu. Thomæ eſt, eum, qui ex contrarietate opinionum in dubitationem practicam inducitur, (vel quia ſuſpendit omnino aſſenſum, neutri parti contradictionis illum præbens, vel quia cenſens eſſe probabile peccare, & probabile etiam non peccare, non depoſito primo iudicio, vt poteſt, in actum prodit, abſque alio iudicio certo ſuperaddito) periculo ſe committere, & proculdubio peccare, quia operari abſque illo aſſenſu certo, de honeſtate actus, eſt illum velle, ſiue bonum, ſiue malum, & operari cenſendo probabiliter peccatum committi, etſi probabiliter etiam oppoſitum iudicetur, æquiualet dicere: ſiue peccatum ſit, ſiue non abſtinere nolo ab operando. Imprudenter ergo, & temerè hoc iudicio operabitur, vt ſolidè probat D. Fagnanus *in capit. ne innitaris, num.* 98. Secus verò dicendum, ſi cum dubietate illa ex contrarietate opinionum ſuborta, coniungatur iudicium aliud, certum practicum, circa licitum hic & nunc, vltimo applicans voluntatem ad operandum, quo intellectus certo moraliter iudicet non peccare, vt contingit ſubdito obedienti præcepto ſuperioris, perſeuerante dubio de honeſtate rei præceptæ: vt dubitanti de iuſtitia belli. Iuxta illud Auguſtini *libr. 22. contra Fauſtum, cap. 75.* *Iuſtus ſi fortè, etiam ſub rege homine ſacrilego militet, rectè poteſt eo iubente, bellare, ſi quod ſibi iubetur, vel non eſſe contra Dei præceptum certum eſt, vel an ſit certum non eſt. *Sic exponunt D. Tom. communiter diſcipuli Mag. Bartholomæus de Ledeſma *tract. de Pænitent. vbi de confeſ. diffic.* 14. * Stante (inquit) dubio ſpeculatiuo de alicuius ſententiæ veritate, poterit nihilominus ſic dubitans in practica, non tantùm illa vti, verùm etiam certus eſſe, quod illam ſequendo benè faciat. * Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. qq. Theolog. Moral. capit. 1. quæſt. 4. §. 3. numer.* 12. * Inter duas opiniones æquè probabiles, licet eligere minus tutam; nam qui vnam eligit, habet certitudinem moralem, quod rectè operetur. * Et iterum *quæſt. 8. num.* 4. Certum eſt, quod dubium ſpeculatiuum, de rectitudine operis non tollit, quod in praxi licitè abſque dubio operemur, vt patet in illo, qui ſequitur opinionem probabilem. * Illuſtriſs. ác Reuerendiſs. Mag. Didacus Aluarez, Archiepiſcop. Tracenſis *in 1. 2. quæſt. 19 artic. 6. diſput. 89. numer. 3. ad* 4. * Reſpondetur ſufficere, quod homo ſe applicet ad operandum, per cognitionem certam practicè, quæ habetur per opinionem practicè probabilem, nec eſt neceſſarium ſequi regulam certiſsimam. *Quapropter Mag. Arauxo *in deciſionibus Moral. de ſtatu ciuili, diſp. 3. n. 16. aſſert. 9. 16.* aſſerit, non obſtare illam regulam iuris *incertum eſt dimittendum, & certum tenendum, ex capit. ſi quis de Pænitent.* * Quia iſte (inquit) eſt ſibi certus moraliter, cum in moralibus ſufficiat certitudo ex probabilibus orta, ſecundùm Philoſophum *libr. 1. Æthicor.* * Quibus facit Mag. Ioannes Nider *vbi ſuprà, capit. 13. §. Quartò patet*, vbi ait: * Quòd probabilis certitudo ſufficit in moralibus, vt non exponat ſe quis periculo. * Nec obſtat regula alia iuris *in dubiis tutior pars eſt eligenda*: quia vt ait Mag. Arauxo *diſput. 9. citata, aſſert. 1. numer.* 9. * Non eſt in dubio, qui probabilibus rationibus flectitur ad vnam partem potius, quàm ad alteram. * Quod tenet etiam Syluester *verbo, confeſsio ſecundò, quæſt.* 2. Mag. Sotus *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. artic.* 3. & alij communiter ex Nauarro *in Man. capit. 27. numer.* 284. Vbi ait regulam illam iuris procedere tantum in propriè dubio, qualè non eſt cum, ſufficiente authoritate, aut ratione, altera pars creditur. Quam expoſitionem dicit Mag. Prado *capit. 1. quæſt. 4. numer.* 5. eſſe Syluestri *verb. opinio, quæſt. 1. in fine.* * Et iam communem omnium. * Quos ſequitur Verricelli *tom. 1. quæſt. Montrnel. 2. quæſt. 10. num.* 31.

33 Vt omittam regulam hanc, nec in dubio proprio, & ſtricto, nempè quando intellectus hæret, nulli parti aſſenſum præ-

præbens, locum habere extra caſus determinatos in iure, *vt capit. ad Audientiam capit. ſignificaſti 2. de homicidio, & capit. iuuenis, de ſponſalibus*. Atque adeo in alijs non eſſe de præcepto, ſed de conſilio: Sic Diu. Antoninus, Syluester, Nauarro, Henriquez, Malderus, Moura, Villalobos, Mag. Candidus, Mag. Baptiſta, & alij apud Magiſtrum Prado *vbi ſuprà, capit. 1. quæſt. 8. num. 9.* & apud Bardi *de conſcientia, cap. 3. diſcept. 5. num. 2. & 3.*

34 Explicationem aliam noſtris principijs valdè congruentem, tradit M. Baptiſta *diſp. 209. dub. 3. notab. 5. numer.* 1081. cuius meminit M. Prado vbi ſup. nempè regulam illam iuris, *in dubio tutior pars eſt eligenda*, non habere locum, quando reſiſtit poſſeſsio. Cuius rationem reddit.* Quia regula illa 65. *de regul. iur. in 6. In pari delicto, vel cauſa potior eſt conditio poſſidentis*, vniuerſalior eſt. Vndè poſsidens non tenetur ſequi tutiorem partem.* Ergo cum diſsidentibus Doctoribus circa honeſtatem actus, & prohibitionem legis, voluntas ſuam libertatem poſsideat, non tenebitur tutiorem ſequi partem. Sed inſtat Baronius 1. *part. Manuduct. contra Caramuelem, diſp. 2. ſect. 5. fol.* 327. eodem momento, quo rationis compos, & doli capax eſt homo, ligatur lege diuina priore quocumque actu, aut peccato, & fortè datur lex, de qua dubitat, illum adſtringens, & Deus ſcit re ipſa ligatum: Ergo dubia, & fortè nulla eſt poſſeſsio. Reſpondeo libertatis poſſeſsionem ad operationes lege non prohibitas certiſsimam eſſe, qua per legem dubiam nemo ſpoliatur; nec Deus ſcit, hominem lege non ſufficienter propoſita ligari, ſed potius oppoſitum: taliter autem ſe habet lex, ſiue naturalis, ſiue diuina, ſiue humana, de qua diſsidium eſt inter Doctores probos, & doctos, an obliget. Addit Fr. Franciſcus Bonæ ſpei, *in lib.* cui titulus *Noctua Belgica, dub. 8. nu. 246. fol. 84.** In caſu dubiæ poſſeſsionis ſtandum pro libertate, *quia in dubijs quod minimum eſt, ſequimur, odiaque ſunt reſtringenda, & fauores amplianda*. Quo funditus euertitur fundamentum Baronij.

§. VI.

De vltimo iudicio ad licitè operandum requiſito.

35 AN verò iudicium moraliter certum neceſſariò requiratur ad honeſtatem actus eliciendi, an ſufficiat iudicium practicum probabile quo quis licitum iudicet, etſi cum formidine partis contrariæ, hunc contractum hic & nūc celebrare? Non conueniunt Doctores. Nonnulli hoc ſufficere exiſtimant. Ita M. Petrus de Ledeſma *de matrimon. quæſt. 45. art. 1. in fine*, quem ſequitur Illuſtriſs. Archiepiſcopus Hiſpalenſis Petrus de Tapia *in Catena Morali, lib. 1. quæſt. 8. art. 12.* vbi ait: ad rectè operandum ſolùm requiri, quod quis retineat dictamen,* Sibi licere eligere quam maluerit opinionem, quāuis hoc iudicium non ſit ſine formidine.* Quod tradit etiam Antonius Perez *certamine* 10. *ſcholaſtic. cap.* 2. dicens: Sufficere iudicium opinatiuum cum formidine, ſine vllo iudicio certo, vt homo rectè operetur: * alias (inquit) nullus eſſet ſcrupulorum finis, nec terminus.* Et cum Gerſone, Paſqualigo, Baldello, & alijs tenet Verricelli *tom. 1. quæſt. tract. 2. quæſt. 11. à nu. 2.* & plures alij. Et ſic exponit D. Thomam *Quodlib. 8. art. 13.* M. Medina *1. 2. q. 19. art. 6. concluſ. 1.* dicens: Solùm contendere eum, qui propter varietatem opinionum dubitat de probabilitate ſuæ opinionis, non poſſe illam ſequi: ſecus qui de probabilitate non dubitat, licet cum formidine aſſentiat obiecto. Videatur Vazquez *1. 2. diſp. 62. cap. 5. & 9.* & Salas *1. 2. tom. 1. tract. 8. diſp. vnica, ſect. 4. & ſect. 16. num.* 144. Vbi cum pluribus tradit, ſufficere, quod probabiliter quis iudicet, opinionem eſſe probabilem, & quod opinionem probabilem liceat ſequi.

36 Verùm contraria ſententia aſſerens, neceſſarium eſſe ad rectè operādum iudicium practicum moraliter certum, eſt omnino tenenda. Hanc partem ſolidè probant omnia fundamenta, quæ congerit Dominus Fagnanus *in cap. ne innitaris. num.* 98. Cuius verba refert, & ſententiam, laudato auctore, ſequitur Fr. Franciſcus Bonæ ſpei *in Apologemate retorto, dub. 7. num. 180. fol. 180. & reſol. 9. n. 283. fol. 199 & fol. 207. à n. 263.* Et ante illos Caietan. *tom. 1. opuſcul. tractat. 31. reſponſ. 3. dub. 7.* Arriaga *in 1. 2. diſput. 13. ſect. 2. ſubſect. 2.*

Granado *in 1.2.controuer.2.tract.12.diſp.3.ſect.34.* Bardi *de conſcient.diſcept.1.cap.9.num.5.* Leſsius *de iuſt.lib.1.cap.1.dub.1.nu.5.* M. Prado *vbi ſup.cap.1.quæſt.3.§.1.num.5.* P. Leſsius *lib.1.de iuſt.dub.1.* & P. Suarez *in 1.2.diſp.12.ſect.3.nu.2.* Vbi ſic ait: * Dicendum primo, vt voluntas ſit recta, neceſſarium eſſe, vt ſequatur iudicium conſcientiæ practicè certum de honeſtare obiecti, & actionis: ita Doctores omnes, Diu. Thom. Caietan. Adrianus, Nauarr. Corduba. Ratio omnium eſt illud Eccleſiaſt. 13. *Qui amat periculum, peribit in illo.* Ergo, vt homo moraliter rectè operetur, oportet excludere omne dubium, & periculum malitiæ: hoc autem non fit, niſi iudicio certo, ſaltem practico. * Hæc Suarez, à quo non diſſentire Doctores, qui pro contraria ſententia referuntur, aſſerit Ouiedo 1.2.*tract.5.de conſcient.controuerſ.1.puncto 2.num.11.* illoſque benè exponit Bardi *de conſcient.diſcept.1.cap.9.num.7.* Nimirum, non requirere ad honeſtè operandum iudicium moraliter certum ſpeculatiuum circa honeſtatem obiectiuam rerum. Quod verùm eſſe, omnes Theologi conueniunt, ſi vnum excipias Dominum Proſperum Fagnanum, cuius fundamenta eo tendunt, vt probent, neceſſarium eſſe iudicium moraliter certum de honeſtate actus ſecundum ſe, excludens probabilem opinionem partis contrariæ.

37 Sed quidem, vt benè Ioannes Martinez de Prado ex communi Doctorum aſſerit *cap.1.de conſcient. quæſt.3.§.1.num.6.* Duplex cognitio dirigit actum: alia remota circa honeſtatem actus ſecundū ſe, cui cum formidine aſſentitur intellectus: alia proxima de actu hic, & nunc in his circunſtantijs iuxtà regulas prudentiæ exercendo. Hæc practica ſimpliciter eſt; illa verò ſpeculatiua; quia quaſi ſpeculatiuo modo procedit, & eſt remota actus regula non excludens formidinem partis oppoſitæ. Dominus vero Fagnanus cognitionem hanc ſpeculatiuam de honeſtate actus, totis viribus contendit, debere eſſe moraliter certam, vt vel ſic vſum opinionum, etiam probabiliorum, fauentium libertati prorſus exterminet. Sed fruſtrà: quia ſtante formidine de bonitate actus ſecūdum ſe, poteſt ex alijs motiuis, etſi probabilibus tantum, iudicium moraliter certum efformari, excludens periculum peccandi. Hic eſt ſcopus, quem omnia eius argumenta, & conglomeratæ authoritates reſpiciunt, quē ſi alij Theologi attingant, cum probabili opinione formidoloſa de honeſtate actus, non erit cur ad cognitionem ſpeculatiuam moraliter certam adſtringantur. Quod autem iudicium practicum certum moraliter rectè cohæreat cum iudicio ſpeculatiuo aſſentieri cum formidine honeſtati actus ſecundum ſe; tradit etiam Caietanus *tom.1.opuſc.tract.17.reſponſionum, reſponſ.13.* Vbi ait: Formidinem ex parte intellectus modo ſpeculatiuo ortam ex contraria opinione pro parte tutiori, non tollere, quod quis credat abſque formidine partis oppoſitæ, quod ſibi liceat operari, hic & nunc, non obſtante formidine de opoſita parte in vniuerſum conſiderata. Inſuper quod iudicium practicum moraliter certum procedere poſsit ex principijs probabilibus, conſtat ex ipſo Fagnano, *ſup.num.99.* Vbi ſic ait: * Si rationes probabiles ſint plures, & tanti ponderis, atque momenti, vt illis intellectus ſine vlla formidine acquieſcat, & iudicet, rem ita ſe habere, hæc eſt moralis certitudo, quæ ſufficit ad rectè operandum. * Cum igitur ſtante formidine, ſeu dubietate de bonitate actus ſecundum ſe, ex contrarietate opinionum prouenienre, plures ſuperadduntur rationes probabiles à poſſeſsione libertatis, & ab ignorātia inuincibili petitæ, quibus intellectus ſine vlla formidine acquieſcat, & iudicet, licitum eſſe hic, & nunc operationem illam elicere, vel contractū celebrare, &c. Fateri tenetur Fagnanus, hanc eſſe moralem certitudinem, quæ ſufficiat ad rectè operandum. Non ergo opus eſt, quod primum illud, & remotum iudicium circà honeſtatem actus moraliter certum ſit, & formidinem excludens; quandoquidem dubietas ſpeculatiua, & certitudo practica, (vt benè ex communi ſententia tradunt Martinez, & Mercorus ſuprà) in eodem intellectu de eodem obiecto rectè compatiūtur, quod Dominus Fagnanus inficiari non poteſt. Videatur Caietanus loco ſuprà citato, vbi pluribus id probat, vt ex illo refert P. Vazquez 1.2.*diſp.62.cap.5.nu.21.& 22.* Subnectens pro hac ſententia ſtare, etiam Nauarrum *in cap.ſi quis, de Pœnitent. diſp.17.num.61.62.& 63.* Quibus conſentiunt Doctores omnes, §. præcedenti citati. Et iterum Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom.de Pœnitent.quæſt.84.dub.4.de pecca-*

lis

tis dubijs, §.6. in fine, fol.32. Qui habet (inquit) opinionem.*Format iudicium certum practicè, quod hîc, & nunc non peccat, ſicut in omni caſu quo ſequitur opinionem probabilem. Quia licet ſpeculatiuè ſit probabile, quod hoc facere eſt peccatum, in praxi eſt certum, quod prudenter eligitur; & tutum, quod eſt rectum ſolùm probabiliter.*

38 Ex quibus deducitur, omnia argumenta, & auctoritatum colluuiem diligenter congeſta, quibus probabilitas obruere tentauit Fagnanus, ſolùm militare contra vnum, vel alterum recentiorem, qui iudicium probabile practicum vltimo applicans voluntatem, exiſtimarunt ſufficere ad licitè operandum; non verò contra noſtram, & communẽ Theologorum ſententiam, qui ſolùm concedimus, licitum eſſe amplecti opinionem probabilem, adiuncto probabilitati opinionis iudicio moraliter certo, de licito eius vſu: ſecus minimè, quantumuis opinio minus tuta probabilior ſit tutiori. Nullum contra hanc concluſionem Dominum Fagnanum argumentum adducere, collatis locis, & ad verbum ex ſcriptis, luculenter oſtendit Fr. Franciſcus Bonæ ſpei Carmelitanus *in Apologem. retorto, contra Caramuelem pro Domino Fagnano*, (quod, vt verum fatear, in Fagnanum potius contortum cenſeo) nam vno hoc verbo iudicij practici moraliter certi, opinioni probabili adiuncti, omnia quæ Dominus Fagnanus contrà licitum vſum opinionum probabilium congeſſit, conuelluntur, & inania prorſus ad ſcopum ſui operis redduntur.

39 Et re benè inſpecta, hoc vno, quod ſubijcio argumento, omnibus ab eo confectis ſatisfit. Iudicium moraliter certum de honeſtate operis, hîc & nunc eliciendi, eſt ſufficiens ad licitè operandum, vt fatetur ipſe Domin. Fagnan. ſuprà, & omnes Orthodoxi indubitatum habent: ſed iudicium de licito vſu opinionis probabilioris, aut etiam probabilis pro libertate, relicta tutiori pro lege, eſt iudicium moraliter certum. Ergo licitum eſt, præfatũ iudicium, vt regulam immediatam, & proximam, ſecundùm prudentiæ leges, ad operandum aſſumere, & illi ſe cõformare. Reſpondebit forſan D. Fagnanus, hoc iudicium non eſſe moraliter certum; ſed non facilè probabit, quia vt ipſe docet vbi ſuprà. *Sufficit, quod certitudo oriatur ex probabilibus, id eſt (inquit) quæ generatur ex probabilibus coniecturis, & argumentis, &c. Quia etſi argumenta huiuſmodi, ſeorſim conſiderata, non concludant omnino, nec ſint euidentia, ſed tantùm probabilia, tamen ſi ſimul iungantur, & ſint multi ponderis, ſunt apta nata generare talem certitudinem, vt virtus apprehenſiua cognoſcat, vel apprehendat abſque vlla trepidatione rem ita ſe habere. Atque ita cauſæ ſunt probabiles, ſed effectus ex illis reſultans eſt omnino certus, & infallibilis.* Sic ille. Hæc autem concurrere de facto in iudicio vltimo, & practico de vſu licito opinionis probabilioris, aut etiam probabilis pro libertate, ratione duplicis motiui ſuprà memorati, poſſeſſionis ſcilicet, libertatis, & ignorantiæ inuincibilis veritatis obiecti, quando Authores probatæ auctoritatis circa honeſtatem actus deſſident, eſt communis Doctorum ſententia. Habent ergo omnes iudicium moraliter certum, quo, & ipſi dirigantur, & alios etiam dirigere poſſint, omnimodam ſecuritatem conſcientiæ in opinionibus probabilibus ſequendis offerentes.

40 Ex quibus fit, eodem omnino fundamento, quo D. Fagnanus probat, poſſe ex probabilibus generari iudicium moraliter certum ſpeculatiuum de honeſtate actus, nos etiam probare, comparari poſſe iudicium practicum moraliter certum, de vſu licito opinionis probabilis. Nam, vt benè ait M. Ioann. Martinez de Prado. *Hoc iudicium practicum non ſequitur adæquatè, & formaliter ex opinione ſpeculatiua admittente formidinem circa honeſtatem actus ſecundùm ſe, ſed ſequitur ex certiſſimis regulis prudentiæ, quia iſta non regulatur penes id, quod in re eſt, ſed quia adhibuit diligentiam, quàm potuit, & ſic ſemper eſt vera practicè, vt declarat M. Ioann. à S. Thom. 1. 2. *diſp. 12. artic. 3. §. Secundùm probatur.* Et hanc certitudinem in ipſo exercitio etiam ruſtici habent, per quæ facillimè argumenta corruunt.* Hactenus M. Prado *cap. 1. quæſt. 3. num. 7.* Et ante illum Suarez 1. 2. *diſput. 12. ſect. 3. num. 3.* Quibus fit ſatis Vincentio Baronio *1. part. Manud. diſp. 2. ſect. 2. art. 3. §. 2. fol. 174.* Certitudinem iudicij practici oppugnãti, quaſi adæquatè deductam ex ſola opinione ſpeculatiua probabili includente formidinem circa honeſtatem actus. *Ex illa (inquit) non poteſt

de-

Digitized by Google

deduci certa concluſio prudentiæ: quia re pugnat manifeſtè certiorem, vel firmiorem eſſe concluſionem qualibet præmiſſarum, cum debiliorem ſequi debeat.*Sic ibi, ſed oblitus, quæ paulò antea, *§.1.in fine, fol.* 172. ſcripſerat, dicens: * Non poteſt negari, non licere ſubdito detrectare militiam, quamuis ius belli ſit dubium. Sed inquies, quî fieri poteſt, vt concluſio certior ſit principio, cum quidquid habet neceſſitatis, aut virium à principio, vndè oritur, mutuo accipiat? * En Baronium eadem difficultate implicatum, à qua ſe facilè expediuit dicens: * Id veriſſimum eſſe de progreſſu ſcientiarum, & aſſenſu ſpeculatiuo, iam monuimus, ſecus eſt de agendis, quorum iudicium ex prudentia completum eſt, & omnibus attentis ſtatuit, quid pro tempore facto ſit opus. * Sic Baronius, & benè quidem. Solutionem quæſo mente retineat; & ſicut cum iure belli ſpeculatiuè dubio, ita, & cum lege ſpeculatiuè dubia, concluſionis certitudinem componet.

41 Ex quibus manifeſtum fit, quàm longè ſtent Doctores, qui vſum probabilium opinionum concedunt, ab admitten da doctrina, quàm illis imponit D. Fagnanus *in cap. ne innitaris, num.* 175. Vbi ait: * Hæc Theorica liberè profitetur licitum eſſe operari cum conſcientia abſolutè dubia, contra manifeſtum Sacrorum Canonum teſtimonium, & contra vnanimem Theologorum, & Canoniſtarum ſententiam. * Sed quidem in nullius Theologi mentem id vnquam venit: nullus enim probabiliſtarum ſomniauit, licitum eſſe operari cum conſcientia dubia; ſolū enim concedunt, licitum eſſe operari cum iudicio ſpeculatiuo probabili, circa honeſtatem actus, quod nos etiam admittimus, dummodo illi adiungatur iudicium aliud practicum, moraliter certum, dè licito vſu opinionis probabilis, quod eſt dictamen conſcientiæ certæ contradictoriè oppoſitæ conſcientiæ dubiæ; quia vt ait Prado *vbi ſupr. capit.1. de conſcient. quæſt.3. num.6.**Hæc certitudo adeſt cum probabilitate opinionum, quia certū eſt, quod ſtante formidine de bonitate actus ſecundùm ſe, in praxi poſſum illum exercere, Hanc ſententiam tenent Nauarr. & eſſe communem teſtatur Suarez, & pro ea vndecim Authores refert M. Baptiſta.*

Sic ille, & ego.

§. VII.

Tertia obiectio de æquali ſecuritate opinionum.

42 Contra ſuperius dicta, obijciunt tertio nonnulli, ſi noſtra ſententia vera eſſet, ſequeretur opiniones omnes probabiles pro libertate æquè tutas fore, ac probabiliores pro lege. Quod non ſolùm abſurdum, ſed incredibile prorſus eſt. Hoc conſectarium ex dictis, neceſſaria conſequutione deduci videtur; quia ſi certum eſt, virtute prædicti iudicij practici, moraliter certi, nulli diſcrimini peccandi ſe committere ſequentem opinionem practicè probabilem pro libertate, relicta probabiliori pro lege, nulla opinio tutior erit alia. Quia vbi nullum eſt periculum, æqua eſt ſecuritas.

43 Concedunt plures, & grauiſſimi Doctores ſequelam, ſi de imputabilitate peccati ſermo ſit, quia licet negari non poſsit, opinionem pro lege materialiter tutiorem eſſe; quod nec mali phiſici periculum incurrere queat, qui illam ſequatur; æquè tamen certum eſt, malum morale vitari, ſequendo contrariam probabilem pro libertate. Vndè ſi de opinionibus, quoad imputabilitatem ad culpam loquamur, tot Authores recenſere debet ſententia, quæ aſſerit, omnes opiniones probabiles eſſe æquè tutas; quot defendūt certiſsimum eſſe non peccare, qui ſequitur opinionem probabilem, adiuncto iudicio moraliter certo de licito eius vſu.

44 Et in terminis ita tradit Ioannes Sanchez *in ſelectis diſp.42. num.12.* Vbi ſic ſcribit. * Si enim nullum eſt peccatum ſequi opinionem probabilem, vt tenent multi probatiſsimi, non erit magis tutum vnam ſequi, quàm alteram quoad imputabilitatem. Nam ſi quis non peccat, minus tutam ſequendo, non minus tutè, quàm alius incedit quoad incurrēdam culpam, quia non eſt dari magis, aut minus inter peccare & non peccare. * Et iterum *diſp. 44. num.66.* * Dum communiter inquiūt Doctores, inter opiniones probabiles dari vnam ſecuriorem, & tutiorem altera; non ſic eſt intelligendum, quod maius periculum incidendi in culpam inueniri poſsit vnam opinionem ſectando, quàm aliam, &c. Solū ergo in eo ſenſu, inquiunt Doctores, vel dicere tenentur, vnam opinionem tutiorem eſſe alia, quod videlicèt ſequens

quens vnam contingat, non ſolùm non incurrere culpam formaliter, verum nec materiale peccati attingere: verb. grat. Dicat vna opinio, hoc eſſe reſtituendum, & alia affirmet non eſſe reſtituendum: ille, qui iuxtà opinionem obligantem, reſtitutionem egerit, non ſolùm non peccat formaliter, verum nec materialiter: cum diſſonantia, nec etiam materialis inueniri nequeat in reſtituendo. In non reſtituendo tamen, fortè poſſet reperiri diſſonantia materialis, &c. Vndè concludimus inter opiniones probabiles non dari vnam tutiorem alia, quoad imputabilitatem.*

45 Angelus Maria Verricelli *tom. 1. quæſt. mor. tract. 2. quæſt.* 10. poſtquam ſtatuit licitum eſſe amplecti in praxi opinionem probabilem, omiſſa probabiliori,* etiamſi probabilior eſſet tutior.* Ad ſecundum contra hanc concluſionem argumentum; ſic ait: * Reſpondetur, quod ſequens opinionem probabilem, nulli ſe exponit periculo, &c. Vndè rectè ait Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp.* 44. *nu.* 66. quod inter duas probabiles opiniones, nulla datur opinio formaliter tutior, aut ſecurior, quia cum ſecuritas in eo ſita ſit, vt operans ex illa, nullo modo Deum offendat, quancumque opinionem probabilem ſequens æquè tutus eſt, quia nullo modo Deum offendit.*

46 Ioannes Machado *tom. 1 Diſcurſo Practico, art.* 4. * Entre opiniones probables, no ay mas certeza en el obrar, ni mayor rieſgo de cometer culpa en elegir la menos cierta, ſiendo probable, &c. Porque ni la mayor probabilidad toca en certidumbre, ni la menor llega à declinar en duda, ſino que ambas ſe quedan en vna miſma esfera de conſciencia probable. De adonde ſe ſigue claramente, que no eſtà menos lexos de incurrir en culpa, el que ſigue la vna, que la otra, &c. Demanera, que quando los Doctores contrarios enſeñan, que vnas opiniones ſon mas ſeguras, que otras, no es creible, que fueſſe ſu intento dezir lo del incurſo, è imputabilidad de la culpa, ſino ſolamente de lo material della. Que es dezir, que Pedro, que ſigue la opinion mas probable, que le obliga à reſtituir, eſta mas ſeguro, no ſolamente de cometer culpa formal, ſino tambien material. Eſta doctrina aſsi entendida enſeñan grauemente Thomas Sanchez, Doctor Sanchez y Vazquez.* Sic Machado, quem citatum ſequitur noniſſimè Illuſtriſ. D. D. Alphonſus de la Peña & Montenegro, Epiſcopus Quitenſis, *in Itinerario para Parochos de Indios, lib. 5. tr. 4. ſeſ. 20 num. 7. fol.* 559. ibi: * Eſto de ſer mas ſegura, no ſe ha de entender en quanto à incurrir pecado, ò imputabilidad de culpa, ſino ſolo à lo material della.*

47 Caramuel *in Commentar. in regul. S. Benedicti, diſp. 6. de opinione probabili, n.* 58. & 61. & *in Theologia fundam. fundam.* 11. *de opinione probabili, n.* 268.* Omnes opiniones probabiles ſunt per ſe æquè tutæ, & ſecuræ; quia illa opinio eſt tuta, & ſecura in conſcientia, quæ ſi iuxtà illam exactè opereris, te liberabit à mortali, & veniali: at hoc æquè præſtabit quæcumque probabilis opinio, ergo quæcumque eſt æquè tuta, & ſecura.* Quod intellige quoad imputabilitatem; nam vt ipſe ait *in Apologemate de opinione probabili, epiſt.* 4. *n.* 134. *fol.* 74. Negari non poteſt vnam eſſe alia tutiorem materialiter.* In materia, inquit ieiunij, ſicut multæ ſunt opiniones benignæ, multæ etiam ſunt duræ, & ſeueræ. At hæ materialiter loquendo ſunt tutiores.*

48 Paſqualigus *in deciſionibus moralibus, deciſ.* 359. *de Opinione probabili.* * Videntur, inquit, ferè omnes admittere vnam opinionem eſſe tutiorem altera, dum paſsim dicunt hanc, vel illam eſſe eligendam, vtpotè tutiorem, &c. Nihilominus ex probabilibus opinionibus vnã non eſſe tutiorem altera, docent Henriquez *in proœmio Sum.* Sanchez *lib. 1. in Decalogum, cap. 9. nu.* 14. Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp.* 44. *nu.* 66. Caſtro Palao 1. *part. tract. 1. diſp. 2. puncto* 2. *nu.* 3. Et idem videtur ſentire Azor *tom. 1. lib. 2. cap. 16. quæſt. 2. circa finem.* Vndè æqualiter vnuſquiſque ſequens opinionem probabilem poteſt eſſe ſecurus: Fundamentum eſt; quia quod opinio ſit tuta dicit, quod operans ſecundum ipſam certus ſit, quòd Deum non offendat, nec quantumvis ſit tutiſsima poteſt aliquid amplius ſuprà hoc præſtare. Hoc autem totum præſtat quælibet opinio probabilis, quia operans ſecũdum dictamen rectæ rationis, certus eſt, quòd Deum non offendat: & quia inter operari ſecundum dictamen rectæ rationis, & non operari ſecundum ipſum, non datur medium, ideò in hac certitudine non datur magis, & minus, & vna opinio probabilis non reddit magis certum, quàm alia, quod Deus non offendatur.*

Digitized by Google

49 Reuer.P.Fr.Leander à Murcia *in Diſquiſ.Mor.in 1.2.D.Thom.lib.1.diſp.vnica,reſol.17.n.6.* *Si ſermo ſit de ſecuritate, quæ ſecurum reddit operantem à peccato, omnes opiniones probabiles, quæ verſantur circa honeſtatem, vel turpitudinem alicuius actus, vel opinantur, an ſit licitus, vel illicitus? præceptus, vel non præceptus? ſunt æquè tutæ, & non eſt vna tutior alia. Ita Doctores 1.ſententiæ, nempè Ioannes Sancius *vbi ſuprà*. Quintanadueñas *tom. 2. ſingularium ad 3. Eccleſiæ præceptum, tract.8.ſingul.8.n.6.* Caramuel *vbi ſuprà*. Diana *2.p.tract.13.* Franciſcus de Lugo, Ioſeph. Rocaphul, & Eſcobar de Mendoza *in Theolog. Moral. lib. 2.ſect.1. cap.2.n.22.fol.34.* *Sic ibi. Et iterum *lib. 2.diſp.1.reſol.16.n.10.* * Omnes opiniones practicè probabiles ſunt æqualiter ſecuræ quoad imputabilitatem, & vna non eſt ſecurior altera.*

50 Hieronymus Garcia *in Sum.tract. 1.diffic.5.dub.2.n.7.* ibi: * De lo dicho colijo con ambos Sanchez, Vazquez, y Machado, que no eſtarà menos lexos de incurrir en culpa el que ſigue la vna opinion, que la otra; de manera, que quando los Doctores enſeñan, que ſon vnas opiniones mas ſeguras, que otras, no es creible fueſſe ſu intento dezirlo del incurſo, è imputabilidad de la culpa, ſino ſolamente de lo material della.*

51 Bernardus Eſtubrochius Theologus Vienenſis *in Notis aduerſus Vvendrochium editis Coloniæ anno 1659.ſect.3. de probabilitate, §.2.* ibi: * Dicendum mihi videtur omnem opinionem verè probabilem certo tutam eſſe, &c. Ac proinde æquè tutam, imò cum eſſe tutam ſit tantum peccatum excludere, peccatum excludi non poteſt magis, vel minus, quod ſcilicet in indiuiſibili poſitum eſt. Hinc eo ipſo, quod aliqua opinio non eſt tuta, non eſt verè probabilis, & viciſſim. *

52 Fr. Franciſcus Bonæ Spei Carmelitanus *in Apologemate retorto* contra Caram. *de ignorantia inuincibili, dubio 7.num. 46.* *Phyſicè, inquit, & moraliter non datur opinio tuta tutior, vt infrà *n.208.* & *n.333.* videbimus. * Et *num.208.fol.191.* * Vndè puto, inter ſententias tutas non dari vnam tutiorem altera, benè inter certas, & probabiles, vnam certiorem, & probabiliorem altera, quia hæc à motiuis, illa à carentia omnis periculi peccandi talis dicitur. * Et *num.221.fol.218.* * Omnis opinio, quam licet ſequi, eſt æquè certa, certitudine, quod illam ſequendo nō peccemus. * Addit vero, & benè, in ſe ipſa nullam opinionem probabilem habere certitudinem hanc moralem, ſed ex alio iudicio adiuncto certificari intellectum de honeſtate actionis, & quod non ſit peccatum illam elicere.

53 Et quod magis P. Franciſcus Suarez *de cenſuris, tom.5.in 3.part.diſp.40.ſect. 5.* * Dices de hoc ipſo eſſe opiniones, an ſit in iure expreſſa irregularitas necne? Ergo ſaltem quando probabilior ſententia affirmat eſſe expreſſam, id ſatis eſt, quia illa eſt pars tutior, quæ ſemper eligenda eſt, vt iura dicunt. Reſpondeo negando conſequentiam, quia eo ipſo, quod contraria opinio eſt probabilis, ſufficit ad aſſenſum practicum moraliter certum, & conſequenter ad tollendum omne periculum, (attende) ac proinde non poteſt altera pars propriè dici tutior; vtraque enim eſt omnino tuta. *Sic ibi, quod prædixerat *1.2.diſp.12.ſect.6.num.8.* His verbis. *Quia tunc reuera non eſt contraria pars tutior in ordine ad cōſcientiā; neque ibi eſt aliquod dubium practicum, nec periculum. *Quo principio probat eximius Doctor licitum eſſe amplecti opinionem probabilem negantem actionem aliquam eſſe prohitam.

54 Ex quibus deduco, pro hac opinione referri poſſe omnes, qui periculum peccandi excludunt ab vſu opinionis probabilis. Illuſtriſs. ac Reuer. M. Acat. de Velaſco *tom.2.reſol.mor.verb.opinio, reſol.320 num.2.* ibi: *En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque ſea de grande importancia, ſiguiendo opinion probable, aunque ſea menos ſegura (nempè materialiter) ſe obra con toda ſeguridad de conſciencia.* M. Texeda *to.1. controuerſ. Theolog.moral.lib.1.tract.2.controu.9.* *Opinio probabilis, quodcumque malitiæ periculum, quòd fortaſsis, in ipſa re, reperitur, ab ea aufert, & tollit.* M. Prado *tom. 1.Theolog.mor.cap.1. quæſt.4.§.3.num.16.* * Ad illud, quod obijcitur de periculo, benè reſpondet Baptiſta, quòd eſt periculum mali phiſici, non periculū mali moralis, & hoc periculum poteſt ſubire homo ſine vllo peccato, quia idem periculum eſt, cum ſequitur homo opinionem probabiliorem, quia cum non ſit infalibilis, poteſt in re eſſe falſa.* Thomas Hurtado *tom.2. reſol. mor.tract.12.nu. 2085.* *

Quan-

* Quando quis habuit rationes verè probabiles, quod non eſſet mortale, manifeſtum eſt, quod non commiſerit mortale. * M. Petrus de Ledeſma *de Pœnit. capit. 13. dub. 8.* Poſtquam nonnullas ſententias contrarias recenſuit, concludit: * Eſta vltima ſentencia bien ſevè, que es mas ſegura; pero todas ellas tienen ſu probabilidad, &c. y parece, que no ay peligro ninguno en ſeguir qualquiera deſtas ſentencias. * Quem loquendi modum obſeruant Thom: Sanchez *tom. 1. Summ. lib. 1. cap. 9. n. 14.* * Quia ſicut opinio probabilis, inquit, in ſpeculatiuis eſt, quam abſque deceptionis, & erroris periculo amplecti licet, ita in moralibus opinio probabilis eſt, quam abſque peccandi periculo ſequi licet, &c. Nec ſequens opinionem probabilem agit contra conſcientiam, nec ſe exponit periculo peccandi ſic formaliter, id eſt, ita vt illi peccatum imputetur, &c. Sed materialiter, id eſt, admittendi id, quod à parte rei peccatum eſt. * Et P. Vazquez 12. *diſput. 62. cap. 9. n. 44.* Vbi ait: * Hominem ſequentem opinionem probabilem, non ſe exponere periculo peccandi, ita vt formaliter ipſi imputetur; ſed tantum periculo faciendi id, quod, in re, forſan prohibitum eſt. * Qui quidem Doctores, licet expreſsè non aſſerant omnes opiniones probabiles eſſe æquè tutas, implicitè tamen dicunt, dum omne periculum peccandi formaliter ab earum praxi excludunt. Quibus faciunt omnes, qui opinionis probabilioris, etſi minus tutæ delectum concedunt, quem proinde omnis periculi peccandi expertem docent: vt videre licet apud M. Arauxo *in deciſ. moral. de Statu ciuili, diſp. 9. caſu 6. n. 4.* * Nec tunc (inquit) Petrus manet commiſſus alicui periculo exercendi ordines ſacrilegè. * Nempè, quia * etiam admiſſo, quod talis opinio in re ſit falſa, coram Deo, & hominibus, liberatur per bonam fidem. * Quod ergo illi, de vſu opinionis probabilioris, quoad imputabilitatem, docent; id ipſum alij de praxi opinionis probabilis tradunt.

§. VIII.

Iudicium Auctoris circa ſecuritatem æqualem opinionum.

55 HÆC ſententia, in ſenſu ab auctoribus citatis intento, eſt omninò certa, quam vltra rationem attactam, hæc efficaciter probat. Opinio fauens libertati moraliter certa, circa honeſtatem actus, æquè certo excuſat à peccato, ac opinio pro lege, vt omnes Theologi concedunt (& nec Fagnanus, nec Baronius ipſe negare poſſunt, cum ad tutiorem eligendam obligent, & tamen opinione pro libertate moraliter certa contenti ſint.) Sed quicumque ſequitur opinionem probabilem pro libertate, habet ex alijs motiuis (poſſeſsionis libertatis, & ignorantiæ inuincibilis) opinionem moraliter certam, ſeu iudicium practicum moraliter certum de honeſtate actus, prout hic, & nunc, iuxta regulas prudentiæ exercendi; ergo quancumque opinionem probabilem eligat pro libertate, æquè tute quoad imputabilitatem operatur, ac ſi opinionem pro lege militantem eligeret.

56 Nihiſominus licet hæc doctrina in hoc ſenſu verißima ſit, non eſt cur voces *magis, & minus tutæ opinionis* non retineamus, quandoquidem alia a periculo, tam mali phyſici, quàm moralis remouet, alia à periculo tantum mali moralis, quæ proinde minus tuta materialiter iure dicitur. Nec eſt, qui diſſentiat. Vt omittam quoad formale etiam poſſe, in aliquo vero ſenſu, vnam alia tutiorem dici: quia, quando opinio materialiter eſt minus tuta, dictamen conſcientiæ ſolum eſt moraliter certum, quod in eius praxi non ſit peccatum: quando verò materialiter etiã tutior eſt, eſt euidenter certum, quia lumine naturæ notum eſt, ſequentem opinionem pro lege, omiſſa contraria pro libertate, non peccare: ergo in hoc legitimo ſenſu, opinio pro libertate minus tuta formaliter dici poteſt. Cæterum licet dictamen practicum dirigens operationes pro lege, magis certos, & ſecuros nos reddat de licito vſu opinionis, & de vitando peccato, quam dirigens operationes pro libertate; & in hoc ſenſu omnes opiniones non ſint æquè tutæ; tamen quoad imputabilitatem, ſi reflexio, vt poteſt, fiat ſuprà effectum moralis certitudinis iudicij practici,

by Google

ctici, euidens omnino cuique erit, ſequentem dictamen moraliter tantum certum non peccare. Quapropter reflexione facta omnes ſunt æque tutæ, & æquè ſecurum reddunt operantem.

57 Quòd ſic facilè probo. Deus non iubet impoſsibilia, ſed de omnibus agibilibus habere dictamen phiſicè, vel metaphiſicè certum, eſt impoſsibile, ergo ad rectè operandum id habere non iubet. Ergo ſolùm exigit dictamen moraliter certum. Ergo quì eo ductus operatur, non peccat. Omnes iſtæ conſequentiæ ſunt euidentes, quia ex præmiſsis euidentibus deducuntur. Ergo euidens methaphiſicè eſt, operantem cum iudicio practico, ſolū moraliter certo de honeſtate actus, non peccare. Neque hoc Dom. Fagnanus, neque ipſe Baronius inficiari poteſt. Vndè inferes, quod licet certitudo dictaminis practici quoad operationem pro lege, maior ſit, vtpotè methaphiſica, quam certitudo dictaminis dirigentis ad operandū pro libertate, vtpotè moralis tantùm, concluſio tamen illa ex præmiſsis certis, & euidentibus, vt ſuprà deducta, nempè, quod peccatum æquè euitet, qui ſequitur dictamen practicum moraliter tantum certum de honeſtate actus, ac quì dictamen certum methaphiſicè, æquè euidens eſt in vtroque caſu, & certitudinem methaphiſicam continet: ideoque in hoc ſenſu omnes opiniones probabiles ratione iudicij adiuncti, de quo ſuprà, æquè tutæ ſunt. Nec aliud intendunt huius opinionis patroni.

58 Ex dictis patet reſponſio ad ea, quæ Vvendrochius *in Notis ad Epiſtol. 5. Prouincialem Montaltij*, contra noſtram ſententiam, congerit argumenta. * Spondent (inquit) caſuiſtæ, probabilem opinionem etiam falſam (ſcilicet re ipſa, & coram Deo) ſequentibus omnimodam ſecuritatem. Magnificū promiſſum, &c. Quæro igitur ex caſuiſtis; hoc ipſum dogma, an omnino certum ſit, an verò tantū probabiliter verum? Certum eſſe, ſi reſpondeant, pergam quærere, vnde nam iſtam, vt ita loquar, certitudinem repetant? An ex ſcriptura? At multis Scripturæ locis impugnatur hoc dogma. An ex patribus? Qui poſſent hoc dicere caſuiſtæ, qui nullum pro eo Patrum teſtimonium obtulerint, cum manifeſtè à D. Thoma hoc commentum exploſſum fuiſſe, antea patuerit. * Sic Vvendrochius apud Franciſcum Bonæ Spei *dub. 7. num. 223. & 311.* Sed his iam ſatisfactum eſt: fide enim diuina conſtat, inuincibilem maliriæ ignorantiam excuſare à peccato, & Deum impoſsibilia non iubere. Quæ duo principia lumine etiam naturæ notiſsima ſunt, & pluribus ſcripturæ, & patrum teſtimonijs contra Ianſeniſtas à non paucis comprobata. Præterea nos ſæpè habere ignorantiam inuincibilem malitiæ agibilium, vel euidens nobis eſt, vel inuincibiliter iudicamus, ac proindè eodem prorſus modo res ſe habet, ac ſi ignorantia illa re vera inuincibilis eſſet. Inſuper euidens eſt, & ex definitis euidenti etiam conſecutione deducitur, certitudinem tantum moralem de vitando peccato, quæ ex coniecturis, & probabilibus fundamentis generatur, ſufficere ad licitè operandum, & ita expreſsè fatentur aduerſarij; in re autem præſenti plura eiuſmodi concurrunt ad apprehenſionem ſuaſiuam talis iudicij, vt conſtat ex argumentis pro licito vſu opinionis practicè probabilis ſuprà confectis. Meritò ergo omnimodam ſecuritatem iuxta illam operantibus ſpondemus, ſicut omnes Theologi antiqui ſponderunt omnibus, qui opinionem probabiliorem, etſi minus tutam pro libertate amplecterentur. Et ſicut modo ſpondent Dom. Fagnanus, & Baronius, omnibus, qui opinionem moraliter certam: cumtamen vtraque re ipſa, & coràm Deo falſa eſſe poſsit. Quibus non diſſentire D. Thom. D. Antoninum, D. Albertum Magnum, D. Bonauenturam, & alios Eccleſiæ Patres, Pontifices, & cōcilia, cum opiniones plures fauentes libertati, relictis tutioribus pro lege, ſequuti fuerint, euidentiſsimum eſt, & collatis locis ſuprà demonſtratum.

§. IX.

Obiectiones contra æqualem ſecuritatem opinionum diluuntur.

59 Obijcies 1. In phiſicis, qui diſtat à fouea per quatuor paſſus, remotior eſt à periculo incidendi, quàm qui diſtat per duos, ergo in opinionibus magis diſtabit à periculo peccandi formaliter, qui ſequendo opinionem pro lege reſtituit, quàm qui adhærendo opinioni contrariæ pro libertate non reſtituit. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam, quia in phiſicis pe-

periculum materiale, & formale incidendi non diſtinguuntur, ſecus in moralibus, vbi materiale peccati à formali diſtinguitur. Sic & benè reſpondet Illuſtriſsim. Epiſcopus Quitenſis Montenegro in doctiſsimo ſuo itinerario ſuprà citato *lib. 5. tract. 4. reſol. 20. numer. 9. fol. 559.* * Eſta cercania (inquit) ſolo es de caer en culpa material, eſto es, eſta mas cerca de lo phiſico del pecado, no de lo formal, porque como eſte ſe regula por la conciencia que dicta, v. g. ſe puede no reſtituir: tan lexos eſtà de pecar formal, y malicioſamente, como el que ſigue la opinion mas probable, que dize que reſtituya.* Quæ ſecurior etiam eſt, nemp[e] materialiter, vt ſupra explicui. Quod optimo exemplo ipſe explicat dicens: * Como ſi Dios reuelaſſe al que diſta del rio ocho paſſos, y aſsi miſmo al que diſta ſolos dos, que ninguno dellos caeria en el; tan ſeguro eſtaria el vno como el otro, aunque phiſicamente, mas cerca eſtaria el que diſta dos paſſos. * Hæc eſt genuina huius argumenti ſolutio, non ea, quam adhibet Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp. 44. numer. 66.* dicens: Diſparitatem eſſe. * Quod in moralibus voluit Deus nullum periculum incidendi in culpam incurrere operantem iuxta opinionem probabilem.* Sed non placet; quia non in promiſsionem Diuinam, hæc immunitas à peccato reducenda eſt: licet enim ex reuelatis circa ignorantiam inuincibilem; & circa præcepta ad poſsibilia tantum; per legitimam conſequentiam hoc deducatur, vt vidimus: infertur tamen etiam euidenter ex eiſdem principijs, prout lumine naturæ notis. Quæ moralis euidentia circa licitum hic & nunc à peccato prorſus excuſat.

60 Obijcit. 2. Baronius 1. *part. contra Caramuelem, diſput. 1. ſect. 2. artic. 3. §. 1.* * Opinio tuta ea eſt, quæ ab omni periculo ſalutis, & peccati eſt remota, atqui plures opiniones, & ferè omnes, quæ ſtant pro libertate contra legem licet ſibi contrarijs probabiliores, vix vnquam carent periculo peccati: Ergò tutæ non ſunt. Reſpondeo, opinionem tutam eſſe, quæ caret periculo peccati formalis, etſi à periculo materialis peccati remota non ſit: aliàs non ſolùm ferè omnes, vt ait Baronius, ſed nulla pro libertate opinio, etſi moraliter certa, tuta eſſet; quia omnes, etſi moraliter certæ, poſſunt, re ipſa, & coram Deo, eſſe falſæ; nam, vt ibidem Baronius benè inquit, * certiſsimum eſt Ariſtotelis dictum: falſum interdum magis ſpeciem veri, quam ipſum verum habere. * Nulla ergò opinio, quæ ſtat pro libertate contra legem, caret periculo materialis peccati, quantumuis moraliter certa nobis appareat. Vndè miror Fagnanum, & Baronium, alioſque recentiores, qui totis nixibus hac tempeſtate ad hanc opinionem intrudendam conſpirarunt, non animaduertiſſe, inſtari euidenter poſſe, pluribus exemplis, quibus demonſtratur opiniones, quas Diu. Thomas, Scotus, Caietanus, & reliqui antiqui Theologi ſequuti ſunt pro libertate, periculo mali phiſici, ſeu materialis peccati carere non potuiſſe, & tamen certiſsimum eſt, innumeras opiniones huius generis admiſiſſe, & quidem, vt probabiliores tantùm. Quia vt ex eorum ſcriptis quiſque facilè experiri poterit, nullus eorum ſuas opiniones moraliter certas vocat, & raro poſſet, cum contrariæ pro lege probabilitate nō careant: ſentiunt ergo tutas eſſe licet moraliter certæ non ſint. Nec ego auderunt aliud inſinuare, nedum aſſertiuè pronuntiare. Quinimò addit Caramuel *in Apolog. de probab. epiſt. 2. num. 88.* Vnum valdè notandum nimirum, non ſolùm eſſe verum opiniones probabiles omnes eſſe æquè tutas, ſed inter probabiles, quæ benigniores, per accidens eſſe tutiores, quia fragilitati humanæ, facilius eſt benignam exequi, ergo per accidens opinio benignior eſt tutior. Cui facit illud Sylueſtri *verb. Confeſſ. 1. num. 2. quæſt. 2.* * Licet ſit tutius, v.g. ſtatim habita opportunitate confiteri, quam differre, non tamen tutius eſt tenere, quod ſic obligemur. Quia viri timorati haberent maximas occaſiones pecandi. * Probat. 2. Quia ipſo Baron. teſtante, *diſput. 2. contra Caramuelem, ſect. 1. artic. 3. fol. 136.* Tuta eſt ſententia, quæ pro libertate negat neceſsitatem contritionis perfectæ ex præcepto, aut medij efficacia neceſſariam ei, qui in articulo mortis ſola attritione ad Sacramentum accedit. Inſuper tuta eſt opinio, quæ ſtat pro libertate contra legem, negans, amiſſa per peccatum lethale gratia, illius

reum debere ſtatim per contritionem, vel confeſsionem a peccato exurgere. Et tamen eiuſmodi opiniones remotæ non ſunt ab omni periculo ſalutis, & peccati materialis; ſi enim taliæ coram Deo ſint, qui ſola attritione confeſſus decedat, damnabitur: & materiale peccatum, ſicut & alias opiniones probabiles ſequutus, operando contra legem (ſi re ipſa exiſtat) incurret: Ergo vt opinio ſit tuta, non requiritur, quod ab omni periculo ſalutis, & peccati remota ſit: hoc enim, nec moraliter certa caret.

61 Inſtat Baronius argumento, quod nouum, validiſsimum, & demonſtrationis vim habere, iactat loco ſupra citato *fol.* 26.* multo tutius eſt, imò, & prorſus neceſſarium, è duabus opinionibus probabilibus eam eligere, quæ nullum habeat dubitandi locum; ſeu cui nulla ſubſit ſuſpicio, illicitam eſſe rem, quam probat, & hoc fit euidentiſsimum, atqui quoties vna opinio probabilis ſtat pro lege, altera verò pro commodo, vel libertate, ab illa, euidens eſt lumine naturali, abeſſe omnem peccati dubitationem; ab iſta verò nunquam tolli omnino poteſt: ergo prima tuta eſt, & eligenda; altera vero abijcienda; vt dubia, & periculoſa. * Sed contra euidenter ad hominem; quia opiniones, quas ipſe numero præcedenti, vt tutas eligit, tales non ſunt; quæ nullum habeant dubitandi locum, & quæ nulli ſubeſſe poſsint ſuſpicioni, illicitam eſſe rem, quam probant; nec niſi temere dici poteſt oppoſitum eſſe euidentiſsimum, cum grauiſsimi Doctores diſideant. Contra ſecundo: quia viginti opiniones D. Thomæ, quas *quæſt.* 5. §. 2. (relictis alijs) in exemplum adduximus, tutæ ſunt, eligique poſſunt abſque vllo periculo peccandi, & tamen cum Doctores alij reclament, nulla eſt, quæ dubitandi locum non relinquat, & cui aliqua non ſubſit ſuſpicio de re illicita quam probat: Ergo vt opinio ſit tuta, non requirit eiuſmodi conditiones. Ex quo etiam apertæ conuincitur falſitatis definitio opinionis tutæ ab iſto Neotherico conficta, tum vbi ſuprà, tùm *diſput.* 2. *ſect.* 1. *art.* 3. §. 1. *fol.* 142. Vbi ait: * opinionem tutam eam eſſe, quæ argumentis; quantùm materia moralis patitur, validis fulta, nulla aliundè ratione, aut opinione colliditur. * Hoc enim opinionibus D. Thomæ ſuprà memoratis non competit; & tamen tutas eſſe, nec Baronius ipſe inficiabitur. Contra denique; quia nulla opinio moraliter certa pro libertate talis eſt, vt ab illa, euidens ſit lumine naturali, abeſſe omnem peccati dubitationem, qua euidentiſsimum eſt carere opinionem pro lege; & tamen opinio illa pro libertate tuta eſt: non ergo abijcienda, vt dubia, & periculoſa, & altera neceſſario præferenda. Neque ad excuſandum à peccato quidquã facit exceſſus ille euidentiæ methaphiſicæ ad moralẽ, nec quod opinio pro lege euidenti certitudine à peccati etiam materialis periculo remotiſsima ſit; ſecus opinio pro libertate; quandoquidem vtraque omne periculum peccati formalis excludit: ex quo capite quoad imputabilitatem æque tutæ dicuntur. Argumentum igitur Baronij, nec vim demonſtrationis habet, nec validiſsimum eſt, ſed imbelle prorſus.

62 Et vt luculentius pateat, in ipſum retorqueo, ex his, quæ tradit *diſp.* 2. *ſect.* 1. *artic.* 3. §. 2. *fol.* 153. Vbi ait: * Improbabiles pro lege opiniones magis ſunt certæ honeſtatis, & ſecuræ, quàm quæcumque à Caramuele, & à Diana probabiliſsimæ pro libertate inuectæ. * Atqui opiniones probabiliſsimæ pro libertate tutæ ſunt, ſecundùm communiſsimam Theologorum ſententiam, & iuxta ipſum Baronium, quando contrariæ pro lege ſunt improbabiles: ergo in hoc ſaltem euidentu æquè certum eſt, non peccare, qui illas ſequitur, atqui improbabiles pro lege, licet tutiores: ergo cum periculo methaphiſicè inæquali vitãdi malum phiſicum, ſeu materiale peccati, rectè cohæret æqualis ſecuritas non peccandi, ſeu opiniones eſſe æquè tutas quoad imputabilitatem. Hanc ergo æqualem ſecuritatem conuenire aſſerimus cuicumque opinioni probabili circa licitum, ratione vltimi iudicij moraliter certi de eius licito delectu hic & nunc. Neque aliud contendunt Doctores, dum omnes opiniones probabiles circa licitum æquè tutas quoad imputabilitatem docent. Et miror Baronium aliter intellexiſſe vbi ſupra, dùm recẽſitis quibuſdam opinionibus pro lege, quas improbabiles eſſe dicit, concludit: * Audebit ne Caramuel ſuis pro liberta-

rate opinibus eam ſecuritatem aſſerere, quà vindicamus validè opinionibus pro lege ſtantibus? * O Baronij! ſed nec tu audes, & tamen his contrarias pro libertate, quas ibi recenſes, æquè tutas, quo ad imputabilitatem habes. Quid da hæc?

QVÆSTIO VII.

Vtrùm Regij Conſiliarij in imponendis tributis teneantur eligere probabiliorem opinionem?

1 QVæſtionem hanc in terminis attigit Diana 1. *part. tractat.* 3. *de Parlamento*, *reſolut.* 20. & partem negatiuam probabilem putauit, plures pro illa referens Morlam, Lorcam, Hurtado, Martinez, Aluarez, Delrium, & Hieronymum Garcia, quam etiam tenent Petrus de Nauarra *de reſtitutione, lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 268. & 296. & Mag. Barnabas Gallego *tract. de conſ. probabili circa Regem, dub.* 19. vbi ait: * Si inquiras vtrùm Rex in imponendis tributis ſequi poſsit opinionem probabilem? Reſpondeò affirmatiuè: quia non debet eſſe peioris conditionis, quàm reliqui, qui poſſunt iuxta probabilem opinionem operari. * Et pro hac ſententia plures ſtare; fatetur Ioannis Sanctus *in ſelectis, diſput.* 44. *numer.* 48. propè finem, quos retuliſſe, dicit *diſput.* 33. *numer.* 35. vbi Cordoua, Malderus, Antoninus, Vega, Salon, Moure, & alij. Et in genere idem ſentit Mag. Acatius de Velaſco, *tom.* 2. *reſol. moral. verb. opinio*, *reſolut.* 316. & 320. *numer.* 2. Vbi ſic: * En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque ſea de grande importancia, ſiguiendo opinion probable, aunque ſea menos ſegura, ſe obra con toda ſeguridad de conciencia. * Et Paſqualigus *deciſ.* 26. *numer.* 3. * Cenſeo igitur vniuerſaliter, & ſemper licitum eſſe, ſequi quamcumque opinionem, etiam minus probabilem, in quacumque materia, abſque limitatione, ita vt quando eſt illicitum aliquid fieri, ideo illicitum ſit, quia non adeſt opinio probabilis, quod ſit licitum: quod debet intelligi, quando opinio ſe habet, vt regula operandi, nec tranſit in obiectum electionis. * Sic ibi.

2 Huius ſententiæ fundamentum eſt, quia Regis Conſiliarij ſunt iudices inter bonum commune, & vaſſallos Regis; atqui iudex poteſt ferre ſententiam, ſecundum opinionem probabilem relicta probabiliori circa ius partium: ergo in imponendis tributis non tenentur eligere probabiliorem opinionem. Hoc fundamento ductus Diana probabilem putauit hanc doctrinam, pro qua vltra ſupra citatos adducit omnes Doctores, qui aſſerunt, iudicem in ferenda ſententia non teneri amplecti opinionem probabiliorem circa ius partium. Quam ipſemet Diana pluribus in locis amplectitur, 2. *part. tract.* 13. *reſolut.* 31. cum Lorca, Aluarez, Ioanne Sanctio, Triuiſo, & Delrio, aſſerenre, eſſe communem caſuiſtarum, & *part.* 9. *tract.* 8. *reſolut.* 62. cum Franciſco de Lugo, Dicaſtillo, & alijs, & *part.* 11. *tract.* 2. *reſol.* 60. cum ſupra viginti alijs Doctoribus. Quibus adde Thomas Hurtado *tom.* 1. *tract.* 3. *capit.* 6. *reſol.* 44. *num.* 314. vbi ait: * Ferè omnes conuenire, * & Verricelli *tom.* 1. *quæſt. tract.* 2. *quæſt.* 15. Vbi plures.

3 Eandem tuentur viri alij doctiſſimi Mag. Serra 2. 2. *tom. quæſt.* 67. *artic.* 3. *dub.* 2. * Dicendum eſt ſeptimo, poſſe iudicem ſententiam ferre ſecundum opinionem probabilem, & non requiri, vt eam ferat ſecundum probabiliorem. *

4 Mag. Thomas Villar *in* 1. 2. *tract. poſter. de conſc.* 4. *part.* 8. §. *fol.* 785. * Iudex in ſententijs ferendis, ſequi poteſt opinionem probabilem, probabiliori relicta, etiam contra propriam opinionem, dummodo probabilitas ſit circa ius, non verò circa factum. *

5 Mag. Franciſcus Lopez de Texeda Salmanticenſis Sacræ Theologiæ profeſſor *tom.* 1. *controuerſ. Moral. Theolog. libr.* 1. *tract.* 2. *controu.* 7. *num.* 7. ibi: * Dico ſecundò ex duabus opinionibus probabilibus ex parte iuris, poteſt iudex ad ferendam ſententiam, probabiliori dimiſſa vti probabili, ſi reverà credat eam probabilem eſſe.

6 Mag. Tapia Archiepiſcop. Hiſpalenſ. *in Catena Moral. quæſt.* 8. *artic.* 17. *num.* 7. * Inter opiniones autem inæquales, probabile eſt, quod iudex poteſt eligere minus probabilem, &c. Quia ſi non poſſet ſequi minus probabilem, non eſſet dicenda probabilis, atque

E 3 adeo

adeo, nec minus probabilis, ſed improbabilis.

7 Mag. Barthol. de Medina 1. 2. *quæſt. 19. artic. 6. dub. penult. ad vltim.* * Quando ſunt duæ opiniones in iure, altera probabilis, altera verò probabilior, licitum eſt iudici probabilem amplecti.

8 M. Gregor. Martinez Segouienſis *tom. 1. in 1. 2. part. 2. quæſt. 29. art. 6. dub. 6. concluſ. 2. fol. mihi* 1067. * Etiam iudex in ſententijs ferendis poteſt ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori, etiam contra propriam opinionem, dummodo probabilitas ſit circa ius, non verò circa factum, quia circa factum tenetur ſequi, quod probabilius eſt. *

9 Mag. Petrus de Ledeſma *in ſum: tom. 2. tract. 8. de iuſt. commut. capit. 22. poſt 11. concluſ. diffic. 2. ibi*: * La ſegunda dificultad es mayor, quando vna de las opiniones de derecho es mas probable, ſi es licito en tal caſo, que el Iuez ſiga la opinion probable, dexando la que es mas probable, &c. A eſta dificultad ſe reſponde, ſer mas probable, eſtando en derecho Diuino, y natural, ſer licito, que el Iuez ſiga la opinion probable, dexā do la mas probable. Eſta ſentencia tiene Medina, y Orellana, y otros muchos Autores, particularmente los diſcipulos de ſanto Thomas. * Hæc Ledeſma.

10 Ex quibus euidenter deducitur Regios Conſiliarios, ſecundùm communem ſententiam præfato principio innixam, in imponendis tributis, non teneri eligere probabiliorem opinionem, cum enim inter ius Regis, & vaſſallorum, iudices conſtituantur quo ad iuſtitiam tributi, ſi opiniones circa ius diſſideant, poterunt communi ſententiæ inhærentes, quam maluerint, etiam minus probabilem amplecti. Quapropter ad aliud principium recurrendum eſt, vt, contrariam ſententiam, vt probabiliorē tueri poſsimus.

11 Quidquid ergo ſit de probabilitate præfatæ ſententiæ, quando opiniones verſantur circa ius, (cuius contrariam, ſcilicet, teneri iudicem in conſcientia iudicare ſecundùm probabiliorem tuentur Vazquez, Filliucius, Reginaldus, Valentia, Becanus, Torres, Layman, Azor, Tannerus, Tomas Sanchez, Sotus, Bañez, Syluester; & alij apud Dianam 1. *part. tract. 3. reſol. 20.* & apud Vericelli *tom. 1. quæſt. Moral. tract. 2. quæſt. 15.*) Aſſerendum nobis eſt, Miniſtros Regios in imponendis tributis teneri eligere opinionem probabiliorem circa iuſtitiam illorum. Ratio eſt, quia diuerſitas opinionum circa iuſtitiam tributi, non verſatur circa ius, ſed circa factum, an ſcilicet cauſa occurrens, quam Princeps repræſentat ad impoſitionem tributi, ſit ſufficiens ad illud imponendum, attentis circunſtantijs boni communis, & facultatum vaſſallorum. Ergo ſi omnibus penſatis Miniſtri Regis, qui iudices conſtituuntur inter bonum commune, cui Princeps conſulit, & populum, probabilius iudicent cauſam non eſſe ſufficientem, vel facultates non ſuppetere, & ideo tributum fore iniuſtum; tenentur opinionem, quam probabiliorem iudicant, amplecti: ſunt enim opiniones circa factum, in quibus iudices non habent delectum, ſed ad probabiliorem eligendam adſtringuntur, ſecundum communem Theologorum ſententiam, cui Doctores ſupra citati ſuſcribunt, conſtituentes; & merito diſcrimen, quando verſantur circa ius, & quando circa factum, vt benè aduertit Verriceli *tom. 1. tract. 2. quæſt. 19. num. 11.* Vbi ſic: * Aduertendum denique, quod quamuis multi doceant, omiſſa probabiliori opinione iuris, poſſe iudicem ſecundum probabilem ferre ſententiam, at ſecus eſt in opinione facti, nam debet ſecundùm probationes probabiliores ferre ſententiam in cauſa ciuili, etiam contra poſſeſſorem, &c Ita Villalobos Garcia, Ioannes Sanchez, Sayrus, Salas: ratio diſcriminis eſt, quia Reſpublica obligat iudicem ad ferendam ſententiam ſecundùm allegata, & probata quoad factum. At quoad ius committit iudicis doctrinæ, ac prudentiæ iurium interpretationem. * Quod eſſe manifeſtum, ait Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſput. 44. numer. 51. §. in ſecundo ſtatu.* Et in hoc omnes conuenire, dicit Machado *tom. 2. lib. 6. punct. 2. tract. 1. docum. 6. fol. mihi* 371. ibi: * Todos los Doctores conuienen, en que eſtà el Iuez obligado, ſin duda, a ſentenciar en las cauſas ciuiles, por la parte, que en materia de el hecho, tuuiere mas probable opinion en ſu fauor, eſto es, mas eficaz probança,

con

con que ſe probò el hecho.* Hoc principio ſolidius alijs, hæc ſententia ſuaderi videtur: quam omnes Doctores Societatis tuentur, licet ex diuerſis conuicti; vt videre licet apud Bardi *tract. de conſ. diſcept. 4. cap. 25.* & apud P. Andream Mendo *in doctiſsima ſtatera opinionum moralium, diſſert. 6. quæſt. 1. num.* 11. Apud quos Pat. Vazquez, Pat. Azor, Pat. Layman, P. Buſſembaum, Pat. Reginaldus, Pat. Valentia, Pat. Dicaſtillo, Pat. Caſtro Palao, Pat. Brèſſenis, Cardin. de Lugo, & alij. Quibus adde omnes, qui aſſerunt, iudicem ſemper in cauſa ciuili teneri eligere opinionem probabiliorem circa ius, nedum circa factum. Quam pluribus citatis docet Henriquez de Pontificis Romani claue, *lib. 4. cap. 18. nu. 4.* * Aliàs (inquit in Gloſſ. litt. H.) ferè ſemper liceret iudici ſententiam ferre pro amico, & pretium offerente. Quo nil eſſet pernicioſius in praxi. * Et ſolidè probant Dicaſtillo *lib. 2. de iuſt. tract. 20. diſp. 3. dub. 5. num.* 94. Card. de Lugo *tom. 2. de iuſtit. diſp. 36. num.* 92. Pat. Bardi *vbi ſuprà, cap. 17. num.* 10. dicens contrariam ſententiam (etiam ſi circa ius tantum opiniones verſentur) *eſſe improbabilem, & falſam*, & Thomas Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 1. capit.* 10. Nec hanc ſententiam vnquam retractauit, vt ei impoſuit M. Arauxo *in deciſ. Moral. de ſtatu ciuil. diſp. 9. caſu 6. num.* 2. dicens: * Hæc ſententia ſuſtinenda eſt cum Banneſco, Maldero, Filliucio, Becano, Tannen. & Thoma Sanchez *In ſumma tom. 1. libr. 1. cap.* 10. licet poſtea (attende) in ſelectis, *diſput. 44. num.* 50. à priori ſententia receſſerit.* Sed miror virum doctum, & eruditum eò delapſum, vt Ioannem Sanct. cum Thoma Sanchez confuderit. Selectas diſputationes Ioanni reſtituat, & Thomam nullibi contrarium habebit.

§. VNICVS.

Corollarium.

12 EX dictis inferes, omnino reijciendam ſententiam, quam probabilem putauit M. Serra 2. 2. *quæſt. 67. artic. 3. dub. 2. § dicendum eſt ſeptimo.* Quæ ſiue opiniones verſentur circa ius, ſiue circa factum, concedit iudici liberum delectum opinionis minus probabilis: Sic enim ſcribit: * Non eſt improbabile, tàm in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus, poſſe iudicem ſequi ex opinionibus probabilibus ex parte iuris, aut facti, quã maluerit; non ſolùm, ſi æquè probabilis ſit, vt vult Bonacina *tom. 2. diſp. 2. quæſt. 4. p. 9. n.* 15. Sed etiam ſi ſit minus probabilis: ſi tamen probabilis ſit; quia quam maluerit opinionem ſequendo prudenter agit, & opinio, quæ quibuſdam videtur probabilior, alijs videtur minus probabilis, &c. Nec eſt verum, inquit, partem, pro qua ſtat opinio probabilior iuris, aut facti, maiora merita cauſæ habere, nam hæc non pendet ex hominum opinione, ſed ex ipſa re; & quamuis vnus melius probet factum, ſi tamen alius ben[è], & ſufficienter probet, non propterea illa maiora merita habet, cum poſsit factum ſolum benè, & ſufficienter probatum maioris eſſe meriti ad cauſam, de qua agitur, quam factum illud probatum melius: * Sic M. Serra, cui obiter conſenſit Fr. Leander à Murcia *in diſquiſit. moral. in 1. 2. lib. 1. diſp. vnica, reſol. 17. num.* 8. vbi ſic: * licet ſit probabilis opinio, quæ docet, poſſe iudicem in iudicando in rebus cibilibus ſequi opinionem probabilem circa factum, relicta probabiliori; ſine dubio eſt ſecutius, ſi ſequatur probabiliorem opinionem, cum ex contraria immineat proximo graue damnum. * Quorum opinio communiter reijcitur; nihil enim apud omnes magis ſanctum, quam iudicem debere iudicare, ſecundùm allegata, & probata, merita cauſæ ponderando: ad hoc enim munus à Republica conſtituitur.

13 Adde, quod licet citati recentiores probabilitatem aliquam extrinſecam præfatæ contra communem opinioni conciliare poſſent (quod ego non admitto) nihil minus Miniſtri Regij illi adhærere non poſſent, quia iudices contra communem ſententiam iudicantes, etſi opinionem vnius, vel alterius patrocinio munitam ſequantur, peccare mortaliter, & teneri parti reſtituere, tenent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Verricelli *tom. 2. quæſt. Moral. tract. 2. q. 1.* 16. Quod probat ex receptiſsima, & antiquiſsima omnium Tribunalium conſuetudine, quam habere vim legis, vbi deficit lex, tradunt Bald. *in cap. ne innitaris*, & alij communiter. Ex quo principio docent; iudicem, contra communem ſententiam ferentem puniendum in Syndicatu, & compellendum parti reſtituere, & præſumi per ignoran-

tiam iudicaſſe. Pro qua opinione Ioannes Maria Coraſius *in tract. de com. opin. lib. 3. tit. 8. num. 16.* infinitos Authores citat, dicens, hanc opinionem non habere contradictorem.

QVÆSTIO VIII.

An ſubditi habentes opinionem probabilem de iniuſtitia tributi, à ſolutionis onere eximantur?

1 QVando certum eſt, tributa eſſe iuſtà & vtiliter expendi, communis ſententia tenet, debere in conſcientia ſolui, etiam ante omnem iudicis ſententiam; vt patet ex illo ad Rom. 13. *Cui tributum, tributum, &c.* Quam adeo certam, ait Sanchez *in conſilijs, lib. 2. cap. 4. dub. 1. num. 8. & 9.* * *Vt Caſtro contrariam errorem appellet.* * Vndè fit omnino reijciendos Angelum, Nauarr. Bejam, Duardum, & alios apud Dianam 1. *part. tractat. 10. reſolut. 19.* Item Sayrum, Faraonium, & Ioãnem Sanchez apud Boſſium 1. *part. §. 24. num. 290. & 296.* Qui oppoſitam ſententiam amplectuntur, exiſtimantes tributa, & vectigalia eſſe leges pœnales, quas in conſcientia non obligare autumant, non aduertentes Rempublicam ex contractu debere Principi congruum dignitatis ſubſidium.

2 Difficultas ergo ſolùm eſt: An quãdo non eſt certum tributa eſſe iuſta, teneantur ſubditi in conſcientia ſoluere? Negant plures, quos citatos ſequitur Verricelli *tom. 1. quæſt. tract. 2. q. 32. num. 5.* Petrus de Nauarra *lib. 3. de reſtit. capit. 1. num. 267.* Salon *tom. 1. quæſt. 5. artic. 4. controu. 2.* Malderus *2. 2. tract. 5. cap. 6. dubio 4. §. dico 6.* Et alij, quos refert Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp. 33. num. 35.* * Inter quos (inquit) eſt Angelus, Syluester, Armilla, Caietan. Aragon. Gabriel Rodriguez, id dicens de nouis tributis, Villalobos, & alij. * Quibus adde Ludouicum Lopez, Vegam, D. Antoninum, & alios, quos citatos ſequitur ipſe Sanchez, *diſput. citata*, aſſerentes, ſubditos habentes opinionem probabilem, quod tributum ſit iniuſtum, non peccare non ſoluendo, quos refert Ioannez Martines de Prado *tom. 1. quæſt. cap. 1. q. 7. §. 10.* Et ſequitur Mag. Barnabas Gallego *tractat. de conſcie. probab. circa Regem, dub. 10.* dicens: pro hac opinione ſtare D. Anton. & Ludouic. Lopez, & ei fauere Caietanum, Syluestrum, & Armillam. & teſte Leſſio *lib. 2. de iuſtit. capit. 33. num. 67.* Eſt communis Doctorum, quibus ipſe nonnulli s citatis conſentit. Plus addunt alij, nempè, dubitantes de iuſtitia tributi non teneri ſoluere, ita cum Caietano, & alijs Mag. Texeda *tom. 1. controu. tract. 1. diffic. 26. num. 3.* Et de nouis tributis loquens tenet Molina *tom. 3. de iuſtit. tract. 2. diſp. 274.* & apud illum, Caietanus, Syluester, Gabriel, & Medina, quos ſequitur M. Ioannes de la Cruz *in direct. part. 1. quæſt. 7. artic. 3. dub. 1. concluſ. 2.* Vbi ad argumentum; quod in dubio præſumendum eſt prò Rege; reſpondet, hoc debere intelligi, quando non agitur de intereſſe ipſius Regis.

3 Cæterum, ſi opinionibus his ſtandum eſſet, vix occurreret caſus, quo obligatio ſoluendi tributa ſubditos teneret; quia vix vllam Gabellam eſſe iuſtam, tradit Caietanus, *verb. Vectigal. cap. 3.* Et omnes ferè dubias eſſe Mag. Fumus, *verb. Gabella, num. 16.* Et omnia noua vectigalia, & veterum noua incrementa, niſi conſtet de eorum iuſtitia, præſumi iniuſta, ac proindè in conſcientia non deberi, tradunt Caietan. Syluester, Fumus, Aragon, Gabriel, Driedo, & alij apud Leſſium *lib. 2. cap. 33. dub. 8. num. 63.* & iniuſtum eſſe tributum, quod imponitur ſoluendum ex rebus, quæ communiter ad vſum vitæ humanæ emuntur, vt ex pane, vino, oleo, & carne, tuentur apud Lugo *tom. 2. de iuſtit. diſput. 36. ſect. 2. num. 24.* Caietan. Tabiena, Sotus, Ledeſma, Zanardus, & alij, quos refert etiam Diana *part. 2. tract. 3. reſol. 28.* Vndè, ſi probabilis opinio de iuſtitia tributi, vel dubium circa iuſtitiam, ſufficeret ad eximendum ab onere ſolutionis, & ſola certitudo iuſtitiæ ad ſolutionem conſtringeret, vix, quoad noua ſaltem tributa, caſus occurreret, quo vaſſalli constrictos ſe agnoſcerent.

4 Dicendum ergo eſt, ſubditos teneri tributa ſoluere, niſi euidenter appareant iniuſta. Ratio eſt, quia impoſitio tributi ſe habet veluti ſententia iudicis pro bono communi contra vaſſallos; at qui priuatus re ſua per ſententiam, tenetur ei parere, etiamſi probabile, imò & probabilius ſibi oppoſitum appareat: ergo ſimiliter in noſtro caſu. Sic cum Mag. Soto *de Iuſt. lib. 4. quæſt. 6. artic.* 4.

4. ſentit P. Vazquez *opuſc. de reſtit cap. 6. §. 3. dub. 5. n. 78.* Dicens teneri parere, * & ſtandum iudicio ſuperioris, niſi præſeferant vectigalia Tyrannidem. * Confirmatur ex doctrina communi Doctorum apud Sanchez *in Sum. lib. 6. cap. 3. num. 5:* quos ipſe ſequitur, aſſerentes, vt ſubditus teneatur obtemperare, ſufficere non ſciat euidenter eſſe iniuſtum, & extra limites poteſtatis ſuperioris, id quod iubetur. * Quæ (inquit) *ſententia conſtat ex S. Auguſtino,* * & docent viginti alij auctores, quos ibi refert. Cuius ratio eſt, quia in caſu dubij, melior eſt conditio ſuperioris, vtpote qui in poſſeſſione poteſtatis præcipiendi exiſtit, quâ ſpoliandus non eſt, niſi vbi conſtiterit; limites ſuæ poteſtatis excedere, rem iniuſtam præcipiendo. Ergo, cum Princeps ſit in poſſeſſione poteſtatis imponendi tributa, quando, iuxtà probabiliorem Miniſtris opinionem, iuſta cenſeantur, nequibunt ſubditi ab onere parendi eximi, dum euidenter non appareant iniuſta, & conſequenter poteſtatem Principis excedere.

5 Denique hæc ſententia probatur ex principio illo per ſe noto; bellum eſſe non poſſe iuſtum materialiter ex vtraque parte: ex quo euidenter deducitur, ſi certum fuerit, Principem, & eius Miniſtros poſſe imponere tributa, certum etiā fore, ſubditos ad ſolutionem obligari: aliàs inane, & ridiculum eſſet præceptum, cum vim obligandi non haberet: mandatum enim, & obedientia ſunt correlatiua. Cum ergo ex communi Theologorum ſententia, ſine controuerſia ſit, Principem poſſe tributa imponere, ſi iuxtà probabiliorem opinionem iuſta cenſeantur: eadem certitudine tenendum eſt, ſubditos ad ſic impoſita ſoluenda, adſtrictos manere.

6 Secus verò eſſet, ſi Miniſtri Regij, opinione probabiliori omiſſa, minus probabilem, circa iuſtitiam tributi, ſequentes illud impoſuiſſent: tunc enim cum probabile tantum eſſet, tributum imponi potuiſſe, locus maneret opinioni contrariæ ex parte ſubditi, quæ ab onere ſolutionis illum eximeret. Quam tuentur M. Gallego *de conſcientia probabili, dub. 19. & de conſcientia dubia, dub. 99.* Et pluribus citatis Diana *1. p. tract. 3 de Parlam. reſ. 21.* Nauarra, Leſsius, Reginaldus, Megala, Salon, Malderus, Trulleñc Card. de Lugo, & alij, quos citat, & cum limitatione ſequitur M. Prado *tom. 1. quæſt. moral. cap. 1. de conſc quæſt. 7. §. 10.* pro caſu, ſcilicèt, quo magis probabile ſit, tributum eſſe iniuſtum; ſecus ſi æquè tantum probabile. Quamuis enim bellum iuſtum materialiter ex vtraque parte omninò repugnat, non tamen eſt inconueniens, quod ſtante opinione vtrinque probabili, quia inuincibiliter ignoratur, quæ ſit in re vera, detur formaliter iuſtum ex vtraque parte. Vnde Princeps ſuam opinionem probabilem ſequens, iuſtè probabiliter imponit (iuxtà opinionem plurium, quos præcedenti quæſt. adduximus) & ſubditi ſimiliter cōtrariam, aut probabilem, vt plures volunt, aut probabiliorem, vt concedit Prado cum M. Ludouico Lopez, iuſtè negant. Et in hoc ſenſu intelligendi ſunt Doctores omnes, qui ſubditum habentem opinionem probabilem de iniuſtitia tributi excuſant ab obligatione ſoluendi. Supponunt enim Principem non certo iure, ſed ex probabili tantum opinione, gabellam impoſuiſſe.

7 Hinc deduces, quid cenſendum de cenſura Vincentij Baronij *in opere contra Amadæum, diſput. 1. ſect. 1. §. 2. fol. 20.* Vbi has opiniones * periculoſiſsimas * appellat; eo quod *iuſtum bellum ex vtraque parte accendant.* Sed vir doctus non aduertit, Doctores omnes admittere, ex conflictu opinionum, dari poſſe iuſtum bellum formaliter ex vtraque parte, & ſolum negare iuſtum materialiter, ſcilicèt ſine eo quod ex parte aliqua ſit error, ſiue ignorantia inuincibilis veritatis. Vt videre licet apud Dianam *6. p. tract. 4. reſ. 24.* Et in re præſenti, negari non poteſt a Thomiſtis quæſt. præcedenti citatis, qui ex opinione probabili, tributa iuſtè imponi, defendunt: imò nec ab illis, qui ex ſola probabiliori. Quia ex vna parte concedunt Miniſtros Regios ſequentes opinionem, quam probabiliori iudicant, circa iuſtitiam tributi, poſſe illud imponere, & ex alia tuentur, ſubditos habentes ſibi probabiliorem contrariam opinionem de iniuſtitia talis tributi, poſſe non ſoluere. Opinio enim, quæ probabilior viſa eſt Miniſtris Regis, minus probabilis alijs viris doctis, & probis videri poteſt, & cum ſubditi poſsint ſuam probabiliorem opinionem amplecti, ab onere ſoluendi eximentur, vt cum M. Lopez, & alijs concedit M. Prado *vbi ſuprà.* Et potiori iure, ſi ad eorum opinionem recurrant, quæ aſſe-

aſſerit ſubditos ad ſolutionem non teneri, ſi non conſtet de iuſtitia tributi: Quam ex Syiveſt. Caietano, Armilla, & alijs refert Ioannes Sanchez *ſuprà. diſp. 33. n. 35.* Quia licet ſit probabilior opinio de iuſtitia tributi, reſpondere adhuc poterunt non conſtare de iuſtitia. En Baroni in omnium opinione, bello iuſto ex vtraque parte patet aditus. Vnde planè deduces, aut omnes opiniones *periculoſiſsimas* à te vocandas, aut ſuprà commemoratas ea nota non eſſe fœdandas. Vide Ioannem Sanchez *in Selectis diſp. 33. num. 42. §. Sed eſto, & diſp. 43. n. 32. §. Nec reputandum inconueniens, & diſp. 44. n. 58. & 59.* Vbi plures citat admittentes bellum iuſtum ex vtraque parte, quando Princeps opinione probabili ducitur: * Alias, inquit, nunquam daretur caſus belli iuſti ex opinionibus probabilibus. * Et tenent apud illum Victoria, Malderus, Couarruu. Filliucius, Peſantius, & alij. Et eſt communis, vt benè expendit P. Granado *22. cont. 3. de Charit. tract. 12. diſp. 4. ſect. 3. §. 3. num. 36.* *Nec, id eſt, peculiare, inquit, in noſtra opinione: nam ſecundum omnes Doctores, ſi vterque Rex putat eſſe certum ciuitatem ad ſuum regnum pertinere, vterque iuſtè bellaret formaliter, ſed vnus re ipſa falleretur, & ex parte eius eſſet bellum iniuſtum materialiter. *An vero ad iuſtum bellum requiratur certitudo moralis iuſtitiæ cauſæ: Affirmant Vazq. Victoria, Salas, Molina, Villalobos, & alij, quos ſequitur Verricelli *tom. 1. qq. mor. tr. 2. q. 34. n. 38.* Alij verò maiorem probabilitatem ſufficere aſſerunt. Ita Suarez, Valentia, Filliucius; quos ſequitur Granado *vbi ſuprà n. 29.* ſed de his alibi. Hic autem ſufficiat contra Baronium demonſtraſſe bellum iuſtum formaliter, ex vtraque parte, in nulla opinione vitari poſſe.

8 Ratio ergo, ob quam aſſerere debemus, Miniſtros Regios nequire minus, aut æquè probabilem opinionem amplecti in impoſitione tributi, petenda non eſt ex inconuenienti belli formaliter iuſti ex vtraque parte, cum hoc parui haberi debeat, & paſsim à Doctoribus omnibus admittatur, tàm in tractatu de bello, quàm de tributis: ſed ex eo deſumenda, quod Iudex opinionem probabiliorem circa factum (imò & circa ius, vt opinor) amplecti teneatur: hoc enim onere munus iudicis ſubit, ideòque perſona, ſcientia, & prudentia prædita à Principe ſufficitur, vt rectum poſsit exercere iudicium: quæ quidem qualitates non deſiderarentur, ſi aliorum probabilis opinio ad ferendam ſententiam ſufficeret. Hinc etiam pro obligatione certa ſoluendi tributum deſumitur argumentum ex poteſtate certa, & indubitata ſuperioris ad imponenda tributa, quæ iuſta, Miniſtris, & Theologis pijs, & doctis conſultis, probabilius appareant. Si enim certitudo iuſtæ cauſæ ad eorum impoſitionem neceſſaria foret, cum hæc ſæpè non concipiatur, bonum publicum aperto periculo frequenter exponeretur, quod priuato ſubditorũ præferendum eſt. Debet ergo haberi certa, & indubitata poteſtas hæc in Principe, & conſequenter obligatio ſoluendi in ſubditis; quantumuis opinio contraria de iniuſtitia tributi alijs probabilior videatur. (quidquid contradixerit M. Prado ſupr.) nec conſtet de iuſtitia tributi, vt alij dixerunt. Quorum opinio reijcienda eſt, quia bellum formaliter iuſtum, ex vtraque parte, nequit non accendere cum fere nunquam deficiat ſubditis opinio de iniuſtitia tributi; vel raro conſtat de illius iuſtitia, ſed eos lateat opinio, cui Miniſtri Regis in eorum impoſitione ſteterint, an probabiliori de illorum iuſtitia? an æquè, aut minus probabili? Vndè tenẽdum eſt, quoties de iniuſtitia tributi, vel de inutili diſtributione certo non conſtet, nullius opinionis præſidio, poſſe ſubditos à ſolutione excuſari, quia certa ſecus manet Principis poteſtas ad obligandum.

9 An verò iuſtæ gabellæ, ad quas in conſcientia ſoluendas, ſubditi tenentur, ſolui debeant, ſi ab exactoribus non petantur? Sub lite eſt. Thomas Hurtado *tom. 2. variar. tract. 8. cap. 1. reſol. 9. num. 175. & 198.* Ex Thomiſtarum doctrina collatis locis, totus eſt in probando partem negatiuam. *Sententia, inquit, quæ aſſerit, non teneri in conſcientia quemque ſoluere gabellas, etiam iuſtas, niſi ab exactore, per ſe, vel per ſuos miniſtros exigantur (etiam ſi occultè, & ſecretò tranſvehat merces, & eas vendat) valdè probabilis eſt. Sic tenent Soto. Bañez, &c. Idem tenet Tabiena, &c. Vndè ſatis benè Martinez de Ledeſma *2. part. 4. q. 18. art. 5. concluſ. 3. pag. 259.* Sic dicit: * Gabella, vt nunc ſoluitur communiter, ſcilicet petita à publicano, & non aliàs eſt, tributum honeſtum, & moderatum, & tenentur ciues ſoluere, &c. Addit etiam D. Thom. *2, 2. q. 87. art. 1,*

ad

ad 5. Vbi loquens de decimis idem clarè docet. Quidquid dicat Suarez *tom. 1. de relig. lib. 1. cap. 37. nu. 2.* D. Thom. ſequitur ibi Caietan.* Hactenus Hurtado Ego verò, licet eos, qui bona fide, abſque fraude, & dolo non ſolvunt, probabiliter exiſtimem, ab onere reſtituendi liberari, ſi tributa ab exactoribus non petantur, eo quod ita videatur conſtare ex vſu, & conſuetudine communiter receptis, quæ voluntatem Principis non aliter obligantis interpretantur; nunquam verò ſentire potero, excuſandos, qui conſulto merces occultant, vt ab exactoribus non petantur, & potiori iure, qui decimas non ſolvunt: quia fraus, & dolus nemini patrocinari debent, nec intentio Principis his fauens præſumi poteſt: vt benè docent Palacios, Angles, Cordoua, Menchaca, & alij quos ſequitur Thom. Sanchez *tom. 1. conſil. lib. 2. cap. 1. dub. 10.* & M. Tapia in Catena *lib. 4. de legibus, q. 11. art. 13.* Vbi ſic: * Dicendum eſt non poſſe tributarios, fraude, aut dolo occultare tributa iuſta, quamuis eorum ſolutio non obliget, niſi petantur, iuxtà dicta articulo præcedenti. Quod ſi fraudauerint, tenentur ad reſtitutionem. *

QVÆSTIO IX.

Vtrùm liceat opinionem minus tutam eligere circa Sacramenta?

1 OPiniones circa Sacramenta in duplici ſunt differentia, aliæ verſantur circa valorem, aliæ circa licitam adminiſtrationem. Contingitque nō raro, dari opinionem probabilem de Sacramenti valore, ſub hac vel illa materia, vel forma, & tamen eius vſum illicitum eſſe, & grauiter peccaturum, qui ſub illis miniſtraret; aut propter Eccleſiæ prohibitionem, aut propter conſuetudinem legitimè introductam, aut propter damnum (ſi fortè falſa ſit opinio) proximo imminens: quod ſaltem ex charitate vitare tenemur. Hinc ſecundùm omnes Theologos, baptizare non licet *in nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab vtroque*, tametſi probabilis valdè ſit Caietani opinio, & aliorum aſſerentium einſmodi baptiſmum eſſe validum. Similiter confici non poteſt cum aqua roſacea, vel diſtilata ex vite, cum adeſt naturalis, licet pro valore baptiſmi ſub hac materia, ſint qui ſuffragium ferant.

2 Difficultas ergo eſt, an quando circa licitam adminiſtrationem Sacramenti, opinio minus tuta probabilis eſt, liceat eam eligere, & ad praxim devenire, relicta tutiori? Pro parte affirmatiua plures referri ſolent, ſed non omnes hanc quæſtionem verſant. Quia præſcindentes ab opinione præſuppoſita, circa licitam Sacramenti adminiſtrationem, hic, & nunc, ſub hac materia, vel forma, inquirunt, an liceat amplecti opinionem probabilem minus tutam circa valorem Sacramenti, illudque adminiſtrare ſub materia, vel forma tantum probabili, relicta certa? In qua quæſtione, ſecluſa neceſsitate ſalutis proximi, id non eſſe licitum, eſt communis Doctorum ſententia: illa verò vrgente, ex præcepto charitatis adminiſtrari debere. Quia hoc præceptum præſtantius eſt, quàm religionis de non fruſtrando Sacramento, ac proinde huius periculum poſtponendum: vt benè adnotat Vincentius Baronius *1. p. Theolog. mor. diſp. 1. ſect. 4. §. 1. fol. 39.* Cæterum extra caſum neceſsitatis, probabili tantum Sacramento ſubvenire, quando certè valido poteſt, nequit non eſſe contra charitatem proximi, quem exponimus periculo carendi fructu Sacramenti. Quinimò & contra Religionem, propter Eccleſiæ prohibitionem, extra caſus permiſſos, de quibus Doctores paſsim. His poſitis.

3 Quod inquirimus eſt, an quando valor Sacramenti non eſt certus, eſt tamen inter Doctores probabilis opinio, circa licitam eius adminiſtrationem, in his circunſtantijs; liceat minus tutam amplexari? Negant moderni, qui ad tutiorem opinionem circa licitum eligendam obligant. Affirmant verò communiter Theologi, qui opinionem probabilem circa licitum, etſi minus tutam in quacumque materia à peccato omnino excuſare defendunt. M. Petrus de Ledeſma *in Summ. tom. 2. tract. 1. de Fide, cap. 5. poſt 6. concluſ.* * Tengo por regla cierta, que la opinion probable en las coſas morales, ſiempre ſe puede ſeguir de la manera que es probable, aunque ſea en agrauio de tercero, y en materia de Sacramentos, y eſto ſopena de no ſer probable. * M. Acatius de Velaſco *tom. 2. reſ. mor. verb. Opinio, reſol. 326. & 329. n. 2.* *En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque ſea de gran importancia, ſiguiendo opinion probable, aunque ſea menos ſegura, ſe obra con toda ſeguridad de conciencia.*

4 Ean-

Digitized by Google

4 Eandem ſententiam (etſi plus contendere videatur) defendit M. Serra 1.2. *tom.2.quæſt.19.art.6.dub.4.* * In adminiſtratione,inquit,Sacramentorum,licitum eſt,omiſſo eo,quod tutius,ſequi opinionẽ probabilem aſſerentem,ſic vel ſic validũ, & non irritum fieri Sacramentum, aut eius effectum ſuſcipi: ſi tamen Eccleſiæ vſus,& conſuetudo id permittat,& non prohibeat Probatur, nam circa poteſtatem,& iuriſdictionem Sacerdotis ad abſoluendum pœnitentem,ſine quibus nulla eſt abſolutio,& pœnitentiæ Sacramentum eſt inualidum,multæ ſunt opiniones probabiles; qualis eſt, quæ aſſerit in articulo mortis ſimplicem Sacerdotem poſſe abſoluere pœnitentem, etiam præſente Sacerdote approbato,vel proprio: & aſſerens approbatum in vna Diœceſi poſſe in altera audire confeſsiones habentium Bullam Cruciatæ, eoſque abſoluere; ſed has licet ſequi,quoties ſe obtulerit occaſio,etiam ſi tutius eſſet,pœnitentem in articulo mortis abſolui a Sacerdote proprio, & habentem Bullam Cruciatæ abſolui ab approbato in Diœceſi,in qua eſt, & adquam pertinet.Ergo.* Sic M.Serra.

5 Pro eadem opinione militant Medina 1.2.*quæſt.19.art.6.quæſt.5.§.Cæterum magna eſt,pag.*308. M.Baptiſta *diſp.* 208. *dub.*12.& M. Prado *tom.*1.*Theolog. moral. cap.*1.*quæſt.*6.*n.*6.ibi: * In omnibus,& per omnia eaſdem opiniones practicè probabiles,quas tuto,& licitè ſequimur in alijs materijs, tuto, & licitè eas amplectimur circa materiam,& formam Sacramentorum; & circa iuriſdictionem, & vſum, & ritus, & ceremonias. Sola eſt differentia, quod practica probabilitas a diſtinctis capitibus ſumitur in hac materia,ac in alijs. Et quod facillimè circa Sacramenta contingit,aliquid eſſe ſpeculatiuè probabile, & non eſſe practicè probabile.*

6 Quibus adde Card.de Lugo *tom.de Pænit.diſp.7.ſect.13.nu.273.*ibi: * Regula illa, quod in operando liceat ſequi ſententiam probabilem, vera eſt in vniuerſum, ſi ſermo ſit de vltimo iudicio circa licitum,vel illicitum hic,& nunc. Neque obſtat illa alia regula,quæ dicit circa materiam, & formam Sacramenti Baptiſmi, & Ordinis ſaltem Sacerdotij, non licere ſequi ſententiam probabilem: nam ibi non eſt ſermo de probabilitate circa licitum, ſed circa valorem; verb. grat. materiæ,vel formæ,* Et *infrà num.* 275. * In quæſtione practica, vbi agitur de obligatione practica hic,& nunc, licitum ſemper eſt amplecti ſententiam probabilem.*

7 Probatur à priori,quia principium vniuerſale,quod probat,adhærentem opinioni probabili practicè verſanti circa licitum,non peccare mortaliter,idem probat in quacumque materia; ſicut principium quod vniuerſaliter probat, totum eſſe maius ſua parte,idem in quacumque materia euincit. Opinio autem probabilis circa licitum, vt ex dictis in hoc tractatu apertiſsimè conſtat,conſtituit operationem conformem rectæ rationi,quia ſe illi conformans,habet iudicium vltimum practicum certum, quod hic, & nunc ſibi liceat operari.Ergo qui opinioni probabili practicè circa licitam Sacramenti adminiſtrationem adhærens, hoc vltimo iudicio ducitur; prudenter, & iuxtà rectam rationem operatur,ſiue opinio minus tuta paris, aut maioris probabilitatis ſit, vt vult M. Prado ſuprà, ſiue minoris,vt reliqui Doctores citati. Quia æqualis, vel maior probabilitas ſupplere non poteſt valoris defectum,ſi Sacramentum ex ſua inſtitutione validum non ſit, vtpotè eſſentialiter requiſitis non conſtans; ac proindè negata obligatione eligendi opinionem tutiorem circa licitũ, vel illicitum, ſicut excuſatur à peccato eliges minus tutam,paris,vel maioris probabilitatis,ita & qui minus probabilem,ſi verè probabilis ſupponatur.

8 Secundò à poſteriori à nonnullis probatur, quia opinio aſſerens,ex diſpenſatione Pontificis licitam eſſe conſecrationem Epiſcopi ab vno tantum conſectam,eſt minus tuta, quam contraria: nititur enim opinioni ſpeculatiuè probabili circa valorem talis conſecrationis, cuius contrariam adſtruentem tres Epiſcopos iure diuino ex Sacramenti inſtitutione requiri(ideoque conſecrationem Epiſcopi ab vno factam inualidam eſſe)defendunt aliqui apud Syluestrum, *verb. conſecratio* 1.*num.*1.ibi: * Vbi ſi conſecretur à paucioribus nil ageretur ſecundum Gloſſam,in cap.Epiſc.de tempor.Ordinis, & ſecundùm Gloſſam Raymundi.* Hoſtienſis,Hugo Archidiaconus, Panormitanus, & ferè omnes Iuriſperiti,vt ait Turrecremata, & ex illo refert Thomas Sanchez *tom.2.conſil.lib.7.cap.1.dub.15.numer.26.* probabilem cenſens.Item Caietanus,Coninch,

ninch, Philibertus Matchinus, & plures; quos ſequuntur Caſtro Palao *tom.4. tract. 27. punct. 14. n. 13.* Diana *p. 10. tr. ... reſ. 29.* Bernal *de Sacram. diſp. 49. ſect. 2. n. 5.* Laurentius Brancatius *tom. 3 diſp. 8 artic. 4. n. 89.* dicens: * *Neque pro Epiſcopo haberem, ſic ordinatum*, * & alij. Ex Aniceto Papa in Epiſtola diſſerente de S. Iacobi minoris ordinatione in Epiſcopum Hieroſolymitanum, vbi ait. * Pater profectò, eam formam, inſtituente Domino, tradidiſſe, non minus, quàm à tribus Epiſcopis debere Epiſcopum ordinari. * Sic Anicetus explicans teſtimonium Anacleti *epiſt. 2. Decretali cap. 2.* Vbi hunc conſecrationis modum ſe tradere dixerat, *prout Dominus tribuit*. Probant inſuper ex Ioanne Papa III. in Epiſtola, quæ habetur *tomo 2.* Conciliorum, dicente: * Omnia quæcumque maxima Concilia affirmant, illum non eſſe Epiſcopum, qui minus, quam à tribus Epiſcopis, Metropolitani etiam auctoritate, fuerit factus. * Et tamen opinionem circa licitam conſecrationem Epiſcopi, ab vno tantum confectam, etſi minus tutam, ſequuntur frequenter Summi Eccleſiæ Pontifices, vt quotidianæ Epiſcoporum apud Indos conſecrationes teſtantur, & plures Gregorij XIII. Pij V. & Alexandri VII. ex Henriquez *lib. 10. de Ordin. cap. 24.* ex Machado *tom. 2. lib. 4. p. 6. tr. 2. docum. 6.* & Brancatio. *vbi ſup. n. 89.* referuntur à D. Ioanne de Caramuel, *in Apolog. epiſt. 4. fol. 83. n. 146.*

9 Quod autem minus tuta ſit opinio aſſerens, Epiſcopum ab vno tantum Epiſcopo validè conſecrari (&; accedente diſpenſatione Pontificis, etiam licitè) eſt euidens ex apprehenſione terminorum, quia ſi re vera, ex Chriſti inſtitutione, ad eius valorem tres Epiſcopi requirantur, conſecratio ab vno tantum nulla erit: Ergo ab vno conſecratus, non erit Epiſcopus: ergo neque alij, quos ipſe conſecrauerit: ergo neque erunt Sacerdotes, quos ordinauerit: ergo neque validæ abſolutiones, quas iſti impenderint. Et cum non rarò ex Indis ad Europam Epiſcopi ab vno tantum conſecrati reuertantur, totius ferè orbis Epiſcopos, Sacerdotes, ſacrificia, & conſequenter Sacramenta Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ, in dubium, ſeu opinionem reuocari neceſſe erit: quæ omnia pericula certiſsimè euitantur, ſi tres Epiſcopi in conſecrationem concurrãt. Ergo ex praxi Pontificum (cum res adhuc definita non ſit) apertè colligitur, licitum eſſe amplecti opinionem minus tutam circa Sacramenti valorem, & licitam eius adminiſtrationem, licet veriſsimum ſit, probabilitatem opinionis defectum valoris Sacramenti ſupplere non poſſe.

§. I.

Effugium Baronij.

10 RESpondet Baronius *1. part. aduerſus Caramuelem; diſp. 2. ſect. 5. fol. 341.* contrariam opinionem, pro valore conſecrationis Epiſcopi ab vno tantum confectæ, probabiliorem eſſe; & per conſequens, &, quæ ex diſpenſatione Pontificis eiuſmodi conſecrationem licitam aſſerit: ſecus Pontificem diſpenſare non potuiſſe. En eius verba: * Addo, non potuiſſe ab vllo diſpenſari hac in re, ſi probabilius conſtaret; iure diuino, Epiſcopi conſecrationem ea forma eſſe faciendam; quia in re ſacramentaria, quæ ſunt neceſſaria ad medij efficaciam, nulla poſſunt excuſari ignorantia, aut probabilitate ſuppleri. * Sed contra manifeſtè ad hominem; quia nec maior probabilitas ſupplere poteſt defectum valoris conſecrationis, neque euitare damna innumera, quæ ex illo pullulare neceſſe eſt: ergo licet probabilius conſtet, Epiſcopi conſecrationem ea forma validam eſſe, non poteſt à Pontifice diſpenſari, neque vllo modo fieri licitus talis opinionis, etſi probabilioris vſus; ſicut neque (ipſo Baronio teſtante) opinionis Caietani circa Baptiſmum ſub ea forma *in nomine Genitoris, & Geniti, &c.* * Etſi probabiliſsima ſit: * propter periculum relinquendi proximum ſine Baptiſmo. Quod opinione alia tutiori relicta ineuitabiliter imminet, quantumuis opinio circa valorem probabilior adſtruatur. *Quia in re ſacramentaria, quæ ſunt neceſſaria ad medij efficaciam, nulla poſſunt excuſari ignorantia, aut probabilitate ſuppleri.* Nequibit ergo Pontifex maiori opinionis probabilitate excuſari in electione opinionis minus tutæ, ſi aliàs ad tutiorem, etſi minus probabilem eligendam adſtringatur, vt hic auctor totis nixibus probare tentat; vt conſtat ex teſtimoniorum colluuie, quæ ex illo adduxi *quæſt. 5.*

11 Contra ſecundo; quia ipſe Baronius ſibi non conſtat: nam *diſput. 2. citata; ſect. 1. art. 3. fol. 135.* Tradit opinionem tutiorem circa Sacramenta, quæ ſunt neceſ-

ſaria

ſaria ad medij efficaciam,ex præcepto eligendam, relicta contraria, quacumque probabilitate munita. * Conſequitur(inquit)manifeſtè,cum de medijs ad ſalutem comparandam inſtitutis lege naturali,aut poſitiua agitur, ſemotis quibuſcumque probabilitatibus, quæ ſtant contra, ſemper tutioribus adhærendum.*Quod prædixerat *diſp.1.ſect.2.art.3.fol.24.** Omnes (inquit) concedunt, dari interdum formam, & materiam Sacramenti probabilem, & longè probabiliorem ſententia, quæ id negat, quæ tamen vſurpari nequit, & adhiberi forma illa probabiliſsima, omiſſa communi, & ſolita, citra peccatum mortale, niſi vrgeat neceſsitas, & periculum ſalutis illius, qui iuuandus eſt Sacramento.* Ergo cum nulla in præſenti vrgeat; & talis opinionis vſus grauiſsimis periculis ſit expoſitus, illicitus proſus erit, adhuc admiſſa maiore probabilitate opinionis pro valore conſecrationis Epiſcopi. Quod magis conſtat ex his, quæ tradit *diſp.2.ſect.1.fol.133.*

12 Contra denique tertio: quia dum opinionem minus tutam circa Sacramenta liceat amplecti, nemo titulo minoris probabilitatis ab eius praxi abſtinere tenebitur; quia opinio Scoto minus probabilis, probabilior D. Thomæ videtur, & ècontra: & ideò quam quiſque doctus à principijs intrinſecis minus probabilem contraria cenſeat, poterit auctoritate extrinſeca probabiliorem iudicare, & certo certius poterit indoctus, cui maior probabilitas eſt imperceptibilis. Ergo ſi opinionem minus tutam circa Sacramenta neceſſaria ad ſalutem, neceſsitate medij, ſeu neceſſaria ad medij efficaciam (qualem Epiſcopi conſecrationem vocat Baronius) liceat amplecti, minus etiam probabilem Pontifici diſpenſanti, dum alijs probabiliorem, ſequi licebit: Potuiſſet ergo Pontifex hac in re diſpenſare, etſi probabilius ſibi non conſtaret, Epiſcopi conſecrationem iure diuino ſub ea forma validam eſſe. Quibus Baronij ſolutio omni ex capite futilis oſtenditur.

§. II.

Vera, & tenenda ſententia.

13 Duplici concluſione. elanditur. Prima eſt: quotieſcumque fuerit opinio probabilis circa licitam adminiſtrationem Sacramenti hic, & nunc, ſub hac materia, vel forma, intentione, vel iuriſdictione; ſe illi conformans licitè ad praxim deuenire poteſt, efformãdo vltimum iudicium practicum certum, quod ſibi liceat, iuxtà illam operari. Id euincunt Doctores, & fundamenta communis ſententiæ de electione opinionis probabilis circa licitum, etiamſi minus tutæ, nunquam probabilis circa valorem Sacramenti. Cuius beneficio à peccato excuſantur omnes, qui ſe illi conformantes operantur.

14 Secunda concluſio. Nequit eſſe practicè probabilis opinio circa licitam adminiſtrationem Sacramenti valoris tãtum probabilis (ſecluſa neceſsitate) quoties ex eius vſu, damni grauis periculum, cui proximus cedere non poſsit, probabiliter ſubſequi poteſt. Hanc concluſionem à principijs intrinſecis verã reputo. Moueor, quia nulla opinione, etſi probabiliori ſpeculatiuè, ſi re ipſa, & coram Deo falſa ſit: & nulla ignorantia, quantumvis inuincibili ex diſsidio opinionum ſuborta, vitabitur damnum ſalutis æternæ proximi, cuius etiam periculum ſub læthali ex charitate vitare tenemur: ergo nulla opinio poteſt reddere licitam praxim ſententiæ minus tutæ circa valorem Sacramenti in his circunſtantijs: ergo à principijs intrinſecis nulla poteſt eſſe practicè probabilis circa licitum, quando damnum irreparabile, ſeu cui cedi non poteſt conſecuturum eſt probabile. Confirmatur, quia opinio probabilis practicè, ſeu iudicium vltimum circa licitam operationem hic & nunc, eſt aſſenſus prudens rectæ rationi conformis: nemo autem poteſt prudenter iudicare, licitum ſibi eſſe adminiſtrare Sacramentum dubium, ſeu probabilis tantum valoris, relinquendo certo validum, & fructuoſum, quando hoc adhiberi poteſt, & ſecus imminet probabiliter damnum irreparabile æternæ ſalutis proximi, ſicut nullus medicus prudenter operabitur, qui applicet medicamentum, quod iudicatur probabiliter proficuum, relicto certo, quo mors certiſsimè vitabitur. Hoc lumine naturæ notum. Ergo cum vſus opinionis minus tutæ, etſi probabilioris circa valorem Sacramenti, quando tutiori vti poſſumus, vergere poſſit probabiliter in grauiſsimum damnum proximi, cui ipſi cedere non poteſt, nequit eſſe practicè probabilis opinio circa licitum talis opinionis vſum.

15 Secundo probatur, nam ex eo, quod

quod lege iuſtitiæ teneamur vitare homicidium, implicat, ſecluſa neceſsitate (vt ait Baronius 2. *partidiſput.* 1. *ſect.* 1. *fol.* 47.) eſſe opinionem probabilem circa licitã emiſſionem ſagittæ ad occiſionem animalis, quod venator à longe ſtans, probabilius cenſet, feram eſſe, quã hominem; eo quod maior probabilitas opinionis circa naturam animalis, nequeat vitare homicidiũ, ſi re ipſa præfatum animal fuerit homo: ergo cum lege charitatis teneamur, ſalutis ſpiritualis proximi damnum euitare, nequibit eſſe opinio probabilis circa licitam applicationem medij, quod periculum probabile æternæ damnationis importet; quia maior probabilitas circa valorem Sacramenti, nequit vitare æternæ damnationis periculum proximi, qui certo Sacramẽto iuuari poterat. Nequit ergo eſſe probabilis opinio circa licitum vſum opinionis minus tutæ, etſi probabilioris, circa valorem Sacramenti, relicta certa, & tutiori, ex qua nullum periculũ imminet.

16 In hoc ſenſu veram exiſtimo opinionem aſſerentium, quod ſi ſolam attenderemus reuerentiam debitam Sacramento, liceret quamcumq; opinionem probabilem ſequi, circa valorem, niſi obſtaret vſus, & conſuetudo recepta Eccleſiæ: Si verò attendamus fructum Sacramenti, vel damnũ proximo imminens ex defectu valoris, tenemur tutiorem amplecti. Ita Vazquez 1.2. *diſp.* 63. *cap.* 2. *&* 3. Thomas Sanchez *lib.* 1. *Sum. cap.* 9. *n.* 33. *& ſequentibus.* Baſilius Pontius *lib.* 4. *de Matrim. cap.* 25. *num.* 8. *&* 9. Villalobos *de conſ. diffic.* 13. & alij. Et eſt conforme ſententiæ D. Auguſtini *tom.* 10. *Homil.* 41. *de Pœnit.* Vbi loquẽdo de articulo mortis inquit: *Tene certum, & dimitte incertum.* Quapropter diſsidentibus Doctoribus, circa valorem Ordinis Præsbyteratus, vel Epiſcopatus ſuſcepti; debere dubitantes, iterum ſub conditione ad eundem gradum promoueri, ad idque ex lege charitatis, & iuſtitiæ adſtringi, ait Bard. *de conſ. fol.* 310. *diſcept.* 6. *cap.* 11. *p.* 6. *§.* 2. *n.* 6. *&* 8. Eo quod malum, quod timetur eſt irreparabile, & innotabile damnum fidelium vergat, nil prorſus adiuuante probabilitate opinionis: Si enim reuera Ordo Sacerdotalis, vel Epiſcopalis invalidè ſuſceptus fuerit; quot indè mala: expendat lector. Ideo cum Bardi ſentiunt Diana *part.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 47. 48. *&* 49. *& tract.* 14. *reſol.* 64. *&* 6. *part. tract.* 8. *reſol.* 19. Vercelli *tom.* 1. *qq. Moral. tract.* 2. *quæſt.* 27. *n.* 11. Angelus, Suarez, Valentia, Granado, & alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacrament. *tom.* 1. *tract.* 1. *quæſt.* 14. Et eſſe obligationem iterandi Sacramenta, quando prudẽter dubitare poſſumus de eorũ valore, ait Lugo *tom. de Fide, diſ.* 1. *ſect.* 13. *n.* 321. & Quintanaduenas *tom.* 1. *ſing.* 10. *fol.* 19.

17 Si autem damnum, quod ex opinione minus tuta pro valore Sacramenti, (ſi falſa eſſet) ſubſequi poteſt, tale ſit, cui proximus queat cedere, locus manere poteſt probabilitati opinionis circa licitum eius vſum, atque adeo ſi apud Doctores probabilis habeatur, licitè operabitur, qui ei ſe conformet, v.g. Eſt opinio probabilis circa iuriſdictionem Sacerdotis ad abſoluendum à reſeruatis: & ſimiliter eſt opinio, quod liceat, iuriſdictione hac probabili vti, & pœnitens rei conſcius hunc eligit, relicto alio, in quo certa iuriſdictio reſidet: in hoc caſu licitè poteſt confeſſarius electus illum abſoluere, quia ſcienti, & volenti nulla fit iniuria: licet enim contingeret, Sacramentum ex defectu iuriſdictionis infructuoſum eſſe, huic damno poteſt pœnitens ipſe cedere, ſicut & nolle abſolutionem recipere. Periculo autem fruſtrationis Sacramenti, ex opinione probabili de eius valore, ſe exponere, nullum eſt peccatum contra Religionẽ, vt tenet communis Doctorum ſententia, apud Machado *tom.* 1. *diſcurſ. practico, art.* 5. Nam probabilis opinio negans prohibitionem adminiſtrationis, ſatis eu incit, legem non eſſe ſufficienter promulgatam, & propoſitam; ideoque vim obligandi nõ habere: ex iudicio autem prudenti ſe exponere periculo operandi contra legem non ſufficienter propoſitam, non eſt periculo peccandi ſe committere, vt oſtendi *quæſt.* 6. *§.* 7. quia tunc, re vera, non eſt contraria pars tutior in ordine ad conſcientiam, neque ibi eſt aliquod dubiũ practicum. Sic in caſu, quo opinio minus tuta probabilior ſit, diſcurrunt plures, tã ex antiquis, quàm modernis. Et quando moraliter certa omnes fatentur, quamuis reuera ſemper ſit periculum efficiendi materialiter contra legem.

18 Rogabis, an quod diximus de iuriſdictione Sacerdotis, procedat etiam in articulo mortis? Reſpõdeo affirmatiuè, quia pro eo articulo omnibus Sacerdotibus in omnia peccata æqualis iuriſdictio conceditur, vt probabo *tract.* 3. *de Pœnit. diſput.* 7. *quæſt.* 3. Inſtabis: plures Doctores oppoſitum aſſerere, ergo vel dici debet, nullam eſſe opinioni contrariæ pro-

probabilitatem practicam, aut negare tenemur, ſimplicem Sacerdotem poſſe in articulo mortis licitè abſoluere, ſi adſit alius approbatus, neque hunc à caſibus reſeruatis, ſi ſuperior adſit: quia tenemur quærere medium certum, & eligere minus tutum, licet probabilius, ex quo periculum æternæ damnationis proximè probabiliter imminet, eſt contra omnes prudentiæ, & charitatis regulas. Si enim recipſa falſa ſit probabilior opinio, quæ indiſcriminatim cuicumque Sacerdoti pro articulo mortis, æqualem iuriſdictionem concedit, & alias pœnitens ſola attritione confiteatur, cum probabilitas maior communis opinionis defectum iuriſdictionis ad valorem Sacramenti requiſitæ non ſuppleat, pœnitens ſic decedens abſque dubio in æternum peribit: tenetur ergo propter periculum ſalutis, medium certum Sacerdotis approbati, etiam quoad reſeruata ſibi eligere, & incertum, & probabile tantum relinquere.

19. Reſpondeo, moraliter certum eſſe, nullius Sacerdotis abſolutionem ex defectu iuriſdictionis in articulo mortis inualidam eſſe, quia certum moraliter eſt, piam matrem Eccleſiam ad vitandum ſalutis æternæ damnum, ex diuerſitate opinionum imminens, æqualem omnibus Sacerdotibus iuriſdictionem conceſſiſſe; & vt docent communiter Doctores, vt [illegible] Barbarius de offic. Prætoris, error communis ſufficit ad geſtorum validitatem. Quod ad opinionem probabilem Doctores extendunt, Thomas Sanchez lib. [illegible] de Matrimonio cap. [illegible] & lib. 3. de Matrimonio diſp. 22. aliiſque Leo [illegible] de Matrimonio cap. 19. num. 8. & cap. 20. [illegible] Mag. Serra, Mag. Baptiſta, Mag. Gregorius Martinez, & alij apud Ioannem Martinez de Prado tom. 1. Theolog. Moral. [illegible] queſt. 6. §. 2. n. 17. & cum pluribus Thomas Hurtado tom. 2. reſol. Moral. [illegible] cap. 1. n. 2085. dicens [illegible]

20. Dices, neque hoc probabiliter nititur fundamento, quia certum etiam moraliter eſt, attritionem cognitam cum Sacramento Pœnitentiæ ſufficere ad eius valorem, & fructum, & tamen in articulo mortis ob ſalutis æternæ periculum, tenetur pœnitens actum contritionis elicere, vt tenent Suarez tom. 4. in 3. part. [illegible] Thomas Sanchez tom. 1. in decalog. lib. 1. cap. 9. num. 34. & [illegible] 3. part.

queſt. 2. artic. 4. & plures apud Dianam 3. part. tract. 4. reſol. 98. & apud Leandrum 1. Sacram. de Pœnit. diſp. 7. queſt. 8. Ergo quod, cum fide certum non ſit, attritionem cum Sacramento ſufficere, locus manet periculo damnationis æternæ, quod ex charitate vitare tenemur, & quia nulla moraliter certa opinio, ſi recipſa falſa ſit, hominem liberare valet, licet cum ea quis ſe illi conformauerit, à non peccato non eliciendi contritionem eximat. Ergo à ſimili, etſi certum moraliter ſit in articulo mortis, nulli Sacerdoti deeſſe iuriſdictionem in omnia peccata, tamen cum de fide certum non ſit, ex terminis eiuſdem, ſicut eſt obligatio eliciendi actum contritionis, ita quod ſit medium certum, quo omne periculum ſalutis vitatur, ita & eligendi Sacerdotem, in quo certiſſima iuriſdictio reſideat, cui nullum periculum obeſſe poſſit.

21. Vtrique difficultati eadem ſolutio reſpondet. Dico ergo, cum qui attritione cognita confeſſus eſt, non habere obligationem eliciendi actum contritionis. Ratio eſt, quia nemo poteſt in hac vita aſſequi certitudinem metaphyſicam de ſtatu gratiæ, ſed ſolum moralem, ideoque cum ad impoſſibile nemo teneatur, cum hanc per Sacramentum Pœnitentiæ ex attritione cognita adeptus fuerit, ad aliud medium non tenetur. Confirmatur, quia nequit peccatori certius conſtare, elicuiſſe actum contritionis, quam adeptum fuiſſe gratiam per Sacramentum cum attritione ſuſceptum. Ergo ſicut qui certus moraliter eſſet de actu contritionis, in nulla opinione ad hunc iterandum teneretur, ita, quod debitis moraliter ſit de ſtatu gratiæ, niſi qui certus moraliter fuerit de hoc ſtatu per Sacramentum ex attritione ſuſceptum, ad habendam contritionem non tenebitur. Conſequentia videtur irrefragabilis, quia re benè inſpecta magis certus moraliter quiſque eſſe debet, quod Sacramentum cum attritione gratiam cauſauerit, quam quod actum contritionis elicuerit: illud enim ita certum eſt, vt oppoſitum ſine aliqua nota cenſura, ſecus illud. Ergo non obligatio eliciendi actum contritionis in articulo mortis, ſed præcepto charitatis præſumitur, Sacramento Pœnitentiæ cum attritione cognita ſuſcepto, vt bene docent Coninch, Becanus, Layman apud Philippum Faſſ

Faber, Turrianus, Salas, & plures alij, quos citatos ſequuntur Cardinal. de Lugo *de Pœnit. diſput. 7. ſect. 13. numer. 262.* Mag. Prado *vbi ſuprà, quæſt. 5. §. 4. numer.* 14. Diana, & Leander *locis citatis.*

22 Hinc ad argumentum de iuriſdictione præſto eſt ſolutio, pro articulo mortis certã eſſe moraliter omnibus Sacerdotibus æqualem in omnia peccata iuriſdictionem; ſecus Eccleſia ſub opinione reliquiſſet ſalutem omnium, qui opinionem minus tutam circa iuriſdictionem pro eo articulo ignorantia inuincibili elegiſſent, credentes ſine vlla hæſitatione à quolibet Sacerdote æquè validè, & licitè abſolui poſſe. Quod dicere, pluſquam temerarium eſt: ſed euidenter ſequitur, ſi ex conflictu opinionum iuriſdictio pro eo articulo incerta, & probabilis tantum relinqueretur. Ideo Sacerdotem abſoluentem ex quacumque opinione reuera probabili intrinſicè, vel extrinſicè, circa iuriſdictionem, validè abſoluere, idque moraliter ita certum eſſe, vt oppoſitum ſit improbabile, & falſum, tradit Verricelli *in qq. Moral. tom. 1. tr. 2. quæſt. 25.* Vbi pluribus id probat, cui lubens ſubſcribo.

23 Obijcies, contra noſtrã concluſionem, directè militare factum Pontificum de quo ſuprà, qui opinionem minus tutam in conſecratione Epiſcopi ſequuti ſunt; diſpenſationem concedentes, vt ab vno tantum Epiſcopo fieri poſſet, cum tamen à tribus ex neceſſitate Sacramenti, vt validè fiat, effici debere; valdè probabile ſit. Eſt ergo practicè probabilis opinio circa licitam adminiſtrationem Sacramenti valoris tantùm probabilis, etiamſi graue damnum proximi indè ſubſequi poſſit, aliàs grauiter deliquiſſent, tàm Summi Pontifices diſpenſantes, quã Epiſcopi conſecrantes, & conſecrati. Reſpondeo 1. Pontifices, & Epiſcopos diſpenſatione vtentes, ſecundùm communem ſententiam, excuſari à peccato, quia id præſtiterunt innixi opinioni contrariæ ſtatuenti probabile eſſe practicè, licere vti opinione minus tuta in adminiſtratione Sacramentorum valoris tantùm probabilis, dum Eccleſiæ prohibitio deficiat, non obſtante periculo damni alijs probabiliter inferendi. Quàm tueri aliquos recentiores refert Vazquez 1. 2. *tom. 1. diſp. 63. cap. 1. num. 3.* & tenent M. Bartol. de Medina 1. 2. *quæſt. 19. artic. 6. §. * Cæterum,* * Cenedo *in pract. quæſt. 8. numer. 23.* Caſtro Palao *tom. 1. diſp. 2. punct. 5. num. 8.* Vbi contra Vazquez, Villalobos, Anton. Perez, & vtrumque Sanchez, inquit. * Nullus mihi ſe offert caſus, in quo ob charitatem proximi tenearis vti ſententia omnino certa * pro qua refert Montesinos, 1. 2. *diſp. 29. quæſt. 5. num. 232.* Huic igitur opinioni adhærentes ab omni peccati labe immunes ſeuerè pronuntio.

24 Cæterum cum probabilitas opinionis, quantacumque ſit, non poſſit reddere validam conſecrationem, ſi deficiat Miniſter à Chriſto Domino conſtitutus, (vt in confeſſo eſt apud omnes,) quia ſicut in Eccleſia nulla eſt poteſtas ad conficiendum Sacramentum Pœnitentiæ, v. g. ſi non ſit Sacerdos, qui eſt eius Miniſter: ita neque ad Sacramentum Ordinis Sacerdotalis, vel Epiſcopalis, ſi re ipſa non detur Miniſter ex inſtitutione Chriſti determinatus. Ideo ſi Miniſter ex neceſſitate Sacramenti ad conſecrationem Epiſcopi, ſint tres Epiſcopi, nulla & inualida prorſus erit conſecratio, ſi ab vno, vel duobus tantùm fiat. Ex quo tot, tam ingentiaque abſurda ſequuntur, vt me iudice, nulla in vniuerſa Theologia morali quæſtio ſit, quæ ſententia Pontificia, è Cathedra rem hanc definiente magis indigeat.

25 Interim verò, ad pacandos fidelium animos, dicendùm exiſtimo, Pontificem, qui primò, facto ipſo diſpenſationis, declarauit (vt potuit) ius diuinum circa Miniſtrum conſecrationis Epiſcopi: & Eccleſiæ notum fecit, alium eſſe ordinarium, nempè tres Epiſcopos, aliũ ex commiſsione, ſeu delegatione, & hunc eſſe vnum, vel duos Epiſcopos tantum; illum inquam, in re tanti momenti, maturo conſilio proceſsiſſe, præuio Theologorum examine, & auditis Eminentiſsimorum Cardinalium votis, & ſpeciali Spiritus Sancti aſsiſtentia, qualis ad res fidei eſt illi promiſſa, ne in conſecratione Epiſcopi, vtpotè in medio ad ſalutem animarum neceſſariò, ex cuius veritate, Sacramenta, & ſacrificia dependent, error aliquis omnia caſſa reddens immiſceretur. Atque adeo poſt primam diſpenſationem Pontificis, canonizatam manſiſſe ſententiam, quæ docebat Miniſtrum ex commiſsione, conſecrationis Epiſcopi, eſſe vnũ, vel duos Epiſcopos; ad eumque certitudinis gradum

euectam, vt contraria nullam modo habeat probabilitatem. Moueor ad hoc aſſertum ex loco Diu. Pauli ad Epheſios 4. vbi ait: * Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Profetas, alios Paſtores, & Doctores, ad conſummationem ſanctorum, in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes, &c.* Vbi docet Apoſtolus, vt benè ponderat Bellarminus *tom. 2. lib. 4. cap. 8. de notis Eccleſiæ, §.* Sed vt vis, *) Futuros Paſtores in Eccleſia, vſque ad diem iudicij: tunc enim omnes occurremus Domino in vnitate fidei. Quod autem Epiſcopi ſint Paſtores gregis Domini, conſtat ex *Act. Apoſt.* 28. ibi: * Attẽdite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiã Dei. * Ex quibus apertiſsimè conſtat Eccleſiam Dei eſſe non poſſe ſine Epiſcopis, & Sacerdotibus. Vndè Hieronymus *in libr. contra Luciferianos*. Eccleſia (inquit) non eſt, quæ non habet Sacerdotes.*

26 Modo ſic. Si Epiſcopus ab vno, vel duobus tantum conſecratus, non eſſet verè Epiſcopus, non eſſet apud Indos Eccleſia, quia nullus ibi eſſet Epiſcopus; cum omnes, vel à vno tantùm conſecrati, vel à pluribus, qui verè Epiſcopi non erant ex hoc defectu. Nulli Sacerdotes, quia non a vero Epiſcopo ordinati. Quod probabile eſſe negare non poterit, qui poſt diſpenſationem Pontificiam, probabile adhuc iudicauerit, conſecrationem Epiſcopi niſi à tribus Epiſcopis eſſe invalidam. Si autem ſemel admittatur probabile, apud Indos non eſſe Eccleſiam, quia nec Epiſcopi, nec Sacerdotes. Nec apud Hiſpanos inueniri, inferri indè quiſque poterit; quia Epiſcopi ibi conſecrati, & Sacerdotes ibi ordinati, quorum plures ad Epiſcopatum promoti ſunt, totam fere Hiſpaniam repleuerunt. Vndè probabile foret in Hiſpania nullum eſſe verè Epiſcopum, quia nullus eſt a tribus verè Epiſcopis conſecratus; nullum verè Sacerdotum, quia à nullo verè Epiſcopo ordinatum, ac proindè neè Eccleſiam, nec Sacramenta Euchariſtiæ, pœnitentiæ, ordinis, & Extremævnctionis. Adde quod cum Pontifex poſsit vbique terrarum diſpenſare, vt ab vno Epiſcopo conſecratio fiat; ſi de facto diſpenſaret, relinqueret probabile, breui tempore nullum in Eccleſia Dei Epiſcopum, vel Sacerdotem futurum. Quæ non ſolùm falſa, & improbabilia, ſed vt hæretica declarari digna cenſerem, vtpotè contra Pauli teſtimonium, ſupra citatum, vbi Chriſtum Dominum quoſdam dediſſe Paſtores, tradit: *Donec occurramus omnes.* Nempè vſque ad diem iudicij. Ergo principium, ex quo tot abſurda deducuntur, pluſquam falſum eſt, ac proindè poſt diſpenſationem Pontificiam dubitare non licet verè Epiſcopum eſſe, etſi ab vno tantum conſecratum. Quia vt ait M. Bannez 2. 2. *quæſt. 1. art. 10. dub. 8. concluſ.* 4. * Non poteſt Summus Pontifex errare, ita vt approbet leges pernicioſas, aut nociuas ſaluti animarum, *& oppoſitum dicere (inquit) eſſe hæreticum, * & vt benè Mag. Canus *lib. 6. de locis. Propoſit. ſecunda.* * Si Paſcua ſalubris doctrinæ ouibus Chriſti non daret, ſed poſſet eas erroribus falſis, & pernicioſis paſcere; nimirum non eſſet a Chriſto Eccleſiæ promiſſum. * Sed qui pernicioſior error, quam Epiſcopis, & Sacerdotibus Eccleſiam Dei orbare, ex quo tot, tantaque irreparabilia mala in dies imminent? Nequir ergo Pontifex in præfata diſpenſatione erraſſe.

27 Secundò probatur à poſteriori, argumento mihi efficaciſsimo. Communis Theologorum opinio eſt eum, qui probabiliter credit non eſſe baptizatum, teneri ſub conditione baptizari, & eum qui probabiliter opinatur non eſſe Epiſcopũ, vel Sacerdotẽ, obligari ad ordines ſub cõditione iterandos: videmus tamen experientia, omnes de baptiſmi valore probabiliter dubitantes, iterationem baptiſmi ſolicitè petere; nullum verò Epiſcopum ab vno tantum conſecratum, vel Sacerdotem ab eiuſmodi Epiſcopo ordinatum de obligatione iterandi ſcrupulis angi, nedum ordines iterum ſub conditione recipere. Nec à viris doctis, & Religioſis ſuaſione, & conſilio ad iterationem conditionatam inducuntur, cũ tamen ex defectu Ordinis Epiſcopalis, vel Sacerdotalis verè ſuſcepti, tot abſurda conſequi certiſsimè videant. Signum ergo euidens eſt, omnes fideles, ea certitudine credere Epiſcopum ex commiſsione Pontificis ab vno conſecratum, eſſe verè Epiſcopũ, & ab illo ſacris inſignitos veros Sacerdotes, ac ſi à tribus Epiſcopis conſecratus fuiſſet. Eſt ergo iam certiſſimum ad conſecrationem Epiſcopi, ex cõmiſſione vnũ Epiſcopũ ſufficere, poſſeq; Põtificem munus hoc vni, vel duobus de-

le-

Digitized by Google

legaré, & improbabile prorſus Epiſcopum ſic conſecratum non eſſe verè Epiſcopum. Et ſanè quis dubitet Apoſtolos per varias mundi plagas diſperſos, ſic ſucceſſores in Epiſcopos conſecraſſe? Vbi nam ad manus habuit, D. Thomas Apoſtolus ad Indos pergens, in vaſtiſsimis illis regionibus, tres Epiſcopos, qui ſecum nouum Epiſcopum conſecrarent? Ergo ex Chriſti inſtitutione licet Miniſter Ordinarius ſint tres Epiſcopi, vt ſuadent teſtimonia, quæ contraria opinio allegat, Miniſter vero ex commiſsione vnus Epiſcopus eſſe poteſt. Sicut duplex eſt Miniſter Baptiſmi, alius ſolemnitatis, nempè Sacerdos, alius neceſsitatis, ſcilicet quicumque ſecularis.

28 Et ſic olim in Eccleſia quandoque practicatum, ſuaderi putant non pauci ex Clemente Romano *lib. 8. Conſtitutionum, cap. 27.* Vbi dicitur * Quod ſi neceſsitas coegerit ab vno ordinari, quod propter perſecutionem; aut aliam cauſam plures adeſſe non poſsint, afferatur decretum commiſsionis plurium Epiſcoporum. * Et ex D. Gregorio Magno, qui commiſsit D. Auguſtino Epiſcopo Cantuarienſi, vt ipſe ſolus Epiſcopos conſecraret, quando alij non eſſent, vt habetur *in Reſponſione 8. ad interrogationes ipſius D. Auguſtini.* Cæterum horum authoritati non fido, quia de libri Clementis authore non ſatis conſtat: & textum D. Gregorij mendoſum eſſe, colligitur *ex lib. 12. Epiſtolarum regiſtri in fine.* Quapropter ad diſpenſationes à Summis Pontificibus poſteà conceſſas recurrendum eſt: de quarum valore, vt dixi, dubitare non licet: eſſet enim aſsiſtentiam Spiritus Sancti in his, quæ ad fidei conſeruationem neceſſaria ſunt, in dubium reuocare. Quod nefas eſt. Quapropter Veracruz *in ſpeculo, 2. part. art. 27.* cum Sancto Antonino, Caietano, & Armilla, iure optimo ſcripſit: * De Pontificis poteſtate poſtquam diſpenſauit dubitare, inſtar ſacrilegij eſt, * eſſet enim Chriſto Domino quaſi exprobrare, quod non ſatis Eccleſiæ ſuæ prouidiſſet, vt benè adnotat Illuſtriſs. Montenegro Epiſcopus Quitenſis, apud Indos *in ſuo itinerario, ſeſſ. 26. fol. 506.* Quod autem diſpenſatio ipſa vim quandoque habeat ſtatuti, tradit Syluester *verb. votum 4. n. 5. in fine.* Vbi loquēs de diſpenſatione in voto ſolemni caſtitatis, quā Pontificem concedere poſſe negat, licet contrariæ opinioni innixum aliquando feciſſe conſtet: Sic inquit. * Aliud eſt facere de facto; aliud determinare, quod ita poſsit fieri de iure. Quod ſi faceret Papa, vt Papa, id eſt, vt caput vtens adiutorio membrorum, conſultando factum, & faciendo quod in ſe eſt, vt ſciat veritatem; tali determinationi ſtandum eſſet neceſſariò. * Quis autem credere poterit in re tanti momenti; ex cuius veritate dependet, Sacerdotes ritè initiatos eſſe, ac verū in multis Chriſtianorum Prouincijs Euchariſtiæ nunc eſſe Sacramentum, Pontificem, vt talē non proceſſiſſe? Facto ergo ipſo quæſtionem de Miniſtro conſecrationis Epiſcopi, à Summo Eccleſiæ capite ſolutam eſſe dubitare non debemus, nec poſſumus.

TRACTATVS SECVNDVS de Religione.

DISPVTATIO PRIMA.

De Voto, & Iuramento.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum caſtitatis, vel Religionis emiſſum, à valdè procliui in venerem, obliget ad abſtinendum à matrimonio? & quid ſi fragilitas poſt emiſſum votum adueniat.

§. I.

1 QVoad primam quæſtionis partē, negatiuam ſententiam amplectuntur grauiſsimi Doctores aſſerentes poſſe licitè matrimonium contrahere, ac ſi votum nō emiſiſſet. Sic M. Petrus de Ledeſma *in ſum. 2. p. tr. 10. de voto, cap. 2. poſt 4. concl. §.* * Lo ſexto, y ultimo digo. * *fol. mihi* 617. * Si Pedro (inquit) ſe ſiente muy flaco, y con mucho peligro de ofender a Dios, no eſtà obligado a cumplir el voto ſimple que haze de Religion, preſumiēdo de ſi, moralmente hablando, q̄ la Religion por la imperfeccion ſuya, ſe ha de ſer de mas daño, que prouecho, &c. Mas ſi haze voto ſolemne de Religion, es valido el voto, y obligatorio. Eſta doctrina ſe ſaca caſi claramēte de S. Thomas, y de Caietan. *2. 2. q. 88. ar. 2. ad* 3. Pruebaſe lo primero, en quanto a la primera parte. Solo el acto de virtud es materia de voto (como

Digitized by Google

ya eſtà declarado)y en nueſtro caſo el tal voto conſiderado en tal indiuiduo, dexa de ſer acto de virtud,y redunda en daño eſpiritual del que le haze, luego no es valido. Lo ſegundo ſe prueba. El voto ſe deue hazer de lo que es mas vtil, y prouechoſo al alma de el que le haze, como conſta de ſu definicion,y de la doctrina de todos, y en nueſtro caſo no ſe halla eſto,como conſta de ſus terminos:luego no es valido el tal voto.* Quid clarius?

2 Hanc doctrinam deducere ſibi videtur Ledeſma ex D.Thoma,&Caietano, & benè quidem; quia abſtinere à nuptijs non magis eſt materia voti,quam maceratio carnis per vigilias, & jejunia, ſed hæc non vt cumque eſt materia voti: quia vt ait D.Thomas.*Non eſt Deo accepta,niſi in quantum cum debita diſcretione fit,vt ſcilicet concupiſcentia refrenetur, & natura non nimis grauetur,& ſub tali tenore poſſunt huiuſmodi ſub voto cadere.* Ergo idem dicendum de abſtinētia à nuptijs,nempè ſolùm poſſe ſub voto cadere, quando natura non nimis indè grauetur, ſecus ſi propter fragilitatē res aliter ſe habeat,& in præiudicium & periculum animæ voti obſeruatio vergere videatur.

3 Ideo hanc opinionem,cum Ledeſma,tenet Bonacina *tom.2.circa 2.decalogi pracep.diſput.4.quæſt.2.punct.1.num.26.* dicens: * Octauo ſequitur, invalidum eſſe votum caſtitatis, vel Religionis, vel non nubendi, factum ab eo, cui ſalubrius eſt matrimonium, ob incontinentiam, & lapſum in res venereas.Ita Petrus de Ledeſma, & alij apud Sanchez *lib.4.cap.8.n.9.* contra eundem Sanchez *num.10.* Ratio eſt, quia votum debet eſſe de meliori bono;in tali autē caſu,non eſt de meliori bono,cum melius,& ſalubrius vouenti ſit matrimonium, quam abſtinentia à matrimonio.*Sic ille.Eiuſdem ſententiæ ſunt Quintanadueñas *tom.1.Singul.tract.9.Singul.12.num.6.*& alij quos citatos ſequitur Leander à Murcia Capuccinus *in Diſquiſit.lib.2.diſp.2.reſol.23.*

4 Et probabilem eſſe,dicit Homobonus de Bonis *in conſult.mor.vol.1.p.2.reſp.28.* vt teſtatur Diana *part.4.tract.4 reſol.102.* Vbi ſic:* An votum caſtitatis,vel nō nubendi factum à procliui in venerem valeat? Hic caſus poteſt frequenter accidere & Homobonus de Bonis putat,probabilem eſſe ſententiam, tale votum inualidum eſſe,cum ab eo ſit factum, cui ob incontinentiam,& in carnis peccatum lapſum,matrimonium ſalubrius ſit. Sed tu cogita.*

5 Quibus conſentit Fr. Martinus de S.Ioſeph *in Monitis confeſſ.tom.1.lib.1.trat.41.de Matrim.num.6.* Vbi ſic:*El que hizo voto de caſtidad,ò Religion,ſiendo coſa cierta,que le eſtà mejor caſarſe, por la experiencia que tiene de ſus caidas, y flaqueza en pecados de carne, o preſumiendo de ſi,con conſulta de hombre prudente,y docto,a quien comunicò ſus caidas, que la Religion le ha de ſer de mas daño, que prouecho,es muy probable,que no le obligan eſtos votos: porque no ſon *de meliori bono* para el que votò,y contra el cōſejo de ſan Pablo, Corinth.7. *Quod ſi non ſe continent nubant: melius eſt enim nubere, quàm vri.**Sic ibi. Et probabilem etiam putat Trullench *in decalogum,tom.1.lib.2.cap.2.num.18.* dicens: * Inualidum videtur votum caſtitatis, vel Religionis, vel non nubendi,factum ab eo, cui ſalubrius eſt,matrimonium ob incontinentiam, & lapſum in res venereas. Ita Petrus de Ledeſma, & Bonacina;quia hoc votum non cenſetur de re meliori. Oppoſitum tamen tenet Sanchez,& fortè verius,obidque talia vota emittentes, ſi contrahere velint, ſolent, & tenentur petere diſpenſationem à Pontifice,vt etiam primæ ſententiæ Authores concedunt. Signum eſt ergo,talia vota eſſe valida.*Sic Trullech, qui ſententiam Ledeſmæ, & Bonacinæ probabilem putat, & ab illis ſolùm diſcedit ob inconſequentiam doctrinæ,quæ re ipſa videtur ineuitabilis,vt modeſtè fatetur Sanchez *in ſum.tom.1.lib.4.cap.8.n.9.* dicens: *Addit Ledeſma, teneri hunc impetrare diſpenſationem: quod non intelligo: Si enim votum eſt irritum, non eget diſpenſatione, etſi eget, non eſt irritum.*Quod eodem iure potuiſſet contra Bonacinam, & alios contorquere. Quapropter Martinus de S.Ioſeph, vbi ſuprà, conſequenter ad illorum opinionē,quam ipſe,vt vidimus,valdè probabilem putat, ſic ait:* Y ſiendo aſsi,no parece neceſſario pedir diſpenſacion a ſu Santidad,pues dōde no ay voto,no ay diſpenſacion del. *Et ad praxim petendi diſpenſationem reſpōdet: * Que eſto procede de no acabar de ajuſtar,ſi el caſarſe con las malas inclinaciones,y caidas dichas,es mas vtil:q̄ ajuſtado bien eſto,las razones en que ſe funda la primera ſentencia,parece q̄ no admiten ſolución.*

6 Et

6 Et ſanè D. Thomas *2. 2. q. 88. art. 2. ad 3.* in cuius auctoritate fundatur Ledeſma ad exigendam diſpenſationem, nõ dicit, eſſe de neceſsitate, ſed de congruentia. * Sed quia in his, inquit, quæ ad ſe ipſum pertinent, de facili fallitur homo in iudicando, talia vota congruentius ſecundum arbitrium ſuperioris ſunt, vel ſeruanda, vel prætermittenda. Ita tamen quod ſi obſeruatione talis voti manifeſtũ grauamen ſentiret, & non eſſet facultas ad ſuperiorem recurrendi, non debet homo tale votum ſeruare. * Sic D. Thomas, quẽ ita exponit Caietanus *ibidem ad 3.* * Nota, quod littera non dicit, quòd quando obſeruatio voti eſt manifeſtè nociua notabiliter, requiratur recurſus ad ſuperiorem, etiam in promptu habitum, ſed dicit, quod congruentius ſecundum ſuperioris arbitrium, &c. Et ratio eſt, quia deſinit in tali caſu res promiſſa (ſcilicèt, abſtinere) eſſe pro tunc materia voti, ex quo non eſt pro tunc actus virtutis talis maceratio corporis, vt in littera habes. * Hæc ille.

7 Propter hæc votum non nubendi, & caſtitatis (prout ad abſtinendum à matrimonio refertur) non obligare in caſu poſito ;. valdè probabile mihi videtur. Quòd ſic vlterius ab oppoſito probo. Votum contrahendi matrimonium eſt validum in aliquibus circunſtantijs: ergo in eiſdem votum non nubendi inualidum erit. Conſequentia eſt euidens; quia votum nubendi ideò eſt validum, quia eſt de meliori bono in talibus circunſtantijs: Si autem nubere eſt maius bonum, non nubere minus bonum erit: ergo in talibus circunſtantijs votum non nubendi erit de minori bono, ac proinde inualidum. Igitur omnes Doctores, qui defendunt, votum nubendi aliquando eſſe validum, tenentur à fortiori dicere; votum non nubendi in illis circunſtantijs emiſum inualidum eſſe.

8 Votum igitur nubendi validum eſſe, quoties ob fragilitatem, & frequentes lapſus vitandos, emittitur, tradit Eminentiſ. Caiet. *2. 2. q. 88. art. 2.* vbi ſic: * Quoniam ſtatus non ſemper conſonat perſonæ, quoniam multi ſunt in ſtatu continẽtium, qui non ſunt continentes, quibus dicitur ab Apoſtolo: *Melius eſt nubere, quam vri, &c.* Sic opinor, votum nubendi factum, propter fornicationem vitandam, ab impotente ſe continere, propter ſuam fragilitatem, &c. eſſe validum. * Sic Caietanus: cuius ſententia referens Arauxo *in deciſ. mor. 2. p. diſp. 11. q. 7. num. 5.* ait: * Hæc eſt opinio Caietani ſatis probabilis. *

9 Eandem cum M. Cano tuetur etiã M. Ludouicus Lopez *1. p. inſtruct. cap. 44.* dicens: * Votum abſolutè ducendi vxorem, non valet abſolutè loquendo, quia qui ſic vouet, deſcendit ad imperfectiorem ſtatum, ſecus ſi ob vitandam fragilitatem carnis, quam ſæpè in ſe expertus eſt, ſic vouet: quia hæc circunſtantia facit magis bonum, quod de ſe eſt minus bonum. Ita Nauarrus, & Canus contra Sotum. * Hæc Lopezius. Et conſonat M. Zanardus *1. p. Sum. cap. 48. de Voto, §. Octauo dico.* Vbi docet, quandoque licitum eſſe vouere opera conſilijs oppoſita, nimirum: * Si iſta opera huic mala fuerint. *

10 Quibùs conſentit, plures referens, Thom. Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſput. 4. n. 7.* ibi: * Secunda ſententia verior ait, id votum validum eſſe, ac obligare ad ducendam vxorem. Probatur primò, quia huic eſt melius, & conſilium, ducere vxorem, iuxta illud D. Pauli *ad Corinth. 7. Melius eſt nubere, quam vri.* Ergo id votum tanquam de meliori bono firmum erit. Et confirmatur; quia ad honorem Dei, vt gratius aliquid ſit, non refert, quid in vniuerſali, & in ſe conſideratum præſtantius ſit; ſed quid hic, & nunc præſtat: (actus enim humani ex circunſtantijs adiunctis, bonitatem, aut malitiam ſortiuntur) ſed huic eſt melius, attentis omnibus circunſtantijs, vxorem ducere, ergo valet votum, &c. Et ideò hanc ſententiam tenent Caietanus, Bellarminus, Nauarrus, Henriquez, Molina, Angles, Lopez, Philiarcus, Manuel, & communiter Iuniores dicti. * Sic Sanchez. Quibus adde Azorium, Valentiam, Suarium, Filliucium, Layman, & alios, quos citatos ſequitur Bonacina *tom. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 1. num. 21.* dicens: * Abſtinentia à matrimonio, licet ex ſe ſit opus conſilij, nihilominus fieri poteſt, vt ob aliquam circunſtantiam non ſit opus conſilij, & conſequenter votum de contrahendo matrimonio validum ſit. Proptereà votum de contrahendó matrimonium factum ab eo, qui ſe cognoſcit imbecillem ad reſiſtendum tentationibus carnis, validum eſt, cùm attentis circunſtantijs melius ſit matrimonium, quam eius omiſsio, & melius ſit nubere, quam vri,

xxi ;vt inquit Apoſtolus. * Igitur in his circumſtantijs votum non nubendi irritum erit, cum ſit de minori bono. Ergo qui in illis votum caſtitatis emiſerit, ſolum erit adſtrictus ad abſtinendum ab illicitis voluptatibus, non verò à matrimonio contrahendo, quia quoad hanc partem, irritum fuit tale votum, & proinde nulla eget diſpenſatione, quoad prædictum effectum.

§. II.

Quid ſi fragilitas, & propenſio ad venerem contingat poſt emiſſum votum?

11 SVſpendetur ne obligatio abſtinendi à matrimonio, ita vt licitè poſsis illud contrahere? Per legitimam conſequentiam ex ſuperius dictis hoc inferri, cenſent viri doctiſsimi. Thomas Sãchez *in Sum. tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 9.* dicens: *Hinc rurſus poſſet inferri, tria hæc vota (nempè Caſtitatis, Religionis, & non nubendi) emiſſa ab hoc homine ante eam incontinentiam, non obligare ea ſuperueniente, ſed huic tunc integrum fore abſque diſpenſatione vlla matrimonium inire, quia quando vouenti conſtat, aliquid aliud eſſe melius, quam materiam à ſe promiſſam, poteſt propria auctoritate in id commutare. At huic conſtat, ſalubrius fore illi matrimonium. Secundò, quia, vt diximus, quod ante emiſſum votum efficit, vt res promiſſa ſit inepta voti materia; ſi eo emiſſo ſuperueniat, tollit voti obligationem. Si ergo hæc, ante emiſſa hæc vota, contingentia irritarent illa, tollerent quoque obligationem ſuperuenientia. Fateor, argumenta hæc fortiſsima eſſe, & ſpeculatiuè perſuadere intẽtum.* Hæc Sanchez. Quæ ad minimum euincunt, hunc Auctorem ſentire, non eſſe magis probabile, votum non nubendi emiſſum à procliui in venerem eſſe irritum, quam eius obligationem ſuſpendi, ſuperuenienti poſtea fragilitate, & periculo incontinentiæ; cum vnum ex alio neceſſariò inferri cenſeat, vt conſtat ex dictis.

12 Quod autem circunſtantia adveniens poſt votum emiſſum, quæ ſi antea adfuiſſet, irritum redderet; eius obligationem, aut tollat, ſi eſt perpetua; aut ſuſpendat, ſi temporalis; tradit cum omnium Magiſtro D. Thoma, M. Dominicus Baltanas *in Margarita Confeſſor. Hiſpalis edita anno 1526. fol. 66.* dicens: * Secundum Beatum Thomam, quidquid votum impediret, ſi priùs eſſet, aufert obligationem, etiam voto facto.* Et idem de iuramento docet *fol. 133.* Idemque tenet cum doctiſsimis Dominicanis P. Thomas Sãchez *lib. 4. cap. 2. num. 23.* dicens, D. Thomam, Sylveſtrum, Tabienam, & plures Doctores hanc regulam tradere: * Id liberat, voti, aut iuramenti obligatione, quod ſi a principio accidiſſet, impediret ea fieri.* Quæ quidem regula (inquit ipſe) ſic intelligenda eſt: * Vt ſicut non valeret, quando materia eſſet ab initio mala, indifferens, aut maius bonum impediret, ita ſi quæ à principio erat legitima materia, efficiatur poſteà mala, indifferens, aut maius bonum impediat, efficiet, vt ceſſet obligatio, & ita explicant Caietanus *in Sum. verbo Votum, cap. penult. & 22. quæſt. 88. artic. 3. col. penult. verſ. Ad hoc dicitur, quod de Voto.* Sotus *lib. 7. de Iuſtit. quæſt. 2. art. 1. ad 3. verſ. Ex his, quæ dicta ſunt.* Hæc Sanchez.

13 Vndè planè deducitur, Doctores, qui hæc duo principia ſimul defendunt: *Votum non nubendi emiſſum à procliui in venerem eſt irritum: Et circunſtantia, quæ aduenit poſt votum emiſſum, quæ ſi ab initio eſſet, redderet irritum, ſi poſteà eueniat, efficit, vt ceſſet obligatio*, non poſſe negare, quod ſi fragilitas carnis, poſt votum non nubendi emiſſum, aduenìat, ſuſpendatur obligatio talis voti. Abſtinere enim à nuptijs, quæ anteà erat legitima voti materia, effecta iam eſt inepta; cum maius bonum impediat. Ex quibus infertur, huic opinioni diſſentire non poſſe M. Petrum de Ledeſma, quia, vt vidimus, votum non nubendi factum à propenſo in venerem, dicit eſſe inualidum. Et ſimul *cap. 3. fol. mihi 624.* defendit, circunſtantiam aduenientem poſt votum validè emiſſum, eundem effectum cauſare, ac ſi præceſſiſſet. Verba eius sũt. * La tercera duda en eſta materia, y ſetima en orden, es, ſi ay algunos caſos en que vno no quede obligado a guardar el voto ſimple de Religion, que de hecho fue firme, y valido? Reſpondo que ſi. El primer caſo es, quando deſpues de hecho el tal voto, ſobreuiene algun impedimento.* Vndè ex eo, quod ſenectus præcedens impediat valorem voti Religionis, infert ipſe, votum emiſſum à iuvene ſuperueniẽte ſenectute, non obligare. *Corre (inquit) la miſma razon, y ſe halla el miſmo impedimento.*

14 Cui

14 Cui conſentire etiam debet Bonacina *tom.2.diſp.4.q.2.punct.1.* quia docet, vt vidimus, votum non nubendi eſſe nullum, quando propter fragilitatem, melius eſt voventi nubere: & ſimul defendit *punct.7.n.5.* * Obligationem voti tolli, vel ſuſpendi, quoties tempore adimpletionis voti, materia voti facta eſt impeditiua maioris boni. * Ergo ſi, poſt votum caſtitatis, vel non nubendi emiſſum, ſuperueniat fragilitas carnis, ſuſpendetur obligatio voti, quia non nubere, quæ fuit materia primi voti, facta eſt impeditiua maioris boni, ſiquidem homini fragili melius eſt nubere: & fragilitas facit, vt iam de conſilio Apoſtolico, iuxta illud: *Melius eſt nubere, quam vri.* *

15 Quapropter doctiſsimus P. Leander à Sacramento *tom.2.tract.9.diſp.23. §.5.q.2.* poſtquam tres opiniones retulit, aliam communem affirmantem, prædicta vota Caſtitatis, Religionis, & non nubendi, etiamſi ab homine fragili emiſſa, eſſe valida: aliam nuper relatam Petri de Ledeſma, & Bonacinæ id negantem: & aliã, inde inferentem, ob fragilitatem ſuperuenientem voto, eius obligationem ſuſpendi: concludit, hanc opinionem eſſe probabiliorem ſpeculatiuè; & id probare argumenta ſuperius facta. * Quia certè, inquit, vt fatetur Sanchez fortiſsima ſunt, & perſuadent ſpeculatiuè prædicta vota facta ab eo, cui ſalubrius, & melius eſt ob incontinentiam antecedentem, aut ſuperuenientem, matrimonium contrahere, eſſe irrita, & inualida, & conſequenter poſſe abſque vlla diſpenſatione matrimonium inire. * An verò hæc ſententia ſit etiam practicè probabilis, & tuto amplecti poſsit? Diſcutit ſtatim *quæſt.3.* & reſoluit affirmatiuè, dicens. * Sed ego probabiliter reſpondeo, eſſe prædictam opinionem, practicè etiam loquendo aliqualiter probabilẽ, tutoque amplecti poſſe. * Sic ille.

16 Quem citatum ſequitur Leander à Murcia *vbi ſup.n.5.* dicens. * Ex hoc caſu, & ſimilibus colligitur cum communi Doctorum ſententia, quod ſi poſt votum emiſſum materia eiuſdem voti efficiatur inepta, vel impoſsibilis, fiet etiam votum irritum, & inualidum; etiamſi prædictum votum ſimplex ſit Caſtitatis, vel Religionis, dum tamen certo moraliter conſtet, materiam voti poſt emiſſum votum redditam fuiſſe, vel impoſsibilem, vel ineptam. Nec verum eſt iudicandum, quod aliqui autumant: Votum debere eſſe de meliori bono in ſe, & non de eo, quod melius eſt voventi: tum, quia hoc eſt contra communem omnium ſententiam; tum, quia manifeſtè eſt cõtra conſilium Apoſtoli, &c. * Sic Leander a Murcia cũ Leandro a Sacramento. Probat vterque ex principijs ſententiæ (de qua egi *tract. de opin. probab. q.2.*) aſſerentis, opinionem ſpeculatiuè probabilem, eſſe etiam practicè probabilem, quando, nempè, in praxi nil occurrit, quod in ſpeculationem non venerit (vt in præſenti contingit) quam, vltra Ioannem Santium, & Machado, tenent grauiſsimi Doctores, & Magiſtri apud Dianam *p.10. tract.11. reſol.47.* M. Serra, Spinola, Ioannes Henriquez, Narbona, Auerſa, & Franciſcus de Lugo, Quintadueñas, Eſcobar, Dicaſtillo, & alij. Quibus conſentit M. Donatus *tom.4. addit. tract.12. variar. reſol. quæſt.38. nu.4.* vbi ſic: * Poſterior verò opinio eſt vera, attendendo ſolum ad principia intrinſeca probabilitatis opinionis: hoc enim modo conſiderata opinio, certum eſt, quod ea quæ eſt ſpeculatiuè probabilis, etiam in praxi eſt probabilis; quia praxis oritur ex ſpeculatione, tanquam effectus a ſua cauſa, & ſequitur naturam illius, vt dixit Santius citato loco. * Monet verò, & prudentiſsimè Leander à Sacramento, cognitionem circa obligationem huiuſmodi votorum, cum res grauiſsima ſit; & in quibus, proprium ſemper iudicium ſuſpectum eſt, remittendam eſſe confeſſario docto, & cordato, qui omnibus circunſtantijs perpenſis, declaret, an votum fuerit validum; an vè ob ſuperuenientem fragilitatem eius obligatio ſuſpendatur.

17 Fateor ingenuè, difficilè diſparitatem reddi, inter eum, qui emiſit votum præcedente fragilitate carnis, & eum, cui ſuperuenit poſt votum emiſſum: quandoquidem votum deſinit eſſe de maiori bono. Quod ſuaderi videtur ex dictis, nam ſi quis fragilitate cognita poſt emiſſum votum non nubendi, emitteret contrarium votum nubendi; hoc ſecundum, iuxtà ſententiam Caietani, Soti, Molinæ, Bellarmini, & aliorum, validum foret, cum eſſet de meliori bono, vt ipſi fatentur. Ergo votum nõ nubendi priùs emiſſum non obligaret, quia ad duo contradictoria vouentem adſtringi, impoſsibile eſt.

18 Iam ſi reſpondeas cum Sanchez

ſu-

Digitized by Google

ſuprà, & Valentia 2. 2. *diſp. 6. q. 6. punct. 2. diffic. 4.* maius bonum non iudicandum relatiuè ad vouentem, vt indiuiduum particulare eſt, ſed vt eſt pars Eccleſiæ, cui melior eſt ſtatus cælibatus, quam coniugij: non videtur ſolutio firma, tum propter dicta a Leandro ſuprà; tum, quia fidelis quicumque, ante vllum emiſſum votum, verè eſt pars Eccleſiæ; & tamen quia reſpectu illius, vt indiuidui particularis, maius bonum eſt nubere, dicunt iſti Doctores cum Caietano, Soto, & alijs ſuprà citatis, votum nubendi validum eſſe, quia, vt ait Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 4. num. 7.* *Ad honorem Dei, & vt gratius ei aliquid ſit, non refert, quid in vniuerſali, & in ſe conſideratum præſtantius ſit, ſed quid hic, & nunc præſtet, (actus enim humani ex circunſtantijs adiunctis bonitatem, aut malitiam ſortiuntur) ſed huic eſt melius, attentis omnibus circunſtantijs, nubere; ergo valet votum. * Quæ doctrina vt *n. 2.* notaui, deſumitur ex D. Thom. & Caietano 2 2. *q. 88. art. 2. ad* 3. Vbi de voto macerationis carnis ſimiliter diſcurrunt. Conſiderandum ergo eſt ad honorem Dei, & vt gratius aliquid ei ſit, id, quod melius eſt huic indiuiduo, ſecundum ſe conſiderato, non vt eſt pars Eccleſiæ. Et ratio videtur manifeſta, quia ſecundum hanc cõſiderationem, votum nubendi nunquam eſſet validum, quantumvis fragilitate carnis aliquis grauaretur, quia indiuiduo, vt parti Eccleſiæ (vt ipſi tradunt) in quibuſcumque circunſtantijs, melius eſt non nubere; ac proinde quantumvis ante votum emiſſum ſe fragilem cognoſceret, validè caſtitatem voueret, quod ipſi negant.

19 Aliud verò dicendum de voto ſolemni caſtitatis, aut de voto etiam ſimplici in Societate Ieſu, conſtituentibus ſtatum Religionis, & ad hunc finem emiſſis, vt omnes fatentur: quod multis ſuadet Leander a Murcia *in diſquiſit. moral. lib. 2. diſp. 2. reſol. 2 4.* Vnum modo ſufficiat diſcrimen, quod in his circunſtantijs (ſecundum omnes) locum habet principium illud Patris Valentiæ, & P. Sanchez numero præcedenti adductum, nempè, quod materia ſolemnis voti non conſideratur, vt magis, vel minus bona indiuiduo ſecundum ſe conſiderato, ſed vt parti communitatis, cui maius ſemper bonum eſt à nuptijs abſtinere propter perfectionem ſtatus, & vitanda ſcandala, & perturbationes ex oppoſito oriunda. In hac parte omnes Theologi conueniunt, alias plures quotidie allegare poſſent, nõ eſſe Religioſos & profeſſionem fuiſſe nullam. Quod ſufficit reddere practicè improbabilem contrariam opinionem. In votis vero ſimplicibus caſtitatis, & Religionis hoc inconueniens non reperitur, neque ſcandalum, aut Eccleſiæ perturbatio timeri poteſt, ex eo quod in prædictis circunſtantijs inualida ſint: ideoque opinandi locus relinquitur, & additus practicæ probabilitati, vt vidimus.

§. III.

Vera Sententia.

20 QVamuis opinio propoſita, §. 1. valdè probabilis ſit, contrariã tamen tenendam cenſeo, nempè votum caſtitatis, vel Religionis à valdè procliui in venerem emiſſum, validum eſſe. Ita P. Thomas Sanchez vbi ſuprà, *lib. 4. ſum. cap. 8. num. 10.* Vbi ait: * Oppoſitum eſſe contra communem Eccleſiæ ſenſum. * Et P. Caſtro Palao *tom. 3. tract. 15. diſp. 1. punct. 8. num. 14.* Vbi vt indubitatum, apud Doctores ſupponit. * Si ſtante, inquit, illa facilitate, & peccandi conſuetudine, votum caſtitatis, & Religionis emitteres, quis auderet dicere invalidum eſſe votum, eſto eſſet inconſideratum? * Probatur primò, quia matrimonium non eſt abſolutè melius procliui in venerem, ſed ex ſuppoſitione, quod nolit alijs medijs orationis, abſtinentiæ, & pœnitentiæ vti; ideoque abſolutè, & ſimpliciter loquendo, ſtatus cælibatus perfectior illi eſt. Ergo qui poſt ſuam fragilitatem, & notam in venerem propenſionem, caſtitatem vouet, ſciens, & volens ſe obligat ad non nubendum, & conſequenter ad alijs medijs, ad ſedandas tentationes, vtendum: vndè tale votum, etſi à valdè procliui emiſſum, validum eſt, & conſequenter abſq; diſpenſatione matrimonium inire nequibit. Secundo probatur, quia, vt benè ait Sanchez ſuprà, deprauata cupiditas plurimos falleret falſo exiſtimantes ſe continere non poſſe, atque ita plurima merita, & egregia opera, Eccleſiæque vtiliſsima impedirentur.

21 Ad fundamentum contrariæ opinionis deſumptum ex valore voti nubendi, emiſſi à propenſo in venerem. Reſpondeo, talẽ votum ſolùm habere vim conditionatam obligandi ex ſuppoſitione, quod nolit, qui emiſit, alijs medijs ad caſtè

ſtè eximendum conducentibus; atque adſtrictus votum, hac voluntate durante, adimplere, tenebitur poſtea non ſuo voto abſolutè, & ſimpliciter loquendo, quia pro ſuo arbitrio alia media applicare poteſt, & ſic in cælibatu permanere. Ita P. Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 9. cap. 9. à num. 2.* Leſſius *lib. 2. cap. 40. dub. 10. n. 45.* Coninch *disp. 34. dub. 2.* Layman *lib. 4. Summ. tract. 4. cap. 3. num. 21.* Quos ſequitur Caſtro Palao *tom. 3. tract. 15. diſp. 1. punct. 8. num. 14.* qui cum Soto, Aragon, & alijs probabilius putat, præfatum votum de matrimonio non contrahendo inualidum eſſe, quia impedit maius bonum formaliter, nempè vitam cælibem, & Religionis ſtatum; ergo adhuc poſita illa facilitate, & peccandi conſuetudine, non poteſt à Deo acceptari.

12. Si verò poſt emiſſionem voti eum fragilitas, & tentationes adueniant, ſpecialis eſt difficultas, quia neque implicitè videtur vouens ſe obligaſſe ad media rigoroſa abſtinentiæ, & extraordinarias pœnitentiæ, & forſan ſi propenſio illa in venerem præceſſiſſet, non emitteret votum, & quandoquidem id certo moraliter iudicat. Nihilominus cum hic caſus non ſit ex raro contingentibus, ſed ex illis, qui pro diuerſitate occupationis, & ætatis euenire ſolent, & aliunde votum ſit in poſſeſſione obligandi, pro illo ſententiam ſerenſſam cenſeo, ideoque cenſendum vouentem implicitè ſe obligaſſe ad alia orationis, & pœnitentiæ media adhibenda, quibus à tentationibus carnis vehementibus liberetur, & melius ſibi reddat à matrimonio abſtinere, quam oppoſitum.

13. Rogabis, an prædicta Caſtitatis, & Religionis vota à propenſo in venerem, ſiue ante, ſiue poſt fragilitatem cognitam, emiſſa, ſint Pontifici reſeruata? Reſpondeo, partem negatiuam eſſe ſatis probabilem, quia Doctorum auctoritas, & argumenta contra eorum valorem, §. 1. & 2. adducta, efficaciter ſuadent, non eſſe certam talium votorum obligationem, ac proinde non eſſe reſeruata, quia cum reſeruatio ſit odioſa, ad ſola vota, certo valida, reſtringenda eſt, vt tradunt Sanchez *in Summ. lib. 4. cap. 40. n. 26. & cap. 44. num. 9.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 6. de Voto, cap. 16. n. 6.* quos ſequitur Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 2. docum. 1. n. 4.* dicens: * Doe eſte principio infieren Sanchez, y Suarez por doctrina, y regla general, que todas las vezes, que ſobre el valor del voto ſe ofrecieren alguna duda moral, ò ſea de hecho, ò de derecho; ò la duda ſea negatiua por conjeturas, que no baſtan para determinar el juizio, ò ſea poſitiua por las opiniones contrarias probables, ſemejante voto, aunque ſea de qualquiera materia reſeruada por razon ſu materia, que en ſi tiene duda, no ſe deue tener por reſeruado; y aſsi le pueden commutar el Obiſpo, y el Confeſſor aprobado por la Bula. * Et confirmatur, quia ſi aliqua vota reſeruantur Pontifici, ita & nonnulla peccata, ſed reſeruatio peccati non extenditur ad peccata dubia, ſed tantum ad certa, vt cum Suarez, Henriquez, Filliucio, & Hurtado defendit Lugo *de Pœnitentia diſp. 20. n. 16.* Et cum Sanchez, Bonacina, Trullench, & communi Doctorum contra Armillam, & Cordubam, tenet Diana *p. 4. tract. 2. reſol. 14.* ergo reſeruatio voti non extenditur ad vota dubij valoris, ſed certi. Conſequentia videtur legitima. Vnde infertur, huiuſmodi vota, cum Pontifici reſeruata non ſint, poſſe à Regularibus virtute ſuorum priuilegiorum commutari, vt ex infra dicendis conſtabit. Idemque dicendum putat Henriquez *lib. 11. de Matrim. cap. 15. num. 8.* quando ab impuberibus, ex metu leui fuerunt emiſſa; quia non ſunt perfectè voluntaria, & reſeruatio, vtpote odioſa, reſtringi debet.

QVÆSTIO II.

Vtrum votum Caſtitatis, vel Religionis poſsit aliquando commutari virtute Cruciatæ?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

1. AD plenam huius quæſtionis notitiam ſuppono primo, per clauſulam Bullæ Cruciatæ concedi: *Vota omnia (Vltramarino, Caſtitatis, & Religionis dumtaxat exceptis) in aliquod ſubſidium huius expeditionis, per Confeſſorem commutari.*

2. Suppono ſecundo, votum Caſtitatis, quod hic excipitur, illud tantum eſſe, quod Summo Pontifici eſt reſeruatum: nimirum, votum perpetuum, perfectum, & abſolutum omnimodæ caſtitatis, quod comprehendit omnes actus tam internos, quàm externos, ad quos virtus caſtitatis extenditur. Nam cum reſeruatio ſit odioſa, & iuri Epiſcoporum deroget, ſtrictè in-

interpretanda eſt, vt docent communiter Doctores, quos citatos ſequuntur Thom. Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 9. n. 5.* & *lib. 4. Sum. cap. 4. nu. 48.* Clauis Regia, Suarez, Trullench, & alij, cum Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 13. docum. 4. fol. 280.* Quibus adhæret doctiſſimus M. Barnabas Gallego *in Bulla cap. 9. p. 3. dub. 151.* Vbi ſic ſcribit. * Preguntaſe, que ſe requiere, para que el voto de caſtidad ſea propiamente reſeruado, deſuerte, que no ſe pueda por la Bula conmutar? Reſpondo: regla general es de todos los Doctores, que tratan eſta materia, que el voto de caſtidad, que ſu Santidad exceptua en la Bula por reſeruado para ſi, ſe debe entender del voto de caſtidad perpetua, total, y perfecta. Porque en faltando alguno deſtos requiſitos, le falta tambien, y ceſſa la cauſa de la reſeruació, y por conſiguiente puede legitimamente conmutarlos el Confeſſor electo por la Bula, pues ella le concede autoridad para ello, excepto los dichos reſeruados.* Hæc ille, & eſt communis Doctorum ſententia.

2 Adde ex Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 10. nu. 4. & 5.* quem alij Doctores ſequuntur, votum caſtitatis ſolum eſſe perfectæ caſtitatis, quando affectus in eam directè fertur: ſecus ſi in aliud, quod conſequi optat; ideòque in hoc caſu, cum deficiat a perfectione, vel conditionatum ſit, non ſubiacet reſeruationi. Verb. grat. (inquit Sanchez) dum quis morbo oppreſſus, aut in alio periculo conſtitutus, promittit Religionem, ſi incolumis euaſerit. Huiuſmodi votum erit verè conditionale, quando animus vouentis fuerit, quaſi inire contractum innominatum cũ Deo: faciam, vt facias, id eſt, ſi hoc mihi conceſſeris, ingrediar Religionem. Quia voluntas non fertur directè in Religionem, ſed in conſequutionem incolumitatis, ad quam obtinendam offertur Deo. Et talia communiter ſunt eiuſmodi vota: ſi ſanauero, ſi incolumis euaſero, Religionem, Caſtitatem, aut peregrinationem voueo, vt benè ait Sanchez ſuprà *n. 5. in fine.* Quæ doctrina eſt valdè obſeruanda. Vide Dianam *p. 6. tract. 8. reſol. 16.*

3 Ex qua inferunt ferè omnes, virtute Cruciatæ commutari poſſe vota omnia conditionalia, & pœnalia Caſtitatis, & Religionis, quia non ex affectu harum virtutum. Item votum non nubendi; votum non fornicandi; votum non petendi debitum, etiamſi communi coniugum conſenſu præſtitum; & ſimilia, quia neutrum illorum eſt omnimodæ caſtitatis, nec totale, ſed partiale, vtpotè quod non ſe extendit ad obiectum adæquatum huius virtutis, cum plures ſint actiones virtute caſtitatis prohibitæ, quæ nullo ex his votis comprehenduntur. Limitat verò, & benè P. Thom. Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſput. 9. n. 2.* dicens, hoc temperandum eſſe, dum in fauorem tertij id petentis, cuius intereſt, votum, vel iuramentum emiſſum non fuerit (vt ſi coniux à coniuge petat, vt ſub iuramento, vel voto ſe obliget ad abſtinendum ab alio matrimonio) tunc enim ſicut non poteſt Epiſcopus diſpenſare, ita nec virtute Cruciatæ queit commutari; eo quod coniugis illius interſit propter filiorum bonum; & vt eius amor, honor, amicitiaque cum eius conſanguineis conſeruetur; ac proinde ius tertio adquiſitum ſit, cui Epiſcopus derogare nequit. Et ita etiam ſentiunt Antonius de Eſcobar *in Moral. Theolog. tract. 1. exam. 17. cap. 9. nu. 144.* & cum Maldero, & Leſſio, Diana *1. p. tract. 11. reſol. 59.* & omnes debent.

§. II.

De Voto virginitatis.

4 Circa votum virginitatis non conueniunt Doctores, an partiale, an totale caſtitatis ſit? Et quidem cum hoc ex intentione vouentis dependeat, ad illam recurrendum eſt. Si enim conſtet, vouentem ſolum intendiſſe, ſe obligare ad integritatem corporalem, ſeu virginale clauſtrum ſeruandum, non erit votum totale, ſed partiale caſtitatis, vtpotè ad primum ſolummodo actum, quo virginitas deperditur, vitandum obligans: qua amiſſa, ſubſequentes actus non erunt contra votum. Sic Doctores omnes.

5 Si verò hanc expreſſam intentionem limitantem non habuerit, dicunt communiter cenſendum eſſe votum totale caſtitatis, & per conſequens ab Epiſcopo indeſpenſabile, & virtute Cruciatæ incommutabile. Sic M. Corradus *p. 1. Reſponſ. quæſt. 286.* M. Candidus *diſq. 25. art. 8. dub. 10. & 11.* & eſt communis Doctorum, quos citatos ſequuntur Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 9. n. 9.* & *diſp. 15. num. 4. & in Sum. lib. 4. cap. 4. n. 65.* Leander à Sacram. *tom. 1. diſp. 14. tract. 5. quæſt. 113.* Diana *p. 1. tract. 11. reſol. 60.* & plures.

6 Econ-

6 Contra alij exiſtimant, nunquam cenſendum eſſe votum totale caſtitatis: niſi quis habeat expreſſam intentionem vouendi abſolutam, perfectamque caſtitatē, aliter verò votum in fauorem vouentis interpretandum, & de ſola virginitate editum credendum eſſe. Sic videtur ſentire Doctiſsimus Fr. Franciſcus Pichon *in opere de Matrim. diſp. 7. ſect. 4. nu. 65. fol. 445*: dum ait; quod animus vouentis virginitatem * communiter interpretatur, quod ſolum fuit ad ſolam abſtinētiam à primo actu venereo coitus.* *& diſp. 6. cap. 2. ſect. 3. n. 107.* prædixerat, Epiſcopum poſſe diſpenſare in voto virginitatis: * Niſi (qui vouit) in animo habuerit ſeruare caſtitatem ſimpliciter.* Cui alij conſentiunt. Itaque diſcrimen inter hanc, & primam ſententiam in eo ſtat, quod prima non exigit, quod expreſsè intendat, ſe obligare ad caſtitatē, vt ad eam obligatus maneat, ſed ſufficere, quod non habeat expreſſam intentionem limitatam ad primum actum, quo virginitas deperditur. Secunda verò exigit expreſſam intentionē ſe obligandi ad caſtitatem, vt ad hanc ſeruandam teneatur, & aliter votū virginitatis interpretandum cum limitatione ad ſolum primum actum.

7 Ego vero maioris claritatis gratia ſic diſtinguendū cenſeo: Aut vouens cognoſcit differentiam inter votum virginitatis, & votum caſtitatis, aut non: Si primū: erit votum partiale ad integritatem ſolū corporalem ſeruandā obligans; quia tale votum hoc tantum obiectū reſpicit, & ideò ad hoc ſolū intendit ſe obligare. Si ſecundum: erit votum totale caſtitatis: nam cum nullum diſcrimen inter vtrumq; (vt iuuenibus, & puellis communiter accidit) agnoſcat, eandem intentionem vtrobiq; exprimit, licet diuerſis vocibus, pro diuerſo ſtatu, in quo repetitur: Virgines enim votum virginitatis dicunt ſe emittere; alij vero (cum eam amiſerint) caſtitatis votum; quia illarum votum primum etiam actū virginitatis conſeruatiuum reſpicit, ſecus votum aliorū. Addo, eum, qui dubitat, an virginitatis votū, prout à caſtitatis diſtinctum, an votum abſolutum caſtitatis emiſerit, poſſe in ſuæ libertatis fauorem reſoluere; quia licet certum ſit emiſiſſe votum, ac proinde pro voto ſtet poſſeſſio in quantum ad exiſtentiam voti ad vnum, vel alterum extremum, hoc nihil aliud eſt, quam eſſe certum votum diſiunctiuè obligans. votum autem diſiunctiuum in quacunq; materia relinquit liberam electionem cuiuslibet extremi determinatè, quia reſpectu cuiuslibet determinatè eſt dubium, & cōſequenter pro libertate ſtare debet poſſeſsio. Ex quo principio, ſatis cōmune eſt apud Doctores votum diſiunctiuū, cuius altera ſolùm pars eſt materia reſeruata (vt in præſenti contingit) non eſſe reſeruatū. Et ita in terminis docent Suar. Bonac. Sanchez. Rebell. Valent. & alij apud Dian. 3. *p. tr. 6. Miſc. reſ. 50.* Aſſerentes, certū de voto, & dubium de qualitate voti, poſſe eligere, quod ſibi fauorabilius fuerit, vt ſi vouit caſtitatem, & dubitet; an perpetuam, vel temporalem, non teneri ad perpetuā. Ergo qui certus de voto dubitat, an totale, an partiale caſtitatis fuerit, non tenebitur ad totale; ſed partem, quam maluerit, eligere poterit, & conſequenter tale votum non erit reſeruatum, ſed virtute Cruciatæ cōmutabile. Quod verum puto, etiam poſt electionem materiæ reſeruatæ, quia dum hanc determinatē poſteà non vouerit, ſolū deuinctus manet voto diſiunctiuo, quod commutabile eſt; vt diximus.

§. III.

De Voto abſoluto caſtitatis.

8 DIfficultas ſolum eſt, an votum totale abſolutum, & perfectum caſtitatis poſsit, aliquo in caſu, virtute Cruciatæ cōmutari? Et pro parte affirmatiua efficaciter argui videtur. Nam confeſſarius virtute Cruciatæ poteſt commutare omnia vota, quæ iure ordinario poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt docent communiter Doctores. Sed Epiſcopus, iure ordinario, poteſt in aliquibus circunſtantijs, in prædicto caſtitatis voto diſpenſare, ergo in eiſdem, virtute Cruciatæ, poterit confeſſarius illud commutare. Argumentum videtur concludere, ſi Epiſcopus aliquando iure ordinario id poſsit: poterit autem, ſi tale votum in aliquibus circunſtantijs non fuerit reſeruatum, quia ſecundum communem Theologorum ſententiam, vota omnia non reſeruata Pontifici poteſt Epiſcopus iure ordinario diſpēſare

9 Ad rem ergo: Quod in aliquibus reſeruatum non ſit, oſtenditur ex verbis doctiſsimorum fideliter tranſcriptis. Thom. Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 10.* poſtquā numero tertio præmiſſerat: * Secluſa reſeruatione, integrū eſſe Epiſcopis diſpenſare in ſuis Diœceſibus, in omnibus votis, ſicut Pontifici, in toto orbe; ratione verò reſeruationis modo, nequire diſpenſare in abſolutis caſtitatis, & religionis votis; poſt hæc, inquam, *n. 22.* ſic ſcribit: * Hæc voto-

i um reſeruatio, nō ita amare, ac ſtrictè ac- cipienda eſt, quum liceat Epiſcopo diſpenſare in his votis caſtitatis perpetuæ, & religionis, quando magnum incontinentiæ periculum imminet, nec facilis aditus ad Pontificem patet, præ paupertate, vel alia cauſa. (attēde) Quia iure optimo credi poteſt non eſſe mentem Pontificis velle in tali caſu reſeruare ſibi hæc vota: neq; eſt veriſimile, velle eum, vt animæ laqueis irretitæ in tanto periculo verſentur (& infrà.) Imò ob eaſdem rationes, idem dicendum eſt, quamuis non immineat periculū incontinentiæ ex mora, ſi aliud quodcumq; graue periculum immineat, vt grauis ſcādali, vel magni damni tertiæ perſonæ.* Hæc Sanchez vbi ſupr. & iterum *in Sum. lib. 4. cap. 40. n. 32. & 34.* eandem reddens rationem: pro qua alios refert, dicens: * Hanc cum alijs doctrinis, & multis Doctoribus allegatis *lib. 8. de Matrim. diſp. 9. nu.* 22. tenent Leonardus, Petrus de Ledeſma, Suarez, &c.*

10 Vide Leſsium *lib. 2 de Iuſt. cap. 40. de voto, dub.* 18. vbi à *n.* 125. Caſus nonnullos referens, in quibus Epiſcopus poteſt in voto integræ caſtitatis diſpenſare; ſic ait: * Quartus, quandocumque eſt magnum periculum incontinentiæ, &c. & non ſit facilis recurſus ad Pontificē, vel eius delegatum: tunc enim (attende) quia eſt neceſsitas, cenſetur Pontifex non intendere reſeruare, ſed permittere Epiſcopo, vt ſua poteſtate ordinaria, quam ſepoſita reſeruatione habet, vtatur. Non enim vult, ſuam reſeruationem eſſe in euerſionem; ſed in ædificationem animarum.*

11 Quibus faciunt Hieron. Garcia ex religioſiſsimo cœtu D. Hieron. *in Polit. regul tr. 4. p. 2. diffic. 1. dub. 6. n.* 10. * Puede el Obiſpo diſpenſar quando ay neceſsidad vrgente, y peligro en la tardança, y no ſe puede recurrir al Papa, (attende) porque no es de creer, quiera el Pontifice en eſtos caſos, que eſtē reſeruado el tal voto.*

12 M. Rafael de la Torre Dominicanus *tom. 1. in 2. 2. q. 88. ar. 12. diſp. 3. n.* 14. probat Epiſcopum aliquando in voto abſoluto caſtitatis diſpenſare poſſe. * Quia iure diuino, inquit, conceſſa erat facultas diſpēſandi ſuper omnibus votis diſpēſabilibus, & hæc poteſtas Summi Pontificis auctoritate limitatur, ne in actum exeat reſpectu aliquorum. Sed credendum non eſt (attende) Summū Pontificē interdicere hanc poteſtatem ſuper hæc vota diſpenſandi; ergo ineſt modo Epiſcopis talis poteſtas. Pro-

mus

batur minor, quia talis prohibitio eſſet in graue præiudicium Eccleſiæ, & in Chriſti offenſam.*

13 M. Petr. de Ledeſma *in Sum. p. 2. tr. 16 de voto. cap. 8. ad vlt. argum. §. Digo lo quarto*, ſic ſcribit: * Conſiderando ſolo el derecho diuino, tienē los Obiſpos en ſus Obiſpados, en orden à la diſpenſacion en los votos, tāta autoridad como tiene el Sumō Pōtifice en toda la Igleſia, &c. y no lo pueden aora hazer ſin eſpecial autoridad del Papa, por eſtar reſeruados los dichos cinco votos a la Sede Apoſtolica (attende,) y no es de creer, que el Papa en la tal reſeruacion pretendieſſe limitar la dicha autoridad de los Obiſpos, aun quando no huuieſſe facil recurſo a ſu Santidad, &c. Porq̃ tal reſeruacion redundara en graue daño, y perjuizio de la Igleſia, y en ofenſa de Chriſto, porque muchos tienen muy juſta cauſa de pedir diſpenſacion en los dichos cinco votos, &c.*

14 Eandem ſententiam, quando magnū periculum incontinentiæ imminet, & nō eſt facilis aditus ad Pontificem præ paupertate, ex eodem principio tuetur Diana *p. 6. tr. 6. reſol.* 50. * Quia non eſt, inquit, credendum, eſſe mentem Summi Pontificis velle in tali caſu reſeruare ſibi hæc vota, neque eſt veriſimile, velle eum, vt animæ laqueis voluntarijs irretitæ, in eo periculo ſine remedio relinquātur. Et ita docet expreſsè Sanchez, Sylveſt. &c.* Et *p. 11. tr. 8. reſol.* 49. defendit cum Dicaſtillo *tom. 2. de Sacr. tr. 8. diſp. 11. dub. 17. n.* 305. Superiorem non reſeruare peccatum pro circūſtantijs vrgentis neceſsitatis, ſic Doctores citati.

15 Ex quibus ſic inſtauratur argumentum. Confeſſarius virtute Cruciatæ, aut iubilæi, poteſt commutare vota omnia non reſeruata Pontifici, ſed votum caſtitatis, aut religionis non eſt Pontifici reſeruatum, quoties ratione incontinentiæ eſt periculum in mora, aut eſt alia iuſta diſpenſationis cauſa, & non eſt facilis aditus ad Pontificem (vt docēt omnes Doctores ſuprà citati.) Ergò in his circunſtantijs virtute Cruciatæ, aut iubilæi poterit commutari.

16 Hoc argumento conuictus totū concedit Paſqualigus *de iubil. eo, q.* 306. Verba eius ſunt. * Facultas cōmutandi vota conceſſa in iubilæo, ſe extendit ad omnia vota non reſeruata: vota autem caſtitatis, & religionis, quando ſubſtant talibus circunſtantijs, vt poſsit in ipſis Epiſcopus diſpēſare, nō ſunt Pontifici reſeruata. Ergo po-

te-

Digitized by Google

terunt virtute iubilæi commutari. Minor probatur. Reſeruatio eſt tantùm in ædificationem, non autem in deſtructionem, vt habet Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* & proindè ex ſui natura non ſe extendit ad caſus, ad quos ſi ſe extenderet, eſſet in deſtructionem: eſſet autem in deſtructionē, ſi ſe extenderet ad vota, in caſu, in quo ſi non poſſent Epiſcopi diſpenſare, pateret, grauiſsimum damnū etiam ſpirituale eſſe, non autem vtilitatem: ergo vota in talibus circunſtantijs non erunt reſeruata, non quia ſubtrahantur à reſeruatione ex præſumpta voluntate Pontificis; ſed quia reſeruatio ipſa non comprehendit.* Hæc Paſqualigus. Cuius opinionem probabilē putat Bolsius *tr. de triplici iubilæo, ſect. 2. caſu 20. n. 25.* quia contrariam, quam ſequitur, vocat veriorem, & ſuſtinent alij, quos ſuppreſſo nomine refert Rodriguez *in §. 9. Cruciatæ, num. 118.*

17 Et quod regulares in prædictis caſtitatis, & religionis votis diſpenſare, ſeu illa commutare poſsint, defendunt ex eodem principio non pauci viri docti. Quorum verba fideliter etiā ex ſcripta dabo, Crouſers *in Regul. S. Franc. ca. 7. lect. 29. fol. 785.** Dubitare, inquit, hoc loco aliquis poterit, quod cū mendicantes diſpenſare poſsint in omnibus votis, in quibus poſſunt Epiſcopi, vt tum ſicut Epiſcopi diſpenſant in voto abſoluto caſtitatis, & religionis, quādo vouens taliter eſt conſtitutus, vt propter incontinētiam votum huiuſmodi ſit ipſi maximè periculosū, nec eſt facilis votum habenti recurſus ad Pontificem, vel propter paupertatem, vel propter diſtantiam: vtrum, inquam, in tali caſu poſsint Mendicantes diſpenſare, vel commutare per priuilegia ſua? Negat Sanchez *libr. 4. Sum. cap. 43. n. 7.* Et ratio eius eſt, quia in tali caſu votum huiuſmodi eſt verè reſeruatum, &c. ſed per accidēs poteſt Epiſcopus in illis diſpenſare, ex quadam benigna voluntatis reſeruantis interpretatione. Verū ego non video, quomodo per accidens tātum id poſsit Epiſcopus, quandoquidem ipſemet Sāchez *cap. 40. n. 25.* doceat, quod ſecluſa reſeruatione, ſit integrum Epiſcopis diſpenſare in ſuis Diœceſibus in omnibus votis, ſicut Pontifici in toto orbe. Reſtat ergo, vt dicamus, id poſſe Epiſcopos, quia ex modo reſeruationis rationi congruo conſtat, id Epiſcopis manſiſſe reſiduum ex antiquo iure, quod habebant diſpenſandi in omnibus votis per ſuas Diœceſes, ſicut Pontifex. Quæ cum ita ſe habeant, non video, quare Ordines Mendicātes per ſua priuilegia valentes diſpenſare in votis, ſicut Diœceſanus, in hoc, vel ſimili caſu id non poſsint.* Hæc Crouſers, qui potuiſſet de inconſequentia redarguere P. Sanchez, cum locis citatis vbi ſuprà aſſeruerit, Pontificē noluiſſe reſeruare hæc vota, in prædictis circunſtantijs. Quæ proindè iure ordinario, ſicut & alia non reſeruata, poterit Epiſcopus, & conſequenter ſuperiores Mendicantes, per ſua priuilegia diſpenſare, & inferiores commutare.

18 Dictis conſentit Fr. Ludouic. à Concept. *in Examine veritatis, tom. 1. tract. 1. de Matrim. caſ. 30. fol. 102.* vbi ſic. * Suppono in his, & ſimilibus caſibus, Epiſcopos ordinariam habere iuriſdictionem ad diſpēſandum, & non ſolùm per Epicheiam, vt quidam dicunt, vel vt alij exiſtimant, ex commiſsione Summi Pontificis. Ita iure communi poſſunt in valdè probabili ſententia Epiſcopi diſpenſare. *Ex quo principio ſententiam Crouſers, quam ſemper in corde retinuerat (vt ipſe ibidē fatetur) in medium ſic profert. *Ducor ex cōmuni Theologorum, præſertim regularium ſententia aſſerente, poſſe Prælatos, imò & quoſcumque Religioſos ab ipſis Prælatis, alias iuriſdictionem quaſi Epiſcopalē habentibus, deputatos, diſpēſare virtute priuilegiorum, in illis omnibus, quæ iure cōmuni, & ordinario ad Epiſcopos ſpectant. Cumque, in probabiliori ſententia, prædictùm votum (ſimplex caſtitatis perpetuæ, abſolutæ, & ex omni parte perfectæ, & votum Religionis ſimplex, de quo etiam procedit quæſtio) ad Epiſcopum iure cōmuni, & ordinario pertineant, poterunt ſimiliter vigore priuilegiorum, non ſolùm Prælati, ſed etiā ſubditi regulares ad confeſsiones ſæculariū deputati, modo dicto, in talibus diſpēſare, prædictis in caſibus.*

19 Pro eadem ſententia ex eodem principio militat Reu. P. Leander à Murcia Capuccinus in Regul. Sanct. Franciſci *cap. 7. q. 7. §. 2. n. 56.* Vbi ſic:* En quanto a los dichos votos (nimirum caſtitatis, & religionis, de quibus ſuprà,) quando concurren las circunſtancias de neceſsidad, y impoſsibilidad en la perſona que hizo el voto, de recurrir al Papa, los pueden diſpenſar los Obiſpos; es comū de los Doctores. Y q̄ queden reſeruados a los Obiſpos por derecho ordinario, ſe prueba: porque por derecho Diuino tiene el Obiſpo en ſu Obiſpado tanta autoridad como el Papa en toda la Igleſia. Y aſsi ceſſando por las

circunſtancias dichas la reſeruacion del
Papa,poterit Epiſcopus iure ordinario in
illis diſpenſare. Luego ſi los Regulares pue
den diſpenſar en todos los votos,que pue-
dẽ los Obiſpos por derecho ordinario,por
el miſmo caſo podran en los dichos ca-
ſos.* Sic ille.

20 Deniqꝫ ex recentioribus hanc ſen
tentiam à principijs intrinſecis veriorem
exiſtimat Fr. Franciſcus Pichon, Ordinis
Minor. *in tr. de Matrim. diſp. 6. cap. 2. ſect. 3. n. 136. fol. 396.* vbi ſic: * Difficultas poteſt
eſſe, vtrùm Religioſi ex hac poteſtate dele
gata (per ſua priuilegia) poſsint diſpenſa-
re in votis reſeruatis Pontifici, ſcilicet ca-
ſtitatis, Religionis, peregrinationis ad S. Ia
cobum, ad Romam, & Terram Sanctam,
ratione neceſsitatis, in caſu, in quo poſ-
ſunt Epiſcopi diſpenſare? Communis ſen
tentia negat. Suarez, Sanctius, &c. Quia in
generali cõceſsione non veniunt vota re-
ſeruata, niſi in conceſsione exprimantur;
ſed contra hoc fundamentũ poteſt obijci
Epiſcopi in caſu neceſsitatis poſſunt, er-
go etiam Religioſi. Patet conſequentia.
In caſu neceſsitatis illa vota non cenſen-
tur reſeruata. Ergo ſuppoſitum fundamẽ
ti communiſsimæ ſententiæ falſum om-
nino eſt, &c. Nec valet tunc dici, ex benig-
na interpretatione mentis Pontificis, Epiſ
copum diſpenſare, per quod non deſinũt
talia vota eſſe reſeruata: hoc enim impli-
catorium eſt euidenter, ſi benigna inter-
pretatio mentis Papæ non æquiualeat iu-
dicio, quo Epiſcopus iudicet prudentiſsi-
mè, quod non fuit mens Pontificis, vt vo-
tum eſſet reſeruatũ in tali, & ſimili caſu.
In caſu autem neceſsitatis, prædicta vota
manẽt in terminis iuris communis, & ſic
non ſunt reſeruata ſtante tali neceſsitate.
Vndè cum Epiſcopi ordinaria poteſtate
poſsint in illis diſpenſare, non eſt funda-
mentum ſufficiens ad denegandum Re-
ligioſis talem poteſtatem. Quare (attende)
niſi auctoritas extrinſeca Doctorum obſtet,
attendendo ad fundamentum rationis, ve
rior videtur ſententia oppoſita ſententiæ
communiſsimæ, & illam tuentur noſter
Crouſers, & perdoctus Ludouicus de la
Concepcion (locis ſuprà citatis.)* Sic do-
ctiſsimus vir.

21 En amice lector, quot quantiqꝫ Do-
ctores ſentiant, vota caſtitatis, & Religio-
nis non eſſe Pontifici reſeruata in caſu vr-
gentis neceſsitatis; ideoque Epiſcopũ iu-
re ordinario in illis poſſe diſpenſare: ac
proinde & Prælatos Regulares, & confeſ-
ſarios ab illis deputatos, & conſequenter
omnes, quibus ex priuilegio id cõceſſum
fuerit, poſſe, in prædicto caſu, illa commu
tare, cum habeant poteſtatem commutan
di omnia vota non reſeruata. Vndè vide-
tur inferri, omnes Authores concedentes,
regulares poſſe virtute priuilegiorum cõ-
mutare votum caſtitatis, vel Religionis, in
caſibus, quibus Epiſcopi iure ordinario id
poſſunt; idem à fortiori dicere debere de
confeſſarijs virtute iubilæi, aut Bullæ Cru
ciatæ, quia vota caſtitatis, & Religionis,
æquè excipiuntur in priuilegijs regulariũ,
ac in iubilæo, & Cruciata. Et vtrobiqꝫ de
ſolis reſeruatis fit exceptio; qualia non eſ-
ſe prædicta vota in caſu neceſsitatis, Do-
ctores ſuprà citati contendunt.

§. IV.

Authoris iudicium.

22 NIhilominus contraria, & cõmu-
niſsima ſententia tenẽda eſt, pro-
qua militant Suar. Sanch. Laym. Henriq.
Rodrig. Mirand. & alij, quos citatos ſequi-
tur Lezana *in Sum. tom. 4. verb. votum nu.* 21. & plures alij. Probatur primò, quia om
nes Doctores antiqui concedentes Epiſco
pis poteſtatem diſpenſandi in huiuſmodi
votis, in caſu vrgentis neceſsitatis, eã nega
runt regularibus, & confeſſarijs electis vir
tute iubilæi, & Bullæ Cruciatæ: & qui con
cedunt, iure ordinario id competere Epiſ-
copis, quod pro tali euentu non cenſean-
tur reſeruata, negant nihilominus id lice-
re regularibus, aut alijs virtute Cruciatæ,
& hæc fuit communis omnium Theolo-
gorum, vſque ad hanc tempeſtatẽ, certiſ-
ſima ſententia. Vndè infertur, exceptionẽ
pati debere illud commune principium;
*Regulares virtute ſuorum priuilegiorum, & confeſſarij virtute Cruciatæ poſſunt commu-
tare omnia vota, quæ Epiſcopus iure ordinario
poteſt diſpenſare.* Cui innititur ſententia cõ
traria, quæ ſi principium nullam admitte-
ret exceptionem, non ſolùm probabilis,
ſed veriſsima foret. Limitatio igitur adhi-
benda, iuxta communem Authorum ſen
ſum, hæc eſt: virtute Cruciatæ, aut priui-
legiorum Regularium, poſſe commutari
omnia vota, quæ modo, in quouis euentu,
communiter, & regulariter poteſt Epiſco
pus diſpenſare. Hanc limitationem ad-
hibeo, quia apud antiquos omnes, &
modernos, paucis exceptis, principium
illud, ſic receptum inuenio. Et ideò præ-
fato recentiorum argumento ſic, reſ-
pondet Bardi *in Bulla, part. 2. tract. 7. cap.* 2.

2.*ſect.5.n.141.*ibi: *Reſpondeo, per Bullam dari facultatem commutandi omnia vota,quæ abſolutè,& per ſe non ſunt reſeruata Pontifici, non autem illa, quæ per accidens,& quantum ſufficit ad ſubueniendum neceſsitati fidelium non ſunt reſeruata.*

23 Cuius ratio eſſe poteſt:quia virtute Bullæ Cruciatæ,ſolùm delegatur confeſſario facultas commutandi omnia vota, exceptis caſtitatis,Religionis,& vltramarino:ergo non delegatur facultas cōmutandi votum caſtitatis perfectum,& abſolutum,atqui etiam in caſu vrgentis neceſſitatis,& quando non eſt reſeruatum Pontifici,vere retinet rationem voti perfecti, & abſoluti caſtitatis,ergo adhuc in iſto caſu commutari nequit.Vrgetur;quia virtute Cruciatæ id ſolùmodo poteſt circa votá confeſſarius, quod ipſi in ea cōceditur; ſed circa voti abſoluti,& perfecti caſtitatis commutationem,nil in Bulla conceditur: ergo in nullo euentu poterit virtute Bullæ commutare.Quæ quidē ratio æquè probat de regularibus virtute priuilegiorum,cum in eiſdem ſimilis exceptio reperiatur;& certiſsimum ſit Pontificem poſſe ſibi,& Epiſcopis reſeruare prædicta vota,& de facto reſeruaſſe,iuxta communem Theologorum ſententiam.Et ſic omnino tenēdum,aliàs latiſsimus pateret additus ad prædicta caſtitatis,Religioniſque vota commutanda,& facilè confeſſores,præcipuè indocti,vrgentem neceſsitatem crederent,quæ verè talis non eſſet.

QVÆSTIO III.

An iuramentum,quod non cedit in vtilitatem eius,cui præſtatur,poſsit virtute Cruciatæ commutari?

1 CAſus eſt:iuraſti Antonio, te auditurum Miſſam,vel non commiſſurum fornicationem, poteris ne virtute Cruciatæ,præfati iuramenti commutationem obtinere?Negarunt nonnulli,ſuo iudicio ea tenacitate adhærentes, vt contrariæ opinioni notam inurere non renuerint:Sed ego affirmatiuam ſentētiam cum alijs communiter ſuſtineo, quàm firmiſsimis principijs innixam cenſeo. Primò,quia virtute Bullæ Cruciatæ poteſt cōfeſſarius cōmutare omnia vota,quæ Epiſcopus diſpenſare, vt docent Thom. Sanchez,Sanctarellus,& alij, quos citatos ſequuntur Diana 1.*p.tr.de Bulla reſol.56.*& Machado dicens,eſſe communem *tom.2. lib.4.p.6.tr.14.docum.6.*& cōſtat ex ſuprà dictis:ſed iuramenta omnia,quibus nullū ius homini adquiritur(qualia ſunt ea, de quibus diſputamus)habent rationem voti ab Epiſcopo diſpenſabilis,vt tradūt Sylveſter *verb.Iuram.5.q.3.& 4.*M.Sotus *lib.8 de iuſtit.q.1.art.9.in fin.*M.Bart.de Ledeſma *tract.de Matrim.dub.13.poſt 6.concl.* Rodriguez, Trullench,Boſsius,& alij,quos citatos ſequitur Diana 4.*p.tr.4.reſ.19.& 5.p. tr.12.reſol.56.*Leander à Sacramento *tom. 1.tr.5.diſp.14.q.102.*& cum Aragon, Stunica,Viualdo,Sayro,& alijs, Dicaſtillo *de iuram.diſp.4.dub.5.n.86.*Ergo virtute Bullæ Cruciatæ poſſunt commutari.

2 Secundò,quia iuramentū, quod quis alteri præſtat de audiendo ſacro,cum non fiat principaliter gratia hominis, cui præſtatur,ſed in honorem Dei, in cuius obſequium res promiſſa cedit, iudicandū eſt, non homini,ſed Deo ipſi præſtitutum, vt docent D.Thom.Felin.D.Antonin.Abulenſis,Angel.Syluest. Arnulla, Tabiena, Driedo, M.Sotus;quos citatos ſequuntur Thom.Sanchez *in Sum.tom.1.lib.3.cap.20 n.5.*Suarez *lib.2.de iuram.cap.39.n.5.*& Dicaſtill.*tract.de iuram.diſp.4.n.39.*Sed in Bulla Cruciata conceditur facultas commutandi iuramēta,quæ ſoli Deo præſtantur, vt docent Henriquez,Stunica,Sà,Aragō, Vivaldus,Manuel Rodriguez,Suarez,Sayrus,Sorbus,& alij quos citatos ſequuntur Thom.Sanchez *lib.8.de Matrim.diſp.2.n. 18.& in Sum.lib.4.cap.53.n.8.*Trullench *in expoſitione Bullæ, lib.1.§.7.cap.3.dub.2.* Villalobos *tr.27.clauſ.9.§.3.n.29.*M.Ludouicus Lopez *cap.9.de Bulla,pag.845.colum.1.*Et ex Caiet.& Soto, Dicaſtillo *tr.de iuram.diſp.4.dub.5.n.86.*Quibus adde Molfeſium,Fagund.M.Candid.Boſium, Baſilium,Dian.& alios,quos ſequuntur Leander à Sacram. *tom.1.tr.5.diſp.14.q.100.*& Thom.Hurtado *tom.2.tr.12.n.2212.dub. 6.fol.47.*Ergo in Bulla conceditur facultás commutandi præfata iuramenta.

3 Hinc fit virtute Cruciatæ poſſe cōmutari iuramentum, quo quis alteri iurat,ſe auditurum Sacrum,& ſimilia,quæ in ſolá vtilitatem iurantis cedunt.Et ideo ita expreſsè tenent Anton.de Eſcobar *in Sum. tr.1.exam.17.n.144.& in Theol.mor.tom.1. lib.7.ſect.1.n.245.fol.211.**Quia eiuſmodi, inquit,iuramenta magis inducunt rationē voti,quā iuramenti, & per eam nullū ius homini,ſed tātū Deo paratur.*Et ante illū

Trullench *in expoſit. Bullæ,lib.1.§.7.cap.3.dub.2.n.8.* * Si iuramentum,inquit,non cedat in vtilitatem eius cui præſtatur, ſed tantum in vtilitatem iurantis,poteſt commutari per Bullam;quia tale iuramentum poteſt diſpenſari(ab Epiſcopo)vt ſi iuraſti Petro,te auditurum Miſſam, vel non admiſſurum tale peccatum, quia eiuſmodi iuramenta magis inducunt rationem voti,quam iuramenti,& per ea nullum ius homini,ſed tantum Deo paratur.* Sic ille, & vterq; ex M.Corrado *p.1.Reſponſ.q.312.* vbi ſic ait:*Quicumque per Bullam, vel priuilegium poteſt commutare, aut diſpenſare vota,poteſt etiam,& ſimilia iuramenta abſque præiudicio tertij,quia votorum,& iuramentorum, quantum ad hoc par ratio eſt.* Quem ſequitur Thomas Sanchez *in Sum.tom.1.lib.3.cap.20.num.5.* & *8.* vbi poſtquam ſtatuit, iuramentum, quod non eſt principaliter gratia alterius hominis,cui præſtatur,ſed principaliter in Dei honorem,&c. Non poſſe ab homine relaxari,nec remitti·vt ſi duo, inquit, ſibi inuicem iurent,fore,vt in poſterum non furentur,aut audiant ſacrum in feſtis(quo exemplo vtuntur D.Antoninus,Abulenſis,Driedo,Angelus,Syluester,Tabiena,& alij apud Sanchez ſuprà)ſubnectit.*Hæc iuramenta,quæ *num.5.* diximus non poſſe ab homine,cui præſtantur, remitti, iudicanda ſunt quoad commutationem,perinde ac ſi ſoli Deo præſtita eſſent. Ac proinde de poteſtate commutandi, & diſpenſandi in illis dicendum eſt ,quod de iuramentis ſoli Deo emiſsis, toto cap. præcedenti diximus.* Quæ virtute cruciatæ cõmutari poſſe,tradit,tum ibi,tùm *lib.4.cap.53.n.8.* & *9.* cum Suarez,Sayro,Sorbo,Ludouico Lopez,& alijs.

4 Ratio præcipua huius ſententiæ eſt: quia in BullaCruciatæ conceditur expreſſa facultas commutandi vota iurata, ibi · * Podrà tambien el dicho Confeſſor conmutarles qualeſquiera votos, aunque ſean hechos con juramento,&c.* Sed iuramenta præfata, quibus duo iureiurando ſibi promittunt, vel alter ſolus alteri, auditurum ſacrum,vel quid ſimile, quod nõ cedat in vtilitatem eius, cui præſtatur, ſed in ſolam vtilitatem iurantis,non continent promiſsionem homini factam,ſed Deo: homo enim (vt benè Suarez,& Dicaſtillo ſupra) tantùm eſt motiuum, ſeu incentiuum, vel, vt melius dicam, teſtis promiſsionis iuratæ,quod etiam inter homines non rarò contingit. Ergo eiuſmodi iuramenta re vera ſunt vota iurata, & nil aliud excogitabile in illis eſt, quia quà tenus promiſsio Deo facta, inducunt rationem voti,& quatenus Deus adducitur in teſtem,ſeu fideiuſſorem de ſtando promiſsis, habent rationem formalem iuramenti; ergo nil aliud continent, quam vota iurata, ſed hæc poſſunt virtute Bullæ commutari,ergo & iuramenta, de quibus loquimur.

5 Confirmatur: quia Epiſcopus poteſt commutare,(imò & diſpenſare) omnia iuramenta, per quæ nullum ius homini, cui præſtantur, adquiritur, vt tradunt D.Antoninus,M.Tabiena,M.Petrus de Ledeſma,Couarrub. Angelus, & alij, quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *de Matrim.lib.1.diſp.32.num.15.* Ergò poterit commutare iuramenta, de quibus præſens quæſtio eſt: quia cum homo non ſit perſona, cui ſit promiſsio, ſed Deus, vt conſtat ex dictis, nullum ius homini adquiritur. Si autem Epiſcopus poteſt, à fortiori etiam virtute Cruciatæ commutari poterunt, quia virtute Cruciatæ poteſt confeſſarius commutare omnia iuramenta, quæ poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt videre eſt apud Dianam *p.4.tr.4.reſol.19.* & tradunt omnes Doctores ſuprà citati pro iuramentis ſoli Deo præſtitis. Quod intellige iuxtà dicta ſuperius quæſtione præcedenti, *num.22.*

6 Ex quibus concluditur,virtute Cruciatæ non ſolùm commutari poſſe iuramenta facta in confirmationem voti,vt ſi quis dicat: *Iuro me ſeruaturum ieiunium, quod voui*, & quæ comitantur votum, vt ſi dicat: *voueo, & iuro ieiunium.* (in his enim caſibus verè dicuntur vota iurata,) ſed etiam quando iuramentum, vel non continet votũ, vel ſaltem non expreſſum, vt cum immemor voti dicit: *Iuro, me ieiunaturum.* Quia tota ratio formalis iſtius iuramenti(nempè promiſsio, & aduocatio Dei in fideiuſſorem) continetur in voto iurato,quo proinde commutato,& cõmutatur votum,& etiam iuramentum ſoli Deo præſtitum; ergo, & iuramentum præſtitum ſeorſim à voto commutari poterit,ſicut & votum emiſſum ſeorſim à iuramento;nam cum ſoli Deo obligationẽ pariant,æquiparantur in ordine ad diſpẽſationem,& commutationem. Vndè quoties votum de aliqua materia,virtute Cruciatæ cõmutari poſsit,poterit etiam & iuramentum.

QVÆ-

QVÆSTIO IV.

An reſeruato Voto, maneat etiam reſeruatum iuramentum?

1 CAſus eſt: iurauit quis ſeruare caſtitatem, vel ingredi Religionem, poterit ne virtute Cruciatæ eiuſmodi iuramentum commutari? Negant nonnulli exiſtimantes, quoad reſeruationem, idem de vtroque iudicium ferendum. Sed contrarium ſentiunt alij viri doctiſsimi, quos ſequitur loquens de poteſtate Epiſcopi. M. Petrus de Ledeſma *in Sum. tom. 2. tract. 11. de Voto, cap. 4. dub. 2. poſt 5. concluſ.* addens, oppoſitam ſententiam, ſecluſa auctoritate, parum probabilitatis habere. Verba eius ſunt: * Cayetano tiene la parte negatiua, porque pone eſta regla: Todos aquellos juramentos eſtan reſeruados al Papa, los quales lo eſtuuieran, ſi fueran Votos; y pone exemplo en el juramento de perpetua caſtidad. Eſta regla de Cayetano ſiguen comunmente los diſcipulos de Santo Tomas, &c. La ſentencia afirmatiua es mucho mas probable. Y ſi no conſideramos la mucha autoridad de los Autores, que tienen la ſentencia contraria, ſino que procedieramos con ſolas razones, es muy poca, ò ninguna la probabilidad de la ſentencia contraria.* Sic Ledeſma.

2 Quem ſequitur M. Texeda *in Theolog. Moral. tom. 2. lib. 3. tract. 2. controu. 6. nu. 229.* qui licet, ſicut Ledeſma, de Epiſcopo tantum loquatur, idem ex eorum principijs planè euincitur, pro Bulla Cruciata, cuius facultas ad iuramenta non reſeruata extenditur, vt conſtat ex ſuperius dictis. De Epiſcopis igitur probat ſic: *Et ratio eſt, quia Epiſcopi poſſunt relaxare omnia iuramenta ſuorum ſubditorum, nullo excepto, dummodo non cedant in præiudicium tertiæ perſonæ: quæ propoſito D. Thomæ eſt apud omnes certa. At huiuſmodi poteſtas non eſt ablata eis iure aliquo, ergo, attento iure, manet apud illos. Et hæc videtur demonſtratio. * Hæc ille, & ante omnes M. Tabiena *verb. Iurame.* Cum autem iuramenta, quæ Epiſcopus relaxare, ſeu diſpenſare poteſt, poſsint virtute Cruciatæ commutari, vt vidimus, & inſuper ſecundum M. Texeda, ex eo, quod votum caſtitatis ſit Pontifici reſeruatum, non deducitur, quod iuramentum caſtitatis reſeruatum ſit: Plane infertur ex illius ſententia, Bullam negantem commutationem voti caſtitatis, non negare commutationem iuramenti: ſicut licet de iure, vel conſuetudine negetur Epiſcopis diſpenſatio, vel commutatio prædicti voti, non ideò negatur iuramenti de eadem materia. Poteſt ergo confeſſarius virtute Bullæ iuramentum Caſtitatis, vel Religionis commutare. Et ita tenet Rocafful *in Praxi Theolog. moral. tom. 2. lib. 2. præcep. 2. Decalog. ſect. 5. cap. 1. n. 289.* Et putant probabile Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 5. diſput. 14. quæſt.* 106. Diana *p. 4. tract. 4. reſol. 70. & p. 10. tract. 14. reſol. 17.* Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 9. docum. 3. nu. 2. fol. 260.* Quintanadueñas *de Iubilæo duplicis hebdom. cap. 2. n. 18.* Trullench *in expoſit. Bullæ lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 5. num. 4.* Nauarrus *conſil. 1. de iureiurando nu. 4. & 5.* referens Tabienam, & tenent aliqui Neotherici apud Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſp. 13. n. 3.* Et in terminis Iubilæi excipientis vota Caſtitatis, & Religionis, tradit expreſsè Alfonſus de Leon *p. 2. quæſt. 13. ſect. 1. num. 83.* vbi ſic: * Quæritur primo, an poſsit Confeſſarius commutare iuramenta Caſtitatis, & Religionis? &c. Videtur omninò affirmandum, quòd dicta iuramenta poſsit Confeſſarius commutare virtute Iubilæi. * Ergo & virtute Bullæ, cuius eadem eſt ratio.

3 Probant præfati Doctores, quia Bulla Cruciata, & Iubilæum ſolum excipiunt vota Caſtitatis, & Religionis, non verò iuramenta, & cum materia ſit odioſa, non eſt ab vno caſu ad alium extendenda, ſed potius reſtringenda. Secundò, quia votum, & iuramentum de eadem materia ſunt vincula diuerſæ ſpeciei, & obligatio voti maior eſt, quàm iuramenti, vt docet D. Thom. *2. 2. q. 89. art. 8.* Ergo ex eo, quod in Bulla excipiatur votum caſtitatis, inferri nequit, quod iuramentum eiuſdem excipiatur: eſſet enim à maiore ad minus in odioſis arguere, quod peſsimum argumentum eſt; quia licet in Bulla negetur, quod eſt maius, non benè inde infertur, quod etiam id, quod eſt minus. Sic diſcurrunt præcitati Doctores.

§. I.

Iudicium Auctoris.

4 VNum mihi in hac parte certiſsimum eſt: Si Epiſcopus in eiuſmodi iuramentis Caſtitatis, & Religionis diſpenſare poſsit, & nullum iuramentum, vt citati Doctores contendunt,

Pon-

Pontifici ſit reſeruatum, confeſſarij approbati ab Ordinario, etiam poterunt virtute Cruciatæ omnia eiuſmodi iuramenta commutare; tum, quia quidquid Epiſcopus iure ordinario poteſt circa iuramenta, quoad diſpenſationem, conceditur confeſſario per Bullam commutare; tum, quia iuramenta non reſeruata, & ſoli Deo præſtita, iuxtà communem ſententiam, ſub facultate virtute Cruciatæ conceſſa comprehenduntur. Quæ proinde virtute etiam priuilegiorum poterunt à Regularibus commutari.

5 Cæterum, præfatæ doctrinæ prorſus diſſentio, quia iuramentum ſeruandi caſtitatem Deo factum, verè eſt promiſſorium; ergo includit totam eſſentiam voti, ac proinde eſt votum iuratum caſtitatis: hoc autem virtute Bullæ commutari non poſſe, certiſsimum eſt, quia in illa expreſsè excipitur. Confirmatur, quia iuramentum homini factum de re ipſi vtili, includit promiſsionem ipſi factam: ergo iuramentum Deo præſtitum de re ipſi grata, promiſsionem Deo factam includit. Vrgetur, quia iuramentum acceptatum ab homine, in cuius vtilitatem præſtatur, (ſi nullam turpitudinem, & iniuſtitiam contineat) nequit ab Epiſcopo, nec virtute Bullæ commutari, ex eo, quod ius homini ad rem promiſſam, eo præſtito, adquiſitum fuerit, vt omnes Theologi concedunt, ergo includit veram promiſſionem. Si enim aſſertorium tantummodo eſſet, nullum ius homini pareret: quale foret huiuſmodi: *Iuro, me habere propoſitum tibi pecuniam conferendi.* Si ergo iuramentum homini præſtitum includit promiſsionem, cur Deo præſtitum non includet? Ergo cum iuramentum ſeruandi caſtitatem non ſit aſſertorium, ſed promiſſorium, quo, re vera, caſtitas ſub iuramento in Dei obſequium, & honorem promittitur, non poterit rationem voti non induere, non ſolùm per regulam æquiparatorum in ordine ad commutationem, vt qui poſsit in votis, poſsit etiam in iuramentis ſoli Deo præſtitis, ſed per formalem incluſionem voti, vt benè tradit D. Antoninus *2.p.tit.*11.*§*.2. & alij viri doctiſsimi. M. Sotus *lib.*8.*de Iuſt.q.*1.*art.*9. Rodriguez 2.*tom.Sum.cap.*100. & plures, quos refert, & ſequitur Sanchez vbi infrà. Quibus adhæſit P. Mendo *in Bull.diſp.*26.*cap.*6.*n.*81.

6 Non me latet, P. Thomam Sanchez *lib.*8.*de Matrim.diſp.*13.*nu.*5.*& lib.*3.*Sum, cap.*19.*num.*6. reſpondere, hæc iuramenta, licet vt in plurimum, & communiter includant votum iureiurando firmatum, ac proindè ſint Pontifici reſeruata; id verò pendere ex intentione iurantis, qui vult caſtitatem Deo offerre in eius obſequium; ſi autem id non intendat, ſed ſolùm Deum afferre in teſtem executionis futuræ, non includetur votum in tali iuramento, ideoque, tam ab Epiſcopo, quã virtute Cruciatæ commutari poterit. Et ita etiam videtur ſentire Dicaſtillo *tract. de iuram.diſp.*4.*dub.*5.*num.*79. Et multis ſuadere conatur P. Bardi in Bullam *p.*2.*tract.*7.*cap.*2.*ſect.*4.*fol.*380. Sed non placent. Primò, quia, vt iſtimet Doctores expreſsè concedunt, vota & iuramẽta æquiparantur in ordine ad diſpenſationem, & commutationem, ſed vota caſtitatis nequeunt virtute Bullæ commutari, ergo nec iuramenta. Secundo, quia hæc diſtinctio, licet acuta, difficilis captu eſt, nam cum eiuſmodi iuramentum ſit rei pendentis in futurum, nequit eſſe purè aſſertorium, ſed promiſſoriũ ſimul: hæc enim inter vnum, & alterum eſt diſtinctio, vt conſtat ex D. Thoma 2.2.*quæſt.*89.*artic.*9.*ad* 1. Ergo imperceptibile eſt, quod tale iuramẽtum non includat promiſsionem rei Deo gratæ, & conſequenter rationem voti: nam vt cum D. Thoma 2.2.*quæſt.*88.*art.*1.*&* 2. docent omnes Theologi: votum eſt promiſsio Deo facta de meliori bono. Quapropter Baſilius de Leon *lib.*8.*de Matrim.cap.*11.*num.*3. contra Sanchez, & Suarez, aſſerit non poſſe eſſe iuramentum promiſſorium, * quod tamen non includat rationem voti.*

7 Dices cum Patre Bardi: Hoc iuramentum eſſe aſſertorium ſimpliciter, & promiſſorium ſecundùm quid. Nam, quatenus oſtenditur propoſitum exequendi rem, eſt aſſertorium; quatenus vero eſt de re futura, eſt promiſſorium, non ſimpliciter, quia non eſt animus promittendi, ſed exequendi. Sed contra eſt, quia nullus Doctor in diuiſione iuramenti in ſuas ſpecies, deſignauit ſpeciem iuramenti circa rem futuram, quod promiſſorium ſimpliciter non ſit. Ideò communior, & verior Doctorum ſententia cum Caietano, & communi Thomiſtarum tenet, hæc iuramenta caſtitatis, & Religionis, ſicut, & vota, virtute Cruciatæ commutare non poſſe.

8 Ex hactenus dictis facilè erit argumenta partis contrariæ diſſoluere. Ad primum reſpondeo, quòd Bulla Cruciatæ, cum excipiat vota, à fortiori excipit vota iurata, vtpotè quæ, & voti rationem includunt, & ſimul reſpectum alium ad Deum, vt teſtem, vel fideiuſſorem, ſuperaddunt. Ad ſecundum reſpondeo, vinculum voti maius eſſe, quàm iuramenti aſſertorij, non verò maius, quam promiſſorij, cum illud in iſto includatur; ſicut pars in toto. Fateor tamen, quod ſi dari poſſet iuramentum caſtitatis ſeruandæ, quod aſſertorium tantummodo eſſet, non deberet cenſeri reſeruatum; & id tantum concludunt argumenta pro ſententia Patris Sanchez, & Dicaſtillo, quibus non diſſentio, caſu illo dato, ſed caſum non admitto, ſaltem regulariter loquendo, quidquid ſit de poſsibili.

QVÆSTIO V.

An votum, vel iuramentum de eroganda eleemoſyna alicui pauperi determinato; poſsit, poſt eius acceptationem, virtute Bullæ commutari?

1 TRullench *lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 8. n. 2.* diſcrimen conſtituit inter votum, & iuramentum: ait enim, non eſſe improbabile eiuſmodi, votum poſſe commutari; ſecus iuramentum. Sed non placet, tum, quia ipſe totus eſt in probando, vota, & iuramenta Deo præſtita omninò æquiparari in ordine ad commutationem; quia vinculum voti, & iuramenti votiui, licet in rigore metaphiſico ſpecie differant, non verò moraliter quoad effectum diſpenſandi, & commutandi; quia ſolum Deum, eiuſque honorem reſpiciunt, ſolique Deo ex vtroque obligatio paritur: ergo votum, & iuramentum, ex quibus Deo ſimul, & homini obligatio adquiritur, ratione promiſsionis vtrique factæ, & magis principaliter Deo, quam homini, æquiparari etiam debent in ordine ad commutationem; ac proinde, vel improbabile eſt, votum eleemoſynæ à paupere acceptatum poſſe, abſque eius conſenſu, virtute Bullæ commutari, vel probabile debet eſſe, quod etiam iuramentum, poſt acceptationem, ſimiliter commutari poſsit.

2 Secundò, quia per promiſsionem votiuam Deo, & homini factam, ſemel ab homine acceptatam, idem ius homini adquiritur, ac per iuramentum, ſi ergo quia promiſsio votiua in Dei cultum principaliter fit, poteſt virtute Bullæ commutari, poterit ſimiliter etiamſi iurata: quia iuramentum erogandi eleemoſynam, licet huic pauperi determinato fiat re vera eſt promiſsio iureiurando firmata, quæ licet pauperi præſtita, in Dei obſequium principaliter fit.

3 Quapropter magis conſequenter P. Fagundez *in præcept. decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 49. n. 11.* tam iuramentum, quàm votū probabile putat, poſſe commutari; nam cum æquè in hoc iuramento, ac in voto, finis *cuius*, (qui principalis eſt) ſit Deus, propter quem fiunt; ad hunc finem in commutatione attendi debet, non verò ad finem *cui*, ſeu ad creaturam; cui fiunt. Quia acceſſorium ſequitur principale. Cum igitur tota, ſeu præcipua ratio iſtius promiſsionis ſit Deus, & ius determinatò illi pauperi adquiſitum dependeat à beneplacito Dei, propter quem, tanquam propter finem principalem, promiſsio voti, & iuramenti fit, & aliunde Deus ſuum maius obſequium ſemper habeat gratius, non eſt cur negari debeat, poſſe eiuſmodi vota, & iuramenta in melius commutari. Imò & propria auctoritate, vt quidam exiſtimant, quia hoc fundamentum, vel id probat, vel nihil.

4 Huic diſcurſui diſſentire non poterit Petrus de Nauarra *lib. 2. de Reſtit. cap. 1. in noua edit. dub. 3. n. 14.* Vbi licet de voto ſermonem inſtituat, idem de iuramento, ratio, qua vtitur, euincit, & etiam reſpectu Epiſcopi, quam Bullæ Cruciatæ vim retinet. Sic enim ait: * Cum quis emiſit votum dandi alicui pio loco certam quantitatē, etiam poſtquam acceptata eſt, poſſet Pontifex Romanus illam commutare in alium vſum, (attende) quòd principaliter ea donatio, ſeu promiſsio ortum habuerit ex religione voti, non ex lege iuſtitiæ. Cum non ſit facta in gratiam & vtilitatem perſonarum illius loci, ſed principaliter in Dei cultum. Quare ſi quis ſine voto illam promitteret, vel donaret, vel alio contractu, Eccleſia, vel pius locus adquiſierit, nullo modo poſſet auferri. * Hæc ille qui licet de voto, & de Romano Pontifice commutante loquatur, ratio verò, qua ducitur (vt prædixi) idem probat de iuramento, cum ortum etiam habeat ex religione, & factum non ſit in gratiam, &

vti-

vtilitatem perſonæ, cui fit, ſed principaliter in Dei cultum. Vnde etiam deducitur, quod non ſolum à Romano Pontifice, cum non ſit ex reſeruatis, ſed etiam ab Epiſcopo, & virtute Cruciatæ poſſit commutari.

5 Facit ad hæc Eminentiſ. Caietanus *2.2. quæſt. 88. art. 12. verſ. Ad huius euidentiam.* Vbi docet, promiſsionem factam Deo, & ſimul homini acceptanti, in cuius vtilitatem cedit, ſi principaliter fiat propter Dei cultum, & honorem, poſſe diſpenſari, aut commutari, abſque acceptantis conſenſu. Dixi, fauere, quia ibi aſſerit, profitentem in aliqua Religione, licet non ſoli Deo ſe obliget, ſed etiam Religioni, cui ſuas actiones tradit, ipſaque acceptat, poſſe Religione inuita ad meliorem tranſire, vt conſtat, inquit, *ex cap. Licet de Regul.* quod fundamento ſupra adducto, ſic probat: * Et ratio cur quis poteſt in tali caſu præiudicare Prælatis, & Religioni priori, eſt, (attende) quia non propter ſe ipſos, ſed propter Deum Prælatis, & Religioni data eſt Religioſi perſona, & propter hoc ſolius Dei ratio habetur in eiuſmodi commutatione. * Ergo ſecundum Caietanum, idem dici debet de quolibet alio voto, vel iuramento promiſſorio homini propter Deum præſtito, etiam poſt acceptationem, cum eadem ſit omnium ratio.

6 Nihilominus tam vota, quàm iuramenta, quæ in alterius vtilitatem cedunt, nequire poſt acceptationem commutari virtute Bullæ, nec ab Epiſcopo diſpenſari, tenendum eſt, quia licet promiſsio magis principaliter fiat Deo, quam homini, fit tamen modo ſufficienti, vt homini acceptanti pareт ius ad rem promiſſam, cuius violatio eſt contra iuſtitiam, vt aduerſarij etiam fatentur, ergo abſque præiudicio tertij nequit commutari, & per conſequens, neque abſque eius conſenſu. Ita tradit Thomas Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 9. num. 12.* dicens eſſe communem. Et iterum *lib. 4. Sum. cap. 41.* vbi ſic: * Tandem dubitatur, an cum promiſsio facta Deo, & homini acceptanti, non ſit propter eius vtilitatem, poſſit commutari? Affirmant aliqui, &c. Et huius ſententiæ videtur apertè Caietanus, &c. Verum hoc ita vniuerſaliter dictum non audeo dicere, quia Doctores omnes ſupra relati ſola promiſsione facta homini, & Deo; ac ab homine illo acceptata contenti ſunt; ne liceat diſpenſatio, aut commutatio abſque eius conſenſu. Præterea, quia negari non poteſt, ius homini illi adquiri. * Sic Sanchez, & ante illum Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 6. cap. 15. n. 7.* dicens: * Regulariter non poteſt tale votum commutari ſine conſenſu tertij, in cuius præiudicium cederet commutatio. Eſt communis aſſertio. Ratio eſt, quia ibi cum voto coniungitur promiſsio humana, quam ſupponimus eſſe acceptatam, & conſequenter dare ius, quo non poteſt quis priuari per poteſtatem commutandi vota, ſicut etiam de iuramento promiſſorio dictum eſt. * Hæc Suarez: cui conſentit Diana *1. p. tract. 11. reſol. 47.* Vbi poſtquam dixit, confeſſarium virtute Bullæ poſſe commutare votum emiſſum in fauorem tertij, limitat, dicens: * Secus autem ſi huiuſmodi votum fuerit à paupere acceptatum, nam ita adquiſiuit ius per acceptationem. * Quos ſequitur P. Mendo in Bullam, *diſp. 26. cap. 14.* (licet contrariam amplectentes ſe non damnaturum aſſerat) & ſequi videtur M. Barnabas Gallego *in Bulla cap. 9. dub. 145.* licet falſo, & abſque vllo fundamento, pro ſententia contraria referat Patrem Sanchez, Suarez, & Dianam, vt ex eorum verbis conuincitur. Ex quo non nemo inuidiam illi conciliare molitus eſt.

QVÆSTIO VI.

An quando eſt probabilis opinio, quod taxa alicuius rei ſit iniuſta, & propterea venditor falſis ponderibus, vel aliàs, iniuſtitiam compenſat, poſſit poſteà à iudice interrogatus id totum iureiurando negare, ſubintelligendo ſe iniuſta non feciſſe?

DVplicem difficultatem hoc quæſitum inuoluit. Prima: An quis teneatur ad taxam obſeruandam, quando probabilis opinio tenet, eſſe iniuſtam? Secunda: An poſito quod non teneatur, poſſit à iudice interrogatus negare defectum?

§. I.

Quid de prima quæſtionis parte?

1 QVoad primam, communis ſententia negat obligationem ſeruandi taxam probabiliter iniuſtam, communi principio innixa,

nixa,quod cuique licitum ſit opinionem probabilem amplecti: quoties autem probabile eſt, taxam eſſe iniuſtam, probabile etiam eſt; obligationem non inducere. Hanc ſententiam ſequuntur quotquot aſſerunt, non eſſe obligationem ſoluendi tributum, quando probabile fuerit eſſe iniuſtum. Petrus de Nauarra, Ioannes Sanchez, Salon, Malderus, & alij, quos citatos ſequitur Verricelli *tom.1.tract.2.ſingul.opinioni quæſt.32.num.5.* & M.Barnabas Gallego *de conſc.probab.circa Regem,dub.*19.plures citans. Et tenent expreſſè Corduba, M. Arauxo,& alij apud Thom.Hurtado *tom.1.var.reſol.tract.13.cap.2.n.74.fol.*106. & eſſe communem Doctorum dicit Leſsius *de Iuſtit.lib.2.cap.33.dub.8.n.67.* Quam vltra citatos ſequuntur Vega, Moure,& alij apud Ioannem Sanchez in Selectis *diſp.33. n.35.* vbi ait: * A fortiori hanc docere tenentur, qui aſſerunt; vectigalia in conſcientia non deberi, niſi conſtet de illorum iuſtitia. Inter quos eſt Angelus, Syluester, Caietanus, Aragon, Gabriel, Rodriguez, Medina, Carbo, Villalobos,& alij. * Ergo cum idem prorſus dici debeat de taxa, ac de tributo, cum eadem ſit vtriuſque ratio; ſicut tributum probabiliter iniuſtum, probabiliter adſolutionem non obligat, ita neque taxa probabiliter iniuſta ad ſui obſeruationem obligabit.

2 Confirmatur: Quia ſubditus non tenetur obedire, quoties probabile eſt, eſſe iniuſtum, quod illi præcipitur, vt plures,& grauiſsimi Doctores tuentur. Sic M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 2.p.tract.del Eſtado de los Religioſos en comun,cap.4.fol. mihi* 82. ibi: * La quinta dificultad es, quando ay diuerſas razones probables moralmente hablando por ambas partes, deſierto, que ſon probables al parecer de hombres doctos, y buenos. La dificultad es, ſi en tal caſo tiene obligacion el ſubdito de obedecer. A eſta dificultad ſe ha de reſponder, que no tiene obligacion el ſubdito de obedecer, ſino que puede muy bien ſeguir la opinion que quiſiere. En eſta reſolucion conuienen comunmente los Doctores, que enſeñan, que es licito ſeguir opinion probable, aunque ſea dexando la ſentencia mas probable.* Sic ille, cuius opinionem multis illuſtrauit Ioannes Sanctius *in Selectis diſp.33.* & probabilem putant Caſtropalao *tom.1.diſp.2. puncto 6.n.5.* & Diana *p.1.tract.10.reſol.10.* & cum alijs amplectitur Dicaſtillo *de Iuramento diſp.2.dub.13.n.249.* Vbi cum ſibi obiecisset aliorum opinionem aſſerentem, in opinione æque probabili, ſubditum teneri parere ſuperiori, reſpondet, id negandum eſſe.* Saltem quando agitur de damno inferioris, ſeu de eius intereſſe, quia in eo caſu vtraque pars vtitur iure ſuo.* Et ita dicit reſpondere, in caſu vectigalis, Petrum de Nauarra, & Leſsium. Ergo licet probabile ſit, taxam eſſe iuſtam, & ſuperiorem poſſe illius obſeruationem præcipere, ſi tamen probabile etiam ſit, iniuſtam eſſe; ſubditus non tenebitur obedire, quia probabile ſimiliter eſt, ſubditum non teneri, quoties probabile eſt, eſſe iniuſtum, quod præcipitur. Hæc opinio probabilis eſt; quia nititur his præmiſsis: *In re iniuſta nemo tenetur obedire. Taxa hæc eſt iniuſta.* Quarum prima eſt euidens,& ſecunda probabilis. Ex duabus autem præmiſsis vna euidenti, & altera probabili nequit non inferri probabile conſequens. Quod iterum ſic confirmo. Quoties datur opinio probabilis aſſerens, ſubditum non teneri obedire Superiori, poteſt ſubditus in praxi illi non parere, vt docent Thom.Sanchez *in Sum.lib.6.cap. 3.n.7.* Saytus *in Claui Regia lib.1.cap.12.n. 6.* Petrus de Nauarra, Torres, Palao, Layman,& alij, quos ſequitur Thomas Hurtado *tom.1.Reſol.Moral.tract.3. cap.3.reſol. 28.n.151.fol.*113. Sed quoties res præcepta eſt probabiliter iniuſta; datur opinio probabilis, aſſerens, ſubditum non teneri obedire ſuperiori, vt vidimus: ergo. Conſequentia eſt euidens,& aperte ſuadet probabile, non eſſe obligationem ſeruandi taxam, quoties iuxta opinionem probabilem fuerit iniuſta.

3 Adde plus contendere M. Petrum de Ledeſma *vbi ſupra*: nempè id etiam procedere, quando ſubditus dubitat de iuſtitia præcepti. * Quādo el ſubdito, inquit, duda razonablemente, ſi el Prelado juſtamente manda con precepto.* In quo euentu, ſi res præcepta in ſubditi præiudicium ſit; iudicat, idem ſentiendum in caſu dubij, ac quando probabilis eſſet opinio, quod eſſet iniuſta. Sic enim ait:* La limitacion del Padre Maeſtro Gallo me parece muy bien, y es, que en caſo de duda, parandole perjuizio, no tiene obligacion de obedecer. Porque entonces tiene verdad, que es mejor la condicion del que poſſee. * Verum hanc partem non puto probabilem, tum, quia eſt contra torrentem

Do-

Doctorum; tum quia latiſsima per hanc doctrinam aperitur via non ſoluendi tributa,& nō ſeruandi taxam, quia dubium de iniuſtitia illorum frequenter occurrit, imò & omnes fere gabellas dubias eſſe, ait M.Fumus, *verb.Gabella num.16.* Tum etiam,quia debili nititur principio: Nam quando ſuperior eſt legitimus pro illo ſtat poſſeſsio,non pro libertate ſubditi:ergo in dubio de iuſtitia rei præceptæ, pro ſuperiore ſtandum eſt;ac proinde aſſerendum,ſubditum teneri obedire. Quapropter audiendus non eſt M. Ledeſma; ſicut nec M.Texeda *tom.1.controu.lib.1. tract.2. controu.14.dub.4.num.46.* Vbi eum Caietano aſſeruit, eum, qui dubitat de iuſtitia tributi, non teneri ſoluere. Si enim hæc opinio probabilis eſſet,rarò daretur obligatio ſoluendi tributa,præcipuè eum iuxta Caietanum, *verb. vectigal.* Vix vlla gabella ſit iuſta.

4 Eſt ergo dicendum,quod ſaltem dum non fuerit opinio probabilis de iuſtitia tributi,vel taxæ,nemo poteſt probabiliter ab obligatione legis liberari.Secus ſi probabilis fuiſſet opinio,aſſerens non ſolùm eſſe iniuſtam,ſed non eſſe obligationem ſeruandi taxam;nam cum cuique liceat opinionem probabilem amplecti, probabiliori relicta, vt alibi cum communi Doctorum diximus,cuicumque etiam licebit eam ſequi, & conſequenter non ſeruare taxam.Et ita docet Thomas Sanchez *in Sum.lib.3.cap.6.n.29.in fine.* * Atque ad hoc, inquit, ſatis eſt,opinionem eſſe probabilem, eam taxam non obligare.* Quem ſequuntur Eſcobar *in Moral. Theolog.tract.1.exam.3.cap. 7.num.34.* Et Dicaſtillo *tract.de iuram.diſp.2.dub.12.nu.* 364.quod ex prædicta communi doctrina per euidentem conſequentiam infertur.

5 Credo autem non eſſe principium, ex quo euidenter deducatur,ſubditū poſſe non obedire,quando opinio ſolùm aſſerit probabiliter,eſſe iniuſtum,quod præcipitur. Ideoque plures Doctores (inter quos Thom.Sanchez *lib.6.cap.3. num.6.*) aſſerunt,ſubditum teneri obedire, quamuis iudicet probabiliter eſſe malum,quod ſuperior præcipit,& ſolùm excuſari poſſe, quando detur opinio probabilis, dicens,in tali caſu non teneri. Quia in caſu de opinione probabili pro iniuſtitia rei præceptæ,vt tractatu de opinione probabili,*quæſt.8.* diximus,ſtari debet pro ſuperiore poſſidente, & habente poteſtatem præcipiendi, quod certo, vel probabilius iuſtum fuerit: in ſecundo vero caſu, cum opinio probabilis dicat, non eſſe obligationem obediendi, libertatem relinquit ſubdito,vt eam ſequendo non obediat.Nihilominus ex vna ad aliam opinionem putant nonnulli euidenter argui. Nam quoties probabile fuerit, eſſe iniuſtum, quod præcipitur, probabilis opinio aſſerit, non eſſe obligationem parendi, quam pluribus citatis tenet Ioannes Sanchez *in Selectis diſp.33.n.32.& ſeq.* cui innixus poterit ſubditus non obedire. Vnde idem prorſus conſequens proximè,vel remotè ex eiſdem præmiſsis,videtur deduci. Sed de his alibi.His poſitis.

§. II.
Quid de præcipua quæſtione?

6 SEcunda difficultas eſt: Vtrùm in caſu,quo iuxtà opinionem probabilem, non ſit obligatio ſeruandi taxā, venditor, falſis ponderibus, vel aliter iniuſtitiam ſibi factam compenſans,poſsit à iudice interrogatus ſub iuramento id totum negare, ſubintelligendo, ſe iniuſtè non egiſſe? Et partem affirmatiuam veriſsimam,& communis ſententiæ principijs conformem eſſe credo,quam in terminis tradunt Thomas Sanchez *in Sum. lib.3.cap.6.n.29.*ibi: * Quando taxa alienius rei eſt iniuſta,ſi pluris vendens,aut defraudans in pondere, aut menſura, ita vt ſibi ſatisfaciat pro pretij iniuſtitia,& reddat correſpondentes merces pretio dato, poteſt hic rogatus à iudice,an pluris vendiderit,vel defecerit in pondere,& menſura, id negare, aſſerereque pretio taxato vendidiſſe, & integrè pondus, & menſuram tradidiſſe,intelligendo hæc,ita vt pluris vendens, aut deficiens in pondere, & menſura nō deliquerit. Quia abſq; delicto vtrumque fecit,atque ita verè dicit, ſe integrè tradidiſſe, nempè quatenus tenebatur eo pretio accepto,neque exceſsiſſe delinquendo. Atque ad hoc ſatis eſt, opinionem eſſe probabilem eam taxam non obligare. * Hæc Sanchez,& ex illo Antonius de Eſcobar, vbi ſupra, quos eiſdem ferè verbis ſequuntur Dicaſtillo *tract.de Iuram. diſp.2.dub.12.n.364.* Diana *3.p.tract.6.reſol.30.*& ante illos Portel *in Addit.ad dub. Regul.verb.Iuram.n.16.*& alij.

7 Et in ſimili tenet Leander à Murcia *in Diſquiſit.Moral.lib.2.diſp.6.reſol.11.* Vbi ex M. Tabiena, M.Medina, M.Sonci-

nas

nas,M.Soto,& alijs,*num*.11.Sic ait:* Quapropter cum in foro conſcientiæ (ſecundum probabilē prædictorum ſententiam) non teneatur quis ſoluere tributum,ſi nō petatur,& poſsit occultare merces,& cōtractum, in quo fundatur ius tributi, ſi poſt occultationem interrogetur ab exactore,vel à iudice,an fecerit contractum, vel occultauerit;etiam cum iuramento, poterit id negare, vtendo amphibologia, quia occultando merces, vel contractum in foro conſcientiæ, vſus eſt iure ſuo, & nemini fecit iniuriam.*Sic ille in re ſanè difficiliori,quam taxa pretij.

8 Principium autem,cui hæc concluſio innititur,ſatis commune eſt, nimirū: Quoties factum exterius contra legē excuſatur à culpa ratione alicuius circunſtantiæ,poſſe ſubditum rogatum iuridicè, & ſub iuramento,tale factum negare, intelligendo de facto criminoſo. Quia interrogatio iudicis ex circunſtantia interrogantis,& iudicij,de eo ſolo facto intelligitur. Ita docent M.Bañez 2.2.*q*.69.*artic*.2. *dub.penult*.Salon ibidem *controu*.11.Sayrus *in Claui Regia,lib*.12.*cap*.17.*n*.26. Leſſius *lib*.2 *de iuſt.cap*.31 *dub*;3.*n*.14.& cum illis Sanchez vbi ſupra. Sed in caſu quæſtionis,qui falſis ponderibus, aut taxa no ſeruata,merces vendidit,(vt ſupponimus) excuſatur à culpa,quia probabile eſt, iniuſtam eſſe, & non eſſe obligationem illam ſeruandi:Ergo.

9 Huic opinioni facit M. Corradus 1. *p.q*.21.ibi:*Quæritur,an qui iurauit iudici dicere veritatem,ſi mentiatur, mortaliter peccet? Reſpondetur,quando iuramētū accipitur de veritate dicenda huiuſmodi iuramentum non cadit,niſi ſuper his,de quibus,ſecundū ordinem iuris, reſpōdere tenetur,& c.Et quia ad interrogantis intētionē reſpondere non tenetur; Nauarrus, *in libello de reſponſis*, docet modum, quo quis reſpondere poteſt, vt non peccet,nec veritatem patefaciat:& hic eſt, vel fictitijs verbis tergiuerſando,vel reſpondendo ad ſeipſum in corde ſuo,& non ad iudicem. Sic Sotus,Syluester, & penè omnes, præter vnum tantùm, quem tacere libet.* Hæc M.Corradus.

10 Verùm licet facilè percipiatur, cauſam,quæ adeſt ad excuſandum a mendacio amphibologicum ſermonem, ſufficere, etiam poſſe ad excuſandum iuramentum, vt docent Angelus, Syluester, Nauarrus, Azor, Valentia, Salon, Sanchez, Toletus, Manuel Rodriguez, Filliarcius, Suarez, Leſsius, Martin del Rio, & alij,quos ſequitur Ioannes Sanchez *in ſelectis*, *diſput*.46.*num*.17. non tamen facilè videtur exponi, quomodo in caſu præſenti mendacium euitari poſsit. Licet enim verbis æquiuocis plures habentibus ſignificationes poſsimus ex cauſa vti, in euentu aliquo ab audiente non intelligendis, vt docent communiter Doctores; quando verò æquiuoca non ſunt, ſed determinatam ex impoſitione hominum ſignificationem ſortiuntur, qui fieri poteſt, vt abſque mendacij labe poſsit quis illis abutens reſpondere *taxā ſeruaui*, ea non ſeruata;aut *non pluris vendidi,quam pretio taxato*. Cum pluris vendiderit? Nonne hoc contra mentem ire eſt? Nonne exterius verbis exprimere, contra id,quod interius latet?

11 Sed reſpondeo ex communi Doctorum,verba ex impoſitione hominum ratione circunſtantiarum loci, temporis, officij interrogantis,aut reſpondentis, & obligationis eorum, varias ſignificationes ſortiri; ideoque mentem loquentis ſufficienter exprimere, & illi conformari,quamuis rudes,& ignorantes decipiantur, aliud credentes, quam verba in illis circunſtantijs prolata ſignificent; quod quidem non vitio loquentis, ſed ruditati, & inſcitiæ audientis tribuēdum eſt.Quod varijs exemplis illuſtrant Doctores. Primo:cum rogaris, an Petrum videris? Verè reſpondes, te non vidiſſe, quia licet videris non tamen ità proximè,vt rationem reddere poſsis, vt à quærente inueniatur. Secundò, ſi pœnitens in confeſsione rogetur à confeſſario, an furtum commiſerit? Verè reſpondet, non commiſiſſe, licet verè aliquando admiſerit, & confeſſus fuerit:Quia verba hæc negatiua, in his circunſtantijs, determinantur ad ſignificandum,quod in alijs non ſignificarent, ideoque mendacium non continent, licet alibi continerent. Ad hunc ergo modum in alijs caſibus diſcurrendum eſt.

12 Quapropter Doctores communiter tradunt, non interuenire mendacium quoties reſtrictio mentalis implicitè ſignificatur per verba exterius prolata: & hoc contingere (attende) quando interrogans non habet ius interrogandi, aut quando interrogatus ratione ſui officij, aut ex alio capite non habet obligationem reſpondendi. Videatur

H Thom.

Thom. Hurtado *tom. 2. reſol. Moral. tract. 7. cap. 4. n. 41.* apud quem id tenent Ioannes Malderus, Suarez, Caietanus, Salon, Reginaldus, Toletus, Barboſa, Nauarrus, Leſſius, Laymā, Bonacina, Syluius, Coninch, Tannerus, Valentia, Azor, Filiucius, Clauis Regia, Rodriguez, Villalobos, Lublinus, & alij, quos ibi refert, & ſequitur, dicens: * Qui omnes pro certo habent, quod quando ſubeſt rationabilis cauſa, poteſt quis vti reſtrictione mentali (modo ſupra explicato) quia ſaltem implicitè datur intelligi ex circūſtantijs talis æquiuocatio, & mētalis reſtrictio. * Quæ ſententia adeo certa eſt, vt ferè nulla in hoc ſit controuerſia inter Doctores, teſte Dicaſtill. *tract. de Iuram. diſp. 2. dub. 12. num. 298.*

13 Cum ergo intentio iudicis interrogantis ea ſemper præſumatur, quæ debet eſſe, ac proindè ſecundum regulas iuris, & in ordine ad iuſtitiam ſeruandam, & ſubditorum iniuriam auertendam, aut illatā reſarciendam: fit indè, vt quoties interrogat ſub iuramento, an falſis ponderibus; vel aliter in pretio venditor, taxa non ſeruata, defraudauerit; idem prorſus hæc verba ſignificent, ac ſi rogaret, an in ponderé, & menſura, vel pretio iniuriam alicui fecerit: hæc enim eſt intentio debita iudicis, & cui conformari debet reſponſio iurata. Cui ſanè venditor conformem adhibet, etſi negatiuam, dicens: *Non defraudaui*, vel affirmatiuam; *taxam ſeruaui*; quia hæc verba ratione circunſtantiarum idem ſignificant, ac *nulli in pretio damnum intuli*. Quod cum veriſsimum ſit, non eſt vndè iuramentum falſitatem contrahat; imò nec vllam malitiam, ſeu deformitatem aliquam, cum fiat ex cauſa iuſta propriæ vtilitatis, vel damni vitandi. Quod autem hæc ſit cauſa iuſta iurandi cū mentali reſtrictione; tradunt Nauarrus, Bonacina, Clauis Regia, Filliarcus, Sanchez, & alij, quos ſequitur Dicaſtillo ſuprà *num. 324.* dicens: * Tunc adeſt iuſta cauſa (occultandi veritatem etiam ſub iuramento, modo, quo ſupra (quoties id neceſſarium eſt, aut vtile ad ſalutem corporis, honorē, & famam, vel res familiares tuendas: ac tunc vniuerſim nullum erit peccatum vti amphibologijs, aut occultationibus, etiā cum iuramento, quoties quis ex non iurando incurrit, aut prudenter timet damnum aliquod notabile. * Quod alijs verbis vniuerſalioribus tradiderat Sanchez *lib. 3. Sum. cap. 6 num. 18.* dicens: * Cauſa iuſta vtendi his amphibologijs eſt, quoties id neceſſarium, aut vtile eſt ad ſalutem corporis, & res familiares tuendas: vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita vt veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & virtuoſa. Ita Nauarrus, &c.

14 Quibus conſonat Magiſt. Corradus *1. part. quæſtion. 137.* dicens: * Neminem, qui gratia ſalutis animæ, vel corporis, pietatis, vtilitatis, vel alterius neceſsitatis, vtitur eiuſmodi amphibologia, mentiri, neque peccare peccato mendacij, etiamſi iuramentum addatur. Hæc ait Nauarrus vbi ſuprà, allegans pro hac parte Diu. Hieronymum, Gregorium, D. Thom. Ricardum. Scotum, Paludanum, Syluestrum, & multos alios, &c. Non tenebatur iudici reſpondere, vt volebat, ſed vt velle debebat, & huic rectæ voluntati ſatisfacit, reſpondendo, ſe illa non dixiſſe, ſubintelligendo animo, &c. Hactenus M. Corradus. Ex quo principio plures fauorabiles reſoluuntur caſus, quos per otium videre poteris apud citatos Auctores.

15 Maior eſſet difficultas, ſi iudex exprimeret ſuam intentionem (licet iniquam) eſſe, vt venditor manifeſtet, an iuſtè, vel iniuſtè pluris, quam verba taxæ ſonant, merces vendiderit; & hoc ſub iuramento extorqueat: an in hoc caſu reſpondere venditor poſsit; non pluris vendidiſſe? Et ratio difficultatis eſt, quia cum verba non ſint æquiuoca, & nec ratione circunſtantiarum aliam ſignificationem, nec implicitè, induant; non videntur à malitia mendacij denudari poſſe, & per conſequens nec iuramentum à labe periurij.

16 Reſpondeo, etiam in hoc caſu ſufficienter ſignificari, ſaltem implicitè, reſtrictionem mentalem reſpondentis. Et ſic intelligo M. Zanardum *p. 1. vbi de iuram. cap. 11. §. 8.* dum ait. * Octauo dico de illo, qui vnum voce iurat, & aliud mente concipit, quod contra veritatem iuramenti, quandoque peccabit, & quandoq; non * nimirū (ait ibidem, *§. quartò dico.*) * Quando non tenetur reſpondere ad mentem interrogantis. * Vide *fol. 466. & 480.* Et ratio poteſt eſſe, nam quoties ad mentem interrogantis reſpondere non tenetur, & aliundè expedit veritatem occultare, ad hoc quiſq; ius habet, licet ſub iuramento extorqueatur, quam cū tacendo occultare nō poſsit, nec verba æquiuoca ſint, quiuis prudens auditor ſibi ſuadere debet ra-

tic-

tione circunſtantiarum occurrentium, reſtrictionem mentalem verbis ſuperadditam eſſe, & iuxtà illam reſponſum menſurari. Vndè fit, verba eſſe menti conformia; cum illam implicitè ſaltem ſignificent, quod ad veritatem orationis vocalis ſufficere conſtat ex communi Doctorum, vt vidimus.

§. IV.

Quid de vſu reſtrictionis mentalis.

17 VT difficultas ſuperius propoſita penitus euaneſcat, addo ſecundum plures, licitum eſſe ex iuſta cauſa veritatē occultare, mentali reſtrictione addita, etiamſi verba, neque ex ſua ſignificatione, nec ratione circunſtantiarum, ſenſum verum admittant, ſed ratione tantum additi, quod mente proferentis omninò retinetur, etſi nec implicitè ſigno aliquo exteriori ſignificetur; vt ſiquis v. g. iuret, ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe, non feciſſe anno præterito, ſeu non feciſſe, vt manifeſtet, & ſimilia. Et ratio eſt, quia ex oratione vocali, & mentali vna conflatur oratio, licet diuerſa ab illa quam audientes concipiunt; & cum reſpondens ius habeat occultandi veritatem, quam exquirunt, permittere illis poteſt errorem ex partiali oratione generādum. Ita Syluester, Nauarrus, Valentia, Salon, Toletus, Manuel Rodriguez, Filliucius, Leſsius, Suárez, & alij, quos citatos ſequitur Tomas Sanchez *in Sum. lib. 3. cap. 6. num. 15. & ſeq.* Item Scotus, Paludanus, Adrianus, Richardus, Maior, & alij apud Nauarrum *in capit. humanæ aures, 22. quæſt. 5. in quæſt. 2. à num.* 10. Et plures quos citatos ſequitur Dicaſtillo, *ſuprà n.* 300. Et quod, ſecundum ſe, oratio, quæ falſa eſſet, ſine reſtrictione mentali, poſsit eſſe vera, poſita reſtrictione, licet externo ſigno, neque implicitè, neque explicitè reſtrictio denotetur; tenent vltrà citatos Angelus, Tabiena, Peſſantius, Raynaudus, & alij apud Thomam Hurtado *tom. 2. reſol. Moral. tract. 7. cap. 3. num.* 42. Quibus adde Dianam *2. part. tract. 1. Miſcellan. reſol. 29. & 3. part. tract. 6. Miſcellan. reſolut.* 23. Et Gaſparem Hurtado *tract. de iuſtit. diſp. 4. de Reo, diffic.* 8. Vbi ſic, inquit: Eſt tamen difficultas, an ſubditus poſſit licitè vti reſtrictione interius addita verbis vniuocis: v. g. non feci, non vidi, ſub intelligendo interius, ſeu mentaliter aliquid, quo verbum exterius fiat verū, nempè, vel vt dicam tibi, vel tali tempore? Sotus, Couarrub. & Aragon dicunt, non poſſe. Bannez, & Salon, Leſsius, Nauarro, Valentia, Toletus, Suarez, & communiter Doctores dicunt, poſſe, & merito, quia verba exteriora non proferuntur, vt integra propoſitio, ſed vt pars.*

18 His conſonat cum Paludano M. Corradus 1. *p. q.* 137. Vbi ſic: *Paludanus ait expreſsè, quod quādo verum eſt, quod quis dicit ſecundum ſuam intentionem, licet ſit falſum ſecundum intētionem audientis; non eſt mendacium, nec peccat, vtendo illa amphibologia ex cauſa. Et fortè illi ſic neganti cauſæ multæ potuerunt adeſſe iuſtæ, ergo iſte periurus non fuit.* Ex quibus Ibidem, *fol.* 261. Sic concludit: *Per hanc doctrinam ſingularem vitare poſſumus innumera peccata, quæ paſsim aliquot negligentiores admittunt, negando, vel affirmando paſsim ſine aliqua ſubintellectione, cum qua coniuncta eſſent vera. &c. Videlicet, ſubintelligendo aliqua quibus fiunt vera, quæ afirmamus, vel falſa, quæ negamus: vt ſiquis reſpondeat petenti pecuniam, librum, &c. Non habeo, vel neſcio illa, ſubintelligendo, ita vt tenear præſtare, tradere, dicere, vel palā facere, quæ rei, quæ agitur, conueniat, ad hoc quod ſit verū, quod affirmat, vel falſum quod negat.* Sic Corradus, & in idē recidūt verba ex illo ex ſcripta ſupr. *n.* 14.

19 Quibus adde plures, quos citatos ſequitur Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 8. docum.* 10. Vbi negatiua ſententia propoſitā ſic ipſe ait: *Pero otros muchos con mas probabilidad defienden, que auiendo juſta cauſa, es licito vſar de equiuocacion en el juramento, con oracion ambigua, que haga perfecto, y verdadero ſentido cō las palabras, que mentalmente ſe añadieren; como el que preguntado por el Iuez, teniendo juſta cauſa para no reſponder en juizio, dixeſſe, que no auia viſto, o ſabido tal coſa, añadiēdo mētalmente *para dezirla*, & ſic de cæteris, &c. Porque jura ſegun el ſentido verdadero que èl pretende, ni haze agrauio al tercero, porq̄ no eſtá obligado á hablarle a ſu mente, ni á declararle todo lo que interiormente ſiente.* Ergò qui huic ſententiæ ſe conformans reſtrictionibus mentalibus ex iuſta cauſa vtatur, nullius culpæ reus erit.

20 Et quidem cum non raro nonnulla tegere neceſſarium ſit, & hominum conuictus ad ſui conſeruationem id exigat, ſi verba æquiuoca non occurrant, nec ſilentio veritas occultari poſsit (cum ſic frequenter clarius manifeſtetur) ex natura rei debet eſſe modus, vt regulam rationis non tranſgrediens poſsit quiſque verbis abſque mendacio, prout oportet, veritatem occultare: atqui nequit aliter congruenter fieri cum verba æquiuoca non occurrunt, niſi non exprimendo verbis totam ſuam mentem, ſed partem illius; etiamſi error in alio indè cauſandus ſit; ergo hoc non eſſe contra rationem farendum eſt. Quapropter in hanc tandem ſententiam venit M. Sotus *lib. 5. de Iuſtit. quæſt. 6. art. 2. concl. 7.* Vbi docet, quod ſi quis nulla alia euaſione poſsit aſtuti iudicis interrogationi ſatisfacere, poterit, quando reſpondere ad eius mentem non tenetur, dicere, ſe neſcire, ſubintelligendo, vt tibi dicam: quia verbum *Sciendi*, dicit relationem ad loquelam, ac proinde verè poteſt dici *neſcio*, ſubintelligendo, ad dicendum. Putat verò, non poſſe reſpondere; *non vidi, aut non audiui*; ſubintelligendo ad dicendum: quia facta, inquit, non dicunt relationem ad loquelã. Quod mirabile quidem dictu eſt: quia licet facta non dicant ordinem ad loquelam, verba omnia quibus exprimuntur, hunc ordinem dicunt; imò partes loquelæ ſunt. Et ſicut notitia rerum poteſt verbis manifeſtari; ita & res ipſæ, & operationes; & ſicut verba ſunt ſigna conceptuum, ità, & rerum, & operationum, quarũ quis notitiam habet; quia in harum cognitionem non minus, quam illorum, per verba deuenimus. Ergo ſicut ſcientiam rei negare licitum eſt, ſubintelligendo ad manifeſtandum, ita & actiones, & operationes ſub eodem ſenſu: ac proindè ſicut reſpondere quis poteſt abſq; mendacio: *neſcio*, ſubintelligendo, vt tibi dicam; quia in ordine ad finem manifeſtandi, quando non tenetur, perinde eſt, ac ſi neſciret, ità ſimiliter reſpondere poterit, *non vidi*, aut *non feci*, quia in ordine ad obligationem reſpondendi perindè eſt, ac ſi non vidiſſet, aut non feciſſet.

21 Suadetur hic diſcurſus efficaciter ex ſacra pagina, in qua vſus reſtrictionis mentalis, tam per verbum ſciendi, quàm per alia, quibus facta exprimuntur, à Chriſto Domino expreſſus continetur. Primum teſtimonium habes Marci 13. *De die illa nemo ſcit, neque Angeli in cælo, neque filius, niſi Pater.* Cuius propoſitionis veritas completur, per aliquid, aliud in mente Chriſti Domini retentum; v.g. *Neque filius ſcit, vt reuelet, vel non ſcit ab humanitate*, iuxta varias Sanctorum Patrum expoſitiones. Secũdũ teſtimoniũ eſt, Ioan. 7. *Ego non aſcendam ad diem feſtum iſtum.* Quod Chriſtus Dominus protulit, ſubintelligendo: *Non aſcendam vobiſcum, vel non aſcendam publicè*. Aſcẽdit enim poſteà, poſtquam Apoſtoli aſcenderunt, vt ait Euangeliſta: *Vt autem aſcenderunt fratres eius, tunc & ipſe aſcendit, non manifeſtè, ſed quaſi in occulto.* Ex quibus planè duo conſtant, & reſtrictionis mentalis vſum licitum eſſe, & non magis ad verbum *ſciendi*, quàm ad alia verba, quibus operationes ſignificantur, applicari poſſe, cũ eas manifeſtare non oportet. Quod eſt intentum huius propoſitionis; contra quam plura congerit Thomas Hurtado vbi ſuprà, ſed facilè ex dictis occurri poteſt.

22 Ex quibus concludo; rogatum ſub iuramento, quando veritatem manifeſtare non tenetur, poſſe licitè eam occultare verbis æquiuocis, vel quæ ex circunſtantijs implicitè veram ſignificationem ſortiantur, vel etiam alijs, quæ ex ſolo addito mentis, etſi exterius nullatenus manifeſtato, verum ſignificent; vt conſtat ex dictis. Quæ magis explicat Mag. Dominicus Baltanas *in Margar. Confeſſor. Hiſpalis edita anno* 1526. *fol.* 97. Vbi ſic ſcribit: * Quando quis interrogatur de aliquo, quod dicere non expedit, dicere poteſt, ſe illud neſcire, ſubintelligendo, vt reuelandum, exemplo Chriſti, qui dixit, ſe neſcire diem iudicij, &c. Cauenda eſt iſta cælatio: primo, quando poſſet eſſe ſcandalum. Secundò: in iudicio vero, & iuſto. Tertio, vbicumque quis tenetur confiteri veritatem, de qua interrogatur. Quartò, quando quis iuraret extra iudicium non coactus per ſuperiorem contra ordinem iuris, nec ab aliquo particulari per comminationem, ſed ſponte iurat. * Hæc ille. Quæ ad prin. *vnob*ſeruanda ſunt.

23 In æquiuocationum, & reſtrictionum mentalium Autores, quaſi noui inuenti, acriter inuehitur Baronius 1. *part.*

The-

Theolog. Moral. diſp. 1. ſect. 5. art. 3. à fol. 84. Sed in duos tantum, nempè Theophylum, & Tambnrinum, iacula contorquet, quaſi doctrinam execrandam docuerint, à D. Auguſtino, & D. Proſpero damnatam, cōtra Origenem, Caſsianum, & alios: Cæterum hi Doctores non reſtrictiones mentales, ſed mendacium ex iuſtà cauſa licitum eſſe, aſſerebant, vt videre licet apud Sixtum Senenſem *lib. 5. annotat.* 105. & apud Cornelium à Lapide *in Epiſt. ad Galatas, cap. 2. verſ. 11.* Vbi D. Hieronymum, & Diu. Chriſoſtomum ab hac opinione vindicat. Eſt enim apertiſsimus error damnatus ab Innocentio III. *titul. de Vſuris, cap. ſuper eo.* Vndè non mirum Originem, & ſequaces ab Auguſtino repræhenſos. Inſtat Baronius, Leſsium *lib. 2. cap. 47. dub. 6.* & Theophylum *in lib. ſub nomine Emonerij edito, cap. 12. & 14.* exiſtimare, plerosque ex prædictis Patribus excuſari poſſe, quod mendacium vocent etiam orationem habentem tacitam mentis limitationem. Fateor: ſed viri alij doctiſsimi ex quibus fuit Auguſtinus, de aperto mendacio, & ſimulatione ex cauſa legitima eos intellexerunt, ideoque acerrimè impugnarunt, quod ſecus fieret, ſi Leſsij, & Theophyli piam interpretationem admiſsiſſent.

DISPVTATIO SECVNDA, De Horis Canonicis.

QVÆSTIO PRIMA.

An qui preces Deo fundit cum propoſito actuali peccandi mortaliter, nouum orando peccatum committat?

1 IN hac diſputatione vnum ſupponitur, & alterum diſcutitur; ſupponitur, vt in dubitatū, propoſitum actuale peccandi læthaliter eſſe peccatum mortale; dubitatur, an huiuſmodi peccatū concomitans ſit circunſtantia vitians orationem, ita vt oratio ipſa ſit peccaminoſa? P. Thomas Sanchez *tom. 2. opuſc. Moral. lib. 7. cap. 2. dub. 9.* doctè, vt aſſolet, rem hanc attigit, & reſoluit. Primò inquirit: *An qui ex Eccleſiæ præcepto tenentur ad Horas, peccent, ſi in peccato mortali eas recitent? *Et in hac parte, cum communi Doctorum ſententia, negat contra Adrianum *Quodlibeto octauo*: putat enim, & meritò, nullam interuenire irreuerentiam in eo, quod inimicus Dei, ſeu in peccato habituali permanens, oret, & beneficia impetrare intendat, à Deo offenſo, licet poſſet ante orationem ad Deū conuerti, vt dignus ad orandum accederet.

2 Hinc ad aliam quæſtionem à paucis attactam, gradum faciens, inquirit: * An ſaltem peccaret ipſamet oratione, & recitatione, ſi oraret, aut recitaret actu peccans, vel actuale propoſitum peccandi habens? * Et in hac difficultate Doctores deſsident. Prima ſententia affirmat, cum Ioanne de Medina Doctore Complutenſi *Cod. de orat. tract. 6. quæſt. de modis, quibus oratio deprauari ſolet*, vbi fol. 177. Sic ſcribit: * Si orans ſit in peccato, ſcilicet, actu peccādo, vel actu proponēdo peccare, & Deū offendere, peccat, ſic orando: Nā apertum eſt, eum magnam irreuerentiam Deo facere, petendo beneficium, & gratiam ab illo, quē actu offendit, & offendere intendit: talis enim, non orare, ſed contemnere videtur, orando, petens à Deo audiri, cui tamen ipſe non vult obedire. *Sic Medina, qui tamen culpæ quantitatem non determinat. Sed Corduba *lib. 1. q. 50. in 3. & 4. punct.* dicit, eſſe peccatum veniale.

3 Contrariam tamen ſententiam tenet Nauarro *in Manual. de oration. & Horis Canonicis*, continente commentarium *in cap. Quando ſtamus, de conſec. diſt. 1.* Vbi *cap. 20. num. 25.* contra Medinam, quem ibi refert, ſic ait: * Ambo aſſerimus cum omnibus alijs, orationem non fieri malam, eò quod orans ſolum ſit in peccato mortali: limitat tamen ipſe, hoc non habere locum in peccatore, qui non abſtinet, nec proponit abſtinere à peccato, ob magnam irreuerentiam, quam committit, petendo ab eo, cui non vult obedire. Quæ quidem limitatio non videtur nobis bona, tum ob illa, quæ ſupra *num. 12.* in aliud propoſitum allegauimus, &c. Tum quia, vt defectus propoſiti abſtinendi à peccato, ita voluntas peccandi, & perſeuerandi, non repugnat voluntati recitandi, & orandi Deum, imò ſe mutuo compatiuntur, ſicut actus virtutis compatitur ſecum peccatum mortale. * Et in margine: * non enim repugnant ſibi mutuo, per ea, quæ tradit Diu. Thom. 2. 2. *q. 24. art. 12. Pro quo text. in cap. pium, de Pœnit. diſt. 3.* Hactenus Nauarrus.

4 Hanc ſententiam tanti Doctoris pa-

trocinio munitam amplexus eſt Thom. Sanchez *tom. 2. conſil. libr. 7. cap. 2. dub. 2.* dicens: * Tertia ſententia aſſerit, non peccare, qui recitat ex præcepto in peccato mortali, & cum propoſito actuali peccandi mortaliter. Ratio, nam voluntas colendi Deum, & petendi aliquid ab eo ſtat cum actuali peccandi propoſito: ſicut ſtat, facere opus moraliter bonum, vt ieiunare, cum actuali propoſito peccandi. Ita tenet Nauarrus reprobans ſententiam Medinæ *cap. quando, cap. 6. & cap. 20. n. 25.* & hæc ſententia eſt verior. * Sic Sanchez.

5 Idem ſentit Diana contra Syluium *part. 6. tract. 7. Miſcellan. reſol. 36.* Nam licet ſolùm intendat, ſtatuere, non eſſe peccatum mortale, approbat tamen ſententiam Nauarri, & Patris Sanchez, dicens: *Sed quidquid aſſerat Syluius, ſiquis orat, non ſolùm in peccato mortali, ſed etiam cum propoſito actuali, & voluntate peccandi mortaliter, non peccat: vt docet Thom. Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 9. n. 3.* & alij. *

6 Quorum ſententiæ fundamentum eſt, quòd qui ob diuinum teſtimonium credit, v. g. culpam grauem eſſe dignam pœna æterna, licet ſimul proponat committere adulterium; hoc propoſitum non vitiat fidem, nec peccat credendo: ergo ſimiliter non vitiabit orationem, nec peccabit orando. Probatur: quia vt ex Angeſto, notat Vazquez *1. 2. quæſt. 18. art. 3.* Circunſtantia alicuius actionis dicitur, quæ eam aliquomodo reſpicit: *Si circunſtantia, inquit, aliqua ſolùm comitetur actum nec ipſum vllomodo afficiat, non poteſt ad malitiam, aut bonitatem actionis pertinere exemplum eſt, cum quis facit opus aliquod ex vno fine prauo, & ſimul aliud opus non ex illo fine: nam reſpectu huius operis prauus finis non eſt circunſtantia, ſed reſpectu prioris: idem de alijs circunſtantijs, eadem ſeruata proportione dicendum eſt. * Ergò cum propoſitum peccandi læthaliter ſit circunſtantia, quæ ſolùm comitatur orationem; ſicut, & actum fidei, & auditionem ſacri, non eſt cur potius illam vitiet; quam alios actus: ergo nõ repugnat honeſtè velle Deo cultum per auditionem ſacri, cum propoſito adulterandi: cur ergo oratio licita, & honeſta cum illo pugnabit. Et ſanè difficile creditu videtur, eum qui in diſcrimen adulterij ſe proijcit, nõ poſſe licitè Deum ſimul orare, vt ab imminenti corporis, & animæ morte liberetur: & eum, qui præ fragilitate carnis, eſt in propoſito peccandi, nequire licitè auxilia petere ad ingreſſum Religionis, vt deinceps ſe tutum reddat ab occaſionibus libidinis. Nec parum his fauet Magiſter Petrus de Ledeſma *in Sum. tom. 1. de Sacram. Euchariſt. cap. 11. concl. 5.* Vbi docet, affectum actualem peccati venialis non vitiare ſuſceptionem Euchariſtiæ: * No peca (inquit) venialmente el que llega a eſte Sacramento con cõciencia, y afecto de pecado venial, porque no es contra precepto alguno, ni importa irreuerencia ninguna. * Cuius ſententiam tenent Maior, Adrianus, Curiel, Vivaldus, & alij, quos citatos ſequitur Ioannes Sanchez *in ſelectis diſp. 2 2 num. 9.* ibi: *Cum peccato veniali, quod comitanter in ipſa perceptione Sacramenti committitur, ad Euchariſtiam accedere, nullum peccatum, etiam veniale ſacrilegij eſt peculiare, & nouum, præter ipſum, in quo quis accedit. * Ergo ſimiliter præter peccatum læthale, quod comitanter, quando quis orat, committitur, nullum peccatum, etiam veniale ſacrilegij peculiare, & nouum interueniet, quia eadem ad vtrumque excuſandum militat ratio ex principijs ſupra dictis petita.

7 Hæc ſunt, quæ militant pro Nauarri ſententia, cui licet nulla in contrariũ demonſtratio obſtet, nec aliquid contra bonos mores ex illa deducatur; nihilominus nunquam ei aſſentire potui: quia ex terminorum apprehenſione, neſcio quid peculiare rationi diſſonans, in oratione, ſtatim occurrit, quod ab irreuerentiæ labe purgare, difficile ſit. Imò neſcio quandam cõtemptus effigiem præſefert, vno, & eodem tempore, Deum grauiter offendere, & beneficia ſimul ab illo petere, quam alij virtutum actus ex conſortio læthalis peccati non participant. Et vt magis innoteſcat, rogo, ſi dum quis, à creditore debiti remiſsionem oraret, eidem ſimul alapam infligeret, nonne talis deprecatio iniurioſa etiam haberetur? Beneficium enim petere eo ipſo tempore quo offenſa irrogatur, ex duplici capite perſonæ vilipenſio cenſetur; ſcilicet, quia non ſolùm alapa exterius percutitur, ſed & petitione ipſa interius offenditur: eo quod tunc temporis beneficium petat, quo non ſolũ accipiendo indignus ſit, ſed ab acceptis ſpoliari mereatur: confirmo alio exemplo, ſi mulier dum in adulterio actua-

Digitized by Google

actualiter deprehenditur, torquem aureum à marito peteret, quis negaret, petitione ipſa illum contemnere; ideoque, & nouam offenſam ſuperaddere? ergo & in noſtro caſu idem dici debet, cum vrgentior ſit ratio, ob dignitatem infinitam perſonæ offenſæ, & vilitatem offendentis. Licet ergo peccatum actuale alios virtutis actus non viciet, eo quod reſpectu illorum non ſit circunſtantia: ſecus reſpectu orationis dicendum eſt, quia ex natura rei, peccatum actuale circunſtantia illius eſt, & maior longè, quàm diſtractio, quā peccati venialis communiter Doctores damnant. Hoc argumentum magni ponderis eſt.

8 Sed magis vrget contra Sanchez, quia *eodem capit. 2. dub. 31.* aſſerit, orationem abſque attentione requiſita eſſe peccatum veniale: * Quia ipſa, inquit, ratio naturalis dictat, eſſe contra reuerentiam Dei, cum quo agimus; ſicut qui loqueretur cum Principe aliquo terreno, & non attenderet ad id, quod loquitur, faceret ei iniuriam, & hæc ſententia videtur mihi certa. *Quis autem dubitet, ipſam etiam rationem naturalem dictare, eſſe contra reuerentiam Dei, beneficium petere, dum actu iniuriatur. Ergo licet actus alij virtutum non inficiantur actuali peccato comitanter admiſſo: quia nulla ex coniunctione illa irreuerentia contra Deum reſultat; aliter de actu orationis dicendum eſt, vt ex apprehenſione terminorum innoteſcit.

9 Rogabis, an qui ex præcepto Eccleſiæ ad Horas Canonicas tenentur, peccatum mortale committant, ſi abſque attentione interna voluntariè diſtracti recitent? Reſpondeo, ſatis probabile eſſe nõ peccare mortaliter, ſi externè nil operentur cum attentione interna incompoſsibile. Quod tenent plures apud Dianam *2. p. tr. 12. reſ. 1. & part. 7. tr. 11.* & apud Leandrum *tom. 2. de Sacram. tr. 6. diſp. 13. quæſt. 13. & tom. 6. tract. 8. diſp. 4. quæſt. 2.* Quo ſequitur Ioann. Valerius *in differ. vtriuſq; fori, verb. Hor. Canonic, diffic. 1.* Vbi vìginti Doctores refert. Quibus cum alijs adhæret Illuſtriſ. M. Acatius de Velaſco Epiſc. Orioleniſis *tom. 2. reſol. Moral. verb. Horas, reſol. 54.* qui pro hac ſententia dicit ſtare, D. Antoninum & Syluestrum, eorum verba fideliter exſcribens. Quæ ex ipſis à me excerpta in gratiam lectorum placuit hic aſſuere.

10 Igitur D. Antoninus *3. part. tit. 13. §. 7.* Sic ſcripſit. * Quæritur vtrum attentio in Horis dicendis ſit neceſſaria? Reſpondeo: quamuis aliqui dixerunt; quod ſic; ita quod in eis non habens cor ad Deum, ſed ad exteriora mortaliter peccet, &c. Benignior tamen eſt ſententia, quod in præcepto eſt Horas dicere. Sed alia quæ in deuotione conſiſtunt, ſuadendo dicuntur. Et hunc intellectum teneas, quia benignior eſt, &c. Aſsignat Vnbertus aliam rationē, quia ſcilicet, cum hoc ſit præceptum de iure poſitiuo, non refertur, niſi ad ea, quæ ſub iudicio humano cadere poſſunt, & iſta ſunt, quæ exercentur per actus exteriores, non autem per interiores. *Et iterum §. 8. * Si euagatio, inquit, eſt aduertenter, & ſolum ſecundum actum interiorem, licet temeraria, & grauis foret, non tamen mortale, niſi propter contemptum, ſed ſi euagatio ſit ex hoc, quod aliquis ſcienter ſe occupat in actu exteriori, qui non ſecum patiatur attentionē, videtur eſſe culpa mortalis. * Hæc D. Anton. Cui in hac parte conſentit Sylueſter *verb. Horæ, quæſt. 11. nu. 13.* ibi. *Ideo dico ex mente D. Thomæ, & Petri de Palude, quod præcipitur deuotio, quantum ad actum exteriorem, vt non dicantur Horæ operando manualiter opera impertinentia, aut confabulando, aut notabiliter ſyncopizando: Et ſimiliter quantum ad actum interiorem, ſine quo iſte exterior haberi non poteſt, cuiuſmodi eſt velle ſatisfacere præcepto, aut pſallendo velle abſtinere à prædictis. Non autem attentio, ſine qua prædicta eſſe poſſunt. *Sic citati Doctores, quos fide Illuſtriſ. Acatij ex eodem inſtituto refert Amadæus *in opuſc. tract. de Hor. Canon. prop. 1.*

11 Dices Vincentium Baronium pro opinione contraria hos authores ſtetiſſe contendere, & vel ex hoc carpere Amadæum, quod *contentus aliorum fide retuliſſe teſtimonia, noluit indicare authorum libros, ratus, vt res erat, his lectis calumniam in ipſius caput caſuram. * Et ſe legiſſe iactat D. Antoninum & Syluestrū, quibus falſo præfatam opinionem affingi dicit: Sic *diſp. 2. ſect. 1. §. 2. fol. 201.* Sed hinc, amice Lector, bonam Baronij fidem agnoſces: homo diſtractus legit. Nec mirot, cum & Amadæum, cuius authoritatem eleuare moliebatur, attentè legere, non vacauerit. Et ne longius abeam, in hac ipſa quæſtione, plura ſunt ſpecimina.

Primum: quia illi affinxit pro ſententia D. Antonini, & Syluestri adduxiſſe Caietanum, & Sotum: cum tamen Amadæus eorum non meminerit. Secundùm: *quia imponit vſum fuiſſe communi illo argumento. Nempè* Eccleſia non poteſt præcipere actus internos, &c:* de quo nec verbum apud Amadæum. Tertium: quia cum apud eum legiſſet opinionem Petri de Soto *libr. de Inſtit. Sacerd. tract. de vita Sacerd. lect. 4. verſ. Nec illud.* excuſantem ab obligatione reſtituendi, aute ſententiam beneficiarium, non recitantem Officium Diuinum, in Amadæum Baronius inſurgit, Sotum ab illa vindicare tentans, his verbis: * *Quia Sotus* (inquit) *in quæſtione citata, articulo ſexto, ſolùm hoc ſtatuit; omiſſo penſu Horario, non eſſe omnes fructus beneficij reſtituendos, ſi impleta fuerint alia onera, &c.* Hæc Baronius, & verè quidem excerpta; ſed non ex Petro de Soto, quẽ refert Amadæus, ſed ex Dominico de Soto *libr. 10. de iuſtit. quæſt. 5. art. 6.* Dominicus enim fuit, qui libros de iuſtitia in quæſtiones, & articulos digeſſit, Petrus verò in tractatus, & lectiones (Qui in hac de qua agitur, cautè legendus; eſt enim nouiſsimè, vt ſcandaloſa damnata, & prohibita ab Alex. VII. die 24. Sept. anno 1665.) Quartùm, nam cum Amadæus purum relatorem agens duas traduxiſſet opiniones, aliam concedentem Beneficiario ſtudio litterarum vacanti Officium Diuinum ſuo nomine recitandum alteri committere. (Quæ iure etiam poſteà damnata fuit ab Alex. VII. vbi ſuprà) Aliam, quæ oculis caligantem, ita vt legere nequeat, exſoluit ab onere harum opinionum authorem, eo quod referat, illum fingit. Et quod omnem admirationem ſuperat, poſt tot calumnias, quaſi de tot in vna quæſtione triumphis reportatis, ſibi plaudens, fol. 204. concludit: *Sed nullus hic finis eſt falſitatum.* O Baroni! rectè iudicaſti, ſed Amadæi cauſam egiſti. Ex ore tuo te iudico. Plures omitto, aliquid enim viro maioribus diſtracto condonandum. Hoc ſpicilegium in vno eius paragrapho feci, vt candidus lector inde colligat, quàm copioſam in alijs ſegetem meſſoribus relinquam.

QVÆSTIO II.

Vtrùm Regulares ſatisfaciant præcepto recitandi Horas Canonicas, ſi mentaliter tantùm recitent?

1 SEntentia affirmatiua plures habet patronos: quia ex priuilegio Leonis X. id competere Regularibus, eſt apud doctiſsimos ſanctum M. Ludouicus Lopez *2. part. inſt. cap. 102. §. Tertio aduertendum.* *Si mentaliter dicant, cum ſoli recitant, prædicti Religioſi ſatisfaciunt, cum prolatio exterior ſit, vt ab alijs intelligatur. Vbi ſuprà, *verb. Offic. Diuinum conceſſion. 9. in dict. compend. priuilegiorum.* * Sic ille, quem ſequitur Mag. Ioann. de la Cruz *in Epitom. lib. 2. cap. 8. dub. 2*; ibi: * Prima concluſio: Religioſi poſſunt mentaliter, aut legendo intra ſe per librum recitare horas, & alia, quæ in officio Diuino, vtpotè in communitate celebrato, & in Miſſa, præcipiuntur dici ſecreto, ſub ſilentio. Ita conceſsit Minoribus Leo X. inter viua oracula, *num. 12.* vt teſtatur Cardinalis Quatuor coronatorum. * Huius priuilegij verba adducit Manuel Rodriguez *tom. 1. quæſt. Regul. quæſt. 42. art. 4.* dicens cum Nauarro *de orat. cap. 19. n. 88.* dictum priuilegium ibi contineri, quatenus dicit: ſufficere, dicere mentaliter abſque vlla voce ſecreta, vel publica.

2 Idem tradunt Fr. Sanctorus à Melfi *in comment. in conſt. Minor. ſtat. 2. dub. 3.* ibi: *Cum ſoli recitamus, poſſumus totum officium mentaliter dicere, cum prolatio verbalis, vt idem Pontifex dicit, ſit præcipuè, vt ab alijs intelligatur. * Thom. Hurtado *tom. 1. variar. reſol. Mor. tract. 3. cap. 1. reſol. 9.* ibi: * Hoc priuilegium referunt, & approbant Emanuel Rodriguez vbi ſuprà *artic. 4.* Villabos *in Sum. tom. 1. tract. 24. diffic. 10. num. 11.* Miranda *in Manuali, quæſt. 37. art. 17.* dicens: hoc eſſe ampliſsimum priuilegium valdè conducens pro ſcrupuloſis fratribus. * Ex quibus, *n. 43.* concludit. *Igitur ſententia Sanctorij *in comment. in conſtit. Minor. ſtat. 2. dub. 3.* quam præter citatos, tenet Nauarrus *de orat. cap. 19. num. 88.* Quod regulares ſatisfaciãt penſui officij Diuini, ex vi huius priuilegij, probabile eſt, & in praxi ſecurum, (quidquid dicant Cyprianus Capuccinus, & Lezana) non enim hoc priuilegium reuocatum eſt à Gregorio XV. &

Vr-

Vrbano VIII. quia per Bullam confirmatum eſt à Pio V. ſicut & cætera omnia viuæ vocis oracula ante ipſum conceſſa. * Hæc Hurtado.

3 Hanc ſententiam eſſe probabilem multis ſuadere conatur perdoctus Fr. Ludouicus a Conceptione *in Exam. Verit. tract. 2. de Reſt. caſ. 6. n. 2. fol. 133.* * Licet per librum, inquit, viſu non diſcurreret, ſed memoriter tantum, & mentaliter, exiſtimo adhuc implere præceptum de recitando officio. * Quod probat, quia non videtur, poſſe dubitari de tali priuilegio. * Nec obſtat, quod per Pontifices Gregor. XV. & Vrbanum VIII. fuerint reuocata viuæ vocis oracula, quia ante Gregorium XV. confirmata fuerunt priuilegia viuæ vocis oraculo conceſſa, & hoc in ſcriptis, per quem modum confirmandi, deſierunt eſſe viuæ vocis oracula, & in ſpeciales, ſcriptaſque conceſsiones tranſierunt. * Sic ille.

4 Ideò vt probabiliorem amplectitur ex eadem familia Reuer. P. Fr. Leander a Sacram. *tom. 2. tract. 6. diſp. 13. quæſt. 19.* vbi ſic. * An ſaltem Regulares poſsint ex particulari priuilegio priuatim totum officium diuinum recitare mentaliter? Negatiuè reſpondent Lezana, & Cyprianus Capuccinus, &c. Sed probabilius reſpondeo, poſſe Regulares, quando in particulari ſoli recitant, totum officium mentaliter recitare, & ſic ſatisfacere ſuæ obligationi. Ratio eſt, quia hoc priuilegium de facto fuit conceſſum a Leone X. viuæ vocis oraculo, vt docent etiam Lezana, & Cyprianus, & alij Doctores contrariæ ſententiæ, & non eſt reuocatum, &c. Quia dictum priuilegium confirmatum eſt per Bullam Pij V. ſicut & cætera omnia viuæ vocis oracula ante ipſum conceſſa. Ergo comprehendi nequit reuocatione viuæ vocis oraculorum. Sic Sanctorus, cuius opinionem amplectuntur Rodriguez, Miranda, & Villalobos citati.* Sic ibi, & iterum *tom. 6. in Decalog. tract. 8. diſp. 4. quæſt. 43.* ſubnectens. * Quibus nunc addo Aſcanium Tamburinum de iure Abbatum *diſput. 10. quæſt. 9.* & Thomam Tamburinum è Societate Ieſu, quem refert Diana pro hac parte *p. 10. tract. 11. reſol. 1.* & Perſicum *de Horis Canonicis cap. 2. dub. 4.* * Hæc Leander.

5 His accedunt plures doctiſsimi, quos refert Diana *p. 9. tract. 7. reſolut. 61. & p. 10. tract. 14. reſol. 24. & p. 11. tract. 6. reſol. 45.* aſſerentes, in reuocatione oraculorum facta à Gregor. XV. anno 1622. & ab Vrbano VIII. anno 1631. non comprehendi illa, quæ ante hos Pontifices fuerant confirmata per Gregorium XIII. & Paulum V. vtpote qui per Bullas ſpeciales omnia priuilegia Minorum confirmarunt, & innouarunt. Quod in terminis tenent Leander a Murcia Capuccinus, Franciſcus de Lugo, Marcus Vidal, Pellizarius, Poſſentius, Stracius, Martinus de S. Ioſeph, & Ioannes de Soria, & putat probabile Lezana *in Quæſt. Regul. cap. 3. n. 21.* Qui proinde nequibit negare, probabile eſſe, præfatum Leonis X. viuæ vocis oraculum non eſſe modo reuocatum, ſed in ſuo robore permanere, atque adeò omnes Regulares, qui priuilegijs Minorum communicant, poſſe prædicto priuilegio recitandi mentaliter priuatim vti. Quod quidem habetur *in ſupplem. fol. 59. conceſ. 170.* & refertur in Compendio *verbo, Officium diuinum, §. 9.* Aduerte tamen Ieſuitas eo vti non poſſe de facto: quia à Reuer. P. Generali non eſt nobis communicatum; prout in noſtra Religione neceſſarium eſt, vt ſubditi priuilegio iſto, ſicut & quouis alio frui poſſimus. Vndè colliges, Tamburinum non in ſodalium, ſed in aliorum leuamen, huic ſententiæ ſubſcripſiſſe. *Sic vos, non vobis, melificatis apes.*

6 Cæterum Doctores alii, vt Ieſuitis etiam melificent, addunt, omnes Clericos de iure communi ſatisfacere, ſi Horas Canonicas mentaliter tantum recitent; & ſic declaratum eſſe (inquiunt) a Leone X. viuæ vocis oraculo nunquam reuocato. Ita videtur ſentire Sanctorus à Melfi vbi ſuprà *ſtatuto 2. dub. 3.* Vbi citato Peyrino ait: * Non eſſe reuocata oracula, quæ continent meras declarationes, & explicationes eorum, quæ priùs conceſſa erant, vel in iure communi continentur, &c. ſed priuilegium, inquit, recitandi mentaliter eſt declaratio iuris communis *cap. dolentes de celebrat. Miſſar.* Vt probabiliter defendi poſſe, ait Nauarrus, &c. Quia verba videntur requiri principaliter, quo alij audiantur. Quam explicationem à verbis conceſsionis accepiſſe videtur; reddens enim rationem Pontifex ait: *Cum probatio verbalis ſit præciſè, vt ab alijs intelligatur.* Ergo. Quid enim neceſſe eſt, vt ſe audiat, qui ſolus recitat? * Sic Sanctorus.

7 Idem ſentire debet Thom. Hurtado vbi ſuprà *tract. 3. cap. 1. reſolut. 9. n. 43.* dum

ait:

Digitized by Google

ait: * Hoc viuæ vocis oraculum eſt declaratio iuris communis *cap. dolentes de celebrat. Miſſar.* Et viuæ vocis oracula declaratiua iuris communis, aut alicuius Bullæ, non ſunt derogata.* Cui conſentit Leander à Sacram. vbi ſuprà *tom. 2. tract. 6. diſp. 13. quæſt. 19.* alios referens, ibi:* Vt ipſe Lezana concedit *tom. 1. cap. 3. nu. 21.* huiuſmodi viuæ vocis oraculum eſt declaratio iuris communis *cap. dolent. de celebrat. Miſſar.* At viuæ vocis oracula declaratiua iuris communis non ſunt derogata.*

8 Ex quibus videtur inferri, (iuxtà hos Auctores) omnes Clericos de iure communi, vt à Leone X. explicato, ſuæ obligationi ſatisfacere, ſi mentaliter tantum recitent. Quod citato Sanctoro à Mefi *vbi ſuprà*, ex illius verbis deducit Fr. Ludouicus à Conception. *in Examin. Veritat. tract. 2. de Recitat. caſu 6. fol. 134.* dicens:* Secundum iſtum auctorem, non ſolùm per priuilegium, quo Regulares fruuntur, ſed etiam abſque vllo, poterunt omnes ad recitandum officium obligati, illud mentaliter recitare. * Quod ſecundum omnes citatos, ſi conſequenter loquantur, dicendum videtur. Et hoc ipſemet Ludouicus initio reſolutionis expreſsè dixit:* Fundamento probabili non carere.* Imo plane tuetur, vt conſtat ex fundamentis, quibus id ſuadet à num. 10. vbi ait:* Sed dices, ergo qui Pontificum priuilegijs talibus non gaudent, non poterunt mentaliter recitare, quod eſt contra ſuperius dicta. Sed ad hoc dico multa, &c. * Et num. 11. explicat omnia iura, & decreta, quibus officium diuinum voce diſtincta, clara, deuotaque recitari præcipitur, dicens ſolum habere locum, quando in Choro, vel cum ſocijs recitatur, & ad argumenta in contrarium reſpondet.

9 Hoc ipſum ante illum, probabilè putauit Nauarrus *de orat. cap. 19. nu. 88.* & non diſſentit Thomas Hurtado illum referens *vbi ſuprà n. 45.* ibi:* Nauarrus *n. 88. §. Sextum eſt*, dixit, poſſe ſuſtineri, quod etiam iure communi, quis ſatisfacit, dicendo officium mentaliter, & ſic quantum ad hoc non ſit priuilegium, tamen verius iudicat, quod contineat priuilegiū diſpenſatorium, quod quis mentaliter poſſit dicere officium per ſe ſolus. * Sic ex Nauarro, Thom. Hurtado, cuius ſententiam probabilem etiam putat Leander à Sacram. vbi ſuprà, quia referens Patrem Sanchez *tom. 2. conſil. lib. 7. cap. 2. dub. 8.* dixiſſe:* Opinionem Nauarri non eſſe probabilem. * Subdit: * Sed hoc durum mihi videtur, (quod iterum repetit *tom. 6 in Decalog. tract. 8. diſp. 4. quæſt. 44.* contra Suarez, & M. Prado) & illam eſſe probabilem, aperte inſinuat Thomas Hurtado mox citandus.* Et talem reputat Brunus Caſſaing. *de Priuil. Regul. p. 2. tract. 8. cap. 4. prop. 5.* vbi ſic:* Quamvis hoc priuilegium magnum ſit, poteſt tamen aliquomodo dici non eſſe priuilegium, ſed iuris communis explicationem. Ratio eſt, quia præceptum de recitando officio, eſt tantum de illo dicendo, ſed ille, qui mente dicit, verè dicit officium; verba enim mentalia ſunt verba veriſsima; alioquin filius Dei non eſſet verbum Dei. Et certè S. Thomas videtur eiuſdem eſſe ſententiæ, cum 2. 2. *quæſt. 88 art. 12.* ait: Quod vocalis oratio non eſt neceſſaria, niſi quando illa debet innoteſcere toti populo; conſtat autem Horas priuatas non debere, ſic innoteſcere, &c. Quo circa probabile eſt, quod aliqui putant, quos refert Emanuel Sà *verb. Hora. §. 11.* illum, qui ſic dicit officium ob maiorem deuotionem, excuſari à lethali peccato. Vtrùm autem venialiter peccet? Lectori docto iudicandum relinquo. * Hactenus Caſſaing.

10 Sed potuiſſet etiam ipſe ſententiam ferre, quia ſi Leo X. vt putant auctores citati, explicuit viuæ vocis oraculo, de iure communi non eſſe præceptum recitandi voce, ſed ſolum recitandi: cui proinde mentali recitatione ſatis ſit, non eſt cur ab omni culpa immunis non ſit, qui hoc modo recitaret, ſicut fatentur, illa carere Religioſum, cui ex priuilegio, ſic recitare conceditur.

§. Vnicus.

Auctoris iudicium.

11 IN hac controuerſia difficilè ſemper mihi fuit componere præceptum recitandi; quod ad actum externum neceſſariò refertur, abſque obligatione vlla talem actum externum exercendi. Fateor, admiſſo priuilegio, rectè ſtare, Pontificem diſpenſare cum eo, qui mentaliter officium diuinum recitauerit, vt præcepto vlterius non teneatur ad vocalem, aut externam recitationem. Hoc autem re ipſa nil aliud eſt, quam diſpenſare in præcepto recitandi in *cap. Dolentes* contento, liberum relinquendo Religioſis modum recitandi vocaliter, vel tantum mentaliter. Qua ratione optime explicatur pri-

priuilegium pro Regularibus à Leone X. conceſſum. Secluſo autem priuilegio (quod abſque vllo fundamento diceretur Clericis ſæcularibus conceſſum) non video, cui principio niti poſsint Doctores ad aſſerendum, præceptum recitandi in iure contentum capax eſſe illius declarationis, quam à Leone X. adhibitam ſupponunt, cum prorſus repugnet, dari præceptum Eccleſiaſticum circa actus purè internos, ſeu quod abſque vllo actu externo adimpleri poſsit, vt tradunt communiter Theologi. Quapropter, vt Doctoribus citatis morem geram, aſſerendum puto, viuæ vocis oraculum Leonis X. continere priuilegium, quatenus recitationem purè mentalem Fratribus Minoribus, (& Religionibus reliquis conſequenter) concedit, & ſolum admittere poſſe explicationem iuris communis *in cap. Dolentes*; quatenus declarat Pontifex, ſatisfacere præcepto, qui ſolus recitat mētaliter, librum verò oculis luſtrans. Rationem hic reddit, *cum prolatio verbalis ſit præcipuè, vt ab alijs intelligatur.*

12 Hanc igitur declarationem admittere poſſe *cap. Dolentes* ſuprà citatum, exiſtimo valdè probabile, tum propter auctoritatem Doctorum, qui de illa teſtantur, tum quia eiuſmodi recitatio eſt vera lectio, & actio externa ſenſibilis, in qua tota ratio legis locum habere poteſt, vt loquentes de lectione librorum hæreticorum, ſub excommunicatione prohibita, docent Vgolinus, Graffis, Fagundez, Trullench, Bonacina, Rocaful, Duardus, & alij, quos citatos ſequitur Leander a Sacramento *tom. 4. tract. 3. diſput. 1. §. 5. quæſt. 54.* Et P. Thomas Sanchez *lib. 2. Sum. cap. 41.* dicens: * Quia vera lectio nullatenus verborum eget prolatione *arg. l. 2. §. Inſpectio, ff. Quemadmodum teſtam. aperiantur.* * Et ante iſtum Suarez *de Fide, diſp. 20. ſect. 2. n. 18.* *Sufficit, inquit, legere, oculis percurrendo librum; etiamſi ore nil profetatur, quia illud revera eſt legere, & etiam actio ſenſibilis, in qua tota ratio legis locum habet.* Sic Suarez de lectione librorum hæreticorum; in cuius doctrina continetur ratio concluſionis, nimirum, *cap. Dolentes* ſuprà citatum huius explicationis Pontificiæ capax eſſe.

13 Sed an Pontifex eam de facto dederit? Hoc opus. Concedunt Doctores ſuprà citati, ego verò numquam concedam. Quia Leo X. dum oraculum edidit, non curauit de explicatione prædicti *cap. Dolentes*, ſed de priuilegio diſpenſatiuo Minoribus concedendo. Cuius hic tenor eſt apud Mirandam ſuprà *art. 17.* * Leo X. (vt habetur *in ſupplem. fol. 59. conceſ. 170.*) conceſsit, *vt ne Fratres Minores mutuo ſe impediant in diuino Officio, aut alijs ſint faſtidioſi, quod illa, quæ in ordinario iubentur dici ſecreto ſub ſilentio, tam in Horis Canonicis, quàm etiam in Miſſis, non teneantur proferre vocaliter, ſed ſatisfaciant, dicendo mentaliter, aut legendo intra ſe per librum, quia aliqui deuotius ſic dicunt, & abſque impedimento, & faſtidio aliorum. Et quod eodem modo poſsit facere, qui ſolus dicit officium per ſe, cum prolatio verbalis ſit præcipuè, vt ab alijs intelligatur.* Hæc Leo X. vbi ſuprà. In quibus priuilegium Minoribus expreſſè concedit, vt non teneantur proferre vocaliter. Vbi planè ſupponit, ad id, ſecluſo priuilegio, teneri. Huius priuilegij motiuum duplex fuit, aliud, maioris deuotionis ipſius recitantis, minoriſque faſtidii aliorum; aliud, quia prolationis verbalis præcipuus finis eſt, vt ab alijs intelligatur, ideòque quando ab alijs intelligendus nō eſt, minor cauſa ad diſpenſationem præcepti recitandi vocaliter neceſſaria ſit. Hæc eſt genuina explicatio huius priuilegii, quo non explicationem iuris communis, de qua non curauit Pontifex, ſed ſolius priuilegij diſpenſatiui conceſsio continetur. Et ideò, qui verba non proferat, præcepto ſatisfacere non poterit, niſi Religioſus, iuxta ſuperius dicta. Et ſic declaratum eſt *in Concil. Baſilienſi, ſeſſ. 21. §. 2.* Quapropter P. Sà *verb. Horæ Canon. nu. 11.* iure dixit, contrariam aliquorum, quos ſuppreſſo nomine refert, opinionem non eſſe tutam. Et P. Suàrez *de Horis Canonicis.* Sanchez *in opuſc. lib. 7. cap. 2. dub. 8. n. 4.* & Baldellus *in Theol. Morali tom. 2. lib. 3. diſput. 35. n. 16.* inquiunt, eſſe practicè improbabilem, & conſtat apertè ex Concilio Baſilienſi. Vbi dicitur: quod ſiue ſoli, ſiue aſſociati recitent; diuinum, nocturnumque officium, reuerenter, verbiſque diſtinctis, debent peragere. Quibus euellitur ſolutio quorundam, qui iura & decreta Canonica vocalem recitationem exigentia expoſuerunt pro Choro, vel quando cum ſocijs: ſecus aliter.

14 Quid autem neceſſarium ſit, vt quis verè dicatur verba proferre? Non cōueniunt Doctores. Plures enim exiſtimant, ad prolationem requiri, quod quis ſe

ſe ipſum audiat. Sed non aſſentior, quia auditio eſt effectus prolationis, non cuiuſcumque, ſed prolationis cum ſonitu, qui iuxtà maiorem, vel minorem eius intenſionem, ad maiorem, vel minorem diſtantiam, aliſs non impedientibus, percipitur. Sicut ergo ſtare poteſt vera prolatio, quin ab aliſs, etiam parum diſtantibus, percipiatur, ita & quin ab ipſo proferente: quia prolatio conſiſtit in ſola motione linguæ, & labiorum, quorum motu reſpiratio frangitur, & vox proinde, licet ſummiſſa valde, neceſſariò efformatur, quod ſufficit, vt quis dicatur vocaliter, & non ſola mente, aut viſu diſcurrendo, recitare. Sic cum Azor 1.p.*lib*.10.*cap*.11.*quæſt*.4. tradunt Diana 2.*p.tract*.11.*reſol*.11. Verricelli *tom*.1.*tract*.5.*quæſt*.6.*nu*.122. & Caram. *in Regul. Sancti Bened.diſp*.108.*nu*.1381. Sic etiam Trullench, Bonacina, Martinus de S.Ioſeph, Baldellus, Baſſæus, Ludouicus à Conceptione, Leander a Murcia, & aliſ, quos ſequitur doctiſsimus Leander a Sactam.*tom*.2.*de Sacr, tract*.6.*diſp*.13.*quæſt*.18.& *tom*.6.*in Decalog.tract*.8.*diſp*.4.*quæſt*.47. Quibus lubens adhæreo, tum quia fauorabilior ſcrupuloſis, tum quia inter duas extremas media: ſcilicet, inter nuper reiectam de mentali recitatione, & aliam, talem prolationem requirentem, vt recitans, ſaltem à ſe ipſo auditi poſsit.

QVÆSTIO III.

Vtrùm, mutatio officij Diuini in aliud breuius, verb.grat. Si loco officij de Feria, dicatur de Sacramento, vel de Beata Virgine, vel de Sancto, ſit peccatum mortale? Vbi quid de officio Reſurrectionis?

1 PRima opinio negat præfatam officij mutationem eſſe peccatum læthale. Hanc defendit Eminentiſſ. Caietanus *in Sum.verb.Horæ cap*.2. vbi ſic: * Non eſt propterea reus peccati mortalis commutans qualitatem Horarum: puta ſoluens de Sanctis, quas deberet ſoluere de Feria: & ſimiliter ſoluens iuxtà ritum Romanæ Eccleſiæ, qui deberet ſoluere iuxtà Monachalem, &c. Et horum, & ſimilium ratio eſt, quia ſubſtantia præcepti conſiſtit in hoc, quod Canonicæ Horæ dicantur, & non in qualitate, aut ordine. * Idem tradit Sylveſter M. Sacri Palatij *in Sum.verb.Hora,nu*.15. ibi: * Duodecimo quæritur: Quid iuris de his, qui officium mutant? &c. Qui ad libitum ſuum mutat officium conſuetum, ſecundum Summam Angeli, peccat mortaliter, &c. Sed melius dico ſecundum Zab. poſt Lau. *in Clem*.1. *de celebrat. Miſſar.* quod dicere hoc officium, vel illud non eſt in præcepto, cum diuerſi diuerſa dicant, &c. Si verò fiat in fraudem, vt dicatur breuius, ſecundum Arch. non eſt abſque graui culpa, non tamen intelligas, quod ſit mortale, quia determinatum officium non eſt in præcepto. * Quibus conſentit M. Dominicus Baltanas *in Margarita confeſſor.in edit. Hiſpalenſi, anno* 1526.*fol*.125. ibi: * Secundum aliquos peccatur mortaliter, quando officium Diuinum non dicitur ſecundum quod eſt in ordinario: ſed hoc non videtur; quia dicere hoc vel illud, non eſt in præcepto. Vndè malefacit, qui non ſeruat ordinarium ſuum, ſatisfacit tamen præcepto, dicto quocumque officio, ſecundum veriorem opinionem. * Sic ibi, & iterum infra *fol*. 161. * Dicere Horas eſt de præcepto, non autem dicere has, vel illas determinatè. * Et probabilem putat M. Dominicus de Soto *lib*.10.*de iuſtit.quæſt*.5. *art*.4. dicens: * Non prorſus contradicere auſim Caietani ſententiæ inquientis in ſua Summ. non eſſe reatum mortalem, ſolui officium de Sanctis, die, qua deberet de feria, neque ſolui iuxtà ritum Romanæ Eccleſiæ, dum deberet iuxtà Monachale inſtitutum. Haud tamen culpa omnino careret. * Sic ille, quæ ſunt valdè notanda, quia paulò anteà prædixerat: * Monachi nigri duodecim Pſalmos canunt, & aliſ octodecim, ſed aliſ toto anni circulo tribus contenti ſunt Pſalmis. * Quibus notabilis exceſſus præſefertur.

2 Eandem ſententiam amplectuntur M. Fumus, M. Victoria, M. Tabiena, & innumeri aliſ Doctores, quos referunt, & ſequuntur Leander à Sacram.*tom*.2.*tract*.6.*de Ordine, diſ*.13.*quæſt*.27. Diana 2.*part.tract*.12.*reſol*.3. Caramuel *in Theolog. fundam.fund*,53 *num*.1108. Iuniparus a Drepano *in Reuocat. Vrbani VIII. conſtit.viuæ vocis orac.diſp*.5.*quæſt*. 2.*cap*.3.*num*. 1. M. Acatius de Velaſco Epiſcop. Orioleſis *tom*.2.*verb.Horas Canonicas, reſol*.58. Thomas Hurtado, vbi infrà, qui ſuprà viginti & ſex Auctores refert, inter quos D. Anton. M. Barthol. de Medina, & M. Rafaelem de la Torre, dicens cum Azorio omnes ita fateri. Item Vega *in Summ. part*.1.

cap. 18. *caſ.* 17. Vbi ſic probat: *La razon es. porque el oficio determinado no eſtà debaxo de precepto. Y eſto es comun.* ſic ille, & alij, quos ſequitur Leſsius *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 77.

§. PRIMVS.

Contraria ſententia tenenda, præcipuè quoad officium Reſurrectionis.

3 COmmuniorem tamen opinionem aſſerentem, citra cauſam dedita opera, mutare officium, vt ſi loco officij ferialis recitetur de feſto, eſſe peccatum mortale, omninò tenendam cenſeo: quam eſſe communem Patrum Societatis Ieſu, teſtatur F. Franciſcus Bonæ Spei *in Noctua, dub.* 24. *fol.* 726. Eam enim ſequuntur Vazquez, Reginaldus, Bellarmin. Toletus, Fillliucius & alij apud Dianam *part.* 2. *tract.* 12. *reſol.* 3. Et contrariam nuper expoſitam omnino reijciendam, merito contendit Pat. Suarez *de Religion. tom.* 2. *cap.* 23. *num.* 14. Tùm quia præcepto Pij V. oppoſitam: tùm quia ex illa plura ſequuntur abſurda: Quorum præcipuum eſt, poſſe etiam conſequenter officium Feriæ commutari in officiũ Reſurrectionis, & quotidie toto anno recitari, abſque læthali, quod ipſe Suarez putat improbabile. Verba eius ſunt: * Hæc autem ſententia (nimirum Caietani, & ſequacium) & eius ratio nunquam mihi probari potuit. Dico ergò, peccatum eſſe, mutare officium diei in recitandis Horis Canonicis, & ex genere ſuo poſſe eſſe peccatum mortale, &c. Quod probo primò, quia ſi quis vellet omni tempore dicere Paſchale officium, quia breuius eſt, ſine dubio grauiter peccaret. Item, qui omnibus diebus diceret officium Feriæ tertiæ, quia breuius. Item, qui ſemper, & quotidie eodem modo recitaret, vt memoriter, & facilè diceret. Quæ omnia (attende) iuxtà priorem opinionem poſſunt fieri ſine peccato mortali. Quod mihi (inquit) nunquam perſuadere potui, etiam vt probabile.* Hæc Suarez. Ex quibus ſatis conſtat, quàm longe ſit à concedendo, poſſe recitari de Reſurrectione loco Feriæ, vel alterius officij de Sancto, vel Dominica.

4 Hæc ſi animaduertiſſet Illuſtriſsim. Ioannes de Caramuel, non auſus fuiſſet, adducere Patrem Suarez pro opinione, & praxi recitandi quotidie de Reſurrectione, nec tanti feciſſet fundamentum, quo ducitur *in Regul. S. Benedicti, diſp.* 16. *num.* 1438. Vbi cum adnotaſſet, eximium doctorem fere omnibus diebus ſtudio vacaſſe octodecim horis, & dubitaret, an ſex reſiduis potuerit dormire, comedere, Miſſam dicere, & Horas recitare? Reſpondet. * Fortè ſingulis diebus legebat officium de Reſurrectione. * Hæc ille, ſed non abſque iniuria tanti Doctoris. Quoniam de virò adeo præclaro, non minus ſanctitate, quam doctrina florente, credere non licet, opinionem; quam improbabilem ſenſit, & ſcripſit; ad praxim quotidie reduxiſſe. Hoc enim, niſi temerè, dici non poſſe, quis inficiabitur? Legas, quæſo, Pat. Adamum Burgaber *Centuria* 1. *caſuum conſc. caſu* 16. Vbi de hoc eximio Doctore ſic ſcribit: * Addictiſsimum orationi fuiſſe, viderunt noſtri Patres, & dicentem audierunt: *Malle ſe omnem ſcientiam perdere, quam vnam horam ex regula ordinis quotidianæ orationi deſtinatam omittere.* Quomodo ergò (inquit) tot annis orationem canonicam ex graui lege Eccleſiæ debitam, turpi, ac defectuoſa mutatione declinauit? * Quid plura? Vide etiam doctiſsimum Thomam Hurtado *tom.* 1. *de Reſident. Sacra, tract. de Reſid. Canon. reſol.* 7. *ſubreſol.* 10. *num.* 22. *fol.* 327. Vbi Suarium à calumnia etiam vindicat, his verbis: * Vndè ſine fundamento affirmat Caramuel, P. Franciſcum Suarez, ob illam continuam aſsiſtentiam ad ſtudia, officium de Reſurrectione perlegiſſe, aut omiſiſſe recitationem officij. Ego nil horum exiſtimo probabile de viro obſeruantiſsimo, & valdè pio erga diſciplinam Eccleſiaſticã, vt eius opera ſatis abunde demonſtrant. Quare recitationẽ officij ante omnia peragebat: & ſic ita benedictum fuit eius ſtudium benedictione cœleſti, vt tot fructus in Eccleſia faceret, ſicut vident etiam hæretici. * Hæc pro Suario Thomas Hurtado ex doctiſsima Clericorum Minorum familia. Et hæc ſatis.

5 P. Caſtro Palao *tom.* 2. *tract.* 7. *diſp.* 2. *punct.* 2. veſtigijs P. Suarez inſiſtens impugnat etiam ex eodem capite Caietanũ; Syluest. & alios aſſerentes, præceptum recitandi quoad ſubſtantiam adimpleri, recitando de Sancto, die, quo de Feria recitandum erat impugnat, inquam, ab abſurdo,

quod pro commutatione officij de Feria III officium de Reſurrectione, videtur ſequi. Sic enim inquit. * At mihi verius, & probabilius eſt, te non ſatisfacere præcepto, ſi omiſſo Feriali officio, recites de Sancto, &c. Alias non ſolùm non eſſet peccatum mortale illius omiſſio, ſed neque veniale, quia non poteſt eſſe peccatum veniale, vbi non eſt materiæ præceptæ violatio, &c. Item ſi verum eſt, te tantum eſſe obligatum recitare, ſecundum quamlibet formam Breuiarij Romani, & non ſecundum formulam contingentem quolibet die, ſatisfaceres præcepto recitandi, (attende) ſi officium dicas de Reſurrectione, quolibet die Quadrageſimæ, & Dominicæ per annum. Conſequens autem durum videtur, cum totum illud officium non æquiualeat matutinis precibus alterius diei: Ergo.* Sic Palao vbi ſupra, *num.* 18. Quem in modo arguendi, & inferendi, imitatur Pellizarius *tom.* 1 *Man. Regul. tract.* 5. *cap.* 8. *quæſt.* 11. *num.* 74. dicens: * Quod autem probabilius ſit, mutare officium communiter non excuſare à peccato mortali, probatur; tùm quia Eccleſia non præcipit recitationem officij in genere, ſed etiam in particulari, nimirum, vt tali die tale officium recitetur; tùm quia aliàs poſſet quis toto anno dicere officium Reſurrectionis.* Sic ibi.

6 Ex qua argumentandi forma deducitur, præfatos Doctores Suarez, Palaum, & Pellizarium, hanc conſequentiam legitimam iudicaſſe: officium Diuinum vnius diei poteſt commutari in aliud, etſi breuius, ergo poteſt commutari in officium Reſurrectionis: quos ſequitur Fr. Franciſcus Bonæ Spei *in Noctua ad Aquilam vbi ſuprà, dub.* 24. *num.* 72. & ſequentibus: cum autem conſequens durum, aut improbabile præſentiant; ſentire etiam debent antecedens, ſi ineuitabiliter ex illo deduci iudicauerint. Non tamen crediderim, improbabilitatis nota, antecedens illud voluiſſe inurere, & ideo nec cenſuiſſe conſequens ea certitudine, & euidentia deduci, vt antecedenti admiſſo, negari non poſſit. Quia Auhores communiter conſequentiam negant, (etſi in eorum opinione huiuſmodi officij recitationem omnibus anni diebus licere, Suarez dixerit) & rationem diſcriminis conantur reddere inter officium Reſurrectionis, & alia officia.

7 Neque aliud ſuprà adducta abſurda concludunt, quam ſtare non poſſe Caietani ſententiam eſſe probabilem quoad mutationem officij in aliud breuius, ni ſuperſit modus vitandi probabiter conſequentiam, quæ indè ad officiũ Reſurrectionis protrahitur: & ideo illius ſententiæ probabilitatem compleri per negationem præfatæ conſecutionis, tanquam per vnum ex conſtitutiuis eſſentialibus illius. Ad eum modum, quo probabilitas ex iſtentiæ phiſicæ prædeterminationis in cauſa libera, completur per negationem ineuitabilis illationis contra libertatem indifferentiæ voluntatis creatæ. Si enim eiuſmodi illatio neceſſaria, & ineuitabilis foret, antecedens ſuſtineri non poſſet, quia conſequens eſt hæreticum, & vt tale damnatum ab Innocentio X. & ab Alexand. VII. contra Ianſenium, & ſequaces.

§ II.

Auctorum primæ ſententiæ euaſiones, quo ad officium Reſurrectionis, eneruantur.

8 Iam qualiter caueant ſequelam pro recitatione officij Reſurrectionis, Doctores admittentes, ſubſtantiam præcepti conſiſtere in eo, quod ſeptem Horæ Canonicæ dicantur, non vero in qualitate officij, ſeu in eo, quod hoc, vel illud determinatè à Pio V. pro ſingulis diebus præſcriptum, recitetur. Vnum pro omnibus dabo Doctiſsimum, & Illuſtriſſimum Magiſtrum Acatium de Velaſco Epiſcopum Oriolenſem *tom.* 2. *reſol. moral. verb. Horas Canonicas, reſol.* 58. *num.* 5. Vbi ſic: * La ſentencia de Caietano no ſe atreue a negar Soto, y yo la tengo por la mas probable; pero no me atreuo a admitir ſin peccado mortal, que ſe pueda (attende) todo el año rezar el oficio, como ſe reza en tiempo Paſqual en nueſtra Religion de Predicadores, con ſolos tres Pſalmos, y tres Lecciones en Maytines, &c. O que ſe pueda dezir el oficio de tres Lecciones, quando ſe ha de dezir el de nueue. Porque la ſubſtancia de el precepto de rezar el oficio Diuino, parece que con-

que conſiſte en que ſe digan ſiete Horas Canonicas en aquel modo, y en aquella diferencia de tiempo, y ſolemnidad, que eſtàn inſtituidas. Y aſsi, ſi por aquel tiempo, ò ſolemnidad los Maytines eſtàn inſtituidos con tres Nocturnos, no parece que ſatisface al precepto el que rezare vn Nocturno ſolo. Y en orden à la tranſgreſion de la Bulla de Pio V. digo, que ſi la tranſgreſion redunda en la ſuſtancia de lo que ſe manda, como de el culto que ſe pretende en las ſolemnidades, como ſi vno en dia de Nauidad, ò de Corpus Chriſti, rezaſſe de ſan Franciſco: ò defraudaſſe mucho de parte de la cantidad; como ſi vno en Domingo rezaſſe el oficio de Feria tercia, o de vn Santo de tres lecciones, pienſo que pecaria mortalmente, porque eſto ya redunda en la ſuſtancia de el rezo. * Hæc Magiſt. Acatius. Quibus forſan non ſatis quieſces: Imò nec ipſe. Quia ex vna parte ſententiam Caietani probabiliorem dicit, & ex alia manifeſtè illam deſerit, vt limitationes adhibitæ præſeferunt. Nec enim aliter loqui potuiſſet, ſi contra Caietanum, ſententiam Patris Suarez, & aliorum defendendam ſuſcepiſſet. Vndè infertur, Magiſt. Acatium retenta Caietani opinione, modum vitandi conſequentiam ad officium Reſurrectionis non inueniſſe. Nam, quod poſſit dici de Sancto trium lectionum, quando dicendum erat de Feria, vel de Dominica, & quod dici poſsit de Feria tertia, quando deberet dici de Sancto nouem lectionum, vel de Dominica, & quod modus officij non obliget ſub læthali, eſt ſententia communis Doctorum, qui Caietanum ſequuntur, & quam ipſe probabiliorem aſſerit. Cum autem de officio Reſurrectionis idem putet Acatius dicendum, ac de prædictis officijs, videtur planè recenſendus inter Doctores, qui ex ſententia Caietani ineuitabilem putant conſequentiam ad officium Reſurrectionis, quandoquidem hanc vitare non poteſt, niſi illam deſerendo, quam cum probabiliorem eſſe dixerit, id quod ex illa ineuitabiliter ſequitur, negare nequibit.

9 His etiam conſentire videtur Egidius Trullench *tom. 1. in decalog. libr. 1. cap. 7. dub. 13. numer. 12. & 13.* Vbi poſtquam retulit ſententiam Pat. Suarez, & Palao aſſerentium, contra Caietanum, & Sylveſtrum, commutationem officij ex genere ſuo eſſe peccatum mortale: * Eo quod aliter ſequeretur non peccare mortaliter, qui quotidie recitaret officium breuius, v.g. Reſurrectionis, longiori relicto, quod non eſt conforme voluntati Eccleſiæ, nec admittendum, * poſt hæc, inquam, ſubnectit. * Hanc ſententiam exiſtimo probabiliorem, & in praxi ſequendam, quia validiori fundamento fundatur. * Quibus illationem pro recitatione officij de Reſurrectione ex contraria Caietani opinione legitimam admittit: idemque iudicium de antecedentis, & conſequentis probabilitate videtur efficere.

10 Iam quale de antecedenti ferat: explicat ibidem ſubiungens: * Nihilominus tamen ille, qui contrariam ſequendo ſententiam (nimirum Caietani) commutaret vnum officium pro alio, excuſari poſſet à mortali. Quia in rebus moralibus adhærens opinioni probabili non peccat; fundatur enim oppoſita ſententia in ratione probabili, & innititur grauiſsimorum Doctorum auctoritati. Præſertim, ſi ſemel, aut iterum, & rarò fiat, & adſit iuſta cauſa, vt ſi occurrat neceſsitas repentina ſtudendi, vel prædicandi, vel legendi. Quibus limitationibus Sanchez *in Conſilijs, part. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 25. num. 2.* approbat priorem ſententiam; non vero communiter loquendo, & ſine cauſa, qua exiſtente, excuſat hæc facientem ſemel, & iterum etiam à peccato veniali. * Hæc Trullench, qui cum ex vna parte deſerat ſententiam Caietani, eo quod ex illa ſequatur, poſſe quotidie abſque læthali recitari officium Reſurrectionis, & ex alia doceat, eum qui prædictæ opinioni adhærendo commutationem officij faciat, excuſari à peccato mortali, nullumque diſcrimen conſtituat inter officium Reſurrectionis, & alia officia, nullaque limitatione adhibita præfixam concluſionem tenuerit, planè ex hoc deduci videtur, eum non damnare grauis culpæ recitantem de Reſurrectione: maximè ſi non quotidie, ſed ſemel, aut iterum, vt de alijs breuiarij Romani officijs, ibi docet.

11 Quapropter Fr. Ludouicus à Cōceptione *1. p. exam. verit. tr. 2. de Reſtit. caſ. 6. n. 13. & ſeq.* poſtquā pro opinione Caietani

adduxit Iuniparum à Drepano referentem pro illa quindecim grauiſsimos Authores, & Leandrum à Sacrament. qui decem, & ſeptem.* Et implicitè (inquit) plures, ex Societate Ieſu, & ex Dominicana familia. * Poſt hæc, inquam, ſic ſibi obijcit: * Ergo, qui ſingulis diebus totius anni recitaret officium Reſurrectionis, non peccaret mortaliter, nec ad vllam conſequenter teneretur reſtitutionem. * Cui reſpondet: * Aliqui ita abſolutè loquuntur, vt confuſionem maximam pluribus offerant ad finem concedendi totum, quod à plurimis, & non indoctis ſæpius audiui; nullaten uſque admiſsi, ſed omnino falſum, vt te vera iudico, reputaui. * Cæterum non omnino iudicaſſe videtur, nam vt conſequentiam vitet, Caietani ſententiam deſerit, probans qualitatem officij cadere etiam ſub præcepto. Vndè planè conuincitur, ineuitabilem putaſſe conſequentiam; ſi Caietani ſententia ſemel admittatur.

12 Ipſe vero alteri ſententiæ eiuſdem Caietani innixus, aſſerentis, ad peccatum mortale contra præceptum poſitiuum, neceſſarium eſſe, quod interueniat contemptus; exiſtimat, poſſe aliquibus diebus, abſque læthali, officium Reſurrectionis recitari. Verum hoc principium intolerabilius eſt concluſione, vt expendenti conſtabit. Imò & damnatum ab Alexand. VII. Pontifice Maximo, die 24. Septembris, anno 1665. prop. 23. contra nonnullos ex hoc capite excuſantes læthali fractionem ieiunij, ad quod tenentur.

13 Cæterum præfatus Author mentem ſuam magis explicat *num. 22.* Vbi poſt longam rei diſcuſſionem, ſic concludit: * Vndè à Paſchate Reſurrectionis vſque ad Aduentum excluſiuè, & à Natiuitate Domini, vſque ad ſeptuageſimam, qui recitaret bis in hebdomada officium Reſurrectionis (& excipio feſta ſolemnia) non illum ad mortale peccatum condemnarem, nec ſimiliter ad reſtitutionem aliquam obligarem. * Sic ille. Sed cur non etiam in Quadrageſima, & Aduentu? Quandoquidem, vt ipſe ait, hæc conſuetudo recitandi bis in hebdomada, non ſufficit ad contemptum, ex quo tantum capite, malitiam grauem deriuari cenſet. Non video ſolutionem, ni ad temporis ſolemnitatem reccurrat. Quam, ſi ſolis Dominicis concedendam quis contenderet, haud facilè à ſuo ſenſu remoueretur.

14 Ideo magis conſequenter Iuniparus à Drepano vbi ſupra *num. 21. & 22.* peruerſo illi principio innixus de neceſſitate contemptus ad peccandum mortaliter, ſic ſcripſit: * Reſpondeo, quod ſi quis omni tempore vellet dicere Paſchale officium, eo quod ſit breuius, peccaret quidem mortiferè (attende) non ex mutatione officij accidentali, ſed quia id ex more facere videtur, in quo quædam ſpecies contemptus formalis præcepti Eccleſiæ includitur. * Sic ibi. Quibus planè deuorat, licere commutationem cuiuſvis officij breuiarij in officium Reſurrectionis, ſicut in quodlibet aliud de Feria, vel de Sancto, & nunquam fieri cum peccato læthali, niſi ex more commutatio fieret, eo quod mos iſte inuertendi officium, formalis quidam contemptus eſſet, quem ad peccandum læthaliter putar cum Caietano neceſſarium.

15 Verùm ſi hoc principium tolerari poſſet, latiſsima opinandi pateret via: quia communis eſt Doctorum ſententia contra Angelũ, ad contemptum non ſufficere conſuetudinem operandi contra præceptum, cum hæc, vt in plurimum, ex humana fragilitate prouenire ſoleat. Vt cum Diu. Thoma, Salas, Bonacina, Vazquez, & Azor, tradit Thomas Hurtado *tom. 1. de Reſid. lib. 1. de Reſid. Canon. reſolut. 7. ſubreſol. 1. §. 6. fol. 314.* Et ante illum Diu. Thomas *2. 2. queſt. 186. articul. 7. ad 3.* Vbi ſic ait: * Tunc quis tranſgreditur ex contemptu, quando voluntas eius renuit ſubijci ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, aut regulam. * Quæ ſic exponit Caietanus: * Ad peccare ex contemptu non ſufficit, etiamſi eſſet perpetua, & millies reſoluta deliberata conſuetudo peccandi in tali commiſsione, ſed exigitur, quod peccans peccet ex hoc, quod non vult ſubijci legi, ſeu Regulæ, & Prælato. * Ergo ſi contemptus eſſet neceſſarius ad peccatum læthale contra præceptum Eccleſiæ, non eſſet læthale toto anno de Reſurrectione recitare, dum id non oriretur ex eo, quod quis nollet legi ſe ſubijcere, ſed ex eo, quod breuius officium pro naturæ fragilitate quæreret.

16 Qua-

16 Quapropter optimè deduc it Leander à Sacrament. *tom.6. in decalog. tract. 8. diſput. 3. quæſt. 44.* contra Ludouicum à Conceptione eiuſdem inſtituti, * quod ſi non eſt mortale recitare bis in hebdomada de Reſurrectione; nec erit profectò recitare ſæpiùs. *Cuius ſententiam loquens de mutatione officij in genere, tradiderat Diana *part. 2. tract. 12. reſol. 3.* dicens: * Si non poteſt mutari frequenter ſine reatu peccati mortalis, nec erit licitum facere vno; vel altero die, nam pro quolibet die eſt præceptum diſtinctum, & officium cuiuslibet diei onus illius eſt, quod in alium non tranſit. * Et ante illum Vega *in Summ. part. 1. cap. 18. caſ. 17.* ibi: * Dize Manuel Rodriguez, que èl notendra por pecado mortal la commutacion del rezo, vna, ò dos vezes: a lo qual digo, que ſino la puede hazer, que tampoco la puede hazer vna, ò dos vezes, pues cada dia ay precepto de rezar diſtinto vno de otro. * Quaſi diceret, ſi poteſt vno, vel altero die commutare officium, quolibet die poterit, quia ſi fieri non poteſt commutatio, nunquam poterit: ſi autem poteſt, ſemper poterit.

17 Ex quibus deducitur, ſententiam aſſerentem, non eſſe læthale quotidie recitare de Reſurrectione, difficilè vitaturos, qui pro vno, vel altero die, aut bis in hebdomada, illam admittunt: vt Frat. Ludouicus à Conceptione, & Iuniparus à Drepano vbi ſupra. Quibus annumerandus eſt Illuſtriſsim. Magiſt. Acatius de Velaſco, loco ſuprà citato. Vbi cum opinionem Caietani de mutatione officij, vt probabiliorem, amplexus fuiſſet, & vim conſequentiæ ad officium Reſurrectionis præſentiret, ſic ſcripſit: * Pero no me atreuo a admitir, que ſin pecado mortal (attende) ſe pueda todo el año rezar el oficio, como ſe reza en tiempo Paſqual. * Quibus planè concedit, quod ſi non toto anno recitaretur, non damnaret de læthali: præcipuè ſi extra ſolemnes feſtiuitates. Verum ex hoc principio efficacius, quàm ex alio (de contemptu ad peccatum requiſito) pro quotidiana officij Reſurrectionis recitatione conficitur argumentum. Nam ſi ex eo, quod poſſit vnum officium commutari in aliud, vno vel altero die, deducitur, poſſe vno, vel altero de Reſurrectione recitari; ergo ex eo, quod poſſit omnibus diebus vnum in aliud commutari (vt Caietanus, & ſequaces autumant) poterit etiam omnibus diebus officium Reſurrectionis recitari. Videtur vrgere conſequentia.

§. III.

Doctores nonnulli ineuitabilem, ex opinione Caietani, conſequentiam ad officium Reſurrectionis cenſent.

18 IDeo doctiſsimus Leander à Sacramento vbi ſuprà *tom. 6. in decalog.* Euidentem, & ineuitabilem præfatam conſequentiam videns, idem iudicium de conſequentis, ac de antecedentis probabilitate ferendum tradit: * Reſpondeo (inquit) dicendum, quod, vel probabile ſit dicere, ſolùm eſſe veniale communiter, & regulariter loquendo recitare, ſine vrgenti cauſa, officium Reſurrectionis, ea die, qua iuxtà Rubricas Miſſalis, recitandum erat de Feria, aut de Sancto, vel non ſit probabile, quod poſſit quis abſque mortali dicere officium alicuius Sancti loco Ferialis. Hanc reſponſionem docent Suarez, Palao, Pellizarius. * Sic ibi: quod etiam tradiderat *tom. 2. de Sacrament. tract. 6. de Ordin. diſput. 13. quæſt. 28.* Vbi rem hanc ex profeſſo diſcutiens, plura congerit ad probandum, quod admiſſa Caietani ſententia, quam ipſe probabilem putat, decem, & ſeptem graues Authores pro illa referens, negari non poſſit præfatum conſequens. * Vndè mihi (ait) reſpondendum videtur, vel quod hæc argumenta habent vim faciendi hanc negatiuam partem probabilem (nimirum non peccare mortaliter, qui priuatim officium Reſurrectionis recitat, quando de Feria, vel de Sancto, vel de Dominica deberet) vel reddendi improbabilem alteram, quam quæſtione præcedenti, vt probabilem cum Diana ſequuti ſumus, (& paulò antea) quod duriſsimum dictu eſt, cum illa tot, ac tam graues patronos habeat, & eſſe probabilem ex contrarijs nonnulli doctiſſimi, vt Sanch. Filliuc. Trull. & alij concedant. * Ex quibus fit, hunc Authorē planè ſentire, hanc ſententiā de commutatione officij in officiū de Reſurrectione eſſe probabilē. Et ita concludit, dicēs: * In facti cō-

I 3 tin-

Digitized by Google

tingentia non auderem, ſic officium abſque contemptu formali, vel virtuali permutantem, læthali culpa damnare; nec conſilium præbere alicui de tali officij permuratione: niſi fortè illis, qui iuſtè, vel iniuſtè ſunt valdè occupati, ideoque præ magnitudine officij Diuini exterriti nullum recitant. *Hæc eſt ſententia doctiſſimi Leandri, qui argumento conuictus manus dedit.

19 Sed apertius, & abſque vlla hæſitatione, vel limitatione hanc ſententiam tenuit Illuſtriſ. Epiſcop. Ioann. de Caramuel *in Regulam S. Benedicti, diſp.* 109. *num.* 1387. Vbi ſic ait: *Reſpondeo, quod licet quiſque dedita opera quærat officium totius Breuiarij breuiſſimum, & ſemper illud recitet, illum adimplere præceptum, quoad ſubſtantiam, & deficere quoad modum, ac proinde peccare venialiter, non mortaliter. * Et nec venialiter peccaturum, ſi ex cauſa id fiat, tradit *diſp.* 116. *nu.* 1438. dicens: *Fortè ſingulis diebus legebat officium Reſurrectionis, quod viri occupatiſſimi laudabiliter faciunt. *Sic Caramuel vir ſanè occupatiſſimus, vt præſtantiſſima eius opera præſeferunt. Et denique *in Theolog. Fundam. fundam.* 53. *à n.* 1100. *à fol.* 512. *vſque ad* 523. *in editione Frãcufurt, anno* 1652. quæſtionem hanc iterum ex profeſſo diſcutit, & ſimiliter reſoluit, poſſe abſque læthali toto anno officium Reſurrectionis recitari. Cuius rationem reddit, dicens: * Vnum officium poteſt mutari in aliud, quotieſcumque non mutetur ſubſtantia, ſed modus, & hoc debet abſque aliqua limitatione dici. At quando mutatur officium de Sancto, aut de feria in officium de Reſurrectione, non mutatur ſubſtantia, ſed modus: Ergo. *Sic ille, quod aliter etiam perſuadet ex eo, quod ſubſtantia præcepti recitandi officium Diuinum eſt, vt ſeptem Horæ Canonicæ perſoluantur, ſicut ſubſtantia audiendi ſacrum eſt, quod Miſſa audiatur.* Ergò ſicut huic præcepto, inquit, ſatisfacit, qui Miſſam breuiſſimam audit, ita & alteri, qui officium breuiſſimum recitat, ergo abſque læthali, poteſt illud toto anno recitare: imò & abſque veniali, ſi ex cauſa fiat* cauſas autem à veniali excuſantes enumerat ipſe, tùm *in Regul. Sanct. Benedict. num.* 1391. tùm *in Theolog. Fundam. num.* 1108. * Vt ſi iter agens, inquit, legat officium, quod ſcit memoriter pro eo, quod non nouit memoriter, aut etiam ſi ſtudioſus lector, concionator, economus, aut alij, qui magnas habent occupationes. *Sic ibi.

20 Videatur etiam prædictus Caramuel *in fine Theolog. Fundam. Epiſt. vltim. fol.* 768. Vbi quæſtionem itidem verſat, & contra Dianam ſic reſoluit: * Non poſſe vnum officium pro altero legi probabiliſſimè docent nonnulli, & etiam alij probabiliſſimè poſſe affirmant. Stando primæ ſententiæ, legere officium de Reſurrectione, alio cumque die, mortale peccatũ eſt; non tamen ſtando ſecundæ. At Diana, neſcio qua dialectica, ſecundæ adhæret, & interim à generali regula officium de Reſurrectione excipit ob duas rationes. Prima eſt, quoniam eſt nimis breue. Secunda: quoniam eſt illi ſoli diei ab Eccleſia deſtinatum. Priorem illam rationem nullius eſſe momenti, rationibus multis euici, aut enim reijcienda eſt ſecunda ſententia, & admittenda prima, aut quantitas non pertinet ad officij ſubſtantiam. *Sic ibi, & iterum in parte altera *Theolog. Fundament. num.* 94. *fol.* 64.

21 Eandem opinionem, & ſiquadam adhibita limitatione, defendit Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum familia *tom.* 1. *de Reſident. Sacra, lib.* 5. *de Reſid. Canon. reſol.* 7. *ſub reſol.* 1. *nu.* 7. Vbi ſic ait: * Si quis ſine rationabili cauſa proponat per duos menſes continuos recitare de Reſurrectione, propoſitum illud reſpicit materiam grauem, & ſic eſt mortale. Si verò quis (attende) ſine hoc propoſito, ſed vel ex acedia, vel vt breuius dicar, iudicans melius eſſe dicere officium breue, quàm nullum, vno die, vt poſt alio recitet, & ſic deinceps ex paſſione, aut conſuetudine ductus: iudico, quod non peccet mortaliter, ſicut qui vno die poſt alium ſine propoſito comprehendendi totam quadrageſimam, anteuertit ſine cauſa horam prandij: quia vtraque circunſtantia, vt eſt diei alligata, eſt modus, & conditio accidentalis, neque materia grauis reſpectu cultus Diuini.* Hactenus Hurtado.

22 Iam ſi quæras: cur propoſitum illud mutandi officium pluribus diebus ſit peccatum mortale, quandoquidem conſuetudo ipſa mutandi vno die, & poſt alio, &c. Solùm eſt peccatum veniale? Reſpondet, quia tale propoſitum habet pro obiecto materiam grauem * ſcilicet nota-

tabilem læſionem in diſciplina Eccleſiaſtica, & diuino cultu à particularibus exhibendo in recitatione diaria diuini officij, quam alterare proponit per nimis longum tẽpus, ratione cuius menſuratur grauitas materiæ. *Verum hæc limitatio parum placet Dianæ *p.2.tr.12.reſ.3.* Et merito, quia ſicut non peccat mortaliter, qui initio quadrageſimæ proponit, ſingulis diebus ſumere materiam parvam, neque qui obligatus ex voto recitare ſingulis diebus quinquies Pater, & Aue, proponit illa omittere per totum annum, eo quod ſingulæ commiſsiones, vel omiſsiones ſint peccata venialia, & materia diuerſorum præceptorum, quæ in ſe ipſis conſideratæ non continuantur moraliter (aliàs deficiente propoſito, vnam materiam grauem conſtituerent, ſicut in materia furti contingit,) ita ſimiliter in propoſito mutandi vnum officium Diuinum in aliud, multis diebus, interuenire non poteſt peccatum mortale, ſi ſingulis tale non ſit. In quo ferè conueniunt Doctores, qui ſententiam Caietani de mutatione officij in aliud, etſi breuius, admittunt, (quam ampleċtitur ipſe Hurtado *ſuprà reſol.7. §.2.& 3.*) cum ergo alij plurimi limitationem illam non apponant, & à paucis appoſitam alij reſpuant, & aliunde non aliter de officio Reſurrectionis, ac de alijs dicendum putet Hurtado, nequibit ipſe negare, eſſe probabile id ipſum, in quo ab alijs diſcedit, ac proinde non ſolùm non peccare læthaliter, qui ſingulis diebus officium Reſurrectionis recitat, (quod ipſe concedit) ſed neque illum, qui initio anni haberet propoſitum ſic recitandi.

23 En amice Lector, quàm ineuitabilis ſit conſequentia pro officio Reſurrectionis, quotidiè recitando, ſi Caietani ſententiam de commutatione vnius officij in aliud breuius amplectaris. Laborarunt viri doctiſsimi, & vi conſequentiæ oppreſsi manus dederunt. Darem & ego, ſi illam ſententiam amplecteret, quia modum vitandi euidenter hoc abſurdum, poſt rem diligenter conſideratam, non inuenio. Illud autem deuorate, improbabile, & temerarium puto, quia rationi diſſonum eſt, ritus Eccleſiaſtici deſtructiuum, & menti Pontificum repugnans.

24 Ideòque prædictam ſententiam de commutatione officij de Feria, vel de Sancto in officium de Reſurrectione, non eſſe probabilem ſentiunt vnanimiter omnes Doctores Societatis, apud Dianam *p.11.tract.1.reſol.26.* Qui multis citatis concludit: *Vnde patet, quod nullus ex Scriptoribus Societatis auſus ſit ſententiæ Caramuelis adhærere. *Et contrariam vt inconcuſſam proponit Filliutius *tom.2. tr.23.cap.7.n.226.* dicens: *Si quis vellet omni tempore dicere officium Paſchale, quia breuius, ex omnium ſententia peccaret mortaliter.* Et licet Diana pluribus in locis quæſtionem hanc verſans, videlicet, *p.5.tract.5.reſolut.26. §.Notandum, & p.7. tract.11.reſol.7.& p.10. tract.11.reſol.16.& p.11.tract.1.reſol.26.* numquam auſus fuerit Caramuelis, & Leandri ſententiam nota improbabilitatis inurere, id inde ortum habuit, quod Caietani opinionem ſequutus difficultatem vitandi conſequentiam præſenſerit. Sed quidem ſententiam Caietani potiùs improbare debuiſſet, quã tam abſurdum conſequens probabile relinquere.

25 Quapropter noniſsimè anno 1666. die 18. Martij Sum. Pontifex Alexander VII. ad illius probabilitatem abolendam, hanc propoſitionem: *In die Palmarum recitans officium Paſchale ſatisfacit præcepto*: vt minimum tanquam ſcandaloſam damnauit, & eius praxim in virtute ſanctæ obedientiæ prohibuit. Ex quo planè deducitur, in alijs diebus, ſaltem ſolemnibus, præfatæ opinionis praxim minimè ſuſtineri poſſe: eadem enim vbique ratio militat; & præceptum Eccleſiæ ſic intelligendum neceſſaria conſequutione deducitur ex propoſitione damnata, licet Pontifex non expreſſerit.

§. IV.

Laxior opinio pro Monialibus admitti poteſt.

26 Tolerabile tamen videtur, quod aſſerit Thomas Hurtado *tom.1. de Reſident. tract. 5. de Reſid. Canon. reſol.7. ſub reſolut.3. fol.316.* nimirum Moniales, (quamuis ſub mortali ad Horas Canonicas teneantur, quod plures doctiſsimi negant) poſſe maiore cum libertate mutare extra chorum officium longius in breuius. *In illis enim, inquit, eſt rationabilis cauſa: obligantur enim ex conſuetudine, cui videtur ſatisfieri quocumque officio ex Breuiario Romano, præcipuè cum ordinariè malè, & cum ſumma difficultate Latinè legant. *Vnde fit, ſecundum hunc Authorem, Moniales extra chorum re-

recitantes quotidiè de Reſurrectione, ne venialiter quidem peccaturas. Idemque à fortiori dicendum de Regularibus profeſsis, nondum ſacris initiatis, propter eandem rationem, vbi ex conſuetudine tantum, & non ex præcepto, aut voto, ad Horas teneantur.

17 Quod de Monialibus dictum eſt, dicit Hurtado, poſſe ſimiliter aſſeri de Lectoribus, Prædicatoribus, Confeſſoribus aſsiduis confeſsionibus, lectionibus Theologiæ, vel ſacrorum Canonum, vacantibus, dum ſtudijs ad ſuum munus rectè obeundum operam nauant, & idem de Scriptoribus Regularibus.* Et ratio, inquit, eſt, quia omnibus iſtis conceſſum eſt priuilegium, vt ſatisfaciant diuino officio dicentes ſeptem Pſalmos aſsignandos à Superiore, cum ſeptem Pater noſter, & bis Symbolum Apoſtolorum, &c. Quare ratio, quæ mouit Pontificem ad tam magnum priuilegium concedendum, ſufficiens eſt, vt quilibet iſtorum propria auctoritate mutet in breuius officium diuinum, ſi non vult vti priuilegio.* Sic Hurtado. Vnde ſecundum hunc auctorem hi omnes, quoties vti poſsint prædicto priuilegio, poterunt, ſi velint, officium de Reſurrectione recitare. Quia ſeptem Pſalmi cum alijs orationibus memoratis in quantitate non excedunt officium Reſurrectionis.

28 De præfato priuilegio à Clemente VII. Patribus Theatinis conceſſo, meminerunt Diana 3.*p.tract.*11.*reſol.*8. Miranda *in Manuali tom.*1.*quæſt.*37.*art.*19. Portel, Hieronymus Rodriguez, & alij, quos refert idem Hurtado ſuprà, & *reſol.*8.*ſub reſol.*10.*n.*3.*fol.*370. vbi illud explicat dicens: * Confeſſores ſolum poſſe illo vti, temporibus illis, in quibus maximus eſt concurſus pœnitentium, in quorum confeſsionibus audiendis totum mane, & maxima pars veſperi intendunt, ſiue in conſulendis, & gubernandis. Lectores verò toto tempore, quo inſudant ſtudijs ad legendum, & arguendum, præſidendum, & alia exercitia litteraria, quibus ex ſuis conſtitutionibus, vſu, & conſuetudine attendunt, vel intendunt. Scriptores verò toto tempore, quod in ſcribendis, corrigendis, & diſponendis libris grauibus inſumunt, &c.* Et infra num.11. * Quare etſi in rigore tempus ſuperſit, vt commodè poſsint officium integrum recitare, tamen non tenentur, quia in ſubſidium laboris ſuſcepti, hæc conceditur gratia à Summo Pontifice.* Et inferius, *num.* 16. adnotat, non eſſe neceſſarium, vt Pſalmi deſignentur à ſuperiore, quia licet in priuilegio id dicatur. * Hæc, inquit, non eſt forma, ſed ſolùm eſt modus: Vndè licitè, & validè poteſt quis vti illo, etiamſi à ſuperiore Pſalmi non deſignentur, ſed lector, aut ſcriptor ſibi deſignet, nec longiores, nec breuiores.* Hæc ille pro regularibus, ſed nō pro Ieſuitis, quia hoc priuilegium non eſt illis à Reuerendiſ. Patre Generali communicatum (prout opus eſt, vt conſtat ex Bulla Greg. XIII. expedita die tertia Maij, anno 1575. Quapropter eo vti non poſſunt, & conſequenter, nec officiū Reſurrectionis loco alterius recitare. Imò vt exiſtimo, nec lectores, nec Magiſtri, neque ſcriptores aliorum ordinum in diebus ſolemnibus præfato priuilegio vti poterunt, & per conſequens, nec recitare de Reſurrectione; quia ſimile priuilegium pro ſolēnioribus feſtiuitatibus Natiuitatis, Corporis Chriſti, Dominicæ Palmarum, & ſimilibus, conceſſum credere nequeo. Nec in generali conceſsione veniūt, quæ in ſpecie verò ſimilius eſt, non fore concedenda. Videatur Thomas Hurtado *tom.*2.*var.reſol.tract.*12.*cap.*1.*num.* 1178. Vbi refert priuilegium à Paul.III. conceſſum Monialibus religioſiſsimi Conuentus Hiſpalenſis Sanctæ Mariæ de Gratia. Vt quæ pro tempore ægrotæ, aut aliqua occupatione detentæ fuerint, Pater Noſter aliquoties dicendo, & recitando, debito Horarum Canonicarum, & officij Diuini ſatisfaciant. Simileque priuilegium iamdiù conceſſerat Innocentius Quartus, anno 1253. Monialibus degentibus ſub cura Minorum, in Bulla, quæ incipit. *Solet annuere*, ibi: *His, quæ occaſione rationabili non poſſunt aliquando legendo dicere Horas ſuas, liceat, ſicut aliæ ſorores* (non dicatæ choro) *dicere Pater Noſter.* * Quo priuilegio per communicationem gaudere Moniales omnes, & Religioſos profeſſos, non conſtitutos in Sacris, aliorum Ordinum, dicit Pellizarius *tom.*1. *Manu. tract.*5.*cap.*8.*ſect.*2.*nu.* 129. & *tom.* 2.*tract.* 10.*cap.*6 *num.* 16. Leand. à Sacram. *tom.* 6. *tract.*8.*diſp.*2.*quæſt.*32. & 33. & alij.

QVÆ-

QVÆSTIO IV.

Vtrùm Penſionarius teneatur ad officium parvum Beatæ Virginis recitandum, ſi penſio ad vitam ſuſtentandam non ſufficiat?

1 QVæſtionem hanc exagitatam inuenio apud Dianam *p.10. tract. 16. reſol. 95.* vbi ſic ſcribit: * Quæro quarto: An Penſionarius teneatur perſoluere officium Beatæ Virginis, ſi penſio ſit tenuis? Reſpondeo, quod Valerius Reginaldus *in praxi fori Pœnit. lib. 30. tract. 3. cap. 4. ſect. 3.* (attende) colligit ex Nauarro *de Orat. cap. 7. n. 25.* teneri Clericos ad preces B. Virginis, qui penſionem habent ad vitam ſuſtentandam ſufficientem. * Hæc ſunt Dianæ verba, quæ ſi ita accipiantur, vt non teneantur recitare, niſi penſio ſufficiat ad integram vitæ ſuſtentationem, prorſus reijcienda eſt hæc ſentẽtia. Quam nec Reginaldus tuetur, nec ex Nauarro deducit, vt iam oſtendo.

2 Et quidem, quod Reginaldus, nec ſentiat, nec ex Nauarro colligat, ſed recitatiuè tantum Nauarri ſententiam referat, conſtat expreſsè ex verbis, quæ fideliter exſcripta ſubdo: * Eos (Penſionarios) ad recitationem Horarum Canonicarum non teneri, conſentiunt Auctores, &c. Ita Nauarrus *in cap. 7. de Orat. nu. 25.* Addens nihilominus, eos, qui penſionem Clericalem habent ſufficientem ad vitæ ſuſtentationem, teneri ad recitationem Horarum Beatæ Virginis ſub eadem pœna, qua beneficiarij tenentur ad recitationem Horarum Canonicarum. * Hæc Reginaldus. Qui ex Nauarro, vt vides, nil ſibi tenendum colligit. An verò eius mentem fideliter referat? Non diſputo. Sed quidquid de illa ſit, (in qua Valerius, & Diana non conueniunt) certiſsimum eſſe debet, in modo ſaltem referendi, Reginaldo Dianam impoſuiſſe; quia aliud eſt, non teneri recitare, qui non habet penſionem ſufficientem ad vitam ſuſtentandam, quod falſiſsimum eſt; aliud, habentem penſionem ſufficientem teneri; quod eſt certiſſimum. Hoc concedit Nauarrus, non illud.

3 Et expreſsè Reginaldus negat, loco ſuprà citato, vbi ex profeſſo contra M. Dominicum de Soto probat, Beneficium quantumvis tenue obligare ſub læthali ad Horas Canonicas, & pro hac opinione refertur ab ipſo Diana *2. p. tract. 12. reſol. 9.* vbi ſic ait: * Communis ſententia docet, Beneficium, quantumvis tenue, obligare ad Horas Canonicas. Ita Victorellus, D. Antoninus, Suarez, Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 3. ſect. 1. n. 33.* * Hæc eſt opinio Reginaldi, quam non ſolùm de beneficiarijs quoad Horas Canonicas, ſed etiam de Penſionarijs, quoad obligationem recitandi officium parvum B. Virginis, expreſiſsimè tenet, *vbi ſuprà ſect. 4. n. 46.* * Aduerte, inquit, tertio: Quia Pius V. ſua conſtitutione, penſionarium non recitantem officium parvum B. Virginis, ad reſtitutionem obligat, eadem ratione, qua beneficiarium non recitantem Horas Canonicas. Quæ de hoc quoad modum reſtituendi ſunt dicta, ad illum extende. * Cum autem Beneficiarius, vt ſuprà ipſe aſſerit, teneatur, etiamſi beneficium ſit tenue, Horas Canonicas recitare, planè ſentit, Penſionarium ſimiliter ad officium parvum teneri, licet penſio ſit tenuis. Ex quibus apertiſsimè cõſtat, ſtrictiſsimam omnium opinionum in hac parte Reginaldum amplexatum fuiſſe.

4 Verum, quam Diana à veritate prorſus alienam Ieſuitæ attribuit, tradit ex ſuo Clericorum Regularium Ordine Angelus Maria Verticelli *tom. 1. quæſt. moral. tr. 8. quæſt. 47. n. 7.* Vbi loquens de Beneficio quoad obligationem recitandi Horas Canonicas, (& per conſequens de penſione quoad officium parvum, cum æquè ex vtroque conſurgat obligatio) ſic ſcribit: * Ad obligationem Horarum Canonicarum requiritur ſufficiens ſuſtentatio ex redditibus beneficij. Qui enim altari ſeruit, de altari viuere debet. * Quod tenent alij, quos ſuppreſſo nomine refert Suarez *lib. 4. de Horis, cap. 21.* Et Paulus de Palacios *ad Sum. Caietani*, ibi: * Beneficium adeò tenue, quod non ſufficiat ad ſuſtentandum Miniſtrum, non eſt beneficium, niſi imperfectè. * Ita Caietanus, quem laudatum refert Thom. Hurtado *tom. 1. de Reſident. fol. 389.*

5 Sed plus addit ex Dianæ familia Marcus Vidal *in Arca vitali Theol. Moral. tit. de Iudice inquiſ. 5. nu. 45.* Penſionarium non teneri ſub læthali ad recitandum officium parvum B. Virginis, licet penſio valdè pinguis ſit, & ad vitam ſuſtentandam ſuperabundans. Verba eius ſunt: * Reſpondetur primo; hanc Pij V. conſtitutionem obligantem Clericos Penſio-

narios

narios ad officium Beatæ Virginis, pluribus in locis non eſſe receptam, &c. Inſuper (attende) videtur non obligare ad ſui obſeruantiam ſub mortali; tum quia nullum verbum præceptivum continet, tum quia odia ſunt reſtringenda, & non amplianda, &c. Tum etiam, quia legis Eccleſiaſticæ intentio eſt, non inijcere laqueos animabus, ſed ad ædificationem corporis myſtici Chriſti Domini promouere, & ideò vt plurimum non obligat ſub mortali. Ergo cum hæc Pij V. conſtitutio non ſit vbique recepta, neque obliget ſub mortali culpa; clarè deducitur, quod penſiones maneant, ſicut in anteriori tempore, prophanæ, & temporales. *Sic Marcus Vidal, & ante illum nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Aragon 2.2. *quæſt.63 artic.2. propè finem in dubio de Penſionibus, verſ.* **Au autem.* Qui à fortiori dicere tenentur, Penſionarios non recitantes ad nullam fructuum reſtitutionem modo teneri, ſicut nec antea tenebantur; cum verba conſtitutionis Pij V. æquè ad recitandum, ac ad reſtituendum referantur.

6 Cæterum hæc opinio, cuiuſcumque ſit, omninò improbabilis eſt, & graui cenſura notanda: eſt enim expreſsè contra conſtitutionem Pij V. vt ab vniuerſis Chriſti fidelibus intellectam, quæ, quantum ad obligationem recitandi officium parvum B. Virginis, & reſtituendi fructus malè perceptos, æquiparat Beneficiarijs Penſionarios, his verbis: * At quicumque penſiones, fructus, aut alias res Eccleſiaſticas, vt Clericus percipit, cum modo prædicto (de habente beneficium) ad dicendum officium parvum B. Virginis decernimus obligatum, & penſionum, fructuũ, rerumque ipſarũ amiſſioni obnoxium. * Quid clarius? Ideò ita communiter tradunt Doctores apud Palaum *tom. 2. diſp. 2. nu.16.* & Bonacinam *de Horis Canonic. quæſt.5. punct.2. n.21.*

§. I.

Quid ſi fructus ſint tenues?

7 DVbitant tamen, & meritò: An ſi fructus Beneficij, vel Penſionis tenues, & exigui ſint, adeò vt ad bonam partem congruæ, & moderatæ ſuſtentationis Clerici non ſufficiant, teneatur recitare? Negatiuam ſententiam, etſi nullo duce, amplexus eſt M. Sotus *libr. 10. de Iuſt. quæſt.5. artic.3.* quem hac tempeſtate non pauci ſequuntur. Qui autem dicendi tenues fructus, & inſufficientes ad obligandum? Hoc opus. M. Sotus vbi ſuprà de fructibus beneficij loquens reſpondet: *Dixerim tenuiſsimum, vt fere pro nihilo reputetur, nēpè ſi his temporibus ſummam ſaltem octo ducatorum non attingeret; nam ſi ditius eſt, quamuis non ſufficiat ad victum, ſi tamen pauperi Clerico (attende) bona eſſet pars ſuſtentationis, non omnino poſsidens excuſatur. De hoc ergo ſapientium prudentia conſulenda eſt. *Sic Sotus in editione Salmantina, anno 1553. quo tempore pretia rerum longe moderatiora erant. Ideo M. Petrus de Ledeſma in Summa, quam poſteà ſcripſit *part.2. tract.9. cap.4. concl.5. diffic.4.* maiorem quantitatem ad obligationem recitandi requirit. * A mi parecer (inquit) aunque el Beneficio ſea de diez y ſeis ducados, y aun veinte, no le obligaria a rezar. *Sic ille. Imò & Sotum hanc ſententiam partim tenuiſſe refert ex auditu Thomas Sanchez *in opuſc. tom.1. libr. 2. cap.2. dub.67. num.5:* Vbi ſic ait: *Imò Pater Doctor Henriquez retulit mihi, quod conſultus Soto de beneficio, cuius redditus erant decem, & ſex nummi aurei, reſpondit, non obligare ad recitandum; & quidam maximè doctus recentior dixit, non minus, quam viginti aureos obligare.* Sic Sanchez referens M. Petrum de Ledeſma ſuppreſſo nomine.

8 Poſt citatos ſcripſit Epiſcopus Malderus. Et *tract.10. de Virtutibus, cap. 2. dub. 3. verſ. Nihilominus.* * Ad obligationem recitandi requirit, quod beneficium ſufficiat ad tertiam partem ſuſtentationis Clerici vulgaris. Cui adhærent Quintanadueñas, & Eſcobar, quos refert, & ſequitur Diana *part.9. tract.7. reſol.8.* Imò Aragon teſtatur 2.2. *quæſt.83. articul.12.* hanc eſſe communem ſententiam recentiorũ. Sed immerito, vt obſeruat Palaus infra citandus. Fundamentum huius opinionis eſt, quia ſecundum M. Sotum neceſſe eſt, ad obligandum ad Horas, quod beneficium ſufficiat ad bonam partem ſuſtentationis Clerici pauperis: minor autem quantitas, quàm tertia pars, nequit dici ſufficiens ad bonam partem ſuſtentationis.

9 Verùm, ſi hæc opinio eſſet vera, beneficium non attingens triginta, vel quadraginta aureos, non obligaret ad recitandum Horas Canonicas: vt meritò dixit Caſtro Palao *tom.2. diſp. 2. part.1. §.2. num.8.* * Et certè niſi tertiam partem attin-

tingat, dici non poteſt, attingere bonam partem ſuſtentationis. Quapropter ſi hæc ſententia (nempè M. Soti) vera eſſet, Beneficium, cuius redditus, hoc tempore, non attingunt triginta; vel quadraginta aureos, nequaquam dici poteſt, attingere bonam partem ſuſtentationis moderatæ, vt benè notat Suarez *lib. 4. cap. 21. n. 2.* Quibus enim decem tempore Soti non ſufficiebant, modo triginta non ſufficiunt. * Hæc Palaus.

10 Propterea Doctores alij, conſentientes præmiſsis, abſolutè aſſerunt, ad obligationem recitandi Horas Canonicas, requiri, quod Beneficij valor attingat quadraginta ducata. Ita Martinus de S. Ioſeph *tom. 1. lib. 2. tract. 7. n. 3.* & Leander à Sacramento *tom. 6. in Decalog. tract. 8. diſput. 2. quæſt. 112. & quæſt. 114.* Vbi ſubnectit, quod hæc quantitas debet computari ex ſolis fructibus, aut redditibus: * qui ſuperſunt (attende) deductis expenſis in collatione illorum, & dempta eleemoſyna, quæ pro Miſsis datur, ad quas obligat Capellania. * Sic ille vbi ſuprà referens pro hac parte graues Auctores, Sanchez, Quintanadueñas, Trullench, & Martinum de S. Ioſeph. Sic diſcurrunt Doctores, qui ad obligationem recitandi, valorem tertiæ partis congruæ ſuſtentationis Clerici pauperis, ſeu moderati, exigunt.

11 Addunt alij, ad obligationem quotidianam recitandi Horas Canonicas requiri, vt Beneficium ſufficiat ad dimidiam partem congruæ ſuſtentationis. Sic tradit Hieronymus Garcia *in Sum. tract. 2. de Horis, dub. 2. n. 11.* vbi ſic: * Por muy probable tengo con Layman, Maldeto, Leſsio, Molfeſsio, Trullench, y Diana, que quando no llega el Beneficio al medio ſuſtento, que ſe cumplirà con rezar los dias de fieſta, y Domingos, ò rezar el oficio parvo de nueſtra Señora cada dia, en lugar del mayor, y lo vltimo eſtà muy en vſo en Eſpaña, donde todos los hombres doctos, y timoratæ conſcientiæ lo aconſejan. * Hæc Garcia, ſed aperte fallitur. Et nullus eorum, quos citat, hoc aſſerit: ſunt enim ipſimet Doctores, quos pro alijs opinionibus refert Diana *p. 2. tract. 12. reſol 9.* Poſſet verò pro ſe citare Thomam Hurtado *tom. de Reſid. tract. de Reſident. Canonica, reſol. 9. ſubreſolut. 15. fol. 389.* Vbi laxiorem opinionem tradit, his verbis: * Si Beneficium maiorem partem annuæ ſuſtentationis fructibus ſuis non tribuat, non obligat ad reſtitutionem, quia non obligat adſoluendas quotidiè Horas Canonicas. Ita Sotus vbi ſuprà, dicens, Recentiores Theologos communiter ſequi hanc opinionem. Et Nauarrus *de Horis cap. 7.* dicit, ſuo tempore multos viros pios, & doctos ita ſentire. Palatius *ad Sum. Caietani*, ibi: *Beneficium adeò tenue, quod non ſufficiat ad ſuſtentandum Miniſtrum, non eſt Beneficium, niſi imperfectè.* Ita Eminentiſsimus tam ratione litteraturæ, quam purpuræ. * Hæc Hurtado, qui paulò infra ſuadere contendit, onus annexum Beneficio imperfecto non eſſe, recitare quotidiè totum diuinum officium.

12 Poſſetque, ex doctrina M. Soti, pro opinione præfata, ſic vrgeri. Plus valebant tempore Soti decem ducata in ordine ad vſus humanos, quam modo quadraginta, ergo plus valebant decem, & ſex, quam modo ſexaginta, & quatuor; quia ſicut ſe habent decem ad quadraginta, nempè, vt quarta pars, ita ſe habent 16. ad 64. Sed M. Sotus (vt teſtatur Henriquez, & ex illo Sanchez) Beneficium, cuius redditus erant 16. aurei, iudicauit conſultus, non ſufficere ad obligationem recitandi; ergo idem modo iudicaret, licet fructus eſſent ſexaginta, & quatuor. Fateor, conſequentiam vrgere, & potiori iure, ſi verum eſt, quod dicit Hurtado ſupra num. 18. nempè, fructus, qui olim ſufficiebant ad maiorem partem ſuſtentationis, non ſufficere hodie ad octauam partem. Sed quidem, ſi huic opinioni ſtandum eſſet, vt modo in Regno Caſtellæ rerum pretia ſe habent, centum ducata requirerentur, vt obligationem recitandi inducerent, quia bis centum ad congruam ſuſtentationem Clerici pauperis vix ſufficiunt, vt non ſemel a timoratiſsimis audiui. Quapropter nunquam concedendum eſt, requiri valorem dimidiæ ſuſtentationis, vt docuit Garcia, & multominus maioris partis ſuſtētationis, vt tenet Hurtado: ſed ad ſummum tertiæ partis, relinquendo iudicio Doctorum, pro locorum, & temporum diuerſitate, quænam quantitas ad tertiam partem ſuſtentationis ſufficiat. Et in hanc tandem ſententiam venit Hurtado vbi ſuprà, ſed inconſequenter quidem ad ea, quæ paulo antea prædixerat.

13 Notandum verò hic eſt, ſi fructus non attingant tertiam partem ſuſtentationis, Beneficiatum, ſeu Penſionarium non recitantem, non ſolùm non peccare, ſed

ſed neque ad reſtitutionem teneri. Quia in hoc non facit contra præceptum Eccleſiaſticum recitandi Horas. Obligatio autem reſtituendi fructus Beneficij, non oritur ex præcepto naturali, ſed Eccleſiaſtico; ac proinde, hoc deficiente, non eſſe huiuſmodi obligationem, docent ſuprà viginti Doctores apud Dianam *p. 11. tract. 1. reſol. 7.* quos ſequitur Garcia *de Beneficijs 3. p. cap. 1. num. 7.* Cui principio innititur communis Doctorum ſententia, quæ Beneficiarios non recitantes primis ſex menſibus, (etiamſi preces alias non fundant) ad reſtitutionem non obligat: nimirum, quia præceptum Eccleſiaſticum ſolum adſtringit ad reſtituendos fructus, non recitantem poſt primos ſex menſes a poſſeſſione Beneficij, vt conſtat ex conſtitutione Pij V.

14 An verò Beneficiarius, qui præcepto Eccleſiaſtico non ligatur ad Horas, ob tenuitatem fructuum Beneficij, modo ſuprà explicato, teneatur iure naturæ ad aliquas preces? Non conueniunt Doctores. Negat Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 16. n. 4.* Affirmat cum communi ſententia Thomas Hurtado *tom. 1. de Reſident. Sacra, tract. de Reſidentia Canonicorum, reſol. 8. n. 22. & 35. & reſol. 9. n. 3. & 4.* Ait verò, hanc obligationem iure naturæ inhærentem non eſſe ſub mortali, ſed ſub veniali. Quod docet etiam Nauarrus apud ipſum; quia ſolum oritur ex gratitudine, & oratio, quæ debet fieri, indeterminata eſt. Quod eſt valdè notandum, & mihi placet, quia nullus eſt contractus inter Beneficiarios, & fideles, ex quo obligatio iuſtitiæ conſurgat.

15 Si autem ad plenam quæſtionis deciſionem ſcire deſideras, quid veniat nomine congruæ ſuſtentationis? Reſpondet M. Corradus *2. p. Reſponſ. quæſt. 482.* * Suſtentationem intelligendam puto, ſcilicet, victus, veſtitus, domus, & ei inſeruientes. * Et ante illum Caietanus *2. 2. quæſt. 100. art. 2. & 3.* ibi: * Suſtentationis nomine non tantum venit cibus, & potus, ſed quidquid eſt neceſſarium ad vitam, & veſtitum ſui, & eorum, quorum cura ſibi incumbit. * Quibus adhæret Martinus de S. Ioſeph *lib. 2. tract. 7. de Orat. num. 13.* ibi: * Los frutos del Beneficio ſon para alimentos del Clerigo, y debaxo del nombre de alimentos, ſe entiende comida, y bebida, caſa en que viuit, veſtidos, cama, medicinas, y todo lo neceſſario para la vida, &c. y tambien criados, ſi los pide la dignidad, y calidad, y tambien los ſalarios, q̃ ſe les dan: Pues veaſe, ſi conforme a eſto me alargo mucho en ſeñalar quarenta ducados para buena parte de ſuſtento. * Hæc ille, & eſt ſententia Thomæ Sanchez *in conſilijs, lib. 2. cap. 2. dub. 67. n. 4.* Vbi ait: * Nomine ſuſtentationis intelliguntur, non tantum alimenta ad corpus, ſed etiam moderatus victus, & veſtitus, habitatio, & omnia alia hoc modo neceſſaria ad moderatam vitam (attende) acſi nil aliud haberet beneficiarius ad ſuſtentationem, quia id eſſet per accidens. Ad quod conſiderandum neceſſaria eſt conſideratio temporum, & locorum, quia diuerſis temporibus, & locis, carius valent res. Similiter decentia veſtitus diuerſis in locis diuerſimodè conſideratur. * Hæc Sanchez, quæ ſunt valdè notanda.

16 Omnia ſuperius dicta de Beneficijs intelligenda veniunt de Penſionibus, quia Pius V. in ſua conſtitutione, quoad obligationem recitandi, & reſtituendi, eodem prorſus modo voluit manere obligatos Penſionarios, ac Beneficiatos, diſcrimen ſolum faciens inter officia recitanda. Et ita cum Suarez, Bonacina, Petro de Nauarra, & alijs notat Palaus *tom. 2. diſput. 2. p. 7. num. 16.* Vbi ait: * De Penſionarijs non recitantibus officium paruum B. Virginis idem eſſe dicendum, ac dictum eſt de Beneficiatis; peccare, inquam, mortaliter poſt obtentam penſionem, ſi non recitent, & tranſacto ſemeſtri obligatos eſſe reſtituere integros fructus perceptos, quia nullum officium præter recitationē exequuntur, ratione cuius ab integra reſtitutione excuſari poſſint. Sic obligantur ex ſupra dicta conſtitutione Pij V. * Sic Palaus.

17 Verum alij mitius cum Beneficiarijs, & Penſionarijs non recitantibus ſe habentes, ad ſolam tertiam partem fructuum dici correſpondentium reſtituendam obligant. Ita viri ſapientiſſimi apud Henriquez *lib. 13. de Excommunicat. capit. 13. nu. 2.* Vbi ſic. * Praxis cum ſapientum conſilio rigorem decreti Lateranenſis, & Pij V. ita temperat, vt Parocho, & alijs relinquatur quædam portio, quia cum titulo ſuſtinent onera beneficio annexa (& in Gloſſ. lit. v.) vt Parochus, ſeu Epiſcopus quintam partem fructuum, quæ in die recitationi horarum reſpondet, reſtituat in pia opera, reliquas partes retinebit ſibi.

Ita

Ita Frat. Medina, Frat. Lopez, & in generali Soto, Recentiores in prælectionibus, & conſulti Peña, Cueuas, Gallo. Et colligitur ex Syluestro, * & infrà lit. Z. * Addit Frat. Medina, & Peña; & prædicti recentiores: Si Canonicus omittat Horas; ſatis eſt, vt reſtituat quartam partem fructus pro rata, alij Beneficiarij reſtituant tertiam partem. Sed de habente præſtimonium ſolus Frat. Medina obligat reſtituere omnes fructus diei reſpondentes; & idem diceret de Penſionario, quia non habet aliud onus, aut officium præter recitationem. At quia onus recitandi his additum videtur acceſſoriè, ſatis eſt, vt pro rata reſtituant tertiam partem, quia cum hac moderatione praxis ſapientum acceptauit nouam, & rigidam conſtitutionem Pij V. Reliquas duas partes retinet Penſionarius ob titulum ex cauſa datum, vt ob ſua, aut parentum benemerita in Eccleſiam. * Sic ex citatis Henriquez. Quorum opinionem tutam, & probabilem eſſe ait Trullench *in expoſitione Bullæ Cruciatæ, lib. 3. caſu 2. num. 3.* Et videntur tenere alij apud Dianam *part. 2. tract. 12. reſol. 8.* & Thomas Sanchez *tom. 1. conſil. lib. 2. capit. 2. dub. 84.* Quibus non diſſentit Pat. Mendo *in Bull. diſp. 34. cap. 2. num. 251.* Et nouiſſimè probabilem eſſe, dicit M. Frat. Antonius Baco Auguſtinianus *in Sum. diſp. 35. cap. 9.* Sed illam nimis laxam vocat Leſsius *lib. 2. cap. 34. dub. 32. num. 177.* & improbabilem Palaus, vbi ſuprà *punct. 7. num. 9.* licet alij eam referentes non improbent.

18 Et quidem cum Beneficium ſit propter officium, & hoc in prædictis Beneficiarijs aliud non ſit, quam horarum recitatio, quando hæc deficit, totum officium deficit; ergo & totum pro illa die Beneficium: ergo ad nullam partem fructuum diei correſpondentem titulum habet, & conſequenter omnes reſtituere tenentur. Idemque à fortiori de Penſionarijs dicendum, quos Pius V. Beneficiarijs quoad obligationem reſtituendi pares eſſe voluit. Non tamen audeo ſententiam Patris Henriquez, & aliorum improbare, maximè cum lex Pontificia, vt ab eo explicatur, acceptata fuerit, & ſapientum praxi confirmata, quia ſicut leges non acceptatæ non obligant, ita nec aliter quam acceptatæ fuerint. Nec fides tantis Doctoribus negari debet.

19 Pro coronide aduertendum eſt, Penſionarium non initiatum ſacris, ſi efficiatur miles Ordinis Militaris D. Iacobi, Alcantaræ, aut Calatrauæ, &c. cum indulto retinendi penſionem, ſatisfacere obligationi recitandi officium paruum B. Virginis, ſi orationes Dominicas, & Angelicas à ſua Religione præceptas recitet. Quia Pius V. ſolùm obligare voluit, ad recitandum prædictum officium B. Virginis, eos Penſionarios, qui alias ad nullas preces adſtricti erant. Sic docet Garcia *de Beneficijs, 3. part. cap. 1. num. 117.* cùm Vega, Manuel Rodriguez, & Petro de Ledeſma, quos cum alijs ſequitur Bonacina *diſp. 1. de Horis Canon. quæſt. 2. punct. 4. num. 2.* Quam doctrinam extendi ad Religioſos Societatis Ieſu, recitantes orationes ſolitas in Societate, putat probabile Tancredi *de Relig. tract. 3. lib. 4. quæſt. 6.* Sed illi non aſſentior, quia hi Religioſi ad præfatas orationes adſtricti non ſunt. Neq; alijs Doctoribus ſuprà citatis conſentiam, niſi Militares, vtpotè quibus officium Diuinum in prædictas orationes auctoritate Apoſtolica commutatum fuit, ad eas recitandas ſub læthali teneantur, quod negat Leander à Sacramento *tom. 6. tract. 8. diſp. 2. §. 1. quæſt. 22.* dicens, ſibi eſſe ferè certum, non teneri. Et ſaltem, vt audio, hæc obligatio, licet olim impoſita, in deſuetudinem abijt, vel vt minimum ab obligatione graui immunes communis ordinum militarium ſenſus ſæculares equites declarat. Addunt alij equites coniugatos quibus penſiones anteà Eccleſiaſticæ, titulo laicali, ex conceſſione Pontificia, conſeruantur, & vulgo iam dicuntur *Caualleratos*, non teneri ad officium paruum B. Virginis: Et hunc eſſe effectum illius diſpenſationis. Sic à viro doctiſsimo in Curia Romana ſubſcriptum legi. Sed verbis diſpenſationis ſtandum cenſeo: nec aliud eſſe poteſt principium, ex quo huius caſus deciſio in fauorem equitis coniugati, admitti poſsit.

DISPVTATIO TERTIA de Oratorijs.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm virtute Cruciatæ poſſit quiſque, ſine alio priuilegio, in domo priuata oratorium erigere, quod ab Epiſcopo deſignetur, & approbetur ad celebrandum? vbi an licentiam concedere queat Commiſſarius Cruciatæ?

§. PRIMVS.

Affirmatiuæ ſententiæ Auctores referuntur.

1 PRiuilegium Bullæ Cruciatæ adeò aliqui ampliarunt, vt aſſeruerint, cuilibet aſſumenti Cruciatam licitum eſſe in domo ſua, oratorium erigere, & ab Ordinario approbatione obtenta, in eo celebrare, vel celebrari facere. Sic docuerunt nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Trullench *in expoſit. Bullæ, lib.* 1. §. 3. *dub.* 4. *nu.* 6. Vbi ſic: *Quidam exiſtimant, & inſinuat Rodriguez, §. 5. *num.* 4. *in Addit. ad* §. 5. per illa verba Bullæ, *vt in oratorio priuato poſſint celebrare, vel celebrari facere, &c.* duo concedere Pontificem habenti Bullam; & quod poſſit habere in domo ſua oratorium deſignatum, & viſitatum ab Ordinario, & quod in eo ſic deſignato, & viſitato per Ordinarium, poſſit celebrare, vel celebrari facere, etiam interdicti tempore: ita tamen quod facta ab Epiſcopo approbatione oratorij, non ſit in eius poteſtate impedire, quominus quocumque tempore, ratione Bullæ in eo celebretur; *Sic refert Trullench.

2 Huius opinionis anteſignanus fuit Doctiſſimus Mag. Dominicus de Soto *in* 4. *diſt.* 13. *art.* 3. Vbi poſtquam ſtatuit, licere ex neceſſitate, extra Eccleſiam celebrare, concludit: * Sed præter neceſſitatem, ſunt & priuilegia: Prædicatoribus enim, & Minoribus indultum eſt, vt cum altari portatili poſſint, etiã ſine licentia Epiſcopi, extra Eccleſiam celebrare: vt patet *cap. in his, de Priuilegijs.* Iam verò modo (attende) per Pontificum diplomata, quibuſvis cõceſſum eſt, vt intra lateres proprios, Miſſas facere poſſint celebrari. Atque vbi aliqua neceſſitas incumberet, nil irreuerentiæ tales conceſſiones haberent, &c. At verò quod vniuerſi, citra delectum, huiuſmodi conceſſionibus vtantur, re vera non poteſt non reuerentiam Sacroſancti Sacramenti denigrare, & quandam præſeferre contemptus effigiem. In primis ergo neque ex priuilegio facere licet, niſi in loco decenti: in locis enim, vbi vel menſa, vel lectus ſternitur, niſi ob grauem iacentis infirmitatem, vt communionem ſuſcipiat, indecentiſſimum eſt, huiuſmodi priuilegijs vti. Imò vt ſententiam meam proferam, niſi eſſet perilluſtris perſona, mallem, vt cæteri, quando exire ad Eccleſias non poſſunt, die etiam feſto, Miſſam non audirent, quam domi audirent.* Hactenus M. Sotus. Quibus ex vna parte, vt certum ſupponit, virtute Bullæ Cruciatæ, quibuſvis concedi priuilegium habendi oratorium, & in eo celebrare, vel celebrari facere, & ex alia ſignificat, quantum ipſi eiuſmodi priuilegij vſus, citra delectum perſonarum, diſpliceat. Sotum ſequitur M. Ludouicus Lopez 2. *part. inſtruct. capit.* 79. §. *Supereſt iam nunc diſſerere de gratia conceſſa in Bulla Cruciatæ.* Vbi licet præfatam licentiam in Bulla contineri exiſtimet, rationabilem tamen cauſam ad eius vſum requirit. * Et tunc locus ille, inquit, mundandus eſſet, & ornandus, atque præparandus maximè. * De quo dubium non eſt, cum ſit ab Ordinario approbandus, & deſignandus.

3 Horum ſententiam ſequitur Ludouicus à Cruce *in Bulla, diſp.* 1. *cap.* 5. *dub.* 1. *num.* 5. & videtur tradere Diana *part.* 5. *tract.* 10. *reſol.* 76. Vbi citato Ludouico, ſubnectit, * cuius doctrina eſt valdè notanda, &c. * Et probabilem eſſe dicit Hieronymus Garcia *in Summ. tract.* 3. *diffic.* 8. *dub.* 9. *punct.* 3. ibi: * Los Autores deſta opinion ſon muy graues, y Ludouicus à Cruce ademas de ſer muy docto, fue Penitenciario de el Romano Pontifice, y aſsi no ſe puede negar, ſino que eſta opinion es probable.* Et eſſe valdè probabilem dicit Thomas Hurtado *tom.* 2. *reſol. moral. tract.* 12. *cap.* 1. *in Digreſſione de Bulla Cruciata, num.* 1242. *fol.* 484. Vbi poſtquam argumenta communis ſententiæ expendit, & ad illa reſpõdit; ſic pro cõtraria nuper poſita cõcludit: *Fateor, hãc ſen-

ſententiam valdè probabilem eſſe, & tutã in praxi, ſi velint domini Epiſcopi illa vti: quia vt dicebam, Epiſcopi non dant licentiam habendi oratorium, ſed ſolùm Sum. Pontifex, licet ipſi Epiſcopi approbent, & deſignent locum honeſtum, ſicut ſuprà ex multis Authoribus oſtendimus, quod regularibus non concedit Epiſcopus iuriſdictionem, & licentias ad audiendas confeſſiones, ſed ſolùm Sum. Pontifex, licet vt iſte d catur illas concedere, requiratur tanquam cond tio neceſſaria poſita de nouo à Tridentino approbatio ipſius Epiſcop.* Sic ille, etſi contrarium amplectendum aſſerat, propter fidelium praxim, & conſuetudinem.

4 Denique hanc ſententiam tuentur viri alij doctiſsimi, quos ſequitur Caſtro Palao *tom. 4. tr. 25. de Bulla Cruciatæ, diſp. vnica. p. 6. num. 2.* Vbi poſtquam Latinam clauſulam ad verbum exſcripſit, ſic ait:* In hac clauſula primo conceditur facultas habendi oratorium priuatum; vti eum Henriquez, alijſque Neothericis notauit Ioannes de Salas *in explicat. Bullæ Cruciatæ q. 19.* Nam eſto id in prædicta conceſsione non habeatur expreſsè, manifeſtè ſupponitur: tùm quia conceditur, vt in priuato oratorio tempore interdicti celebretur: tùm ex illa dictione *etiam*, quam addit Bulla Latina, quæ caſum difficiliorem, & magis dubitabilem exprimit, ſupponit tamen faciliorem, & minus dubitabilem, qualis erat extra tempus interdicti. Bulla ergò concedit habenti ipſam, vt poſsit habere priuatum oratorium, & in eo Miſſaſ celebrare, vel celebrari facere dummodo oratorium ſit diuino tantum cultui deputatum, & ab Ordinario deſignatum, iuxta formam in Tridentino præſcriptam, & dum eo quis vtitur, fundat preces pro vnione Chriſtianorũ Principum, & eorundem contra infideles victoria.* Hæc Palao: pro cuius ſententia, vltra citatos adducit P. Henao *de Sacrific. Miſſ. diſp. 23. à num. 143. & diſp. 30. à num. 205.* Martinum de Ledeſma, Alfonſum Vivaldo, & Hieronymum Llamas *in opere de Sacrific. Miſſæ diſp. 23. à n. 143. & diſp. 30. à n. 205.* Item Lezanam *in Summ. verb. Orator. n. 5.* & Paſqualigum *quæſt. 638. de Sacr. nouæ legis n. 4.* & eam non improbat Quintanadueñas *tom. 1. Singular. tract. 7. ſingul. 13.* Et Henao, vbi ſuprà, *tom. de ſcientia media, fol. 463.* dicit eſſe probabilem.

§ II.

Eiuſdem ſententiæ fundamenta.

5 PRimum, & præcipuum deſumitur ex verbis clauſulæ Latinæ Bullæ Cruciatæ, in qua conceditur: * Vt in priuato oratorio ad Diuinum cultum tantum deputato, ab Ordinario viſitando, & deſignando, etiam tempore interdicti, & celebrare, vel per alium celebrari facere.* Ex quibus ſic conficitur argumentum. Hoc priuilegium eſt omnino independens ab alio præuie conceſſo, vel concedendo, nec ſumens Bullam alterius priuilegij adminiculo indiget ad huius vſum, ergo virtute Cruciatæ omni alio, circa oratoria, indulto ſecluſo, poteſt Sacerdos in priuato oratorio celebrare, vel celebrari facere: Atqui hoc eſt impoſsibile abſq; oratorio: ergo hoc illi implicitè conceditur in Bulla. Confirmatur, tùm quia concello aliquo, intelliguntur omnia conceſſa, ſine quibus impoſsibilis eſt illius vſus: tùm quia Bulla non caſu, ſed à conſilio vtitur verbis illis de futuro, * ab Ordinario viſitando, & aſsignando: * quibus Ordinario expreſsè conceditur, vt viſitet, & approbet (ſi decens inuenerit) oratorium, vt in eo celebrari poſsit: ergo etiam ſi præuie ad hanc conceſsionẽ nullum eſſet priuilegiũ ad oratorium erigendũ, vi Cruciatæ poſſet quis in domo ſua locum decentẽ extruere, & Ordinarium accerſere, vt declaret, an ad Diuinum cultum, & Miſſæ celebrationem idoneus ſit; & in eo ſemel approbato celebrare, vel celebrari facere. Alias priuilegium Bullæ nil operaretur, caſu, quo illam aſſumens non inueniſſet oratorium virtute alterius priuilegij præuie erectum, & approbatum ab Ordinario; & fruſtra etiam vteretur Pontifex verbis illis de futuro: *Viſitando, & aſſignando,* cum potius aduertenter dicere debuiſſet, *in oratorio iam viſitato, & virtute alterius ſpecialis indulti approbato, & deſignato.* Vt ſic intelligeretur excluſus caſus, qui in præſenti controuertitur.

6 Secundò probatur, quia nullibi prohibetur Epiſcopis oratoria approbare, ſed ſolùm concedere licentiam celebrandi in priuatis oratorijs. Hæc enim eſt, quæ ab Epiſcopis, & Nuntijs per Paulum V. & Vrbanum VIII. in ſpecialibus Breuibus, hac ſuper re editis, reuocata, & ablata eſt. Ergo modo, ſicut antea approbationem

Digitized by Google

oratorij concedere poſſunt, quamvis licentias celebrandi non poſsint. Sicut licet nequeant concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis Pontifici, poſſunt tamen confeſſarium approbare; vt idoneum ad abſolutionem, ſi ex priuilegio aliunde facultas abſoluendi illi concedatur. Ergo ſicut confeſſario ſemel approbato, poteſt quis virtute Bullæ reſeruata Pontifici confiteri, ita oratorio ſemel approbato, poterit in eo per ſe, vel per alium virtute Bullæ celebrare. Confirmatur, nam qui habet priuilegium eligendi pro reſeruatis confeſſarium approbatum, poteſt petere ab Epiſcopo, vt Petrum, v. g. aliàs virum doctum ad confeſsiones approbet; & Epiſcopus poteſt illum approbare, vt ei approbato ſubditus confiteatur: Ergo ſimiliter, qui habet priuilegium celebrandi in oratorio priuato ab Ordinario deſignando, poterit petere ab Epiſcopo, vt priuatum oratorium ei approbet, & deſignet, & Epiſcopus id efficere poterit, quia nullibi inuenitur prohibitum.

7 Tertio: Commiſſarius Cruciatæ poteſt concedere licentiam habendi oratorium priuatum, & in eo celebrandi, vt conſtat ex publicatione facultatum Commiſſarij, quam fieri iuſsit anno 1642. Illuſt. ac Reuerendiſs. Fr. Antonius de Soto Maior, Commiſſarius Generalis Cruciatæ, vir doctiſsimus ex Prædicatorum Ordine, & iterato publicarunt eius ſucceſſores Illuſtriſsimi D. Petrus Pacheco, & D. Ioſeph Gonçalez, anno 1664. quæ Hiſpano idiomate circumfertur hoc titulo: * Facultades concedidas por ſu Santidad àl Comiſſario General de la Cruzada, en todos los Reynos, y ſeñorios de ſu Mageſtad, &c. * Inter quas hæc continetur. * Item, que podamos dar licencia para celebrar, y hazer dezir Miſſa en oratorio particular, ſiendo primero viſitado por el Ordinario. * Et in fine: * Lo qual todo mandamos ſacar de la dicha Bula original, y Breues, en fauor della, por ſu Santidad cõcedidos, y en fee dello mandamos dar, y dimos la preſente firmada de nueſtro nõbre, &c. * In quibus verbis clarè, & euidenter contineri, Commiſſarium poſſe concedere licentiam habendi oratorium priuatum, & in eo celebrandi, putant doctiſsimi viri. Videatur P. Andreas Mendo *in explicat. Bullæ, diſp. 37. cap. 15. num. 106.* Vbi ait: * Temerè, & abſque fundamento iudicaretur oppoſitum, & in re grauiſsima fides negaretur tanto viro. * Cui conſentit M. Barnabas Gallego *in explicat. Bullæ, cap. 14. clauſ. 14. dub. 182. fol. 199. & ſeq.* Vbi acriter carpit Antoninum Dianam eo quod oppoſitum doceat *part. 9. tract. 1. reſol. 34.* Et poſt eius impugnationem concludit: * Eſta nueſtra reſolucion, conuiene a ſaber, que es cierta, è indubitable la dicha facultad, tienen comunmente los Autores que eſcriben ſobre la Bula de la Cruzada, que han tocado eſte punto. (que no todos lo han tratado, porque lo ſuponiã) Eſtos, pues, ſon Alfonſo Perez de Lara *en el Compendio de las tres gracias, fol. 59.* Egidio Trullench *de Bulla, lib. 2. §. 5. dub. 3.* Andres Mendo ſuprà, y Iuan Valero Monge Cartuxo, en las diferencias de ambos fueros, en la palabra Miſſa, en la diferencia 2. Y aora nouiſsimamente el año de 1651. el muy docto Thomas Hurtado, Clerigo Menor *tom. 2. variar. reſol. tract. 12. cap. 1. §. 4.* lo ſupone como coſa cierta. Y eſta doctrina deuen enſeñar todos los que ſobre eſte punto eſcriuieren. * Hæc M. Gallego, Commiſſarium autem Cruciatæ nõ ſemel conceſiſſe talem facultatem, euidentiſsimum eſt, & non pauci oculares teſtes deponunt.

8 Ex quibus ad rem noſtram ſic formo argumentum, ex eo quod Commiſſarius, vt ipſe declárat, poſsit: * Dar licencia para celebrar, y hazer dezir Miſſa en oratorio particular, ſiẽdo primero viſitado por el Ordinario. * inferunt citati Authores, quod ſi prædictam licentiam dederit, poterit quiſque in domo ſua oratorium erigere, & obtenta Ordinarij approbatione, in eo celebrare, vel celebrari facere. Arqui Bulla Cruciata hanc eandem, & fere eiſdẽ verbis licentiam ſumenti Bullam concedit, vt conſtat ex clauſula quarta Bullæ Hiſpanè. * Que puedan, aun en tiempo de entredicho en oratorio particular ſeñalado, y viſitado por el Ordinario, dezir Miſſa, ò hazerla celebrar, &c. * Ergo virtute facultatis, quam Bulla Cruciata cõcedit, idem prorſus cuique licebit, quod virtute licentiæ, quam Commiſſarius Cruciatæ conceſſit. Confirmatur, quia Alfonſus Perez de Lara refertur à Gallego, Mendo, & alijs pro facultate Commiſſarij ad concedendum oratorium: cum tamẽ præfatus Lara ſolũmodo dicat. * El Comiſſario General tiene facultad de dar licẽcia para dezir Miſſa en oratorio particular, ſiendo primero

vi-

viſitado por el Ordinatio, y en altar portatil.* Ergo cum idem, circa oratoria, Bulla Cruciatæ cuique concedat, re ipſa conceſſum habet, quod Commiſſarius, concedere poteſt, & conſequenter erigere oratorium.

9 Adde, Commiſſarium non aliundè prædictam facultatem habere, niſi excitatis Bullæ verbis, vt fatetur Thomas Hurtado ſuprà: *Commiſſarius, inquit, virtute Bullæ habet poteſtatem dandi licentiam erigendi oratorium, vt praxis docet, ſed non ex alio habet poteſtatem, niſi ex verbis relatis Bullæ. Vndè illi credendum eſt, dum dicit, ſe poſſe id cōcedere.* Quod non improbat Trullench *in expoſit. Bullæ lib. 2. §. 5. dub. 3. numer. 7. fol.* 487. dum ait. * Quæ quidem facultas non continetur ſaltem expreſsè in Bulla Latina, attamen ſi Commiſſarius Cruciatæ vtitur hac facultate, credendum eſt, id poſſe.* Nec fundamentum vllum habet, quod ſcribit M. Gallego, vbi ſuprà *fol.* 201. nimirum hanc facultatem Commiſſario competere, virtute Bullarum Apoſtolicarum, & aliorum Breuium: Nec quod affirmat Ioannes Valerus, dicens: * Præfatas licentias celebrandi in priuatis oratorijs concedi Commiſſario Cruciatæ ex ſpeciali commiſsione Papæ. * Dixi, non habere fundamentum, quia vt à viro doctiſsimo accepi, nullum Breue, nec Bulla, nec ſpecialis commiſsio à Pontifice facta, poſt diligentem inquiſitionem in Tribunali Cruciatæ reperitur. Quod etiam ex teſtimonio Secretarij veratiſsimi in illius monumentis teſtatur à viro valdè graui, & fidedigno accepiſſe eruditiſsimus Pat. Henao *in opere de ſcientia media, fol.* 464. *nu.* 1678. Quapropter ex ſolius clauſulæ Bullæ Cruciatæ verbis, hanc poteſtatem ſibi competere Cōmiſſarius Cruciatæ cenſuit: & præmiſſo, vt creditur, doctiſsimorum conſilio, ne temere illam ſibi arrogaret, declaraſſe cenſendus eſt. Ergo cum Bulla Cruciatæ id concedat ſumentibus, quod Commiſſarius eius virtute poteſt, vel negandū eſt, facultatem Commiſſarij ſufficere ad erigendum oratorium; vt in eo approbato ab Ordinario, celebretur; vel aſſerendum, licentiam per Bullam conceſſam ad id etiam ſufficere.

10 Ex quibus concludi videtur, quod ſi habens Bullam Cruciatæ roget Epiſcopum, vel Vicarium, vt locum decenter ornatum in domo ſua viſitet, & deſignet, & aptum ad Miſſam celebrandam declaret: ſi Ordinarius votis annuat; poterit virtute Bullæ in eo celebrari, quia re vera in tali caſu datur quidquid Pontifex ad vſum huius priuilegij requirit. Nec quidquam ex præfata licentia contra bonos mores infertur, quod æquè nō inferatur ex ea, quæ communiter Romæ ad oratoria erigenda conceditur, cum Ordinarius non credatur approbaturus, nec deſignaturus ad celebrandum, locum vel domum viri ignobilis, ſeu viliſsimi officialis, ſed eorum tantum, qui abſque indecentia vlla, vel perſonæ, vel loci, Miſſam domi celebrare, vel celebrari facere poſsint. Et hac ratione limitata conceſsione Bullæ Cruciatæ, & eius vſu, reuerentia Sacroſancto Sacramento debita non videtur denigrari. Hanc opinionem ſic explicatam tuentur non pauci viri docti hac de re conſulti, vt teſtatur Garcia vbi ſuprà *part. 3 num.* 26, ex quibus ipſe concludit iterum. * Y aſsi no ſe puede dudar, ſino que eſta opinion es probable.*

11 Addit Ludouicus de la Cruz, & ex illo Diana, vbi ſuprà *part. 5. tract. 10. reſol. 66.* quod ſi contingat, locum eſſe decentem, & idoneum ad arbitrium boni viri, & Ordinarius nolit, eum approbare, nec facultatem concedere ad celebrandum, poteſt compelli ad concedendam: quia non poteſt defraudare ſubditum priuilegio à Pontifice ſibi conceſſo, habendi domi oratorium: priuaret autem, noncedendo approbationem. Imò qui veller, inquit, huiuſmodi lites vitare, probabile ſatis videtur, quod licitè poſſet tunc vti prædicto oratorio, & in eo celebrare per ſe, vel per alium abſque facultate Ordinarij, quia ſuppoſita decentia, & idoneitate loci ad arbitrium prudentis viri, licentia, ſeu approbatio iuſta petita, & iniuſtè ab Ordinario negata, ipſo iure intelligitur conceſſa à Papa. *Hæc ex Ludouico de la Cruz, refert, & amplectitur Diana *part. 5. tract. 10. reſol.* 76. ſubnectens: * Cuius doctrina eſt valdè notanda; nam poteſt etiam deſeruire in caſibus quotidianis, quando Papa concedit aliquibus licentiam habendi oratorium in domo pro celebratione Miſſæ. * Sic ille. Quibus partim conſentit Palao vbi ſuprà *tom. 4. tractat. 25. diſp. vnica, punct. 6. n. 3.* dicens: * Quod ſi roges,

quid operatur hoc Bullæ priuilegium, ſi expectanda eſt Epiſcopi approbatio, viſitatio, & deſignatio? Reſpondeo, multum operari, &c. Et præcipuè operatur, vt Epiſcopus ſit obligatus, & cogi poſsit, approbationem concedere, ſi locus decens eſt diuino cultui deputatus.* Et partim conſentit Thomas Hurtado vbi ſupra, nam cum opinionem Ludouici de la Cruz, & Dianæ nuper poſitam referat, licet non ſequatur, non reijcit, neq; impugnat: Quod in hoc præcipuè Doctore ſignum approbationis eſt.

§. III.

Auctoris iudicium.

11 CÆterum, vt verum fatear, nulla ex opinionibus, quæ virtute Cruciatæ oratorium erigi poſſe, concedit, mihi vnquam neque vt probabilis arridere potuit. Et ſanè prout à Ludouico de la Cruz defenditur, omnes reijciunt. M. Barnabas Gallego *in Bullam Cruciatæ, capit. 4. diffic. 31.* dicit, eſſe manifeſtè falſam.* Y aſsi, inquit, ſe engaño Fr. Luis de la Cruz en ſu explicacion, *diſp. 5. cap. 1. dub. 1.* donde dize, que el que tiene Bula puede compeler, y obligar al Ordinario, y que ſino quiere, baſta auerſelo pedido (aunque lo niegue) para poder tener oratorio, y dezir Miſſa en el, y oirla. Pero eſta doctrina es manifieſtamente falſa.* Antoninus Diana ſibi contrarius *part. 9. tr. 1. reſol. 23.* dicit:* Eſſe prorſus reijciendam.* Hieronymus Garcia *vbi ſuprà num. 26.* valdè diſſonam putat, dicens; * Pregunto, ſi el Pontifice dà facultad a los ſeglares para eſto, para que la niega a los Obiſpos, y a ſu Nuncio? De que ha de ſeruir prohibirles, que dèn tales licencias, ſi los que las piden, pueden tomarſe la juſticia por ſus manos? Si el abuſo, ò por lo menos la latitud de dar eſtas licencias en los Obiſpos, y Nuncio, ha ocaſionado al Pontifice para reprimirlas, y aun quitarlas: Como ſe puede entender, que pretende dar en la Bula eſte priuilegio a todos los que la tomarẽ?* Hæc ille, cuius ratio euidenter euincit, ſumentem Bullam Cruciatæ non poſſe cogere Ordinarium ad oratorij approbationem. Aliàs reuocatio licẽtiæ Epiſcopis, & Nũtio Hiſpaniæ facta, nullius roboris, & prorſus inanis redderetur: tùm quia poſſent à ſubditis cogi ad approbandum oratorium: tum quia, ſi renuerent, poſſet quiſque prudens ſibi approbare: vndè eſſet bellum iuſtum ex vtraque parte, altera iuſtè petente approbationem, altera iuſtè negante. Et maiora inconuenientia indè pullularent, quam timeri poſſent, ſi Illuſtriſsimi Nuntius, & Epiſcopus has licentias concederent. Cum ex vna parte oratoriorum numerus non minueretur, & ex alia diſſenſionibus, & litigijs frequens daretur occaſio: facilè enim quiſque in propria cauſa iudex pro ſui oratorij decentia, & decenti ornatu iudicaret, nec Epiſcopi prohibitionem, cenſuraſque timeret, cum ſe priuilegio Pontificis, cui Epiſcopus derogare non poteſt, protectum exiſtimaret. Ergo præfata opinio à Ludouico de la Cruz, & a nonnullis defenſata omni probabilitate deſtituta eſt: ac proinde habens Bullam Cruciatæ, dum oratorium ab Ordinario approbatum, & deſignatum non fuerit, nullatenus poterit in eo celebrare, vel celebrari facere, quamuis decenter ornatum habeat.

12 Maiorem probabilitatis ſpeciem habet opinio Clerici Minoris, Hurtado, prout ſuprà propoſita & propugnata, ſcilicet pro caſu, quo Nuntius, vel Epiſcopus, aut alius Ordinarius approbaret locum, & ornatum Oratorij; & ſufficientes ad Miſſæ celebrationem declararet, poſſe habentem Cruciatã in eo celebrare, vel celebrari facere. Non quidem virtute licentiæ à Nuntio, vel Epiſcopo obtenta, quam ſupponimus tanquam certum, eos non poſſe, poſt Breue Pauli V. concedere, ſed ratione Priuilegij in Bulla Cruciata contenti.

13 Vnum ego in hac parte certum reputo; quod ſi Ordinarius, Nuntius, vel Epiſcopus hodie poſſet eiuſmodi approbationem facere, ea facta, cuique habenti Cruciatã liceret, in oratorio ſic approbato celebrare per ſe, vel per alium. Hoc enim priuilegium expreſſe continetur in Bulla. Vndè ſi Epiſcopus ſequeretur opinionem aſſerentem, poſſe oratorium approbare, & illam ad praxim reduceret; poſſet quiuis virtute Cruciatæ in illo celebrare. Ita Garcia vbi ſuprà, dicens, hoc eſſe probabiliſsimum, & praxi aliquando deſeruire poſſe.* Puede ſeruir de conſuelo para algun caſo repentino importante.* Cæterum certiſsimũ exiſtimo, reuocationem facultatum ad oratoria a Paulo V. factam, non magis comprehendere licentiam celebrandi in Oratorio, quàm illud

lud approbandi, & declarandi aptum ad celebrandum. Moueor, quia in Hiſpania, & in alijs huius Monarchiæ Prouincijs, & Regnis, vbi conceſsio Cruciatæ locum habet; facultas à Nuntijs, & Epiſcopis olim exacta, non requirebatur ad celebrandum in Oratorijs approbatis, & deſignatis, ſed ad erigenda oratoria, & vt erecta approbaretur, & ad diuinum cultum deſignarent, quia ad alium effectum nemo illa indigebat. Sicut Regulares ſolam approbationem ad confeſsiones ab Epiſcopis exigunt; non licentiam, & iuriſdictionem ad abſoluendum, qua virtute ſuorum priuilegiorum potiuntur: hanc enim ab Epiſcopis obtinere non curant, quia ea non indigent. Ergo ſi Paulus V. ad vitandam Oratoriorum latam licentiam, hanc facultatem approbandi non reuocauit; oleum, & operam perdidit, cum facultatem reliquerit, cuius tantummodo vſum habentes Cruciatam requirent; & obtinere curabunt, quia in Oratorio ab Epiſcopo approbato poſſunt virtute Bullæ celebrare.

14 Vrgetur, quia finis reuocationis facultatum fuit, Oratoriorum numerum minuere, & vt Nobilioribus tantum, vel ex cauſa infirmitatis concederentur: quod ſolius Sedis Apoſtolicæ iudicio remittendum voluit Pontifex, ideòque eiuſmodi conceſsionem ſibi reſeruauit; quod fruſtra feciſſet, ſi ex vna parte Nuntijs, & Epiſcopis facultatem approbandi Oratoria reliquiſſet; & ex alia omnibus ſumentibus Bullam licentiam concederet, celebrandi per ſe, vel per alios in Oratorio approbato. Ergo vt reſeruatio Pontificis ſubſiſtat, vnum è duobus neceſſariò aſſerendum eſt, aut quod Ordinarijs, & Nuntijs reuocata ſit facultas approbandi Oratoria, aut quod in Bulla Cruciata priuilegium celebrandi in Oratorio approbato non contineatur: hoc ſecundum dici non poteſt, cum in Bulla ſit expreſſum, ergo primum neceſſariò aſſerendum eſt. Non video ſolutionem. Ideò iure optimo P. Henao *in opere de ſcientia media hiſtoricè propugnata, fol. 463. n. 1676.* cum Paſqualigo tradit, poſt decretum Pauli V. fuiſſe impeditam poteſtatem deſignandi, & approbandi Oratoria, qua antea Epiſcopi potiebantur. Et inferius *n. 1678.* ſubnectit, per decretum etiam Vrbani VIII. ablatam eſſe, & ita Dominos Epiſcopos exiſtimare.

§. IV.

Fundamentis contrariæ ſententiæ fit ſatis.

15 Ex dictis fit, virtute Bullæ, ſolum licere celebrare in Oratorijs, in quibus alias, virtute alicuius priuilegij, permiſſum erat, ſicut & in alijs Eccleſijs, ſeu Monaſterijs. Idque ſatis conſtat ex ipſius Bullæ Latinæ clauſula, ibi: * Vt anno durante poſsint in Eccleſijs, in quibus alias diuina officia, interdicto durante, quomodolibet celebrare permiſſum fuerit, vel in priuato Oratorio ad diuinum cultum tantum deputato, ab Ordinario viſitando, & deſignando, etiam tempore interdicti celebrare, &c. * In quibus ly *permiſſum fuerit*: ad verba etiam ſubſequentia refertur: & forſan ex eo, quod vtriuſque partis orationis idem ſit ſenſus, in Bulla Hiſpana illud *permiſſum fuerit* omittitur. Et ſolum dicitur: * Que puedan, aun en tiempo de entredicho Apoſtolico en las Igleſias, y Monaſterios, ò Oratorio particular ſeñalado, y viſitado por el Ordinario dezir Miſſa, &c. * Vbi etiam notandum verba illa futuri temporis *viſitando, & deſignando* in Bulla Hiſpana à Commiſſario in præteritum verti: *ſeñalado, y viſitado*, vt confuſionem, quam generare poterant, auferret. Ideòque ex illa Grammatica, nil in fauorem ſententiæ contrariæ deduci poteſt, cum idem præfatis verbis ſignificare intendat Pontifex. Quapropter ſicut ex eo, quod concedat Bulla facultatem celebrandi in Monaſterijs, ineptè inferretur, concedere aſſumenti Bullam facultatem erigendi Monaſteria; ita ſimiliter ex eo, quod concedat, celebrare in Oratorio priuato, inferri non poteſt, habenti Bullam conceſſum eſſe, Oratorium erigere, ſed ſolummodo in iam erecto, & approbato; ſiue virtute ſpecialis indulti in poſterum deſignando, & approbando celebrare. Et forſan, quia ad deſignata, deſignandaque, mens Pontificis extenditur, ideò Bulla Hiſpana verbis de præterito vtitur, & Bulla Latina de futuro, vt vtrumque tempus hanc conceſsionem reſpicere, modo ſuprà explicato denotaretur. Ex dictis reſponſum manet primo argumento. Secundo verò iam ſatisfactum eſt, dum probaui, facultatem etiam approbandi Oratoria reuocatam eſſe.

16 Ad tertium de facultate Illuſtriſſimi Comiſſarij: reſpondeo, illum minimè ha-

habere poteſtatem concedendi licentiam habendi Oratorium, ſed ſolum eam, quam Bulla cuilibet aſſumenti concedit. Quod ſi aliquando Commiſſarij prædeceſſores illam conceſſere, id ex apparenti facultate, vel opinione aliquorum ducti, fecerunt. Sed re vera minimè poſſunt, prædictam licentiam concedere. Et ita declarauit Gregorius XV. anno 1622. in Epiſtola de eius mandato ſcripta per Eminentiſsimum Cardinalem Ludouiſium ad Illuſtriſsimum Nuntium Hiſpaniæ, vt Commiſſario Cruciatæ intimaretur, quæ ex Itala in Hiſpanam fideliter verſa, ſic ſe habet: * Muy iluſtre, y Reuerendiſ. Señor. Nueſtro ſeñor ha hecho ver, ſi el Patriarca de las Indias tiene facultad de conceder Oratorios particulares, deſpues de la reuocacion hecha del Papa Paulo de feliz memoria, y ſe ha hallado, que en virtud de la Bula de la Cruzada, no ſe pueden conceder Oratorios particulares, y que eſto miſmo ſe intentò tambien en tiempo del Papa Paulo. Mas eſtudiada diligentemente la controuerſia de orden del miſmo Pontifice de buena memoria, del Cardenal Lanzeloto, del ſeñor Cardenal de Santa Suſana, y de Monſeñor Marardi, entonces Datario, ſe reſoluiò, que no ſe podia. Lo miſmo ha ordenado ſu Santidad, que eſcriua aora à V.S. para que haga entender à Monſeñor Patriarca, (tunc Commiſſario Cruciatæ) que ſon ningunas las gracias que ha hecho, y que para en adelante ſe abſtenga. Nueſtro Señor guarde à V.S. de Roma 20. de Mayo de 1622. de V.S. afectiſsimo, como hermano, Ludouico.* Hæc in præfata Epiſtola, cuius tranſumptum ego vidi, & ex illo fideliter excerpſi.

17 Et nouiſsimè hoc idem declarauit Sanctiſsimus noſter Clemens Nonus in litteris, ſub annulo Piſcatoris, datis Romæ, die 28. Octobris, anno 1668. ad Illuſtriſsimum Dominum D. Antonium de Benauides, Commiſſarium Generalem Cruciatæ recens promotum. Ex quibus hæc fideliter exſcripſi.*Summa cum animi lætitia, nunc accepimus te, ſapientiſſimo piјſsimæ Reginæ iudicio, maximè dignum exiſtimari, cui grauiſsimum Commiſſarij Cruciatæ munus obeundum cõmittatur. Quod idem & Nos omninò conſemus, & vnicè probamus, pro certo nimirum habentes eximiam, & perfectam virtutem tuam huius officij tanti partibus omnibus egregiæ ſatisfacturam eſſe, neque locum vllum inconuenientibus, & præiudicijs relicturam, quibus *ex Anteceſſoribus tuis nonnulli fines iuriſdictionis ſuæ prætergreſsi, Pontificiæ ſollicitudini, cauſam iuſtam expoſtulandi, non raro præbuerunt.* Quæ ne temporibus tuis accidant, quamuis verendum non ſit, tamen vt à te ſummopere petamus, cum rei grauitas, tum etiam debita Paſtoralis prouidentiæ cura profecto facit. Sed omnia planius ex Venerabili Fratre Patriarcha Alexandrino Nuntio noſtro coram intelliges.* Ex his autem, quæ prædictus Illuſtriſsimus D. Cõmiſſarius Cruciatæ ab Illuſtriſ. Nuntio coram intellexit, principale fuit, *ne in poſterum Oratorij erigendi priuilegium concederet.* Sic accepi ab ipſo Illuſtriſsimo Domino D. Antonio de Benauides, Commiſſario Generali Cruciatæ. Id ergo, in quo Domini Commiſſarij Anteceſſores *fines ſuæ iuriſdictionis prætergreſsi*, cenſentur, & declarantur à Summo Pontifice, eſt conceſsio priuilegij Oratorij. Quapropter huiuſmodi facultate non potiri, omni dubio procul tenendum eſt.

18 Vide etiam Barboſam *de Iure Eccleſ. tom. 2. lib. 2. cap. 8. n. 16. §.* *In his priuatis Oratorijs.* *Vbi adducit declarationem ſacræ Congregationis Card. reſcribentis ad Archiep. Bonon. ſub die 10, Martij, anno 1615. licentias celebrandi in priuatis Oratorijs, non niſi à Sede Apoſtolica eſſe concedendas, ſolique Romano Pontifici eſſe reſeruatas. Quapropter non leui fundamento, (etiam ſuprà adductæ Epiſtolæ Emin. Card. Ludouiſij, inſcij) hanc facultatem Commiſſario negarunt Quintanadueñas *tom. 1. tract. 7. ſingul. 33. n. 7.* & Diana *p. 9. tract. 1. reſol. 24.* & dubiam eſſe ſcripſerat M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. cap. 6. quæſt. 4. n. 14.** Quia non habetur, inquit, in Summario Hiſpano, nec Latino, nec profertur diploma Pontificis, in quo ſit conceſſa. * Cæterum, vt ex dictis conſtat, non iam dubia, ſed abſque dubio, in Cruciata Commiſſario non conceſſa, aut iam reuocata, ſi aliunde ei competebat, cenſenda eſt, quia certiſsimè ſublatam eſſe, nobis conſtat ex litteris SS. N. Clementis Noni, ſupra datis. Credo tamen, non leui fundamẽto dici poſſe, olim virtute Cruciatæ, Commiſſarium illam concedere potuiſſe, quia in Bulla Latina Pauli V. & Gregorij XIII. concedebatur habenti Bullam * celebrare, vel celebrari

fa-

facere in Oratorio priuato, dummodo ſit approbatum ab Ordinario, & habeat facultatem Commiſſarij Cruciatæ.* Quæ verba in Bullis ſubſequentibus poſt reuocationem licentiarum huiuſmodi à Paulo V. factam, ſublata ſunt, quia illis forſan Theologi innixi facultatem Commiſſarij propugnabant. Per quæ ſatis intelligitur, non minus Commiſſario, quam Archiepiſcopis, & Epiſcopis prædictam facultatem reuocatam fuiſſe, & ſoli Pontifici reſeruatam.

19 Ex quibus concluditur, virtute Cruciatæ neminem poſſe Oratorium erigere, vt in eo approbato celebret, vel celebrari faciat, nec Commiſſarium Cruciatæ poſſe indultum concedere. Sed ſolius Summi Pontificis eſſe eiuſmodi indulta impertiri. Quæ ſpero in dies non concedenda, niſi iuſtis de cauſis per Ordinarium loci priùs examinandis, vt, ni preces veritati nitantur, nulla ſit conceſsio. Alitèr enim ab vſui aditum præcludere difficile cenſeo.

QVÆSTIO II.

Vtrùm finito tempore, pro quo indultum Oratorij conceſſum fuit, liceat virtute Cruciatæ in eo celebrare, vel celebrari facere?

§. I.
Doctorum Placita.

1 QVæſtionem hanc pauci attigere, & potiùs ſupponentes, quam diſputantes Doctores communiter minimè licere putant. Nihilominus partem affirmatiuam, vt veram, nullo pro contraria auctore citato, defendit Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia *tom. 2. reſol. moral. tract. 12. cap. 1. in digreſſione de virtute Bullæ, num. 2177. fol. mihi* 472. vbi inquirit: * An ſi Summus Pontifex, aut eius Nuntius concedat priuilegium ad celebrandum in Oratorio priuato domus, ſi fuerit priùs examinatum de decenti ornatu, & approbatum; ſi moriatur perſona, aut alio diuertatur; maneat tamen Oratorium in eadem decentia, ac antea, poſſit quilibet Sacerdos habens Bullam Cruciatæ in illo celebrare, ſine alia ſpeciali licentia? * En in terminis caſuum, cui poſt alia, circa Oratoria, reſpondet *à num.* 2243. §. 5. per hæc verba: * In Oratorio ſic ſemel approbato, ſemper ineſt approbatio, & de illo dico, quod quamuis in domo, in qua ſitum eſt, habitent diuerſi moratores, quilibet poteſt, ratione Bullæ Cruciatæ, celebrare, ſi ſit Sacerdos; etſi laicus, facere celebrare. Probatur primo. Quia licet priuilegium habendi Oratorium priuatum concedatur à Pontifice, & erigatur ab Ordinario, tanquam priuilegium perſonale, &c. tamen approbatio ſemper manet, quæ primario reſpicit perſonam, cui conceſſum eſt priuilegium, & ſecundario reſpicit locum approbatum, qui ſi maneat in eadem decentia, & non tranſeat ad prophana, ſemper manet dicatus diuino cultui, ex vi prioris approbationis, & ita ſemper manet approbatum, nam approbatum ſemel, ſemper manet approbatum, manentibus circunſtantijs, ſub quibus approbatum fuit: *l. Pomponius, ff. de Negotijs geſtis*, Gloſſa *cap. cum Vint. de Elect. Verb. Admiſerunt.* Sequitur Barboſa ibi *num.* 3. Surdus *conſil.* 351. *n.* 41. & eſt axioma in iure communi. Quare ſolus Princeps poteſt reprobare, quod ſemel approbauit, quod ſi expreſſè non reprobet, cenſetur ſemper approbatum.* Hactenus Hurtado. Itaque iuxtà præfatum Doctorem, cum in Bulla Cruciatæ concedatur abſolutè, & abſque limitatione celebrare, vel celebrari facere in Oratorio deſignato, & approbato ab Ordinario: & ſemper, vt ipſe putat, maneat approbatum, dum in eadem maneat decentia, ſemper licebit virtute Bullæ Cruciatæ in eo celebrare, licet perſona, cui priuilegium Oratorij conceſſum fuit, mortua fuerit, vel domicilium mutauerit.

2 Hanc concluſionem, ratione à paritate deſumpta, probat Hurtado, quia ſicut ſe habet approbatio Oratorij ab Ordinario, in ordine ad celebrandum, ita ſe habet approbatio Confeſſoris in ordine ad electionem pro abſolutione reſeruatorum: eodem enim tenore verborum loquitur Bulla in vtroque caſu: * atqui ſemel approbatus ad audiendas confeſsiones, quamuis mutet locum domicilij, & Diœceſis, manet ſemper eligibilis ab habente Bullam, &c. Conſequenter, ergo Oratorium ſemel approbatum poteſt eligi à quacumque perſona habẽte Bullam, quamuis ad ipſius petitionem non ſit approbatum, vt in illo celebret, vel faciat

ce-

celebrare: quia priuilegium celebrandi in Oratorio approbato ſequitur perſonam habentem Bullam.* Sic ille.

3 Ideò hanc ſententiam amplectitur, etiam Maſcareñas *tom. 1. de Sacram. tract. 5. de ſacrif. ic. Miſſæ, diſp. 5. cap. 5.* Vbi ex eiſdem principijs illam ſuadere conatur: * Quod verò, inquit, poſsint ſæculares clerici celebrare virtute Cruciatæ, patet. Quia ſuppoſita approbatione Oratorij facta ab Ordinario, concedit Pontifex in Cruciata facultatem, celebrandi in illo Miſſam, quin aliquam apponat limitationem, vt tradit Diana *p. 4. tract. 4. reſol. 76.* Trullench *in expoſitione Bullæ Cruciatæ, lib. 1. §. 3. dub. 4. n. 11.* Fr. Manuel Rodriguez *in Addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 5. n. 4.* ergo cum Pontifex in Cruciata nullam apponat limitationem, ſed ſolum requirat approbationem ab Ordinario factam, rectè ſequitur, poſſe ſæculares Clericos in tali Oratorio Miſſas celebrare. * Sic ille, ſupponens approbationem Oratorij permanere, etiamſi priuilegium in illo celebrandi, (ſiue quia pro determinato tempore ſit conceſſum, ſiue quia perſona deceſſerit) finitum fuerit. Confirmatur, quia approbatio Oratorij eſt quaſi ſententia de loci decentia ad celebrandum, ſicut approbatio Confeſſoris eſt quaſi ſententia de eius ſufficientia, & idoneitate ad confeſsiones audiendas, vt benè tradit Card. de Lugo *tom. de Pœnit. diſp. 21. num. 49. & ſequentibus:* atque adeo ſicut priuilegium Cruciatæ ſufficit ad eligendum confeſſarium approbatum, licet aliundè nullam habeat licentiam, ſeu iuriſdictionem ad audiendas confeſsiones: ſic priuilegium Cruciatæ ſufficiet ad celebrandum in quocumque Oratorio approbato ab Ordinario, licet nulla aliunde ſit licentia celebrandi in illo, quia hæc conceditur habenti Bullam Cruciatæ, non minus quam illa; cum æquè, & eodem tenore verborum concedatur, vt dixit Hurtado ſuprà. Et vrgetur, quia Sacerdos approbatus pro tempore determinato, poteſt etiam, eo tranſacto, eligi virtute Bullæ, vt docent Sebaſtianus de Acoſta, & M. Petrus Fay, quos ſequitur Diana *1. p. tract. 11. de Bulla, reſolut. 11.* ergo & Oratorium tranſacto tempore præfixo. Hæc conſequentia, admiſſo antecedenti, rem concludit.

4 Hanc ſententiam videntur confirmare fundamenta, quibus Doctores alij propugnant, virtute Bullæ Cruciatæ poſſe celebrari in oratorijs priuatis, etiam in diebus exceptis, quibus Summus Pontifex concedens indultum oratorij, id prohibet, v. g. in die Pentecoſtes, in Natiuitate Domini, Epiphania, Aſcenſione, &c. vt conſtat ex illorum verbis Doctiſsimus M. Barnabas Gallego *in explicati. Bullæ Cruciatæ, cap. 4. clauſ. 4. dub. 37. fol. 25.* Los ſeñores Obiſpos no podran licitamente prohibir a los Sacerdotes que tienen Bula, que no digan Miſſa en oratorios particulares la fieſta de Pentecoſtes, Natiuidad de nueſtro Señor Ieſu Chriſto, y otros que ſuelen exceptuar los priuilegios, y Buletos: ni tampoco a las perſonas que tienen Bula, que tales fieſtas no oygan Miſſas en los oratorios dichos, viſitados, o ſeñalados por el miſmo Ordinario. Y ſi a los vnos, y a los otros ſe lo prohibieren, no tienen obligacion de obedecerles en conciencia, ſino vſar de lo que la Bula de la Cruzada les concede, lo qual como el Papa es quien lo concede, ninguno otro inferior a él puede prohibir, que no ſe vſe, y ſe goze de lo en ella contenido, &c. Eſta duda la tratan muy pocos Autores antiguos en propios terminos; y ſi ſe ponderan bien las palabras de la Bula, deben tener nueſtra reſolucion todos los Doctores, &c. Fr. Manuel Rodriguez tocò eſta reſolucion *en las Adiciones à la Bula, §. 5. & c.* Tiene tambien nueſtra reſolucion en terminos propios Trullench *de Bulla, libr. 1. §. 3. dub. 4.* Luis de la Cruz *de Bulla, diſp. 1. cap. 5. dub. 1.* Bardi *de Bulla, tract. 2. cap. 6. ſect. 2.* Diana *part. 4. tract. 4. reſolut. 76.* Quintanaduenas *tom. 1. tract. 7. Singular. 33.* * Hactenus M. Gallego.

5 Eadem ferè inuenies, apud Egidiũ Trullench, vbi ſupra *num. 1. & 2.* ibi: * Vigore indulti (nimirum concedentis oratorium) ſolùm licet cum limitationibus, & conditionibus ibi contentis in oratorio celebrare, at ſuppoſita oratorij approbatione, & conceſsione, videtur concedere Pontifex per Bullam Cruciatam, vt poſsit in eo celebrari abſque limitationibus ſuprà dictis (idest quocumque die anni nullo excepto, vt cum Rodriguez, & Ludouico de la Cruz tenet ibidem, & conſtat ex ipſa Bulla Latina) eo quod talis licentia abſolutè, & ſine temporis, & perſonarum differentia, in Bulla concedatur. Sic etſi Parochus, ex vi ſuæ approbationis, ſolùm poſsit ſuas oues abſoluere, at ſuppoſita approbatione, ſi ab habente Bullam eli-

eligatur, poteſt alienas, non vigore ſuæ approbationis, (id eſt, iuriſdictionis) ſed quia ſuppoſita approbatione, Papa ei per Bullam iuriſdictionem confert; ſic in hoc caſu, etſi nunc in Oratorio approbato ſolum poſsit ſtrictè, & limitatè celebrari, & audiri Miſſa virtute approbationis (id eſt, indulti Pontificis Oratorium concedentis) at ſuppoſita ea approbatione, per Bullam Papa de nouo confert abſolutè licentiam celebrandi, & audiendi Miſſam. *

6 Egidij mutuatis verbis, idem tradit Diana *p.4.tract.4.reſol.76.* ſic concludens: * Igitur, vt dictum eſt, licet in Oratorijs priuatis approbatis ab Ordinario non poſsit celebrari, niſi cum limitationibus appoſitis à Pontifice in eorum licentijs, tamen ſuppoſita dicta approbatione, vigore dictæ licentiæ, poſteà per Bullam Cruciatæ, abſolutè in illis, quis celebrare poteſt, & Miſſam audire, quod eſt valdè notandum à confeſſarijs. * Sic ibi: Quæ iterum repetit *p.9.tract.1. de Oratorijs, reſol.5.* Vbi refert, & ſequitur P. Bardi ex eodem principio inferentem ex vi Bullæ, non ſolum vnam, ſed plures Miſſas à pluribus Sacerdotibus eadem die in Oratorio priuato celebrari poſſe. Quia licet Breue Apoſtolicum, concedens Oratorium, limitet ad vnam dumtaxat Miſſam, qualibet die (ex non exceptis) celebrandam, tamen hoc non tollit; quin per aliud priuilegium, quale eſt priuilegium Bullæ Cruciatæ, in quo non reperitur talis reſtrictio, poſsint plures eadem die Miſſæ celebrari. * Cui quoad vtramque partem aſſentitur Quintanadueñas vbi ſuprà citatus à M. Gallego, dicens: * Licet ex virtute indulti à Papa, vel Nuntio obtenti in priuato Oratorio vnica ſolum Miſſa quotidiè dici queat, & nec vnica diebus exceptis Paſchatis Reſurrectionis, &c. nec à Regulari, ſine ſui Prælati licentia; omnia hæc ex Cruciata licent, eo ipſo, quod ſupponatur Oratorij priuilegium à Papa, vel eius Nuntio conceſſum, & ab Ordinario approbatum: hoc enim non prohibetur in Cruciata, &c. Sic Rodriguez, Henriquez, & Trullench. * Quibus nõ citatis adhæret Dicaſtillo *tom. de Sacram. tract. 5. de ſacrif. Miſſæ, diſp. 5 dub. 4. n. 59.* vbi ait: * Qui habet priuilegium à Papa, vt contingit in Bulla Cruciata, etiã in diebus, qui excipi ſolent in conceſsionibus Oratoriorum, vt ſunt dies Paſchæ, Pentecoſtes, &c. licebit celebrare, & audire ſacrum. * Sic ille, & eſt ferè communis ſententia Doctorum.

7 Ex quibus ſic pro Hurtado, & Maſcarenhas inſtauratur argumentum. In conceſsione Oratorij ad celebrandum, non minus excluduntur dies ibi expreſsi, quam tempus ſubſequens mortem perſonæ, cui facta eſt conceſsio: ſed quia in Bulla Cruciata conceditur facultas celebrandi in Oratorio approbato ab Ordinario, licitum eſt in illo celebrare, etiam in diebus expreſsè exceptis: ergo licitum etiam erit in tempore ſubſequenti mortem perſonæ, cui conceſſum eſt.

8 Hæc ſunt fundamenta, quibus Doctores citati nituntur, & quibus alij etiam doctiſsimi á me conſulti hanc ſententiam probabilem putarunt. Ex quibus inferri videtur, abſque noua Ordinarij approbatione, licitum eſſe virtute Bullæ Cruciatæ, in loco pro Oratorio ſemel approbato celebrare, etiamſi ornatus, ſub quo anteà fuerat approbatus, defecerit; dummodo, qui de nouo inducitur, & pro alio ſubrogatur, fuerit alibi ab Ordinario decens iudicatus ad celebrandum. Nam cum locus, & altare ad vſus prophanos non tranſierint, ſemper manent cum eadem approbatione, & deſignatione ad diuinum cultum: reliqua verò paramenta, & ornatus de nouo ſubrogata, cum alteri Oratorio adornatum inſeruierint, & vt decentia approbata fuerint, ſufficientem approbationem retinent. Sic tenet expreſsè P. Quintanadueñas *tom. 1. tract. 7. ſingul. 12. n. 4.* & viri alij ex primis huius ſæculi, quos conſului.

§. II.

Vera ſententia.

9 CONtrariam nihilominus ſententiam communem inter Doctores propugno, quam adeò certam omnes iudicarunt, vt in diſputationem adducere neglexerint. Probatur primo ex communi fidelium praxi, qui finito tempore conceſsionis, ſeu mortua perſona, cui licentia Oratorij facta fuit, aut nouam requirunt, aut Oratorij locum ad prophanos vſus deſtinant, & eo in poſterum ad celebrandum vti non audent.

10 Secundo probatur à priori, quia vt fatetur Hurtado ſuprà, Princeps poteſt reprobare, quod ſemel approbauit, vt conſtat *ex l. Sed & reprobar. ff. de munerib. & honorib.* Sed Pontifex reprobat Oratorium finito tempore conceſsionis, quia ſolum

ſolum approbat pro vita perſonæ, cui indultum concedit, ergo hoc tempore tranſacto, nequit virtute Cruciatæ in illo celebrari. Confirmatur, quia Bulla requirit, quòd Oratorium maneat deputatum, & deſignatum ad cultum diuinum; atqui Pontifex, & ex eius mandato Ordinarius, ſolum deputat, & deſignat pro tempore indulti, ergo eo elapſo, nequit virtute Bullæ in eo celebrari.

11 Tertio probatur, paritate deſumpta ab approbatione confeſſarij, cui præcipuè innititur contraria ſententia. Nam approbatus ad confeſsiones cum limitatione ad tempus, non poteſt, eo tranſacto, confeſsiones excipere, ex defectu approbationis, vt docet communis ſententia; quam tenent Suarez *in 3.p.tom.4.diſp.28. ſect.7.n.19.* Vazquez ibidem *quæſt.93.art. 3.dub.5.n.4.* Nauarrus *in Sum.cap.4.nu.10. & 11.* Et Diana *3.p.tract.2.de Dubijs Regul. reſol.25.* Vnde fit approbatum ad confeſſiones pro vno anno, eò elapſo, non poſſe eligi virtute Cruciatæ, vt benè docent M. Ledeſma, M. Nuño, Henriquez, Ioannes Gutierrez, Ludouicus de la Cruz, & alij, quos citatos ſequitur M. Barnabas Gallego *in Bulla, cap.9.clauſ.9. dub.91.folio 76.* eo quod Bulla ſolum concedit facultatem eligendi approbatum. Ergo cum Pontifex ſolum concedat facultatem approbandi Oratorium pro tempore limitato, eo tranſacto, virtute Cruciatæ in eo celebrari nequibit. Conſequentia eſt legitima: Quod autem ita approbetur, euidentiſsimum mihi eſt, quia Pontifex non magis extendit approbationem, quam licentiam celebrandi, vt ex eius tenore conſtat, nec aliam eſſe eius voluntatem, poteſt veroſimiliter præſumi: alias quodlibet Oratorium ſemel ex cauſa nobilitatis, & infirmitatis conceſſum, perpetuitatem quandam ratione Bullæ Cruciatæ ſortiretur, quo ignobiles, & viliſsimi quique pro libito, nulla requiſita licentia, vti liberè poſſent, & breui tempore, vilium etiam perſonarum domus in Eccleſias conuerterentur, non leui Chriſtianæ Religionis, & diuini cultus iactura. Quod iuxta Pontificis mentem eſſe, nunquam mihi ſuadere potero.

12 Ex his ad fundamenta contrariæ ſententiæ reſpondeo. Ad primum falſo niti principio, quia elapſo tempore in indulto Pontificis expreſſo, non manet approbatum Oratorium, atque adeò virtute Bullæ ſolùm eſt eligibile ad celebrandum intra tempus præfixum.

13 Ad ſecundum concedo approbationem oratorij in ordine ad celebrandum eodem modo ſe habere, ac approbationem confeſſarij in ordine ad confeſsiones. Inde verò nil pro aduerſarijs infertur; quia vtraque poteſt eſſe pro tempore limitato, & talis de facto eſt, quæ in indulto oratorij conceditur.

14 Ad tertium, de facultate celebrandi virtute Bullæ in oratorio, in diebus in indulto exceptis; reſpondeo, pro his non limitati approbationem, alias nouam poſteà accedere, neceſſarium eſſet; ſed ſolam licentiam celebrandi in tali oratorio approbato; ac proinde, diebus etiam in indulto exceptis, licitum eſſe virtute Cruciatæ celebrare, vel celebrari facere; nam cũ approbatum maneat pro tempore præfixo, nempè ad vitam eius, cui conceſſum eſt, toto eo manet eligibile virtute Bullæ: ſicut confeſſarius ad annum approbatus, & habens licentiam limitatam confeſsiones audiendi, & abſoluendi ab omnibus peccatis (exceptis reſeruatis) eſt etiam quoad hæc virtute Cruciatæ, toto eo anno eligibilis, quia toto eo durat approbatio. Facultas autem omnibus diebus celebrandi, conceditur in Bulla Cruciatæ, vt conſtat ex illa clauſula: * Puedan aun en tiempo de entredicho Apoſtolico, ò Ordinario, oir Miſſa en las Igleſias, Monaſterios, ò oratorio particular, ſeñalado, y viſitado por el Ordinario, ò dezir Miſſa, ò hazerla celebrar a otros en ſu preſencia, y de ſus familiares, y parientes. * Verba enim illa Bullæ Cruciatæ: * Puedan aun en tiẽpo de entredicho, * hunc ſenſum habent: concedimus, vt in tempore prohibito, etiam ratione indulti Apoſtolici, poſſint in oratorio approbato celebrare, vel celebrari facere: atque adeò abſque limitatione vlla, omnibus anni diebus: ſicut & verba illa de electione confeſſarij approbati. * El qual los pueda abſoluer de qualeſquier pecados, aunque ſean de los reſeruados a la Sede Apoſtolica, * hunc ſenſum reddunt; qui poſsit abſoluere à reſeruatis cuicumque ſuperiori, imò & à reſeruatis Pontifici; quia vim hanc continet particula *etiam*, in vtraque clauſula poſita: *Etiam tempore interdicti: etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis.* Vt cum Manuel Rodriguez, docet M. Gallego *in Bulla, cap 4.clauſ.4.dub.37.* dicens: * Si ſe ponderan

bien

bien las palabras de la conceſsion de la Bula, deben tener nueſtra reſolucion todos los Doctores.* Sic ille,& meritò, quia vt pluribus citatis, ait Barboſa. * Implicatiua eſt hæc dictio *etiam*,& exprimit caſum magis dubitabilem,& implicat minus dubitabilem.* Sic ille,& omnes. Ergo ex eo quod virtute Bullæ liceat celebrare in oratorio, etiam diebus in indulto exceptis, non deducitur, elapſo tempore conceſsionis, ſimiliter licere.

15 Ex quibus concluditur, priuilegiũ oratorij omninò ſpirare cum perſona, cui fuit cõceſſum,& ideo nec virtute Bullæ poſſe in eo vlterius celebrari, ſed nouam conceſsionem deſiderari. Adnotare verò non omittam, perdoctum M. Barnabam Gallego vbi ſuprà *fol.*24. ſupponere expreſſam contineri in Bulla Cruciatæ exceptionem celebrandi in die Reſurrectionis in oratorio; ſed apertam æquiuocationem patitur, quia Bulla ſolùm excipit hunc diem ad recipiendam Euchariſtiã, ad implendum præceptum annuæ communionis: ſi verò anteà præcepto quis ſatisfecerit, vel proponat poſteà ſatisfacere, nulli prohibetur ibi celebrare, ſi Sacerdos, vel celebrari facere virtute Bullæ, ſi laicus ſit. Et ita docent communiter Doctores.

16 Denique eſt adnotandum, non eſſe audiendum Pellizarium *in Man. Regul. tom.*2.*tr.*8.*cap.*2.*ſect.*2.*n.* 153. aſſerentem, conceſsionẽ oratorij trãſire quandoq; ad hæredes perſonæ, cui conceſſũ eſt:* Si conceſsio, inquit, fiat his verbis: *Ac de ipſius ordinarij licentia eius arbitrio duratura, &c.* puto, talem conceſsionem durare, vſq; dum legitimè reuocetur. Nec obſtat, quod cõceſsio iſta eſt perſonalis, atque adeò debet ceſſare per mortem eius, cui facta eſt, &c. Nam benè hoc limitatur à Palao *tract.*3. *diſp.*4.*punct.*2.§.1.*num.* 4. niſi in priuilegij conceſsione addantur verba, quæ perpetuitatem, ac tranſmiſsionem priuilegij ad poſteros denotent, &c. Quæ limitatio videtur procedere in caſu noſtro, ſtante quod conceſsio oratorij ſit ad arbitrium Ordinarij; quod poteſt durare poſt mortem illius, cui fit conceſsio, eoque durante durat conceſsio, ac proinde cenſeri debet, traſmitti ad alios.* Hæc ille,

17 Verùm leui motus fundamento, nam cum pro vita perſonæ, cui fit conceſſio, poſsit limitationem admittere, ita vt ſi Ordinario videatur, ceſſet oratorium, etiam durante vita talis perſonæ, non eſt cur clauſula extenſionem facultatis, & non potius limitationem continere dicatur. Nec credibile eſt, Pontifices, qui oratoria minuere, & licentias concedendi Nuntijs Apoſtolicis,& Epiſcopis reuocarunt, intendiſſe, illis cõcedere facultatem perpetuandi oratoria ſemel conceſſa, & conceſsionem, quam temporalem oratores petunt, Pontifices voluiſſe reddere perpetuam, ſi Ordinarius non reuocet. Indè enim fieret, cum in forma conſueta indultorum omnium, clauſula illa veniat inſerta,& oratoria ſemel approbata nunquam ab Ordinario reprobentur, omnia fore perpetua; quod incredibile prorſus eſt, & mihi improbabile.

18 Ex dictis reijcienda etiam venit opinio M. Soti *in* 4.*diſtinct.*13.*quaſt.* 2.*artic.*3. aſſerentis, ſi abſit contemptus, & ſcandalum, non eſſe mortale, etiam abſque neceſsitate, dicere Miſſas extra Eccleſiam. Sic tradit ſuprà §. *Circa hoc*, vbi inquirens: * Vtrùm celebrare in locis non conſecratis, & benedictis, nempè extra Eccleſiam, ſine Papæ, vel Epiſcopi facultate, ſit peccatum mortale? * Sic ſatisfacit.* Ad hoc reſpondetur primum. Quod de licentia Epiſcopi, etiam citra neceſsitatem, licitum eſt: Item ex neceſsitate, etiam ſine licentia Epiſcopi, & ita tenet Sylveſter, *verb. Miſſa* 1. §. 5. tamerſi licentia haberi poteſt, condecet, vt petatur. Quinimo non opus eſt magna neceſſitas, vt peccatum mortale excuſetur, &c. Imò verò (attende lector) vbi nullus ſit contemptus, vel ſcandalum, vix arbitror, poſſe contingere peccatum mortale per celebrationem extra Eccleſiam.* Sic ille. Cuius ſententiam abſurdam putat Suarez *tom.*3.*in* 3.*p.diſp.* 81.*ſect.*3.& refellunt communiter Doctores, Nauarr. *cap.*25.*nu.*32. & alij, quos citatos ſequitur Diana 2.*part. tr.*14.*reſol.*38.& Leander *tom.*2. *tr.*8.*diſp.* 7.*q.*15. militat enim cõtra præceptum Eccleſiaſticum obligans ſub mortali, vt Miſſa non celebretur extra Eccleſiam, vel oratorium ad diuinum Cultum dicatum, & ab Ordinario deſignatum. Quod *capit. Nullus* præcipitur ſub comminatione depoſitionis: & *cap. ſicut, de conſec. diſt.* 1. vrgẽtiſsima neceſsitas exigitur; dicitur enim non licere extra Eccleſiam celebrare, *niſi ſumma coegerit neceſsitas.* Cum autem materia grauiſsima ſit, non eſt vnde violatio præcepti à mortali excuſari

Digitized by Google

queat. Alias quilibet abſque vllo priuilegio, poſſet abſque læthali in ſua priuata domo celebrare, vel celebrari facere: quod falſiſsimum, & valdè abſurdum eſt. Imò cum Sotus aſſerat, ex neceſsitate hoc licitum eſſe, nec venialiter peccaret, qui celebrari faceret, ſi propter infirmitatem domo exire non poſſet, quia ad excuſandum à veniali maior neceſsitas non videtur neceſſaria. Quod ſi ſemel concedatur, aut fruſtra, aut ad tollendos tantum ſcrupulos, oratorij indultum obtineretur, cum Pontifex pro hoc tantum caſu, vt in plurimum illud concedat.

QVÆSTIO III.

Vtrùm Regulares poſsint, in oratorio non approbato ab Ordinario, vel in altari portatili, in domibus priuatis ſecularium, virtute ſuorum priuilegiorum celebrare?

1 NOtiſsimum eſt priuilegium Regularium ab Honorio III. indultum, quod habetur *cap. in his, de Priuilegijs* Vbi ſic eis conceditur: * Cũ fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicumque fuerint, ſine Parochialis iuris præiudicio (nimirum quoad exactionem decimarum, & primitiarum) cum altari valeant viatico celebrare. * Idem priuilegium conceſsit Paulus III. Societati Ieſu, anno 1549. in Bulla, quæ incipit: *Licet debitum Paſtoralis officij*, ibi: * Liceatque Præpoſitis, & de eorum facultate, vniuerſis fratribus, & ſocijs Societatis huiuſmodi, in præsbyteratus ordine conſtitutis, in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit, habere oratoria, & in eis, ac quocumque alio honeſto, & congruenti loco, in altari portatili celebrare. * His poſitis.

2 Diſputant Doctores, an præfatis priuilegijs derogatum ſit per Tridentinum? Multi abſolutè affirmant; plures tamen probabilius negant, aſſerentes, vim ſuam modo retinere, dummodo Epiſcopi celebrare non prohibeant, quibus lubens aſſentior: Quia ex Tridentino nil aliud contra illa deducitur, vt ex dicendis conſtabit.

3 Hanc ſententiam tradit M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 1. part. de Euchar. cap. 20. diffic. 4. poſt 2. concluſ.* Vbi ſic ait: * En eſta dificultad ſe ha de ſuponer, q̃ ay priuilegio para los Religioſos Predicadores, y para los de la Orden de ſan Franciſco, (quibus alij Ordines per communicationem perfruuntur) que puedan dezir Miſſa fuera de la Igleſia en lugar honeſto, y decente. Eſte priuilegio refiere la Suma Angelica, y ſe haze mencion dèl en el derecho. Eſto ſupueſto como coſa cierta, digo, que antes que el Obiſpo mande a los tales Religioſos, que no celebren fuera de la Igleſia, no pierden el tal priuilegio, ſino que pueden muy bien vſar dèl; porque el Concilio Tridentino tã ſolamente manda a los Obiſpos, que no permitan, &c. Luego antes que lo prohiba el Obiſpo, pueden muy bien dezir Miſſa fuera de la Igleſia. *

4 Cum Ledeſma ſentit M. Ludouicus Lopez *2. p. inſtruct. cap. 79. §. Cæterum acceſſorium*. Vbi ſic ſcribit. * Nihilominus tamen dicendum videtur, quod licet decretum Tridentini prædicto priuilegio videatur derogare; tamen hoc eſt certum, quod antequam hoc Epiſcopus prædictis Religioſis prohibeat, mandans, aut ſtatuens, ne celebrent extrà Eccleſiam, non amittunt hoc priuilegium; quia Concilium non annullat, antequam mãdet Epiſcopus. * Hæc M. Lopez.

5 Pro eadem militat M. Ioannes de la Cruz *in Epit. lib. 2. de Priuil. circa Euchar. cap. 5. dub. 7. concluſ. 4.* Vbi ait: * Religioſi vbique, etiam in priuatis domibus ſæcularium, poſſunt Miſſas celebrare. Ita conceſſit Minoribus Sixtus Quartus, &c. Si obijcias decretum Trident. ad hoc dico, quod Concilium aliquo modo reuocat iſta priuilegia. Licet enim Religioſi antequã ab Epiſcopo moneantur, poſsint vti prædictis priuilegijs, non tamen poſt monitionem, quia in Concilio ſic dicitur: *Non patiantur Epiſcopi, quod Sacerdotes, etiam Regulares, in domibus priuatis, & omninò extrà Eccleſiã, vel oratoria, &c. celebrent.* Ergo dùm Epiſcopi illud non vetant, poterunt Religioſi ibi celebrare: ſecus tamen erit poſt prohibitionem. * Sic M. Cruz.

6 Quibus adde Man. Rodriguez *tom. 1. Quæſt. Regul. quæſt. 43. art. 3. & 5.* Porrell. *de Dubijs Regul. tom. 1. verb. Altare, num. 1.* Villalobos *in Sum. tom. 1. tract. 8. difficul. 33. num. 7.* Ludouic. de S. Iuan *de Sacrament. Euchariſt. quæſt. 12. artic. 3. dub. 2. apend. 1.* Cardinal. de Lugo *de Euchariſt. diſput. 20. ſect. 2. numer. 51.* Vbi addit: * Et ita ſenſerunt Patres Dominicani doctiſsimi

Sal-

Salmanticæ conſulti,& P. Ioannes de Salas,& alij recentiores. * Ita etiam tradit Diana *part.6.tractat. 8.reſol.* 39.& plures apud illum. Quibus conſentit Dicaſtillo *de Sacrament.tract.5.de ſacrif.Miſſæ, diſput.* 4.*dub.5.num.*104.dicens: * Tridentinum non tollit priuilegium, ſed facultatem dat Epiſcopis prohibendi Regularibus, nè celebrent extra Eccleſiam.*

7 Et poſt omnes, id magis explicans Thomas Hurtado *tom.2.tract.12.capit.1. num.* 2221.& 2225. Vbi ſic: * Duplex eſt priuilegiorum genus: primum, quod conceditur Regularibus, vt etiam Cameris ſæcularium, in altari portatili in loco decenti, & honeſto, poſsint celebrare. Quæ priuilegia confirmauit Honorius III.*cap.in his,de priuilegijs*.Et conceſsit iterum Paulus III.Patribus Societatis, anno 1549. Et hæc mihi videtur certius non eſſe derogata,ſed eis non poſſe vti Regulares,ſi Epiſcopi contradicant. Quare ſicut anteà inconſulto Epiſcopo id poterant,ita hodie ignorante Epiſcopo,ſecluſo ſcandalo.Ita Portel.Ledeſma, Ioannes de la Cruz,Marchinus,Rodriguez, Villalobos.*Hæc Hurtado:cuius ſententia,tàm à ratione,quàm ab auctoritate valdè probabilis eſt.

8 Addunt alij,etiam prohibente Epiſcopo, poſſe Regulares modo, in altari portatili, vbique celebrare; eo quod à Pio V. reuocatum fuerit præfatum Tridentini decretum. Sic refert,non reprobans M.Ludonicus Lopez vbi ſupra, dicens: * Aliquibus peritis viſum eſt, quod ſi poſt Bullam Pij V.de noua conceſsione priuilegiorum,id ſtatuant Epiſcopi, non ligant Mendicantes,quia ablata eſt eis poteſtas ligandi Mendicantes, non obſtante Concilio Tridentino. Sed quia Gregorio XIII.Regulares omnes,etiam Mendicantes,diſpoſitioni ſacri Concilij Tridentini reducit;propterea,quod Epiſcopi modo,vt delegati Papæ,non poſsint ſtatuere, quod Regulares non celebrent extra Eccleſiam,non eſt certũ, niſi de nouo id priuilegium,non obſtante hac ſeſsione Concilij Tridentini fuerit conceſſum, de quo mihi non conſtat. * Hæc M. Lopez, qui ſatis innuit, contrarium eſſe probabile, dum contentus eſt dicere, hoc non eſſe certum.

9 Quod à fortiori ſuſtinere debent, qui aſſerunt, præfatam Gregorij XIII. Bullam non fuiſſe promulgatam, neque intimatam. Nauarrus *in Manuel.cap.*27. Manuel Rodriguez *in Addit. ad Sum.tom.* 4.*cap.*105. & alij apud Henriquez *libr.7. de Indulgent.cap.24.num.8. in fine.* Quapropter Mag. Antonius de Hinojoſa ex doctiſsimo Prædicatorum Ordine *in direct.deciſion. Regul.verb. Confirm. à fol.*121. pluribus ſuadere contendit, Regularium priuilegia eandem modo vim habere, ac ante Tridentinum: Verba eius ſunt.*Idē Pius V. motu proprio,anno 1570.die 18. Ianuarij, de nouo conceſsit Ordini Prædicatorum omnia priuilegia a ſuis prædeceſſoribus indulta, & voluit, illa pro expreſsis haberi,non obſtantibus alijs quibuſcumque Apoſtolicis,necnon Prouincialibus, vel Generalibus conſtitutionibus,&c. Ex quibus conſtat, nos reductos ad priſtinum ſtatum, quo ante Concilium Tridentinum priuilegijs noſtris in ampliſsima conceſsione potiebamur. Quia de nouo conceduntur, non obſtantibus conſtitutionibus generalibus,vel ſpecialibus Apoſtolicis. * Hæc Hinojoſa.

10 Propter hæc forſan Mag. Serra *in 3.part. quæſt.* 83. *artic.*3. aſſerit prædictum priuilegium celebrandi extra Eccleſiam in Cameris ſæcularium, vel in alio loco decenti, conceſſum eſſe aliquibus Religionibus poſt Tridentinum, quo proindè reliquæ per communicationem frui poterant. Quod an verùm ſit? alijs iudicandum relinquo. Ego enim, dum tale priuilegium non oſtendatur, ſuffragium non feram,quia apud nullam Religionem eſt in vſu,nec facilè credam vllum Regularem auſum fuiſſe,contradicente Epiſcopo,illo vti.

11 Quod verò poſsint Regulares in grangijs ſuis,& in cellis particularibus,in altari portatili,celebrare,etiamſi Epiſcopus contradicat, nimis difficile eſt. Et probabile putat Lezana *tom. 3. Quæſt.Regul.verb.Altare,num.*14. & ante illum M. Ioannes de la Cruz,vbi ſuprà *lib. 2. capit. 5.dub.7.concl.*2.Vbi ad locum Concilij reſpondet: * Dico,quod ibi tantum interdicitur,quod in domibus priuatis non erigantur oratoria,&c.Secus in grangijs Monaſteriorũ,vt patet ex contextu,&c. Oratoria enim,& altaria portatilia, in grangijs, & infirmarijs Religioſorum ab iſtis erecta, non cenſentur eſſe omninò extra Eccleſiam, quia ſecundum Doctores communiter, nomine Eccleſiæ,Monaſteria intelliguntur: * Sic ille,

& idem ſentiunt Peyrinus, & Rodriguez apud Lezanam ſuprà. Qui non ſolùm de infirmarijs, ſed de celis etiam Religioſorum idem affirmat, dum morbo grauati non poſsint inde exire, vt ſacrum audiat. Eo quod eiuſmodi loca non ſunt priuatæ, & profanæ domus, ſed decentia, & honeſta. Quibus adde perdoctum Thom. Hurtado *tom.2.reſol.Moral.tract.12.cap.1.num 1222.fol.480.* vbi aſſerit, conceſſum fuiſſe à Gregorio XIII. & ab Alexand. VI. in Bullis editis, vt regulares poſsint in proprijs Grangijs, & domibus ruralibus, & in Monaſterijs, in cubiculis particularibus infirmorum, erigere oratoria, vt etiam è lecto poſsint audire ſacra, & communicare.* Quod inquit, certiſsimum eſt, non eſſe derogatum per Tridentinum.* Pro quo adducit Compend. Minorum, & Societatis, Rodriguez, Villalobos, Marchinum Ludouicum de S. Iuan, & alios.

12 Addit Paſqualigus, Regulares virtute huius priuilegij à Gregorio XIII. poſt Tridentinum conceſsi, poſſe (Epiſcopo etiam contradicente) ſi infirmi ſint, extra Eccleſiam celebrari facere in domibus ſæcularium in ſuis cubiculis. Sic tradit *deciſion.177.* Et quamuis Hieronymus Garcia, & alij exiſtiment, hoc priuilegium non eſſe in vſu, id parum refert, quia huiuſmodi priuilegia per non vſum non deperdi; eſt doctiſsimorum ſententia, quos citaui *opuſc.pro Ieſuitis, tract.de Ieiun. prop. 7.num.8.&9.* Præterquam quod, vt ait M. Ioann. de la Cruz *in Epitom.lib.2.capit.5. dub.2.concluſ.2.** Priuilegia etiam per nõ vſum reuocata, iam ſunt per Paulum V. reualidata.* Ergo virtute prædicti priuilegij de nouo conceſsi poſt Tridentinum, poterunt Regulares infirmi extra clauſtra in domibus ſæcularium facere celebrari, nec Epiſcopi poterunt id prohibere, etſi prohibeant, non ligabunt.

13 Ad hæc facit priuilegium aliud Pij IV. qui poſt Concilium Tridentinum die 18. Maij, anno 1565. conceſsit Canonicis Regularibus ſancti Saluatoris Lateranenſis, vt poſsint erigere altaria in locis, ſeu cellis, vbi infirmi decumbunt, vt è lecto Miſſam audire poſsint. Quo regulares alij per communicationem priuilegiorum gaudent; huius priuilegij tenorem vide apud P. Henao *in tom.de ſcientia media, fol.445.* & apud Paſqualigum *quæſt. 471.de Sacram.noua legis, num.7.* Propterea.

14 Hæc ſententia probabilis eſt, & ad praxim ſine ſcrupulo reduci poteſt. Addo Gregorium XIII. in Bulla, quæ incipit: *Dilecte fili*; anno 1579. die 1. Octobris conceſſiſſe etiam vſum altaris portatilis ad Miſſiones Patrum Societatis, cuius ſupra meminimus, & eſt tenoris ſequentis: * Vſum altaris viatici Societati veſtræ à Paulo III. conceſſum, de indè à Concilio Tridentino vniuerſè ſublatum, reſtituimus, vt inter Miſsiones, quæ à ſuperioribus fiunt, præsbyteri veſtri, ſeruata aliàs forma prædictæ conceſsionis, Miſſæ ſacrificium licitè valeant celebrare ſuper huiuſmodi altare, vbique gentium, etiam in caſtris militum, modo loca, etſi communia, & profana, tuta, & honeſta ſint, & Generalis, aut per eum Prouinciales Præpoſiti eo vtendum fore, iudicauerint.* Sic ibi.

15 Ex dictis conſtat, Patrem Maſcarenhas *tom.1.de Sacram.tractat.5.de ſacrificio Miſſæ, diſp.5.cap.5.* (à neſcio quodam ſugillatum) parum induliſſe Regularibus, dum aſſeruit, virtute ſuorum priuilegiorum poſſe celebrare in oratorio erecto ex licentia Pontificis, cum approbatione Ordinarij, etiam elapſo tempore præfixo, (quod virtute Cruciatæ fieri poſſe docent plures citati quæſtione præcedenti) cum illis concedere potuiſſet, tot Doctorum patrocinio munitus: poſſe abſque noua licentia, & abſque vlla Ordinarij approbatione erigere altare, & non contradicente Epiſcopo, in eo celebrare, & ſecundum plures, quandoque, vt vidimus, etiamſi contradiceret. Recole ſuperius dicta.

***

TRA-

TRACTATVS TERTIVS
DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.
DISPVTATIO PRIMA
De integritate confeſsionis.

QVÆSTIO PRIMA.

In quo conſiſtat confeſsionis integritas, & quæ cauſæ ab illa excuſent?

1 SVppono ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 5. & Canon. 7.* quemlibet teneri iure Diuino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, quæ poſt diligentem ſui diſcuſsionem memoriæ occurrant. Qui *verò*, ait concilium, *ſecus faciunt, & ſcienter aliqua reticent, nil Diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.* Ex quibus omnes Theologi tanquàm dogma fidei defendunt illicitam, & ſacrilegam eſſe confeſsionem, in qua pœnitens, abſque legitima cauſa, ſcienter tacet in cõfeſsione peccatum aliquod mortale. Verùm cum aliquæ ſint iuſtæ cauſæ excuſantes ab integritate confeſsionis, ad maiorem huius materiæ claritatem, duplicem integritatẽ in Sacramento confeſsionis, ex communi ſententia, diſtinguere poſſumus, vnam formalem, alteram materialem: Materialis eſt illa, in qua abſolutè, & ſimpliciter omnia læthalia, quæ ab vltima confeſsione commiſit, vel in ea oblita, quis confitetur, formalis verò integritas in eo ſtat, quod confiteatur omnia mortalia, quæ hic, & nunc in hac confeſsione manifeſtare tenetur; cui non obſtat relinquere aliqua per obliuionem, aut quæ ab aliquam iuſtam cauſam tacere poteſt. Tenemur igitur ex præcepto Diuino, confeſsionem formaliter integram efficere, non verò materialiter, exiſtente legitima cauſa excuſationis, vt docent omnes Theologi.

2 Iam quæ ſint iuſtè cauſæ ab integritate confeſsionis excuſantes, paſsim apud Doctores reperies; & ex dicendis in hac, & ſequentibus diſputationibus clarè percipies: Nunc verò breuiter dico ex communi Theologorum ſententia plures eſſe; quarum aliæ ex parte confeſſoris, aliæ ex parte pœnitentis, aliæ ex parte proximorum deſumendæ ſunt. Quoties enim ſingulis eorum diuiſsim, vel omnibus ſimul, aliquod damnum graue, ſiue temporale, ſiue ſpirituale timetur, & pœnitens nullum habet confeſſarium, cui integrè, & ſine periculo talis damni confiteatur, tacere poterit peccatum, in quo tale periculum timetur, cum propoſito tamen confitendi ceſſante cauſa. Ratio omnium eſt, quia præceptum diuinum de integritate confeſsionis, non obligat cum grauiſsimo nocumento proprio, vel alieno. Tum quia hoc præceptum ſic ab vniuerſa Eccleſia fuit ſemper intellectum; tùm quia præceptum diuinum naturale charitatis fortius, & antiquius eſt: Ergo ſi vnum cum alio concurrat, & vtrumque ſeruari nequeat, ſeruandum eſt præceptum charitatis, ni alia detur rationabilis cauſa ab obligatione charitatis excuſans, vt agentes de circunſtantia manifeſtatiua complicis ex profeſſo examinabimus.

3 Ex his infertur primo; fœminam probabiliter timentem à confeſſario ſolicitandam in confeſsione, aut extra illam, occaſione confeſsionis, aut ab illo infamandam, aut futuram confeſſario grauem occaſionem peccandi, ſi hoc, vel illud peccatum confiteatur, poſſe tacere in confeſsione tale peccatum cum propoſito alteri confitendi, cùm opportunitatem confeſſoris habuerit. Ita Pater Suarez *de Pœnitent. diſput. 23. ſect. 2. num. 1.* Toletus *lib. 3. Summ. cap. 3. num. 4.* Et Henriquez *lib. 2. de Pœnitent. capit. 12. num. 5.* Secundo excuſatur ab integritate materiali confeſſarius, qui alteri Sacerdoti confitetur, & probabiliter iudicat, ſi ei declaret certum aliquod peccatũ, aut circũſtantiam, quam per confeſsionẽ ſci-

ſciuit, ſtatim venturum in notitiam peccatoris, quem in confeſſione audiuerat. Ratio eſt, quia maior eſt obligatio ſigilli, quàm integritatis confeſſionis. Ita P. Suarez *diſp.34 ſect.2.num.14.* Henriq. *lib. 2. de Pœnit.cap.12.num.7.* & alij apud ipſos.

4 Tertiò excuſat impotentia phiſica pœnitentis, vt ſi, incepta confeſſione, vocem aut ſenſum amittit. Sic Henriq. *lib. 2. de Pœnit.cap.12.* Victoria *in relect.de Pœnitent.§.151.* & plures alij. Quarto excuſat neceſſitas aliqua vrgens, vt in procella, vel prælio, vel tempore peſtis; tunc enim ſufficeret, quod multos alta voce vnum peccatum, quod maluerint, confitentes ſimul abſoluat Sacerdos, dicens: *Ego vos abſoluo à peccatis veſtris.* Ita Medin. Angel. Henriquez, Coninch, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *2.part.tract.2. Miſcellan. reſol.43.* & ſequuntur Vazquez, Villalobos, Lugo, & alij, quibus ſubſcribit Leander *hic diſp.5.quæſt.34.*

5 Quintò excuſat ab integritate materiali probabilis timor, quod infirmus, ſine abſolutione diſcedet. Tunc enim audito vno peccato debet confeſſarius abſoluere, vt ſic poſteà de cæteris, quantum infirmitas permiſerit, vt benè P. Henriq. cum alijs *ſuprà.* Sextò excuſatur ab integritate confeſſionis, qui, occurrente neceſſitate communicandi, quam non poteſt omittere abſque nota, & ſcandalo, habet confeſſionem adeò prolixam, vt perfici non poſsit, & aliundè de ſua contritione prudenter dubitat: quapropter non audet, ſola contritione præmiſſa, communicare. Ita P. Granad. *in 3.part.controu.7. diſp. 5.ſect.3.num.20.* Prædictæ cauſæ, & aliæ ſimiles cuivis facilè obuiæ ab integritate materiali confeſſionis excuſant. Omnes enim minutim recēſere, nimis moleſtum foret.

6 Non tamen omittam adnotare ſingularem opinionem M. Ioannis Viguerij *in Sum.cap.16.§.4. verſ.17.* aſſerentis habentem plura læthalia, ſi cauſam habeat tacendi aliquod in confeſſione, poſſe vrgente neceſſitate, communicare contritum, nullius confeſſione præmiſſa. Verùm contrarium eſt certum apud Theologos, quia nil eſt, quod ab aliorum confeſsione excuſet. Ideoque hanc opinionem prorſus falſam cenſeo.

7 Ex dictis infero, omninò reijciendum M. Soto *in 4.diſt.18.art.5.§. Occurrit.* aſſerentem præceptum de integritate materiali confeſsionis ſtrictius obligare, quàm præceptum de ſigillo, atque adeò Sacerdotem, non ſolùm poſſe; ſed teneri violare confeſſionis ſigillum, quando neceſſariū fuerit, ne integritati materiali confeſsionis deficiat. Verba eius ſunt. * Occurrit hic dubium nullatenus diſsimulandum. Vtrùm vnam confeſsionem liceat reuelare in alia? Exempli gratia, Sacerdos acceſsit ad ſororem ignorantia vincibili, & probabili, ignorans eſſe ſororem, & poſtea ipſa confitetur fratri ſe eſſe illam ad quam acceſſerat. Et Sacerdos non poteſt confiteri, niſi alij, qui ſcit vnicam illi eſſe ſororem: Vtrùm debeat confiteri illi circunſtantiam inceſtus, &c. Profectò res eſt dubia, & videtur veritas in hanc partem inclinare, quod non debeat illam circunſtantiam confiteri, quia ſtrictius eſt vinculum ſecreti confeſsionis, quam integræ faciendæ confeſsionis. Sic aiunt Scotus, Paludanus, Adrianus, & alij. Attamen ratio certè non vſque adeo conuincit, quia neſcio, cur ſit arctius vinculum ſeruandi ſigillum, quàm integrè confitendi, quando quidem obligatio ſigilli ex obligatione confeſsionis emergat, &c. Re vera vtraq; opinio eſt probabilis, & fortaſſe hæc probabilior, quod debeat confiteri. * Hæc Sotus. Sed miror virū doctum, tàm leui fundamento, in tàm ſingularem opinionem delapſum eſſe, quando tot ſunt ad excuſandum ab integritate materiali confeſſionis cauſæ à Theologis omnibus approbatæ, & nulla hucuſq; ad vllo in caſu reuelandam confeſsionem. Et quidem, ſi aliqua excuſare poteſt ab integritate, cur nō & iſta? Ego ſanè etſi nullam excuſationem admitterem, hanc vnam exciperem, quia præceptum confeſsionis ad ſolam integritatem formalem obligare, ſanctum apud omnes eſt; ſigillum verò confeſsionis, nec pro totius mundi ſalute, nec pro inferno toto expoliando violari poſſe, & ex nullo fine honeſtabile eſſe, ſicut nec odium Dei, eſt apud omnes Theologos inconcuſſum. Quapropter ſententiam Soti improbabilem eſſe, iure inquit Thomas Hurtado *tom.2.reſol.mor.tract.6.cap.11. reſol.27. numer.131.*

8 Omitto, quod licet integritas materialis confeſsionis ſub præcepto omninò indiſpenſabili caderet, & ſtrictius, quàm ſigillum obligaret, vtrumque in caſu M. Soti obſeruari poſſet, nempè ſe accuſando de copula cum perſona vincibiliter ſi-

bi

bi ignota. His enim verbis tota malitia illius actus exprimitur ex ſe expoſitus inceſtui, ſacrilegio, & adulterio. Vnde infe-res, quod ſi de ſolo inceſtu cum ſorore per confeſsionem noto ſe accuſaret (vt contendit Sotus) inexplicata maneret malitia illius actus, ideoque & ſigillum confeſsionis violaret, & integritati confeſsionis deficeret; ni fortè ſola ſpecies inceſtus in mentem veniſſet; & de hac ſolum dubia conſcientia præceſsiſſet. In hoc autem euentu ſufficeret ſe accuſare de copula, ignorantia vincibili, an conſanguinitate, vel affinitate in gradu prohibito, eſſet ſibi perſona coniuncta, iuxtà doctrinam D. Thomæ, & diſcipulorum infra tradendam *diſput.3.quæſt.3.cap.2.* quæ omnes gradus inceſtus eiuſdem eſſe ſpeciei, conſtanter defendit. Cui Sotus ipſe non diſſentit, vt conſtat ex verbis *ibidem num.21.* referendis.

QVÆSTIO II.

An ſatisfaceret integritati confeſsionis, qui vnum indiuiduum phyſicum peccati pro alio ſubrogaret?

1 CAſus curioſus eſt, & apud neminem, quem viderim exagitatus. Habuit quis, verb. grat. pollutionem, vel ſodomiam cum puero, ſatisfaciet ne confeſsionis præcepto (etſi leui aliàs mendacio) confiteatur habuiſſe cum fœmina? ſiquidem circunſtantia maris, vel fœminæ in peccatis contra naturam, nec mutat ſpeciem ſecundum quoſdam; nec notabiliter aggrauat, ſed æquè graue peccatum eſt, vt nonnulli exiſtimant. Similiter habuit quis rem cum Maria, ſatisfaciet ne, ſi dicat, habuiſſe cum Ioanna? Occidit Petrum, ſatisfaciet, ſi confiteatur occidiſſe Ioannem? Hoc inquam mendacium erit, nec ne contra præceptum integritatis confeſsionis, ita vt ex hoc capite nulla, & inualida efficiatur? Hoc in præſenti inquirimus.

2 Pro parte affirmante confeſsionem eſſe nullam, ac proinde non ſatisfacere integritati, qui vnum indiuiduum phyſicum pro alio ſubrogaret, eſt vrgentiſsimum argumentum. Quia ex præcepto confeſsionis, tenetur quiſque confiteri illa numero peccata, quæ commiſit, qui autem aliquo ex prædictis modis confiteretur, non explicaret peccatum commiſſum, ſed aliud numero diſtinctum. Quapropter, ſi aliam materiam abſolutionis non adhiberet, faceret Sacramentum irritum ex defectu materiæ: ergo vnum indiuiduum phyſicum peccati nequit in confeſsione pro alio ſubrogari. Ita videntur ſupponere communiter Theologi, qui tem hanc, vt ſine controuerſia, in diſputationem non vocarunt. Ideo obiter Cardin. de Lugo *diſp.16. de Pœnit. ſect.2. n.53.* * Si ille, inquit, qui occidit Petrum fratrem Confeſſarij, dicat ſe occidiſſe alium, nempè Ioannem, ne confeſſarius ſuſpicetur; non videtur ſufficienter confiteri, quia non confitetur peccatum, quod fecit, ſed aliud quod non fecit. * Quem ſequuntur Tamburin. *in Methodo expedit. confeſsionis, lib.2.cap.10. §.2. num.45.* Et Leander a Sacram. *tom. de Pœnit. tract.5. diſput.5. quæſt.24.*

3 Nihilominus pro contraria ſententia ſto: pro qua, quatuor ſuprà viginti ab hinc annis, cum tractatum de Pœnitentia e ſuggeſtu diſcipulis dictatem, valida fundamenta congeſsi, quapropter viri doctiſsimi in publicis concluſionibus in celebri Academia Complutenſi illam amplexati defenſarunt. Et licet tunc nullo duce hanc ſententiam docuerim, poſteà eam luci datam inueni à P. Arriaga *tom. de Pœnit. tract.8. diſp.34. n.10. & diſp.35. num.29.* Et nouiſsimè illam tuetur Marcus Vidal in Arca ſalutari, typis data Venetijs, anno 1660. *in tract. de Sacr. Pœnit. Inquiſ.7. n.36.* dicens rationem huius concluſionis eſſe claram. Pro qua etiam ſtare videntur nonnulli recentiores, quos ſuppreſſo nomine refert M. Petrus de Ledeſma *in Sum. cap.16. de Pœnit. dub.1. poſt concl.3.* aſſerentes, eum, qui decem vicibus ſubripuiſſet quantitatem mille aureorum, non teneri explicare numerum actionum, ſed ſat eſſe; confiteatur, dicens: *Subripui quantitatem mille aureorum.* In hac enim confeſſione vnus actus phyſicus, vt ex terminis patet, pro decem ſubrogatur. Fauet etiam ipſe M. Petrus de Ledeſma *vbi ſuprà*, qui licet à prædictis recentioribus diſcedat (& merito) ratione vero, qua eorum ſententiam reijcit, noſtram confirmat: nimirum, quia maior datur malitia in decem illis actibus, quam in vno. * La razon, inquit, es clara: porque vn hurto acerca de la miſma cantidad, nunca tiene tanta malicia, ni intenſiua, ni extenſiua, como muchos hurtos multiplicados, acerca de la miſ-

Digitized by Google

miſma cantidad;y aſsi es neceſſario dezirlo al Confeſſor, para que iuzgue bien. * Qua etiam ratione vtuntur contra præfatos recentiores,doctiſsimus Pater Leander à Sacram. *tom. de Pœnit. tract.5. diſp.8.§.7. quæſt.7.*Et Egidius Coninch *de Sacram.diſput.7.de integritate Confeſ. dub.7.num.61.* *Quia longè grauius,inquit,eſt,id decem actibus feciſſe, quam vnico, & hæc multum morale iudicium mutant.* Ergo ſecundum hos Doctores, ſi peccatum grauius non eſſet,ſed in ſola pluralitate actionum phyſicarum eſſet diſcrimen, ſatisfaceret pœnitens ſubticendo numerum,& vnam actionem loco omnium ſubrogando, dicens: *Subripui mille aureos.* Conſequentia videtur legitima, quia non ex hoc capite,ſed ex ſola grauitate malitiæ, quæ in vno euentu maior euadat,modus ille confitendi his Doctoribus diſplicuit. Quos ideo non incongruè pro noſtra ſententia vocare poſſemus.

4 Ratio à priori deſumenda eſt,ex his, quæ docet Suarez *tom.4.in 3.p.diſp.22. ſect.2.n.2.*Vbi ſic ſcribit.* Cum Concilia, & Patres in hac materia de peccatis loquuntur,formaliter de eis loquuntur, vt peccata ſunt,atque adeò,vt ad mores pertinent.* Vnde infert *num.6.** Diſtinctionem phyſicam actuum non referre ad confeſsionem,ſed moralem.* Cuius ſententiam defendunt communiter Theologi,vt eos laudans teſtatur M.Texeda *tom.1.lib.2.tract.3.contro.10.n.97.* * Addo,inquit,cum Soto,Caietano, & Ludou. Lopez,& communi,non eſſe neceſſario confitendam diuerſitatem phyſicam peccatorum,ſed ſolum moralem.* Itaque duplex in quolibet peccato conſideratio fieri poteſt,alia in eſſe phyſico,quæ ad confeſsionem non refert, alia in eſſe moris, ſeu in ratione malitiæ,& hæc eſt,quæ ad confeſsionem pertinet:ac proinde quando diuerſa eſt malitia contracta, ab ea,quam quis confitetur,non ſatisfacit integritati confeſsionis;dicitur autem diuerſa,non ex eo quod actio phyſica, cui ineſt, diſtincta ſit, ſed ex eo quod maior,vel minor ineſt malitia,qualis eſt, quæ ex maiori,vel minori quantitate obiecti,vel ex maiori,vel minori duratione actus, & ſimilibus : hæc enim eſt,quæ diſtincta peccata conſtituit, & quæ confusè ſaltem in cōfeſsione dici debet; & de hac differentia indiuiduali in eſſe moris loquuntur Concilia, Patres, & Theologi, quando vnumquemque obligant confiteri idem peccatum, quod commiſit, vt conſtat ex dictis.

5 Ex quibus ſic argumentum conficio.In caſibus ſupra enumeratis, licet indiuiduum phyſicum peccati,quod pœnitens confitetur, ſit phyſice diuerſum ab illo,quod commiſit,non tamen eſt diuerſum numero in eſſe moris, quia non differt moraliter in ordine ad malitiam,nec iudicium humanum variat. Quod enim occiderit Petrum,vel Ioannem, vel quod cum Maria,vel Ioanna rem habuerit, eadem eſt malitia in eſſe moris, ſicut, & quod quantitas ſubrepta ſit à Petro, vel à Ioanne, aut quod argentum, vel aurum fuerit.Hæc enim tantum eſt circunſtantia pertinens ad eſſe phyſicum actus, quæ proindè phyſice tantum poteſt indiuiduū peccati variare,non verò moraliter, cum neque augeat, neque minuat eius malitiam. Ergo in eſſe moris idem peccatum ſemper ſubijcitur, ſiue vnum, ſiue aliud obiectum phyſicum habuerit,ſiue vnam, ſiue alteram actionem phyſicam exprimat,ergo cum peccatum ſit totum quodam morale,& obligatio tantum ſit confitendi idem indiuiduum moraliter, non idem phyſicè, verè ſatisfaciet præcepto confeſsionis,qui vnum indiuiduum phyſicum pro alio in confeſsione ſubijciat:in qua ad ſummum leue mendacium ſolum, modo interueniet, ni alunde æquiuocatione,aut reſtrictione vitetur,iuxta diuerſas opiniones alibi examinandas.

6 Confirmatur primò.Nam quoties duplex ſpecies phyſica peccati eſt vna, & eadem in eſſe moris,non eſt obligatio explicandi ſpecies phyſicas in confeſsione, nec diſtinguendi vnā ab alia,vt de peccato beſtialitatis, docet cum Caietano, Diana *1.part.tract.7.reſol.2.* Quod adeò certum eſt,inquit Suarez ſuprà,vt nulla ratio dubitandi circa rem hanc appareat. * Quia confeſſor non debet ferre iudicium de ſpeciebus entis,ſeu naturæ,ſed de moribus.* Quam eſſe communem doctrinam, inquit Coninch *de integrit.confeſ.diſp.7.num. 2,num.8* Vndè qui cum peccaſſet cum mula,ſe accuſaret de peccato contra naturam cum equa,confeſsionis præcepto, & ſi leui mendacio interiecto,abſque dubio ſatisfaceret:quia licet actus diuerſam ſpeciem phyſicam haberet, tamen in eſſe moris vna & eadem eſt ſpecies, & hanc pœnitens confeſſus eſt, de qua ſola debet ferre confeſſor iudicium, non de ſpeciebus

bus entis, ſeu naturæ. Atqui de indiuiduis in eſſe phyſico, non magis debet ferre iudicium, quam de ſpeciebus, ergo ſicut non eſt contra integritatem confeſſionis vnam ſpeciem phyſicam pro alia ſubrogare, ita neque vnum indiuiduum phyſicum pro alio.

7 Vrgeo non eſt maior obligatio confitendi idem indiuiduum peccati, quam eandem ſpeciem, ſed quando ſpecies ſolum differunt in eſſe phyſico, & ſunt eadem in eſſe moris, non eſt contra integritatem confeſſionis vnam pro alia in confeſſione ſubrogare, ergo neque quando indiuidua ſolum differunt in eſſe phyſico, & ſunt idem in eſſe moris. Confirmatur ſecundo. Subrogata vna ſpecie phyſica pro alia, ſatisfit præcepto integritatis, vt tradunt communiter DD. ſed quoties hæc ſubrogatio fit, ſufficitur à fortiori vnum indiuiduum phyſicum pro alio: quia indiuidua diuerſæ ſpeciei phyſicæ non poſſunt non indiuidualiter phyſicè diſtingui, ſicut indiuiduum hominis, ab indiuiduo equi. Ergo ſi vna ſpecies phyſica poteſt pro alia ſubrogari, etiam poterit vnū indiuiduum phyſicum pro alio.

8 Secundo probatur hæc ſententia ab inductione, pluribus illuſtrata exemplis, quibus, licet ad alia vtantur Doctores, noſtram, velint, nolint, ſententiam incidenter tuentur. Primum depromo ex communi ſententia apud Lugo *ſup. tom. de Pœnit. diſp. 16. ſect. 2.* aſſerente, eum, qui peccatum luxuriæ confeſſus, oblitus eſt, circunſtantiæ voti, ſatisfacere præcepto, ſi in alia confeſſione ſe accuſet de violatiōne voti in re graui, non explicato iterum peccato luxuriæ, quod iam confeſſus fuerat. Ex qua doctrina ſic arguo. Diuerſus in eſſe phyſico eſt vnicus voluntatis actus terminatus ad luxuriam contra votum, à duplici actu, quorum alter ad luxuriam, alter ad violationem voti terminetur, & tamen in communi ſententia in ſubrogatione duplicis actus pro vnico, vt in caſu adducto contingit, non fit contra integritatem confeſſionis, ergo neque in ſubrogatione vnius pro alio phyſicè diſtincto.

9 Vrgetur ex doctrina P. Suarez *diſp. 22. de Pœnit. ſect. 2. n. 9.* aſſerentis, adhuc in eadem confeſſione, poſſe pœnitentem à conſilio, eundem actum phyſicum, vt duos realiter diſtinctos ſubijcere, dicendo, verb. grat. *Commiſi ſemel fornicationem*, & poſt aliqua, *violaui ſemel votum in re graui*. Quod cum Angelo, & Nauarro defendit: nam cum duæ illæ malitiæ explicari poſſint, non explicando connexionem earum in eodem actu. *Satis, inquit, erit illas dicere per modum plurium peccatorum.* Cui conſentit Thom. Sanchez *in Sum. lib. 4. cap. 11. nu. 24.* dicens: * Si votum fuit non fornicandi, aut non furandi, optima eſſet confeſſio dicendo: Toties admiſi fornicationem, vel furtum, & toties fregi iuramentum, vel votum rei grauis: quia quando malitia peccati, & circunſtantiæ, ſunt ſeparata, poſſunt ſeorſim, tanquam diuerſa peccata in confeſſione exprimi, vt benè ait Henriquez. * Quibus acceſſit Tancredi *in quæſt. diſp. 6. de Pœnit. quæſt. 22.* & Caram. *in Theologia Fundam. fundam. 35. cap. 4. n. 537. fol. mihi 233.* Qui citato doct. F. Angelo Manrique primario olim Salmantino, & poſteà Epiſcopo Pacenſi, aſſerit eidem principio innixus, eum, qui commiſit adulterium, ſatisfacere, ſi confiteatur: * Commiſi ſimplicem fornicationem: & poſt alia intericcta peccata addens: intuli cupiam grauem iniuriam, tertia quadam perſona cooperante, cui ſatisfaciam, ſi potero. * Ex quibus ſic argumentum inſtauro. Peccatum contra votum idem numero eſt in eſſe phyſico cum peccato contra caſtitatem, ſed in præfato modo confitendi, ſignificatur fuiſſe numero diſtinctum, cum exprimatur actio interna, & externa contra votum, vt diſtincta numero ab actione interna, & externa contra caſtitatem, ergo in iſta cōfeſſione, pro vno indiuiduo phyſico peccati, duplex ſubrogatur, & tamen non fit contra integritatem confeſſionis, vt omnes citati aſſerunt. Ergo. Conſequentia eſt apertiſſima, ideòque, vt illam vitaret Taburinus, negauit antecedens, *in Method. exped. conf. l. lib. 2. cap. 1. §. 13. n. 83.*

10 Vrgeo 2. Exemplo alio, quod expreſſum reperio apud Card. de Lugo *ſupra diſp. 16. citata, ſect. 16. n. 660.* Ponamus hominem vnico voluntatis actu intendiſſe duos homines occidere: hic, inquam, iuxta ipſius, & communem opinionem nuper relatam, poteſt ſe priùs accuſare, dicens: intendi occidere vnum hominem: & poſt alia intericcta addere: me etiam accuſo de intentione occidendi alterum hominem: ſed in iſto caſu, vt patet, ipſo modo confitendi ſignificat, habuiſſe duos voluntatis actus, (neque enim alio modo poſſet confiteri ſi duos habuiſſet) ergo pro

pro vno indiuiduo phyſico peccati duplex realiter ſubrogauit. Ergo vnum pro alio ſubrogare non eſt contra integritatem confeſſionis.

11 De exemplo autem alio de adulterio adducto a Caramuele, non curo, quia cenſeo cum Sanchez, & alijs vltra duas malitias contra caſtitatem, & contra iuſtitiam, dari aliam in adulterio contra ſtatum matrimonij, & fidem illi debitam ob bonum commune: aliàs enim conſentiente marito, ſola maneret malitia ſimplicis fornicationis, quia ſcienti, & volenti non fit iniuria: quod dicere nemo audebit. Ac proinde non faceret ſatis integritati confeſſionis, ſe accuſando de ſimplici fornicatione, & poſteà de iniuria graui, tertia perſona interueniente, cuipiam illata: quia hæc eſt circunſtantia ſcandali, & reſtat adhuc in explicata alia ſpecies contra fidem debitam matrimonio, quæ adulterio non explicato, ſubijci confeſſioni non poteſt.

12 Tertio probatur à poſteriori noſtra ſententia: nam ex oppoſita ſequeretur, debere iterari confeſſionem, quoties pœnitens ex obliuione, aut inaduertentia, aut etiam à conſilio, iudicans parum ad rem facere, vnum indiuiduum phyſicum pro alio ſubrogaſſet: ac proinde iterandam in caſibus ſequentibus. Primò, ſi quis furatus fuiſſet a Petro centum aureos, & in confeſſione dixiſſet, ſubripuiſſe à Paulo. Secundò, ſi cum fuiſſet argentum, dixiſſet aurum. Tertiò, ſi commiſiſſet beſtialitatem cum mula, & dixiſſet cum equa. Quartò, ſi cum percuſiſſet hominem ſiniſtra, dixiſſet cum dextra, vel cum occidiſſet gladio, dixiſſet globulo: & in ſimilibus, quæ riſum mouent. Quod autem teneretur iterare confeſſionem, ſi contraria opinio eſſet tenenda; patet, quia non confeſſus eſt peccatum, quod fecit, ſed aliud in eſſe phyſico diuerſum, quia diuerſa actio phyſica eſt, quæ ad diuerſa obiecta, & quæ cum diuerſo inſtrumento fit, vt in exemplis poſitis contingit, ac proinde cum peccata, re vera commiſſa, non fuiſſent clauibus ſubiecta, teneretur iterum confiteri. Quam quidem obligationem nemo, ni fallor, quantumuis ſcrupuloſus, pœnitenti imponere ſomniauit.

13 Denique, quod hæc ſententia ſit prorſus tenenda, mihi ſuadeo: quia licet ſit inter Philoſophos opinio aſſerẽs actus indiuiduari a circunſtantia temporis, in quo fiunt, nihil ominus ſi quis mane peccaſſet, & in confeſſione diceret peccaſſe veſpere, nemo eum obligaret ad iterandam confeſſionem illius peccati, explicando non mane, ſed veſpere fuiſſe commiſſum. Nec mihi ſuadere poſſum Cardinalem de Lugo aliter in praxi cenſurum, quamuis defendat actiones, à tempore indiuiduari. Et tamen certum eſt, iuxta hanc opinionem, vnum indiuiduum phyſicum peccati pro alio ſubrogari. Ergo eiuſmodi ſubrogatio non eſt contra integritatem confeſſionis, & cum aliàs mendacium, quod interuenit, leue ſit, & ſubſtantiæ præcepti non opponatur, non faciet Sacramentum irritum.

14 Hæc ſunt fundamenta, quæ iam diu hanc ſententiam mihi probabiliorem reddiderunt, ex qua nil contra mores deduci poſſe credo, ſed potius magnæ aliquando fore vtilitatis, vt pœnitentes indiuiduum phyſicum peccati occultari poſſe agnoſcentes, a confeſſione non retrahantur, nec inualidam, ſubticendo aliquod peccatum, efficiant. Caueant verò, ne illa abutantur. Nam quoties maior malitia datur in vno indiuiduo, quam in alio cum iam ſit moralis diſtinctio, non poteſt vnum indiuiduum phyſicum pro alio ſubrogari. Vt ſi furatus eſt centum, non ſatisfaciet dicens quinquaginta, & ſic de alijs.

QVÆSTIO III.

Vtrùm peccata ſic debeant in confeſſione explicari, vt confeſſarius percipiat poſt vltimam confeſſionem fuiſſe commiſſa?

1 CAſus frequens, & curioſus eſt. Vult pœnitens, quod confeſſarius non intelligat certum quodam peccatum poſt vltimam confeſſionem fuiſſe commiſſum; poterit ne ita illud explicare, vt confeſſarius id non percipiat, ſed potius ſibi ſuadeat, fuiſſe iam ab illo in altera confeſſione abſolutum? Hoc in præſenti inquirimus.

§. PRIMVS.

Negatiuæ ſententiæ Authores, & fundamenta.

2 PRima ſententia tenet, pœnitentem non habere obligationem ita ex-

pli-

plicandi ſuum peccatum, vt confeſſarius percipiat, fuiſſe poſt vltimam confeſsionem commiſſum, ſeu non fuiſſe in alia ab illo abſolutum, ſed tantum ad integrè confitendum eo modó, quo omnem peccati malitiam ſpecificam manifeſtet, etſi confeſſarius decipiatur; cenſens in alia confeſsione, fuiſſe ab illo abſolutum; ſic docent Bonac. *diſput. 5. de Sacram. quæſt. 5. ſect. 2. puncto 2. §. 3. diffic. 4. n. 5.* Diana *3. p. tract. 4. reſol. 162. & 4. p. tract. 3. reſol. 65.* & apud illum Buſſembaum, Longus, Paſqualigus, Martinus de S. Ioſeph, P. Amicus & alij, quos citatos ſequitur *p. 11. tr. 6. Miſc. reſol. 22.* & tuentur R. P. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 17. dub. 42.* Verricelli *tom. 1. tract. 5. quæſt. 5. nu. 20.* Homobonus *in conſultat. caſuum, volum. 2. p. 5. reſp. 132.* Leander *tract. 5. de Pœnit. diſput. 5. quæſt. 23.* Cardin. de Lugo *diſput. 16. ſect. 2. n. 47.* Tamb. *in Method. expeditæ confeſ. lib. 2. cap. 1.* Dicaſtillo *tom. de Pœnit. diſput. 9. dub. 2. §. 6. à num. 144. & dub. 7. nu. 294.* & alij. Citantur etiam ab his auctoribus pro hac parte, Pater Thom. Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. n. 71.* Pater Suarez *diſp. 22. de Pœnit. ſect. 9.* & P. Coninch *diſp. 17. dub. 8. n. 69.* Sed immerito, vt conſtabit ex infrà dicendis.

3. Fundamentum omnium eſt, quia peccatum idem eſt, ſiue antea fuerit clauibus ſubiectum, ſiue non, nec diuerſa malitia explicatur declarando non fuiſſe antea confeſſum: circunſtantia enim temporis præcisè ſumpta non addit nouam malitiam; ergo non eſt obligatio illam explicandi. Vnde ſumitur pro hac ſententia efficax argumentum. Nemo tenetur in confeſsione explicare circunſtantias, quæ ſpeciem peccati non mutant, vt poſtea dicemus, ſed peccatum fuiſſe commiſſum poſt vltimam confeſsionem, non eſt circunſtantia, quæ mutet ſpeciem (ſupponimus enim pœnitentem non variaſſe ſtatum, ſed explicare omnem malitiam, quam peccatum habet) ergo nemo tenetur explicare illam circunſtantiam. Imò licet eſſet obligatio manifeſtandi circunſtantiam aggrauantem notabiliter intra eandem ſpeciem. * Nemo, inquit Lugo, teneretur iſtam explicare. * Quia hæc circunſtantia non ſe habet ex parte peccati, ſed ex parte pœnitentis, ac proinde eius malitiam non aggrauat, & conſequenter, ea tacita, explicatur peccatum ſecundum omnes circunſtantias aggrauantes. Cui conſentit Verricelli *vbi ſuprà num. 20. citato.*

4. Quod autem pœnitens ex modo confitēdi videatur implicitè indicare peccata illa fuiſſe iam iterum clauibus ſubiecta, & iudicata, parum refert (ait Lugo) nam pœnitens verè habet animum loquendi de peccatis nouis, & de illis loquitur, licet deſideret, quod confeſſarius intelligat eſſe peccata antiqua iam iterum abſoluta: intentio autem abſoluendi non regulatur exiſtimatione priuata confeſſarij; ipſe enim abſoluere intendit à peccatis, quæ pœnitens detulit ad iudicium, quæcumque illa ſint. Confirmat Lugo hoc exemplo: Si quis afferret infantem baptizandum, dicens eſſe filium ſuum, cum talis non ſit, ſed ſupponat vnum pro alio, adhuc infans eſſet baptizatus, quia Miniſter intendit baptizare, non eum, quem putat eſſe, ſed eum, quem præſentem habet, quicumque ille ſit, ergo à ſimili in noſtro caſu.

5. Imo non ſolùm non obſtat confeſſioni, quòd confeſſarius iudicet peccata illa fuiſſe iam in alia confeſsione iudicata, ſed idem tenendum videtur, licet pœnitens per mendacium ita expreſsè affirmaret. Vt ſuadet exemplum adductum pueri baptizandi; quia illud mendacium eſt circunſtantia valdè extrinſeca, & non facit, quod pœnitens non explicet in confeſsione idemmet peccatum, quod fecit: nec quod ab illo non abſoluatur, licet confeſſarius decipiatur, exiſtimans non eſſe diſtinctum ab alio in præcedenti confeſsione expoſito. In hanc ſententiam manifeſtè inclinat Cardin. de Lugo *vbi ſuprà num. 52.* quamuis aſſerat non poſſe dici peccatum eſſe commiſſum anno præterito, in opinione conſtituente durationem actus indiſtinctam ab ipſo actu tempori determinato affixo, quam ipſe tenet contra communem Philoſophorum; verum poterit dici in oppoſita, & communi, vt apertè colligitur ex dictis. Igitur ex eo quod per mendacium dicat pœnitens peccatum in hoc anno commiſſum, fuiſſe commiſſum in præterito, non deſinit cōfiteri idem peccatum, quod fecit. Prætorquam quod etiam in opinione Cardin. de Lugo poterit dicere eſſe peccatum vitæ præteritæ, nullum determinando tempus, quantumvis confeſſarius decipiatur, exiſtimans fuiſſe iam in alia confeſsione abſolutum: quia hoc non opponitur cùm doctri-

doctrina, quam circa durationes actuum tenet ipſe Lugo.

6 Imò fortè etiam à confeſſario interrogatus poſſet pœnitens, ſine mendacio (cum reſtrictione aliqua mentali) dicere, peccatum illud fuiſſe iam in alia confeſsione ſubiectum clauibus, id eſt, virtualiter, in ordine ad notitiam, quam de hoc peccato illi præbere debet: iuxtà doctrinam Ioannis Sanchez *in Selectis, diſp. 9. per totam*, vbi ait, habentem conſuetudinem peccandi, poſſe interrogatum à confeſſario reſpondere æquiuocatione, ſe non habere talem conſuetudinem; nam poſito, inquit, vero propoſito emendationis habet pœnitens ius ad abſolutionem; vt autem confeſſarius ſuo officio fungatur rectè, nihil conducit ſcire, habeat ne pœnitens conſuetudinem, vel non habeat: ergo eodem modo in noſtro caſu poſſet aliquis dicere, pœnitentem interrogatum à confeſſario poſſe cum æquiuocatione reſpondere, iam fuiſſe peccatum illud clauibus ſubiectum, & abſolutum, nam vt confeſſarius ſuo munere fungatur, nil conducit ſcire, an peccatum fuerit poſt vltimam confeſsionem commiſſum, an non: Cum pœnitens ſit alias rectè diſpoſitus, vt ſupponimus, & omnem ſpecificam peccati malitiam in confeſſione manifeſtet.

7 Denique poteſt ſuaderi hæc ſententia, quia ſi propter aliquam rationem teneretur pœnitens manifeſtare, peccatum non fuiſſe antea confeſſum, ſeu non indicare, iam eſſe abſolutum, cum verè non ſit; maximè vt confeſſarius poſſet imponere pœnitentiam, magis vel minus grauem, pro maiori, vel minori grauitate peccati: quando enim ſibi ſuadet fuiſſe iam in alia confeſsione iudicatum, parum de pœnitentia curat, cum ſupponat, à ſe, vel ab alio confeſſario fuiſſe iam in alia confeſsione ſufficientem adhibitam. Hæc tamen ratio, quæ vrgentior videtur, parum habet ponderis, tum quia plures Doctores poſt Trident. docent, non eſſe obligationem acceptandi pœnitentiam, inter quos Nauarr. & alij, quorum ſententiam putant probabilem Sotus, Ioann. de la Cruz, Villalobos, Faber, Vega, & alij, & non improbat Diana *2. p. tract. 1. Miſcel. reſol. 52. & 5. p. tract. 4. reſol. 51.* Tum quia pœnitẽs, licet de obligatione acceptet pœnitẽtiam (vt ego certum exiſtimo) poterit ipſe leuem à confeſſario iniunctam in aliam euidenter meliorem commutare, iuxtà ſententiam, quam cum Portel, & Villalobos tenet Diana *3. part. tract. 4. reſol. 53.*

8 Omitto pœnitentem non teneri ea omnia in confeſsione explicare, quæ ſi confeſſarius ſciret, grauiores pœnitentias imponeret, aliàs teneretur declarare circũſtantias notabiliter aggrauantes, v. g. An peccatum nimio affectu fuerit commiſſum, an multo tempore continuatum, & alia huiuſmodi, quæ verior, & communior ſententia negat, vt videbimus infrà. Ergo ex hoc cap. nihil contra hanc opinionem poteſt concludi, ſi ergo pœnitens confiteatur omnem malitiam peccati à ſe commiſsi, confeſſario habenti iuriſdictionem, nec ſit in proxima occaſione peccandi, quam ſub mortali vitare teneatur, deindè habeat verum dolorem, & propoſitum non peccandi, non videtur præcepto confeſsionis teneri ad ita manifeſtanda peccata, vt confeſſarius percipiat fuiſſe poſt vltimam confeſsionem commiſſa: Sed poſſe ſaltẽ verbis æquiuocis indicare iam iterum clauibus ſubiecta, & iudicata fuiſſe, licet verè non fuerint, & confeſſarius decipiatur.

§ II.

Contraria, & vera ſententia.

9 Secunda ſententia, quæ vt indubitata ſupponitur a Doctoribus, oppoſitum aſſerit. Quam adeò veram putat P. Luiſius Turrianus *in Opuſc. Theolog. cenſura 4. dub. 7.* vt dicat oppoſitam non eſſe probabilem, nec tutam in praxi, ſed potius perniciofam bonis moribus. Et licet hunc authorem exceſsiſſe in cenſura ſine fundamento, dicat Lugo ſupra, & ego de illius cenſuris non eſſe multum curandũ exiſtimem; quia nimius in hoc munere ſolet eſſe, eius tamen ſententiam veram exiſtimo cum Caſtro Palao *tom. 4. tr. 23. punct. 10. num. 7. & 8.* vbi ſic. *Graues Doctores affirmare videntur integritati confeſsionis non obeſſe, quod indices peccatum mortale quondam fuiſſe cõmiſſum, & iam ab eo eſſe abſolutum, cum tamen nec longè ab ea confeſsione commiſſum fuerit, nec alia vice fuerit abſolutum, &c. Cæterum prædictæ ſententiæ acquieſcere nunquam potui. * Neque ego potero: adeo enim ingentia abſurda in morali Theologia ex ea euidenter inferri video, vt illi adhærere non audeam, ne vno hauſtu

hauſtu ea deuorare cogar. Optarem ſanè illius patronos conſulere, quia rationes allatæ vehementer mouent, & abſurda afferenda vehementius terrent.

10 Primum abſurdum, iuxtà illam opinionem eſt, non ſolùm poſſe pœnitentem dicere confeſſario, ſe velle confeſsionem generalem facere, & hoc prætextu inter alia peccata iam confeſſa, noua quædam poſt vltimam confeſsionem commiſſa, immiſcere, non diſtinguendo, fuerint necne in alia confeſsione iudicata, quod expreſsè admittunt Doctores citati, & fundamentis allatis probant; ſed vltra ſequitur, poſſe pœnitentem ſingulis hebdomadis grauiter peccantem in materia caſtitatis; verb. grat. ſe accuſare de venialibus, & imperfectionibus, & confeſsionem concludere dicendo: me etiam accuſo de mendacijs, & iuramentis vitæ præteritæ, & præcipuè de vna, vel pluribus pollutionibus, ſeu fornicationibus, quas iam religioſus, vel coniugatus habui? Quis autem audebit dicere per hanc confeſsionem ſufficienter adimpleri præceptum confitendi læthalia, in quæ frequenter pœnitens miſere laberetur. Quod autem ex fundamentis ſuprà iactis hoc ſequatur, videtur mihi luce meridiana clarius: recole quæſo fundamenta, & applica: nimirum quia peccatum idem eſt, ſiue explicetur ita, vt confeſſarius percipiat eſſe de nouo commiſſum, ſiue non ſolum enim tacetur circunſtantia temporis, quæ non tribuit nouam malitiam, nec mutat ſpeciem peccati: imò nec notabiliter aggrauat, vt inquit Lugo. Quod autem pœnitens modo confitendi indicet implicitè, illud peccatum eſſe idem, quod in præcedenti confeſsione iudicatum fuerat, nil refert, iuxta aduerſarios, nam ipſe verè habet animum loquendi de peccato nouo, & diſtincto ab alio, licet deſideret, vt confeſſarius non intelligat. Deinde confeſſarius intendit abſoluere à peccatis ad iudicium delatis, quæcumque illa ſint. Ergo, &c. Si autem dicas illo confitendi modo non tantum implicitè, ſed explicitè ſignificare peccata iſta iam eſſe in alia confeſsione iudicata, nil intereſt, vt ſuprà vidimus, quia mendacium non tollit explicari integrè malitiam peccati, & idem in eſſe moris peccatum commiſſum. Ergo ex illa opinione manifeſtè ſequitur per hanc confeſsionem ſufficienter declarari peccatum, nec teneri pœnitentem aliter illud exponere.

11 Secundum abſurdum eſt, reſeruationem peccatorum, qua vtitur Eccleſia, vt medio valdè vtili ad arcendos homines à peccatis; de qua inquit Tridentinum *ſeſſ. 14. capit. 7. Magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere.* Et quod in religionibus vnum ex præcipuis medijs habetur; omninò inutile, & fruſtraneum reddi; poterit enim ſubditus, qui in reſeruata lapſus fuerit, ſuo ſuperiori, ſeu alteri habenti iuriſdictionem confiteri, & ſe accuſare de venialibus, & de minimis imperfectionibus, vt bonam de illo exiſtimationem habeat, concludendo confeſsionem, verbis illis conſuetis: * de mendacijs, & iuramentis vitæ præteritæ me accuſo, & præcipuè de pollutione, ſeu fornicatione, quā iam religioſus habui. * Hoc manifeſtè ſequi ex contraria opinione, & ex fundamentis pro illa adductis, eſt mihi euidens: ſed quis audebit hanc ſequelam ad praxim deducere?

12 Duplicem iſtam illationem adminus improbabilem, & temerariam, & ſcandaloſam ſemper iudicaui, contra bonos mores, & contra præcipuum remedium a Chriſto Domino inuentum, & inſtitutum ad peccatores coercendos: ſi enim hæc ita eſſent, tota confeſsionis machina, & inſtitutio in animarum medelam, funditus euerteretur, & penitus euaneſceret. Vulnus enim, quod à medio ſanum iudicatur, medicina non curat: rueret ergo fundamentum Tridentini *ſeſſ. 14. capit. 5.* ad definiendam confeſsionis integritatem. *Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat medicina non curat.* Quis autem non videat ignorari vulnus à medico, qui neque illius quidem cicatricem permanere iudicat: ergo equè irritat Sacramentum, palliare peccatum præſens, ac illud tacere.

13 Deinde quo modo hæc cohærent, ſunt cum definitione Trident. *eadem ſeſſ. 14. ca. 5.* *Neceſſum eſt omnium mortaliū veniam cū aperta, & verecunda cōfeſsione à Deo quærere:* nam quo modo erit aperta confeſsio, quæ ita eſt palliata, vt confeſſarius iudicet nil ſibi virtute clauium

remittendum proponi? & quomodo verecunda, in qua pœnitens implicitè, vel explicitè proteſtatur, ſe non iam peccatorum veniam a Deo quærere, ſed nouum gratiæ augmentum ad maiorem vitæ ſpiritualis profectum? Inſuper quomodo vera eſſent illa Concilij verba: * ipſa vero eiuſdem confeſsionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia grauis quidem videri poſſet, ni tot commodis leuaretur. * Cum nulla difficultas, verecundia nulla, in eiuſmodi confeſsione reperiatur? Vrgetur *ex cap. conſideret, de Pœnitent. diſt. 5. quod eſt Auguſtini de vera, & falſa pœnitentia, cap. 14. & de viſitatione infirmor. capit. 2.* Vbi de peccatis loquens: ſic ait. * *Hæc omnia ſi taceantur, vel dicta callidè pallientur, animam iugulant.* Quæ autem magis palliatè dici poſſunt, quam quæ ita iudicium confeſſoris peruertunt, vt iuſtum exiſtimet peccatorem, & non iam culpatum doleat, ſed valdè timoratum veneretur.

14 Inſuper quis neget, quod magis innoteſceret confeſſario ſtatus pœnitentis, ſi tanquam de re nunquam iudicata ſe accuſaret, dicens: ſæpius peccaui in materia caſtitatis: quam ſi de venialibus ſe accuſans imperfectionibus, adderet in fine, ſe etiam accuſare de tribus fornicationibus vitæ præteritæ, iam iterum clauibus ſubiectis; cum tamen de nouo, & quotidie in ea peccata miſerè laberetur, & confeſſarius decipiatur iudicans peccata illa, quæ hodie confitetur eſſe eadem, à quibus heri, & nudius tertius illum abſoluerat. Quis inquam inficiabitur? Sed modus ille primus confitendi eſt damnatus à Concilio, eo quod per illam confeſsionem peccata illa iudicibus non ſatis innoteſcant: ergò & ſecundus confitendi modus damnatus etiam cenſendus eſt, cum directè opponatur motiuo definitionis integritatis cõfeſsionis.

15 Vrgetur ex eodem Concilio *ibidem.* Vbi eam notitiam peccatorum confeſſario tribuendam, inquit, quæ ſufficiat, * vt æquitatem in pœnis iniungendis ſeruare poſsit. * Sed ſi peccatum nouum poſsit, vt antiquum, & vt iam clauibus iterum ſubiectum confiteri, non tribuetur confeſſario prædicta notitia, cum nullus poſsit prudenter, peccatis iã remiſsis, & iudicatis, eandem pœnitentiam iniungere, ac ſi irremiſſa, & nunquam ad iudicium delata fuiſſent; ergò non eſt ſufficiens ea peccatorum notitia, qua confeſſarius ſibi ſuadet, fuiſſe iam in alia confeſsione iudicata, cum verè non fuerint. Accedit Trident. *ſeſſ. 14. cap. 2.* definire, Chriſtum Dominum eos, qui poſt Baptiſmum crimine aliquo ſe contaminauerint, * ante hoc tribunal tanquam reos ſiſti voluiſſe, vt per Sacerdotis ſententiam à peccatis liberentur, * Sed qui explicat in confeſsione peccata, vt iam in alia remiſſa, non ſe ſiſtit, nec præſentat tanquam reum, vt à peccatis liberetur; ergo non adimplet præceptum Diuinum confeſsionis. Ergò ita debet pœnitens confiteri, vt confeſſarius non decipiatur, exiſtimans peccatum illud fuiſſe iam in alia confeſsione remiſſum.

16 Denique efficaciter, illationis abſurditas conuincitur. Primò, nam ſi pœnitens plura peccata in eadem confeſsione ad eundem iudicem deferens, ita palliatè explicaret, vt confeſſarius non plura, ſed vnum tantùm peccatum ſibi proponi iudicandum perciperet, non eſſet confeſsio integra, vt omnes fatentur. Ergo quando plura peccata in diuerſis confeſsionibus ad eundem iudicem deferuntur, ita tamen palliata, vt iudex non plura, ſed idem met peccatum ad iudicium hoc deferri exiſtimet, & ſuprà idem delictum ſententiam pronuntiari, non erunt confeſsiones integræ; nam planè conſtat, peccata illa, vt plura iudici non innoteſcere, nec in hoc tribunali fuiſſe, vt plura iudicata. Secundò, quia hoc Sacramentum, vt definit Tridentinum, *ſuprà*, eſt inſtitutum per modum iudicij, in quo pœnitens eſt reus, accuſator, & teſtis. Sacerdos verò iudex: ſed in iudicio fori externi nulla eſſet ſententia abſolutoria, ſi præcedente accuſatione delicti, reus falſis teſtibus probaret tale delictum fuiſſe iam in alio tribunali æqualis iuriſdictionis iudicatum, & pœna ſufficienter impoſita, per ſententiam latam, ab illo fuiſſe abſolutum. Ergo, & in hoc iudicio pro foro interno conſcientiæ à Chriſto Domino inſtituto, nulla erit ſententia abſolutoria, interueniente eadem fraude.

17 Ex dictis mihi ſuadeo prædicta ab-

abſurda à nullo Theologo concedi poſſe. Quomodo autem vitanda, iuxtà principia primæ ſententiæ eius patroni videbunt, qui ſequelam ingenioſsè negabunt, & ita reperio negaſſe Leand. *vbi ſup.* Nam licet *diſp. 5. q. 23.* aſſerat cum Lugo, Bonac. Homobon. & Dian. eum qui facit confeſsionem generalē, non teneri explicare, quæ peccata fuerint poſt vltimam confeſsionem commiſſa; neque obſtare, quod pœnitens peccata recens commiſſa, implicitè videatur indicare eſſe peccata antiqua, & iterum confeſsioni ſubiecta, nec quod confeſſarius decipiatur, ita iudicans. Quamvis, inquam hæc ibi doceat; nihilominus *quæſt. 24.* inquirens, an liceat pœnitenti expreſsè confiteri peccata noua, vt antiqua? Reſpondet, quod licet Cardinal. de Lugo videatur indicare ſuſtineri poſſe partem affirmatiuam, ſibi tamen certiſsimum eſſe, non licere; * & credo, inquit, eſſe communem omnium Theologorum.* An conſequenter? Alij viderint, quia ratio, qua mouetur ad hoc negandum, eſt ea, quam ex Card. Lugo adduximus *ſuprà*, quæ parui ponderis eſt.

18 Propter hæc exiſtimo, præceptum manifeſtandi peccata confeſſario, vt iudici, tùm ex Sacramenti inſtitutione, & traditione Eccleſiæ, tùm ex Tridentin. obligare ad ea ita exprimenda, vt ſi verè non fuerint in alia confeſsione indicata, id confeſſarius percipiat, aut ſaltem non proponantur, vt anteà clauibus ſubiecta, cum primùm ad iudicium deferuntur; quia aliter variaretur iudicium in modo ſubſtantiali ipſius. Si verò ſemel iudicata fuerint, non erit neceſſarium id exprimere, ſi iterum confeſsioni ſubijciantur. Nam ex eo, nullum ſequitur abſurdum contra bonos mores, nec contra finem, & integritatem huius Sacramenti. Quod ſi quis ita idem mortale ſingulis confeſsionibus ſubijceret, vt confeſſarius intelligeret ſemper eſſe peccatum diſtinctum de nouo commiſſum, fortè aliquis ſentiret eſſe illitum, eo quod grauiter ſe infamaret apud confeſſarium habentem illum prauis moribus imbutum, & conſcientia diſtractum.

10 Ex dictis fit malè adduci pro contraria opinione Pat. Suarez, & Coninch, locis ſuprà citatis, quia ipſi tantum aſſerunt, illum qui ſe accuſat de peccato confeſſo, non teneri explicare iam iterum confeſſum fuiſſe, quod nos libenter fatemur; nàm aliud eſt confiteri peccatum antiquum iam remiſſum quaſi nouum, aliud confiteri peccatum nouum, quaſi antiquum, & iam remiſſum, in hoc enim deficit pœnitens integritati, ſecus in illo. Inſuper malè adducitur Pat. Thom. Sanchez *vbi ſuprà*, quia ipſe tantùm aſſerit, eum qui dubitat fuerit ne cōfeſſus peccatum aliquod, ſatisfacere, explicando totam malitiam illius peccati, quin explicet tempus quo commiſit, nimirum an poſt vltimam confeſsionem, vel ante illam, & approbat opinionem P. Suarez, vt ſuprà relatam. Ex hoc autem principio non benè deducitur, pœnitentem non teneri ſaltem implicitè in confeſsione indicare peccatum illud non fuiſſe in alia confeſsione directè abſolutum: potius id ſemper implicitè dicit, & ita confeſſarius intelligit, dum verba accuſationis aliud non indicent, prout contingit in illationibus ſuprà deductis. Licet autem pœnitens non teneatur dicere, ſe in alia confeſsione ſubieciſſe peccatum, quod modo confitetur, tenetur tamen peccatum nouum non ita palliare, vt confeſſarius decipiatur, exiſtimans fuiſſe olim clauibus ſubiectum, & abſolutum.

§ III.

Argumentis negantis ſententiæ fit ſatis.

20 Argumenta contrariæ ſententiæ vnico verbo diſſoluo. Reſpondeo ergo, confeſsionem debere eſſe integram quoad ſuſtantiam, & quoad modum, quia ad vtrumlibet, confeſsionis præceptum obligat, vt ex traditione Eccleſiæ, ex Tridentino, & ex motiuo ad integritatem definiendam cōſtat. Integritas quoad ſubſtantiam in eo ſtat, quod omnia peccata quoad ſpeciem, & numerum clauibus ſubijciantur: integritas autem quoad modum exigit, quod ita hæc ſubiecto fiat, vt cōfeſſarius, qui primus ſententiam tulerit, agnoſcat penitētem ante hoc tribunal tanquam reū ſiſti, vt beneficio abſolutionis veniā peccatorum cōſequatur, & quod pœnitentis ſtatus iſta cō-

feſſario innoteſcat, vt pœnam, quam oportet, pro peccatis poſsit imponere, vt definit Concilium: ad quod requiritur, quod non decipiatur iudex in modo ſubſtantialiter variante iudicium. Argumenta autem contrariæ ſententiæ ſolùm probant confeſsionem illam fore integram quoad ſubſtantiam; quod non inficior. Hoc verò non ſufficit, quia deficit integritas quoadmodum, quæ etiam requiritur ad ſatisfaciendum præcepto confeſsionis: aliàs daretur deceptio grauis in modo, & ordine illius iudicij, ſicut in iudicio humano contingeret, ſi reus fateretur delictum, falſis tamen teſtibus probaret, fuiſſe iam ab alio iudice eiuſdem poteſtatis iudicatum, & pœna debita punitum.

21 Fateor nihilominus caſum illum à præfatis Doctoribus admiſſum de eo, qui in confeſsione generali, omnia ſua peccata permixtim confiteretur non explicans, fuerint necne aliqua poſt vltimā confeſsionem commiſſa, longè minus diſſonantiæ habere, quam illationes ex principijs ſupra iactis à me factas: quem propterea admittit Tamburin. *in Method. lib. 2. cap. 1. §. 1.* cum Henriquez, & alijs, quos ſequuntur Dicaſtillo *tom. de Pœnitent. diſput. 9. dub. 2. §. 6. à num. 144. & dub. 7. num. 294.* & Cardinal. de Lugo ſuprà: quia pœnitens in ea confeſsione generali, non magis indicat in alia fuiſſe remiſſa peccata, quæ verè de nouo confitetur, quam de nouo eſſe commiſſa, quæ verè in alia confeſsione ſubieceraт; ac proindè confeſſarius, ex qualitate peccatorum, & pœnitentis ſtatu, ſatis percipere poſſe videtur, plura ex illis fuiſſe iam abſoluta, alia verò de nouo ſubijci. Cæterum quia confeſſarius non percipit, quæ, & quot hæc fuerint, adhuc exiſtimo non ſatisfieri integritati, quin ea declarentur. Et ita tradit Fr. Ludouicus a Conceptione *tom. 1. examin. verit. tract. 5. de Pœnitent. fol. 440. num. 19. & 21. in 2. caſus reſolutione.* Vbi ait contrariam ſententiam * A principio intrinſeco eſſe improbabilem.*

22 Vndè fit omninò reijciendum Martinum de San Ioſeph in Monit. confeſſor. *tom. 1. lib. 1. tract 8. de Pœnitent. num. 11.* Vbi latiſsimam ſententiam tenet; ibi enim, ſic ait: * Vno cometio vn pecado graue, y para ocultar al confeſſor, que era de la confeſsion preſente, confeſsòle generalmente, y entre los pecados de la vida paſſada confeſsò el vltimo. Es muy probable, que pudo hazerlo aſsi, porque nadie eſta obligado à dezir, què los pecados que confieſſa ſon cometidos deſpues de la vltima confeſsion, ſino es que interuenga alguna particular circunſtantia, que no ſe dè a entender, ſino es diziendo, que el pecado es reciente. Sic Bonacina *de Sacrament. diſput. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. difficult. 4. num. 5.* que cita à Sanchez, y à Coninch, y los cita, y ſigue Diana *3. part. tract. 4. reſolut. 62.* Y lo miſmo me parece (atiende) aunque los pecados que pareceſe en cubren, ſe confieſſen en otra qualquiera confeſsion particular, como ſe digan con todas ſus circunſtancias; porque milita la miſma razon, & de ſimilibus, ſimile eſt iudicium,* ſic ille. Quem alij recentiores, quoad vltimam etiam partem con cluſionis ſequuntur, quibus fauet Delgadillo *tom. de Pœnitent. capit. 17.* & tenet expreſsè Marcus Vidal *in Aurea ſalutari, tractat. de Sacrament. Pœnitent. Inquiſit. 7. num. 34.* Quorum doctrinam ſe approbare non valere, ait Tamburin. *in Method. lib. 2. cap. 1. §. 1. numer. 6.* & ego ab ſcholis relegari vellem: & ſpero quia nulla opinio pernicioſior.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm, qui habet iudicium probabile pro vtraque parte, teneatur confiteri ſaltem ſi in peccatum commiſſum magis propendeat?

1 Partem affirmatiuam nonnulli tuẽtur, quam Mag. Barnabas Gallego *tract. de conſc. probab. dub. 8.* non ſolùm communem, & veram appellat, ſed nullum pro contraria ſtetiſſe Authorem dicit. Cæterum vir doctus deceptus eſt, & miror plures pro contraria non inueniſſe: Eſt enim probabilior, & inter Doctores communis, vt teſtantur Cardinal. de Lugo *diſput. 16. de Pœnitent. ſect. 2. num. 58. & 68.* & Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnitent. q. 84. dub. 4. §. 6. fol. 31. n. 44.* eam tenet Syl ueſt. *verb. Confeſſio ſecundo, q. 2.* Vbi ſic. * Notandum eſt ex doctrina Diu. Thomæ, & communiter

ter omnium, quod aliud eſt ſcire, aliud opinari, & dubitare. Quia *ſcire*, habet certitudinem ſine hæſitatione de oppoſito; opinari verò non habet certitudinem ſine hæſitatione, ſed habet aſſenſum, vel credulitatem de aliquo cum formidine de oppoſito: dubitare verò non habet aſſenſum, vel credulitatem alicuius, ſed propriè dicitur, quando aliquis aliquam ſententiam, nec credit, nec decredit, ſed eſt in æquilibrio, non declinans magis ad vnam partem, quam ad aliam, ſaltem notabiliter, etiamſi aliqualiter conijceturet leuiter ſine probabili ratione de altera earum. Qui ergo opinatur (attende) probabili ratione de aliquo, quod non ſit mortale, non tenetur illud confiteri. * Sic Syl-ueſter M. Sacri Palatij.

2 Quem, cum alijs citatis, ſequitur Thom. Sanchez *tom. 1. Summ. cap. 10. num.* 79. ibi. * Dicendum eſt non teneri hunc fateri peccatum, quod probabili opinione credit non eſſe mortale, quia poteſt quilibet operari, ſequendo probabilem ſententiam (vt ſatis probaui *cap. præced. num.* 14.) atque ita docent Roſella, Syluester, Gerſon, Henriquez, Suarez, qui optimè ait, hoc eſſe verum, etſi hic iudicet tanquã probabilius illud eſſe peccatum mortale, quia non tenetur quis ſequi probabiliorem opinionem, ſed ſatis eſt probabilem. Atque eadem ratione idem eſt dicendum, quando pœnitens probabiliter opinatur, ſe id peccatum confeſſum fuiſſe, quamuis probabilius credat oppoſitum; ſic Suarez; quod non obſcurè etiam docuit Nauarrus. * Hactenus P. Sanchez.

3 Idem ſentit Diana *part. 3. tract. 4. reſol.* 107. * Difficultas, inquit, eſt, quando pœnitens probabilius iudicat, ſe peccaſſe mortaliter, vel non eſſe confeſſum tale peccatum. In hoc caſu Coninch, & alij docent illud peccatum debere confiteri, &c. Quia niſi confiteatur poteſt ſe exponere periculo mortaliter peccandi, &c. At hæc ſententia mihi non placet. Non enim poſſum intelligere, quomodo pœnitens ſequendo opinionem probabilem, etiam probabiliori, & tutiori relicta, exponat ſe periculo peccandi mortaliter, &c. Et ita noſtram ſententiam docent Sanchez, Syluius, & alij. * Sic Diana.

3 Quibus adde plures, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 5. diſp. 5. quæſt.* 28. dicens eſſe communem, ibi: * An qui probabiliter opinatur ſe non peccaſſe mortaliter, aut mortale à ſe admiſſum, eſſe confeſſum, teneatur illud confiteri? &c. Reſpondeo non teneri, quia liberum eſt vnicuiq; ſequi opinionem probabilem, quæ ſicut in alijs materijs, ſic etiam in hac ſufficit ad obſeruandum præceptum. Sic Sanchez *loco citato, num.* 76. Suarez *diſp. 22. ſect. 9.* Granado *tr. 9. diſp. 7. num. 1.* Diana *3. part. tract. 4. reſol.* 107. Lugo *diſp. 16. num.* 58. & communis. Nec oppoſitum docent Victoria, & Sotus pro oppoſita ſententia citati, quia ſolùm loquuntur de peccatis omninò dubijs. Imò, & Nauarr. in noſtram inclinat ſententiam, vt aduertit Sanchez. Sic etiam Filliucius, Bonacina, & alij, quos ſequitur Machado *1. part. Sum. lib. 2. part. 4. tract. 5. doc. 3. in fine.* * Et *quæſt.* 29. aſſerit idem dicendum, licet probabilius iudicet ſe peccaſſe mortaliter, vel non eſſe confeſſum, pro quo ferè omnes citatos refert.

4 Cum his ſentit P. Leand. à Murcia *in diſquiſit. in 12. lib. 1. diſput. vnic. reſol. 8. n. 1.* vbi ait ita tenere Syluium, Sylueſtrum, & Meratium, * & addunt, inquit, Meratius, Syluius, & Caramuel id verum eſſe, licet probabilius quis iudicet, ſe peccaſſe, aut non fuiſſe confeſſum. * Eandem opinionem tenent Pitigianus, Mercerus, & alij, quos citatos ſequitur Angelus Maria Verricelli *tom. 1. tract. 2. quæſt.* 28. * Quia homo, inquit, in rebus practicis poteſt ſequi opinionem probabilem, omiſſa oppoſita probabili, vel probabiliori, quando in rebus ipſis non imminet aliquod periculum. * Et clarius infrà *num.* 10. * Qui probabiliter credit, ſe non peccaſſe, non tenetur confiteri, neque in articulo mortis: (attende) & ad Sacram Euchariſtiam, nulla præuia confeſſione, aut contritione accedere poteſt. Fagund. *præcept. 2. lib. 3. cap. 4. num.* 6. Probatur quoad primam partem; quia qui in mortis articulo tale peccatum non confitetur, nulli ſe exponit periculo, cum per aliorum peccatorum confeſſionem, aut contritionem gratiam ſit conſequutus. Probatur quoad ſecundam partem, quia non peccat contra Religionem, ſeu reuerentiam debitam Sacramento, qui iuxta probabilem opinionem illud recipit, aut miniſtrat, vt dixi ſuprà *quæſt.* 26. * Sic ille, qui *quæſtion. 26. citata* duodecim Auctores pro hac parte refert, inter quos Salonium, Sayrum, Villalobos, Baſilium, Ponc. Antonium Perez, Lorcam, & Mag.

Bart.de Medina, quos ſequitur Maſcarenhas *tract.4.de Sacram. Euchar.diſp.4.cap.4.num.242.fol.227.* Et tenet nouiſsimè Fr.Franciſcus a Ieſu Mariâ, Carmelita excalceatus *part.1. Curſus Theologiæ Moral. tract.4.de Sacram. Euchar.cap.7.numer.29.* apud quem Syluest.Roſella, Gerſon, Henriquez, Sanchez, Dicaſtillo, Bonacina, & Filliucius.

5 Notant verò, & meritò Verricelli, Fagundez, Sanchez, & Henriquez *libr.2. de Pœnitent.cap.4.nu.5.* Auerſa, & alij quos ſequitur M.Prado ſuprà *nu.47.* eum, qui probabiliter credit non peccaſſe, aut eſſe confeſſum; teneri nihilominus elicere actum contritionis in articulo mortis, niſi præceſſerit aliorum peccatorum confeſsio, aut contritio; imo, & teneri confiteri, ſi dubitet de ſua cōtritione, caſu, quo ſola contritio præceſſerit. Quia licet opinio probabilis excuſet à præcepto diuino integritatis confeſsionis, non ſupplet medium neceſſarium ad ſalutem; qualis eſt remiſsio peccati; ſi fortè fuerit commiſſum. Ergo ne quis ſe exponat periculo damnationis, tenebitur medium aſſumere, quo ſuam iuſtificationem certam faciat, acproinde, vel aliorum peccatorum confeſsionem præmittere; qua indirectè remittatur peccatum (ſi forſan commiſit) quod ex opinione probabili deſinit confiteri, vel actum contritionis elicere, in quo includitur votum conditionatum cōfitendi, ſi aliquando ei innotuerit, illud peccatum fuiſſe commiſſum, & non confeſſum.

6 Dices, ſi probabiliter iudicans non peccaſſe mortaliter; nulla præmiſſa confeſsione, nec perfecta contritione, ſola attritione, Euchariſtiam in mortis articulo ſuſciperet, licet re vera in ſtatu peccati mortalis eſſet, iuſtificaretur virtute huius Sacramenti, quod primam gratiam conferre bona Fide accedenti, eſt ſententia expreſſa D. Thomæ, & Thomiſtarum. Ergo qui probabiliter iudicat nō peccaſſe; nec in articulo mortis tenebitur aliorum peccatorum confeſsionem præmittere, neq; actum contritionis elicere, ſed ſat illi erit, Euchariſtiam attritus ſuſcipere. Reſpondeo opinionem D. Thom. non eſſe certā, licet probabiliorem, quæ ſi falſa ſit coram Deo, medium neceſſarium ad ſalutem ſupplere non poterit. Quapropter ea nemo contentus debet eſſe in articulo mortis; ſed medium certū non omittere, quale eſt actus contritionis (ſecūdum fidem) aut aliorum peccatorum confeſsio, nam quæ ex iuſta cauſa, vel ex obliuione omittuntur; in eadem confeſsione quoad remiſsionem incluſa intelliguntur, vt ex Concilio Tridentino conſtat.

QVÆSTIO V.

Vtrùm ſit obligatio confitendi peccata dubia?

§. PRIMVS.

Doctorum ſententiæ referuntur.

1 QVæſtionē hanc noſtra tempeſtate celebrē, & ad conſcientias exonerandas vtiliſsimam, vt rem non dubiam potius ſupponebant, quam probabant Theologi. Verùm, vt cum P. Vazquez, Azor, Villalobos, & Sayro, rectè admonet Ioannes Sanchez *in ſelect.diſp.29.num.7.* negare non poſſumus aliquando turbam Doctorum amplecti vnam opinionem abſq; delectu rationum, aut ſaltem non tam exactè rationibus ponderatis, cōtra quos Doctor alius opinionem aliquam maturè excogitatam in ſcholas introducere poteſt. Pro hoc igitur dubio de peccatis dubijs, non mediocribus ſtudij impenſis iam diu laboraui.

2 Eſt igitur controuerſia. An dubius de peccato, teneatur illud ſub tali dubio confiteri? Dubium autem hoc dupliciter poteſt eſſe, vel negatiuum; vt cum quis dubitat, an peccauerit, ita vt pro neutra parte contradictionis poſsit aſſenſum præbere: vel poſitiuum, vt ſi quis certus ſe peccaſſe, dubitat, vt ſuprà, an venialiter, an mortaliter? Et in vtroque dubio: Prima, & communiſsima ſententia eſt, peccatorem teneri, ſub tali dubio confiteri. Ita plures, quos ad quadraginta referens ſequitur P.Thom.Sanchez *in Summ. libr.1. cap.10.num.66.& 67.* P.Suarez *de Pœnit. diſp.22.ſect.9.num.7.* P.Granado *cont.7.de Pœnit.tract.9.diſp.7.*dicens: *Eſſe certum omninò* P.Henriq.*lib.2.de Pœnit.cap.3.§.7.& cap.4.§.5.& de Pontif.Rom.Claue, lib.4.cap.9.num.3.propè fin.* Cardin. de Lugo *diſput.16.nu.63.* Leander *diſp.5.quæſt.25.& 26.* & alij communiter.

3 Secunda ſententia in dubio negatiuo oppoſitum tenet. Ideoque aſſerit, eum qui dubitat, an peccauerit, non teneri confiteri. Ita expreſsè P. Æ[illegible]

tract.2 de Sacram.diſp.7.dub.8.concl.2. vbi ſic ait: * Ad hoc, vt peccatum teneat confiteri, requiritur, vt ſaltem probabiliter poſsim iudicare me peccaſſe.* Hanc opinionem amplectitur P. Ioannes Præpoſit. *tom.2.in 1.2.quæſt.19.art.6.dub.4.in fine,* & ſemper eſſe viſam ſibi ſpeculatiuè probabilem cum P. Leſſio, & alijs, quibus eam communicauit, aſſerit *tom.3.in 3.p.quæſt.5.de integrit.confeſ.dub.3.* quamuis hoc loco addat, in praxi non eſſe à contraria recedẽdũ. Et in caſu æqualis dubij, defendũt Philibertus Marchinus *de Sacram. Ordin. tr.2.p.3.cap.1.nu.17.* & plures alij, qui eodem modo philoſophandum putant in dubio peccati, quoad obligationem confitendi, ac in dubio voti, quoad obligationem adimplendi. Quibus diſſentire non poteſt Fagundez *lib.2.in Quinque præcepta Eccleſiæ, precep.2.cap.1.nu.9.* Vbi reddens diſparitatem, cur dubius de voto non teneatur adimplere, & dubius de peccato confiteri teneatur: Reſpondet:* Diſparitas eſt, quia in ſecundo caſu conſtat, peccatum fuiſſe commiſſum, in primo vero non conſtat votum fuiſſe emiſſum, & ideò diuerſa eſt ratio vtrobique, quia quando expreſsè non conſtat, votum fuiſſe emiſſum, manet homo poſſeſſor ſuæ libertatis, & ideò melior eſt conditio poſsidentis; at vero peccator non eſt legitimè poſſeſſor ſuæ conſcientiæ, cum certo ſibi conſtet de peccato a ſe commiſſo, & non ſibi conſtet, fuerit, ne mortale, an veniale. * Hæc ille Ex quibus manifeſtè colligitur, quod, ſi peccatori non conſtet de peccato à ſe commiſſo, erit legitimè poſſeſſor ſuæ conſcientiæ, ſicut, & qui dubitat, an votum emiſerit, ac proinde non tenebitur ad confeſſionem, ſicut neque alter ad votum: In hoc enim caſu nulla eſſet diſparitas. Stant etiam pro hac ſententia Layman, & Granado infrà citandi, & Auctor caſuum conſcientiæ Bononiæ *caſu 3.fol.83.* & probabilem putat Martinus de S. Ioſeph *in Monitis confeſ.tom.1.lib.1. de Pœnit.tract.6. n.1.* Et pro ſcrupuloſis defendunt Ouiedo *1.2.tract.4.controu.1.punct.2.n.27.& 29.* Azor *tom.1.lib.2.cap.20.quæſt.7.* Sanchez *lib.1.Sum.cap.10.n.82.* Caſtropalao *tom.1.tract.1.diſp.4.* & alij, quos ſequitur Verricelli *tom.1.quæſt.moral.tract.5.quæſt.2.n.6.* & cum Suarez, Becano, Granado, & alijs certiſsimam putat Tamburinus *in Methodo expedit.confeſ.lib.2.cap.1.§.1.nu.16.* q[illegible] ſe[illegible] debe[illegible] non pec[illegible]

mortaliter. Quam [illegible] pro [illegible] etiam non ſcrupuloſis [illegible] Speculum conſcientiæ, *tract.1.§.9.fol.122.* * Si tu (inquit) dudas, ſi conſentiſte en tal vicio, ò pecado, es ſeñal, que no; y, por conſiguiente no pecaſte mortalmente. * Sic ibi citato D. Thoma *2.2.q.36.*

4 Tertia verò ſententia in diſcriminatim aſſerit, non eſſe obligationem confitendi peccata dubia: ita Doctores aliqui apud Machado *tom.1.lib.2.fol.492.* Inter quos malè pro hac parte refert Patrem Suarez *diſput.22.de Pœnit.ſect.9.* quia ibi contrariam ſententiam apertiſsimè tenet. Probabilem tamen putat P. Layman *in Theol.mor, lib.1.tract.1. cap.4.§.4.nu.37.* Vbi ſic habet.* Si in decurſu vitæ alia peccata ſua, quorum conſcientiam habet, cõfiteatur, tacito illo, de quo poſt diligentem excuſsionem dubitat, an commiſerit; vel an fuerit mortale? tunc probabile apparet non incumbere eius confitendi obligationem.* Hanc opinionem ſpeculatiuè veram dicit Bauni *tom.1.tract.4.de Pœnit.quæſt.17.* Licet ipſe contrariam inuitus, vt ibidem fatetur, ſequatur. Et amplectuntur Illuſt. Caramuel *in Theol.mor.lib.3.de conſcientiæ dictamine*, & apud illum Pater Amicus, & Theſſes Lobanienſes in Collegio Societatis Ieſu. Et iterum *in Theolog.fundament.à num.1322.fol.671.& fol.691.§.Obiect.3.* vbi inquit: * A ratione non ſolùm eſſe probabiliorem, ſed moraliter certam. * Et ſequuntur Ioſeph de Ianuatio *in reſolut.Theolog.mor.tom.1.reſolut.2.per totam.* Ioannes Martinon *in Theologia Scholaſtica tom.5.diſp.50.ſect.8.à n.91.* Ferrantinus *de Scandalo, quæſt.77.à n.31.* Petrus Marcantius *in Tribunali Sacram.tract.4.tit.6.quæſt.5.* Et cum Ieſualdo à Bononijs, & Scipione Paulutio, defendit nouiſsimè D. Franciſcus Verde *in opuſculo pro Caramuele, quæſt.12.p.1.§.1.n.547.fol.145.& 146.* & ſupponit M. Arauxo *in deciſion.moral.de ſtatu ciuili, diſp.9.caſu 11.n.9.fol.455.* vbi ſic.* Eccleſia non præcipit confiteri hoc, aut illud in particulari, ſed in communi cuncta peccata mortalia, certo talia, & alias non confeſſa.* Et probabilem putant Caſtro Palao *tom.4.de Pœnit.tract.23.punct.9.* Quia contrariam, quam ſequitur veriorem vocat, & Angel. Boſsius *tom.1.à num.1754.* Et hanc opinionem eſſe practice probabilem, tenuerunt plures Doctores Romani à P. Caro[illegible] Muſarat Societatis Ieſu conſulti; & plu-

plurimi ex Doctoribus Complutenſibus, & in eadem Vniuerſitate ſacræ Theologiæ publici profeſſores, eximijque Theologi, quos à ſe conſultos refert R.P.Leander à Murcia *in Diſquiſ.lib.1.diſp.vnica,reſol.8.n.26.& 27.* Et hanc ſententiam probabilem eſſe, ſuo calculo firmarunt Reuiſores Societatis, vt teſtatur P. Ferrantinus vbi ſuprà *t.de ſcandalo, q.77. à nu.31.* Vbi hæc ex illis refert verba *Opinionem de peccatis dubijs negatiuè (nimirum de quibus non fertur iudicium, quod non fuerint commiſſa) iudicauimus olim non debere permitti in Societate, cum vix reperiretur vnus ſcriptor, qui illam tueretur. Modo verò cum iam apertè, & ex profeſſo in ſuis ſcriptis tueantur, præter Egidium Coninch, Petrus Marchantius, Caramuel, Ioſephus de Ianuario, & Ioannes Martinon: & alij multi ſcriptores iudicent probabilem, cenſemus poſſe iam in ſcholis Societatis permitti.* Eandem opinionem in ordine ad recipiendam Euchariſtiam amplectuntur P. Granado *in 3.p. controu.6.tract.1.diſp.7.n.13.* P.Sà *verb. Euchariſt.n.23.* & tanquam probabilem admittit Leander à Sacram. *de Euchar. tract. 7.diſp.7. quæſt.11.* & Maſcareñas *tract.4.de Euchariſt.cap.4.n.242.* Et in dubio æquali conſentiunt Philibertus Marchinus *de Sacram.Ordin.tract.2.p.3.cap.1.n.17.* & M. Paulus de Bianchis *in diſceptat. caſ. conſcientiæ, diſp.3.in litt.C.fol.136.* vbi ſic. *Si ille, qui vult accipere Sanctiſsimum Sacramentum Euchariſtiæ, non cognoſcit, nec vehementer ſuſpicat ſe eſſe in mortali, non eſt neceſſe, vt confiteatur ante ſanctiſſimam communionem.* Hæc ille.

5 Ex antiquis hanc ſententiam tenuiſſe Paludanum, D.Antoninum, & Tabienam, quando dubium eſt æquale, refert P.Henriquez *lib.8.de Euchariſt.cap.45. in gloſ.lit.P.* *Addunt, inquit, Paludanus, Antoninus, & Tabiena id verum eſſe (nempè teneri confiteri peccata dubia) quando magis declinat id fuiſſe peccatum mortale, aut non fuiſſe illius confeſsionem, aliàs in dubio æquali, vt non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad cōfeſsionem illius. Contra Gerſon *Alphabeto 41.lit.F.* qui obligat in æquilibrio, &c. At re vera hic (ait Henriquez) poteſt practicè deponere dubiam conſcientiam, & ſic excuſatur à præcepto, ſed in mortis articulo expediet confiteri, ſi facilè non habeat contritionem, aut aliud Sacramentum, ne ſe exponat periculo damnationis.* Hactenus Henriquez, quem immeritò nonnulli calumniantur, hos Doctores pro hac ſententia adduxiſſe; eos recolui, & planè inueni illi fauentes, quia obligationē confitendi peccata dubia de probabili tantùm dubio intelligendam tradunt, nēpe quando quis probabiliter putat ſe peccaſſe. Ita D.Antoninus apud Tabienam *verb. Confeſsio, 2.num.12.* Vbi loquens de prædicta obligatione, ſic inquit. *Secundum Archiepiſcopum Florentinum debet intelligi de dubio probabili.* Cuius ſententiæ adhæret ipſe Tabiena *ibidem*, & expreſsius *num.14.* dicens: *Tenetur iterare confeſsionem, quando aduertenter tacet aliquid, quod eſt mortale, vel credit, vel probabiliter dubitat, eſſe mortale.* Quibus conſentire videtur Mag. Zanardus *1. part.instruct.de Sacram. Pænit. de dubijs pro confeſsione, §. 8. Quæritur, fol.mihi 215.* qui obligationem confitendi non agnoſcit, dum quis non iudicat probabiliter ſe peccaſſe. Licet in caſu æqualis pro vtraq; parte probabilitatis, ad confeſsionem obliget.* Octauo, inquit, quæritur, an ad integritatē confeſsionis ſpectet confiteri peccata dubia? Reſpondetur, quòd pœnitens tripliciter poteſt dubitare peccatum eſſe commiſſum, & non confeſſum. Primò: probabiliter tenendo peccatum eſſe commiſſum, & non confeſſum, & tunc tenetur. Secundò: habendo rationes probabiles pro vtraque parte, & tunc etiam tenetur confiteri. Tertiò: habendo rationes probabiliores pro confeſsione facta, & ſic debet omnes ſcrupulos reijcere.* In quibus, vt patet; ſolùm comprætendit caſus iudicij probabilis de peccato commiſſo, & ſolùm obligat ad confeſsionem peccati dubij eum, qui probabiliter tenet ſe peccaſſe, dùm oppoſitum non ſit ipſi probabilius, eum verò qui iudicium ſuſpendit, neutri parti aſſenſum præſtare potens, obligatione adſtrictum non agnoſcit.

§. II.

Tertiæ ſententiæ fundamenta eius probabilitatem oſtendunt.

6 NEmo negare poteſt hanc ſententiam à loco extrinſeco valdè probabilem eſſe, id enim Doctorum, quos congeſsi, auctoritas apertiſsimè euincit. Nec ab intrinſeco negare audeo, habet enim efficaciſsima fundamenta, quæ improbari non poſſunt.

7 Pro-

7 Probo 1. efficaciter ex Concil. Tridentin. *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi totam materiam neceſſariam huius Sacramenti explicans, ſic definit. * Conſtat enim nihil aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi, quam, vt poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, ea peccata confiteatur, quibus Dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit. * Ex quibus ſic formo argumentum. Ille tantum tenetur confiteri, qui meminit mortaliter offendiſſe Deum, ſed qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non meminit mortaliter offendiſſe Deum: ergo qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non tenetur confiteri. Conſequentia eſt legitima: maior eſt de fide, minor indubitata apud Theologos, & mille exemplis demonſtrabilis: nam qui meminit de ſolutione debiti, non tenetur ſoluere, ſecus qui dubitat. Qui meminit de recitatione officij, non tenetur recitare, ſecus qui dubitat. Qui meminit ſe confeſſum fuiſſe non tenetur confiteri ſecundum omnes, ſecus qui dubitat. Rurſus nemo poteſt iurare ſe meminiſſe de illo, de quo dubitat: ergo qui dubitat, non meminit. Ergo qui dubitat, an mortaliter peccauerit, non meminit mortaliter offendiſſe Deum; ſed Eccleſia, vt fides docet, nil aliud exigit à pœnitentibus, niſi quod ea peccata confiteantur, quibus Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerint: ergo non exigit confiteri peccata dubia.

8 Confirmatur ex Ariſtotele *lib. 1. de memoria, & reminiſcentia*, & ex D. Thoma *ibidem, lect. 1.* Vbi explicans cum Philoſopho, quid ſit, *meminiſſe*, inquit, * ſemper, cum anima memoratur, pronuntiat, ſe vel priùs audiuiſſe aliquid, vel ſentiſſe, vel intellexiſſe. * Sed, qui de his dubitat, non pronuntiat, ſe audiuiſſe, vel intellexiſſe; ſed dubium eſſe, an audierit, & an intellexerit: Ergo qui dubitat, non memoratur: ergo qui dubitat, an peccauerit læthaliter, non meminit mortaliter offendiſſe Deum: ergo non tenetur confiteri. Vrgetur: Quia dubius ab ignorante non diſtat, *l. Manifeſtiſsimi, §. Sin autem neſcius.* Gam. *Luſit. deciſ. 91. n. 1. in princip.* Imò comparantur ex Surdo *deciſ. 265. nu. 17.* Sed qui ignorat non eſt memor, ergo nec qui dubitat.

9 Secundo probatur, quia omnia iura clamant in dubio delicto reum eſſe abſoluendum, & conſequenter eſſe liberum ab obligatione, quam ratione delicti ſubiturus erat. A qua regula iuris, vtpotè rationi conſona, inquit Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. num. 48.* non eſt recedendum abſque textu expreſſo. Accedit, quod in dubio non debet præſumi delictum: & in nullo foro aliquis accuſari debet de delicto, quod commiſiſſe, ita oſtendi non poteſt, vt data indicia, & coniecturæ aſſenſum non generent. Ergo nemo tenetur ſe accuſare de peccato dubio. Hac ratione ducuntur auctores pro ſecunda ſententia citati; verum ſi alicuius ponderis eſt, qui hanc ſententiam amplectuntur in dubio negatiuo, debent etiam in poſitiuo amplecti, ne inconſequenter loquantur: nam rationes allatæ, & afferendæ, vel in vtroque præſtant, vel in neutro: nam ſi delictum præſumi non debet, potiori iure, licet conſter de delicto, non debebit præſumi graue. Deinde materia neceſſaria accuſationis eſt delictum graue: ergo ſi nemo accuſari debet de delicto, quod non ſit probabile, nemo tenebitur accuſari de delicto graui, quod probabile non ſit. Ergo vel in vtroque dubio affirmandum, vel in vtroque negandum. Et ita ſentit Cardin. de Lugo *diſp. 16. ſect. 2. n. 61.*

10 Tertio probatur: quia præceptum confeſsionis, tam iure Diuino, quam humano, ſolum eſt præceptum confitendi mortalia: ergo dubitare, an culpa ſit mortalis, eſt dubitare, an contineatur ſub præcepto: Sed quando conſtat de præcepto & dubitatur, an res aliqua ſub illo contineatur, nemo illo tenetur, vt docent P. Thom. Sanchez *in Sum. cap. 10. n. 32.* & P. Salas 1. 2. *quæſt. 21. tract. 8. diſp. vnica, ſect. 25. n. 258.* Et cum Filliucio, & Alphonſo de Leon, Marcus Vidal *vbi infrà num. 4.* Ergo qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non tenetur præcepto confeſsionis. Vrgetur, quia vt ex P. Henriquez probat Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 41. num. 36.* idem eſt dubitare an hæc culpa contineatur ſub præcepto, ac dubitare, an ſit præceptum de illa confitenda. Sed quando quis dubitat, an ſit præceptum, non tenetur illo, vt fatentur prædicti Doctores, quos ſequitur P. Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 40. ſect. 5. n. 13.* & P. Sà *verb. Dubium nu. 2.* Medina, Sotus, Valentia, & alij, quibus conſentit Marcus Vidal *in Arca ſalutari*, Vbi *de dubiis, Inquiſ. 2. fol. mihi 39.* Ergo qui dubitat, an hæc culpa contineatur ſub præcepto confeſsionis; illo non tenetur; ſed qui dubitat, an ſit mortalis,

du-

dubitat, an contineatur. Ergo, &c.

11 Premo iterum, nam vt colligitur ex Palao *punct.34.de conſ.num.4.& 8.& punct.35.n.2.*(quod à Theologis communiter ſupponitur) omne dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, reducitur ad dubium iuris, in quo dubio nemo tenetur, vt docent communiter Theologi. Hinc dubitans, poſt ſufficientem diligentiam, an hodie ſit dies veneris, vel an dies feſtus, vel an vigeſimum annum expleuerit, nullo præcepto ligatur abſtinendi à carnibus, audiendi ſacrum, vel ieiunandi: quia materia horum præceptorum eſt abſtinentia in die veneris, auditio ſacri in die feſto, & ieiunium anno vigeſimoprimo completo, ac proinde de prædictis dubitare, eſt dubitare de præceptis, eo quod ſit dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, quod proinde ad dubium iuris reducitur. Sed peccatum mortale eſt materia præcepti confeſsionis, ergo dubium de peccato mortali eſt dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, ergo ad dubium iuris reducendum; in quo neminem teneri, commune eſt apud Doctores.

12 Inſto clarè ad hominem contra Thom. Sanchez *in Sum.cap.1.nu.48.* nam ibi manifeſtè docet; dubium iuris eſſe, quoties dubia eſt res, ſeu actio, ex qua ius aliquod, ſeu lex naſcitur: quod ſentit etiam expreſsè P. Arriaga *1.2.diſp.25.ſect.3.n.15.& n.58.* dum inquit. * Quandocumque dubium eſt circa actionem, qua primo quaſi incurrit quis obligationem; tunc ſtandum pro libertate hominis. * Inſuper ipſe Sanchez ibidem cum Suarez *ſuprà ſect.6.n.8* Salas, Nauarro, & alijs, docet, in dubio facti præter homicidium, neminem cenſendum eſſe irregularem, eo quod in dubio facti pro ſolo homicidio eſt in iure præſcripta irregularitas:(partialis nimirum, quia hæc irregularitas tantum priuat vſu ordinum maiorum, non receptione, neque reddit inhabilem ad beneficia, vt benè probat P. Breſer. *lib.4. de conſc.cap.8.* Imò ſi facta diligentia maneat quis in æquali dubio, non cenſeri irregularem tradit P. Henriquez *lib.14.cap.14.nu.3.*) Sed quidquid ſit de hoc. Omnes Doctores citati apertè ſentiunt in dubio facti, ex quo lex aliqua naſcitur (excepto dubio homicidij) neminem ea lege obligari: ſed peccatum mortale eſt id, ex quo naſcitur ipſa lex confeſsionis, ergo in dubio peccati mortalis, nemo tali lege ligabitur.

13 Reſpondent Sanchez, & Lugo, in iure eſſe præceptum confitendi peccata certa, & dubia. Verum hæc reſponſio eſt ipſiſsima aduerſariorum concluſio, quam non ſupponere, ſed probare deberent, afferẽtes caput aliquod iuris, vbi, id expreſsè præſcriberetur, quod non afferunt, neq; poſſunt; quia nullibi reperitur. Ergo ſi irregularitas, quæ eſt præceptum abſtinendi ab ordinum actibus non obligat in dubio facti præter homicidium, quia in alijs dubijs non inuenitur expreſſum in iure, vt fatetur P. Sanchez: Ita præceptum confeſsionis non obligabit in dubio facti læthalis, quia hoc nullibi reperitur expreſſum, & vt conſtat *ex l.quid quid adſtringendæ, ff.de verb.obligat.* Quidquid adſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt, id ni palam exprimatur, ommiſſum eſſe cenſendum eſt. Et vt conſtat etiã ex *cap.1. de iure iurando, lib.6.* Vbi agitur de obligatione inducenda, interpretatio debet eſſe mitis.

14 Quartò probatur, nam ex eo, quod Trident. *ſeſ.14.cap.5.* doctrinaliter agens de circunſtantijs neceſſariò confitendis, definiat, mutantes ſpeciem neceſſariò cõfitendas eſſe, & nihil dicat de notabiliter aggrauãtibus; communior, & probabilior ſententia, vt infrà videbimus, defendit, has non eſſe neceſſariò confitendas: quam illationem eſſe claram ex Trident. tùm quia de circuſtantijs aggrauantibus tacet, tùm quia doctrinam ibi tradens de neceſſarijs ad confeſsionem, ſubiungit, **nil aliud* in Eccleſia à pœnitentibus exigi, * docet cum pluribus Leander *tract.5. diſp.8.§.1.quæſt.3.* Ergò, quia Trident. doctrinaliter agens de materia neceſſaria confeſsionis, ſolùm definit confitenda peccata mortalia, quorum quis conſcius, & memor eſt, nil dicens de peccatis dubijs, ſed potius ſubiungens, *nil aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi*, eadem probabilitate tenendum eſt, peccata dubia non eſſe neceſſariò confitenda. Videtur argumentum conuincens, cui non diſſentit Pat. Vazquez *de Pœnit.quæſt.91.art.1.dub.2.n.8.* vbi inquit: * qui ea tantum confitetur, quæ concilium explicauit eſſe explicanda, ſatisfeciſſe præcepto credendũ eſt. * Nec dici poteſt argumentum hoc eſſe tantum negatiuum, non enim purè negatiuum eſt, cum concilium de mortalibus confitendis agens, ſemper poſitiuè limitet ad ea, quæ memoriæ occurrunt, ſicut li-

limitat circunſtantias ad eas, quæ ſpeciem peccati mutant.

15 Vrgetur, quia confeſsionis præceptum, rigidum, & valdè oneroſum eſt, & obligatio confitendi peccata dubia, vtpotè plurimos afferens ſcrupulos, valdè eſt odioſa: ergo præceptum confeſsionis non eſt extendendum ad peccata dubia, ſicut ob eandem rationem, non extenditur ad circunſtantias notabiliter aggrauantes, ſed potiùs reſtringendum eſt, iuxtà regulam iuris: odia ſunt reſtringenda, & fauores ampliandi. Præterquam quod, vt habetur in iure *cap. graue 22. quæſt. 3.* iniuſtum eſt pro culpis dubijs certam adhibere pœnam: non poſſet autem, non adhiberi pro peccatis dubijs, ſi materia neceſſaria forent. Omitto ipſammet confeſſionem peccati dubij eſſe pœnam non exiguam peccati, vt nemo non experitur, ergo non eſt pro culpis dubijs imponenda.

16 Reſpondet P. Thom. Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. n. 66. & 78.* præceptum confeſsionis eſſe fauorabile, & ideò extendendum. Quia confeſsio, inquit, eſt medicina peccatum ſanans, ac præſeruans à lapſu in ſimilia peccata dubia. Benè quidem; ſed non benè inde deducit, confeſsionem non eſſe pœnalem. Primò, quia rectè componitur idem eſſe medicinam, & pœnam, vt de ſatisfactione Sacramentali definit Trident. *ſeſſ. 14. cap. 8.* dicens: * Debere talem eſſe, vt non ſit tantum ad nouæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum vindictã, & caſtigationem.* Secundò ad hominem contra ipſum Sanchez: nam de excommunicatione loquens, ita docet apertè *lib. 9. de Matrim. diſp. 32. n. 13.* per hæc verba. * Quia ex vna parte, inquit, excommunicatio eſt medicinalis, & ex altera eſt pœna.* Tertiò, quia reſeruatio peccatorum eſt medicina ad præcauendum in poſterum, vt tradit Lugo *diſp. 20. ſect. 2. n. 11.* & non diſſentit ipſe Sanchez *ſuprà num. 18.* Et tamen reſeruationem eſſe etiam odioſam, & pœnalem, ideòque reſtringendam, vt non extendatur ad caſus dubios, tradit ipſemet Sanchez *in Sum. cap. 10. citato.* Ergo rectè cohæret præceptum confeſsionis eſſe medicinam, & ſimul eſſe odioſum, & pœnale, ac proinde reſtringendum, vt non extendatur ad peccata dubia. Fateor inſtitutionem huius Sacramenti eſſe fauorabilem, & ideò extendendã: eius verò præceptum medicinam valdè pœnalem inficiari nõ poſſum, adeo enim graue onus eſt, vt plures Doctores exiſtiment, ſupra Eccleſiæ poteſtatem eſſe, illud imponere, ea ſaltem integritate, qua de facto impoſitum eſt. Vide Cardin. de Lugo *diſp. 15. ſect. 6.* Igitur præceptum confeſsionis extendi nõn debet, ſed tantum confeſsionis inſtitutio, nam vt benè docet Sanchez *de Matrim. lib. 1. diſp. 1. n. 4.* cum Gloſ. Panormit. Bartolo, Baldo, & alijs; conſtitutio, quæ ſimul eſt fauorabilis, & pœnalis, extendenda eſt quatenus fauorabilis; & reſtringenda quatenus pœnalis. Ergo confeſsio quoad præceptum, vtpotè pœnalis reſtringenda eſt, & confeſsio quoad inſtitutionem, vtpotè fauorabilis amplianda. Vnde conſequenter fit, peccata dubia non eſſe materiam neceſſariam confeſsionis, ſicut nec circunſtantias aggrauantes, nec peccata venialia, licet confeſsionis inſtitutio, quia fauorabilis, ad hæc omnia extendatur.

§. III.

Alia eiuſdem ſententiæ præſidia.

17 QVinto probatur noſtra concluſio: Semel poſita reſeruatione peccati, præceptum confitendi tale peccatum reſeruatum, eſt præceptum illud confitendi ſuperiori: ſicut ſemel poſito peccato mortali, eſt præceptum confitendi Sacerdoti approbato: ſed in dubio an ſit reſeruatum, ceſſat obligatio confitendi Superiori, vt docent P. Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 40. ſect. 6.* P. Thom. Sanchez *ſuprà n. 74.* & alij communiter: ergo in dubio an ſit mortale, ceſſat obligatio confitendi Sacerdoti approbato.

18 Reſpondet Thom. Sanchez, reſeruationem eſſe odioſam, & ideò non extendi ad caſus dubios. Fateor, ſed conſequentiam doctrinæ non capio. Primò, quia ex eo confeſsio, iuxtà Sanchez, eſt fauorabilis quoad præceptum, quia eſt medicina ad peccata in poſterum præcauenda; ſed etiam reſeruatio eſt medicina ad præcauendum in poſterum, vt ſatis innuit ipſe Sanchez *libr. 9. de Mat. diſp. 32. n. 18.* & docet expreſsè Card. de Lugo *hic diſp. 20. ſect. 2. n. 11.* & ſupponitur à Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* Ergo vel reſeruatio extendenda eſt ad caſus dubios, vel confeſsio non eſt extendenda ad peccata dubia. Secundò, quia vt ait ipſemet Sãchez *in Sum.*

lib.

lib.1.cap.10.num.66.& probat *lib.1.de Matrim.diſp.39.n.5.* cum Bartolo, Couarrub. Azebedo, & alijs: Lex quantumcumque pœnalis, & odioſa amplianda eſt, quando eſt in animarum fauorem ad vitanda peccata; ſed lex reſeruationis talis eſt iuxtà communem Theologorum ſententiam: ergo in doctrina Thom. Sanchez, non eſt reſtringenda, ſed amplianda. Genuina igitur ratio, ob quam peccati reſeruatio, in principijs huius Doctoris, licet in animarum fauorem ad vitanda peccata, non extenditur ad caſus dubios, ea eſt, quam ex ipſo Sanchez, & alijs ſuprà adduximus: nimirum, dubium iuris eſſe, quoties dubia eſt res ex qua lex naſcitur, & cum lex reſeruationis oriatur ex peccato; eo ipſo, quod peccatum ſit dubium, dubium iuris erit, & conſequenter nemo illo tenebitur, iuxtà communem ſententiam. Hæc autem ratio æquè militat in lege confeſsionis, quæ ex peccato mortali ſimiliter naſcitur, vt expendi.

19 Sexto probatur: Qui certus dè voto a ſe emiſſo dubitat, an poſt ſeptennium emiſerit, non tenetur illo, ſecundum Maldetum, imò idem docet Alphonſus de Leon, quando dubitat, an habuerit intentionem ſe obligandi: & idem tenent Sotus, Veja, Caſtro Pal. & alij, quando, voto poſt ſeptennium emiſſo, dubitat, an tunc habuerit vſum rationis: quorum opinionem, auctores citans, non improbat Diana *4.p.tract.3.reſol.10.& 11.* Ex quibus ſic formo argumentum. Certus de voto, & dubius de qualitate, ratione cuius inducitur obligatio, non tenetur adimplere: ergo certus de peccato, & dubius de qualitate, ratione cuius inducitur obligatio, nempè, an ſit mortale, vel veniale, non tenetur confiteri. Huius conſequentiæ probabilitatem negare non poterunt plures Doctores ſuprà citati, qui eodem modo philoſophandum putant in dubio peccari, ac in dubio voti.

20 Septimo: Dubium, quod facta diligentia vinci non poteſt, æquiualet ignorantiæ inuincibili, vt docet Thom. Sanchez *lib.1.de Matrim.diſp.41.num.46.§.2. probatur.* Ergo dubium de peccato læthali, quod facta ſufficienti diligentia vinci non poteſt, æquiualet ignorantiæ inuincibili de culpa mortali: ſed tacere in confeſsione culpam, quæ ex ignorantia inuincibili non exiſtimatur mortalis, non opponitur præcepto confeſsionis, vt omnes fatentur, ergo tacere in confeſsione culpam mortalem, cuius dubium facta ſufficienti diligentia, vinci non poteſt, non opponitur præcepto confeſsionis.

21 Tandem poteſt ſuaderi hæc ſententia, quia ad minus dubitari non poteſt tum auctoritatem Doctorum, quos ſuprà citaui, tùm fundamenta in ſuperioribus iacta, valdè dubiam reddere obligationem confitendi peccata dubia; in dubio autem de obligatione, probabilior ſententia docet, neminem teneri. Hæc fundamenta maioris mihi ponderis ſunt poſtquam, vt iacēt, de mandato Reuer. P. Ioan. de Piña, Prouincialis huius Prouinciæ Toletanæ, examinata fuerunt à plurimis doctiſsimis viris, & omnes huic opinioni, tanquam probabili ſubſcripſerunt.

22 Ex dictis conſtat, quam incautè, & ſine fundamento Diana *4.part.tract.3. reſol.5.* dixerit, hanc ſententiam eſſe improbabilem, cum ex vna parte tot pro illa militent Doctores, & ex alia, æque ſolidis, imo, & ſolidioribus nitatur fundamentis, quam opiniones aliæ morales, quæ communiter inter Doctores probabiles reputantur. Quibus paſsim ipſe adhæret. Conſtat etiam, quam audacter Thom. Hurtado Clericus Minor *tom.2, de Reſol. Moral. tract.12.cap.1.dub.8.* iactauerit, * eſſe temetariam, eo quod nullum habeat fundamentum, & ſit contra omnes, qui ante, & poſt Concilium ſcripſerunt. * Sed illi parco, quia nec Authores citatos vidit, nec fundamenta ſuperius iacta perpendit. Quapropter eius cenſura improbabilis prorſus eſt. Nam vt ipſemet *tract.10.cap.7.num.130.* inquit (contra quemdam Neothericũ dicentem eſſe improbabilem opinionem aſſerentem chocolatum non frãgere ieiunium) *prorſus improbabile eſt*, dicere, *eſſe improbabilem opinionem, quæ tot patronos, tot defenſores, & tot fundamenta habet.* Plures autem, & plura habet noſtra opinio pro peccatis dubijs, quam ſua pao Chocolato.

23 Caueant tamen pœnitentes, ne ſemetipſos facilè decipiant, iudicantes peccata dubia, quæ certa peccata ſunt: v.g. Si Religioſus, vel coniugatus, qui contra caſtitatem deliquit, dubitet, an aduerterit ad circunſtantiam ſtatus: & vniuerſaliter ſi aliquis in quacumque materia delinquens dubitet, an aduerterit ad offenſam Dei, quam aduertentiam ad rationem peccati mortalis requiri, & non ſufficere.

quod

quod cognoſcatur actionem eſſe contra rationem, defendit cum pluribus Cardin. de Lugo *tract. de Incarn. diſp. 5. ſect. 5. & 6.* qui inquam, aliquo ex prædictis modis du bitaret, non poſſet prudenter peccata illa reputare dubia: quia licet forſan prædictas circunſtantias explicitè non aduerterit, ſemper tamen aduertit implicitè, quatenus illam culpæ fœditatem concipit, quam ſæpè cogitauerat conflari ex pluribus illis malitijs, ac proindè ſupponitur, & præſumitur, pœnitentem fuiſſe ſufficienter recordatum, non ſolùm in opere externo, ſed etiam in deſiderijs, & ſimplicibus delectationibus, vt benè notat Lugo *ſupr. n. 100. & 103.* ac proindè quoties dubitationi acceſſerit præſumptio iuris pro aliqua contradictionis parte, hæc non dubia cenſenda eſt, ſed probabilis ſaltem, vt rectè cum Soto, Aragon, & alijs docet Sanchez *in Sum. cap. 10. citato, num. 13.*

24 Noſtra autem doctrina ſolùm procedit de peccatis verè dubijs, de quibus nequit pœnitens ſe accuſare, niſi addat ſe dubium eſſe, an peccauerit, an vè mortaliter. Nam ſi aliter ſe accuſaret confitendo dubium, vt certum, peccaret mortaliter; vt cum Diu. Thom. Paludan. D. Anton. Caietan. Soto, Ledeſma, Sylveſtro, & alijs tenet Sanchez *ſuprà num. 58.* Quod adeò certum eſt, inquit, vt nullus de hoc dubitet, quia aliàs valdè confeſsionis iudicium variaret. Valdè enim diuerſum iudicium ferendum eſt de peccato dubio, ac de certo. Hæc igitur peccata dubia, quæ nequeunt in confeſſione, abſque prædicto addito, explicari, probabile eſt, poſſe in confeſſione taceri, vt omnia, quæ pro hac parte congeſsi, appertiſsimè euincunt.

§. IV.

Obiectionibus fit ſatis.

25 Potiſsimum contrariæ ſententiæ fundamentum deſumitur ex vſu, & praxi totius Eccleſiæ, quæ præceptum confeſsionis mortalium ita interpretatur, vt ad peccata dubia etiam extendatur. Fateor conſuetudinem confitendi peccata dubia, hæc tamen non conuincit: nam etiam in vniuerſa Eccleſia eſt vſus, & conſuetudo confitendi tempore quadrageſsimæ, vt ait Tridentin. *ſeſſ. 14. cap. 5.* & tamen non obligat præceptum pro hoc tempore determinato. Præterea eſt vſus, & conſuetudo confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, & tamen quia verba præcepti confeſsionis maiorem latitudinem admittunt, plures Doctores hanc obligationem probabiliter negant. Ergo licet vſus, & conſuetudo fidelium ſit confitendi peccata dubia, tamen quia præceptum confeſsionis læthalium maiorem latitudinem præſeſert, poſſumus probabiliter aſſerere, non inducere obligationem confitendi peccata dubia. Vndè fit, quod licet conſuetudo communiter dicatur optima legis interpres; nihilominus, quia multoties non in verborum legis proprietate, neque in præcipientis intentione, ſed in ſcrupulo, vel ignorantia, vel maiore partis ſecuritate fundatur, non reddit omninò certum legem obligare, eo modo, quo vſu, & conſuetudine eſt recepta.

26 Hinc quotidie videmus Theologos contra vſum, & praxim in Eccleſia communiter receptam opinari: pluribus id poſſet exemplis demonſtrari: vnum, vel alterum præſtabo. Lex præſcribens Beneficiarijs obligationem recitandi, ita ab initio fuit communiter intellecta, & vſu recepta in Eccleſia, vt Beneficium, quantumuis tenue, ſub mortali obligaret ad recitandum, & tamen doctiſsimus Sotus, vt vidimus *tractat. 3. de Religione, vbi de Horis Canonicis, quæſt. 4. numer. 7.* Conſiderans hanc interpretationem præcepti, non ratione, ſed timore fundati, prædictam obligationem negauit. Quem plures poſteà ſequuti ſunt, quorum alij ad obligationem recitandi requirunt, quod valeat viginti aureos, vt Ledeſma *in Sum. part. 2. tract. 9. cap. 4. concluſ. 5.* Alij, quod Beneficium ſufficiat ad tertiam partem ſuſtentationis Clerici ordinarij, vt Malderus apud Dianam *2. part. tractat. 12. reſo. lut. 9.*

27 Præterea præceptum abſtinendi à lacticinijs tempore quadrageſimæ, quod latum eſt *in capit. denique, diſtinct. 4.* communiter fuit ab omnibus vſu receptum, & intellectum de obligatione graui, & tamen P. Fagundez *præcept. 4. Eccleſ. lib. 1. c. 2. n. 11.* maturè perpendens prædicti capitis verba adeò ſtrictè non obligare, oppoſitũ his temporibus aſſeruit. Cui ſubſ-

doctrina, quam circa durationes actuum tenet ipſe Lugo.

6 Imò fortè etiam à confeſſario interrogatus poſſet pœnitens, ſine mendacio (cum reſtrictione aliqua mentali) dicere, peccatum illud fuiſſe iam in alia confeſsione ſubiectum clauibus, id eſt, virtualiter, in ordine ad notitiam, quam de hoc peccato illi præbere debet: iuxtà doctrinam Ioannis Sanchez *in Selectis, diſp.9.per totam*, vbi ait, habentem conſuetudinem peccandi, poſſe interrogatum à confeſſario reſpondere æquiuocatione, ſe non habere talem conſuetudinem; nam poſito, inquit, vero propoſito emendationis habet pœnitens ius ad abſolutionem; vt autem confeſſarius ſuo officio fungatur rectè, nihil conducit ſcire, habeat ne pœnitens conſuetudinem, vel non habeat: ergo eodem modo in noſtro caſu poſſet aliquis dicere, pœnitentem interrogatum à confeſſario poſſe cum æquiuocatione reſpondere, iam fuiſſe peccatum illud clauibus ſubiectum, & abſolutum, nam vt confeſſarius ſuo munere fungatur, nil conducit ſcire, an peccatum fuerit poſt vltimam confeſsionem commiſſum, an non: Cum pœnitens ſit alias rectè diſpoſitus, vt ſupponimus, & omnem ſpecificam peccati malitiam in confeſſione manifeſtet.

7 Denique poteſt ſuaderi hæc ſententia, quia ſi propter aliquam rationem teneretur pœnitens manifeſtare, peccatum non fuiſſe antea confeſſum, ſeu non indicare, iam eſſe abſolutum, cum verè non ſit; maximè vt confeſſarius poſſet imponere pœnitentiam, magis vel minus grauem, pro maiori, vel minori grauitate peccati: quando enim ſibi ſuadet fuiſſe iam in alia confeſsione iudicatum, parum de pœnitentia curat, cum ſupponat, à ſe, vel ab alio confeſſario fuiſſe iam in alia confeſsione ſufficientem adhibitam. Hæc tamen ratio, quæ vrgentior videtur, parum habet ponderis, tum quia plures Doctores poſt Trident. docent, non eſſe obligationem acceptandi pœnitentiam, inter quos Nauarr. & alij, quorum ſententiam putant probabilem Sotus, Ioann. de la Cruz, Villalobos, Faber, Vega, & alij, & non improbat Diana *2.p. tract.1. Miſcel. reſol.52. & 5.p.tract.4.reſol.51.* Tum quia pœnitẽs, licet de obligatione acceptet pœnitẽtiam (vt ego certum exiſtimo) poterit ipſe leuem à confeſſario iniunctam in aliam euidenter meliorem commutare, iuxtà ſententiam, quam cum Portel, & Villalobos tenet Diana *3.part.tract.4.reſol.53.*

8 Omitto pœnitentem non teneri ea omnia in confeſsione explicare, quæ ſi confeſſarius ſciret, grauiores pœnitentias imponeret, aliàs teneretur declarare circũſtantias notabiliter aggrauantes, v.g. An peccatum nimio affectu fuerit commiſſum, an multo tempore continuatum, & alia huiuſmodi, quæ verior, & communior ſententia negat, vt videbimus infrà. Ergo ex hoc cap. nihil contra hanc opinionem poteſt concludi, ſi ergo pœnitens confiteatur omnẽm malitiam peccati à ſe commiſsi, confeſſario habenti iuriſdictionem, nec ſit in proxima occaſione peccandi, quam ſub mortali vitare teneatur, deindè habeat verum dolorem, & propoſitum non peccandi, non videtur præcepto confeſsionis teneri ad ita manifeſtanda peccata, vt confeſſarius percipiat fuiſſe poſt vltimam confeſsionem commiſſa: Sed poſſe ſaltẽ verbis æquiuocis indicare iam iterum clauibus ſubiecta, & iudicata fuiſſe, licet verè non fuerint, & confeſſarius decipiatur.

§ II.
Contraria, & vera ſententia.

9 SEcunda ſententia, quæ vt indubitata ſupponitur a Doctoribus, oppoſitum aſſerit. Quam adeò veram putat P. Luiſius Turrianus *in Opuſc. Theolog. cenſura 4.dub.7.* vt dicat oppoſitam non eſſe probabilem, nec tutam in praxi, ſed potius pernicioſam bonis moribus. Et licet hunc authorem exceſsiſſe in cenſura ſine fundamento, dicat Lugo ſupra, & ego de illius cenſuris non eſſe multum curandũ exiſtimem; quia nimius in hoc munere ſolet eſſe, eius tamen ſententiam veram exiſtimo cum Caſtro Palao *tom.4.tr.23. punct.10.num.7. & 8.* vbi ſic. *Graues Doctores affirmare videntur integritati confeſsionis non obeſſe, quod iudices peccatum mortale quondam fuiſſe cõmiſſum, & iam ab eo eſſe abſolutum, cum tamen nec longè ab ea confeſsione commiſſum fuerit, nec alia vice fuerit abſolutum, &c. Cæterum prædictæ ſententiæ acquieſcere nunquam potui. * Neque ego potero: adeo enim ingentia abſurda in morali Theologia ex ea euidenter inferri video, vt illi adhærere non audeam, ne vno

hauſtu

hauſtu ea deuorare cogar. Optarem ſanè illius patronos conſulere, quia rationes allatæ vehementer mouent, & abſurda afferenda vehementius terrent.

10 Primum abſurdum, iuxtà illam opinionem eſt, non ſolùm poſſe pœnitentem dicere confeſſario, ſe velle confeſsionem generalem facere, & hoc prætextu inter alia peccata iam confeſſa, noua quædam poſt vltimam confeſsionem commiſſa, immiſcere, non diſtinguendo, fuerint necne in alia confeſsione iudicata, quod expreſsè admittunt Doctores citati, & fundamentis allatis probant; ſed vltra ſequitur, poſſe pœnitentem ſingulis hebdomadis grauiter peccantem in materia caſtitatis; verb. grat. ſe accuſare de venialibus, & imperfectionibus, & confeſsionem concludere dicendo: me etiam accuſo de mendacijs, & iuramentis vitæ præteritæ, & præcipuè de vna, vel pluribus pollutionibus, ſeu fornicationibus, quas iam religioſus, vel coniugatus habui? Quis autem audebit dicere per hanc confeſsionem ſufficienter adimpleri præceptum confitendi læthalia, in quæ frequenter pœnitens miſerè laberetur. Quod autem ex fundamentis ſuprà iactis hoc ſequatur, videtur mihi luce meridiana clarius: recole quæſo fundamenta, & applica: nimirum quia peccatum idem eſt, ſiue explicetur ita, vt confeſſarius percipiat eſſe de nouo commiſſum, ſiue non ſolum enim taceatur circumſtantia temporis, quæ non tribuit nouam malitiam, nec mutat ſpeciem peccati: imò nec notabiliter aggrauat, vt inquit Lugo. Quod autem pœnitens modo confitendi indicet implicitè, illud peccatum eſſe idem, quod in præcedenti confeſsione iudicatum fuerat, nil refert, iuxta aduerſarios, nam ipſe verè habet animum loquendi de peccato nouo, & diſtincto ab alio, licet deſideret, vt confeſſarius non intelligat. Deinde confeſſarius intendit abſoluere à peccatis ad iudicium delatis, quæcumque illa ſint. Ergo, &c. Si autem dicas illo confitendi modo non tantum implicitè, ſed explicitè ſignificare peccata iſta iam eſſe in alia confeſsione iudicata, nil intereſt, vt ſuprà vidimus, quia mendacium non tollit explicari integrè malitiam peccati, & idem in eſſe moris peccatum commiſſum. Ergo ex illa opinione manifeſtè ſequitur per hanc confeſsionem ſufficienter declarari peccatum, nec teneri pœnitentem aliter illud exponere.

11 Secundum abſurdum eſt, reſeruationem peccatorum, qua vtitur Eccleſia, vt medio valdè vtili ad arcendos homines à peccatis; de qua inquit Tridentinum *ſeſſ. 14. capit. 7. Magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere*. Et quod in religionibus vnum ex præcipuis medijs habetur; omninò inutile, & fruſtraneum reddi; poterit enim ſubditus, qui in reſeruata lapſus fuerit, ſuo ſuperiori, ſeu alteri habenti iuriſdictionem confiteri, & ſe accuſare de venialibus, & de minimis imperfectionibus, vt bonam de illo exiſtimationem habeat, concludendo confeſsionem, verbis illis conſuetis: * de mendacijs, & iuramentis vitæ præteritæ me accuſo, & præcipuè de pollutione, ſeu fornicatione, quā iam religioſus habui. * Hoc manifeſtè ſequi ex contraria opinione, & ex fundamentis pro illa adductis, eſt mihi euidens: ſed quis audebit hanc ſequelam ad praxim deducere!

12 Duplicem iſtam illationem adminus improbabilem, & temetariam, & ſcandaloſam ſemper iudicaui, contra bonos mores, & contra præcipuum remedium a Chriſto Domino inuentum, & inſtitutum ad peccatores coercendos: ſi enim hæc ita eſſent, tota confeſsionis machina, & inſtitutio in animarum medelam, funditus euerteretur, & penitus euaneſceret. Vulnus enim, quod à medio ſanum iudicatur, medicina non curat: rueret ergo fundamentum Tridentini *ſeſſ. 14. capit. 5.* ad definiendam confeſsionis integritatem. *Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat medicina non curat.* Quis autem non videat ignorari vulnus à medico, qui neque illius quidem cicatricem permanere iudicat: ergo equè irritat Sacramentum, palliare peccatum præſens, ac illud tacere.

13 Deinde quo modo hæc cohærere poſſunt cum definitione Trident. *eadem ſeſſ. 14. ca. 5.* *Neceſſum eſt omnium mortaliũ veniam cũ aperta, & verecunda cõfeſsione à Deo quærere:* nam quo modo erit aperta confeſsio, quæ ita eſt palliata, vt confeſſarius iudicet nil ſibi virtute clauium

remittendum proponi? & quomodo verecunda, in qua pœnitens implicitè, vel explicitè proteſtatur, ſe non iam peccatorum veniam a Deo quærere, ſed nouum gratiæ augmentum ad maiorem vitæ ſpiritualis profectum? Inſuper quomodo vera eſſent illa Concilij verba: * ipſa vero eiuſdem confeſsionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia grauis quidem videri poſſet, ni tot commodis leuaretur. * Cum nulla difficultas, verecundia nulla, in eiuſmodi confeſsione reperiatur? Vrgetur *ex cap. conſideret, de Pœnitent. diſt. 5. quod eſt Auguſtini de vera, & falſâ pœnitentia, cap. 14. & de viſitatione infirmor. capit. 2.* Vbi de peccatis loquens: ſic ait. * *Hæc omnia ſi taceantur, vel dicta callidè pallientur, animam iugulant.* Quæ autem magis palliatè dici poſſunt, quàm quæ ita iudicium confeſſoris peruertunt, vt iuſtum exiſtimet peccatorem, & non iam culpatum doleat, ſed valdè timoratum veneretur.

14 Inſuper quis neget, quod magis innoteſceret confeſſario ſtatus pœnitentis, ſi tanquam de re nunquam iudicata ſe accuſaret, dicens: ſæpius peccaui in materia caſtitatis: quam ſi de venialibus ſe accuſans imperfectionibus, adderet in fine, ſe etiam accuſare de tribus fornicationibus vitæ præteritæ, iam iterum clauibus ſubiectis; cum tamen de nouo, & quotidie in ea peccata miſerè laberetur, & confeſſarius decipiatur iudicans peccata illa, quæ hodie confitetur eſſe eadem, à quibus heri, & nudius tertius illum abſoluerat. Quis inquam inficiabitur? Sed modus ille primus confitendi eſt damnatus à Concilio, eo quod per illam confeſsionem peccata illa iudicibus non ſatis innoteſcant: ergò & ſecundus confitendi modus damnatus etiam cenſendus eſt, cum directè opponatur motiuo definitionis integritatis cōfeſsionis.

15 Vrgetur ex eodem Concilio *ibidem*. Vbi eam notitiam peccatorum confeſſario tribuendam, inquit, quæ ſufficiat, * vt æquitatem in pœnis iniungendis ſeruare poſsit. * Sed ſi peccatum nouum poſsit, vt antiquum, & vt iam clauibus iterum ſubiectum confiteri, non tribuetur confeſſario prædicta notitia, cum nullus poſsit prudenter, peccatis iã remiſsis, & iudicatis, eandem pœnitentiam iniungere, ac ſi irremiſſa, & nunquam ad iudicium delata fuiſſent; ergò non eſt ſufficiens ea peccatorum notitia, qua confeſſarius ſibi ſuadet, fuiſſe iam in alia confeſsione iudicata, cum verè non fuerint. Accedit Trident. *ſeſſ. 14. cap. 2.* definire, Chriſtum Dominum eos, qui poſt Baptiſmum crimine aliquo ſe contaminauerint, * ante hoc tribunal tanquam reos ſiſti voluiſſe, vt per Sacerdotis ſententiam à peccatis liberentur, * Sed qui explicat in confeſsione peccata, vt iam in alia remiſſa, non ſe ſiſtit, nec præſentat tanquam reum, vt à peccatis liberetur; ergo non adimplet præceptum Diuinum confeſsionis. Ergò ita debet pœnitens confiteri, vt confeſſarius non decipiatur, exiſtimans peccatum illud fuiſſe iam in alia confeſsione remiſſum.

16 Denique efficacitet, illationis abſurditas conuincitur. Primò, nam ſi pœnitens plura peccata in eadem confeſsione ad eundem iudicem deferens, ita palliatè explicaret, vt confeſſarius non plura, ſed vnum tantùm peccatum ſibi proponi iudicandum perciperet, non eſſet confeſsio integra, vt omnes fatentur. Ergo quando plura peccata in diuerſis confeſsionibus ad eundem iudicem deferuntur, ita tamen palliata, vt iudex non plura, ſed idem met peccatum ad iudicium hoc deferri exiſtimet, & ſuprà idem delictum ſententiam pronuntiari, non erunt confeſsiones integræ; nam planè conſtat, peccata illa, vt plura iudici non innoteſcere, nec in hoc tribunali fuiſſe, vt plura iudicata. Secundò, quia hoc Sacramentum, vt definit Tridentinum, *ſuprà*, eſt inſtitutum per modum iudicij, in quo pœnitens eſt reus, accuſator, & teſtis. Sacerdos verò iudex: ſed in iudicio fori externi nulla eſſet ſententia abſolutoria, ſi præcedente accuſatione delicti, reus falſis teſtibus probaret tale delictum fuiſſe iam in alio tribunali æqualis iuriſdictionis iudicatum, & pœna ſufficienter impoſita, per ſententiam latam, ab illo fuiſſe abſolutum. Ergo, & in hoc iudicio pro foro interno conſcientiæ à Chriſto Domino inſtituto, nulla erit ſententia abſolutoria, interueniente eadem fraude.

17 Ex dictis mihi ſuadeo prædicta ab-

abſurda à nullo Theologo concedi poſſe. Quomodo autem vitanda, iuxtà principia primæ ſententiæ eius patroni videbunt, qui ſequelam ingenioſsè negabunt, & ita reperio negaſſe Leand. *vbi ſup.* Nam licet *diſp. 5. q. 23.* aſſerat cum Lugo, Bonac. Homobon. & Dian. eum qui facit confeſsionem generalē, non teneri explicare, quæ peccata fuerint poſt vltimam confeſsionem commiſſa; neque obſtare, quod pœnitens peccata recens commiſſa, implicitè videatur indicare eſſe peccata antiqua, & iterum confeſsioni ſubiecta, nec quod confeſſarius decipiatur, ita iudicans. Quamvis, inquam hæc ibi doceat; nihilominus *quæſt. 24.* inquirens, an liceat pœnitenti expreſsè confiteri peccata noua, vt antiqua? Reſpondet, quod licet Cardinal. de Lugo videatur indicare ſuſtineri poſſe partem affirmatiuam, ſibi tamen certiſsimum eſſe, non licere; * & credo, inquit, eſſe communem omnium Theologorum.* An conſequenter? Alij viderint, quia ratio, qua mouetur ad hoc negandum, eſt ea, quam ex Card. Lugo adduximus *ſuprà*, quæ parui ponderis eſt.

18 Propter hæc exiſtimo, præceptum manifeſtandi peccata confeſſario, vt iudici, tùm ex Sacramenti inſtitutione, & traditione Eccleſiæ, tùm ex Tridentin. obligare ad ea ita exprimenda, vt ſi verè non fuerint in alia confeſsione iudicata, id confeſſarius percipiat, aut ſaltem non proponantur, vt anteà clauibus ſubiecta, cum primùm ad iudicium deferuntur; quia aliter variaretur iudicium in modo ſubſtantiali ipſius. Si verò ſemel iudicata fuerint, non erit neceſſarium id exprimere, ſi iterum confeſsioni ſubijciantur. Nam ex eo, nullum ſequitur abſurdum contra bonos mores, nec contra finem, & integritatem huius Sacramenti. Quod ſi quis ita idem mortale ſingulis confeſsionibus ſubijceret, vt confeſſarius intelligeret ſemper eſſe peccatum diſtinctum de nouo commiſſum, fortè aliquis ſentiret eſſe illitum, eo quod grauiter ſe infamaret apud confeſſarium habentem illum prauis moribus imbutum, & conſcientia diſtractum.

10 Ex dictis fit malè adduci pro contraria opinione Pat. Suarez, & Coninch, locis ſuprà citatis, quia ipſi tantum aſſerunt, illum qui ſe accuſat de peccato confeſſo, non teneri explicare iam iterum confeſſum fuiſſe, quod nos libenter fatemur; nam aliud eſt confiteri peccatum antiquum iam remiſſum quaſi nouum, aliud confiteri peccatum nouum, quaſi antiquum, & iam remiſſum, in hoc enim deficit pœnitens integritati, ſecus in illo. Inſuper malè adducitur Pat. Thom. Sanchez *vbi ſuprà*, quia ipſe tantùm aſſerit, eum qui dubitat fuerit ne cōfeſſus peccatum aliquod, ſatisfacere, explicando totam malitiam illius peccati, quin explicet tempus quo commiſit, nimirum an poſt vltimam confeſsionem, vel ante illam, & approbat opinionem P. Suarez, vt ſuprà relatam. Ex hoc autem principio non benè deducitur, pœnitentem non teneri ſaltem implicitè in confeſsione indicare peccatum illud non fuiſſe in alia confeſsione directè abſolutum: potius id ſemper implicitè dicit, & ita confeſſarius intelligit, dum verba accuſationis aliud non indicent, prout contingit in illationibus ſuprà deductis. Licet autem pœnitens non teneatur dicere, ſe in alia confeſsione ſubieciſſe peccatum, quod modo confitetur, tenetur tamen peccatum nouum non ita palliare, vt confeſſarius decipiatur, exiſtimans fuiſſe olim clauibus ſubiectum, & abſolutum.

§ III.

Argumentis negantis ſententiæ fit ſatis.

20 Argumenta contrariæ ſententiæ vnico verbo diſſoluo. Reſpondeo ergo, confeſsionem debere eſſe integram quoad ſuſtantiam, & quoad modum, quia ad vtrumlibet, confeſsionis præceptum obligat, vt ex traditione Eccleſiæ, ex Tridentino, & ex motiuo ad integritatem definiendam cōſtat. Integritas quoad ſubſtantiam in eo ſtat, quod omnia peccata quoad ſpeciem, & numerum clauibus ſubijciantur: integritas autem quoad modum exigit, quod ita hæc ſubiecto fiat, vt cōfeſſarius, qui primus ſententiam tulerit, agnoſcat penitētem ante hoc tribunal tanquam reū ſiſti, vt beneficio abſolutionis veniā peccatorum cōſequatur, & quod pœnitentis ſtatus iſta cō-

Digitized by Google

feſſario innoteſcat, vt pœnam, quam opporret, pro peccatis poſsit imponere, vt definit Concilium: ad quod requiritur, quod non decipiatur iudex in modo ſubſtantialiter variante iudicium. Argumenta autem contrariæ ſententiæ ſolùm probant confeſsionem illam fore integram quoad ſubſtantiam; quod non inficior. Hoc verò non ſufficit, quia deficit integritas quoadmodum, quæ etiam requitur ad ſatisfaciendum præcepto confeſsionis: aliàs daretur deceptio grauis in modo, & ordine iſtius iudicij; ſicut in iudicio humano contingeret, ſi reus fateretur delictum, falſis tamen teſtibus probaret, fuiſſe iam ab alio iudice eiuſdem poteſtatis iudicatum, & pœna debita punitum.

21 Fateor nihilominus caſum illum à præfatis Doctoribus admiſſum de eo, qui in confeſsione generali, omnia ſua peccata permixtim confiteretur non explicans, fuerint necne aliqua poſt vltimã confeſsionem commiſſa, longè minus diſſonantiæ habere, quam illationes ex principijs ſupra iactis à me factas: quem propterea admittit Tamburin. *in Method. lib. 2. cap. 1. §. 1.* cum Henriquez, & alijs, quos ſequuntur Dicaſtillo *tom. de Pœnitent. diſput. 9. dub. 2. §. 6. à num. 144. & dub. 7. num. 294.* & Cardinal. de Lugo ſuprà: quia pœnitens in ea confeſsione generali, non magis indicat in alia fuiſſe remiſſa peccata, quæ verè de nouo confitetur, quam de nouo eſſe commiſſa, quæ verè in alia confeſsione ſubiecerat; ac proindè confeſſarius, ex qualitate peccatorum, & pœnitentis ſtatu, ſatis percipere poſſe videtur, plura ex illis fuiſſe iam abſoluta, alia verò de nouo ſubijci. Cæterum quia confeſſarius non percipit, quæ, & quot hæc fuerint, adhuc exiſtimo non ſatisfieri integritati, quin ea declarentur. Et ita tradit Fr. Ludouicus a Conceptione *tom. 1. examin. verit. tract. 5. de Pœnitent. fol. 440. num. 19. & 21. in 2. caſus reſolutione.* Vbi ait contrariam ſententiam * A principio intrinſeco eſſe improbabilem.*

22 Vndè fit omninò reijciendum Martinum de San Ioſeph in Monit. confeſſor. *tom. 1. lib. 1. tract 8. de Pœnitent. num. 11.* Vbi latiſsimam ſententiam tenet; ibi enim, ſic ait: * Vno cometio vn pecado graue, y para ocultar al confeſſor, que era de la confeſsion preſente, confeſsòle generalmente, y entre los pecados de la vida paſſada confeſsò el vltimo. Es muy probable, que pudo hazerlo aſsi, porque nadie eſtà obligado à dezir, què los pecados que confieſſa ſon cometidos deſpues de la vltima confeſsion, ſino es que interuenga alguna particular circunſtantia, que no ſe dè a entender, ſino es diziendo, que el pecado es reciente. Sic Bonacina *de Sacrament. diſput. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. difficult. 4. num. 5.* que cita à Sanchez, y à Coninch, y los cita, y ſigue Diana *3. part. tract. 4. reſolut. 62.* Y lo miſmo me parece (atiende) aunque los pecados que pareceſſe en cubren, ſe confieſſen en otra qualquiera confeſsion particular, como ſe digan con todas ſus circunſtancias; porque milita la miſma razon, & de ſimilibus, ſimile eſt iudicium, * ſic ille. Quem alij recentiores, quoad vltimam etiam partem concluſionis ſequuntur, quibus fauet Delgadillo *tom. de Pœnitent. capit. 17.* & tenet expreſsè Marcus Vidal *in Aurea ſalutari, tractat. de Sacrament. Pœnitent. Inquiſit. 7. num. 34.* Quorum doctrinam ſe approbare non valere, ait Tamburin. *in Method. lib. 2. cap. 1. §. 1. numer. 6.* & ego ab ſcholis relegari vellem: & ſpero quia nulla opinio pernicioſior.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm, qui habet iudicium probabile pro vtraque parte, teneatur confiteri ſaltem ſi in peccatum commiſſum magis propendeat?

1 Partem affirmatiuam nonnulli tuentur, quam Mag. Barnabas Gallego *tract. de conſc. probab. dub. 8.* non ſolùm communem, & veram appellat, ſed nullum pro contraria ſteriſſe Authorem dicit. Cæterum vir doctus deceptus eſt, & miror plures pro contraria non inueniſſe: Eſt enim probabilior, & inter Doctores communis, vt teſtantur Cardinal. de Lugo *diſput. 16. de Pœnitent. ſect. 2. num. 58. & 68.* & Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnitent. q. 84. dub. 4. §. 6. fol. 31. n. 44.* eam tenet Syluest. *verb. Confeſſio ſecundo, q. 2.* Vbi ſic. * Notandum eſt ex doctrina Diu. Thomæ, & communiter

ter omnium, quod aliud eſt ſcire, aliud opinari, & dubitare. Quia *ſcire*, habet certitudinem ſine hæſitatione de oppoſito; opinari verò non habet certitudinem ſine hæſitatione, ſed habet aſſenſum, vel credulitatem de aliquò cum formidine de oppoſito: dubitare vero non habet aſſenſum, vel credulitatem alicuius, ſed propriè dicitur, quando aliquis aliquam ſententiam, nec credit, nec decredit, ſed eſt in æquilibrio, non declinans magis ad vnam partem, quam ad aliam, ſaltem notabiliter, etiamſi aliqualiter coniecturet leuiter ſine probabili ratione de altera eatum. Qui ergo opinatur (attende) probabili ratione de aliquo, quod non ſit mortale, non tenetur illud confiteri. * Sic Syluester M. Sacri Palatij.

2 Quem, cum alijs citatis, ſequitur Thom. Sanchez *tom. 1. Summ. cap. 10. num. 79.* ibi. * Dicendum eſt non teneri hunc fateri peccatum, quod probabili opinione credit non eſſe mortale, quia poteſt quilibet operari, ſequendo probabilem ſententiam (vt ſatis probaui *cap. præced. num. 14.*) atque ita docent Roſella, Syluester, Gerſon, Henriquez, Suarez, qui optimè ait, hoc eſſe verum, etſi hic iudicet tanquã probabilius illud eſſe peccatum mortale, quia non tenetur quis ſequi probabiliorem opinionem, ſed ſatis eſt probabilem. Atque eadem ratione idem eſt dicendum, quando pœnitens probabiliter opinatur, ſe id peccatum confeſſum fuiſſe, quamuis probabilius credat oppoſitum; ſic Suarez; quod non obſcurè etiam docuit Nauarrus. * Hactenus P. Sanchez.

3 Idem ſentit Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 107.* * Difficultas, inquit, eſt, quando pœnitens probabilius iudicat, ſe peccaſſe mortaliter, vel non eſſe confeſſum tale peccatum. In hoc caſu Coninch, & alij docent illud peccatum debere confiteri, &c. Quia niſi confiteatur poteſt ſe exponere periculo mortaliter peccandi, &c. At hæc ſententia mihi non placet. Non enim poſſum intelligere, quomodo pœnitens ſequendo opinionem probabilem, etiam probabiliori, & tutiori relicta, exponat ſe periculo peccandi mortaliter, &c. Et ita noſtram ſententiam docent Sanchez, Syluius, & alij. * Sic Diana.

3 Quibus adde plures, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 5. diſp. 5. quæſt. 28.* dicens eſſe communem, ibi: * An qui probabiliter opinatur ſe non peccaſſe mortaliter, aut mortale à ſe admiſſum, eſſe confeſſum, teneatur illud confiteri? &c. Reſpondeo non teneri, quia liberum eſt vnicuiq; ſequi opinionem probabilem, quæ ſicut in alijs materijs, ſic etiam in hac ſufficit ad obſeruandum præceptum. Sic Sanchez *loco citato, num. 76.* Suarez *diſp. 22. ſect. 9.* Granado *tr. 9. diſp. 7. num. 1.* Diana *3. part. tract. 4. reſol. 107.* Lugo *diſp. 16. num. 58.* & communis. Nec oppoſitum docent Victoria, & Sotus pro oppoſita ſententia citati, quia ſolùm loquuntur de peccatis omninò dubijs. Imò, & Nauarr. in noſtram inclinat ſententiam, vt aduertit Sanchez. Sic etiam Filliucius, Bonacina, & alij, quos ſequitur Machado *1. part. Sum. lib. 2. part. 4. tract. 5. doc. 3. in fine.* * Et *quæſt. 29.* aſſerit idem dicendum, licet probabilius iudicet ſe peccaſſe mortaliter, vel non eſſe confeſſum, pro quo ferè omnes citatos refert.

4 Cum his ſentit P. Leand. à Mureia *in diſquiſit. in 12. lib. 1. diſput. vnic. reſol. 8. n. 1.* vbi ait ita tenere Syluium, Syluestrum, & Meratium, * & addunt, inquit, Meratius, Syluius, & Caramuel id verum eſſe, licet probabilius quis iudicet, ſe peccaſſe, aut non fuiſſe confeſſum. * Eandem opinionem tenent Pitigianus, Mercerus, & alij, quos citatos ſequitur Angelus Maria Vercelli *tom. 1. tract. 2. quæſt. 28.* * Quia homo, inquit, in rebus practicis poteſt ſequi opinionem probabilem, omiſſa oppoſita probabili, vel probabiliori, quando in rebus ipſis non imminet aliquod periculum. * Et clarius infrà *num. 10.* * Qui probabiliter credit, ſe non peccaſſe, non tenetur confiteri, neque in articulo mortis: (attende) & ad Sacram Euchariſtiam, nulla præuia confeſsione, aut contritione accedere poteſt. Fagund. *præcept. 2. lib. 3. cap. 4. num. 6.* Probatur quoad primam partem; quia qui in mortis articulo tale peccatum non confitetur, nulli ſe exponit periculo, cum per aliorum peccatorum confeſsionem, aut contritionem gratiam ſit conſequutus. Probatur quoad ſecundam partem, quia non peccat contra Religionem, ſeu reuerentiam debitam Sacramento, qui iuxta probabilem opinionem illud recipit, aut miniſtrat, vt dixi ſuprà *quæſt. 26.* * Sic ille, qui *quæſtion. 26. citata* duodecim Auctores pro hac parte refert, inter quos Salonium, Sayrum, Villalobos, Baſilium, Ponc. Antonium Perez, Lorcam, & Mag.

Bart. de Medina, quos ſequitur Maſcarenhas *tract. 4. de Sacram. Euchar. diſp. 4. cap. 4. num. 242. fol. 227.* Et tenet nouiſsimè Fr. Franciſcus a Ieſu Maria, Carmelita excalceatus *part. 1. Curſus Theologiæ Moral. tract. 4. de Sacram. Euchar. cap. 7. numer. 29.* apud quem Sylueſt. Roſella, Gerſon, Henriquez, Sanchez, Dicaſtillo, Bonacina, & Filliucius.

5 Notant verò, & meritò Verricelli, Fagundez, Sanchez, & Henriquez *libr. 2. de Pœnitent. cap. 4. nu. 5.* Auerſa, & alij quos ſequitur M. Prado ſuprà *nu. 47.* eum, qui probabiliter credit non peccaſſe, aut eſſe confeſſum, teneri nihilominus elicere actum contritionis in articulo mortis, niſi præceſſerit aliorum peccatorum confeſsio, aut contritio; imo, & teneri confiteri, ſi dubitet de ſua cõtritione, caſu, quo ſola contritio præceſſerit. Quia licet opinio probabilis excuſet à præcepto diuino integritatis confeſsionis, non ſupplet medium neceſſarium ad ſalutem; qualis eſt remiſsio peccati; ſi fortè fuerit commiſſum. Ergo ne quis ſe exponat periculo damnationis, tenebitur medium aſſumere, quo ſuam iuſtificationem certam faciat, ac proinde, vel aliorum peccatorum confeſsionem præmittere; qua indirectè remittatur peccatum (ſi forſan commiſit) quod ex opinione probabili deſinit confiteri; vel actum contritionis elicere, in quo includitur votum conditionatum cõfitendi, ſi aliquando ei innotuerit, illud peccatum fuiſſe commiſſum, & non confeſſum.

6 Dices, ſi probabiliter iudicans non peccaſſe mortaliter, nulla præmiſſa confeſsione, nec perfecta contritione, ſola attritione, Euchariſtiam in mortis articulo ſuſciperet, licet re vera in ſtatu peccati mortalis eſſet, iuſtificaretur virtute huius Sacramenti, quod primam gratiam conferre bona fide accedenti, eſt ſententia expreſſa D. Thomæ, & Thomiſtarum. Ergo qui probabiliter iudicat nõ peccaſſe, nec in articulo mortis tenebitur aliorum peccatorum confeſsionem præmittere, neq; actum contritionis elicere, ſed ſat illi erit, Euchariſtiam attritus ſuſcipere. Reſpondeo opinionem D. Thom. non eſſe certã, licet probabiliorem, quæ ſi falſa ſit coram Deo, medium neceſſarium ad ſalutem ſupplere non poterit. Quapropter ea nemo contentus debet eſſe in articulo mortis, ſed medium certũ non omittere, quale eſt actus contritionis (ſecũdum fidem) aut aliorum peccatorum confeſsio, nam quæ ex iuſta cauſa, vel ex obliuione omittuntur; in eadem confeſsione quoad remiſsionem incluſa intelliguntur, vt ex Concilio Tridentino conſtat.

QVÆSTIO V.

Vtrùm ſit obligatio confitendi peccata dubia?

§. PRIMVS.

Doctorum ſententiæ referuntur.

1 QVæſtionẽ hanc noſtra tempeſtate celebrẽ, & ad conſcientias exonerandas vtiliſsimam, vt rem non dubiam potius ſupponebant, quam probabant Theologi. Verum, vt cum P. Vazquez, Azor, Villalobos, & Sayro, rectè admonet Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp. 29. num. 7.* negare non poſſumus aliquando turbam Doctorum amplecti vnam opinionem abſq; delectu rationum; aut ſaltem non tam exactè rationibus ponderatis, cõtra quos Doctor alius opinionem aliquam maturè excogitatam in ſcholas introducere poteſt. Pro hoc igitur dubio de peccatis dubijs, non mediocribus ſtudij impenſis iam diu laboraui.

2 Eſt igitur controuerſia. An dubius de peccato, teneatur illud ſub tali dubio confiteri? Dubium autem hoc dupliciter poteſt eſſe, vel negatiuum, vt cum quis dubitat, an peccauerit, ita vt pro neutra parte contradictionis poſsit aſſenſum præbere: vel poſitiuum, vt ſi quis certus ſe peccaſſe, dubitat, vt ſuprà, an venialiter, an mortaliter? Et in vtroque dubio: Prima, & communiſſima ſententia eſt, peccatorem teneri, ſub tali dubio confiteri. Ita plures, quos ad quadraginta referens ſequitur P. Thom. Sanchez *in Summ. libr. 1. cap. 10. num. 66. & 67.* P. Suarez *de Pœnit. diſp. 22. ſect. 9. num. 7.* P. Granado *cont. 7. de Pœnit. tract. 9. diſp. 7.* dicens: *Eſſe certum omninò* P. Henriq. *lib. 2. de Pœnit. cap. 3. §. 7. & cap. 4. §. 5. & de Pontif. Rom. Claue, lib. 4. cap. 9. num. 3. propè fin.* Cardin. de Lugo *diſput. 16. nu. 63.* Leander *diſp. 5. quæſt. 25. & 26.* & alij communiter.

3 Secunda ſententia in dubio negatiuo oppoſitum tenet. Ideoque aſſerit, eum qui dubitat, an peccauerit, non teneri confiteri. Ita expreſsè P. Ægidius Coninch,

tract.

tract.2 de Sacram.diſp.7.dub.8.concl.2. vbi ſic ait: * Ad hoc, vt peccatum teneat confiteri, requiritur; vt ſaltem probabiliter poſsim iudicare me peccaſſe. * Hanc opinionem amplectitur P. Ioannes Præpoſit. *tom.2.in 1.2.quæſt.19.art.6.dub.4.in fine*, & ſemper eſſe viſam ſibi ſpeculatiuè probabilem cum P. Leſsio, & alijs, quibus eam communicauit, aſſerit *tom.3.in 3.p.quæſt. 5.de integrit.confeſ.dub.3.* quamuis hoc loco addat, in praxi non eſſe à contraria recedēdū. Et in caſu æqualis dubij, defendūt Philibertus Marchinus *de Sacram. Ordin. tr. 2.p.3.cap.1.nu.17.* & plures alij, qui eodem modo philoſophandum putant in dubio peccati, quoad obligationem confitendi, ac in dubio voti, quoad obligationem adimplendi. Quibus diſſentire non poteſt Fagundez *lib.2.in Quinque præcepta Eccleſiæ, præcep.2.cap.1.nu.9.* Vbi reddens diſparitatem, cur dubius de voto non teneatur adimplere, & dubius de peccato confiteri teneatur: Reſpondet: * Diſparitas eſt; quia in ſecundo caſu conſtat, peccatum fuiſſe commiſſum, in primo vero non conſtat votum fuiſſe emiſſum, & ideò diuerſa eſt ratio vtrobique, quia quando expreſsè non conſtat, votum fuiſſe emiſſum, manet homo poſſeſſor ſuæ libertatis, & ideò melior eſt conditio poſsidentis; at vero peccator non eſt legitimè poſſeſſor ſuæ conſcientiæ, cum certo ſibi conſtet de peccato à ſe commiſſo, & non ſibi conſtet, fuerit, ne mortale, an veniale. * Hæc ille Ex quibus manifeſtè colligitur, quod, ſi peccatori non conſtet de peccato à ſe commiſſo, erit legitimè poſſeſſor ſuæ conſcientiæ, ſicut, & qui dubitat, an votum emiſerit; ac proinde non tenebitur ad confeſſionem, ſicut neque alter ad votum: In hoc enim caſu nulla eſſet diſparitas. Stant etiam pro hac ſententia Layman, & Granado infrà citandi, & Auctor caſuum conſcientiæ Bononiæ *caſu 3.fol.83.* & probabilem putat Martinus de S. Ioſeph *in Monitis confeſ.tom.1.lib.1. de Pænit.tract.6. n.1.* Et pro ſcrupuloſis defendunt Ouiedo *1.2.tract.4.controu.1.punct.2.n.27.& 29.* Azor *tom.1.lib.2.cap.20.quæſt.7.* Sanchez *lib.1.Sum.cap.10.n.82.* Caſtropalao *tom.1. tract.1.diſp.4.* & alij, quos ſequitur Verticelli *tom.1.quæſt.moral.tract.5.quæſt.2.n.6.* & cum Suarez, Becano, Granado, & alijs certiſsimam putat Tamburinus *in Methodo exped.confeſ.lib.2.cap.1.§.3.nu.16.* quia ſcrupuloſi debent præſumi non peccaſſe mortaliter. Quam rationem pro omnibus etiam non ſcrupuloſis militare tradit Speculum conſcientiæ, *tract.1.§.9.folio 122.* * Si tu (inquit) dudas, ſi conſentiſte en tal vicio, ò pecado, es ſeñal, que no; y por conſiguiente no pecaſte mortalmente. * Sic ibi citato D. Thoma *2.2.q.36.*

4 Tertia verò ſententia in diſcriminatim aſſerit, non eſſe obligationem confitendi peccata dubia: ita Doctores aliqui apud Machado *tom.1.lib.2.fol.492.* Inter quos malè pro hac parte refert Patrem Suarez *diſput.22.de Pænit.ſect.9.* quia ibi contrariam ſententiam apertiſsimè tenet. Probabilem tamen putat P. Layman *in Theol.mor.lib.1.tract.1.cap.4.§.4.nu.37.* Vbi ſic habet. * Si in decurſu vitæ alia peccata ſua, quorum conſcientiam habet, cōfiteatur, tacito illo, de quo poſt diligentem excuſsionem dubitat, an commiſerit: vel an fuerit mortale? tunc probabile apparet non incumbere eius confitendi obligationem. * Hanc opinionem ſpeculatiuè veram dicit Bauni *tom.1.tract.4.de Pænit.quæſt.17.* Licet ipſe contrariam inuitus, vt ibidem fatetur, ſequatur. Et amplectuntur Illuſt. Caramuel *in Theol.mor.lib.3.de conſcientiæ dictamine*, & apud illum Pater Amicus, & Theſſes Lobanienſes in Collegio Societatis Ieſu. Et iterum *in Theolog.fundament.à num.1322.fol.671. & fol.691.§.Obiect.3.* vbi inquit. * A ratione non ſolùm eſſe probabiliorem, ſed moraliter certam. * Et ſequuntur Ioſeph de Ianuario *in reſolut. Theolog.mor.tom.1. reſolut.2.per totam.* Ioannes Martinon *in Theologia Scholaſtica tom.5.diſp.50.ſect.8. à n.91.* Ferrantinus *de Scandalo, quæſt.77. à n.31.* Petrus Marcantius *in Tribunali Sacram.tract.4.tit.6.quæſt.5.* Et cum Ieſualdo à Bononijs, & Scipione Paulutio, defendit nouiſsimè D. Franciſcus Verde *in opuſculo pro Caramuele, quæſt.12.p.1.§.1.n.547. fol.145.& 146.* & ſupponit M. Arauxo *in deciſion.moral.de ſtatu ciuili, diſp.9.caſu 11. n.9.fol.455.* vbi ſic. * Eccleſia non præcipit confiteri hoc, aut illud in particulari, ſed in communi cuncta peccata mortalia; certo talia, & alias non confeſſa. * Et probabilem putant Caſtro Palao *tom.4.de Pænit.tract.23.punct.9.* Quia contrariam, quam ſequitur veriorem vocat, & Angel. Boſsius *tom.1.à num.1754.* Et hanc opinionem eſſe practicè probabilem, tenuerunt plures Doctores Romani à P. Carolo Muſarat Societatis Ieſu conſulti; &

plu:

Digitized by Google

plurimi ex Doctoribus Complutenſibus, & in eadem Vniuerſitate ſacræ Theologiæ publici profeſſores, eximijque Theologi, quos à ſe conſultos refert R.P.Leander à Murcia *in Diſquiſ.lib.1.diſp.vnica,reſol.8.n.26.& 27.* Et hanc ſententiam probabilem eſſe, ſuo calculo firmarunt Reuiſores Societatis, vt teſtatur P. Ferrantinus vbi ſuprà *t.de ſcandalo,q.77.à nu.31.* Vbi hæc ex illis refert verba. *Opinionem de peccatis dubijs negatiuè (nimirum de quibus non fertur iudicium, quòd non fuerint commiſſa) iudicauimus olim non debere permitti in Societate, cum vix reperiretur vnus ſcriptor, qui illam tueretur. Modo verò cum iam apertè, & ex profeſſo in ſuis ſcriptis tueantur, præter Egidium Coninch, Petrus Marchantius, Caramuel. Ioſephus de Ianuario, & Ioannes Martinon: & alij multi ſcriptores iudicent probabilem, cenſemus poſſe iam in ſcholis Societatis permitti.* Eandem opinionem in ordine ad recipiendam Euchariſtiam amplectuntur P. Granado *in 3.p. controu.6.tract.1.diſp.7.n.13.* P.Sà *verb. Euchariſt.n.23.* & tanquam probabilem admittit Leander à Sacram. *de Euchar. tract. 7.diſp.7. quæſt.11.* & Maſcareñas *tract.4.de Euchariſt.cap.4.n.242.* Et in dubio æquali conſentiunt Philibertus Marchinus *de Sacram.Ordin.tract.2.p.3.cap.1.n.17.* & M. Paulus de Blanchis *in diſceptat. caſ. conſcientiæ, diſp.3.in litt.C.fol.136.* vbi ſic. *Si ille, qui vult accipere Sanctiſsimum Sacramentum Euchariſtiæ, non cognoſcit, nec vehementer ſuſpicat ſe eſſe in mortali, non eſt neceſſe, vt confiteatur ante ſanctiſſimam communionem.* Hæc ille.

5 Ex antiquis hanc ſententiam tenuiſſe Paludanum, D.Antoninum, & Tabienam, quando dubium eſt æquale, refert P.Henriquez *lib.8.de Euchariſt.cap.45. in gloſ.lit.P.* *Addunt, inquit, Paludanus, Antoninus, & Tabiena id verum eſſe (nempè teneri confiteri peccata dubia) quando magis declinat id fuiſſe peccatum mortale, aut non fuiſſe illius confeſsionem, aliàs in dubio æquali, vt non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad cõfeſsionem illius. Contra Gerſon *Alphabeto 41.lit.F.* qui obligat in æquilibrio, &c. At re vera hic (ait Henriquez) poteſt practicè deponere dubiam conſcientiam, & ſic excuſatur à præcepto, ſed in mortis articulo expediet confiteri, ſi facilè non habeat contritionem, aut aliud Sacramentum, ne ſe exponat periculo damnationis.* Hactenus Henriquez, quem immeritò nonnulli calumniantur, hos Doctores pro hac ſententia adduxiſſe; eos recolui, & planè inueni illi fauentes, quia obligationẽ confitendi peccata dubia de probabili tantùm dubio intelligendam tradunt, nẽpe quando quis probabiliter putat ſe peccaſſe. Ita D.Antoninus apud Tabienam *verb. Confeſsio, 2 num.12.* Vbi loquens de prædicta obligatione, ſic inquit. *Secundum Archiepiſcopum Florentinum debet intelligi de dubio probabili.* Cuius ſententiæ adhæret ipſe Tabiena *ibidem*, & expreſsius *num.14.* dicens: *Tenetur iterare confeſsionem, quando aduertenter tacet aliquid, quod eſt mortale, vel credit, vel probabiliter dubitat, eſſe mortale.* Quibus conſentire videtur Mag. Zanardus *1. part.inſtruct.de Sacram. Pænit. de dubijs pro confeſsione, §. 8. Quæritur, fol.mihi 215.* qui obligationem confitendi non agnoſcit, dum quis non iudicat probabiliter ſe peccaſſe. Licet in caſu æqualis pro vtraq; parte probabilitatis, ad confeſsionem obliget. *Octauo, inquit, quæritur, an ad integritatẽ confeſsionis ſpectet confiteri peccata dubia? Reſpondetur, quòd pœnitens tripliciter poteſt dubitare peccatum eſſe commiſſum, & non confeſſum. Primò: probabiliter tenendo peccatum eſſe commiſſum, & non confeſſum, & tunc tenetur. Secundò: habendo rationes probabiles pro vtraque parte, & tunc etiam tenetur confiteri. Tertiò: habendo rationes probabiliores pro confeſsione facta, & ſic debet omnes ſcrupulos reijcere.* In quibus, vt patet; ſolùm compræhendit caſus iudicij probabilis de peccato commiſſo, & ſolùm obligat ad confeſsionem peccati dubij eum, qui probabiliter tenet ſe peccaſſe, dùm oppoſitum non ſit ipſi probabilius, eum verò qui iudicium ſuſpendit, neutri parti aſſenſum præſtare potens, obligatione adſtrictum non agnoſcit.

§. II.

Tertiæ ſententiæ fundamenta eius probabilitatem oſtendunt.

6 Nemo negare poteſt hanc ſententiam à loco extrinſeco valdè probabilem eſſe, id enim Doctorum, quos congeſsi, auctoritas apertiſsimè euincit. Nec ab intrinſeco negare audeo, habet enim efficaciſsima fundamenta, quæ improbari non poſſunt.

7 Pro-

7 Probo 1. efficaciter ex Concil. Tridentin. *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi totam materiam neceſſariam huius Sacramenti explicans, ſic definit. * Conſtat enim nihil aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi, quam, vt poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, ea peccata confiteatur, quibus Dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit. * Ex quibus ſic formo argumentum. Ille tantum tenetur confiteri, qui meminit mortaliter offendiſſe Deum, ſed qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non meminit mortaliter offendiſſe Deum: ergo qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non tenetur confiteri. Conſequentia eſt legitima: maior eſt de fide, minor indubitata apud Theologos, & mille exemplis demonſtrabilis: nam qui meminit de ſolutione debiti, non tenetur ſoluere, ſecus qui dubitat. Qui meminit de recitatione officij, non tenetur recitare, ſecus qui dubitat. Qui meminit ſe confeſſum fuiſſe non tenetur confiteri ſecundum omnes, ſecus qui dubitat. Rurſus nemo poteſt iurare ſe meminiſſe de illo, de quo dubitat: ergo qui dubitat, non meminit. Ergo qui dubitat, an mortaliter peccauerit, non meminit mortaliter offendiſſe Deum; ſed Eccleſia, vt fides docet, nil aliud exigit à pœnitentibus, niſi quod ea peccata confiteantur, quibus Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerint: ergo non exigit confiteri peccata dubia.

8 Confirmatur ex Ariſtotele *lib. 1. de memoria, & reminiſcentia*, & ex D. Thoma *ibidem, lect. 1.* Vbi explicans cum Philoſopho, quid ſit, *meminiſſe*, inquit, * ſemper, cum anima memoratur, pronuntiat, ſe vel priùs audiuiſſe aliquid, vel ſenſiſſe, vel intellexiſſe. * Sed, qui de his dubitat, non pronuntiat, ſe audiuiſſe, vel intellexiſſe; ſed dubium eſſe, an audierit, & an intellexerit: Ergo qui dubitat, non memoratur: ergo qui dubitat, an peccauerit læthaliter, non meminit mortaliter offendiſſe Deum: ergo non tenetur confiteri. Vrgetur: Quia dubius ab ignorante non diſtat, *l. Manifeſtiſſimi, §. Sin autem neſcius.* Gam. *Luſitā. deciſ. 91. n. 1. in princip.* Imò comparantur ex Surdo *deciſ. 265. nu. 17.* Sed qui ignorat non eſt memor, ergo nec qui dubitat.

9 Secundo probatur, quia omnia iura clamant in dubio delicto reum eſſe abſoluendum, & conſequenter eſſe liberum ab obligatione, quam ratione delicti ſubiturus erat. A qua regula iuris, vtpotè rationi conſona, inquit Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. num. 48.* non eſt recedendum abſque textu expreſſo. Accedit, quod in dubio non debet præſumi delictum: & in nullo foro aliquis accuſari debet de delicto, quod commiſiſſe, ita oſtendi non poteſt, vt data indicia, & coniecturæ aſſenſum non generent. Ergo nemo tenetur ſe accuſare de peccato dubio. Hac ratione ducuntur auctores pro ſecunda ſententia citati; verum ſi alicuius ponderis eſt, qui hanc ſententiam amplectuntur in dubio negatiuo, debent etiam in poſitiuo amplecti, ne inconſequenter loquantur, nam rationes allatæ, & afferendæ, vel in vtroque præſtant, vel in neutro: nam ſi delictum præſumi non debet, potiori iure, licet conſtet de delicto, non debebit præſumi graue. Deinde materia neceſſaria accuſationis eſt delictum graue: ergo ſi nemo accuſari debet de delicto, quod non ſit probabile, nemo tenebitur accuſari de delicto graui, quod probabile non ſit. Ergo vel in vtroque dubio affirmandum, vel in vtroque negandum. Et ita ſentit Cardin. de Lugo *diſp. 16. ſect. 2. n. 61.*

10 Tertio probatur: quia præceptum confeſsionis, tam iure Diuino, quam humano, ſolum eſt præceptum confitendi mortalia: ergo dubitare, an culpa ſit mortalis, eſt dubitare, an contineatur ſub præcepto: Sed quando conſtat de præcepto, & dubitatur, an res aliqua ſub illo contineatur, nemo illo tenetur, vt docent P. Thom. Sanchez *in Sum. cap. 10. n. 32.* & P. Salas 1. 2. *quæſt. 21. tract. 8. diſp. vnica, ſect. 25. n. 258.* Et cum Filliucio, & Alphonſo de Leon, Marcus Vidal *vbi infrà num. 4.* Ergo qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non tenetur præcepto confeſsionis. Vrgetur, quia vt ex P. Henriquez probat Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 41. num. 36.* idem eſt dubitare an hæc culpa contineatur ſub præcepto, ac dubitare, an ſit præceptum de illâ confitenda. Sed quando quis dubitat, an ſit præceptum, non tenetur illo, vt fatentur prædicti Doctores, quos ſequitur P. Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 40. ſect. 5. n. 15.* & P. Sà *verb. Dubium nu. 2.* Medina, Sotus, Valentia, & alij, quibus conſentit Marcus Vidal *in Arca ſalutari*, Vbi *de dubijs, In quiſ. 2. fol. mihi 39.* Ergo qui dubitat, an hæc culpa contineatur ſub præcepto confeſsionis; illo non tenetur; ſed qui dubitat, an ſit mortalis,

du-

dubitat, an contineatur. Ergo, &c.

11 Premo iterum, nam vt colligitur ex Palao *punct. 34. de conf. num. 4. & 8. & punct. 35. n. 2.* (quod à Theologis communiter ſupponitur) omne dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, reducitur ad dubium iuris, in quo dubio nemo tenetur, vt docent communiter Theologi. Hinc dubitans, poſt ſufficientem diligentiam, an hodie ſit dies veneris, vel an dies feſtus, vel an vigeſimum annum expleuerit, nullo præcepto ligatur abſtinendi à carnibus, audiendi ſacrum, vel ieiunandi: quia materia horum præceptorum eſt abſtinentia in die veneris, auditio ſacri in die feſto, & ieiunium anno vigeſimoprimo completo, ac proinde de prædictis dubitare, eſt dubitare de præceptis, eo quod ſit dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, quod proinde ad dubium iuris reducitur. Sed peccatum mortale eſt materia præcepti confeſsionis, ergo dubium de peccato mortali eſt dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, ergo ad dubium iuris reducendum; in quo neminem teneri, commune eſt apud Doctores.

12 Inſto clarè ad hominem contra Thom. Sanchez *in Sum. cap. 1. nu. 48.* nam ibi manifeſtè docet; dubium iuris eſſe, quoties dubia eſt res, ſeu actio, ex qua ius aliquod, ſeu lex naſcitur: quod ſentit etiam expreſsè P. Arriaga *1. 2. diſp. 25. ſect. 3. n. 15. & n. 58.* dum inquit. * Quandocumque dubium eſt circa actionem, qua primo quaſi incurrit quis obligationem; tunc ſtandum pro libertate hominis. * Inſuper ipſe Sanchez ibidem cum Suarez *ſuprà ſect. 6. n. 8* Salas, Nauarro, & alijs, docet, in dubio facti præter homicidium, neminem cenſendum eſſe irregularem, eo quod in dubio facti pro ſolo homicidio eſt in iure præſcripta irregularitas: (partialis nimirum, quia hæc irregularitas tantum priuat vſu ordinum maiorum, non receptione, neque reddit inhabilem ad beneficia, vt benè probat P. Breſer. *lib. 4. de conſc. cap. 8.* Imò ſi facta diligentia maneat quis in æquali dubio, non cenſeri irregularem tradit P. Henriquez *lib. 14. cap. 14. nu. 3.*) Sed quidquid ſit de hoc. Omnes Doctores citati apertè ſentiunt in dubio facti, ex quo lex aliqua naſcitur (excepto dubio homicidij) neminem ea lege obligari: ſed peccatum mortale eſt id, ex quo naſcitur ipſa lex confeſsionis, ergo in dubio peccati mortalis, nemo tali lege ligabitur,

13 Reſpondent Sanchez, & Lugo, in iure eſſe præceptum confitendi peccata certa, & dubia. Verum hæc reſponſio eſt ipſiſsima aduerſariorum concluſio, quam non ſupponere, ſed probare deberent, afferêtes caput aliquod iuris, vbi, id expreſsè præſcriberetur, quod non afferunt, neq; poſſunt; quia nullibi reperitur. Ergo ſi irregularitas, quæ eſt præceptum abſtinendi ab ordinum actibus non obligat in dubio facti præter homicidium, quia in alijs dubijs non inuenitur expreſſum in iure, vt fatetur P. Sanchez: Ita præceptum confeſsionis non obligabit in dubio facti lethalis, quia hoc nullibi reperitur expreſſum, & vt conſtat *ex l. quid quid adſtringendæ, ff. de verb. obligat.* Quidquid adſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt, id ni palam exprimatur, ommiſſum eſſe cenſendum eſt. Et vt conſtat etiã ex *cap. 1. de iure iurando, lib. 6.* Vbi agitur de obligatione inducenda, interpretatio debet eſſe mitis.

14 Quartò probatur, nam ex eo, quod Trident. *ſeſ. 14. cap. 5.* doctrinaliter agens de circunſtantijs neceſſariò confitendis, definiat, mutantes ſpeciem neceſſariò cõfitendas eſſe, & nihil dicat de notabiliter aggrauãtibus; communior, & probabilior ſententia, vt infrà videbimus, defendit, has non eſſe neceſſariò confitendas: quam illationem eſſe claram ex Trident. tùm quia de circunſtantijs aggrauantibus tacet, tùm quia doctrinam ibi tradens de neceſſarijs ad confeſsionem, ſubiungit, **nil aliud* in Eccleſia à pœnitentibus exigi, * docet cum pluribus Leander *tract. 5. diſp. 8. §. 1. quæſt. 3.* Ergò, quia Trident. doctrinaliter agens de materia neceſſaria confeſsionis, ſolùm definit confitenda peccata mortalia, quorum quis conſcius, & memor eſt, nil dicens de peccatis dubijs, ſed potius ſubiungens, *nil aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi.* eadem probabilitate tenendum eſt, peccata dubia non eſſe neceſſariò confitenda. Videtur argumentum conuincens, cui non diſſentit Pat. Vazquez *de Pœnit. quæſt. 9 1. art. 1. dub. 2. n. 8.* vbi inquit: * qui ea tantum confitetur, quæ concilium explicauit eſſe explicanda, ſatisfeciſſe præcepto credendũ eſt. * Nec dici poteſt argumentum hoc eſſe tantum negatiuum, non enim purè negatiuum eſt, cum concilium de mortalibus confitendis agens, ſemper poſitiuè limitet ad ea, quæ memoriæ occurrunt, ſicut li-

Digitized by Google

limitat circunſtantias ad eas, quæ ſpeciem peccati mutant.

15 Vrgetur, quia confeſſionis præceptum, rigidum, & valdè oneroſum eſt, & obligatio confitendi peccata dubia, vtpotè plurimos afferens ſcrupulos, valdè eſt odioſa: ergo præceptum confeſſionis non eſt extendendum ad peccata dubia, ſicut ob eandem rationem, non extenditur ad circunſtantias notabiliter aggrauantes, ſed potiùs reſtringendum eſt, iuxta regulam iuris: odia ſunt reſtringenda, & fauores ampliandi. Præterquam quod, vt habetur in iure *cap. graue* 22. *quæſt.* 3. iniuſtum eſt pro culpis dubijs certam adhibere pœnam: non poſſet autem, non adhiberi pro peccatis dubijs, ſi materia neceſſaria forent. Omitto ipſam met confeſſionem peccati dubij eſſe pœnam non exiguam peccati, vt nemo non experitur, ergo non eſt pro culpis dubijs imponenda.

16 Reſpondet P. Thom. Sanchez *in Sum. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 66. & 78. præceptum confeſſionis eſſe fauorabile, & ideò extendendum. Quia confeſſio, inquit, eſt medicina peccatum ſanans, ac præſeruans à lapſu in ſimilia peccata dubia. Benè quidem; ſed non benè inde deducit, confeſſionem non eſſe pœnalem. Primò, quia rectè componitur idem eſſe medicinam, & pœnam, vt de ſatisfactione Sacramentali definit Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. dicens: * Debere talem eſſe, vt non ſit tantum ad nouæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum vindictã, & caſtigationem.* Secundò ad hominem contra ipſum Sanchez: nam de excommunicatione loquens, ita docet apertè *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 32. *n.* 13. per hæc verba.* Quia ex vna parte, inquit, excommunicatio eſt medicinalis, & ex altera eſt pœna.* Tertiò, quia reſeruatio peccatorum eſt medicina ad præcauendum in poſterum, vt tradit Lugo *diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 11. & non diſſentit ipſe Sanchez *ſuprà num.* 18. Et tamen reſeruationem eſſe etiam odioſam, & pœnalem, ideòque reſtringendam, vt non extendatur ad caſus dubios, tradit ipſemet Sanchez *in Sum. cap.* 10. *citato*. Ergo rectè cohæret præceptum confeſſionis eſſe medicinam, & ſimul eſſe odioſum, & pœnale, ac proinde reſtringendum, vt non extendatur ad peccata dubia. Fateor inſtitutionem huius Sacramenti eſſe fauorabilem, & ideò extendendã: eius verò præceptum medicinam valdè pœnalem inficiari nõ poſſum, adeo enim graue onus eſt, vt plures Doctores exiſtiment, ſupra Eccleſiæ poteſtatem eſſe, illud imponere, ea ſaltem integritate, qua de facto impoſitum eſt. Vide Cardin. de Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 6. Igitur præceptum confeſſionis extendi nõn debet, ſed tantum confeſſionis inſtitutio, nam vt benè docet Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 1. *n.* 4. cum Gloſ. Panormit. Bartolo, Baldo, & alijs; conſtitutio, quæ ſimul eſt fauorabilis, & pœnalis, extendenda eſt quatenus fauorabilis; & reſtringenda quatenus pœnalis. Ergo confeſſio quoad præceptum, vtpotè pœnalis reſtringenda eſt, & confeſſio quoad inſtitutionem, vtpotè fauorabilis amplianda. Vnde conſequenter fit, peccata dubia non eſſe materiam neceſſariam confeſſionis, ſicut nec circunſtantias aggrauantes, nec peccata venialia, licet confeſſionis inſtitutio, quia fauorabilis, ad hæc omnia extendatur.

§. III.

Alia eiuſdem ſententiæ præſidia.

17 QVinto probatur noſtra concluſio. Semel poſita reſeruatione peccati, præceptum confitendi tale peccatum reſeruatum, eſt præceptum illud confitendi ſuperiori: ſicut ſemel poſito peccato mortali, eſt præceptum confitendi Sacerdoti approbato: ſed in dubio an ſit reſeruatum, ceſſat obligatio confitendi Superiori, vt docent P. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. diſp.* 40. *ſect.* 6. P. Thom. Sanchez *ſuprà n.* 74. & alij communiter: ergo in dubio an ſit mortale, ceſſat obligatio confitendi Sacerdoti approbato.

18 Reſpondet Thom. Sanchez, reſeruationem eſſe odioſam, & ideò non extendi ad caſus dubios. Fateor, ſed conſequentiam doctrinæ non capio. Primò, quia ex eo confeſſio, iuxta Sanchez, eſt fauorabilis quoad præceptum, quia eſt medicina ad peccata in poſterum præcauenda; ſed etiam reſeruatio eſt medicina ad præcauendum in poſterum, vt ſatis innuit ipſe Sanchez *libr.* 9. *de Mat. diſp.* 32. *n.* 18. & docet expreſsè Card. de Lugo *hic diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 11. & ſupponitur à Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. Ergo vel reſeruatio extendenda eſt ad caſus dubios, vel confeſſio non eſt extendenda ad peccata dubia. Secundò, quia vt ait ipſemet Sãchez *in Sum.* *lib.*

lib.1.cap.10.num.66.& probat *lib.1.de Matrim.diſp.39.n.5.* cum Bartolo, Couarrub. Azebedo, & alijs: Lex quantumcumque pœnalis, & odioſa amplianda eſt, quando eſt in animarum fauorem ad vitanda peccata; ſed lex reſeruationis talis eſt iuxtà communem Theologorum ſententiam: ergo in doctrina Thom. Sanchez, non eſt reſtringenda, ſed amplianda. Genuina igitur ratio, ob quam peccati reſeruatio, in principijs huius Doctoris, licet in animarum fauorem ad vitanda peccata, non extenditur ad caſus dubios, ea eſt, quam ex ipſo Sanchez, & alijs ſuprà adduximus: nimirum, dubium iuris eſſe, quoties dubia eſt res ex qua lex naſcitur, & cum lex reſeruationis oriatur ex peccato; eo ipſo, quod peccatum ſit dubium, dubium iuris erit, & conſequenter nemo illo tenebitur, iuxtà communem ſententiam. Hæc autem ratio æquè militat in lege confeſsionis, quæ ex peccato mortali ſimiliter naſcitur, vt expendi.

19 Sexto probatur: Qui certus dè voto a ſe emiſſo dubitat, an poſt ſeptennium emiſerit, non tenetur illo, ſecundum Malderum, imò idem docet Alphonſus de Leon, quando dubitat, an habuerit intentionem ſe obligandi: & idem tenent Sotus, Veja, Caſtro Pal. & alij, quando, voto poſt ſeptennium emiſſo, dubitat, an tunc habuerit vſum rationis: quorum opinionem, auctores citans, non improbat Diana *4.p.tract.3.reſol.10.& 11.* Ex quibus ſic formo argumentum. Certus de voto, & dubius de qualitate, ratione cuius inducitur obligatio, non tenetur adimplere: ergo certus de peccato, & dubius de qualitate, ratione cuius inducitur obligatio, nempè, an ſit mortale, vel veniale, non tenetur confiteri. Huius conſequentiæ probabilitatem negare non poterunt plures Doctores ſuprà citati, qui eodem modo philoſophandum putant in dubio peccati, ac in dubio voti.

20 Septimo: Dubium, quod facta diligentia vinci non poteſt, æquiualet ignorantiæ inuincibili, vt docet Thom. Sanchez *lib.1.de Matrim.diſp.41.num.46.§.2. probatur.* Ergo dubium de peccato læthali, quod facta ſufficienti diligentia vinci non poteſt, æquiualet ignorantiæ inuincibili de culpa mortali: ſed tacere in confeſsione culpam, quæ ex ignorantia inuincibili non exiſtimatur mortalis, non opponitur præcepto confeſsionis, vt omnes fatentur, ergo tacere in confeſsione culpam mortalem, cuius dubium facta ſufficienti diligentia, vinci non poteſt, non opponitur præcepto confeſsionis.

21 Tandem poteſt ſuaderi hæc ſententia, quia ad minus dubitari non poteſt tum auctoritatem Doctorum, quos ſuprà citaui, tùm fundamenta in ſuperioribus iacta, valdè dubiam reddere obligationem confitendi peccata dubia; in dubio autem de obligatione, probabilior ſententia docet, neminem teneri. Hæc fundamenta maioris mihi ponder[i]s ſunt poſtquam, vt iacēt, de mandato Reuer. P. Ioan. de Piña, Prouincialis huius Prouinciæ Toletanæ, examinata fuerunt à plurimis doctiſsimis viris, & omnes huic opinioni, tanquam probabili ſubſcripſerunt.

22 Ex dictis conſtat, quam incautè, & ſine fundamento Diana *4.part.tract.3. reſol.5.* dixerit, hanc ſententiam eſſe improbabilem, cum ex vna parte tot pro illa militent Doctores, & ex alia, æque ſolidis, imo, & ſolidioribus nitatur fundamentis, quam opiniones aliæ morales, quæ communiter inter Doctores probabiles reputantur. Quibus paſsim ipſe adhæret. Conſtat etiam, quam audacter Thom. Hurtado Clericus Minor *tom.2, de Reſol. Moral. tract.12.cap.1.dub.8.* iactauerit, * eſſe temerariam, eo quod nullum habeat fundamētum, & ſit contra omnes, qui ante, & poſt Concilium ſcripſerunt. * Sed illi parco, quia nec Authores citatos vidit, nec fundamenta ſuperius iacta perpendit. Quapropter eius cenſura improbabilis prorſus eſt. Nam vt ipſemet *tract.10.cap.7.num.130.* inquit (contra quemdam Neothericū dicentem eſſe improbabilem opinionem aſſerentem chocolatum non frāgere ieiunium) *prorſus improbabile eſt*, dicere, *eſſe improbabilem opinionem, quæ tot patronos, tot defenſores, & tot fundamenta habet.* Plures autem, & plura habet noſtra opinio pro peccatis dubijs, quam ſua pro Chocolato.

23 Caueant tamen pœnitentes, ne ſemetipſos facilè decipiant, iudicantes peccata dubia, quæ certa peccata ſunt: v.g. Si Religioſus, vel coniugatus, qui contra caſtitatem deliquit, dubitet, an aduerterit ad circunſtantiam ſtatus: & vniuerſaliter ſi aliquis in quacumque materia delinquens dubitet, an aduerterit ad offenſam Dei, quam aduertentiam ad rationem peccati mortalis requiri, & non ſufficere,

quod

quod cognoſcatur actionem eſſe contra rationem, deffendit cum pluribus Cardin. de Lugo *tract. de Incarn. diſp. 5. ſect. 5. & 6.* qui inquam, aliquo ex prædictis modis du bitaret, non poſſet prudenter peccata illa reputare dubia: quia licet forſan prædictas circunſtantias explicitè non aduerterit, ſemper tamen aduertit implicitè, quatenus illam culpæ fœditatem concipit, quam ſæpè cogitauerat conflari ex pluribus illis malitijs, ac proindè ſupponitur, & præſumitur, pœnitentem fuiſſe ſufficienter recordatum, non ſolùm in opere externo, ſed etiam in deſiderijs, & ſimplicibus delectationibus, vt benè notat Lugo *ſupr. n. 100. & 103.* ac proindè quoties dubitationi acceſſerit præſumptio iuris pro aliqua contradictionis parte, hæc non dubia cenſenda eſt, ſed probabilis ſaltem, vt rectè cum Soto, Aragon, & alijs docet Sanchez *in Sum. cap. 10. citato, num. 13.*

24 Noſtra autem doctrina ſolùm procedit de peccatis verè dubijs, de quibus nequit pœnitens ſe accuſare, niſi addat ſe dubium eſſe, an peccauerit, an vè mortaliter. Nam ſi aliter ſe accuſaret confitendo dubium, vt certum, peccaret mortaliter; vt cum Diu. Thom. Paludan. D. Anton. Caietan. Soto, Ledeſma, Sylveſtro, & alijs tenet Sanchez *ſuprà num. 58.* Quod adeò certum eſt, inquit, vt nullus de hoc dubitet, quia aliàs valdè confeſsionis iudicium variaret. Valdè enim diuerſum iudicium ferendum eſt de peccato dubio, ac de certo. Hæc igitur peccata dubia, quæ nequeunt in confeſsione, abſque prædicto addito, explicari, probabile eſt, poſſe in confeſsione taceri, vt omnia, quæ pro hac parte congeſsi, appertiſsimè euincunt.

§. IV.

Obiectionibus fit ſatis.

25 Potiſsimum contrariæ ſententiæ fundamentum deſumitur ex vſu, & praxi totius Eccleſiæ, quæ præceptum confeſsionis mortalium ita interpretatur, vt ad peccata dubia etiam extendatur. Fateor conſuetudinem confitendi peccata dubia, hæc tamen non conuincit: nam etiam in vniuerſa Eccleſia eſt vſus, & conſuetudo confitendi tempore quadrageſimæ, vt ait Tridentin. *ſeſſ. 14. cap. 5.* & tamen non obligat præceptum pro hoc tempore determinato. Præterea eſt vſus, & conſuetudo confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, & tamen quia verba præcepti confeſsionis maiorem latitudinem admittunt, plures Doctores hanc obligationem probabiliter negant. Ergo licet vſus, & conſuetudo fidelium ſit confitendi peccata dubia, tamen quia præceptum confeſsionis læthalium maiorem latitudinem præſeſert, poſſumus probabiliter aſſerere, non inducere obligationem confitendi peccata dubia. Vndè fit, quod licet conſuetudo communiter dicatur optima legis interpres; nihilominus, quia multoties non in verborum legis proprietate, neque in præcipientis intentione, ſed in ſcrupulo, vel ignorantia, vel maiore partis ſecuritate fundatur, non reddit omninò certum legem obligare, eo modo, quo vſu, & conſuetudine eſt recepta.

26 Hinc quotidie videmus Theologos contra vſum, & praxim in Eccleſia communiter receptam opinari: pluribus id poſſet exemplis demonſtrari: vnum, vel alterum præſtabo. Lex præſcribens Beneficiarijs obligationem recitandi, ita ab initio fuit communiter intellecta, & vſu recepta in Eccleſia, vt Beneficium, quamtumuis tenue, ſub mortali obligaret ad recitandum, & tamen doctiſsimus Sotus, vt vidimus *tractat. 3. de Religione, vbi de Horis Canonicis, quæſt. 4. numer. 7.* Conſiderans hanc interpretationem præcepti, non ratione, ſed timore fundari, prædictam obligationem negauit. Quem plures poſteà ſequuti ſunt, quorum alij ad obligationem recitandi requirunt, quod valeat viginti aureos, vt Ledeſma *in Sum. part. 2. tract. 9. cap. 4. concluſ. 5.* Alij, quod Beneficium ſufficiat ad tertiam partem ſuſtentationis Clerici ordinarij, vt Malderus apud Dianam *2. part. tractat. 12. reſolut. 9.*

27 Præterea præceptum abſtinendi à lacticinijs tempore quadrageſimæ, quod latum eſt *in capit. denique, diſtinct. 4.* communiter fuit ab omnibus vſu receptum, & intellectum de obligatione graui, & tamen P. Fagundez *præcept. 4. Eccleſ. lib. 1. c. 2. n. 11.* maturè perpendens prædicti capitis verba adeò ſtrictè non obligare, oppoſitũ his temporibus aſſeruit. Cui

ſubſcripſerunt Doctores Academiæ Conimbricenſ. Eborenſ. Salmant.& Cõplutenſ. quos nominatim citat in ſua Apollogia, qua prædictam opinionem ad Inquiſitionis Tribunal delatam, a multorum calumnia vindicauit, auctoritate, & ratione probans ex ſola conſuetudine teneri fideles ſub mortali à lacticinijs, & ouis in quadrageſima abſtinere: Ergo licet conſuetudo, & vſus confitendi peccata dubia, ita præceptum confeſsionis expoſuerit, & receperit, non indè rectè conuincitur, eſſe certam eiuſmodi obligationem. Cũ prædicta conſuetudo, & interpretatio, non in ratione, & proprietate verborum legis, ſed in ſcrupulo, & maioris partis appoſitæ ſecuritate fundata fuerit. Et vt benè Pat. Vazquez ſupr. *q.91.art.2.dub.2.n.2.* *Opinio, licet tutior, non ideo eſt magis animabus expediens, quando eſt cauſa multorum ſcrupulorum.*

28 Obijcies 2. Ex Card. Lugo: Tribunal Sacerdotum, cum ſint Chriſti Vicarij, debet extendi ad omnes cauſas, ad quas extenderetur diuinum Tribunal Chriſti, ſi viſibile aliquod Tribunal in terris erigeret, ſed ad Tribunal Chriſti deferri deberent peccata dubia, non ſolùm ex charitate propria, ne pœnitens ſe exponeret periculo damnationis, ſed etiam ex charitate erga Deum, qua tenetur in eius gratiam, & amicitiam redire, & eam procurare. Ergò ad Tribunal Sacerdotum ex eadem obligatione deferri debent. Hæc verò obiectio facilè infringitur. Primò, quia licet Diuinum Tribunal eſſet erectũ viſibile a Chriſto Domino, non eſſet vndè ex charitate propria teneretur pœnitens confiteri peccata dubia, nam eo ipſo quod alia certa confiteri teneretur, à dubijs indirectè abſolueretur, & conſequenter omnia illi remitterentur. Secundò, quia ex fundamento Cardin. de Lugo, manifeſtè deducitur, teneri etiam, ſaltem in articulo mortis, confiteri peccatum, etiam ſi probabile ſit non fuiſſe commiſſum, ne ſe exponat periculo damnationis, ſi fortè commiſit. Scio Cardin. de Lugo admittere ſequelam, ſed abſque neceſsitate, quia hoc periculum omninò euitatur confitendo aliqua venialia, vel mortalia iam clauibus ſubiecta, vel actum contritionis eliciendo: Nec enim charitas propria ad aliud obligare poteſt, quam ad mediũ aliquod eligendum, quo periculum damnationis nullum ſit, & ſimiliter, nec charitas erga Deum: quia per nuper dictam aliorũ peccatorum confeſsionem, ſeu cõtritionem, amicitia Dei procuratur, & in eius gratiam, ſi fortè amiſſa fuerat, pœnitens reſtituitur. Et ideò ita expreſsè cum Henriquez, tenet Sanchez *in Summ. lib.1. cap.10. num.77.*

29 Vrgebis. Pœnitens debet ad hoc tribunal recurrere per confeſsionem, eo modo quo anteà ad Deum tenebatur per contritionem. Atqui etiam habentes peccata dubia, tenebantur ad Deum recurrere per contritionem. Ergo & modo per confeſsionem ad hoc tribunal. Sed neſcio quo fundamento ad hoc recurras. Quia Chriſtus Dominus potuit hoc Sacramentum ita inſtituere, vt de peccatis tantùm certis debeamus in hoc tribunali iudicari. Quod verò ſic de facto inſtituerit, videtur non obſcurè inferri ex Tridentino, vt probaui ſuprà *num.*170. Omitto, quod ante huius Sacramenti inſtitutionem tenebatur pœnitens conteri de illis etiam peccatis, quæ probabiliter iudicaſſet fuiſſe commiſſa, etiamſi oppoſitum probabilius ſibi eſſet, ne fortè periculo damnationis ſecus ſe exponeret. Et tamen, vt communis ſententia fert, non tenetur de his peccatis in hoc tribunali ſe accuſare. Ergo non debet ad illud recurrere per confeſsionem, eo modo, quo olim ad Deum per contritionem. Hoc tamen non tollit præceptum charitatis de illorũ contritione includente votum conditionatum confitendi, cum conſtet certo fuiſſe commiſſa, vel de aliorum ſaltem venialium confeſsione, caſu quo peccator moraliter certus non reddatur de ſua contritione. Quia licet opinio probabilis excuſet à præcepto diuino confeſsionis, non tamen ſupplet medium neceſſarium ad ſalutem, & remiſsionẽ mortalium, ſi fortè commiſſa fuerint. Ac proindè non ſolùm de peccatis dubijs, ſed etiam de probabiliter, imò & probabilius non commiſsis, teneretur in articulo mortis confiteri, ſi nulla alia commiſiſſet, vel confitenda non occurriſſent, ſecus minimè: quia per Sacramentalem aliorũ, etiam venialium confeſsionem poteſt certam facere ſuam iuſtificationem, cum dolore, ſcilicet, ex motiuo vniuerſali ad omnia etiam oblita ſe extendente, & propoſito implicito conditionato confitendi, ſi memoriæ certò commiſſa aliquando occurrerint, prout opus eſt, vt virtute clauium remittantur.

30 Obij-

30 Obijcies 3. Tridentinum *ſeſſ.14.c.5.* definit * oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligẽtem ſui excuſsionem, conſcientiã habent, in confeſsione recẽſeri, * ſed qui dubitat, an mortaliter peccauerit, habet conſcientiam dubiam peccati mortalis; ergò tenetur confiteri peccatum dubium. In hoc principio nitur contraria, & communis ſententia. Sed rogo cur eodem fundamẽto non aſſeris, teneri etiam ad confeſsionẽ qui probabiliter iudicat peccaſſe, licet oppoſitum etiam probabiliter; imò & probabilius cenſeat? Nã ſicut qui dubitat habet conſcientiam dubiam peccati, ita qui opinatur, conſcientiam peccati probabilem habet. Reſpondeo, ergo verba illa: *Quorum conſcientiam habent*, explicanda per ea quæ ſubnectit ibidem Concilium, dicens: *Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, &c.* & infra dum inquit: *Nil aliud à pœnitentibus exigi, niſi, vt quis ea peccata confiteatur, quibus Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit.* Quod iterum, Canone ſeptimo, vbi definitionem doctrinæ capitis quinti recopilat, magis exprimit dicens: *Debere confiteri omnia peccata quorum memoria habeatur.* Cum igitur dubitans de peccato mortali, eius memoriam non habeat, vt ex terminis notum eſt, non obſcurè deducitur ex Concilio, non eſſe obligationem confitendi peccata dubia.

31 Ad hæc facit, quod verba illa capitis quinti: *Quorum conſcientiam habent*, nil aliud important, quam vt ea quiſq; lethalia confiteatur, quorum conſcius fuerit. His enim terminis, vt Sinonymis vtitur Concilium *ſeſſ. 13. cap. 7. & Can. 11.* Nam loco eorum *Quorum conſcius fuerit*, vſus eſt poſteà in Canone. *Quos conſcientia mortalis peccati grauat.* Dubitans autem nõ eſt conſcius, vt tradunt Doctores ſuprà citati. Quibus facit Euſebius Nerembergius in libro, cui titulus *de la Diferencia entre lo Temporal, y Eterno, lib. 4. cap. 13. §. 1.* ibi: No lo ſabe, porque no eſtuuo cierto de el conſentimiento, ſino q̃ quedo dudoſo. * Quia vt inquit Bernardus *lib. de conſcient.* *Conſcientia eſt quaſi cordis ſcientia.* Ergò peccatorum, quorum non eſt ſcientia, nõ eſt conſcientia. Quapropter Bald. *conſil. 398. volum. 1.* * Conſcientia, inquit, dubia non dicitur conſcientia, & in dubio poſſeſſor potius debet ipſi fauere, quã diſſuadere. * Ergo verba illa Concilij, *quorum conſcientiam habent*, non inducunt obligationem confitendi peccata dubia, quia ſolùm habet conſcientiam peccati, qui illius conſcius, & memor eſt. Quibus ductus Pat. Sa, *verb. Euchariſtia, nu. 23.* excuſat ab obligatione præmittendi confeſsionem, quando quis dubitat, an mortaliter peccauerit, quia * non dicitur (inquit) cum conſcientia peccati accedere, qui dubitat quidem, ſed non putat, * & poſt illũ Granado *tr. 10 de Euchar. diſp. 7. n. 13.* * In vero dubio, an habeas peccatum mortale (dicit Henriq.) poſſe accedere ad Euchariſtiam, ſine confeſsione deponendo dubiũ, & videtur colligi ex Tridentino dicente confeſsionem eſſe præmittendam, quando quis eſt ſibi conſcius peccati mortalis, dubitans enim non eſt conſcius. * Quod probabile cenſent Diana *p. 9. tr. 3. reſ. 6.* Leand. à Sacram. *de Euch. tr. 7. diſp. 7. q. 11.* Regin. *tom. 2. libr. 29. c. 6. q. 1. n. 99. in fine.* Qui omnes apertè ſentiunt dubitantem ſpeculariuè de peccato commiſſo poſſe practicè deponere dubium, nempè formando iudicium, quod cum dubio ſpeculatiuo circa peccatum commiſſum, licet ſibi non præmiſſa illius confeſsione communicare. Eliciendo ſcilicet actum contritionis, vel aliorum peccatorum confeſsionem, ne ſe exponat periculo communicandi indignè.

32 Hæc expoſitio non leue fundamentũ habet in iure Canonico, vt conſtat ex his quæ tradit P. Molin. *tom. 1. de iuſt. tr. 2. diſp. 63. n. 9.* vbi probans continuare præſcriptionem, qui poſt ſufficientem adhibitam diligentiam, dubitat an res, quam poſſidet, ſit aliena, vtitur argumento deſumpto ex Concilio Lateranenſi, *cap. vltim. de præſcript.* * Vbi (ait Molin.) ad continuandam præſcriptionem ſolũ exigitur, vt qui poſsidet, in nulla temporis parte conſciẽtiam habeat rei alienæ. * Ergo qui dubitat an res, quam poſsidet, ſit aliena, non habet conſcientiã rei alienæ. Ergo ſimiliter qui dubitat an mortaliter peccauerit, non habet conſcientiã peccati mortalis. Diſcurſus videtur legitimus. Si enim dubium rei alienæ conſcientiam conſtitueret, non cõtinuaretur præſcriptio indubitante, vt ex terminis patet quia in aliqua temporis parte conſcientiam habuiſſet rei alienæ, per quam deſinet continuari præſcriptio iuxta Concilium Lateranenſe, vbi ſupra.

§ V.

Iudicium Auctoris.

33 Propter fundamenta ſuperius ia-

cta, per triginta abhinc annos hanc ſententiam valdè probabilem exiſtimaui, & non ſemel è ſuggeſtu diſcipulis tradidi. VndèCompluti ab anno 1652.(quo tempore Veſpertinam Sacræ Theologiæ Cathedram moderabar), inoffenſo pede ſub præſidio inſignium Doctorum celeberrimæ huius, vbique terrarum, vniuerſitatis, frequenter defenſatur. Nihilominus re maturius conſiderata, ſtandum cenſeo pro contraria, & communi ſententia adſtruente obligationem confitendi peccata dubia. Ad quam hoc vno efficaci fundamento ducor. Quia Sacramentum Pœnitentiæ à Chriſto Domino inſtitui potuit cum hac obligatione: quod autem ita inſtituerit, ſuadet communis Catholicorum ſenſus, & traditio à tempore Apoſtolorũ vſque ad noſtra continuata, ratione cuius velut inconcuſſum dogma præceptũ confitendi peccata dubia, æquè ac certa, non tàm probarunt, quàm ſuppoſuerunt Doctores, à quorum ſenſu recedere non licet abſque expreſſa alicuius Cõcilij definitione, vel argumento conuincenti, qualia in præſenti non ſunt. Nam omnia a ratione ſuperius petita facilè corruunt ex ſola traditione, qua docemur præceptum confeſsionis ex Chriſti Domini inſtitutione, peccata dubia, æquè ac certa cõprehendere. Nam vt ait Auguſtin. *libr. 4. contra Donatiſtas.* * Quod vniuerſa tenet Eccleſia; nec concilijs inſtitutum, ſed ſemper retentũ eſt, non niſi auctoritate Apoſtolica traditũ rectiſsimè creditur. * Quapropter ad illud infirmandum, nullum deſumi poteſt argumentum ex his, quæ circa alterius generis dubia Doctores tradũt; ſicut ex eo quod in iure ſit irregularitas certò impoſita in dubio homicidij, nequit in oppoſitum allegari, quod ſecus in alijs dubijs contingit. Quia expreſſa iuris deciſio, & determinatio nullum argumẽto locum relinquit.

34 Ad fundamentũ verò, quod ex verbis Trid. *n. 7.* deſumitur. Reſpondetur intentum Concilij, vt ex toto *cap. 5. ſeſſ. 14.* apertiſsimè conſtat, ſolum eſſe, reuincere hæreticorum noſtri temporis delirium, aſſerentium confeſsionem, qua ratione præcipitur, eſſe impoſsibilem, & conſcientiarum carnificinam, quia nemo teneri poteſt confiteri peccata quorum non recordatur. Ad quam eliminandam, & ſuppoſitum falſitatis conuincendum Concilium fideles inſtruit de obligatione confitendi ad rem tantum poſsibilem terminata; eos edocens, ad ea ſolùm læthalia confitenda, præceptum adſtrigere, quæ memoriæ occurrunt, ideſt, quæ poteſt pœnitẽs confeſſioni ſubijcere. Hic eſt Concilij ſcopus. In hæreticorum autem mentem nunquam venit, nec venire potuit, pœnitentem non poſſe ſubijcere peccata dubia, ſed ea quæ nullo modo memoriæ occurrunt, ad quæ tamen confitenda præceptũ confeſsionis, ex Catholicorum mente, ligare ideoq; de re impoſsibili eſſe, garriebant. Contra hos igitur definit Conciliũ, ad ſola mortalia, quæ memoriæ occurrũt, ſe extendere. Atque adeò, *impium eſſe confeſsionem, quæ hac ratione præcipitur, impoſsibilem dicere*, quod vt dixi non aſſerebant, nec poterant, de cõfeſsione peccatorũ, quæ vt dubia memoriæ occurrunt, ſed eorũ, quæ nullo modo, vt per ſe notum eſt. Ab his igitur confitendis eximi fideles Concilium definit, ſecus ab alijs, quæ licet non vt certa verè ſubijci poſſunt. Vndè conſtat opus non fuiſſe Concilio de peccatis dubijs mentionẽ facere, nec aliquid, quoad illa indulgere, ſeu declarare intendiſſe, quia de his nulla erat cum hæreticis controuerſia, ſed ſolùm ſtatuere nil per Eccleſiam impoſsibile præcipi, quando quidem ea de quibus nulla eſt memoria, ſeu quæ nullo modo illi occurrunt, cõfiteri non obligat. Nec in eius mentem venit peccata dubia excludere ab obligatione confeſsionis, quinimò materiam eſſe neceſſariam ibidem ſupponit, dũ ſola venialia liberã declarauit. Nam poſtquam *omnia mortalia, quorum conſcientiam habent*, à pœnitentibus in confeſsione recenſenda definiuit, proſequitur dicens: *Nã venialia quibus à gratia Dei non excludimur taceri citrà culpam, multiſque alijs remedijs expiari poſſunt.* Ergo cum per peccata dubia, ſi verè commiſſa fuerint, excludamur à gratia Dei, nec alijs remedijs, quam poteſtate clauium remittenda ſint, neceſſariũ eſt, iuxtà Concilium, vt dubia in confeſſione recenſere.

35 Ex quibus deducitur, verba quibus in hac contra hæreticos definitione, vtitur concilium; iuxta ipſius mentem eſſe limitanda. Mens enim magis attendi debet, quam verba, *l. labeo in fin. ff. de ſupellect. leg. l. nominis, & rei. §. verbum, ff. de verb. ſignific.* Amendar. *in Prouemio addit. ad Recop. legũ Nauar. n. 16.* Sigiſm. Scac. *de appel. q. 4. num. 21.* & ſæpè alibi: & plures apud Barboſ. *Axioma* 148. ac proindè licet verba il-

la: *Quorum meminerit, & memoriã, & conſcientiam habeat.* latiorem ſignificationem ſortiantur; in præſenti tamẽ ſtrictius vſurpantur, in ſenſu nempè à Concilio intento contra hæreticos, qui ad peccata, quorum nulla eſt memoria, præceptum confeſsionis extendi fingebant. Quibus plenè opponitur Concilium oppoſitum definiens. Cùm his verò rectè cohæret obligatio confitendi peccata dubia, quia ex mente etiam hæreticorum, confeſsio illorum non eſt impoſsibilis, ideoque ſub præcepto cadere poteſt, vt probat textus *in capit. intelligentia. 5. de verb. ſignific.* vbi ita Pontifex. *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi; quia non ſermoni res, ſed rei eſt ſermo ſubiectus.* Et *in cap. propterea 8. eodem titulo.* Vbi ita Gregor. *Rogo non verbum ex verbo, ſed ſenſum ex ſenſu transferri, quia plerumque, dùm proprietas verborum attenditur, ſenſus veritatis amittitur.* Textus *in cap Marchio 1. q. 1.* Azebedo *conſil. 16. n. 17.*

36 His tamen non obſtantibus, ſcrupuloſi cogendi non ſunt peccata de quibus dubitant confiteri, vt docent Doctores *nu. 3.* citati. Quia vt benè obſeruat Card. de Lugo *to. de Pœnit. in prolog. ad Lectorem:* *In eiuſmodi perſonis, non ſunt reputanda dubia, nec putandi ſunt in dubio obligati, quando alij ratione dubij obligandi eſſent. *Quinimo ſcrupuloſis conſuli ſolet, vt omittant confeſsionem peccati dubij, ſupponimus enim pro certo non eſſe peccatum; quia ſcrupuloſi ſunt, qui putant eſſe peccatum, quod tale non eſt, aut dubitant, an ſint confeſsi peccata, quæ ex circunſtantijs, quarum recordantur, conſtat eſſe confeſſa.

37 An verò qui certus de peccato commiſſo dubitat de eius confeſsione, ad illam teneatur? Negant abſolutè non pauci. P. Sà, *verb. Confeſsio, n. 42.* ad obligationem requirit, quod pœnitens certus ſit nõ fuiſſe confeſſum. *Nec pœnitens, inquit, debet quidquam confiteri, ni certus ſit, illud nunquam fuiſſe confeſſum. *Quem ſequi videtur Caramuel *in Theolog. fundam. fol. 691.* & tenent expreſsè apud illum, *fol. 688.* Theſes Viennæ defenſatæ, & à tota facultate Theologiæ approbatæ; cuius fundamenta proponit ipſe Caramuel ibidem & ad oppoſita communis ſententiæ, reſpõdet, à *num. 1324. fol. 690.* in nulla tamen quieſcit, vt conſtat ex his quæ ſcribit, *fol. 695.* putat enim non teneri in vita confiteri, ſecus in articulo mortis, ſi adhuc maneat dubius de confeſsione. Quod clarius tradit *obiect. 7. §. Reſpondeo, fol. 694.* Sed abſolutè numquam teneri, docet nouiſsimè Doctor D. Franciſcus Verde in Opuſculo pro Caramuele, *quæſt. 12. part. 4. §. 12 fol. 161 num. 606.* ibi. *Dubius an confeſſus ſit peccatum, non debet confiteri, quia præſumitur confeſſum, cum vnuſquiſque præſumatur facere res benè, & ſic bonum examen. * Ex quo principio, *§. 11.* cum Homobono aſſerit eum, qui dubitat, an recitauerit, non teneri repetere. *Nam factum in dubio præſumitur, quotieſcumque quis facit opus ad quod tenetur. *Eãdem ſententiam partim tenent Paludanus, Tabiena, & D. Antoninus, apud Henriq. *de Euchar. cap. 45. in Gloſ. litt. P.* Aſſerunt enim ſic dubitantem non teneri confiteri, ſi magis inclinet iam fuiſſe confeſſum, ſecus ſi in dubio æquali verſetur. Quod probant pariter voti, quæ ſi eſſet ad rem, nec ſi magis inclinaret, teneretur: ſicut ne qui magis inclinat votum fuiſſe emiſſum, ad illud tenetur, vt docent communior DD. opinio, quam ſequitur Sanchez *in Sum. t. 1. lib. 1. cap. 10. n. 36.* & cum alijs Diana *3. p. tr. 6. Miſ. reſ. 50.* Imò addit Salas *1. 2. tr. 8. q. 91. diſp. vnica, ſect. 25. num. 254.* Vt votum obliget exigi rationes, ita conuincere emiſſum fuiſſe, vt nulla maneat formido partis oppoſitæ. Ergo ſi de præcepto, & obligatione confeſsionis peccati commiſſi philoſophandum foret, ſicut de obligatione voti, de cuius emiſsione certò non conſtat, nemo teneretur confiteri, niſi certus eſſet non confeſſum fuiſſe.

38 Cæterum paritas hæc nulla eſt, quia licet ex dubio voto ad dubium præceptũ rectè valeat, quo ad vim obligandi, non tamen eſt paritas inter dubium votum, & certum præceptum, quale eſt confitendi mortalia commiſſa. Vndè qui certus de præcepto dubitat, an adimpleuerit, ad implere tenetur, quia præceptum poſsidet vim obligandi, qua per dubium ſuperueniens priuari non poteſt, nec præcepto certo fit ſatis adimpletione dubia, idemq; omninò dicendum quando votum eſt certũ & quis dubitat, an adimpleuerit, propter eandem rationem. Et hæc eſt communis ſententia Doctorũ, quam tenent Suarez *diſp. 22. ſect. 9.* Egidius *diſp. 7. dub. 8 nu. 68.* Card. de Lugo *de Pœnit. diſp. 16. n. 59. & alij.* Quapropter qui dubitat, an confeſſus fuerit peccatum commiſſum, tenebitur illud confiteri.

39 Secus verò dicendum cenſeo ſi dubitans ſit ſcrupuloſus, hic enim confiteri non tenebitur ni certò ſibi conſtet non fuiſſe confeſſum, vt cum Caietano, Medina, Nauarr. Henriquez (& alijs tradit Thomas Sanchez *in Sum. tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 85.* Q iem cum Rodriguez, Becano, Reginaldo, & alijs ſequitur Ioannes Sancius in ſelectis *diſp. 41. num.* 18. Quorum ratio eſt quia in ſcrupuloſis moraliter incredibile eſt, quod peccata recens commiſſa memoriæ non occurrerint, poſt mediocrem diligentiam tunc adhibitam, & quod poſt multum temporis tranſacti, nunc occurrant. Ac proinde in eiuſmodi perſonis eo ipſo quod dubitent, credendum eſt adimpleuiſſe confeſsionis præceptum, nec verum eſſe dubium, ſed purum ſcrupulum: & vt ait Sanchez ſuprà cum Patre Sa *in Sum. verb. Dubium.* Scrupulis nimis vexatus non ſolum poteſt credere probabiliter obligationi confeſsionis ſatisfeciſſe, dum contrarium non certò ſibi conſtiterit, * ſed non debet fateri niſi quæ poteſt iurare eſſe mortalia, & ſe nunquam ea faſſum fuiſſe. * Qui rectè etiam monet ne confeſſarius vllis ſcrupuloſi precibus quãtumvis importunis acquieſcat, vt eum admittat ad ea confitẽda, de quibus ipſi ſcrupuloſo dubium ſuperuenit, an ea confeſſus fuerit, quando mediocri diligentia, eum confeſſum eſſe conſtat. Hoc enim maximè conducit ad obuiandum ſcrupulis. Hæc & alia reperies, apud Sanchez vbi ſuprà *à num.* 81. ſaluberrima ſanè conſilia pro ſcrupulis vincendis.

QVÆSTIO VI.

An qui peccatum, vt dubium confeſſus eſt, teneatur, dubio ceſſante, vt certum confiteri.

§. PRIMVS.

Authorum ſententiæ.

1 DOctores omnes, qui difficultatem iſtam attigerunt, partem affirmatiuam tanquam certam, & ſine controuerſia definierunt. Ita Thom. Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. num.* 69. Luiſ. de Torres *de Pœnit. quæſt. 9. art. 2. diſp. 29. dub. 6.* Diana 3. *part. tract. 4. reſol.* 91. & 4. *part. tract. 3. reſol. 5. in fine*, Gaſpar Hurtado *diſput. 9. de Pœnit. diffic. 7. §. Obſeruandum.* Eſcobar *in Sum. tr. 7. exam. 4. cap. 2. num.* 112. Auerſa *quæſt. 10. ſect. 2. §. Quod ſi*, Martinon. *tom. 5. diſp. 50. ſect. 8. num.* 95. Ouiedo 1. 2. *tract. 5. controu. 4. part. 7. num.* 58. dicens eſſe omninò certum: & iterum Diana *part. 10. tr. 16. reſol.* 79. Et alij communiter. Secus vero eſſet, ſi peccatum confeſſus fuiſſet, vt certum, & poſt confeſsionem dubitaret, an commiſerit, vel an fuiſſet mortale: quia iterum confiteri, vt dubium, ſolùm deſeruiret ad ſe excuſandum, & non eſt materia quam in confeſsione dare teneatur; quia negatio notitiæ certæ non eſt materia accuſationis: ſicut neque error commiſſus in priori cõfeſsione, cùm in eo nõ interuenerit peccatum. Idemque, propter eandẽ rationem, dicendum eſt de illo, qui dixiſſet in confeſsione plures actus peccaminoſos, quam revera commiſerat, vt benè docent Bonacina *diſp. 5. de Sacram. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 3. num.* 3. & Diana 2. *part. tract. 3. Miſcel. reſol.* 25. cum Megala, & alijs contra Hyrtuainem.

2 Quamuis autem hæc ſententia aſſerens obligationem iterum confitendi, vt certum peccatum ſub dubio anteà cõfeſſum, ſit adeò inter Theologos certa, & licet communi praxi totius Eccleſiæ præceptum confeſsionis ſic fuerit expoſitum nihilominus tamen Cardin. de Lugo pluribus, & efficacibus rationibus contendit probare contrarium. Concluditque *diſp. 16. ſect. 2. num.* 92. * Aliquos viros doctos id probabile iudicaſſe, in quibus Reuer. P. Nicholaus Richardus, Sacri Palatij Magiſter. * Addit tamen * ſe nolle in hoc puncto aliquid definire, ſed ſecuriorem partẽ conſulere. * Verùm iam ſine formidine amplectuntur Merolla, & Leander, illum citans *diſp. 5. quæſt.* 27. Martinus de S. Ioſeph. *in Monitis confeſſor. tom. 1. lib. 1. tract. 8. num* 9. Marcus Vidal *in Arca Theol. Moral. tom. 1. tract. de Pœnit. inquiſit. 5. à num.* 33. Caramuel *in Theo. Moral. libr. 3. diſp. 4. num.* 1539. & iterum *in Theol. fund. fol. mihi* 699. & putant probabilem Pellizarius *in manuali Regularium, tom. 1. tract. 5. cap. 3. ſect. 1. nu.* 56. Tamburin. *in method. exped. confeſſor. lib. 2. cap. 1. §. 4. n.* 24. Angel. Mar. Verricelli *in quæſt. mor. tom. 1. tract. 5. quæſt. 6. num.* 22. & Fr. Ioſeph Roſell. Carthuſ. *in tract. de deponendo conſcientiam in dubio, cap. 19. num.* 14. & tuentur Fr. Sebaſtianus Sachus *in Faſciſculo Flor. lib. 1. tract. 4. cap. 3. de conſc. dubia, num.* 35. R. P. F. Chriſtoph.

Del-

Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 14. dub.* 10. Ferrantinus *in diſp. practicis*, *q.* 78. Tancredi *in qq. moral. diſp.* 6. *de Pœnit. q.* 2. *ſol.* 102. & Antonius Perez *in manuſcriptus de Pœnitentia*: Et non improbabilem putat Pater Breſer. *de Conſcientia, lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 197. Addens, idem dicendum, etiamſi dubitatio procedat circa ſpeciem peccati: quod negat Card. Lugo *ſect.* 14. *num.* 587. *&* 588.

3 Inter alia fundamenta, quæ pro hac firmanda ſententia congerit Lugo. Primum, & præcipuum eſt huiuſmodi. Qui in confeſsione ſe accuſauit, dicens: * Periuraui decies, plus minuſvè, * ſi poſteà recordetur periuraſſe duodecies, non tenetur iterum confiteri; quia illa verba *Plus minuſvè*, ea duo periuria comprehendunt, vt docent P. Suarez, Vazquez, Coninch, Ledeſma, Villalobos, Sotus, & alij, quos citat Lugo *ſuprà ſect.* 2. *n.* 78. Sed, qui ſe accuſauit, dicens: Periuraſſe decies, plus minuſvè: non confeſſus eſt vt certum vndecimum periurium, ſed tantum vt dubium, imò & decimum videtur etiam, vt dubium dixiſſe per illam particulam *minuſvè*. Ergo qui confeſſus eſt peccatum vt dubium, non tenetur, dubio ceſſante, iterum vt certum confiteri. Fundamentum hoc tanti apud ſe ponderis eſſe, inquit Lugo, vt infringi aliter nequeat, niſi dicendo, eum, qui ſe accuſauit periuraſſe, decies, plus minuſvè, ſi poſteà recordetur fuiſſe vndecies, debere hoc, vt certum confiteri: vt affirmat Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſput.* 9. *diff.* 5. Verum alter Hurtado ex Ordine Clericorum Minorum *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 1. *dub.* 9. *num.* 2097. argumentum Card. de Lugo irridet, dicens eſſe infirmum. Sed certè ipſe omninò ieiunus à difficultate diſceſsit; vt legenti conſtabit. Nullum enim neque apparens, (quamvis dicat ſibi eſſe videns) diſcrimen reddit inter vnum, & alterum caſum. Quare R. P. Delgadillo vbi ſuprà aſſerit * debere eam defendere quotquot affirmant ſufficientem, & tutum eſſe modum illum confitendi: decies, v. gr. plus minuſvè peccatum commiſi. * Quem ferè omnes Doctores admittunt, ſupponentes eſſe obligationem confitendi peccata dubia, ac proinde numerum dubium; & tamen à numero poſteà, vt certo cognito ſubijciendo excuſant. Ex quo ad peccatum ſingulare dictum' vt dubium, conſequentiam vrgere, cum Lugo autumat.

4 Secundò probat Lugo ratione a priori: quia ſuprà peccatum dubium cadit abſolutio directè. Sacerdos enim abſoluit ab illo directè ſub conditione implicita, ſi fuerit commiſſum: ad quid ergo eſt iterum ad iudicium deferendum? non ad abſolutionem directam, quia iam pœnitens eſt ab illo abſolutus, & quidem directè: ergo repugnat, quod obtinuerit abſolutionem directam a tali peccato, & quod adhuc ſit obligatus illud iterum ad iudicium deferre, pro abſolutione obtinenda.

5 Cæterum, ſi hæc fundamenta aliquid probant, manifeſtè etiam euincunt, eum, qui de nullo peccato dubitans; ſub conditione ſe accuſaret, dicens: *Decies falſum iuraui, ſed me accuſo de omnibus alijs iuramentis falſis, ſi fortè alia commiſi.* Hunc, inquam, non teneri vltra confiteri, licet poſteà recordetur; vigeſies falſum iuraſſe. Quod mordicus negat Card. de Lugo *ſupra num.* 87. cum communi Theologorum ſententia, & merito quidem. (quamvis non recuſet concedere Vivald. apud Dianam 3. *p. tract.* 4. *reſol.* 94. Quod ipſe Diana, neque approbare, neque improbare auſus eſt; ſed viris doctis iudicandum reliquit) Sequela probatur: nam qui peccatum vt dubium confeſſus eſt; ideò, adueniente notitia certa, non tenetur iterum, vt certum confiteri, vt ait Lugo, quia iam de illo ſub conditione ſe accuſauerat; quid enim aliud eſt peccatum ſub dubio confiteri, quam ſe de illo accuſare ſub conditione, ſi fuerit commiſſum. Sed hoc idem contingit in caſu, in quo de nullo peccato periurij dubitans, ſe accuſaret, vt ſuprà: ergo non tenebitur iterum confiteri, licet poſteà recordetur, vigeſies, vel trigeſies iuraſſe.

6 Vrgetur primò retorquendo fundamentum Cardinalis. Ideo ſupra peccatum dubium cadit directè abſolutio, quia Sacerdos ſub conditione implicita directè abſoluit, ergo ſuprà illa iuramenta, de quibus pœnitens ſub conditione ſe accuſauit, cadet etiam directè abſolutio, quia Sacerdos abſoluit ab illis directè ſub conditione, quod fuerint commiſſa; ad quid ergo iterum ad iudicium ſunt deferenda? non ad abſolutionem directam, quia iam pœnitens fuit ab illis directè abſolutus, non vt aliam notitiam tribuat confeſſario, nam quævis notitia debet eſſe in ordine

Digitized by Google

ne ad abſolutionem, qua iam non indiget, cum ſit directè abſolutus: ergo repuggat, quod obtinuerit abſolutionem directam ab illis iuramentis, & quod adhuc ſit obligatus iterum ad iudicium deferre pro abſolutione obtinenda. Reſpondet Lugo, eum, qui non dubitat, nullo modo ſe accuſare de illis iuramentis. Sed non ſatiſfacit: quia ipſemet pœnitens explicitè dicit, ſe accuſare de illis, ſi fortè commiſerit. Se autem ſub conditione accuſare rectè compatitur, cum ignorantia inuincibili peccati commiſsi. Iuxtà illud Pſalmi: *Ab occultis meis munda me Domine.*

7 Vrgetur ſecundò, quia eadem materia ſubjicitur clauibus ab eo, qui dubitat, & ab eo qui non dubitans ſe accuſat ſub conditione: in vtroque enim caſu poteſt contingere, vt nullum peccatum commiſerit: ſolumque eſt diſcrimen, quod in dubitante præcedit dubium de peccato, ſecus in altero: materia autem, quæ ſubijcitur externè, non eſt ſuſpenſio actus, nec iudicium, ſed obiectum illius, ſcilicet peccatum, de quo ſub conditione ſe accuſat. Sed etiamſi non dubitet, poteſt ſub conditione peccatum clauibus ſubijcere: ergo vtrobique eadem materia, & eodem modo ſubjicitur: ergo vel in vtroque caſu cadit directè abſolutio ſuprà illam, vel in neutro.

8 Vrgetur tertiò, ſi aliquis de excommunicatione non dubitans, ſed ratione ſolius poſsibilitatis incurſionis, peteret ad cautelam abſolutionem illius, etſi poſteà certo comperiret, prædictam cenſuram incurriſſe, non indigeret noua abſolutione, vt fatetur Lugo, quia noua illa notitia nil aliud eſſet, quam comperuiſſe, poſitam fuiſſe conditionem, ſub qua abſolutio collata fuerat. Ergo ſimiliter ſi quis ſe accuſaret ſub conditione de peccatis, de quibus nullo modo dubitaret; ſed ratione ſolius poſsibilitatis commiſsionis, non teneretur certior factus iterum confiteri, quia notitia illa de nouo adueniens, nil aliud eſt, quam certo cognouiſſe poſitam fuiſſe conditionem, ſub qua abſolutio data fuerat.

9 Vidit difficultatem Card. de Lugo, & reſpondet, non eſſe paritatem à poſsibilitate cenſuræ ad poſsibilitatem peccati: quia Pontifex poteſt ſub conditione tollere cenſuram, non præcedente accuſatione; at verò Sacerdos nequit in Sacramento tollere directè peccata, etiam ſub conditione, niſi vt iudex, & præcedente accuſatione. Ille autem, qui ſolùm proponit peccata, vt poſsibilia, nullo modo ſe accuſat, ac proindè non ſubdit ea iudicio, & poteſtati Sacerdotis: ſecus qui proponit, vt dubia. Sed contra primò; cenſura poſsibilis eſt materia abſolutionis prouenientis à poteſtate iuriſdictionis, licet nulla præcedat dubitatio ex parte petentis abſolutionem, quia ad huius effectum ſufficit re ipſa incurſam eſſe, licet de illa non dubitetur, ſed poſsibilis tantum agnoſcatur. Ergo ſimiliter peccatum poſsibile notum, & ſubiectum clauibus ſub conditione, ſi fortè fuerit commiſſum, erit de ſe materia ſufficiens abſolutionis prouenientis à Sacerdote, vt iudice, licet ex parte pœnitentis nulla dubitatio præcedat, dummodo re ipſa commiſſum fuerit.

10 Contra ſecundo, quia de peccatis, de quibus pœnitens dubius non eſt, poteſt in oratione veniam petere ſub conditione, ſi fortè commiſerit, vt diximus ſuprà, iuxta illud Pſalmi 18. *Ab occultis meis munda me Domine* Quæ ad peccata penitus oblita, & de quibus ne dubitationem quidem aliquam Regius vates habebat, referenda ſunt, iuxta communem huius loci expoſitionem, & Trid. mente *ſeſſ.14. c.5.* Ergò de peccatis, de quibus ne dubius quidem eſt, poteſt ſe accuſare ſub conditione, ſi fortè commiſerit. Ergò ſicut à peccatis dubijs, de quibus conditionatè ſe accuſauit, abſoluitur directè conditionatè, ita & a peccatis occultis, de quibus cōditionatè ſe accuſauerit. Cōfirmatur, quia iuxtà doctrinam Card. de Lugo quæſtione præcedenti adductam, eorum poteſt quis per confeſsionem in hoc tribunali veniam quærere, quorum per contritionem poſſet, ſi Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum non fuiſſet, ſed tunc poſſet per contritionem veniam quærere ſub conditione de peccatis penitus oblitis, de quibus nullam haberet dubitationem. Ergo & modo per confeſsionem ſub conditione poteſt.

§. II.
Vera ſententia.

11 PRopter hæc cum, communi Theologorum ſententia tenendum eſt, omnia peccata ſub dubio, vel ſub conditione clauibus ſubiecta debere iterum ceſſante dubio, vt certa confiteri. Ita Doctores citati *num.* 1 & alij communiter, quos ſe-

ſequitur Card. de Lugo *tomo de Sacram. Pænit.* luci dato priùs, quam ad purpuram fuiſſet aſſumptus *diſp. 16. ſect. 2.* Vbi poſtquam fundamenta pro cõtraria propoſuit, concludit, dicens: * Hæc faciunt pro hac parte, propter quæ aliqui viri docti probabile iudicarunt, non teneri poſteà pœnitentem confiteri vt certum, quod priùs ſub dubio confeſſus fuerat, ſi vt tunc re vera ſibi erat. In quibus erat R. P. Nicolaus Ricardus ſacri Palatij Magiſter, cum quo priuatim rem hanc contuli, & ipſe priuatim etiam reſpondit, valdè probabile ſibi videri non adeſſe talem obligationem, id quòd alij etiam iudicarunt. Cæterum, quia in re morali non eſt facilè recedendum à communi ſenſu, & quia nullum inuenio Scriptorem pro ea parte, &c. nolo ego in hoc puncto aliquid definire, ſed ſecuriorem partem conſulere. * Sic eminentiſsimus, tunc ſcientia, in cuius verbis ly *ſecuriorem* non comparatiuè, ſed adverſatiuè accipio, vt apud D. Thomam, & eius diſcipulos non rarò vſurpati monet Vincentius Baronius in opere contra Amadæum, pluribus in locis: & argumenta, quæ pro contraria confecit, diſputandi gratia, non proprium ſenſum aperiendi producta credam. Hanc igitur communem ſententiam amplectitur Card. Lugo vbi ſupra, & expreſsius *n.* 78. dicens (magis quidem conſequenter alijs) eum, qui ſe accuſauit: decies plus minuſvè peieraſſe, teneri poſteà duo alia periuria confiteri, ſi certo noſcat fuiſſe duodecim. Quod, vt iam monui, tuetur Gaſpar Hurtado *num.* 3. citatus.

12 Aliorum rationibus omiſsis, ſic ego concluſionem probo. Pœnitens, vt conſtat ex Trid. tenetur ea peccata confiteri, quibus Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit, ſed qui peccata ſub dubio, vel ſub conditione confeſſus eſt, non eſt confeſſus peccata, quibus Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit, ergo non ſatisfecit obligationi præcepti. Hoc argumentum rem euincit, negata obligatione confitendi peccata dubia, ea vero conceſſa, inſtaurandum ſic: Peccatum reuerà commiſſum ſequitur per ſe obligatio, vt tale confitendi, à qua dubium ſubortum per accidens partim excuſat, ſicut obliuio in totum excuſaret: ergo ſicut ceſſante obliuione, rediret per ſe integra obligatio, ita & ceſſante dubio, in integrum reſtituetur: ergo reuiueſcit obligatio confitendi peccatum reuera commiſſum vt tale; obligatio enim illa non fuit extincta, ſed ſuſpenſa per dubium ſubſequens: Ergò aduenìente poſtea certa notitia, tenebitur iterum confiteri, (ſicut ab initio tenetur) vt directè nunc abſoluatur à peccatis abſolutè, à quibus directè conditionatè abſolutus fuerat. Sicut enim aduerſarij cum communi ſententia benè aſſerunt, neminem ab onere confeſsionis liberari, ex eo præciſè, quod à peccatis fuerit abſolutus, ſed ex eo quod fuerit directè abſolutus: Ita ego ex eadem Theolog. ſententia aſſero, neminem ab onere confeſsionis eximi, ex eo præciſè, quod fuerit directè abſolutus, ſed ex eo quod directè abſolutè; Quod omnes docere tenentur, ne in Viualdi opinionem omnibus exoſam abire cogantur. Quibus ni fallor manifeſtè occurritur rationi à priori, quam adducit Card. de Lugo.

13 Ex dictis mihi euidens eſt, verba illa, *plus minuſvè*, de more addita in confeſsione, non addi ad ſubijciendum clauibus peccatum aliquod peculiare, de quo pœnitens dubitat, an commiſerit. Nam idemmet Doctores, qui defendunt, eum, qui ſe decies plus minuſvè periuraſſe, confeſſus eſt, non teneri, dubio ceſſante, vndecimum periurium confiteri; mordicus ſimul defendunt, eum, qui peccatum, vt dubium confeſſus eſt, teneri dubio ceſſante, iterum vt certum confiteri. Ergo nullus Theologus accepit illa verba *plus minuſvè* in ſenſu, quem Cardin. de Lugo ſupponit. Nequit igitur ex communi Theologorum ſententia fundamentum deſumi ad ſingularem contra omnium opinionem firmandam. Qui enim recordaretur decies periuraſſe, & dubitaret de aliquo alio periurio in particulari, non ſufficienter ſe accuſaret, dicẽs, decies plus minuſvè periuraſſe, ſed teneretur iuſta communem ſententiam dicere: decies periuraui, & de alio periurio dubito. (ſecus in negante obligationem confitendi peccata dubia; in hac enim ſolum tenetur ad numerum mathematicè, vel moraliter ſibi certum) Vnde fit dubium deſignatum per illa verba, *plus minuſvè*, longè diuerſum eſſe ab illo, quod vocare ſolemus peccatum dubium, vel ſub dubio confeſſum.

14. Explicationis igitur gratia; duplex dubium diſtinguendum eſt. Primum circa peccatum aliquod in particulari, quod

Quod ita memoriæ occurrit, vt nequeat Pœnitens iudicare determinatè, an commiſerit, vel non. Secundum; circa numerum peccatorum in generali, eo quod nequeat ad certum numerum commiſſa reducere: quod rectè contingere poteſt, (vt experientia teſtatur) abſque dubio occurrente circa ſubſtantiam alicuius peccati in particulari. Hinc facilè poſſunt conciliari Doctores, ſi dixerimus, peccatum dictum, vt dubium, cadente dubio ſuprà ſubſtantiam alicuius actus in particulari, debere (iuxtà omnes Theologos antiquos) ceſſante dubio, vt certum confiteri: ſecus vero, ſi dubium tantum cadat ſuprà numerum, eo quod nequeat pœnitens ad numerum mathematicè determinatum reducere. Ratio eſt, quia obligatio explicandi numerum, magnam habet latitudinē, vt alibi dicemus. Hæc namque obligatio, iuxtà communem Theologorum ſententiam, ſolum eſt ad explicandum numerum mathematicè, vel moraliter determinatum, quod fit per illa verba *paulò minuſvè*, ita vt confeſſarius veroſimiliter percipiat multitudinem peccatorum, & ſtatum pœnitentis. Vt docent P. Granad. *in 3.p. controu. tract. 9. difficult.* 10. *n.* 8. P. Fagundez 2. *præcepto Eccleſiæ, lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 9. Diana 1. *p. tract.* 6. *reſol.* 39. & 4. *p. tract.* 14. *reſol.* 55. Et cum Caietano, & Soto, M. Prado *tom. de Pænit. q.* 84. *§.* 7. *dub.* 4. *de peccatis dubijs, nu.* 58. *fol.* 33. Et fatetur Card. Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 14. *n.* 587. & 588. Vbi expreſsè cognoſcit diſcrimen inter dubitationem, quæ verſatur circa numerum, & quæ circa aliquam ſpeciem peccati in particulari. Cui conſentit Leander ſupra. De hoc igitur dubio cadente tantum ſuprà numerum loquuntur Doctores, dum excuſant ab obligatione iterandæ confeſsionis, eum, qui cum ſe accuſaſſet; decies plus minuſvè periuraſſe, recordatur poſteà fuiſſe duodecies. Sic reſpondet M. F. Petrus de Tapia *in Catena mor. lib.* 4. *quæſt.* 15. *artic.* 9. *folio mihi* 447. apud quem poſt hæc ſcripta gratulabundus inveni. Vndè ex ipſorum doctrina inefficax ſumitur argumentum ad probandum, peccatum dictum vt dubium, cadente dubio ſupra ſubſtantiam actus, non debere, illo ceſſante, vt certum confiteri.

§. III.

Dubiolum occurrens.

15 ROgabis: Quantum ſe extendant illa verba, *plus minuſvè*? Aliqui putant tantum extendi ad quartam partem ſummæ, cui adijciuntur, v.g. ſi dicas: Octo plus minuſvè, verificatur in ſex, & in decem. Alij addūt, ſi quis ſe accuſauerit; decies plus minuſvè peieraſſe; ſi poſteà recordetur de alijs tribus, vel quatuor vicibus, non teneri illas confiteri; ita cum Filiucio, & alijs Diana 3. *part. tract.* 4. *reſol.* 94. & 4. *part. tract.* 4. *reſol.* 204. Vbi cum Nauarro putat, quod ſi quis confiteretur centum plus minuſvè, non amplius teneretur confiteri, licet poſteà recordaretur, fuiſſe centum, & decem. Ego vero cum Vazquez apud Dianā *ſuprà* arbitrio prudentis relinquendum cenſeo, iuxtà peccatorum ſummam, cui illa verba *plus minuſvè*, ſuperaddantur: & ita videtur ſentire M. Texeda *tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 3. *controu.* 10. Vbi indiſcriminatim aſſerit: * Si poſteà confeſsione finita, recordetur illorum peccatorum, quæ confeſſus eſt, maiorem eſſe numerum, non teneri iterum confiteri, quia illa confeſsio cum ſufficienti examine facta, moraliter loquendo, comprehendit, & claudit totum peccatorum numerum, & illa particula à pœnitente adiecta æquiualet omnibus alijs, & per illam confeſſarius ſatis deuenit in cognitionem ſtatus pœnitentis. *

16 Imò addit Delgadillo *vbi ſup. cap.* 17. *dub.* 54. idem prorſus dicendum, licet numerum certum, & determinatum confeſſus fuiſſet, v.g. *Decies iuraui*, non addendo particulam: *plus minuſvè*. Quia * implicitè, inquit, & interpretatiuè videtur incluſus (maior numerus) in qualis confeſsione: * ſed non acquieſco, quia determinatio illum excludit. Et multò minus opinioni Viualdi *in Candelabro Aureo, de confeſsione, tract.* 7. *§. Sed dixi, fol.* 100. aſſerentis, eum qui confeſſus fuit, centies plus minuſvè iuraſſe, verè ſatisfeciſſe, nec teneri iterum confiteri, licet poſteà recordetur *fuiſſe* 200. Quod putat etiam probabile Verricelli *tom.* 1. *quæſt. mor. tract.* 5. *q.* 6. *nu.* 23. Verùm hæc opinio omninò mihi improbabilis eſt, imò, & quam ſequitur ipſe Verricelli *tract.* 1. *quæſt.* 8. dicens illa verba *plus minuſvè* addere, quoad confeſsionem, medietatem ſupra ſummam expreſſam, ita vt qui confeſſus eſt centum plus

plus minuſvè, non teneatur iterum confiteri, licet reperiat fuiſſe centum, & quinquaginta. Sed hæc nullam, vt dixi, probabilitatis ſpeciem habent, quia ex communi modo loquendi, particula adiecta longè minorem ſummam ſignificat, ideoque maior ille numerus non clauditur moraliter in illa confeſsione.

QVÆSTIO VII.

Vtrùm ſit obligatio confitendi lethalia in confeſsione oblita?

§. I.

Singularis ſententia refertur, & reijcitur.

1 REm hanc in dubium reuocarunt, paucis ab hinc annis, recentiores nonnulli adulterantes Concilij Trident. Sanctiones, & Theologorum ſententias. Quam propterea in diſputationem adducere operæ pretium duxi, vt Recentiorum fundamentis exploſis, veritas, me iudice, ad fidem pertinens omninò firma, & inconcuſſa maneat.

2 Igitur doctiſsimus Leander à Murcia ex Capuccinorum Ordine; apud quē primo in controuerſiam rem iſtam deductam, & typis datam inuenio, *libro 2. diſquiſ. moral. in* 1. 2. *D. Thom. diſp. 4. reſol.* 25. nonnullos ſuppreſſo nomine refert aſſerentes, neminem teneri confiteri peccata læthalia, quæ ex inaduertentia, ſeu obliuione in confeſsione Sacramentali omiſit. Cuius delirij fundamenta per extenſum ipſe proponit, & argumenta communis ſententiæ in contrarium diſſoluit: & quamuis ſingularem recentiorum ipſe non ſequatur; ſic illam recitat *nu.* 9. * De hac opinione vidi ego, dum eſſem Neapoli tractatum integrum à quodam docto Religioſo noſtri Ordinis, cui ſubſcripſerunt plures quam duodecim viri doctiſſimi eiuſdem Ciuitatis, & Regni Neapolitani, quorum ſubſcriptiones ego vidi. Et poſtea dum Romæ eſſem, alius vir doctus de ea me conſuluit, ipſamque tanquam veriſsimam tuebatur.* Sic refert Leander à Murcia. Sed tamen ipſe, & merito contra concludit, dicens: * Sed his non obſtantibus, hæc opinio nullatenus ſuſtineri, aut defendi poteſt in praxi; tum quia noua, & à nemine hucuſque in lucem edita, tum quia contrarium tanquam certum docet communis opinio; tum quia eadem communis tutior omninò eſt, & totius Eccleſiæ praxi confirmata: tum quia hæc opinio ex aliqua parte (nempè quoad confeſsionem obliti ante communionem præmittendam) expungi mandata eſt à ſancta Inquiſitione, cuius iudicio in rebus fidei, & morum ſtandum eſt, contrarijs non obſtantibus quibuſcumque. * Hactenus Leander. Apud quem nollem adeò benignam cenſuram inueniſſe, cum non ſolùm improbabilis ſit, & vt minimum ſcandaloſa (& nouiſsimè, vt talis damnata à Sanctiſsimo noſtro Alexandro VII. die 24. Septeb. anno Domini 1665.) ſed, vt ego opinor, erronea.

3 Moueor communi Catholicorum ſenſu in Trident. expreſſo *ſeſ. 14. cap. 5.* vbi adeò apertis verbis proponitur, vt mirum ſit in mentem viri docti contrariam venire potuiſſe. Expende Concilij verba definientis. * Inſtitutam eſſe à Domino integram peccatorum confeſsionem, & omnibus poſt baptiſmum lapſis iure Diuino neceſſariam eſſe. * Et infrà. * Cum vniuerſa mortalia, etiam cogitationis, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant, neceſſum eſt omnium etiam veniam, cum aperta, & verecunda confeſsione à Deo quærere. * Et inferius *Can. 8.* * Si quis dixerit confeſsionem omnium peccatorum, qualem Eccleſia ſeruat, eſſe impoſsibilem, aut traditionem humanam, aut ad eam non teneri omnes, & ſingulos vtriuſque ſexus fideles, anathema ſit. * Hactenus in Tridentino.

4 Ex quibus ſic argumentor. Omnes Chriſti fideles tenentur omnia mortalia commiſſa confiteri, ſed qui in alijs confeſsionibus oblitus eſt peccati, cuius modo memoriam habet, non eſt confeſſus omnia mortalia commiſſa, ergo tenetur ea, quæ non eſt confeſſus, cum eorum memoriam habeat, confiteri. Hæc eſt concluſio Theologica, ex maiori de fide, & ex minori lumine naturæ nota. Eſt ergo certum teneri confiteri, non minus quam eum, qui debens centum; ſed ex obliuione quinquaginta tātum ſoluit; teneri poſteà memorem ad alia quinquaginta ſoluenda. Premo ſic: de fide eſt, omnes Chriſti fideles teneri * ad omnium peccatorum confeſsionem, qualem Eccleſia ſeruat. * Sed confeſsio omnium peccatorum, qualem Eccleſia ſeruat, eſt, vt oblita, cum in memoriam venerint, omnes confiteantur,

tur,

Digitized by Google

tur, ergo de fide eſt, oblita confitenda, cum in memoriam venerint. Res adeò clara eſt, & fidei principijs innixa, imò & in definitis expreſſa, vt me iudice, à nullo verè Catholico in dubium verti poſsit.

§. II.

Eneruantur contrariæ ſententiæ fundamenta.

5 SEd, vt dogma iſtud magis innoteſcat, diluam ſophiſmata, quibus recentiores, à Leandro memorati, in illum errorem ducti fuerunt. Primum efformant ex verbis Tridentini *ſeſ.14. citata cap.5.* aſſerentis à pœnitentibus nil aliud exigi, quam * omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem, conſcientiam habent, in confeſſione recenſeri. * Quod iterum Concilium exprimit ibidem, dum ait.* Conſtat nil aliud à pœnitentibus exigi, quam vt poſtquam quiſque diligentius ſe ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus Dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit.* Ex quibus ſic aduerſarij malè inferunt: Ergo Concilium docet pœnitentes non debere confiteri illa peccata, quorum poſt diligentem ſui excuſsionem, conſcientiam non habent, ſeu quibus non meminerint Deum ſuum grauiter offendiſſe. Futilis illatio, & viro Theologo, imo & Catholico indigna. Diſtinguo conſequens: non debere confiteri, dum conſcientiam, ſeu memoriam illorum non habent, concedo: quando illam habuerint, nego. Et hæc eſt Catholicorum omnium intelligentia, quia pœnitens, cum poſteà recordatur læthalis non confeſsi, vrgente præcepto annualis confeſsionis, verè habet conſcientiam læthalis commiſsi, & non confeſsi, & verè meminit eo peccato Deum ſuum grauiter offendiſſe, & nunquam in confeſsione recenſuiſſe, nec illius veniam cum aperta, & verecunda confeſsione à Deo quæſiſſe. Ergo cum de fide ſit debere confiteri omnia mortalia, quorum conſcientiam habeat, & omnium veniam cum aperta, & verecunda confeſsione à Deo quærere, de fide etiam eſt, teneri poſteà peccatum oblitum, cum memoriæ occurrit, confiteri. Confirmatur: quia, vt omnes etiam aduerſarij concedunt, & ſalua fide inficiari non poſſunt; pœnitens tenetur peccata alia, ex iuſta cauſa in confeſsione omiſſa, ea ceſſante, confiteri, ergo, & oblita, ceſſante obliuione, quia eadem eſt vtriuſque ratio.

6 Inſtant aduerſarij diuerſam eſſe rationem de peccatis oblitis, ac de alijs, quæ ex iuſta cauſa pœnitens non eſt confeſſus, quia Concilium de oblitis loquens, ſic ait. * Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſum eadem confeſsione incluſa intelliguntur.* Ideſt (inquiunt ipſi) pro confeſsis habentur, ergo cùm confeſſa intelligantur peccata, quæ memoriæ diligenter cogitanti non occurrunt, non tenebitur poſteà, & ſi memoriæ occurrant, confiteri. Quod indè (ſubnectūt) magis ſuaderi videtur, quia Concilium ibi non loquitur de abſolutione indirecta, & remiſsione peccatorū, ſed de obligatione confitendi peccata, & de peccatis, quæ quilibet fidelis tenetur confiteri: Ergo ex verbis Concilij, inquiūt apertè colligitur non eſſe vlterius obligationem confitendi ea læthalia, quæ ex obliuione omiſſa fuerunt. De alijs verò, quæ ex cauſa, pœnitens memoriam habens non eſt confeſſus, nil determinat Concilium.

7 Reſpondeo primò, non magis certum eſſe, quod peccata ex obliuione, quā quæcumque alia, ex iuſta cauſa excuſante ab integritate materiali cōfeſsionis, omiſſa, in eadem etiam incluſa intelligantur. Et tamen fide ſanctum eſt, manere obligationem iſta confitendi, quando vrgente præcepto confeſsionis, cauſa tacendi ceſſauerit, eo quod præceptum eſt confitendi omnia mortalia. Ergo, & illa.

8 Reſpondeo ſecundo: Definitionem Concilij procedere contra Hereticos impiè aſſerentes confeſsionem, vt ab Eccleſia præceptam, impoſsibilem eſſe, & conſcientiarum carnificinam. Quod hoc argumento ſuadere tentarunt. Ad remiſsionem peccatorum neceſſarium eſt omnia læthalia confiteri: hoc autem impoſsibile eſt illi, qui omnium non recordatur; deindè ei, qui aliquod confiteri omittit, nullum remittitur, ergo hoc præceptum (garriebant Hæretici) eſt de re impoſsibili, & conſcientiarum carnificina. Hanc igitur hæreſim, vt extirparet Concilium, duo definit. Primò: præceptum non obligare, niſi ad confeſsionem peccatorum, quæ memoriæ occurrunt, atque adeò non eſſe de re impoſsibili. Secundò, ad remiſſio-

Digitized by Google

miſsionem peccatorum virtute clauium obtinendam, non eſſe neceſſitatem eorum, quorum quis, poſt diligentem ſui excuſsionem, non recordatur, confeſsionem; atque adeo non eſſe conſcientiarum carnificinam. Falſum enim prorſus eſt, nullum remitti, quando ex cauſa, aliquod in confeſsione omittitur, nam per gratiam Sacramentalem virtute abſolutionis obtentam, omnia mortalia, etiam oblita, aut ex iuſta cauſa omiſſa remittuntur, vtpotè cum quolibet incompoſsibilem, ideoque omnia in eadem confeſsione quoad effectum remiſsionis, incluſa intelliguntur: Hoc eſt, quod intendit Concilium ſtatuere, non quod vlterius non ſit obligatio illa confitendi, licet in memoriam venerint, quia de hoc non erat controuerſia; Verba Concilij ſunt: * ſed impium eſt, confeſsionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impoſſibilem dicere, aut carnificinam illam conſcientiarum appellare: (attende cauſalem) conſtat enim nil aliud ab Eccleſia à pœnitentibus exigi, quam vt poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, &c, ea peccata confiteatur, quibus Dominum, & Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit: reliqua autem, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſum in eadem confeſsione incluſa eſſe intelliguntur. * En apertè Concilium ad eliminandam hæreſim aſſerentium confeſsionem, vt ab Eccleſia præceptam, eſſe impoſsibilem, & nullum peccatum remitti, ſi alicuius memoria non habeatur, ideò de oblitis ſpecialiter ſermonem inſtituit, eius tamen ratio, de alijs etiam ex iuſta cauſa omiſsis, æquè procedit: aliàs in his argumentum Hæreticorum vrgeret. Poſſent enim illud inſtaurare in hunc modum. Id poſſumus, quod iure poſſumus, ergo qui ex cauſa aliqua nequit licitè confiteri aliquod peccatum, nequibit omnia confiteri, & perconſequens omnia irremiſſa manebunt. Ecce recrudeſcit hæreticorum argumentum, quo confeſsionem de re impoſsibili eſſe, & conſcientias potius dilacerare, quam ſanare blaterabant. En idem prorſus inconueniens ſequitur, ſi peccata, ſiue ex obliuione, ſiue ex iuſta cauſa in confeſſione omiſſa, in eadem non intelligantur incluſa. Ergo licet Concilium de oblitis tantum mentionem fecerit, eo quod Hæretici hæc ſolùm peccata in exemplum adducebant, de omnibus æquè definitio procedit, dum declarat, iure Diuino integram omnium peccatorum confeſsionem neceſſariam eſſe, & omnes fideles teneri ad omnium mortalium, qualem Eccleſia ſeruat confeſsionem. Ex quibus apertè conſtat recentiorum ſententiam nullum ab auctoritate Trident. habere præſidium.

9 Nec à ratione vllum habet, quia eius patroni præcipuum fundamentum deſumunt, ex opinione adſtruente, peccata in confeſsione oblita, virtute abſolutionis collatæ, manere directè abſoluta; quam nouiſsimè tuetur Leander a Murcia in ſuo erudito opere ſuprà citato *Diſquiſit. Moral. lib. 2. diſput. 4. reſolut. 365.* Verum vnum Leandrum illam tueri exiſtimo, quia apud alium non inueni; Doctores enim, quos ipſe pro ſe adducit, eam non docent, ſed vel contrariam, vel longè diuerſam, vt collatis locis demonſtrabo.

§. III.

Fundamentum ab auctoritate petitum, pro abſolutione directa oblitorum, apertiſsimè euellitur.

10 Pro ſingulari hac ſententia refert Leander vbi ſupra Pat. Henriquez *lib. 1. de Pœnitent. capit. 13. numer. 8.* Sed falsò quia Pat. Henriquez in hoc loco de peccatis oblitis idem cenſet, ac de alijs, quæ ex iuſta cauſa in confeſſione, aut ab inferiore Sacerdote, non habente iuriſdictionem, abſoluuntur; quorum abſolutionem expreſsè dicit eſſe indirectam, eo quod tam hæc, quam oblita remittantur ratione abſolutionis aliorum, ſeu ratione gratiæ intuitu confeſsionis illorum collatæ, quæ cum omnibus incompoſſibilis eſt. Et ideo ceſſante cauſa, tradit expreſsè, omnia debere in confeſsione explicari. * Abſolutio, inquit, non ſolùm peccata, quæ quis expreſsè confitetur tollit, ſed ea, quorum poſt diligens conſcientiæ examen, homo oblitus eſt, vel quæ, cauſa excuſante, ſilet, vt ne proximum infamet; & tamen poſteà cùm oblitorum fit memor, aut cum ceſſat cauſa, confi-

tenda ſunt. Secundò quandoque peccata, quæ ſuperiori reſeruantur, abſoluit, vrgente cauſa inferior, cum aliJs indirectè, ita tamen, vt ſuperueniente Prælato ſint confirenda, vt directè abſoluantur, *infrà lib. 3. capit. 15.* Hæc ibi. *Cap.* autem 15. *citato*, quo ſe rem ttir, ſic ſcribit. * A reſeruatis poteſt interdum confeſſarius expoſitus abſoluere indirectè, ſi modo confiteatur huic omnia peccata, tenetur tamen ſic abſolutus ſtatim præſentari ſuperiori, & iure Diuino tenetur huic, aut cui ipſe commiſerit, iterum confiteri reſeruata, vt ab illis directè abſoluatur, nec enim potuit inferior abſoluere niſi indirectè cum tali onere.*

11 Ex quibus ſic conficio argumentum. Henriquez primo loco ſuprà citato, ſolùm dicit abſolutionem tollere etiam peccata oblita, & ea quæ homo ex cauſa ſilet. Sed hæc non tollit directè, ergo neque illa. In ſecundo vero loco, (& etiam in primo) vbi de reſeruatis inferiori Sacerdoti confeſsis loquitur, expreſsè dicit, illa abſolui *indirectè*, ergo ex verbis Pat. Henriquez, nullum pro abſolutione directa oblitorum fundamentum deſumi poteſt. Imò addo abſolutionem indirectam ex illis apertè conuinci. Nam ſiquis confiteretur Sacerdoti inferiori bona fide læthalia non reſeruata, & ſimul reſeruata aliqua, quæ memoriæ occurrerint, omiſſis aliJs ex obliuione, non aliter, nec magis ab oblitis reſeruatis abſolutus maneret, quam à reſeruatis, quæ confeſſus fuit: ſed ab his, dicit Henriquez, abſolui indirectè, ergo & ab aliJs quorum fuit oblitus. Conſequentia eſt euidens, quia imperceptibile eſt, quòd abſolutio cadat directè ſuper reſeruata oblita, & indirectè ſuprà expreſſa.

12 Adducit ſecundò Leander pro abſolutione directa oblitorũ eundem Pater Henriquez *lib. 3. capit. 16.* & plures ab hoc Doctore *ibidem* citatos: verba Leandri ſunt * verum Nauarrus, Paludanus, Gabriel, Adrianus, Canus, Ledeſma, Angles, Antoninus, Syluester, Armilla, Angelus, Gerſon, Couarrub. Corduba, Pena, Gallo, Gueuara, Roſella, Manuel Rodrigez, quos refert, citat, & ſequitur Henriquez *de Sacrament. Pænitent. libr. 3. capit. 16. numer.* & *ibi in Comment. lit. D.* docent abſolutionem ab oblitis eſſe directam, & peccata ipſa oblita, directè fuiſſe clauibus ſubiecta.* Hæc Leander. Sed eius venia, neque hoc ibi tradit Henriquez, neque author vllus ex citatis, ſed illos pro longè diuerſa opinione refert. Pro illa nimirum, quam communiter docent Doctores, ſcilicet, eum qui tempore iubilæi confitetur ſuperiori (ſeu alteri habenti facultatem abſoluendi) ipſofacto ab excommunicatione, & à reſeruatione liberum manere, quamuis confeſsionem inualidam fecerit ex defectu doloris, vel integritatis; quia à prædictis excomunicationis, & reſeruationis pœnis directè abſoluitur à confeſſario habente iuriſdictionem, etſi à peccatis tàm confeſsis, quam oblitis, nec directè, nec indirectè maneat abſolutus, cum fuerit inualida confeſsio. En Pat. Henriquez verba loco, & capite à Leandro citatis. * Durante Iubilæi tempore, ſi quis animum habeat præſtandi, & ſupplendi neceſſaria, licet inconttitè, vel etiam dimidiatè, præ pudore, à principio confiteatur, abſoluetur directè ab excommunicatione, & à reſeruatione peccati etiam obliti. * Hæc Henriquez, qui pro hac opinione *in Gloſſ. lit. D.* refert Authores, quos recenſet Leander vbi ſupra: nullus verò dicit pœnitentem manere directè abſolutum à peccatis oblitis; imò neque à confeſſis, (ſi confeſsio, vt ponimus, inualida fuit) ſed ſolùm à pœnis excommunicationis, & reſeruationis, quia has intendit confeſſarius tollere; vult enim in quantum poteſt eum liberum relinquere ab ex communicatione, & ab onere comparendi coram ſuperiore, vt poſſit confeſſario inferiori peccata, vſque ad illud tempus commiſſa confiteri. Et hoc præſtat abſolutio illa, licet confeſſio ſit inualida, & per conſequens, nec directè, nec indirectè fuerit à peccatis abſolutus. Nullibi ergo docet Henriquez quod peccata in confeſsione oblita directè abſoluantur, nec ad tàm ſingularem opinionem ei attribuendam vllum fundamentum præbuit.

13 Adducit inſuper Leander pro hac opinione Ioannem Valerum in Different. vtriuſque fori, *verbo, Nullitas, different.* 5. & quoad ſpeciem, & corticem verborum, benè quidem, quia in editione, quæ communiter præ manibus ha-

habeatur, ſic ait. * Ego puto, probabile eſſe, talia peccata oblita, (cum iam ſint directè abſoluta in prima confeſſione) poſſe poſtea abſolui a quocumque etiam non expoſito, ſeu approbato. * Hæc Valerus. Quibus verbis (ait Leander) dicit eſſe probabilem, & vt talem amplectitur opinionem aſſerentem peccata oblita manere directè abſoluta in prima aliorum confeſſione. Verum Ioannes Valerus ibi de hac re non agit, ſed quæſtionem aliam longè diuerſam exagitat; an ſcilicet Sacerdos non approbatus, ſicut poteſt abſoluere a venialibus, poſsit etiam à mortalibus in confeſſione oblitis? Et partem affirmatiuam dicit eſſe probabilem, cuius rationem obiter, in parenteſi poſuit, dicens: * Cum iam ſint directè abſoluta in prima confeſsione. * Sed quidem, vt benè notauit Thomas Hurtado *tom. 2. variar. reſolut. tractat. 12. capit. 1. dubit. 6. numer. 2081.* * Forſan voluit dicere indirectè. * Quod ego omninò certum puto, quia incridibile eſt, quod tam ſingularem doctrinam, qua non indigebat, ad ſuam concluſionem, & quàm nullus vſque ad hæc tempora in diſputationem adduxit, vt principium inconcuſſum ſupponeret, vt indè, quam intendebat opinionem probabilem eſſe, ſuaderet. Quapropter dicendum eſt per errorem Typographi, vel Amanuenſis ſcriptum fuiſſe Ly * directè * pro *indirectè*. Quod in originali author habebat. Et ideò pro hac parte citat Valerum Machad. *tom. 1. libr. 1. part. 1. tract. 2. diſt. 3. numer. 4.* * Es tambien, inquit, muy probable, que no ſolamente de los pecados veniales, y mortales ya confeſſados, ſino de los mortales oluidados en otras confeſsiones, puede abſoluer qualquiera ſimple Sacerdote, porque ſemejantes peccados (attende) eſtan indirectamente abſueltos en las demas confeſsiones (& in margine) tenet Valerus *in different. vtr. fori, verb. nullitas, difficul. 5 numer. 3.* * Hæc Machado, qui vt patet pro abſolutione indirecta oblitorum refert Valerum, & in ea vterque ſuam opinionem fundat, vndè conſtat male pro parte contraria à Leandro de Murcia referri *vbi ſuprà, reſol. 28.* cum potiùs Typographi errorem aduertere, quàm illo ad ſuam cauſam abuti, debuiſſet.

14 Denique ad hominem contra Leandrum ex ipſius principijs demonſtro, peccata in confeſsione oblita non manere directè abſoluta. Ipſe enim in eodem opere *Diſquiſ. Moral. lib. 1. diſp. vnic. reſol. 9. numer. 11.* ad probandum peccata ſub dubio confeſſa, debere iterum, cum memoriæ, vt certa occurrant, in confeſsione, vt talia explicari, eo nititur, quod non fuerint directè abſoluta: Sic enim arguit. * Si ſimul cum certo peccato, illud dubium, & incertum confiteatur, (attende) iam directè non abſoluitur ab illo pœnitens, ſed indirectè ratione peccati certi, quod confeſſus eſt, & ideò illud peccatum non eſt directè ſubiectum clauibus Eccleſiæ: * Sic ille. In quibus duo expendo. Primo, quod in hoc loco pro eodem videtur vſurpare peccatum eſſe directè abſolutum, ac non eſſe obligationem iterum confitendi, cum tamen aliundè totus ſit in probando, peccata oblita eſſe directè abſoluta: vndè horribillis illa conſequentia, ſcilicet, non eſſe obligationem confitendi peccata oblita (quam ipſe non admittit) euidenter deducitur. Secundò, quod peccata ſub dubio confeſſa dicit non abſolui directè, eo quod ratione obliuionis, non fuerunt ſubiecta, vt certa, & determinata. Ex quibus modo ſic: ſed peccata, quæ ex obliuione omnimodo in confeſſione omiſſa fuerunt, non fuerunt confeſſa, vt certa, & determinata, ergo * iam directè non abſoluitur ab illis pœnitens, ſed indirectè ratione peccati certi, quod confeſſus eſt. * Recognoſce tuam conſequentiam.

§. IV.

Obiectionibus fit ſatis.

15 OBijcit Leander: Intentio Sacerdotis eſt abſoluere ab omnibus peccatis in ſe ipſis, & verba abſolutionis: *Abſoluo te à peccatis tuis*, extenduntur ad oblita, & directè in illa tendunt, quia indefinita propoſitio, ſumitur pro vniuerſali, ac proindè æquiualet huic: *Abſoluo te ab omnibus peccatis tuis*. Ergo peccata oblita manent directè abſoluta. Reſpondeo primo retorquendo argumentum, in peccatis ſub dubio confeſsis, quæ tamen ipſe Leand. concedit non manere directè abſoluta, vt nuper vidimus. Deindè in peccatis, quæ ex iuſta cauſa in confeſsione

omittuntur, quæ non manere directè abſoluta inconcuſſum eſt apud omnes, ergo verba abſolutionis, licet indefinitam propoſitionem, & vniuerſali æquiualentem conſtituant, non reſpiciunt directè omnia peccata, ſed ea ſolum, quæ clauibus ſubijciuntur. Ergo non extenduntur directè ad oblita, nec in illa directè tendunt. Quid ad hæc?

16 Reſpondeo ſecundò: de ratione iudicij eſſe, quod cauſa cognita a legitimo iudice ſententia proferatur, & ideò peccatum eſſe directè abſolutum, duo neceſſariò importat, & quod fuerit clauibus ſubiectum; & quod confeſſarius habuerit iuriſdictionem ad abſoluendum ab illo. Vndè quouis deficiente, dicitur indirectè abſolui. Atque adeò quoties ex obliuione, vel ex iuſta cauſa peccatum aliquod mortale in confeſsione omittitur, vel licet exprimatur, non habet confeſſarius iuriſdictionem ad abſoluendum ab illo, ſed ab alijs, quæ ſimul pœnitens confitetur; in tali caſu peccata oblita, vel ex iuſta cauſa omiſſa, vel non habenti iuriſdictionem confeſſa, abſoluuntur indirectè, quia remittuntur ratione confeſſionis aliorum, quæ pœnitens confitetur, & ad quæ iuriſdictio Sacerdotis extenditur. Ex quibus apertè colligitur, abſolutionem eſſe directam, vel indirectam, non dependere ex intentione Sacerdotis, ſed ex iuriſdictione circa peccata ſubiecta, & ex confeſsione peccatorum, quæ ab illo abſoluenda proponantur: hæc enim tantummodo abſoluuntur directè, reliqua verò ſicut remittuntur ratione aliorum, nempè ratione gratiæ intuitu abſolutionis aliorum collatæ, vt potè cum omnibus incompoſſibilis; ita & ratione aliorum abſoluuntur; atque adeò indirectè.

17 En, amice Lector, omninò diruta fundamenta, quibus recentiores illi præcipuè nituntur, ad aſſerendum non eſſe obligationem confitendi peccata oblita, quæ ſi quid probarent, planè euincerent, nec eſſe obligationem cõfitendi peccata, quæ ex iuſta cauſa in confeſsione fuerunt omiſſa: æquè enim omnia remiſſa manent, & indirectè abſoluta. Vndè huic principio nemo inniti poteſt ad tollendam obligationem confitendi peccata oblita.

18 Addo nec ſufficere illa confiteri Sacerdoti non approbato (quidquid dixerint Valerus, & Machado *ſupr.* Delgadillo *de Pœnitent. capit. 19. dub. 13. numer. 41.* & alij) quia abſolutio indirecta non minuit obligationem pœnitentis, nec vim reſeruationis; aliàs, quæcumque peccata læthalia, etiam hæreſis, ex obliuione omiſſa, aut ex cauſa legitima, poſſent poſteà à ſimplici Sacerdote abſolui, quod euidenter falſum eſt, & quod ni fallor Authores citati deuorare non audebunt. Ergo peccata eſſe indirectè abſoluta, non efficit, quod poſſint deinceps à non habente iuriſdictionem, ſeu à ſimplici Sacerdote abſolui. Et ratio eſt, quia dum manent materia neceſſaria confeſsionis, neceſſariò requiritur ad abſolutionem approbatio, & iuriſdictio in confeſſore, vt conſtat ex Trident. *ſeſſ. 14. capit. 7.* Atqui peccata indirectè abſoluta ſemper manent materia neceſſaria confeſsionis, cum ſit obligatio ſub læthali ea confitendi, vt fide ſanctum eſt, ergo Sacerdos ſimplex non approbatus ab Ordinario, & non habens in talia peccata iuriſdictionem, nequibit ab illis abſoluere.

19 Quanta autem certitudine hoc tenendum ſit? lege Tridentin. vbi ſuprà ſic decernens. * Perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſsimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem. * Vide etiam *ſeſſ. 23. capit. 15 de reformation.* Vbi: * Decernit ſancta Synodus, nullum, etiam regularem, poſſe confeſsiones ſecularium, etiam Sacerdotum audire, niſi aut parochiale Beneficium, aut ab Epiſcopis approbationẽ obtineat. * Quæ directè comprehendere omnes confeſsiones mortalium, quæ materia neceſſaria confeſsionis ſunt, ſeu omnia mortalia ex obligatione confitenda, vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit. Ideò cum nullum ſit fundamentum ad excipiendam confeſsionem peccati obliti, potius quàm aliorum, quæ ex iuſta cauſa fuerunt omiſſa, aut quæ Sacerdoti non habenti iuriſdictionem confeſſa ſunt (ſimul cum alijs non reſeruatis) cum omnia indirectè abſoluta ſint, nequit probabilitatem vllam for-

Digitized by Google

fortis[1] opinio Ioannis Valeri pro peccatis oblitis. Et me iudice, aut de oblitis negandum, aut pro omnibus indirectè abſolutis concedendum. Nam vbi eſt eadem formalis ratio, idem formaliter concludere neceſſum eſt; ergo ſi mortalia oblita, quia indirectè ſunt abſoluta, poſſunt deinceps à ſimplici Sacerdote non approbato, & non habente in illa iuriſdictionem, directè abſolui, reliqua etiam ex iuſta cauſa omiſſa propter eandem rationem ab eodem Sacerdote abſolui poterunt. Quod concedere nefas eſt. Quapropter fatendum eſt ex abſolutione indirecta nil poſſe concludi pro valore abſolutionis læthalium à ſimplici Sacerdote collatæ, vt malè cùm Valero Doctores citati intulerunt.

§ V.

Conſectarium.

20 An verò ex abſolutione directa alicuius peccata, rectè deducatur non eſſe obligationem illud confitendi? Magis controuerſum eſt. Video plures Doctores legitimam conſequentiam exiſtimare, cui principio innixi docent, eum qui ſub dubio aliquod peccatum confeſſus eſt, non teneri poſteà dubio ceſſante, vt certum confiteri, quia iam eſt ab illo directè abſolutus. Pro qua adduximus ſuprà *quæſt. 6.* Pellizarium, Tamburinum, Merollam, Leandrum à Sacrament. Martinum à S. Ioſeph. Marcum Vidal, Caramuelem, Verricelli, Roſellam, Sebaſtianum Sachum, Chriſtophorum Delgadillo, & Ferrantinum. Qui omnes, vel id tuentur, vel ſaltem probabile dicunt. Quod ſuo calculo firmarunt recentiores, quos ſuppreſſo nomine refert Leander à Murcia, dum hoc principio, (licet falsò applicato) probare contendunt, non eſſe obligationem confitendi peccata oblita.

21 Cæterum ego præfatum principium nunquam probaui, & contra illud multis egi, vbi ſuprà. Et clarè determinari oppoſitum in Concilio *ſeſſ. 14. capit. 5.* dicit Thom. Hurtado *tom. 2. tractat. 12. capit. 1. num.* 2091. Quod licet ab auctoritate clarum non ſit, à ratione tamen ſic oſtendo. Si quis in caſu vrgentiſſimæ neceſsitatis, in qua ex cauſa, nec ſpecies, nec numerum peccatorum confiteri poſſet, ſe in genere accuſaret, dicens: peccaſſe mortaliter: poſſet à confeſſario abſolui, vt docent communiter Theologi, & ab omnibus læthalibus, maneret in tali caſu abſolutus, & ab omnibus directè, quia abſolui indirectè ab aliquo peccato non contingit, niſi aliud ſit, à quo directè abſoluatur, ratione cuius ab alio dicatur indirectè abſolui. In præfato autem caſu, cum nullum in particulari ſubijciatur clauibus, ſed omnia æqualiter, & confusè, omnia æqualiter abſoluerentur, ac proindè omnia directè: nam cum non abſoluatur vnum, ratione alterius, nec ſit maior ratio, vt abſolutio cadat directè ſuper vnum, quam ſuprà aliud, omnia directè abſolui, & remitti dicendum erit: & tamen, quia non ſunt explicitè dicta in confeſsione, manet obligatio poſteà confitendi, ergo quod peccata ſint directè abſoluta, non infert non debere iterum in confeſsione explicari.

22 Vndè concluditur, quod licet daremus aduerſarijs, peccata oblita manere directè abſoluta in prima confeſſione, non ideò cogeremur, concedere, non eſſe obigationem illa confitendi, dum memoriæ occurrant: Sicut nec concedit Leander à Murcia vbi ſuprà, ſed abſolutionem directam admittens, obligationem confitendi non negat, iudicans, & meritò conſequentiam non eſſe legitimam, ab affirmata abſolutione directa, ad negatam obligationem confitendi. Qui verò contra ſenſerint, nullatenus admittere poterunt peccata oblita (ſicut nec alia ex iuſta cauſa omiſſa) manere directè abſoluta, vtpotè principium ex quo improbabilis, ſcandaloſa, imò & erronea conſequentia deducitur.

23 Dices: Si peccata eſſent directè abſoluta, & remiſſa in præcedenti confeſsione, ad quid eſſent iterum confitenda? Non ad abſolutionem directam, quia ſupponimus fuiſſe directè abſoluta non vt pœnitens det confeſſario notitiam peccati, quia talis notitia debet eſſe in ordine ad abſolutionem, qua iam non indiget, cum ſit directè abſolutus, ergo repugnat, quod quis obtinuerit abſolutionem directam alicuius peccati, & quod teneatur ad iudicium illud deferre. Reſpondet Magiſt. Paulus de Blanchis

Dominicanus *in diſcept. caſuum conſcientiæ diſput. 4. in litt. C. caſu 5. dub. 2. fol. 226. §. Theologus.* * Quod pœnitens tenetur confiteri oblita, dum in memoriam venerint, vt Sacerdos pro illis aſsignare poſsit pœnitentiam ſatisfactoriam, & de nouo ab illis abſoluat, vt tutior ſit in conſcientia. * Sed contra, primo, quia pœnitens (vt hic Author tradit *ibidem fol. 223. §. tertia pars Sacramenti*, & docent doctiſsimi Thomiſtæ, quos refero *in Opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Pœnit. Prop. 5.* (licet ipſis omninò diſſentiam) non tenetur acceptare pœnitentiã (ſaltem ſub læthali,) ergo ex hoc capite non tenebitur ſub læthali ad confitenda oblita. Contra ſecundò, quia virtute abſolutionis, ex confeſsione aliorũ, tutus omninò eſt in conſcientia, quod remiſſa ſint. Ergo ſi aliud non ſit caput obligationis deferendi ad iudicium peccata directè abſoluta, non erit obligatio ſaltem grauis confitendi oblita, quod erroneum eſt.

24 Reſpondeo ergo, dicendum, omnia peccata ſecundùm ſpeciem, & numerum, quibus pœnitens Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit, debere ex præcepto Diuino in confeſsione explicari. Cùm autem huic præcepto non ſatisfecerit, qui peccata, quorum modo meminit, non eſt confeſſus; vel quia in prima confeſsione oblitus fuit, vel quia ſecundùm ſpeciem, & numerum, ex iuſta cauſa, explicare non potuit; fit planum, debere iterum ad iudicium deferre adimplendum præceptum confeſsionis à Chriſto Domino fidelibus impoſitum. * Qui (vt ait Trident. *ſeſſ. 14. c. 5.*) Sacerdotes ſui Vicarios reliquit, tanquam Præſides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferãtur, in quæ Chriſti fideles ceciderint, quo pro poteſtate clauium remiſsionis, aut retentionis peccatorum ſententiam pronuntient. Conſtat enim Sacerdotes iudicium hoc, incognita cauſa, exercere non potuiſſe, neque æquitatem in pœnis iniungendis ſeruare, ſi in genere dumtaxat, & non potius in ſpecie, & ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent. * Itaque præcepto Chriſti Domini nondum eſt ſatisfactum, donec ſuper omnia peccata in ſpecie, & ſigillatim confeſſori declarata, vt re vera patrata fuerunt, ſententia remiſsionis pronuntiata fuerit, ac proinde nõ ſufficit, quod aliter ſubiecta, & ad iudicium delata directè abſoluta fuerint. Sicut nec ſuffeceret, quod per Diuinam reuelationem conſtaret, fuiſſe remiſſa, quia ſententia ſenſibilis ſuper illa, vt nuper expoſita, ex præcepto Chriſti Domini deſideratur. Quod benè notauit M. Blanchis *vbi ſuprà, fol. 273. in fine, caſus primi,* dicens: * Dato, quod quis per reuelationem haberet certitudinem de ſua contritione, ſcilicet, quod fuerit talis ac tãta, vt totam pœnam, ac culpã ſoluerit, vel abſtulerit, tenetur etiã ad ipſam confeſsionem, vt ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ de confitendo ſemel in anno, (adde & Chriſti Domini de omnibus peccatis modo expoſito confitendis) alias peccaret contra tale præceptum. * Hæc eſt genuina ratio, cur abſolutus, etiam directè (præfata confeſsione cum expreſsione requiſita non præcedente) præcepto confeſsionis teneatur. Et quæ planè etiam euincit obligationem confitendi oblita, licet gratis aduerſarijs detur, fuiſſe directè abſoluta in confeſsione aliorum. Quod falſum eſſe oſtendimus.

QVÆSTIO VIII.

An qui ſcienter ex verecundia tacet in confeſsione peccatum mortale, teneatur aliorum confeſsionem iterare?

§. PRIMVS.

Quid nonnulli ſenſerint.

1 Rem hanc in diſputationem adduco, quia nonnullos de certitudine communis ſententiæ affirmatiuæ dubitantes audiui, etſi quorundam Thomiſtarum principijs infrà iaciendis non leuiter ductos. Quam licet deſerere non audeat Quintanadueñas *tom. 2. Singular. tract. 13. à Singular. 23. vſque ad 27.* ex modo tamen referendi, in contrariam valdè inclinare videtur: Sic enim, inquit, * vt ingenuè fatear, non leuem difficultatẽ pro vtraq; parte inueni, licet ſemper tutiorem viã ſequens, huiuſmodi confeſsiones iterari feci. Sed re perpenſa, non exigui põderis fundamenta apparere videtur ad inueſtigandũ prædictam confeſsionem eſſe validam, informem tamen ſine Sacramenti fructu, gratia nempè ſanctificante: ac proinde iterationis onere eximi, probabiliter forſan videri poſſe pœnitentes, qui ita ſunt confeſsi, &c. * Sic ille *ſing. 23.* & infra poſt rem vndique exagitatam, *ſingul.* 27.

27.*n.6.*concludit: * Hæc,& alia,quæ breuitatis ergo omitto,ſunt fundamenta,quibus inniti poſſe videtur hæc ſententia(negatiua) illa ſapientes attentè perpendant, diſcutiantque, an ob hæc fundamenta à communi ferè praxi diſcedere liceat. Omnes enim Confeſſores repetere adſtringunt,licet vnum,vel alterum non vulgari in Theologia morali ſapientia præditum ab hac repetitione pœnitentes exonerare audiui. Vtinam Doctores hanc quæſtionem ex profeſſo, ac expreſsè exagitantes haberemus,quorum calculo libenter ego aſſentirem, ſed nullum adhuc inueni,ac proinde hæc potiùs proponendo, quam reſoluendo, prodo. Negatiuæ autem, & communi repetendi eiuſmodi confeſsiones,adhæreo.*Sic ille *n.6.*ſed tamen illicò,quod deſiderabat,inuenit *num.7.*Nam partem affirmatiuam apud illum tuetur Ioannes Baptiſta Poſſeuinus Mantuæ Archipræsbiter *in lib. de officio Curati, cap.7. nu.28.*vbi ſic ſcribit: * Quæritur, an qui verecundia confeſsionem dimidiat,ſciens quidem malè agere,ſed neſciens confeſſionem non valere,teneatur omnia repetere, vel ſola relicta? Reſpondeo. Si iſte credebat peccatum quidem,ſed non mortale, credo ſufficere, ſi confiteatur ſola relicta,&c. Deducitur ex Soto, etiam ex Lopez, vbi admittit ignorantiam inculpatam excuſare ab integritate confeſsionis. Poſſes dicere: Doctores ſuprà citati concedunt talem ignorantiam excuſare, ſed non in caſu poſito, cum iſte tacens verè ſciat mortaliter delinquere, licet ſciens omiſſum non reddere confeſsionem inualidam. Reſpondeo vera eſſe iſta; at ſicuti primus excuſatur ignorantia inculpabili, & nulla alia ratione,ſic,& hic ſecundus,cum vtrorumque eadem ſit ratio. Poſito tamen, quod iſte faciens verè credat,ſe non teneri ad validitatem confeſsionis peragendam, omnia confiteri ſub mortali: quia ſi ſciuiſſet, integram omnium peccatorum feciſſet.* Sic Poſſeuinus.

2 Cui conſentit Fr. Luis de S. Iuan in Summa,cui titulus* Tratado de la adminiſtracion de los Sacramentos * vbi de la Penitencia,*num.52.* Ibi enim hanc interrogatiunculam facit: * Si callò el pecado,ſabiendo que hazia mal,mas no ſabia, que la confeſsion no era valida, eſtara obligado à repetir todas las coſas, que confeſsò? ò ſolas las que dexò de confeſſar? *& *num.53.*ratio difficultandi,inquit, eſt. * Porque eſte que calla, ſabe verdaderamente,que peca mortalmente,aunque no ſepa, que lo que dexa de dezir, haze que la confeſsion no ſea valida. * En caſum in ſtrictioribus terminis. Reſpondet; idem prorſus de iſto eſſe iudicandum, ac de illo, qui ex ignorantiâ inculpabili omiſiſſet confiteri,ac proinde non teneri peccata iam dicta repetere. Reddit rationem: * Porque aſsi como al primero le eſcuſa la ignorancia inculpable,y no alguna otra razon, aſsi de la miſma manera à eſte ſegundo; porque la miſma razon es del vno, que del otro, como crea verdaderamente,no eſtàr obligado, para hazer que la confeſsion ſea valida, a confeſſar todos ſus pecados, ſo pecado mortal; porque ſi lo ſupiera, hiziera la confeſsion enteramente de todos los pecados. Suarez *tom.4.diſput.23.ſect.3.num.2.* Poſſeuinus *ibi n. 28.* * Hactenus Fr. Luis de S. Iuan: ſed neſcio, quo fundamento pro hac opinione referat P. Suarez, quia ibi contrariam, & communem expreſsè tuetur,imò *num.4.*inquit. * Certum eſſe, & receptum apud Theologos in eo caſu confeſsionem eſſe nullam. * & perconſequens iterandam,prout communiter omnes ex hoc principio deducunt.

3 Fauet autem plurimum citatis Ferrantinus *de Scandalo, diſp.1. quæſt.79. à n.14.* qui licet eam non ſequatur, ei aliquando placuiſſe ſignificat,dicens: * Nũc ſolum proponam rationes, quibus antea perſuaſus exiſtimabam,non eſſe repetendas confeſsiones ſacrilegas. Itaque non eſſe neceſſarium, vt ſigillatim, ac ſpeciatim repetantur peccata iam dicta(etiamſi confeſſarius ſit diuerſus)ſed ad ſummum in communi, explicando tamen in ſpecie,ac numero alia non dicta: verb. grat. *Peccaui centies mortaliter in ſpecie furti, millies in ſpecie detractionis,*& ſic de cæteris,quæ nunquam dicta fuerunt in confeſsionibus præcedentibus,ſiue culpabiliter omiſſa,ſiue poſteà commiſſa. Rurſus feci quinque confeſsiones ſacrilegè, & tandem accuſo me generaliter de omnibus mortalibus, quæ in huiuſmodi confeſsionibus præcedentibus dixi,vel accuſo me de omnibus mortalibus totius vitæ.* Sic ille.

4 Cui etiam fauet Nauar. *de Pœnit. diſt.5.cap.Conſideret, §.Cautus*,vbi ait, nulla ratione neceſſariò concludi poſſe,integri-

Digitized by Google

gritatem confeſsionis eſſe neceſſariam omninò ad eius valorem. Et Ioannes de Medina *Cod.de Confeſsione,quæſt.8.*& nonnulli Catholici, qui vt teſtatur Suarez *tom.4.in 3.p.diſp.22.ſect.1.n.3.* aſſerunt, non poſſe ſufficienti ratione colligi, integritatem formalem confeſsionis eſſe de neceſsitate Sacramenti, ſeu ad eius valorem requiſitam. Nullus vero ex antiquis auſus eſt dicere, confeſsionem non integram formaliter eſſe validam; atque adeò Doctores omnes, ſi diuerſo confeſſario fiat, iterandam eſſe docuerunt, eaque expreſsione, ac ſi nunquam ea peccata dicta fuiſſent in præcedentibus confeſsionibus ſacrilegis. Quibus indubitanter adhæreo.

§. II.

Recentiorum fundamenta.

5 CÆterum, diſputandi cauſa, recentiorum (quibus ego nunquam aſſentiar) fundamenta producam, vt doctiores iudicent. Quod, vt fælicius præſtem: Suppono integritatem confeſsionis aliam eſſe materialem, quæ in eo conſiſtit, quod omnia læthalia commiſſa, & clauibus non ſubiecta, pœnitens confiteatur. Et hæc, vt fatentur omnes, non requiritur ad valorem confeſsionis, neque ad eius effectum; quia non raro, aut ex obliuione, aut etiam ex cauſa rationabili, poſſunt aliqua ſcienter omitti, abſque præiudicio valoris, & fructus confeſsionis. Alia verò eſt integritas formalis, quam omnes Theologi antiqui, & communiter moderni, vt indubitatum vſque modo ſupponebant eſſe de neceſsitate Sacramẽti, ita vt ea deficiente, confeſsio ſit inualida, & ideò iteranda.

6 Hanc igitur integritatem ad valorem confeſsionis non requiri, ſed ſolummodo ad eius effectum, pluribus ſuadere contendunt recentiores citati. Primò, quia integritas formalis confeſsionis conſiſtit in eo, quod fiat de omnibus peccatis, quæ moraliter loquendo, hic, & nũc pœnitens confiteri tenetur: ſed hæc non requiritur ad valorem confeſsionis, ſed tantum ad eius effectum. Ergo. ſyllogiſmus concludit, ſi præmiſſæ conſtiterint. Maiorem tuentur D.Thom. Henriquez, Bellarm. Molfeſsius, & alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom.1.tract.5. diſp.5.quæſt.2.* & conſentit Suarez *tom.4. in 3.p.diſp.23.ſect.4.num.3.* vbi ait: * Eam tantum eſſe integritatem formalem, in qua homo nil omittit peccando mortaliter, ſiue ſcientia, ſiue ex ignorantia, & negligentia culpabili, &c. tenent Caiet. Petrus de Soto, Nauarr. & Medina.* Hæc cũ citatis Suarez, & nouiſsimè M.Ioann. de Prado *in opere poſthumo, de Pœnit. quæſt.2. de integrit. confeſſ. dub.3. num.1. fol. 658.* vbi ait, confeſsionem formaliter integram, tunc contingere. * Quando explicantur omnia quæ moraliter explicari poſſunt, quia ſi aliqua reticeantur, eſt cum iuſta, & rationabili cauſa.* Vndè infertur non eſſe formaliter integram confeſsionem, in qua, nõ ex obliuione, nec ex aliqua iuſtà cauſa, peccatum mortale omittitur.

7 Quorum ſententia deſumitur ex Concilio Trident. *ſeſſ.14.cap.5.* Vbi confeſsionis integritatem (quam ad valorem exigit) in eo conſiſtere dicit, * quod à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſsionem, conſcientiam habent, in confeſsione recenſeantur. * Peccata autem, quæ ex negligentia grauiter culpabili omittuntur, nõ ſunt à pœnitentibus diligenter diſcuſſa, & conſequenter eorum omiſsio neceſſariò integritati formali confeſsionis opponitur. Cuius rationem tradit Vazq. *tom. 4. in 3.part.quæſt.92.art.3.num.4.& 5.* dicens.* Et ratio meo iudicio eſt manifeſta, quia in confeſsione non integrè facta ex ignorantia culpabili mortaliter, peccatũ, quod committitur, eiuſdem naturæ eſt, ac ſi ex induſtria fieret, aut ex ignorantia nimis craſſa. Peccata enim quorum malitia conſummatur in actu, vel omiſsione exteriori, eiuſdem ſpeciei ſunt, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fiant, ergo aut neutrum vitiat Sacramentum, & irritat, aut vtrumq; idem faciet.*Sic Vazquez. Cuius principium eſt ſatis cõmune apud Theologos. Quod ſuſtinet Illuſt. ac Reuer. M. Tapia, Archiep. Hiſpal. in ſua doctiſsima Catena Mor. *lib.3.quæſt.9.art.8.* dicens: * Peccatũ ex ignorantia vincibili non affectata eſt eiuſdem ſpeciei cum peccato facto ex certa ſcientia circa idem obiectum. * Et tenuit ante Illum, M. Ledeſma *in Summ.1.p. de Sacram. Pœnit. cap.19. concl.3.* & plures apud Salas *1.2.tract.13.diſp.8.ſect.9.nu.71.* *Et ita generatim, inquit, docent Vazq. Azor, Sayro, Valentia, & alij communiter.*Ex quibus concluditur cũ Vazquez *ſuprà*, aut neutrum, aut vtrumque peccatum vitiare Sacramẽtum, quia æquè vnũ,

ac

Digitized by Google

ac alterum integritatem formalem confeſsionis euertit.

8 Vnde ſic inſtauratur argumentum. Integritas formalis conſiſtit in eo, quod pœnitens nihil omittat in confeſsione peccando mortaliter, vt ex Trident. & auctoribus citatis probatũ manet. Sed omittere in confeſsione peccatum læthale ex ignorantia grauiter culpabili, ac proinde peccando mortaliter, non reddit confeſsionem inualidam, vt fatentur M. Sylveſt. M. Sotus, M. Palud. M. Victoria, M. Ledeſma, & alij Thomiſtæ, apud Quintanadueñas ſuprà, & apud Leand. à Sacram. *quæſt. 70. & 75.* & concedit cum alijs Diana *p. 2. tract. 17. reſol. 31.* Et quod mirabilius, ipſe M. Prado ſuprà, vbi poſtquam integritatem formalem, vt auctores citati definiuit, ſic ait: * Si obliuio, & ignorantia fuerint culpabiles, confeſsio erit valida, ſed informis. * Ergo integritas formalis non requiritur ad valorem confeſsionis, ſed ſolum ad eius effectum: atque adeò licet non fuerit formaliter integra, non erit obligatio illam iterandi, ſed ſolum peccatum omiſſum, & integritatis defectum explicandi, ſicut de reliquis confeſsionibus validis, licet informibus, docent communiter Theologi. Huic diſcurſui difficilè diſſentiet M. Prado, quia *tomo de Pœnit. citato, quæſt. 3. de contrit. dub. 3. fol. 625. n. 24.* concedit cum Suarez, & Lugo, quod * obliuio inculpabilis alicuius mortalis non tollit formalem integritatem confeſsionis, ſecus ſi culpabilis. Quæ doctrina, inquit, euidens eſt. * Sic Prado (licet in conſequenter. Sentit ergo validam eſſe confeſsionem, etſi formaliter non integram, vtrumque locum conferto.

9 Huius argumenti robur viros doctiſsimos latere non potuit, ideòque ad illud eneruandum, maiorem præfati ſyllogiſmi negant, aſſerentes integritatem formalem confeſsionis non eſſe, qualem ſuprà deſcripſerunt Doctores citati, ſed in eo præciſsè conſiſtere, quod ſcienter nullum peccatum omittatur in confeſsione, ex illis, quæ pœnitens confiteri tenetur. Hoc gratis dicitur; ſed tamen quia falſitatis conuincere facilè non eſt, ideò ſecundum argumentum ſic efformo.

10 Concilium Trident. *ſeſ. 14. cap. 3. 4. & 5.* æquè definit, attritionem includentem deteſtationem de peccato commiſſo, & propoſitum non peccandi de cætero, eſſe quaſi materiam huius Sacramẽti, ac integram peccatorum confeſsionẽ, ſed confeſsio ſcienter facta, abſque prædicta attritione, eſt valida, & non iteranda, ergo & ſcienter facta abſque prædicta integritate. Maior conſtat ex Concilio *cap. 3.* ibi: *Sunt autem quaſi materia huius Sacramenti, ipſius pœnitentis actus, nempè contritio, confeſsio, &c.* Et cap. 4. *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero.* Et cap. 5. *Ex inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ iam explicata, vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit, inſtitutam etiam eſſe à Domino integram peccatorum confeſsionem.* En definitio Concilij æquè declarat, qualis debeat eſſe contritio; & qualis confeſsio. Ergo ſi Sacramentum poſsit validum conſiſtere; abſque contritione, vt à Concilio explicata, inconſequenter negabitur validum eſſe poſſe, abſque formali integritate.

11 Confeſsionem autem ſcienter factam abſque præfata deteſtatione peccati (cum ſola diſplicentia) & abſque propoſito non peccandi de cætero, validam eſſe, atque adeò non iterandam (ſi peccator de tali defectu doloris, & propoſiti ſe accuſet, caſu, quo agnoſcat in hoc mortaliter delinquere) docent Caietan. M. Canus, M. Ledeſma, Couarr. Thom. Hurtado citans Capreolum, & D. Thom. D. Anton. Paludanus, Sylveſter, & alij, quos referam infrà *diſp. 5. quæſt. 2.* Quibus adde M. Paulum de Blanchis eiuſdem Prædicatorum Ordinis *in diſcept. caſuum conſcientiæ, diſp. 4. in litt. C. caſu 5. dubio 1. fol. 221.* vbi ſic. * Quartus defectus ex parte contritionis eſt, quãdo non habet dolorem ſufficientem, & non confitetur talem defectum, confeſſio ex tali fictione eſt nulla, cum non ſit integra; quia inſufficientia illa imputatur ad peccatum. Si verò confitetur illam, & abſoluitur, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, & non tenetur iterare confeſsionem, nihilominus pro tunc non conſequitur gratiam ſacramentalem: ſed recedente fictione, tunc pœnitens incipit accipere fructum abſolutionis. * Et eſt expreſſa ſententia D. Thomæ *in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 1. ad 1.* vbi hæreticum, *quem confeſſarius inducere nequit, vt deſiſtat à corruptione plebis*, ac proinde ſine dolore, & propoſito confitentem, validum Sacramentum recipere docet, & rationem reddit. * Sicut enim (inquit) Baptiſmus eſt Sacramen-

mentum, quamuis quis fictus accedat (id eſt, ſine dolore, & propoſito) ita confeſsio non deſinit eſſe ſacramentalis, quamuis ille, qui confitetur, emendationem non proponat.* Sic D.Thom. Quod ſatis prædixerat *diſt.17.quæſt.3.art.4.quæſt.1.in corp.* vbi ait: * Confeſsio etiam poteſt eſſe in eo, qui non eſt contritus, &c. & quamuis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione, percipere incipiet.* Cuius verba ponderans M.Blanchis *ſuprà §.Difficultas, fol.*222. ſic ait:* Inter Thomiſtas eſt controuerſia de intelligentia verborum D.Thomæ, de illo, qui accedit ad confeſsionem non attritus, qui pro illo tunc non accipit fructum Sacramẽti, accipit tamen recedente fictione, vt accidit in Baptiſmo, & in alijs Sacramentis. M.Dominicus de Soto dicit, quod Angelicus Doctor loquebatur ſecundum opinionem communem, quod dictum in Summa correxit, &c. Capreolus, Caietanus, & alij Thomiſtæ oppoſitum tenent: dicunt ſententiam veriſsimam eſſe, & quod non eſſet retractanda, ſed ſolida manere.* Sic M.Blanchis pro D. Thoma, qui locis ſupra citatis, non ſolùm videtur admittere Sacramentum Pœnitentiæ validum abſque ſufficienti dolore, ſed etiam abſque vllo.

12 Ideò eius auctoritate ductus Fr. Chriſtophorus a S. Ioſepho *tom. 1. opin. moral. 2.p. de Sacram. Pœnit. dubio* 1. non renuit dicere, confeſsionem ſcienter factam abſque vllo prorſus dolore, etiam ab illo, qui benè nouit eſſe læthale, ſic accedere, validam eſſe, & non iterandam. Quod probabile putauit Durand. *in 4. diſt.17. quæſt. 13. nu.7.* & non eſſe improbabile ait R.P. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.10. num.44.* Contendens pro hac ſententia militare Ricard. Caietan. Canum, Ledeſmam, & couarr. & poſſe pro illa citari Paludanum, Diu. Anton. & Sylveſt. & *eſſe indubitatam D. Thomæ ſententiam in 4. diſt.17. quæſt.3. art.4. quæſt.1. in corpore* ab illo nullibi retractatam. Quibus à fortiori conſentire tenentur Maior, Almainus, & alij, apud Henriquez *lib.1. de Pœnit. cap.26. nu. 7. in Gloſ. lit. V.* aſſerentes, dolorem non eſſe partem eſſentialem Sacramenti Pœnitentiæ, ſed requiri vt diſpoſitionem ad eius effectum. Cum igitur integritas formalis confeſsionis non magis exigatur à Trident. quam dolor, ſeu deteſtatio de peccatis, cum propoſito non peccandi de cætero, & æquè de vtraque parte definiat, eſſe quaſi materiam Sacramenti pœnitentiæ: neceſſario inde concludendum videtur, aut vtramque, aut neutram eſſe partem eſſentialem illius, vt Sacramenti. Et ſanè ſi definiente Concilio deteſtationem peccati cõmiſsi cum propoſito non peccandi, eſſe quaſi materiam Sacramenti, ſolùm definit (vt exponunt aduerſarij) eſſe partem Sacramenti, vt remiſsiui peccatorum, non vero Sacramenti, ſecundum ſe conſiderati: definiente ſimiliter integram peccatorum confeſsionem eſſe quaſi materiam Sacramenti, eandem prorſus expoſitionem admittere poterit. Aut reddas, quæſo apparentem diſparitatem?

13 Vrgetur primo. Quia ſi ob aliquã rationem confeſsio formaliter integra eſſet neceſſaria ad valorem Sacramenti, maximè, quia ita videtur declarare Trident. *ſeſſ.14. cap.5.* dum ait:* Itaque dum omnia quæ memoriæ occurrunt peccata, Chriſti fideles confiteri ſtudent, procul dubio omnia diuinæ miſericordiæ ignoſcenda exponunt. Qui vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nil Diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendũ proponunt.* Atqui verba hæc ſolùm euincunt, prædictam integritatem eſſe requiſitam ad effectũ Sacramenti, nõ vero ad eius valorem. Ergo. Minorem, in qua tota eſt difficultas probo. Primò, quia pœnitens, qui ex ignorantia grauiter culpabili omittit confiteri aliquod læthale, nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponit, & tamen, iuxtà communem Thomiſtarũ opinionem, confeſsionem validam, & non iterandam efficit. Secundò, qui ſcienter confitetur ſine ſufficienti dolore, & propoſito (vt omnes ſupra citati defendunt) validũ etiam Sacramentum efficit, cùm tamen nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponat. Ergo verba Concilij non magis cogunt nos aſſerere confeſsionem formaliter integram eſſe neceſſariã ad valorem Sacramenti, quàm dolorem efficacem, & propoſitum non peccandi: ſed hæc, vt Thomiſtæ relati tuentur, ſolùm requiruntur ad effectum, non ad valorem. Ergo, & illa.

14 Vrgetur ſecundò, quia Trident. *ſeſſ.14. Can.4.* eodem tenore verborum definit neceſsitatem doloris, & integritatis confeſsionis, & vtriuſque ſolùm adſtruit in ordine ad remiſsionem peccatorum.* Si quis, inquit, negauerit ad integram, & per-

perfectam peccatorum remiſsionem requiri tres actus in pœnitente, quaſi materiam pœnitentiæ, videlicet, cõtritionem, confeſsionem, & ſatisfactionem, quæ tres partes pœnitentiæ dicuntur, &c. anathema ſit.* Ergo ſi ex hoc Canone inferre licet, dolorem, de quo loquitur Concilium *cap. 3* ſolum eſſe neceſſarium ad effectum Sacramenti, non verò ad valorem; idem euidenter inferre licebit de integritate confeſsionis. Cui etiam facit, quod *Canone 7.* Vbi de ſola integritate ſermonem inſtituit, ſolum definit eſſe neceſſariam ad effectum Sacramenti. * Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ, ad remiſsionem peccatorum neceſſarium non eſſe iure diuino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta anathema ſit.* Cum ergo nuſquam definiat Concilium integritatem confeſsionis eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti ſed ad remiſsionem peccatorum, & aliunde non magis definiat integram peccatorum confeſsionem, quam eorum deteſtationem, & propoſitum eſſe partes Sacramenti Pœnitentiæ; planè deducitur, ex definitis non magis conuinci formalem integritatem eſſe de neceſsitate Sacramenti, quam attritionem includentem deteſtationem, & propoſitum.

15 Vrgetur tertio. Quia quantum ex Concilio colligere licet: tam requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ dolor integer peccatorum, quæ quis confitetur, quã integra peccatorum confeſsio, ſed qui ſcienter haberet dolorem vnius peccati, & non alterius (ſi de hoc defectu ſe accuſaret) faceret confeſsionem validam, & informem, iuxta communem Thomiſtarum ſententiam, aſſerentium ex defectu integritatis doloris ad omnia peccata, poſſe dari Sacramentum validum, & informe, ergo & abſque integritate confeſsionis. Ergo vel vtraque ad valorem Sacramenti requiritur, vel neutra.

§. III.

Iudicium Auctoris.

16 IDeò vtramque integritatem doloris, ſcilicet, & confeſsionis, ſicut, & attritionem includentem deteſtationem, & propoſitum, eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti, ſemper exiſtimaui, & firmiter nunc teneo. Cenſeo enim, à principijs intrinſecis non eſſe magis probabilem opinionem negantem præfatæ attritionis neceſsitatem ad valorem Sacramenti, quam quæ integritatem formalẽ confeſsionis ad eius valorem neceſſariam negat. Nam, vt ſupra probaui, vnam & alteram æquè definit Concilium eſſe partem Sacramenti, & vtramque ad remiſsionem peccatorum æquè neceſſariam eſſe ſub anathemate decernit. Quapropter de vtraque eodem prorſus modo Theologizandum iudico.

17 Addo teneri etiam confeſsionem iterare, qui certus de peccato in confeſsione omiſſo dubius eſt, an ex verecundia, an ex iuſta cauſa omiſerit. Quia, revera, dubius eſt de valore confeſsionis: atque adeò de adimpletione præcepti. Certus autem de præcepto, & dubius de eius adimpletione, adimplere tenetur. Quapropter audiendus non eſt Carolus de Baucio, qui *in Miſcel. tom. 1. quæſt. 474.* oppoſitum videtur aſſerere, his verbis: *Salvo meliori iudicio, ſi poſt diligens examen pœnitens dubitat, an revera tacuerit peccatũ mortale in confeſsione ex verecundia, aſſero, quod non tenetur repetere confeſsionem illam, in qua dubitauit tacuiſſe ex verecundia etiamſi magis inclinet, quod non ſit confeſſus, & eidem dicendum eſt, ſi magis inclinat pœnitens, quod ex malitia tacuerit peccatum; nempè non teneri repetere confeſsionem, ſed tantum confiteri peccatum omiſſum, de quo eſt dubius, an aperuerit in confeſsione, &c. Ita mecum ſentiunt docti, & pij viri, quibus hũc caſum communicaui.* Hæc Baucius. Sed non placet, propter rationem nuper attactam, quando certus eſt non fuiſſe confeſſum, & dubitat, an ex verecundia, an ex iuſta cauſa omiſerit.

18 Ex dictis concluditur, quod ſicut pœnitens nequit, abſque iuſta cauſa, tacere in confeſsione peccatum aliquod læthale, ita nec confeſſarius poteſt, niſi omnibus auditis, abſolutionem impendere, quia vterque ex præcepto Diuino ad confeſsionem, & abſolutionem formaliter integram tenetur, quæ ſicut ex parte pœnitentis exigit, vt omnia, pro quibus tacendis non eſt cauſa, recenſeantur, ita ex parte confeſſarij, vt omnibus auditis, abſolutionem largiatur. Vnde fit primò, audiendos non eſſe M. Sotum M. Paludanũ, D. Antoninum, Nauarr. M. Ledeſm. & alios, apud Dicaſtillo *de Pœnit. diſp. 11. dub. 18 num. 315.* aſſerentes, ſuperiores, pro ſuo nutu,

nutu, poſſe pœnitentem à ſolis reſeruatis ſacramentaliter abſoluere, & pro abſolutione aliorum lethalium ad inferiorem confeſſarium remittere. Hoc enim, abſque vrgente cauſa, propter rationem ſupra adductam, fieri non poteſt, vt benè docet M. Paulus de Blanchis Dominicanus *in diſceptat. caſuum conſcientiæ, diſc.4. diſput.4. in lit.C.fol.* 179. & communiter Theologi, quia ſi pro libito confeſſarij, dimidiari poſſet confeſſio, pro libito etiã pœnitentis poſſet, quia non eſt maior ratio vnius, quam alterius.

19 Fit ſecundò omninò reijciendum M.Baltanas *in Margarita Confeſſorum folio mihi* 44. ex præfata opinione (quam etiam ipſe cum commilitonibus tuetur) ſic deducentem: * Ex quibus, inquit, infero, quod quando quis facit longam confeſſionem durantem per plures dies, poſſet in qualibet partiali confeſſione abſolui, quia non videtur maior ratio in caſu ſuperiori, quam in hoc. * Sic ille. Quod licet conſequenter dictum, à veritate prorſus alienum eſt (extra periculum mortis) quia confeſſionem dimidiare eſt contra præceptum Diuinum, quod niſi vrgente cauſa occurrente, ſuam ſemper obligandi vim retinet. Secus autem eſſet, ſi pœnitens vellet confeſſionem generalem facere de omnibus læthalibus iam iterum ritè confeſſis, nam cum eiuſmodi peccata ſint materia libera confeſſionis, poterit, pro ſuo nutu, quæ voluerit omittere, & per conſequens eorum confeſſionem dimidiare, vt ex terminis notiſſimum eſt.

20 Fit tertiò, minimè ſuſtinendam ſententiam quamdam præcitati M. Pauli de Blanchis *vbi ſuprà fol.*180. *§.Obſeruandum*, qui putat probabile, eum, qui de omnibus peccatis Sacerdoti inferiori cõfeſſus, gratiam ſacramentalem virtute huius confeſſionis accepit, ſi poſteà ſuperiori reſeruata iterum confiteatur, & ſacramentaliter ab illis abſoluatur; non recipere augmentum gratiæ per abſolutionem ſacramentalem a ſuperiore collatam. Verba eius ſunt. * Obſeruandum igitur eſt, quod per abſolutionem primi abſoluentis, ſiue ſit inferior, ſiue ſuperior, confertur ſacramentalis gratia, vnde ſecunda confeſſio, & abſolutio, eſt prioris perfectio, (attẽde) & ideò poteſt ſuſtineri, quod per ſecundum Sacramentum non augeatur ſacramentalis gratia, quia fuit data (in primo) virtute ambarum abſolutionum. At verius tamen eſt, ſiue ſit vnum, ſiue duo Sacramenta, quod per ſecundam abſolutionem augetur gratia. * Sic ille, cum M. Soto *in 4.diſt,18.quæſt.2.art.5.§. Digladiãtur*, vbi ait: * Secunda confeſſio, & abſolutio eſt prioris perfectio, & ideò poteſt dici vnius Sacramenti, & ſuſtineri, quod per ſecundum Sacramentum non augetur ſacramentalis gratia, quia prior fuit data in virtute ambarum abſolutionum, attamẽ ſiue ſit vnum, ſiue duo Sacramenta, veroſimilius eſt, quod per ſecundam abſolutionem augetur gratia. * Quibus M.Sotus contrariam ſententiam probabilem putat. Sed hæc doctrina ſuſtineri non poteſt: quia vbi eſt diſtincta, eorundem peccatorum confeſſio, cum dolore, ſeu diſpoſitione requiſita à Trident; & noua Sacerdoris abſolutio, datur verum, & diſtinctum Sacramentum pœnitentiæ rite ſuſceptum, quod gratiam ſacramentalem conferre, certiſſimum eſt, & me iudice, fide ſanctũ. Videatur idem Paulus de Blanchis *diſput. de Contrit.fol.*300.& 301. vbi ex D.Auguſtino, & D. Thoma, hanc concluſionem certiſſimam eſſe conſtat; ac proinde oppoſitam, in eius etiam principijs, reijciendam prorſus.

21 Pro coronide huius diſputationis obſeruandum eſt, præcepto Eccleſiaſtico annuæ confeſſionis non ſatisfieri per cõfeſſionem voluntariè nullam; quia Eccleſiæ præceptum eſt modificatiuum diuini, quod tempore ab Eccleſia determinato ex huius præcepto adimpleri debet. Præceptum autem diuinum non adimpletur, ni verum Sacramentum pœnitentiæ recipiatur. Vndè fit, omninò exterminandam opinionem aſſerentium, per confeſſionem non integram, omittendo voluntariè aliquod mortale, etſi inualidam, ſatisfieri præcepto annuæ confeſſionis. Quam tenuerunt Syluester, Paludanus, Cano, Ledeſma, & alij, quos refert Leander à Sacramento *tom.1.tract.5.de Pœnit. diſp.3.quæſt.*52. Idemque propter eandem rationem tenendum, licet confeſſio ſit integra; ſi tamen nulla, & inualida ob defectum omninò internum; doloris v.g. pœnitenrentis: quidquid contradixerit Mag. Victoria *quæſt.*163. quem ſequitur Ludouicus de S.Iuan *quæſt.8.art.2.diffic. 2.pag.* 498. Qui addunt, idem prorſus dicendum, etiamſi eiuſmodi confeſſionem non ſubſequatur abſolutio. * Qui confitetur (inquit Victoria ſuprà) omnia peccata ſua,

etiamſi

Digitized by Google

etiamſi non habeat dolorem,ſi confiteatur hoc ipſum,quod non habet dolorem,ſiue abſoluatur,ſiue nō;credo, quod ſatisfacit præcepto Eccleſiæ:ego certe non damnarem illum.*Cui conſentit M.Can.*in relect. de Pœnit.p.5.fol.43.§.Ad tertium iam patet.* vbi ait:* Imo crediderim ego , quod cum peccator ſe ſiſtit Sacerdoti,etiamſi non recipiat abſolutionem,implet præceptũ Eccleſiæ.Quare cēſuræ,ſi quæ fulminērur aduerſus eos qui eo anno non ſunt confeſſi, huiuſmodi peccatores impœnitentes nō tangunt.*Cæterum nulla ex præfatis ſententijs ſuſtineri poteſt:quia præcepto recipiendi verum Sacramentum, eo voluntariè non ſuſcepto,nemo ſatisfacit. Et contraria aſſertio damnata eſt ab Alexandro VII.die 24.Septembris anno 1665.vbi inter alias propoſitiones,vt ſcandaloſam,vt minimum damnauit hanc: *Qui facit confeſſionem voluntariè nullā ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.* Quæ cēſura potiori iure inurēda ſingulari opinioni M.Domin.Baltas *in Margarita confeſ.fol.44.in edict.Complur.anno 1554.*vbi ait:*Si quis haberet ſolũ peccata cordis,videtur quod poſsit differre cōfeſsionem,vſque ad mortis articulum , cũ de illis Papa nil habeat iudicare.*Cuius ſententiã omnes authores reijciunt,in illamque Thom. Hurt.*to.1.de Reſid. Sacra, reſ.8.de Reſid.Canon.ſubſect.1.n.20.fol.345.* ex principijs veræ Theologiæ,ſic concludit:*Manet ergo temeraria,& improbabilis ſententia Margãtitæ,quæ ante porcos, non ante fideles,& Catholicos proijci debet.*Quia fide ſanctum eſt præceptum Diuinũ confeſsionis ad omnia peccata mortalia,tam interna,quàm externa ſubijciēda obligare:vt definit Trid.*ſeſſ.14.c.5.* Eccleſia autem tempus ad eiuſmodi præcepti adimpletionem determinauit, ſemel in anno.Vndè ſemel,ſingulis annis,tenentur fideles præceptum Diuinum confeſsionis adimplere , nec aliter Eccleſiæ præcepto ſatisfaciunt.Qui autē peccata cordis mortalia non confitentur ſemel in anno , vel qui confeſsionem invalidam efficiunt vtporè aliqua parte eſſentiali claudicãtem, non adimplent præceptum Diuinum cōfeſsionis,tempore ab Eccleſia determinato,in quo conſiſtit violatio præcepti Eccleſiæ,vt benè M.Sotus *in 4.diſt.18.q.3.art.3. conc.6.*Suar.*de Pœnit.diſp.36.ſect.2.n.2.& ſect.7.n.3.*Vivald.Adrian.Nauar.Medina, Petr.de Soto,Paul.Comitol. quos citat,& ſequitur P.Fagund.*ſecundo præcept, Eccleſ. lib.1.cap.4.n.5.*

DISPVTATIO SECVNDA de Diſtinctione numerica peccatorum.

QVÆSTIO PRIMA.

Vndè ſumatur diſtinctio numerica in peccatis mere internis?

§. PRIMVS.

Auctorum ſententiæ.

1 DIſtinctio numerica peccatorũ alia phyſica eſt,moralis alia:Diſtinctio phyſica ad confeſsionem parum refert,vt benè tradit P.Suar.*diſp.22.ſect.2.n.6.* Licet enim Concilium Trident.*ſeſſ.14.cap.5. & Canon.7.*definiat,neceſſarium eſſe, omnia peccata ſigillatim confiteri,id intelligi debet,non de omnibus ſigillatim phyſicè,ſed moraliter.Sicut licet præcipiat,omnes ſpecies confiteri,non de omnibus phyſicis,ſed moralibus intelligendum eſt:Vt ibidem cum vtroque Soto docet P.Suar. quem ſequitur Card.de Lugo *diſp.16.ſect.3.n.104.*Verùm cum difficilè ſit cognoſcere,quando plures actus phyſici,nō plures moraliter , ſed vnus cenſendi ſint:hoc in præſenti indagandum aggredimur.Et primũ de actibus,& peccatis merè internis vndè nam ſumenda ſit diſtinctio numerica in his peccatis?

2 Prima ſententia aſſerit,plures voluntatis actus,circa idem obiectum,non efficere plura numero peccata,niſi per pœnitentiam,aut actum contrarium interrumpantur.Ita Canus apud Vazq.*q.91.art.1. dub.5.*Quam ſententiam, licet Vazq. falſam appellet ; & incredibilem apparere dicat Suar.*diſp.22.ſect.5.n.9.*plures tamen Doctores amplectuntur,inter quos Ludouicus Lopez *tom.1.cap.21.* Martin.Delrio de Magia *lib.6.cap.1.ſect.3.* Arag.*1.2.q.62. art.8.ad primum*,Garcia *de Benefic.3.p.cap.1.n.138*,Petr.de Ledeſma *in Sum.libr.2.de Pœnit.cap.37.*Petr.Fat,Filiarc.Ioann. de la Cruz, Pitigian.& alij,quos congerit Diana *3.part.tract.4.reſol.95.* & Marcus Serra *2.2.quæſt.62.art.8.§.dicendum 3.& dicendum 4.*

3 Omnium fundamentum eſt,quia ad diſtinctionem numericam moralem , requiritur,inter voluntatis actus, interruptio moralis, quoties autem hæc nō fit per pœnitentiam,aut actum contrarium non eſt interruptio moralis , ſed tantum phyſica:ergo non eſt diſtinctio numerica mo-

Digitized by Google

ralis. Minorum probant. Nam quando aliquis habuit voluntatem aliquam, & eam non retractauit, cenſetur moraliter in illa perſeuerare: ergo quamuis ſæpiùs eãdem voluntatem iteret, abſque prædicta retractatione, eamdem voluntatem moraliter cenſebitur habere, & conſequenter idem numero peccatum committere; ideoque confeſsioni ſatisfaciet, ſi pluralitatem illã phyſicam actuum per modum vnius peccati confiteatur: Dicens; accuſo me de vno peccato deſiderij fornicationis.

4 Doctrina iſta confeſſonario aptiſsima eſt, Cathedræ verò difficillima. Primo, quia ex eo preciſsè, quod peccator voluntatem præteritam non retractauerit, non poteſt dici moraliter perſeuerare in actuali peccato, ſed habitualiter tantùm; ſemel enim præterita voluntas non magis durat, quam periurium ſemel præteritum duraret in eo, qui doloris actum non elicuiſſet: dicemus ne moraliter in actuali periurij peccato perſeuerare, & periurium aliud nouum, circa eamdem materiam poſt mẽſem cõmiſſum, idem numero peccatũ cũ præcedenti conſtituere? Abſit. Ergo hæc non retractatio nõ ſufficit, vt plures actus phyſici vnum peccatum cõſtituant: aliàs, qui ſingulis menſibus voluntatem fornicandi habuiſſet, de qua nunquam pœnituiſſet, vnicum tantum peccatum committeret, quod ex terminis videtur abſurdum. Secundò: Illi actus phiſici diſtinguntur numero moraliter, qui malitias morales numero diſtinctas habent; ſed actus, qui propter temporis interruptionem phiſicè diſtinguuntur; tales ſunt, ergo diſtinguuntur numero moraliter. Minor probatur, quia malitiæ morales diſtinguuntur in ſubiectis, quibus inſunt, ſed inſunt actibus numero diſtinctis: ergo numero diſtinguũtur moraliter; quo ceſſat fundamentum contrariæ ſententiæ.

5 Eminentiſ. noſter Lugo *diſp. 16. ſect. 14. num. 561.* ſententiam Cani, & aliorum ingenioſa quadam limitatione defendit. Docet igitur plures voluntates phiſicè interruptas vnum peccatum conſtituere; quoties ita inter ſe comparantur, vt vna ab alia dependeat. Explicat, vt ſiquis v.g. cogitans de homicidio eodem, abſque noua aliqua deliberatione, memor voluntatis, ſeu deliberationis præcedentis, illud iterum deſideret, ſeu de illo delectetur. Ratio eſt, inquit, quia illæ voluntates phiſicè interruptæ verè habent inter ſe aliquem ordinem, cum vna influat, & determinet ad aliam. Si enim intentio phyſica determinans ad electionem modij hodie faciẽdam, vnum cum illa conſtituit peccatum, quamuis heri habita fuerit, cur intentio eadem determinans hodie ad aliam intentionem, ſeu complacentiam circa idẽ obiectum, non conſtituet vnum peccatum cum illa? ſecus autem, ait Lugo dicendũ, quando vna voluntas in aliam non influeret, ſed viſo obiecto, de nouo quis ſe determinaret ad illud deſiderandũ. Tunc enim illæ voluntates, ſi notabiliter inter ſe diſtarent, plura numero peccata conſtituerent. Ad hanc cogitationem anſam arripuit ex P. Vazquez *ſuprà dub. 5. nu. 10.* vbi Canum impugnat; *quia nullam, inquit, continuationem video in his voluntatibus, cum vna ex alia non dependeat.* Et ex Suarez *ſuprà ſect. 5. num. 11.* vbi refert ex aliorum opinione, actus moraliter continuari, ex eo quod reditus ad ſimilem actũ, quaſi naturaliter fit, ſine noua deliberatione.

6 Non inficior Card. de Lugo, intentionem vnam ab alia, non minus quã electionem dependere poſſe. Cæterum hoc non videtur ſufficere ad vnitatem peccati, in ordine ad confeſsionem conſtituendam: aliàs, qui modo haberet intẽtionem efficacem accedendi ad fœminam, & poſt annum memor huius intentionis cogitãs de eodem obiecto, abſque noua deliberatione, illud iterum deſideraret, ſeu de illo delectaretur, non committeret nouũ peccatum in confeſsione explicandum. Inſuper ſi poſt oſcula, & tactus, ex intentione operantis ad copulam ordinatã, occaſionis defectu, ad plures dies differretur, idem cũ illa poſteà ſubſequuta conſtituerent peccatum. Quod nemo concedet. Ergo quod vna voluntas ab alia dependeat, ſiue tanquam electio, ſiue tanquam intentio, vel vnitas ordinis inter duos actus valdè diſtãtes, non plenè ſuadet vnionem moralem ſufficientem ad illorum confeſsionem per modum vnius peccati: aliàs explicatã copula, & nulla facta mentione de oſculis, & tactibus, in prædicto caſu, præcepto cõfeſsionis ſatisfieret, quod Cardin. de Lugo non admittet.

7 Secunda ſententia tenet, quamcumque phyſicam interruptionem internorũ actuum, ſiue voluntariam, ſiue inuoluntariam; vtpotè ex diſtractione naturali; vel ſomno prouenientem, ſufficere ad multi-

pli-

Digitized by Google

plicitatem numericam peccatorum. Probant: quia illi actus interrupti talis naturæ ſunt, vt quilibet ſuam malitiam moralem habeat, quorum malitia nequit vna fieri, abſque aliqua continuatione; ſed nil intercedit, in quo tales actus continuentur, cum nil mediet, ratione cuius, poſsit homo dici actualiter peccare. Ergo, &c. Secundò: quia poſtquam ceſſauit prima voluntas, iam homo actu non peccabat. Ergo quãdo repetitur, incipit actu peccare. Ergo eſt vnum, & aliud actuale peccatũ: ergo ſunt re ipſa plura peccata. Ergo, vt plura confitenda. Quia præceptum confeſsionis, ſuppoſita diſtinctione, quam inter ſe peccata habent, ad illa declaranda obligat: aliàs idem eſſet, peccata diſtingui numero moraliter, quod diſtingui in ordine ad confeſsionem: ac proindè cõmitteretur circulus: nimirum ideò diſtingui moraliter, quia ſunt vt plura confitenda, & ideò eſſe vt plura cõfitenda, quia diſtinguuntur moraliter. Hanc ſententiam tenent P. Vazq. *q. 91. ar. 1. dub. 5. à n.* 10. quem ſequitur Merat. *diſp. 16. dub. 3.* & argumenta conuincere re eſſe veram, ait P. Suar. *ſupra n.* 17. Alij verò licet exiſtimẽt cum P. Vazq. per quamcumque ceſſationem, ſiuè voluntariam, ſiue inuoluntariam, interrũpi peccata interna, addunt tamẽ, vltra hoc requiri, quod ceſſatio ſit per aliquod temporis ſpatiũ, nempè vnius diei, vt ait Ochagania *tr. 2. de confeſ. q.* 15. aut ſaltem dimidiæ horæ, vt cum Fagund. & alijs putat probabile Leander *diſp. 8. §. 7. q. 6.* dummodo non retractetur propoſitum per pœnitentiam, aut actum contrarium.

§. II.

Nonnullis prænotatis propria ſententia ſtabilitur.

8 DEdi ſuperius de numerica diſtinctione duplicem ſententiã, quarum primam, vt nimis laxam, non admiſi, & ſecundam, ni fallor, vt nimis ſtrictam rejcietis. Quapropter mediam aggrediendo viam, aliquid de vtraque ſententia aſſumam. Quod vt fœlicius præſtem: ſuppono primò: rectè ſtare poſſe, quod peccata ſint in ſe, & coram Deo diſtincta, quin numero diſtinguantur in ordine ad confeſſionem. Quidquid contradicat P. Suarez *ſupr. n.* 15. Ipſe enim velit, nolit, admittere tenetur, vt exemplis, ab ipſo, & à communi ſententia admiſsis, manifeſtè conuincitur. Nonnulla ſpecimina præſto. Conueniunt Doctores, oſcula, & tactus antecedentia copulam, & ad illam ordinata, vnũ numero peccatũ cum ea, ſubſequuta conſtituere: quod, ea præcisè explicata, ſufficienter explicatur, licet res ita euenire poſsit, vt aliquando tactus impudici præceſſerint, aliquando non. Modo ſic: certũ eſt, oſcula, tactus, & copulam ſigillatim ſuas habere ſingulares malitias: ergo inter ſe diſtinguuntur, non ſolùm in eſſe phyſico, ſed in eſſe morali, ſeu in ordine ad Deũ: eſt enim quodlibet eorum ex ſuo obiecto peccatum mortale; quod autem ad copulam, vt diſpoſitiones antecedant, non tollit eorum malitiam, & multiplicitatem numericam, vt benè aduertit P. Fagundez *2. præcepto Eccleſ. lib. 3. cap. 4. n.* 14. Sunt igitur eiuſmodi oſcula, & tactus plura peccata in ſe, & coram Deo, & tamen non ſunt numero diſtincta in ordine ad confeſsionem, vt docent communiter Doctores: Ergo in omnium opinione admittendi ſunt aliqui actus in ratione peccati diſtincti in ſe, & coram Deo, qui tamen in ordine ad confeſsionem non ſint moraliter diſtincti cenſendi. Immediata enim ſucceſsio duplicis maliriæ numero diſtinctæ, non facit, quod ex vtraque vnum numero peccatum conflet: vt conſtat in duplici fornicatione ſine interruptione phyſica.

9 Vrgetur, in opinione ſtrictiori, quam adduximus ex P. Vazq. & Suar. aſſerentibus, plures voluntatis actus tunc vnũ peccatum conſtituere, quandò voluntas prima manet in aliquo actu, ſeu operatione, qui ſit illius effectus. Tũc enim, inquiunt, licet actu ceſſet prima voluntas, manet in effectu ſuo illamet numero malitia moralis, quæ anteà erat in voluntate. Vndè cũ poſtea voluntas repetitur, eadem prorſus malitia continuatur; quia voluntas repetita non cauſat in actione aliam malitiam numero diſtinctam. Ex hac doctrina argumentum conficio. Malitiæ, vt expreſsè fatetur P. Suar. *ſup. n.* 14. diſtinguũtur numero moraliter, ſi inſint actibus numero diſtinctis; ſed actus volũtatis, qui modo exiſtit, eſt numero diſtinctus a præcedenti; ergo habet malitiam numero diſtinctã. Confirmatur, quia duplex actus amoris Dei immediatè elicitus, habet duplicẽ bonitatẽ moralẽ: ergo duplex actus odij immediatè elicitus habet duplicem malitiam. Ergo illa peccata interna numero diſtinguuntur, non tantum phyſicè, ſed etiam in ordine ad Deum, & tam ad diſplicentiam,

quàm ad pœnam: & tamen omnes Doctores affirmant, non debere, vt numero diſtincta explicari. Ergo, &c.

10 Vrgetur ſecundò alijs exemplis in hàc, & alijs diſputationibus enodandis v. g. confeſſarij excipientis confeſsiones multorum in ſtatu peccati mortalis: & illius qui pluries periurauit, ſeu blaſfemauit, ſeu verba iniurioſa vno continuato ſermone protulit: quorum ſingula, manifeſtum eſt, coram Deo eſſe peccata numero diſtincta, & tamen in ordine ad confeſsionem non ſunt talia, vt expreſsè fatetur cum alijs P. Fagundez 2. *præcepto. Eccleſiæ, lib. 3. cap. 5.* Ergo, &c. Hæc fundamenta mihi probant in omnium opinione tenendum, peccata poſſe eſſe diſtincta in ſe, & coram Deo, quin tamen in ordine ad confeſsionem diſtincta cenſeantur.

11 Suppono ſecundò, diſtinctionem numericam moralem, aliam eſſe moralē in rigore methaphyſico, aliam moralem humano modo. Diſtinctio moralis metaphyſica reperitur, quoties actus diſtincti in eſſe phyſico diſtinctas malitias habent: quales ſunt omnes in præcedentibus relati, & alij, quibus non aduenit malitia ex intentione operantis, ſed ex ſe ipſis mali ſunt: horum enim quilibet ſuam habet diſſonantiam ad naturam rationalem, & quilibet independenter ab alio diſſonat: ſiue inter vnum, & aliud detur interruptio, ſiue non. Quapropter non video, cur in eſſe morali, rigore methaphyſico loquendo, non diſtinguantur. Diſtinctionem moralem numericam humano modo eam voco, quæ in prudenti hominum æſtimatione talis reputatur. Hanc autem non cauſat quælibet phyſica interruptio, ſicut nec quælibet diſtinctio actuum in eſſe phyſico, & malitia morali. Vt exempla ſuprà adducta ſatis demonſtrant. His poſitis.

12 Dico primò: Quando Tridentinū obligat omnia peccata ſigillatim confiteri, non obligat confiteri omnia, diſtincta moraliter methaphyſicè, ſed diſtincta moraliter humano modo. Hæc mihi ſuadēt rationes allatæ, & innumeri caſus à Doctoribus admiſſi, quorū plures in diſcurſu huius diſputationis dabo, in quibus cō tinuationem ſufficientem ad vnitatē moralem peccati, in ordine ad confeſsionem defendunt: Et tamen euidens eſt, metaphyſicè loquendo, plura numero peccata interuenire. Dicendum igitur eſt, ea tantum peccata eſſe plura numero in ordine ad confeſsionem, quæ humano modo, ſeu in prudentū æſtimatione plura reputantur; ſic enim hoc Sacramentum, quoad obligationem confitendi, à Chriſto Domino fuiſſe inſtitutum, intellexerunt communiter Theologi, & ſic intelligendum Conciliū: Et ita ſine dubio ſentit P. Suarez *diſp. 22. ſect. 5. n. 14. & 20.* vt teſtatur P. Ouiedo infrà citandus.

13 Dico ſecundò, diſtinctionem numericam humanam, ſeu iuxta prudentū æſtimationem, non inueniri in actibus voluntatis circa idem obiectū iteratis, quoties interruptio actuū nimis breuis, & naturalis fuerit, abſque ſpeciali aduertentia tacta. Ita expreſsè P. Granado *controu. 6. de peccatis, tr. 2. diſp. 5. n. 4.* P. Ægidius *de Sacram. Pœnit. diſp. 7. n. 31.* P. Henriq. *libr. 2. de Pœnit. cap. 5. §. 2.* & in illam tandem venit P. Merat. *diſp. 26. ſect. 3. n. 2.* vbi ait, probabilem eſſe, tutamque in praxi eorum opinionem, qui cenſent ea ſolùm peccata recenſenda, vt numero diuerſa, quæ non poſſunt moraliter ſecundùm prudentem, & communem hominum æſtimationē pro vno computari. Et P. Fagund. 2. *præcept. Eccleſ. lib. 3. cap. 3. n. 14.* aſſerens ad nouum peccatum requiri phyſicū quoddam ſpatium, & phyſicam temporis interruptionem, arbitrio prudentis faciendam, quam ipſe putat dimidiæ horæ. Nec diſſentiet Card. Lugo *ſupr. ſect. 14. citata*, vbi aſſerit, duas voluntates, quarum vna non influat in aliam, tunc plura peccata conſtituere, quando notabiliter inter ſe diſtant. Quod etiam tenet P. Salas 1. 2. *tom. 2. tr. 13. diſp. 5. ſect. 8. n. 81.* Caietan. Nauarr. & Graffius, apud P. Ouiedo. *1. 2. tr. 6. de peccatis, controuerſ. 5. punct. 5. n. 103.* qui *n. 109.* eorum ſententiæ aſſentitur. Nec aliud ſentit Tamb. *in Method. lib. 2. c. 5. §. 5. n. 34.* vbi ait peccata multiplicari numero, quando tanta eſt interruptio actuum, vt nequeat moraliter cenſeri perſiſtere eandem volūtatem, ac proinde debere explicari tempus durationis, ſi fuerit notabile, ſecus ſi breue. Quibus cōſentit P. Bauni *to. 1. tr. 4. q. 15. dub. 9.*

14 Fundamētum huius aſſerti eſt, quia talis interruptio non variat morale iudicium humanum: ergo humano modo, & iuxta prudētum æſtimationē per indè res ſe habent, ac ſi nulla phyſica interruptio daretur. Secundò, quia quoties diſtractio talis eſt, vt voluntas ratione prioris commotionis, quaſi naturaliter a-

ctum

Digitized by Google

actum repetat, abſque ſpeciali voluntatis deliberatione; certum eſt, quod minus grauiter peccet, quam ſi abſque diſtractione aliqua per horam integram in turpi delectatione duraſſet: cur ergo maiore obligatione tenebitur? Tertiò, quia interruptio phyſica, quæ in hoc caſu interuenit, talis eſt, vt in prudenti æſtimatione quis dicatur non ceſſaſſe per integram horam à turpi delectatione: ergo ratione eius interruptionis non multiplicantur numero peccata moraliter humano modo, licet methaphyſicè multiplicentur. Igitur illi actus iterati circa idem obiectum cenſendi ſunt veluti partes eiuſdem peccati, quod aliquando minus, aliquando magis patet, ad eum modum, quo docet P. Vazquez *ſuprà* de tactibus, & oſculis copulam præcedentibus, quæ in confeſſione, in omnium opinione, explicari non debent, & tamen certum eſt, quòd plures diſtractiones reales frequenter in illis reperiantur.

15 Dico tertiò: interruptionem voluntatis habitam abſque expreſſa intentione interrumpendi, ſed quaſi naturaliter, ratione alicuius negocij, aut alterius cogitationis occurrentis, aut ſumptionis cibi, aut ſomni, &c. quibus actionibus tranſactis, ſtatim ratione prioris commotionis, iterum ad eamdem quis redit voluntatem; non conſtituere plura numero peccata. In hac parte conuenio cum Card. de Lugo, & Doctoribus citatis pro prima ſententia, & conſentire debent omnes pro noſtra concluſione nuper allati. Ratio eſt, quia prima determinatio voluntatis in prudentum æſtimatione non dicitur ceſſaſſe; potius dicere ſolemus, hominem perſeuerare in ſuo prauo propoſito, ergo interruptio per ſomnum, vel occurrentiam alicuius negocij diuertentis alio cogitationem, non conſtituit pluralitatem numericam moralem in ordine ad confeſſionem: ac proindè, iuxtà dicenda in ſequentibus diſputationibus, ſatisfaciet pœnitens ſe accuſans de vna delectatione moroſa; vel de vna voluntate efficaci explendi libidinem; quia duratio temporis non debet in confeſſione explicari, iuxtà infrà dicenda de circunſtantijs aggrauantibus.

§. III.

De diſtinctione numerica in peccatis externis.

16 PAter Vazquez *ſuprà dub. 5. citato*, & Pat. Meiat. *diſp. 26. ſect. 3.* ſuis inhærentes principijs, contendunt, actus externos peccaminoſos toties diſcontinuari, & plura numero peccata conſtituere, quoties voluntas finis non perſeueret, vel formaliter in ſe, vel virtualiter in medio ex illa procedente, ratione cuius continuo abſque interruptione aliqua phyſica, verè, & in toto rigore methaphyſico ſit homo actualiter peccans; ac proindè vndecumque proueniat, quod in aliquo inſtanti actualiter peccare deſinat, vt diſtractione, vel ſomno, &c. indè multiplicitas, & diſtinctio peccatorum proventura. Quapropter ſi actiones externæ non habuerint inter ſe ordinem medij & finis, ſempe reſficient, iuxtà horum Doctorum ſententiam, plura numero peccata. Alij verò è contra; vnitatem peccati externi deſumendam aiunt ex voluntate præterita non retractata. Ita Ioannes de la Cruz *in direct. part. 2. de Sacram. pœnitent. quæſt. 2. dub. 3.* Homobon. *part. 1. tract. 5. capit. 13. q. 83.* Pitigianus, Petrus Fai, & alij apud Lugo infrà *num. 538.* Apud quem Coninch, & Henriquez aſſerunt, non obſtare vnitati peccati externi interruptionem per ſomnum; ſtabunt etiam pro hac ſententia omnes Doctores *ſuprà* citati, pro vnitate in peccatis internis.

17 Ego verò vniuerſaliter pro omni peccato externo duplicem regulam generalem ſtatuo. Prima ſit, conſequutio finis praui, & exequutio mediorum ex vi intentionis præcedentis, idem numero peccatum conſtituunt, quoties actus interni voluntatis non diſcontinuatur moraliter, iuxtà dicta paragrapho precedenti: & media, quæ aſſumuntur ex ſe, mala non ſint, vel ſi mala fuerint, ad finem natura ſuà ordinentur; & malitiam ſpecie diuerſam non contineant. Exemplum prioris ſit, eius, qui ex intentione occidendi, inimicum quærit; enſem præparat, &c. Exemplum ſecundæ: colloquia turpia, oſcula, & tactus, quibus ad copulam peruenitur. Hanc regulã vniuerſalem trado ex doctrina Pat. Suarez *diſput. 22.*

*ſect.5.num.*24.& P.Vazquez *quæſt.91.art.1.dub.4.n.3.& 7.* Vterque enim ex cõmuni Doctorum ſententia ait ex fine,& medijs vnum in genere moris reſultare, & ex his omnibus vnum conſummatũ peccatum coaleſcere, quia omnes iſti actus interni, & externi ad vnum opus ordinantur,& ex illius intentione procedunt. Et vt ait P.Suarez,ex metaphyſica,vnitas numerica etiam in actionibus non eſt ſemper eiuſdem,vel æqualis rationis:nam aliquando ex ſimplici entitate; aliquando verò ex collectione plurium cum aliqua artificioſa compoſitione reſultat.Ad hũc ergo modum,inquit,omnes illæ actiones, cenſentur eſſe partiales,& cõponere moraliter vnum peccatum, quia omnes ordinantur ad vnum conſummatum opus. Sic etiã ante illum diſcurrit M.Sotus *in 4. diſt.18.quæſt. 2.art.4.poſt 8.argum.* vbi ait: *Notandum eſt,quod quando ſunt plures partiales actiones ad vnam integram concurrentes,ſatis eſt,finalem illam confiteri. Quæſiuit quis arma,vt hominem occideret,armauit ſe, & explorauit, vbi eſſet inimicus : omnia quidem ſunt peccata; ſed tamen,ſi tandem occidit, ſatis eſt dicat,occidi hominem,& eodem modo,qui patratam fornicationem confitetur, non opus habet ſuauia,& alios tactus confiteri: *Sic Sotus.

18 Hinc fit,quod vtrobique ſufficiat explicare in confeſsione finem obtentũ, non explicatis medijs,vt cum P.Suarez,& Nauarro docet Coninch.*diſp.7.dub.7.nu.58.*(ni forte peccatum tale ſit , quod non ſufficienter explicetur,non explicito aliquo medio, vt quando per mediatricem, quis fœminam ſolicitat)Si verò finis non obtineatur,neceſſarium erit fateri intentionem , & ſaltem in genere ſe accuſare, aliqua adhibuiſſe media ad eius conſequutionem,vt ait Coninch ſupra.Imò ,quando media ex ſe mala ſunt,putat ipſe,debere omnia ſigillatim explicari,dicendo toties fœminam fuiſſe oſculatum, toties tactus inhoneſtos cum illa habuiſſe. Verum hoc non iudico neceſſarium,ſed ſatisfacere,ſi dicat;ſe illam oſculatum fuiſſe,vel tactus inhoneſtos habuiſſe ex intentione copulæ, non explicato numero;quia omnes eiuſmodi actiones ſunt vnus actus in genere moris,ſicut de pluribus iniurijs reſpectu eiuſdem perſonæ,& de pluribus periurijs eodem continuato ſermone prolatis,docet cum Zanardo Diana *1.part.tract.7.reſol.51.& 3.part.tract.4.reſol.163.* & cũ Azor,& alijs tenet Lugo *ſuprà num.561.* Quod ſi vnius medij exequutio diſtet ab exequutione alterius,adeò,vt cenſeatur a diſtincta numero moraliter intentione procedere,eo quod interruptio notabilis interuenerit;& non ſolùm naturalis,ex his quæ frequenter in actibus humanis reperiri ſolent,per prãdium,per ſomnum, per diuerſionem breuem ad alia occurrentia, &c.non conſtabitur vnum peccatum ex obtentione finis , & exequutione mediorum,ac proindè tenebitur pœnitens,iuxta veriorem ſententiam,vt peccata numero diſtincta in confeſsione explicare , ſi verò media ex ſe mala non ſint,ſed ex fine tantum malitiam ſortiantur,cenſet Vazquez *1.2.diſp.76.num.18.* neceſſarium non eſſe in confeſsione illa explicare. * Sed ſatis, inquit,videtur ſi dicat, habui intentionem occidendi inimicum * cui conſentit Pat. Salas *tom.2.in 1.2.quæſt.73.dub.5.ſect.8.n.91.* Sed non aſſentior,quia accipere enſem & induere arma ex intentione occidendi inimicum,verè ſunt peccata,quæ inexplicata relinquuntur , per ſolam expreſsionem prauæ intentionis occidendi , debet ergo in genere ſe accuſare de medijs adhibitis,licet ſpeciem,vel numerũ explicare neceſſe non ſit,quia eorum diſtinctio phyſica tantum eſt.

19 Secunda regula ſit : quotieſcumque plures actus externi in prudentum æſtimatione reputantur partes integrantes vnius actionis humanæ ,vnum numerum peccatum conſtituunt,ſiue ordinem medij , & finis inter ſe habeant , ſiue non. Ita tenet Cardin.Lugo *diſp.16.ſect.14.à n.540.* Et ſtare debent pro hac ſententia omnes Doctores,§.2.pro noſtra ſententia allati,& P.Fagundez ſuprà,qui hanc vnitatem moralem ex pluribus actionibus conflatam magis explicàt , dicens : in peccatis momentaneis,vt in blaſfemijs iniurijs, contumelijs,periurijs , & detractionibus, requiri aliquando ad diſtinctionem numericam intercapedinem,vnius quadrantis, aliquando minus.In ſucceſsiuis verò,qualia,inquit,ſunt peccata odij,& amoris,requiri dimidiæ horæ,plus minuſvè intercapedinem.Et *num.15.* inquirens , quot numero peccata cõmittat,qui illicitis amoribus inuolutus,ſolicitat fœminam,& ea non potitur;reſpondet,ſpatium temporis notabile , & ſufficiens ad multiplicanda numero peccata,eſſe,ſi per dimidiam horam

ram

Digitized by Google

ram plus,minuſvè,ab exteriori perſecutione mulieris ceſſauerit.Et ſic tenent expreſsè Bauni *ſuprà* §.3:*Aſſertio.* Candidus *de confeſ. diſq.* 24. *articulo* 22: *dubio* 10. & Tamburin. *in Methodo; libro* 2. *capite* 1: §. 8. Huius regulæ ratio petenda eſt ex dictis §. præcedenti; ſcilicet, quia vna actio humana externa, vnum peccatum externum eſt. Ergo quotieſcumque plures actiones in prudentum æſtimatione vnam, veluti ex partibus conflatam efficere cenſeantur, non plura numero peccata moraliter erunt, ſed vnum moraliter, licet in rigore metaphyſico plura numero reperiantur.

20 Quando autem plures actiones vna actio humana cenſendæ ſint; ex prudentum iudicio dependet: quapropter nō ratione, ſed varijs exemplis adhibitis demonſtrabo. Vna dicitur recitatio officij; licet quis inter vnum,& alterum Pſalmū, aliquo temporis interuallo, dormitet; vel occurrenti aliquo negotio Horam interrumpat. Et vna dicitur commeſtio ſacramentalis, licet Sacerdos, poſt communionem ſuam, det Euchariſtiam mille perſonis; & poſtea ſumat particulas relictas, vt benè aduertit Lugo *ſuprà*. Præterea, vna comeſtio eſt vna actio humana, licet aliqua interruptio phyſica interponatur: Vt ſi, verb.grat. ad legendam Epiſtolam, vel excipiendum hoſpitem è prandio ſurgas,& ſtatim redeas, vt docent P. Azor 1. *p.lib.*7.*cap.*11.*quæſt.*1: P.Reginald. *tom.*1: *lib.*4.*cap.*14.*n.*177.& alij.

21 Imò, dum quis ſurgat animo poſteà continuandi, eandem reputari comeſtionem, licet longa detur interruptio; tradit Bonacina *de legibus, diſput. vlt. quæſt.*1: *punct.*3.*nu.*10. Quam interruptionem ad ſpatium duarum horarum extendit Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp.*52:*n.*4. Quod ſi abſque animo redeundi ſurrexerit, & tamen poſteà, mutata intentione, velit iterum ad prandum redire, eandem reputari comeſtionem; ſi intra quadrantem, vel paulò poſt inſtauretur; docent Filiucius *tom.*2.*tract.*27.*p.*1.*cap.*10: *quæſt.* 10. & Molfeſius *in Sum.tom.*1: *tract.*10.*cap.*5: *n.*27. Ex quibus fit, iuxtà horum Doctorum opinionem, non fracturum ieiuniū, qui cum aliqua ex prædictis interruptionibus vnam comeſtionem efficeret, & cōſequenter ſemel tantum peccaturum, qui in die veneris, prædictis interruptionibus, carnes ederet: nam cum moraliter vna cenſeatur comeſtio ex pluribus partibus conflata, vnum tantum erit peccatum in ordine ad confeſsionem. Horum tamen Doctorum aliqui nimis laxè loquuti ſunt; quapropter eorum opinioni non adhæreo, ni modica fuerit interruptio.

22 Secundo: Omiſsio reſtitutionis per plures dies non conſtituit plura numero peccata, ni voluntas retinendi per contrariam voluntatem fuerit interrupta, quia non reſtitutio ſingulorum dierum moraliter cenſetur pars vnius omiſsionis ex pluribus conflatæ; ac proinde vnum tātum peccatum in genere moris, etiamſi voluntas non reſtituendi fuerit pluries repetita. Ita docent Nauarra *lib.*4.*de reſtitut.cap.*4.*n.*9. Tanner. 2.2.*diſp.*4:*quæſt.*6: *dub.*14.*n.*425. Card.de Lugo *diſp.*16.*ſect.* 14.*n.*549. Aragon, Maldetus, Rodriguez, & Sayrus, quos refert, & ſequitur Diana 2.*p.tract.*1. *Miſcel. reſol.*25. Neque obſtat, quod interrumpatur per impotentiam reſtituendi: nam cum quis dormit, eſt pro tunc impotens, & tamen moraliter cenſetur vna omiſsio, vt benè aduertit Lugo.

23 Addit Lugo *num.*551: poſſe fortaſſe aliquando ſtare vnitatem actionis, & peccati non reſtituendi, etiamſi voluntas retinendi reuocata fuerit per contrariam voluntatem, ſeu propoſitum reſtituendi: probat; nam ſi in die ieiunij propoſuiſſet quis in fine prandij non plus comedere, & priuſquam à menſa ſurgeret, nouum aliud ferculum ei offeratur, poterit comedere, non obſtante propoſito illo, quia continuatio illa ratione loci, & temporis ſufficit ad continuandum illud prādium, vt docent Leſsius, Layman, Villalobos, Filliuc. & Diana, apud Lugo *ſuprà*: Ergo idem prorſus dicendum eſt de omiſſione reſtitutionis ratione temporis continuatæ. Ex quo exemplo infert Lugo, eum, qui, prædicta interruptione per contrariam voluntatem facta, carnes ederet in die prohibito, vnum tantum peccatum commiſſurum; nam quando ſtatim mutatur animus, eadem videtur comeſtio moraliter, ac ſi per contrariam voluntatem non fuiſſet interrupta. Hæc doctrina eſt valdè notanda, quia ſingularis, & caſus frequenter occurrens. P.Gran. apud Diana 5.*p.tract.*14.*reſolut.*55. licet non conueniat cum Lugo in vnitate peccati omiſſionis reſtituendi, exiſtimat tamen cum Nauarro, & Reginaldo, eum, qui aliquoties doluerit de culpa, & propoſuerit reſti-

tuere,

tuere, non teneri explicare interruptionem actuum, ſed ſufficere explicare tempus detentionis voluntariæ.

24 Tertiò: tactus,& oſcula libidinoſa ſubſequentia copulam, vnum peccatum cum illa conſtituunt,nec debent in confeſsione explicari; ſed ſufficit confiteri copulam. Ratio eſt, quia licet in ſe mala,& turpia ſint,& ſecum afferant delectationem prohibitam,tamen in genere moris ex copula, & ex tactibus,& oſculis ſubſequentibus, vnus congreſſus,& vna actio humana inhoneſta coaleſcere reputatur: eiuſmodi enim actiones,& tactus ſe habent,vt complementum copulæ.Ita contra P.Suarez *diſp.*22.*ſect.*5.*nu.*26.& contra Vazquez *quæſt.*91.*dub.*5.*nu.*33.docent P.Gran. 1.2.*controuer.*6.*tract.*2.*dub.*5.*n.*11.P.Salas 1.2.*tom.*2.*tract.*13.*diſp.*5.*ſect.*8.*n.*9. P.Fagundez 2.*precep.Eccleſiæ lib.*2.*cap.*4.*nu.*14.Card.Lugo *ſuprà n.*554. Henriquez, Nauarro, Azor, Sanchez, & alij,quibus ſubſcripſit Diana 1.*p.tract.*7.*reſol.*42.

25 Idem docet Nauarro *in Manuali Confeſſorum cap.*6.*n.*17. de reliquis acceſſorijs ſubſtantiæ peccati, vt ſi quis delectetur de copula habita, aut verbis, vel factis demonſtret ſibi placuiſſe:hic enim, inquit, ſatisfaceret confitendo præcisè fornicationem. Et in fine addit, hoc eſſe verum, licet inter præambula,& ſubſequentia ad ſubſtantiam peccati,ſit aliqua notabilis interruptio, quod etiam tradit Ioannes Sanchez *in ſelect.diſp.*6.*n.*9.intelligendum tamen ait,quando is, qui fornicationem committit, ad alia negotia agenda neutiquam ſe diuertit,ſed in eodem ſitu,& ſtatu, quo peccauit perſeuerat,detinens fœminam ad deoſculandum, & colloquendum. Vel ſi fortè fœmina diſceſſerit ex vtriuſque conuentione, expectet reditum ad iterum deoſculandũ, & colloquendum.Vide Leandrum *diſp.*8. §.6.*quæſt.*8.*&* 9. vbi totam hanc doctrinam amplectitur.

QVÆSTIO II.

An tactus,& oſcula,quæ præcedunt abſque intentione copulæ,ſi hæc poſteà ſubſequatur,debeant in confeſsione explicari?

1 SI ex intentione copulæ procedant, conueniunt communiter Doctores,vt ſuprà diximus, non debere, ſed copula tantùm explicata, præcepto confeſsionis ſatisfieri. Difficultas igitur ſolum eſt,quando eiuſmodi tactus,& oſcula abſque intentione copulæ, ſolo animo in illis ſiſtendi,habita fuerunt,& tamen copula fuit poſtea ſubſequuta. Doctores,qui in hanc dubitationem inciderunt, communiter affirmant debere explicari,& non ſufficere copulam tantum confiteri.Ita P.Vazquez *ſuprà dub.*5.*num.*27.P.Gaſpar Hurtado *de Pœnit.diſp.*9.*diffic.*6.Lugo *ſuprà num.*556.& Diana 4.*part. tract.*4.*reſol.*20.

2 Contrariam verò ſententiam tenuit quidam recẽtior,quem ſuppreſſo nomine refert Diana ſuprà, & tuetur Leander *diſp.*8.§.6. *quæſt.* 10. addens ita etiam ſentire recentiores aliquos à ſe conſultos. Quos ſequitur R.P.Delgadillo *tom.de Pœnitent.cap.*17.*dub.*85,*num.* 194.& aſſentitur P.Ouiedo 1.2.*tr.*6.*controuerſ.*5.*de peccatis,punct.* 3.*num.* 63.licet non ſit auſus clarè aſſerere. Sed ego probabiliter aſſero, non debere explicari, & efficaci ratione probo. Quia, vt omnes Theologi fatentur tactus,& oſcula ex ſua natura magis ordinantur ad copulam ſubſequentem, quam ad antecedentem:imo ad iſtam plures ordinari negant:ſed licet ex intentione operantis non ordinentur ad copulam antecedentem,ſed in delectatione ex ipſiſmet actibus percepta ſiſtatur, non faciunt diſtinctum numero peccatum a copula,nec debent in confeſsione explicari, vt ſuprà probaui.Ergo licet ex intentione operantis non ordinentur ad copulam ſubſequẽtem,ſed in eorum delectatione ſiſtatur, ſi tamen poſteà copula ſubſequatur, non conſtituent diuerſum peccatũ, nec debebunt in confeſsione explicari. Quibus, ni fallor,euertitur fundamentum,quoad aliter ſentiendum motus eſt Card.de Lugo;nimirum tactus ſecundum ſe, quando in ipſis ſiſtitur,habere malitiam ſpecie diſtinctam à copula.Sed quidem mirum foret, non eſſe diſtinctæ ſpeciei, quando in ipſis ſiſtitur poſt copulam,vt concedit ipſe Lugo *ſuprà num.*554.& tamen diſtinctæ ſpeciei eſſe quando ante illam. Præterquã quod,vt ait P.Vazquez *ſuprà num.* 28.tactus,& oſcula totam malitiam habent ex copula,ad quam natura ſua ordinantur, licet aliquando ex voluntate operantis, quia ipſe ibi ſiſtit,non vltra procedant. Ergo eamdem habent malitiam, ac ſi ex inten-

tentione operantis ad copulam refertẽtur: ordinatio enim extrinſeca non eſt in diuerſa ſpecie a relatione intrinſeca. Quibus ſatis fauet Sanchez *libr.9. de Matrim. diſp.46.n.7.* dum ait: * Amplexus, & oſcula ob delectationem habita, ſuaptè natura, & intrinſicè ordinãtur ad copulam, tanquam circunſtantiæ illius, &c. At circunſtantiæ intrinſicæ actus participant eandem ipſius malitiam: quare talis delectatio eſt inchoatio copulæ carnalis. * Ergo inter virum, & fœminam malitiam copulæ participant; licet in ipſis ſiſtatur: ſicut inter duos viros, aut duas fœminas malitiam ſodomiæ; quia ad hunc nefandum concubitum ordinantur: vt cum Gerſone, Nieua, & alijs docet ipſe Sanchez *num.8.* Quæ expreſsius tradit *n.20.* dicens: * Satis eſſe, vt malitiam copulæ participent, ad illam ordinati. *

3 Deinde ſibimet contrarius videtur Cardinalis de Lugo: nam vt eadem *diſp. 16. ſect.5. à num.238.* & præcipuè *n.242.* expreſsè tenet: malitia tactus, prout eſt de delectatione ex contrectatione illicita, & turpi, non diſtinguitur ſpecie à malitia copulæ, prout eſt etiam contrectatio illicita, & turpis (licet, in eius ſententia, aliam malitiam ſuper addat copula.) Ergo explicata malitia copulæ, nulla malitia ſpecie diſtincta manet inexplicata. Deinde eſt moralis continuatio inter tactus, & copulam: ergo quod copula ſuperaddat malitiam ſpecie diſtinctam, non probat, tactus, & oſcula debere in confeſſione explicari; ſed debere explicari copulam, ne aliqua ſpecies malitiæ inexplicata maneat.

4 Confirmatur exemplo; quod cum communi ſententia admittit Lugo. Si fœmina haberet votum ſolius virginitatis, quod violatur per copulam, ſi poſt eam immediatè continuaret tactus libidinoſos, hi tactus non haberent malitiam contra votum, quia hoc ceſſauit per copulam, per quam amiſit virginitatem, & tamen non debent in confeſsione explicari, quia faciunt idem peccatum contra caſtitatẽ cum copula præcedenti; vt docent Henriquez *lib.5. de Pœnit. cap.5. n.5.* & Diana plures referens *1.p. tract.7. reſolut.42. & 3.p. tract.4. reſol.67.* & tenet ipſe Lugo *ſuprà à num.239.* Vbi reddens rationem, inquit, * Quia tactus ſubſequentes faciunt idem numero peccatum cum copula, in quo peccato, licet quoad aliquam partem ſui, non habeat malitiam ſacrilegij, ſufficit, quod eam habeat, quoad aliam. * Hæc Lugo: & benè quidem. Sed quare idem in noſtro caſu non dixit: nempè tactus, & oſcula conſtituere vnum moraliter cum copula, etiamſi ex illius intentione non procedant. In quo peccato, licet quoad aliquam partem ſui, non ſit illa malitia diſtinctæ ſpeciei, quam adſtruit Lugo in copula, eſt tamen quoad aliam. Prӕterquam quod, reliqui Doctores eam negãt: quia oſcula, & tactus totam ſpeciem malitiæ copulæ habere videntur; vnde tactus dicuntur fornicatio inchoata, vt ait P. Vazquez *quæſt.91. dub.5. n.33.*

5 Tandem probatur: nam qui abſque intentione peccandi ſe expoſuit periculo, non tenetur, ſubſequuto peccato, confiteri periculum, cui ſe expoſuit, niſi inter vnum, & alterum notabilis mora interceſſerit, vt docet ipſe Lugo *diſp.16. ſect.4. §.7.* Sanchez, Suarez, Villalobos, Aragon, & alij, quos citatos ſequitur Diana *1.p. tract.7. reſol.44.* Sed qui habuit oſcula, & amplexus abſque intentione copulæ, ſe expoſuit periculo illius; ergo ea ſubſequuta non tenebitur oſcula, & amplexus in confeſsione explicare. Dicendũ igitur eſt prædictos tactus, & oſcula præcedentia abſque intentione copulæ, ſufficienter, ea ſubſequuta, explicari, copula præcisè explicata: Secus verò ſi non ſubſequatur: vt omnes Doctores docent, etiã in caſu, quo ex intentione copulæ procedant, vt ſuprà docuimus.

QVÆSTIO III.

An plures copulæ, abſque interruptione morali, vnum numero peccatum conſtituant?

§. I.

Affirmantis ſententiæ Auctores, & fundamenta.

1 EX dictis in præcedentibus dubitari poteſt: an plures copulæ, ratione continuationis moralis, idem numero peccatum in genere moris efficiant? Partem affirmatiuam tuetur M. Zanardus *1.p. Directorij de Sacramento Pœnit. cap.18. vbi de dubijs pro confeſsione, & circunſtantijs, §.5. fol. mihi* 210. vbi ſic. * Non ſolùm dico tactus, & oſcula ante copulã

vnum

vnum conſtituere peccatum cum copula; ſed etiamſi accidant poſt copulam,& non amplius ad nouam copulam ordinentur. Et ſi poſt illa ſequeretur noua copula, & eſſet deliberata antea, quia quando iuit dormitum cum illa muliere, determinauit per totam noctem delectari cum ea carnaliter, tamen formaliter acciperentur per modum vnius deliberationis, & peccati continuati formaliter. Et idem dico de eo, qui deliberauit tres viros occidere, & poſtquam vnum occidit, alterum interfecit, & deinde tertium: vel iuit dormitum cum duabus ſolutis, cum animo cognoſcendi carnaliter vtrâque. Nam quamuis in confeſsione ſint explicandæ perſonæ occiſſæ, & cognitæ, ad hoc vt cognoſcatur grauitas peccati in eadem ſpecie: per hoc tamen nõ efficitur, quod iſta ſint multa peccata homicidij, vel fornicationis formaliter, quia eadem remãſit voluntas, deliberatio, & finis, quæ actiones ſpecificant, & diſtinguunt formaliter. * Hæc ibi. Quem ſequitur Maurus Antonius Verarduzius ſacræ Theolog. Doctor *in Summa Corona Confeſſorum 1. p.cap.2.de circunſtantijs, num.19. in fine.* In ſumma, inquam, Italicè conſcripta * Tradotta di Latino in vulgare, & ampliata dall' iſteſſo Authore, edita Venetijs anno 1590. ibi ergo ſic ait: * Qui ſe fa dubio, ſi vn huomo dormendo vna notte con vna cortigiana conoſceſſe quella tre, ò quatro volte, ſarà forſe biſogno, dir al Confeſſore, tante volte li ho conoſciuta in vna notte? Nauarro dize che ſi: perche ſon atti diſtincti, & vno non è ordinato all' altro. Silueſtro dize il contrario. Ma per accommodare queſti duo Dottori, potremo dire, che ſi vno conoſcendo vna donna, non pretendeba vſar piu di vna volta: è doppo fatto, delibera di nouo, tanti peccati diſtincti ſaranno, quante noue diliberationi farà. Ma ſi propone dormir con quella, è tutta la notte goderla, quanto puo, ſe la conoſceſſe tre volte, è vn peccato, perche tutti inſieme conſiderati ſon ordinati ad vn fine. Che ſarà goderla tutta la notte. * Hæc ibi.

2 Eiuſdem ſententiæ eſt Archangelus Rubeus *diſt.16.fol.189.* apud Leandrũ de Sacram. *tom.1.de Pœnit.diſp.8.§.7.quæſt.8.* Qui ait, hanc ſententiam iudicaſſe probabilem quoſdam recentiores, quos ipſe conſuluit. Et videtur ipſe adhæſiſſe *tom.4. de Cenſuris, tract.1.diſp.3. quæſt.44.* vt conſtat ex indice: vbi verbo, *fornicatio*, ſic habet. * Fornicationes plures ſucceſsiuè abſque temporis interruptione vnam poſt alteram committens, vnum ſolùm mortale committit. * Sic ibi. Licet in corpore quæſtionis, tanquam quid certum oppoſitum ſtatuat, diſcrimen conſtituens inter plures occiſiones ſucceſsiuè (quas vnum peccatum conſtituere, quæſtione præcedenti ſtatuerat) & plures fornicationes: dicens vnica actione plures occidi poſſe, ſicut, & vnica abſolutione plures abſolui; non verò poſſe vnica actione ad plures fœminas, ſicut nec pluries ad eamdem acceſſum contingere: quia * repugnat, inquit, omninò, quod actio fornicationis efficiat, quidquid ſequentes efficiunt, aut earum effectum attingere, & ideò hæ actiones nequeunt ita cõiungi inter ſe, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur, benè tamen aliæ aſsignatæ. * Sic ille. Sed mẽs non plenè quieſcit; quia vt ipſemet Leander defendit *tom.1.tract.5.diſp.8.§.8.quæſt.18.* Sacerdos qui in peccato mortali exiſtens pluribus adminiſtrat Euchariſtiam (dato læthaliter delinquere) vnicum peccatum mortale committit. * Quia in genere moris, inquit, vnica eſt illa actio. * Et tamen manifeſtum eſt, quod vnica actione non poteſt pluribus Euchariſtia miniſtrari, & quod prima adminiſtratio non facit, quidquid ſequentes efficiunt. Igitur id non impedit, quod plures actiones vnica in genere moris reputentur. Quapropter Dicaſtillo *tom.2.de Sacram.tract.8.diſp.9.dub.2.num.79.* * Si ratione, inquit, agamus, opinio Zanardi tam probabilis eſt, atque doctrina de occiſione trium in eodem conflictu, ſeu pugna. * Cui accedit Cardin. de Lugo *tom.de Pœnit.diſp.16.ſect.14.num.557.* Et P. Ouiedo *1.2.tract.6.controu.5.part.5.num.115.* eodem modo philoſophandum putat de habente plures copulas ſucceſsiuè, ac de illo, qui plures confeſsiones audit in peccato mortali. De quo infra.

3 Ideo ſententiam Zanardi multis ſuadere conatur Caramuel *in Tholog.fund in 1.editione, fundam.29.fol.mihi* 213. vbi ait: * Si quis vnico luxuriæ impetu ad multas fœminas accederet, & à fortiori, ſi pluries ad eamdem, vnicum peccatum committeret. * Et infra: * Sicut de periurijs, & blaſfemijs, ita de homicidijs, & fornicationibus in hac materia eſt philoſophandum, * Hæc Caramuel, & ante illum Reuet.

Digitized by Google

uer. D. Marcus Scarſella de Tolentino in Summa Italicè ſcripta; cui titulus; *Giardino di Sommiſti 1. p. cap. 125. n. 11.* vbi ſic ait: * Si domanda? Vno dormi con vna donna, è la conoble tre, ò più volte; ſe commiſſe tre, ò più, ò pur vn ſol peccato? * Reſpondetur: * Quando propoſſe veramente, è determinatamente tutta la notte conoſcerla, ſenza determinate vna, ò piu volte, hauer commeſſo vn ſol peccato, per la indeterminatione: ma ſe con animo deliberato di conoſcerla molte volte, tante volte pecco, &c. Onde vn ſol peccato ſaria ad vn vecchio per due volte ſole, che quella haueſſe conoſciuta, quanto ad vn giouane, che diece volte. Percioche fu l' intentione, è la voluntà de conoſcerla tutta la notte il vecchio, & il giouane.*

4 Huius ſententiæ fundamentum eſt, quia ſi ob aliquam rationem vna copula non conſtitueret vnum peccatum cum alia, maximè, quia ſingulæ ſunt actiones completæ, & totales; hanc autem rationem nil probare, pluribus ſuaderi videtur. Primò, quia ſingula periuria ſunt actus completi, & totales, & tamen ſi vno continuato ſermone ter, vel quater quis periuraſſet, non teneretur numerum in confeſſione explicare, quia idemmet peccatum periurij conſtituunt; vt docent Lugo *diſp. 16. ſect. 14. num. 561.* Azor & alij, quos citat, & ſequitur Diana *3. p. tract. 4. reſolut. 163.* Præterea quælibet blaſphemia eſt actus completus, & totalis, & tamen plures blaſphemiæ ratione vnius impetus, & continuationis vniuntur moraliter in ordine ad conſtituendum vnum peccatum, ita vt plures vna cenſeantur, vt ait Diana cum Fagundez, & Trullench *6. p. tract. 8. reſol. 38.* & tenet Lugo cum Molina ſuprà: ergo licet ſingulæ copulæ ſint actus completi, & totales; ſi tamen vno continuato acceſſu, vel vno impetu committantur, vnum peccatum mortale conſtituent, neque opus erit numerum in confeſſione explicare, nulla enim videtur eſſe ratio, cur eadem occaſio ſermonis poſſit vnire moraliter periuria, & blaſphemias, & vna conuerſationis occaſio non poſſit fornicationes vnire.

5 Secundò: Confeſſarius, qui in peccato mortali confeſſiones multorum excipit, vnum tantum mortale committit, nec tenetur perſonarum numerum in confeſſione explicare, vt cum Rodriguez tenet Diana *1. p. tract. 7. reſol. 43.* Cardin. de Lugo *diſp. 16. ſect. 3. & ſect. 14. nu. 558.* Fagundez *2. præcepto Eccleſiæ lib. 3. cap. 5. n. 9.* Leander à Sacramento *diſp. 8. §. 8. quæſt. 19.* Eſcobar *in Sum. tract. 7. ex. 4. cap. 7. nu. 38.* Bauni *tom. 1. tract. 4. q. 15. §. Dubitatur quarto*, & putat probabile Tambur. *opuſc. 1. de conf. lib. 2. cap. 1. n. 55.* Et tamen quælibet abſolutio eſt actio completa, & totalis, & tot ſunt abſolutiones, quot perſonæ. Ergo. Reſpondet Lugo vbi ſuprà abſolutiones continuari intentione abſoluendi omnes ſubditos, & irreuerentia contra Chriſtum. Bene: ſed cur idem non dicit de pluribus actibus fornicationis. Nimirum continuari intentione peccandi cum fœmina quantum poſſit, & in oppoſitione contra eamdem virtutem? Quapropter magis conſequenter P. Oniedo *ſuprà* eodem modo in vtroque caſu philoſophandum tradidit.

6 Tertiò: Plures actus externi completi, dum ab eadem voluntate procedūt, idemmet numero peccatum conſtituunt; ergo idem de pluribus actibus fornicationis dici poteſt. Antecedens tradit M. Paludanus, quem refert, & ſequitur M. Dominicus Baltanas *in Margar. Confeſ. fol. mihi 136.* ibi: * Nota, quod in voto negatiuo non bibendi vinum, toties eſt mortale, quoties agitur contra illud, ſi iteretur actus interior, & exterior; non autem ſi ſolum actus exterior, ſecundum Paludanum, quia peccatum perficitur in actu interiori: Vnde ſi vnico actu voluntatis vult furari plura, quoad Deum vnum peccatum committit, licet plura furetur, ſecundum iudicium hominum. * Cui forſan principio innixi recentiores quidā apud Ledeſmam *in Sum. de Pœnit. libr. 1. cap. 16. dub. 1. poſt tertiam concluſ.* aſſerunt, cum, qui decem vicibus ſurripuit quantitatem mille aureorum, non teneri explicare in confeſſione numerum actionum, ſed quātitatem furatam, nimirum, quia vniuntur in vnica volitione, qua fuerunt volitæ, & ex qua proceſſerunt, vt complemētum: ſicut & plures omiſſiones reſtitutionis, & ſi in ſe completæ, dum ab eadem voluntate, continuantur, & vnum peccatum conſtituunt. Ergo ſimiliter plures actus fornicationis eadem ratione vniri poterunt.

7 Quartò: Prima copula, & oſcula illam ſubſequentia ſunt idem numero peccatum in genere moris, vt cum pluribus ſuprà docuimus: Deinde hæc eadem oſ-

mentum, quamuis quis fictus accedat (id eſt, ſine dolore, & propoſito) ita confeſsio non deſinit eſſe ſacramentalis, quamuis ille, qui confitetur, emendationem non proponat.* Sic D.Thom. Quod ſatis præ-dixerat *diſt.17.quæſt.3.art.4.quæſt.1.in corp.* vbi ait: * Confeſsio etiam poteſt eſſe in eo, qui non eſt contritus, &c. & quamuis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione, percipere incipiet.* Cuius verba ponderans M.Blanchis *ſuprà §.Difficultas, fol.222.* ſic ait: * Inter Thomiſtas eſt controuerſia de intelligentia verborum D.Thomæ, de illo, qui accedit ad confeſsionem non attritus, qui pro illo tunc non accipit fructum Sacramēti, accipit tamen recedente fictione, vt accidit in Baptiſmo, & in alijs Sacramentis. M.Dominicus de Soto dicit, quod Angelicus Doctor loquebatur ſecundum opinionem communem, quod dictum in Summa correxit, &c. Capreolus, Caietanus, & alij Thomiſtæ oppoſitum tenent: dicunt ſententiam veriſsimam eſſe, & quod non eſſet retractanda, ſed ſolida manere.* Sic M.Blanchis pro D. Thoma, qui locis ſupra citatis, non ſolùm videtur admittere Sacramentum Pœnitentiæ validum abſque ſufficienti dolore, ſed etiam abſque vllo.

12 Ideò eius auctoritate ductus Fr. Chriſtophorus a S. Ioſepho *tom.1. opin. moral.2.p.de Sacram.Pœnit.dubio 1.* non renuit dicere, confeſsionem ſcienter factam abſque vllo prorſus dolore, etiam ab illo, qui benè nouit eſſe læthale, ſic accedere, validam eſſe, & non iterandam. Quod probabile putauit Durand. *in 4.diſt.17.quæſt.13.nu.7.* & non eſſe improbabile ait R.P. Delgadillo *tom.de Pœnit.cap.10. num.44.* Contendens pro hac ſententia militare Ricard. Caietan. Canum, Ledeſmam, & couarr. & poſſe pro illa citari Paludanum, Diu. Anton. & Sylveſt. & *eſſe indubitatam D. Thomæ ſententiam in 4.diſt.17. quæſt.3.art.4.quæſt.1.in corpore* ab illo nullibi retractatam. Quibus à fortiori conſentire tenentur Maior, Almainus, & alij, apud Henriquez *lib.1.de Pœnit.cap.26.nu.7.in Gloſ.lit.V.* aſſerentes, dolorem non eſſe partem eſſentialem Sacramenti Pœnitentiæ, ſed requiri vt diſpoſitionem ad eius effectum. Cum igitur integritas formalis confeſsionis non magis exigatur à Trident. quam dolor, ſeu deteſtatio de peccatis, cum propoſito non peccandi de cætero, & æquè de vtraque parte definiat, eſſe quaſi materiam Sacramenti pœnitentiæ: neceſſariò indè concludendum videtur, aut vtramque, aut neutram eſſe partem eſſentialem illius, vt Sacramenti. Et ſanè ſi definiente Concilio deteſtationem peccati cōmiſsi cum propoſito non peccandi, eſſe quaſi materiam Sacramenti, ſolùm definit (vt exponunt aduerſarij) eſſe partem Sacramenti, vt remiſsiui peccatorum, non vero Sacramenti, ſecundum ſe conſiderati: definiente ſimiliter integram peccatorum confeſsionem eſſe quaſi materiam Sacramenti, eandem prorſus expoſitionem admittere poterit. Aut reddas, quæſo apparentem diſparitatem?

13 Vrgetur primò. Quia ſi ob aliquā rationem confeſsio formaliter integra eſſet neceſſaria ad valorem Sacramenti, maximè, quia ita videtur declarare Trident. *ſeſſ.14.cap.5.* dum ait: * Itaque dum omnia quæ memoriæ occurrunt peccata, Chriſti fideles confiteri ſtudent, proculdubio omnia diuinæ miſericordiæ ignoſcenda exponunt. Qui vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nil Diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendū proponunt.* Atqui verba hæc ſolùm euincunt, prædictam integritatem eſſe requiſitam ad effectū Sacramenti, nō vero ad eius valorem. Ergo. Minorem, in qua tota eſt difficultas probo. Primò, quia pœnitens, qui ex ignorantia grauiter culpabili omittit confiteri aliquod læthale, nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponit, & tamen, iuxtà communem Thomiſtarū opinionem, confeſsionem validam, & non iterandam efficit. Secundò, qui ſcienter confitetur ſine ſufficienti dolore, & propoſito (vt omnes ſupra citati defendunt) validū etiam Sacramentum efficit, cùm tamen nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponat. Ergo verba Concilij non magis cogunt nos aſſerere confeſsionem formaliter integram eſſe neceſſariā ad valorem Sacramenti, quàm dolorem efficacem, & propoſitum non peccandi: ſed hæc, vt Thomiſtæ relati tuentur, ſolùm requiruntur ad effectum, non ad valorem. Ergo, & illa.

14 Vrgetur ſecundò, quia Trident. *ſeſſ.14.Can.4.* eodem tenore verborum definit neceſsitatem doloris, & integritatis confeſsionis, & vtriuſque ſolùm adſtruit in ordine ad remiſsionem peccatorum.* Si quis, inquit, negauerit ad integram, & per-

perfectam peccatorum remiſsionem requiri tres actus in pœnitente, quaſi materiam pœnitentiæ, videlicet, cõtritionem, confeſsionem, & ſatisfactionem, quæ tres partes pœnitentiæ dicuntur, &c. anathema ſit.* Ergo ſi ex hoc Canone inferre licet, dolorem, de quo loquitur Concilium *cap.* 3 ſolum eſſe neceſſarium ad effectum Sacramenti, non verò ad valorem; idem euidenter inferre licebit de integritate confeſsionis. Cui etiam facit, quod *Canone* 7. Vbi de ſola integritate ſermonem inſtituit, ſolum definit eſſe neceſſariam ad effectum Sacramenti. * Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſsionem peccatorum neceſſarium non eſſe iure diuino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta anathema ſit.* Cum ergo nullibi definiat Concilium integritatem confeſsionis eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti ſed ad remiſsionem peccatorum, & aliunde non magis definiat integram peccatorum confeſsionem, quam eorum deteſtationem, & propoſitum eſſe partes Sacramenti Pœnitentiæ; planè deducitur, ex definitis non magis conuinci formalem integritatem eſſe de neceſsitate Sacramenti, quam attritionem includentem deteſtationem, & propoſitum.

15 Vrgetur tertio. Quia quantum ex Concilio colligere licet: tam requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ dolor integer peccatorum, quæ quis confitetur, quã integra peccatorum confeſsio, ſed qui ſcienter haberet dolorem vnius peccati, & non alterius (ſi de hoc defectu ſe accuſaret) faceret confeſsionem validam, & informem, iuxta communem Thomiſtarum ſententiam, aſſerentium ex defectu integritatis doloris ad omnia peccata, poſſe dari Sacramentum validum, & informe, ergo & abſque integritate confeſsionis. Ergo vel vtraque ad valorem Sacramenti requiritur, vel neutra.

§. III.

Iudicium Auctoris.

16 IDeò vtramque integritatem doloris, ſcilicet, & confeſsionis, ſicut, & attritionem includentem deteſtationem, & propoſitum, eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti, ſemper exiſtimaui, & firmiter nunc teneo Cenſeo enim, à principijs intrinſecis non eſſe magis probabilem opinionem negantem præfatæ attritionis neceſsitatem ad valorem Sacramenti, quam quæ integritatem formalem confeſsionis ad eius valorem neceſſariam negat. Nam, vt ſupra probaui, vnam & alteram æquè definit Concilium eſſe partem Sacramenti, & vtramque ad remiſsionem peccatorum æquè neceſſariam eſſe ſub anathemate decernit. Quapropter de vtraque eodem prorſus modo Theologizandum iudico.

17 Addo teneri etiam confeſsionem iterare, qui certus de peccato in confeſsione omiſſo dubius eſt, an ex verecundia, an ex iuſta cauſa omiſerit. Quia, re vera, dubius eſt de valore confeſsionis: atque adeò de adimpletione præcepti. Certus autem de præcepto, & dubius de eius adimpletione, adimplere tenetur. Quapropter audiendus non eſt Carolus de Baucio, qui *in Miſcel. tom. 1. quæſt.* 474. oppoſitum videtur aſſerere, his verbis: *Salvo meliori iudicio, ſi poſt diligens examen pœnitens dubitat, an reuera tacuerit peccatũ mortale in confeſsione ex verecundia, aſſero, quod non tenetur repetere confeſsionem illam, in qua dubitauit tacuiſſe ex verecundia etiamſi magis inclinet, quod non ſit confeſſus, & eidem dicendum eſt, ſi magis inclinat pœnitens, quod ex malitia tacuerit peccatum; nempè non teneri repetere confeſsionem, ſed tantum confiteri peccatum omiſſum, de quo eſt dubius, an aperuerit in confeſsione, &c. Ita mecum ſentiunt docti, & pij viri, quibus hũc caſum communicaui.* Hæc Baucius. Sed non placet, propter rationem nuper attactam, quando certus eſt non fuiſſe confeſſum, & dubitat, an ex verecundia, an ex iuſta cauſa omiſerit.

18 Ex dictis concluditur, quod ſicut pœnitens nequit, abſque iuſta cauſa, tacere in confeſsione peccatum aliquod læthale, ita nec confeſſarius poteſt, niſi omnibus auditis, abſolutionem impendere, quia vterque ex præcepto Diuino ad confeſsionem, & abſolutionem formaliter integram tenetur, quæ ſicut ex parte pœnitentis exigit, vt omnia, pro quibus tacendis non eſt cauſa, recenſeantur, ita ex parte confeſſarij, vt omnibus auditis, abſolutionem largiatur. Vnde fit primò, audiendos non eſſe M. Sotum M. Paludanũ, D. Antoninum, Nauarr. M. Ledeſm. & alios, apud Dicaſtillo *de Pœnit. diſp.* 11. *dub.* 18 *num.* 315. aſſerentes, ſuperiores, pro ſuo nutu,

nutu,poſſe pœnitentem à ſolis reſeruatis ſacramentaliter abſoluere,& pro abſolutione aliorum lethalium ad inferiorem confeſſarium remittere. Hoc enim, abſque vrgente cauſa, propter rationem ſupra adductam ,fieri non poteſt, vt benè docet M. Paulus de Blanchis Dominicanus *in diſceptat. caſuum conſcientiæ, diſc.4. diſput.4. in lit.C.fol.* 179. & communiter Theologi, quia ſi pro libito confeſſarij, dimidiari poſſet confeſsio,pro libito etiā pœnitentis poſſet,quia non eſt maior ratio vnius,quam alterius.

19 Fit ſecundò omninò reijciendum M.Baltanas *in Margarita Confeſſorum folio mihi* 44.ex præfata opinione(quam etiam ipſe cum commilitonibus tuetur) ſic deducentem:* Ex quibus, inquit, infero, quod quando quis facit longam confeſſionem durantem per plures dies, poſſet in qualibet partiali confeſsione abſolui, quia non videtur maior ratio in caſu ſuperiori,quam in hoc.*Sic ille.Quod licet conſequenter dictum, à veritate prorſus alienum eſt (extra periculum mortis) quia confeſsionem dimidiare eſt contra præceptum Diuinum,quod niſi vrgente cauſa occurrente, ſuam ſemper obligandi vim retinet. Secus autem eſſet,ſi pœnitens vellet confeſsionem generalem facere de omnibus lethalibus iam iterum ritè confeſſis,nam cum eiuſmodi peccata ſint materia libera confeſſionis, poterit, pro ſuo nutu,quæ voluerit omittere,& per conſequens eorum confeſsionem dimidiare,vt ex terminis notiſsimum eſt.

20 Fit tertiò , minimè ſuſtinendam ſententiam quamdam præcitati M. Pauli de Blanchis *vbi ſuprà fol.*180.*§.Obſeruandum*, qui putat probabile ,eum,qui de omnibus peccatis Sacerdoti inferiori cōfeſſus,gratiam ſacramentalem virtute huius confeſsionis accepit,ſi poſteà ſuperiori reſeruata iterum confiteatur ,& ſacramentaliter ab illis abſoluatur;non recipere augmentum gratiæ per abſolutionem ſacramentalem a ſuperiore collatam.Verba eius ſunt. * Obſeruandum igitur eſt, quod per abſolutionem primi abſoluentis,ſiue ſit inferior, ſiue ſuperior,confertur ſacramentalis gratia , vnde ſecunda confeſsio,& abſolutio,eſt prioris perfectio,(attēde)& ideò poteſt ſuſtineri,quod per ſecundum Sacramentum non augeatur ſacramentalis gratia,quia fuit data (in primo) virtute ambarum abſolutionum. At verius tamen eſt,ſiue ſit vnum,ſiue duo Sacramenta,quod per ſecundam abſolutionem augetur gratia.* Sic ille,cum M. Soto *in 4.diſt,*18.*quaeſt.*2 *art.*5.*§. Digladiātur*,vbi ait:* Secunda confeſsio,& abſolutio eſt prioris perfectio , & ideò poteſt dici vnius Sacramenti,& ſuſtineri,quod per ſecundum Sacramentum non augetur ſacramentalis gratia,quia prior fuit data in virtute ambarum abſolutionum,attamē ſiue ſit vnum,ſiue duo Sacramenta, verosimilius eſt, quod per ſecundam abſolutionem augetur gratia.* Quibus M.Sotus contrariam ſententiam probabilem putat.Sed hæc doctrina ſuſtineri non poteſt: quia vbi eſt diſtincta, eorundem peccatorum confeſsio,cum dolore,ſeu diſpoſitione requiſita à Trident;& noua Sacerdotis abſolutio,datur verum,& diſtinctum Sacramentum pœnitentiæ rite ſuſceptum, quod gratiam ſacramentalem conferre, certiſsimum eſt,& me iudice , fide ſanctū. Videatur idem Paulus de Blanchis *diſput. de Contrit.fol.*300.& 301.vbi ex D.Auguſtino, & D. Thoma,hanc concluſionem certiſsimam eſſe conſtat;ac proinde oppoſitam, in eius etiam principijs , reijciendam prorſus.

21 Pro coronide huius diſputationis obſeruandum eſt,præcepto Eccleſiaſtico annuæ confeſsionis non ſatisfieri per cōfeſsionem voluntariè nullam ; quia Eccleſiæ præceptum eſt modificatiuum diuini,quod tempore ab Eccleſia determinato ex huius præcepto adimpleri debet. Præceptum autem diuinum non adimpletur,ni verum Sacramentum pœnitentiæ recipiatur.Vndè fit,omninò ex terminandam opinionem aſſerentium ,per confeſsionem non integram ,omittendo voluntariè aliquod mortale,etſi inualidam, ſatisfieri præcepto annuæ confeſsionis. Quam tenuerunt Sylueſter, Paludanus, Cano,Ledeſma,& alij , quos refert Leanderà Sacramento *tom.*1.*tract.*5.*de Pœnit. diſp.*3.*quaeſt.*52.Idemque propter eandem rationem tenendum,licet confeſsio ſit integra;ſi tamen nulla , & inualida ob defectum omninò internum;doloris v.g. pœnitentent is:quidquid contradixerit Mag. Victoria *quaeſt.*163.quem ſequitur Ludouicus de S.Iuan *quaeſt.*8.*art.*2.*diffic.* 2. *pag.* 498.Qui addunt,idem prorſus dicendum, etiamſi eiuſmodi confeſsionem non ſubſequatur abſolutio. * Qui confiteretur(inquit Victoria ſuprà) omnia peccata ſua,

etiamſi

etiamſi non habeat dolorem,ſi confiteatur hoc ipſum,quod non habet dolorem,ſiue abſoluatur,ſiue nõ;credo, quod ſatisfacit præcepto Eccleſiæ:ego certè non damnatem illum.*Cui conſentit M.Can.*in relect de Pœnit.p.5.fol.43.§.Ad tertium iam patet.* vbi ait:* Imo crediderim ego, quod cum peccator ſe ſiſtit Sacerdoti,etiamſi non recipiat abſolutionem,implet præceptũ Eccleſiæ.Quare cẽſuræ,ſi quæ fulminẽtur aduerſus eos qui eo anno non ſunt confeſſi, huiuſmodi peccatores impœnitentes nõ tangunt.*Cæterum nulla ex præfatis ſententijs ſuſtineri poteſt:quia præcepto recipiendi verum Sacramentum, eo voluntariè non ſuſcepto,nemo ſatisfacit. Et contraria aſſertio damnata eſt ab Alexandro VII.die 24.Septembris anno 1665.vbi inter alias propoſitiones,vt ſcandaloſam,vt minimum damnauit hanc: *Qui facit confeſsionem voluntariè nullã ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.* Quæ cẽſura potiori iure inurẽda ſingulari opinioni M.Domin.Baltas *in Margarita confeſ.fol.44.in edict.Complut.anno 1554.* vbi ait:*Si quis haberet ſolũ peccata cordis,videtur quod poſsit differre cõfeſsionem,vſque ad mortis articulum, cũ de illis Papa nil habeat iudicare.*Cuius ſententiã omnes authores reijciunt,in illamque Thom. Hurt.*to.1.de Reſid.Sacra, reſ.8.de Reſid.Canon.ſubſect.1.n.20.fol.345.* ex principijs veræ Theologiæ,ſic concludit:*Manet ergo temeraria,& improbabilis ſententia Margaritæ,quæ ante porcos, non ante fideles,& Catholicos proijci debet.*Quia fide ſanctum eſt præceptum Diuinũ confeſsionis ad omnia peccata mortalia,tàm interna,quàm externa ſubijciẽda obligare:vt definit Trid.*ſeſſ.14.c.5.* Eccleſia autem tempus ad eiuſmodi præcepti ad impletionem determinauit, ſemel in anno.Vndè ſemel,ſingulis annis,tenentur fideles præceptum Diuinum confeſsionis adimplere, nec aliter Eccleſiæ præcepto ſatisfaciunt.Qui autẽ peccata cordis mortalia non confitentur ſemel in anno, vel qui confeſsionem invalidam efficiunt vtpotè aliqua parte eſſentiali claudicãtem, non adimplent præceptum Diuinum cõfeſsionis,tempore ab Eccleſia determinato,in quo conſiſtit violatio præcepti Eccleſiæ,vt benè M.Sotus *in 4.diſt.18.q.3.art.3. conc.6.* Suar.*de Pœnit.diſp.36.ſect.2.n.2.& ſect.7.n.3.* Vivald.Adrian.Nauar.Medina, Petr.de Soto,Paul.Comitol.quos citat,& ſequitur P.Fagund.*ſecundo precept, Eccleſ. lib.1.cap.4.n.5.*

DISPVTATIO SECVNDA de Diſtinctione numerica peccatorum.

QVÆSTIO PRIMA.

Vndè ſumatur diſtinctio numerica in peccatis mere internis?

§. PRIMVS.

Auctorum ſententiæ.

1 DIſtinctio numerica peccatorũ alia phyſica eſt,moralis alia:Diſtinctio phyſica ad confeſsionem parum refert,vt benè tradit P.Suar.*diſp.22.ſect.2.n.6.* Licet enim Concilium Trident.*ſeſſ.14.cap.5.& Canon.7.* definiat,neceſſarium eſſe, omnia peccata ſigillatim confiteri,id intelligi debet,non de omnibus ſigillatim phyſicè,ſed moraliter.Sicut licet præcipiat,omnes ſpecies confiteri,non de omnibus phyſicis,ſed moralibus intelligendum eſt:Vt ibidem cum vtroque Soto docet P.Suar. quem ſequitur Card.de Lugo *diſp.16.ſect. 3.n.104.* Verùm cum difficilè ſit cognoſcere,quando plures actus phyſici, nõ plures moraliter, ſed vnus cenſendi ſint:hoc in præſenti indagandum aggredimur.Et primũ de actibus,& peccatis merè internis vndè nam ſumenda ſit diſtinctio numerica in his peccatis?

2 Prima ſententia aſſerit,plures voluntatis actus,circa idem obiectum,non efficere plura numero peccata,niſi per pœnitentiam,aut actum contrarium interrumpantur.Ita Canus apud Vazq.*q.91.art.1. dub.5.* Quam ſententiam, licet Vazq. falſam appellet; & incredibilem apparere dicat Suar.*diſp.22.ſect.5.n.9.* plures tamen Doctores amplectuntur,inter quos Ludouicus Lopez *tom.1.cap.21.* Martin.Delrio de Magia *lib.6.cap.1.ſect.3.* Arag.*1.2.q.62. art.8.ad primum*,Garcia *de Benefic.3.p.cap. 1.n.138*,Petr.de Ledeſma *in Sum.libr.2.de Pœnit.cap.37.* Petr.Fai,Filiarc.Ioann.de la Cruz, Pitigian.& alij,quos congerit Diana *3.part.tract.4.reſol.95.* & Marcus Serra *2.2.quæſt.62.art.8.§.dicendum 3.& dicendum 4.*

3 Omnium fundamentum eſt,quia ad diſtinctionem numericam moralem, requiritur,inter voluntatis actus, interruptio moralis, quoties autem hæc nõ fit per pœnitentiam,aut actum contrarium non eſt interruptio moralis, ſed tantum phyſica:ergo non eſt diſtinctio numerica mo-

ralis. Minorum probant. Nam quando aliquis habuit voluntatem aliquam, & eam non retractauit, cenſetur moraliter in illa perſeuerare: ergo quamuis ſæpiùs eãdem voluntatem iteret, abſque prædicta retractatione, eamdem voluntatem moraliter cenſebitur habere, & conſequenter idem numero peccatum committere; ideoque confeſsioni ſatisfaciet, ſi pluralitatem illã phyſicam actuum per modum vnius peccati confiteatur: Dicens; accuſo me de vno peccato deſiderij fornicationis.

4 Doctrina iſta confeſſonario aptiſsima eſt, Cathedræ verò difficillima. Primo, quia ex eo preciſsè, quod peccator voluntatem præteritam non retractauerit, non poteſt dici moraliter perſeuerare in actuali peccato, ſed habitualiter tantùm; ſemel enim præterita voluntas non magis durat, quam periurium ſemel præteritum duraret in eo, qui doloris actum non eliciuiſſet: dicemus ne moraliter in actuali periurij peccato perſeuerare, & periurium aliud nouum, circa eamdem materiam poſt mẽſem cõmiſſum, idem numero peccatũ cũ præcedenti conſtituere? Abſit. Ergo hæc non retractatio nõ ſufficit, vt plures actus phyſici vnum peccatum cõſtituant: aliàs, qui ſingulis menſibus voluntatem fornicandi habuiſſet, de qua nunquam pœnituiſſet, vnicum tantum peccatum committeret, quod ex terminis videtur abſurdum. Secundò: Illi actus phiſici diſtinguntur numero moraliter, qui malitias morales numero diſtinctas habent; ſed actus, qui propter temporis interruptionem phiſicè diſtinguuntur; tales ſunt, ergo diſtinguuntur numero moraliter. Minor probatur, quia malitiæ morales diſtinguuntur in ſubiectis, quibus inſunt, ſed inſunt actibus numero diſtinctis: ergo numero diſtinguũtur moraliter; quo ceſſat fundamentum contrariæ ſententiæ.

5 Eminentiſ. noſter Lugo *diſp.16. ſect. 14. num.561.* ſententiam Cani, & aliorum ingenioſa quadam limitatione defendit. Docet igitur plures voluntates phiſicè interruptas vnum peccatum conſtituere; quoties ita inter ſe comparantur, vt vna ab alia dependeat. Explicat, vt ſi quis v.g. cogitans de homicidio eodem, abſque noua aliqua deliberatione, memor voluntatis, ſeu deliberationis præcedentis, illud iterum deſideret, ſeu de illo delectetur. Ratio eſt, inquit, quia illæ voluntates phiſicè interruptæ verè habent inter ſe aliquem ordinem, cum vna influat, & determinet ad aliam. Si enim intentio phyſica determinans ad electionem modij hodie faciẽdam, vnum cum illa conſtituit peccatum, quamuis heri habita fuerit, cur intentio eadem determinans hodie ad aliam intentionem, ſeu complacentiam circa idẽ obiectum, non conſtituet vnum peccatum cum illa? ſecus autem, ait Lugo dicendũ, quando vna voluntas in aliam non influeret, ſed viſo obiecto, de nouo quis ſe determinaret ad illud deſiderandũ. Tunc enim illæ voluntates, ſi notabiliter inter ſe diſtarent, plura numero peccata conſtituerent. Ad hanc cogitationem anſam arripuit ex P. Vazquez *ſuprà dub.5. nu.* 10. vbi Canum impugnat; *quia nullam, inquit, continuationem video in his voluntatibus, cum vna ex alia non dependeat.* Et ex Suarez *ſuprà ſect.5. num.*11. vbi refert ex aliorum opinione, actus moraliter continuari, ex eo quod reditus ad ſimilem actũ, quaſi naturaliter fit, ſine noua deliberatione.

6 Non inficior Card. de Lugo, intentionem vnam ab alia, non minus quã electionem dependere poſſe. Cæterum hoc non videtur ſufficere ad vnitatem peccati, in ordine ad confeſsionem conſtituendam: aliàs, qui modo haberet intẽtionem efficacem accedendi ad fœminam, & poſt annum memor huius intentionis cogitãs de eodem obiecto, abſque noua deliberatione, illud iterum deſideraret, ſeu de illo delectaretur, non committeret nouũ peccatum in confeſsione explicandum. Inſuper ſi poſt oſcula, & tactus, ex intentione operantis ad copulam ordinata, occaſionis defectu, ad plures dies differretur, idem cũ illa poſteà ſubſequuta conſtituerent peccatum. Quod nemo concedet. Ergo quod vna voluntas ab alia dependeat, ſiue tanquam electio, ſiue tanquam intentio, vel vnitas ordinis inter duos actus valdè diſtãtes, non plenè ſuadet vnionem moralem ſufficientem ad illorum confeſsionem per modum vnius peccati: aliàs explicata copula, & nulla facta mentione de oſculis, & tactibus, in prædicto caſu, præcepto cõfeſsionis ſatisfieret, quod Cardin. de Lugo non admittet.

7 Secunda ſententia tenet, quamcumque phyſicam interruptionem internorũ actuum, ſiue voluntariam, ſiue inuoluntariam; vtpotè ex diſtractione naturali; vel ſomno prouenientem, ſufficere ad multi-

pli-

Digitized by Google

plicitatem numericam peccatorum. Probant: quia illi actus interrupti talis naturæ ſunt, vt quilibet ſuam malitiam moralem habeat, quorum malitia nequit vna fieri, abſque aliqua continuatione; ſed nil intercedit, in quo tales actus continuentur, cum nil mediet, ratione cuius, poſsit homo dici actualiter peccare. Ergo, &c. Secundò: quia poſtquam ceſſauit prima voluntas, iam homo actu non peccabat. Ergo quãdo repetitur, incipit actu peccare. Ergo eſt vnum; & aliud actuale peccatũ: ergo ſunt re ipſa plura peccata. Ergo, vt plura confitenda. Quia præceptum confeſsionis, ſuppoſita diſtinctione, quam inter ſe peccata habent, ad illa declaranda obligat: aliàs idem eſſet, peccata diſtingui numero moraliter, quod diſtingui in ordine ad confeſsionem: ac proinde cõmitteretur circulus: nimirum ideò diſtingui moraliter, quia ſunt vt plura confitenda, & ideò eſſe vt plura cõfitenda, quia diſtinguuntur moraliter. Hanc ſententiam tenent P. Vazq. *q. 91. ar. 1. dub. 5. à n. 10.* quem ſequitur Merat. *diſp. 16. dub. 1.* & argumenta conuincere re eſſe veram, ait P. Suar. *ſuprà n. 17.* Alij verò licet exiſtimẽt cum P. Vazq. per quamcumque ceſſationem, ſiuè voluntariam, ſiue inuoluntariam, interrũpi peccata interna, addunt tamẽ, vltra hoc requiri, quod ceſſatio ſit per aliquod temporis ſpatiũ, nempè vnius diei, vt ait Ochagauia *tr. 2. de confeſ. q. 15.* aut ſaltem dimidiæ horæ, vt cum Fagund. & alijs putat probabile Leander *diſp. 8. §. 7. q. 6.* dummodo non retractetur propoſitum per pœnitentiam, aut actum contrarium.

§. II.

Nonnullis prænotatis propria ſententia ſtabilitur.

8 Dedi ſuperius de numerica diſtinctione duplicem ſententiã, quarum primam, vt nimis laxam, non admiſi, & ſecundam, ni fallor, vt nimis ſtrictam reijcietis. Quapropter mediam aggrediendo viam, aliquid de vtraque ſententia aſſumam. Quod vt fœlicius præſtem: ſuppono primò: rectè ſtare poſſe, quod peccata ſint in ſe, & coram Deo diſtincta, quin numero diſtinguantur in ordine ad confeſſionem. Quidquid contradicat P. Suarez *ſupr. n. 15.* Ipſe enim velit, nolit, admittere tenetur, vt exemplis, ab ipſo, & a communi ſententia admiſsis, manifeſtè conuincitur. Nonnulla ſpecimina præſto. Conueniunt Doctores, oſcula, & tactus antecedentia copulam, & ad illam ordinata, vnũ numero peccatũ cum ea, ſubſequuta conſtituere: quod, ea præcisè explicata, ſufficienter explicatur, licet res ita euenire poſsit, vt aliquando tactus impudici præceſſerint, aliquando non. Modo ſic: certũ eſt, oſcula, tactus, & copulam ſigillatim ſuas habere ſingulares malitias: ergo inter ſe diſtinguuntur, non ſolùm in eſſe phyſico, ſed in eſſe morali, ſeu in ordine ad Deũ: eſt enim quodlibet eorum ex ſuo obiecto peccatum mortale; quod autem ad copulam, vt diſpoſitiones antecedant, non tollit eorum malitiam, & multiplicitatem numericam, vt benè aduertit P. Fagundez *2. præcepto Eccleſ. lib. 3. cap. 4. n. 14.* Sunt igitur eiuſmodi oſcula, & tactus plura peccata in ſe, & coram Deo, & tamen non ſunt numero diſtincta in ordine ad confeſsionem, vt docent communiter Doctores: Ergo in omnium opinione admittendi ſunt aliqui actus in ratione peccati diſtincti in ſe, & coram Deo, qui tamen in ordine ad confeſsionem non ſint moraliter diſtincti cenſendi. Immediata enim ſucceſsio duplicis malitiæ numero diſtinctæ, non facit, quod ex vtraque vnum numero peccatum conflet ur: vt conſtat in duplici fornicatione ſine interruptione phyſica.

9 Vrgetur, in opinione ſtrictiori, quãm adduximus ex P. Vazq. & Suar. aſſerentibus, plures voluntatis actus tunc vnũ peccatum conſtituere, quando voluntas prima manet in aliquo actu, ſeu operatione, qui ſit illius effectus. Tũc enim, inquiunt, licet actu ceſſet prima voluntas, manet in effectu ſuo illamet numero malitia moralis, quæ anteà erat in voluntate. Vndè cũ poſtea voluntas repetitur, eadem prorſus malitia continuatur, quia voluntas repetita non cauſat in actione aliam malitiam numero diſtinctam. Ex hac doctrina argumentum conficio. Malitiæ, vt expreſsè fatetur P. Suar. *ſup. n. 14.* diſtinguũtur numero moraliter, ſi inſint actibus numerò diſtinctis; ſed actus volũtatis, qui modo exiſtit, eſt numero diſtinctus a præcedenti: ergo habet malitiam numero diſtinctã. Confirmatur, quia duplex actus amoris Dei immediatè elicitus, habet duplicẽ bonitatẽ moralẽ: ergo duplex actus odij immediatè elicitus habet duplicem malitiam. Ergo illa peccata interna numero diſtinguuntur, non tantum phyſicè, ſed etiam in ordine ad Deum, & tam ad diſplicentiam,

Digitized by Google

actum repetat, abſque ſpeciali voluntatis deliberatione; certum eſt, quod minus grauiter peccat, quam ſi abſque diſtractione aliqua per horam integram in turpi delectatione duraſſet: cur ergo maiore obligatione tenebitur? Tertiò, quia interruptio phyſica, quæ in hoc caſu interuenit, talis eſt, vt in prudenti æſtimatione quis dicatur non ceſſaſſe per integram horam à turpi delectatione: ergo ratione eius interruptionis non multiplicantur numero peccata moraliter humano modo, licet methaphyſicè multiplicentur. Igitur illi actus iterati circa idem obiectum cenſendi ſunt veluti partes eiuſdem peccati, quod aliquando minus, aliquando magis patet, ad eum modum, quo docet P. Vazquez *ſuprà* de tactibus, & oſculis copulam præcedentibus, quæ in confeſſione, in omnium opinione, explicari non debent, & tamen certum eſt, quòd plures diſtractiones reales frequenter in illis reperiantur.

15 Dico tertiò: interruptionem voluntatis habitam abſque expreſſa intentione interrumpendi; ſed quaſi naturaliter, ratione alicuius negocij, aut alterius cogitationis occurrentis, aut ſumptionis cibi, aut ſomni, &c. quibus actionibus tranſactis, ſtatim ratione prioris commotionis, iterum ad eamdem quis redit voluntatem; non conſtituere plura numerò peccata. In hac parte conuenio cum Card. de Lugo, & Doctoribus citatis pro prima ſententia, & conſentire debent omnes pro noſtra concluſione nuper allati. Ratio eſt; quia prima determinatio voluntatis in prudentum æſtimatione non dicitur ceſſaſſe; potius dicere ſolemus, hominem perſeuerare in ſuo prauo propoſito, ergo interruptio per ſomnum, vel occurrentiam alicuius negocij diuertentis alio cogitationem, non conſtituit pluralitatem numericam moralem in ordine ad confeſſionem: ac proindè, iuxtà dicenda in ſequentibus diſputationibus, ſatisfaciet pœnitens ſe accuſans de vna delectatione moroſa; vel de vna voluntate efficaci explendi libidinem; quia duratio temporis non debet in confeſſione explicari, iuxtà infrà dicenda de circunſtantijs aggrauantibus.

§. III.

De diſtinctione numerica in peccatis externis.

16 Pater Vazquez *ſuprà dub. 5. citato*, & Pat. Merat. *diſp. 26. ſect. 3.* ſuis inhærentes principijs, contendunt, actus externos peccaminoſos toties diſcontinuari, & plura numero peccata conſtituere, quoties voluntas finis non perſeueret, vel formaliter in ſe, vel virtualiter in medio ex illa procedente, ratione cuius continuo abſque interruptione aliqua phyſica, verè, & in toto rigore methaphyſico ſit homo actualiter peccans; ac proindè vndecumque proueniat, quod in aliquo inſtanti actualiter peccare deſinat, vt diſtractione, vel ſomno, &c. indè multiplicitas, & diſtinctio peccatorum prouentura. Quapropter ſi actiones externæ non habuerint inter ſe ordinem medij & finis, ſempe refficient, iuxtà horum Doctorum ſententiam, plura numero peccata. Alij verò è contra; vnitatem peccati externi deſumendam aiunt ex voluntate præterita non retractata. Ita Ioannes de la Cruz *in direct. part. 2. de Sacram. pænitent. quæſt. 2. dub. 3.* Homobon. *part. 1. tract. 5. capit. 13. q. 83.* Pitigianus, Petrus Fai, & alij apud Lugo infrà *num. 538.* Apud quem Coninch, & Henriquez aſſerunt, non obſtare vnitati peccati externi interruptionem per ſomnum; ſtabunt etiam pro hac ſententia omnes Doctores *ſuprà* citati, pro vnitate in peccatis internis.

17 Ego verò vniuerſaliter pro omni peccato externo duplicem regulam generalem ſtatuo. Prima ſit, conſequutio finis praui, & exequutio mediorum ex vi intentionis præcedentis, idem numero peccatum conſtituunt, quoties actus interni voluntatis non diſcontinuatur moraliter, iuxtà dicta paragrapho precedenti: & media, quæ aſſumuntur ex ſe, mala non ſint, vel ſi mala fuerint, ad finem natura ſuâ ordinentur; & malitiam ſpecie diuerſam non contineant. Exemplum prioris ſit, eius, qui ex intentione occidendi, inimicum quærit; enſem præparat, &c. Exemplum ſecundæ: colloquia turpia, oſcula, & tactus, quibus ad copulam peruenitur. Hanc regulã vniuerſalem trado ex doctrina Par. Suarez *diſput. 22.*

ſect.5.num.24.& P.Vazquez *quæſt.91.art.1.dub.4.n.3.& 7.* Vterque enim ex cõmuni Doctorum ſententia ait ex fine,& medijs vnum in genere moris reſultare, & ex his omnibus vnum conſummatũ peccatum coaleſcere, quia omnes iſti actus interni, & externi ad vnum opus ordinantur,& ex illius intentione procedunt. Et vt ait P.Suarez, ex metaphyſica, vnitas numerica etiam in actionibus non eſt ſemper eiuſdem, vel æqualis rationis; nam aliquando ex ſimplici entitate; aliquando verò ex collectione plurium cum aliqua artificioſa compoſitione reſultat. Ad hũc ergo modum, inquit, omnes illæ actiones, cenſentur eſſe partiales,& cõponere moraliter vnum peccatum, quia omnes ordinantur ad vnum conſummatum opus. Sic etiã ante illum diſcurrit M.Sotus *in 4. diſt.18.quæſt. 2. art.4.poſt 8 argum.* vbi ait: *Notandum eſt, quod quando ſunt plures partiales actiones ad vnam integram concurrentes, ſatis eſt, finalem illam confiteri. Quæſiuit quis arma, vt hominem occideret, armauit ſe, & explorauit, vbi eſſet inimicus: omnia quidem ſunt peccata; ſed tamen, ſi tandem occidit, ſatis eſt dicat, occidi hominem, & eodem modo, qui patratam fornicationem confitetur, non opus habet ſuauia,& alios tactus confiteri: *Sic Sotus.

18 Hinc fit, quod vtrobique ſufficiat explicare in confeſsione finem obtentũ, non explicatis medijs, vt cum P.Suarez,& Nauarro docet Coninch. *diſp.7.dub.7.nu.58.* (ni forte peccatum tale ſit, quod non ſufficienter explicetur, non explicito aliquo medio, vt quando per mediatricem, quis fœminam ſolicitat) Si verò finis non obtineatur, neceſſarium erit fateri intentionem, & ſaltem in genere ſe accuſare, aliqua adhibuiſſe media ad eius conſequutionem, vt ait Coninch ſupra. Imò, quando media ex ſe mala ſunt, putat ipſe, debere omnia ſigillatim explicari, dicendo toties fœminam fuiſſe oſculatum, toties tactus inhoneſtos cum illa habuiſſe. Verum hoc non iudico neceſſarium, ſed ſatisfacere, ſi dicat, ſe illam oſculatum fuiſſe, vel tactus inhoneſtos habuiſſe ex intentione copulæ, non explicato numero, quia omnes eiuſmodi actiones ſunt vnus actus in genere moris, ſicut de pluribus iniurijs reſpectu eiuſdem perſonæ,& de pluribus periurijs eodem continuato ſermone prolatis, docet cum Zanardo Diana *1.part.tract.7.reſol.51.& 3.part.tract.4.reſol.163.* & cũ Azor,& alijs tenet Lugo *ſuprà num.561.* Quod ſi vnius medij exequutio diſtet ab exequutione alterius, adeò, vt cenſeatur a diſtincta numero moraliter intentione procedere, eo quod interruptio notabilis interuenerit; & non ſolùm naturalis, ex his quæ frequenter in actibus humanis reperiri ſolent, per prãdium, per ſomnum, per diuerſionem breuem ad alia occurrentia, &c. non conflabitur vnum peccatum ex obtentione finis, & exequutione mediorum, ac proindè tenebitur pœnitens, iuxta veriorem ſententiam, vt peccata numero diſtincta in confeſsione explicare, ſi verò media ex ſe mala non ſint, ſed ex fine tantum malitiam ſortiantur, cenſet Vazquez *1.2.diſp.76.num.18.* neceſſarium non eſſe in confeſsione illa explicare. * Sed ſatis, inquit, videtur ſi dicat, habui intentionem occidendi inimicum * cui conſentit Pat. Salas *tom.2.in 1.2.quæſt.73.dub.5.ſect.8.n.91.* Sed non aſſentior, quia accipere enſem & induere arma ex intentione occidendi inimicum, verè ſunt peccata, quæ in explicata relinquuntur, per ſolam expreſsionem prauæ intentionis occidendi; debet ergo in genere ſe accuſare de medijs adhibitis, licet ſpeciem, vel numerũ explicare neceſſe non ſit, quia eorum diſtinctio phyſica tantum eſt.

19 Secunda regula ſit: quotieſcumque plures actus externi in prudentum æſtimatione reputantur partes integrantes vnius actionis humanæ, vnum numerum peccatum conſtituunt, ſiue ordinem medij, & finis inter ſe habeant, ſiue non. Ita tenet Cardin. Lugo *diſp.16.ſect.14. à n.540.* Et ſtare debent pro hac ſententia omnes Doctores, §.2. pro noſtra ſententia allati,& P.Fagundez ſuprà, qui hanc vnitatem moralem ex pluribus actionibus conflatam magis explicat, dicens: in peccatis momentaneis, vt in blaſfemijs iniurijs, contumelijs, periurijs, & detractionibus, requiri aliquando ad diſtinctionem numericam intercapedinem, vnius quadrantis, aliquando minus. In ſucceſsiuis verò, quã lia, inquit, ſunt peccata odij,& amoris, requiri dimidiæ horæ, plus minuſvè intercapedinem. Et *num.15.* inquirens, quot numero peccata cõmittat, qui illicitis amoribus inuolutus, ſolicitat fœminam,& ea non potitur; reſpondet, ſpatium temporis notabile, & ſufficiens ad multiplicanda numero peccata, eſſe, ſi per dimidiam horam

ram

ſam plus,minuſvè,ab exteriori perſequutione mulieris ceſſauerit.Et ſic tenent expreſsè Bauni *ſuprà* §.3:*Aſſertio*. Candidus *de confeſ. diſq.* 24. *articulo* 22. *dubio* 10. & Tamburin. *in Methodo*; *libro* 2. *capite* 1. §. 8. Huius regulæ ratio petenda eſt ex dictis §. præcedenti; ſcilicet, quia vna actio humana externa,vnum peccatum externum eſt. Ergo quotieſcumque plures actiones in prudentum æſtimatione vnam, veluti ex partibus conflatam efficere cenſeantur, non plura numero peccata moraliter erunt, ſed vnum moraliter, licet in rigore metaphyſico plura numero repetiantur.

20 Quando autem plures actiones vna actio humana cenſendæ ſint; ex prudentum iudicio dependet: quapropter nō ratione, ſed varijs exemplis adhibitis demonſtrabo. Vna dicitur recitatio officij, licet quis inter vnum,& alterum Pſalmū, aliquo temporis interuallo,dormitet; vel occurrenti aliquo negotio Horam interrumpat. Et vna dicitur commeſtio ſacramentalis, licet Sacerdos,poſt communionem ſuam,det Euchariſtiam mille perſonis; & poſtea ſumat particulas relictas, vt benè aduertit Lugo *ſuprà*. Prætereà, vna comeſtio eſt vna actio humana,licet aliqua interruptio phyſica interponatur: Vt ſi,verb.grat. ad legendam Epiſtolam, vel excipiendum hoſpitem è prandio ſurgas,& ſtatim redeas,vt docent P. Azor 1. *p.lib.*7.*cap.*11.*quæſt.*1. P.Reginald. *tom.*1. *lib.*4.*cap.*14.*n.*177.& alij.

21 Imò,dum quis ſurgat animo poſteà continuandi, eandem reputari comeſtionem,licet longa detur interruptio;tradit Bonacina *de legibus,diſput.vlt. quæſt.*1. *punct.*3.*nu.*10. Quam interruptionem ad ſpatium duarum horarum extendit Ioannes Sanchez *in ſelectis,diſp.*52.*n.*4. Quod ſi abſque animo redeundi ſurrexerit, & tamen poſteà,mutata intentione,velit iterum ad prandium redire, eandem reputari comeſtionem; ſi intra quadrantem, vel paulò poſt inſtauretur; docent Filiucius *tom.*2.*tract.*27.*p.*1.*cap.*10. *quæſt.* 10. & Molfeſsius *in Sum.tom.*1. *tract.*10.*cap.*5. *n.*27. Ex quibus fit,iuxtà horum Doctorum opinionem,non fracturum ieiuniū, qui cum aliqua ex prædictis interruptionibus vnam comeſtionem efficeret,& cōſequenter ſemel tantum peccaturum,qui in die veneris,prædictis interruptionibus, carnes ederet: nam cum moraliter vna cenſeatur comeſtio ex pluribus partibus conflata,vnum tantum erit peccatum in ordine ad confeſsionem. Horum tamen Doctorum aliqui nimis laxè loquuti ſunt; quapropter eorum opinioni non adhæreo,ni modica fuerit interruptio.

22 Secundo: Omiſsio reſtitutionis per plures dies non conſtituit plura numero peccata, ni voluntas retinendi per contrariam voluntatem fuerit interrupta,quia non reſtitutio ſingulorum dierum moraliter cenſetur pars vnius omiſsionis ex pluribus conflatæ; ac proinde vnum tātum peccatum in genere moris,etiamſi voluntas non reſtituendi fuerit pluries repetita.Ita docent Nauarra *lib.*4.*de reſtitut.cap.*4.*n.*9. Tannet. 2.2.*diſp.*4.*quæſt.*6. *dub.*14.*n.*425. Card.de Lugo *diſp.*16.*ſect.* 14.*n.*549. Aragon, Maldetus, Rodriguez, & Sayrus, quos refert, & ſequitur Diana 2.*p.tract.*1. *Miſcel. reſol.*25. Neque obſtat, quod interrumpatur per impotentiam reſtituendi: nam cum quis dormit,eſt pro tunc impotens,& tamen moraliter cenſetur vna omiſsio,vt benè aduertit Lugo.

23 Addit Lugo *num.*551. poſſe fortaſſe aliquando ſtare vnitatem actionis,& peccati non reſtituendi, etiamſi voluntas retinendi reuocata fuerit per contrariam voluntatem, ſeu propoſitum reſtituendi: probat; nam ſi in die ieiunij propoſuiſſet quis in fine prandij non plus comedere,& priuſquam à menſa ſurgeret, nouum aliud ferculum ei offeratur, poterit comedere, non obſtante propoſito illo, quia continuatio illa ratione loci,& temporis ſufficit ad continuandum illud prādium,vt docent Leſsius,Layman,Villalobos, Filliuc. & Diana, apud Lugo *ſuprà*: Ergo idem prorſus dicendum eſt de omiſſione reſtitutionis ratione temporis continuatæ. Ex quo exemplo infert Lugo, eum,qui,prædicta interruptione per contrariam voluntatem facta, carnes ederet in die prohibito, vnum tantum peccatum commiſſurum; nam quando ſtatim mutatur animus,eadem videtur comeſtio moraliter, ac ſi per contrariam voluntatem non fuiſſet interrupta. Hæc doctrina eſt valdè notanda,quia ſingularis,& caſus frequenter occurrens. P.Gran.apud Dianam 5.*p.tract.*14.*reſolut.*55. licet non conueniat cum Lugo in vnitate peccati omiſſionis reſtituendi, exiſtimat tamen cum Nauarro,& Reginaldo, eum,qui aliquoties doluerit de culpa,& propoſuerit reſtituere,

tuere, non teneri explicare interruptionem actuum, ſed ſufficere explicare tempus detentionis voluntariæ.

24 Tertiò: tactus,& oſcula libidinoſa ſubſequentia copulam, vnum peccatum cum illa conſtituunt,nec debent in confeſsione explicari; ſed ſufficit confiteri copulam. Ratio eſt, quia licet in ſe mala,& turpia ſint,& ſecum afferant delectationem prohibitam,tamen in genere moris ex copula, & ex tactibus,& oſculis ſubſequentibus, vnus congreſſus,& vna actio humana inhoneſta coaleſcere reputatur: eiuſmodi enim actiones,& tactus ſe habent,vt complementum copulæ.Ita contra P.Suarez *diſp.*22.*ſect.*5.*nu.*26.& contra Vazquez *quæſt.*91.*dub.*5.*nu.*33.docent P.Gran. 1.2.*controuer.*6.*tract.*2.*dub.*5.*n.*11.P.Salas 1.2.*tom.*2.*tract.*13.*diſp.*5.*ſect.*8.*n.*9. P.Fagundez 2.*precep.Eccleſiæ lib.*2.*cap.*4.*nu.*14.Card.Lugo *ſuprà n.*554. Henriquez, Nauarro, Azor, Sanchez, & alij quibus ſubſcripſit Diana 1.*p.tract.*7.*reſol.*42.

25 Idem docet Nauarro *in Manuali Confeſſorum cap.*6.*n.*17.de reliquis acceſſorijs ſubſtantiæ peccati, vt ſi quis delectetur de copula habita, aut verbis, vel factis demonſtret ſibi placuiſſe:hic enim, inquit, ſatisfaceret confitendo præcisè fornicationem. Et in fine addit, hoc eſſe verum, licet inter præambula,& ſubſequentia ad ſubſtantiam peccati,ſit aliqua notabilis interruptio, quod etiam tradit Ioannes Sanchez *in ſelect.diſp.*6.*n.*9.intelligendum tamen ait,quando is, qui fornicationem commiſit, ad alia negotia agenda neutiquam ſe diuertit,ſed in eodem ſitu, & ſtatu, quo peccauit perſeuerat,detinens fœminam ad deoſculandum, & colloquendum. Vel ſi fortè fœmina diſceſſerit ex vtriuſque conuentione, expectet reditum ad iterum deoſculandū, & colloquendum.Vide Leandrum *diſp.*8.*§.*6.*quæſt.*8.& 9. vbi totam hanc doctrinam amplectitur.

QVÆSTIO II.

An tactus,& oſcula,quæ præcedunt abſque intentione copulæ,ſi hæc poſtea ſubſequatur,debeant in confeſsione explicari?

1 SI ex intentione copulæ procedant, conueniunt communiter Doctores,vt ſuprà diximus, non debere, ſed copula tantùm explicata, præcepto confeſsionis ſatisfieri. Difficultas igitur ſolum eſt,quando eiuſmodi tactus, & oſcula abſque intentione copulæ, ſolo animo in illis ſiſtendi,habita fuerunt, & tamen copula fuit poſtea ſubſequuta. Doctores,qui in hanc dubitationem inciderunt, communiter affirmant debere explicari,& non ſufficere copulam tantum confiteri.Ita P.Vazquez *ſuprà dub.*5.*num.*27.P.Gaſpar Hurtado *de Pœnit.diſp.*9.*diffic.*6.Lugo *ſuprà num.*556.& Diana 4.*part. tract.*4.*reſol.*20.

2 Contrariam verò ſententiam tenuit quidam recentior,quem ſuppreſſo nomine refert Diana ſuprà, & tuetur Leander *diſp.*8.*§.*6.*quæſt.*10. addens ita etiam ſentire recentiores aliquos à ſe conſultos. Quos ſequitur R.P.Delgadillo *tom.de Pœnitent.cap.*17.*dub.*85.*num.*194.& aſſentitur P.Ouiedo 1.2.*tr.*6.*controuerſ.*5.*de peccatis,punct.*3.*num.*63.licet non ſit auſus clarè aſſerere. Sed ego probabiliter aſſero, non debere explicari, & efficaci ratione probo.Quia,vt omnes Theologi fatentur tactus,& oſcula ex ſua natura magis ordinantur ad copulam ſubſequentem, quam ad antecedentem:imo ad illam plures ordinari negant:ſed licet ex intentione operantis non ordinentur ad copulam antecedentem,ſed in delectatione ex ipſiſmet actibus percepta ſiſtatur, non faciunt diſtinctum numero peccatum a copula,nec debent in confeſsione explicari, vt ſuprà probaui.Ergo licet ex intentione operantis non ordinentur ad copulam ſubſequentem,ſed in eorum delectatione ſiſtatur, ſi tamen poſteà copula ſubſequatur, non conſtituent diuerſum peccatum, nec debent in confeſsione explicari. Quibus, ni fallor,eneruatur fundamentum,quoad aliter ſentiendum motus eſt Card.de Lugo;nimirum tactus ſecundum ſe, quando in ipſis ſiſtitur,habere malitiam ſpecie diſtinctam à copula.Sed quidem mirum foret, non eſſe diſtinctæ ſpeciei, quando in ipſis ſiſtitur poſt copulam,vt concedit ipſe Lugo *ſuprà num.*554.& tamen diſtinctæ ſpeciei eſſe quando ante illam. Præterquā quod,vt ait P.Vazquez *ſuprà num.*28.tactus,& oſcula eandem malitiam habent ex copula,ad quam natura ſua ordinantur, licet aliquando ex voluntate operantis, quia ipſe ibi ſiſtit,non vltra procedant. Ergo eamdem habent malitiam, ac ſi ex intentione

tentione operantis ad copulam referẽtur: ordinatio enim extrinſeca non eſt in diuerſa ſpecie a relatione intrinſeca. Quibus ſatis fauet Sanchez *lib.9. de Matrim. diſp.46.n.7.* dum ait: * Amplexus, & oſcula ob delectationem habita, ſuaprè natura, & intrinſicè ordinãtur ad copulam, tanquam circunſtantiæ illius, &c. At circunſtantiæ intrinſicæ actus participant eandem ipſius malitiam: quare talis delectatio eſt inchoatio copulæ carnalis.* Ergo inter virum, & fœminam malitiam copulæ participant, licet in ipſis ſiſtatur: ſicut inter duos viros, aut duas fœminas malitiam ſodomiæ; quia ad hunc nefandum concubitum ordinantur: vt cum Gerſone, Nieua, & aliis docet ipſe Sanchez *num.8.* Quæ expreſsius tradit *n.20.* dicens: * Satis eſſe, vt malitiam copulæ participent, ad illam ordinati. *

3 Deinde ſibimet contrarius videtur Cardinalis de Lugo: nam vt eadem *diſp. 16. ſect.5. à num.238.* & præcipuè *n.242.* expreſsè tenet: malitia tactus, provt eſt de delectatione ex contrectatione illicita, & turpi, non diſtinguitur ſpecie à malitia copulæ, provt eſt etiam contrectatio illicita, & turpis (licet, in eius ſententia, aliam malitiam ſuper addat copula.) Ergo explicata malitia copulæ, nulla malitia ſpecie diſtincta manet inexplicata. Deinde eſt moralis continuatio inter tactus, & copulam: ergo quod copula ſuperaddat malitiam ſpecie diſtinctam, non probat, tactus, & oſcula debere in confeſſione explicari; ſed debere explicari copulam, ne aliqua ſpecies malitiæ inexplicata maneat.

4 Confirmatur exemplo; quod cum communi ſententia admittit Lugo. Si fœmina haberet votum ſolius virginitatis, quod violatur per copulam, ſi poſt eam immediatè continuaret tactus libidinoſos, hi tactus non haberent malitiam contra votum, quia hoc ceſſauit per copulam, per quam amiſit virginitatem, & tamen non debent in confeſsione explicari, quia faciunt idem peccatum contra caſtitatẽ cum copula præcedenti; vt docent Henriquez *lib.5. de Pænit. cap.5. n.5.* & Diana plures referens *1. p. tract.7. reſolut.42. & 3. p. tract.4. reſol.67.* & tenet ipſe Lugo *ſuprà à num.239.* Vbi reddens rationem, inquit, * Quia tactus ſubſequentes faciunt idem numero peccatum cum copula, in quo peccato, licet quoad aliquam partem ſui, non habeat malitiam ſacrilegii, ſufficit, quod eam habeat, quoad aliam. * Hæc Lugo: & benè quidem. Sed quare idem in noſtro caſu non dixit: nempè tactus, & oſcula conſtituere vnum moraliter cum copula, etiamſi ex illius intentione non procedant. In quo peccato, licet quoad aliquam partem ſui, non ſit illa malitia diſtinctæ ſpeciei, quam adſtruit Lugo in copula, eſt tamen quoad aliam. Præterquam quod, reliqui Doctores eam negãt: quia oſcula, & tactus totam ſpeciem malitiæ copulæ habere videntur; vnde tactus dicuntur fornicatio inchoata, vt ait P. Vazquez *quæſt.91. dub.5. n.33.*

5 Tandem probatur: nam qui abſque intentione peccandi ſe expoſuit periculo, non tenetur, ſubſequuto peccato, confiteri periculum, cui ſe expoſuit, niſi inter vnum, & alterum notabilis mora interceſſerit, vt docet ipſe Lugo *diſp.16. ſect.4. §.7.* Sanchez, Suarez, Villalobos, Aragon, & alii, quos citatos ſequitur Diana *1. p. tract.7. reſol.44.* Sed qui habuit oſcula, & amplexus abſque intentione copulæ, ſe expoſuit periculo illius; ergo ea ſubſequuta non tenebitur oſcula, & amplexus in confeſsione explicare. Dicendũ igitur eſt prædictos tactus, & oſcula præcedentia abſque intentione copulæ, ſufficienter, ea ſubſequuta, explicari, copula præcisè explicata: Secus verò ſi non ſubſequatur: vt omnes Doctores docent, etiã in caſu, quo ex intentione copulæ procedant, vt ſuprà docuimus.

QVÆSTIO III.

An plures copulæ, abſque interruptione morali, vnum numero peccatum conſtituant?

§. I.

Affirmantis ſententiæ Auctores, & fundamenta.

1 EX dictis in præcedentibus dubitari poteſt: an plures copulæ, ratione continuationis moralis, idem numero peccatum in genere moris efficiant? Partem affirmatiuam tuetur M. Zanardus *1. p. Directorii de Sacramento Pœnit. cap.18. vbi de dubiis pro confeſsione, & circunſtantiis, §.5. fol. mihi 210.* vbi ſic. * Non ſolùm dico tactus, & oſcula ante copulã

vnum

vnum conſtituere peccatum cum copula; ſed etiamſi accidant poſt copulam,& non amplius ad nouam copulam ordinentur. Et ſi poſt illa ſequeretur noua copula, & eſſet deliberata antea, quia quando iuit dormitum cum illa muliere, determinauit per totam noctem delectari cum ea carnaliter, tamen formaliter acciperentur per modum vnius deliberationis, & peccati continuati formaliter. Et idem dico de eo, qui deliberauit tres viros occidere, & poſtquam vnum occidit, alterum interfecit, & deinde tertium: vel iuit dormitum cum duabus ſolutis, cum animo cognoſcendi carnaliter vtrãque. Nam quamuis in confeſſione ſint explicandæ perſonæ occiſſæ, & cognitæ, ad hoc vt cognoſcatur grauitas peccati in eadem ſpecie: per hoc tamen nõ efficitur, quod iſta ſint multa peccata homicidij, vel fornicationis formaliter, quia eadem remãſit voluntas, deliberatio, & finis, quæ actiones ſpecificant, & diſtinguunt formaliter. * Hæc ibi. Quem ſequitur Maurus Antonius Verarduzius ſacræ Theolog. Doctor *in Summa Corona Confeſſorum 1. p.cap.2.de circunſtantijs, num.19. in fine.* In ſumma, inquam, Italicè conſcripta * Tradotta di Latino in vulgare, & ampliata dall' iſteſſo Authore, edita Venetijs anno 1590. ibi ergo ſic ait: * Qui ſe fa dubio, ſi vn huomo dormendo vna notte con vna cortigiana conoſceſſe quella tre, o quatro volte, ſara forſe biſogno, dir al Confeſſore, tante volte li ho conoſciuta in vna notte? Nauarro dize che ſi: perche ſon atti diſtincti, & vno non è ordinato all' altro. Siluestro dize il contrario. Ma per accommodare queſti duo Dottori, potremo dire, che ſi vno conoſcendo vna donna, non pretendeba vſar piu di vna volta: è doppo fatto, delibera di nouo, tanti peccati diſtincti ſaranno, quante noue diliberationi farà. Ma ſi propone dormir con quella, è tutta la notte goderla, quanto puo, ſe la conoſceſſe tre volte, è vn peccato, perche tutti inſieme conſiderati ſon ordinati ad vn fine. Che ſarà goderla tutta la notte.* Hæc ibi.

2 Eiuſdem ſententiæ eſt Archangelus Rubeus *diſt.16.fol.189.* apud Leandrũ de Sacram. *tom.1.de Pœnit.diſp.8.§.7.quæſt.8.* Qui ait, hanc ſententiam iudicaſſe probabilem quoſdam recentiores, quos ipſe conſuluit. Et videtur ipſe adhæſiſſe *tom.4. de Cenſuris, tract.1.diſp.3. quæſt.44.* vt conſtat ex indice: vbi verbo, *fornicatio*, ſic habet. * Fornicationes plures ſucceſsiuè abſque temporis interruptione vnam poſt alteram committens, vnum ſolùm mortale committit. * Sic ibi. Licet in corpore quæſtionis, tanquam quid certum oppoſitum ſtatuat, diſcrimen conſtituens inter plures occiſiones ſucceſsiuè (quas vnum peccatum conſtituere, quæſtione præcedenti ſtatuerat) & plures fornicationes: dicens vnica actione plures occidi poſſe, ſicut, & vnica abſolutione plures abſolui; non verò poſſe vnica actione ad plures fœminas, ſicut nec pluries ad eamdem acceſſum contingere: quia * repugnat, inquit, omninò, quod actio fornicationis efficiat, quidquid ſequentes efficiunt, aut earum effectum attingere, & ideò has actiones nequeunt ita cõiungi inter ſe, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur, benè tamen aliæ aſsignatæ. * Sic ille. Sed mẽs non plenè quieſcit; quia vt ipſemet Leander defendit *tom.1 tract.5.diſp.8.§.8.quæſt.18.* Sacerdos qui in peccato mortali exiſtens pluribus adminiſtrat Euchariſtiam (dato lethaliter delinquere) vnicum peccatum mortale committit. * Quia in genere moris, inquit, vnica eſt illa actio. * Et tamen manifeſtum eſt, quod vnica actione non poteſt pluribus Euchariſtia miniſtrari, & quod prima adminiſtratio non facit, quidquid ſequentes efficiunt. Igitur id non impedit, quod plures actiones vnica in genere moris reputentur. Quapropter Dicaſtillo *tom.2.de Sacram.tract.8.diſp.9.dub.2.num.79.* * Si ratione, inquit, agamus, opinio Zanardi tam probabilis eſt, atque doctrina de occiſione trium in eodem conflictu, ſeu pugna. * Cui accedit Cardin. de Lugo *tom.de Pœnit.diſp.16.ſect.14.num.557.* Et P. Ouiedo *1.2.tract.6.controu.5.part.5.num.115.* eodem modo philoſophandum putat de habente plures copulas ſucceſsiuè, ac de illo, qui plures confeſsiones audit in peccato mortali. De quo infrà.

3 Ideo ſententiam Zanardi multis ſuadere conatur Caramuel *in Tholog.fund in 1.editione, fundam.29.fol.mihi* 213. vbi ait: * Si quis vnico luxuriæ impetu ad multas fœminas accederet, & à fortiori, ſi pluries ad eamdem, vnicum peccatum committeret. * Et infra: * Sicut de periurijs, & blaſfemijs, ita de homicidijs, & fornicationibus in hac materia eſt philoſophandum. * Hæc Caramuel, & ante illum Re-

uer.

Digitized by Google

-uet. D. Marcus Scarſella de Tolentino in Summa Italicè ſcripta; cui titulus; *Giardino di Sommiſti 1.p.cap.125.n.11.* vbi ſic ait: * Si domanda? Vno dormì con vna donna, è la conobbe tre, ò più volte; ſe commiſſe tre, ò più, ò pur vn ſol peccato? * Reſpondetur: * Quando propoſſe veramente, è determinatamente tutta la notte conoſcerla, ſenza determinare vna, ò più volte, hauer commeſſo vn ſol peccato, per la indeterminatione: ma ſe con animo deliberato di conoſcerla molte volte, tante volte pecco, &c. Onde vn ſol peccato ſaria ad vn vecchio per due volte ſole, che quella haueſſe conoſciuta, quanto ad vn giouane, che diece volte. Percioche fu l'intentione, è la volunta de conoſcerla tutta la notte il vecchio, & il giouane.*

4 Huius ſententiæ fundamentum eſt, quia ſi ob aliquam rationem vna copula non conſtitueret vnum peccatum cum alia, maximè, quia ſingulæ ſunt actiones completæ, & totales; hanc autem rationem nil probare, pluribus ſuaderi videtur: Primò, quia ſingula periuria ſunt actus completi, & totales, & tamen ſi vno continuato ſermone ter, vel quater quis peierauiſſet, non teneretur numerum in confeſsione explicare, quia idem mer peccatum periurij conſtituunt; vt docent Lugo *diſp.16.ſect.14.num.561.* Azor & alij, quos citat, & ſequitur Diana *3.p.tract.4. reſolut.163.* Præterea quælibet blaſphemia eſt actus completus, & totalis, & tamen plures blaſphemiæ ratione vnius impetus, & continuationis vniuntur moraliter in ordine ad conſtituendum vnum peccatum, ita vt plures vna cenſeantur, vt ait Diana cum Fagundez, & Trullench *6.p. tract.8.reſol.38.* & tenet Lugo cum Molina ſuprà: ergo licet ſingulæ copulæ ſint actus completi, & totales; ſi tamen vno continuato acceſſu, vel vno impetu committantur, vnum peccatum mortale conſtituent, neque opus erit numerum in confeſsione explicare; nulla enim videtur eſſe ratio, cur eadem occaſio ſermonis poſsit vnire moraliter periuria, & blaſphemias, & vna conuerſationis occaſio non poſsit fornicationes vnire.

5 Secundò: Confeſſarius, qui in peccato mortali confeſsiones multorum excipit, vnum tantum mortale committit, nec tenetur perſonarum numerum in confeſsione explicare, vt cum Rodriguez tenet Diana *1.p.tract.7.reſol.43.* Cardin. de Lugo *diſp.16.ſect.3. & ſect.14.nu.558.* Fagundez *2. præcepto Eccleſiæ lib.3.cap.5.n.9.* Leander à Sacramento *diſp.8. §.8. quæſt. 19.* Eſcobar *in Sum. tract.7.ex.4.cap.7.nu. 38.* Bauni *tom.1.tract.4.q.15. §. Dubitatur quarto*, & putat probabile Tambur. *opuſc. 1.de conf.lib.2.cap.1.n.55.* Et tamen quælibet abſolutio eſt actio completa, & totalis, & tot ſunt abſolutiones, quot perſonæ. Ergo: Reſpondet Lugo vbi ſuprà abſolutiones continuari intentione abſoluendi omnes ſubditos, & irreuerentia contra Chriſtum. Benè: ſed cur idem non dicit de pluribus actibus fornicationis. Nimirum continuari intentione peccandi cum fœmina quantum poſsit, & in oppoſitione contra eamdem virtutem? Quapropter magis conſequenter P. Ouiedo *ſuprà* eodem modo in vtroque caſu philoſophandum tradidit.

6 Tertiò: Plures actus externi completi, dum ab eadem voluntate procedāt, idem numero peccatum conſtituunt; ergo idem de pluribus actibus fornicationis dici poteſt. Antecedens tradit M. Paludanus, quem refert, & ſequitur M. Dominicus Baltanas *in Margar. Confeſ. fol. mihi 136.* ibi: * Nota, quod in voto negatiuo non bibendi vinum, toties eſt mortale, quoties agitur contra illud, ſi iteretur actus interior, & exterior; non autem ſi ſolum actus exterior, ſecundum Paludanum, quia peccatum perficit in actu interiori: Vnde ſi vnico actu voluntatis vult furari plura, quoad Deum vnum peccatum committit, licet plura furetur, ſecundum iudicium hominum. * Cui forſan principio innixi recentiores quidā apud Ledeſmam *in Sum. de Pœnit. libr.1. cap.16. dub.1. poſt tertiam concluſ.* aſſerunt, eum, qui decem vicibus ſurripuit quantitatem mille aureorum, non teneri explicare in confeſsione numerum actionum, ſed quātitatem furatam, nimirum, quia vniuntur in vnica volitione, qua fuerunt volitæ, & ex qua proceſſerunt, vt complemētum: ſicut & plures omiſsiones reſtitutionis, & ſi in ſe completæ, dum ab eadem voluntate, continuantur, & vnum peccatum conſtituunt. Ergo ſimiliter plures actus fornicationis eadem ratione vniri poterunt.

7 Quartò: Prima copula, & oſcula illam ſubſequentia ſunt idem numero peccatum in genere moris, vt cum pluribus ſuprà docuimus: Deinde hæc eadem oſ-

oſcula,vtpotè antecedentia ad ſecundam copulam vnum moraliter peccatum cum illa conſtituunt;ergo,& copulæ ipſæ inter ſe.Hæc cònſequentia valdè vrgere videtur,quia ſi ſecunda copula eſt idem peccatum cum oſculis præcedentibus,& hæc eadem oſcula idem cum prima copula, quam ſubſequuntur; quæ ſunt eadem vni tertio,ſunt eadem inter ſe.Ergo prima,& ſecunda copula, vtpotè idem moraliter peccatum cum oſculis intermedijs,idem moraliter peccatum ſunt. Hanc illationem eſſe legitimam,& neceſſariam ex opinione aſſerente, oſcula ſubſequentia ad copulam idem cum illa peccatum conſtituere,tradunt P. Vazquez *quæſt.91.art.1.dub.5.n.31.* & P.Suarez *diſp.22.ſect.5.n.26.in fine.*

§. II.

Negatiua,& vera ſententia.

8 Nihilominus contraria omninò ſententia tenenda eſt.Quã certiſsimam iure vocant Leander à Sacram. *tom.1.tract.5.de Pœnit.diſput.8.§.7.quæſt.8.* Et Caſtro Palao *tom.1.tract.2.diſp.3.punct.1.in fine.* vbi ait: * Vnum tamen eſt omnino indubitatum apud omnes; coitum vnum non eſſe viam ad alium, ac proinde etiamſi mox poſt alium ſequatur,neceſſariò eſt peccatum diſtinctum in confeſsione manifeſtandum. * Quos ſequuntur Card.de Lugo *tom.de Pœnit.diſp.16.ſect.14.n.557.* & cum Vazquez, Bonacina,& alijs.P.Ouiedo vbi ſuprà.Diana *3.p.tract.4.reſol.67.* & communiter Theologi. Ratio eſt, quia communi omnium perſuaſione plures copulæ non ſolũ phyſicè,& metaphyſicè diſtincta numero peccata ſunt, ſed moraliter, & humanò modo; ac proinde nullum eſt caput excuſationis, cum non reputentur partes eiuſdem actionis humanæ, ſed actiones totales diuerſæ. Quod aliter contingere in exemplis allatis,docent Doctores,qui pro illis militant,quibus diſſentire debent,qui in opinione, & diſcurſu de multiplicitate peccatorum in ordine ad confeſsionem nobiſcum ſentiant. Adde,ſi fundamenta ſuperius allata aliquid ſuaderent, idem probarent de pluribus copulis cum diuerſis fœminis,dum ab eadem voluntate, quia abſolutiones,etiam conferuntur diuerſis,& tamen vt aduerſarij contendũt, non ideò tollitur vnitas moralis ex intẽtione agentis; ſicut nec pluribus cõuitijs, vno continuato ſermone; licet alia ſint contra Deum,alia contra Sanctos; vnum enim numero peccatum conſtituunt in ordine ad confeſsionem,vt cum Caietan. Valentia,& Azor, tradit Diana *1.part.tr.7.reſol.50.* Ergo,quod plures copulæ cum diuerſis fœminis haberentur,non impediret vnitatem moralem peccati. Quod ſanè valdè abſurdum eſt, & à nemine concedendum.

9 Idem conſequenter dicendum cenſeo contra Zanardum,& F.Leand.à Sacrament.quæſtione præcedenti citatos,& cõtra F.Ludouicum à Concept.*in exam.veritatis,tom.1.tract.de Pœnit.caſu 5.num.15.* aſſerentes plures occiſiones ſucceſsiuè,eadem continuata actione,vnum eſſe peccatum.Cuius ratio eſt,quia ſingulæ occiſiones ſunt actus completi,& totales,& vnus non eſt via ad alium; nec vllam vnitatem inter ſe habent in æſtimatione morali,ſed vnuſquiſque actus peccatum cõſummat; ergo ſicut vnus poſt alium ſuccedit;ita & vnum peccatum poſt aliud.Temporis autem continuatio, vnire non poteſt in eſſe morali actiones, in ſuo ordine abſolutè completas,& adæquatas,& à diuerſis actibus voluntatis executioni mandatas; licet ab vnica intentione procedentibus: id enim actibus etiam diuerſæ ſpeciei contingere poteſt;vt ſi vnico actu, quis intenderet fornicationẽ,homicidium, & furtum;& ſucceſsiuè hæc executioni mandaret.Et tamen nemo audebit dicere vnũ ex illis reſultare peccatum in indiuiduo, ad plures pertinens ſpecies. Quid verò tenendum,quando non plures actus externi occiſionis plurium, ſed vnus interueniat,quæſtione ſequenti indagabimus.

10 Ad fundamentum ſolidius pro contraria ſententia,reſponderi poteſt, ſecundam copulam eſſe idem peccatum cum oſculis præcedentibus,diuerſum verò ab illis,vt ſubſequentibus, quia ſecundum diuerſas rationes ad diſtinctas actiones humanas pertinent. Sunt enim aliqui externi actus habentes certos terminos, in quibus conſummantur;& talis eſt fornicatio,in communi ſententia, vt omittã per plures fornicationes,plura inferri dãna proli,quæ in morali æſtimatione peccata multiplicant in eſſe morali. Sicut,& quando plura læduntur iura, licet aliàs in eſſe phyſico,& methaphyſico,idem peccatum cenſerentur;quod ſecus in præſenti contingit cum plura eſſe, etiam meta-

phy-

Digitized by Google

phyſicè, vtpotè plures actus, ſuas ſingulos habentes malitias, dubitari non poſsit.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm, qui vnica actione pluribus iniuriam infert, vt ſi vnico ictu decem occidat, vnicum tantùm peccatum committat?

§. PRIMVS.

Affirmantis ſententiæ Auctores.

1 PArtem affirmatiuam defendunt Ioannes Pontius, Ordinis Minorum *in curſu Theologico, diſp. 46. quæſt. 7. concluſ. 2. nu. 53.* Martinus de S. Ioſeph. *in Monitis, tom. 1. lib. 1. tract. 11. de Pænit. num. 4.* Conſtantinus de Caſtro *in Collectaneis Theologiæ moralis, tract. 1. cap. 6. art. 3. ſect. 3.* Quorum verba adducit Diana *part. 11. tract. 3. reſol. 3. & tr. 8. reſol. 64.* Vbi dicit eſſe probabilem, & iam diu prædixerat 1. *part. tr. 7. reſol. 17. & 29. & 5. part. tract. 9. reſol. 59.* eamdem ſequuntur Remigius *in Summ. tract. 6. cap. 5. §. 6.* & Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 5. de Pænit. diſp. 8. §. 3. quæſt. 20. 21. & 22.* & iterum *tom. 4. de cenſuris, tract. 1. diſp. 3. quæſt. 42.* vbi concludit, dicens: * Et quidem illam eſſe probabilem ſatis apertè, & expreſsè affirmant, & probant Alterius Baſſæus, Candidus, & Cornejo. * Et tenet apud illum Bonacina *diſput. 1. quæſt. 1. punct. 5. num. 7.* Pro eadem ſententia militant Mag. Bañez 2. 2. *quæſt. 62. de iure, art. 8. in Commentario, art. indubitat. circa concluſionem, in reſponſione ad 3. arg.* vbi ſic: * Ad tertium, vt reſpondeamus, multa neceſſariò nobis dicenda ſunt. * Et poſt pauca: * Dicimus quartò, quod qui vno propoſito expreſſo, vel interpretatiuo, retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit. Ratio eſt, quia vnus actus numero eſt moraliter loquendo, quando vnica volitione ſequitur effectus etiam multiplex, præſertim ſi illa multiplicitas non eſt ſpecifica, v. g. Si vno ictu occidat quis multos homines, vnicus actus eſt moralis æquiualens in grauitate multis. * Sic ille.

2 Eiuſdem ſententiæ ſunt M. Serra 2. 2. *quæſt. 76. artic. 5.* ibi: * Si quæras, an qui plures homines ſimul malediceret, mortem eis optando, vnum vel plura peccata committeret? Reſpondetur, de hoc ſicut de voluntate occidendi plures homines ſimul, varias eſſe ſententias. Mihi probabilius videtur (attende) vnum ſolùm numero eſſe peccatum, tàm phyſicè, quàm moraliter. * Mag. Acatius de Velaſco *tom. 2. reſol. mor. ve ò. golpe, reſol. 2. num. 5.* ibi: * Es probable, que con vn golpe, ò vna percuſsion hiriendo a dos, ò muchos Clerigos, no ſe incurre mas de vna deſcomunion, porque abſolutamente ſolo ay vna tranſgreſsion, y vn ſolo pecado: y lo miſmo digo de el que con vna ſola accion hurta dos vaſos de plata de diuerſos dueños. Ni obſta, que de aquella accion ſe ſigan muchos daños, ſupueſto que no ay muchos pecados, ſino muchos efectos de vn miſmo pecado. * Quem ſequitur Mag. Tapia *in Catena Morali, lib. 3. quæſt. 4. art. 3. num. 9.* Et Mag. Arauxo 1. 2. *quæſt. 73. art. 10. dub. 2.* * Illa, inquit, occiſio plurium hominum vnico ictu, non eſt multiplex, ſed vnum dumtaxat peccatum æquiualens pluribus. * Quos ſequuntur Fr. Ludouicus à Conceptione *in examine veritatis, tom. 1. tract. 5. de Pœnit. caſu 5. illatione 7. fol. mihi 444.* ibi: * Infero ſeptimo, occidentem plures eiuſdem rationis homines vnico actu, vel ictu, vnico tantum peccare peccato. Sic à me conſulti plures tenent Salmanticenſes Magiſtri. * Et Reu. Pat. Fr. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pænit. cap. 17. dub. 64. num. 142. & iterum dubio 80.*

§. II.

Duplex in Baronium animaduerſio.

3 CVm tot, ex Doctiſsimis etiam Magiſtris Ordinis Prædicatorum, pro hac parte militauerint, & omnes fideliter Amadæus citauiſſet: de aperto tamen falſitatis crimine *fol. 234.* eum Baronius accuſat, quod Magiſtrum Bañez, & Mag. Serram pro opinione præfata adduxerit. Verba eius ſunt. *Bannez quo citatur loco, quæſt. 62. artic. 8. nil eorum prorſus habet, quæ illi adſcribit Amadæus, concluſ. 4. Tria in illum articulum inſtituit dubia. Primò, nullam diſtinguit concluſionem. Secundũ ſex concluſiones habet. Tertiũ quatuor; ſed nullibi lego illud.* * Dicimus 4. Qui vno propoſito expreſſo, &c. * Hæc Baro. Sed mirũ nemini eſſe debet, homini maioribus diſtracto commilitonẽ legere nõ vacaſſe.

Eſt tamen omnibus,quod adeo confidenter loquatur: & mirabilius, quod Bañeſium citatum affingat *concl.* 4.cum Amadæus non concluſione 4. ſed *§.dicendum* 4.citatum adduxerit. Deceptus homo eſt, idem reputans apud Bañez paragraphum & concluſionem. Recolat quæſo, pacato animo, articulum 8.citatum, in quo (vt ipſe benè aduertit,) tria tantum dubia M. Bañez excitat: Et in primo, in quo *nullam diſtinguit concluſionem*, in reſponſione ad 3.argumentum, verba, quæ ab Amadæo conficta falsò iactauit, fideliter exſcripta reperiet. Sic enim M. Bannez ait, ibi: * Ad tertium, vt reſpondeamus multa neceſſariò nobis dicenda ſunt. Primo dicimus parum referre ad mores, &c. Nihilominus dico ſecundo, &c. Dico tertio, &c.* (& poſtea, § immediato) *Dicimus quarto, quod qui vno propoſito expreſſo, vel interpretatiuo retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit, &c.* En amice lector, Baronium de prima falſa accuſatione conuictum.

4 Nec eſt maior illi fides, in ſecunda, fol.234. Vbi poſt memorata M. Serra verba, quæ ipſe inficiari nō potuit, Amadæo nihilominus inſultat dicens: *Quæ tibi fides in poſterū Amadæe, adeo apertè fraudis conuicto? *Sed cuius nam? *Quia quæ ſequuntur verba ſuppreſsit, (nempè quia ſentiebat illis ſuam cauſam iugulari.) * Quia tamē multis numero diſtinctis æquiualet (ait Serra) aperiendum eſt in confeſſione, quot homines maledixerit. * Vera Baronius refert, ſed extra chorum ſaltat; quia quæſtio, quam Amadæus hic verſat, non eſt, an numerus perſonarum, quæ vno ictu læduntur, ſit necne in confeſsione aperiendus? Sed, an vnica actio plures lædens vnum ſit peccatum? Et pro parte affirmante (vt ipſe etiam Baronius fatetur) adduxit fideliter Magiſt. Serram, præſcindens omninò à quæſtione alia, de modo confitendi eiuſmodi peccatum, quæ longè diuerſa eſt: In qua præfati Doctores non conueniunt, ſed alij perſonarum numerum exprimendum negant; alij affirmant: quod probabilius videtur M. Serra. Quem proindè Amadæus, quando hanc ſecundam quæſtionem exagitet, pro hac parte (licet contrariam cenſeat probabilem) illum adducere promittit, & eius verba referre. Quando vero primam de vno vel pluribus peccatis attigit, ad rem non erant, ideoque prudenter omiſit: non ergo *quia illis ſuam cauſam iugulari ſentiret*, vt ſua vota eleganter expromens, iactauit Baronius. Nullo igitur iure apertæ fraudis Amadæum conuictum garrit. Quinimo in ipſius caput calumnia cecidit.

§. III.

Authoris Iudicium.

5 PRima concluſio. Qui vnica actione plures lædit perſonas, vt ſi vno ictu decem occidat, vnum tantum peccatum, metaphyſicè loquendo committere, euidens ex terminis eſt, in ſententia Thomiſtarum aſſerentium repugnare in eodem actu plures malitias ſolo numero diſtinctas, quod ex D. Thoma tradunt Caietanus *tom.1.opuſc.31.reſp.*15.Mag. Nuño *in additionibus ad 3.part.quæſt.92. artic.2. diffic.*2.M.Serra *2.2.quæſt.76.ar.3.* Suarez, Filiucius, Layman, Duardus, Megala, & alij apud Dianam *3.part.tr.4. de Sacram. reſol.*164. Quos ſequitur Verricelli *tom.1.q. mor.tract.8.quæſt.17.* Huius concluſionis ratio apertiſsima eſt; nam vbi vnica tantū eſt malitia, & vnicus tantum actus, impoſſibile eſt multiplex eſſe peccatum, ſicut & multiplex eſſe concretum, vbi nec forma, nec ſubiectum multiplicatur. Vndè augetur admiratio anxietatis Baronij, in prætenſa excuſatione Mag. Bañez ab opinione cui nec ipſe, neque alius verè Thomiſta, niſi Angelicum Doctorem deſerat, diſſentire poteſt.

6 Secunda concluſio: licet plures numero malitiæ in eodem numero actu cōpatibiles admittantur, vnum tantum peccatum in vna actione pluribus iniuriam inferente continetur. Hæc concluſio eſt expreſsè contra Pat. Azor *tom.1. lib.2.capit.4.§.Secunda circumſtantia, & libr.4.cap. 4.quæſt.5.& 6.* Vbi ait: * In altero a Nauarro diſſentio, quod puto, plura eſſe peccata, ſi vno ictu vulneraret, vel occideret plures. *Cuius rationem reddit *quæſt.* 6.dicens: * peccata plura numero fieri, tamet ſi vnus ſit actus, propter reſpectum ad obiecta numero differentia.* Quem ſequuntur Vazquez, Hurtado, Henriquez, Clauis Regia, & alij quibus conſentit Diana *3.part.tract.4. reſ.*164. Concluſionem tamen noſtram defendunt Card. de Lugo

tom.

tom.de Pœnit.diſp.16.n.134.ſect.3. Leander à Sacram. *tom.1.de Pœn.tr.5.diſp.8.§.3.q.19.* Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ.lib.2.capit.1.§.9.numer.59.* & Tancredi *in qq.Moral.diſp.6.de Pœnit. quæſt.7.fol.105.* Et in rigore veram eſſe docet Vazq. *1.2.diſp.74.cap.2.num.7.* & conſentit Pat. Ouiedo *1.2.tract.4.controu.8.punct.2.num 26.* Probatur: quia peccatum eſt concretum accidentale ex actu, & malitia, & cætera accidentalia, non multiplicantur per formas, ſed per ſubiecta, licet autem multiplicetur malitia, non multiplicatur ſubiectum, quod eſt actus, non ergo erit multiplex peccatum, ſed vnicum habens plures malitias; ſicut vnus eſt artifex, vnus Dominus, vnus Pater, licet plures artes, plures ſubditos, aut plures filios habeat. Secundò probatur exemplis in præcedentibus allatis, in quibus plures malitiæ, in diuerſis etiam actibus repertæ, vnum tantum peccatum conſtituunt, eo quod plures illi actus pro vno moraliter reputentur, v.g. In oſculis, & copula ſubſequuta, in pluribus blasfemijs eodem cōtinuato ſermone, in pluribus abſolutionibus ſucceſsiuè collatis, & ſimilibus. Ergo potiori iure plures malitiæ in eodem actu phyſico repertæ, idem peccatum conſtituent. Si enim in diuerſis phyſicè actibus adunantur, eo quod omnes illi actus vna actio humana cenſeantur; quantò magis vnientur in eadem actione phyſica?

7 Denique ſuadetur, quia ex hac ſententia, nil contra bonos mores inferri poteſt; quod æquo iure non inferatur ex opinione Diu. Thomæ, eiuſque diſcipulorum, aſſerentium plures numero malitias non poſſe in eodem actu reperiri, cum expreſsè defendant vnicam eſſe, licet plura numero obiecta reſpiciat, quorum quodlibet ſeorſim ad actum grauiter peccaminoſum conſtituendum ſufficeret. Ergo ſicut in re morali nullum ſequitur abſurdum ex eo, quod vnus actus externus, pluribus iniuriam inferens, vnicam malitiam contineat, ita neque ex eo, quod plures malitiæ ſimul admiſſæ vnum peccatum conſtituant.

QVÆSTIO V.

Vtrùm ad confeſsionem quidquam referat, vnum, vel plura peccata in vna actione pluribus iniurioſa reperiri?

§. PRIMVS.

Vincentij Baronij placitum.

1 PArtem negatiuam tuetur Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp.2.ſect.3.fol.233.* & in hoc omnes conuenire audacter pronuntiare non renuit: *Conueniunt, inquit, omnes idem eſſe iuris, quoad praxim, & confeſsionem, ideſt, ſincerè aperienda eſſe confeſſario, quæ vno actu odij optauimus, aut intulimus, vel vni diuerſa, vel eadem pluribus damna, & mala:

2 Sed quidem homo cui, nec Dianæ opera, vt ipſe alibi fatetur, conſulere licuit, non mirum, quod nullum auctorem diſcrepantem inuenerit. Diſſentiunt verò plures, quod nec Baronium ipſum latuiſſet, ſi vel Mag. Serra celebrem ſui Inſtituti auctorem conſuluiſſet. Legat illum quæſo *loco ſuprà citato, 2.2.quæſt.76.artic.3.* & hæc inueniet: *Quamuis autem vnum ſit peccatum (pluribus nimirum ſimul maledicere) hoc tamen grauius eſt, quàm ſi vnus homo malediceretur, vndè, qui dicunt, circunſtantias aggrauantes notabiliter eſſe neceſſariò aperiendas in confeſſione, aſſerunt, in ea exprimendum eſſe, quot fuerint homines maledicti; qui verò docent, ſolùm eſſe neceſſario confitendas mutantes ſpeciem (attendas rogo Baroni) dicunt ſatis eſſe confiteri maledixiſſe, & non eſſe opus exprimere, quot homines maledixerit.* Didiciſti iam ex tuo commilitone, non omnes conuenire, ſi vnum tantum peccatum actio vna plures lædens inuoluat, idem eſſe iuris quoad praxim, & confeſsionem. Sed tot contrarios tuum aſſertum habere, quot negant obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes. Quorum longum ſyllabum dabo infrà.

***

Digitized by Google

§. II.

Aliorum ſententiæ referuntur.

2 SI plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu repugnent, non eſſe obligationem explicandi in confeſſione numerum perſonarum, quibus vnica actione infertur iniuria, tradunt Mag. Acatius de Velaſco *tom. 1. reſol. mor. verbo, falſo teſtimonio, num. 5. in fine*, ibi: * Baſtarà que ſe acuſe, que ha echado vna maldicion, ſin explicar a quantos hombres maldixo en ella. * Et Fr. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnitent. cap. 17. dub. 64 num.* 142. vbi ait: Eum, qui eodem actu vult occidere decem homines, imò, & qui eodem actu illos occidit, non teneri explicare numerum obiectorum. * Et iterum *dub.* 80. * idem dicendum de illo, qui vnica perſuaſione inducit multos ad peccandum. * Et legitimam illationem, ex principijs Diu. Thomæ, & Thomiſtarum, cenſet P. Ouiedo 1. 2. *tract. 6. de peccatis, contrau. 5. punct. 6. num.* 122. *& ſequentibus.* Et probabile id eſſe, fatetur Vazquez *tom. 4. in 3. part. quæſt. 91. art. 1. dub. 4. num. 8.* Vbi poſtquam docuit, plures malitias, & ideò plura peccata contrahere, qui vnico ictu plures homines percuteret, ac proindè teneri ad numerum in confeſſione explicandum; ſubnectit: * Hoc dixerim in opinione hac, quam credo probabiliorem, in eodem actu eſſe poſſe duplicem malitiam ſolo numero differentem, cuius contrarium non exiſtimo improbabile, & ſecundum illam tenentur, qui eam ſequuntur, dicere, eam circunſtantiam non eſſe neceſſariò explicandam. * Sic Vazquez, cui adhæret Dicaſtillo de Sacram. *tom. 2. tract. 8. diſp.* 10. & ſequitur Megala 1. *part. lib. 5. cap.* 12. *num.* 4. vbi expreſsè aduerſus Azorium probat, quod ſiquis vnico actu voluntatis decem homines occidat, non tenetur numerum in confeſſione explicare. Cuius ſententiam legitimè deduci ex opinione Diu. Thomæ, & aliorum, fatetur cum Vazquez, Diana 1. *part. tract. de circunſtantijs aggrauantibus, reſolut.* 17. dicens: * Ex hac ſecunda opinione apparet, obiecta diuerſa numero non multiplicare peccata, ſed tantùm aggrauare, & idò ſecundum illam dicendum, talem circunſtantiam non eſſe in confeſſione aperiendam, vt rectè notauit, licet contrariam ſententiam teneat Vazquez, vbi ſuprà. * Et iterum *reſol.* 29. Inquirens; an ſit neceſſarium explicare in confeſſione numerum perſonarum, quibus fit iniuria? reſpondet: * Reſolutio huius caſus pendet ex illa quæſtione, vtrùm in eodem actu poſſint dari plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ? Suarez aſſerit confitendum eſſe neceſſariò numerum perſonarum, ſed magis conſequenter loquitur Vazquez. * Scilicet, dum negat obligationem explicandi numerum perſonarum, iuxtà ſententiam aſſerentem circunſtantias notabiliter aggrauantes non eſſe neceſſariò aperiendas in confeſſione.

3 Et loquentes de illo, qui vnico voluntatis actu vellet plures homines occidere, aut ad plures fœminas accedere, non teneri in confeſſione explicare numerum obiectorum; tradunt Verricelli, Martinus de S. Ioſeph, & alij, quorum opinionem probabilem eſſe dicunt Trullench *lib. 5. in Decalogum, diſput. 3. part. 3. num. 7.* & Diana *part. 11. tract. 7. reſol.* 34. Subnectens: eum, qui dum ſe polluit, plures habuit, pro obiecto delectationis coniugatas, ſatisfacere, ſi in confeſſione dicat, habuiſſe pro obiecto coniugatam: hoc inquam probabile dicit ex Martino de S. Ioſeph *in Monitis confeſſor. tom. 1. lib.* 1. *tract.* 11. *num.* 9. Qui ſic ſcribit: * Quando vno tuuo polucion con objeto de muchas caſadas, no tiene obligacion a dezir el numero: y aun es probable, que cumplirà con dezir, que tuuo por objeto muger caſada, porque los objetos, que ſolamente ſon diuerſos en numero, no multiplican los pecados, ſino ſolamente los agrauan. * Quibus fauent quotquot aſſerunt, eum qui vnico actu rem plurium dominorum furatur, non teneri numerum perſonarum, quibus damnum infertur explicare, vt Mag. Serra 2. 2. *quæſt.* 76. *artic. 3. in fine, fol. mihi* 655. Qui licet probabilius cenſuerit, numerum occiſorum, vno ictu, in confeſſione explicandum, id tamen negat de numero damnificatorum vno furto. Rationem autem diſparitatis reddit: * Nam hic formaliter, & expreſsè ſolùm vult ſummam illam pecuniæ accipere, iniuriam verò, quæ fit Dominis, ſolùm implicitè. * Quod cenſet etiam Pat. Vazquez 1. 2. *diſput.* 146. *capit.* 2. *& tom. 4. in 3. part. quæſtion. 91. articul.* 1. *dub.* 3. & alij ex eius diſcipulis. Et ab-

Digitized by Google

Et abſolutè defendunt Diana *part.11.tractat.7.reſolut.* 34. Martin. de S.Ioſeph. *vbi ſuprà*, Verricelli *in quæſtion.Moral. tom.1. tract. 8. quæſt. 17. numer.* 2. Quia vnicus actus, ſiue internus, ſiue externus pluribus iniuriam inferens, vnum eſt peccatum: quod quidem licet pluralitas obiectorum grauius conſtituat, non tamen eſt circunſtantia ſpeciem mutans: circunſtantiæ autem aggrauantes intra eandem ſpeciem, non ſunt de neceſsitate confitendæ, vt *diſput.*3. dicemus: Ergo nec numerus perſonarum, quibus damnum infertur. Syllogiſmus videtur rectè concludere, ſi præmiſſæ conſtiterint. Quarum ſimultatem Diu.Thomas defendit, vt conſtat partim ex dictis, partim ex dicendis *diſp. ſequenti, quæſt.*1.

4 Addunt alij idem prorſus dicendum, licet plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu reperiri poſsint. Ita Cardin.de Lugo *tom.de Pænit.diſp.16. ſect.3.num.135.& 139.& 141.* Leander à Sacrament. *tom.de Pænit.tract.5.diſp.8.§.3. quæſt.20.& 26.* & Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ.lib.2.cap.1.§.9.num.59.* Probant. Quia plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu vnum tantum numero peccatum conſtituunt: vt diximus *quæſt.4.num.6.* præceptum autem confeſsionis ſolùm obligat confiteri ſpecies, & numerum peccatorum, non malitiarũ: de hoc enim explicando non inuenitur præceptum. Deindè probatur, quia præceptum confeſsionis non obligat ad explicandam diſtinctè totam malitiam indiuidualem peccati, vt fatentur omnes, qui negant obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes: pluralitas autem malitiarum in eodem actu, cum peccata non multiplicet, vt ſuprà probaui, ſolùm poteſt idem aggrauare intra eandem ſpeciem; vndè ad rationem circunſtantiæ aggrauantis reducenda eſt, vt de quantitate furti loquentes tradunt Doctores infra citandi; & de intenſione actus ferè omnes fatentur; & de peccato ex mediorum exequutione, & finis intenti conſequutione cõflato, vnanimiter docent Theologi. Cuius ratio à priori eſt, quia iuxtà meliorem philoſophiam, ſpecies eſt tota eſſentia metaphyſica indiuidui, ac proindè explicato clarè peccato quoad ſpeciem, explicatur clarè quoad ſuam eſſentiam. Non eſt ergo vndè teneamur totam malitiam indiuidualem explicare, & ſic tradit D.Thomas *in 4. diſt. 22.quæſt. 1.art.4.ad 2. Quantitas* (inquit) *culpæ, quæ eſt ex ſpecie peccati, debet innoteſcere Sacerdoti per confeſsionem, non quæ ex circunſtantijs quibuſcumque.* Non eſt ergo obligatio explicandi in confeſsione numerũ perſonarum, quibus vnico ictu iniuria infertur.

5 Et quod mirabilius; Doctores etiam qui vnum peccatum, ex pluribus actibus externis ab vno voluntatis actu imperatos, reſultare cenſent; ſimiliter aſſerunt, non eſſe obligationem explicandi in confeſsione numerum actuum externorum. Sic Mag. Zanardus *1.part. Directory, capit.18.quoad circunſtantiam.* *Quando * *fol.*204. *§.5.loco*, vbi ſic: * Similiter, qui per noctem cum amaſia dormiuit, non eſt opus, vt dicat, ego eam per tot vices cognoui, ſed feci, quod potui; dummodo non habuerit interruptionem mentis, vel operis. *Quem ſequitur Archangelus Rubeus *diſtinct.16.fol.169.* apud Leandrum *tom.de Pænitent. diſput.8. §.7. quæſt.8.* inquiens, quod licet quis cognouerit fœmınam tribus; aut quatuor vicibus in vna nocte, ſatisfacit, ſi in confeſſione dicat: * ſe habuiſſe vna nocte rem cum muliere. * Quam ſententiam ait Leander, iudicaſſe probabilem recentiores quoſdam, quos ipſe conſuluit. Et tenet Maurus Antonius Verardectius Sacræ Thæologiæ Doctor *in Summ.* Corona confeſſor.1.*part.cap. 2. de circunſtantijs, numer.*19. cuius verba dedimus *ſupr. quæſt. 3.num.*1.

6 Ex opinionibus relatis liquet, quantum ad rem moralem referat quæſtio illa metaphyſica de vno, vel pluribus peccatis in eodem actu, ſeu in pluribus externis ab vno actu voluntatis procedentibus, & quot, quantique Magiſtri ex hoc principio quoad praxim, & confeſsionem, diuerſum ius adſtruxerint. Quapropter minus benè ſcripſit Baronius ſuprà, *omnes conuenire idem eſſe ius*, ſiue vnum, ſiue plura peccata in vnico actu pluribus iniurioſo concedantur.

ralis. Minorum probant. Nam quando aliquis habuit voluntatem aliquam, & eam non retractauit, cenſetur moraliter in illa perſeuerare: ergo quamuis ſæpius eandem voluntatem iteret, abſque prædicta retractatione, eandem voluntatem moraliter cenſebitur habere, & conſequenter idem numero peccatum committere; ideoque confeſsioni ſatisfaciet, ſi pluralitatem illã phyſicam actuum per modum vnius peccati confiteatur: Dicens; accuſo me de vno peccato deſiderij fornicationis.

4 Doctrina iſta confeſſionario aptiſsima eſt, Cathedræ verò difficillima. Primo, quia ex eo præciſè, quod peccator voluntatem præteritam non retractauerit, non poteſt dici moraliter perſeuerare in actuali peccato, ſed habitualiter tantùm; ſemel enim præterita voluntas non magis durat, quam periurium ſemel præteritum duraret in eo, qui doloris actum non elicuiſſet: dicemus ne moraliter in actuali periurij peccato perſeuerare, & periurium aliud nouum, circa eamdem materiam poſt mẽſem cõmiſſum, idem numero peccatũ cũ præcedenti conſtituere? Abſit. Ergo hæc non retractatio nõ ſufficit, vt plures actus phyſici vnum peccatum cõſtituant: aliàs, qui ſingulis menſibus voluntatem fornicandi habuiſſet, de qua nunquam pœnituiſſet, vnicum tantum peccatum committeret, quod ex terminis videtur abſurdum. Secundò: Illi actus phiſici diſtinguntur numero moraliter, qui malitias moralesnumero diſtinctas habent; ſed actus, qui propter temporis interruptionem phiſicè diſtinguuntur; tales ſunt, ergo diſtinguuntur numero moraliter. Minor probatur, quia malitiæ morales diſtinguuntur in ſubiectis, quibus inſunt, ſed inſunt actibus numero diſtinctis: ergo numero diſtinguũtur moraliter; quo ceſſat fundamentum contrariæ ſententiæ.

5 Eminentiſ. noſter Lugo *diſp.16. ſect. 14. num.561.* ſententiam Cani, & aliorum ingenioſa quadam limitatione defendit. Docet igitur plures voluntates phiſicè interruptas vnum peccatum conſtituere; quoties ita inter ſe comparantur, vt vna ab alia dependeat. Explicat, vt ſiquis v.g. cogitans de homicidio eodem, abſque noua aliqua deliberatione, memor voluntatis, ſeu deliberationis præcedentis, illud iterum deſideret, ſeu de illo delectetur. Ratio eſt, inquit, quia illæ voluntates phiſicè interruptæ verè habent inter ſe aliquem ordinem, cum vna influat, & determinet ad aliam. Si enim intentio phyſica determinans ad electionem medij hodie faciẽdam, vnum cum illa conſtituit peccatum, quamuis heri habita fuerit, cur intentio eadem determinans hodie ad aliam intentionem, ſeu complacentiam circa idẽ obiectum, non conſtituet vnum peccatum cum illa? ſecus autem, ait Lugo dicendũ, quando vna voluntas in aliam non influeret, ſed viſo obiecto, de nouo quis ſe determinaret ad illud deſiderandũ. Tunc enim illæ voluntates, ſi notabiliter inter ſe diſtarent, plura numero peccata conſtituerent. Ad hanc cogitationem anſam arripuit ex P. Vazquez *ſuprà dub.5. nu. 10.* vbi Canum impugnat; *quia nullam, inquit, continuationem video in his voluntatibus, cum vna ex alia non dependeat.* Et ex Suarez *ſuprà ſect.5. num.11.* vbi refert ex aliorum opinione, actus moraliter continuari, ex eo quod reditus ad ſimilem actũ, quaſi naturaliter fit, ſine noua deliberatione.

6 Non inficior Card. de Lugo, intentionem vnam ab alia, non minus quã electionem dependere poſſe. Cæterum hoc non videtur ſufficere ad vnitatem peccati, in ordine ad confeſsionem conſtituendam: aliàs, qui modo haberet intentionem efficacem accedendi ad fœminam, & poſt annum memor huius intentionis cogitãs de eodem obiecto, abſque noua deliberatione, illud iterum deſideraret, ſeu de illo delectaretur, non committeret nouũ peccatum in confeſsione explicandum. Inſuper ſi poſt oſcula, & tactus, ex intentione operantis ad copulam ordinata, occaſionis defectu, ad plures dies differretur, idem cũ illa poſtea ſubſequuta conſtituerent peccatum. Quod nemo concedet. Ergo quod vna voluntas ab alia dependeat, ſiue tanquam electio, ſiue tanquam intentio, vel vnitas ordinis inter duos actus valde diſtãtes, non plenè ſuadet vnionem moralẽm ſufficientem ad illorum confeſsionem per modum vnius peccati: aliàs explicata copula, & nulla facta mentione de oſculis, & tactibus, in prædicto caſu, præcepto cõfeſsionis ſatisfieret, quod Card. de Lugo non admittet.

7 Secunda ſententia tenet, quamcumque phyſicam interruptionem internorũ actuum, ſiue voluntariam, ſiue inuoluntariam, vt potè ex diſtractione naturali, vel ſomno prouenientem, ſufficere ad multi-

pli-

plicitatem numericam peccatorum. Probant: quia illi actus interrupti talis naturæ ſunt, vt quilibet ſuam malitiam moralem habeat, quorum malitia nequit vna fieri, abſque aliqua continuatione; ſed nil intercedit, in quo tales actus continuentur, cum nil mediet, ratione cuius, poſsit homo dici actualiter peccare. Ergo, &c. Secundò: quia poſtquam ceſſauit prima voluntas, iam homo actu non peccabat. Ergo quādo repetitur, incipit actu peccare. Ergo eſt vnum, & aliud actuale peccatū: ergo ſunt re ipſa plura peccata. Ergo, vt plura confitenda. Quia præceptum confeſsionis, ſuppoſita diſtinctione, quam inter ſe peccata habent, ad illa declaranda obligat: aliàs idem eſſet, peccata diſtingui numero moraliter, quod diſtingui in ordine ad confeſsionem: ac proinde cōmitteretur circulus: nimirum ideò diſtingui moraliter, quia ſunt vt plura confitenda, & ideò eſſe vt plura cōfitenda, quia diſtinguuntur moraliter. Hanc ſententiam tenent P. Vazq. *q.91. ar.1. dub.5. à n.*10. quem ſequitur Merat. *diſp.16. dub.3.* & argumenta conuincere re eſſe veram, ait P. Suar. *ſupra n.*17. Alij verò licet exiſtimēt cum P. Vazq. per quamcunque ceſſationem, ſiuè voluntariam, ſiue inuoluntariam, interrūpi peccata interna, addunt tamē, vltra hoc requiri, quod ceſſatio ſit per aliquod temporis ſpatiū, nempè vnius diei, vt ait Ochagauia *tr.2. de confeſ. q.*15. aut ſaltem dimidiæ horæ, vt cum Fagund. & alijs putat probabile Leander *diſp.8. §.7. q.6.* dummodo non retractetur propoſitum per pœnitentiam, aut actum contrarium.

§. II.

Nonnullis prænotatis propria ſententia ſtabilitur.

8 DEdi ſuperius de numerica diſtinctione duplicem ſententiā, quarum primam, vt nimis laxam, non admiſi, & ſecundam, ni fallor, vt nimis ſtrictam reijcietis. Quapropter mediam aggrediendo viam, aliquid de vtraque ſententia aſſumam. Quod vt fœlicius præſtem ſuppono primò: rectè ſtare poſſe, quod peccata ſint in ſe, & coram Deo diſtincta, quin numero diſtinguantur in ordine ad confeſſionem. Quidquid contradicat P. Suarez *ſupr. n.*15. Ipſe enim velit, nolit, admittere tenetur, vt exemplis, ab ipſo, & à communi ſententia admiſsis, manifeſtè conuincitur. Nonnulla ſpecimina præſto. Conueniunt Doctores, oſcula, & tactus antecedentia copulam, & ad illam ordinata, vnū numero peccatū cum ea, ſubſequuta conſtituere: quod, ea præcisè explicata, ſufficienter explicatur, licet res ita euenire poſsit, vt aliquando tactus impudici præceſſerint, aliquando non. Modo ſic: certū eſt, oſcula, tactus, & copulam ſigillatim ſuas habere ſingulares malitias: ergo inter ſe diſtinguuntur, non ſolùm in eſſe phyſico, ſed in eſſe morali, ſeu in ordine ad Deū: eſt enim quodlibet eorum ex ſuo obiecto peccatum mortale; quod autem ad copulam, vt diſpoſitiones antecedant, non tollit eorum malitiam, & multiplicitatem numericam, vt benè aduertit P. Fagundez *2. præcepto Eccleſ. lib.3. cap.4. n.*14. Sunt igitur eiuſmodi oſcula, & tactus plura peccata in ſe, & coram Deo, & tamen non ſunt numero diſtincta in ordine ad confeſsionem, vt docent communiter Doctores: Ergo in omnium opinione admittendi ſunt aliqui actus in ratione peccati diſtincti in ſe, & coram Deo, qui tamen in ordine ad confeſsionem non ſint moraliter diſtincti cenſendi. Immediata enim ſucceſsio duplicis malitiæ numero diſtinctæ, non facit, quod ex vtraque vnum numero peccatum confletur: vt conſtat in duplici fornicatione ſine interruptione phyſica.

9 Vrgetur, in opinione ſtrictiori, quam adduximus ex P. Vazq. & Suar. aſſerentibus, plures voluntatis actus tunc vnū peccatum conſtituere, quando voluntas prima manet in aliquo actu, ſeu operatione, qui ſit illius effectus. Tūc enim, inquiunt, licet actu ceſſet prima voluntas, manet in effectu ſuo illamet numero malitia moralis, quæ anteà erat in voluntate. Vndè cū poſtea voluntas repetitur, eadem prorſus malitia continuatur; quia voluntas repetita non cauſat in actione aliam malitiam numero diſtinctam. Ex hac doctrina argumentum conficio. Malitiæ, vt expreſsè fatetur P. Suar. *ſup. n.*14. diſtinguūtur numero moraliter, ſi inſint actibus numero diſtinctis; ſed actus volūtatis, qui modo exiſtit, eſt numero diſtinctus a præcedenti; ergo habet malitiam numero diſtinctā. Confirmatur, quia duplex actus amoris Dei immediatè elicitus, habet duplicē bonitatē moralē: ergo duplex actus odij immediatè elicitus habet duplicem malitiam. Ergo illa peccata interna numero diſtinguuntur, non tantum phyſicè, ſed etiam in ordine ad Deum, & tam ad diſplicentiam,

actum repetat, abſque ſpeciali voluntatis deliberatione; certum eſt, quod minus grauiter peccet, quam ſi abſque diſtractione aliqua per horam integram in turpi delectatione duraſſet: cur ergo maiore obligatione tenebitur? Tertiò, quia interruptio phyſica, quæ in hoc caſu interuenit, talis eſt, vt in prudenti æſtimatione quis dicatur non ceſſaſſe per integram horam à turpi delectatione: ergo ratione eius interruptionis non multiplicantur numero peccata moraliter humano modo, licet metaphyſicè multiplicentur. Igitur illi actus iterati circa idem obiectum cenſendi ſunt veluti partes eiuſdem peccati, quod aliquando minus, aliquando magis patet, ad eum modum, quo docet P. Vazquez *ſuprà* de tactibus, & oſculis copulam præcedentibus, quæ in confeſſione, in omnium opinione, explicari non debent, & tamen certum eſt, quòd plures diſtractiones reales frequenter in illis reperiantur.

15 Dico tertiò: interruptionem voluntatis habitam abſque expreſſa intentione interrumpendi; ſed quaſi naturaliter, ratione alicuius negocij, aut alterius cogitationis occurrentis, aut ſumptionis cibi, aut ſomni, &c. quibus actionibus trãſactis, ſtatim ratione prioris commotionis, iterum ad eamdem quis redit voluntatem; non conſtituere plura numero peccata. In hac parte conuenio cum Card. de Lugo, & Doctoribus citatis pro prima ſententia, & conſentire debent omnes pro noſtra concluſione nuper allati. Ratio eſt, quia prima determinatio voluntatis in prudentum æſtimatione non dicitur ceſſaſſe, potius dicere ſolemus, hominem perſeuerare in ſuo prauo propoſito, ergo interruptio per ſomnum, vel occurrentiam alicuius negocij diuertentis alio cogitationem, non conſtituit pluralitatem numericam moralem in ordine ad confeſſionem: ac proindè, iuxtà dicenda in ſequentibus diſputationibus, ſatisfaciet pœnitens ſe accuſans de vna delectatione moroſa; vel de vna voluntate efficaci explendi libidinem; quia duratio temporis non debet in confeſſione explicari, iuxtà infrà dicenda de circunſtantijs aggrauantibus.

§. III.

De diſtinctione numerica in peccatis externis.

16 Pater Vazquez *ſuprà dub. 5. citato,* & Pat. Merat *diſp. 26. ſect. 3.* ſuis inhærentes principijs, contendunt, actus externos peccaminoſos toties diſcontinuari, & plura numero peccata conſtituere, quoties voluntas finis non perſeueret, vel formaliter in ſe, vel virtualiter in medio ex illa procedente, ratione cuius continuo abſque interruptione aliqua phyſica, verè, & in toto rigore methaphyſico ſit homo actualiter peccans; ac proindè vndecumque proueniat, quod in aliquo inſtanti actualiter peccare deſinat, vt diſtractione, vel ſomno, &c. indè multiplicitas, & diſtinctio peccatorum proventura. Quapropter ſi actiones externæ non habuerint inter ſe ordinem medij & finis, ſempe reſſicient, iuxtà horum Doctorum ſententiam, plura numero peccata. Alij verò è contra; vnitatem peccati externi deſumendam aiunt ex voluntate præterita non retractata. Ita Ioannes de la Cruz *in direct. part. 2. de Sacram. pœnitent. quæſt. 2. dub. 3.* Homobon. *part. 1. tract. 5. capit. 13. q. 83.* Pitigianus, Petrus Fai, & alij apud Lugo infrà *num. 538.* Apud quem Coninch, & Henriquez aſſerunt, non obſtare vnitati peccati externi interruptionem per ſomnum; ſtabunt etiam pro hac ſententia omnes Doctores *ſuprà* citati, pro vnitate in peccatis internis.

17 Ego verò vniuerſaliter pro omni peccato externo duplicem regulam generalem ſtatuo. Prima ſit, conſequutio finis praui, & exequutio mediorum ex vi intentionis præcedentis, idem numero peccatum conſtituunt, quoties actus interni voluntatis non diſcontinuatur moraliter, iuxtà dicta paragrapho præcedenti: & media, quæ aſſumuntur ex ſe, mala non ſint, vel ſi mala fuerint, ad finem natura ſuá ordinentur; & malitiam ſpecie diuerſam non contineant. Exemplum prioris ſit, eius, qui ex intentione occidendi, inimicum quærit; enſem præparat, &c. Exemplum ſecundæ: colloquia turpia, oſcula, & tactus, quibus ad copulam peruenitur. Hanc regulã vniuerſalem trado ex doctrina Par. Suarez *diſput. 22.*

Google

ſect.5.num.24.& P.Vazquez *quæſt.91.art.1.dub.4.n.3.& 7.*Vterque enim ex cōmuni Doctorum ſententia ait ex fine,& medijs vnum in genere moris reſultare, & ex his omnibus vnum conſummatū peccatum coaleſcere, quia omnes iſti actus interni, & externi ad vnum opus ordinantur,& ex illius intentione procedunt. Et vt ait P.Suarez,ex metaphyſica,vnitas numerica etiam in actionibus non eſt ſemper eiuſdem,vel æqualis rationis:nam aliquando ex ſimplici entitate; aliquando verò ex collectione plurium cum aliqua artificioſa compoſitione reſultat.Ad hūc ergo modum,inquit,omnes illæ actiones, cenſentur eſſe partiales,& cōponere moraliter vnum peccatum, quia omnes ordinantur ad vnum conſummatum opus. Sic etiā ante illum diſcurrit M.Sotus *in 4. diſt.18.quæſt. 2. art.4.poſt 8 argum.* vbi ait: *Notandum eſt,quod quando ſunt plures partiales actiones ad vnam integram concurrentes,ſatis eſt,finalem illam confiteri. Quæſiuit quis arma,vt hominem occideret,armauit ſe,& explorauit, vbi eſſet inimicus: omnia quidem ſunt peccata; ſed tamen,ſi tandem occidit, ſatis eſt dicat,occidi hominem,& eodem modo,qui patratam fornicationem confitetur, non opus habet ſuauia,& alios tactus confiteri: *Sic Sotus.

18 Hinc fit,quod vtrobique ſufficiat explicare in confeſsione finem obtentū, non explicatis medijs,vt cum P.Suarez,& Nauarro docet Coninch.*diſp.7.dub.7.nu.58.*(ni forte peccatum tale ſit, quod non ſufficienter explicetur,non explicito aliquo medio, vt quando per mediatricem, quis fœminam ſolicitat)Si verò finis non obtineatur, neceſſarium erit fateri intentionem, & ſaltem in genere ſe accuſare, aliqua adhibuiſſe media ad eius conſequutionem,vt ait Coninch ſuprà.Imò, quando media ex ſe mala ſunt,putat ipſe,debere omnia ſigillatim explicari,dicendo toties fœminam fuiſſe oſculatum, toties tactus inhoneſtos cum illa habuiſſe. Verum hoc non iudico neceſſarium,ſed ſatisfacere,ſi dicat,ſe illam oſculatum fuiſſe,vel tactus inhoneſtos habuiſſe ex intentione copulæ, non explicato numero,quia omnes eiuſmodi actiones ſunt vnus actus in genere moris,ſicut de pluribus iniurijs reſpectu eiuſdem perſonæ,& de pluribus periurijs eodem continuato ſermone prolatis,docet cum Zanardo Diana 1.*part.tract.7.reſol.51.& 3.part.tract.4.reſol.163.*& cū Azor,& alijs tenet Lugo *ſuprà num.561.* Quod ſi vnius medij exequutio diſtet ab exequutione alterius,adeò,vt cenſeatur a diſtincta numero moraliter intentione procedere,eo quod interruptio notabilis interuenerit;& non ſolùm naturalis,ex his quæ frequenter in actibus humanis reperiri ſolent,per prādium,per ſomnum, per diuerſionem breuem ad alia occurrentia, &c.non conſtabitur vnum peccatum ex obtentione finis, & exequutione mediorum,ac proindè tenebitur pœnitens,iuxtà veriorem ſententiam,vt peccata numero diſtincta in confeſsione explicare, ſi verò media ex ſe mala non ſint,ſed ex fine tantum malitiam ſortiantur,cenſet Vazquez *1.2.diſp.76.num.18.*neceſſarium non eſſe in confeſsione illa explicare. * Sed ſatis, inquit,videtur ſi dicat, habui intentionem occidendi inimicum * cui conſentit Pat. Salas *tom.2.in 1.2.quæſt.73.dub.5.ſect.8.n.91.*Sed non aſſentior,quia accipere enſem & induere arma ex intentione occidendi inimicum,verè ſunt peccata,quæ in explicata relinquuntur, per ſolam expreſsionem prauæ intentionis occidendi, debet ergo in genere ſe accuſare de medijs adhibitis,licet ſpeciem,vel numerū explicare neceſſe non ſit,quia eorum diſtinctio phyſica tantum eſt.

19 Secunda regula ſit: quotieſcumque plures actus externi in prudentum æſtimatione reputantur partes integrantes vnius actionis humanæ, vnum numerum peccatum conſtituunt,ſiue ordinem medij, & finis inter ſe habeant, ſiue non. Ita tenet Cardin.Lugo *diſp.16.ſect.14. à n.540.*Et ſtare debent pro hac ſententia omnes Doctores,§.2.pro noſtra ſententia allati,& P.Fagundez ſuprà,qui hanc vnitatem moralem ex pluribus actionibus conflatam magis explicat; dicens: in peccatis momentaneis,vt in blaſfemijs iniurijs, contumelijs,periurijs, & detractionibus, requiri aliquando ad diſtinctionem numericam intercapedinem,vnius quadrantis, aliquando minus.In ſucceſsiuis verò,quālia,inquit,ſunt peccata odij,& amoris,requiri dimidiæ horæ,plus minuſvè intercapedinem.Et *num.15.*inquirens, quot numero peccata cōmittat,qui illicitis amoribus inuolutus,ſolicitat fœminam,& ea non potitur;reſpondet,ſpatium temporis notabile, & ſufficiens ad multiplicanda numero peccata,eſſe,ſi per dimidiam horam

tam

ſam plus,minuſvè,ab exteriori perſequutione mulieris ceſſauerit.Et ſic tenent expreſsè Bauni *ſuprà §.3: Aſſertio.* Candidus *de confeſ. diſq.24. articulo 22. dubio* 10. & Tamburin. *in Methodo; libro 2. capite* 1. §.8. Huius regulæ ratio petenda eſt ex dictis §.præcedenti; ſcilicet, quia vna actio humana externa,vnum peccatum externum eſt. Ergo quotieſcumque plures actiones in prudentum æſtimatione vnam, veluti ex partibus conflatam efficere cenſeantur, non plura numero peccata moraliter erunt, ſed vnum moraliter, licet in rigore metaphyſico plura numero reperiantur.

20 Quando autem plures actiones vna actio humana cenſendæ ſint; ex prudentum iudicio dependet: quapropter nō ratione, ſed varijs exemplis adhibitis demonſtrabo. Vna dicitur recitatio officij, licet quis inter vnum,& alterum Pſalmū, aliquo temporis interuallo,dormitet; vel occurrenti aliquo negotio Horam interrumpat. Et vna dicitur commeſtio ſacramentalis, licet Sacerdos,poſt communionem ſuam, det Euchariſtiam mille perſonis; & poſtea ſumat particulas relictas, vt benè aduertit Lugo *ſuprà*. Præterea, vna comeſtio eſt vna actio humana,licet aliqua interruptio phyſica interpolletur: Vt ſi,verb.grat. ad legendam Epiſtolam, vel excipiendum hoſpitem è prandio ſurgas,& ſtatim redeas,vt docent P. Azor 1. *p.lib.7.cap.11.quæſt.1.* P.Reginald. *tom.1. lib.4.cap.14.n.177.*& alij.

21 Imò,dum quis ſurgat animo poſteà continuandi, eandem reputari comeſtionem,licet longa detur interruptio;tradit Bonacina *de legibus,diſput.vlt. quæſt.1. punct.3.nu.*10. Quam interruptionem ad ſpatium duarum horarum extendit Ioannes Sanchez *in ſelectis,diſp.52.n.4.* Quod ſi abſque animo redeundi ſurrexerit, & tamen poſteà,mutata intentione,velit iterum ad priandum redire, eandem reputari comeſtionem; ſi intra quadrantem, vel paulò poſt inſtauretur, docent Filiucius *tom.2.tract.27.p.1.cap.10. quæſt.10.* & Molfeſius *in Sum.tom.1. tract.10.cap.5. n.*27. Ex quibus fit,iuxta horum Doctorum opinionem,non fracturum ieiuniū, qui cum aliqua ex prædictis interruptionibus vnam comeſtionem efficeret,& cōſequenter ſemel tantum peccaturum,qui in die veneris,prædictis interruptionibus, carnes ederet: nam cum moraliter vna cenſeatur comeſtio ex pluribus partibus conflata,vnum tantum erit peccatum in ordine ad confeſsionem. Horum tamen Doctorum aliqui nimis laxè loquuti ſunt; quapropter eorum opinioni non adhæreo,ni modica fuerit interruptio.

22 Secundo: Omiſsio reſtitutionis per plures dies non conſtituit plura numero peccata, ni voluntas retinendi per contrariam voluntatem fuerit interrupta,quia non reſtitutio ſingulorum dierum moraliter cenſetur pars vnius omiſsionis ex pluribus conflatæ; ac proinde vnum tātum peccatum in genere moris,etiamſi voluntas non reſtituendi fuerit pluries repetita.Ita docent Nauarra *lib.4. de reſtitut.cap.4.n.9.* Tanner. *2.2.diſp.4.quæſt.6. dub.14.n.*425. Card.de Lugo *diſp.16.ſect. 14.n.*549. Aragon, Maldetus,Rodriguez, & Sayrus, quos refert, & ſequitur Diana *3.p.tract.1. Miſcel. reſol.*25. Neque obſtat, quod interrumpatur per impotentiam reſtituendi: nam cum quis dormit,eſt pro tunc impotens,& tamen moraliter cenſetur vna omiſsio,vt benè aduertit Lugo.

23 Addit Lugo *num.*551. poſſe fortaſſe aliquando ſtare vnitatem actionis,& peccati non reſtituendi, etiamſi voluntas retinendi reuocata fuerit per contrariam voluntatem, ſeu propoſitum reſtituendi: probat; nam ſi in die ieiunij propoſuiſſet quis in fine prandij non plus comedere,& priuſquam à menſa ſurgeret, nouum aliud ferculum ei offeratur, poterit comedere, non obſtante propoſito illo, quia continuatio illa ratione loci,& temporis ſufficit ad continuandum illud prādium,vt docent Leſsius,Layman,Villalobos, Filliuc. & Diana, apud Lugo *ſuprà*: Ergo idem prorſus dicendum eſt de omiſſione reſtitutionis ratione temporis continuatæ. Ex quo exemplo infert Lugo, eum,qui,prædicta interruptione per contrariam voluntatem facta, carnes ederet in die prohibito, vnum tantum peccatum commiſſurum; nam quando ſtatim mutatur animus,eadem videtur comeſtio moraliter, ac ſi per contrariam voluntatem non fuiſſet interrupta. Hæc doctrina eſt valdè notanda,quia ſingularis,& caſus frequenter occurrens. P.Gran.apud Diana *5.p.tract.4.reſolut.*55. licet non conueniat cum Lugo in vnitate peccati omiſſionis reſtituendi, exiſtimat tamen cum Nauarro,& Reginaldo, eum,qui aliquoties doluerit de culpa,& propoſuerit reſtituere,

tuere, non teneri explicare interruptionem actuum, ſed ſufficere explicare tempus detentionis voluntariæ.

24 Tertiò: tactus,& oſcula libidinoſa ſubſequentia copulam, vnum peccatum cum illa conſtituunt, nec debent in confeſsione explicari; ſed ſufficit confiteri copulam. Ratio eſt, quia licet in ſe mala,& turpia ſint,& ſecum afferant delectationem prohibitam, tamen in genere moris ex copula, & ex tactibus,& oſculis ſubſequentibus, vnus congreſſus,& vna actio humana inhoneſta coaleſcere reputatur: eiuſmodi enim actiones,& tactus ſe habent, vt complementum copulæ. Ita contra P.Suarez *diſp.22.ſect.5.nu.26.*& contra Vazquez *quæſt.91.dub.5.nu.33.* docent P.Gran. 1.2.*controuer.6.tract.2.dub.5.n.11.* P.Salas 1.2.*tom.2.tract.13.diſp.5.ſect.8.n.9.* P.Fagundez 2.*precep.Eccleſiæ lib.2.cap.4.nu.14.* Card.Lugo *ſuprà n.554.* Henriquez, Nauarro, Azor, Sanchez,& alij, quibus ſubſcripſit Diana 1.*p.tract.7.reſol.42.*

25 Idem docet Nauarro *in Manuali Confeſſorum cap.6.n.17.* de reliquis acceſſorijs ſubſtantiæ peccati, vt ſi quis delectetur de copula habita, aut verbis, vel factis demonſtret ſibi placuiſſe: hic enim, inquit, ſatisfaceret confitendo præcisè fornicationem. Et in fine addit, hoc eſſe verum, licet inter præambula,& ſubſequentia ad ſubſtantiam peccati, ſit aliqua notabilis interruptio, quod etiam tradit Ioannes Sanchez *in ſelect.diſp.6.n.9.* intelligendum tamen ait, quando is, qui fornicationem commiſit, ad alia negotia agenda neutiquam ſe diuertit, ſed in eodem ſitu,& ſtatu, quo peccauit perſeuerat, detinens fœminam ad deoſculandum,& colloquendum. Vel ſi fortè fœmina diſceſſerit ex vtriuſque conuentione, expectet reditum ad iterum deoſculandū,& colloquendum. Vide Leandrum *diſp.8.§.6.quæſt.8.& 9.* vbi totam hanc doctrinam amplectitur.

QVÆSTIO II.

An tactus,& oſcula, quæ præcedunt abſque intentione copulæ, ſi hæc poſteà ſubſequatur, debeant in confeſsione explicari?

1 SI ex intentione copulæ procedant, conueniunt communiter Doctores, vt ſuprà diximus, non debere, ſed copula tantùm explicata, præcepto confeſsionis ſatisfieri. Difficultas igitur ſolum eſt, quando eiuſmodi tactus,& oſcula abſque intentione copulæ, ſolo animo in illis ſiſtendi, habita fuerunt,& tamen copula fuit poſtea ſubſequuta. Doctores, qui in hanc dubitationem inciderunt, communiter affirmant debere explicari,& non ſufficere copulam tantum confiteri. Ita P.Vazquez *ſuprà dub.5.num.27.* P.Gaſpar Hurtado *de Pœnit.diſp.9.diffic.6.* Lugo *ſuprà num.556.*& Diana 4.*part.tract.4.reſol.20.*

2 Contrariam verò ſententiam tenuit quidam recētior, quem ſuppreſſo nomine refert Diana ſuprà,& tuetur Leander *diſp.8.§.6. quæſt.10.* addens ita etiam ſentire recentiores aliquos à ſe conſultos. Quos ſequitur R.P.Delgadillo *tom.de Pœnitent.cap.17.dub.85.num.194.*& aſſentitur P.Ouiedo 1.2.*tr.6.controuerſ.5.de peccatis, punct.3.num.63.* licet non ſit auſus clarè aſſerere. Sed ego probabiliter aſſero, non debere explicari,& efficaci ratione probo. Quia, vt omnes Theologi fatentur tactus,& oſcula ex ſua natura magis ordinantur ad copulam ſubſequentem, quam ad antecedentem: imo ad iſtam plures ordinari negant: ſed licet ex intentione operantis non ordinentur ad copulam antecedentem, ſed in delectatione ex ipſiſmet actibus percepta ſiſtatur, non faciunt diſtinctum numero peccatum a copula, nec debent in confeſsione explicari, vt ſuprà probaui. Ergo licet ex intentione operantis non ordinentur ad copulam ſubſequētem, ſed in eorum delectatione ſiſtatur, ſi tamen poſteà copula ſubſequatur, non conſtituent diuerſum peccatum, nec debebunt in confeſsione explicari. Quibus, ni fallor, eneruatur fundamentum, quo ad aliter ſentiendum motus eſt Card.de Lugo; nimirum tactus ſecundum ſe, quando in ipſis ſiſtitur, habere malitiam ſpecie diſtinctam à copula. Sed quidem mirum foret, non eſſe diſtinctæ ſpeciei, quando in ipſis ſiſtitur poſt copulam, vt concedit ipſe Lugo *ſuprà num.554.*& tamen diſtinctæ ſpeciei eſſe quando ante illam. Præterquā quod, vt ait P.Vazquez *ſuprà num.28.* tactus,& oſcula totam malitiam habent ex copula, ad quam natura ſua ordinantur, licet aliquando ex voluntate operantis, quia ipſe ibi ſiſtit, non vltra procedant. Ergo eamdem habent malitiam, ac ſi ex inten-

Digitized by Google

tentione operantis ad copulam referrẽtur: ordinatio enim extrinſeca non eſt in diuerſa ſpecie a relatione intrinſeca. Quibus ſatis fauet Sanchez *lib.9. de Matrim. diſp.46.n.7.* dum ait: * Amplexus, & oſcula ob delectationem habita, ſuaptè natura, & intrinſicè ordinãtur ad copulam, tanquam circunſtantiæ illius, &c. At circunſtantiæ intrinſicæ actus participant eandem ipſius malitiam: quare talis delectatio eſt inchoatio copulæ carnalis.* Ergo inter virum, & fœminam malitiam copulæ participant, licet in ipſis ſiſtatur: ſicut inter duos viros, aut duas fœminas malitiam ſodomiæ; quia ad hunc nefandum concubitum ordinantur: vt cum Gerſone, Nieua, & aliјs docet ipſe Sanchez *num.8.* Quæ expreſsius tradit *n.20.* dicens: * Satis eſſe, vt malitiam copulæ participent, ad illam ordinari. *

3 Deinde ſibimet contrarius videtur Cardinalis de Lugo: nam vt eadem *diſp. 16. ſect.5. à num.238.* & præcipuè *n.242.* expreſsè tenet: malitia tactus, prout eſt de delectatione ex contrectatione illicita, & turpi, non diſtinguitur ſpecie à malitia copulæ, prout eſt etiam contrectatio illicita, & turpis (licet, in eius ſententia, aliam malitiam ſuperaddat copula.) Ergo explicata malitia copulæ, nulla malitia ſpecie diſtincta manet inexplicata. Deinde eſt moralis continuatio inter tactus, & copulam: ergo quod copula ſuperaddat malitiam ſpecie diſtinctam, non probat, tactus, & oſcula debere in confeſſione explicari; ſed debere explicari copulam, ne aliqua ſpecies malitiæ inexplicata maneat.

4 Confirmatur exemplo; quod cum communi ſententia admittit Lugo. Si fœmina haberet votum ſolius virginitatis, quod violatur per copulam, ſi poſt eam immediatè continuaret tactus libidinoſos, hi tactus non haberent malitiam contra votum, quia hoc ceſſauit per copulam, per quam amiſit virginitatem, & tamen non debent in confeſsione explicari, quia faciunt idem peccatum contra caſtitatẽ cum copula præcedenti; vt docent Henriquez *lib.5 de Pænit. cap.5 n.5.* & Diana plures referens *1.p. tract.7. reſolut.42. & 3.p. tract.4. reſol.67.* & tenet ipſe Lugo *ſuprà à num.239.* Vbi reddens rationem, inquit, * Quia tactus ſubſequentes faciunt idem numero peccatum cum copula, in quo peccato, licet quoad aliquam partem ſui, non habeat malitiam ſacrilegij, ſufficit, quod eam habeat, quoad aliam. * Hæc Lugo: & benè quidem. Sed quare idem in noſtro caſu non dixit: nempè tactus, & oſcula conſtituere vnum moraliter cum copula, etiamſi ex illius intentione non procedant. In quo peccato, licet quoad aliquam partem ſui, non ſit illa malitia diſtinctæ ſpeciei, quam adſtruit Lugo in copula, eſt tamen quoad aliam. Præterquam quod, reliqui Doctores eam negãt: quia oſcula, & tactus totam ſpeciem malitiæ copulæ habere videntur; vnde tactus dicuntur fornicatio inchoata, vt ait P. Vazquez *quæſt.91. dub.5. n.33.*

5 Tandem probatur: nam qui abſque intentione peccandi ſe expoſuit periculo, non tenetur, ſubſequuto peccato, confiteri periculum, cui ſe expoſuit, niſi inter vnum, & alterum notabilis mora interceſſerit, vt docet ipſe Lugo *diſp.16. ſect.4. §.7.* Sanchez, Suarez, Villalobos, Aragon, & aliј, quos citatos ſequitur Diana *1.p. tract.7. reſol.44.* Sed qui habuit oſcula, & amplexus abſque intentione copulæ, ſe expoſuit periculo illius; ergo ea ſubſequuta non tenebitur oſcula, & amplexus in confeſsione explicare. Dicendũ igitur eſt prædictos tactus, & oſcula præcedentia abſque intentione copulæ, ſufficienter, ea ſubſequuta, explicari, copula præcisè explicata: Secus verò ſi non ſubſequatur: vt omnes Doctores docent, etiã in caſu, quo ex intentione copulæ procedant, vt ſuprà docuimus.

QVÆSTIO III.

An plures copulæ, abſque interruptione morali, vnum numero peccatum conſtituant?

§. I.

Affirmantis ſententiæ Auctores, & fundamenta.

1 EX dictis in præcedentibus dubitari poteſt: an plures copulæ, ratione continuationis moralis, idem numero peccatum in genere moris efficiant? Partem affirmatiuam tuetur M. Zanardus *1.p. Directorij de Sacramento Pænit. cap.18. vbi de dubijs pro confeſsione, & circunſtantijs, §.5. fol. mihi 210.* vbi ſic. * Non ſolùm dico tactus, & oſcula ante copulã vnum

vnum conſtituere peccatum cum copula; ſed etiamſi accidant poſt copulam,& non amplius ad nouam copulam ordinentur. Et ſi poſt illa ſequeretur noua copula, & eſſet deliberata antea, quia quando iuit dormitum cum illa muliere,determinauit per totam noctem delectari cum ea carnaliter, tamen formaliter acciperentur per modum vnius deliberationis, & peccati continuati formaliter. Et idem dico de eo,qui deliberauit tres viros occidere, & poſtquam vnum occidit, alterum interfecit,& deinde tertium:vel iuit dormitum cum duabus ſolutis,cum animo cognoſcendi carnaliter vtrâque.Nam quamuis in confeſsione ſint explicandæ perſonæ occiſſæ, & cognitæ, ad hoc vt cognoſcatur grauitas peccati in eadem ſpecie: per hoc tamen nõ efficitur, quod iſta ſint multa peccata homicidij,vel fornicationis formaliter,quia eadem remãſit voluntas,deliberatio,& finis,quæ actiones ſpecificant, & diſtinguunt formaliter. * Hæc ibi. Quem ſequitur Maurus Antonius Verarduzius ſacræ Theolog. Doctor *in Summa Corona Confeſſorum 1. p.cap.2.de circunſtantijs,num.19.in fine.* In ſumma,inquam,Italicè conſcripta* Tradotta di Latino in vulgare, & ampliata dall' iſteſſo Authore, edita Venetijs anno 1590.ibi ergo ſic ait: * Qui ſe fa dubio, ſi vn huomo dormendo vna notte con vna cortigiana conoſceſſe quella tre, o quatro volte, ſara forſe biſogno, dir al Confeſſore, tante volte li ho conoſciuta in vna notte?Nauarro dize che ſi: perche ſon atti diſtincti, & vno non è ordinato all' altro. Siluestro dize il contrario. Ma per accommodare queſti duo Dottori, potremo dire,che ſi vno conoſcendo vna donna, non pretendeba vſar piu di vna volta: è doppo fatto, delibera di nouo, tanti peccati diſtincti ſaranno, quante noue diliberationi farà. Ma ſi propone dormir con quella, è tutta la notte goderla, quanto puo, ſe la conoſceſſe tre volte,è vn peccato, perche tutti inſieme conſiderati ſon ordinati ad vn fine. Che ſarà goderla tutta la notte.* Hæc ibi.

2 Eiuſdem ſententiæ eſt Archangelus Rubeus *diſt.16.fol.*189.apud Leandrũ de Sacram.*tom.1.de Pœnit.diſp.8.§.7.quæſt.* 8.Qui ait,hanc ſententiam iudicaſſe probabilem quoſdam recentiores, quos ipſe conſuluit.Et videtur ipſe adhæſiſſe *tom.4. de Cenſuris,tract.1.diſp.3. quæſt.*44.vt conſtat ex indice:vbi verbo,*fornicatio*, ſic habet.* Fornicationes plures ſucceſsiuè abſque temporis interruptione vnam poſt alteram committens,vnum ſolùm mortale committit. * Sic ibi.Licet in corpore quæſtionis,tanquam quid certum oppoſitum ſtatuat, diſcrimen conſtituens inter plures occiſiones ſucceſsiuè (quas vnum peccatum conſtituere,quæſtione præcedenti ſtatuerat)& plures fornicationes:dicens vnica actione plures occidi poſſe, ſicut,& vnica abſolutione plures abſolui; non verò poſſe vnica actione ad plures fœminas,ſicut nec pluries ad eamdem acceſſum contingere:quia *repugnat, inquit, omninò,quod actio fornicationis efficiat, quidquid ſequentes efficiunt, aut earum effectum attingere, & ideò hæ actiones nequeunt ita cõiungi inter ſe,vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur,benè tamen aliæ aſsignatæ.*Sic ille.Sed mẽs non plenè quieſcit;quia vt ipſemet Leander defendit *tom.1.tract.5.diſp.8.§.8.quæſt.* 18.Sacerdos qui in peccato mortali exiſtens pluribus adminiſtrat Euchariſtiam (dato læthaliter delinquere)vnicum peccatum mortale committit.* Quia in genere moris,inquit,vnica eſt illa actio.* Et tamen manifeſtum eſt,quod vnica actione non poteſt pluribus Euchariſtia miniſtrari, & quod prima adminiſtratio non facit,quidquid ſequentes efficiunt. Igitur id non impedit,quod plures actiones vnica in genere moris reputentur.Quapropter Dicaſtillo *tom.2.de Sacram.tract.8.diſp. 9.dub.2.num.79.**Si ratione,inquit, agamus,opinio Zanardi tam probabilis eſt, atque doctrina de occiſione trium in eodem conflictu, ſeu pugna. * Cui accedit Cardin.de Lugo *tom.de Pœnit.diſp.16.ſect. 14.num.*557.Et P.Ouiedo *1.2.tract.6.controu.5.part.5.num.* 115.eodem modo philoſophandum putat de habente plures copulas ſucceſsiuè,ac de illo,qui plures confeſsiones audit in peccato mortali. De quo infrà.

3 Ideo ſententiam Zanardi multis ſuadere conatur Caramuel *in Tholog.fund in 1.editione,fundam.29.fol.mihi* 213. vbi ait:*Si quis vnico luxuriæ impetu ad multas fœminas accederet,& à fortiori,ſi pluries ad eamdem, vnicum peccatum committeret.*Et infra:*Sicut de periurijs, & blaſfemijs,ita de homicidijs, & fornicationibus in hac materia eſt philoſophandum,* Hæc Caramuel,& ante illum Re-

uet.

Digitized by Google

uct. D. Marcus Scarſella de Tolentino in Summa Italicè ſcripta; cui titulus; *Giardino di Sommiſti 1.p.cap.125.n.11.* vbi ſic ait: * Si domanda? Vno dormi con vna donna, è la conoble tre, ò piu volte; ſe commiſſe tre, ò piu; ò pur vn ſol peccaro? * Reſpondetur: * Quando propoſſe veramente, è determinatamente tutta la notte conoſcerla, ſenza determinare vna, ò piu volte, hauer commeſſo vn ſol peccato, per la indeterminatione: ma ſe con animo deliberato di conoſcerla molte volte, tante volte pecco, &c. Onde vn ſol peccato ſaria ad vn vecchio per due volte ſole, che quella haueſſe conoſciuta, quanto ad vn giouane, che diece volte. Percioche fu l' intentione, è la volunta de conoſcerla tutta la notte il vecchio, & il giouane.*

4 Huius ſententiæ fundamentum eſt, quia ſi ob aliquam rationem vna c pula non conſtitueret vnum peccatum cum alia, maximè, quia ſingulæ ſunt actiones completæ, & totales; hanc autem rationem nil probare, pluribus ſuaderi videtur: Primò, quia ſingula periuria ſunt actus completi, & totales, & tamen ſi vno continuato ſermone ter, vel quater quis periuraſſet, non teneretur numerum in confeſsione explicare, quia idemmet peccatum periurij conſtituunt; vt docent Lugo *diſp.16.ſect.14.num.561.* Azor & alij, quos citat, & ſequitur Diana *3.p.tract.4.reſolut.163.* Præterea quælibet blaſphemia eſt actus completus, & totalis, & tamen plures blaſphemiæ ratione vnius impetus, & continuationis vniuntur moraliter in ordine ad conſtituendum vnum peccatum, ita vt plures vna cenſeantur, vt ait Diana cum Fagundez, & Trullench *6.p.tract.8.reſol.38.* & tenet Lugo cum Molina ſuprà: ergo licet ſingulæ copulæ ſint actus completi, & totales; ſi tamen vno continuato acceſſu, vel vno impetu committantur, vnum peccatum mortale conſtituent, neque opus erit numerum in confeſsione explicare; nulla enim videtur eſſe ratio, cur eadem occaſio ſermonis poſsit vnire moraliter periuria, & blaſphemias; & vna conuerſationis occaſio non poſsit fornicationes vnire.

5 Secundò: Confeſſarius, qui in peccato mortali confeſsiones multorum excipit, vnum tantum mortale committit, nec tenetur perſonarum numerum in confeſsione explicare, vt cum Rodriguez tenet Diana *1.p.tract.7.reſol.43.* Cardin. de Lugo *diſp.16.ſect.3.* & *ſect.14.nu.558.* Fagundez *2.precepto Eccleſiæ lib.3.cap.5.n.9.* Leander à Sacramento *diſp.8.§.8.quæſt.19.* Eſcobar *in Sum.tract.7.ex.4.cap.7.nu.38.* Bauni *tom.1.tract.4.q.15.§. Dubitatur quarto*, & putat probabile Tambur. *opuſc.1.de conf.lib.2.cap.1.n.55.* Et tamen quælibet abſolutio eſt actio completa, & totalis, & tot ſunt abſolutiones, quot perſonæ. Ergo. Reſpondet Lugo vbi ſuprà abſolutiones continuari intentione abſoluendi omnes ſubditos, & irreuerentia contra Chriſtum. ienē: ſed cur idem non dicit de pluribus actibus fornicationis? Nimirum continuari intentione peccandi cum fœmina quantum poſsit, & in oppoſitione contra eamdem virtutem? Quapropter magis conſequenter P. Ouiedo *ſuprà* eodem modo in vtroque caſu philoſophandum tradidit.

6 Tertiò: Plures actus externi completi, dum ab eadem voluntate procedāt, idemmet numero peccatum conſtituunt; ergo idem de pluribus actibus fornicationis dici poteſt. Antecedens tradit M. Paludanus, quem refert, & ſequitur M. Dominicus Baltanas *in Margar. Confeſ. fol. mihi 136.* ibi: * Nota, quod in voto negatiuo non bibendi vinum, toties eſt mortale, quoties agitur contra illud, ſi iteretur actus interior, & exterior; non autem ſi ſolum actus exterior, ſecundum Paludanum, quia peccatum perficit in actu interiori: Vnde ſi vnico actu voluntatis vult furari plura, quoad Deum vnum peccatum committit, licet plura furetur, ſecundum iudicium hominum. * Cui forſan principio innixi recentiores quidā apud Ledeſmam *in Sum. de Pœnit. libr.1. cap.16. dub.1. poſt tertiam concluſ.* aſſerunt, eum, qui decem vicibus ſurripuit quantitatem mille aureorum, non teneri explicare in confeſsione numerum actionum, ſed quātitatem furatam, nimirum, quia vniuntur in vnica volitione, qua fuerunt volitæ, & ex qua proceſſerunt, vt complemētum; ſicut & plures omiſsiones reſtitutionis, & ſi in ſe completæ, dum ab eadem voluntate, continuantur, & vnum peccatum conſtituunt. Ergo ſimiliter plures actus fornicationis eadem ratione vniri poterunt.

7 Quartò: Prima copula, & oſcula illam ſubſequentia ſunt idem numero peccatum in genere moris, vt cum pluribus ſuprà docuimus: Deinde hæc eadem oſ-

oſcula,vtpotè antecedentia ad ſecundam copulam vnum moraliter peccatum cum illa conſtituunt;ergo,& copulæ ipſæ inter ſe.Hæc conſequentia valdè vrgere videtur,quia ſi ſecunda copula eſt idem peccatum cum oſculis præcedentibus,& hæc eadem oſcula idem cum prima copula, quam ſubſequuntur; quæ ſunt eadem vni tertio,ſunt eadem inter ſe.Ergo prima,& ſecunda copula, vtpotè idem moraliter peccatum cum oſculis intermedijs,idem moraliter peccatum ſunt. Hanc illationem eſſe legitimam,& neceſſariam ex opinione aſſerente, oſcula ſubſequentia ad copulam idem cum illa peccatum conſtituere,tradunt P. Vazquez *quæſt.91.art. 1 dub.5.n.31.* & P.Suarez *diſp.22.ſect.5.n. 26.in fine.*

§. II.

Negatiua,& vera ſententia.

8 Nihilominus contraria omninò ſententia tenenda eſt.Quã certiſsimam iure vocant Leander à Sacram. *tom.1.tract.5.de Pœnit.diſput.8. §.7. quæſt.8.* Et Caſtro Palao *tom.1.tract.2.diſp. 3.punct.1.in fine.* vbi ait: * Vnum tamen eſt omnino indubitatum apud omnes; coitum vnum non eſſe viam ad alium, ac proinde etiamſi mox poſt alium ſequatur,neceſſariò eſt peccatum diſtinctum in confeſsione manifeſtandum. * Quos ſequuntur Card.de Lugo *tom.de Pœnit.diſp. 16.ſect.14.n.557.* & cum Vazquez, Bonacina,& alijs.P.Oviedo vbi ſuprà.Diana *3. p. tract.4. reſol.67.* & communiter Theologi. Ratio eſt, quia communi omnium perſuaſione plures copulæ non ſolũ phyſicè,& metaphyſicè diſtincta numero peccata ſunt, ſed moraliter, & humano modo; ac proinde nullum eſt caput excuſationis, cum non reputentur partes eiuſdem actionis humanæ, ſed actiones totales diuerſæ. Quod aliter contingere in exemplis allatis,docent Doctores,qui pro illis militant,quibus diſſentire debent,qui in opinione,& diſcurſu de multiplicitate peccatorum in ordine ad confeſsionem nobiſcum ſentiant. Adde,ſi fundamenta ſuperius allata aliquid ſuaderent, idem probarent de pluribus copulis cum diuerſis fœminis,dum ab eadem voluntate, quia abſolutiones,etiam conferuntur diuerſis,& tamen vt aduerſarij contendũt, non ideò tollitur vnitas moralis ex intentione agentis; ſicut nec pluribus cõuitijs, vno continuato ſermone; licet alia ſint contra Deum,alia contra Sanctos; vnum enim numero peccatum conſtituunt in ordine ad confeſsionem,vt cum Caietan. Valentia,& Azor, tradit Diana *1.part.tr. 7.reſol.50.* Ergo,quod plures copulæ cum diuerſis fœminis haberentur,non impediret vnitatem moralem peccati. Quod ſanè valdè abſurdum eſt, & à nemine concedendum.

9 Idem conſequenter dicendum cenſeo contra Zauardum,& F.Leand.à Sacrament.quæſtione præcedenti citatos,& cõtra F.Ludouicum à Concept.*in exam.veritatis,tom.1.tract.de Pœnit.caſu 5.num.15.* aſſerentes plures occiſiones ſucceſsiuè,eadem continuata actione,vnum eſſe peccatum.Cuius ratio eſt,quia ſingulæ occiſiones ſunt actus completi,& totales,&vnus non eſt via ad alium; nec vllam vnitatem inter ſe habent in æſtimatione morali,ſed vnuſquiſque actus peccatum cõſummat; ergo ſicut vnus poſt alium ſuccedit,ita & vnum peccatum poſt aliud. Temporis autem continuatio, vnire non poteſt in eſſe morali actiones, in ſuo ordine abſolutè completas,&adæquatas,& à diuerſis actibus voluntatis executioni mandatas; licet ab vnica intentione procedentibus:id enim actibus etiam diuerſæ ſpeciei contingere poteſt;vt ſi vnico actu, quis intenderet fornicationẽ,homicidium, & furtum;& ſucceſsiuè hæc executioni mandaret.Et tamen nemo audebit dicere vnũ ex illis reſultare peccatum in indiuiduo, ad plures pertinens ſpecies. Quid verò tenendum,quando non plures actus externi occiſionis plurium, ſed vnus interueniat,quæſtione ſequenti indagabimus.

10 Ad fundamentum ſolidius pro contraria ſententia,reſponderi poteſt, ſecundam copulam eſſe idem peccatum cum oſculis præcedentibus,diuerſum verò ab illis,vt ſubſequentibus, quia ſecundum diuerſas rationes ad diſtinctas actiones humanas pertinent. Sunt enim aliqui externi actus habentes certos terminos, in quibus conſummantur;& talis eſt fornicatio,in communi ſententia, vt omittã per plures fornicationes,plura inferri dãna proli,quæ in morali æſtimatione peccata multiplicant in eſſe morali. Sicut,& quando plura læduntur iura, licet aliàs in eſſe phyſico,& methaphyſico,idem peccatum cenſeretur;quod ſecus in præſenti contingit cum plura eſſe, etiam metaphy-

phyſicè,vtpotè plures actus,ſuas ſingulos habentes malitias,dubitari non poſsit.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm, qui vnica actione pluribus iniuriam infert, vt ſi vnico ictu decem occidat, vnicum tantùm peccatum committat?

§. PRIMVS.

Affirmantis ſententiæ Auctores.

1 PArtem affirmatiuam defendunt Ioannes Pontius, Ordinis Minorum *in curſu Theologico,diſp.46.quæſt.7.concluſ.2.nu.53.* Martinus de S.Ioſeph. *in Monitis,tom.1.lib.1.tract.11.de Pœnit.num.4.* Conſtantinus de Caſtro *in Collectaneis Theologiæ moralis,tract.1.cap.6.art.3.ſect.3.* Quorum verba adducit Diana *part.11.tract.3.reſol.3.& tr.8.reſol.64.* Vbi dicit eſſe probabilem,& iam diu prædixerat *1.part.tr.7.reſol.17.& 29.& 5.part.tract.9.reſol.59.* eamdem ſequuntur Remigius *in Summ. tract.6.cap.5.§.6.*& Leander à Sacram. *tom.1.tract.5.de Pœnit.diſp.8.§.3.quæſt.20.21.& 22.*& iterum *tom.4.de cenſuris, tract.1. diſp.3.quæſt.42.* vbi concludit, dicens:* Et quidem illam eſſe probabilem ſatis apertè,& expreſsè affirmant,& probant Alterius Baſſæus,Candidus,& Cornejo.*Et tenet apud illum Bonacina *diſput.1.quæſt.1. punct.5.num.7.* Pro eadem ſententia militant Mag.Bañez *2.2.quæſt.62. de iure, art. 8.in Commentario,art.in dubitat.circa concluſionem,in reſponſione ad 3.art.* vbi ſic: * Ad tertium,vt reſpondeamus,multa neceſſariò nobis dicenda ſunt.* Et poſt pauca: *Dicimus quartò, quod qui vno propoſito expreſſo, vel interpretatiuo, retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit.Ratio eſt, quia vnus actus numero eſt moraliter loquendo,quando vnica volitione ſequitur effectus etiam multiplex, præſertim ſi illa multiplicitas non eſt ſpecifica,v.g.Si vno ictu occidat quis multos homines,vnicus actus eſt moralis æquiualens in grauitate multis.*Sic ille.

2 Eiuſdem ſententiæ ſunt M. Serra *2.2.quæſt.76.artic.5.*ibi: *Si quæras, an qui plures homines ſimul malediceret, mortem eis optando, vnum vel plura peccata committeret? Reſpondetur, de hoc ſicut de voluntate occidendi plures homines ſimul, varias eſſe ſententias.Mihi probabilius videtur (attende) vnum ſolùm numero eſſe peccatum, tàm phyſicè, quàm moraliter.* Mag. Acatius de Velaſco *tom.2.reſol.mor.ve b. golpe,n.ſ.l.2. num.5.* ibi: * Es probable, que con vn golpe, ò vna percuſsion hiriendo a dos, ò muchos Clerigos, no ſe incurre mas de vna deſcomunion, porque abſolutamente ſolo ay vna tranſgreſsion,y vn ſolo pecado: y lo miſmo digo de el que con vna ſola accion hurta dos vaſos de plata de diuerſos dueños. Ni obſta, que de aquella accion ſe ſigan muchos daños, ſupueſto que no ay muchos pecados, ſino muchos efectos de vn miſmo pecado.* Quem ſequitur Mag.Tapia *in Catena Morali, lib.3. quæſt.4.art.3.num.9.* Et Mag. Arauxo *1.2. quæſt.73.art.10.dub.2.** Illa, inquit, occiſio plurium hominum vnico ictu, non eſt multiplex, ſed vnum dumtaxat peccatum æquiualens pluribus.* Quos ſequuntur Fr.Ludouicus a Conceptione *in examine veritatis, tom.1.tract.5.de Pœnit. caſu 5.illatione 7.fol.mihi 444.* ibi: * Infero ſeptimo, occidentem plures eiuſdem rationis homines vnico actu,vel ictu, vnico tantum peccare peccato.Sic à me conſulti plures tenent Salmanticenſes Magiſtri.* Et Reu. Pat.Fr.Chriſtophorus Delgadillo *tom.de Pœnit.cap.17.dub.64.num. 142.& iterum dubio 80.*

§. II.

Duplex in Baronium animaduerſio.

3 CVm tot, ex Doctiſsimis etiam Magiſtris Ordinis Prædicatorum, pro hac parte militauerint, & omnes fideliter Amadæus citauiſſet: de aperto tamen falſitatis crimine *fol.234.* eum Baronius accuſat, quod Magiſtrum Bañez,& Mag.Serram pro opinione præfata adduxerit. Verba eius ſunt. *Bannez quo citatur loco, quæſt. 62 artic.8.nil eorum prorſus habet, quæ illi adſcribit Amadæus, concluſ.4. Tria in illum articulum inſtituit dubia.Primò,nullam diſtinguit concluſionẽ.Secundũ ſex concluſiones habet.Tertiũ quatuor, ſed nullibi lego illud.* Dicimus 4. Qui vno propoſito expreſſo,&c.* Hæc Baro.Sed mirũ nemini eſſe debet, homini maioribus diſtracto commilitonẽ legere nõ vacaſſe.

Eſt tamen omnibus, quod adeo confidenter loquatur: & mirabilius, quod Banneſium citatum affingat *concl.* 4. cum Amadæus non concluſione 4. ſed *§. dicendum* 4. citatum adduxerit. Deceptus homo eſt, idem reputans apud Banez paragraphum & concluſionem. Recolat quæſo, paccato animo, articulum 8. citatum, in quo (vt ipſe benè aduertit,) tria tantum dubia M. Bañez excitat: Et in primo, in quo *nullam diſtinguit concluſionem*, in reſponſione ad 3. argumentum, verba, quæ ab Amadæo conficta falsò iactauit, fideliter exſcripta reperiet. Sic enim M. Bannez ait, ibi: * Ad tertium, vt reſpondeamus multa neceſſariò nobis dicenda ſunt. Primo dicimus parum referre ad mores, &c. Nihilominus dico ſecundo, &c. Dico tertio, &c. * (& poſtea, § immediato) *Dicimus quarto, quod qui vno propoſito expreſſo, vel interpretatiuo retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit, &c.* En amice lector, Baronium de prima falſa accuſatione conuictum.

4 Nec eſt maior illi fides, in ſecunda, fol. 234. Vbi poſt memorata M. Serra verba, quæ ipſe inficiari nô potuit, Amadæo nihilominus inſultat dicens: * Quæ tibi fides in poſterû Amadæe, adeo apertè fraudis conuicto? * Sed cuius nam? * Quia quæ ſequuntur verba ſuppreſsit, (nempè quia ſentiebat illis ſuam cauſam iugulari.) * Quia tamẽ multis numero diſtinctis æquiualet (ait Serra) aperiendum eſt in confeſſione, quot homines maledixerit. * Vera Baronius refert, ſed extra chorum ſaltat; quia quæſtio, quam Amadæus hic verſat, non eſt, an numerus perſonarum, quæ vno ictu læduntur, ſit necne in confeſsione aperiendus? Sed, an vnica actio plures lædens vnum ſit peccatum? Et pro parte affirmante (vt ipſe etiam Baronius fatetur) adduxit fideliter Magiſt. Serram, præſcindens omninò à quæſtione alia, de modo confitendi eiuſmodi peccatum, quæ longè diuerſa eſt: In qua præfati Doctores non conueniunt, ſed alij perſonarum numerum exprimendum negant; alij affirmant: quod probabilius videtur M. Serra. Quem proindè Amadæus, quando hanc ſecundam quæſtionem exagitet, pro hac parte (licet contrariam cenſeat probabilem) illum adducere promittit, & eius verba referre. Quando vero primam de vno vel pluribus peccatis attigit, ad rem non erant, ideoque prudenter omiſit: non ergo *quia illis ſuam cauſam iugulari ſentiret*, vt ſua vota eleganter expromens, iactauit Baronius. Nullo igitur iure apertæ fraudis Amadæum conuictum garrit. Quinimo in ipſius caput calumnia cecidit.

§. III.

Authoris Iudicium.

5 PRima concluſio. Qui vnica actione plures lædit perſonas, vt ſi vno ictu decem occidat, vnum tantum peccatum, metaphyſicè loquendo committere, euidens ex terminis eſt, in ſententia Thomiſtarum aſſerentium repugnare in eodem actu plures malitias ſolo numero diſtinctas, quod ex D. Thoma tradunt Caietanus *tom. 1. opuſc. 31. reſp.* 15. Mag. Nuño *in additionibus ad 3. part. quæſt. 92. artic. 2. diffic.* 2. M. Serra *2. 2. quæſt. 76. ar. 3.* Suarez, Filiucius, Layman, Duardus, Megala, & alij apud Dianam *3. part. tr. 4. de Sacram. reſol.* 164. Quos ſequitur Verricelli *tom. 1. q. mor. tract. 8. quæſt.* 17. Huius concluſionis ratio apertiſsima eſt; nam vbi vnica tantũ eſt malitia, & vnicus tantum actus, impoſſibile eſt multiplex eſſe peccatum, ſicut & multiplex eſſe concretum, vbi nec forma, nec ſubiectum multiplicatur. Vndè augetur admiratio anxietatis Baronij, in prætenſa excuſatione Mag. Banez ab opinione cui nec ipſe, neque alius verè Thomiſta, niſi Angelicum Doctorem deſerat, diſſentire poteſt.

6 Secunda concluſio: licet plures numero malitiæ in eodem numero actu cõpatibiles admittantur, vnum tantum peccatum in vna actione pluribus iniuriam inferente continetur. Hæc concluſio eſt expreſsè contra Pat. Azor *tom. 1. lib. 2. capit. 4. §. Secunda circunſtantia, & libr. 4. cap. 4. quæſt. 5. & 6.* Vbi ait: * In altero a Nauarro diſſentio, quod puto, plura eſſe peccata, ſi vno ictu vulneraret, vel occideret plures. * Cuius rationem reddit *quæſt.* 6. dicens: * peccata plura numero fieri, tametſi vnus ſit actus, propter reſpectum ad obiecta numero differentia. * Quem ſequuntur Vazquez, Hurtado, Henriquez, Clauis Regia & alij quibus conſentit Diana *3. part. tract. 4. reſ.* 164. Concluſionem tamen noſtram defendunt Card. de Lugo

tom.

tom.de Pœnit.diſp.16.n.134.ſect.3. Leander à Sacramento *tra.1.de Pœn.c.5.diſp.8.* §.3.q. 19. Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ.lib.2.capit.1.§.9.numer.59.* & Tancredi *in qq.Moral.diſp.6.de Pœnit. quæſt.7.fol.* 105. Et in rigore veram eſſe docet Vazq. 1.2.*diſp.74.cap.2.num.7.* & conſentit Pat. Ouiedo 1.2.*tract.4.controu.8.punct.2.num* 26. Probatur: quia peccatum eſt concretum accidentale ex actu, & malitia, & cætera accidentalia, non multiplicantur per formas, ſed per ſubiecta, licet autem multiplicetur malitia, non multiplicatur ſubiectum, quod eſt actus, non ergo erit multiplex peccatum, ſed vnicum habens plures malitias; ſicut vnus eſt artifex, vnus Dominus, vnus Pater, licet plures artes, plures ſubditos, aut plures filios habeat. Secundò probatur exemplis in præcedentibus allatis, in quibus plures malitiæ, in diuerſis etiam actibus repertæ, vnum tantum peccatum conſtituunt, eo quod plures illi actus pro vno moraliter reputentur, v.g. In oſculis, & copula ſubſequuta, in pluribus blasfemijs eodem cõtinuato ſermone, in pluribus abſolutionibus ſucceſsiuè collatis, & ſimilibus. Ergo potiori iure plures malitiæ in eodem actu phyſico repertæ, idem peccatum conſtituent. Si enim in diuerſis phyſicè actibus adunantur, eo quod omnes illi actus vna actio humana cenſeantur; quantò magis vnientur in eadem actione phyſica?

7 Deniquc ſuadetur, quia ex hac ſententia, nil contra bonos mores inferri poteſt; quod æquo iure non inferatur ex opinione Diu. Thomæ, eiuſque diſcipulorum, aſſerentium plures numero malitias non poſſe in eodem actu reperiri, cum expreſsè defendant vnicam eſſe, licet plura numero obiecta reſpiciat, quorum quodlibet ſeorſim ad actum grauiter peccaminoſum conſtituendum ſufficeret. Ergo ſicut in re morali nullum ſequitur abſurdum ex eo, quod vnus actus externus, pluribus iniuriam inferens, vnicam malitiam contineat, ita neque ex eo, quod plures malitiæ ſimul admiſſæ vnum peccatum conſtituant.

QVÆSTIO V.

Vtrùm ad confeſsionem quidquam referat, vnum, vel plura peccata in vna actione pluribus iniurioſa reperiri?

§. PRIMVS.

Vincentij Baronij placitum.

1 PArtem negatiuam tuetur Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp.2.ſect.3.fol.233.* & in hoc omnes conuenire audacter pronuntiare non renuit: *Conueniunt, inquit, omnes idem eſſe iuris, quoad praxim, & confeſsionem, ideſt, ſincerè aperienda eſſe confeſſario, quæ vno actu odij optauimus, aut intulimus, vel vni diuerſa, vel eadem pluribus damna, & mala.

2 Sed quidem homo cui, nec Dianæ opera, vt ipſe alibi fatetur, conſulere licuit, non mirum, quod nullum auctorem diſcrepantem inuenerit. Diſſentiunt verò plures, quod nec Baronium ipſum latuiſſet, ſi vel Mag. Serra celebrem ſui Inſtituti auctorem conſuluiſſet. Legat illum quæſo *loco ſuprà citato, 2.2.quæſt.76.artic.3.* & hæc inueniet: *Quamuis autem vnum ſit peccatum (pluribus nimirum ſimul maledicere) hoc tamen grauius eſt, quàm ſi vnus homo malediceretur, vndè, qui dicunt, circunſtantias aggrauantes notabiliter eſſe neceſſariò aperiendas in confeſſione, aſſerunt, in ea exprimendum eſſe, quot fuerint homines maledicti; qui verò docent, ſolùm eſſe neceſſario confitendas mutantes ſpeciem (attendas rogo Baroni) dicunt ſatis eſſe confiteri maledixiſſe, & non eſſe opus exprimere, quot homines maledixerit.* Didiciſti iam ex tuo commilitone, non omnes conuenire, ſi vnum tantum peccatum actio vna plures lædens inuoluat, idem eſſe iuris quoad praxim, & confeſsionem. Sed tot contrarios tuum aſſertum habere, quot negant obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes. Quorum longum ſyllabum dabo infrà.

***

§. II.

Aliorum ſententiæ referuntur.

2 SI plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu repugnent, non eſſe obligationem explicandi in confeſſione numerum perſonarum, quibus vnica actione infertur iniuria, tradunt Mag. Acatius de Velaſco *tom.1.reſol.mor.verbo, falſo teſtimonio, num.5.in fine*, ibi: * Baſtarà que ſe acuſe, que ha echado vna maldicion, ſin explicar a quantos hombres maldixo en ella. * Et Fr. Chriſtophorus Delgadillo *tom.de Pœnitent.cap.17.dub.64 num.* 142. vbi ait: Eum, qui eodem actu vult occidere decem homines, imò, & qui eodem actu illos occidit, non teneri explicare numerum obiectorum. * Et iterum *dub.*80. * idem dicendum de illo, qui vnica perſuaſione inducit multos ad peccandum. * Et legitimam illationem, ex principijs Diu. Thomæ, & Thomiſtarum, cenſet P. Ouiedo 1.2.*tract.* 6. *de peccatis, controu.5.punct.6.num.*122. *& ſequentibus.* Et probabile id eſſe, fatetur Vazquez *tom.4.in 3.part.quæſt.91.art.1.dub.4. num.8.* Vbi poſtquam docuit, plures malitias, & ideò plura peccata contrahere, qui vnico ictu plures homines percuteret, ac proindè teneri ad numerum in confeſsione explicandum; ſubnectit: * Hoc dixerim in opinione hac, quam credo probabiliorem, in eodem actu eſſe poſſe duplicem malitiam ſolo numero differentem, cuius contrarium non exiſtimo improbabile, & ſecundum illam tenentur, qui eam ſequuntur, dicere, eam circunſtantiam non eſſe neceſſariò explicandam. * Sic Vazquez, cui adhæret Dicaſtillo de Sacram. *tom.* 2. *tract.8.diſp.* 10. & ſequitur Megala 1.*part lib.5.cap.*12. *num.*4. vbi expreſsè aduerſus Azorium probat, quod ſiquis vnico actu voluntatis decem homines occidat, non tenetur numerum in confeſsione explicare. Cuius ſententiam legitimè deduci ex opinione Diu. Thomæ, & aliorum, fatetur cum Vazquez, Diana 1.*part.tract.de circunſtantijs aggrauantibus*, *reſolut.* 17. dicens: * Ex hac ſecunda opinione apparet, obiecta diuerſa numero non multiplicare peccata, ſed tantùm aggrauare, & idò ſecundum illam dicendum, talem circunſtantiam non eſſe in confeſsione aperiendam, vt rectè notauit, licet contrariam ſententiam teneat Vazquez, vbi ſuprà. * Et iterum *reſol.*29. Inquirens; an ſit neceſſarium explicare in confeſsione numerum perſonarum, quibus fit iniuria? reſpondet: * Reſolutio huius caſus pendet ex illa quæſtione, vtrùm in eodem actu poſsint dari plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ? Suarez aſſerit confitendum eſſe neceſſariò numerum perſonarum, ſed magis conſequenter loquitur Vazquez. * Scilicet, dum negat obligationem explicandi numerum perſonarum, iuxtà ſententiam aſſerentem circunſtantias notabiliter aggrauantes non eſſe neceſſariò aperiendas in confeſsione.

3 Et loquentes de illo, qui vnico voluntatis actu vellet plures homines occidere, aut ad plures fœminas accedere, non teneri in confeſsione explicare numerum obiectorum; tradunt Verricelli, Martinus de S. Ioſeph, & alij, quorum opinionem probabilem eſſe dicunt Trullench *lib.5.in Decalogum*, *diſput.* 3. *part.* 3.*num.*7. & Diana *part.*11.*tract.7.reſol.*34. Subnectens: eum, qui dum ſe polluit, plures habuit, pro obiecto delectationis coniugatas, ſatisfacere, ſi in confeſsione dicat, habuiſſe pro obiecto coniugatam: hoc inquam probabile dicit ex Martino de S. Ioſeph *in Monitis confeſſor.tom.1.lib.* 1.*tract.*11.*num.*9. Qui ſic ſcribit: * Quando vno tuuo polucion con objeto de muchas caſadas, no tiene obligacion a dezir el numero: y aun es probable, que cumplirà con dezir, que tuuo por objeto muger caſada, porque los objetos, que ſolamente ſon diuerſos en numero, no multiplican los pecados, ſino ſolamente los agrauan. * Quibus fauent quotquot aſſerunt, eum qui vnico actu rem plurium dominorum furatur, non teneri numerum perſonarum, quibus damnum infertur explicare, vt Mag. Serra 2.2.*quæſt.*76. *artic.3.in fine, fol.mihi* 655. Qui licet probabilius cenſuerit, numerum occiſorum, vno ictu, in confeſsione explicandum, id tamen negat de numero damnificatorum vno furto. Rationem autem diſparitatis reddit: * Nam hic formaliter, & expreſsè ſolùm vult ſummam illam pecuniæ accipere, injuriam verò, quæ fit Dominis, ſolùm implicitè. * Quod cenſet etiam Pat. Vazquez 1.2.*diſput.* 146. *capit.* 2. *& tom.4.in 3.part.* *quæſtion.* 91. *articul.* 1. *dub.* 3. & alij ex eius diſcipulis. Et

ab.

Et abſolutè defendunt Diana *part.1 tract.* *tat.7.reſolut.* 34. Martin. de S.Ioſeph. *vbi ſuprà*, Verricelli *in quæſtion.Moral. tom.1. tract.* 8. *quæſt.* 17. *numer.* 2. Quia vnicus actus, ſiue internus, ſiue externus pluribus iniuriam inferens, vnum eſt peccatum: quod quidem licet pluralitas obiectorum grauius conſtituat, non tamen eſt circunſtantia ſpeciem mutans: circunſtantiæ autem aggrauantes intra eandem ſpeciem, non ſunt de neceſsitate confitendæ, vt *diſput.*3. dicemus: Ergo nec numerus perſonarum, quibus damnum infertur. Syllogiſmus videtur rectè concludere, ſi præmiſſæ conſtiterint. Quarum ſimultatem Diu. Thomas defendit, vt conſtat partim ex dictis, partim ex dicendis *diſp. ſequenti, quæſt.*1.

4 Addunt alij idem prorſus dicendum, licet plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu reperiri poſsint. Ita Card. de Lugo *tom. de Pænit. diſp.*16. *ſect.*3. *num.*135. & 139. & 141. Leander à Sacrament. *tom. de Pænit. tract.*5. *diſp.*8. §.3. *quæſt.*20. & 26. & Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ. lib.*2. *cap.*1. §.9. *num.*59. Probant. Quia plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu vnum tantum numero peccatum conſtituunt: vt diximus *quæſt.*4. *num.*6. præceptum autem confeſsionis ſolùm obligat confiteri ſpecies, & numerum peccatorum, non malitiarũ: de hoc enim explicando non inuenitur præceptum. Deindè probatur, quia præceptum confeſsionis non obligat ad explicandam diſtinctè totam malitiam indiuidualem peccati, vt fatentur omnes, qui negant obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes: pluralitas autem malitiarum in eodem actu, cum peccata non multiplicet, vt ſuprà probaui, ſolùm poteſt idem aggrauare intra eamdem ſpeciem; vndè ad rationem circunſtantiæ aggrauantis reducenda eſt, vt de quantitate furti loquentes tradunt Doctores infra citandi; & de intenſione actus ferè omnes fatentur; & de peccato ex mediorum exequutione, & finis intenti conſequutione cõflato, vnanimiter docent Theologi. Cuius ratio à priori eſt, quia iuxtà meliorem philoſophiam, ſpecies eſt tota eſſentia metaphyſica indiuidui, ac proindè explicato clarè peccato quoad ſpeciem, explicatur clarè quoad ſuam eſſentiam. Non eſt ergo vndè teneamur totam malitiam indiuidualem explicare, & ſic tradit D.Thomas *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.*4. *ad* 2. *Quantitas* (inquit) *culpæ, quæ eſt ex ſpecie peccati, debet innoteſcere Sacerdoti per confeſsionem, non quæ ex circunſtantijs quibuſcumque.* Non eſt ergo obligatio explicandi in confeſsione numerũ perſonarum, quibus vnico ictu iniuria infertur.

5 Et quod mirabilius; Doctores etiam qui vnum peccatum, ex pluribus actibus externis ab vno voluntatis actu imperatos, reſultare cenſent; ſimiliter aſſerunt, non eſſe obligationem explicandi in confeſsione numerum actuum externorum. Sic Mag. Zanardus 1. *part. Directorij, capit.*18. *quoad circunſtantiam.* *Quando * *fol.*204. §. 5. *loco*, vbi ſic: * Similiter, qui per noctem cum amaſia dormiuit, non eſt opus, vt dicat, ego eam per tot vices cognoui, ſed feci, quod porui; dummodo non habuerit interruptionem mentis, vel operis. *Quem ſequitur Archangelus Rubeus *diſtinct.*16. *fol.*169. apud Leandrum *tom. de Pænitent. diſput.* 8. §.7. *quæſt.*8. inquiens, quòd licet quis cognouerit fœminam tribus, aut quatuor vicibus in vna nocte, ſatisfacit, ſi in confeſſione dicat: * ſe habuiſſe vna nocte rem cum muliere. * Quam ſententiam ait Leander, iudicaſſe probabilem recentiores quoſdam, quos ipſe conſuluit. Et tenet Maurus Antonius Verardectius Sacræ Theologiæ Doctor *in Summ.* Corona confeſſor. 1. *part. cap.* 2. *de circunſtantijs, numer.*19. cuius verba dedimus *ſupr. quæſt.* 3. *num.*1.

6 Ex opinionibus relatis liquet, quantum ad rem moralem referat quæſtio illa metaphyſica de vno, vel pluribus peccatis in eodem actu, ſeu in pluribus externis ab vno actu voluntatis procedentibus, & quot, quantique Magiſtri ex hoc principio quoad praxim, & confeſsionem, diuerſum ius adſtruxerint. Quapropter minus benè ſcripſit Baronius ſuprà, *omnes conuenire idem eſſe ius*, ſiue vnum, ſiue plura peccata in vnico actu pluribus iniurioſo concedantur.

(*ₓ*ₓ*)

§. III.

Propria ſententia duplici concluſione explicatur.

7 Sit prima. Integritati confeſsionis non ſatisfacit,qui peccatum nō explicat vocibus confundentibus ſaltem totam malitiam indiuidualem illius. Ratio eſt, quia præceptum confeſsionis obligat ad ſubijciendum clauibus idem met moraliter indiuiduū peccatum commiſſum, cui non fit ſatis,dum aliquid pertinēs ad ſubſtantiam indiuidui peccati dicitur, quod illi non conueniat; vel quod aliud eſſe indicet:v.g.Si quis furatus fuiſſet centum,& ſe accuſaſſet quinquaginta ſubripuiſſe,non confiteretur peccatum, quod fecit, quia verba hæc aliam quantitatem ſignificant,& alium voluntatis actum;ac proinde nec confusè ſubijceret peccatū, quod fecit, ſed aliud longè diuerſum. Quapropter,ſecundum omnes,confeſsionis integritati deficeret.Vndè fit omninò reijciendum Remigium ex Clericorum Minor.familia,qui *in Sum. tract.2.cap.2. §.6.* ſermonem inſtituens de illo,qui vnico ictu decem occidiſſet,aſſerit,nec numerum,nec pluralitatem obiectorum teneri in confeſsione explicare,ſed ſatisfacere,* ſi ſe accuſet de vno homicidio. * Hoc enim prorſus falſum eſt, quia vnum homicidium ſignificat occiſionem vnius hominis,& cum fuerit plurium, non confitetur adhuc confusè peccatum, quod fecit.

8 Fit ſecundò,falſam eſſe ſententiam, quam cum Verricelli,&Martino de S.Ioſeph. putauit probabilem Diana *part.11. tract.7.reſol.34.* aſſerentem, eum,qui toto anno ſtatuiſſet non ieiunare, vel non audire ſacrum, &c. ſufficienter confiteri, ſi dicat: habui propoſitum non ieiunandi, non audiendi Sacrum,&c.Et ſimiliter,eū qui habuit,pro obiecto delectationis,plures coniugatas,ſatisfacere,ſi dicat, coniugatam habuiſſe. Hoc inquam falſum eſt, quia Sacerdos intelligeret actum voluntatis ad ieiuniū,vel omiſsionem ſacri vnius diei,& ſimiliter ad vnam tantum coniugatam delectationem reſpexiſſe;ac proinde, nec ille confusè diceret, nec confeſſarius perciperet, indiuiduum peccatum commiſſum,ſed diuerſum, nempè voluntatis actum ad vnum tantum obiectum terminatum,cum ad plura ſe extenderit. Quapropter Leander ſuprà *tract.de Pœnit.diſp. 8.§.3.quæſt.20.& 21.*Card.de Lugo *tom. de Pœnit.diſp.16.ſect.3.num.141.*& Tamburin.*in Method.lib.2.cap.2.§.4.num.13.*& alij,qui obiectorum ad quæ actio terminatur,numerum,vel perſonarum,quibus iniuria infertur,explicare non obligant, dicunt tamen, pluralitatem explicandam, v.g.Occidiſſe aliquos, vel infamaſſe, vel ſcandalum eis præbuiſſe: & ſimiliter ſtatuiſſe non ieiunare pluribus diebus, vel pluribus omittere Sacrum.Quia, ſub hac vniuerſalitate vocum indiuidua peccata commiſſa comprehenduntur. Quod mihi in hac ſententia omninò tenendum videtur, quia verba alia pluralitatem obiectorum,vt in plurimum,non confundūt, ſed alia indiuidua indicant,v.g.Si de homicidio ſe accuſaret,cum plures eodem ictu occidiſſet,vel de animo habendi copulam cum ſoluta cum plures copulas intendiſſet.Confeſſarius enim in his,& ſimilibus, vnius homicidium, & vnam tantum copulam intentam perciperet, quia iuxtà communem modum loquendi, quando pluralitas non exprimitur,vnitas peccati determinatur.

9 Secunda concluſio: quoties vnica actione plures læduntur, vel vnico actu plura attinguntur obiecta,quorum quodlibet ad peccatum graue ſufficeret; tam perſonarum,quam obiectorum numerus in confeſsione explicari debet. Hæc eſt communior Theologorum. Cuius ratio deſumenda eſt, ex doctrina à nobis ſuprà tradita de diſtinctione numerica peccatorum *quæſt.1.num.10. & ſequentibus.* Vbi diſtictionem numericam moralem diuiſimus in moralem,rigore methaphyſico, & moralem in prudenti hominū æſtimatione,& de hac tantum loquutum Tridentin.diximus, dum omnia peccata ſigillatim confiteri obligat:quod pluribus exēplis demonſtrauimus.Sicut ergo,vt ex ibi dictis conſtat,plura peccata in rigore methaphyſico,cenſeri poſſunt vnum,& idem peccatum in morali prudentum acceptione:ita ſimiliter contingere poteſt,quod vnum peccatum metaphyſicè loquendo, ſit plura moraliter in prudentum morali æſtimatione.Vndè cum hanc,&non illam pluralitatem Concilium attenderit,cum ad numerum peccatorum explicandum obligauit:planè deducitur, hanc in confeſsione explicari debere. Talem autem peccatorum pluralitatem contineri in actio-

actione vna pluribus iniurioſa,ſeu plura reſpiciente obiecta,modo ſuprà explicato, quantumuis in rigore metaphyſico vnum ſit peccatum, mihi ſuadet omnium fidelium praxis, & vnanimis vſque ad hæc tempora Theologorum conſenſus, qui occidentem tres homines, & ſi vnico ictu,ad numerum occiſorum in confeſsione explicandum; ex diuerſis principijs, obligarunt. Alij, quia plures malitias,& plura peccata in illo actu conſiderarunt,vt Vazquez,Hurtado, & Henriquez. Alij,quia circunſtantias notabiliter aggrauantes neceſſariò explicandas cenſuerunt. Alij, quia iudicant tres conſummationes peccati reperiri; licet eodem voluntatis actu,& vno ictu, tres occidantur. Alij, quia peccatum, licet vnũ, pluribus tamen æquiualens,vt plura exponendum putarunt,vt M.Serra,M.Arauxo,& M.Bañez locis ſuprà citatis.

10 His Thomiſtis vltimo loco relatis ego lubens conſentio,modo ſuprà explicato. Quem poſt hæc ſcripta reperi apud Reuer. P.Fr.Franciſcum à Ieſu Maria Carmelitam Excalcearum bis Diffinitorem Generalem eiuſdem Ordinis *in Curſu Theologiæ moral.p.1. tract. 6.de Sacram.Pœnit.cap.8.puncto 4.n.69.* Vbi cum Dicaſtillo,Palao,Molina,Fagundez, & alijs, contra Salas, Vazquez,& alios,probat,in peccato furti, numerum dominorum in confeſsione declarandum: * Nõ quia ibi, inquit, ſint plures numero tantum diſtinctæ malitiæ phyſicè, vel metaphyſicè acceptæ,vt putant plures ex his Authoribus: accidentia enim ſolo numero diſtincta phyſicè, vel metaphyſicè, nequeunt eſſe in eodem ſubiecto,vt ſæpè dictum eſt: ſed quia in eodem illo furto multiplicatur numero moraliter, in acceptione morali, malitia iniuſtæ damnificationis vnius perſonæ in bonis fortunæ à malitia iniuſtæ damnificationis alterius: ſicut in vnico actu detractionis,vel occiſionis plurium perſonarum, multiplicatur numero moraliter, in acceptione morali,malitia iniuſtæ damnificationis.* Quæ magis explicat *puncto 1.nu.5.* & ſequentibus: dicens, inter alios, id docere eruditiſsimum Petrum de Tapia *in Catena Morali tom.1.lib.3.de vitijs, & peccatis, quæſt.4.art.3.* Ex quo principio obligat ad explicandum in confeſsione numerum occiſorum, ſiue vnico,ſiue pluribus actibus exterioribus, res euenerit. * Sunt enim,inquit,plura peccata moraliter loquendo, ſecundum acceptionem moralem.* Qua etiam ratione ex doctrina D. Thomæ & Salmanticenſium, plures malitias morales non phyſicè,vel metaphyſicè,ſed moraliter acceptas,in eodẽ actu, tam interno,quam externo,ſolo numero diſtinctas reperiri poſſe,& ab omnibus admittendas, optimè ibi probat.

§. IV.
Corollaria.

11 EX doctrina ſuperius tradita infertur,coniugatum peccantem carnaliter cum coniugata vnicum peccatum adulterij committere: eſt enim vnicus actus,& ſi duplici matrimonio iniuriam inferens: & ſimiliter religioſum cum religioſa delinquentem, vnicum tantum peccatum ſacrilegij contrahere, vtriuſque voto contrarium. His illationibus diſſentire nequeunt Doctores ſuprà citati *q.4.n.1. & 2.* qui vnico actu plures lædentem vnum committere peccatum, conſtanter defendunt. Et in terminis tradunt M. Zanardus *in Directorio 1.p. 2. in explicatione ſexti, & noni præcepti, cap.3.* ibi: * Adulterium dupliciter committitur. Primò inter duos matrimonio iunctos, quia vir adulter habet vxorem, & mulier vxor habet virum. & hoc eſt propriè adulterium, ſed vnum,quia vna malitia interuenit,etſi duæ iniuriæ concurrant materialiter, id eſt, ratione perſonarum.* Idem ſentit Martin.de S.Ioſeph *in monitis Confeſſor.tom.1.lib.1.tract.11.de Pœnit.n.10.* dicens: * No pecan mas de vn pecado numero el caſado,que adulterò con muger caſada; ni el Religioſo q̃ pecò cõ Monja; porque pecar con perſona del miſmo eſtado,agraua dentro de la miſma eſpecie. * Quibus adde Fr. Ludouicum à Conceptione *in exam. veritatis, tract.5.de Pænit.caſu 5.nu.10.fol. mihi* 444. vbi ait: * Infero ſexto, coniugatum rem cum alia coniugata habentem,vnum tantum committere adulterium.* Quem alij infrà citandi ſequuntur.

12 Reſtat verò difficultas circa modum confitendi eiuſmodi peccata adulterij,vel ſacrilegij. Nonnulli exiſtimant, ſufficere de peccato adulterij,vel ſacrilegij ſe accuſare, non explicando, an ex parte vnius, an vtriuſque coniugium, vel votum ſe habeat. Mouentur; quia ex vna parte peccatum eſt vnum in vtroque euẽtu,

tu,vtpotè vnicus actus externus, qui vel vnica tantum malitia inficitur,vel ſi pluribus,non multiplex ideò peccatum ſit, iuxta ſuperius dicta. Vnde, quod vni, vel duobus iniuriam inferat, vel duplici voto opponatur;ſolum eſt circunſtãtia notabiliter aggrauans, quam in confeſsione explicari non debere, eſt ferè communis Doctorum ſententia,vt ex infrà dicendis conſtabit. Deinde,voces iſtæ *Adulterium*, & *Sacrilegium*; non ſolùm perſonarum,& obiectorum numerum, ſed pluralitatem etiam confundunt,vt ex terminis liquet. Ergo indiuiduum peccatum commiſſum comprehendunt, & ſufficienter confusè ſignificant, prout ad integritatem confeſsionis requiritur.

13 Ideò in terminis ſic tradunt P. Sà *verb.Confeſsio,num.*30. Ferrantinus *in Practicis Diſp.quæſt.*66.*n.*121. & vt probabilem admittit Vazquez *tom.*4.*in* 3.*part. quæſt.*91.*art.*1.*nu.*3.*&* 8. Vbi dicit, debere eam amplecti omnes aſſerentes,in eodem actu reperiri non poſſe duplicem malitiam, ſolo numero diſtinctam. Cui conſentit Fr.Leander à Sacram. *diſput.*8.*§.*3. *quæſt.*54.& legitimam illationem ex principijs Suarez, & aliorum, putat Ouiedo 1.2.*tract.*6.*de Peccatis, controu.*5.*puncto* 6. *n.*121. Quibus adhærere videtur Diana 3. *p.tract.*4.*reſol.*164.vbi poſtquam dixit, eſſe probabile, poſſe reperiri in eodem actu plures numero malitias;ſubnectit:* Conſequenter in hac opinione debere explicari coniugatum cum coniugata,aut Religioſum cum Religioſa deliquiſſe.* Ergo ſentit eſſe probabile in contraria opinione non debere. * Quod(inquit Leander ſuprà)docere debent, qui affirmant, circunſtantiam duplicati adulterij, aut ſacrilegij eſſe tantum aggrauantem, ſi aliàs ſentiant circunſtantias aggrauantes, non debere in confeſsione explicari. * Idque tanquam probabile admittit ipſe Diana *p.*9.*tract.*9.*reſol.*55.vtpotè concluſionem deductam ex principio, quod fatetur eſſe probabile: * Ex eodem,inquit, principio videtur inferri,Religioſum habentem rem cum Religioſa vnum tantum committere peccatum contra religionem,& ſufficere, ſi in confeſsione dicat, commiſiſſe fornicationem ſacrilegã, ſeu contra votum caſtitatis: nec aliquam video diſparitatem inter circunſtantiam coniugij tenentis ſe ex parte vtriuſque,& voti ex parte eorumdem ſe tenentis.* Videatur idem Diana 1.*part.tract.*7.*reſol.* 29. vbi cum Vazquez ſentit apertè, quod in opinione,quàm ipſe probabilem iudicat, negante plures malitias ſolo numero diſtinctas in eodem actu,non eſt neceſſariũ, explicare in confeſsione numerum perſonarum,quibus fit iniuria. Ideoque 3.*part. tract.*4.*reſol.*164.contrariam opinionem, quoad numerum malitiarum amplectitur,vt ex illa probet in peccato coniugati cum coniugata, & Religioſi cum Moniali,duplicem contrahi malitiam,& plura numero peccata in confeſsione explicanda. Verum quod vnum tantum, licet notabiliter grauius interueniat, tradunt vltra citatos M.Petrus de Ledeſma *in Sum.* 2.*part.tract.*27.*cap.*12.in D.D.Franciſco Verde in opuſc, pro Caramuele *quæſt.*4, *§.*37.*fol.*41.*&* *§.*93.*fol.*57.& plures apud illum.

14 Nec diſſentiet Doctoribus citatis M.Acatius de Velaſco, cum ex vna parte vnum tantum peccatum interuenire fateatur in vna actione plures lædente perſonas,vt vidimus ſupra; & ex altera eum, qui pluribus maledixit, aſſerat ſatisfacere, ſi in confeſsione de vna maledictione ſe accuſet,non explicato perſonarum numero,vt videre licet *tom.*1.*reſol.mor. verb. falſo teſtimonio,num.*5.Quapropter præſentem difficultatem verſans,verb. *Luxuria, reſol.*206.propoſita parte negatiua concludit:* Con todo ay algunos Doctores, que ſienten no ſe debe declarar eſta circunſtancia en la confeſsion,&c.Deben de ſer los que juzgan,que en vn acto indiuiduo no ſe pueden dar muchas malicias numero diſtintas. * Quorum opinionem ipſemet Velaſco quoad malitiarum numerũ,ni D,Thom.aduerſetur,tenere debet:neque aliter *vbi ſuprà,verbo, Falſo teſtimonio*;excuſare poſſet à numero perſonarum,quibus illata eſt iniuria, in confeſſione explicando.Si autem in malodictione pœnitens excuſatur, nulla congrua reddi poteſt ratio,cur in adulterio excuſari non debeat.

15 Nihilominus contraria omninò ſententia quæ communis eſt inter Doctores,tenenda eſt, cum Vazquez,Salas, Nauarr.& alijs quos citat,& ſequitur Palaus *tom.*1.*tract.*2.*diſp.*3.*punct.*3. Quibus adde Suarez,Lugo,Fagundez,Leſsium, Candidum,Bonacinam, Trullẽch,& alios apud Leandrum *tract.*5.*de Pænit.diſp.*8.& Thomas Sanchez, cum Petro de Ledeſma, &

Lo-

Digitized by Google

Lopez *lib.9.de Matrim.diſp.15.* Cuius ratio petenda eſt ex ſuperius dictis. Quamuis enim vnum peccatum, vel vnicam tãtum malitiam phyſicè, & metaphyſicè illi adulterio, vel ſacrilegio concedamus; moraliter verò loquendo, duplex peccatum, duplexque malitia moraliter, & in acceptione morali, numero diuerſa negari non poteſt. Quapropter iure Thom. Sanchez *lib.9.de Matrim. diſp.15.n.6. propè finem* ſcripſit, de coniugato peccante cum coniugata, idem dicendum, quod de illo, qui duos eodem ictu percuſſit. Quorum numerum in confeſſione explicandum, conſtat ex dictis *ſup.n.9.*

DISPVTATIO TERTIA.
De circunſtantijs peccatorum.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm circunſtantiæ notabiliter aggrauantes, intra eamdem ſpeciem, debeant in confeſſione explicari?

1 SVppono primò ex Concilio Trident. *ſeſ.14.cap.5. & Canon.7.* debere in confeſſione explicari circunſtantias, quæ ſpeciem peccati mutant: tales ſunt iuxta D. Thomam *in 4. diſt.16. q.3. art.2.* quæ habent ſpecialem repugnantiam cum ratione, diuerſam ab ea, quæ eſt in ipſo peccato. Vel, vt ait Scotus *in 4.diſt. 17.* quæ ſpeciali prohibitione prohibētur. Vnde quoties eadem actio ex motiuo duplicis virtutis prohibita eſt, vt occiſio Clerici ex iuſtitia, & ex religione: vel ex eadem virtute ſub diuerſa ratione formali, præcipitur, vt actio ex voto, & ex iuramẽto debita, tunc dicitur in peccato commiſſionis, vel omiſſionis contineri circunſtantia, quæ ſpeciem peccati mutat, & conſequenter ex obligatione explicanda in confeſſione.

2 Difficultas ſolum eſt de alijs circunſtantijs, quæ ſpeciem peccati non mutant, ſed intra eamdem ſpeciem malitiam aggrauant. V. grat. in peccato furti, quod quantitatis ſit viginti aureorum, vel decem tantum; quod delectatio venerea per horam, vel per quadrantem durauerit, & ſimiles. De his igitur circunſtantijs, etiam notabiliter aggrauantibus, quærimus, an debeant in confeſſione explicari?

3 Prima ſententia affirmat, quam tenent Alenſis, Altiſiodor. Dom. Soto, Canus, & alij, quos ſequuntur Suarez hic *diſput.22.ſect.3.* Henriquez *de Pœnit.libro 2. cap.7.n.6.* Fagundez *lib.4. in quinque præcepta Eccleſiæ, præcep.2.nu.10.* Thom. Sanchez *lib.2.in Sum.cap.32.n.39. & libro 4. cap.11.num.24.* Petrus de Ledeſma *de Sacram.Pœnit.cap.19.* Ioannes a S.Thoma *1. 2.quæſt.28.diſput.10. artic.3.* Llamas, Coninch, Ioannes de la Cruz, Petrus Fai, Syluius, & plures alij, apud Dianam *tom.1. tract.7.de circunſtantijs aggrauantibus reſol. 1. & p.3.tract.4. reſol.67.* & apud Leandrũ *tract.5.de Pœnit.diſput.8.* quos ſequitur M. Arauxo *3.p.quæſt.84.art.5.dub13.*

4 Secunda, & verior ſententia negat, quam tuentur D. Thomas, infra citandus, Scotus, Valentia, Durandus, Paludanus, D. Bonauentura, D. Antoninus, Turrecremata, Ioannes Viguerius, Syluester, Tabiena, Armilla, Zanardus, Medina, & innumeri alij, quos citat, & ſequitur Diana vbi ſupra, & *p.5.tract.14.reſol.56.* Quibus adde Leſſium *lib.4.de Iuſt.cap.3.dub.12.n. 8.* Mercatum hic *diſp.27.* Vazquez *quæſt. 91.art.1.dub.2.* Lugo *diſput.16.ſect.3.* Dicaſtillo *diſput.9.dub.3.n.180.* Palao *tract. 23.diſp.vnica, p.9.* Et probabilem vocant ex aduerſarijs Henriquez, Fagundez, & Suarez *vbi ſuprà ſect.3.n.13.* & innumeri alij quibus aſſentior.

5 Probo primò auctoritate D. Thomæ, qui pluribus in locis, adeo expreſsè id tradit, vt mirum fuerit, de eius mente aliquem dubitaſſe. *In 4. ſentent.diſt.16.q.3. art.2.quæſtiunc.5.* * Quidam dicunt omnes circunſtantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, neceſſarium eſſe confiteri, ſi memoriæ occurrant: alij vero dicunt, quòd non ſunt de neceſſitate confitendæ, niſi circunſtantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt, & hoc probabilius eſt. * Et *diſt. 22. quæſt. 1. art.4.* * Ad ſecundum dicendum, quòd quantitas culpæ, quæ eſt ex ſpecie peccati, debet innoteſcere Sacerdoti per confeſſionem, non tamen opportet de quantitate, quæ eſt ex circunſtantijs quibuſcũque, vt ſuprà dictum eſt. * Et iterum in ſecundo ſcripto ſuper *lib.ſentent.diſt.16. art.3.* * Circunſtantia, quæ nouam rationem peccati mortalis addit, de neceſſitate eſt confitenda, aliæ autem non: * Quin

autem debeat eſſe noua hæc ratio peccati mortalis, explicat ad 2. dicens: * Sufficit cognoſcat Sacerdos quantitatem, quæ ex noua ſpecie conſurgit.* Et ad quintum: ſi talis circunſtantia non trahit in aliud genus mortalis, non eſt confitenda.* Quæ iterum tradit in eodem ſecundo ſcripto *diſt. 22. art. 2.* * Ingratitudo, inquit, non trahit in aliud genus ſpecialis peccati, ideo nec confitenda.* Et infrà ad ſecundum argumentum, quod erat eiuſmodi: * Per confeſsionem debet Sacerdoti manifeſtari quantitas culpæ, &c. * reſpondet ſic: * Ad ſecundum dicendum, quod verum eſt de quantitate, quæ conſurgit ex noua ſpecie peccati, non de quantitate, quæ eſt de circunſtantijs quibuſcumque.* Denique hanc ſententiam tenet D. Thom. *opuſc. 12. quæſt. 6.* vbi reſpondens cuidam Lectori Biſuntino, ſic ait.* Huiuſmodi circunſtantias aggrauantes, quæ non trahunt in aliud genus peccati, non credo, quod aliquis teneatur confiteri. * Et infrà. * Quod autem dixi circunſtantias, quæ non trahunt in aliud genus peccati, non eſſe de neceſsitate confitendas, non eſt referendum ad numerum, quem aliquis confiteri tenetur, ſi poteſt, quia iam non eſt vnum peccatum, ſed multa.*

6 Tot ex D. Thoma congeſsi loca, vt euidenter appareat, dubitari non poſſe, ſecundum eius mentem, non eſſe obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, ſed eas ſolum, quæ peccati ſpeciem mutant. Adeò enim expreſsè loquitur, vt nec aduerſarij ex peritioribus Thomiſtis inficiari audeant. Quorum primus M. Domin. de Soto *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 4. §. Aliæ autem*, ſic ſcribit: * Aliæ autem circunſtantiæ ſunt, quæ aggrauant peccatum; ſed tamen ſpeciem non mutant, vt ſi quis furatur vel decem, vel centum, vel mille; & de iſtis ſunt opiniones diuerſæ. Quidam enim opinantur, ſolas circunſtantias mutantes ſpeciem eſſe de neceſsitate confeſsionis: atque huius opinionis fuit D. Thom. & Bonauent. &, Durandus, & eſt ferè communis opinio. * Idem alij ex eodem inſtituto fatentur. M. Canus *relect. de Pœnit. 6. p. §. Sed enim grauiſsimum.* * Diuus Thomas (inquit) expreſsè tenet ſolas circunſtantias, quæ ſpeciem mutant, eſſe confitendas. * M. Prado *tom. de Pœnit. q. 2. de integ. confeſ. fol. 646. n. 6.* *Dico primò expreſſa ſententia Sancti Thomæ eſt, quod per ſe loquendo, circunſtantiæ notabiliter aggrauantes, dum non mutent, aut addant aliã ſpeciem, non ſunt de neceſsitate confeſsionis.* Sic ille pluribus D. Thomæ expreſſis teſtimonijs comprobãs, quàm iam diu amplexus *tom. 2. Theol. Moral. quæſt. 5. §. 5. num. 31.* M. Serra 1. 2. *tom. 2. quæſt. 73. artic. 7. fol. 111.* *Secundam ſententiam, quæ D. Thomæ videtur probabilior, (nempè non eſſe obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes intra eamdẽ ſpeciem) tenent Nauarr. *cap. 6. nu. 7.* & alij innumeri ex recentioribus.* Quam propterea ſequuntur ex diſcipulis D. Thomæ, D. Anton. Palud. Sylueſ. Viguerius, Turrecremata, Armilla, Tabiena, & alij ſuprà citati *num. 4.* Quibus adde M. Acarium de Velaſco *tom. 1. reſol. moral.* verb. *Confeſsion, reſol. 186. num. 4. & 9.* vbi ſic ait: *Eſta ſentencia tengo por mas verdadera, aſsi por las razones con que ſe prueba, como por que la tienen expreſſamente dos Doctores tan grandes de la Igleſia, como S. Thomas, y S. Buenauentura, y otros muchos muy graues.* Quibus adhæret Marcus Vidal *in Arca ſalutari, tract. de Sacram. Pœnit. inquiſ. 13. num. 31.* dicens: * Ita cum Diu. Thoma affirmare plures graues Doctores.*

7 Hæc cum à D. Thoma, & ab eius antiquioribus, & peritioribus diſcipulis expreſsè tradita lego, non poſſum nõ mirari quorumdam recentiorum Thomiſtarum auſum, qui Diu. Thomæ, & diſcipulorum ſententiam acri cenſura fœdare non erubuerunt. Vide M. Ioann. de la Cruz in director. 2. *part. de Pœnit. quæſt. 3. de confeſſ. dub. 5. concl. 2.* & M. Petrum de Ledeſm. *in Sum. de Pœnit. cap. 17. concl. 4.* & expaueſces aſſerentes hanc opinionem eſſe improbabilem, & (quod horrent aures) Mag. Texeda *tom. 1. Theol. Moral. lib. 2. tract. 3. controu. 10. num. 43.* inquit: *Sententiam eſſe omninò improbabilem, repugnantemque definitioni Concilij Trident. *ſeſ. 14. cap. 5.* * Alij verò, vt à cenſura D. Thomam liberent, violentam adhibent expoſitionem, dicentes loquutum de circunſtantijs, quæ ſe ipſis ſeiunctæ ab alijs partibus nõ ſufficiant nouo mortali conſtituendo, ex quibus eſt Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp. 2. ſect. 3. fol. 235. & 238.* Verùm hæc expoſitio apertiſsimè opponitur menti, & verbis D. Thomæ; ideoq; omnes eius diſcipuli nuper adducti eam reijciunt; tùm quia D. Thom. expreſsè excu-

cuſat ab obligatione confitendi circunſtantias; *quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt.* Quæ autem ſe ipſis non ſufficiunt nouo mortali conſtituendo, notabilem quantitatem non addunt. Tum quia ab obligatione confeſsionis excludit quantitatem culpæ, *quæ non conſurgit ex noua ſpecie peccati,* & circunſtantiam quamcumque, *quæ nouam ſpeciem peccati non addit, ſeu in aliud genus peccati non trahit.* Ergo explicatio Baronij, vtpotè D. Thomæ apertè repugnans, ab Schola Thomiſtica omninò aliena eſt. Et vt talem explodit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnit. q.2. citata, fol. 646.* vbi ſic. * Quidam, inter quos Ioannes a Cruce *de Pœnit. q.3. concluſ.2. in fine* reſpondent, quod (D. Thomas) loquitur de circunſtantijs parum, non de aggrauantibus notabiliter. Sed vt appareat, quod expoſitio eſt contra textum, oportet ipſius verba referre, &c. * His M. Prado Baronij expoſitionem exſufflauit. Vnde conſtat in dubium reuocari non poſſe D. Thomam, pro ſecunda ſententia negante obligationem confitendi circunſtantias notabiliter, intra eamdem ſpeciem aggrauantes, ſtetiſſe: quantumvis ſe ipſis, ſeiunctæ ab alijs partibus, nouo mortali cōſtituendo ſufficerent.

8 Hanc ſecundam ſententiam ſecundo probo. Quia confeſsio circunſtantiarum, etiam notabiliter aggrauantium intra eamdem ſpeciem, neque eſt præcepta iure Diuino, neque humano: ergo nullo. De ſecunda parte antecedentis non eſt dubium. Primam ſic probo. Ea circunſtātiarum confeſsio præcipitur ab Eccleſiá, quæ iure Diuino à Chriſto Domino eſt præcepta: ſed confeſsio, quæ ab Eccleſia præcipitur, tantum eſt circunſtantiarum, quæ ſpeciem peccati mutant, vt decernitur in Trident. *ſeſ.14. cap.5. Can.7.* Ergo explicatio circunſtantiarum iure Diuino præcepta, tantum eſt earum, quæ ſpeciem peccati mutant. Secundo probatur, quia vel ex Verbis Chriſti Domini infertur euidenter eiuſmodi obligatio, vel non: primum dici non poteſt, quia incredibile eſt, D. Thom. D. Bonauent. & Scotum, totque, ac tantos DD. qui pro parte contraria militant, hanc euidentiam latuiſſe. Et à fide alienum, PP. Concilij Tridentini ad explicandam huius Sacramēti materiam congregatos, euidentiam illam non vidiſſe, & diminutè proceſsiſſe in aſsignanda materia neceſſaria pœnitentiæ. Si ergo euidenter non infertur, cur onus adeò graue fidelibus imponendum eo quod probabiliter videatur inferri, cum probabilius oppoſitum inferatur?

9 Confirmatur primò: nam Concilium Trident. materiam neceſſariam cōfeſsionis ſic determinat, vt circunſtantias, etiā notabiliter aggrauantes poſitiuè excludere videatur. Quotieſcumque enim agit de circunſtantijs in confeſsione explicandis, ſemper addit particulam illam reſtrictiuam, *quæ peccati ſpeciem mutant.* Ergo decernit manifeſtè, vel innuit probabilius eſſe, circunſtantias non mutantes ſpeciem, non eſſe materiam neceſſariam confeſsionis. Confirmatur ſecundò à ſimili: nam ex eo, quod Concilium præcipiat confiteri ſemel in anno; inferunt communiter Theologi, non eſſe iure Diuino obligationem confitendi bis intra annum: quia aliter Eccleſia ſuo præcepto occaſionem tribuiſſet errandi, diuinū ſic proponens, vt quilibet cordatus ſuadere ſibi poſſet, ad maiorem confeſsionis frequentiam non teneri: ergo ex eo, quod Concilium præcipiat, eas circunſtantias confiteri, quæ ſpeciem peccati mutant, debent ſimiliter Theologi inferre, non eſſe materiam neceſſariam circunſtantias alias, quæ ſpeciem peccati non mutant, ne Eccleſia declaratione ſua occaſionem errandi tribuiſſe cenſeatur.

10 Tandem probatur, quia ex oppoſita ſententia ſequeretur, quemlibet teneri ſua peccata pluries confiteri. Sequelam probo: quia circunſtantia ingratitudinis notabiliter aggrauat peccatum, ſed hæc non poteſt explicari, non iterata confeſſione peccatorum, quæ in alijs confeſsionibus fuerunt remiſſa: ergo, &c. Minorē probo. Quia grauitas ingratitudinis eo maior eſt, quo maiora quis recepit beneficia, ſed qui in alijs confeſsionibus à pluribus, & grauioribus peccatis fuit iuſtificatus, maiora recepit beneficia: ergo iterum peccans eo magis erit ingratus: ergo, vt confeſſarius percipiat hanc maiorem ingratitudinem, cognoſcere debet peccata remiſſa, ex quorum remiſsione grauitas ingratitudinis augetur. Tenebitur ergo pœnitens peccata iam confeſſa, & remiſſa iterum confiteri. Quod in nullius mentem venit.

11 Obijcies primò. Ratio, qua vtitur Concilium ad inferendam obligationē con-

Digitized by Google

confitendi circunſtantias mutantes ſpeciem, æquè probat de notabiliter aggrauantibus intra eamdem ſpeciem: ergo idem de vtriſque dicendum eſt. Antecedens probatur. Nam Concilium *ſeſ.14. cap.5.* obligationem illam ex eo deducit, quod ſine illis.* Peccata ipſa,nec à pœnitentibus integrè exponantur,nec iudicibus innoteſcant,& fieri nequeat, vt de grauitate criminū rectè cenſere poſsint, & pœnam,quam oportet,pro illis imponere pœnitentibus.* Sed non explicatis circunſtantijs notabiliter aggrauantibus, nequeunt confeſſarij pœnam,quam oportet,imponere,nec de grauitate criminum rectè cenſere; cum eorum grauitas ex eiuſmodi circunſtantijs notabiliter augeatur;imò vnum peccatum maiori pœna dignum ſit, quam duplex abſque tali circunſtantia commiſſum,vt patet in eo, qui vnam delectationem moroſam continuaſſet per duas horas,vel duplicē delectationem diſcontinuam in duplici quadrante habuiſſet: Ergo ratio, qua vtitur Concilium,æquè probat de circunſtantijs aggrauantibus, ac de illis, quæ ſpeciem peccati mutant.

12 Reſpondeo rationem Concilij id non probare: Quinimò tam longè fuit ab imponēda obligatione confitendi circunſtantias aggrauantes intra eamdē ſpeciem,vt verbis immediatè præcedētibus, talem obligationem excluſerit, vt iam probaui. Grauitas igitur criminū,de qua cenſere debent confeſſarij, iuxta Concilium,nō eſt grauitas indiuidualis,ſed ſpecifica,iuxtà quam,& peccatorum numerum,debent pœnitentiam imponere: ſuprà hæc enim tantū ſunt iudices à Christo Domino conſtituti. Sic reſpondet D. Thomas *ſuprà in 2. ſcripto ſuper 4. ſent. diſt.16.art.3.ad 2.* * *Sufficit* (inquit) *cognoſcat Sacerdos quantitatem, quæ ex noua ſpecie conſurgit.* * Quia tantum eſt præceptum de mortalibus,& de ſubſtantia,& ſpecie,& numero peccatorum.* Nec hæc limitatio (ait Prado *ſup.fol.651.§.ad 2.*) eſt voluntaria, ſed ſumitur ex natura rei, quia non eſt idem iudicium de eſſentia,& de accidentibus.*Nec omiſsio circunſtātiæ etiam notabiliter aggrauantis variat morale iudicium confeſſarij quoad eſſentialia, & ſubſtantialia,ſed tantum quoad accidentalia, de quibus non magis,quàm de venialibus præceptum confeſsionis datur.Et confirmari poteſt,quia ſi cōfeſſarij de grauitate indiuiduali iudicare deberēt tenerentur pœnitentes explicare circunſtantias,etiam minuentes malitiam indiuidualem peccati.Sequela videtur clara, quia earum notitia valdè neceſſaria eſt ad formandum iudicium de maiore, vel minori grauitate indiuiduali peccati; cùm ex illis notabiliter decreſcat, vel augeatur,& diuerſum valdè iudiciū, quoad quātitatem culpæ,in Sacerdote cauſent. Hoc autem neque aduerſarij concedunt, aliàs teneretur pœnitens ſua peccata excuſare, quod vt quid imperfectum,& malum reijciunt D.Thom.Bonau.& alij. Dicendum igitur eſt confeſſarios non fuiſſe conſtitutos indices ſuper grauitate indiuiduali, ſed ſuper ſpecifica peccatorum, acproindè iuxtà iſtam tantùm debere in pœnis iniungendis æquitatem ſeruare.

13 Obijcies ſecundò: plura inconuenientia ex hac opinione neceſſaria conſecutione deduci. Reſpondeo, nullum abſurdum ſubſequi in admittendis, quæ ex illa euidenter inferūtur,nec inconueniēs id cenſendum,quia Chriſtus Dominus ſuo præcepto,licet potuiſſet,noluit ad difficiliorem confeſsionem nos adſtringere; ſicut nec ad confitenda venialia,nec ad læthalium confeſsionem non differendam. Quæ ex quæſtionibus ſubijciendis magis conſtabunt.

14 Sententiam hactenus ſtabilitam, & à D.Thom. expreſsè traditam limitat ex ipſo M.Ioannes Martinez de Prado *vbi ſupr.dub.2.num.14.fol.649.* dicens: Circunſtantias notabiliter aggrauantes eſſe de neceſsitate confeſsionis indirectè, nempè quando circunſtantia non expreſſa, *ſciri non poteſt debitus ſatisfaciendi modus*, vt ait D.Thomas *de circunſtantia, recidiuantis,in 4.diſt.2.2.quæſt.art.4.in corp.* Ex quo principio infert Prado plerumque debere explicari,ſed pro libito iam obligat,iam ab onere confitendi excuſat:vt ſuis locis adnotabo.Qui proindè audiendus non eſt.

QVÆSTIO II.
De circunſtantia, Quis.

PLures ſunt circunſtantiæ, de quibus inter Doctores valdè cōtrouerſum eſt, an ſint aggrauantes tantùm, an ſpeciem peccati mutent; quapropter operæ pretium duxi breui calamo difficiliores percurrere.Peccatorum circunſtantiæ ſeptē numerari ſolent, *Quis, Quid, Vbi, Quibus au-*

Digitized by Google

aux[illegible]ijs, Cur, Quomodo, Quando: ex quibus, ſcitu digniora, ſelligemus, & maioris claritatis gratia per capita digeſta propinabimus.

CAPVT PRIMVM.

Vtrùm habens caſtitatis votum debeat in confeſsione illud explicare; ſi peccato alterius ſpeciei, ſeu conſilio fuerit cauſa, vt alij non habentes votum contra caſtitatem delinquant?

1 PAt. Thom. Sanchez *in Summ. lib. 5. cap. 6. n. 10.* reſpondet, habentem votum caſtitatis non peccare contra votum, etiamſi aliorum peccata cõtra caſtitatem procuret, *quia Religioſus (inquit) per votum ſolùm promiſit caſtitatem ſuam, non alienam.* Huic ſententiæ adhæret Card. de Lugo *diſp. 16. ſect. 4. nu. 156.* Sed ex alio fundamento. Nimirum, quia procurare peccatum alterius contra caſtitatem, non eſt (inquit) in ſpecie luxuriæ, ſed alterius vitij accipientis ſuam ſpeciem ex ordine ad obligationem indirectã caſtitatis obligantis indirectè alios. Vndè *n. 152.* arguit inconſequentiæ P. Thom. Sanch. eo quod *in Sum. lib. 1. cap. 6. n. 3. & 8.* docuerat, peccatum ſcandali pertinere ad eamdem ſpeciem peccati, ad quam proximus inducitur. Probat inconſequentiam Lugo, quia in illa opinione, qui abſolutè promiſit caſtitatem, peccare videtur contra eiuſmodi promiſsionem, quoties contra virtutem caſtitatis grauiter delinquit.

2 Ego verò doctrinæ inconſequentiã non video, quia vouens caſtitatem tãtùm intendit ſe obligare ad abſtinẽdum ab omni delectatione venerea, & ab operatione, quæ ſuæ caſtitati opponatur: Votum autẽ nequit vltra vouentis intentionem obligare. Vndè licet qui prauo ſuo exemplo, vel conſilio ad peccatum contra caſtitatẽ inducit, delinquat contra virtutem caſtitatis, non ideò opus eſt, vt contra propriũ caſtitatis votum deficiat; ad plura enim ſe extendit virtus caſtitatis, quam votũ. Confirmatur, nam per votum caſtitatis nõ magis vouet religioſus caſtitatem, quam per votum paupertatis, paupertatem: ſed qui conſulit alteri furtum, non peccat contra votum paupertatis, vt ſupponunt cõmuniter Theologi: ergo qui conſulit peccatum contra caſtitatem, non peccat contra votum caſtitatis. Minor probatur, quia reſeruato in Religione peccato contra votũ paupertatis, ſiquis conſuleret alteri Religioſo peccatũ graue cõtra paupertatem, nemò diceret tale conſilium eſſe caſum reſeruatum: Signũ igitur euidens eſt vouentem paupertatẽ non teneri ex voto ad non conſulendum peccatum contra paupertatem. Cur ergo id non dicemus de vouente caſtitatem? Hæc ſententia videtur mihi tenenda propter fundamentum Pat. Thom. Sanch. Et propterea, eam tenent P. Ouied. 1. 2. *tr. 6. de peccat. contro. 2. punct. 6. n. 100.* Caram. *in regul. S. Benedict. diſp. 66. concl. 4. n. 986.* Caſtr. Palao *to. 3. tr. 16. diſp. 3. punct. 1.* & putat probabilem Leand. hic *diſp. 8. q. 10.* Dian. *p. 7. tr. 11. reſol. 27.* Pellizar. *in Manual. Regul. tom. 1. tr. 4. cap. 3. ſect. 4. nu. 91.* & Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ. lib. 2. cap. 7. §. 5. num. 32.*

CAPVT II.

An qui violauit votum ſolemne caſtitatis, v. g. Religioſus, vel Sacerdos, aut ſacris initiatus, & cum his carnaliter ſe commiſcentes, teneantur in confeſsione explicare ſolemnitatem voti?

3 PRima ſententia affirmat. Ita Laym. Azor, Conincħ, & alij apud Dianã 1. *p. tract. 7. reſol. 3. & 4.* Quibus ſubſcripſit Card. Lugo *diſp. 16. ſect. 4.* Probant, quia ſicut coniux per matrimonium dedit dominium ſui corporis alteri coniugi: Ita Religioſus per votum dedit religioni, & Sacerdos, vel ſacris initiatus dedit Eccleſiæ: Sed coniux præter malitiam contra caſtitatẽ, contrahit aliam adulterij contra alterum coniugem: Ergo Religioſus, vel Sacerdos, &c. præter malitiam luxuriæ, & ſacrilegij contrahit aliam contra fidem datam Religioni, vel Eccleſiæ.

4 Sed contra eſt; quia ſi alia eſſet malitia in peccato Religioſi; vel Sacerdotis, maximè iniuſtitiæ Religioni, vel Eccleſiæ illatæ, ſicut in peccato coniugis eſt malitia iniuſtitiæ contra alterum coniugem: Sed hæc non datur: Ergo nulla. Minorem probo. Quia per votum, etiam ſolemne, nemo intendit ſe obligare ex iuſtitia, ſed ex religione tantũ erga Deum, & ad Summum ex fidelitate erga homines, vt ex cõmuni omnium intentione facilè conſtat. Sed obligatio ex fidelitate ſub veniali tantùm conſcientiã ligat, vt tradunt Leſsius, Henriq. Fumus, Petrus de Ledeſma, & alij quos citat, & ſequitur Diana 2. *p. tr. 3. Miſcell. reſ. 9. & 3. p. tract. 5. Miſcell. reſol. 116. & 4. p. tr. 4. reſol. 122.* Qui hoc fundamẽto innixi aſſerunt, promiſsionem externam legitimè ab alio acceptatam non obligare ex iuſtitia, nec ſub mortali: Ergo & pecca-

tum luxuriæ contra votum ſolemne caſtitatis non habet malitiam ſpecie diſtinctã ab ea, quæ reperitur in peccato contra votum ſimplex. Ergo nullum eſt caput, vndè quis teneatur ſolemnitatem voti in confeſsione explicare. Vrgetur: nam Religio per votum non acquirit maius dominiũ corporis religioſi, quam dominus corporis mãcipij per emptionem: ſed mancipiũ contra caſtitatem delinquens nullam infert Domino iniuſtitiam, ergo nec religioſus Religioni. Omitto, Religioſos per votum, non vt mancipia, ſed vt filios haberi reſpectu Religionis.

5 Deniq; ſuadetur hæc ſententia, quia votum ſolemne caſtitatis non diſtinguitur ſpecie à voto ſimplici, vt cum Scoto, & alijs tradit Sanchez *lib.7.de mat. diſp.25 n.2.* dicens eiuſdem ſententiæ videri omnes qui aſſerunt votum ſolemne caſtitatis ex ſolo iure Eccleſiaſtico dirimere matrimonium, quos ad ſeptuaginta refert *diſp. 26.n.2.* Quo principio efficaciter probatur, Pontificem poſſe in illo diſpenſare, quod tenent ferè centum Auctores, quos citatos ſequitur *lib.8.diſp.8.n.7.* Quorum plures teſtantur Pontifices varijs vicibus diſpenſaſſe. Non inficior alios Authores poteſtatem diſpenſandi Pontifici negare. Et vt refert Amadæus *tr.de Matr.prop.2.* *Ad quæſtionem de facto reſpondet Mag. Corrad.1.*p.q.*311. *Quidam dicunt Papã ſic feciſſe de facto &c. Dico, quod etiam vidi Pontificem facientem maiora cum ſcandalo totius Chriſtianitatis. Vndè aliud eſt facere de facto, aliud determinare, quod ita poſsit fieri de iure.* Hæc ille, & ante illum Syluest. M.Sac.Palatij, *ver.votum,4.§.Quinto quæritur,* ex quo fideliter tranſcripſit Corrad. ſed irreuerẽter quid ẽ.* Hactenus Amadæus. In quem propterea, pro commilitonibus vindicãdis Baronius ſtomachatur, *fol.*103.dicens: *Quid peccauit Syluester in Pontificem Romanum?* & vt illius cauſam agat, Amadæo imponit verba trũcaſſe. In quonam? in eo, inquit, *quod ad inuidiam, & per ſummam calũniam ſubticuit Amadæus, quam addit Sylveſter diſtinctionem facti, & decreti Pontificis, illud ait interdum damnandum.* Verũ nil horum ſubticuit Amadæus: recole eius verba nuper adducta, & diſtinctionem hanc expreſſam inuenies, qua Syluest. & Corradus abutuntur, vt ad quæſtionem de facto diſpenſationis in voto ſolemni caſtitatis, reſpondeant: Nil ergo *ad inuidiã, & per ſummam calumniam* ſubticuit Amadæus. Hæc eſt Baronio fides.

6 Propter hæc exiſtimo, non eſſe obligationem explicandi in confeſsione ſolẽnitatem voti, ſed ſufficere ſe accuſare de peccato contra votũ caſtitatis in hac, vel illa ſpecie luxuriæ. Ita P. Thom. Sanc. *lib. 7.de Matr.diſp.27.& in Sum.lib.5.cap.6.n. 14.* Filliuc. & Llam. quos citat, & ſequitur Dian. ſupra, apud quem probabilem ſentẽtiam vocant Fagund. Henriq. & Villalob. Et probabiliſsimam, & tutam in praxi affirmat Lugo vbi ſupr. Adde non eſſe obligationem explicandi, an votum ex parte pœnitẽtis, an ex parte cõplicis ſe habeat; dummodo explicetur peccatũ ſacrilegij contra votum: nam quod ex parte vnius, vel alterius ſe habeat, non mutat ſpeciem peccati.

7 Audiendi verò non ſunt Doctores alij, apud Sanch. *lib.7.de Matr.diſp.27.n.20.& 21.* aſſerentes, non ſolũ celari poſſe circunſtantiã ſolemnitatis voti, ſed & ipſum votum. Putant enim fornicationẽ Sacerdotis, aut Monachi non addere circunſtantiã ſpecie diuerſam à ſimplici fornicatione, neceſſariò fatendã: quos ſequitur M.Ioan. de Tabien. verb. *Votum* 1.*n.3 notab.*2. Verba eius ſunt: *Votum illius rei, ad quam tenemur, non eſt propriè votum, ſed confirmatio illius, ad quod tenemur, & per conſequens, non trahit ad aliam ſpeciem, & non eſt de neceſsitate confeſsionis. Sed tamen Archiep. Florentin. dicit, quod mutat ſpeciem, &c. Vt ſiquis voueat non fornicari. Sed quia D.Thom. dicit generaliter, & clarè, quod non eſt propriè votum, ideò dicendũ ſimpliciter, quod non mutat ſpeciem, vt dictum eſt: grauat tamen, quia nõ ſolùm facit contra præceptum, ſed cõtra ſuam bonam deliberationem.* Hæc Tabiena: cuius opinionem prorſus reijciendam dicit Thom. Sanch. *lib.7.de Matr.diſp 27.n.20.* & erroneam, & à veritate alienã appellat Caſtro *de lege pœnal.cap.* 10. *col.*5. quem in cẽſura imitatur Illuſt. ac R.P.F. Petrus de Tapia, Archiep. Hiſp. *in ſua doct. Caten.mor.lib.3.q.3.art.3.n.4.* dicens: *Non ſolùm eſſe improbabilem, ſcandaloſam, & temerariam, ſed erroneam.* Et ante illũ eadem cenſura notauit M.Corradus 1.*par. Reſp.fol.*554.*col.*1.

7 Neque admitti poteſt excuſatio, quã trahit Baronius *in opere contra Amadæum, diſput.1.ſect.1. §.11. prope finem, fol.* 99. dicens: *Tabiena autem non fauet propoſitioni, quia negat eſſe votum caſtitatis, & ſimplex tantùm propoſitum admittit.* Sed hic eſſet error peior priori. Nam, quod

Re-

Religioſus votum caſtitatis emittat, abſq; errore in fide negari non poteſt. De ſæcularibus verò Sacerdotibus, vel ſacris initiatis, licet certa fide tenendum ſit, poſſe votum caſtitatis emittere, acproindè illius rei, ad quam tenemur, eſſe propriè votum: fateor tamen dubiũ eſſe, an de facto emittant, an ex ſolo Eccleſiæ præcepto ad continentiã teneantur, vt tenent plures apud Sanchez *ſuprà num. 9.* quos citatos ſequitur Fr. Leander à Murcia *in diſquiſ. moral. lib. 2. diſp. 2. reſol. 15.* Ex quo principio, pluribus citatis, tanquam probabile defendit Sacerdotes ſæculares, & ſacris initiatos ſolam malitiam ſimplicis fornicationis cõtrahere. Cæterum gratis admiſſo, non ex voto, ſed ex ſolo præcepto teneri, (quod negant communiter Theologi cum Diu. Thom. *in 4. diſt. 37. quæſt. 1. art. 1. in corpore, ex cap. cum olim, de Clerico coniugato. Et ex cap. vnico de voto in 6. & ex extrauaganti antiqua, Ioannis 22. de voto, & ex Concilio Toletano 2.* quod refertur *cap. de his, diſt. 28* In quibus votum continentiæ Ordinibus ſacris annexum dicitur) tenendum adhuc eſt, fornicationem fore ſacrilegam, quia præceptum illud ad religionem pertinet, eo quod caſtitas ab Eccleſia præcipiatur Clericis, ob reuerentiam miniſteriorum ſacrorum, quibus vacant: acproindè eius violatio ſacrilega eſt. Quod ſatis conſtat, ex Concilio Toletano 2. citato: vbi expreſsè Clericos fornicantes, tanquam ſacrilegij reos, ab Eccleſia reijciendos decernitur. Et ita ſentiunt M. Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 4. art. 2. colum. 4. verſ. de tertia propoſitione,* Gutierrez *quæſt. Canonic. lib. 2. cap. 7. nu. 3.* Azor *lib. 13. inſtit. moral. cap. 12. quæſt. 6. ad finem,* & plures, quos ſequitur Sanchez vbi ſuprà *num. 19.* Ergo in quacumque opinione Sacerdotes, & ſacris initiati ſuum ſtatum, aut fornicationem ſacrilegam in confeſsione explicare tenentur.

8 Non tamen inficior Doctores ſequentes opinionem negantem obligationẽ ex voto in Sacerdotibus ſæcularibus, & ſacris initiatis, probabiliter excuſare à malitia ſacrilegij ſimplicem delectationẽ moroſam, nam ad huiuſmodi actus internos prohibendos Eccleſiæ præceptum non extenditur, ſed ad eos tantum ſine quibus externi ſubſiſtere nõ poſſunt; ſecus verò erit, ſi ex voto caſtitatis teneantur, vt docent communiter Theologi, contra Euſebium de Herrera Auguſtinianum oppoſitum aſſerentẽ *in deciſionibus mor. de ſtatu Religioſo, deciſ. 6. §. 9.* Vbi ſic dubium proponit, & diſſoluit. *Si el peccado de la delectaciõ moroſa milita contra el voto de la caſtidad? Reſpondo, que no milita derechamẽte contra el voto, ſi bien ſe conſidera, porque no ay voluntad de quebrantarle, v. g. Si vn Religioſo ſe eſtuuieſſe delectando en ſi, en penſar en coſas venereas; pero no tiene voluntad, ni conſiente en ellas; ſino ſolo ſe recrea con imaginarlas, ò penſarlas, peca mortalmente con pecado, que ſe llama delectacion moroſa, pero yo no dirè, q̃ es ſacrilegio contra el voto de la caſtidad, pues tiene intento de guardarle.* Hæc illæ: Verùm hæc ſententia, ab errore Tabienæ, parùm diſtat, & vt improbabilem meritò reſpuit Ludouic. de Torres *in ſelect. p. 2. diſp. 16. dub. 1.* & ab omnibus Theologis reijcitur; quia votum caſtitatis abſolutæ, quale à Religioſis explicitè, & ab alijs Sacerdotibus implicitè ſaltẽ emittitur, omnem talem actum internũ ſub ſe complectitur; acproindè non poteſt non mortalem, ſpecialem malitiam, contra virtutẽ Religionis, præter malitiam luxuriæ deriuare, vt benè P. Vazquez 1. 2. *diſp. 112. cap. 2. n. 8.* & Arriaga *in curſu Theologico, tom. 3 diſp. 47. ſect. 4. n. 28.* Secus verò dicendum eſſet, ſi aliquis vouiſſet ſeruare caſtitatẽ ſolo opere exteriori: hoc enim votum cum non eſſet caſtitatis abſolutæ, & totalis; ſed partialis, delectationes moroſas non comprehenderet, imò ex intentione vouentis planè excluderet.

9 An verò, qui votum iuramento cõfirmatum violauit, teneatur in confeſsione vtrumque explicare, an alterum ſufficeret? Reſpondeo circunſtantiam iuramẽti omitti non poſſe, quia tale peccatum vltra malitiam contra votum, ſpecialẽ contrahit contra obligationem non adducẽdi Deum in teſtem falſi, vt benè cum Enriquez, & Azor, tradit P. Sanch. *lib. 7. de matrim. diſp. 27. n. 26.* quos ſequitur Card. de Lugo *diſp. 16. ſect. 4. n. 169.* An verò poſsit circunſtantià voti omittere, explicato iuramento? Non conueniunt Doctores. Negant ſuprà citati. Cæterum oppoſita ſententia mihi probabilior videtur. Nam iuramentum Deo factum frequenter includit in ſe ipſo promiſsionem Deo factã, vt diximus *tract. 2. diſp. 1. quæſt. 4. num. 5.* non enim adhiberi ſolet ex ſolo fine ſe in propoſito confirmandi; ac proinde, ni de ſpeciali non promittendi intentione deliberaverit, delinquens contra iuramentum

Digitized by Google

& contrahit malitiam contra fidem Deo debitam,& malitiam contra obligationẽ non adducendi in teſtem falſi. Ergo ſiue pœnitens in confeſsione votum explicet,ſiue non,verè declarat omnem malitiam ſpecificam ſui peccati: votum enim additum iuramento aliam vim non habet quam renouationis voti, quod ex intentione iurantis ipſi iuramento ineſt.

CAP. III.

An qui prauo ſuo exemplo,vel conſilio, inducit habentem votum caſtitatis ad peccandum contra caſtitatem, teneatur in confeſsione explicare votum proximi, cui ſcandalum dedit?

10 PRima ſententia tenet. Volentem directè, ſeu conſulentem peccatum contra caſtitatem,teneri explicare votum proximi,ſecus eum,qui directè non inducit ad peccatum, ſed tamẽ facit actionem aliam,quam præuidet futuram proximo occaſionem peccandi contra caſtitatem: hic enim nec tenetur explicare votum alterius,nec ſpeciem peccati, ad quam illũ induxit;ſed ſatisfaciet ſe accuſando de circunſtantia ſcandali.Ita Card.Lugo *vbi ſuprà num.*157.Nauarr.*in Sum.cap.*6.*nu.* 19. P.Suarez *diſp.*10.*de charitate,ſect.*2.*n.*9.Coninch *diſp.*32.*de charitate,n.*46.& *diſp.*28. *n.*12. Quibus accedit P.Salas *to.*2. 1.2.*tr.* 13.*diſp.*5.*ſect.*15.*num.*128.& 134.Vbi aſſerit inductionem indirectam non eſſe in ſpecie fornicationis,ſed in ſpecie ſcandali, quod cum Leſsio, & alijs, putat valdè probabile Pat.Ouiedo ſuprà *puncto* 6. *numer.*96.

11 Quod autem is, qui conſulit rem alias prohibitam,contrahat malitiam oppoſitam ſpeciali virtuti,contra quam conſulit,putat ſine controuerſia Lugo *ſupr.n.* 155.contra Caramuel,apud Diana *p.*7.*tr.* 11.*reſ.*27.quia ſi ſolùm eſſet in tali conſilio malitia ſcandali,eo quod ſit cauſa ruinæ ſpiritualis proximi,ſequeretur,nullum eſſe peccatum inducere alium poſitiuo conſilio ad rem prohibitam,quãdo ille ex obliuione,ſeu ignorantia inuincibili non attendit ad prohibitionẽ;quia in tali euentu nullum damnum ſpirituale pateretur ex conſilio:vndè liceret conſulere,& inducere ad mendacium eum,qui inuincibiliter ignoraret,hoc eſſe illicitum:quod nemo concedet.

11 Verùm hanc ſequelam admittere non recuſat Thomas Hurtado,ex Clericorum Minor.familia *tom.*2.*variar. tract.*12. *cap.*1.*num.*172.vbi ſic ait:*Quãdo quis inculpabiliter ignorat aliquid eſſe prohibitum lege humana,vel diuina,poſſum conſilium dare,quod illud exequatur, niſi ſit contra ius tertij; maximè ſi ex apertione ignorantiæ ſequitur contra ius alicuius, etſi fundatum ſit in illa ignorantia, * cui facit ſententia Bordoni *tr.Miſc.deciſ.*294. ſic ſcribens. * Non damnarem de peccato mortali eum ſacriſtam, qui vt effugiat incommodum faciendi conſecrare calicẽ diſecratum, exponit illum Sacerdoti inſcio,vt ex conſecratione vini fiat conſecratus; ratio eſt, quia celebrans inſcius non peccat:ergo cum ex eius expoſitione non ſit cauſa peccati in celebrante, non videtur ita peccare.* Hæc Bordonus:qui propter eandem rationem,idem de conſulente dicere tenetur. His non parum fauent, Dicaſtillo *tom.de iuram.diſp.* 2. *num.*389. & Hurtado de Mendoza 1.2.*diſp.*173.*ſect.* 15.*n.*199.Diana 5.*p.tr.*7.*reſ.* 10.aſſerentes, eum qui ſciens rem aliquam eſſe falſam, ſimul ſcit aliquos putare veram,poſſe ab illis exigere,vt ſub iuramento illã affirmẽt. Probant primò:nam cum aliter deceptus putet eſſe vera,ab eo petitur materia hic, & nunc non mala.Secundò, quia quando actus præuidetur nullum damnũ ſpirituale allaturus proximo, non addit circunſtantiam ſcandali.Vndè idem Hurtad.*ſup. ſect.*9.*n.*85.exiſtimat,conſulentem peccatum contra caſtitatem, non peccare contra caſtitatem,ſed contra charitatem, & contra bonum prolis;quia lex inquit,caſtitatis tantùm me obligat ad temperantiam in meis actibus,non verò in alienis. Ex quibus infert,quod ſiquis amenti conſuleret peccatum contra caſtitatem,ſolùm peccaret contra bonum prolis: cum his tamen componit conſulentem furtum peccare contra charitatem,& contra iuſtitiam.

12 Secundam ſuæ concluſionis partem probat Lugo,quia caſtitas obligat me indirectè,ne alios inducam ad luxuriam, non tamen vt poſitiuè procurem,alios eſſe caſtos.Vndè licet peccet contra caſtitatem, qui proximo luxuriam conſulit, non tamen peccat contra caſtitatem, qui proximi luxuriam non impedit. Similiter votum caſtitatis obligans alium directè ex religione ad ſeruandam caſtitatem, obligat me indirectè ne remoueam illum ab obſeruatione voti,non ta-

men

men obligat, vt eius obſeruationem procurem, ſed virtus charitatis eſt, quæ eiuſmodi obligationem inducit, quia ſcandalum indirectum non videtur habere aliam malitiam, niſi quatenus opponitur charitati erga proximum, cuius detrimentum ſpirituale impedire debemus, cum commodè poſſumus. Ergo ſicut omittens correctionem fraternam, non tenetur explicare ſpeciem peccati, quod in proximo non vitauit, ita qui ex ſua actione præuidit proximum accepturum occaſionem peccandi, non tenetur explicare ſpeciem peccati, ad quam inducit, ſed ſatisfaciet, ſi de peccato ſcandali ſe accuſet.

13 Cæterum fundamentum hoc leuiſſimum eſt: nam ſi attentè res inſpiciatur, aliud eſt poſitiuè procurare ſuaſione, vel Conſilio, vt alius ſit caſtus, aliud non efficere actionem, ex qua proximus præuidetur accepturus occaſionem peccandi. Ad primum non obligat caſtitas, ſed correctio fraterna. Secus verò ad ſecundũ. Nec firma aliqua ratione oppoſitum ſuadet Lugo.

14 Ideò ſecunda, & vera ſententia affirmat, tàm qui Conſilio, quàm qui actione quauis alia habente ſpeciem mali, inducit habentem votum caſtitatis ad peccandum contra caſtitatem, teneri explicare in confeſſione circunſtantiam voti alterius. Ita P. Thom. Sanchez ſuprà, & P. Vazquez vbi ſuprà *num.20. in fine*, & cum Bonacina, Azor, Coninch, & aliјs, tradũt Diana *3.p.ar.4.reſol.114. & part.5. tract.7. reſol.* Hurtado de Mendoza *2.2. diſp.173. ſect.8. num.61.* & P. Ouiedo *ſuprà puncto 6. num.96.* Et debent tenere quotquot aſſerunt, prauum conſilium, & actionem inducentem ad peccandum, ſi non intendatur directè ruina ſpiritualis proximi, non habere malitiam contra charitatem, ſed contra illam virtutem ad cuius violationem inducunt. Quod tenent Albertus, Durandus, Angelus, & aliј, quos ſequitur P. Vazquez *1.2. diſp.102.* & Thom. Sanchez *lib.1. Sum. cap.6. num.3.* Fundamentum eſt, quia quælibet virtus, ſicut mihi prohibet, ne aliјs eius violationem conſulam: ita etiam, ne aliјs ſim cauſa eius violationis: ſed qui facit actionem externam, quam præuidet futuram proximo occaſionem peccandi contra caſtitatem, & contra votum; verè eſt cauſa moralis violationis caſtitatis, & voti; ergo verè delinquit contra caſtitatem, & votũ: ergo tenetur eiuſmodi circunſtantiam in confeſſione aperire.

15 Ex dictis infertur primò. Conſulẽtem alteri peccatum, teneri explicare in confeſſione ſpeciem peccati, quam conſulit. Conueniunt Doctores vtriuſque ſententiæ. Infertur ſecundò: eum, qui ſuo peccato externo eſt occaſio, vt aliј in ſpecie diſtincta delinquant: v.g. Si peccans contra caſtitatem induceret proximum ad furtũ, teneri explicare ſpeciem peccati ad quod induxit, ſi eiuſmodi inductionem futurã præuiderit. In hac parte cõueniunt omnes Doctores ſecundæ ſentẽtiæ contra primã.

8 Hæc tamen illatio limitanda eſt, quãdo ſcandalum patientes adeò prauis moribus ſunt imbuti, vt aliorum prauum exẽplum eos non moueat, vel ita faciles ſint ad peccandum, vt non cenſeantur moraliter inducti. Ita Thom. Sanchez *in Sum. lib. 1. cap.6. n.7.* Card. de Lugo *vbi ſupr. n.163.* Tambur. *in Method. lib.2. cap.1. §.17. num. 103.* & cum Salas, & Alphonſo de Leon, Diana *5.p. tr.7. reſ.3.* & Ioann. Sanctius *in ſelect. diſp.46. n.11.* & aliј, quos refert Palao *tom.1. tr.6. n.7.* De conſilio autem alia eſt ratio; licet enim proximum nõ moueret, participaret ſpeciem peccati, quod conſulit, vtpotè per ipſum directè volitum, & procuratum. Limitat ſecundò Nauarr. *in Sum. Latina, cap.14. n.3.* dicens: ad hoc, vt imputetur ſcandalum, debere eſſe probabilem exiſtimationem de aliquo in particulari ſcandalizando, & non ſufficere exiſtimationem ſcandali futuri in vniuerſum à quo non diſſentit P. Vazquez *in opuſc. de ſcandalo, dub.2. n.19. & 28.* Sed mihi non placent, quia lex charitatis ad hunc etiam caſum extenditur: parum enim ad rem facere videtur, quod hic determinatè, vel quod hic, vel ille diſiunctim ſcandalizandus prænoſcatur.

16 Fateor Doctoribus primæ ſententiæ, volitionem peccati proximi, ſiue directam per conſilium, & ſuaſionem, ſiue indirectam per actionem aliam, quæ præuidetur futura occaſio peccati alieni, habere malitiam contra charitatem. Quod vltra citatos tenent Petrus de Soto, Valentia, Lorca, & aliј, quos ſequuntur P. Hurtado de Mendoza *ſupr. ſect.6. n.33.* & P. Ouiedo *ſupr. punct.5. n.173.* Fundamentum eſt, quia imperceptibile eſt, quomodo virtus charitatis, quæ me obligat ad vitandũ peccatum proximi, ſi commodè poſſim, potiori iure non obliget ad non conſulendũ, & ad non eliciẽdam actionem, quæ proximũ

Digitized by Google

ad peccatum inducat? Dices: ergo qui conſulit peccatum contra caſtitatem grauius peccat, quam qui exequitur. Probatur: quia conſilium, vltra oppoſitionem cum virtute caſtitatis, habet aliam contra charitatem. Sequelam plures Doctores concedunt: ſed non eſt neceſſe pro omni caſu concedere; quia ratione inuoluntarij ita poteſt decreſcere malitia, vt grauius ſit peccatum contra vnam virtutem, quam contra duas, & communiter loquendo concurſus moralis minorem habet malitiam, quam phyſicus.

10 An vero qui ſuo prauo exemplo eſt cauſa moralis, vt alius in eadem ſpecie delinquat, teneatur in confeſsione explicare circunſtantiã ſcandali? dubitari poſſet: eo quod vnum peccatum, & non plura in vnico actu externo interuenire poſſe, plures Doctores, quos alibi citauimus, conſtanter aſſerant. Iuxta quorum opinionem circunſtantia ſcandali, cum ſpeciem non mutet, non videtur neceſſariò in confeſsione explicanda. Cæterum omnes Doctores conueniunt inducentem alterum ad peccandum, aliquo modo ex dictis, teneri hoc expreſsè, & diſtinctè confiteri; nec in his diſsidere, ait Diana *par.5.tr.7.reſol.2.* cum Egidio, Lorca, Azor, & alijs. Quibus ego meum calculum lubens adiungo, quia varietas opinionum in re præſenti, vt reor, parum ad praxim conducere poteſt, nam licet vnica tantum reperiatur malitia (in rigore metaphyſico loquẽdo) in vna actione externa inducente ad peccatum eiuſdem ſpeciei; cùm tamen pœnitens teneatur ſaltem confusè malitiam indiuidualem confiteri, non ſufficiet, ſe accuſare de peccato vtcumque, ſed tenebitur dicere; in publico, ſeu coram alijs patraſſe, prudenter timens aliquos ſcandalizandos, quia peccatum habens circunſtantiam ſcandali longè diuerſum eſt ab illo, quod verbis iſtis ſignificatur: *Commiſi fornicationem, vel furtum* Sicut de circunſtantia inducendi mediante alio, omnes docẽt quia nec confusè dicitur, ſolo fornicationis actu explicato. Imò non ſufficiet perſonarum pluralitatem explicare, ſed tenebitur numerum, in quantum poſsit, exprimere; vt benè Diana *3.part.tract.4.reſol.114.* & *part.5.tract.7.reſol.3.* cum communi Doctorum. Et conſtat ex ſuprà traditis *diſp.2.de diſtinct.numer.peccatorum, q.5.num.7.* & *ſeq.* Quia moraliter loquendo tot ſunt peccata, quot perſonæ, quibus ſcandalum datur; ſicut in actione plures lædente, tot reperiuntur, quot perſonæ, quibus iniuria infertur. Quæ proindè in confeſsione neceſſariò explicari debent. De ſententijs aliorum, *num.11.* relatis, Doctores iudicium ferent, à quo modo abſtineo, quia prolixiori indigent calamo, ſufficiat nunc lectorem remittere ad Eminentiſsimum Cardin. de Lugo *tom.2.de iuſtitia, diſp.35.ſect.6.nu.91.* & *92.* vbi pro certo ſtatuit, non licere petere ab alio, nec cõſulere rem materialiter malam, & quam facere licitè non poteſt, ni propter ignorantiam: hæc enim cùm ex parte conſulentis non ſe habeat, nequit illum a culpa excuſare.

CAPVT IV.

An confeſſarius, qui pœnitentem carnaliter cognouit, teneatur hanc circunſtantiam in confeſsione aperire? & an poſſit à peccatis, quorum fuit ipſe complex, abſoluere?

17 QVoad primam partem dubij, affirmant Thomas Sanchez *lib.7 de Matrim.diſp.55.* Coninch *diſp.32.num.23.* P.Sà, *verb.Confeſsio, num.26.in Summa antiqua*, Viguerius, Sotus, Tabiena, Armilla, Ludouicus Lopez, & alij apud Sãchez ſupra, & apud Dianã *1.part.tract.7.reſol.12* & *56.* & *part.2.tr.3.Miſcell.reſol.11.* Quia circunſtantia illa mutat ſpeciem, vel ſaltem valdè aggrauat.

18 Verùm contrariam ſententiam abſolutè amplectuntur Baſilius de Leon, *de impedimentis matrimonij, cauſa 30.capit.24.§.2.* Ioannes Sanctius *in ſelect.diſp.11.n.5.* P.Sa *in Sum.correcta, nu.26.* P.Azor, Bonacina, Vega, & alij quos refert, & ſequitur Diana *ſuprà* P.Ouiedo *1.2.tract.6.controu.5.punct.3.§.12.nu.84.* M. Texeda *tom 1.Theol.moral.lib.2.tract.3.controu.10.dub.4.num.51.* Ochagauia, Gaſpar Hurtado, Card. de Lugo, quos citat, & ſequitur Dicaſtillo *diſp.9.de Pœnit.dub.8.num.603.* Villalobos *in Summ tract.9.de Sacram.Pœnitent.diffic.36.* Gabriel à Sancto Vincentio *de Pœnit.diſp.8.quæſt.6.diffic.5.* quos ſequitur Fr. Franciſcus à Ieſu Maria Carmelita Excalceatus *in curſu Tholog.moral.part.1.tract.6.puncto 4.num.60.* & Marcus Vidal *in Arca ſalutari, tract. de Sacram. Pœnit.inquiſ.13.num.31.* Et valdè probabilem dicet Petrus de Ledeſma *quæſt.56.art.2.dub.vlt.* Et *in Sum.cap.19.de Sacrament.Pœnit.*

poſt

Digitized by Google

poſt 6. concluſ. ibi: * Digo, que qualquiera de eſtas ſentencias es bien probable, y ſe pueden muy bien ſeguir por los Doctores, y razones, que ay por ambas ſentencias. * Quid tenendum breuiter expromam.

19 Pars negatiua mihi placet, quod attinet ad malitiam ex prohibitione Eccleſiaſtica prouenientem, cum Cardin. Lugo *diſp. 16. ſect. 6. num.* 359. Probatur: quia ſi ob aliquam rationem daretur ſpecialis malitia in peccato confeſſarij cum pœnitente, maximè, quia ex adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ contracta fuiſſet cū illo affinitas aliqua ſpiritualis: Sed hæc non fuit contracta, ergo, &c. Minorem probo ex decreto Bonifacij VIII. *in cap. fin. in fine de Cognatione in 6.* Vbi decernit ex alijs Sacramentis præter Baptiſmum, & Confirmationem, nullam oriri cognationem ſpiritualem. Vndè licet aduerſarijs demus, talem cognationem fuiſſe olim iure Eccleſiaſtico inductam, vt videtur colligi *ex cap. omnes 30. quæſt. 1.* Vbi inquit Simachus Papa, *Quos in pœnitentia accepimus, ita filij noſtri ſint, ac in Baptiſmate ſuſcepti.* Hodiè tamen tam conſuetudine, quam Pontificio decreto, lex iſta Simachi eſt abrogata. Quapropter M. Sacri Palatij Victorellus contrariam Patris Sà opinionem correxit, & oppoſitam ei iniunxit, vbi ſuprà.

20 Si verò ſermo ſit de malitia proueniente ex prohibitione diuina naturali, exiſtimo cum Lugo ſuprà, cōfeſſarium teneri hanc circunſtantiam aperire, quoties prætextu, & occaſione Patris ſpiritualis; cum pœnitente delinquit, maximè ſi ex præterita confeſſione fragilitatē eius cognouerit, indeque ad ſolicitationē anſam arripuerit. Si enim hæc ita contingant, nemo inficiari poterit, confeſſionē valdè odioſam reddi pœnitenti, magnūque detrimentum in Sacramentum redundare: remouerentur namque fideles ab eius vſu, & frequentia. Ergo erit ſpecialis irreuerentia, & peccatum ſacrilegij. Neque enim ob aliam rationem docent Theologi communiter, fractionem ſigilli iure naturæ Diuino prohibitam eſſe. In hunc ſenſum trahi poſſunt plures ex Doctoribus contrariæ ſententiæ, qui in peccato cum filia confeſſionis, non inceſtum, ſed ſacrilegium agnoſcunt. Secus autem diceremus, ſi alio titulo, quam confeſſoris, pœnitentem ſuam inuiſeret, neque audita in confeſſione poſſent prudentis arbitrio occaſionem præbere ſolicitationi: dum tamen eiuſmodi lapſum alij non intelligant, vel ſi intellexerint, ſuſpicari non poſſint ex occaſione confeſſionis proueniſſe: aliter fœminæ aliæ honeſtæ à Sacramento Pœnitentiæ retraherentur.

21 Secunda difficultas, ſub titulo quæſtionis comprehenſa, eſt; An poſſit confeſſarius ſui complicis peccati confeſſionem excipere? Quæ in idem recidit cum illa: An poſſit pœnitens ſuum peccatum confiteri eidem confeſſario; quo cum illud commiſit? Affirmant Ioannes de Medina *Cod. de confeſſione, cap. de circunſtantijs mutantibus ſpeciem.* Iacobus Graffius *1. p. deciſ. lib. 1. cap. 20. nu. 30.* Qui ſupponentes, vt licitam ſine controuerſia eiuſmodi confeſſionem, docent; ſua peccata confitenti Sacerdoti, qui eorum particeps fuit, ſatis eſſe, dicat: *Peccaui in his, quæ tu noſti*, dummodo alia peccata non commiſerit. Et ita expreſsè tenet Ioannes Sanchez *in Selectis diſp. 11. num. 16.* dicens: nullum ibi crimen interuenire, & ita cenſere S. Thom. licet ab alijs pro cōtraria ſententia adducatur. Quibus adde Marcum Vidal *vbi ſup. n. 12.* cum Diana *p. 5. tract. 14. reſol.* 110.

22 Hanc ſententiam libenter amplector, pro caſu, quo non ſit periculum noui conſenſus, & committendi ſacrilegium, quia his ſecluſis, cum pœnitens ſit rectè diſpoſitus, & confeſſori nullibi ſit prohibitum, illum abſoluere, validè, & licitè efficere poterit. Et cum hac limitatione defendunt D. Thom. Sotus, Syluester, Ledeſma, & Victoria, apud Henriquez *de Pœnit. lib. 3. cap. 13. n. 9. in Gloſ. litt.* Q. Et conſentit Baſilius ſuprà, qui prædictum periculum noui conſenſus ex parte ſolius confeſſarij videtur admittere, & nō ſemper; ſed quando frequenter cum pœnitente rem habuerit, eiuſque veluti cōcubina ſit. Et quod ex parte ſolius confeſſarij ſe teneat, ſupponit etiam D. Thom. *in additionibus ad 3. p. quæſt. 20. artic. 2. ad primum*, vbi ait, fœminam non debere illi confiteri; tum propter periculum, tum quia eſt minor verecundia: * Si tamen, inquit, abſolueret, abſolutio valeret. * Quam doctrinam dicit eſſe veriſsimam Card. Lugo *diſp. 16. ſect. 6. nu.* 362. Vera autem eſſe non poſſet, ſi periculum ſe haberet ex parte pœnitentis; nam cum pœnitens ſcienter poneret obicem, non poſſet validè ab-

Digitized by Google

abſolui: Præfatum autem periculum in eo conſiſtere videtur, vt ex Baſilio Poncio docet Lugo, quod confeſſario adhuc in peccatis cum pœnitente perſeueranti, confeſsione criminis, eius memoria renouatur, & ex ipſa confeſsione, cognoſcit iterum affectum pœnitentis erga ipſum, cui periculum lapſus eſt annexum.

23 Verum hoc periculum relatiuum eſt ad ætatem, & complexionem confeſſarij: atque adeò, qui ætate, & complexione attentis, non habuiſſet periculum noui conſenſus, poterit abſque culpa cōfeſsionem ſuæ concubinæ excipere: imò aliquando id expedire putant aliqui, cum Ioanne Sanchez, & Marco Vidal vbi ſupràne apud alium confeſſarium diffametur, vel vt citius à peccato liberetur, vel vt conſcientiam illius melius cognitam cōmodius reconciliet. Quod de confeſſario dictum eſt, de concubina dictum reputa: poterit enim ſine ſcrupulo confiteri, dūmodo talis confeſsio ipſi concubinæ non ſit occaſio permanendi in periculo proximo peccandi, nec probabiliter timeat periculum aliquod conſenſus ex parte confeſſarij.

24 Totam hanc doctrinam ſupponit Thom. Hurtado *tom. 1. reſolut. moral. tract. 4. cap. 6. reſol. 8.* & ea poſita, valdè inclinat, vel potiùs apertè ſentit, pœnitentem ſollicitatum à confeſſario ad inhoneſta, in ipſa confeſsione, non teneri denunciare Inquiſitioni confeſſarium, ſi eidem ſua peccata confiteatur. * Quia confeſſarius, inquit, vtpotè habens iuriſdictionē, poteſt illum abſoluere, & aliunde non tenetur imponere onus, vt ipſum denunciet, cum nemo teneatur facere, quod alius denunciet ipſum, ac proinde poterit pœnitens abſolui ſine onere denuntiandi. * Quæ eſt doctrina ſingulariſsima, & valdè notanda, quam putarunt probabilem Trimarchius, Franciſcus Maria de Agrifolijs, Freitas, Lorca, Ambroſius Roman, & Emanuel de Auila, omnes viri doctiſsimi, apud Hurtado ſuprà, & alij DD. Complutenſes ab ipſo conſulti. Verum nec doctrinæ conſequentiam, nec probabilitatem capio: quia fœmina, aut vir ſollicitatus in actu ſacramentalis cōfeſsionis tenetur ex præcepto Pontificis, & ex mandato Inquiſitionis, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, denūciare confeſſarium ſollicitantem, vt tradit ipſe Hurtado *ſuprà cap. 8. reſol. 47. nu. 361. & 367.* Ergo quamuis in tali caſu confeſſarius non teneatur imponere onus vt ipſum denunciet, pœnitens tamen tenebitur denuntiare. Hæc ſententia eſt omnino tenenda, & contraria Thom. Hurtado, & aliorum non ſolùm eſt improbabilis, ſed vt minimum, *vt ſcandaloſa* damnata, & prohibita eſt ab Alexandro Septimo, die 24. Septemb. anno 1665.

QVÆSTIO III.
De circumſtantia Quid, ſeu circa Quid.

Egimus de circumſtantia perſonæ peccantis, & complicis ſui peccati, vel in effectu, vel in affectu efficaci, qui ſecundùm omnes eiuſdem ſpeciei eſt cum obiecto. Modo agendum nobis eſt de circunſtantia *Quid*, ſeu *circa quid*, ad quam reducuntur, tam quæ ſe tenent ex parte perſonæ, ad quam affectus inefficax, ſeu ſimplex delectatio terminatur, quam quæ ex parte rei volitæ, vt in furto quantitas, in copula virginis defloratio, in odio qualitas mali deſiderati, & ſimilia.

CAPVT PRIMVM.
An in peccato furti, quantitas expreſsè in confeſsione declarari debeat?

§. PRIMVS.
Notabilia præmitto.

1 PRo deciſione noto 1. furtum dupliciter conſiderari poſſe: primò, ex ſuo obiecto præcisè, independenter à quolibet alio damno extrinſeco proximo prouenturo. Secundò, quatenus eſt cauſa, vel occaſio alterius damni extrinſeci, ex ablatione rei prouenientis, vt ſartori, v.g. ex ablatione acus. Si hoc ſecundò modo conſideretur, non eſt propriè graue peccatum furti, licet graue inde damnum proximus patiatur. Sed peccatum graue iniuſtæ damnificationis, quæ quidē in ſpecie furti non eſt, neque enim vſurpatio acus graue furtum, niſi valdè impropriè nuncupari poteſt, vt benè Fagundez *in decalogum, lib. 7. cap. 2. num. 2. & 3.*

2 Præmitto 2. furtum ex ſuo obiecto præcisè conſideratum non opponi tantū iuſtitiæ commutatiuæ: quod ſic facilè probo. Poteſt eſſe culpa grauis in ſpecie furti, quin grauiter violetur iuſtitia commutatiua: ergo grauitas furti non deſumitur tan-

tantum ex oppoſitione cum iuſtitia commutatiua. Conſequentia eſt legitima. Antecedens probo. Nam ſi aliquis centum regalia à centum perſonis, vnicũ à quolibet vſurpaſſet, grauiter peccaſſet in ſpecie furti; & tamen iuſtitia commutatiua non eſſet grauiter violata. Quia, vt ex communi DD. tenet Vazquez *opuſc. de reſtit. cap. 9.* ad peccandum mortaliter contra iuſtitiam commutatiuam, neceſſarium eſt, vt alicui fiat iniuria grauis, & graue patiatur damnum; ſed in caſu poſito nulli fit grauis iniuria, & nullus eſt, qui graue damnum patiatur; cum à quolibet ſeorſim vnicum tantum regale vſurpatum fuerit: ergo in hoc caſu repetitur malitia grauis furti, abſque violatione graui iuſtitiæ cōmutatiuæ. Grauitas igitur huius peccati in ſpecie furti ex oppoſitione cum alia virtute deſumenda eſt.

3 Propter hæc exiſtimo, furtum, ex ſuo obiecto conſideratum, eſſe peccatum oppoſitum iuſtitiæ legali: de qua agit S. Thom. 2. 2. *art. 5.* & Ariſtoteles *lib. 5. Ethicor. art. 1.* Cuius virtutis munus eſt, velle, & procurare Reipublicæ bonum: in quo ſpecialis honeſtas, & laudabilitas reperitur; huiuſque virtutis debito quilibet ciuis reſpectu Reipublicæ tenetur, quia pars eſt propter totum, & bonum partis propter bonum totius. Huic, inquam, virtuti aſſero, peccatum furti opponi ex ſuo obiecto. Quod probo primò à ſufficiente partium enumeratione. Quoniam furtum graue in omnium opinione virtuti iuſtitiæ opponitur, nō diſtributiuæ, vt omnes ſupponunt, non commutatiuæ tantum, vt probaui: ergo legali. Nulla enim alia ſpecies iuſtitiæ datur, cui opponi poſsit. Secundo, quia negari nequit eſſe contra bonum commune, & rectam Reipublicæ gubernationem, quod homines ſine rationabili titulo diteſcant, & quantitatem alienam ſine titulo vſurpent: daretur enim occaſio latrocinijs, miſerique homines labori incumbere nollent, ſed modicas quãtitates à ſingulis vſurpantes, vitam degere curarent: quod quidem Reipublicæ maximè aduerſatur bono, & cōtra rationem omninò eſt. Ergo furtum ex ſuo obiecto iuſtitiæ legali opponitur. In hanc tandem cogitationem, alijs rationibus non quieſcens, videtur mihi veniſſe P. Leſsius *lib. 2. de Iuſt. cap. 10. dub. 7.* vbi ait: *Hanc rationem furandi, remque ſuam augendi valdè repugnare Societati humanæ, & in omni Republica benè inſtituta valdè exoſam eſſe: ac proinde tanquam rem valdè noxiam hominum Societati, cenſeri prohibitam ſub peccato mortali.* Hoc tamen non tollit, quod ratione damni alicui indiuiduo illati, iuſtitiæ etiã commutatiuæ opponatur, vt ex dicendis conſtabit.

4 Pro hac ſententia videtur apertè ſtare Ioannes de la Cruz *in direct. 1. p. præcep. 7. quæſt. 2. de furto, dub. 2. concluſ. 3.* vbi ſic ait: * Ad peccatum furti impertinens eſt damnum alteri illatum, aliàs non peccaret mortaliter, qui à Rege furaret mille aureos, cum parum illum lædat, neque etiam qui à multis furando vnum aſſem, veniret ad materiam mille ducatorum, cum parum damnũ ſingulis inferat. Conſequens tamen eſt falſum: nam etſi ſinguli ſint parum læſi, tamen fur habet in ſuis bonis plus notabiliter, quam debet habere, quod etiam cauetur à virtute iuſtitiæ. * Hæc ille. Quibus noſtram ſententiam explicat, & confirmat. Cui conſonat P. Ouiedo *1. 2. tract. 6. de Peccatis, cont. 3. p. 6. n. 97.* dicens eſſe læthale: * Quia etſi nulli perſonæ in particulari damnum inferatur, illud infert Reipublicæ. * Vnde infero, quantitatem furto ablatam duplici iuſtitiæ ſpeciei opponi, legali ſcilicet, & commutatiuæ; ac proinde furtum duplicem malitiæ ſpeciem contrahere. Quod eſt valdè notandum.

§. II.

De quantitate ad peccatum mortale requiſita.

5 SEd curioſus inquires: Quænam quantitas erit grauis in ratione furti, vel damni publici, & quænam grauis ratione damni priuati? De hoc alibi egi. Verum quia plena huius quæſtionis notitia in ordine ad confeſsionem tradi aliter non poteſt; reſpondeo, furtum in ratione furti, ſeu damni contra bonum publicum, non eſſe peccatum mortale, niſi quantitas vſurpata attingat quadraginta regalia. Moueor, quia minor quantitas non videtur grauiter opponi bono communi, & rectæ gubernationi Reipublicæ. Etenim, vt benè aduertunt Vazquez *1. 2. diſp. 158. n. 60.* & Sanchez *tom. 1. Sum. lib. 1. cap. 4. n. 6.* ad grauitatem, & leuitatem non eſt materia præcepta ſecundum ſe ſolum inſpicienda, ſed inſpecto etiam fine, ad quem ordinatur. Vnde licet quanti-

tas

Digitized by Google

tas aſsignata reſpectu cuiuſcumque perſonæ ſufficiens ſit ad mortale, prout iuſtitiæ commutatiuæ opponitur. Minor tamen illa, in prudenti æſtimatione, grauiter opponi non videtur in ordine ad bonum commune.

6 In hanc ſententiam pro me advoco DD. aliquos, apud Petrum de Nauarra *tom. 2. de reſtit. lib. 3. cap. 1. nu. 33.* aſſerentes, furari centum regalia, & aliquid amplius, non eſſe peccatum læthale ex natura rei, & ex obiecto. Quam opinionem ait Nauarra ſe audiuiſſe à pluribus, qui illam defendebant. Quam etiam refert ex alijs M. Texeda *tom. 1. Theolog. moral. lib. 2. tr. 2. controu. 18. nu. 11.* dicens: * Vnde recedendum eſt à ſententia Nauarri *in Man. cap. 17. nu. 33.* & Aragon *2. 2. quæſt. 56. art. 6. dub. 3.* aſſerentium, nec etiam numerum centum argenteorum, vel aureorū quantitatem abſolutè loquendo dicendam eſſe ex natura rei, & ex obiecto peccati mortalis materiam, niſi quando ex tali furto, quis graue damnum pateretur.* Qui quidem nulla alia ratione duci potuerunt, quam bono communi grauiter non opponi, quod eiuſmodi quantitatem ſine titulo quis poſsideat, quando nullus eſt, qui ea vſurpatione graue damnum patiatur.

7 Secundò probatur, quia iuxtà communem doctrinam deſumentem malitiam furti ex oppoſitione cum iuſtitia tantum commutatiua Fagundez *in 7. præceptum Decalogi lib. 7. cap. 1. n. 18.* duo, vel tria ducata requirit ad culpam grauem reſpectu Regis, aut hominis ditiſsimi. Quam opinionem ante illum docuerunt M. Sotus *de Iuſt. lib. 5. quæſt. 3. art. 3. ad 3.* vbi ait: * Duo, treſvè aurei ducati, etiāſi à Cæſare ſubripiantur, crimen eſt,* nempè læthale, vt prædixerat. Et M. Serra *2. 2. quæſt. 66. artic. 6. dub. 1. fol. mihi 442.* * Duo, inquit, aurei ducati, & ad ſummū tres reſpectu omnium, etiam Regis ſunt materia grauis. * Quos ſequuntur Aragon, & Nauar. apud Texedam ſuprà. Et Rodriguez *in Sum. tom. 1. cap. 149 num. 6. fol. mihi 258.* in editione Salmantina anno 1610. ait, eſſe notabilem quantitatem, quæ excedit duos aureos. Quam opinionem in ordine ad opulentos, tenent Angelus *verb. Furtum, n. 34.* Sylveſter *ibidem p. 2 n. 5.* & Sotus *vbi ſuprà.* Duo autem aurei valorem longè excedentem hodiè habent. Si igitur id putant aliqui probabile, quando ex ablatione eiuſmodi quantitatis perſona aliqua priuata damnificatur, cur nos non dicemus, quantitatem non attingentem quadraginta regalia non ſufficere ad culpam grauem, quando nullus in particulari damnū patitur? Confirmatur, quia minus damnum patiuntur quadraginta homines, à quorum ſingulis vnicum regale vſurpatum fuerit, quàm Rex, ex vſurpatione viginti, aut triginta; ſed hæc quantitas reſpectu Regis non ſufficit ad culpam grauem: Ergo neque illa reſpectu quadraginta hominum.

8 Fauent huic diſcurſui contrariæ ſententiæ DD. nam expreſsè aſſerunt, in furtis minimis, eo maiorem quantitatem requiri, quo plures fuerint domini, eo quod damnum in plures diuidatur. Ita Sanchez *in Sum. tom. 2. lib. 7. cap. 21. num. 27.* Leſsius *de iuſt. lib. 2. cap. 12. dub. 8. n. 46.* & Diana *1. part. tract. 6. reſol. 34. §. dico 3.* vbi inquit, in his furtis minimis, duplo maiorem requiri quantitatem, quàm in alijs: quod etiam de furtis reſpectū eiuſdē perſonæ, docet Leſsius *ſuprà*: quando non ex induſtria, ſed ex occaſione, & magnis temporis interuallis ſubtrahitur quantitas.

9 Vrgetur ex doctrina P. Rebelli *lib. 3. de iuſt. quæſt. 15. ſect. 5. concl. 3.* qui licet putet duos argenteos, ab vna perſona ablatos ſufficere ad culpam mortalem furti, addit verò, ſi à pluribus leues quantitates accipiantur, requiri vnum aureum, qui valorem longè excendentem habet. Ergo quantitas quadraginta regalium à nobis aſsignata, vt requiſita ad culpam grauem, quando à pluribus, leue damnū ſingulis patientibus, vſurpatur, non debet iudicari excedens iuxtà prudentem æſtimationem, ſed potius longè minor, quàm iuxtà aliorum principia deſignari poſſet.

10 Tertio probatur, nam ſi iuxtà communem doctrinam aſſerentem, furtum iuſtitiæ tantum cōmutatiuæ opponi, deſignāda eſſet quantitas ad mortale requiſita, latiſsimus pateret campus, quia ad grauē huius virtutis violationem, opus eſt, quod alicui fiat iniuria grauis, & notabiliter ſit inuitus, damnumque graue patiatur; minus autem damni paterentur, minuſque eſſent inuiti mille homines mediocriter diuites, à quibus mille argentei, ſinguli à ſingulis ablati fuiſſent, quàm Rex ex ablatione viginti: ſed hæc quantitas non ſufficit

cit ad culpam grauem reſpectu Regis,ergo neque illa ſufficiet reſpectu mille hominum.

11 Hoc argumentum adeò malè egit DD.contrariæ,& communis ſententiæ,vt propter illud , aliqui non dubitauerint aſſerere,non eſſe peccatum mortale minutis furtis ſubripere à pluribus perſonis quantitatem quantumvis notabilẽ,dummodo à nulla ſeorſim grauis quantitas vſurpetur. Ita docent Angeſtus *in moral. cap.9.* Ioannes Henriquez *in quæſt. pract. ſect.9.quæſt.7.nu.12.* Aragon apud M. Texeda *num.6.* citatum. Nauarrus *in Sum. Latina cap.17.n.130.& 140.* vt videre eſt apud Vazquez *ſuprà num.82.* licet,incõſequenter ad ſua principia, exiſtimet teneri ſub mortali reſtituere; cum tamen alibi requirat culpam grauem interveniſſe in acceptione, ad obligationẽ grauem reſtitutionis. Sententiam Angeſti putauit probabilem Petrus de Nauarra *1.p.de reſtit. lib.3.cap.1*, dicens: * Aliquibus non videri improbabilem. * Et,quod magis,P.Vazquez *opuſc.de reſt.cap.9.§.1. n.76.* inquit,ſe fateri,præfatum argumentum * difficillimum eſſe, & probabilem forſan Angeſti opinionem efficere. * Illamque defendit Medina *Cod. de reſtitut. quæſt.10.in fine*, quando ille, qui ſic acciperet,eſſet pauper,& non faceret in fraudem legis, ſed quia non habet vnde domum ſuam poſsit alere. Quam ſententiam,vt à Medina explicatã, vocat piam Luis Lopez, apud Tannerum *de Iuſtit. diſp.6.du.9.num.274.* In noſtra autem ſententia, deſumente etiam malitiam furti, per oppoſitionem ad iuſtitiam legalem, prædictum argumentum nullius ponderis eſt: quia ſolum continet,in eiuſmodi furtis minimis non eſſe malitiam grauem contra iuſtitiam commutatiuam: ſecus verò contra legalem,quæ bonum commune intendit,& ad rectam Reipublicæ gubernationem ordinatur. Et ſic omnes tenentur reſpondere: quia ſententia Angeſti,& aliorum ſuſtineri non poteſt. Eſt etenim Reipublicæ bono apertè repugnans;quod bono particulari præponendũ, ratio naturalis nos edocet.

12 Maior eſt difficultas determinare quantitatem requiſitam ad culpam grauem furti ratione damni ſinguli illati; in quo tot capita,quot ſententiæ. Communiter tamen Doctores videntur conuenire, nullam certam quantitatem reſpectu omnium determinandam, ſed diuerſam requiri ad conſtituendum mortale reſpectu pauperis,& hominum communium, ac reſpectu Regis,vel hominis ditiſsimi. Ratio eſt manifeſta,quia furtum ſecundum hanc conſiderationem conſtituitur in eſſe culpæ grauis ratione damni,ſed quantitas,quæ reſpectu vnius reputatur graue damnum, reſpectu alterius eſt leue. Et vt ait D. Thom. *in opuſc.de erud.Principis,lib.7.cap.8.* * In amiſsione vnius gallinæ plus pauper grauatur,quàm vnus multum diues grauaretur in mille marcis: * Ergo ad culpam mortalem diuerſa quantitas reſpectu diuerſorum aſsignanda erit. Quapropter iudico,vnum aureum ſufficere ad culpam grauem reſpectu cuiuſcumque, etiam Regis: octo regalia reſpectu hominum mediocriter diuitum,qui ex proprio labore non aluntur. Quatuor reſpectu eorum,qui ex diurna mercede ſuſtentantur; quales ſunt officiales,foſſores,&c. Denique reſpectu hominis pauperrimi, qui, mendicatis fidelium eleemoſynis,vitam degeret,duo ſaltem regalia, & fortè vnum erit materia ſufficiens ad culpam grauem. Sed de his alibi. De modo confitendi nunc agendum.

§. III.

Quæſito principali duplici concluſione reſpondetur.

13 Sit prima. In opinione,quam defendo, aſſerente, peccatum furti duplicem malitiæ ſpeciem contrahere, cõtra iuſtitiam, ſcilicet, commutatiuam, & legalem; pœnitens tenetur quãtitatem vſurpatam ſic explicare, vt confeſſarius percipiat, an ſoli iuſtitiæ commutatiuæ; an etiam legali grauiter opponatur: alias ſpecies aliqua malitiæ grauis inexplicata maneret. Quapropter, ni quantitas ablata exprimatur, difficile erit præcepto confeſsionis ſatisfacere, præcipuè illiteratis, & rudibus,qui hæc diſtinguere neſciunt, & quantitatem in vnaquaque ſpecie mortale conſtituentem ignorant. Imò iuxta ſuperius dicta, & qualitatem perſonæ, à qua fuit ablata, exponere debebunt, vt confeſſarius agnoſcere poſsit,an veniale, an mortale commiſerint,& ad reſtitutionem iuxta culpæ quantitatem obligare. In quo confeſſarij grauiter deficere poſſunt, dum pœnitentes hæc manifeſtare non

Digitized by Google

non adſtringunt. De viris autem doctis, qui ſpeciem peccati, & quantitatem ad graue cõſtituendum requiſitam benè norunt, longè alia eſt ratio, quæ magis ex ſubijciendis conſtabit.

14 Secunda concluſio. Iuxtà opinionem communem, quæ vnicam in furto ſpeciem iniuſtitiæ adſtruit; illius quantitas, vtpotè circunſtantia tantum aggrauans, per ſe non eſt neceſſariò in confeſſione explicanda: ac proinde qui mille aureos furatus fuiſſet, præcepto ſatisfaceret, ſe accuſans ſubripuiſſe quantitatem grauem. Hanc ſententiam tenet expreſsè D.Thom. *in 4.diſtinct.16.quæſt.3.artic.2.ad 3.quæſtiunc.* vbi ſic ait. *Quod autem accipiat multum, vel parum, talis circunſtantia aggrauat (*& quæſt.5.*) quidam dicunt, omnes circunſtantias, quæ aliquam notabilem quãtitatem peccato addunt, neceſſarium eſſe confiteri. Alij verò dicunt, quod non ſunt de neceſsitate confitendæ, niſi circunſtantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt; & hoc probabilius eſt.* Et iterum *diſt.22.quæſt.1.art.4.ad* 2.* Quantitas culpæ, quæ eſt ex ſpecie peccati, debet innoteſcere Sacerdoti per confeſsionem, non tamen oportet de quantitate, quæ eſt ex circunſtantijs quibuſcũque.* Quæ ruſus confirmauit *in ſecundo ſcripto ſuper librum ſententiarum lib.4.diſt.16. art 3.ad ſecundum.* * Sufficit, cognoſcat Sacerdos quantitatem, quæ ex noua ſpecie conſurgit.* Et ſic alibi. Quæ ſententia adeò expreſſa eſt D. Thomæ, vt M. Sotus *in 4.diſt.18.quæſt.2.art.4.in 8.argum.* nullam congruam expoſitionem admittere animaduertens, hoc vnum effugium inuenerit ad contrariam abſque illius iniuria defenſandam.* D.Thomas (inquit Sotus) licet fuerit locutus in quarto ſententiarum cum communi opinione, fortaſſe in ſumma ſententiam mutaſſet.* Quam ſolutionem adhibuit etiã M.Canus, vt refert M.Serra 1.2.*q.73.art.7.** Addunt (inquit) Sotus, & Canus, quod D.Thom. ſuam ſententiam retractaſſet, ſi tertiæ parti extremam manum impoſuiſſet.* At ſanè (ait P.Henriquez *lib.2 de Pœnit. cap.7.nu.5.in Gloſſa litt. R.*) * non mutaſſet: quia D. Thom. *in Sum.1.2.quæſt.88.art.5.* & 2.2. *quæſt* 110.*art.4.ad* 5. generaliter negat circunſtantiam grauare infinitè, niſi mutet ſpeciem.*

15 Præfixam concluſionem negari non poſſe à Doctoribus, qui ex D.Thoma defendunt, non eſſe obligationem explicandi circunſtantias notabiliter aggrauãtes; tradunt innumeri, quos laudatos ſequitur M.Serra 1.2.*quæſt.73.art.7.fol. mihi* 111. * Secundam, inquit, ſententiam, quæ D. Thomæ videtur probabilior, tenet Nauarr. *cap.6.num.7.* & alij innumeri ex recentioribus, quibus non videntur iſt conuenientia, quæ authores primæ ſententiæ inferunt, nempè ſatisfacere ſuæ obligationi illum, qui furatus eſt mille aureos, dicendo in confeſsione: furatus ſum rem notabilem.* Hæc Serra. Quibus ſupponit conſequentiam ex Diu. Thom. doctrina ita vrgere, vt vitari non poſsit, quin deſeratur D.Thomæ ſententia: ideò pro illa etiam militant *Sylv. verb. Confeſſio 1.num.10.quæſt.9.* & probabilem putat M.Petrus de Soto *de Integritate confeſſ.lect.* 9. Vbi poſquam dixit ex mente Sylueſtri, non eſſe per ſe neceſſarium manifeſtare quantitatem furti, ſubnectit.* Nos verò putamus tutius eſſe, vt cum certa eſt quantitas, manifeſtetur.* Et amplectitur Mag. Zanard. *in Director.1.part.de Sacram.Pœnitent.cap.18.§.Notandum tamen venit*, vbi ait: *Si autem circunſtantia non aggrauet in infinitum (ideſt non mutet ſpeciem, vt exponit M.Corradus 1.*part.quæſt.*27.) Sed tantum notabiliter in eadem ſpecie, non erit ſimpliciter, & de præcepto, ſed benè de conſilio confitenda, niſi haberet reſeruationem annexam, quia, v.g. furtum decem aureorũ ſit caſus reſeruatus.* Quos ſequuntur Giptius, Megala, & Cerol. quos citat, & ſequitur Diana 1.*part.tract.7.reſol.* 14. Thom. à Ieſu, Archangelus Rubeus, Hurtado, Turrianus, Granad. & alij. Quibus conſentit Fr. Leander à Sacram. *diſp.* 8.§.3.*quæſt.*2. Tamburinus *in Method.expeditæ Confeſſ.lib.2.cap.8.* Nauarro *in cap. conſideret, n.*12. Meratius *diſp.*27. Card. de Lugo *diſp.16.ſect.3.* Et probabilem putat Bonacina *tom.1.de Sacram.Pœnitent. diſp. 5.quæſt.5.ſect.2.punct.2.§.1.diffic.3.* Et nouiſsimè tenet Ioannes Pontius, Ordinis Minorum *diſp.45.quæſt.7.concl.2.num.*53. dicens: *Sufficere, quod dicat furatus ſum quãtitatem mortaliter peccaminoſam,* & Reu. P. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnit.cap.17.dub.*17. ibi: *Petes, an qui furatus eſt mille aureos, ſatisfaciat in confeſsione dicendo; ſubripui materiam peccati mortalis, aut rem notabilem. Reſpondeo affirmatiuè: Quia circunſtantia non mutat ſpeciem.* Mazuchellus *de caſibus*

re-

reſeruatis, diſp.21.cap.4.diffic.5.numer.28. *Grauius peccatum eſt furtum mille aureorum, quàm centum, & tamen quantitas non eſt explicanda in confeſsione, ſed ſatis eſt dicere: ſubripui quantitatem notabilem.* Quos ſequitur Fr. Franciſcus a Ieſu Maria in curſu Theologico *tractat.6.de Sacrament.Pænit.capit.8.punct.2, num.28 & 30.* Hanc ſententiam amplexus eſt P. Vazquez *in 3.part.tom.4. quæſt. 91.artic.1.dub.3.* Cum limitatione tamen, quam adhibent Syluest. & M. Zanardus vbi ſupra. Nimirum quantitatem furti explicari debere, ratione excomunicationis, vel reſeruationis quoties ita res ſe habeat, & quando, quantitate non expreſſa, Sacerdos ſcire non poteſt, quid ſit facturus.

16 Ex dictis amice lector, valdè miraueris audaciam Magiſt. Texeda, qui *tom. 1.lib.2.tract.3.controu.10.num.33.* non renuit dicere hanc ſententiam* eſſe à veritate alienam,* & *num.75.** non eſſe probabilem, & animabus laqueos parare.* Sed audacior Vincentius Baronius in opere contra Amadæum *diſp.2.ſect.3.§.2.fol. 236.* non tenuit, illam Amadæo affingens, errorem vocare.* Thomiſtas, inquit, in ſui erroris patrocinium aduocat, ſed inuitos, & reluctantes, maximè Syluestrum, *verb.confeſsio 1.nu.10.quæſt.9.** Et paulo ſuprà: * Quo ſenſu explicanda ſit mens Diu. Thomæ ſatis conſtat ex regula à nobis conſtituta.* Cæterum Syluestrum pro hac parte militare, eſt communis Theologorum ſenſus, qui illum in eius ſubſidium aduocant, & pro illa refertur à Mag. Petro de Soto vbi ſupra. Et cōſtat apertè ex ipſius Syluestri verbis: * De aggrauantibus, inquit, in eadem ſpecie ſunt opiniones; ſed ſecundum S. Bonauentura communior, & ſecundùm S. Thomæ probabilior eſt, quod eas confiteri neceſſarium non ſit, ſed laudabile tantùm, &c. Opinio verò Altiſiodorenſis, quod neceſſario ſunt confitendæ, ſicut quod ei, qui furatus eſt mille aureos, non ſufficit dicere, ſe furtum admiſiſſe: (attende) non eſt vera regulariter, ſed quando tales ſunt, quod eis non ſcitis, Sacerdos ſcire non poteſt, quid ſit facturus, vel ratione iuriſdictionis, vel ratione damni dati: quia alioquin hoc oportet ſcire, vt ſciatur modus imponendæ reſtitutionis, & vt ſciatur, an talis quantitas ſit Epiſcopo reſeruata. Vndè in talibus dico idem de iſta circunſtantia, (nempè quantitatis furti) ſicut de peccatis iam confeſsis in recidiuante: quia tenetur quis eam dicere indirectè, in quantum ſine ea aliquando non poteſt bene ſcire debitus ſatisfactionis modus.* Hactenus Syluest. Ex cuius verbis apertiſsimè conſtat, tùm cum Diu. Thoma ſentire, tū per ſe non eſſe obligationem confitendi quantitatem furti, ſed in eo tantum caſu, quo Sacerdos, ea non expreſſa, ſcire non poteſt, quid ſit acturus, vel ratione reſeruationis, vel ratione modi imponendæ reſtitutionis, vndè quoties ad eiuſmodi rectè obeunda quantitatis explicatio neceſſaria non ſit, non tenetur pœnitens, ſecundum Syluestrum, illam confiteri.

17 Quod autem Diu. Thom. idem ſenſerit, eius expreſſa verba, quæ *num. 14.* tranſcripta dedi, apertè demonſtrant. Et Magiſt. Sotus, Mag. Canus, & alij expreſſe teſtantur: * Atque huius opinionis (inquit Mag. Sotus *loco ſuprà citato, artic.4. §. Aliæ autem.*) Fuit Diu. Thomas, & Bonauentura, & Durandus. & eſt ferè communis opinio.* O Baroni! Hæc apud Amadæum legis, & errorem vocas! Alius tecum contendat. Exponit Diu. Thomam locutum de circunſtantia quantitatis, quæ ſuperaddita ſufficienti ad peccatum mortale, leuis ſit, & ſeorſim conſiderata, ſeu ab alia ſeiuncta, non niſi veniale conſtitueret. Verùm Hæc expoſitio violenta prorſus eſt, & iam exploſa vbi ſuprà, *quæſt.1.num.7.* vbi adduxi Mag. Prado dicentem *eſſe contra textum Diu. Thomæ*, tū quia leuis quantitas non eſt notabilis, vt ex terminis patet: Diu. Thom. autem circunſtantiam, etiam ſi *notabilem quantitatem* ſuperaddat, dicit expreſſe non eſſe neceſſariò confitendam, tùm quia quantitas culpæ, *quæ non conſurgit ex noua ſpecie peccati*, non eſt neceſſariò in confeſsione explicanda, vt inquit Diu. Thomas: illa autem, qualis qualis fuerit, non mutat ſpeciem: Ergo ſecundum D. Thomam, circunſtantia illa quantitatis furti, licet ſeiūcta ab alia ad mortale ſufficeret, explicari neceſſariò non debet: *Niſi quando ea nō explicata ſcire non poteſt debitus ſatisfaciendi modus.* Ergo licet propter ſatisfactionem vel reſeruationem ſit, quando opus fuerit explicanda.* Non tamen (inquit Prado *ſuprà quæſt.2.fol.654.numer.27.in fine*) quia ſint tot peccata, quot committi poſſent, ſi paulatim, & actibus inter-

S pol-

pollatis mortalibus, illa auferretur. * Vnum enim eſt peccatum, licet grauius intra eamdem ſpeciem, non ergo ex neceſsitate, quantitas explicari debet, ſi pœnitens non ignoret debitum ſatisfaciendi modum: Sicut nec quando confeſſarius illius expreſsione, ad munus ſuum rectè obeundem, non indiget. Quod, ſi pœnitens vir doctus ſit, frequentiſsimè eueniet.

18 Et ſuadetur à poſteriori, quia ſi quantitas furti decem aureorum, v.g. explicari deberet in confeſsione eo quod ſingulæ partes, etſi ab aliјs ſeiungantur, idoneæ ſint peccatum læthale numero diſtinctum conficere, aut de veniali trahere ad mortale vnum, aut plura (vt explicat Baronius Diu. Thomam vbi ſuprà fol. 234. & 235.) ſequitur apertè, cum qui vna continuata actione in die prohibito libram carnis ederet, teneri hanc quantitatem in confeſsione aperire: æquiualet enim pluribus actibus vetitis, quorum ſinguli, etiam ab aliјs ſeiuncti, peccatum læthale numero diſtinctum conficerent: & ſingulæ quantitatis partes adiunctæ peccato, tantæ grauitatis ſunt, vt de veniali trahere poſsint ad mortale. Ergo vel quantitas furti non eſt explicanda, vel quantitas cibi prohibiti exprimenda eſt. Sequitur ſecundò: declarandas eſſe circunſtantias durationis, & intenſionis, vt benè expendit Lugo *diſp.16.ſect.3.nu.* 111. nam ſi declaranda eſt quantitas furti, eo quod furtum viginti aureorum æquiualeat pluribus furtis, quorum ſingula ad læthale ſufficerent; ſic odium intenſum, vt octo declarari deberet; æquiualet enim pluribus actibus odij remiſsis, quorum quilibet læthale conſtitueret. Item odium per quadrantem horæ duraſſe, cum æquiualeat quatuor, vel pluribus actibus odij grauiter peccaminoſis. Atqui nullus, qui à circunſtantiјs aggrauantibus confitendis excuſat, hæc confiteri obligat, vt colligitur ex Magiſtro Prado vbi ſuprà, *fol.664.num.* 29. vbi à duratione eiuſdem numero actus explicanda omninò excuſat: (imò nec Baronium ipſum adſtrictutum credam) ergo in communi ſententia vnicam iniuſtitiæ ſpeciem in furto agnoſcente, & aliundè negante obligationem confitendi circunſtantias notabiliter intra eamdem ſpeciem aggrauantes, neceſſaria conſecutione deducitur, non eſſe obligationem explicandi in confeſsione quantitatem furti, dum ſufficientem fuiſſe ad mortale pœnitens manifeſtet. Quidquid inconſequenter dixerit Magiſt. Prado, *ſuprà numer.* 27. vbi contendit explicandam neceſſariò, vt indè confeſſarius cognoſcat *quid, qualiter, & cui, & quomodo eſt reſtituendum.* Quod cum rarò ignoret pœnitens, rarò tenebitur explicare, vt docent communiter Doctores ſupra citati, qui nec directam, nec indirectam obligationem explicandi in confeſsione quãtitatem furti, in omni euentu agnouerũt. Inſuper, ſi pœnitens iam reſtituiſſet, & de peccato ſuo ſe accuſaret, vt quid confeſſarius ſcire indigebit, *qualiter, & cui, & quomodo eſt reſtituendum?* Nonne inſtantia iſta rem euincit? Perperam ergo cauſatur Baronius, ab Amadeo, per ſummam calumniam Thomiſtis vbi ſuprà citatis hanc opinionem affixam. Omitto aculeata dicteria, & morſus cruentos huius Neotherici, erroris notam inurentis opinioni tot tantorumque doctorum patrocinio munitæ. His enim reſpondere mei muneris non eſt.

CAPVT II.

Vtrùm, qui cum matre coitum habuit, ſatisfaciat, ſi in confeſsione dicat; commiſiſſe inceſtum?

19 AFfirmant Giptius, Megala, Cæleſtinus, Bartholomæus à S.Fauſto, Ioannes de Soria, Remigius, Ioannes Henriquez, Martinus de S.Ioſepho, Marcus Serius, Mazuchellus, & aliј, quos citatos ſequitur Diana *part.5.tract.14.reſol.56 & part.11.tract.7. miſcellan. reſol.34. §. & tandem nota.* Probant, quia omnes gradus conſanguinitatis, & affinitatis ſunt eiuſdem ſpeciei in genere moris, vt docet D. Thom. 2.2.*quæſt.*154.*art.*9. Vndè inceſtum fuiſſe eum matre, tantum eſt circunſtantia aggrauans intra eamdem ſpeciem. Atqui eiuſmodi circunſtantiæ notabiliter aggrauantes non ſunt neceſſariò in confeſsione explicandæ, vt docet idem D. Thom. in locis ſuprà citatis: Ergo.

20 Argumenti difficultatem Baronius præſenſit, & eùm facilè poſſet euadere, negando vt ſuprà minorem, iuxtà ſuam explicationem, quæſtione præcedenti Diu. Thomæ adhibitam, quia adſtructa obligatione confitendi circuſtantias

tias notabiliter aggrauantes, nulla ex Diui Thomæ principijs eſſet conſecutio. Nihilominus in hac interpretatione (quia violentam forſan recognouit) noluit perſiſtere: ideoque totus eſt in neganda maiori, & de horribili corruptela Diu. Thomæ expoſtulat *pagin.* 232. & 233. contra Amadæum, eo quod *tractat. de Pœnitent. prop.* 4. Diu. Thomam adduxerit pro opinione aſſerente, omnes inceſtus eſſe eiuſdem ſpeciei in genere moris. * Infælicitatem (inquit) reputo neceſſarium cùm hoc homine certamẽ, cùm non tàm ſcholæ noſtræ, quàm Religionis Chriſtianæ cauſam ago. Diu. Thomam nego docere eo articulo quidquam eorum, quæ illi affingit per ſummam calumniam Amadæus, &c. Quis non videat ex mente Diu. Thomæ pluſquam ſpecie morali differre copulam cum parentibus, & cognatis, & non ſolùm ſpecie, ſed etiam plus quam genere, & tantum analogia conuenire? &c. * Sic Baronius. Sed quo iure? qua fide? verba Diu. Thomæ ſententiam ferent; cum præmiſero pro eadem opinione, qua Amadæus, referre D. Thomam plures grauiſsimos, tàm domeſticos, quàm extraneos Doctores. Quod expreſsis eorum verbis oſtendam.

21 Magiſter Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. articul. 4. argument. 17.* ibi: * Septimò inceſtus inter affines, & inter conſanguineos non differunt ſpecie, vt Diu. Thom. 2. 2. *quæſt.* 154. *artic.* 9. Author eſt. * Magiſt. Ioannes de la Cruz *in Sum. precepto 6. artic. 4. dub. 6 conc. 2.* * Inter proximiores conſanguineos, aut affines, erit grauior inceſtus, intra eamdem ſpeciem. Imo in primo gradu grauior erit inceſtus cum matre, aut filia, quàm cum ſorore. * Caietanus 2. 2. *quæſt.* 154. *art. 9. citato*, §. *Ad ſecundum verò*, ibi: * Verùm eſt huiuſmodi inceſtus differre ſecundum grauitatem abſolutè, quia grauius eſt ſecundum ſe peccatum inceſtus cum ſorore, quàm cum ſorore vxoris, ſed ex hoc non ſequitur diuerſitas ſpecifica: grauior namque eſt furari mille, quam decem; & tamen non diſtinguuntur ſpecie. * Magiſt. Corradus 1. *part. quæſt.* 47. ibi: * Item ſiquis fuerit in cogitatione moroſa per horam, vel per diem multum intereſt in grauitate, tamen eadem ſpecies eſt. Ita etiam de inceſtu, eadem ſpecies eſt, ſi ſit cum matre, & cum affine in quarto gradu. * Quibus adde Magiſt. Nugnum Cabezudo, apud Dianam infra citandum, & Magiſt. Ioannem Martinez de Prado *tom. de Pœnitent. quæſt. 2. de integritat. confeſſ. dub. 2. fol. 655. num.* 30. ibi: * Ad quartum reſpondetur, quod probabilis eſt illa ſententia Caietani; & fundamentum habet in Diu. Thoma. * Idem tenet Magiſt. Canus, vt refert Vazquez *tom. 4. in 3. part. quæſt. 91. artic. 1. dub. 4. numer. 10.* §. 2. ibi: * Quod gradus inceſtus non differant ſpecie, docent Canus, & Sotus vbi ſuprà, & exiſtimant eſſe ſententiam S. Thomæ, & Caietani, ſecunda ſecundæ quæſtion. centeſima quinquageſima quarta, articulo nono. * Cui conſonat Pat. Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 22. num.* 12. vbi de gradibus conſanguinitatis loquens, ait * probabilius eſſe non mutare ſpeciem peccati; vt latè Caietanus 2. 2. *quæſt. 154. artic. 9. & tom. 1. opuſcul. tract. vltim. reſp.* 5 Soto, & Cano ſupr. * Patritius Sporer, ex Ordine Minorum, in Tyrocinio Theolog. Moral. *part. 2. capit. 2.* §. 3. *fol.* 112. * Diuerſitas gradus, & lineæ non adfert diuerſitatem peccati ſpecificam, vti contra Nauarr. *capit. 7. numer.* 4. probabilius docent alij. * Antoninus Diana 1. *part. tract. 7. de circunſt. aggrauant. reſol.* 31. * Dicendum eſt, cùm Nugno in additionibus *ad 3. part. tom. 2. quæſt. 9. artic. 2. dub.* 3. diuerſitatem graduum non facere diuerſitatem ſpecificam in inceſtu, ſed eſſe circunſtantiam aggrauantem. * Bonacina *tom. 1. tract. de his, quæ pertinent ad vſum matrimonij, quæſt. 4. punct. 16. numer.* 6. * Tertia, inquit, ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, eſt Caietani 2. 2. *quæſt. 154. artic.* 9. & nonnullorum recentiorum aſſerentium, omnes gradus, & omnes inceſtus eſſe eiuſdem ſpeciei. Ratio eſt, quia iſti gradus differunt tantùm ſecundum magis, & minus; ſicut maior quantitas rei ablatæ in furto reſpectu minoris quantitatis: magis autem, & minus non variant ſpeciem, vt ex communi axioma. * Et quod hæc ſententia ſit Diu. Thomæ, vltra citatos, dicit Diana ſuprà *reſol.* 11. ibi: * Et hæc opinio Diu. Thomæ magis placet. * Et Bartholomæus à S. Fauſto *de Sacram. Pœnit. tom. 1. libr. 4. q.* 96. * Iuxtà opinionem D. Thomæ 2. 2. q. 154. *art.* 9. & Caietani ibi: omnes gradus conſanguinitatis, & affinitatis ſunt eiuſdem ſpeciei in genere moris. * Quid plura?

Digitized by Google

22 Nil ergo affinxit Amadæus Diu. Thomæ, dum ei adſcripſit, gradus conſanguinitatis, & inceſtus, nec inter ſe, nec ab affinitatis gradibus ſpecie differre. Nulla ergo, nedum *horribilis*, loci corruptela interfuit, cum hanc fuiſſe Angelici præceptoris mentem, non ſolùm Doctores extranei, ſed domeſtici etiam fateātur. Quos ſi euoluiſſet Baronius, inauditam ſibi opinionem tantopere non exhorruiſſet.

23 Sententiam igitur, de qua eſt ſermo, apertam eſſe Diu. Thomæ, licet authores citati Baronio non ſuſpecti ſuadere ſufficerent: eius tamen fideliter ex ſcriptis verbis, probandum ſuſcipiam. Diſputat Angelicus Doctor 2.2.*quæſtion.* 154.*artic.*9. *Vtrùm inceſtus ſit determinata ſpecies luxuriæ?* Et concluſio eſt affirmatiua. Imò ſupponens, vt certum, gradus conſanguinitatis inter ſe non differre ſpecie, nullum ex hoc capite contra concluſionem producit argumentum, ſed tantummodo petit ex diſtinctione inter gradus conſanguinitatis, & affinitatis. Quos ſpecie diſtingui, primo intuitu dicendum videbatur, & conſequenter inceſtum cum conſanguinea ab inceſtu cum affini. Ideò argumentum contra hanc ſolum partem ſic ſibi obijcit. * Inceſtus eſt conſanguineorum, vel affinium abuſus, ſed affinitas differt a conſanguinitate; ergo inceſtus non eſt vna ſpecies luxuriæ, ſed plures.* Cui conceſſa maiori, negat minorem: & indè conſequentiam, inquiens: * Ad ſecundum dicendum, quod perſona affinis coniugitur alicui propter perſonam conſanguinitate coniunctam: & ideò quia vnum eſt propter aliud, eiuſdem rationis inconuenientiam facit conſanguinitas, & affinitas.* Sic Diu. Thomas. Quod tamen non tollit intra eamdem ſpeciem grauius eſſe peccatum inceſtus cum matre, quam cum ſorore, & hoc grauius, quā cum ſorore vxoris, vt benè adnotauit Caietanus Angelicum Doctorem ſequutus vbi ſupra. Quia Filius cum matre immediatè, & ſeipſo coniunctus eſt, cum ſorore verò, ratione parentum, eo quod eadem ſit vtriuſque origo. Vndè perſonæ iſtæ ait D. Thom. ſupra * cum non coniungantur per ſe ipſas, ſed per ordinem ad parentes, non habent ita ex ſe ipſis indecentiam. * Atque adeo ſicut peccatum inceſtus cum matre grauius eſt, quā cum ſorore: ita & cum ſorore eſt grauius, quàm cum vxore fratris, quia vxori fratris non eſt coniunctus per ordinem ad ipſam, ſed propter fratrem conſanguinitate ſibi coniunctum. Vndè prouenit, & quod intra eamdem ſpeciem vna indecentia minor ſit alia, & quod eadem prorſus ratio, qua Diu. Thom. probat inceſtus inter conſanguineos, & affines non differre ſpecie, potiori iure probet, nec inceſtus inter gradus conſanguinitatis inter ſe; & ſimiliter neque inter gradus affinitatis.

24 Hæc ex Diu. Thom. obſeruat Caietanus vbi ſuprà, § *Ad euidentiam prope finem.* * Quædam, inquit, eſt naturalis reuerentia conſequens per ſe, & immediatam coniunctionem carnalem perſonarum: & hæc eſt inter parentes, & proles. Quædam verò eſt, quæ conſequitur coniunctionem carnalem non per ſe, & immediatam, ſed media coniunctione in parentibus, ſeu filijs, & hæc eſt inter reliquas perſonas, tàm conſanguinitate, quàm affinitate coniunctas: nam nullæ tales per ſe ipſas iunctæ ſunt, ſecundum carnem, ſed mediante patre, aut matre, ſeu filio, aut filia, vt patet diſcurrendo.* Cum ergo coniugi immediatè, & mediante alio, ſeu coniugi per ſe, vel per ordinem ad alium, ad eamdem ſpeciem pertineat, in doctrina Diu. Thomæ; conſequitur planè, inceſtus omnes intra gradus conſanguinitatis inter ſe eiuſdem eſſe ſpeciei, non minus quàm inceſtus intra gradus conſanguinitatis, & affinitatis. Et ſanè ſi ita non eſſet, falſa prorſus eſſet Diu. Thomæ concluſio, *inceſtum eſſe determinatam ſpeciem luxuriæ, & non plures.* Nam licet conſanguinitas, & affinitas vnam ſpeciem conflarent: gradus tamen conſanguinitatis inter ſe plures ſpecies conſtituerent: quod eſt apertè contra Diu. Thom. quia vt conſtat ex ſecundo argumento, eam negat conſequentiam: *Ergo inceſtus non eſt vna ſpecies luxuriæ, ſed plures.* Sancti Doctoris mentem prolixius examinare libuit, vt ex his innoteſcat bona illa Baronij fides, qua de *horribili*, D. Thomæ corruptela Amadæum accuſat, cum genuinam eius mentem cùm alijs Thomiſtis, & viris doctiſſimis, expreſſerit. Cur ergo illi magis, quàm alijs ſucceſſet, cur immeſiri corditer proſcindit, & exenterat?

25 Se-

25 Semel autem poſitò, inceſtus omnes iuxtà Diu. Thomam eſſe eiuſdem ſpeciei implicitè fatetur Baronius, argumentum nullam admittere ſolutionem; quia ex capite circunſtantiæ aggrauantis, illam noluit agnoſcere. Vndè ſic de nouo in illum inſtauratur. Circunſtantia gradus proximioris, vel remotioris, in peccato inceſtus, eſt tantùm notabiliter aggrauans intra eamdem ſpeciem; vt cum Diu. Thom. tradunt omnes Thomiſtæ ſuprà citati. Sed huiuſmodi circunſtantias, (vt ex Diu. Thoma etiam ſupponimus, teſtimonijs expreſsis comprobatum ſuprà *quæſt.1.num.5.*) nemo tenetur in confeſsione explicare: Ergo nec quod inceſtus fuerit cum matre, vel ſorore, vel perſona diſtantiori gradu conſtituta; nec conſanguinitatem ab affinitate diſtinguere, ſed ſufficiet ſe accuſare de inceſtu, nil aliud explicando, vt docent omnes Authores ſuprà citati *num.* 1. Quibus adde Caietanum 2.2.*quæſtion.* 154. *artic.9.§. Ad ſecundum verò*, ibi: * Et hinc habes, quod peccatum carnale commiſſum cum conſanguinea eiuſdem eſt ſpeciei cum commiſſo, cum affini. Itaque non oportet te in huiuſmodi circunſtantiæ diuerſitate, ſolicitari de neceſsitate.* Cuius ratio potiori iure probat de diuerſitate graduum cõſanguinitatis inter ſe: Et ita expreſsè docet Magiſt. Corradus *part.1. Summæ, quæſt.49.* vbi ſic: * Sed in eodem capite Nauarrus aſſerendo, quod gradus conſanguinitatis, & affinitatis differant ſpecie, & quod de neceſsitate ſit confitendum in quo gradu fuerit commiſſum: hoc non mihi quadrat, cum nuſquam inuenerim eos ſpecie differre, & ſanctus Doctor hoc dixiſſe, non inuenitur, vt allegatur. Fateor tamen bonum eſſe id explicare, quia in genere moris grauius eſt miſcuiſſe ſe cum ſorore in primo gradu, quàm ſecundo, tertio, & quarto. Sed quod ſpecie differant, non admittitur. * Sic perdoctus Thomiſta: quæ iam prædixerat *quæſt.47.* vbi de inceſtu loquens ait: * Eadem ſpecies eſt, ſi ſit cum matre, & cum affini in quarto gradu. * Quos ſequitur Bartholomæus à S. Fauſto *de Sacrament. Pœnitent. tom.1. libr.4. quæſt.96.* vbi ait: * Quia iuxtà opinionem Diu. Thomæ *quæſt.154. artic.9.* & Caietani, ibi, omnes gradus conſanguinitatis ſunt eiuſdem ſpeciei in genere moris, ſufficit vt ille, qui cum matre, vel filia, aut ſorore, carnaliter peccauit, dicat: commiſi inceſtum ſemel, vel bis, non explicando perſonam cum qua peccauit: & quamuis grauior ſit inceſtus cum matre, vel filiâ, quàm cum ſorore; vel conſobrina, tamen quia iſta grauitas auget malitiam intra eamdem ſpeciem, non eſt neceſſariò confitenda. * Eamdem ſententiam eiſdem ferè verbis tenuit Diana 1. *part. tract. 7. de circunſtant. aggrauant. reſol.31.* ſubnectens: * Et hæc opinio Diu. Thomæ magis placet. * Quorum opinionem probabilem eſſe in praxi, dicit Trullench *libr. 6. in Decalogum, cap.1. dub.6.*

§. VNICVS.

Iudicium Authoris.

26 Fateor, hanc ſententiam, neceſſaria conſequutione, ex his præmiſſis deduci: de illius tamen veritate valdè dubito, propter ſpecialem deformitatem, quæ in inceſtu cum matre, ex apprehenſione terminorum apparet. Quapropter iuxtà principia ſuperius à me iacta excuſantia cum Diu. Thoma ab obligatione confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, intra eamdem ſpeciem illationem vitari non poſſe cenſeo; niſi Vincentio Baronio concedam, *inceſtum non eſſe vnam determinatam ſpeciem luxuriæ, ſed plures*: tanta enim reuerentia parentes præ alijs proſequi debemus, vt inceſtus cum parentibus execranda ſit turpitudo, quadam tantùm ſimilitudine, & analogia (vt loquitur Boronius) in cognatos redundas. Ac proindè non ſolùm ſpecie, ſed pluſquam genere ab inceſtu cũ alijs differre videtur.

27 Dico ergo primò. Inter inceſtus cum conſanguinea, & cum affini, diuerſitatem eſſe ſpecificam, ac proindè neceſſariò in confeſsione explicandum, an cum matre, an cum nouerca. Ita Pat. Granado *tract.9. de Pœnitent. diſp.9. num.* 19. Gaſpar Hurtad. *diſp.9. diffic.4.* Fagundez *libr.6. in Decalogum, cap.6. num.23. 26. & 27.* qui pro hac parte refert Nauarrum *capit.16. numer.7.* Filiucium, Valentiam, Azorium, & Leſsium: item Vazquez, Suarez, & alij, quos refert, & ſequitur Palao *tract.23. diſp. vnica, punct.9. numer.8.* & Dicaſtillo *diſp.9. dub.6. nu.* 272. Quibus adhæret cũ Trullenc. Ochagauia

& alijs Fr.Franciſcus à IeſuMaria,Carmelitanus Excalceatus *in curſu Theolog. mor. 1.part.tract.6.cap.8.punct.2.num.*31. Probatur ex Granado,quia modus coniunctionis eſt valdè diuerſus, nam conſanguinei ab eadem ſtipite deſcendunt,affines verò non.Dico ſecundo,inceſtũ,cùm conſanguinea in linea recta,& tranſverſali,vt cũ matre,&cum ſorore,ſpecie diſtingui,quia filius cum matre ratione ſui coniugitur; cum ſorore verò ratione parentum , eo quod eadem ſit vtriuſque origo,vndè non ſatisfaciet ſe accuſans;commiſiſſe inceſtũ in primo gradu,vt benè contraBauni *tom. 1.tract.*4.docent Henriquez,& Cardin.de Lugo , quos citatos ſequuntur Leander *diſp.*8.§.3.*quæſt.*41.& cùm Leſsio, & Palao,Fr.Franciſcus à Ieſu Maria,vbi ſuprà.

28 Dico tertiò. Inceſtus in primo gradu lineæ rectæ, ſpecie videtur diſtingui abaliĳs,in gradibus remotioribus eiuſdem lineæ: arctior enim reuerentia parẽtibus debetur;tùm etiam,quia immediata coniunctio cùm prima ſtipite eſt diuerſi ordinis à remota,cùm hæc propter illã ſit:eodem modo diſcurrẽdum cenſeo de primo gradu lineæ transverſalis reſpectu aliorum,cùm Leſsio,Palao, Leandro, & Fr.Franciſco à Ieſu Maria,loco ſuprà citato.Quoad alios verò gradus abſq; abſurdo admitti poteſt ſpecie non diſtingui, ac proindè non debere in confeſsione explicari , an ſecundus,an tertius , an quartus, &c.vt cùm Leſsio , Vazquez , Dicaſtillo, Palao,& Leandro,benè docet Fr.Franciſcus à Ieſu Maria. Quia extra gradus in quibus matrimonium iure naturali prohibitum eſt, præceptum Eccleſiaſticum, ex eodem motiuo,congreſſum cum conſanguineis,& affinibus prohibens,diuerſas ſpecies inceſtus non conſtituit. Licet intra eamdem propter naturalem coniunctionem, aut maiorem propinquitatem,vnum peccatum inceſtus grauius ſit alio,de quo inter Doctores non eſt controuerſia,ideòque in opinione obligante circunſtantias notabiliter aggrauantes confiteri , exprimendus eſt gradus inceſtus, ſecus in noſtra.

29 Adnotare hic non omittam M. Prado *tom.de Pœnit.quæſt.2.de integrit.confeſſ.dub.2.fol.*655.*num.*30.conatum eſſe explicare D.Thomam ,quaſi tantum voluerit dicere ſpeciem vnam inceſtus eſſe , ſed tamen non infimam,ſed ſubalternam ſub ſe habentem plures infimas.Verùm cum hanc expoſitionem contra textum eſſe agnoſceret. In quo pro concluſione ſtatuitur, *inceſtum eſſe vnam determinatam ſpeciem luxuriæ , & non plures* :huic ſolutioni parum fidẽs addit.* Secũdo dicimus quod eſto illa peccata ſint eiuſdem ſpeciei,circunſtantia aggrauans hic eſt neceſſario confitenda , quia diſtinctum remedium exigit acceſſus ad matrem,& ad cõſobrinam vxoris.Et pœnitens debet confeſſori explicare, vndè ipſe cognoſcat,an occaſiones ſint proximæ,vel remotæ.* Sic ille.Sed quid ſi ſemel tantùm inceſtum cõmiſerit ? Quid ſi in eadem domo omnes commorentur,nec ſeparari poſsint?Quid ſi omnes complices in diuerſis domibus habitent? Ad quid complicis diuerſitas confeſſori explicanda ? Quodnam diſtinctum remedium pro inceſtu cum matre non iterando excogitabile eſt,quod inceſtu cum conſobrina vxoris vitando deſeruire non poſsit?ergo ex hoc capite nulla eſſe poteſt neceſsitas explicandi circunſtantiam perſonæ,ſi inceſtus ſint eiuſdem ſpeciei;debemus ergo dicere oppoſitum.

CAP. III.

An peccata contra naturam in conſanguineis,vel affinibus habeant malitiam grauem inceſtus.

30 PRima ſententia aſſerit , eiuſmodi peccata,etiam in primo gradu,non habere malitiam inceſtus, & conſequenter , non eſſe neceſſarium in confeſsione explicare circunſtantiam conſanguinitatis,vel affinitatis. Ita cum Megala , & Ziprio,docet Diana *3.part.tract.*4. *reſol.* 101. *& part.7.tract.*12.*reſol.*18. vbi citat Auerſam,Trullench,& Mazuchellum,& *p.* 9. *tr.* 9. *reſol.* 20. vbi refert Candid. Et ſequitur Machado *tom.1.libr.2.part.* 3. *tract.*19. *docum.*8.& Remigius *in Sum.tract.*2. *cap.* 6.*num.*21.Item Floronus, Finelus,& Ianuarius , apud D.Franciſcum Verde pro Caramuele,*quæſt.4.de inceſtu.§.*60.*fol.*49. Quibus adde Bellochium,& Homobonũ, quos citatos ſequitur Leander à Murcia *in diſquiſ.moral.lib.2.diſp.2.reſol.*19.*num.* 5.Aliĳ verò limitant,dum non fuerit conſanguinitas,vel affinitas , in primo,vel in ſecundo gradu.Ita Bonacin.*de matrimon. q.4.punct.*11.*num.*7.& Azor *tom.* 3. *libr.*3. *cap.*18.*quæſt.*5.Qui *cap.*20. idem dicendũ pu-

putat,licet peccatum contra naturam cõmittatur cum fœmina conſanguinea,vel affini extra primum,vel ſecundum gradum.

31 Meum tamen in hac controuerſia iudicium eſt,omnem actum carnalem inter conſanguineos, in gradibus illis, quibus iure naturæ eſt inter eos prohibitum matrimonium prohibitum etiam eſſe eodem iure naturali: ac proinde cõtinere nouam ſpeciem inceſtus diſtinctã a malitia contra caſtitatem in confeſsione explicandam. Fundamentum eſt, quia eadem eſt vtriuſque prohibitionis ratio: Si enim reuerentia coniunctioni ſanguinis debita,ex virtute ſpeciali,iure naturæ grauiter prohibet copulam inter conſanguineos,quo fundamento dici poterit,nõ prohibere peccata contra ipſam naturã, cum maiorem hæc difformitatem contineant? Hæc concluſio eſt contra Dianam, Megalam & alios num. præcedenti citatos: ſed meo iudicio eſt omnino certa,lumineque naturali nota. Quis enim dicet, minus opponi coniunctioni ſanguinis ſodomiam cum ſorore,quàm copulam?

32 Dico ſecundò. In gradibus,in quibus iure naturæ non eſt prohibitum matrimonium,ſed ſolo præcepto Eccleſiaſtico,non datur in peccato cõtra naturam, ſiue,cum mare,ſiue cum fœmina (quidquid contra hanc ſecundam partem dicat Tancredi cum alijs *in Quæſtionibus moral. diſp.6 de Pænit.quæſt.27.*) ſpecialis aliqua malitia inceſtus in confeſsione neceſſariò explicanda. Hæc eſt ſententia expreſſa P. Azor,cui partim conſentit Bonacina ſuprà,vt putat probabilem Lugo vbi ſupra *num.150.*quia contrariam,quam ipſe amplectitur veriorem vocat. Et in ſimili eam tenent Baſilius de Leon *de impedimento cognationis ſpiritualis,cauſ.* 30. §.2. Acuña *tract. de confeſſario ſollicitante, quæſt.5. n.31.* Probatur: quia,vt ait Azor,ius humanum prohibens matrimonium inter cognatos, & affines, ſolum prohibet expreſsè coitus ordinarios,qui fiunt ſeruato ſexu,& vaſe naturali. Ergo talis prohibitio non eſt extendenda ad coitus extraordinarios, ſeu peccata contra naturam, cum enim lex iſta odioſa ſit,potius reſtringenda eſt,quam extendenda.

33 Ex dictis fit, in peccatis luxuriæ contra naturam,ſolum repetiri malitiam grauem inceſtus,quando fuerint cum cõſanguineis in primo gradu lineæ rectæ; nam in reliquis gradibus,vltra primum in recta linea conſanguinitatis,non eſt irritum matrimonium iure naturæ,ſed validum, etiam in primo gradu affinitatis,vt videre eſt apud Sanchez *lib.7.de Matrim. diſp.51.n.20.& diſp.52.nu.7.& diſput.66.* Addit verò Sãchez cum Ledeſma,in alijs gradibus,ſeu affinitatis,ſeu conſanguinitatis,venialem quãdam indecentiam continere copulam, ſeu matrimonium cum conſanguinea, vel affine,quod a fortiori tenendum eſt peccatis contra naturam.

34 Obijcit Lugo *ſuprà nu.346.* Eadem ratio prohibendi matrimonium militat ad prohibendum etiam contactum illicitum: ergo omnis contactus illicitus inter conſanguineos, vel affines eſt iure humano prohibitus: nego conſequentiã. Quia lex pœnalis non eſt ex identitate rationis ad alios caſus extendenda,vt docent Salas, Portel, Bonacina, Sayrus, Suarez,& Valerus apud Dianam *1.p.tract.10. reſol.26.* Vnde licet concedamus eamdem prohibitionis rationem militare in copula naturali,& contra naturam,hæc tamẽ de facto non inuenitur expreſsè ab Eccleſia prohibita,ſecus illa.

35 Obijcit ſecundò, qui conſanguineam, ſeu affinem in tertio, vel quarto gradu turpiter tangit; debet in confeſſione explicare circunſtantiam perſonæ ſanguine, vel affinitate coniunctæ,vt ex communi Doctorum tradit Sanchez *de Matrim.lib.9.diſp.46.n.18.* ergo à fortiori tenebitur explicare,ſi habuerit concubitum ſodomiticum cum tali fœmina. Cæterum,hæc ratio nihil probat de peccato contra naturam cum maſculo,vnde turpiter illum tangens, non tenebitur eam circunſtantiam aperire,iuxta opinionem aſſerentem, peccata contra naturam,extra gradus ad matrimonium iure naturæ prohibitos,non continere ſpecialem malitiam inceſtus. Et ideò in ſodomia cum viro(non verò cum fœmina)noſtram ſententiam tenet Tancredi *in Quæſtionibus moral.diſp.6.de Pœnit.quæſt.27.fol.154.* citans Bellochium, Homobonum, Dianam, Alphonſum de Leon, & putat probabilem apud illum Card. de Lugo.

36 Reſpondeo ſecundò, tactus illos cum conſanguinea,vel affini etiam in 3. & 4. gradu debere in communi ſententia explicari,quia tactus cum fœmina habẽt malitiam copulæ,licet non procedant ex illius intentione,vt pluribus citatis tradit San-

Sanchez *ſuprà num.* 19. ac proinde codẽ iure prohibiti cenſentur,ac ipſa copula. Quod ſi adhuc contendas, prædictos tactus, abſque intentione copulæ, diuerſæ eſſe ſpeciei ab illa,vt exiſtimat Lugo *diſput.16.ſect.14.n.*556. poteris conſequenter reſpondere, circunſtantiam conſanguinitatis non eſſe neceſſariò explicãdam in tactibus impudicis, abſque periculo conſentiendi in copulam; vt benè tradit D.Franciſcus Verde; opuſc.pro Caramuele *quæſt.*4.§.60.*fol.*49.dicens, ſufficere ſe accuſet * oſculatus ſum: *tetigi turpiter fœminam.* Omitto,rationem ſuperius adductam ad probandum Eccleſiaſtica prohibitione copulæ non cẽſeri prohibitum peccatum contra naturam, manifeſtè etiam probare,non eſſe prohibitos tactus impudicos,ſi in illis tantum ſiſtatur, abſque animo progrediendi ad copulam,& abſque eius periculo: vt in ſimili docet Ioannes Sanctius *in Selectis diſp.*11.*n.*11.*&* 13. Nam iuxtà hanc ſententiam ad ſpeciem ſodomiæ inchoatæ reducuntur.

CAPVT IV.

An in peccatis contra naturam opus ſit in confeſſione explicare circunſtantiam beſtialitatis, vel ſodomiæ, vel polutionis? an ſufficiat dicere: peccaui contra naturam in materia caſtitatis?

57 VT principali quæſito ſatisfaciam,neceſſarium eſt præmittere doctrinam,ex qua illius congrua ratio petenda eſt.Omnia peccata contra naturam eſſe eiuſdem ſpeciei infimæ,& perconſequens eiuſmodi circunſtantias eſſe tantum aggrauantes intra eamdem ſpeciem (quas non eſſe ex neceſſitate confitendas ſæpè diximus) affirmant plures, quorum opinionem tenuiſſe D.Thomam 2.2.*quæſt.*154.*art.*11.*&* 12. contendunt non pauci, quos citatos ſequitur Illuſt. Caramuel *in Theolog.Fundam.n.*1199.*fol. mihi* 580. inter quos numerat M. Bartolomæum Fumum in Armilla *verb.Luxuria,n.*5.vbi ſic ait.* Vitium contra naturam, licet ſit vna ſpecies ſecundum D. Thom. multis tamen modis exercetur, * & quotquot cum D. Thoma eiuſmodi vitium contra naturam, non in plures ſpecies, ſed in varios peccandi modos,licet alios aliĳs grauiores diuidunt. Omnes inquam,contendit Caramuel,pro ſua ſtare ſententia adſtruente,omnia peccata cõtra naturam eſſe eiuſdem ſpeciei infimæ. Pro qua adducit Nauarrum, Graffium, Matthiam Phelіphium,& Mag.Andream à Turri Dominicanum, Sacræ Theologiæ profeſſorem, & decem alios,ex variĳs Religionibus Magiſtros Louanienſes. Eãque refert approbaſſe Vniuerſitatem Pragenſem: vide etiam illum *ſuprà fol.* 752. *&* 760.*& in Theol.Moral.num.*1607.*& in Regul.S.Benedicti,num.*983.& in Syntheſibus,quæ extant ſub fine eiuſdem commentariĳ,& denique *in* 2.*part.Theol. Fundament.præcept.*6.*nu.*91.*fol.*74.vbi ſic ait: *Video pro probabilitate opinionis diſtinctionem negantis (nimirum ſpecificã inter peccata contra naturam)ſtare triginta Scriptores, vel plures, ſtare academiæ Pragenſis facultatem Theologicam.* Et probabilem putant Diana 3. *part. tract.*4. *reſol.*159.Trullench *in Decalogum, tom.*2. *lib.*6.*cap.*1.*dub.*8.*num.*8.& Machado *tom.* 1.*lib.*2.*part.*3.*docum.*8.*num.* 4: vbi ſic ait: *Demas,de que como afirma Fillucio,es muy probable,que todos los pecados cõtra naturaleza ſon *vnius ſpeciei infimæ, & non ſubalternæ.*Quibus conſentit Fr.Ludouicus à Conceptione *in exam. veritat. tract.*5.*de Pœnit.caſu vlt.fol.*459.*& tom.*2. *examinis in lit.L.verb.Luxuria,illat.*1.*num.* 3.*fol.*239.Et ſequuntur Aſtenſis, Nauar. M.Ioann.Nider,Ludouicus Carbo,& ferè triginta Doctores,apud doctiſsimum Fr. Leandrum à Murcia Capuccinum *in diſquiſ.in* 1.2.*D.Thom.lib.*2.*diſp.*2.*reſoluc.*17. Qui aſſerit,hanc opinionem eſſe probabilem.Et fauet Angelus, *verb. Interrogationes,nu.*1.dicens:*Confitetur mulier,quod fuit cognita extra vas debitum,non quærat poſteà confeſſarius, in quo loco, vel quomodo,& huiuſmodi,ſicut faciũt quidam, qui potius ſunt contaminatores, quam confeſſores.* Quem ſequuntur Caietanus,Armilla,Syluester,& Raynerius, apud Henriquez *tom.*1.*lib.*11.*capit.*16.*numer.*6.

38 Et quod magis:eam expreſsè tuetur M.Canus *Relect.de Pœnit.* 6.*part,*§.*& quidem in re vehementer ambigua*, citans Caietanum(ſed non benè)ex hoc principio probare contendens, circunſtantias notabiliter aggrauantes intra eamdẽ ſpeciem debere in confeſsione explicari,quia aliter circũnſtantiæ ſodomiæ, & beſtiali-

ra-

Digitized by Google

ſatis poſſent celari: verba eius ſunt. * Peccata contra naturam non videntur ſpecie diſcriminari, quod Caietanus confirmat; ar non ſatis eſſet confiteri: effudi ſemen contra naturam, circunſtantias verò illius peccati celare.*

39 Cæterum id ſatis eſſe, admiſſo antecedenti, eſt aperta ſententia D.Thomæ, vt teſtatur ipſe Canus *relect. de Pœnit.6.p. §.Sed enim grauiſsimum*, vbi ſic ait: * D. Thom. expreſsè tenet, ſolas circunſtantias, quæ ſpeciem mutant, eſſe confitendas. * Ergo ſi circunſtantiæ ſodomiæ, & beſtialitatis ſpeciem non mutent, ſatis erit confiteri: effudi ſemen contra naturam. Ideò hanc ſententiam mordicus defendit Caramuel *in Theolog.mor.lib.4.n.1607.* & *in Theolog.Fundam.n.1192* Vbi ait expreſſam eſſe D. Thomæ: cui fauet M. Funus ſuprà, vbi poſtquam dixit, vitium contra naturam eſſe vnam ſpeciem ſecundum D. Thom. multis tamen modis exerceri; monet confeſſarium, vt dum circa luxuriæ peccata interrogat. *Tangat ſpecies, non autem ad actus, & modos ſingulares deſcendat. * Et ſupponit Diana *p.8. tract.7. reſolut.86.* Vbi loquens de illo, qui ſodomiam commiſit, inquit: * Satisfaceret, dicendo: peccaui contra naturam. * Ex quo Antonius Coronius *in Sum. Dianæ, verb.Confeſsionis modus.* * In confeſsione non eſt aperienda circunſtantia ſodomiæ (niſi propter reſeruationem) ſi cum fœmina, vel maſculo illam commiſit: ſed ſatis eſt dicere: peccaui cõtra naturam.* Quibus adde D.Franciſcum Verde in defenſione Caramuelis *quæſt.6.§.1.fol.73.* vbi ait: * Pendet veritas (huius aſſertionis) & controuerſia, an in vno actu poſsit eſſe multiplex numero malitia? * Quæſtione autem 4.§.37.*nu.*168.*fol.*41. ſatis probabile putat in eodem actu, duplicem malitiam, non poſſe reperiri: quod æquivalet dicere, ſufficere, ſe accuſare de peccato contra naturam. Vnde ſemel poſito mollitiem ſine ſocio, vel cum illo, & ſodomiam non diſtingui ſpecie (vt docent auctores ſuprà dati) dicendum erit; ſodomiam eſſe grauius peccatum contra naturam, propter participationem peccati alterius; non verò multiplicari numero peccata: ſicut fornicatio vnum numero peccatum eſt, licet duarum perſonarum concurſu fiat. Ideò Caramuel *in Theolog.moral.lib 4.nu.1607.* cum, qui beſtialitatem, aut ſodomiam commiſit, inquit, ſatisfacere, ſi in confeſsione dicat, * procurauiſſe pollutionem * quia tantum occultat circunſtantias notabiliter aggrauantes. Alij vero qui malitias ex hoc capite multiplicari ſentiunt, id exprimendum in confeſsione cenſent. Quapropter Fr. Ludouicus à Conceptione vbi ſuprà, licet eum alijs probabile exiſtimet, omnia peccata contra naturam eſſe eiuſdem ſpeciei infimæ; aduertit committentem ſodomiam teneri in confeſsione dicere: *Peccaſſe contra naturam cum ſocio*, quia ſecus inexplicatum relinqueret numerũ peccatorum.

40 Verum peccata contra naturam eſſe diuerſæ ſpeciei infimæ, ac proinde circunſtantias titulo quæſtionis expoſitas debere in confeſsione explicari, certiſsimum eſt. Sic communis Theologorum, & contrariam, iure optimo, intolerabilem omninò vocat P. Ouiedo 1.2. *tract. 6.controu.5.punct.3.§.7.num.54.* Vbi benè aduertit illi non ſuffragari D. Thomam, nec Armillam, aut alium ex antiquis Doctoribus: quia intelligi debent de ſpecie ſubalterna; & nequaquam trahendi ad ſingularem ſententiam diſcrepantem à communi Doctorum conſenſu. Probatur primò. Quia notabilis diſtinctio obiectorum ſufficit ad conſtituendam diuerſam ſpeciem; vt omiſsio Officij Diuini, & omiſsio ſacri diuerſam peccati ſpeciem efficiunt, in confeſsione explicandam: & comedere lacticinia, vel carnes in die prohibito, diuerſam fundant peccati ſpeciẽ, ſecundum omnes; propter notabilem obiecti diſtinctionem, etſi ab eadem virtute abſtinentiæ, adiuncto Eccleſiæ præcepto, prohibeantur: Ergo ſimiliter beſtialitas, ſodomia, & pollutio, vtpotè, quæ prudentum iudicio, notabilem diſtinctionẽ inuolvunt, diuerſas peccati contra naturam ſpecies in eſſe moris conſtituent.

41 Secundo probatur, quia, vt ex apprehenſione terminorum conſtat, diuerſo modo rationi diſſonant; & iudicium variant, licet omnia conueniant in exercendo actu venereo, quem ſequi non poſſit generatio: quod ſolum probat, prædictas circunſtantias genus peccati contra naturam contrahere ad ſpecies infimas. Confirmatur, quia motivum legis naturalis, eiuſmodi vitia prohibentis, diuerſum eſt; v. g. pollutionem prohibet, quia illa prodigitur ſemen à natura ad generationem deſtinatum; ſodomiam, quia vlterius

Digitized by Google

rius addit vſum vaſis indebiti, & beſtialitatem, quia ſuperaddit ſuppoſitum alienæ naturæ; & denique grauius cæteris concubitum cum dæmone, quia vltra has diſſonantias ſuperſtitionem inuoluit. Ergo nequaquam dubitandum eſt de veritate huius ſententiæ, ab omnibus Theologis, ſi vnum, vel alterum ex recentioribus excipias, communiter receptæ.

CAPVT V.
Corollaria.

42 EX dictis euidenter deducitur, eum, qui beſtialitatem commiſit, non ſatisfacere, ſi ſe accuſet, peccaſſe contra naturam, vt docent omnes auctores Societatis, quos ſequitur Amadæus Guimenius *in opuſc. tract. de Pœnit. prop. 8. n. 3.* contra Caramuelem vbi ſuprà, dicens: * Imò nec ſatisfaciet, ſi dicat, peccaſſe contra naturam, omittendo circunſtantiam beſtialitatis, aut ſodomiæ. * Cui conſentit Vincentius Baronius *in opere cōtra Amadæum, diſp. 2. ſect. 3. §. 3. num. 328.* vbi ait. * Omnes ad vnum conuenire. *

43 Non tamen poſſum, non adnotare apertam Baronij calumniam, qui cum apud Amadæum verba ſuperius ſcripta reperiſſet, quibus ſecum conſentientem inuenit, in eum tamen hoſtem fingens inuectus eſt, & ſententiæ contrariæ, quā ibidem expreſſis verbis reijcit, auctorem facit, *fol. 239.* dicens: * Inde tandem aſſenſus ſingulorum principijs, contra omnes concludit (Amadæus) nullam harum circunſtantiarum eſſe pœnitenti aperiendā, neç congreſſus cum bruto adiuncti peccato contra naturam: ita *prop 8.* * Sic Baronius. Sed quæ illi fides adeò apertæ falſitatis conuicto?

44 Infertur ſecundò, improbabilem eſſe opinionem Caramuelis ſuprà relatā, aſſerentis, eum, qui beſtialitatem, aut ſodomiam commiſit, ſatisfacere ſi ſe accuſet *procurauiſſe pollutionem*. Hæc enim concluſio, etiam admiſſo falſo illo principio non diſtinguente, ſpecie infima, peccata contra naturam, ſuſtineri non poteſt, quia nec confusè quidem confiteretur peccatum; quod commiſerat, ſed aliud minus graue non commiſſum. Ex quo fundamento ſimiliter reijciendus venit Angelus Maria Verricelli *tom. 1. qq. moral. tract. 4. q. 27. ſect. 8. n. 57.* Vbi aſſerit fœminam ſolutam ſe polluentem, licet mortaliter delinquat, nō verò formali peccato mollitiei; ac proindè ſatis facere, ſi in confeſſione ſe accuſet dicens: *in honeſtè me tetigi*. Idemque de Frigis, & Spadonibus, & de pueris incapacibus habendi veram pollutionem, ſed diſtillationem quamdam aſſerit *ſect. 13.* Quod eſt apertè falſum: nam conſequuto fine, non ſatis eſt media tantùm in confeſſione manifeſtare. Actus enim externus, quo peccatum conſummatur, neceſſario explicandus eſt. Nec obſtat, quod horum ſemen prolificum non ſit, quia non ideò eius emiſſio voluntaria extrahitur à malitia peccati cōſummati delectationis mollitiei, quæ vtriuſque humoris effuſionem includit, ſecundùm omnes Theologos. Quapropter ſententiā Verricelli ea cenſura dignam cenſeo, quam nuper opinioni Caramuelis inuſſit Summus Pontifex Alexand. VII. die 24. Septemb. anno 1665. Qui illam vt minimum vt ſcandaloſam damnauit, & prohibuit. Quod præliterat Amadæus loco ſuprà citato, vt benè obſeruat Baronius vbi ſuprà *fol. 240.* inquiens: * Non eſt etiam alia laude fraudandus Amadæus, quod Caramuelis ſingularem, & audaciſſimam opinionem damnet, & ſimilem Verricelli. * Sic ille.

45 Sed labijs honorauit, vt recoctam calumniam hoc melle cōdiret. In eodem enim Paragrapho, *fol. 237.* in Amadæum inuehitur, ei affingens opinionem aliam Caramuelis, quam ibidem Amadæus ſimiliter damnauerat: *Quis enim* (inquit Baronius) *neget naturam hominis conſpurcari magis congreſſu cum beſtijs; vndè oriri poſſit monſtruū in probrum naturæ &c. Et poſt iſta ex Caramuele & ex Amadæo, hic execrādus congreſſus ſatis confeſſario aperietur, vt habet rationem communem peccati contra naturam.* Sic iterato Baronius Amadæo imponit, ſed calūniam ex ſcriptis Amadæi verbis detexi *ſuprà num. 47.*

46 Opinionem aliam huic non diſſimilem damnauit ibidem Amadæus aſſerentem eum, qui beſtialitatem commiſit, ſatisfacere ſi confiteatur commiſiſſe ſodomiam. Quam ex eodem, quo præcedētem principio, iure exploſit: & à calumnia vindicabit Dianam, cui neſcio quis ſicophanta impoſuerat, referre à quodam Ieſuita acceptam *1. part. 7. reſol. 2.* Quod aperriſſimè falſum eſſe, tranſcriptis Dianæ verbis Amadæus oſtēdit: * Anonymus, inquit, non legit, aut non benè intellexit Dianā: hanc

Digitized by Google

hanc vnam excuſationem habet: hic enim non dixit talem opiuionem fuiſſe à Ieſuita traditam, imò nec illam refert.* Et inferius *num.5. in fine*, Nullus, quem viderim, admittit eum, qui commiſit beſtialitatem, ſatisfacere ſi dicat; *commiſiſſe ſodomiam*. Quia nec confusè quidem confiteretur peccatum, quod commiſit, ſed aliud minus graue non commiſſum. Imò nec ſatisfaceret, ſi diceret, procurauiſſe, vel habuiſſe pollutionem, propter eamdem rationem; quidquid ſenſerit Caramuel.* Hactenus Amadæus, quibus nil clarius ad vtramque opinionem explodendam ſcribere potuit. Nihilominus ea eſt Baronio calũniandi dilibido, vt oppoſitum omninò Amadæum ſcripſiſſe, ipſi affingere non erubuerit, *fol.237*. dicens:* Propoſitione octaua, hominem cum mula, aut qualibet alia ſpecie brutorũ coeuntem liberat à pudore hanc circunſtantiã confitendi, niſi communi nomine *ſodomiæ*.* O Baroni! quo iure hoc delirium Amadæo impoſuiſti, cum Anonymum, & Gregorium Eſclapes de apertiſsima calumnia ab ipſo conuictos ibidem legeris? Quid ad hæc? Apprime in te quadrant Auguſtini verba contra Iulianum *lib.4. cap.8. Tu autem vir honeſtus, & verax abſtuliſti verba quæ dixi, & dixiſti, quæ finxiſti, redde verba mea, & vaneſcet calumnia tua.*

47 Infertur tertiò, reijciendam eſſe periculoſam quorumdam ſententiam aſſerentium circunſtantiam congreſſus ſodomitici incepti abſque animo ibi conſumandi, ſed intra vas naturale, non eſſe neceſſariò in confeſsione explicandam, ſed ſufficere de copula ſe accuſare: putant enim eiuſmodi tactum poſticũ eiuſdem eſſe ſpeciei cum alijs in reliquis corporis partibus. Ex quo principio à læthali inter coniugatos illum excuſant Nauarrus, Ouandus, & alij, apud Sanchez *de Matrim. lib.9. diſp.17. n.4*. Angelus, Zerola, Graffins, & alij, apud Dianam *2.p. tract. 3. Miſc. reſol.37. & 3.p. tract.4. reſolut.204*. Quos ſequitur M. Zanardus *part.1. direct. tract. de Matrim. cap.41. §.10. fol. mihi* 900. Vbi ita inquit: * Tentare copulam in vaſe indebito ad excitandam copulam, aliqui dicunt non eſſe mortale, quia eſt actus tantum excitativus copulæ, ſicut tactus manus. Ego autem dicerẽ eſſe mortale: Primò, ſi fiat cum animo ibi conſummandi, quamuis poſteà mutetur voluntas: Secundò, ſi adſit periculum pollutionis ibidem ex experientia: Tertiò, ſi ex hoc multum turbatur vxor. Cæterum quando non interueniunt ſupradicti caſus, erit veniale.* Hæc M. Zanardus.

48 Verum contraria ſententia eſt vera omninò, & communis inter Theologos, quam cum Baſilio Pontio, Rodriguez, & alijs tenet Diana *reſol.204. citata*, & cum viris doctiſsimis a ſe conſultis amplectitur Sanchez *vbi ſuprà n.5*. P. Fagundez *in ſextum Decalogi, cap.3. n.19*. P. Caſtro Palao *tom.5. diſp.3. punct.4. § 2. n.6*. & alij innumeri. Ratio eſt, quia tactus poſticus ex ſuã natura ad ſodomiam ordinatur, & eſt medium improportionatum ad copulam, ac proinde alterius ordinis luxuriæ ab illa, & alijs tactibus ad eam ordinatis. Ergo debet in confeſsione explicari, vtpotè, qui ex fine operis, etſi non ex fine operantis, ad peccatum contra naturam refertur, cuius proinde ſpeciem participat. Hæc doctrinã certiſsima eſt. Quapropter iure optimo. Vincentius Baronius *vbi infrà* contrariam ſententiam falſam, & periculoſam vocat, & Magiſtrum Michaelem Zanardum à D. Thomæ Schola, hoc loco, transfugam haberi vult.

49 Hoc verò præmiſit, vt liberius in Patrem Thom. Sanchez deſcenderet, & falſæ citationis incuſaret, quod Doctorẽ Nauarrum pro contraria ſententia adduxiſſet.* Temerè, inquit, Inculpatur à Sanchez Nauarrus, huic propoſitioni aſſentiri, quod dixerit peccatum eſſe tactus impudici: quaſi ex Nauarro omnis tactus impudicus careat læthali culpa, & ſit tantùm venialis. Hoc enim falſum eſt, & indignum tanto auctore.* Cæterum ſi Baronius Nauarrum legiſſet, Patrem Sãchez temerè non inculpaſſet. Videat ergo illum loco à Sanchez ſuprà citato, *nempè lib.5. conſil. tit. de Pœnit. & remiſ. cõſil.7*. Vbi Doctor Nauarrus inquirit:* An actus ille ſodomiticus inceptus ab vxorato cum ſua vxore, citra animum illum perficiendi, ſit peccatum mortale.* Attende. *Reſpondetur, quòd in caſu illius, videtur tantum eſſe peccatum tactus illiciti*. En Nauarrus apertiſsimè tradit non eſſe peccatum mortale inter coniugatos. Iure ergo & non *temere* pro hac ſententia illum Sanchez adduxit. Ex qua euidenter deducitur eiuſmodi circunſtantiam non pertinere ad ſpeciem peccati contra naturam,

turam, iuxtà Nauarrum, & Doctores ſupra citatos,aliàs nec inter cõiugatos potuiſſent à culpa mortale excuſare,vt certa fide tenendum eſt: ſicut contraria, & vera ſententia non excuſat;ac proinde in confeſsione neceſſariò explicandam, vtpotè,quæ ſpeciem peccati mutat, nequit in dubium verti.

CAPVT VI.

An deſloratio virginis ſponté conſentientis contineat nouam ſpeciem malitiæ in confeſsione explicandam?

50 AFfirmant omnes, qui exiſtimant, in eiuſmodi defloratione,vltra ſpeciem luxuriæ;reperiri malitiam aliam iniuſtitiæ,quæ ſtuprum appellari ſolet. Ita Caietanus *in Sum.verb. Stuprum*,Victoria *de confeſ.n.126*.Nauarrus *in Sum.Hiſpana,cap.16.num.3*. Henriquez *lib.5.de Pœnit.cap.6.num.3.litt.T.& cap.8.n.2*.Toletus *lib.3.Sum.cap.18.nu.2*. Luis Lopez, Llamas, Angles, Gutierrez, Gratian, Alenſis, Abulenſis, Corduba, vterque Ledeſma, Alcozer, Medina, Manuel Rodriguez,& alij, apud Sanchez *de Matrim.lib.7.diſp.14*.& apud Dianam *1.p. tract.7.reſol.11*. Probant: quia licet in illa defloratione non reperiatur iniuſtitia contra perſonam virginis, nam ſcienti,& volenti non fit iniuria,eſt tamen iniuſtitia contra finem naturæ, cui non poteſt fœmina, vtpotè non domina, ſed cuſtos ſui ſignaculi, renunciare; ac proinde ſicut permittens abſcindi ſibi manum,peccaret, ita in ſui deflorationem conſentiens.

51 Alij verò præfatam ſententiam limitant,& iniuſtitiam ſolum admittunt in caſu,quo virgo deflorata adhuc eſſet cõſtituta ſub poteſtate parentum,quibus dedecori, & ignominiæ id verteretur,& ad dotem augandam,aut innuptam alẽdam cogerentur. Ita D. Antoninus, Angelus, Tabiena,Sylveſt.Armilla,& alij, apud Sãchez ſuprà *n.4*.Vnde plures conſequenter exiſtimant, ſtuprantem teneri reſtituere parentibus, quantum damni inde patiantur,quamuis virgo ſponte conſenſerit,ſic Bernardus Diaz,Luis Lopez,Salcedo, Cordoba, Valentia,Manuel Rodriguez, & alij, quos refert Sanchez ſuprà *num.11*.

52 Verior tamen,& hac tempeſtate communior ſententia tenet,deflorationẽ virginis ſponte conſentientis,ſiue ſub cura parentum conſtituta ſit, ſiue non, non differre à ſimplici fornicatione;ac proinde,per ſe loquendo non ſuperaddere nouam ſpeciem malitiam in confeſsione explicandam.Ita Petrus de Nauarra *lib.2.de reſtit.cap.3.p.4.de lædente in corporis bonis, dub.1.in noua editione*. Molfeſius, Trullench, & Megala, quos citat, & ſequitur Diana *1.p.tract.7.reſol.11*. & alij, quos refert *2.p.tract.3.Miſcell.reſolut.12*. & *3.p. tract.4.reſol.67*.Mazuchellus *de caſibus reſeruatis,diſp.21.cap.4.diffic.5.nu.28*. Ludouicus a Sancto Raymundo *1.p. tract.1.reſol.11.n.220*.D.Franciſcus Verde *in opuſc. pro Caramuele,quæſt.4.§.64.folio 50*.Leander a Sactiſ. *tom.1.de Pœnit. tract.5.diſp. 8.quæſt.17.§.2*. Reuer. P. Delgadillo *tom. de Pœnit.cap.17.dub.69*. Ioannes Sanchez *in Selectis,diſp.29.nu.7*.& apud illum M. Sotus, & alij. Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſp.9.diff.4*.Tamburinus *in Methodo lib. 2.cap.8.§.8*. Quibus adde Card. de Lugo *tom.de Pœnit.diſp.16.ſect.4.nu.218*.apud quem Sotus,Suarez,Vazquez,Leſsius,Coninch,Tannerus,& alij. Et plures, quos ſequitur Thom.Sanchez *lib.7.de impediment.matrim.diſp.14.n.5*.& probabile putat F. Franc. à Ieſu Maria *in curſu Theol. tract.6.cap.8.punct.4.n.57.fol.426*.

53 Hanc ſententiam amplectuntur ex Ordine Prædicatorum M. Acatius de Velaſco *tom.1.reſol.moral. verb.Doncella, reſol.172*.vbi ſic: * Si la doncella libre,y voluntariamente conſiente, aora eſtè, ò no eſtè,baxo la cura de ſus padres,no es eſtupro el primer acto,en que pierde la virginidad,ſino de ſimple fornicacion;y aſsi eſta circunſtancia no tiene obligacion de confeſſarla. * Hæc ille, citans Sotum,& alios: & iterum *verb.Luxuria, reſol.204*. Quem ſequitur M.Paulus de Blanchis *in diſceptation.caſ.conſcient.diſput.4. in lit.C. fol.137*.& putat probabile M.Corradus *in reſponſ.caſ.1.p.quæſt.47. in addition. & q. 94*.Et ante omnes ſuprà allegatus M.Dominicus de Soto *in 4.diſtinct.18.quæſt. 2. art.4.concluſ.13.§. De ſimplici*, vbi ſic ait: * Non clarè video, ſaltem ſi puella, quæ non eſt ſub cura parentũ,ſua ſponte vult virginitatem perdere, quod ſit diſtincta ſpecies luxuriæ à ſimplici fornicatione: peccat enim peccato luxuriæ,non tamen iniuſtitiæ, imò ſicut homo eſt dominus oculorum ad videndum, ita & illius partis

Digitized by Google

tis ad illum actum, vt citra iniuſtitiam id poſsit facere, &c. Imo fortaſſe licet eſſet ſub cura parentum, licet illis aliquam iniuriam faceret, non mutaret ſpeciem. Si quis ergo habeat contrariam opinionem abundet in ſuo ſenſu; ſed tamen ego arbitror, hanc eſſe probabilem, & ideo non debet confeſſarius tantùm pudefacere puellas, interrogando, an ſint virgines, vel corruptæ.* Hæc ille. Vnde Petrus de Ledeſma *in Summ. tom.1. cap.16. de Pœnitent. dub.5.* ait: * Algunos Doctores, y entre ellos el Padre Maeſtro Soto, ſienten, q̃ eſte pecado no es diſtincta eſpecie de la fornicacion.* Eiuſdem ſententiæ videtur Mag. Bannez 2.2. *quæſt.62. artic.2. dub.7. in confirmat.1. concluſ.* vbi ſic ait: * Cæterum exiſtimo, quod mulier eſt domina vſus illius membri, ſicut, & aliorum, & quia talis vſus non eſt ſine corruptione, non peccat illa contra iuſtitiam, ſi amittat virginitatem. * Et infrà.* Ergo etiam qui admiſerit ſtuprum cum illa volente, non peccat contra iuſtitiam, neque ipſa, neque ſtuprator, ſed contra caſtitatem.* Hactenus M. Bañez Soti veſtigijs inſiſtens. Quapropter vtrumque pro hac ſententia refert, & meritò Pat. Thom. Sanchez *libr. 7. de Matrim. diſp.14. num.5. prope finem*, dicens: * Hanc ſententiam tenet Sotus, &c. Eiuſdem videtur apertè Bañez. * Semel autem poſito, hanc circunſtantiam non mutare ſpeciem, neceſſaria conſequutione deducitur, iuxta noſtram ex Diu. Thoma ſententiã, neceſſarium non eſſe, in confeſsione illam explicare, imò ex Doctoribus, qui obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, affirmant, Magiſt. Sotus, Sanchez, & Nauarra, hanc de neceſsitate confitendam negant; putant enim notabiliter non aggrauare: videatur Sanchez ſuprà, vbi Sotus, inquit * eſſe conſilium, vt eam explicet, * & Nauarra * non eſſe neceſſariò confitendam. * Cæterum, quoties graue indè dedecus in parentes reſultauerit, ſi timeri prudenter potuit explicanda erit: vt conſtat ex dictis.

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

54 PRopterea valdè miratus ſum, Vincentium Baronium *ſect.3. artic.2. fol.* 240. auſum fuiſſe Amadæum carpere, quod Magiſt. Sotum & Bannez pro hac opinione adduxerit: * Falsò, inquit, confirmat ſuffragio Soti, & Bannez. Nam primus ſcribit, non ita certum eſſe mutare ſpeciem, &c. Bannez verò aſſentit Caietano, & alijs Thomiſtis, qui virgini ſaltem ſi ſub cura patris ſit, negant liberum vſum illæſa iuſtitia, ſui corporis, extra matrimoniũ.* Sic Baronius. Sed quidẽ vir doctus maioribus diſtractus neutrum conſuluit. Quia Magiſtrum Sotum pro iſta ſententia ſtare, conſtat apertè ex ipſius verbis ſuprà datis, ideòque omnes authores tàm domeſtici, quàm extranei eum pro illa referant. Magiſtri autem Bannez eam confirmare, dubitare non poterit, qui legerit, ſicut nec quod Baronius ſententiam contrariam ei affinxerit. Verba recole fideliter excerpta ex loco ſuprà citato, vbi nec vllam Caietani mentionem facit, nec malitiam ſtupri a ſimplicis fornicationis malitia diſtinguit, nec vllã per ſe iniuſtitiam in vſu corporis extra matrimonium agnoſcit.

55 Sed nouum non eſt Baronio authorum verba negare, vel alia ipſis affingere, cum ad ſuam cauſam agit. Quod mirabile dictu eſt, cum tot contra ſe habeat iudices, quot lectores. Huius furfuris plura poſſem exhibere ſpecimina: aliqua tantum, ne longior, quàm oportet, ſit digreſsio, in hoc loco, iuſtæ defenſionis cauſa traduçam. Primum deſumo ex communi Doctorum opinione aſſerente licitum eſſe occidere iniuſtum aggreſſorem honoris, quando aliter defendi nequit: pro qua plures militant Doctores, quos refert Amadæus Guimenius *in Opuſculo, tract. de iuſtit. propoſit.* 1. Ex quibus Caietanus *in Summ. verb. Homicidium*, ſic ait: * Licet alterum occidere tuendo neceſſaria ad vitam, & virtutem, ne perdat res ſuas, & ſuorum, *&* 2.2. *quæſt.64. artic.7. §. Adhoc dub.* Eſt, inquit, ſententia Diu. Thomæ, & Auguſtini, quia Auguſtini authoritas loquitur, non ſolùm de vita corporali; ſed de alijs, quæ inuiti perdere poſſumus, ſub quo ordine ponit honorem, & diuitias. * Quem ſequitur Magiſt. Prado *tom.2. Theolog. Moral. capit. 20. quæſt. 4. numer. 24.* vbi ſic. * Dico licitum eſſe occidere iniuſtum aggreſſorem honoris, qui in praxi vult lædere. Ita Sotus, & communiter Thomiſtæ. * Quorum plures adducit Amadæus ſuprà, eorum verba fideliter excerp-

ta excribens, inter quos Magiſt. Bannez 2.2.*quæſt*.64.*art*.7. §. *Dubitatur* 4. Vbi ei qui certò nouit, quod ab alio erit iniuſtè *occidendus, vel infamandus, vel amiſſurus bona temporalia*, concedit, §. *Secunda concluſio*, poſſe licitè *occidere illum defendendo ſe, vel ſua, ſi aliter non poteſt*. Quod pro concluſione ſtatuerat, *dub*. 2. dicens; licitum eſſe iniuſtum inuaſorem occidere, *pro defenſione rerum temporalium, & honoris*, ſubnectens. *Quæ ſententia eſt conſenſus philoſophorum, & fere omnium Theologorum.*

56 His tamen nil obſtantibus, Vincentius Baronius *vbi ſuprà, diſput*.1.*ſect*. 2. *fol*. 146. falſæ citationis Amadæum incuſat, & verba Magiſt. Bannez prætteriens audet dicere, hunc authorem in ſolius vitæ defenſionem concedere alterum occidere, *ſi adſit certa ſequuturæ mortis notitia*. Et alios ſui inſtituti authores non curans, contrarium ipſe, vt principium apud Diu. Thomam, & eius diſcipulos inconcuſſum falsò iactat, eaque tenacitate defendit, vt inquirenti, cur ſicut in defenſionem vitæ, licet iniuſtum inuaſorem occidere, non liceat etiam in tutelam honoris? reſpondet fol. 148. * Dum ita quæris, videris ignorare omninò, quod latere poſsit neminem; ſicut vitæ, & honoris, ita vtriuſque defenſionis diuerſam eſſe omninò rationem, &c. Ergo ineptè quæritur cur ex priori pugna pro vita conſequatur mors, & ex poſteriori fieri nequeat? Dignior eſſet carnificè, quam Theologo obiectio. * Hæc Baronius. Quem feruore diſputationis abreptum, extra fines Chriſtianæ moderationis excurriſſe, mirum tibi non accidat. Modeſtia ei parcere iubet, qui illi pepercit. Alijs forſan ſtyli effrænis debitas dabit pœnas. Mea tantum refert illius fidem in authorũ verbis, & ſententijs vindicandis animaduertere.

57 Eadem arte negandi verba, quando congrua ſolutio ei non occurrit, vtitur Baronius in caſu altero in materia ſimoniæ. Pactum amicitiæ de dono ex gratitudine, obtento Beneficio, conferendo, quod grauiſsimi Doctores licitum putant apud Amadæum *tract. de ſimonia, prop*. 1. confirmauit ipſe ex Doctrina Caietani 2.2.*quæſt*. 100.*artic*.2. inquientis id quod recipitur per modum ſuſtentationis à Miniſtris Eccleſiæ, Sacerdotibus, & Prædicatoribus, poſſe in pactum deduci: Nam *ex pacto velle tale ſtipendium, non eſt vendere ſpiritualia: quia pactum non mutat materiam actuum*. Quo principio (ſubnectit Amadæus) poſſet Caietanus ſimiliter probare in pactum amicitiæ deduci poſſe, id quod recipitur per modum liberalis doni. Hanc conſecutionem, vt vitaret Baronius, eò delapſus eſt, vt negare auſus fuerit Caietani verba, dicens: *Nullum verbum habet eorum, quæ ex illo refert Amadæus, ſed diuerſa prorſus omninò, quæ ſtatim referam*. Promiſsis verò non ſtetit: maluit enim infidelitatis, quàm falſitatis apertè conuinci. Sed in vtramque miſere impegit. Quæſtio facti eſt. Quam malueris editionem elige: & loco citato, in commentario, quod incipit * in articulo ſecundo, tertio, & quarto, dubium occurrit * verba Caietani reperies.

58 Inſuper *tract. de cenſur. propoſ*. 4. à temeritatis, & erroris nota vindicans Amadæus quorundam ſententiam aſſerentiũ, quod ſi duo Clerici gladijs diſtrictis ſe inuadant, animoque hoſtili inuicem digladientur, nullus tamen ictus aduerſarij perſonam attingat, neuter excommunicationem incurret: ſubnectit. * Et videtur amplecti Caietanus *in Summa, verb. Excommun*. vbi inquit: *Quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum, lancea, ſagittis, lapidibus, niſi lanceæ, ſagittæ, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici perſonam, non incurret excommunicationem latam contra percutientes Clericos: quia manus violentæ iniectio non eſt conſummata. Conſummatur enim tactione ipſius Clerici, & non aliter, & ſic de alijs*. * Hæc ex Caietano fideliſsimè excerpta adducit Amadæus vbi ſupra. In quem tamen cæco Marte Baronius irrumpit, ſic exclamans: * Sed quis non videat hanc interpretationem manifeſtam eſſe Canonum corruptelam, & à ſcopo, quem ſpectant, enormem excrrationem, confirmatã falsò aſcitis Caietani verbis. * Et iterum infra. * Quod refert ex Caietano, excommunicationem non eſſe latam, niſi ictus pertigerit ad Clericum, fraude non caret. Tractatio de excommunicatione eſt apud Caietanum longiſsima, & diffunditur vltra ſummarium, per 76. capita. Nec locum, nec numerum (Amadæus) adnotat, quo extent verba relata, ne plagium deprehendatur. Certè ſicubi hæc ſcripſiſſet Caietanus, legerentur capite decimo contra manus violentas. Illud legi, & relegi, & nil horum verborũ re-

Digitized by Google

reperi; ergo commenta ſunt. * Hæc Baronius *diſput. 2. ſect. vltima, folio 274. & 275.*

59 Sed ego apud illum ſemel legiſſe dolui: quia virum Religioſum iuſto pudore ſuffuſum triſtitia cumulare cogor, & ſtylo ſuo æquè nunc ferreo, ac eleganti mente aceruius pungendum, cruciandumque video, quam ſi lanceæ, ſagittæque ictus ipſiuſmet viſcera penetrarent. In quacumque enim editione, verba Caietani ſuperius ab Amadæo adducta reperies, loco ab ipſo citato, nullo tamen capite, nec numero deſignato, quia non licuit. Non enim extant in vllo ex 76. capitibus, per quæ vltra ſummatium diffunditur tractatio, ſed in ipſo ſummario, quod ad capita de excommunicatione Caietanus præmittit, dicens: *Ante omnia circa intellectum excommunicationum, &c. prænotanda ſunt duo, &c. oportet autem ſcire, quod ex parte termini, actio excommunicationi ſubiecta intelligitur conſummata, &c. Vnde quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum lancea, ſagittis, lapidibus, niſi lanceæ, ſagittæ, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici perſonam, non incurrit excommunicationem, &c.* Quid ad hæc Baronij commenta ne ſunt?

60 Huius furfuris plura, quibus Baronij liber ſcatet, traducere poſſem. Hæc modo ſufficiant, vt candidus lector hominis fidem agnoſcat, nec miretur, quod in præſenti, verba M. Soti, & M. Bannez contrariam ſententiam illis affingens prætereat; licet ex ipſis apertè conſtet.

§. II.
Quæſtionis deciſio.

61 PRæfixa igitur ſententia probatur. Quia virgine conſentiente, nec ipſi fit iniuſtitia, neque naturæ ordinanti clauſtrum, vt fiat aptior matrimonio; nam fœmina vſus illius membri, ſicut, & aliorum, domina eſt. Ex eo autem quod natura, extra matrimonium, vſum eius non conceſſerit, tantum infertur eſſe peccatum contra temperantiam, propter indebitum vſum, non verò contra iuſtitiam: ſicut neque iſtud infertur, ex eo quod corrupta nequeat licitè extra matrimonium ſuo corpore vti. Neque obſtat, quod minus apta reddatur matrimonio: aliàs non ei liceret emittere votum ſolemne caſtitatis, per quod magis inhabilis ad matrimonium redditur; poteſt enim abſtinere à nuptijs, vel ita res diſponere, vt vir non percipiat, eſſe corruptam, vel ſuum ei defectum aperire, vel eſſe parata perferre moleſtias ex defectu celato imminentes.

62 Deinde per ſe loquendo, non fit iniuria parentibus; ergo nulli. Antecedens probo. Primò, quia ipſa virgo ſpontè conſentiens, vtitur corpore, cuius eſt domina. Ergo non peccat contra iuſtitiam: ergo neque vir, qui ex eius conſenſu eo vtitur, vt benè dixit Bañez ſuprà. Secundò, quia parentes non habent maius dominium corporis filiæ virginis, quam corruptæ; ſed cognoſcere corruptam ſpontè conſentientem, non continet ſpecialem malitiam iniuſtitiæ contra parentes: ergo neque cognoſcere virginem. Quod autem ſe exponat periculo manendi innuptam, non obſtat; quia abſque parentum iniuria, poteſt ipſa pro ſuo nutu innupta manere. Ergo per ſe loquendo in deflo ratione virginis ſpontè conſentientis non interuenit malitia diſtincta a ſimplici fornicatione, in confeſſione explicanda.

63 Poteſt tamen aliquando per accidens ſpecialis malitia interuenire in fornicatione, ſiue virginis, ſiue corruptæ, vt benè obſeruat Leſsius *lib. 2. de Iuſtit. cap. 10. dub. 1. num. 5.* Nam ſi occultè non fiat, ſed publicè, vel in his circunſtantijs, quibus publicanda timeatur, ex indeque parentibus dedecus magnum, & ingentem mœrorem ob familiam dedecoratam ſuperventurum præuideatur, nō poterit non continere malitiam contra pietatem parentibus debitam, quam à fortiori contrahet tam ipſa, quàm qui in prædictis circunſtantijs virginem deflorauerit, ſeu cum corrupta deliquerit. Ac proinde ad honorem, in quantum poſsit, parentibus reſtituendum tenebitur, vt benè tradit M. Bañez *vbi ſuprà*: licet Sanchez, & alij, non acquieſcant.

64 Aſſentiri tamen non poſſum ſapientiſsimo Leandro *diſput. 8. §. 2. quæſt. 19.* aſſerenti cum alijs recentioribus, apud Sanchez *in Selectis diſput. 29. num. 8. in fine*, ſtuprantem virginem per vim ſatisfaccre, confitendo commiſiſſe ſimplicem fornicationem per violentiam. Non inquam, placet; nam cum fœmina per violentiam virginitatem amittit, plura ex

T 2 hac

hac iniuria patitur damna, quam, ſi ſemel iam corrupta violenter cognoſceretur; ergo reſpectu virginis non poteſt prædicta doctrina ſuſtineri: iniuria enim virgini illata nouam iniuſtitiæ malitiam continet diſtinctam ab ea, quæ iam corruptæ per violentiam inferretur, ac proinde neceſſariò in confeſſione explicanda eſt.

65 Obijcies primò. Specialis malitia ſtupri non datur in virgine conſentiente. Ergo nec ſpecialis malitia adulterij in peccato nuptæ, quæ ex conſenſu mariti cum altero copuletur. Reſpondeo negando conſequentiam. Quia licet in tali euētu non fieret iniuria marito, atque adeo deficeret hæc iniuſtitiæ ſpecies; fieret tamen contra ſtatum matrimonij, & fidem illi debitam, ob bonum commune, cui nō poteſt coniugatus renuntiare: ſicut nec Clericus priuilegijs ob ſtatum Clericalē ſibi conceſsis. Vnde colliges, in adulterio, diſſentiente viro, triplicem malitiæ ſpeciem reperiri; aliam contra iuſtitiam, aliā contra fidem debitam ſtatui, aliam contra caſtitatem; ac proinde ſi iniuſtitia ratione conſenſus viri deficeret, teneretur pœnitens in confeſsione explicare, ne confiteatur malitiam, quam non contraxit, ſicut tenetur dicere, non eſſe coniugatum, quem confeſſarius talem exiſtimat, vt benè notat Thomas Sanchez *ſup. num.* 15. Non me latet nonnullos, quos, citato Illuſtriſs. Fr. Angelo Manrique Epiſcopo Pacenſi, ſequitur Caromuel *in Theologia Fundam. fundam. 35. cap. 4. numer. 537. fol.* 230. duplicem tantùm malitiam in adulterio cognoſcere, aliam contra caſtitatē, aliam contra iuſtitiam. Vnde inferunt ſatis confiteri, qui diceret: *Commiſi ſimplicem fornicationem*: Et poſt alia interiecta peccata, ſubnecteret: *Intuli cuipiam grauē iniuriam, tertia quadam perſona cooperente.* Sed non placent; tum quia conſentiente viro, ſufficeret ſe accuſare de ſimplici fornicatione; quod nullus conceſsit: tum quia eo modo confitendi duplex numero peccatum in eſſe moris pro vno indiuiduo ad duplicem ſpeciem pertinente ſubrogaret, ac proinde diuerſum peccatum in eſſe moris ab eo, quod commiſerat, cōfiteretur.

66 Obijcies ſecundò. Virginitas eſt virtus ſpecialis diſtincta à caſtitate. Ergo vitium virginitati oppoſitum ſpecialem habet malitiam diſtinctam à malitia contra caſtitatem. Reſpondeo, virginitatem tantùm diſtingui à caſtitate accidentaliter per extenſionem ad plura obiecta, nimirum ad delectationes, etiam licitas; id autem, quod opponitur virginitati, vt contradiſtinctæ à caſtitate, non eſt vitium; alias matrimonium eſſet illicitum. Præterea, cùm virginitas deperdatur per quodlibet peccatum contra caſtitatem, ſi circunſtātia virginitatis adderet nouam ſpeciem malitiæ, teneretur virgo in ſimplices delectationes conſentiens explicare virginitatem amiſiſſe per tale peccatum. Imò quælibet fœmina in habitu virginis incedens teneretur, quoties actu interno contra caſtitatem deliquiſſet, dicere in confeſsione, eſſe, vel non eſſe virginem. Nam cùm talis appareat, ſi confeſſarius eius cōſcientiam ignoraret, apprehenderet malitiam contra virginitatem, quæ fortè nō eſſet. Vnde confeſſarius non teneretur de virginitate interrogare, ſi pœnitens taceret, & puella teneretur reſpondere; & per conſequens manifeſtare ſuum defectum, iam iterum in alijs confeſsionibus declaratum. Rurſus, non ſolùm fœmina, ſed quilibet barbatus teneretur in confeſsione explicare ſuæ virginitatis florem per tale peccatum amiſiſſe, quod eſt contra omnium fidelium praxim. Ergo circunſtantia virginitatis nō mutat ſpeciem peccati, & per conſequens, non debet in confeſsione explicari.

CAPVT VII.

Vtrùm in delectatione moroſa de re turpi, explicari debeat circunſtantia ſtatus perſonæ, quæ peccanti obijcitur, an conſanguinea, an nupta, vel voto caſtitatis adſtricta?

67 AFfirmant Caietanus, Lorca, Azor, Thomas Sanchez, & alij apud Dianam 1. *par. tract. 7. reſol.* 48. Quibus accedunt D. Antoninus, Tabiena, Nauarr. & Monteſinos apud Hurtad. cōplut. 1. 2. *tract. de Peccatis, diſput. 4. diffic.* 10. & tenere videntur Doctores aſſerentes, malitiam delectationis ſimplicis, ſicut & efficacis, deſumendam eſſe ab obiecto.

68 Ex quo principio nō pauci deducūt, licere non coniugatis ſperantibus vxorē du-

Digitized by Google

ducere, moroſè delectari de copula habenda tempore coniugij, quia talis copula non eſt mala. Ita Victoria, quem refert, & ſequitur Medina 1.2.*quæſt.* 74. *art.* 8.*dub.*3. Zumel ad eamdem quæſtionem, *diſp.*4.*dub.*3. & quidam Neotheriei, vt refert Corduba *in Quæſtionario libr.* 1. *quæſt.* 23.*dub.*13. & ipſe clarè ſentit eſſe probabile. Idem tenent loquentes de ſponſa de futuro Curiel, Herrera, & alij apud Dianam 3.*part.tract.*5.*Miſcellan.reſol.*2. & Magiſt. Arauxo vbi infra, qui eadem ratione nixi aſſerunt, licere viduis moroſè delectari de copula præterita, cum proprio coniuge habita; quod vltra citatos tuentur Caietanus, Roſella, Syluester, Armilla, Angelus, Tabiena, Pedraza, Valentia, Nieba, Medina, Zumel, Sà, & alij apud Thomam Sanchez *de Matrim.libr.*9.*diſp.* 47.*n.*3. Quos ſequuntur Lorca 1.2.*diſp.* 28. & Monteſin. ibidem, *diſp.*7.*q.*6. M. Serra 1.2.*q.*64.*ar.*8. M. Arauxo 1.2.*q.*74.*ar.* 10.*dub.*3.*n.*48. & alij. Quod à fortiori tenentur dicere, etiamſi ad ſecundas nuptias tranſierit.

69 Addunt alij apud Cordubam ſuprà (& ipſe putat probabile) non eſſe mortale, ſolutos delectari moroſe de copula cogitata ſub conditione, ſi adeſſet matrimonium; nam cum obiectum ſub ea conditione appræhenſum non ſit turpe, non eſt vndè talis affectus malitiam grauem ſortiri poſsit, ſi aliàs ſupponatur ex parte ſubiecti capientis delectationem, non interuenire votum caſtitatis, ratione cuius teneatur ab illa delectatione abſtinere. Quidquid contradicat iam alibi citatus, & reiectus Euſeb. de Herrera *in ſuis deciſſionib. moralibus, deciſ.*6.§.9. vbi tradit, per votum caſtitatis non prohiberi delectationem moroſam. Limitant tamen prædicti Doctores doctrinam ſupra traditam, dum non ſit periculum pollutionis, vel conſenſus in aliquod peccatum mortale. Si enim hoc adſit, nequibit à mortali excuſari.

70 Verior tamen ſententia oppoſitis inſiſtens principijs docet, in delectatione venerea, & moroſa de copula cum conſanguinea, coniugata, vel moniali, non reperiri malitiam ſpecie diſtinctam à delectatione cum ſoluta: ac proindè pœnitentem non teneri, prædictas circunſtantias in confeſsione explicare. Ita Pat. Vazquez 1.2.*diſp.*111. & 112. & 114. Quē omnes eius diſcipuli ſequuntur, Caſtro Palao *tom.*1.*tract.*2.*diſp.*2.*punct.*10.§.4. & cum Angelo, & Peſantio, Hurtado Complutenſis ſupra *diſp.*4.*diffic.*10. Diana 1.*p. tr.*7.*reſ.*48. & 2.*p.tr.*3.*reſol.*34. & 3.*part. tract.*4.*reſol.*67. pro qua citat Reginaldū, Sayrum, & alios; & probabilem putant Salas, Azor, Filliucius, Bonacina, Leſſius, & alij apud Dianam, & pluribus citatis defendit Ouiedo 1.2.*tract.*6. *controuerſ.*4.*puncto* 7.*num.*57. & Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ.libr.*2.*capit.*7. §.1.

71 Ad probationem huius ſententiæ noto primo ex communi Doctorum, delectationem non dici moroſam à mora temporis, ſed a mora culpabili detentionis; hoc eſt a libertate in detentione; poſtquam quis aduertit eſſe prohibitam. Noto ſecundò cum Pat. Vazquez 1.2.*diſput.* 112.*cap.*2.*num.*4. quem ſequuntur Salas 1.2.*tom.*2.*tract.*13.*diſp.*6.*ſect.*6.*numer.*60. Palaus ſuprà *puncto* 10 §.4.*num.*41. Lugo *diſp.*16.*ſect.*6.*num.*390. Leſsius *libr.*4.*cap.* 3.*num.*112. Ouiedo 1.2.*tract.*6.*controu.*4. *punct.*7.*num.*54. & omnes (quos viderim) delectationem moroſam intra ſpeciem luxuriæ ſemper habere eamdem malitiā cum opere, quatenus eſt contra caſtitatē. Ratio eſt, quia talis delectatio eodem modo, ac opus virtuti temperantiæ opponitur, & eamdem habet diſſonantiam ad rationem. Vndè ſicut diuerſo modo opponitur virtuti caſtitatis ſimplex fornicatio, & peccatum contra naturam; ita etiam diuerſo modo opponitur delectatio de fornicatione, & de peccato contra naturam. Cum enim virtus caſtitatis non minus, neque alio modo moderetur delectationes internas, quam externas, eadem videtur interuenire ſpecies peccati in vna ac in altera delectatione intra ſpeciem luxuriæ.

72 Prædicta tamen doctrina limitanda eſt, quoties delectatio capiatur de copula cogitata cum fœmina, cum præciſione an ſit, vel non ſit propria; cùm enim eiuſmodi copula præſcindat à licita, & illicita, delectatio de illa capta non erit eiuſdē ſpeciei cùm opere, quod habet pro obiecto. Alias cum opus non opponatur virtuti caſtitatis, ſed ab oppoſitione præſcindat, non opponeretur delectatio, ſed ab oppoſitione præſcinderet, quod falſum prorſus eſt. Erit igitur in tali euentu malitia alterius ſpeciei innominatæ contra caſtitatem, ſeu malitia copulæ illicitæ, cùm eodem modo opponatur virtuti, ac ipſa copula.

73 Ex dictis aſſentiri non poſſunt Bonacinæ *de Matrimon.quæſt.4.punct.8.num.15.* & Palao *tom.1.tract.2.diſp.2.punct.10.§.2.n.7.* Quibus conſentire videtur Thomā Sanchez, *ſuprà nu.4.* aſſerentibus, malitiam delectationis venereæ deſummi ex effectu, quem ſecum affert, nimirum vehementem commotionem appetitus, & ſpirituum genitalium ſubſeruientium generationi. Nam vt benè expendit Lugo, ex hoc principio apertè ſequitur, delectationem moroſam captam de ſodomia eiuſdem eſſe ſpeciei, cum delectatione capta ex copula, quod eſt contra omnes Doctores: Imò & contra ipſum Bonacinam *loco citato, num.18.* & contra Sanchez *in Sum. lib.3.cap.2.* diſtinguentes ſpecie delectationem circa ſolutam, & circa coniugatam, cum tamen omnes eumdem effectum cauſent.

74 Noto tertio, illam delectationem dici veneream, quæ in ipſa carne ſentitur, cum commotione ſpirituum ſubſeruientium generationi circa partes libidinoſas. Ita Caietan. Armilla, Tabiena, & alij, quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *lib.9. de Matrim.diſp.46.* dicitur delectatio venerea, vt inquit Sanchez, ad differentiam delectationis, qua placet tactus proprij, vel alieni corporis ſine vlla libidine, ob ſolam proportionem, & connaturalitatem cum organo tactus, ſeu viſus: quilibet enim tactus rei blandæ, & viſus rei pulchræ, organa, viſus, & tactus naturaliter delectant. Delectatio igitur moroſa in re venerea, ex parte voluntatis, nihil aliud erit quàm affectus quidam ſimplex, quo quis ex aduertentia rationis ſibi complacet in delectatione illa venerea, quæ ex cogitatione obiecti turpis in carnis titillatione, & in potentia appetitiua ſentitur. His poſitis.

75 Negatiuam ſententiam Pat. Vazquez ſic facilè probo: Delectatio moroſa venerea non eſt vnde malitiam ſumat, niſi vel ex obiecto, vel ex oppoſitione cum virtute caſtitatis prohibentis omnem delectationem veneream extra ſtatum matrimonij: ſed quomodocumque res ſe habeat, delectatio venerea non ſortitur diuerſam malitiam, ex circunſtantia ſtatus perſonæ, quam habet pro obiecto: Ergo non debet in confeſſione explicari. Quod ratione oppoſitionis cum virtute caſtitatis non ſortiatur malitiam ſpecie diſtinctam ab ea, quæ reperitur in delectatione de copula cum ſoluta, conueniunt omnes. Quod autem neque ratione obiecti malitiam aliam contrahat, probatur. Quia obiectum, quod neque directè, neque indirectè terminat affectum voluntatis, nequit malitiam aliquam in illum deriuare, ſed iniuria contra maritum, v.g. quæ in copula cum nupta reperitur, neque directè, neque indirectè terminat ſimplicem delectationem veneream, ergo, &c. Non directè, quia delectatio venerea, non capitur de iniuria, ſed de cōcubitu cum fœmina, qui media ſui apprehenſione præſcindente ab ſtatu fœminæ, delectationem illam cauſat; non indirectè; quia vna ratio poteſt ſeorſim ab alia ſimplicem delectationem terminare, licet nequeat vna ſine alia executioni mandari: ſicut ſi fœmina pulcra, & nupta ſit, poteſt quis complacere, quod pulchra, & diſplicere quod nupta.

76 Eſt itaque magnum diſcrimen inter deſiderium, & ſimplicem complacentiam, illud enim cum tendat in executionem obiecti, & copula cū nupta nequeat in executione ſeperari ab iniuſtitia, nequit ſaltem indirectè ad illam non terminari, vt communiter docent Theologi contra Angelum, verb. *luxuria, num.2.* aſſerentem, deſiderium efficax fornicationis cum ſoluta, & cum cōiugata eſſe eiuſdem ſpeciei, cuius proindè ſententia expuncta fuit de mandato Sanctæ Inquiſitionis in Expurg. anno 1640. Simplex verò delectatio cum non tendat ad tribuendā exiſtentiam obiecto, benè poteſt ad vnam rationem terminari, quid ad aliam vllo modo terminetur: ac proinde poteſt quis delectari de copula, cum nupta allectus à delectabili, quod eſt in copula, & non à delectabili, quod eſt in iniuria, & conſequenter quin delinquat contra iuſtitiam: quia virtus iuſtitiæ non prohibet delectationē de opere iniuſto, quando non capitur de illo, prout iniuſtum eſt: vt ex cōmuni Doctorum tradit Pat. Ouiedo 1.2. *tract.6.controuerſ.4.punct.5.* Ergo nullum eſt caput, vnde delectatio venerea diuerſam malitiam ſortiatur ratione diuerſi ſtatus perſonæ, quæ peccanti obijcitur. Sufficiet ergo ſe accuſare de vna, vel pluribus delectationibus moroſis, inexplicato perſonæ ſtatu.

77 Confirmatur, nam delectatio de copula cum moniali habita ab eo, qui votum non emiſit, non eſt contra votum illius, qui delectationem capit, quia hoc nō ſubſiſtit, nec contra votum monialis, quia

ma-

materiâ huius voti. tota eſt poſita in actibus ipſius monialis, quorum nullum talis delectatio inducit, nec ei vllo modo cooperatur. Similiter delectatio habita à ſoluto de copula cum coniugata, ad nullum actum coniugis ordinatur, etiamſi vt obiectum illum reſpiciat: ergo cum non coniungatur cum obiecto, fidei coniugij non opponitur. Ergo non eſt vnde à coniugio malitiam ſortiatur.

78. Idemque dicendum de delectatione habita cum conſanguinea, quia licet circunſtantia conſanguinitatis ſe etiā teneat ex parte perſonæ capientis delectationem, nequit malitiam refundere ni ex parte obiecti ſe habeat. Quia ex reuerentia ſanguini debita tantum prohibetur commixtio ſeminum, ad quam non ordinatur ſimplex delectatio, ſicut ordinatur deſiderium efficax. Ergo ni delectatio captetur de copula cogitata cum cōſanguinea; vt tali non contrahet malitiam inceſtus.

79 Tota hæc doctrina confirmatur exemplo, cui nemo diſſentire poteſt, nec diſcrimen inter actus efficaces, & inefficaces diffiteri: Si quis audiat inimicum occiſum eſſe in loco ſacro, & de illius morte delectetur, ex diſplicentia perſonæ, peccatum odij committet, non verò ſacrilegij: ergo delectatio non ſecum trahit malitias omnes in obiecto repertas. Ergo ſimiliter, nec in caſu quæſtionis, cum eadem prorſus militet ratio.

80 Quamuis autem hæc ita ſint, conſultum erit, confeſſario, rudes, & mediocriter doctos de circunſtantia obiecti interrogare: tum quia tales inter affectus eficaces, & inefficaces neſciunt diſtinguere; tum quia eamdem in omnibus malitiam concipiunt, & conſequenter contrahunt.

§. Vnicus.

Cuiuſdam nouum placitum refertur, & refellitur.

81 POſt hæc olim à me ſcripta, in lucem prodijt recentior quidā, qui doctrinam ſuperius traditam extendit, ad omnes ſimplices delectationes intra genus caſtitatis, etiamſi obiecta terminantia ſpecie diſtinguantur: ac proinde eiuſdem putat ſpeciei delectationem moroſam de copula ſodomitica, ac de fornicatione. Nam malitia delectationis, inquit, excuſſo conſenſu abſoluto in copulam, ſolum poteſt prouenire ex vi cauſatiua motuum turpium, & pollutionis de præſenti, aut ex eo quod ſtatui matrimonij derogare videatur. Ex primo autem capite malitiam ſpecie diuerſam nō contrahit, conſtat ex ſuperius dictis, quia omnes delectationes moroſæ eumdem effectum cauſant. Quod autem neque ex ſecundo, probat ex eo, quod ſiue delectationes ſint de hoc, ſiue de illo obiecto, non propterea ſtatui matrimoniali magis derogant, niſi fortè quatenus ſunt magis intenſæ, & vehementiores, quod non pendet ab eo, quod ſint contra naturam.

82 Cæterum doctrina hæc ſubſtinenda non eſt, eodem enim fundamento aſſerere potuiſſet, ſodomiam, & fornicationem non diſtingui ſpecie; quia non magis vna, quam altera ſtatui matrimonij derogat, niſi fortè quatenus intenſiorem, aut vehementiorem delectationem inducunt, qua ratione ad circunſtantiam aggrauantem earum differentia pertineret: imò grauius inde peccatum fornicatio euaderet, quam ſodomia; quam minus natura appetit, & à qua potius per ſe abhorret. Secundò, quia obiectum, quod delectationem terminat, & à quo nullatenus præſcindit, nequit, ſi malum ſit, malitiam in actum non deriuare: ergo obiecta ſpecie diſtincta intra genus caſtitatis, à quorum malitia actus non præſcindit, nō poſſunt, non ſpecie diſtinctam in delectationem refundere. Confirmatur, quia ſimplex delectatio de vindicta, & de fornicatione non aliundè ſpecie diſtinguuntur, ſecundum omnes, niſi quia ad obiecta ſpecie diſtincta terminantur: ergo.

83 Obijcies: oppoſitum conſtare ex D. Thoma *opuſc.64. §.* *Complacentia habita in memoria peccati:* Vbi excuſat ab explicanda in confeſsione ſpecie peccati commiſſi, de quo memoriæ occurrente capitur delectatio. Quod verum non eſſet, ſi obiecta ſpecie diuerſa malitiam diuerſam ſpecie in actum refunderent. En D. Thomæ verba. Si autem rememorādo mala præterita, quæ feciſti, non habes dolorem, ſed potiùs delectationem in eis; & propter hanc delectationem facis moram ibidem, non credo expedire, quod ſpecifices ipſa peccata rememorata; ſi aliàs integrè confeſſus es ea. Et ſi non habuiſti aliud, quam delectationem in mente; ſufficit dicere, mihi venerunt in memo-

morlam quædam vindictæ, vel iniuriæ, quas feci, vel quædam peccata grauia, quæ commiſi, de quibus non ſolum non habui dolorem, ſed de ipſis cum multa complacentia cogitaui. * Hæc D. Thomas. Quem ſecutus eſt P. Sa, *verb. Confeſsio, nu. 16.* dicens: * Qui delectatus eſt de peccatis præteritis aliàs confeſsis, id ſolum oportet confiteatur, non autem exprimere, quæ illa fuerint peccata. Vide D. Thom. *opuſc. 64.* *

84 Reſpondeo, principium, quod ex verbis præfati opuſculi ſexageſimi quarti, obtruditur, capitaliter aduerſari alijs principijs doctrinæ D. Thomæ aſſerentis, actus qualeſcumque ab eo, quo tendunt obiecto, ſpeciem ſumere. Quapropter opuſculum, ex quo præobiecta verba fideliter excerpta ſunt, adulterinum D. Thomæ opus eſſe, iure admonet Vincentius Baronius, in opere cōtra Amadæum *diſp. 2. ſect. 3. §. 2. fol. 233.* Et ideò opinio illa, quam (auctorem opuſculi credens D. Thomam) ſequutus eſt P. Sà illum citans, expuncta fuit poſteà per Mag. Sacri Palatij in editione Romana: & in eam ſic iure inuehitur M. Texeda *tom. 1. Theol. mor. lib. 2. tract. 3. contr. 7. n. 23. & ſeq.* * Aduerſatur (inquit) Concilio Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* Nec video, quo is auctor vtatur fundamento, niſi tantum velle doctrinā nouam, & laqueos animarum introducere.* Sic ille, & merito: quia vnum, cui P. Sa innixus eſt, fundamentum, ab auctoritate, tum auctoris opuſculi ſexageſimi quarti, quod inter alia D. Thomæ opera circumfertur, tum eorum, qui incautè inter eius opuſcula inſeruerunt; nullius momenti iudicare debuiſſet, imò & erroris inſimulare; vtpotè ex quo ſingularis, & omninò improbabilis doctrina, & Concilio Tridentino apertiſsimè repugnans euidenter deducitur. Ni fortè non de delectatione, de peccato commiſſo, ſed de ſola iactantia intelligendus veniat. In hoc enim peccato, tota malitia in eo conſiſtit, quod offenſa Dei aſſumatur, vt medium ad laudem; vnde omnia peccata ſub eadem ratione formali ad iactantiam pertinent, & quoad hunc actum eorum differentiæ ſpecificæ per accidens ſe habent, vt cum Nauarro tenet Diana *3. p. tract. 4. reſol. 161.* & cum Soria *p. 11. tract. 7. reſ. 36.* Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 5. diſput. 8. §. 3. q. 12.* Caſtro Palao *tom. 1. tract. 2. diſp. 2. p. 11. n. 5.* & probabile vocat Lugo *diſp. 16. ſect. 5. n. 268.* Si verò iactantia ſit coniuncta cum complacentia, & approbatione peccati commiſsi, v. gr. adulterij, vel vindictæ, &c. nequit in dubium verti obligatio confitendi obiecta terminatiua ſpecie diuerſa, ſicut nec obligatio confitendi numerum, & ſpecies peccatorum. Æquali enim certitudine ad hæc explicanda adſtringimur.

85 Non verò omittam hic adnotare Baronij negligentiā in operibus D. Thomæ euoluendis. Secus contra Amadæum inuectus non fuiſſet, dicens: * Vbique obtrudit opuſculum ſexageſimumquintum adulterinum D. Thomæ opus, vt ſuprà demonſtratum eſt. * Sed homo non aduertit, opuſculum, nuper allegatum, non eſſe ſexageſimumquintum (quod non eſſe D. Thomæ à ſe demonſtratum dicit) ſed ſexageſimumquartum, quod non vbique, ſed in hoc tantum loco ab Amadæo allegatur. Vnde Baronij calumnia hoc vnum operata eſt, quod duo iam opuſcula, quæ inter alia D. Thomæ opera circumferūtur, nec dubiæ fidei habenda, ſed radicitus euellenda, abolendaque, ex ipſius Baronij teſtimonio habeamus. Sit eſto: dum in poſterum non in Amadæum, ſed in auctorem opuſculi, & in eos, qui inter D. Thomæ opera inſeruerunt, virus euomat.

CAPVT VIII.

Corollaria ex dictis.

86 INfertur primò, non eſſe admittendam, ſed ab ſcholis relegandā opinionem aſſerentium, conſenſum formalem, & expreſſum voluntatis in delectationem veneream, ſeu, quod idem eſt, ſimplicem delectationem moroſam, non eſſe culpam mortalem, ceſſante periculo cōſentiendi in pollutionem, vel in opus, de quo capitur delectatio. Quam tenuit Martinus de Magiſtris *tract. de temperantia, quæſt. 3. de luxuria;* & clarius, *quæſtione de pollutione poſt probationem quartæ concluſionis*, & alij ex antiquis apud Salas 1. 2. *tom. 2. quæſt. 74. tract. 13. diſp. 6. ſect. 4. n. 38.* vbi ait: * Fertur, victoriam dixiſſe, opinionem illam eſſe probabilem, * & talē fuiſſe tempore D. Thomæ, teſtatur Salas referens pro illa Adrianum. Et putat probabilem Antonius de Corduba Ordinis Minorum *lib. 1. quæſt. 23. dub. 11. §. Igitur,* dicens, eſſe ſententiam D. Auguſtini, & nonnullos

Digitized by Google

nullos eam docuiſſe: & conſentire videtur M. Tabiena Ordinis Prædicatorum, *verbo Cogitatio moroſa, num.2.* *Vtrùm delectatio moroſa ſit peccatum mortale? Alij tenent, quod non eſt peccatum mortale, ſed veniale tantum; alij verò dixerunt, quod eſt peccatum mortale, & hæc ſecunda opinio eſt communior, & veroſimilior, & eſt communis opinio modernorum, & ſecurior.* Sic Mag. Tabiena ex D. Thom. *in 2. ſent. diſt. 24. quæſt. 3. art. 4. in corpore*, vbi ait: *Delectatio moroſa mortale peccatum eſt, vt Magiſter dicit, & verba Auguſtini ſonare videntur, quamuis quidam in hoc, Magiſtro contradicant. Sed opinio Magiſtri valdè probabilior eſt, & ſecurior.*

87 Verum opinionem iſtam, non ſolùm non eſſe probabilem, ſed neque ferendam, dixit Zumel apud Salas vbi ſupra, & P. Vazquez 1. 2. *diſp.* 109. *cap.* 3. pluribus Patrum teſtimonijs illam refutat, & licet in hac diſputatione nullam illi cenſuram inurat, infra tamen *diſp.* 111. *cap.* 5. *nu.* 20. *in fine*; vt errorem expreſſè damnat, & in expurgatorio S. Inquiſitionis anno 1612. & 1640. relatis verbis ſuprà citati Antonij Cordubenſis, dicentis: *Igitur vtraque opinio probabilis eſt,* ſic notatur. *Appone in margine: ſecunda opinio (nempè, quæ negat, eſſe mortale) nec tuta, nec probabilis eſt.* Nec D. Thomas probabilem cenſuit, dum contrariam, & communem probabiliorem, ſecurioremque vocauit: eiuſmodi enim verba non comparatiuè, ſed aduerſatiuè accipienda ſunt, quoties apud Angelicum Præceptorem, aut alium grauiſsimum Doctorem, opinioni diſſonæ adiecta reperiantur, vt in præſenti contingit: certiſsimum enim eſt, & auctoritate Sanctorum Patrum cõprobatum, virtutem caſtitatis, extra ſtatum matrimonij, tam delectationes internas, quàm externas prohibere, accedente conſenſu voluntatis.

88 Infertur ſecundò. Non licere viduis, neque ſponſis de futuro moroſè delectari de copula præterita, vel futura tempore matrimonij. Quia licet obiectum externum actus non ſit illicitum, eſt tamen illicita delectatio præſens voluntatis, vtpotè virtuti caſtitatis oppoſita, deficiente matrimonio, quod illam poſſet honeſtare. Ita P. Vazquez 1. 2. *diſp.* 114. *n.* 3. Tannerus 1. 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 8. *n.* 13. Baſilius *de Matrim. lib.* 10. *cap.* 16. *§.* 2. *n.* 10. *&* 11. Bonacina, Palao, Villalobos, & alij, quos ſequitur Diana 3. *p. tract.* 5. *Miſcell. reſol.* 2. Thom. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 47. *nu.* 4. *&* 5. & Ioannes Sanchez *in Selectis diſp.* 21. *n.* 27.

89 Infertur tertiò, nemini licere delectationem voluntatis captam de obiecto apprehenſo ſub conditione auferente ab eo malitiam, v.gr. de concubitu cum tali fœmina, ſub conditione, quod eſſet vxor. Quia (quidquid dixerit P. Sanchez *in Sum. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 33.) imaginatiua etiam potentia conditionem ex parte obiecti apponere poteſt, vt benè cum Salas 1. 2. *tom.* 1. *tract.* 13. *diſp.* 6. *ſect.* 30. *num.* 189. tradit Palao *tom.* 1. *tract.* 2. *de Peccat. diſp.* 2. *p.* 10. *nu.* 6. Vnde non ſola voluntas, ſed etiam appetitus poſſet tendere in obiectum, ſub conditione auferente malitiã, quo moroſis delectationibus contra caſtitatem laxarentur habenæ. Præterquam quod delectationem appetitus cohibere, dum delectatio voluntatis adeſſet, paucis datum credam; ideòque ob periculum ſaltem, a noxa lethali excuſari non poteſt. Et improbari prorſus debet opinio illa, quam probabilem cenſuit Corduba *ſup. n.* 81. aſſerentem non eſſe mortale delectari moroſè per actus voluntatis, & appetitus de copula ſub cõditione, quod eſſet cum propria vxore. Hæc enim opinio in ordine ad mores, idem præiudicium parat, ac quæ delectationem moroſam à culpa mortali eximit. Quid enim cuique facilius, quam apprehenſionem conditionatam huiuſmodi efficere, qua ſemel poſita, grauis malitia delectationis dicitur deficere? Quapropter opinionem iſtam iure reijcit Palao *vbi ſuprà punct.* 10. *n.* 9. & me iudice, eadem cenſura notanda, ac quæ moroſam delectationem à mortali culpa liberat. Quam vt diximus num. 97. errorem vocat Vazquez, cui lubens aſſentior.

CAPVT IX.

Vtrùm in peccato odij, ſit in confeſſione explicanda qualitas mali proximo deſiderati, vel coniunctio perſonæ, cui deſideratur?

90 SVppono ex communi DD. damna proximo illata in diuitijs, in fama, & in vita, diuerſæ ſpeciei eſſe contra iuſtitiam, ac proinde voluntatem efficacẽ læ-

lædendi proximum in diuitijs diſtinctam ſpecie malitiam continere,à voluntate efficaci lædendi in honore, vel in vita: & conſequenter qualitatem mali efficaciter voliti,debere in confeſsione explicari. Difficultas igitur ſolum eſt, quando non efficaciter,ſed ex odio tantum,quis deſiderat, vt ea mala aliunde proximo eueniant, ſeu quod euenerint, gaudet, quia mala illius ſunt.

91 Qualitatem mali voliti declarandam eſſe,affirmat P.Suarez *diſp.6.de Charitate,ſect.2.* Syluius,& alij, apud Dianam *1.p.tract.7.reſol.30.* Negant verò ipſe Diana cum Ledeſma,& Bonacina. Lorca *de Charitate quæſt.34. art.3.* Luiſius de Torres ibidem *diſp.91.dub.1.in fine.* Card.de Lugo *diſp.16.ſect.5.n.260.* Homobonus, Valentia,& alij,quos ſequitur nouiſsimè Leander *diſp.8.§.3.quæſt.8.* & Tamburin. *in Method.lib.2.cap.6.§.3.n.9.*

92 Ego autem vtriuſque ſententiæ Auctores facilè concilio. Aſſertio ſit. Cõmuniter loquendo non debet in confeſſione explicari qualitas mali voliti ex odio. Probatur,quia mala volita ex odio ſiſtente in mero deſiderio inefficaci,quo quis vellet proximo ea mala aliunde euenire, vt in plurimum ſolum attinguntur formaliter per hunc affectum, quatenus mala proximi ſunt. Ergo cum omnia ſub eadem ratione formali attingantur, non conſtituent diuerſam ſpeciem: nam in ordine ad iſtum affectum valdè materialiter ſe habent differentiæ ſpecificæ mali voliti: In hoc ſenſu verum habet ſecunda ſententia. Si verò (vt benè aduertit Lugo) quis deſideraret ex odio ea mala, quatenus talia ſunt, nempè quatenus in diuitijs, in honore, vel vita; contrarium prorſus tenendum eſt,iuxtà dicta cap.7.nam affectus inefficaces,vt ibi diximus,diſtinguuntur ſpecie,quando rationes formales motiuæ,& terminatiuæ illorum diſtinguuntur ſpecie;ſed iniuria proximi, vt in diuitijs diſtinguitur ſpecie ab iniuria, vt in honore,vel vita. Ergo qui complacet de malo proximi,ſeu inefficaciter deſiderat, vt in diuitijs; habet affectum inefficacẽ diſtinctũ ſpecie ab eo,quẽ haberet,ſi cõplaceret in alio damno proximi,vt in honore,vel in vita: ergo in tali caſu tenebitur circumſtantiam mali voliti declarare.

93 Confirmatur: quia diuerſæ ſpeciei eſt deprecari alicui mortem temporalẽ, quia malum materiale illius eſt,ac optare,& implorare,quod à dæmone rapiatur, quia malum ſpirituale illius eſt: ſed non alia ratione diſtinguũtur ſpecie,niſi quia voluntas tendit in hæc obiecta ſub diuerſa ratione formali, nimirum, quatenus tale malum eſt: ergo quoties affectus inefficaces habuerint,pro obiecto motiuo, mali voliti qualitatem, tenebitur pœnitens in confeſsione eiuſmodi qualitatem explicare: & ita tradit P. Suarez *de Fide tract.3.diſp.6.ſect.2.num.3.* Vbi de damno ſpirituali loquens,dicit, de hoc dubitandum non eſſe, quod tenet etiam Ioannes Sanchez *in Select.diſp.6.n.1.* & ego verum puto,dum non terminet affectum ſub ratione communi damni præſcindentis à materiali,& ſpirituali.

94 Circa coniunctionem perſonæ, cui ex odio malum deſideramus, communis Doctorum ſententia tenet,in odio parentum explicandam eſſe circunſtantiã perſonæ. Ita Nauarr. *in Manuali cap.14.n.11.* P.Sa *verbo Confeſsio,n.23.* Azor *tom.2. lib.2.cap.2.quæſt.2.* Card.Lugo *diſput.16. ſect.6.n.303.* qui addit,idem fore dicendũ in peccato odij parentum in filios,vxoris in virum, & viri in vxorem. Ratio eſt, quia peccata odij in his perſonis militant directè contra pietatem, ſeu reuerentiam coniunctis debitam; ac proinde ſpecialem diſſonantiam habent, oppoſitionemque cum alia virtute à charitate: & ita tenendum.

95 Ex dictis in hoc capite,alia venit decidenda quæſtio præcedenti ſimilis. An ſcilicet qualitas contumeliæ, v.gr. quod appellaueris aliquem furem, vel hæreticum, vel ſodomitam, &c. explicanda ſit in confeſsione? Affirmant Filliucius *cap.9.num.322.* & Ioannes Sanchez *in Select. diſp.6.n.2.* Verum contraria ſententia eſt nobis tenenda cum Azor *tom.3.libro 13. cap.5.dub.1.* Fagundez *2.præcepto Eccleſiæ lib.3.cap.5.n.3.* Card. Lugo *ſuprà ſect.5.n.265.* Caietan. Reginald. Sà, Molina,& alijs, quibus conſentit Diana *1.p.tract.7.reſol.28.* Ratio eſt,quia omnes contumeliæ eo tendunt,vt lædant honorem,ſicut omnia furta,vt lædant diuitias: ergo ſicut diuerſus modus furandi non conſtituit furtà diuerſæ ſpeciei, ita nec diuerſus modus lædendi honorem conſtituet contumeliam diuerſæ ſpeciei.

96 Idem propter eamdem rationem dicendum eſt de detractionibus,& de iudicio temerario: ſufficiet enim ſe accuſare;

ſare; toties in materia graui temerè iudicaſſe; & toties detraxiſſe; non explicata materia, vt benè Lugo, & Diana ſuprà, quibus, licet non ſibi conſtans, conſentit Ioannes Sanchez. De blaſphemijs nõ hæreticalibus, docent ſimiliter aliqui non debere explicari, an fuerint in Deum, vel in Sanctos. Ita Azor, Nazarius, Homobonus, & alij, quos citatos ſequitur Diana *ſuprà reſol.*50. Sed contrarium tenent cum Suarez, Filliucius *tom.2.tract.25.cap.1.nu.*26. Sanchez *in Select.diſp.*6. & plures alij. Et hoc eſt probabilius, quia cultus & adoratio, quæ Deo debentur, diuerſæ ſunt ſpecie, ac quæ Sanctis; ergo & vitium, quo inhonorantur. Imò blaſphemiam in B. Virginem ſpecie diſtingui à blaſphemia in alios Sanctos docent Thom. Sanchez *in Sum.lib.2.cap.32.num.*39. & Aragon 2.2. *quæſt.*13.*art.*1. & quidem conſequenter.

CAPVT X.

An iudicium temerarium, & detractio diſtinguantur ſpecie in ordine ad confeſſionem?

97 RAtio dubitandi ſumitur ex eò, quod bona exiſtimatio propria, ſeu bona opinio de proximo, quæ per iudicium temerarium apud iudicantem deperditur, eiuſdem ſit ſpeciei cum ea, quæ per detractionem læditur; vnde tantum videtur cõſiſtere diuerſitas in modo lædendi famam, ac proinde, quod eiuſdem ſint ſpeciei in genere moris: & ita tenere videtur Diana cum Fauſto 5.*part. tract.*14.*reſolut.*56. qui exiſtimat, eiuſdem ſpeciei eſſe infamare proximum dicendo falſum, ac verum dicendo: & conſequenter opus non eſſe eiuſmodi circunſtantiam in confeſsione aperire. Stat expreſsius pro hac parte Ioannes Sanchez *in Selectis diſp.*5.*n.*10. Vbi inquit eiuſdem ſpeciei infimæ eſſe lædere famam internè per iudicium temerarium, & externè per detractionem, aut contumeliam. Idemque tradit Tamburin. *in Methodo expeditæ cõfeſ.lib.2.cap.9.§.1.n.*5. atque adeò in confeſsione non eſſe neceſſariò declarandam eiuſmodi differentiam.

98 Verum hæc doctrina difficultate non vacat: nam ſi eiuſdem ſpeciei ſunt iudicium temerarium, & detractio, neque in illis alia reperitur malitia; quam læſionis famæ: & aliunde infamare proximum, in ponendo falſum teſtimonium, non diſtinguitur ſpecie ab infamare manifeſtando delictum verum, quod occultum erat; manifeſtè deduci videtur probabiliter ſuſtineri poſſe, iudicium temerarium, aut falſum teſtimonium, apud vnum, non eſſe peccatum mortale. Sequelam probo, quia læſio famæ proximi apud vnum, vel alterum, non eſt culpa mortalis, iuxtà multorum opinionem aſſerentium, non eſſe mortale reuelare crimen proximi occultum, vni vel duobus, qui rem ſecreto tenebunt: putant enim hoc famæ detrimentum eſſe leue. Ita Caietanus *quæſt.73 artic.2.dub.*1. Nauarra *libro* 2. *cap* 4.*nu.*335. Cord. *de Detractione quæſt.*2. *concluſ.*5. Nauarro *cap.*18.*n.*33. Reginald. & Graſſius. Quibus conſentit Diana 2.*p. tract.*3.*Miſcell.reſol.*22.*&* 3.*p.tract.*5.*Miſcell.reſol.*33.*&* 6.*p.tract.*7.*reſolut.*9. apud quem probabilem putant Tanner. Ioannes de la Cruz, Zambran. & alij. Ergo cum per iudicium temerarium tantum lædatur fama proximi apud vnum temerè iudicantem; probabile erit, non eſſe peccatum mortale, cum ſit probabile, detrimẽtum in fama apud vnum non eſſe culpam grauem. Aliunde autem, vt ait Diana ſupra, ex eo quod fama lædatur per impoſitionem falſi criminis, ſeu per manifeſtationem veri occulti, non mutat ſpeciem, ſed tantum eſt circunſtantia aggrauans. Ergo ſecundum probabilem opinionem, non eſt, vnde iudicio temerario, aut falſo teſtimonio, grauis malitia poſsit aduenire. Sequelam iſtam nemo concedere audebit: eſt enim contra omnes Doctores. Vide Leſsium *de Iuſt.lib.2.cap.29.dub.*2.

99 Propter hæc dicendum exiſtimo, grauitatem iudicij temerarij, ſeu falſi teſtimonij, ad aliam ſpeciem malitiæ contra iuſtitiam reducendam eſſe; & conſequenter eſſe obligationem diſtinguendi in cõfeſsione iudicium temerarium a detractione criminis veri: ſecus autem a falſo teſtimonio apud vnum tantum, à quo materialiter tantum diſtingui videtur per diſtinctionem ſubiectorum. Ratio à priori deſumenda ex diuerſa habitudine ad rationem, quam omnes Theologi cognouerunt. Poteſt inſuper ſuaderi paritate deſumpta ex furto. Nam ſi in præſentia domini contra eius voluntatem res ſua auferatur, ſuperadditur, ratione modi auferendi, noua alia ſpecies malitiæ, ratione iniuriæ contra honorem, quæ appellari ſolet rapi-

rapina,vt cum D.Thoma,& Caietano docet Leſsius *lib.2.de Iuſt.cap.*12.*dub.*2.*n.*8. Ergo ratione modi auferendi famam per iudicium temerarium, aut falſum teſtimonium, noua etiam malitiæ ſpecies diſtincta à læſione famæ ſuperaddenda eſt: & hoc,ni fallor,eſt communis ſententiæ fundamentum.

100 Eſt tamen aduertendū,iudicium temerarium non ſemper interuenire,quādo ex leuibus,& inſufficientibus indicijs de proximo malè iudicatur: vltra hoc enim requiritur,quod ex plena deliberatione fiat,& abſque formidine partis oppoſitæ: quoties enim cum formidine iudicatur,non eſt iudicium temerarium,ſed ſuſpicio, quæ licet ex leuibus,& inſufficientibus indicijs orta,non eſt culpa mortalis,vt docent Ioannes de la Cruz *in Directt.p.*8.*quæſt.*1.*dub.*2.*concluſ.*2. cum Roſella,Armilla,& alijs,& cum Fauſto,Layman,& Nauarra, tenet Diana 3.*p. tract.*5. *Miſcell.reſolut.*31.Ratio deſumitur ex D. Thoma aſſerente,nullum iudicium citra certitudinem eſſe peccatū mortale; quia non videtur per illud grauis iniuria proximo irrogari,cū talis ſuſpicio ſit quoddam iudicium imbecillum cum notabili formidine de oppoſito.

101 Ex quo Caietan. *in Sum.verb.Iudicium temerarium.** Si autem iudicat de peccato mortali,& non aſſertiuè in corde ſuo determinat,quamuis credat firmiter,& temeratiè, non peccat mortaliter, quia non diffinitiuè iudicat, * id eſt, non iudicio certo, quia remanet formido de oppoſito,vt exponit Gaugericus ibidem. Ex quibus obiter obſerua,firmam credulitatem non eſſe idem,ac iudicium certū, vt falſo cenſet Baronius,*folio* 101.*&* 181. contra Amadæum, dicens eum; dum negat,* controuerſiarum Scholæ Thomiſtæ ſe prorſus ignarum prodere.* Sed vir religioſus excesſit, quia Amadæus ibi ſequitur M.Serra 2.2.*q.*33.*artic.*7. ſic exponentem D.Thomam: & ita docet Caiet. ſup. vbi firmam credulitatem non excludere formidinē de oppoſito ſupponit, & cum opinione temeraria componit. Qui enim ſuſpicatur,vel opinatur,ſimul putat tacitè,vel expreſsè, ſe poſſe facilè decipi. Imò vt in plurimum ex leuibus indicijs non ſuſpicamur malum de proximo, niſi ex errore intellectus,quo apprehēdimus illa ſigna,tanquam ſufficientia ad ſuſpicionem: ſi autem ex ſe ſufficientia ſint, aut talia prudenter cenſeantur,non ſolum non erit iudicium temerarium,ſed ſuſpicionis etiam culpæ omninò expers erit,ſicut, & opinionis temerariæ.

102 Si verò vt inſufficientia apprehendantur,nequibit intellectus ad ſuſpicionem moueri,ni fortè ex maleuolentia, & prauo affectu voluntatis erga alterum: voluntas enim efficere poteſt, vt intellectus rationes leuis aliàs momenti; vehementius apprehendat, illiſque moueatur ad iudicandum,non ſolum cum formidine,ſed etiam certo eſſe verum,vt benè Coninch de Fide *diſp.*14.*dub.*2.*num.*8. Vndè concludo cum Diana ſupra,omni odio,& prauo affectu ſecluſis,rarò,vel nunquam iudicium temerarium contingere,ſi enim ſuſpicio,& opinio,etſi temerariæ, ex ſuo genere,mortalia non ſint,vt ait Caietanus *ſuprà,&* 2.2.*quæſt.*60.*art.*3.iudicium abſque formidine de oppoſito, difficilè his deficientibus,admittam.

103 Adnotare hic oportet Baronīū vbi ſuprà, impoſuiſſe Amadæo, quod ex Diu.Thoma,& Caietano * intentet probare iudicium probabile Synonimum eſſe cum certa,& firma credulitate; * verū ly *certa* ex ſuo cerebello Baronius addit: Amadæus enim ſolum dixit cum Magiſt. Serra 2.2.*quæſt.*33.*art.*7. firmam credulitatem,prudenti principio innixam eſſe iudicium probabile,iuxta Diu.Thomæ verba ibi,excuſantis à denunciando qui *formiter exiſtimaret,* (correctionē pro futurā) *ideſt*,inquit Serra *prudenter,& probabiliter.* Vndè conſtat firmam credulitatem,ſecūdum D.Thom.prout à Mag. Serra explicatum,aliquando eſſe idem cum opinione probabili, aliquando verò cum opinione temeraria,ſeu improbabili,vt à Caietano vſurpatur. Quæ ſi animadvertiſſet Baronius,à cōuicijs abſtinuiſſet. Sed omiſſis nugis.

104 Temerè de aliquo iudicare, eſſe ſpurium,vel illegitimum,vel Iudæum,excuſant à mortali Leſsius *lib.* 2.*de iuſt.cap.* 29.*dub.*2.*num.*14.Nauarr.& Azor,& putat probabile Diana illos citans 5. *part.tr.* 5.*reſol.*68.dummodo proximo aliud non eueniat damnum. Verùm Hiſpanis adeò infame eſt à Iudæis originem ducere, vt hæc iniuria nequeat leuis iudicari, cùm ægrius communiter ferant,quàm ſi aliud quodvis malum graue ipſis falsò impingeretur,vt benè Eſcobar *de Nobilitate*, 1. *part.quæſt.* 8.§.2.*num.*33.Quapropter exiſti-

ſtimo culpam mortalem in eiuſmodi iudicio temerario, ſicut, & in falso teſtimonio; apud vnum interuenire: de quo nemo dubitat.

105 Tandem aduertendum eſt, iniuriá in parentes ſpecialem habere malitiam contra pietatem in confeſsione explicandam, vt benè Bonacin. *de Pœnit. diſp. 5. q. 5. ſect. 2. punct. 2. diffic. 3. n. 15.* Quod de peccato detractionis loquens tradit etiam Sotus *in 4. diſt. 18. q. 2. ar. 5.* idemque dicendū eſt cum Lugo ſuprà *ſect. 6. n. 307.* de graui infamatione fratris, de vulneratione graui, ſeu fratricidio, de quibus dubitari nequit, continere ſpecialem defotmitatem contra amorem fratribus debitū. Ex quibus concludo, iudicium temerarium, ſeu falſum teſtimonium contra parentes, ſeu fratres, nouam ex hoc capite conrrahere malitiam, quæ vtpotè ſpecie diſtincta debet in confeſsione declarari.

QVÆSTIO IV.

De circumſtantia Vbi.

CIrcunſtantiam loci per aduerbium *Vbi* deſignamus, quæ cum aliquādo ſpeciem peccati mutet, & aliquādo intra eamdem aggrauet, opus erit iu præſenti hoc examinare. Peccata prohibita intuitu loci ſacri ſunt tantùm quatuor, furtū, homicidium, ſeu grauis effuſio ſanguinis, effuſio voluntaria ſeminis, & violatio immunitatis Eccleſiæ. Ita omnes Doctores.

CAPVT PRIMVM.

De furto commiſſo in loco ſacro.

1 SVppono ex communi Doctorū conſenſu, furtum rei ſacræ, ſiue fiat in loco ſacro, ſiue non, nouam continere ſpeciem ſacrilegij ratione ſpecialis prohibitionis ex motiuo religionis. Sic Henriq. *lib. 2. de Pœnit. cap. 6. n. 5. in Gloſ. lit. N.* Turrecremata, Tabiena, Angelus, Sylueſt. Fumus, & Fagundez eos citans *2. præcept. Eccleſ. lib. 4. cap. 4. n. 9.* Et ita deciſum iudico à Ioann. Pap. VIII *in capit. quiſquis inuentus 17. q. 4.* Scio oppoſitum tenere M. Lopez, & Lublinum, quando res ſacra, v. gr. Calix, non eſt alicuius Eccleſiæ, quod putat probabile, eos citans Leand. *hic diſp. 8. §. 4. q. 21.* Sed mihi non placent; quia verè eſt furtum rei ſacræ, licet nullius ſit Eccleſiæ, id alicuius perſonæ particularis.

2 Difficultas igitur ſolùm eſt, an furari rem non ſacram in loco ſacro contineat ſpeciem ſacrilegij? Ratio dubitandi diſumitur ex prædicto *cap. quiſquis*: Vbi Pontifex, inquit, committi ſacrilegium auferendo non ſacrū de ſacro. Et ideò affirmatiuam partem ſuſtinent Sylu. *verb. ſacrileg. §. 2.* Nauarr, *in Sum. Latina, cap. 6. n. 4.* Suar. *lib. 3. de Relig. cap. 5. n. 7.* Laym. *lib. 4. tr. 10. ca. 7. n. 18.* Vazq. Nugn. & alij quos refert, & ſequitur Bonac. *1. præcept. Decal. diſp. 3. q. 6. punct. vnic. n. 17.* Rebell. Regin. & Ledeſm. apud Dian. *1. p. tr. 7. reſ. 27.* qui omnes exiſtimant, quodcumque furtum, in loco ſacro commiſſum, continere nouam ſacrilegij ſpeciem in confeſsione explicandam.

3 Cæterùm probabilius eſt oppoſitū, niſi caſu, quo res non ſacra, ſeu profana, dicata, vel cōmodata ſit cultui Eccleſiæ, vel ſub ſpeciali eius cuſtodia; ita vt Eccleſia de illa teneatur. Ita que ad hanc ſpeciē malitiæ contrahendā requiritur, quod res non ſacra ſit aliquid loci ſacri. Sic tenent Sotus *in 4. diſt. 18. q. 2. ar. 4.* Enriq. *de Pœnit. lib. 2. cap. 6. n. 5.* Caiet. Luis Lop. & Palat. quibus citatis, conſentit Fagund. ſuprà, & cum Leſsio, Coninch, Ioann. de la Cruz, & alijs tradunt Lugo *diſp. 16. ſect. 10. n. 460.* & Leand. *diſput. 8. §. 4. q. 18.* Ratio eſt, quia verba illa Pontificis: * *Non ſacrum de ſacro* * reſtringenda ſunt, ita vt minus extendantur, quàm ſi dixiſſet, *non ſacrum in loco ſacro*: strictè autem accepta indicare videntur ad ſacrilegium incurrēdum opus eſſe, quod res profana ſit aliquid loci ſacri.

4 Hinc fit primo, iuxtà præfatos Doctores, non eſſe ſacrilegium, & conſequenter nec circunſtantiam in confeſsione explicandam, ſi quis in Eccleſia furetur crumenam, etiam à Sacerdote, vel ſcamna, tapetia & ſimilia, non concurrentibus, quæ ſuper diximus, ad ſacrilegium contrahendū requiſita. Fit ſecundò contra Cordub. *in Sum. q. 13.* & contra Fagund. *ſupr. cap. 4. n. 11.* cū qui, dū confitetur, furaretur à confeſſario rem modicam, non peccaturum mortaliter, quia furtū illud leue cōcomitanter ſe habet ad confeſsionem, ſicut quodlibet aliud veniale, quod eodem tempore committeretur: cum his autem benè componitur recta diſpoſitio ad abſolutionem, vt benè Lugo ſupr. *ſect. 10. n. 474.* Si verò confeſsio aſſumeretur, vt medium ad furtum leue, videtur ſentire Lugo cum Fagundez, interuenire culpam grauem ſacrilegij: ſed oppoſitum verius iudico: nam aſſumere confeſsionem, vt medium ad vanam gloriā non eſt mortale

vt tradit ipſe Lugo *ſect.9.*contra Syluest. Angelum,& alios.Ergo neq; aſſumere,vt medium ad furtum leue:finis enim vtrobique venialiter tantũ malus eſt;ac proinde reddere nequit grauiter peccaminoſam actionem de ſe leuem.

5 Rogabis,an qui rem ſacrã de loco ſacro furatetur,teneatur in confeſsione explicare vtramq; circunſtantiam rei,& loci?vel ſatisfaciat dicens,furatum eſſe rem ſacram,non explicando locum ſacrum? vel furatũ eſſe rem de loco ſacro,nõ explicando eſſe ſacram?Non teneri vtramque circunſtantiã manifeſtare,ſed vno,vel altero modo ex dictis,ſatisfacere,tenet Fagundez *de Præcep.Eccleſ.lib.4.cap.5.n.21. in fine*,quod tractandum remiſerat *cap.4. n.12.*conſentit etiam Diana *1.p.tr.7.reſol.22.*Probant,quia vtraq; circunſtantia ad eamdem rationem formalem virtutis religionis ſpectat,nec multum variat iudicium confeſſarij.Sed contra primo,quia vt iſti Doctores fatentur,quando votũ caſtitatis ſe habet ex parte vtriuſque delinquentis,non ſatisfacit quis in cõfeſsione declarans proprium votum,& excludens alienum,licet vtraq;circunſtantia voti ad eamdem rationem formalem virtutis religionis pertineat. Contra ſecundò,quia hæc non cohærent cũ his,quæ docet ipſe Fagund.*ſupr cap.4.n.9.in fine.*Vbi ex communi Theologorum ſententia defendit, eſſe tres ſpecies ſacrilegij.Primam,furari rem ſacram de loco ſacro.Secundã,furari rem ſacram de loco non ſacro.Tertiã, furari rem non ſacrã de loco ſacro: ergo iuxtà ipſius doctrinam,ſi non explicetur circunſtantia loci ſacri,non manifeſtatur prima ſpecies ſacrilegij,quam contraxit, ſed ſecunda. Et ſimiliter ſi non explicetur circunſtantia rei ſacræ,ſed tantũ loci,non prima,nec ſecũda;ſed tertia ſpecies ſacrilegij explicabitur.Ac proindè,vel dicendum eſt,vnicam tantùm dari ſpeciem infimam ſacrilegij in his furtis,vel neceſſariò confitendas circunſtantias rei,& loci ſacri:vt cũ Alcozer exiſtimant Lugo *ſup. n.471.*& Ouiedo *1.2.tr.6.controu.5.punct. 3.n.32.*Ego verò iudico,non tres,ſed vnicam eſſe ſpeciẽ ſacrilegij,vt ſentit Diana, & non ſatis ſibi conſtans Fagund.nullum enim caput inuenio ad diſtinctionem ſpecificam conſtituendam.Cæterum ſi iuxtà hæc principia duplex numero malitia,vel ſaltem vna duplo maior in eo peccato reperiatur,vt ſupponunt communiter Doctores,tenebitur pœnitẽs,vt illud ſatis explicet,voce aliqua vti,quæ confusè peccatum commiſſum ſignificet,& non aliud longè minoris malitiæ,v.g.*commiſi furtum ſacrilegum.*Sic enim nulla malitia in explicata manebit.Vel vt ego verius reputo cõſequenter ad ſuperius dicta *diſp.2.q.5.n.9. & ſeq.* vtraque circunſtantia explicari debet,quia licet ſpecie non diſtinguatur,cõſtituit duplex peccatum in morali prudẽtum acceptione,ſicut de circunſtantia duplicis voti diximus ibi,*num.16.*

CAPVT II.

De effuſione ſeminis,vel ſanguinis in loco ſacro.

6 SVppono primo per textus *in cap.vnico,de conſecr.Eccleſ.in 6.cap.Eccleſ.de conſecr.diſt.1.cap.fin.de conſecr.Eccleſ.cap.ſignificaſti de Adulter.*& alijs iuribus,ſtatutum eſſe,Eccleſiam violari per effuſionem ſanguinis,vel ſeminis,ac proindè nõ poſſe in eis,donec reconcilientur,celebrari. Vndè prouenit,prædictam ſanguinis,vel ſeminis effuſionem ſacrilegam eſſe,vtpotè ſanctitati loci oppoſitam,& ex motiuo religionis ab Eccleſia prohibitam,vt docent communiter omnes,tàm Theologi, quã Canoniſtæ.Suppono ſecundò,Eccleſiam nõ pollui,nec violari per ſanguinis, vel ſeminis effuſionem,niſi notoriæ ſint, vt docet Vazq.*1.2.diſp.98.cap.3.num.2.*& Card.de Lugo *diſp.16.ſect.10.num.462.*& tanquam veriſsimam ferè omnium ſententiam ſupponit Sanchez *de Matrim.lib.9 diſp.15.n.10.*& cum Suar. Nauarr.& alijs Fagund.*2.precept.Eccleſ.lib.4.cap.4.n.24.* quam tenet cum alijs M.Ioann.de la Cruz *2.p.direct.de ſacrific. Miſ.q.3.*vbi ſic:*Violatur Eccleſia pollutione volũtaria,& publica,non per pollutionem,aut coitũ occultum,etſi à duobus,vel tribus ſciatur, dum nõ publicatur,ita Palud.*in 4.q.8.ar. 4.*& Sotus *diſt.13.ar.3.**& ſequitur M.Acatius de Velaſco *tom.2.verb.Igleſia,reſ.77.n. 6.*vbi ait:*Aduierten los Doctores,q̃ las tales acciones deben ſer publicas,porque ſi ſon ocultas,comunmente afirman,que por ellas no queda poluta la Igleſia.*Imò addunt alij,nõ ſufficere delictum eſſe notorium,ſed vltra requiri,quod per ſententiã iudicis declaretur,Eccleſiam eſſe pollutam:Ita Diana *6.p.tr.6.Miſcell.reſol.27.* apud quẽ probabile putant Suarez,& Fagundez & Martinus de S.Ioſeph. *in Mon. tom.1.lib.1.tract.15.de Euchar.num.7.*

7 Diffi-

7 Difficultas eſt, an quando Eccleſia non violatur, eo quod ſanguinis, vel ſeminis effuſio ſit occulta, contrahatur malitia ſacrilegij in confeſsione explicanda, ſiue effuſio ſeminis per pollutionē, ſiue per copulam coniugalem, vel per illicitā contingat? Affirmanr Fagundez ſuprà *cap.4.* Suarez *tom.1.de Religione, lib.3.cap.7.nu.4.* Bonacina *de Matrim.q.4.punct. vlt.* Card. de Lugo vbi ſupr. Palud. D. Anton. Adrian. & Nauarr. quos citatos ſequitur Sanchez *lib.9.de Matrim.diſp.15.n.11.* Eornm fundamentum eſt, quia per talem ſeminis, vel ſanguinis effuſionē ex natura facti, & per ſe polluitur Eccleſia: ſi enim ille actus fieret poſteà publicus, Eccleſia pollueretur, & reconcilianda foret, vt deciditur *in cap. ſignificaſti, de Adulterijs*: ergo a principio fuit ſacrilegus, & contra Eccleſiæ prohibitionem, quia non incipit eſſe contra illā, quando poſteà publicatur; ergo ab initio malitiam illam contraxit, licet verum ſit, neminem teneri abſtinere à celebratione in ea Eccleſia, dùm talis actus permaneat occultus.

8 Hoc fundamentum non multum habet ponderis, quid enim prohibet, quod Eccleſia cenſeatur polluta, & violata, dū primum ſanguinis, vel ſeminis effuſio fiat publica, & notoria, & tamen, quod in prædicta effuſione occultè facta, nulla interuenerit ſacrilegij culpa? Nōne ita potuit per ſacros Canones ſanciri, vt ſola effuſio notoria, & publica in fieri, ex motiuo religionis ſit prohibita? Si igitur Eccleſia, quæ poſita ſeminis, vel ſanguinis effuſione non erat adhuc polluta, incepit poſteà talis eſſe abſque nouo actu, & abſque noua culpa, vbi primum prædicta effuſio publicata fuerit, vt inquit Sanchez, cur dicere non poterimus, Eccleſiam pollui, & violari poſſe abſque culpa aliqua ſacrilegij idq; euenire, quoties ſanguinis, aut ſeminis effuſio occultè contigerit, & poſtea publicetur; ac proindè prohibitione canonica tantum eſſe prohibitos prædictos actus publicè, & notoriè patratos.

9 Propter hæc ſecunda, & fauorabilior ſententia tenet, ſeminis, vel ſanguinis effuſionē in loco ſacro, ſi occultè habeantur, non continere malitiam ſacrilegij, & per conſequens circunſtantiam loci non eſſe neceſſariò in confeſsione explicandā. Sic M. Zanard. *p.1.Direct.de Sacr. Matrim. cap.41.fol.mihi* 898. dicens: *Non erit peccatum mortale (nempè ſacrilegij) ſi copula, ſiue licita, ſiue illicita, ſit ſecreta, quia tātū propter publicam pollutionem ſeminis, vel ſanguinis, Eccleſia vt polluta recōciliatur.* Quem ſequunrur Eman. Rodriguez *tom.1.cap.243.n.19.* Fr. Baſil. de Leon *de Matr.lib.10.cap.10.nu.15.* M. Victorell. Graſſius, & Sayt. apud illū, & alij viri doctiſsimi apud Dicaſtillo *de Pœnit.diſp.1. dub.8.n.651.* Item Caſpenſ. Trull. Baſſæus, Caram. & alij apud Dian. *p.9.tr.9. reſ.5.* & probabilem ipſe putat *p.1.tr.7.reſol.25.& 26.& p.2.tr.3.Miſcell.reſ.13.& p.7.tr.11. reſ.31.* Sicut, & Naldus, *verb.ſacrileg. nu.12.* Leand. à Sacram. *tom. de Pœnit. tr. 5.diſp.8. q.9.* & Machad. *tom.1.lib.2.p.3.tr.4.docum. 3.n.11.* & nouiſsimè amplectitur Reu. P. Delgadillo *tom. de Pœnit.cap.17.dub.77.* & doctiſsimus P. Fr. Franciſc. Pichon *in tr. de Matri.diſp.7.ſect.5.n.150.* vbi ſic: *Nuī delictum effuſionis ſeminis ſit publicum, nō polluitur Eccleſia. Vndè ſi effuſio ſeminis ſit occulta, etſi ſit grauiter peccaminoſa, non contrahit malitiam ſacrilegij. Ita cōmunis ſententia Auila, Azor, Toledo; Ponce.* Hanc ſententiā eſſe ſatis probabilem dicit Vazq. *1.2.diſp.98.cap. 3.nu.6.* Cui conſentit Huttad. Complut. *de Matrimon.diſp.10.* Lugo vbi ſupr. & Tambur. *in Method.exped.confeſſ.lib.2.cap.7. §.3.n.35.* Pro eadem militant Barboſa, & alij, quos citatos ſequitur Sachus ex Ordine Minorum, in Faſciſculo Flor. *lib.1.tract.3.cap.3. dub.10.* & D. Franciſc. Verde in Opuſculo pro Caramuele *quæſt.4.§.89.fol.56.*

10 Eamdem opinionem, loquentes de concubitu coniugali occulto, tuērur Angles. Man. Rodrig. Vega, & alij apud Sanchez *ſupr.n.10.* & fauet M. Sotus *in 4.diſt. 32.ar.3.* vbi ſic: *Quando talis concubitus eſt ſic occultus, vt in publicum venire nō poſsit, tunc fortè non eſt coniugibus peccatum mortale: nam vt diſt.13.q.2.art.3. ſcripſimus, niſi de violatione legitimè cōſtiterit, non eſt à celebratione abſtinendū; ob idque iniuria non eſt adeò attrox cenſenda.* Sotum ſequitur Mag. Ludouicus Lopez *1.part.inſtructorij, capit.82.§. at verò*, ibi: *Si tamen ſit ſecretus talis concubitus, quia ſecundū Scotū, & Theologos non indiget reconciliatione Eccleſia, fortè, inquit Sotus, non eſt peccatum mortale, cui ego aſſentior,* & infrà. *Dum talis concubitus cum vxore eſt ſecretus, excuſatur à mortali ratione non tantæ irreuerentiæ, & quia per talem actum non violatur locus ſacer,* Sic Lopez cum So-

Digitized by Google

to vbi ſuprà. Quorum ratio, aut nullius ponderis eſt, aut æquè probat, eximendas eſſe à malitia ſacrilegij, pollutionem, & ſimplicem fornicationem, ſi occulte fiant, vt benè notauit Sanchez ſupr. *num.* 10.* Ex ratione, inquit, huius ſententiæ apertè colligitur, fornicationem occulte admiſſam in loco ſacro, non habere malitiam læthalem ſacrilegij, atque ita loci circunſtantiam non eſſe neceſſariò tunc confitendam, quia vt probauimus *num.* 4. tota ſacrilegij mortalis deformitas ex loci ſacri pollutione petenda eſt. At ceſſat pollutio, vbi eſt fornicatio occulta.* Quod autem malitia ſacrilegij ex loci ſacri pollutione proueniat, aut ex eo, quod Eccleſia violetur, tradunt apud Sanchez ſuprà Palud. Sotus, Caietan. Armilla, Victoria, Ioannes Nider, Petrus de Ledeſma, & plures alij & approbauit Ludouicus Lopez loco citato: indeque infert *cap.* 33. Concubitum coniugalem publicum habere malitiam ſacrilegij, * cum per illum violetur locus ſacer.* Igitur quicumque alius concubitus, ſi ſecretè fiat, malitiam ſacrilegij non habebit: Vndè inconſequenter de non coniugatis aliter ſentit alibi author iſte, vt iam diu notaui. Hæc conſequentia ex principijs iactis legitima eſt, & hoc ſyllogiſmo breuiter demonſtratur. Effuſio ſanguinis, vel ſeminis in loco ſacro, eatenus eſt ſacrilegium, quatenus per illam locus ſacer violatur, ſed nulla effuſione ſeminis occulta violatur, vt omnes citati docuerunt. Ergo nulla effuſio occulta eſt ſacrilegium. Vt omittã iuxtà M.Sotum *in 4.di. 32.q.vnic.ar.3.ſuprà citato*, violationem loci ſacri occultã fortè non ſufficere ad peccatum læthale ſacrilegij, eo quod Eccleſia ſolùm prohibet celebrare in Eccleſia violata, * quãdo violatio eſt publica, nã ſi ſit occulta, nec opus eſt miſſas, & ſacrificia ſuſpendere, neque Eccleſiam reconciliare, & eſt inquit, opinio cõmunis, vt Syluester refert. * Si ergo conceſſa violatione Eccleſiæ, nõ eſt adhuc ſufficiens fundamentum ad grauem culpam effuſionis, ſi occultè contingat, quantominus, ſi propterea ad violationem inſufficiens adſtruatur?

11 Ego verò ex vtriuſque ſententiæ fundamentis, mediam carpẽs viam exiſtimo, malitiam ſacrilegij tunc interuenire, quãdo vel prædicti actus publicè fiunt, vel in his circunſtantijs, vt prudenter timeri poſſit publicandos: ſecus verò minimè. Moueor, quia vt fatentur Doctores ſecundæ ſententiæ, eatenus illi actus malitiã ſacrilegij participãt, quatenus locus ſacer per illos profanatur, eiuſq; benedictio tollitur, ſed per tales actus, licet ſecreto habitos, adueniente poſtea publicatione, locus ſacer profanatur, eiuſq; benedictio tollitur. Ergo ſi ſecretò faciens non ſibi ſuadeat probabiliter non eſſe publicandos, iam quatenus eſt ex ſe habet voluntatem violandi, profanandiq; locum ſacrum, & conſequẽter non poteſt non delinquere contra religionem: nec aliud, ni fallor, probant argumenta primæ ſententiæ, nec fundamenta ſecundæ aliud ſuadent. In hanc ſententiam, vt à me explicatam, voco M.Sotum *verb.ſuprà dictis, in 4.diſt.32.ar.3.* excuſantem à malitia ſacrilegij coniugatorũ concubitum in loco ſacro * quando eſt ſic occultus, vt in publicum venire nõ poſsit.*

12 Non me later Vincentium Baroniũ ægrè ferre, M.Sotũ in huius opinionis patrocinium aduocari, vt videre licet in ope re contra Amadæum *diſp.2.ſect.3.art.2.§.3.fol.*240. vbi non ſolùm negat, vel ſubdole tacet verba nuper adducta, ex M.Soto, ſed alia cõtraria illi affingit: dicens M.Sotum loco ab Amadæo citato (nempè *in 4. diſt.32.q.vnic.ar.3.*) de con ugatis ſermonẽ inſtituendo affirmaſſe, tam exigere, quam reddere in loco ſacro eſſe peccatum mortale, eo quod locus ſacer violetur, & ſacris celebrandis ineptus fiat: *Quapropter eiuſmodi effuſio ſacrilegium eſt, ſiue clam, ſiue publicè fiat, dummodo ſit voluntaria.* Ita (inquit Baronius) habet Sotus, * ſed homo nõ ſolũ hoſtem finxit, ſed verba, quia illa *ſiue clam, ſiue publicè fiat*, apud Sotum non inueniuntur, ſed ex vnico figuli cerebello ortum habuere: præterquam quod, & verbis M.Soti ſuperius adductis expreſsè contradicunt, & etiam alijs eiuſdem *in 4.diſt.13. q.2.artic.3.verſ.Ait* 4. infrà referendis. Et forſan, vt calumniam occultaret Baron. affinxit Amadæo, citaſſe Sotum *diſt.33.q. 2.ar.3.* cùm tamen Amadæus non *diſt.*33. ſed 32. nec *quæſt.*2. (quia vnica tãtùm in hac diſt. continetur) Sotum referat. Addit Baronius, malè omninò in noſtræ opinionis patronum aduocari Caietanum. * Nã Caiet. inquit, falsò citatur ab Aquila *tom. 1.tr.17.reſ.*12. quia nil habet eo tractatu, ſed 31.*reſp.*12.* ſed miror Baron. ignoraſſe *tr.17.reſp.10.1.Opuſc.* Caiet. eundem eſſe, cũ 31. In cuius fidẽ, ne curioſus lector hæreat, duos omni exceptione maiores teſtes

ad-

aduoco. Sanchez *lib.9.de Matrim. diſp.15. num.21.*ibi:* Vt optimè,inquit,docet Caietanus *in Opuſc.tom.1.tr.17.reſp.qui eſt trigeſimus primus,reſponſ.12.dub.2.** & Reu. Candid.M.Sacri Palatij *tom.2.diſquiſ.24. art.23.dub.41,*ibi: * Videatur Caietanus *in Opuſc.tom.1.tract.17.reſponſ.qui eſt,31. reſp.12.dub.2.* * En Baroni mala citationis fides tua eſt, cùm vnus, & idem ſit locus,& à Sanchez, & M. Candido pro opinione præfata allegatus. Sed quidquid in hoc loco Caietanus tradiderit (a quo ego pro ea citando, conſulto abſtinui) credo tamen,multum fauere 1.2.q.7.*in commentario*,vbi ſic ait:* Circunſtantia ſacri loci illa ſola ad ſacrilegij ſpeciem trahit, quæ ſanctitati loci directè opponitur, aut annexa immunitati,vt effuſionis ſanguinis, aut ſeminis humani(attende) quæ impediunt,exhibendum ibidem Diuinum cultum. * Cum autem,ſi occultè fiant,Diuinum cultum non impediant, vt tradunt communiter Doctores ſuprà citati,ſequitur apertè, Caietanum non incongruè in patronum noſtræ ſententiæ aduocari.

§. Vnicus.

Quid de concubitu coniugali?

13 MAior eſt difficultas,an concubitus coniugalis, extra caſum neceſsitatis,ſit prohibitus in loco ſacro? Negant non pauci,qui proindè per illũ, etiã publicum,Eccleſiam non violari,nec ſacrilegij malitiam contrahi defendunt.Ita apud Sanchez *ſu pr.n.7.*tenent Gloſſa,Hugo,Laurent.Gandulf.Archidiacon Henricus,Roſella, Gerſon: quos ſequitur Baſilius de Leon *lib.10.de Matrim.cap.10.n.13* vbi,his,& alijs citatis.Sic ait:* Horum accedo ſententiæ hac inductus ratione.Quia actus maritales in loco ſacro non habent labẽ ſacrilegij ex naturali, aut diuino iure,ſed tantum ex conſtitutione Eccleſiaſtica,quæ ſtatuit nõnullis actibus Eccleſiam violari,& reconciliandam eſſe,vt dicebam ſuprà.Videamus ergo an ius Eccleſiaſticũ ſtatuat,maritali effuſione ſeminis locum ſacrum pollui.Si enim non ſtatuit, non eſt cur dicamus,actum maritalem in loco ſacro,etiã extra caſum neceſsitatis,eſſe ſacrilegum,imò neque culpabilem, ſi ſcandalum abſit.Adducitur ergo textus *ex cap.ſignificaſti,de Adulterijs.* At ibi eſt ſermo de copula Clerici cum alterius vxore. *In cap. Eccleſijs diſt.68.& de conſecrat.diſt.1. quod deſumitur ex Concilio Niceno,*tantùm dicitur violari Eccleſiam, ſi cuiuſcumq; hoc eſt,ſiue viri,ſiue fœminæ pollutione maculetur.Eo autem verbo non ſignificatur maritalis actus. Atque idem dico *de capit. fin.de conſec. Eccleſ.*Debet ergo eſſe illicita ſeminis effuſio. Actus autem maritalis ex ſe nõn eſt illicitus,& ex iure non oſtenditur illicitus.Ergo non eſt, vndè dicamus eſſe illicitum,& ſacrilegum in loco ſacro. Quod etiam à ſimili oſtendi poteſt in effuſione ſanguinis,quæ quando iuſta eſt,non habet ſpeciem ſacrilegij. Reſtat ergo, vt tantum effuſione ſeminis ex ſe illicita, & quæ cũ peccato mortale fit,polluatur Eccleſia,& illa ſola cõmiſſa in loco ſacro habeat ſpeciẽ ſacrilegij. * Hactenus Baſilius.

14 Hanc ſententiam,etſi cum formidine,tenuit etiam M.Sotus *in 4.diſt.13.q. 2.art.3.§.ait 4.S.Thom.*vbi ſic:* Violatur Eccleſia per quamcumq; illicitam ſeminis effuſionem in vigilia,vt habetur *cap.ſignificaſti de Adulterijs.*De qua etiam effuſione ſeminis,& ſanguinis,habetur etiam *de conſecr.diſt.2.Canone Eccleſijs.*Et *de conſecr. Eccleſ,vel altaris,cap.fin.*tametſi de coniugali cõcubitu dubium ſit inter Doctores: Et forſan per illum concubitum non violatur;uam pœnæ ſunt reſtringendæ. * Sic Sotus,cuius opinionem abſq; formidine ſequuntur Martinus de S.Ioſeph.in monitis Confeſſ.*tom.1.lib.1.tr.50.de Matrim.n. 2.*Maſcarehnas *tom.1.de Sacr.tr.5.nu.199.* Vbi pro illa refert Angelum,& Syluestrũ. Hurtad.*diſp.4.de Sacrific.Miſſæ,dific.7.*F. Franciſc.Pichon *tom.de Matrimon.diſp.7. ſect.5.n.147.*D.Franciſc.Verde pro Caramuele *q.4.§.86.fol.55.*& probabilem putant Diana *part.11.tr.8.reſol.34.*Dicaſtillo *de Sacr.tom.3.tr.10.diſp.9.dub.5.n.57.*M.Serra *in 3.p.q.83.artic.3.§.Tertius eſt,fol.mihi* 541.& M.Acatius de Velaſco *tom.2.verb. Igleſia,reſol.77.num.8.* dum inquit: * Pero otros con mas probabilidad. * Et ſequitur Martin Perez *de Matr.diſp.49.ſect.4.n.7.*

15 Pro hac ſententia adducit Vincẽtius Baronius *vbi ſuprà*, Amadæum Guimenium *tract.de Pænit.prop.11:*cùm tamẽ ipſe,*ibidem num.5.in fine,* oppoſitam expreſsè teneat,dicens.* Cæterum contraria eſt communis inter Theologos,& omninò tenenda,*ex cap.fin. de conſecr. Eccleſ,& cap.Eccleſijs,diſt.68.* * Non potuit clarius dicere. Addit inſuper calumniam aliam Baron.* Mala eſt conſecutio,quam vrget Amadæus à coniugatorum occulto, ad publicum in loco ſacro congreſſum, *

cum tamen Amadæus talem conſecutionem non vrgeat; nec pro illa Doctorem aliquem referat: omnes enim, quos adducit, ex diuerſo principio id tenent; nempè ex eo, quod ſola copula illicita contra caſtitatem ſit in loco ſacro à ſacris Canonibus prohibita, ſecus coniugalis; vt conſtat, ex ſuperius dictis. Affingit prætereà Baronius, Amadæum ex coniugatorum occulto congreſſu licito, deducere ſimiliter non eſſe ſacrilegium, *ſolutorum quemcumque in loco ſacro congreſſum*, quaſi publicum etiam à ſacrilegij malitia inter ſolutos exemerit. Quod nec in Amadæi, nec alterius ex Doctoribus, quos refert, mentem, venire potuit. Quinimò, nec ex occulto coniugatorum coitu, occultum ſolutorum à ſacrilegio excuſandum deduxit, ſed vtrumque ex eodem principio intulit, nempè quia per occultum, ſiue licitum, ſiue illicitum, non violatur Eccleſia, nec reconciliatione indiget, vt docent communiter Doctores. Lectorem iudicem aduoco. Sed his omiſsis, quia calumniarum nullus eſt finis.

16 Noſtra ſententia eſt, per concubitum coniugalem, extra caſum neceſsitatis, in Eccleſia habitum, niſi occultè exerceatur, Eccleſiam pollui, reconciliationeque indigere, ac proindè ſpeciali ſacrilegij malitia inſici. Ratio eſt, quia *cap. Eccleſijs, de conſecrat. diſt.* 1. *& cap. Eccleſijs, diſt.* 68. deſumptis ex Concilio Niceno, dicitur generaliter, Eccleſiam pollui ſanguinis, aut ſeminis effuſione: at qui per effuſionem ſanguinis licitam, iudicis miniſterio factam, locus ſacer polluitur. Ergo, & per effuſionem ſeminis ex ſe licitam. Neque his obſtat Baſilij *vbi ſuprà*, explicatio, quia vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Quapropter hanc ſententiam amplectuntur ferè centum Doctores, quos citatos ſequitur Thom. Sanchez *lib.* 10. *de Matrim. diſp.* 15. *num.* 7. & M. Sotus ſibi contrarius *diſt.* 32. *quæſt. vnica, art.* 3. *concluſ.* 2. vt certam ſupponit, *§. hanc autem concluſionem*: tametſi, vt verum fatear, contraria haud facilè poſsit falſitatis conuinci. Cùm iuxtà communem Doctorum ſententiam, quos citatos ſequitur Diana *part.* 11. *tract.* 2. *reſol.* 58. ſi effuſio ſanguinis (extra iudicialis) à peccato mortali excuſetur, quacumque ex cauſa, nec erit ſacrilegium, nec violabitur Eccleſia. Cur ergo idem non erit de effuſione ſeminis? Sed quidquid de actu publico ſit, ſecus dicendum, ſi concubitus coniugalis occultè habeatur: tunc enim idem prorſus de illo, quod de copula illicita, & pollutione occultè habitis, iuxtà ſuperius dicta, dicendum erit: Et potiori iure, vt ex terminis patet. Vndè cùm hæ malitiam ſacrilegij non contrahant, eo quod, ſecreto factis, locus ſacer non violetur, ita nec concubitus coniugalis.

17 Dubitant nihilominus Doctores, an in caſu neceſsitatis, v.g. quando coniuges diu ſunt intra Eccleſiam incluſi, nec patet aditus ad cameram adiacentem, poſsint in eodem toro publicè accubare. Negãt plures apud Sanchez ſuprà *num.* 9. Affirmant Albertus Magnus *in* 4. *diſt.* 32. *artic.* 11. *ad ſecundum*, Sylueſter *quæſt.* 3. *num.* 5. Ioann. Nider *in Summ. præcept.* 6. *cap.* 4. Margarita Confeſſor. 6. *præcep. fol.* 86. Petrus de Ledeſma *de Matrim. quæſt.* 64. *art.* 7. *concl.* 1. & *in Summ. tract. de Euchariſt. cap.* 20. *diffic.* 1. *circa modum, quo polluitur Eccleſia ſemine, verſ. Digo lo primero*, & viginti alij Doctores, quos citatos ſequitur Sanchez vbi ſuprà, *nu.* 12. Quibus lubens aſſentior, quia credibile non eſt, Eccleſiam cum tàm manifeſto incontinentiæ periculo, quod attenta humana fragilitate, moraliter propſus ineuitabile eſt, voluiſſe coniuges tamdiu ad continendum obligare. Si autem quæras, quod tempus dicatur longũ, quod nam breue, vt caſus neceſsitatis reputetur? Pater Thom. Sanchez vnum menſem longum tempus exiſtimat: alij verò diuturnam obſidionem reputant decem, aut quindecim dies: alij verò quatuor, aut quinque, vt videre licet apud Fagundez, 2. *præcept. Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 24. Imò addit Sanchez *numer.* 13. *propè finem*, poſſe ſtatim coniuges coire in Eccleſia, ſi conſtet, fore, vt ea obſidio diu perſeueret, quia iam adeſt vrgens cauſa, & neceſsitas prædicta.

18 Eſt tamen aduertendum pro omnibus ſuperius dictis, notorium, ſiue publicum illud tantum eſſe, quod ſex perſonis notum eſt, vt ait Sà, *verb. Manifeſtum*: Septem verò requiri, docent Maſcardus, & Martinus Antonius loquentes de percuſsione Clerici notoria: in qua decem teſtes exigit Adrianus. Sed plus addit Auila, ex Nauarro, & Soto; approbatque Diana omnes citans 2. *part. tract.* 2. *Miſcellan. reſol.* 24. percuſsionem clerici in magna ciuitate coram decem, vel duodecim, non eſſe notoriam: ſecus ſi in oppido paruo, vel

vel Collegio; quæ quidem ad noſtrum caſum applicanda ſunt. Verum laxius Fagundez *ſecundo Eccleſiæ præceptó, libro 4. cap.4. num.24.* vt copula, ſeu ſeminis, vel ſanguinis effuſio publica ſint, requirit, quod maiori parti Parochiæ, vel viciniæ nota fuerint. Quem alij ſequūtur, & ſunt valdè obſeruanda ad ea, quæ diximus *num.9.* melius intelligenda.

CAPVT III.

Vtrùm tactus impudici, & turpes in Eccleſia, habeant malitiam ſacrilegij in confeſſione explicandam?

19 PLures Doctores negatiuam ſententiam tuentur, ceſſante periculo pollutionis: pro qua ſtant Alcozer apud Sanchez ſuprà: & Caietanus, & Nauarrus apud Fagundez *in Decalogum lib. 3. cap.3. nu.13.* Quibus adde Bonacinam, & Homobonum, quos citatos ſequitur Diana *1. p. tract.7. reſol.25. & p.2. tract.13. Miſcellan. reſol.23.* & Leander à Sacram. *tom. 1. de Pœnit. tract.5. diſp.8. §.4. quæſt.13.* addens Ieſualdum *1. p. Summ. tract.19. cap.4. quæſt.14. n.23.* & viros alios doctiſſimos; & tenet M. Zanardus *1. p. director. de Matrimon. cap.41. pag. mihi 898.* vbi ſic ait. * Nō erit peccatum mortale, (nempè ſacrilegij) primo quoad cogitationes, locutiones, & tactus impudicos, citra periculum pollutionis ſeminis: quia propter hanc cauſam haberent circunſtantiam mortalem. * Et nouiſsimè amplectitur Reuer. Candidus, Magiſter Sacri Palatij *tom.2. diſq.24. art.23. dub.41.* vbi ſic. * Aſpectus, nutus, verba inhoneſta, tactus turpes in Eccleſia, abſque pollutionis periculo, nō habent circunſtantiam ſacrilegij aperiendam neceſſariò in confeſsione. Videatur Caietanus *in opuſc. tom.1. tract.17. reſp. qui eſt 31. reſp.12. dub.2.* * Quos ſequitur M. Acatius de Velaſco *tom.2. reſol. Moralium, verb. Luxuria, reſol.208. nu.2.* vbi ait: * Nō es circunſtancia el deſear en la Igleſia tener acto carnal, que ſe ha de executar fuera della; y lo miſmo es de los tactos, oſculos, &c. que ſe hazen ſin peligro de polucion. * Quod putat probabile Corduba *quæſt.190.* & me citato, ſequitur D. Franciſcus Verde in opuſc. pro Caramuele *quæſt.4. §.88. fol.59.* addens Tabienam, Caramuelem, & M. Serram *1.2. quæſt.72. art.6. dub.1. §. Hinc colligitur,* * & ante illum Villalobos *in Sum. tom.2. tract.40. diffic.14.* vbi de deſiderio rei turpis ait: * No tiene particular deformidad, que no es irreuerencia contra el lugar ſagrado, y lo miſmo de los tactos, que ſe hazen ſin peligro effuſionis ſeminis. * Eamdem ſententiam, quoad aſpectus, nutus, & verba inhoneſta, tenent Canus, Ludouicus Lopez, & Ledeſma, apud Sanchez *ſuprà num. 20.* Et pro omnibus ſtant *tex. in cap. finali de conſecrat. & tex. in cap. Eccleſijs de conſecrat. diſt.1. & tex. in cap. Eccleſijs, diſt. 68.* & reliqui, in quibus tantum dicitur: * Eccleſiam pollui ſeminis, aut ſanguinis effuſione. * Non ergo tactibus, quantumuis impudicis, ſecluſa pollutione. Et ita cum Vazquez, Sanchez, Henriquez, & Fagundez tradit Ouiedo *1.2. tract.6. controuerſ.5. p.3. n.65.* & ſequitur Sebaſtianus Sachus ex Ordine Minor. *in Faſciculo florū lib.1. tract.3. cap.3. dub.10. num.93.* vbi ait, hanc ſententiam tenere Magiſtros Candidum, Serram, item Bonacinam, Merollam, & alios.

20 Pro hac ſententia militare debēt Sotus, & Ludouicus Lopez alibi citati, qui circunſtantiam loci ſacri, tunc in cōfeſsione neceſſariò aperiendam putant, quando actus inhoneſtus, in eo admiſſus, impedit ibi poſſe diuina celebrari; quod tenent etiam Caietanus, & Nauarrus ſupra memorati. Prædicti enim tactus id non impediunt; quia illis non violatur Eccleſia. Nec eſt violationis periculum, cum abſque pollutionis periculo contingant, vt ponimus.

21 Adde, quod ſi eiuſmodi tactus ſecreto fiant, etiamſi cum periculo pollutionis occultæ, nō habebunt malitiam ſacrilegij, iuxtà Doctores cap. præcedenti citatos aſſerentes, nec pollutionem ipſam, nec ſimplicem fornicationem, ſi occultæ fuerint, prædictam malitiam contrahere, vt benè aduertit Leander *vbi ſuprà diſp.8. §.4. q.13.* Ideo R.P. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.17. dub.22.* poſtquam id de pollutione ſtatuit, ſic ait: * Vnde à fortiori deducitur, neque per tactus turpes, aut aſpectus occultè factos in Eccleſia, violari Eccleſiam, imò, neque per fornicationē occultam: & conſequenter, quando eſt ſecreta, non eſt neceſſarium aperire hanc circunſtantiam in confeſsione. * Et ſequitur Franciſcus Pichon *vbi ſuprà num. 155.* dicens: * Ex dictis ſequitur, non eſſe ſacrilegia, cogitationes, deſideria, & tactus in-

inhoneſta.Ita neceſſariò fateri debent Authores ſuprà citati *num.*150. & ſequitur noſter Emanuel, qui ſolum excludit tactus impudicos in partibus verendis,quod etiam ego dico, dum ſequatur pollutio notoria;ſecus aliter. * Imò M.Serra *in* 3. *p.de Sacram.q.*83.*art.*3.*fol.*540. *§.Tertius eſt.* Exiſtimat, Eccleſiam non violari per pollutionem, niſi copioſa ſit.* Copioſa, inquit,eſſe debet, ſicut effuſio ſanguinis: vnius enim, vel alterius guttæ emiſsio, quæ accidit turpia cogitantibus,non ſufficit ad polluendam Eccleſiam.* Quod eſt valdè notandum.

22 Conſentio Doctoribus citatis, quoad tactus turpes in loco ſacro occultè habitos:diſſentio verò omnino ab alijs, qui etiam publicè factos à malitia ſacrilegij eximunt.Moueor,quia licet ex ſpeciali ſtatuto Eccleſiæ nullibi inueniantur prohibiti,(ſecluſo periculo effuſionis ſeminis(ac proinde locus ſacer per illos, ſiue occultè,ſiue publicè habeantur,non violetur;& propterea, nec reconciliatione indigeat, nec opus ſit Miſſas, & ſacrificia ſuſpendere) nihilominus eiuſmodi tactus impudicos in Eccleſia publicè fieri,tanquam indecentiſsimos ſanctitati loci, ius diuinum naturale prohibet; ideòque ſacrilegij malitiam ſubeunt. Ita tradit P.Tambur. *in Method.libr.*2.*cap.*7.*§.*5. *nu.*37.& à fortiori Ortiz *in Sum.notabili* 5.*in fine,circa* 6. *præceptum*. P. Salas 1.2. *tom.*2.*tract.*13.*diſp.*6.*ſect.*22.*nu.*150.& P. Suarez *tom.*1.*de Religion.lib.*3.*cap.*7.*n.*11. vbi cum Cardinali, Sylveſtro,Lopez,Rodriguez,& Ledeſma,aſſerit,hos actus impudicos in Eccleſia factos eſſe mortalia ſacrilegia,ex vi legis naturalis,quia prudenter reputantur materia grauis,& ſufficiens ad grauem irreuerentiam loci ſacri: quos ſequitur M Raphael de la Torre 2.2.*tom.*2.*quæſt.*99.*art.*4.*diſp.*7. Quorum ſententiam approbo,quando publicè fiant: ſecus ſi occultè,propter ſuperius dicta.

23 Hoc etiam fundamento non incongruè defendi poteſt,concubitum coniugalem publicum in loco ſacro, extra caſum neceſsitatis, malitiam grauem ſacrilegij contra ius diuinum naturale cōtrahere,etiam gratis dato, nullo iure Eccleſiaſtico fuiſſe prohibitum,vt contendunt Doctores quæſt. præcedenti, *num.* 13.& 14. citati. Ex quibus ſolum inferri poterit,Eccleſiam non manere violatam, nec reconciliatione indigere, non verò malitiam ſacrilegij vitari.

CAPVT IV.

Quid veniat nomine loci ſacri, quoad furtum, & ſanguinis, vel ſeminis effuſionem?

24 RESpondeo,tantùm venire Eccleſiam,vel locum conſecratū, aut benedictum: & vltra requiri, quod ſit ad officia diuina,aut fidelium ſepulturas deputatus.Ita P.Henriquez *lib.* 9.*cap.* 27.& *lib.*5.*de Pœnit.cap.*6.*num.*9. *in Gloſſ.lit.H.* Sanchez *lib.*9.*de Matrim.dub.*15.*num.*24. Fagundez 2.*præcep. Eccleſ.lib.*4.*cap.*4.*nu.* 32.cum Rodriguez,Nauarro, Capua, & alijs.Vndè conſtat,nomine loci ſacri venire etiam cœmenterium benedictum ad fidelium ſepulturam,vt contra Sotum *in* 4.*diſt.*32.*quæſt.vnica, art.* 3.*concluſ.* 3. docent communiter Theologi,quos citatos ſequuntur Fagundez,*ſuprà numer.* 34.& Thom Sanchez *num.*40.& conſtat *ex capit.vnico,de conſecrat.Eccleſiæ,in* 6.

25 Ex dictis colligitur, non contrahere malitiam ſacrilegij copulam,vel ſanguinis,vel ſeminis effuſionem, in cameris Eccleſiæ adhærentibus,vel in ſacriſtia,vel in turri,vbi cimbala pulſantur.Ita Fagundez,& Sanchez ſuprà cum pluribus: neq; habitam in tribunis ad factum audiēdum ex aduerſo aræ ædificatas, quia iſtæ ad diuina officia celebranda non deputantur, ſed ſunt quaſi cameræ diſtinctæ,Eccleſiæque adhærentes, vt benè Sanchez ſuprà: ſecus ſi in choro,quia eſt intra Eccleſiam ad diuina officia deputatus,vt ex Sanchez tenet Fagundez ſuprà.

26 De confeſsionarijs eſt maior difficultas,an veniant nomine loci ſacri, & dicendum eſt non venire, quoties confeſſionarium fuerit intra concauum parietis à parte externa Eccleſiæ,quæ ad cæmēterium non pertineat. Idem dicito, quoties fuerit conſtitutum confeſsionarium intra ipſius parietis concauum, dummodo pariete aliquo tenui ex lateribus ducto,vel tabulis, vel panno cerato diuidatur,& ſolùm per crates,aut foramina cōfeſsiones excipiantur: tunc enim pars illa,quæ ad confeſſarium ſpectat,non eſt locus ſacer, ſecus ea, qua fœminæ ad confeſsionem accedunt.Ita Sanchez,& Fagūdez ſuprà cum alijs apud ipſos.

27 Cluſtra

27 Clauſtra Religioſorum,& oratoria,ſi benedicta ſint,& officijs diuinis,aut mortuis ſepeliendis deſtinata, certum eſt, venire nomine loci ſacri: ſecus verò minimè.Idem dicendum eſt de reliquis Religioſorum habitaculis,& officinis, quoad prædictum effectum,tametſi omnia Eccleſiaſtica immunitate gaudeant. Vide Sanchez *ſuprà num.*42.& Fagundez *num.*19. Henriquez *libr.*2.*de Pœnit.cap* 6 *num.*5.& alios apud illos, penes quos plura de hac materia.Idem tradit cum Sanchez, Fagundez,& Diana, Leander *diſp.*8.*§.*4.*quæſt.* 25.de pollutione , ſeu copula habitis in Oratorio alicuius domus,in quo de licentia Epiſcopi Miſſæ celebrantur:huiuſmodi enim locus non eſt benedictus,nam tale Oratorium, ad nutum fundatoris,poteſt ad vſus redire prophanos: deficit ergo conditio neceſſaria, vt malitia ſacrilegij refundi poſſet.

QVÆSTIO V.
De circumſtantia Quomodo:

CAPVT I.
An pœnitens teneatur in confeſsione explicare conſuetudinem peccandi?

1 Affirmant Fagundez, Henriquez,Tabiena,Reſella,Sotus, & alij. Sed melius negant Suarez , Vazquez,Bonacina,Reginald. Zerola,& alij, quos citatos ſequitur Diana *par.*1.*tract.*7. *reſol.*15.*&* 55.Ratio eſt manifeſta;quia neque ex præcepto diuino, neque humano tenetur pœnitens idem peccatum bis cõfiteri: ergo qui ſemel eſt confeſſus,nõ tenetur iterum peccans ſe accuſare de reincidentia,ergo per ſe loquendo non tenetur explicare conſuetudinem; aliàs deberet pluries ſe accuſare de eodem peccato. Si autem conſuetudo oriatur ex occaſione proxima peccandi ,non aliter tenebitur illam explicare,quam opus ſit ad occaſionem proximam declarandam.

2 Sed quid,quando conſuetudo fuerit cauſa eliciendi ſimiles actus ſine aduertentia,& ſufficienti deliberatione? (vt contingere ſolet habenti conſuetudinem iurandi ,vel blaſphemandi, qui quidem falſitatem rei,vel rationem iniuriæ,vt in plurimum non aduertit) tenebitur ne ſe accuſare de omiſsione auferendi prædictam prauam conſuetudinem? Affirmant Reginaldus,Suarez, Layman,& alij cum Diana 3.*p.tract* 5.*Miſcell.reſol.*62.Thom. Sanchez *in Sum.lib.*3.*cap.*5.*num.*13.*&* 14. Lugo *diſp.*16.*ſect.*4. *§.* 6. putant enim, iuramenta ex illa conſuetudine orta,etiã ſine aduertentia,eſſe peccatum læthale.

3 Cæterum ſecunda,& verior ſententia tenet, prædicta iuramenta, neque in ſe,neque in cauſa eſſe peccatum læthale; ac proinde,neque eſſe obligationem grauem auferendi conſuetudinem , ex qua ſequuntur , neque explicandi illam in confeſsione.Ita Ioannes Sanchez *in Selectis,diſp.*20.*n.*5.& non improbat Diana 3. *p.tract.*5. *Miſcellan.reſolut.*62.Neque Lugo *ſuprà num.*206.Probatur: quia verba iuratoria abſque intentione,animoque iurandi prolata,non habent periurij rationem, neque grauis offenſæ Dei,vt plures Theologi docent , ſed qui inaduertenter iurat,ſeu blaſphemat, intentionem iurãdi non habet : ergo verba iuratoria ab eo prolata non habent rationem periurij:ergo conſuetudo iurandi non eſt cauſa periurij;ergo non eſt occaſio, nec periculum grauis peccati. Deinde non eſt,vnde probetur obligatio grauis vitandi iuramenta materialia,& materialiter tantum falſa:Ergo non eſt vnde oriatur grauis obligatio vitandi conſuetudinem. Secundò probatur , quia nemo tenetur vitare in cauſa actiones, quas in ſe ipſis non tenetur vitare ; ſed nemo tenetur ſub læthali vitare in ſe ipſis verba iuratoria , abſque animo iurandi prolata:ergo neque in cauſa tenebitur: ergo neque auferre conſuetudinem.Patet conſequentia,quia hoc nihil aliud eſt, quàm velle in cauſa proferre verba abſque animo iurandi.

4 Obijcit Lugo:verba periurij,etiam inaduertenter prolata,periurium ſonant, & in hoc ſenſu ab auditoribus accipiuntur: ergo omnino vitari debent,tam in ſe, quàm in cauſa.Sed cõtra,quia ex eo,quod periurium ſonent, dum illud non continent, non inducunt obligationem grauem ad ea vitanda, vt patet in eo, qui iurat,vtendo æquiuocatione,præcipuè,quãdo verba ex ſe ambigua non ſunt,ſed ex ſolo addito in mente iurantis in verum ſenſum detorquentur.In hoc inquam caſu,verba iuratoria periurium ſonant,& in eo ſenſu ab audientibus vſurpantur, & tamen malitiam grauem non continere, docent P.Sanchez *in Sum.tom.*1.*lib.*3.*cap.* 6.*num.*22.Bonacina *de legibus,diſp.*4.*q.*1.

punct. 12. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 25. *cap.* 11. *nu.* 331. & plures, quos citaui *tract.* 2. *de Relig. diſp.* 1. *q.* 6. *n.* 17. *& ſeq.* Si igitur verba iuratoria aduertenter prolata non continent in ſe ipſis culpam grauem, neque inducunt grauem obligationem ad ea vitãda, cur ſi inaduertenter proferantur, dicenda ſunt continere in cauſa eiuſmodi malitiam, & obligationem? Confirmatur: quia ex eo, quod iuramenta, & verba contumelioſa in ebrietate, vel ſomno prolata non habeant rationem iuramenti, vel contumeliæ, non continent malitiam grauem, neque in ſe, neque in cauſa, etiamſi proferenda prævideantur, vt ipſi aduerſarij fatentur, ſed verba iuratoria abſque aduertentia prolata ab homine rationis compote non habent rationem iuramenti, vt ex communi Doctorum ſupponimus: ergo neque in ſe, neque in cauſa malitiam grauem continere poſſunt.

5 Dices: in habente vſum rationis continere quamdam turpitudinem obiectiuam, ratione cuius in ſua cauſa vitari debent. Verum non ſatis capio: nam Cardinalis de Lugo aliam aſsignare non videtur, quã, illa verba exterius ſonare periurium, & hunc ſenſum apud audientes generare. Lege illum ſuprà *à num.* 211. Hoc autem non ſufficere ad culpam grauẽ iam ſuprà confeci. Fortaſſe verò propter ſcandalum, & inductionem ad falſa iuramenta, poterit in aliquo caſu id eſſe mortale; quod quidem, propter eamdem rationem, dicendum eſt de illo, qui amphibologicis verbis vtens iuraſſet. Quæſtio autem præſens ab his præſcindit, illiſque ſecluſis, inquirit de obligatione vitandi conſuetudinem.

CAPVT II.

An ſaltem rogitus à confeſſario teneatur pœnitens aperire conſuetudinem peccandi?

§. I.

Negatiuæ ſententiæ Authores, & fundamenta.

6 PArtem negatiuam non pauci Doctores tuentur, poſt Ioannem Sanchez *in Select. diſp.* 9. *n.* 6. vbi totus eſt in probando, confeſſarium ius non habere ad interrogandũ de conſuetudine peccandi; ac proindè, nec pœnitentem interrogatum teneri illam manifeſtare. Cuius fundamentum apud grauiſsimos Docto-Doctores fixum inuenio, M. Texeda *tom.* 1. *Theol. Moral. lib.* 2. *tract.* 3. *controu.* 10. *num.* 32. ibi: * Id, quod pœnitẽs interrogatus tenetur declarare; tenetur ipſe dicere, etiãſi non interrogetur. * Sed non interrogatus non tenetur dicere conſuetudinem peccandi, vt conſtat *ex cap. præcedenti.* Ergo interrogatus non tenetur declarare, Pat. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 22. *ſect.* 3. *nu.* 10. * Interrogatio confeſſoris non addit obligationem, ſed illam potius ſupponit, ideò enim cõfeſſor iuſtè interrogat, quia pœnitens habet obligationem confitendi. * Angelus Maria Verricelli *in quæſtionibus Moralib. tom.* 1. *tr.* 8. *quæſt.* 18. * Quidquid ex ſe pœnitens non tenetur confiteri, neque interrogatus fateri tenetur. * Filliucius *tom.* 1. *tract.* 7. *num.* 88. * Interrogatio non addit, nouam obligationem, ſed ſupponit * Fr. Franciſcus Bonæ Spei *in Noctua Belgica, dub.* 16. *reſ.* 3. *num.* 468. * Pœnitens non tenetur reſpondere, niſi ad ea, aut ſaltem in ordine ad ea, quæ per ſe, & non interrogatus fateri tenetur. In hac enim ſola obligatione fundatur legitima interrogatio Sacerdotis. * Cùm igitur pœnitens, vt quæſt. præcedenti diximus, & ex D. Thoma tradit M. Canus *relect. de Pœnit. part.* 5. *fol. mihi* 36. non habeat obligationem confitendi conſuetudinem peccandi, videtur apertiſsimè inferri, per ſe loquendo, neque interrogatum teneri.

7 Ideò hanc ſententiam tenet Reu. Pat. Leander à Sacram. *tom.* 1. *de Pœnit. tr.* 5. *diſp.* 8. *§.* 7. *quæſt.* 21. vbi ſic: * An ſaltem teneatur pœnitens confiteri conſuetudinem peccandi, ſi à confeſſario de illa interrogetur? Affirmant Diana 1. *part. tract.* 7. *reſol.* 15. & clarius *reſol.* 55. Vazquez. Henriquez, Reginaldus, & alij. Et iterum contra me Diana *part.* 9. *tract.* 9. *reſol.* 66. in fine, addens contrariam opinionem à ſacra Congregatione Indicis fuiſſe deletam ab operibus Santij. Sed probabiliter reſpondeo, adhuc in hoc caſu non teneri, ſi aliàs pœnitens verè ſit diſpoſitus, quia pœnitens non tenetur, vt vidimus, talem conſuetudinem confiteri. Ergo nec confeſſarius habet ius ad hoc interrogaudum. * Hæc Leander, qui *diſp.* 8. *in fine*, ſenſum prohibitionis ſacræ Congregationis Indicis exponit, modo infrà referendo.

8 Lean-

Digitized by Google

8 Leandro conſentit Ioannes Ponſius ex Ordine Minor. *in curſu Theologico, diſp.45.concluſ.2.n.32.* ibi: * Quæri ſolet, an pœnitens teneatur confeſſario interroganti, an habuerit conſuetudinem cõmittendi peccatum, quod confitetur, reſpondere, quod ſic, ſi eam habuerit? Ioannes Sanchez negat, Card. de Lugo affirmat, &c. exiſtimo non teneri quem confiteri lapſus antecedentes, quamuis vtiliter poſſet, ſi vellet. Sed non placet modus eludendi interrogationem per æquiuocationem (vt Ioannes Sanchez putat) melius eſſet abſolutè dicere: Pater, hoc non ſpectat ad rem. Quidquid ſit de hoc, iam ſpero cum gratia Dei cauere lapſum in poſterum. * Sic Poncius.

9 Eiuſdem ſententiæ videtur Illuſt. M. Acatius de Velaſco *tom.1. reſol. moral. verb. Confeſsion, reſol.188. num.8. fol. mihi* 376. vbi inquit. * Algunos Doctores dizen, que por lo menos, ſi el Confeſſor pregunta de la coſtumbre, eſtà obligado el penitente à confeſſarla, y que podra el Confeſſor, confeſſada la coſtumbre, diferir, y alargar la abſolucion, como le pareciere. Lo contrario dize Sanchez en ſus Selectas diſputaciones, &c. Prueba eſto con autoridad de muchos Doctores. * Dixi, M. Acatium huius ſentẽtiæ videri, quia eam vltimo loco poſuit. Nam vt ait M. Funius *in Armilla, verb. Opinio, n.3.* * Doctor referens plures opiniones, videtur ſequi vltimam, quando aliam non firmat, ſecũdùm Hoſtienſem *in cap.1. de Priuilegijs, lib.6.* * Cui regulæ adhæret Sanchez *de Matrim. lib.2. diſp.36. n.3. & alibi.* Id quod M. Acatius, tenet Machado *tom.2. lib.7. p.2. tract. 3. docum.2. fol. mihi* 605. ibi: * Muchos Doctores ſienten, que el penitẽte eſtà obligado à confeſſar la coſtumbre ordinaria, que tiene, de reincidir en vn miſmo pecado (attende) y que por conſiguiente el Cõfeſſor tiene derecho à preguntarle por ella, y èl eſtà obligado à reſponder, &c. Si bien otros muchos ſienten, y defienden ex profeſſo lo contrario, ſi no es en caſo, que la coſtumbre nacieſſe de la ocaſion proxima del pecado. * Et expreſsius tradit Tancredi *in Quæſtionib. Moralib. diſput.3. quæſt.23. fol.62.* dicens cum Ioanne Sanctio, poſſe pœnitentem vtendo æquiuocatione dicere: * ſe non habere conſuetudinem talis peccati. *

10 Et loquendo generaliter de obligatione confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, hanc ſententiam tenet Diana *p.5. tract.14. reſol.*100. vbi probans, circunſtantiam copulæ cum confeſſario, vel pœnitente, non eſſe neceſſariò in confeſsione aperiendam, ait: * Eſt enim circunſtantia aggrauans, quæ quidem nõ eſt neceſſario confitenda, etiamſi de illa pœnitens interrogetur à confeſſariò: non enim habet ius confeſſarius ad interrogãdum de circunſtantijs aggrauantibus, vnde nulla ei irrogatur iniuria, ſi occultẽtur. * Quem ſequitur Leander à Sacram. plures citans *tom.1. de Pœnit. tract.5. diſp. 8. §.8. quæſt.26.* * Quia confeſſarius, inquit, non poteſt pœnitentem obligare ad id, quod non eſt neceſſarium ad confeſſionem. Vnde optimè poterit ille reſpõdere Confeſſori, ſe iam declaraſſe, quòd ſufficit, quia ex Doctoribus, & ratione nouit, ſe ad nil amplius teneri; & tunc confeſſarius ei ſe debet accommodare. Sic Henriquez, Granado, Nauarrus, Syluester, Hurtado, & poſteà Baunius. * Quibus adde Ioannem Poncium Ordinis Minorum *in Curſu Theologico, diſp.45. quæſt. 7. concluſ.2.* vbi loquens de quantitate furto ſublata, ſic ait: * Si confeſſarius petat quantitatem, ipſe poteſt dicere; non teneor ad hoc confitendum. * Et conſentiunt Frat. Ludouicus à Conceptione *2.p. exam. verit. tract.3. de peccator. circunſt. in præludijs notabili 3.* dicens: * Nemo tenetur confeſſori reſpondere, de aliquo non neceſſariò interroganti. * Et Dicaſtillo *de Pœnit. diſp.9. nu.147.* vbi ait: * Pœnitentẽ, etiam interrogatum à confeſſario de circunſtantijs aggrauantibus poſſe illas non fateri, licet non neget, & reſpondere confeſſario, ſe non obligari ad declarandũ. * Quibus adde M. Ioannẽ Martinez de Prado *to.n. de Pœnit. q.2. de integr. confeſ. dub. 2. de circunſt. §.3. folio* 651. *§. Ad ſecundam confirmat.* vbi ſic. * Si tamen ſit caſus, quo circunſtantia nullo modo ſit ſub præcepto (nempè nec directè, nec indirectè) de neceſsitate confeſsionis, etiam interrogatus poteſt veritatem occultare, ſicut ſi interrogaretur de venialibus. *

11 Sic loquuntur præfati Doctores, quorum fundamentum, ſi aliquid probat, idem euincit de conſuetudine peccandi, quæ ad circunſtantiam ſolum aggrauantem reduci poteſt. Probat Ioannes Sanchez concluſionem; quia idem prorſus eſt dicere, confeſſarium habere ius ad interrogandum de conſuetudine peccandi,

ac illud habere ad obligandum pœnitentem, vt idem peccatum bis confiteatur, ſed ad iſtud ius nullum habet; ergo neque ad illud. Confirmatur, quia Sacerdos tantum eſt iudex conſtitutus ſuper ſpecies, & numerum peccatorum, quæ clauibus ſubiecta non fuerunt: hoc enim vulnus, & non aliud, ex medici munere, curare debet: ergo ſolum habet ius ad interroganda, quæ neceſſaria ſint ad cognitionem peccatorum, ſecundum ſpeciem, & numerum: ſed ſine expreſſione conſuetudinis, hæc pœnitens explicare poteſt, ergo confeſſarius ius non habet ad interrogandum de conſuetudine. Vrgetur, quia interrogatio confeſſoris, vt cõſtat ex Auctoribus ſupra citatis, non addit obligationem, ſed illam potiùs ſupponit: ideò enim confeſſor iuſtè interrogat, quia pœnitens non ſatis exprimit, quæ confiteri tenetur; ſed non tenetur ex ſe confiteri conſuetudinem peccandi, ergo nec poſt interrogationem confeſſarij.

12 Nec obſtat, quod diuerſam pœnitentiam confeſſarius iniungeret pro peccato reincidentiæ, quam pro ſemel commiſſo, quia pœnitens non tenetur manifeſtare peccatum, his circunſtantijs veſtitum, cui maior pœnitentia iniungẽda ſit, ſed ſolum ad exprimendum peccatum ſecundum grauitatem ſpecificam illius. Ergo ſi hæc declarari poſſit abſque alterius peccati iam confeſſi expreſſione, nullum eſt fundamentum, vt confeſſario competat ius ad interrogandum de præterito: munus enim confeſſarij, vt medici, ſolum eſt curare infirmum à peccato præſenti clauibus antea non ſubiecto, minimè vero ab alijs, per quorum abſolutionem præcedentem, ſanus iam effectus fuit; aliàs idem peccatum bis, & pluries puniendum foret.

§. II.

Affirmatiua ſententia in aliquo ſenſu omninò tenenda explicatur.

13 CONtrariam tamen ſententiam, quæ affirmat, teneri pœnitentem rogatum à confeſſario conſuetudinẽ peccandi ei aperire, tenent communiter Doctores. Pater Vazquez *de Pœnit. quæſt. 91. art. 1. dub. 3.* Henriquez *lib. 5. cap. 8.* Sylveſter, Sotus, P. Sà, Luis Lopez, Tabiena, Angelus, & plures alij apud Ioannem Sãchez *in ſelect. diſp. 9. num. 3.* Tamburinus *in Method. expedit. confeſſ. libr. 2. cap. 1. §. 1. numer. 3. in fine.* Et ita certam putat Lugo *tom. de Pœnit. diſp. 14. ſect. 10.* vt oppoſitam dicat * eſſe contra omnes Theologos.* Probatur, quia ad abſolutionem impertiendam, non ſatis eſt, quod pœnitens benè diſpoſitus accedat, ſe oportet, vt confeſſario id cõſtet. Ergo ſi ipſe, vt huius diſpoſitionis certior fiat, interroget de conſuetudine, tenebitur pœnitens illam aperire; non quidem præcisè, vt integra ſit cõfeſsio, ſed vt innoteſcat confeſſario diſpoſitio pœnitentis, & ſe poſſe licitè, & validè abſolutionem impertiri; vt bene cũ Vazquez docet Dicaſtillo *tom. de Pœnit. diſp. 9. dub. 3. num. 195.* Vndè licet pœnitens non interrogatus non teneatur conſuetudinem peccandi confiteri, eo quod ea celata, ſpeciem, & numerum peccatorum exprimit cum debita diſpoſitione, tamen poſita interrogatione confeſſarij, qua cognoſcit illum dubitantem de requiſitis ad licitam, validamq; abſolutionẽ tenetur certiorem reddere, veritatẽ aperiendo, vel directè confitendo, conſuetudinẽ, vt tradunt DD. citati, vel aliter, ſi fieri poſsit, vt ego opinor: ſi enim pœnitens vir doctus ſit, & confeſſario notus, qui ſua authoritate illius dubitationem excutere poſsit, & hic benè noſcat, confeſſarium ad munus ſuum rectè exercendum conſuetudinis notitia non indigere, rectè poterit celare, & eius manifeſtationem neceſſariam non eſſe confeſſario exponere, qui prudenter poterit, & debebit docto pœnitenti credere, & maiori expreſſione non extorta, illum abſoluere. Secus ſi pœnitens illitteratus, & rudis eſſet.

14 Sic explicatam communem ſententiam videntur mihi tenere grauiſsimi Doctores, & nonnulli pro contraria citati. Legas quæſo Patrem Dicaſtillo *de Pœnit. diſp. 6. dub. 21. num. 377.* vbi benè explicat, quid veri contineat Ioann. Sanctij ſententia, & quo caſu ſuſtinenda, quo reijcienda ſit. Concedit, & benè, non teneri pœnitentem, etiam interrogatum, fateri conſuetudinem, ſi ipſi conſtet (vtpotè viro docto) rem eſſe in eo ſtatu, vt nulla ordinatio ex parte confeſſarij ſit requiſita, nec maior notitia, quàm ex peccatorum confeſſione adquiſita. (Hoc enim euincunt fundamenta Ioannis Sanctij, & aliorum.) Ideoque cenſet in tali caſu admitti poſſe eius doctrinam de vſu æquiuocatio-

tionum ad occultandam conſuetudinem: in praxi verò, ait Dicaſtillo omninò ſequendam contrariam ſententiam, * niſi euidentiſſimè conſtet, confeſſarium fruſtra interrogare.* Cui abſque dubio conſentit Verricelli vbi ſuprà, dum loquens de circunſtantijs docet, teneri pœnitentē, præſertim interrogatum fateri circunſtantiam, etiam non aggrauantem.* Quando id neceſſarium eſſet ad cauendum recidiuum, & medicinalem pœnitentiam imponendam, aut ad ſalubre cōſilium recipiendum: regulariter tamen loquendo, inquit, non tenetur pœnitens fateri interrogatus, quod non interrogatus tacere poſſet.*

15 Sic etiam temperat Ioannis Sanctij ſententiam Gaſpar Hurtado *de Pœnitent. diſput.9. diffic.4.* vbi de circunſtantia *Quid*, dicens: * Nec pœnitens tenetur reſpondere de conſuetudine peccandi, ſi ipſi conſtet, non indigere directione confeſſarij ad cautionem in futurum; nec confeſſarius poterit illi negare abſolutionem, quia non reſpondet; (attende) ſi alias redditur de eo moraliter ſecurus.* Quem ſequitur Baunius *in Theolog. Moral. part.1. tract.4 de Pænit. quæſt.15. dub.12. pag.137.* vbi ait in hoc ſenſu probabiliorē eſſe opinionem Ioannis Sanctij, & in praxi ſequēdam.* Quia confeſſarius, inquit, ius non habet interrogandi pœnitentem de conſuetudine peccandi, niſi eius rei cauſam grauem habeat, quæ rarò accidit.* Et ita etiam limitat ſuam ſententiam Leander à Sacram. ſuprà *tom.1. tract.5. diſp.8.* vbi relatis Patris Hurtado verbis, ait:* Sic Hurtado, & ſic poſtea Baunius: ſecus autem dicendum caſu, quo pœnitenti conſtet indigere directione confeſſarij ad præcauendum peccatum in futurum. * Addo ego, vel ſaltem dubitet de huiuſmodi indigentia; quia ſi dubitans non reſpondeat, ſe exponet periculo peccandi; quia ex conſcientia practicè dubia veritatem occultat. Quapropter, ni certus ſit pœnitens, non indigere confeſſarij directione, & diſpoſitionem requiſitam ſatis illi per confeſſionem innoteſcere, quod viris tantum doctis contingere poteſt, conſuetudinem interrogatus confiteri tenebitur, quia pro confeſſario, vtpotè iudice, & ſuperiori, ſtat præſumptio iuris.

16 Vndè fit, ſententiam Ioannis Sanctij, vt ab ipſo explicatam, ruſticis, & indoctis, qui proprio iudicio fidere nō poſſunt, circa neceſſitatem directionis cōfeſſarij, minimè ad praxim deſeruire poſſe: huiuſmodi enim interrogati, cum ipſamet interrogatio dubium ſaltem ipſis ingerat obligationis, (quod in his communiter practicum eſt) conſuetudinem peccandi fateri tenentur; ſecus viri docti, qui æquè, ac ipſe confeſſarius, & quandoque magis rem penetrant, quibus proindè conſtare poteſt, nulla confeſſarij directione indigere, illumque certiorem poſſunt reddere nullum deſiderari ex requiſitis ad licitam, validamque abſolutionem. Quæ, ſi Ioannes Sanctius diſtinxiſſet, eius opinio à ſacra Indicis cōgregatione deleta non fuiſſet. Quia, vt benè aduertit Leander ſuprà, *diſp.8. in fine*, prohibitio ſacræ Congregationis Indicis intelligenda eſt, * caſu quo pœnitenti conſtet (adde vel dubitet) indigere directione confeſſarij ad præcauēdum peccatum in futurum, aut quando fortè eius explicatio neceſſaria ſit, vt ex peccati iteratione ſumat argumentum confeſſarius pœnitentē non accedere animo contrito. * In hoc enim euentu opinio cōtraria prorſus reijcienda eſt. Quam meritò Cardinal. de Lugo ſuprà *diſp.14. ſect.10.* dixit eſſe * contra omnes Theologos, contra praxim Eccleſiæ, & contra finem huius Sacramenti. * Quod dictum eſt de conſuetudine peccandi; dicendum eſt de circunſtantijs notabiliter aggrauantibus, ſi confeſſarius interroget, quandoq; enim earum notitia (vt in quantitate furti non rarò contingit) neceſſaria eſſe poteſt confeſſario ad directionem pœnitentis, iuxtà dicta *quæſt.3. num.17. in fine.*

17 Ad argumenta in oppoſitum reſpondeo facilè ex dictis, confeſſarium directè non habere ius obligandi ad iteratam eiuſdem peccati confeſſionem: Secus indirectè, cū aliter certior reddi non poſſit de diſpoſitione pœnitentis, de qua ipſi ad abſolutionem conſtare debet: & in hoc caſu dicimus teneri interrogatum conſuetudinem aperire. Nec mirum, quod in hoc euentu peccata iam clauibus ſubjecta exprimere teneatur; id enim in alijs etiam caſibus contingit, vt benè expendit Lugo ſuprà; nam qui poſt confeſſionem peccati cum conſanguinea, ad propriam vxorem acceſſit, non obtenta diſpenſatione, nequit explicare peccatum acceſſus ad propriam vxorem quin ſimul declaret acceſſiſſe ad conſanguineã vxoris; quod tamen iterum confeſſus fue-

fuerat. Ad primam confirmationem reſpondeo, confeſſarium vtpotè iudicem, & medicum ſpiritualem, teneri pœnitentem dirigere, & de pœnitentia medicinali ex præcepto naturali applicanda admonere; ac proindè ea illi notitia debetur, qua indigenti directione, & monitione ſubuenire poſsit. Ad ſecundam fateor confeſſarij interrogationem non addere, ſed ſupponere obligationem pœnitentis, non quidem proximam, ſed remotã ſupplendi quidquid vltra peccatorum confeſsionem neceſſarium fuerit ad pœnitẽtis directionem. Vndè, ſi ex præciſa peccatorum confeſsione non ſatis confeſſario id innoteſcat, tenetur pœnitens, quod deſideratur, ſupplere, prout ex interrogatione confeſſarij illi conſtiterit: per quam veluti per conditionem, conſtituitur obligatio proxima aperiendi conſuetudinẽ, vel certiorem aliter reddendi confeſſariũ, nil aliud requiri, vt muneri ſuo ſatisfaciat.

CAPVT III.

Quomodo ſe accuſare debeat, qui habet conſuetudinem peccandi?

24 AB hac quæſtione facilè ſe expedirent Canoniſtæ aliqui cum Archidiacono, opinantes, ſatis eſſe ad præceptum confeſsionis adimplendum, peccatorum numerum confusè dicere, v.gr. ſæpius peccaui in furto, ſæpius iuraui, &c. quam ſententiam non eſſe improbabilẽ, quãuis contraria ſit ſecurior, docuit Angelus *in Summ. verb. Confeſsio, nu.* 1. & rem eſſe incertam dicit Syluester *verb. Confeſſ. num.* 11. Sed quidem immeritò, quia contrarium eſt omninò certum, vt benè tradit Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 5. *num.* 1. ex communi Theologorum, colligiturque expreſsè ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & *Canone* 7. vbi omnia peccata ſigillatim cõfitenda præcipit, quæ ſanè verba, iuxta omniũ Theologorum ſenſum, ſignificant numerum peccatorum, plus minuſvè, ſi id fieri poſsit, determinandum eſſe: vt obſeruat etiam Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 4. *num.* 535.

25 Nihilominus id non tollit, quod ſi peccata nimis frequentia ſint (qualia ſunt meretricis, & eorum, qui ex conſuetudine cum aduertentia peierant, & blaſphemant) poſsit adimpleri præceptum integritatis confeſsionis, cõfuſa quadam peccatorum explicatione, cũ expreſsior alias moraliter ſit impoſsibilis: neque enim pœnitens ad exactiſsimum examen, ſed ad humanum tantum obligatur, & tale, vt ex hoc capite non reddatur Sacramentum valdè oneroſum, vt aduertit Lugo ſuprà. Hinc communiter Doctores aſſerunt, peccatorem conſuetudinarium ſatisfacere confitendo tempus, ſiue peccati durationem, v.gr. meretrici ſufficiet dicere, per menſem, vel per annum fuiſſe cuilibet accedenti expoſitam. Similiter concubinario ſatis erit, accuſare ſe vſum fuiſſe concubina more vxoris per vnum, vel duos menſes. Ita de meretrice docent Nauarro *in Manual. Latino, cap.* 6. *num.* 15. Toletus *lib.* 3. *Sum. cap.* 7. *num.* 2. Henriq. *lib.* 2. *de Pœnitent. cap.* 5. *num.* 9. Fagundez 2. *precept. Eccleſiæ, lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 11. Caietanus; Sotus, Canus, & alij, quos citatos ſequitur Diana 3. *part. tract.* 4. *reſol.* 89. vbi cum Suarez, Villalobos, & Doctoribus citatis addit, id etiam procedere in quolibet peccatore non potente numerum deſignare: & de concubinario, idẽ tenẽt Henriquez, & Fagundez vbi ſuprà, quibus acceſsit Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 14. *num.* 575.

26 Verùm benè aduertit Vazquez *de Pœnit. quæſt.* 91. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 3. debere à prædictis explicari principales peccatorũ ſpecies, quas poſsint, vt ſi cum coniugatis, cum Clericis, vel conſanguineis: quia de his, cum non tàm frequenter occurrant, facilè poterunt recordari, & de illis paulò plus, minuſvè, ſe accuſare dicendo, v.g. Singulis hebdomadis, tot Clericos, vel cõiugatos, ſeu cõſanguineos admiſiſſe: quod etiam tenet Fagundez ſuprà cum Vivaldo, & Henriquez locis citatis, licet Toletus, & Nauarrus, hanc limitationem non admittant, ſed abſolutè, ſufficere aſſerat, explicare ſe fuiſſe cuicumque expoſitam. Verùm ſine fundamento id aſſerunt, quia præceptum integritatis confeſsionis obligat ad numerum, & ſpeciem peccatorum, in quantum fieri poſsit explicanda.

DIS-

DISPVTATIO QVARTA De obligatione iterandi confeſſionem inualidam.

QVÆSTIO PRIMA.

Quando, & quomodo ſit iteranda confeſſio?

1 CErtum eſt apud omnes, confeſſionem debere iterari, quoties ex defectu alicuius requiſiti fuerit inualida, hic autem valoris defectus prouenire poteſt, vel ex parte confeſſarij non habentis iuriſdictionem, vel intentionem abſoluendi, vel non ritè proferentis formam; aut ex parte pœnitentis, quia ſine diſpoſitione, vel non integrè confeſſus eſt, vt alibi diximus. Vndè conſequenter fit, vt quoties ex culpa graui omiſſum fuerit in confeſſione aliquod mortale, ex defectu examinis conſcientiæ, iudicio prudentis, requiſiti, iteranda ſit talis confeſſio, vt pluribus citatis tradunt Meratius hic *diſp. 29 num. 7.* & Diana 3 *part. tract. 4. reſol. 65.* contra Hẽriquez, Sorum, & Canũ, exiſtimãtes, hoc tantum eſſe verum, quando omittitur peccatum ex negligentia examinis affectata, ſeu nimis craſſa. Ratio noſtræ cõcluſionis eſt, quia ad valorem confeſſionis requiritur integritas formalis, quæ in eo cõſiſtit, quod pœnitens omnia ea peccata confiteatur, ad quæ tacenda legitimam excuſationem non habet; vt tradunt communiter Doctores ex Tridentin. *ſeſſ. 14. cap. 5.* & conſtat ex dictis *diſp. 1. quæſt. 8. numer. 6. & ſeq.* Secundò, quia ad valorem confeſſionis requiritur dolor excludens voluntatẽ peccandi, vt definit Concilium, hunc autem non habet, qui actualiter peccans ad confeſſarium accedit.

2 Eſt tamen notandum, quod ſi pœnitens confeſſionem inualidam non iteraret, ſed ex obliuione, vel ignorantia inuincibili, in ſequentibus confeſſionibus defectum illum taceret, licet poſteà recordetur talis defectus, non tenebitur reliquas intermedias repetere, ſed illam tantum, quæ fuit inualida, & defectum in illa commiſſum; reliquæ enim interpoſitæ validè fuerunt, vtpote in quibus nullus interuenit defectus, vt benè cum Vazquez, Sãctio, & alijs tenent Diana 3. *p. tract. 4. reſol. 118.* & Cardinal Lugo hic *diſp. 16. ſect. 15. numer. 599.*

3 Quoadmodum iterandi confeſſionem inualidam, non leuis eſt difficultas, an teneatur pœnitens omnia, & ſingula peccata in prima confeſſione ſubiecta, iterum diſtinctè repetere? Et quidem ſi confeſſio iteranda ſit cum diuerſo confeſſario, affirmatiuè reſpondeo cum Suarez *diſ. 22. ſect. 6.* contra Delgadillo *de Pœnit. cap. 19 dub. 51. num. 155.* Quia ei ſunt peccata ſigillatim, & diſtinctè proponenda, qui vt iudex, cauſa cognita, ſentẽtiam abſolutionis eſt prolaturus. Vt conſtat ex Tridentino, & ex ipſa ratione iudicij. Si verò cum eodem confeſſario, qui de peccatis in confeſſione inualida auditis recordatur, ſufficiet, omnia vnico verbo illi confiteri, defectum ſupplendo. Hæc apud omnes certa. Difficultas ergo ſolùm eſt, quando Sacerdos eſt idem, ſed de peccatis in confeſſione inualida ſubiectis, iam eſt oblitus. In qua varia ſunt Doctorũ placita

4 Aliqui abſolutè aſſerunt, memoriã Sacerdotis non eſſe neceſſariam ad abſoluendum, ac proindè opus non eſſe, repetere diſtinctè confeſſionem. Ita Medina *Codice de confeſſ. quæſt de circunſt. mutentibus ſpeciem*, & Adrianus *quæſt. 4. de clauibus* & pro caſu, quo confeſſarius in confeſſione inualida impoſuerit ſatisfactionem; admittunt Syluest. Antonin. Paludan. & Nauarr. apud Suarez *ſuprà num. 6.* Ipſe verò illis conſentit non abſolutè, ſed pro eo tantum caſu, quo inualiditas cõfeſſionis proueniat ex defectu formæ ritè prolatæ: ſed magis vniuerſaliter Lugo *vbi ſupr. à num. 632.* verum putat, quoties inualiditas nõ prouenerit ex defectu iuriſdictionis: Si autem ex hoc capite putat neceſſarium eſſe, habeat ſaltem confeſſarius memoriam confuſam præteritæ confeſſionis. Imò P. Suar. accuſationem omnium peccatorũ de nouo diſtinctè fieri requirit, ſicut, & quando ex defectu doloris, vel integritatis fuit inualida.

5 Cæterum P. Vazq. hic *q. 92. ar. 3. dub. 3.* apertè docet, quocumq; ex cap. fuerit inualida confeſſio, non eſſe opus diſtinctè cõfiteri, dummodo confeſſarius recordetur ſtatus pœnitentis, aut pœnitentiæ, quam impoſuit, cui diſſentire nequit M. Ioan. de la Cruz *in direct. 2. p de Pœnit. q. 3 dub. 9 co. 1.* vbi loquens de his, quibus à confeſſario differtur abſolutio, inquit* dilata abſolutione iniunge ſtatim pœnitentiam, vt hac poſtea nota, & confeſſione non repetita abſoluas pœnitentem, etſi non recorderis peccatorum. Ita Henriq. Syluest. Nauarr.

Digitized by Google

cum alijs. *Si vero de pœnitentia iniuncta neuter recordetur; confuſam aliquam peccatorum notitiam confeſſario tribuendam, ſentit cum Valentia, Fauſto, & Nauarro, Diana 4. *p. tr. 4. reſol.* 203. quos ſequitur Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſp.* 8. *diffic.* 8. vbi addit, quod ſi pœnitentia non fuerit iniūcta, nec de pœnitentis ſtatu confeſſarius recordetur, nec pœnitens in memoriam illi reuocet, nō eſſe adhuc neceſſarium de omnibus peccatis diſtinctè ſe accuſare, ſed ſufficere confuſam aliquam peccatorum notitiam confeſſario tribuere, quæ ſufficiat ad pœnitentiam prudenter taxandam, nam poſtquam peccatorum confeſſio fuit diſtinctè facta, & à confeſſario diſtinctè percepta, ſufficit notitia confuſa ad pœnitentiā imponendam, qualis poſt longam confeſſionem ſolet confeſſario relinqui.

6 Denique P. Granad. *in 3. part. controuerſ. 7. tr. 9. diſp.* 12. *num.* 5. abſolutè, & ſine aliqua limitatione docet, pœnitenti iteranti inualidam confeſſionem cum eodem confeſſario ſufficere; ſi in generali ſe accuſet, dicens: accuſo me de omnibus peccatis, quæ in eā confeſſione inualida tibi confeſſus fui, & de ſacrilegio in ea cōmiſſo: & confeſſarium poſſe validè, & licitè eum abſoluere, quamuis nec cōfuſam peccatorum notitiam habeat, nec pœnitentiæ, quam iniunxerat recordetur. Hāc ſententiam amplectitur Leander *tract.* 5. *diſp.* 5. *q.* 81. vbi pro illa citat Adrianū, Medinam, D. Antoninum, & P. Thom. Sanchez, & ſatis probabilem ſibi videri, inquit Diana 5. *p. tr.* 14. *reſol.* 51. & planè ſequitur *part.* 11. *tr.* 6. *reſ.* 49. item Delgadillo *vbi ſupr. cap.* 19. *nu.* 53. Vemicelli *in qq. Mor. tr.* 5. *q.* 6. *n.* 35. & Tamburinus *in Method. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Fundamentū horum Doctorum eſt, quia abſq; repetitione peccatorum in ſpeciali, & ſigillatim, verificatur pœnitentem omnia, & ſingula peccata diſtinctè confeſſum fuiſſe, & confeſſarium illorum notitiam habuiſſe. Si autem de præſenti talis notitia in ſpeciali ad aliquid requireretur, maximè ad pœnitentiam proportionatam imponendam: ad hoc autem non requiritur, quia ſupponimus, in confeſſione illa inualida fuiſſe iniunctam. Præterquam quod pœnitentia non eſt cum tanto rigore proportionanda peccatis, vt nequeat ex iuſta cauſa minorari, quæ autem magis rationabilis, quam aliam iam impoſitam ſuper eiſdem peccatis adimpletam fuiſſe. Confirmatur: nam ſi pœnitens confeſſionē generalem faceret durantē per multos dies, & confeſſarius ſingulis diebus, non collata abſolutione, pœnitentiam aliquam imponeret, non eſſet neceſſarium, vt in fine confeſſionis, eum licitè abſolueret, quod recordaretur omnium peccatorum, nec quod de pœnitentijs iniunctis interrogaret. Ergo.

§. Vnicus.

Propria ſententia.

7 IN hac controuerſia certum in primis exiſtimo, ad valorem Sacramenti ſufficere bona fide ſe accuſare in generali de peccatis in confeſſione inualida ſubiectis; quocumq; ex capite, valoris defectus prouenerit; quia vt poſtea probabimus ex cōmuni Theologorum ſententia: peccata ſic vniuerſaliter dicta ſunt materia ſufficiens abſolutionis; imò in caſu naufragij, peſtis, & ſimilium, omnes Doctores eiuſmodi confeſſionem conſulere ſolent. Difficultas igitur tantum eſſe poteſt: an pœnitens, ſi poſſit, teneatur maiorem præbere notitiam, & an ea non data, poſſit confeſſarius eum licitè abſoluere? Et reſpondeo, non poſſe, niſi eam notitiam de ſtatu conſcientiæ pœnitentis retineat, quæ ſolet communiter remanere in confeſſario paulò poſt audita peccata ſigillatim quoad numerum, & ſpeciem. Et hæc ni fallor, eſt mens P. Vazquez, & Hurtad. ſupra.

8 Hanc ſententiam iudico euidēter inferri ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. vbi ad abſolutionem impertiendam exigit eā cognitionem cauſæ, quæ ex huiuſmodi peccatorum narratione ſigillatim facta, generetur. Sic enim, inquit; *conſtat, Sacerdotes iudicium hoc, incognita cauſa, exercere non potuiſſe, neque æquitatem, in pœnis iniungendis ſeruare, ſi in genere dum taxat, & non potius in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent: ex his colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, &c.* Ergo ex mente Concilij non ſolùm ad taxandam pœnitentiam, ſed etiam ad abſolutionem impertiendam opus eſt prædicta notitia. Ergo per ſe loquendo non poteſt confeſſarius licitè abſoluere; quin ſtatum conſcientiæ pœnitentis agnoſcat, ea notitia, quæ ex narratione omniū peccatorū ſigillatim facta ſolet cōmuniter remanere.

Vn-

Digitized by Google

Vndè ſi confeſſarius illa careat, tenebitur pœnitens prædictam notitiam ei conferre, ni alliundè ex impotentia morali excuſetur. Hanc ſententiam tenere debet Cardin. de Lugo *diſp. 17. ſect. 1. num. 12.* vbi inquit, omnes debere dicere hoc iudicium per ſe loquendo, & vt debitò, & exacto modo fiat, exigere notitiam de ſpeciebus, & numero peccatorum omnium. Verùm ſi notitia, quam hic, & nunc retinet confeſſarius, parum magis confuſa eſſet, quàm ea, quæ à concilio exigitur, tantùm foret venialis culpa, nõ iterata confeſsione peccatorum in particulari, pœnitentem abſoluere; imò, & nulla, ſi ex rationabili cauſa fieret.

9 Ex dictis colligo primò contra Leandrum, Paludanum, Syluestrum, & alios, parum ad rem conducere; quod in confeſsione inualida fuerit iniuncta pœnitentia, ſi modo confeſſarius non recordetur peccatorum: quod verum etiam puto contra Vazquez, & Hurtado, quãvis pœnitens iniũctæ memoriam habeat; nam ſi peccatorum, & conſcientiæ pœnitentis notitia, ex memoria iniunctæ pœnitentiæ cõparata ſufficeret ad abſolutionem impertiendam, quilibet fortè ſacerdos poſſet abſoluere à peccatis, inualidè alteri confeſſis, ſi in genere tantùm, & confuſè ipſi ſubijciantur, dummodo pœnitens ſimul declaret pœnitentiam, quæ in Confeſsione inualida fuit ſibi iniuncta; quod nullus Doctorum debet concedere. Ergo pœnitentiæ iniunctæ memoria eam non tribuit notitiam, quam exigit concilium ad hoc iudicium exercendum. Ratio à priori eſt, quia ſolent aliquando confeſſarij pro grauiſsimis delictis leues iniungere pœnas, vel quia pro tunc iudicant expedire bono pœnitentis, vel quia alijs principijs, & opinionibus ducuntur. Vndè cum eadem pœnitentia, quæ pro culpis leuibus, ſoleat quandoque pro grauibus iniungi, non poteſt ex pœnitentia iniuncta ſufficienter colligi ſtatus conſcientiæ pœnitentis.

10 Dico ſecundò: quando confeſsio fuit inualida ex defectu iuriſdictionis cõfeſſarij, repetenda eſt diſtinctè, & in particulari. Hæc concluſio eſt contra Pat. Vazquez, & Hurtadum; ſed illam tenet Pat. Suarez ſuprà, & deſumitur ex Adriano, & alijs, quam ſic probo. Pœnitens iure diuino tenetur omnia ſua peccata diſtinctè quoad ſpeciem, & numerum Sacerdoti, vt iudici declarare, vt conſtat ex Tridentino loco ſuprà citato, ſed qui confeſſus eſt non habenti iuriſdictionem, v.g. Sacerdoti non approbato, vel excommunicato denuntiato, non declarauit ſigillatim ſua peccata Sacerdoti, vt iudici: ergo inualiditas confeſsionis ex defectu iuriſdictionis proueniens, ſuppleri non poteſt, niſi confeſsio diſtinctè, & in particulari repetatur. Conſequentiam probo, quia licet de peccatis in genere poſteà ſe accuſet coram eodem Sacerdote, iam habente iuriſdictionem, non verificatur, quod confeſſarius vt index, omnia, & ſingula peccata diſtinctè perceperit. Ergo per accuſationem peccatorum in genere non ſuppletur defectus prioris confeſsionis, debet igitur pœnitens diſtinctè, & in particulari omnia confiteri; ni fortè ſacerdos de omnibus, & ſingulis peccatis recordetur, ita vt per illa verba: *Accuſo me de omnibus, quæ in prima confeſsione audiſti*, omnia, & ſingula, priori notitia ſuppoſita, hic, & nunc ſufficienter declarentur. Ex quibus fit, non ſatis ſibi conſtare Cardinal. de Lugo, dum his principijs inſiſtens *vbi ſuprà num. 632.* tradit ſufficere, quod confeſſarius acquirat memoriam confuſam præteritæ confeſsionis.

11 Dico tertiò: ſi confeſsio fuerit inualida ex defectu doloris, vel integritatis, & confeſſarius recordetur de ſtatu conſcientiæ pœnitentis, ea notitia, quæ paulò poſt audita peccata remanere ſolet, vt ſuprà diximus, ſufficiet pœnitenti de peccatis in genere, in confeſsione inualida ſubiectis, ſe accuſare. In hac parte conuenio cum Vazquez, Hurtado, & Lugo contra Suarez. Et facilè probo, quia eo ipſo, quod nunc eliciatur actus doloris, qui in prima confeſsione defuit, vel explicetur peccata ex malitia omiſſa, ſimul cum fictione, nil eſt, quod deſideretur ex parte materiæ ad abſolutionem requiſitæ, cum verè præceſſerit confeſsio omnium peccatorum, diſtinctè facta Sacerdoti, vt iudici, & vera illorum attritio: ergo neque ex parte pœnitentis deficit aliquid ad impletionem præcepti diuini, neque ex parte confeſſarij, ad rectè fungendum ſuo munere.

(***)

QVÆSTIO II.

An ruſtici, qui inculto modo confeſsi ſunt, non potentes diſtinguere ſpecies, neque numerum peccatorum, teneantur, ſi poſteà poſsint, ad confeſsiones iterandas?

1 CArdinal.de Lugo *diſp.16.ſect.14.num.585.* exiſtimat, partem affirmariuam amplectendã neceſſariò ab omnibus aſſerentibus, peccatum confeſſum, vt dubium, debere ceſſante dubio, vt certum confiteri. Ipſe verò, cum oppoſitum putet probabile, probabiliter etiam contendit, ruſticum ab hoc onere liberare, dummodo peccatorum tantùm numerũ confusè faſſus fuerit: ſecus, inquit, ſi ſpecies. Ita loquitur *ſuprà num.* 588. ſed neſcio, an conſequenter: nam qui ſe accuſat, dicens: dubium eſſe, an peccatum adulterij commiſerit, non eſt cur, dubio ceſſante, teneatur ad cõfitendum iterum, vt certum (iuxtà ipſius principia) nullũ enim aſsignabile eſt diſcrimen inter dubium de indiuiduo, & dubium de ſpecie peccari.

2 Reſpondet Lugo, eum qui ſe accuſaret, dicendo, certum eſſe de peccato cõtra caſtitatem, dubium tamen, an fuerit circa ſolutam, vel coniugatam, non fuiſſe directè abſolutum à differentia ſpecifica peccati; ac proindè teneri, cum posteà recordetur, differentiam illam, vt certam confiteri, vt ab ea directè abſoluatur. Sed contrà eſt: nam vt ipſe ait *ſect.14. citata, n. 583. & ſectione ſecunda,* jam docuerat, abſolutio directè cadit ſuprà indiuiduũ ſub dubio dictum, eo quod abſoluitur ſub conditione, quod fuerit commiſſum: Ergo directè etiam cadet ſuprà ſpeciem, ſeu differentiam ſpecificam dictam vt dubiã, quia abſoluitur ab illa ſub conditione, quod illam incurrerit: ergo nulla inueniri poteſt diſparitas inter indiuiduum confeſſum vt dubium, & inter ſpeciem. Quapropter P. Breſſerus *de conſcientia, libr.4. cap.18. num.*197. tàm in vno, quàm in altero caſu opinionem Card. de Lugo probabilem putat: Ergo ſi principium, quo nititur Lugo, aliquid probat, concludit etiã, eſſe probabile, ruſticum nunquam teneri confeſsiones, agreſti modo factas repetere licet, nec numerum, nec ſpecies peccatorum diſtinctè confeſſus fuerit.

3 Nos verò licet exiſtimemus, vt cõſtat ex dictis *diſp.1. de integritate confeſsionis, quæſt.6.* peccatum dictum vt dubium debere, dubio ceſſante, vt certum explicari, adhuc, ex alio principio, aſſerimus probabile, eiuſmodi ruſticos cõmuniter non teneri præfatas confeſsiones repetere. Ita Henriquez *de Pœnit. lib.2. cap.3.* cum Guerrero, & alijs viris doctis, à ſe conſultis. P. Sa *verb. confeſsio, num.*41. Fagundez 2. *præcept. Eccleſ. lib.3. cap.5. nu.*11. Diana 3. *part. tract.4. reſol.*89. & cum Marchancio iterũ *part.5. tract.13. reſol.*84. Quibus conſentit Tamburinus *in Method. libr.2. cap.1. §.4. num.*29. & cum Fabro, tenet Leander *tr.5. diſp.5. quæſt.*72. licet reſtringat eo modo quo Card. de Lugo ſuprà. Moueor, nam cum prædicti ruſtici vniformem vitæ modum communiter habeant, ex confeſsione vnius anni, conijcere poteſt prudens confeſſarius, quot numero peccata, & in quibus ſpeciebus, reliquis annis commiſerit. Si autem ex confeſsione vnius anni nequiret prudenter de anteacta vita iudicare, & aliùdè eiuſmodi ruſtici, vt ponimus, in reliquis confeſsionibus ita ſe accuſauerint, vt confeſſarius plus minuſvè, peccatorum numerum, & ſpecies non percepiſſet, tenerentur ſub mortali omnes confeſsiones, dum poſteà poſſent repetere, determinando certum numerum moraliter, vel mathematicè. Quidquid contradixerit Leander ex Lugo, quod prius docuerant Veja 1. *part. caſu* 2. & P. Sa *vbi ſupr.*

DISPVTATIO QVINTA
De dolore, & diſpoſitione, quæ peccatorum abſolutionem debet præcedere.

QVÆSTIO PRIMA.

An ad effectum huius Sacramenti requiratur vera contritio? an ſufficiat attritio?

1 SVppono primo ex communi Theologorum, attritionem ſufficere ad valorem Sacramenti, & diſtingui à contritione, per ordinem ad diuerſa motiua: contritio enim eſt dolor de peccatis propter Deum ſummè dilectum: attritio verò eſt dolor de peccato propter eius turpitudinẽ, vel ex metu gehennæ, & pœnarũ, ſeu carentia beatitudinis conceptus. Suppono ſe-

ſecundo, valorem huius Sacramenti in eo ſtare, quod habeat partes eſſentiales; effectum verò illius eſſe gratiam habitualem reddētem hominem ſanctum, maculamque mortalem expellentem. His poſitis.

2 Prima ſententia aſſerit, veram, & perfectam contritionem ad hunc effectū requiri, taliter, vt ſi re ipſa non habeatur, non conferatur gratia habitualis. Ita docuere M. Bonauent. Hugo, Richard. Aleſis, Gabriel, Maior, Medina, & Adrianus, apud Suarez *de Pœnit. diſp. 22. ſect. 1.* Verū hanc ſententiam periculoſam vocat Vazquez *hic quæſt. 92. art. 1. n. 2.* Et hoc Sacramentum habere virtutem ad iuſtificandū peccatorem, per ſolam veram attritionē diſpoſitum, adeò certum eſt, inquit Suarez *ſuprà num. 10.* vt non poſsit *abſque errore* negari. Probatur ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 4.* vbi de attritione loquens, ſic ait: *Quamuis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe perducere peccatorem ad iuſtificationem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam diſponit.* Ecce ex Tridentino attritio, quæ ſine Sacramento ad iuſtificationem non ſufficit, in illo tamen ſufficienter diſponit, ac proinde proximè, vt benè expendunt P. Suarez *ſuprà*, Vazquez *art. 1. citato, dub. 2.* & Card. Lugo *diſp. 5. ſect. 9. num. 134.* quia ſi in Concilio tantum eſſet ſermo de diſpoſitione remota, malè aſsignaret diſcrimen inter attritionem cum Sacramento, & ſine illo; concedendo attritioni in Sacramento, quod extra illud negat; quandoquidem attritio, etiam extra Sacramentum, ad iuſtificationem remotè diſponit. Præterquā quod, cum Concilium intendat ex profeſſo explicare diſpoſitionem, quæ ad effectum, & fructum Sacramenti requiritur, eam nobis tradere, & proponere debuit, quæ per ſe eſſet ſufficiens ad talem effectum conſequendum, abſque conſortio alterius doloris ex perfectiori motiuo prouenientis, aliàs diminutè proceſſiſſet.

3 Deinde probatur ratione: quia ſi contritio perfecta requiſita foret ad effectum huius Sacramenti, iam eſſent mortalia remiſſa, quando abſolutio conferretur, ac proinde non remitterentur virtute clauium, quod erroneum, & contra fidem eſt, vt notat P. Vazquez *q. 84. artic. 3.* Eſt enim contra Concilium Florentinū *ſeſſ. vltima* in decreto Eugenij de Sacramento Pœnitentiæ, vbi definit: *Rem illius* (id eſt, effectum) *eſſe remiſsionem peccatorum.* Eſt etiam contra Tridentinum *ſeſſ. 14. capite 5.* vbi ait: *Sanè res, & effectus huius Sacramenti, quantum ad eius vim, & efficaciam pertinet, reconciliare eſt cum Deo.* Quæ quidem, vt patet, vera eſſe non poſſent, ſi contritio eſſet requiſita ad Sacramenti effectum, nam cum contritio abſolutionem præcedere deberet, Sacramentū non remitteret peccata (vt ait Florentinum) quia iam ſupponeret ante abſolutionem remiſſa: nec reconciliaret cum Deo (vt dixit Tridentinum) quia iam ſupponeret peccatorem cum Deo reconciliatū. Hoc argumentum vrget ſubtilis Scotus *in 4. diſt. 14. q. 4. litt. E.* per hæc verba. * Alioquin, inquit, non apparet quomodo Sacramentum Pœnitentiæ ſit ſecunda tabula, ſi nunquam per ipſum, vt Sacramētum poſsit recuperari ſecunda gratia amiſſa, ſed tantum per contritionem, tanquam per diſpoſitionem completiuam.* Ergo omninò certum eſſe debet, ad effectum huius Sacramenti veram contritionem non requiri; ſed ſufficere attritionem, quæ imperfecta contritio dici ſolet. Hæc veritas me iudice inter fidei dogmata numeranda eſſet.

4 Dices contritionem perfectam, non ſemper habere coniunctam remiſsionem peccatorum, ſed ſolum in caſu neceſsitatis, quando quis nequit niſi difficillimè confeſſarium adire: quando verò poteſt, non remittuntur peccata quantūvis contrito ante receptionem Sacramenti. Sic reſpondet Franciſcus Sylvius *in quæſt. 5. ſupplementi D. Thomæ, art. 1.* cum Molano, & Ioanne Eſtio diſcipulis Michaelis Baij. Cæterum hanc ſententiam eſſe erroneam, ait Egidius *q. 68. art. 2. n. 30.* & eſſe contra ſententiam Catholicam, inquit Vazquez *tom. 2. in 3. p. diſp. 152. num. 3.* & iam diu damnata eſt à Pio V. & Gregorio XIII. in Bulla contra Michaelem Baium. Vbi inter alias, damnatur propoſitio hæc: *Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper coniuncta cum remiſsione peccatorum.*

5 Vnde fit omninò reijciendam ſententiam Caietani *in Summa, verb. Contritio, §. Itaque,* vbi ait. * Scito, quod eiuſmodi vera contritio dupliciter inveniri poteſt, ſcilicet, cum gratia, & charitate, & ſine illa. * Quem ideò acriter reprehendunt Catharinus *in Annotat. lib. 5. fol. mihi 432.* & M. Sotus *in 4. diſt. 17. q. 2. art. 5.* Eſt enim ſententia valde affinis, relatæ ex Fran-

Digitized by Google

Franciſco Sylvio, vt ipſemet iactat: & eſt expreſsè contra D. Thomam loco citato *ex 4. ſent. diſt. 17. q. 2. art. 5. ad 3. quæſt.* vbi inquit.* Quantumcumque paruus ſit dolor, dummodo ad contritionis rationem ſufficiat, omnem culpam delet. * Cuius rationem tradit *quodlibeto 1. artic. 9.* dicens:* Quia contritio non poteſt eſſe ſine charitate per quam omnia dimittuntur peccata.* Et iterum *3. p. q. 89. art. 2. in corpore.* * Reſpondeo dicendum, quòd ſicut dictum eſt, motus liberi arbitrij, qui eſt in iuſtificatione impij, eſt vltima diſpoſitio ad gratiam. Vnde in eodem inſtanti eſt gratiæ infuſio cum prædicto motu liberi arbitrij, vt in 2. *p.* dictum eſt. * Ergo vera contritio, vtpotè vltima diſpoſitio ad gratiam ſemper coniuncta cum illa eſt, ac proinde cum remiſsione peccatorum: ergo ante abſolutionem, peccatorem cum Deo reconciliat. Et ita multis ſuadet M. Prado, *tom. de Pœnit. q. 1. de contrit. dub. 3. §. 2. fol. 494.* vbi ſic. * Aſſerendum eſt in omni euentu contritionem quãlibet perfectam, quolibet quantum. is minimo charitatis actu, afferre ſtatim, & ſemper remiſsionem peccatorum, & oppoſitã ſententiam, non ſolùm eſſe periculoſam, & parum in fide tutam, ſed & temerariam, & ſcandaloſam. * Sic ille. Et me iudice; hæc concluſio definita eſt in Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 4.* vbi dicitur contritionẽ charitate perfectam, *hominem Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur.*

6 Propter hæc ſecunda ſententia aſſerit, per ſe loquendo neceſſariam eſſe contritionem, accidere autem poſſe hominẽ bona fide accedentem ſola attritione iuſtificari. Itaque iuxtà hanc ſententiam, ſola attritio re ipſa eſt ſufficiens diſpoſitio ad effectum huius Sacramenti; opus tamen eſt, vt inuincibiliter exiſtimetur cõtritio: nam aliter, inquit, obicem peccator poneret Sacramento, vtpotè, qui faceret contra præceptum accedendi cum contritione. Sic docent Victoria, Sotus, Ledeſma, Vega, & alij, apud Suarez *diſp. 20. ſect. 1. num. 7.*

7 Cæterum attritionem, vt talẽ cognitam ſufficere, benè ait P. Suarez *ſup. n. 9.* eſſe omninò verum. Et *num. 20.* eſſe hoc tempore *practicè certum.* Idem ante illum dixit Scotus *in 4. diſt. 14. q. 2.* Et oppoſitũ eſſe *improbabile,* inquit Lugo *diſput. 7. ſect. 13. n. 73.* ſubnectens à multis cenſura notari. Et Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. Theolog. Moral. cap. 1. quæſt. 5. §. 4.* dicit: Poſt Tridentinum eſſe certum, certitudine morali, ita vt oppoſitum *non ſit opinabile,* & eſſe apud Theologos *improbabile,* ait Vincent. Baron. *1. part. Theol. Moral. diſp. 2. ſect. 1. artic. 3. fol. 136. & 159.* & falſum, *temerarium, & erroneum,* vocat Verricelli *in qq. Moral. tom. 1. tract. 2. quæſt. 38. num. 8.* quibus facit P. Henriquez *lib. 1. de Pœnit. cap. 26. num. 5.* dicens: Salmanticæ, ita defendiſſe Mag. Peña, Gallo, & alios viros doctiſsimos, & ita certum illos putaſſe, *vt ſine temeritate, vel errore,* negari non poſsit. Sed quidquid de cenſura ſit. Hæc eſt communis Doctorum ſententia, quã cum D. Thom. Capreolo, Durando, Antonino, & Syluestro, tenet Suarez *ſupr. num. 9.* Vazq. *quæſt. 92. ar. 1. dub. 2.* & alij quos citatos ſequitur Leander *tract. 5. diſp. 7. quæſt. 9.*

8 Probatur primò, quia vt conſtat ex Tridentino, Sacramentum Pœnitentiæ, eſt Sacramentum mortuorum, inſtitutũ à Chriſto Domino ad viuificandos homines culpa mortali poſt Baptiſmum infectos, eoſque cum Deo reconciliandos: ergo non facit iniuriam Sacramento, qui ſciens eſſe mortuum per peccatum, accedit vt viuificetur, & beneficio Sacramenti Deo reconcilietur: non eſt ergo neceſſarium, quod ſe exiſtimet, antequam actu ſuſcipiat, iuſtificatum, & Deo reconciliatum. Confirmatur, quia licitè poteſt pœnitens intendere per confeſsionem conſequi effectum, ad quem hoc Sacramentum fuit inſtitutum, nemo autem poteſt prudenter, & efficaciter intendere conſequi gratiam, & peccatorum remiſsionẽ, quin probabiliter ſaltẽ credat eſſe in peccato, ergo licitè poteſt ad Sacramentum accedere, & abſolutionem recipere, licet ſibi ſuadeat non eſſe contritum, ſed ſola attritione ad gratiam obtinendam diſpoſitum.

9 Probatur ſecundò: quia ex vi præcepti recipiendi Sacramentum, ſolùm tenetur pœnitens ad dolorem, quem ex Tridentino benè nouit diſpoſitionem eſſe proximam ad illius effectum: eſſe autem diſpoſitionem ſufficientem, & proximã, non refertur in exiſtimationem humanam: id enim ex ſe illi competit, vt aduerſarij ſupponere videtur. Ergo attritio, vt talis cognita eſt ſufficiens diſpoſitio ad gratiam in Sacramento obtinendam. Nec vllum

Digitized by Google

vllum eſt fundamentum in Scriptura, & Concilijs ad ſtatuendum præceptum illud rigoroſum accedendi cum contritione, quod proinde nullatenus admittendum eſt.

10 Ex dictis concluditur, contritionẽ perfectam (quæ nomine *contritionis* per antonomaſiam venit) nõ eſſe neceſſariam ad valorem, & effectum Sacramenti Pœnitentiæ: quinimò iſtud, contritionis loco, ob illius difficultatem ex perfectione motiui ſubortam, à Chriſto Domino ſubrogatum eſt, * vt per Sacerdotum ſententiam (ait Tridentinum) non ſemel, ſed quoties, ab admiſsis peccatis, ad ipſos pœnitentes confugerint, poſſent liberari. * Ex quo loco, & ex alijs numero 3. tranſcriptis, euidenter deducitur præfixa concluſio. Quam, me iudice, definitam tradit Concilium *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. dum poſtquam declarauit perfectam contritionem, ſi abſolutionem præcedat, hominem Deo reconciliare, *priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur*, ſubnectit: * illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter cõcipitur, ſi voluntatem peccandi excludat, cũ ſpe veniæ, declarat donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, quo pœnitens adiutus viam ſibi ad iuſtitiam parat. Et quãuis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad iuſtificationem perducere nequeat, tamẽ eum ad Dei gratiam (attende) in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit, &c. Quamobrem falſo quidam calumniantur Catholicos ſcriptores, quaſi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ abſque bono motu ſuſcipientium gratiam conferre. Quod nunquam Eccleſia Dei docuit, nec ſenſit. * Hactenus Tridentinum. Si ergo attritio in Sacramento diſponit ad Dei gratiam impetrandam, aliter ac extra, ac proinde proximè; & eſt bonus ille motus ſuſcipientis, quo Sacramentum Pœnitentiæ gratiam confert; apertiſsimè declarat Concilium, attritionem eſſe dolorem illum, qui eſt pars huius Sacramenti, & proxima diſpoſitio ad gratiam, & remiſsionem peccatorum illius virtute obtinendam. Quam Sacramentum non cauſaret, ſi contritio perfecta præceſsiſſet, cum hæc priuſquam actu ſuſciperetur, hominem cum Deo reconciliaſſet. Eſt ergo certa fide tenendum, cõtritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, ſufficientem eſſe ad valorem, & effectum huius Sacramenti. An verò dolor, qui gradum attritionis nuper à Concilio expoſitæ non attingat, ſit ſufficiens? conſtabit ex dicendis quæſtione ſequenti.

QVÆSTIO II.

Vtrùm ad effectum huius Sacramenti ſufficiat, bona fide, conficeri læthalia, cum deſiderio veniæ, aut cum eorum diſplicentia?

1 QVod ad valorem Sacramẽti Pœnitẽtiæ ſufficiat cõfiteri cum deſiderio recipiendi Sacramẽtum, & eius effectum, ſentiunt non pauci, qui aſſerunt formalem dolorem, non eſſe partem eſſentialem huius Sacramenti. Maior, Gabriel, & Durandus, apud Suarez *diſp.* 20. *de Pœnitent. ſect.* 3. *nu.* 7. Quibus adde Syluestrum, *verb. Confeſſ.* 1. §. 21. vbi ſic. * Aliquibus videtur, quod cum actus interior ſit pars eſſentialis huius Sacramenti, ſine pœnitentia non valet; ſicut nec matrimonium tenet eius, qui vult contrahere matrimonium, ſed non vult conſentire. Sed iſta nõ ſtant cum dictis Sancti Thomæ: nec eorum ratio concludit, quia pars eſt contritio aliquando futura; ſicut aliquando ſatisfactio præcedit, * ſic ibi, & iterum *Quæſtio* 22. *in fine.* * Si non dolet de præterito, & de futuro cauere non vult, & tamen iſta fictio non occurrit ſibi vt confitenda, conſequenter perinde eſt, ac ſi peccatum fuiſſet per negligentiam oblitum; & eſt verum Sacramentum. * Hactenus Sylveſter. Qui hanc ſententiam non ſolùm defendit (vt benè adnotant Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 1. *n.* 2. & Granado *cont.* 7. *tract.* 3. *diſp.* 3. *ſect.* 1. *nu.* 3.) ſed iuxtà mentem D. Thomæ eſſe teſtatur. Cujus forſan auctoritati innixi recentiores aliqui infrà citandi non dubitant dicere *eſſe indubitatam ſententiã D. Thomæ in.* 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *q.* 1. vbi ait. * Poteſt quis non contritus peccata ſua Sacerdoti innoteſcere, & clauibus ſubijcere; qui quamvis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet, ſicut eſt in alijs Sacramentis, vnde non tenetur iterare cõfeſsionem, qui fictus accedit. * Sic D. Thomas.

2 Ideò hanc ſententiam tenuit Bernardus de Gannaco *in impugnationibus* Go-

Godofredi,quodlib.5.q.14.& cum Capreolo probabilem eſſe dicit M.Martinus de Ledeſma *2.p.4.quæſt.8.art.1.dub.3.fol.mihi* 54.vbi ſic ſcribit.* Qui ſine dolore confitetur,& ſine propoſito cauendi in futurum,& eſt adeò ignarus, vt non advertat ad dolorem,vel ſi advertat,non advertit, quod eſt peccatum: ſed putat, quod ad hoc,quòd ſufficienter confiteatur, non debet aliud facere niſi confiteri peccata, & quod abſoluatur à Sacerdote etiam ignaro. Tunc Bernardus de Gannaco dicit, quod eſt vera confeſſio. Et Capreolus licet non recipiat eam opinionem, dicit tamen quod eſt probabilis. Maior *in 4. diſt.17.q.9.* dicit, quod talis confeſſio eſt nulla, & dicit hanc eſſe opinionem D. Thomæ.Sed ego neſcio vbi ipſe invenerit hoc in Sancto Thoma. Opinio Bernardi de Gannaco habet hanc probabilitatem: quia aliqui dicunt,quòd de eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ,ſolum eſt cõfeſſio, & abſolutio. Ergo probabile eſt, quod dicit Gannacus.* Hæc Mag.Ledeſma. Huic ſententiæ ſubſcripſiſſe Scotum refert Caietanus *3.p.q.90.artic.1.*& Sylveſter *vbi ſuprà quæſito* 21.*nu.*24.Et ex recentioribus eam defendunt F.Chriſtophorus à Sancto Ioſepho *tom.1. Recept.opin. 2.p.de ſacr.Pœnit.dub.1.n.8.fol.*360. F.Ludou.à Concept.*in Exam.verit.tom.1.tract. 5.de Pœnit.q.2.nu.25.*& R.P. Delgadillo *tom.de Pœnit.cap.10.n.5.& dub.8.n.44.& cap.16.n.31.& in Quæſt.moral.de frequentia confeſſ.n.37.*Quibus hanc ſententiam magis explicans acceſſit Thomas Hurtado *tom.2.reſol.moral.tract.vlt.reſol.10.§.2.nu.*499.dicens.* Quam rationem manifeſtã eſſe iudico: quia hæc clauium ſubiectio non fit ſine aliquo dolore peccatorũ imperfecto,& virtuali.Nec enim quis ſe ſubijcit alteri emendandus,& iudicandus,niſi aliquem dolorem habeat,& pœnitudinem eorum à quibus abſolui deſiderat.* Sic Hurtado ſuprà:qui *num.*501.addit hac ratione poſſe probabiliter defendi opinionem Bernardi de Gannaco, & aliorum quos ſuprà dedi. *Cuius,inquit,ſententiæ probabilitas, quæ multum poteſt ad praxim pertinere,poteſt deprehendi, ſi dicamus,quod in confeſſione vera facta à peccatore de peccatis commiſsis, inbibitur dolor de peccatis ſufficiens,vt ſit materia proxima pœnitentiæ,ad hoc,quod Sacramentum ſit validum,ſed informe. Nec alius expreſſus dolor videtur requiri à Tridentino ad validitatem Sacramenti,benè tamen ad eius effectum conſequendum.* Et eſt iuxtà mentem Sylueſtri vbi ſuprà *quæſt.21.num.25.*qui ſine diſplicentia virtuali,nequire Sacramentum validũ coaleſcere,expreſsè ibi docet.

3 Addunt alij confeſſionem ſcienter abſque vllo expreſſo, vel formali dolore facta validam eſſe, licet pœnitens benè noſcat eſſe peccatum mortale ſic accedere,dum tamen de eiuſmodi peccato ſe accuſet,& abſoluitur.Ita Fr.Chriſtophorus à S.Ioſeph.vbi ſuprà, & probabile putat Durandus *in 4.diſt.17.quæſt.13.num.7.*& non eſſe improbabile,ait Delgadillo *tom. de Pœnit.cap.10.num.44.Et cap.16.in fine,* concludit cum præcitato Fr.Chriſtophoro,*eſſe indubitatam ſententiã D.Thomæ, vbi ſuprà.*Quod cenſuit etiam Arriaga *tom.7. tr.de Sacram.in genere,diſp.13.num.2.*Et quidem ſemel conceſſo doloris actum formalem,& expreſſum,præcedentem ſacramẽtalem abſolutionem non eſſe partem eſſentialem Sacramenti,ſed abſque illo validum,licet informe ſubſiſtere, ſola confeſſione,& abſolutione,hæc ſententia neceſſaria conſecutione deducitur. His poſitis, de quibus quæſtione ſequente iudicium ferendum.

4 Quod in hac quæſtione inquirimus eſt,an qui bona fide accedit abſq; vllo actu expreſſo doloris,ſola voluntate ſuſcipiendi Sacramentum, & eius effectum, mortalium remiſsionem, collata abſolutione obtineat? Affirmant Angelus, & Roſella apud Vazq.*de Pœnit.quæſt.92.ar.1.dub.1.*& Almainus *in 4.diſt.14.quæſt.4.* Et quod caput,ita renuiſſe Scotum aſſerit Mag.Sylueſter,verb.*Confeſſ.§.21.*ibi *Scotus tenet in 4.quod ad conſequenda gratiam per hoc Sacramentum,non requiritur attritio;ſed ſufficit voluntas ſuſcipiendi hoc Sacramentum, ſine obice peccati mortalis actualiter ſibi facto in vltimo inſtanti abſolutionis,in quo eſt vis huius ſacramenti.*Sic refert non refellens Sylueſter.Cui expreſsius conſentit Mag.Dominicus Baltanas in Margar.Confeſſ. fol.45. dicens:*Secundum Scotum ad conſequẽdam gratiam, per hoc Sacramentum,ſufficit non ponere obicem, quod eſt minus quam attritio;quia ſecundum ipſum ſufficit voluntas ſuſcipiendi hoc Sacramentum ſine obice peccati mortalis actualiter ſibi facto in vltimo inſtanti abſolutionis.Obex actualis dicitur,ſi quis actu tunc

co-

Digitized by Google

cogitaret, aliquod mortale non relinquere. Et ferè hæc eſt mens D. Thomæ, cum dicit, quòd confeſſio poteſt eſſe informis.* Quibus in attribuenda Scoto præfata ſententia, conuenit M. Petrus de Soto *lect. 7. de conf. ſ. informi*, vbi in Scotum, & Gabrielem inuehitur, ita iuquiens.* Non verentur dicere, quod ſine omni bono motu animi ſola ſuſceptione voluntaria Sacramenti, remittatur peccatum.*

5 Verum ab hac calumnia Scotum vindicat P. Vazq. vbi ſuprà, efficaciter probans nullibi id docuiſſe. Et vt benè ait P. Suarez *diſp. 20. ſect. 1. n. 1.* Scotus ſolum ait: Quod licet homo accedat parum attritus iuſtificabitur. Scoti verba ſunt.* Parum attritus, etiam attritione, quæ non habet rationem meriti ad remiſsionem peccati, volens tamen recipere Sacramentũ Pœnitentiæ, recipit effectum illius Sacramẽti ex pacto Dei aſsiſtentis.* Sic *in 4. diſt. 14. q. 4. litt. E. & diſt. 16. q. 2. litt. F.* Et quod magis ab impoſtura Petri de Soto Scotũ vindicauit Tridentinum *ſeſſ. 14.* vbi poſtquam ſtatuit *cap. 4.* attritionem, quæ voluntatem peccandi excludat, diſponere ad gratiam in Sacramẽto impetrandam; ſubnectit.* Quamobrem falſo quidam calũniantur Catholicos ſcriptores, quaſi tradiderint, Sacramentum Pœnitentiæ abſque bono motu ſuſcipientium, gratiam conferre: quod nunquam Eccleſia Dei docuit, nec ſenſit.* Longè ergo fuit Scotus Catholicorum ſcriptorum facilè Princeps à ſententia, quæ ipſi affingitur. Et ſanè cuiuſcumque ſit, reijcienda prorſus eſt, & graui cenſura digna. P. Vazquez vbi ſuprà dicit eſſe erroneam; & P. Suarez eſſe temerariam, & videri apertè damnatã in Tridentino. Quod & ego cenſeo: quia contritionem imperfectam, ſeu attritionem illam, quam inter actus pœnitentis definit eſſe quaſi materiam, *ſeſſ. 14. cap. 3.* declarat poſtea, *Canone 4. Ad integram, & perfectam peccatorum remiſsionem requiri.* Quapropter nequit abſque errore in fide aſſeri, formalem & expreſſum dolorem de læthalibus, aut alium bonum motum neceſſarium non eſſe ad iuſtificationem virtute abſolutionis obtinendam.

6 Reſtat verò difficultas, an ſola diſplicentia ad hunc effectum ſufficiat, abſque efficaci dolore, & propoſito? M. Canus *in Relect. de Pœnit. part. 5. ad 2. principale folio mihi 41. in edit. Complut. anno* 1563 exiſtimat eſſe ex ſe inſufficientẽ diſpoſitionem, tamen accedentem, ignorantia invincibili inſufficientiæ, verè iuſtificari. Ideòque poſtquam ſtatuit diſplicentiam aliqualem de peccatis, vocari etiam attritionem, ſic quæſtionem proponit.* Si quæras, quando ex attrito fiat contritus virtute Sacramenti? Reſpondeo id primũ euenire quocũque attritionis genere homo ſit attritus, ſi exiſtimat ſeſe præſtitiſſe, quod neceſſarium erat; ignoratque inuincibiliter ſe non habere ſufficientẽ diſpoſitionem. Quia is non ponit obicem, ſed bona fide accedit ad Sacramentũ. Quo fit vt omnia Sacramenta ex eiuſmodi attrito contritum faciant. Quod D. Thomas dilucidè tradit *3. p. q. 79. art. 3. & in comment. ſuper Ioannem cap. 11. in illud* ſoluite eum.* Hæc M. Canus. Quem ſequuntur Vega *in Trid. lib. 13. cap. 26. 34. & 36.* & Marcus Vidal *in Arca vitali, tract. de Pœnit. fol. mihi* 420. & videtur aperta ſententia Scoti in 4. verbis ſuprà datis.

7 Laxiorem ſententiam tenent alij, exiſtimant enim, eiuſmodi diſplicentiam ex ſe eſſe ſufficientem diſpoſitionem (ac proinde dicere debent etiam cognitã ſufficere ad effectum Sacramenti,) ita Sylveſter, *verb. Confeſſ. 1. §. 21.* vbi ait.* Sufficit vellet habere diſplicentiam, & à Deo gratiam cauendi in poſterum, quia talis eſt attritus virtualiter, id eſt, diſplicentiã habet, cum nulli placeat diſplicentia rei placitæ, & habeat etiam voluntatem cauendi, licet imperfectam. Vnde in abſolutione virtute clauium iuſtificatur, niſi obicem ponat: quia de attrito faciunt contritum ſecundum doctrinam Sanctorũ, maximè D. Thomæ.* Hæc Sylveſter. Quem ferè eiſdem verbis ſequitur M. Baltanas *in Margarita Confeſſorũ, fol. mihi* 45. Quibus conſentiunt M. Martinus de Ledeſma. M. Victoria. Caietanus. M. Dominicus de Soto. Paludanus, & Nauarrus, quos refert P. Henriquez *de Pœnit. lib. 1. cap. 25. in fine in Gloſſa, litt. Q.* ſubnectens.* Propter quos auctores, & congruas rationes eſt ſententia probabilis in praxi.*

8 Contrariam verò vtrique è regione oppoſitam veram omninò exiſtimo, nec in re tanti momenti à communi Doctorum ſententia, abſque vrgentiſsimo fundamento recedere licet. Quod in præſenti non eſt, cum huius rationem ex reuelatis haurire debeamus: & præcipuè ex his, quæ in Tridentino continentur. Ex illo autem *ſeſſ. 14. cap. 4.* nobis conſtat attri-

tio.

tionem, quæ in Sacramento Pœnitentiæ ad peccatorum remiſsionem, & gratiam impetrandam diſpoſuit, includere *deteſtationem peccati cum propoſito non peccandi de cætero*, & talem eſſe debere, *quæ voluntatem peccandi excludat*. Atqui diſplicentia de peccato commiſſo talis non eſt, ergo ex ſe non eſt ſufficiens diſpoſitio ad effectum huius Sacramenti. Nec per ignorantiam inuincibilem inſufficientiæ, hic defectus ſuppleri poteſt, quia ignorantia ſolum poteſt vitare peccatum, non verò efficere ſufficientem diſpoſitionem, quæ ex ſe talis non eſt. Quapropter licet daremus Sacramentum eſſe validum (de quo poſtea) eſſet tamen informe, quia non ſolum peccatum actuale eſt obex gratiæ, ſed etiam habituale non ſufficienter retractatum, vt benè ait Suarez *diſp. 7. ſect. 4. § Tertio dicendum in fine*. Vnde falſum prorſus eſt dicere, Sacramentum Pœnitētiæ cauſare gratiam in non ponente obicem peccati: eſt enim præter peccatum actuale, obex alter ad infuſionem gratiæ, nempè defectus diſpoſitionis, quem cum dolore ſufficiente ad valorem Sacramenti compatibilem eſſe, docent communiter Thomiſtæ, & quotquot Sacramentum validum, & informe ex defectu doloris admittunt.

QVÆSTIO III.

Vtrùm ad valorem Sacramenti requiratur vera attritio? an ſufficiat exiſtimata?

1 HVius quæſtionis deciſio ad praxim valdè conducit, quia confeſsionem validam iterare nemo tenetur, quantumvis ſibi certus ſit informem fuiſſe; id eſt, effectu gratiæ, & remiſſionis læthalium carentem. Igitur attritionem neceſſariam non eſſe ad valorem Sacramenti, etiamſi de mortalibus fiat confeſsio, docent auctores citati quæſtione præcedente, qui vt ex eorum verbis conſtat, Sacramentum Pœnitentiæ validum, abſque vllo formalis doloris actu, ſola peccatorum confeſsione, & abſolutione coaleſcere exiſtimant. Verum hanc ego ſententiam, poſt Concilium Florentinum & Tridentinum, defendere non auderem. Quia vt ex vtroque conſtat, *ſunt quaſi materia huius Sacramenti ipſius pœnitentis actus, nempè contritio, confeſsio, & ſatisfactio*. Ex quibus ſatisfactionem eſſe partem integrantem, contritionem verò, æque ac confeſsionem eſſe de eſſentia, eſt communis, poſt Concilia, Theologorum ſententia: æquè enim repugnat, eſſe Sacramentum pœnitentiæ, ſine pœnitentia, ac confeſsionis, ſine confeſsione. Et hæc eſt ſententia expreſſa D. Thomæ *in 4. diſt. 23. quæſt. 1. art. 4. Quæſtiunc. 2.* vbi ait: *contritio eſt de eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ*. Quod iterum tradit *in 3. part. quæſt. 90. artic. 2. in corp.* Quibus in locis, vel retractauit opinionem, quam docuerat *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 4. quæſt. 1.* vt nonnulli cenſent. Vel vt ego certum reputo, nullibi eam tenuit; ſed ſolummodo tradidit, ad valorem Sacramenti non requiri attritionem, ſeu contritionem imperfectam, quæ ad effectum etiam illius ſufficiat. Quod euidenter mihi inferre videor, ex eadem *diſtinct. 17. quæſt. 3.* Nam in articulo tertio, quæſtiuncula ſecunda, ad primum, prædixerat: *Quod eſt de eſſentia Sacramenti contritio, & confeſsio*, ergo dum ſtatim articulo quarto ſequenti aſſerit eum, qui *non contritus confitetur*, Sacramentum validum, & non iterandum efficere, non intelligit de carente omninò contritione; alias ſibi apertè, in eadem quæſtione, articulo immediato, contradiceret; ſed de non habente eum contritionis gradum, qui in Sacramento pœnitentiæ ad gratiam, & remiſsionem læthalium obtinendam ſufficiat. Cum D. Thoma, eius mutuatis verbis, ſentiunt Caietanus *in Sum. verb. Confeſsio 12. & de confeſsione iteranda*. Paludanus *in 4. diſt. 16. quæſt. 4. art. 2. & diſt. 17. quæſt. 8. concl. 1. num. 16.* S. Antoninus *3. part. tit. 14. cap. 19. § 5.* & M. Canus *in Relect. de Pœnit. 5. part. fol. 40.* Qui eodem ſenſu, quo D. Thom. loquitur, *fol. 41.* dum de contritione dicit, non eſſe partem eſſentialem Sacramenti; nempè in gradu requiſito per ſe ad eius effectum. Quapropter omnes hi authores immeritò pro ſua ſententia a Reu. P. Delgadillo, & ab alijs citantur. Eos ego legi, & relegi, & expreſsè reluctantes inueni.

2 An verò recentiorum ſententia ſit aliqua cenſura notanda? alijs remitto. Caietanus *in 3. part. quæſt. 90. ar. 1.* referens ſententiam Scoti, qui ſolam abſolutionem pro eſſentia Sacramenti conſtituit, & Durandi, qui ex confeſsione, & abſolutione tantum coaleſcere exiſtimauit; inquit: *Sì Matris Eccleſiæ doctrina monſtrat, tàm Scoti, quàm Durandi opiniones deficere*. Et paulò

Digitized by Google

lò anteà, contrariam Diui Thomæ opinionem, poſt Concilium Florentinum, *Canonizatã eſſe*, dixerat M. Sotus *in 4. diſt. 17. q. 3. artic. 2. §. Inter Catholicos*, adductis Tridentini verbis concludit: *Poſt hos igitur Sacros Canones, non eſt fas negare, tres eſſe partes pœnitentiæ; ſed veritas hæc tanquã Orthodoxa eſt veneranter amplectenda.* Bellarminus *lib. 1. de Pœn. cap. 17.* aſſerit, quòd ſententia D. Thom. eſt Theologorum cõmunis, & certiſsima: *Neque iam amplius in dubiũ reuocari poteſt, cum in Concilijs Oecumenicis, Florentino, & Tridentino, diſſertis verbis legamus.* Et acrius Mag. Canus *in Relect. de Pœnit. part. 5. §. Quintum fundamentum*, contrariam ſententiã Durandi erroris inſimulat, dicens: *Durandus in eadem erroris naui verſatur*, cum dolorem negat eſſe partem eſſentialem Sacramenti, ſed diſpoſitionem præuiam. Sic loquuntur grauiſsimi Doctores citati de ſententia, quam recentiores, iam antiquatam, ſuſcitare moliti ſunt. Illa ergo reiecta.

3 Quod in dubium vertere licet, ſolum eſt, an vera attritio, nempè includens deteſtationem efficacem de peccato læthali commiſſo, & propoſitum efficax non peccandi de cætero, requiratur ad valorem Sacramenti? Prima ſententia aſſerit, eiuſmodi veram attritionem per ſe requiri, per accidens vero ſufficere exiſtimatam, licet in re talis non ſit, ſed diſplicentia tantum ſimplex de peccato, ſiue pœnitens ex ignorantia inuincibli, ſiue ex grauiter culpabili, veram exiſtimet. Ita Paludanus, Capreolus, Ricardus, Durandus, Syluester, Sotus, Canus, Nauarrus, apud Suarez *diſput. 20. ſect. 4. num. 3.* Item Caietanus, Toletus, Valentia, Victoria, Granado, & alij quos citatos ſequitur Quintanadueñas *tom. 2. ſingul. tract. 3. ſingul. 26. num. 3.* & plures apud Amadæum, in editione Matritenſi, *tract. de Matrim. proboſ. vltim. à num. 22.* Quibus pro caſu quo ignorantia ſit inuincibilis, ſeu inculpabilis ſubſcribit Thomas Hurtado *tom. 2. variar. reſol. tract. vltimo num. 502.* & putat probabile Filliucius *tract. 7. de confeſſ. cap. 6. numer. 151.* Probant; quia non ſunt obligandi fideles ad iterandas confeſsiones, vbi non conſtat euidenter de tali obligatione, deberent autem iterare, ſi attritio exiſtimata non ſufficeret ad valorẽ. Quia nunquam poſſent conſcientiæ ſecuritatem habere.

4 Cæterum contraria ſententia docens ad valorem Sacramenti neceſſariam eſſe veram attritionem, & non ſufficere exiſtimatam, vera mihi eſt. Eamque pluribus citatis tuetur P. Vazquez *in 3. p. quæſt. 92.* Egidius *diſp. 4. dub. 11.* Layman *tract. 6. cap. 9. num. 9.* Card. de Lugo *diſp. 14. num. 70.* Suarez *diſp. 20. ſect. 5.* Filliucius *tract. 7. quæſt. 11.* Huius ſententiæ fundamentum vnicè deſumitur ex reuelatis, & præcipuè ex his quæ nobis innoteſcunt, ex Trident. explicante quiditatẽ, & eſſentiam Sacramenti pœnitentiæ: quod ex materia, & forma, ſicut, & alia Sacramenta, eſſentialiter coaleſcit. Igitur Tridentinum poſt *ſeſſ. 14. capit. 3. & 4.* contritionem, quæ eſt materia huius Sacramenti, ſic definit: *Animi dolor eſt, ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.* Ergo hoc dolore, ac deteſtatione deficiente, non erit Sacramentum validum: patet conſequentia, quia nullum compoſitum ſubſiſtere poteſt abſque ſuis partibus eſſentialibus. Ignorantia autem inuincibilis, ſeu bona pœnitentis fides, partis eſſentialis defectum ſupplere non poteſt: alias Sacramentum, deficiente etiam abſolutione, validum eſſe poſſet, ſi pœnitens bona fide ſe abſolutum exiſtimaret.

5 Confirmatur. Quia vt, *eodem cap. 3.* de confeſsione, & contritione, quæ eſt materia huius Sacramenti, definit Conciliũ: *Quatenus in pœnitẽte ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remiſsionem, ex Dei inſtitutione requiruntur; hac ratione pœnitẽtiæ partes dicuntur.* Atqui contritio, ſeu attritio vera (nempè quatenus eſt dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cũ propoſito non peccandi de cætero) ex Dei inſtitutione requiritur ad peccatorum remiſsionem, per hoc Sacramentum obtinendam, vt docent communiter Doctores pro contraria ſententia citati; ergo ſecundum hanc rationem, eſt pars materialis Sacramenti pœnitentiæ, ac proindè de illius eſſentia. Ergo quoties defecerit dolor requiſitus ad peccatorum remiſsionem, deficiet pars eſſentialis Sacramenti, & per conſequens, & Sacramentum. Ergo ad eius valorem non ſufficit attritio exiſtimata, ſi reuera non eſt.

6 Imò nec ſufficiet attritio vlla, quæ non ſit ex motiuo vniuerſali ad omnia læthalia deteſtanda; quia cum tota hac extẽſione requiritur ad remiſsionẽ peccatorũ

ac proindè cum minori extenſione motiui, non erit attritio pars huius Sacramẽti. Quidquid contradixerint Suarez, & Lugo ſupra, qui ex hoc capite, Sacramentum validum, & informe contingere poſſe defendunt. Sed nullũ in Concilio fundamentum inuenio. Quia propoſitum nõ peccandi de cætero, vtpotè quod ad omnia læthalia vitanda extenditur, nequit nõ habere motiuum vniuerſale omnia comprehendens. Et vt benè obſeruat P. Vazq. ſupra, nullum in Concilijs veſtigium reperitur ad aſſerendum dolorem, qui eſt pars eſſentialis Sacramenti, non eſſe ſimul diſpoſitionem ſufficientem ad eius effectum. Quinimo Concilium definit eſſe partem *quatenus ad hunc requiritur*, vt diximus: atque adeò, qui ad illum non ſufficiat, nequit eſſe pars huius Sacramenti. Quapropter neque Sacramentum queit eſſe validum, & informe, ex hoc capite, neque ex eo quod attritio exiſtimata (licet reuera talis non ſit) ad valorẽ ſufficiat

7 Secundò probatur noſtra ſententia ab abſurdo. Quia ſi definiente Concilio attritionem eſſe partem Sacramenti, poſſet intelligi de attritione exiſtimata, poſſet etiam cũ de contritione charitate perfecta loquitur, de exiſtimata interpretari. Et conſequenter poſſemus dicere hominem extra Sacramentum iuſtificari per contritionem veram, aut exiſtimatam. Quod hæreticum eſt. Ergo ſicut contritio exiſtimata non ſufficit ad iuſtificationem, ita neque attritio exiſtimata ad rationem partis eſſentialis Sacramenti. Confirmatur, quia aqua exiſtimata, etiam inuincibiliter, nõ eſt ſufficiens materia baptiſmi, ſi vera aqua nõ ſit: ergo attritio exiſtimata non erit ſufficiens materia pœnitentiæ, ſi vera attritio non ſit. Vrgetur iterum, quia ſi tota materia Sacramenti datur abſque attritione vera, tota etiam dabitur, licet pœnitens clarè noſcat non habere hunc dolorem, & foret validum Sacramentum, licet aduertenter, & ſcienter abſque illo accederet.

8 Hæc aſſertio apertior eſt, quando pœnitens ex ignorantia grauiter culpabili ſibi ſuadet, habere veram attritionẽ, quia verè accedit cum actuali culpa graui in Sacramenti ſuſceptione commiſſa, quæ ſecundum communiorem, & veriorem ſententiam, non minus impedit valorem, quàm ſi ſcienter accederet ſine dolore, aut ſi ex verecũdia taceret aliquod peccatum læthale: nam vt benè inquit Suar. non poteſt dici, non continere intolerabilem errorem ſententiam illam, quæ actu grauiter peccantem abſoluit, ac proindè non poteſt non eſſe nulla. Vide quæ diximus de integritate confeſsionis, *diſput.1. quæſt.8.num.*15.

9 Ex dictis fit, ſententiam iudicis in hoc foro non eſſe validam ex ordinatione Chriſti Domini, niſi in pœnitentem rectè diſpoſitum feratur, ac proindè deficiente vera attritione, intolerabilem errorẽ continere, vtpotè defectum partis, ſeu materiæ eſſentialiter requiſitæ: in foro autẽ externo aliter contingit; quia vt leges diſponunt, intolerabilem errorem non continet ſententia, quæ fertur ſecundum allegata, & probata, bona fide. Vndè patet, nõ eſſe audiendos Canum, & Caietanum, aſſerentes, validum fore Sacramentum, ſi pœnitens ſe accuſet de peccato non habẽdi dolorem, quorum ſentẽtiam improbabilem dicit Suarez *diſp.*20.*ſect.*5.*num.*4.

10 Ad fundamentum aduerſariorũ, reſpondeo, concedendo, nõ eſſe obligandos fideles ad iterandas confeſsiones, vbi non conſtet euidenter de tali obligatione, cum autem de illa non conſtet, quoties pœnitens inuincibiliter ſe exiſtimat attritum, nec poſsit moraliter conſtare, verum dolorem defeciſſe: nunquam ex hoc capite proueniet obligatio iterandi confeſsionem, nec ad moralem ſecuritatem conſcientiæ aliud requiritur; quàm ad dolorem concipiendum, eam adhibuiſſe diligentiam, qua prudenter quis iudicet, eſſe attritum; quod ſi re vera attritus non ſit, Sacramentũ non erit validum, remittẽtur vero peccata indirectè per ſubſequentem confeſsionem, cum vero dolore factam. Nec fundamentum eſſe poteſt ad anxietatem conſcientiæ, nam ſi mera poſsibilitas euentus moralem ſecuritatem tollere poſſet, ſufficeret etiam ad hunc effectum poſsibilitas defectus iuriſdictionis, aut intentionis in Sacerdote abſoluente, quæ quidem nulli cordato prædictam anxietatem inferre ſolet.

QVÆ.

Digitized by Google

QVÆSTIO IV.

Ex quo motiuo debeat eſſe attritio, vt ſufficiat ad effectum Sacramenti?

1 SVppono ex Tridentin. ſufficere quodlibet ex motiuis capite primò relatis: eſt tamen difficultas, an ſufficiat dolor de peccato ob infamiam, vel pœnam corporalem, aut pecuniariam, qua peccator damnandus eſt?

2 Reſpondeo, dupliciter poſſe pœnam hanc temporalem timeri. Primò, vt infligendam à iudice humano. Secundò, vt à Deo in peccati vindictam. Si primò, non ſufficiet ad eliciendam attritionem, ad Sacramenti valorem, & effectum requiſitam. Tum quia dolor ex hoc motiuo conceptus, non poteſt hominem à peccatis internis auertere, quæ à iudice humano puniri non poſſunt, ac proindè non excludet voluntatem peccandi, quod neceſſarium eſt, vt infrà dicemus; tùm quia hoc motiuum purè humanum eſt, & non facit hominem conuerti ad Deũ, ſed ad iudicem, quem timet. Si verò ſecundo modo res ſe habeat, ſufficiet tale motiuum ad veram attritionem, requiſitam ad valorem, & effectum Sacramenti, quia timor mali temporalis, vt à Deo, in pœnam peccati infligendi, auertit hominem ab omni peccato, & aliundè cum ex timore Dei procedat, eſt conuerſio quædam ad Deum, licet non amore, ſed timore concepta: & confirmatur, quia pœna temporalis purgatorij in alia vita luenda, eſt ſufficiens motiuum veræ attritionis, quia reſpicitur, vt infligenda à Deo in pœnam peccati: ergo pœna temporalis in hac vita ſoluenda, erit etiã ſufficiens ſub eodem reſpectu.

3 Probatur inſuper ex Tridentin. *ſeſſ.* 14. *capit.* 4. vbi metum pœnarum à metu gehennæ diſtinguit, adducitque exemplum pœnitentiæ Niniuitarum, quæ concepta fuit ex metu excidij ſuæ Ciuitatis, quod Deus comminatus fuerat: ergo pœna temporalis huius vitæ, vt à Deo in peccatorum vltionem infligenda, ſufficiens motiuum eſt ad attritionem, quæ à Concilio Tridentino, vt pars, & diſpoſitio ad peccatorum remiſſionem, in Sacramento pœnitentiæ obtinendam, adſtruitur.

4 Propterea hanc ſententiam grauiſſimi Theologi tuentur. Pat. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 5. *ſect.* 2. *num.* 8. diſparitatem conſtituens inter motiuum purè naturale vitandi infamiam apud homines, ibi ſiſtendo, & motiuum vitandi gehennam; hoc admittit, illud verò, vt inſufficiens ad veram attritionem, reijcit. * Quia intentio, inquit, vitandi infamiam coram hominibus per ſe ſolum continet hominem ab exteriori actu, quia per hunc infamia contrahitur, & illo ablato vitatur, etiamſi in interiori affectu perſeueretur; at verò motiuum vitandi pœnam apud Deum corrigit etiam interiorem affectum, nam hunc etiam Deus corripit, & punit, * & expreſſius *infrà num.* 15. dolorem ob malum temporale, vt ſupra explicatum, ſufficientem eſſe diſpoſitionem ad gratiam in ſacramento obtinendam, concedit cum Vega *lib.* 13. *in Trident. cap.* 14. Quia * quamvis pœnæ, inquit, temporales ſint, ſi tamen conſiderentur, vt inflictæ à Deo, & vt nobis indicant irã eius, & quodammodo inchoant diuinum ſupplicium, niſi emendemur, ſub ea ratione poſſunt mouere ad ſupernaturalem attritionem. * Ex quibus conſtat, male pro contraria ſententia referri ab Eſcobar *in Summ. tract.* 7. *examine* 4. *cap.* 7. *numer.* 21. quamuis enim *diſp.* 20. *ſect.* 2. *nu.* 10. ſcripſerit, ad attritionem non ſufficere motiuum temporale, & humanum, quia tale motiuum non auertit voluntatem ab effectu peccati: loquitur de motiuo humano, in eo ſiſtendo, in ſenſu ab eo explicato *diſp.* 5. *ſect.* 2. *citata*, quo in hoc loco ſe remittit, dicẽs, * vt ſuprà latè declaraui. * Si vero motiuum temporale, & humanũ conſideretur, vt malum inflictum, vel infligendum à Deo in pœnam peccati, illud non excludit Suarez à motiuo ſufficienti ad attritionem; ſic enim à cuiuſvis peccati affectu voluntatem auertit.

5 Ideò hanc ſententiam tenet Leſſius 3. *p. D. Thom. q.* 1. *Quid ſit contritio, dub.* 5. *n.* 18. vbi ſic: * Dico 5. Satis probabile eſt, ſufficere, ſi malum illud temporale, propter quod dolet, apprehendatur tanquã à Deo infligendum: ſecus verò ſi apprehẽdatur, vt malum purè naturale. * Cuius rationẽ reddit, * quia hic dolor (ſcilicet primus) ſequitur ex fine prouidentiæ, & iuſtitiæ diuinæ, & ex timore Dei tãquã vltoris peccatorum. * Idem ſentiunt Gaſp. Hurtad. quem citatum ſequitur Pat. Eſcobar vbi ſupra,

Granado, Leander, Coninch, Ochagauia, Llamas, Tamburinus, Reginaldus, Varinus, Ioſephus Auguſtinus & alij, quos citatos ſequuntur Diana *p.4. tract. 4. reſol. 193. & p.9. tr.9. reſol.51. & p.11. tr. 8. reſol. 43. §. Notandum*, Card. de Lugo *diſput. 5. ſect. 9. à num.* 137. & grauiſsimi Doctores, Aueria, Mag. Candidus, & alij quos citatos ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnit. quæſt. 1. de contrit. dub. 8. n.* 48. & M. Paulus de Blanchis *in diſcept. caſuum conſ. diſp. de contrit. litt. C. fol. 271. dub.* 2. ibi: * Attritio eſt dolor de peccatis ob timorem inferni, aut aliorum nocumentorum temporalium. * Et M. Corradus 1. *p. quæſt. 65. in additione*. ibi: * Mihi videtur ſufficere, ſi quis doleat de præteritis peccatis cum propoſito in futurum cauẽdi, etiam propter pœnas inferni, vel alia incommoda. * Qui duo Authores in ſenſu à nobis explicato intelligendi ſunt, vt eorum opinio ſuſtineri poſsit.

§. Vnicus.

Quorumdam ſenſus omninò reijciendus.

6 In alio autem ſenſu illam reprobat ſapientiſsimus Pat. Suarez vbi ſupr. *diſp. 20. ſect. 2.* in eo ſcilicet quo eam tenuit Mag. Sotus *in 4. diſt. 14. quæſt. 2. art. 5. § & cõfirmatur ratione*, * & expreſsius *diſt. 18. quæſt. 3. art. 3.* aſſerens, ad effectum huius Sacramenti ſufficere attritionem naturalem ſolis viribus naturæ elicitam, ſiue ſit ex motiuo æterno, & honeſto, ſiue ex motiuo naturali, & indifferenti, vt vitare infamiã apud homines, ibi ſiſtendo, vel aliud temporale detrimentum ſecũdum ſe conſideratum & non prout à Deo in vltionem & pœnam peccati immiſſum.

7 Quod autem hæc fuerit opinio Soti conſtat apertè ex eius verbis *diſt. 18.* citata. * Scio, inquit, quoſdam nec ſine probabilitate de eiuſmodi attritione diſtinguere, quæ ſi ſit propter pœnas inferni, ſufficit cum Sacramento, quia illic Deus timetur, vt vltor, & inflictor illarum pœnarum. Cum tamen dolor ex timore detrimentorum temporalium naſcitur, vt timore honoris, aut infamiæ, aut mortis, aut iacturæ bonorum, aiunt, neque cum Sacramento ſufficere ad gratiam, tametſi confeſsio ſit valida. At verò probabilius fortaſſe dicitur, quod cũ ille timor ſit bonus, quia illa ſunt verè mala, & à Deo, licet per cauſas naturales inflicta, illa attritio, dummodo exiſtimetur contritio, adiuncta Sacramento ſufficit. * Hæc ibi. Et prædixerat *diſtinct. 17. quæſt. 2. art. 5.* vbi ſic: * Contritio eſt dolor de offenſa Dei propter Deum; attritio verò dolor peccati ob timorem inferni, vel aliorum nocumentorum temporalium, &c. ex qua differentia ſubſequitur, quòd attritio poteſt ex viribus naturalibus elici, quia non eſt vltima diſpoſitio ad gratiam, ſed poteſt eſſe ſimul cum peccato: contritio verò naſci nequit, niſi ex auxilio ſpeciali Dei ſupernaturali præuenienti, * & anteà. * Nomine attritionis ſolum illam deteſtationem intelligimus, quæ per ſe non ſufficit ad delendum peccatum; ſufficit tamen cũ Sacramento. *

8 Cum Soto ſentit Magiſt. Canus *in Relect. de Pœnit. 3. part. fol. mihi* 13. & 14. in editione Complutenſi anno 1563. vbi triplex genus attritionis diſtinguit: * Primum, inquit, eſt, cum quis dolet de peccato propter humana, naturaliaque motiua, vt quia turpe eſt, & contra rationẽ, vel quia induxit infamiam, &c. Secundum genus imperfectæ diſplicentiæ eſt, quæ oritur à timore pœnarũ; pœnas verò intelligo ſpirituales & æternas, quæ lumine fidei cognoſcuntur, &c. Tertium imperfectæ diſplicentiæ genus inuenitur, cũ quis dolet quidem de peccato, qua ratione offenſa Dei eſt, ſed ex velleitate, non ex voluntate abſoluta & efficaci: habet enim deſiderium imperfectum placendi Deo, & vitandi peccata, &c. Ad contritionem requiritur auxilium Dei ſpeciale, cum ſit actus ſupernaturalis. Attritio verò (attende) ſolis viribus naturalibus haberi poteſt, niſi attritio ſecundi generis (nempè quæ oritur ex timore pœnæ ſpiritualis, & æternæ) quæ tàm ex parte intellectus, quã voluntatis, auxilio ſpeciali opus habet, &c. Ad alias verò attritiones ex parte voluntatis nullum auxilium ſpeciale requiritur. Nam illa primi generis, cum naturale obiectum habet, ſolis naturæ viribus nititur; illa autem poſtremi generis, ſi, prępoſita fide beatitudinis ſupernaturalis, haberi poteſt ſine auxilio Dei ſpeciali, ſicut deſiderium inefficax, & imperfectum beatitudinis. * Sic ibi: Poſteà verò *part. 5. §. Ad ſecundum principale.* Sic habet. * Et ſi quæras, quando ex attritio fiat contritus virtute Sacramenti? Reſ-

Reſpondeo, id primum euenire quocumque attritionis genere homo ſit attritus, ſi exiſtimat, ſe præſtitiſſe, quod neceſſariũ erat, ignoratque inuincibiliter ſe non habere ſufficientem diſpoſitionem, quia is nõ ponit obicem, ſed bona fide accedit ad Sacramentum: Sacramentũ autem in non ponente obicem, ſuum ſemper habet effectum. Quo fit, vt omnia Sacramenta ex huiuſmodi attrito, contritum faciant. Quod D. Tho. dilucidè tradit *3. p. q. 79. ar. 3. & in cõment. ſuper Ioannem, cap. 11.* in illud *ſoluite eum.* *Itaque ſecundum M. Canum attritio propter humana motiua, naturalia que, nimirum (vt ipſe dixerat. *Quæ ex timore infamiæ proficiſcitur, vel cuiuſq; mali temporalis, vt qui deteſtatur peccatum, & proponit confiteri, ne eijciatur ab Eccleſia, vel ne mulctetur pecunia, &c.* Hæc, inquam, attritio viribus ſolius naturæ, abſque ſpeciali auxilio Dei elicita ſufficit iuxtà hunc Doctorem ad gratiam in Sacramento obtinendam, ſi inuincibiliter iudicetur à pœnitente ſufficiens: ſecus aliter.

9 Et ſanè, hanc eſſe horum Doctorum ſententiam, refert ex eadem Illuſtriſsima familia M. Ludouicus Lopez *1. p. inſtruct. cap. 8.* vbi adductis verbis M. Cani, vt ſuprà, aſſerentis, pœnitentem fieri ex attrito cõtritum virtute Sacramenti * quocumque genere attritionis ſit attritus; ſi exiſtimet ſe præſtitiſſe, quod neceſſarium erat. * Sic ex illis infert: *Cum autem aliquod genus attritionis; ſcilicet, quod eſt de peccato, quia induxit infamiam, vel nocumentum temporale, ex viribus naturæ haberi poſſit, & communiter habeatur, ſequitur ſenſiſſe Canum, cum tali attritione ex viribus naturæ elicita, accedente Sacramento in re, poſſe hominem iuſtificari, ſi ignoret inuincibiliter, ſe non habere ſufficientem diſpoſitionem. Sed quid, ſi ſciat, talem dolorem inſufficientem diſpoſitionem? tũc, ait, ſic attritus non fit ex attrito contritus virtute Sacramenti, ideſt non accipit gratiam. Ita Canus. Ex cuius dictis colligitur, quod ad iuſtificationẽ attritio ex ſpeciali Dei auxilio elicita, non eſt neceſſaria cum Sacramento: quia cum attritione habita ex viribus naturæ, qua quis dolet propter infamiam, ſi pœnitens recipiens Sacramentum ignoret inuincibiliter inſufficientiam iſtius diſpoſitionis, poterit iuſtificari. & eiuſdem ſententiæ puto fuiſſe Sotũ.* Hæc Lopez, qui paulò infrà planè fatetur, eſſe etiam ſententiam M. Soti, dicens: *Sotum *in 4. diſt. 14. q. 2. art. 5.* non ſolum concedere, validum efficere Sacramẽtũ attritionem per vires naturæ elicitam, vt cũ quis dolet de peccato propter infamiã, ſed ſuperaddit contra noſtram concluſionem: quod per Sacramẽtum, tali attritione attritus fit contritus, & recipit gratiã, quia Deus per cauſas naturales, vt ipſe Sotus alibi ait, inuchit hæc mala, quatenus diſplicentiam peccati generant in peccatore.* Hæc M. Lop. qui vbi infra pro ſentẽtia M. Cani refert etiam M. Barthol. de Medina. Pro qua M. Paul. de Blanch. vbi ſup. *dub. 2. fol. 271.* adducit Caiet. dicens. * Etſi Caietan. dicat, quod ex puris naturalibus poſſumus habere vltimam diſpoſitionẽ ad gratiam, decipitur. * Cũ Soto, & Cano conſentit Pitig. *in 4. tom. 1. diſt. 4. q. 4. art. 3. conc. 3.* apud Dian. *3. p. tr. 4. reſ. 13. §. ſed plus.*

10 Eſt tamen valdè notandum diſcrimen inter aſſertionem Mag. Soti, & Cani: quod Sotus attritionem ex viribus naturæ abſque ſpeciali Dei auxilio elicitam, nunquam dicit, eſſe ſufficientem diſpoſitionem ſecundum ſe, ſed tantum quando ex ignorantia inuincibili exiſtimatur contritio. M. verò Canus cõcedit, attritionem viribus naturæ elicitam, etſi non exiſtimatam contritionem, eſſe ſufficientem diſpoſitionem. Hoc diſcrimen adnotauit M. Ludouic. Lopez ſuprà *cap. 9. fol. 30.* * Diſſident (inquit) & non ſatis conueniunt inter ſe noſtri præclari Thomiſtæ Sotus, & Canus. An attritio cognita, qua peccator ſcit, ſe non dolore de peccatis, quia offendit Deum; ſed propter infamiam indè incurſam, vel alia bona tẽporalia indè amiſſa, ſufficiat ad condonationem peccatorum per Sacramentum pœnitentiæ, Canus in ſua relectione *par. 5.* relectionis pœnitentiæ, affirmat ſufficere; ei ſubſcripſit Medina Salmanticenſis in ſua Summula Hiſpanica, *fol. 294. p. 1. & 2. & fol. 5. p. 1. & 2.* At negatiuam ſententiam tuetur Sotus in 4.*

11 Cæterum opinionem præclarorum Thomiſtarũ Soti, & Cani de attritione viribus naturæ elicita ob infamiã, vel malũ temporale, quæ ad gratiam in Sacramẽto pœnitentiæ diſponat, veluti omninò falſam omnes meritò reijciunt, ſeueriſq; cenſuris notãt M. Pet. de Ledeſm. *in Sum. tom. 1. cap. 7. de pæn. concl. 4. fol. mihi 195.* *La primera manera de atricion (nẽpè vt ait, concluſ. 2.) porque há incurrido en alguna en-

enfermedad, ò en alguna infamia por el pecado, ò por otro motiuo natural, qual es la fealdad, o torpeza del pecado) que es meramente natural, por motiuos naturales, y que no procede de auxilio de Dios ſobre natural, no es baſtante para que con ella ſe dè la gracia del Sacramento. Eſta concluſion es certiſsima entre todos los Teologos: es tan cierta, que lo contrario es grande temeridad.*Mag.Serra *de Sacrament.quæſt.69.art.9.fol.233.** Dicendum eſt, ad prædictum effectum recipiendum non ſufficere attritionem naturalem, etiã ſi quis probabiliter exiſtimet, ſe habere ſupernaturalem. Prima pars (attende) patet ex Trident.*ſeſſ.6.Can.7.* vbi definitur: * Si quis dixerit, ſine præueniente Spiritus Sancti inſpiratione, atque eius adiutorio, hominem pœnitere poſſe, ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Loquitur enim Concilium de omni iuſtificatione, etiam de ea, quæ virtute Sacramenti fit, vt legenti conſtabit.

12 Et eſſe de fide docent præſtantiſsimi alij Thomiſtæ.M.Tapia *in Caten.Morali,lib.5.quæſt.2.art.2.**Diſpoſitio, inquit, ad iuſtificationem impij eſt in duplici differẽtia: alia proxima, alia remota, &c. Diſpoſitio remota ſunt actus ſupernaturales, qui non conuertunt hominem perfectè ad Deum. Quicumque addultus, vt iuſtificetur à Deo, debet ſe præparare per proprios actus liberos. Huiuſmodi actus, quibus ſe diſponunt, debent eſſe ſupernaturales ex auxilio gratiæ Dei, &c. Duæ aſſertiones præcedentes deſumuntur ex D. Thoma 1.2.*quæſt.112.art.2.& 3.& quæſt.113.art.3.& ſequenti.* Et ſunt de fide Catholicà, vt conſtat ex ſacris litteris, & Concil. Trident.*ſeſſ.6.cap.5.& 6.*& ſæpè *in Arauſicano 2.*& D. Auguſt.*in tom.7.in pluribus libris contra Pelagianos.**

13 Idem ſentit M.Corradus 1.*p.Reſp.quæſt.178.in addition.**Hæc ſunt argumenta Pelagij, quibus probat, hominem ex facultate naturæ, ſe poſſe ad gratiam præparare. Sed hæc ſententia eſt hæretica, & cõtra ſcripturas, & Cõcilia: veritas Catholica eſt, quod nemo ſe valet ad eam præparare ſine auxilio ſpeciali.* Sic Corradus; quem ſequitur Thomas Hurtado *tom.2.variar.reſol.num.*504. Sic enim ait: *Si diſponeret ad gratiam, Pelagianum eſſet, aſſerere, quod ſufficiebat eſſe ex viribus naturæ.* Et apertã hæreſim ſapere, dicit nouiſsimè Vincẽtius Baronius, Ordinis Prædicatorum in opere contra Amadæum *diſp.3.ſect.2.art.1.§.2.fol.316.* ibi: * Nonnulli auſiunt propugnare hanc theſim: attritionem naturalem, ex metu alicuius temporalis cõmodi, Sacramento iunctam, peccatorem iuſtum facere, quod apertam hæreſim ſapit.* Hæc ille, in Authores Societatis hãc opinionem tentans regerere, ſed nullum pro illa nũcupat, nec poterit.

14 Dices Mag. Tapiam, & Corradum adeò acrem cenſuram opinioni Soti, & Cani inurentes, intelligendos eſſe de diſpoſitione ad iuſtificationem extra Sacramentum, hanc enim abſque auxilio gratiæ haberi non poſſe, fide ſanctum eſt, ſecus attritionem, qua ad gratiam in Sacramento obtinendam, peccator diſponitur. Sed contra eſt, quia eorum fundamenta locis ſuprà citatis, de hac etiam iuſtificatione, & diſpoſitione præcedente ad gratiam virtute abſolutionis obtinendam, procedunt, vt expreſsè tradit M. Corradus 2.*p.quæſt.57.* Vbi ſic: *Quæritur, an cũ attritione orta ſolum ex viribus naturæ, ſimul cum Sacramento confeſsionis, poſsit pœnitens iuſtificari? Reſpondeo, (inquit) ſi ſecundum Sotum, & quoſdam alios tenendum eſſet; ſententia eſſet affirmatiua; ſed tamen contrarium aſſerendum ex definitione Concilij Trident. dicentis, quod attritio, quæ cum Sacramento pœnitentiæ ſufficiens eſt ad conſequendam gratiam, ex viribus naturæ ſolius haberi nõ poteſt. Hæc concluſio eſt ipſius Concilij certiſsima *ſeſſ.14.cap.4.* vbi de attritione loquens ait: *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniã vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, declarat donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc quidem habitantis, ſed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus viam ſibi ad iuſtificationem parat. Et quamuis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.* Ecce quid clarius.* Hactenus M.Corradus. Sentit ergo apertè eſſe de fide attritionem, quæ in Sacramento Pœnitentiæ ad gratiam diſponit, eſſe donum Dei, & Spiritus Sancti impulſum, atque adeò non ex viribus ſolius naturæ, ſed ex ſpeciali Dei auxilio elicitam. Cui conſonat Thom. Hurtado vbi ſuprà, qui contrariam aſſertionem Pelagianam eſſe dicit. Ex quibus refellendus

etiam

etiam venit M. Paulus de Blanchis *in Diſceptat. caſuum, diſp. de contrit. litt. C. dub. 21.* vbi de attritione loquens ait. * Attritio eſt dolor de peccatis ob timorem inferni, aut aliorum nocumentorum temporalium, &c. Poteſt elici ex viribus naturalibus, cum non ſit vltima diſpoſitio ad gratiam. * Et iterum *folio* 272. * Attritio ex ſui natura eſt ſemper ſine charitate, quia ex viribus naturæ procedit. * Cuius ſententia æquè repugnat Concilio Tridentino: eiuſmodi enim attritio ob timorem inferni in Sacramento Pœnitentiæ ad Dei gratiam impetrandam diſponit, & donum Dei eſſe definit Concilium.

15 Quapropter Ioannes Martinez de Ripalda *tom. 2. de ente ſupernaturali, lib. 6. diſp. vlt. n. 437.* ſic ſcripſit. * Noſtri instituti non eſt veritatem iſtam modo illuſtrare, ſed ſupponere, eſſeque certam de fide, putant Valentia, & Curiel; & abſque errore negari non poſſe Zumel. * Sic Doctores contra Soti, & Cani opinionem.

16 Adnotare tamen non deſinam, plures Thomiſtas defendere, attritionem viribus naturæ elicitam, licet non ſit diſpoſitio ſufficiens ad gratiam in Sacramento obtinendam, ſufficere tamen ad valorem Sacramenti. Ita apud Henriquez *libr. 1. de Pœnit. cap. 26. n. 2. & in Gloſ. litt. D.* tenent Canus, Sotus, Paludanus, Capreolus, Durandus, Caietanus, Sylveſter, Victoria, Martius, & Penna. Quibus adde Magiſt. Ludouicum Lopez *1. p. inſtructorij, cap. 8. §. Sed ego,* vbi ait: * Crediderim attritionem ex viribus naturalibus de peccato, propter inductam infamiam, vel iacturam bonorum temporalium ex perpetrato peccato, licet non idonea ſit ad cum Sacramento conferendam gratiam, tamen ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ ſufficientem eſſe, ſi pœnitens ignoret eius inſufficientiam inuincibiliter. * Sic Lopez, & alij, quos citatos ſequitur Thom. Hurtado *tom. 2. variar. reſol. moral. tract. vlt. nu. 504. & ſequenti,* exẽplum adhibens. * Vt quando quis, inquit, dolet de peccato propter motivum naturale, quia eſt contra rationem naturalem, ob turpitudinem naturalem peccati, aut quia ex ipſo contraxit infirmitatem, aut infamiam. * Hanc, inquam attritionem, dicit ſufficere ad valorem, non verò ad effectum. * Si enim (ait *num.* 504.) diſponeret ad gratiam, Pelagianorum eſſet aſſerere; quod ſufficiebat eſſe ex viribus naturæ. * Verum hæc ſententia cum hac etiam limitatione non eſt ſuſtinenda, & eſt expreſſè contra D. Thomam, vt ait M. Petrus de Ledeſma *1. p. Sum. cap. 7. concluſ. 6. fol. mihi* 195. vbi de prædicta attritione loquens ait: * No es ſuficiente para conſtituir verdadera eſſencia de Sacramento, aunque informe. Eſta concluſion tienen todos los diſcipulos de S. Thomas con el miſmo Santo *3. p. quæſt. 84. art. 1. ad primum.* * Ratio huius aſſertionis in noſtra ſententia eſt manifeſta, quia dolor, qui eſt pars eſſentialis Sacramenti, eſt etiam diſpoſitio ad gratiam, vt infra dicemus. Ergo ex viribus naturæ elicitus inſufficiens prorſus eſt ad illius valorem.

17 Denique aduertere oportet, apud Theologos diſsidium eſſe, an attritio ad valorem, & effectum Sacramenti Pœnitentiæ requiſita debeat eſſe ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, an ſufficiat quoad modum; nempè ex gratia per Chriſtum elicita, licet entitatiuè naturalis ſit? qualia ſunt opera virtutum moralium meritoria vitæ æternæ in opinione valdè communi Theologorum. Card. de Lugo *diſp. 5. de Pœn. ſect. 9.* Suarez *diſput. 5. ſect. 1. & diſp. 20. ſect. 2. nu. 7.* Connen *diſp. 20. dub. 5. n. 4.* & alij exiſtimant eſſe debere ſupernaturalem quoad ſubſtantiam; qualia in eorum opinione ſunt omnia bona opera, quæ ex gratia eliciuntur. Econtra verò Pater Vazquez *1. 2. diſp. 194. cap. 4.* Hurtado *diſp. 6. de Pœnit. diffic. 6.* Bonacina *diſp. 5. q. 5. ſect. 1. p. 3. n. 15. & q. 3. p. 2. n. 9.* & alij aſſerunt ſufficere attritionem ſupernaturalem quoad modum, ſeu ex gratia per Chriſtum elicitam. Nam cum eiuſmodi attritio ad meritum gratiæ, & gloriæ ſufficiat, non eſt, cur ſufficienter non diſponat, ſi cum ſpe veniæ coniuncta ſit, ad gratiam virtute clauium obtinendam. Hæc ſententia, admiſſo principio, cui innitur, valdè probabilis eſt, de quo alibi. Modo ſufficiat animadvertere nullum ex his Theologis ſomniaſſe dicere attritionem viribus naturæ elicitam ſufficere, vt aliqui eis falſò imponunt: aliud enim eſt, entitatiuè, licet ex auxilio gratiæ, eſſe naturalem, aliud viribus naturæ elicitã abſque auxilio gratiæ per Chriſtum. Iſtam enim meritoriam eſſe, & ex gratia prouenire, valdè probabile eſt, iſtam vero meritoriam dicere, eſt hæreticum. Vnde cautè legendi auctores, qui terminos non callentes, attritionem viribus naturæ elicitam vocant, quæ quoad ſubſtantiam ſuperna-

tu-

turalis non eſt, licet reuera talis ſit quoad modum. In quo miſerè delabuntur, non leui grauiſsimorum iniuria: qui attrit o-nem viribus naturæ elicitam conſtanter excludunt à merito, & diſpoſitione ad gratiam. Vt videre licet in Vazquez 1.2. *diſp.* 194. *cap.* 4. *nu.* 34. vbi ait.* Quo circa Sotus *in* 4. *diſt.* 14. *q.* 2. *art.* 5. poſt medium, perperam docuit hanc attritionem, quæ concipitur ex metu inferni & turpitudine peccati, eſſe ex proprijs viribus, & nihilominus eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationem cum Sacramento, vt ſuo loco notauimus. * Nil ergo commune ſententiæ Patris Vazquez cum opinione Soti.

QVÆSTIO V.

An quando de ſolis venialibus fit confeſsio, ſufficiat accedere cum eorum diſplicentia, aut deſiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum?

§. I.

Variæ Doctorum ſententiæ.

1 AD valorem, ne dum ad effectum confeſsionis, quando de mortalibus fit, hoc non ſufficere, oſtendimus ex Tridentino *ſupr. q.* 2. & 3. Reſtat verò graue inter Doctores diſsidium, an idem dicendum, quando de ſolis venialibus fit confeſsio, aut de mortalibus iam confeſsis? In quo prima ſententia tenet ſolam diſplicentiam eſſe ſufficientem diſpoſitionem, non ſolùm ad valorem Sacramenti, ſed etiam ad eius effectum; gratiam, ſcilicet, & venialium remiſsionem obtinendam. Ita recentiores aliqui apud Lugo *de Pœnit. diſput.* 14. *ſect.* 8 *num.* 105. Quos ſequitur P. Granado *contro.* 7. *de Pœnit. tract.* 4. *diſp.* 1. *n.* 9. pro qua refert P. Ignatium Yañez, P. Ildephonſum Rodriguez, P. Alvarez, P. Caſtillo, & alios, & putat probabile P. Præpoſitus *in* 3. *p.* vbi *de Pœnit. quæſt.* 2. *de contrit. dub.* 7. quia contrarium vocat verius.

2 Addunt alij in confeſsione venialium non requiri formalē diſplicentiam, ſed ſufficere virtualem, quæ continetur in voluntate confitendi venialia, (ſine actuali eorum complacentia) ſeu in deſiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum. Sic Tamburinus *in Methodo expedita confeſſ. lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. ſubnectens: Hanc ſententiam Præpoſitus vocat non improbabilem, citatque pro ea Suarium *de Pœnitent. diſp.* 12. *ſect.* 1 *num.* 9. Addit q, idem Præpoſitus, quod hanc opinionem alij ſequuntur, iuxtà quam, ſi quis ſe dirigat, non peccabit, & fortè conſequetur Sacramenti effectum. Eamdem ſententiā ſequitur Roſella, 2. *Confeſſ. num.* 2. §. 1. & Syluest. *verb. Confeſſio, quæſt.* 11. Et veram eſſe mihi dixit Pat. Franciſcus Quiros noſtræ Societatis Ieſu *in Theol. Mor.* non parum verſatus. * Hactenus Tamburinus. Quem ſequitur P. Tancredi *in quæſtionibus Moralib. diſp.* 4. *q.* 10. *fol.* 97. Pro quorū ſententia ſtare tenentur, quotquot *quæſt.* 2. & 3. citauimus aſſerentes, ad valorē Sacramenti pœnitentiæ (etiam quando confeſsio eſt de mortalibus) ſufficere diſplicētiam eorum, imò, & ſolam voluntatem ſuſcipiendi Sacramentum, vtpotè virtualem pœnitentiam includentem, nam licet de confeſsione mortalium, ea opinio falſa ſit, propter ibi dicta; quando vero de ſolis venialibus ab homine iuſto fit, ſemel poſito valore Sacramenti, non eſt vndè eius effectus, gratia ſcilicet habitualis, & venialium remiſsio impediri poſsit, vt ex dicendis conſtabit.

3 Ideò conſequenter ſatis ad ſua principia, præfatam ſententiam ſuſtinet R. P. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.* 16. *dub.* 12. dicens, ei debere aſſentiri D. Thom. & alios. Quia ſemel ſtatuto, ſine dolore, aut diſplicentia peccati mortalis confeſsi, dari verum Sacramentum Pœnitentiæ, etſi informe; neceſſariò fatedum eſt, dari prædictum Sacramētum cum ſuo effectu in homine iuſto confitente venialē ſine dolore de illo. Cum ex vna parte detur verum Sacramentum, & ex alia in cōfitente non ſit obex, aut aliquod mortale, à quo impediatur infuſio gratiæ ſanctificantis, quam quodlibet Sacramentum neceſſariò cauſat, quando in recipiente non reperit obicem, ſeu culpam mortalem; igitur pro noſtra ſententia (aſſerente non requiri dolorem formalem in confeſsione venialium) adducendi ſunt D. Tom. Ricardus, Durandus, &c. * Sic ille.

4 Quod ſi ei obijcias Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. & *Can.* 4. exigere attritionem, ſaltē ad effectum Sacramenti pœnitentiæ. Reſpondet, Concilium non fuiſſe loquutum de confeſsione, in qua ſola venialia, aut mortalia iam ritè confeſſa iterum ſubijciun-

ciuntur. Cuius rationem reddit : quia * cum iſte effectus (remiſsionis venialiu) non impediatur in iuſto, quamuis non eliciat attritionem,aut dolorem,fit vt in confeſsione venialium, quam facit, non requiratur, & conſequenter prædicta doctrina Tridentini (inquit)eſt intelligenda de illo, qui confitetur mortalia:& merito; quia Eccleſia intendebat præſcribere modum reconciliandi peccatorem cum Deo(vt ſuppono *ex tota ſeſſ.14.præcipuè ex cap.1.& ex tota ſeſſ.6.* vbi præſcribitur modus iuſtificationis impij.)Qui vero ſolum habet peccata venialia,eſt amicus,& non eget reconciliatione,* ſic ibi.

5 Addit Deigaditto confeſsionem de ſolis venialibus nō ſolum validam,& fructuoſam eſſe ſine dolore formali, factam, * ſed etiam cum actuali complacentia de illis,&c.Sicut enim(inquit)peccati venialis complacentia non deſtruit gratiã ſanctificantem,ſic non impedit effectum Sacramenti,&c. Hoc autem non contingit in confeſsione mortalium iam ritè confeſſorum : quoniam complacentia peccati mortalis eſt peccatum mortale,& cōſequenter dabitur obex.Non tamen aſſerit remitti venialia, quorum quis complacentiam habeat; nec id dici poteſt, quia licet complacentia de venialibus non ſit mortale,& conſequēter,nec obex gratiæ,(ſi aliunde dentur partes eſſentiales Sacramenti) eſt tamen obex illius venialis remiſsioni,cuius eſt complacentia,cum impediat virtualem ſaltem dolorē illius, qui ſecundum omnes ad venialium remiſsionem neceſſarius eſt, ideoque vltra voluntatem ſuſcipiendi Sacramentū Pœnitentiæ,carentiam complacentiæ de venialibus ad eorum remiſsionem exigunt.

6 Huius ſententiæ præcipuum fundamentum eſt. Quia ad remiſsionem venialium,cum de illis tantum fit confeſsio, non requiritur dolor ille, ſeu attritio, de qua Trident. *ſeſſ.14.cap.3*.Nam cum hæc, iuxta communem ſententiam, extra Sacramentum ſufficiat ad remiſsionem venialium,in homine iuſto,nunquam remitterentur virtute clauium illa venialia, quæ cum dolore eſſentialiter requiſito ad valorem Sacramenti ſubijcerentur. Abſurdum autem videtur id aſſerere, quia aliàs dicere liceret, Sacramentum Pœnitentiæ, non habere virtutem remittendi peccata venialia, quæ cum diſpoſitione à Trident. requiſita pœnitens confitetur, ſed ea tantummodo, quæ abſque dolore requiſito ad valorem Sacramenti ſubijciuntur.

7 Vrgetur primò,quia ſententia aſſerens contritionem perfectam eſſe requiſitam ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, ideò ab omnibus reijcitur,& acribus cēſuris a non paucis notatur,quia ex illa ſequitur virtute clauium non remitti mortalia, cum iam ſupponantur per contritionem præuiam remiſſa, & impoſsibile ſit Sacramentum exigere, tanquam partem & diſpoſitionem ad ſuum effectum, quod eius conſequutionem virtute Sacramenti impoſsibilem reddit,vt contingeret,ſi contritio perfecta deberet abſolutionem præcedere.Ergo a ſimili in noſtro caſu.Si enim quando confeſsio ab homine iuſto de ſolis venialibus fit, deberet attritio abſolutionem præcedere, Sacramentum exigeret, vt partem, & diſpoſitionem ad ſuum effectum,quod eius cōſequutionem virtute ſpeciali clauium impoſsibilem redderet,cum ante abſolutionem ratione attritionis præuiæ ſupponātur remiſſa. Ergo eadem ratio,quæ probat contritionem perfectam non eſſe partem Sacramenti,nec diſpoſitionem requiſitam, quando confeſsio eſt de mortalibus, etiam euincit, non requiri attritionem, quando de ſolis venialibus ab homine iuſto fit.Quapropter cum nec ad valorem Sacramenti, nec ad venialium remiſsionem virtute abſolutionis Sacramentalis obtinendam,requiratur dolor ille,ſeu attritio,de qua Trident. quando partes huius Sacramenti, ſermonem inſtituens de iuſtificatione impij, deſignauit: videtur inferri, minorem dolorem ſufficere, qui proinde,vel erit diſplicentia de venialibus,vel virtualis ille dolor, qui in voluntate recipiendi Sacramentum,& eius effectum continetur.

8 Vrgetur ſecundò, quia Sacramentum Pœnitentiæ,quando confeſsio de ſolis venialibus fit; eſt Sacramentum viuorum: hoc autem inter pœnitentiæ,& Sacramenta Confirmationis, Euchariſtiæ, Ordinis, Matrimonij.& Extremæ vnctionis,diſcrimen eſt,quod hæc viuorum tantum Sacramenta ſunt,cum ſtatum gratiæ in ſuſcipiente requirant;& ſi quandoque primam gratiam bona fide accedenti in læthali conferant : Sacramentum verò Pœnitentiæ, etſi Sacramentum mortuorum ſit,eo quod ad iuſtificationem impij

eſt

Digitized by Google

eſt primario inſtitutum,& ideò non præ-requirat in ſuſcipiente ſtatum gratiæ; cæterum cum iterabile ſit,& peccata læthalia iam remiſſa, aut ſola venialia hominis iuſti in confeſsione iterum,atque iterum abſoluenda ſubijci poſsint; in tali euentu rationem Sacramenti viuorum participat, quia eiuſmodi confeſsio non ad impij iuſtificationem, ſed ad nouum gratiæ augmentum ,& ad iuſtificatum à venialibus expiandum ordinatur. Ergo non leui fundamento dicetur Sacramẽtum,in hoc euentu,eum dolorem exigere ad ſui valorem,& effectum, quem ad augmentum gratiæ ,& remiſsionem venialium,reliqua viuorum Sacramenta requirunt. Atqui reliqua non exigunt dolorem efficacem, ſed inefficaci peccatorum dolore, ſeu diſplicentia, imò, & virtuali incluſo in deſiderio recipiendi Sacramentum ,& eius effectum, contenta ſunt ; ergo idem prorſus de Pœnitentiæ Sacramento, quando de ſolis venialibus, aut mortalibus iam remiſsis ſit confeſſio,non incongruè aſſerere poſſumus.

9 Iam , quod in Sacramentis alijs, imò, & pœnitentiæ, ſemel validè, & fructuosè ſuſceptis,remittantur venialia abſque dolore efficaci,ſola diſplicentia, aut dolore virtuali ſuprà expoſito , eſt communis Doctorum ſententia,quorum verba fideliter dabo,vt viri timorati, ad eorumdem etiam venialium , frequentem confeſsionem iterandam moueantur ,& ne timore irritandæ confeſsionis, à tam fructuoſo Sacramento arceantur.

§. II.

Quam diſpoſitionem requirant Doctores ad remiſsionem venialium virtute Sacramentorum?

10 MAg. Martinus de Ledeſma 1. *p.4.quæſt.28.artic.3.§.Vnde ſequitur*,ſic ſcribit.* Vnde in perceptione cuiuſcumque Sacramenti , remittuntur venialia : tum quia perceptio cuiuſcumque Sacramenti eſt virtualis diſplicentia, vel formalis,vel eſt cum formali diſplicentia peccatorum. Quia ſi ille erat extra gratiam Dei, requiritur formalis dolor de peccatis ; ſi autem erat in gratia, requiritur aliquis motus liberi arbitrij in Deum,ergo eſt diſplicentia virtualis,quia per illum motum in Deum,vult ille placere Deo,& virtualiter vult non diſplicere. * Et infrà de Euchariſtiæ Sacramento loquẽs,ſic ait:* Ad argumẽtũ, quo quærebatur,quare Euchariſtiæ ſumptio dicitur virtualis diſplicentia venialium ? Dico, quod ex hoc ipſo dicitur virtualis diſplicentia,quia eſt volũtaria ſuſceptio illius, quod eſt inſtitutum in remedium contra peccata,& omnia ſacramenta ſunt in remedium contra peccata , ergo omnia remittunt de ſe venialia peccata. * Hactenus Mag.Ledeſma.

11 Mag.Petrus de Soto *de inſtitut. Sacerdot.lectione 18.de Pœnit.** Ad venialia aſſerimus eam ſufficere (pœnitentiam virtualem) quod non ſint perfecta peccata, nec illis indicatur ſpecialior pœnitentia, ille verò actus virtualem continet pœnitẽtiam venialis peccati,quo poſito,ſi peccatum veniale occurreret, diſpliceret (& infrà.)Putat tamen D.Thom.ſatis quidẽ rationabiliter,ſemper in infuſione gratiæ, vel augmento , remitti peccata venialia, non quidẽ omnia,ſed ea duntaxat , quorum eſt virtualis pœnitentia.* Cum autẽ voluntas recipiendi Sacramentum pœnitentiæ ſit diſplicentia virtualis,eorum ſaltem venialium , quæ quis confitetur:ſequitur apertè,ſecundum D.Thom.& M. Petr.de Soto,ad eorum remiſsionem idoneam eſſe diſpoſitionem.

12 Mag.Dominicus de Soto *in 4.diſt. 15.quæſt.2.art.3.**Crediderim ego , quod per omne Sacramentum(attende) remittantur omnia venialia,ſolo illo actu concurrente , quo quis illud ſuſcipit , quamquam non concurrat alius actus dilectionis:& ille eſt vſus gratiæ.Nam ſi per ſumptionem aquæ benedictæ , quia per illum actum homo reueretur rem diuinam,ſuſcipit remiſsionem venialium,multò efficacius per actum , quo ſuſcipit Sacramentum.*

13 Expreſsius pro Sacramento Pœnitentiæ eamdem ſententiam cum Diu. Thom.Soto,& Ledeſma defendit Suarez *de Pœnit.diſp.12.num.9.*vbi ſic:*Satis eſt, quod pœnitens accedat,ſine actuali complacentia peccati venialis,& cum voluntate,& deſiderio recipiendi Sacramentũ, & eius effectum.Ita etiam ſentiunt Soto, & Ledeſma,&c. Quia ad hunc effectum nempè remiſsionis venialium)non poteſt Sacramentum poſtulare,& exigere attritionem : aliàs poſtularet ipſum effectum iam factum.Ergo nil aliud poteſt cogitari,

Digitized by Google

ri, niſi illa carentia complacentiæ cum prædicta voluntate, quod etiam docet D. Thom. citatis in locis. Addunt præterea Soto, & Ledeſma illam voluntatem circa Sacramentum, & effectum eius, eſſe retractationem quamdam virtualem peccati venialis, quatenus homo vult medicinam illius aſſumere. Et ideò, ſi accedat Sacramentum, & non inueniat complacētiam formalem, vel virtualem, tollit illud. * Hæc Suarez cum c tatis. Quem ſequuntur Montelinos *tom. 2. in 1. 2. diſp. 36. n. 6.* Bonacina *tom. 1. diſput. 5. q. 6. ſect. 2.* Trullench *lib. 4. praxis, cap. 2. dub. 1.*

14 Idem ſentiunt viri alij doctiſsimi M. Zanardus *de Pœnit. cap. 46. folio mihi* 421. * Sufficit non ponere obicem, id eſt, non complacere tibi in illis. * Cui conſentit P. Tancredi *in Quæſtion. Moralib. diſp. 4. quæſt. 10. fol. 97.* Et ſemel admiſſo Sacramento valido, & informi, abſque formali dolore, ſolo illo virtuali contento in voluntate ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, quale (etiam quando confeſſio fit de mortalibus) admittunt Thomiſtæ *quæſt. 2.* citati: videtur hæc ſententia omnino tenenda, vt colligitur ex P. Granado *tom. 5. in 3. p. contr. 7. tract. 4. diſput. 1. num. 5. & 9.* Qui ex eo tantum ei diſſentit, quia putat formalem dolorem ſaltem ineſficacem eſſe partem eſſentialem Sacramenti Pœnitentiæ; cenſens apertè ſuſtinendam in opinione oppoſitum ſentiente.

§. III.

Quæ venialia remittantur in confeſſione?

15 SI autem inquiras: an omnia venialia remittantur in confeſsione? Reſpondent grauiſsimi Doctores illa remitti, quæ quis confitetur (licet inconſulto nullum determinando, vt cum Dicaſtillo tradit Diana *p. 11. tract. 5. reſ. 24.*) dummodo eorum complacentiam non habeat. Ratio eſt, quia, vt ſuprà ex Suarez diximus, ad remiſsionem venialium virtute Sacramenti Pœnitentiæ, non requiritur attritio, ſeu dolor ille, de quo loquitur Trident. *ſeſſ. 14. cap. 3.* Nam cum dolor ille in homine iuſto, ſe ipſo, per modum condignæ ſatisfactionis, peccata venialia delere ſufficiat (iuxta communem Theologorum ſententiam) non poſſent remitti virtute clauium peccata illa, quæ cum diſpoſitione à Trident. requiſita clauibus ſubijciantur: non ergo requiritur attritio ad valorem, & effectum huius Sacramenti; ſed ille tantum dolor, quē Sacramenta viuorum ad augmentum gratiæ, & remiſsionem venialium requirunt; hic autem (vt conſtat ex dictis) virtualis tantum, ſeu in voluntate ſuſcipiendi Sacramentum contentus ſufficit.

16 Rogabis: an etiam remittantur venialia, quæ vel ex obliuione, vel ex induſtria in confeſsione omittuntur? Reſpondent nonnulli, hæc etiam remitti, ſi illorum complacentia deficiat. Ita tenent Doctores infrà citandi. Et partim Suarez *ſup. num. 12.* * Saltem, inquit, remittet peccata, de quibus homo non eſt attritus, maximè ſi ſint oblita, & non voluntariè omiſſa, quia quatenus eſt ex ſe, omnia illa ſubijcit clauibus, & quia illud Sacramentum habet vim tollendi peccata etiam oblita, ſi non inueniat obicem. At verò de alijs peccatis, quæ homo voluntariè non ſubijcit clauibus, non eſt res adeò certa, & fortaſſe maior aliqua diſpoſitio circa illa requiritur. * Sic Suarez.

17 Verum M. Sotus, & M. Ledeſma, quos ipſe refert *num. 10.* planè cenſent, ſemper tolli omnia venialia, quibus homo non eſt actualiter affectus, & hunc effectum ab omnibus Sacramentis præſtari. Quibus non diſſentit ipſe Suarez, dicens: * Et in hoc concedendo, quamuis hæc res mihi dubia videatur, & incerta; nullum abſurdum, vel inconueniens ſequi video, quamquam efficaci fundamento oſtendi non poſsit, præſertim de omnibus Sacramentis. *

18 Pro eadem ſententia partim militat P. Granado *vbi infrà num. 7.* * Neceſſe eſt, inquit, vt pœnitens aliquod veniale confiteatur, cuius dolorem habeat, ne alioquin irritum ſit Sacramentum, eo autem dolore poſito, non eſt cur cætera venialia, ſiue in confeſsione explicata, ſiue tacita, ſiue oblita, non remittantur, ſi iuſtus non habeat complacentiam in illis, ſicut tolluntur virtute aliorum Sacramentorum, quæ tamen nullius venialis dolorem formalem exigunt: quia confeſsio cum dolore non pertinet ad materiam illorum. * Sic diſcurrit Granado: exiſtimat enim formalem aliquem dolorem, vltra voluntatem ſuſcipiendi hoc Sacramentum eſſe neceſſarium, veluti partem eſſentialem illius, atque adeò eo poſito,

ſito, licet vnius tantum venialis (vel alicuius mortalis iam confeſsi) reliqua venialia, etiam voluntariè omiſſa, virtute huius Sacramenti remitti. Alij verò Doctores, vt vidimus, nullum formalem dolorem requirunt ad valorem, & effectum Sacramenti, quando de ſolis venialibus fit confeſsio: quo poſito, illis non diſſentit Granado. Vnde nec venialiter peccaturum, qui ſic ad Sacramentum accederet, putat Reuer. P. Delgadillo *vbi ſuprà cap. 16. de Pœnit. dub.* 14. * Imò addo, inquit, non occurrere caput, vnde alteratur, eſſe peccatum veniale, etiam quando eſt totalis materia confeſsionis, accedere ſine dolore, aut diſplicentia illius. * Nimirum, quia ſine dolore formali, vt ipſe cum pluribus tradit, datur materia eſſentialis Sacramenti, & non ponitur obex augmento gratiæ, & venialium remiſsioni. Cui fauet Granado *tom.5. in 3. p. cont. 7. tract. 4. diſp. 1. n. 9.* vbi ex eo probat licitè accedere ad confeſsionem, qui cum dolore inefficaci. * Quia eo ipſo dat materiam eſſentialem Sacramento, & aliunde nullum obicem ponit, ergo coſequitur augmentum gratiæ, & remiſsionem venialium, ac proinde nullo modo peccabit accedendo ad pœnitentiam. * Cum igitur in opinione, quam à quibuſdã Thomiſtis traditam defendit Delgadillo, nullus formalis dolor requiratur ad valorẽ, & effectum Sacramenti, quando de ſolis venialibus fit confeſsio, ſed virtualis contentus in deſiderio ſuſcipiendi Sacramẽtum ſufficiat; per bonam inde conſequẽtiam deducit, ſic accedentem, eo ipſo dare materiam eſſentialem Sacramento: & cum aliunde nullum obicem ponat, cõſequuturum augmentum gratiæ, & remiſſionem venialium, ac proinde nullo modo peccaturum.

§. IV.
Iudicium Auctoris.

19 HÆc ſunt, quæ pro hac ſententia, ſatis quidem pia, congerere potui. Quam ſi amplectaris, nullo vexaberis ſcrupulo in confeſsionibus venialium iterandis, cum ipſa voluntas cõfitendi includat dolorem requiſitum ad valorem & effectum Sacramenti, & nulli periculo irritandi, ſaltem culpabili, te exponas. Verum ſententiam contrariam veriorem reputo; quia licet omnia Sacramenta vim habeant remittendi venialia, accedenti cum eorũ diſplicentia (etſi vel is cum dolore tantum virtuali in voluntate ſuſcipiendi contento) ad hunc verò præſtandum effectum, ſupponitur aliundè ad eſſe Sacramentum ex omnibus ſuis partibus eſſentialibus coaleſcens. Ac proindè non dubito, ſi ſemel ſtatuatur Sacramẽtum validum, & abſque obice ad gratiam conferendam, quod eius virtute remittantur venialia; prout in alijs Sacramentis, ex generali ratione Sacramenti, contingit: in quo ducem habeo Patrem Granado, & P. Suar. *tom. 2. de gratia, capit. 24. numer. 5.* & alios Doctores. Dixi, *abſque obice ad gratiam*, quia in opinione admittente Sacramentum validum, & informe ex defectu alicuius requiſiti ad gratiam, nullum veniale remitteretur. Quia horum remiſsio abſque gratiæ infuſione non contingit, & multò minus non remiſſo mortali ex defectu diſpoſitionis: ſimiliter requiritur non ponere obicem remiſsioni venialis culpæ: ſi enim in confeſsione ipſa, leue quis peccatum mendacij, aut vanæ gloriæ committeret, nõ obtineret remiſsionem talis peccati, vt ait Suar. ſupr.

20 Aliundè ergo ſupponere debemus Sacramentum pœnitentiæ validum, & ſuis partibus eſſentialibus cõſtitutum, & abſque obice ad gratiam, vt indè euincere poſsimus, venialia eius virtute, ex generali, aut ſpeciali ratione Sacramenti, remittenda. Et ſanè non dubium eſt, potuiſſe Chriſtum Dominum inſtituere Sacramentum pœnitentiæ, ex dolore efficaci coaleſcens, quando confeſsio eſt de mortalibus; & ex inefficaci formali, vel virtuali, quando de venialibus: quod proindè vnum, vel alterum dolorem, efficacẽ, vel ineficacem, formalem, vel virtualem pro materia exigeret, & non efficacem formalem determinatè. Hoc mihi de poſsibili, certum eſt. Sed quidem cum ad inſtitutionem de facto præſtitam reſpiciendum ſit, non ad eam, quæ fieri potuit; & de facto ex Concilijs nobis conſtet, Sacramentũ pœnitentiæ à Chriſto Domino inſtitutum habere pro materia dolorem, qui *deteſtatio ſit de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero*, vt definit Trid. *ſeſſ. 14. c. 4.* ideo debemus eiuſmodi dolore, poſcere deficiente, nõ dari Sacramentum pœnitentiæ, ſiue confeſsio ſit de mortalibus, ſiue de venialibus tantum: ac proindè nullum veniale fore remittendum: ita Pat.

Sua-

Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 20. ſect. 6. num. 2.* Card. de Lugo *diſp. 14. nu. 106.* & Leander *diſp. 7. q. 24.* dicens eſſe certiſsimam, & cõmunem omnium Theologorum: non quia, ſi aliàs ſtaret valor Sacramenti in homine iuſto, non ſufficeret diſplicentia formalis, aut virtualis, quæ cum ſuſceptione alterius Sacramenti effectum remiſsionis operaretur, ſed quia iſtud, ex ratione ſpeciali Sacramenti Pœnitentiæ, requirit, vt partem ſui eſſentialem dolorem efficacem, ſeu deteſtationem peccati, ſaltem alicuius commiſſi, & clauibus ſubiecti. Hoc autem poſito, reliqua venialia remittenda, de quibus diſplicentiam formalem, aut virtualem, in deſiderio ſuſcipiendi Sacramentum, & eius effectum cõtentam habeat, non inficior; quia ad ea, quorum non eſt complacentia, ſufficiens diſpoſitio reputari debet in hoc Sacramento, quæ in aliis talis haberetur.

21 Si autem ſemel admittatur, cùm Thomiſtis, Sacramentum Pœnitentiæ validum, abſque deteſtatione peccati, cum ſola diſplicentia formali, aut, vt alij contendunt, cum ſola virtuali; inficiandum non eſt, ab homine iuſto ſuſceptum, fore fructuoſum, & venialium remiſsionem operaturum: quia ad hunc præſtandum effectum, quilibet, etiam virtualis, eorum dolor ſufficiens eſt, non minus quam in reliquis Sacramentis; idque euincunt fundamenta pro prima ſententia adducta, quibus in quantum nobis aduerſantur, ex ſuperius dictis, ſatis, ſuperque reſponſum eſt: Ideò hanc noſtram ſententiam tuentur P. Suarez *diſp. 20. ſect. 6.* Filliucius *tract. 7. cap. 6. num. 168.* Card. de Lugo *diſp. 14. ſect. 8.* & plures alij, & à fortiori Caietan. *3. p. quæſt. 87. art. 1. ad 2.* Henriquez *lib. 4. de Sacr. Pœnit. cap. 15.* D. Bonau. Scotus, Gabriel Medina, & alij; apud Dianam *p. 11. tract. 5. reſol. 32.* aſſerentes pœnitẽtiam, ſeu propriæ volũtatis actum neceſſarium non eſſe ad remiſsionem venialium, ſed ſufficere liberũ arbitrium non repugnare.

22 Obijcies: Sacramentum Pœnitentiæ, etiam quando iuſtus ſola venialia cõfitetur, coaleſcit tanquam ex parte eſſentiali, ex deteſtatione peccati: ergo ad ſuũ effectum prærequirit aliquid, quod eius conſequutionem impoſsibilem reddit. Probatur conſequentia: quia prærequirit peccatum veniale remiſſum, cum exigat eius deteſtationem, quæ in homine iuſto ante abſolutionem Sacramẽtalem, remiſſionem venialium operatur. Hoc eſt præcipuum contrariæ ſententiæ fundamentum. Reſpondeo, Sacramentum Pœnitentiæ de ſolis venialibus non ordinari ad remiſsionem eorum, quæ cum dolore ſufficienti ad remiſsionem extra Sacramentum, pœnitens confitetur; nec hunc dicendum effectum huius Sacramenti, ſed ſolum augmentum gratiæ habitualis, & eorum venialium remiſsionem, quæ abſque dolore ſufficienti ad remiſsionẽ extra Sacramentum, clauibus ſubijciantur: hæc enim (ſemel aliunde poſito eius valore) virtute clauium remittuntur, tum ex ratione generali Sacramenti, tum ex ſpeciali pœnitentiæ non exigentis, ad hunc effectum, æqualem dolorem, ac ad ſui cõſtitutionem. Nec mirum, quod cum Sacramento, ad remiſsionem venialis, ſufficiat minus perfectus dolor, quam extra. Attritio enim cum Sacramento, mortalis remiſsionem operatur, ſecus vero extra. Semel ergo ſtatuto valore Sacramenti ratione deteſtationis alicuius venialis, vel mortalis iam confeſsi, non incongruè dicitur, ad aliorum venialium remiſsionem, ſufficere eorum diſplicentiam formalem, aut virtualem, & conſequenter remitti omnia, quorum complacentiam non habeat, quia ad omnium remiſsiónem eſt ſufficienter diſpoſitus. Diuerſimodè tamen id præſtat, quia ad ea, quæ confitetur eſt diſpoſitus, vt ex virtute ſpeciali Sacramenti Pœnitentiæ remittantur: ad reliqua verò, quæ ex obliuione, vel etiam ex induſtria omittit; vt ex ratione generali Sacramenti (ſicut in alijs contingit) remittantur per augmentum gratiæ, quod confertur. Quia vt benè ait Emin. Cardin. de Lugo *tom. de Pœnit. diſp. 9. ſect. 3. n. 54.* legibus amicitiæ conſentaneum eſt, vt quoties aliquis admittitur ad maius, & ſtrictius amicitiæ vinculũ, offenſæ leues omnes, vel ex parte condonentur.

23 Inſtabis: ergo ad nil deſeruit venialium confeſsio. Sequela probatur. Quia ea, quorum deteſtationem iuſtus habet, remittuntur extra Sacramentum, reliqua vero, licet voluntariè omittantur, remittuntur virtute Sacramenti: ergo eorum confeſsio nullius prorſus vtilitatis eſt. Huic argumento diuerſimodè occurri poteſt. Primò ex doctrina Cardin. de Lugo *tom. de Pœnitent.*

 diſ-

diſp.9.ſect. 11. aſſerentis attritionem ratione ſui, non afferre extra Sacramentum omnium venialium, ad quæ ſe extendit, remiſsionem, ſed alicuius, vel aliquorum tantum, iuxta regulam diuinæ ordinationis, quam in hoc, inquit, nullo modo poſſumus certo definire: exigit enim pro grauioribus venialibus perfectiorem attritionem, & pro leuioribus minus perfectam; poſita autem attritione in tali gradu, non remittentur venialia, quæ perfectionem requirunt, ſed ea tantum, quæ eo attritionis gradu contenta ſunt; atque adeò virtute Sacramenti remittentur alia, ad quorum remiſsionem attritio inſufficiens fuit. Sic Lugo. Hunc dicendi modum probabilem putat Suarez, ſed eo non quieſcit *diſput.*11. *num.*16. Et merito, quia, vt benè ponderat Ripalda *tom.2.de ente ſupern. diſp.*97. *ſect.*4.*à num.*63. Attritio, quæ extenditur ad omnia venialia, ad omnium remiſsionem extra Sacramentum ſufficiens eſt, quia non minorem virtutem habet attritio in homine iuſto ad omnium venialium remiſsionem, quam in peccatore contritio ad omnium lethalium: ergo æquè certum erit, omnia venialia per attritionem in quocumque gradu remitti, ac eſt certum, omnia mortalia per contritionem remittenda, ergo ſemel admiſſo, cum communi ſententia, attritionem, ſeu deteſtationem venialium in homine iuſto eſſe condignam eorum ſatiſfactionem, omnia ante abſolutionem ſupponentur remiſſa, dum attritio ex motiuo vniuerſali de omnibus habeatur.

24 Ideò dicendum exiſtimo cum Suarez *diſput.*10.*ſect.*6.*num.*18. argumentum planè conuincere, quod ad venialium remiſsionem non eſt neceſſaria eorum confeſsio, cum per attritionem, & multis alijs modis remiſsio obtineri queat, rectè tamen, vt vtiliter in confeſſione dicuntur, vt definit Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*5. quia licet præcedente attritione, ex motiuo vniuerſali, omnia ſupponantur remiſſa, multum tamen confert eorum confeſsio ad pleniorem remiſsionem quoad pœnam, & ad ſpecialem gratiam remiſsiuam, & præſeruatiuam obtinendam, quod etiam ſentit Palao *tom.*4. *de Pœnitent. tract.*23. *diſput. vnica, p.*7.*num.* 15. Præterea cùm non raro contingat, attritionem non eſſe ex motiuo vniuerſali, ſed ſpeciali ad aliquam ſpeciem venialium ſe extendentem, propter ſpecialem diſſonantiam: reliqua ante abſolutionem irremiſſa manebant, & virtute Sacramenti remittentur, præcedente aliqua eorum diſplicentia formali, vel virtuali, quæ maior, aut minor eſſe poteſt. Et forſan ea tantum peccata venialia, quæ quis confitetur, remittentur, quia ex eorum diſplicentia, & confeſsione, diſpoſitio requiſita coaleſcit, vt virtute Sacramenti remittantur: non verò alia, quæ voluntariè omittit: nam cum omnia Sacramenta, iuxtà vniuſcuiuſque diſpoſitionem maius gratiæ augmentum, & maiorem venialium remiſsionem operentur, & gradus huius diſpoſitionis ad omnium venialium remiſsionem nobis ſit ignotus; rectè quidem, & vtiliter venialia in confeſsione dicuntur, nec eorum confeſsio ſuperfluit, quia forſan ex illa dependet multorum venialium remiſsio, quæ ea deficiente ex defectu diſpoſitionis irremiſſa manerent. Quia ſententia, quæ aſſerit, omnia remittẽda, quorum pœnitens complacentiam non habeat, ſed ſolam diſplicentiam, ſeu retractationem virtualem, quatenus vult Sacramentum recipere, & eius effectum (vt benè ait Suarez *diſputat.* 12. *numer.*12.) non eſt adeò certa, licet ſatis pia, vt de certiori remiſsione curare non debeamus.

25 Quod inde magis ſuadetur, quia Sacramentum Pœnitentiæ reſpectu venialium, quæ clauibus non ſubijciuntur, non habet maiorem virtutem remiſsiuam, quam Sacramentum Euchariſtiæ, ſed hoc plura, vel pauciora venialia remittit, iuxta maiorem, vel minorem diſpoſitionem recipientis, vt docent D. Thom. Bonac. Richard. Gabriel, Alenſis, D. Antoninus, & alij, apud Suarez, ergo idem dicendum de Sacramento Pœnitentiæ, ergo iuxta maiorem, vel minorem diſplicentiam eorum, quæ quis confitetur; & maiorem, vel minorem deuotionem, & humilitatem, qua ad eorum confeſsionem accedit, plura, vel pauciora remittentur ex illis, quæ ex obliuione, vel etiam voluntariè omittit.

26 Ex quibus concluditur venialium confeſsionem valdè vtilem eſſe, tum propter

ter augmentum gratiæ, & remiſsionem pœnæ temporalis, tum quia quæ per attritionem non ſupponuntur remiſſa, remittentur in Sacramento ſubiecta, cum diſplicētia,ſeu dolore inſficaci,tum quia quo deuotior,& humilior fuerit eorum confeſsio,eo plura ex oblitis,& etiam ex voluntariè omiſsis remittentur,ex generali ratione Sacramēti,vt conſtat ex dictis.

27 Adde nōnullos exiſtimare,ad valorem Sacramenti,& venialium remiſsionem, quando de illis tantum fit confeſsio; ſufficere hunc actum: doleo toties peccaſſe venialiter: nolo vlterius tot venialia committere: propono maiorem curam & diligentiam adhibere, vt minuam tot mendaciorum,tot otioſorum verborum multitudinem. Qui quidem doloris, & propoſiti actus facilius eliciuntur,& confeſsionis fructus coſequitur. Ita Verricelli *in qq.mor.tom.1.tract.5.q.5.n.*10. vbi citat D.Thomam: & cum Cardin.de Lugo *diſp.*14.*ſect.*9.*nu.*133.defendunt Tambur. *in Methodo lib.*1.*cap.*3.§.3.& Tancredi *in qq.mor.diſp.*4.*q.*10.*fol.*97. Cæterum cum hic actus nullius venialis in particulari deteſtatio efficax ſit,& non tam culpam, quàm multitudinem habeat pro obiecto; forſan deficit à perfectione illa,quam ex præcepto Chriſti Domini adhibendam docent Concilia. Præterquam quod cum dolor ille, de tot mendaciis commiſsis, propoſitum mentiendi non excludat,ſed numerum,non videtur attingere gradum attritionis, quem ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ Concilium requirit: veluti omnes dicere debemus de dolore de multitudine mortalium,qui voluntatem peccandi non excludat. Noſtra ſententia ſecurior eſt.

QVÆSTIO VI.

An pænitens teneatur ſub mortali habere dolorem efficacem de omnibus venialibus,quæ confitetur?

1 EVm qui de venialibus confitetur, teneri ſi aliam materiam non adhibeat,de vno ſaltem veniali dolorem efficacem habere,conſtat ex dictis *q.*5.*n.*20.ideò in præſenti ſolū inquirimus, an talis dolor efficax,& deteſtatio de omnibus,quæ quis confitetur,eſſe debeat? an de vno veniali ſufficiat? Prima opinio aſſerit,eſſe obligationē ſub mortali ad concipiendum dolorem efficacem de omnibus venialibus in confeſsione ſubiectis.Ita docent multi ſuppreſſo nomine citati à P.Suarez *diſp.*20.*ſect.*6.*n.*7. Probant, quia abſolutio cadit ſupra omnia venialia;ergo in omnibus debet eſſe vera,& effectum habere.Sed talis eſſe non poteſt,niſi de omnibus dolor concipiatur:ergo,&c. Secundò,quia confiteri aliquod veniale abſque dolore efficaci illius,eſt offerre pro materia Sacramenti,quod re vera materia non eſt: hæc enim ſolum eſt confeſsio dolorosa; talis autem non eſt narratio peccati abſque prædicto dolore.

2 Contraria tamen ſententia eſt omnino tenenda,quæ eſt Theologorū communis.Suarez ſuprà,Gaſp. Hurtado *de Pœnit diſp.*6.*diffic.*10.Granado *ſuprà tom.*2.*in* 3.*p.contr.*7.*tract.*4.*diſp.*1.Diana 4.*p.tract.*4. *reſolut.*193. Henriquez,Fagundez,& alij, quos refert, & ſequitur Lugo *ſuprà diſp.* 14.*n.*118.Probatur,quia eo ipſo,quod apponatur dolor efficax de aliquo peccato, quod in tali confeſsione ſubijcitur,nō irritatur Sacramentū;nec verba Chriſti Domini fruſtra,& irriſoriè proferuntur,nec defectus doloris aliorum venialium ponit obicem effectui Sacramenti,cum non impediat collationem gratiæ,imò nec remiſſionem venialium,etiam eorū, de quibus non eſt dolor, dummodo complacentia non habeatur, iuxta ſuperius dicta: ergo nullum eſt caput ad aſſerendum,pœnitentem ſub mortali teneri concipere dolorē de omnibus venialibus,quæ cōfitetur. Adde, neque grauiter peccaturum, licet aliquorum complacentiam haberet,vt benè Hurtad.& Diana ſuprà,quia,ea poſita,adhuc manet validum, & fructuoſum Sacramentum,ratione aliorum,quæ cum vero, & efficaci dolore ſubijciuntur. Secus ſi de omnibus complacentiam haberet, quidquid dixerit Delgadillo *quæſt. præcedenti n.*5.*citatus*,quia hæc nō compatitur cum efficaci deteſtatione alicuius,quæ eſt pars eſſentialis Sacramenti.

3 Neque obſtat,quòd pœnitens ſe accuſet de aliquo,quod ex defectu doloris non ſit materia confeſsionis;de more namque eſt apud pios,& religioſos ſe accuſare de imperfectionibus,& defectibus,qui peccata venialia non ſunt: ergo non omnia,de quibus ſe accuſant, debent eſſe materia confeſsionis: admixtio enim alicuius partis, quæ non eſt materia Sacramenti, non eſt culpa mortalis, vt conſtat in alijs Sacramentis: nam in baptiſmo,cum aquâ admiſcetur pars quædam olei benedicti,

quæ non eſt materia Sacramenti baptiſmi. Et in Euchariſt a vinum conſecrandum miſcetur aqua, quæ materia conſecrationis non eſt. Ergo à ſimili in noſtro caſu, nulla erit culpa, veræ materiæ pœnitentiæ adiungere peccata aliqua venialia, ſeu mortalia iam cõfeſſa, licet ex defectu doloris materia Sacramenti non ſint. Tandem poteſt noſtra ſententia ſuaderi ex eo, quòd peccata venialia ſunt materia libera confeſsionis, cum licitè poſsint pro libito omitti: ſi ergo peccatum veniale omiſſum non obſtat valori, & effectui Sacramenti, cur peccatum inſufficienti dolore expreſſum obſtabit?

4 Dices, qui offerret Sacerdoti decem hoſtias conſecrandas, quarum aliquæ non eſſent triticeæ, peccaret mortaliter: ergo qui offert Sacerdoti pro materia abſolutionis decem venialia, quorum aliqua ex defectu doloris materia abſolutionis non ſint, peccabit mortaliter. Hæc obiectio inſtatur euidenter in eo, qui confitetur imperfectiones, quæ peccata venialia non ſunt, & in exemplis de Baptiſmo, & Euchariſtia ſuprà adductis. Reſpondeo igitur concedendo antecedens, & negando conſequentiam. Diſparitas ſumitur ex intentione Sacerdotis, & verborum ſignificatione communiter recepta: etenim in primo caſu de omnibus, & ſingulis hoſtijs diſtributiuè affirmat abſolutè, illud eſſe corpus Chriſti: ſicut qui plures homines ex occaſione occurrenti ſimul abſoluit, dicens: *Ego vos abſolvo*; de omnibus, & ſingulis diſtributiuè loquitur. Ac proinde aliqua hoſtia triticea deficiente, ſicut & aliquo homine abſque vllo prorſus dolore ſe accuſante, non poteſt non irritari aliquod Sacramentum: ipſa enim forma, licet vna quoad voces, virtualiter tamen eſt multiplex. Secus autem in noſtro caſu contingit, quando imperfectiones, & alij defectus, ſeu peccata venialia, de quibus non eſt dolor, explicantur: hoc enim Sacramentum non eſt multiplex: ſed Sacerdotis intentio, & ſenſus verborum abſolutionis eſt: ego in quantũ poſſum, iuxta allegata, & vera tua accuſatione probata, remitto tibi peccata tua, quod quidem verum eſt, licet ex defectu diſpoſitionis aliqua non dimittantur.

5 Ex dictis colligitur: ſanum ſemper fore conſilium omnibus, qui venialia tãtũ confitentur, ſe accuſare de aliquo peccato vitæ præteritæ, de quo verum, & efficacem dolorem habet: ſic enim valor Sacramenti, & fructus gratiæ nullum periculũ ſubire poſſunt. Et aliunde (vt diximus ſuprà) ſi nullam de venialibus, etiam volũtariè omiſsis complacentiam habeant, vt tradit expreſsè P. Granad. *ſuprà nu.7.* vel ſaltem aliquam diſplicentiam, vt magis inclinat Suarez, eorum remiſsionem virtute Sacramenti conſequentur.

QVÆSTIO VII.

De propoſito requiſito ad valorem, & effectum confeſsionis de venialibus.

1 Suppoſitis, quæ de qualitate doloris ſtatuimus, nõ erit difficilis reſolutio. Dico igitur, ad valorẽ confeſsionis de venialibus, & ad eorum remiſsionẽ virtute Sacramenti obtinẽdam non requiri propoſitum vitandi omnia venialia, ſed ſufficere propoſitum (quod ſemper implicitè reperitur) non committendi illa, quæ cũ efficaci dolore pœnitens confitetur. Ita Card. de Lugo *diſp.14.ſect.9.n.227* Suarez hic *diſp.20.ſect.6.n.7.in fine.* Coninch *de effectu gratiæ, dub.14.n.130.* Palao *tom.4. tract.23 diſp. vnica, punct.2.n.16.& punct. 6.n.7.* Diana *3.p.tract.4.reſol.117.* & deſumitur ex D. Thoma *q.87.art.1.in ſolut.ad primum.* Et debent tenere omnes quæſt. præcedẽti citati pro noſtra ſentẽtia; quia, vt vidimus, concedunt, ad valorem, & effectũ huius Sacramenti non requiri dolorẽ de omnibus venialibus ſubiectis; & expreſsius Diana, & Hurtado, qui hæc cõponunt cũ affectu, & cõplacẽtia circa aliqua.

2 Huius cõcluſionis ratio deſumitur ex differentia peccati venialis, & mortalis: mortale namque remitti nequit, quin omnia mortalia remittantur; neque vnius remiſsio ſtare poteſt cum affectu adhuc virtuali erga aliud. Vnde prouenit, quod deteſtatio peccati commiſsi, & propoſitum nõ peccãdi omnia ad mortalia extẽdi debeat. Econtra verò, cum vnũ veniale poſſit remitti ſine alio, imò, & exiſtente affectu erga aliud, non eſt, cur ad remiſsionẽ vnius requiratur propoſitum vitandi omnia. Confirmatur, quia propoſitum efficax non magis requiritur ad valorem Sacramenti, quam deteſtatio peccatorum, ſed quia venialia ſunt materia libera confeſsionis, non requiritur omnium deteſtatio: ergo neque propoſitũ efficax vitandi omnia. Adde, iuxta opinionẽ

quæſt.

quæſt. præcedenti relatam, non requirentem ad valorem, & effectum Sacramenti dolorem efficacem de aliquo veniali, conſequenter tenendum eſt, non requiri propoſitum efficax vitandi aliquod. Cui opinioni, videtur aliquibus, aſſentiri P. Suarez *lib. 1. de gratia, cap. 24. n. 7.* vbi ad obtinendam remiſsionem venialis *fortaſſe*, inquit, *non requiritur propoſitum efficax non committendi ſimile veniale, ſed ſatis eſſe poterit, habere diſplicentiam commiſsi, cum deſiderio, & petitione veniæ.* Sed intelligendus cum grano ſalis, nam quod requiratur implicitum efficax circa aliquod veniale, nõ dubitat Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 20. ſect. 6. n. 3.* aliàs Sacramẽtum eſſet invalidum. Semel autem in ſuo valore conſtituto ſufficiet ad aliorum venialium remiſsionẽ habere eorum diſplicentiam, iuxtà ſuperius dicta.

QVÆSTIO VIII.

An ad ſingulas confeſsiones requiratur nouus actus doloris?

1 IN duplici tantũ caſu, præſens quæſtio locum habere poteſt. Primò, quando pœnitens de omnibus peccatis vniuerſaliter doluit, oblitus tamen eſt, confiteri aliquod læthale, de quo poſt abſolutionẽ recordatur, & ſtatim confitetur. Secundò, quando eadem peccata, ſiue mortalia, ſiue venialia iam confeſſa, vult iterum denuo confiteri. Et in vtroque communis Doctorum ſententia tenet, ad nouam abſolutionem recipiendam, debere elici nouũ actũ doloris. Fundamentum eſt, quia dolor eſt pars, & materia proxima Sacramenti, non minus, quã confeſsio, ſed cum eadem confeſsione nequit duplex confici Sacramentum: Ergo nec cum eodem dolore. Lõgè verò alia eſt ratio de peccatis: hæc enim ſunt materia remota, quæ proindè duplici Sacramento, ſicut eadem aqua duplici baptiſmo deſeruire poteſt. Ita ſentiunt P. Vazq. *q. 92. ar. 2. dub. 5. n. 1.* Filliuc. *tr. 6. de contrit. cap. 3. n. 77.* Dian. *3. p. tr. 4. reſol. 116.* & Ioann. Sanch. *in ſelectis. diſp. 1. num. 22.*

2 Cæterum P. Henriq. licet conueniat cum communi ſententia, quoad ſecundũ caſum; negat tamen quoad primum. Ait igitur *lib. 1. de Pœn. cap. 26. n. 7.* eũ, qui peccatum oblitum in prima confeſsione, ſtatim confitetur, non teneri nouum dolorẽ elicere, ſed virtute prioris abſolui poſſe, & gratiam Sacramentalem recipere: ſecus verò, ſi in noua confeſsione repeteret peccatum, à quo in alia confeſsione fuit directè abſolutus. Mouetur ad diſcrimen hoc conſtituendum, ex eo quod dolor ille vniuerſalis ad oblita extenſus, *non fuit per primum Sacramentum directè informatus, quatenus, ad oblita terminatur.* Quaſi diceret, dolor vt terminatus ad oblita, nô fuit pars Sacramenti in prima cõfeſsione, ac proindè vt talis poterit eſſe pars, & materia proxima in ſecũda. Secus verò contingit, quãdo in noua confeſsione ſubijciuntur eadẽ peccata, à quibus in alia fuerat pœnitens abſolutus; nam cum dolor, vt ad illa terminatus, fuerit pars proxima primi Sacramenti, non poteſt ad ſecundum deſeruire.

3 Hanc doctrinam, quatenus ponit diſcrimen inter vnum, & alterũ caſum, multis euertere conatur Card. de Lugo *diſput. 14. ſect. 3. n. 33.* contendens, dolorem, vt terminatum ad oblita, fuiſſe etiam partem eſſentialem, & materiam proximam primæ confeſsionis. Verum ſibimet contrarius, ſententiam, quam impugnat, ſtatim amplectitur *ſect. 7. n. 92.* vbi loquens de dolore vt terminato ad oblita, ſic ait; * ille tamẽ dolor, prout terminatur ad illud peccatum, quod non confitetur, non eſſet materia Sacramenti, neq; pars illius, quia non fit ſenſibilis per aliorum peccatorũ confeſsionem. * Quod tenet etiam P. Suarez *diſp. 20. ſect. 4. num. 24.* Imò in hoc principio maximè nititur Lugo, ad aſtruendum Sacramentum validum, & informe. Conſequenter igitur P. Henriq iuxta ſua principia, abſque exigentia noui doloris primum caſum admittit, in quo non eadem materia proxima, ſed diuerſa diuerſo deſeruit Sacramẽto: per quod vitatur abſurdum, quod communis ſententia fugere contendit; & negat ſecundum, in quo res aliter contingit, eo quod dolor, vt terminatus ad hæc peccata quæ iterum confitetur, fuerit iam pars, & materia proxima in alia confeſsione.

4 Verum deciſio huius quæſtionis non dependet ab his principijs, nam licet Doctores, qui ſentiunt, non dari Sacramentũ validum, & informe, aſſerant conſequenter dolorem, vt terminatum ad oblita, eſſe partem Sacramenti Pœnitentiæ, nihilominus, ſi pœnitens poſt abſolutionẽ recordetur alicuius peccati obliti, & ſtatim cõfiteatur, curare non ſolet, nec cõfeſſarij admonẽt, de nouo dolore eliciendo (quãvis ſanũ ſemper foret cõſiliũ propter maiorẽ

ſecuritatẽ valoris.) Inſuper omnes Theologi Morales tanquam rem indubitatam ſupponunt, moribundum, qui propter inſtantem mortem, non poteſt omnia ſua peccata lethalia confiteri; poſſe quolibet audito, abſolui, & deindè confeſsionẽ proſequi, nouas recipiendo abſolutiones nouis expreſsis peccatis: nec vllus eſt, qui nouum doloris actum ad ſingulas abſolutiones requirat. Imo id moleſtiſsimum, & ferè impoſsibile foret. Omnes igitur communiter ſentiunt, eumdem dolorem duplici Sacramento deſeruire poſſe, etiamſi vtrobique rationem partis, ſeu materiæ proximæ ſortiatur. Ergo tàm in vno, quã in altero caſu debent hanc ſententiã amplecti, ac proindè non ſolum illum, qui de oblitis tantum confitetur, vt vult Henriquez, ſed etiam qui tãtum ſe accuſat de peccatis iam confeſsis, non teneri nouum actum doloris elicere, ſed virtute prioris moraliter perſeuerantis pluries abſolui poſſe.

5 Huius aſſertionis ratio eſt, quia ad diuerſum Sacramentum non requiritur, quod tota materia proxima ſit diuerſa, ſed ſufficit, quòd materia per ſe ſenſibilis diuerſa ſit. Idque debent fateri omnes: nam Corpus Chriſti Domini eſt materia proxima, & pars eſſentialis Euchariſtiæ, eo modo, quo eſt materia proxima attritio, & pars eſſentialis pœnitentiæ. Conſtat enim ſpeciebus, & Corpore Chriſti, quod per illas ſenſibile fit, ſicut Sacramentum pœnitentiæ confeſsione, & dolore, qui per illam ſenſibilis redditur; vt ex PP. Hieronym. Ambroſ. Theod. Tertul. & alijs probat P. Vazq. *de Euchar. diſp. 167. cap. 5. & 6.* Sed idem Corpus Chriſti eſt materia proxima, diuerſis numero Sacramentis, vt benè tradidit ipſe Vazq. *ſup. diſ. 178. cap. 2.* Ergo eadem materia proxima inadæquata, & quæ per ſe ſenſibilis non eſt, poteſt pluribus Sacramentis deſeruire.

6 Quod poteſt efficaciter ſuaderi, quia ad nouum Sacramentum conficiendum, ſolum tenetur pœnitens adhibere materiam, ex qua noua accedente abſolutione, nouum Sacramentum coaleſcat: ſed eo preciſè, quod materia proxima per ſe ſenſibilis diuerſa ſit, reſultat diuerſum Sacramentum, vt conſtat in Euchariſtia. Ergo ad nouum Sacramentum conficiendum, ſolum tenetur nouam cõfeſsionem efficere, non vero nouum eorumdem peccatorum dolorem elicere. Cum enim Sacramentum dicatur, ex eo quod gratiam ſanctificãtem ſignificet, eo preciſè, quod dentur plura ſignificantia gratiam, plura conſurgent Sacramenta. Et ſicut ad multiplicitatem Sacramenti Euchariſtiæ ſufficit, quòd plures ſpecies, idẽ Corpus Chriſti ſignificent; ita ad pluralitatem Sacramenti pœnitentiæ ſufficiet, quod plures confeſsiones eumdem dolorem ſenſibilem reddant.

7 Propter hæc, mihi ſemper arriſit hæc ſententia, illamque expreſsè tenent viri doctiſsimi, M. Pet. de Ledeſma *in Sum. cap. 4. de Pœn. concl. 8. dub. 2.* ibi: * La ſegunda duda es, ſi baſtarà repetir la confeſsion vocal de los miſmos pecados, para poderſe iterar la forma, ò ſi ſerà neceſſario tambien repetir el dolor? & c. Algunos hombres doctos, diſcipulos de S. Thomas, enſeñan, que para repetir la forma ſobre los miſmos pecados, no baſta hazer nueua confeſsiõ, ſino que es neceſſario repetir el dolor, y tenerle de nueuo, y de otra manera ſeria pecado, y ſacrilegio. A eſta duda, mi parecer es, que aunque eſta ſentencia referida tenga alguna probabilidad, la cõtraria es mas probable, y mas comun entre los Doctores, en el lugar que tengo citado (nempè *3. p. queſt. 84. artic. 3. ad vltimum,*) y eſto ſe ha de ſeguir. *

8 M. Ioann. de la Cruz *in direct. de Sacr. Pœnit. q. 1. dub. 6.* * An verò ſufficiat, repetere vocalem cõfeſsionem eorũdem peccatorum remiſſorum, ſine nouo dolore? Probabile eſt, quòd non ſufficiat, nam materia proxima pœnitentiæ non eſt ſola confeſsio, ſed & contritio, & ſatisfactio; ergo totum eſt repetẽdum. Sed probabilius eſt oppoſitum. Ita Ledeſmà. Nam repetita ſola confeſsione vocali, repetitur materia proxima, etſi non totaliter, & hoc ſat eſt, vt repetatur forma. Et ſic patet ad argumentum oppoſitum. Præterquam quod repetita confeſsione vocali, repetitur ſaltem virtualiter dolor, in ordine ad confeſſionem vocalem. Si arguas. Num etiam ſat erit repetere dolorem eorumdem peccatorum, ſine noua confeſsione vocali, cum contritio, ſicut & confeſsio ſit pars Sacramenti pœnitentiæ? Ad hoc nego antecedens. Nam confeſsio in ratione partis Sacramenti eſt præcipua, imò contritio nõ eſt pars, niſi in ordine ad confeſsionem vocalem, cum non ſit ſignum ſenſibile, niſi in quantum per confeſsionem manifeſtatur. Et ſic, ſi non repetitur confeſsio, etſi re-

repetatur contritio, non repetitur materia proxima ſenſibilis.*

9 Remigius *in Summ.tract.5.cap.5.§.14.*ibi: * Quando vno ſe confieſſa ſolo de pecados ya confeſſados, no eſtà obligado a hazer particular acto de contricion,ò atricion,para ſer abſuelto; porque por el miſmo caſo que repite la confeſsion,repite tambien la contricion,y dolor de los pecados ya confeſſados. Con que ſe abre puerta para ſoſſegar a muchas perſonas de temeroſa conciencia, que ſe confieſſan à menudo,y de los miſmos pecados,y nunca acaban de creer,que tienen dolor de ſus culpas.*

10 Leander à Sacram. *tom.1.tract.5. diſp.7.quæſt.4.* * An quando quis iterum confitetur eadem peccata, a quibus iam directè fuerat abſolutus,teneatur habere novum dolorem eorumdem peccatorũ? Affirmant Henriquez, Fillucius, Vazquez,Bonacina,Berual. Sed æquè probabiliter reſpondeo, non teneri ad habendum novum dolorem formalem,&c.quia repetita confeſsione vocali,repetitur ſaltem virtualiter dolor præcedentis confeſſionis, perſeuerans adhuc moraliter, & virtualiter.*

11 Dicaſtillo *tom.de Pœnit. tract.8. diſp.6.dub.12.fol.286.*inquirens: * An pro noua confeſsione novus actus doloris requiratur? * Poſtquam fundamenta iecit, concludit *num.160.* * Ex tota hac doctrina aſſerendum eſt,non ſolùm caſu illo aſſignato ab Henriquez, quando novum peccatum quis confitetur, quod obliuione non dixerat, ſed quando eadem omnino peccata nouæ confeſsioni ſubijciuntur, ſufficere antiquum dolorem,vel phyſicè,vel moraliter manentem adhuc. Ratio eſt,quia poteſt idem dolor per nouam confeſsionem nouæ abſolutioni ſubijci,&c.* Sic ille.

12 Inſuper hanc ſententiam probabilem putauit Diana *3.p.tract.4.reſol.116. & p.9.tract.9.reſol.51. & p.10. tract.16. reſolut.30* & abſolutè illam amplectitur *p. 11.tract.5.reſol.21.* & tanquam probabili ſubſcribit Tancredi *in Quæſtionib.Moralib.tract.1.p.2 de Sacram.Pœnit.quæſt.6.fol.93.*dicens: * Non improbabile puto,vnum dolorem non retractatum ſufficere ad plures confeſsiones eorumdem peccatorũ. * Et Verricelli *tom. 1. Quæſtionum Moral. tract.5.quæſt.5.num.20.*ibi: * Probabiliter multi docent, quod ſi accederet pœnitens in præſenti confeſsione, cum nullo prorſus dolore,ſufficit illa peccata eſſe in alia confeſsione deteſtata, &c. Ratio eſt, quia ſufficit repetere materiam proximam(id eſt,per ſe ſenſibilem)nempè cõfeſsionem,vt repetatur forma.*

13 Quibus accedunt Card. de Lugo, & alij,quos refert *diſp.14.ſect.3. num.34.* vbi ſic: * Ioannes de Salas in manuſcriptis *de Pœnit.quæſt.84.art.10.*relata ſententia aliquorum recentiorum, qui dicebãt, requiri novum dolorem, ſicut nouam confeſsionem,ad valorem Sacramenti,ipſe dicit,contrarium verius eſſe;& ſufficere, quod partes ſenſibiles nouæ ſint, &c. Eamdem ſentẽtiam indicauit obiter quidam alius M.Salmanticenſis,dicens,illam non videri improbabilem.Clarius autem, & expreſsè illam docuit Petrus de Ledeſma,& Ioannes de la Cruz. Apud alios nil inuenio pro hac parte,nec etiam contra illam, quam quidem ego non audeo reprobare.* Hæc Lugo.

14 Denique hanc ſententiam tenent Ioſephus de Ianuario *in Reſol.moral.p.1. reſol.30.num.1.& ſequent.* Fr. Luis de San Iuan *in Sum.de Sacram.Pœnit.quæſt.1.art.14.dub.3.* & Reuer. P. Fr. Chriſtophorus Delgadillo *tom.de Pœnitent.cap.14.dub.8.* vbi ſic: * Petes octauo,an quando quis iterum confitetur peccata iam ritè confeſſa,teneatur elicere novum actum diſplicentiæ? Reſpondetur negatiuè,quia, poſita noua confeſsione, perſeuerante antiqua diſplicentia peccati, id eſt, non retractata, variatur, ſeu multiplicatur proxima materia Sacramenti; ergo ſuper illam poterit cadere noua abſolutio.* Sic ibi: & iterum *in Quæſt.moral.* Hiſpano idiomatè cuſa Matriti anno Domini 1660.cui ſubſcripſerunt celebriores Doctores, & Magiſtri Vniuerſitatum Salmãticenſis,& Complutenſis,quos ſigillatim *ibi* cum approbationibus refert. Vnam pro omnibus adducere placuit, doctiſsimi & amiciſsimi Doctoris D.Ioannis Zafrilla & Azagra,Maioris Diui Ildephonſi Complutenſis Vniuerſitatis olim Collegæ, atque Rectoris, & Primariæ Sacræ Theologiæ D. Thomæ Cathedræ moderatoris,& inde Toletanæ Eccleſiæ Canonici meritiſsimi,qui huic opinioni ſubſcribens,ſic inquit: * Quando en eſtas ſegundas confeſsiones no huuiere dolor expreſſo,es muy probable,que ſe haze valido,y fructuoſo el Sacramento de la Peni-

nitencia con el dolor paſſado,&c.Y que vn dolor baſte para muchos Sacramentos de la Penitencia,lo enſeña Henriquez,Ledeſma,Cruz,Salas,Leander,Remigio,el Eminentiſſ.Card.de Lugo,&c.Eſta opiniō la da por probable Diana,& nouiſsimè el Padre Maeſtro Marcho de Moya,Catedratico que fue de Viſperas en eſte Colegio de la Compañia de Alcalà,y aora de Prima en el Imperial de Madrid,en ſu materia de Penitencia *diſput.15.cap.12.* adonde dà razones tan eficazes,que haze mas que probable la parte. * Eamdem ſententiam ſequitur Tamburinus *in Methodo lib.1.cap.2.§.5.* cum hac tamen limitatione: *Dummodo antiquus ille dolor non ſit,ita tempore disiunctus ab hac confeſsione,vt moraliter vnum quid cum hac facere non cenſeatur.* Quæ autem coniunctio requiratur,dicemus ex profeſſo quæſtione ſequenti.

15 Obijcies: eadem accuſatio,etiamſi diuerſos dolores ſignificaret,non ſufficeret ad diuerſa Sacramenta: ergo neque idem dolor ſufficiet,etiamſi per diuerſas accuſationes ſignificetur. Reſpondeo negando conſequentiam: & argumentum retorqueo in Euchariſtia,vbi ad pluralitatem Sacramenti requiritur multiplicitas materiæ proximæ per ſe ſenſibilis; nō verò materiæ,quæ per ſe ſenſibilis non eſt; imò neque id concludit: huius enim vnitas,vel multiplicitas non facit eſſe vnum,vel plura ſignificantia gratiam iuſtificantem,& conſequenter non facit,eſſe vnum,vel plura Sacramenta. Cum igitur ex parte materiæ in Sacramento Pœnitentiæ ſola confeſsio ſit per ſe ſenſibilis,ex illius tantum vnitate,& pluralitate vnitas,vel pluralitas Sacramenti deſumēda eſt. Vnde fit,quod licet eadem accuſatio ſignificans diuerſos dolores,deſeruire nequeat ad diuerſa Sacramenta; idē tamen dolor per plures accuſationes ſignificatus ſufficiat. Reſpondeo ſecundò ex Card.de Lugo,peculiarem in hoc Sacramento inueniri rationem: nam cum per modum iudicij inſtitutum ſit,non poteſt ſecundo exerceri abſque noua accuſatione: nequit enim iudex ſuper eadem cauſa iterum ſententiam ferre,niſi noua accuſatio,& nouus proceſſus fiat: totum autem hoc abſque nouo dolore poteſt conſiſtere; nam diuerſa peccatorum narratio,licet eumdem dolorem connotet, diuerſa eſt accuſatio,vtpotè diuerſum concretum accidentale more adiectiuorum ſignificans.

QVÆSTIO IX.

Quanto tempore poſsit dolor confeſsionem præcedere?

1 AD præcedentis quæſtionis cōplementum,reſtat modo examinare,quænam coniunctio requiratur inter dolorem,& confeſsionem? Si enim nullus deſignetur terminus,poterit pœnitens initio anni,v.gr.habere dolorem de aliquibus peccatis iam confeſsis,& virtute illius; dummodo per peccatum mortale non fuerit retractatus,confiteri ſingulis diebus aliquod ex his,de quibus doluit,cum venialibus occurrentibus,prout libuerit.Sequela ineuitabilis videtur,quandoquidem,vt quæſt.præcedentī probauimus,idemmet dolor pluribus Sacramentis deſeruire poteſt: nec nouo indigeat dolore,qui peccata iam confeſſa tātum adhibet pro materia,& aliunde eorum dolorem nunquam retractauit.

2 Ex Doctoribus,qui nouum dolorem ad nouam eorumdem peccatorum confeſsionem non requirunt,Salas,Ledeſma,& Ioannes de la Cruz,abſque limitatione aliqua,præfixam concluſionem defendunt,nec de coniunctione inter dolorem,& confeſsionem meminerunt.Lugo autem *ſuprà num.35.* moralem aliquā vnionem requirit,ad quam,ait,tempus aliquod debet ab omnibus taxari,intra quod debeat eſſe dolor.Ne fortè propter longam diſtantiam non poſsit eſſe vnio moralis inter partes. Ipſe verò nullum tempus determinat,nec explicat,quænam eſſet longa diſtantia. Præpoſitus *in 3.p.quæſt.2 dub.1.n.30.* moralem coniunctionem interuenire putat,ſi quis veſperè attritionem habuerit,& ſequenti die abſque nouo dolore confiteatur. Idque tanquam verum ſupponit Lugo *ſuprà diſput.14.ſect.4.num.36.& 37.* & ex D.Thoma tradit Diana *5.p.tract.14.reſol.67.* & ſequitur Tamburinus *opuſc.1.lib.1.cap.2.§.4.n.5.* qui addit,dolorem per quatuor,aut quinque dies antea conceptum ſufficere,concluditque,dicens:* Longiorem temporis extenſionem nondum inueni quoad Theologos,ſi quis inueniat,vel lōgiorem ſatis eſſe autumet,hic oro ſubſcri-

ſcribat.*Sic ille. Sed alij longiorem invenerunt, quos miror virum eruditum latuiſſe.

3 Dicaſtillo *tom. de Pœnit. diſp. 6. num. 167. circa finem.* inquit, cum, qui, confeſſione audita, diſtulit ex aliqua cauſa abſolutionem, (v. gr. ob frenesim infirmi) poſſe poſt multos dies illum abſoluere. Imo idetiam, inquit, poteſt quilibet alius Sacerdos in caſu neceſsitatis, ſi de priori confeſſione, etiam per alios, habuerit notitiam. P. Tancredi *in quæſtionibus Moral. diſp. 4. quæſt. 7. fol. 94.* dicit: * Communiter ſufficere dolorem menſe antecedenti elicitum de peccatis, ſi nunquam fuerit retractatus, & aliquandò plus attentis circumſtantijs. *

4 P. Granado *in 3. p. controuerſ. 7. tract. 3. diſp. 3. ſect. 1. num. 7.* aſſerit, ad moralem coniunctionem ſufficere, dolorem moraliter, ſeu virtualiter perſeuerare: tandiù autem, inquit, ſic perſeuerat, quandiù pœnitens interrogatus, cur doluerit, poſsit ſine noua deliberatione reſpondere, ſe doluiſſe, vt confiteatur, & non retractaſſe dolorem, quia vult confiteri. Probat paritate intentionis Miniſtri, quæ tandiù dicitur virtualiter durare in ordine ad conficiendum Sacramentum, quandiù interrogatus de fine illius ritus externi, ſine noua deliberatione reſpondet, quia vult conficere Sacramentum.

5 Verum ſi ex intentione miniſtri deſumi poſſet paritas, nimia ſe ſe daret opinandi licentia. Nam intentio ſuſcipiendi ordines, abſque noua alia formali intentione (dum nunquam habuerit contrariam) reputatur ab aliquibus ſufficiens ad conſecrandum, & abſoluendum. Ita Sotus *diſt. 1. quæſt. 5. & 8. ad tertium.* Nauarro *cap. 25. num. 91.* Henriquez *de Sacrament. in genere, lib. 1. cap. 10. num. 2.* Et ſaltem, vt ibidem ait Henriquez, ſi ante annum, quis habuiſſet intentionem baptizandi, abſoluendi, vel conſecrandi, & illam non reuocaſſet, ſufficeret ad conficienda Sacramenta. Igitur iuxta hæc, ſi ante annum habuiſſet dolorem ex animo confitendi ſingulis diebus eadem peccata, non erit neceſſarius alius dolor pro ſingulis confeſsionibus.

6 Adde ex eodem Henriquez *de Pœnit. lib. 1. cap. 10. num. 4.* & de *Sacrament. in genere, lib. 1. cap. 9. num. 11.* cum Soto, Ledeſma, & Nauarro, poſſe interdum abſolutionem dari, quamuis multis retrodiebus præceſſerit confeſsio. Probant, tum quia cenſetur manere moraliter præſens confeſſario, qui peccatorum recordatur, tum quia, vt *cap. 11. num. 6.* cum Sancto Thoma, & alijs tradit ipſe Henriquez, humanus actus, niſi reuocetur, durat præſentia morali. Si igitur peccatorum recordatio facit confeſſario moraliter præſentem confeſsionem, quare recordatio doloris non faciet pœnitenti moraliter præſentem dolorem? Inſuper, ſi confeſsio non retractata eſt moraliter præſens ad abſolutionem, cur dolor non retractatus non erit moraliter præſens ad confeſsionem? Nec enim maior vnitas requiritur inter partes materiæ Sacramenti, quam inter eius materiam, & formam.

7 Vnde Gaſpar Hurtado *diſp. 1. de Sacrament. in genere, difficult. 11.* Hanc moralem vnionem exiſtimat intercedere, licèt multo tempore poſt dolorem fiat confeſsio. Probat primo, quia tandiù manent moraliter actus pœnitentis, quandiù non retractantur; neque expreſsè, neque implicitè. Secundò, quia hoc Sacramentum eſt inſtitutum ad modum iudicij: in forenſi autem iudicio, abſolutio, vel condemnatio fieri ſolet, multò poſtquam cauſa diſcuſſa fuerit. Hanc ſententiam putat probabilem Diana *5. p. tract. 14. reſol. 67.* & ſequitur *p. 9. tr. 9. reſ. 51.* Et amplectitur cum Candido, Fr. Leander hic *diſp. 7. quæſt. 6.* dicens, fauere Sotum, & Suarium: & ſequitur Remigius *in Sum. cap. 5. §. 14. num. 10.* & non improbat Tācredi *in quæſtionib. Moral. diſp. 4. quæſt. 6. fol. 94. & q. 7. fol. 96.* & expreſsè tenet Chriſtophorus Delgadillo, *tom. de Pœnit. cap. 16. dub. 5.* vbi ait, dolorem vnius confeſsionis ſufficere ad valorem, & effectum alterius: * Quamuis longo tempore præceſſerit dolor, dummodo per voluntatem contrariam non fuerit interruptus: quia quacumque temporis intercapedine intercedente, habet perſeuerantiam moralem ſufficientem ad Sacramentum conficiendum: ſicut illam habet, in ordine ad matrimonium conficiendum, conſenſus coniugis, cuius matrimonium fuit nullum, defectu conſenſus alterius coniugis. * Hæc ille.

8 Pro qua faciunt omnes Doctores aſſerentes, voluntatem peccandi non retractatam, cenſeri moraliter perſeuerare, quos citauimus, *diſp. 2.* huius tractatus, *q. 1. nu. 2.* Fauent etiam, qui putant, dolorem

non

non eſſe partem eſſentialem huius Sacramenti, ſed requiri, vt diſpoſitionem; ac proinde cõfeſsionem ſine doloré factam, validam eſſe, & non iterandam. Hi ſunt Maior *diſt.17.quæſt.73.* Almainus *quæſt.4.* & videtur Scoti, Gabrielis, Durandi, vt notat Henriquez *de Pœnit lib.1.cap.26.num.7.in gloſ.in fin.* Quæ ſententia, inquit, licet falſa, ſeruit tamen propoſito, tum quia eadem diſpoſitio poteſt deſeruire duplici Sacramento, vt pœnitentiæ, & baptiſmo: tum quia licet multo tempore poſt cõfeſsionem ſequatur dolor, eumdem effectum diſpoſitiuè cauſat. * Ergo èconrra licet multo poſt dolorem ſequatur confeſsio, eumdem etiam effectum cauſabit.

9 Hæc ſunt, quæ apud Authores inuenire potui: nec facilè quidem eſt in re morali ad prudentis tantum iudicium deducta, prudens ſemper iudicium ferre. Video etenim moralem aliquam vnionem, inter dolorem, & confeſsionem, vtpotè eiuſdem Sacramenti partes, neceſſariam eſſe, ſed non eſt facilè diſtantiam impedientem taxare. Nam ſatisfactio, ſeu pœnitentia Sacramentalis eſt pars integralis huius Sacramenti, & tamen ſi tempus à confeſſario non præſcribatur, poſſe per annum differri, docent Antonius Fern.1.*p.docum.4.nu.5.* & Diana *p.2.tract.1.Miſcell.reſol.53.& p.5.tract.5.reſol.15.* & non eſt dubium, poſſe confeſſarium imponere pœnitentiam intra quatuor, vel octo annos adimplendam.

10 In hac controuerſia meum iudicium eſt, dolorem peccatorum, & confeſſionem ſufficienter vniri moraliter in ordine ad idem Sacramentum, quoties pœnitens ex odio præcedenti peccatorum, & deſiderio obtinendi veniam, in memoriam reuocatis, mouetur ad eorum confeſsionem, vel primo efficiendam, vel iterandam. Moueor, quia nihil aliud requiritur ad conſtituendam accuſationem doloroſam: igitur diſtantia illa, quæ prædictam motionem impedire non poſsit, nequit moralem cõiunctionem partium in ordine ad abſolutionem tollere. Confirmatur primo, nam dolor duabus, vel tribus horis ante confeſsionem habitus, ſufficiens eſt ſecundum omnes ad confeſſionem; quia licèt phyſicè non exiſtat tempore, quo fit confeſsio, eam tamen doloroſam conſtituit, vtpotè, ex peccati odio, & deteſtatione præhabitis, procedentem. Ergo quoties ex peccati odio ad memoriam reuocato, excitetur, & deliberet pœnitens de confeſsione talis peccati efficienda, verè talis confeſsio doloroſa erit, ſiue breue, ſiue longum tempus inter dolorem, & confeſsionem interfluxerit; cum ſemper interueniat eadem ratio formalis conſtituens peccatorum narrationem in eſſe doloroſæ accuſationis. Confirmatur ſecundo, quia plures voluntatis actus, phyſicè interrupti, habent vnitatem ſufficientem ad conſtituendum vnum peccatum mortale, quando voluntas memoria vnius actus præhabiti excitatur ad habendum alium, vt vult Lugo *diſp.16.ſect.14.num.561.* de quo nos ſupra. Ergo dolor de peccatis ſufficienter vnietur confeſsioni in ordine ad vnam materiam pœnitentiæ conſtituendam, quando voluntas memoria doloris peccatorum præhabiti, ad eorum confeſsionem excitatur.

11 Probatur ſecundo ex doctrina Suarez *de Pœnitent.diſp.20.ſect.4.num.29.* & ex Lugo *diſp.14.ſect.4.num.37.& 38.* aſſerentibus, ad veram confeſsionem ſufficere, doloris ſignum præbere in ordine ad abſolutionem obtinendam; ſed qui ex memoria odij, & deteſtationis peccatorum non retractatæ excitatus, peccata ſua ſemel, vel iterum confitetur, verè perhibet ſignum doloris in ordine ad abſolutionem obtinendam: ergo habet quidquid requiritur ad veram confeſsionem. Stat, me iudice, pro hac ſententia Reginaldus *in praxi, lib.5, num.54.* & diſſentire nequit Tamburinus *in Method.exped.cõfeſſ.lib.1.cap.2.§.4.num.5.* vbi ait dolorem poſſe, confeſsionem tanto tempore præcedere: *Quantum moraliter poteſt cenſeri vnum actum imperari ab alio.* Remotè enim imperatur moraliter, quando ex vnius memoria ad alterum excitatur.

12 Ex dictis infertur, pœnitentem timoratum nulla culpa mortali poſt vltimam confeſsionem infectum, poſſe, memoria doloris præhabiti excitatum, confiteri ſingulis diebus peccatum aliquod, de quo iam doluit, quin teneatur de præſenti dolere, & nullam eſſe diſtantiam, quæ vnionem ſufficientem impedire poſſit: nec enim eſt maior ratio vnius hebdomadæ, quam vnius anni, nec vnius, quã duorum. Quia ſola doloris retractatio vnionem moralem impedit.

13 Animaduertendum verò eſt, dolorem, & propoſitum vitandi venialia, &

mor-

mortalia ex motiuo vniuerſali conceptum, non intelligi retractatum per aliquod veniale poſteà commiſſum, vt tradunt Dicaſtillo *tom. 2. de Sacram. tract. 8. diſp. 6. dub. 18. num. 322.* Emmentiſſ. Card. de Lugo *de Pœnit. diſp. 14. num. 144.* Diana *p. 11. tract. 5. reſol. 25.* & P. Sfortia Pallauicinus *in Aſſertionib. Theologic. lib. 7. cap. 19. dub. 290.* Vnde ex hoc capite nil adduci poteſt contra repetitas venialium confeſsiones ſub eodem dolore moraliter perſeueranti. Huius ratio vt benè, ait Cardin. de Lugo ſupra, deſumenda eſt ex eo, quod dolor, licet ſit vniuerſalis de omnibus peccatis, inæqualiter tamen ad illa, iuxta eorum inæqualitatem, terminatur, ita vt magis mortalia, quàm venialia deteſtetur. Vnde licet per veniale commiſſum poſt dolorem, & ante abſolutionem, retractetur dolor, provt ad venialia illius ſpeciei terminatus, perſeuerat tamen moraliter, provt ad lethalia, vel ad grauiora venialia ſe extendit. Quod ſatis eſt, vt ſine ſcrupulo poſsit quis, non iterato doloris actu, nouam confeſsionem efficere.

14 Animaduertendum eſt ſecundo, non eſſe neceſſarium, quod dolor peccatorum proceſſerit ex intentione confeſſionis, nec ad illam relatione aliqua antecedenti ordinatus fuerit, vt benè ex Suarez probat Lugo ſupra, contra Bonacinam, & Palaum *tom. 4. tract. 23. diſp. vnica puncto 7.* Quia ſine hac relatione verificatur, ad eſſe totum, quod exigit Concilium ex parte pœnitentis, nimirum confeſsionem cum vero dolore. Vnde qui de peccatis doluerit, nil de confeſsione cogitans, poterit poſteà doloris præhabiti memoria excitatus ad eorum confeſsionem accedere. Et ita cum Reginaldo tenet etiam Fr. Leander hic *diſp. 7. quæſt. 7.* Ioſephus de Ianuario *in Theolog. moral. p. 1. reſol. 29.* & Tamburinus *in Methodo lib. 1. cap. 2. §. 3.*

QVÆSTIO X.

An dolor ad Sacramentum requiſitus, debeat præcedere confeſsionem?

1 AFfirmat Coninch *diſp. 4. dub. 6.* & cum Layman, Caſtro Palao *de Pœnit. tom. 4. tract. 23. diſp. vnica, puncto 7. num. 11.* Negant, & merito Suarez *diſp. 20. ſect. 4. num. 31.* Filliucius *tract. 7. num. 158.* Granadus, Vazquez, & alij, quos ſequitur Hurtado *de Pœnit. diſp. 6. diffic. 10.* Nauarrus, Henriquez, Fagundez, & alij, quibus acceſsit Lugo *diſp. 14. ſect. 2.* quos ſequitur nouiſsimè Ioſephus de Ianuario *in reſol. Theolog. moral. p. 1. reſol. 29.* Bauni *tom. 1. de Sacram. tract. 4. quæſt. 12.* & Tamburinus *in Methodo lib. 1. cap. 2. §. 4.* Probatur ex communi praxi fidelium, & confeſſariorum, qui poſt audita peccata ſolent ante abſolutionem exhortari fideles ad dolorem: ergo omnes ſupponunt, dolorem ſubſequentem confeſsionē ſufficere. Ratio à priori eſt, quia partes eſſentiales huius Sacramenti ſunt attritio, & confeſsio; ſed, ſiue attritio antecedat, ſiue ſubſequatur confeſsionem, verè dantur ex parte pœnitentis attritio, & confeſsio: ergo verè datur quidquid ex parte eius requiritur ad valorem Sacramenti.

2 Obijcies, dolor, qui eſt pars Sacramenti, debet fieri ſenſibilis per confeſsionem, ſed dolor ſubſequens confeſsionem fieri non poteſt ſenſibilis per illam: ergo nequit eſſe pars eſſentialis Sacramenti. Probatur minor. Quia non poteſt confeſsio eſſe ſignum doloris, niſi ex dolore procedat: ſignificat enim dolorem tamquam ſui cauſam. De veritate, & genuina intelligentia maioris propoſitionis nonnulla prælibauimus alibi. Etenim, iuxta meliorem Theologiam negantem Sacramentum validum, & informe, dolor, vt terminatus ad oblita, eſt pars eſſentialis Sacramenti; & tamen vt talis non reputatur ſenſibilis à Theologis. Igitur ad valorem Sacramenti non requiritur, quod ſecundum omnem formalitatem ſibi intrinſecam ſenſibilis ſit, nec quod poſsit ex notitia per ſenſus habita iudicari de exiſtentia Sacramenti. Vnde fit, Sacramentum eſſe, & dici ſignum ſenſibile in eo ſenſu, quo homo eſt, & dicitur rationalis, denominatione deſumpta ab aliqua parte ſibi intrinſeca. Ita, vt ſenſus ſit, Sacramentum eſſe totum continens rationem ſigni ſenſibilis gratiæ ſanctificantis; quòd quidem verum eſt, licet ſecundum aliquid ſui ſenſibile non ſit.

3 Verum admiſſa maiori, ad probationem minoris reſpondeo primo, dolorem illum ſufficienter fieri ſenſibilem ictu pectoris, vel verbis pœnitentis, dum abſoluitur, aſſerentis ſe dolere. Reſpondeo ſecundo, confeſsionem, quoad rationem talis, & verè accuſationis, ſemper prouenire à dolore in genere cauſæ formalis. Reſpondeo tertiò, non requiri, dolorem ſignificari tamquam confeſsionis cauſam

Digitized by Google

in alio genere: id enim nullo fundamento probari poteſt, ſufficit namque, vt bene Lugo ſupra, quod ſignificetur tãquam habitus, vel habendus ante abſolutionem; idque ſemper ſignificatur eo ipſo, quod pœnitens de peccatis ſe accuſet in ordine ad abſolutionem, & eorum veniam obtinendam. Cum enim abſque prævio dolore, non ſint à Deo remittenda, eo ipſo, quod per confeſsionem ſignificat efficax remiſsionis deſiderium; ſic etiam ſe habere, vel ante abſolutionem habiturum dolorem requiſitum: nam qui vult efficaciter finem, vult etiam omnia ex parte ſua requiſita ad eius conſecutionem.

4 Hæc ratio, eo mihi magis arridet, quod per illam facilis aperitur via ad defendendum, dolorem, etiam vt terminatũ ad oblita, fieri aliquomodo ſenſibilem per confeſsionem, ac proinde Sacramentum ſenſibile eſſe ſecundum omnem formalitatem ſibi intrinſecam. Nam cum mortalia in confeſsione expreſſa remitti nequeant ſine oblitis, & hæc remitti non poſsint ſine dolore ad illa terminato; ſaltem ratione motiui, eo ipſo, quod confeſſio ſignificat deſiderium efficax remiſsionis, non poteſt non ſignificare, adeſſe iam, vel ante abſolutionem ad futurum dolorem, oblita comprehendentem. Confirmatur quia confeſsio eſt ſignum ſenſibile gratiæ iuſtificantis, (id enim eſt de ratione eſſentiali Sacramenti,) ſed de exiſtentia gratiæ iudicare non poteſt, qui ignorat, diſpoſitionem requiſitam exiſtere ad mortalium, etiam oblitorum, remiſſionem: igitur in omnium ſententia per confeſsionem debet aliquo modo fieri ſenſibilis talis diſpoſitio, ſeu dolor, provt ad oblita terminatus. Dices, non eſſe de ratione Sacramenti, quod ita faciat ſenſibilem gratiam, vt eius exiſtentia affirmari poſsit. Sed cur rogo, idem non aſſeris de confeſsione reſpectu doloris, quia non eſt potior ratio vnius, quam alterius.

5 Rogabis, quanto tempore poſt cõfeſsionem poſsit ſubſequi dolor, quin deficiat coniunctio moralis ad vnionem Sacramenti requiſita? Reſponſio quidem difficilis eſt, & in qua eodem modo philoſophatur Hurtado ſupra, ac quando dolor confeſsionem præcedit. Ego verò ex principijs quæſtione præcedenti iactis reſpondeo, ſufficere ad moralem coniunctionem, quod ex memoria præhabitæ confeſsionis peccatorum, excitetur pœnitens ad eorum dolorem; dummodo alias confeſſarius eam peccatorum notitiam retineat, quæ paulò poſt audita peccata, de ſtatu conſcientiæ pœnitentis remanere ſolet. Vt diximus *diſp. 4. q. 3. eſt. 1.* Vnde communiter loquendo minor diſtantia ſufficit ad impediendum licitum vſum abſolutionis, quando cõfeſsio præcedit dolorem, ac ècontra, quando dolor confeſsionem. Quia in primo caſu, poteſt confeſſarius omnino oblitus eſſe de peccatis; ſecus in ſecundo, cum ſtatim poſt confeſsionem abſoluat.

QVÆSTIO XI.

Quale debeat eſſe propoſitum ad valorem, & effectum Sacramenti?

1 Circa propoſitum non peccandi de cætero, eſt difficultas. An ſufficiat virtuale, illud nimirum, quod in dolore peccatis commiſsis includitur? An requiratur formale, & expreſſum? Prima ſententia aſſerit, ad valorem Sacramenti nullum propoſitum requiri. Ita aliqui apud Suarez *diſp. 20. ſect. 4. num. 32.* & ex D. Thoma *in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 1. quæſtiunc. 1. ad primum*: tradit Thom. Hurtado *tom. 2. var. reſol. mor. tract. vlt. n. 501.* D. Thomæ verba ſunt. *Confeſsio non deſinit eſſe Sacramentalis, quamuis ille qui confitetur, emendationem non proponat.* Quem ſequutus eſt Sylveſter *verb. Confeſ. 1. q. 22.* ibi: *Si non dolet de præterito, & de futuro cauere non vult, &c. eſt verum Sacramentum.*

2 Alij vero è regione oppoſiti, ad valorem, propoſitum formale, & expreſſum requirunt. Ita Alenſis, quem ſequuntur Medina, *Codice de confeſsione, quæſt. de facta iteranda*, & Toletus *lib. 3. Sum. cap. 4. §. quinta pars eſt.* Et quod ad effectum Sacramenti requiratur, aſſerunt Bellarm. Canus, & Sotus apud Dianam *3. p. tract. 4. reſol. 119.*

3 Tertia ſententia tenet, propoſitum ſaltem virtuale, nempè incluſum in deteſtatione efficaci peccati commiſsi, ad valorem Sacramenti requiri. Ita Suarez ſupra *num. 33.* Filliuc. *num. 159.* Villalobos *tom. 2. tract. 9. diffic. 19. num. 8.* Syluius *in additionibus ad 3. p. quæſt. 1.* addunt vero hi Doctores per ſe loquendo, neceſſarium eſſe propoſitum formale, quia vera pœnitentia ſine tali propoſito non reperitur, vt tradere videtur D. Thomas *3. p. quæſt. 9. art. 4.* Ac proinde ſi pœnitens ſciens ta-

lo propoſitum non habere, vellet recipere abſolutionem, peccaret mortaliter, & conſequenter faceret irritam confeſsionem. Secundo probat Suarez à poſteriori, nam qui cognoſcit, ſe non habere propoſitum formale, & tamen non vult elicere, ſignum eſt, nec virtuale propoſitum habere; nam hoc habito, facilè ei foret, habere formale, & expreſſum. Subiungit tamen, quod ſi quis non aduerteret ad formale propoſitum, ſed ita omitteret, vt in eius omiſsione non peccaret, futurum Sacramentum validum ratione propoſiti virtualis in dolore incluſi. An verò gratiam habitualem reciperet? non determinant hi Authores.

4 Quarta, & vera ſententia tradit, tam ad valorem, quàm ad effectum Sacramenti ſufficere propoſitum virtuale, in dolore incluſum, dummodo talis ſit dolor, vt ſaltem implicitè extendatur ad omnia mortalia, etiamſi pœnitens vnum tantum commiſerit. Ita ſentit Coninch *diſp. 4. de Pœnit. dub. 5.* & adduci poteſt Gran. *in 3. p. controuer. 7. tract. 10. diſp. 3. ſect. 1. nu. 6.* Et magis explicatam videtur amplecti Lugo hic *diſp. 14. ſect. 5.* Et mihi videtur magis conformis Tridentino, ſi ſemel ſupponatur, dolorem de peccatis præteritis ſeparari poſſe à propoſito formali, & expreſſo in eo, qui de futuris cogitat; quod ſupponunt Doctores tertiæ ſententiæ, & negat Vazquez hic *artic. 2. dub. 4.* Probatur, quia Tridentinum *ſeſſ. 14.* doctrina liter agens de diſpoſitione ad effectum huius Sacramenti requiſita, definit, attritionem, *ſi voluntatem peccandi excludat*, ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam diſponere: ſed abſque propoſito formali, & expreſſo, vt ponimus, poteſt dari attritio, quæ voluntatem peccandi excludat; ergo tale propoſitum, nec ad Sacramenti valorem, neque ad eius effectum requiritur: ſed ſufficit virtuale in attritione contentum; quia eo ipſo, quod attritio talis ſit, vt peccandi voluntatem excludat, incompoſibilis eſt cum illa, & conſequenter eſt virtualis voluntas non peccandi, vt benè tradunt Suarez ſupra *ſect. 2. n. 3.* & Filliucius *n. 159.*

5 Rogabis, quæ deteſtatio peccati, ſeu dolor, talis erit, vt ad omnia peccata mortalia, non ſolum præterita, ſed futura etiã extendatur? Card. Lugo acutè, vt aſſolet, ſic explicat. Duplex poteſt eſſe motiuum deteſtationis peccati, vel vniuerſale, vel particulare, v. gr. ob turpitudinem propriam peccati furti, aut fornicationis, quod quis confitetur. Dolor, ſeu deteſtatio ex hoc motiuo non excludit voluntatem peccandi contra religionem per iuramentum falſum, ſeu fractionem voti: rectè enim cõpatitur deteſtatio vnius peccati ob ſpecialem eius diſſonantiam, cum propoſito committendi aliud diuerſæ ſpeciei, vt videre eſt in eo, qui peccatum ſodomiæ deteſtatur ob ſpecialem huius vitij deformitatem, & tamen ad fœminam accedere proponit. Dolor igitur, ſeu deteſtatio ex ſpeciali motiuo non eſt ſufficiens, neque ad valorem, neque ad effectum huius Sacramenti; quia talis non eſt, vt voluntatem peccandi excludat. Si verò motiuum doloris vniuerſale ſit, v. grat. ob turpitudinem peccati, vt peccatum eſt, vel vt Dei offenſa, vel vt inductiuum pœnarum: talis dolor, ſeu deteſtatio ad omnia peccata extenditur, & voluntatem peccandi excludit: implicat enim offenſam Dei efficaci odio habere, & ſimul velle, illum offendere. Hunc ergo dolorem, vtpotè virtuale propoſitum includentem aſſerimus ex Tridentino, ad effectum Sacramenti ſufficere.

6 Addo, ad eius etiam valorem deteſtationem iſtam ita requiri, vt non ſufficiat alia ex ſpeciali motiuo habita, niſi coniuncta ſit cum formali propoſito de cætero non peccandi mortaliter; quia attritio illa, quæ eſt pars huius Sacramenti definitur à Tridentino: *Animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.* Sed totum hoc neque implicitè reperitur, quando dolor, & deteſtatio ex motiuo ſpeciali procedunt; ergo in tali euentu deficiet Sacramenti valor, ni talis dolor cum propoſito formali non peccandi mortaliter coniungatur. Aduerto tamen cõtra Vazq. *q. 92. art. 1. dub. 3.* & contra Hurtad. *diſp. 6. dif. 5.* non requiri attritionem, habentem motiuum æternum, ſed ſufficere temporale, v. grat. ob metum purgatorij, vt benè cum Lugo *diſp. 5. num. 137.* tradit Leander *diſp. 7. quæſt. 13.* Sicut ſufficit ob metum pœnæ in hac vita in vindictam à Deo infligendæ, vt diximus ſupra, *quæſt. 4.* cum pluribus ibi citatis, & tradit Suarez *diſp. 5. ſect. 2. num. 13.*

7 Ex dictis in hoc capite conſtat, non eſſe audiendos recentiores quoſdam, qui-

bus acceſsit P. Gaſpar Hurtado *diſp.6.de Pœnit.diff.c.7.*(quamuis in fine dicat, cõtrarium eſſe ſecuriùs, & perſuadendum fidelibus) aſſerentes, ad valorem, & effectum huius Sacramenti non requiri propoſitum, adhuc implicitum, vitandi omnia mortalia, ſed ſufficere propoſitum non reincidendi in commiſſa, cum carentia propoſiti actualis peccati. Probant: quia propoſitum tantum debet eſſe correſpondens dolori, in quo includitur. Verum ſi dolor non ſit ex motiuo vniuerſali, eſt apertè falſum, vt conſtat ex dictis, & ita cum Egidio, & Lugo tradit Leander hic *diſp.7.quæſt.*28. & Palao *tom.4. de Pœnit.tract.*23.*puncto* 2.*num.*16.*&* *puncto* 7.*num.*6. & tenet Ochagauia apud Hurtadum ſupra, & credo eſſe commune Theologorum.

8 Fundamentum deſumitur ex Trident. ex quo attritio ad Sacramentum requiſita, talis eſſe debet, quæ ratione ſui voluntatem peccandi excludat; dici autem non poteſt, excludere, ſi ſecum compatiatur voluntatẽ peccandi mortaliter in alia ſpecie; quia abſolutè non excludit voluntatem peccandi, ſed peccandi in tali ſpecie. Probatur inſuper ratione: quia ad valorem huius Sacramenti requiritur, quod quis efficaciter tendat ad reconciliationem cum Deo: omnis enim amor efficax alicuius boni implicitè continet deteſtationem mali contrarij: ergo ad valorem, & effectum Sacramenti implicitè ſaltem requiritur propoſitum vitandi omnia mortalia. Patet conſequentia: quia quodcumque mortale eſt malum oppoſitum cuilibet reconciliationi cum Deo: igitur non ſufficit propoſitum vitandi commiſſa, cum defectu propoſiti actualis peccati; quia iuxta hanc conſiderationem, non attritio, ſed defectus propoſiti excluderet propoſitum peccandi.

9 Eſt tamen aduertendum, rectè ſtare poſſe propoſitum requiſitum ad valorem, & effectum Sacramenti, licet quis probabiliter timeat futurum, vt aliquando ratione ſuæ infirmitatis mortaliter delinquat. Ita Coninch *de Pœnit. diſp.2.dub.6.n.*39. Præpoſ. *in 3.p.quæſt.*88.*art.*1.*dub.*6.*n.*31. Cardin. de Lugo *diſp.*14.*ſect.*9.*nu.*137. dicens, eſſe communem Theologorum. Quam ſequuntur Henriquez, Suarez, Nauarr. & alij, quibus citatis aſſentitur Diana 3.*p.tract.*4.*reſ.*117.*&* 5.*p.tract.*14.*reſ.*66. Quod benè explicat Ripalda *tom.*2.*de Ente ſupernatur.diſp.*97.*ſect.*4.*n.*62. quia dum talis eſt dolor, vt, eo retento, nõ poſsit admitti peccatũ, verè excludit voluntatem peccandi; & conſequenter pœnitẽs rectè diſpoſitus accedit, licet credat peccaturum in iiſdem circunſtantijs, in quibus anteà peccauerat, quia peccaturus creditur in ſenſu diuiſo deteſtationis præſentis, cum quo iudicio rectè ſtat præſens diſpoſitio abſolutè oppoſita peccato actuali in ſenſu cõpoſito, quãvis non in diuiſo, quod neceſſariũ non eſt ad verã pœnitentiã. Alias Deus nunquã dimitteret peccatũ homini, quẽ prævidet relapſurũ; quod prorſus falſum, imo & erroneũ eſt.

10 Obijcies primo contra primã, & præcipuam concluſionem. Conciliũ Tridentinum non tantũ meminit deteſtationis, & doloris peccati, ſed etiam propoſiti non peccãdi de cætero: ergo in omni euẽtu vterque actus formaliter, & expreſsè neceſſarius eſt. Reſpondeo, Concilium ſolũ intendere ad valorẽ, & effectum Sacramenti, non quamcũque deteſtationẽ ſufficere, ſed illam, quæ cum propoſito abſoluto non peccandi de cætero coniuncta ſit, ſiue propoſitum ſit actus diſtinctus à deteſtatione, ſiue cum illa identificatus, ſeu virtualiter in ea incluſus: de hac enim actuum diſtinctione, ſeu identitate non egit, nec curauit Concilium: & quidem ſatis innuit, ſufficere virtuale propoſitum, dum in fine eiuſdem capitis, non meminit propoſiti, ſed ſolius attritionis excludentis voluntatem peccandi. Vndè ex mente Concilij, idem ſonant verba illa: *Deteſtatio cum propoſito non peccandi*, ac deteſtatio excludens voluntatem peccandi. Exiſtimo tamen, in eo, qui cogitat de vitandis peccatis in poſterum, ferè ſemper propoſitum formale coniunctum eſſe cum actu deteſtationis, vt benè tradit Hurtado *ſupra* citatus, quia ex vno actu ad alterum communiter excitatur voluntas, & quamvis phyſicè vnus ſine altero repetiri poſsit; moraliter tamen raro continget. Si tamen ſpeciali ſtudio, & induſtria vellet quis non elicere formale propoſitum, iudicans virtuale ſufficere, quod incluſum cognoſcit in efficaci deteſtatione, non eſt, cur inde inferatur, neque propoſitum virtuale habere; nam ſi ex natura rei vnus actus connectatur cum alio, vterque ſimul reperietur: ſi verò non connectatur, non poteſt ex vnius defectu, alterius

negatio inferri: ergo ex defectu propoſiti formalis, non benè deducit P. Suarez defectum doloris.

11 Obijcies ſecundò ex Lugo, ſi quis commiſiſſet hoc peccatum: *Si eſſet neceſſarium eligere pœnas inferni ad vitandum peccatum, ego potius peccarem, quam infernum eligerem.* Propoſitum vitandi hoc peccatum eſſet propoſitum eligendi infernum, potius quam peccatum, quia in illa hypotheſi non aliter poteſt peccatum vitari, quam eligendo infernum; ſed metus inferni; ſeu voluntas illum fugiendi, non poteſt mouere ad eligendum infernum: ergo neque ad propoſitum vitandi prædictum peccatum; ergo dolor ex metu inferni conceptus, vtpotè qui non eſt ex motiuo vniuerſali ad omne peccatum, non eſt ſufficiens ad valorem, & effectum huius Sacramenti.

12 Reſpondeo, ſecundum præſentem prouidentiam, ipſammet electionem inferni eſſe medium ad illum vitandum; ac proinde ex metu inferni benè poteſt quis proponere; prædictam electionem facere, & de peccato præterito dolere, ſicut qui ſcit, quod eligendo mortem, & ſe ad illam offerendo vitabit, poteſt ex metu mortis illam eligere, & ſe occidendum offerre. Ita ergo contingit in eo, qui ex metu inferni imperat hunc actum, eligo infernum potius, quam offenſam Dei. Si autem ècontra quis ſciret, oblationem iſtam fore à Deo acceptandam, & ad inferos infallibiliter proijciendum, prædicta oblatio non eſſet medium ad vitandum infernum, ac proinde ex huius metu eligi non poſſet. De facto autem, vt dixi, hoc non contingit, ac proinde ſecundum præſentem prouidentiam, metus inferni eſt ſufficiens motiuum ad vitanda omnia mortalia, & vt tale proponitur nobis à Trident. videatur Lugo vbi ſupra.

QVÆSTIO XII.

An ſufficiat propoſitum formale non peccandi de cætero abſque deteſtatione formali peccati præteriti?

1 DIximus in præcedentibus non requiri propoſitum formale, ſed ſufficere virtuale incluſum in deteſtatione peccati: modo verò ècontra inquirimus, an requiratur deteſtatio formalis, an ſufficiat virtualis in formali propoſito non peccandi incluſa? Ratio difficultandi ſumitur ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. vbi de attritione loquens, ait, *non ſolum vitæ nouæ propoſitum, ſed veteris etiam odium continere.* Difficultatem hanc apud aliquos exagitatam inuenio; in eam incidit Card. de Lugo ſupra, cui duo reſpondet. Primùm, propoſitum formale efficax, & abſolutum non peccandi continere implicitè deteſtationem peccati præteriti. Secundùm, deteſtationem de peccato præterito magis neceſſario includere propoſitum, quam ècontra; nam propoſitum formale non ſecum affert neceſſario deteſtationem implicitam peccati præteriti: poteſt enim voluntas præſcindere peccata præterita à futuris, & complacere de præteritis; vel ſaltem de illis non curare, proponendo firmiter omnia futura vitare, ad eum modum, quo ſenes proponunt caſtè viuere in futurum, licet eis non diſpliceat iuuentutis laſciuia. Ego vero exiſtimo, deteſtationem, & propoſitum in omnibus æquiparari; ac proinde titulo quæſtionis affirmatiuè reſpondeo: ſicut enim datur deteſtatio formalis, in qua, vtpotè ex motiuo vniuerſali, includitur virtuale propoſitum omnia læthalia vitandi, & datur deteſtatio, tale propoſitum non includens, eo quod ex motiuo ſpeciali procedat; ita ſimiliter datur propoſitum formale vitandi omnia mortalia ex motiuo vniuerſali ad omnia, tam præterita, quàm futura, & in hoc propoſito includitur virtualiter omnium mortalium deteſtatio: daturque propoſitum ex motiuo ſpeciali, in quo talis deteſtatio non continetur. Explico exemplo; Proponat quis caſtè viuere, ex turpitudine peccati contra caſtitatē motus, in hoc propoſito non includitur adhuc virtualiter deteſtatio furti; ſed ſolius luxuriæ; ſicut in deteſtatione peccati luxuriæ ex prædicto motiuo, non continetur propoſitum implicitum non furandi, ſed non committendi luxuriam. Proponat vero quis in nulla ſpecie peccare ex motiuo vitandi infernum, vel ex odio peccati, vt eſt Dei offenſa; in hoc propoſito continetur deteſtatio virtualis omnium mortalium; ſicut ècontra in deteſtatione formali ex eodem motiuo, virtuale propoſitum vitandi omnia.

2 Ratione probo. Ideò deteſtatio ex motiuo vniuerſali includit virtuale propoſitum non peccandi, quia talis

deteſtatio nequit componi cum voluntate peccandi: vt ex Suárez, & alijs ſupra notaui. Sed propoſitum formale nō peccandi ex motiuo vniuerſali conceptum, non poteſt componi cum complacentia peccati præteriti: ergo includit virtualem deteſtationem illius. Confirmatur: ideò in deteſtatione peccati præteriti includitur virtuale propoſitum vitandi futura, quia ratio odibilitatis peccati præteriti, reperitur etiam in futuris; ſed ratio odibilitatis peccati futuri reperitur etiam in præteritis: ergo in propoſito formali non peccandi de cætero ex motiuo vniuerſali includitur deteſtatio virtualis peccati præteriti. Confirmatur ſecundo ex doctrina ipſius Card. de Lugo. Qui diligit Deum ſuper omnia, & ex hoc motiuo proponit, ſeruare mandata, eo ipſo dicitur habere contritionem virtualem, quia in illo actu continetur implicitè peccati præteriti deteſtatio, quantumuis homo putet, ſe non offendiſſe Deum. Ergo, qui ex metu inferni concipit odium peccati, & proponit omnia vitare, eo quod ei peccatum diſplıceat, vt damnationis æternæ inductiuum, eo ipſo tale propoſitum, ſeu odium implicitum peccati præteriti deteſtationem continet: ergo, tam ad valorem, quàm ad effectum Sacramenti, ſufficit propoſitum formale non peccandi de cætero abſque deteſtatione formali peccati præteriti. Hanc ſententiam *magna probabilitate defendi poſſe*, inquit M. Victoria *in Relect. de poteſt. Eccleſiæ num. 7. in fine, fol. mihi* 40.

3 Ad authoritatem Concilij reſpondeo, idem eſſe dicere, *non ſolum vitæ nouæ propoſitum, ſed veteris peccati odium continere*, ac dicere, eſſe deteſtationem peccati cum propoſito non peccandi: idē enim inuerſo ordine verba iſta ſignificant: ſed hæc intelliguntur à Doctoribus cap. præcedenti citatis de propoſito implicito in deteſtatione formali incluſo: ergo illa intelligi poſſunt de deteſtatione implicita in propoſito formali incluſa: ergo ex verbis Concilij nil poteſt contra hanc ſententiam inferri, quod æquè non militet contra quæſt. præcedenti traditam. Concilium igitur tantum intendit, attritione continere odium efficax veteris peccati, ſiue diſtinctum, ſiue indiſtinctum à propoſito formali, de quo non curat. Dices, Concilium conſulto addidiſſe particulam illam *non ſolum*, per quam videtur denotare, debere eſſe actus diſtinctos. Reſpondeo cum Lugo ſupra *n. 56. in fine*, non ad hoc additam fuiſſe, ſed ad ſignificandum, non qualecumque propoſitum vitæ nouæ ſufficere, ſed abſolutum, & efficax, quod cum deteſtatione veteris peccati coniunctum eſt, ſiue per identitatem, ſiue per actum diuerſum.

4 Ad exemplum ſenis proponentis caſtè viuere, reſpondeo, quod ſi ex odio turpitudinis peccati contra caſtitatem id proponat, iam implicitè deteſtatur luxuriam præteritam: ſi verò propoſitū aliunde oriatur; v. gr. ex metu amittendi ſalutem corporalem, eo quod iam ex corporis abvſu vires debiles experiatur, non mirum, quod in vita præterita complaceat, quia in tali caſu, ratio odibilitatis luxuriæ futuræ non reperitur in luxuria vitæ præteritæ.

DISPVTATIO SEXTA.

De Forma abſolutionis.

QVÆSTIO PRIMA.

An moribundus, qui in abſentia confeſſarij, confeſſionem petijt, aut vera ſigna pœnitentiæ dedit, ſi teſtis ſit, qui deponat, abſolui poſſit?

1 QVando in Sacerdotis præſentia hæc pœnitentiæ ſigna eueniunt, in controuerſiam abſolutionem non voco. Et licet M. Soto *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 5.* parti negatiuæ tenaciter adhæſerit, dicens: *Enim vero niſi aliquod delictum in particulari, nutu ſaltem deſignet, non eſt Sacramentaliter abſoluendus. Et eſt res tritior, quam vt cuiuſpiam authoritate indigeat*: Quem ſequuntur M. Cano, M. Martinus de Ledeſma, M. Ludouicus Lopez, M. Corradus, M. Alvarez, M. Franciſcus Dauila, M. Coquecius, M. Petrus Fay, & M. Candidus, quos referunt Diana *3. p. tr. 3. reſ. 1. & 4.* & M. Prado *tum. de Pœnit. q. 3. de qualit. confeſ. dub. 2. fol. 671.* Nihilominus contraria ſententia affirmans moribundum, qui in præſentia confeſſarij cōfeſsionem petit, vel vera doloris ſigna exhibet, nullo peccato in particulari, nec voce, nec nutu deſignato, abſoluendum eſſe, eſt communis Doctorū. Quam multis ſanctorū Patrū, præcipuè S. Auguſtini, S.

Leo.

Leonis, & D. Thomæ, omninò veram, & practicandam, efficaciter probat M. Prado ſupra *dub.* 2. §. 2. *à n.* 8. Et à ſacris Canonibus definitam cenſet Vazq. 12. *diſp.* 64. *cap.* 7. *n.* 40. & multis illuſtratam amplectitur Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp.* 44. *num.* 34. dicens eſſe *ferè definitam* in Concilijs Carthaginenſi 4. *cap.* 76. & Arauſicano 1. *cap.* 3. Et ſequuntur apud illum D. Antoninus, Syluester, Angelus, Medina, Corduba, Suarez, Salas, Toletus, Valentia, Bellarminus, Zambranus Thom. Sanchez, Peſantius, Pirigianus, Henriquez, Pena, Mancius, Bonacina, Baſilius de Leō, & alij, quos vltra citatos refert & ſequitur Diana 3. *par. tr.* 5. *reſ.* 1. Et quod caput, ita declararunt viuæ vocis oraculo duo Summi Pontifices Clemens VIII. & Paulus V. vt videre licet apud Sanchez ſupra.

2 Huius ſententiæ fundamentum eſt, quia infirmus in præſentia Sacerdotis doloris ſigna exhibens, aut per ſe, vel per alium confeſsionem, & abſolutionem petens; ſigno hoc exteriori fatetur in genere ſe peccaſſe, & de commiſsis ſe dolere ſignificat: peccatum autem in genere expoſitum ſufficientem eſſe materiam abſolutionis, eſt veriſsima Theologorum ſententia, quia quod eſt materia ſufficiens contritionis, & quandoque neceſſaria; nequit non eſſe materia ſufficiens abſolutionis. Ille autem, qui in articulo mortis, ſe mortaliter peccaſſe meminiſſet, licet ſpeciem peccati fuiſſet oblitus, teneretur, ſecundum omnes, actum contritionis elicere; quod deficiente confeſſario, fide ſanctum mihi eſt: Ergo ſi in eius præſentia id confiteretur, abſolui poſſet. Præterquam quod, vt ipſemet M. Soto ait vbi ſupra, licitum eſt vti materia & forma dubia, imo & ex charitatis præcepto adhiberi debet, ad arcendum ſalutis periculum quando certa non ſuppetit. Ergo in caſu præſenti, pœnitens tenebitur peccatum in genere, licet materiam demus dubiam, confiteri, & confeſſarius, forma etiamſi dubia, illum abſoluere. Vt omittam conditione adhibita *ſi poſſum* nulli periculo fruſtrationis exponi: vt ex infra dicendis magis conſtabit. His poſitis.

3 Duplex reſtat enucleanda difficultas. Prima: An quando in abſentia confeſſarij, ſigna præfata doloris fuerunt exhibita, ſufficiat ad abſolutionem, quod teſtis aliquis, in vtriuſque præſentia, confeſſarij ſcilicet, & moribundi, de illis deponat? Secunda, an eiuſmodi depoſitio debeat ſic fieri, ex neceſsitate Sacramenti, an verò ſufficiat, quod in abſentia infirmi fiat, vt confeſſarius poſtea accedens illum poſsit præſentem abſoluere? De prima nunc agemus, de ſecunda in quæſtione ſequenti.

4 Quoad primam, Thomiſtæ omnes ſupra citati ſuis perſiſtentes principijs partem negatiuam tuentur, affirmant enim, vt refert M. Prado ſupra *in nullo caſu, ſine confeſsione explicita peccati in ſpecie, poſſe dari abſolutionem Sacramentalem.* Cæterùm contraria ſententia eſt communis apud Theologos ſequutos D. Thomam *opuſculo ſexageſimo quinto, §. de Extrema-vnctione, in fine.* Vbi ſic ait: *Si autē infirmus, qui petit Vnctionem, amiſit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum; nihilominus vngat eum Sacerdos. Quia in tali caſu* (attende) *debet etiam baptizari, & à peccatis abſolui* (Nimirum ſi baptiſmum vel abſolutionem petierit) *vt Extrauag. de baptiſmo, & eius effectu, cap. Maiores.* Hæc D. Thom. Quem ex antiquis eius diſcipulis ſequuntur D. Antoninus 3. *p. tit.* 10. *cap.* 2. Syluester *verb. Confeſ.* 3. *n.* 16. Paludanus *diſt.* 21. *q.* 2. *ar.* 2. *cōc.* 2. & ex recētioribus; M. Ioannes de la Cruz *in directl. p.* 2. *de Sacr. pœnit. q.* 3. *dub.* 8. *concl.* 2. M. Barnabas Gallego, & M. Salas infra citandi, & alij; quibus ſubſcribit M. Prado *ſup. dub.* 2. §. 5. *& q.* 2. *dub.* 3. *fol.* 659. Quorum opinio inquit Diana *ſup. reſ.* 4.* Eſt communis in ſchola Patrum Societatis Ieſu.*

5 Et, quod maximè cumulatus gaudio hîc ſcribo, communis etiam iam eſt in ſchola Patrum Dominicanorum; adeò vt M. Caſalas ex eodem inſtituto, in libro cui titulus *Candor lilij, ſeu Ordo Prædicatorum à calumnijs vindicatus* edito Pariſijs anno 1664. præmiſſa approbatione R. P. Vincentij Baronij, contrariam ſententiā tanquam ab ſchola Thomiſtica degenerem traducat, quinimo & à nullo Dominicano vnquā traditā ſuadere, & perſuadere cōtendat. *Conſentiunt, inquit, Cyriachi (id eſt Dominicani) cū de quo per idoneos teſtes conſtat petijſſe confeſſariū, ſignaq; doloris edidiſſe, licet vocē, & nutus amiſerit, dū præſens fit Sacerdos, poſſe & debere abſolui, nec ſub his conditionibus vnquā Suario aduerſatos reperies. *Sic Caſalas *in ſuo cādore, §.* 142. *in reſp. fol.* 573. Vbi cōtra Petrū à Valle clauſa pro cōtraria ſentētia

referentem Sotum, Canum, Petrum Fai, Coquetium,& alios(quos pro ea referunt Diana,& M. Prado vbi ſupra) ſic invehitur.* Debueras Authores,& loca ſignare, & te conuictum mendacij lector exſufflaſſet.* Vtinam nec M. Prado ea ſignaſſet, vt vel ſic fidem ſaltem dubiam Caſalas faceret. Sed hac laude fraudandus non eſt. Tentauit vtramque ſcholam in re tāti momenti conciliare. Hæc enim eſt ſententia illa, quam exponens decretum Clem.VIII.tradidit Suarez *tom.de Pœnit. diſp.21.ſect.4.* cuius expoſitioni ſubſcripſit Cardin. Toletus, *lib.3.Sum.cap.8.num.2.* dicens eſſe *expreſſam ſacrorum Canonum ſententiam*,& Summus Pontifex Clemens VIII. interrogatus, reſpondit præfatum moribundum *abſolui poſſe*, neque aliter ſe facturum, neque id vnquam ſuo illo vetuiſſe decreto. Cuius oraculi teſtes auriculati fuerunt Bellarminus, & Atmachanus, vt refert Egidius *de Sacr.pœnit. diſp.7.* Et vt in ipſius Patris Franciſci Suarez vita refertur *tom.1.de gratia*, Sanctiſſim.Paul.V. ab illo coram interrogatus; quid in hac rè ſentiri deberet?(nempè an liceret confeſſum in abſentia Sacerdotis, in extremo neceſsitatis articulo, ab ipſo iam præſente abſolui, ſi de pœnitentiæ ſignis ex aſtantium teſtimonio conſtet?) Reſpondit Pontifex: *Licere ei pro ſua pietate, atque doctrina, quæ potior videretur, ſententiam ſequi.* Idque viuæ vocis oraculum Suarius ipſe multis aperuit. De cuius fide nemo prudenter dubitare poteſt.

6 Huius ergo communis iam ſententiæ ratio deſumitur ex Concilijs. Ita enim decernitur in Concilio Arauſicano 1.cap.3. *Subito obmuteſcens (prout ſtatutum eſt) pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium, aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu.* Idem habetur in Concilio Carthaginenſi 3. *In cap. Ægrotantes de conſecratione diſt.4.* & in Carthaginenſi 4.*cap.76.* & in Leone Epiſcopo ad Theodotum Epiſt. 89. prout refertur 26.9.6. Et ita ordinatur in Rituali Romano Pauli V. edito anno 1615. *in Ritibus de Sacram. Pœnit.* Vbi ſic.* Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægri deficiat,&c. ſi deſiderium confitendi ſiue per ſe, ſiue per alios oſtenderit, abſoluendus eſt.* Quid clarius? Dubitare ergo non licet de veritate noſtræ ſententiæ. Quæ etſi rationi tantum Theologicæ ſtandum eſſet, æquè mihi certa foret, ac quæ peccatorum in genere confeſsionem per interpretem factam ad abſolutionem Sacramentalem ſufficere docet: quam omnes Theologi (paucis exceptis, quos a contraria laudabiliter tentauit eximere Caſalas ſupra) certiſsimam cenſent.

7 Neque audiendus eſt M. Coquetius *in diſſert. Theolog. de confeſ. per litteras, cap. 7.num.47.* Qui authoritatem Ritualis Romani Pauli V. (quo ſuam iugulari ſententiam animadvertit) eleuare maluit, quam ab ea diſcedere, dicens.* Manuale ſeu Rituale illud priuati Doctoris opera confectum eſſe, & illius authoritatem non excedere. Neque conſenſus Pontificis, aut iuſsio, vt conſcriptum fuerit, & evulgatum, confert aliquod pondus rebus, quæ in eo præſcribuntur; quia non præceſsit ſerium, ac ſufficiens Theologorum examen,* ſic ille. Sed contra expreſſa verba Pauli Quinti in Breui dato Romæ *die 17. Iunij anno* 1614. In quo teſtatur dictum Rituale à Congregatione plurium Cardinalium ſpecialiter ad id deputatorum compoſitum fuiſſe: ordinatque vt omnes Epiſcopi, Archiepiſcopi, &c. ab omnibus Parochis faciant inuiolabiliter obſeruari. Hæc eſt Ritualis Romani authoritas, & obligatio ſtandi rebus quæ in illo præſcribuntur; & præcipuè, quando tanti ponderis ſunt, vt ſecus operando, periculum animarum immineat, quale in præſenti eſt.

8 Eſt etiam hic aduertendum, ad abſolutionem in iſto caſu impertiendam, ſufficere vnius teſtis fidem teſtantis infirmum pœnitentiæ ſigna dediſſe. Ita Raymundus *in Sum. vbi de ſepult. in principio*, vbi inquit, ſic cenſere ferè omnes authores. Quem ſequuntur Ioannes Sanchez *in ſelectis diſp.44.n.35.* & Graſius, & Felinus apud illum; & cum Zambrano, Regiualdo, & alijs Diana *3.p.tr.3.reſ.5.* Quinimo & ferè omnes addunt teſtem etiam infidelem, & hæreticum ſufficere, quia de his præſumi non poteſt falſum dicere, vt fiat Sacramentum.

QVÆSTIO II.

Quid ſi teſtis deponat in abſentia?

1 MAior eſt difficultas, ſi teſtis in abſentia infirmi notificet cōfeſſario pœnitentiæ ſigna ab illo data, poſsit ne poſteà adueniens ſenſibus deſtitutum inuentum abſoluere? Prima & com-

communis inter Thomiſtas ſententia negat, quia Sacramentalis confeſſio Sacerdori abſenti facta, illicita, & inualida eſt. Et contrariam ſententiam à Clem. VIII. fuiſſe damnatam *die 20. Iunij, anno* 1602. docent non pauci apud Dianam *ſup. reſ.* 7. Pontifex enim in ſuo decreto, tā quam falſam, temerariam, & ſcandaloſam hanc propoſitionem damnauit. *Licet per litteras, ſeu internuntium confeſſario abſenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere.* Cuius quamlibet etiam partem diuiſiuè damnatam fuiſſe, contendunt.

2 Secunda tamen & verior ſententia affirmat, talem cōfeſsionem eſſe validam, & in caſu moribundi licitam. Ita P. Valentia *tom.4. vbi de Pœnit. diſput.7.q.1.p.1.* Filliucius *tom.1. tract.7. cap.1. nu.122.* Bonacina *de Sacram. diſp.5.q.5. ſect.2. punct.2. n.10.* Zambranus *de caſibus temp. mortis, cap.4. ſect.5 num.31.* P. Henriq. *lib.5. cap.2. n.7.* P. Bardi *in Select. moral. lib.10. quæſt.13.* Po. Ieuinus *de officio Curati, de Pœnit. cap. 7. num.38.* Villalobos *in Sum. tom.1. tract. 9. de Pœnit. diff.37. à num.6.* Auerſa, Gamachæus & Pontius, apud Bardi ſuprà. Tambur. *in Methodo lib.2. cap.10. §.1. num.13.* Philibertus Marchinus, Cardin. de Lugo & alij, quos citatos ſequuntur Dicaſtillo *tom. de Pœnit. diſp.9. dub.9. num.840.* Diana *p.11. tract.7. reſolut.31.* cum Leandro a Sacram. & Martino à Sancto Ioſeph. Quibus adhærent F. Franc. à Ieſu Maria, Carmelita Excalceatus, *in curſu Theol. mor. p. 1. tract.6. cap.8. p.6. num.* 144. Trullench *lib.4. cap.6 dub.7. nu.11.* & alij apud ipſos. Videatur etiam Diana *3. p. tract.3. reſol.7. & p.5. tract.14. reſol.* 40. vbi Mancinum Keltiſonium, Cæleſtinum, & alios refert.

3 Eandem ſententiā tuentur, ex præclariſsimo Ordine Prædicatorū, M. Ioannes de la Cruz *in direct. 2. p. de Pœnit. q.3. dub.7. conc.3. §. Nec eſt idem*, vbi ſic eam probat. *Quia etſi confeſſio facta ſit in abſentia Cōfeſſoris, abſolutio fit in præſentia, & cōfeſſor tunc habet moralē notitiam de ſtatu pœnitentis & præſentem pœnitentem abſoluendum.* Sic ille. Cui, citato etiam M. Ioanne à Sancto Thoma viro doctiſsimo, conſentit M. Barnabas Gallego *tract. de conſcient. probab. dub.7. §. Ex vltim. verb.* Et Illuſt. Epiſcop. Orioleſis, eiuſdem inſtituti, *tom.1. verb. Abſolutio, reſol. 12. nu.4.* ibi: *Digo lo tercero. Con mucha probabilidad puede el Confeſſor, hallandoſe preſente, abſoluer al dicho enfermo, en virtud de la noticia que èl le diò de ſus pecados, quādo le eſcriuiò la carta. Porque en eſte caſo, aunque la confeſsiō ſe hizo al Confeſſor auſente, con todo deſpues la abſolucion no la da, eſtando auſente, ſino preſente, &c. Y ſi vn Sacerdote puede abſoluer al que halla fuera de ſentido, ſi ay teſtigos que dizen, que pidiò confeſsion, porque eſtà preſente el Sacerdote, quādo abſuelue; tambien podrà hazer lo miſmo en nueſtro caſo, pues milita la miſma razon. Eſta opinion tiene Henriquez con otros muchos, y muy graues Doctores; y aſsi ſiento, que es muy probable, y que ſe puede ſeguir con mucha ſeguridad.* Sic M. Acarius. Et non ſolum poſſe ad praxim deduci, ſed debere; tradit nouiſsimè doctiſsimus M. Prado *tom. de Pœnit. q.3. de Qualit. & modo Sacram. confeſſ. dub.2 num.51.* dicens: *Pro tam extrema neceſsitate, ſufficit quæuis probabilitas, vt non ſolum liceat, ſed teneamur animæ fauere, & per nutus & in abſentia exprimentem ſigna confeſsionis abſoluere, &c. Cui hæc non placuerint, poterit ſequendo ſolutionem datam num.42. non abſoluere, niſi coram infirmo ſint, qui teſtificentur de eius petitione. Sed mihi hoc nimis durum videtur.* Hæc M. Prado. Cum citatis videtur conſentire Sylveſter *verb. Confeſſ.3. quæſt.13. in fine*, qui abſolutè dicit ſufficere, quòd vnus teſtis de petitione confeſsionis deponat; nec innuit hoc debere fieri in præſentia infirmi. *Si iſta, inquit, contingant, poſtquam æger Sacerdotem petiuerat, puta, quia loquelā perdit, aut furioſus efficitur, ad nutum pœnitentis, vel ad teſtimonium eorum, qui audiuerunt illū pœnitentiam, vel præsbiterum petere, debet ei quidquid poteſt humanitatis impendere, abſoluendo, ſcilicet, generaliter, & Euchariſtiam præbendo, ſi id ſine periculo poteſt. Et in hoc ſufficit vnus teſtis, cum nulli fiat præiudicium.*

4 Hanc ſententiam, cui vt probabiliori à principijs intrinſecis adhæreo, probo prima ratione à priori. Quia valor huius Sacramenti non deficit ex parte materiæ remotæ, quandoquidem petitio cōfeſsionis, & doloris ſigna in abſentia confeſſoris exhibita, ſi fides Magiſtro Caſalas adhibenda ſit; ſecundum omnes Thomiſtas, quin vllus diſſenſerit, ſunt materia ſufficiens abſolutionis; neque ex parte ma-

Digitized by Google

materiæ proximæ; quia confitetur per interpretem exponentem confeſſario materiam remotam: neque ex parte conditionis eſſentialiter requiſitæ; quia quod interpres loquatur in præſentia moribundi ſenſibus deſtituti, vel in abſentia, nil ad rem facit, nam moraliter abſens eſt, qui ſenſu caret. Ergo ſicut poteſt abſolui, quando in eius præſentia teſtis deponit de ſignis pœnitentiæ, ita & quando in abſentia. Confirmatur: quia Chriſtus Dominus ſolum exigit à pœnitente, vt ſuam conſcientiam Sacerdoti aperiat, quatum, & qualiter poſsit; ergo ſi non poſsit in præſentia illi confiteri, dum ab eodem præſente abſoluatur, validum erit Sacramentum. Nam vt optimè ait M.Prado *tom.1.Theol.mor.cap.1.q.6.n.10.* *Quia Sacramenta inſtituta ſunt in fauorem ſuſcipientium, & propter eorum vtilitatem, ideo, quod fuerit magis accommodatum ſaluti animarum, hoc debemus credere fuiſſe voluntatem Dei, & Chriſti authoris Sacramentorum.*

5 Secundò probatur, quia licet confeſsio explicita, & integra omnium peccatorum, ſit neceſſaria per ſe loquendo ad abſolutionem, non tamen eſt neceſſaria ſimpliciter: vrgente enim neceſsitate poſſunt aliqua omitti. Ergo licet confeſsio explicita in præſentia Sacerdotis ſit per ſe loquendo neceſſaria, poterit tamen ex vrgente neceſsitate per litteras, vel internuntium Sacerdoti abſenti fieri. Nec leue id fundamentum habet in Concilijs Arauſicano, & Carthaginenſi ſuprà citatis, & in Rituali Romano Pauli V in quibus ad validam, & licitam moribundi abſolutionem, ſolum exigitur, quod Sacerdos deſiderij confitendi teſtimoniũ habeat. Quod vt patet ex terminis, verificatur; licet in abſentia infirmi huiuſmodi teſtimonium exceperit. Et ita videtur declaratum ab ipſo Clem. VIII. Archiepiſcopo Armacano, de hoc caſu illum conſulenti, vt conſtat ex eiuſdem Epiſtola ad P. Ægidium Coninch *in opuſc. de Abſolut. moribundi.*

6 Addunt alij idem prorſus dicendum, licet teſtantes de ſignis pœnitentiæ in abſentia infirmi, ea ipſi non viderint, ſed ex aliorum narratione referant. Ita cum Card. de Lugo tradunt Dicaſtillo *de Pœnit. diſp.9.dub.9.num.840.* F. Franciſcus à Ieſu Maria Carmelitanus *in curſu Theol. moral. p.1.tract.6. de Sacram. Pœnit. cap.8.* *n.146.* Leander à Sacram. *tom.2. tract.5. diſp.5.q.44.* Martinus de S. Ioſeph. Buſſembaum, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *p.11.tract.7.Miſc.reſol.31.* Quorum ratio eſt: quia deſiderium confitendi per ſe, vel per alios oſtendit, licet per alios, qui a videntibus audierint, & relata referant. Et mihi placet: * quia (vt benè ait M. Prado *ſuprà num.12.* ex Mag. Baptiſta viro doctiſsimo ſui inſtituti) ſi fortè in re apponit materiam ſufficientem, ſit ei iniuria non miniſtrando illi Sacramẽtum, ſine quo fortè condẽnaretur.* Quod fundamentum magni ponderis eſt, & præ oculis in hac materia ſemper habẽdum, & iuxta hanc regulam operandum, vt docet Montelinos *1.2.diſp.29.q.5.n.245.* & cum illo Ioannes Sanchez *in Selectis diſp.44.n.35.* Quibus conſonat Vincẽtius Baronius *in Theol. mor. 1.p.diſp.1.ſect.4.artic.1.fol.39.& alijs in locis*, cuius formalia verba dabo *infrà quæſt.6.*

7 Cardinalis de Lugo, licet totam hanc doctrinam authoritate Conciliorũ, & Pontificum conuictus veram cenſeat, nihilominus eam limitat *diſp.17.ſect.5. n.83.* dicens ſuſtinendam ſolum eſſe, quãdo notitia confeſſario data tantum eſt de voluntate, & propoſito confitendi, ſecus ſi per litteras, vel internuntium ſua peccata illi abſenti referret, vt poſtea adueniens præſentem abſolueret. Quia Concilia non de confeſsione ſtricta, ſed de latè ſumpta loquuntur, quando abſenti Sacerdoti factam, validam, & licitam declarant. Verum hæc doctrina valde mihi difficilis eſt: quia confeſsio latè ſumpta, id eſt, voluntas confitendi ſigno exteriore confeſſario in abſentia explicata, eſt ſufficiens materia abſolutionis, vt ponimus; qui autem per litteras, vel internuntium peccata ſua explicitè confitetur Sacerdoti abſenti, verè habet voluntatem confitendi ſigno exteriori illi manifeſtatam, ergo materiam ſufficientem abſolutionis adhibet; ergo ſi confeſſarius poſtea adueniens ſenſibus deſtitutum inueniat, poterit, & tenebitur Sacramentaliter abſoluere. Hæc ratio me iudice intentum cõuincit. Mirum enim eſſet voluntatem cõfitendi expreſſam, ſine actuali confeſsione, ad abſolutionem ſufficere; & tamen cum actuali peccatorum expreſsione cõiunctam inſufficientem eſſe! Ergo incredibile prorſus eſt diſcrimen à Cardin. de Lugo conſtitutum. Et potiori iure, quod Cle-

Digitized by Google

Clemens VIII. declarare intenderit inualidam confeſsionem explicitam abſenti factam, cum tamen latam, & implicitam, vt ipſe Cardin. de Lugo fatetur, approbauerit?

8 Reſpondent aliqui, poſſe animum pœnitentis mutari, vel nuntium falſa referre, & ideò confeſsionem explicitam, in qua peccata ſigillatim ſpecie, & numero exponuntur inualidam eſſe. Verum hæc reſponſio friuola eſt. Quia idem dici poſſet, quando voluntas ſola confitendi innotuiſſet confeſſario per alios in abſentia, quinimò, & in præſentia infirmi ſenſibus deſtituti, & tamen valida eſt confeſsio, & abſolutio.

9 Vnum ego inter vnam, & alteram confeſsionem invenio diſcrimen, quod moribundi per teſtes, vel litteras, expreſſis peccatis, vel ſola voluntate confitendi, valida quidem, & licita eſt; alterius verò, qui abſque vrgente cauſa, per litteras, vel internuntium Sacerdoti abſenti confiteretur, vt poſteà ab eo præſente abſolutionem obtineret, illicita eſt, & ſacris Canonibus prohibita, *cap. quem pœnitet, cum ſimilibus de pœnit. diſt. 1.* & *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſ.* Et ita ſuadet vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo præceptum confeſsionis ſic exponens, expedit enim, vt confeſſarius ante abſolutionem examinet conſcientiam, & diſpoſitionem pœnitentis, & quantum fieri poſsit, de illa certificetur.

10 Hanc tamen concluſionem ego limitarem, ſi poſtea aduenienti confeſſario, ſe pœnitens accuſaret, dicens: Accuſo me de omnibus peccatis, quæ per litteras, vel internuntium tibi declaraui. Ducor, quia notitia confeſſarij, extra confeſsionem adquiſita, ſufficiens eſt ad abſolutionem, additis coram ipſo verbis accuſationis, vt docent communiter Theologi, teſte Suarez *diſp. 22. ſect. 6. nu. 5.* Nec diſſentire poſſunt Vazquez *q. 91. art. 4. dub. 4.* & Card. de Lugo *diſp. 15. ſect. 5.* cum aſſerant pœnitentem poſſe confiteri peccata, quibus confeſſarius præſens fuit, dicendo: Accuſo me de peccatis heri commiſsis, quæ tu benè noſti. In his enim circunſtantijs ratio legis omnino ceſſat, quia per ſigna externa in præſentia exhibita, confeſſarius moraliter certus redditur de præſenti diſpoſitione pœnitẽtis. Addo ſi pœnitens extra caſum neceſsitatis bona fide per litteras, vel internuntium Sacerdoti abſenti confiteretur, & hic poſteà adveniens, abſque noua in præſentia accuſatione, præſentem illum abſolueret, Sacramentum validum fore. Quia eius valorem ſolum poterat impedire mortale pœnitentis peccatum in actuali ſuſceptione commiſſum, quo quidem bona eius fides non compatitur, ſiue confeſſarius bona, ſiue mala illum abſoluat.

11 Ad decretum, ſeu declarationem Clem. VIII. ab aduerſarijs vbi ſuprà obiectam, damnatis propoſitionem illam: *Licere per litteras, vel internuntium confeſſario abſenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere.* Reſpondet Auerſa, quem citatum ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado *tom. poſthumo de Pœnit. q. 3. de qualit. & modo Sacram. confeſ. dub. 2. num. 49.* Clementem VIII. ſolum intendiſſe damnare copulatiuam, & abſolutionem abſenti collatam: confeſsionem vero diuiſim confeſſario abſenti factam, non pro omni caſu; ſed tantum, quando nulla vrgente neceſsitate, fit. Alij verò inquiunt Pontificem non damnaſſe propoſitionem illam in ſenſu diuiſiuo, vtramque eius partem determinatè attingente, ſed in copulatiuo, propter abſolutionem abſentis. Hanc expoſitionem primus adhibuit P. Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 21. ſect. 4. num. 10.* Quem ſequuti ſunt Filliucius, Villalobos, Becanus, & tãquam probabilem eos citans admittit Diana *3. p. tract. 3. reſol. 7.* Caſtro Palao *tom. 4. de Pœnit. tract. 23. punct. 5. num. 8. & punct. 8. n. 9.* pro ſe referens Cerolam, Valentiam, & Reginaldum. Quibus adde Marcum Vidal *in Arca vitali, tract. de Pœnit. n. 19. fol. mihi 427. & num. 61. fol. 430. & à nu. 98. fol. 450.* Martinum de S. Ioſeph *in Monit. Confeſ. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de Pœnit. num. 6.* Ludou. Caſpenſem, & alios. P. Bardi *in Select. mor. lib. 10. q. 13. num. 39. & 40.* Tambur. *in Methodo exped. confeſſ. lib. 2. cap. 10. §. 1. n. 13.* Dicaſtillo *de Pœnit. diſp. 9. dub. 8. nu. 840.* & in eamdem veniunt Auerſa, & Prado *ſup. dub. 2. n. 49.*

12 Dices præfactam expoſitionẽ iuſſu Clementis VIII. expunctam fuiſſe in P. Suarez, ergo, & in reliquis, qui poſt illum ſcripſerunt, expungenda eſt, non defendenda. Reſpondeo Clementis decretum non ob illius falſitatem, ſed ob aliud lõgè diuerſum motivum prodijſſe: quo proinde lapſu temporis ceſſante, expoſitio primo adhibita invaluit, & in nouis

edi-

editionibus fuit reſtituta, Quodnam fuerit? Non conueniunt Doctores. Quidam cenſent expoſitionem illam eo expungi mandatam, quod Pontifex ægrè tulerit noſtrum Suarium ipſius decretum, ſtatim, eo viuente, interpretatum fuiſſe. Ita cum alijs Bardi *in Selectis lib.10.q.13.nu.39.&* 40. Alij, quia Suarez rentauit ſuadere expreſsionem voti confeſsionis, aut contritionis, nullo peccato expreſſo, ſiue per litteras, ſiue teſtimonio proprio, vel alieno, Sacerdoti abſenti factam, eſſe materiam omnino certam, vrgente neceſsitate, cum tamen dubia ſit. Ita Vincentius Baronius *1.p.Theol.mor.contra Caram.diſput.1.ſect.4.§.2.& vlt.fol.40.&* 45. (Sed quidem nullum apud Suarez huius omnimodæ certitudinis ab eo adſtructæ argumentum reperitur, nec ille ſuam ſententiam, vt omnino certam, ſed vt ſibi probabiliorem edidit.) Alij, quia nonnulli mentem Suarez non callentes, præfatā confeſsionem extra caſum etiam neceſsitatis licitam ab illo exiſtimari, falſo iniungebant: quapropter Pontifex, dum res magis non explicaretur, ſuo decreto comprimi oportere cenſuit. Vt refert Auerſa teſte Baronio, *fol.*44.

13 Cæterum genuina ratio prohibēdi expoſitionem Patris Suarez, qua Pontificem in ſenſu copulatiuo, non indiuiſiuo propoſitionem illam damnaſſe, interpretatus eſt, alia non fuit, quam quorumdam temerarium auſum cohibere, qui hac expoſitione permiſſa, contendebant, ex illa euidenter, aut ſaltem valdè probabiliter deduci, ſingulas propoſitionis copulatiuæ partes diuiſiuè defendi poſſe, non obſtante decreto Clementis: ac proinde nulla cenſura affectam fuiſſe aliquorum opinionem, quos referam *infrà q.7.n.4.* aſſerentium, licitum eſſe in caſu neceſsitatis abſentem abſoluere, ſi in præſentia confeſſus fuerit: ſicut licet abſenti confiteri, dum in præſentia abſolutio conferatur: & validam eſſe abſolutionem ab abſenti collatam, ſicut & confeſsionem abſenti factam. Quam quidem opinionem æquè damnatam declarauit Pontifex, ac quæ integrum Sacramentum inter abſentes confici poſſe defendebat. Cui dum primū innotuit P. Suarez non cōtraueniſſe, quia abſolutionem in abſentem in nullo caſu licitam, imò nec validam poſt decretum Clementis admiſit, eius expoſitio communi plauſu recepta fuit, & in communem vtilitatem operibus reſtituta, & ab alijs, vt probabilior admiſſa.

14 Hæc ſi pacato animo omnes legiſſent, nil in eximio Doctore, quod morderent, inueniſſent; ſicut nec in alijs, qui hāc expoſitionem amplexati ſunt: quam eiſdem ferè verbis tradit Filliucius *tom.1. tract.7.de Sacram. Pœnit. cap.1.q.vlt.* Cui tamen nouiſsimè doctrinam damnatam enormiter impoſuit Neothericus quidā, apud Ludouicum à Concept. *tom.2.exam. diſp.1.ſect.1.litt.A.num.9.* Sed à tanta calumnia ipſemet Filliucius expreſsis verbis ſe purgauit, in eodem *tract.7.cap.5.n.* 122. vbi loquens de caſu neceſsitatis, inquit: * Vt diximus *cap.1.q.vlt.* in tali caſu, ſatis eſt confeſsio in abſentia, modo abſolutio ſit in præſentia. * Quod expreſsius tradiderat *tract.5.cap.4.num.*80.& 81. dicens: * Non poſſe abſolutionem Sacramētalem ferri in abſentem, & contrariam ſententiam eſſe falſam, & improbabilē. * Quid clarius?

§. Vnicus.
Conſectarium cum animaduerſione in Baronium.

14 PRo huius grauiſsimæ quæſtionis coronide, rogabis, an moribundum; qui confeſsionem in abſentia confeſſarij petijt, ſi hic poſteà accedens mortuum inueniat, poſsit adhuc a peccatis Sacramentaliter abſoluere? Non defuit, qui partem affirmatiuam ſuſtinuerit innixus authoritati D. Thomæ petitæ *ex Opuſculo ſexageſimoquinto de Officio Sacerdotis, §. De cautela in confeſsione habenda*, vbi ſic dicitur. * Si infirmus petit pœnitentiam, & antequam Sacerdos veniat ad eum, ſit mortuus, vel amiſerit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confeſſo, & poſt mortem abſoluat eum. * Verum contraria ſententiā eſt omnino certa *ex cap. Multiplex, diſt.1. de Pœnit.* ibi: * Quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus corpore non poterit. * Et ex Tridentino *ſeſſ.14. Can.9.* * Si quis dixerit abſolutionē Sacramentalem non eſſe actum iudicialem, anathema ſit. * Vnde Caramuel *in Theol. Fund. in ſecunda editione Romana num.*1878. * Concluſio, inquit, hæc anima ſeparata à corpore non poteſt à peccatis abſolui, eſt certa apud Catholicos. * Vide Amadæum *tract. de Pœnit. propoſ.19. in fine*, vbi pro valore confeſsionis abſentis,

ver-

verbis ex præfato opuſculo fideliter excerptis vtitur.

15 Cæterum huius loci allegatione, quaſi Oeſtro perculſus Baronius in Amadæum irrumpit *diſp. 2. ſect. 3. fol. 222. & 223.* & de enormi impoſtura præfati *opuſculi 65.* expoſtulat, illum carpens, quod D. Thomæ, tanto Doctore indignũ, opus adſcripſerit. * Non adeò, inquit, peruerſi, aut obtuſi criterij, in recenſendis authorum libris, Amadæus eſt, vt niſi excæcaſſet animum libido carpendi D. Thomam, non poſſet facilè cognoſcere illud opuſculum, nec ſtylum, nec eruditionem, grauitatem, & modeſtiam Sancti Doctoris reſipere. Nam vt omittam infinita argumenta: Sancto Doctori omnino inſolens eſt quodcumque conuicium, aut verbum aſperius dictum, &c. At Sacerdotes, qui aliquid peccant in adminiſtrandis Sacramẽtis, *ſtultos, & fatuos* vocat Author illius opuſculi, quod a D. Thoma adeò alienum eſt, vt ne dicam Sacerdoti, ſed neque etiam Atheo, ſtultitiæ notam voluerit inuſtam, contentus opinionem ſtultitiæ notaſſe. * Hanc Diui Thomæ modeſtiam Amadæus in toto ſuo opuſculo imitatus eſt: vtinã & Baronius, cuius famoſus liber tot in Amadæum probris, & calumnijs ſcatet, vt vel ex hoc configendus veniſſet, niſi præuiè, vix prima luce potitum, dum adhuc ſub prælo eſſet, velut in vtero, ſuffocaſſet prohibitio Summi Pontificis Alexandri VII. in Bulla, *Cum ad aures*, proprio motu expedita die 26. Iunij, anno 1665. propter quaſdam cenſuras, quas laudatas, & inſertas ibi trahit, non veritus fulmen Apoſtolicum, quo in præfata Bulla ferirut, vbi ſic: * Nec in libris, aut etiam ſcripturis publicis, vel priuatis illas alleget, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, cuius abſolutionem nobis, ac Sedi Apoſtolicæ reſeruamus, &c. Inſuper libros & opera in quibus præfatæ cenſuræ quomodolibet continentur, laudãtur, & defenduntur, Apoſtolica authoritate prohibemus. * His tamen non obſtantibus Vincentius Baronius, nec opus prælo ſubtraxit, nec à divulgatione abſtinuit. Hæc fuit illi in Sedem Apoſtolicam reuerentia!

16 Laude verò fraudandus non eſt, quod præcitatum *Opuſculum ſexageſimũquintum*, quod inter alia Angelici Præceptoris circumfertur, alieniſſimum à D. Thoma pronuntiet, & ab eius operibus abraſum nõ fuiſſe doleat. Quod iam præſtiterat Amadæus in editione Matritenſi, anno 1664. vbi ſententiæ diſſonantiam expendens cõcludit: *Quapropter mihi ſuadeo illud opuſculum non eſſe Diui Thomæ.* Quod efficaciter probatur ex eo quod eius Author ad errorem comprobãdum duplici abvſus eſt textu, alio *ex cap. Multiplex, diſt. 1. de Pœnitent.* vbi contrariũ expreſsè deciditur, verbis ſupra datis: *Quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus corpore non poterit.* Alio *ex cap. à nobis de ſent. excommun.* qui extra rem omnino eſt, quia in eo tantum eſt ſermo de abſolutione ab excommunicatione, quæ etiam defuncto conferri poteſt. Sed ab iſta non valet argumentum ad abſolutionem à peccatis, de qua Author opuſculi loquitur, vt euidens legenti erit. Vnde non datur locus violentæ expoſitioni, quam textui repugnantem Baronius adhibet, *fol. 224.* Quapropter melius, veritate cõperta, Opuſculum illud ſexageſimũquintum adulterinum D. Thomæ opus iudicauit, & nec inter dubiæ fidei Sancti Doctoris opera admittendum, ſed vt certiſſimè ſpurium excludendum, credendumque. Sic cenſuit Baronius, licet contra regulam, quam ex impreſsione Romana ſtatuit Paulus Nazarius *in Opuſculo de ſcriptis D. Thomæ Aquinatis, folio 12.* dicens: * Inter Opuſcula Diui Thomæ, ea quæ minoribus excuſa ſunt characteribus, tanquam dubia recipienda.*

17 Sed reſtat adhuc Baronio querela, quod Amadæus in editione Valentina, & in Lugdun. anno 1664. omiſerit Textus *ex cap. Multiplex*, & *ex cap. à nobis*. Fateor, ſed non *caſtiganda fraude præterijt*, vt temerè dixit Baronius. Sed quia ſententiam referre contentus, de authoris fundamentis, vt ad cauſam, quam ibi agebat, de more illi eſt, non curauit. Et ſanè, ſi is fuiſſet illi animus, quem affinxit Baronius *inſidias inſtruendi Angelico Præceptori*, nõ omiſiſſet erroris ſubſidium à præcitatis iuris capitibus petitum, cum ex illis potiſsimũ, & novum inſidiatum caput parare potuiſſet; non ſolùm erroris ſententiam inſimulando, ſed inſcitiæ quoque arguendo, vtpotè ex duplici iuris capite petitã, alio expreſsè contrario, alio extra rem adducto. Nullius ergo criminis accuſari Amadæus poteſt, nullius impoſturæ, nec truncationis loci. Quia nec opuſculum affinxit, nec verba diminuta excerpſit, nec erro-

errorem excuſantia omiſit, ſed quæ potiùs cumulabant. Non ergo inſidias inſtruxit.

18 Sed novum non eſt Baronio Amadæum inſidiarum inſtructorem fingere, etiam vbi ab aliorum calumnijs D. Thomã vindicat. Quod ſatis oſtendit, nec Amadæum impugnaturum legiſſe. Quid ni alios authores! Vnum modo in exemplum traducam. Amadæus Guimenius *tract. de Ieiunio, prop.6.* fideliter refert Dianæ verba *p.10. tract.14. reſol.60.* ſic ſcribẽtis. *Ex dictis a fortiori patet, refellendam eſſe opinionem D. Thomæ, Diui Antonini, Gabrielis, & Richardi, quos citat & ſequitur Sylveſter, *verb. Ieiunium; q.3. nu.2.* aſſerentium licitum eſſe ſumere in die ieiunij electuaria ex ſacharo condita, ob ſolam delectationem. * Sic Diana. In quẽ proptereà, tanquam in relatorem infidelem opinionis D. Thomæ; & in Thomam Hurtado eiuſdem criminis reum *tom.2. variar. reſol. tract.10. cap.7. num.16.* invehitur Amadæus *vbi ſuprà*; Diui Thomæ verba, pro ipſius Vindicijs, illi opponens: *Diminutè (inquit) refert D. Thomæ verba, præcidit enim vltima, quo non paucis occaſionem errandi præbere potuit. Nam cum D. Thomas ſcripſiſſet electuariorum vſum ieiunium non ſoluere, illicò ſubiunxit: *Niſi in fraudem ieiunij quis ſumeret, aut ſi eis, quaſi alijs cibis vteretur, ad famẽ extinguendam.* Hæc Amadæus in obſequium Angelici Præceptoris. Quis, rogo, his prælectis, Amadæum laudibus à Baronio cumulandum non ſperaret? Sed referre pudet: Calumnias, calumnijs cumulat. Et cum Dianam, & Hurtado, D. Thomæ verba truncantes carpere debuiſſet, Hurtado incolumi relicto, in eius locum Amadæum ſuffecit; vt eum æquè, ac Dianam immiſericorditer proſcinderet, *diſp.1. ſect.1. fol.122.* * Notam, inquit, vterque Diuo Thomæ inuſſit fœdiſsimam, lachrymis eluendam. Sic enim illum accuſat Amadæus, delatore Diana, ſi vera ex illo referat; Nec enim licuit adhuc Dianam conſulere, &c. Si vera ſit Dianæ, & ex illo Amadæi accuſatio, non potuit atrocius flagitium impingi Diuo Thomæ, &c. Si vero temerè, & falſo totius Eccleſiæ Præceptor incuſatus ſit quaſi palpo, & voluptatis illicitæ Magiſter, iudicet Chriſtianus Lector, par, ne vnquam calumnia inſtructa ſit, & audita.* Et his non contẽtus, *folio* 124. Diui Thomæ verba, prout apud Amadæum ipſius vindicem, fideliter excerpta invenit, ex ſcribẽs ſic iteratò exclamat. * Hic tuum Lector iudicium appello: num Diana, & Amadæus iniquiſsimam Diuo Thomæ calumniam inſtruxerint? *O Baroni! alius tecum cõtendat: tam ingrati animi labem quis ferat?

19 Sed morſus cruentos lubens condono, & Chriſtiani Lectoris iudicium ad aliqua ex dictis ponderanda voco. Primũ, quod, ni Baronius ipſe vltro fateretur, nequiret abſque temeritate iudicari; ipſi, ſcilicet, *adhuc non licuiſſe Dianam conſulere.* O Macte humilitate virum! Quod alios authores non legerit, mirum mihi non acciderat, quia copia caruit, vt ipſe teſtatur, *fol.51. Vix centeſsimam partem* inquit, *habui librorum, quibus Amadæus abvtitur ad ſuam cauſam.* Vnum verò omnibus mirabile fuit, hominem tanta librorum inopia laborantem, & tot occupationibus diſtractum, vt nec Dianam, quæ præ omnium manibus eſt, conſulere licuerit, auſum fuiſſe ſuſcipere prouinciam reſpondendi Opuſculo Amadæi Guimenij, qui non rationum pondere, ſed teſtimonijs tantum Doctorum fideliſsimè excerptis, copioſo, & graui teſtium numero, quam agebat, cauſam comprobauit. Quẽ proinde, in quæſtione facti, impugnare, authoribus non relectis, & locis nõ collatis, impoſsibile prorſus erat: & maximè Baronio, qui, vt ipſe teſtatur, libros nec atergo viderat. Quinimò (vt ex eius teſtimonio apertè intelligitur) quam plurium eorũ, nec nomen audiuerat; ideòque Amadæum illos confinxiſſe, præ eruditionis copia, ſtomachoſus evomuit. * *Placuit etiam*, inquit, *Amadæo, confingere, qui nunquam ſcripſerunt, nec vſquam extitere.* * Nullum vero huiuſmodi authorem, nec in ſyllabo, nec in toto ſuo famoſo opere auſus eſt nuncupare, ne de aperta falſitate cõuinceretur. Nullus enim apud Amadæum confictus inuenitur, licet plures Baronio, & in Theologia morali parum verſatis prorſus ignoti.

20 Alterum notatu digniſsimum eſt, quod Baronius ea calumniandi libidine æſtuaverit, vt Amadæum, Diui Thomæ accuſatorem traducat, vbi advocatum, & ab aliorum calumnia vindicantem reperuit. Verba illius recole. Quid ad hæc Baroni? Nec Amadæi locum tibi conſulere, licuit? Vel concedas, vel ex ore tuo clamabo:

mabo: *Parem vnquam calumniam inſtructam, & auditam non fuiſſe. Nec potuiſſe atrocius flagitium Amadæo impingi.* Nullam ergo calumniam, ne dum *iniquiſſimam* Diuo Thomæ Amadæus inſtruxit. An Baronius Amadæo? *Hic tuum Lector iudicium appello.*

QVÆSTIO III.

An moribundus, qui non audiens, neque loquens, dubia doloris ſigna exhibet, abſoluendus ſit?

1 SI doloris ſigna conſtiterit fuiſſe exhibita, in ordine ad claues, cõſtat ex dictis abſoluendum. Difficultas ſolum eſt, de alijs doloris ſignis, de ſe indifferentibus. Vt ſi, v.gr. moribũdus pugno pectus pulſet, oculos ad cœlum tollat, vel aliquam imaginem deuotè reſpiciat, præſente Sacerdote, vel alijs teſtificantibus.

2 Moribundum prædicta doloris ſigna exhibentem non eſſe abſoluendũ, tradunt Bonacina, Ioannes Franciſc. Suarez, & Thom. à Ieſu, apud Dianam *3.p.tract.3. reſolut.2.* & conſentire videntur P. Suarez *diſp.23.ſect.1.n.12.* Filliucius *tract.7. cap.5.n.120.* & Vazquez hic *quæſt.91. artic.2. dub.1.nu.1.* Qui aſſerunt, infirmum, quantumuis contritionis ſigna præbentem, abſolui non poſſe, ſi nullam fecit mentionem confeſsionis, eam petendo, ſeu vocando Sacerdotem, ſaltem nutibus, ſeu ipſi confeſſario dicendo, ſe dolere de peccatis. Eorum fundamentum eſt, quia ea ſigna, de quibus ſuprà, non videntur exhibita in ordine ad claues, quæ relatio eſt omnino neceſſaria ad abſolutionem. Nam vt definitum eſt in Tridẽtino, *ſeſſ.14. Can. 9.* ſine confeſsione nequit eſſe abſolutio: ergo cum illa ſigna rationem confeſsionis habere non videantur, nequibit moribundus abſolui virtute illorum.

3 Contraria tamen ſententia probabilior eſt, in praxique omnino tenenda, cum Layman *lib.5. tract.6. cap.8.* Henriquez *lib.3. de Pœnit. cap.10. n.7. & 8.* Lugo *diſp.17. ſect.2. nu.29.* Zambrano, Pharaonio, & alijs; quos ſequitur Diana *3.p. tract.3. reſol.2.* Probatur primò optima ratione, quam ex Layman deſumpſit Lugo. In mortis articulo quilibet præſumitur deſiderare optimum ſuæ animæ remedium. Ergo ſigna doloris, & pœnitentiæ, in eo articulo exhibita, cenſeri debent relata à pœnitente ad Sacramentalem abſolutionem. Confirmatur, quia neque aduerſarij negare poſſunt in his circunſtantijs dubium ſaltem generare, an fuerint exhibita in ordine ad claues? In dubio autem, an ſit materia ſufficiens abſolutionis, abſoluendus eſt moribundus, vt benè Lugo *ſuprà nu.31.* Et ita tenet M. Texeda *tom.1. Theolog. moral. lib.2. tract.3. controuerſ.10. num.9.* * Quod adeò, inquit, verum eſt, vt ſi dubitetur de ſufficientia ſignorum pœnitentiæ, in mortis articulo conſtituti; adhuc tamen pœnitens abſoluendus eſt, nè maneat ſuæ ſpiritualis ſalutis remedio deſtitutus: & aliàs pœnitens ratione dubij eſt in poſſeſſione, vt abſoluatur, ſaltem ſub conditione.* Et nequit diſſentire Vincentius Baronius, vt pluribus ex illo ex ſcriptis, probabo quæſt. ſequente *num.39.*

4 Secundò probatur, nam quãdo dubitatur, an ſigna oriantur ex cõtritione de peccatis, an ex anguſtia mortis, & morbi mœrore, abſoluẽdus eſt ſub cõditione infirmus, vt tradunt Ioãnes Sanchez, & alij, quos citatos ſequitur Diana *3.p. tr.3. reſol. 3.* Ergo quando dantur veræ contritionis ſigna, & tamen eſt dubiũ, an fuerint exhibita in ordine ad claues, poterit infirmus abſolui ſub conditione. Patet conſequentia, quia idem eſt dubitare, an ſigna oriantur ex contritione, ac dubitare, an fuerint in ordine ad claues. Imò non ſolùm poterit, ſed debebit abſolui; nam quoties poteſt, ad id charitas grauiter obligat, ne ex omiſsione, & incuria confeſſarij æterna moribundi ſalus periclitetur, vt cũ Vazquez, Suarez, Monteſin. Coninch, & alijs communiter docent Diana *ſuprà reſol.9.* Lugo *diſp. citata, ſect.1. n.20. & ſect.5. n.87.* Henriquez *de Pœnit. lib.3. cap.10. n.8.* Ioãnes Sanchez *in Select. diſp.44. n.32.* & cum Dicaſtillo, F. Franciſcus à Ieſu Maria, Carmelita Excalceatus, *in Curſu Theolog. Moral. tract.6. cap.8. punct.6. num.138.*

5 Occaſione huius doctrinæ poſſet aliquis inquirere, an Sacerdos, qui dicta confeſsione generali, vt de more eſt, in principio Miſſæ, ſenſibus deſtituitur, & periculũ mortis ſubijt, abſolui poſsit virtute prædictæ generalis cõfeſsionis, nullo alio doloris ſigno edito? Negant cũ Layman, Lugo *ſuprà diſp.17. ſect.1. n.23.* & Diana *tr.3. citato, reſol.2. & 4.p. tr.4. reſol.92. in fin.* contra Philibertum Marchinũ oppoſitũ aſſerentẽ. Verum tempore peſtis, cum omnes in mortis periculo verſentur, probabile mihi eſt, non ſolùm Sacerdotẽ, ſed eius etiam miniſtrum virtute prædictæ confeſsionis abſolui poſſe ſub conditione, quia confeſſio illa, & contritionis ſigna in his circun-

ſtantijs prudenter cẽſeri poſſunt,in ordine etiã ad claues exhibita,vel dubium ſaltem de iſta relatione generant, quod ſufficit ad abſolutionem ſub conditione.

QVÆSTIO IV.

An moribundus,qui nec confeſsionem petijt, neque vllâ ſigna contritionis dedit, poſſit abſolui?

1 VT quæſtionem hanc in animarum fauorẽ enucleare poſsimus, certa ab incertis ſunt ſeparanda. Sacramentum Pœnitẽtiæ non poſſe dari ſine cõfeſsione, traditur *in Trident.ſeſſ.14.cap.6.& Can.9.* Vnde conſtat, omnino exterminandam opinionẽ contrariam, quã tenent Corduba *lib.5.q.27.poſt propoſit.7.* apud Henriq. *lib.3. cap.10.n.9.inGloſ.litt.I.*& nõnulli moderni ſuppreſſo nomine citati à Coninch *diſp.3.dub.1.n.2.* Quibus facit Iacobus Baius Louanienſ. *inſtitutione Religionis Chriſtianæ,lib.2.cap.91.* vbi aſſerit, in caſu moribundi non requiri confeſsionem,quia in tali caſu poteſt impendi abſolutio per modum ſuffragij: accuſatio enim,inquit, ſolum eſt neceſſaria, quando conferenda eſt per modum iudicij.

2 Verum hæc diſtinctio Baij temeraria omninò eſt: ne errorem, vel hæreſim dicam.Nam abſolutio Sacramentalis eſt actus iudicialis,etiam reſpectu moribũdi, & ſine confeſsione eſſe nequit: vtrumque enim definit Tridẽt.ſuprà. Temerè igitur dixit Baius,abſolutionẽ conferri poſſe per modũ ſuffragij,non præcedente cõfeſsione,aliàs conferri poſſet non ſubdito: imò, & mortuo,ſicut applicari poteſt indulgẽtia: neque eſſet neceſſaria iuriſdictio in miniſtro abſoluente,vt benè expendit Lugo *diſp.17.ſect.3.n.42.* Caſus autẽ neceſsitatis eſſentiã abſolutionis mutare non poteſt, atque adeò ſi extra illũ,deficiente accuſatione eſt inualida,à fortiori etiã erit,in caſu neceſsitatis.Igitur abſolutio Sacramẽtalis cõferri non poteſt,non præcedẽte accuſatione,aliſve ſignis cõtritionis cõfeſſionis,quibus confeſsionis ratio conuenit. Hæc eſt veriſsima, & communis ſententia, quam tenet Vazquez *q.91.art.2.dub.1.n.1.* dicens,nullum eſſe, qui contrariũ dixerit: Henriquez,Coninch,& Lugo ſuprà. Suarez *diſp.23.ſect.1.n.13.* Ioannes Sanchez *in Selectis,diſp.44.nu.35.* Nec de eius,vt iacet, veritate, ſaluâ fide,dubitari poteſt, cum expreſsè definita ſit in Trident.ſuprà. Quare modeſtè nimis Pater Coninch *diſp.7.n.96.* tantum dixit,illam ſententiam non videri probabilem, cum erroneam,vel hæreticam vocare debuiſſet.

3 Hoc præiacto fundamento, ſolum poteſt eſſe difficultas, an ægrotus, qui in eo periculo nullum prorſus doloris ſignum dedit,nec confeſsionem petijt,poſſit Sacramentaliter abſolui virtute aliarum actionum antecedentium,quæ confeſsionis nomine venire poſsint? Vt ſi, verb.grat.Chriſtiano modo vixerit,Sacramenta frequentauerit, & fidelis, ac pius habitus fuerit? Negant abſolutè Vazquez *ſuprà*, Diana *3.p.tract.3.reſol.8.* vbi citat Layman,Malderum, Turrianum,& alios,quos iterum ſequitur *p.9.tract.6.reſolut.20.* quibus acceſsit Lugo *vbi ſuprà*, cum Suarez, Coninch, & Reginaldo, addens, nullum ex Doctoribus Societatis, qui ſua ſcripta prælo mandauerit, oppoſitum docuiſſe,niſi fortè paulò anteà præceſſerit doloris ſignum, ſeu confeſsionis petitio,vt ſi pœnitens, verb.grat. dixerit, ſe ex tunc abſolutionem petere pro mortis articulo,ſi in illo poſteà verſetur,& ita ſentit ipſe Lugo *num.40.* cui alij conſentiunt.

§. I.

Sententia magis pia ab authoritate comprobatur.

4 NIhilominus moribundum, de quo ſuprà, qui nec confeſsionem petijt, nec doloris, ſeu contritionis vlla ſigna dedit,poſſe Sacramentaliter abſolui, virtute actionum antecedentium, quas prædiximus, videtur ſententia expreſſa S.Antonini,prout refertur in Sacerdotali Romano antiquo, *tract. de Sacram. Pœnit.cap.26.* vbi hæc ex illo habẽtur verba:*Talis infirmus,qui amiſit loquelã,vel vſum rationis,ſi benè viuebat,vt bonus,& fidelis, & frequentabat confeſsionem, & communionem; quamuis non petierit Sacramenta,quia ex inſperato talia acciderunt,debet præſupponi contritus,& faciente aliquo confeſsionem generalẽ pro eo,ſicut fit in populo,Sacerdos faciat abſolutionẽ ab omni ſententia,& peccato.* Hæc ibi. Et hanc opinionem approbauit Gregorius XV. cum eſſet Archiepiſcopus Bononienſis *in Memoriali Confeſ.cap.1.de forma Sacram.Pœnit.n.16.fol.215.* Sic enim inquit.*Licet abſoluere moribundũ,etiãſi nullum pœnitentiæ ſignum det in præſentia confeſſarij; ſi tamen aliquis teſtetur, eum oſtendiſſe confitendi deſiderium.Ita

do-

docet Rituale Pauli V. imò addit Sacerdotale Romanũ *pag.6 24.* ex doctrina D.Antonini,poſſe etiam abſolui moribundum aſſuetum frequentare confeſsionẽ,quamuis repentino caſu oppreſſus Sacramentũ non petierit. Neque ſolum poteſt cõfeſſarius in his duobus caſibus abſoluere, ſed etiam debet,quia contingere poteſt,moribundum eſſe tantum attritum,vnde damnetur,niſi abſoluatur,*Sic ibi.

5 Ideo hæc ſententia eſt hodie ferè cõmunis inter Theologos,quorũ ſyllabum, eorum verbis fideliter excerptis,viſum eſt itidem,ne in re tanti momenti aliquis deficiat,ob oculos ponere. Eam tenet Molfeſius *in Sum.to.1.tr.7.cap.5.nu.48.* vbi ſic ait:*Hanc opinionem,vt mihi retulit noſter D.Gabriel Lotterius,vir magnæ eruditionis;Romæ ſequuti fuerunt ipſe,& Frãciſcus Suarez; & P.Salmeronus Societatis Ieſu, & P. Luppus Capuccius; & audiui etiã,quod dum caſu cadebat Romæ quidam,ex fabrica S.Petri,& reperiebatur ibi Clemens VIII. Pontifex Maximus,vir ſapientiſsimus;& vidiſſet illum cadentem, quod dederit ei abſolutionẽ,dicens: Si es capax abſolutionis,abſoluo te à peccatis.* Et *infrà n.49.**Non eſt ratio cõuincens, cur id fieri non poſsit ſub conditione, quando hic talis ſignum non dedit,& aliàs deuotus erat ad Sacramenta,&c.Itaq; prodeſſe,nõ autẽ nocere poteſt,nec fit iniuria Sacramẽto,& eſt opinio ſatis pia.*Sic ille.

6 Homobonus in examine Eccleſiæ *p.1.tr.7.cap.18.q.84.**Prudenter aget Parochus,ſi fauorabiliori illi opinioni adhæreat, quæ ſentit abſolutionis beneficium moribundo impendi poſſe, etiamſi nullũ confeſſus ſit peccatum,nec confeſſarium petierit,nec indicia exhibuerit,ex quibus actus cõtritionis,vel attritionis argui poſſit;modo talis in mortis articulo conſtitutus Chriſtiano more viuere ſoleret,& bonus, ac fidelis homo æſtimaretur. Quod quidem placitum in praxi referunt amplexum fuiſſe Clementem VIII. Quæ ſententia,illa ſanè ratione confirmatur,quod in neceſſarijs ad ſalutem, tutior pars eſt amplectenda,& certiori periculo occurrendum eſt. Et irreuerentiæ Sacramenti, vel ſacrilegij periculum,tum conditione appoſita,tum auctoritate Doctorum hãc opinionem tuentium,ceſſare dicitur.*

7 Antonius de Litteratis in Sum.edita Romæ cum approbatione Mag. ſacri Palatij,anno 1611.*p.1.de Confeſ.cap.35.nu.7.*
Reſpondeo, quòd ſi infirmus loquelam amiſerit,vel ſi in freneſim cõuerſus fuerit, Sacerdos debet conſiderare,an talis infirmus benè,fidelis,vt bonus Chriſtianus viuebat,& ſingulis annis confitebatur,& ſe communicabat,& huiuſmodi,licet Sacramentum non petierit,quia talia ex inſperato acciderunt,&c. Talis præſupponitur contritus:ideò Sacerdos abſoluat eum ab omnibus cenſuris,caſibus,& peccatis.

8 Bartholomæus à Sãcto Fauſto *in Theolog.mor.lib.4.q.204.**Quia ſi poteſt,inquit, dari abſolutio ſub conditione,quãdo dubitatur,an pœnitẽs habeat vſum rationis; vel an ſint peccata,nulla eſt ratio conuincens,cur id fieri non poſsit ſimiliter ſub conditione,quando talis hic nullum ſignũ dedit contritionis,& aliàs deuotus erat,& frequentabat confeſsionem,& cõmunionem. Nam poteſt eſſe,prout in dubio præſumitur,vt quis ſit memor ſalutis æternæ, & quod interius habeat aliquã efficacem attritionẽ,qua rectè diſpoſitus ſit,recipere Sacramentalẽ abſolutionem,& de attrito fiat contritus. Præſertim,quia nulla fit iniuria huic Sacramento,quando ſub cõditione impertitur abſolutio,vnde ſi non reperiatur diſpoſitus, abſolutio habetur pro non data,& ſic prodeſſe, non autem nocere poteſt.*

9 Victorianus Præmoli *in Memoriali Clericorũ p.4.cap.1.n.14.**Licet abſoluere moribundũ,etiamſi nullũ pœnitentiæ ſignum dederit in præſentia confeſſarij,ſi tamen aliquis teſtetur,eum oſtendiſſe confitendi deſideriũ.Ita docet Rituale Pauli V. & etiã ſuprà diximus. Imò addit Sacerdotale ex doctrina D.Antonini,poſſe etiam abſolui moribundũ aſſuetũ frequentare confeſsionẽ,quantuis repentino caſu oppreſſus Sacramentum non petierit. Neque ſolum poteſt confeſſarius in his duobus caſibus abſoluere; ſed etiam debet: quia contingere poteſt,moribundum eſſe tantum attritũ,vnde damnetur,niſi abſoluatur,vt de priori caſu dicit Suarez.*Sic ille.

10 Pellizarius *in Man.Regul.to.1.tr.5.c.3.ſect.1.nu.60.** Cuius,inquit,opinionem puto defendi poſſe ob doctrinam tradendam, nimirum poſſe abſolui illum,qui ſenſibus omnino deſtituitur,& nullo pacto petit confeſsionẽ,ſi conſtet illũ fuiſſe ſolitum viuere more Chriſtiano.*Et *to.2.tr.8.cap.3.ſect.2.n.114.**Reſpondeo,videri non omnino improbabile,quod abſolui poſsit ſaltẽ ſub conditione. Moueor,tum ex principio extrinſeco,nẽpè ex authoritate plurium Doctorum opinionem hanc

ſuſtinentium; qui ſunt Molfeſius, Homobonus, litteratus &c. Suarez, qui ex authoritate grauium virorum, talem doctrinam priuatim tradidit; Baldellus, & Naldus, à me per litteras conſulti; alijque docti recētiores à quibus nō omnino videtur diſſentire S. Auguſtinus.* & *n.116 in fine.** Ergo ex charitate tenemur eam ſequi: tantum abeſt, vt non poſsimus ea practicè ſequi.*

11 Reuer. P. Leander à Sacram. *to.1. de Pœnit. tr.5. diſp 5. q.46.* * An confeſſarius poſsit abſoluere ſub conditionē moribūdum ſenſibus deſtitutum, qui nec confeſſionē petijt, nec ſignum pœnitētiæ dedit? Mihi, in hoc difficillimo puncto, ſic reſpōdendum videtur. Quod, ſcilicet, quamuis prima ſententia negans ſpeculatiuè ſit lōgè verior; longèque probabilior ſecunda: hæc tamen, quia nō caret probabilitate (vt ipſemet Diana meritò fatetur) in praxi obſeruari debeat, & practicari (quod ego Romæ in occurrenti caſu, ſemel, & iterum feci, nec pœnituit) vt ex ſtatim dicendis conſtabit.*

12 R.P.Fr. Chriſtophorus Delgadillo *to. de Pœnit. cap.13. dub.18. & 19.* tradit: *Non ſolū poſſe, ſed teneri abſoluere ſub conditione, quia vixiſſe more, & modo Catholico ſufficit pro ſigno ſenſibili doloris, in articulo mortis requiſito de peccatis, ſicut ſufficit, vt prudenter iudicet, prædictum moribundum hìc, & nunc habere intentionem, ſeu voluntatem requiſitam ad validam, & fructuoſam receptionem aliorū Sacramentorum, ſcilicet, Euchariſtiæ, & Extremæ-vnctionis.*

13 Illuſtriſ. ac Reu. P.M. Acatius de Velaſco *to.1. reſol. mor. verb. Abſolutio, reſ.12. n.4.* *La tengo por probable, por la autoridad de los Doctores tan graues, que la tienen.* Et infrà.* En particular, ſi el moribundo es hombre bueno, del qual ſe puede prometer, que todos los dias haria acto de contricion, y daria alguna ſeñal de dolor.* Et *to.2. verb. Sacramento, reſ.403. n.7.* * Muy probable es, que a vn hōbre que ſe eſta muriendo, ſin poder, ni auer dado materia alguna por camino alguno, el Confeſſor le debe abſoluer con condicion.* Et latius M. Zanardus *in Director. 1. p.2. de Pœnit. §.9.* dicens: * Poſſe abſolui, ſi non erat in mortali noto.*

14 Antoninus Diana *3.p. tr.3. reſol.8.* *Vnde ego, ſaltē ex principio extrinſeco, puto hanc ſententiam probabilem eſſe, & ita illā tenent aliqui Patres Societatis Ieſu, & noſtræ Religionis, & dici poteſt, quod in hoc caſu adeſt aliquo modo materia; quæ per teſtificationem, & famam probitatis dicti moribundi, efficitur præſens.*

15 Doctiſsimus Epiſcopus Ioannes Caramuel *in Theol. Fundam. 1.p. fundam.6. n.19. fol. mihi 92.* teſtatur, hanc opinionē, tanquam probabilem approbatam eſſe ab Vniuerſitate Vienenſi, in Theſibus, quibus præfuit R.P. TurKovich Societatis Ieſu. Et ipſe, vbi ſupra, & *n.1311. fol.660.* mordicus illam defendit, plures pro ea Doctores referens, tum ex Societate, tam ex Frāciſcanis, & *in 3. edit. fol.533. vſque ad 541.* vbi de hac quæſtione ait, pro hac parte ſtetiſſe Stephanū Bauni, & Carolum Mulart Societatis Ieſu, & alios, qui in voce id docuerunt in Vniuerſitate Vienenſi. Quibus adde Ianſenium, apud Leſsium *in 3.p. q.9. art.2. dub.2. n.20.* Laurentium Longum *in Tabulis Sacram. lib.2. cap.24. nu.8.* Theophilum Raynaudum *de Martyrio, p.2. cap.3. n.7.* Baſſæum, *verb. Abſolutio, n.13. in 3. editione*, & Philippum Seruium *in Annunt. fidel. p.3. cap.1.* Fauet Auerſa *de Pœnit. q.10. ſect.8.* & inclinat Machado *to.1. lib.2. p.4. docum.5. n.4.* & plures infrà citandi. Et cū Viualdo, Carolo de Baucio, Sacto Fauſto, & alijs tenet Barboſ. *in Collect. ad Trident. ſeſſ.14. cap.5. n.2.* dicens:* Si pœnitens nullum peccatum confiteatur, nec petijt cōfeſsionem, nec ſigna, vel nutus cōtritionis exhibuit, & ſit vir bonus & deuotus ad Sacramenta, poterit ſub conditione abſolui, in hunc modum: Si tu es capax abſolutionis, ego te abſoluo à peccatis tuis.* Et in Belgio hanc opinionem practicari in bello à multis confeſſarijs, teſtatur ſe audiuiſſe Cardin. de Lugo *to. mi. de Pœnit. diſp. 17. ſect.3. n.33.* Quibus facit fundamētum, quo pro Euchariſtia freneticis, & amentibus conferenda vtitur M. Texeda *to.1. tr.2. tont.18. dub.5. n.47.* Denique hanc ſententiam probabilem putant plures, quos citatos ſequitur F. Franciſcus à Ieſu Maria *to.1. Curſ. Theol. mor. tr.6. cap.8. punct.6. n.148. fol.450. & ſeq.* Apud quem *n.148.* pro eadem militat Gabriel à S. Vincentio *de Sacram. Pœnit. diſp.7. q.2.* & hanc ſententiam, *Sic explicatam (inquit F. Franciſc. à Ieſu Maria *punct.6. in fine*) probabilem eſſe ſentimus, & ſic ad praxim deducendam: cum nulla fiat iniuria Sacramento, impendēdo in eo caſu abſolutionem ſub conditione, & ex praxi poſsit ſalus æterna pēdere moribūdi.* Sic doctus Carmelitanus Excalc.

16 Propter hæc Tamburinus *in Methodo exped. confeſſ. edito Romæ, anno 1647.*

lib.

*lib.2.cap.10.§.1.nu.11.** Nonulli, inquit, Doctores putant,eiuſmodi moribundum ſatis, ſuperque petere confeſsionem, per mores Chriſtianos, tota vita ſenſibiliter peractos. Itaque ideò putant abſolui poſſe,ſaltem ſub conditione:ſi eſt capax abſolutionis.Idcircò in praxi cenſeo,poſſe abſolui ſub conditione dicta: imò, propter tam vrgentem inſtantis mortis neceſſitatem,etiam debere.Ratio eſt,quia propter conditionem cauetur iniuriæ Sacramenti,& ex alia parte,conſulitur,quantũ fieri poteſt,ſaluti moribundi; quia in tali articulo præſumi ſaltem attritus poteſt. Quid ſi fortè ita,actualiter peccando,ſubito deſtituatur ſenſibus,vt non poſsit humanitus loquendo atteri? Reſpondeo, tũc non eſſe præſumendum attritum, atque adeò,nec abſoluendum docent communiter.Sed ego ſub prædicta conditione vix illum regulariter ſine abſolutione dimitterem: quia rariſsimè euenit,vt tam citò ſenſibus quis, dum actu peccat, deſtituatur, vt vicinus morti non velit ſuæ ſaluti conſulere per aliquã attritionẽ.* Sic ille.

17 Addunt alij prædictam ſentẽtiam pro quolibet peccatore Catholico ſuſtinendam eſſe. Ioannes Poncius *in curſu Theologico,deciſ.46.cõcl.4.** Quamuis etiã poſsit cõijci,ex anteacta vita;quod ſi habuerit tẽpus,habuerit etiam internã diſpoſitionẽ,tamen illa coniectura non ſufficit,niſi ad abſolutionem cõditionatam, qualis ſi poſsit dari ipſi,poſſet etiã ei,qui antea ſceleratè viueret,quia tales ſolẽt dolere de peccatis, & petere confeſsionem, quando ſunt in periculo vitæ: de quibus, non eodẽ modo,quantum ad hoc diſcurrendũ eſſe,ſentiunt Doctores,qui oppoſitũ concluſionis tenent. Quantum ad me attinet,non video,cur nõ poſsit dari vtriſque ſub conditione, cum nil mali ſit in conferenda tali abſolutione, & non ſit euidens,nec certum de fide,quod nõ poſſit prodeſſe.* Sic ille, qui ad argumenta in contrarium reſpondet.

18 Petrus Marchantius *in Tribunali Sacram.tom.1.tract.4.tit.4.dub.7.** Sed ad primam partẽ huius quartæ reſponſionis, in fauorẽ animarum,reuertamur, in qua dixi:quod quãdo peccator Catholicus ita opprimitur,vt nullum appareat ſignũ pœnitentiæ,aut deſideratæ,ſiue poſtulatæ cõfeſsionis, nihilominus poſsit ſub conditione abſolui;ſiue abſoluendum eſſe.*

19 Fr.Martinus de S.Ioſeph *in Monitis,to.1.lib.1.tr.16.n.2.** Iuzga Diana,que es probable,y lo miſmo han tenido hombres doctiſsimos;porq̃ todos dizen,que en aquel pũto,aun los hombres deſalmados ſe conuierten de ordinario,y le piden miſericordia à Dios,peſandoles de ſus ofenſas;y nadie en duda ſe ha de preſumir,que no ſe acuerda,y cuida de ſu ſaluaciõ eterna,y q̃ por lo menos en lo interior carezca de atricion,con q̃ ayudado con el Sacramẽto ſe ſalve.A la verdad yo juzgo,q̃ eſta opiniõ es probable,por principios extrinſecos;y en caſo ſemejante,pecarà cõtra caridad el Sacerdote,que no abſolvieſſe al tal enfermo,debaxo de la condicion dicha. *

20 Torreblanca *lib.14.Pract.cap.11.n.14.pag.407.** Moribundo enim ſenſibus deſtituto,quãuis peccatũ nullũ pronũciauerit,nec ſigna cõtritionis dederit,poteſt, & debet confeſſarius eum abſoluere,ſaltẽ ſub conditione:Si es capax,abſoluo te. *

21 Remigius *in Sum.tr.5.cap.5. §.11.n.5.** Es tambien opinion probable,q̃ el Confeſſor puede abſoluer al moribundo deſtituido de ſus ſentidos,aunque no aya pedido confeſsion,y exercitar la caridad en eſtado tan peligroſo, en que cada vno la deſearia para ſu remedio.*

22 Fr.Ludouicus à Cõcept.in examine Veritatis,*tr.5 de Pænit.q.1.per totã,præcipuè n.19.*hanc concluſ.ſic probat.* Tum quia de nullo debet malũ præſumi,& præterim finale,niſi expreſsè de illo conſtiterit, cum ergo neq; expreſsè de hoc cõſtare poſsit; in caſu poſito,tenebitur de omnibus ſimilibus nullum iudicare malum. At qui in ſimili caſu tenẽtur omnes ſuæ ſaluti exequi neceſſaria, inter quæ vnum,& facilius eſt,cõtritionis ſigna præbere,confeſsionẽve ſigno aliquo poſtulare.Ergo hoc de illis poſſumus iudicare(ſcilicet,quãuis non viderimus)proindeq;illis abſolutionis beneficium,ſub conditione impendere. *

23 Lezana *in Sum.qq.Regul.tom.3.verb. Confeſsio.** Ego verò,licet hanc ſecundam ſententiã(nẽpè negatiuam) probabiliorẽ credam;primã tamen non reputo omnino improbabilem, eo vel maximè,quod exiſtimẽ,omnes fideles in eo periculo cõſtitutos,ſi vel per modicum tẽpus,ſui compotes exiſtant,non ſolũ actu interno confeſsionẽ deſiderare,ſed externo actu id deſiderium ſemper manifeſtare,quod virtualis quædã confeſsio,pro abſolutione cõditionatè cõcedẽda.Sed alij iudices ſupto.*

24 Illuſtriſ.Ioannes Caramuel *in 2.p.*

Theolog. Fund. cap. 1. num. 50. fol. 35. * Quia vniuerſitas Vienenſis ſententiam, quæ aſſerit, *moribundum Catholicum ſenſibus deſtitum, qui nullum ſignum doloris dedit, poſſe ſaltem ſub conditione abſolui*, iudicauit probabilem, hanc eamdem opinionem probabilem eſſe pronuncio, * & *cap. 7. n. 120. de Pœnit.* * Probabilis, inquit, eſt ſententia, quæ docet Catholicum moribundum ſenſibus deſtitutum, qui nullum ſignum doloris dedit, poſſe abſolui ſaltē ſub conditione. * Et idem tradiderat *in Theolog. moral. lib. 3. diſp. 4. n. 1542.* dicens. Confeſſarium teneri hanc ſententiam practicari. Verba eius ſunt. * Non poſſe abſolui, qui nullum ſignum dederit, quo videatur actualiter petere cōfeſſionem, ſentis quidem probabiliſſimè: tibi enim viri doctiſſimi conſentiunt. Et tamen te peccaturū eſſe mortaliter, ſi non mutes dictamen aſſero: cum moribundo omnibus ſenſibus deſtituto, qui nullo ſigno externo cōfeſſionem petijt, non accurris. Ratio eſt clariſsima. Ille enim eſt in extrema neceſſitate conſtitutus, in periculo æternæ damnationis & iure fraternæ charitatis teneris eum adiuuare, ſi potes. Ergo & teneris ipſum abſoluere, id enim potes; quia tametſi non poſſis operari contra tuum dictamen, potes illud prudenter mutare, & opinioni probabili ſubſcribens illi abſolutionem concedere. *

25 Angelus Maria Verricelli *in quæſtionib. moral. tom. 1. tract. 6.* per totum, multis ſuadere conatur. * Moribundum Catholicum, quantumcumque perditæ vitæ, nullo dato pœnitentiæ ſigno, ſub cōditione abſoluendum. * Ita *vbi ſuprà ſect. 12.* quamuis hæc diſputandi gratia dicta eſſe velit. Et *ſect. 14. num. 48.* ſuum iudicium declarans ait. * Dubium mihi eſt, an hæc opinio probabilis ſit ab extrinſeco. & ego non auderem aſſerere hodie eſſe probabilem, non tamen condemnarem, tanquam ſacrilegij reum, qui dubitans, an hæc opinio ſit ſaltem per principia extrinſeca probabilis, abſolueret ſub conditione moribundum, nulla præbentem ſigna doloris. * Hæc ibi, & *num. 100.* & facit eius doctrina *tract. 2. quæſt. 36. num. 5.*

26 Militant etiam pro hac ſententia Doctores alij. Illuſtr. D. D. Alphōſus de la Peña & Montenegro, Epiſcopus Quitenſis, in Itinerario pro Indorum Parochis, *lib. 3. tract. vnico, ſeſſ. 2. fol. 280.* vbi ſic: * Digo, que es opinion muy probable, que en caſo, que vno aya caido de vna torre, y del golpe quedò tan aturdido, y molido, que no pudo dar ſeñal de dolor alguno, ni aun de pedir eſte Sacramento, ſe debe abſolner *ſub conditione*, diziendo: *Si capax es, ego te abſoluo.* Et M. Acatius de Velaſco *tom. 2. verb. Sacram. reſolut. 403. n. 7.* vbi poſt verba *ſuprà num. 17.* fideliter excerpta, ſubnectit. * Luego conſtando, como conſta, que la tal abſolucion (nempè, ſub conditione) no puede ſer mala por camino alguno, y que puede ſeruir al enfermo de vn tan grā bien eſpiritual, qualquier Confeſſor puede, y debe abſoluerle en la dicha forma. * Sic ille vniuerſaliter pro omni Catholico moribundo diſcurrit. Quibus addendi aſſerentes, agoniam Catholici eſſe probabile ſignum, tum cōtritionis, tum voluntatis confitendi; nam ita frequenter contingit inter Catholicos, vt ait Verricelli *tom. 1. tract. 6. quæſt. vnic. à nu. 12.* Et videtur de mente D. Auguſtini *tom. 6. lib. 1. de Adulterinis coniugijs, cap. 28.* vbi ait: * Adulterum, in adulterino coniugio, mortis periculo præoccupatum, quamuis nulla poſſet dare ſuæ voluntatis ſigna, tamen baptizandum eſſe, ſi cathecumenus erat (attende) & ſi baptizatus, reconciliandum: talis enim tunc intrinſecè pœnitens credendus eſt. * Et *cap. 26.* prædixerat: * Si voluntas eius incerta eſt, multo ſatius eſt nolenti dare, quam volenti negare. * Hæc Auguſtinus. Propter quæ P. Dicaſtillo *de Pœnit. diſp. 9. dub. 9. n. 854.* non dubitauit dicere. * Hæc ſententia videtur pro ſe habere Auguſtinum. * Et expreſsè, illam docuiſſe Auguſtinum, dicit Verricelli *ſuprà num. 14. & 74.*

27 Hæc opinio, quoad Catholicum, qui Chriſtiano modo vixerit, ob auctoritatem ſaltem extrinſecam tot, tantorumque Doctorum improbabilis mihi non eſt, licet pietate magis, quam ratione, ſuaderi poſsit. Verum cum hoc Sacramentum in animarum fauorem inſtitutum ſit, ea nobis opinio eligenda eſt, non quæ Sacramento, ſed quæ pœnitenti magis faueat. Sacramentum enim, inquit Ioannes Sanchez *in Select. diſp. 44. nu. 35.* * Iuri ſuo cedit, & (vt ita dicam) periculo irritationis exponi non ægrè fert, eo quod ſalus ſpiritualis proximi magis tuta relinquitur. * Cui facit Baronius in opere contra Caram. *1. p. diſp. 1. ſect. 4. artic. 1. §. 1.*

fol.

Digitized by Google

fol. 19. Ibi: * Cum enim Sacramenta inſtituta ſint ad ſalutem animarum, nil mali eſt, ſi aliquod periculum irriti Sacramenti incurras, ne damnetur anima, in cuius gratiam à Deo eſt inſtitutum. * Omitto periculo irritationis non exponi, ſi abſolutio ſub conditione impendatur; vt ibidem docet Ioannes Sanchez, & tenet Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 1. *in fine*. Quibus conſentiunt plures ex ſupra citatis. Ergo cum adminiſtratio Sacramenti in noſtro caſu, non poſsit ei obeſſe, & poſsit prodeſſe infirmo, ſi hæc opinio fortè ſit vera, ideò illam, quam ex charitate iudico, debere omnes confeſſarios amplexari (vt ferè omnes Doctores citati exprimunt) aliquibus fundamentis ſtabilire, & explicare, Deo gratum facturum indicaui.

§. II.

Sententia magis pia triplici ratione ſtabilitur.

28 IGitur moribundum, qui nec confeſsionem petijt, nec vlla contritionis ſigna dedit, abſolui poſſe, ſi Chriſtiano modo vixerit, ſuadetur. Primò, quia voluntas confitendi peccatũ manifeſtata confeſſario per ſignum aliquod exterius, eſt ſufficiens ad abſolutionem, ſaltem ſub conditione, vt docent communiter Doctores: quod procedit, etiamſi poſt multos dies abſolutio ſit impertienda, vt conſtat ex Henriquez *de Pœnit. lib.* 1. *cap.* 10. *&* 11. *num.* 6. & ex Hurtado Cõplut. *de Sacram. in genere diſp.* 1. *diffic.* 11. Sed fidelem Chriſtiano modo vixiſſe, & Sacramenta frequentaſſe, eſt ſignum exterius, per quod manifeſtatur confeſſario voluntas confitendi futura in articulo mortis: ergo licèt pro tunc non petierit abſolutionem, nec ſignum aliquod doloris in eo periculo edere potuerit, datur materia ſufficiens ad abſolutionem. Probo conſequentiam: moraliter certum eſt, prædictum moribundum in eo vitæ diſcrimine conſtitutum habere voluntatem confitendi, & hæc ſufficienter manifeſtatur, & fit ſenſibilis per ſupradicta ſigna antecedentia: omnes enim per illam venimus in notitiam, quod ſi poſſet, pro eo articulo abſolutionem peteret; ergo.

29 Confirmatur: dolor de peccatis ſufficienter fit ſenſibilis ad abſolutionem per confeſsionem illum præcedentem, vt tradit Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 2. cum Henriquez, Fagundez, Nauarr. & alijs: ergo voluntas confitendi in articulo mortis ſufficiẽter redditur ſenſibilis per ſigna illam antecedentia. Vrgetur: ſicut dolor conſtituitur in eſſe materiæ Sacramenti per confeſsionem: ita voluntas confitendi conſtituitur in eſſe confeſsionis, per ſignum illam manifeſtans, ſed confeſsio antecedens dolorem poteſt illum conſtituere in eſſe materiæ Sacramenti: ergo ſignum antecedens voluntatem confitendi poteſt illam conſtituere in eſſe confeſſionis: æquè enim certum moraliter eſt, eum, qui benè viuit, & Sacramenta frequentat, habiturum in mortis articulo voluntatem confitendi, ac eſt certum, eum, qui ſua peccata confitetur, habere, vel habiturum ante abſolutionem dolorem de peccatis: ergo dum confeſſario per ſe, vel per aliorum teſtimonium, conſtiterit, de anteacta vita pœnitentis, non ſolum poterit, ſed tenebitur illum abſoluere, quia in omni rigore verum eſt, deſiderium confitendi, per ſe, vel per alios oſtendiſſe: quod ſufficere ad abſolutionem impertiendam habemus ex Paulo V. in Rituali Romano.

30 Dices: ergo ſaltem, ſi infirmus non ſolum vocem, ſed & ſenſum amiſerit, non poterit abſolui, quia in tali caſu non datur in eo voluntas confitendi, cum rationis compos non ſit. Reſpondeo primo: ex priuatione vſus ſenſuum externorum, non deduci euidenter vſum rationis ita defeciſſe, vt non potuerit habere dolorem, ac proinde in caſu dubij, debere abſolui ſub conditione. Reſpondeo ſecundo: licet conſtaret, repentè amiſiſſe vſum rationis, abſolui etiam poſſe, non ratione voluntatis, quam tunc habeat, cum ſupponamus non habere, ſed ratione alterius voluntatis præteritæ. Explico ſimul, & confirmo: Ipſe rectè viuendi modus, & Sacramentorum frequentatio, vtpotè orta ex deſiderio placendi Deo, & obtinendi beatitudinem, non ſolùm ſufficienter ſignificat, pœnitentem habiturum confitendi voluntatem in mortis articulo, ſi ſui compos fuerit, ſed ex nunc deſiderare confeſsionem pro eo articulo, & abſolutionem Sacramentalem pro eo petere, eo modo, quo poteſt, iuxta infra dicenda. Hoc enim deſiderium confeſsionis implicitè continetur in voluntate illa præterita rectè viuendi, & frequentandi Sacramenta ad conſequendam beatitudinem: quæ quidem voluntas per hæc

bona

bona opera ſufficienter ſignificatur: ergo ſi de tali voluntate implicita, & præterita confeſſario conſtiterit, poterit, & tenebitur infirmum abſoluere, quia ad abſolutionem nil aliud exigit Concilium Arauſicanum primum, *cap. 11. ibi: Subitò obmuteſcens pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium, verbis aliorum, habeat.*

31 Quod autem voluntas hæc, & deſiderium confeſsionis exterius manifeſtata, multò tempore anteceſſerint articulum mortis, non obſtat ad abſolutionem, nam vt ſupra diximus ex Henriquez, & Hurtado, & latiùs *diſp. præcedenti, quæſt.* 10. abſolutio poteſt conferri, quamuis multis antea diebus præceſſerit confeſſio, dummodo non conſtet, pœnitentem voluntatem retractaſſe per culpam mortalem. Imo addo; in caſu præſenti, licet id conſtaret, abſoluendum ſub conditione: nam cum aliunde certum non ſit, moribundum adeo ſubitò vſum rationis amiſiſſe, vt ſpatium ad voluntatem confitendi, & attritionem de peccatis concipiendam non habuerit, poſſet confeſſarius in eius fauorem prudenter iudicare; ac proinde virtute prædictæ voluntatis præſumptæ, & per anteactam vitam ſufficienter ſignificatæ illum abſoluere ſub conditione. Quia fortè ſic collata ſaluabitur, qui ſecus in æternum peribit.

32 Suadetur ſecundo: quia eadem confeſsio Sacramentalis eorumdem peccatorum, ſi ex intentione pœnitentis ad plures Sacerdotes dirigatur, ſufficiens eſt ad plures abſolutiones à pluribus obtinendas, ad nouumque, & diſtinctum Sacramentum, cum nouo gratiæ augmento, conficiendum, vt benè tradit Lugo *ſuprà diſp. 13. ſect. 7. num.* 164. Quia confeſſio iterabilis eſt, & licet prædicta materialiter, & phyſicè videatur vna, moraliter tamen, & virtualiter eſt multiplex, quia æquiualet: *Confiteor tibi, Petre, & confiteor tibi, Paule,* ſicut forma hæc: *Ego vos abſoluo:* æquiualet, *abſoluo te, & abſoluo te.* Igitur ſi ab vno Sacerdote fuiſſet pœnitens abſolutus, poſſet poſteà virtute eiuſdem confeſsionis abſolui ab alio, qui de confeſsione præterita notitiam haberet. Ergo occurrente mortis periculo non ſolum poſſet hic Sacerdos, ſed deberet illum abſoluere.

33 Præfatus diſcurſus, admiſſo antecedente, videtur legitimus. Iam verò, quod nullus ſit pœnitens, qui vni Sacerdoti confiteatur, qui ex ſua intentione ſaltem implicita non dirigat confeſsionem ad alios Sacerdotes, vt eius virtute poſsit, pro articulo mortis, à quolibet abſolui, ſi aliam efficere, & alia doloris ſigna edere non potuerit, videtur probabiliſsimum: nemo enim eſt, qui ad vnum confeſſarium accedens, rogatus non reſponderet, ſe velle, & deſiderare iterum à quolibet Sacerdote in articulo mortis, virtute illius confeſsionis abſolui: ergo quilibet pœnitens, quando confitetur explicitè vni Sacerdoti, confitetur implicitè, & in genere cuilibet alteri aduenienti in articulo mortis, qui per ſe, vel per alios de eiuſmodi confeſsione notitiam habeat, quæ quidem moraliter perſeuerat, dum in memoria confeſſarij, vel alterius interpretis vicem gerentis conſeruatur. Ergo virtute iſtius confeſsionis abſolui poterit.

34 Et procedit iuxta ſuperius dicta, licet conſtaret, pœnitentem in nouum mortale poſt illam confeſsionem incidiſſe, dummodo Sacramenta frequentauerit, eamque conſcientiam habuerit, vt reddat ſufficienter ſenſibilem dolorem concipiendum de peccatis, poſt talem confeſsionem, commiſsis. His enim concurrentibus, nil deſiderari videtur ad abſolutionem ſub conditione, cum verè, licèt multò antea præceſſerit confeſsio, interueniat moralis præſentia confeſsionis huic Sacerdoti facta, modo, quo explicui, & per illam, vt coniunctam cum frequentia Sacramentorum, & conſcientiæ cura, fiat ſufficienter ſenſibile, pœnitentem ante mortem habiturum dolorem de peccatis, ſi fortè aliquod poſt confeſsionem contraxerit. Vbi autem interuenit peccati, ſaltem in genere, confeſsio, ſufficiens datur materia abſolutionis validæ, & fructuoſæ, vt ſuprà docuimus.

35 Suadetur tertio, quia ad minus hæc fundamenta dubium generant, an eiuſmodi infirmus ſit capax abſolutionis, quia dubium ſaltem eſt, an ſit materia ſufficiens voluntas illa confitendi, quæ datur in articulo mortis per anteactam vitam ſignificata, vel an poſsit in eo articulo abſolui virtute confeſsionis prius factæ, vel virtute præteritæ voluntatis obtinendi abſolutionem pro eo articulo. Sed in dubio de capacitate ſubiecti ad abſolutionem, & in dubio de materia ſufficienti,

ti, impertienda eſt ſub conditione, vt ex Layman, Sanchez, Diana, & alijs diximus quæſtione præcedenti, & ex communi Doctorum probat latè Lugo *diſp.8 de Sacram. in genere, ſect.* 9. Ergo in caſu, quo moribundus, nec confeſsionem petierit, nec vllum doloris ſignum dederit, abſolui poterit ſub conditione. Et Sacerdos ex charitate grauiter ligatus erit, ſi concurrant, quæ in ſuperioribus ſuppoſuimus. Melius etenim eſt ſubvenire proximo cum Sacramento dubio, quàm ſine vllo Sacramento relinquere: &, vt ex communi Doctorum tradit Leander *ſuprà quæſt.* 47. Sacerdos, non ſolum poteſt, ſed debet abſoluere moribundum in caſibus, in quibus ex opinione probabili aliorum poteſt, quamuis ipſe contrariam ſequatur; poteſt enim alienæ adhærere, & ideò tenetur, ſuam deponere, ne æternæ damnationis periculo proximum exponat.

§. III.

Obiectionibus communis ſententiæ fit ſatis.

36 OBijcies primo cum Emin. Cardinali de Lugo: Accuſatio de peccato debet eſſe poſt commiſſum peccatum, ergo voluntas nunc habita accuſandi ſe de peccato poſteà committendo, non eſt ſufficiens, vt virtute illius in mortis articulo abſoluatur. Concedo totum, ſed nihil contra me: Ego enim tantum aſſero, abſolui poſſe, vel virtute voluntatis confitendi, quam habet in articulo mortis ſufficienter iam ſignificatam, & ſenſibilem factam per anteactam vitam Chriſtiano modo, & cum Sacramentorum frequentia: vel virtute confeſsionis de alijs peccatis commiſsis, vtpotè quæ vni Sacerdoti explicitè, & in particulari, alijs verò implicitè, & in genere facta fuit, vt in mortis articulo poſſet à quolibet, virtute illius, impendi abſolutio: ſiue prædicta confeſsio ſit expreſſa (vt dixi) ſiue implicita in recto viuendi modo, & frequentia Sacramentorum imbibita; quæ quidem ex nunc eſt petitio quædam abſolutionis à peccatis vſque modo contractis, & ſignificat dolorem de alijs, ſi fortè committantur, concipiendum: neque enim, vt ab omnibus abſoluatur, in caſu neceſſitatis opus eſt, de omnibus præceſſerit accuſatio.

37 Obijcies ſecundo. Decreta Pontificum, & Conciliorum agentia de abſolutione moribundi, ſemper addunt, *ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habeat, vel ſi deſiderium confitendi per ſe, vel per alios oſtenderit.* Ergo non ſufficit Chriſtiano modo vixiſſe, & Sacramenta frequentaſſe. Reſpondeo, negando conſequentiam: quia, vt conſtat ex dictis, in toto rigore hæc decreta in noſtro caſu verificantur; addunt tamen, & meritò prædictam limitationem; quia poſſunt eſſe aliqui homines, adeò prauis moribus imbuti, vt eorum vita, nec implicitè ſignificet, in articulo mortis habituros confeſsionis deſiderium, ſed potiùs de miſericordia Dei deſperaturos; qui proinde nec virtute voluntatis confitendi, per anteactam vitam ſignificatæ, nec virtute alterius confeſsionis, ſiue explicitæ, ſiue implicitæ poſſunt abſolui, cum nil horum interueniat. Quapropter eorum opinioni non acquieſco, qui contrarium vbi ſupra docuerunt, & à principijs intrinſecis nullam cenſeo probabilitatem habere. Vel ſi mauis reſponde, limitationem illam additam fuiſſe à Concilijs, quia poteſt contingere confeſſarium nullam de anteacta vita moribundi habere notitiam, nec eſſe teſtes, qui deponant: his autem deficientibus, nequit abſolutionem ei impertiri, quia nulla datur confeſsio. Et in omnium ſententia formam Sacramenti, etiam ſub conditione, proferre; vbi nec dubia materia reperitur, graue peccatum eſt. Alias equus, & mulus poſſent ſub conditione baptizari, vel abſolui.

38 An verò à principijs extrinſecis ſufficiens probabilitas opinioni nuper relatæ inſit, ad abſoluendum quemcumque Catholicum in articulo mortis conſtitutum, quem talem eſſe confeſſario conſtiterit; difficilè ſatis eſt. Sed quia illa opinio in animarum fauorem cedit, & aliunde non eſt omni authoritate deſtituta, cenſeo confeſſarium, etſi parum probabili, poſſe illi adhærere, quia vt ait P. Thom. Sanchez *lib. 2. de matrimon. diſp. 36 num.* 8. quamuis opinio parum probabilis ſit, ratione periculi magni; quod ex oppoſito imminet, ſuſtineri poteſt: *Quod aliàs (inquit) non iudicaretur probabile, facit tale eſſe vrgens neceſsitas, & periculum, quod ex oppoſito ſequeretur, vt optimè docet Sotus *de ſecreto 3. memb. quæſt. 2. concluſ. 3.** Quos ſequuntur Baldellus, Nauarrus, Suarez, Valencia, Reginaldus, & alij, quibus citatis ſubſcribit

Tho-

Google

Thomas Hurtado *tom.1.variar.reſol.tract.3.cap.3.reſol.13.* & non parum fauet Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnit.q.3. de qualit.confeſ.dub.2.nu.31.* dum ait.* Pro tam extrema neceſsitate ſufficit quævis probabilitas, vt non ſolum liceat, ſed teneamur animæ fauere.* Ergo & probabilitas aliqualis à principio extrinſeco ſufficiet. Cùm autem in præfata opinione deſerenda grauiſsimum contineatur periculum relinquendi proximum omni remedio deſtiturum, & periculo æternæ damnationis expoſitum, qui fortè, abſolutione ſub conditione collata, ſaluabitur, crudelitatis ſpeciem præ ſe ferret, præfatam opinionem non amplexari, cum abſque vllo peccato poſsimus. Cuius ratio à priori eſt, quia inter duo mala disiunctiuè neceſſaria, minus eſt eligendum, vt conſtat *ex cap. duo mala, & cap. Nerui, diſt.13.* Cùm igitur minus malum ſit periculum fruſtrationis Sacramenti, quàm æternæ ſalutis moribundi; quia illud religioni, iſtud charitati opponitur, primum à fortiori eligendum. Et quidem caſu, quo vtrumque præceptum obſeruari nō poſſit, charitatis præferendum, cum Monteſino tradit Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſput.44.n.35.* & certiſsimum apud omnes eſt. Omitto nulli periculo fruſtrandi Sacramentum ſe exponere, vt cum Suarez, Sanchez, & aliјs ſupra diximus; quia abſolutio impenditur ſub conditione, *ſi es capax*, qua non ſubſiſtente, non confertur: ergo nil fit contra religionem. Inſuper ſuadetur noſtra concluſio: quia confeſſarius tenetur abſoluere pœnitentem pro ſe habentem opinionem, quæ apud Doctores probatæ authoritatis probabilis habeatur, licèt ipſe à principiјs intrinſecis falſam, & improbabilem cenſeat. Vt docent M.Sotus, M.Marcatus, M. Candidus, & aliј quos citaui *tr.1. de opin. probabili, quæſt.4.num.7.* Ergo potiori iure in caſu extremæ neceſsitatis.

§. IV.
Animadverſio in Baronium.

39 EX his reiјciendus venit Vincentius Baronius, qui *2.part. Manuduct. contra Amadeum, diſp.2.ſect.3. fol.222.* confidenter aſſerit, nec muribūdo, qui Chriſtiano modo vixerit, licere abſolutionem impendere, etiam ſub conditione: * niſi præter interpretatiuam voluntatem adſit ſignum præſentis conteſtatæ petitione confeſſariј, aut doloris ſenſu, gemitu, vel verbis expreſſæ.* Sed non placet. Quia, vt conſtat ex ſuperius dictis, non ſolum poteſt, ſed ex præcepto charitatis (quæ obligat ad remedium dubium, quando certum extremè indigenti applicari non poteſt) abſoluere tenetur. Quod inſuper argumento, vt aiunt, ad hominem, euinco; quia, vt ipſe Baronius teſtatur *1.part. Theolog. mor. contra Caramuelem, diſp.1.ſect.5.fol.79.** Nullum eſt certiùs falſi argumentum, quam à ſe ipſo diſſentire.* Quod autem ipſe ſecum non conueniat, probo ex his, quæ tradit infra *diſp.2.ſect.2.fol.171.& 172.* Vbi, dubia materia, & forma Sacramenti vtendum eſſe, docet, quando certa deficit, nec aliud medium ſuppetit ad ſalutem morituri. *Dubiјs (inquit) & incertis, omni dubitatione ſemota, vtendum eſt, quia certum eſt prudentiæ iudicium.* Et ita in terminis tradiderat *diſp.1.ſect.4.art.5.§.1.fol.39.* cuius verba dedi *ſup.num.27.* Quæ iterum firmat *fol.49.* ibi: * Ex mente noſtra reſponſum eſt, adhibendum Sacramentum abſolutionis, licet dubium, ratione periculi ſalutis, quod amouendum eſt, etiam cum aliquo periculo irritum faciendum Sacramentum.* Quod tertio repetit *diſp.2. ſect.1.fol.146.* dicens: * Charitas, imo & iuſtitia Miniſtrum ex officio vrgent, vt puero, & adulto extremo periculo laborantibus ſuccurrat, etiam cum probabili opinione, aut dubio, ne irritum ſit Sacramentum, quia tunc vrget regula ex duobus malis ingruentibus arcendum maius, & minus excipiendum.*

40 Idemque in ſimili conteſtatur *2. part. Manud. diſp.1.ſect.1.fol.46.* Vbi, de materia Baptiſmi loquens, ſic ait: * Nil improbabilius, ſeu magis dubium aqua roſacea, aut ex ſale expreſſa, in materiam Baptiſmi aſſumpta, & tamen iſtius materiæ improbabilis ſpeculatiuè, vſus practicè probabilis eſt, atque omninò adhibendus puero morituro, ſi deſit aqua elementaris.* Et infrà: * Cùm hoc Thomiſta (ſcilicèt Gregorio Martinez) concedimus, licere opinionem nullius, aut minimæ probabilitatis ſpeculatiuè eligere, & vſurpare, dummodo practicè probabilis ſit, id eſt, ſtet pro lege, & ſubinde careat omni periculo peccati, hac ad minus excuſatione, quod neceſſaria ſit ad maius vitandum malum.* Ergo cùm opinio de licita abſolutione, ſub conditione, moribun-

bundi,ſtet pro lege charitatis,& ſubinde careat omni periculo peccati ,cum neceſſaria ſit ad maius vitandum malum, eiuſque vſus æquè forſan neceſſarius ſit moribundo ,ac opinionis de àqua roſacea ad baptiſmum pueri ,aliter ſine illo deceſſuri : licèt materia ſpeculatiuè improbabilis ſit , vſus tamen eius practicè probabilis erit,atque adeo omninò adhibenda abſolutio , ſi deſit materia certa. Facit etiam ad hæc doctrina ipſius Vincentij Baronij ſuprà *1.part. Manuduct.cōtra Caramuelem diſp.1.ſect.2.art.2.§.1.* Vbi ſic ſcribit:* Non probabilitates omninò prodigamus ,qui etiam dubia ad vſum reuocanda docemus, videlicet , cum duo diſparia mala imminēt,nec grauius amoueri poteſt,niſi dubiæ,& minus probabili adhæreas ſententiæ,quæ tunc ſit certiſſima,* Quod iterum tradit *ſect.5.fol.350.* dicens,* id eſſe tenendum ex certiſsima, & antiqua iuris regula.* Ergo cum duo in præſenti diſparia immineant mala,nēpè aut periculum fruſtrationis Sacramenti,(vt aſſeris)aut damnationis æternæ:nec illud,quod grauius eſt,amoueri poſsit,niſi dubiæ,& minùs probabili adhæreamus ſententiæ,certiſsima ſit , in opinione Baronij,hæc ipſa opinio , quam minus probabilem abſolutè loquendo ſupponimus. Ergo in huius Doctoris principijs certiſsimum eſt, præfatæ opinionis vſum licitum eſſe.

41 . Hunc ſi ſemel nobis concedat, de obligatione facilè conuincetur,vt docent communiter Theologi apud Dianam *3. part.tract.3.reſol.9.* & apud Leandrum *tom. 1.de Pœnit.tract.5.diſp.5.q.47.* Eſt enim legitima hæc conſequentia : *Poſſum abſque peccato extremè indigenti ſubvenire, ergo teneor.* Maximè cum abſque vllo meo incommodo poſsim . Quam vt lumine naturæ notam , loquens de baptiſmo auſus non eſt Baronius ipſe diffiteri. Quia *2.par.diſp.1.ſect.1.fol.46.* vt ſuprà animaduerti,expreſsè aſſerit,*omninò adhibendum puero morituro* baptiſmum aqua roſacea, ſi deſit elementaris.Quod iam tradiderat *1.part.diſp.2.ſect.2.fol.172.* Cuius rationem à priori dedit , quia * ſi auertenda ſint grauiora mala; dubijs,& incertis,omni dubitatione ſemota,vtendum eſt, quæ, niſi excuſet neceſsitas, ſacrilegio vix carerent.* Ergo in caſu vrgentiſsimæ neceſſitatis moribundi aliter abſque Sacramēto in peccato mortali deceſſuri, confeſſarius cōtra charitatem grauiter delinquet, ſi abſque abſolutione relinquat,cum grauiſsimorum authoritati innixus licitè poſsit illam impertiri.Ita cum Vazquez, Suarez,Lugo,Dicaſtillo,& alijs tradit Fr. Franciſcus à Ieſu Maria Carmelita excalceatus *in curſu Theolog.part.1.tract.6.cap. 8 num.138.* * Quia cum licitè (inquit) poſsit Sacerdos eum abſoluere , & hoc prodeſſe poſsit ægroto ad æternam ſalutem , tenetur ex charitate ſubvenire illi eo modo,quo poteſt , ne fortè habens attritionem ſolam damnetur , qui cum beneficio abſolutionis ſaluus fieret. * Sic ille.Ergo opinione propria depoſita,contrariæ fauenti moribundo quicumque confeſſarius in praxi adhærere tenetur. Nec Baronium ipſum ſecus facturum credam,ni doctrinam tot locis traditam retractet.

42 Rogabis: An in præcedenti,& ſimilibus caſibus teneatur Sacerdos nō aliter,quam ſub conditione , abſolutionem impendere ? Conueniunt Doctores non teneri exterius exprimere conditionem. An debeat mente concipere? Dubium eſt. P.Vazquez *quæſt.91.art.2.dub.1.num.39.* Ioannes Sanchez *in ſelectis diſp.44.n.32.* Lugo ſuprà *num.90.* & Diana *3.part.tract. 3.reſol.10.* exiſtimant,& meritò,non debere,ſed poſſe abſolutionem abſolutè impendere,quoties fuerit opinio probabilis de valore Sacramenti : ſi verò probabilis opinio non ſit , ſed Sacerdos dubitet de exiſtentia materiæ,ſeu de capacitate ſubiecti,inquiunt Lugo , Sanchez , & Diana debere abſolutionem impertiri ſub conditione mente ſaltem concepta , quia in tali caſu non poteſt formare iudicium dictans abſolutionem validè conferri. Et ita in caſu præſenti tenendum , tradit Leander *diſp.5.quæſt.48.* dicens,abſolutionem deberi ſub conditione impendi,quoties opinio non eſt , quod poſsit abſolutè dari,ſed tantum quod poſsit dari ſub conditione.Verum ego de læthali non damnarem non concipientem expreſsè conditionem , quia certum eſt , vt ſupponit Lugo ſuprà, ſemper adeſſe conditionem implicitam,cum nemo intendat dare abſolutionem impoſsibilem, ſed illam,quæ poteſt;ac proinde in caſu dubij de valore abſolutionis non videtur grauis irreuerentia non exprimere in mente conditionem,quia Sacramentum non exponitur periculo fruſtrationis ratione conditio-

nis

Digitized by Google

nis implicitæ. Propterea fortaſſe Doctores docentes, in caſu dubij debere abſolutionem impendi ſub conditione expreſſa, non determinant quantitatem culpæ, ſicut neque nos ſupra.

QVÆSTIO V.

Vtrùm moribundus, de cuius petitione confeſsionis, teſtis deponat, poſsit, etiam in abſentia, ſub conditione abſolui, ſi prudenter timeatur, aliter ſine vllo Sacramento deceſſurus?

1 QVæſtionem hanc in medium produco, non animo diſputandi pro vſu licito Sacramenti pœnitentiæ inter abſentes, ſed magis ſolidandi doctrinam ab vniuerſa Eccleſia receptam, poſt decretum Clementis VIII. editum die 19. Iulij anno 1602. Vbi propoſitionem hanc: *Licere per litteras, vel internuncium, confeſſario abſenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*; damnauit tanquam, ad minus, falſam, temerariam, & ſcandaloſam; & prohibuit, ne vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, & ad praxim quouis modo deducatur, idque ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ: addens, quòd ſi quis illam doceat, aut etiam de ea diſputatiuè tractauerit, *niſi fortè impugnando*, alijs pœnis arbitrio infligendis ſubiaceat. Vide doctiſſimum, & amiciſsimum Leandrum *diſp. 2. de Pœnit. quæſt.* 28. Vbi decretum ad verbum adducit.

§. I.

Partis affirmantis fundamenta.

2 AD impugnandam igitur ſententiam aſſerentium, ante decretum Clementis, licitum fuiſſe in caſu neceſsitatis abſentem abſoluere, & ad ſolidandam communem, & veriſsimam, tuentem, poſt decretum Clementis, in nullo caſu etiam extremæ neceſsitatis, id eſſe licitum, ſed pro quocumque, fore omninò illicitum, rationem difficultandi, à quodam Magiſtro, paucis ab hinc annis, obiectam, proponam; cuius ſolutionem congruam deſiderans, plures viros doctiſſimos conſului, quibus multum negotij faceſsit: alijs nil reſpondentibus, alijs diffuſo calamo. Argumentum ergo, quod pro valore, & vſu licito abſolutionis inter abſentes in caſu extremæ neceſſitatis, etiam poſt decretum Clementis VIII. recentior conficiebat, huiuſmodi eſt.

3 Probabile eſt per principia extrinſeca, poſt decretum Clementis, abſolutionem à confeſſario abſenti collatam eſſe validam ex ſua inſtitutione; ſed abſolutio valida nullo præcepto Eccleſiaſtico poteſt reddi illicita pro caſu extremæ neceſsitatis: ergo probabile eſt modo per principia extrinſeca, abſolutionem à cōfeſſario abſenti collatam eſſe validam, ac proinde licitam in caſu extremæ neceſsitatis. Diſcurſus eſt legitimus, ſi præmiſſæ conſtiterint, & talem reputat Card. de Lugo *diſp.17.ſect.5.num.64.* vbi, vt illum infringat, totus eſt in probando, maiorem propoſitionem eſſe falſam. Et ſimiliter P. Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſp. 5. diffic.6.* cuius rationem reddens, inquit: * Quia ſi non eſſet nulla abſolutio, verè eſſet licita in aliquo caſu. * Et ante illos P. Suarez *tom.4. in 3. part. diſp.19. ſect. 3. num.16.* ibi: * Nam ſi ex ſe non licet, ideò eſt, quia Sacramentum non poteſt ita perfici. * Et ita etiam reſponderunt grauiſsimi recentiores à me conſulti, aſſerentes vitari non poſſe efficaciam diſcurſus, conceſſa maiori.

4 Quod autem concedi debeat, probat ſic. Ante decretum Clementis probabile erat, à principijs extrinſecis, abſolutionem abſenti collatam ex ſua inſtitutione validam eſſe, ſed per tale decretum præfata opinio non eſt facta improbabilis: ergo. Conſequutio eſt legitima: Maior probatur tranſcriptis verbis Authorum, qui eam opinionem defendebant. D. Antoninus *3. part. tit.14. cap.19. §. 9.* poſt relatam contrariam, & communem ſententiam, ſic concludit: * Dicit tamen Petrus de Palude, quod, cum eſt claudus pœnitens, & ire non poteſt, nec Sacerdos ad eum venire, quia fortè infirmus, licèt ei ſcribere peccata ſua, ſi vult, & numerum dare, & Sacerdos illi reſcribere, & mandare abſolutionem: ſed non tenetur ad hoc, imò aliquando poſſet eſſe ſcandalum, quia poſſet charta ab alijs reperiri, vnde non multum conſulendum ſecundum Richardum. * Et iterum *tit.17. cap.12. & cap.21. §.3.* inquirens, quid facere debeat confeſſarius, qui abſoluit ſæcularem, quem non potuit abſoluere? Reſpondet: * Collatio facta

facta fuit de hoc cum multis notabilibus Doctoribus Theologiæ, in Concilio Baſilienſi: quidam dixerunt, quòd debet authoritatem à ſuperiore impetrare, abſoluendi eum; & ſi ſine magno ſcandalo fieri poteſt, vocare non abſolutum; vel ſi magnum ſcandalum timeretur, abſentem abſoluat, ſi ab vltima confeſsione ſperatur eſſe in gratia. Adhuc autem, & alijs placuit, ſi magnum timeretur, ſummo Deo Sacerdoti committat. * Sic D. Antoninus. Hanc ſententiam, quoad vtramque partem ſequitur Sylveſter *verb. Confeſsio. 1. quæſt. 15. num. 16.* Vbi poſt adductam contrariam ſententiam D. Thomæ, ſubnectit: * Dicit tamen Petrus de Palude, quod vbi præſentiam Sacerdotis habere non poteſt quis, licet non teneatur confiteri ſcripto, tamen hoc poteſt, & Sacerdos ſimiliter ſcripto abſoluere, licet hoc non ſit multum conſulendum ratione ſcandali poſsibilis accidere. * Et paulò infra ad finem; Scotum contrarium aſſerentem impugnat, his verbis: * Tertiò dicit, quòd abſenti non licet confiteri per ſcripturam: contra quod arguitur; quia vt ipſemet teſtatur, ſic confeſſus eſt Sanctus Thomas Cantuarienſis, non tamen quis ad hoc tenetur. * Quod autem ſic confeſſus fuerit, & Romam pro abſolutione miſerit, vulgo fertur. Et denique *verb. Confeſſor. 3. num. 1.* aſſerit cum D. Antonino, quod confeſſarius, qui eum, quem non poterat, abſoluit; petita poſtea authoritate, ſi præſentem non habeat, vel propter ſcandalum abſoluere nequeat; * abſoluat abſentem, ſi ab vltima confeſſione adhuc creditur perſeuerare in gratia, &c. Et adde, quod ſufficit credulitas probabilis dictæ perſeuerantiæ in gratia, ſecundum iſtam opinionem, cum certa haberi nequeat, etiam de eo, qui præſentialiter confitetur.* Citatis conſentire videtur M. Tabiena, *verb. Confeſsio. 2. nu. 37.* Vbi Paludani ſententiam referens, non reijcit dicens: * Quando Sacerdos non eſt præſentialiter, non debet (pœnitens confiteri) per litteras ad abſentem, quamuis poſsit Sacerdoti præſenti, & ſecundum Petrum de Palude etiam abſenti. *

5 Eamdem ſententiam tenuit M. Dominicus Baltanas Prouincialis Bericæ Prouinciæ Ordinis Prædicatorũ, in ſumma, cui titulus *Margarita Confeſſorum fol. 43.* Vbi ſic: * Quamuis confiteri clerico abſenti per ſcriptum liceat, & abſoluere ſimiliter, quando tamen timetur ſcandalũ fieri non debet. * Et fauet M. Dominicus de Soto *de ſecreto. memb. 3. q. 4. concl. 4. dub. 4. verſ. Ad hoc,* ibi: * Nullo modo licet abſoluere abſentem, ſaltem ignorantem, an abſoluatur, &c. Dixerim *abſentem, & ignorantem,* nam forſan poſſet pœnitens abſenti Sacerdoti mittere confeſsionẽ ſcriptam, & Sacerdos reſcribere abſolutionem, vt ait Paludanus *in 4. diſt. 17. quæſt. 2.* de quo aliàs. * Et apertè ſequitur M. Petrus de Soto *de inſtitut. Sacerdotum, lect. 11. de ſecreto confeſsionis.* Vbi ſic ſcribit: * Ad neceſsitatem huius Sacramenti ſufficit per interpretem, vel nuncium, aut ſcripto confiteri, & eodem modo nuncio, vel ſcripto abſolui. Tenent etiam hoc plures noſtrum Petrus de Palude, Adrianus, Sylveſter. * Quibus adde ex eodem inſtituto M. Mantium, & Peña, apud Henriquez infrà. Armillam, Reynerium, Petrum de Tarantaſia, & alios, quos refert Suarez *tom. 4. in 3. par. diſp. 19. ſect. 3. n. 2.* dicens, eam indicare Turrecrematam *in cap. quem pœnitet de Pœnit. diſt. 1. art. 2.* nam cum dixiſſet, non eſſe neceſſarium confiteri Sacerdoti abſenti, ſubiungit: * ſi quis tamen vellet hoc facere eſſet opus ſupererogationis. * Et hanc ſententiam fuiſſe communem multis, antequam ſedes Apoſtolica oppoſitum decerneret; teſtatur M. Caſalas *in candore lilij. §. 64. fol. 294.* Vbi admittit pro illa ſtetiſſe. Palud. Petr. de Soto, Antoninum, Sylveſtrum, Friburgo, Fumum, Tabienam & Raynerium. Ob quorum authoritatem concludit Suarez *numer. 15.* ſe ante decretum Clementis auſum non fuiſſe aliam cenſuram præfatæ ſententiæ inferre, *præter eam, quæ ex communi, & vera ſententia infertur, ſcilicèt eſſe falſam.*

6 Ex alijs eam tenuerunt Nauarrus, Palacios, Maior, Ioannes de Medina, Alexander Alenſis, Taperus, & probabilem dicit Richardus, & alij, quos referunt Suarez vbi ſuprà, Vazquez *de Pœnit. quæſt. 91. art. 4. dub. 2.* & Henriquez *tom. 1, lib. 2. de Pœnitentia Sacramento, cap. 2. num. 7.* ſubnectens: * Addit Peña, & quidam recentiores, vt ſaltem abſoluat ſub ea conditione, ſi poſſum, quando præſens haberi non poteſt. * Videatur etiam Fagundez *2. præcept. Eccleſ. lib. 2. c. 10.* Vbi poſtquam alios citauit, concludit; * omnes eſſe numero præexiguo, cõparatione eorũ, qui ſunt ex Auguſtiſsima familia D. Dominici, qui

Google

primi huius opinionis authores,& defenſores fuerunt·& ſic à quibus orta,& adulta fuit hæc opinio in eorum etiam ſinu extincta fuit, & conſepulta. * Oppones Vincentium Baronium *in Theolog.morali aduerſus laxiores probabilitas, part.1. diſp.1. ſect.3.art.vlt.* contra Theophilum Raynaudum iactare,* illud compertum omninò eſſe,nullum Thomiſtarum clarè aſſeruiſſe,integrum Sacramentum licitè,& validè confici inter abſentes.* Reſpondeo, hanc eſſe Baronij fidem, eorum verba recole.

7 Ex dictis apertè conſtare videtur, ante decretum Clem.VIII. probabilem fuiſſe a principijs extrinſecis ſententiam aſſerentem,abſolutionem abſenti collatã ex Chriſti inſtitutione validam eſſe: & ita expreſsè ſupponit Suarez 1.2.*diſp.12.ſect.6.n.11* Vbi ait, quòd licet ante decretum Clem.VIII.probabilius ſemper fuerit,*& mihi*(inquit)*certum* abſolutionem abſentis in neceſsitate fuiſſe nullam, & conſequenter non eſſe exercendam; *tamen quia probabile videbatur non paucis eſſe validam, & hoc abſolutè erat vtilius proximo; ideò licitum erat, illa vti.* Quibus manifeſtè ſupponit, opinionem pro valore abſolutionis in abſentia à principijs extrinſecis,tũc temporis probabilem fuiſſe. Nec vllius ponderis eſt,dicere, Doctores, & Thomiſtas ſupra citatos non vidiſſe authoritatẽ *Tridentini ſeſſ.24.cap.2.*dicentis, eos, qui poſt baptiſmum crimine aliquo ſe contaminauerint,* Chriſtus Dominus ante hoc tribunal ſiſti voluit,vt per Sacerdotis ſententiam poſsint a peccatis liberari.* Licet enim verba illa *ſiſti ante tribunal*,idem ſignificent,quod ſe præſentem facere, vt patet ex toto titulo, *ff. ſi quis cautionibus, &c.* hoc tantum probat, dari præceptum confeſsionis,& abſolutionis in præſentia; non verò eſſe inualidam abſenti collatam. Nec credibile eſt,tot,tantoſque Doctores Chriſti Domini præceptum ignoraſſe,& Tridentini locum eos latuiſſe. Et ſanè,ſi in Concilio definiretur neceſſaria præſentia pœnitentis ad valorem abſolutionis, Clemens VIII.non ſolum,vt falſam,& temerariam; ſed vt hæreticam damnaſſet propoſitionem aſſerentem: *Licere abſentem abſoluere*; vt ex terminis patet. Ergo poſt Concilium Tridentinum ante decretum Clementis,probabile adhuc erat à principijs extrinſecis, abſolutionem abſenti collatam validam eſſe.

8 Quod autem hæc opinio per eiuſmodi decretum non fuerit reddita improbabilis,probat Neothericus ex eo, quod Pontifex in ſuo decreto non damnauit propoſitionem aſſerentem,abſolutionem abſentis eſſe validam,ſed *eſſe licitam*,vt tradunt expreſsè Villalobos *in ſum.tom.1. tractat.9.diffic.37.n.6.* P.Egidius Coninch *in reſponſione contra Choquatium n.27 & 28.* Philippus Gamachæus *in 3.p.de Pœnit.cap.20.§.4.* dicens: *Eſſe probabilem admodum ſententiam*: quam refert, & non improbat Diana *5.part.tract.14.reſol.60.* Vnde Thomas Hurtado *tom.1.reſol.mor. tract.3.cap.4.reſol.30.n.169.* aliquibus non diſplicuiſſe,notat. Quibus conſonat Cenſor Romanus apud Caramuelem *2.part. Theolog.fundament.nu.23.fol.mihi* 21.qui huic dubitationi: * Valida ne ſit abſolutio directa ad abſentem, poſt Clementis VIII.declarationem?* Reſpondet:*Congregatio non egit de doctrina, ſed iuſſu Pontificis prohibuit actiones ipſas lege poſitiua,quo præcepto Eccleſiæ extante, iam illa omnia ſunt certè illicita.* Hæc apud Caramuel ſuprà. Quibus faciunt aſſertiones Theologicæ Pragæ defenſatæ anno 1650.quas refert ipſe Caramuel *in ſecunda editione Romana, numer.300.fol.* 107.

9 Idem tenet expreſsè P.Ioannes Præpoſitus *in 3.part.quæſt.4.de qualitate confeſ.dub.3.num.78.* eo quod ipſemet Clemens VIII. Cardinali Bellarmino poſteà declarauit, hanc fuiſſe ſibi mentem in præallegato decreto: ita teſtatur ſupra per hæc verba: * Nil decreuit Clemẽs VIII.de validitate abſolutionis,quod ipſemet declarauit Cardinali Bellarmino, & Cardinalis ſignificauit Leſsio die 29.Aprilis anno 1608. addens, ſe idem ſentire, ſcilicèt in prædicto decreto non agi de validitate, ſeu inualiditate abſolutionis,quia ſolùm dicit, *non licere.* * Si igitur Pontifex, nil decernit circa valorem abſolutionis; in eadem, quam ante decretum habuit, probabilitate modo perſiſtet: non enim cenſurare debemus propoſitionem, quam Pontifex, re vndique exagitata,damnare non intendit.

10 Dices cum doctiſsimis recentioribus, Pontificem damnando propoſitionem illam: *Licere per litteras, &c.* approbaſſe tanquam veram ſententiam aſſerentem, confeſsionem, & abſolutionem in abſentia inualidas eſſe: inualiditas namque

Digitized by Google

que Sacramenti fuit motiuum, cui vnicè, vel maximè innixus eſt Pontifex ad definiendam, vt temerariam, falſam, & ſcandaloſam propoſitionem aſſerentem: *Licere abſentem abſoluere.* Vt ait M. Pradò *tom. 3. de Pœnit. quæſt. 3. de qualit. confeſſ. num.* 20. Ergo abſque temeritatis, & ſcandali nota affirmari nequit, eſſe validum Sacramentum inter abſentes. Quia hoc eſſet negare fundamentum, quo Pontifex ductus eſt ad definiendum: quod quidem negari non poteſt, quin ipſi definitioni contrauениatur: nam Spiritus Sanctus non ſolum aſsiſtit Eccleſiæ, ne erret in ſuis definitionibus, ſed etiam vt neque in ijs, quibus ad definiendum ducitur. Poſteaque prædicti recentiores pro ſe referre Vazquez 1.2. *diſp.* 165. *cap.* 2. *num.* 17. Vbi ſic ait: *Cùm aliquid præmittitur tanquam vnicum fundamentum definitionis, talem certitudinem habere debet, vt meritò illud ſuſpicere, atque ſuſcipere debeamus, & abſque nota negare non poſſumus.*

11 Cæterùm hæc obiectio facilem habet ſolutionem, ex ipſo Vazquez petitam vbi ſuprà; nempè ſolùm habere locum, quando Pontifex expreſsit rationem vnicam, qua motus eſt ad definiendum: ſecus quando nullã; & plures ſunt, quibus moueri potuit: tunc enim quælibet ſeorſim abſque nota vlla negari poteſt. Præterquam quod in re præſenti declaratio ipſius Clementis poſtea facta cohærere non poteſt cum hoc determinato motiuo: ſi enim inualiditas Sacramenti motiuum huius definitionis fuiſſet, aliquid circa inualiditatem Sacramenti decreuiſſet, quòd tamen ipſe negat in declaratione Cardinali Bellarmino facta. Vrgetur: quia ſi totum, vel præcipuum motiuum Pontificis ad illam propoſitionem condemnandam fuiſſet inualiditas Sacramenti ex Chriſti inſtitutione, cum Doctores, qui aſſerebant, confeſsionem, & abſolutionem inter abſentes licere, fundarentur in valore Sacramenti, non eſſet cur Pontifex non damnaſſet propoſitionem hanc: *Valida eſt confeſsio, & abſolutio inter abſentes*: hac enim vnicè condemnata, præcludebatur omninò aditus controuerſiæ. Ab hoc autem tam longè fuit Pontifex, vt potiùs conſultus in caſu dubij reſpondit, nil in ſuo decreto circa valorem decernere. Ergo motiuum damnãdi propoſitionem illam: *Licere per litteras, &c.* non fuit inualiditas Sacramenti, ſed præceptum diuinum, quod tum ex Tridẽtino, tum ex Eccleſiæ traditione conſtare videtur, iuxtà regulam Auguſtini, *lib. 5. de Baptiſmo, cap.* 24. aſſerentis; indicium iuris diuini eſſe, quando aliquid ab Eccleſia vniuerſa obſeruatur, quod neq; ab aliquo Pontifice, neque à Concilio præceptũ eſt.

12 Vt omittam ſententiam M. Dominici Grauina ex Ordine Prædicatorum, *tom. vlt. præſcriptionum, controuerſ. vlt. de infallibilitate Romani Pontificis in decretis morum à n.* 299. *vſque ad* 303. quem citatum ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado, *tom. 2. Theolog. mor. cap. 31. de voto, q. 3. §. 3. n. 38. & 39.* Vbi ſic ait: * Rationes aſsignatæ in decretis Pontificum non habẽt eamdem certitudinem cum ipſa concluſione: quòd inductione patet. In ſeptima Synodo, quæ eſt Nizena 2. *actione* 2. definitur, Angelos pingendos, quia circumſcribi poſſunt, & vt homines apparuerunt; & tamen, cùm hæc ratio ſit infirma, & vnicè ibi aſsignata, definitioni nullus Catholicus diſſentire poteſt. Et vniuerſaliter Cano. 5. *de locis, cap. 5. q. 2. fol.* 171. aſſerit. *Porrò, quæ in Concilijs, vel Pontificum decretis, vel explicandi gratia inducuntur, vel vt obiectioni reſpondeatur, vel etiam obiter, & in tranſcurſu, præter inſtitutum præcipuum, de quo erat potiſsima controuerſia, ea non pertinent ad fidem, hoc eſt, non ſunt Catholicæ fidei iudicia*, quæ doctrina veriſsima eſt. * Huculque Prado.

13 Propter hæc grauiſsimus quidam recentior à me conſultus expreſsè reſpondit, eſſe probabile, etiam poſt decretum Clementis, validam eſſe abſolutionem abſenti collatam, & ita ſentire videtur P. Præpoſitus *in 3. p. q. 6. de forma Sacramenti*, dum contrariam ſententiam, quã ſequitur, vocat veriorem: & aliquibus non diſplicuiſſe refert Hurtado ſuprà *n.* 170. Vnde iuxtà præfatam ſentẽtiam, ſi modo aliquis Sacerdos, ſiue bona, ſiue mala fide, abſentem huius decreti ignarum abſolueret, valida foret abſolutio. Hæc enim conſequutio legitima eſt, conceſſa probabilitate ſententiæ adſtruenti valorem abſolutionis in abſentia, vt benè probat Suarez vbi ſuprà *diſp.* 19. *ſect.* 3. Quia eſſentia Sacramenti ſemper eſt eadem; ac proinde ſi abſolutio eſſentialiter non requirat præſentiam, quacumque ratione feratur in abſentem, etiam ſine neceſsitate valida erit, & efficax;

ſi pœnitens excuſetur à culpa per bonam fidem,& attritus exiſtimet, ſe illo modo rectè confiteri. Quia malitia miniſtri impedire non poteſt eſſentiam,vel effectum Sacramenti, dummodo intentio conficiendi non deficiat. Et ita expreſsè concedit Philippus Gamacheus, *vbi ſup. in 3.part.cap.20.de Pœnit. §.4.fol.mihi 606.* Vbi ait: * Si pœnitens bona fide procedat ignorans prohibitionem Eccleſiæ; talem abſolutionem eſſe validam, eſſe probabilem admodum ſententiam,donec Eccleſia aliud non decreuerit.* Sic ille. Quæ ſunt valdè notanda.

§. II.

Abſolutio valida nequit eſſe illicita pro omni caſu.

14 ADmiſſa maiori ſyllogiſmi, ſcilicèt,probabile eſſe modo, poſt decretum Clement. VIII. abſolutionem abſenti collatam eſſe validam; ſolùm reſtat probanda minor; nimirùm nullo præcepto Eccleſiaſtico poſſe reddi illicitam pro caſu extremæ neceſsitatis, quod videntur ſupponere tanquam certum Card. de Lugo, Hurt. & Suarez ſupra citati *num.3.* alias non rectè ex valore Sacramenti inferrent, licitum fore vſum pro aliquo caſu. Et ita ſentiunt doctiſsimi recentiores, quos conſului. Et nouiſsimè tradit Fr. Franciſcus à Ieſu Maria,*in curſu Theolog. tom.1. tract.6.cap. 3.puncto 3.num.25.*ibi: * Quod cum validè,ſed illicitè ſit, in aliquo caſu,& validè,& licitè neceſsitate vrgente, fieri poteſt,&c.* Quibus conſentit M. Ioannes Martinez de Prado,*tom.de Pœnit.quæſt.3. de qualitate Sacramentalis confeſsionis, nu. 20.*ibi: * Si in aliquo caſu eſſet valida talis confeſsio, & abſolutio, non potuiſſet prohibitione Pontificis reddi illicita in vniuerſum pro omni caſu. * Et Aucrſa *quæſt.10.ſect.17.* * Si abſolutio ſic data vllo caſu valeret, non potuiſſet a Pontifice prohiberi, pro tali caſu neceſsitatis extremæ ſpiritualis.*

15 Et probatur, quia præceptum diuinum prohibens abſolutionem in abſentia, non obligat in caſu extremæ neceſsitatis. Ergo nec præceptum Eccleſiaſticum. Conſequentia eſt legitima: antecedens [illegible] Primò,quia, vt ſuprà vidimus [illegible] nt. proponitur tale diuinum præceptum, & tamen plures Doctores poſt Trident. defendabant (ante decretum Clementis) licere talem abſolutionem;& ſemel admiſſo valore abſolutionis * licitum fuiſſe illa vti, quia id vtilius erat proximo, * ſcripſit P. Suarez vbi ſuprà. Secundò, quia præceptum diuinum non magis eſt de abſolutione in præſentia, quam de confeſsione,& tamen plures Doctores, ſupra citati, exiſtimant, præceptum confeſsionis in præſentia non vrgere in caſu extremæ neceſsitatis. Quos cum Aucrſa ſequitur M. Prado *tomo de Pœnit.quæſt.3.de qualit.Sacram. confeſſ.dub.2.num.49.* Tertiò, quia, vt ait P. Vazquez *1.2.diſp.161.cap.2.num.12.* ea, quæ ſunt de iure diuino circa Sacramenta,non obligant cum periculo vitæ: ergo multò minùs cum periculo damnationis æternæ: ſi ergo præceptum diuinum non obligat in caſu extremæ neceſsitatis, quò iure præceptum humanum Eccleſiaſticum obligabit?

16 Probatur ſecundò: quia ſi ob aliquam rationem præceptum Clementis comprehenderet caſum extremæ neceſſitatis,maximè quia vtitur rigidis illis, & vniuerſalibus verbis,*ne vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur; neque ad praxim quouis modo deducatur.* Sed hæc verba non poſſunt comprehendere caſum extremæ neceſsitatis; ergo, &c. Minor probatur à paritate ex decreto Pij V.quod incipit: *Decori* edito anno 1569. quod ad verbum adducit P. Azor *1.part. lib.13.cap.8.* in quo Pontifex prohibet Monialibus à Monaſterijs exire, *quauis alia ratione,& prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ,aut epidemiæ,& aliter quàm vt præfertur egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, ipſo facto excommunicat.* Ecce Pontifex expreſsè prohibet, ne aliquo caſu,præter à ſe aſsignatos,*quauis occaſione,& prætextu, quomodocumque,&c.* quæ quidem verba æquè premunt, ac illa decreti Clementis: *Nunquam tanquam aliquo caſu probabilis, quouis modo,&c.* Vt ex terminis liquet: & tamen his non obſtantibus, poſſe Monialem à Monaſterio exire in caſu extremæ neceſsitatis, docet P. Azor ſuprà cum Nauarro *Comment.4. de regulis num. 48.* Cuius, inquiunt, ratio eſt, quod humanæ leges, & iura nos non tam ſeuerè tenent, & obligant, vt mortis pe-

periculum ſubire cogamur. Si ergo decretum Pij V. quia Eccleſiaſticum, & humanum eſt, non obligat cum periculo vitæ temporalis; cur decretum Clementis VIII. quod nec maiorem rigorem, nec ſtrictiora verba continet, obligabit cum vitæ æternæ detrimento?

17 Accedit P. Thomas Sanchez, *lib. 3. de matrim. diſp. 17. num. 3.* Vbi explicans decretum Trident. *Seſſ. 14. cap. 1.* reddentis perſonam omninò inhabilem ad contrahendum ſine Parocho, & teſtibus; ſentit apertè ex vi ſolius præcepti Eccleſiaſtici non poſſe prohiberi matrimonium clandeſtinum cum vitæ æternæ periculo. Ex quo ſic inſtauratur argumentum: Matrimonium ex ſua natura validum, nequit præcepto Eccleſiaſtico reddi illicitum pro caſu extremæ neceſſitatis, ſeu cum periculo ſalutis æternæ: ergo abſolutio ex ſua natura valida, nequit præcepto Eccleſiaſtico reddi illicita, pro caſu extremæ neceſſitatis.

18 Vrgetur, quia licet P. Thom. Sanchez, & alij communiter exiſtiment, Eccleſiam, prout inducit ſolemnitatem ſubſtantialem contractui matrimonij; poſſe reddere inhabilem ad contrahendum, etiam cum periculo ſalutis æternæ; eo quod poſita inhabilitate, vt inquit Sanchez; obligatio non eſt ratione legis Eccleſiaſticæ, quaſi obliget in tanta neceſſitate, ſed ratione legis naturalis, & diuinæ; nihilominus alij Doctores difficultate oppreſſi iudicant, nulla ratione poſſe Eccleſiam inhabilitare cum periculo ſalutis æternæ: ac proinde in tali euentu poſſe validè contrahi matrimonium ſine Parocho, & teſtibus: imò addunt alij, poſſe etiam in alijs caſibus magnæ neceſſitatis. Ita ſentiunt Vega, Veracruz, Capua, & in articulo mortis probabile putat Azeuedo apud Sanchez *ſuprà num. 3.* idque tenet Graffius apud Dianam *3. part. tract. 4. reſol. 234.* Et dicit eſſe practicè probabile Villalobos, *tom. 1. tr. 13. de matrim. diffic. 17.* Ergo ſemel poſito probabiliter valore abſolutionis in abſentia, probabile erit, Eccleſiam non poſſe eius vſum prohibere in caſu extremæ neceſſitatis. Cui facit doctrina Merceri apud Dianam *4. part. tract. 4. reſol. 202.* aſſerentis, nullum ius humanum poſſe prohibere vſum opinionis probabilis in caſu neceſſitatis. Cui conſentit Leſſius in *3. part. D. Thomæ, quæſt. 11. de ſigillo confeſſionis, artic. 1. dub. 2. num. 6. & 7.* Vbi ait: * Nec ius humanum poteſt efficere, vt ſententia probabili non poſsim vti, quando id neceſſarium eſt, ad ingens malum impediendum. *

19 Tertio denique, quod Eccleſia nequeat prohibere abſolutionem in abſentia in caſu extremæ neceſſitatis, ſi alias valida ſit, probatur, quia Pontifex non poteſt auferre ab vllo Sacerdote iuriſdictionem abſoluendi in articulo mortis, vt aſſerunt plures Doctores: Nam ſi id poſſet, non ſatis prouidiſſet Chriſtus ſuæ Eccleſiæ, vt inquiunt Vazquez *quæſt. 93. artic. 1. dub. 3.* & Card. de Lugo *diſp. 18. ſect. 2. num. 17.* Vel ſaltem ſi Pontifex poteſtate ſibi conceſſa abvteretur, grauiſsimè delinqueret, vt ait P. Hurtado de fide, *diſp. 84. ſect. 8. §. 139. & 140.* Et intollerabilem errorem committeret, vt inquit P. Suarez *de Pœnit. diſput. 26. ſect. 4. num. 8.* Sed idem inconueniens ſequitur ex prohibitione abſolutionis in articulo mortis, & in caſu extremæ neceſſitatis; ac ex ablatione iuriſdictionis: ergo ſicut abſque intolerabili errore, & grauiſsimo peccato, nequiret Pontifex auferre iuriſdictionem pro caſu extremæ neceſſitatis, ità neque prohibere abſolutionem, aliàs validam: ergo ſi ſemel ponatur, abſolutionem in abſentia validam eſſe, nequibit illam prohibere pro caſu extremæ neceſſitatis.

20 Ex quibus videtur inferri, ſtante declaratione Pontificis aſſerentis, *ſe nihil decernere circa inualiditatem abſolutionis*; & per conſequens (permanente modo in ſua probabilitate opinione aſſerente, abſolutionem abſenti collatam eſſe validam) interpretandam eſſe prohibitionem talis abſolutionis, ita vt tantum procedat in caſibus humanæ prohibitioni ſubiectis; non verò in caſu extremæ neceſſitatis, qui prohibitioni humanæ ſubiectus non eſt. Cui expoſitioni plus iuſto fauent Mateus Vidal, *tract. de Pœnit. numer. 19. fol. 427.* dicens prohibitionem Clementis procedere in eo, qui aliter confiteri poteſt, *ſecus in moribundo, qui alia via confiteri, & abſolui non poteſt.* Et Bonacina *tom. 3. diſp. 2. q. 3. par. 33. n. 4.* Vbi poſtquam ſtatuit confeſſionem abſenti factam diuiſiuè æquè eſſe damnatam à Clem. VIII. ac abſolutionè à Sacerdote abſenti collatã, excipit caſum extremæ neceſſitatis, * Quia nul-

nullus (inquit) ad impoſsibile obligatur, & multa in extrema neceſsitate permittuntur, quæ aliàs non permitterentur.* Ergo ſi eſſet infirmus in eo periculo, quod, ſi aduentum confeſſarij expectaret, decederet ſine abſolutione; poſſet, imo teneretur Sacerdos (ſi conſcius eſſet per internuncium de diſpoſitione infirmi, & de voluntate confitendi) abſentem abſoluere; quia hic caſus non probatur comprehenſus in decreto Clementis, neque pro illo prohibetur praxis, nec quod prædicta opinio probabilis defendatur.

21 Quod autem admiſſo valore Sacramenti, admittenda conſequenter foret hæc decreti expoſitio, iudicarunt non pauci Doctores à me conſulti; quapropter toti ſunt in negando valore. Quod vero poſito valore, & vſu licito per principia extrinſeca probabili, teneretur confeſſarius ex charitate moribundum abſentem ſub conditione abſoluere conſtat ex dictis quæſt. præcedenti, & eſt communis Doctorum apud Dianam 3. *part. tract.* 3. *reſol.* 9. quos ſequitur Fr. Franciſcus à Ieſu Maria, *fol.* 447. *n.* 138. Hæc ſunt fundamenta, quæ pro antiquata ſententia, etiam poſt decretum Clementis vrgere, recens quidam contendebat. Quibus proinde ſatisfacere, & ea omninò diluere, neceſſarium iudicaui, ne res in Eccleſia vniuerſali, decreto Pontificio ſancita, ne leui quidem nebula, obſcurata relinquatur.

§. III.

Stabilitur vera ſententia negans licere abſentem abſoluere, etiam in caſu extremæ neceſsitatis.

22 TRiplici propoſitione concluſionem Catholicam ſtabilio. Prima eſt, *abſolutionem abſenti collatam ex natura ſua, & ex inſtitutione Sacramenti inualidam eſſe.* Secunda: *Poſt decretum Clementis VIII. nullam, neque extrinſecam probabilitatem habere ſententiam contrariam.* Tertia: *Definitam eſſe ab Eccleſia propoſitionem aſſerentem, non licere abſentem abſoluere in caſu extremæ neceſsitatis.*

23 Primam probo, authoritate ferè omnium Theologorum, qui ita tradunt poſt decretum Clementis. Vide Card. de Lugo *diſp.* 13. Vbi plures citans, inquit, *non poſſe iam de hac re dubitari*, quod, alijs citans, dicit etiam P. Vazquez *quæſt.* 91. *art.* 4. *n.* 2. Probatur primo, quia forma huius Sacramenti, ſicut & aliorum, (excepto matrimonio) ex Chriſti inſtitutione, conſiſtit in verbis, quæ materiam præſentem ſignificant, vt patet ex illo pronomine demonſtratiuo perſonæ pœnitentis *abſoluo te*: ergo ad veritatem abſolutionis, & Sacramenti valorem, requiritur pœnitentis præſentia.

24 Secundo probatur, quia de ratione huius formæ eſt, quod verbis proferatur: de ratione autem verborum, quod ad præſentem dirigantur; ergo & de ratione huius formæ. Conſequentia eſt legitima, & de minoris veritate dubitari non poteſt: cùm tanquam primum principium inter Summularum rudimenta ſupponatur. Maior probatur ex Concilio Florent. in decreto Eugenij, vbi de Sacramento pœnitentiæ loquens ſic ait: *Forma huius Sacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ Sacerdos profert*: Vbi, vt benè expendunt Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 1. & Card. de Lugo *diſput.* 13. *ſect.* 1. proferre, & dicere, indicant proprietatem verborum, & locutionis humanæ, ex communi ſenſu Doctorum.

25 Tertio probatur à paritate. Sacerdos nequit panem abſentem conſecrare, eo quod ſignum *hoc* demonſtratiuum in forma conſecrationis contentum, ex vi ſuæ ſignificationis, rem præſentem demòſtrat, ad illamque dirigitur: atqui ſignum demonſtratiuum *te* contentum in forma abſolutionis rem præſentem demonſtrat, & ad præſentem dirigitur: ergo nequit Sacerdos pœnitentem abſentem abſoluere: ergo ſicut conſecratio panis abſentis ex ſua natura, & ex Chriſti inſtitutione invalida eſt; ita & abſolutio pœnitentis abſentis.

26 Secundam propoſitionem, nimirum, *poſt decretum Clementis, nullam, neque extrinſecam probabilitatem habere ſententiam contrariam*, probo. Quia ex vna propoſitione definita, & ex altera moraliter euidenti, per bonam conſequentiam deducitur, abſolutionem abſenti collatam non eſſe validam: ergo non eſt modo probabile adhuc per principia extrinſeca talem abſolutionem validam eſſe. Conſequentia eſt legitima, quia propoſitio oppoſita concluſioni, quæ manifeſtè infertur ex talibus præmiſsis, eſt error in fide, vt inquit P. Ouiedo *tract. de fide controuerſ.* 12. *puncto* 4. *num.* 59. Antecedens patet: quia, vt infra probabo, hæc eſt definita ab Eccleſia, (in gradu in cenſura Pontificis con-

contentu) *nunquam licet abſentem abſoluere*. Deinde hæc eſt euidens in communi Theologorum conſenſu, *ſi abſolutio abſenti collata eſt valida, aliquando licet*: ſed ex his duabus præmiſsis deducitur per legitimam conſequentiam eſſe inualidam: ergo, &c. Minorem probo; quia hic ſillogiſmus rectè concludit; *ſi abſolutio in abſentia valet, aliquando licet: ſed nunquam licet, ergo non valet.*

27 Dices: maiorem propoſitionem iſtius ſillogiſmi non eſſe moraliter euidentem; quia benè ſtat, abſolutionem abſentis eſſe validam, & tamen nunquam licere ex præcepto aliquo Diuino omnino indeſpenſabili: ac proinde, qui ſimul defenderet, eſſe validam, nunquam tamē licitam, nihil aſſereret contra Eccleſiæ definitionem. Ita recentior quidam, & à cēſura, vt vidimus, eam liberat Thomas Hurtado ſuprà citatus *tom. 1. reſol. mor. tract. 3 cap. 4. reſolut. 30. num. 168 & ſeq.* Fateor, eum, qui has duas propoſitiones ſimul defenderet, nullum errorem committere. Cæterum improbabiliter, & ſine vllo fundamento adſtrueret eiuſmodo præceptū diuinum indiſpenſabile. Quis enim ſuadere ſibi poterit, Sacramentum ex ſua inſtitutione validum, & à Chriſto Domino inſtitutum in animarum (præcipuè ex hac vita decedentium) fauorem, tanto rigore ab ipſo prohiberi, pro momento, à quo dependet æternitas; & in circunſtantijs, quibus moraliter certum eſt, pœnitētem damnandum, ſi in abſentia non abſoluatur? Quapropter P. Vazquez ſuprà citatus meritò oppoſitum docet. Et doctiſsimi alij recentiores hoc præceptum Diuinum omnino indeſpenſabile abſque vllo prorſus fundamento confingi, iure optimo iudicant, cenſentes non poſſe abſolutionem abſentis reddi illicitam pro omni caſu, niſi ex defectu valoris: quia neque ex præcepto Diuino indeſpenſabili, vt dixi, neque ex præcepto purè Eccleſiaſtico, vt euincunt fundamenta ſuprà iacta. Fatendum igitur eſt, per bonam, neceſſariamque conſequentiam deduci, abſolutionem abſenti collatam eſſe inualidam; ex eo quod definitum habeamus ab Eccleſia, nunquam licere: & quod certum moraliter ſit, quod ſi valeret, aliquando liceret: ac proinde propoſitionem oppoſitam non eſſe probabilem. Ideò vtramque propoſitionem, in eodem gradu, damnatam eſſe; ait Suarez *ſup. tom. 4. in 3. p. diſput. 19. ſect. 3. nu. 16.* *Tum quia in hoc Sacramento hæc duo non ſeparantur; tum quia hic erat cardo controuerſiæ; nam ſi ex ſe non licet, ideò eſt, quia Sacramentum nō poteſt ita perfici.* Quem ſequuntur Vazquez, & Fagundez ſuprà citati, & communiter Doctores, qui poſt decretum Clementis ſcripſerunt, vt videre eſt apud Toletum *lib. 3. Sum. cap. 6.* Coninck *diſput. 4. dub. 10. num. 89.* Valentiam *3. p. diſput. 7. quæſt. 11. p. 1.*

28 Iam verò quod hæc propoſitio: *nunquam licet abſentem abſoluere*, quam tertio loco probandam poſuimus, ſit ab Eccleſia definita, probatur: quia oppoſita eſt damnata, vt falſa in decreto Clementis VIII. Neque obſtat, quod Pontifex in ſuo decreto, vt definitiuo tantum dicat, damnare propoſitionem hanc; *licere abſentem abſoluere*: Quamuis enim non dicat, damnare aſſerentem, *aliquando, ſeu in aliquo caſu licere*; hic eſt ſenſus propoſitionis damnatæ, quia eius defenſores non dicebant, ſemper, & pro omni caſu licere, ſed aliquando. Sicut quando Eccleſia definit; non licere mentiri, nec fornicari, definit, nunquam licere. Quod autem ſenſus prædictus ſit, qui continetur in propoſitione definita, probo efficaciter, duplici fundamento. Primum eſt, intentionem Pontificis fuiſſe comprehendere in ſuo decreto omnes caſus, etiam extremæ neceſsitatis; quia inter caſus, in quibus Doctores, ante Clementem, tuebantur, licere abſoluere abſentem, præcipuus erat caſus extremæ neceſsitatis, & tamen * auditis votis PP. (inquit decretum) & re, cū Illuſtriſ. Cardin. contra hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus, maturè, & diligenter conſiderata, præcepit, ne vnquam prædicta propoſitio, tāquam aliquo caſu probabilis defendatur, neque ad praxim quouis modo deducatur: * ergo verbis expreſsis intendit Pontifex illam propoſitionem, eiuſque vſum, quouis modo, & pro omni caſu, etiam extremæ neceſsitatis, prohibere: ſi enim id non intēdiſſet, grauiſsimè quidem deliquiſſet; rigidis adeò, & vniuerſalibus verbis viēs; quia per illa omnibus Eccleſiæ Doctoribus, Epiſcopis, & fidei tribunalibus occaſionē errandi tribuiſſet, in re grauiſsima, in perniciem animarum vergente. Dubitabile enim non eſt, quòd prædictum decretum innumeris Chriſti fidelibus ſuam damnationem attuliſſet, qui ſub conditione ſaltem

Digitized by Google

tem in abſentia abſoluti, ſalui forſan facti fuiſſent, & abſolutionis defectu miſere perierunt.

29 Imò non ſolùm Clemens VIII. ſed eius ſucceſſores grauiſſimam contraxiſſent culpam, & in poſterum contraherent, ſi communem hanc totius Eccleſiæ exiſtimationem DD. altè inſitam nõ abolerent; ne deinceps plures alij occaſione huius ignorantiæ perirent. Quæ quidem omnino intolerabilia, & ſcandaloſa ſunt. Ergo euidentiſſimum eſt, Pontificem intendiſſe quamcumque abſolutionem Sacramentalem in abſentia, quouis modo, ſiue abſolutè, ſiue conditionatè, quouis caſu, etiam extremæ neceſſitatis, prohibere; idque ſucceſſores Clementis, etiam poſt eius declarationem à nobis ſuprà adductam, tanquam omnino firmum, & indubitatum habuiſſe.

30 Et ſanè ſi caſus extremæ neceſſitatis excludendus foret, eo quod non videatur humanæ prohibitioni ſubiectus, alij etiam caſus excludi poſſent, vt ſi, verb. grat. negari non poſſit abſolutio abſque vitæ diſpendio, aut alio grauiſſimo damno confeſſarij, vel pœnitentis: idque planè conuincunt, ſi quid probant, ea, quæ ex decreto Pij V. & alijs, adduximus ſuprà §. 2. Neque congrua ratio reddi poteſt, cum hæc Pontificia lex in alijs caſibus grauiſſimæ neceſſitatis obliget. Nam licet verum ſit, leges humanas poſſe aliquando obligare cum vitæ detrimento; vnde probabimus eiuſmodi legem talem eſſe? imò oppoſitum ſuadetur ex Vazquez ſuprà citato aſſerente, ea, quæ ſunt de iure Diuino circa Sacramenta non obligare cum periculo vitæ. Quomodo igitur obligabunt, quæ de iure tantum humano ſunt? Ergo vel caſus extremæ neceſſitatis in decreto Clementis comprehenditur, vel alij etiam caſus excludendi ſunt.

31 Secundum fundamentum, quo, cũ doctiſſimis recentioribus à me conſultis, moueor eſt; quia legitima, definitiuaque condemnatio Clementis, qua tanquam ad minus falſam, temerariam, & ſcandaloſam partem oppoſitam cenſurauit, fuit abſque vlla exceptione toti Eccleſiæ propoſita, & ab vniuerſis eius Paſtoribus, & Tribunalibus fidei, & ab omnibus Doctoribus, etiam ab illis, qui notitiam declarationis poſteà editæ habuerunt, ab omnibus, inquam, his per annos ferè ſeptuaginta fuit vniuerſaliter intellecta, & quilibet exceptione poſitiuè excluſa, nemine reclamante indubitanter acceptata: Quapropter in Indice expurgatorio Inquiſitionis Hiſpaniæ iubetur, vt in margine Doctorum, qui eam ſententiam ante decretum Clementis defenſabant, ſcribatur, *illam eſſe prorſus, ſeu omnino reiectam, atque damnatam*. Quæ quidem verba ſe extendunt ad omnes caſus, quos illi Doctores locis ibi notatis expreſſerant: quorum præcipuus erat caſus extremæ neceſſitatis. Nequit igitur modo prædicta Clemẽtis condemnatio probabilem aliquã exceptionem admittere; aliàs tota Eccleſia longo tempore errauiſſet, intelligẽdo caſum extremæ neceſſitatis fuiſſe damnatũ, cum re vera damnatus non eſſet, ſed ab hac cenſura adeò diſtaret, vt in illo præceptum charitatis obligaret ad abſolutionem in abſentia conferendam. Quis autem audebit propoſitionem adeò diſſonã, & Catholicarum aurium offenſiuã proferre! Hinc fit eodem ſenſu, & rigore intelligendam, & intellectam fuiſſe ab vniuerſa Eccleſia definitionem illam Clemẽtis, *non licet abſentem abſoluere*, ac illam: *non licet fornicari*, aut *mentiri*: ac proinde ſicut hæc nullam pati poteſt exceptionẽ, ita neque illa.

32 Cæterum, in animarum ſolatium notandum eſt: non quamcumque diſtantiam confeſſarij ſufficere, vt abſolutio dicatur conferri abſenti; ſi enim confeſſarius in ea ſit diſtantia, vt videat pœnitentem, aut alio ſenſu illum percipiat, non eſt abſens, ſed moraliter præſens, vt benè aduertit Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 19. ſect. 3. n. 13.* ibi. * Illa ergo propinquitas, quæ ſufficit ad ſenſibilem deſignationem, & loquutionem cum alio, ad huiuſmodi formam validè, & efficaciter conferendã ſatis erit. * Ac proinde validè, licitèque poterit illum per internuntium confeſſionem exigentem, aut ſigna doloris exhibẽtem abſoluere. Ita etiã Ochagauia *tract. 2. de Confeſ. q. 41. n. 6.* Diana *5. p. tract. 13. reſol. 59.* Benzon. *de fuga peſtis, q. 5.* Molfeſius *1. p. Sum. tract. 7. cap. 5. n. 59.* Quibus cõſentit M. Prado *tom. de Pœnit. q. 3. de qualitate confeſ. dub. 1. nu. 38.* & Leander à Sacram. *diſp. 2. q. 30.* Imò nonnulli docti recẽtiores, ab eo conſulti iudicarunt, ſufficere ad præſentiam moralem, quod confeſſarius ſit in ea diſtantia, vt videat domum moribundi, in qua continetur, quod putat probabile ipſe P. Leander *quæſt. 31.* licet

longè

Digitized by Google

longè multò probabilius iudicet oppoſitum, cum ſapientiſsimo Patre ſuo Prouinciali Fr. Franciſco à S. Iuliano, & P. Gaſp. Hurt. quos conſuluit. Quod mihi certum videtur, quia pronomine demonſtratiuo deſignari nequit perſona, quæ nullo ſenſu percipitur, ideòque non ſufficit, quod domus in qua habitat videatur: aliàs ſi tubo optico à longè perſpiceret, abſoluere etiam poſſet. Quod nemo dicere audebit.

§. IV.

Fundamentis partis oppoſitæ, & obiectionibus alijs ſatisfit?

33 AD fundamentum partis oppoſitæ, quod hoc ſyllogiſmo continetur: *Probabile eſt modo, abſolutionē abſentis eſſe validam, ſed abſolutio valida nulla prohibitione Eccleſiaſtica poteſt, reddi illicita pro caſu extremæ neceſsitatis; ergo probabile eſt modo, abſolutionem abſentis eſſe licitā pro caſu extremæ neceſsitatis.* Reſpondeo: poſt decretum Clementis nullā, neque extrinſecam probabilitatem habere opinionem aſtruentem valorem abſolutionis in abſentia, vt conſtat ex dictis §. præcedenti, *num.* 25. Quapropter dicēdum eſt, verba declarationis Clementis factæ Card. Bellarmino, in qua Pontifex dixit: *Se nihil decernere de validitate, ſeu inualiditate abſolutionis* reſtringenda eſſe, ità vt nil aliud ſignificent, quam nil decernere directè, ſeu non condemnare directè abſolutionis valorem, ſed tantum indirectè. Ratio eſt, quia valor Sacramenti inter abſentes, & eius vſus illicitus pro omni caſu cohærere non poſſunt, vt docent communiter Theologi, ideòque vel reſtringenda ſunt verba decreti è Cathedra Pontificia toti Eccleſiæ matura conſideratione propoſita, & nulla reſtrictione recepta; vel limitanda ſunt verba priuatæ declarationis Pontificis. Atqui decreti verba reſtringi non poſſunt, cum Pontifex expreſsè intenderit comprehēdere caſum extremæ neceſsitatis, vt vniuerſalis Eccleſia ſemper intellexit: ergo verba priuatæ declarationis reſtringenda ſunt: cui facit, quod verba decreti maiorem rigorem, & proprietatem præſeferunt. Et ſanè quis non rideret verba clariſsimi, vniuerſaliſsimaque decreti authentici, Pontificiā authoritate, & matura conſideratione pronunciata, reſtringi; vt verba priuatæ declarationis (quam nullum eſſet crimen negare) in omni vniuerſalitate, & extenſione poſsibili verificentur?

34 Pontifex igitur ſolum declarauit Bellarmino, in ſuo decreto non condemnaſſe propoſitionem aſſerentem, Sacramentum inter abſentes validum eſſe, nam eſſe damnatam aliquam propoſitionem propriè loquendo, idem ſonat, ac eſſe directè oppoſitam alicui expreſsæ damnationi: hæc autem non extat, cum tantum dicat Pontifex: *non licere:* ac proinde nil aliud declarat, quam, quod iam aliqui recentiores notauerant (vt Coninch, Villalobos, & alij) ipſius decreti verbis manuducti, quorum opinionem declaratio Clementis confirmauit; quæ id ſolū ad ſummum operari poteſt, vt cuique abſque vlla cenſuræ nota, licitum ſit defenſare valorem Sacramenti inter abſentes, dummodo ſimul defendat, eius vſum illicitum eſſe pro omni caſu; ſicut eſſet prohibitus, ſi Pontifex condemnaſſet valorem.

35 Ad minorem concedo Pontificē non poſſe, vi ſui præcepti prohibētis, reddere illicitam, pro caſu extremæ neceſsitatis, abſolutionem aliàs validam. Reſpōdeo tamen decretum Clementis non reddere illicitam abſolutionem abſentis pro caſu extremæ neceſsitatis, quatenus præceptiuum eſt, ſed ſupponere quatenus definitiuum, declarās, & definiens, vt falſam, doctrinam aſſerentem, id licere; quæ tam ex ſubiecta materia, quam ex ſenſu totius Eccleſiæ, nullius caſus exceptionem admittit. Quapropter ex eo quòd Eccleſia nequeat ſuis præceptis ligare cum periculo damnationis æternæ, nil deducitur cōtra veram, & Catholicam ſententiam, quā nos defendimus, aſſerentes abſolutionem abſenti collatam in nullo caſu licere, & conſequenter inualidam eſſe. Nec Clemēs VIII. excludere potuiſſet in ſuo decreto omnem caſum, ita vt confeſſarius nullo modo in aliquo caſu abſentem abſoluere poſſet, niſi ſupponeret, id eſſe illicitum ex natura rei; nam ſi ex natura rei in aliquo caſu liceret, poſſet eſſe caſus, in quo ex præcepto naturali confeſſarius teneretur abſolutionē abſenti conferre, quod proinde humano præcepto prohiberi nō poſſet. Id ergo cenſetur Pontifex ſupponere, dum pro omni caſu illicitam declarat, & præceptum prohibens cum tanta amplitudine imponit. Quo diſcurſu ad alios caſus vtuntur Dicaſtillo *de Sacram. tom. 2. tract. 8. diſp. 12. dub. 7. nu. 14.* & Card.

de

de Lugo *de Sacram.Pœnit.diſp.*23.*n.*94.& Thomas Hurtado *tom.*2.*reſol.mor.tract.* 6.*cap.*11.*reſol.*32.§.13.*n.*187.Quia lex,aut prohibitio,inquit,non obligat,nec prohibere poteſt, medio ex ſe non illicito vti * quando interuenit alia maior, & ſtrictior obligatio iuris naturalis.* Quod in caſu præſenti contingeret,ſi abſolutio in abſentia non foret inualida ex natur. rei.

36 His, ni fallor, plenè ſatisfactum eſt rationi dubitandi pro parte contraria. Cui poteſt etiam breuius reſponderi, permittendo, aut concedendo, vtramque præmiſſam ſeorſim,& diuiſiuè probabilē eſſe poſt decretum Clementis,non tamen eſſe probabile coniunctum ex vtraque,vtpotè ex quo deducitur concluſio oppoſita propoſitioni definitæ ab Eccleſia: ſicut probabile eſt,bonum opus morale naturale eſſe meritorium: & rurſus probabile eſt,opus morale bonum naturale poſſe fieri ſine gratia,& tamen non eſt probabile poſſe fieri opus meritorium ſine gratia. Cuius ratio eſt,quod licet ſingulæ præmiſſæ ſeorſim ſint probabiles,non tamen eſt probabile coniunctum, eo quod inferat concluſionem oppoſitam propoſitioni definitæ: quapropter aſſirmare tenemur probabilitatem vnius præmiſſæ compleri in eſſe talis per falſitatem alterius. Quod valdè obſeruare oportet.

37 Obijcies eodem tenore verborum damnat Pontifex cōfeſſionem abſenti factam,& abſolutionem abſenti collatam: & tamen plures ſunt Doctores aſſerentes, in caſu vrgentis neceſſitatis licere confiteri Sacerdoti abſenti, vt Illis citatis docuimus ſuprà: ergo Pontificis definitio non eſt vniuerſaliter intelligenda, quoad abſolutionem abſentis,ita vt in nullo caſu liceat;ſed potiùs ad caſus illos reſtringenda, qui vrgentiſſimæ neceſsitatis non ſint.Reſpondeo primò: Doctores ſentientes Pontificem definire, etiam diuiſiuè: *non licere confiteri abſenti*, ſentire etiam debere conſequenter in nullo caſu licere:ac proinde talem confeſſionem inualidam eſſe. Alios verò,qui ſentiunt id licere,in caſu neceſsitatis;teneri dicere cōſequenter, Pontificem non damnaſſe, vt falſam, propoſitionem aſſerentem: *licere confiteri abſenti*, ſed aſſerentem, *licere ab eodem abſenti abſolutionem obtinere*,ratione cuius damnata fuit copulatiua illa in decreto Clementis contenta, vt ex ſuprà dictis *q.*4.*n.*14.ſatis conſtat. Quod ſi dixeris, hanc decreti expoſitionem fuiſſe reiectam ab ipſo Clemente VIII.& a Paulo V.anno 1605.vt refert Lugo *de Pœnit. diſp.*17.*ſect.*4.*nu.*65. Reſpondeo,hoc non fauere abſolutioni in abſentia, ſed ſi aliquid probat, euincere, nec confeſsionem abſenti factam vllo in caſu licere.Reſpōdeo ſecundò: poſt Clementem, & Paulū V.plures Doctores oppoſitum docuiſſe de confeſsione in abſentia,quod ſignum eſt, Pōtificem ſolum damnaſſe expoſitionem illam, nimirum: *Copulatiuam tantum eſſe prohibitam*, quatenus innuit,neutram illius partem ſeorſim eſſe damnatam: & benè quidem,alias poſſet quis ab abſente abſolui, ſi eidem præſenti confeſſus fuiſſet. Et in hoc ſenſu veriſsimum eſt,non tantum copulatiuam eſſe damnatam, quia aliqua eius pars diuiſiuè etiam ſumpta damnata fuit,imò,& propter illam complexum. Non me latet Auerſam *q.*10.*de Pœnit.ſect.*17.§.*Quinto tandem*, aliter explicare decretum Clementis,nimirum intendiſſe damnare vtramque partem diuiſiuè, abſolutionem nimirum pro omni caſu,confeſsionem vero extra caſum neceſsitatis tantum: ſed gratis hoc dicitur. Si enim vtrumque membrum propoſitionis in decreto ſuo expreſsè Clemens dānauit cum ipſe prohibeat,*neque vnquam aliquo caſu ad praxim deducatur* Auerſæ expoſitionem exploſit.

38 Obijcies ſecundò.Pontifex ſolum damnat propoſitionem aſſerentem, licere abſentem abſoluere,quæ quidem damnatio,vtpotè odioſa,de abſoluta tantū abſolutione intelligenda eſt,non de conditionata: ergo ſaltem ſub conditione licebit abſentem abſoluere in caſu extremæ neceſsitatis, vt aſſeruit Peña citatus *ſuprà num.*6.cum alijs recentioribus,apud Henriquez.Huic ſequelæ multum fauere videtur Villalobos *in Summ.tom.*1.*diffic.* 37.*n.*7.vbi loquens de confeſsione abſenti facta, exiſtimat,quod in opinione docente æquè fuiſſe à Clemēte damnatam, ac abſolutionem abſenti collatam,poteſt nihilominus in abſentia confeſſus abſolui poſteà ſub conditione à Sacerdote præſenti: cuius rationē reddens,inquit.* Porque alli no determina el Papa,que la cōfeſsion hecha en auſencia,no es valida,ſino ſolo dize, que no ſe ſiga tal opinion; y no obſtante podrà ſer verdadera delante de Dios: aunque yo no creo,que lo es, y por eſſo digo, que le podràn abſoluer de-

debaxo de condicion.* Hæc ille: cuius ratio, ſi quid probat, idem planè euincit de abſolutione abſenti collata; nimirũ poſſe conferri ſub conditione, quia ibi, iuxta hunc Doctorem, non decernit Pontifex abſolutionem in abſentia eſſe inualidam, ſed tantum prohibet eius praxim: debet ergo addere, quod hoc non obſtante, poſſet eſſe vera coram Deo: & conſequenter poſſe abſolui ſub conditione. Ac proinde dum Author iſte *diff.c.6.n.8.* dicit non licere abſentem abſoluere, iuxtà præfatam ſolutionem, ſi conſequenter loquatur, intelligendus videtur: nimirum non licere abſoluere abſolutè, non verò non licere abſoluere ſub conditione.

39 Fauet etiam Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.44.n.31.* dicens: Sacerdotem exiſtimantem falſam opinionem aſſerentem, ſufficere ad abſolutionem, quod pœnitens per nutus, vel ſigna eam petierit, teneri adhuc abſolutionem impertiri; * nam cum poſſit, inquit, pœnitens ſaluari, ſi a parte rei fortè eſſet Sacramentũ validum, periculo fruſtrandi Sacramentũ tenetur ſe exponere confeſſarius, ob pœnitentis ſalutem, quia magis obligat Charitas, quam Religio. * Si igitur cum periculo fruſtrandi Sacramentum, tenetur confeſſarius ex præcepto Charitatis pœnitentem abſoluere, propter contingentiam illam, quod fortè à parte rei erit validum, licet ipſe falſum exiſtimet, quãtò magis tenebitur abſoluere ſub conditione infirmum abſentem in vltimo vitæ diſcrimine conſtitutum: quandoquidem abſoluens ſub conditione nullo periculo fruſtrandi Sacramentum exponitur? Ergo licet decreto Clementis coactus iudicet falſam opinionem de valore Sacramenti, inter abſentes, tenebitur abſoluere ſub conditione.

40 Vrgetur ex P. Thom. Sanchez *lib.2.de Matrim.diſp.36.num.8.* aſſerente, quod opinio, quæ aliàs non iudicaretur probabilis, facit eſſe talem vrgens neceſſitas, & periculum, quod ex oppoſita ſequeretur; pro qua citat Sotum, & Nauarrum, & adducit exemplum moribundi, qui abſente Sacerdote ſigna contritionis oſtendiſſet; quam opinionem, ait, ratione periculi ſuſtineri poſſe, licet parum probabilis ſit, pro quo argumento plura diximus *q.4.n.39.& 40.* Ergo licet opinio aſſerens, licere ſub conditione abſentẽ abſoluere, aliàs non iudicaretur probabilis, facit talem eſſe vrgens neceſsitas, & periculũ, quod ex oppoſita ſequeretur. Opinio enim, quæ Sacramento nocere non poteſt, & infirmo poteſt prodeſſe, non eſt cur alijs omnibus non præferatur, vt probat Ioannes Sanchez *ſuprà num.32.* Ergo poteſt Sacerdos ſub conditione abſoluere moribundum abſentem, imò, & tenetur; nam quoties poteſt, ad id ex Charitate adſtrictus eſt, vt docent P. Vazquez, Suarez, Coninch, Ioannes de la Cruz, Sylvius, & alij communiter, quos refert, & ſequitur Diana *3.p.tract.5.reſol.9.* melius enim eſt cum Sacramento dubio ſuccurrere infirmo, quam abſque vllo relinquere, vt ſæpè diximus.

41 Nihilominus, quod ſub conditione liceat abſentem abſoluere, nullatenus ſuſtineri poteſt: eſt enim expreſsè prohibitum in decreto Clementis per illa verba; *neque ad praxim quouis modo deducatur.* Nam qui ſub conditione abſentem abſolueret, iam aliquo modo ad praxim opinionem deduceret. Et quidem fundamenta, quæ pro communi, veraque ſententia adduximus, vel id euincunt, vel nil probant: tum quia omnis abſolutio habet implicitam conditionem, *ſi poſſum* ex communi prudentum reſtrictione; ac proinde nil operaretur Clementis decretum: tum quia Doctores aliqui eius ætatis de abſolutione abſentis ſub conditione loquebantur. Et decretum Pontificis ab vniuerſa Eccleſia ſic intellectum fuit, vt abſolutionem etiam ſub conditione comprehenderet: cum igitur ex definitione Eccleſiæ certum habeamus, prædictam abſolutionem ſub conditione, in quouis caſu, eſſe illicitam: & conſequenter improbabile ſit, eſſe validam; omninò præcluditur aditus ad illam conferendã. Ac proinde non magis licebit abſoluere ſub conditione hominem abſentem, quã non rectè diſpoſitum, vel quam animal irrationale præ'ens.

42 Nec rationes dubitandi efficaces ſunt: non prima; quia Villalobos id expreſsè negat de abſolutione: ex quo rectè arguitur inefficacia, & inconſequentia ſuæ rationis pro confeſsione in abſentia. Non ſecunda, quia iudicans opinionem falſam, nequit iuxta illam operari, niſi probabilis iudicetur ab alijs probatæ authoritatis, quibus iudicium ſubmittat, vt benè docet Ioannes Sanchez *diſp.44.n.31.* & tradunt communiter Doctores.

Google

Thomas Hurtado *tom.1.variar.reſol.tract. 3.cap.3.reſol.13.*& non parum fauet Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnit.q.3. de qualit.confeſſ.dub.2.nu.31.*dum ait.* Pro tam extrema neceſsitate ſufficit quævis probabilitas, vt non ſolum liceat, ſed teneamur animæ fauere.* Ergo & probabilitas aliqualis à principio extrinſeco ſufficiet. Cùm autem in præfata opinione deſerenda grauiſsimum contineatur periculum relinquendi proximum omni remedio deſtitutum, & periculo æternæ damnationis expoſitum, qui fortè, abſolutione ſub conditione collata, ſaluabitur, crudelitatis ſpeciem præ ſe ferret, præfatam opinionem non amplexari, cum abſque vllo peccato poſsimus. Cuius ratio à priori eſt, quia inter duo mala diſiunctiuè neceſſaria, minus eſt eligendum, vt conſtat *ex cap. duo mala,*& *cap. Nerui, diſt. 13.* Cùm igitur minus malum ſit periculum fruſtrationis Sacramenti, quàm æternæ ſalutis moribundi; quia illud religioni, iſtud charitati opponitur, primum à fortiori eligendum. Et quidem caſu, quo vtrumque præceptum obſeruari nõ poſſit, charitatis præferendum, cum Monteſino tradit Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſput.44.n.35.*& certiſsimum apud omnes eſt. Omitto nulli periculo fruſtrandi Sacramentum ſe exponere, vt cum Suarez, Sanchez, & alijs ſupra diximus; quia abſolutio impenditur ſub conditione, *ſi es capax*, qua non ſubſiſtente, non confertur: ergo nil fit contra religionem. Inſuper ſuadetur noſtra concluſio: quia confeſſarius tenetur abſoluere pœnitentem pro ſe habentem opinionem, quæ apud Doctores probatæ authoritatis probabilis habeatur, licèt ipſe à principijs intrinſecis falſam, & improbabilem cenſeat. Vt docent M.Sotus, M.Marcatus, M. Candidus, & alij quos citaui *tr.1. de opin. probabili, quæſt.4.num.7.** Ergo potiori iure in caſu extremæ neceſsitatis.

§. IV.

Animaduerſio in Baronium.

39 EX his reijciendus venit Vincentius Baronius, qui *2.part. Manuduct. contra Amadæum, diſp.2.ſect.3. fol.222.* confidenter aſſerit, nec moribundo, qui Chriſtiano modo vixerit, licere abſolutionem impendere, etiam ſub conditione: * niſi præter interpretatiuam voluntatem adſit ſignum præſentis conteſtatæ petitione confeſſarij, aut doloris ſenſu, gemitu, vel verbis expreſſæ. * Sed non placet. Quia, vt conſtat ex ſuperius dictis, non ſolum poteſt, ſed ex præcepto charitatis (quæ obligat ad remedium dubium, quando certum extremè indigenti applicari non poteſt) abſoluere tenetur. Quod inſuper argumento, vt aiunt, ad hominem, euinco; quia, vt ipſe Baronius teſtatur *1.part. Theolog.mor.contra Caramuelem, diſp.1.ſect.5 fol.79.** Nullum eſt certiùs falſi argumentum, quam à ſe ipſo diſſentire.* Quod autem ipſe ſecum non conueniat, probo ex his, quæ tradit infra *diſp.2.ſect.2.fol.171.& 172.* Vbi, dubia materia, & forma Sacramenti vtendum eſſe, docet, quando certa deficit, nec aliud medium ſuppetit ad ſalutem morituri. *Dubijs (inquit) & incertis, omni dubitatione ſemota, vtendum eſt, quia certum eſt prudentiæ indicium.* Et ita in terminis tradiderat *diſp.1.ſect.4.art.5.§.1.fol.39.* cuius verba dedi *ſup.num.* 27. Quæ iterum firmat *fol.49.* ibi: * Ex mente noſtra reſponſum eſt, adhibendum Sacramentum abſolutionis, licet dubium, ratione periculi ſalutis, quod amouendum eſt, etiam cum aliquo periculo irritum faciendum Sacramentum.* Quod tertio repetit *diſp.2. ſect.1.fol.146.* dicens: * Charitas, imo & iuſtitia Miniſtrum ex officio vrgent, vt puero, & adulto extremo periculo laborantibus ſuccurrat, etiam cum probabili opinione, aut dubio, ne irritum ſit Sacramentum, quia tunc vrget regula ex duobus malis ingruentibus arcendum maius, & minus excipiendum.*

40 Idemque in ſimili conteſtatur *2. part. Manud. diſp.1.ſect.1.fol.46.* Vbi, de materia Baptiſmi loquens, ſic ait: * Nil improbabilius, ſeu magis dubium aqua roſacea, aut ex ſale expreſſa, in materiam Baptiſmi aſſumpta, & tamen iſtius materiæ improbabilis ſpeculatiuè, vſus practicè probabilis eſt, atque omninò adhibendus puero morituro, ſi deſit aqua elementaris.* Et infrà: * Cùm hoc Thomiſta (ſcilicèt Gregorio Martinez) concedimus, licere opinionem nullius, aut minimæ probabilitatis ſpeculatiuè eligere, & vſurpare, dummodo practicè probabilis ſit, id eſt, ſtet pro lege, & ſubinde careat omni periculo peccati, hac ad minus excuſatione, quod neceſſaria ſit ad maius vitandum malum. * Ergo cùm opinio de licita abſolutione, ſub conditione, moribun-

bun-

Digitized by Google

bundi, ſtet pro lege charitatis, & ſubinde careat omni periculo peccati, cum neceſſaria ſit ad maius vitandum malum, eiuſque vſus æquè forſan neceſſarius ſit moribundo, ac opinionis de aqua roſacea ad baptiſmum pueri, aliter ſine illo deceſſuri: licèt materia ſpeculatiuè improbabilis ſit, vſus tamen eius practicè probabilis erit, atque adeo omninò adhibenda abſolutio, ſi deſit materia certa. Facit etiam ad hæc doctrina ipſius Vincentij Baronij ſuprà 1. *part. Manuduct. cõtra Caramuelem diſp.* 1. *ſect.* 2. *art.* 2. §. 1. Vbi ſic ſcribit: * Non probabilitates omninò prodigamus, qui etiam dubia ad vſum reuocanda docemus, videlicet, cum duo diſparia mala imminẽt, nec grauius amoueri poteſt, niſi dubiæ, & minus probabili adhæreas ſententiæ, quæ tunc ſit certiſſima. * Quod iterum tradit *ſect.* 5. *fol.* 350. dicens, * id eſſe tenendum ex certiſſima, & antiqua iuris regula. * Ergo cum duo in præſenti diſparia immineant mala, nẽpè aut periculum fruſtrationis Sacramenti, (vt aſſeris) aut damnationis æternæ: nec illud, quod grauius eſt, amoueri poſſit, niſi dubiæ, & minùs probabili adhæreamus ſententiæ, certiſſima ſit, in opinione Baronij, hæc ipſa opinio, quam minus probabilem abſolutè loquendo ſupponimus. Ergo in huius Doctoris principijs certiſſimum eſt, præfatæ opinionis vſum licitum eſſe.

41 Hunc ſi ſemel nobis concedat, de obligatione facilè conuincetur, vt docent communiter Theologi apud Dianam 3. *part. tract.* 3. *reſol.* 9. & apud Leandrum *tom.* 1. *de Pœnit. tract.* 5. *diſp.* 5. *q.* 47. Eſt enim legitima hæc conſequentia: *Poſſum abſque peccato extremè indigenti ſubvenire, ergo teneor.* Maximè cum abſque vllo meo incommodo poſſim. Quam vt lumine naturæ notam, loquens de baptiſmo auſus non eſt Baronius ipſe diffiteri. Quia 2. *par. diſp.* 1 *ſect.* 1. *fol.* 46. vt ſuprà animaduerti, expreſsè aſſerit, *omninò adhibendum puero morituro* baptiſmum aqua roſacea, ſi deſit elementaris. Quod iam tradiderat 1. *part. diſp.* 2. *ſect.* 2. *fol.* 172. Cuius rationem à priori dedit, quia * ſi auertenda ſint grauiora mala; dubijs, & incertis, omni dubitatione ſemota, vtendum eſt, quæ, niſi excuſet neceſſitas, ſacrilegio vix carerent. * Ergo in caſu vrgentiſſimæ neceſſitatis moribundi aliter abſque Sacramẽto in peccato mortali deceſſuri, confeſſarius cõtra charitatem grauiter delinquet, ſi abſque abſolutione relinquat, cum grauiſſimorum authoritati innixus licitè poſſit illam impertiri. Ita cum Vazquez, Suarez, Lugo, Dicaſtillo, & alijs tradit Fr. Franciſcus à Ieſu Maria Carmelita excalceatus *in curſu Theolog. part.* 1. *tract.* 6. *cap.* 8 *num.* 138. * Quia cum licitè (inquit) poſſit Sacerdos eum abſoluere, & hoc prodeſſe poſſit ægroto ad æternam ſalutem, tenetur ex charitate ſubvenire illi eo modo, quo poteſt, ne fortè habens attritionem ſolam damnetur, qui cum beneficio abſolutionis ſaluus fieret. * Sic ille. Ergo opinione propria depoſita, contrariæ fauenti moribundo quicumque confeſſarius in praxi adhærere tenetur. Nec Baronium ipſum ſecus facturum credam, ni doctrinam tot locis traditam retractet.

42 Rogabis: An in præcedenti, & ſimilibus caſibus teneatur Sacerdos nõ aliter, quam ſub conditione, abſolutionem impendere? Conueniunt Doctores non teneri exterius exprimere conditionem. An debeat mente concipere? Dubium eſt. P. Vazquez *quæſt.* 91. *art.* 2. *dub.* 1. *num.* 39. Ioannes Sanchez *in ſelectis diſp.* 44. *n.* 32. Lugo ſuprà *num.* 90. & Diana 3. *part. tract.* 3. *reſol.* 10. exiſtimant, & meritò, non debere, ſed poſſe abſolutionem abſolutè impendere, quoties fuerit opinio probabilis de valore Sacramenti: ſi verò probabilis opinio non ſit, ſed Sacerdos dubitet de exiſtentia materiæ, ſeu de capacitate ſubiecti, inquiunt Lugo, Sanchez, & Diana debere abſolutionem impertiri ſub conditione mente ſaltem concepta, quia in tali caſu non poteſt formare iudicium dictans abſolutionem validè conferri. Et ita in caſu præſenti tenendum, tradit Leander *diſp.* 5. *quæſt.* 48. dicens, abſolutionem deberi ſub conditione impendi, quoties opinio non eſt, quod poſſit abſolutè dari, ſed tantum quod poſſit dari ſub conditione. Verum ego de læthali non damnarem non concipientem expreſsè conditionem, quia certum eſt, vt ſupponit Lugo ſuprà, ſemper adeſſe conditionem implicitam, cum nemo intendat dare abſolutionem impoſſibilem, ſed illam, quã poteſt; ac proinde in caſu dubij de valore abſolutionis non videtur grauis irreuerentia non exprimere in mente conditionem, quia Sacramentum non exponitur periculo fruſtrationis ratione conditionis

nis implicitæ. Propterea fortaſſe Doctores docentes, in caſu dubij debere abſolutionem impendi ſub conditione expreſſa, non determinant quantitatem culpæ; ſicut neque nos ſupra.

QVÆSTIO V.

Vtrùm moribundus, de cuius petitione confeſſionis, teſtis deponat, poſſit, etiam in abſentia, ſub conditione abſolui, ſi prudenter timeatur, aliter ſine vllo Sacramento deceſſurus?

1 QVæſtionem hanc in medium produco, non animo diſputandi pro vſu licito Sacramenti pœnitentiæ inter abſentes, ſed magis ſolidandi doctrinam ab vniuerſa Eccleſia receptam, poſt decretum Clementis VIII. editum die 19. Iulij anno 1602. Vbi propoſitionem hanc: *Licere per litteras, vel internuncium, confeſſario abſenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*; damnauit tanquam, ad minus, falſam, temerariam, & ſcandaloſam; & prohibuit, ne vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, & ad praxim quovis modo deducatur, idque ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ: addens, quòd ſi quis illam doceat, aut etiam de ea diſputatiuè tractauerit, *niſi fortè impugnando*, alijs pœnis arbitrio infligendis ſubiaceat. Vide doctiſſimum, & amiciſſimum Leandrum *diſp. 2. de Pœnit. quæſt.* 28. Vbi decretum ad verbum adducit.

§. I.

Partis affirmantis fundamenta.

2 AD impugnandam igitur ſententiam aſſerentium, ante decretum Clementis, licitum fuiſſe in caſu neceſſitatis abſentem abſoluere, & ad ſolidandam communem, & veriſſimam, tuentem, poſt decretum Clementis, in nullo caſu etiam extremæ neceſſitatis, id eſſe licitum, ſed pro quocumque, fore omninò illicitum, rationem difficultandi, à quodam Magiſtro, paucis ab hinc annis, obiectam, proponam; cuius ſolutionem congruam deſiderans, plures viros doctiſſimos conſului, quibus multum negotij faceſſit: alijs nil reſpondentibus, alijs diffuſo calamo. Argumentum ergo, quod pro valore, & vſu licito abſolutionis inter abſentes in caſu extremæ neceſſitatis, etiam poſt decretum Clementis VIII. recentior conficiebat, huiuſmodi eſt.

3 Probabile eſt per principia extrinſeca, poſt decretum Clementis, abſolutionem à confeſſario abſenti collatam eſſe validam ex ſua inſtitutione; ſed abſolutio valida nullo præcepto Eccleſiaſtico poteſt reddi illicita pro caſu extremæ neceſſitatis: ergo probabile eſt modo per principia extrinſeca, abſolutionem à cōfeſſario abſenti collatam eſſe validam, ac proinde licitam in caſu extremæ neceſſitatis. Diſcurſus eſt legitimus, ſi præmiſſæ conſtiterint, & talem reputat Card. de Lugo *diſp. 17. ſect. 5. num.* 64. vbi, vt illum infringat, totus eſt in probando, maiorem propoſitionem eſſe falſam. Et ſimiliter P. Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſp. 5. diffic.* 6. cuius rationem reddens, inquit: * Quia ſi non eſſet nulla abſolutio, verè eſſet licita in aliquo caſu. * Et ante illos P. Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 19. ſect. 3. num.* 16. ibi: * Nam ſi ex ſe non licet, ideò eſt, quia Sacramentum non poteſt ita perfici. * Et ita etiam reſponderunt grauiſſimi recentiores à me conſulti, aſſerentes vitari non poſſe efficaciam diſcurſus, conceſſa maiori.

4 Quod autem concedi debeat, probat ſic. Ante decretum Clementis probabile erat, à principijs extrinſecis, abſolutionem abſenti collatam ex ſua inſtitutione validam eſſe, ſed per tale decretum præfata opinio non eſt facta improbabilis: ergo. Conſequutio eſt legitima: Maior probatur tranſcriptis verbis Authorum, qui eam opinionem defendebant. D. Antoninus *3. part. tit. 14. cap. 19. §.* 9. poſt relatam contrariam, & communem ſententiam, ſic concludit: * Dicit tamen Petrus de Palude, quod, cum eſt claudus pœnitens, & ire non poteſt, nec Sacerdos ad eum venire, quia fortè infirmus, licèt ei ſcribere peccata ſua, ſi vult, & numerum dare; & Sacerdos illi reſcribere, & mandare abſolutionem: ſed non tenetur ad hoc, imò aliquando poſſet eſſe ſcandalum, quia poſſet charta ab alijs reperiri, vnde non multum conſulendum ſecundum Richardum. * Et iterum *tit. 17. cap. 12. & cap. 21. §. 3.* inquirens, quid facere debeat confeſſarius, qui abſoluit ſæcularem, quem non potuit abſoluere? Reſpondet: * Collatio

facta

Digitized by Google

facta fuit de hoc cum multis notabilibus Doctoribus Theologiæ, in Concilio Baſilieni: quidam dixerunt, quòd debet authoritatem à ſuperiore impetrare, abſoluendi eum; & ſi ſine magno ſcandalo fieri poteſt, vocare non abſolutum; vel ſi magnum ſcandalum timeretur, abſentem abſoluat, ſi ab vltima confeſsione ſperatur eſſe in gratia. Adhuc autem, & alijs placuit, ſi magnum timeretur, ſummo Deo Sacerdoti committat. * Sic D. Antoninus. Hanc ſententiam, quoad vtramque partem ſequitur Sylveſter *verb. Confeſsio. 1. quæſt. 15. num. 16.* Vbi poſt adductam contrariam ſententiam D. Thomæ, ſubnectit: * Dicit tamen Petrus de Palude, quod vbi præſentiam Sacerdotis habere non poteſt quis, licet non teneatur confiteri ſcripto, tamen hoc poteſt, & Sacerdos ſimiliter ſcripto abſoluere, licet hoc non ſit multum conſulendum ratione ſcandali poſsibilis accidere. * Et paulò infra ad finem; Scotum contrarium aſſerentem impugnat, his verbis: * Tertiò dicit, quòd abſenti non licet confiteri per ſcripturam: contra quod arguitur; quia vt ipſemet teſtatur, ſic confeſſus eſt Sanctus Thomas Cantuarienſis, non tamen quis ad hoc tenetur. * Quod autem ſic confeſſus fuerit, & Romam pro abſolutione miſerit, vulgo fertur. Et denique *verb. Confeſſor. 3. num. 1.* aſſerit cum D. Antonino, quòd confeſſarius, qui eum, quem non poterat, abſoluit; petita poſtea authoritate, ſi præſentem non habeat, vel propter ſcandalum abſoluere nequeat; * abſoluat abſentem, ſi ab vltima confeſſione adhuc creditur perſeuerare in gratia, &c. Et adde, quod ſufficit credulitas probabilis dictæ perſeuerantiæ in gratia, ſecundum iſtam opinionem, cum certa haberi nequeat, etiam de eo, qui præſentialiter confitetur. * Citatis ſentire videtur M. Tabiena, *verb. Confeſsio. 2. nu. 37.* Vbi Paludani ſententiam referens, non reijcit dicens: * Quando Sacerdos non eſt præſentialiter, non debet (pœnitens confiteri) per litteras ad abſentem, quamuis poſsit Sacerdoti præſenti, & ſecundum Petrum de Palude etiam abſenti. *

5 Eamdem ſententiam tenuit M. Dominicus Baltanas Prouincialis Beticæ Prouinciæ Ordinis Prædicatorũ, in ſumma, cui titulus *Margarita Confeſſorum fol. 43.* Vbi ſic: * Quamuis confiteri clerico abſenti per ſcriptum liceat, & abſoluere ſimiliter, quando tamen timetur ſcandalũ fieri non debet. * Et fauet M. Dominicus de Soto *de ſecreto, memb. 3. q. 4. concl. 4. dub. 4. verſ. Ad hoc*, ibi: * Nullo modo licet abſoluere abſentem, ſaltem ignorantem, an abſoluatur, &c. Dixerim *abſentem, & ignorantem*, nam fortàn poſſet pœnitens abſenti Sacerdoti mittere confeſsionẽ ſcriptam, & Sacerdos reſcribere abſolutionem, vt ait Paludanus *in 4. diſt. 17. quæſt. 2.* de quo aliàs. * Et apertè ſequitur M. Petrus de Soto *de inſtitut. Sacerdotum, lect. 11. de ſecreto confeſsionis.* Vbi ſic ſcribit: * Ad neceſsitatem huius Sacramenti ſufficit per interpretem, vel nuncium, aut ſcripto confiteri, & eodem modo nuncio, vel ſcripto abſolui. Tenent etiam hoc plures noſtrum Petrus de Palude, Adrianus, Sylveſter. * Quibus adde ex eodem inſtituto M. Mantium, & Peña, apud Henriquez infrà. Armillam, Reynerium, Petrum de Tarantaſia, & alios, quos refert Suarez *tom. 4. in 3. par. diſp. 19. ſect. 3. n. 2.* dicens, eam indicare Turrecrematam *in cap. quem pœnitet de Pœnit. diſt. 1. art. 2.* nam cum dixiſſet, non eſſe neceſſarium confiteri Sacerdoti abſenti, ſubiungit: * ſi quis tamen vellet hoc facere eſſet opus ſupererogationis. * Et hanc ſententiam fuiſſe communem multis, antequam ſedes Apoſtolica oppoſitum decerneret; teſtatur M. Caſalas *in candore lilij, §. 64. fol. 294.* Vbi admittit pro illa ſteriſſe. Palud. Petr. de Soto, Antoninum, Sylveſtrum, Friburgo, Fumum, Tabienam, & Raynerium. Ob quorum authoritatem concludit Suarez *numer. 15.* ſe ante decretum Clementis auſum non fuiſſe aliam cenſuram præfatæ ſententiæ inferre, *præter eam, quæ ex communi, & vera ſententia infertur, ſcilicèt eſſe falſam.*

6 Ex alijs eam tenuerunt Nauarrus, Palacios, Maior, Ioannes de Medina, Alexander Alenſis, Taperus, & probabilem dicit Richardus, & alij, quos referunt Suarez vbi ſuprà, Vazquez *de Pœnit. quæſt. 91. art. 4. dub. 2.* & Henriquez *tom. 1. lib. 2. de Pœnitentiæ Sacramento, cap. 2. num. 7.* ſubnectens: * Addit Peña, & quidam recẽtiores, vt ſaltem abſoluat ſub ea conditione, ſi poſſum, quando præſens haberi non poteſt. * Videatur etiam Fagundez *2. præcept. Eccleſ. lib. 2. c. 10.* Vbi poſtquam alios citauit, concludit; * omnes eſſe numero præexiguo, cõparatione eorũ, qui ſunt ex Auguſtiſsima familia D. Dominici, qui pri-

primi huius opinionis authores,& defenſores fuerunt: & ſic à quibus orta,& adulta fuit hæc opinio in eorum etiam ſinu extincta fuit, & conſepulta. * Oppones Vincentium Baronium *in Theolog. morali aduerſus laxiores probabilitas, part.1. diſp.1. ſect.3. art. vlt.* contra Theophilum Raynaudum iactare,* illud compertum omninò eſſe, nullum Thomiſtarum clarè aſſeruiſſe, integrum Sacramentum licitè, & validè confici inter abſentes.* Reſpondeo, hanc eſſe Baronij fidem, eorum verba recole.

7 Ex dictis apertè conſtare videtur, ante decretum Clem. VIII. probabilem fuiſſe à principijs extrinſecis ſententiam aſſerentem, abſolutionem abſenti collatā ex Chriſti inſtitutione validam eſſe: & ita expreſſè ſupponit Suarez 1.2. *diſp.12. ſect. 6. n.11* Vbi ait, quòd licet ante decretum Clem. VIII. probabilius ſemper fuerit, & *mihi* (inquit) *certum* abſolutionem abſentis in neceſsitate fuiſſe nullam, & conſequenter non eſſe exercendam; *tamen quia probabile videbatur non paucis eſſe validam, & hoc abſolutè erat vtilius proximo; ideò licitum erat, illa vti.* Quibus manifeſtè ſupponit, opinionem pro valore abſolutionis in abſentia à principijs extrinſecis, tūc temporis probabilem fuiſſe. Nec vllius ponderis eſt, dicere, Doctores, & Thomiſtas ſupra citatos non vidiſſe authoritatē *Tridentini ſeſſ.24. cap.2.* dicentis, eos, qui poſt baptiſmum crimine aliquo ſe contaminauerint,* Chriſtus Dominus ante hoc tribunal ſiſti voluit, vt per Sacerdotis ſententiam poſsint à peccatis liberari.* Licet enim verba illa *ſiſti ante tribunal*, idem ſignificent, quod ſe præſentem facere, vt patet ex toto titulo, *ff. ſi quis cautionibus, &c.* hoc tantum probat, dari præceptum confeſsionis, & abſolutionis in præſentia; non verò eſſe inualidam abſenti collatam. Nec credibile eſt, tot, tantoſque Doctores Chriſti Domini præceptum ignoraſſe, & Tridentini locum eos latuiſſe. Et ſanè, ſi in Concilio definiretur neceſſaria præſentia pœnitentis ad valorem abſolutionis, Clemens VIII. non ſolum, vt falſam, & temerariam; ſed vt hæreticam damnaſſet propoſitionem aſſerentem: *Licere abſentem abſoluere;* vt ex terminis patet. Ergo poſt Concilium Tridentinum ante decretum Clementis, probabile adhuc erat à principijs extrinſecis, abſolutionem abſenti collatam validam eſſe.

8 Quod autem hæc opinio per eiuſmodi decretum non fuerit reddita improbabilis, probat Neothericus ex eo, quod Pontifex in ſuo decreto non damnauit propoſitionem aſſerentem, abſolutionem abſentis eſſe validam, ſed *eſſe licitam*, vt tradunt expreſſè Villalobos *in ſum. tom.1. tractat.9. diffic.37. n.6.* P. Egidius Coninch *in reſponſione contra Choquatium n.27. & 28.* Philippus Gamachæus *in 3. p. de Pœnit. cap.20. §.4.* dicens: *Eſſe probabilem admodum ſententiam*: quam refert, & non improbat Diana *5. part. tract.14. reſol.60.* Vnde Thomas Hurtado *tom.1. reſol. mor. tract.3. cap.4. reſol.30. n.169.* aliquibus non diſplicuiſſe, notat. Quibus conſonat Cenſor Romanus apud Caramuelem *2. part. Theolog. fundament. nu.23. fol. mihi* 21. qui huic dubitationi:* Valida ne ſit abſolutio directa ad abſentem, poſt Clementis VIII. declarationem?* Reſpondet:* Congregatio non egit de doctrina, ſed iuſſu Pontificis prohibuit actiones ipſas lege poſitiua, quo præcepto Eccleſiæ extante, iam illa omnia ſunt certè illicita.* Hæc apud Caramuel ſuprà. Quibus faciunt aſſertiones Theologicæ Pragæ defenſatæ anno 1650. quas refert ipſe Caramuel *in ſecunda editione Romana, numer.300. fol.* 107.

9 Idem tenet expreſſè P. Ioannes Præpoſitus *in 3. part. quæſt.4. de qualitate confeſ. dub.3. num.78.* eo quod ipſemet Clemens VIII. Cardinali Bellarmino poſteà declarauit, hanc fuiſſe ſibi mentem in præallegato decreto: ita teſtatur ſupra per hæc verba:* Nil decernit Clemēs VIII. de validitate abſolutionis, quod ipſemet declarauit Cardinali Bellarmino, & Cardinalis ſignificauit Leſsio die 29. Aprilis anno 1608. addens, ſe idem ſentire, ſcilicèt in prædicto decreto non agi de validitate, ſeu inualiditate abſolutionis, quia ſolùm dicit, *non licere.** Si igitur Pontifex, nil decernit circa valorem abſolutionis; in eadem, quam ante decretum habuit, probabilitate modo perſiſtet: non enim cenſurare debemus propoſitionem, quam Pontifex, re vndique exagitata, damnare non intendit.

10 Dices cum doctiſsimis recentioribus, Pontificem damnando propoſitionem illam: *Licere per litteras, &c.* approbaſſe tanquam veram ſententiam aſſerentem, confeſsionem, & abſolutionem in abſentia inualidas eſſe: inualiditas namque

que Sacramenti fuit motiuum, cui vnicè, vel maximè innixus eſt Pontifex ad definiendam, vt temerariam, falſam, & ſcandaloſam propoſitionem aſſerentem: *Licere abſentem abſoluere.* Vt ait M. Pradò *tom.3. de Pœnit. quæſt.3. de qualit. confeſſ. num.*20. Ergo abſque temeritatis, & ſcandali nota affirmari nequit, eſſe validum Sacramentum inter abſentes. Quia hoc eſſet negare fundamentum, quo Pontifex ductus eſt ad definiendum: quod quidem negari non poteſt, quin ipſi definitioni contrauematur: nam Spiritus Sanctus non ſolum aſsiſtit Eccleſiæ, ne erret in ſuis definitionibus, ſed etiam vt neque in ijs, quibus ad definiendum ducitur. Poſteriuſque prædicti recentiores pro ſe referre Vazquez 1.2. *diſp.*165. *cap.*2. *num.*17. Vbi ſic ait: *Cùm aliquid præmittitur tanquam vnicum fundamentum definitionis, talem certitudinem habere debet, vt meritò illud ſuſpicere, atque ſuſcipere debeamus, & abſque nota negare non poſsimus.*

11 Cæterùm hæc obiectio facilem habet ſolutionem, ex ipſo Vazquez petitam vbi ſuprà; nempè ſolùm habere locum, quando Pontifex expreſsit rationem vnicam, qua motus eſt ad definiendum: ſecus quando nullã; & plures ſunt, quibus moueri potuit: tunc enim quælibet ſeorſim abſque nota vlla negari poteſt. Præterquam quod in re præſenti declaratio ipſius Clementis poſtea facta cohærere non poteſt cum hoc determinato motiuo: ſi enim inualiditas Sacramenti motiuum huius definitionis fuiſſet, aliquid circa inualiditatem Sacramenti decreuiſſet, quòd tamen ipſe negat in declaratione Cardinali Bellarmino facta. Vrgetur: quia ſi totum, vel præcipuum motiuum Pontificis ad illam propoſitionem condemnandam fuiſſet inualiditas Sacramenti ex Christi inſtitutione, cum Doctores, qui aſſerebant, confeſsionem, & abſolutionem inter abſentes licere, fundarentur in valore Sacramenti, non eſſet cur Pontifex non damnaſſet propoſitionem hanc: *Valida eſt confeſsio, & abſolutio inter abſentes:* hac enim vnicè condemnata, præcludebatur omninò aditus controuerſiæ. Ab hoc autem tam longè fuit Pontifex, vt poriùs conſultus in caſu dubij reſponderit, nil in ſuo decreto circa valorem decernere. Ergo motiuum damnandi propoſitionem illam: *Licere per litteras, &c.* non fuit inualiditas Sacramenti, ſed præceptum diuinum, quod tum ex Tridentino, tum ex Eccleſiæ traditione conſtare videtur, iuxtà regulam Auguſtini, *lib.5. de Baptiſmo, cap.*24. aſſerentis; indicium iuris diuini eſſe, quando aliquid ab Eccleſia vniuerſa obſeruatur, quod neq; ab aliquo Pontifice, neque à Concilio præceptũ eſt.

12 Vt omittam ſententiam M. Dominici Grauina ex Ordine Prædicatorum, *tom. vlt. præſcriptionum, controuerſ. vlt. de infallibilitate Romani Pontificis in decretis morum à n.*299. *vſque ad* 303. quem citatum ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado, *tom.2. Theolog. mor. cap.31. de voto, q.3. §.3. n.*38. & 39. Vbi ſic ait. * Rationes aſſignatæ in decretis Pontificum non habẽt eamdem certitudinem cum ipſa concluſione: quòd inductione patet. In ſeptima Synodo, quæ eſt Nizena 2. *actione* 2. definitur, Angelos pingendos, quia circumſcribi poſſunt, & vt homines apparuerunt; & tamen cum hæc ratio ſit infirma, & vnicè ibi aſsignata, definitioni nullus Catholicus diſſentire poteſt. Et vniuerſaliter Cano. 5. *de locis, cap.5. q.2. fol.* 171. aſſerit. *Porrò, quæ in Concilijs, vel Pontificum decretis, vel explicandi gratia inducuntur, vel vt obiectioni reſpondeatur, vel etiam obiter, & in tranſcurſu, præter inſtitutum præcipuum, de quo erat potiſsima controuerſia, ea non pertinent ad fidem, hoc eſt, non ſunt Catholicæ fidei iudicia*, quæ doctrina veriſsima eſt. * Huculque Prado.

13 Propter hæc grauiſsimus quidam recentior a me conſultus expreſsè reſpondit, eſſe probabile, etiam poſt decretum Clementis, validam eſſe abſolutionem abſenti collatam, & ita ſentire videtur P. Præpoſitus *in 3. p. q.6. de forma Sacramenti*, dum contrariam ſententiam, quã ſequitur, vocat veriorem: & aliquibus non diſplicuiſſe refert Hurtado ſuprà *n.*170. Vnde iuxtà præfatam ſentẽtiam, ſi modo aliquis Sacerdos, ſiue bona, ſiue mala fide, abſentem huius decreti ignarum abſolueret, valida foret abſolutio. Hæc enim conſequutio legitima eſt, conceſſa probabilitate ſententiæ adſtruenti valorem abſolutionis in abſentia, vt benè probat Suarez vbi ſuprà *diſp.*19. *ſect.*3. Quia eſſentia Sacramenti ſemper eſt eadem, ac proinde ſi abſolutio eſſentialiter non requirat præſentiam, quacumque ratione feratur in abſentem, etiam ſine neceſsitate valida erit, & efficax,

ſi pœnitens excuſetur à culpa per bonam fidem, & attritus exiſtimet, ſe illo modo rectè confiteri. Quia malitia miniſtri impedire non poteſt eſſentiam, vel effectum Sacramenti, dummodo intentio conficiendi non deficiat. Et ita expreſsè concedit Philippus Gamacheus, *vbi ſup. in 3. part. cap. 20. de Pœnit. §. 4. fol. mihi 606.* Vbi ait: * Si pœnitens bona fide procedat ignorans prohibitionem Eccleſiæ; talem abſolutionem eſſe validam, eſſe probabilem admodum ſententiam, donec Eccleſia aliud non decreuerit. * Sic ille. Quæ ſunt valdè notanda.

§. II.

Abſolutio valida nequit eſſe illicita pro omni caſu.

14 Admiſſa maiori ſyllogiſmi, ſcilicèt, probabile eſſe modo, poſt decretum Clement. VIII. abſolutionem abſenti collatam eſſe validam; ſolùm reſtat probanda minor; nimirum nullo præcepto Eccleſiaſtico poſſe reddi illicitam pro caſu extremæ neceſsitatis, quod videntur ſupponere tanquam certum Card. de Lugo, Hurt. & Suarez ſupra citati *num. 3.* alias non rectè ex valore Sacramenti inferrent, licitum fore vſum pro aliquo caſu. Et ita ſentiunt doctiſsimi recentiores, quos conſului. Et nouiſsimè tradit Fr. Franciſcus à Ieſu Maria, *in curſu Theolog. tom. 1. tract. 6. cap. 3. puncto 3. num. 25.* ibi: * Quod enim validè, ſed illicitè fit, in aliquo caſu, & validè, & licitè neceſsitate vrgente, fieri poteſt, &c. * Quibus conſentit M. Ioannes Martinez de Prado, *tom. de Pœnit. quæſt. 3. de qualitate Sacramentalis confeſsionis, num. 20.* ibi: * Si in aliquo caſu eſſet valida talis confeſsio, & abſolutio, non potuiſſet prohibitione Pontificis reddi illicita in vniuerſum pro omni caſu. * Et Auerſa *quæſt. 10. ſect. 17.* * Si abſolutio ſic data vllo caſu valeret, non potuiſſet a Pontifice prohiberi, pro tali caſu neceſsitatis extremæ ſpiritualis. *

15 Et probatur, quia præceptum diuinum prohibens abſolutionem in abſentia, non obligat in caſu extremæ neceſsitatis. Ergo nec præceptum Eccleſiaſticum. Conſequentia eſt legitima: antecedens probo. Primò, quia, vt ſuprà vidimus; in Trident. proponitur tale diuinum præceptum, & tamen plures Doctores poſt Trident. defenſabant (ante decretum Clementis) licere talem abſolutionem; & ſemel admiſſo valore abſolutionis * licitum fuiſſe illa vti, quia id vtilius erat proximo, * ſcripſit P. Suarez vbi ſuprà. Secundò, quia præceptum diuinum non magis eſt de abſolutione in præſentia, quàm de confeſsione, & tamen plures Doctores, ſuprà citati, exiſtimant, præceptum confeſsionis in præſentia non vigere in caſu extremæ neceſsitatis. Quos cum Auerſa ſequitur M. Prado *tomo de Pœnit. quæſt. 3. de qualit. Sacram. confeſſ. dub. 2. num. 49.* Tertiò, quia, vt ait P. Vazquez *1. 2. diſp. 161. cap. 2. num. 12.* ea, quæ ſunt de iure diuino circa Sacramenta, non obligant cum periculo vitæ: ergo multò minùs cum periculo damnationis æternæ: ſi ergo præceptum diuinum non obligat in caſu extremæ neceſsitatis, quo iure præceptum humanum Eccleſiaſticum obligabit?

16 Probatur ſecundò: quia ſi ob aliquam rationem præceptum Clementis comprehenderet caſum extremæ neceſsitatis, maximè quia vtitur rigidis illis, & vniuerſalibus verbis, *ne vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur; neque ad praxim quouis modo deducatur.* Sed hæc verba non poſſunt comprehendere caſum extremæ neceſsitatis; ergo, &c. Minor probatur à paritate ex decreto Pij V. quod incipit: *Decori* edito anno 1569. quod ad verbum adducit P. Azor *1. part. lib. 13. cap. 8.* in quo Pontifex prohibet Monialibus à Monaſterijs exire, *quauis alia ratione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, & aliter quàm vt præfertur egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, ipſo facto excommunicat.* Ecce Pontifex expreſsè prohibet, ne aliquo caſu, præter à ſe aſsignatos, *quauis occaſione, & prætextu, quomodocumque, &c.* quæ quidem verba æquè premunt, ac illa decreti Clementis: *Nunquam tanquam aliquo caſu probabilis, quouis modo, &c.* Vt ex terminis liquet: & tamen his non obſtantibus, poſſe Monialem à Monaſterio exire in caſu extremæ neceſsitatis, docet P. Azor ſuprà cum Nauarro *Comment. 4. de regulis num. 48.* Cuius, inquiunt, ratio eſt, quod humanæ leges, & iura nos non tam ſeuerè tenent, & obligant, vt mortis

periculum ſubire cogamur. Si ergo decretum Pij V. quia Eccleſiaſticum, & humanum eſt, non obligat cum periculo vitæ temporalis; cur decretum Clementis VIII. quod nec maiorem rigorem, nec ſtrictiora verba continet, obligabit cum vitæ æternæ detrimento?

17 Accedit P. Thomas Sanchez, *lib. 3. de matrim. diſp. 17. num. 3.* Vbi explicans decretum Trident. *Seſſ. 14. cap. 1.* reddentis perſonam omninò inhabilem ad contrahendum ſine Parocho, & teſtibus, ſentit apertè ex vi ſolius præcepti Eccleſiaſtici non poſſe prohiberi matrimonium clandeſtinum cum vitæ æternæ periculo. Ex quo ſic inſtauratur argumentum: Matrimonium ex ſua natura validum, nequit præcepto Eccleſiaſtico reddi illicitum pro caſu extremæ neceſsitatis, ſeu cum periculo ſalutis æternæ: ergo abſolutio ex ſua natura valida, nequit præcepto Eccleſiaſtico reddi illicita, pro caſu extremæ neceſsitatis.

18 Vrgetur, quia licet P. Thom. Sanchez, & alij communiter exiſtiment, Eccleſiam, prout inducit ſolemnitatem ſubſtantialem contractui matrimonij, poſſe reddere inhabilem ad contrahendum, etiam cum periculo ſalutis æternæ; eo quod poſita inhabilitate, vt inquit Sanchez: obligatio non eſt ratione legis Eccleſiaſticæ, quaſi obliget in tanta neceſſitate, ſed ratione legis naturalis, & diuinæ; nihilominus alij Doctores difficultate oppreſsi iudicant, nulla ratione poſſe Eccleſiam inhabilitare cum periculo ſalutis æternæ: ac proinde in tali euentu poſſe validè contrahi matrimonium ſine Parocho, & teſtibus: imò addunt alij, poſſe etiam in alijs caſibus magnæ neceſsitatis. Ita ſentiunt Vega, Veracruz, Capua, & in articulo mortis probabile putat Azeuedo apud Sanchez *ſuprà num. 3.* idque tenet Graffiis apud Dianam *3. part. tract. 4. reſol. 234.* Et dicit eſſe practicè probabile Villalobos, *tom. 1. tr. 13. de matrim. diffic. 17.* Ergo ſemel poſito probabiliter valore abſolutionis in abſentia, probabile erit, Eccleſiam non poſſe eius vſum prohibere in caſu extremæ neceſsitatis. Cui facit doctrina Mercati apud Dianam *4. part. tract. 4. reſol. 202.* aſſerentis, nullum ius humanum poſſe prohibere vſum opinionis probabilis in caſu neceſsitatis. Cui conſentit Leſsius in *3. part. D. Thomæ, quæſt. 11. de ſigillo confeſſionis, artic. 1. dub. 2. num. 6. & 7.* Vbi ait: * Nec ius humanum poteſt efficere, vt ſententia probabili non poſsim vti, quando id neceſſarium eſt, ad ingens malum impediendum. *

19 Tertio denique, quod Eccleſia nequeat prohibere abſolutionem in abſentia in caſu extremæ neceſsitatis, ſi aliàs valida ſit, probatur, quia Pontifex non poteſt auferre ab vllo Sacerdote iuriſdictionem abſoluendi in articulo mortis, vt aſſerunt plures Doctores: Nam ſi id poſſet, non ſatis prouidiſſet Chriſtus ſuæ Eccleſiæ, vt inquiunt Vazquez *quæſt. 93. artic. 1. dub. 3.* & Card. de Lugo *diſp. 18. ſect. 2. num. 17.* Vel ſaltem ſi Pontifex poteſtate ſibi conceſſa abuteretur, grauiſsimè delinqueret, vt ait P. Hurtado de fide, *diſp. 84. ſect. 8. §. 139. & 140.* Et intollerabilem errorem committeret, vt inquit P. Suarez *de Pœnit. diſput. 26. ſect. 4. num. 8.* Sed idem inconueniens ſequitur ex prohibitione abſolutionis in articulo mortis, & in caſu extremæ neceſsitatis, ac ex ablatione iuriſdictionis: ergo ſicut abſque intolerabili errore, & grauiſsimo peccato, nequiret Pontifex auferre iuriſdictionem pro caſu extremæ neceſsitatis, ita neque prohibere abſolutionem, aliàs validam: ergo ſi ſemel ponatur, abſolutionem in abſentia validam eſſe, nequibit illam prohibere pro caſu extremæ neceſsitatis.

20 Ex quibus videtur inferri, ſtante declaratione Pontificis aſſerentis, *ſe nihil decernere circa inualiditatem abſolutionis*; & per conſequens (permanente modo in ſua probabilitate opinione aſſerente, abſolutionem abſenti collatam eſſe validam) interpretandam eſſe prohibitionem talis abſolutionis, ita vt tantum procedat in caſibus humanæ prohibitioni ſubiectis; non verò in caſu extremæ neceſsitatis, qui prohibitioni humanæ ſubiectus non eſt. Cui expoſitioni plus iuſto fauent Marcus Vidal, *tract. de Pœnit. numer. 19. fol. 427.* dicens prohibitionem Clementis procedere in eo, qui aliter confiteri poteſt, *ſecus in moribundo, qui alia via confiteri, & abſolui non poteſt.* Et Bonacina *tom. 3. diſp. 2. q. 3. par. 33. n. 4.* Vbi poſtquam ſtatuit confeſsionem abſenti factam diuiſiuè æquè eſſe damnatam à Clem. VIII. ac abſolutionē à Sacerdote abſenti collatā, excipit caſum extremæ neceſsitatis, * Quia nul-

nullus (inquit) ad impoſsibile obligatur, & multa in extrema neceſsitate permittuntur, quæ aliàs non permitterentur.* Ergo ſi eſſet infirmus in eo periculo, quod, ſi aduentum confeſſarij expectaret, decederet ſine abſolutione, poſſet, imo teneretur Sacerdos (ſi conſcius eſſet per internuncium de diſpoſitione infirmi, & de voluntate confitendi) abſentem abſoluere; quia hic caſus non probatur comprehenſus in decreto Clementis, neque pro illo prohibetur praxis, nec quod prædicta opinio probabilis defendatur.

21 Quod autem admiſſo valore Sacramenti, admittenda conſequenter foret hæc decreti expoſitio, iudicarunt non pauci Doctores à me conſulti; quapropter toti ſunt in negando valore. Quod vero poſito valore, & vſu licito per principia extrinſeca probabili, teneretur confeſſarius ex charitate moribundum abſentem ſub conditione abſoluere conſtat ex dictis quæſt. præcedenti, & eſt communis Doctorum apud Dianam 3. *part. tract. 3. reſol.* 9. quos ſequitur Fr. Franciſcus à Ieſu Maria, *fol.* 447. *n.* 138. Hæc ſunt fundamenta, quæ pro antiquata ſententia, etiam poſt decretum Clementis vigere, recens quidam contendebat. Quibus proinde ſatisfacere, & ea omninò diluere, neceſſarium iudicaui, ne res in Eccleſia vniuerſali, decreto Pontificio ſancita, ne leui quidem nebula, obſcurata relinquatur.

§. III.

Stabilitur vera ſententia negans licere abſentem abſoluere, etiam in caſu extremæ neceſsitatis.

22 TRiplici propoſitione concluſionem Catholicam ſtabilio. Prima eſt, *abſolutionem abſenti collatam ex natura ſua, & ex inſtitutione Sacramenti inualidam eſſe.* Secunda: *Poſt decretum Clementis VIII. nullam neque extrinſecam probabilitatem habere ſententiam contrariam.* Tertia: *Definitam eſſe ab Eccleſia propoſitionem aſſerentem, non licere abſentem abſoluere in caſu extremæ neceſsitatis.*

23 Primam probo, authoritate ferè omnium Theologorum, qui ita tradunt poſt decretum Clementis. Vide Card. de Lugo *diſp.* 13. Vbi plures citans, inquit, *non poſſe iam de hac re dubitari*, quod, aliis citatis, dicit etiam P. Vazquez *quæſt.* 91. *art.* 4. *n.* 2. Probatur primo, quia forma huius Sacramenti, ſicut & aliorum, (excepto matrimonio) ex Chriſti inſtitutione, conſiſtit in verbis, quæ materiam præſentem ſignificant, vt patet ex illo pronomine demonſtratiuo perſonæ pœnitentis *abſoluo te*: ergo ad veritatem abſolutionis, & Sacramenti valorem, requiritur pœnitentis præſentia.

24 Secundo probatur, quia de ratione huius formæ eſt, quod verbis proferatur: de ratione autem verborum, quod ad præſentem dirigantur; ergo & de ratione huius formæ. Conſequentia eſt legitima, & de minoris veritate dubitari non poteſt: cùm tanquam primum principium inter Summularum rudimenta ſupponatur. Maior probatur ex Concilio Florent. in decreto Eugenij, vbi de Sacramento pœnitentiæ loquens ſic ait: *Forma huius Sacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ Sacerdos profert*: Vbi, vt benè expendunt Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 1. & Card. de Lugo *diſput.* 13. *ſect.* 1. proferre, & dicere, indicant proprietatem verborum, & locutionis humanæ, ex communi ſenſu Doctorum.

25 Tertio probatur à paritate. Sacerdos nequit panem abſentem conſecrare, eo quod ſignum *hoc* demonſtratiuum in forma conſecrationis contentum, ex vi ſuæ ſignificationis, rem præſentem demóſtrat, ad illamque dirigitur: atqui ſignum demonſtratiuum re contentum in forma abſolutionis rem præſentem demonſtrat, & ad præſentem dirigitur: ergo nequit Sacerdos pœnitentem abſentem abſoluere: ergo ſicut conſecratio panis abſentis ex ſua natura, & ex Chriſti inſtitutione inualida eſt; ita & abſolutio pœnitentis abſentis.

26 Secundam propoſitionem, nimirum, *poſt decretum Clementis, nullam, neque extrinſecam probabilitatem habere ſententiam contrariam*, probo. Quia ex vna propoſitione definita, & ex altera moraliter euidenti, per bonam conſequentiam deducitur, abſolutionem abſenti collatam non eſſe validam: ergo non eſt modo probabile adhuc per principia extrinſeca talem abſolutionem validam eſſe. Conſequentia eſt legitima, quia propoſitio oppoſita concluſioni, quæ manifeſtè infertur ex talibus præmiſsis, eſt error in fide, vt inquit P. Ouiedo *tract. de fide controuerſ.* 12. *puncto* 4. *num.* 59. Antecedens patet: quia, vt infra probabo, hæc eſt definita ab Eccleſia, (in gradu in cenſura Pontificis con-

contentu) *nunquam licet abſentem abſoluere.* Deinde hæc eſt euidens in communi Theologorum conſenſu, *ſi abſolutio abſenti collata eſt valida, aliquando licet:* ſed ex his duabus præmiſsis deducitur per legitimam conſequentiam eſſe inualidam: ergo, &c. Minorem probo; quia hic ſillogiſmus rectè concludit; *ſi abſolutio in abſentia valet, aliquando licet: ſed nunquam licet, ergo non valet.*

27 Dices: maiorem propoſitionem iſtius ſillogiſmi non eſſe moraliter euidentem; quia benè ſtat, abſolutionem abſentis eſſe validam, & tamen nunquam licere ex præcepto aliquo Diuino omnino indiſpenſabili: ac proinde, qui ſimul defenderet, eſſe validam, nunquam tamē licitam, nihil aſſereret contra Eccleſiæ definitionem. Ita recentior quidam, & à cēſura, vt vidimus, eam liberat Thomas Hurtado ſuprà citatus *tom.1. reſol. mor. tract. 3. cap.4. reſolut.30. num.168 & ſeq.* Fateor, eum, qui has duas propoſitiones ſimul defenderet, nullum errorem committere. Cæterum improbabiliter, & ſine vllo fundamento aſtrueret eiuſmodi præceptū diuinum indiſpenſabile. Quis enim ſuadere ſibi poterit, Sacramentum ex ſua inſtitutione validum, & à Chriſto Domino inſtitutum in animarum (præcipuè ex hac vita decedentium) fauorem, tanto rigore ab ipſo prohiberi, pro momento, à quo dependet æternitas; & in circunſtantijs, quibus moraliter certum eſt, pœnitētem damnandum, ſi in abſentia non abſoluatur? Quapropter P. Vazquez ſuprà citatus merito oppoſitum docet. Et doctiſsimi alij recentiores hoc præceptum Diuinum omnino indiſpenſabile abſque vllo prorſus fundamento confingi, iure optimo iudicant, cenſentes non poſſe abſolutionem abſentis reddi illicitam pro omni caſu, niſi ex defectu valoris: quia neque ex præcepto Diuino indiſpenſabili, vt dixi, neque ex præcepto purè Eccleſiaſtico, vt euincunt fundamenta ſuprà iacta. Fatendum igitur eſt, per bonam, neceſſariamque conſequentiam deduci, abſolutionem abſenti collatam eſſe inualidam; ex eo quod definitum habeamus ab Eccleſia, nunquam licere: & quod certum moraliter ſit, quod ſi valeret, aliquando liceret: ac proinde propoſitionem oppoſitam non eſſe probabilem. Ideò vtramque propoſitionem, in eodem gradu, damnatam eſſe; ait Suarez *ſup. tom.4. in 3.p. diſput. 19. ſect.3. nu.16.* *Tum quia in hoc Sacramento hæc duo non ſeparantur; tum quia hic erat cardo controuerſiæ; nam ſi ex ſe non licet, ideò eſt, quia Sacramentum nō poteſt ita perfici.* Quem ſequuntur Vazquez, & Fagundez ſuprà citati, & communiter Doctores; qui poſt decretum Clementis ſcripſerunt, vt videre eſt apud Toletum *lib.3. Sum. cap.6.* Coninch *diſput.4. dub.10. num.89.* Valentiam *3.p. diſput.7. quæſt.11. p.1.*

28 Iam verò quod hæc propoſitio: *nunquam licet abſentem abſoluere*, quam tertio loco probandam poſuimus, ſit ab Eccleſia definita, probatur: quia oppoſita eſt damnata, vt falſa in decreto Clementis VIII. Neque obſtat, quod Pontifex in ſuo decreto, vt definitiuo tantum dicat, damnare propoſitionem hanc; *licere abſentem abſoluere*: Quamuis enim non dicat, damnare aſſerentem, *aliquando, ſeu in aliquo caſu licere*; hic eſt ſenſus propoſitionis damnatæ, quia eius defenſores non dicebant, ſemper, & pro omni caſu licere, ſed aliquando. Sicut quando Eccleſia definit, non licere mentiri, nec fornicari, definit, nunquam licere. Quod autem ſenſus prædictus ſit, qui continetur in propoſitione definita, probo efficaciter, duplici fundamento. Primum eſt, intentionem Pontificis fuiſſe comprehendere in ſuo decreto omnes caſus, etiam extremæ neceſsitatis; quia inter caſus, in quibus Doctores, ante Clementem, tuebantur, licere abſoluere abſentem, præcipuus erat caſus extremæ neceſsitatis, & tamen * auditis votis PP. (inquit decretum) & re, cū Illuſtriſ. Cardin. contra hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus, maturè, & diligenter conſiderata, præcepit, ne vnquam prædicta propoſitio, tāquam aliquo caſu probabilis defendatur, neque ad praxim quouis modo deducatur: * ergo verbis expreſsis intendit Pontifex illam propoſitionem, eiuſque vſum, quouis modo, & pro omni caſu, etiam extremæ neceſsitatis, prohibere: ſi enim id non intēdiſſet, grauiſsimè quidem deliquiſſet; rigidis adeò, & vniuerſalibus verbis vtēs; quia per illa omnibus Eccleſiæ Doctoribus, Epiſcopis, & fidei tribunalibus occaſionē errandi tribuiſſet, in re grauiſsima, in perniciem animarum vergente. Dubitabile enim non eſt, quòd prædictum decretum innumeris Chriſti fidelibus ſuam damnationem attuliſſet, qui ſub conditione ſaltem

tem

Digitized by Google

tem in abſentia abſoluti, ſalui forſan facti fuiſſent, & abſolutionis defectu miſere perierunt.

29 Imò non ſolùm Clemens VIII. ſed eius ſucceſſores grauiſsimam contraxiſſent culpam, & in poſterum contraherent, ſi communem hanc totius Eccleſiæ exiſtimationem DD. altè inſitam nó abolerent; ne deinceps plures alij occaſione huius ignorantiæ perirent. Quæ quidem omnino intolerabilia, & ſcandaloſa ſunt. Ergo euidentiſsimum eſt, Pontificem intendiſſe quamcumque abſolutionem Sacramentalem in abſentia, quouis modo, ſiue abſolutè, ſiue conditionatè, quouis caſu, etiam extremæ neceſsitatis, prohibere; idque ſucceſſores Clementis, etiam poſt eius declarationem à nobis ſuprà adductam, tanquam omnino firmum, & indubitatum habuiſſe.

30 Et ſanè ſi caſus extremæ neceſſitatis excludendus foret, eo quod non videatur humanæ prohibitioni ſubiectus, alij etiam caſus excludi poſſent, vt ſi, verb. grat. negari non poſsit abſolutio abſque vitæ diſpendio, aut alio grauiſsimo damno confeſſarij, vel pœnitentis: idque planè conuincunt, ſi quid probant, ea quæ ex decreto Pij V. & alijs, adduximus ſuprà §. 2. Neque congrua ratio reddi poteſt, cum hæc Pontificia lex in alijs caſibus grauiſsimæ neceſsitatis obliget. Nam licet verum ſit, leges humanas poſſe aliquando obligare cum vitæ detrimento; vnde probabimus eiuſmodi legem talem eſſe? imò oppoſitum ſuadetur ex Vazquez ſuprà citato aſſerente, ea, quæ ſunt de iure Diuinò circa Sacramenta non obligare cum periculo vitæ. Quomodo igitur obligabunt, quæ de iure tantum humano ſunt? Ergo vel caſus extremæ neceſsitatis in decreto Clementis comprehenditur, vel alij etiam caſus excludendi ſunt.

31 Secundum fundamentum, quo, cũ doctiſsimis recentioribus à me conſultis, moueor eſt; quia legitima, definitiuaque condemnatio Clementis, qua tanquam ad minus falſam, temerariam, & ſcandaloſam partem oppoſitam cenſurauit, fuit abſque vlla exceptione toti Eccleſiæ propoſita, & ab vniuerſis eius Paſtoribus, & Tribunalibus fidei, & ab omnibus Doctoribus, etiam ab illis, qui notitiam declarationis poſteà editæ habuerunt, ab omnibus, inquam, his per annos ferè ſeptuaginta fuit vniuerſaliter intellecta, & quالibet exceptione poſitiuè excluſa, nemine reclamante indubitanter acceptata: Quapropter in Indice expurgatorio Inquiſitionis Hiſpaniæ iubetur, vt in margine Doctorum, qui eam ſententiam ante decretum Clementis defenſabant, ſcribatur, *illam eſſe prorſus, ſeu omnino reiectam, atque damnatam*. Quæ quidem verba ſe extendunt ad omnes caſus, quos illi Doctores locis ibi notatis expreſſerant: quorum præcipuus erat caſus extremæ neceſsitatis. Nequit igitur modo prædicta Clemẽtis condemnatio probabilem aliquã exceptionem admittere; aliàs tota Eccleſia longo tempore errauiſſet, intelligẽdo caſum extremæ neceſsitatis fuiſſe damnatũ, cum re vera damnatus non eſſet, ſed ab hac cenſura adeò diſtaret, vt in illo præceptum charitatis obligaret ad abſolutionem in abſentia conferendam. Quis autem audebit propoſitionem adeò diſſonã, & Catholicarum aurium offenſiuã proferre! Hinc fit eodem ſenſu, & rigore intelligendam, & intellectam fuiſſe ab vniuerſa Eccleſia definitionem illam Clemẽtis, *non licet abſentem abſoluere*, ac illam: *non licet fornicari*, aut *mentiri*: ac proinde ſicut hæc nullam pati poteſt exceptionẽ, ita neque illa.

32 Cæterum, in animarum ſolatium notandum eſt: non quamcumque diſtantiam confeſſarij ſufficere, vt abſolutio dicatur conferri abſenti; ſi enim confeſſarius in ea ſit diſtantia, vt videat pœnitentem, aut alio ſenſu illum percipiat, non eſt abſens, ſed moraliter præſens, vt benè aduertit Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 19. ſect. 3. n. 13.* ibi. * Illa ergo propinquitas, quæ ſufficit ad ſenſibilem deſignationem, & loquutionem cum alio, ad huiuſmodi formam validè, & efficaciter conferendã ſatis erit.* Ac proinde validè, licitèque poterit illum per internuntium confeſsionem exigentem, aut ſigna doloris exhibẽtem abſoluere. Ita etiã Ochagauia *tract. 2. de Confeſ. q. 41. n. 6.* Diana *5. p. tract. 13. reſol. 59.* Benzon. *de fuga peſtis, q. 5.* Molfeſsius *1. p. Sum. tract. 7. cap. 5. n. 59.* Quibus cõſentit M. Prado *tom. de Pœnit. q. 3. de qualitate confeſ. dub. 1. nu. 38.* & Leander à Sacram. *diſp. 2. q. 30.* Imò nonnulli docti recẽtiores, ab eo conſulti iudicarunt, ſufficere ad præſentiam moralem, quod confeſſarius ſit in ea diſtantia, vt videat domum moribundi, in qua continetur, quod putat probabile ipſe P. Leander *quæſt. 31.* licet longè

longè multò probabilius iudicet oppoſitum, cum ſapientiſsimo Patre ſuo Prouinciali Fr. Franciſco à S. Iuliano, & P. Gaſp. Hurt. quos conſuluit. Quod mihi certum videtur, quia pronomine demonſtratiuo deſignari nequit perſona, quæ nullo ſenſu percipitur, ideòque non ſufficit, quod domus in qua habitat videatur: aliàs ſi tubo optico à longè perſpiceret, abſoluere etiam poſſet. Quod nemo dicere audebit.

§. IV.

Fundamentis partis oppoſitæ, & obiectionibus alijs ſatisfit?

33 AD fundamentum partis oppoſitæ, quod hoc ſyllogiſmo continetur: *Probabile eſt modo, abſolutionẽ abſentis eſſe validam, ſed abſolutio valida nulla prohibitione Eccleſiaſtica poteſt, reddi illicita pro caſu extremæ neceſsitatis; ergo probabile eſt modo, abſolutionem abſentis eſſe licitã pro caſu extremæ neceſsitatis.* Reſpondeo: poſt decretum Clementis nullã, neque extrinſecam probabilitatem habere opinionem adſtruentem valorem abſolutionis in abſentia, vt conſtat ex dictis §. præcedenti, *num.* 25. Quapropter dicẽdum eſt, verba declarationis Clementis factæ Card. Bellarmino, in qua Pontifex dixit: *Se nihil decernere de validitate, ſeu inualiditate abſolutionis* reſtringenda eſſe, ita vt nil aliud ſignificent, quam nil decernere directè, ſeu non condemnare directè abſolutionis valorem, ſed tantum indirectè. Ratio eſt, quia valor Sacramenti inter abſentes, & eius vſus illicitus pro omni caſu cohærere non poſſunt, vt docent communiter Theologi, ideòque vel reſtringenda ſunt verba decreti è Cathedra Pontificia toti Eccleſiæ matura conſideratione propoſita, & nulla reſtrictione recepta; vel limitanda ſunt verba priuatæ declarationis Pontificis. At qui decreti verba reſtringi non poſſunt, cum Pontifex expreſſe intenderit comprehẽdere caſum extremæ neceſsitatis, vt vniuerſalis Eccleſia ſemper intellexit: ergo verba priuatæ declarationis reſtringenda ſunt: cui facit, quod verba decreti maiorem rigorem, & proprietatem præſeferunt. Et ſanè quis non rideret verba clariſsima, vniuerſaliſsimaque decreti authentici, Pontificia authoritate, & matura conſideratione pronunciata, reſtringi; vt verba priuatæ declarationis (quam nullum eſſet crimen negare) in omni vniuerſalitate, & extenſione poſsibili verificentur?

34 Pontifex igitur ſolum declarauit Bellarmino, in ſuo decreto non condemnaſſe propoſitionem aſſerentem, Sacramentum inter abſentes validum eſſe, nam eſſe damnatam aliquam propoſitionem propriè loquendo, idem ſonat, ac eſſe directè oppoſitam alicui expreſsæ damnationi: hæc autem non extat, cum tantum dicat Pontifex: *non licere:* ac proinde nil aliud declarat, quam, quod iam aliqui recentiores notauerant (vt Coninch, Villalobos, & alij) ipſius decreti verbis manuducti, quorum opinionem declaratio Clementis confirmauit; quæ id ſolũ ad ſummum operari poteſt, vt cuique abſque vlla cenſuræ nota, licitum ſit defendare valorem Sacramenti inter abſentes, dum modo ſimul defendat, eius vſum illicitum eſſe pro omni caſu; ſicut eſſet prohibitus, ſi Pontifex condemnaſſet valorem.

35 Ad minorem concedo Pontificẽ non poſſe, vi ſui præcepti prohibẽtis, reddere illicitam, pro caſu extremæ neceſsitatis, abſolutionem alias validam. Reſpõdeo tamen decretum Clementis non reddere illicitam abſolutionem abſentis pro caſu extremæ neceſsitatis, quatenus præceptivum eſt, ſed ſupponere quatenus definitivum, declarãs, & definiens, vt falſam, doctrinam aſſerentem, id licere; quæ tam ex ſubiecta materia, quam ex ſenſu totius Eccleſiæ, nullius caſus exceptionem admittit. Quapropter ex eo quòd Eccleſia nequeat ſuis præceptis ligare cum periculo damnationis æternæ, nil deducitur cõtra veram, & Catholicam ſententiam, quã nos defendimus, aſſerentes abſolutionem abſenti collatam in nullo caſu licere, & conſequenter inualidam eſſe. Nec Clemẽs VIII. excludere potuiſſet in ſuo decreto omnem caſum, ita vt confeſſarius nullo modo in aliquo caſu abſentem abſoluere poſſet, niſi ſupponeret, id eſſe illicitum ex natura rei; nam ſi ex natura rei in aliquo caſu liceret, poſſet eſſe caſus, in quo ex præcepto naturali confeſſarius teneretur abſolutionẽ abſenti conferre, quod proinde humano præcepto prohiberi nõ poſſet. Id ergo cenſetur Pontifex ſupponere, dum pro omni caſu illicitam declarat, & præceptum prohibens cum tanta amplitudine imponit. Quo diſcurſu ad alios caſus vtuntur Dicaſtillo *de Sacram. tom. 2. tract. 8. diſp. 12. dub. 7. nu. 14.* & Card.

de

de Lugo *de Sacram.Pœnit.diſp.23.n.94.* & Thomas Hurtado *tom.2.reſol.mor.tract.6.cap.11.reſol.32.§.13.n.187.* Quia lex, aut prohibitio, inquit, non obligat, nec prohibere poteſt, medio ex ſe non illicito vti * quando interuenit alia maior, & ſtrictior obligatio iuris naturalis.* Quod in caſu præſenti contingeret, ſi abſolutio in abſentia non foret inualida ex natura rei.

36 His, ni fallor, plenè ſatisfactum eſt rationi dubitandi pro parte contraria. Cui poteſt etiam breuius reſponderi, permittendo, aut concedendo, vtramque præmiſſam ſeorſim, & diuiſiuè probabilē eſſe poſt decretum Clementis, non tamen eſſe probabile coniunctum ex vtraque, vtpotè ex quo deducitur concluſio oppoſita propoſitioni definitæ ab Eccleſia: ſicut probabile eſt, bonum opus morale naturale eſſe meritorium: & rurſus probabile eſt, opus morale bonum naturale poſſe fieri ſine gratia, & tamen non eſt probabile poſſe fieri opus meritorium ſine gratia. Cuius ratio eſt, quod licet ſingulæ præmiſſæ ſeorſim ſint probabiles, non tamen eſt probabile coniunctum, eo quod inferat concluſionem oppoſitam propoſitioni definitæ: quapropter affirmare tenemur probabilitatem vnius præmiſſæ compleri in eſſe talis per falſitatem alterius. Quod valdè obſeruare oportet.

37 Obijcies eodem tenore verborum damnat Pontifex cōfeſsionem abſenti factam, & abſolutionem abſenti collatam: & tamen plures ſunt Doctores aſſerentes, in caſu vrgentis neceſsitatis licere confiteri Sacerdoti abſenti, vt illis citatis docuimus ſuprà: ergo Pontificis definitio non eſt vniuerſaliter intelligenda, quoad abſolutionem abſentis, ita vt in nullo caſu liceat; ſed potiùs ad caſus illos reſtringenda, qui vrgentiſsimæ neceſsitatis non ſiut. Reſpondeo primò: Doctores ſentientes Pontificem definire, etiam diuiſiuè: *non licere confiteri abſenti*, ſentire etiam debere conſequenter in nullo caſu licere: ac proinde talem confeſsionem inualidam eſſe. Alios verò, qui ſentiunt id licere, in caſu neceſsitatis; teneri dicere cōſequenter, Pontificem non damnaſſe, vt falſam, propoſitionem aſſerentem: *licere confiteri abſenti*, ſed aſſerentem, *licere ab eodem abſenti abſolutionem obtinere*, ratione cuius damnata fuit copulatiua illa in decreto Clementis contenta, vt ex ſuprà dictis *q.4.n.14.* ſatis conſtat, Quod ſi dixeris, hanc decreti expoſitionem fuiſſe reiectam ab ipſo Clemente VIII. & a Paulo V. anno 1605. vt refert Lugo *de Pœnit. diſp.17.ſect.4.nu.65.* Reſpondeo, hoc non fauere abſolutioni in abſentia, ſed ſi aliquid probat, euincere, nec confeſsionem abſenti factam vllo in caſu licere. Reſpōdeo ſecundò: poſt Clementem, & Paulū V. plures Doctores oppoſitum docuiſſe de confeſsione in abſentia, quod ſignum eſt, Pōtificem ſolum damnaſſe expoſitionem illam, nimirum: *Copulatiuam tantum eſſe prohibitam*, quatenus innuit, neutram illius partem ſeorſim eſſe damnatam: & benè quidem, alias poſſet quis ab abſente abſolui, ſi eidem præſenti confeſſus fuiſſet. Et in hoc ſenſu veriſsimum eſt, non tantum copulatiuam eſſe damnatam, quia aliqua eius pars diuiſiuè etiam ſumpta damnata fuit, imò, & propter illam complexum. Non me latet Auerſam *q.10. de Pœnit. ſect.17.§.Quinto tandem*, aliter explicare decretum Clementis, nimirum intendiſſe damnare vtramque partem diuiſiuè, abſolutionem nimirum pro omni caſu, confeſsionem vero extra caſum neceſsitatis tantum: ſed grauis hoc dicitur. Si enim vtrumque membrum propoſitionis in decreto ſuo expreſsè Clemens dānauit cum ipſe prohibeat, *neque vnquam aliquo caſu ad praxim deducatur* Auerſæ expoſitionem exploſit.

38 Obijcies ſecundò. Pontifex ſolum damnat propoſitionem aſſerentem, licere abſentem abſoluere, quæ quidem damnatio, vtpotè odioſa, de abſoluta tantū abſolutione intelligenda eſt, non de conditionata: ergo ſaltem ſub conditione licebit abſentem abſoluere in caſu extremæ neceſsitatis, vt aſſeruit Peña citatus *ſuprà num.6.* cum alijs recentioribus, apud Henriquez. Huic ſequelæ multum fauere videtur Villalobos *in Summ.tom.1. diffic.37.n.7.* vbi loquens de confeſsione abſenti facta, exiſtimat, quod in opinione docente æquè fuiſſe à Clemēte damnatam, ac abſolutionem abſenti collatam, poteſt nihilominus in abſentia confeſſus abſolui poſteà ſub conditione à Sacerdote præſenti: cuius rationē reddens, inquit.* Porque alli no determina el Papa, que la cōfeſsion hecha en auſencia, no es valida, ſino ſolo dize, que no ſe ſiga tal opinion, y no obſtante podrà ſer verdadera delante de Dios: aunque yo no creo, que lo es, y por eſſo digo, que le podràn abſoluer de-

Digitized by Google

debaxo de condicion.* Hæc ille: cuius ratio, ſi quid probat, idem planè euincit de abſolutione abſenti collata; nimirũ poſſe conferri ſub conditione, quia ibi, iuxta hunc Doctorem, non decernit Pontifex abſolutionem in abſentia eſſe inualidam, ſed tantum prohibet eius praxim: debet ergo addere, quod hoc non obſtante, poſſet eſſe vera coram Deo: & conſequenter poſſe abſolui ſub conditione. Ac proinde dum Author iſte *diffic.6.n.8.* dicit non licere abſentem abſoluere, iuxtà præfatam ſolutionem, ſi conſequenter loquatur, intelligendus videtur: nimirum non licere abſoluere abſolutè, non verò non licere abſoluere ſub conditione.

39 Fauet etiam Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.44.n.31.* dicens: Sacerdotem exiſtimantem falſam opinionem aſſerentem, ſufficere ad abſolutionem, quod pœnitens per nutus, vel ſigna eam petierit, teneri adhuc abſolutionem impertiri; * nam cum poſsit, inquit, pœnitens ſaluari, ſi a parte rei fortè eſſet Sacramentũ validum, periculo fruſtrandi Sacramentũ tenetur ſe exponere confeſſarius, ob pœnitentis ſalutem, quia magis obligat Charitas, quam Religio. * Si igitur cum periculo fruſtrandi Sacramentum, tenetur confeſſarius ex præcepto Charitatis pœnitentem abſoluere, propter contingentiam illam, quod fortè à parte rei erit validum, licet ipſe falſum exiſtimet, quãtò magis tenebitur abſoluere ſub conditione infirmum abſentem in vltimo vitæ diſcrimine conſtitutum: quandoquidem abſoluens ſub conditione nullo periculo fruſtrandi Sacramentum exponitur? Ergo licet decreto Clementis coactus iudicet falſam opinionem de valore Sacramenti, inter abſentes, tenebitur abſoluere ſub conditione.

40 Vrgetur ex P. Thom. Sanchez *lib.2. de Matrim. diſp.36. num.8.* aſſerente, quod opinio, quæ aliàs non iudicaretur probabilis, facit eſſe talem vrgens neceſſitas, & periculum, quod ex oppoſita ſequeretur; pro qua citat Sotum, & Nauarrum, & adducit exemplum moribundi, qui abſente Sacerdote ſigna contritionis oſtendiſſet; quam opinionem, ait, ratione periculi ſuſtineri poſſe, licet parum probabilis ſit, pro quo argumento plura diximus *q.4.n.39. & 40.* Ergo licet opinio aſſerens, licere ſub conditione abſentẽ abſoluere, aliàs non iudicaretur probabilis; facit talem eſſe vrgens neceſsitas, & periculũ, quod ex oppoſita ſequeretur. Opinio enim, quæ Sacramento nocere non poteſt, & infirmo poteſt prodeſſe, non eſt cur alijs omnibus non præferatur, vt probat Ioannes Sanchez *ſuprà num.32.* Ergo poteſt Sacerdos ſub conditione abſoluere moribundum abſentem, imò, & tenetur; nam quoties poteſt, ad id ex Charitate adſtrictus eſt, vt docent P. Vazquez, Suarez, Coninch, Ioannes de la Cruz, Sylvius, & alij communiter, quos refert, & ſequitur Diana *3.p. tract.5. reſol.9.* melius enim eſt cum Sacramento dubio ſuccurrere infirmo, quam abſque vllo relinquere, vt ſæpè diximus.

41 Nihilominus, quod ſub conditione liceat abſentem abſoluere, nullatenus ſuſtineri poteſt: eſt enim expreſsè prohibitum in decreto Clementis per illa verba: *neque ad praxim quouis modo deducatur.* Nam qui ſub conditione abſentem abſolueret, iam aliquo modo ad praxim opinionem deduceret. Et quidem fundamenta, quæ pro communi, veraque ſententia adduximus, vel id euincunt, vel nil probant: tum quia omnis abſolutio habet implicitam conditionem, *ſi poſſum* ex communi prudentum reſtrictione; ac proinde nil operaretur Clementis decretum: tum quia Doctores aliqui eius ætatis de abſolutione abſentis ſub conditione loquebantur. Et decretum Pontificis ab vniuerſa Eccleſia ſic intellectum fuit, vt abſolutionem etiam ſub conditione comprehenderet: cum igitur ex definitione Eccleſiæ certum habeamus, prædictam abſolutionem ſub conditione, in quouis caſu, eſſe illicitam: & conſequenter improbabile ſit, eſſe validam; omninò præcluditur aditus ad illam conferendã. Ac proinde non magis licebit abſoluere ſub conditione hominem abſentem, quã non rectè diſpoſitum, vel quam animal irrationale præ'ens.

42 Nec rationes dubitandi efficaces ſunt: non prima; quia Villalobos id expreſsè negat de abſolutione: ex quo rectè arguitur inefficacia, & inconſequentia ſuæ rationis pro confeſsione in abſentia. Non ſecunda, quia iudicans opinionem falſam, nequit iuxta illam operari, niſi probabilis iudicetur ab alijs probatæ authoritatis, quibus iudicium ſubmittat, vt benè docet Ioannes Sanchez *diſp.44.n.31.* & tradunt communiter Doctores.

ctores. Non tertia, quia nequit neceſsitas probabilem facere opinionem, quæ etiam pro caſu extremæ neceſsitatis eſt ab Eccleſia condemnata. Concludendum igitur eſt in nullo caſu, nulloque modo, neque abſolutè, neque conditionatè, licere abſentem abſoluere, & oppoſitum eſſe ad minus falſum, temerarium, & ſcandaloſum.

43 Ex dictis deduces, acriori cenſura inurendam aliorum opinionem, qui non ſolum abſentem abſolui poſſe docuerūt, ſed etiam per ſcriptum: vt benè notauit P. Hēriquez *lib. 1. de Sacram. in genere, cap. 8. n. 5. in Gloſ. litt. L.* vbi ſic ſcribit: * Paludanus *diſt. 2. q. 1.* Petrus de Soto *tit. de confeſsione, lect. 1.* Nauarro *cap. 21. nu. 36.* Fr. Mancius *in prælect.* (nempè *quæſt. 60. art. 6.*) aiūnt, valere abſolutionem peccatorū per ſcriptum, vel nutus, ſicut valet ſentētia iudicialis, &c. Quæ ſententia eſt periculo plena, quia forma Baptiſmi, & Pœnitentiæ ex ſcriptura Matthæi 28. Ioannis 20. colligitur à Concilijs Florentino, & Tridentino, *ſeſſ. 7. Can. 4. & ſeſſ. 14. cap. 3. Can. 9.* & traditio approbat, Chriſtum inſtituiſſe in vocali oratione. Sotus *diſt. 4. quæſt. vnica, art. 4.* & alij & recentiores dicunt, oppoſitum eſſe hæreticum contra communem Eccleſiæ conſenſum, & Conciliorum, excepto ſolo matrimonio. * Idemque repetit *lib. 1. de Pænit. cap. 11. n. 6. in Gloſ. litt. M.* vbi ait, communem ſententiam eſſe certam, * & oppoſitum eſſe errorem. * Videas quæſo M. Dominicum de Soto *in 4. diſt. 1. q. 1. art. 6.* vbi diſputat, * vtrùm in ſignificatione Sacramentorū, requirantur verba? * Cui hac concluſione reſpondet: * Quod Sacramenta rebus, & verbis conſtent, veritas eſt Catholicæ fidei, cuius proinde negatio hæreſis eſſet manifeſta. *

§. V.

Qua nota dignus eſſet, qui contra cenſuram Clem. VIII. opinaretur.

44 Si autem inquiras, qua cenſura notandus, qui affirmaret non eſſe falſam, temerariam, & ſcandaloſam propoſitionem aſſerentem, licitum eſſe in aliquo caſu abſentem abſoluere? Reſpondeo, ad minus eſſe errorem in fide, vel errori proximum, quia talis aſſertio opponitur concluſioni deductæ ex vna præmiſſa de fide, & altera euidenti. De fide enim eſt (ſecundum pleroſque Theologos) Eccleſiam errare non poſſe in his cenſuris ſtatuendis. Ita Malderus hic *q. 11. art. 2.* cuius ſententiam valdè probabilem eſſe, dicit P. Coninch *diſp. 18. dub. 8. nu. 134.* & Verricelli *tom. 1. quæſt moral. tract. 4. q. 16. n. 4.* & inſuper euidens eſt, præfatas cenſuras aſſertioni de licita abſolutione abſentis, Clementem VIII. ſtatuiſſe. Cui faciunt Doctores aſſerentes, eſſe de fide, Pontificem toti Eccleſiæ quoad mores legem proponentem errare nō poſſe. S. Antoninus *3. part. tit. 12. cap. 8. §. 2.* Ioannes de Neapoli *quodlib. 11.* Cano *de locis Theologicis, lib. 5. cap. 5.* Molina *de Iuſtitia tom. 2. diſp. 325.* Suarez *de Fide, diſp. 5. ſect. 8. nu. 7.* Turrianus *2. 2. diſp. 16. dub. 2.* Caſtro Palao *tom. 1. tract. 4. diſp. 1. puncto 5. §. 3.* nam alioquin tota Eccleſia in errorem induci poſſet: lex autem prohibens abſolutionem abſentis, & eſſe illicitā declarans, etiam in caſu extremæ neceſsitatis, ad mores, & ad Religionem pertinet, & toti Eccleſiæ propoſita eſt; ergo Eccleſiam in eà ferenda errare non potuiſſe, fide tanctum eſt. Vndè, qui præfatam aſſertionem his cenſuris afficiendam non eſſe pertinaciter aſſereret, errorem in fide admitteret, vel errori proximus eſſet. Dixi ad minus hac cenſura afficiendum, nam re benè inſpectâ hæreſim incurreret, quia ſentiret, Eccleſiam poſſe errare, & de facto erraſſe in qualificatione propoſitionum, & in legibus toti Eccleſiæ in his, quæ ad mores, & Religionem pertinent, ſtatuendis; quod hæreticum cenſeo: eſt enim cōtra illud Ioannis 14. *Qui docebit vos omnem veritatem*, vbi infallibilis aſsiſtentia Spiritus Sancti promittitur.

45 Si verò aliquis ſolum aſſereret, licitum eſſe, abſentem abſoluere ex natura rei, & ex Sacramenti inſtitutione, non eſſet hæreticus, quia propoſitio contraria non eſt definita, vt ad fidem pertinens: eſſet verò temerarius, & ſcandaloſus, & falſum dicens: quapropter M. Bañez, Malderus, & Coninch, quos refert, & ſequitur Lugo *tom. de Fide, diſp. 20. ſect. 3. nu. 108. & 113.* aduertunt, grauius errare, qui dicit, Eccleſiam errare poſſe, vel errare in his cenſuris, quam qui ſolum aſſereret, eſſe veram propoſitionem ab Eccleſia iudicatam temerariam, & ſcandaloſam.

46 Reſtat tamen adhuc mihi ſcrupulus in re præſenti, quia Pontifex declarat, & definit, eſſe falſam propoſitionē aſſerentem, licere abſentem abſoluere; atqui

qui Eccleſiæ iudicium infalibile eſt, ergo vel fide certum eſt; præfatam abſolutionem non eſſe licitam: vel ſaltem abſque errore in fide allud aſſeri nō poteſt. Quia in his cenſuris ſtatuendis errare non poſſe, ita certum eſt, vt oppoſitum, vt minimū, ſit erroneum, vel errori proximū, vt ait M. Bañez in præſenti *q. 11. art. 2. in fine*, quē ſequitur Cardin. de Lugo *ſuprà nu. 109.* & Turrianus *to. de Fide, diſp. 55. dub. 5. §. Deinde in alijs*, & *diſp. Select. p. 1. diſp. 30. dub. 3.* Nam qui tuetur propoſitionē, quā Eccleſia, vt falſam, dānauit, cogitur per euidentē conſequentiam ad dicendum, Eccleſiā deceptā fuiſſe in ea cēſura. Difficultas hæc me cogit aſſerere, Pontificē dū vt falſam damnauit propoſitionem aſſerentem, *licitum eſſe abſentem abſoluere*, eius contradictoriam declaraſſe, & definiſſe vt veram, ad eumque gradum certitudinis euexiſſe, vt oppoſita, quæ ante decretum Clementis falſa, temeraria, & ſcandaloſa ab ipſo fuit declarata, ſit iam poſt decretum in eo gradu conſtituta, quod qui eam defenderit, vel hæreſim, vel errorem incurrat, vtporè ſentiens, & docens Pontificē errare poſſe, & de facto erraſſe in cenſura inferenda: decretum enim hoc (etſi in Congregatione ſanctæ & generalis Inquiſitionis Romanæ) editū fuit * aſsiſtentia & mandato Vicarij Chriſti, cui eſt facta à Chriſto promiſsio, vt non poſsit deficere in tradenda doctrina, è Cathedra. * Sic M. Prado *tom. de Pœnit. q. 3. de qualitate confeſ. Sacram. dub. 2. n. 41.* qui etiam *dub. 1. n. 20.* ait. Pontificē è *Cathedra* abſolutionē abſentis dānaſſe; tamet ſi ſacræ Congregationis generalis Inquiſitionis nomine prodierit.

47 Secus verò dicendum, ſi Eccleſia nō vt falſam, ſed vt temerariam, vel ſcādaloſam, vel malè ſonātem illam propoſitionē damnaſſet: tunc enim, qui his cenſuris affectā, veram eſſe verbis affirmaret, nō cogeretur dicere, Eccleſiam deceptā fuiſſe in illis inferendis: rectè enim ſtare poteſt, aliquā propoſitionem non eſſe falſam, & tamen eſſe cōtra communē ſenſum Doctorum, & Patrū; ideòque temerariā: & ſimiliter occaſionē ruinæ ſpiritualis auditoribus præſtare, eos ad peccata inclinādo, vel ab exercitio virtutum auocando, ideòque ſcandaloſam; & tamen ſenſum Catholicū continere, licet voces frequētius in hæretico accipi ſoleant, ideòque malè ſonantes, & piarū aurium offenſiuæ ſint. Qui ergo aliquā propoſitionem eiuſmodi cenſuris affectā adhuc veram affirmaret, nō ideò cogeretur fateri Eccleſiam in illis inferēdis deceptam fuiſſe: reſpondere enim poſſet, ſe affirmare propoſitionē temerariam, vel ſcandaloſam, &c. Si verò talem eſſe negaret, erroris aperti conuinceretur; affirmaret enim, Eccleſiam erraſſe in qualificatione propoſitionum.

48 Rogabis, quænā culpa eſſet, veram ſentire, & affirmare propoſitionē præfatis cenſuris affectā? Reſpondet Suarez *tom. de Fide, diſp. 19. ſect. 6.* hos aſſenſus, & aſſertiones non carere peccato, cū ab Eccleſia, & Concilijs dānentur, & grauiter puniātur, nec poſsint ſine imprudentia admitti. An verò ſit mortale, vel veniale? Nō determinat. Aſſerit verò *n. 5.* malitiā quaſi intrinſecā huiuſmodi actuum, nempè quā ex vi obiecti habent diſtinctā ab accidētali malitia, quæ ex circunſtātijs oriri poteſt, pertinere ad vitiū curioſitatis, in materia ſupernaturali, oppoſitum virtuti ſtudioſitatis, iuxtà illud Pauli ad Romanos 12. *Non plus ſapere, quod oportet ſapere*, & Eccleſiaſt. 3. *Altiora te, ne quæſieris, & fortiora te, ne ſcrutatus fueris, & in pluribus operibus Dei noli eſſe curioſus*. Peccatum autē curioſitatis per ſe, & ex ſuo genere ſolum eſſe veniale, tradit P. Leſsius *lib. 4. cap. 4. dub. 11. n. 83.* & videtur ſumi ex D. Tho. *2. 2. q. 167. art. 1.* Ex circunſtantia verò graue poteſt eſſe peccatū, & alijs virtutibus oppoſitū. Quādoque enim erit cōtra fidem, vt ſi ex prolatione propoſitionis malè ſonantis periculum ſit, quod auditores in ſuſpicionem hæretici ſenſus à proferente intentum deueniant, vel inde ipſi in errorem aliquem inducantur: Quandoque contra iuſtitiam, vel religionem, ſi per ſcandaloſam propoſitionem, occaſionem alijs præbeat peccandi in his materijs, & ſic in alijs.

49 Eſt tamē maximè notandum diſcrimē inter cenſuras: ſi enim quis interius ſentiret veram eſſe propoſitionem, quam Eccleſia vt temerariam damnauit, ſi nulla de nouo ratio hucuſque à nemine producta acceſsiſſet, non poſſet non errorē contra fidem incurrere; quia talis actus inuoluit iudiciū de graui fundamēto ſufficienti ad prudenter aſſentiendū: quod non extitiſſe, declarauit Eccleſia, dū propoſitionē, vt temerariam damnauit; quapropter, qui veram modo illam ſentit, & ſuum aſſenſum prudentem cenſet, apertè iudicat nō eſſe temerariā, & per conſequens Eccleſiā erraſſe in qualificatione propoſitionis (ſi

cenſura cum non lateat.) Quod abſque hæreſi, vel errore in fide non euenire, conſtat ex ſuperius dictis. Secus verò eſſet, ſi propoſitio, neque vt falſa, nec vt temeraria, ſed ſolum vt ſcandaloſa, vel piarum aurium offenſiua damnata fuiſſet. Quia rectè compatitur iudicium de veritate propoſitionis cum aſſenſu de ſcandalo, & offenſione, ſi in actum externum prodeat. Qui autem ſcandaloſam non negaret, decreto Pontificio non opponeretur. Vide alia *infrà diſp. 8. quæſt. 5. à n. 32.*

DISPVTATIO SEPTIMA.
De Miniſtro huius Sacramenti.

QVÆSTIO I.
Vtrùm ſolus Sacerdos ſit Miniſter idoneus? & quid vltra ex parte illius ad valorem abſolutionis requiratur?

1 DIcò primò ſolum Sacerdotem eſſe Miniſtrum Sacramẽti Pœnitentiæ, etiamſi peccatorem: eſt dogma fidei ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 6. & Can. 9. & 10.* Sicut & in ſui ordinatione poteſtatem abſoluendi à peccatis accipere, licet ſola hæc ad valorem abſolutionis nõ ſufficiat, vt *capite 7.* Concilium diffinit, dum inquit: *Nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, in quem Sacerdos ordinariam, aut delegatam iuriſdictionem non habet.* Ex quo omnes Theologi euidenti conſecutione deducunt, ſtare poſſe Sacerdotem abſque vlla iuriſdictione, & conſequenter abſque proxima poteſtate abſoluendi, ſaltem à læthalibus aliàs non confeſſis. Quia ab his, quæ virtute abſolutionis ſunt directè remiſſa, ſicut & à venialibus, vtpotè materia libera confeſſionis, omnes Sacerdotes ex vi ſuæ ordinationis iure diuino poſſe abſoluere, ſentiunt Paludan. Capreolus, Caietanus, Sotus, & alij, apud Vazquez hic *quæſt. 93. artic. 1. dub. 6.* Quos ſequuntur Coriolanus *de caſib. reſeru. p. 1. ſect. 3. n. 8.* & Molfeſſius *tract. 7. cap. 15. à num. 66.* Et ſaltem ex iure Eccleſiaſtico, & piæ Matris Eccleſiæ conceſſione, Sacerdotes omnes hanc poteſtatem habere, eſt communis Theologorum ſententia vſu, & conſuetudine comprobata, ſicut & nullatenus omnibus conceſſam ad abſoluendũ à mortalibus non cõfeſſis.

2 Quapropter quorumdam antiquorum ſententiam, quæ omnibus Sacerdotibus, ex vi ſuæ ordinationis ſufficientẽ iuriſdictionem ad abſoluendũ ab omnibus peccatis (eius tamen vſum ab Eccleſia de facto eſſe prohibitum) concedebat; poſt Tridentinum, eſſe erroneam; dicit Fagundez *2. præc. Eccleſ. lib. 7. cap. 1. n. 11.* & hæreticam cenſet Vazq. *quæſt. 93. artic. 1. cap. 2.* Quæ quidem cenſura potiori iure inurẽda aliorum ſentẽtiæ, quos referũt Thom. Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 22. n. 27.* & Machado *tom. 1. lib. 1. p. 2. tract. 1. docum. 8.* aſſerentium fore validam confeſſionem, quã ex communi errore quis faceret, cum nõ Sacerdote, imò, & cum fœmina: quaſi Eccleſia poſſet ſupplere defectum poteſtatis ordinis, & tollere impedimenta iuris naturalis, & diuini: aut communis error iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis in laicum, etiam fœminam, deriuare potuiſſet. Quod ipſi putant, non minori dementia, quam errore.

3 An verò; licet laicus à peccatis abſoluere nequeat; vt fide Sanctum eſt, queat tamen in caſu neceſsitatis vicem Sacerdotis ſupplere, vt ei confeſsio fieri poſsit? quæſtio longè diuerſa eſt. Quam attigit D. Thomas *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. quæſt. 2.* & affirmatiuè reſpõdit verbis, quæ ſubnecto. * Ad ſecundam quæſtionem dicendũ, quod ſicut Baptiſmus eſt Sacramentũ neceſsitatis, ita & Pœnitentia. Baptiſmus autem qui eſt, vel (vt in antiquioribus editionibus legitur) quia eſt Sacramentũ neceſſitatis, habet duplicem Miniſtrum: vnũ cui ex officio baptizare incumbit: alium, cui ratione neceſsitatis, baptiſmi diſpenſatio cõmittitur. Et ita etiam Miniſter Pœnitẽtiæ, cui confeſsio facienda eſt ex officio, eſt Sacerdos: ſed in caſu neceſsitatis (attende) etiã laicus vicem Sacerdotis ſupplet, vt ei cõfeſsio fieri poſſet. * Et iterum infrà, luculentius effectum gratiæ ſanctificantis, qui ex Dei miſericordia eiuſmodi cõfeſſionem ſubſequitur, ſic explicat. * Defectũ Sacerdotis ſummus Sacerdos ſupplet: & cõfeſsio laico ex defectu Sacerdotis facta Sacramentalis eſt quodammodo, quamuis non ſit Sacramentum perfectum, quia deeſt ei id, quod eſt ex parte Sacerdotis. * Hactenus D. Thom. quæ iterum repetit *Opuſc. 65. de officio Sacerdotis, §. De cautela in confeſsione habenda.*

4 D. Thomam ſequitur M. Raynerius

rius de Piſis *in Sum. ſeu Pantheologia, verb. Confeſsio, cap. 17.* ibi: * Dico, quod in caſu neceſsitatis, ſcilicet, quando imminet periculum mortis, ſufficit laico confiteri. Et ſummus Sacerdos, ſcilicet Deus ſupplet Sacerdotis defectum, & hoc propter deſiderium pœnitentis. Et quamuis ille confeſſus laico in neceſsitatis articulo, ſit miſericordiam conſecutus à Deo, eo quòd mandatum Dei, ſicut potuit impleuit, non tamen adhuc eſt reconciliatus Eccleſiæ, vt ad Sacramẽta Eccleſiæ admitti debeat, niſi priùs abſoluatur à Sacerdote. Hæc D. Thomas *in 4. diſt. 17. art. 3. q. 2.* * Sic Raynerius. Quæ ſi vera, ſufficiet ad iuſtificationem in articulo mortis, quod laicus peccatoris confeſsionem audiat, licet abſoluere nequeat (vt fide Sanctum eſt) ſiquidẽ per confeſsionem laico factam peccator reconciliatur Deo ſupplenti Sacerdotis defectum, quoad effectum gratiæ.

5 Cæterum in opuſculo pro Ieſuitis cum Soto, & alijs communiter, oſtẽdi huiuſmodi ſententiam, pietati ſolum innixã eſſe; quia de lege ordinaria nemo extra Sacramentũ iuſtificari poteſt, abſque actu contritionis. Confeſsio autem laico facta non eſt Sacramentum, & contrarium dicere eſſet aperta hæreſis. Videatur M. Sotus *in 4. diſt. 24. quæſt. 1. art. 4. verſ. Hoc autem*, ibi: * Quo circa, inquit, non dubito, quin Sanctus Thomas in Summa, nunquam tale verbum dixiſſet. Eſt enim dicere, quod Deus peccatorem ſine Sacramẽto, & contritione iuſtificat, quod eſſet manifeſtarius error. * Sic ille.

6 Omittere verò non poſſum adnotare Baronium, vt de more habet, Amadæum, D. Thomæ verba referentem, *tract. de Euchariſt. prop. 1. num. 4.* acriter carpere, & de calumnia in D. Thomam expoſtulare *diſput. 2. ſect. 4. art. 2. §. 2. fol. 254.* Verum cum Amadæus formalia D. Thomæ verba referat, nullaque fraus interueniat, nulla malitioſa interpretatio, nulla mendax informatio, capere non poſſum, cur Baronius veram, & fidelem verborum exſcriptionem calumniam blateret. Senſus D. Thomæ apertiſsimus eſt, confeſsionem in caſu neceſsitatis poſſe fieri laico, deficiente Sacerdote, & huius defectum Deum ſupplere, non quoad valorem Sacramenti; quia laicus abſoluere non poteſt, ſed quoad effectum gratiæ iuſtificantis. Tribuit itaque huic confeſsioni; quod *diſtinct. 6. quæſt. 1. art. 2.* attribuerat baptiſmo, deficiente intentione baptizantis. Quod pietate magis, quam ratione nititur. Vt tradunt communiter eius diſcipuli, de quo plura *tract. 4. de Sacr. q. 3.*

7 Exponit D. Thomam Baronius vbi ſuprà cum P. Nicolai, dicens: * Sed P. Nicolai huic venenoſo morſui antidotum appoſuit eruditis notis ad illam quæſtiũculam: non eſſe mentis D. Thomæ parem ſtatuere neceſsitatem vtriuſque Sacramẽti (Baptiſmi, ſcilicet, & Pœnitentiæ) neque enim, inquit, baptiſmus adultis, ſed paruulis dumtaxat confertur; quia cum remedium ſupplere nequeant vllo modo, quoad illos abſolutæ eſt neceſsitatis, & ideò conferri oportuit à laico. Pœnitentia autem ad adultos pertinet, quam cum ſupplere poſsint interno dolore, non eſt par neceſsitas cõfitendi laico, &c. Quamuis in ſignum quoddã Chriſtianæ profeſſionis prædicta confeſsio fieri poſsit. * Sic Baronius. Fateor diſcrimen, ſed expoſitio ſuperflua: nec contra Amadæũ, quia nullibi impoſuit D. Thomæ, quod parẽ vtriuſque Sacramenti neceſsitatem fecerit, nec quod deficiente Sacerdote, dixerit neceſſarium eſſe confiteri laico; ſed quod cõfeſſio illi fieri poſsit: quod D. Thom. expreſsè tradit, & Baronius cum P. Nicolai admittit, licet vterque conſulto omiſerit, quod D. Thomas ibi addit; nempè, Deum Sacerdotis defectum ſupplere, & iterum *diſt. 24. q. 1. art. 2. quæſt. 3. ad 2.* vbi de non baptizato, ad ordines tamen promoto, ſic ait. * Non eſt Sacerdos, nec cõficere poteſt, nec abſoluere in foro pœnitẽtiali. Sed tamen piè credi poteſt, quòd quantum ad vltimos effectus Sacramẽtorum, ſummus Sacerdos ſuppleret defectum, *

8 Non inficior, licitũ, & fructuoſum eſſe in articulo mortis, deficiente Sacerdote, peccata in genere coram laico explicare, ad oſtenſionem doloris, & deſiderium Sacerdotis, vt hic poſteà aduenìens, infirmũ, licet ſenſibus deſtitutum, ex aſtãtium teſtimonio, abſoluere poſsit. Imò, & ad ſigna contritionis exhibenda, ſi de illa certus non ſit, ex charitate propria teneri. Quod aſſerere debẽt omnes, qui moribundum ſenſibus deſtitutum, qui nullã ſigna contritionis dedit, abſolui non poſſe, defendunt. Et in hoc ſenſu admitti poteſt ſententia M. Sententiarum *in 4. diſt. 17. cap. 4.* dicentis, confeſsionem in caſu neceſsitatis non ſolùm poſſe, ſed debere fieri laico. Videatur Henriquez *tomo 1.*

lib.6.cap.2.n.7.& in Gloſ.litt.O. vbi cauſas refert, propter quas laicus confeſsionem alterius audire poſsit, ſed nullo modo, inquit, eſt præceptum, licet vtile ſit.* Primò, vt laicus peccata audita referat Sacerdoti ſuperuenienti, nomine infirmi; ſecundò, vt iuuet, ad contritionem excitandam, & ad conſilium, aut reſtitutionem faciendam. (Pro qua refert Victoriam, Ledeſmam, Armillam, Nauarrum, Mantuum, & alios) Tertiò, vt in articulo mortis Clericus abſoluat ab excōmunicatione, etiā reſeruata, aut cōferat indulgētias.* Sic ille.

8 Addunt alij, in articulo mortis, deficiente Clerico, laicū poſſe ab excommunicatione validè abſoluere. Ita ſentiunt Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.44.nu.7.* Bartholomæus de Ledeſma *de excommunic.dub.4.* D. Antoninus *3.p.tit.17.cap.4. caſu 7.* Ioannes de la Cruz, Tabiena, Ioannes Valerus, & alij, quorum ſententiam probabilem putat Leander *diſp.11.queſt.7.* Addit Thom. Sanchez *lib.2.Summ.cap.13.n.13.* non ſolùm poſſe, ſed debere laicū, in prædicto caſu, impertiri abſolutionem ab excōmunicatione, cui cōſentit Leander, eo quod Doctores citati, & plures alij probabiliter doceant, poſſe. Quod eſt valdè notādum. Sicut & quod, alijs citatis, tenet Quintanadueñas *tom.1. ſingularium, in appendice ad tract.9. in Iubilæo pro mortis articulo, dub.4.* nimirum, poſſe etiam laicum, deficiente Clerico, applicare moribundo indulgentias conceſſas pro mortis articulo, ſi requiratur applicatio (quod ipſe, nunquam requiri, cenſet, & probat vbi ſuprà *dub.3.*) Harum aſſertionū ratio eſt, quia pia mater Eccleſia in eo articulo conſtitutis, quidquid beneficij impendere poteſt, deficiente Sacerdote, per laicos, conferre cenſetur, dum illorum capacitatem non excedat. Monet verò Sanchez, vt abſolutus ab excommunicatione à nō Sacerdote, abſoluatur iterum ab illo poſt mortem, vt certus ſit valor abſolutionis, ne exponatur periculo carendi ſuffragijs publicis Eccleſiæ, quæ excommunicato non proſunt.

9 Aſſentiri tamen non poſſum M. Victoriæ *in Sum.de confeſsione, n.142.* cōcedenti laico facultatem abſoluēdi à venialibus per modum cuiuſdam Sacramētalis: verba eius ſunt: * Imò ipſe Sacerdos, cum celebrat, abſoluitur de venialibus à laico in confeſsione generali, auctoritate Eccleſiæ, quæ habet poteſtatē ſuprà venialia, ſicut per tunſionem pectoris, vel aquam benedictam, quia licet talis confeſsio non ſit Sacramentum, eſt tamen quoddam Sacramentale.* Licet enim cōcedatur, quod ipſe confeſsioni attribuit, nempè, quod ipſius virtute, vt actus pœnitentis eſt, venialia remittantur; nullum eſt fundamentum ad aſſerendum virtute abſolutionis à laico impenſæ, aliqua remitti, quia, neque vt actus iuriſdictionis, cum laicus ſit illius incapax, neque vt actus Sacramentalis; quia Eccleſia talem non inſtituit. Quapropter hæc ſententia omni prorſus fundamento eſt deſtituta.

10 Dico ſecundò: vltra iuriſdictionē Sacerdotis opus eſſe ad valorem abſolutionis, quod eam approbationem ipſe habeat, quam definit Trident. *ſeſſ.23.cap.15.* dicens: *Nullum etiam Regularem poſſe confeſsiones ſæcularium, etiam Sacerdotū audire, neque ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſariū, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.* Ex quo inferunt communiter Doctores, abſolutionē ſæcularis à non approbato collatam eſſe nullam. Quamvis contrarium abſque fundamento vllo defendat Crouſers *in Regul. S.Franc.cap.7 lect.3.fol.498.* vbi cenſet ſolùm eſſe à Concilio prohibitam, non verò inualidatam. Verba enim illa *nō poſſe* nullitatem actus important. Nec audiendus eſt Barboſa *in Collectan.ad Trident.ſeſſ.23. cap.15.* vbi citatis Molfeſio, Coroliano, & Ioanne Valero, inquit, ignorantem Confeſſum non approbato, manere coram Deo abſolutum. Id enim gratis dicitur, ſi ſola mortalia confiteatur.

11 In articulo autem mortis, quoſlibet Sacerdotes, etiam non approbatos, imò, & degradatos, irregulares, & excommunicatos, poſſe validè, & licitè, alijs deficiētibus, abſoluere à quibuſcūque peccatis, & cenſuris, conſtat ex Trid. *ſeſſ.14.cap.7.* Nec benè Nauarrus *cap.26.nu.26.* & Sotus *in 4. diſt.18.q.4.art.4.* de Sacerdote hæretico negant. Quia vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Nec credibile eſt, cū periculo ſalutis æternæ animarum, vſum Sacramenti in earum fauorem inſtituti, prohibitum eſſe, ne dum inualidum. An verò ſimplex Sacerdos licitè poſsit abſoluere, quando adeſt approbatus, vel etiam ſuperior, cui peccata reſeruata poſſunt ſubijci, ſub lite eſt apud Doctores. Sed pars

pars affirmatiua probabilior mihi videtur. Quia Tridentin. vbi ſuprà expreſsè, nulla adhibita limitatione, ſic definit. *In articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet pænitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt.* Ampliſsima ergo hæc conceſsio non eſt à nobis coarctanda.

12 Adde; grauiſsimos Doctores, ex hoc Tridentini loco deducere, iure nouo in eo contento, abſolutum ab excommunicatione reſeruata in articulo mortis, nō teneri, eo ceſſante, comparere coram ſuperiori, prout olim tenebatur *ex cap. Eos qui, de ſent. excommun.* Ita P. Sà *verb. Abſolutio ab excommun. n.6.* Petrus Marchantius *tom.1. tract.2. tit.4. q.7. concl.2.* & Millardus *in Sum. Paroch. de Pœnit. cap.97. nu.10.* Quod limitant alij ad caſum, quo cenſura non ſit deducta ad forum contētioſum, ſic Cæleſtinus, & alij, apud Dianā *p.5. tract.14. reſol.59. & p.10. tract.14. reſol.63.* vbi pro hac opinione refert Ianuariu, & M. Texeda: vel quando excommunicatio non habeat onus ſatisfaciendi cauſæ, ob quam incurritur, ita Nauarrus *cap.26. n.27.* Auila *de Cenſuris, p.2. cap.7. diſput.3. dub.4. concl.1.* Quod putat probabile Filliuc. *tom.1. tract.13. cap.7. nu.151.* Sed quidquid de his ſit. Certum eſt non eſſe imponendū pœnitenti onus comparendi, quādo in articulo mortis, vel extra illū abſoluitur à cenſuris virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi, alias priuilegium nil operaretur, vt benè Thom. Sanchez *in Sum. lib.2. cap.13. n.31.* Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.12. n.5.* Trullench *in Bull. libr.1. §.7. cap.2. dub.5. n.12.* & alij apud ipſos. Id autem locum non habet in hæretico; nam Bulla nil circa hæreſim concedit, vt aduertunt Doctores citati. Quia in generali facultate, ſemel in vita, & iterum in articulo mortis, abſoluendi à reſeruatis etiā in Cœna Domini, excipitur, in Bulla Hiſpana, hæreſis crimen, ex ſpeciali cōceſsione Gregor. XIII. facta in quodam motu proprio, qui incipit *Officij noſtri partes*, anno 1576. Vnde Bulla, nec pro articulo mortis, quidquam concedit circa abſolutionem ab hæreſi, ſed Tridentini tantum conceſsioni ſtandum eſt. An etiam extenſioni à Doctoribus citatis adhibitæ? Supremum ſanctæ Inquiſitionis Tribunal conſulere oportet. Ego interim onus cōparendi hæretico externo iniungere, non omitterem. Nec aſſentiar principio, ex quo oppoſitum infertur.

QVÆSTIO II.

Vtrùm Parochi extra caſum neceſsitatis poſsint ſibi eligere confeſſarium? an etiam non approbatum ab Ordinario?

1 DVplex ſub hoc titulo exagitatur quæſtio: Prima, an Parochi poſsint in confeſſarium eligere, quem maluerint Sacerdotē approbatum ab Ordinario, ſed aliàs carentem iuriſdictione? Secunda, an etiam ab Ordinario non approbatum? Duplex hæc quæſtio à nonnullis confunditur, ſed immeritò: valdè enim diuerſæ ſunt, quia rectè compatitur, Sacerdotem eſſe approbatum; & tamen iuriſdictionem ad abſoluendū non habere: vt quoad reſeruata contingit; a quibus ex defectu ſolius iuriſdictionis Sacerdos, aliàs approbatus, abſoluere nequit. Cuius diſtinctionis ratio à priori eſt, quod approbatio nil eſt aliud, quā quædam publica ſententia, ſeu Ordinarij iudicium de ſufficientia Sacerdotis ad audiendas confeſsiones: iuriſdictio autem eſt quædam gratia, quam liberaliter facit Pontifex, vel Epiſcopus, vel Parochus, dum ſuas illi oues iudicandas committit. Hoc poſito.

2 Primò certum eſt, *ex cap. vltimo de Pœnit. & remiſ.* Epiſcopos, & inferiores Prælatos exemptos habere facultatē eligendi confeſſarium; cuius conceſsionis rationem exprimit textus, ibi: *Ne pro dilatione pænitentiæ periculū immineat animarum, permittimus Epiſcopis, & alijs Superioribus, necnon minoribus Prælatis exēptis, vt, etiam præter ſui Superioris licentiam, prouidum, & diſcretum, ſibi poſsint eligere Confeſſorem.*

3 Eſt tamen non leuis difficultas, an Parochi, in præfato iuris capite, comprehendantur ſub illa particula *Prælati minores*, ac proinde validè, & licitè non minus, quam Epiſcopi, extra caſum neceſsitatis, pro ſuo nutu, in aliena Diœceſi, vel Parochia Confeſſorem prouidum, & diſcretum eligere poſsint, etſi aliàs carentem iuriſdictione? Affirmant nonnulli, quorū ſententiam probabilem innuit P. Suarez *tom.4. in 3. part. diſp.28. ſect.2. n.7.* dicens: * Ita ſentiunt Sylveſter, & Angelus, cum Panormitano; ſed in rigore, probabilius videtur contrarium. * Sylveſtri verba ſunt *verb. Confeſſor. 1. quæſtion. 8.* ibi:

*Qui poſsint eligere confeſſorem? Et dico, quod ſunt Epiſcopi,& Prælati Superiores,& ſimiliter Prælati inferiores exēpti, vt Abbates, & huiuſmodi. Notandum tamen, quod vt eligere poſsint prædicti inferiores,requiratur primò,quòd ſint Prælati,capiendo largè Prælatos,etiam pro Sacerdotibus Curatis, vt dicit Panormitanus *in dicto cap. finali*,qui largè dicuntur Prælati.* Quibus facit Margarita Confeſſorum, *fol.*156.vbi ait:* Dicendum eſt igitur, quod Curatus largè dicitur Prælatus, & aliquo modo etiam ſtrictè,quia in certis caſibus habet iuriſdictionem in foro contentioſo. Vnde ſecundum Sanctum Thomam *in 4.diſt.*18.poteſt excommunicare pro furto,& rapina, & ſimilibus: & ſecundum Panormitanum poſſunt eligere Confeſſorem , ſicut Epiſcopi, facit *cap.tua de Clerico ægrotante.** Hactenus M. Baltanas, quem refert, & ſequitur Vega 1 *part.Sum.cap.*75.vbi ſic:* Segun Panormitano,puede el Cura elegir Cōfeſſor para ſi,ni mas,ni menos, que el Obiſpo, vt eſt in iure, y eſta opinion tuuo tambien Margarita Confeſſorum.* Quibus conſentit Paſqualigus *deciſ.*105.& alij.

4 Verum contraria omnino ſententia tenenda eſt cum Suarez *vbi ſuprà*,quē ſequuntur P. Granados *tract.* 10.*diſput.*5. *num.*4.& Molfeſsius *tract.7.cap.*15.*nu.*38. vbi ait,hanc eſſe reſponſionem omnium: Egidius *diſp.*8.*n.*61.& plures alij. Quorū ratio eſt, primò,quia Parochi nunquam in iure ſimpliciter , & abſolutè dicuntur Prælati, quin potiùs in Clementina *Dudum de ſepulturis* fit apertè diſtinctio inter Parochos,& Prælatos. Secundò,quia licet nomine Prælatorum Curati venire poſsint, non ideò præfato iuris priuilegio frui poſſent, quia ſolis Prælatis inferioribus exemptis conceditur. Curati autem non ſunt exempti ab Epiſcoporum iuriſdictione. Quod ſi fortè aliquis exemptus ſit,& immediatus Pontifici Summo,in hoc tantum locum habere poterit opinio Panormitani,Sylveſtri,& aliorum;quia vt benè ait Suarez ſuprà : verba textus probabiliter ei accommodari poſſunt,propter rationem,cui innititur, *ne pro dilatione pœnitentiæ,periculum immineat animarum*;quia non eſt facilè,Pontificem adire: Vnde ſi Sacerdotem , alias iuriſdictione carentem,eligere poſſet,non ſatis illi prouiſum fuiſſet , vt animæ periculum vitaret. Et,me iudice,pro ſolis Parochis exēptis adduci poteſt Sylveſter *vbi ſuprà*; ait enim;vt eiuſmodi eligant.* Secundò requiritur,quod ſint exempti;quod in Epiſcopo,& Superioribus , non requiritur ſecūdum Panormitanū, ibi:* Ergo Curatis non exēptis,non concedit Sylveſter facultatē eligendi Confeſſorē,ſed exēptis tantū.

5 Quoad Prælatos vero Regulares,vt Prouinciales,Miniſtros,Priores,Guardianos,Rectores, & alios Superiores locales, conueniunt ferè omnes,poſſe ex iure eligere ſibi cōfeſſarium;quia verè ſunt Prælati, & exempti, licet alijs Prælatis maioribus ſubſint,vt Generali, vel Abbati. Ita contra Hoſtienſem , Panormitanum , & Angelum,tradunt Suarez vbi ſupra *diſp.* 27.*ſect.*2.*n.*10. Lugo *diſp.*19.*n.*4.*& diſp.* 20.*n.*67. Vazquez *quæſt.*93.*artic.*2.*dub.*4. Diana 3.*part.tract.*2.*reſol.*1.& *part.*4.*tract.* 4.*reſolut.*1.& plures,quos citatos ſequitur Paſqualigus *deciſ.*96.*n.*2. Et ante omnes Sylveſter, *verb.Conf. ſſor.*1. *quæſt.*8. quē refert Amadæus Guimenius *in opuſc. pro Ieſuitis,tract.de Pœnit.prop.*16.vbi eius formalia verba adducit.

6 Vnde valdè miror deſidiam Vincentij Baronij *in opere contra Amadæum diſp.*2.*ſect.*3 *fol.*245.vbi non ſolum contrariam ſententiam Sylveſtro attribuit, ſed enormis impoſturæ Amadæum inſimulat, dicens:* Quoad Sylveſtrum attinet,aduerto,nō bona fide referri,ſic enim habet: Præter exemptos, qui immediatè ſubduntur Papæ,Prælatos,qui habent ſuprà ſe Abbatem,Generalem, vel eiuſmodi,id eſt,Epiſcopum,eligere cōmuni iure non poſſe quemlibet Sacerdotem in confeſſarium.* Hæc Baronius,quibus Sylveſtro & verba, & ſententiam imponit,nempè,quam ab alijs traditam refert,& deſerit. En eius verba:* Exempti habētes immediatè ſuprà ſe Abbatem,vel Generalem,& huiuſmodi, eligere communi iure non poſſunt,ſecundū Hoſtienſem;quod ibi Panormitano placet , & hoc ſequitur Angelus. *Sed Petrus de Palude* (attende) *tenet contrarium dicens*:*Quod Prior,ſi eſt Prælatus , & exemptus , licet ſubſit Abbati, & Maioribus , hoc poteſt ſine licentia eorum, quia hoc priuilegium* (inquit) *de eligendo Cōfeſſorem æqualiter conceditur Epiſcopis , & minoribus Prælatis exemptis. Hoc ſequitur Archi. & hoc tene: quia conſtitutio eſt gratioſa,& latè interpretanda.** Ergo apertiſſimè Baronius cōtradicit Sylveſtro,& ſententiam,quam ibi reijcit, attribuit; & ex

in-

induſtria imponit, vt Amadæo calumniam inferat. Maneat ergo omnino certum, iuxta opinionem Sylueſtri, Prælatos inferiores exemptos poſſe communi iure confeſſorem eligere, licèt *ſupra ſe habeant Abbatem, vel Generalem, & huiuſmodi.* Quod vt negaret Baronius, verba a ſe confacta Sylueſtro affingere coactus eſt.

7 Reſtat verò non leuis difficultas, an Curati extra ſuam Parochiam, licet non ex iure, ex conſuetudine tamen, habeant facultatem eligendi confeſſorem, nempè, aliàs approbatum ab Ordinario, ſed iuriſdictione carentem? Affirmant plures ex antiquis; Hoſtienſis, Raymundus, Aſtenſis, Gerſon, & alij apud Suarez *diſp. 27. ſect. 3.* quos poſt Tridentinum ſequuntur Nauarrus *in cap. placuit, num. 30. & ſequentibus:* M. Sotus *in 4 diſt. 18. quæſt. 4. art. 2. § Similiter & omnes.* Vbi ſic ſcribit: * Curati conſuetudine habent, vt poſsint ſibi eligere confeſſores, præter quam in caſibus reſeruatis. Quinverò, & vniuerſi ſimplices Sacerdotes eadem gaudent facultate, vt ſibi promiſcuè quemcumque eligant Sacerdotem.* Idem tenent M. Ledeſma, & alij, quos ſequitur Vega vbi ſupra 1. *part. Sum. cap. 75.* ibi: * Dize bien Ledeſma, que los Curas, por la coſtumbre que ay, pueden elegir para ſi Confeſſores, los quales los pueden abſoluer, ſino es de los caſos reſeruados.* Quorum ſententia, ſi rectè explicetur, ſuſtineri poteſt, vt benè ait Suarez.

8 Sit igitur prima concluſio: Ex ſola conſuetudine nullus habere poteſt facultatem eligendi confeſſarium, aliàs carentem iuriſdictione. Sic P. Suarez vbi ſupra, Vazquez *tom. 4. in 3. part. q. 93. art. 2. dub. 2. num. 5.* Caietanus; & alij communiter. Probatur *ex cap. ſi Epiſcopus de Pœnit. & remiſsion. in 6.* Vbi Bonifacius VIII. definit, nulla conſuetudine introduci poſſe, vt aliquis, præter ſuperioris licentiam, confeſſorem ſibi eligere poſsit. Vndè probant communiter Theologi, iuriſdictionem eſſe iure diuino neceſſariam, & à ſolo Pontifice, aut Epiſcopo, vel Parocho in proprias oues communicabilem. Iuri autem diuino nulla conſuetudo derogare poteſt: eſſet enim corruptela, non conſuetudo, vt docent communiter Theologi. Vndè infero, eradenda eſſe verba Magiſtri Soti loco ſupra citato ex editione Methynæ a Campi anno 1579. Vbi cum ſibi obieciſſet præcitatum caput, *ſi Epiſcopus,* reſpondet: * *Nudam conſuetudinem contra illud ius præualere poſſe,* * quod ſuſtineri non poſſe, cenſeo; quia aliàs inanis prorſus eſſet Pontificis deciſio. Quapropter mihi ſuadeo, verba illa non eſſe Magiſt. Soti, ſed per errorem Typographi irrepſiſſe, ly *nudam* cum deberet dicere *nullam.* Quod non obſcurè colligitur ex ſubſequentibus, quæ congruam capitis explicationem præſeferunt: & ipſemet expreſſit inferius *art. 3. §. * In introitu.* *

9 Dico ſecundo: ſi videntibus, & tacentibus Paſtoribus, alicubi introducta fuerit conſuetudo eligendi confeſſarium, poterunt tuta conſcientia Curati, etiam extra ſuam Parochiam, & alij Sacerdotes illi ſtare; quia Prælati cenſentur iuriſdictionem electis conferre, dum videntes ſilent; ideòque iuriſdictio hæc non ex cõſuetudine, ſed ex legitima conceſsione Prælati promanat, & ex vi talis conceſsionis à ſucceſſoribus non reuocatæ continuatur. Vnde conſuetudo, ſi propriè loquendum ſit, non dat facultatem eligendi confeſſorem, ſed eſt ſignum conceſſæ, & virtute conſenſus taciti ſuperioris perſeuerantis. Ex quibus conſequenter deducitur, Prælatum, ex cuius tacito conſenſu continuatur conſuetudo, poſſe pro ſuo libito, contraria expreſſa voluntate, illam abrogare, & penitus abolere, quin præcedens conſuetudo allegata vllo modo præualere poſsit. Hac ratione explicanda eſt conſuetudo, quam Curati, & alii omnes Sacerdotes ſæculares obtinuerunt, eligendi confeſſarium, de qua teſtatur M. Sotus vbi ſuprà, P. Vazquez, *quæſt. 93. citata art. 1. dub. 4. n. 2. in fine.* P. Gaſpar Hurtado *diſp. 10. de Pœnit. diff. 12.* Suarez *diſp. 27. ſect. 3.* Vega, & alij. Quibus conſentit Vincentius Baronius *2. par. Manuduct. diſp. 2. ſect. 3. fol. 245.* Et ſanè quod Parochus in ſua Parochia poſsit; videtur certum, quia quem ſubditis poteſt, ſibi eligere non prohibetur. Poteſt autem pro ſubditorum confeſsionibus quemlibet approbatum exponere.

§. I.

Quid de electione confeſſarij non approbati, poſt Tridentinum?

10 GRauior eſt difficultas, vtrùm habentes facultatem eligendi confeſſarium aliàs carentem iuriſdictione, poſsint poſt Tridentinum (vbi receptum fuerit) eligere etiam non approba-

Digitized by Google

batum ab Ordinario? Ad cuius deciſionem præmittere oportet Tridentini verba *ſeſſ.23.cap.15*.vbi:*Decernit ſancta Synodus; nullum etiam Regularem, poſſe confeſsiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire; nec ad id idoneum reputari; niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, &c. Priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, nõ obſtantibus.* His poſitis.

11 Omnes ex iure habentes facultatem eligendi confeſſarium poſſe, etiam poſt Tridentinum, eligere non approbatum ab Ordinario, aſſerit Thomas Hurtado *tom. 1. variar. quæſt. reſol. tract. 3. cap. 1. reſ.*12. cum Villalobos, Ioanne de la Cruz, Miranda, & alijs quos refert. Quos ſequitur Paſqualigus *in deciſ. moral. à deciſ.*85. Et in terminis, quod Parochi, ſeu Curati poſsint; affirmat *deciſ.*105 *nu.*6. ibi:*Exiſtimo, poſſe eligere etiam non approbatum ab Ordinario.* Probat, quia per Tridentinum non reuocatur priuilegiũ Parochis conceſſum, *cap. ſin. de Pœnit. & remiſsion.* vtpotè in corpore iuris inſertum, cuius priuilegia non reuocãtur per clauſulas generales, & ſicut non reuocatur quatenus fauet eligentibus, quia Tridentinum ſpecialem mentionem de ipſo non fecit, ita neque in ordine ad eligendos, ob eamdem rationem: cùm Paſqualigo cõuenire debent, qui aſſerunt idem quod Epiſcopis priuilegium, ex iure Parochis competere. Panormitanus, Vega, & Baltaſas citati *num.*3.

12 Huic ſententiæ diſſentire non poſſunt M. Gallo, M. Ioannes de Orellana, & doctiſsimi alij Magiſtri, quos citatos ſequitur ex eodem inſtituto M. Petrus de Ledeſma *in Sum. tom.1. de Sacram. Pœnit. cap.* 12. *concluſ.* 5. *§. La ſegunda ſentencia.* Et Ludouicus de S. Iuan, *quæſt.6. de Pœnit. art.2. diffic.*12. Quorum ſententiam probabilem putat M. Ioannes de la Cruz *in direct. part.2. de Sacram. Pœnit. quæſt.5. dub. 6. concl.*2. & amplectitur Thomas Hurtado *tom.2 reſol. moral. tract.* 12. *cap.*1. *num.* 2024. Hi inquam, diſſentire nequibunt, quia aſſerunt, Parochum, poſt Tridentinum, poſſe Sacerdotem ſimplicem non approbatum ab Ordinario exponere, ad audiendas ſuorum Parochianorum confeſsiones. Quod ante illos tenuit M. Soto *in 4. diſt.18. q.4. artic.3. verſ. Poſtremum dubium*, Parochus enim poteſt, Sacerdotem, quem ſubditis exponit, ſibi eligere: nam vt ex D. Thoma, D. Antonino, & alijs tradit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 2. quæſt. moral. cap.* 21. *§.* 6. *num.* 64.* Poteſt Prælatus vti licentijs, quas ſubditis concedit, & concedere confeſſario, vt eum abſoluat, & cum illo diſpenſet, ſicut poteſt committere diſpenſare cum alio.* Quæ ſententia eſt expreſſa D. Thomæ *in 4. diſt.* 21. *q.1. art.5. quæſt.4. ad* 1. * Eis, inquit, quæ authoritate iuriſdictionis dantur alijs, poteſt etiam Prælatus vti, tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus. * Et eſt communis opinio Doctorũ apud Sanchez *lib.8. de Matrim diſp.*3. Eſt ergo neceſſaria conſequutio ex vna opinione ad aliam, ac proinde Parochum poſſe cõfeſſarium non approbatum ſibi eligere, quem ſuis ouibus exponere poteſt.

13 Vrgetur ex doctrina Ludouici à Cruce, *diſp.1. cap.2. dub.*23. *nu.*20. aſſerentis, Eminentiſsimos Cardinales poſſe ex ſibi ſubditis, & commenſalibus eligere confeſſorem non approbatum à Diœceſano, *cuius egregiam rationem* (inquit Thomas Hurtado) *reddit Naldus, verb. Cardinalis, num.8. nempè quia certum eſt, Cardinales eſſe proprios Sacerdotes ſuæ familiæ, & per ſe, vel per alios poſſe hoc munus Parochiæ in illos exercere.* Sed apertiùs loquitur Naldus, ibi: *Nam ſi poſſunt* (inquit) *hanc facultatem ſupradictæ familiæ, vt ſuprà, concedere, non erit ambigendum, poſſe & erga ſe ipſos vti eadem authoritate.* Atqui certiſsimum eſt, Parochum in ſubditos, & Parochianos illam exercere poſſe: ergo non minùs, quàm Domini Cardinales, confeſſarium, quem ſubditis exponere, ſibi eligere poterit. Idem ergo iudiciũ de vtraque opinione ferendum eſt: atque adeò ſi ex iure, poſt Tridentinum, poteſt pro ſubditis non approbatum deſignare, (vt pluribus ſuadere contendit Thomas Hurtado vbi ſupra) poterit etiam ex iure non approbatum ſibi eligere.

14 Ex quo principio Parochum poſſe ſua iuriſdictione alteri Parocho communicata validè, & licitè vti, & beneficium abſolutionis, ſicut & ſubditos, ab illo obtinere; tradunt Henriquez *lib.6. cap.8. num.2.* Layman *lib.5. tract.6. cap.10. num.4.* Nauarrus *cap. placuit, num.* 4. 9. *de Pœnit. diſt.6.* Suarez *diſp.28. ſect.4. nu.*18. Coninch, Fagundez, & plures alij, quos citatos ſequuntur Boſsius *de Iubilæo, ſect.*

3.*caſu*

3.*caſu* 2.§.4.*num.*126.Leander à Sacram. *tom.1.de Pœnit.tract.5.diſp.11.quæſt.*34. Et Thomas Hurtado vbi ſupra; *tom.2. tract.* 12.*cap.*1.*num.*2026.Ergo ſi Curatus poſt Tridentinum poſsit ſimplici Sacerdoti, & non approbato ab Ordinario ſuam iuriſdictionem pro ſuis ſubditis delegare; poterit etiam ab illo abſolui: habet enim poteſtatem ordinis,& iuriſdictionis.Ergo vel neceſſariò dici debet, iuriſdictionem non eſſe poſt Tridentinum delegabilem non habenti approbationem in Concilio ſtabilitam,vel poſſe Parochum poſt Tridentinum Sacerdotem non approbatum in confeſſarium ſibi eligere.Cuius ratio à priori eſt,quia Prælatus poteſt quoad ſe, quod poteſt quoad ſubditos: duas enim perſonas repræſentat, aliam ſuperioris; ſecundùm quam iuriſdictionem delegat; alteram hominis,vel partis communitatis,ſecundùm quam iuriſdictioni ſubijcitur: expedit enim,vt hi, qui alijs,ſibi etiã facultatem facere poſsint,ne ſint peioris conditionis quam ſubditi.Quod deſumitur ex D.Thoma,Caietano,Soto, Tabiena,Sylveſtro,D.Antonino, Suarez, Salas, Molina, Azor, & alijs, quos ſequuntur Paſqualigus *deciſ.*86.& alij communiter.

15 Denique ex alio capite probant nonnulli, Curatum poſſe eligere confeſſarium non approbatum ab Ordinario; nimirum ex conſuetudine legitimè introducta.Ita videntur ſentire Vega 1.*part. Sum.cap.*75.Vbi ſic:* Dize bien Ledeſma, que los Curas, por la coſtumbre que ay, pueden elegir para ſi Confeſſores,los quales los puedan abſoluer,ſino es de los caſos reſeruados.Y yo sè auer pueſto en practica vn Cura doctiſsimo la opinion de Margarita,y de Panormitano(*ſup.num.*7.) fundandoſe en eſta coſtumbre, que dize Ledeſma que ay. * Et expreſsè hanc ſententiam,non ſolùm quoad Parochos, ſed quoad alios etiam Sacerdotes,tenet M.Dominicus de Soto *in* 4.*diſt.*18.*quæſt.*4.*art.*2. §.*Similiter & omnes*.Vbi ait:*Curati non ſunt Prælati, & ideò in proprium Sacerdotem habent ſolum Epiſcopum.Quamquam conſuetudine habeant, vt poſsint ſibi eligere confeſſores, præterquam à caſibus reſeruatis. Quin verò & vniuerſi ſimplices Sacerdotes eâdem gaudent facultate, vt ſibi promiſcuè quemcumque eligant Sacerdotem; quapropter & cuicumque de Religioſis confiteri poſſunt, quamquam huiuſmodi Religioſus, nec ſit expoſitus ab Epiſcopo,nec à ſuo Prælato. * Sic poſt Tridentinum M.Sotus in editione Methynæ a Campi, qua vtor, anno 1579.Cui conſentit nouiſsimè Vincentius Baronius eiuſdem inſtituti *in Manuduct.ad Theolog.moral.par.*2.*contra Amadæum Guimenium,diſput.*2.*ſect.*3.*fol.*245. Vbi ſic: * Abſit, vt Curatis ius auferam, quod illis re vera confert Panormitanus, & Soto relatus ab Amadæo, appoſita tamen hac,quam tacet,conditione; ſi Epiſcopi videant ſubditos promiſcuè ſibi eligere confeſſarios,& ſileant. Hoc enim ſilentio, addita conſuetudine, cenſentur conſentire, & facultatem permittere.* Sic ille, ſed immeritò Amadæum reprehendit,quod conditionem a Soto appoſitam tacuerit: non enim conditionaliter loquutus fuit Soto, ſed abſolutè: * *Cum præfecti*(inquit) *ſuperiores videant ſubditos promiſcuè ſibi eligere confeſſarios,& ſileant, conniuere cenſentur eamdemque permittere facultatem.* * Concedit ergo illam Parochis,quia ſuperiores vident,& ſilent; quo ſilentio conſuetudo firmatur, & facultas eligendi non approbatum, non ex nuda conſuetudine,ſed ex tacito cõſenſu Epiſcopi continuatur. Omitto Baronium teſtari,ſe cum Panormitano ſentire: hunc autem concedere Parochis ex iure facultatem eligendi confeſſarium,quæ Epiſcopis competit,conſtat ex dictis ſupra *num.* 3.& 15.quapropter nec tacitum Epiſcopi conſenſum deſiderare debet, ſicut nec Panormitanus deſiderat. Nec diſſentiret concluſioni M.Sotus, ſi antecedens concederet,quia *diſt.*18.*q.*4.*art.* 3. *verſ.Poſtremum dubium*, expreſsè aſſerit eos,qui habent facultatem eligendi confeſſarium idoneum,ſiue per Pontificium diploma, ſiue a Parochiali Sacerdote,poſſe eligere quemcumque Sacerdotem, etiamſi nec beneficium Parochiale habeat, *nec per Epiſcopum ſit expoſitus*. Quod poſt Concilium Tridentinum à tanto Doctore aſſertum miror.Nec poteſt de tempore dubitari,quia comprobatur teſtimonio ipſius, *diſt.*15. *q.* 1. *artic.*2. *verſ. Et ad maiorem*. Vbi Tridentinam Synodum refert, eiuſque authoritate ſe protegit.

16 Quod autem Sacerdos ſufficienter cenſeatur approbatus ad confeſsiones audiendas,per licentiam tacitam Epiſcopi,eſt communis Doctorum ſententia;& ratio eſt efficax, quia,vt conſtat ex ſuperius dictis,conſenſus tacitus ſuperioris eſt ſuffi-

Digitized by Google

ſufficiens dare iuriſdictionem;ergo & approbationem: conſequutio eſt euidens, quia hæc eſt de iure humano, poſt Tridentinum introducta: illa verò ex diuino,vt inferunt communiter ex *cap.ſi Epiſcopus*, ſuprà citato :ergo ſi Epiſcopus videat,vel ſciat Curatos, vel ſimplices Sacerdotes eligere confeſſarium non approbatum,& eis non contradicat,cum facilè poſsit;eo ſilentio,electum ſufficienter approbat, & iudicium de ſufficientia confeſſoris eligenti committit;nam qui tacet in his,quæ ad ipſum pertinent, & in quibus tenetur contradicere, conſentire videtur,ex regula iuris 10.*in 6*.Sic Sylveſter, Soto,Becanus, Henriquez, Homobonus, Toletus,Fagundez,& alij,quos citatos ſequitur Diana 3.*part.tract.4.reſol.*68.Thomas Sanchez *lib.3.de Matrim.diſp.35.nu.*20.& 21.Ioannes Santius *in ſelectis*,*diſp.*44.& plures alij, quos citat,& ſequitur Boſsius *de Iubilæo,ſect.3.caſu 2.§.4.num.*135.Bardi *in Bullam*,*tract.5.cap.1.ſect.9.à num.*120.& P.Mendo *in Bullam*,*diſp.*22.*cap.*11.*num.*115.

17 Difficultas ergo ſolum eſt, an de facto talis exiſtat conſuetudo: illa enim, quæ ante Concilium Tridentinum extitit, per ipſum fuit reuocata, illis verbis: *Priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili non obſtantibus*. Ergo ſi poſt Tridentinum de nouo inducta non fuerit, nequibunt Curati ex hoc capite excuſationem prætendere: ac proinde ex nullo.

§. II.
Iudicium Authoris.

18 NVllus ſæcularis,licet Sacerdos, aut Parochus, poteſt poſt Tridentinum eligere confeſſarium non approbatum ab Ordinario.Ita P.Gaſpar Hurtado *de Pœnit.diſp.*10.*diffic.*13. Vbi poſtquam *diffic.*12.recenſuit eos,qui vel ex iure, vel ex conſuetudine poſſunt ſibi eligere confeſſarium abſque licentia proprij,inter quos numerauit Parochos, & omnes alios Sacerdotes, etiam ſimplices;ſtatim ſequente,*diffic.*13.citata,inquiri;* an habentes facultatem eligendi cõfeſſarium,poſsint eligere Sacerdotem ſimplicem,& non approbatum? *Et reſpondet negatiuè;his verbis.* Certum eſt poſt Tridentinum non poſſe à pœnitente ſæculari eligi in confeſſarium niſi Sacerdotem, qui vel ſit Parochus, quamuis aliàs alienus,vel qui ſit approbatus ab Ordinario: quia in Tridentino *Seſſ.*23.*cap.*15.decernitur nullum poſſe audire confeſsiones ſæcularium, niſi approbatum ab Ordinario,vel habentem Beneficium Parochiale.* Sic Hurtado,à quo decreto ſolũ excipit Religioſos, circa quorum confeſsiones,nil Concilium innouauit,ideòque cuicumque Sacerdoti non approbato ab Ordinario, nec Beneficium Parochiale habenti,poſſunt modo, ſicut ante Concilium, de licentia tantum ſuorum Prælatorum,validè,& licitè confiteri, vt docent communiter Theologi. Suarez *diſp.*28.*ſect.*4.*num.*5. Vazquez *quæſt.*93.*art.*3.*dub.*3.Lugo *diſp.*21.*num.*2. Diana 3.*part.tr.*2.*reſ.*3.& 30.& *part.*8.*tr.*1.*reſ.*86. Thomas Hurtado *tom.*2.*reſol.mor.tr.*12.*cap.*1.*§.*2.*dub.*5.*num.*2071.& plures alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacramento,*tom.*1.*tr.*5.*diſp.*11.*q.*45.

19 Hanc exceptionem extendunt aliqui ad Equites militares D.Ioannis,D.Iacobi,Alcantaræ, & Calatrauæ. Sic Leander *vbi ſuprà* cum Ioanne Santio *in ſelectis,diſp.*49 *num.*10.11.& 13.ſubnectens *quæſt.*47. ita debere ſentire omnes,qui affirmant prædictos milites eſſe verè Religioſos. Et in terminis poſſe ſine ſcrupulo confiteri ſæculari Sacerdoti non approbato per Epiſcopum,ait Thomas Hurtado *ſup.num.* 2072.Et ita docere Ricium, Vidal,Nouarium, & Martinum à ſancto Ioſepho,refert Diana *part.*10.*tr.*16.*reſol.*76. Quorum opinionem de iure veram eſſe,licet conſuetudo ſit in contrarium, dicit ipſe Diana *vbi ſuprà*, & prædixerat *par.*8.*tit.*7.*reſ.*96.cui ſubſcripſit P.Amicus *tom.*8.*diſp.*15.*ſect.*3.*n.*97.

20 Sed quidquid de his ſit, nullum Sacerdotem,etiam Regularem, poſſe ſæcularium etiam Sacerdotum confeſsiones,poſt Tridentinum excipere,quin Beneficium Parochiale habeat,aut Epiſcopi approbationem, vt omninò certum ſupponit Gaſpar Hurtado *vbi ſup.diffic.*13.citata;& eſſe in Tridentino definitum, ait P.Vazquez *tom.*4.*in* 3.*part.quæſt.*93.*art.*2.*dub.*5.*num.*5.* Poſt Concilium, inquit,iam certiſsimum eſt,neque ex generali,neque ſpeciali commiſsione,concedi poſſe licentiam eligendi confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo: quòd definitum eſt in Tridentino *Seſſ.*23.*decreto de reformat.cap.*15.*&c.*ea ergo deficiente (approbatione) definit Concilium non

eſſe

Digitized by Google

eſſe vllum Sacerdotem idoneum ad iudicandum, & abſoluendum in hoc Sacramento.* Sic Vazquez, quem ſequutus eſt Gaſpar Hurtado verbis ex illo datis *n.*18.

21 Quapropter animaduertere hic non omiſeram recentiores quoſdam quæſtiones diuerſas confundentes, Doctori Gaſpari Hurtado impoſuiſſe ſententiam aſſerentem, Parochum poſt Tridentinum poſſe ſibi eligere in confeſſarium Sacerdotem ſimplicem non approbatum ab Ordinario: cum ille expreſsè contrarium certiſsimum eſſe docuerit: & ex conſuetudine ſolum concesserit facultatem eligendi carentem iuriſdictione, non verò non approbatum: æquiparat enim ibi Parochos habentibus priuilegium Bullæ Cruciatæ, quoad electionem confeſſarij, pro non reſeruatis. Ideòque *diffic.*12. primum facultatem ex conſuetudine illis concedit, ſecundam verò expreſsè negat *diffic.*13. non ſolùm Parochis, ſed quibuſuis etiam Prælatis, & Epiſcopis ſæcularibus; quibus *ex cap. Ne pro dilat. de Pœnit. & remiſ.* facultas eligendi confeſſarium *prouidum, & diſcretum* conceditur. Quia poſt Tridentinum nullus talis cenſetur, niſi ab Epiſcopo approbatus, aut Beneficium habens Parochiale. Quod docent Suarez *diſp.*28. *ſect.*4. *num.*7. Card. de Lugo *diſp.*21. *ſect.*1. *num.*3. Nauarrus, Ricius, Barboſa, Fillincius, Azor, Fagundez, & plures alij, quos citatos ſequuntur Diana 3. *part. tr.* 2. *reſol.* 3. Paſqualig. *deciſ.* 86. & Leander *vbi ſup. q.*28.

22 Qua verò certitudine id tenendum? Grauis eſt difficultas. Sed quoad Parochos nouiſsimam deciſionem habemus ab Alexandro Septimo *die* 24. *Sept. anno* 1665. qui hanc propoſitionem: *Qui Beneficium Curatum habent, poſſunt ſibi eligere in confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*, damnauit vt minimum vt ſcandaloſam, & ſub pœna excommunicationis prohibuit. Vndè nemini in poſterum ſimilem confeſſarium eligere licebit; nec prætextu alicuius priuilegij ex iure ſibi competentis; nec ex conſuetudine tacito ſuperiorum conſenſu continuata. Et quidem, vt à viris doctiſsimis accepi, nunquam poſt Tridentinum in Hiſpania talis conſuetudo viguit.

23 Ex quibus infertur primò, falſam eſſe opinionem M. Petri de Ledeſma, & aliorum, quos ſequutus eſt Thom. Hurtado *vbi ſup. nu.*12. aſſerentes poſſe Parochum poſt Tridentinum ad confeſsiones ſubditorum excipiendas, ſimplicem Sacerdotem, ab Ordinario non approbatum exponere. Ratio eſt aperta: quia ſi alijs poſſet, illum ſibi eligere valeret, vt in confeſſo eſt apud omnes; ſed ſibi eligere non valet, vt conſtat ex decreto Alex. VII. ergo. Ideò ſententiam præſatam Petri de Ledeſma, iam diù vt improbabilem reiecerunt P. Suarez *diſp.*28. *ſect.*4. *num.*11. dicens:* neque tutam, nec practicè probabilem ſibi videri, * & apertiùs P. Fagundez, *præcepto ſecundo, lib.*7. *cap.* 2. *num.*43. Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp.* 48. *nu.*11. Caſpenſis *in curſu theologico, tom.*2. *tr.*24. *diſp.*5. *ſect.*7. *n.* 64. Martin. de S. Ioſeph *in monitis confeſ. tom.*1. *lib.*1. *tr.*24. *de Pœnit. num.*5. Quos citatos ſequitur Diana 3. *par. tr.*4. *reſ.*146. & *par.*10. *tr.* 16. *reſ.*75. & Petrus Fay *in Addit. ad* 3. *p. q.*8. *art.*5. Vbi adducit declarationem Eminentiſsimorum Cardinalium Concilij interpretum. Cui inſiſtens nouiſsimè Illuſtriſsimus Dominus D. Alphonſus de la Peña & Montenegro, in aureo ſuo itinerario pro Indorum Parochis, *lib.*1. *tr.*7. *Seſſ.*1. *num.*3. *fol.*98. de præſata M. Ledeſmæ opinione loquens, ait. * Ya no ſe puede ſeguir eſta opinion, ni ponerla en practica, deſpues que los Iluſtriſsimos Cardenales declararon, que no tienen los Curas facultad para aprobar Confeſſores en ſus Beneficios. * Et quidquid ſit de præſata declaratione, ſit nec ne authentica, concluſio certiſsima haberi debet, vtpotè neceſſaria conſecutione deducta ex decreto Alex. VII. vt ſupra expendimus. Quapropter ſuſtineri vlterius non poteſt opinio M. Soti ſupra citati *num.*15. *in fine.* vbi habentem facultatem à ſuo Parocho ad confitendum alteri, docet poſſe eligere non approbatum ab Ordinario. * *Et ratio*, inquit, *eſt, quia ad abſolutionem ſolum requiritur poteſtas ordinis, & iuriſdictionis.* * Quod apertè falſum eſt, nam poſt Tridentinum non eſt capax iuriſdictionis, qui Beneficium Parochiale non habet, vel approbationem ab Ordinario, vt definitur *Seſſ.*22. *cap.*5.

24 Infertur ſecundò, facultatem conceſſam Parochis *in cap. Placuit, & cap. Omnes vtriuſque ſexus, de Pœnit. & remiſ.* exponendi pro ſubditorum confeſsionibus, quemlibet Sacerdotem prudentis iudicio idoneum, abſque alia approbatione, vel abrogatam eſſe per Concilium Triden-

Google

dentinam, etſi illius mentionem non fecerit. Vel vt alij aſſerunt, id neceſſarium non fuit ad nouum hoc ius inſtituendum, quia Parochis non eſt ablatum priuilegium, & facultas, quam habebant delegandi iuriſdictionem Sacerdoti idoneo, ſed Concilium declarauit, quis in poſterum per confeſſarium idoneum (ſeu *prudum & diſcretum*, vt in textu dicitur) habendus ſit. Qua declaratione ſemel poſita, nequit de cætero alteri iuriſdictio delegari.

25 Præter quam quod, vt benè adnotat Cardin. de Lugo *diſp. 21. de Pænit. ſect. 1. num. 6.* hoc Tridentini ius potiſsimum fuit inductum, ne Parochi ſua poteſtate abutentes oues ſuas ineptis confeſſarijs traderent, vt nonnulli fecerunt. Vndè Concilij declaratio exceptionem hanc non patitur, alias inconuenientibus non occurriſſet. Quapropter nullatenus audiri debet Thomas Hurtado *vbi ſup. tr. 12. cap. 1. dub. 1. num.* 2028. dum ait; Concilium Tridentinum ſolùm intendiſſe declarare, quid intelligatur per confeſſarium idoneum in Bullis, & priuilegiis, quibus Summus Pontifex concedit facultatem eligendi confeſſorem idoneum, non verò quid intelligendum in iure canonico, quando in illo ſimilis facultas conceſſa reperitur. Hæc enim interpretatio eſt omninò voluntaria, & extorta, & verbis Tridentini repugnans, quia vniuerſaliter decernit, nullum ad poteſtatem iuriſdictionis, quoad ſæcularium confeſſiones etiam Sacerdotum excipiendas, idoneum in poſterum reputari, niſi approbationem ab Epiſcopis obtinuerit, ergo poſt Concilium nullus eſt capax accipiendi iuriſdictionem delegatam, neque ex iure, neque ex Bulla, aut priuilegio, ſi præfata approbatione careat. Ex quibus fit reiiciendam prorſus ſententiam aſſerentem Religioſos iniuſtè reprobatos ab Epiſcopo poſſe confeſſiones excipere. Quam poſt Trident. auſi ſunt defendere Ioannes de la Cruz *de ſtat. Relig. lib. 2. cap. 6. dub. 1.* & Thom. Hurt. *tom. 2. qq. moral. tr. 12. cap. 1. num.* 1887. & 1896. ex M. Soto *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 3.* Quam Dian. *par. 6. tr. 7. reſ.* 60. teſtatur *inter Doctores inclytæ Sorbonæ eſſe communiter receptam*; extenùm ſuſtineri in poſterum non poteſt; quia vt ſcandaloſa, damnata, & prohibita eſt, ab Alex. VII. *die 24. Sept. anno* 1665.

26 Cum his verò rectè cohæret poteſtes Parochi, ad exponendum, pro ſuis ouibus, quemcumque alium Parochum, vel Sacerdotem approbatum, & ſi alias iuriſdictione carentem. Eſt communis Theologorum ſententia; quia ad delegationem iuriſdictionis acceptandam, quilibet prædictorum ſufficientem habet approbationem, nec ad inconuenientia vitanda, maior alia requiritur. Ita tradunt Suarez *diſp. 28. ſect. 4.* M. Candidus *diſquiſ. 24. art. 65. nu. 10.* Filliucius, Toletus, Henriquez, Egidius, & alij, quos pro valida, & licita expoſitione alterius Parochi, refert Leander *tract. 5. diſp. 11. quæſt. 58.* item Nauarrus, Trullench, Henriquez, Ioannes de la Cruz, quos pro cuiuſvis approbati expoſitione, ſiue ab Epiſcopo Diœceſano, ſiue ab alio quopiam Epiſcopo, refert & ſequitur Leā ler *vbi ſup. quæſt. 59.* Quorum ſententia valdè probabilis eſt, non vero certa, quia circa Epiſcopum à quo habenda ſit approbatio, grauiſsima eſt inter Doctores controuerſia, de qua alibi.

QVÆSTIO III.

Dubia nonnulla occurrentia circa approbationem confeſſarij.

1 CVm certum nobis ſit ex Tridentino, nullum, etiam Regularem, poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire; neque ad id idoneum reputari; niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, aut aliàs idoneus iudicetur; dubitari poteſt, an Prælati Regulares, & ſuperiores locales, Priores, Guardiani, Rectores, & ſimiles ipſo iure cenſeantur habere approbationem à Tridentino requiſitam, ita vt abſque alia Epiſcopi Diœceſani, ſæcularium confeſſiones virtute Bullæ Cruciatæ excipere poſsint? Partem affirmatiuam ſuſtinent, ex præclariſsimo Dominicanorum cætu, M. Mancius, M. Gallo, M. Medina, & M. Bañez, quos refert Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 2. in gloſſ. litt. E. & F.* Vbi ſic: * Quartò addunt Mancius, Gallo, Fr. Medina, Bañez, & alij Dominicani, Prælatus Monaſterij æquatur habenti Parochiale Beneficium, & eſt iure Ordinarius, & eligibilis per Bullam à ſæcularibus, ſine approbatione Epiſcopi. Hæc tamen in praxi ſunt magis cogitanda.* Hæc Henriquez vbi ſupra, & iterum *lib. 7. de Indulgentijs, cap. 12. in gloſſ. litt.* K. Quorum doctrina innititur opinioni

Digitized by Google

Caietani *in ſum. verb. Excommunicatio, cap.72.* Vbi ait: Prælaturam Regularem * eſſe Officium Eccleſiaſticum, quod Beneficio æquiparari videtur.* Cui conſentit Vicentius Baronius *2.part. Manuduct. contra Amadæum, diſp.2. ſect.5. fol.272.* Indeque cum Caietano contendit, pecunia data ob prælaturam regularem, & ſimoniam contrahi, & pœnas contra ſimoniacos in collatione Beneficij à iure impoſitas: conſulto verò omittit Baronius illationē à præclaris Thomiſtis, vt ſuprà deductā, quoad electionē confeſſarij virtute Cruciatæ; forſan quia legitimam agnouit.

2 Quibus adde M. Barnabam Gallego *in Bullam Cruciatæ, cap.9. dub. 84.* Vbi ſic ait: *No puedo dexar de confeſſar, que me agrada mucho la opinion del P.M. Fr. Diego Nuño *in addit. ad 3. p. q.8. art.5. dub. 8. en la ſolucion del nono argumento;* el qual dize, que tiene para ſi por euidente, que ſi ſe concede, que el Parocho, ſolo por ſerlo, ſin otra aprobacion del Ordinario, es eligible por virtud de la Bula (lo qual no admite el Maeſtro Nuño) ſe ha de conceder tambien, que los Prelados de las Religiones, ſolo por ſerlo, ſin otra aprobaciō del Ordinario, pueden ſer eligidos por la Bula. Y anſi lo enſeñan los PP. MM. Mancio, Gallo, Medina, Bañez, y Iuan Valero, Mōge Cartujo (*in differ. vtriuſq; fori, verb. Nullitas, diffic.5.*) lo tiene expreſſamente.*

3 Eamdem ſententiā ſequuntur Hieronymus de Llamas *1.p. methodi, cap.6. §. 6. & 7. pag.63.* Ludouicus de S. Iuan, *q.6. de Pœnit. art.6. dub.4. pag. 467.* Brunus Caſtaing. *de Priuileg. Regular. p.2. tract.5. cap.2. prop.1.* Reuer. P. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.19. dub.34.* Et probabilem putant P. Salas *in manuſcriptis.* Ludouicus à Cruce *in expoſitione Bullæ, diſp.1. cap.2. dub.11. n.8.* Angelus Boſsius *tract. de Iubilæo, caſu 2. §. 2. nu.53.* Martinus de S. Ioſeph *in monitis confeſ. tom.1. lib.1. tract.24. de Pœnit. n.19.* Zeſpedes *de exemptione Regularium, cap.6. n.141.* & Diana *5. p. tract.12. reſ.52.* Et valdè probabilem, & ſecutam in praxi vocat Thomas Hurtado *tom. 2. reſol. mor. tract. 12. cap.1. reſ.34. dub.2. n.1868. & ſequentibus.* Quorum ratio eſt, quia ex Tridentino approbatus eſt ad ſæcularium confeſsiones, qui habet Beneficiū Parochiale: Prælati autem Regulares, vtpote curam animarum habentes, Beneficium Parochiale habere cenſentur: poterunt ergo eligi virtute Cruciatæ, non minùs, quam alij Parochi extra ſuam Parochiam,

4 Cæterùm contraria omninò ſententia tenenda eſt, quàm cum Rodriguez, Fagundez, Tamburino, & Cardinali de Lugo, defendit P. Quintanadueñas *de Iubilæo duarum hebdomadarum, cap.1.* P. Suarez *de Pœnit. diſp.28. ſect.4. n.21.* Candidus *diſquiſit.24. art.64. n.5.* P. Mendo *in Bullam, diſp.22. cap.2. n. 30.* Petrus de Ledeſma *cap.13. de Pœnit. diffic.4. & 6. poſt 1. concluſionem,* & alij communiter. Probatur, quia Prælatura Regularis, etſi curam animarum habeat, & ſubditis Sacramenta adminiſtret, non tamen eſt Beneficium Parochiale: hoc enim ex cōmuni Theologorum ſenſu: eſt ius percipiendi reditus propter officium adminiſtrandi ſæcularibus ſibi ſubditis Sacramenta, & ſepulturam, ex iuriſdictione ordinaria in ipſos. Vnde Parochus definitur, *qui authoritate Epiſcopi alicui Parochiali Eccleſiæ eſt præfectus, vt plebi, ſeu populo, ſacrum diuini Verbi, & Sacramentorum pabulū, ad paſcendos animos, ſubminiſtret.* Quæ definitio Prælatis Regularibus non conuenit, vt ex terminis patet. Vndē quamuis Parochis æquiparari dicantur, eo quod in Regulares ſibi ſubditos, eam curam habeant, quā Parochi in populum ſibi commiſſum, ſeu in ſæculares ſuæ Parochiæ; nōn ideò ex hoc principio deduci poteſt, eam ex Tridentino approbationem, quoad ſæcularium confeſsiones ipſis competere, quæ Beneficium Parochiale habentibus. Aliàs ſicut Parochi, qui Beneficium Parochiale habuerunt, ſed iam non habent, poſſunt adhuc eligi virtute Cruciatæ, eo quod approbatio, quæ Parocho ſimul cū Parochiali Beneficio conceſſa fuit, adhuc perſeuerat, & ſolà iuriſdictio ceſſauit (vt docent Manuel Rodriguez *in addit. ad Bullam, §.9. nu.4.* Villalobos *tom. 1. tract.27. clauſ.9. §.1. n.4. & tract. 9. de Pœnit. diffic. 55. n.4.* Et Baſilius de Leon, quem refert, & ſequitur P. Mendo *in Bullam, diſp. 22. citata, cap.2. n.34.* Acoſta *in explicat. Bullæ, q.39.* Petrus Fay *in addit. ad 3. par. q.8. art.5. diſp.3. concl.4. ad 3.* Thomas Hurtado *tom. 2. tract.12. cap.1. reſol.34. dub. 3. nu. 1878.* Et putat probabile Ioannes de la Cruz, *part.2. de Pœnit. quæſt.5. dub. 8. concluſ. 4.*) ita ſimiliter Prælati Regulares, qui ſemel ſuperiores locales alicuius Conuentus extitiſſent, poſſent de cæterō, poſtquam ſuo munere functi ſunt, vbique eligi virtute Bullæ Cruciatæ; quod in nullius viri docti mentem venire poteſt;

Digitized by Google

5 Secundò probatur, quia ſi Prælati, vel ſuperiores locales Regularium venirent nomine habentiū Beneficium Parochiale, in decreto Tridentini, eo quod Parochis, quoad animarum ſubditorum curam, æquiparentur, eodem prorſus fundamento dici deberet, ſub Epiſcoporū voce, à quibus Concilium approbationē obtinendam expreſsit, venire etiam Generales, & Prouinciales Religionum; quia, vt Theologi communiter fatentur, eiuſmodi Prælati Epiſcopis æquiparantur: atqui nemo, niſi temere, dicere audebit, Generales, vel Prouinciales Religionum poſſe poſt Tridentinū ſibi ſubditos approbare quoad ſæcularium confeſsiones: ergo quo ad rem hanc, ſicut iſti non veniunt, in Concilij decreto, Epiſcoporum nomine, ita neque illi, Parochorum.

6 Tertiò probatur, quia ſi ſuperiores locales eo ipſo cenſerentur habere approbationem, quæ habentibus Parochiale Beneficium ex Tridentino competit, ſequeretur manifeſtè, eiuſmodi Prælatos abſque noua Epiſcopi approbatione, ſæcularium confeſsiones audire poſſe, etiāſi pœnitentes nullo priuilegio per Bullam Cruciatam, vel Iubilæum ſibi cōceſſo, quoad electionem confeſſarij potirentur. Ratio eſt aperta, quia Regularibus approbatis iuxta formam Tridentini ſummi Eccleſiæ Paſtores iuriſdictionē in omnes Chriſti fideles delegarunt: ergo eiuſmodi ſuperiores locales, cum nec approbatio ſufficiens, nec iuriſdictio delegata deficiat, poterunt vbique abſque alia approbatione ſæcularium confeſsiones audire. Conſequutio hæc eſt neceſſaria, quā ideò, iuxtà ſua principia, tenuerunt ex Doctoribus ſupra citatis M. M. Mancius, Gallo, Medina, Bañez, Ioannes Valero, & putant probabilem Martinus de S. Ioſeph, Thomas Hurtado, Zeſpedes, & Diana.

7 Verum horū Doctorum ſententia ſuſtineri non poteſt, maximè poſt Bullā Innocentij X. in cauſa Angelopolitana edita die 9. Maij anno 1648. in qua in reſpōſione ad nonum dubiū, ſic habetur. * Nono vtrū Regularis quicumque, etiam ſocietatis Ieſu poſsit adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ ſæcularibus abſque licentia Epiſcopi Diœceſani, ſi in aliena Diœceſi approbatus ſit? Reſpondetur, Regulares, etiā ſocietatis Ieſu, in vna Diœceſi ab Epiſcopo approbatos, ad confeſsiones perſonarū ſæculariū audiendas, nequaquā poſſe in alia Diœceſi huiuſmodi cōfeſsiones audire, ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani.* Ex quibus verbis per legitimam conſequentiā duo inferuntur: Primū, ſuperiores locales conuētus ſiti in Diœceſi Toletana nequire in alia Diœceſi, abſque Epiſcopi approbatione cōfeſsiones ſæcularium audire, quod eſt cōtrà Doctores ſupra citatos. Secundùm, Regulares nullibi poſſe eas excipere abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione. Atqui Prælati maiores Generales, & Prouinciales, qui ſuperiorem localē conſtituūt, & electione ipſa ad animarum ſubditorum curam idoneum declarant, non ſunt Epiſcopi Diœceſani: ergo præfati ſuperiores locales non habent approbationem requiſitam, vt iuriſdictio ad ſæcularium confeſsiones excipiendas à Pontifice delegata cenſeatur.

8 Dices pro aduerſarijs, Bullam Innocentij X. non obſtare, quia eius mens ſolū fuit; non Regularem quemcumque in vna Diœceſi approbatū poſſe virtute ſuorum priuilegiorum, in alia abſque noua Diœceſani approbatione, ſeu licentia, ſæcularium confeſsiones audire, vt conſtat ex dubio propoſito verbis illis: *Vtrùm Regularis quicumque*: rectè autem cohæret, non quēcumque Regularem id poſſe, ſed Prælatos tantum. Reſpōdeo, deciſionem dubij nullum Regularem excludere; quòd facilè ex illa euincitur, quia ſuperior localis vnius conuentus ex vi ſui muneris maiorē approbationem habere nequit, quam quicumq; alius doctus Regularis ab Epiſcopo approbatus, ſed hic non poteſt in alia Diœceſi abſque noua Epiſcopi Diœceſani approbatione, vel licentia, ſæcularium (qui priuilegio Bullæ Cruciatæ non fruātur) confeſsiones audire, vt decernit Innocentius X. ergo neque ille. Roboratur ex Tridentino *ſeſſ. 23. c. 15.* vbi nullum Regularem abſque Epiſcopi approbatione ad ſæcularium cōfeſsiones idoneum reputari decernit: quòd cū nullum excipiat, nec diſcrimen inter Prælatos, & alios Regulares conſtituat, eadem pro omnibus ſtatuta eſt lex. Ideò nullum Regularem, cuiuſcūque gradus, & dignitatis exiſtat, poſſe ſæcularium confeſsiones excipere, abſque Diœceſani approbatione, eſt communis Doctorum ſententia, quā tenent Suarez, Rodriguez, & alij, quos referunt, & ſequūtur Diana *2. p. tract. 16. reſ. 46. & p. 8. tract. 1. reſ. 86.* Card. de Lugo *diſp. 1. ſect. 1. nu. 10.* Granado *tract. 10. diſput. 5. n. 5.* P. Bardi *in Bullam, tract. 5. cap. 2. ſect. 1. n. 6.* P. Mendo *in Bullam, diſp. 2. 2. cap. 2. n. 30.* & alij.

§. III.

§. III.

Quid de Graduatis in Theologia, vel in iure?

9 ROgabis, an Concilium Tridentinum in ſuo decreto de approbatione ab Epiſcopis requiſita pro ſæcularium confeſsionibus, comprehendat Sacerdotes graduatos in Theologia, aut iure Canonico? Negatiuè reſpōdent doctiſſimi PP. Magiſtri Salmanticenſes ex Ordine Prædicatorum, Mancius, Gallo, Medina, Bañez apud Henriq. *lib.6.cap.6.n.2.in gloſ.lit.E.& F.* quos ſequutus eſt Llamas *1.p.method.cap.7.§.7.* Et Thom. Hurt. eorum ſententiam probabilem vocat, imò & valdè probabilem, *tom.2.reſ.moral.tract.12.c.1.dub.1.n.1866.& ſeq.* Cuius ratio (inquit Hurtado) eſt; *nam quamuis nō poſſit eligi, niſi approbatus ab Epiſcopo, vel *qui aliàs ab eo iudicetur idonei*; eo tamen ipſo, quod Epiſcopo conſtet, talem eſſe laurea Doctoratus inſignitum, iudicatur ab eo idoneus, & ſi non eo ipſo cōferatur iuriſdictio.* Ex quo principio cum præcitati Magiſtris cenſet, præfatos laureatos (imò & Lectorē Theologiæ, aut egregiū Prædicatorem publicum, vt inquiunt Dominicani citati) abſque Epiſcopi approbatione poſſe eligi in confeſſarios virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi. Pro qua opinione refert Emanuel Rodrig. *in addit. ad Bullæ explicationē.§.9.n.4.verſ. A la qual duda.* Gutierrez *lib.1.Canonicarum, cap.27.n.22.vſque ad 27.* Henriq. *lib.6. de Pœnit.c.6.§.Varijs modis.* Ludouicum à Cruce, *diſp.1.c.2.dub.6.* Trullench *in expoſitione Bullæ, lib.1.§.7.cap.1.dub.4.n.5.* & Valerum *in differ. verb. Nullitas, differentia 5. num.3.verſ.Sexto fallit in fine.*

10 Sed miror Thomam Hurtado auſum fuiſſe, hanc ſententiam valdè probabilem vocitare *in prima editione Lugdunenſi anno* 1651. cum ignorare non potuiſſet, per ſanctum Inquiſitionis Tribunal expunctam fuiſſe ex Hieronymo de Llamas in Expurgatorio, anno 1640. Præter quā quod eſt contra Bullam Pij V. expeditam anno 1571. octauo Idus Auguſti, in qua decreuit, & declarauit, decretum Concilij Tridentini de approbatione Regularium ad audiendas ſæcularium confeſsiones ab Epiſcopis facienda * obſeruari debere in omnibus Regularibus, etiamſi ſint Doctores, aut in Theologia ex ſuperiorum licentia graduati, vel promoti. *

11 Ideò contraria prorſus ſententia tenēda eſt cum communi Doctorum. Ita Suarez *diſp.28.ſect.4.n.3.* Petrus de Ledeſma *cap.12.poſt 5.concl.pag.mihi* 419. Filliucius, Lugo, Layman, Boſsius, Tamburinus, Lezana, Barboſa, Molfeſius, Machado, Baſſæus, & alii, quos referunt, & ſequuntur M. Barnabas Gallego *in Bullam, cap.9.dub.92.* Leand. a Sacram. *tom.1.tract.5.diſp.11.q.48.& 50.* & M. Hyacinthus Donatus *tom 4.addit.ad practicam, tract.4.q.3.* Et oppoſitam ſententiam eſſe improbabilem dicunt Fagundez *2. præcept. Eccleſ. lib.7.cap.2.n.67.* & P. Mendo *in Bullā Cruciatæ, diſp.22.cap.10.n.109.* quorum cenſura mihi placet. Ratio eſt aperta, quia ad confeſsiones ſæcularium excipiendas, eſt conditio, ſine qua non, quod Sacerdos per examen, aut aliàs ab Epiſcopo iudicetur idoneus: ſtare autem poteſt, aliquem eſſe Doctorem, vel inſignem Prædicatorem, & tamen idoneum ad confeſsiones ab Epiſcopo non iudicari: tum, quia non omnes graduati, vt ait M. Donatus ſupra, ſunt Doctores, quamuis dicantur Doctorati; tum, quia aliud eſt, eſſe Doctorē in Theologia ſpeculatiua, & aliud in caſibus moralibus. Tum, quia licet quis in doctrina non deficiat; prauis tamen moribus imbutus eſſe poteſt. Secundò probatur, quia iudicium Epiſcopi (vel iuriſdictionē Epiſcopalem habentis) de idoneitate Sacerdotis ſæcularis, vel Regularis, ad ſæcularium cōfeſsiones, debet exterius verbo, vel ſcripto manifeſtari: eſt enim velut ſententia lata de ſufficientia cōfeſſarij, qua, licet iniuſtè, negata nullus Sacerdos ſæcularis (vt fatetur Thom. Hurt.) reputatur ad confeſsiones idoneus: ad hoc enim requirit Conciliū, quod de idoneitate * approbationem obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obſtātibus. * Doctorati autē ſæculares, nec virtute priuilegij, vnquā potuerunt abſque approbatione Ordinarij confeſsiones ſæcularium excipere: Regulares vero, iure antiquo, approbatione iniuſtè denegata, eo ipſo approbati cenſebantur. Videatur Leander vbi ſup. *diſp.11.q.83.* vbi communis contra cōmunem. Poſt Tridentinum res aliter ſe habet, vt dixi ſup. *q.2.n.25.* vbi contrariam grauium Doctorū ſententiā, vt ſcandaloſam damnatam notaui. Tenēdum ergo eſt tanquam omninò certum, poſt Concilium Tridentinum, nullum Sacerdotē, etſi graduatū in iure Canonico, vel Theologia, poſſe eligi virtute Bullæ

Digitized by Google

Cruciatæ, vel Iubilæi ad ſæcularium confeſsiones, quiuit ab Epiſcopo Diœceſano, vt ſupradictũ eſt, approbationẽ obtinuerit, quia Concilium omnes cõprehendit.

12 Nec Doctores, quos pro contraria ſententia (quã valdè probabilem putat) adducit Thom. Hurt. ſuprà, fideliter refert: illi enim, quos mihi conſulere licuit, oppoſitum expreſsè aſſeruut. Et in primis P. Henriquez *lib. 6. cap. 6. §. Varijs modis*, quo citatur ab Hurtado, nil de hac te:numero autem ſecundo præcedẽti, vbi quæſtionem attigit, ſic ait: * Nec poteſt vir, quantumuis habeat teſtimonium ſpectatæ doctrinæ, ſæcularis, aut Regularis, etiã Doctor, aut Prælector Theologiæ, & Canonum, ſine prædicta approbatione Epiſcopi cenſeri idoneus, & eligibilis ab alio Parocho per Iubilæum, aut Bullæ priuilegium. * Hæc Henriq. quibus vt patet contra Hurtado apertè pugnat. Pro eius verò ſententia *in gloſ. lit. E.* Patres Dominicanos ſupra citatos, & Doctores alios adducit, dicens: * At Mancius, Gallo, Fr. Medina, Bañez, Sebaſtianus Perez Epiſcopus Oxomenſis, Doctor Petrus Martinez Complutenſis aiunt, idoneum eſſe iure Licentiatũ in Theologia, aut Canonibus, quia Academia iam nomine Papæ examinauit, & Lector Theologiæ, aut egregius Prædicator publicus. * Inſuper infideliter etiam refert Hurt. pro ſua ſententia Egidiũ Trullench *in expoſ. Bullæ lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 4. n. 5.* quia ibi nil de hac quæſtione. Illam verò exagitat *dub. 1. nu. 6.* & ab impoſtura ſe purgat apertiſsimis verbis, dicens: * Conciliũ expreſsè requirit approbationem factam ab Epiſcopo, ita vt nõ ſufficiat, quod quis ſit Doctor in Theologia, vel iure Canonico; aut quod cõmuni conſenſu iudicetur ad iſtud munus idoneus, quia voluit Concilium talem approbationẽ ex iuriſdictione, & iudicio Epiſcopi pendere, ſicut pen-det Parochorum inſtitutio, omnemq; exceptionem excluſit, cum ſimpliciter dixerit: *Nullum etiam Regularem, &c.* adeò vt nemo ratione doctrinæ, aut ſanctitatis, aut dignitatis cuiuſcumque, excipiendus videatur, niſi habeat Parochiale Beneficium. * Hæc Trullench.

13 Denique non niſi per ſummã calumniam pro ſua ſententia adduxit Thomas Hurtado, Emanuel. Rodriguez *in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. n. 4.* ibi enim ſolum aſſerit, approbatũ ab Epiſcopo vt idoneum, non cõceſſa iuriſdictione, poſſe eligi virtute Cruciatæ, vel Iubilæi, quidquid alij contradixerint. Verba eius ſunt: * A la qual duda ſe reſponde, que baſta la dicha aprobacion, como lo dize Cano, al qual ſigue Gutierrez, y otros hombres doctos, porque la Bula, y el Concilio Tridẽtino ſolamente pidẽ, que el Confeſſor ſea aprobado: y el juzgar a vno por idoneo, y apto para confeſſar, es vna muy verdadera aprobacion: por lo qual el aprobado deſta manera puede por virtud de la Bula cõfeſſar, ò por virtud de otro priuilegio, ò coſtumbre de juriſdicion actual. * Hactenus Manuel Rodriguez de approbato ab Epiſcopo, non cõmiſſa Epiſcopali in ſuas oues iuriſdictione; vbi nec verbum de quæſtione præſenti pro Doctoratis in iure Canonico, vel Theologia, quos neque hic, neque alibi, iure ipſo approbatos, & per Bullam Cruciatæ eligibiles tradidit. Authores alios, quos pro ſe allegat Hurtado videre non licuit, forſan non meliori fide illos citat. Nec eius ſententia ſuſtineri poteſt; ſed potiùs ex ipſo, ſicut ex Llamas, iuxtà præſcriptum Expurgatorij indicis, expungenda eſt.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm confeſſarius, qui ex ignorantia vincibili, ſeu grauiter culpabili, non præcepit pœnitenti reſtitutionem, ad eam, illo non reſtituente, maneat obligatus?

1 NEgatiuam ſententiam defendit Gaugericus Hiſpanus *in addit. ad ſum. Caietani edita duaci anno 1613. verb. Reſtitut. fol. 607.* & ſequitur M. Marcus Serra *2. 2. q. 62. art. 7. dub. 1. fol. mihi 227. in editione Valentina anno 1643.* Vbi ſic. * De confeſſarijs, qui tacent, & non præcipiunt pœnitentibus vt reſtituant, quæ tenerent, &c. ſi tacent ex ignorantia craſſa, & affectata, inquit Nauarrus manere obligatos ad reſtituẽdum. P. Leſſius hoc limitat ad eos, qui ex officio curam habent animarum, vt ſunt Epiſcopi, & Parochi: nam Religioſi non tenentur, &c. Sed neque hos neque illos ad reſtitutionem teneri, etiamſi culpabiliter omiſerint obligare pœnitentem ad reſtituendum, multorum eſt ſententia, quos refert & ſequitur Diana *1. p. tr. 2. miſc. reſ. 1.* Nam confeſſarius non tenetur ex iuſtitia proſpicere temporalibus creditorum bonis, cum ab eis mercedem non accipiat: ſed

ſed ſolùm tenetur ex charitate, & religione, procurare bonum ſpirituale pœnitentis, quod ſi negligat, non obligando illum ex ignorantia vincibili ad reſtituendum, peccabit quidem contra religionem, ſed non contra iuſtitiam, ſicque non tenebitur ad reſtitutionem; niſi fortè illi conſulat vt non reſtituat, nam tunc vt conſulens ad reſtitutionem tenebitur, iuxta dicta concluſione ſecunda. * Hæc M. Serra. Huius ſententiæ fundamenta paulò anteà ipſe iecerat, contra nonnullos aſſerentes, ex violata charitate, oriri obligationem reſtituendi, eo quod indirectè ſit cauſa iniuſtæ damnificationis proximi. Quos reijcit, tranſcriptis verbis M. Soti 4. *de iuſtitia, quæſt.7. art.2.* Vbi ſic: *Melius tamen Scotus, & reliqui id negant,* (ait M. Soto vbi ſupra) *perſiſtendum namque eſt in illa ſuperius aſſerta regula, quod ſola contaminata charitas; niſi iuſtitia violetur, neceſſitatem reſtitutionis non inducit.* Hæc Sotus: quem ſequitur Serra vbi ſupra dicens, cauſam indirectam iniuſtæ damnificationis non teneri reſtituere, niſi ex iuſtitia ſit obligata * ad impediendum. * Ex quo principio, vt vidimus, confeſſarium non obligantem pœnitentem, ab onere reſtituendi eximit: cuius proinde ſententiæ, Doctores omnes præmiſsis inhærentes aſſentiri debent. Ideòque eam tuentur Suarez, Rebellus, Gaſpar Hurtado, Leſsius, Thomas Sanchez, & alij, quos ſequuntur Diana 2. *par. tr.16. reſ.1.* & Leander à Sacramento, *tomo 1. tr.5. de Pœnit. diſp.11. quæſt.138.* Quibus adde Filliucium *tom.1. tr.7. cap.12. quæſt.7. num.634.* Egidium *de Sacram. diſput.8. dub.17. num.144.* Bonacinam *de reſtitut. diſp.1. quæſt.2. puncto 11. nu. 13.* Malderum 2.2. *tr.5. cap.3. dub. 24.* Reuerendiſ. P. Delgadillo *tomo de Pœnit. cap. 19. dub.43.* Et Fr. Franciſcum à Ieſu Maria, Carmelitam Excalceatum, & ſui Religioſiſsimi Ordinis bis Diffinitorem Generalem 1. *part. Curſus Theologiæ Moralis, tr.6. de Pœnit. cap. 12. punct. 4. fol. 516.* quos ſequitur Marcus Vidal *in Arca ſalutari, tr. de Sacr. Pœnit. inquiſ. 12. num.7. & 8.* dicens eſſe communem.

2 Quorum vnum eſt fundamentum ex doctrina ſubtilis Scoti, M. Soti, & aliorum vbi ſupra petitum, & a M. Serra probatum, nempè obligationem reſtitutionis ſolum oriri ex violatione iuſtitiæ contra perſonam damnificatam, confeſſarius autem ex officio, vel nulli ex iuſtitia, vel ſoli pœnitenti tenetur, non illius creditoribus, quia non temporalibus iſtorum bonis, ſed ſpiritualibus illius, ex officio proſpicere debet. Et ſic in terminis tradit Card. de Lugo *diſp.22. ſect. 3. num.67.* dicens: *Quod eſt communis iam ſententia;* & plures pro illa refert.

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

3 His prælectis, Vincentius Baronius in opere contra Amadæum, *diſp. 2. ſect. 3. fol. 244. in fine*, in illum inuehitur, dicens: * Immeritò præſidia quæ ipſe ex M. Serra, & ex Gaugerico Caietani interprete, quia hi authores eam non tuentur. * Sed apertè fallitur: vt conſtabit legenti verba M. Serra ſupra data, *num.1.* Et quæ ex Gaugerico, vbi ſupra citato ſubnecto. * An ergo, inquit, confeſſarius non iniungens pœnitenti reſtitutionem, vbi debet, teneatur ipſemet reſtituere, &c. Nauarrus affirmat ſequutus Roſellam, & Angelum. Idem Toletus: ſed videtur diſtinctione opus eſſe. Vel enim confeſſarius habet ſe merè negatiuè circa reſtitutionis iniunctionem, ſicut mutus: & ſic non videtur obligari per illam taciturnitatem, etiamſi ſponte, & ex malitia omittat conſulere. Quia mutus, vt hic docet author (nempè Caietanus) non tenetur reſtituere, niſi quando debet conſulere ex officio, ſiue (quod idem eſt) ex iuſtitia. Confeſſarius autem etiamſi aliquando teneatur admonere pœnitentem ex iuſtitia, tamen iuſtitia illa non eſt reſpectu tertij, qui damnum patitur, ſed duntaxat reſpectu pœnitentis. * Sic ibi. Quoad hos ergo authores non potuit apertiùs Baronius de falſitate conuinci. In reliquis autem ſic inſurgit. * Incredibilis eſſet temeritatis, & audaciæ, futilibus neſcio, quibus diſtinctionibus, vndè onus reſtitutionis repetatur, ab illo liberare Sacerdotem, quod ſoli pœnitenti, quo ad bona ſpiritualia ſit ex officio adſtrictus, etiamſi ſuo (attende) non ſolum ſilentio; quòd ſatis graue peccatum eſt; ſed etiam ſuo conſilio, cauſa ſit damni à pœnitente illati aliis, &c. Quis neget confeſſarium huius conſilii authorem, ſi inde pœnitens credat ſe

ab hoc onere reſtitutionis exemptum, vt non ſit à Sacerdote monendus ſui officij; vel reſtitutio, loco pœnitentis à confeſſario facienda? Qui hoc negauerit, neſcio an vllum ſit admiſſurus iuris naturalis principium.*Sic Baronius.

4 O fœlix homo, nullus tibi hoſtis. Vbi apud Amadæum citatum inueniſti authorem vllum aſſerentem, eum qui ſuo conſilio eximit pœnitentem ab onere reſtitutionis, ad quam teneri cenſet; ſeu quempiam alium, qui ſic eſt cauſa damni alijs illati; non manere eius loco adſtrictum reſtituere? Nullibi profectò: quia hoc delirium in nullius mentem venit. Et quod in Baronij, valdè miror, cum ipſemet *vbi ſuprà* opinionem ab Amadæo ex alijs excerptam referens, ſic ſcribat. * *Eximit ab omni reſtitutionis onere confeſſarium, qui ex ignorantia vincibili, pœnitenti non iniunxerit reſtitutionem bonorum, quæ iniuſtè poſſedit.* Non ergo de confeſſario conſulente omiſsionem reſtitutionis, ſed de non præcipiente pœnitenti reſtitutionem, ad quam tenetur, quæſtio procedit. Hunc autem ab omni reſtitutionis onere exemptum eſſe, docent M. Serra, Gaugericus & reliqui Doctores citati, vt eorum collatis locis apertiſsimè conſtat. Omnes verò vno ore, & calamo vno, confeſſarium conſulentem pœnitenti, ne reſtituat, ſi ex ignorantia culpabili errorem commiſerit, ad reſtituendum, eius loco, obligant, vtpotè iuſtitiæ violatorem. Aliud enim eſt conſulere dãnum, aliud non impedire: illud contra iuſtitiam eſſe, omnes fatentur, ideòque & obligationem reſtituendi. Illud verò in non obligato ex iuſtitia ad impediendum (vt in hoc caſu, ſecundum citatos authores, contingit) ſoli charitati, aut religioni opponitur. Quo ſemel ſtatuto, conſtans eſt apud ferè omnes concluſio, in cuius præſidium, vt verbis fideliter exſcriptis, oſtendi, meritò vocati ſunt M. Serra, Gaugericus, & reliqui ſupra citati. Qui ergo, Baroni, authores illi ſunt, quos *incredibilis temeritatis, & audaciæ* inſimulas? Qui, quos criminaris, quod *futilibus diſtinctionibus* ab onere reſtitutionis liberent Sacerdotem, *qui non ſolùm ſilentio, ſed etiam ſuo conſilio cauſa ſit damni à pœnitente illati alijs*? Nulli profectò. Vt quid ergo hoſtem finxiſti? Vt calumniam inſtrueres? Apage.

(§)

§. II.

Probabilior ſententia.

5 QVamuis valdè mihi probabilis ſit opinio M. Serra, & aliorum eximentium, ab omni reſtitutionis onere, confeſſarium, qui ex ignorantia grauiter culpabili ſolo ſilentio eſt cauſa indirecta damni illati, ſeu non impediens, cum poſſet admonendo pœnitentem de obligatione reſtituendi, qua tenetur: nihilominus contraria ſentẽtia probabilior videtur, quam tenent M. Nugnus *in Addit. ad 3. part. tom. 2. q. 8. art. 4. dub. 4.* Zanardus *in direct. præcept. 7. cap. 26. dub. 3.* Sylveſter, *verb. Vſura 7. q. 2. in fine.* Vbi ait teneri ad reſtitutionem confeſſarios abſoluentes eos, qui tenentur reſtituere, *ſi ex denegatione abſolutionis fuiſſet facta reſtitutio.* Et Nauarrus *in manuali, cap. 17. num. 22.* Qui ait confeſſarium tacentem ex ignorantia craſſa, & affectata, manere obligatum reſtituere, ſi pœnitens, non reſtituat. His aquieſco, nam quando ex circunſtantijs conſtat pœnitentem ignorare, vel dubitare de obligatione reſtituendi; ſilentium confeſſarij æquiualet conſilio, ſeu ſententiæ eximenti pœnitentem ab onere reſtitutionis: ſic etenim habet, ac ſi expreſsè diceret: *Non teneris reſtituere*, & indocti omnes ab obligatione reſtituendi æquè ſe liberos credunt, ſiue ſilentio, ſiue conſilio; confeſſarij iudicium ipſis innoteſcat; ergo non aliter ſentire debemus de confeſſario tacente, quando tenetur admonere pœnitentem de obligatione reſtituendi, ac de conſulente vt non reſtituat, ſeu dicente non eſſe obligatum. Ideò hanc ſententiam vltra citatos iure tuentur Nauar. Medina, Clauis Regia, Salon, Aragon, P. Molina, & alij apud Bonacinam *vbi ſup. num. 15.* P. Layman *tom. 1. ſect. 5. de iuſt. tract. 2. cap. 2. nu. 4.* Toletus *lib. 3. cap. 16. n. 13.* Roſella, Angelus, Petrus de Nauarra, & alij apud Leſsium *lib. 2. de iuſt. cap. 13. dub. 10. n. 77.* Qui optimè tradit *cap. 7. num. 3?* cum Ioanne de Medina confeſſarium Theologum, vel iuriſtam, qui ex ignorantia grauiter culpabili dixerit *contractum quempiam eſſe licitum*, qui reuera eſt illicitus, teneri ad reſtitutionem damni ſequuti, nec aliter Magiſtrum, vel confeſſarium eximi poſſe ab hoc onere, quam habendo euidentiam moralem. (aut probabilem opinionem) quod licitè poſsit pœnitens reſtitutionem omittere,

aut

aut quidpiam aliud efficere, ex quo damnum proximo vidit imminere; quia cuilibet eſt ius, ne in eius præiudicium alter decipiatur, cui principio innixus Marcus Vidal, vbi ſupra, ſuam ſententiam limitat, dicens: Confeſſarium, qui malitioſè non admoneret pœnitentem de obligatione reſtitutionis, ad hanc teneri, quia dolus ex natura ſua eſt iniuſtus ei, in cuius præiudicium cedit, & ideò vt cauſa indirecta damni facit contra iuſtitiam. Vnde ni opinione probabili ductus confeſſarius, vel doctor procedat, non ſolùm grauiter delinquet, in conſilio, vel doctrina tradendis, vel omittendis, ſed ab obligatione reſtituendi eximi non poterit, niſi fortè pœnitentem potentem reſtituere poſtea doceat, quid debeat facere, & de errore in confeſsione commiſſo, vel in conſilio præſtito admoneat. In hoc enim caſu ſoli pœnitenti, & non confeſſario imputabitur, ſi ille reſtitutionem omittat, vt bene ait Lugo *diſp.22.ſect.3.*

QVÆSTIO V.

An confeſſarius muneri ſuo ſatisfaciat, interrogando pœnitentem, an doleat de peccatis, & affirmanti credere debeat?

1 REm hanc in diſputationē adduco, quia Theologaſter (neſcio quis) opinionem affirmatiuam eximij Doctoris Franciſci Suarez *tom.4. in 3. par. diſp.32. ſect.2. num.2.* auſus eſt ſugillare. * Quando pœnitens, inquit Suarez, non habet ſufficientia ſigna doloris, poteſt, & debet confeſſarius interrogare pœnitentem, an ex animo deteſtetur peccata? Cui affirmanti credere tenetur, & hoc idem dicendum eſt de propoſito in futurū, quādo ex confeſsione non oritur ſpecialis aliqua obligatio reſtituendi, vel relinquēdi occaſionem proximam peccandi, ſed ſolum communis, & generalis obligatio non peccandi de cætero. * Sic ille ſuprà; & iterum *tom.2. de Relig. lib.3. cap.8. n.7.* ibi: * De propoſito credendum eſt pœnitenti, non obſtante quacumque præcedēti frequentia, & inconſtantia eius, quia ſicut poteſt mutari in malum, ita etiam in bonum, & ipſe eſt ſui accuſator, defenſor, & teſtis. * Hæc eſt ſententia P. Suarez innixa principio apud Theologos indubitato, ſcilicet, in rebus merè ſpectantibus ad forum conſcientiæ, pœnitenti pro ſe, & contra ſe credendum eſſe.

2 Quapropter eiuſmodi ſententiam pluribus in locis tenuit apertè D. Thomas, vt iam oſtendo. *Quodlibeto 1. art.12.* * Reſpondeo, dicendum, quod in foro iudiciali creditur homini contra ſe, ſed non pro ſe: in foro autem pœnitentiæ creditur homini pro ſe, & contra ſe. * Et ad ſecundum. * Dicendum, quod ſpiritualis paſtor vultum pecoris ſui debet diligenter agnoſcere, conſiderando exterius vitā eius, ſed per modum confeſsionis nō poteſt diligētius ſcrutari, ſed oportet, quod credat ea, quæ ſibi à ſubdito dicuntur. * Idem tradiderat *in 4. diſt.17. quæſt.3. quæſtiunc.5. ad ſecundum*, ibi: * Quantum ad hanc cognitionem, non poteſt maiorem certitudinem accipere, quam vt ſubdito credat; quia hoc eſt ad ſubueniendum conſcientiæ ipſius; vnde in foro confeſſionis creditur homini pro ſe, & contra ſe. * Hæc D. Thom. quem ſequuntur communiter diſcipuli, Turrecremata *cap. Quē pœnitet de Pœnit. diſt.1. n.18.* M. Bartholomæus Fumus *in Armilla, verb. Abſolut. nu.30.* M. Tabiena *ibidem quæſt.24. nu.45.* & alij, quos citatos ſequitur Ioannes Sactius *in Selectis, diſp.8. n.1. & diſp.9. n.7.* Quibus adde Filliucium *tom.1. tract.7. num.354.* & Dicaſtillo *de Pœnit. diſp.10. dub.29. n.571.* vbi ait: * Pœnitenti affirmanti, ſe habere retractationem, & propoſitum non peccandi credendū eſt. * Et Henriquez *lib.6. cap.20. & cap.26. §.4.* quos ſequitur Leāder à Murcia, dicens eſſe communem, *in diſquiſition. in 1.2. D. Thomæ, diſp.1. reſolut.10. lib.2.* ibi: * Pœnitenti fides habenda eſt de vero propoſito emendæ, ſicut de alijs, quæ contra ſe, & pro ſe dicit, vt notauit D. Thom. *Opuſculo 26. art.6.* Henriquez ſuprà, & communiter Doctores. * Cui cōſonat Machado *tom.2. lib 7. par.2. tract.3. docum.2. fol.606.* vbi ex communi ſententia Doctorum, quos ibidem refert, cōcludit: * Todas las vezes, que el penitente tuuiere verdadero dolor de ſus pecados, no debe ſer excluido del beneficio de la abſolucion. Acerca de lo qual ſe ha de eſtàr à lo que èl dixere, y debe darle el Confeſſor credito, como en todas las demàs coſas, que contra ſi, ò en ſu fauor dixere. *

3 Hanc communem ſententiam omnino veram cenſeo, tum propter rationem D. Thomæ nuper adductam; tum quia,

quia,vt ait Thomas Sanchez *lib.2.de Matrim diſp.45.n.2.* nemo ita ſaluti ſuæ immemor præſumitur,vt quærens Deo reconciliari,in interno foro falſum deponat, * & ita,inquit,fatentur omnes. * Dictis conſonat M.Sotus *in 4.diſt.18.quæſt.2.art.4.verſ.At poſtquam de confeſſarij interrogationibus*,vbi quærens, * vtrùm teneantur interrogare pœnitentes? * ſic ait. * Reſpondetur,& eſt notandum,quod officium per ſe confeſſarij non eſt interrogare,ſed audire pœnitentem,* & inferius. * Igitur prudentia Sacerdotis ſit,vbi pœnitens cordatus apparet,neque tanta ſarcina peccatorum onuſtus, dicitque ſe diligentiam feciſſe pro ſua virili,& iudicio ſuo, nullius eſſe oblitum delicti, nil amplius interrogare.* Si verò tanta prudentia præditus non appareat,nec tantã ſuæ conſcientiæ curam gerere. * Ea,inquit, prorſus interroget, quæ ſecundum ſuum ſtatum,& officium veriſimile eſt incurriſſe,citra moleſtam minutiarum ſerutationum.* Quæ obſeruare oporteret confeſſarios,ne pœnitentibus moleſti ſint.

4 Rogabis, an etiam debeat confeſſarius credere pœnitenti offerenti relinquere occaſionem proximam peccandi,& eius propoſito contentus abſoluere? Vt reſpondeam, ſuppono,eam dici occaſionem proximam peccandi,quæ ex ſuo genere talis eſt, vt frequenter homines ſimilis conditionis ad peccatum mortale inducat, vel experientia conſtet, in hoc homine talem effectum habere: poteſt enim contingere, vt reſpectu vnius occaſio proxima ſit,quæ reſpectu alterius talis non eſt. Videatur Suarez *diſp.32.ſect.1.n.4.* Hinc aliqui apud Card.de Lugo *diſput.14.ſect.10.* occaſionem proximã peccandi definiunt: *Qua nunquam, vel ferè nunquam vtitur homo,abſque nouo peccato*: & ita cum Sanchez *de Matrim.libr.9.diſp.45.num.6.* Nauarro,Suarez,Corduba, Trulleneh,& alijs,eos citans explicat Leãder à Sacram. hic *diſp.7.q.32.* Vtramque explicationem approbat Card. de Lugo vbi ſuprà, & credo eſſe ſatis conformem communi Doctorum ſenſui: quãuis Nauarrus *in Summ.cap.3.num.10.& 11.* aſſerat,neminem,quem ipſe viderit, occaſionem proximam pro dignitate definiſſe. His poſitis.

5 Prima ſententia aſſerit, habentem occaſionem proximam abſolui nõ poſſe, niſi priùs eam reliquerit,nec eius propoſito fidendum.Ita Rodriguez *tom.2.Sum. cap.46.n.17.* Nauarro *cap.16.nu.20.* Margarita Confeſſ. *fol.30.* & Capeauila *de caſibus reſeruatis in fine,fol.386.* Contrariã verò ſententiam tuentur viri doctiſſimi, Suarez *diſp.32.ſect.3.* Ioannes Sanctius *in Selectis,diſp.10.n.4.* Tabiena *verb. Concubinatus,n.2.* Quam veriorem cenſeo: quia vt pœnitens abſoluatur,non debet priùs exequi, quidquid facere tenetur, ſed ſat eſt doleat de omiſsione culpabili præterita,& habeat propoſitum efficax nõ peccandi de cætero;in quo continetur intẽtio efficax eijciendi.V.g.concubinam,& relinquẽdi occaſionem quamlibet aliam proximam peccandi, vtporè quæ,ſe ipſa, ſi voluntaria,eſt peccatum mortale;ratione proximi periculi reincidẽdi.Qui enim ſic diſpoſitus accedit, ſufficientem habet diſpoſitionem, vt confeſſarius abſolutionem ipſi impendat.Quapropter eum,qui ante confeſsionem,cum poſſet,non reſtituit, abſoluendum eſſe, ſi verum habeat propoſitum reſtituendi; docet Sylueſter *verb.Confeſsio,q.12.* Imò, & quod durius eſt,pœnitentem etiam antequam denunciet confeſſarium,qui ad inhoneſta in cõfeſsione ſollicitauit,abſolui poſſe,ſi firmiter proponat, quam primum poſsit denuntiare, putant Sanctarellus *de hæreſi, cap.9.dub.vnico,nu.16.* & Nauarrus apud ipſum teſtans de praxi ſacræ Pœnitentiariæ.Freitas *q.21.n.25.* Ortiz *in Sum.cap.29.n.9.* Quod admitti tantum poteſt, vrgente neceſsitate communionis, vel vitandi ſcandali, maximè,quando Miniſter Tribunalis ſanctæ Inquiſitionis longè diſtat. Sic enim huius mandatum, & quod continetur in Bulla Gregorij XV. quæ incipit *Vniuerſi Dominici gregis* exponunt communiter Doctores,apud Leandrum à Sacram. *tom.2.tract.5.diſp.13.q.48.*

6 Maior eſt difficultas, an ſi pœnitens aliquoties propoſuiſſet concubinam eijcere,vel iniuſtè ablatum (prout poteſt) reſtituere, & virtute huius propoſiti fuiſſet à confeſſario abſolutus,poſsit ter,vel quater, ſi promiſsis non ſteterit, retenta concubina, vel reſtitutione non præcedente,à peccatis abſolui? Reſpondet affirmatiuè Ioannes Sanctius *vbi ſuprà n.24.* pro ſe adducens Medinam, Cordubam, Angelum,Sylueſtrum,Tabienam,Armillam, Caietanum, D.Antoninum,& Suarez: & nouiſsimè cum Candido,& Graffio,Granado,& alijs,idem tradit Leander *diſp.*

diſp.7.q.25.& 51. Probāt, quia ex eo quod ter, vel quater fregerit propoſitum, nō eſt graue indicium defectus diſpoſitionis præſentis: aliquid enim fragilitati humanæ tribuendum eſt.

7 Verum quando nulla iuſta cauſa, ſaltem pœnitentis iudicio, ad non relinquendam occaſionem proximam peccati, adfuiſſet; ſi ſemel & bis abſolutus propoſito defeciſſet, ego tertio non abſoluerem, niſi obligationi, qua adſtringitur, eijciendi concubinam, vel ſoluendi debita, quæ poteſt, priùs ſatisfeciſſet. Neque enim prudens iudiciū de eius firmo propoſito non peccandi concipere poſſem: & experientia didici occaſionem raro relinquere, qui ad confeſſionem ſic accedit. Nec audiendi ſunt nonnulli Neotherici, qui aſſerunt confeſſarium poſſe abſolutionem impendere, licet ſibi certo conſtet aliunde pœnitentem non eſſe rectè diſpoſitum, quod in hoc foro ſemper ſtari debeat eius dictis, & ſecundum allegata, & eius teſtimonio probata, ſententia abſolutionis, vel retentionis ſit ferenda; ſicut in foro externo ex teſtium depoſitione, licet iudici contrarium conſtet. Sed hæc ſententia eſt falſa omnino, & contra omnes Theologos: nec paritas quidpiā probat, quia in foro externo, iuxtà opinionē D. Tho. contra Scotum, ad rectam Reipublicæ gubernationem, notitia tantum publica iudicem vti, maximopere oportet: in foro autē conſcientiæ, cum bono animæ ipſius pœnitentis tantum conſulat, nequit confeſſarius, qui iudex, & medicus ſimul eſt, venenum ei, loco medicinæ, applicare, quale eſſet indiſpoſitum abſoluere, nouo eius peccato cooperando, & Sacramentum irritum adminiſtrando, quod à graui culpa nullatenus poteſt eximi. Ideòque confeſſarium, qui ex alijs circunſtantijs iudicat pœnitentem non habere dolorem, & propoſitum, quantumcumque ipſe affirmet ſe dolere, non poſſe illum abſoluere, docent Suarez, Reginaldus, Sanchez, quos citatos ſequitur Granado *contr.7. tract.*10. *diſp.*9. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 24. *nu.* 4. Lugo *diſp.* 14. *num.* 166. & alij communiter. Id autem contingit, quando non relicta occaſione proxima, tertio poſt abſolutionem relapſus ad cōfeſſionem accedit.

8 Aliud verò eſſet, ſi pœnitens, qui bis abſolutus concubinam tamen non eijciſſet, modo reprehenſus à Confeſſario, denuo eliceret extraordinarium aliquem dolorem, & efficaciſſimum propoſitum relinquendi ſtatim occaſionem, ex quo poſſet confeſſarius prudēter iudicare, executionem non differendam. Nam cū pœnitens expertus non ſit fractionem propoſiti adeò efficacis, poteſt prudenter cenſere ei ſtaturum, & confeſſarius ita ſe habere, ac ſi numquam talis pœnitens de occaſione proxima domi retenta ſe accuſaſſet, & conſequenter fidem illi præſtans abſoluere. Quia licet ſæpè propoſito minus efficaci defecerit, non verò intenſiſſimo, quo ex Dei auxilio affectum in his circunſtantijs ſe agnoſcit. Ita cum Layman, & Nauarra tradit Bauni *tom.* 1. *de Sacram. tract.* 4. *de Pœnit. q.* 15. Imò addo poſſe in prædicto caſu pœnitentem abſolui ratione propoſiti non peccandi de cætero, licet non proponat eijcere, quam vt concubinam habuerat. Pro hoc aſſerto me iudice militat Card. de Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 10. *num.* 151. vbi ex communi Doctorum aſſerit, extraordinarium dolorē, & propoſitum non peccandi cum fœmina domi retenta, facere, quod hac retentio non cenſeatur in poſterum occaſio proxima peccandi: * Quia homo, inquit, ſic armatus fortior multo eſt, quam erat priùs, ac proinde probabilem poſſumus de ipſo ſperare victoriam tentationum, à quibus antea ſemper ſuperabatur. * Ergo cum voluntate non eijciendi concubinā (ſi aliunde non ſit ſcandalum, vt notant communiter Doctores) compatitur dolor efficax, & propoſitum non peccādi, quod in habente occaſionem proximam volūtariam non inuenitur. Vnde, quæ antea talis cēſebatur, deſinit eſſe talis. Hæc enim eſt vis, & efficacia feruoroſiſſimi doloris, & propoſiti non peccādi. Ideò citato Cardin. de Lugo, id iure tradit Tamburin. *in Methodo, lib.* 3. *cap.* 3. *§.* 3. *n.* 6. Qui addunt idem dicendum, quando occaſione proxima non relicta, pœnitens proponeret efficaciter alia media de nouo adhibere, quibus poſitis prudenter cenſeri poſſet non futuram deinceps peccandi occaſionem. Quod à fortiori verum etiam erit, quando ob aliquod inconveniens, vel impedimētum, quod de nouo ſupervenit, occaſio proxima deſinat eſſe. Vt cum Graffio, Lopez, Fernandez, & Sanctio tenet Leander *diſp.* 7. *quæſt.* 41.

9 Similiter, ſi pœnitens nullam occaſionem proximam extrinſecam haberet

Digitized by Google

ret, ſed ex fragilitate carnis ſæpius labetur. V.g.iuvenis,qui in pollutiones voluntarias frequenter reincideret, poſſet toties quoties abſolui;ſi eum vitæ præteritæ pœniteret,& proponeret efficaciter, auxilio Dei, non peccare de cætero. Eſt enim ad abſolutionem rectè diſpoſitus, nilque ex obligatione,& neceſsitate Sacramenti,ad eius receptionem præmittere adſtringitur præter id,quod valor,& effectus Sacramenti,vt præuiam diſpoſitionem,iuxtà declarationem Cõcilium,exigunt. Ita P.Thomas Sanchez *tom.1.Sum. lib.2.cap.32.n.45.* vbi loquens de habente conſuetudinẽ blaſphemandi,inquit.* Secundò dico,quando nil curæ appoſuit ad emendam,admonituſquè eſt ſæpè in alijs confeſsionibus,poſſe adhuc in rigore loquendo ſtatim abſolui, ſi verè doleat de præteritis,& in poſterum emendationem firmiter proponat, quia nullam occaſionem extrinſecam habet,vt vel ſic neceſſario impediatur abſolutio,ſed ex fragilitate carnis,ſicut in alia vitia,&c.*Sic ibi, & iterum *lib.3.cap.5.n.16.*Et in terminis (vt aiunt)tradit M.Zanardus *p.1.cap.2.de fornic.fol.mihi* 812. ibi: * Sicut abſoluimus blaſphemos,guloſos,ac alios ſæpè ſæpius eiſdem peccatis peccantes;ita etiã poſſumus abſoluere illos,qui ex fragilitate carnis,ſæpè meretricantur, dummodo promittant,Deo adiuuante,pro poſsibili ab his abſtinere.* Hos ſequuntur Caſtro Palao *tom.3.tract.14.diſp.1.punct.9.n.6.*Bauni *in Theol.mor.tract.4.q.15.fol.96.* Leander à Sacram.*tract.5.diſp.7.q.36.& q.49.*vbi pro ſe refert Henriq.Suarez,Reginald. & Azorium. Idem docet Leander à Murcia Capuccinus *in diſquiſ.mor.libr.2.diſput.1.*apud quem M.Sotus,Valentia, Egidius,Sà,Ioannes Sanctius,& alij. Quibus ſubſcribit Thomas Hurtado *tomo 1. reſol.moral.tract 1.cap.1.& cap.3.reſol.2.nu. 36.& 37.* Vbi ex verbis Chriſti Domini, *Lucæ* 17. vt à Chryſoſtomo, D.Auguſtino & ab alijs SS.Patribus expoſitis,ſic infert: * Ex quibus tale coligo, meo iudicio,validum argumentum.Chriſtus dicit, quod ſi peccauerit quis in die *ſeptuagies ſepties*, ſi pœniteat, debeat abſolui. Ergo quamuis ſæpiſsimè cadat,ſi ſperet auxilio Dei non cadere in futurum, poteſt concipere propoſitum emendandæ vitæ, & dolorem de præteritis. Conſequẽtia eſt euidens, quia Chriſtus id non putat impoſsibile, ſiquidem id præcipit Petro, Atque ita ſi Petrus tenetur dimittere,&c.poterit Confeſſor abſoluere illum,qui eſt in occaſione proxima peccandi venialiter; imò,& mortaliter,ſi occaſio fiat ei involuntaria (& iterum *cap.5.num.9.*) Quare de illo idem iudicium debet ferri, ac de alio,qui habet conſuetudinem peccandi, vnde etſi *ſeptuagies ſepties* cadat,toties debet abſolui.*

10 Quibus faciunt plures alij Doctores,qui de conſilio tantum putant,differre abſolutionem habenti conſuetudinem peccandi,quos citatos ſequitur ipſe Hurtado *tom.1.reſol.mor.tract.1.cap.6 nu.206.* dicens:*Communis ſententia eſt ferè omnium Doctorum aſſerentium, ſaluberrimum conſilium fore,denegare ad tempus abſolutionem irretitis, aut conſuetudine peccandi, aut occaſione proxima(nimirum,quam nõ tenetur vitare.) Sic Suarez, Sanchez, Ledeſma, Rodriguez, Ludouic. Lopez,Sayrus,Villalobos, Henriq. Azor, Gaſpar Hurtado. Quos omnes iterum vidi,& loquuntur de habente conſuetudinem, vel iurandi, vel blaſphemandi, vel occaſionem proximam,à qua,quia ſui iuris non ſunt,ſeparari non poſſunt.* Si ergo de conſilio tantum eſt abſolutionem differre, poterit confeſſarius peccatores huiuſmodi ſtatim abſoluere; quia recta diſpoſitio præſens rectè compatitur cum conſuetudine præterita, & cum omiſsione diligentiæ ad eam extirpandam: & vt rectè cum M.Soto, & Valentia, ait Ioannes Sanctius *in Selectis,diſp.9.n.6.* * à peccato omiſsionis non vitandi prauam cõſuetudinem,tunc aliquis deſiſtit, quando dolet de peccatis,& de mala conſuetudine præterita.*

11 Addit Sanctius *num.11.*non ſolùm poſſe Confeſſarium in his caſibus ſtatim abſoluere, ſed teneri, nec poſſe abſolutionem differre,ſi pœnitentẽ vero dolore, & propoſito affectum cenſeat. Cui conſentit Moure *in Sum.3.p.cap.6.nu.25.* dicens eſſe communem,& tenenr Sotus,Ledeſma,Nauarrus,& alij, apud Henriq. *lib. 6.de Pœnit.cap.26.n.5.in Gloſ.litt.Z.*Quos cum Illuſtriſ. ac Reuer. P.M.Fr. Petro de Tapia, ſequitur M. Acatius de Velaſco, Epiſcop.Orioloenſis, *tom.1.reſol.mor. verb. Abſolutio*,& iterum *reſolut.194.folio 390.* dicens:*El oficio recto del Confeſſor pide, que auiendo oido de confeſsion, llegando el penitente bien diſpueſto, le debe abſoluer, pena de pecado mortal, Aſsi lo en-

Digitized by Google

enſeñ'el Illuſtriſsimo y Reuerendiſsimo Fr. Pedro de Tapia. * Quos, aliis citatis, ſequitur Fr. Leander à Murcia *in diſquiſ. lib.2.diſp.1 reſol.14.fol.158.num.3.& ſeq.* * Hæc ſententia, inquit, mihi ſemper arriſit, quia, vt experientia docet, eos, qui in confeſsionibus audiendis exercentur, differre abſolutionem, regulariter non eſt remedium, ſed potiùs medium, quo in deſperationem ruunt, vel quo odioſa reddatur eis confeſsio, &c. Hanc experientiam, quam ego habeo, & multi graues viri, qui confeſsionibus audiendis frequenter vacant, ſimiliter habuiſſe retulerunt. * Hæc ille cùm citatis. Quorum ſententiam pluribus comprobat P. Dicaſtillo *to.2. de Sacram.tract.8 diſp.10.dub.29.num.573.* Quæ ſunt valdè notanda à confeſſariis pro huius Sacramenti praxi, ne peccata in futurum multiplicent, dum præcauere intendunt. Prudentis tamen medici iudicio remittendum cenſeo, an aliquando abſolutionem differre expediat, aliqui enim ſunt pœnitentes, quibus hoc remedium ſaluberrimum fore, prudentiſsimè cęſeri poteſt. Vnde Confeſſarius, licet iudicis munere præcisè cõſiderato, teneretur abſolutionem impendere, cumtamen medicus ſimul ſit, qui ad præcauendum in futurũ debet etiam ex munere attendere, nõ eſt, cur ei illicitum dicatur, hanc medelam applicare, quoties conuenientem iudicauerit. Quinimò & debebit; vt benè ait Card. de Lugo *diſp.14. ſect.10. num.171.* dicens eſſe communẽ ſententiam experientia comprobatam.

DISPVTATIO OCTAVA.

De Miniſtro in ordine ad caſus reſeruatos.

Reſeruatio peccati nil aliud eſt, quã ablatio iuriſdictionis à reliquis Sacerdotibus inferioribus; ita vt a ſolo reſeruante, vel ab eius ſuperiore, vel de eorum licentia, poſsit ab alio Sacerdote directè abſolui, neque aliter ceſſare poteſt obligatio confitendi, qua iure diuino peccatores adſtringuntur.

QVÆSTIO I.

Qui, & quot ſint caſus reſeruati?

1 Certum eſt primò apud Doctores, nullum peccatum veniale eſſe de facto reſeruatum, licet lato ſaltem modo reſeruari poſsit, auferendo iuriſdictionem ad abſoluendum. Certum eſt ſecundò, peccata mortalia interna reſeruari poſſe, vt cum Caietano, Soto, Coninch, Bonacina, & aliis docet Trullench *in praxi Sacram.cap.10.dub.1.n.4.* De facto tamen nullum mortale internum reſeruatum eſt, ſed ſolum externum; imò non quodcumque, ſed illud tantum, quod ſecundum quantitatem operis externi, & non ſola relatione ad conſenſum internum, conſtat certo eſſe mortale. Ita Henriquez *de Pœnit.lib.3.cap.14.n.6.in Gloſſ. litt.H.* vbi plures pro hac ſententia adducit. Eam etiam tenent Granado *2.2.tract. 15.diſp.13.n.14.* Thomas Sanchez *in Sum. lib.2.cap.8.n.7.* Suarez *tom.4.de Religione, lib.2.cap.18.n.12.* Lugo *de Pœnit.diſp.20. ſect.2.n.15.* & Diana *4.p.tract.4.reſol.163.*

2 Ex hac doctrina valdè notanda, inferunt Doctores citati, reſeruato peccato externo contra caſtitatem (vt in Societate reſeruatur) neceſſarium eſſe ad incurrendam reſeruationem opus aliquod externum, quod ex ſe mortale ſit: vt oſcula, verb.grat. & tactus impudici; nam ſi actio externa de ſe leuis ſit, vt viſio curioſa, tactus manus, &c. non erit caſus reſeruatus, quamuis actus internus, ſeu intentio, ex qua procedit, ſit grauiter peccaminoſa. Ex eodẽ fortè principio docent alij, pollutionem ex turpibus cogitationibus ortam, quamuis peccatum mortale ſit, non eſſe reſeruatum; quia effuſio illa, inquiũt, eſt actio, vel paſsio de ſe non mala, ſed indifferens; ac proinde vt ſit reſeruata, opus eſt, quod procuretur per medium aliquod externum, quod de ſe peccatum mortale ſit. Ita cum Coriolano, & Giorgio Kiene ſentit Diana *4.p.tract.4.reſ.61.*

3 Si autem ſolum reſeruetur lapſus carnis voluntarius opere cõſumatus (qualiter in aliis Religionibus reſeruatur) nõ erit reſeruatum quodlibet peccatũ mortale externum cõtra caſtitatem, ſed illud tãtum, quod in ſua ſpecie conſummatum fuerit, vt fornicatio, pollutio, ſodomia, & beſtialitas. Ita Suarez ſuprà, à quo non diſſentit Lugo *num.15.* Ex quo poterit aliquis fortaſſe inferre, ruptionem vaſis fœminei abſque ſeminis effuſione, non eſſe caſum reſeruatũ in aliis religionibus extra Societatem, quia non eſt actus conſummatus in ſpecie fornicationis, ad hoc enim opus eſt, vt docet Lugo *diſput.16. ſect.*

ſect. 5. nu. 23 8. quod cum effectu inferatur damnum proli: hoc autem abſque effuſione ſeminis nō magis per hunc actum, quam per alios tactus impudicos infertur.

4 Iam quot ſint caſus reſeruati, longum foret ſigillatim recenſere, cum diuerſi in Diœceſibus reſeruari ſoleant; vide Palaum *tom. 4. de Pœnit. tract. 23. punct. 15.* vbi minutim refert, & explicat. Hoc modo dicere ſufficiat: omnes caſus Epiſcopis reſeruati virtute Cruciatæ abſolui poſſunt: Præterea omnes caſus Pontifici reſeruati, dummodo occulti ſint, reſeruationem Pontificiam amittunt, & Epiſcopis iure communi Tridentini reſeruati manent. Quapropter toties quoties abſolui poterunt. Ita P. Thomas Sanchez *in Sum. tom. 1. lib. 4. cap. 54. n. 37.* Quem ſequitur Diana *p. 1. tract. 5. reſol. 2. & p. 8. tract. 7. reſol. 67.* duodecim Authores pro hac parte adducens: quos ad vigintiquinque deducit Thomas Hurtado *tom. 1. reſol. mor. tract. 5. cap. 4. reſol. 17. §. 2.* & alij, apud Leandrum, *tom. 4. de Cenſuris, tract. 2. diſput. 17. quæſt. 45. & 46.* Quamuis quoad caſus cōtentos in Bulla Cœnæ, ſub lite ſit, an per eius publicationem, facultati Tridentini derogatum fuerit. Videantur Leander à Sacramento, & Diana *vbi ſuprà*.

5 Inſuper obſeruandum, Epiſcopum non ſolùm in foro interno, ſed etiam in externo abſoluere poſſe directè ab omnibus Pontifici reſeruatis, etiam non occultis, mulieres, pueros, ſenes, valetudinarios, aliaſquè perſonas Pontificem adire impeditas, vt tradit Palao *ſuprà §. 4.* cum Suarez *diſp. 30. ſect. 3.* iuxtà textus *in cap. Mures, cap. Noſcitur*, & alijs, ex identitate rationis, qua in illis probatur, poſſe abſoluere ab excommunicatione ob percuſsionem Clerici, nimirum, vt animarum periculum vitetur, quod eſſet, ſi nimium abſolutio differri deberet. Imò Parochum etiam poſſe ſuos ſubditos directè abſoluere à reſeruatis Pontifici, vel Epiſcopo, ſi eos adire non poſsint, & inſtet neceſsitas communicandi, vel celebrãdi, quæ omitti non poſsint, ſine ſcandalo, aut infamiæ nota, tradit Palao *ex tex. in cap. Nuper, de ſententia excommunication.* Monet tamen cum Soto, Cano, & Ledeſma, pœnitētem ſic abſolutum manere cum obligatione comparendi coram Pontifice, vel Epiſcopo, aut eorum delegato, cum commodè poſsit. Et ſanè, qui eiuſmodi onus negauerit, tenebitur conſequenter ad ſuperius dicta aſſerere, omnes caſus Pontifici, vel Epiſcopo reſeruatos amittere reſeruationem, eo ipſo, quod ab impeditis ſuperiorem adire committantur: nam vt ait Sãchez ſuprà, caſus Papales, deſinunt eſſe tales per generalem conſtitutionem concedentem eos in perpetuum cuicumque Epiſcopo, quod à fortiori dici deberet de conceſsis in perpetuum cuiuis Parocho, ni aliàs pœnitens cum onere comparendi maneat; quod eſt valdè notandum, pro dicendis *quæſt. 4.* vbi de hoc onere diſputabimus. Vide Dianam *part. 9. tract. 7. reſolut. 9. 10. & 11.*

6 Caſus, qui in Religionibus ex decreto Clementis VIII. reſeruari poſſunt, & non plures, niſi de conſenſu Generalis Capituli, aut Congregationis Prouincialis, ſunt vndecim. Primò: veneficia, incantationes, ſortilegia. Secundò: apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eo peruenit, vt extra ſepta monaſterij fiat. Tertiò: nocturna, ac furtiua à monaſterio egreſsio, etiam nō animo apoſtatandi facta. Quartò: proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. Quintò: iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo. Sextò: procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu nō ſubſequuto. Septimò: falſificatio manus, ſeu ſigilli officialis Monaſterij, aut Conuentus. Octauo: furtum de rebus Monaſterij, ſeu Conuentus in eà quantitate, quæ ſit peccatū mortale. Nono: lapſus carnis voluntarius opere conſummatus. Decimo: occiſio, aut vulneratio, aut grauis percuſsio cuiuſcūque perſonæ. Vndecimo: malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à ſuperioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad ſuperiores.

7 Vltra hos caſus reſeruantur etiam in Societate. Primò, peccatum mortale, (nempè exterius, quod de ſe manifeſtè tale ſit) contra aliquod ex tribus votis, vel contra alia vota, quæ profeſsi emittunt. Secundò: periurium, vel falſum teſtimonium. Tertiò: furtum. Quartò: ſeditio in ſuperiorem, vel diuiſio à capite cum graui damno Religionis. Quintò: detractio, & diſcordiarum ſeminatio inter Fratres. Sextò: accipere, vel mittere furtim litteras materiam peccati mortalis continentes. Septimò: tacuiſſe impedimentum aliquod excludens à Societate, vel menti-

tum

tum eſſe in examine ad eius ingreſſum in graue Societatis incommodum. Octauo, quodlibet peccatum habens annexam excommunicationem in Bullis, aut decretis Societatis. Quæ omnia ſigillatim explicat Palao *vbi ſuprà*: alia vero, quæ in Eccleſia Pontifici, alijſvè Prælatis reſeruantur, poterunt per otium apud Doctores videri.

QVÆSTIO II.

Vtrùm, qui ignorat reſeruationem, illam incurrat?

1 DVplicem reſeruationẽ apud Theologos inuenio, aliam, quam pœnalem in odium peccati vocãt; aliam, quam medicinalem, quæ ad bonam Eccleſiæ gubernationem intenditur. Quoad primam, multorum opinio eſt, non incurri ab illam ignorante. Ita Thomas Sanchez *lib.9. de Matrim. diſp.32. n.18*. talemque putat eſſe reſeruationem Sixti V. cõtra malè promotos ad ordines, & probabile putat Lugo *de Pœnitent. diſp.2. nu.11*. P. Petrus Hurtado 2.2. *tom.1. diſp.84. ſect.1*. & ex Molina, & Ledeſma videtur tenere Fagundez 2. *præcep. Eccleſiæ, libr.8. cap.1. n.28*. Fundamentum deſumitur ex probabili Doctorum ſententia aſſerente, nullam pœnam incurri ab ignorante, etiamſi conſcio prohibitionis actus, cui eſt impoſita. Quam cum Henriquez, Suarez, Nauarro, Lopez, Vega, & Rodriguez tenet Thomas Sanchez *ſuprà num.13*. Imò ab incurſione pœnæ excuſare ignorantiam, etiam mortaliter culpabilem, dummodo non ſit ex malitia affectata, vel ex nimia negligentia, & tali, quæ dolo æquiparetur, tenet ex Portel, Sanchez, & alijs, Diana 3. *p. tract.5. Miſcellan. reſol.13*.

2 Quoad reſeruationem vero aliam, quæ non pœna, ſed medicina dici ſolet, communis Doctorum ſententia affirmat, incurri etiam ab eo, qui illam ignorat. Ita Sanchez, Lugo, & Fagundez ſuprà, & cõtrariam ſententiam vocat improbabilem P. Petrus Hurtado loco citato. Probant, quia reſeruatio iſta non eſt pœna, ſed limitatio iuriſdictionis ad abſoluendum, quæ ad bonam Eccleſiæ gubernationem valdè conducit; ignorantia autem pœnitentis non poteſt tribuere iuriſdictionem confeſſario.

3 Secunda ſententia ſupponit, omnem reſeruationem eſſe pœnam. Ita ſentit Paludanus *in 4. diſt.34. quæſt.2. artic.1*. Iacobus de Graſſis *tom.1. lib.5. de adultis, conſilio 3. num.13*. Velochius *de caſibus reſeruatis, p.2. quæſt.1. num.203. & quæſt.17. num.66*. & alij, quos nomine ſuppreſſo, refert Hurtado *vbi ſuprà*, quos ſequi videtur Diana 2. *part. tract.1. Miſcellan. reſolut.1*. Qui proinde tenentur dicere non incurri ab ignorante: & ita tradit ipſe Diana *part.10. tract.14. reſolut.63*. dicens eſſe ſatis probabile, pro quo adducit Nauarrum, Graſſium, & Ianuarium. Et nouiſsimè apertè illam tenet Quintanadueñas *in ſingul. tract.3. de Pœnitent. ſingul. 11*. vbi inter alias obſeruationes pro reſeruatis, ſic inquit: * Omitto plures, quia peruiæ inter Doctores. Quarum prima erat, quod ignorantia reſeruationis, ſiuè iuris, ſiue facti, etiamſi culpabilis ſit, ſeu vincibilis, excuſat à reſeruatione.* Quod iterum repetit, & probat *tom. 2. tract.4. ſingul. 8*. Quibus partim conſentit Thomas Hurtado *tom. 2. reſolut. Moral. tract. 12. cap.1. num.1123. folio 323*. ibi: * Diana *part.6. tract. 6. reſolut.42*. ſentit eſſe probabile, id quod ego quoque ſentio, idem eſſe dicendum de caſuum reſeruatione, à qua liber eſt ignorans inuincibiliter. * Nec longè ſunt ab hac ſententia, qui reſeruationem, ad bonam Eccleſiæ gubernationem ordinatam, vocant pœnalem, & odioſam, vt Thomas Sanchez in *Sum. lib.1. cap.10. num.74. & 78*. Bonacina *de Sacramentis, diſput.5. quæſt.7. punct.5. §.4. num.1*. Reginaldus *tom.1. lib.1. cap.11. nu. 113*. Coriolanus, Chapeauila, Naldus, Homobonus, & alij, apud Dianam 6. *p. tract. 6. reſolut.42*. Fauet etiam Ledeſma apud Fagundez ſupra, qui reſeruationem abſolutè vocat pœnam. Stant apertius pro hac ſententia omnes, qui aſſerunt, nullam pœnam incurri ab ignorante illam, quod defendunt Nauarrus, Sylueſter, Angelus, & alij, apud Sanchez *lib.9. de Matrim. diſp.32. num.20*. & ipſe putat probabile, *num.21*.

4 Suadetur hæc ſententia; quia formalitas medicinæ non deſtruit rationem pœnæ: iſtæ enim formalitates rectè in eadem entitate compatiuntur, vt patet in pœnitentia Sacramentali, quæ pœna, & medicina ſimul eſt, iuxta Tridentin. & in excommunicatione, quæ, vt ait Sanchez *n.13*. * ex vna parte eſt medicina, & ex altera eſt pœna: * ergo benè ſtat reſerua-

tionem eſſe medicinam ad Eccleſiæ rectã gubernationem conducentẽ & ſimul eſſe pœnam. Vnde argumentum ſic cõficitur. Excommunicatio quia rationem pœnæ participat, non incurritur ab ignorãte illam, licet ſimul includat rationem medicinæ conducentis ad rectam Eccleſiæ gubernationem: Ergo reſeruatio, quia ratio nem pœnæ participat, non incurretur ab ignorante, licet ſimul includat rationem medicinæ conducentis ad rectã Eccleſiæ gubernationem. Nec contrariæ ſententiæ fundamentum premere videtur, & in aduerſarios retorqueri poteſt, quia omnis reſeruatio, etiam illa, quæ ab ipſis adſtruitur vt pœna; verè eſt ablatio iuriſdictionis abſoluendi, & tamen ignorantia eiuſmodi reſeruationis efficit, quod abſolutio ſit valida, impediendo ablationem iuriſdictionis, vt ipſi fatentur, eo quod talis ablatio fuerit in pœnam: ergo idem dè omni reſeruatione, etiam medicinali dici poterit: quia omnis reſeruatio, vt ex dictis conſtat, rationem pœnæ participat. In hanc ſententiam valdè inclinat Diana *ſuprà reſol.42.citata*; verum quia contraria, inquit, eſt communis, fatetur, ſe non audere ab illa recedere.

5 Cæterũ licet præfata ſententia probabilis ſit, probabilius tamen exiſtimo, reſeruationem ſimpliciter factam, quæ ad bonam Eccleſiæ gubernationem, & populi Chriſtiani diſciplinam refertur, incurri à quolibet, etſi inuincibiliter illam ignorante. Moueor, quia oppoſita ſententia ſolum fundatur in probabilitate opinionis aſſerentis, ignorantiam pœnæ ab eius incurſione excuſare, quæ quidẽ opinio, vt videre eſt apud Doctores, ſolũ procedit in pœna, cui primario conuenit ratio pœnæ, & ſecundario ratio medicinæ, & non ècontra. Pœna enim, & punit delicta præterita, & præcauet in futurum, ne alia committantur: reſeruatio autẽ, & ſi pœnæ rationem contineat, non tamẽ primario, ſed ſecũdario, vt ferè vniuerſi Doctores fatentur apud Sanchez *in Sum. lib. 2. cap. 4. num. 4.* & tenet expreſsè Fagundez *ſuprà num. 28.* quia ratio primaria reſeruationis non eſt, vt puniat delicta, ſed vt medeatur in poſterum, ad quod neceſſarium eſt, vt medicina à prudentiori medico applicetur, idque ad prudentem Eccleſiæ gubernationem maximè conducit.

6 Sed nondum plenè exhauſta videtur difficultas, nam iuxtà communẽ Doctorum ſententiam, vt videre eſt apud Suarez *diſput. 29. ſect. 2. num. 8.* Sanchez *in Sum. lib. 2. cap. 8. num. 5.* & Card. Lugo hic *diſp. 20. ſect. 2. num. 15.* Pontifex ferè nunquam reſeruat peccatum ſine excommunicatione, & peccatum ratione cenſuræ reſeruatur. Vnde non leuis inſurgit difficultas, nam ſi cenſura tantum eſt, quæ reſeruatur, non verò peccatum, niſi ratione cenſuræ, vt volunt Durand. & Caietan. apud Suarez *ſuprà*, & tenet expreſsè Trullench *in praxi Sacramentorum, lib. 4. cap. 10. dub. 2.* eo ipſo, quòd pœnitens habuerit ignorantiam cenſuræ, nullam reſeruationem incurret, ac proinde à quolibet approbato poterit à peccato abſolui. Si verò non ſolùm cenſura, ſed etiam peccatum per ſe, & immediatè reſeruatum ſit, vt exiſtimant Thomas Sanchez, Suarez, & Lugo, parum ad rem facit, nam vt omnes Theologi fatentur, ita inter ſe connexa ſunt peccatum, & cenſura, vt illud ſine iſta minimè reſeruetur, ita vt ſublata excommunicatione cuiuſcumque peccati Pontifici reſeruati, poſſit quilibet confeſſarius approbatus ab illo abſoluere: ergò ſi pœnitens ignorauerit cenſuram peccati hæreſis, verb. grat. non erit peccatum hæreſis reſeruatum, quia licet pœnitens in tale peccatum inciderit, non tamen reſeruationem incurrit, vtpotè cenſuram ignorans.

7 Sequela iſta videtur mihi omnino tenenda, eamque de hæretico loquens (quod eſt valdè notandum) tenet expreſsè Thom. Sanchez *lib. 2. Sum. cap. 8. num. 5. in fine.* Et cum Henriquez amplectitur Trullench *ſuprà cap. 10. citato, dub. 2. n. 2. in fine.* Vbi planè fatetur, eum, qui ratione ignorantiæ non incurrit cenſuram, non incurrere reſeruationem peccati. Et cum Vazquez, & alijs idem tradit Palao *tom. 4. tractat. 23. punct. 15. §. 2.* Et cum Egidio, Granado, Layman, & Hurtado tenet Leander *diſput. 12. quæſt. 16.* Addit Crouſers apud Dianam *6. part. tract. 6. Miſcellan. reſolut. 61.* ob hæreſim occultam non incurri excommunicationem; ex quo planè deducitur, iuxtà ſuperius dicta, hæreſim occultam non eſſe caſum reſeruatum, ſed poſſe à quouis approbato abſolui. Verum hæc doctrina Crouſers eſt omnino falſa, & contra cõmunem Doctorum; & graui cenſura notanda.

8 Aduertendum tamen eſt, inaduertentiam, ſeu obliuionem actualem excõmunicationis, ſeu pœnæ, etiam excuſare ab illarum incurſione, vt benè à paritate de ignorantia, probat Sanchez *lib.4.Sum. cap.22.num.18.* & ex illo Diana *3.p. tract.5. reſol.41.* Obliuio enim, inaduertentia, & ignorantia inuincibilis, ſicut æquiparantur in ordine ad excuſandum à culpa, vt cum Suarez, Azor, & alijs Theologis cõmuniter; tradit Sanchez *lib.1.Sum.cap.16. n.8.* ita etiam in ordine ad excuſandum à pœna, quod eſt maximè obſeruandum ad plurium caſuum reſolutionem. Hinc cõiux inceſtuoſus cum conſanguinea vxoris in primo, aut ſecundo gradu, excuſatur ab incurſione pœnæ priuationis petendi debitum, non ſolum ob ignorantiam; ſed etiam ob inaduertentiam, aut obliuionẽ actualem talis pœnæ, vt cũ Pottel, & alijs tradit Diana *3.p.tract.5.reſol.12.& part.4. tract.2.reſol.36.& 85.* Et putat probabile Sanchez *lib.9.de Matrimonio, diſp.32.nu. 50.* Hinc etiam, quicũque ſibi imponens pœnam ſub conditione, ſi actionem aliquam efficiat, vel præceptum tranſgrediatur, excuſatur a pœna, ſi eius immemor delinquat, vt tradit Sanchez *libro 4. Sum.cap.22.citato.* Hinc denique pro noſtro caſu conſequenter infertur, obliuionem, ſeu inaduertentiam reſeruationis, etiamſi coniunctam cum notitia prohibitionis actus externi, excuſare ab incurſione reſeruationis, in opinione ſuprà relata, vniuerſaliter aſſerente, ignorantiam pœnæ, quæcumque illa ſit, excuſare ab eius incurſione. Quod notare oportet pro reſeruatione cenſurarum, cuius notitia erit etiam neceſſaria iuxtà hanc opinionem.

QVÆSTIO III.

An dubium de peccato reſeruato tollat eius reſeruationem? & quid, ſi poſt abſolutionem ceſſet dubium?

1 SVppono ex communi Doctorũ, in Eccleſia eſſe poteſtatem reſeruandi peccata dubia, vel quia poteſt auferre ab inferioribus Sacerdotibus iuriſdictionem ad abſoluendum, qua etiam ratione reſeruari poſſunt venialia, & mortalia ſemel confeſſa, vel quia poteſt obligare pœnitentem ad ſubijcienda clauibus peccata dubia coram ſuperiore. Quod tenent communiter Doctores exiſtimantes eiuſmodi peccata eſſe materiam neceſſariam confeſsionis. Qua opinione ſuppoſita (licet nos contrariam probabilem eſſe docuerimus *diſput. 1. quæſt. 5. de integritate confeſsionis*) inquiri ſolet, an in dubio maneat caſus reſeruatus.

2 Duplex poteſt eſſe dubium, vel facti; vt cum quis dubitat, an commiſerit peccatum, quod habet annexam reſeruationem; vel iuris, vt cum certus de peccato commiſſo, dubitat, an ſit reſeruatum. De vtroque dubio quæſtio procedit. In dubio iuris, eam proponit Thom. Sanchez *lib.1.Sum.cap.10.num.73.* & reſpondet, in eiuſmodi dubio non cenſeri caſum reſeruatum, pro quo citat Suarez, & Henriquez, & tanquam certum tenet cum Bonacina, Trullench *in praxi Sacramentor.cap.10.dub.9.num.3.* & ſupponit Quintanaduenas *tom. 1. tract.3. de Pœnitent.ſingul.11.& 18.num.9.* In dubio autem facti proponitur à Cardin. de Lugo *diſput.20.num 16.* & reſpondet ſimiliter, in tali dubio non cenſendum caſum reſeruatum, pro quo vltra Suarez, & Henriquez adducit Filliucium, & Hurtado, pluresque alios, quos refert Diana *4.part. tract.3. reſolut.4.* Quibus cum Sanchez, & Bonacina conſentit Trullench *ſuprà*, & eſt communis Doctorum ſententia contra Frias, Armillam & Cordubam.

3 Probant communiter Doctores. Primò, quòd reſeruatio eſt odioſa, atque adeò ad caſus tantum certos reſtringenda. Secundò, quia reſeruato voto caſtitatis, intelligitur de voto certo, & non de dubio, vt benè Sanchez *lib.4.Sum.cap.40. num.26.& cap.44.num.3.* ergo reſeruato peccato mortali, intelligitur de peccato certo, & non de dubio. Præfata ratio non ſolùm probat in dubio facti, ſed etiam in dubio iuris, quia pœnitens de peccato mortali certus, ſuam poſsidet libertatem ad confitendum cuilibet Sacerdoti, in mortalia iuriſdictionem habenti. Ergo poſſeſsione certa priuari non poteſt per dubium ſuperueniens, vt docent communiter Doctores: ergo ſi facta ſufficienti diligentia, dubius adhuc maneat, an peccatum ſit reſeruatum, poterit à quolibet approbato abſolui, quia melior eſt conditio poſsidentis. Hæc ſententia quoad vtramque partem mihi placet;

4 Maior eſt difficultas, an qui poſt confeſſionem peccati mortalis ſub dubio, cognoſcit certo, fuiſſe mortale reſeruatum, teneatur, pro eius abſolutione ad ſuperiorem recurrere? Ratio dubitandi eſt, quia pœnitens verè commiſit caſum reſeruatum, & ſi caſus habeat annexam excommunicationem reſeruatam, illam contraxit: ab his autem nondum eſt à legitimo ſuperiori abſolutus; ergo veritate poſteà comperta tenebitur pro abſolutione ad illum recurrere. Card. de Lugo vbi ſuprà *nu.*20. & ex illo Leander *diſp.*12.*quæſt.*12. reſpondent, non teneri, quia pœnitens, dũ caſus manebat dubius, verè fuit ab eo directè abſolutus per Sacerdotem habentẽ iuriſdictionem delegatam à reſeruãte, vel à Pontifice, qui in illis circunſtantijs cuilibet approbato eam committit: ſed directè abſolutus à peccato, ſeu excommunicatione reſeruatis, non tenetur pro abſolutione iterum ad ſuperiorem recurrere: ergo, &c. Minor, in qua eſt difficultas, probatur. Quia vis reſeruationis in eo ſita eſt, quod ſuperior impediat, ne alius cõfeſſarius de hoc, vel illo peccato iudicet: ſi autem ſemel in his, vel illis circunſtantijs concedat alteri Sacerdoti facultatem abſoluendi ab illo, non poteſt obligare ad illud iterum ſibi confitendum, quia pœnitens iam plenè ſatisfecit præcepto diuino confeſſionis.

5 Hæc ratio intentum conuincit, in opinione, adhærente, peccatum confeſſum vt dubium non deberi, dubio ceſſante, vt certum confiteri, quam alibi impugnauimus. Verum in noſtra parui ponderis eſt; nam, cum non obſtante prima abſolutione directa, vtpotè conditionata, teneatur iure diuino pœnitens, ceſſante dubio, iterum confiteri peccatum, vt certum, poterit ſuperior ſibi reſeruare iuriſdictionem ad abſolutionem directam abſolutã. Ergo, ſicut quando pœnitens confeſſus eſt peccatum, vt dubium, tenetur, dubio ceſſante, iterum confiteri vt certum Sacerdoti approbato; ita ſi comperiat, fuiſſe reſeruatum, tenebitur coram ſuperiore cõparere: nullo enim fundamento dici poteſt, Põtificem ſubſtuliſſe reſeruationem, manẽte obligatione, ſe iterum de illo accuſandi.

6 . Si verò dubium non caderet ſuprà peccatum, ſed ſuprà reſeruationẽ, ſeu cenſuram: vt ſi quis, verb. grat. ſe accuſaſſet de peccato certo, & quia dubium erat, an reſeruationem, vel excommunicationem haberet annexam, abſolutus fuiſſet ab inferiori Sacerdote; exiſtimo cum Card. de Lugo, in tali euentu non teneri pœnitentẽ, dubio ceſſante, corã ſuperiori comparere. Probatur ex doctrina, quam ex Sanchez *in Sum. lib.*4. *cap.*44. *n.*10. adducunt Lugo *diſp.*20. *ſect.*2. *n.*22. & Triullench *in Decalogum, tom.*1. *lib.*2. *dub.*33. *n.*24. Nam qui in dubio, an votum eſſet reſeruatum, obtinuit diſpenſationem illius, non tenetur, veritate poſtea detecta, ad Pontificem pro diſpenſatione recurrere, eo quod diſpenſatio obtẽta, dum erat dubia reſeruatio, non fuit conditionalis, nec eius valor à futuro euentu dependens: ergo à ſimili in noſtro caſu, qui in dubio, an peccatum fuiſſet reſeruatum, abſolutionẽ obtinuit à potente directè, & abſolutè in illis circunſtantijs abſoluere, non tenebitur, veritate reſeruationis poſteà detecta, ad ſuperiorẽ pro alia abſolutione recurrere, quia prima non fuit conditionalis, ſed abſoluta, & à futuro euentu independens, taliſque naturæ, vt nulla maneat in pœnitente obligatio iterum confitendi illud peccatum, vtpotè, quod non vt dubium, ſed vt certum confeſſus eſt.

7 Quod diximus de reſeruatione peccati, in dubio, dicendum eſt etiam de reſeruatione cenſuræ: nam licet poſsit Eccleſia concedere facultatem abſoluendi à cenſura dubia ſub onere reincidendi, ſi non cõpareat coram ſuperiore, dum primum ſibi conſtet, fuiſſe reſeruatam: non tamen conſtat Eccleſiam de facto ita ſtatuiſſe. Et vt benè notat Lugo *ſuprà*, non poteſt abſolui ad reincidentiam, niſi in caſibus à iure expreſsis, qualis præſens non eſt.

QVÆSTIO IV.

An poſsit ſuperior concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis ſub oneer comparendi coram illo?

1 EX vi præcisè reſeruationis, ſeu iuris reſeruandi peccata, non poſſe; ac proinde, non manere onus comparendi, caſu, quo ſuperior prædictã facultatem cõceſiſſet, ſi ex alio capite obligatio comparendi non oriatur, docent expreſsè P. Vazquez *q.*93. *art.*1. *dub.*6. *à n.*11. vbi, re melius conſiderata, retractat ſententiam, quam

quam ſequutus fuerat *quæſt.91. art.3.dub. 6.7.& 8.* Et cum Nauarro, Paludano, & alijs, Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.12. num.3.* Quibus nouiſsimè acceſsit Lugo *diſput.15. ſect.6. num.115.* An verò ſit aliud caput, ex quo obligatio comparendi poſſit oriri? negant moderni quidã apud Suarez *diſp.30. ſect.5. nu.7.* & in eam inclinat Durandus, & tenent Holchot. & Carthuſian. quos citat Suarez, & alij, apud Trullench *in praxi Sacramentor. lib.4. cap.10. dub.9. n.16.* Item Crouſers *in Regula Sancti Franciſci, cap.7. lect.22. fol.697.* & Thomas Hurtado vbi infrà.

2 Vera tamen, & communis Doctorum ſententia oppoſitum tenet. Conueniunt igitur, ſuperiorem poſſe concedere licentiam, ſub onere comparendi, & ſubditum manere ſub mortali cõſtrictum ad comparendum. Ex quo autem capite hæc obligatio oriatur; non omnes eodem modo explicant. Alij enim exiſtimant, oriri ex ſola volũtate ſuperioris: Ita plures apud Ioannem Sanctium *ſuprà n.2.* Id autem benè, cum Vazquez, ipſe impugnat; quia ſuperior ſolum habet ius ad applicandã, vel ſubſtrahendam materiam, id eſt, ad concedendam, vel negandam Sacerdoti inferiori iuriſdictionem ad abſoluẽdum: ſemel verò applicata, ſeu conceſſa iuriſdictione, nihil aliud poteſt, quia iam eſt collata vltima ſententia, & pœnitens non tenetur bis confiteri idem peccatum.

3 Ideò alij aiunt, onus comparendi conſurgere ex eo, quòd ſuperior concedit confeſſario facultatem abſoluendi à reſeruatis cum conditione, vt iniungat in pœnitentiam ſubdito, vt coram ſuperiore compareat. Verum, vt benè tradit Vazquez *quæſt.93. artic.1. dub.6. num.12.* hoc onus comparendi firmum non eſt, quia prædicta pœnitentia poteſt ab alio confeſſario commutari, imò, & ab ipſo pœnitente, vt ait Lugo, lucrando indulgentiam aliquã plenariam. Omitto, Ioannem Sanctium *ſuprà num 6.* exiſtimare, ſuperiorem non poſſe concedere facultatem abſoluendi cum conditione, quod eiuſmodi pœnitẽtia iniungatur, ac proinde, ea non iniuncta, validè abſolui pœnitentem, & ab onere comparendi manere liberum.

4 Alij verò putant, onus comparendi prouenire ex voto, vel iuramẽto, quod pœnitens efficiat: poteſt enim ſuperior non aliter concedere facultatem, niſi iuramento, vel voto ad comparẽdum ſe adſtringat. Cæterùm, neque hic dicendi modus firmior eſt præcedenti; quia eiuſmodi votum, & iuramentũ poſſunt virtute Cruciatæ commutari: & ſaltem quoties ſuperior non concedat facultatem ſub onere emittendi tale votum, ſeu iuramentum, nec à pœnitentibus emittatur, vt de facto contingit, non erit obligatio comparendi.

5 Propter hæc cõmunis dicendi modus eſt, ſubditum manere obligatum ad comparendum, ex vi cuiuſdam pacti, quo per vſum facultatis eligendi Cõfeſſarium pro reſeruatis, ſe obligat ad comparendũ coram ſuperiore. Ita Pater Vazquez *ſuprà num.13.* Ioannes Sanctius *num.3. citato.* Lugo *ſuprà num.115.* & cum Nauarro, Henriquez, Egidio, & alijs, Caſtro Palao *tom.4. tract.23. punct.15. §.5. num.15.* & alij communiter. Probatur, quia ſuperior poteſt non concedere facultatem abſoluendi aliter, quam dependenter à conſenſu ſubditi, ſe obligantis ad comparendum, illum quidem non cogens ad iſtam obligationem ſubeundam, ſed liberũ relinquens vſum prædictæ facultatis, quaſi vti velit, teneatur comparere. Si verò nolit, habeat ſe tanquam non habens copiam confeſſarij, vt benè Suarez *diſp.30. ſect.5. n.12.* & Lugo *vbi ſuprà.*

6 Et ſic declarauit R. P. Mutius Vitteleſchius, Præpoſitus Generalis noſtræ Societatis, anno 1617. intelligendam cõceſſionem pro noſtris iter agẽtibus factam: ait enim, obligationem illam, nimirum comparendi coram ſuperiore, eſſe conditionem, ſine qua nullo modo ſocietas cõcedit facultatem; ideòque, qui non habet animum acceptandi, vel implendi, non poſſe vti illa facultate, & in vſu eius facultatis tacitè contineri acceptationem conditionis, qua ſubditus ſe obligat. Et hanc obligationem comparendi coram ſuperiore ſub mortali eſſe, declarauit R. P. N. Generalis Claudius Aquauiua, vt teſtatur Suarez *tom.4. de Religion. tract.10. lib.8. cap.5. n.1.* Ex quibus conſtat, in noſtra Societate, ex vſu prædictæ facultatis, cõtrahi obligationem grauem comparendi, etiam ab ignorante tale onus annexum; nam qui efficaciter vult, actionem aliquã validè exercere, eadem efficacitate, ſaltem implicitè, vult, quæ ad eius valorem neceſſaria ſunt. Cum autem valor abſolutionis ſtare non poſsit abſque iu-

iuriſdictione,à ſuperiore delegata,& hæc non delegetur, niſi ſub conditione obligationis comparendi,non poteſt non efficaciter illam velle,qui vult efficaciter validè abſolui.

7 Vnde,ſaltem in Societate, non poteſt locum habere doctrina,quam ex Vazquez,& Gaſpare Hurtado *diſput.*11.*diffic.*12.adducit,& ſequitur Diana 4.*p. tract.*4. *reſolut.*119. aſſerens, ſubditum ſub onere comparendi abſolutum,non teneri comparere, ſi ante abſolutionem ignorauit onus, vt benè cum Egidio tradit Palao *ſuprà num.*16.& Leander *diſput.*12. *quæſt.*68. licet oppoſitum putet etiam probabile: ſecus forſan erit in alijs Religionibus,vbi ſuperiorum mens nõ fuerit,ſicut in Societate, declarata. Imo fortè validè abſoluetur ſubditus,licet fictè ſimulet,acceptare obligationem comparendi,dummodo aliàs bona fide exiſtimet,non teneri ad illam acceptandam,quia non conceditur facultas dependenter à vera acceptatione ex vero animo adimplẽdi,ſed dependenter ab acceptatione externa.Et ita intelligendus eſt Suarez *ſuprà num.*19. Eſt tamen aduertendum, quòd ſiquis ex Societate ſit tanquam hoſpes in aliquo Collegio, ſi diu ibi moraturus ſit,(puta ſpatio vnius,vel alterius circiter menſis) poteſt, ſi in reſeruatum incidat, imò, & tenetur, coram ſuperiore talis Collegij comparere, ac ſi eſſet proprius eius ſubditus,ſine obligatione comparẽdi,coram alio ſuperiore: ſecus verò,ſi minori ſpatio ſit moraturus: in tali enim euẽtu eodem modo eſt de illo philoſophandum, ac de reliquis iter agentibus.Ita deciſum eſt in inſtructione de reſeruatione,*cap.*6. *num.*6.

8 Verum,nec iſtum dicendi modum videtur putare firmum P. Vazquez *quæſt.*91.*art.*3 *dub* 7.*n.*28.vbi ait,quod licet ipſe ex contractu ſupra dicto onus illud cõparendi obligans ſub mortali, oriri poſſe exiſtimet,videri tamen alicui poſſet,non eſſe materiam cõtractus.Primò,quia promittens Petro, ſe ei confeſſurum omnia peccata, quæ antea fuerat confeſſus,non tenetur ex iuſtitia ſtare promiſsioni, ſed poteſt abſque culpa graui mutare volũtatem, & non adimplere promiſſum. Secundò,quia contractu,& mutua voluntate, nequit quis ſuperiori obligari, niſi in his,quæ reſpiciunt materiam iuſtitiæ,cedendo iuri ſuo: ſecus in alia materia: hæc autem promiſsio non verſatur circa materiã iuſtitiæ; nec refert,inquit Vazquez, quod ſuperior conceſſerit ſub conditione licentiam, & ceſſerit iuri ſuo reſeruandi peccatum illud,& quod ſubditus promiſerit comparere,quia re vera illam promiſsionem non obſeruare,non eſſet contra iuſtitiam, ſed contra fidelitatem,quæ, in opinione plurium, obligationem grauem non inducit. Hæc Vazquez,quæ ſatis indicant,ipſum putare probabile,ex prædicto pacto,non poſſe grauem comparẽdi obligationem conſurgere.Cui cũ alijs conſentit Dicaſtillo *de Pœnit.diſput.*11.*à num.*209.

9 Quod efficaciter ſuadetur ex his, quæ ipſe Vazquez poſteà docet *q.*93.*art.*1.*n.*17.nam cum facilè poſſet virtute prædicti pacti defendere(vt multi defendunt apud Henriquez *lib.*2.*de Pœn.cap.*16.*n.*4.) conſtitutionem quamdam Ciſtertienſem, (quæ iam eſt reuocata a Clemente VIII. vt cum alijs tradit Leander *diſp.*3.*q.*51.)in qua Monachis præcipitur,vt peccata,quæ confeſſarijs deputatis à ſuperiore intra annum confitentur, teneantur iterũ Abbatibus,in fine anni,confiteri: talis pacti nõ meminit,ſed abſolutè aſſerit,illam conſtitutionem, non alia ratione potuiſſe obligare,quã ratione voti,& iuramenti.* Sixtus enim IV.eam confirmauit ſecundum opinionem quorumdam, repugnantibus viris doctis.* Hæc Vazquez, quibus ſatis innuit,ſe non quieſcere præfato communi dicendi modo. Quapropter nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Suarez *ſuprà*, abſolutè docuerunt, etiam admiſſo hoc genere pacti,& obligationis,ſubditũ non peccare mortaliter non comparẽdo. Sed quid immoror? Ita expreſsè docuit P.Vazquez in manuſcriptis de Pœnitentia,quæ in Bibliotheca noſtri Collegij Cõplutenſis obſeruantur, *quæſt.*91. *citata,art.*3.*dub.*7.in quibus ſic lego.* Quis non videat,eſſe ridiculum aſſerere,hanc eſſe materiam cõtractus,vt quis ſuperiori ſe obliget,& cur ſi nolit poſteà comparere,reus erit mortalis ſaltem.* Et nouiſsimè multis argumentis id probat Thom.Hurtado *tom.*1.*reſolut.moral.tract.*5.*cap.*5.*reſol.*23.& licet concludat,ſe Eccleſiæ iudicio,& ſapientiorum ſubmittere, apertè ſentit, ex prædicto pacto non manere ſubditũ obligatum ſub mortali ad comparendum.

10 Nihilominus à communi dicendi modo recedere non audeo,& contrariam opi-

opinionem eſſe improbabilem, dicit Suarez *ſuprà*. Eſt enim, in illo pactò, contractus quidam onerofus, facio, vt facias, cedo iuri meo, vt te obliges ad comparendum: qui quidem contractus verus eſt, & in re graui Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & iuri Prælatorum grauiter conducens, cuius violatione graue illis inferretur damnũ; ac proinde non pertinet ad nudam fidelitatem. In quo deficit paritas de promittente alteri confeſsionem, quin aliud interueniat. Nec eſt, cur res ſpirituales excludantur à materia contractus, alias duo Sacerdotes non manerent mutuò grauiter obligati ad faciendum ſacrum, licèt pactum inijſſent de mille pro totidem celebrandis. Exiſtimat Trullench *in praxi, lib. 4. cap. 10. dub. 9. n. 16.* prædictam obligationem comparendi coram ſuperiore, non eſſe ad confitendum denuò Sacramentaliter peccata reſeruata, ſed vt pœnitens reddat rationem peccati commiſſi, & ſatisfactionis impoſitæ, accepturô aliam, ſi ſuperior imponere voluerit. Sed oppoſitum ipſe docuerat, *cap. 2. dub. 4. n. 10.* cum Bonac. & alijs. Ego verò arbitrio ſuperioris remittendum cenſeo. Nam cum ſubditus ſit iam à peccato reſeruato directè abſolutus, obligatio ex contractu ſuperaddita, ſicut ex voluntate ſuperioris ortum habuit, ita pro eius nutu ceſſare poteſt.

11 Addo, ſubditum iudicantem non teneri ad comparendum, non poſſe virtute prædictæ conceſsionis, à reſeruatis abſolui, quia ſuperior non intendit concedere facultatem eligendi confeſſarium pro reſeruatis ſubdito, non manenti obligato ad comparendum: ſi verò ſemel abſolutus opinionem mutet, ab iſto onere probabiliter excuſabitur.

QVÆSTIO V.

Vtrùm Regulares, poſt decretum Vrbani VIII. anno 1628. potuerint abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ?

§. I.

Notabilia præmitto.

1 AD plenam huius quæſtionis intelligentiam ſuppono, caſus in Bulla Cœnæ contentos plures eſſe: Quorum ſummam hic referam, relicta breuitatis cauſa explicatione, quam apud authores hac de re ſcribentes quiſque facilè inueniet. Igitur caſus reſeruati in Bulla Cœnæ ſunt. 1. Hæretici cuiuſque ſectæ, eorum fautores, libros hæreticos legentes, tenentes, aut imprimentes, & ſchiſmatici. 2. Appellantes a Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores. 3. Piratæ atque eorum receptatores, & fautores. 4. Naufragorum Chriſtianorum cuiuſcumque generis bona, etiam in littoribus inuenta ſubripientes. 5. Imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes. 6. Falſificantes litteras Apoſtolicas, aut falſo fabricantes. 7. Deferentes arma, & alia vſui bellico idonea ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos; & reipublicæ Chriſtianæ ſtatum pertinentia iiſdem in damnum Chriſtianorum nuntiantes. 8. Impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam conuehunt. 9. Ad Sedem Apoſtolicam venientes, vel ab ea recedentes, ſua aut aliorum opera lædentes, & ſine iuriſdictione vexantes in curia commorantes. 10. Romipetas, ac peregrinos etiam in vrbe moratẽs, vel abeuntes lædentes. 11. Offendentes S.R.E. Cardinales, & alios Prælatos. 12. Ad Romanam Curiam pro negotijs ſuis recurrentes per ſe, vel per alios lædentes. 13. Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum ad laicam poteſtatem. 14. Executionem litterarum Apoſtolicarum, aut aliarum expeditionum impedientes, & prohibentes ad gratias impetrandas accedentes. 15. Iudices ſæculares, qui Eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, quique Eccleſiaſticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant. 16. Impedientes Prælatos, ne ſua iuriſdictione vtantur; quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad curiam ſæcularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præſtanteſque auxilium. 17. Vſurpantes Sedis Apoſtolicæ, & quarumcumque Eccleſiarum iuriſdictiones, vel etiam fructus ſequeſtrantes. 18. Imponentes decimas, & alia onera perſonis Eccleſiaſticis, Monaſterijs, aut eorum fructibus. 19. Iudices ſæculares, qui ſe interponunt in cauſis criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas. 20. Occupantes bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ, & illius iuriſdictionem vſurpantes. Hi ſunt caſus Bullæ Cœnæ Pontifici reſeruati, à quibus (ſi quatuor ex-

excipias, nempè hæreticum relapſum, chiſmaticum, litteras Apoſtolicas falſificantem, & ad infideles prohibita deferentem) poterant olim Regulares abſoluere ex conceſſ. Vrbani IV. & Sixti IV. vt notant communiter Doctores. Sunt & plures alij extra Bullam Cœnæ Pontifici reſeruati, de quibus non diſputo, quia certiſsimum eſt abſolui poſſe a Regularibus virtute priuilegiorum. Et ita ſupponitur, vel, vt potiùs dicam, exprimitur in ipſo Vrbani VIII. decreto.

2 Præmitto ſecundo caſus Epiſcopis reſeruatos, alios eſſe ab homine, nempè quos ipſi in ſuis Diœceſibus reſeruant, qui pro ſingulis non ijdem ſunt: alios eſſe à iure. Quorum nouem recenſentur *in gloſ. extrau. ſup. Cathedram de ſepulturis, verb. à iure.* Et ſolùm quinque exprimit M. Hyacinthus Donatus *in addit. ad pract. tom. 4. tr. 4. q. 38.* Quos omitto: quia vt ipſe aſſerit cum Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 29. ſect. 3. num. 6.* Secluſa conſuetudine ex ſolo iure communi nullum peccatum eſt Epiſcopis reſeruatum. Quòd efficaciter probat Suarez per ſingula diſcurrendo. Et vt cum Ludouico à Cruce, & Lazana dicit Donatus, nullus eſt in iure textus, quo dicantur reſeruari, ſed tamen dicuntur reſeruata à iure conſuetudinis, quia olim communiter reſeruabantur, à quibus virtute priuilegiorum Vrbani IV. & Sixti IV. Eugenij IV. Iulij Secundi, & Pauli Tertij poterant Regulares, quoſcumque abſoluere, vt videre licet apud Quintanaduenas, *tom. 1. ſing. 16.* ſiue ab homine, ſiue à iure reſeruarentur.

3 Cæterùm iure nouo Concilij Tridentini, *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6.* omnes & quicumque caſus Papales occulti, etiã hæreſis crimen, Epiſcopis reſeruantur, vel vt ait P. Henriquez, *lib. 6. de Pœnit. cap. 14. num. 7. ad finem*, de hac Tridentini conceſsione loquens: *Reſtituit Epiſcopis ſublatam olim iuriſdictionem, quam habebant iure communi, aut diuino.* Quam ex iure ipſo annexam eſſe dignitati Epiſcopali, tenent plures apud ipſum *ſup. in gloſſ. litt. K.* Et poſt Tridentinum magis certum eſt: quia iuriſdictio non annexa perſonæ, ſed perpetuò dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed ordinaria, & poteſtatis ordinariæ iura habet, vt docent Bart. Bald. Immola, Sylveſt. Couar. Paſſarel. & alij, quos citatos ſequitur Thom. Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 40. num. 14.* Vndè omnes caſus Pontifici reſeruati, ſi occulti ſint, Papalem reſeruationem amittunt, & conſequenter manent de iure Epiſcopis reſeruati, à quibus proinde toties quoties abſoluere poterunt, quicumque priuilegium habeant abſoluendi à caſibus Epiſcopis reſeruatis. Ita P. Thomas Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 4. cap. 54. num. 2.* Auerſa & alij, quos citat os ſequitur Diana *3. part. tom. 2. reſ. 13. §. Nota quarto. Et in additionib. reſ. 17. & p. 8. tract. 7. reſ. 71.* Baſſæus *in florib. Theol. mor. verb. Hæreſis, nu. 18.* Thomas Hurtado *tom. 1. reſol. mor. tr. 5. cap. 4. reſ. 16. num. 127.* Marcus Vidal *in Arca vitali de caſ. reſeru. inquiſ. 1. à num. 121.* P. Medo *in Bull. Cruc. diſp. 23. cap. 5. nu. 61.* Leander à Sacram. *tom. 4. tr. 17. quæſt. 84.* apud quem Trullench *in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 6. num. 5.* Crouſers, Marcellus, Oliuerius, Macuchellus, & Ioannes de Soria, & alij, quos ſequitur Illuſtriſ. M. Acatius de Velaſco, *tom. 1. reſol. mor. verb. Abſolucion, reſ. 5. num. 11.*

§. II.

Quæſtionis reſolutio.

4 Qvamuis caſus Bullæ Cœnæ occulti ſint caſus Epiſcopales de iure, Epiſcopis poſt Tridentinum reſeruati, vt putant omnes qui cenſent facultatem in Concilio illis conceſſam, vbi ſuprà, non fuiſſe poſteà reuocatam per Bullam Cœnæ (quod tenent ſupra triginta Doctores, quos referunt Thomas Hurtado *tom. 1. tract. 5. cap. 14. reſ. 17. §. 2.* Diana *1. par. tr. 5. reſ. 2.* & Leand. *tom. 4. tr. 2. diſp. 17. quæſt. 45. & 46.*) nihilominus tenendum eſt Regulares poſt decretum Sacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. die 17. Nou. anno 1628. non potuiſſe abſoluere ſæculares à caſibus occultis Bullæ Cœnæ. Ratio eſt, quia vt in præfato decreto declaratur, per Bullam Cœnæ reuocantur quorumuis Regularium priuilegia, ſi quæ habebant ad abſoluendum ab eiuſmodi caſibus, ibi: *Quemadmodum, nec (reuoxiſſe) indulta abſoluendi à caſibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi conſueuit, vtpotè per annuam ipſius Bullæ publicationem ſublata.*

5 Dices per Bullam Cœnæ ſolum reuocari facultatem abſoluendi, quando caſus ſunt publici, ſecus quando occulti. Sic Diana *part. 4. tr. 4. reſ. 239.* Baſſæus *in Flor. verb. Hæreſis, nu. 18.* Leand. à Sacram. *tom. 4. tr. 2. diſp. 17. quæſt. 85.* & alij) quos ſe-

qui-

quitur M.Texeda, *tom.1 lib.2.tr.1.conc.18. num.14.* ibi:* Cum clauſula Bullæ Cœnæ poſſit explicari de reuocatione facultatis conceſſæ abſoluendi à caſibus reſeruatis publicis, & notorijs, de illis reuera, & non de occultis explicanda eſt. * Vndè per Bullam Cœnæ nō derogari Regularium priuilegijs, ſuſtinent M.Souſſa *in Bull.cap. 23.diſp.100.conc.7.num.13.* Peyrinus *de priuil.minim.tom.1.Conſt.4.Sixti IV.* Baum.*tom.1.tr.4.de Pœnit.quæſt.32.& tom.de cenſur.diſp.3.de abſolu.tr.2.quæſt.26.* M. Hinojoſa *in direction.deciſ.Regul. verb. Confirm.gratiæ.* Leander à Murcia *cap.21.in 7. Regul. S. Franc.* Crouſers *ad cap.7.eiuſdem Regulæ.* & M.Candidus *tom.1.diſq.22.art. 49.* qui ſua opera luci dedir, decem poſt annos, poſtquam decretum Vrbani prodijt: vt adnotat Leander a Sacram.*ſup.q. 78.in fine.* Reſpondeo horum Doctorum ſententiam forte ſuſtineri non poſſe, poſt nouiſsimum Alex.Septimi decretum die 24.Septemb.anno 1665.ex quo nobis eō ſtat Eccleſiam non tollerare expoſitionem illam Bullæ Cœnæ pro caſibus tantum publicis. Inter alias enim propoſitiones, quas vti ſcandaloſas damnat, & prohibet; tertia eſt: *Sententia aſſerens Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629.18.Iulij, in conſiſtorio ſacræ Cōgregationis Emin.Cardinalium viſa, & tolerata eſt.* Licèt enim cenſura, & prohibitio ſolùm afficiat directè huius propoſitionis prædicatum, ſeu teſtimonium aſſerentis viſam, & toleratam fuiſſe à ſacra Congregatione expoſitionem illam Bullæ Cœnæ pro ſolis delictis publicis; tamen indirectè cathegoricam incluſam, ſaltem quoad Regulares, comprehendit, aliàs nō eſſet; cur vt ſcandaloſa reijceretur falſa teſtantis aſſertio.

6 Secundo explóditur, quia ibidem damnatur expreſsè, vt ſcandaloſa ſequens propoſitio: *Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſoluere quoſcumque ſæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propterea incurſa.* Nec facilè caput aliud huius notæ inuenies, quam eſſe caſum in Bulla Cœnæ Domini contentum, à quo proinde Regulares abſoluere ſæculares nequeunt, etiam conceſſo caſum Epiſcopalem eſſe, quod hactenus aſſerere damnatum non eſt. Fateri ergo debemus poſt decretum ſacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. per annuam Bullæ Cœnæ publicationem derogari priuilegijs Regularium ad abſoluendum à caſibus occultis in ea contentis: aliàs Sum. Pont. Alex.Septimus, vt ſcandaloſam non damnaſſet opinionem Doctorum contrarium aſſerentium. Vndè in locis, vbi Bulla Cœnæ recepta eſt, quantumuis certum ſupponatur caſus occultos in ea contentos eſſe Epiſcopales, nequibunt Regulares virtute priuilegiorum, & confirmationum, quæ hacvſque obtinuerunt, vel in poſterum obtinebunt, ab illis ſæculares abſoluere, niſi nouum Bullæ Cœnæ derogans priuilegium impetrent. Quod ſi in eo non exprimatur, nunquam conceſſum intelligi debet.

7 An verò Prælati Regulares virtute Tridentini poſsint ſibi ſubditos ab eiuſmodi caſibus etiam hæreſis abſoluere? extra regna, & Prouincias Inquiſitionis Hiſpaniarum ſuppremo Tribunali ſubiecta? Quæſtio longè diuerſa eſt à duplici principio dependens: nempè, quod Epiſcopi erga ſibi ſubditos, id modo poſsint, virtute facultatis in Tridentino eis conceſſæ; & quòd Prælati Regulares, v.g. Generalis, & Prouincialis, ſub nomine Epiſcoporum in clauſula Tridentini veniant. Et vtrumque principium eſt probabile, pluresque recenſet authores, quos refero *in opuſc.pro Ieſuitis, tr.de fide Prop.2.* & tenent alij apud Leandr.a Sacram.*ſup.q.41. 45.& 46.& q.72.* Quibus adde M.Hinojoſa *in direct.diſquiſ.regul.verb. Abſolutio. 1.* vbi ait: * Abſolutio à quibuſcumque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quæ in foro conſcientiæ licet Epiſcopis per Concil.Trident.*ſeſſ.24.cap. 6.* licet etiam Prælatis ordinarijs Prouincialibus, Prioribus, &c. ex declaratione iuris Concil.*j.* * Sic ibi. Addit hic recentior Pium V. declaraſſe, Concilium, nomine Epiſcoporum, quoad abſolutionē, comprehendiſſe omnes Prælatos Religionum etiam ſuperiores locales, neque his derogati, dum facultas Epiſcopis in Tridentino cōceſſa non reuocetur: quod multis ſuadere contendit, *verb. Confirmatio gratiæ, fol.111.* ſed mē iudice à veritate deuiat. Quia Pius V. Concilium non declarauit: *Sed ne, inquit, Priores conuentuales, & alij ſuperiores deteriores conditionis ſint, quam laici, & clerici, concedimus eis, vt ipſi per ſe ipſos idem omnino poſsint in ſibi*

ſibi ſubditos, quod poſſunt Epiſcopi in clericos, & laicos ſibi ſubiectos, quo ad abſoluendum, & diſpenſandum, & alia ibidem (nempè in dicto cap.6.) *conceſſa*, vbi notandum ly *concedimus*; quòd priuilegium à Pio V. de nouo indultum importat. Quo proinde vtpotè per decretum ſacræ Congregationis reuocato, & extincto, æquè ac alijs; nequibunt Priores, & alij ſuperiores locales ſubditos abſoluere à caſibus Bullæ Cœnæ. Nec audiendus eſt M. Hyacinthus Donatus 1.*par.praxis, tr.13. de reuoc. priuil. quæſt.17.num.25.* dum ait: * Tam prædictum nouiſsimum decretū Vrbani VIII. quàm conſimiles declarationes præfatæ Congregationis debent intelligi reſpectu ſæcularium, & quando delicta ſunt publica, non autem in ordine ad Regulares* pro hac parte referens Molfeſ. Naldum, Vegam, Souſam, Portellum, & Peyrinum. Non inquam placet, quia virtute priuilegiorum, nil poſſunt Regulares quo ad caſus Bullæ Cœnæ, etiam circa religioſos, vt conſtat ex illis decreti verbis: *Non poſſe quempiam abſoluere; ac ſi ſecus egerint, abſolutiones irritas fore.* Quapropter ad ius commune in Tridentino contentum pro Generalibus, & Prouincialibus, quo ad ſibi ſubditos, recurrendum eſt.

QVÆSTIO VI.

An Regulares poſt decretum Vrbani VIII. die 17. Nou. anno 1628. potuerint abſoluere à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruarunt?

1 NOn diſputo, an modo abſoluere poſsint? Quia poſt nouiſsimum decretum Alex. VII. die 24. Septemb. anno 1665. damnantis vt ſcandaloſam hanc propoſitionem: *Mendicantes poſſunt abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, non obtenta eorum ad id facultate*, non licèt in controuerſiam id vocare, ſed certiſsimè tenendum virtute ſuorum priuilegiorum neutiquam ab eiuſmodi caſibus abſoluere poſſe. Qui autem in ſingulis diœſibus reſeruentur, prolixum eſſet hic tranſcribere; quapropter cuiuſcumque diœſis ſtatuta ſpectanda ſunt: qui cōmuniter reſeruari ſolent, refert Barboſſa *allez.*50. cum conſule. Ego eos tantum exſcribam, qui in hac Toletana reſeruantur. 1. Contra Parochos, & Beneficiatos, qui fideles ex aliena Parochia ad ſuam tranſmigrare cogunt, vel inducunt. 2. Cōtra occupantes, vel retinentes Eccleſiarum bona, aut impedientes exactionem redditum Eccleſiaſticorum, aut extractionem fructuum. 3. Contra non adimplentes Eccleſiæ præceptum, tempore ab ipſa præſcripto, & conſtitutionibus Synodalibus deſignato. 4. Contra habentes copulam carnalem cū religioſa profeſſa, cū conſanguinea, vel affini in primo, vel ſecundo gradu, aut cum filia confeſsionis. 5. Contra peccatum nefandum, aut beſtialitatem perpetrantes. 6. Contra iurantes falſo in alterius præiudiciū. 7. Contra blaſphemātes publice. 8. Contra beneficos, incantatores, & ſuperſtitioſos. 9. Cōtra falſificantes quodcumque inſtrumentum publicum. 10. Contra iniÿcientes manus violentas in patrem, vel matrem. Ab his igitur delictis nullus Regularis virtute priuilegiorum poteſt abſoluere, & contrarium aſſerere, eſt prohibitum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Summo Pontifici reſeruatæ.

2 Quæſtio ergo præſens ſolum eſt, verùm ante eiuſmodi Alex. VII. decretum, poſt conſtitutionem Vrbani VIII. anno 1628. editam, potuerint Regulares ab illis abſoluere? Affirmarunt plures Manuel Rodriguez, Bauni, Quintanadueñas, & alij, quos citatos ſequuntur Leander à Sactam. *tom.4. tract.2. diſp.17. quæſt. 79. in fine.* Thom. Hurtado *tom.1. reſol. moral. tract.5. cap.4. reſol.16 num.*127. M. Acatius de Velaſco Epiſcopus Oriolenſis *tomo 1. reſol. moral. verb. Abſolutio, reſol.*8. P. Mendo *in Bull. Cruc. diſp.23. cap.4.* & M. Candidus *de cenſ. diſquiſ.22. artic.*51. Sed non omnes ex eodem fundamento. M. Acatius de Velaſco ſacræ Congregationis decreti vim eneruat, dicens: * Pero aūque eſte, y otro qualquier decreto de las ſagradas Congregaciones tienen grandiſſima autoridad, y ſin vrgentiſsimas razones, ò cauſas, no ſe deben dexar de obſeruar, ſingularmente en los que priuan de juriſdicion, como el referido (nempè iuſſu Vrbani VIII. editum) con todo no faltan Doctores, que dizen, que los tales decretos aprobados por el Papa, y mandados obſeruar por ſu Santidad, que no tienen fuerça mas que de opinion probable, de ſuerte, que qualquiera queda con facultad de ſeguir lo contrario.* Et iterum infrà num.4. * Siento, que no tienen fuerça de ley, ni que es neceſſario el ſeguirlas, ſi-

no

no que podrà libremente ſeguir lo contrario el que tuuiere baſtante fundamento para hazerlo, y con èl podra con ſeguridad apartarſe de la declaracion de los Eminentiſsimos Señores Cardenales arriba referida.* Sic ſentit M. Acatius de Velaſco de ſupra adducto decreto ſacræ Congregationis, de mãdato Vrbani VIII. edito, & ab eodem approbato; ſubnectens *num.6.in fine.* * Y ſe ha de aduertir, que la confirmacion Pontificia deſte, y de los demas decretos, no añade a la declaracion de los Eminentiſsimos Cardenales, mas que confirmar ſu probabilidad.* Sic ille. Cui conſonat Brunus Caſſainh ex Ordine Minorum *de Priuilegijs Regul. p.1. tr.5. cap.2. prop.2.* dicens iſtud decretum eſſe ſententiam Doctorum à Pontifice approbatam, quæ non magis obligat, quam ſententia aliorum Doctorum, cum non ſit lex, nec publicata admodum legis, nec habeat clauſulam reuocatoriam, quæ neceſſaria eſt ad dicta Regularium priuilegia reuocanda. Sic Brunus, & alij, quibus cõſentit Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.21. dub.21.* dicens præfatas declarationes iuſſu Clementis; & Vrbani VIII. editas * eſſe magnæ authoritatis, non tamen ſufficere ad tollendam probabilitatem ſententiæ, quam tot grauiſsimi authores docent, & Eccleſia non prohibet.*

3 Cæterùm hoc fundamentum omninò mihi diſplicet, vtpotè quo, omnia ſacræ Congregationis decreta hucvſque edita ad abroganda Regularium priuilegia ad abſoluendum à caſibus Epiſcopis reſeruatis, etiam intra Italiam, penitus eliduntur; quod concedi minimè poteſt. Aliàs Summus Pontifex Alex. VII. non damnaſſet, vt ſcandaloſam opinionem concedentem Regularibus, poſt decreta Clementis VIII. & Vrbani VIII. poteſtatem abſoluendi à prædictis caſibus, cum nullum ex eius praxi ſcandalum ſubortum, ſupponatur. Ergo neceſſariò fatendum eſt ſupra adductum ſacræ Congregationis decretum, & ſimilia à Pontifice approbata, & ab omnibus, ad quos pertinent, obſeruari mandata, non eſſe meras Eminentiſ. Cardin. declarationes (de quibus loquuntur Sanchez, Diana, Ledeſma, & Villalobos, quos pro ſua ſingulari opinione malè adducit Acatius) ſed vim legis obtinuiſſe; ac proinde vbicumque terrarum, ſaltem vbi legitimè promulgata, & intimata fuerint, debuiſſe omninò obſeruari; nec oppoſitum vllam potuiſſe probabilitatem ſortiri.

4 Ideò alij ex alio capite difficultatem fugere conantur, reſpondentes, decretum ſacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. editum, vim non obtinuiſſe ad abrogandam facultatem Regulariũ. Quia ſacra Congregatio ſolum declarauit: **Per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apoſtolica, poſt ſacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquã reuixiſſe priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipſius Congregationis decretis ſublata, atque extincta abſoluendi à caſibus Epiſcopis reſeruatis.** Priuilegia autem Regularium, ad huiuſmodi abſolutionem, nunquam fuerunt à Concilio Tridentino ſublata, vt docent Henriquez, Medina, Corduba, Petrus de Soto, Rodriguez, Ludouicus à Cruce, Quintanadueñas, & alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom.4. tract.2. diſp.17. quæſt.79.* Ergo virtute talium priuilegiorum idem poſſunt modo, quod ante Tridentinum: ſed anteà, vt omnes concedunt, poterant Regulares abſoluere a caſibus Epiſcopo reſeruatis: ergo & modo. Sic diſcurrunt Quintanadueñas *tom.1. ſingularium tract.3. ſingul.14.* & Leander à Sacram. *vbi ſuprà quæſt.77.*

5 Sed non placent, quia authores aſſerentes, non fuiſſe reuocata per Tridentinum Regularium priuilegia ad abſoluendum à caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſcripſerunt ante declarationem ſacræ Congregationis de mãdato Vrbani VIII. in qua oppoſitum expreſsè continetur, & à Tridentino extincta fuiſſe, declaratur, & per ipſum etiam decretum extinguuntur: quapropter Quintanadueñas, & Leãder verbis decreti Vrbani VIII. innitentes illorum authoritatem eleuare debuiſſent, non ea ſe protegere. Ideòque eorum authoritas nil deſeruire poteſt ad probabilitatem, adhuc extrinſecam, huic opinioni conciliandam.

6 Inſtant Quintanadueñas, & Leander; licèt concedatur prædicta priuilegia fuiſſe ſublata, & extincta per Tridentinũ, & poſteà per ſacræ Congregationis declarationes, & decreta: nec reuiuiſcere per confirmationes priuilegiorum factas, faciendaſque; poſſunt tamen reuiuiſcere per nouam omnium priuilegiorum conceſſionem, quia oppoſitum nullibi declaratur: atqui plures Pontifices de nouo

illa

illa conceſſerunt, vt Pius V. anno 1567. Clemens VIII. anno 1582. Sixtus V. anno 1587. (quorum verba ex Bullis excerpta refert.nt.) Imò & ipſe Vrbanus VIII. anno 1625. in Bulla, quæ incipit: *In plenitudine poteſtatis*, cuius tenorem refert M. Acarius de Velaſco *tom.1. reſol. moral. verb. Abſol reſol.7.* priuilegia omnia Ordini Prædicatorum conceſſa innouauit, & de nouo conceſſit; & vt ait Acarius. *Pretendiò por ella ſu Santidad de Vrbano VIII. reualidar, no ſolo los priuilegios no reuocados por los Santos Pontifices predeceſſores ſuyos, ſino tambien los que realmente fueron reuocados, porque eſto ſignifican las palabras: *Innouamus, & de nouo concedimus*, como eſtà dicho arriba.* Ex quibus *num.8.* colligit: * Que eſtàn oy todos los priuilegios de los regulares pueſtos en la miſma fuerça, que tenian antes que los reuocaſſen. * Ergo licèt virtute confirmationis priuilegiorum Regulares non poſsint vti priùs extinctis, & ſublatis per Tridentinum; poterunt tamen vi nouæ eorum dem conceſſionis ab alijs Pontificibus poſteà emanatæ.

7 Imò addit cum alijs M. Donatus ex eodem Prædicator. m Ordine; & per nouas confirmationes ex certa ſcientia factas reuiuiſcere: ſic tradit *in 3. part. praxis reſolutor. rerum Regularium tract.11. quæſt.17. in fine*, ibi: * Illud deniq; aduciunt, *ly priuilegia Regularium ſemel ſublata, & extincta*, per ſubſequentes confirmationes nequaquam reuiuiſcere, (vt dicitur in dicto decreto Vrbani VIII.) procedere de confirmatione facta in forma communi, ſecus autem ſi fieret ex certa ſcientia, vt conſtat ex deciſis 1 *part. tract.9. clauſ. 3. num.6.* ibi: * Clauſula ex certa ſcientia poſita in confirmatione priuilegiorum, reſtituit priuilegia reuocata, &c. quia habet vim nouæ conceſſionis, vt pluries deciſum refert Rota Romana.* Et *tract. 11. de confirmat. priuilegior. quæſt. 2. num. 10.* * Hinc, ſi Dominus Papa confirmaret Regularium priuilegia *ex certa ſcientia*, abſque alio ſuperaddito, & ſine vlla limitatione, reuiuiſcerent, atque reualidarentur omnia alia priuilegia, tam per generalia concilia, quàm per ſuos prædeceſſores reuocata, & annullata.* Quòd autem clauſula *ex certa ſcientia* in nonnullis confirmationibus priuilegiorum Regularium contineatur, notat Quintanadueñas *vbi ſuprà ſingul. 17. num.5.*

8 Sed nec hoc fundamentum ſolidum eſt, quia ſacra Congregatio per *ly confirmationes priuilegiorum obtentas, & obtinendas*; intendit etiam comprehendere nouam conceſſionem in genere; aliter diminuta, & caſſa foret declaratio, cum Eminentiſ. Cardina es latere non potuerint præfatæ priuilegiorum, poſt Tridentinum, nouæ conceſſiones. Ergo dum in ſpecie facultas abſoluendi a caſibus Epiſcopis reſeruatis de nouo non concedatur, nequibunt Regulares virtute priuilegiorum, quæ ante, & poſt prædictam declarationem ſacræ Congregationis obtinuerunt, eiuſmodi abſolutionem impendere.

9 Omitto, in Bullis Pij V. Clementis VIII. & Sixti V. de nouo concedentibus Regularium priuilegia, expreſsè contineri clauſulam, *dummodo Tridentino non contrarientur*; atque adeò nec vi confirmationis ex certa ſcientia, nec vi nouæ conceſſionis reuiuiſcere potuerunt, cum exceptionem contrarietatis ad Tridentinum omnes nouæ conceſſiones, aut confirmationes contineant. Quòd autem per Tridentinum ſublata, extinctaque fuerint, declarat ſacra Congregatio Cardinalium, quam ab omnibus obſeruari Pontifex præcipit. Nec aliud credi poteſt Vrbanum VIII. intendiſſe in Bulla, *In plenitudine*, (quamuis Tridentini non meminerit) dum omnia Ordinis Prædicatorum priuilegia reſtituit, & de nouo conceſſit: aliàs virtute huius nouæ conceſſionis, etiam intra Italiam, non obſtantibus decretis Clementis VIII. & Vrbani VIII. & declarationibus Eminentiſ. Cardinalium, potuiſſent Regulares a reſeruatis Epiſcopis abſoluere, quod apertè militat contra nouiſsimum Summi Pontificis Alex. VII. decretum, in quo eiuſmodi doctrinam, vt ſcandaloſam damnauit. Vt omittam, in generali conceſſione non venire, quæ in ſpecie non concederentur, vt in præſenti contigiſſe, aduerſarij fateri tenentur.

10 Inſtant ſecundo. Priuilegium Regularium, ad abſoluendum a caſibus Epiſcopis reſeruatis, inſertum eſſe in corpore iuris, vt ex Clementina *dudum*, & extrauaganti *inter cunctas*, docent D. Antoninus. Tabiena, Armilla, & communiter Doctores, vt teſtatur, eos ſequens, Manuel Rodriguez *tom.1. quæſt. Regul'arium, quæſt. 66. art.2.* In generali autem priuilegiorum derogatione non comprehenditur inſertum in corpore iuris, vt cum pluribus,

bus, quos citat, tradit Sanchez *tom.2. Conſil. lib.7. cap.1. dub.21.* Ergo cum Tridentinum in derogatione priuilegiorum abſoluendi a peccatis, ius commune non expreſſerit, in ſuo antiquo robore manebit; atque adeò, licèt Regulares virtute priuilegiorum, quæ aliunde habuerint, nequeant à reſeruatis Epiſcopis abſoluere, poterunt tamen ex vi iuris communis, quòd non eſt propriè priuilegium, vt notat Sanchez ſupra.

11 Hoc fundamento conuictus Eligius Baſſæus, *verb. Caſus reſeruatus, nu.37. in fine*, totum planè concedit quoad Patres Ordinis Prædicatorum & Minorum, quibus ex iure communi id competit. * Dici poteſt, inquit, quòd hi Patres poſſunt a dictis abſoluere, quamuis aliorum Regularium priuilegijs ſit derogatum virtute prædicti (nempè Clementis VIII.) decreti. * Hæc ille. Quæ ſunt valdè notanda, quia etiam intra Italiam prædictis Religioſis concedit, abſoluendi facultatem, quam reliquis denegat.

12 Cæterùm intra Italiam audiendus non eſt, quia in declaratione primi decreti ſacræ Congregationis de mandato Clementis VIII. facta anno 1602. die 26. Nouembris, abrogantur omnia Regularium priuilegia ad abſoluendum intra Italiam a reſeruatis Epiſcopo, & à contentis in Bulla Cœnæ, cum hac clauſula: *Etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, ac formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, ſeu alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nil penitus omiſſo, & forma in illis tradita ſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, quoad ea, quæ præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat, ſpecialiter, & expreſſè derogamus, contrarijs quibuſcumque non obſtantibus.* Sic ibi, quæ poſteà innouauit, & confirmauit ſacra Congregatio anno 1617. de mandato Pauli V. cuius declarationem adducit M. Donatus *3. part. praxis, tract. 11. quæſt. 17.* Quibus priuilegio inſerto in corpore iuris ſacram Congregationem de mandato Clementis VIII. intendiſſe derogare, videtur mihi certiſſimum. Aliàs oleum, & operam perdidiſſet; idque conſtat ex pluribus, quæ congerit Thom. Sanch. *lib. 2. de matrim. diſp. 44.* Præterquam quod Diana *par.9. tr.6. reſol.51.* cum Lezaua, & Caſtro Palao, inquit, in iure non contineri priuilegium, quod ſupponitur, ſed abſoluendi ab his, a quibus poſſunt Parochi.

13 Reſpondent alij præiactam doctrinam intra Italiam locum habere poſſe, pro qua decretum Clementis editum fuerat; ſecus in Hiſpania, quam ſola ſacræ Congregationis declaratio iuſſu Vrbani edita comprehendit. Hæc enim in Hiſpaniæ Prouincijs promulgata non fuit, provt opus erat, vt Regularium priuilegia ad abſoluendum a reſeruatis Epiſcopo, reuocata manerent: ſic tradunt non pauci; Quintanadueñas *ſingul.15. num.3.* Mendo *in Cruc. diſp.23. cap.4.* M. Acatius de Velaſco *tom.1. reſol. moral. verb. Abſolutio, reſol.8. numer.8.* * Tengo por cierto, que el ſobredicho decreto, ò declaracion de la Sacra Congregacion dicha (nempè ex mandato Vrbani VIII.) no eſtà aceptado en los Reynos de Eſpaña, como conſta del vſo contrario, y por conſiguiente no obliga. * Leander à Sacrament. *tom.4. tract.2. diſp.17. quæſt.78. §. Tertio probo.* * Quia ſicut lex non obligat ante ſufficientem, & authenticam promulgationem: ita nec reuocatio priuilegij, cum ſit quædam lex; ſed hæc priuilegiorum reuocatio non eſt Regularibus ſufficienter intimata, aut promulgata, &c. vt affirmant omnes Religioſi, ac Prælati: ergo. * Sic ibi, & iterum *quæſt.79. §. Rurſus.*

14 Thomas Hurtado *tom.1. reſol. moral. tract.5. cap.4. reſol.16. num.127.* * Sed an ſit in Hiſpania promulgatum, vſuque receptum, maximè dubito, quare ad minùs in foro interno mihi probabile eſt, poſſe Regulares vti in hac parte ſuis priuilegijs. * Eligius Baſſæus, *verb. Caſus reſeruatus, num.12.* * Sacra Cardinalium Congregatio de ſpeciali mandato Clementis VIII. edidit decretum 9. Ianuarij anno 1601. quo pro Italia conſtituit, vt Regulares non poſſint abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopo, per quam reſtrictionem *pro Italia* ſatis indicatur, poſſe extra Italiam, non obſtante alio decreto eiuſdem Sacræ Congregationis in contrarium edito ex mandato Sanctiſsimi Domini noſtri Vrbani VIII. anno 1628. die 17. Nouembris, quod in

Belgio noſtro promulgatum non eſt.* Et inferius *nu.38.* poſt adductum ad verbum Vrbani VIII.decretum,concludit: * Vnde hodie hoc decretum à priuilegiatis ſeruandum eſt, vbi authenticè publicatum, & vſu receptum eſt. * Eiuſmodi autem decreta ad ſui obligationem exigere,vt in ſingulis Diœceſibus, & Prouincijs promulgentur,tradunt M.Bartholomæus de Medina,M.Sotus,M. Victorellus, Angelus,Molina,&alij, quos citatos ſequitur Diana *1.p.tract.10.de legibus, reſol.* 8.apud quem probabile putant Layman, Becanus, Homobonus, Leſsius, Vazquez, & Granado,& ſequuntur Trullench inCruciatam,*lib.1.§.7.dub.9.nu.*20. Quintanadueñas *tom.1.ſingular.tract.3.ſing.15.num.*3.Miranda, Sà, Conradus, Ludouicus à Cruce,& alij quos referunt.

15 Inſuper ſuadetur hæc ſententia, ex his quæ doctiſsimus P. Mendo addit *in Bullam Cruciatā,diſp.23.cap.4.nu.49.& ſeq.* nimirum Gregorium XIII. in Bulla prima ipſius, quæ incipit *æquum reputamus*, cuius meminit Diana *tom.7.tract.* 10. *reſol.* 29. conceſsiſſe Religioſis Societatis, vt nullius priuilegij reuocatio eis præiudicet, niſi ſit illis intimata per trinas diſtinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus diſtinctis vicibus, vt intelligunt graues Doctores apud ipſum Dianam *ſuprà*. Reuocatio autem priuilegij abſoluendi pœnitentes à peccatis Epiſcopis reſeruatis non eſt ſic intimata ſocietati; nec ſemel poſt decretum Vrbani VIII. ſaltem in Hiſpania; vt omnes noſtri(inquit)fatentur.

§. Vnicus.

Vera ſententia.

16 Vnum in hac parte,vt probabilius ſupponi debet,quod etiamſi præfata ſacræ Congregationis decreta eſſent vbique authenticè promulgata; potuiſſent adhuc Regulares abſoluere à caſibus de iure communi Epiſcopo reſeruatis, quia nec intra Italiam à Clemente VIII. neque extra Italiam ab Vrbano VIII. eſt ſublatum Regularibus priuilegium abſoluendi à caſibus de iure Epiſcopis reſeruatis, ſed ab illis,quos Epiſcopi ſibi reſeruarunt, aut in poſterum reſeruabunt, vt loquens de Clementis VIII. decreto,tradit expreſsè Diana 3. *part.tract.2.reſol.13.§.Nota quarto.* Et in terminis decreti Vrbani VIII. tenet cum Auerſa *part.8.tract.7.reſol.* 71. Quos ſequitur M.Hyacinthus Donatus *in Addit. ad praxim,tom.4.tract.4.quæſt.30.num.3.* Vbi ſic. * Quibus item adde, quod cum in dictis decretis dicitur, quod Regulares, in vim ſuorum priuilegiorum,nequeant abſoluere a caſibus Epiſcopo loci reſeruatis, non debet intelligi de caſibus, qui de iure dicuntur,& ſunt Epiſcopis reſeruati, de quibus infra: ſed de his qui expreſsè ab eiſdem Epiſcopis locorum reſeruantur. Quod diligenter aduerte, ne in praxi contingat errare; vt benè notant Ludouicus a Cruce *in expoſitione Bullæ Cruciatæ, diſp.1.cap.3.dub.5.* Lezana, *verb. Caſus num.*5. Et Zeſpedes *de exēp. Regul.cap.6.dub.*112. * Sic ibi. Quibus conſentiunt Marcus Vidal *in Arca vitali de caſibus reſeruat. inquiſ.*1. à *num.*121. Leander, Quintanadueñas, & alij ſupra citati. Ergo non obſtantibus decretis Summorum Pontificum Clementis, & Vrbani VIII.Regulares vbique poterunt abſoluere à caſibus de iure Ordinario Epiſcopis reſeruatis, quales iuxtà communem Theologorum opinionem, ſunt omnes Papales occulti. Dixi *communem*, quia eam defendunt ſupra triginta Doctores, quos refert Thomas Hurtado *tomo 1.reſol.moral. tract.5.cap.4.reſol.17.§.2.& tom.2.tract.12.cap.1.num.*1036.& alij quos ſequitur M.Aeatius de Velaſco *tom.1.reſol.moral.verb.Abſolutio,reſol.5.&* 7. Diana *tr.de Bulla, reſol.* 28. *& 3.part. t.2.reſol.13.& in Addit. poſt 3.part.reſol.* 17. item Bardi, Crouſers, Marullus, Baſſæus,Oliuerius,Mucuchellus, Ioannes de Soria,& alij quibus citatis adhæſit Leander à Sacram. *tom.4.tract.2.diſp.17.quæſt.* 84.

17 Diſcurſus iſte legitimus eſt, vimque ſuam retinet,etiam poſt nouiſsimum decretum Alexandri VII. damnantis vt ſcandaloſam hanc propoſitionem: *Mendicantes poſſunt abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, non obtenta eorum ad id facultate.* Quia Summus Pontifex ſolū damnat vt ſcandaloſam opinionem,cui Regulares inixi, non obſtantibus decretis Clem. VIII.Pauli V.& Vrbani VIII. authenticè promulgatis, adhuc priuilegiorum prætextu,a caſibus,quos Epiſcopi ſibi reſeruauerant,abſoluebant: non verò damnauit opinionē, quæ Regularibus cōcedit poſſe ab-

abſoluere à caſibus de iure Ordinario Epiſcopis reſeruatis, quales de facto ſunt omnes Papales occulti, vtpotè in Tridentino in perpetuum Epiſcopis conceſſi (ſi contentos in Bulla Cœnæ excipias, ab his enim, & ſi occultis nequibunt Regulares virtute priuilegiorum abſoluere, vt diximus quæſt. præcedente.) Tota hæc doctrina confirmatur ex decreto Sacr. Congreg. iuſſu Vrbani VIII. ſupra citato; in quo poſtquam ſublata declaratur facultas abſoluendi à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reſeruatis; ait Sacra Congregatio. * Ab alijs verò caſibus, & cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſi quidem Regulares habeant à Sede Apoſtolica abſoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè ſublatam eſſe eiſdẽ Sacræ Congregationis decretis hac de re editis, iuſſu ſanctæ memoriæ Clem. VIII. * Quæ quidem facultas cum nec iuſſu Vrbani VIII. ſublata fuerit, poterunt extra Italiam Regulares ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & quæ Epiſcopi ſibi reſeruarunt ſæculares abſoluere, vt benè tradit Lezana *1. p. Sum. cap. 19. num. 16.*

18 Eſt tamen hic aduertendum, Regulares virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere poſſe ab omnibus caſibus Pontifici reſeruatis ſupra memoratis, non ſolùm quando occulti ſunt, ſed etiamſi publici. Vndè etiam dato eiuſmodi caſus occultos non eſſe Epiſcopales, ſed ſemper manſiſſe Papales; ideòque virtute Cruciatæ ſemel tantum in vita, & ſemel in morte abſolui poſſe; virtute tamen priuilegiorum religionis, tam publici, quàm occulti toties quoties abſolui poſſunt, vt patet ex priuilegio Pauli Tertij Ieſuitis conceſſo in Bulla, quæ incipit *Dilecte filij*, expedita anno 1545. ibi: * Necnon illis ex vobis, qui præsbyteri fuerint quorumcũque vtriuſque ſexus Chriſti fidelium ad vos vndecumque accedentium confeſſiones audiendi, & ab omnibus, & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis quantumcumque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; & à quibuſvis ex ipſis caſibus reſultantibus ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſolita eſt legi) abſoluendi, &c. * In hoc enim priuilegio nulla ponitur limitatio, pro caſibus non contentis in Bulla Cœnæ; ac proinde tam à publicis, quàm ab occultis facultas abſoluendi conceditur, ſicut & à pœnis, & cenſuris ex illis reſultantibus.

19 Secunda concluſio. Quamuis in hoc priuilegio facultas contineatur abſoluendi à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruarunt, in illis nempè verbis *etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis*, quæ inferioribus prælatis reſeruata concedunt, vt docent communiter Theologi; hæc tamen facultas reuocata eſt per ſacram Congregationem decreto ſupra dato, cui nulla ſolemnitas deficit ex requiſitis, vt vim obtineat, etiam in Hiſpania quia quidquid cũ alijs dixerit P. Mendo *ſuprà* ad reuocationem priuilegij Ieſuitis conceſſi, non requiritur modo ſolemnitas illa intimationis; ſufficit enim quòd de ſocietate expreſſa mentio fiat, vt conſtat ex ſtylo curiæ: prout re meliùs conſiderata tradit Diana *p. 10. tr. 13. reſ. 22.* Præter quam quod, vt ipſemet refert *p. 11. tr. 2. reſ. 9.* Vrbanus VIII *die 5. Nouemb. anno* 1631. declarauit omnes cõſtitutiones Apoſtolicas comprehendere omnes Regulares, niſi expreſsè excipiantur, nec ipſis prodeſſe clauſulas quaſcumque in contrarium ſuis priuilegijs ſuperadditas. Idque verum eſſe ſupponit Alex. VII. dum vt ſcandaloſam damnauit, & prohibuit opinionem aſſerentem poſſe modo Regulares abſoluere à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruarunt, aut in poſterum reſeruabunt.

20 Dices præfatum Alexandri decretum non eſſe in Hiſpania authenticè promulgatum, nec Regularibus intimatum, ergo in Hiſpania res manent modo ſicut anteà. Reſpondeo primo obiectionem iſtam falſum principium ſupponere, nẽpè neceſſitatem promulgationis authenticæ in ſingulis Prouintijs, vt decreta ſacræ Congregationis iuſſu Pontificis edita obligent. Dixi *falſum principium*, quia ita expreſsè à poſteriori colligitur, ex hoc nouiſsimo Alexandri decreto. Quia non obſtante, quod decretum Vrbani VIII. reuocans facultatem abſoluendi à caſibus Epiſcopis reſeruatis, quo potiebantur Regulares, non fuerat in Hiſpania authenticè promulgatum (vt apud Doctores Hiſpanos indubitatũ eſt) damnauit vt ſcandaloſam præfatam opinionem, quæ ex hoc capite, vſum priuilegiorum, quoad abſolutionem ab eiuſmodi caſibus, licitum illis concedebat, quæ quidem damnatio, vel in Hiſpania locum habere nequit:

vel neceſſariò dicendum, eamdem indirectè, & implicitè in vti opinioni aſſerenti non ſufficere ad obligationem inducendam, decreta Pontificum, vel ſacræ Congregationis Cardinalium, eorum iuſſu edita, ad valuas S. Petri fuiſſe affixas. Primum dicere nefas eſſet, alias decretis Alexandri damnantis vt ſcandaloſam prædictā propoſitionem, extendi non poſſet ad prouincias in quibus decreta aliorum Pontificum non fuiſſent authenticè promulgata: vtpotè in quibus ex defectu conditionis ad obligationem legis, nullum ex non obſeruantia ſcandalum ſuboriri potuiſſet. Ergo neceſſariò dicendum ſecundum.

21 Reſpondeo ſecundo, quòd licèt decretum Alex. VII. vt prohibitiuum praxis contrariæ opinionis, nequiret vim legis obtinere, in ſingulis prouintijs, quin in eiſdem promulgaretur (vt putant plures Doctores, quos citatos inuenies apud Dianam *p. 1. tr. 10. reſ. 8.* contra plures id negantes) tamen vt eſt declaratio Pontificis, in materia doctrinæ ad mores, vel ad fidē pertinentis, & qualificatio, & cenſura propoſitionum, qua vt ſcandaloſæ, temerariæ, vel erroneæ notantur, vt locum vbique terrarum habeat, maiorem publicationem nō exigit, quam ſi grauiori alia nota, v. gr. hæreſeos fuiſſent affectæ, cum ab eadem poteſtate omnes notæ promanent: ideòque vndecumque certa moraliter notitia decreti Pontificis habeatur, omnes obligat, nec vlli licet dubitare talem eſſe propoſitionem, qualis à Pontifice declaratur, iuxtà notam inuſtam.

22 Rogabis, qua certitudine tenendum, Eccleſiam & eius caput errare non poſſe, in eiuſmodi, & ſimilium propoſitionum, qualificatione, & cenſura? Hanc difficultatem attigi, *ſup. diſp. 6. q. 5. nu. 42. & ſeq.* & iuxtà ibi dicta. Reſpondeo id ita certum eſſe, vt alij errori proximum, alij erroneum, alij hæreticum oppoſitū pronunrient, vt videre licet apud Cardin. de Lugo *tom. de Fide, diſp. 20. ſect. 3. nu. 108.* Quamuis enim defendere propoſitionem contradictoriè oppoſitam illi, quam Eccleſia vt ſcandaloſam damnauit, contingere poſsit, abſque errore in fide; ſecus verò tueri non eſſe ſcandaloſam; quia id eſſet aſſerere Eccleſiam in ſuo iudicio erraſſe: quòd, vt prædixi, aut errorem, aut hæreſim ſapit. Vnde qui poſt decretum Summi Pontificis Alex. VII. affirmaret Mendicantes poſſe vbique à caſibus Epiſcopis reſeruatis abſoluere; vnum è duobus ſentire neceſſe eſt; aut ſe defendere propoſitionem ſcandaloſam, aut Eccleſiā erraſſe. Verum cum hoc vltimum determinatè concedere non cogatur, nil affirmaret ex quo euidenter poſſet erroris conuinci; tametſi non leuē ſuſpicionē contraheret.

23 Dices hoc verum eſſe, quando Eccleſia, vel Pontifex, vt eius caput, è Cathedra propoſitionem aliquam damnat, & infami nota inurit, ſecus quando non vt Eccleſiæ caput, ſed vt Doctor particularis, ſeu vt præſidet alicui Dominorū Cardinalium Congregationi, vt in præſenti contingit. Quadraginta enim, & quinque propoſitiones, *anno* 1665. & 1666. damnatæ vt ſcandaloſæ (quarum duodecima eſt, de qua diſputamus) non in Bulla Pontificia, ſed in decreto ſacræ Congregationis Generalis ſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis prodierunt. Quas Sanctiſ. Alex. vt illius Præſes, poſt earum examen, pluribus in ſacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſ. & Reuerendiſ. D.D. Cardinalibus, contra hæreticam prauitatem Inquiſitoribus, commiſſum, re maturè conſiderata, decreuit, vt minimū tanquam ſcandaloſas damnandas, & prohibēdas, *ſicut eas damnat & prohibet.* Quæ quidem damnatio, & prohibitio non à Sede Apoſtolica, ſed à Suppremo ſanctæ Inquiſitionis Romanæ Tribunali prodijſſe cenſenda eſt: ac proinde longè minoris authoritatis habenda, vtpotè non à Pontifice vt ab Eccleſiæ capite. Audio nonnullos ſic diſtinguere, ſed apud me nō benè audiunt. Nam quod Summus Pontifex Emin. Card. conſilio, præmiſſo examine, auditis votis in doctrina morum declarat, non video cur non pari reuerentia ſuſcipiendum, & æquè certum habendum, ac ſi in Bulla ſpeciali, & Motu proprio, vt à ſuppremo Eccleſiæ capite. Adde pro hac parte ſtare vniuerſam Theologorum phalangem, quia poſt ſimile decretum Clementis VIII. ſub eadem forma datum in Generali ſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis, in qua die vigeſima menſis Iunij, anno 1602. opinionem aſſerentem licere abſoluere abſentem *ad minus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit.* omnes vno ore fatentur, de hac te dubitare non licere: & tanquam à Sede Apoſtolica, & à ſuppremo Eccleſiæ capite id declarante, in vniuerſa Eccleſia, hæc damnatio, &

pro-

prohibitio recepta eſt: & licèt in Tribunali Romanæ Inquiſitionis, & in eius decreto euulgata, nihilominus eam referens Palao *tom.4.tr.23.diſp.vn.p.5.* hoc decretum *Motum proprium*, vocat dicens: *Sed iam de hac re dubitare non licet, quia Clemẽs VIII. in Motu proprio, &c.* & è Cathedra Pontificem id docuiſſe, ait Prado *tomo de Pœnit q.3.de confeſ.num.20.* Nullum ergo inter hæc agnoſcunt diſcrimen. Res ſanè grauiſsima eſt, & digna, quæ Eccleſiæ iudicio expreſsè diſcernatur; ſecus ob nullius Doctoris authoritatem ab aſſerto dimoueat.

QVÆSTIO VII.

Vtrùm validè abſoluatur, qui bona fide confitetur caſum reſeruatum Sacerdoti non habenti iuriſdictionem?

1 P. Ioannes Præpoſitus *in 3.part. quæſt.9.de reſeruat.caſuum, dub. 7.nu.38.* reſpondet, eiuſmodi abſolutionem videri validam, ſiue pœnitens ignoret, caſum eſſe reſeruatum, ſiue id ſciat; ignoret tamen, Sacerdotem non poſſe ab illo abſoluere. Addit verò, ſic abſolutum manere cum onere comparendi, ſi poſteà cognoſcat, fuiſſe defectum iuriſdictionis. Cui conſentit Diana *p.9.tract.8.reſol.29.* Hoc verò ſecundum non probat Præpoſitus, ſed ſupponit. Primum autem ſuadere conatur, quia Eccleſia hic & nunc tacitè dat iuriſdictionem in fauorem animarũ, alioquin innumeri manerent anxij de ſuis confeſsionibus, cum plerique Sacerdotes ignorent caſus reſeruatos, nec proprium ſit pœnitentium, eos ſcire, vel Sacerdotis poteſtatem inueſtigare: ergo ſiue Sacerdos peccet, ſiue non, valida erit abſolutio, ſi pœnitens bona fide procedat. Quid ego in hac parte ſentiam, triplici dabo concluſione. Sit prima.

2 Si pœnitens, ſimul cum reſeruatis, confiteatur alia peccata non reſeruata, circa quæ confeſſarius iuriſdictionem habeat, valida erit abſolutio: manebit tamen pœnitens cum onere comparendi coram ſuperiore, pro abſolutione reſeruati, ſi poſteà cognoſcat defectum iuriſdictionis. Ita ſentiunt Lugo *diſp.19.ſect.2.n.31.* Suarez *diſp.31.ſect.3.nu.1.& 12.* qui ſic intelligit verba illa Tridentini, *nil poſſe in caſibus reſeruatis.* Non enim dixit Concilium, nil poſſe in perſonam habentem caſus reſeruatos. Probatur primo, quia vt benè Lugo ſupra, idem eſt nõ recordari alicuius peccati, & ignorare inculpabiliter obligationem illud confitendi alteri Sacerdoti: ſed qui mortalium oblitus, venialia tantum confitetur ſimplici Sacerdoti, validè abſoluitur (quòd adeò certum eſt, vt Suarez ſuprà *n.10.* aſſerat, oppoſitum eſſe falſum, & improbabile) ergo qui ignorans obligationem confitendi alteri Sacerdoti, cõfitetur caſum reſeruatum non habenti iuriſdictionem, validè etiã abſoluetur, ſi bona fide peccata alia nõ reſeruata ſubijciat.

3 Confirmatur, quia ſicut aliqua lethalia ſunt reſeruata ſuperiori, ſic omnia mortalia ſunt reſeruata Sacerdoti approbato ab Ordinario: ſed qui ſimul cum venialibus cõfitetur bona fide mortalia ſimplici Sacerdoti, validè abſoluitur: ergo qui ſimul cum reſeruatis confitetur aliqua non reſeruata non habenti iuriſdictionẽ, validè etiam abſoluetur. Diſcurſus eſt legitimus. Minor, in qua eſt difficultas, traditur expreſsè à Leandro *diſp.11.q.14.* pro qua citat P. Suarez *diſp.31.ſect.2.n.8.* P. Fagundez *lib.1.Decalogi cap.16.n.12.* & Trullench ibidem *cap.3.dub.7.* Probatur ex doctrina P. Sanch. *in Sum.lib.2 c.13.n.15.* & expreſsius *lib.1.c.9.n.35.* Vbi ſic inquit. *Quoniã in confeſsionibus ſemper quiſquam fatetur aliqua venialia cum mortalibus, & quilibet Sacerdos certam in venialia iuriſdictionem habeat; ideo cum pœnitens non ponit obicem, & ſit certa iuriſdictio, in aliquam materiæ partẽ, erit certus confeſsionis valor.* Eandem ſententiam tenent Ioannes Santius *in ſelectis diſp.44.n.24.* Diana *1.p.tract.13.reſol.1.* & Lugo *diſp.19.n.28.* aſſerens, illam tenere Bonacinam, Granad. Caſtro Palao, Turrian. Leſsium, Malderũ, & alios, qui ex hoc fundamento efficaciter probant, Sacerdotem poſſe licitè, & validè abſoluere à mortalibus, quoties fuerit opinio probabilis circa iuriſdictionem in mortalia, quia ſi pœnitens venialia ſimul confiteatur, omninò certus erit confeſsionis valor; ergo ſi pœnitens ſimul cum reſeruatis confiteatur alia, in quæ Sacerdos certam iuriſdictionem habet, licèt nullam habeat in reſeruata, abſolutio erit valida.

4 Adde, iuxtà præfatam doctrinam non ſolum fore validam abſolutionem, quando Sacerdos ex ignorantia inuincibili iudicaret, habere iuriſdictionem, ſed etiam quando ex malitia abſolutionem

impenderet. Ratio eſt, quia totus Sacramenti valor ſub ſiſtit ratione iuriſdictionis certæ in peccata venialia: hæc autem non tollitur per notitiam confeſſarij circa defectum iuriſdictionis in mortalia: ergo accedente bona fide pœnitentis, cui mala Sacerdotis fides obſtare non poteſt, valida erit abſolutio à mortalibus, etiamſi à ſimplici Sacerdote collata. Ita in terminis P. Suarez *diſp.26.ſect.6.nu.9.*& P. Præpoſit. vbi ſuprà. Quibus non diſſentiet Egidius *diſp.8.dub.13.n.103.in fine.*

5 Aſſero ſecundo, contra Præpoſitum, ex eius principijs deduci, non eſſe obligandum pœnitentem ad iterum cōparendum, licèt poſteà cognoſcat, defectum iuriſdictionis interueniſſe: quod ipſe negat, & meritò. Sequela probatur: quia in principijs huius Doctoris abſoluitur directè à caſibus reſeruatis à Sacerdote iuriſdictionem habente, ex conceſsione Eccleſiæ pro illis circunſtantijs. Ergo nullū manet onus comparendi. Conſequentiam probo à paritate; nam confeſsio facta coram Sacerdote abſoluente, ex opinione tantum probabili iuriſdictionis, non eſt iteranda, licet pœnitens poſteà cognoſcat, confeſſarium, re ipſa, aliunde non habuiſſe iuriſdictionem. Cuius ratio eſt ſecundum Doctores, quia in tali caſu, Eccleſia ſupplet iuriſdictionem, quam confeſſarius re ipſa non habebat: ſicut ſupplet, quando eſt error communis. Ita Suarez, Sanchez, Henriquez, Leſsius, Egidius, Pōcius, Villalobos, Vazquez, Sancius, Salas, & alij, quos citat, & ſequitur Diana 3. *par.tract.2.reſol.3.* Boſsius *tom.1.de Conſcient.nu.*384. & Leander *diſp.5.quæſt.83.* Sed, iuxta principia Patris Præpoſiti, pœnitens in noſtro caſu abſoluitur directè à reſeruatis à Sacerdote iuriſdictionem habente pro his circunſtantijs, ex conceſsione Eccleſiæ: ergo licèt poſteà certò cognoſcat, talem Sacerdotem aliunde non habuiſſe iuriſdictionem, non tenebitur ad iterum comparendum coram ſuperiore. Patet conſequentia, quia nullum aliàs interuenit votum, iuramentum, ſeu pactū: ſed hoc eſt contra omnes Theologos: ergo opinio P. Præpoſiti non ſibi conſtat. Propter hæc.

6 Aſſero tertiò: ſi pœnitens ſola reſeruata confiteatur Sacerdoti non habenti iuriſdictionem, abſolutio erit nulla. Fūdamentum eſt, quia nulla alia materia ſubiecta, idem eſt, nil poſſe in reſeruata, ac nil poſſe in perſonam caſus reſeruatos habentem, cum nulla detur materia, circa quam cōfeſſarius iuriſdictionem habeat, & ratione cuius, reliqua indirectè remittantur. Hanc ſententiam ſupponunt Suarez, & Lugo *ſuprà*, & Sanchez *in Sum.lib.2.cap.8.à num.5.* Et probatur, quia licèt error communis tribuat iuriſdictionem, vt cum Diana *3.p.tract.4.reſol.121.* & cum Molfeſsio, & Poncio, tradit Thom. Hurtado *tom.2.reſol.mor.tract.12.n.2018.* non tamen error particularis vnius, vel alterius, ſicut è contra, ſcientia priuata pœnitentis de defectu iuriſdictionis confeſſarij non obeſt, vt ab eo abſoluatur, ſi alias ſit error communis circa iuriſdictionem, vt ex Sanchez, Bonacina, & alijs notat Leander *diſp.5.quæſt.79.* dummodo inducendo confeſſarium, non peccet mortaliter, quod continget, quoties confeſſarius non delinquat grauiter in adminiſtratione Sacramenti. Ratio eſt, quia ſi bona fides, licet priuata, pœnitentis, facere poſſet, quod Eccleſia iuriſdictionem conferret, nulla abſolutio ex defectu iuriſdictionis inualida foret. Ex quo ſequeretur, ſimplicem Sacerdotem poſſe etiam validè abſoluere à mortalibus, licèt nulla alia adhiberetur materia. Quod nullatenus ſuſtineri poteſt.

QVÆSTIO VIII.

An teneatur confeſſarius ſe conformare opinioni Regularis exigentis abſolutionem à reſeruatis virtute Cruciatæ?

1 RAtio difficultandi ſumitur ex pluribus declarationibus Pontificum, quibus clauſulam Cruciatæ, in qua omnibus Chriſti fidelibus conceditur facultas eligendi confeſſarium pro abſolutione reſeruatorum, explicuerunt, ſeu limitarunt, declarantes ſuæ mentis non eſſe Regulares quoad hunc articulum comprehendere. Inter alias, duæ extant nouiſsimæ: Alia Clementis VIII. alia Vrbani VIII. ille etenim conſtitutione perpetuò valitura declarauit: *Facultatem, & conceſsionem ſancta Cruciata, aliorumque indultorum quantum ad prædictum articulum eligendi confeſſarium, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, non habere locum cum fratribus, & ſororibus quorumcumque Ordinum, &c.* Et Clementis veſtigijs inſiſtens Vr-

Vrbanus, die 19 Iunij, anno 1630. in Bulla, quæ incipit: *Innouatio conſtitutionis felicis recordationis Clemētis Papæ VIII.* Poſt memoratam prædictam conſtitutionem, ait: *Nihilominus ſicut nobis non ſine animi moleſtia innotuit, nonnulli Ordinis Prædicatorum, prætextu eiuſdem ſanctæ Cruciatæ, Confeſſarium huiuſmodi, qui eos, vt præfertur* (nimirum a reſeruatis) *abſoluat, eligere poſſe prætendant. Nos præmiſsis obuiare volentes, præfatæ Clementis declarationi inhærentes, illamque tenore præſentium innouantes, ac quatenus opus ſit ampliantes, motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, perpetuò declaramus, conceſsionem ſanctæ Cruciatæ, aliorumque indultorum quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, etiā in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus quorumcumque Ordinum, locū minimè habuiſſe, nec habere, nec illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe.*

2 Hæc Pontificum decreta, ſi benè expendantur, planè conuincunt, per Bullam Cruciatæ non concedi Regularibus priuilegium ad eligendum Confeſſarium pro abſolutione reſeruatorum: & conſequenter non poſſe eius virtute abſolutionem exigere, nec Confeſſarium eos abſoluere.

3 Nihilominus, quia his decretis, & conſtitutionibus non obſtantibus, extant adhuc opiniones circa vſum Cruciatæ pro Regularibus, quoad articulum eligēdi Confeſſarium, poſſet aliquis pro parte affirmatiua Regularibus fauēte ſic arguere. Confeſſarius, ſemel audita confeſſione, tenetur, ſe conformare opinioni pœnitentis, licet ipſe falſam, & improbabilē exiſtimet, dummodo inter Doctores probatæ auctoritatis probabilis reputetur (vt docent Sotus, & Valentia; quos refert, & ſequitur Thom. Sanchez *in Summ. libr. 1. cap. 9. n. 30.* Ioannes Sanctius *in Select. diſp. 44. n. 31. & 35.* Diana *2. p. tract. 13. reſol. 11.* & cum Henriquez, Baſſeo, Candido, & alijs Machado *tom. 1. diſp. pract. artic. 6.* & Mercado *de controuerſ. cap. 15.* addens, debere ſe illi conformare, ſi opinio pœnitentis non ſit error; quæ quidem obligatio adeò ſtricta eſt, vt ſub mortali teneatur, ſi de mortalibus fuerit confeſsio, vt exiſtimant Ioannes Sanchez *diſp. 12. n. 54.* Thomas Sanchez *ſuprà num. 24.* Diana *ſuprà reſol. 11.* & ex Suarez, Lugo *diſp. 22. ſect. 2. nu. 48.* Tamburinus *in Methodo expedit. Confeſſ. lib. 3 cap. 9 §. 1. num. 3. & 4.* contra Vazquez, Montelinos, & Salas, apud Dianam exiſtimantes, ſub veniali tantum teneri. Sed opinio pœnitentis regularis circa vſum Cruciatæ pro abſolutione reſeruatorum reputatur probabilis inter Doctores probatæ auctoritatis: ergo licet Cōfeſſarius falſam, & improbabilem exiſtimet, tenebitur ſe illi conformare, & abſolutionem impendere.

4 Vidit fortaſſe Lugo diſcurſus difficultatem, quare ad illam fugiendam ſtatuit doctrinam communem aſſerentem, Confeſſarium debere ſe conformare opinioni pœnitentis, non habere locū, quando opinio vertatur circa iuriſdictionem, quia iam non agitur de permittenda pœnitenti ſua opinione, ſed de amplectenda illa in operatione propria, quod facere non poteſt, niſi iudicet, eſſe probabilem. Hunc dicendi modum deſumpſit ex Valentia *2. 2. diſp. 5. quæſt. 7. punct. 4. in fine,* & ex Thoma Sanchez *ſuprà num. 3.* illumque amplectitur Sanctius *in Selectis,* nam licet *diſp. 44. nu. 35. §. Qualiter.* Exiſtimet, quæſtionem eſſe de nomine, an ſit dicendus Confeſſarius permittere opinionem pœnitentis; an verò eam ſequi: quia permittere nil aliud videtur eſſe, quam illam ſequi per principia extrinſeca. Nihilominus *eadem diſp. num. 10. §. Sed valdè notādum,* aſſerit, quod licet communis doctrina defendat, Confeſſarium teneri, ſequi opinionem pœnitentis: * Id tamen verum non eſt, quando ob id non abſoluit, quia putat non habere iuriſdictionem. * Et infra, rem noſtram in terminis attingens, ait: * Ex quo deducitur, conſtrictum non eſſe Confeſſarium ſentientem, Bullā Cruciatæ non prodeſſe Regularibus, confeſſionem excipere Regularis, oppoſitā ſententiam amplectentis. * Quem ſequuntur Pontius de Matr. *lib. 4. cap. 25.* Caſtro Palao *tom. 1. tract. 1. diſp. 2. punct. 4. num. 4.* & Verricelli *tom. 1. qq. mor. tract. 2. q. 28. n. 9.* Et non licere vti iuriſdictione probabili, relicta certa, multis ſuadent Marchātius, Ouiedo, & Bardi, apud Dianam *p. 9. tract. 7. reſolut. 59.*

5 Verum hæc doctrina difficultate non vacat. Primò, quia inter Doctores aſſerentes, Confeſſarium teneri, ſequi opinionem pœnitentis, ſi ab alijs Doctoribus probabilis reputetur, Vazquez *1. 2. tom. 1. diſp. 62. cap. 7.* exemplum adhibet in caſu,

quo

quo opinio pœnitentis circa confeſſarij iuriſdictionem verſatur. *Vt ſi Confeſſarius,* inquit, *exiſtimet, talem caſum eſſe reſeruatum: contra verò pœnitens oppoſitum cum alijs Doctoribus probabiliter cenſeat.* Quapropter in quocumque caſu teneri confeſſarium ſe conformare opinioni pœnitentis, tradit cum Vazquez Ouiedo 1.2. *tract.5.controuerſ.3.punct.6.num.73.& 74.* & nulla adhibita limitatione id tenent apud ipſum, Suarez, Salas, Azor, Bonacina, Egidius, Torres, Sayrus, Filliuc. Sotus, Monteſinos, Granado, & alij.

6 Secundo, quia licitum eſt ſequi, & amplecti, in operatione propria, opinionem, quam per principia intrinſeca iudicat confeſſarius improbabilem, & falſam, ſi tamen per principia extrinſeca probabilis ſit, vt tradunt ipſemet Lugo *diſp.25. de Pœnit ſect.6.num.*109. & ex Vazquez, Leſsio, Salas, Egidio, & Sayro, Ioannes Sāchez *in Selectis, diſp.41.n.7.* quibus conſonat Machado ſuprà cũ Doctoribus, quos citat. Quo fundamento nixi obligant cōfeſſarium ad abſoluendum moribūdum in pluribus caſibus, licet improbabilem à principijs intrinſecis iudicet opinionē.

7 Iam verò, ſi reſpondeas, neque extrinſecè eſſe probabilem contrariam, poſt decretum Vrbani VIII. Contra eſſe videtur: quia, vt in ſimili ait Vazquez 1.2. *diſp.62.cap.4.nu.17. Si difficultatem ortam ex lege, & decreto, recentiores aliqui notarūt, & conati ſunt eam diſſoluere, non debemus exiſtimare, illorum opinionem carere probabilitate, vt eam ſequi non poſsimus.* Igitur cum hæc in præſenti reperiantur, & recentiores notauerint difficultatem ex decretis Clementis, & Vrbani VIII. ſubortā, poterit confeſſarius per principia extrinſeca iudicare probabilem opinionē pœnitentis Regularis, & conſequenter iuxtà illam operari. Ergo tenebitur ſub mortali, audita confeſsione, illum abſoluere. Nam, vt ex communi Doctorum ſententia tradit Sanctius *in Selectis, diſp.33.n.54. in fine*, quoties confeſſarius poteſt licitè beneficium abſolutionis impendere, ad illud exigendum habet ius iuſtitiæ pœnitens: licitè autem poteſt, quando pro pœnitente eſt opinio extrinſecè probabilis circa iuriſdictionem confeſſarij. Ergo ſi abſolutionem non impendat, faciet cōtra iuſtitiam, vel ſaltem contra charitatem: graue enim onus eſſet obligare pœnitentem ad ſua crimina alteri detegenda. Igitur ſi poſt citatas cōſtitutiones Clementis, & Vrbani VIII. ſit adhuc extrinſecè probabile, priuilegiū Cruciatæ prodeſſe Regularibus, tenebitur confeſſarius eius virtute pœnitentem abſoluere, licet eius opinionem improbabilem, & falſam exiſtimet, iuxtà ſuperius dicta.

8 Nec obſtat, quòd opinio hæc minus tuta, minuſque probabilis ſit. Quia vt docuimus *tract.1.de opin.probab.q.5.per totam*, licitum eſt tutiori, & probabiliori relicta, minus tutam, minuſque probabilem, dum probabilis ſit, amplecti: pro qua plures ibi adduximus, & ſexaginta auctores pro hac parte refert Bardi *in Selectis, lib.11.quæſt.vnica.* *Qui, inquit, cuiuſcumque hominis intellectum rectè diſpoſitū mouere poſſunt: & ideò non ſolùm tutā, & probabilem, verum etiam moraliter certam opinionem hanc reddunt, & probabilitatem oppoſitæ ita minuunt, vt hodiè poſt talium Doctorum ſenſum, parum probabilitatis inuoluat: imò penſatis rationibus, quas prædicti auctores adducūt, videtur ipſa ſententia oppoſita conſtituta veluti in confinio improbabilium.* Hactenus P. Bardi. Ex his planè conſtat, huius quæſtionis deciſionem ad hunc cardinem deuolui, an poſt decretum Vrbani VIII. ſit ſaltem extrinſecè probabile, Bullà Cruciatæ prodeſſe Regularibus, quoad articulum eligendi confeſſarium? Sed quia plures opiniones hac de re extant, eas obiter referre, ferreque iudiciū, opus erit.

§. I.

Referuntur, & expenduntur opiniones pro Regularibus quoad electionem Confeſſarij virtute Cruciatæ.

1 QVatuor apud Doctores reperio. Prima aſſerit, Regulares virtute Cruciatæ, poſſe à quolibet Sacerdote ab Ordinario approbato abſolui à peccatis mortalibus nō reſeruatis. Ita expreſsè poſt decretum Clementis VIII. Manuel Rodriguez *in Sum.tom.3.cap.7.nu.2.in fine*, dicens, ſic iudicaſſe multos Doctores Salmanticenſes, quibus conſentit Diana 1.*p. tract.de Bulla, reſol.*14. Eamdem ſentētiam poſt decretum Vrbani defendunt F. Leāder à Sacramento *tom.1.tract.5.diſp.12.q.62.* & cum Ludouico à Cruce, Quintanadueñas *ad Pœnitentiæ Sacramentum, tract.3.ſingul.18.* vbi ait: Plures doctiſsimos recen-

Digitized by Google

centiores hanc partem indubitanter tueri, Barnabas Gallego, Martinus de S. Ioſeph, Thomas Hurtado, & alij, apud Dianam *p. 1. tract. 11. reſolut. 14. & p. 9. tract. 6. reſol. 10. in fine, & p. 11. tract. 6. Miſcellan. reſol. 38.* P. Eſcobar *in Theolog. moral. libr. 7. Problem. 33. nu. 560.* & non parum fauet P. Caſtro Palao *tom. 4. tract. 25. punct. 8. §. 3.* dum ait per cōſtitutionem Vrbani VIII. id non prohiberi; ſecus per Clem. VII & Gregor. XIII. cōſtitutiones. Quod alijs non placet, itē Ludou. à Cruce, & Man. Rodriguez, quos citatos ſequitur, & multis illuſtrat doctiſsimus P. Mēdo *tom. in Bull. Cruciatæ, diſp. 24. cap. 8. & 19. & in Appendice diſput. 1. cap. 10. & in ſtatera opin. mor. diſſert. 12. ſ. 7.* Et quod poſsit eligere ex confeſſarijs ſui ordinis, tradit Delgadillo *de Pœnitent. cap. 21. dub. 24.* Et plures ex ſcriptoribus id ſupponere vt certum, teſtatur Truilench *in expoſitione Bullæ, lib. 1 §. 7. cap. 1. dub. 9. n. 25.* per hæc verba: *Hic videtur certū poſita conſtitutione Vrbani, & Clementis VIII. poſſe Regulares eligere Confeſſarium ex approbatis, etiam extrà Religionem, ſi non habeant peccata reſeruata Sedi Apoſtolicæ, ac ſuis ſuperioribus, vt tenet Rodriguez, & ſupponunt Doctores citati: nam ſolum loquuntur de peccatis reſeruatis.* Hanc opinionem latè probat Quintanaduenñas, contra Lugo ex proœmio conſtitutionū Clementis, & Vrbani VIII. quas ſupra retulimus.

10 Ad alia verò indulta, quæ adducit Lugo, ex Gregorio XIII. Clemente VIII. & Gregorio XV. in quibus Regularibus Societatis Ieſu in ſpeciali prohibetur, vti facultatibus Cruciatæ publicatæ, vel publicandæ, reſpondent Quintanaduenñas *n. 9.* & P. Mendo *in Bulla, diſp. 24. cap. 9. nu. 213.* eodem modo explicanda, nimirum, quoad reſeruatorum abſolutionem: non verò quoad alia. Quod non leuiter ſuadetur ex eo, quòd in 6. Congregatione Generali tantùm prohibetur defendere, Bullam Cruciatæ prodeſſe noſtris, quoad abſolutionem à caſibus reſeruatis. Addit verò Quintanaduen ñs, *nu. 14.* * Praxim oppoſitam in noſtra Societate credo eſſe. & huic ſtandum planè cenſeo. * Ita ille, & ego, quia non eſt ſatis exploratum, quod poſsint vti Cruciata, quoad non reſeruatos, & oppoſitum docent cum Suarez, Palao *tom. 4. tract. 25. punct. 8. §. 3. num. 3.* & Cardin. de Lugo *diſput. 20. ſect. 9. à n. 194.* Quorum ſententiam veriſsimam eſſe ait M. Ioannes Martinez de Prado *ſup. q. 6. §. 2.* & alijs omiſsis probatur: Quia Clemēs VIII. in Motu edito pro omnibus Regularibus expreſsè inquit: *Suæ mentis fuiſſe, quod Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, & confeſsionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti ſint.* Quam conſtitutionem Vrbanus, inquit, ſe innouare & ampliare. Illa autem vniuerſaliter interdicit vſum Cruciatæ quoad abſolutionem, ſiue peccata ſint reſeruata, ſiue non: vt conſtat ex illius conſtitutione, in illis verbis. Quod Regulares; * quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, & confeſsionis adminiſtrationem, ordinariæ Prælatorum ſuorū diſpoſitioni ſubiecti ſint. * Super quorū intelligētia teſtatur Cardinalis de Lugo *vbi ſuprà* ſe conſuluiſſe Illuſtriſsimum D. M. A. Maraldum, à quo ex præſcripto Vrbani ea conſtitutio fuit conſtructa, diſpoſita, & ſubſcripta; & hunc ſenſum approbaſſe, & miratum fuiſſe, quod in alio hæ voces ab vllo intelligerentur. Non ergo admittenda quorumdam expoſitio, qui ad reſeruata hæc Vrbani verba limitant: ſicut etiā conſtitutionem Gregorij XV. in qua eis prohibetur: *Confeſſarium ſibi eligere virtute Cruciatæ.*

11 Secunda opinio aſſerit, Regulares poſſe virtute Cruciatæ eligere Confeſſariū pro abſolutione eorum reſeruatorū, quæ non Prælatis Religionis, ſed Pontifici reſeruantur. Ita nouiſsimè Quintanaduenñas *ſuprà ſingulari 26. num. 3. & 4.* Probat ex Proœmio Bullarum; quia Clemens VIII. ait, quod prædicti Religioſi prædictis facultatibus vti præſumebant in detrimētum Regularis diſciplinæ. Et Vrbanus VIII. *Nos præmiſsis, quantum nobis ex alto conceditur obuiare, atque directioni conſulere volentes, præfatæque Clementis prædeceſſoris noſtri declarationi inhærentes, &c.* Ex quarum proœmio conſtare videtur, Pontifices ſolum prohibere vſum Cruciatæ, quantum ad illos caſus, qui pro Regulari diſciplina obſeruanda, Prælatis Regularibus reſeruantur. Igitur à reliquis caſibus, qui in generali pro Chriſtianæ vitæ reformatione reſeruantur, vt in tota Eccleſia à Papa, & in Diœceſibus ab Epiſcopis, rectè poſſunt vtriuſque ſexus Regulares virtute Cruciatæ abſolui.

12 Verum hæc doctrina difficultate non vacat quia Vrbanus VIII. in ſuo decreto expreſsè declarat, conceſsionē ſan-

ctæ

Digitized by Google

ctæ Cruciatæ, quoad prædictum articulũ eligendi Cõfeſſarium, *& abſoluendi à prædictis caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis*, cum Regularibus locum nõ habere. Igitur non ſolum prohibet vſum Cruciatæ, quoad caſus Prælatis Religionis, ſed etiam Summo Pontifici, pro bono Eccleſiæ regimine, reſeruatos. Et ita ſupponit Trullench *ſuprà*, ~~tenent~~ Delgadillo *de Pœnitent. cap. 21. dub. 25.* & expreſsè tradit P. Mendo *in Bullam, diſp. 24. cap. 19. num. 198.* & mihi etiam placet, quia mens Vrbani VIII. eſt, quòd Regulares quoad reſeruata Sedi Apoſtolicæ, eidem maneãt ſubiecti, quin virtute Cruciatæ eximãtur, vt conſtat ex verbis illis: *Noſtræ intentionis fuiſſe, & eſſe, quod Sedi Apoſtolicæ quoad ſibi reſeruata ſubiecti ſint.* Ergo opinio Quintanadueñas ſuſtinenda non eſt.

13 Tertia opinio aſſerit, Regulares poſſe eligere Confeſſarium pro reſeruatis ſuis Prælatis, dummodo eligant ex Cõfeſſarijs domus, illis nimirũ, qui pro ſubditorum confeſsionibus ſunt deputati. Ita poſt Clementem VIII. docuit vt probabile Villalobos *in Sum. tract. 7. clauſula 9. §. 2. n. 12.* Vbi inquit, ita ſenſiſſe viros doctiſsimos Alphonſum Curiel, Antolinez Auguſtinianum, Cornejo Carmelitanũ, & Hernandez de Campo Franciſcanum, omnes primarios ſacræ Theologiæ Lectores in Academia Salmantina, & PP. Collegij Societatis Ieſu eiuſdem Ciuitatis. Putat etiam probabile Ioannes de la Cruz *lib. 1. cap. 9. dub. 12.* aſſerens, ita iudicaſſe Henriquez, Bañez, Vincentium, Lunam, & alios. Et hanc ſententiam poſt decretum Vrbani VIII. tenet nouiſsimè Ludouicus de S. Iuan, aſſerens, nonnullos ita docere, & putat probabilẽ Diana illũ citans *4. p. tract. 4. reſol. 43.* & Leander à Sacram. *diſp. 12. quæſt. 60.* quia contrariam, quam ſequitur, vocat multo probabiliorem, & non eſſe improbabilem dicit Thomas Hurtado Clericus Minor, *tom. 2. tract. 9. cap. 12.* licet plus contendere videatur, dum inquit: * Vrbanum tantum prohibere, eligere Confeſſarium extra Religionem. * Et nouiſsimè hanc ſententiam referens, non improbat M. Ioannes Martinez de Prado *in Theolog. moral. cap. 6. q. 5. §. 6.* Quod, in hoc præcipuè Authore, ſufficiens ſignum approbationis eſt.

14 Hanc opinionem verbis, quæ ſequuntur, probat Villalobos *vbi ſuprà.* * Porque aſsi lo cõcede ſu Santidad à todos los Chriſtianos, que tomaren la Bula, y no obſtan los fundamentos de la parte contraria. Porque al primero ſe reſpõde, que los Sumos Pontifices no pueden atar las manos à ſus ſuceſſores; y aſsi por las conceſsiones nueuas eſtan reuocadas las antiguas. Y vimos, que deſpues de todas las antiguas, fue eſtilo en la religion aprouecharſe de la Bula quanto a eſto, haſta que vinieron los Breues de los Padres Dominicanos, y Carmelitas (nimirum conſtitutiones Pij V. & Clementis VIII.) a las quales reſponde eſta opinion, que no derogaron eſto ſino el poder elegir Confeſſor de fuera de la Religion, que abſueluia de los caſos reſeruados, como conſta de la relacion, que en ellas ſe pone al principio, entendiendola bien en aquellas palabras: *Et illorum prætextu eligunt Confeſſorem aliquando, præter eos, qui à ſuis Prælatis eorum confeſsionibus deputati ſunt, quod aliquando in ſpeciale eorum vergit detrimẽtum.* Y aſsi las entienden los Padres, que citamos por eſta ſentencia, y auiendo Bula nueua, ſeria eſto mas llano, porque ſe reſponderia como a las antiguas. * Hæc Villalobos. In quibus duo expẽdẽda ſunt. Primò, viuente adhuc Clemente, putaſſe hunc Doctorem ſuam opinionem probabilem, propter fundamentum deſumptũ ex citato proœmio conſtitutionis. Secũdum, exiſtimare, per nouam cõceſsionem Bullæ à nouo Pontifice factam reuocari omnia decreta, conſtitutiones, & declarationes à prædeceſſoribus edita, quibus vſus Cruciatæ pro abſolutione reſeruatorum Regularibus prohibetur.

15 Verum præfata opinio eſt omnino improbabilis. Primò, quia falſo nititur fundamento: nam proœmium illud, licet cum ea reſtrictione (nimirum *præter eos, qui à ſuis Prælatis eorum confeſsionibus deputati ſunt*) reperiatur in Bulla Pij V. pro Dominicanis edita (quam ad verbum adducit Manuel Rodriguez, poſt explicationem Cruciatæ) & in Bulla priuata Clemẽtis VIII. pro Carmelitis Excalceatis: Similis autem reſtrictio non apponitur in proœmio Bullæ Clementis, poſteà editæ pro omnibus Regularibus mẽdicantibus, & non mendicantibus, cuius hic tenor eſt: *Quod cum in Bulla Cruciatæ, & alijs priuilegijs, detur facultas eligendi Confeſſarium idoneum ab Ordinario approbatum, qui poſſit à reſeruatis abſoluere. Nonnulli prædictis facultatibus vti præſumebant, in detrimen-*

mentum eorum regularis diſciplinæ. Quod ad verbum repetitur,& innouatur in cõſtitutione Vrbani VIII.Igitur illa opinio, ex proœmio conſtitutionis Clementis, nullum habet ſubſidium.

16 Iam verò,quod nullam probabilitatẽ ſortiri poſsit,ex alio principio apud patronos Cruciatæ valdè familiari, nempè,per nouam Bullæ conceſsionem a nouo Pontifice, omnes antiquas reuocari: conſtabit planè,ex infra dicendis,in impugnatione quartæ opinionis.

§. II.

Quarta, & laxior opinio pro Regularibus cum fundamentis proponitur.

17 QVarta opinio abſolutè, & ſine vlla reſtrictione aſſerit , poſſe Regulares virtute Cruciatæ,etiam repugnantibus Prælatis, eligere pro reſeruatis quemcumque Confeſſarium ab Ordinario approbatum. Sic ante Vrbani VIII. decretum, docuerunt Ioannes Valerus *in different. vtriuſque fori, verbo Bulla, differẽt. 1. concluſ.5.* Egidius Trullench *in expoſitione Bullæ lib.1.§.7.cap.1.dub.9.in 1.editione;* vbi pro ſe citat Clarum,& Rium de Mendoza, Ludouicum Lopez, & Sotum. Alphonſus Perez de Lara *lib. de tribus gratijs,fol.*27. Sotus *in 4.diſt.18.quæſt.4. art.3.ad 1.*Ludouicus Lopez *2.p. inſtruct. cap.8.§.Præterea hic,fol.mihi* 822.Freitas *in Memoriali particulari de hoc pũcto,*Euſebius de Herrera Auguſtinianus *in deciſionibus moral.deciſion.9.per totam.* Ioannes de la Cruz *lib.1. de ſtatu Religioſo, cap. 2.dub.12.* plures citans, Ioannes Sanctius *in Selectis,diſp.44.n.10.& 13.* Baſilius Põcius *de Matrim.lib.5.cap.20.n.7.*& præcipuè *lib.8.cap.19.§.2.num.13.& 14.*& latius *in manuſcriptis de Pœnitent.* vbi ait: hanc ſententiam tenuiſſe M.Bañez, Ioannem Vincentium Lunam, & Antolinez. Et quondam tenuit P.Thom.Sanchez *in manuſcriptis*, vt conſtat ex verbis,quæ ex illo adducit Quintanaduēñas *tom.2.ſingul.tract.4.ſingul.7.num.4.*& ita declarauit Commiſſarius Cruciatæ Luſitaniæ,die 7. Martij,anno 1630.& hanc opinionem eſſe probabilem indicat Corduba *de Indulgentijs, quæſt.49.* & pro alijs Religioſis à Societate Ieſu, Caſtro Palao *tom.4.tract. 25.diſp.vnica,punct.8.§.2.*& ea vtentes,ſe non audere condẽnare, dicit Manuel Rodriguez *in expoſitione Bullæ, §.9.fol.mihi* 86.*§.Lo ſexto digo,*& *tom.1.quæſt.regular. quæſt.21.art.8.fol.*215. & probabilem eſſe reſponderunt multi Doctores Salmanticenſes hac de re conſulti,pro qua doctus Machado *tom.1.lib.1.fol.*24. citat Candidum pro ſe adducentem Patrem Henriquez;ſed hunc malè,quia *lib.7.cap.22.in Gloſ.litt.A.* tantum dicit,hoc fieri ex cõſuetudine per ſuperiores tolerata. Vnde non pro omnibus Regularibus;ſed in aliquibus Religionibus vſum Cruciatæ à ſuperioribus permiſſum concedit.

18 Denique poſt Vrbani VIII. decretum prohibentis Regularibus vſum Cruciatæ quoad reſeruata,prædictam ſententiam non eſſe improbabilem,tradunt Ludouicus a Cruce *in expoſition.Bullæ, diſp. 1.cap.1.dub.12.n.2.*& Petrus de Leon,apud Dianam *in addit.ad 3.p.reſol.9.*& ſe non audere nota improbabilitatis inurere dicit Diana *p.11.tract.6.reſol.37.* Et non carere probabilitate , ſi conſtitutio Vrbani VIII. non ſit à ſubditis acceptata, inquit Trullench *in 2. editione Bullæ Cruciatæ lib.1.§.7.cap.1.dub.9.n.19.* quem ſequitur Thomas Hurtado *tom.2.reſol.moral.tract. 9.cap.5.n.74.*& probabilem putat M.Candidus,apud Dianam *p.8.tract.7.reſol.78.*& Leander a Sacramento *tom.1.tract.5.diſp. 12.quæſt.58.*vbi ait. * De præfata Vrbani Bulla fuiſſe eidem ſupplicatum per Cõmiſſarium Generalem de ordine, & mandato Regis Philippi Quarti. Qua, inquit, ſupplicatione poſita,dum contrarium nõ conſtet de reſponſione Pontificis,non renuam cõcedere eſſe probabilem.* Cui facit doctrina M.Serra *1.2.q.95.art.3.§.Nūc ergo,*vbi ait,dum ab aliqua lege Pontificia ſupplicatur, * interim eius obligatio ſuſpenditur,& non peccat,qui illam nõ ſeruat; & legiſlator audita ſupplicatione, etiamſi nil reſpondeat, ſed taceat, cenſetur conſentire,& legis obligationem tacitè auferre.* Et abſolutè ſequuntur Remigius *in Sum.tract.5.cap.5. §.2.num.8.*& iterum in nouo appendice. Iuniperus à Drepano *de caſibus reſeruatis,p.3 diſp.7.q. 5.cap.3.& ſequentibus:*vbi ex diuerſis Religionibus in confirmationem ſuæ ſententiæ adducit ſubſcriptionem quatuordecim Qualificatorũ Tribunalis ſanctæ Inquiſitionis Regni Siciliæ. M. Acatius de Velaſco *tom.1.reſol.moral. verbo Bulla, reſol.128.n.15.* in editione Valentina, anno 1656.vbi ſic ait. * Todos los Regulares, licita y validamente pueden ſin licencia de

de ſus Prelados,en virtud de la Bula de la ſanta Cruzada, elegir ſiempre que quiſieren Confeſſor aprobado por el Ordinario, el qual los pueda abſoluer de todos los caſos reſeruados,aunque lo eſtèn à ſus Superiores, y al Papa, de la manera que los ſeglares. * Sic Illuſtriſ. Acatius. Quem ſequitur ex eodem inſtituto Antiſtes alter. M.Arauxo *in deciſionibus moral. tract.1.q. 8.num.28.fol.51.* & probabilem putat M. Ioannes Martinez de Prado *tom.1.quæſt. mor.cap.5.de Bulla,quæſt.5.* addens,pro hac ſententia militare omnes Doctores ſuprà citatos,& qui ante decretum Vrbani poſt Clementem VIII. ſcripſerunt: * Quia in ſubſtantia, inquit, idem decreuerant alij Pontifices,& præcipuè Clemens VIII. cuius conſtitutionem innouat Vrbanus. Vnde quoad hoc, opinio, quæ illo tempore erat probabilis, modo eamdem retinet probabilitatem.* Quibus adde Mag. Barnabam Gallego *in Bullam Cruciatæ, capit. 12.clauſula 12.fol.178.* Vbi poſt adducta Vrbani VIII. decreti verba,cōcludit:* No obſtante eſto, en auiendo nueua conceſſion de la Bula de otro Pontifice,ſino declarare, que no es ſu intencion, que les valga à los Religioſos,quanto à la abſolucion de los caſos reſeruados à ſus Prelados, parece, que el Religioſo que tuuiere la Bula,ſe podrà conformar,ſi quiere,con la opinion de los que dizen,que pueden los Religioſos ſer abſueltos de los caſos reſeruados à ſus Prelados,teniendo la Bula de la ſanta Cruzada. * Denique hanc ſententiam nouiſsimè multis tuetur M. Fr. Antonius Baco Auguſtinianus *in Sum. Hiſpano idiomate cuſa Maioricæ, anno 1661. diſp.36. cap.11.* & probabilem putant Fr. Chriſtophorus à Sancto Ioſepho *tom.1.recepr.opin.1.p.fol.130.à num.7.* & Ludouicus à Concept. *tom.2.exam.tract.1. §.2.verb.Bulla,illatione 1.n.5.*

19 Plura ſunt, quæ ad illam firmandam congerunt citati Doctores, quæ videri poſſunt apud Trullench, Leandrum, & Lugo *diſp. 20.ſect.9.* ſeligam præſtantiora. Primò, quia Commiſſarius Cruciatæ, ex delegatione Pontificis, ante promulgationem Bullæ,ſingulis annis,abſolutè derogat omnibus priuilegijs eius expeditioni contrarijs: talia autem ſunt ſuperioribus Religionum conceſſa à Clemẽte,& Vrbano VIII. ne eorum ſubditi poſſint pro reſeruatis Confeſſarium eligere. Secundò, quia ſemel promulgata, & aſſumpta per Regulares Bulla Cruciata, non poteſt reuocari priuilegium in ea contẽtum eligendi Confeſſarium, niſi Pontifex inſſerit, vnicuique reſtitui eleemoſynam contributam: nam cum ſit priuilegium conceſſum per modum contractus,nō poteſt aliter reuocari,vt docent Matienzus, Gregorius Lopez,& alij, quos ſequuntur Thom. Sanchez *de Matrimon.lib.9.diſput. 33.num.9.& 10.* & cum Henriquez, Manuel Rodriguez, Bonacina,& Salas, Caſtro Palao *tom.1.tract.3.diſp.4.punct.21.§.2.* & Quintanadueñas *tom.1. ſingul. tract.8. appendicis ad Iubilæum anni Sancti, ſingul. 14.num.2.*

20 Tertiò, quia ſupradicta Religionum priuilegia, poſt Bullæ Cruciatæ promulgationem, quando ſingulis annis ſit, non ſunt ad inſtantiam Prælatorum per Papam reualidata,& poſt reualidationẽ à ſuperioribus ſubditis notificata,& per notificationẽ à ſubditis acceptata,quæ omnia ad eorum obligationem requirũtur, iuxtà opinionem Soti, & Medinæ, quos adducit Manuel Rodriguez *in explicatione Bullæ,§.9.n.24.* Quartò, quia vt ſuprà diximus ex Villalobos, & tradit Trullench, loco citato, Pontifex ſolum declarat ſuam intentionem pro Bullis à ſe cōcedendis,& conceſsis: non verò pro concedendis à ſuis ſucceſſoribus: ergo iſti, ſaltem poſt nouam Bullæ conceſsionẽ (quæ ſingulis ſexſenijs fit) derogant intentioni, & declarationibus à prædeceſſoribus factis. Igitur mortuo Pontifice, qui ſuam intentionem declarauit, poterunt Regulares, virtute Cruciatæ à nouo Pontifice conceſſæ, eligere Confeſſarium pro reſeruatis.

21 Et ita planè videtur ſentire Diana *in additionibus poſt 3.p. reſolut.9.* vbi poſtquam de verbo ad verbum retulit decretum Vrbani,ſic concludit:*Ex ſupradicta Bulla apparet, ſaltem dum viuit Vrbanus, non poſſe Regulares virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confeſſarium extra ordinem pro caſibus reſeruatis.*Sentit igitur eſſe probabile,quod eo mortuo poſſint eligere. Et expreſsè ita ſentiunt Trullench *in 2.editione,lib.1.cap.7.* & Candidus, apud Leãdrum *ſuprà quæſt.61.* vbi pro ſe adducit Hẽriquez, Nauarr. Rodriquez, & alios, & ipſe Leander conſentire videtur; & aliquo modo fauet Palao *ſuprà tr. 25.punct.8.§.3.n.3.* Quibus adde Ioannem de la Cruz *de ſtatu Religioſo,lib.1.cap.6.* vbi

poſt-

poſtquam *dub.12.concluſ.1.* prædixerat, in aliquibus Religionibus ſpeciali Papæ conceſsione cautum eſſe, ne Religioſi vtantur priuilegijs eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, ſine licentia ſuorum Prælatorum: *concluſ.3.* ſic ait: *Probabile eſt, prædicta priuilegia ſuſpendi per Bullas conceſſas ab alijs Pontificibus, & ſic Religioſi ſumendo Bullam Cruciatæ poſſunt eligere Cōfeſſorem, & abſolui a reſeruatis iuxta tenorem eius. Ita Henriquez, & Antoñaez, & ita fertur tenuiſſe Bañez, Ioannē Vincentium, Lunam, & alios. * Hæc M. Cruz, cui conſentit Gallego *vbi ſuprà*, & cum Mag. Candido *tom.2. diſquiſ.24.* probabile putat Ludouicus à Concept. *tom.2. examinis veritatis, tract.1. verb. Caſus reſeruati, §.3. num.1.*

22 Quintò, quia verbis legis ſtādum eſt, ſecūdum interpretationem iuris, etiā ſi legislator extra legem dicat, ſe aliter intellexiſſe, vt ſentiunt P. Sa, *verb. Lex, n.15.* Bonacina *tom.2. diſp.1. de legibus, punct. 8. n.16.* Salas, Nauarro, & alij. A Papa quidem Innocentio IV. declarante ſuam mētem, circa conſtitutionem à ſe antea factam, receſsit Hoſtienſis, & eum eo alij Doctores, vt refert P. Sà ſuprà; ſed verba Bullæ Cruciatæ comprehendunt Regulares, quoad articulū eligendi Confeſſarium pro reſeruatis: ergo verbis Bullæ ſtandum eſt, quantumvis Pontifex extra Bullam dixerit, ſe aliter intellexiſſe.

23 Sextò, quia Pontifex, quādo vult, Regulares non comprehendi in aliquo indulto Cruciatæ; in ipſamet Bulla illos expreſsè excludit, vt cernere licet in indulto lacticiniorum tempore quadrageſimæ, in quo excipit Regulares ante ſexageſimum annum: ſed in indulto eligēdi Confeſſarium pro reſeruatis, non excipiuntur; ergo comprehenduntur: patet conſequentia, quia exceptio firmat regulam in contrariū. Nec obſtare poſſunt declarationes Clementis, & Vrbani VIII. in oppoſitum adductæ: iſtæ enim ad terrorē potiùs, quam ad reuocationem priuilegij Cruciatæ editæ videntur. Nam ad quid, inquiunt, tanto tam prolixo què decretorū, & Bullarum proceſſu opus erat, quando vnico tantum verbo Bullæ Cruciatæ inſerto, poterat facillimè Pontifex ab indulto eligendi Cōfeſſarium regulares excludere, ſicut excluſit à lacticiniorum indultò? Hoc argumentū vrget M. Martinez de Prado *vbi ſuprà to.1. cap.6. q.5. de Bulla n.31.* inde concludens. *Et ſuſpicor, quod medium vnicum & facilè, ad tollendam probabilitatem oppoſitæ opinionis, eſſet, in ſummario Bullæ Hiſpanæ id exprimere. Et dum (Commiſſarij Cruciatæ) nō expreſſerint, vel decipiunt Regulares in re grauiſsima, vel opinio eſt probabilis authoritate, & ratione. *Sic ille.

§. III.

Bullam Cruciatæ Regularibus nō prodeſſe, pro abſolutione reſeruatorum, vera, & communis ſententia eſt.

24 HAnc tenent innumeri Theologi, vel vt ſatius dicā, exceptis pro contraria citatis, omnes vt omnino certam defendunt. M. Martinus de Ledeſma *2.p.4.q.29. artic.2. concluſ.2.* MM. Ioānes Gallus, Bartholomæus de Medina, & Petrus Ibañez, quos refert Viualdus *de abſolut. n.25.* M. Petrus de Ledeſma *de Sacram. Pœnit. cap.13. concluſ.1. dub.15.* M. Ioānes à S. Thoma *in explicatione Doctrinæ Chriſt. 2.p. notat. 2. pro caſibus reſeruatis.* Miranda *tom.2. Manual. Prælator. q.34. art. 15. concluſ.2.* citans Cordubam, Collectorem, & Paſſarellum, Portel *tom.2. Reſponſ. caſu 3.4. & 5. & in Dubijs Regu. verb. Cruciata, n.1.* Hieronymus Rodriguez *reſol.3. nu.25.* cum Emanuele Rodriguez *tom.3. addit. Sum. cap.7. nu.2.* Nicolaus Garcia *de Beneficijs 2.p.c.5.n.64.* Llamas Becchius, Coriolanus, & alij, apud Dianam *1.p. tract. 11. reſolut.14.* Martinus de S. Ioſeph, & alij apud ipſum Dianā *p.11. tr.6. reſol.37.* quos ipſe, tum ibi, tum alijs in locis ſequitur.

25 Ex Authoribus Societatis omnes ad vnū. P. Suarez *de Relig. tom.4. tract.9. lib. 2. cap.16. n.3.* Reginaldus *in Praxi tom.1. lib.8. cap.3. ſect.3. n 37.* Caſtro Palao *tomo 4. tract.25. pūct.8. §.2. n.2.* Lugo *de Pœnit. diſp.20. ſect.9. à n.153. vſque ad 194.* P. Bardi *in explicat. Bullæ Cruciatæ p.1. tract.2. cap.5. ſect.2.* P. Mendo *in Bullam, diſp.24. cap.12. & 13. vſque ad 18. in appendice diſp.1. cap.9. & in ſtatera diſſertat. 14. q.6.* Fragoſus *tom.2. p.2. lib.2. diſput.7. n.16. & 25.* Eſcobar de Mendoza *lib.7. Problemate 32. n.359.* & alij, quos, ne lectori faſtidiū pariam, lubens omitto.

26 Huius cōmunis ſententiæ fundamētum firmiſsimum eſt, vtpotè innixum conſtitutioni Vrbani VIII. quam anno 1630. ad omnes opiniones pro Regularibus funditus euertendas, in tota Dei Eccleſia publicari iuſsit, ex qua ſic

euidens conficitur argumentum. Regulares non poſſunt eligere Confeſſarium virtute Cruciatæ, niſi comprehendantur in clauſula vniuerſali Bullæ, per quam omnibus Chriſti fidelibus hoc priuilegium conceditur; ſed Pōtifex auctoritate Apoſtolica declarat, Regulares non comprehendi in tali clauſula; ergo dum clarioribus aliĳs verbis non exprimantur, nō poterūt eius virtute à reſeruatis abſolui. Maior eſt euidens, & à nemine dubitata. Minor probatur ex decreto nouiſsimo Vrbani VIII. qui, vt opinandi licentiā cohiberet, alta mente perpendens, quod mortuo Clemente VIII. qui aliorum Pontificum declarationes priuatas, ad omnes Regulares extenderat, prætendebant adhuc priuilegium Cruciatæ quoad articulum eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, ipſis prodeſſe; auctoritate Apoſtolica, & de plenitudine poteſtatis, conſtitutione perpetuo valitura, declarauit, conceſsionem ſanctæ Cruciatæ, quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, cum Fratribus, & Monialibus quorumcunque ordinum *locum non habuiſſe, neque habere, neque illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe.*

27 Ex quibus per euidentem conſequentiam conuincitur apertæ falſitatis, tam opinio aſſerens, mortuo Clemente, per nouam Bullæ conceſsionem, eius declarationē abrogari, quàm opinio defendens, per nouam Cruciatæ publicationē, reuocari omnia priuilegia, & declarationes eius expeditioni contraria: qualia ſunt Prælatorum Regularium, ne ſubditi virtute Bullæ abſoluantur, vtpotè impedientia Regularium cōtributiones, & eleemoſynas pro Bulla Cruciatæ aſſumenda. Illatio, inquam, eſt euidens, quia auctoritate Apoſtolica regula infallibili veritatis nobis conſtat, Bullam Cruciatæ non fuiſſe ſuffragatā Regularibus mortuo Clemente; nec per nouam conceſsionem ſucceſſoris, nec per nouam Cruciatæ publicationem, fuiſſe reuocatam declarationem priùs à Clemente factam; quandoquidem, ante decretum Vrbani innouantis cōſtitutionem Clemētis, iam præceſſerat noua ab ipſo Vrbano Cruciatæ cōceſsio, & publicatio. Imò & trium aliorum Pontificū, qui, poſt Clementem, Vrbanum præceſſerunt, nempè Leo XI. Paul. V. & Gregor. XV. quorum nullus pro omnibus Religioſis prohibuit vſum Cruciatæ; & tamen Regularibus nullo modo ſuffragari potuiſſe, auctoritate Apoſtolica Vrbanus declarat: ergo præfatæ opiniones poſt decretum Vrbani VIII. nullatenus ſuſtineri poſſunt, ſed tanquam omnino improbabiles reĳciendæ ſunt.

28 Hæc ſi expendiſſent recentiores, nullus forſan auſus fuiſſet aſſerere, Bullam Cruciatæ prodeſſe poſſe Regularibus, ne mortuo quidem Vrbano, id enim planè conuincit diſcurſus à nobis factus. Quapropter eorum incuria (quorum ſĳ liabū ad hanc concluſionem eruendam, omnibus prælectis, protraxi, *num.* 18.) in præfatis decreti verbis, prout ad præteritum referuntur, expendendis, omnem recentiorū auctoritatem penitùs eleuauit, ita vt eorū opinioni nulla, neque extrinſeca probabilitas ſubeſſe poſsit, quia nullus huculque directè reſpondit citatis decreti verbis ad præteritum relàtis, ſpecialiterque adiunctis ad debellandas, fundituſque euertēdas omnes opiniones cauſas Regularium agētes, quoad abſolutionē reſeruatorū. Hæc eſt communis opinio omnium timoratorum, & contrariam *non eſſe ſecuram* dicit M. Ioannes à S. Thoma *ſuprà*; & eſſe *improbabilem omnino* dicunt Mendoza, Fragoſus, & aliĳ locis citatis; & *neque extrinſecè probabilem eſſe* ait P. Mendo. Et ſe non videre, quomodo iam opinio illa *poſsit amplius ſine grauioris cenſuræ notæ ſuſtineri*, inquit Lugo *ſuprà n.* 168. & non ſolùm eſſe *manifeſtè falſam, ſed non immerito à nonnullis temerariā ad minus cenſeri*, dicit Bardi *loco citato n.* 59. vbi pro hac cēſura adducit Portelium *tom.* 3. *Reſponſ. moral. caſu* 50 *nu.* 17. & ſexta Congregatio Generalis Societatis Ieſu, *decreto* 5. prohibuit, *ne vllus ipſorum auderet, vel docere, vel in praxi contrariam ſententiam tenere*, quod & præceperunt Reuer. PP. Generales, & ab omnibus inuiolabiliter obſeruatur.

§. IV.

Aduerſariorum fundamenta eneruantur.

29 AD primum reſpōdeo Illuſtriſſimū Commiſſarium Cruciatæ poſt decretū Vrbani, nō poſſe derogare priuilegĳs Prælatorum Regularium, ne ſubditi virtute Cruciatæ à reſeruatis abſoluātur, nec poſſe aliter explicare, ſeu interpretari Cruciatam; quia hæc facultas expreſsè aufertur ab illo per Vrbanum VIII. his verbis: *Sublata eis, & eorum cuilibet, quauis*

aliter

aliter iudicandi, & interpretandi facultate, declarando irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter, contigerit attentari.

30 Ad ſecũdum iuxta hæc facile reſ-pondetur, in falſa ſuppoſitione fundari. Nulli enim Regularium poſt aſſumptam Bullam Cruciatæ reuocatur priuilegium eligendi Confeſſarium pro reſeruatis; ſed ex vi eius conſtitutionis, tale priuilegium nulli regularium poſtea conceſſum fuit, in Bulla Cruciata. Præterquam quod cõſtitutio Vrbani non fuit reuocatio alicuius priuilegij conceſsi Regularibus per Cruciatam, ſed quædam iuridica declaratio prædictæ Bullæ, & indulti in ea cõtenti: ac proinde opus non fuit, quod eleemoſyna contributa ſingulis reſtitui iuberetur. Nec quod modo aſſumentibus Bullam reſtitui iubeatur, vt à priuilegio eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, excludantur. Omitto, nonnullos ſentire, priuilegium oneroſum reuocari poſſe ex iuſta cauſa, etiam non ſoluta compenſatione. Vide Palao *ſuprà to.4. tr.25. pũct.8.*

31 Ad tertium reſpõdeo reuocationem priuilegij nulla Regularium acceptatione indigere, quia non verſatur circa actiones ſubditorum, ſed circa actionem legiſlatoris, declarando ſuam voluntatem in conceſsione priuilegij, vt benè tradunt Palao ſuprà, & Garcia *de Beneficijs 2.p. cap.5.nu.68.* ideòque tantum requiritur, eiuſmodi reuocationem in Curia Romana publicari; & quod in notitiã priuilegiari perueniat, vt docent Suarez *de legibus, lib.8.cap.*40. Vazquez, Azor, Tann. Poncius, Lorca, Filliuc. Granado, Salas, & alij duodecim Doctores, quos citatos ſequitur Diana 1.*p.tract.*10.*reſol.*8. & pro noſtro caſu ita expreſsè decernit Vrbanus in ſua Bulla dicens: * Has litteras ſic publicatas (nempè Romæ) omnes, & ſingulas perſonas, vbique exiſtentes ita afficere, ac ſi omnibus perſonaliter intimatæ eſſent.*

32 Ad quartum conſtat ex dictis, per conſtitutionem Vrbani redditas fuiſſe improbabiles opiniones aſſerentes, per nouam Bullæ conceſsionem, vel publicationem, reuocari declarationes Pontificum anteà factas circa clauſulã eligendi Confeſſarium. Alias falſo dixiſſet Vrbanus, poſt nouam ab ipſo, & ab alijs Pontificibus conceſsionem, & publicationem, mortuo Clemente factam, Bullam Cruciatæ Regularibus *ſuffragari non potuiſſe*; & ſimulatè etiam dixiſſet, *non ſine animi moleſtia ſibi innotuiſſe*, Regulares prætextu eiuſmodi opinionis vti facultatibus Cruciatæ.

33 Dices: ante conſtitutionem Vrbani VIII. præceſſerat conſtitutio Clementis VIII. declarans, Bullam Cruciatæ non prodeſſe Regularibus quoad articulum eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, & tamẽ plures, & grauiſsimi Doctores ſuprà citati defenſabant, poſſe eligi virtute Cruciatæ poſtea publicatæ, vel de nouo ab eodem Pontifice conceſſæ, vel ſaltem ab eius ſucceſſoribus: ſed eadẽ, quæ tunc fundamenta modo extant poſt decretum Vrbani: ergo & eadem probabilitas extrinſeca, & intrinſeca. Reſpõdeo breuiter Sum. Pontificem Vrbanum VIII. nõ ſolum declaraſſe Bullam Cruciatæ non habere locum cũ Regularibus, vt fecerat Clemens, ſed *neque habuiſſe, nec ſuffragari potuiſſe* poſt declarationem Clementis, ſublata Cõmiſſarijs facultate reuocandi eiuſmodi declarationem: Per quæ verba apertè declarat, prædictam opinionem fuiſſe falſam, omnique fundamento deſtitutam. Quod quidem ſatis expreſſerat Clemens VIII. ni aduerſarij cæcutire vellẽt, appellãs præſumptionem, & prætextũ vſum Cruciatæ, poſtquam alij ſui prædeceſſores oppoſitũ declarauerant. Et magis hoc vrget quoad Religioſos Societatis, quia Gregor. XIII. declarauit, non eſſe, nec fore vnquam mentis ſuæ, aut Sedis Apoſtolicæ, Cruciatã illis prodeſſe quoad prædictum articulũ. Verbũ enim illud *Sedis Apoſtolicæ* cõprehendit Bullas à ſucceſſoribus concedendas, vt benè expendunt Lugo, Mẽdo, Leander, & alij, ni oppoſitum ab illis exprimatur.

34 Nec fundamentum, quod adducit Leander, de ſupplica Vrbano facta per Cõmiſſarium Generalẽ Cruciatæ, poteſt vim noſtri diſcurſus labefactare. Primo, quia de illa non conſtat authenticè, nec maius fundamentũ habet, quam ipſum affirmare, ita accepiſſe ab Illuſtriſ. Arauxo. Secũdò, quia illa admiſſa propter auctoritatẽ tanti viri non ſuffragatur opinioni contrariæ, quia vel facta fuit, vt reuocaretur decretum Vrbani iam publicatum, & vim obligandi habens, quale de facto extitit ex communi conſenſu Theologorum, vel vt non publicaretur, & ſic eius vis obligandi impediretur? Et neutrum obtinuit Commiſſarius, vt eius ſilẽtium comprobat, aliàs reuocationem, vel ſuſpen-

ſionem decreti Vrbani publicaſſet,vt Regulares, ad ſubſidium ſuis eleemoſynis ferendum bello,cõtra Eccleſiæ inimicos, excitarentur,& nullus in poſterum ab vſu Cruciatæ retraheretur.

35 Ad quintum reſpondeo, eſſe improbabile verbis legis ſtandum,licet legiſlator extra legem dicat,ſe aliter intellexiſſe,ſi aliàs,vt in præſenti contingit,per aliã nouam legem declaret priorem. Omitto opinionem illam in quocumque caſu eſſe ſatis difficilem, quia,vt benè P.Suarez *de legibus,lib.6.cap.1.n.16.* mens legiſlatoris vtcumque ſufficienter cognita eſt verbis legis præferenda: anima enim legis intentio legiſlatoris eſt,vt docent communiter Theologi,& iuriſperiti.

36 Ad ſextum,omiſsis ſolutionibus P.Suarez,Cardin.de Lugo,& P.Bardi *ſuprà cap.5.ſect.2.§.3.n.55.* fateor,me congruam rationem non inuenire, cur Pontifex,cũ id facilius eſſet,non exceperit expreſsè in Cruciata Regulares,quoad articulum eligendi Confeſſarium pro reſeruatis. Hoc tamen remouere nos nequit ab opinione præfixa, nec quis cordatus aliud ſentire poteſt,ni imprudenter,& temerè aſſerat, Pontificem fideles decipere in re grauiſſima ad mores,& animarum ſalutẽ pertinentẽ, dum Apoſtolica auctoritate declarat, Bullam Cruciatæ quoad prædictũ articulum Regularibus *ſuffragari non potuiſſe,nec poſſe*. Hæc enim propoſitio, & declaratio à pernicioſiſsimo mẽdacio excuſari nequiret,ſi Bulla Cruciata Regularibus ſuffragari potuiſſet, & poſſet. Quis autem Catholicus talia proferre audebit?

37 Maneat igitur omnino certum, decreta, & conſtitutiones Sedis Apoſtolicæ circa clauſulam Bullæ Cruciatæ, aliorumquè indultorum in generali concedẽtium facultatem eligendi Confeſſariũ pro reſeruatis, Regularibus nullo modo ſuffragari poſſe,vt ſua conſtitutione perpetuò valitura Sedes Apoſtolica declarauit. Quapropter,ſi aliquis poſteà Pontifex intendiſſet,Regularibus concedere priuilegium Cruciatæ quoad prædictum articulum, deberet illos exprimere, vt de eius intentione ſufficienter conſtare poſſet;& ita videmus exprimi in Iubilæo anni Sancti,quod ſingulis 25.annis,& iam frequẽtius ex aliqua vrgentiſsima Eccleſiæ cauſa concedi ſolet(& Religioſis omnibus,etiã Societatis ſuffragatur,vt benè notat Mendo *ſuprà ſect.15.n.170.*quia in eo derogatur priuilegijs quibuſvis Religionibus cõceſsis.)Ex quo etiam planè colligitur,Pontificem non intendere Regulares comprehendere, dum eorum in ſpecie non meminerit: quando enim aliud intendit,eorum expreſſam mentionem facit. Quibus non parum fauet regula illa iuris *in 6. cap.2.de pœnitentijs,& remiſsionibus*. Sub clauſula generali non comprehenduntur particularia,quæ non eſſet quis veroſimiliter in ſpecie conceſſurus.

38 Ex omnibus hucuſque dictis cõcluditur, nullum Confeſſarium,etiam deputatum à Prælato pro ſubditorum confeſsionibus, poſſe abſoluere Regularem exigentem virtute Cruciatæ abſolutionẽ à reſeruatis. Quodſi aliquis eius virtute abſolutus fuerit,tenebitur confeſsionem reſeruatorum iterare, vtpotè quæ, ſaltem directè, in præcedenti, remiſſa non fuerunt. Nec audiendus Ioannes Martinez de Prado *vbi ſuprà*, dum *nu.28.* ait:*Dico tertiò, propter prædictas Pontificum cõſtitutiones,ego nulli regulari conſulerẽ, quod vteretur Cruciata, quoad abſolutionem à reſeruatis. Tamen ſi de facto illa fuiſſet vſus, non cogerem confeſsiones repetere, quia illam opinionem eſſe improbabilem penitus, non audeo aſſerere.*Sic ibi.Sed fallo vt probaui. Et ſibi non conſtans: quia in eodem *tom.1.cap.1.de Conſcientia,quæſt.3.§.3.nu.18.*ex profeſſo probat, & defendit *per ſe loquendo non licere ſequi opinionem minus probabilem,& minus tutam*. Inconſequenter ergo modo aſſerit, licere pœnitenti opinionem *non penitus improbabilem*,& minus tutam amplexari.

39 Eſt tamen aduertendum,quẽcumque Confeſſarium,ſemel audita peccatorum confeſsione,teneri ſub mortali quãtum in ſe fuerit, impetrare à ſuperiore facultatem ad abſoluendum(ni alias pœnitens non ægrè ferat alteri confiteri)nã cum Confeſſarius poſsit,obtenta facultate ſuperioris,Regularem abſoluere,graue illis onus iniungeret, obligando,vt alteri confiteatur. Aduertenter dixi *audita confeſsione*,nam aliter ad id non tenetur,niſi fortè in ea Religione,& cum eo Confeſſario, cui idem eſſet dicere,indigeo tibi confiteri,ac in reſeruatum incidi: in tali enim euentu,ex charitate ſaltem teneretur, quia eadem videretur militare ratio,ac ſi confeſsionem excepiſſet.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO IX.

An Confeſſarius poſsit credere pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à Superiore, vt à reſeruatis abſoluatur?

1 CAſus curioſus eſt, eiuſque reſolutio communi plauſu recipienda, quia communis Doctorum ſententia affirmatiuè reſpondet. Ita Abbas, Bonifacius, Stephanus, & Immola *in Clemēt. 1. de Priuilegijs*. Henricus *cap. Omnis de Pœnit. & remiſsion. n. 25*. Angelus *verb. Cōfeſſ. 3. n. 32*. Sylveſt. ibidē 1. q. 17. Armilla *verb. Abſol. nu. 2*. quos ſequitur Thom. Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 37. num. 1. & 2. & 6.* Fundamentum eſt, quia pœnitenti in foro confeſsionis, pro ſe, & contra ſe credendum eſt, vt ex eodem Sanchez, Henriquez, & alijs docet Sanctius *in Selectis, diſp. 8. n. 1. & diſp. 9. nu. 7.* & patet ex dictis *diſp. 7. q. 51.* iuxta mentem D. Thomæ, & aliorum. Poterit igitur Confeſſarius credere Regulari, vel cuiuis alteri aſſerenti, habere à ſuperiore licentiam, vt abſoluatur a reſeruatis; & conſequenter abſolutionem impertiri. Addo, auditis peccatis, ad id ſub mortali teneri, iuxtà dicta quæſtione præcedenti: nam quoties Confeſſarius poteſt licitè abſolutionem impendere, ad illam exigendam habet pœnitens ius, vt alibi diximus ex cōmuni Doctorū, quos ſequitur Sactius *in Select. diſp. 33. in fin.*

2 Hanc doctrinam ego limitarem in Societate, & ſiqua alia eſt Religio, in qua non ſit in vſu concedere ſubditis facultatem, vt pro libito eligant Confeſſarium pro reſeruatis. In his enim moraliter certum eſt, pœnitentem non habere licentiã à ſuperiore religionis, ſed opinioni Bullæ Cruciatæ innixum abſolutionem exigere; quam quidem opinionem, cum Cōfeſſarius ex Pontificio decreto ſciat, nullam adhuc ex principijs extrinſecis probabilitatem habere, non poterit virtute Bullæ abſolutionem impendere, ſed tenebitur, ignorantiam pœnitentis, in quãtum poſsit, auferre, & declarare, ſe non poſſe illum abſoluere. Quod ſi de licentia pœnitentis dubitans, intendat, vt debet, in quãtum poſsit, abſoluere: & Sacramentũ validum ſit, eo quod pœnitens inter reſeruata confitetur ſimul, bona fide, alia peccata, ad quæ confeſſarij iuriſdictio extenditur; tenebitur pœnitens, veritate comperta, eoram ſuperiore, ſeu eius delegato comparere. Quia indirectè tantum a reſeruatis abſolutus eſt.

QVÆSTIO X.

An Confeſſarius, qui opinionem Bullæ Cruciatæ probabilem exiſtimaret, poſſet abſoluere Regularē eiuſmodi priuilegij omnino ignarum, vel eo vti nolentem.

1 CVm aliqui ſint Confeſſarij, proh dolor! qui aliorũ, quos doctos reputant, dictis inhærentes, probabilē a principijs extrinſecis indicent opinionē Cruciatæ pro Regularibus, quoad articulum eligendi Confeſſariũ pro reſeruatis. Reſtat adhuc ſingularis difficultas, an ex ſuppoſitione, quod talem opinionē probabilem exiſtimaret Confeſſarius, poſſet abſoluere Regularē penitus ignorantem, ſe habere priuilegium ad eligendum Confeſſarium; quod contingere poſſet, vel quia re vera pœnitens non aſſumpſerat Bullã, ſed Cōfeſſarius pro illo omnino inſcio, vel quia licet Regularis Bullã ſuſceperit; putat tamen improbabilem opinionē, ſibi fauentem: vel ſi probabilem iudicat, non tamen vult adeò anticipati priuilegio abſolutionem obtinere. In his ergo circunſtantijs præſens difficultas procedit, quam apud nullum exagitatam reperio.

2 Pars negatiua ſuaderi videtur. Primò, quia priuilegiũ nō prodeſt priuilegiato, priuſquã de illo notitiam habeat, vt aſſerunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 36. n. 2.* & quando priuilegium non cōceditur ad inſtantiam priuilegiati, ſed motu proprio, vel alio pro ipſo exigente; eſt res magis certa, quã cum Sylveſtro tenet Vazquez 1. 2. *diſp. 156. cap. 4. n. 33.* & ſupponũt Angelus, Sotus, Veracruz, Lopez, & alij, apud Sanchez *ſuprà n. 1.* Suadetur ſecũdò, quia Pōtifex nulli cōmunicat iuriſdictionē ad abſoluendũ virtute Bullæ, niſi media voluntate pœnitentis, cuius hoc priuilegiũ eligendi proprium eſt; nam priuilegiatus non cogitur vti ſuo priuilegio, & multò minus, quando eius vſus in aliquod ipſius detrimentũ verti poſſet. Ergo dũ Cōfeſſarius nō eligitur à pœnitente virtute Cruciatæ, nullã accipit à Pontifice iuriſdictionem: ſed pœnitens priuilegij Cruciatæ ignarus, vel eo vti nolens, non eligit Confeſſarium virtute Cruciatæ ad abſolutionē reſeruatorum: ergo nequit Cōfeſſarius

rius eius virtute à reſeruatis illum abſoluere: & ita tradere videtur Suarez *lib.8.de legibus,cap.25.n.10 & 23.* cui cum Ioanne Sanctio, & Gaſpare Hurtado conſentit Ouiedo *1.2.tract.de conſc.cont.3.p.4.n.43. & 44.* ratione periculi, cui pœnitentem exponit.

3 Nihilominus pars affirmatiua non videtur improbabilis; ac proinde ſi confeſſarius iudicaret probabilem opinionē pro Regularibus, poſſet licitè virtute Cruciatæ pœnitentē eiuſmodi priuilegij omnino ignarum, vel eo vti nolentem à reſeruatis abſoluere. Probatur primò, quia probabile eſt, priuilegium prodeſſe priuilegiato illud ignoranti, vt docent Archidiacon. Zinus, Aluericus, Paulus, Bonifacius, & alij iuriſtæ, apud Sanchez *ſuprà num.1.* Et de priuilegijs remuneratorijs, quale eſt priuilegium Cruciatæ, tradunt Sanchez *ſuprà num.3.* Bonacina *de legibus diſp.1.quæſt.3.punct.3.n.15.* & alij apud ipſos. Præterquam quod, quicumque præſumitur acceptare Cruciatam a quouis alio pro ipſo, licet inſcio, aſſumptam, & per conſequens ſaltem in genere, & implicitè omnia indulta, quæ in illa continentur.

4 Probatur ſecundò, quia eo ipſo, quòd pœnitens ſubditur confeſſario abſoluendus, implicitè ſaltem vult efficaciter, eum habere iuriſdictionem ad talem actum requiſitã, & conſequenter in quãtum poteſt, vult ad illam concurrere, & quantum in ſe fuerit, eo modo, quo poſſit, confeſſario conferre, ne confeſsio fiat inualida: Ergo ſaltem implicitè vult acceptare, & vti quocumque priuilegio, vel medio ad hunc finem conſequendum requiſito: ergo ſi priuilegium Bullæ, etiam per alium aſſumptæ, poſsit ipſi prodeſſe, efficaciter deſiderat, eius virtute abſolui, caſu, quo cõfeſſarius certiorem aliam iuriſdictionem non habuerit. Patet conſequentia, quia habens voluntatem alicuius actionis validè exercendæ, vel ſuſcipiendæ, eo ipſo habet voluntatem implicitam eorum, quæ ad prædictum actum validè exercendum, vel ſuſcipiendum requiruntur, vt pluribus probat Lugo *diſput.15.de Pœnit.ſect.6.num.119.*

5 Tertiò tandem probatur, quia ſi ex aliquo capite id non liceret confeſſario, maximè, quia ſe exponeret periculo irritandi Sacramentum; ſed hoc non ſequitur, ergo, &c. Minor probatur: quia eo ipſo quod pœnitens ſimul cum reſeruatis confiteatur alia non reſeruata, certus eſt confeſsionis valor, eo quod Sacerdotis iuriſdictio in aliquam materiæ partem certa ſit: ergo ſi aliunde ex probabili iuriſdictione circa reſeruata ab illis abſoluat, omino certa, & tuta erit abſolutio, vt docent Suarez, Bonacina, Diana, Granado, Palao, vterque Sanchez, Turrian, Leſsius, Malderus, & alij, quos ſequitur Lugo *diſp.19.ſect.2.nu.18.* Quod autem Sacerdos ex opinione probabili abſoluens, non ſolùm non delinquat contra Religionem, ſed nec contra Charitatem, benè probat cum pluribus Lugo *ſuprà num.30.& 33.* Et hoc procedere, quamuis minus probabilem, minuſquè tutam ſequatur, tradit Leander *diſp.11.q.79.* & tenent apud illum Sanchez, Vazquez, Villalobos, Salas, Bonacina, & alij. Imò addit Suarez *diſp.26.ſect.6.n.9.* abſolutionem fore validam, licet cõfeſſarius certo ſciret, ſe non habere iuriſdictionem in reſeruata: ſed in hoc caſu grauiter peccaret abſoluens. Nihil igitur eſt, quod obſtare poſsit, ſeu impedire valorem abſolutionis, neque illam, modo quo ſuprà collatam, reddere illicitam. Fundamēta partis oppoſitæ, ex dictis, ſufficienter ſoluta manent.

QVÆSTIO XI.

An, petita, & non obtenta facultate abſoluendi à reſeruatis, poſsit Confeſſarius ab illis directè abſoluere?

1 SI hæc licentia negetur Confeſſario domus, pro ſubditorum confeſsionibus, deputato, certum eſt, eum poſſe pro illa vice pœnitētem abſoluere: ita enim expreſsè decernitur ab Vrbano VIII. & habetur *in 4. tom. Bullarij, folio 237.* & prius decreuerat Paulus V. cuius deciſionem refert Malderus *in Sum. verb. Relig.nu.44.* An verò clauſula ea *pro illa vice* intelligenda ſit pro vna vice tantum? Reſpondet Alphõſus de Leon apud Dianam *p 3.tract.2.reſol.126.* hoc nõ eſſe certum, & probabile eſſe pro pluribus vicibus valere, docet nouiſsimè F. Ludouic. a Concept. *tom.2.examin.tract.1.§.1.litt.A.* Sed melius Tamburinus, apud Dianã oppoſitum tenet, quia reſpectu eiuſdē pœnitentis hæc videtur Pontificis mens, ſaltem ſi longum tempus non interfluxerit: ſi enim quinque, aut ſex menſes, non aliter de hoc pœnitente, quam de alijs nunquam

quam

quam abſolutis, ex vitalis indulti iudican- dum exiſtimo.

2 Procedit igitur difficultas, quando licentia ad abſoluendum petitur per aliũ, qui domus confeſſarius non eſt: an in- quam petita, & non obtenta, poſsit à re- ſeruatis abſoluere in caſu neceſsitatis communicandi, aut celebrandi, quando nimirum, abſque infamia pœnitentis hæc opera omitti non poſſent.

3 Prima ſententia negat: quia ini- quitas ſuperioris negantis licentiam, non concedit iuriſdictionem in reſeruata. Ita Suarez *diſp. 27. ſect. 4. concluſ. 2.* Alenſ. Lla- mas, Nauarra & alij, quos ſequuntur Lay- man, *lib. 5. tract. 6. cap. 13. num. 3.* & Cardin. Lugo *diſp. 20. num. 148.* Quapropter Do- ctores aliqui huius ſententiæ exiſtimant, idem iudicium ferendum eſſe de tali pœ- nitente, quod de non habente copiam confeſſarij; ac proinde vrgente neceſsita- te communicandi, vel celebrandi, poſſe contritum Sacramenta recipere, vel ad- miniſtrare. Ita expreſsè D. Thom. *in 4. diſt. 17. quæſt. 1. art. 3. ad 3.* per hæc verba: *Si licentiam habere non poteſt, quia illam ſupe- rior negauit, idem eſt iudicium, quod de illo, qui non habet copiam Sacerdotis.* Quem ſe- quitur Sotus, Caietanus, Marſilius, Sylue- ſter, Panormitan. Henriquez, Rodriguez, Candidus, & Bonacina, quos ſequuntur Fagundez *infrà num. 17.* & alij apud Lean- drum *diſp. 12. quæſt. 66.*

4 Secunda ſententia affirmat, petita, & negata licentia pio, docto, & Religioſo confeſſario, ad abſoluendum à reſeruatis, poſſe ab illis directè abſoluere, inſtante neceſsitate communicandi, vel celebran- di. Ita Henriquez *de Pœnit. lib. 3. cap. 13. nu. 4. & 6. & cap. 15. num. 6.* Manuel Rodri- guez *tom. 1. Sum. cap. 55. nu. 10.* Trullench *lib. 1. Cruciatæ, §. 7. cap. 2. dub. 2. nu. 5.* Nal- dus, *verb. Religioſ. num. 44.* Diana *3. p. tract. 2. reſol. 126.* Quintanadueñas *tom. 1. ſingul. tract. 3. ſingul. 11.* Ludouicus à Concept. *2. part. examin. tr. 1. §. 1. litt. A.* & probabilem cēſent Leander ſupra, & Fagundez *3. præ- cepto Eccleſiæ, lib. 3. cap. 9. num. 17. in fine.* Imò Quintanadueñas, etiam extra caſum neceſsitatis, probabile videtur putare. Sic enim inquit: * probabile videtur id; tum maximè ſi ex præcepto, vel regula inſtet neceſsitas communicandi. * Particula enim *maximè* hoc planè indicat: ſed ma- lè pro hac parte adducit Henriquez, & alios, quia ipſi expreſsè loquuntur in ca- ſu neceſsitatis. Addit Quintanadueñas, hanc opinionem procedere, etiamſi ſupe- rior concedat facultatem cum obligatio- ne comparendi coram ipſo: putat enim poſſe abſoluere, quin ſubditus maneat obligatus ad comparendum, idemque te- nendum, inquit, quoties ſuperior adiri nequit, & inſtat neceſsitas communican- di, pro qua citat Henriquez, Trullench, & alios.

5 Probant hi Doctores, quia in prædi- cto caſu alij ſuperiores maiores, nimirum Generalis, vel Papa, cenſentur concedere facultatem ad abſoluendum à reſerua- tis. Ratihabitio autem de præſenti æqui- ualet conceſsioni, vt docent communiter Theologi apud Henriquez ſupra *cap. 12. num. 13. & in gloſ. litt. S.* Vrgetur, quia in caſu neceſsitatis, & periculi animarum in mora, cenſetur Pontifex concedere Epiſ- copo facultatem ad diſpenſandum in vo- to caſtitatis reſeruato. Ergo vrgente peri- culo infamiæ pœnitentis, & ſcandali alio- rum, ſi communionem omittat, cenſebi- tur etiam licentiam concedere, vt pius, & doctus confeſſarius eiuſmodi Regularem abſoluat, ne reſeruatio, quæ in bonum ſubditorum ordinatur, in eorum conuer- tatur perniciem.

6 Probatur ſecundo, quia iniuſtè ne- gatur licentia in caſu neceſsitatis, quando petitur per virum prudentem & doctum, ſed licentia iniuſtè negata habetur in iu- re pro conceſſa, vt cum Magiſtro, & D. Thoma docent communiter Doctores apud Hentiquez ſupra *cap. 13. num. 4. & in gloſ. litt. E.* ergo. Propter hæc fundamen- ta, vltra citatos hanc ſententiam tenent plures apud Leandrum ſupra, & probabi- lem putar Trullench *in praxi, lib. 4. cap. 9. dub. 8. num. 8.* etiamſi caſus habeat anne- xam excommunicationem. Faciunt etiã pro hac parte Doctores abſolutè, & ſine reſtrictione aſſerentes, ſuperiorem teneri concedere facultatem ſubdito per alium petenti, licèt nullum damnum extrinſe- cum timeat ex confeſsione talis peccati ſuo Prælato facta, ſed ſolum ei renuat cō- fiteri ob erubeſcentiam, vel timorē amit- tendi apud ipſum bonam famam, quod tenent Sotus, Ledeſma, Sylueſter, Ange- lus, Victoria, Nauarr. & D. Thom. apud Suarez *de Pœnit. diſp. 3. ſect. 4. num. 4.* quia ſi tenetur concedere facultatem, iniuſtè negat.

7 Quis autem, ad prædictum effe- ctum,

Digitized by Google

ctum, cenſendus ſit confeſſarius pius, prudens, & doctus, non omnes conueniunt. P. Fagundez *3. præcept. Eccleſiæ, lib. 3. cap. 9. num. 17.* cum Sylueſtro reſpondet, illum eſſe, qui approbatus eſt, & expoſitus ad confeſsiones audiendas. Idem ſentiunt Diana *3. part. tract. 2. reſol. 126.* & Trullench *in praxi, lib 4. cap. 10. dub. 9. nu. 12.* Probat Fagundez, quia prædictus confeſſarius ſufficit ad expediendas litteras Apoſtolicas, quarum inſcriptio eſt: *Pio, & docto Magiſtro, vel Theologo.* P. Quintanadueñas ſupra *tract. 3. ſingul. 3.* virum prudentem, religioſum, & doctum illum tantum cenſendum exiſtimat, qui in Regularium confeſſarium eligi valeat à Prælato, licet de facto non ſit ex deſignatis, cui conſentit P. Tancredi *in qq. moral. diſp. 3. quæſt. 41. in fine.*

§. Vnicus.
Proprium placitum exponitur.

8 ASſertio prima ſit: opinio ſecunda, vt hic propoſita, diſciplinæ Religioſæ valdè pernicioſa eſt; nam ſi quilibet Religioſus approbatus ab Ordinario ad confeſsiones exterorum, vt ſupponunt Fagundez, Diana, & Trullēch, poſſet abſque licentia Prælati, ea priùs petita, & non obtenta, à reſeruatis abſoluere, non minor Religioſæ obſeruantiæ iactura ex huius opinionis praxi immineret, quam ex vſu Bullæ Cruciatæ, cum rariſsimè inueniatur in Conuentu, vel Collegio, Religioſus Sacerdos, qui approbatus non ſit ab Ordinario ad confeſsiones: nullus igitur erit, qui petita, licèt non obtenta facultate, non poſsit Regulares à reſeruatis abſoluere. Iam vero, ſi omnibus id licet, ad quid conceſsio illa, & ſingulare priuilegium confeſſario domus conceſſum à Paulo V. & Vrbano VIII. vt petita, & non obtenta licentia, poſsit *pro illa vice* à reſeruatis abſoluere? Non eſt igitur fundamentum ad præſumendam facultatem Pontificis, neque aliorum ſuperiorum Religionis, ex eo preciſsè, quod Prælatus inferior pio, & docto confeſſario licentiam denegauerit.

9 Aſſertio ſecunda: difficilis mihi eſt ſententia expreſſa S. Thomæ, Sylueſt. Bonacinæ, & aliorum ſupra aſſerentium, deficere copiam confeſſarij, quando ſuperior Regularis non vult concedere prudenti, & docto confeſſario licentiam, vt ſubditum à reſeruatis abſoluat; ac proinde in tali euentu poſſe vrgente neceſsitate, non præmiſſa confeſsione, celebrare, vel communicare contritum. Hoc, inquam, capere non poſſum, quia ſuperior iure poteſt cogere ſubditum, vt coram ipſo pro abſolutione compareat, vel facultatem petat per alium Sacerdotem, de quo ſuperior maiorem habeat ſatisfactionem: hoc enim importat, peccatum eſſe reſeruatum ſuperiori; non poſſe ab alio abſolui, niſi ab ipſo, vel ab eo, cui ſuam ipſe deleget iuriſdictionem. Cur igitur dicendum eſt, non eſſe copiam confeſſarij, quando adeſt ſuperior, vel alius Sacerdos, quibus abſque vllo extrinſeco damno, poteſt pœnitens confiteri?

10 Vrgetur ex decreto Clementis VIII. *de caſuum reſeruatione*, §. 2. vbi ſic ait: *Non liceat ſuperioribus Regularium confeſsiones ſubditorum audire, niſi quando peccatum aliquod reſeruatum admiſerint, aut ipſimet ſubditi ſponte ab eis id petierint.* Supponit igitur Pontifex, ſuperiores poſſe audire confeſsionem ſubditi habentis reſeruatum, licèt ſubditus non ſponte velit: ergo ſupponit ex vi reſeruationis poſſe cogere ſubditum, vt coram ipſo compareat, pro abſolutione reſeruatorum: ergo ex eo, quod ſuperior neget facultatem pio, & docto confeſſario, non ideò cenſendus eſt ſubditus non habere copiam confeſſoris, vt poſsit contritus communicare, ſed tenebitur, vel confeſſionem præmittere, vel communionem omittere: idque tenendum ſaltem quoties ſuperior iuſtè licentiam negat, vt alteri confiteatur, vel ne illi, per quem de facto licentia petitur. Vndè neſcio, quo fundamento dixerit Fagundez apud Lugo *diſp. 20. ſect. 4.* Clementem VIII. prohibuiſſe, ne ſuperior audiat confeſsionem ſubditi habentis caſum reſeruatum: quòd benè impugnat Lugo *num. 41.* & eſt apertè falſum.

11 Pro reſolutione igitur huius quæſtionis, notandum eſt, ex duplici capite prouenire poſſe, quod facultas petita denegetur iniuſtè. Primò, ex eo, quod ſubditus habeat ex parte ſui rationabilem cauſam excuſantem a præmittenda confeſſione caſus reſeruati coram ſuperiore, vel alio confeſſario, cui ipſe committit: qualis eſſet, ſi graue damnum extrinſecum confeſsioni timeret; v.gr. quòd eam reuelabunt, vel eius notitia abutentur in dam-

num

num ipſius pœnitentis. Secundò, ex eo, quòd licèt hæc deficiant, ac proinde maneat ſubditus iure diuino obligatus confiteri ſuperiori, vel alteri ab eo delegato; nihilominus præ verecundia, & propria fragilitate adeò detinetur, vt ſuperior prudenter timeat graue detrimentum ſpirituale ſubditi, ſi facultatem petitam deneget, v.gr. quod tacebit peccatum in confeſsione, vel nimium illam differet, vel licentiam peccandi capiet. In hoc, inquã, caſu iniuſtè negatur facultas, vt cum D. Thom. Sylveſtro, Nauarro, & Filliucio docet Trullench *in praxi, lib. 4. cap. 10. dub. 9.* Nam licèt ſubditus ſit ſibi cauſa huius damni, ſuperior tamen ex ſuo munere debet illud impedire, & non abuti poteſtate, & iure reſeruationis, quæ ad bonum pœnitentis, & non ad eius deſtructionem ordinatur.

12 Hæc autem ſuperioris obligatio ex ſecundo capite orta non opponitur cum obligatione, quam iure diuino habet pœnitens confitendi ſuperiori, vel alteri, de eius licentia; aliàs ſola verecundia, ſolusque timor amittendi bonam opinionem, apud confeſſarium, excuſaret ſubditum à confeſsione ante communionem præmittenda cum ſuperiore, vel alio, cui ipſe commiſerit: quòd proſus falſum eſt. Subditus enim, vt benè docent Suarez *diſput. 30. ſect. 5. nu. 10.* & Vazquez *quæſt. 93. art. 2. dub. 2. num. 5.* & eſt *text. in cap. ſi Epiſcop. de Pœnit. & remiſ. in 6.* tenetur iure diuino confiteri proprio paſtori, ſi ipſe nolit ſuam iuriſdictionem alteri committere: a quo præcepto non excuſat verecundia, aliàs in exiguo oppido, vbi vnus tantum eſt Sacerdos, omnes ferè Parochiani, non præmiſſa confeſsione, poſſent communicare, quoties abſque ſcandalo communionem omittere non poſſent; rari enim ſunt, qui hac verecundia, & timore amittendi bonam opinionem apud confeſſarium non afficiantur.

13 Imò poterunt facere confeſsionem non integram, omittendo peccatũ, de quo erubeſcunt, quia non magis vrget præceptum de integritate, quàm de præmittenda confeſsione ante communionem, valdèque familiare eſt apud Theologos, vt in eiſdem caſibus, quibus alij docent, poſſe pœnitentem, non præmiſſa confeſsione mortalis, communicare; doceant alij, poſſe omittere in confeſsione prædictum peccatum. Rectè igitur ſtat, ſuperiorem peccare mortaliter, ſi nolit, facultatem abſoluendi alteri concedere; & tamen quod ſubditus teneatur, proprio paſtori confiteri, ac per conſequens, quòd grauiter delinquat, ſi habeat propoſitum non confitendi, ſi ſuperior talem facultatem deneget.

14 Ex his aſſero tertio: quoties ſuperior negat iniuſtè, hoc ſecundo modo, licentiam abſoluendi ſubditum a reſeruatis, poteſt confeſſarius, ex præſumpta de præſenti facultate aliorum ſuperiorum, illum abſoluere. Conuenio in hac concluſione cum ſecunda ſententia, propter fundamenta ibi adducta. Et procedit etiãſi ſuperior committat alteri facultatem abſoluendi, quia irrationabiliter obligat pœnitentem, vt alteri ſe prodat, cum poſsit alius confeſſarius, vtpotè probus, & doctus æquè, & benè ſaluti ſpirituali ſubditi proſpicere. Idemque dicendum eſt, licèt facultas peteretur per confeſſarium iuuenem, & non benè moratum, ſeu talem, qui non poſſet ad confeſsiones ſubditorum deputari, caſu, quo ſuperior certior factus de verecundia, & nimia difficultate pœnitentis prudenter timere poſſit, licentiam negatam, in damnum potiùs, quàm in ſubditi ſpirituale commodum vertendam. In hoc enim euentu, eadem, quæ ſupra, militat ratio, ad licentiam aliorum Prælatorum præſumendã.

15 Aſſero quarto, ſi ſuperior probo, & docto confeſſario neget iniuſtè licentiam abſoluendi ſubditum, aliàs excuſatum à præcepto diuino confitendi ſuperiori propter damnum extrinſecum, quod timet, & confeſſarius nolit illum abſoluere; poterit vrgente neceſsitate communicare, vel celebrare contritus. Et fortè nil aliud contendunt D. Thom. & ſequaces. Ratio eſt, quia nequit omittere ſine nota communionem, & non habet copiam confeſſarij. Si autem Sacerdos velit illum abſoluere, poterit eidem confiteri, imò, & tenebitur ei, vel alteri, quem ſuperior deſignauerit, ſi nullum ab eo damnum extrinſecum timeat. Nec aliter poterit communicare, cum nequeat elicere actum cõtritionis, in ſenſu compoſito cum propoſito non confitendi cum aliàs teneatur.

16 Hæc ratio planè etiam euincit, non poſſe vrgente neceſsitate communicare, non præmiſſa confeſsione, ſubditũ, cui ſuperior non habenti legitimam cauſam excuſantem ab obligatione comparen-

tendi coram ſuperiore,vel eius delegato, nolit,& ſi iniuſtè, concedere facultatem confitendi alteri: nam cum ſubditus ſub mortali teneatur confiteri, non poteſt actum contritionis elicere,non adimplẽdo præceptum,atque adeò ſi confeſſarius noluiſſet illum abſoluere, teneretur, vel omittere communionem, quantumuis vrgente neceſsitate,vel ſuo Prælato parere;quòd ſi Prælatus cognita pertinacia,& obſtinatione ſubditi,fragilitati humanæ, vt debet, condeſcendat, facultatem concedendo, vt abſoluatur; curet confeſſarius, cum ritè diſponere, exhortando ad concipiendum dolorem de peccato prauæ intentionis non confitendi Prælato, nec alteri,cui ipſe commiſerat,& ad propoſitum ſaltem generale de cætero non peccandi.

17 Debent autem ſuperiores in eiuſmodi conceſsione facultatis ſe faciles præſtare, vt ex communi Doctorum tenet Trullench ſupra, & aliter peccare mortaliter,docent Henriquez, Sylveſter, Panormit.Rodriguez, & alij,quos ſequũtur Fagundez ſuprà, Sotus, Angelus, & Armilla apud Turrianum *diſp.31.de Pœnit.dub.38.* Audiant,obſecro, modeſtiſsimum P.Suarez apud Fagundez ſuprà: *Crudele*,inqui, *Tyrannicum, & plenè periculoſum eſt,velle,& ordinare ſuperiores antecedenter,vt ſubditi ipſis confiteantur.* Et infrà,aſſerit,id velle, & ordinare, * quando moraliter cogunt ſubditos,vt ſibi præſententur,vel confiteantur. * Quibus verbis,ait Fagundez, clarè ſupponit Suarez peccare mortaliter ſuperiores eam licentiam denegando.

18 Sed ne aliquis exiſtimet, ſuperiorem nunquam poſſe abſque peccato, licentiam denegare;aſſertio quinta ſit. Superior poteſt iuſtè negare facultatem ſubdito,vt alteri confiteatur,vel ne confeſſario,per quem licentiam petit;quoties id bono pœnitentis expedire iudicauerit. Ita expreſsè P.Suarez *diſp.30.ſect.4.num.4.& 11.* Sylveſter, Sotus,Filliucius, Bonacina, Coninch, & alij, quos citatos ſequitur Trullench *in praxi, lib.4.cap.10.dub.9.* quibus conſentit P.Henriquez *cap.13.citato num.6.* dicens: quòd interdum, ſi frequentior eſſet reincidentia, poſſet prudẽter negari: dubitari enim non poteſt, multoties poſſe Prælatos prudentiſsimè timere, conceſsionem huiuſmodi facultatis non futuram vtilem pœnitenti, ſed potiùs occaſionem ſcandali, & reincidentiæ in ſimilia peccata. Idque tunc maximè, quando facultas per confeſſarium, qui nec pro ſubditorum confeſsionibus deputatus eſt,nec pro ætate, & moribus capax,vt deputetur.

19 Addit Suarez ſuprà *num.8.* ſuperiorem non ſolum poſſe,ſed debere negare facultatem, quando hoc neceſſarium fuerit ad aliorum perniciem, & graue damnum vitandum,etiamſi ſubditus malè vſurus ſit tali medicina;quia tunc tenetur ſubditus ſuam conſcientiam ei aperire,qui ſibi,& alijs prodeſſe poteſt,& non obeſſe;ac proinde ſi nolit, non eſt ſufficienter diſpoſitus ad confeſsionem; nec facultas alteri confitendi poteſt ei vtilis eſſe.

QVÆSTIO XII.

Vtrùm inferior Sacerdos poſsit,nulla vrgente neceſsitate,abſoluere à reſeruatis, cum onere comparendi coram ſuperiore?

1 QVæſtio procedere poteſt, vel de abſolutione directa, vel de indirecta. Abſolutio directa à reſeruatis ea dicitur,quæ ex iuriſdictione à ſuperiore delegata confertur, ſiue abſolutè, ſiue cum onere comparendi: ita vt nulla adhibita materia, præter reſeruata, poſsit ſubditus ab illis abſolui; vt ex communi Doctorum tradit Henriquez *lib.3.de Pœnit.cap.15.num.2.* Abſolutio verò indirecta dicitur,quæ impenditur à Sacerdote non habente iuriſdictionem in reſeruata, ſed in alia peccata, à quibus directè pœnitentem abſoluit,& conſequenter à reſeruatis, eo quod vnum mortale ſine alio remitti non poſsit. Vndè fit,reſeruata in tali confeſsione ſubiecta non aliter per eam abſolutionem remitti,quã peccata mortalia oblita,& per conſequens, debere ex præcepto diuino iterum legitimo iudici confiteri. Si de abſolutione directa loquamur, certum eſt apud omnes, non poſſe ab inferiori Sacerdote, non vrgente neceſsitate, impendi; alias per reſeruationem non tolleretur iuriſdictio in reſeruata,ſed ſolùm limitaretur ad abſoluendum ſub onere comparendi; quòd manifeſtè repugnat Tridentino dicenti, Sacerdotes inferiores nil poſſe circa reſeruata, vt conſtat *ex Seſſ.14.cap.7.& can.11.* Vbi anathemate percutit dicentes: *Caſuum*

re-

Digitized by Google

reſeruationem non prohibere, quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat. Difficultas igitur ſolum procedit de abſolutione indirecta; nempè quando pœnitens ſimul cum reſeruatis alia peccata confitetur, in qua, alijs deficientibus, certa eſt Sacerdotis iuriſdictio, in dubium tamen ratione concurrentiæ vertitur, ſaltem quoad licitum eius vſum. His poſitis.

2 Prima ſententia aſſerit abſque vlla neceſſitate, & rationabili cauſa, abſolui poſſe a Sacerdote approbato cum onere, vt pœnitens ſola reſeruata ſuperiori, aut eius delegato, poſtea confiteatur. Ita ſentiunt Toletus, Sylveſter, & alij, quorum ſententiam referens, non improbat Diana 3.*par.tract.4.reſol.* 58. Et pro illa ſtare videntur D.Thom. Ledeſma. Paludan. Richard. Gerſon, & alij apud Henriquez *lib. 3.cap.12.in gloſſ.litt.Y.* quia non exprimunt, requiri cauſam; ſicut neque plures alij, quos adducit Suarez *diſp.31.ſect.2.nu.* 1. item Henricus, Medina, Viguerius, Angelus, & Gabriel apud Luiſium *diſp.31.de Pœnit.dub.3.* & hanc opinionem, quando pœnitens non eſt adſtrictus excommunicatione reſeruata, amplectuntur Nauarr. *de Pœnit.diſt.5.§.Captus, nu.*12. *&* 13. Caietanus *in Sum. verb. Confeſsio, condit.*10. & alij apud Bonacinam *tom.1.diſp.5.q.7. puncto* 5.*num.*5. & putat probabilem Trullench *in praxi lib.4.cap.10.dub.8.num.*2. Huius opinionis aliud fundamentum non reperio, quam per huiuſmodi abſolutionem indirectam non tolli, nec ceſſare reſeruationem peccati, cum adhuc maneat pœnitens cum obligatione comparendi coram ſuperiore; & aliunde aliam adhibeat materiam, ſupra quam directè cadat abſolutio, ne fruſtretur Sacramentum.

3 Verùm ſi probabilis eſſet alia opinio, quam ex Cornejo, & alijs retulimus, *tract.4.de Sacram.quæſt.5.num.*2. aſſerens, abſolutum indirectè à mortalibus poſſe ad communionem accedere; multum ex praxi præſentis opinionis, iuriſdictioni ſuperiorum derogaretur, & non leui religioſæ diſciplinæ iactura; quia per integrum annum poſſet ſubditos abſque vlla cauſa confiteri reſeruata inferiori Sacerdoti cum onere comparendi in fine anni coram ſuperiore aut eius delegato. Sequela probatur, nam ex vna parte præceptum confitendi proprio paſtori ſemel tantum per ſe obligat in anno, & ex alia ad communionem ſolum tenetur pœnitēs ſuam iuſtificationem certam facere per confeſſionem, quod in præſenti eueniret. Nec obſtat, Sotum, Ledeſmam, & Henriquez ſupra citatos aſſerere, ſic abſolutum teneri ſtatim, ac commodè poſsit ſuperiori præſentari: quia id gratis dicitur, nam vt ſupra cum pluribus docuimus, laicus, qui ſola contritione præmiſſa in aliquo caſu communicauit, non tenetur, quàm primum poſsit confiteri: ergo idem dicendum eſt de illo, qui per cōfeſsionem aliorum peccatorum iuſtificatus ad communionem acceſsit. Propter hæc.

4 Secunda & vera ſententia negat, Sacerdotem inferiorem poſſe licitè, ſine licentia ſuperioris, abſoluere à reſeruatis, etiamſi cum onere comparendi, non exiſtente rationabili cauſa, nempè celebrandi, aut communicandi, quando abſque ſcandalo, & infamiæ nota, omitti non poſſent. Ita cum Soto, Cano, Durando, & alijs ſentit P. Suarez *diſp.31.ſect.2.num.*3. dicens, ſic intelligi debere Doctores in contrarium adductos, & oppoſitam opinionem non poſſe cum probabilitate, & ſecuritate in praxi ſeruari. Probatur: quia confeſsio iure diuino debet eſſe integra: ergo debet eſſe accuſatio omnium peccatorum coram legitimo iudice, ſed illa confeſsio, de qua loquimur, magna ex parte non eſſet accuſatio coram legitimo iudice, cum Sacerdos, vt ponimus, non habeat iuriſdictionem in omnia peccata ſibi ſubiecta: ergo ſicut abſque cauſa vrgente nequit confeſsio fieri non integra, ita neque coram Sacerdote, non habente iuriſdictionem in omnia peccata.

5 Confirmatur, quia alias poſſet etiam confiteri ſola non reſeruata, tacendo reſeruata, vt poſteà ſuperiori confiteatur. Quòd licèt probabile putent Alenſis, & Petrus de Sòto apud Suarez ſupra, re vera non eſt, vt benè Suarez *num.*5. tametſi Doctores iſti conſequenter ad ſua principia loquantur, quandoquidem idem eſt confiteri reſeruata non habenti iuriſdictionem, ac non integrè confiteri. Confirmatur ſecundo, quia aliàs pœnitens habens venialia, & mortalia poſſet confiteri ſimplici Sacerdoti non approbato cum onere comparendi coram approbato pro abſolutione mortalium. Et ſimiliter poſſet ei confiteri ſola venialia cum propoſito, & onere confitendi mortalia, etiam reſeruata legitimo ſuperiori, quod prorſus

ſus

Digitized by Google

ſus falſum, & inauditum eſt.

6 Si autem fortè pœnitens reſeruata ſimul cum non reſeruatis bona fide confiteatur, iudicans ſibi ſufficere propoſitum comparendi coram ſuperiore, valida foret abſolutio, quia ex vna parte, ratione bonæ fidei, eſſet confeſſio illa formaliter integra, & ex alia Sacerdos habet iuriſdictionem in aliquam partem materiæ, ac proinde, etiamſi mala ſui fide, abſolutionem conferat, valida erit. Ita Suarez ſuprà cum Nauarr. & Caietano, dicens, eſſe ſententiam communem, quam tenent plures apud Henriquez *lib.3.cap.15. num.1.* quando peccatum non habet annexam excommunicationem reſeruatam. Vide, quæ diximus *ſup. quæſt.5.*

7 Sed quid ſi illam habeat? Aliqui Doctores exiſtimant, nullo modo poſſe, quãtumuis vrgeat neceſsitas communicandi, abſolui indirectè à peccatis; poſſe verò ad vitandum ſcandalum communicare, vel celebrare contritum. Ita Sotus, Valentia, & alij apud Bonacinam *tom.1. diſp. 5. quæſt.7. puncto 5. §.3. num.8.* & eſt ferè communis inter Theologos, quorũ plures refert Ioannes Santius *in ſelectis, diſp. 32. nu.11.* Eorum fundamentum eſt, quia non ablata excommunicatione, pœnitentis abſolutio à peccatis eſt inualida.

8 Verum contraria ſententia probabilior eſt, quam tenent Henriquez *ſuprà num.7.* Suarez *diſp.31. ſect. 3. num. 6.* Coninch *diſp.8. dub.13. num. 106.* Bonacina ſuprà, & putat probabilè Diana *3. p. tract. 4. reſol.104. in fine.* Probatur, quia etiamſi peccatum habeat annexam excommunicationem reſeruatam, poteſt pœnitens in caſu neceſsitatis, vt concedunt aduerſarij, præmiſſa tantùm contritione, communicare, vel celebrare: ergo, eadem vrgente neceſsitate, poterit confiteri Sacerdoti inferiori cum onere comparendi coram ſuperiore pro reſeruatis. Conſequentia videtur certa; quia ſi ſcandalum vitandum excuſat à præcepto diuino confeſſionis præmittendæ ad communionem, vt ipſi volunt, cur non excuſabit à præcepto diuino confitendi proprio Sacerdoti, præcipuè cum maneat onus comparendi? poterit ergo non ſolùm indirectè, ſed directè à reſeruatis abſolui. Secundò probatur: quia ratione vrgentis neceſsitatis cenſetur Pontifex concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis cum onere comparendi coram legitimo iudice: ergo, eadem vrgente, cenſebitur etiam concedere ad abſoluendum à cenſura reſeruata ſub eodem onere. Tertiò, quia valdè probabile eſt, excommunicationem ſe tenentem ex parte pœnitentis, bona fide accedentis, non inualidare abſolutionem à peccatis, vt tradunt Nauarr. Sotus, Couarruu. Caietanus, Suarez, & alij apud Santium *ſup. num.11. citato.*

9 Addit Trullench *lib.1. Cruciata, §. 7. cap.2. dub.2. num.5.* poſſe cum prædicto onere abſolui, quamuis non ſit alia neceſſitas, quam vtilitas magna communicandi, vel celebrandi in feſtis, in quibus ſolet ex ſpeciali deuotione. Quod deficiente excommunicatione, tenet etiam Henriquez cum Ledeſma, & alijs *lib. 3. cap. 12. num.5. in gloſ. litt. T.* Addunt alij ſecluſa neceſſitate communicandi poſſe ſubditum non valentem recurrere ad ſuperiorem, confiteri cum inferiore, exprimendo, vel ſubticendo reſeruata, ne multum differat confeſsionem, aut communionem. Ita cum Suarez *de Pœnit. tom.4. in 3. par. ſect.2. num.7.* & cum Granado *in 3. p. controuerſ.7. tract.9. diſp.5. ſect.3. nu. 22.* tenet Diana *5. p. tract.13. reſol.8.*

10 Sed quid ſi ſuperior in craſtinum adiri poſsit? P. Mendoza *2.2. diſp. 84. ſect. 7. §.190.* Videtur poſſe, nec debere hominem noctu ad ſomnum accedere in peccato mortali, ſine confeſsione. Nihilominus non audet decernere. Mihi verò ſufficiens cauſa videtur ad præſumendam voluntatem ſuperioris, vt abſoluatur cum onere comparendi, & ita expreſsè tenet Caramuel *in Theologia fundament. in prima edit. num.1301. fol. mihi 651.* & iterum in ſecunda *num.1836.*

11 Addit Marchantius apud Dianam *par. 9. tract.7. reſol.11. §. Ex quibus.* habentem reſeruata, & non potentem adire ſuperiorem, poſſe per inferiorem Sacerdotem directè ab eis abſolui in omni caſu, ne pro dilatione pœnitentiæ, periculum immineat animarum. Quòd ſatis probabile, & tutum in praxi putat Diana ſuprà, quorum opinionem cum limitatione defendit Dicaſtillo *de Sacram. tom.2. tract. 8. diſp.11. dub.17. num. 305.* quando ſcilicèt confeſſarius habet poteſtatem abſoluendi à non reſeruatis. * Quia in caſu, inquit, vrgentis neceſsitatis, prudenter præſumi poteſt ſuperior nolle pro eo ſe reſeruata, quæ aliàs talia ſunt. * Sic ille: cuius ſententiam ſatis probabilem vocat Dia-

Diana *part.11.tract.8.reſ.49.* Aduerte tamen, peccaturum mortaliter ſubditum, qui ex induſtria differret confeſsionem vſque ad horam, qua præuidet, præanguſtijs temporis, aut alijs circunſtantijs, confeſſarium non valiturum adire ſuperiorem ad impetrandam facultatem abſoluendi; quia ante communionem tenetur iure diuino confiteri ſuperiori, vel alteri de eius licentia, atque adeò non ſe impotentem reddere ex induſtria.

12 Obijcies: ergo qui habet venialia, & mortalia poterit, vrgente aliqua neceſſitate ex dictis, confiteri ſimplici Sacerdoti cum onere comparendi coram approbato pro abſolutione mortalium. Concedo ſequelam, in quam valdè propendet, Suarez *diſp.31.ſect.3.n.9.* & ſatis probabilem videri, inquit Egidius Coninch *diſp.8. dub.13.n.107.* Quamuis autem præfati Doctores certum putent, fore validam prædictam abſolutionem, ſi bona fide pœnitentis conferatur, nihilominus iudicant veroſimilius; eſſe illicitam, quia vſus, & praxis Eccleſiæ ita videtur obſeruare: non enim concedit facultatem confitendi ſimplici Sacerdoti, dum adeſt cōſcientia peccati mortalis. Si autem inquiras, cur concedat poteſtatem confitendi reſeruata Sacerdoti approbato, non habenti iuriſdictionem in illa, cum onere comparendi coram ſuperiore, & non concedat ſub eodem onere facultatem confitendi mortalia ſimplici Sacerdoti? Id probat Suarez aliquibus coniecturis, cui conſentit Henriquez, *lib.3. de Pœnit. cap.12.nu.4.* ſed me iudice parum probant, ac proinde oppoſitũ iudico probabile. Vndè in caſu neceſsitatis poterit pœnitens confiteri mortalia ſimplici Sacerdoti cũ onere cōparendi corã approbato, vel cōmunicare cōtritus ob ſcādalũ vitandũ, iuxta diuerſas opiniones.

13 Non deſinam hic adnotare ſingularem ſententiam, quam tenet Crouſers *in Regulam D. Franciſci, cap.7. lect.22. fol.697.* Vbi aſſerit, abſolutum indirectè à caſibus reſeruatis excuſari ab obligatione iterum confitendi, per ratihabitionem ſubſequētem ſuperioris, id eſt, per facti approbationem, quæ quidē, ait, ſufficiens eſt ad effectum tollendi obligationem confitendi iterum talia peccata. Cui conſonare videtur Trullench *in praxi, lib.4. cap.10. dub.9.n.16.* Verum oppoſitum docent communiter Doctores, & meritò; quia per illã confeſsionem, vtpotè non factam coram legitimo iudice, & per abſolutionem indirectam, non adimpletur præceptum diuinum confeſsionis. A quo nequit ſuperior ſubditum eximere.

14 Ex dictis in hoc capite, decidenda venit quæſtiuncula alia legentibus non ingrata. An ſcilicèt habens caſus reſeruatos, & non habens Bullam Cruciatæ, nulla vrgente neceſsitate, poſsit confiteri Sacerdoti approbato cum onere aſſumendi Bullam, & ea aſſumpta, coram illo, vel alio, quem maluerit ex approbatis, comparendi? Affirmatiuè reſpondere debent (quòd eſt valdè notandum) quotquot aſſerunt ſuprà, licere pro libito pœnitentis, nulla vrgente neceſsitate, confiteri inferiori cum onere comparendi coram ſuperiore, vel eius delegato, pro abſolutione reſeruatorum. Nos verò contrarijs principijs inhærentes oppoſitam ſententiam cōſequenter defendimus. Aſſerimus verò cum Thom. Sanchez *tom.1. Sum. lib.2. cap.13.n.32.* abſolutum ab aliquo reſeruato cum onere ſe præſentandi, ſi poſteà vi Iubilæi, aut alterius indulti, iterum abſoluatur, manere liberum ab illo onere, nec teneri ſuperiori ſe præſentare. Quia iam eſt directè abſolutus per legitimum ſuperiorem à Summo Pontifice delegatum.

QVÆSTIO XIII.

An, qui reſeruata poteſt confiteri inferiori Sacerdoti, ad id teneatur ante communionem?

1 NOn diſputo cum Doctoribus aſſerentibus, habentem caſus reſeruatos, in nullo euentu, poſſe abſque licentia ſuperioris, nec directè, nec indirectè abſolui; ſed tantùm poſſe in caſu neceſsitatis, contritione præmiſſa, communicare, vel celebrare. Quod tenent Adrian, Richardus, Durandus, & alij, quos ſequitur Vazquez *tom. de Pœnit. quæſt.91. art.3. dub.9.n.27. & 28.* & *tom. de Euchar. diſp.208. cap.2. num.7.* & alij apud Sanrium *in ſelectis, diſp.32.n.10.*

2 Procedit igitur quæſtio cum his tantùm Doctoribus, qui nobiſcum admittunt, licere in caſu neceſsitatis cōfiteri Sacerdoti inferiori, cum onere comparendi, ſiue abſoluatur directè à reſeruatis, ex præſumpta licentia ſuperioris, vt ſentiunt plures: ſiue indirectè tantum, vt vult Suarez *diſp.31.ſect.3.* Rurſus præſens quæſtio ſolum procedit, quando nō patet

aditus ad ſuperiorem, vel (quod perinde eſt) quando non poteſt illi fieri confeſsio reſeruati, ſine graui periculo, aut detrimẽto; quia ſi abſque his incommodis poſsit a ſuperiore peti abſolutio, vel facultas cõfitendi alteri, nulla poteſt eſſe neceſsitas, ob quam inferior Sacerdos poſsit abſoluere a reſeruatis, etiamſi cum onere comparendi, vt conſtat ex dictis *q. præced.* His poſitis duo inquirimus. Primùm, An occurrente neceſsitate communicandi, vel celebrandi, ſi ad ſuperiorem non poſsit recurrere, teneatur pœnitens habens reſeruata confiteri inferiori Sacerdoti? Secundùm: An etiam ipſa reſeruata, cum onere tamen comparendi? Videatur Machado *tom. 1. fol. 381. num. 4.*

2 Prima ſententia vtrumque affirmat. Ita Henriquez, Suar. Filliuc. Bonac. quos citans ſequitur Trullench *in praxi, lib. 4. c. 10. dub. 8. n. 6.* quibus accedunt Vega, & alij apud Dianam *3. p. tract. 4. reſ. 104.* Probat Trullench, quia iure diuino præmitti debet ad cõmunionem confeſsio omniũ mortalium, quando talis confeſsio poſsibilis eſt, ſed in præſenti, vt ponimus, eſt poſsibilis: ergo.

3 Secunda ſententia aſſerit, pœnitentem, licet poſsit, non teneri confiteri reſeruata, ſed ſufficere, quod mortalia non reſeruata confiteatur. Ita Alex. Petrus de Soto, Angelus, & alij, quos ſequitur Ioannes Sanch. ſup. Gerſon, Victoria, Ledeſma, & alij apud Henriq. *lib. 3. de Pœnit. c. 15. n. 5. in gloſ. litt. I.* Et hanc ſententiam eſſe probabilem & tutam in praxi, tenet cũ pluribus Diana *2. p. tract. 4. reſ. 65.* Quibus accedit Filliucius *tom. 1. tr. 4. c. 8. nu. 213.* & plures Doctores, quos nouiſsimè citat, & ſequitur Fr. Leander hic *diſp. 12. q. 33.* apud quẽ illam tenẽt expreſsè CaſtroPalao, & Torreblanca, & putat probabilẽ cum Salas, & alijs, Card. de Lug. *to. de Euch. diſp. 14. ſect. 5.*

4 Aſſertio prima ſit contra primam ſententiã. Nullus tenetur confiteri peccata reſeruata cũ onere comparendi coram ſuperiore, vel eius delegato. Ratio eſt, quia aliter obligaretur pœnitens bis confiteri idẽ peccatũ, quòd nec iure diuino eſt præceptum, nec humano præcipi poteſt, iuxtà communẽ Theologorũ ſententiam. Ex quo fit, quod quando in Religionibus conceditur itinerantibus facultas eligẽdi confeſſarium pro reſeruatis cũ onere comparendi, nemo obligatur prædicta facultate vti, vt ex Suarez, & Lugo docuimus *ſup. q. 4. n. 5. in fin.* & cum Filliucio tenet Diana *reſ. 65.* Quapropter DD. affirmantes, ſubditum in prædicto caſu teneri ad confeſsionẽ reſeruatorum, debent conſequenter dicere, in caſu neceſsitatis præſumi licentiã de præſenti conceſſam ad abſoluendũ directè à reſeruatis abſque vllo onere cõparẽdi: & ita, me iudice, ſentiunt aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Henriq. *l. b. 3. c. 13. n. 9.* quod ipſe non improbat: licèt *n. 10. in fine*, aſſerat, in his, & alijs caſibus ſe nil denuo ſtatuere, contentũ aliorũ ſententiã moſtraſſe.

5 Et quidem inficiari non poſſum eſſe probabile, poſſe pœnitentẽ directè abſolui à reſeruatis abſque onere comparendi, quoties talis fuerit neceſsitas, vt poſſet contritus, nullo adſtante Sacerdote, celebrare, vel communicare. Et ita expreſsè tenet D. Franciſcus Verde in vtroque iure Doctor *in opuſc. pro Caramuele, q. 12. p. 7. §. 40. n. 633. fol. 170.* dicens: * Hinc cùm reſeruatio ſit de iure humano, non poteſt præualere integritati de iure diuino requiſitæ, & conſequenter vt ſeruetur integritas, ceſſat reſeruatio: Ex quo iam cognoſcis, quòd quotieſcumque quis poteſt fateri peccata confeſſario, confeſsio non eſt dimidiãda ob reſeruationẽ, ſed directè eſt abſoluendus, reſeruatione ceſſante, ita debet ceſſare, vel integritas, vel reſeruatio, nõ integritas; ergo reſeruatio. * Sic ille, cuius opinionem docuerat Dicaſtillo *tom. 2. de Sacram. tr. 8. diſp. 11. dub. 17. n. 305.* Vbi aſſeruit, quòd ſi valdè difficile ſit adire ſuperiorem, vel vrgeat neceſsitas, peccatũ non eſt reſeruatum. Et putat probabile Diana *p. 11. tr. 8. reſ. 49.* Fundamentũ eſt, quia non eſt minor ratio ad præſumendã de præſenti licentiam ſuperioris ad abſolutionẽ in iſto caſu conferendam abſque vllo onere, quã ad eam præſumendam à Generali, vel Pontifice delegatam, quando petitur, & non conceditur pio, & docto confeſſario à ſuperiori locali. Ergo vel vtrobique, vel nullibi præſumenda; ſed in ſecundo caſu præſumitur, ſecundum plures *q. 10. citatos*: ergo & in primo. Et ideò in vtroque caſu idem dicendum tenet Quintanadueñas *in ſing. ad pœnitentiæ Sacramentũ, tr. 3. ſing. 11. n. 7.* citans Henriquez, & Trullẽch. Sed parum fideliter. Contrariũ verò tenẽdum eſt; tũ ne à communi ſententia diſcedamus; tũ præcipuè, quia id videtur intendiſſe Concilium, cum dixit, Sacerdotem inferiorem nihil poſſe in reſeruata extra articulum mortis, quod ſaltem de abſolutione

tione directa abſque vllo onere comparendi verificari debet.

6 Aſſertio ſecunda contra primam ſententiam. Pœnitens habens reſeruata, poteſt in caſu quæſtionis ſola non reſeruata confiteri. Conueniunt Doctores ſecundæ ſententiæ. Probatur: quia Sacerdos, vt ponimus, non eſt iudex reſpectu reſeruatorum: ergo non eſt obligatio ſe de illis accuſandi coram ipſo, etiam ex ſuppoſitione, quod alia peccata poſsit, aut teneatur confiteri: vera enim accuſatio, niſi coram legitimo iudice eſſe non poteſt. Non eſt igitur in præſenti aliud iudicium ferēdum de reſeruatis, quam de alijs peccatis mortalibus, quæ pœnitens poſſet in hac confeſsione ex iuſta cauſa tacere: atqui ex eo, quod occurrat cauſa excuſans à confeſsione vnius mortalis, non ideò impeditur quis cōfiteri reliqua legitimo eorum iudici: ergo. Quòd autem defectus iuriſdictionis in Miniſtro ſit ſufficiens cauſa omittendi reſeruata, conſtat ex Tridentino *Seſſ. 14. cap. 5.* Vbi confeſsionis integritatem ex eo probat, quod Sacerdotes ſint iudices, ideòque incognita cauſa, iudiciū exercere non poſsint, nec æquitatem in pœnis iniungendis ſeruare. Cùm autem Sacerdos nō habens iuriſdictionem in reſeruata eorum iudex non ſit, non eſt cur pœnitens ea confiteri teneatur, & nō poſſit ſola non reſeruata, quorum præſens eſt iudex, ſubijcere. Ex his ad rationem in cōtrarium reſpondetur: quod, vt confeſsio integra obliget, non ſufficit, ſit vtcumque poſsibilis, ſed requiritur, quod, vt Sacramentalis, id eſt, quod Sacerdoti, vt iudici omnium peccatorum poſsit integrè fieri: quòd in præſenti non contingit. Vnde infertur, iuxtà principia P. Hurtado *quæſtione præcedenti citati*, poſſe ſubditum confiteri ſola non reſeruata, licèt ſuperior poſſit adiri in craſtinum, & non ſit alia cauſa, quam voluntas non permanendi in peccato. Et laxius M. Cano *Relectione de Pœnit. p. 5. fol. mihi* 51. Vbi ſic ait: * Si pœnitens ſit in oppido, quod à ciuitate, in qua eſt ſuperior, tribus milliaribus diſtet, tunc ego nō cenſerem, huiuſmodi pœnitentē copiam confeſſoris habere. * Cuius ſententia latam opinandi viam aperit; vel ad omittēda reſeruata, vel ad celebrādum, non præmiſſa confeſsione aliorum, iuxta dicta *q. 13. num. 3.*

7 Obijcies, licèt confeſſarius, vt ponimus, non ſit iudex reſeruatorum, tamē vt pœnitens poſsit directè abſolui à non reſeruatis, opus eſt, vt ſit rectè diſpoſitus circa omnia mortalia, quā diſpoſitionem habet ius cognoſcendi confeſſarius, ac proinde totam cauſam, & conſcientiā pœnitentis: ergo vel tenetur confiteri etiam reſeruata, vel omnium, etiā non reſeruatorum confeſsionem omittere. Hæc ratio parum vrget, facilèque infringi poteſt in pænitente habente peccatum aliquod, non reſeruatum, quod ratione damni extrinſeci, quod timet, poteſt in confeſsione omittere, confitendo reliqua. In hoc, inquam, caſu, vt pœnitens poſsit abſolui ab his, quæ confitetur, opus eſt, vt ſit rectè diſpoſitus circa omnia; & tamē non ideo habet ius confeſſarius, vt omnia ſibi confiteatur. Ratio igitur adducta falſo nititur fundamento: confeſſarius enim ſolum habet ius cognoſcendi diſpoſitionem requiſitā per peccata, quæ pœnitēs tenetur cōfiteri, qualia, vt probaui, nō ſunt reſeruata.

8 Aſſertio tertia. Habens caſum reſeruatum, in caſu, de quo loquimur, tenetur, ante communionē præmittere confeſsionem non reſeruatorum. Conuenio in hac parte cum Doctoribus primæ, & ſecundæ ſententiæ. Pro qua ſtare videtur Sautius *in ſelectis, diſp. 32. n. 10.* & cū alijs tradit apertè Leander *ſup. q. 33. citata.* Ratio eſt, quia pœnitens iure diuino tenetur ante cōmunionem iuſtificationem ſuam certā facere per confeſsionem, vt alibi probauimus, ſed habens caſum reſeruatum, id poteſt, confitendo peccata non reſeruata: ergo ad ea confitenda tenebitur. Minor probatur ex aſſertione præcedenti; tum etiam, quia ad valorē Sacramenti non requiritur iuriſdictio ſuper omnia peccata, quibus pœnitens ligatus eſt: aliàs ſi oblitus reſeruati confiteretur Sacerdoti approbato, inualida foret abſolutio: idemque contingeret, ſi oblitus mortalis culpæ, venialia tantum confiteretur ſimplici Sacerdoti, quod falſum, & improbabile vocat Suarez *diſp. 31. de Pœnit. ſect. 3. n. 10.*

9 Aſſertio quarta. Poteſt pœnitens, ſi velit, confiteri etiam reſeruata cum onere comparendi, eſt communis ſententia. Probatur primo, quia ad maiorem humilitatem, & propriam confuſionem licet exponere confeſſario defectus, & imperfectiones, ſuprà quas non poteſt cadere abſolutio: ergo & peccata reſeruata, licet ex defectu iuriſdictionis nequeat confeſſarius de illis directè iudicare. Secundò,

Digitized by Google

quia probabile eſt, in caſu neceſsitatis cōcedi à ſuperiore facultatem abſoluendi directè à reſeruatis cum onere comparendi; quia per talem conceſsionem non minuitur iuriſdictio ſuperioris, & aliunde ſubuenitur neceſsitati ſubditi, meliori modo, & congruentiori naturæ, & integritati Sacramenti. Igitur, ſi pœnitens velit cum tali onere confiteri reſeruata, non eſt, cur confiteri non poſsit.

10 Maior difficultas eſt, an qui præter reſeruata, ſolùm habet venialia, teneatur, vrgente neceſsitate communicandi, & non patente aditu ad ſuperiorem, venialium ſaltem confeſsiōnem præmittere? Negat Caſtro Palao *tom. 4. tr. 23. diſp. vnica, punct. 15. n. 8.* ſi probabiliter credat eſſe contritum, quia non eſt legitimus iudex, qui confeſsionem excipiat illorum, quæ pœnitens confiteri tenetur: negata enim obligatione confitendi reſeruata cum onere comparendi, venialia non adſtringitur confiteri: ac proinde ſolum tenetur præcepto naturali diuino non accedendi in mortali ad Euchariſtiam, quo non habens copiam confeſſoris teneretur, cui elicito contritionis actu ſatisfit. Cæterùm ſi de ſua contritione probabile ſaltem iudicium non haberet, cum communicare non poſsit in peccato, à fortiori tenebitur confeſsionem venialium, vt minimum præmittere, quo ſuam iuſtificationem attritione adiuncta certam faciat.

11 Rogabis, an teneretur confiteri reſeruata qui virtute Bullæ Cruciatæ, poteſt confeſſarium pro eorum abſolutione eligere, an vè poſsit ita ſe gerere, ac ſi eam non aſſumpſiſſet? Fr. Ludouicus à Conceptione loquens de præcepto confitendi ſemel in anno, inquit habentem reſeruata non teneri ad eius obſeruantiam, ſi non ſit ſuperior, cui confiteatur. Sic tradit *in exam. verit. tom. 2. tr. 5. de Pœnit. fol. 419.* *Nam probabilis, inquit, eſt ſententia affirmans habentem Bullam non teneri audire ſacrum tempore interdicti, licèt poſsit; ergo probabile etiam erit, non teneri habentem Bullam, qua eligere poſſit aliàs idoneum, illi confiteri.* Ergo ſimiliter non tenebitur ante communionem confiteri habens tantum reſeruata, licèt virtute Bullæ poſsit alteri Sacerdoti approbato confiteri. Quia vtrobique eadem militat ratio, nimirum quòd nemo ſuo priuilegio vti teneatur. Ideò ſic aliquos cenſere, ait Leander a Sacram. *diſp. 7. de Euchar. in edit. Lugd. quæſt. 29.* addens Filliucium innuere id eſſe probabile. Ipſe verò contrarium dicit eſſe certiſsimum, & Diana *p. 9. tr. 3. reſ. 13.* cum M. Nugno *in 3. p. tom. 1. q. 80. art. 4. diffic. 2.* aſſerit oppoſitam ſententiam eſſe improbabilem. Nec paritatem de præcepto audiendi ſacrum, a quo habens Bullam tempore interdicti excuſatur, (vt docent plures apud eumdem *1. p. tr. 11. reſ. 2.*) quidquam probare autumant, quia hoc eſt præceptum humanum Eccleſiaſticū, illud verò diuinū.

12 Sed quidem ſolutio non ſatisfacit, quia ſicut interdictum in tantum excuſat ab obligatione audiendi Miſſam, in quantum ponit impedimentum ad audiēdam illam, ita reſeruatio eatenus excuſat ab obligatione confitendi reſeruata, quatenus aufert Sacerdoti iuriſdictionem ad abſoluendum. Ergo ſicut habens Bullam non tenetur audire ſacrum, licèt impedimentum tollatur virtute Bullæ, poſsitque præceptum Eccleſiaſticum adimplere: ita neque alter confiteri tenebitur, licèt virtute priuilegij diuinum adimplere poſſit. Nec enim minùs ceſſit impedimentum interdicti, quàm defectus iuriſdictionis; ac proinde vel vtrumque præceptum ſuam obligandi vim retinet, vel neutrum. Congruam diſparitatem non inuenio. Nec conſequutionem aliter vitari cenſeo, quam negando practicè probabilem eſſe opinionem excuſantem ab obligatione audiendi ſacrum habentem Bullam Cruciatæ, tempore interdicti: vt cum Nauarro, Soto, & alijs negat Suarez *tom. 3. in 3. p. diſp. 88. ſect. 6. §. Solet etiam.* Nec in his caſibus, vt benè ipſe ait, cogitur quis vti priuilegio; ſed hoc ſuppoſito, cogitur ſeruare præceptum, ſiue diuinum, ſiue humanum, hoc enim diſcrimē per accidens in præſenti ſe habet: eſt ſiquidem quaſi effectus formalis priuilegij tollere inhabilitatem, & impedimentum, & hunc, in primo caſu interdicti, neceſſariò habet, & abſque alio vſu tollitur excuſatio, & conſequenter manet obligatio præcepti. Longèque certior eſſe debet pro illo concluſio, quàm pro confeſsione reſeruatorum: quia vltra Bullā requiritur, quòd pœnitens poſitiuè aliquid efficiat, nempè electionem Sacerdoris, vt iuriſdictio ad reſeruata a Pontifice illi conferatur. Eſtque manifeſta diſparitas inter hūc caſum, & illū de priuilegio interdicti; nā in illo oblato impedimento, nulla poſteà dis-

diſpenſatio ſit in iure, quod in caſu confeſſionis ſecus fit. Quapropter authores, qui primum caſum practicè probabilem admittunt, nequeunt ſecundo conſequenter diſſentire, ne dum improbabilem dicere.

TRACTATVS QVARTVS MISCELLANEVS, DE ALIIS SACRAMENTIS.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm peccet mortaliter Sacerdos adminiſtrans Sacramentum in peccato mortali?

1 PRæſens quæſtio omnibus Sacramentis communis eſt; ideòque illam ad omnia in ſequentibus dicenda, præmittere operæ pretium duxi. Ad cuius accuratā deciſionem, ſuppono primo ex communi Doctorum ſententia, contra Adrianum & Marſilium, Miniſtrū Sacramenti conſcium peccati mortalis, non teneri ad conficiendum, ſeu adminiſtrandum, confeſſionem præmittere, ſed ſatis eſſe, quod actum contritionis eliciat. Solùm etenim, ad recipiendam Euchariſtiam, extat præceptum Chriſti Domini, procurandi ſtatum gratiæ per confeſſionem, vt conſtat ex Tridentino *Seſſ. 13. c. 7.*

2 Suppono ſecundo, quæſtionem procedere de adminiſtrante, & ſimul conficiente Sacramentum; v. gr. Pœnitentiæ, aut Baptiſmi, non verò de adminiſtrante iam confectum, vt Euchariſtiam: de hoc enim leuior eſt difficultas. Suppono tertio, confeſſarium à contritione etiam præmittenda excuſari, ſi extrema neceſſitas pœnitentis ita vrgeat, vt nequeat moraliter ſe præparare ad contritionem eliciendam: hac enim neceſſitate occurrēte, excuſatur ratione impoſſibilitatis moralis ſe iuſtificandi abſque periculo damnationis æternæ pœnitentis, vt ex cōmuni Doctorum ſententia tradit Gaſpar Hurtado *de Sacram. in genere, diſp. 4. diffic. 9.* & cum Lugo, & Egidio Leander *diſp. 11. q. 104. & 105.* Idem ego dicerem in alijs caſibus, ſi præ anguſtia temporis non poſſet confeſſarius ad contritionem ſe diſponere, & aliàs nequiret differre abſolutionem, abſque graui ſui nota, & infamia apud pœnitentem, qui inde in notitiam praui ſtatus confeſſarij deuenire poſſet.

3 Suppono quarto, ex triplici tantum capite poſſe conſurgere obligationem adminiſtrandi Sacramenta in ſtatu gratiæ, nimirum ex præcepto diuino naturali, ſemel poſita inſtitutione Sacramēti, vel ex præcepto diuino poſitiuo, vel ex humano Eccleſiaſtico. His poſitis. Difficultas eſt, vtrùm quando Miniſter Sacramenti poteſt moraliter actum contritionis elicere, ſeu per confeſſionem iuſtificari; teneatur vnum ex his præmittere, vt poſſit licitè Sacramentum conficere, ſeu adminiſtrare?

§. I.

Authorum ſententiæ.

4 PRima, & communis Theologorum ſententia affirmat, teneri ſub mortali, talemque obligationem conſurgere ex præcepto diuino naturali. Ita Vazquez *tom. 2. in 3. p. diſp. 136. cap. 1.* vbi ait, eſſe conſtans, & indubitatū apud ſcholaſticos, quemlibet miniſtrum conſecratum, qui in ſtatu peccati mortalis Sacramentum conficit, peccare mortaliter. Et P. Suarez *to. 3. in 3. p. diſp. 16. ſect. 3. §. vltimo reddenda eſt ratio.* Vbi inquit, dubitari non poſſe, eſſe in Eccleſia præceptum prohibens eiuſmodi adminiſtrationem in peccato mortali. Et Egidius Coninch *de Sacram. q. 64. n. 24. art. 6.* dicens in hoc ferè omnes conuenire. Et contrariam ſententiam eſſe improbabilem, inquiunt Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 1. diſp. 4. quæſt. 9.* Petrus de Ledeſma, Turrianus, & Diana eos citans *p. 10. tract. 16. reſol. 27.*

5 An verò vltrà præceptum naturale diuinum, detur etiam poſitiuum diuinum, vel humanum? Non conueniunt Doctores, Vazquez, & Suarez vbi *ſuprà*, affir-

affirmant, dari etiam præceptum humanum in iure Canonico contentum: ècontra verò Coninch loco allegato ait: *Ferè conuenire inter Doctores, hanc obligationem conficiendi Sacramenta in ſtatu gratiæ non oriri ex aliquo præcepto poſitiuo: nullum enim tale extat.* Idem ſentit Hurtado *diſſ. 9. citata.* Vbi ait: *Non eſſe prohibitum iure aliquo poſitiuo humano, aut diuino.* Et quod tale præceptum non ſit diuinum poſitiuum, docet etiam Vazquez ſuprà *cap. 2.* dicens, eſſe indubitatum apud omnes ſcholaſticos.

6 Secunda ſententia abſolutè aſſerit, nullum eſſe præceptum, nec naturale, nec poſitiuum, diuinum, vel humanum obligans adminiſtrare, ſeu conficere Sacramentum in ſtatu gratiæ; ac proinde Sacerdotem adminiſtrantem, ſeu conficientem in ſtatu peccati mortalis, non peccare mortaliter. Ita expreſsè Crouſers in Regulam *Sancti Franciſci, lect. 21. fol. 680.* quem adducit Diana *6. p. tract. 6. Miſcell. reſol. 53.* & quidam vir doctus, quem tacito nomine refert Nauarrus infrà citandus, & alij apud Turrianum *in ſelectis*, & apud Ludouicum de San Iuan, *quæſt. 5. de Sacrament. in genere, art. 1. dub. 1. concluſ. 1.* Vbi de hac ſententia loquens, ait: * Sè que anda muy valida en algunos. * Illam ſequuntur Llamas *1. par. ſuæ methodi cap. 1. §. 5. pag. 4. & p. 2. cap. 2. §. 12. pag. 160.* Ortiz *in Sum. cap. 19. de 4. precept. communionis, §. 3. fol. 183.* Vbi ait: * El conſagrar eſte Sacramento, y el darle à quien le recibe, ſi eſtas obras haze el Sacerdote en pecado mortal, no peca mortalmente. * Et Ludouicus de San Iuan, *quæſt. 8. de Pœnit. art. 1. dub. 1. diſp. 2. pag. 503. & 504.* retractans, quod dixerat *quæſt. 5. de Sacram. in genere, art. 1. dub. 1. concluſ. 1.* ibi enim hanc opinionem vocauit. * Coſa harto miſerable, y digna de llorar. * Et tamen poſteà *quæſt. 8 citata,* dicit: * Adminiſtrar Sacramento en pecado mortal, no perdonado por la confeſsion, ò contricion, no es pecado mortal. *

7 Hanc ſententiam eſſe probabilem, reſponderunt conſulti viri doctiſsimi. Et nouiſsimè dicit eſſe probabilem Marcus Vidal *in Arca vitali, tit. de Miniſtro Sacramenti, inquiſition. vnica, num. 69. & 75.* Vbi cum contrariam ſequatur, concludit: * Attamen oppoſita etiam mihi probabilis videtur, quam apertè docet Crouſers apud Dianam *part. 6. tract. 6. reſol. 13.* legite illum, qui ad obiecta in contrariū doctè reſpondet. * Hæc Vidal, cui faciunt Fr. Chriſtophorus à Sancto Ioſepho infra citandus, & alij recentiores, & plures Doctores apud Dianam *part. 5. tract. 13. reſol. 63.* aſſerentes, Epiſcopum conficientem chriſma, aut conſecrantem Eccleſiam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Tenuerunt etiam hanc ſententiam (vt refert Saytus *de Sacramentis, lib. 2. cap. 7. art. 2.*) Ledeſma *1. par. quæſt. 5. art. 6.* & Henricus de Gandabo *in quodlibeto 6. quæſt. 30.* affirmantes, poſſe Sacerdotem exiſtentem in mortali miniſtrare, ſine nouo peccato, alia Sacramenta præter Euchariſtiam, etiam extra caſum neceſsitatis, dum tamen commodè alius haberi non poſsit qui loco illius illa miniſtret.

8 Et ſaltem quod non ſit præceptum naturale, innuit eſſe probabile Egidius ſuprà, dum ait: Ferè omnes in partem cōtrariam conuenire. Particula enim *ferè* aliquos excludit. Et Suarez id manifeſtè ſentit, quia partem, quam ſequitur, ait, eſſe veriſimiliorem; ac proinde contrariam iudicat veriſimilē iuxtà communem Theologorum ſenſum. Rurſus, non eſſe expreſſum præceptum, quo prohibeatur adminiſtrare Sacramenta in peccato mortali, docent Nauarrus *de Pœnit. diſp. 6. num. 10. §. Ad ſecundum,* & Granado *tract. 6. diſput. 15. num. 7.* cuius hæc ſunt verba: * Quod Miniſter peccet mortaliter in adminiſtrādis Sacramentis cum conſcientia peccati mortalis, non eſt adeò explanatum, attenta efficacitate rationis, licèt certum ſit propter authoritatem. *

9 Horum tamen aliqui exiſtimant, Miniſtrum exiſtentem in mortali, licet non teneatur, ſe iuſtificare ad conficiendum Sacramentum, teneri tamen elicere aliquem actum diſplicentiæ de peccato. Ita Chriſtophorus à S. Ioſepho *tom. 1. recept. opinion. dub. 18. de Sacram. num. 2. fol. 304.* Vbi ait: * Temperanda eſt opinio hæc, quod Sacerdos debeat, habere aliquem dolorem ſuorum peccatorum, quē ſi non habeat, non erit niſi veniale ſic adminiſtrare, non verò mortale, vt nouiſsimè docet Crouſers. * Sic ille, retractans, quòd dixerat *de Baptiſmo, dub. 12. num. 9. & 10.* vbi hanc opinionem improbabilem eſſe ſcripſit, *fol. 58.* Idem ſentit Ludouicus de S. Iuan ſupra *quæſt. 8. citata,* vbi poſt alia ſic ait: * De lo dicho ſe ſigue, que aunque el dicho Miniſtro no ſea obliga-

do à tener contricion, à lo menos lo eſtà à no tener complacencia actual, y à tener algũ propoſito de arrepentirſe.* Alios ſuppreſſo nomine refert Leander à Sacramento *tom.1.tract.1.de Sacram. in genere, diſp.4.q.9* vbi aſſerit, aliquos recentiores, quos ipſe in ſuis manuſcriptis legit, aſſerere, non eſſe omninò improbabile, non peccare mortaliter Miniſtrum ſolemnitatis, miniſtrando in peccato Sacramẽta, dummodo priùs eliciat (ſi tempus non vrgeat) actum attritionis, aut habeat aliquam diſplicentiam peccati à ſe commiſſi. Quod, teſte ſe, fertur Doctor Ioannes Sanchez vir doctiſſimus, & ex Selectis diſputationibus ſatis notus. Verum, ſi ſemel admittatur, non requiri contritionẽ, nec confeſſionem, per quam ad ſtatum gratiæ reſtituatur, non apparet fundamentum ad aſſerendum ſub graui præcepto, neceſſariam eſſe attritionem, & non ſufficere, carere complacentia actuali de peccato. Et ita ſentiunt viri doctiſſimi à me conſulti, & non excedere culpam venialem dixit Christophorus à Sancto Ioſepho *vbi ſuprà*.

§. II.

Non datur præceptum poſitiuum humanum prohibens Miniſtro conficere Sacramentum in ſtatu peccati mortalis.

10 PRæceptum prohibens adminiſtrationem ſolemnem Sacramẽtorum, in mortali, non eſſe diuinum poſitivum ex ſola Dei voluntate impoſitum, vt indubitatum apud omnes ſcholaſticos ſupponit (vt diximus) Vazquez *ſuprà diſp. 136. cap. 2.* Cum enim tale diuinum præceptum nullibi expreſſum ſit, nulluſquè ſit Scripturæ locus, vbi clarè contineatur, aut in quo Patres, & Concilia declarauerint, contineri; abſque fundamẽto adſtrueretur. Tota igitur difficultas de præcepto humano verſatur: & licet, teſte Egidio, ferè commune ſit inter Doctores, non extare humanum præceptum; operepretium tamen duxi, examinare decreta, ex quibus aduerſarij illud adſtruere conantur.

11 Ex iure igitur Canonico præceptũ poſitivum humanum probant primo Suarez, & Vazquez *ſuprà ex cap. vltimo de temporibus ordinationum.* Vbi Gregorius IX. ſic habet: *Sacerdotes, vel alij Clerici, qui per reatum adulterij, homicidij, vel falſi teſtimonij, bonum conſcientiæ rectã perdiderint: reſpondemus; quod ſi propoſita crimina ordine iudiciario comprobata, vel aliàs notoria nõ fuerint, non debent hi (præter reos homicidij) poſt pœnitentiam, in iam ſusceptis, vel ſuſcipiendis ordinibus impediri; qui ſi non pœnituerint, monendi ſunt, & ſub interminatione diuini iudicij obtestandi, vt in teſtimonium ſuæ damnationis, in ſuſceptis etiã ordinibus, non miniſtrent.*

12 Verum quis non videat, verba prædicta non convincere intentum: in illis enim Pontifex non loquitur de Sacerdotibus, ſed de alijs etiam Clericis, vt conſtat: inquit enim, *Sacerdotes, vel alij Clerici*, & hos omnes, ait Pontifex, *obteſtandos ſub interminatione diuini iudicij, vt in teſtimonium ſuæ damnationis, in ſuſceptis ordinibus non miniſtrent.* Ergo ſi ex his verbis colligitur, Sacerdotes grauiter delinquere in adminiſtratione Sacramentorũ, planè etiam conuincetur, alios etiã Clericos non Sacerdotes grauiter delinquere, ſi in ſtatu peccati mortalis, in ſuſceptis ordinibus miniſtrent: & conſequenter Diaconos, & Subdiaconos peccaturos mortaliter canentes ſolemniter Epiſtolã, vel Euangelium in ſtatu peccati mortalis; quod mordicus negant Suarez *ſuprà ſect. 3.* & Vazquez hìc *cap. 4. & 5.* Villalobos, Valentia, Coninch, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *3. p. tract. 4. reſol. 195.* Imò nec venialiter peccare, contendunt Suarez, & Vazquez locis ſuprà relatis. Item Oſtiarij, & alij Clerici minorum Ordinũ, grauiter etiam peccarent, ſi in ſtatu peccati mortalis ſuo munere fungerentur, quod, vt benè Coninch *ſuprà dub. 1. nu. 41.* videtur incredibile.

13 Propter hæc fortaſsè Vazquez *ſuprà cap. 4. n. 49.* fatetur, prædictum Gregorij decretum valdè difficilè eſſe. Quapropter illud ita explicare contendit, vt Sacerdotibus prohibeatur miniſtratio, alijs verò aſcenſus ad alios ordines. Verum hæc explicatio omnino violenta eſt; quia de Sacerdotibus, & alijs Clericis loquitur Pontifex, cum inquit: *Vt in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis etiam ordinibus non miniſtrent.* Ergo omnibus æquè prohibetur miniſtratio in ſtatu peccati, ergo vel omnibus grauiter, vel nemini.

14 P. Suarez *diſp. 16. ſect. 3. §. De alijs verò duobus miniſtris*, reſpõdet, præfatum iuris textum non condere nouam legem po-

Digitized by Google

poſitiuam, ſed tantum explicare naturalem. Benè: ſed ſi id ipſi demus, malè quidē ex hoc textu, contendit probare præceptum poſitivum humanum. Rurſus lex naturalis per talem textū explicata, æquè comprehendit Sacerdotes, & alios Clericos, vt ex eius verbis conſtat: ſed hos non obligat ſub mortali, vt concedit Suarez; ergo neque illos. Igitur, ex hoc capite iuris, nulla obligatio grauis, nec naturalis, nec humana induci poteſt.

15 Melius igitur Coninch *vbi ſuprà* abſolutè negat, in prædicto textu contineri præceptum. Nihilominus, inquit, iure optimo Pontifex addidit verba illa: *Ne in teſtimonium ſuæ damnationis miniſtrēt*, quia cum, ipſo ſuo miniſterio, profiteantur ſanctitatem, teſtantur malè viuentes, ſe dignos eſſe condemnatione. Sicut cōmuniter dicere ſolemus, religioſum malè viuentem à ſuo habitu cōdemnari: qua phraſi vſus eſt *Apoſt. ad Rom.* 2. dum ait: Se ipſos condemnare, qui faciunt, quæ in alijs damnant. Facit ad hæc, pœnitentiam exactam à Pontifice, vt Sacerdotes peccatores in ſuis ordinibus miniſtrent, non eſſe contritionem, ſeu dolorem de peccatis, ſed pœnitentiam iniunctam, vt explicat ibi Gloſſa. Ex hoc igitur textu deſumi nequit argumentum, ad probandum præceptum poſitivum humanū adminiſtrandi in ſtatu gratiæ Sacramenta.

16 Secundò probant Vazquez, & Suarez *ex cap. vltimo de cohabitatione Clericorum, & mulierum.* Vbi Gregorius IX. dicit: *Quemlibet Sacerdotem pro mortali peccato, quoad ſe ipſum eſſe ſuſpēſum*. Quod, ait Suarez, non cōtingit, quia ſpeciali Eccleſiæ cenſura affectus, ſeu impeditus ſit; ſed quia ratione ſui ſtatus, & peccati impeditus eſt. Cæterum in hoc capite, vt ex terminis liquet, non imponitur præceptum, ſed ad ſummum ſupponitur. Pontifex enim ſic ait: *Verum, & ſi quemlibet pro mortali peccato quoad ſe ipſum conſtet, eſſe ſuſpenſum, non debet tamen in officijs euitari.* Hæc autem verba, qualemcumque inſinuent obligationem, non eam de nouo imponunt, ſed ſupponunt. Perperam igitur adducuntur, ad probandum præceptum poſitivum humanum ibi iniungi.

17 Reſpondeo ſecundò, in hoc capite tantum eſſe ſermonem de Sacerdotibus celebrantibus, non de adminiſtrantibus alia Sacramenta, vt conſtat ex contextu. Caſus enim ſic ſe habet. Aliqui Clerici prolapſi fuerant in fornicationem: quæſitum fuit à Pontifice, vtrùm eorum officiū eſſet audiendum, antequam pœniterent? Et Pontifex reſpondit: *Verum, & ſi quemlibet pro mortali peccato quoad ſe ipſum cōſtet, eſſe ſuſpenſum, non debet tamen in officijs euitari.* Iſtud enim officium, de quo interrogatur Pontifex, an ſit audiendum ante pœnitentiam, non poteſt aliud eſſe, quam officium, ſeu ſacrificium Miſſæ; quia de nullo alio poteſt propriè dici, quod audiatur a fidelibus, & quod exiſtens in peccato ſit quoad ſe ipſum ſuſpenſus ad illud miniſtrandum. Ergo quod in hoc capite decernit Pontifex, eſt, Sacerdotem exiſtentem in mortali nō poſſe celebrare; ſi verò celebrauerit, non debere eius officium Miſſæ vitari, ſed poſſe à fidelibus audiri.

18 Vnde Lugo *de Sacramentis diſp.* 8. *ſect.* 9. *n.* 146. rectè notauit, vtrumque textum à Vazquez adductum, pariter contra ipſum Vazquez pugnare: ac proinde reſpondet, fortaſsè in his textibus ſermonē eſſe de toto officio, & exercitio Clericorum, quod etiam in non Sacerdotibus non poterat totum eſſe abſque culpa graui, quia, iuxtà antiquos Canones, Miniſtri ſaltem altaris communicabant in Miſſa ſolemni: vt multis probat Suarez *de Euchariſt. diſp.* 69. *ſect.* 3. Quo caſu verum eſt, (ait Lugo) quod per quodlibet peccatum mortale ceſſaut Miniſtri ſuſpenſi ab exercitio completo, & integro ſuorum ordinum. Probat tertiò Suarez pluribus Patrum teſtimonijs, quæ lubens omitto, quia illis optimè reſpondet Vazquez *ſuprà*, conuincens, non agere de digna Sacramentorum adminiſtratione.

19 Ex dictis clarè conſtat, nullum in iure Canonico cōtineri præceptum, prohibens Miniſtris conſecratis Sacramentorum adminiſtrationem, in ſtatu peccati mortalis.

§. III.

Quid de præcepto naturali Diuino?

20 NEgant tale præceptum Doctores omnes pro ſecunda ſententia citati. Fundamētum fortaſsè erit, quia non eſt certum ex Eccleſiæ declaratione, eiuſmodi præceptum exiſtere, & aliunde nulla adducitur ratio in contrarium, cui non reſpondeatur probabiliter: ergo probabile eſt, non dari præceptum naturale diuinum. Diſcurſus videtur legitimus: an-

antecedens probatur diſcurrendo per ſingulas.

21 Prima eſt Caietani, quam amplexantur Suarez ſuprà, & Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 6. n. 4.* qui exiſtimat, præceptum naturale grauiter obligans ad conficiendum Sacramentum in ſtatu gratiæ inde conſurgere, quod Miniſter ſit per aliquod Sacramentum conſecratus ad illud munus obeundum. Hanc verò rationem iurè impugnat Vazquez *diſp. 136. citata, cap. 2.* nec video, quomodo Suarez in illa quieſcere poſsit. Quia conſecratio Miniſtri non inducit obligationem iure naturæ, vt patet: nam Diaconi, & Subdiaconi ſunt conſecrati ad canendum ſolemniter Euangelium, & Epiſtolam; & tamē ipſemet Suarez, cū alijs, ne venialiter quidem peccare exiſtimat, licet in ſtatu peccati mortalis canant. Secundo, quia Sacerdos in ſua ordinatione non magis conſecratur ad baptizandum ſolemniter, quam ad baptizandum ſine ſolemnitate: ſolemnitas enim eſt purè iuris Eccleſiaſtici; obligatio autem miniſtrandi Sacramēta in ſtatu gratiæ, quæcumque illa ſit, oritur per ſe, & intrinſicè ex ſubſtantiali ritu, ipſiuſquè Sacramenti ſanctitate. Et ſanè incredibile videtur, quòd ſolemnitas accidētalis iuris Eccleſiaſtici omnino extrinſeca Sacramento poſtulet per ſe Miniſtri ſanctitatem, quam Sacramentum ipſum per ſe non exigat: ſed Sacerdos in peccato mortali baptizans ſine ſolemnitate non peccat mortaliter, vt tenent Durandus *in 4. diſt. 5. q. 2. art. 1.* Valentia *de Sacramentis in genere, diſp. 3. q. 5. punct. 3.* & cum S. Thoma, Richardo, Sylveſtro, Caietano, Soto, & alijs docet Suarez *diſp. 16. citata, §. Nihilominus.* Ergo ex eo, quòd Miniſter ſit conſecratus ad aliquod munus obeundū, non benè deducitur grauis obligatio, iure naturæ miniſtrandi in ſtatu gratiæ. Et ita expreſsè tradit Caſtro Palao *tom. 4. de Pœnit. tract. 18. diſp. vnica, punct. 5. n. 11.*

22 Secunda ratio eſt Sancti Thomæ, qua vtuntur Vazquez *ſuprà cap. 3.* & Meratius *tract. de Sacramentis, diſp. 8. ſect. 2.* qui præceptum naturale ex eo probant, quòd Miniſter Sacramenti debet conformari ſanctitati ipſius Sacramenti, quod conficit, & eius primario Auctori, cuius, vt principalis agentis, inſtrumentum eſt, eius nomine agens, & vice fungens: ad hoc autem requiritur ſtatus gratiæ, cum tam Deus, quàm Sacramentum ſanctū ſit. Verum hæc ratio facilè etiam infringitur ex dictis, quia Sacerdos baptizans ſine ſolemnitate, eſt miniſter Sacramenti, & iuſtificationis; & tamen nō tenetur ſub mortali ſe conformare ſanctitati Sacramenti, neque eius primario agenti, cuius eſt Miniſter, inſtrumentumque, vt docent Doctores numero præcedente citati. Igitur ratio conformitatis non ſufficit ad inducendum præceptum naturale, de quo diſputamus. Vrgetur ex D. Thoma *in 4. diſt. 5. quæſt. 2. art. 2. ad quæſt. 4.* Vbi non vt certum, ſed tanquam probabile tradit, Miniſtrum Baptiſmi debere eſſe in ſtatu gratiæ: * Ad quartam, inquit, quæſt. dicendū, quod quicumque in peccato mortali exiſtēs exhibet ſe Miniſtrum Eccleſiæ, etiam in quocumque ſpirituali, peccat, ſecundū quorumdam opinionem ſatis probabilē, & ideò Sacerdos baptizans cum ſolemnitate Miniſtrū Eccleſiæ ſe exhibens peccat mortaliter. * Quibus videtur relinquere probabile contrarium.

23 Secundò impugnatur: quia laicus baptizans in caſu neceſsitatis eſt miniſter baptiſmi ex inſtitutione Dei, eiuſquè auctoritate inſtructus miniſtrat, vt ipſe Vazquez fatetur *ſuprà cap. 3. n. 31.* & tradit D. Thomas *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſtiū. 2.* ibi: * Baptiſmus, qui eſt Sacramentum neceſsitatis, habet duplicem Miniſtrum. * Et tamen laicus non tenetur ſub mortali ſe conformare ſanctitati Sacramenti, & eius primario agenti, cuius eſt inſtrumentum; vt præter Doctores pro Sacerdotibus citatos, tenent Granado, Henriquez, Præpoſitus, Cabrera, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *5. p. tract. 3. reſol. 23.* Ergo ex eo, quòd Sacerdos ſit Miniſter Sacramenti, non infertur, debere eſſe in ſtatu gratiæ ad illud miniſtrandum, ſeu conficiendum. Nec Vazquez negare poterit, hoc eſſe probabile, cum tot, tantiquè Doctores docuerint. Denique prædictæ rationis robur eneruatur in Sacramēto matrimonij, in quo coniuges ſunt miniſtri talis Sacramenti, & iuſtificationis: & tamen quatenus adminiſtrant in peccato mortali, non peccant mortaliter, vt cum Soto, Ledeſma, & alijs docet Thomas Sanchez ſuprà, & cum Suarez, Bonacina, & Coninch, putat probabile Palao *vbi ſupr.* (ſecus, quatenus in peccato mortali illud ſuſcipiunt, quod improbabiliter negarunt aliqui apud Sa *in Sum. antiqua, verbo Sacramentum, n. 1.* vt notatur in Sum. correcta

cta per Victorellum.) Manet igitur probabile, Miniſtrum Sacramẽti, ex eo, quòd talis ſit, non teneri ſub mortali ſe conformare Sacramento, nec eius auctori, ac proinde ex hoc capite non probari, debere conficere in ſtatu gratiæ.

24 Tertia ratio eſt Cardin. de Lugo *diſp.8. de Sacram. ſect.9. num.* 141. qui totã obligationem deſumendam ait, ex grauitate, & ſanctitate actionis, qua Sacramenta conficiuntur, & qua miniſter operatur in perſona Chriſti, mediante qua, operatur gratiam habitualem. Verum, rationem iſtam non ſufficere ad inducendam obligationem grauem, affirmant omnes, qui excuſant à mortali culpa Sacerdotes, & laicos adminiſtrantes baptiſmum in mortali, etiamſi poſſint commodè actum contritionis elicere. Item omnes, qui excuſant à mortali coniuges adminiſtrãtes Sacramentũ matrimonij in ſtatu peccati mortalis: in vtroque enim caſu cõcurrit grauitas, & ſanctitas actionis, qua Sacramenta conficiuntur, & qua Miniſter operatur in perſona Chriſti gratiam habitualem; & tamen non inde oritur obligatio grauis. Inficiari igitur non poterit Lugo, eſſe probabile, non colligi ex hoc fundamẽto grauem obligationem conficiendi Sacramenta in ſtatu gratiæ.

25 Quarta, & vltima traditur à Coninch *de Sacramentis, art.6. nu.*32. vbi ait, obligationem miniſtrandi Sacramentum in ſtatu gratiæ, oriri primario ex ſanctitate, & dignitate ipſius Sacramenti; quatenus eius miniſter merita, & ſanguinẽ Chriſti diſpenſat; idquè in perſona Chriſti, quã immediatè ſuſtinet, ita vt ſit vnum agens cum ipſo. Secundario verò, inquit, oriri ex eo, quòd Miniſter ſit ſingulariter per aliquod Sacramentum conſecratus ad tale munus. Congeſſit Coninch vtrãque rationem, quia vnam ſine altera non iudicauit ſufficientem ad obligationem grauem inducendam, vt conſtat ex doctrina, quam tradit *ſuprà num.*37. Sed facilè impugnatur; quia hæc ſecunda ratio eſt omnino diuerſa: ergo quod ex vnaquaque ſeorſim per ſe colligi non poteſt, neque ex vtraque ſimul colligetur. Ita in ſimili argumentatur Vazquez *diſp.*136. *citata, cap.*2. *nu.*17. Præterea diſpenſans Euchariſtiam antea conſecratam, diſpẽſat realiter corpus, & ſanguinem Chriſti; & conſequenter Chriſti perſonam in munere ſuſtinet, & exercet actum, ad quem ſpecialiter eſt cõſecratus, vt expreſſè fatetur Coninch; & tamen adminiſtrans Euchariſtiã in mortali, non peccat mortaliter, vt docet Vazquez *ſuprà cap.*3. *num.*39. Merarius *de Sacram. diſp.*8. *ſect.*2. *n.*8. Ioannes de la Cruz, Henricus, vterque Ledeſma, Cabrera, & alij, quos ſequitur Diana 2. *p. tract.*3. *Miſcellan. reſolut.*13. Ergo ex duplici ratione allata, ſimul ſumpta, non deducitur grauis miniſtrandi obligatio, ſeu Sacramenta conficiendi in ſtatu gratiæ. Denique impugnatur, quia Sacerdos baptizãs ſine ſolemnitate diſpenſat merita Chriſti; idquè in perſona Chriſti, & ſingulariter eſt conſecratus ad tale munus, vt etiam concedit ipſe Coninch, & tamen non peccat mortaliter miniſtrãdo in mortali, vt plures ſuprà citati docent. Ergo hæc ſecunda ratio inſufficiens eſt, ad obligationẽ grauem inducendam.

26 Quæ hucuſque congeſsimus, videri poſſent alicui efficere probabile, nõ eſſe præceptum naturale grauiter obligãs miniſtrare, ſeu conficere Sacramenta in ſtatu gratiæ; nam cum præceptum naturale ſit ipſa ratio naturalis obligationem inducens, & probabile ſit, nullam eſſe rationem naturalem, quæ talem obligationẽ inducat, vt ſingulas expendentes probauimus; probabile etiam erit, nullum eſſe præceptum naturale. Tum maximè, quia vbi non conſtat de præcepto, non eſt facilè imponenda obligatio ſub mortali, vt benè aduertit Suarez *ſuprà diſp.*26. *ſect.*3. *§. De alijs vero.* Vlterius, negari non poteſt, dubium ſaltem ex dictis effici tale præceptum naturale, ſed in dubio, an ſit præceptum, nemo illo tenetur, vt docent Sanchez *in Sum. cap.*10. *num.*32. Salas 1.2. *quæſt.*21. *tract.*8. *diſp. vnica, ſect.*25. *n.*258. Suarez *tom.*5. *in* 3. *p. diſput.*40. *ſect.*5. *n.*15. Henriquez *lib.*8. *de Euchariſtia, cap.*45. *n.*3. *in Gloſ. litt.* P. P. Sà *verb. Dubium, n.*2. Ergo probabile eſt, ex præcepto diuino, & naturali neminem ſub mortali teneri, adminiſtrare Sacramenta in ſtatu gratiæ. Quod autem tale præceptum naturale ſit dubium, præter dicta, ſuadet auctoritas Nauarri, & Granados: illius, dum ait, *non eſſe expreſſum*; & huius, dum inquit, *non eſſe adeò exploratum, attenta efficacitate rationis*, licet certum putet propter auctoritatem: fortè aliud dicturus, ſi auctoritatẽ expendiſſet, quam pro contraria ſententia adduximus. Denique huius ſententiæ probabilitas muniri videtur ex doctrina Vercicelli

ricelli *tom. 1. quæſt. moral. tract. 2. q. 3. nu. 4.* dicentis: * Signum probabilitatis intrinſicæ eſſe, quãdo Doctores communis ſententiæ diſcordantes ſunt in probanda ſua opione, & alij aliorum rationes, & fundamenta euertunt; quia tunc ſignum eſt ea fundamenta non cõuincere, & ſic admitti poſſe probabilitatem oppoſitæ ſententiæ. * Auctores autem non conuenire in probanda communi ſententia adſtruente gratiæ ſtatum neceſsitate præcepti requiſitum ad Sacramentorum adminiſtrationem, ſed alios aliorum fundamenta euertere; conſtat ex hactenus dictis; & magis conſtabit ex ſolutione argumentorum, quibus communis ſententia nititur.

§. IV.

Obiectionibus ſit ſatis.

27 OBijcies primò Auguſtinũ *lib. 2. contra Epoſtol. Parmeniani, cap. 10. poſt medium.* Vbi inquit: *Omnia Sacramenta cum obſint indignè tractantibus, proſunt tamen per eos dignè ſumentibus.* Igitur ſupponit Auguſtinus, dari præceptum naturale miniſtrandi, conficiendiquè Sacramenta in ſtatu gratiæ. Verùm, quod ex Auguſtini verbis, ſuaderi nõ poſſit grauis obligatio, probatur: quia ſolum dicit obeſſe indignè tractantibus, non verò obeſſe grauiter: ergo non eſt, cũr nos id aſſeramus. Dices, id deduci ex grauitate materiæ. Sed contra argumentor à paritate. Quia licet Nicolaus Papa *in cap. vltim. 25. quæſt. 8.* dixerit, *adulterum Sacerdotem miniſtrando Sacramentum Euchariſtiæ, ſe tantummodo lædere, & vnde alijs commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbere*; nihilominus plures Doctores, quos ſuprà citauimus, docent, talem Sacerdotẽ non peccare mortaliter; & tamen dubitari non poteſt, materiam eſſe grauiſsimam: igitur idem in primo caſu dicere tenentur. Si enim verba illa Pontificis: *ſe lædere, ſibi diſpendium præbere*: non inducunt obligationem grauem; quare illam inducent illa Auguſt. *obeſſe indignè tractantibus*: maioris enim ponderis non eſt verbũ *obeſſe*, quàm *lædere, & diſpendium præbere.*

28 Præterea ſi verba Auguſtini aliquid probant, planè etiam conuincunt, tam Sacerdotes, quàm laicos adminiſtrantes Baptiſmum in peccato mortali, peccare mortaliter (imò de huius Sacramẽti adminiſtratione loquebatur Parmenianus in ſua Epiſtola, contra quam ſcripſit Auguſtinus) & tamen laici in ſtatu peccati mortalis, ſeu indignè hoc Sacramentũ tractantes, nõ peccant mortaliter, vt cum D. Thoma, Caietano, & Soto fatetur Suarez *diſput. 16. citata, ſect. 4. §. Nihilominus.* Igitur ex teſtimonio Auguſtini non benè infertur obligatio grauis miniſtrandi, ſeu conficiendi Sacramenta in ſtatu gratiæ.

29 Teſtimonijs igitur Auguſtini, & Nicolai Papæ reſponderi poteſt; vel ipſos loqui de miniſtrantibus in peccato mortali actuali (ex hac enim adminiſtratione nouam culpam mortalem cõtrahi, docent plures huius ſententiæ patroni, vt infrà videbimus.) Secus verò de miniſtrantibus in peccato habituali, in quo longè minor indecentia reperitur. Vel ſi mauis, reſpondere poteris, (iuxtà ſententiam quorumdam ſuprà relatam, aſſerẽtem, *bonam conſcientiam miniſtri non eſſe debitam Sacramento, niſi ſecundum quamdam decentiam*) ſolum interuenire culpam venialem in tractatione indigna Sacramenti, quando indignitas tantum prouenit ex defectu gratiæ habitualis miniſtri: licet enim miniſtratio Sacramẽti ſit materia grauiſsima in ordine ad effectum gratiæ, quam confert ſuſcipienti, non verò talis eſt in ordine ad exigendum ſtatum gratiæ ex parte miniſtri, vt conſtat in adminiſtratione Baptiſmi à laico, & patet ex dictis.

30 Obijcies ſecundò plura ſcripturæ loca, in quibus naturale præceptum contineri videtur, vt Iſaiæ 52. *Mundamini, qui fertis vaſa Domini.* Leuitici 21. *Incenſum enim Domini, & panes Dei ſui offerunt, & ideò ſancti erunt Deo ſuo.* Et cap. 22. *Omnis, qui acceſsit ad ea, quæ conſecrata ſunt in quo eſt immunditia, peribit coram Domino.* Et Exodi 19. *Sacerdotes, qui accedunt ad Dominũ ſanctificentur, ne percutiat eos.* Cæterum in his, & ſimilibus locis interdum eſſe ſermonem de immunditia, & ſanctificatione legali, ſeu ceremoniali, fatetur expreſsè Suarez *ſuprà ſect. 3. citata*, eademquè videtur eſſe de omnibus ratio, qua fortè ductus Vazquez eis non vtitur ad ſuam concluſionem probandam.

31 Obijcies tertiò. Adminiſtrare Sacramenta in ſtatu peccati actualis; verb. grat. cum propoſito, ſeu affectu actuali peccandi, eſt peccatum graue ſacrilegij contra reuerentiam Sacramẽto debitam: ergo & adminiſtrare cum peccato habituali, non remiſſo per confeſsionem, ſeu con-

contritionem. Reſpōdet Crouſers *vbi ſuprà* negando conſequentiam. Quia in primò caſu, interuenit grauiſsima irreuerentia, in ſecundò verò leuis. Quam quidem ſententiam, me iudice, tenent omnes Doctores *ſuprà citati num 3.* qui aliquā diſplicentiam peccati requirunt adminiſtrādum Sacramentum, quo manifeſtè indicant, affectum peccati actualis, dum actu adminiſtratur, importare grauem irreuerentiam; quod ſecus iudicant de adminiſtratione facta cum peccato habituali; proindequè exigunt aliquid incompoſſibile cum peccato actuali, non curantes de forma incompoſſibili cum habituali. Secundò reſpondeo per inſtantiam, & amice rogo: cum Sacerdos, ſeu laicus adminiſtrat Baptiſmum in peccato mortali actuali, vel delinquit grauiter, vel non? Si primum: ergo benè ſtat, eſſe irreuerētiam grauem adminiſtrare in peccato mortali actuali; non verò in habituali. Si ſecundum: ergo nunquam peccabit mortaliter Sacerdos, etiamſi cum ſolemnitate miniſtret.

§. V.

Iudicium Auctoris.

32 HÆc omnia diſputationis gratia dicta ſint: contraria enim, & communis ſententia omnino tenenda eſt, vtpotè comprobata auctoritate ſanctæ Inquiſitionis in Expurgatorio anni 1640. (in quo expungi mandatur ex Llamas opinio negans obligationem grauem ſe iuſtificandi, ad conficiendum Sacramētum) & roborata certo, & firmo conſenſu Theologorum ex D Thom. *3. p quæſt. 64. artic. 6. in corpore.* vbi ſic ait: * Non eſt dubium, quin mali exhibentes ſe miniſtros Dei, & Eccleſiæ in diſpenſatione Sacramentorum peccēt, & quia hoc peccatum pertinet ad irreuerentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum, quantum eſt ex parte ipſius peccatoris, conſequens eſt, quod tale peccatum ex genere ſuo ſit mortale. * Quod prædixerat *in 4. diſt. 24. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 5.* ibi: * Quicumque homo, quod ſibi competit ex ordine, facit indignè; quod iuſtum eſt, iniuſtè exequitur; & cōtra præceptum legis facit, ac per hoc mortaliter peccat. * Quapropter, licet omnia principia ad hanc concluſionem labefactandam ſeorſim ſumpta probabilia ſint; non tamen ſunt comprobabilia, vtpotè ex quibus propoſitio improbabilis deducitur. Vnde omnes tenentur vni, vel alteri rationi inhærentes, aduerſariorum fundamenta diſſoluere, vel ſaltem concluſionem, vt certam admittentes, planè fateri, nulla ratione conuincenti ad illam adduci.

34 Eſt tamen aduertendum, his non obſtantibus, probabiliſsimum eſſe, Confeſſarium non peccare mortaliter audiendo totam confeſsionem in peccato, dum modo habeat propoſitum præmittendæ contritionis ante abſolutionem, vt docēt Henriquez *lib. 6. cap. 18. n. 6. in Gloſ. litt. V.* Cardin. de Lugo *diſp. 21. n. 69.* Diana *1. p. tract. 7. reſol. 43.* quia irreuerentia in eo cōſiſtit, quod Miniſter non ſit in gratia, quādo illam operatur: hoc autem præſtat, quādo abſoluit, ac proinde ſufficit, quod tunc gratiæ ſtatum conſequutus fuerit.

QVÆSTIO II.

Vtrùm ob grauem metum liceat vti ſimulatione, in adminiſtratione Sacramentorum?

1 COmmunis Doctorum ſententia negat, quàm adeò certam putat Palaus *tom. 1. tract. 2. diſp. 1. p. 13. n. 8.* vt contrariam, non tenuerit dicere, audaciam & temeritatem videri redolere.

2 Verum alijs rigida valdè hæc cēſura viſa eſt, & talem putauit Antonius de Eſcobar *tom. 1. Theolog. moral. lib. 1. ſect. 7. Problem. 26. fol. 27.* * Mihi certè, inquit, mei amiciſsimi Patris Ferdinandi Caſtro Palao vocitantis primam ſententiam audacem & temerariam nimium rigida cēſura videtur, dum lego graues Doctores, affirmantes in quibuſdam euentibus licere hoſtiam non conſecratam pro conſecrata porrigere, quæ proculdubio maior eſt ſimulatio. * Sic ille, vel ideo ab imperito Neotherico ſugillatus.

3 Quapropter duplex in præſentiarum enucleanda venit difficultas. Prima, an in aliquo caſu liceat hoſtiam non cōſecratam, veluti conſecratam peccatori occulto ad vitandam infamiam porrigere? Secunda, an hoc negato, liceat nihilominus in adminiſtratione Sacramentorum ſimulatione vti?

§.

§. I.

De ſubrogatione Hoſtiæ non conſecratæ, quid nonnulli ſenſerint?

4 PRimam difficultatem verſat M. Petrus de Ledeſma 1. *p. Summ. capite* 12. *de Euchariſt. folio mihi* 27. Vbi licet negatiuam partem amplectatur, plures tamen, & graues Doctores pro affirmatiua militantes refert. * La ſeptima duda (inquit) es, ſi es licito en algun caſo comulgar a vno con hoſtia, que no eſtè conſagrada? En eſta duda algunos tienen, que ſi. Y aſsi lo tiene Altiſiodorenſe. Y San Buenauentura dize, que es licito, ſi ſe haze con conſentimiento del pecador. Y lo miſmo enſeña Adriano. * Cum quibus ſentit M. Chriſtophorus Iabellus *tomo* 1. *Philoſophiæ Chriſtianæ, p.* 5. *tractat.* 4. *capite* 6. *num.* 50. Vbi poſtquam ſtatuit, peccatori fictionis inſcio, hoſtiam non conſecratam porrigere non licere; ait: * Secus autem eſſet, ſi ipſe peteret, ſibi dari hoſtiam non conſecratam, ne indignè ſumat corpus Domini; tunc enim ſibi dari poſſet, ita tamen quod talis hoſtia ponatur ſeorſim à conſecratis, ne Eccleſia decipiatur dando ei non conſecratam, ac ſi eſſet conſecrata. * Sic ibi. Et ante illum Albertus Magnus apud Suarez *de Euchariſt. diſputat.* 67. *ſect.* 4. Quos ſequitur Villalobos *in Summ. tom.* 1. *tractat.* 7. *diffic.* 38. *num.* 7. *fol. mihi* 150. vbi ſic: * No es licito darle la hoſtia no cõſagrada, por el peligro que ay de idolatria, como notò Ledeſma. Mas ſi la forma que le ha de dar, la tuuieſſe ſecreta, demanera, que los fieles no la pudieſſen adorar; con conſentimiento del pecador, ſerà licito darſela, para euitar algun grande eſcandalo, pues allì no auia peligro de idolatria, como dize San Buenauentura, Adriano, y Angles. *

5 Eamdem ſententiam tuetur Ludouicus de San Iuan *in Summ. tomo* 1. *quæſtione* 7. *de Euchariſt. artic.* 8. *difficult.* 3. dicens: * Serà licito dar al pecador oculto vna hoſtia no conſagrada, con ſu cõſentimiento, para que no ſe infame, con quien viere, que no comulga, porque no ſe comete ſacrilegio en la comunion, ni ſe infama al proximo; y como es licito dar la abſolucion cautelo a, tambien lo es dar la comunion. Pero eſto no ſe ha de practicar, ſino en raros caſos, con ſabiduria del pecador, y proponiendole delante otra hoſtia conſagrada, que èl, y el pueblo adoren. * Sic ille, & alij quos refert Diana 3. *part. tractat.* 6. *reſolut.* 83. & 4. *part. tractat.* 4. *reſolut.* 47. qui licet hanc opinionem non ſequatur, probabilem tamen putat, quia contrariam probabiliorem vocat, & hanc cenſura aſſicere non audet, dicens: * Non tamen audeo ſententiam affirmatiuam nota improbabilitatis inurere. * Et nouiſsimè amplectitur Franciſcus de Lugo *in principijs Theolog. Moral. part.* 2. *cap.* 6. *quæſt.* 7. Pro eadem ſententia refert Ioannem Sanctium Caſtro Palao *in opere morali, tom.* 1. *tractat.* 2. *diſputat.* 1. *punct.* 13. *n.* 10. Sed illum ab ea eximit Diana *reſolut.* 84. *citata*, dicens Sanctium numquam dixiſſe. * vt patet ex tota *diſputat.* 35. *num.* 6. & 10. licere Sacerdoti in aliquo caſu miniſtrare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata. Vnde immerito aduerſus illum inſurgit doctus Palaus. * Sic Diana pro amiciſsimo ſuo Sanctio. Et benè quidem vt conſtabit ex dicendis *num.* 10. vbi eius ſententiam ipſius verbis exſcribemus.

6 Itaquè Doctores citati non agnoſcunt peccatum in præfata fictione adminiſtrationis Euchariſtiæ, ſecluſo periculo idolatriæ, quod præcaueri ſufficienter putant, ſi hoſtia non conſecrata ſeorſim ponatur, & ita ſecreta exiſtat, quod populus eam adorare non poſsit. Quibus fauere videtur D. Thomas *opuſc.* 65. *de Euchariſt.* Vbi ob deluſionem populi, hoſtiam non conſecratam porrigendam non eſſe, docet. * Caueat, inquit, Sacerdos, vt numquam porrigat ſano, vel infirmo hoſtiam non conſecratã pro corpore Chriſti, quia non debet populum deludere. * Ergo, ſi nec peccator, vtpotè rei conſcius, nec populus, vtpotè cui hoſtia non conſecrata non exponitur adorãda, ſed ſeorſim, & ſecreto cuſtoditur, non deludatur; licitum erit eam peccatori occulto porrigere. Ceſſat enim idolatriæ periculum, quod vnicè obſtare videtur, ſecundũ præfatos auctores

7 Verum hoc fundamentum cõmuniter reijcitur: quia periculũ idolatriæ in-

euitabile eſt. Primò, quia forſan aliqui adorabunt illammet hoſtiam, quam ſumit peccator: nam vt ait Caietanus 3. *part. quæſt.* 80. *artic.* 6. * Præſentes indiſtinctè adorant, vel adorare poſſunt quãlibet hoſtiam, quam deferri, vel dari cõſpiciunt. * Ad actum enim adorationis non requiritur determinatè, quod illam videant; nam quando communio fidelibus confertur, etiam longè adſtantes adorant, licet hoſtiam oculis non percipiant: idemquè non raro contingit, quando in Miſſa leuatur. Secundò, quia actus ſumendi reuerenter, & ſimiliter miniſtrandi, qui propter præſentes ex parte ſuſcipientis, & miniſtrantis excuſari non poſſunt; verè ſunt cultus externus, & adoratio, quæ Euchariſtiæ ſolet, & debet adhiberi: à quibus materialem idolatriam ſeparari, impoſsibile videtur, vt tradit D. Thom. 3. *part. quæſtione* 80. *artic.* 6. *ad* 2. ibi: * Hoſtia tamen non conſecrata nullo modo debet dari loco conſecratæ, quia Sacerdos hoc faciens, quantum in ſe eſt, facit idolatrare illos, qui credunt eſſe hoſtiam conſecratam, ſiue alios præſentes, ſiue etiam ipſum ſumentem. *

8 Si autem reſpondeas ex Vazquez *tomo* 1. *in* 3. *part. diſputat.* 110. *cap.* 5. *&* *tom. de Euchariſt. diſputat.* 209. *capit.* 1. *num.* 41. non eſſe periculum idolatriæ, licet ſpecies non ſint conſecratæ, quia affectus ſummiſsionis internæ fertur in ſolum Chriſtum, ideòquè licet ibi verè non exiſtat, ille adoratur, & eſt terminus interni affectus: non ſatisfacis: quia idolatria externa, & ficta nequit in hoc caſu non interuenire, vtpotè quæ, iuxtà communem Theologorum ſententiam, in ſolis externis ſignis ſummiſsionis conſiſtit. Ergo etiam in ſuſcipiente, vel miniſtrante, licet interna ſummiſsio deficiat, cum nouerint hoſtiam conſecratam non eſſe, idolatria vero externa non deficiet. Secundò: quia præfatum fundamentum æquè probat, etiam ignorantes hoſtiam non eſſe conſecratam, externè illam adorantes idolatriam non cõmittere, quia in his etiãm affectus ſummiſsionis verè fertur in ſolum Chriſtum Dominum; & hic eſt, qui adoratur, licet ibi non exiſtat. Quod non negauit ſed expreſsit ipſe Vazquez *diſputat.* 209. citata *de Euchariſt. capit.* 4. *num.* 41. dicens: * Idolatria non committitur ſine expreſſa intentione adorandi pro Deo id, quod re vera non eſt, ac proinde, qui adoraret hoſtiam non conſecratam apprehendens cognitione ſua ibi Chriſtum, idolatriam non committeret. * Ergo licet hoſtia non conſecrata porrigenda peccatori populo exponeretur, nullus idolatriã committeret, quandoquidem omnes cognitione ſua ibi Chriſtum apprehenderent, & illum adorarent; nullusquè haberet expreſſam intentionem adorandi pro Deo id, quod re vera non eſt. Ergo licet hoſtia non conſecrata non ponatur ſeorſim ab aliis conſecratis, nec ſecreto cuſtodiatur; idem prorſus teneris dicere, ſi ob ſolum periculum idolatriæ, fictionem iſtam condemnes: periculum enim iſtud, quouis ex dictis modis res contingat, aut ſemper occurrit; vt videtur tradere D. Thoma ſuprà, aut numquam, vt probat ratio nuper attacta ex P. Vazquez.

9 Hic diſcurſus videtur aliquibus cõcludere, aut fundamentum Patris Vazquez firmum non eſſe, aut Iabelli, & aliorum falſum exiſtere. Quia hoſtiam non conſecratam, veluti conſecratam populo exponere, peccatum eſſe, & quidem grauius ſacrilegio, conſtat ex deciſione Innocentij Tertij *cap. de homin. de celebrat. Miſſar.* vbi loquens de quodam præſbitero, qui, eo quòd eſſet in ſtatu peccati mortalis, Miſſam celebrabat abſque intentione conſecrandi, dicit grauius peccaſſe, quam ſi ſacrilegè conſecraſſet, & Euchariſtiam ſuſcepiſſet. * Cum falſa, inquit Pontifex, ſint abijcienda remedia, quæ veris ſunt periculis grauiora, licet is, qui pro ſui criminis conſcientia putat ſe indignum, peccat grauiter, ſi ſe ingerat irreuerenter ad illud (ſcilicet, ad conſecrandum, & communicandum;) grauius tamen videtur offendere, qui ita fraudulenter illud præſumpſerit ſimulate: (attende) cum ille in ſolius miſericordis Dei manum incidat, iſte verò non ſolùm Deo (quem illudere non veretur) ſed etiam populo, quem decipit, ſe obſtringat. * Hæc Innocentius. In quibus grauius peccatũ declarat, hoſtiam non conſecratam, veluti conſecratam adorandam exponere, quam conſecrare, & communicare in peccato mortali, quia iſtud ſolum eſt contra Deum; illud vero contra Deum,

Deum, & homines. Ergo porrigere peccatori occulto hoſtiam non conſecratam, quam externè tantum ipſe peccator, & miniſter, & alij aſsiſtentes adorant, grauius peccatum eſt, quam conſecratam ei communicare, quia in hoc caſu ſolum contra Deum delinquitur: in illo autem contra Deum, & homines. Ergo vel ſolus cultus externus, & ficta adoratio (ſaltem, quæ ex errore intellectus procedit) habet rationem idolatriæ, quod euertit opinionem Patris Vazquez, aut ſola ſimulatio, quæ in conſecratione interuenit abſque periculo idolatriæ, ſufficit ad conſtituendum peccatum mortale grauius, quam ſacrilegium. Hoc ſecundum cenſet Pater Vazquez *vbi ſuprà*, idquè putat efficaciter probari ex deciſione Innocentij Tertij ſupra commemorata. Cæterum cum Pōtifex grauitatem peccati in caſu ſupra adducto de Sacerdote fictè conſecrante, deſumpſerit ex iniuria facta populo aſſiſtenti ſacro, & nulla iniuria fiat, quando occulto peccato, de eius conſenſu, ſecreto hoſtia non conſecrata ſeparatim ab alijs poſita porrigitur, non videtur hic caſus in deciſione Innocentij comprehenſus, ſed aliunde reſolutionem deducendam; quia non loquimur de fictè celebrante deludendo populum, ſed de occultè miniſtrante: in quo caſu, ſi periculum idolatriæ non eſt (vt fatetur Vazquez) fictionem, & ſimulationem hanc non ſufficere ad culpam, quando famæ peccatoris conſeruandæ cauſa fit; docent Doctores omnes, quos ſuprà citaui.

§. II.
Vera ſententia.

10 SED omnino tenendum, numquam licere hoſtiam non conſecratam, veluti conſecratam peccatori occulto porrigere. Sic cum D. Thoma *3. part. quæſt. 80. artic. 6. ad 2.* docent communiter Theologi apud Ioannem Sanctium *vbi infrà num. 3.* quibus adhæreo. Moueor, quia licet periculum idolatriæ non adeſſet, vt contendit Vazquez, & fictio in Sacramentis ex cauſa iuſta admitti poſsit; vt D. Bonauent. & alij exiſtimant; numquam tamen occurrere poteſt eiuſmodi cauſa. Primò: quia peccator occultus poteſt actum contritionis elicere, (ſi confeſsionem præmittere non poſsit) & hoſtiam conſecratam ſuſcipere, quo famæ conſulat, vel mortem non communicanti imminentem euitet. Si autem nolit, eius malitiæ tribuendum eſt, & ſua culpa damnum incurret; vel ſpirituale, ſi indignè communicet, vel temporale, ſi (vt debet) à communione ſacrilega abſtineat. Secundo: quia licet peccator adeò eſſet obſtinatus, vt potiùs eligeret ſacrilegam communionem, quam à propoſito peccandi deſiſtere, & aliunde, ni communicaret, mors illi immineret, poſſet Sacerdos ſimulare ſe Euchariſtiam in os illius immittere, vt benè docet Henriquez *libro 8. cap. 33. num. 3.* vbi ſic: * Sacerdos non debet hoſtiam non conſecratam dare peccatori occulto, ob eius finem, ne eius peccatum detegatur, quia hoſtia priùs proponitur adoranda, quam ſumenda: vrgente tamen caſu poſſet ſimulare ſe homini priùs monito miniſtraſſe, cum tamen occultè recondat hoſtiam in cuſtodia. * Quem ſequuntur Ioānes Sanchez *in Selectis, diſput. 35. num. 9.* Diana *4. part. tractat. 4. reſolut. 47.* & Leander *tom. 2. tractat. 7. diſputat. 7. quæſt. 61.* Caſum autem occurrentem proponit Sanctius: * vt ſi maritus, inquit, minatus eſſet mortem vxori, niſi communicaret, qui videns illam communicantem, ſuſpicionem, quam aduerſus illam conceperat, deponeret: aut ſi vxori notum eſſet, maritum in Eccleſia illam obſeruare, an communicet, vel minus, ad confirmandam contra eam ſuſpicionem cōceptam: nam cum maritus non habeat ius ad cogendum vxorem communicare, ſicut licet vim vi repellere, ita & fallacia contundere, retenta in mente æquiuocatione. * Sic Sanctius. Hic enim caſus cum Sacramenti fictionem non contineat, nec idolatriæ periculum præſeferat, ſed Sacerdos præcisè concurrat ad occultādum defectum communionis, ob euitandum ſpirituale, vel temporale peccatoris nocumentum, cauſam iuſtam Sacerdoti offert ad præfata ſimulatione vtendum. Idemquè dicendum puto contra Sanctium caſu, quo vrgente præcepto communionis, peccator non eſſet rectè diſpoſitus. Nec eſt, quod in hoc caſu ea vti prohibeat; quandoqui-

dem non diſsimilis ſimulatio in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ frequẽs ſatis eſt Confeſſoribus, qui pœnitentem, quem præ indiſpoſitione abſoluere non poſſunt, ſimulant ſignis externis abſoluere propter adſtantes; & abſque abſolutione dimittunt: quo eius famæ proſpiciunt, & ſacrilegium irritæ abſolutionis euitant. Cum igitur vno, vel altero modo ex dictis, famæ proximi, & cuilibet alteri damno graui imminenti occurri poſsit, quin opus ſit, hoſtiam non conſecratam loco communionis porrigere, inde fit, ad eiuſmodi fictionem iuſtam cauſam nunquam adeſſe, atque adeò hoc ſemper illicitum fore.

§. III.

Quid de ſimulatione in Sacramento conficiendo.

11 HINC ad ſecundam difficultatem, ſupra poſitam, gradum facientes inquiro: vtrum in aliquo caſu liceat ſimulatione vti in confectione, vel adminiſtratione Sacramentorum? Affirmant D. Bonauent. S. Albertus Magnus, Altiſiodorenſis, Adrianus, Angles, Mag. Iabellus, Villalobos, Franciſcus de Lugo, & alij ſuprà citati, qui hoſtiam non conſecratam veluti conſecratã aliquando porrigere, licitum putant, quod ſuprà reiecimus. Affirmant etiam alij, licet prædictum caſum, de hoſtia non conſecrata non admittant. Ioannes Sanctius *in Selectis diſputat. 35. citata, num. 3.* Ludouicus de S. Iuan *1. part. Summ. tract. de Euchariſt. quæſtione 7. artic. 8. diffic. 4. folio* 167. Ioannes Præpoſitus *in 3. part. quæſt. 2. de Sacram. Matrimon. dub. 4. num. 37. &* 38. Diana *3. part. tract. 6. Miſcellan. reſolut.* 83. Antonius de Eſcobar *vbi ſuprà*, & alij. Quibus conſentio.

12 Ad huius ſententiæ probationem ſupponendum eſt, ſimulationem in præſenti latè ſumendam eſſe, & non ea ſtricta ſignificatione, qua vſurpat D. Thom. *2. 2. quæſtione 111. artic. 1.* vbi ait: * Simulatio propriè eſt mendacium quoddam in exteriorum ſignis factorum conſiſtens. Non refert autem vtrùm aliquis mentiatur verbo, vel facto quocumque alio, vt ſuprà habitum eſt; vnde cum omne mendacium ſit peccatum, conſequens eſt etiam, quòd omnis ſimulatio eſt peccatum. * Si enim ſimulatio in hoc ſtricto ſenſu accipiatur, certiſsimum eſt, numquam ea vti licitum eſſe, ſicut nec mendacio. Eſt igitur tantummodo quæſtio, an ſicut ex iuſta cauſa in alijs materijs, licet vti æquiuocatione in verbis, & factis, quæ latè dicitur ſimulatio, (diſſimulatio potiùs dici deberet) liceat etiam in adminiſtratione Sacramentorum. Et quidem quod in alijs materijs, aliquando æquiuocatione, & amphibologia vti liceat. * Adeò certum eſt (inquit Thom. Hurtado *tom. 2. tractat. 7. cap. 1. numer. 8.*) quod ſit error in fide id negare, conſtat enim manifeſtè ex ſacra pagina. * Difficultas igitur ſolum eſt, an in re noſtra locum etiam habere poſsit? Et affirmatiuè cum cæteris reſpondeo. Quia ſimulatio ex iuſta cauſa, ratione æquiuocationis, aut reſtrictionis, quæ in mente retinetur, aut ratione alterius implicitæ ſignificationis ex circumſtantijs deſumptæ, in alijs materijs à labe mendacij immunis eſt, vt probauimus *ſup. tract. 3. de Religione, quæſt. 6. de Iuram. §* 4. ergo & in Sacramentis. Deinde non fit irreuerentia Sacramento, nec proximo iniuria, quando ob reuerentiam Sacramenti, aut ob proximi nocumentum vitandum, iuſta interueniente cauſa, æquiuocatione vtimur. Ergo non eſt cur in alijs, & non in Sacramentis, ex iuſta cauſa, ſimulatione vti poſsimus.

13 Quapropter hanc ſententiam vltra citatos probabilem putat perdoctus Angelus Maria Verticelli *tom. 1. tractatu 1. quæſtione 10. & 11. num. 3.* * Probabile, inquit, eſt, licere metu mortis ſimulate Sacramentum Pœnitentiæ, vel alia, obmurmurando verba, vel proferendo ſine intentione abſoluendi. Probatur: quia quando non eſt, neque materia, neque forma Sacramenti, tunc non dicitur Sacramentum irreuerenter tractari; neque dicitur irritari. Hoc fatentur ipſi aduerſarij agentes de Sacramento matrimonij, de quo omnes aſſerunt non committere ſacrilegium contrahentem inualidè ex metu graui; etiamſi exterius proferat verba, quibus contrahi ſolet matrimonium. Ratio eſt, ſecundum ipſos, quia cum materia Sacramenti matrimonij ſit contractus legitimus, qui tunc ob grauem metum non adeſt, ideò tunc non

non eſt materia Sacramenti, & cum non ſit materia Sacramenti, neque cogitent coniuges de confectione Sacramenti, ſed de contractu; conſequenter non adeſt Sacramentum, quod irritetur, aut irreuerẽter tractetur, &c. Ergo aduerſarij idem docere tenentur in caſu noſtro, cum Sacerdos metu mortis ſimulat, ſe abſoluere proferendo verba abſque intentione abſoluendi, quia tunc non adeſt materia proxima, cum pœnitens ſit indiſpoſitus, neque habeat dolorem: neque adeſt forma: tunc enim tantum eſt forma, quando profertur intentione abſoluendi; vt docent Pontius, Valentia, & Caſtro Palao: ergo non debet dici in hoc caſu Sacramentum irreuerenter tractari, aut irritari. * Hæc ille. Ex quibus concluditur, quod exiſtente iuſta cauſa excuſante a labe mendacij æquiuocationem in verbis, quibus confectio, vel adminiſtratio Sacramenti ſimulatur, non eſt cur ob metum ſaltem mortis, non liceat ſimulatione huiuſmodi in omnibus Sacramentis vti.

14 Hinc ſi hæreticus (non in odium fidei) minaretur mortem Sacerdoti, niſi omnem panem in foro exiſtentem conſecraret, poſſet ille conſecrationis verba proferre abſque intentione conſecrandi, abſque vllo peccato contra Religionem, vel iuſtitiam, & abſque vlla mendacij labe: habet enim iuſtam cauſam vtendi æquiuocatione. Sic Ioannes Sanchez *in Selectis, diſput. 35. num. 3.* * Nec obſtat, inquit, aliquos adorare talem panem, tanquam conſecratum, erit enim ſolum idolatria materialis, quam Sacerdos in illo caſu vitare non tenetur: grauius namque eſſet conſecrare, & multas particulas perire. * Sic ille. Non tamen inde inferas licere malum operari ad grauius malum vitandum: hoc enim in huius auctoris mentem venire non potuit; ſed intentum illius eſt, non eſſe malum in his circunſtantijs non euitare materialem idolatriam, quam ex iuſta cauſa permittere, licitum putat. Et quidem ſi ratione fictionis, vel ſimulationis, peccatum in præſenti caſu non committitur, diſſentire nequibit Vazquez *vbi ſuprà*, quia, vt vidimus, idolatriam non iudicat, abſque expreſſa intentione adorandi pro Deo, quod non eſt; ideòque de hac ratione vitandi idolatriam materialem; quam ipſe non videtur admittere ſine formali, parum curauit. Cui ego non aſſentior. Nam Gentiles, qui Iouem, aut Lunam, vel Solem adorabant, omnes Patres vocant idolatras, & tamen ipſi adorabant, quam ibi exiſtimabant, ex errore, adeſſe veram diuinitatem: ergo cùm in caſu prædicto fideles adoraſſent contentum ſub ſpeciebus panis, quod ex errore ipſi putarent eſſe Chriſtum, verè materialem idolatriam committerent, licet à culpa propter inuincibilem ignorantiam excuſarentur, vel propter grauius malum vitandum, vt ait Sanctius ſuprà, cui plures diſſentiunt.

15 Quapropter melius reſponderi poſſet, in tali euentu fideles ex circunſtantia metus iniuſtè illati Sacerdoti, ad conſecrandum omnem panem in foro exiſtentem, debere prudenter dubitare de intentione Sacerdotis; ideòquè ſolum poſſe adorare ſub condirione, quod vera conſecratio præceſſerit, & hanc eſſe expreſſam omnium voluntatem, & talem præſumendam: qua omnis idolatria etiam materialis vitatur. Ad hanc enim requiritur error, quod diuinitas vera ibi lateat, quo deficiente, idolatria materialis non eſt: ſicut ad formalem requiritur expreſſa, vel implicita intentio adorandi pro Deo id, quod non eſt, & cum hic error in caſu præſenti non adſit, ſed vel purum dubium, vel ſuſpicio; & magis debeat quiuis inclinare, quod non fuerit conſecratio; dicendum eſt, ſigna ipſa externa adorationis procedere ex voluntate conditionata, quæ ad materialem etiam idolatriam conſtituendam non ſufficit. Ideò hanc conditionem adhibendam eſſe, quoties fuerit ratio ſufficiens ad prudenter dubitandum (vt in præſenti contingit) benè docet Suarez *tom. 3. in 3. part. diſputat. 65. ſect. 2.* Cum igitur Sacerdos, qui ex graui metu verba conſecrationis abſque intentione profert, ad voluntatem tantum conditionatam occaſionem præbeat; non eſt dicendum, quatenus eſt ex ſe, facere alios idolatrare, ſed ad ſummum dubitare de conſecratione. Ratione cuius expreſſam conditionem adhibere debent, qua poſita, omnis idolatria, etiam materialis, vitatur. Hac ſolutione vti poterit, cui a Ioanne Sanctio præſtita non placuerit, licet planè non videam,

Digitized by Google

cur admitti non poſſit, quia nec rationi diſſonat,nec eſt, cur cum mortis periculo, teneatur Sacerdos materialem aliorū idolatriam vitare, quando nec fidei, nec eorum ſaluti nocet.In alijs autem Sacramentis, ſimulationem admittere minus diſſonat.

16 Et quidem in Sacramento Pœnitentiæ licitum eſſe ſimulatione vti, proferendo verba abſolutionis abſque intentione abſoluendi,ob fugiendam mortem Sacerdoti aliter à pœnitente indiſpoſito comminatam, haud difficilè percipitur. Et ita concedunt Ludouicus de S.Iuan 1. *p.Sum.tract.de Euchar.q.7.art.8.folio* 167. Diana 3.*p.tract.6.Miſcell.reſol.*83.& Ioānes Sanchez *vbi ſuprà diſp.*35.*n.*7.* Tūc enim,inquit,iuſta adeſt cauſa vtēdi æquiuocatione: ſicut ille,cui minata fuit mors à latrone, niſi iuret, ſe daturum centum aureos, poterit verba iuratoria exterius proferre abſque intentione.*

17 Quoad Sacramentum matrimonij ferè omnes conueniunt,hanc doctrinam eſſe admittendam,etſi in alijs Sacramentis non admitteretur. Quod tradit cum Nauarro,& alijs Thom.Sanchez *lib.* 1.*de Matrim. diſput.*11. vbi gratia vitandi magni ſcandali exiſtimat, poſſe proferri verba,æquiuocatione mente retēta, abſque intentione contrahendi. * Æquiuocatione,inquit,vti, vbi iuſta cauſa ſubeſt, communis ſententia habet: vt ſi intelligat: Accipio te in meam,ſi ad id teneor; ſicuti in ſimili aſſerunt Sylveſter, Angelus, Nauarrus, Ludouicus Lopez, &c. Quod ſi opponas irritum reddi Sacramētum.Dico cum Henriquez diuerſum eſſe in hoc Sacramento,& in alijs ſentiendū: cum enim vltra Sacramenti rationē,contractus naturam induat, poteſt ea ratione,qua contractus eſt,abſque Sacramenti iniuria, irritum reddi,quando cauſa iuſta ad id cogit.*Quod iterum cum Petro de Ledeſma tradit *lib.*4.*diſp.*16.*n.*1.

18 Verum licet concluſioni conſentiam,rationem non probo: quia exiſtimo, eamdem,quæ in alijs Sacramentis,in matrimonio militare; & ideo ad obiectionem, quam ſibi opponit Sanchez, omninò negandum cenſeo, irritum reddi Sacramentum,quia ad hoc neceſſariū erat, quod adhiberetur forma Sacramenti, & tamen nō reſultaret ex alio defectu;quod in præſenti nō contingit: quia verba abſque intentione contrahendi non habent rationem formæ,vt cum Baſilio de Leon, Valentia, & Palao docet Vetricelli *vbi ſuprà tom.*1.*tract.*1.*quæſt.*10.& 11.

19 Addo rectè ſtare poſſe intentionē efficiendi contractum matrimonialem, abſque intentione efficiendi Sacramentū, vt contingit, quotiès inter abſentes contrahitur, iuxtà opinionem Caietani,Victoriæ,& Cani,quos citatos ſequitur Franciſcus Sylvius *in* 3. *p.quæſt.*42.*art.*1.*quæſito* 3.*concl.*2.aut ſaltem quando contrahētes non intendunt facere Sacramentum, vt docent Villalobos *in Sum. tom.*1.*tract.* 13.*diffic.*6.*num.*4. Baſilius de Leon *tom.de Matrim.lib.*1.*cap.*9.*nu.*3. Vazquez *tom.*2. *in* 3.*p.diſp.*138.*cap.*5.Hurtad.Rebellus,& alij, quos ſequitur Diana 3.*p. tract.*4. *de Sacram.reſol.*255.Ergo ſi quis ex iuſta cauſa (verb. grat. quia vrget contrahere per procuratorem, & quia excommunicatus eſt,nequit licitè Sacramentum matrimonij recipere)haberet intentionem efficiēdi contractum, non verò Sacramentum, non fieret Sacramentum,non tamen redderetur matrimonium irritum,quatenus contractus eſt: ſed nulla fieret iniuria Sacramento.Ergo ratio adæquata,cui innititur, poſſe dari ſimulationem in Sacramento matrimonij non eſt, quia,vt contractus, poſſit irritum reddi, vt volebat Sanchez.Nam optimè ſtat,quod maneat validum,vt contractus,& tamen quod ex iuſta cauſa non adhibeant contrahentes formam Sacramenti; nempè verba ex intētione faciendi,quod facit Eccleſia; qua deficiente,cum deſit forma,non redditur irritum Sacramentum. Sicut Pœnitentiæ Sacramentum non dicitur irritum reddi à Sacerdote,qui poſtquam peccatoris rectè diſpoſiti confeſsionem excepit, cum tamen ex iuſta cauſa(nempè,quia iuriſdictionem ſe non habere meminit)abſque abſolutione dimittit; quia licet adfuerit materia,defecit forma,qua non adhibita,non poteſt dici Sacramentum irritum, ſed non fuiſſe celebratum, in quo, quando iuſta adeſt cauſa ſimulandi,vtendo æquiuocatione,nulla interuenit irreuerentia.

20 Ex quibus concludo in omnibus Sacramentis licitum eſſe ex iuſta cauſa ſimulatione vti,proferendo verba formæ abſque intentione requiſita,& hanc cōcluſionem longè veriorem eſſe,quam illā de communione in hoſtia non conſecrata peccatori occulto conferenda,& omnino

nino ab illa independentem, vt conſtat ex ſupra dictis, quamuis ex illa ad iſtam optimè valeat conſequentia, vtpote à difficiliori, vt benè expendit Eſcobar vbi ſuprà.

QVÆSTIO III.

An Sacramento inualido, ex defectu intentionis Miniſtri, gratia nihilominus ſanctificans à Deo conferatur?

1 INtentionem Miniſtri neceſſariã eſſe ad valorem Sacramenti, definit Tridentinum *Seſſ. 7. can. 11.* vbi eius qualitatem ſimul exponit. *Si quis dixerit in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.* Hoc poſito, difficultas eſt, an deficiente valore Sacramenti Baptiſmi, ex defectu eiuſmodi intentionis Miniſtri, certum ſit, iuxtà præſentem prouidentiam, infantem abſque baptiſmo decedentem ad ſalutem æternam non peruenturum?

2 Prima ſententia eſt, in tali euentu, Deum ſupplere defectum baptiſmi, quoad eius effectum, conferendo ſcilicèt gratiam ſanctificantem, & remiſsionem peccati originalis: ac proinde puerum licet ſine baptiſmo diſcedentem gloriam obtenturum. Ita D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 6. q. 1. art. 2. quæſtiuncula 1. ad 2.* Vbi ait: * *Si deſit mentalis intentio in baptizante puerum, piè creditur, quod Summus Sacerdos, ſcilicèt Deus, defectum ſuppleat, & ſalutem ei conferat.* Quod iterum tradit *3. p. quæſt. 64. art. 8. ad 2.* ibi: *Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur Sacramentum, ſed hunc defectum in pueris ſupplet Chriſtus: in adultis autem, qui intendunt Sacramentum ſuſcipere, ſupplet illum defectum fides, & deuotio. Sed hoc ſatis poſſet dici, quo ad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis. Sed quantum ad characterem, non videtur per deuotionem accedentis poſſe ſuppleri.* Hæc D. Thomas, quæ ex illo fideliter excerpta refert Amadæus Guimenius in opuſculo pro Ieſuitis *tract. de Baptiſmo, prop. 2. num. 10.* Quam ſententiam, ex diſcipulis D. Thomæ ſequuntur. Sylveſter, Summa Confeſſorum, Chryſoſtomus Iabellus, Bartholomæus ab Angelis, Zanardus, Viguerius, & alij, vt omnes referens teſtatur ex eodem inſtituto R. M. Ioannes Martinez de Prado, olim Primarius Complutenſis *in 3. p. q. 64. dub. 7. §. 6. n. 76.*

3 Eidem pietatis fundamento inſiſtens M. Sylveſter, *verb. Baptiſmus 1. quæſt. 5.* idem conſequenter aſſerit; licèt defectus valoris baptiſmi aliunde proueniat. * *Si ſubtrahatur*, inquit, *aliquid de eſſentia formæ baptiſmi; creditur quod ſuppleat Summus Sacerdos: vt ſi moriatur puer ante formæ perfectionem.* Idemque tradit infrà *q. 7.* ſi defectus valoris proueniat ex corruptione verborum, ibi: *Sicut dictum eſt, §. 5. de ſubſtractione, ita & de corruptione dicendum; ſcilicèt, quòd ſi non ſit facta ex malitia, etiamſi ſenſum tollat, ſi moriatur puer, Deus ſupplet, ſi autem vixerit, baptizabitur ſub conditione.* Sic vbi ſuprà, & *verb. Baptiſmus 4. quæſt. 10. num. 8.* Quem ſequitur M. Ioannes Baptiſta Cortadus *2. par. q. 84.* & ſi vterque hanc partem ſuſtineat contra D. Thomam, vt fatetur ipſemet Sylveſter, illo citato.

4 Idem prorſus docent alij, quando paruuli abſque Sacramento Baptiſmi decedunt, eo quod eis applicari non potuit. Ita Caietanus, vt refert M. Sotus *in 4. diſtinct. 5. quæſt. vnica, art. 2. §. Gradius autem.* Vbi ſic: *Ad hæc accedit modo opinio Caietani, quod paruulos ſine Sacramento, dum applicari non poteſt, Deus ab originali liberabit. Idemque dicturus eſt infrà artic. 11. de illis, qui in vtero moriuntur.* Ab hac ſententia non longè diſtat M. Dominicus Baltanas *in Margarita Confeſſorum, fol. mihi 199. in editione Cõplutenſi anno 1554.* ibi: * Quæritur vtrum ſine baptiſmo, puer poſsit ſaluari? Dicendum, quod ſecundum legem communem damnabitur; ſecundùm D. Thomam, piè tamen creditur, quod ſi Mater prægnans faciat aliquod ſpeciale obſequium Deo pro ſaluatione pueri. Si contingat abortus, vel infans ex defectu aquæ, ſine baptiſmo moriatur, quod non damnabitur: ſed ex Dei miſericordia valebit ad remiſsionem originalis, &c. Imò aliqui tenent, quòd ſi quis Chriſtianus faciat aliquid pro ſalute puerorum infidelium, quod ſaluantur, quia talis tenet locum Eccleſiæ, & parentum. Non tamen hoc eſt certum. * Cui conſonat ex eodem inſtituto M. Campanella, qui vt refert Vincentius Baronius *2. par.* Manuductionis contra Amadæum Guimenium *diſp. 1. ſect. 2. §. 3. fol. 159. & iterum diſp. 2. ſect. 2. fol. 216.* affirmat: * Paruulos, dum deeſt aqua ad baptiſmum, ſaluos fieri poſſe Sacra-

cramento legis naturæ, id eſt benedictione paterna, aut alia ſimili cæremonia, quæ magis ſit in promptu, quam aqua. * Sic diſcurrunt Doctores citati.

5 Cæterùm de fide eſt baptiſmum eſſe neceſſarium ad ſalutem, quod definitum habemus in Tridentino *Seſſ. 7. can. 5.* his verbis: *Si quis dixerit baptiſmum non eſſe neceſſarium ad ſalutem, anathema ſit.* Neceſſarius autem non eſſet ſi, eo in re, & in voto deficiente (vt paruulis ſine illo decedētibus contingeret) ſalui poſſent fieri. Ideòque nullum ſaluari poſſe ſine baptiſmo, definit *Seſſ. 6. c. 4.* vbi de iuſtificatione ait eſſe tranſlationem ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ in ſtatum gratiæ. * Quæ quidem tranſlatio poſt Euangelium promulgatum ſine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non poteſt, ſicut ſcriptum eſt. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Hæc eſt Catholicorum ſententia, quam tradit cum Auguſtino (*tom. 3. lib. 7. de origine animæ, cap. 9.*) D. Thom. *quodlib. 6. q. 3. art. 4.* Vbi ſic: * Manifeſtum eſt, quod in pueris nondum habentibus vſum rationis non poteſt eſſe motus fidei, & dilectionis, & ideò non poſſunt ſaluari, niſi per baptiſmum aquæ, vel per baptiſmū ſanguinis, ſi propter Chriſtum occidantur, vt Auguſtinus dicit de innocentibus. * Sic Angelicus Præceptor. Vbi vt adnotat R. P. Antonius de la Parra & Arteaga, ex Religioſiſsimo Clericorum Minorum inſtituto, vir doctiſsimus, & in D. Thomæ operibus verſatiſsimus, *tomo de Sacramentis tr. 2. de Baptiſmo, diſp. 2. q. 2. art. 2. fol. 126.* * D. Thom. ſibi opponit, & reſpondet ad argumenta Caietani, vt pateat, quam oppoſitus ſit, in hac parte, Magiſtro commentator. * De ſententia autem, quam cum D. Thoma ipſe amplectitur, *fol. 125.* inquit. * Hæc reſolutio ita certa viſa eſt authoribus cōmuniter contra Caietanum, vt plures dānificent Caietani ſententiam, iam vt hæreticam, iam vt erroneam, iam vt temerariam, vt videri poſſunt apud Auerſam, *q. 66. par. 2. concl. 2.* * Sic ille, & merito. M. enim Sotus, vbi ſuprà eam explodit, dicens: * Fàteor me non intelligere, quomodo valeat *citra errorem defendi,* * & apertius, *§. At verò,* pluribus D. Auguſtini teſtimonijs illam confutat. M. Cabrera de Sacram. *quæſt. 64. art. 8. diſp. 1. §. 6. n. 65. & 66.* inquit, *eſſe temerariam, & erroneam.* Denique quod ſecundum præſentem prouidentiam Deus ſuppleat defectum Sacramenti Baptiſmi in pueris, conferendo gratiam, ita incertum ait Sotus *in 4. diſt. 1. q. 5. art. 8. vt ſit temerarium credere.* * Quod, inquit, vbicumque locus occurrerit admonere non ceſſabo. * Et promiſsis iterū *diſt. 3. q. vnica, art. 6. concl. 1.* vbi locus occurrit, dicens eſſe *temerarium aſſerere.* Qualitatem cenſuræ iudicio Eccleſiæ relinquo. Quia propoſitioni vniuerſali definitæ, circa neceſsitatem baptiſmi ad ſalutem, & adſtruenti impij iuſtificationem, poſt promulgatum Euangelium, *ſine lauacro regenerationis, aut eius voto, fieri non poſſe*, immediatè opponitur, quæ aſſerit pueros ſine baptiſmo decedentes ſaluos fieri; negat enim baptiſmi neceſsitatem ad ſalutem. Quapropter ab hæreſeos nota eximere non audet M. Ioannes de la Cruz *in direct. 1. par. q. 3. de Baptiſmo, dub. 7.* ibi: * An pueri ſint baptizandi vt ſaluentur? * Concluſio affirmatiua definita eſt in Tridentino: & proximius, *quæſt. 3. dub. 1.* * An poſsit quis ſaluari ſine baptiſmo? Concluſio negatiua definita eſt in Tridentino *Seſſ. 7. can. 5.* * Vide Sotum *ſup. diſt. 1. q. 5. art. 8. §. Grauius tamen; & diſt. 24. quæſt. 1. art. 4. verſ. Ad 1. igitur.*

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

6 AD hæc iterum inculcanda, & crambem recoctam apponendam invitum me trahit Vincentij Baronij vitiligatio, in opere contra Amadæum, *diſp. 2. ſect. 2. §. 2. fol. 212. & 217.* Vbi enormiter truncatum blaterat D. Thomæ locum de intentione Miniſtri, *ex 4. ſentent. diſt. 6. quæſt. 1. art. 2.* Cuius verba cum Amadæo fideliter excerpta adduxi, vbi ſuprà. In quem tamen ipſe immiſericorditer ſic invehitur. * Diuo Thomæ inſtruit inſidias ex *4. ſentent. diſt. 5.* (ſextam lege) *artic. 2.* vbi referens aliorum opiniones ſic præfatur. *Quidam dicunt: ſi deſit mentalis intentio baptizandi puerum, piè creditur, quòd Summus Sacerdos, ſcilicèt, Deus defectum ſuppleat, & ſalutem ei conferat.* At Amadæus punienda fraude, craſſis primis verbis: *Quidam dicunt*, reliqua refert quaſi dicta à D. Thoma ex propria mente, ſi deſit intentio baptizantis ſuppleri a Deo. Nec contentus impegiſſe in hunc errorem, adiungit alterum ad ſinem ſe-

ſecundæ propoſitionis de baptiſmo Martyrij.*Sic Baronius, *fol.*212. Quibus non contentus, de Amadæo apertæ calumniæ conuicto, plauſum quærens, concludit *fol* 217.* Aduerſarij calumniam deteximus reuera ſeueriſsimè caſtigandam; niſi atrox ſcelus maius ſupplicium eſſet qualibet pœna à nobis depoſcenda. Imò Deū precamur, vt quas commeruit, condonet.*Hactenus Baronius in Amadæum.

7 Sed quem hoſtem petis mi homo? Tuæ eloquentiæ Bullæ facilè difflantur, & quod doleo: cecidit obliquo ictu in fundibularij caput emiſſus lapis. Igitur vt loco beneficij, quam enormem loci D. Thomæ truncationem incautè declamaſti gratus reponas, eius contextum, argumentum, & ſolutionem ob oculos ponimus, vt quæ in ipſo Angelico præceptore legere non vacabit, modo coactus perlegas. Argumentum quod loco citato *ex 4. ſent.* tibi obijcit D. Thomas, contra neceſſitatem intentionis Miniſtri, eſt huiuſmodi.* Intentio hominis non eſt alicui certa, niſi ſibi, ſi ergo requiritur intentio ad baptiſmum, non erit certum de aliquo, quod ſit baptizatus, niſi apud eum, qui baptizauit.* Huic igitur argumento (quod iterum proponit *3.par.q.64.art.8.*) Duplicem ſolutionem adhibet D. Thomas vbi ſuprà: Aliam Deum ſupplere defectum baptiſmi, quoad eius effectum, conferendo ſcilicèt gratiam ſanctificantem, & remiſsionem peccati, non verò confici Sacramentum. Aliam vtrumque abſque Miniſtri intentione coaleſcere, & Sacramentum validum, & formatum. En Angelici Præceptoris verba, *ex 4. ſent. diſt. 6. art.2.* * Ad ſecundum dicendum, quod ad hoc, ſecundum diuerſas opiniones, reſpondetur. Quidam dicunt, quòd ſi deſit mentalis intentio in baptizante, non confert Sacramentum baptiſmi, tamen in adulto ſupplet fides, & deuotio defectum baptiſmi, vt periculum ex hoc, baptizato qui ignorat intentionem baptizantis, nō proueniat. Si autem puer; piè creditur, quòd Summus Sacerdos, ſcilicèt Deus defectum ſuppleat, & ſalutem ei conferat, &c. Alij dicunt, quod in baptiſmo, & alijs Sacramentis, quæ habent in forma actum externum, non requiritur mentalis intentio, ſed ſufficit expreſsio intentionis per verba ab Eccleſia inſtituta: & ideò ſi forma ſeruatur, nec aliquid exteriùs dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus eſt.* Hæc D. Thomas *in 4. ſent. diſt.6. art.2. q.1. quæſt.2 ad 2.*

8 Eia Baroni liberum harum ſolutionum delectum tibi facio, quā malueris elige ex propria mente à D. Thoma exhibitam. Primam a conſilio ei attribuit Amadæus, & nos cum illo ſuprà (& ſi primo loco poſitam) vtpotè diſtantiorem ab hæreſi in Concilio Trid. *Seſſ.7. can.* 11. damnata. Manifeſtum enim eſt minùs repugnare eius definitioni requirenti ad valorem Sacramenti *intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia*, opinionē, quæ aſſerit, deficiente intentione Miniſtri, baptiſmum non confici, ſed quoad effectum gratiæ ſanctificantis, Deum illum ſupplere; quam quæ & baptiſmum etiam perfici defenderit. Illud prima ſolutio adſtruit, hoc ſecunda; quàm ideò cenſuris ſuprà datis, Doctores inurunt, & quam non eſſe iuxta D. Thomæ opinionem, iure conantur adſtruere M. Sotus *in 4. diſt. 1. quæſt.5. art.8.* & Caietanus *3. par. quæſt. 64. art.8.* eſt enim in Concilio expreſsè damnata, vt ait P. Vazq. *in 3. par. tom.2. diſp.138. cap.3.* & ante illum M. Victoria in Summa, *vbi de Baptiſmo, fol.27. num.34.* ibi: * Secundum fidem ita tenendum; & oppoſita aſſertio eſt hæreſis, vt definitur in Concilio Tridentino *Seſſ.7. can.5* & idem fuit definitum in Florentino ſub Eugenio Quarto. * Secunda ergo ex ſolutionibus, qua ex aliorum mente, ad argumentum ſecundum ſoluendum, vſus eſt D. Thomas, vel vt potiùs dicam, quam ibi refert, tamquam ab eius opinione alieniſsima explodenda eſt. Et prima tantum vt ex proprio Marte adhibita ei eſt attribuenda. Hoc præſtitit Amadæus, & nos cum illo ſuprà. Non ergo *caſtiganda fraude*, ex loco citato eraſimus verba illa, *quidam dicunt*, ſed quia, ad ſolutionem ex propria mente D. Thomæ exſcribendam, non conducebāt. Quinimò confundebant, & non primam, ſed ſecundam illum amplexari innuebant. Quæ ſi Baronius aduertiſſet, vel ſi D. Thomæ locum conſuluiſſet, adeò miſere delapſus non eſſet, vt nulli verborum farragini, nùlli fraudi parcens ſolutionem à D. Thoma exhibitam errorem incautè appellaret, dicens: *Nec contentus impegiſſe in hunc errorem &c.*

9 Adde; non ſolùm non vacaſſe Baronio D. Thomæ locum *ex 4. ſent.* conſulere; ſed, quod omnem admirationem ſuperat, nec Amadæum ipſum, quē enormi:

mirer truncaſſe locum D. Thomæ cauſatur, hoſtem fingens quem impugnaret. Ibi enim immediatè proximè, nulla facta interpollatione, poſt verba, quæ Baronius ab Amadæo truncata iactat (nempè quod omiſerit illa, *quidam dicunt*) ſubiunxit Amadæus locum alium D. Thomæ ex 3. p. his verbis. Quod iterum tradit 3. *p. q.* 64. *art.* 8. *ad* 2. Vbi ait: * Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur Sacramentum, ſed hunc defectum in pueris ſupplet Chriſtus, &c. Sed hoc ſatis poſſet dici, quantum ad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis. Sed quantum ad characterem, nõ videtur poſſe ſuppleri.* Hæc ex D. Thoma fideliter excerpta, in eodem paragrapho, poſt locum *ex 4. ſent.* adduxit Amadæus. Quorum meminiſſe noluit Baronius, ſed ſilentio præterijt, ne calumnia, quam Amadæo impingit, detegeretur: cum ex præfato loco *ex 3. p.* clarè innoteſcat verba illa, *quidam dicunt,* ex illo expreſſa, ne leuiter quidem, innuere D. Thomam eorum ſolutioni non cõſentire: refert enim, quoſdam dicere, deficiente intentione Miniſtri, Deum ſupplere defectum Sacramenti quoad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis, ipſeque ſuum calculum illis adiungit. Ita ne verò? Nil ergo peccauit Amadæus, cum ſolutionem ex proprio D. Thomæ ſenſu adhibitam retulit omiſsis ly *quidam dicunt* (*ex 4. ſent.*) Quinimò & laudi verti deberet ſilentium, quo D. Thomæ ſententiam expreſsit, & ab alijs imponenda purgauit. Vndè grauiter Baronius peccauit, dum ex hoc capite calumniam illi inſtruxit, de qua tam facilè conuinci poſſet. Vbi ergo Baroni? Vbi *puniẽda illa fraus*? Vbi *enormis truncatio loci?* Vbi *aduerſarij calumnia ſeueriſsimè caſtiganda?* Vbi *atrox ſcelus?* Inceptas quæſo preces abſque interruptione proſequere, nos enim tecum *Deum precamur, vt quas impoſtor commeruit pœnas condonet.* Tuam cauſam ago. Verum ſi probris, & contumelijs dolotis ſenſum demulcere, & lenire conaris; cuomodo ergo & vno ſemel flatu ex pectora receſſum toties virus in Amadæum Guimenium. Miſerationi locum ipſe dabit, non iræ.

10 Cæterùm ne in poſterum, inaudita parte, reum condemnes; & erroris notam, ignoto authore, eius ſententiæ inuras, ſiſte paulisper, & ad ea, quæ ſcribis animum aduerte, ne dum eleganter tua vota expromis, res pro votis non ſuccedat. Et ne deterius, quid tibi contingat, monitum te velim D. Thomam non ſolum ad baptiſmum, ſed ad alia etiam Sacramenta ex defectu Miniſtri invalida, ſupplementum à Deo Summo Sacerdote, eidem pietati innixum, quoad effectum gratiæ ſanctificantis petiuiſſe. Sic in eodem libro 4. *ſent. diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 3. *ad* 2. ibi: * Ad ſecundum dicendum, quod talis, (nempè qui baptizatus non eſt) ſi ad Sacerdotium promoueatur, non eſt Sacerdos; nec conficere poteſt, nec abſoluere in foro pœnitentiali: vnde ſecundum canones debet baptizari iterato, & ordinari: etſi etiam in Epiſcopum promoueatur, illi quos ordinat, non habent ordinem. Sed tamen (attende) piè credi poteſt, quod quantum ad vltimos effectus Sacramentorum, Summus Sacerdos ſuppleret defectum. * En Baroni, quem aggrederis Pygmæus Herculem, Terſites Achillem. Cur ergo Amadæo, vel ex eo quod refeſtat, ſuccenſes? Quo œſtro percitus in eum furis?

§. II.

Altera Baronij calumnia detegitur.

11 EX ſuperius dictis ſatis conſtat primam ſolutionem, quam ex duobus D. Thomæ locis fideliter excerptam, & ex propria eius mente adhibitam argumento, contra neceſsitatem intentionis Miniſtri, ſibi obiecto, ſelegimus, non admittere Sacramentum Baptiſmi confici deficiente intentione Miniſtri; hoc enim dicere nefas eſt, ſed Deum eius defectum ſupplere quoad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis. Nihilominus Vincentius Baronius Amadæum hoſtem appetens, ei imponere non dubitauit ſolutionem nefandam, tanquam ex propria mente adhibitam D. Thomæ adſcripſiſſe: nempè deficiente intentione Miniſtri, validum etiam confici Sacramẽtum. *Si Amadæo,* inquit, *fides vlla ſit: ipſe D. Thomas non omninò certus figit pedem, ſed in hoc lubrico titubat, & cadit; cum ſupplementum aliquod intentionis ad validum baptiſmum neceſſaria, repetit à Deo Summo Sacerdote.* Hæc Baronius, nullo tamen Amadæi teſtimonio obſignata: quòd ex ſolo figuli cerebello ortum habere poterat. Quia Amadæus *ex 4. ſentent.* hanc ſolutionem, etſi ſecundo loco poſitam,

tam, conſultò referre omiſit, cenſens & meritò omninò alienam a mente D. Thomæ. Et *ex 3.p.q.64.art.8.ad 2.* ſententiam oppoſitam ipſius verbis exſcriptis refert, quibus Angelicus Doctor concedit defectum intentionis Miniſtri ſuppleri a Deo Summo Sacerdote, quantum ad vltimum effectum Sacramēti, non verò quoad ejus valorem. * Hoc, inquit, ſatis poſſet dici quantum ad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio a peccatis, ſed quātum ad characterem non videtur per deuotionem accedentis poſſe ſuppleri. * Hæc ex D. Thoma refert Amadæus. Ex quibus agnoſces, quàm citò Baronius ſuæ maledicentiæ meritas dedit pœnas. Indulgentiæ tamen, non vindictæ, ideò ſubijciendus; viro enim occupatiſsimo, tam D. Thom. quam Amadæum, à limine tantum ſalutare licuit.

12 Hinc ortum habuit altera calumnia, quam ibidem Baronius affinxit, dicens *Nec contentus (Amadæus D. Thomam) impegiſſe in hunc errorem, adiungit alterum ad finem ſecundæ propoſitionis de baptiſmo Martyrij.* Cum tamen ad finem huius propoſitionis, nullum D. Thomæ locum Amadæus citauerit; nec pro opinione de baptiſmo Martyrij (quoad infantes etiam in vtero exiſtentes) aliū authorem præter Sotum adduxerit (in editione S. Lugdunenſi, quæ præ manibus fuit Baronio. Licet poſtea in Matritenſi, ſuperaddiderit M. Corrado 2.*p.q.*62. M. Serra 3.*p.q.*66.*art.* 12. & M. Prado *eadem quæſtione, dub.*12.*num.* 65. dicentem eſſe ferè communem) Nullum ergo errorem, nec D. Thomæ, cuius non meminit, nec alijs authoribus, quos refert, Amadæus adiunxit. O Baroni! ſic operam, & atramentum perdis? Sic ad calumnias paginas reples? Doleo.

§. III.

Quænam intentio ad valorem Sacramenti, ex mente D. Thomæ, ſit neceſſaria?

13 GRauis inter Doctores eſt difficultas, in enodanda mente D. Thomæ, circa intentionem in Miniſtro requiſitam, ad conficiendum Sacramentum. Dubium ſuboritur ex duplici Angelici Præceptoris loco ſupra citato: Alio *ex 4. ſent. diſt.* 6. *q.*1. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 2. Alio *ex 3.p.q.64.art.8.ad* 2. In primo enim loco quorūdam opinionem refert, nec refellit, aſſerentium: *Quod in baptiſmo, & alijs Sacramentis, quæ habent in forma actum externum, non requiritur mentalis intentio, ſed ſufficit expreſsio intentionis per verba ab Eccleſia inſtituta. Et ideò ſi forma ſeruatur, nec aliquid exteriùs dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus eſt.* Quam ſolutionem ſecundo adhibitam cuidam argumento oppugnanti neceſsitatem intentionis Miniſtri ad valorem Sacramenti, oſtēdimus ſupra, prodire non potuiſſe ex propria mente D. Thomæ. Recrudeſcit verò difficultas ex alio loco *ex 3.p.q.64.art. 8.ad 2.* Vbi exploſa aliorum ſententia exiſtimantium, deficiente intentione Miniſtri, validum nihilominus Sacramentum baptiſmi perfici, eo quod Deus ſupplet defectum quoad paruulos; & fides, deuotione adiuncta, quoad adultos: concludit D. Thomas. *Ideò alij meliùs dicunt, quòd Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cuius eſt Miniſter. In verbis autem, quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exterius exprimatur ex parte Miniſtri, vel recipientis Sacramentum.* Ergo ex mente D. Thomæ licèt deſit mentalis intentio in Miniſtro, validum tamen conficitur Sacramentum, ratione intentionis Eccleſiæ, quæ verbis formæ exprimitur, dum contrariam Sacerdos externè non manifeſtet, quantumuis internè retineat. Quod videtur coincidere cum ſolutione ſecundo loco poſita in præcitato loco *ex 4. ſententiarum.*

14 Cæterùm vt benè ait Cardinalis de Lugo *tom. de Sacram. diſp.* 8. *ſect.* 4. *num.* 64. cum Caietano 3.*p.q.*64.*art.*8.*ad* 2. Incredibile eſt D. Thomam, in his locis, ſenſiſſe Sacramentum poſſe validè conferri abſque intentione interna Miniſtri. Quod ex ipſomet Angelico Doctore omnium optimè oſtendit P. Suarez *tom.* 3. *in* 3.*p.q.* 64.*art.*8. Quibus ego lubens aſſentior: primò, quia ſtatim *art.* 10. eiuſdem *quæſt.* 64. contrarium ſupponit, dicens: *Cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, ſed deriſoriè aliquid agere, talis peruerſio tollit veritatem Sacramenti: præcipuè quando ſuā intentionem exterius manifeſtat.* Quibus apertè tradit deriſionem internam, quæ nil aliud eſt, quàm defectus intentionis, vel voluntas non conficiendi Sacramentum, eius valorem tollere, id verò multò certius eſt, ſi præfata voluntas, ſeu defe-

ctus

ctus intentionis exterius manifeſtetur. * Ly enim *præcipuè* (quod D. Thomas ſubdidit) exprimit caſum minus dubiũ, & alium magis dubium includit, * vt optimè cum alijs tenet Barboſ. *dictione* 274. Secundò probatur, quia in eodem *art.* 8. *ad* 3. explicans habitualem intentionem, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, ſubnectit: *Puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum, quod facit Eccleſia. Vndè ſi poſteà in ipſo exercitio actus, cogitatio eius ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Per quæ explicandus venit, in his, quæ ad 2. dixerat. Tertiò probatur, quia ibi æqualem intentionem requirit ex parte Miniſtri conferentis, ac ex parte adulti ſuſcipientis, & æquè vtriuſque defectum veritatem Sacramenti tollere affirmat, *Si exterius primatur.* Et tamen ſi interne ex parte recipientis deficiat, licèt nullo actu externo manifeſtetur, non perficitur Sacramentum, vt tradit q. 68. *Art.* 7. *ad* 2. dicens: *Si in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi Sacramentum, eſſet rebaptizandus.* Ergo licèt in Miniſtro interne tantum deficiat intentio, non perficietur Sacramentum: & mens D. Thomæ alia non eſt, quam id certiùs eſſe, quando intentionis defectus externe exprimitur. Quartò probatur, quia q. 64. *art.* 8. *citato in corp.* expreſsè aſſerit requiri intentionem Miniſtri, qua ablutio aquæ, de ſe indifferentis ad munditiam corporalem, determinetur ad Sacramentalem effectum. Et infra ad 1. *Et ideò, inquit, requiritur eius intentio, quâ ſe ſubijciat principali agenti, vt ſcilicèt intendat facere, quòd facit Chriſtus, & Eccleſia.* Quid clariùs!

15 Solutionem verò argumenti, quod ſibi obiecit D. Thomas, fateor difficilem: illius enim vis in eo poſita. Si mentalis intentio Miniſtri neceſſaria ſit ad valorem baptiſmi, cum hæc ipſi tantum ſit nota, nullus certus eſſe poterit, quod baptiſmũ ſuſceperit: ac proindè omnes erunt ſemper dubij, & anxij, an ritè baptizati ſint. Reſpondet Vincentius Baronius *vbi ſup. fol.* 217. * Huius argumenti vim D. Thomam infringere, intentione Eccleſiæ, verbis Miniſtri expreſſa, quæ tantæ eſt efficaciæ, vt priuatum Miniſtri errorem corrigat. * Sed quidem cum fide ſanctum ſit intentionem Miniſtri, *ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia* neceſſariam eſſe ad valorem baptiſmi: ſi hanc ille non habeat, intentio Eccleſiæ defectum non ſupplebit: aliàs niſi exterius exprimatur, nunquam valor Sacramenti deficere poterit ex defectu intentionis Miniſtri, quod hæreticum eſt. Intentio ergo Eccleſiæ in eo tantum euentu priuatum Miniſtri errorem corrigere poterit, quando iſte habuerit intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, quam tamen ipſe interne irridet, puramque ceremoniam ad illudendos homines inuentam iudicat. Ergo cum Miniſter carere poſsit intentione faciendi, quod facit Eccleſia (quinimò & contrariam internam habere) ſi illa neceſſaria ſit ad valorem baptiſmi, & illius incerti ſimus, dubietas & anxietas baptiſmi non vitatur. Recrudeſcit ergo argumenti difficultas, non euacuatur, ſolutione Baronij.

16 Aliter explicat D. Thomam Caietanus 3. p. q. 64. *art.* 8. *ad* 2. dicens: * Ad certitudinem noſtram de ſuſceptis Sacramẽtis, intelligendum eſt, ſufficere intentionem Eccleſiæ per verba Miniſtri expreſſam, niſi per Miniſtrum, aut ſuſcipientem contrarium exprimatur. Ita quòd non intendit Author, quod hæc ſufficiant ad perfectionem Sacramenti ſimpliciter, ſed ad perfectionem eius ſecundum humanam certitudinem. Per hoc enim euitatur inconueniens, quod quilibet incertus poſsit eſſe de ſuſceptis Sacramentis. * Sic Caietanus, quem alij Thomiſtæ communiter ſequuntur. Sed non quieſcit animus. Quia ſi deficiente Miniſtri intentione, vt concedit Caietanus, intentio Eccleſiæ nõ ſufficit, vt perficiatur Sacramentum: cum humanam certitudinem non habeamus de intentione Miniſtri, vnde illam habere poterimus de valore baptiſmi? Quod ſi dixeris ad huiuſmodi certitudinem ſufficere, quod exterius defectus intentionis non exprimatur: non facilè id perſuadebis baptizatis à peruerſis Miniſtris, hæreticis, Mauris, & ab alijs infidelibus in caſu neceſsitatis. Præterquam quod D. Thomas aſſerit, quod ſi deſit mentalis intentio in Miniſtro, perficitur nihilominus Sacramentum, ratione intentionis Eccleſiæ, quæ exprimitur in verbis Miniſtri, dum contrarium exterius ab iſto, vel à ſuſcipiente non exprimatur. Eam ergo certitudinem de ſuſcepto baptiſmo cuilibet ritè baptizato concedit D. Thomas, quæ ex intentione Eccleſiæ, de qua dubitare non licet, deſumi poteſt. Hæc autem certitudo tanta eſt, quanta ex intentione in-

ter-

terna Miniſtri per reuelationẽ nota pullularet. Ideòque Angelicus Præceptor ad omne dubium, & anxietatem expellenda, ſolam intentionem Eccleſiæ, *quæ verbis Miniſtri exprimitur*, dicit ſufficere *ad perfectionem Sacramenti*. Aliàs enim Miniſtri intentionis incerti ſemper dubij, & anxij eſſemus, an baptizati ſimus, necne?

17 Propterea, inquit Cardinalis de Lugo *vbi ſuprà*, * non pauci cenſuerunt D. Thomam in eam ſententiam inclinaſſe, quod ſufficeret intentio faciendi exterius, quod facit Eccleſia: & mirum non eſſe, cum ſcripſerit ante definitionem Concilij Florentini, & Tridentini. * Ab hac tamẽ noxa, eum ipſe vindicat, & meritò; & eius verba ſupra adducta *ex 3. p. q. 64. artic. 8. ad 2. & ex 4. ſent. diſt. 6.* exponit dicens, D. Thomam * in vtroque loco ſolũ agere de neceſsitate intentionis internæ expreſsæ, & explicitæ, quæ ſi requireretur, videretur poſſe reddi dubium valorem Sacramenti, ſaltem apud illos, qui ignorarent, an Miniſter talem ſpecialem intentionem habuerit. * Cæterùm neque hæc ſolutio mihi arridet: primò, quia ad incertitudinem baptiſmi, ſat eſt requiratur ad valorem Sacramenti intentio interna, nam cum hæc ſoli Miniſtro ſit nota, nequibit accedenti ad Sacramentum *eſſe notum, quod Sacramentum ſuſceperit; & ita non poterit habere certitudinem ſalutis*. In quo ſita eſt vis argumenti, quod ſibi obijcit D. Thomas. Ergo ſolutio illi adhibita eo tendere debet, vt excludat incertitudinem de valore baptiſmi, quin obſtet incertitudo, quam accedens ad Sacramentũ habet de interna intẽtione Miniſtri. Ad illam autem excludendam quidam recurrebant ad Summum Sacerdotem, ſcilicèt Deum, & ab illo ſupplementum intentionis Miniſtri neceſſariæ ad valorem Sacramenti repetebant: quorum ſententiam D. Thomas reijcit; & aliorum approbat, qui intentionem Eccleſiæ in verbis, quæ Sacerdos profert, expreſſam, aiunt ſufficere ad perfectionem Sacramenti, dum exterius defectus intentionis Miniſtri, vel ſuſcipientis Sacramentum, non exprimatur. Quorum ſolutione admiſſa, nullus dubitationi de valore Sacramenti locus relinquitur, & conſequenter argumenti difficultas funditus exhauritur. Quæ ſecus integra perſeuerat; ſi intentio interna Miniſtri requiratur, cum non ſit vnde certitudinem de illa habere poſsimus. Secundò diſplicet reſponſio Cardin. de Lugo, quia intactam relinquit difficultatem ſubortam ex ſolutione D. Thomæ ad 2. nempè intentionem Eccleſiæ ſufficere ad perfectionem Sacramenti, ſi nil contrarium à Miniſtro exprimatur. Quæ ſecum patitur defectum intentionis internæ in Miniſtro, imò & contrariam, vt ex terminis conſtare videtur.

18 Ideò, poſt rem maturè excogitatam, duplici concluſione reſpondeo: Prima ſit, D. Thomæ ſolutionem nullatenus eo tendere, vt ſuadeat, deficiente intentione interna Miniſtri, Sacramentum perfici intentione Eccleſiæ, quæ illius verbis exprimitur. Ratio eſt euidens, quia concluſio contradictoria eſt expreſsè ipſius D. Thomæ *in eodem artic. 8.* & non ſemel, aut bis, ſed ter: nempè, in corpore, & in ſolutione ad 1. & ad 3. vnde niſi timere dici non poteſt, ibidem ad ſecundum ſibi contradicere. Dico ſecundo D. Thomam non curaſſe ſolutionem adhibere, quæ euidenter certum baptizatum relinquat, de Sacramento ſuſcepto, ſed quæ animo paccatum. Ad conſcientiæ autem quietem, ſufficit non poſſe prudenter dubitare de intentione neceſſaria ex parte Miniſtri. Quòd contigit, ſi nil aliunde in contrarium exprimat, dum verba ab Eccleſia inſtituta profert: quia ſic exprimit ſe habere, in illo actu ablutionis, eam intentionem, quam habet Eccleſia, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, quantumuis ipſe ignoret ſignificationem, quæ ſub illis latet. Et ſic explicanda veniunt verba illa D. Thomæ; quod Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, in cuius Miniſtri verbis *exprimitur intentio Eccleſiæ* ſufficiens ad perfectionem Sacramenti. Hoc autem ſufficere ad moralem certitudinem de valore Sacramenti ſuadetur exemplo pœnitentis cum attritione accedentis ad Sacramentum pœnitentiæ, qui licet euidentiam non habeat de Sacerdotio confeſſoris; cum eius baptiſmus, & ordo Sacerdotalis non ſint ipſi euidentia, eam tamen moralem certitudinem de his habet, vt prudenter dubitare nequeat. Et in hoc ſenſu accepta expoſitio Caietani, & Thomiſtarum verum continet. Si verò de intentione Miniſtri dubitetur, quia infidelis

Iudæus, vel Mahometanus, iterandus erit ſub conditione baptiſmus, ad incertitudinem, & anxietatem expellendas.

§. IV.
Enormis Baronij impoſtura in Cardinalem de Lugo.

19 CVm ſententiam ex Caietano, Sylveſtro, Margarita Cõfeſſor, & ex Campanella *nu.* 4. relatam, & reiectam, à grauiſsima nota eximere, Baronius non auderet, &, nullum ei effugiũ occurriſſet, eam deriuare tentauit in Eminentiſsimum Cardinalem de Lugo, *fol.* 216. dicens: *Campanellæ opinionẽ Cardinalis de Lugo munitam fuiſſe ſuffragio, qua ait, paruulos ſi deſit aqua ad baptiſmum, ſaluos fieri Sacramento legis naturalis, id eſt benedictione, aut precatione paterna. Quod pro de Lugo, (inquit) reſpondebit Amadæus, ego reponam pro Caietano, & Sylveſtro.* Sic Baronius. Cæterùm ab hac, & alijs calumnijs, quas Cardinali de Lugo affinxit Campenella, ſe ille purgauit, *tomo de fide, diſp.* 20. *ſect.* 3. *nu.* 130. *fol.* 562. his verbis: * Prudenter faciet cenſor, ſi numquam niſi in ſcriptis cenſuram propoſitionis ibidem ſcriptæ proferat, imò & apud ſe exemplar propoſitionis, & cenſuræ retineat, quo conuincere poſsit, ſiue propoſitio, vel cenſura poſteà alterata referatur. Inueni non ſemel reſponſa, vel cenſuras à me petitas, non eiſdem verbis relatas, & editas; ita vt neceſſe fuerit mihi, pro meis non agnoſcere. In quo (attende) aliquis querelæ ſcrupulus mihi remanſit erga Patrem Thomam Campanellam, qui in ſuo opuſculo de Prædeſtinatione, & Reprobatione, ſtatim initio aliquos ſuos articulos refert, meo nomine ſubſcripto, & à me ſimpliciter approbatos, ſine vlla reſtrictione, vel explicatione: quos tamen ego quantum meminiſſe potui, non ita abſolutè probaui, ſed cum explicationibus, & limitationibus addendis, quæ ibi deſiderantur.* En Cardin. de Lugo à ſuffragio, quo ſuas opiniones Campanella munire tentauit, ſe in tuto poſuit. Secus verò contigit Doctoribus, & Magiſtris, quorum verba fideliter excerpta dedi. Vtinam hæc Baronius pro Caietano, & Sylveſtro reponere potuiſſet,

(§)

QVÆSTIO IV.
An præcepto annuæ communionis ſatisfaciant fideles, qui in Eccleſijs Regularium tempore Paſchatis Euchariſtiam ſuſcipiunt?

1 QVod, excepto primo die Paſchatis Reſurrectionis, poſsint fideles, in cæteris diebus a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, præceptum communionis in Eccleſijs Regularium adimplere, tradit Nauarrus *cap.* 21. *num.* 52. Vbi ſic ait: *El Papa Leon X. cõcediò a qualquier Sacerdote de la Orden de los Frayles Menores, que en qualquiera dia del año pueda adminiſtrar la Euchariſtia a los ſeglares, excepto ſolo el Domingo de la Reſurreccion, y por conſiguiente à los Dominicos, y à todos los otros, que participan de ſus priuilegios, lo qual tambien ſabemos eſtar particularmente concedido, y con mucha razõ, à los Padres de la nueua, y muy exercitada en confeſſar, y comulgar, y por ello muy prouechoſa Compañia de Ieſus. Y aunque por algunos reſpetos puede parecer à algunos, que eſta excepcion del dia de la Reſurreccion ſe entienda de toda Comunion, con que ſe cumple el precepto de comulgar la Paſqua. Parecenos empero, que ſe ha de entẽder de la Comunion de ſolo el dia de la Paſqua, ora ella ſe tome para cumplir con el precepto, ora no. Porque el dicho Papa Leon parece auerlo declarado aſſaz por las palabras que añadiò à las de Nicolao V. q̃ concediò antes eſte priuilegio, y por otras razones.* Sic ille. Quẽ pro opinione ſolum primũ diem Paſchatis excludente ad præcepti adimpletionẽ exponunt nonnulli, & ſequitur P. Sà, *ver. Euchar. nu.* 10.

2 Quorum explicationem genuinam ſupponit Manuel Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. Regul. quæſt.* 56. *artic.* 3. *§. Ad hanc obiectionem*, ex priuilegijs Leonis X. Martini V. & Sixti IV. id Regularibus concedentibus, præterquam in die Paſchatis, vel in die Reſurrectionis. Quod de ſolo primo die Reſurrectionis intelligunt. Quibus Nauarrum explicans conſentit M. Ludouicus Lopez *2. p. Inſtruct. cap.* 6. *de Bulla, fol. mihi* 803. Vbi ſic ſcribit: *Excepto ſolo die Paſchatis, ex priuilegio Leonis, Religioſi Mendicantes poſſunt communionem impendere laicis ad ſatisfaciendum præcepto communionis, vt in-

Digitized by Google

ſn ſtitat Nauarrus *in Sum. cap.* 21. *n.* 52.* Sic ille, qui benè ſubiungit, oportere, non obſtante hoc priuilegio, quod ad ſatisfaciendum præcepto * laicus ad communionem recipiendam à ſuo Parocho remittatur.* Quod aduertit etiam P. Tamburinus eum ſequutus *opuſc. de Commun. cap.* 4. *§.* 4. *num.* 51.

3 Addunt alij, Mendicantes nullo excepto die, poſſe in ſuis Eccleſijs Euchariſtiam ſæcularibus, vndecumque confluentibus, miniſtrare in Paſchate, vt ſatisfaciant præcepto annuæ communionis. Ita M. Ioannes de la Cruz *in Epitom. Priuileg. lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 4. *concluſ.* 3. Vbi ſic: * Licet Religioſis miniſtrare fidelibus in ſuis Eccleſijs Euchariſtiam in Paſchate, etiam ad implendum præceptum communionis, quia conceſsit Patribus de Guadalupe Nicolaus V. & Iulius Secundus, vt habetur in compendio iſtius Ordinis, *§.* 2. *&* 6. * Sic ille, in cuius ſententiam valdè inclinat ex eodem ordine M. Antonius de Hinojoſa, *verb. Euchariſt. fol.* 229.

4 Hanc opinionem tenet etiam Manuel Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. Regul. quæſt.* 56. *artic.* 3. *§. Quantum ad ſecundum, & ſeq.* Vbi affert priuilegia Nicolai V. Pauli III. & Iulij II. ex quibus id poſſunt omnes Mendicantes per participationem priuilegiorum, addens, hoc priuilegium, licet non ſit in vſu, vim ſuam retinere: * Nam vt ſuprà (inquit) latè probauimus, priuilegia Minorum, & per conſequens aliorum mendicantium, fuerunt confirmata à Pio IV. & ab alijs Pontificibus cum clauſula *ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis*, quæ clauſula confirmat etiam priuilegia, quæ ſunt per non vſum abrogata. Et ibi etiam adiecimus Sixti V. confirmationem, &c. Et non ſolùm confirmauit dicta priuilegia; ſed etiam de nouo conceſsit, & per conſequens de nouo conceſsit ipſis Minoribus, per viam communicationis, priuilegium Nicolai V. & Antonij Cardinalis (nimirum Pauli III.) Monaſterijs Ordinis D. Hieronymi, & priuilegium Iulij Secundi conceſſum Fratribus Minimis. Quæ cum ſint tam recenter conceſſa, non poteſt contra ea allegari non vſus; præſertim cum non vſus minimè præiudicet ignorantibus, & talis non vſus in Religionibus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus.* Pro eadem opinione militat Brunus Caſſaing. *de Priuileg. Regul. part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2. *per totum.* Vbi ait: * Quòd licet Regularibus Euchariſtiam in die Reſurrectionis Dominicæ ſæcularibus porrigere, etiam vt Eccleſiæ præcepto ſatisfaciant. * Idque multis ſuadere conatur, & ad decretum ſacræ Congregationis reſpondet. Vide illum.

5 Eamdem ſententiam cum Rodriguez, & M. Ioanne de la Cruz, tenent Beja, & Sorbus, quos citatos ſequitur Diana *part.* 2. *tract.* 14. *reſol.* 37. Vbi in terminis quæſtionem pertractat, inquirens: * An Sacerdos Regularis, tempore Paſchali, poſsit miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus, vt adimpleant præceptum Eccleſiaſticum annuæ communionis? * Cui ſic: * Negatiuè reſpondēt Suarez, Portel, Gaſpar Hurtado. Sed affirmatiuam ſententiam non ignobiles authores docuiſſe conſtat: hi ſunt Ioannes de la Cruz, Beja, Rodriguez, Sorbo, & alij, & hoc ex priuilegio, &c. Vndè ex dictis remanet ſatis probabilis iſta ſententia. Sed ego conſulerem, vt Regulares in tali caſu faueant Parochis, & talem ſententiam in praxim non deducant.* Sic ille. Quod etiam conſulit P. Bauni *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 5. *quæſt.* 19. Vbi adductis priuilegijs Martini V. & Pauli III. concludit: * Non videtur negari poſſe, fideles ſatisfacturos præcepto de communione annua, cum eam, quocumque die à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, in Eccleſijs Mendicantium acceperunt. Sed id ego illis, vt faciant, non ſum author ob ſcandalum.*

6 Idem ſentit Martinus de San Ioſeph *in Monitis confeſſor. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 5. *de Euchariſt. num.* 14. ibi: * En rigor pueden los Religioſos en ſus Conuentos dar a los ſeglares la Comunion Paſqual, por vn priuilegio de Nicolao V. concedido al Monaſterio de N. Señora de Guadalupe, y eſtendido por Pio IV. à todos los Conuētos de la Orden de San Geronimo, de que participan todos los Mendicantes, y yo juzgo tambien, que es probable. Aunque aconſejo, que en el tiempo de Paſqua, ſe abſtēgan los Religioſos deſte priuilegio.*

7 Denique hanc ſententiam vltra citatos tenent Ludouicus de S. Iuan *in Sum. quæſt.* 8. *de Euchariſt. art.* 3. *diffic.* 3. Bartholomæus à S. Fauſto *de Euchar. lib.* 1. *q.* 280. Ioannes Henriquez *in quæſt. moral. ſect.* 15.

Et putant probabilem Ioannes de Soria *in Epilog.Sum.p.2.tract.1.ſect.1.d.7. §. Circa miniſtrum*. Et Leander a Sacram. *tom.2. tract.7.diſp.3.quæſt.19*, dicens: * Fagundez addit, hanc ſententiam non poſſe ſecurè amplecti; ſed hoc additum non placet, quia re vera eſt probabilis, vt benè Diana loco citato.* Quibus conſentit Machado *tom.2.lib.5.p.2.tract.6.docum.5.n.2.fol.mihi* 330. Et Remigius *in Pract.Confeſ.tract.3. cap.3.§.1.n.6.* inquiens, id eſſe probabile ex priuilegio Iulij Secundi, & Nicolai V. *Y por vna ſentencia dada en fauor de los Padres de San Franciſco, en confirmacion deſte priuilegio contra los Curas, como refiere Fagundez apud Dianam. Mas no conuiene, que eſto ſe haga, ſino raras vezes, con mucha prudencia, y cautela, por euitar eſcandalos, y diſcordias. * Sic Remigius.

8 Non me latet, hanc ſententiam retractaſſe Dianam *p.9.tract.9.reſ.27.* & inſuper contra ſuperius dicta militare declarationem Cardinalium in Epiſtola ad Archiepiſcopum Neapolitanum, *die* 10. *Martij anno* 1628. quam ad verbum adducit Diana *p.6.tract.7. Miſcell.reſol.58. in fine*. Verum ad illam reſpondet Martinus de S. Ioſeph vbi ſupra. * Ni ſe debe dar credito al Padre Diana, quando trae declaracion de los Señores Cardenales en contrario, pues como probarè abaxo, para que hagan fe eſtas declaraciones, han de parecer autenticas, y firmadas del Señor Cardenal Preſidente de la Sacra Congregacion, y legalizadas del Secretario della, y demas deſto han de ſer promulgadas con los requiſitos, que las demas leyes.* Quas conditiones non habere prædictam declarationem, conſtat ex Diana vbi ſuprà. Quapropter Tamburinus *opuſ. de Com.cap.4.num.* 54. vbi illam ſibi obijciens; reſpondet: * De hac declaratione non conſtat authenticè. Secundò non eſt directa Religioſis, ſed Archiepiſcopo. Tertiò eſt Epiſtola particularis pro Diœceſi Neapolitana, vbi fortè aliquod peculiare ſuboriebatur inconueniens. * Præterquam quod Sacra Congregatio nõ intendit derogare priuilegijs Mendicantiũ, nec illorum vllam mentionem facit, prout neceſſarium erat ad eorum reuocationem. Ideò Leander vbi ſuprà, non obſtante hac Sacræ Congregationis declaratione, cuius ipſe meminit, præfatam ſententiam probabilem eſſe dixit, ægrè ferens, quod Fagundez aſſerat, non poſſe ſecurè amplecti.

9 Propter hæc illam improbare non eſt auſus Tamburinus loco ſupra citato, & multò minùs aliam ſupra relatam, quæ in cæteris diebus, excepto primo die Paſchatis, Euchariſtiam ad ſatisfaciendum præcepto in Eccleſijs Regularium miniſtrari poſſe, concedit. Cæterùm ipſe neutram practicè probabilẽ admittit, & merito.* Has duas, inquit, opiniones relatas *n.51.& 52.* non poſſum non vocare ſaltem ſpeculatiuè probabiles, ſiquidem probabilibus rationibus nitũtur, bonoſque habent authores. Et quidem prior (nempè quæ excipit primum diem Paſchatis) videtur expeditior, ita tamen, vt neutram in vſum deducendam cenſeam, ne detur occaſio, vel admirationis in populo, vel querelarum in Prælatis.* Sic ille. Cuius inſiſtens veſtigijs neutram probabilem exiſtimo, nec credo, priuilegia allegata ad praxim vnquam reducta fuiſſe, quia eorũ vſus omninò impediret Paſtores cognoſcere vultũ pecoris ſui, & funditus euerteretur medium, quo fideles ab Eccleſia per Parochos compelluntur ad præceptum annuæ communionis adimplẽdum.

10 Ex quibus fit, potiori iure audiendum non eſſe M. Ioannem de la Cruz *in Epit.lib.2.cap.5.dub.5.concl.2.* Vbi ait Regulares poſſe etiam Viaticum miniſtrare ſæcularibus in periculo mortis cõſtitutis. Verba eius ſunt.* In ſententia (quam ipſe tuetur) aſſerẽte, licere Religioſis miniſtrare fidelibus Euchariſtiam in Paſchate, idẽ videtur dicendum de miniſtratione Euchariſtiæ in articulo mortis.* Sic ille, quẽ citatum ſequuntur Brunus Caſſaing. *de Priuil.Regul.p.2.tract.8.cap.2.* & Portel *in Addit.ad verb.Sacramentorum adminiſtratio.* id probantes ex priuilegijs Nicolai Quinti, & Sixti Quarti, Minoribus conceſſis. Sed his abundè reſpondent P. Amicus *in Curſ. Theolog. tom.7.diſp.31.ſect.3. num.57.* & Card. de Lugo *de Pœnit.diſp.18. ſect.2.n.52.& 53.* omninò videndi, ne illorum prætextu ſingularis hæc opinio, iuri Parochorum valdè derogans, ad praxim vnquam deducatur.

11 Vnum hic adnotare oportet, Ioannem Machado *tom.1.lib.2.part.4.tract.7. docum.1.num.6.fol.mihi* 379. exiſtimare, virtute Bullæ Cruciatæ, poſſe fideles, in quacumque velint Eccleſia, adimplere præceptum annuæ communionis. Quam opi-

Digitized by Google

opinionem dicit, tenere Patrem Vazquez *in 3. p. tom. 2. diſp. 219. cap. 5. num. 47.* & Dianam, qui illum citatum ſequitur, *p. 1. tract. 11. reſol. 20.* Verba Machadi ſunt: * Es tambien dudoſo entre los Doctores, ſi con la Bula de la Cruzada pueda comulgar el que la tuuiere, donde quiſiere, y con eſſo cumpla? Suarez defiende la parte negatiua, a quien ſigue Nuño, &c. Vazquez, y otros juzgan por probabiliſsima, y ſegura en practica la parte afirmatiua. * Verum apertè fallitur Machado, & non leui P. Vazquez iniuria, quia de hoc non eſt dubium inter Doctores, nec author vllus partem affirmatiuam docuit. Sed ſolus ipſe deceptus authoritate Doctorum, quibus obiter lectis (vt aliquando huic authori contingit) id falſo impoſuit. Quia P. Vazquez vbi ſupra poſtquam adduxit verba Bullæ latinæ, in qua conceditur * Euchariſtiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paſchatis recipere: * Sic ait: * Triplex autem conceditur facultas, &c. Tertia eſt, vt Euchariſtiam, & Sacramenta omnia, præterquam in die Paſchatis recipere poſsint. * Et infrà: * Tertia facultas non intelligitur pro ſolo tempore interdicti, ſed pro omni tempore, etiāſi non ſit interdicti. Idque tribus rationibus probari poteſt. Prima eſt, quia in Bulla, Hiſpano ſermone tranſcripta; cum agitur de receptione Sacramentorum, dicitur: *Y recibir el Sacramento de la Euchariſtia, y los demas Sacramentos (ſaluo el dia de la Paſqua) aunque ſea tiempo de entredicho, &c.* Per diem autem Paſchatis, (attende) vt capite præcedenti notauimus (ait Vazquez) intelligi debet totum tempus Paſchale, intra quod præceptum Euchariſtiæ implendum eſt: nempè vt fauore Parochorum, hæc communio, qua impletur præceptum, ipſis reſeruetur, (quod tenent communiter Doctores apud Dianam *ſup. p. 9. tract. 9. reſ. 27.*) Neque Religioſus virtute ſuorum priuilegiorum alicui Euchariſtiam tribuendo, efficere poſsit, vt præceptum illud impleatur. Neque laici ſæculares virtute Bullæ Cruciatæ de manu alterius communicantes, idem præceptum implere poſsint. * Sic Vazquez, qui non potuit clariùs dicere; nec apertius de impoſtura Ioannes Machado conuinci, cum nō ſolum virtute Cruciatæ, ſed nec priuilegiorum Religionis, aſſerat expreſsè, præceptum annuæ communionis extra propriam Parochiam adimpleri non poſſe.

12 Inſuper Machado apertè etiam fallitur, dum ait, Dianam ex Vazq. ſententiam illam defendere. Quia Diana vbi ſupra loquitur etiam excipiendo diem Paſchatis: rogat enim ſic: * An per Bullā Cruciatæ detur facultas recipiendi Euchariſtiā (attende) præterquam in die Paſchatis, de manu ſimplicis Sacerdotis ſine licētia Parochi? * Cui reſpondet: * Negatiuam ſententiam docet Suarez, & Nugnus. Sed pace tantorum virorum, probabiliſsima, & tuta in praxi eſt contraria ſententia, quam docet Vazq. *in 3. p. tom. 3. diſp. 219. c. 5. nu. 47.* * Nullus ergo eorum opinionem illā docuit; atque adeò nec impoſtor pro illa impoſterum citandus erit; nam ipſe eam ſolū refert, malè a ſe intellectam: & quod authores citati, ipſe ſentit, nilque de nouo addit. Illis verò in mentem non venit Bullam Cruciatam continere priuilegium communicandi extra Parochiam ad adimplendum Eccleſiæ præceptum, vt conſtat ex dictis.

QVÆSTIO V.

Vtrùm, qui ad celebrandum, vel communicandum confeſſus eſt, ſi poſteà recordetur lethalis in confeſſione obliti, teneatur ante communionem confiteri?

§. I.

Doctorum placita.

1 NEgatiuam ſententiam impoſuit Patri Reginaldo doctus Trullench *de Sacr. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 13.* & quod valdè miror, diligentiſsimus etiam ſcriptor Fr. Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. diſp. 7. quæſt. 21.* dicens: * An qui confeſsionem præmiſit, & poſteà antequam ad altare accedat, recordatur alicuius peccati non confeſsi, teneatur illud confiteri priuſquam communicet? Negatunt aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Cornejo, & expreſsè Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6. quæſt. 4. ſect. 1. numer. 105.* * Verum Reginaldus, nec illam docuit, nec probabilem innuit, ſed potius impugnat, & contrariam, vt veram, & communem amplectitur. Verba eius ſunt: * Qui ante communionem præmiſit confeſsionem integram omnium mortalium peccatorum, quæ memoriæ occurrunt: & poſteà antequam

ad communionem accedat, recordatur alicuius peccati adhuc à ſe commiſsi, de quo non eſt confeſſus, (attende) tenetur per ſe loquendo, & excluſis circunſtãtijs, quæ excuſare poſſunt, illud confiteri, antequam communicet, quia præceptum, de quo agimus, obligat non tantum ad confitendum ante communionem, ſed ſimpliciter ad confitenda omnia peccata mortalia, quorum quis ſibi conſcius fuerit. Nec refert, quod tale peccatum oblitum iam ſit remiſſum in confeſsione legitimè facta, quia non obſtat remiſsio, quin debeat ſupponi clauibus, vt ſatis indicat Concilium Tridentinum, cum in citato capite, nec contritum quidem, & per conſequens, nec conſequutum remiſſionum ſuorum peccatorum mortalium, vult liberum eſſe a facienda eorum Sacramentali confeſsione, antequam ad ſacram communionem accedat.* Quid clariùs? Subiungit vero cum pluribus infra referendis: * Attamen ad vitandam irreuerẽtiam illam, quæ erga Sacramentum ipſum committeretur, recedendo indecenter coram alijs, quando ipſum adminiſtratur, ille, qui cum cæteris communicare paratus adſtat ad ſacræ communionis linteum, non tenetur ſtatim recedere ad confeſſarium, vt abſoluatur directè à peccato, cuius eſt oblitus in ſua confeſsione, & tunc recordatur. Pro quo aliquot authores affert Henriquez *in ſua Sum. lib. 8. cap. 46. §. 3. in margine litt. I.* notatque, id locum habere, ſecluſa etiam infamiæ nota, & ſcandalo.* Hæc Reginaldus *in 1. edition. Lugdun. anno* 1616. loco, & capite à Trullench, & a Leandro ſupra citatis: qui vt ex eius verbis fideliter exſcriptis patet, opinionem illi attributam neutiquam defendit, ſed potiùs contrariam, (ſicut & P. Henriquez vbi ſuprà) & ſolum videtur admittere opinionem P. Henriquez de pœnitente iam communicaturo ad linteum altaris coram alijs adſtante, de qua infra iudicium feremus.

2 Verum, quam hi authores impoſuerunt Reginaldo, probabilem putauit, de Sacerdote loquens doctiſsimus Fr. Petrus Cornejo *in 3. p. tract. 4. quæſt. 80. diſp. vnica, dub. 3.* Vbi ſic: * Quæres, an iſte teneatur confiteri illud peccatum, (nempè oblitum in confeſsione) antequam celebret? Quidam negant; tum quia iſte re vera non habet conſcientiam peccati mortalis, cum illud iam ei fuerit per abſolutionem remiſſum, quamuis teneatur confiteri tempore, quo præceptum confeſsionis obligat per, ſe ſemel in anno: tum quia ideò præcipitur confeſsio ante communionem, quando eſt conſcientia peccati mortalis, quia probatio requiſita ab Apoſtolo, non debet relinqui iudicio proprio, ſed confeſſoris. Alij verò affirmant, quia iudicant, hoc præceptum amplè eſſe accipiendum, &c. Mihi videtur vtraque ſententia probabilis, ſed hanc poſteriorem video amplecti à viris timoratæ conſcientiæ. * Hactenus Cornejo de Sacerdote celebraturo. Cuius ſententiam de mandato ſuppremi Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis Hiſpaniæ expunctam eſſe, iure notat Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum familia, *tom. 1. variar. reſol. tract. 3. cap. 1. reſol. 14. nu. 58. fol.* 105. * Quæ ſententia, inquit, defendi iam nullo modo poteſt, quia expuncta eſt à ſuo authore, iudicio ſuppremi Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis: Quòd quidem (attende) veriſsimum eſt, ſi loquamur de Sacerdote, qui iterum celebraturus eſt ante tempus annuæ confeſsionis.* Sic Hurtado.

3 Cæterùm pro laico, videtur ipſe amplecti opinionem, quam pro Sacerdote traditam à Cornejo, expunctam refert; imò laxiorem: putat enim, laicum, qui vrgente neceſsitate, non præmiſſa confeſſione, contritus ſemel communicauit, non teneri, confiteri ante tempus annuæ confeſsionis, ſed poſſe iterum, atque iterum, non præmiſſa confeſsione, communicare, dum poſteà in nouum peccatum læthale non inciderit, quod Sacerdoti nõ concedit, ſed celebraturum ad confeſsionem adſtringit. Vide illum *ſup. num. 60.* Vbi ſic ſcribit: * Reſpondeo ſecundo: ſi ſit caſus, in quo laicus poſsit communicare, non præmiſſa confeſsione, cum ſola contritione, non tenetur peccatum confiteri, & clauibus ſubijcere, niſi tempore annuæ confeſsionis (attende) poteſtque, niſi nouum peccatum committat, accedere ad communicandum. * In quibus plus Hurtado concedit, quam Cornejo; nam ei, cui, ſemel ex cauſa, nullius peccati confeſsione præmiſſa, communicare licuit, concedere videtur, ſi in nouum poſteà peccatum non recidat, ſæpiùs communicare, licet peccata illa non confeſſa, quorum contritionem habuit, non confiteatur: putat enim, non teneri ante tempus annuæ confeſsionis, Verum cum

hanc

Digitized by Google

hanc doctrinam à nullo Theologo ſuſtineri poſſe, animaduerteret; ideo (licet ipſe, eam adhibuiſſet, dum dixit: *Reſpondeo ſecundo:*) ſubiungit, & merito; * ſed hoc non placet: quia ſi iſte laicus habet copiam Confeſſoris, tenetur confiteri: quia nō eſt certus de ſua contritione, & tenetur ſe probare quis ante communionē, vt moraliter certus accedat ad corpus Chriſti.* Quod ego probabilius reputo, licet de ſua contritione certiſsimus eſſet; etiam per reuelationem. Quia præceptum diuinum non ideò ceſſaret: etſi ex verbis Tridentini id probari nō poſſe contendat Atriaga infra citandus, eo quòd Concilium ſolum aſſerat teneri, *quantumvis ſibi cōtritus videatur, & ſe contritum exiſtimet, ſeſſ. 13. cap. 7. & Can. 11.* qui autem ex reuelatione ſe contritum noſceret, his terminis non videtur comprehendi, quia hæc notitia longe excedit. Sic etiam ſentiunt Rubio, & Palacios, apud Amicum *tom. 7. diſput. 26. n. 11.* ſed noſtra ſententia eſt probabilior, quam tenet Henriquez *lib. 4 cap. 4.* & plures alij.

4 Sed quid, ſi laicus confeſſus eſſet, & alicuius læthalis fuiſſet oblitus, poterit ne, confeſsione illius non præmiſſa, communicare? Reſpondet affirmatiuè Hurtado ſupra, vbi poſtquam dixit, & merito, teneri, confiteri, qui nullam præmiſerat confeſsionem, quantumvis cōtritus communicauerit, ſic ait: * Quod ſecus eſt, ſi obliuiſcatur alicuius peccati mortalis, quod (inquit) non tenetur confiteri ante tēpus annuæ confeſsionis, quia iam per cōfeſſionem peccatum illud dimiſſum eſt, & ipſe ſanctificatur. * Hæc Thomas Hurtado, in quibus apertè concedit, laicum, qui in confeſsione oblitus eſt alicuius læthalis, poſſe accedere ad communionem, nō præmiſſa illius confeſsione, licet ante cōmunionem recordetur; eo quòd iam, per confeſsionem aliorum, peccatum oblitū eſt dimiſſum, & accedens ad Euchariſtiam mediante aliorum confeſsione ſanctificatus eſt. Cur autē Sacerdoti neget, quod laico concedit? non video. Timore forſan incidendi in manus ſanctæ Inquiſitionis, calamum cohibuit. Quia præceptum Tridentini, quo præcipitur Sacerdotibus ſtatim confiteri (non verò laicis) quando nō præmiſſa confeſsione mortalium celebrarunt, ſolum procedit, vt ipſe *ibidem num. 63.* fatetur: * Quando Sacerdos, neceſsitate vrgente, cum non ſit copia Confeſſoris exiſtens in peccato mortali celebrat, non verò in alijs caſibus obliuionis, aut malitiæ, &c. * Caſus autem, de quo loquitur Cornejo, caſus obliuionis eſt. Vnde nō ex eo, quòd vrgeat neceſsitas, neque ex eo, quòd non ſit copia Confeſſoris, ſed ex eo, quòd à peccato oblito indirectè abſolutus, ſit iam ſanctificatus virtute Sacramēti Pœnitentiæ, aſſerit Hurtado, poſſe, non præmiſſa obliti confeſsione, dignè communicare: ergo vel Sacerdoti hoc concedere tenetur, maximè cum iam ſemel celebrauerat, vel laico negare: nam eadem vtrobique militat ratio.

5 Ideoquè vtrique indiſcriminatim probabiliter concedi poſſe, tradit M. Frāciſcus Arauxo in Vniuerſitate Salmanticēſe olim primarius ſacræ Theologiæ Cathedræ moderator, & poſtea Epiſcopus Segouienſis *tom. 2. in 3. p. quæſt. 80. art. 4. n. 30. in impreſsione Salmantina, anno 1636.* vbi ſic. *Si roges, an ſi quis poſt ſumptam debitè Euchariſtiam, recordetur peccati mortalis, nondum confeſsi, an teneatur illud confiteri, priuſquam iterum ad communionem accedat, vel non? Reſpondeo, vtrumque eſſe probabile, ſed affirmatiuā partem potius conſulerem. * Verum etſi hæc ſemper conſulenda; negatiuam poſſe ad praxim deſeruire, cum Magiſtro Arauxo conſequenter ad principia iacta conceſsit Præpoſitus *in 3. p. quæſt. 80. art. 5. dub. 3. n. 15.* dicens: * Si aliquis ſit legitimè confeſſus, qui in confeſsione ex obliuione, vel iuſta de cauſa aliquod peccatum non explicuit, non tenetur elicere contritionem de illo. Quo caſu poteſt cōmunicare, antequam præmittat confeſſionem illius peccati, quia per præcedentem cōfeſsionem, illius peccati remiſsionem eſt conſequutus, quamuis indirectè, eſtquè in ſtatu gratiæ. * Sic Præpoſitus, quem ſequutus eſt Ferrantinus *de ſcandalo, diſp. 1. quæſt. 80. n. 2.* cuius verba extant apud Dianam *p. 11. tract. 8. reſolut. 40. folio 518.* Et hanc opinionem probabilem putare Hieronymum Garcia *in Sum. tract. 3. diffic. 5. dub. 1. p. 5. num. 50.* dicit Diana *p. 9. tract. 3. reſol. 4.* * Vnde hanc, inquit ſententiam probabilem putat Hieronymus Garcia. * Sed ego apud illum hanc non inuenio, ſed longè diuerſam, ex qua ſi ad iſtam valeret conſequentia, plures pro ea recenſere potuiſſet Auctores. Vide Fr. Leandrū à Murcia *in diſquiſit. in 1. 2. lib. 2. diſput. 4. reſol. 25. n. 15. fol. 361.* Vbi pro hac ſententia

tia refert etiam Henriquez, Tamburinũ, Reginaldum, & Hieronymum Garcia, ſed iſti Auctores id non docent, vt conſtabit ex dicendis, vbi eorum opiniones proponam. Fauet autem Paſqualigus *in praxi de Iubilæo, quæſt. 64. n. 3.* vbi ait: eum, qui poſt confeſsionem recordatus eſt peccati obliti, poſſe, ſi confeſſarij copia non ſit, communicare, ne amittat lucrari Iubilæum.

6 Huius opinionis fundamenta primus iecit M. Dominicus Baltanas in Summa, quam ſuppreſſo auctoris nomine luci dedit Hiſpalis, anno 1526 *in Margarita*, inquam, *Confeſſorum, fol.* 170. Vbi licet communem ſententiam ſequatur, hanc tamẽ probabilem ſentit: verba eius ſunt: * Qui verò confeſſus eſt, & poſt paulùlum accedit ad communionem, & ibi recordatur de aliquo mortali, non peccat mortaliter communicando, proponens poſt communionem confiteri: (attende) Præſertim, ſi iam eſt poſitus in loco cõmunionis, vel ſi non poteſt tunc commodè confiteri.* Ly enim *Præſertim* apertè denotat, quod poſsit communicare, non præmiſſa obliti confeſsione, licet quando illius recordatur, non ſit poſitus in loco communionis; verius autem eſſe, quod poſsit, quando iam eſt in communionis loco. Sic cum communi Doctorum exponit adverbium illud *Præſertim* Barboſa *dictiõ. 277. folio 751.* vbi ſic: * Hæc dictio (*Præſertim*) ponitur comparatiuè, & importat idem, quod *Maximè*, & *Præcipuè*; vnde exprimit caſum minus dubitabilem, & implicat magis dubitabilem.*

7 Faciunt ad hæc alij, qui in præſenti caſu, cum M. Baltanas *vbi ſupra*, ex leui cauſa, à præmittenda læthalis obliti confeſsione excuſant. Henriquez *lib. 8. de Euchariſt. cap. 46.* * Laicus, qui ad linteum altaris adſtat, paratus communicare cum alijs, & confeſsionem præmiſerat, excuſatur propter reuerentiam Sacramenti, ne ſtatim redeat ad confeſſarium, vt directè abſoluatur à peccato, cuius fuerat oblitus, etiam ſecluſa nota, & ſcandalo, cum iam accedat iuſtus, & probatus per confeſsionem. * Hæc Henriquez ibi, & *in Gloſſ. litt. I. & K.* vbi pro hac opinione refert Victoriam, Angelum, Tabienam, Roſellam, Aureolum, Cordubam, & alios. Et cum Henriquez, eius mutatis verbis, ſentit Bautius *in Miſcell. caſuum conſcientiæ, quæſt. 537. fol. 347.* Quibus diſſentire non videtur Martinus à S. Ioſepho *de Euchariſt. tract. 7. n. 13.* & putat probabile Bonacina *tom. 1 de Euchar. diſp. 4. q. 6. p. 1. nu. 17. § Si contrarium.* Et hæc eſt opinio, quam putant probabilem Hieronymus Garcia, & alij, quos citatos ſequitur Diana *3. part. tract. 4. reſol. 77.* non verò aliam, quam ei impoſuit vbi ſuprà. Quibus nouiſsimè adhæſit Tamburinus *in Methodo expeditæ communionis, cap. 1. § 8. n. 63.* ibi: * Solum eos liberandos à præmittenda confeſsione talis peccati obliti cenſeo, qui vel actu celebrant, vel ante altare ad linteum cõmunicaturi expectant: hos enim, etſi nullam notam infamiæ incurrant, non obligo ad recedendum, quamuis breui reuerſuros, quia ex vna parte irreuerenter ſe gererent, inchoatam quaſi actionem ſine neceſsitate relinquendo, &c. Et ex alia parte non apparet clara neceſsitas, quia hic iam eſt iuſtus, benèque diſpoſitus propter abſolutionem indirectam talis peccati.* Hæc ille.

§. II.
Auctoris iudicium.

8 Ex hac ſecunda opinione (ſi probabilis admittatur) validiſſimum pro prima, ſuprà adducta (ex Magiſtro Arauxo, Thoma Hurtado, Præpoſito, & Cornejo) argumentum deſumitur ad probandum, non eſſe præceptum confitendi, ante communionem, peccatum in præuia confeſsione oblitum. Argumẽtor ſic: Laicus adſtans communicaturus cũ alijs, ſi non ſit nota, aut ſcandalum, poteſt licitè ab altari diſcedere, & confeſſione obliti præmiſſa, communicare; & tamen, ſecundum Henriquez, & alios, ad confeſsionem præmittẽdam non tenetur: ergo non eſt præceptum diuinum confitendi ante communionem peccatũ, quod in præcedenti confeſsione fuit oblitum: patet, quia aliàs nulla ratione excuſaretur pœnitens à confeſsione obliti præmittenda. Dicere autem, præceptum non obligare in his circũſtantijs, abſque fundamento iactatur. Quia præceptum præmittendi confeſsionem læthalis ante cõmunionem, magis vrget, quàm præceptũ præmittendi ieiunium naturale, cum hoc humanum, illud diuinum ſit; ſed qui, dum adſtat altari communicaturus cum alijs, recordatur, non eſſe ieiunum, tenetur diſcedere, ſi poſsit, ſine nota, & ſcãdalo. Imò & Sacerdos, ſi ante conſecrationem, ſe nõ eſſe ieiunum recordetur, tenetur dimittere

tere Miſſam inceptā; vt tradunt D. Thom. Sotus, Ledeſma, Victoria, & alij diſcipuli D. Thomæ, quos cum Angelo, & Maiolo ſequitur ipſemet Henriquez *ſuprà n. 3. in Gloſ. litt. H.* Et eſt communis ſententia Theologorum, quam cum Diana, Sylveſtro, Azor, Hurtado, Philiberto, Machado, & alijs defendit Leander a Sacram. *to. 2. tract. 7. quæſt.* 21. Ergo ſi datur prohibitio communicandi, non præmiſſa læthalis obliti confeſſione; tenebitur, ab altaris linteo diſcedere, ſi laicus ſit; vel ſi Sacerdos, Miſſam inceptam ante conſecrationem dimittere, quoties abſque nota, aut ſcandalo diſcedere queat. Conſecutio videtur neceſſaria: ergo vel dicendum eſt, non dari præceptum diuinum confitendi ante communionem peccatum, quod in præcedenti confeſſione ex obliuione, vel alia iuſta cauſa fuit omiſſum: aut tale præceptum obligare, quoties abſque nota, & infamia adimpleri poſsit. Si enim irreuerentia, quæ in receſſu ab altari conſideratur, non excuſat non ieiunum à præcepto Eccleſiaſtico non communicandi; qui fieri poteſt, vt excuſet à præcepto diuino non communicandi abſque præmiſſa peccati obliti confeſſione? Numquid præceptum diuinum minus vrget, quàm humanum? Si verò ex alio capite excuſetur; nempè, quia iam accedit iuſtus, & probatus per confeſsionem: Hoc idem euincit, licet ad altare nondum acceſſerit, vt ex terminis patet: ergo, vel in vtroque euentu, vel in neutro, ad obliti confeſsionem ante communionem tenebitur. Hæc cōſecutio eſt mihi euidens.

9 Propter hæc numquam aſſenſum præbere potui ſecundæ opinioni, quam cum doctiſsimis Thomiſtis, & alijs ſuprà citatis defendit Henriquez: quia ex illa per neceſſariam conſequentiā deducitur, primam eſſe probabilem, quam à Cornejo ex mandato ſuppremæ Inquiſitionis expūctam diximus, licet poſteà ex Doctoribus Hiſpanis eam intrudere non formidauerit Thomas Hurtado, cenſens de laico aliter, ac de Sacerdote iudicandum, cum tamen ex vno ad alium euidens ſit conſequentia. Ideoquè vtraque ſententia æquè prohibita haberi debet à ſuppremo Inquiſitionis Tribunali, atque adeò improbabilis cenſeri; quidquid contra ſenſerit Caramuel *in Theolog. moral. fundamentali, fol. 17. in epiſt. dedicat. ad Innocentium X.* & *in 2. p. Theol. fund. num. 12. fol. 5. & fundamento 13. num. 229. & 233.* Vbi contēdit opinionis probabilitatem non deperdi per prohibitionem in Expurgatorio Romano, & Hiſpano ab vtraque ſuppremа Inquiſitione factam. Quod prorſus falſum eſt: Nec Thomas Hurtado hoc putido principio ſe protexit. Quapropter, eius ſententiam expungendam eſſe, & omnino reijciendam puto, quia etſi accedens poſt confeſsionem, in qua ex obliuione læthale aliquod omiſit, verè ſit iuſtus, & probatus per confeſsionem; non tamen accedit probatus per omnium læthalium cōfeſsionem. Et vt definit Tridentinum, *ſeſſ. 13. cap. 7.* *Eccleſiaſtica conſuetudo declarat; eam probationem neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quātumvis ſibi cōtritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali confeſsione, ad ſacrā Euchariſtiam accedere debeat.* Qui autem læthale, quod commiſit, non eſt confeſſus, verè eſt ſibi conſcius peccati mortalis, quamuis ſibi ſuadeat, virtute confeſſionis aliorum eſſe remiſſum; ſicut verè eſſet conſcius peccati mortalis, licet moraliter certus eſſet, imò etſi per reuelationem agnouiſſet; remiſſum fuiſſe per actū contritionis, aut per Euchariſtiam bona fide ab attrito ſuſceptam: Quia eſſe conſcium peccati mortalis, nil aliud importat, quàm ſcire, fuiſſe commiſſum, & clauibus non eſſe ſubiectum, vt vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit. Quod inde ſuadetur, quia præceptum confeſsionis iure diuino obligat cōfiteri omnia læthalia, quæ memoriæ occurrunt: ergo præceptum diuinum confitendi ante communionem, obligat confiteri omnia, quæ ante illam memoriæ occurrerint. Nemo ergo poteſt ad ſacram Euchariſtiam accedere, nō præmiſſa obliti confeſsione, ſi tempore opportuno meminerit.

10 Quapropter Tamburinus *vbi ſuprà num. 62.* benè dixit, ſolo primo aſpectu videri, non eſſe obligationem ad præmittendam confeſsionem in prædicto caſu: *Cum præmittatur, vt dignitatē gratiæ communicaturus adquirat, & iam per confeſsionem prædictam gratiæ ornatum obtinuerit. Et ex alia parte præceptum de præmittenda confeſsione ante communionem iam obſeruauerit. Ac proinde (inquit) ex vi argumenti ita dicendum eſſet: obſtat tamen praxis fidelium, ex qua colligimus, præceptum de præmittenda confeſsione ante communionem, nō eſſe ſolum

Digitized by Google

lum de præmittenda confeſsione integra formaliter, ſed etiam materialiter. * Sic ille. Cui conſentit P. Arriaga *tom.7.in 3. part.tract. de Euchariſt.diſp.46.ſect.3.ſubſect.2.* vbi *num.*21. dixit, ſtando rationi, videri valdè probabile, per ſe non teneri confeſsionem peccati obliti præmittere ante communionem: pluraquè congerit, * quæ (inquit *num.*27.) ſpeculatiuè loquendo faciunt eam ſententiam probabilem; tamen non cẽſeo, abſolutè defendi poſſe, ſed ſtandum communi, &c. * Quod probat ex vſu, & praxi fideliũ, quibus ſuadetur, Chriſtum Dominum præcepiſſe confeſsionem omnium mortalium, quorum ante ipſam communionem homo recordatur. Sed quidem vim præcepti non ſolùm ex praxi fidelium, cum hæc in ſecuriori opinione fundari ſoleat, ſed ex verbis Tridentini, vt ab Eccleſia communiter receptis, & intellectis, efficaciter perſuaderi, indubitanter affirmo. Prohibetur enim communio, non præmiſſa cõfeſsione omnium læthalium, quæ memoriæ occurrunt, ſeu quorum quis conſcius eſt. Vnde contra prohibitionem faceret, qui, non præmiſſa obliti confeſsione, communicaret. Et ita firmiter tenendum contra M.Arauxo, Hurtado, Præpoſitum, & M.Cornejo. In quos omnes ferè Theologi inſurgunt, Suarez *tom.3.in 3.p. diſput.66.ſect.4.§.Sed huius.* Filliucius *de Euchar.cap.3.num.*215. Mercerus *in 3.p. q.80.art.4.dubit.*2. Auerſa *de ſacr.Euchar. q.8.ſect.*6. Caſtro Palao *tom.4.tract.21.diſput.vnica, punct.12.n.*4. Coninch *de Sacr. q.80.art.4.dub.*2. Leander à Sacram. *tom.2.tract.7.diſp.7.q.*21. & alij communiter.

11 Ex dictis concluditur, potiori iure reijciendam eſſe opinionem aliorum aſſerentium, eum etiam, qui nullam præmiſerat confeſsionem, excuſari à præmittenda, ſi iam communicaturus in linteo altaris adſtet; etiamſi abſque vlla nota, & ſcãdalo diſcedere poſsit; atque adeò poſſe in tali euentu, cõtritione priùs elicita, communicare. Sic tenuit M.Victoria *in Summ.vbi de Euchariſt.num.*79. dicens: * Qui ſunt ibi parati ad recipiendã Euchariſtiam, ſi ibi recordati fuerint alicuius mortalis, ſecurè poſſunt communicare, etiam ante confeſsionem, propter reuerentiam Sacramenti; nec de hoc dubito. * Idem docuit M.Martinus de Ledeſma *1. p.4.tom.1.quæſt.20.art.3. poſt dubium 3.* vbi de laicis ſic ait: * Poſtquam iam ſunt parati ad recipiendam Euchariſtiam, eſto recordentur alicuius peccati, doleant de illo, & proponant, quod poſtea confitebũtur, & hoc propter reuerentiam communionis, & menſæ Domini. * Idem ſentit M.Lublinus, & alij, quos refert Bonacina *de Sacr.diſp.4.q.6.p.1.num.*17. & vt inquit Machado *tom.1.lib.2.p.4.tract.8.doc.3.n.3.fol.*381. * mas de diez y ſeis Autores lo afirman, * quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom.2.tract.7.diſp.7.q.*18. inter quos refert Dianam *p.5.tract.14.reſol.*6. ſed Diana ibi contrarium tenet. Refert etiam illum *p.9.tract.3.reſol.*8. ſed hic excuſat ratione ſcandali. * Nam difficilè (inquit) videtur in tali ſcandalum vitari poſſe. * Caſu autem quo nullum prudenter timeatur, id ibi non tradit.

12 Cæterum *3.p.tract.4.reſolut.*77. de Sacerdote, qui ſtatim poſt introitũ recordatur peccati mortalis, id tenet cum Soto, Victoria, & alijs; quos refert, & ſequitur Leander *ſuprà quæſt.*16. Quod *quæſt.*17. extendit ad Sacerdotem exiſtentem in altari, ſi antequam inchoet Miſſam, recordetur culpæ mortalis. * Quia ſi laicus, inquit, poteſt Euchariſtiam ſumere, caſu quo iam ſacræ menſæ communicaturus aſsiſtens recordetur alicuius mortalis nõ confeſsi, etiam præciſa omni nota, & periculo infamiæ, vt ſtatim dicemus; Quare hoc idem nequibit Sacerdos, ſi hoc illi accidat, iam in altari ad ſacrificium celebrandum exiſtenti? Sic debent a fortiori ſentire Scotus, & Granados locis citatis, vbi abſolutè dicunt, quod ſi Sacerdos Sacerdotalibus veſtibus indutus, recordetur peccati mortalis, & nõ habeat in promptu Confeſſorem, poſsit celebrare. * Sic Leander, & conſequenter quidem.

13 Sed huic ego opinioni aſſentiri numquam potero, quia, vt prædixi, ſecluſa nota, & ſcandalo, non eſt ſufficiens excuſatio à præcepto diuino præmittendi confeſsionem læthalium ante communionem. Et ita ſentiunt communiter Doctores cum D.Thomà *3.p.q.83.art.6.ad 2.* vbi ſic ait: * Si ante conſecrationẽ alicuius prædictorum ſit memor (nempè aliquid comediſſe, vel bibiſſe, vel peccatum aliquod commiſiſſe) tutius reputatẽ, maximè in caſu manducationis, & excommunicationis, quod Miſſam inceptã deſereret, niſi graue ſcandalum timeretur. * Nec video (vt ſuprà animaduerti) cur Sacerdos, ſi ante conſecrationem recordatur,

tur, non eſſe ieiunũ, teneatur Miſſam cæptam dimittire (vt ex communi ſententia tradit ipſe Leander) ratione præcepti non communicandi, non præmiſſo ieiunio naturali; & non teneatur recedere ab altari, quando abſque nota & ſcandalo poteſt, ſi recordetur non eſſe confeſſum, ratione præcepti non communicandi, non præmiſſa læthalium confeſſione: cum hoc diuinum fortius, & antiquius præceptũ ſit? Non me latet, Eminentiſsimum Caietanum, M. Fumum, M. Paludanum, & M. Baltanas olim tenuiſſe, præceptum præmittendi confeſsionem ante communionem non obligare ſub mortali. Verum hæc ſententia falſiſsima, & pernicioſiſsima eſt contra D. Thomam, & omnes Theologos, & à Tridentino exploſſa; imò & vt hæretica damnata. Vt ait ex eodem inſtituto M. Ioannes Baptiſta Corradus 2. p. q. 469. licet alij ab hac nota immunẽ eſſe contendant, Petrus de Soto, Victoria, & Canus, apud Amadæum *tract. de Euchariſt. prop. 3. n. 8.*

QVÆSTIO VI.

Vtrùm Sacerdos, qui non habens copiam Confeſſoris, vrgente neceſsitate celebrauit, non præmiſſa mortalium confeſſione, teneatur poſteà quam primum confiteri?

1 CONueniũt ferè omnes Doctores, quod ſi ex malitia, habens copiam Confeſſoris noluerit confeſsionẽ præmittere, non tenetur poſteà quam primum confiteri. Ratio eſt, quia præceptum Tridentini *ſeſſ. 13. cap. 7.* hunc caſum non comprehendit: ſolum enim ait, * quod, ſi neceſsitate vrgente (deficiente copia Confeſſoris) Sacerdos abſque præuia cõfeſsione celebrauerit, quam primum confiteatur.* Ergo quando, abſque neceſsitate, habens copiam Confeſſoris, non præmiſſa confeſsione, celebrauit, non ligatur præcepto Concilij. Sic tenent M. Nugnus *de Sacram tom. 2. quæſt. 80. art. 4. diffic. 4. concl. 3.* vbi ſic: * Laicus non habet tale præceptum, atque adeò non tenetur confiteri in præſenti caſu: neque Sacerdos, quãdo celebrauit ſine confeſsione ex malitia, vel negligentia, vel quia non eſt recordatus peccati mortalis, quando celebrauit.* Sic M. Nugnus, quem ſequitur Illuſtriſ. P. M. Arauxo Epiſcopus Segouienſis *in 3. p. q. 80. art. 4. nu. 29.* ibi: * Si ex malitia extra illos caſus ſine præuia confeſsione celebret, non debet ſtatim confiteri, aut ſi non celebret, ſed laicorum more communicet; & idem de laicis dicendum eſt, etiam in prædictis caſibus, in quibus licet, non præmiſſa confeſsione, communicare. *. Hæc M. Arauxo.

2 Idem tenet Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia *to. 1. tract. 3. cap. 1. reſol. 14. n. 62.* Vbi citatis pluribus concludit: * Conueniunt omnes iſti Doctores citati, Concilium loqui ſolũ, quando neceſsitate vrgente, cum non ſit copia Confeſſoris, exiſtens in peccato mortali Sacerdos celebrat: (attende) non verò in alijs caſibus obliuionis, aut malitiæ, & ſimilibus.* Sic ille.

3 Et hanc ſententiam eſſe communẽ teſtatur illam defendens Leander à Sacram. *tom. 2. tractat. 7. quæſt 51.* & ſequitur plures citans Diana *p. 9. tract. de Confeſ. ante Euchariſt. reſol. 26.* vbi inquirit: * An Sacerdos ſi voluntariè non confeſſus celebret, teneatur quam primum confiteri? * Cui ſic reſpondet. * Ego puto, negatiuã ſententiam tenendam eſſe; & ita tenet, me citato, Leandrus, Stephanus à Sancto Gregorio, Suarez, Mercerus, Granado, Arauxo, Filliucius, Nugnus, & alij communiter. Probatur, quoniam nullum eſt tale præceptum, niſi impoſitum à Tridentino, ſed in illo tantum fit mentio de Sacerdote celebrante ſine confeſsione, vrgente neceſsitate, ergo in alijs caſibus nõ eſt talis obligatio. Patet, quoniam præcepta pœnalia non ſunt extendenda magis, quam ſonant.* Sic ille. Quibus adde Ioãnem Sanctium *in Selectis, diſp. 32. nu. 12. in fine.* Villalobos *in Sum. tract. 7. diffic. 37. n. 9.* Franciſcum de Lugo *de Sacr. lib. 4. cap. 6. q. 8. num. 70.* & ante illum, fratrem eius Eminentiſsimum Cardinalem de Lugo *de Sacram. Euchariſt. diſp. 14. ſect. 7. num. 150.* * Quia Concilium, inquit, apertè loquitur de illo, qui, neceſsitate vrgente, celebrat, & in his præceptis poſitiuis non debemus arguere de vno caſu ad alium.* Sic ille. Et antea Bonacina *de Sacram. Euchariſt. diſp. 4. quæſt. 6. p. 1. num. 38.* dicens: * Hinc primò colligitur, Sacerdotem, qui ex ſua malitia celebrauit in peccato mortali, non præmiſſa confeſsione, non teneri quã primum poſt celebrationem cõfiteri: Hic enim non dicitur celebraſſe vrgente neceſsitate, ſed ex malitia: Tridentinum autẽ

lo-

loquitur de Sacerdote celebrante ex neceſsitate, abſque præmiſſa confeſsione. * Sic loquuntur Doctores, quos ſequitur Maſcarenhas *de Sacram. tract.4. de Euchariſt. diſp.5. cap.6. num.212. fol.236.* Quem Theologaſter neſcio quis ob hanc opinionem ſugillauit.

4 Sed ex dictis, non ſolùm deducitur, opinionem Patris Maſcarenhas eſſe communem, ſed illationes ex eodem principio ſatis fauorabiles admittendas. Cum enim Concilium *ſeſſ.13. cap.7.* ſolum declaret, neceſſarium eſſe, * vt nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali confeſsione ad Sacramentum Euchariſtiæ accedere debeat, &c. modo non deſit illis copia Confeſſoris (& præcipiat.) *Quod ſi neceſsitate vrgente Sacerdos, abſque prænia confeſsione, celebrauerit, quā primum confiteatur.* * Ex his, inquam, vltimis verbis apertè procedentibus de Sacerdote ſibi conſcio peccati mortalis, nō habente copiam Confeſſoris, & ideò, neceſſitate vrgente, abſque præuia confeſsione celebrante, deducunt Doctores, non eſſe præceptum *quam primū* confitendi, quacumque ex dictis conditionibus deficiente. Quia lex pœnalis non eſt de vno caſu ad alium extendenda.

5 Vnde infertur primò, non ligare hoc præceptum laicos, nec Sacerdotes nō celebrantes, ſed more laicorum communicantes; nec illos, qui peccati mortalis conſcij non fuerint, licet ex culpa graui ex defectu examinis id euenerit: nec qui habentes copiam Confeſſoris nō præmittunt confeſsionem, antequam celebrare incipiant: nec qui, dum celebrant, recordantur peccati mortalis non cōfeſsi, quod vel ob vitandum ſcandalum, vel aliqua probabili opinione ducti (licet poſsint tunc confiteri) licitè omittunt: nec eos, qui abſque vrgente neceſsitate, non præmiſſa cōfeſsione celebrant. Videatur Diana *p.9. tract.3. reſolut.24. & ſeq.* Leander à Sacram. *tom.2. tract.7. diſput.7. quæſt.48. & ſeq.* & Bonacina *vbi infrà de Sacram. diſput.4. quæſt.6. p.1. à num.37.* Qui pro his illationibus plures Auctores congerunt.

***

§. I.

Tridentini præceptum qualiter à nonnullis explicetur.

6 EST tamen grauis difficultas, quando Sacerdos non habens copiam Confeſſoris, neceſsitate vrgente, non præmiſſa lęthalis confeſsione, celebrauit; qua ratione intelligendum ſit præceptum Tridentini, *quam primum confitēdi?* Nonnulli cenſuerunt, ibi ſolum præcipi, quod confiteatur ſuo tempore, ſeu antequam iterum celebret. Sic Molfeſsius *in Sum. tom.1. tract.3. cap.10. nu.28.* & ante illum Petrus Binsfeldius *in Enchirid. Theolog. Paſtoral. cap.5.* Quorum opinionem eſſe probabilem, ſaltem per principia extrinſeca, dixit Diana eos citans *2. p. tract.14. reſol.60.* licet poſtea *p.9. tract.3. reſolut.23.* dixerit eum Auerſa, reijciendam eſſe, nec probabilem exiſtimandam.

7 Idem, quod Molfeſsius, tenet Thomas Hurtado *tom.1. variar. quæſt. tractat.3. cap.1. reſol.14.* his verbis: * Sacerdos, qui ex iuſta cauſa, vel iniuſta, non præmiſſa Sacramentali confeſsione, celebrauit, non tenetur ſtatim poſt Miſſam confiteri, ſed ſufficit, ſi ante primam celebrationē exequatur. * Quod magis explicat in corpore reſolutionis, dicens: * Sacerdos, qui ex carentia confeſſarij, ad euitandum ſcandalum in peccato mortali celebrauit, * ſolum obligetur confiteri antequam iterū celebret. Et infrà *num.64.* Tridentini mētem explicans, ſic ait: * Solum eſt difficultas, quid denotent verba illa: *Quam primum?* Quibuſdam aſſerentibus, ſignificare, quam primum fuerit commoditas, & copia Confeſſoris. Sic Suarez, Vazquez, Sayrus, Sylvius, Nuñus, Cerola, Marchinus. Alij verò intelligunt illa verba: *Quam primum*: hoc eſt, priuſquam celebrent. Sic Diana, Fagundez, Binsfeldius, Molfeſsius, & alij, quibus aſſentior. * Vnde infert Hurtado, quod Sacerdos, * qui neceſsitate vrgente, ſine præuia confeſsione celebrauit in mortali, ſi priuſquam ſecundo celebret, etiamſi ſit poſt annum, non cōfiteatur, duplicis peccati eſt reus: * quia agit (inquit) contra duo præcepta, aliud diuinum, quo obligatur, non accedere in peccato, aliud Eccleſiaſticum latum in Tridentino de confeſsione facienda ante celebrationem ſecundam. * Sic Hurtado cū alijs.

8 Quibus adde Homobonum, quem ci-

citatum ſequitur Barboſa *de officio Parochi p.2.cap.20.n.39.* dicens: * Nouiſsimè Homobonus de Bonis *in Reſponſ. quæſt. moral. p. 2. reſponſ. 52.* ſubdit, illud *quam primum* moraliter arbitrio boni viri intelligendum eſſe, hoc eſt cum primum iterum celebraturus eſt, vt poſt Reginaldum, Valentiam, & Suarez, reſoluit Bonacina *de Sacram. diſp. 4. quæſt. 6. p. 1. nu. 22.* * Sic Barboſa, ſed malè pro hac parte adducit Ieſuitas citatos, quia nullus eorum id aſſerit, imò nec Bonacina id reſoluit, ſed contrarium *num. 37.* dicens ibi, teneri *quam primum* confiteri. Quod *num. 41.* explicat, id eſt, teneri * *quam primum* confiteri, poſt celebrationem. * Nec auctorem aliquem cõtra refert. Vnde credo in Barboſæ citationem, Amanuenſis in curia, errorem irrepſiſſe.

9 Plus addunt alij, nimirum, in verbis Tridentini nullum contineri præceptum, ſed ſolum conſilium *quam primum* confitendi. Sic M. Petrus de Ledeſma in Vniuerſitate Salmantina primarius Theologiæ Cathedræ moderator *in Summ. 1. p. tract. de Euchariſt. cap. 11. ante concluſ. 9.* vbi ſic ſcribit: * Algunos enſeñan, que el que comulgò, ſin que precedieſſe la confeſſion, eſtà obligado por precepto, luego en teniendo copia de Confeſſor, à confeſſarſe. Y eſto parece que ſignifica el Concilio en el lugar citado, y eſta ſentencia es probable, hablando de los Sacerdotes, de los quales habla el Concilio. Pero à mi me parece coſa muy mas probable, lo que tienẽ otros, que no es precepto. Porque no es precepto diuino, como es coſa notoria, ni tampoco es precepto humano. Porque el Concilio tan ſolamente dize, que el tal luego en pudiendo comodamẽte ſe confieſſe. Y aquella palabra *Se cõfieſſe*, no tiene fuerça de precepto, ſino de cõſejo. * Sic M. Ledeſma. Cuius opinionis fundamẽta iecit Caietanus 2.2.q.186. *art. 9. in reſponſ. ad* 2. vbi ſic ait: * De modo verò loquendi, puta, quia lex vtitur imperatiuo modo, clarè liquet, quod non inducit vinculum præcepti, modus enim huiuſmodi imperium Grãmaticè denotat, non iuridicè. * Quem ſequuntur alij apud Dianam *p. 3. tract. 6. Miſcell. reſol. 74.* vbi inquirens: * An verba imperatiui modi præceptum contineant? * Reſpondet. * Prima opinio negat, ſupradicta verba imperatiui *facite, cauete* (attende) *abſtineant, nemo audeat, &c.* præceptum continere. Ita Caſtrus *de lege pænali, lib. 1. cap. 5. docum. 4.* Caietanus 2. 2. *quæſt. 166.* (lege 186.) *art. 4.* (lege 9.) *circa ſolutionem ad* 2. Carbo *de legibus lib. 7. diſp. 4. ad finem*, & alij. *

10 Ideo ſententiam Petri de Ledeſma amplectitur Villalobos *in Sum. tom. 1. tr. 7. de Euchariſt. diffic. 37. n. 7.* vbi ſic: * El Sacerdote, que dixo Miſſa ſin confeſſarſe, por neceſsidad vrgente, y no tener copia de Confeſſor, no eſta obligado a confeſſarſe luego, en auiendo oportunidad. Eſta concluſion tengo por probable, y en practica ſe puede ſeguir. Tiene eſta Ledeſma con otros. El fundamento es, porque aunque el Concilio Tridentino dize, *Quã primum confiteatur*, eſtas palabras no ſon de precepto, ſino de conſejo. Y por lo menos no ſon de precepto claro, lo qual es neceſſario, para que nos obliguemos a pecado mortal. Y aſsi en practica ſe puede muy bien ſeguir eſta opinion. * Quibus adde Ludouicum de S. Iuan *quæſt. 7. de Euchariſt. art. 7. dub. 2. fol. 264.* & probabilem putare videtur Diana *2. p. tract. 14. reſolut. 60.* vt conſtat ex modo referendi. Et eſſe probabilem innuit Correjo *tract. de Euchariſt. quæſt. 80. art. 4. dub. 3. p. 409.* & dicit Leander a Sacram. *tom. 2. tract. 7. diſput. 7. quæſt. 46.* & ipſe clarè probabilem iudicat, quia ſolum ait: * Longè probabilius eſt, contineri in dictis verbis præceptum. * Et conſentit, vt probabili Trullench *lib. 3. cap. 6. dub. 4. n. 27. in fine.* Et, quod mirabilius, hanc ſententiam, vt magis communem refert, & ſequitur Machado *tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 8. dub. 3. in fine, fol. mihi 382.* dicens: * Si bien Nauarro afirma lo contrario, fundado en el Concilio Tridentino, que dize: *Quam primum confiteatur*, palabras, que el juzga induzen precepto, aſsi a Sacerdotes, como a legos; y en quãto à los Sacerdotes la ſigue Suarez. Pero la comun, como hemos dicho, es, que en vnos, y en otros, ſon de ſolo cõſejo. * Sic ille citans Baſſæum *verb. Communio, n. 39.* ſed apertè fallitur, dum communiorem dicit.

§. II.

Vera ſententia.

11 CÆterũ eiuſmodi opiniones ſuſtineri minimè poſſunt. Nõ ſecunda, quia negare verba Concilij *quam primum confitendi*, continere præceptum de nouo impoſitũ Sacerdotibus, ex vrgẽte cauſa, deficiente Confeſſario, nõ præmiſſa

confeſsione celebrantibus, eſt contra cõmunem Doctorum ſententiam, & omnino reijciendum. Verbis enim legis ſtandũ eſt, iuxtà communem Doctorum interpretationem. Hæc autem de præcepto ab omnibus fuiſſe intellecta, teſtatur P. Suarez *tom. 3. in 3. p. diſp. 66. ſect. 7.* *Ex tenore, inquit, verborum conſtat, quia ita ſunt ab omnibus Doctoribus intellecta.* Ergo de mente Concilij præceptum imponere intendentis, dubitare non licet. Sic docent Vazquez *tom. 4. in 3. p. q. 90. art. 3. dub. 3. n. 8.* Hurtado *diſp. 9. de Euchar. diff. 7.* Henriquez *cap. 41. n. 4.* Lugo *diſput. 14. n. 135.* Filliucius *tom. 1. tract. 4. n. 221.* Diana *p. 9. tract. 3. reſol. 22.* & alij communiter. Quapropter nouiſsimè Summus Pontifex Alexand. VII. tãquam ſcandaloſam damnauit, & prohibuit die 18. Martij 1666. hanc propoſitionem: *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſsitate, cum peccato mortali, confitendi quam primum, eſt conſilium, & non præceptum.* Ex quibus conſtat, prorſus corruiſſe opinionẽ Petri de Ledeſma, & Villalobos negantium præceptum.

12 Iam ſemel ſtatuto, in verbis illis præceptum contineri; omni prorſus fundamẽto deſtituta eſt opinio Thomæ Hurtado, & ſequacium aſſerentium, eiuſmodi præceptum ſolum eſſe, cõfitendi ante aliã celebrationem. Si enim ita eſſet, parũ vel nil operarentur verba Concilij, nec novũ imponerent præceptum. Certiſsimũ enim eſt (& ex verbis præcedẽtibus eiuſdẽ capitis ſeptimi conſtat) eum, qui à mortalibus abſolutus non eſt, quantumvis contritum teneri, antequam celebret, cõfiteri, ſi copia Confeſſoris non deſit. Verbis ergo ſubſequentibus: *Quod ſi neceſsitate vrgẽte Sacerdos abſque prævia confeſsione celebrauerit, quã primum confiteatur;* fruſtra novũ præceptum imponeretur, ſi nil de nouo ſub præcepto iniungeretur. Ergo *quam primũ cõfiteri*, quod ſpecialiter Sacerdotibus præcipitur, aliquod inuoluit, quod, in verbis antecedẽtibus, Chriſtianis omnibus, vt neceſſarium declaratũ, non præcõtinebatur. Hæc conſequentia eſt euidens; & in poſterũ de eius veritate nemini dubitare licet: poſt decretum Alexandri VII. ſuprà memoratũ, in quo vt ſcandaloſam etiã damnauit, & prohibuit hanc propoſitionem: * *Illa particula quam primum intelligitur, cum Sacerdos ſuo tẽpore confitebitur.* * Vnde corruit opinio contraria *num. 7.* relata.

13 Si verò inquiras, quam latitudinẽ admittat dictio illa: *Quam primum?* Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 32. nu. 14.* exiſtimat, illico finita Miſſa, Sacerdotem teneri, cõfiteri, pro qua citat Suarez, & Vazquez. Verum dictio *illico*, cui ly *quã primum* æquiualere dicitur; maiorem latitudinem admittit, vt videre licet apud Barboſſam *in Dictionario, dict. 149.* vbi ſic ait: * Interdum illud dicitur *illico fieri*, quod infrà triduum fit, vt per textum *in l. infrà decem dies, C. Quomodo, & quando Iudex, & in l. fin. C. de indict. viduit. tollend.* tradunt Maſcardus *de Probat. concl. 1084. num. 10.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloſ. 43. num. 51.* Intelligitur *ipſo iure, vt in l. vlt. C. de iudicijs*, notant Socin. *regula 160. in 2. fallent.* Cremen. *ſing. 7.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. Reuertatur, n. 115. C. de reuocandis donat.*

14 Imò ſi Barboſſam conſulamus de propria ſignificatione dictionis *Quã primum*, reſpondet *dict. 302.* * Importat hæc dictio ſpatium trium menſium in magnis, & duorum in paruis, vt *in l. fraudem, §. Fiſcalibus, ff. de iure fiſci.* Alberic. *in ſuo Dictionario in verb. Quam primum.* & Specul. *de allegat. & diſput. §. Poſt hoc autem, n. 9. in fine.* *

15 Cæterum hæc expoſitio in re præſenti admitti non poteſt: eſt enim latiſsima, & menti Concilij repugnans. Raro enim Sacerdos per duos, vel tres menſes celebrare differt, vnde hæc latitudo æquè odioſa eſt, ac opinio concedens verba *quã primum* ſolum obligare cõfiteri ante aliã celebrationẽ. Quod longiſsimè eſt a mente Concilij intendentis, quod ſtatim Sacerdos ille confiteatur. Non tamen ideò immediatè, finita Miſſa, tenebitur, quia vt benè ait P. Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 51.* ex Hoſtienſi, Ioanne Andrea, & Ancharr. *ſtatim* intelligitur fieri, quod intra triduum fit. * Quia in iure, inquit, dicitur in continenti aliquid fieri, quod intra triduum fit, *l. fin. Cod. de errore aduocatorum*, ibi: Incontinenti, id eſt, triduo; *& l. final. C. de iudicijs*, ibi: Illico autem, id eſt, intra triduum. Et confert doctrina Baldi, & Felini *cap. veniẽs el 2. de teſtibus n. 15. in fin.* Ripæ *l. 4. §. Condemnatũ, ad finẽ, ff. de re iudicata.* Mandoſij *de Monitorijs, q. 31. num. 8.* vbi docent, dici incontinenti probari, quod intra triduum probatur. * Quorũ ſententia ad genuinã Concilij explicationem deſeruire poteſt, quia cum ſequentes

rigoroſum verborum ſenſum retinemus, & aliunde, nec conſcientiæ habenas laxamus, nec Sacerdotes nimis grauamus. Et ita expreſsè tradunt M. Candidus *tom. 3. diſquiſ. 2. art. 22. dub. 56.* P. Coninch *de Sacr. diſp. 23. dub. 2. n. 3.* Trullench *de Sacr. lib. 3. cap. 6. dub. 4. nu. 26.* Pellizar. *in Man. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 2. ſect. 1. n. 116.* & alij.

QVÆSTIO VII.

An qui ſacrilegè pluries communicauit, ſi actum contritionis poſteà eliciat, vel attritus confiteatur, recipiat ſimul omnes gradus gratiæ, quos accepiſſet ex opere operato, ſi dignè ſemper communicaſſet?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

1 SVpponendum eſt primò, pro eodem vſurpari in præſenti, dignè ſuſcipere Euchariſtiam, ac ſine obice peccati mortalis: nam indignè ſuſcipere, idem eſt, ac reum eſſe corporis, & ſanguinis Domini. Vnde qui ita accedit, vt illius reus non ſit, dicitur, dignè ſuſcipere, quamuis deuotione, alijſquè actibus diſponentibus ad maiorem gratiam ſuſcipiēdam careat.

2 Cæterum minimum gratiæ habitualis recipiet, qui mundus à mortali, nulla poſitiua diſpoſitione Euchariſtiam ſuſcipiat; nam qui minima diſpoſitione accedit, minimum gratiæ recipere, cōgruum eſt. Vt benè tradit M. Serra *3. p. quæſt. 62. art. 1. dub. 4.* ibi: * Quamuis non ſit omnino certum, probabiliſsimum tamen eſt, in his etiam, ſi abſque alia diſpoſitione accedant, Sacramenta gratiam cauſare, nam nullum obicem ponunt, & Sacramenta non ponentibus obicem gratiam conferunt, &c. (& ad 2.) In non ponentibus obicem ſine diſpoſitione propria actuali, Sacramentum nō operatur quantum poteſt, ſed minimum, quod poteſt.* Nimirū, quod operaretur ab infante ſuſceptū, vt explicant Theologi: ex quibus Dicaſtillo *de Euchariſt. diſp. 8. tract. 4. dub. 4. n. 53.* * Aſſerendum (inquit) eſt, diſpoſitionē, ac deuotionem actualem procurari quidem debere in tempore ſumptionis huius Sacramenti: ad effectum tamen quēdam communem, qui videlicet etiam in infantibus effici poſſet, prædictam diſpoſitionē non eſſe ſimpliciter neceſſariam, ſed potiùs ad talem effectum ſufficientem eſſe gratiam habitualem, & intentionem ſupradictam ſuſcipiendi Sacramentum. Ita D. Thomas, Gabriel, Sotus, Victoria, Vazquez, Suarez, Coninch, Bonacina, Lugo *diſp. 14. n. 36.* * Quod multis ſuadet Arriaga *to. 7. diſp. 45. de Euchar. ſect. 3. n. 16.* dicens: * Habet autem vniuerſalis hæc doctrina fundamentum in Concilijs, quæ ad horum Sacramētorum dignā ſuſceptionem, non aliud requirunt, quā ſtatum gratiæ, & ſpecialiter de hoc Sacramēto videtur, ita loqui Tridentinū *ſeſſ. 13. cap. 3.* ſolum ex Paulo requirens, quod probet ſe homo per cōfeſſionē, ſi in mortali ſit.* Et quod caput, ita tenet expreſsè D. Thomas *3. p. q. 79. art. 8. in corp.* reiecta opinione contraria, quā tenuit *in 4. diſt. 12. q. 2. art. 1. ad 3. q.* Vt notat M. Petrus de Soto *de inſt. Sacerd. lect. 12. de Euchar. fol. 83.* vbi ſic ſcribit. * De venialibus, quæ in ipſa ſumptione Sacramenti cōmittuntur, qualis eſt mentis euagatio, quod proculdubio impediant fructū Sacramenti, eſt ſententia D. Thomæ *in 4. diſt. 12. q. 2. artic. 1. ad 3. q.* putat enim, peccato veniali manente non augeri charitatem. Cæterum ipſe D. Thom. poſteà, *3. p. quæſt. 79. art. 8.* aſſeruit, hoc peccatum euagationis animi, ſicut non opponitur habituali gratiæ, & charitati, ita neque impedire augmentum eius.* Hæc Sotus.

3 Præmittendūm eſt ſecundò, diſsidiū non leue eſſe inter Theologos, vtrùm Sacramentū Euchariſtiæ, quod ratione obicis peccati mortalis, nō cauſauit gratiam, tēpore ſuſceptionis; eam poſteà cauſet, quādo peccatū ratione contritionis vel Sacramentalis cōfeſsionis remittitur? Quæ quidē quæſtio de alijs etiam Sacramentis proponi ſolet, ſub his terminis, *An omnia cauſent gratiam, recedente fictione?* Et quamuis de Baptiſmo; propter auctoritatem Auguſtini, omnes affirment; de alijs verò Sacramentis non pauci negant, & de Euchariſtia plures, vt videre licet apud Leādrum à Sacram. *tom. 1. tract. 1. de Sacram. in genere, diſp. 5. quæſt. 7.*

4 Verum, quod de Baptiſmo nos edocuit Auguſtinus, tradit de Euchariſtia D. Thomas loco infra citando, cui conſentit Caietanus *tom. 1. opuſc. tract. 5. q. 5. §. Cōmuni*, ibi: * Auguſtinus primus inuenit de Baptiſmo, D. Thomas de alijs Sacramentis: cur non id nos ſentiemus etiam de illis?* Vnde concludit: * Non oportet ſapere plus, quā decet.* D. Thomæ verba reperies *in 4. ſentent. diſtinct. 17. quæſt. 3. art. 4.*

ad 1. *quæſt.* Vbi ſermonem inſtituens de illo, qui non contritus confitetur, ſic loquitur: * Et quamuis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione, percipere incipiet; (attende) ſicut etiam eſt in alijs Sacramentis.*

5 Nec obſtat, quod *diſt.* 4. *quæſt.* 3. *art.* 2. *quæſtiunc.* 3. *ad* 3. diſparitatem conſtituerit inter Baptiſmum, & Euchariſtiam; & huic videatur negare, quod illi conceſsit: longè enim alia fuit eius mẽs; neque enim intendit negare, alia Sacramenta, præter Baptiſmum, recedente fictione, gratiam cauſare; ſed diſcrimen oſtendere inter Sacramentũ Baptiſmi, & Euchariſtiæ, ratione cuius, etiam gratis dato, Euchariſtiam, recedente fictione, non cauſare gratiã, non ideo de Baptiſmo, neceſſariò negandũ fore. * Quia in Euchariſtia, inquit, non imprimitur character, cuius virtute poſsit aliquis virtutẽ Sacramenti percipere, recedẽte fictione, & idcò non eſt ſimile.* Per hæc autem non intendit D. Thomas, neceſſariũ eſſe, quod Sacramentum characterem imprimat, vt recedente fictione, cauſet gratiam; aliàs apertè ſibi contradiceret *diſt.* 17. *citatâ*, vbi expreſsè aſſerit, cõfeſsionem informem, recedente fictione, effectum gratiæ cauſare, ſicut & alia Sacramenta: quandoquidem Sacramentum Pœnitentiæ characterem non imprimere, vtpotè quod iterabile eſt, dubitari non poteſt.

6 Ideò pro opinione aſſerente, Euchariſtiam in læthali ſuſceptam, cauſare gratiam recedente fictione (id eſt, peccato per pœnitentiam ſublato) militant Caietanus *vbi ſuprà*, M. Serra *de Sacram. quæſt.* 62. *artic.* 1. *dub.* 3. *fol. mihi* 83. & M. Ioannes de la Cruz *in Direct.* 2. *p. de Pœnitent. dub.* 10. *fol.* 183. vbi ſic: * Omnia Sacramenta, etiam non imprimentia characterem, cauſant ſuos effectus, ablato impedimento, ita D. Thomas, Caietanus, Paludanus, & Ledeſma. * Quibus adde Margaritam Confeſſor. à M. Dominico de Baltanas editam Hiſpalis, anno 1526. *folio* 46. vbi ſic: * Cum noſtra Sacramenta gratiam conferant, non effectiuè, ſed diſpoſitiuè, quæ non imprimunt characterem, imprimunt ſimilem diſpoſitionem, quæ dicitur, ornatus,* & infrà:* Ad omnem formam ſufficienter diſponentem ad aliquem effectum, ſequitur effectus, ſublato impedimento, & remota fictione: in Baptiſmo ſequitur gratia à charactere. Sed ornatus ſufficienter diſponit ad gratiam, ergo ſublato impedimento fictionis, ſequitur inde gratia.* Sic ille, qui licet de Sacramento Pœnitentiæ loquatur, idem ob eamdem rationem de Euchariſtia dicere tenetur; cum vtrumque Sacramentum ſimilem ornatum imprimat, non characterem.

7 Eamdem ſententiam tenent M. Petrus de Soto *de inſt. Sacerdot. lect.* 4. *de Baptiſmo in fine*, ibi:* Auguſtinus rationabiliter aſſeruit *lib.* 1. *de Baptiſmo contra Donatiſtas*, quod recedente fictione incipit Sacramentum operari, &c. Hoc dicimus in Euchariſtia, hoc in cæteris omnibus; nec opus eſt; inquirere, qua virtute Sacramenti, hoc fiat. * Et pro hac ſtare Capreolum, & Paluda num, colligitur ex his, quæ tradit M. Dominicus de Soto *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *artic.* 3. *in fine*. Hanc ſententiam, dicens, eſſe D. Thomæ, amplectitur Thomas Hurtado *tom.* 2. *variarum reſol. tract. vlt. reſol.* 10. *num.* 529. vbi ait: * Quare mihi non placet ſententia Martini de Ledeſma aſſerentis, quod Sacramentum Euchariſtiæ, recedente fictione; non cauſat ſuum effectum, quia iterabile eſt. Hoc nunquam mihi non placet, cum omnium Sacramentorum æqua ſit ratio, quantum ad iſtam rationem. * Eamdem amplectitur, & multis ſuadet, eſſe probabilem Cabrera *de Sacram. quæſt.* 69. *art.* 10. *diſp.* 4. *n.* 9. quem citatum ſequitur Diana 3. *p. tract.* 4. *reſol.* 15. P. Arriaga *tom.* 7. *de Sacram. in genere, diſput.* 14. *ſect.* 4. *fol.* 156. P. Maſcarenhas *diſp.* 4. *cap.* 5. *n.* 211. *fol.* 49. & Villalobos *in Sum. tom.* 1. *tract.* 5. *diffic.* 21. vbi inquiens: *Si los demàs Sacramentos, fuera del Baptiſmo, recibidos con ficcion, tienẽ ſus efectos, quitada la ficciõ?* Reſpõdet:* En eſta queſtiõ no ay coſa cierta. Lo que tẽgo por mas probable es, que todos los Sacramentos, quitada la ficcion, tienẽ ſu efecto.* Sic ibi, licet poſteà *tract.* 7. *diffic.* 32. ſibi conſtans, oppoſitum de Euchariſtia dicat.

8 Et nouiſsimè hanc ſententiam, pluribus pro ea citatis, valdè probabilem putat M. Ioannes Martinez de Prado *tom.* 1. *de Sacram.* 3. *p. quæſt.* 69. *nu.* 9 ibi: * Rurſus, alij id tribuunt omnibus Sacramentis, nẽpè cauſare gratiam recedente fictione, &c. Demum alij hoc priuilegium omnibus tribuunt, excepto Sacramẽto Euchariſtiæ, &c. Hæc ſententia videtur reliquis probabilior, & conformior D. Thomæ; nõ tamen negamus, penultimam ſententiam eſſe valdè probabilem. * Cæterum hanc pe-

penultimam conformiorem eſſe D. Thomæ, conſtat ex auctoribus ſuprà citatis. Quibus non diſſentit M. Sotus *in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 8.* dicens: * D. Thomas videtur hoc generaliter omnibus Sacramentis tribuere, & certè id videtur conſequi ex iſta ſolutione ad primum argumentum; quia quodlibet eſt opus Dei. * Ideòquè tãquam D. Thomæ ſententiam, alijs citatis, illam defendit Leander a Sacram. *tom. 1. tract. 1. diſp. 5. q. 7.* vbi ait: * Probabilius reſpondeo, omnia Sacramenta fictè ſuſcepta, ablata fictione, ſuum effectum conferre, ſic D. Thomas, Caietanus, Petrus de Soto, Bonacina *diſp. 1. quæſt. 6. p. 3. nu. 3.* Henriquez *lib. 1. cap. 24. & 25.* & alij, quos ſequitur Palaus *tom. 4. tract. 18. p. 9. à num. 4.*

§. II.

Quæſtionis reſolutio.

9 EX Sacramenti Euchariſtiæ reuiuiſcẽtia, & ex virtute à Chriſto Domino conceſſa ad cauſandam gratiam recedente fictione (id eſt, remiſſo peccato lethali, quod fuit gratiæ infundendæ obex) infertur planè, eum, qui pluries ſacrilegè communicauit, dum primum per contritionẽ, aut veram confeſſionem pœnituerit, recipere ſaltẽ eos gradus gratiæ, quos percepiſſet, ſi dignè (id eſt, ſine mortali) ſimul à poſitiua diſpoſitione præcedente, cõmunicaſſet: ſicut ille, qui pluries Sacramentũ Pœnitẽtiæ fictè, ſeu abſque dolore ſufficienti percepit, dum primũ cum dolore debito confitetur, recipit ſaltem eos gradus gratiæ, quos Sacramentũ Pœnitẽtiæ ex opere operato cauſaſſet, ſi nõ adfuiſſet obex tempore ſuſceptionis, nẽpè minimam gratiam, quam hoc Sacramentum ex opere operato cauſare poteſt. Vt cum Suarez, & alijs tradit Arriaga *de Sacramentis in genere, diſput. 15.* & tenent non pauci infrà referendi.

10 An verò in maiori menſura conferenda ſit gratia, recedẽte fictione, in Euchariſtia, vel pœnitentia, alijſvè Sacramẽtis? colligendum eſt ex doctrina D. Auguſtini pro Sacramẽto Baptiſmi; nam quod ille de Baptiſmo aſſeruit, dicit D. Thomas cenſendum de pœnitentia, de alijſquè Sacramentis, vt videre eſt apud M. Petrum de Soto *vbi ſuprà*, cuius hæc ſunt verba: * Auguſtinus rationabiliter aſſeruit *lib. 1. de Baptiſmo contra Donatiſtas*, quod recedente fictione, mutata videlicet voluntate illa, cum qua quis in peccato acceſſit ad Baptiſmum, incipit Sacramentum ipſum operari, non minus, inquit ille (nẽpè Auguſtinus) quam ſi cum ſuſciperetur, adeſſet illa pœnitentia. Quam piam quidem, & dignam Dei miſericordia ſententiam tota Eccleſia ſequatur, &c. Et quamquam hæc ſententia in reliquis omnibus Sacramentis non ſit ita recepta, poteſt tamen rationabiliter credi, cum ſit in omnibus eadem ratio. Ita vt nullus ſine ſpe cõſolationis doleat de amiſſa gratia Sacramenti, ſed credat, quod etſi cum ſuſcepit, non ſatis fuerit diſpoſitus, numquam tamen excluſus eſt à fructu ipſius, quamdiu illum defectum ſupplere poteſt. Hoc dicimus in Euchariſtia, hoc in cæteris omnibus. * Hactenus ille. Ex quibus duo nobis liquido cõſtant. Primum, quòd D. Auguſtinus (iuxtà mẽtem Petri de Soto) planè ſentit, Baptiſmum reuiuiſcere ad eum gradum gratiæ, quem contuliſſet, ſi pœnitentia, quæ nunc habetur, adfuiſſet tempore ſuſceptionis Baptiſmi. Secundũ, quod M. Petrus de Soto ſentit apertè, eodem modo philoſophandũ de Euchariſtia, ac de Baptiſmo; ac proinde eandem gratiam conferendã ex opere operato, quando, recedente fictione, Euchariſtiæ Sacramentum reuiuiſcit, quæ collata fuiſſet, ſi dolor, & diſpoſitio, quæ modo eſt, præceſſiſſet tempore ſuſceptionis Euchariſtiæ.

11 Hanc ſententiã loquentes de Baptiſmo defendunt plures Thomiſtæ, quos refert, & ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. de Sacram. 3. p. quæſt. 69. dub. 4. §. 4. num. 29.* vbi poſtquam pro contraria & negatiua retulit Patrem Suarez, Coninch, Caſtrum Palao, M. Serram, & Auerſam, ſic ait: * Affirmatiua ſententia eſt cõmunior, & vera, & ideò in eam magis inclinat Nuño, tenentquè Cabrera *quæſt. 69. art. 10. diſp. 1. n. 10. & 27.* Candidus *diſquiſ. 16. art. 9. dub. 10.* & admittit Vazquez *diſp. 159. cap. 5.* (& etiam *cap. 4. n. 48.*) ſtando in ea opinione, quæ docet, Baptiſmum, recedente fictione, conferre gratiam ex opere operato, idem probat Lugo *diſp. 9. de Sacram. in genere, ſect. 5. dub. 2. n. 73.* * Sic ibi. Quos ſequitur Dicaſtillo *de Sacrament. Baptiſmi, tract. 2. diſp. 2. dub. 15. num. 176.* Et ante omnes M. Bannez *2. 2. q. 24. art. 6. dub. 6. concl. 4.* loquens de reuiuiſcẽtia Sacramentalis gratiæ, vbi ait: * Cum ergo diximus gratiam Sacramentalẽ reſtitui pœnitenti, intelligendum eſt in ea quantitate reſtitui, quæ daretur illi, ſi cum præſenti diſ-

diſpoſitione acceſſiſſet ad præterita Sacramenta.* Sic ex illo refert M. Prado *tom. de Pœnit.q.89.dub.4.n.2.& 3.* illiquè ſubſcribit,dicẽs:* Sic Bañez,& merito.* Quorum præcipuum fundamentum eſt, quia gratia Sacramẽtalis datur adultis inæqualiter iuxtà vniuſcuiuſque diſpoſitionem, vt tradit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 6. cap.7.* cum autẽ attritio,ſeu contritio,qua tollitur fictio,verè ſit diſpoſitio ad gratiã virtute Baptiſmi antea ſuſcepti recipiendam (quia Baptiſmus eam non operatur ſine diſpoſitione recipientis)ſequitur inde,iuxta præſentem diſpoſitionem,gratiã eſſe conferendam,& conſequenter eamdem,quæ ſi tempore ſuſceptionis Baptiſmi,huiuſmodi diſpoſitio præceſſiſſet.Quod de alijs etiam Sacramentis dici debet.

12 Eamdẽ ſententiam defendit Thomas Hurtado *vbi ſuprà num.535.* dicens: * Colligitur tertiò contra Suarez, quod gratia remiſsionis peccatorum,quæ cauſatur, recedente fictione, virtute Sacramenti, datur iuxtà menſuram præſentis diſpoſitionis,ita loquens de Baptiſmo tenet Granado,& ratio eſt,quia omnia Sacramenta valida, quando ſunt informia conſeruant ſuam virtutem,& efficaciam reſpectu ſui effectus ; atqui Sacramenta exerunt ſuas vires, iuxtà diſpoſitionem recipientis, vt eſt apud omnes indubitatum,& videtur definitum in Tridentino *ſeſſ.6.cap.7.&c.* Quare actus,quo tollitur impedimentum (attende) non eſt diſpoſitio ad Sacramentum , quod iam antea erat ſuſceptum,ſed ad recipiendum effectum Sacramenti , qui proportionatur præſenti diſpoſitioni. * Hæc Thomas Hurtado , cui accedit M. Ioannes de la Cruz *vbi ſuprà*, dicens: * Sacramentum præcedens operatur modo,ac ſi eſſet præſens.*

§. III.
Conſectaria.

13 EX dictis euidenter deducitur, Doctores omnes, qui ſentiunt, priuilegium reuiuiſcentiæ conceſſum eſſe omnibus Sacramentis, nullo excepto, non poſſe negare Sacramentum Euchariſtiæ fictè ſuſceptum,recedente fictione, cauſare ex opere operato , ſaltem gradum illum gratiæ, quem contuliſſet, ſi abſque obice fuiſſet ſuſceptum.Vnde pro hac parte neceſſariò ſtabunt Caietanus, Mag. Serra, Mag. Petrus de Soto, Cabrera, Arriaga,Diana, Mag. Nuño, Candido, Hurtado, Ioannes de la Cruz, qui opinionem iſtam ſequuntur,& Mag. Prado, qui,valdè probabilem eſſe, dicit,illos referens vbi ſuprà. Qui conſequenter inficiari non poſſunt ſequelam illam, quæ nonnullis mirabilis viſa eſt : ſcilicet, pœnitentem eo maiorem gratiam , oblato obice, ſuſcepturum, quo pluries antea fictè communicauerit ; quæ euidenter ex his præmiſsis deducitur.Nam quo pluries fictè communicauit,eo plura numero Sacramenta reuiuiſcunt;& cum eorũ quodlibet cauſet ex opere operato diſtinctum gradum gratiæ, neceſſe eſt, quòd omnia ſimul maiorem gratiã, oblato obice, cauſent, quam quodlibet ſeorſim cum minima diſpoſitione ſuſceptum.

14 Hæc illatio adeò euidens eſt,vt ob eam vitandam,non pauci negauerint Euchariſtiæ, quod alijs Sacramentis,recedẽte fictione,conceſſerunt. Ita Diana *p.11. tract.7.reſolut.48. §. Itaque dicendum*, ibi: * Alioqui Sacerdos,qui cum dignitate ſibi nota contra ius,& fas celebrat,grauiſſimis criminibus,& cenſuris innodatus, ſæpius etiam quotidiè per longam vitam; reciperet in fine vitæ contritus gratiæ cumulum ingentem ex tot ſacrilegijs horrẽdis,quod apparet ſatis abſurdum. * Hæc Diana, & ita etiam cum alijs M.Ioannes Martinez de Prado *vbi ſuprà §.3.nu.10. fol.625.** Demum(inquit)alij hoc priuilegium omnibus tribuunt,excepto Sacramento Euchariſtiæ. Ita Suarez, Coninch, Filliucius,Lugo,Layman, Palao,Villalobos,Bonacina,Trullench. Exceptionem probant,primò ab inconuenienti;quia ex oppoſito ſequeretur,Sacerdotem ſcienter toto vitæ curriculo in mortali peccato celebrantem,ſi in mortis articulo conteratur,vel cum attritione confiteatur,reciperet ingentem gratiæ cumulum correſpondentem omnibus Miſsis præteritis,in quibus celebrandis ingentia ſacrilegia commiſit. Vnde fieret repentè ſanctiſsimus & eo ſanctior, quo plura fuiſſent ſacrilegia, & multo ſanctior, ſi ſingulis diebus contra leges Eccleſiæ celebraſſet decies, vel centies,quod incredibile apparet, &c. * Hæc Prado,cui tamen ſequela iſta parum diſſonat,quia infrà de contraria,quam ſequitur opinione, inquit: * Hæc ſententia videtur reliquis probabilior, & conformis D.Thomæ. Non tamen negamus,penultimam,& primam eſſe valdè probabilem,

lem, & ideò vnuſquiſque in hoc puncto poterit in ſuo ſenſu abundare. * Sic ille. Qui cum, vt ex dictis patet, illationem præfatam ineuitabilem cenſeat, iuxtà ſententiam concedentem Euchariſtiam, recedente fictione, gratiam cauſare, & aliũde concedat, valdè probabilem eſſe ſententiam iſtam penultimam, ex qua id neceſſariò ſequitur; planè conuincitur, cõcluſionem æquè probabilem putare, ac principium; & conſequenter valdè probabilem: eo enim conceſſo, nemo illam negare poteſt. Quapropter iure admittit Maſcareñas vbi ſuprà *diſp. 4. cap. 5. num. 211. fol. 49.*

15 Deducitur ſecundo ex dictis, in opinione aſſerente, iuxta menſuram præſentis diſpoſitionis, qua peccati obex tollitur, gratiam conferendam; neceſſariò dicendum eſſe, omnes Euchariſtiæ ſumptiones in peccato læthali prius factas reuiuiſcere poſteà, quoad effectum ex opere operato cauſandum, ad eos gratiæ gradus, quorum cauſa fuiſſent, ſi hæc numero diſpoſitio, quæ modo datur, ſingulas communiones præceſsiſſet. Hæc illatio maiorem admirationem excitat; nequeũt tamen illi diſſentire Doctores ſupra citati, qui admiſſa reuiuiſcentia Euchariſtiæ, recedente fictione, (ſicut, & Baptiſmi) quoad effectum gratiæ; iuxtà menſuram præſentis diſpoſitionis gratiam habitualem regulandam tradunt. Vndè pro huiuſmodi illatione vltra alios neceſſariò ſtare debent Petrus de Soto, Caietan. Thomas Hurtado, Ioannes de la Cruz; poſſentque non incongruè citari M. Nuño, M. Candidus, Card. de Lugo, Vazquez, Dicaſtillo, & alij; & pro illius probabilitate M. Prado, Cabrera, Diana, & alij, qui, vt vidimus locis ſupra citatis, Sacramentum Euchariſtiæ, ſicut & Baptiſmi, recedente fictione gratiam conferre, probabile exiſtimant.

16 Neque ideò dicendum, peccatorem habere commodum ex fictione, qua ſuſcepit Euchariſtiam: fictio enim per accidens ſe habet, & commodum ſolum habetur ex Sacramento Euchariſtiæ validè ſuſcepto, quod pluries repetitum maiorem gratiam cauſat, recedente fictione: ſicut qui pluries Sacramentum pœnitentiæ ficta ſuſcepiſſet, maiorem poſteà gratiam, recedente fictione, reciperet, & eo maiorem, quo pluries validè cum fictione, ſeu cum obice ad infuſionem gratiæ, confeſſus fuiſſet. Imò & de illo etiam verificaretur, ſi fictio fuiſſet grauiter peccaminoſa, quod eo ſanctior euaderet, quo plura ſacrilegia fictè confitendo commiſiſſet. Et tamen in hoc concedendo, nullum datur abſurdum in opinione communi Thomiſtarum, eo quod peccatum fictionis per accidens ſe habeat, & fructus maior non ex peccato, ſed ex Sacramento ſæpiùs iterato proueniat, & vt ait cum Scoto, M. Prado ſupra *num. 27.* de Baptiſmo fictè ſuſcepto loquens: * Potiùs habet detrimentum ex fictione, qua tempore, quo ſuſcepit, & ſequenti vſque ad pœnitentiam, qua aufertur fictio, eſt filius gehennæ, & omnia opera eius mortua ſunt. Si autem non fuiſſet fictus, fuiſſet tunc, & vſq; ad lapſum filius Regni, & opera eius viua, quibus meruiſſet augmentum gratiæ, & gloriæ; ideoque id cedit in commendationem pœnitentiæ, & diuinæ largitatis, qui tantam vim contulit Baptiſmo (adde, & Euchariſtiæ) vt vim habeat operandi ablato obice, ac ſi tunc conferretur. Et ita omninò eſt aſſerendum. * Hæc Prado.

17 Sicut igitur, per ſe loquendo, melioris conditionis eſt, qui Baptiſmum ſuſcipit dignè cum attritione, vt duo; quàm qui indignè ſuſcipit, licet poſteà, ablata fictione per attritionem, vt quatuor, maiorem gratiam virtute Baptiſmi recipiat, quam antea recepiſſet diſpoſitus per attritionem, vt duo; & licet per ſe loquendo melioris eſt conditionis, qui initio vitæ baptiſmum ſuſcepit, quam qui culpabiliter differt vſque articulum mortis, licet iſti afferat remiſsionem omnimoda omnium peccatorum totius vitæ, etiam quo ad pœnam, quem fructum non conſequitur, qui multis retro annis baptizatus eſt; ita ſimiliter in noſtro caſu dicendum eſt. Idemque contingeret, abſque vllo abſurdo, in Sacramento pœnitentiæ valido, fictè tamen ſuſcepto. Per ſe enim loquendo, melioris eſt conditionis, qui abſque fictione diſpoſitus attritione, vt duo, ſæpè recipit Sacramentum pœnitentiæ, quàm qui fictè totidem recepiſſet; licet hic poſtea, fictione ablata per attritionem, vt quatuor, maiorem gratiam, virtute iterati valoris Sacramenti, ex opere operato recipiat, & eo ſanctior euadat, quo plura ſacrilegia commiſerit, & multò ſanctior, ſi ſingulis diebus ter, vel quater validè, ſed cum fictione Sacramentum pœnitentiæ ſuſ-

ſuſcepiſſet: eo quod totum hoc augmentum per accidens eueniat ex fictione; per ſe verò ex virtute Sacramenti, quod hac diſpoſitione vt quatuor accedente, iuxtà illam, gratiæ effectum modo cauſat, vt docent Theologi ſupra citati: ergo ſimiliter de Sacramento Euchariſtiæ fictè ſuſcepto diſcurrere debemus, ſi conſequentiam ſeruare velimus. Diſſonantia enim, quoad augmentum gratiæ, reperiri nequit in vno Sacramento magis, quam in alio.

QVÆSTIO VIII.

An, qui habuit voluntariam pollutionem, poſsit, præmiſſa peccati confeſsione, eodem die communicare?

§. I.

Probabilior ſententia ab authoritate ſuadetur.

1 PArtem affirmatiuam tuentur grauiſsimi Doctores, quos citatos ſequitur P. Maſcarenhas *tom. 1 de Sacram. tract. 4. cap. 7. fol.* 239. dicens: * Ita tenet Sylueſter, *verb. Euchariſt. 3. §. 10. num.* 12. Nauarrus retractans ſe in vltima editione *in Manual. cap. 21. num.* 51. & cum multis Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp. 23. num. 30. & 31.* Item Hurtado, Azor, Suarez, Layman, &c. * Quibus adde D. Thomam 3. *p. quæſt. 80. art. 7.* & alios, quos ſuppreſſo nomine refert M. Serra, *ibidem fol. mihi* 457. quorum ſententiam probabilem ipſe exiſtimat: * Si pollutio, inquit, ſit peccatum mortale, quod non eſt per legitimam pœnitentiam deletum, à ſumptione Euchariſtiæ impedit ex neceſsitate præcepti, & ſub ratione peccati mortalis; ſi verò reatus culpæ mortalis eſſet à pollutione ablatus per contritionem, & confeſsionem, non hoc modò impediret, ſed ſolum eo modo, quo impedit pollutio, quæ eſt ſine peccato, vel cum ſolo peccato veniali, vt colligitur ex ſolutione quarti argumenti: de qua pollutione dicit D. Thomas non impedire ex neceſsitate. Quod quidam intelligũt ſub nullius peccati, etiam venialis reatu impedire, cum neceſſe ſit, peccatum veniale vitare, & numquam liceat, illud committere. Vndè de coniugatis dicit ſanctus Doctor hic ad ſecundum cum D. Gregorio, eos, qui paulò ante communionem coniugalibus vacauere amplexibus, ſuo iudicio relinquendos eſſe, vt ſcilicèt, ſi velint, ad communionem accedant: quia coitus coniugalis ſolum impedit ſecundum congruẽtiam, & non ſecundum neceſsitatem. Ex quo apertè colligitur, non impedire ex neceſsitate, idem eſſe, ac ſub nullius peccati, etiam venialis reatu impedire, &c. Hæc intelligentia, & doctrina mihi probabilis videtur, ſed probabiliorem, & conformiorem eſſe D. Thomæ iudico, impedire ſub peccato veniali, quæ præſertim inter Thomiſtas, communis eſt. * Hactenus M. Serra.

2 Sed, me iudice, apertè fallitur, dum opinionem, quam probabiliorem eſſe putat dicit, eſſe conformiorem D. Thomæ; nam loco ab ipſo citato, nempè 3. *p. quæſt. 80. art. 7.* D. Thomas expreſsè aſſerit, emiſſionem ſeminis prouenientem abſque peccato lethali, non impedire ex neceſsitate, ſed ex congruitate. Quibus non ſolum peccatum mortale, ſed etiam veniale excludere, conſtat ex ratione, qua vtitur: * Ex quadam verò (inquit) congruentia impedit quantum ad duo, ſcilicèt, quia in illa reperitur quædam fœditas corporalis, &c. & oritur euagatio mentis. * Et ob hanc cauſam, in reſponſione ad ſecundum, aſſerit, impedire communionem ex congruentia coitum coniugalem, quando eſt ſine peccato, * ſcilicèt, propter immunditiam corporalem, & mentis diſtractionem. * Et paulo poſt: * Sed quia hoc, ſecundum congruitatem, & non ſecundum neceſsitatem, eſt intelligendum, Gregorius dicit, quòd talis eſt iudicio ſuo relinquendus. * Igitur D. Thomas (ſicut & D. Gregorius) nullam culpam agnoſcit in eo, qui cum immunditia corporali, & mentis diſtractione, in ſtatu gratiæ, ad Euchariſtiam accedit; aliàs iudicio ſuo non eſſet relinquendus. Atqui præfati ſolum effectus remanent, quando pollutio cum peccato mortali contingit, vt fatetur D. Thomas ibidem ad quartum, his verbis: * Dicendum, quòd licet per contritionem, & confeſsionem auferatur reatus culpæ, non tamen aufertur corporalis immunditia, & diſtractio mentis ex pollutione conſequuta. * Ergo poſt confeſsionem, ex congruentia tantum debet à cõmunione abſtinere, ſicut & poſt coitum coniugalem. Ergo ſicut in hoc caſu, ita & in illo, iudicio ſuo eſt relinquendus: poterit ergo licitè communicare.

3 Propter hæc, ſententiam, quam proba-

ba-

babilem dixit M. Serra, probabiliorem ego puto, cum Maſcarenhas ſupra, & alijs Doctoribus, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. de Euchariſt. diſp. 6. quæſt. 3.* Vbi ſic ait: * An ſaltem ſit peccatum veniale, accipere Euchariſtiam abſque aliqua iuſta cauſa, poſt pollutionem mortalem, etiam confeſsione præmiſſa? Affirmant Valentia, Ioannes de Cruce, Victoria, Granado, Lugo, &c. ſed probabilius reſpondeo; adhuc non eſſe veniale peccatum ob rationem ex Tridentino traditam, (nimirum, quia confeſſio de peccato commiſſo, aufert omnem indecentiam, ob quam quis à ſuſceptione Euchariſtiæ impediri poſſet) ſic Santius *in ſelectis, diſp. 23. num. 30.* & apud illum D. Thomas, & Gabriel locis citatis, Azor *lib. 10. cap. 30. quæſt. 14.* Nauarrus, Paludanus, Sylueſter, locis citatis, Egidius *quæſt. 80. art. 7. num. 42. verſ. Secundo poteſt.* Filliucius *tract. 4. nu. 224.* Lazarius, & Chamerota apud Bonacinam, Hurtado *diſp. 9. de Euchariſt. diffic. 13. in fine.* * Sic Leander. Cui conſentit Hieronymus Garcia *in Sum. tract. 3. diffic. 5. dub. 1. num. 90. & dub. 2. num. 16. & ſeq.*

4 Eamdem ſententiam tuetur, cum Vazquez, Dicaſtillo *de Sacram. tom. 1. tract. 8. diſp. 9. dub. 14. num.* 245. vbi poſtquam rationes contrariæ propoſuit, ſic ait: * Hæ tamen omnes rationes ad ſummum probant, congruum quidem eſſe, non verò obligatorium; nam qui iam confeſſus, & purificatus accedit, iuſtus, & amicus Dei, nullam facit irreuerentiam, accedendo, nec cenſetur, ad menſam tanti Principis, venire pollutus, &c. Aliquos refert Vazquez, expreſsè docens, nullum eſſe peccatum, etiam veniale, qui poſt nocturnam pollutionem cum peccato, vel ſine peccato, vel poſt quodcumque aliud peccatum, accedit ad celebrandum, deleto peccato per confeſsionem. Eamque ſententiam probabilem putat Bonacina *diſp. 4. quæſt. 6.* quamuis abſolutè aſſerat, eſſe peccatum veniale celebrare, quoties non adeſt iuſta cauſa. * Sic Dicaſtillo, quem ſequitur Bernal *de Sacram. diſp. 43. ſect. 1. nu. 1.* & Bauni *tom. 1. tract. 10. quæſt. 33. fol. 457.*

5 Militat etiam pro noſtra ſententia, vnus pro mille, ſapientiſsimus P. Franciſcus Suarez *tom. 3. in 3. p. quæſt. 80. diſp. 66. ſect. 8.* Vbi ſic ſcribit: * Dicendum eſt, per ſe loquendo, nullum eſſe peccatum paulò poſt commiſſum peccatum mortale, cõmunicare, præmiſſa confeſsione debita. Hæc eſt ſententia D. Thomæ *hic art. 7. ad 4.* Vbi dicit: ſolùm peccatum mortale durans in anima impedire ex neceſsitate cõmunionem huius Sacramenti, atque in hunc modum explicat doctrinam in corpore articuli traditam. Clarius *diſt. 9. in art. 4. quæſt. 3. ad 2.* dicit, conſulendum eſſe ei, qui peccauit mortaliter, vt non ſtatim accedat ad communionem, etiamſi confeſſus ſit, niſi magna neceſsitas vrgeat, vbi cum dicit, conſulendum eſſe, planè ſentit, non eſſe præceptum, ſed cõſilium; atque idem ſentit ibi Paludanus, Maior, Gabriel, Adrianus, Sylueſter, Caietanus, *verb. Communio,* Corduba *lib. 1. quæſt. 7.* qui in ſpecie loquitur de illo, qui nocte proxima, vel fornicatus eſt, vel mortaliter pollutus. Atque idem tandem docuit Nauarrus *in Sum. cap. 21. num.* 51. Ratione probatur; quia nulla eſt lex poſitiua humana, vel diuina, quæ hanc obligationem imponat, nec generatim de omni peccato, neque ſpecialiter de aliquo. Deinde ex ſola ratione naturali colligi non poteſt, &c. Tandem olim erat conſuetudo in Eccleſia quotidiè communicandi, & tamen non eſt veriſimile, neminem eorum, qui quotidiè communicabant, ſolitum eſſe aliquando mortaliter peccare, ergo neceſſe erat, vt multi communicarent eodem die, quo mortaliter peccauerant, mutato tamen affectu, & deleto peccato mortali. Et ita Auguſtinus cum dicit, ſe, nec laudare, nec vituperare eum, qui quotidiè communicat, ſolùm ab eo requirit, vt conſcientia peccati mortalis non grauetur, vt videre licet *Epiſt. 116. & de Eccleſiaſt. dogmat. cap. 53. & in cap. quotidiè de conſecr. diſt. 2. &c.* Caietanus, & Adrianus ſentiunt, non ſolùm eſſe conſilium, ſed etiam ſemper eſſe aliquod peccatum veniale, nõ interponere huiuſmodi tempus (nēpè diem) præcipuè ſi peccatum, quod præceſsit, carnale fuit; tum quia eſt nonnulla indecentia, tum quia ſemper eiuſmodi homo accedit ſine conuenienti præparatione, ac deuotione. Et hoc fortaſſe, moraliter loquendo, ita frequentius accidit. At verò intrinſecè, & ex obiecto non eſt intrinſecè malitia in eiuſmodi actu, etiam leuis, ex ſola breuitate temporis interpoſita inter peccatum, & communionem. Et ideò ſi ex cæteris circunſtantijs præſentibus honeſtetur actus, poterit nullum eſſe peccatum. * Sic ille, quem ſequi-

quitur Card. de Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 1. Hurtado *de Euchariſt. diſp.* 9 *diffic.* 13. Arriaga *tom.* 7. *diſp.* 44. *de Euchariſt. ſect.* 1. *num.* 3. *& ſeq.* & alii.

6 Pro hac etiam ſententia nouiſsimè pugnat Antonius Velazquez Pinto in libro aureo, cui titulus *Teſoro de los Chriſtianos* * pluribus in locis, præcipuè *fol.* 368. ubi probat: * Que comulgar ſin conciencia de pecado mortal, es comulgar con gran reuerencia, y ſantidad. * Et *fol.* 375. * Deſta coſtumbre (inquit) vniuerſal de la Igleſia, y de la de dar tambien la comunion quotidiana a los recien bautizados, ſe haze euidente argumento, q̃ quien eſtà ſin conciencia de pecado mortal, ò ſi le tiene ſe confieſſa dèl, eſta digna, congrua, y loablemente diſpueſto para recibir eſte diuino Sacramento cada dia. Y no ſolo en los tiempos primitiuos de la Igleſia, ſino en todos, la coſtumbre vniuerſal de la Igleſia declara, y manifieſta eſto miſmo, como enſeñan los Concilios, y Pontifices. * Sic ille, cui conſentiunt alij apud Dianam *p.* 11. *tract.* 7. *reſol.* 15. *de communione quotidiana.* Quibus facit Auguſtinus *ſerm.* 88. *parum à medio, tom.* 10. quem refert D. Thomas 3. *p. quæſt.* 83. *art.* 2. *in corp.* dicens: * Si quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumis, accipe quotidiè, quod quotidiè tibi proſit. *

7 Ideò Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp.* 23. *num.* 30. idem expreſsè tenet, dicens: * Qui in pollutionem, ſeu coitum incidit, poſt talis facti confeſsionem, non eſt à communione excludendus, licet, peccatum veniale eſſe, concedant Nugnus, & Ochagauia ratione corporalis immunditiæ, quibus tamen non credo. Imò quanam ratione id Concilio Tridentino aduerſari non videatur, percipietur difficilè. Ait enim *Seſſ.* 13. *cap.* 7. illum dignè, & ſanctè Euchariſtiam ſuſcipere, qui nullius criminis mortalis eſt ſibi conſcius, aut ſi ſit conſcius, dignè accedit, ſe per cōfeſsionem probando, ergo aſſerere, deleto iam peccato per confeſsionem, adhuc fidelem non eſſe dignum Euchariſtiæ ſuſcipiendæ, quia ſi ſuſcipiat, peccatum veniale ſit commiſſurus, aduerſari Concilio videtur manifeſtè, cum ſequatur, eum non accedere tunc ſanctè, ac dignè, cum actionem exerceat, ex mente horum Doctorum, intrinſecè malam, & culpabilem: nec obſtabit diſtractio, licet habeatur, cum per pœnitentiam, ſit cauſa (à qua ortum habuit) interrupta, & diſtractio peccatum non ſit, dum faciat quis, quantum in ſe eſt, ad expellendam illam. * Hæc Santius, quem cum Hurtado, & alijs ſequitur Diana 3. *p. tract.* 4. *reſol.* 30. Nec diſſentit M. Baltanas *in Margarita Confeſſ. fol.* 195. dum ait: * Secundum Caietanum grauius peccat, qui poſt continuata peccata mortalia, die, quo de ipſis conteritur, & confitetur, communicat, quam qui poſt pollutionem ipſo die communicat. * Quod autem de alijs peccatis contritus, & confeſſus poſſit eodem die communicare, eſt communis ſententia, quam cum D. Thoma, Nauarro, Suarez, & alijs defendit Garcia *in Sum. tract.* 3. *diſp.* 5 *dub.* 1. *n.* 9.

§. II.

Alia eiuſdem ſententiæ fundamenta.

8 INſuper probatur hæc opinio ex communi Doctorum, aſſerentium, coniugem, poſt habitam copulam coniugalem, poſſe abſque vlla, etiam leui culpa, nec Sacramenti irreuerentia communicare. Quam tenent Angelus, *verb. Euchariſtia, num.* 30. Nauarrus, Egidius, Hurtado, Ioannes Sancius, Dicaſtillo, & alij, quos ſequitur Leander à Sacram. *tom.* 2. *tract.* 7. *diſp.* 6. *q.* 4. Quibus adde M. Victoria *in Sum. de Euchariſt. num.* 81. vbi ait: * Breuiter dico, quòd accedere ad Euchariſtiam poſt legitimum concubitum, non eſt peccatum. * Ex quibus ſic conficio argumentum. Confeſsio Sacramentalis non minus tollit, & extinguit, poſt copulam illicitam, reatum culpæ mortalis, quā ſtatus matrimonij illum impedit: ergo vel in vtroque caſu poteſt abſque veniali Euchariſtia ſuſcipi; vel in nullo: conſequentia premit, quia tam in vno, quàm in altero, inuenitur hebetudo mentis, ſeu diſtractio, & indeuotio, quæ ex delectatione venerea præhabita naturaliter conſequitur. Vt tradit D. Thomas ſuprà 3. *p. quæſt.* 80. *art.* 7. *in corpore.* Hic diſcurſus apertè conuincit, aut quamcumque effuſionem ſeminis, cum delectatione carnis contingē-tem, æquè impedire ſub veniali communionem intra eamdem diem, aut nullam, confeſsione præmiſſa; ablato enim peccato, reliqui effectus à delectatione præterita dimanantes, vtpotè naturales, non magis retrahere poſſunt, ac ſi nulla culpa præceſsiſſet. Ergo ſicut pollutio inuoluntaria, & copula coniugalis non impediūt, etiam

etiam ſub veniali, communionem, vt docent Doctores citati, licet effectus naturalis diſtractionis, & hebetudinis mentis permaneant; ſic nec copula illicita poſt confeſsionem Sacramentalem.

9 Neque his conſequenter diſſentire poterit M. Sotus *in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 7. prop. 2.* Vbi, ni fallor, omnia ſuperius dicta hoc diſcurſu corroborat; ſic enim inquit. *Secundò probatur: quia ex pollutione, ſublata culpa, non remanet, niſi corporalis immunditia, & mentis diſtractio, hæc autem, vt hic ait D. Thom. totùm ex congruitate, & decentia impediunt, &c. Et confirmatur, quia illæ ſordes, & mentis diſtractio tanta emergitur ex pollutione licita, ſcilicèt ex coniugali opera, quãta ex adulterio, ergo deleta culpa, non eſt cur magis quantum ad neceſsitatem impediat ſecunda, quam prima.* Atqui poſt copulam coniugalem abſque vllo peccato veniali habita, v.gr. cauſa prolis, nulla eſt culpa. ad Euchariſtiam accedere, vt cum D. Thom. D. Gregorio, D. Bonauẽt. Alberto Magno, Paludano, Turrecremata, D. Antonino, Martino de Ledeſma, Ludouico Lopez, Bartholomæo de Ledeſma, & alijs tradit Thom. Sanchez *lib. 9 de Matrim. diſp. 13. num. 5.* quem innumeris citatis ſequitur Doctor Frutos de Ayala *in Apollogia ſacra de la Comun. freq. §. 8. num. 72. fol. 28.* Ergo nec poſt confeſsionem pollutionis.

10 His, vt dixi, diſſentire non poterit M. Sotus, quia doctrinæ traditæ pro coniugatis conſentit vbi ſuprà *art. 7.* propè finem: dicens: *Quo circa pridie, quam communicandum ſit, vel ſaltem illa nocte irreuerentia eſt debitum petere, numquam tamen mortalis: imo (attende) forſan, nec venialis, ſi fiat procreandi cauſa, nam facere contra conſilium, ex genere ſuo, non dicit culpam.* Sic M. Sotus, quem eiſdem verbis ſequitur M. Paulus de Blanchis *in diſcep. caſuum conſc. in litt. P. fol. 156. prop. 5.* Ergo idem prorſus dicendum, poſt pollutionem, ſublata culpa, nec maior mora, vel intercapedo exigi debet, vt abſque vlla culpa, ad Euchariſtiam, præmiſſa confeſsione, quis accedat, quàm ſi alterius generis peccatum commiſiſſet. Et quod magis, Ludouicus Lopez *2. part. cap. 76. fol. 215.* licet fateatur, eſſe irreuerentiam aliquam poſt coitum coniugalem, procreandi cauſa, ad Euchariſtiam accedere; putat tamen, non ſufficere ad culpam venialem, dicens: *Nec erit venialis, nam facere contra conſilium ſuo genere non dicit culpam.* Sed non benè irreuerentiam appellat; ſi nulla eſt culpa.

11 Addunt alij, nec eſſe contra conſilium præmiſſa confeſsione communicare poſt concubitum illicitum, aut pollutionem voluntariam, ſi quantum in ſe eſt, quis fecerit, ad reddendam mentem quietam: Quia ſi id non conſequatur, diſtractio non erit voluntaria, ac proinde nec peccatum, ſed effectus peccati, qui non impedit (nec ſub conſilio) Euchariſtiam ſumere. Ita cum Palacios, & Marcilla, tradit Ioannes Santius *in ſelectis, vbi infrà num. 22. & 26.* Potiùs ego conſulerem, vt illo die communicaret, prælibato maximo dolore, & præmiſſa confeſsione, ne gratia Sacramenti, & alijs effectibus careret; atque vt quietis, & animi tranquillitatem adipiſceretur. Quod tenent Azor, & Filliucius, &c. * Et defendit M. Corradus *2. p. quæſt. 348. in fine.* Si magna deuotione diſpoſitus accedat, dummodo non illicò poſt confeſsionem. Sed plus addit Ioannes Sanchez ibidem *diſp. 23. num. 26.* dicens: *Noſtra tamen ſententia, licet non curet diſtractionem abigere; peccatum veniale non erit communicare; erit tamen ſanum conſilium quietem procurare, contra quod agit non procurans, at nõ aget contra conſilium communicando, cum adhuc exiſtente illa voluntaria diſtractione, illi ſit meliùs communicare, quam abſtinere.* Sic ibi, & *num. 31.* cuius rationem tradiderat cum alijs *num. 21.* indepetitam, quòd licet ſit veniale, nolle diſtractionem illam expellere, accedendo tamen ad Euchariſtiam cum tali diſtractione, non committitur nouum peccatum veniale, ac proinde nec de conſilio eſſe non communicare; cum altiùs detur conſilium de communicando, quoties licitè, & abſque vlla culpa fieri poteſt. Sic opinatur Ioannes Santius, qui *num. 19.* pro hac ſententia refert P. Vazquez, & M. Curiel, quam probabilem putat Doctor Frutos de Ayala vbi ſuprà, *§. 8. n. 73. fol. 30.*

12 Cui facit Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. diſp. 6. quæſt. 5.* Vbi ſic: *Dicendum, quòd licet conſulendum ſit coniugatis, vt nocte præcedente communionem, à copula abſtineant, dato tamẽ quod non abſtinuerint, non eſt conſulendum illis, quod non communicent, ſi alia non adſit cauſa, quia ſuſcipere Euchariſtiam*

illo

Digitized by Google

illo die, quo habita eſt copula, nullum eſt peccatum (etiamſi voluptatis cauſa) ſic Santius, Medina & Marcilla, &c.* Quod ſuadet Santius, quia etiam eſt illis conſulendum, vt abſtineant à copula, vt vaccent orationi, & tamen ſi non abſtinuerint, non ideò conſulendum, vt orationi non vaccent, ſed potius oppoſitum. Ergo ſimiliter, vt ad Euchariſtiam accedant.

13 Ex quibus infert Santius *num.*40. nō fore validum votum emiſſum ab vxorato abſtinendi à communione die habitæ copulæ, nam maius bonum eſt, eo die communicare, quàm à communione abſtinere. Quia licet abſtinere ob reuerentiam ſit actus virtutis, eſt tamen impeditiuus actus perfectioris virtutis. Idemque propter eamdem rationem, dicendum putat de voto non ſuſcipiendi Euchariſtiam, die habitæ copulæ fornicariæ, præmiſſa confeſsione, & vero dolore: quem ſequitur Maſcarenhas vbi ſupra *tract.*4.*cap.*7.*fol.*239.& Doctor Frutos de Ayala *in Apollogia*, *§.*8.*num.*106 *fol.* 38. Quæ ſunt valdè notanda, & valde probabilia, quia votum debet eſſe de meliori bono; in illis autem circunſtantijs, in quibus nullum eſt peccatum communicare, maius bonum eſt, ad Euchariſtiam accedere, quàm abſtinere. Vndè ſemel ſtatuto, licitum eſſe, confeſsione præmiſſa, communicare, difficilè ſuaderi poterit, meliùs eſſe oppoſitum, quia inter hæc duo extrema, diſcrimen, & diſtantia notiſsima ſunt, circunſtantiæ verò, quæ extremum ex ſe minus bonum, vel indifferens, maius bonum Euchariſtiæ ſumptione conſtituant, difficilè determinantur.

QVÆSTIO IX.

Vtrùm non baptizatus, baptiſmo aquæ, poſsit validè ordinari, & Sacerdotium recipere?

1 MIrum videbitur rem adeò inter Catholicos certam in diſputationem adducere. Nam quod ſine baptiſmo nullum Sacramentum poſsit validè recipi, videtur definitum ab Eugenio Quarto in Concilio Florentino, poſt vltimam Seſsionem, vbi de baptiſmo ait: *Primum omnium Sacramentorum locum tenet, quòd vitæ ſpiritualis ianua eſt, per ipſum enim membra Chriſti, ac de corpore efficimur Eccleſiæ.* Et conſtat etiam ex *cap. veniens de Presbitero non baptizato*, & ex *cap. ſi quis eod. tit.* Vbi ſine baptiſmo ordinatus præcipitur baptizari, & ordinari, ibi: *Si quis Presbiter ordinatus deprehenderit, ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.* Vndè videtur certum, non baptizatum incapacem eſſe ordinis ſacri, aliàs iterum ordinari non poſſet, quia Sacramenta, quæ characterem imprimunt, vt baptiſmus, confirmatio, & ordo, iterari non poſſunt, vt fide ſanctum eſt. Iam ſi hoc Sacramentum ſine baptiſmo recipi non poteſt, idem de alijs dicendum erit, ac proinde non baptizatū nullius capacem eſſe. Hoc indubitabile videtur, & ita cum D. Thom. & communi Doctorum ex Concilijs Florent. & Trident. tradit Henriquez *lib.*1. *de Sacram in genere, cap* 10. *num*, 4. *& in gloſ. litt. X.*

2 Verum cum baptiſmus alius aquæ, alius flaminis ſit, dubitari non incongruè poteſt, de quonam baptiſmo Patres, & Cōcilia loquantur, quando ad reliqua Sacramenta neceſſariò requiſitum prædicant. Rem hanc pauci attigerunt, ſed diſputatam inuenio apud V. Conradum 2. *p. reſponſ. quæſt.*72. vbi docet, baptiſmum flaminis ſufficere ad validè recipiendum Sacramentum ordinis. Verba eius ſunt: *Si ſit adultus credens ſe eſſe baptizatum, & viuit, vt Chriſtianus, hic baptiſmo flaminis eſt baptizatus, & moriens ſine peccato mortali ſaluabitur, & ſi iſte ordinetur Sacerdos, & Epiſcopus; & conſecraret, ordinaret, & abſolueret.* Sic ille.

3 Verum hæc ſententia ſuſtinenda non eſt, tum quia contra communem Theologorum ſenſum, & contra text. *in cap. veniens* ſuprà citatum, vbi non baptizatum baptiſmo aquæ, baptizari, & iterum ordinari præcipitur; tum quia eſt expreſſa contra Angelicum Præceptorem *in* 4. *diſt.*24. *ad* 3. *quæſt.* Vbi docet, illum baptiſmum ad validè ſuſcipiendum ordinem requiri, qui characterem imprimit; baptiſmum autem flaminis non imprimere, certò certiùs eſt, cum iterabilis ſit. * Per characterem baptiſmalem, inquit, efficitur homo receptiuus aliorum Sacramentorum. Vndè qui characterem baptiſmalem non habet, nullum alterum Sacramentum ſuſcipere poteſt, & character ordinis baptiſmalem characterem præſupponit.* Et infrà loquens de non habente characterem baptiſmi, ait: * Ad ſecundum dicendum, quòd talis, ſi ad Sacerdotium promoueatur, non eſt Sacer-

dos,

dos, nec conficere poteſt, nec abſoluere in foro pœnitentiali; vndè ſecundum Canones debet baptizari iterum, & ordinari.* Quod itidem tradit *ad 4. quæſtionem* dicens:* De neceſsitate Sacramenti præexigitur, quod ille, qui accedit ad ordines, ſit ordinis ſuſceptiuus, quod competit ei per baptiſmum, & ideò character baptiſmi præſupponitur de neceſsitate Sacramenti; ita quòd ſine eo Sacramentum ordinis præferri non poteſt.* Ergo iuxtà D. Thomam certiſsimum eſt, baptiſmum aquæ, vtpotè qui vnus characterem imprimit, neceſſariò præire debere ad ordines validè ſuſcipiendos. Cui conſentiunt omnes Theologi. Vide Suarez *tom. 3. in 3. p. diſp. 11. ſect. 1. §. Tertiò.* Vbi rem ſine controuerſia cenſet *ex cap. ſi quis, & ex cap. veniens de Præsbitero non baptizato.* Et iterum *ſect. 3. § Reſponderi ad hæc omnia poteſt*, dicens: Nullum Sacramentum poſſe habere valorem, neque effectum in ſubiecto non habente characterem baptiſmalem.

4 Adde M. Corradum, ſibi ipſi contrarium, ita expreſsè poſteà docere in 2. *part. Reſponſ. quæſt. 408.* Ibi:* Quæritur, an ordo ſumẽdus prærequirat aliquem characterem? Reſpondetur ex D. Thoma, quòd quilibet ordo præſupponit characterem baptiſmi de neceſsitate, cum baptiſmus ſit ianua omnium Sacramentorum.* Et iterum *infrà quæſt. 475.* explicans, quid ſit character, inquit:* Eſt quoddam ſignum indelebile, quod in anima imprimitur, & eſt quædam ſpiritualis poteſtas, per quam homo efficitur capax ad recipiendum, & adminiſtrandum Sacramentum. In baptiſmo autem homo accipit poteſtatem accipiendi alia Sacramenta, cum ea omnia præſupponant characterem baptiſmalem.* Ex quibus conſtat, hunc Doctorem ſibi non conſtare, ſed in hoc loco ſui oblitum iure retractaſſe ſententiam, quam *quæſt. 72.* tradiderat. Cum certiſſimum ſit, baptiſmum flaminis non imprimere characterem, vt conſtat ex Tridentino *Seſſ. 7. Can. 9.* & ex D. Thoma *3. part. quæſt. 63. artic. 6.* Quia, quæ characterem imprimunt, iterari non poſſunt, vt definit Concilium ſuprà: baptiſmum autem flaminis iterabilem eſſe, nemini dubium eſt. Ergo baptiſmus flaminis non ſufficit, ſed de neceſsitate Sacramenti, requiritur baptiſmus aquæ ad validè recipiendum Sacramentum ordinis.

5 Veritas hæc valido ſuadetur argumento ex Concilijs. Quia vt definit Florentinum, Sacramentum baptiſmi eſt ianua Sacramentorum: ſolus autem baptiſmus aquæ eſt Sacramentum. Vt benè tradit D. Thom. *3. part. quæſt. 66. artic. 11. ad 2.* * Alia verò baptiſmata, inquit, (nempè ſanguinis, & flaminis) conueniunt cum baptiſmo aquæ, non quidem quantum ad rationem ſigni, ſed quantum ad effectum baptiſmatis, & ideò non ſunt Sacramenta: * Ergo ſolus baptiſmus aquæ eſt Sacramentorum ianua: ergò qui hunc non ſuſceperit, alia Sacramenta ſuſcipere non poterit. Veriſsimum hoc eſt, & tenendum cenſeo, licet de aliquo conſtaret fuiſſe, in vtero ſanctificatum, vt benè tradit D. Thom. *in 4. diſt. 6. quæſt. 1. artic. 1.* Ibi:* Dicendum, quòd ſanctificatus in vtero debet baptizari. Primò propter adquirendum characterem, quo annumeretur in populo Dei, & quaſi deputetur ad percipienda diuina Sacramẽta.* Quòd iterum docet *3. part. quæſt. 68. artic. 1. ad 3.* Quem explicans M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. de Sacramentis, quæſt. 68. dubio 1. num. 10.* inquit: Sanctificatis in vtero neceſſarium fuiſſe baptiſmum aquæ:* vt eſſent capaces recipiendi alia Sacramenta.* Vnde conſequenter ibidem tradit, cum Caietano, non baptizatis aquæ baptiſmo, nequire pœnitentiæ Sacramentum miniſtrari.

6 Ex dictis concluditur, non baptizatum non poſſe validè ordinari; ac proinde prorſus reijciendum M. Corrado, ſuprà relatum; & quorumdam opinionem, quam probabilem putauit Sylveſter verb. *Baptiſmus 6. num. 3.* vbi ſic:* Vtrùm non baptizatus, ſi ordinetur, recipiat characterem ordinis? Dicit Sanct. Thom. *in 4. diſt. 24.* quòd non baptizatus non poteſt ordines recipere, nec conficere, nec abſoluere, &c. Albertus tamen putat talem, ſi ordinetur ad Sacerdotiũ, conficere, nõ virtute ſua, ſed Eccleſiæ, quod Summa Angeli ſequitur, & falsò attribuit D. Thomæ, ſed primũ eſt verius.* Cum Alberto, & Angelo videtur cõſentire *Gloſ. in cap. Apoſt.* licet prò diuerſa allegetur à Barb. *de Poteſt. Epiſ. p. 2. alleg. 2. n. 9.* vbi ſic:* Non baptizatũ, qui ſe baptizatũ credit, Sacerdotio inſignitũ cõficere, nõ in virtute ſua, ſed Eccleſiæ putat Angelus

verbo *Baptiſmus 7. num.* 12. Gloſſa verò final. *in cap. Apoſtol. de Præsbitero non baptizato*, arbitratur, non eſſe Sacerdotem, neque conficere, ſed benè quoad ſe, & quoad alios idem credentes, tanquam verum Sacramentum conficere, ſibique, & recipientibus prodeſſe. * Dixi Gloſſam non diſſentire ab Angelo, & Alberto, quia neutra opinio Sacerdotem non baptizatum credit, ſed altera admittit Sacramentum à non baptizato confici, virtute Eccleſiæ, altera Deum eius defectũ ſupplere, quoad vltimum effectum gratiæ. Quod piè credi poſſe, tradit D. Thom. vbi ſuprà his verbis: * Non baptizatus non poteſt ordines recipere, nec conficere, nec abſoluere, neque ordinare. Piè tamen credi poteſt, quòd Summus Sacerdos ſuppleat, quoad vltimos effectus Sacramentorum. * Sic D. Th. & cũ illo Sylv. & Corradus *ſup.*

7 Cæterùm hæc doctrina valdè diſplicet M. Soto *in 4. diſt. 5. quæſt. vnica, art. 2. §. Grauius autem.* * Vbi ſic in illam inuehitur: * Hæc autẽ Dei ſupplementa, vbi Sacramentum, vel quidquam eius eſſentiæ deeſt, adeò mihi nũquam perſuadere potuerunt, vt ſi ingenuè, quod ſentio, dicere mihi liceat, ſemper fuerim arbitratus, nõ ſolùm temere, & abſque vlla prorſus ratione aſſerta, imò præter ſententiam Catholicam, & nonnumquam cõtra. Et quò omnia ob oculos ponam, & ſimul eorum error pateſcat, gradatim illa referam. * Et iterum *infrà diſt. 24. q. 1. art. 4. §. Hoc autem*, ait, nullum habere fundamentum, quod Deus ſuppleat defectum, & conferat gratiam. * Quo circa, inquit, non dubito, quòd S. Thom. in Sum. numquam tale verbum dixiſſet. Eſt enim dicere, quòd Deus peccatorẽ ſine Sacramento, & contritione iuſtificat, quod eſſet manifeſtarius error. * Hactenus M. Soto. Vide plura apud M. Ioannem Martinez de Prado *tom. 1. de Sacram. q. 68. dub. 2.* §. 2. vbi cum M. Soto, M. Nuño, M. Candido, Vazquez, & Suarez, aſſerit: * Quòd de nullo in particulari poteſt affirmari, quod receperit gratiam, deficiente Sacramento, niſi diuinando, & temerariè loquendo, abſque ſpeciali reuelatione diuina. * Sed de hoc ſatis diximus *ſuprà q. 3.*

8 Rogabis, an ſit de fide non baptizatum baptiſmo aquæ non poſſe validè ordinari? Reſpondeo rẽ hanc, vt cõtrouerſam referri *in cap. veniens ad Apoſtolicam Sedẽ de Præsbitero non baptizato.* In quo Innocentius III. poſt rẽ maturè excogitatam, & apud Doctores ventilatam, quorũ aliqui negatiuã partem ſuſtinuerunt, aſſerentes non baptizatum poſſe validè ordinari, eò quod non ſolũ per Sacramentum baptiſmi, ſed per fidẽ etiam efficiatur quiſque membrũ Chriſti & poſſit recipere Sacramentũ coniugij, & Euchariſtiæ; poſt hæc, inquam, Summus Pontifex rem non definiuit, ſed ſolummodo vt ſecuriorẽ partẽ affirmatiuam obſeruari præcepit, dicens: * Nihilominus, quia in Concilio, apud cõpendium, legitur conſtitutũ, quòd ſi quis in Præsbiterũ ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatũ, baptizetur, & iterum ordinetur. Nos in dubitabili caſu, quod tutius eſt ſequentes, mandamus quatenus, ipſum per ſingulos ordines, vſque ad Sacerdotium, promouere procures, & permittas eũ in Sacerdotio miniſtrare, quia non intelligitur iteratũ, quod ambigitur eſſe factum, nec malè de Sacramento ſentitur, cum illud non religionis contẽptus, ſed articulus neceſſitatis excludit. * Vnde inferri videtur, nõ eſſe de fide, quòd non baptizatus non poſſit validè ordinari, tũ quia ibidẽ ſupponitur: * Quòd Sacramentum coniugij, & Euchariſtiæ à non baptizatis recipi poteſt. * Tũ quia Pontifex, vt ſecurius, non vt certũ decernit, iterũ ordinandos. Cæterùm de fide eſſe mihi ſuadeo, poſt Florentinum, cuius verba dedi ſuprà, & ita tradit Quintanadueñas *tom. 1. ſingul. tract. 1. ſingul. 10.* & ſupponunt Doctores.

QVÆSTIO X.

An qui, ob probabile dubium baptiſmi, ordinem Sacerdotalem iterum ſub conditione recipit, poſsit eodem die omnes ordines, omiſsis etiam ſolemnitatibus, ſuſcipere?

1 AD huius dubij deciſionem præmitto eum, qui certus eſt non eſſe baptizatum, debere in iterata ſuſceptione ordinum, ſeruare tempora, & interſtitia, & ſolemnitates omnes de iure requiſita: quia non eſt vnde lex Eccleſiaſtica limitari poſsit.

2 Præmitto ſecundo, ex iuſta cauſa, licitum eſſe Epiſcopo in interſtitijs diſpenſare, imò & minores ordines ſimul cum Subdiaconatu, eadem die, conferre: aut quia ex conſuetudine iuri communi eſt derogatum, vt tradunt Nauarro, Miranda, Sayrus, Rodriguez, Philiberto,

Ma-

Michado, Villalobos, Sanchez, Dicaſtillo, & alij quos refert, & ſequitur Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 5. de Ordine, diſp. 11. q. 13.* aut quia nullo id iure prohibitum eſt; vt putant Gutierrez, Molfeſius, Vazquez, Diana, Hurtado, & Palaus eundem. Quibus conſentit Dicaſtillo *de Ordine, diſp. 23. in fine.*

3 Præmitto tertio: ex *cap. de eo, de tempor. ordinat. Ad Subdiaconatum, niſi in quatuor temporibus, aut in Sabbatho Sancto, vel in Sabbatho ante Dominicam de Paſsione, nulli Epiſcoporum, præterquam Romano Pontifici licere aliquos ordinare.**

4 Præmitto 4. ex *cap. litteras, & ex cap. dilectus eodem tit.* Epiſcopis prohibitum eſſe, *vno, & eodem die ad tres ſacros ordines promouere.* Quòd iterum ſtatutũ eſt in Tridentino *Seſſ. 23. cap. 13.* ibi: **Duo ſacri ordines non eodem die, etiam Regularibus conferantur: priuilegiis quibuſvis, ac indultis conceſsis, non obſtantibus quibuſcũque.** Vnde audiendus non eſt M. Ioannes de la Cruz *in Epitom. lib. 2. c. 8. dub. 1.* Neque Brunus Caſſin. cum alijs aſſerens, Regulares, poſt Tridentinum, ex priuilegio poſſe omnes ordines maiores vno, & eodem die recipere. Vide illum *de Priuil. Regular. fol. 283.* His poſitis.

5 Affirmatiuè reſpondeo quæſito. Itaque aſſero; quotieſcumque ordines ſub conditione iterantur, ſiue ob dubiũ baptiſmum, ſiue ob aliam rationem, vt quia vinum in præparatione calicis defecit, vel quia prudenter de requiſito ad valorem ordinum dubitatur, poſſe Epiſcopum omnes ordines, etiam maiores, eodem die, omiſsis etiam ſolemnitatibus conferre. Moueor, quia textus omnes iuris Canonici, qui tempora, & ordinum ſolemnitates præſcribant, apertè loquuntur de abſoluta ordinum collatione, non de conditionata, quæ iam abſolutam, omnibus ſolẽnitatibus ſeruatis, confectam ſupponit: ergo cum lex iſta à iure promanans odioſa ſit, non debet ad caſum in ea non comprehenſum extendi, ſed potiùs reſtringi, & intra limites iuris diuini, & naturalis contineri, vt de aliis legibus pœnalibus tradunt communiter Doctores.

6 Confirmatur: quia de iure diuino non eſt prohibitum Epiſcopis ordinẽ ſacrum extra tempora conferre, nec omnes ordines eodem die: ergo lex id illis prohibens coarctat poteſtatem Epiſcoporum, ergo ſtrictè interpretanda, ergo cum tantum procedere, & intelligi poſsit de abſoluta ordinum collatione, non de cõditionata, de illa tantum intelligẽda eſt: niſi aliunde oppoſitum conſtiterit, quod in præſenti non contingit. Ergo quando ordines non abſolutè conferuntur, ſed ſub conditione, non adſtringitur Epiſcopus obſeruare tempora, nec ſolemnitates à iure præſcripta.

7 Vrgetur ex doctrina communi Theologorum, apud Sanch. *lib. 8. de matrim. diſput. 9. n. 3. & 5.* vbi cum alijs tradit, diſpenſationis reſeruationem eſſe reſtringẽdam: quòd ſecluſa reſeruatione, poſsit Epiſcopus in ſua Diœceſi, quidquid Pontifex in tota Eccleſia (vt cum pluribus ipſe defendit *lib. 2. diſp. 61. n. 3.* & tenent alij apud Amadæum *in Opuſ. tract. de matrim. prop. 2.*) Vnde reſtringendam rectè concludit: *Quòd iuri, inquit, Epiſcoporum deroget, & ideo odioſa ſit, quod fatentur omnes Doctores.* Ex quo principio plures, quos citatos ſequitur Diana *3. p. tract. 5. Miſcel. reſ. 25. & 6. p. tract. 8. reſ. 16.* deducunt, reſeruationem voti caſtitatis, ſolùm intelligi de voto abſoluto, non de conditionato, & omnes inferunt, reſeruationẽ peccati non de peccato dubio, ſed de certo intelligendam. Ergo cum Epiſcopi iure diuino poſsint omnes ſacros ordines, vno & eodem die, extra tempora, & nõ ſeruatis ſolemnitatibus conferre, reſeruatio de illis, vt ſupra conferendis, cum iuri Epiſcoporum deroget, & ideò odioſa ſit, reſtringenda eſt, atque adeò ſolum intelligenda de abſoluta ordinum collatione, non de conditionata: illa enim ſolummodo cõprehenſa; & reſeruatio ſubſiſtit, & regula de odijs reſtringendis, apprime obſeruatur, quæ non minùs in re præſenti, quam in alijs ſuum locum habere debet.

8 Vrgetur ſecundo: quia ex eo, quod lex inducens irregularitatem rebaptizantibus ſit odioſa, & ideò reſtringenda; inferunt Doctores non comprehendere rebaptizantes ſub conditione, ſed abſolutè: ergo ex eo, quòd lex reſeruans Pontifici ordinum collationem, non ſeruatis temporibus, & ſolemnitatibus, odioſa ſit, & reſtringenda, non comprehendet Epiſcopos ordinantes ſub conditione; ſed abſolutè. Ergo poterunt Epiſcopi eodem die omnes ordines ſacros, etiam non ſeruatis ſolemnitatibus, eidem conferre. Non leuia hæc.

9 Ideò hanc ſententiam viri nonnulli

li doctiſsimi tuentur. Quintanadueñas *tom. 1. ſingul. tract. 6. ſingul. 1. numer. 6.* *Propter hæc, inquit, ego etiam exiſtimarem licere eodem die omnes ordines, tam minores, quam maiores ſimul iterare, licet conſulerem minores cum Subdiaconatu vno die, & duobus ſequentibus Diaconatum, & Sacerdotium ſuſcipere; niſi aliquod ſcandalum, aut incommodum notabile ex hoc oriretur, quod quidem vitandum erit: & maximum eſſet in publicitate, & interſtitijs, videre nempè, quem Sacerdotem cognouerunt omnes, modo ſacris initiari. (& infrà) Deinde ſolemnitates omnes, quibus Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus, vel alij minores ordines conferuntur non eſſe neceſſariò adhibendas, in hac conditionali ordinum ſuſceptione, exiſtimo, ſed ſolùm præcisè iteranda, quæ requiruntur ad valorem Sacramenti.* Pro eadem ſententia militat P. Granado *controu. 9. de ordine, tract. 2. diſp. 3.* & alij recentiores, qui cenſent in ſupplendo defectu ſubſtantiali in ſuſceptione ordinum commiſſo, ſolum iteranda eſſe, quæ omiſſa fuerunt, vel de quibus dubitatur: v. gr. contactus inſtrumentorum, vel manuum impoſitio ſimul cum prolatione formæ. * Probabile eſt, (inquit Granado) quòd viri docti à me conſulti opinantur, quovis tempore licere defectus prædictos ſupplere. Etenim propriè loquendo, ſupplere eiuſmodi defectus, non eſt ordines celebrare, ſed potiùs perficere id, quod tempore ordinationis, imperfectè præſtitum eſt; nec enim repetendæ ſunt cæremoniæ omnes, aut Sacramentum miniſtrandum, ſicut in diebus ordinum miniſtrari ſolet, ſed præcisè iteranda ſaltem ſub conditione ea cæremonia, quæ omiſſa eſt, v. gr. iterandus contactus inſtrumentorum, aut quid ſimile, quod potiùs eſt appēdix ordinum præcedentium.* Hæc Granado, cuius ſententiam referens Diana *p. 5. tract. 14. reſol. 63.* inquit: * improbabilem eſſe non audeo dicere.*

10 Quibus fauent Doctores aſſerentes in reualidatione matrimonij, quod in facie Eccleſiæ celebratum fuit, ſufficere ſupplere defectum ſubſtantialem, & non eſſe neceſſarium ſolemnitates alias adhibere; v. gr. iterum celebrare coram Parocho, & teſtibus. Quod in matrimonij reualidatione magis videtur vrgere; eo quod Parochi, & teſtiũ præſentia, ad eius valorem requirantur, ſecus tempora, Miſſæ celebratio, veſtes Pontificales, & ſimiles ſolemnitates ad validam collationem ordinis ſacri. Nequit ergo negari valdè probabile eſſe, tam tempora, quàm ſolemnitates omitti poſſe, in iterata ſub conditione celebratione ordinum, ſupplendo præcisè defectus ſubſtantiales, repetendo nimirum ſub conditione materiam, & formam Sacramenti: reliqua verò cum ex ſolo præcepto Eccleſiaſtico adhibenda ſint, & hoc tantum inueniamus expreſſum pro abſoluta ordinum collatione, non leui fundamento, collationem conditionatam non comprehendere, aſſerere poſſumus.

11 Rogabis. An, qui ex dubio probabili ſui baptiſmi, iterum ſub conditione baptizatur, & ordinatur, teneatur, omnes ordines ſacros iterum ſub conditione recipere? P. Granado *tract. 1. de Sacram. diſp. 4. num. 7. & controuerſ. 9. de Ordine, diſp. 6.* Leander *tom. 1. tract. 1. q. 14.* & Diana *p. 5. tract. 13. reſol. 55.* exiſtimant, non eſſe neceſſarium alium ordinem iterari, præter Sacerdotium, & Epiſcopatum, quia à reliquis non iterandis opinio probabilis de eorum valore ſufficienter excuſat, & ordo Sacerdotalis, alijs non præmiſsis, validè ſuſcipitur, vt docent Suarez *tom. 3. in 3. p. diſp. 11. ſect. 3. §. Tertio de charactere ordinis.* Coninch *de Sacram. Ordinis, diſp. 20. dub. 10. concl. 4.* P. Sà, *verb. Ordo, num. 25.* Verricelli *in quæſtion. moral. tract. 2. q. 27. n. 11.* Diana *p. 5. tract. 13. reſol. 55.* M. Sorus, Sanchez, & alij cum D. Thoma *quæſt. 33. art. 5.* aſſerentes, Sacerdotem ritè ordinatum, licet alios ordines non ſuſceperit, poſſe omnium ordinum functiones validè exercere, quia in eo virtualiter continentur, vt refert Quintanadueñas *suprà num. 6.*

12 Cæterùm licet probabilius exiſtimem cum citatis Sacerdotium validè ſuſcipi, alijs ordinibus non ſuſceptis, & ſolum ex præcepto Eccleſiaſtico, & diuino alios ordines præmittendos. Nihilominus cum hoc definitum non ſit, & forſan character aliorum ordinum, ex ordinatione diuina, vt prævia diſpoſitio neceſſariò requiratur ad characterem Sacerdotij, ſicut character baptiſmi ad characterem ordinis (quòd ſi ita euenire contingat, neceſſariò conſequitur nullitas ordinis Sacerdotalis, non præmiſsis alijs ordinibus, quantumuis opinio probabilior pro va-

lore militet) ideò dicendum cenſeo, omnes ſub conditione iterari debere, quoties ex probabili dubio baptiſmi iterari contigerit, vt bene Quintanaduenas *vbi ſuprà*. Vide *tract. de opinione probabili, q.* 10. §. 2. *num.* 16. vbi ordinem Sacerdotalem, vel Epiſcopalem, cuius valor ſub opinione ſit, iterandum ex præcepto docuimus, ad euitanda inconuenientia ex defectu valoris: quem maior etiam probabilitas opinionis, ſi re ipſa vera non ſit, ſupplere non poteſt. Vnde pro nobis contra Granado, & Dianam vbi ſuprà militant P. Bardi, Verricelli, Suarez, Valentia, Leãder, & alij, imò & ipſi Granado, & Diana, ni inconſequenter loquantur, diſſentire non poſſunt. Vt conſtat ex dictis loco citato pro iteratione ordinis Sacerdotalis, cuius valor probabilitatis terminos non tranſgrediatur.

QVÆSTIO XI.

An abſolutè loquendo, omittere Sacramentum confirmationis ſit peccatum veniale? & quid ſi ordines ſuſcipiendi?

1 AFfirmant plures, & graues Doctores: negat verò P. Maſcareñas cum alijs *tract. 3. de confirm. diſp. 4. c. 3. n. 72. fol.* 152. Quibus adhæreo. Quia eorum ſententia innititur communi Doctorum aſſerentium; nullum dari præceptum recipiendi hoc Sacramentum. Videatur M. Ioannes Martinez de Prado, *tom. 1. de Sacram. 3. p. q. 72. dub. 9. num.* 15. vbi ſic ait: * Aſſerendum eſt, nullum dari præceptum, neque diuinum, neque humanum recipiendi confirmationem. Ita ſumitur ex D. Thom. *quæſt. 65. ad 3. & q. 72. art. 1. ad 3. &c.* Idem docet, & quinque rationibus probat Sotus *in 4. diſt. 7. quæſt. vnica art.* 8. & Serra dicens eſſe communem, Suarez nouem authores referẽs: alios decem refert, & ſequitur Auerſa, triginta authores refert Leand. *tract. 3. diſp. 1. q. 5. & 6.* & alii communiter. * Sic Prado.

2 Hoc poſito ſic diſcurſum efformo. Per ſe loquendo nullum datur præceptum ſumendi confirmationis Sacramentum, ſed vbi nullum datur præceptũ, nullum eſt peccatum, ergo nec veniale. Diſcurſus eſt legitimus. Ideò hanc ſentẽtiam tradiderunt viri doctiſsimi M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 1. p. cap. 8. conc.* 3. vbi ſic: * No es pecado venial no recibir eſte Sacramento, aun quando ay oportunidad. Eſta concluſion es contra Cayetano, y cõtra el P. M. Soto, en los lugares citados, la razon es, porque no ay precepto diuino, ni Eccleſiaſtico de recibir eſte Sacramento, como queda ya determinado, luego no ſera pecado venial no le recibir. Porque no ſe haze contra ley ninguna. Eſto ſe confirma, porque de ſer vtil, y prouechoſo el recibir eſte Sacramento, no ſe colige ſer pecado venial el no le recibir. Porque el comulgar en cierto dia, quando no ay precepto, es coſa vtil, y prouechoſa, y con todo eſſo no es pecado venial el no comulgar. * Sic ille contra M. Sotũ, quem de inconſequentia arguere potuiſſet. Nam ex argumento, quod vrget, contra nonnullos contendentes, omiſsionem confirmationis eſſe peccatum mortale negligentiæ, planè etiam deducitur, non eſſe veniale. Verba Soti *in 4. diſt. 7. quæſt. vnica, art.* 8 § *Et ideò*, hæc ſunt. * At verò iſti principium petunt: quoniam negligentia numquam eſt crâſſa (attende) nec culpabilis, niſi quando homo tenetur aliquid facere: deberent ergo priùs conſtabilire eſſe præceptum, quam negligentiam oſtendere eſſe culpatam. Nam quacumque quis negligentia in die profeſto non audiat ſacra, non eſt illi peccatum, quia non tenetur. * Ergo, cum nullo præcepto (ſecundum ipſummet Sotum, & communem ſententiam) quis teneatur hoc Sacramentum ſuſcipere, eius omiſſio non erit culpabilis. Et ita ipſe, vt conſequenter loquatur, dicere tenetur.

3 Quapropter hanc etiam opinionem tuetur doctiſsimus M. Serra *in 3. p. quæſt. 72. art. 8. dub. 1. fol.* 263. ibi: * Dicendum eſt ſecundo ad recipiendum hoc Sacramentum confirmationis, neminem teneri ſub præcepto, per ſe directè ad hoc obligante. Docent hoc communiter Theologi, præſertim M. Sotus, vbi ſuprà. Et hoc colligitur ex D. Thoma hic ad 4. &c. Probatur ſecundo ex authoritate Melchiadis Papæ, &c. Tertiò, ad recipiẽdam confirmationem non tenentur fideles præcepto diuino, &c. Nec præcepto Eccleſiaſtico; nam Eccleſia non cogit, nec determinat tempus ad confirmationis ſuſceptionem; ergo nullo. Hinc ſequitur (attende) per ſe loquendo nullum eſſe peccatum, etiam veniale, nolle confirmari, nam vbi nullum eſt præceptum, nullum poteſt eſſe peccatum. *

Digitized by Google

4 Quibus conſentit M. Nuño Cabeçudo *in 3.p.quæſt.72.art.8.* dicens:* Quarta concluſio. Per ſe loquẽdo non eſt peccatum, etiam veniale, non velle ſuſcipere hoc Sacramentum. Patet iſta concluſio, quia vbi non eſt lex; neque præuaricatio, ſed vt conſtat ex præcedentibus, nullum eſt præceptum in hac parte, ergo.* Et partim conſentit M. Prado ſuprà *num. 22. & 23.* Vbi authores affirmantes committi veniale, cum citatis concordare, contendit admittens, vt veram propoſitionem aſſerentem per ſe, & abſtractè conſiderãdo, non eſſe peccatum veniale, regulariter tamen loquendo tale peccatum interuenire. Verum qua parte diſſentit, claudicare videtur, quia, nullum dari præceptum recipiendi confirmationem, ipſe tradit *art.8.* cum M. Soto, eius referens verba, quòd * negligentia numquam eſt culpabilis, niſi quando homo tenetur aliquid facere * ergo nec venialis regulariter loquendo erit.

5 Quod probabile putat Leander à Sacram. ſuprà *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. quæſt. 6.* referens Ludouicum de S. Iuan, *quæſt. 1. art. 6. concl. 3.* & Granadum *tract. 4. diſp. 1. num. 4.* verba eius ſunt. * An ſaltem ſit peccatum veniale, hoc confirmationis Sacramentum ſolũ ex negligentia omittere? Negant Petrus Ledeſm. & Ludouicus de San Iuan ſuprà. Et per ſe loquendo, inquit, hoc ipſum docent Suarez *diſp. 38. ſect. 2.* Torreblanca *lib. 2. pract. cap. 6.* qui etiam pro hac parte refert Sotum, Henriquez, Nauarrum, Bonacinam, Egidium, & alios.*

6 Denique pro noſtra ſententia non leui fundamento adduci poteſt D. Thom. nam quamuis in terminis non diſputet, an ſit veniale confirmationem omittere, videtur tamen, dum negat eſſe de neceſſitate præcepti, planè ſentire, eſſe tantum de conſilio, & ad ſolum augmentum perfectionis requiſitam. Vide illum *3.p.quæſt. 72. art. 1. ad 3.* Vbi de confirmatione, eodem modo, ac de Sacramento ordinis, & matrimonij loquitur: * Omnia Sacramenta, inquit, ſunt aliqualiter neceſſaria ad ſalutem: ſed quædam ſine quibus non eſt ſalus: quædam verò ſunt, quæ cooperantur ad perfectionem ſalutis: & hoc modo confirmatio eſt de neceſſitate ſalutis.* Et *art. 8. ad 4.* loquens de omittente confirmationem, non dixit peccare, ſed quod* detrimentum perfectionis pateretur. * Quæ verba, vt ex terminis liquet, conſilium tantum importanr, nam eadem proprietate dici poſſent de Sacramento ordinis, & de frequentia confeſſionis, & communionis; & tamen certum eſt, hæc Sacramenta, aut eorum frequentiam ad perfectionem ſalutis cooperari, & illa omittentem detrimentum perfectionis pati; illa verò omittere, nec veniale quidem peccatum eſſe. Ergo idem de cõfirmatione dicendum ſecundũ D. Thom.

7 Vnde facilè diluitur fundamentum aſſerentium, eſſe peccatum veniale, eo quod, ſit ſpiritualis quædam prodigalitas, ſe priuare tanto fructu huius Sacramenti, quando quis commodè percipere poteſt. Quæ quidem ratio nimium probat, ac proinde nihil, quia eodem modo militat contra omittentem Sacramentum ordinis, & contra non frequenter accedentem ad Sacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, quando commodè percipere poſſunt. Cùm ſe priuent horum Sacramentorum fructu, qui magnus eſt, & forſan maior. Sicut ergo in his omittendis non dicitur eſſe prodigalitas ſpiritualis, nec venialis adeſſe culpa, eo quod omiſſio ſolum eſt contra conſilium, non contra præceptum; ſic in Sacramento confirmationis dicendum eſt.

8 Nec obſtat Canon *omnis de conſec. diſt. 5.* vbi dicitur, *quòd omnes fideles hoc Sacramentum accipere debent.* Nam vt reſpondent M. Serra, & Sotus ſuprà.* Canon citatus, *omnis*, non habet formam præcepti, ſed ſolùm determinat ius diuinum, quod eſt, vt non ſit ſimpliciter neceſſarium, ſed vtile. Et hoc ſignificat verbum iſtud *debent*, non præceptum. * Hæc Serra ex Soto, cui conſonat M. Victoria *in Sum. de confeſ. num. 143. fol. 118.* vbi ait: * Hoc verbum *debet* non dicit præceptum.* Et expreſsè M. Nuño *vbi ſup. concluſ. 3.* dicens:* Hæc verba (nempè debent ſuſcipere) non important præceptum ſecundum ſe:* ergo ſolum conſilium quod omnibus datur non ſe priuandi fructu ſpirituali Sacramentorum, quando commodè percipere poſſunt. Ex quibus concludo, ſecluſo contemptu, nullum eſſe peccatum, etiam veniale, omittere Sacramentum confirmationis, quòd tum ab authoritate Doctorum id defendentium, tum à ratione ſuperius attacta efficaciter ſuadetur.

9 Maior eſt difficultas, an ſit præceptum,

tum ſub læthali obligans ſuſcipere confirmationem,ad recipiendos ordines? Nã Trident. *ſeſſ.23.cap.4.* expreſsè decernit, quod* prima tonſura non initientur,qui Sacramentum confirmationis non ſuſceperint. * Ex quibus non pauci deducunt eſſe læthale,ordines ſaltem maiores,ante confirmationem recipere,quia verba Cõcilij continent prohibitionem recipiendi ordines,non præmiſſa confirmatione.

10 Nihilominus contraria ſententia mihi arridet,quam tenent plures, & graues Magiſtri, quos citatos ſequitur Leander à Sacram.*tract.3.diſp.1.quæſt.8.* dicens: * Sed probabilius reſpondeo,non peccare mortaliter,ſed venialiter tantum, quia non facit contra aliquod præceptum ad mortale obligans.Nam in verbis Concilij nil præcipitur initiandis, ſed præcipitur Epiſcopis,quod facere debent. Sic Sotus, Victoria,Bartholomæus de Ledeſma,&c.* An verò Epiſcopus grauiter delinquat? Negant plures apud Leandrum tum ibi, tum *quæſt.9.* aſſerentes,neque Epiſcopum ordines conferentẽ non confirmatis peccare mortaliter, inter quos M.Sotus,Nauarrus,Torreblanca,Victoria,& alij,quos ſequitur Diana *p.8.tract.1.reſolut.47.& p.10.tract.11.reſol.14.& p.11.tract.1.reſol.17.* Quibus adde M.Serra *vbi ſuprà fol.265.* dicentem: * Ita ſentire Nauarrum,& alios recentiores, & ad verba Concilij, inquit, reſpondent,ibi nil præcipi initiandis,ſed præſcribi Epiſcopis,quod facere debeant, quamuis nec ſtricta aliqua obligatio imponatur, quia nullum eſt verbum,quo ſtrictum præceptum indicetur.* Idẽ ſentiunt plures alij.* Quæ omnia (inquit,M. Prado *ſuprà num.26.*)probant in hoc pũcto, quemlibet poſſe in ſuo ſenſu abundare.*

11 Sed rogabis,an ſaltem ſit peccatũ veniale? Et ratio difficultandi eſt, quia,vt fatentur auctores citati, in Concilio non eſt præceptum,nec ex alio capite adducitur,ergo qui ordinatur non confirmatus, nullum frangit præceptum.Ergo nullum committit peccatum. Videtur diſcurſus euidens ex ſuprà dictis; nam ex eo, quòd non detur præceptum cõfirmationis per ſe loquendo, inferunt non eſſe venialem eius omiſsionem, Petrus de Ledeſma, M. Serra, M. Nuño, Ludouicus de S. Iuan, & plures alij ſuprà citati:ergo ex eo,quòd nullum detur præceptum prohibens recipere ordines,non præcedente cõfirmatione, infertur ſimiliter non eſſe veniale ante confirmationem illos recipere. Ideò hanc partem conſequenter ad ſuperius dicta defendit Granado *tract.4.diſp.1.n.9.* Et non improbat illum referens Leander à Sacram.*ſuprà quæſt.8.* Nec poteſt, me iudice,aliter negari,quam aſſerendo peccatum mortale committi,quia ſi in Concilij verbis continetur præceptum non recipiendi ordines,non præmiſſa confirmatione;cum materia ſit grauis,nequit non ſub læthali obligare;ſi autem verba Concilij conſilium tantum contineant, nullũ erit peccatum adhuc veniale,quia agere contra conſilium, ne veniale quidem eſt. Dicere autem dari præceptum,ſed materiam eſſe leuem,non video,quo fundamẽto dici poſsit;quia res prohibita grauiſſima eſt, nempè ordinis ſuſceptio, quæ quidem,admiſſo præcepto,prohibetur nõ præmiſſa confirmatione, ſicut non præmiſſa contritione,ſeu confeſsione peccati læthalis. Nec apparet cur accipere ordines maiores,non ſuſceptis minoribus,ſit materia grauis ſecundum omnes, nõ verò ordines ſuſcipere,non ſuſcepto Sacramento Confirmationis:cum vtrobique(vt ipſi contendunt)ſit præceptum prohibẽs; & inſuper ſit de fide,confirmationem eſſe Sacramentum, quod de ordinibus minoribus plures negant. Dicendum ergo eſt, aut nullam eſſe culpam ordines,etiã maiores ſuſcipere, non præmiſſa confirmatione,aut eſſe grauem.

12 Vnum hic aduerte M. Martinum de Ledeſma *tom.1.in 4.ſentent.quæſt.13. artic.12.* exiſtimare non eſſe de neceſsitate Sacramenti Confirmationis,quod vnctio adhibeatur in fronte,ibi:*Nota,quod puto,non eſſe de neceſsitate Sacramenti Cõfirmationis,vt in fronte conferatur.*Cui conſentit M.Victoria *in Summ.de Confir.q.18.* Verum hanc opinionem eſſe plus quã temerariam,& oppoſitam eſſe de fide,dicit Baſilius de Leon *in Prælectione de Sacram.Confirmationis,p.2.cap.5.nu.5.* Quia apertiſsimè conſtat non ſolùm ex vſu Eccleſiæ,& ex auctoritate PP. ſed ex Innocentio III. *in cap.vnico de ſacra Vnctione,* & ex Concilio Florentino *decreto de Armenis,* ibi:*Ideò in fronte,vbi verecundiæ ſedes eſt,confirmãdus iniungitur,ne Chriſti nomen cõfiteri erubeſcat,& præcipuẽ crucem eius, quæ Iudæis eſt ſcandalum, gentibus autem ſtultitia,ſecundum Apoſtolum.Propter quod crucis ſigno ſignatur.*

Digitized by Google

tur. * Et ita tradit D. Thomas *3. p. q. 72. art. 9.* & communiter Theologi. Quapropter Suarez *3. p. tom. 3. q. 72. art. 4. diſput. 23. ſect. 3.* dicit, oppoſitam ſententiam nō ſolùm eſſe falſam, ſed valdè temerariā. Quod Bellarm. *cap. 8. Prop. 4.* ex pluribus Summis Pontificibus & Conciliis comprobat, & ſequuntur Egidius, Filliucius, Valētia, Layman, Nagnus, Sotus, & alij, apud Leandrum *tom. 1. tract. 3. diſp. 3. q. 5.*

QVÆSTIO XII.

Vtrùm ætas ad ordines requiſita computari poſsit à die conceptionis?

§. I.

Authores & fundamenta partis affirmatiuæ.

1 ÆTatem ad ordines ſtatuit Trident. *ſeſſ. 23. cap. 12.* vbi ad Subdiaconatum, vigeſimum ſecundum, ad Diaconatum vigeſimū tertium, ad Præſbiteratum vigeſimum quintum (inceptū, ſcilicet) annū exigit, vt communis Theologorum ſententia, & Epiſcoporum praxis exponit. Difficultas ergo eſt a quo tēpore ætas hæc computari debeat.

2 Non defecere Doctores, qui à die conceptionis (id eſt, animationis fœtus) computari poſſe exiſtimarint, quos ſuppreſſo nomine refert P. Ioannes Præpoſitus *in 3. p. de Sacram. Ordinis, quæſt. vnica, dub. 17. n. 165.* Quam ſententiā P. Thom. Sanchez *tom. 2. conſil. lib. 7. cap. 1. dub. 33. n. 8.* attribuit Gloſſæ, & Mandoſio, dicens: * Nota, quod Gloſſa *regula 17. Cancellariæ*, dicit ætatis annos computandos eſſe à die conceptionis, ſi id vtile ſit ei, de cuius ætate agitur, &c. Idem Mandoſius *de ætate minor. cap. 1. n. 25.* * Et eam tenet Sfortias Oddo *tract. de reſtit. in integrum, p. 1. quæſt. 2. art. 7. n. 48.*

3 Probant primò. Quia iure ciuili à die conceptionis computatur: vt multis euincit Mandoſius *vbi ſuprà.* Ex quibus concludit *num. 441.* * Conceptus, quoad commoda pro nato generaliter habetur. * Et confirmatur *ex l. qui in vtero 7. ff. de ſtatu hom.* vbi Iuriſconſ. ſic habet: * Qui in vtero eſt, perinde eſt, ac ſi in rebus humanis eſſet: cuſtoditur, quoties de commodis ipſius partus quæritur. * Sunt etiam aliæ leges huic ſimiles, *l. qui in vtero 26. ff. eod. tit. l. quod dicimus 231. ff. de verb. ſignificat. l. 2. §. Qui autem, ff. de excuſat. tutorū, l. cum quidam 30. §. 1. verſ. Et in eo ventre, de adquirend. hæred.* * Quibus, & alijs iuribus apertè probatur, in vtero exiſtētem pro nato haberi, quoties de eius vtilitate agitur. * Sic Didacus Yañez Faxardo *in tract. de legitim. per ſubſequens matrimoniū, fol. 18. num. 33.*

4 Secundò probatur *ex tex. in l. nuper, C. de nat. liber.* vbi dicit Imperator. * Hoc fauore facimus liberorum, vt editionis tempus ſtatuamus eſſe inſpectandum; (attende) exceptis his tantummodo caſibus, in quibus conceptionem magis approbari, infantium conditionis vtilitas expoſtulat. * Ergo vniuerſaliter hæc regula obſeruanda eſt, vt ait Faxardo *vbi ſuprà.* * In quibus verbis, inquit, demonſtrauit, quod homo dum in vtero eſt, pro nato habetur, in rebus ſibi vtilibus. *

5 Tertio ſuadetur ex tex. *in l. & ſeruorum 5 §. Ingenui, ff. de ſtat. hom. in princ. inſtit. verſ. Sufficit, de Ingenuis.* Quibus probatur, conceptum ex muliere libera liberum naſci, etſi mater in tempore natiuitatis ſit iam in ſeruitutē redacta. Cuius legis rationem expendens Antonius Faber *lib. 20. Coniectur. cap. 1.* ſic ait. * Cuius ratio eſt, quia iſte talis in ſibi vtilibus (qualis erat libertas omnibus rebus fauorabilior, & pretioſior) pro nato haberi debet. * Sic Faber. Quem refert, & ſequitur Alphonſus à Carrança *in ſuo tract. de legitimat. part deſignat. cap. 2. §. 4. n. 19.*

6 Ex quo principio ætatē à die conceptionis computādam ad dignitates ſæculares, & honores, docent plures apud Narbonam *in Annal. anno 25. quæſt. 64. n. 1. & 2.* Hinc in vtero exiſtenti legari, & donari poſſe, & tutorem dari, docent cōmuniter Iuriſperiti. Quibus eiuſmodi cōputatio ætatis à die conceptionis ſatis familiaris eſt, quoties de commodis alicuius agitur.

7 Ex quibus ſic pro te noſtra formari poteſt argumentum. Pro cōputanda ætate, ad ordines ſuſcipiendos, nil determinat Concilium iuri ciuili oppoſitum, ſed ſuppoſito modo communi computandi, decernit annorum numerum; ſed modus communis computandi in fauorabilibus eſt à die conceptionis, vt ex iure ciuili conſtat; ergo hic quoad computationem in iure Canonico eſt ſeruandus, dum oppoſitum ab illo non declaretur. Confirmatur primò. Quia quoad computationē numeri dierum vnius anni, non diſcrepat vtrumque ius, ſicut nec quoad modum com-

computandi naturalis anni initium, & finem: ergo neque quoad numerum annorum, neque quoad modum computationis diſcrepare debent. Ergo eadem omnino regula, quæ iure ciuili ſeruatur in fauorabilibus, ſeruari debet iure Canonico; atque adeò, ſicut ibi à die conceptionis, ita & hic computandi ſunt.

8 Confirmatur ſecundò ex Sanchez *de Matrim. lib. 2. diſp. 24. n. 22.* vbi argumẽtum admittit ex iure ciuili, ad computationem ætatis, in fauorabilibus, quæ ſunt de iure Canonico, efficiendam. Ideoquè cenſet, quoad profeſsionem Religionis, diem inceptam non eſſe habendam pro completa.* Quia fauor ipſius eſt, vt in ea ætate, religionis ſtatus aſſumatur, qua plenior eſt deliberatio.* Confirmatur tertiò. Quia ideò iure Canonico annus computandus, quoad ordines, ſolum conſtat ex 365. diebus, quòd iure ciuili, in fauorabilibus ſic computetur; ac proinde licet annus biſſextilis diem aliam huic numero ſuperaddat, tamẽ quia in fauorabilibus non computatur, iure ciuili; ideò nec Canonico ad ordines ſuſcipiendos eſt computandus; ſed annus ex 365. tantum, & non ex maiore dierum numero coaleſcere debet. Quod tradit Sylveſter *vbi infrà*, & putat valdè probabile Martinus de S. Ioſeph *in Monte. Confeſſ. tom. 1. lib. 1. tract. 6 de Ordine, num. 22.* ſic enim ait.* Para la edad de las ordenes legitima, ſe ha de incluir en ella el dia del año del biſsieſto, como lo tiene Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 24.* hablando de la profeſsion, y lo miſmo es para la edad de las ordenes: y ſe prueba, porque el dia del biſsieſto es complemento de los quatro años precedẽtes, que faltaua para el circulo del Sol por el Zodiaco, y porque el dia veinte y ocho, y veinte y nueue de Febrero ſe computan por vno. Pero tengo por muy probable la opinion contraria de Sylveſtro, *verb. Ætas, n. 5.* de Panormitano *in cap. quærenti, de officio delegati*, que dize, que en las coſas odioſas, no ſe ha de computar el dia del año biſsieſto, ſino ſolamente ſe ha de contar el año de 365. dias, caiga biſsieſto, ò no caiga, y parece eſto ſe determina en la ley *Cum hæres, §. Stichus, ff. de ſtatu lib.** Idem tenent apud Dianam *p. 10. tract. 11. reſol. 67.* Didacus de Narbona, Ricius, & Acugna: & alij apud Leandrum à Sacram. *tomo 2. tract. 6. diſp. 6. quæſt. 20.* & Pelizarius *tom. 2. Manual. tract. 8. cap. 2. ſect. 3. n. 170. in fine.* Et expreſsè Henriquez *lib. 10. cap. 19. n. 2. lit. K.* vbi ſic: * Pro ætate ordinis non computantur dies biſſexti, quia fauor eſt; nec ad profeſsionem, Sylveſter *verb. Ætas, §. 3.** Et Barboſa *de Poteſt. Epiſcopi, alleg. 101.** Ad profeſsionem in Religione, anno biſſextili ſatis eſt ad probationem cõpleuiſſe dies 365. ita Sylveſt. Henriquez, Ricius, Bart. à Sancto Fauſto.*

9 Iam quod pro computatione ætatis iure Canonico requiſitæ, excluſione facta diei ſuperadditæ in anno biſſextili, militet expreſsè Sylveſter; ſuadetur ex eo, quòd licet (vt conſtat *ex tex. in l. cum hæres, §. Stichus ſuprà citato*) vbi à iure ciuili datur annus, intelligitur ex 365. diebus cõtinuis: id tamen cum Panormitano ibidem ipſe limitat, dicens: * Quod ſi terminus ſtatuitur per numerum annorum, aut mẽſium ſecundum opinionem gloſſæ, diſtinguimus inter fauorabilia, & odioſa, quia in odioſis annus intelligitur de 365. diebus, licet eo anno contingat biſſextus, ſecus in fauorabilibus.* Cui principio innixus P. Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 24. num. 18.* ſic infert. Vnde ſuſpenſus per menſem, ſi incipiat menſis Februarius biſſextilis, poterit celebrare vltima Februarij die.* Nimirum, quia cum ſuſpenſio ſit odioſa, non computandus eſt dies ſuperadditus propter biſſextum: pro quo refert 18. Doctores. Quos breuitatis cauſa non refero.

10 Ex quibus pro opinione aſſerente ætatem computandam ad ordines à die conceptionis, argumentum multipliciter inſtauratur. Primò, quia ex eo, quòd iure ciuili, *l. cum hæres ſuprà citata*, annus intelligatur de 365. diebus, contendunt auctores citati ſic computandum iure Canonico ad ordines ſuſcipiendos: ergo ex eo, quòd iure ciuili ætas computari ſoleat, in ſibi vtilibus, à die conceptionis, eodem modo computanda etiam erit ad ordines. Secundò, quia iure Canonico annus computãdus eſt in odioſis de 365. diebus, licet conſtet ex 366. in anno biſſextili, nõ alia ratione, niſi quia vtilius eſt ordinando. Ergo primus annus fœtus computandus eſt à die conceptionis, quia hæc computatio ei vtilior eſt. Tertiò in ſpácio 24. annorum completorum, ſuperadduntur ſex dies biſſextiles, atque adeò ætas iſta claudit 24. annos completos ex 365. diebus, & alios inſuper ſex dies, & conſequẽter ille, cui ſex tantum dies deficiant ad

com-

complendo: 24 annos (vt vulgò computantur) verè compleuit 24 annos de 365. diebus; & ideò poterit, eis ſic computatis, die ſequēti ad ordinem Præsbireratus aſcendere; non obſtante, quòd vulgariter nō dicatur habere 25. inceptum. Ergo ſimiliter, licet vulgariter non dicatur quis plures annos habere, quam qui à natiuitate numerantur; nihilominus hoc non impediet, quod dies, quibus in vtero animatus extitit, computentur; quia attenta iuris ciuilis computatione, magis certum eſt, hos dies in ea claudi, quàm biſſextiles excludi: tametſi tam incluſio, quàm excluſio pro commodo, & vtilitate concedatur, cui vtrumque ius innititur, vt conſtat ex dictis.

11 Hæc ſunt, quæ pro ætate à die cōceptionis computanda, magis vrgere vidētur. Quam opinionem referens, non improbat Sanchez *vbi ſuprà*, ſicut nec Bonacina *tract.3. de ſuſpenſionibus in particulari, diſp.3. quæſt.1. p.1. n.6.* Imò in modo impugnandi, non ei diſplicere, ſatis innuit: ſolum enim ait: * Quod ego dixi, ſubſtinēdum videtur (ſcilicet, a die natiuitatis eſſe computandam ætatem) contra Sfortiam, & alios arbitrantes à die cōceptionis eſſe computandam. * Quæ fundamenta cum anno 1643. ego congeſſiſſem, & propoſita fuiſſent viris Doctiſsimis, & Primarijs ſacræ Theologiæ Magiſtris in Vniuerſitate Complutenſi; nonnulli reſponderunt, aut nullam opinionem ex his, quæ communiter probabiles habentur, talem eſſe, aut hanc probabilem eſſe debere. Sic mihi teſtati ſunt viri alij fidedigni.

12 Denique illam multis illuſtratam nouiſsimè leui dedit doctiſsimus Fr. Ludouicus à Conceptione *in examine Theolog. moral. tom.1. tract.1. de Matrim. ſexto caſu*; qui licet ſuffragium illi ferre non audeat, omnia vero proponit fundamenta, & difficultates omnes diſſoluit. Concludens: * Sic ſe habent fundamenta pro ſecunda ad caſum reſolutione poſita. Modo an ſit probabilis iudicent docti. Per me enim probabilis non fiet.*

§. II.

Nouum eiuſdem ſententiæ præſidium.

13 PRoduxi ego fundamenta præcipua, vt conſulto prætermiſi argumentum, quod, à computatione ætatis Chriſti Domini ante Baptiſmum, Fr. Ludouicus *vbi ſuprà* adducit. Quod huiuſmodi eſt. Chriſtus Dominus trigeſimo anno baptizatus fuit, vt dicitur *p.1. Decret. diſtinct.78. Can.4.* & tradunt PP. Auguſtinus, Chryſoſtomus, Euthimius, Ambroſius, & alij, ſed ætas Chriſti Domini non potuit vllo modo ſtare triginta annorum, niſi ætatis computatione facta à die conceptionis eius (vt videre eſt apud Henriquez *in Sum. de fine. Homin. cap.23. n.7.* cum gloſſa) ergo iuxtà ius commune ætas eſt computanda à die conceptionis; cui iuri cum Tridentinum non derogauerit, conformare videtur. Iuris enim cōmunis correctio vitanda eſt, dum expreſsè illi non derogatur, vt omnes Doctores fatentur.

14 Hoc inquam argumentum, quo vtitur perdoctus P. Fr. Ludouicus à Conceptione, ego conſulto prætermiſi, quia vt lego apud Henriquez *ſuprà num.6. in gloſ. litt. T. & Z.* Si ætas ad ordines computari poſſet, ea ratione, qua, in Chriſto Domino, ætas triginta annorum ad Baptiſmum computatur, latiſsima opinandi pateret via. Quia in Chriſto Domino numerantur triginta anni ad Baptiſmum, eo ſenſu, quo triduum mortis, ad reſurrectionē. Sic enim à PP. computatio fit. Primus annus Chriſti Domini continet ſeptem tantum dies, nimirum à die 25. Decembris vſque ad diem 31. huius menſis. Et trigeſimus annus aſſumit ſex tantum dies, poſt 28. annos intermedios completos. Quapropter iuxtà computationem annorum, vt à nobis communiter fit, ait Henriquez *ſuprà.* * Quod Lucæ 3. dicuntur 30. anni, erat annus vigeſimus nonus? inceptus per tredecim dies. * Scilicet, ſeptem ex primo anno, & ſex ex vltimo, & 28. anni intermedij. Vnde ſi computatio, quæ fit in annis 30. (Chriſti Domini, quoad Baptiſmū;) ad ordines ſuſcipiendos accōmodari poſſet, nimis ſtrictè opinatus fuiſſet Fr. Ludouicus à Conceptione, cum ætatem, ex hoc fundamento, à die conceptionis computari poſſe ſcripſit, nam longè minori ætate pro ordine ſuſcipiendo eōcludere poſſet, & deberet; quia ætas Chriſti Domini à conceptione etiam computata, non ſufficit ad 30. annum attingendum, ſed ad 29. inceptum per nouem menſes, & 13. dies, cum ſolum addat hæc computatio nouem menſes, quibus Chriſtus fuit in vtero B. Virginis ſuprà ætatem ab Henriquez computatam. Nam Chriſtus Dominus, quando

quando baptizatus eſt, ſolummodo habebat, à die incarnationis, 29. annum inceptum per nouem menſes, & 13. dies, quæ quidem ætas non attingit 30. annos inceptos.

15 Vnde duo ſequuntur contra doctiſsimum Ludouicum. Primum, ad rem non facere, quod ætas Chriſti computetur à conceptione, ad numerandum 30. annũ ante Baptiſmum, quando quidem ſic etiam computata, nõ attigit Chriſtus Dominus 30. annum. Secundum ex computatione ætatis Chriſti Domini à PP. facta, vt refert Henriquez, nullum argumentum deſumi poſſe pro ætate ad ordines computanda, quia ſi aliquod, planè euinceretur, eum, qui natus eſt anno 1665. die 25. Decembris, ordinem Præsbiteratus ſuſcipere poſſe poſt viginti & tres annos cõpletos, & aliquos dies aſſumptos ex anno ſequenti, quia iſte diceretur habere 25. annos, ea proprietate, qua Chriſtus dicitur habuiſſe triginta, quando baptizatus eſt, haberet enim 24. inceptum per 13. dies, ſeptem ex primo anno, & ſex ex vltimo, & 23. annos completos intermedios, quod ad verificandam prædictam propoſitionẽ ſufficit; iuxtà ſuperius dicta, & iuxtà computationem tridui mortis Chriſti ab omnibus admittendam. Ergo vel computatio 30. annorũ Chriſti Domini nullum præbet argumentum ad quæſtionis præſentis deciſionẽ, aut euidenter euincitur, eum, qui non habet 24. annum inceptum (cõputatione etiam facta à die conceptionis) ad Sacerdotium promoueri poſſe, quæ euidenter falſa ſunt. Prætetquam quod, licet in Chriſto Domino computaretur ætas a conceptione, nullum inde, pro aliorum computanda, fieri poſſet argumentum: eſt enim peculiaris ratio in Chriſto Domino, vt obſeruat Henriquez *vbi ſuprà*, dicens: * In ſolo Chriſto, quia in conceptione fuit ſtatim perfectus vir, cum pleno, & permanenti rationis vſu, merito computantur anni ab incarnatione integri.* Sic *vbi ſuprà cap. 23. in gloſſ. litt. S.* Vnde fit ex annorum computatione iure communi pro ætate Chriſti Domini facta, nil firmum deſumi poſſe, pro ætate, à die conceptionis, ad ordines in alijs computanda.

§. III.
Negatiua ſententia tenenda.

16 PRo communi ſententia negante eiuſmodi computationẽ ad ordines, ſtãt communiter Doctores. Quibus aſſentior, quia ex iure Canonico nullum argumentum ſolidum pro cõtraria deſumitur: illud enim, quod de computatione dierum anni biſſextilis ſuprà efformaui, à peritioribus Theologis nõ admittitur. Ex iure enim ciuili ad Canonicum argumentum non valere autumat, quando communis Doctorum expoſitio aliter intellexit, vt in præſenti contingit. Hinc omnes, tam Theologi, quam Canoniſtæ ætatem ad ordines, ad beneficia, ad profeſsionem, ad matrimonium, & alia, ad quæ ius Canonicum ætatem determinatam exigit; ſemper computant à natiuitate, & ſolum diſputant, an completa, an incepta ſufficiat, quod ex verbis Canonum elicere curant, (etſi de matrimonio loquentes latius opinentur nõnulli apud Dianam *p. 5. tract. 5. reſol. 16.* & in aliquo caſu etiam pro ordinibus. Vide illum *2. p. tract. 2. reſol. 29. & p. 9. tract. 9. reſolut. 50.* & Leandrum *tom. 2. diſp. 6. de Ordine, q. 6.*) Nemo autem dubitat, fore inualidã profeſsionem eius, qui decimumſextum annum compleret ex menſibus, quibus fuit in vtero, licet ipſi vtilius id eſſe moraliter certum haberetur. Ergo ſimiliter nec dubitari debet, illicitè promouendum ad ordines, & beneficia, qui annorum numerũ à Tridentino requiſitum, à conceptione computaret. Quia non tam vtilitatẽ perſonæ, quàm Eccleſiaſtici ſtatus reſpicere debemus: ſicut & religioni conſulimus, quando de ætate ad profeſsionem requiſita diſputamus. Quapropter Thomas Sãchez *in conſil. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 33.* licet contrariæ ſententiæ cenſuram nõ inuſerit, ſatis ſibi cenſuram placere ibidem oſtendit, dum ea opinione propoſita, ſubnectit, * ſed Couarruu. *4. Decretal. 2. p. cap. 4. ∫. 3.* dicit, nil hac in re falſius dici poſſe: & P. Ioannes Prapoſitus *vbi ſuprà*, inquit, *omni carere probabilitate.*

17 Ego verò licet eam non amplectar, à cenſura cum Sãchez abſtineo, tum propter fundamenta ſuprà iacta, tum ob auctoritatem Doctorum, qui à principijs intrinſecis probabilem iudicarunt. Fuerunt enim viri doctiſsimi, Doctor Torrexon Primarius ſacræ Theologiæ Cathedræ

dræ moderator, in celeberrima Vniuerſitate Complutenſi. Reuerendiſsimus P. Fr. Leander à Sacram. diligentiſsimus ſcriptor, & ſuis operibus notiſsimus, & Magiſtri alij celebriores, quos iuſtis de cauſis nuncupare omitto.

18 Verum quamvis prædictæ opinionis praxis nulli ſit conſulenda, ſi tamẽ aliquis, mala fide, ea vſus fuiſſet, deſeruire poterit ad excuſandum illum à ſuſpenſione, quia Pius Secundus, qui ſuſpenſionem impoſuit *Clericis* ſuſcipiẽtibus ordines maiores, ante legitimam ætatem, vſus eſt verbo *Præſumpſerit*, quod ſcientiam peccati ſuſceptionis ordinis importat, ac proinde non ſolùm bona fides, ſed ignorantia etiã craſſa, dum non ſit affectata, à ſuſpenſione incurrenda excuſabit; vt docent communiter Doctores, quos citatos ſequitur Leãder *tract. 6. de Ordine, diſp. 6. quæſt. 12.* Inſuper præfata opinio ei, qui bona fide Præſbiteratum ſuſcepiſſet, computatione ætatis à conceptione facta, deſeruire poterit, (ſecundum aliquos) vt ſemel ordinatus, abſque ſcrupulo celebrare poſsit, quia vt cum Nauarro docet Machado *to. 2. Sum. lib. 4. p. 1. tract. 7. doc. 4. n. 6.* * Eſte tal, eſtando legitimamente ordenado, tiene derecho de exercitarſe en el ordẽ, que recibiò, y por cõſiguiente no peca en ello. * Quorum ſententiam probabilem putant Petrus de Ledeſma *in Summ. cap. 7. de orat. verſ. La tercera duda, poſt 1. concluſ.* Ludouicus de S. Iuan *quæſt. 6. de Ordine, artic. 1. diffic. 3. & dub. 3. diffic. 7. concluſ. 3.* & alij, qui abſolutè hanc partem tuentur, etiã ſi in quacumque ætatis computatione, legitimam ætatem non habeat. Quorum opinio, licet aliàs mihi parum probabilis ſit, (quia eius fundamentum æquè probat de illo, qui mala fide ordinatus ſuſpenſionẽ non incurrit, ratione ignorantiæ, vel ab incurſa per Bullã Cruciatæ abſolutus eſt, quia cum verè ordinatus ſit, poterit etiam dici ius habere celebrandi) nihilominus adminiculo alterius opinionis de computatione à die cõceptionis, ſuſtineri poteſt, & ea vtentem non damnarem.

19 Advertendum verò hic eſt, Mag. Antonium de Hinojoſa *in director. deciſion. Regularium, litt. O. fol. 326.* cum Armilla, & Tabiena, contra omnes Doctores, & Eccleſiæ Romanæ praxim, docere recipientem ordines maiores ante legitimam ætatem, vel extra tempora, vel ſine litteris dimiſſorijs, non incurrere ſuſpenſionem: putat enim ex Armilla Pij Secũdi extrauagantem non fuiſſe receptam. * Sed Armilla (inquit) *verb. Irregularitas, §. 82.* dicit, quod non fuit recepta hæc extrauagans. Quorum opinioni ſubſcribendum videtur. * Sed vterque fallitur, vt praxis contraria, & curiæ ſtylus euincunt. Et præfata conſtitutio non ſolùm Clericos ſæculares (de quibus expreſsè procedit) ſed etiam Regulares comprehendit, vt videre licet apud Barboſam *de poteſt. Epiſc. p. 2. Alleg. 16. n. 25.*

QVÆSTIO XIII.

Vtrùm Religioſi poſſint ordinari ante legitimam ætatem à Tridentino præſcriptam?

§. I.

Quid de iure antiquo?

1 CErtiſsimum eſt olim potuiſſe. Quia Innocentius VIII. diſpenſauit cum toto Ordine Fratrum Minorum, vt poſtquam vigeſimumtertium annum attigerint, dum tamen ſufficientes ſint, * poſsint promoueri ad Sacerdotiũ, & Miſſas celebrare, non obſtante iure, cæteriſquè in contrarium facientibus. * Ita refert Brunus Caſſaing. *in Priuilegijs Regul. p. 2. tract. 7. prop. 2.* ſubnectens: * Poſſe etiam Prouinciales Minorum diſpenſare cum Fratribus ſui Ordinis (attende) vt in vigeſimoſecundo anno incepto, ad Sacerdotium aſcendant, ex priuilegio Ioannis Vigeſimiſecundi conceſſo Conuẽtui domus Chartuſiæ Sanctæ Trinitatis. Qui cõceſsit: *Vt omnes Monachi, & Clerici domus veſtræ, qui nunc ſunt, & erunt pro tempore, vigeſimumſecundum eorum annum attingentes poſsint ad Præsbiteratum ordinẽ promoueri.* * Quod quidem priuilegiũ, nulla Prælatorum diſpenſatione requiſita, conceſsit Iulius Secundus Fratribus Minimis cum reuocatione iuris communis, in Bulla edita *anno* 1506. quæ incipit: *Dudum ad ſacrum Ordinem.* Vbi eis indulſit: *Quod Fratres Ordinis Minimorum huiuſmodi, in vigeſimoſecundo anno ſuæ ætatis, tunc & pro tempore conſtituti ad Præſbiteratus ordinem, aliàs tamen ritè, ſe promoueri facere poſsint.* Quo priuilegio omnes alij Ordines Regularium ante Tridẽt. per communicationẽ fruebantur, vt apertè probatur ex Bulla Leonis X. & aliorũ Pontificum apud Brunum Caſſaing. *tract. 1. cap. 3. prop. 1. fol. 38.* Et conſtat etiam ex his,

his, quæ in ſimili tradunt Mag. Ioannes de la Cruz *in Epit. priuil. libr. 2. cap. 9. dub. 4.* Mag. Raphael de la Torre, Lezana, Hieronymus Garcia, & alij, apud Dianam *p. 10. tract. 12. reſolut. 49.* & apud Leandrum *tom. 3. tractat. 6. de ſolut. decim. diſputat. 6. quæſt. 46.* Et eſt communis ſententia, vt cum Rodriguez, Sorbo, & Miranda ait Brunus *ſuprà*.

§. II.

Quid poſt Tridentinum nonnulli ſenſerint.

2 Difficultas ſolum eſt, an vbi Concilium Tridentinum receptum eſt, vt in Hiſpania, hæc modo priuilegia ſuſiſtant? nam *ſeſſ. 23. cap. 12. de Reformat.* reuocata fuiſſe, tradunt communiter Doctores, ex verbis illis: * Nullus in poſterum ad Subdiaconatus ordinem, ante vigeſimumſecundum, ad Diaconatum, ante vigeſimumtertium, ad Præsbiteratum, ante vigeſimum quintum promoueatur, &c. Regulares quoque nec in minori ætate, nec ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur: priuilegijs quibuſcumque quoad hoc penitus excluſis. * Ex quibus videtur eumnei regulares, poſt Tridentinum, non poſſe ante legitimam ætatem, vt ſuprà ſtatutam, ordinari.

3 Nihilominus eiſdem omnino priuilegijs, quibus ante Tridentinum, Regulares modo gaudere; ſunt, qui aſſerant. Idque ex duplici capite. Primò, quia verba illa Concilij: *Priuilegijs quibuſcumque quoad hoc penitus excluſis*: non ſufficiunt, (vt ipſi putant) ad reuocanda Regularium priuilegia, quod multis ſuadere contendit Brunus *tract. 2. cap. 5. prop. 4. folio 49.* dicens: * Priuilegia Regularium non reuocantur per generalem reuocationem priuilegiorum, licet apponantur verba generalia, & geminata. *Priuilegijs in contrarium penitus derogatis & excluſis*: conſtat ex Marimagno Minorum, ex conceſſione Eugenij Quarti facta Prædicatoribus; & eiuſdem Eugenij, & Leonis X. priuilegio conceſſo Benedictinis. *Quod non poſſit derogari illorum priuilegijs, niſi de ipſorum ordine, & de huiuſmodi litteris fiat de verbo ad verbum expreſſa mentio.* Sic Rodericus, cum his, quos citat *tom. 1. quæſt. Regular. artic. 6.* * Hæc Brunus *vbi ſuprà*. Varia adducens priuilegia, quibus ſimilia verba non habere vim reuocandi Regularium priuilegia ſuadere tentat. Secundò, quia Regularium priuilegia ſe habent, vt in corpore iuris inſerta. hæc autem per illam clauſulam non cenſeri reuocata, docent plures apud Brunum *ſuprà*.

4 Tertiò, quia etiamſi per Tridentinum fuiſſent reuocata, vt communis ſententia tenet, fuerunt poſtea reualidata à Summis Pontificibus, & ad ſuum priſtinum vigorem reſtituta, vt docet M. Antonius de Hinojoſa ex doctiſsimo Prædicatorum Ordine *in direct. deciſ. Regul. verbo Confirmatio à folio* 121. Quod ſic probat. * Nam licet Pius IV. (qui decreta omnia Trident. confirmauerat) ex certa ſcientia, & poteſtatis plenitudine, confirmauerit omnia Fr. Minorum priuilegia, cum reſtrictione; exceptis, ſcilicet, cōtrarijs Tridentino: poſtmodum tamen, abſque vlla modificatione, confirmauit omnia priuilegia Ordinis Sāctiſsimæ Trinitatis (nimirum conceſſa Conuentui dumus Charruſiæ) cum quo communicant Ordines Mendicantes, licet ipſe non ſit de numero Mendicantium. * Ergo cum Fratribus prædicti Conuentus cōceſſum fuerit, vt vidimus, quod vigeſimumſecūdum annum attingentes ad Præsbiteratus ordinem aſcendere poſsint; id modo poterunt aliorum Ordinum Regulares.

5 Suadet inſuper idem Hinojoſa ex alio priuilegio Pij V. Fratribus Prædicatoribus conceſſo, non viuæ vocis oraculo, nec pro foro conſcientiæ tātum, quale Fratribus Minoribus conceſſerat, (de quo Henriquez *lib 6. cap. 6. num. 6. & in Gloſſ. i, litt. R.*) ſed Motu proprio, & abſque vlla reſtrictione. Verba eius ſunt: * Pius V. viuæ vocis oraculo Fratribus Minoribus omnia prædeceſſorum priuilegia, abſque vlla reſtrictione, vel obſtantia Concilij Tridentini, in foro conſcientiæ tantum, conceſsit die 13. Martij, anno 1568. Et idem Pius V. Motu proprio *anno* 1570. *die* 18. *Ianuarij*, de nouo conceſsit Ordini Prædicatorū omnia priuilegia à ſuis prædeceſſoribus indulta, & voluit pro expreſsis haberi: *Non obſtātibus alijs quibuſcūque Apoſtolicis, necnon Prouincialibus, Generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus.* * Ex quibus, inquit, cōſtat, nos reductos ad priſtinū ſtatum, quo ante Concilium Tridentinum, priuilegijs noſtris, in ampliſsima forma, potiebantur. Quia de

nouo conceditur, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus generalibus, vel ſpecialibus Apoſtolicis. * Et inſuper aliam refert conceſsionem paulò infrà dicens: * Idem adhuc Pius V. die 27. Septembris, anno 1571. omnia, & ſingula priuilegia, indulta, conceſsiones, prærogatiuas, & alias quaſcumque gratias Ordini noſtro (Prædicatorum) & eiuſdem pro tempore exiſtenti Miniſtro Generali, Fratribus, ac Monialibus, approbauit, confirmauit, innovauit, omniaquè & ſingula perpetuam obtinere firmitatem, abſque vlla reſtrictione, decreuit. * Hactenus Mag. Hinojoſa. Extat etiam alia Bulla Pij V. priùs edita anno 1567. in qua non ſolùm confirmat, ſed de nouo concedit omnia, & ſingula priuilegia Mendicantibus à ſuis prædeceſſoribus conceſſa, ibi: * Necnon priuilegia, facultates, indulta, fauores, & gratias tam temporales, quàm ſpirituales, &c. modo, & forma etiam per viam communicationis, & extenſionis, actiuè, & paſsiuè inter ſe, & alios quoſcumque ordines reſpectiuè, de nouo concedimus, ac ſi de verbo ad verbum, nullo pœnitus ommiſſo exprimerentur. * Sic refert Quintanadueñas *tom. 1. ſing. tractat. 3. ſing. 17.*

6 Quapropter Regulares modo poſſe ordines ſuſcipere ante ætatem à Tridentino præſcriptam, tradit expreſsè cum alijs Brunus Caſſaing. ex Ordine Minorum *de Priuileg. Regul. p. 2. tractat. 7. cap. 2. prop. 2.* Quod probat ex priuilegijs præfatis Innocentij VIII. Ioannis Vigeſimiſecundi, & Iulij Secundi, nuper adductis. * Ex quibus, inquit, manifeſtè patet, Fratres Minores, qui etiam in hoc vltimo priuilegio (Iulij Secundi pro Fratribus Minimis) participant, & conſequenter alios, habere facultatem diſpenſandi ſuper ætate conſtituta à iure ad ordinem Præsbiteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus ſuſcipiendos. Confirmatur, quia ante Tridentinũ Prælati poterant ſuos ſubditos diſpenſare, & facere, vt aſſumerent Subdiaconatum in decimooctauo anno, Diaconatum in vigeſimo, & Præsbiteratum in vigeſimoſecundo completo, ac etiam in vigeſimoſecundo inchoato: ergo etiam nunc illa facultate vti poſſunt, cum illud priuilegium ſit validum etiam poſt Tridentinum, vbi illud receptum eſt. Ac ſic tenet Emanuel Sà, *verb. Relig. num. 56.* Chriſtophorus à Cap. Font. proximè citatus, &, vt aduertit Portel, ſubſcribere debent Rodericus, Henriquez, & Sorbus. * Sic Brunus. Bullam aliam Vrbani VIII. refert Mag. Acatius de Velaſco *tomo 1. verb. Abſolut. reſolut. 7.* ex qua ſic infert: * De lo dicho ſe infiere manifieſtamente, que eſtàn oy todos los priuilegios de los Regulares (aun los reuocados por los Pontifices) de nueuo confirmados, y pueſtos en la miſma fuerça, que tenian antes, que los reuocaran, y reualidados de nueuo por la Santidad de Vrbano Octauo. *

7 Ex his auctoribus, expreſsè id tenet Sà *vbi ſuprà*, & Hieronymus Sorbo *in Compend. Priuil. Mendic. tit. Diſpenſatio, num.* 15. qui aſſerit modo vigere priuilegium Innocentij VIII. quo conceſsit, vt Generalis, vel Prouincialis Ordinis Minorum poſsit cum Fratribus ſui Ordinis, completo anno vigeſimoſecundo, ad Sacerdotium diſpenſare. Quamuis autem ex priuilegio Ioannis XXII. & Iulij II. conceſsis Conuentui domus Chartuſiæ, & Fratribus Ordinis Minimorum, vt in 22. anno inchoato, nulla requiſita Prælatorum diſpenſatione; poſsint Fratres Minores, per communicationẽ priuilegiorum, in ſupradicta ætate ad Præſbiteratum aſcendere, tamen in Capitulo Generali Burgenſi 1. *cap. Statutorum* prohibentur, niſi quibuſdam circunſtantijs concurrentibus auctoritate Apoſtolica adhibitis, vt notat Brunus ſuprà: ſtatuti verba ſunt. * Ad Sacerdotium non promoueatur quis antiquam 25. annum ætatis ſuæ attigerit, & quintum Religionis, *niſi Miniſter Prouincialis cum conſilio diſcretorum aliter iudicauerit faciendum.* Cui ſtatuto Fratres Minores extra Galliam, & Hiſpaniam ſtare debent. * Huius ſtatuti meminit P. Vazquez *tom. de Euchariſt. diſput. 246. cap. 4. num. 43.* adnotatquè conceſsionem Innocentij VIII. factam fuiſſe viuæ vocis oraculo, & priuilegia ſic conceſſa à Capitulo Generali ſuſpendi poſſe, ac proinde prædictum priuilegium limitatum fuiſſe in Capitulo Burgenſi, quam limitationem pro toto ordine vbiquè terrarum factam ſupponit. Sed de his alij. Nobis ſufficiat adnotare priuilegia ſupra exſcripta Ioannis XXII. & Iulij II. & Pij IV. non viuæ vocis oraculo, ſed Bullis ſpecialibus fuiſſe conceſſa Ordini Minimorũ, & Conuentui Chartuſiæ SS. Trinitatis, quibus per cõmunica-

nicationem, (ſi modo ſubſiſtant) Minores etiam vti poterunt: ſi ſolum conceſſiones viuæ vocis oraculo factæ a Capitulo Generali ſuſpendi poſſint; & hæc de qua loquimur, abſque recurſu ad Sedem Apoſtolicam, ſuſpenſa fuerit; vt ſupponitur.

8 Inſuper, quod Regulares modo poſſint ante ætatem à Tridentino præſcriptam ordinari, virtute conceſſionis Pij Quarti, *ſuprà num. 4.* memoratæ, confirmantis, abſque vlla modificatione, omnia priuilegia Conuentus Chartuſiæ Sanctiſſimæ Trinitatis; probatur auctoritate Doctorum celeberrimæ Vniuerſitatis Salmãtinæ, quam adducit M. Hinojoſa *vbi ſuprà* his verbis: * Hac confirmationis Bulla oſtẽſa, tunc Academiæ Salmantinæ affirmarunt DD. tum Theologi, tum vtriuſque Iuriſprudentes, poſſe Mendicantes vi huius priuilegij, non obſtantibus recentis Concilij decretis, vti omnibus priuilegijs ſibi iam dudum conceſſis. Et hæc ſubſcriptio cum authentico præfatæ Bullæ ſeruatur Mexici Indiarum Occidentalium, in Collegio S. Pauli Auguſtiniano. Hoc ſtante (inquit) ſtetiſſe videntur integra noſtra priuilegia, ac in antiquum robur reſtituta, in Pontificatu Pij Quarti, cui ſucceſſit Pius V. * Hactenus M. Hinojoſa, qui vt ſuprà vidimus, ex Motu proprio Pij V. omnia ſui Ordinis priuilegia antiqua, & per Tridentinum reuocata, in ſuo etiam robore nunc exiſtere, mordicus affirmat.

9 Nec contra ſuperius dicta militare putant Bullam Gregorij XIII. quæ incipit *in tanta rerum mole* edita Kalendis Martij, anno 1573. reducentis ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini tres conſtitutiones à Pio V. pro Ordinibus Mendicantibus, alijſque rebus editas. Primò, quia Gregor. XIII. non reuocauit conſtitutionem Pij Quarti ſuprà adductam. Secundò, quia valdè dubium eſt, an reuocauerit Motum proprium Pij V. de quo ſuprà; quia ſolum videtur reuocare conſtitutiones alias huius Pontificis, quibuſdam alijs de rebus, quas ibi memorat. Tertiò, quia non reuocat viuæ vocis oracula. * Quia oracula non dicuntur conſtitutiones, * vt ait Henriquez; & reuocatis priuilegijs, non intelliguntur oracula reuocata, niſi in ſpecie reuocentur, vt cum pluribus tradit Mag. Hyacinthus Donatus *p. 1. tract. 11. de Confirm. priuileg. quæſt. 17. num. 17. fol. 133.* Vnde, ſaltem pro foro conſcientiæ, vi oraculi Fratribus Minoribus conceſſi, & poſteà per Bullas Apoſtolicas confirmati, poſſe Regulares vti ſuis priuilegijs per Tridentinum reuocatis, tradit Henriquez *lib. 6. cap. 6. n. 6. litt. R. & lib. 7. cap. 24. n. 8.*

10 Inſuper efficacius intentum hoc ſuadetur. Quia hæc Bulla Gregorij XIII. non fuit promulgata, aut ſaltem non fuit Regularibus intimata, vt aſſerit Nauar. *in Manual. cap. 27. in fine.* Cui conſentiunt Peyrinus, Henriquez, Thomas à Ieſu, & Hieronymus de Llamas, apud Dianã *p. 3. tract. 2. reſolut. 107.* Item Rodericus, Sorbus, Medina, Portel, Cochier. Auguſtinus de Bellis, & alij, quos citatos ſequitur Brunus Caſſaing. *tom. de priuilegijs, tract. 1. cap. 6. prop. 6. fol. 50.* Ergo Bulla Gregorij XIII. obſtare non poteſt.

11 Denique difficultas ex hoc capite obiecta diluitur, quia licet præfata Gregorij XIII. Bulla publicata fuiſſet, & recepta; tamen poſteà idemmet Gregorius eam reuocauit, confirmando priuilegia Minorum ampliſſima confirmatione, cum clauſula derogatoria ſuæ antedictæ conſtitutionis, & aliorum prædeceſſorum, quæ eorum priuilegijs obſtare poſſent, ſub datis die 25. Maij, ann. 1573. in Bulla, quæ incipit *Ex benigna*, cuius clauſulam derogatoriam ad verbum refert Brunus *vbi ſuprà fol. 51. prop. 6. in fine.* Quapropter dum aliunde non euincatur, priuilegia antiqua Regularium per Tridentinum reuocata, numquam fuiſſe reſtituta, & falſam prorſus eſſe allegationem Antonij de Hinojoſa, quoad Bullas Pij Quarti, & Pij V. difficilè ſatis videtur, opinionem Bruni, pro ordinandis Regularibus ante ætatem à Tridentino præſcriptam, improbare.

§. III.

Iudicium Authoris.

12 VErùtamen ſuffragium illi ferre, nec vt probabili, poſſum. Tum quia non eſt in vſu apud Regulares, quem ſanè non amiſiſſent, ſi apud ipſos fixum non eſſet, præfatum priuilegium non eſſe poſt Tridentinũ reſtitutum: tum quia Bullæ allegatæ ex Pio Quarto, & Pio V. quibus præcipuum, imò, & totum præfatæ opinionis fundamentum innititur, non extant in Bullario: (ſemel enim, & iterum euoluto, non reperio) Tum quia Doctores, qui modo diſputant, an

poſt Tridentinum priuilegia regularium ei contraria ſubſiſtant? non intelligunt pro foro externo,ſed pro ſolo conſcientiæ foro. Hanc enim reſtitutionem feciſſe Pium V. viuæ vocis oraculo Fratribus Ordinis Minorum, conſtans eſt apud Theologos,& paſsim ita referunt: de illa verò Bulla Pij Quarti, & de Motu proprio Pij V. ab Hinojoſa allegatis, pauci pro foro externo ſuffragari meminerunt. Inſuper reſtitutionem priuilegiorum Regularium à Gregorio XIII. factam, (de qua Brunus *vbi ſuprà*) P.Vazquez,ex declaratione ſacræ Congregationis Concilij, aſſerit, pro ſolo conſcientiæ foro factam fuiſſe. Vide illum *tom.de Euchariſt. diſputat.246.cap.4.num.43.*ibi: * Vt teſtantur Cardinales Congregationis Concilij Tridentini, poſteà idem Greg.XIII. hæc priuilegia Mendicantibus contra Cõcilium Trident.reſtituit in foro conſciẽtiæ. * Sic Vazquez,cui conſonat Henriquez *lib.6.cap.10.litt.B.*dicens.* Quidam Regulares habent confirmatũ poſt Concilium Trident. priuilegium de ſupplemento ætatis, & fruuntur pro foro conſcientiæ priuilegijs per Tridentinum derogatis,vt conceſsit Pius V. *ſup cap.6.lit. R.* * Quod tradit etiam P.Sà, *verb.Relig. num.56.*dicens:* Pius V.voluit,Mendicãtes vti gratijs ſuis, & priuilegijs in foro conſcientiæ, non obſtante Concilio Tridentino. Et quamuis eius Bullam, vbi eis multa cõceſsit,reuocauerit Gregor.XIII. tamen poſteà reualidauit,vt teſtatur Congregatio Concilij.* Hæc ille.

13 Non inficior Patrem Sà inde deduxiſſe: * Quare videntur poſſe ordinari ante legitimam ætatem, * cui fauet Henriquez *ſuprà*,dum concedit habere confirmatum poſt Tridentinum * Priuilegium de ſupplemento ætatis.* Hæc tamen doctrina, ſi pro ſolo conſcientiæ foro, Regularium priuilegia ſint reſtituta, difficilis viſa eſt Patri Vazquez *vbi ſuprà n.44.* & Dicaſtillo *de Sacram.Ordinis, tractat.6. diſput 1.dub.21.num.302.*Nam abſque litteris dimiſſorijs,nullus Regularis ordinari poteſt,cum autem in illis veritas exprimi debeat,nequibit Prouincialis teſtificari,ſubditum habere legitimam ætatem ad ordines;cum hoc falſum ſit,& in priuilegio non conceſſum, quia nequit intelligi priuilegium, vt falſitas in litteris contineatur.Si verò Regularis,veritate expreſſa, ordinari poſſet virtute huius priuilegij, iam illi ſuffragaretur in foro externo, contra id, quod ſupponimus.Sic authores citati diſcurrunt. Cæterũ,ſi aliunde præfata ſententia improbanda non eſſet,his facilè occurri poſſet cum Doctoribus alijs,qui,admiſſa priuilegiorum reſtitutione,exiſtimãt,ad ordines etiam ſuffragari, & litteras dimiſſorias veritatem continere, ſi ſuperior teſtetur, habere legitimam ætatem, quia legitima eſt pro Regularibus; quam Pontifices ex priuilegio talem admittunt,quamuis non attingat ætatem iure communi à Tridentino requiſitã.Quapropter illam non improbauit P.Vazquez *vbi ſuprà*; nonnullos pro ea militare, ſuppreſſo nomine, refert.

14 Sed vt omnis opinandi aditus præcluderetur, nouiſsimè prodijt decretum ſacræ Generalis Inquiſitionis Romanæ,in quo Sanctiſsimus noſter Alexander VII. die 18.Martij, anno 1666. prohibuit, vt ſcandaloſam hanc propoſitionem * Regulares poſſunt in foro cõſcientiæ vti priuilegijs ſuis, quæ ſunt expreſsè reuocata per Concilium Tridentinum. * Vnde à poſteriori apertè intelligitur, priuilegia eiuſmodi,quæ aliquando fuerunt reualidata,fuiſſe tamen poſteà pro vtroque foro reuocata. Ac proinde modo improbabile prorſus eſſe,ordinari poſſe Regulares ante legitimam ætatem. Et vt refert M. Donatus *p.1.tract.12.de Confirm. priuil. quæſt.17. fol.134.n.23.* iam erat in ſpecie expreſsè prohibitum à Sexto V. *anno* 1588. *conſtit.* 91.quæ incipit *Sanctum, & ſalutare, folio* 651.*Bullarij*.Quod iterum repetit *p.3. tr.* 11.*fol.*196.cui prohibitioni abſque dubio innititur cenſura Alex.VII.

15 Addit tamen Donatus ibidem,eſſe probabile,Regulares quoad forũ conſciẽtiæ,& quietem animarum ſubditorũ poſſe vti priuilegijs à Cõcilio reuocatis.*Quoad abſoluendum à cenſuris,& diſpenſandum in irregularitatibus contractis.*Sed poſt præfatum Alexandri VII. decretum, hoc dici non poteſt:& ipſe ſibi non conſtat,quia *tom.4.tract.3 quæſt.*17.ar.1,oraculũ Pij V.ſub anno 1566.die 13. Maij, quo declarauit,Patres Minores in foro cõſciẽtiæ poſſe vti omnibus gratijs,& priuilegijs per anteceſſores Pontifices ſibi conceſsis, etiam quoad illa,quæ fuerũt abrogata per Conciliũ Trid.fuiſſe per Sixtũ V.reuocatũ in conſtitutione prædicta,quæ incipit: *Sanctum, & ſalutare*. Quam reuocationẽ Clemens VIII, confirmauit,anno 1595. in con-

Digitized by Google

conſtitut. quæ incipit: *Romanum Pontificem.* Quibus omnino ſtandum eſt: ergo opinioni contrariæ nulla in poſterum remanet probabilitas, maximè poſt decretum Sanctiſsimi noſtri Alex. VII. nuper adductum, quo præfatæ reuocationes priuilegiorum, etiam pro foro conſcientiæ nobis innoteſcunt, quas ipſe confirmauit, dum opinionem Theologorum contrarium aſſerentiũ, vt ſcãdaloſam damnauit, prohibuitquè.

QVÆSTIO XIV.

Verùm ad incurrendum impedimentum criminis dirimens matrimonium, notitia impedimenti requiratur?

§. I.

Præmittuntur nonnulla.

1 CRimina, quæ matrimoniũ ſubſequens dirimunt, poſſumus ad duo reducere. Primum eſt adulterium cũ machinatione mortis alterius cõiugis, effectu ſubſequuto. Secundum eſt adulteriũ cũ promiſsione de contrahendo poſt coniugis mortem, vel cum contractu matrimonij de præſenti cum adultera.

2 Ad contrahenda eiuſmodi impedimenta aliquæ conditiones requiruntur; vt videre licet apud Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſput. 78. & 79.* in quibus aſsignandis Doctores non conueniunt, ſed in opiniones diuiduntur verb. grat. An incurratur impedimentum criminis, quando vxor occidit maritum ad contrahendum cum adultero? Quod negant M. Victoria, M. Petrus de Ledeſma, & alij, ſed contra communem Doctorum. Quia leges non magis probant de marito occidente vxorem, quam de vxore occidente maritum. Item, an ſufficiat, abſque adulterio mortis machinatio, quando non ſolus coniux alterius coniugis mortem machinatur, ſed alter etiam cum quo eſt contrahendum? Negant nonnulli aſſerentes, hoc impedimentum abſque adulterio nunquam contrahi. Sed hoc etiam eſt contra communem, quia quando vterque machinatus eſt mortem non requiritur adulterium, ſed quando alter tantum, vt ex varijs iuribus deducitur. Item, an coniugis interfectio requiratur fieri ex intentione contrahendi? Quod deſiderari ad contractionem huius impedimenti, negant Caietanus, Petrus de Soto, Armilla, & alij. Sed contra D. Thomam, & communem Theologorum, & Canoniſtarum ſententiam. Quia iura ſtatuentia hoc impedimentum ad hanc intentionem reſpiciunt. Item, an promiſsio matrimonij ficta, & ore tenus, ſufficiat cum adulterio, an vera, & ex animo facta requiratur? Et hanc requiri docent Henriquez, Sà, & alij. Sed contra plures, quia in ordine ad extorquendum adulterium, ſpe futuri matrimonij, poſt mortẽ coniugis, æquè facit promiſsio ficta, alteri ignota, ac promiſsio vera: ac proinde eadem eſt vtriuſque ratio. Item: an promiſsio debeat præcedere adulterium? Affirmat M. Ledeſma apud Ioannem de la Cruz *in director. 2. p. de Matrim. quæſt. 4. con. 4.* Sed abſque fundamento. Cum ex iure, adulterium, adiuncta promiſsione, matrimonium dirimat, quod vtrique verè datur, ſiue promiſsio antecedat adulteriũ, ſiue ſubſequatur. Inſuper ſub opinione etiam eſt, an promiſſio debeat eſſe mutua? An iuramento etiã firmata? An adulteriũ vtrique delinquenti notũ? Et denique, an quod vir intra vas adulteræ ſeminauerit? Hoc enim requiri, ait M. Corradus *in Reſponſ. caſ. quæſt.* 142. dicens: ita fuiſſe declaratum Romæ, quia viro non ſeminante, non eſt adulterium in ſua ſpecie completum, nam talis copula, neque ad conſummationem matrimonij, neque ad impedimentum affinitatis contrahendum eſt ſufficiens. Quæ quidem ratio æquè probat, ſimiliter requiri, ad hoc impedimentum cõtrahendum, quod fœmina etiam ſeminauerit, quia ea non concurrente, non ſufficere ſeminationem viri ad conſummandum matrimonium, nec ad impedimentum affinitatis contrahendum, eſt probabilis multorum opinio, vt videre licet apud Sanchez *de Matrim. lib. 2. diſp. 21. n. 11.* & apud Dianam *3. p. tr. 5. reſol. 19. & in addit. reſol. 21. & 4. p. tract. 2. reſol. 43. & 5. p. tract. 13. reſolut. 54. & alibi.* His poſitis.

§. II.

Doctorum ſententiæ.

2 QVod in præſenti inquirimus, eſt; an ad incurrendum criminis impedimentum, ſit neceſſarium ſcire, tale crimen matrimonium contrahendum dirimere? Negant communiter Doctores cum D. Thoma, apud Mag. Serram *tom. 2. in 2. 2. quæſtion. 06. artic. 4. ad tertium*, & apud Dianam *p. 10. tract. 13.*

*reſol.*51. Quorum fundamentum eſt, quia impedimentũ criminis non eſt purè pœna delicti, ſed principaliter eſt inhabilitas ad contrahendum, ſicut & reliqua impedimenta. Ergo ſicut alia ab ignorante incurruntur, ita & iſtud.

4 Nihilominus contrariam ſententiam tenet M. Paludanus *in 4. ſent. diſtinct. 34. quæſt. 1. num.* 17. dicens: requiri ſcientiam impedimẽti criminis, ex parte vtriuſque delinquentis, nec ſufficere ex parte vnius. Verba eius ſunt. * Item requiritur in his duobus caſibus, quod vterque ſciat impedimentum, *de conceſ. preben. cap.* 1. Nam altero ignorante non dirimit, vt *extra* eo tit. *propoſitum*, &c. & *cap. veniens extra. de ſponſ.* cum in Apoſtolica. * Sic ille. Et abſolutè requiri ſcientiam, licet non explicet, an ex parte vtriuſque, docet Fernãdez *in Medulla caſ. conſcient. p. 3. cap. 16. ſect. 5. in fine*, ſubnectens: pro hac ſententia ſtare etiam Maiorem *quæſt. 2. diſt. 37. quæſt. 1. artic.* 4. & eſſe communem opinionem. Eamdem amplectitur Baucius *in Miſc. caſ. conſ. tom. 2. opuſc. 1. quæſt.* 176. Et nouiſſimè defendit doctiſsimus Fr. Leander à Murcia *in diſquiſ. in 1. 2. D. Thomæ libr. 2. diſp. 4. reſol.* 22. dicens: * Pro illa ſtare omnes, qui aſſerunt, irregularitatem, & alias pœnas per leges Eccleſiaſticas impoſitas non incurri ab eo, qui illas ignorat, etiã ignorantia vincibili, & culpabili, dummodo non ſit craſſa, & ſupina, id eſt, dummodo non ſit talis, vt ad eam vincẽdam, nulla, vel ferè nulla diligentia adhibita ſit, Nauarrus, Sylveſter, Nauarra, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſput. 32. num. 31. & 34.* * Hanc opinionem referens non improbat Diana *p. 10. tract. 13. reſolut.* 51. Et tamen adhærere nõ audet, dicens: ſe circa ſuprà dicta magnam habere difficultatem, & nolle opinioni Baucij, tam præiudiciali ſacris Tribunalibus Pœnitentiariæ, & Datariæ Romanæ calculum ſuum adiungere. * Nam ſi hæc opinio, inquit, eſſet admittenda, plures in contrahendis matrimonijs non egerent diſpenſatione. * Conſequentia Dianæ eſt apertiſsima, ſed ſi aliunde fundamentum ex quo deducitur, non euertat, oleum, & operam perdidit. Aliàs pluribus in caſibus, abolendæ forent opiniones circa diſpenſationes: omnes enim negatiuæ Tribunalibus Pœnitentiariæ, & Datariæ Romanæ præiudicant, cum plures diſpenſationes non eſſe neceſſarias doceant, vt paſsim apud Doctores reperies.

5 Suaderi poteſt ſententia Paludani, & aliorum pluribus petitis argumentis, ex doctrina P. Thomæ Sanchez *in libris de Matrimonio*. Primum deſumitur ex his, quæ de impedimento criminis tradit *lib. 7. diſput. 5. num. 7.* vbi apertè docet, impoſitum eſſe in pœnam delicti commiſsi, & ad præcauendum in poſterum. * Dupliciter, inquit, interdicit Eccleſia matrimonium inter aliquos: priori modo ob ſpeciale motiuum virtutis, poſteriori modo in delicti admiſsi pœnam, aliquodquè præcauendum damnum. * Ex quo principio deducit, copulam habitam cum fœmina, cum qua ratione impedimenti criminis, nequit iniri matrimonium, non habere circunſtantiam in confeſsione explicandam. * Quia in ea, inquit, deficit ratio prohibitionis matrimonij, nimirum pœna delicti admiſsi, & ne detur auſa captandi mortem coniugis, ad contrahẽdum cum adultera. * Hæc ille.

6 Ex quibus patroni opinionis Paludani ſic arguunt. Impedimentum criminis eſt pœna delicti commiſsi, & ſimul medicina ad alia præcauenda: ſed nulla pœna, (licet ſimul habeat rationem medicinæ) incurritur ab ignorante illam. Ergo neque impedimentum criminis. Minor in qua eſt difficultas traditur ab ipſo *libro 9. de Matrimon. diſput. 32. num. 13. & ſequent.* vbi vniuerſaliter de omnibus pœnis id tenendum aſſerit, *ex cap. 2. de conſtitution. in 6.* In quo, propoſitione indefinita, quæ vniuerſali æquiualet, ſtatuitur: *Ignorantiam excuſare ab incurſione pœnæ*, ac proinde ab omni pœna, vt ipſe probat *libro 3. diſput. 44. num. 2.* ſic exponens indefinitas iuris propoſitiones. Ergo impedimentum criminis, vtpotè, quod pœna delicti eſt, non incurritur ab ignorante, ſed requiritur illius notitia, quia non videtur rationi conſonum, quod tantum ſibi quis detrimentum ſubſequendũ ignorans ſubeat.

7 Confirmatur primò ex doctrina, quam probabilem, & piam vocat ipſe Sanchez *lib. 7. cap. 40. nu. 7.* vbi loquens de impedimento dirimente, quod ad contrahẽdum, mortuo marito, contrahit eius vxor, ſi licentiam ei dederit, vel diſsimulauerit, vt ad ordinem ſacrum promoueretur, ſic ait: * Temperant quidam Doctores volentes, vt tunc matrimonio ineundo reddatur inhabilis vxor promotioni con-

conſentiens, quando fuit cõſcia iuris reddentis eam inhabilem, & adhuc conſensũ præſtitit, ſiue cum voto, ſiue abſque voto. Non enim rationi cõſonat (attende) vxorẽ huius ſibi detrimenti ſubſequuti ex illius licentiæ conceſsione inſciã illud perpeti. Et ita docent Hoſtienſ. Goffredus, Aſtenſis, & Gaeta. Et eſt opinio pia, ac probabilis * ſic ille. Si ergo ſcientia huius impedimenti requiritur probabiliter ad illud cõtrahendum, cur potiori iure id in noſtro caſu non eueniet? In quo impedimentum criminis rationem habet pœnæ, vt fatetur ipſe Sanchez ſupra, & tradit expreſsè Vazquez 1. 2. *tom. 2. diſp. 168. c. 3. n. 10.* dicens: * Impedimenta ex crimine profecta verè ſunt pœnæ, quale eſt impedimẽtum, quod vocant vxoricidium cum machinatione ad mortem. * Quare ergo de hoc impedimento, quod de præcedenti non eſt aſſerẽdum? Quare de hac pœna negandũ, quod de reliquis, tradunt Vazquez, & Sanchez, & paſsim Doctores, quos videre poteris apud Dianam *3. p. tract. 5. Miſcel. reſol. 13. & 67. & tract. 6. Miſcel. reſol. 7. & 41.*

8 Confirmatur ſecundo ex ipſo Sanchez *lib. 9. diſp. 32. num. 18.* vbi ſic ſcribit: * Adde annullationem actus, quando non eſt ſolemnitatis defectu, ſed in delinquentis pœnam, non incurri à legis ignaris, vt benè aduertit Anton. *cap. de conſtitution. num. 19.* * Bene: ſed annullatio matrimonij coram Parocho, & teſtibus celebrati eſt annullatio actus, non ſolemnitatis defectu, ſed in delinquentis pœnam à lege Pontificia proueniens, ergo à legis ignaris impedimentum criminis incurri non poterit.

9 Vrgetur ex doctrina, quam, pluribus citatis, defendit etiam Sãchez *ſuprà n. 49.* vbi probat, ignorãtiam iuris humani, ſtatuentis pœnam priuationis debiti coniugi habenti copulam cum conſanguineis alterius coniugis in 1. & 2. gradu, illum eximere ab hac pœna, eo quod in reliquis pœnis hæc ratio locum habeat, ac proinde in hac priuationis debiti, eumdem habere debeat. Ergo à ſimili in noſtro caſu dicendum.

10 Secundum pro hac ſententia argumentum deſumitur ex alia doctrina ipſius Sanchez *lib. 9. diſp. 32. citata, n. 13.* vbi rationem reddens, cur excommunicatio nõ incurratur ab ignorante, ſic ait: * Quia ex vna parte excõmunicatio eſt medicinalis *cap. 1. de ſent. excom. in 6.* Et ex altera eſt vltima pœna, qua Eccleſia punit, teſte Auguſtino, de correctione, & gratia cap. 15. (attende) At non eſſet medicina, ſed potius obeſſet, ſi ignorata incurreretur. * Expẽdas quæſo iterum rationẽ: ex illa enim argumentum ad hominem ſic conficitur. Impedimentum criminis eſt pœna delicti commiſsi, ſecundũ quam rationem nõ incurritur abſque notitia, & ſimul eſt medicina ad præcauendum aliquod damnũ, vt tradit ipſe author *ſupr. lib. 7. de matrim. diſp. 5.* verbis ſupra datis. Atqui non eſſet medicina, ſi ignoratum incurreretur: ergo nequit incurri ab ignorante. Nam de impedimento criminis, non aliter, ac de excommunicatione ſentiendum eſt, cum eadẽ vtrobique militet ratio: ſicut enim excommunicatio ignorata nequit eſſe medicina ad vitandum crimen, eo quod ignorata nequeat delinquẽtem retrahere a crimine patrando, ita ſimiliter impedimentum propter crimen nequibit ignoratum eſſe medicina ad illud vitandum, cum certiſsimum ſit, neminem eius, quod ignorat, memoria, aut timore coerceri poſſe. Ac proinde ſicut de excommunicatione dicit Sanchez, quod ex eo quod eſt medicina, potius obeſſet, quam prodeſſet, ſi ignorata incurreretur: idem de impedimẽto criminis, ſi conſequenter procedat, dicere debebit. Ex vtroque enim capite, medicinæ, & pœnæ; ignorantiam, vt incurri poſſit, excludit.

11 Tertiò probatur, quia ſi propter aliquam rationem impedimentum criminis incurreretur ab ignorante, maximè quia licet ſit pœna, eſt tamen ſimul, & præcipuè inhabilitas ad contrahendum. Sed hæc ratio parum probat; quia ipſamet inhabilitas eſt in pœnam criminis ſtatuta, atque adeò quod requiritur ad incurrendum pœnam, eſt etiam requiſitum ad inhabilitatem incurrẽdam. Quod exemplis euincitur. Irregularitas ex delicto, verb. grat. ex homicidio, eſt inhabilitas quædam ad ordines ſuſcipiendos, & ad vtendum ſuſceptis, & tamen quia in pœnam delicti ſtatuta eſt perſonæ particulari propria authoritate occidẽti, non incurritur ab ignorante, vt alibi, pluribus citatis, oſtẽdam. Et loquentes de alijs irregularitatibus ex delicto (verb. grat. ex eo quod quis cenſura ligatus celebrauit, vt ſi excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus alicuius ordinis ſacri actũ exercuit, vel ex eo quod ſcienter rebaptizauit) tenent plures Docto-

Digitized by Google

ctores, quos citatos ſequuntur Thomas Sanchez ſupra *lib. 9. diſp. 32.* M. Cornejo *diſp. 6. de irregularit. dub. 3.* Leander à Sacram. *tom. 5. de irregularitate tract. 1. diſp. 4. quæſt. 6.* Portel *in dubijs Regul. verbo, Ignorantia. num. 19.* Reginaldus, Peregrinus, & alij, quos citatos ſequitur Diana, *p. 3. tract. 5. reſol. 67.* Ergo licet impedimentum criminis, ſit inhabilitas ad contrahendum, cum hæc ſit ſtatuta in pœnam criminis, non incurretur ab ignorante. Secundò excommunicatio, quæ & pœna, & medicina eſt, ſicut impedimentum criminis, eſt etiam inhabilitas ad actus iuriſdictionis exercendos: & tamen quia hæc inhabilitas eſt in pœnam, requirit ad ſui incurſionem, notitiam legis poſitiuæ, eam imponentis; ergo. Tertiò: reſeruatio peccati eſt ablatio iuriſdictionis ad abſoluendum, atque adeo, re vera, reddit inhabiles inferiores Sacerdotes ad abſolutionem impertiendam: & tamen quando in pœnam delicti ſtatuitur, non incurritur ab ignorante talem eſſe reſeruationem, vt tradit Sanchez ſupra *diſp. 32. citata, n. 18.* dicens: * Hinc deducitur, dum in noua conſtitutione reſeruatur abſolutio alicuius peccati in odium illius, vt fecit Sixtus V. contra malè promotos ad ordines, ignorantem inuincibiliter eam cōſtitutionem, non incurrere hanc reſeruationem, quamuis ſe delinquere norit, quia ea reſeruatio eſt pœna ſtatuta in odium delinquentis, &c. * Quod de omni reſeruatione docent plures, vt alibi diximus, quos cum Diana *p. 6. tract. 6. reſol. 42.* ſequitur Thomas Hurtado *tom. 2. variar. reſol. tract. 12. cap. 1. n. 1123. fol. 323.* Ergo licet impedimentum criminis ſit inhabilitas ad contrahendum, non benè hinc deducitur, nō exigere ſcientiam, vt incurratur: nam cum ipſa met inhabilitas ſit nonnunquā ſtatuta in pœnam delicti, ſicut deficiente delicto non incurritur; ita nec deficiente notitia legis, in pœnam delicti, illam ſtatuentis; quia vt incurratur in pœnam, æquè requiritur notitia pœnæ, ac ipſum delictum: iuxta doctrinam, quam modo ſupponimus, de ſcientia requiſita ad incurrendas pœnas, & præcipuè medicinales, qualis eſt impedimentum criminis, vt de irregularitate, & excommunicatione, & alijs, quæ ſimul inhabilitates quædam sūt, diximus ſupra.

12 Itaque ſicut duplex genus eſt irregularitatum, aliæ enim purè inhabilitates ſunt: vt ex defectu natalium, ex defectu lenitatis, & ex defectu corporis: ad quas incurrēdas nō requiritur ſciētia legis, eas ſtatuentis; aliæ vero ſunt in pœnam delicti ſtatutæ, vt irregularitates omnes ex delicto, ad quas incurrendas notitia legis ſtatuentis irregularitatē neceſſaria eſt, iuxta plurium Doctorum opinionem, quos dedi ſupra: ita ſimiliter duplex eſt impedimēto rum matrimonij genus: quædā enim ſunt purè inhabilitates ad contrahendum, vt impedimentum affinitatis, ex copula licita, aut etiam ex ignorantia conſanguinitatis illicitè habita, cognatio ſpiritualis, quæ contrahitur baptizando filium communem, etiam in caſu neceſsitatis, & ſimilia. Quæ quidem impedimenta cum non fuerint impoſita in pœnam delicti, ſed propter alios fines, ſuis locis examinandos, ſunt; purè inhabilitates ad contrahendum; ac proinde non requiritur earum notitia, ſed prorſus ignoratæ incurruntur. Alia vero impedimenta ſunt, quæ non purè inhabilitates, ſed pœna etiam ſunt, & in criminis punitionem ſtatuta, quæ ſicut, & irregularitates ad ſui incurſionem notitia legis indigent: & huiuſmodi cenſetur eſſe impedimentum criminis.

13 Ex dictis; videntur ſibi Doctores citati eneruaſſe fundamenta, quibus nititur Diana, cum alijs, ad contrariam ſententiam ſuadendam; nempè ab exemplis petita ex lege Canonica, & ciuile, in quibus ſtatuitur, ne teſtamenta condantur abſque certo numero teſtium; nec profeſſio emittatur, niſi completo integro anno nouitiatus, & poſt annum decimum ſextum: & tamen ſi quis (inquit Diana) ex ignorantia has conditiones omitteret, nec teſtamentum, nec profeſsio valerent. Sed quidem, me etiam iudice, argumentum Dianæ leue eſt: quia vtitur ſtatutis, quæ rationem pœnæ non continent, nec inhabilitatem in delicti punitionem inducunt. Ac proinde cum nulla ſit paritas, diſparitatem reddere non cogimur. Sicut nec in alio ſimili, quod adducit, de illo, qui cum cognouiſſet carnaliter matrem, contraxit poſteà bona fide cum filia impedimentum affinitatis ignorans. Nam hoc impedimentum, vt prædixi, cum ſit purè inhabilitas, non requirit ſcientiam, vt incurratur: eodem enim prorſus modo incurreretur, ſi abſque vlla culpa exiſtimans inuincibiliter eſſe propriam vxorem, matrem cognouiſſet; quòd ſecus contingit in im-

impedimento criminis, quod in pœnam delicti ſtatutum eſt, quod proinde ſicut deficiente delicto incurri non poteſt, ita nec deficiente notitia pœnæ, ſi aliunde oppoſitum non probetur.

14 Denique non eſt dubium, potuiſſe Eccleſiam impedimentum criminis, etiam materialis inſtituere, ita vt quamuis formalis adulterij malitia, aut deciſionis deficeret, maneret inhabilitas ad contrahendum, tamen de facto non inſtituit. Similiter certũ eſt ſtatuere potuiſſe, vt etiam ab ignorante incurreretur; cæterùm dum non ita inſtituiſſe conſtiterit, non eſt cur de hoc impedimento criminis, ſicut de alijs, quæ in pœnam non imponuntur, diſcurramus.

§. III.

Iudicium Authoris.

15 Dedi fundamenta, quæ pro Paludani ſententia congerere potui, ſed contraria, & cõmunis tenenda eſt. Quia ſicut affinitas, & conſanguinitas, & cognatio ſpiritualis ſunt ab Eccleſia inſtituta impedimenta dirimentia, ne occaſione conuerſationis, & nimiæ familiaritatis, quæ ex illis generari ſolet, actibus inhoneſtis, ſpe matrimonij contrahendi, daretur occaſio; ita ſimiliter vt adulterijs, & homicidijs, ſpe matrimonij futuri, omnis precluderetur aditus, hanc inhabilitatem impedimenti criminis ſtatuit Eccleſia, quam ab omnibus delinquentibus, ſiue ſcienter, ſiue ignorantèr contrahi voluit, ſicut & cæteras, de quibus ſupra, quarum eadem eſt ratio: licet hoc impedimentum, delictum præſupponat, cuius punitionem ſecundario, & minus principaliter intendit Eccleſia. Hoc verò non minuit vim inhabilitatis alijs impedimentis communem; ideoque maiorem impedimenti notitiam Eccleſia non exigit.

16 Secundo probatur, quia ſi impedimentum criminis non incurreretur ab ignorante eſſe annexum delicto, nec etiam contraheretur ab illo, qui ex inconſideratione naturali, & inculpata, ſeu ex inaduertencia, & obliuione, tempore commiſſi delicti, non recordaretur eſſe impedimentum. Nam in ordine ad excuſandum à pœna; inaduertentia, obliuio, & ignorantia omninò æquiparantur, vt docent Thom. Sanchez *in Sum. lib. 4. cap. 2 2. num. 18.* Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 4. ſect. 8. num. 1 1.* Diana *3. p. tract. 5. reſol. 41.* Puente, Hurtado *2. 2. to. 1. diſp. 83. §. 42.* & P. Bardi apud Dianam *p. 9. tract 6. reſ. 13.* dicens: eum, qui ex inaduertentia non recordatur cenſuræ, nec cenſuram, nec peccati reſeruationem incurrere. (Quæ doctrina, ait Hurtado, magna conſideratione indiget, quia non rarò hæreticus agit hæreticè inculpata inconſideratione cẽſuræ) ergo ſicut cum cenſuram ignorat, nec cenſuram, nec peccati reſeruationem incurrit, (vt tradũt Sanchez *in Sum. lib. 2. cap. 8. n. 5. in fine*, & cum Vazquez de alijs Palao *tom. 4. tr. 23. punct. 15. §. 2.* & cum Egidio, Granado, & Laym. tenet Leand. a Sacram. *tom. de Pœnit. tract. 5. diſp. 12. q. 16*) ita nec cum peccat ex obliuione, ſeu inaduertentia ad cenſurã. Et conſequenter ſi impedimentũ criminis nõ incurrit, qui illud ignorat, ita neque qui ex eius inconſideratione crimen admittit. Sequelã hanc nemo concedere audebit, nec admiſſis principijs eam facilè vitare poterit. Ergo dicendum à fortiori eſt incurrendum impedimentum criminis, non eſſe neceſſariam illius notitiam.

17 Ad argumenta in contrarium facilè ex dictis reſpondetur. Ad primum, & ſecundum dic, excommunicationem primo, & principaliter eſſe in pœnam delicti, & ſecundario in medelam. Quod eſt de conceptu cuiuſvis alterius pœnæ, in cuius impoſitione, & taxatione legiſlatores bonum reipublicæ regimen attendunt, quam pœnarum timor, & præmij concepta ſpes conſeruat. Secus verò contingit in impedimentis matrimonij inſtituendis, quæ ſuo conceptu primario non delictorum punitionem, ſed alios fines reſpiciunt. Aliter enim affinitas ex copula fornicaria, quia delictum ſupponit, & ideò rationem pœnæ continere dicitur, non contraheretur ab ignorante ex tali copula impedimentum oriri, quod nullus ex contrariæ opinionis authoribus concedere audebit. Ad tertium dic, inhabilitatem non eſſe in pœnam criminis primario inſtitutam, ſicut nec affinitatem ex copula fornicaria, & ideò non conſideranda, quæ ad rationem pœnæ, ſed quæ ad inhabilitatem contrahendam requiratur notitia. Et cum nullam deſiderari ex Eccleſiæ praxi, ex communi Theologorum nobis conſtet; his ſtare debemus.

TRA-

TRACTATVS QVINTVS,

DE CENSVRIS.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm incurratur irregularitas ex homicidio omninò occulto?

1 HOmicidium omninò occultum voco, quod adeò occultum eſt, vt nulla ratione probari poſsit in iudicio, neque in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſsione homicidæ. Hoc poſito.

2 Prima ſententia aſſerit, ex eiuſmodi homicidio irregularitatem non incurri. Ita aliqui ex antiquis apud Syluestrum *verb. diſpenſatio, num.* 12. vbi Vercellus docet, in occultis non requiri diſpenſationem, propter depoſitionem vitandam, *quia occulta (inquit) peccata non habēt vindictam, ſed quia de eo, ſuper quo diſpenſatum eſt, quis accuſari non poteſt.* Et expreſsius Vincen. qui ait,* quod homicida omninò occultus celebrare poteſt, & ordinibus vti, ſi egit condignam pœnitentiam, quia iſte non eſt obnoxius Eccleſiæ, cum peccatum ſit occultum.* Sic ex illis refert Syluester *vbi ſupra, & verb. Homicidium 3 num.* 11. *quæſt.* 8. Quos ſequitur M. Ioannes de Tabiena *verb. irregul.* 5. *nu.* 3 vbi in ſummario hæc habet.* Homicidium ſi ſit omninò occultum, & homicida egit pœnitentiam, non indiget diſpenſatione.* Et licet in explicatione huius concluſionis, diſpenſationem cum alijs expoſcat, non ſibi contradicit, quia non eam exigit, quando certum eſt, homicidium eſſe omninò occultum, vt conſtat ex principio, quo ducitur, nempè diſpenſationem eſſe neceſſariam; ſecundum Laurent. Ioannem, Archidiaconum, & Panormitan. * ne quis conſtituat ſe iudicem in cauſa propria, exiſtimando omninò occultum, quod non eſt. * Si ergo certum ſit, homicidium eſſe omninò occultum, tam ipſe Tabiena, quàm authores, quos refert, negare conſequenter debent, neceſſariam eſſe diſpenſationem.

3 Eamdem ſententiam tenet cum alijs Manuel Rodrig. *to.* 1. *quæſt. reg. q.* 24. *art.* 11. vbi ſic ait: * Scio, communem eſſe opinionem, quod vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo; (id eſt omninò occulto) nullam tamen video rationem, neque authoritatem, quæ id efficaciter probet; imo omnia iura, quæ huic videntur ſuffragari ſententiæ, omninò refragari exiſtimo. Ideò ſtatuitur concluſio probabilis, quod per homicidium occultum, nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noſter doctiſsimus Caſtro, &c. Et eam opinionem primo probat decretalis expreſſa *in cap. ex tenore, de tempor. ordin.* in qua ſic dicit Alexand. Tertius: *Verum tamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.*

4 Cum citatis, id eſſe probabile, ſentit ex eadem Minorum familia Fr. Ludouicus de Miranda *in Manual. tom.* 2 *quæſt.* 8. *art.* 12. *fol. mihi* 89. vbi de argumento ex ſuperiori textu efformato, inquit.* Hoc certè argumentum eſt fortiſsimum pro hac parte, ad probandum, quod irregularitas non contrahitur per peccatum, ſiue delictum omnino occultum.* Nihilominus contrariam ſententiam ex fundamento infra examinando ipſe defendit, dicens:* & hoc ſufficit ad hoc, vt propter hanc ſolam rationem, prædicta opinio videatur probabilior, & tenenda. * Hæc Miranda, in quibus, licet contrariam ſequatur, nihilominus opinionem excuſantem ab irregularitate homicidam omninò occultum, probabilem fatetur, neque in conſcientia damnandum, qui eam fuerit amplexus. Quem ſequitur ex eodem ordine Brunus Caſſaing. *de Priuil. Regular. tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 4. *prop.* 1. *fol. mihi* 243. *§. Verum non leuis*, dicens.* Quidam reſpondent, per tale homicidium omninò occultum non induci irregularitatem: hæc ſententia eſt multum probabilis, ſed quia contraria eſt probabilior, & communior, &c.* Quibus ſubſcripſit Anſelmus Gomez Benedictinus in Theſauro ſcientiæ moralis *cap.* 20. *&* 41. *fol.* 103. Et probabilem eſſe fatentur etiam Poſſentius *Recollect. quæſt. Mor. Miſc. pro regularibus ſub ſect.* 3. *num.* 16. Machado *tom.* 1. *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 16. *docum.* 7. *num.* 2. *fol. mihi* 138. & P. Mendo *in Cruciatam diſp.* 37. *cap.* 6. *n.* 7.

quia

quia contrariam, quam ſequitur vocat veriorem, & communiorem. Et multis cum Rodriguez probat P.M.Fr. Antonius Baco *in ſum. diſp. 30. cap.* 10. cui planè aſſentitur. Denique, probabilem eſſe, clarè ſentit Pellizarius *in Manual. Regul. tom. 2. tract. 9. cap. 3. ſect. 4. num.* 40. vbi ait, eſſe probabile, non incurri irregularitatem per homicidium omninò occultum, quod ſcilicet nulla ratione probari poſsit in iudicio, neque in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſsione ipſius occiſſoris. In quo ſenſu homicidium omninò occultum vſurpatur a ferè omnibus authoribus citatis, dum defendunt, vel probabile dicũt, non inducere irregularitatem.

5 Dixi ferè ab omnibus, quia M. Tabiena vbi ſupra, per homicidium omninò occultum intelligit, quod non poteſt probari in iudicio, dicẽs: * Eſt omninò occultum, prout occultum diſtinguitur contra probabile. * Et in hoc ſenſu vſurpat Panormitanus apud illum. Quod eſt valde notandum, quia tunc dicitur, non eſſe probabile in iudicio, ſecundum M. Ioannem à ſancto Thoma *2. 2. quæſt. 64. diſp. 23. art. 2.* * Quando non poteſt iuridicè probari, quia nullus extat teſtis, vel vt plurimum eſt vnicus ſolus teſtis, nec acceptione maior, nec ſunt indicia, nec clamoroſa inſinuatio. *

§. Vnicus.
Iudicium Authoris.

6 DIco primo: ſententia M. Tabienæ in hoc ſenſu, ſuſtineri non poteſt: & omnes ſupra citati contrariam certam exiſtimant, quia non eſt omninò occultum, quod duobus notum eſt, vt ex terminis liquet; magis enim occultum eſt, quod vni tantum, quod proinde omninò occultum propriè dicitur. Quapropter, niſi termini à propria ſignificatione alienentur, ſententia Tabienæ falſa prorſus eſt, & in re grauiſsima contra omnes, qui ex homicidio, etſi in iudicio probabile non ſit, ſi tamen in notitiam hominis, abſque occiſſoris confeſsione, deuenire poſsit, irregularitatem incurri; certum exiſtimant.

7 Dico ſecundo: idem dicendum ex communi Doctorum, etiamſi homicidium omninò occultum ſit, in ſenſu ſtricto ſupra expoſito. Probant nonnulli, quia ita videtur deciſum à Gregorio IX. *in cap. final. de tempor. ordinat.* vbi rogatus Pontifex, an Clerici, qui committunt adulterium, periurium, homicidium, aut falſum teſtimonium, permitti debeant in ſuſceptis ordinibus miniſtrare? ait: * *Reſpondemus, quod ſi propoſita crimina ordine iudiciario comprobata, vel aliàs notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidij) poſt pœnitentiam in iam ſuſceptis, vel excipiendis ordinibus impediri.* * Verum hic textus rem non euincit, quia ex eo ſolum conſtat, homicidas eſſe irregulares, licet homicidium non ſit ordine iudiciario comprobatum, nec notorium. An verò ſufficiat, eſſe commiſſum, licet omninò occultum ſit? Non determinat Pontifex, in hoc capite. Quidquid dicat Gloſſa. Rectè enim ſtat homicidium; & ſi nec in iudicio comprobatum, nec notorium, exercitium ordinum impedire; & tamen ſecus dicendum ſi omninò occultum ſit.

8 Per quæ ſatis explicatur *cap. ex tenore* ab Alexandro III. prius editum, in quo, non de homicidio, ſed de alijs delictis, ſermo eſt. Quæ, ſi comprobata, aut notoria non ſint, peracta pœnitentia, non impediunt, ordines ſuſcipere; nam vt cum Nauarro, Martino de Ledeſma, Caſtro, & Corduba tradit Henriquez, *lib. 7. de indulgentijs, cap. 13. num. 5.* * Ob nullum crimen occultum, etiam nefandum ſodomiæ, (excepto vnico homicidio) incurritur immediatè vlla irregularitatis pœna. *

9 Efficacius igitur probatur ex eo, quod homicidio eſt in iure impoſita irregularitas: ſed homicidium, quantumuis occultum, eſt verè homicidium, & actus externus cõſummatus ſub irregularitate prohibitus: ergo quantumuis occultum irregularitatem inducit. Confirmatur, quia occidens Clericum omninò occultè incurrit excommunicationem, ergo & irregularitatem; æquè enim ſub vtraque pœna eſt prohibitum tale homicidium. Confirmatur ſecundo, quia excõmunicatus celebrans, etiamſi omninò occultè, irregularitatem contrahit, ſecundum communiorem ſententiam; ergo & qui alterum occidit, quantumuis occultè. Conſequentia eſt euidens. Ideò contra Caſtrum *lib. 2. de leg. pœnali cap. vlt. concluſ. 3.* & alios Doctores, oppoſitum tenẽtes acriter inuehitur Suarez *diſp. 40. ſect. 3. num. 21.* eorum opinionem improbabilem dicens, ex communi ſententia Gloſ-

ſarum,

ſarum, & Doctorum. Quod prædixerat *diſp.31.ſect.1.num.67.* Cui ego aſſentior, quia non ſolum cenſuræ incurruntur, etiamſi delictū ſit omnino occultum, vt patet de excōmunicatione, & ſuſpenſione, ſed in pœnis inhabilitantibus ad aliquem effectum idem contingit, nam qui cum conſanguinea vxoris in primo, vel ſecundo gradu rem habuit, priuatur iure petendi debitum, quantumuis occultum ſit delictum; & qui propriam vxorem occidit, vt cum altera contrahat, eſt inhabilis ad contrahendum, etſi vxoricidium omnino occultum ſit, vt omnes Doctores fatentur: ergo ſiue irregularitas ſit cenſura, ſiue tantum pœna inhabilitans ad ordines, a fortiori incurretur, quamuis delictum ſit omninò occultum. Ideò, re melius conſiderata, ſententiam mutauit Caſtro in ſecunda editione, & miror alios in illa perſtitiſſe.

10 Addunt nonnulli poſt Concilium Tridentinum, negari abſque errore non poſſe, ex homicidio omninò occulto irregularitatem incurri, quia id putant definitum *ſeſſ.14.cap.7.de Reformat.& ſeſſ.24. cap.6.* ſic Leander à Sacramento *tom.5. tract.2.diſp.10.quæſt.5.* verum cum plures poſt Concilium, vt vidimus, vel negauerint, vel ſaltem probabile oppoſitum iudicauerint, non auſim dicere, ibi definitum, imò nec credo argumentum ex illo efficax deſumi. Quia Concilium *ſeſſ.14. cap.7.citato*, occultū homicidium vocat, *quod nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum*. Et de illo definit, quando voluntarium eſt, irregularitatem Pontifici reſeruatam inducere: nil verò de omninò occulto, etſi voluntario, decernit. In *ſeſſ.* autem 24 *nu.6.* ſupponit Concilium, irregularitatem incurri ex delicto occulto, & eius diſpenſationem Epiſcopo committit, dummodo nō ſit homicidium voluntarium. An verò incurratur ex delicto omninò occulto? Non explicat, nec ſupponit Concilium: ergo aliunde id probandum erit, quia totum decreti robur ſub ſiſtit, dum delicta alia non omninò occulta inducant irregularitatem ab Epiſcopo diſpenſabilem; ſecus vero homicidium voluntarium; huius enim irregularitas non eſt ab Epiſcopo diſpenſabilis, ſed per Concilium Pontifici reſeruatur. In quo ſtat diſcrimen huius delicti, ab aliis occultis, quoad diſpenſationem irregularitatum ex illis prouenientium. Et ſic exponunt Concilium plures Doctores citati, & citandi. Quapropter aliunde probari debet, ex homicidio voluntario omninò occulto irregularitatem incurri. Quod non ex alio capite, vt ſupra diximus, niſi quia homicidio eſt impoſita à iure irregularitatis pœna, ad quam incurrendam ſufficit actus externus conſummatus, cui quantumuis occulto, certiſſimum eſt, Eccleſiam poſſe, irregularitatem imponere; & quod de facto impoſuerit, ſuadet ſtylus curiæ, & praxis vniuerſalis Eccleſiæ.

QVÆSTIO II.

Vtrùm Epiſcopi, & alij iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, poſſint diſpenſare in irregularitate prouenıente ex homicidio voluntario omninò occulto?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

1 QVæſtione præcedēti ſtatuimus, ex homicidio omnino occulto irregularitatē incurri. Inquirimus modo: An ſi voluntarium ſit, eius diſpenſatio ſit Pontifici reſeruata? Homicidium voluntarium in præſentiarum ſtrictiſſimè accipitur pro eo, nimirum, quod per inſidias, aut per induſtriam ſit: quod Hiſpanè dici ſolet: *de caſo penſado*: ac proinde quando non ex conſilio, & matura deliberatione factum, licet in ſe volitum ſit, & ex animo directo accidendi, vt contingit, quando ex repentina ira, vel rixa perpetratur, aut quando excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, non dicitur voluntarium, ſed caſuale; quia licet metaphiſicè voluntarium ſit, moraliter vero, prout vſurpatur à Concilio, dum concedit Epiſcopis facultatem ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus, ex delicto occulto prouenientibus, * excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, * ſtrictiùs accipitur. Quod colligitur ex illis Concilij verbis: *Eum, qui per inſidias, aut per induſtriam occiderit proximū, de altari euellı debeat, &c.* Et ex illis: *Si verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu, &c.* Et ita docent Auila, Rodrig.z, Peyrinus, Coninch, Machado, Marchinus, Hieronymus Garcia, Antonellus, Squilante, Angelus, M. Donatus, quos refert Diana *p.12. in reſol. Miſcellan-*

cellan. fol. 217. & probabilẽ eſſe putat, tũ hic, tum *p. tract.* 15. *reſ.* 21. & amplectitur *p.* 7. *tract.* 2. *reſ.* 32. Et expreſsè tenent Henriquez, Perez, Plaza, Salzedo, Fr. Franciſcus à S. Iuliano, & alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom.* 5. *tract.* 2. *diſp.* 10. *q.* 12. Quapropter de ſolo homicidio voluntario, vt ſupra explicato, præſentem modo inſtituam quæſtionem; ſuppoſiti veritatem alijs examinandam remittens.

2 Cum autem conceſsio generalis Epiſcopis in Concilio facta ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, fauorabilis ſit, quòd ſit Principis priuilegium, ac proinde amplè interpretandum, vt docet Thom. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 2. & ſola excipiatur irregularitas ex homicidio voluntario, & hæc exceptio, vtporè odioſa, ſtrictiſsimè ſit interpretanda, ea ſcilicet ratione, qua minus conceſsioni fauorabili deroget: ſcire maximopere oportet, quod nam dicatur à Concilio delictum occultum. Plures aſſerunt, occultum in hoc Concilij loco dici, quod verè in iudicio probari non poteſt; ac proinde occultum accipiunt, prout opponitur probabili. Sic Garcia *de Beneficijs p.* 2. *cap.* 11. *n.* 46. Gutiertez *lib.* 1. *Canonic. quæſt. cap.* 13. *n.* 27. Rodriguez *in Addit. ad Bull.* §. 9. *in fine*, & alij apud Dianam *p.* 7. *tract.* 2. *reſol.* 15. Alij verò communiter aſſerunt, occultum in præſenti dici, quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur; atque adeò ſi ad forum contentioſum deductum non ſit, poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate ex illo ſuborta. Ita Doctores communiter apud Dianam ſupra, vbi ſexdecim refert, & ſequitur. Quibus adde M. Hyacinthum Donatum *p.* 2. *tract.* 4. *de violata clauſura quæſt.* 32. *fol.* 66. & plures apud ipſum: & alios, quibus citatis, conſentit Dicaſtillo *de cenſuris tract.* 10. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *n.* 98. dicens, eſſe communem ſententiam. Quia Concilium committit Epiſcopis diſpenſationem, quando delicta occulta ſunt, & ad forum contentioſum non deducta, ergo ex eo quod deduci poſsint, nil inde contra Epiſcopi poteſtatem inferre licet, quia verificatur nihilominus adeſſe quidquid requiritur à Concilio, vt Epiſcopus poſsit diſpenſare, nempè delictum eſſe occultum, & non eſſe deductũ ad forum contentioſum: atque adeò in magna ciuitate quatuor, quinque, aut ſex vidiſſe teſtes, ait Diana, non ſufficiet impedire Epiſcopi diſpenſationem, quia verè delictum dicitur occultũ, prout diſtinguitur à notorio, & publico, quod docent etiam Henriquez, Saytus, Sanchez, & alij, quos ibidem adducit.

3 Addit, cum Nauarro, & Portel, Donatus *ſuprà nu.* 6.* Si delictum contingat cõmitti in magna Congregatione, & ſciatur immediatè, & euidenter ab octo, vel decem illius etiamſi ſint viri magnæ authoritatis, non dicitur ſimpliciter notorium, cum factum ignoretur à maiori parte illius congregationis. Nauarrus, & Portel vbi ſupra.* Hactenus M. Donatus ibi; Et ipſe 2. *p. tract.* 13. *quæſt.* 50. *fol.* 278. latius diſcurrit, dicens *n.* 6. * Quòd ſi Pater blaſfematet coram centum filijs, & ſic de ſimilibus quæ fiunt priuatis domibus, nõ poſſunt dici notoria, quia deeſt loci qualitas. * Pro qua citat Graffium.

4 Plus addunt alij; Epiſcopum vigore Tridentini poſſe diſpenſare in irregularitatibus ortis ex delictis etiam notorijs, & publicis, dum non ſint deducta ad forum contentioſum, quia in Concilio idem ſignificat, delictum eſſe occultum, ac non eſſe ad forum contentioſum deductum. Ita doctiſsimus P. M. Fr. Ioannes à Sancto Thoma 2. 2. *quæſt.* 64. *diſp.* 23. *a.* 2. Vbi ſic ait: * Vniuerſaliter intelligitur (nempè in decreto Trident.) delictum occultum, quod non eſt deductum ad forum contentioſum, etiamſi probari poſſit iuridicè, & notoriũ ſit in ciuitate.* Quẽ ſequitur Anſelmus Gomez *in Theſauro ſcientiæ moral. cap.* 40. *fol.* 99. dicens: * Serà oculto no eſtando en tela de juſticia.* Cui facit Diana ſupra *p.* 7. *tract.* 2. *reſol.* 31. Vbi cum Marchino, & alijs exiſtimat, probabile eſſe, Epiſcopum poſſe diſpenſare in homicidio caſuali publico. Quod (ſi non ſit deductum ad forum contentioſum) tenendum neceſſariò eſt in ſententia M. Ioannis à S. Thoma, vt ex eius verbis cõſtat, & tradit expreſsè Brunus Caſſaing. *tom.* 1. *Priuil. Regular. tract.* 4. *cap.* 1. *propoſit.* 5. *in fine fol. mihi* 169. vbi ſic: * Adiunge præmiſsis rationibus, quod irregularitates ſemper cenſentur occultæ donec ad forũ contentioſum deuenerint.* Sic ille de irregularitate ex homicidio voluntario ſermonem inſtituens, quæ ſunt valdè notanda. Dicitur autem delictum deductum ad forum cõtentioſũ, quãdo iã iudici eſt delatũ, & parti intimatum, vt docet Saytus in Theſauro, *lib.* 4. *c.* 17. *nu.* 21. & P. Enriq.

lib.14.de irreg.c.20.à n.4.& iuxta Barboſſ. *de poteſt.Epiſ. alleg.39.*requiritur vt his ſit iam conceſſa.Vide Leand.à Sacram.*tom.4. tract.2.diſp.17.quæſt.47.*His poſitis.

§. II.

Quæſtionis reſolutio.

5 CErtum eſt apud Authores omnes, Epiſcopum diſpenſare poſſe in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali occulto, quia id Epiſcopis conceditur in Tridentino, dum ſola irregularitas ex homicidio voluntario occulto excipitur. Ex quo capite cenſeo contra Dianam, & Marchinum, nullatenus poſſe diſpenſare, ſi homicidium caſuale ſit publicum, quia nullibi talem facultatem conceſſam inuenio. Exiſtimo etiam contra M. Ioannem à ſancto Thoma, *num.4.* citatum, delictum dici publicum quoad hunc effectum, licet non ſit deductum ad forum contentioſum: hic eſt enim communis peritorum, & interpretum Concilij Tridentini ſenſus, & vt credo, non ſolum ſtylus curiæ, ſed totius Eccleſiæ praxis.

6 Præſens igitur quæſtio ſolum eſt, an attenta explicatione præfata Tridentini, poſſit Epiſcopus diſpenſare in aliqua irregularitate proueniente ex homicidio voluntario? Quod autem de Epiſcopo dixerim, dictum puta de alijs iuriſdictionem Epiſcopalem habentibus.

7 Concluſio ſit: poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omninò occulto, id eſt ſoli homicidæ noto. Moueor, quia Concilium ſolum excludit homicidium voluntarium ab illis delictis, ſuper quorum irregularitate, diſpenſandi facultatem Epiſcopis ibi concedit; at qui nil ipſis indulget circa homicidium omninò occultum (quia de omninò occultis non eſt illi ſermo,) ergo nullam quo ad hoc exceptionem facit. Ita ex antiquis M. Tabiena *verb. irregul.* cum Panormitan. & alijs, & Angelus *verb. homicidium, quæſt.1.* Et poſt Tridentinum tenent plures apud Hyacinthum Donatum *part.3.tract.11.quæſt. 9. num. 8.* Vbi ſic. * Couarru. multis allegatis, Miranda, Angelus, Lezana, & alij viri grauiſſimi probabiliter tenent, Epiſcopum poſſe diſpenſare ſuper omni irregularitate proueniente ex crimine omninò occulto, & quod nullis poteſt teſtibus probari, neque aliter, quam per propriam confeſſionem ſciri, &c. * Idem tenet M. Texeda *tom.2.lib.3. tract.3. n.188.* Vbi ſic ſcribit: * Poteſt Epiſcopus diſpenſare in irregularitate ex homicidio (voluntario) omninò occulto orta, dummodo ita ſit occultum, vt nullus alius ſciat, id delictum fuiſſe cōmiſſum a tali perſona, niſi ſolus ipſe homicida, &c. Probatur iſta ſententia, quia Concilium Tridentinum non aufert ab Epiſcopis facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ex homicidio omninò occulto, ergo ſicut Epiſcopi ante Concilium poterant diſpēſare in prædicta irregularitate, id etiam poſſunt poſt Concilium iure communi.* Et infra: * Obijcies: Concilium Tridentinum in prædicta *ſeſſ.cap.7.* expreſsè aſſerit, quòd in homicidio voluntario, etiamſi fuerit occultum, non liceat diſpenſare. Reſpondeo, Concilium non loqui de homicidio omninò occulto, ſed aliquomodo; ſcilicet de illo, quod in iudicio probari non poteſt. Quibus ego addo, (attende) quamuis alias ſciatur aliunde, ſi iudicio probari non poſsit.* Hæc M. Texeda, cui conſentit M. Bañez *2.2. quæſt. 40. art.2.dub.4.*

8 Eamdem ſententiā cum Alphonſo de Caſtro, Couarr. & alijs defendit Miranda *tom.2.quæſt.8.art.10. concluſ.1.* dicens: *In ſupradicta irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omninò occulto, Epiſcopi diſpenſare poſſunt, cum ſibi ſubditis. Hanc concluſionem tenent expreſsè Couarr. *in Clem. ſi furioſus de homicid.2.p.§.5.n.4.* & probat ex multis Doctorum authoritatibus, quos refert, & ſequitur: & præcipuè ex Abbate *in cap. ex tenore*, & eam etiam tenet, & probat tanquam nimis probabilem P. Alphonſus de Caſtro, & Angelus. Hi omnes aſſerūt, quod in irregularitate prouenīēte ex homicidio omninò occulto, & quod nullis poteſt teſtibus probari, neque aliter, quàm per propriam confeſsionem ſciri, poteſt Epiſcopus diſpenſare. * Et infra ad difficultatem, ex textu Cōcilij deſump tam reſpondet, non obſtare verba, quæ in eo habentur: * Nam Concilium intelligendum eſt de illo homicidio occulto, quod quamuis actu non ſit deductum in iudicium, neque ad forum contentioſum, eſt tamen ex ſe probabile, quamuis actu in iudicio ordinario non ſit probatum; non autem de homicidio omninò oc-

occulto, de quo in præſenti loquimur, quod probari nullo modo poteſt. Noſtra concluſio veriſsima, & probabiliſſima eſt.* Hæc ille cum citatis. Qui, la-xius, quam Texeda loquuntur.

9 Quibus adde Brunum Caſſaing. *in Privil. Regul. part.* 2. *tract.* 5. *cap.* 4. *prop.* 1. *fol. mihi* 243. Vbi ſic ait: * Reſpondetur, poſſe confeſſarium ante dictum diſpenſare ſuper irregularitate primo modo occulta (id eſt ex homicidio voluntario ita occulto, vt a nemine poſsit in notitiam hominum adduci, niſi à ſolo occiſore) quoniam Epiſcopus poteſt ſuper illa diſpenſare, vt tenent Couarr. Abbas, Caſtrenſis, Angelus, Bannez, Viualdus, & alij.* Et ita etiam tenet cum Abbate Manuel Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. Regul.* 24. *art.* 11. Ad difficultatem vero ex Concilio ſubortam reſpondent: * Concilium loqui de homicidio, non de omninò occulto, ſed tantum de illo, quod ad iudicium, & notitiam hominum deduci poteſt, & probari.* Sic Brunus, quæ ſunt valdè notanda, quia paſsim occurrentia.

§. III.

Conſectaria.

10 EX dictis fit, Prælatos Regulares, Generales, nimirum, & Prouinciales poſſe cum ſubditis in prædicta irregularitate ex homicidio voluntario omninò occulto, vigore Concilij Tridentini diſpenſare. Ratio eſt, quia nomine Epiſcoporum comprehenduntur in decreto Concilij, vt docent Manuel Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. Regular. quæſt.* 61. *art.* 9. Bartholomæus à Sancto Fauſto *lib.* 3. *Theſauri Relig. quæſt.* 125. Reuer. P. Delgadillo *tom. de Pænit. cap.* 21. *num.* 46. & alij duodecim Doctores, quos citatos ſequitur Thomas Hurtado *tom.* 1. *Reſ. Moral. tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 128. *fol.* 285. & plures apud Dianam *part.* 7. *tract.* 2. *reſol.* 5.

11 Ideò præfatam concluſionem in terminis defendit Miranda *vbi ſuprà art.* 10. *concluſ.* 2. dicens: * Generales Miniſtrij, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, benè poſſunt diſpenſare cum ſubditis in irregularitate, prouenientе ex homicidio omninò occulto: (nempè voluntario.) Hæc concluſio colligitur ex ſupradictis, nam Epiſcopi, vt ſupra dictum, id poſſunt, &c. * Et vt probabilem refert Lezana *in Sum. tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 44. * Quando homicidium, inquit, etiſi voluntarium, & illicitum, eſt ita occultum, vt nullo modo ſciri, aut probari poſsit, probabile eſt apud aliquos, poſſe Prælatos Regulares in irregularitate propter illud contracta diſpenſare, quia etiam eſt apud illos probabile, poſſe Epiſcopos, &c. Exponunt etiam Concilium de homicidio voluntario occulto, quod aliquo modo probari poteſt, &c.*

12 Hanc ſententiam itidem tenuit Manuel Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. Regul. quæſt.* 24. *art.* 11. vbi ait: * Numquid poterit Prælatus Regularis diſpenſare cum ſubdito, qui cum eſſet ſæcularis, vel dum eſſet Monachus, fuit homicida omninò occultus? Reſpondeo affirmatiuè, nam ſecundum ſententiam, quam ſequitur Couarr. cum multis authoribus, quos refert, & ſequitur; prædicta irregularitas non eſt Papæ reſeruata, ſed Epiſcopis. Ac proinde ſicut Epiſcopus poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare, vt ſupra dictum eſt, ita & Prælatus Regularis habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Neque obſtat Concilium Trident. vt obſtare putauit Nauarrus. Nam id intelligendum eſt in homicidio occulto, quod tunc eſt probabile in iudicio, & non de homicidio omninò occulto, quod probari non poteſt. Nam Concilium euidenter innuit, quod non procedit, niſi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non ſit probatum, poteſt tamen probari. Verum tamen eſt, quod contrariam opinionem tenent viri docti, quam ego quoque in noſtra ſum. Confeſſorum ſum ſequutus, ſcilicet, quod neceſſarium ſit recurrere ad Papam ad huiuſmodi diſpenſationem impetrandam. At modo cum videam contrariam opinionem ſolido niti fundamento, eam libenter amplector. * Sic Rodriguez ſupra retractans opinionem, quam in Sum. docuerat *cap.* 178. *numer.* 3. Vbi de homicidio omninò occulto loquens dixerat: * Tambien en eſte caſo es neceſſario recurrir al Papa por diſpenſacion, ſiendo el homicidio voluntario.* Et cum citatis ſentit, imò ait, eſſe communem, Hieronymus Garcia

in Politica Regul. tom. 2. tract. 10. difficult. 6. dub. 5. num. 29. dicens: * Es comun opinion, que en el homicidio omninò oculto dicho (nempè voluntario) pueden diſpenſar los ſeñores Obiſpos, y los Prelados de la Religion. * Sic ille, ſed non benè, quia communis opinio eſt in contrarium, quando homicidium fuit voluntarium, & authores, quos ipſe refert, non omnes de voluntario, ſed de caſuali loquuntur. In quo nulla eſt difficultas, quandoquidem plures ſupra citati idem aſſerunt, etiamſi publicum ſit, dummodo non deductum ad forum contentioſum.

13 Concludendum igitur eſt, tam Epiſcopos, quàm Prælatos Regulares habentes, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, poſſe cum ſubditis in irregularitate ex homicidio voluntario omninò occulto diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi, cum fauorabilis ſit, potius extendenda, quàm reſtringenda eſt. Et Concilio Tridentino probabiliter, vt ſupra, reſpondetur.

QVÆSTIO III.

Vtrùm Prælati Regulares, etiam locales, poſsint cum ſubditis diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario non omninò occulto?

1 PArtem affirmatiuam graues Doctores, (quibus ſubſcribo) ſuſtinent ex priuilegio Prælatis Regularibus conceſſo. Ita ſentit Reuerendiſs. M. Candidus ſacri Palatij M. *tomo Diſquiſ. moral. diſquiſit. 24. artic. 61. dub. 8.* Vbi ſic: * Dico: Prælati Regulares poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij, occulti tamen, &c. vi priuilegij Martini V. (Priori Monaſterij S. Benedicti Valliſſoleti conceſsi) in quo communicant Religiones Mendicantium, non ſolum Generales, & Prouinciales, ſed etiam Præpoſiti, & Rectores locales. &c. Nec obſtat Concilium Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6.* de reformat. &c. Nam licet non poſsint ex facultate Concilij Tridentini: poſſunt tamen virtute priuilegij Martini V. conceſſi Benedictinis, & virtute priuilegij conceſsi Prædicatoribus, &c. & Iulij Secundi, diſpenſare cum ſubditis in irregularitate contracta ex homicidio voluntario. * Hactenus M. Candidus.

2 Idem tradit M. Ioannes de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 1. de voto obedientiæ cap. 6. dub. 19.* vbi ſic: * Dicti Prælati Regulares poſſunt ad omnia diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate homicidij iniuſti, alias occulti, & dicitur occultum ſecundum Nauarrum, quod non eſt notorium, ita quod à multis ſciatur, licet in iudicio probari poſsit. Et patet concluſio, quia Martinus V. conceſsit, &c. * ſic ille, & alij, quos ſequitur M. Acatius de Velaſco *tom. 1. reſol. moral. verbo, Abſolutiõ, reſol. 2. num. 2.* ibi: * Los Prelados de las Religiones pueden diſpenſar a ſus ſubditos en la irregularidad, que nace de homicidio voluntario oculto. En eſte dicho conuienen muchos, y muy graues Doctores. * Quibus conſentit Portel *in Dubijs Regul. verb. Diſpenſare num. 8.* dicens: * Poſſunt Prælati, etiam Conuentuales diſpenſare cum ſuis ſubdictis ſuper irregularitate orta de homicidio voluntario, ſi ſit occultum, non vero ſi ſit publicum. * Quem ſequuntur Sigiſmundus à Bononia, Baunius, Baſſæus, Crouſers, Palaus, & plures, quos citatos ſequuntur Leander *tom. 5. de irregularit. tract. 2. diſp. 27. quæſt. 32.* & alij apud Dianam *p. 3. tract. 2. reſol. 45. & p. 7. tract. 11. reſol. 41.* ex prædicto priuilegio Martini V. quod ad verbum refert Miranda vbi ſupra: in quo viuæ vocis oraculo conceſsit Priori prædicti Monaſterij, (& poſteà omnibus Prioribus, & Abbatibus aliorum Monaſteriorum) quod in foro conſcientiæ cum Monachis *ſuper omni irregularitate, etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi vicem reſeruat, (morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare, dummodo tamen aliquod horum trium non ſit notorium, & hoc propter ſcandalum.* Ergo licet homicidium voluntarium non ſit omninò occultum, dummodo non ſit notorium, poterunt Prælati omnes Regularium cum ſubditis in irregularitate ex illo proueniente diſpenſare.

3 Ideò ita cum Crouſers, Baſſæo, Miranda, Hieronymo Rodriguez, Vega, & alijs, ſentit Thom. Hurtado *tom. 2. reſol. moral. tract. 12. cap. 1. num. 1166.* Nec dictis obeſt reuocatio oraculorum viuæ vocis facta à Gregorio XV. anno 1622. & ab Vrbano VIII. anno 1631. quia in illa non

com-

comprehenduntur oracula olim conceſſa, & confirmata per Bullas ſpeciales Pōtificum, quæ proinde non iam viui oraculi, ſed priuilegij vim per Bullam Apoſtolicam conceſsi obtinuerant. Quod tenent plures apud Dianam *part. 9. tract. 7. reſol. 61. & p. 10. tract. 14. reſol. 24. & part. 11. tract. 6. reſol. 45.* Videatur Hurtado vbi ſupra, qui eruditè, & latè de hac materia. Quandò autem delictum cenſendum ſit notorium, conſtat ex ſuperius dictis *quæſtione præcedenti*, §. 1. *num.* 2. Vbi plures Authores adduximus id explicantes, quos ſequitur Fr. Antonius Baco Auguſtinianus *in Sum. diſp. 30. c. 13.*

§. Vnicus.

Quid ſi homicidium voluntarium ſit publicum?

4 Affirmant adhuc plures, idem poſſe Regulares, ac in occulto, dummodo ad forum contentioſum deductum non ſit. Ita M. Antonius de Hinojoſa *in direct. deciſ. Regul. verb. Diſpenſatio, fol.* 184. Vbi ex conceſsione Eugenij Quarti Monachis Benedictinis facta, ſic ait: * Imò cum Apoſtolica conceſſio expreſsè dicat, quòd in irregularitatibus ad Sedem Apoſtolicam pertinentibus, diſpenſare poſsint, abſque ſpecifica reſtrictione; abſolutè concedi videtur irregularitas in genere ad Sedem Apoſtolicam quomodolibet pertinens, etiamſi ex homicidio voluntario proueniat, &c. dummodo ad iudicium contentioſum non fuerit deductum, &c. Prædictum priuilegium maximè notandum eſt, quoniam excedit plurimum conceſſionem Martini V. * Hæc M. Hinojoſa, ex cuius vltimis verbis, vt benè aduertit Leander a Sacram. *tom. 5. tract. 27. quæſt.* 33. * Clarè conſtat, (quidquid poſteà limitet) poſſe Prælatos Regulares diſpenſare cum ſuis ſubditis, vi priuilegij Eugenij IV. in irregularitate orta ex homicidio voluntario publico. *

5 Et ita expreſsè tenent non pauci ex alio priuilegio Pauli III. eiſdem Monachis S. Benedicti conceſſo, vbi Prælatis indulget cum ſubditis, ſingulis annis, prima die Lunæ Quadrageſimæ, *ſuper quibuſuis irregularitatibus, pro tempore quauis occaſione, vel cauſa contractis, diſpenſare, ita vt, ſi præinſerta conceſſio reuocetur, iterum reintegrari, vel reſtitui cenſeatur.* Sic ibi. Su-per qua conceſsione videndus omninò Machado *tom. 2. lib. 5. p. 3. tract. 2. docum. 6.* vbi ait: * Y aſsi muchos Doctores afirman, que por eſte priuilegio pueden los Prelados de las Religiones diſpenſar con ſus Religioſos en qualquiera irregularidad, que ayan incurrido, como quieta que ſea, por defecto de manſedumbre, indecencia, ò por delicto, aunque ſea homicidio voluntario, y publico. * Idem ſentiunt Manuel Rodriguez, & Portel apud Dianam 3. *p. tract. 2. reſol. 45.* & putat probabile Leander à Sacram. vbi ſupra dicens: * Probabiliter certe reſpondeo, poſſe Prælatos Regulares diſpenſare cum ſuis Religioſis ſubditis, in irregularitate contracta ex homicidio volũtario, etiam publico, quia probabile eſt, ad id habere priuilegium minimè reuocatum. Nam Paulus III. conceſsit Benedictinis, &c. * Sic ille referens Rodriguez, Portellum, Baunium, & Machado, & tenet apertè Brunus Caſſaing. vbi ſupra *tract. 4. cap. 5. prop. 6.* * Quia cum verba, inquit, prætati priuilegij ſint ampliſsima, ampliſsimè ſunt interpretanda; nec nos reſtringere debemus. * Et improbare non audet Diana vbi ſupra, ſed aliorum iudicio remittit.

6 Nec obeſt, vt aduertimus § præcedenti, præfatas conceſsiones inter viuæ vocis oracula computari, quæ reuocata fuerunt à Gregorio XV. anno 1622. & ab Vrbano VIII. anno 1631. Nam cum Gregorius XIII. & Paulus V. per Bullas ſpeciales omnia priuilegia Minorum anteà confirmauerint & innouauerint, ideò non iam viui oraculi, ſed priuilegij vim per Bullam Apoſtolicam conceſsi retinent; ac proinde reuocata non ſunt; ſicut neque alia viuæ vocis oracula ante hos Pontifices conceſſa, vt docent communiter Doctores, quos adduxi *in opuſc. pro Ieſuitis tract. de Ieiunio prop. 7. num.* 8. Et licet præfatæ conceſsiones factæ fuerint Benedictinis, tamen per participationem fratribus etiam Ordinis Minorum competunt: quòd ſufficit, vt in confirmatione, & innouatione priuilegiorum Ordinis Minorum, comprehenſa intelligantur. Et ita expreſsè docet Brunus vbi ſuprà *tract. 5. cap. 4. prop. 1. fol.* 243. dicens: * Bulla, *& ſi mendicantium*, & Paulus V. anno 1609. illa abſolutè confirmauit, cumque omnia confirmauerint, & illa, quæ immediatè Mi-

norum Ordini ſunt conceſſa,& alia, quæ per participationem poſsident, cum iint vera illorum priuilegia,ſine dubio vtraque confirmarunt.* Ergo omnia priuilegia ſupra adducta pro Prælatis Regularibus quoad diſpenſationem irregularitatis ex homicidio voluntario, ſiue occulto,ſiue publico,verè hodie ſubſiſtunt, ac proinde,illis, abſque vllo ſcrupulo, cum ſubditis vti poterunt Prælati. Sic cenſeo, probabiliter dici poſſe,dum de prædictorum priuilegiorum reuocatione aliunde non conſtet.

7 Rogabis, quid ſi homicidium voluntarium publicum Religioſi foret deductum ad forum contentioſum,& ab eo ex defectu probationis fuiſſet reus abſolutus? poſſet ne Prælatus in tali euentu in irregularitate ex illo proueniente diſpenſare? Reſpondeo,in hoc caſu idem dicendum, quod Doctores communiter loquentes de poteſtate Epicopi, quoad alias irregularitates, quarum diſpenſatio ipſis committitur, quando delicta,deducta ad forum contentioſum, probata non fuerint.Putant enim non pauci,non poſſe dici deducta ad forum contentioſum cum effectu,ſi probata non fuerint,etiamſi medijs deprauatis abſolutionem à delicto reus obtinuerit; atque adeò poſſe diſpenſari,non aliter,ac ſi deductæ non fuiſſent. Vide plures,quos citatos ſequitur Diana *p.7.tract.2.reſol.*18. pro Epiſcopis; & eorum doctrinam ad Prælatos Regulares, quoad diſpenſationem in irregularitate homicidij voluntarij,prudenter applica.

QVÆSTIO IV.

Verùm confeſſarij Regulares poſſint diſpenſare cum ſæcularibus, in irregularitate ex homicidio voluntario omninò occulto?

1 Affirmatiuam partem ſuſtinent non pauci ex duplici priuilegio,alio Eugenij Quarti per Bullam. conceſſo Monachis S. Benedicti in compendio Mendicantium inſertam. Alio Sixti Quarti per Bullam Minimis conceſſo,quod habetur in libro, cui titulus, *Monumenta Ordinum*. PrimumEugenij IV.(vt videre eſt in citato compendio,verbo, *Abſolutio*, quoad ſæculares 2. *num.*9.)concedit facultatem abſoluendi: **A quibuſcumque ſuſpenſionum,excommunicationum,& interdicti ſententijs, alijſque Eccleſiaſticis cenſuris,& pœnis, quas à iure,vel ab homine ſatisfactione iniuncta, incurriſſe,quomodolibet cenſebuntur.** Nomine autem pœnarum,venire irregularitates ex delicto prouenientes,eſt multorum ſententia,quam tenet Thom. Sanchez *in Sum.lib.6.cap.5.num.*178.& alij, quos refert Suarez *tom.de Cenſuris,diſp.* 40.*sect.*3. *num.*3.*& de Relig.tom.*4.*tract.* 8.*lib.* 2.*cap.* 21.*num.* 16. vbi benè tradit, verbum, *Abſoluendi*, pro verbo, *Diſpenſandi*, ſæpè ſolere ſumi.

2 Et vt nulla poſſet dubitandi ratio manere, vtroque vtitur Sixtus Quartus in Bulla citata, in qua * *conceſſit Fratribus Ordinis Minorum facultatem ad confeſſiones audiendas, & ab omnibus excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, & ſuper quacumque irregularitate Ordinario, tam à iure, quàm ab homine reſeruatis, toties,quoties opus fuerit,abſoluendi, diſpenſandi,ac vota quacumque commutandi,ſicut poteſt Diœceſanus.* * Simile priuilegium conceſsit etiam Iulius Secundus, vt refert M. Hinojoſa vbi infrà.

3 Ex quibus ſic formo argumentum. Omnes confeſſarij Regulares,vtpotè qui priuilegijs Minimorum participant, poſſunt cum ſæcularibus diſpenſare in omnibus irregularitatibus, in quibus poteſt Epiſcopus: ſed Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omninò occulto, nempè quod nec probari poteſt in iudicio, nec in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſsione occiſoris, vt ſuprà q. 2.*num.*7. probatum eſt: ergo & confeſſarij Regulares. Conſequentia eſt euidens ex præmiſsis.Et ideò ita expreſsè tenet M. Antonius de Hinojoſa *in direct.or.deciſ.Regul.verb.Diſpenſatio in ſæculares,fol.*187. vbi ait: * Diſpenſare poſſunt fratres Confeſſores cum ſæcularibus in quacumque irregularitate, ſuper qua Ordinarius diſpenſare poteſt.Conceſsit Sixtus Quartus, & Iulius Secundus. * Et ex eodem priuilegio idem tenent Portel *in reſponſ. tom.* 1.*cap.*3.*num.* 1.*&* 2.& Corduba *in Sum. verb.Abſolut.caſu* 43.Quos ſequitur Brunus Caſſaing.*in Priuileg.Regul.tract.* 5.*cap.* 4.*prop.*1.vbi ſic: * Verum non leuis difficultas eſt,ſi confeſſarius Regularis poteſt diſpenſare (cum ſæcularibus) ſuper irregularitate homicidij voluntarij omninò occulti?(nempè, quòd ita occultum eſt,

vt

vt à nemine poſsit in notitiam hominũ adduci, niſi à ſolo occiſſore.) Reſpondetur, poſſe Confeſſarium ante dictum diſpenſare ſuper dicta irregularitate, quoniã Epiſcopus poteſt ſuper illa diſpenſare, vt tenent Couarr. Abbas, Caſtrẽ ſis, Angelus, Bannez, Viualdus, & alij. Sed Confeſſarius Regularis eadẽ, quoad hoc, facultate pollet, ergo id ſimiliter poteſt.*

4 Eamdem ſententiam tenent Rodriguez, Ioannes de la Cruz, Caſpenſis, Baſſæus, Pellizarius, Martinus de S. Ioſeph & alij, apud Dianam omnino videndum *p. 11. tract. 4. reſol. 3.* Quos ſequitur Reuer. P. Leander à Murcia Capuccinus *in Quæſt. Regul. cap. 7. quæſt. 8. n. 62.* dicens: * Pueden diſpenſar en todas las irregularidades, en que diſpenſa el Obiſpo, no ſolo por derecho comun, ſino tambien en las que diſpenſa por derecho eſpecial del Concilio Tridentino.* Sic ibi cum alijs.

5 Hæc opinio, ni aliunde priuilegia reuocata oſtendantur, videtur valdè probabilis: ad idquè iudicandum, non parum mouet auctoritas ſapientiſsimi Patris Magiſtri Arauxo, Epiſcopi Segouienſis, *in Deciſ. Moral. tract. 2. q. 11. nu. 13.* vbi ſic ſcribit: * In materia fauorabili, qualis eſt iſta de diſpenſando in irregularitatibus, non requiritur intrinſeca probabilitas, ſed ſufficit extrinſeca virorum non infimæ notæ, ob quorum auctoritatem, non poteſt euidenter conuinci contrarium.*

6 Dices, hoc priuilegium non eſſe in vſu. Verum cum pro ſolo conſcientiæ foro conceſſum fuerit, & ideò eius vſus ſecretiſsimus ſit, quis poterit cum fundamẽto afirmare, non eſſe in vſu, apud doctos, ſaltem Regulares, peritoſquè; licet apud ignaros, & facultatem, quam habent, ignorantes, in vſu non fuerit? Vt omittam, priuilegia omnia per non vſum reuocata, reualidata fuiſſe per Paulum V. vt tradit Ioannes de la Cruz *lib. 2. cap. 5. dub. 2. concluſ. 2.* dicens: * Vt priuilegium per non vſum reuocetur, requiritur notitia talis priuilegij, & non vſus centum annorum iuxtà dicta *cap. 3. dub. 2.* tum etiam quia iuxtà dicta *dubio 5.* priuilegia etiam per non vſum reuocata, iam ſunt per Paulum V. reualidata.* Et Eugenius Quartus (vt refert Diana *3. p. tract. 2. reſol. 88.*) conceſsit Benedictinis, quòd poſsint vti ſuis priuilegijs, etiamſi contra illa habuerint contrarium vſum: quo priuilegio per communicationem omnes Regulares fruũtur. Ergo ex non vſu præfati priuilegij gratis conceſſo, nil contra noſtram concluſionẽ deduci poteſt. Quod multis probat Martinus de S. Ioſeph *in Regul. Sancti Franc. in declaratione Breuium, verb. Diſpenſare, folio 575.* Nequibunt verò Religioſi Societatis ſimili priuilegio vti, quia non eſt eis communicatũ à Reuer. Patre Generali, prout in noſtra Religione ad cuiuſvis priuilegij participationem neceſſarium eſt, ex conceſsione Gregor. XIII.

7 Cæterum, quamuis, me iudice, negari prudenter nequeat, præfatum priuilegium à Sixto Quarto conceſſum fuiſſe, propter auctoritatem tot, tantorumquè Doctorum id teſtantium; ſemper tamen Regularibus conſulerem, vt eo non vtãtur. Nam vſus talis priuilegij odioſus eſt Epiſcopis, quia raro ad illos erit ſæcularium recurſus pro diſpenſatione irregularitatis. Si enim Regulares diſpenſent cum ſæcularibus in quacumque irregularitate poſsint Epiſcopi, & huiuſmodi priuilegio vtantur, diſpenſare poterunt, vt benè expẽdit Diana ſuprà, quoties opinio probabilis pro Epiſcopo inueniatur; ac proinde in irregularitate veræ Bigamiæ, quoad ordines minores, & ſimplex beneficium. Secundo, ſuper irregularitate occulta ex defectu natalium. Tertio, in irregularitate ex defectu lenitatis. Quartò, in irregularitate ex mutilatione alicuius mẽbri. Quintò, in irregularitate propter delictũ deductum ad forum contentioſum, iudicio finito, punitum. Sextò, in irregularitate occulta hæreſis. Septimo, in contracta in bello iuſto. Octauo, in proueniente ex homicidio caſuali occulto, imò etiam publico, & in ex repentina rixa orto, etſi directè volito, * & ita (concludit Diana) videtur dicendum in alijs caſibus, in quibus Epiſcopis (nempè iure ordinario) licitum eſt, ſuper irregularitate cum ſæcularibus diſpenſare. Nam in his poſſe Confeſſarios Regulares diſpẽſare vigore priuilegij Sixti Quarti, & Iulij Secundi, tradiderunt Doctores ſuperius adducti.* In ſuprà enumeratis autem poſſe Epiſcopum diſpenſare, eſt opinio Doctorum, qui videri poſſunt apud illum *p. 4. tract. 2. in reſolut. 64. 69. 71. 72. 97. & in p. 7. tract. 2. reſolut. 25. 27. 29. 31. & 32.* Quos ſequitur Frat. Antonius Baco *in Sum. diſp. 30. cap. 12.*

8 Quapropter vſus prædicti priuilegij omnino diſſuadendus eſt Regularibus, vt meritò cõſulunt Portel, & Diana *vbi ſuprà,*

Digitized by Google

prà, Imò & Prælatis idem conſulerem, & quod ſubditis, ſub præcepto, præfati priui legij vſum prohibeant: tantæ enim poteſtatis vſus non expedit omnibus Confeſſarijs Regularibus, ſed ad ſummum Prælatis, & viris altas doctrina, & morum integritate vigentibus.

QVÆSTIO V.

Vtrùm virtute Bullæ Cruciatæ poſsit abſolui, ſeu diſpenſari irregularitas ex delicto, quæ eſt purè pœna peccati?

1 AFfirmatiua ſententia eſt communis Thomiſtarum, quos refert, & ſequitur M. Barnabas Gallego ex Ordine Prædicatorum *in Expoſit. Bullæ, clauſ. 9. p. 2. cap. 9. dub. 139.* vbi ſic: * Reſpondo, pues, que la irregularidad contrahida por pena de delito, es verdadera, y propia cenſura, y aſsi ſe puede abſoluer por virtud de la Bula, que concede, pueda el Confeſſor electo por ella abſoluer de qualeſquiera pecados, y cenſuras. Eſta doctrina es conſtante en la Florentiſsima Eſcuela del Angelico Doctor Sãto Thomas de Aquino. * Et iterum *infrà folio 140.* * Eſta nueſtra doctrina es comun entre los Doctores de la Eſcuela de Santo Thomas. Enſeñanla el Maeſtro Ledeſma, el Maeſtro Soto, el Maeſtro Bartolomè de Medina, el Maeſtro Bañez. Los Maeſtros Miguel Salon, y Pedro de Aragõ, el Maeſtro Nuño, los Maeſtros Fray Melchor Cano, y Fray Iuan de Orellana. El Maeſtro Alvarez, el Maeſtro Cornejo, el Maeſtro Cabrera, y el Maeſtro Fray Iuan de Santo Thoma ſe inclina a eſta ſentencia, y Fray Iuan de la Cruz en el Directorio dize, que es probable, y que es comun de los Thomiſtas.* Hactenus M. Gallego *vbi ſuprà*, qui, vltra citatos, refert Cordubam, Mourre, Carrillo, Ioannem Gutierrez, Naldum, & Rodriguez. Vnicum huius ſententiæ fundamẽtum eſt, quod irregularitas, quæ eſt purè pœna delicti, eſt cenſura: cum ergo per Bullam poſsit abſolui à cenſuris reſeruatis Epiſcopis toties quoties, & à reſeruatis Pontifici ſemel in vita, & ſemel in morte. Sequitur euidenter poſſe ſimiliter abſolui ab irregularitate, quæ eſt purè pœna delicti.

2 Secunda verò ſententia, omnino tenenda, negat, irregularitatem, quæ eſt pœna delicti, poſſe abſolui, ſeu diſpenſari virtute Cruciatæ, imò nonnulli contrariæ improbabilitatis notam inurunt, & Antonius Gomez *in Bullam Cruciatæ ad decimam clauſulam*, dicit, Sotum in hac re *miſero errore* lapſum fuiſſe. Et contra Sotum, & communem Thomiſtarum militant, ex eadem Florẽtiſsima Schola, Martin de Ledeſma *2. p. tom. 4. quæſt. 26. art. 2. de Irregular. in Regul. 4.* & Ludouicus Lopez *in Inſtruct. conſc. q. 2. cap. 92.* Citantur etiam Matius, Petrus de Soto, Peña, & alij, & ex alijs docet expreſſè Nauarrus *in Sum. cap. 27. num. 194. & 250.* & eſt communis inter Doctores Societatis, adeò, vt contrariam vocatam probabilem ab vno Patre Sà, M. Sacri Palatij expungendam illicò iudicauit: ſic corrigens: *Non eſt vllo modo tenenda ſententia quorumdam affirmantium. Quia in contrarium eſt praxis Romanæ Curiæ, &c.* Quapropter Gibalinus *de Irregularit. cap. 6. quæſt. 5.* iuſtè conqueritur de Magiſtro Sacri Palatij, eo quòd in indice librorum expurgatorio hanc ſententiam expunxerit, & damnauerit in vno Emanuele Sa, cum eam ſui Thomiſtæ ferè vnanimi conſenſu ſequantur. Et Dicaſtillo *de Cenſuris, tract. 10. dub. 4. nu. 86.* miratur, * id potiùs in Emanuele Sa iudicatum fuiſſe, expedire corrigi, cum tamẽ per tot annos in Soto, & alijs ea ſententia priùs fuiſſet typis mãdata. * Vnde in illo, inquit, potuiſſet corrigi à domeſtico, & eiuſdem doctiſsimæ Dominicanæ Familiæ Correctore, vt ea ratione *inciperet iudicium à domo Dei.* *

§. I.

Secunda ſententia efficaciter ſuadetur.

3 HVic igitur ſecundæ ſententiæ neganti, irregularitatem ex delicto poſſe abſolui virtute Cruciatæ, lubens adhæreo; cuius fundamẽta apud Doctores paſsim reperies. Vnum ego ſuperaddam, quod contrariam omnibus inuiſam reddat. Nimirum, aut illam non eſſe probabilem, aut probabile eſſe, virtute Cruciatæ abſolui, & diſpenſari poſſe irregularitatem ex homicidio prouenientem.

4 Ratio dilemmatis eſt, quia irregularitas ex homicidio eſt purè pœna peccati, ergo ſi irregularitas, quæ eſt purè pœna, poſsit abſolui, ſeu diſpenſari virtute Cruciatæ, negari id nequibit de irregularitate ex homicidio. Quod autem hæc purè pœna ſit, apertis euincitur argumẽtis,

tis. Nam Doctores, qui, purè pœnam eſſe, negant, in eo fundantur, quod duplex irregularitatis ſpecies in irregularitate ex homicidio contineatur: alia, quæ eſt in pœnam delicti, alia ex indecentia, ſeu ex defectu ſignificationis, ſeu ex defectu lenitatis: his enim vocibus, eadem ſpecies ſignificari ſolet, quam, ſimul cum pœna delicti, in prædictam irregularitatem conſtituendam concurrere, putant auctores, qui aſſerunt, irregularitatem ex homicidio non eſſe purè pœnam; vt videre licet apud Magiſtrum Gallego *vbi ſuprà*; apud Bart. de Medina *in Summ. lib. 1. cap. 11. §. 9.* apud Mirandam *tom. 2. quæſt. 8. art. 10.* apud Henriquez *de Indulgent. lib. 7. cap. 13. n. 5. in Gloſ. litt. A.* apud Manuel Rodriguez *tom. 1. Quæſt. Regul. quæſt. 24. art. 11.* & apud Dianam *p. 4. tract. 2. reſol. 85.* Itaquè ſi oſtendamus, irregularitatem ex defectu lenitatis (quæ alijs verbis dicitur, ex indecentia, aut ex defectu ſignificationis) non prouenire ex homicidio iniuſto, ſeu propria auctoritate commiſſo; euidenter probabimus, irregularitatẽ ex homicidio eſſe purè pœnam delicti; ac proinde vel hanc poſſe per Bullam abſolui, vel nullam, quod intendit argumentum.

5 Ad rem ergo: probo; ex homicidio iniuſto propria auctoritate commiſſo, non incurri irregularitatem ex defectu lenitatis. Primò, quia hæc irregularitas contrahitur abſque vlla culpa occiſionis, vt docent omnes Theologi apud Leandrum *tom. 5. de Irregularit. tract. 2. diſput. 7. quæſt. 1. ex cap. Clerici, & ex cap. ſentent. ſangui.* & ex alijs iuribus. Ex homicidio autẽ nulla irregularitas contrahitur abſque culpa, ſaltem veniali; imò neque abſque mortali, vt docent communiter Theologi M. Sotus, M. Bañez, M. Ludouicus Lopez, & alij, quos citatos ſequitur M. Ioannes de la Cruz *in Sum. p. 1. præcep. 1. in fine de Irregul. dub. 12.* & tradit Leander *ſuprà diſp. 1. quæſt. 7.* cum Nauarro, Henriquez, Suarez, Auila, M. Bartholom. de Ledeſma, Nauarra, Salon, Filliucio, Egidio, Reginaldo, Layman, Palao, Valdello, & alijs, quos ſequitur Diana *2. p. tract. 2. Miſcell. reſolut. 20.* En verba ex Nauarra *lib. 2. de reſt. cap. 1. n. 45.* qui ait: * Colligo ſecundò non incurri irregularitatẽ ex homicidio, ob leuiſſimam culpam. Quia non eſt æquitate poſitum, vt tanta pœna (pœna enim eſt ſemper irregularitas ex homicidio priuatæ perſonæ) ob leuiſſimam culpam incurratur, imò, neque certè ob leuem. * Sic ille. Et Thom. Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſput. 32. n. 34.* dicens: * Hinc deducitur, minus benè aliquos ſentire, ſufficere leuem culpam ad contrahendam homicidij irregularitatem. * Ergo ex homicidio non contrahitur irregularitas, ex defectu lenitatis, ſed tantũmodo irregularitas, quæ eſt pœna peccati (quidquid contra ſenſerit ipſe Sanchez *lib. 8. diſp. 21. n. 22.*) Aliàs ex homicidio nulla culpa commiſſo aliqua ſpecies irregularitatis incurreretur.

6 Secundò, quia irregularitas ex defectu lenitatis incurritur ab ignorante inuincibiliter illam, quia ſufficit efficere opus, cui impoſita eſt, vt docent communiter Doctores, quos citatos ſequitur ipſe Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 32. num. 15.* * Quia ſiue data opera, inquit, ſiue ignorãter id fiat, cui eſt annexa, æquè tollitur ſignificatio, cuius defectu incurritur. * Sed irregularitas ex homicio nulla incurritur ab ignorante inuincibiliter homicidio eſſe impoſitam à iure, vt docet M. Cornejo *diſp. 6. de Irregul. dub. 3. concluſ. 3. nu. 3.* vbi contra Dianam *4. p. tract. 2. reſol. 85.* dicentem cum Merolla, in tali caſu ignorantiam inuincibilem ſolum excuſare ab irregularitate, quæ ponitur in pœnã homicidij, non vero ab alia, quæ in defectum lenitatis; reſpondet dicens: * Stare contra hoc, quod eiuſmodi irregularitas eſt ſpecie diuerſa ab ea, quæ propter homicidiũ peccaminoſum incurri debet, & ſolũ incurritur (attende) propter licitam hominis occiſionem, quod nõ poteſt in hoc caſu noſtro verificari. * Hæc M. Cornejo, quem citatum ſequitur Leander à Sacrament. *tom. 5. de Irregul. tract. 1. diſp. 4. q. 6.*

7 Et tenet expreſsè Portel *in Dub. Regul. verb. Ignorantia, n. 19.* dicens: * Præmittendum eſt, aliam irregularitatem cõſurgere ex delicto, *vt ex homicidio*, ex celebratione in excommunicatione, &c. in pœnam delicti. Alia verò eſt irregularitas, quæ non ponitur ob delictum, ſed indecentia, vel defectu ſignificationis, & comitatur non culpam, ſed indecentiã, qualis eſt bigamia, & irregularitas contracta à iudice ſine culpa damnante hominem ad mortem iuſtè. Et quidem certum eſt apud omnes, hanc irregularitatem ſecundi generis certo contrahi, etiamſi operãs operetur ex ignorantia inuincibili. Eſt ergo ſola quæſtio de irregularitate primi generis orta ex delicto, an iſta, quæ pœna

eſt,

eſt,& ſimiles incurrantur ab operante, inuincibiliter ignorante? Sotus, & Ledeſma affirmant, Sanchez vero negat probabilius.* Sic ille, quem refert Machado *lib.1. p.3.tract.15 docum.3.nu.3.* vbi poſtquã ſententiam contrariam propoſuit, hãc probabilem indicat, dicens: * Si bien Portel, y otros defienden, que no ſe incurre la irregularidad del homicidio culpable, quando ſe comete con ignorancia della. * Et vniuerſaliter nullam irregularitatem ex delicto incurri, vbi adeſt ignorantia iuris poſitiui eam imponentis, tradunt plures Doctores, quos citatos ſequitur Sanchez *vbi ſuprà num.17.*& expreſsè de irregularitate homicidij, id eſſe probabile, ex Suarez, & alijs, putat Hieronymus Garcia *in Politica Regul.tract.10.diffic.6.punct.1.n.2.* Quibus conſentit Verricelli *tract.de Miſſion.tit.25.quæſt.280.n.7.* quos refert Diana *p.12.in fine,fol.*216. Imò & ignorãtiam iuris etiam vincibilem, dummodo non ſit craſſa, & ſupina excuſare ab irregularitate homicidij incurrenda, docent Nauarrus, Sylueſter, Nauarra, & alij, quos citatos ſequitur Rener. P. Leander à Murcia Capuccinus *in Diſquiſit.in 1.2.D.Thomæ,diſput.4.reſolut.17.*& eſt iuxtà mentem Patris Sanchez, & aliorum, quos refert *diſp.32. citata,num.34.*

8 Ex quibus ſic inſtauro argumentum Si irregularitas ex indecentia, ſeu ex defectu ſignificationis, vel lenitatis incurreretur ex homicidio; nulla ignorantia iuris poſitiui, ſeu pœnæ, ab ea incurrenda excuſaret, vt conſtat ex communi Doctorum. Atqui, vt omnes citati cõcedunt, ignorantia ſaltẽ inuincibilis excuſat. Ergo ex homicidio priuata auctoritate cõmiſſo non incurritur irregularitas ex defectu lenitatis.

9 Tertiò, quia irregularitas ex defectu lenitatis ſolum incurritur ab his, qui, vt Miniſtri iuſtitiæ, ad mortem concurrunt, vt tradunt triginta Doctores, quos proprijs nominibus, & citationibus expreſsis refert, & ſequitur Diana *p.11 tract. 2.reſolut.63.*& alij, quos adduxerat *3.p. tract.5.Miſcellan.reſol.79.* dicens: * Igitur ſecundum Vazquez, Turrianum, & Hurtado nullum ius imponit irregularitatẽ priuatis perſonis ex defectu lenitatis, ſed iura, in quibus ſupponitur hæc irregularitas, loquuntur tantum de Miniſtris iuſtitiæ, & his, qui concurrunt ad cauſæ probationem, vel pœnæ executionem. * Sic ille, & alij, quos ſequuntur M. Serra *tomo 2. 2.2.quæſt.64. artic.8.*& Leander à Sacram. *tom.5.de Irregul.tract.2.diſp.7.quæſt. 35.*& alibi. Ergo qui auctoritate priuata alterum occidit, non incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, ſed tatummodo prouenientem ex delicto. Et ita expreſsè dicit Leſsius *de Iuſt.lib.2.cap.9.dub.21. n.73.** Occiſio, inquit, priuata auctoritate facta non inducit irregularitatem ex defectu lenitatis, ſed ratione culpæ.*

10 Quartò, quia Baptiſmus non tollit irregularitatem ex indecentia, ſeu ex defectu ſignificationis, ſeu lenitatis, vt docent Archidiaconus, Hoſtienſis, Ioann. Andreas, Butrius, Ancarranus, Villadiego, Ricardus & alij, quos refert Verricelli *tom.1.Quæſt.Moral.tract.1.quæſt.19.* Et eſt communis apud Henriquez *tom.2.lib.13. de Irregul.cap.17.n.2.* vbi explicat, quo modo id eueniat nimirum, quia eliciẽs ante baptiſmum operationem, cui ab Eccleſia impoſita eſt inter ſideles irregularitas ex defectu ſignificationis, * habet radicem, ex qua poſt baptiſmum ſubiaceat irregularitati. * Atqui ex homicidio propria auctoritate ab infideli commiſſo, nulla poſt baptiſmum pullulat irregularitas, vt cum Armilla, Sylueſtro & alijs tradit ipſe Henriquez *ſuprà in Gloſ. litt.L.* dicens id prouenire * ex generali regula, quod baptiſmus tollit omnem pœnam ex culpa, etiam homicidij, prouenientem. * Cuius ſententiam vt communem refert, & ſequitur Villalobos *in Sum.tom.1.tract.21.diffic.7.n.2.* inquiens.* La tienen caſi todos, y conſta de vn texto. Eſta es la mas probable, y ſe ha de ſeguir en practica.* Ergo ex homicidio ſola contrahitur irregularitas ex delicto: ſi enim aliam ſpeciem ex defectu ſignificationis, ſeu ex indecentia cõtineret, hæc poſt baptiſmum pullulaſſet ex homicidio ante illum commiſſo, quia Baptiſmus ſolum aufert irregularitatem, quæ eſt pœna delicti, vt ait Henriquez ſupra: non verò impedit ſpeciem aliam ex radice ante baptiſmum poſita, poſt illum ſuſceptum ſuborſam, qualis eſt irregularitas ex indecentia, ſeu ex defectu ſignificationis, vel lenitatis. Vt omittam, quod quãdo indecentia oritur ex delicto, ei, cuius facultati ſubeſt irregularitas ex delicto; ſubeſt etiam indecentia, vt loquens de facultate Commiſſarij Cruciatæ ad diſpẽſandum in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali docet P. Bardi *in*

Bull.

Bull. p.3 tract.2.fol.441. *Quando indecētia, inquit, oritur ex delicto, tum quemadmodum irregularitas ex delicto ſubeſt facultati Commiſſarij, ita & indecētia reſultans ex eodem delicto.* Cui ſermonē inſiſtens de illegitimi diſpenſatione cōtentit Machado, quem citatum ſequitur Diana *p.7.tract.2.reſolut.24.* Ergo ſi irregularitas ex delicto ſit diſpenſabilis virtute Cruciatæ, indecētia ex illo proueniens eiuſdem facultati ſubijcietur.

11 Quintò, Epiſcopus, ſecundū omnes, poteſt diſpenſare, ex conceſsione Trident. in irregularitate ex homicidio caſuali occulto, ſed Epiſcopus nequit diſpenſare in irregularitate ex defectu lenitatis, vt docent communiter Theologi, ex quibus ſupra viginti refert Diana *4.p. tract.2.reſol.69.* & alios Leander à Sacram. *tom.5.tract.2.quæſt.134.* Quos ſequitur M. Candidus *Diſquiſit.17.art.14.dub.3.num.5.* *Cum Epiſcopis, inquit, tantum conceſſa ſit facultas diſpenſandi in irregularitate contracta ex delicto ex Concil. Trident. *ſeſſ.24.cap.6.de Reformat.** Ergo ex homicidio caſuali occulto non prouenit irregularitas ex defectu lenitatis, ſed tantummodo irregularitas, quæ eſt pœna delicti. Quid plura?

§. II.

Concluſio ex præmiſsis.

12 EX quibus argumentum, contra communem Thomiſtarū ſententiam aſſerentem irregularitatem, quæ eſt pœna delicti, poſſe abſolui virtute Cruciatæ, ſic vrgeo. Irregularitas ex homicidio eſt purè pœna peccati, vt probabiliter ſaltem ſuadent quinque argumenta propoſita, & Doctores ſuprà relati: ergo vel probabile eſt, hanc irregularitatem poſſe virtute Cruciatæ diſpenſari, vel improbabile eſſe debet, irregularitatē, quæ eſt purè pœna, eſſe cenſuram virtute Cruciatæ diſpenſabilem. Non video ſolutionem. Et re benè inſpecta, à ſequela concedenda non lōgè abeſſe videtur M. Arauxo *1.2.quæſt.76.art.4.dub.4.* vbi ſic. *Hinc colligitur aliud diſcrimen inter huiuſmodi irregularitates, ad homicidium iuſtum, vel iniuſtum conſequutas, quod ab illa, quæ eſt pœna, poſſunt abſoluere Confeſſarij virtute Bullæ Cruciatæ, ſecus ab illa, quæ eſt purè inhabilitas ratione indecentiæ, vel ſignificationis, vt tenet Cano, Soto, & Bañez, licet oppoſita ſentētia mihi verior ſit, nomine cēſuræ in Bulla Cruciatæ ſolùm intelligi excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum.* Irregularitatem autem ex homicidio iniuſto non eſſe purè inhabilitatē, certo certiùs eſt. Eſt enim pœna, ſecundum omnes: poterunt ergo Confeſſarij ab illa abſoluere, virtute Cruciatæ, ſi cenſuræ nomine veniat.

13 Ideò doctiſsimus in re morali Fr. Ludouicus à Conceptione non audens improbare Thomiſtarum ſententiam *in 2.p. Examin. verit. tract.2. verb. Cenſ. §.2. ſolutio.* vehementer inclinat, virtute Cruciatæ, ab irregularitate ex homicidio abſolui poſſe. * Cum nulla, inquit, alia hic excogitari irregularitas poſsit, præterquā ex delicto, iuxta probabiliorem mihi ſententiam aſſerentem, irregularitatē ex ſignificatione, aut ex defectu lenitatis, in ſolis publicis perſonis, & miniſtris locū habere.* Quod tenent omnes Doctores ſuprà citati, & præcipuè Diana pluribus in locis, licet ſibi non conſtans *in 4.p. tract.2.reſol.85.* cum Merolla dixerit: * Quod irregularitas ex homicidio, licet videatur eſſe ex delicto, includit tamen præcipuè defectum lenitatis.* Ad quod principium recurrunt Dominicani, & alij, qui ſentiunt, irregularitatem ex delicto eſſe cenſuram diſpenſabilem virtute Cruciatæ, vt inde irregularitatem ex homicidio excipiant. Verum hanc limitationem reijcit Ioannes Gutierrez apud Auilam *de Cenſuris, p.7.diſp.10.dub.4.* qui loco citato ſic ſcribit. *Dubitatur quartò, vtrùm irregularitas contracta ex peccato poſsit diſpenſari per Bullam Cruciatæ? Prima opinio eſt affirmatiua, ita Soto, Medina, Corduba. Hanc autem ſententiam limitant Soto, & Medina (attende) quando irregularitas cōtrahitur tantùm propter peccatum, non tamen quando contrahitur etiam ex defectu ſignificationis, vt quando quis iniuſtè occidit hominem: hic enim eſt irregularis, non ſolùm propter peccatum, ſed etiam ex defectu ſignificationis; vnde dicunt, hanc irregularitatem non poſſe per Bullam abſolui. A qua limitatione omnino longè differt Ioannes Gutierrez *Canonicar. Quæſt. cap.3.** Sic ex illo refert Auila, quibus ſatis innuit, limitationem præfatam adhiberi non poſſe, nec excipiendā homicidij irregularitatem, ſi virtute Bullæ abſolui poſsit irregularitas, quæ eſt pœna peccati, Quod tenere Ioannem Gutier-

Digitized by Google

titer tez, refert M. Gallego *vbi ſuprà*, & benè, quia ſi imitatio à Soto adhibita illi nō placet, conſequens vno hauſtu planè deuorat. Et hanc concluſionem probabilē denique cenſuit F. Ludouicus à Conceptione *tom. 2. tract. 1. §. 12. verb. Opinio 1. n. 16.* dicens: * Ergo abſolui poteſt ab irregularitate orta ex voluntario homicidio, quæcumque illa ſit. Probabiliter conſtat hæc vltima conſequentia.*

14 Neque huic ſententiæ diſſentire poterit Leander à Murcia, quia *in Quæſt. Regul. cap. 7. quæſt. 8. n. 62.* cum alijs aſſerit, virtute Cruciatæ poſſe Confeſſarium abſoluere ab irregularitatibus, à quibus Cōfeſſarij Regulares, virtute ſuorum priuilegiorum, poſſunt ſæculares abſoluere. Et ibidem ſimul aſſerit, quod prædicti confeſſarij Regulares. * Pueden diſpenſar en todas las irregularidades, en que diſpenſa el Obiſpo, no ſolo por derecho comun, ſino tambien en las que diſpenſa por derecho eſpecial del Concilio Tridentino.* Ergo auctor iſte ſentit apertè, virtute Cruciatæ, abſolui poſſe ab irregularitate ex homicidio caſuali occulto, id eſt, non publico, vel notorio, aut (vt alij explicant) non deducto ad forum contētioſum, etſi aliàs publico. Conſequentia eſt euidens, quia in hac irregularitate poſſe Epiſcopū diſpenſare vigore Tridentini, & per conſequens Confeſſarios Regulares virtute ſuorum priuilegiorum, eſt huius auctoris ſententia, & aliorum.

15 Adde, ſi vera eſſet Thomiſtarum ſententia, non ſolùm poſſet virtute Cruciatæ abſolui ab irregularitate ex homicidio caſuali occulto, ſed etiam ex voluntario omnino occulto; quia in hac poſſe Epiſcopum diſpenſare, docent non pauci, quibus ſuprà adhæſi. Imò & poſſet etiam abſolui ab irregularitate ex homicidio voluntario, licet publico, vt videtur innuere Fr. Ludouicus à Conceptione *vbi ſuprà*, quod horribile eſt dicere: ſequelam probo, quia Bulla Cruciata nullam irregularitatē ex delicto excipit, ergo ab omnibus eius virtute abſolui poterit. Hoc autem omni probabilitate deſtitutum eſſe, patet, tum quia Confeſſarius electus virtute Cruciatæ haberet poteſtatem, quam Concilium Tridentinum denegat Epiſcopis: tum quia maiorem, quam Commiſſarius Cruciatæ. Commiſſarius enim non poteſt diſpenſare in irregularitate prouenientе ex homicidio voluntario; quia inter irregularitates ex delicto, quas illi diſpēſandas concedit Pontifex, hanc expreſsè excipit: cuius exceptio non ſolùm denegat diſpenſationem in foro externo, ſed etiam in interno, vt communiter exponunt Theologi (quamuis hæc ratio parui fiat à Trullench *in Bullá Cruciatā, lib. 1. §. 7. cap. dub. 15. Quia hæ duæ facultates*, inquit, *diſtinctæ ſunt, & à diuerſis non fit illatio.*) Ergo non ſubiacet opinioni, quod virtute Bullæ poſsit abſolui irregularitas ex homicidio, quantumvis occulto, & caſuali, nedum voluntario. Ex quibus concluditur nullam irregularitatem ex delicto eſſe virtute Bullæ diſpenſabilē: aliàs difficile eſſet, abſurdum illatum euitare. Quod omnino fugiendum eſt: quidquid contra ſenſerint Authores citati.

QVÆSTIO VI.

An, qui abortum procurauit, dubitat verò, an fœtus eſſet animatus, irregularitatem incurrerit?

1 PArtem negatiuam probabilem eſſe, cenſuit Antonius de Eſcobar *in Moral. Theol. tract. 4. exam. 6. cap. 5. n. 161.* ſed grauis cōtra illum inſurgit difficultas, ex duplici textu iuris Canonici, *cap. Ad audientiam, & cap. ſignificaſti de homicidio*, in quibus expreſsè decernitur, in dubio homicidij irregularitatem incurri. Quod ſecus eſt in alijs delictis. Verum cū in hac materia ſit axioma ab omnibus receptum, irregularitatem non incurri, niſi in caſibus in iure expreſsis, operepretium erit, enucleare, de quo dubio loquantur hī textus, vt inde iudicium de præfata quæſtione ferre poſsimus.

§. I.

Notabilia.

2 DVbium homicidij multiplex poteſt eſſe. Primò, an re ipſa fuerit homicidium: quod dupliciter contingere poteſt, aut quia dubium eſt, an fœtus eſſet animatus; aut ſi conſtiterit de animatione, dubitatur, an occiſus fuerit. Secundò, quando licet certum ſit, homicidium commiſſum, dubitatur tamen de homicida: aut quia non conſtat, quis vulnus inflixerit; aut ſi conſtat, à quo fuerit inflictum; dubitatur, an ex vulnere, an ex aliquo exceſſu ſubſequuto, an ex incuria medici, mors prouenerit?

3 Iam de quo dubio homicidii procedat deciſio textuum iuris Canonici, nō

leuis

leuis controuerſia eſt inter Doctores. Plures doctiſsimi ſentiunt, ex prædictis iuris capitibus non poſſe argumentum deſumi, ad probādum, in dubio de animatione fœtus, irregularitatē incurri, quia expreſsè, inquiunt, illam decernunt non pro omni dubio homicidij, ſed pro aliquo tantū dubio, nimirum, quando conſtat de morte alicui illata, & dubitatur, à qua cauſa, aut perſona prouenerit. Ac proinde in dubio, an homicidium ſit ſequutum, non incurritur irregularitas. Sic tenet expreſsè Ioānes de Eſcobar Iuriſta *tract. de vtroque foro art. 1. n. 74.* vbi ſic: * Dubio manēte, an homicidium ſit ſequutum, nulla aderit irregularitas: ſicut enim dubitans, an damnū intulerit, vel homicidium commiſerit, ad reſtitutionem non tenetur, quæ iure naturali diuino prouenit, multominus irregularitati ſubijcitur, quæ iuris poſitiui eſt, &c. Textus autem *in dicto cap. ad Audientiam* contra nos non eſt, cum in eo maneat certa mors famuli, certa culpa præſbiteri, & certum vulnus, contra quem eſt iuris præſumptio, nempè mortē ex vulnere ab eo illato ſequutam fuiſſe. Quamuis vertatur in dubium circa circunſtantiam homicidij, nempè an ex vulnere, vel ex infirmitate, vel ex incuria medici, vel exceſſo vulnerati mors fuerit ſequuta. Nam certo vulnere extante, & morte vulnerati, dubium incidens non debet attendi, ne certum pro incerto omittatur, &c. Nec quidem contrarium habemus textum *dicti cap. ſignificaſti.* In quo etiam habemus certum occiſum, ex certo vulnere, & à certo inflicto vulnerāti, habemuſquè certam eius culpam, cum cooperatus fuerit in occiſionē, & ita habemus certum effectum, id eſt, irregularitatē ex certo facto, & ex certo iure procedentē. * Sic ille. Eamdem adhibet explicationē Dicaſtillo *tract. 10. de Cenſur. dub. 2. n. 62. fol. 420.* vbi ſic: * Accedit, quod iura citata, quæ dicūt in illo caſu homicidij debere abſtinere à ſuſceptione, & vſu ordinū, loquuntur in caſu, in quo cōſtat de homicidio ſimul cum actione adhibita, quæ ex ſe poſsit influere, & iuuare: in hoc autem caſu non conſtat de homicidio. *

4 Eodem modo explicat textus citatos doctiſsimus Gibalinus *tom. de Irreg. cap. 4. nu. 17.* ex quibus hanc regulam ſtatuit. * Quoties conſtat de homicidio cōmiſſo, dubiumquè tantum exiſtit de perſona cōmittente, cenſenda eſt irregularis, ex peculiari iuris diſpoſitione in hac materia: Quod ſi dubitaretur de ipſo homicidij actu, an nēpè fuerit aliquis occiſus, in nullo foro cenſendus erit quis irregularis, donec veritas commiſsi homicidij reperiatur. Probatur, inquit, prima pars *ex cap. ſignificaſti:* ibi enim conſtabat, maleficum illum, qui Euchariſtiam, & altaris ornamēta aſportauerat, occiſum fuiſſe: ſed dubitabatur, an interiiſſet ex vulnere, quod in eius caput Sacerdos impegerat? an verò ex alijs vulneribus, quibus eum Parochiani conciderant? &c. *In cap. quoque ad Audientiam eod. tit.* Clemens Tertius eodem modo pronunciat habēdum irregularem præsbiterū, qui dum corrigeret domeſticum ſuum, illum ſuo cingulo percuſsit, & cū interiiſſet, dubium erat, an ex eo vulnere? an ex alio quopiam morbo? In his caſibus, vt vides, dubium erat de homicida, nō de homicidio, &c. * Ergo ſolū contrahitur irregularitas, de qua loquimur, quādo homicidium eſt certū, & nō quando dubium eſt de ipſo homicidio. Probat conſequentiam Gibalinus *n. 22.* * Quia certum eſt, inquit, irregularitatē in dubio homicidij non incurri, niſi ex peculiari iuris diſpoſitione, & in caſibus ab illo expreſsis: atqui ius non loquitur, niſi quando certum eſt homicidium, & hominem re vera interiiſſe, ſed dubitatur, an vulnus lethale fuerit? an ex alio quopiam vulnere ab alio illato? aut medici incuria, aut denique alia quapiam de cauſa interierit, &c. Igitur in hac materia debemus ſtare principijs vniuerſalibus, & duabus illis regulis generalibus: nempè numquam contrahi irregularitatem, niſi in caſibus iure expreſsis. Secundò, neminem in dubio facti cēſendum eſſe irregularem in vllo foro, præterquam, ex ſingulari iuris diſpoſitione, in dubio homicidij, in caſibus expreſis ab illo: atque ita neceſſariò dicendum eſt, in dubio ipſius homicidij, & cædis, & nō homicidæ, nullam incurri irregularitatē. *. Hactenus Gibalinus.

§. II.

Concluſio ex dictis.

5 PRopter hæc ſententia aſſerens, eū, qui fecit abortū ſed dubitat, an fœtus eſſet animatus, non incurrere irregularitatem, valdè mihi probabilis eſt. Eam tenet Emanuel de Moura *opuſc. de enſal. & incantationib. ſect. 3. cap. 1. n. 27.* vbi ſic, * Non incurrit irregularitatem ille,

qui eum certus ſit,iniquè concurriſſe ad abortum,dubitat vero,an proles per abortum occiſa fuerit,ſeu iam animata anima rationali. * Quē ſequitur Ioan. Præpoſ.*3.p.q.5.de Irregul.dub.8.nu.58.* * Quia non eſt,inquit,cēſendus irregularis ex eo, quòd in dubio homicidij aliquis debeat ſe habere tāquam irregularem,quia ſi bene perpendantur iura ſtatuentia,aduertetur,ea non cōprehendere præſentem caſum,cum omnia ſupponant ſubiectū capax mortis;nam agunt,quando conſtat de morte alicui illata,& dubium eſt,à quo ex varijs concurrentibus ſit illata.In præſenti verò cauſa dubium verſatur circa conditionem ſubiecti,an ſcilicet viueret,nec ne: vnde diſpoſitio iuris nō intelligitur de noſtro dubio,& proinde non ſatis conſtat,an in præſenti caſu irregularitas iure ſit illata,& per conſequens non eſt dicenda incurri.*Sic Præpoſitus.

6 Pro hac opinione conſequenter ad ſua principia ſuprà iacta militat etiam Gibalinus *vbi ſuprà n.26.* * Quia ius,inquit, ſtatuens irregularitatē,in dubio homicidij,loquitur tantum in eo caſu, in quo certū eſt fuiſſe commiſſum homicidium, & dubitatur, an Titius,qui percuſsit,etiā occiderit: hic autem cum dubitetur, an fœtus viueret,dubitatur, an fuerit commiſſum homicidium:cum igitur de eo caſu ius non agat, in illo non contrahitur irregularitas. * Hæc ex illo,cui adhæret Franciſcus Bardi *tom.de Cenſ.diſp.6.cap.7. §.4.n.2.& 3.*vbi,poſtquam opinionē communē propoſuit,ſic ait:*Nihilominus eſt probabilis contraria opinio. * Et rationē concluſionis reddit:* Quia diſpoſitio illa iuris *in cap.ad Audientiam*,& in illis capitibus ſuprà citatis,&c.intelligi debet,quado conſtat de corpore delicti,licet dubitetur, an dubitans habuerit influxū in illud delictū,&c. At in caſu noſtro nō cōſtat de corpore delicti,cum dubium ſit,an fœtus fuerit animatus,nec ne? ſeu an fuerit homo? & cum diſpoſitio illa ſit pœnalis,reſtringenda erit. Proinde niſi conſtet de homicidio,iudicandum eſt,delictum illud non eſſe comprehēſum ſub tali diſpoſitione, &c.Etſi attentè legantur textus iuris Canonici, videbitur deciſio ſupponere homicidium iam peractum.* Quibus faciūt Doctores alij aſſerentes,in dubio facti homicidij nullum iudicandum eſſe irregularem pro foro conſcientiæ,ſed pro foro tantū externo,poſt latam iudicis ſententiam: pro qua nonnullos refert Leander à Murcia *in Diſquiſit.in 1.2.lib.1.diſp.vnica, reſol.7.n.34.* dicens,eſſe probabilem.

7 Prætereà hanc ſententiā defendunt Pellizarius *tom.2.tract.7.cap.5.nu.25.* D. Franciſcus Verde *opuſc. pro Caramuele q. 12.p.2.§.6.n.569.fol.mihi 151.* & Machado *tom.1.lib.2.p.3.tract.17.docum.10.nu.3.* vbi ſic:*La ſegunda queſtion es, ſi el que eſtà con duda,ſi la criatura,q̄ por ſu cauſa ſe abortò,eſtaua animada,o no,ſe deba tener por irregular?La mas comū,y recibida opinion es,q̄ ſi. Fundaſe, en que el que fue cauſa del aborto,eſtà en duda de ſi cometiò,ò no homicidio,y en caſo de tal duda,expreſſamēte eſta diſpueſto por el derecho Canonico,q̄ ſe deba tener por irregular.No obſtante,q̄ la contraria opinio defiendē Doctores de no poca autoridad:El fundamēto q̄ tienen es,porq̄ por ſola razō de duda no queda irregular,ei que auiēdo hecho de ſu parte lo que buenamente pudo para ſalir de la duda,ſe quedò todavia con ella.Ni tampoco el tal queda irregular por la diſpoſiciō del derecho referida, &c.Porque ſi bien ſe cōſideran los dichos textos,no comprehenden eſte caſo,pues preſuponen el ſugeto capaz de muerte: y aſsi la duda entōces no viene a ſer ſobre ſi era viuo,ò no el ſugeto,ſino de ſi le mato, ò no el q̄ eſtà dudoſo.Mas la duda de ſi la criatura eſtaua animada,ò no,es acerca de la condicion del ſugero,cōuiene à ſaber, ſi eſtaua viuo,ò no,con q̄ viene à ſer,que ya la irregularidad diſpueſta por derecho en caſo de duda del homicidio cometido, no aya lugar en la duda de ſi la criatura eſtaua animada,ò no,por ſer principio, que el miſmo derecho nos enſeña, que la irregularidad, que no eſtuuiere expreſſa en èl, no ſe debe admitir. * Sic ille, qui in margine citat Gomezium *de Delict. cap. 3. in rubrica de homicidio, num. 2.* & Baiardum *in Addit.ad Iulium Clarum,quæſtione 68.num.9.*

8 Hanc opinionem probabilem putat Diana *4.p.tract.2. reſol.16.* vbi, citatis pro illa Moura,& Præpoſito,ſic ait:* Hāc ſententiam videntur approbare Gomez, & Baiardus (ſuprà) vbi tenent, quòd in dubio fœtus præſumi debet animatus. Hæc opinio eſt probabilis. * Et talem etiam reputat Leander à Sacramento *tom.5.de Irregularit.diſput.11. tractat.2. quæſt.10.*quia contrariam,quam ſequitur, ſolum vocat probabiliorem. Quam alijs fun-

fundamentatis ſic ſtabilito. In dubio iuris, quando ſcilicet dubium eſt, ſit necne in iure irregularitatis pœna impoſita, minimè incurritur, vt docent Thom. Sanchez *in Summ. lib. 1. cap. 10. num. 42.* Suarez *de Cenſuris, diſputat. 40. ſect. 5. num. 1.* apud quem Nauarro, Villadiego, & Couarr. Quibus adde Franciſcum de Lugo *1. p. dec. q. eſt. 26. num. 150.* & Leandrum à Murcia *in Diſquiſit. lib. 1. diſp. vnica, reſol. 7. num. 39.* apud quos communiter Doctores, eo principio ducti, quod irregularitas non incurritur, niſi in caſibus in iure expreſsis: nullum autem eſt ius, quod incurri decernat in dubio iuris. Vnde cum in caſu præſenti in dubio iuris verſemur, eo quòd plures, & grauiſsimi Doctores, vt vidimus, textus iuris Canonici exponant, nõ comprehendere caſum, in quo non cõſtet de facto homicidio, qualis eſt, qui modo ventilatur: neceſſaria cõſequutione deducitur, in eo irregularitatem non incurri.

9 Secundò probatur ex regul. iuris *ſemper in obſcuris.* Vbi ſtatuitur, pro illa parte præſumẽdum eſſe, pro qua euitatur pœna, vt exponit Alciatus *regul. 3. præſump. 45.* ergo in dubio de animatione fœtus præſumendum eſt, non eſſe animatum: cum agamus de euitanda irregularitatis pœna. Quo fundamento viri doctiſsimi cẽſent, in dubio, an fœtus ſit mas, vel fœmina, præſumendum eſſe fœminam: ac proinde nõ eſſe animatum ante 80. diem, iuxta communem opinionem aſſerentẽ, mares animari die 40. à conceptu, fœminas vero die 80. vt cum Ariſtotele, Plinio, & alijs tradunt Theologi apud Dianam *p. 7. tract. 5. reſol. 6.*

10 Confirmatur, quia non eſt irregularis qui conſuluit homicidium, dum nõ conſtiterit, fuiſſe commiſſum, * quia ſi hoc non conſtat, (ait Sanchez *vbi ſuprà num. 44.*) nulla eſt poſſeſsio, & præſumptio contra conſulentem, ſed factum manet omnino dubium.* Ergo ſaltem conſulens abortum non incurret irregularitatem, quando eſt dubium de animatione fœtus. Quia dum hoc dubium adeſt, verè factum eſt omnino dubium, cùm non cõſtat de homicidio facto. Et ita à fortiori tenere debet Sanchez *vbi ſuprà*, cui conſentit Merolla *tom. 1. diſput. 3. cap. 13. dub. 2.* & expreſsè docet P. Theſaurus *1 p. cap. 16.* dicens: in dubio facti de homicidio, vel abortu, ſi quis applicuit media falibilia ad procurandum abortum, vel homicidium, verb. grat. ſi ſolum mandauit, vel conſuluit, vel ſi prægnanti fecit venæ ſectione ſanguinem emitti, & poſteà non poteſt certiorari, an res habuerit effectum: tunc in dubio non eſt cenſendus irregularis, quia non proceditur contra quemdam ad pœnas, niſi conſtet de corpore delicti, *l. 1. §. Item illud ſanciendum, ff. ad ſen. conſ. ſyllan.* Menochius *de arbitr. caſu 452. nu. 20.* & procedit tam pro foro externo, quàm interno. Sanchez *in Decalog. cap. 10. n. 44. lib. 1.* Nauarrus *conſ. 47. de homicidio.* Quaranta *§. Nota per hanc.* Barboſ. *allegat. 51. n. 139.** Hæc Theſaurus, cuius ratio vel nil probat, vel planè euincit, quoties non conſtat de homicidio ſequuto, non eſſe locũ irregularitati, quia non conſtat de corpore delicti. Ergo in dubio an fœtus ſit animatus, non erit irregularis, qui procurauit abortum, quia non conſtat de homicidio ſequuto, in quo conſiſtit corpus delicti, cui irregularitas eſt annexa.

11 Et hanc ſententiam tenet nouiſsimè doctiſsimus & Illuſtriſ. M. Acatius de Velaſco Epiſcopus Orioleñſis ex Ordine Prædicatorum *tom. 2. verb. Homicidio, reſol. 48. n. 5. poſt medium*, vbi ſic ait: *Ni tampoco el que eſtà con duda, de ſi la criatura, que por ſu cauſa abortò, eſtaua animada, ò no, ſe debe tener por irregular: entiendeſe auiendo hecho de ſu parte, lo que buenamente pudo para ſalir de la duda, y queda todavia cõ ella. Preſumeſe, que la criatura tiene alma, quando tiene claramente diſtintos ſus miembros.* Addit Gibalinus *de Irregul. cap. 4. quæſt. 1. conſult. 11. num. 32.* quod dubitans, an mandatum, vel conſilium ſuum influxerit in homicidium, hoc etiam ſequuto, non eſſe irregularem in foro conſcientiæ, licet in exteriori, ſi de conſilio conſtaret, declararetur incurriſſe. Plus addunt alij, dubium de homicidio à ſe patrato, videlicet; an mors iniuſta ſequuta fuerit ex vi ſuæ, an verò alterius tãtum actionis, nõ eſſe ſufficiens, vt dubitans exiſtimetur irregularis. Sic P. Henriquez *lib. 14. cap. 13. num. 2. in fine.* Vbi ad incurrendam irregularitatem requirit, vt probabilius reputet, ipſum occidiſſe. Cuius ſententiam non putat omnino improbabilem Suárez, Salas, Rebellus, & alij, quos refert P. Bardi *in explication. Bullæ Cruciat. p. 3. tractat. 2. ſect. 5. num. 51.* Qui auctores ad capita prædicta Iuris Canonici dicunt, ſermonem ibi eſſe pro foro externo, quorum ſententia in

dubio abortus fœtus animati eumdem locum habere debet.

12 Adnotandum hic eſt, M. Candidum *tom.1. diſquiſ.18. artic.16. dub.9. num.8.* exiſtimare, irregularem non eſſe incapacem beneficij adquirendi: atque adeò poſſe beneficium poſt irregularitatē obtentum alieri cedere, atque permutare. Cui conſentiunt Doctores, quos refert, & ſequitur Leaudet à Sacram. *tom.5. de Irregul. tract.1. diſput.3. quæſt.12. & 19.* Et licet hæc ſententia opponatur ſtylo Curiæ, & pluribus ſacræ Rotæ deciſionibus, (vt videre licet apud Dianam *p.4. tract.2. reſolut.37. & 79. & p.11. tract.5. Miſcellan. reſolut.1.*) eam tamen ſequuntur 17. Doctores, quos ipſe ibidem refert, exiſtimantes ſtylum Curiæ obligare in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ, & fundati in probabilitate alterius ſententiæ, ſed non tollere probabilitatem contrariæ. Et ſaltem in dubio homicidij irregularem non eſſe incapacem retinendi, & adquirendi beneficia, eſt communior, & verior ſententia Theologorum, quam tenent Sayrus, Suarez, Salas, Molina, Sāchez, Coninch, Hurtado, & alij, quos citatos ſequitur Palao *tom.6. de Cenſ. diſp.6. punct.3. num.8. §. Notanter dixi.* Quod eſt valdè notandum.

QVÆSTIO VII.

An adulter, qui in vitæ ſuæ defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, maritum inuaſorem occidit, fiat irregularis?

1 COmmunis Doctorum opinio negat, Sylveſt. *in Sum. verb. Homicidium 3. §. Quarto quæritur dicto 3.* ibi: * Qui occidit, aut mutilat, aliter euadere non potens, ſed ad hoc ex illicito opere deductus: puta, quia noctu deprehenſus eſt cum muliere, &c. videtur irregularis, per regulas ſupradictas, quia dabat operam rei illicitæ. Quam opinionem credo veram (attende) vbi iſte licitè impugnaretur, vt quia capitur iuſtè à Miniſtris Iuſtitiæ pro maleficio: ſed falſam, vbi impugnaretur illicitè, & conſequenter licitè ſe defenderet, quia iura excipientia, ab irregularitate homicidij voluntarij, ſe defendentem, de licita defenſione intelligenda ſunt, &c. * Quod autem adulter inuaſus licitè ſe defendat, conſtat ex ipſo Sylveſtro ibidem *§. Secundo quæritur, dicto 6. & verb. Bulla, §.3. & 5.* & docet expreſsè M. Bañez *de Iuſt. quæſt.64. artic.7. concluſ.3.* his verbis: * Licitum eſt, occidere inuaſorem, etiamſi ille, qui inuaditur, fuerit in culpa priùs, vt alter aggrederetur ipſum. Etenim, verb. grat. adulter ex iniuria, quam facit marito, non amittit ius naturæ defendendi propriam vitam, &c. * Sic ille. Quem tranſcriptis verbis ſequitur Mag. Paulus de Blanchis *in diſcept. caſ. conſc. verb. Homicid. caſu 5. dub.1. concluſ.3. folio 447.* & Mag. Petrus de Ledeſma *in Sum. p.2. cap.18. poſt octauam concluſ. diffic.3.* dicens: * Eſta reſolucion tienen todos los Theologos en el lugar citado. * Sic ibi, & merito: ex quo principio opinionem prætactam tenuit Sylveſt. ſuprà, & tenent communiter doctiſsimi alij Patres Magiſtri ſui Ordinis.

2 M. Sotus *lib.5. de Iuſt. quæſt.1. art.9. §. In tertia autem concluſion.* ſic ait. * Si Clericus in adulterio comprehenſus inuaditur, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, inuaſorem occidit, quamvis operam daret rei illicitæ, non debet irregularis cenſeri, quia homicidiū illud non erat tunc voluntarium. Nam quamuis adulterium fecerit voluntarium, non tamen fuit per ſe cauſa homicidij, ſed vulneratio, quæ nō fuit voluntaria. *

3 M. Fumus *in Armilla verb. Irregul. num.42.* * Si Titius inueniatur cum vxore Petri, & inuaſus à Petro, defendendo ſe Titius interficiat Petrum, &c. non fit irregularis, quia aliter non poterat euadere, & ſic ius diſponit. Et hanc tene opinionem, nam irregularitas non reſpicit peccatum, nec meritum. *

4 M. Ludouicus Lopez *2. p. inſtruct. cap.25. de Irreg. §. Præterea.* * An Clericus adulter cum adultera cōprehenſus à marito adulteræ, & ab eo inuaſus, ſi cauſa defendendi vitam propriam, occidat illum, fiat irregularis? Corduba tenet affirmatiuam partem. At verò Sotus *lib.5. de Iuſtit. quæſt.1. circa explicationem tertiæ concluſionis,* negatiuam partem tuetur. Dicendum puto, quod opinio negatiua Soti, ſcilicet, quod talis Clericus occiſor mariti adulteræ, ob ſui neceſſariam defenſionem, non eſt irregularis, probabilior eſt, & veroſimilior, &c. Huic opinio Soti videtur patrocinari Couarr. &c. Probatur primò ratione Soti; tum etiam probatur ratione elicita ex quodam fundamento Couarr. dicentis,

quod

quod quando in hac controuerſia irregularitatum, dicitur in regula generali, quod, is eam incurrit, qui dat operam actui illicito, ex quo ſequitur mors: per actum illicitum intelligēdus eſt ille actus, qui prohibitus fuit ratione huius periculi, ſcilicet, mutilationis, & mortis (vt colligitur *ex cap. tua nos de homicidio*) ſecus ſi nō ratione periculi, ſed ex alia cauſa eſſet talis actus prohibitus, quia tunc huius prohibitionis tranſgreſsio abeſſet à culpa homicidij, quæ requiritur ad irregularitatem incurrēdam: ſed ſic eſt, quod adulterium commiſſum cum adultera nō eſt actus prohibitus ratione periculi mortis inde potētis procedere, ſed ex alia cauſa: ergo.* Hactenus M. Lopez.

5 M. Michael Zanardus 1. *p vbi de homicidio, cap. 2. §. Sexto dico, & ſeq.* ibi: * Imò occidens Clericum, cum moderamine inculpatæ tutelæ, non incurrit irregularitatem, &c. (& inferius.) Quintò etiā valet in eo, qui dabat operam rei illicitæ, vt fuit ille, qui deprehenſus eſt à marito cum vxore ſua.*

6 M. Ioannes de la Cruz 2. *p. Direct. vbi de Irreg. dub. 5. concluſ. 1. fol. mihi 245.* ibi: * *In Clement. ſi furioſus de homicidio*; liberatur ab irregularitate, qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit, vel mutilat inuaſorem. Et intelligitur, etiam ſi aggreſſus daret operam rei illicitæ, vt ſi capitur cū vxore inuaſoris. Ita Soto, Ludouic. Lopez, Henriquez, cum Sylueſtro, Armilla, Paludano, Victoria, Cano, Mantio, Peña, & Medina contra Nauarrum, & alios Canoniſtas indiſtinctè aſſerentes, quod qui dat operam rei illicitæ, ex qua ſequitur mors, fit irregularis.* Sic ille, & alij eiuſdem familiæ, quos refert Henriquez *de Irreg. lib. 14. cap. 3. num. 4. in Gloſſ. litt. P.*

7 Eamdem ſententiam tuentur viri alij doctiſsimi, quos citatos ſequitur Reuer. P. Leander à Sacram. *tom. 5. tractat. 2. diſput. 12. quæſt. 32.* vbi ſic probat: * Nam quamuis adulter cauſam aliquam dederit antecedenter, committendo adulterium, & maritum adulteræ, facto ipſo, prouocādo, tamen iuſtè ſe defendit, & licitè, cum maritus illum illicitè priuata auctoritate velit occidere. Ergo prædictus adulter, licet abſolutè in ordine ad adulteriū ſit nocens, tamen in ordine ad hanc defenſionem innocens eſt, ergo ipſe tanquam innocens ſe iuſtè poteſt defendere cū morte iniuſti inuaſoris. Ita Fagundez, Leſſius, Salon, Beja, Petrus de Nauarra, Mercado, Syluest. Cardoſus, Ouandus, Hurtado, Cornejo, Bordonus, Pellizarius.* Quibus adde Sayrum *de Cenſuris, lib. 6. cap. 17. n. 18.* vbi decem auctores adducit, & Auilam *de Cenſuris vbi infrà dub. 1. §. Sed petis*, qui ſic ſuadet: * Et benè probat Mercado, quia iſta iniuria non dedit alteri ius, vt ſe vindicaret propria manu.*

§. Vnicus.
Iudicium Auctoris.

8 OPinionem iſtam communem, tam propter auctoritatē tot ſapientiſsimorum, quàm propter fundamenta ſupra iacta, lubens amplector cum Antonio de Eſcobar *in Moral. Theolog. tract. 4. exam. 6. cap. 5. n. 166.* cuius opinionem neſcio quis Neothericus notare non erubuit. Sed ad pœnam libri, authores retuliſſe ſufficiat.

9 Addunt alij, quibus aſſentior, idem prorſus dicendum, licet adulter præuiderit periculum occiſionis mariti occaſione adulterij futurum. Sic Viualdus illos referens *tract. de Irregul. num. 212.* ibi: * Couarr. *in Clement. de homicidio, p. 3. num. 4.* limitauit, vt adulter ſit irregularis, quādo præuidit periculum. Sed ſecunda parte tenuit contrarium, quod aliqui probabile, alij probabilius, dixerunt eſſe; id eſt, non incurrere irregularitatem, ſi moderamen inculpatæ tutelæ ſeruauerit, ſe defendendo. Ita Sotus *lib. 5. de Iuſt. quæſt. 1. artic. 9.* vbi rationem, quæ mihi ſatis placet, aſsignat: ſcilicet, quod etiamſi adulterium fuit omnino voluntarium, homicidium inde ſequutum non ſic. Ita tenuit Victoria, & Canus in publica *lect. 12. q. 73. artic. 8.* & Mag. Mantius, & alij 2. 2. *quæſt. 64. art. 8.* Caſtro citat alios. Sed quia Maiolus ait in Curia Romana in facti contingentia reſponſum fuiſſe, talem egere diſpenſatione, tutius, & ſecurius eſt, illam impetrare. * Hæc Viualdus, qui, vt conſtat ex dictis, tutam, & ſecuram cenſet præfatam opinionem. Imò & à principijs intrinſecis magis in eam inclinare videtur cum Doctoribus, quos citat.

10 His conſonant plures, quos refert Auila *de Cenſuris, 7. p. de Irregul. diſp. 5. ſect. 3 dub. 3.* vbi ſic: * Probabilius eſt, quod non manet irregularis. Ita Soto, Medina, Henriquez, Nauarra, Sylueſter, Tabiena,

Mercado, & alij iuniores. Et intelligitur cõcluſio, quamuis Clericus (adulter) præuideat periculum. Probatur, nam licet peccauerit adulterando, tamen poſteà inuaſus, licitè ſe defendit: ergo non fit irregularis. (& infrà) Ipſe aggrediens cenſetur cauſa ſuæ mortis, cum ceſſando ab aggreſſione, ad quod tenebatur in foro conſcientiæ, poſſet illam vitare. Ita reſpondēt quidam iuniores, & referunt, ſic reſpondiſſe Sotum conſultum de hoc.* Hæc ille.

10 Huius ſententiæ ratio eſt, quia adulter præuidens periculum inuaſionis à marito adulteræ proventuræ, & neceſsitatem inde emanaturam ſe conſtituendi in periculo patiendi, aut inferendi mortem marito, non tenetur ex iuſtitia, ſed ad ſummum ex charitate à prædicto diſcrimine abſtinere, quia adulterium non eſt cauſa per ſe mortis mariti, ſed cauſa per accidens, quam ſola charitas remouere obligat. Irregularitas verò ex homicidio non contrahitur ab illo, qui malitiam homicidij nō cōtrahit, ad quam cōtrahendam requiritur delictum contra quintum Decalogi præceptum. Sic tradit, & benè cum M. Sylveſtro, & alijs Villalobos *in Sum. tom. 1. tract. 21. diſput. 22. num. 16.* * El que no impide, inquit, el homicidio, ſi peca ſolo en eſſo contra caridad, no queda irregular, aſsi lo tiene Sylveſtro, Nauarro, Suarez.* Quibus adde Dianam cum alijs *p. 11. tract. 6. reſolut. 29.* & plures apud Bonacinam *de Cenſur. diſput. 7. quæſt. 4. punct. 8. num. 37.* quos ſequitur M. Ioannes de la Cruz *in Direct. 2. p. vbi de Irregul. dub. 10. concluſ. 3. fol. mihi* 248. citans D. Antoninum, Nauarrum, & Ludouicum Lopez.* Dixi, inquit, ex iuſtitia, nam ſi ex ſola miſericordia tenearis, non ſis irregularis.* Quapropter prædictam Viualdi, & aliorum ſententiam probabilē putat Diana *4. p. tract. 2. reſolut. 2. in fine*, & Portel *in dubijs Regular. verb. Homicidium, nu. 32.* & plures omnino, quos breuitatis cauſa non refero.

11 Ex quibus fit, prorſus reijciendum Maiolum *lib. 5. de Irregul. cap. 48. §. Tertia declaratio*, aſſerētem, adulterum inuaſum iniuſtè ſe defendere. Cuius rationem reddit: * Quod hic adulter ſe ſe iniecit in eam neceſsitatem, ideò cum iuſtè, inquit, inuadatur, iniuſta eſt defenſio.* Verū hoc principium falſiſsimum eſt, & contra omnes, & ex illo euidenter deducitur, fore licitam occiſionem adulteri in flagranti cōprehenſum (quod vt ſcandaloſum damnauit Alex. VII. die 24. Septēb. anno 1665.) Si enim maritus iuſtè inuadit adulterum, iuſtè etiam occidere poterit, quia inuaſio, & occiſio eamdem in foro externo excuſationem habent, ob defenſionē honoris. Dicendum igitur eſt, maritū iniuſtè inuadere, & adulterū inuaſum à marito iuſtè ſe defendere: atque adeò ſi vim repellendo, ipſum occidat, non fieri irregularem.

12 Dices cum D. Thoma 2. 2. *quæſt. 64. art. 7. ad tertium.* * Quod irregularitas conſequitur actum homicidij, etiamſi ſit abſque peccato, vt patet in iudice; & propter hoc Clericus, etiamſi ſe defendēdo, interficiat aliquem, irregularis eſt, quamuis non intendat interficere, ſed ſe ipſum defendere.* Fateor, ſic olim ſcripſiſſe D. Thomam, ſed reſpondet Eminentiſ. Caietanus ibidem: * Quod nouo iure *in Clemēt. vnica de homicid.* ſtatutū eſt, quod is, qui aliter mortem euitare non valens, ſuum occidit inuaſorem, irregularis non eſt, quæ lex, ſi tempore auctoris ſtetiſſet, nō ſcripſiſſet hoc auctor.* Sic Caietanus. Imò addunt alij, nec ſecūdum ius antiquum manere irregularem. Et Gloſſa *in Clement. ſi furioſus*, refert Hoſtienſem aſſerentē, quod ſuo tempore Clemens Quartus, & curia ſic tenebat.

13 An verò maritus occidens adulterum in flagranti repertum fiat irregularis? Maior eſt difficultas, cum veriſsimum ſit, illicitè occidere, vt contra nonnullos docui in opuſculo pro Ieſuitis *tractat. de Iuſtitia, prop. 4.* Nihilominus P. Mendo *in ſtatera Diſſert. 3. ad 3. Decalogi præceptum, quæſt. 2. nu. 27.* cum Fagundez *in quinque præcepta Eccleſiæ, lib. 5. cap. 10.* cenſet, nō incurrere irregularitatem, quia *tex. in cap. Si verò alicuius*, occidentem adulterum deprehēſum cum vxore, vel cum matre, ſorore, vel filia, æquiparat, quoad immunitatē à pœna excōmunicationis, occidenti alium, vt iuſtè ſe defendat: ergo idem dicēdū quoad irregularitatem, quod Doctores communiter quoad excommunicationē, quam non incurrere, ſicut nec alias pœnas iuris ciuilis, omnes docent. Vide Molinam *tom. 3. de Iuſtit. tract. 3. diſput. 55. num. 6. & diſp. 99. n. 15.* vbi citatis Antonio Gomez, & Iulio Claro, concludit dicens, eſſe communem Doctorum ſententiam.

14 Rogabis, an adulter poſsit permittere ſui occiſionē, ne maritus inuaſor illā patiatur? an potius teneatur, hūc occidere,

ſi aliter euadere nō poſsit? Reſpondet Villalobos *in ſum. tom. 2. tract. 12. de homicid. diffic. 10.* ibi: * Quando vno no puede defender ſu propia vida, ſino es matando al proximo, no eſtá obligado para defenderla, à matarle. Aſsi lo dizen comunmente los Doctores. Haſe de limitar (attende) en caſo que no eſtè en ſemejante peligro eſpiritual, porque ſi ſe ſintieſſe en pecado mortal, (vt eſt adulter in flagranti cōprehenſus) no le auia de ſufrir por el peligro de la ſaluacion. * Putant alij, idem aſſerēdum, licet inuaſus non habeat conſcientiam peccati mortalis. Sic M. Zanardus 1. *part. vbi de homicidio cap. 2. fol. 749.* vbi ſic: * Septimo dico quando aggreſſus eſt perſona publica, & multum Reipublicæ neceſſaria, & aggreſſor non, &c. tenetur aggreſſus ſe tueri; nec poteſt voluntariè pati mortem, non reſiſtendo aggred. eti, &c. Si ſint æqualis conditionis, dico, quod aggreſſus peccat, niſi ſe defendat, vnde non poteſt, pati mortem, nollendo aggredienti reſiſtere, quia magis tenetur propriæ vitæ, quam alienæ, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæſt. 64. art. 7.* * Sic ibi. Et ante illum Abulenſis ſuper Ioſue *cap. 11. quæſt. 11.* Imo & quemque teneri iniuſtum inuaſorem, vitæ, honoris, & bonorum proximi, interficere, ſi aliter non poſsit illius damna impedire, tradit Ioannes Pontius, cui citato conſentit Diana *part. 11. tract. 6. reſ. 52. §. Nota,* ſed quidem nō credam charitatem, cum tanto vnius diſpendio, alteri proximo ſubvenire, nos obligare.

QVÆSTIO VIII.

Vtrùm damnati ad Triremes ſint irregulares?

1 SI pœna executioni mandata fuerit affirmatiuè reſpondent Nauarrus, *conſil. 43.* incipit, quæritur 1. *nu. 2.* ſub titulo de *temporib. ordinand. in nouis.* Card. Thuſcus, *verb. Infamia concl. 11 1. n. 5.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap. 16. n. 32.* Molfeſius *in ſum. tract. 6. cap. 8. num. 14.* Campanil. & alij, quos ſequitur Barboſa *de Poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 42. num. 15.*

2 Negant Riccius *p. 1. deciſ. Neapol. deciſ. 119.* Homobonus *in conſult. caſ. cōſc. vol. 1. p. 4. reſpon. 158.* Antonius de Eſcobar *Mor. Theol. exam. 6. cap. 5. nu. 168.* & Diana *p. 4. tract. 2. reſ. 83.* Probant, quia neque infamia, neque irregularitas incurritur, niſi in caſibus expreſsis à iure, qualis hic non eſt. Quia numquam legitur cōdemnatum ad remigandum contrahere infamiam, ex Borello *conſil. 52.* & alijs. * Quæ omnia inquit, Diana notent confeſſarij, nam hi caſus ſæpè in praxi accidunt. * Idem repetit *p. 10. tract. 11. reſ. 26. §. Sed quid,* vbi ſe magis explicās hanc ſententiam moderatur, dicens. * Licet ego olim docuerim damnatos ad triremes non eſſe irregulares, modo exiſtimo cum Theſauro *in prax. p. 1. cap. 33.* ſi fuerint ad Triremes damnati, ex cauſa famoſa, dictam pœnam inducere infamiam, & irregularitatem. * Sed quidem nullo fundamento, pœnæ triremium infamiam, quæ irregularitatem inducat, attribuit, cum potius delicto famoſo attribuere debuiſſet. Si enim ex ipſa pœna oritetur infamia, qualecumque fuiſſet delictum, licet ex ſe famoſum non eſſet; dicta triremium pœna infamiā, & irregularitatem induceret, vt ex terminis notum eſt. Nullum ergo quo ad hoc diſcrimen eſt, inter hanc & alias pœnas, quandoquidem, nulla adhibita, ex delicto præcisè cōſiderato, ſi infamiam annexam habeat, irregularitas incurretur, ſecus ſi famoſum non ſit, quamuis triremium pœna puniatur. Eodem ſenſu, quo Diana, videtur loquutus Barboſa vbi ſupra, ſic intellegens Doctores, quos pro prima ſententia refert. Sic enim *num. 14. & 15.* ſcribit. * Requiritur ſententia declaratoria de crimine famoſo, quòd infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris, per *l. furti, ff. de his qui notant. infam.* Reſolutum fuit *in Antonio Bonon. teſtam. die 1. Iunij anno 1552.* coram *Auguſtino*, relata per Caputaquen. *deciſ. 90. infamia, p. 2.* Homobonus *de exam. Eccleſiaſt. tr. 12. cap. 3. quæſt. 7. ſuppl. 2.* Sigiſmundus a Bononia *de elect. dub. 86. nu. 6.* Et ideò (attende cauſalem) qui virgis cæſus fuit, præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus in eis ſtiterit, ad odines promoueri non valet, vt cōſuluit Nauarrus, &c. * ſentit ergo apertè requiri ſententiam declaratoriam, quod crimen propter quod eiuſ modi pœnæ, inflictæ fuerunt, ſit famoſum, & quod infamet, vt quis dicatur infamia iuris notatus, & ideò ad ordines promoueri non valeat.

3 Pro deciſione huius grauiſsimæ quæſtionis, aliqua apud Theologos, & Canoniſtas communiter recepta, præmittenda ſunt Primum, nullam irregularitatem incurri, niſi in iure ſit expreſſa, vt con-

conſtat *ex cap. is qui de ſentent. excommunic. in 6*. Secundùm, ad infamiam, ex qua in præſenti agimus, irregularitatem inducentem, neceſſariam eſſe aliquam iuris diſpoſitionē, vel Canonici, vel ciuilis. Quæcumque enim delicta, quibus a iure ciuili, vel per ſententiam iudicis pœna infamiæ annexa eſt, eam iure etiam Canonico annexam habent, dum per iſtud ablata nō fuerit. Sic communiter Doctores, Bernardus Diaz, Graffius, Filliucius, Auila, Henriq. Farinaceius, Tamburinus, & alij, quos citatos ſequitur Barboſa *vbi ſup. num. 2.* Quia vt benè ait Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 48. de cenſur. ſect. 2.* dum infamia, per ius ciuile inducta, non reuocatur per Canonicum, ab ipſo acceptatur expreſsè, vel tacitè, ideoque verè dicitur infamia Canonica, eoſdemque effectus habet, vt conſtat *ex cap. omnes 6. q. 1.*

4 Tertiò ſupponendum eſt, infamiam aliam eſſe iuris, aliam facti: infamia iuris dicitur, quæ à iure ipſo Canonico, vel ciuili (acceptato vt ſuprà) ex profeſſè imponitur. Infamia facti, quæ ex delicto aliquo commiſſo prouenit, cui licet à iure infamiæ pœna non ſit impoſita, nec per iudicis ſententiam illata, propter illud tamē, delinquens apud bonos, & graues communiter notatur, & eius opinio denigrata manet. Sic Barboſa ſupra, & Thomas Sanchez *tom. 2. conſil. lib. 6. cap. 3. dub. 4.* ex communi Doctorū & Felinus, Vgolinus, Sylveſter, Henriq. Candelab. aureum, Toletus, & alij, quos citatos ſequitur Garcia *de beneficijs, p. 7. cap. 8. n. 12.* His poſitis.

5 Difficultas præſens non eſt, an damnati ad triremes ſint irregulares, quando delictum propter quod eiuſmodi pœna fuit illata, habet annexam infamiam iuris, certiſsimum enim eſt in tali euentu eſſe irregulares. Solùm ergo in dubium vocamus, an ratione pœnæ, irregularitas incurratur, tametſi delicto nulla ex iure ſit infamia iniuncta? Et in hoc ſenſu idem eſt, ac inquirere, an infamia Canonica, quæ ſola irregularitatem inducit, vt ait Suarez *ſup. ſect. 2.* ſit annexa pœnæ triremiū? Partem negatiuam ſuſtinent Doctores pro ſecunda ſententia citati. Quibus in facti contingentia, his diebus, ſubſcripſerunt celebriores viri in hac Matritenſi curia degentes. R. P. M. Fr. Franciſcus de Vrrea *ex* Ordine Prædicatorum, olim primarius Sacræ Theologiæ profeſſor. RR. Fr. Antonius de Figueroa, & Fr. Didacus Henriquez Regius concionator Auguſtiniani. R. P. Fr. Hieronymus Cañada ex Ordine S. Baſilij, Suppremi Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis Qualificator. R. P. F. Blaſius Toſtado Carmelitanus, olim primarius in Vniuerſitate Toletana, Regius concionator, & Suppremæ Sanctæ Inquiſitionis Tribunalis Qualificator. R. P. Benedictus Remigius ex Clericorum Minorum familia, & R. P. Fr. Ludouicus à Conceptione ex Ordine Excalceatorum Sanctiſsimæ Trinitatis, & alij, quos conſului. Quibus ego meum calculum adiunxi.

6 Probatur hæc ſententia, quia in toto iure Canonico, & ciuili, nulla inuenitur lex, quæ pœnæ triremium irregularitatem, aut infamiam iniungat, vt conſtat ex Borello vbi ſupra, ex Maiolo *de irregul. lib. 3. cap. 1.* ex Thomas Sanchez *Conſil. lib. 2. cap. 3. dub. 6.* ex Barboſa *de poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 43.* ex Leandro à Sacram *tom. 5. diſp. 26. q. 8.* & ex alijs referentibus omnia crimina, & caſus, quibus ex iure Canonico, vel ciuili infamiæ pœna eſt iniuncta, & ex quibus infamia Canonica contrahitur. Hæc autem notatio, vel infamiæ irrogatio non fit niſi à lege. Vt conſtat *ex l. palam, §. Quæ in adulterio, ff. de ritu nuptiarum*, cum alijs congeſtis per D. Franciſcum de Amaia *in l. vnica, Cod. de infamibus, lib. 10. num. 5.* & irregularitas non eſt inducenda, niſi vbi eſt expreſſa in iure, *cap. is qui de ſentent. excommun. in 6.* Vrgetur, quia in pœnis ad notam infamiæ incurrendam, potiùs cauſa, quàm ipſa pœna venit attendenda, propter inſigne illud Marcelli reſponſum *in l. ictus fuſtium, ff. de his, qui notantur infamia.* Vbi: * Quod ictus fuſtium infamiam non importet, ſed cauſa propter quam id pati meruit, ſi ea fuit, quæ damnato infamiam irrogaret.* Ergo ſi delictum cuius cauſa delinquens fuit ad triremes damnatus infamiā non irrogauerit, eius modo pœna triremium infamiam non importabit.

7 Dices conſuetudine receptum eſſe, quod ſimilis pœna inter ignominioſas, & irrogantes infamiam annumeretur. Quapropter nobiles ſimili pœna non eſſe plectendos, declarauit Magnæ Curiæ Vicaria Neapolitanæ, teſte Grammatico *deciſ. 32.* & tenet Couar. *lib. 2. variar. cap. 9. num. 4.* & in Hiſpania ita obſeruari teſtatur Gomez Arias *in l. 77. Tauri, num. 34.* Quem, & plures id atteſtantes de conſuetudine refert Iulius Clarus *in praxi cri-*

min.

min.§.fin.q.60.verſ.Et ideò, de conſuetud. Gutierrez *lib.4.practic.q.16.num.6. & 7.* Maſtrillo *deciſ.261.à num.31.p.3.* Fontanella *deciſ.168.à num.10.* & alij. Reſpondeo primo infamiam, quæ ex pœna triremium ſe ipſa conſiderata oriri poteſt, non eſſe iuris, ſed facti; infamia autem facti abſque adminiculo legis non eſt infamia legalis, & Canonica, quæ ad irregularitatem inducendam requiritur. Vt docet P. Suarez *tom.5.diſp.48.ſect.2.* Vbi ſic* dicendum eſt irregularitatem incurri per omnem infamiam Canonicam, & per ſolam illam. Prior pars conſtat, &c. Poſterior patet, quia hæc irregularitas eſt impedimentum Canonicum: item quia debet eſſe in iure Canonico expreſſa, & conſequenter annexa tali infamiæ ex vi eiuſdem iuris: & hoc eſt infamiam eſſe Canonicam.* Sic ille. Quem ſequitur Thomas Hurtado *tom.2. var. reſol.mor.tr.12.cap.1. num.1508.fol.363.** Irregularitas, inquit, Canonica, & iuridica, quæ ſolùm facit ipſo facto inhabilem beneficio curam animarum habenti, non incurritur, niſi exprimatur in iure, *cap.is qui de ſent.excom. in 6.* Atqui quod infamis infamia facti incurrat irregularitatem iuridicam, nullus eſt textus.* Idem ſentiunt alij Bonacina *tom.1.tr.de cenſuris, diſp.7. de irregul. q.3.p.1.num.5.in fine.** Infamia ipſa præcisè (nempè facti, quod infame apud graues, & honeſtos viros cenſetur) non impedit exercitium ordinum ſuſceptorum, niſi crimen tale ſit, vt impediat etiam exercitium ſuſceptorum, & inducat peculiarem irregularitatem, quale eſt homicidium.* Sic ille pro ſe citans Toletum, Azorium, & Suarez. Quibus adde Villalobos *in Sum.tom.1.tr.21.diffic.30.num.3.* ibi:* Quanto à la infamia facti, ſe debe aduertir, que para que ſea legal, no ſe induce por ſolo que los hombres tengan noticia de algun delito, ſino es que aya algun adminiculo de derecho, eſto es, que aya ley, que mande, que el tal delito ſea de los que hazen a los hombres infames, porque eſta es pena legal, que no ſe incurre ſino es en los caſos en que eſtà pueſta en derecho, &c. Verdad es, que quando los delitos ſon publicos, pierden los hombres la opinion, y quedan infamados, mas eſto no es por via de pena legal, è impedimento Canonino.* Sic ille, ex Suarez ſuprà *diſp.48.ſect.1.num.3.in fine, & num.11.* Nec diſſentire poteſt Nicolaus Garcia *vbi ſup.p.7.cap.8.num.64.* Vbi ſic ait:* Ad tertium de irregularitate reſpondetur, infamem, maximè infamia facti, non eſſe propriè, ſimpliciter & abſolutè, ſtrictèque irregularem,* & laxius *p.11.cap.3.num.113.* Vbi ſic.* Reſpondeo veriorem mihi videri ſententiam Couarruu. *in Clementina ſi furioſus, p.1.§.1.num.5.* qui indiſtinctè ait non eſſe irregularem notorium, ſeu manifeſtum peccatorem, & ſic intelligendum textum in dicto capite finali, *de tempor.ordin.** Ex quibus deducitur per infamiam facti irregularitatem non incurri, niſi Canonica fuerit, qualis non eſt, infamia ex triremium pœna procedens, vt potè quæ nec in iure eſt expreſſa, nec ex vi iuris irregularitas eſt illi annexa.

8 Ex dictis concluditur infamiam facti, quæ incurritur ex pœna triremium, obſcurare quidem perſonæ æſtimationem, & aliquomodo vilem illam reddere ex hominum iudicio, & apprehenſione, non verò priuare vſu ordinum ſuſceptorum, nec ad ſuperioris aſcenſum impedire: id quod in Hiſpaniæ Regnis longè verius eſt, in quibus ſpeciali Philippi Quarti ſchedula declaratum eſt pœnam triremium non inducere infamiam. Sic à Regijs Miniſtris accepi.

QVÆSTIO IX.

An ſit improbanda conſuetudo, qua, quibuſdam in locis, Catholici ſunt Patrini filiorum Hæreticorum, Miniſtro Hæretico baptizante?

§. I.

Præmittuntur nonnulla.

1 Extra controuerſiam eſt, quod Miniſtro Catholico filium hæretici baptizante, poſſit Catholicus eſſe Patrinus. Difficultas igitur ſolum eſt, quãdo Miniſter Baptiſmi eſt Hæreticus. Et ratio difficultandi ſumitur ex cooperatione, & participatione in ſacris cum Miniſtro Hæretico; quæ ex duplici capite peti ſolet; vel ex eo, quod Miniſter Hæreticus ſit notorius excommunicatus, vel ex eo, quod Sacramentum Baptiſmi in peccato mortali ſolemniter adminiſtret.

2 Igitur, vt dilucidè procedamus, præmittenda eſt conſtitutio Concilij

Con-

Conſtantienſis, in Baſilienſi ſub Martino V. recepta, in qua ad conſulendum timoratis conſcientijs, indultum eſt vniuerſis Chriſtianis, vt poſſint cùm quolibet excommunicato communicare, tam in ſacris recipiendis, quàm extra ſacra, duobus præcisè exceptis caſibus, videlicet, ſi, aut nominatim excommunicatus ſit, aut manifeſtus Clerici percuſſor, qui nulla poſsit tergiuerſatione celari.

3 Præmittenda etiam eſt communior Theologorum opinio aſſerentium, hæreticos, licet excommunicatos notorios, non ideò eſſe nominatim excommunicatos; atque adeò non eſſe obligationem illos vitandi; ſed de illis, ſicut de alijs excommunicatis toleratis diſcurrendum. Sic M. Petrus de Soto *de inſtit. Sacerd. lect. 3. de excommun. fol. mihi* 223.* Generaliter, inquit, excõmunicatis, & hæreticis, & ſimilibus non prohibemur participare.* Et M. Petrus de Ledeſma *in ſum. p. 2. tract. 3. cap. 12. poſt concluſ. 12. diffic. 4.** La quarta dificultad es, ſi es licito comunicar con los ſciſmaticos, que ſon notorios deſcomulgados, ſino eſtan deſcomulgados por ſus propios nombres. La miſma dificultad es de los Hereges notorios. La razon de dudar es, porque ya eſtos tales ſon notorios deſcomulgados (Por la Bulla de la Cena del Señor, y por el capitulo *excommunicamus de Hæreticis*) Luego no es licito, tratar, y comunicar con ellos. En cõtrario haze el vſo de los fieles, donde ay Hereges manifieſtos, &c. como ſe ve en Francia, y en otras partes, donde ay hombres doctos, y pios, que paſſan por el tal vſo. A eſta duda Nauarro dize, que es dura coſa condenar tanta gente Chriſtiana à pecado mortal &c., y aſsi dize, que les fauorece la extrauagante; de ſuerte, que ſe puede dezir probablemente, que los deſcomulgados notorios no ſe han de euitar, ſino eſtan deſcomulgados por ſus propios nombres, &c. Eſta doctrina me parece a mi muy bien, &c. De lo qual ſe ſigue, que probablemente ſe puede dezir con el miſmo Nauarro, que quando los Catholicos celebran ſus fieſtas, y viene alguna gente ſimple, y ſincera de los Hereges, y ſciſmaticos à ofrecer algunas oblaciones, y à oir los oficios diuinos, los pueden dexar eſtar, y comunicar con ellos, porque no eſtàn deſcomulgados por ſus propios nombres.* Sic ille, quem ſequuntur Suarez, Azor, Toledo, Hugolinus, Sayrus, Zaballos; & alij quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 3. 5. & 10.*

4 Et hanc ſententiam eſſe communem inter Thomiſtas, & alios Doctores, conſtat ex Leandro de Sacram. *tom. 4. de cenſuris tract. 2. diſp. 2. quæſt. 6.* Vbi ait: * Praxi totius Eccleſiæ eſſe approbatam, cũ videamus apertè per totam Germaniam, Galliam, & Angliam, Catholicos ſine vllo ſcrupulo cum notorijs hæreticis, & conſequenter cum notorijs excommunicatis communicare, & ideo ſic tenent D. Antoninus, Caietanus, Victoria, Sotus, Turrecremata, Ledeſma, Bart. de Ledeſma, Altcrius dicens, nunc non eſſe authorem, qui ab hac ſententia recedat. * Sic ille ſupra, vbi quadraginta Doctores pro hac opinione refert. * Qui omnes, inquit, vt iam certum docent, nullum excommunicatum eſſe neceſſariò vitandum, quamuis certum conſtet, incurriſſe excommunicationem, ſi non ſit nominatim declaratus excommunicatus, aut publicus percuſſor Clerici.* Imo addit *quæſt.* 8. idem dicendum, licet nominatim fuerit aliquis declaratus hæreticus, quia vltra declarationem criminis, cui conſtat, annexam eſſe excommunicationem, requiritur, quod expreſsè nominatim denũcietur excommunicatus. Nam decretum Concilij Cõſtantienſis expreſsè determinat, neminem teneri vitare excommunicatum; niſi cenſura fuerit à iudice denunciata contra perſonam ſpecialiter, & expreſsè. Pro quo citat Santium, Nauarrum, Graffium, Hurtad. Filliucium, Alterium, Baunium, Bonacinam, Reginaldum, Viualdum, Machadum, Dianam, & alios.

5 Ex quibus euidẽter cõſtat, ex vi excommunicationis non magis teneri Catholicum non communicare in ſacris cum hæreticis nominatim non denunciatis, quam cum quolibet alio Catholico excommunicato tolerato: ac proinde idem eſſe in præſenti quærere, an Catholicus poſsit eſſe Patrinus Baptiſmi, quando Miniſter baptizãs eſt hæreticus, ac quando eſt Catholicus excommunicatus toleratus. Si igitur ratione excommunicationis nulli Catholico prohibeatur, eſſe Patrinum Baptiſmi, Miniſtro Catholico excommunicato tolerato baptizante, non prohibebitur, licet Miniſter ſit hæreticus. Conſecutio videtur legitima.

6 Quod autem, Catholico excommu-

mu-

municato baptizante, nulli prohibeatur, eſſe Patrinum; probatur, quia nec ratione excómunicationis, cum ſit toleratus; nec ratione peccati Miniſtri, quia illi Patrinus non cooperatur, vt loquens de Parocho aſsiſtente matrimonio Catholici cum hæretico, docet Baſilius de Leon *tom. de matrim. in appendice cap. 9. §. 1. num. 5.* licet in Parocho ſpecialis ſit difficultas, nam eius aſsiſtentia, (vbi Tridentinum receptum eſt) ad valorem matrimonij eſt neceſſaria: ſecus Patrini ad valorem Baptiſmi: ideoque licet neuter ſit Sacramenti Miniſter, maior tamen eſt concurſus Parochi. Ratio autem, qua Baſilius de Parocho probat, æquè fauet Patrino: ait enim: * Non cooperari Parochum illicito matrimonij contractui, quia Parochus non aſsiſtit actui de ſe malo, ſed quem culpa ſua contrahentes prauè faciunt, cum poſſent honeſtè facere. Ea autem, inquit, eſt regula generalis, & apud me certiſsima, quam multis demoſtraui, *lib. 5. de matrim. cap. 18.* Quoties vel peto actũ, vel Miniſtro actui, quem poſſet alius benè præſtare, & ſua culpa facit malè, non dicor ego cooperari peccato illius, ſed à culpa ſum immunis omninò. * Hactenus Baſilius. Cum ergo hæreticus baptizans poſsit honeſtè miniſtrare, quia poteſt ad fidem Catholicam conuerti, & contritionis actum elicere, quem ſua culpa omittit, non dicetur Baptiſmi Patrinus eius peccato cooperari.

7 Adde, nullum eſſe peccatum, petere abſque neceſsitate Sacramenta a Miniſtro excommunicato tolerato, parato ſua ſponte adminiſtrare, etiamſi in exercitio peccaturus agnoſcatur. Vt tenent plures Doctores, & cum D. Thom. & alijs tradit Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 1. diſp. 5. quæſt. 9. & tom. 4. tract. 2. diſp. 6. quæſt. 17.* dicẽs, ita tenere Vazquez, Sanchez, Viualdum, Bonacinam, Henriquez, D. Thomam, Ioannem de la Cruz, & ex parte Caietanum. Quibus adde M. Sotum *in 4. diſt. 1. quæſt. 5. art. 6. propoſ. 5.* ibi: * A quocumque per ſimplicem excommunicationem præciſo, ſi non fuerit nominatim excommunicatus, aut manifeſtus percuſſor Clericorum, ſitque paratus Sacramenta miniſtrare, licet cuicumque tam in neceſſitate, quàm extra, Sacramentum percipere, perinde ac ſi nõ eſſet præciſus. * Quem plures alij ſequuntur, id confirmantes exemplo petentis mutuum ab vſurario parato, quamuis benè noſcat, illum peccaturum mutuando ſub vſuris.

§. II.

Concluſio ex præmiſsis.

Ex his, pro Patrino Baptiſmi, Miniſtro hæretico, aut excommunicato tolerato miniſtrante, validum argumentum conficitur, quod mihi valdè probabilem reddit opinionem aſſerentem non eſſe improbandam conſuetudinem, quæ in aliquibus locis viget. Nam qui petit à Miniſtro hæretico, ſeu excommunicato tolerato, & parato, vt baptiſmũ ſibi adminiſtret, maiorem cõcurſum præſtat, quàm Patrinus, ſiquidem iſte præciſè leuat ex fonte; ille vero petit, & recipit baptiſma, ſed qui petit, & recipit, etiam extra caſum neceſsitatis, non peccat eo quod petendo, concurrit ad actionem miniſtrandi cum perſona, quam ratione excommunicationis vitare non tenetur, & cuius peccato indignæ adminiſtrationis non cooperatur, ſed actioni, quam licitè Miniſter efficere poteſt, & ad quam in peccato efficiendam paratus eſt: ergo ſimiliter baptiſmi Patrinus, Miniſtro hæretico baptizante, in his circumſtantijs non peccabit mortaliter.

9 Secundo ſuadetur. Quia concurrere Catholicum cum Miniſtro hæretico, vt commiminiſtrum Sacramenti, quod vterque ſimul adminiſtret, & recipiat, non eſt peccatum: ergo neque concurrere vt Patrinũ baptiſmatis, quod alter ſolus adminiſtrat. Antecedens probatur: quia matrimonium Catholici cum hæretica licitum eſt in locis, in quibus hæretici cum Catholicis permiſti ſunt, vt in Germania, Gallia, & Polonia, vt cum Sanchez, M. Candido, Nauarro, Azorio, Ioanne Gutierrez, Hurtado, Palao, & alijs, dicens eſſe communem tenet Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 9. diſp. 12. quæſt. 7.* Quibus adde Villalobos *tom. 1. tract. 14. diffic. 13. num. 4.* Vbi ait: *En las tierras, donde los Herejes no eſtàn denunciados, como en Alemania, y Polonia, es licito caſarſe los Catholicos Herejes: que eſtos matrimonios los ſabe, y los tolera la Igleſia, con tal que ſe permita viuir los Catholicos en nueſtra ley ſin peligro de que ſe peruiertan. * Et Fr. Franciſcum Pichon *in opuſc. aureo de matrim. diſp. 5. ſect. 9. num. 413. fol. 231.* Vbi ſic: * Dico ſecundo: licitè, & ſine peccato poteſt celebrari matrimonium inter Catholicum, & hæreticum, etiam ſine conuer-

Digitized by Google

uerſione hæretici,& abſque ſpe conuerſionis ad fidem Catholicam. Ita Nauarrus, Azor, Reginald. Filliucius, Bellarm. Cornelius, Serario, Saliano, Salmeron, Sãchez, Baſilius Ponce. *Et ad rationẽ difficultandi, reſpondet *num.*420. *Quia quoties peto actum, vel Miniſtro actum, quem alius poſſet benè præſtare, & ſua culpa facit malè, ego non dicor cooperari illius peccato, ſed immunis tum a culpa: aliàs petitio mutui ab vſurario eſſet peccatum, quando eſt paratus vſurarius, & ſimiliter petitio Sacramenti ab excommunicato Parocho.* Sic ille. Pro cuius diſcurſu ſtat apertè M. Sotus *in 4.dist. 1.quæſt. 5. art. 6. prop.*1. dicens: * Nullo modo cooperatur peccato alterius: ſolum enim ille dicitur cooperari, qui eius peccati cauſa eſt: in hoc autem caſu, cum conferens ſit paratiſsimus, & ſuſcipiens nullatenus eum moueat, ſit, vt neque eius peccati ſimul cauſa ſit. Et quamuis petens ſciat, quod ille non ſit contritionem habiturus, nil refert, quia alter ſibi ſolus eſt cauſa, ſicuti dum quis ab expoſito vſurario mutuum fœnerato petit.* Quibus facit ſententia P. Granado *in 3.p.con.3.tract.5.diſp. vlt.n.*10. Vbi cum Suarez & Henriq. aſſerit non eſſe peccatum miniſtrare Epiſcopo exercenti ordines in peccato mortali.* Quia hoc non eſt inducere vllo modo ad malum, ſed iuuare ad actionem per ſe bonã, quam tamen alius propter ſuam culpam malè exercet.* Ergo ob eamdem rationem, licitum erit Catholico Patrini munus obire, Miniſtro hæretico baptizante, cum iſte aliàs paratus ſit, & ſua culpa malè faciat actionem, quàm licitè efficere poterat; & quam ab excõmunicato tolerato licitum eſt exigere, vt docent communiter Theologi, poſt decretum Concilij Conſtantienſis, quia vt tradit M. Sotus ſupra *propoſ.*6.* Si per internum motum animi contrantur, nulla inficiuntur culpa in excommunicatione miniſtrando Sacramenta.* Pro qua ſententia plures citat, & ſequitur Leander, dicens eſſe communẽ *tom.4.de cenſur.tract.2.diſp.6.quæſt.* 14.

10 Addunt alij, quos referunt, & ſequuntur Diana *p.7.tract.12.reſol.*33. & Leãder à Sacram. *tom.1.tract.1.diſput. 5. quæſt.* 10. Nullum eſſe peccatum, adminiſtrationem Sacramenti petere à Miniſtro iniquo, etiam non parato miniſtrare, licet nulla vrgeat neceſsitas, nec maior ſit vtilitas petentis. Cæterum implicationem involuit, quia maior eſt vtilitas petentis, Sacramentum ſuſcipere, quam illius fructu carere. Ideò plures, quos pro hac parte adducit Leander, pro contraria citat *quæſt. ſeq.* ſi alius ſit probus Miniſter, qui Sacramentum adminiſtrare poſsit. Quos ipſe ibidem ſequitur dicens, eſſe peccatum læthale contra charitatem id petere à malo Miniſtro, qui nec commodior, nec vtilior eſt petenti, ſi adſit alius probus Miniſter: eo nimirum quod ſit cauſa: * quod alius peccatum cõmittat, aliàs non commiſſurus: ſic Suarez, Sayrus, Granado, Nauarrus, Sanchez, Vazquez, Valentia, & alij, quos citat, & ſequitur Castro Palao *tom. 1.tract.6.diſp.6.puncto* 10. Quorum opinio mihi placet. Sed ad rem noſtram.

11 Sententia nuper tradita de Patrino Baptiſmi, minus difficilis, & probabilior erit, ſi hæreticus ſine ſolemnitate baptizet; quia in hoc caſu non vt miniſter ex officio, ſed veluti laicus, ac proinde abſque læthali adminiſtraret, vt cum D. Thoma, Nauarro, Victoria, Nuño, Bonacina & alijs tuetur Diana *3.p.tract.4.reſol.*10. & Leander vbi ſupa *tom.1.tract.2.diſp.4.quæſt.*29. ac proinde potiori iure excuſandus erit Patrinus, & in hoc ſolo caſu admittendum nonnulli exiſtimarunt.

12 Cæterum Catholicum poſſe etiam eſſe Patrinum Baptiſmi, Miniſtro hæretico ſolemniter baptizante; ſi ritu, & modo Catholico baptizet, ſentit cum alijs, & meritò, doctiſsimus Pater Thomas Sanchez *in ſum.tom.1.lib.2.cap.* 9. dicens: * Tandem deducitur, fas eſſe Catholico, in prædictis locis, filium hæretici de ſacro fonte ſuſcipere, ſi Baptiſmus ritu, & modo Catholico miniſtretur, ſecus ſi ritu hæretico, aut ſchiſmatico. Quia nullo iure interdicitur Catholico eſſe Patrinum hæretici. Ita Nauarrus, Azor, Petrus de Ledeſma. * Addit M. Serra *tom. de Sacram. quæſt.67.art.7.* cum Soto, quem ipſe refert *in 4.diſt.4.quæſt.vnica art.*5. neque hæretico eſſe prohibitum, eſſe Patrinum Baptiſmi Catholici: quod valdè mihi diſplicet, nam cum baptizatis Patrinus adhibeatur, vt nutricis, & pedagogi vicem ſuppleat, eos inſtruendo, & informando de his, quæ ad fidem, & Chriſtianam vitam pertinent, nequit hoc munus hæreticus obire: ſecus verò Catholicus reſpectu filij hæreticorum, quia licet baptizans ſit hæreticus, non impedit, quod poſteà in-

fans

fans poſsit inſtrui à Patrino Catholico in rebus fidei, imo tantum diſtare videtur à prohibitione, vt potius conſulendum videatur, vt quo fieri poſsit, Patrinus hæreticus, alioquin adhibendus, vitetur: quia tacitè ille profeſſurus erat, ſe in hæreſi inſtructurum recenter baptizatum, vt benè notat Layman *lib. 5. tract. 2. cap. 9. in fine*, qui benè ſubnectit: * Si tamen ſubſit periculum ſcandali, vel quod parentes hæretici, ea intentione, adhibere velint Patrinum Catholicum, vt ad ſuam ſectam ſe inclinantem ea ratione oſtendat, tunc Catholicus expreſſam proteſtationem præmittere debet, quod baptizatum ſuſcipere velit, vt Patrinus Catholicus, quando opus habuerit, catholicè etiam informaturus, quatenus poſsibile erit. * Sic Layman. Ex quo P. Eſcobar *in Theolog. Moral. tract. 7. exam. 2. cap. 4. n. 63.* conſuetudinem hanc non improbandam dixit, quam nec ego improbabo, donec authoritas ſuperiorum in contrarium accedat.

QVÆSTIO X.

Verùm, incidat in excommunicationem contra legentes libros hæreticorum, qui audit alium legentem, ipſo autem incitante, aut iubente, vt legat?

1 COmmunior opinio Theologorum pro parte negatiua pugnat, quam tenet M. Souſa *in Bulla Cœnæ cap. 2. diſp. 14. num. 2.* Vbi ſic ait: * Oſtenditur hæc concluſio. Hæc excõmunicatio fertur tantum in legentes, ſed qui audit, quantumcumque lectionem perſuaſerit, in nulla verborum proprietate dicitur legere; ergo non excommunicatur.* Sic ille cum Vgolino, quem ibi refert. Idem prorſus tradit Bonacina *de excommun. diſp. 2. quæſt. 5. puncto 4. num. 11.* ibi: * circa particulam *legit* aduertendum eſt primo; ad incurrendam prædictam excommunicationem requiri, vt aliquis per ſe ipſum legat, hic enim propriè dicitur legere. Idcircò ab hac excommunicatione excuſantur, qui à famulo, vel ab alio legi audiunt, (attende) quàuis audiens ſit cauſa, cur famulus, vel alius ſibi audienti legat. Nam Bulla loquitur de legente, non vero de audiente, vel conſulente, qui non dicitur propriè legere, ſicut nec dicitur legere, qui memoriter recitat. Ita Duardus, Sanchez, Nauarro, Vgolinus, & alij apud Filliucium, & apud alios præfatos Doctores.* Sic ille.

2 Et hanc ſententiam, ferè eiſdem verbis, tradit Portel *in Addit. ad dub. Regul. verb. Libri prohibiti, num. 11.* ibi: * Non incurrit cenſuram Bullæ, qui audit legere librum hæreticum; audire enim non eſt legere, & verba legis pœnalis ſunt accipienda in ſignificatione propria, & ſtricta. Et hoc verum cenſeo, etiamſi is, qui audit legere, induxerit legentem, vt legeret. *

3 Et ferè communem eſſe conſtat, ex doctiſsimo Leandro à Sacram. *tom. 4. tract. 3. diſp. 1. §. 5. quæſt. 58.* Vbi inquirens: * An etiam ipſe Dominus, qui vt audiat, famulo legere præfatum (hæretici) librum, iubet, eamdem quoque excommunicationem incurrat? * Reſpondet. * Negant quam plures Doctores, eo quod in proprietate ſermonis, audire legere, non eſt legere, & verba legis pœnalis in propria, & ſtricta ſignificatione ſunt ſumenda. Ita Vgolinus, quem citat, & ſequitur Sanchez, Filliucius, Santarellus, Scortia, Duardus, Fagundez, Trullẽch, Caſtro Palao, Egidius, & alij: * Sic Leander, qui hanc ſententiam æquè probabilem putat, ac contrariam; pro qua alios Authores refert. Sicut & Diana *p. 1. tract. de Bulla Cruciat. reſol. 34.* Quibus cum Sanchez, Palao, & Lugo conſentiunt Ouiedo *de fide cõtrou. 12. p. 2. n. 20.* & Antonius de Eſcobar *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 7. ſect. 2. problem. 59.* omnes verò cõueniunt, inducentem alium ad lectionem libri hæretici peccare mortaliter, ratione moralis cooperationis ad peccatum legentis, (ſi legens intelligat) & forſan etiam ratione periculi, cui audiendo errorem contra fidem exponitur. Quorum ſententia mihi placet.

4 Addunt alij, (falſo tamen fundamento innixi) eum, qui non habet ſubuerſionis periculum, poſſe licitè hæreticorum libros, aut alios ab Inquiſitione prohibitos, legere. Hanc propoſitionem eſſe probabilẽ, multis ſuadere conatur Illuſtriſ. Caramuel *in Theol. fundam. in editione Frãcofurtienſi anno 1652. fundam. 12. quæſt. 1. fol. 187. & ſequent.* Vbi, poſtquam in eius confirmationem laborauit, concludit, dicens: * Sed neque hoc militat contra Inquiſitionis authoritatem: hæc enim propoſito: *Nemo poteſt legere libros prohibitos,*

bitos, etſi certus ſit, ſibi non obfuturum, eſt doctiſsima, probabiliſsima, & prudentiſſima, & ſi Inquiſitores omnia ſua velint eſſe euidentia, eſſe volent ſede ipſa Apoſtolica digniores, nam præter articulos fidei, qui ad probabilitatem reduci non poſſunt, centena diebus ſingulis decreta à Pōtifice emanant, quæ innituntur opinioni probabili. * Sic Caramuel.

5 Cui faciunt plures Doctores, aſſerentes, finem adæquatum Pontificis, & Sanctæ Inquiſitionis, dum prohibent, retinere, ſeu legere eiuſmodi libros, eſſe periculum ſubuerſionis: ceſſante autem fine adæquato legis in particulari, eius obligationem ceſſare, eſt grauiſsimorum ſententia. Quapropter maiorem, in qua eſt difficultas, multis ſuadet nouiſsimè Doct. D. Franciſcus Verde *in opuſc. pro Caramuele quæſt. 8. Corol. 85. fol. 116. num. 441.* Vbi ſic: *Securitatem legentium, atque habentium, eſſe finem adæquatum huius prohibitionis, & ſic non peccare, neque in cenſuram incurrere legentes, & retinentes abſque periculo libros hæreticorum, affirmarunt Felinus, Albertinus, Decianus, Maſcardus, Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 10. num. 51.* ibi: *Cum finis huius prohibitionis ſit, ne legens imbibat hæreſim*: & excuſat legentem libros Græcos, & Latinos, quos non intelligit, Caſtro Palao. Nec videtur poſſe diſſentire Pueronium aſſerentem, non eſſe excommunicatum legentem libros hæretici, à quibùs ſunt abraſi errores, vel detractæ paginæ. Tamburin. *in Decalog. lib. 2. cap. 1. §. 7. num. 36.* Ouiedo *de fide controuerſ. 17. punct. 3. num. 42.* Marchātius *tom. 2. tract. 2. lib. 2. ſect. 4. quæſt. 2. concluſ. 1.* Lupus *part. 4. lib. 25. diſt. 3. tit. 2.* apud Caramuelem *fundament. 17. n. 640.* qui *num. 664.* citat Carenam, Naldum, & alios cum Buſſembao *in Medulla lib. 2. tr. 1. cap. 4. dub. 3. numer. 6.* * Hactenus D. D. Franciſcus Verde.

§. I.

Vindicantur Ieſuitæ, & veræ ſententiæ ratio traditur.

6 Verum Doctor Verde malè pro hac parte adducit Tamburinum vbi ſupra; quia licèt probabile iudicet cum pluribus, legem non obligare, ceſſante fine adæquato in particulari, & referat aliquos ex hoc principio tenuiſſe, eum, qui legit libros prohibitos, abſque periculo ſubuerſionis, ſcandali, alteriuſvè mali, non incurrere peccatum nec cenſuram (pro quo in margine citat Felinum, Albertinum, Maſchardum, & Decianum apud Palao *tract. 4. diſp. 2. p. 10. §. 2. n. 8.*) nihilo minus contrariam ſententiam iure optimo ipſe propugnat, *n. 41.* dicens: * Verum quia re vera numquam deeſt adæquatus finis: difficilè enim videtur deeſſe periculum in re tam lubrica, nec apparet periculum ſolum eſſe tantæ prohibitionis finem, eſt enim etiam hereticorum contemptus ex eorū exterminatione librorum enaſcens, &c. Quia, inquam, adæquatus finis numquam deeſt, nullo modo aperienda eſt ianua, qua eiuſmodi libros impunè euoluere poſsis. * Hæc Tamburinus.

7 Neque P. Ouiedo docet ſententiam, quam ei imponit D. Verde, ſed prorſus oppoſitam, nam poſtquam illam retulit ab aliquibus traditam, inquit, * oppoſitum, videlicet, in eo caſu excommunicationem incurrere, docent Suarez, Sanctius, Azor, Coninch, Puente, Hurt. Toletus, Palao, &c. ſtultum enim, & ſuperbum eſſet, hominem ſuo iudicio in hac re fidere, & præſumere ab omni periculo ſe eſſe alienum in materia ex ſe grauiſsima, & ingenii periculo expoſita; eſt enim hæreſis peſsima, & contagioſiſsima lues, quæ facillimè ſerpit, & maximè timenda eſt in his, qui ſe ſecuros fingunt, &c. Quapropter mihi certiſsimum eſt, neminem prætextu ſecuritatis, poſſe prædictos libros legere, aut retinere, etiam cauſa confutandi errores. * Hactenus P. Ouiedo. Falſo igitur illi impoſuit Doctor Verde ſententiam omnino exterminandam, & expungendam, vtpotè quæ viam aperit contemnendi prohibitiones librorum, conſtituendo vnumquemque iudicem in ſua cauſa, circa periculum ſubuerſionis; quod ſanè prudenter quilibet timere poteſt, legendo libros hæreticorum, tum in ſe, tum in aliis, ad quorum manus fortè deueniant, qui facilè in ſermone capiuntur, & labendi periculum, poſt lapſum, animaduertēt. Præterquam quod, vt in plurimum ſubſiſtit finis alius prohibitionis librorum, nempe eorum Authores denigrare, vel tū ipſos, tum alios in poſterum coercere, ne in præiudicium Religionis, vel morum, ſimiles libros euulgare audeant, atque adeò numquam ceſſat adæquatè finis legis.

8 Di-

8 Dices, & finem ſecundo loco poſitum, quandoque etiam ceſſare: imo Authorum librorum pœnam, eorum lectione, non leniter augeri, nempè ſi ſapientiſſimus aliquis eos legat, vt refutet, cum ſumma Authorum ſuorum confuſione, & ignominia. Fateor, ideòque exiſtimo, finem adæquatum iſtius prohibitionis, ſicut & aliarum legum communiter, eſſe remotionem mali, quod legiſlator conſiderat communiter coniunctū cum lectione ſpectata ſecundum ſubſtantiam, quamuis hic, & nunc prohibet, quod quidem malum, etſi reſpectu alicuius, & in particulari aliquo caſu coniunctum non ſit, hoc non efficit, quod communiter non ſit coniunctum; id enim efficere, æquè impoſſibile eſt, ac quod vnus homo, vel vnus caſus ſint plurimi: Ergo in nullo particulari ceſſare poteſt finis adæquatus legis prohibentis lectionem librorum prohibitorum. Hæc ſolutio deſumitur ex doctrina P. Vazquez 1.2. *diſp.* 163. *cap.* 3. *num.* 19. quem citatum ſequitur Thomas Sanchez *in ſum. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 37. quam neceſſariò ſuſtinendam cenſeo; vt vitentur innumera inconuenientia ex contraria pullulantia in lege naturali, & diuina. Quò faciunt verba Iuriſconſulti *in L.* 19. *& 20. ff. de legibus.** Non omnibus, quæ à maioribus conſtituta ſunt, ratio adæquata reddi poteſt: rationeſque eorum, quæ conſtituuntur inquiri non oportet, alioquin multa ex iis, quæ certa ſunt ſubuerterentur.*

9 Hanc verò ſententiam veriſſimam, & omninò tenendam, quoad librorum prohibitorum retentionem; limitauit Marchantius, *in Tribunali Sacrament. tom.* 2. *tract.* 2. *tit.* 2. *diſput.* 4. *dub.* 5. dicens, libros non abſolutè prohibitos, ſed cum clauſula, *donec corrigantur, ſeu expurgentur*, poſſe retineri, donec opportunè eorum correctio, aut expunctio fuerit inducta. Cui conſentit D. D. Franciſcus Verde *in Opuſc. pro Caramuele, quæſtion.* 8. *corol.* 86. *num.* 447. *fol.* 117. *in fine.* Sed neſcio ſanè, quo fundamento, cum oppoſitum videatur clarè conſtare ex Bulla Gregorij XV. quæ Incipit: *Apoſtolatus noſter*, & pateat ex indice Expurgatorio Sacri Tribunalis Inquiſitionis Hiſpaniæ, vbi hæc habentur verba:* Mādamos en virtud de ſanta obediencia, y ſo pena de excomunion, &c. que de aqui adelante ninguno ſea oſado a tener, ni leer libros de los prohibidos en eſte indice, ò de los comprehendidos en las reglas generales del. * Quapropter Sanctiſsim. noſter Alexander VII. vt huic opinioni aditum omninò præcluderet, eam vt ſcandaloſam damnauit *die* 18. *Martij anno* 1666. & eſt 45. ex damnatis: *Libri prohibiti, donec expurgentur, poſſunt retineri, vſque dum adhibita diligentia corrigantur.* Quam docere, aut edere niſi fortè impugnando ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & ſibi reſeruatæ, prohibuit.

§. II.

Quid de libris non ſuſpectis de hæreſi.

10 Non omnium librorum lectionem, aut retentionem eſſe prohibitam ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, defendit Reuer. P. Fr. Franciſcus Bordonus, vir doctiſsimus ex tertio Ordine S. Franciſci *in Sacro Tribunali, cap.* 14. *quæſt.* 39. *num.* 78. Vbi ſic: * Quæres, an legens alios libros prohibitos, ſeu ſuſpenſos alia ex cauſa, quàm hæreſis, aut eiuſdem ſuſpicionis, incurrat excommunicationem, aut aliam pœnam? Exemp. grat. An ſit excommunicatus legens librum prohibitum propter obſcœnitates, &c. Vel propter alios fines, vt Auguſtini Barboſa remiſsiones ſuper Tridentinum, & eius Bullarium; item ad euitandas diſcordias inter aliquos de iuriſdictione? &c. Reſpondeo, In his caſibus nulla impoſita eſt cenſura contra legentes eiuſmodi libros, aut ſcripta prohibita, vt colligitur ex verbis ſubſequentibus in dicto indice. *Qui verò libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, iudicio Epiſcoporum ſeuerè puniatur.* In edictis autem Inquiſitorum non comprehenduntur eiuſmodi libri, quia vt patet ex verbis relatis, *quæſt.* 23. comprehenduntur libri tractantes de hæreſi, aut de illa ſuſpecti, & non alij. * Hæc Bordonus.

11 Cui, in terminis edicti Dominorū Inquiſitorum præcisè ſtando, conſentit Tamburinus *in Decal. lib.* 2. *cap.* 1. *§.* 7. *n.* 58. Vbi ſic inquirit: * Cū per edicta (Hiſpanæ Inquiſitionis) præſcribatur terminus in-

infra octo dies oſtẽdendi eiuſmodi libros; incidit ne in excommunicationem, qui vel poſt terminum, vel etiam numquam oſtendit? Reſpondeo, ſaluo meliori iudicio, nequaquam quoad libros numero præcedenti dictos (in quos certum eſt nullum errorem irrepſiſſe.) Ratio eſt, quia in edicto nulla apparet lata excommunicatio. Dices in fine edicti fulminatur excommunicatio. Reſpondeo, ſi attentè edicti tenorem legas, videtur hæc excommunicatio, cum ſit tam rigoroſa, cadere ſolum in hæreſim, cæteraque grauia delicta ſuperius allata, non vero in eos, qui dumtaxat à tali librorum oſtenſione ſe ſubtrahunt, ſi libri, vel aliàs oſtenſi fuerint, vel certè nil erroris contineant. Quid de peccato mortali? Reſpondeo: quia illud verbum *præcipimus*: eſt nota in legibus peccati mortalis, quando materia eſt grauis; peccati leuis, quando materia eſt leuis: In noſtra autem materia, quando libri nil erroris continent, videtur res eſſe leuis, vt modo *num.* 57. dictum eſt.* Sic ille.

12 Quibus quoad cenſuram à Sancto Tribunali Inquiſitionis impoſitam (de qua tantum ipſi fuerunt loquuti) nil videtur poſſe obijci; cum id expreſſum ſit in indice Expurgatorio anno 1640. Vbi impoſita cenſura ſic declaratur: * Con declaracion, que los que tuuieren, ò leyeren libros, que ſe prohiben, ò expurgan, ò corrigen por contener heregia, ò ſoſpecha della, *ipſo facto* incurran en las cenſuras referidas. Pero los que tuuieren, o leyeren (attende) libros prohibidos, ò expurgados por otras cauſas, ademas del pecado mortal, que es cierto (que por la inobediencia avran cometido) incurran en pena de excomunion ferenda.* En de facto non incurritur, ſed comminatur, vt non obedienti poſt monitionem imponatur.

13 Quoad peccatum vero, clarè dicitur in Expurgatorio, vt vidimus, certum eſſe, fore mortale propter inobedientiam, vnde non eſt audiendus Tamburinus ſupra, dum veniale tantum exiſtimat ex paruitate materiæ, ſicut neque alij, qui idem ſuadere conãtur ex alio principio deſumpto ex doctrina Eminẽt. Caiet. *verb. Præcep. trãſgreſſio*, quẽ ſequitur M. Serra 1.2. *q.* 96. *art.* 4. *fol.* 439. qui docẽt, legem prohibẽtẽ, ſeu præcipientem ſub pœna excommunicationis ferendæ, (qualis eſt hæc, de qua loquimur) non obligare ſub mortali. Verba Caietani ſunt: * Siſte tamen hic pedem, & aduerte, quod inter excommunicationem latæ ſententiæ, & comminatam excommunicationis pœnam, differentia eſt, etiam in quantum ad peccatum tranſgreſsionis, in hoc, quod tranſgreſſor præcepti cum lata excommunicationis ſententia peccat mortaliter, &c. Tranſgreſſor autem præcepti ſub comminata pœna, non peccat mortaliter, quouſque tranſgreſsio non perueneri t, ad hoc, quod ille dignus ſit excommunicari. * Quod infra magis explicat, dicens: * Non peccat mortaliter, quouſque monitus (generaliter, vel ſpecialiter) perſeueret, tunc enim vtpotè excommunicatione dignus peccat mortaliter. * Sic Caietanus, cuius verba referens Armilla *verb. lex num.* 4. non diſſentit, & videntur tenere alij apud Sanchez *in ſum. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 49. Vbi ait: * Si excommunicatio ſit ferenda, non conſtat inter Doctores, an talis lex ad mortale ſemper obliget. Na D. Antoninus ait: quando à iure imponitur, eſſe ſignum obligationis ſub mortali, verum quando ab homine dubiũ eſſe. Alij verò aſſerunt, non omnem legem huiuſmodi obligare ſub mortali, quia antequam excommunicetur tranſgreſſor, debet præcedere monitio, vnde tunc incipiet eſſe mortale, quando poſt tranſgreſsionem legis admonitus tranſgreſſor, ceſſare non vult, quia tunc poteſt excõmunicari. Sic Driedo, Armilla, Petrus de Soto, Valentia, &c. Et loquens de præcepto ſuperioris ſub hac pœna impoſito, idem docet Angles *in floribus* 2. *p. quæſt. vnica de voto, art.* 4. *diffic.* 16. * Sic Sanchez, & Diana *p.* 3. *tract.* 6. *Miſcell. reſol.* 76. Vbi inquirens. * An excommunicatio ferenda obliget ad peccatum mortale? * Reſpondet: * Alibi pro parte negatiua adduxi Valentiam, cui nunc addo Sotum *lect.* 3. *de excom.* §. *Primo igitur*, & Driedonem, quos citat, & ſequitur ex Societate Ieſu Caſtrus Palao *in oper. Morali. tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *puncto* 15. *num.* 3. Vbi ita aſſerit: * Si excommunicatio ferenda eſt, tunc plures Doctores affirmant, eſſe ſignum ſufficiens tranſgreſsionis ſub mortali. Et quidem ſi excommunicatio ſine vlla alia monitione, & contumacia poſſet inferri, cenſeo certiſsimum. At quia exiſtimo, cum cenſura annexa non eſt peccato, indigere ſemper alia monitione, vt imponatur, ea de cauſa non eſt ſufficiens ſignum mortalis obligationis. * Hactenus Diana ex Caſtro Palao.

14 Hæc

14 Hæc ſunt, quæ militant pro ſententia Tamburini excuſantis à læthali retentionem, & lectionem librorum, quando libri prohibiti, nec errorem, nec eius ſuſpicionem continent, ſed ob alias cauſas prohibentur. Verum contraria ſententia aſſerens, prohibitionem ſub cenſura excommunicationis ferendæ ſub læthali obligare, eſt communior, & mihi vera. Cui innixum Tribunal Sanctæ Inquiſitionis, ita declarat verbis ſupra datis, dum ait: * Ademas del pecado mortal, que es cierto, &c. * Et ſanè cum præceptum ſit in virtute ſanctæ obedientiæ, & mens legiſlatoris, ad culpam læthalem obligare, vt ex eius verbis ſupra datis id ſupponentibus, apertè deducitur, nequit ex excommunicatione ferenda contrarium inferri, & cum aliàs materia grauis ſit, ſecundum communem ſententiam; nequibit præcepti violatio à culpa graui liberari. Videatur Diana *p.11.tract.1.reſol.1.* Vbi doctè rem diſcutit, & ratione, & authoritate probat, eſſe læthale, legere libros ab Inquiſitoribus prohibitos, & adducit Turrianum dicentem, erroneum eſſe, contrarium aſſerere.

15 Addo, poſt decretum Sum. Pontificis Alexandri VII. ſupra adductum, non ſolum eſſe peccatum mortale, ſed excommunicationem, ipſo facto, Summo Pontifici reſeruatam incurrere retinentem libros quacumque ex cauſa prohibitos. Nam ſi prohibiti, donec corrigantur, ſub hac cenſura continentur, à fortiori abſolutè prohibiti, vt ex terminis patet. Vnde licet excommunicationem à Tribunali Inquiſitionis nõ ſemper incurrant, vt benè Doctores citati, nequibunt in poſterum deficientes a cenſura Apoſtolica incurrenda liberari. Nec id in dubium vertere poſt decretum Pontificis cuipiam licebit. Vnde ſit, potiori iure omninò reijciendos Marchantum, & D. Franciſcum Verde vbi ſupra, dum ne venialequidem peccatum interuenire contendunt in retentione, quando libri ſunt pohibiti cum clauſula, *donec expurgentur.*

TRACTATVS SEXTVS

MISCELLANEVS.

DISPVTATIO PRIMA, de Legibus.

QVÆSTIO I.

Vtrùm acceptatio legis ſit conditio neceſſaria ad eius obligationem?

1 Acceptationem populi eſſe conditionem requiſitam ad valorem, & obligationem legis, eſt communis Doctorum ſententia apud Dianam *p.1.tract.10. reſol.1. & p.11.tract.1. reſol.5. & tract.2.reſ. 69.* Quorum ratio eſt, quia Principes, & Prælati, licet poſsint, non tamen intendunt, ſubditos obligare, independenter ab eorum acceptatione, vt ait Machado *tom. 1. lib.5. tract.3. p.4. docum. 2. num. 3.* ibi: * La quinta condicion, para que la ley obligue, es, que ella ſea acceptada por los ſubditos, lo qual conſta del Derecho, y comunmente lo afirman los Doctores Teologos, y Canoniſtas, aunque la ley eſtè legitimamente promulgada. Y la razon es, porque las leyes ſe promulgan debaxo de condicion, ſi el pueblo las aceptare. * Vnde Illuſt. ac Reuer. M. Tapia Archiep. Hiſpalenſis *in Catena lib.4. quæſt. 3. art. 9. num. 3.* * Probabile eſt, inquit, in legibus ciuilibus, & ſæcularibus valorem legis pendere ab acceptatione populi. Ita Felinus, & plures, quos refert Couarruu. Nauarrus, Iaſon, Priedo, Armilla, Syluester, Valentia, Becanus, & alij. * Idemque de legibus Canonicis dicit Caietanus *in Sum. verb. Excommunicatio. c.5.* * Niſi conſenſu vtentium lex fuerit firmata, pro non lege habetur. * Et expreſsè Villalobos *in ſum. tom.1. tract.2 diffic.16. num 6. cõcluſ.5.* ibi: * Tambien las leyes Canonicas, ſino ſe reciben, no obligan. Eſta concluſion tienen caſi todos los Doctores ſobredichos, q̃ hablan generalmente, y ſe prueba cõ las miſmas razones, y textos, q̃ la ſegunda cõcluſion, nimirũ, q̃ las dà el Principe cõ eſta

condicion, ſi las acepta el pueblo; y aſsi quando la mayor parte del pueblo no las recibe, no obligan.* Sic ille, & alij, quos laudatos ſequitur Diana ſupra. & eſt communis apud Valentiam infra citandum. Et ita de omni lege, tam ciuili, quàm Canonica, ſuſtinet M. Ioannes de la Cruz *in Epitome lib. 2. cap. 1. concluſ. 2. §. Ad hoc dico.* Vbi ſic:* Lex præceptiua, vel prohibitiua non obligat, dum non recipitur per maiorem partem populi. * Idem tenent Gloſſa *in cap. vir de ſecundis nupt.* Felinus, Nauarrus, Couarruu. Valentia, Sayro, Azor, & alij apud Salas *diſp. 13. ſect. 1. num. 6. §. Secundam partem, ex l. de quibus, ff. de legibus.* Vbi ita habetur:* Leges nulla alia ex cauſa nos tenent, niſi quia iudicio populi receptæ ſunt.* Vſus enim voluntatem legiſlatoris ſic interpretatur, vt quando lex nō eſt à populo recepta, velit, obligationem eius ſuſpendi, ne detur peccandi occaſio. Sic diſcurrunt Doctores, vt videre licet apud Dianam ſupra.

§. I.

Grauis contra communem difficultas, ex decreto Alex. VII. ſuborta.

2 HÆc communis ſententia, de probabilitate, ſuſpecta videtur, poſt decretum ſacræ Congregationis Inquiſitionis Romanæ, in quo Sum. Pontifex Alexand. VII. hanc propoſitionem: *Populus non peccat, etiamſi abſque vlla cauſa non recipiat legem à Principe promulgatam:* damnauit, vt minimum, vt ſcandaloſam die 24. Septembris 1665. Quam antea cum Syluestro renuerant Nauarrus, Dominicus, Felinus, Bonacina, Diana, Megala, Monteſinos, & alij infra citandi.

3 Dixi, ſuſpectam reddi, quia propoſitio ab Alexandro VII. nuper damnata, & prohibita, tradebatur à ſuis Patronis, vt concluſio neceſſaria conſequutione deducta ex prædicta communi opinione. Quod, ne fides penè ſine maneat, eorum collatis locis, apertiſsimè euincā. Agmen regat doctiſsimus Syluester, M. Sacri Palatij *verb. Lex, quæſt. 6.* ibi:* Sexto quæritur, quæ, & quot requirantur ad hoc, quod lex habeat vim obligatiuam in ſe? Et dico, quod multa. Primò; quod ſit iuſta. Secundo, quod ſit publicè promulgata. Tertio, quod elapſum ſit tempus, poſt quod incipit obligare. Quartò, quod per inferiores ſit ſuſcepta, & c. Ex hoc nota pulchram Theoricam, quod vbicumque lex generalis recipitur in vſu à certo genere perſonarum, ab alio vero non: non recipientes non peccant, ſaltem per longa tempora; ſecus ſi in eodem genere perſonarum maior pars recipit, quia minor non excuſatur.*

4 Eidem principio innixus fuit Doctor Monteſinos Primarius Complutenſis *in 1. 2. tom. 2. tr. de legibus diſp. 13. quæſt. 80. num. 137.* Vbi ſic.* Sed quæres, peccentne, qui in principio legem non recipiunt, vel qui in caſu dubij non recipiunt illam, vt obligatoriam in conſcientia? Reſpondeo, non peccare, dummodo parati ſint animo obedire, & recipere vt obligatoriā, ſi legiſlator aliter tolerare noluerit: & dūmodo ex tali non receptione non ſequatur contemptus, aut vilipendium ſanctionum, vel legum.* Sic ille.

5 Eodem modo diſcurrit Bonacina *tom. 2. de legibus, diſp. 1. quæſt. 1. puncto 4. nu. 39.** Septimo dubium eſt, vtrum, qui abſque ſufficienti ratione ſunt in cauſa, ne lex iuſta condita ob communem vtilitatem vſu recipiatur, eamque iam promulgatam non ſeruant, aliquam culpam incurrant? Reſpondeo, duplicem in hac re ſententiam aſsignari poſſe. Prima videtur Syluestri, & nonnullorum aliorum, apud Doctores ſtatim citandos, exiſtimantium, per ſe loquendo non peccare, niſi graue incōmodum reipublicæ, & communicari inde proueniat, vt propter tale incommodum vitandum, adſtringantur ad legem acceptandam. Ratio eſt, quia deeſt acceptatio, quæ eſt conditio requiſita ad legis obligationem, ſi ergo lex non acceptetur, non obligat, & conſequenter peccare non videtur, qui legem non acceptat: cùm legiſlator ſolùm intendat, obligare ſub conditione, ſi lex acceptetur, niſi aliter expreſſerit. Mihi diſtinguendum videtur: vel legiſlator intendit obligare independenter ab acceptatione, vel dependenter. Si independenter ab acceptatione intendit obligare; cenſeo, ſubditos peccare, non acceptando; quia faciunt contra ſuperioris voluntatem obligantis ad legem acceptandam: ſi verò intendit obligare dependenter ab acceptatione, non videntur peccare; quia nondum poſita eſt conditio, ſub qua legiſlator intendit obligare. Nobiſcum videtur ſentire Suarez ſupra, & Palaus, Layman.* Cum igitur iuxta communem opinionem ſuprà expoſitam, quam

ipſe

ipſe amplectitur *num. 27. & 45.* ſemper de facto intendat obligare depẽdenter ab acceptatione populi (& ſub hac conditione ſi acceptetur) planè ſentit Bonacina, eos, qui primi abſque cauſa aliqua legem non acceptant, non peccare.

6 Nec alio fundamento ductus fuit Diana *1. p. tract. 10. reſolut. 2.* vbi inquiens: *An peccent ſubditi ſine cauſa non recipientes legem à principio legitimè promulgatam? *Sic ſatisfacit: *Reſpondeo ad propoſitam quæſtionem. Si cõtrarium ex coniecturis ſufficienter non conſtet, videtur Principes ſemper promulgare leges dependenter ab acceptatione ſubditorũ, neque illos intendere obligare, & ideò, eum, qui abſque ſufficienti cauſa legem non acceptat, aliquam culpam nõ incurrere, niſi graue incommodum Reipublicæ inde proueniat. Ratio eſt, quia acceptatio eſt conditio requiſita ad obligationem, & Princeps intendit ſolum obligare cum conditione, ſi lex acceptetur, niſi aliter expreſſerit, vel vt dixi: ſi contrarium ex coniecturis ſufficienter non conſtaret. Et ita in terminis docet Megala *in 2. 2. lib. 2. cap. 6. q. 3. n. 115. & 117.**

7 Quos videtur ſequi Machado *tom. 1. lib. 3. p. 4. tract. 3. docum. 2. num. 5.* vbi ait: *Aunque es la mas comun, y recibida opinion, que pecan los ſubditos, que ſin cauſa no aceptan, ni obſeruan la ley juſtamente promulgada. Con todo eſſo Sylveſtro, y otros ſienten lo contrario, ſi no es en caſo, que de no aceptarla ſe ſiguieſſe graue daño, ò incomodidad à la Republica, ò comunidad.* Sic Machado, qui cum Sylveſtro ſentit, iuxtà communem regulam, quam alibi ex Sanchez tradidi, & quã expreſsit M. Fumus in Armilla *verb. Opinio, n. 3.* dicens: *Doctor referens plures opiniones videtur ſequi vltimam, quando aliã non firmat ſecundum Hoſtienſem *in cap. 1. de Priuil. lib. 6.**Quod Doctores communiter adnotant.

8 Ideò propoſitionem nuper damnatam, tanquam communem inter Doctores, qui exiſtimant, acceptationem populi eſſe conditionem requiſitam ad legem humanam, refert M. Serra *t. 2. tom. 2. quæſt. 95. artic. 3. fol. 40 r.* vbi ſic ait: *An populi conſenſus, & acceptatio ſit conditio neceſſario requiſita ad legem poſitiuam humanam? Duæ ſunt de hac re Doctorum ſententiæ. Prima eſt affirmans, quam his verbis docet Nauarrus *cap. 23. n. 41.* *Antequam recipiatur ſaltem per maiorẽ partem vniuerſitatis, cuius pars eſt tranſgreſſor, non ligat, quoniam promulgari videtur cum conditione, ſi recipiatur, ſaltem per maiorem partem. *Citatque pro illa Dominicum, & Felinum, illamque tenet Driedo, & alij, quorum nonnulli eam limitant ad leges ciuiles. Nam quoad leges Pontificias, inquiunt, cum Pontifex iuriſdictionem accipiat immediatè a Deo, & non à populo, ideò eius lex non pendet quoad eius obligationem a populi acceptatione (attende) ac per hoc peccat, illam non acceptando. De legibus verò ciuilibus, inquiunt, ſubditos ſine cauſa non recipientes legem, à Principe legitimè promulgatam, non peccare: nam Principes, niſi contrariu ex coniecturis conſtet, ſemper promulgant leges dependenter ab acceptatione ſubditorum, neque illos contendunt aliter obligare. Et ideo dum quis abſque ſufficienti cauſa legem non acceptat, aliquam culpam nõ incurrit, niſi graue incommodum Reipublicæ inde proueniat. Et ratio eſt, quia acceptatio eſt cõditio requiſita ad obligationem, ergo, ſi lex non acceptetur, non obligat, & conſequenter non peccat, qui illam non acceptat, quia nondum purificata eſt conditio, ſub qua legiſlator intendit obligare.* Sic M. Serra. Qui licet concluſionem neget, quia exiſtimat, conſenſum, & acceptationem populi non requiri ad obligationem legis: fatetur verò contrariã ſententiam (vt patet ex eius verbis) ex oppoſito, & communi principio per conſequẽtiam legitimam deduci, & eſſe communem inter defenſores talis principij.

9 Vim conſequentiæ agnouit etiam Illuſtriſ. ac Reuer. M. Tapia *vbi ſuprà n. 5.* ideòquè ad eam vitandam tuetur, probabilius eſſe, nullam legem egere acceptatione populi ad ſui valorem. *Nam obligatio legis, inquit, oritur ex poteſtate ſuperioris, & obedientia ſubditorum ad ſuperiorem, ſiue Eccleſiaſticum, ſiue laicũ: (attende) Si autem liberum eſſet ſubditis diſſentire, & reſiſtere ſuperiori legitimè, ac iuſtè præcipienti, legeſquè eius reſpuere, non dicerentur ſubiecti vinculo legis ex obedientia, ergo obligatio legis nõ poteſt pendere à voluntate, & acceptatione ſubditorum. Hoc enim non eſſet ex obedientia, ſed pro libito operari.* En planè concedit iuxtà contrariæ, & communis ſententiæ principia, ſubditos poſſe pro libito,

bito, ac proinde licitè leges ſuperioris legitimè promulgatas non acceptare, quibus proinde ipſe diſſentit.

10 Et ita etiā ſupponere videtur Valentia *tom. 2. diſp. 7. de lege humana, quæſt. 5. punct. 5. folio mihi* 944. ibi: * Sequitur quarta quæſtio, vtrùm neceſſarium ſit, legem humanam acceptari, ſiue recipi à communitate, vt ipſam obliget? Videtur enim non eſſe neceſſarium; nam hoc ipſo, quod ſuperior præcipit ſubditis, vt legem exequantur, obligat eos ad recipiendum illam: ergo legis obligatio non pendet ab acceptatione ſubditorum, ſed prior, & independens ab ea eſt. In cōtrarium eſt doctrina communis Theologorum, & Iuriſtarum, vt patet apud Sylveſtrum *verb. Lex, quæſt.* 6. & Nauarrum *cap. 23. num.* 41. qui ideò docent, legem non promulgari niſi ſub conditione, ſaltem tacita, ſi ſcilicet à communitate acceptetur: itaquè niſi hæc conditio ponatur, lex neque poſt duos menſes à promulgatione, neque ante obligabit.* Sic Valentia.

§. II.

Iudicium Auctoris.

11 FVndamēta ſuperius adducta planè euincunt; aut opinionem communem manere virtualiter damnatam, & prohibitam, vtpotè ex qua propoſitio ab Alexandro VII. damnata, neceſſaria conſequutione, ab eius defenſoribus, deduci affirmatur; aut prædictam propoſitionem ex illa benè intellecta non deduci. Hoc vltimum ſuadere intendo, & facilè aſſequar, ſi animaduertas, communem opinionem, exigentem ad obligationē legis acceptationem maioris partis communitatis, duplicem poſſe ſenſum inuoluere. Alium probabilem, non inferentem propoſitionem damnatam; alium cum probabilitate incompatibilem, vtpotè ex quo per neceſſariam conſequentiam propoſitio ab Alexand. VII. vt ſcandaloſa, damnata deducatur.

12 Hunc igitur duplicem ſenſum ſic expono. Si Auctores illius communis opinionis intendant, obligationem legis ſuſpenſam eſſe, quouſque à maiore parte populi fuerit vſu recepta; improbabilis prorſus erit, quia ex illa ſic intellecta euidenter infertur propoſitio damnata. Nam quando primi ſine cauſa legem non acceptant, certum eſt, non eſſe à maiori populi parte vſu receptam; ac proinde non peccarent. Si verò ſenſus communis opinionis ſit, quod licet lex promulgata ſtatim omnes obliget ad ſui acceptationem, & conſequenter non acceptantes, ſine cauſa iuſta, grauiter delinquant, vt docent communiter Doctores apud Bonacinam *ſuprà num.* 39. legislatorem tamen non intendere, obligationem legis perſeuerare caſu, quo tēpore ſufficienti elapſo à maiore parte populi recepta non fuerit, verum continet. Quia cōmunitatis reſiſtentia, & legis trāſgreſsio iudicium apertum eſt, eiuſmodi legem populo non conuenire, vel intolerabilem illi eſſe, aliamvè cōditionem deficere, ad iuſtitiam vel obligationem inducendam, requiſitam. Et caſu, quod nulla deſideretur, benignus ſuperior non intendit, legem ſuam perſeuerare, cū experientia nouerit, non in ædificationē, ſed in ſcandalum euaſuram. Si ergo communis opinio hoc ſolum intendat, probabiliſsima eſt, & in hoc ſenſu verè dicitur, acceptationem populi eſſe conditionem requiſitam ad obligationē legis, nimirum, continuandam; non vero ad primo inducendam: ad ſubditos enim ad acceptationem cogēdos, non prærequiritur acceptatio, vt ex terminis patet.

13 Ex quibus fit falſam eſſe opinionē Illuſt. Ioannis de Caramuel *in Regul. S. Benedicti, diſp.* 52. *n.* 744. vbi non ſolùm ſupponit, non peccare mortaliter primos nō acceptantes legem, ſed aſſerit, non peccaturos mortaliter contra illam operando, etiam poſtquā à maiore parte populi acceptata fuerit. Verba eius ſunt: * Sed hic occurrit difficultas. Vtrùm lex illa obliget, ſi maior pars communitatis illam acceptauerit? Reſpondeo, tunc obligari totam communitatem, & tam acceptantes, quàm non acceptantes poſſe cogi in cōmuni ad obſeruationem legis taliter acceptatæ. Addo (attende) ſi aliquis ex non acceptantibus frangeret hanc legem in particulari, ſecluſo ſcandalo, non peccaret. Ratio eſt, quia ille acceptauit legem in communi, non in particulari, ad hoc enim ſufficit, quod eam recipiant plures, ad illud opus eſt, vt ab ipſomet in indiuiduo recipiatur.* Sic Caramuel. Sed nullo ductus fundamento, & in re grauiſsima contra omnes. Quia licet daremus, quod primi non acceptantes, vt ipſe planè ſupponit, non peccaret, antequam à maiore parte populi acceptata fuerit: hac tamen acceptatione à maiori parte facta,

planè

planè intendit legiſlator omnes obligare independenter a ſingulorum cõſenſu, quia iſte non eſt conditio requiſita ad obligationem legis, ſed ſolus conſenſus, ſeu acceptatio maioris partis, vt in confeſſo eſt apud omnes, qui conſtituunt obligationem legis dependentem ab acceptatione populi. Nec video, quomodo opinio Caramuelis ſubſiſtere poſsit, cum ex illa ſequatur, omnes non acceptantes in particulari eſſe liberos ab obligatione legis. Quod dici non poteſt.

14 Si verò dubium eſſet, an lex ſufficienter iam promulgata, congruoquè tẽpore elapſo, a maiori parte communitatis recepta fuiſſet? locum habere poſſet Caramuelis opinio; nam in hoc dubio legem non obligare in conſcientia, ſi pœnalis ſit; tradunt Azor, & Salas, quorum opinionem probabilem eſſe, *propter eorũ auctoritatem, & rationem* dicit Illuſtriſ. ac Reuer. M. Tapia Archiep. Hiſp. *in Catena lib. 4. quæſt. 15. art. 5. fol. 444.* cui cõſentiunt Diana *p. 1. tract. 10. reſol. 3.* Eſcobar *in Theolog. Moral. lib. 5. ſect. 2. Problem. 14. fol. 160.* Præpoſitus *in 1. 2. quæſt. 95. diſp. 1. dub. 9. n. 31.* nam in dubio, an lex fuerit vſu recepta, præſumendum eſt, non eſſe, eo quod in pœnis mitior pars ſit eligenda.

15 Et abſolutè loquendo, id probabile putant alij, quibus adhæret M. Serra *vbi ſuprà fol. 405.* ibi: *Si quæras, an quando eſt dubium, ſit ne lex vſu recepta, præſumendum ſit, eſſe acceptatam? Quidam affirmando reſpondent, ſed alij probabile eſſe exiſtimant oppoſitum: ſicquè in foro conſcientiæ licitum eſſe amplecti partem, quæ negat, legem vſu receptã eſſe. *

16 Eſt tamen hic aduertendum, quod licet veriſsimum ſit, primo non acceptantes legem, mortaliter delinquere: non tamen inde deducitur, peccaturos, ſi executionem ſuſpendant, ſupplicantes Pontifici ſuper tali lege. Quia talis præſumitur voluntas ſuperioris nil imprudenter, & contra rationem præcipere intendentis. Ideò hoc licitum eſſe, & interim, dum Põtifex non reſpondet, obligationem legis ſuſpendi, docent communiter Doctores, Granado, Malderus, Salas, Suarez, Villalobos, & alij, apud Dianam *1. p. tract. 10. reſol. 6.* qui addit: * Quod ſi Summus Pontifex, audita cõmunitatis ſupplicatione, taceat, & non reſpõdeat dictæ ſupplicationi, præſumitur conſentire, & legis obligationem tollere, niſi aliter ex coniecturis conſtaret. * Sic Diana, & ante illum Caſtro Palao *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 13. n. 15. folio 126.* & Salas *de legibus diſp. 13. ſect. 1. n. 6.* vbi ſic: * Dum expectatur reſponſum legiſlatoris, non peccabunt, qui legem non ſeruauerint. * Et tenet cum alijs, quos citat, Thomas Hurtado *tom. 2. tract. 12. cap. 1. reſolut. 29. num. 1814. fol. mihi 426.* ibi: * Supplicatio facta à Summo Pontifice à ſua lege, ſuſpendit eius obligationem, & effectum, quouſque, non obſtante ſupplicatione, adueniat ſecũda iuſsio. Vt in terminis tenẽt Villalobos, M. Soſa, Salas, Anguianus, Suarez, & alij plures, quos citat, & ſequitur Salgado, &c. Quare ſi Pontifex taceat, & non confirmet legem, conſentire videtur in eius derogationem. * Idquè ſemel, & iterum tradit Leander à Sacramento *tom. 1. tract. 5. diſput. 12. quæſt. 58.* & M. Serra *1. 2. quæſt. 95. artic. 3. §. Nunc ergo,* cuius verba dedi *tract. 4. diſput. 6. quæſt. 8. num. 18.*

QVÆSTIO II.

Vtrùm qui ex iuſta cauſa diſpenſatur à Pontifice, abſque vlla limitatione, ad non ieiunandum per totam vitam, poſsit tali diſpenſatione vti, ſi cauſa ceſſauerit?

1 AFfirmat Eſcobar *in Mor. Theolog. tract. 1. exam. 16. cap. 4. n. 36.* & nonnulli alij ex ſententia quorumdam aſſerentium abſolutè, diſpenſationem nõ ceſſare, ceſſante cauſa. Ex quo principio hanc ſententiam probat P. Salas *de legibus diſp. 20. ſect. 6. n. 64. &* 65. vbi ſic: *Eſt præſens dubitatio, an ſi Petrus eſſet diſpenſatus ad non ieiunandum per totam vitam, propter aliquam, vel aliquas infirmitates, quæ à peritis, & expertis medicis iudicabantur perpetuæ, ſi illæ cauſæ poſteà omnino ceſſarent, an poſsit nihilominus Petrus licitè vti illa diſpenſatione? &c. Aliqui recentiores probabile putant, in dicto caſu Petrum poſſe non ieiunare. * Quæſtioni autẽ ipſe ſic ſatisfacit. *Ego in hac re ſatis difficili dicerem primo, ſi valida fuit diſpenſatio in lege propria, vel inferioris, vel ſuperioris, vel in his, quæ pertinent ad ius diuinum, vt in votis, & iuramentis, vſus talis diſpenſationis contingens, poſt ceſſationem cauſæ, nõ eſt ex genere ſuo peccatum mortale, & probabile eſt, nec eſſe veniale, ſed rem omnino licitam, &c. Secundò dicerem, cum quis abſolutè

ſolutè diſpenſat in perpetuum in ſua lege, vel ſui inferioris, vel anteceſſoris, nulla appoſita cōditione, vel reſtrictione, diſpenſatio quoad ipſam perpetuitatem eſt valida, etiamſi nulla ſubſit cauſa: ſi tamen vel nulla cauſa ſit, vel inſufficiens ad talē perpetuitatem, idquè ipſe aduertat, peccabit venialiter tantum. Idem eſt, ſi habeat ignorantiam, vel inaduertentiam culpabilem. * Ex quibus infrà in fine ſectionis ſextæ concludit contra Sanchez, non eſſe abſurdum, diſpenſatum in perpetuum ad eſum carnium propter infirmitatem, ea ceſſante, illis veſci, dicens: * Non peccare mortaliter, ſed ad ſummum venialiter, quia diſpenſatio retinet ſuum valorē, donec reuocetur. * Hactenus P. Salas. Et ante illum id docuit Henriquez *de Pontif. Rom. Claue lib. 4. cap. 15. in fine.*

2 Cuius ſententiam cum alijs, quos citat, tenet Diana *p. 1. tract.* 10. *reſolut.* 41. vbi ait: * An ceſſante cauſa diſpenſationis, ceſſet ipſa diſpenſatio? Affirmatiuam ſententiam ſuſtinet Sanchez, & alij. Sed licet hæc ſententia ſit probabilis, cōtrariam probabiliorem eſſe iudico, quam tuentur Pontius, Salas, Granado, Gutierrez Sà, & alij apud ipſos, &c. Ratio eſt, quia per illā diſpenſationem verè relaxata eſt illa lex, ac eius obligatio extincta, ergo nō poteſt reuiuiſcere, eo quod cauſa ceſſauerit. Cæteras rationes vide apud Sanchez, qui, licet contrariam opinionem teneat, vt diximus, tamen in fine *num.* 13. ſic aſſerit: *Qui hanc ſententiam amplecteretur, damnari non poſſet, cum graues pro ſe auctores habeat, nec rationibus deſtituta ſit, nec oppoſitæ ita concludant, quin ſolui poſſint.* Vnde ex his infertur, quod ſi quis (attende) eſſet diſpenſatus ad non ieiunandum per totam vitam, ſi illæ cauſæ poſteà omnino ceſſarent, poſſet vti illa diſpenſatione. * Hæc Diana: qui pro hac parte non benè citat Pontium, quia in noſtro caſu contrarium expreſsè tenet *libr. 8. de Matrim. cap. 20. num. 8.*

3 Idem prorſus ſentit Auctor caſuum conſcientiæ deciſorum Bononiæ anno 1638. *caſu* 1. *fol.* 35. vbi quærens: * An Sacerdos beneficiarius diſpenſatus ab onere horas Canonicas recitandi, ex infirmitate oculorum, ſi poſteà conualuerit, teneatur ſub mortali recitare officium? * Reſpondet negatiuè. Cui conſentit Zambellus *in Reſp. Moral. verb. Diſpenſatio, nu.* 5. vbi ait: * Quod diſpenſatio habita pro neceſsitate, illa tranſacta, adhuc valet, & diſpenſatus illa vti poteſt. * Et putat probabile Præpoſitus *in* 1. 2. *D. Thomæ, quæſt.* 97. *dub.* 3. *n.* 31. vbi licet contrariam ſententiam ſequatur; concludit, dicens: * Aliqui tamen non improbabiliter cenſent, quod quando diſpenſatio facta eſt, eo quod iudicio Medicorum infirmitas cenſeatur futura perpetua, cenſeri poſsit abſoluta, & non tenetur aliquis ieiunare, quamuis valetudinem recuperet. *

4 Denique hanc opinionem eſſe probabilem, tenent Caramuel *in Theolog. Regul. diſp.* 52. *nu.* 760. & D. Franciſcus Verde *in opuſc. pro Caram. quæſt.* 8. *coroll.* 101. *nu.* 475. *fol.* 124. ex qua infert: * Quod licet ceſſet paupertas, ratione cuius fuit obtenta diſpenſatio ad contrahendum matrimonium cum conſanguinea, adhuc poteſt contrahi, &c. Et poteſt veſci carnibus, licet ceſſet infirmitas, qui ob infirmitatem habuit diſpenſationem ad comedendum carnes. Ratio huius ſententiæ eſt, quia iam per diſpenſationē non obligatur, niſi reuocetur diſpenſatio. * Sic ille, qui has cōcluſiones deducit ex doctrina aſſerētium, diſpenſationem non ceſſare, ceſſante cauſa, quam tenent Antonius, Abbas, Tiraquellus, Gutierrez, Gloſſa, Speculator, Archidiaconus, Cardinalis Alexandrinus, Bellamera, Hērícus, Angelus, & Sylueſter apud Sanchez *ſuprà num.* 13. quam probabilem ipſe putat.

5 Cæterum contrariam probabiliorē ego cenſeo, quam ſequitur P. Sanchez *vbi ſuprà*, & communiter Doctores. Quorum præcipuū fundamentum eſt, aditum præcludere cōcluſioni, de qua procedit quæſtio, quam ex horum Doctorum opinione legitimè inferri, cum Thoma Sāchez iudico: quia abſurdum (inquit) videtur, vt is, cum quo eſt legitimè diſpenſatum ad eſum carnium, ratione debilitatis dubiæ, & quæ ex ſe non excuſabat, secluſa diſpenſatione, poſsit eis veſci, ſi integram, etſi miraculosè, valetudinem recuperet. Et quamuis principium, ex quo hæc concluſio deducitur, improbare Sanchez nō audeat, ſicut nec Palao *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 4. *p.* 15. illam tamen iure vitare contēdit, dicens, in tali caſu ceſſare diſpenſationē, quia dependenter à cauſa futura fuit conceſſa, vt docent communiter Doctores. Quorum ſententia, vt voluntati rationabili Pontificis conformior, omnino amplectenda eſt. Licet enim verum ſit, Pon-

tificem

Digitized by Google

tiſicem in his, quæ iuris poſitiui ſunt, poſſe, etiam nulla exiſtente cauſa, validè diſpenſare, & ſecundum plures etiam licitè, & per conſequens, ſi de eius mente cõſtaret, liberum omnino ab onere ieiunandi futurum diſpenſatum, etiamſi cauſa, quæ initio adfuit, poſteà ceſſaret: hæc tamẽ voluntas præſumi abſque fundamento non poteſt: Quia vt optimè ſcripſit Illuſtriſ. ac Reuer. M. Tapia *in Catena libr. 4. quæſt. 22. art. 1. nu. 4.* Etiamſi conditio (nempè ſi cauſa perſeuerauerit) non ſit expreſſa, ſed tantum tacita, ſeu implicita in ipſa materia legis, vel præcepti, ceſſante cauſa ſub implicita conditione; ceſſat diſpenſatio ſic conceſſa, quia in his actionibus moralibus implicitum, ſeu tacitum æquiparatur expreſſo, vt conſtat ex communibus iuris regulis, & moralibus principijs.

6 Communis autem huius noſtræ opinionis ratio genuina, & optima eſt, quam attigit Baſilius de Leon *libro 8. de Matrim. cap. 20. n. 8.* nimirum, quia diſpẽſatio in huiuſmodi præceptis recitandi, & ieiunãdi, quæ tractum ſucceſsiuum habent, licet videatur vna; eſt tamen virtute multiplex; ſicut & obligatio Quadrageſimæ; vnde cum peruenitur ad quemcumque diem, debet eſſe in illo cauſa, vt intelligere poſsimus, Pontificem pro eo die diſpenſare: eſt enim quaſi alia diſpenſatio diuerſa à diſpenſatione præcedenti. Quando autem prima diſpenſatio ex cauſa facta eſt, nec conſtat de voluntate Pontificis ad diſpenſandum pro altero die, etiam deficiente cauſa, nullum eſt fundamentum ad hoc exiſtimandum. Quia ſicut ſine cauſa concedi non ſolet pro vno tempore, ita nec credi poteſt pro alio ſine illa continuari.

QVÆSTIO III.

An ſit licitum, vti diſpenſatione ſine cauſa obtenta?

VNum ſupponimus, & alterum diſputamus: ſupponimus, talẽ diſpenſationem datam à Papa, vel ab alio ſuperiore, in lege ſua, validam eſſe, vt docent Caietanus *1. 2. quæſt. 97. artic. 5.* Thomas Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſput. 17. n. 24.* vbi refert plures Summiſtas, & Iuriſperitos, quos ſequitur P. Suarez *libr. 6. de legibus, cap. 19.* Quorum ratio eſt, quia lex pendet ex voluntate imponentis illam; ergo & eius conſeruatio: ergo ablata lege, eodem modo ſe habet ſubditus, ac ſi reuera ei non fuiſſet impoſita, licet fortaſſe ſuperior peccet auferendo, ſicut & peccaſſet, non imponendo, ſi bonum commune ea indigeret.

2 Diſputamus, an ſubditus, qui abſque iuſta cauſa diſpenſationem obtinuit, poſsit abſque peccato, etiam veniali, præfata diſpenſatione vti? Partem affirmatiuã probabilem eſſe, dicit Antonius de Eſcobar *in Moral. Theolog. tract. 1. exam. 6. cap. 4. n. 32.* Quem, vel ex hoc, à quodã Theologaſtro ſuggillatum lego. Quod mirabile quidem dictu eſt! Quia non ſolùm vt probabilem, ſed vt veram viri doctiſsimi tuentur. Ancharr. Felinus, Gigas, Angelus, Sylueſter, Nauarro, Palacius, Stunica, Aragon, & alij, apud Sanchez *de Matrim. lib. 8 diſp. 18 n. 10.* * Quod (inquit ipſe) ſatis probabile eſt. * Quibus adde Innocentium, Cardinalem, Speculatorem, & alios ſimpliciter dicentes, ſic diſpenſatum manere tutum in conſcientia, quos in hoc ſenſu intelligit Felinus *in cap. ad Audientiam 2. de Reſcrip. nu. 4.* Et Panormitanum pro hac ſententia ſtare, *in cap. non eſt de Voto*, teſtatur M. Victoria *in Relect. de Poteſt. Papæ, & Concilij, n. 15.* Quorum ſentẽtiam probabilem eſſe, dicit P. Salas *tom. 3. de legibus, q. 97. tract. 14. diſp. 20. ſect. 5. n. 6.* vbi ait, Canoniſtas communiter affirmate, vtentem tali diſpenſatione, non peccare, & tuta conſcientia poſſe illa vti; & pro hac ſententia ſtare Viualdum, Summam Coronam, & Patrem Vazquez aſſerentem, ita tenendum, ſuppoſito, quod diſpenſatio ſit valida. Quia tunc conſtat, nullum eſſe peccatum directè contra ipſam legem humanam; nec contra naturalem, quia lex naturalis non obligat validè diſpenſatum, vt ſe conformet cum alijs mẽbris, nullam habentibus diſpenſationem.

3 Ideò hanc ſententiam tenet M. Bart. de Medina *in Summ. §. 10. Del precepto del ayuno*, ibi: * El quarto modo, para que vno eſtè libre del ayuno es diſpenſaciõ, de lo qual ſea la primera regla. Quando vno juſta, ò injuſtamente tiene diſpenſacion para no ayunar, no eſtà obligado à ayunar, aunque èl pecaria en pedir la tal diſpenſacion ſin cauſa; pero ſi la alcança, vale. La razon es, porque como ſea eſta ley humana, puede el Sumo Pontifice quitarla, ò otro, como abaxo ſe dirà. *

4 Eamdem ſententiam, citans Emanuelem Rodriguez, ſequitur M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 2. p. tract. 17. de abſtinentia,*

tia, cap. 2. poſt quintam concluſionem, folio mihi 744. ibi: * La ſegunda dificultad es, quando el Papa, que puede diſpenſar en el ayuno, y en el precepto Eccleſiaſtico, diſpenſa con vno ſin cauſa razonable, ſi queda libre del ayuno, deſuerte, que no eſtè obligado a ayunar. En eſta dificultad Fray Manuel Rodriguez en el lugar citado abſolutamente, y ſin limitacion enſeña, que la diſpenſacion ſerà valida, y que no pecarà eſte tal dexando de ayunar. A eſta dificultad digo lo primero, que ſi el Papa diſpenſa, entendiendo, que no ay razonable cauſa, ni ſuficiente para diſpenſar en el ayuno, ſino que èl por ſu libre voluntad quiere diſpenſar, la diſpenſacion es valida, y no pecara el ſubdito no ayunando. Eſto conuence la razon de dudar (nimirum, quod ſit valida diſpenſatio) y anſi ſe ha de entender Fray Manuel Rodriguez en el lugar citado. * Sic ille, qui, vt patet, ad excuſandum à peccato vſum diſpenſationis, ſolum exigit, quod ſit valida: talem autem eſſe, eſt plurium Doctorum ſententia. Sed ego apud Emanuelem Rodriguez non inuenio, quod ei attribuit Ledeſma: Quin potiùs *tom.* 1. *Quæſtion. Regul. quæſt.* 22. *artic.* 4. contrarium expreſsè tenet, dicens: * Nec vtentes illa peccabunt mortaliter, ſed venialiter, vt tenent doctiſsimus Sotus, & Nauarrus, & Victoria, * ſic ibi. Et iterum *tom.* 2. *quæſt.* 46. *artic.* 5. *&* *tom.* 1. *Sum. in* 2. *edit. cap.* 257. *n.* 1. vnde neſcio, vbi contrariam, quam ei imponit, inuenerit Ledeſma.

5 Militant verò pro hac viri alij doctiſsimi, quos citatos ſequitur Illuſtriſ. ac Reuerend. M. Tapia Archiepiſcopus Hiſpalenſis *in Catena Morali lib.* 4. *de legibus, quæſt.* 21. *art.* 5 *n.* 3. ibi: * Si diſpenſatio ſine cauſa valida ſit, & vltro à legiſlatore oblata, & conceſſa; probabilius cenſeo, ſubditum etiam ſcienter vtentem hac diſpenſatione nullum committere peccatum, cũ Nauarro, Sylueſtro, & alijs, quos citatos ſequitur Suarez *lib.* 6. *de legibus, cap.* 19. *n.* 14. contra Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 18. *n.* 12. *&* 13. Ratio autem eſt, quia tunc ſubditus vtens diſpenſatione non cooperatur peccato diſpenſantis, nec agit contra legem, cum per diſpenſationem validã, ſit ablata eius obligatio: ergo nullum cõmittit peccatum. Quin etiamſi ſubditus illicitè petat, non peccare vtendo diſpenſatione illa, exiſtimat Suarez ibidem, & ſatis probabiliter, quia peccatum petendi præterijt, vſus autem diſpẽſationis eſt alia actio non prohibita, cum obligatio legis re vera ſit iam per illam ablata, & alia lege non prohibeatur vſus illius diſpenſationis. * Sic ibi, & iterum *art.* 6. *n.* 3. dicens: * Quamuis enim illicitè petat, nõ illicitè ea vtitur, vt diximus *art. præcedẽt. num.* 4. *&c.* Cum ex vi vſus non conſeruet eam, nec cooperetur ad voluntatem diſpenſatoris, niſi forte deceperit eum: tunc enim tenebitur in conſcientia detegere fraudem diſpenſatori. Quod ſi, ea detecta, non reuocauerit diſpenſator diſpenſationem, poterit deinceps diſpenſatus ea vti, quia nullo modo iam cooperatur prauitati diſpenſatoris. * Quid clarius?

6 Stant etiam pro hac parte Doctores alij, quos citatos ſequitur Diana *p.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 9. vbi inquirit: * An vtentes diſpenſatione à ſuperiore facta ſine cauſa, peccent? * Cui ſic reſpondet. * Peccare ſaltem venialiter, ait Amicus, &c. ſed mihi magis placet contraria ſentẽtia, quam tuentur Gordonus, Pontius, Suarez, Vazquez. Et ratio eſt, quia non peccat contra legem poſitiuam, quæ iam non eſt, nec etiam contra naturalem quia diſpenſatus non tenetur ex iure naturæ ſe alijs conformare: habet enim cauſam legitimam exemptionis, ſcilicet, diſpenſationem validam, etiamſi illicitè obtentam, &c. Nec etiam poteſt eſſe peccatum, quia cooperatur diſpenſationi iniquè à ſuperiore cõceſſæ, quia ſolum cooperatur, cum petit, petita iam, & conceſſa, vtitur illa, qui vſus non videtur ſpecialiter eſſe prohibitus. * Sic ibi. Quod tradiderat etiam 1. *par. tract.* 10. *reſol.* 32. dicens. * In vſu talis diſpenſationis ſine cauſa obtentæ, nullam culpã, etiam venialem committeret. Et ita ego ſentio contra Layman, & Sanchez, fretus auctoritate Malderi, Suarez, & aliorum. * Quod iterum etiam tradit *reſolut.* 35. Sic Diana cum citatis. Et hanc ſententiã tenere Sylueſtrum, Angelum, Vazquez, Suarez, Salas, Baſilium de Leon, Caſtro Palao, Aragon, Vivaldum, & Paſqualigum, teſtatur, eos citans, Leander à Sacram. *tom.* 3. *tract.* 5. *diſp.* 10. *quæſt.* 26.

7 Quibus adde doctũ Machado *tom.* 1. *lib.* 3. *p.* 4. *tract.* 4. *docum.* 7. *num.* 2. *&* 3. vbi ſic ſcribit: * Si por lo menos peque el legiſlador en diſpenſar ſus propias leyes ſin cauſa, es queſtion muy controuerſa entre los Doctores. La mas comun, y recibida opinion es, que peca, &c. Pero tambien

de-

defienden muchos la contraria de qué no peca. &c. Cõ eſta opinion ſe eſcuſa de auerigüar, q̃ pecado ſea el diſpenſar ſin cauſa (attende) y tãbien ſi peca el q̃ vſa de la diſpenſacion cõcedida ſin cauſa. Supueſto q̃ tantos, y tan graues autores, como hemos referido, defienden, q̃ ni el legiſlador, q̃ ſin cauſa diſpẽſa en ſus leyes, peca en manera alguna, ni el q̃ vſa de ſemejãte diſpenſaciõ por ſer licita. Porq̃ Couarruu. y otros que ſienten que peca, ſe fundan en que es ilicita la diſpenſacion concedida ſin cauſa, ſegun la primera opinion referida.*

§. Vnicus.

Contraria, & vera ſententia.

8 HIs tamen non obſtantibus, ſentẽtia cõtraria magis mihi arridet, quam tenent Caietanus 1. 2. *q.* 96. *art.* 5. *ad finẽ.* M. Soto *lib.* 1. *de Iuſt. q.* 7. *art.* 3. *prope finem.* M. Serra 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. P. Salas *vbi ſuprà q.* 97. *tract.* 14. *diſp.* 20. *ſect.* 5. *n.* 60. P. Amicus *tom.* 5. *diſp.* 6. *ſect.* 7. *n.* 109. Azor *lib.* 5. *inſtit. moral. cap.* 15. *q.* 3. *in fine*, & plures alij, quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 18. *n.* 11. Probatur: Quia legiſlator, etiã ſi Princeps ſupremus, peccat ſaltẽ venialiter, diſpenſando cum aliquibus in proprijs legibus, vt docent cõmuniter Doctores cũ D. Thoma 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. quos referens, ſequitur Thomas Sanchez *ſuprà n.* 3. eo ducti argumento; quod eiuſmodi diſpenſatio opponitur iuri naturæ dictanti, partẽ conformari debere cũ toto; ideòq; è non ſolũ peccat diſpenſationẽ concedendo, ſed continuando: tenetur enim, eam quoad vſum futurũ reuocare: ſicut qui furatus eſt, dum poteſt, tenetur reſtituere. Ergo ſimiliter, qui abſque iuſta cauſa diſpenſationẽ petiuit, non ſolũ peccauit petendo, vtpotè cooperans peccato concedentis, ſed etiã diſpenſationi non renuntians, vel abſque iuſta cauſa illa vtens; quia ſecus tam vno, quã altero modo, peccato ſuperioris continuato cooperatur. Prætérquã quod, manente lege in ordine ad alios, cõtra rationẽ eſt, quod abſque iuſta cauſa ab illius obligatione te eximas: offenſionis quippè alijs cauſam præbes, quia diſpenſationis vſus non minus, quam eius conceſsio in aliorũ iniuriam cedit: cũ alijs iniuſtam reddat legẽ, inæqualẽ conſtituẽs, quæ, vt iuſta ſit, æqualis omnibus eſſe debet. Hoc autẽ ad venialem ſaltem culpã cõſtituendã ſufficere, negare non auderẽ. Quod intellige, ſi deſit ſcandalũ graue, aut notabile aliorum nocumentũ: tunc enim ſicut in legiſlatore diſpenſante lethale peccatum eſſet, ita in vſu talis diſpẽſationis, propter eamdem rationem.

9 In hoc ſenſu intelligendus venit Victoria *in Relect. de Poteſt. Papæ, & Concilij, n.* 6. vbi, hæc ſcribere, nõ renuit: * Papa diſpenſando in legibus, & decretis tam Cõciliorum, quàm aliorũ Pontificum poteſt errare, & grauiter peccare. Vtinam liceret dubitare de hac concluſione: ſed videmus quotidiè à Romana Curia tam largas, imò omnino diſſolutas diſpenſationes profectas, vt orbis ferre non poſsit, nec ſolum in ſcandalum puſillorum, ſed maiorum.* Sic ille. Sed conſuetæ, innatæquè modeſtiæ immemor: fuit enim vir temperatiſsimus æquè, ac doctiſsimus.

10 Conſultò non ſemel dixi peccaturum, vtentem diſpenſatione abſque iuſta cauſa: poteſt enim caſus occurrere, quo liceat vti diſpenſatione, quæ obtenta fuit abſque iuſta cauſa: quia licet tunc nõ adfuerit ad conceſsionem, modo adeſt ad iuſtam continuationem, & conſequenter ad eximẽdũ à peccato illius vſum: ſicut enim ſi ab initio præceſsiſſet, conceſsionem diſpenſationis licitam redderet, & petentem ab omni culpa excuſaret: ita ſimiliter poſteà adueniens continuationem licitã reddit, & talis diſpenſationis vſum ab omni culpa immunem cõſtituit. Quia licet diſpenſatio, & alia geſta ab initio nulla; nequeant diſcurſu temporis cõualeſcere: ab initio tamẽ illicita, ex defectu cauſæ, poſſunt illa accedente, talia eſſe deſinere, vt apud omnes Theologos inconcuſſum eſt, varijſquè exemplis demonſtrabile.

DISPVTATIO SECVNDA, De Peccatis.

QVÆSTIO I.

Vtrùm habens voluntatem perpetrandi omnia peccata venialia, ſolaquè vitandi mortalia, grauiter delinquat?

1 NOn peccare mortaliter docent nõ pauci, quorum ſententiam probabilem putauit Antonius de Eſcobar *tom.* 1. *Theolog. Moral. lib.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 8. *problem.* 1. *fol.* 83. quia contrariam, quam ſequitur, probabiliorem vocat: renuit dicere certã, & meritò, quia oppoſita plures doctiſſimos patronos habet. Eam tenet vnus pro

mille Illuſt.& Reuer.P.M.Acatius de Velaſco *tom.1.reſol.moral.reſol.*188.*nu.*4.vbi contra Sanchez *lib.1.Decalogi.cap.*5.& cõtra Bonacinã *diſp.2.de Peccatis,q.3.pũct.5.n.*13.aſſerentes,voluntatem committendi omnia venialia eſſe peccatum mortale,ſic inquit:* Lo contrario tengo por mas verdadero,porq̃ aunque los pecados veniales diſponẽ para los mortales,pero por ellos nũca ſe diſpone proximè,&c.Eſte parecer tiene tãbien Caſtro Palao *tom.1.tr.2.diſp.2.p.9.§.5.* y lo prueba con muchas razones.*Sic ibi,& fauet Sylueſter M.Sacri Palatij *verb.Peccatũ,q.*4.vbi inquirẽs:* Vtrũ peccatũ veniale poſsit fieri mortale? * Sic reſpondet:* Petrus de Palud.intẽdit,quod illud,quod ſecundũ ſe ex ſuo genere eſt veniale,poteſt fieri mortale huic, vel illi, quod verũ eſt quatuor modis prædictis:nõ autem eo modo,quo dicit Gloſſa,ſcilicet, quaſi ipſe contẽptus,& vilipenſio venialiũ ſit mortale,niſi fortè in Religioſo,qui tenetur habere propoſitũ proficiendi,quia nullibi eſt præceptũ,quod dictam curã habeamus,ſed conſulitur tantũ.*Sic ille,& benè quoad rem principalẽ; ſed malè,& falſo quoad id,quod addit de cõſilio,cum verè ſit de præcepto ſub veniali,cura vitandi venialia.Accedit M. Corradus *2.p.reſp. q.*494.vbi quærẽs,* an qui vult permanere obſtinato animo in peccato veniali,& in illo mori,poſsit ſaluari? * inter alia, quæ pro parte affirmatiua,quã tuetur,adducit,hæc habet:*Quod autẽ volũtas obſtinata peccandi venialiter non ſit mortale,nec excludat a regno cœlorũ,ſed in purgatorio purgetur,expreſsè habetur ab ipſo Sancto Doctore loco citato,*quæſt.7.de Malo circa finẽ vndecimi articuli.**Si igitur voluntas obſtinata peccandi venialiter non eſt mortale:cur tale erit nullũ veniale vitandi? cum hæc non magis diſſonet, quã illa. Et ideò in terminis ita expreſsè tenent Ioannes Franciſcus Giragus *de Regimine p.3.dub.44.concl.*1.& P. Ouiedo *1.2.contr.3.tr.6.punct.6.nu.*81. Granado,Palao,Gaſpar Hurtado,Diana,Machado,Ludouicus à Concepti.& alij infrà citandi.

2 Huius doctrinæ (quæ mihi eſt probabilior) ratio à priori eſt,quia nullũ vitare veniale,ſed omnia occurrentia cõmittere non eſt peccatũ mortale, ergo neque voluntas nullũ vitandi. Conſequentia videtur legitima,quia malitia actus deſumitur ex obiecto.

3 Non me latet,Illuſt. Archiep.Hiſp. M.Petrũ de Tapia *in ſua Catena Mor.lib.3. q.17.art.*9.qui oppoſitã defendit ſentẽtiã, præfato argumento reſpondere:* Propoſitũ cõmittendi omnia venialia,quotquot ſe obtulerint,eſſe mortale peccatum;non quidem propter ipſum obiectum præcisè ſumptum,nam omnia venialia ſimul collecta non habent ſecundum ſe,niſi venialem malitiam.Cæterum continent in illo vniuerſali propoſito proximum periculum peccandi mortaliter.*

4 Verum hoc fundamentũ ſolidum non eſt, quia proximũ periculum ab illo propoſito ſeparabile eſt. Quapropter M. Dominicus de Soto *in 4.diſt.15.q.2.art.1. §.Hic aduertendum eſt*,illi omnino non eſt viſus;ideòque auſus non eſt determinate, eſſe peccatũ mortale:*Non auderem,inquit,ad peccatũ mortale condemnate,niſi forſan ratione imminentis periculi,dum omnia venialia contẽnerentur;nam vt ait in Regula Auguſtinus,qui minora contẽnũt,in maiora paulatim defluunt.*Sic M. Sotus.Sed ex rationẽ,qua vtitur,planè colligitur,in propoſito aliud periculũ nõ agnouiſſe, præter illud,quod inuenitur in exercitio cõtẽnendi minora,& proximũ, & remotũ poteſt eſſe,vt ex dicendis magis conſtabit.Et ſanè,vt benè aduertit P.Salas *1.2.tom.2.tr.13.diſp.16.ſect.25.n.*84. Auctores non inficiantur,propoſitũ illud abſolutum ſæpè eſſe peccatum mortale, ratione periculi,ſed eo remoto,per ſe loquẽdo,mortale non eſſe contendunt,ſicut neque ipſam frequentiam,& vilipenſionem venialium: licet aliquãdo ratione periculi proximi peccatum mortale ſit. Itaquè quæſtionis difficultas in hoc vno cardine vertitur:An voluntas nullum vitandi veniale imbibat, per ſe loquendo, periculum proximum peccandi mortaliter? Affirmat M.Tapia,vt vidimus:

5 Sed quidẽ ex nullo capite illud inuoluere,tenent, vltra M. Acatium de Velaſco,Sylueſtrũ,& alios ſupra citatos,Gaſpar Hurtado *1.2.tract.de Peccatis,diſp.3.diffic.6.*Diana *3.p.tr.6.Miſc.reſol.*24.& cũ Granado,& alijs Machado *tom.1.lib.2.p.1.tr.1. docum.5.fol.mihi* 168.ibi.* Si el q̃ eſtà con intenciõ de cometer todos los pecados veniales,q̃ ſe ofrecieren,peque mortalmẽte? Sãchez,y otros graues autores juzgan,q̃ ſi, porq̃ el que quiere cometer todos los pecados veniales ſe expone à peligro de cometer algũ mortal.Si biẽ la parte negatiua defiẽdẽ el docto Granado *in 1.2.cõtr.6.de Peccat.tr.2.diſp.2.ſect.*7.Palao *tom.1.tr.2.diſp.2.pũct.9.§.3.n.5.* y Diana la juzga por mas

pro-

by Google

probable. Fundanſe en que cometer todos los pecados veniales, aun quãdo eſto fuera poſsible, no fuera pecado mortal, porque por el miſmo caſo q̃ ſon pecados veniales, la ofenſa de ſuyo viene a ſer venial, y no mortal.* Quæ doctrina videtur aperta D. Thomæ 1.2.*q*.88.*art*.4. vbi diſputans,* an peccatũ veniale poſsit fieri mortale? * Ad primũ argumentũ deſumptum ex auctoritate D. Auguſtini, dicentis:* Peccata minima, id eſt, venialia, ſi negliguntur occidunt.* Reſpõdet:* Dicendũ, quod Auguſtinus loquitur in illo ſenſu, quod multa peccata venialia diſpoſitiuè cauſant mortale.* Quod de diſpoſitione remota, & de periculo remoto intelligunt cõmuniter Doctores, aliàs conſuetudo venialiũ eſſet mortalis, ſiquidem eſſet periculum proximum peccãdi læthaliter, quod eſt falſum, & contra D. Thomam *vbi ſuprà*, qui ſemper negat, collectionem venialium eſſe mortale, ſolumquè admittit, ad illud diſponere; dicere autem debuiſſet, conſuetudinem ipſam peccandi venialiter eſſe peccatum mortale, ſi periculum proximum, per ſe, inuoluere ſentiret.

6 Eamdem ſententiam tuetur Fr. Ludouicus à Cõcept. 2.*p. examinis verit. tr*.3. *n*.5.*&* 6. pro ſe citans Sylveſtrũ *verb. Peccatum*, *q*.4. Salas *vbi ſuprà diſp*.16. *ſect*.26. & P. Granado 1.2. *tom*.2. *tr*.2 *diſp*.2. *ſect*.7. *de Peccatis*, ſubnectens;* nec deſideriũ omnia venialia ſimul cõmittendi, (ſi id poſsibile foret) eſſe mortale, niſi fortè ratione periculi, quod etſi in actu externo poſsit dari, non tamen in interno, niſi quis illa deſideraret committere, prout foret proximum ad mortale periculum.*

7 Addit Granado *vbi ſuprà n*.59. hãc ſententiam, non ſolum non eſſe contra D. Thom. ſed colligi ex doctrina Caietani: *Dicendũ, inquit, eſt, nõ eſſe peccatũ mortale, velle cõmittere omnia venialia, quæ intra limites leuis culpæ continentur. Hãc aſſertionẽ amplectuntur docti Iuniores, & Sylveſter *verb. Peccatũ*, *q*.4. *&c.* Colligitur etiã ex Caietano 2.2.*q*.186.*art*.2. §. *Ad euidentiam horũ*.* Vbi docet intentionem nõ proficiendi in charitate, aut bonis operibus, ſed ſolũ præcepta diuina ſeruandi, eſſe quidem culpã, ſed non culpam mortalem, quia infrà limites præceptorũ, ſaluatur dilectio Dei ſuper omnia, vbi *nomine præceptorum* planè intelligit grauia præcepta, ac proinde vult intentionẽ ſeruandi ſola grauia præcepta, & nil amplius, non eſſe culpã mortalẽ.* Sic ille, & benè, & iuxtà mentẽ D. Thomæ, in qua verſatiſsimus fuit; nam D. Thom. 1.2.*q*.88.*art*.4. *in corpore*, in vno tãtum caſu admittit, id, quod ex ſuo genere eſt veniale, fieri mortale; nimitum,* in quantũ conſtituitur in eo finis, vel in quãtum refertur ad mortale peccatũ.* Quod non reperitur in eo, qui omnia venialia cõmittere proponit, quia eius intentio ad ea dirigitur, in quantũ intra limites venialis culpæ continentur. Qua ratione vltimus finis in illis non conſtituitur, neque ad mortale peccatum referuntur.

8 Quapropter meritò dixit P. Granado *vbi ſuprà* videri in ipſis terminis contradictionẽ inuolui, dum dicitur, peccatũ eſſe veniale, & eſſe proximum periculum mortalis. Quod omnium optimè expẽdit Caſtro Palao citatus à M. Acatio de Velaſco *vbi ſuprà*. Tum quia illud periculũ non cõſiſtit in aliquibus venialibus tantũ, vt patet; neque in omnibus ſimul ſumptis, cum nũquam poſsit dari caſus, in quo hæc cõmittantur. Tum quia ex oppoſita ſententia ſequeretur, quemlibet eſſe obligatum ſub graui peccato vitare aliqua venialia, ſi quidẽ omnia (vt defendũt aduerſarij) ſunt periculũ proximum peccandi læthaliter. Tum quia noſtra ſalus non conſiſteret ſolũ in obſeruatione præceptorum obligãtium ſub mortali, ſed etiã in obſeruatione præceptorum obligantium ſub veniali, ſi quidem vitatio venialis ad vitationẽ mortalis neceſſaria eſſet. Tum denique, quia rectè compati poteſt propoſitum non vitãdi venialia, cum propoſito firmo, & efficaci non peccandi læthaliter; quod fieri nõ poſſet, ſi primum eſſet mortale. Sic diſcurrit Palao & benè quidem.

9 Ex dictis pro hac firmanda concluſione de propoſito peccandi venialiter in quacũque materia, planè colligitur, idẽ à fortiori dicendum de propoſito cõmittẽdi omnia venialia in materia aliqua determinata, vt benè notat Granado ſuprà, nam qui committeret omnia venialia, v.gr. in materia luxuriæ, aduertens hic, & nũc imminere ſibi ruinã, & periculum proximũ labendi; iam ea committere, non eſſet veniale, ſed mortale.* Si autem, inquit, faceret quidquid, attentis omnibus circunſtãtijs, eſt veniale in materia luxuriæ, non poteſt vllo modo eſſe proximum periculum mortalis.* Ac proinde mortale eſſe nõ poteſt propoſitum illa omnia committendi.

10 Quale autem peccatum ſit, indu-

cere aliquem ad peccatum veniale committendum? non conueniunt Doctores. Nam eſſe peccatum læthale, & grauius quam homicidium, tradit ex M. Soto, M. Corradus *1. p. Reſponſ. reſp. 89. §. Sequitur, fol. mihi* 176. vbi ſic ſcribit: * Imò, & grauius eſt, inducere ad vnum peccatũ veniale, quam committere homicidium; quia maius damnum eſt, & maior iactura vnũ peccatum veniale committere, quàm ſit mors corporis, qua de cauſa dicitur, non eſſe peccandum venialiter, etiam pro vita totius mundi. Has aſſertiones Salon non admittit. Sed ſecundum Sotum admitti videntur. Vnuſquiſque pro captu ſuo accipiet, quod plus ſibi quadrat.*

11 Verum ſententia hæc M. Corradi & M. Soti eſt expreſſa contra D. Thoma 1.2. *q. 73. art. 8. ad 3.* vbi ait: * Grauius peccatũ eſſe homicidium, quã peccatum inducẽtis alium ad fornicationẽ, ob ſolam delectationẽ, non attendendo ruinam illius. * Et expreſsius ad rem noſtrã 2.2. *q. 43. art. 4.* vbi ait: *Si verò ſcandalũ paſsivum ſit per ſe, puta, cũ intendit inducere aliũ ad peccandum, ſi intendat inducere ad peccandũ mortaliter, eſt peccatũ mortale: & ſimiliter ſi intendat inducere proximũ ad peccandum venialiter per actum peccati mortalis: ſi verò intẽdat, inducere proximum ad peccandum venialiter per actum peccati venialis, eſt peccatum veniale. * Quid clarius? Imò hoc etiam eſſe verum, licet expreſſa intentione ruinæ venialis proximi, illum induceret; tradunt Caietanus *in Sum. verb. Scandalum*, Armilla, & Angelus ibidem: & plures apud Salas *1.2. tom. 2. tr. 13. diſp. 5. ſect. 15. n. 141.* vbi ſic ait: * Inducere directè ad peccatum veniale, tãtum eſt veniale, vt docẽt Paludanus, Caietanus, Armilla, Tabiena, Sylveſt. Angelus, Emanuel, Medina, Couarr. Herrera, Azor, Zumel. * Quæ ſententia ait Vazquez *1.2. q. 73. art. 8. diſp. 102. cap. 7.* * Fuit D. Thomæ *2.2. quæſt. 43. art. 4.* ſi conferatur cum his, quæ docet in corpore.*

12 Cæterum hæc doctrina difficilis viſa eſt Patri Vazquez: Quapropter, ſi intendatur expreſsè ruina ſpiritualis proximi, etſi venialis; exiſtimat, huiuſmodi intentionem peccatum eſſe mortale contra charitatem, & in hoc ſenſu veram putat ſentẽtiam Soti, & Corradi; quia damnum ſpirituale, cum directè intenditur, tribuit ſpecialem malitiam, & non eſt dubiũ, maius hoc eſſe, quam quodcumque damnum corporale. Sic diſcurrit P. Vazquez: ſed difficultate non vacat: ſi enim eius ratio aliquid probat, apertè conuincit, neminem poſſe directè velle in ſe venialem ruinã, quin grauem: magis enim ſe, quam proximum, diligere tenetur. Sequelam autẽ admittere, communi ſenſui aduertatur. Omnes ergo præfato argumento reſpondere tenentur; præcipuè, quia proximi damnificatio, ſi grauis ſit, etiam indirectè intenta malitiam mortalem in actum deriuat: ideòquè ſecundum omnes læthaliter peccat, qui ſagittam in feram proijcit, præuidens graue damnum proximi inde imminere, licet aliàs velit, quod nullũ ſequatur.

13 Solutiones varias argumento Patris Vazquez Doctores adhibebant: Verior mihi eſt, quod licet, quodcumque peccatum veniale ſit maius malum proximo, quàm mors corporalis, tamen quia illud eſt tranſiens, & liberum, & medijs facillimis reparabile; ideò maius peccatum eſt occidere proximum irreparabiliter, quà leuem eius ruinam ſpiritualem intendere, quando non ex odio, ſed ex alio fine procedit. Et ſanè, ſi difficultas, ſuborta ex ratione maioris mali, nos terrere deberet, maius eſſet peccatum, etiam abſque expreſſa, & directa ruinæ intentione, inducere ad peccatum veniale, quam corporaliter occidere, quia illud maius homini detrimentum eſt, quàm mors corporalis, quod negat Vazquez cum communi *Doctorum*.

14 Aliam ſolutionem inuenies apud Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 5. nu. 25.* vbi contra Nauarrum aſſerentẽ, eum qui promiſiſſet liberaliter vnum ſacrum animo ſe obligandi, peccaturũ mortaliter, ſi omittat, eo quod detrimentum ſpirituale ex omiſſo ſacro, eſt magnũ grauiuſquè quocumque temporali; ſic ſcribit. *Sed rigida, & minus vera eſt opinio: non enim damnũ ſpirituale conferendũ eſt cum temporali; aliàs promittẽs ſemel orationẽ Angelicã, & omittẽs peccaret mortaliter, & ſimiliter conſulens veniale: damnũ enim illatũ ex omiſsione illius orationis, & ex veniali admiſſo, cũ ſpirituale ſit, antefertur cuicumque temporali. Quare ad iudicãdum, an ſit damnum graue, conferendum eſt temporale cum temporali & ſpirituale cũ ſpirituali. * Hæc Sanchez, cui conſentit Fagundez *in quinque præcep. Eccleſiæ, præcep. 1. lib. 3. cap. 8. n. 12. & ſequentibus*. Cæterum hæc ſolutio, ni ad præcedẽtis fundamen-

mentum referatur, difficultatem nõ euacuit, cum nulla congrua reddatur ratio, cur damnum ſpirituale cum temporali comparari non debeat, vt inde eius grauitatem appendere poſsimus.

QVÆSTIO II.

Vtrùm in re Venerea detur paritas materiæ?

1 PArtem affirmatiuã tuentur Ioãnes Sanctius *in Selectis, diſp.21. n.19. in fine, & n.25.* Nauarrus *cap. ſi quis de Pœnit. diſt.1. nu. vlt.* Villalobos, & Malderus: & faciunt Freitas, Miranda, & alij, quibus citatis ſubſcribit Caramuel *in Regul. S. Benedicti, diſput.69. à num.1502.* & Baſſæus *in floribus, verb. Luxuria, num.19.* apud Caramuelem *in Theologia Fundamentali, fol. mihi 595. num.1213.* dicens: *Vbi leuis quædam diſtillatio, & ſpirituũ commotio procuraretur, excuſaretur à mortali id procurans ratione paruitatis materiæ, ceſſante pollutionis periculo. * Thomas Hurtado *to.1. variar. Reſol. tract. 4. cap.8. reſolut.35. n.399.* vbi ait: *Negari non poteſt, valdè probabile eſſe, dari paruitatem materiæ in rebus venereis, * & pluries id repetit *reſol.65. §.2. nu.922. & §.3. n.932. & 934. & 935.* vbi ſic: *Vt autem id, quod ſentio, dicam, ſuppoſita ſententia probabili, quod detur paruitas materiæ, tum in materia luxuriæ, tum in materia ſolicitationis, &c.* Portel *in addit. ad Dubia Regularium, verb. Solicitare fœminas, n.4.* vbi ſic: * Habebit hic locum ad excuſandum paruitas materiæ, ſicut & in omni alia materia. Vnde ſi Confeſſor dicat fœminæ verba leuia, vel aliud ſignũ, vel opus leue faciat indicativũ amoris laſciui, quæ verba ad iudicium prudentis viri, nec ſint peccatum mortale, nec ſufficiẽtia ad perſuadendum, credo, quòd talis Confeſſor non ſit accuſandus.* Quos ſequitur Marchantius *in Horto paſt. cap.6. reſpõſ.13.* vbi de oſculis loquens, inquit: *Si fiant in trãſitu, licet voluptas aliqua captetur, &c. poſſe ſecũdum opinionem multorum veniale id iudicari, ob paruitatẽ materiæ.*

2 Eamdem ſententiam defendunt M. Soto *de Doctrina Christiana, fol.26.* M. Samuel Lublinus *in Sum. verb. Oſculum, n.3.* vbi ait: * Inter ſolutos, quamuis eiuſdem ſint ſexus, mortale crimen eſt oſculari, & tangere ob ſolam veneream delectationẽ ex huiuſmodi actibus conſurgentem, niſi paruitas materiæ excuſet, * M. Zanardus *in Direct. 1. part. de Sacram. Matrim. cap.41. §.28.* vbi inquit: * Oſcula, tactus, & verba obſcæna nõ erunt mortalia inter ſolutos ex paruitate materiæ, vel cõſenſus, quia leuis eſt tactus, vel parua diſtillatio.* Pro eadem militat Illuſt. ac Reuer. P.M. Arauxo Epiſcopus Segouienſis, vt teſtatur Diana *part.7. tract.11. reſol.28.* vbi alios Authores citans, concludit: *Hanc etiam ſententiam, quod videlicet in rebus venereis detur paruitas materiæ, præter Authores à me alibi citatos, tenet nouiſsimè contra me nominatim inſurgens ſapientiſsimus M. Franciſcus Arauxo Dominicanus, ſacræ Theologiæ profeſſor in Academia Salmanticenſi in ſuis eruditis cõmentarijs in primam ſecundæ D. Thomæ. * Sic Diana: quam ſententiam probabilem putat Bonacina *de Matrim. quæſt. 4. punct.8. n.17.* quia contrariam, quam ſequitur, tutiorem vocat. *Secunda ſententia (inquit) affirmat, dari poſſe paruitatem materiæ in re venerea. Ita Armilla, Nauarr. Sanchez. In praxi tamen tutior eſt, & conſulenda prima ſententia.* Et infrà: *Ex dictis colligitur ſecundò, tutius eſſe in praxi aſſerere, quamlibet diſtiliationẽ ſeminis volũtariam cum carnis commotione eſſe peccatum mortale, vt patebit ex dicendis *punct.10. n.13.* * Sic Bonacina, quibus opinionem, quam deſerit, probabilem cenſuiſſe ſatis conſtat: quapropter pro illa cum adducit Baſſæus *vbi ſuprà*, cuius fide, illum citauit Amadæus *in opuſc. tract. de Peccatis, prop.3. nu.3.* ſicut & Dianæ, Magiſtrum Arauxo verbis ſuprà datis.

3 Sed vt minus bonam Vincentij Baronij, amice lector, non mireris, illius in Amadæum ſtomachum tibi aperiam, quẽ infidelitatis redarguens, ſic impetit *diſp. 1. ſect.1. fol.27.* * Ex duobus (inquit) agnoſce, qua fide reliquos citet. Bonacinam laudat *quæſt.4. de Matrim.* quo loco nil ad rem, &c. Quod verò refert ex Diana, contra ſe nominatim inſurrexiſſe Franciſcũ Arauxum Dominicanum ex primo Salmanticenſi profeſſore factum Epiſcopũ, quod videlicet, in rebus venereis negaret parnitatem materiæ, hoc omnem fidem ſuperat, &c. Ab Arauxo fuiſſe hac de cauſa Dianam nominatim impugnatum, in hac ferè vnica controuerſia, D. Thomam ſequutum; quis credat de aſſertore D. Thomæ acerrimo, & fidiſsimo diſcipulo! *

4 Verum ſatius fuiſſet Baronio fidem Dianæ viro eruditiſsimo non denegaſſe, quam inuidiam, tot in illum verborum ſtrepitu, & iactantia, ſibi conflaſſe: de mẽte Bonacinæ dixi ſatis, de ſententia diſcipuli D. Thomæ dubitare non licet. Legas quæſo Magiſtrum Arauxo 1. 2. *quæſt.* 74. *art.* 10. *dub. vltim. n.* 52. *fol.* 388. *in editione Salmantina, anno* 1638. & luce meridiana clarius inuenies, Dianam, loco ab Arauxo citato, nempè 4. *part. tract.* 4. *reſol.* 36. paruitatem materiæ in re venerea cum D. Thoma denegare. Econtra verò Magiſtrum Arauxo, etſi acerrimum, & fidiſſimum D. Thomæ diſcipulum, Magiſtri opinionem in hac parte deſeruiſſe. Legas, rogo iterum, Magiſtrum Arauxo loco ſuprà citato, vbi poſtquam limitationẽ quãdam laxiori aliorum opinioni, à Diana adhibitam, approbauit, ſic ait: * Quam limitationem, & cautelam libenter admittimus: (attende) ſed non illam, quam ipſe reſpuit, nimirum non eſſe admittendam in hoc genere peccati, ſcilicet, libidinis, paruitatem materiæ excuſantem à mortali culpa. Mirum namque eſſet in omnibus alijs generibus peccatorum, ſcilicet, ſacrilegij, mendacij, iniuſtitiæ, furti, &c. dari paruitatem materiæ, & non in genere libidinis, vt ſtatim dicemus. * Et infrà *§. Secundum eſt*, de oſculis loquẽs, ſic ſcribit: * Poſſunt eiuſmodi tactus eſſe leues, & leuiter habiti, etiamſi eorum delectatio per ſe intendatur ab operante, & aliàs ſit turpis, & libidinoſa, tamen eſt modica, & leuis materia in genere turpis delectationis: ſed in alijs generibus peccatorũ mortalium, ex obiecto modica, & leuis materia excuſat actũ à culpa mortali, ergo pariter in noſtro caſu. * Hactenus M. Arauxo Epiſcopus Segouienſis. In cuius ſentẽtia duo expendo. Primum expreſsè admittere paruitatem materiæ in re venerea. Secundum non ſolùm excuſare à læthali tactum manus, & leuiores alios actus ob delectationem veneream directè intenta, ratione paruitatis materiæ, ſed etiam oſcula leuiter habita propter delectationem turpem, & libidinoſam ex illis conſurgentẽ.

5 Addunt alij, abſolutè loquendo veneream delectationem, quæ ex oſculis cõſurgit, etſi directè intentam, non refundere malitiam grauem, deficiẽte ſiniſtra alia intentione, qualis eſſet, ſi haberentur ob delectationem copulæ, vel aliarum ſpecierum luxuriæ. Cuius ſententiæ fuerũt Martinus de Magiſtris, & Gabriel, apud Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 46. *n.* 6. qui pro hac ſententia refert etiam M. Vmbertum quintum Generalem Ordinis Prædicatorum *in expoſit. Regulæ D. Auguſtini, cap.* 7. *ſextæ partis de caſtitate*, & M. Chriſtoſtomum Iabellum *lib. de Philoſophia Chriſtiana* 2. *part. tract.* 7. *cap. de impudicitia, nu.* 10. Quos ſequitur M. Petrus de Ledeſma *in Sum. to.* 2. *tract.* 27. *cap.* 19. *concluſ.* 4. vbi ſic: * Los oſculos entre los ſolteros de ſuyo ſon pecado mortal, ordenados al acto carnal libidinoſo. Dixe, ordenados al acto carnal; porque ſi no ſon ordenados à eſte acto, no ſon de ſuyo pecado mortal. La razõ es, porq̃ los oſculos, como ya queda dicho, tienen la malicia de la fornicacion; luego ſi ſe ordenan à ella ſon pecado mortal; y ſi no ſe ordenan à la fornicacion, no tienen razon de pecado, porq̃ les viene el ſer pecado de eſte fin. * Eiuſdẽ ſententiæ (inquit Thomas Sanchez *vbi ſuprà*) videtur D. Antoninus, Nider, Margarita Confeſſorum, Emanuel Rodriguez (& paulò ante) & clarè cẽſet eſſe probabilẽ M. Sotus *in* 4. *diſt.* 34. *q.* 1. *art.* 2. *ad finẽ, verſ. Ex quo fit.* * Soti verba ſunt: * Non poſſunt laſciuè ſe amplexari, aut impudicè tangere, aut carnaliter oſculari, quia iſti tactus, & oſcula per ſe, vt verior habet opinio, ſunt mortalia, niſi inter veros coniuges. * Et videtur aſſentire M. Victoria, vt teſtatur M. Ioannes de la Cruz *in Director.* 6. *præcep. dub.* 2. & alij.

6 Ad hanc opinionem ſtabiliendam, præſidium vocare tentarunt ex D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 154. *artic.* 4. *in corpore.* Vbi poſtquam dixit, oſcula, & amplexus ſecũdum ſuam ſpeciem, & rationem non eſſe peccatum mortale, ſubnectit: * Alio modo dicitur aliquid eſſe peccatum mortale ex ſua cauſa, ſicut ille, qui dat eleemoſynam, vt aliquẽ inducat in hæreſim, mortaliter peccat propter intentionẽ corruptam. * Quo exemplo videtur innuere, horum actuum malitiam grauem ab intentione operantis dependere. Quod clarius infrà explicat, dicens, hanc intentionem ferri debere in actum fornicationis, vel in talis actus (aut aliarum ſpecierum luxuriæ) delectationẽ. * Dictum eſt (inquit) quod conſenſus in delectationem peccati mortalis eſt peccatum mortale; & ideò cum fornicatio ſit peccatũ mortale, & multo magis aliæ luxuriæ ſpecies; cõſequẽs eſt, quod cõſenſus in delectationẽ talis peccati ſit peccatum mortale, & non ſolùm cõſenſus in actum:

&

Digitized by Google

& ideò cum oſcula, & amplexus huiuſmodi propter delectationem huiuſmodi fiant;conſequens eſt, vt ſint peccata mortalia; & ſic ſolum dicuntur libidinoſa: Vnde ſecundum quod libidinoſa ſunt peccata mortalia.* Ergo ſi non fiant ob delectationem actus fornicationis,vel aliarum ſpecierum luxuriæ,mortalia non erunt.

7 Quibus facit explicatio M.Araujo 1.2.*quæſt.74.art.10.& vltim.num.53.* Vbi ait: * D.Thomas tradit,oſcula poſſe conſiderari in quantum ordinatur ad actum fornicationis,& in quantum ordinantur ad ſolam delectationem eiuſdem actus fornicationis,vel formaliter,vel concomitanter,& ſic ſolum eſſe libidinoſa.* Et conſonare videtur ipſe Angelicus Doctor *in 2.ſcripto ſuper libros ſent.lib.4.diſt.31.art.4.ad* 1.Vbi ait: * Dicendum, quod conſenſus in delectationem eſt mortale peccatum,non in quamcumque,ſed in illam,quæ conſequitur actum peccati mortalis.* Cum autem oſcula,& amplexus ſecundum ſe nō ſint actus peccati mortalis, vt tradit ipſe D.Thomas, & communis Theologorum ſententia, videtur inde concludi,non fore læthalia,niſi extrinſecè ex praua intentione operantis ordinentur ad delectationem fornicationis, vel alterius ſpeciei luxuriæ, quæ ſunt actus peccati mortalis; nec ſufficere,quod ex ſe, & ex natura ſua ad illam ordinentur. Quibus annuere videtur M. Araujo vbi ſupra, *quæſt.74.art.10.num.52.* Vbi ait: * Ex D. Thoma bonitas,& malitia actus ex ſe indifferentis pendet ex fine, quem operans intendit; ſed huiuſmodi tactus ſunt actus de ſe indifferentes,ergo eorum bonitas,& malitia moralis pendet ex ſolo fine operantis.* Et infra: * Dices, ordinari de ſe ad actum venereum, vt diſpenſationem præuiam;ac proinde eſſe mortales ex fine, ad quem per ſe ordinantur.Sed huic obiectioni reſpondetur, ordinari quidem ad actum venereum à natura remotè: proximè autem à ſola intentione operantis. Ex quo non efficitur mortalis culpa, niſi aut ex tali fine adiuncto,aut proximo periculo in illum incidendi.* Sic M.Araujo. Quibus occurrit hic author Caietano,P.Thomæ Sanchez,& alijs,quos ſequutus eſt Baronius *diſp.1.ſect.1.§.8.fol.86.* peccati mortalis damnantes huiuſmodi oſcula, ex eo quod licet ex intentione operantis non tēdant ad congreſſum, non tamen deſinunt eo referri,ex fine operis,

§. I.

Vera ſententia duplici concluſione exponitur.

8 SIt prima: oſcula,& amplexus libidinoſa, etiamſi non fiant ob delectationem concubitus, ſeu pollutionis,vel alterius actus luxurioſi,ſed præcisè ob illam delectationem veneream,quæ ex ipſis conſurgit, ſunt peccatum mortale. Hæc concluſio eſt omninò certa,& contraria nullam habet probabilitatis ſpeciem,& nouiſsimè damnata eſt,vt ſcandaloſa ab Alexandro VII. die 18.Martij anno 1666.& iam diu fuit reprobata à Clemente VIII.& Paulo V.qui Inquiſitoribus fidei illam defendentes denuntiari iuſſerunt: vt refert P. Thom. Sanchez *lib.5.ſum.cap.6.num.12.* Vbi ſic: * Vnum aduertere volo, ſententiam, quam *lib. 9.de matrim. diſp.46.num:7.* dixi eſſe veriſsimam,nempè amplexus, & oſcula libidinoſa,quamuis ſola venerea delectatio,quæ ex ipſis oritur, placeat,excluſo alio ordine ad copulam, eſſe mortalia,& contrariam ab aliquibus appellari temerariam, & erroneam; hodie approbatam eſſe à Summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V.Qui Inquiſitoribus fidei denunciari iuſſerunt aſſerentem in illis non cōmitti crimen læthale.* Hæc Sanchez. Et ante illum hanc opinionem grauiter ſuſra notarunt nonnulli,quo ipſe refert *diſp.46.citata ex lib.9.de matrim.* Vbi Nauarra dicit, eſſe falſam, & forte temerariam: Corduba eſſe erroneam,& Tabiena,oppoſitam eſſe de fide.

9 Ad euidentiam igitur huius veriſsimæ,& communis ſentētiæ præmittere oportet duplicem in oſculis, & tactibus delectationem reperiri: aliam ſenſibilem, aliam veneream: ſenſibilis dicitur, quæ in ſenſu tactus percipitur ex contactu teneritudinis, & mollitiei obiecti: quæ quidem delectatio ſemper coniuncta eſt cum ipſis oſculis,vel tactibus,quia naturaliter,& proximè ex ipſis reſultat, etiamſi propter beneuolentiam, aut propter neceſsitatem fiant: & hæc delectatio non eſt venerea, ſicut nec delectatio,qua placet viſus proprij corporis, vel alieni:quia tactus rei blādæ,ſicut & viſus rei pulchræ, naturaliter delectant organa viſus & tactus. Sic cum Tabiena, *verb. Cogitatio,q 8.num.9.* tradunt Sanchez *lib.9.diſput.46 num.*

*num.*5.*&* 20. Salas 1.2. *tom.* 2. *quæſt.* 74. *tract.*13.*diſp.*6.*ſect.*20.*num.*139. Et dicens, eſſe ſententiam D. Thomæ Araujo 1.2. *quæſt.*74.*art.* 10.*dub.vlt.* pro qua citat ex ſua familia Vmbertum, Viguerium, D. Antoninum, & Syluestrum; & eſt communis Thomiſtarum, illamque Vincentius Baronius in Amadæum *fol.* 83. 85. 108. *&* 109. (ex Carmelitanis Excalceatis Salmaticenſibus *tom.*1.*in* 1.2.*diſput.*10.) fusè defendit, dicens, delectationem hanc diffundi per omnes ſenſus, & partes corporis, quatenus ex primis, & ſecundis elementorum qualitatibus, ex lenitate, & mollitie rerum ſenſibilium afficiuntur, prout ipſis conueniunt: * Hanc (inquit) vocamus delectationem naturalem per omnes corporis partes, nec ſecretioribus exceptis, diffuſam, quæ vt monet D. Thom. 2.2. *quæſt.* 154.*art.*4. expers eſt boni, aut mali moralis, indifferēs ad vtrūvis, quæ indiſcriminatim, & veluti neceſſariò ſenſibus percipitur, admoto ſenſibili. * Hæc apud Baronium ſupra, qui ſubnectit; * Hanc delectationem, quacumque corporis parte excipiatur, innoxiam eſſe: nihil enim mali habet contrectatio cuiuſquam rei, quamlibet mollis, & teneræ, quacumque corporis parte, niſi accedat prouocatio aliqua ſeminis, & periculum, aut appetitus illud ſpargendi extra coniugij vſum. * Sic ille.

10 Delectatio autem venerea, & libidinoſa dicitur illa, quæ prouenit ex ſeroſi humoris, aut ſeminis, aut ſpirituum ſubſeruientium generationi motu, quæ ſentitur in carne circa partes libidinoſas, ſeu in lumbis, & renibus, vt cum Salmanticēſibus explicat Baronius ſupra, & cum Caietano, & Tabiena, Thom. Sanchez *lib.* 9.*diſp.*46.*num.* 5. & alij, quos ſuppreſſo nomine refert Salas *vbi ſupra num.*141. *in fine.* Et ſumitur ex Galeno *lib.*14. *de vſu partium, cap.*9. *&* 10. Vbi ait: * Quod delectatio venerea eſt, quæ in carne conſurgit ex motu humoris ſeroſi incaleſcentis per commotionem ſpirituum generationi deſeruientium. * Cui conſonat Auguſtinus *lib.*14. *de Ciuitate Dei*, dicens, in re præſenti libidinem eſſe illam, *qua obſcænæ partes corporis excitantur.*

11 His poſitis: certiſsima ſententia eſt, oſcula, amplexus, & tactus, (etſi non turpiorum) ſi venerea, ſi libidinoſa ſint, eſſe peccatum mortale, etiamſi ab operante ad vlteriorem delectationem non referantur, quam ad illam, quæ ex ipſimet inſurgit, per ſpirituum ſubſeruientium generationi motum. Ita docet Sanctus Thom. *in diſputatis, quæſt.*15. *de luxuria*, *art.* 2. *ad* 18. Vbi ſic: * Dicendum, quod tactus, amplexus, & oſcula in quantum ordinantur ad actum fornicationis, conſequuntur cō ſenſum in actum: in quantum autem ordinantur ad ſolam delectationem, conſequuntur conſenſum in delectationem, qui eſt peccatum mortale. * Ergo iuxta D. Thomam delectatio venerea, quæ ex oſculis inſurgit, etſi ſola imēdatur, vel voluntariè admittatur, refundit in illa grauem malitiam. Nec eius mentem percalluerunt, qui aliter exponere moliti ſunt. Idem probat Caietanus *ex* 2.2.*quæſt.* 154. *art.*4. Vbi dum D. Thomas inquit, conſenſum in delectationem fornicationis, & nō ſolum conſenſum in actum eſſe peccatum mortale, ſub voce delectationis fornicationis, omnem veneream comprehendit. In quibus locis nullo modo ſibi contradicit D. Thomas, nec ſententiam mutat, vel retractat, vt ei imponit M. Ludouicus Lopez 1.*part.inſtruct.cap.*295.*§.igitur pro explicatione* dicens: * Circa hanc quæſtionem non omninò conueniunt Doctores, nam Caietanus hic, atque Syluester tenent partem affirmatiuam; nempè eſſe peccatum læthale, quā hic D. Thom. ſequitur, vbi videtur mutaſſe, & retractaſſe ſententiam contrariam negatiuam; quam tenuerat *in quæſt. de malo, quæſt.*15. *de luxuria*, *art.* 2. Hæc M. Lopez: Quibus nil à veritate magis alienum, vt collatis locis conſtat. D. Thomam ſequuntur communiter Theologi. Quos recenſere otioſum eſt.

12 Suadetur primo ex Paulo ad Galatas 5. vbi poſtquam præmiſit, opera carnis eſſe immunditiam, & impudicitiam, ſubdidit; *qui talia agunt Regnum Dei non poſsidebunt.* Sub impudicitia autem comprehendi oſcula, amplexus, & tactus libidinoſos, eſt communis Sanctorum Patrum, & Theologorum ſententia, cum Lyra ibi, & D. Thom. 2.2.*quæſt.*154. *art.*1. *ad* 5. & ita expreſsè tradunt Ambroſius, & Cyprianus, quorum verba referunt Sanchez, & Salas ſupra. Secundò probatur, quia oſcula, vt venerea, ſunt media à natura proximè ordinata ad motum ſeroſi humoris, vel ſeminis, in quem vehementer influunt, tantamque in corpore voluptatem excitant, vt periculum pollutionis frequenter annexum habeant: ergo

go delectatio venerea, quæ eiuſmodi operationes ſubſequitur, grauiſsima eſt, infra delectationem copulæ. Confirmatur, quia vt benè docet Caietanus 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 5. Præfata delectatio eſt principium, aut pars delectationis actus conſummati: actus enim fornicationis, vel pollutionis eſt totum quoddam ſucceſsiuum, ſicut & motus ſeroſi humoris, qui effuſione terminatur: ergo delectatio horū actuum, vtpotè ſubſequens motum, verè ſucceſsiua eſt; atque adeò cum eiuſdem rationis ſit pars illa delectationis venereæ, quæ primo excitatur, quando motus incipit cum altera, quæ eius continuationem, & terminationem ſubſequitur, fit planum, delectationem veneream oſculorum, & tactuum eiuſdem eſſe malitiæ cum delectatione fornicationis; eamdemque eſſe delectationem continuatam; ſolumque diſtingui ſicut partē a toto homogeneo. Quapropter oſcula, & tactus libidinoſa cōmuniter dicuntur fornicatio inchoata, vt rectè ait P. Vazquez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæſt.* 91. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 13. & 1. 2. *tom.* 1. *diſp.* 75. *cap.* 2. Et qui conſentit in delectationem horum actuum, cenſetur conſentire in delectationem concubitus. Vt Doctores omnes timorati iure ſentiunt.

12 Obijcies: delectatio non eſt mala, niſi mala ſit operatio vnde captatur, ſed oſcula, & amplexus, ſecundū ſe, non ſunt operatio mala, ergo non eſt mala delectatio, quæ ex ipſis captatur. Conſequutio eſt legitima: minor expreſſa D. Thomæ, & diſcipulorum eius vbi ſupra. Maiorem tradit expreſsè Angelicus Præceptor *in* 2. *ſent. diſt.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 4. *in corpore*, dicens: * Vnde ſi operatio eſt per ſe bona, & delectatio eſt per ſe bona, & ècontrario. * Et *in* 4. *diſt.* 31. *q.* 2. *art.* 3. * Secundū Philoſophū in 10. Ethicor. idem iudicium eſt de delectatione, & de operatione, quia operationis bonæ eſt delectatio bona, & malæ mala. * Ergo cum oſcula, & amplexus, operationes ſint indifferentes, delectatio ex illis capta indifferens erit. D. Thomæ veſtigia premunt diſcipuli. Sotus *in* 4. *diſt.* 31. *q. vnica, art.* 3. *concl.* 1. * Delectatio (inquit) de ſe neque bona, vel mala eſt, niſi ratione operationis vnde captatur: concubitus autem coniugalis de ſe non eſt operatio mala, ergo neque delectatio illi adiuncta: quare electio huiuſmodi delectationis non eſt ex genere ſuo mortalis: * cui conſonat Caietan. 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 2. §. *Quo ad ſecundum multi.* Vbi inquirens, cur in mulieribus ſeminatio voluntaria, extra concubitum naturalem, ſit peccatum mortale? reſpondet: * Delectatio in bonitate, & malitia morali ſequitur operationem, & ideò oportet, ſi delectatio ſit mala moraliter, quod ſeminatio illa ſit mala: ridiculum enim eſt dicere; quòd delectatio ſecundum ſe eſt mala. * Ergo cum oſcula, & amplexus ſecundum ſe mala non ſint, neceſſariò videtur inferri, nec delectationem ſubſequentem eſſe malam.

13 Hoc argumentum nonnullis multum negocij faceſsit. Reſpondet Baronius *vbi ſupra fol.* 86. oſcula, & amplexus ſecundum ſe eſſe mala, cum quis delectationi, ad quam ex fine operis ordinantur, adhæret. Verum hoc eſt, principium ſupra iactum deſerere, quia probat, operationem eſſe malam ex eo, quod delectatio mala ſit: principium verò, quod ex Ariſtotele iecit D. Thomas, & cum eo alij Thomiſtæ (quorum verba ſupra dedimus) oppoſitum ſuadet, nempè delectationem eſſe nō poſſe malam, quia operatio, quam cōſequitur, mala non eſt. Dicere autem delectationem ſecundum ſe eſſe malam; ait Caietanus *ſupra* * eſſe ridiculum. * Præterquam quod reſponſio Baronij terminorum repugnantiam inuoluere videtur: nā ſi oſcula, deficiente adhæſione voluntatis ad delectationem ex ipſis conſurgentem, non ſunt mala, verè ſecundum ſe talia non ſunt. Vnde ergo adhæſio illa voluntatis malitiam ſortitur? Non explicat. Reſpondeo ergo cum Thom. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. diſput.* 46. *num.* 20. ex principio Philoſophi, & D. Thomæ ſolum inferri, delectationem ſenſibilem, quæ immediatè, & naturaliter conſequitur oſculum, & tactum, ortam ex propoſitione obiecti ſenſibilis ad ſenſum, de qua egimus ſupra *num.* 9. non eſſe per ſe malam: quod tenent Illuſt. ac Reuer. P. M. Araujo Epiſcopus Segouienſis. M. Souſa, & alij, quos citatos ſequitur Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia *tract.* 3. *cap.* 3. *reſol.* 27. M. Candidus *tom.* 1. *diſquiſit.* 11. *dub.* 2. D. Antoninus 2. *p. tit.* 5. *cap.* 1. §. 9. M. Zanardus *in direct.* 1. 2. *in explicat.* 6. & 9. *præcepti*, §. 13. *verſ. Quinto deduco.* Vbi ſic: * Quoniam omnis delectatio tactiua, vt tactiua, & ſenſitiua eſt, non conuenit homini vt homo eſt, ſed vt animal eſt, & ſic ei non conuenit peccare; ideò ſi quis delectetur in oſculo pulchræ manus, faciei,

tici, vel gratioſi oris, & ſimiliter in tactu mollis carnis, cuiuſcumque ſit partis, excluſis conſenſu expreſſo, interpretatiuo, & periculo conſenſus, (in delectationem ſcilicet veneream) non cēſeo eſſe peccatum. * Sic ille. Item Nauarrus *in Manuali, cap. 16. num. 11.* Fr. Franciſcus Pichon *in tom. de matrim. diſput. 7. num. 325.* Syluius, & alij apud Dianam 4. *part. tract. 4. reſol.* 136. Quos ſequitur Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum fol. 108. & 109.* Verbis ex illo ſupra datis *num. 9.* vbi hanc delectationem ſenſibilem per omnes ſenſus, & partes corporis diffundi aſſerit, & non eſſe veneream, ſed naturalem, & quacumquè corporis parte excipiatur, innoxiam eſſe. Hanc igitur talem eſſe admittimus, qualis ſit operatio tactus extra ſtatum matrimonij: ſecus verò delectationem veneream, quæ remotè ex oſculis, & tactibus reſultat, & proximè ex operatione alia, nempè ex motu ſeroſi humoris, & ſpirituum ſubſeruientium generationi: hæc enim delectatio operationem aliam extra ſtatum matrimonij grauiter prohibitam ſubſequitur; ac proinde nequit non illius graui malitia inſici. Vnde fit, argumentum *num. 12.* confectum ſolum concludere contra Caietanum *tom. 1. opuſ. 14. quæſt. 3.* qui, delectationem illam ſenſibilem oſcula, & tactus naturaliter ſubſequutam, dicit eſſe veneream: quem ſibi non conſtans videtur ſequi Vincentius Baronius *fol. 87.* dum ait: * oſcula, & amplexus propter ſolam delectationem tactus cum non ſua eſſe peccata mortalia. * Cum tamen *fol. 85.* prædixiſſet: * qui non alia ratione afficeretur oſculo mulieris, non damnarem peccati. * Quod iterum tradit *fol. 108. & 109.* vbi innoxiam pronunciat eiuſmodi naturalem delectationem, vt eius verba *num. 9.* data præſeferunt.

§. II.

Conſectaria ex prima concluſione.

14 EX hactenus dictis apertè cōſtat, oſcula & amplexus libidinoſa inter omninò ſolutos nequire à noxa læthali eximi. Reſtat verò examinandum, an eàdem inter ſponſos de futuro ſufficiant ut malitia? Negant M. Bartholom. de Medina *in Sum. cap. 14. §. 18* M. Ludouicus Lopez 1. *part. inſtruct. cap. 54.* M. Fumus *verb. Impudicitia, num. 2.* M. Bartholom. & Petrus de Ledeſma, M. Tabiena, Menochius, Veractuz, Filliarchus, & innumeri alij, quos ſequuntur Thom. Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 46. num. 48.* Salas 1. 2. *tom. 2. tract. 13. diſp. 6. ſect. 26* Nauarrus, Toletus, Saytus, Auerſa, Ioannes de la Cruz, & alij, quos refert Verricelli *tom. 1. quæſt. Moral. tract. 4. quæſt. 23.* Bonacina, Reginaldus, Molfeſius, Villalobos, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *p. 4. tract. 4. reſol. 131.* & eſt ferè communis opinio. Cuius anteſignanus fuit Eminentiſſ. Caietanus *in ſum. verb. Sponſorum peccata.* Vbi ſic: * Oſcula, & amplexus inter ſponſos, ſi delectationis cauſa fiant, affectu maritali inchoante, abſque impudicitia tamen, venialia ſunt, quia ſicut ſponſa inchoatiuè eſt ſponſi, ita delectatio venerea coniunctionis carnalis inter eos inchoatiuè permittitur inter eoſdē. Cōſtat enim, oſcula delectationis cauſa facta non niſi inchoationem venereæ delectationis importare. * Sic Caietanus ibi, & ſecunda ſecundæ loco ſupra citato, quem ſequitur Nauarrus *in Sum. Latina, cap. 16. nu. 12.* dicens: * Quæ ſingularis determinatio fuit Cardin. Caietani 2. 2. *quæſt. 154. art. 4.* * Ante Caietanum etenim (ait Rebellus *part. 2. lib. 3. quæſt. 19. ſect. 2.*) nullus ex Patribus, vel Scholaſticis Doctoribus profertur, qui à peccato mortifero oſcula, & tactus ex venerea delectatione captatos excuſet. *

15 Mouentur Authores citati ratione à Caietano ſuperius attacta, quia ſponſalia ſunt quædam inchoatio matrimonij; ergo ſicut hoc eximit à læthali copulam, venereæ delectationis cauſa habitam, ita ſponſalia excuſabunt oſcula, & alios tactus, (dummodo turpiorum non ſint) quæ ſunt inchoatio copulæ, etſi venereæ delectationis cauſa habeantur.

16 Cæterùm contraria ſententia ſuſtinenda eſt, quam ſibi contrarius tenuit Caietanus *in ſum. verb. Impudicitia.* Vbi ſic ſcribit: * Impudicitia, qua homo tactibus, oſculis, ſeu amplexibus vacat libidinoſe, hoc eſt, delectationis ſenſibilis, quæ ibi ſentitur, cauſa, etiamſi nullum intendatur aliud opus, &c. ſi horum aliquod ſic fiat à non coniugibus, peccatum eſt mortale: dicente Apoſtolo ad Galat. 5. *Quod impudicitiam agentes Regnum Dei non conſequentur.* * Et iterū, *verb. Oſculum*, dicens: * Oſculum beneuolentiæ bonum, & laudabile eſt, iuxta morem patriæ: oſculum verò libidinis, niſi inter coniuges, eſt peccatum mortale. * Ergo iuxta Caietanum

num

num oſcula libidinoſa inter ſponſos de fu turo ſunt peccatum mortale: coniuges enim non ſunt. Ideò ita expreſsè tenent Comitolus *lib. 4. reſponſ. quæſt. 20. num. 4.* Gaſpar Hurtado *de matrim. diſp. 10. diffic. 10. num. 48.* Rebellus vbi ſupra *part. 2. lib. 3. quæſt. 19. ſect. 2.* Paludan. Sotus, Corradus, Pedraza, & alij apud Salas ſupra, Rodriguez *tom. 3. ſum. cap. 102. num. 1.* & plures alij.

17 Probatur primò ex Apoſtolo cap. 5. ad Galat. quo Caietanus vtitur vbi ſupra; quia omnis fornicator, aut immundus nõ habet hæreditatem in Regno Dei: immunditia autem, iuxta communem Sanctorum PP. expoſitionem, oſcula, amplexus, & tactus libidinoſos inter non coniugatos comprehendit: ergo cum Apoſtolus vniuerſaliter loquatur, intelligendus eſt de omnibus non coniugatis, à qua vniuerſalitate ſponſi de futuro excludendi non ſunt. Secundò, quia delectatio venerea oſculorum æquè eſt inchoatio delectationis copulæ, ac delectatio venerea tactuum impudicorum, quæ abſque eius periculo, aut vlterioris conſenſus, inueniri etiam poteſt. Atqui delectatio tactuum impudicorum, omni etiam periculo ſecluſo inter ſponſos de futuro, eſt peccatum mortale, vt tradunt communiter Theologi, & ipſimet Doctores ſupra citati, Caietanus, Nauar. Luis Lopez, Graffiis, & Bart. & Petrus de Ledeſma, & alij, quos ſequuntur Thom. Sanchez, & Salas locis ſupra citatis: ergò & delectatio venerea oſculorum: quamuis enim horum delectatio minor eſſe dicatur, vtraque tamen æquè participat prædicatum inchoatæ copulæ; ac proinde ratio iſta vtrique, vel neutri patrocinari debet, maximè cum Authores contrariæ ſententiæ oſcula libidinoſa inter ſponſos de futuro non ex paruitate materiæ, ſed virtute contractus ſponſalitij à mortali peccato excuſent.

18 Tertiò, quia vt multis probat Caietanus *2. 2. quæſt. 154. art. 4.* & ex illo refert, & approbat Baronius *fol. 87.* conſenſus in delectationem veneream oſculorum, eſt conſenſus in delectationem fornicationis, quia licet ab eo, qui eiuſmodi actus exercet, auferatur relatio ad cõgreſſum, & futuram illius delectationem; tamen oſculum ipſum libidinoſum ex ſe ipſo ad illam ordinatur, & delectatio venerea oſculorum eſt initium, & pars, & eiuſdem ordinis moralis cum delectatione copulæ; atqui extra ſtatum coniugij conſentire in delectationem præſentem concubitûs poſtea futuri modo excogitati, eſt peccatum mortale, etiam ſponſis de futuro, vt contra Victoriam, & Medinam docent Nauarrus, Graffis, Ludouicus Lopez, Rodriguez, Vega, Corduba, & Vazquez, quos citatos ſequitur Thom. Sanchez *ſupra diſp. 47.* (quod reſpectu delectationis concubitus præſentis eſt de fide:) ergo oſcula inter ſponſos de futuro propter ſolam delectationem veneream ſunt peccata mortalia. Confirmatur, quia ipſo Caietano teſtante (vt ait Baronius *fol. 87.*)* eſt expreſſa Sancti Doctoris mens, oſcula, & amplexus propter ſolam delectationem tactus cum non ſua eſſe peccata mortalia.* Ergo cum ſponſa virtute contractus ſponſalitij non efficiatur ſponſi, nec ſua dici poſſit, oſcula inter ipſos, propter delectationem veneream à noxa læthali non eximentur. Confirmatur ſecundo, nam cui prohibitus eſt finis, prohibita etiam ſunt media ex ſe ipſis ad illum ordinata, ſed oſcula libidinoſa, vt fatentur Caietanus, & Baronius ſupra, ex ſe ipſis ordinantur ad copulam ſponſis de futuro prohibitam: Ergo hæc illis non licent, ſed ſub læthali æquè, ac copula prohibita ſunt.

19 Ad fundamentum contrariæ ſententiæ reſpondeo, leuis ponderis eſſe ad tam ſingularem opinionem intrudẽdam. Quia delectatio venerea oſculorum penes magis, & minus diſtinguitur à delectatione copulæ, & hæc in illis continetur, vt finis in principio, vel vt totũ ſucceſsiuum in prima ſui parte, vt tradit Caietanus vbi ſupra. Contractus vero ſponſalium ſecus ſe habet reſpectu contractus matrimonij, vt eſt per ſe notum, atque adeo nequit ex illo argumentum deſumi ad excuſandas à læthali inter perſonas de futuro delectationes venereas oſculorum, quas inter omninò ſolutos eſſe prohibitas dubitari non poteſt, & oppoſita aſſertio, vt minimum, vt ſcandaloſa, ab Alexandro VII. vt ſupra diximus, damnata, & prohibita eſt.

§. III.

Iudicium Authoris de paruitate materiæ in re venerea.

20 SEcunda concluſio. In rebus venereis non datur moraliter, & practicè paruitas materiæ: phyſicè verò,

rò, & ſpeculatiuè loquendo, negari non poteſt. Quia certum eſt dari quandoque ex parte obiecti leuem quamdam carnis delectationem veneream, qualis eſt illa, quæ ex tactu leui manus procedere ſolet, nom cum commotio ſpirituum, quæ inde excitatur, leuis vt in plurimum ſit, grauem delectationem generare nequit. Præſens igitur controuerſia ſolum eſt, an illa delectatio, quantũuis modica, ſi deliberatè quæratur, vel admittatur, grauem maliriam in actum voluntatis refundat? Quod ex duplici capite prouenire poteſt, vel ex eo quod ratione ſui grauiter prohibita ſit, vel ratione alicuius periculi annexi. In quo Doctores diſsident: Iulius Mercorus, quem citatum ſequitur Vincentius Baronius *in Amadæum, fol 77.* exiſtimat, delectationem veneream obiectiuam, quantumuis modicam, ratione ſui prohibitam eſſe ſub læthali. Quæ doctrina difficilis eſt, aliàs leuis, & grauis delectatio æquè prohibita forent, & conſequenter ſicut lex prohibens grauem delectationem, obligat ſub mortali remouere omnes cauſas ad luxuriam pertinentes, quæ notabiliter influant in grauem ſpirituum commotionem, prohiberet etiam ſub mortali cauſas omnes quæ in leuem commotionem influxum efficacem præſtarent: vt tactus manus, brachij vellicatio & ſimiles, quas de culpa læthali damnare, quando leuis illa delectatio venerea nec procuratur, neque voluntate admittitur, duriſsimum eſſet, nec ab vllo, quem viderim, Theologo conceditur.

21 Dicendum ergo eſt, quamcumque deliberatam voluntatem circa delectationem veneream in carne, vel in appetitu ſenſitiuo, quantumuis leuẽ, eſſe peccatum mortale, non quidem malitia deriuata à delectatione obiectiua phyſicè leui, ſed à periculo annexo propter moralem impoſsibilitatem diſtinguendi practicè, in re tam lubrica, materiam leuem à graui Ita expreſsit N. Reu. P. Generalis Claudius Aquauiua in ſuo decreto, cuius ſententiam omnes Doctores Societatis amplectuntur; qui conſtanter defendunt, non dari paruitatem materiæ in re venerea, neminẽque ex hoc capite, ſi delectatio deliberatè quæſita, vel admiſſa ſit, à peccato mortali excuſari poſſe. Ita docent Rebellus *de Iuſt. part. 2. lib. 3. quæſt. 10.* Leſſius *lib. 4. cap. 3. dub. 8. n. 58.* Filliucius, P. Layman, & alij, quos refert, & ſequitur Buſembaum *in Theolog. mor. lib. 3. tract. 4. cap. 2. dub. 1.* Tamburinus *in Decalog. lib. 7. cap. 8. §. 1. n. 8.* P. Vazq. 1. 2. *tom. 1. diſp. 115. cap. 2. num. 5.* & reliqui Authores Societatis, quos ſequuntur innumeri alij, quos citat, & ſequitur Diana, *p. 3. tract. 5. reſol. 1. & 89. part. 4. tract. 4. reſ. 136. §. Notandum, & part. 5. tract. 5. reſol. 5. & 9. part. 7. tract. 11. reſol. 28. & part. 11. tract. 1. reſol. 25. & tract. 6. reſol. 53.* & contrariam graui cenſura notant recentiores, P. Antonius de Eſcobar *in 2. edit. Lugdunenſi Theolog. moral. tract. 1. exam. 8. cap. 3. n. 75.* inquit: *Eſſe falſam, improbabilem, & temerariam.* M. Lopez de Texeda *in controu. Theolog. moral. tom. 1. lib. 2. tract. 3. controu. 13. num. 66. fol. 173.* dicit. *Eſſe omninò relegandam à ſana doctrina.* Verricelli *in quæſt. Moral. tom. 1. tract. 4. quæſt. 16. num. 4.* ait: *Eſſe omninò improbabilẽ, tam per principia intrinſeca, quam extrinſeca, & eſſe falſam, temerariam, & ſcandaloſam, & fortè grauiori cenſura dignam.* Et ſubnectit opinionem adſtruentem paruitatem materiæ in delectatione venerea eſſe damnatam in officio ſanctæ Inquiſitionis ex motu Clementis VIII. & ita refert Valdellum, Magiſtrum Texeda, & Dianã. Sed de hoc motu authenticè non conſtat, & forſan hi Doctores æquiuocationem patiuntur, hanc quæſtionem confundentes cum altera ſupra impugnata, & à Sum. Pontificibus damnata, nempè concedente oſcula, & amplexus propter delectationem veneream ex illis conſurgentem, ſecluſa alia ſiniſtra intentione, non eſſe peccatum mortale.

22 Cæterum, quamuis ab Eccleſia damnata non ſit, cum Doctoribus citatis cenſeo omninò improbabilẽ, & ab ſcholis exterminandam. Quæ ſi aliquando arriſit Patri Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſput. 46. num. 9 & 17.* eam poſteà retractauit *in ſum. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12.* Et ſimilem doctrinam Ieſuitæ omnes execrantur, extatque in ſocietate præceptum à Reuer. P. Præp. Generali Claudio Aquauiua. *Ne vllus ex ſocietate publicè, vel priuatè, non modo vt veram, vel probabilem, ſed nec vt tolerabilem quidem doctrinam vlla ratione doceat, aut ſibi placere ſignificet, aut ſecũndum illam conſilium cuidam det, ſcilicet, in re venerea exiguam aliquam delectationem deliberatè quæſitam propter leuitatem materiæ excuſari à peccato mortali.* Idque

pro-

prohibet ſub pœna excommunicationis, & priuationis lecturæ, vocis actiuæ, & paſſiuæ, & inhabilitatis ad quælibet officia. Cuius præceptum *in Congregatione nona Generali in decreto 24.* renouatum fuit, & extēſum ad quamcumque minimam delectationem veneream, non ſolum quæſitam, ſed deliberatè admiſſam. Videatur P. Mēdo *in ſtatera opin. mor. diſſer. 5. ad 6. Decalogi præceptum*, vbi innumeros ex Societate Doctores pro hac ſententia refert.

23 Ratio à priori huius veriſsimæ opinionis eſt, quia delectatio venerea, quantūuis minima, voluntatis igne ſuccenſa, grauem ſpirituum cōmotionem frequenter excitat, & conſequenter grauem delectationē veneream; vt diſtillationes, ac titillationes carnis ex vehementiſsima cōmotione ſuborta demonſtrant. Ergo ſaltem ab effectu, quē ſimul cum obiecto, & appetitu ſenſitiuo cauſare ſolent, grauē malitiam ſubire, neceſſe eſt. Secundò probatur ratione, qua; concluſione prima, demōſtrauimus, delectationem ex oſculis, & amplexibus libidinoſis deliberatè quæſitam, graue peccatū, conſtituere; nempè quia omnis delectatio venerea, & libidinoſa natura ſua ordinatur ad copulam, vel effuſionem ſeminis: eſt enim illius inchoatio, initiū, & pars; & eiuſdem ordinis moralis cū delectatione actus conſummati. Ergo ſicut deliberatè velle copulam, vel ſeminationem illicitam, in quacumque etiam minima quantitate, ſemper eſt peccatum mortale; ita etiam & velle quamcumque minimam delectationem veneream, ſeu ſpirituum commotionem, quam ſubſequitur.

24 Adde, delectationē obiectiuam leuem, quæ ſentitur in carne, & in appetitu ſenſitiuo, cū eiuſdem rationis ſit cum delectatione copulæ, & illius pars, & initiū, vt ſupra diximus, non poſſe non frequenter, propter affinitatē, comitari imaginationē delectationis actus cōſummati: hāc autem naturaliter ſubſequitur tam delectatio appetitus ſenſitiui, quàm cogitatio talis delectationis, alliciens, & trahens voluntatē in eius conſenſum. Vnde quando voluntas deliberatè cōſentit in delectationem illam, quæ leuis ab operante cenſebatur, eſt moraliter impoſsibile, non ſimul cōplaceat de graui delectatione copulæ cogitatæ, vel de illa, qua appetitus ſenſitiuus fruitur. Nemò ergo prudens dubitare poteſt, maximum labendi periculū in his diſcernendis ſubeſſe, & veluti anguem ſub herba latere, & quā difficile cuique ſit, deliberatè quæſita, vel admiſſa delectatione leui, à grauioris cōplacentia abſtinere: præcipuè cum quæuis venerea delectatio deliberatè admiſſa mentē aliqualiter perturbet, vnde maior accreſcit difficultas gradū ſiſtendi, & intra certos terminos illā cohibendi: ex modica enim ſcintilla ingens nō ratò conflatur incendium: practicè ergo loquēdo in rebus venereis concedi non poteſt paruitas materiæ. Et ita firmiter tenēdum. Quāuis phyſicè, & ſpeculatiuè leuā quandoque contigere poſſe, inficiari nequeam. In quo ſenſu plures ex citatis pro contra ſententia exponendi ſunt, ne in opinionē adeò abſurdam adiijſſe dicantur.

QVÆSTIO III.

Vtrùm licitum ſit intendere delectationem, quæ ex cibo, & potu non immoderatis captatur?

1 AD deciſionē ſuppono primò doctiſsimorū opinionem aſſerentiū, poſſe dari actiones indifferentes in indiuiduo, quā cum D. Bonau. Scoto, & omnibus Scotiſtis defendit Patritius Sporet Fráciſcanus *in Tyrocinio Theol. mor. p. 2. q. 2. n. 116.* & eſt expreſſa D. Hieronymi, Gregorij Naziazeni, & aliorum Theologorū, quos ſequitur Vazq. 1. 2. *tom. 1. diſp. 33. c. 2. & 3.* Suppono ſecundo, delectationem obiectiuam per ſe, in genere naturæ, bonā, & appetibilē eſſe, vt conſtat ex Ariſt. 10. *Ethic. c. 2.** Neminē interrogas, cuius rei gratia capiat voluptatem, proptereà quod per ſe ipſam appetibilis eſt ipſa voluptas * Quā ſequitur D. Th. 1. 2. *q. 2. art. 6. ad* 1. dicens: *Delectationem eſſe propter ſe appetibilem, * & *in 4. diſt. 49. q. 3. art. 4.* vbi ait: * Delectationem, vt delectationē ſignificari, vt quoddā bonū. * Et eſt communis opinio.

2 Suppono tertio: delectationem in genere moris, neque bonā, neque malā eſſe, ſed qualis fuerit operatio, cui eſt annexa. Sic ex Ariſtot. tradit D. Tho. *in 4. diſt. 31. q. 2. art. 3.* ibi: * Secundū Philoſophum *in 10. Ethic.* idē iudicium eſt de delectatione, & operatione, quia operationis bonæ eſt delectatio bona, & malæ mala. * Quē ſequūtur communiter diſcipuli Caiet. 2. 2. *q. 154 art. 2.** Delectatio in bonitate, & malitia morali ſequitur operationem, &c. ridiculum enim eſt, dicere, quòd delectatio ſecundum ſe eſt mala. * M. Sotus *in 4. diſt. 31. q. vnica, art. 3. concluſ.* 1. * Delectatio de ſe neque bona, vel mala eſt, niſi ratione

operationis vnde captatur.* Sic ille,& alij.

3 Ex quibus Salas 1.2.*tr.9.diſp.3.ſect.4.n.4.in fine*, cōcludit, delectationem ſumptam pro obiecto delectante, interdum eſſe ex ſe honeſtam, vt patet in viſione Dei delectante Beatos; interdum per ſe malā, vt mentiri, adulterari, fornicari; interdum indifferentem, vt patet de diſpoſitione corporis, manente a viſione, auditione, guſtu, generatione, &c. Quòd ad delectationem affectus meritò extendit Vazq.1.2.*q.4.art.2.* dicens: * Si ſermo ſit de delectatione pro affectu, & actu, dicendum eſt, eſſe aliquam delectationem moraliter malam, aliquam moraliter bonam; aliquam verò indifferē-tem in genere moris. * Quibus diſſentire non potuit M. Texeda *tom.1.Theolog.mor. lib.2.tr.3.controu.8.n.4.& controu.9.n.20.* Nam cum in primo loco cum Angelico Doctore ſtatuiſſet, quod * eadem eſt bonitas, & malitia delectationis, & operationis, cuius habetur delectatio. * inde in ſecundo rectè concludit, quod * exire in agrum, vel deambulare propter ipſam delectationem, non eſt malum ex obiecto, quod indifferens eſt.

4 Cum igitur Deus operationibus neceſſarijs ad ſpeciei, & indiuidui conſeruationem, delectationem interuerit, vt eas appetibiles redderet; & aliunde comedere, & bibere (ſicut & generare in ſtatu matrimonij) non ſint operationes malæ, ſed bonæ, vel ſaltem indifferentes; fit planum, delectationes his operationibus adiunctas, non eſſe per ſe malas in genere moris; ac proinde aut bonas, aut indifferētes eſſe, ſicut de delectatione ambulationis dixit Texeda ſupra. Ex hoc principio, voluptates guſtus æquè eſſe licitas, ac auditus, odoratus & aſpectus; eaſque moderatas ex ſe indifferentes eſſe; tradunt plures doctiſsimi, quos adducit Bernardus Stubro Kius *in notam.3.ad epiſt.9.* vbi in aduerſarios ſic animaduertit. * Hanc doctrinā, inquit, turpiſsimam cenſes, quā tamen docuere D. Bonau. Scotus, O Kamus, Almaynus, Maior, Tabiena, Sum. Benedicti, Ludouicus Bail, & plures alij. * His poſitis,

§. I.

Pars affirmatiua eſt probabilis.

5 Licitum eſſe delectationē moderatam guſtus (ſicut & olfatus, & auditus) directè intendere, & propter illā captandā comedere, & bibere, docēt non pauci, nec infimæ notæ Doctores. Quorū ſententia probabilis mihi eſt. Ioan. Maior *in 4.diſt.31.q.vnic.concl.3.* * Si quis comedat plus, quam ſibi ſufficiat, non tranſcendit limites tēperantiæ in cibo, ob ſolā voluptatem, non ponendo illic finē principalē, nam ſi quis pyrū, vel pulchrum pomū comedat gratia voluptatis, nō peccat. * Quē ſequitur Ioan. Sanch. *in ſelect. diſp. 2.n.14.* vbi ſic ſcribit: * Deficiente nocumento comedere, & bibere abſque neceſsitate, ſolū ob delectationē captandā, ſcilicet ob frigiditatem potus, vel ſuauitatē cibi, neutiquā contra rationē erit; ſed talis comeſtio, aut potatio liberè fit, vt appetitus naturalis ſuis fruatur actibus. At velle appetitū delectari ſuis operationibus, quæ cōtra rationem non ſunt, nullatenus peccatū eſt, cum ſcelus reperire, ſit impoſsibile, niſi cōtra rationem tendat operās. Dicas quæſo, quare contra rationē operatur edens, aut bibens abſque fame, dū aliàs eſus, aut potus nocumentū ſaluti non inferant? Nā ſi ob ſolam cibi delectationem gula cōmitteretur, deficiente etiam corporis nocumento; peccatū etiam eſſet, odorari res aromaticas ob ſolā delectationem capiendā boni odoris, & eſſet ſcelus res inſpicere pulchras ob ſolam delectationem, quā viſus in viſione capit; & eſſet crimen audire muſicam ob capiendam auditus delectationem. Quis autem damnet hæc? Igitur nec guſtus ſenſum, ex eo, quod appetat cibum ob ſolam eius delectationem, damnare erit fas: peioris ne conditionis erit, quàm alij? * Hactenus Ioannes Sanchez.

6 Hanc opinionem probabilē cenſet Baſſæus *in floribus, verb. Gula*, quia contrariam, quā ſequitur vocat veriorem. Et in eam inclinat Diana *3.p.tr.5.reſ.6.* & cōſentit Machado *tom.1.lib.2.p.5.tr.2.docum.1.n.6.* vbi hanc ſententiā in vltimo loco poſuit, nil contra determinans, & in margine refert pro illa Dianā vbi ſupra, & nouiſsimè amplectitur Martin Perez *de matr. diſp. 18.ſect.7.n.9.* Et vnus pro mille illā ſequitur Illuſt. ac Reu. D. D. Alphonſus de la Peña, & Monrenegro Epiſcopus Quitenſis, olim Collega in Maiori, & veteri S. Barth. Salmant. Academ. in aureo ſuo itinerario pro Indorum Parochis *lib.3.tract.4.de Sacram. ſect.5.n.10.& 11.*

6 Cui ſtare etiam debent omnes, qui aſſerunt, licitum eſſe coniugatis generationi vacare propter delectationem. Ex vno enim caſu ad alterum eſt euidens cōſequentia, quia ſicut generationi author

na-

naturæ annexuit delectationem, vt homines, & animalia allicerentur ad conſeruationem ſpeciei, ita & operationibus comedendi, & viuendi, vt ad indiuidui conſeruationem attenderent: & ſicut delectatio comeſtionis eſt propter comeſtionẽ, & non comeſtio propter delectationem, ita delectatio generationis eſt propter generationẽ, & non ècõtra; & inſuper hæc delectatio longè maior eſt. Ergo ſi generationi vacare in ſtatu matrimonij, liceat propter delectationẽ, à fortiori licebit comedere, & bibere propter delectationẽ. Vim illationis nemo dubitat quia eadẽ prorſus eſt vtriuſque ratio, vt eum D. Thom. notat Ferrara 4. *contra gentes, cap. 83. n. 7.*

7 Licitum autem eſſe coniugatis copulam exercere propter eius delectationem docet expreſsè Almaynus *in 4. ſent. diſt. 26. q. 1. in fine.* Vbi ſic: * Virtus, quæ eſt circa paſsiones, inclinat ad fugiendas paſſiones excesſiuas, & ad capiendum paſsiones mediocres. Nam qui nullo modo vellet paſsiones habere, eſſet inſenſibilis, &c. Ergo velle mediocres capere, cum quo oportet, & vbi oportet, talis actus non eſt malus, ſed potius bonus. Itẽ delectari vxore non eſt malum, alias quilibet cognoſcens vxorem peccaret, etſi non eſt malum, non eſt prohibitum, quod habeatur illa volitio, cũ non feratur circa aliquod prohibitum. Ergo non eſt mala ex obiecto, & non habet circunſtantiam mali finis, quia ſuppono, quod non referatur in malum finem alium. Ideò nõ eſt actus malus, &c. Et per conſequẽs non oportet neceſſariò, quod omnis actus, quo vult actum exercere cum vxore gratia delectationis percipiendæ, dummodo non conſtituat delectationem tanquã ſupremum finem, ſit malus. * Hæc Almaynus. Iã quid ſit, delectationẽ vltimum finẽ conſtituere; explicuerat paulò anteà, dicens: * Quantũ ad aliud eſt maior difficultas de illo, qui cognouit vxorẽ, referendo præcisè in delectationẽ. Dico, quòd ſi tanto impetu moueatur, quod æqualiter cognoſceret aliã non vxorẽ, tunc talis actus eſt mortalis, ſed ſi cognoſcat affectu coniugali, quod ſi non eſſet, non vellet cognoſcere, ſed quia eſt vxor, vult percipere delectationem, eam cognoſcendo, &c. non peccaret. *

8 Pro eadem ſententia militat doctiſſimus Baſilius de Leon, *lib. 1. de matr. cap. vlt. n. 7.* * Ex genere, inquit, ſuo, non videtur eſſe aliquod peccatũ in eo, quod velit expreſsè, non cogitando expreſsè de alio, percipere delectationem, & voluptatẽ licitam. * Quem ſequũtur Leand. à Sacram. *tom. 2. diſp. 25. de debito coniugali, q. 17.* & Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp. 23. n. 25.* ibi: * Accedere, inquit, ad propriam vxorem hoc fine (nempè gratia captandæ voluptatis) peccatũ veniale non exiſtimo cũ multis relatis a Sanchez *lib. 9. de matr. diſp. 11. n. 2.* (nẽpè Almayno, Maiore, & Zelaya, Palacios *in 4. diſt. 31. diſp. 2. fol. 691.* & docet Baſilius de Leon ſuprà: & dicit eſſe ſatis probabile Veracruz *3. p ſpeculi, art. 16. concl. 2. in fin.* adducens Albertũ Magnum, E Kiũ, Martinum de Magiſtris, quos non vidi. *

9 Item Ioannes Machado *tom. 2. lib. 6. p. 7. tract. 2. docum. 18. n. 4. fol. mihi* 445. ibi: * No es menos dudoſo, y controuerſo, ſi ſea pecado en los caſados aprouecharſe del vſo del matrimonio por ſolo el deleite? Sanchez, y otros dizen, q̃ es culpa venial, por la peruerſion del acto, q̃ auiendo de ſer por la generaciõ, le exercita por ſolo el deleite. Si bien lo niegan F. Baſilio de Leon, y otros Autores claſicos, y dizen, que ninguna culpa ſe comete, y la razon es, porque como dixo Ariſtoteles: *Talis eſt delectatio, quale opus de quo eſt.* *

10 Quibus adde Antoninum Diana 3. *p. tract. 4. reſ. 226.* Vbi ſic: * An coniuges vtentes copula cauſa voluptatis peccent venialiter? Affirmatiuè reſpondet Sãchez, &c. Sed ego puto probabiliter, nõ eſſe peccatum veniale, &c. Quod & Gaſpar Hurt. exiſtimat verũ, quando non fit ob nimiam delectationem. * Sic ille. Et cum Hurtado ſentit doctiſsimus Pichon *tom. de matrim. diſp. 7. ſect. 5. n. 114.* Quibus conſentiunt Baſil. & Leand. ſuprà: nec credo, aliquem ex citatis diſſentire: ſi enim ob nimiam delectationem, copula vtantur, iam erit appetitus inordinatus, qui à veniali excuſari non poteſt. Ideò ſententiã ſic explicatam amplectuntur vltra citatos Martinus Perez *de matr. diſp. 18. ſect. 7. nu. 9.* & *diſp. 40. ſect. 2. n. 5.* Martinus de S. Ioſeph *in monit. confeſ. tom. 1. lib. 1. tr. 49 de matrim. n. 9.* Caſtro Palao *tom. 5. diſp. 3. punct. 3. n. 3.* & Ioan. Pontius Ordinis Minorum *in curſu Theolog. diſp. 49. q. 2. concl. 3. n. 10.* ibi: * Sed non video, inquit, cur coniuges non poſsint coire ob voluptatem ſolam, quando inde non ſequeretur præiudiciũ generationis, aut alterius alicuius obligationis. * Et tenent plures apud Dianam *p. 11. tr. 2. reſ. 41. & tract. 8. reſ. 35.*

11 Ad authoritatem Auguſtini, quæ contra hãc doctrinam obijci ſolet, ex *lib. de bono con iuga. i, cap. 6.* reſpondet Pōcius, dicens: * Auguſtinus debet intelligi de peccato, ideſt defectu conſiſtente in minoris boni electione. * Sed melius exponit Almaynus ſupra, dum dicit: * Sed frequenter eſt exceſſus in tali actu, & ideò Auguſtinus, & alij dixerūt, quod erat veniale peccatum propter vehemētem affectionem, & exceſſum. * Quem ſequuntur, Baſilius, Leander, Hurtado, Martin Perez, & alij ſupra citati. * Entiendeſe (inquit Martinus de San Ioſeph) quando ſe buſca demaſiado deleite, qué el ordinario, como dizen, ſe ſigue de la miſma obra, que en ſi es licita, y le ordenò la naturaleza por la neceſſidad del fin honeſto: * nempè propter cōſeruationem ſpeciei. Sic Doctores ſupra citati. Quæ, vt patet ex terminis, æquè locum habent in delectatione moderata guſtus vſui ciborum annexa ad conſeruationem indiuidui.

§. II.

Ex principijs D. Thomæ, probabilitas affirmatiuæ ſententiæ oſtenditur.

12 DEnique hæc ſententia probabilis videtur in via D. Thomæ, vt ex locis afferendis conſtabit, nam 2. 2. q. 141. *art. 5. in corpor.* ſic inquit: * Circa delectationes guſtus, vel olfatus, vel viſus eſt temperantia, & intemperantia ſecundario. * Atqui delectationes moderatæ olfatus, vel viſus directè, & expreſsè intentæ, vt finis operationis viſionis, & olfationis, ſunt licitæ, omnique culpa carent; ergo & delectationes moderatæ guſtus. Quapropter optimè Caietan. *in Sum. verb. Gula.* Sic ſcripſit: * Gulæ peccatum conſiſtit non in hoc, quod cibus delectabilis delectabiliter ſumatur, quoniam hoc nullum peccatum eſt; niſi quis ſit adeò inſipiens, vt putet, omnem voluntariam delectationem ſenſibilem eſſe peccatum: ſed conſiſtit in hoc, quod inordinatè delectatio cibi appetitur: puta, quia plus, aut prius, quam decet, delectatio cibi appetitur. * Quem ſequitur M. Acatius de Velaſco *tom. 2. reſ. mor. verb. Gula, reſ. 13.* Ergo ſi tempore debito non plus, nec prius, quam decet, moderatam cibi delectationem quis appetat, vt finem operationis, vitium gulæ non incurret.

13 Secundo D. Thomas 2. 2. q. 148. *art. 1. ad 2.* ad peccatum gulæ, requirit exceſſum in cibo: & non obſcurè indicat, non ſufficere ſolam concupiſcentiam delectationis. En eius verba: * Sed hoc ſolum, inquit, pertinet ad gulam, quod aliquis propter concupiſcentiam cibi delectabilis, ſcienter excedat menſuram in edendo. * Ergo ſi hanc non excedat, ſed quãtitatem cibi competentem aſſumat, licet propter cibi voluptatem, non committet peccatum gulæ, dummodo concupiſcentia nimia non ſit, iuxta ſuperius dicta prò delectatione copulæ coniugalis. Roboratur ex his, quæ tradit ipſe Angelicus Doctor ibidem *art. 2. in corpore*, dicens: * Vitium gulæ conſiſtit in concupiſcentia inordinata, &c. Si verò in vitio gulæ intelligatur inordinatio concupiſcentiæ tantum ſecundum ea, quæ ſunt ad finem, vtpotè quia nimis concupiſcit delectationes ciborum, non tamen ita, quod pro hoc faceret aliquid contra legem Dei, eſt peccatum veniale. * Ecce nimia ſolum, ſeu immoderatas delectationes de culpa damnat D. Thomas. Quem ſequutus eſt Caietanus ibidem *artic. 3.* dum gulam ſic definit: * Gula conſiſtit in immoderata delectatione cibi. * Quibus etiam facit, quod Sanctus Doctor *in quæſt. de malo, quæſt. 14. Artic. 1. in corpore*, dicit: * Gulam conſiſtere in ſumptione cibi ex inordinata concupiſcentia, nimirum illa, quæ tranſcendit regulam rationis. * Qualis autem ſit hæc regula explicat *ad 1.* * Dicendum, quòd regula rationis hæc eſt, vt homo ſumat cibum, ſecundum quod conuenit ſuſtentationi naturæ, & bonæ habitudini hominis. & conuerſationi eorum, cum quibus viuit, vt dicitur *in 3. Ethic.* * Ergo quoties quis obſeruauerit eiuſmodi menſuram in cibo, vitium gulæ non incurret: ſeruari autem poteſt, etiãſi propter delectationē cibi comedat.

14 Non me latet D. Thomam *4. contra gentes, cap. 87. num. 7.* planè aſſerere, Inordinatum eſſe, cibis, & venereis vti propter ſolam delectationem. * Nam delectationes, inquit, quæ ſunt in præmiſsis actionibus, non ſunt fines actionum, ſed magis ècontra. Natura enim ad hoc ordinauit delectationes in iſtis caſibus, ne animalia propter laborem ab iſtis actibus neceſſarijs naturæ deſiſterent, quod contingeret, niſi delectatione prouocarentur. Eſt ergo ordo præpoſterus, & indecēs, ſi operationes propter ſolas delectationes exerceantur, * Sic D. Tho. quem ibidē ſe-

ſequitur Ferrarienſis, & alij communiter.

15 Cæterum hoc non tollit, contrariam ſententiam eſſe etiam probabilem in via D. Thomæ. Quod tam ex ipſo, quã ex Ferrara ſuadetur ex his; quæ tradiderant; *tertio contra gentes, cap. 2.* Vbi Angelicus Doctor expreſsè docet; operationem ipſam eſſe etiam finem, quando propter eius delectationem fit. * Actiones, inquit, ludricæ interdum ſunt finis, ſicut cum quis ſolum ludit propter delectationem, quæ in ludo eſt. * Ergo cum quis comedit propter delectationem quæ in comestione eſt, verè habet pro fine ipſam operationem, non igitur ordo præpoſterus eſt.

15 Vidit difficultatem M. Ferrara, *cap. 2. citato*, vbi contra D. Thomæ verba ſic obijcit * Delectatio, quæ eſt in operatione eſt aliud ab actione ludrica, &c. ſi ergo aliquis ludat propter delectationem, quæ eſt in ludo, ipſa operatio ordinatur ad delectationem, tanquam ad finem & per conſequens operatio ipſa non eſt finis. * Huic verò obiectioni ſic facit ſatis. * Reſpondetur ex doctrina D. Thomæ *in 4. ſent. diſt. 49. queſt. 3. art. 4. queſtiunc. 3.* quod delectatio conſequens aliquam operationem, & ipſa operatio non ſunt conſideranda tanquam duo bona, ſed tanquam vnum, quia ex ipſis fit vna operatio perfecta, ſicut ex perfectibili, & ſua perfectione. Et ideò loquitur hic D. Thom. de operatione, & delectatione tanquam de vnico intento ab agente, non autem tanquam ſi duo intenta, quorum vnum propter aliud intendatur, contra quem ſenſum procedit obiectio * Hactenus Ferrara. Ergo ſi quis vtatur cibo propter eius delectationem comodo, quo ludo propter eius delectationem, ſecundum D. Thomam, delectatio, & operatio comedendi conſiderabuntur tanquam vnum bonum, non tanquam duo, & per conſequens nulla erit inordinatio, eo quod in hoc modo tendendi, non conſiderentur tanquam duo intenta, & ideò operatio non ordinatur ad delectationem, tanquam ad finem, licèt quis verè comedat, ſeu ludat propter delectationem, quæ in comeſtione, & ludo reperitur.

16 Imò plus aliquis contendere poſſet ex doctrina D. Thomæ *in 2. diſt. 40. art. 5.* vbi ait: * Ad virtutem pertinet non ſolum intẽdere bonum animæ, ſed etiam corporis, in quantum non eſt contrarium bono animæ, & rationis. * Ex quo principio M. Texeda *tom. 1. Theolog. mor. lib. 2. tract. 3. controu. 9. n. 19 & 20.* efficaciter probat, exire in agrũ, vel ambulare propter ipſam delectationem eſſe actus bonos. * Quare, inquit, dicendum eſt, actus illos, qui licet non ſint neceſſarij ad conſeruationem naturæ, tamen ſunt commodi ad recreandum illam, eum quadam delectatione, ſine vlla neceſsitate, aut vtilitate debita, eſſe moraliter bonos, quia bonum eſt proijcere, & repellere, quæ naturæ ſunt nociua, & quærere & amplecti, quæ illam iuuare poſſunt, &c. Vnde (inquit) nõ requiritur ad bonitatem horum actuum, vt fiant cauſa alicuius virtutis certæ, ſed ſufficit, quòd fiant gratia eius, quod eſt naturæ commodum, vt vitandi eius quod naturæ ſolet præiudicare, huiuſmodi enim finis naturæ congruit. * Si ergo ambulare, ſeu ludere propter delectationem harum operationum, quæ neceſſariæ non ſunt ad conſeruationem naturæ, ſed tantum commodæ ad illam recreandã, pertinet ad virtutem, cur comedere propter delectationem huius actus, qui ad conſeruationem naturæ eſt neceſſarius, peccati damnandum eſt? Cur, ſi non virtuoſum; opus ſaltem indifferens non erit?

17 Aſſerere ego non auderem, eſſe actum virtutis, licet ex præiactis à M. Texeda non leniter inferri videatur, & negare id non poſsit Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp. 23 num 25. §. Si autem quis.* Vbi probat, eſſe actum virtutis in coniugaris copulam propter eius delectationem exercere. Cuius rationem reddit: * Quia operans propter delectationem; operatur ſimul ob honeſtum finem ex parte operis, licet ex parte ſua, id eſt operantis, operetur propter finem delectabilem. * Quod alij ſuadere conantur ex eo, quod non eſt diſſonum rationi, velle delectationem annexam copulæ coniugali, quæ ex ſe eſt actus iuſtitiæ; delectatio enim carnalis ex ſe verè eſt licita, ſicut & actus coniugij Et aliunde eo quod quis operetur propter eiuſmodi delectationem, non deducitur, quod operetur abſque fine virtutis; quia eũ finem (inquiunt) ipſius operis nõ excludat; alterius boni temporalis conſecutio, reputari debet non tã finis operis, quã motiuum & excitatiuũ illius. Quibus fauent Caiet. Couarr. Gutierrez, & alij apud Palaum *tom. 5. de matr. diſp. 1. punct. 10. & diſp. 3. punct. 3.* aſſerentes, regulariter nullum

peccatum committere contrahentem ob vxoris dotem, & pulchritudinem, & tamen hic non eſt finis, ad quem ordinatur matrimonium; nec vitiatur ex eo actus, quia finis iſte, vt ipſi aiunt, eſt indifferens, & non excluditur alius intrinſecus, & bonus matrimonij. Ergo licet delectatio operationis ſit finis operantis in vſu cibi, & potus; cum hic indifferens ſit, & non excludatur finis intrinſecus operis, nempè conſeruatio indiuidui, non erit cur, ſi non virtutis, ſaltem indifferens actus non ſit: ſicut de actu audiendi muſicam propter delectationem philoſophandum eſt: quorum finis intrinſecus non eſt delectatio, cum operatio non ſit propter delectationem, ſed è contra, vt tradit D. Thomas ſupra. Sicut ergo in his, & ſimilibus, inuerſio illa medij, & finis non ſufficit conſtituere venialem culpam; (imò nec ad extrahendum ab actu virtutis, vt vult Texeda) ita nec in operationibus guſtus.

18 Ideò, de licitis tactus delectationibus loquens, ita expreſsè tenet Ioannes Pontius vbi ſupra per hæc verba: * Dices cum Iſamberto, quando in exercendo actu ex ſe bono, & licito, ordo ei debitus ſubuertitur, & ſolum, vel ſaltem primo intenditur, quod eſt ei annexum, non autem bonum eius, & finis; tunc committitur peccatum aliquod, ſaltem veniale, &c. Reſpondeo primo negando voluptatem non eſſe finem aliquem copulæ maritalis. Reſpondeo ſecundo negando maiorem, quando non tenetur quis intendere finem principalem ipſius, nec prohibetur ipſi illud, quod eſt annexum, nec vllus eſt actus, qui non poſsit haberi ob motiuum quodcumque non prohibitum, abſque peccato. Non tenetur autem coniugatus hic, & nunc intendere generationem prolis, nec prohibetur ipſi agere ob delectationem alias non prohibitam, qualis eſt delectatio orta ex copula maritali per ſe: ergo non inordinatè, nec peccaminosè agit.* Sic ille de voluptatibus licitis tactus, quæ potiori iure de guſtus delectationibus procedunt.

19 An verò comedere abſque neceſſitate pertineat ad vitium gulæ? Negant Ioannes Maior, & Ioannes Sanchez vbi ſupra. Sed contraria ſententia eſt tenenda, vtpotè expreſſa D. Auguſtini *tom. 10. ſerm. 4. in die animarum*. Vbi ſic ait: * Quoties aliquis in cibo, & potu plus accipit, quam neceſſe eſt, ad minuta peccata pertinere nouerit. * Quem ſequitur D. Thom. 2. 2. *quæſt. 148. art. 1. ad* 2. Quia ſicut tranſcendit regulam rationis, qui immoderatam delectationem quærit, & intendit, in cibo moderato, ita & qui cibum immoderatum, id eſt, pluſquam conuenit ſuſtentationi naturæ, & bonæ habitudini hominis: vt ipſe inquit ſupra *quæſt. 4. de Malo, art. 1. in corpore*.

20 Numquam vero miſcebitur peccatum mortale, (vt cum D. Thom. 2. 2. *loco ſuprà*, & *quæſt. 14. de Malo, art. 2.* docent communiter Doctores) niſi quis ponat vltimum finem in cibo, & potu: hoc eſt, paratus ſit, præceptum diuinum, aut humanum tranſgredi ad fruendum delectatione cibi: aut præuideat, cibum præ quantitate, aut qualitate, graue damnum ſaluti propriæ, aut alienæ allaturum. In reliquis autem caſibus, culpam venialem non excedit, vt docet Caietanus *in Sum. verb. Gula*, ibi: * Tunc ſolum eſt peccatum mortale, quando delectationem cibi habet quis pro vltimo fine, &c. frequenter autem eſt veniale, & quandoque valdè graue (intra limites venialis) vt cum delectatio cibi allicit ad comedendum vſque ad vomitum; & ſimiliter cum inducit ad alia peccata, puta ad nimium ſumptum, vel ad nocendum propriæ ſaluti, quæ ſecundum ſe iudicanda quanta ſint. * Sic Caietanus, quem ſequitur Nauarrus *in Manual. cap. 23. num. 125. & 127.* ibi: * Si puſo ſu vltimo fin en comer, o beber, ò por eſſo traſpaſsò, o tuuo voluntad de traſpaſſar algun precepto, como ſi por eſſo hurtò, ò no ayunò, mortal. Y de otra manera venial, pueſto que (id eſt quamuis) huuieſſe comido haſta vomitar, aun aduirtiendo, que vomitaria, ſi tanto comieſſe. Y aun con intencion de vomitar ſin proueccho, ni daño notable de la ſalud por lo ſuſodicho como lo ſiente Cayetano. Diximos *ſin proueccho* (attende) porque comer algo, ò mucho a conſejo de Medico para vomitar por ſalud, virtud es, y no pecado.* Sic ille, & cum illo M. Petrus de Ledeſma *in Sum. part. 2. tract. 27. cap. 3. de Gula*, & alij apud Vandellum *diſp. 28. num. 11.*

QV&AE.

QVÆSTIO IV.

An qui ſolicitat fœminam ſine intentione executionis, ob ſolam oſtentationem amoris, ſciens certo, illam minimè ad aſſenſum eliciendam, neque ad ſcandalum afferendam, delinquat mortaliter?

§. I.

Quid de eiuſmodi verbis ſentiant Authores?

1 EX triplici capite prouenire poteſt malitia verborũ turpium, vel ex delectatione turpi, quæ in proferẽte excitatur; vel ex fine ipſis intrinſeco, ad quem ex ſe; aut ab extrinſeco, ad quem à loquente referuntur, vel ex ruina ſpirituali proximi, cui ſcandalum afferunt, & ad peccatum prouocant. Vnde apparet, quod ſi in caſu aliquo verba, quæ communiter, *ſolicitationis*, dicuntur, ex nullo ex his capitibus malitiam mortalem ſubeant, difficilè valdè erit, rationem aliquã euidentem inuenire, qua opinio eiuſmodi verba excuſans à læthali improbabilitatis nota affici poſsit.

2 Igitur cum verba turpia, & inhoneſta viri ad fœminam, rationem ſolicitationis, & inductionis ad peccandum, aut remotè, aut proximè inducere poſsint, quã nam ex his, in caſu contingenti, contrahant, ex circunſtantijs iudicandum erit. Quod autem verba turpia ex ſe, & ex fine intrinſeco, non omnia ſint læthalia, tradit Angelicus Doctor 2. 2. *quæſt.* 168. *artic.*3. Quem exponens Caietanus ibi, ſic ait: * Author exponit ſe ipſum, ſubiungendo illam determinationem reſtrictiuam, ſcilicet, *quæ de ſe ſunt peccata mortalia*, ita quod non dicit, quãdo quis vtitur turpibus verbis, vel factis abſolutè; ſed cũ iſta reſtrictione ſubiuncta, *quæ de ſe ſunt peccata mortalia.* * Cuius rationem reddit infra, dicens: * Apoſtolus enim nõ replicauit *ad Epheſ.*5. inter peccata excludentia à Regno cœlorum, turpiloquium cũ tamen illud inter alia connumeraſſet tũc peccata. * Sic Caietanus ibi, & *quæſt.* 148. *art.*6. *in fine.*

3 Iam quando ex ſe ſint mortalia, & quando non? Hoc opus. P. Thom. Sanchez *lib.*9. *de Matrim diſp.*46. *n.*32. ſic ex alijs explicat: * Caietanus ait, turpia verba ſolum eſſe venialia, ſi nil aliud intendatur præter delectationem ex ipſis conſurgentem. Eamdẽ ſententiam tenet Philiarcus, & videtur amplecti Alcozer. * Inferius verò *num.* 53. ex proprio penu ſic reſpondet: * Turpia loqui ex quadam leuitate, non gratia delectationis venereæ captandæ, ſed cuiuſdam vani ſolatij, ob delectationem artificij, vel ob aliam vanam cauſam, eſt tantum veniale: quia nõ apparet aliqua grauis inordinatio; nec finis intentus, ex cuius malitia eſt metienda culpa, excedit limites venialis culpæ; & in hoc ſenſu eſt vera ſentẽtia *num.* 32. propoſita. Et ita docent D. Antoninus 2. *p. tit.*5. *cap.*1. §.8. Nauarr. *in Sum. Latina cap.* 16. *n.*1. & *cap.*14. *n.*42. *verſ.*18. Graffis 1. *p. deciſion. lib.*2. *cap.*75. Idem ſentiunt Corduba, Armilla, Sayrus, & alij, quos cũ Caietano, & D. Antonino citat, & ſequitur Salas 1.2. *tom.*2. *quæſt.*74. *tract.*13. *diſp.*6. *ſect.*14. *nu.*162. dicens: * Turpia loqui ex ſcurrilitate, vanitate, vel leuitate, vel ad oſtentationem ingenij, aut ad delectandũ curioſum auditorem, aut ad alium ſimilem finem, qui non ſit peccatum mortale, licet ſit peccatum veniale, non tamen eſt mortale per ſe, & ſecluſo ſcandalo, & periculo. Idemquè eſt de auditione rerum turpium. Ita ſentiunt Caietanus, &c. * Quando autem verba turpia ſint mortalia; explicat Sanchez *concluſ.*3. *nu.*39. ibi *Dicere turpia ob notabilem rei turpis delectationem cogitatæ, quæ cogitatio excitatur, & fouetur verbis illis, eſt mortale, &c. Et in hoc caſu verificatur, quod ait D. Thom. 2. 2. *quæſt.*168. *artic.*3. nimirum, vtentem in ludo turpibus verbis, vel factis, quæ de ſe ſunt læthalia, peccati mortalis reum eſſe. Vbi Caietanus aduertit, non dixiſſe abſolutè, vtentem verbis, aut factis turpibus, ſed cum addito, quæ de ſe ſunt læthalia, vt ſignificet, non ſemper id læthale eſſe, niſi aliunde adiungatur mortalis malitia. * Hæc Sanchez. Et ſic explicat D. Thomam, Salas *ſuprà num.*165. dicens: * Reſpõdeo, non eſſe ſenſum D. Thomæ, quod verba turpia, ſecundum ſpeciẽ ſuam ſubſtantialem, ſint peccata mortalia, ſed ex ſpecie accidẽtali, quatenus grauiter prouocant ad mortale, & ideò ſunt in graue detrimentum animæ. Ita Caietanus ibi, licet minus clarè * Et Leſsius *lib.* 4. *cap.*3. *dub.*8. *n.*63. * Si turpiloquium fiat animo ſe oblectandi rebus ipſis narraris, &c. eſt peccatum mortiferum, ſicut ipſa delectatio moroſa, cuius cauſa fit. Similiter

ter ſi animo excitandi ſe, vel alios ad turpia, vel cum periculo in illa conſentiendi, etiamſi animus iſte deſit: ſi verò ſolum fiat ob voluptatem, quæ præcisè ex ipſa narratione capitur, abſque vlteriori intẽtione, eſt peccatum veniale, vt docet Toletus *in Sum lib.5.cap.14.**

4 Itaquè grauis malitia verborũ turpium deſumitur, ſecũdum hos Doctores, ex fine venereæ rei turpis cogitatæ delectationis, ſiue in proferẽte, ſiue in audiente procuratæ, vel cum periculo conſentiendi in illam. Vnde ſi proferens neque in ſe, neque in alijs eam delectationẽ intenderet, nec operis executionem & omni periculo, tam conſenſus, quàm peruerſionis ceſſante, ob ſolam vanam amoris oſtentationem verba illa, quæ ſolicitationem ſonant, proferret: difficilè de culpa læthali redargui poterit.

5 Propter hæc forſan Eminentiſ. Caietanus, vt fœminæ inuitationem ad fornicationem, vel adulterium, culpæ mortalis damnaret, ad delectationem ſibi, aut alijs intentam recurrit, dicens: *Sunt turpia verba de ſe mortalia inuitatoria verba ad mortalem laſciuiam: nam ſi quis, vt alijs delectationem ingerat, mulierem inuitet ad adulterium, aut fornicationẽ, tam iocus quàm ludus, peccatum mortale eſſet. * Quaſi diceret, ſunt mortalia inuitatoria verba, aut quia proferens intendit mortalem laſciuiam, ad quam inuitat, vel delectationẽ veneream rei turpis cogitatæ, aut ſi hanc ſibi non intendit, illa ſaltem profert, vt alijs delectationem huiuſmodi ingerat. Si enim verba illa inuitatoria dicere, ſufficeret ad peccatum graue, fruſtra adderet limitationem illam, *vt alijs delectationem ingerat:* quia licet nec ſibi, nec alijs intendiſſet, peccaret mortaliter. Quod euidens ſignum eſt, Caietanum ſentire, ſi nec ſibi, nec alijs delectationem veneream quis intendat, ſed illa verba proferat ad vanum oſtentandum amorem, & nullum periculum ſcandali timeat, inuitatoria verba peccatum læthale non eſſe.

6 Quapropter Machado *tom.1.lib.2. p.3.tract.18.docum.12.n.5.* de verbis turpibus loquens, hanc concluſionem, vt inter Doctores communem, ſtatuit. * Acerca de las palabras deshoneſtas dichas con liuiandad, ſin otro mal fin, ò peligro de cõſentir en algun mal penſamiento, comũmẽte enſeñan los Doctores por regla general, que no exceden de culpa venial.* Et in margine citat, vltra alios, Magiſtrum Candidum *diſquiſit.11.art.1.nu.4.* Idemque ante illum docuit Villalobos *in Sum. tract.40.tom.2.diffic.9.n.12.fol.mihi 759.* ibi: * Las palabras deshoneſtas comunmẽte ſon pecado venial, quando ceſſa el mal fin, y el peligro de pecar mortalmente: aſſi lo ſiente Cayetano. Verdad es, que podrian ſer pecado mortal por razon del eſcandalo, lo qual ſeria, ſi las mugeres las dixeſſen à los hombres, y tambien ſerian pecado mortal, quando en ellas huuieſſe notable delectacion del penſamiento de la coſa torpe, que ſe excita, y aumenta cõ aquellas palabras: aſsi lo tiene Nauarro, Thom. Sanchez, y otros.*

7 Quibus conſonant Verricelli *tom. 1.tract.4.quæſt.4.* vbi de verbis turpibus loquens, ait. * Totam malitiam habent à fine extrinſeco, ad quem ab actu interno libidinoſo ordinantur: * & Doctor D. Frãciſcus Verde *in defenſione Caramuelis quæſt. 4.de Delectatione, §.13.fol.34.* * Dicere, & audire illa verba, in ſe non eſt peccatum mortale, quod intelligo remoto ſcandalo, & periculo conſenſus.*

8 Faciunt ad hæc Doctores aſſerentes, verba inductiua ad peccatum ſolum habere malitiam contra charitatem. Putant enim (ſecluſa delectatione venerea proferentis) ideò eſſe mala, quia alteri præbent occaſionem ruinæ ſpiritualis. Sic Salas *in 2.tom.2.quæſt.73.tract.13.diſp. ſect.15.nu. 134.* vbi ait: * Dubitabis, an inducere ad fornicationem (nempè cum alio) non ſolùm ſit peccatum ſcandali, ſed etiam contra caſtitatem. Reſpondeo negatiuè, quia temperantia, cuius pars eſt caſtitas, nõ eſt ad alium, ſed ad ſe ipſum, &c. Ergo inducere alterum ad fornicationem non eſt contra temperantiam. * Sic ille. Quem ſequitur Caramuel *in Regula D. Benedicti, diſp.66.nu.986.* ibi: * Monachus, qui perſuaſione concurrit, vt alius vadat ad concubinam, peccauit quidem mortaliter; ſed non cõtra ſuum votum caſtitatis, &c. Imò neque contra ſextum præceptum Decalogi, ſed contra quintum: fuit enim illis ſcandalo, & occaſioni, vt peccarẽt contra ſextum. Præterea in hoc ſcandalo, ſeu ſuaſione nulla voluptas ſenſualis reperitur, nulla venerea delectatio, neque in hanc aſſenſus, ſed ſolum reperitur malitia voluntatis animam alterius occidentis, & hoc eſt contra quintum. * Ex quibus patet, quod,

Digitized by Google

quod,ſecundum hanc opinionem,in verbis inuitatorijs ad actum fornicationis,ſecluſa voluptate venerea inuitantis,& prauo fine fornicationis, vel alterius ſpeciei luxuriæ,ſolum reperitur malitia mortalis ſcandali,ratione ruinæ ſpiritualis proximi,quam cauſant.Vnde ſi in aliquo caſu particulari hæc etiam malitia ſcandali deficiat,nulla remanebit mortalis.Hæc autē in præſenti caſu manifeſtè deficit: quia ſupponimus, eum, qui fœminam abſque intentione ad fornicationem inuitat,certum eſſe,minimè ad aſſenſum alliciendã, & nullatenus ad ſcandalum afferendam. Ergo inductio illa materialis malitiã contra charitatem non continet, nec contra quintum Decalogi præceptũ,vt probaui, nec contra ſextum,vt tradit Caramuel *ſuprà*. Ergo nullam grauiter virtuti oppoſitam.

9 Hæc pars non leuiter ſuadetur ex communi Theologorum, aſſerentium, actiones peccaminoſas coram alijs factas non induere malitiam ſcandali, quando audientes,vel videntes,ea virtute pollent, aut adeò prauis moribus ſunt imbuti, vt nec ruinam,nec eius periculum,earũ occaſione ſubeant.Sic ex communi Doctorũ Machado *tom.1.libr.2.p.2.tract.6.docum.14.num.2.*ibi:* La primera regla,que por cierta enſeñan los Doctores,es,que nunca ſe comete pecado de eſcãdalo,ſino es que con efecto ſuceda la ruina eſpiritual del proximo,ò probablemẽte ſe crea,que ha de ſuceder.De adonde infieren comunmẽte,que los que pecan delãte de otros,ſe eſcuſan del pecado del eſcandalo, quando ellos ſon tan buenos,que de ninguna manera ſe mueuen à pecar,por ver pecados agenos,ò ſon tan perdidos,que los pecados agenos tampoco los inmutatan.* Sic Machado,& ante illum plures,quos ſequitur Diana *p.5.tract.7.reſolut.3.* vbi ſic ait: *An peccãtes coram alijs excuſentur aliquando à peccato mortali ſcandali? Reſpondeo,plures coram alijs peccantes excuſari à peccato ſcandali, vel quia videntes ita ſunt in bono ſtabiles,vt nullo modo peccatis viſis,cẽſeantur ad peccatum moueri,vel ita ſunt deperditi,vt peccatũ aliorum nil illos immutet. Ita Salas,Sanchez, Alphonſus de Leon, Caſtro Palaus,&c.* Cum ergo fœmina quoad ſpeciem ſolicitata,de qua loquimur,eam in bono ſtabilitatem habeat,vt nullo modo verba inductiua ad peccatum illam mouere cenſeantur,non videtur apparere caput,vnde eorũ prolatio formalis ſolicitatio dicẽda ſit,& non potiùs valdè materialis,cum nulla inficiatur malitia ſcandali.Ergo cum aliunde in proferente nulla ſit voluptas venerea, nulla rei turpis executio intendatur,nullуſquè grauiter peccaminoſus finis verba inficiat,ſiquidem ſolum ob vanitatem,ſeu oſtentandum fœminæ vanum amorẽ proferantur,non erit,cur malitiæ mortalis cõdemnanda ſint.

10 Ideò hanc opinionem ſingularem primus,quem ſciam,tenuit Nauarrus,quẽ citatum ſequitur M. Ludouicus Lopez *p.2.Inſtructorij,capit.58.§.De caſu,folio mihi* 155. vbi ſic ſcribit. * De caſu ſatis dubio quæritur apud Nauarrum,vtrùm fuit occaſio mortalis,quam grauis quidã vir præbuit cuidam honoratæ fœminæ, quando ſine malo animo,vrbano ſermone, illi dixit: Vis, vt in eodem lecto,ò domina,nos moriamur?& puto cum Nauarro,hãc occaſionẽ non eſſe mortalem,quia licet hæc verba per ſe ad peccatum mortale dirigantur,tamen attenta qualitate perſonarum, modo dicendi,& carentia mali animi,& mali finis,non eſt occaſio mortalis. Sicut nec illa,propter eamdem rationem,quam quidã magnates Hiſpaniæ ſibi mutuo præbuerunt:dum alter alteram ſuper mulam ſuam retro ſe ferret,dixit,trãſeundo cum ſuo comitatu,per locum ſecretum,aulice loquens: Qualis locus erat hic domina,ſi tu alia fuiſſes. At illa reſpondit:erat quidẽ aptus,ſi tu alius fuiſſes: impotentiæ eum inſimulando. Sic Nauarrus.* Hæc M.Lopez,quem cum limitatione ſubiungenda, ſequitur Antonius de Eſcobar *in Summ. tract.1.exam.8.cap.3.nu.89.* vbi ait. * Non peccare mortaliter,qui fœminam ſolicitaret,ſine intẽtione executionis,ob ſolam oſtentationem amoris,ſi ſciat certo,illam minimè ad aſſenſum alliciendam,& tam effrænatæ libidinis ſit,qui ſolicitat,tantaquè iam infamia circa libidinem laboret, vt nullatenus fœmina ad ſcandalum afferenda ſit.*

§. II.
Iudicium Authoris.

11 CÆterum cum verba de ſe,& ex ſua natura inductiua ad culpã grauem,malitiam,ad quam inducunt,cõtineant,niſi aliunde ex circunſtantijs, ad aliud ſignificandum,extrahãtur,exiſtimo, contrarium omnino tenendum,niſi caſu, quo

quo audientes ratione circunſtantiarum, aliud, quam ſonant, intelligant; quod euenire poſſe non eſt dubium, cum ex impoſitione hominum ſignificent. Ac proinde quando vel ratione ſubiecti proferētis, vel occaſionis, in qua dicuntur, ſignificationē aliam audienti notam induere poſſint, ſolum materialiter inductiua erunt, & ſolicitationis rationem nō ſortientur, & ideò tunc à graui noxa immunia cenſere poſſumus. Aliter verò non auderem a culpa læthali præfata verba excuſare, ſecluſo etiam periculo, tam delectationis in ſe, & in alio excitandæ, quàm ruinæ ſpiritualis audientis. Et in hoc ſenſu vera eſt opinio Nauarri, & Ludouici Lopez, quibus conſenſit Eſcobar *vbi ſuprà*.

DISPVTATIO TERTIA, De Homicidio.

QVÆSTIO I.

An licitum ſit, accuſatorem falſum occidere? an etiam teſtem, & iudicem? ſi oppreſſio innocentis aliter vitari non poſſit?

§. I.

Doctorum placita.

1 IN hanc controuerſiā obiter incidi *in Opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Iuſtit. Prop. 1. nu. 4.* vbi pro parte affirmatiua, quoad accuſatorē falſum, adduxi Magiſtrum Bañez *2.2. quæſt. 64. artic. 7. dub. 4.* vbi inquirens: * An habeat rationem defenſionis, ſi quis occidat eum, qui vadit ad iudicem, vt imponat falſum teſtimoniū, propter quod erit occidendus, vel infamandus, vel amiſſurus bona temporalia?* Reſpondet: * Similiter dico, quod ſi ille, qui vadit ad iudicem, fuerit admonitus, & noluerit retrocedere, poterit is, qui iniuriam patitur, occidere illum defendendo ſe, vel ſua, ſi aliter non poteſt.* Sic Bañez, cuius ſententiam amplectuntur M. Serra *2.2. quæſt. 64. dub. 1. §. Ex hoc ſequitur.* Cuius verba dedi *vbi ſuprà*. Et conſentit M. Paulus de Blanchis ex eodem ordine *in diſceptat. caſuum conſcient. in litt. H. vbi de homicidio, caſu 5. dub. 3. fol. 450.* qui ibidē adducit verba ſuprà exſcripta M. Bañez.

2 Hanc ſententiam (licet contrariam ſequatur) probabilem putat M. Petrus de Ledeſma *in Sum. tract. 8. de Iuſt. commutatiua, cap. 18.* ibi: * La tercera dificultad es, en caſo que vno acuſa à vn inocente delante del Iuez, por el qual delito le ha de condenar à muerte, ſi ſerá licito matar al que me và à acuſar? Cayetano enſeña, que en tal caſo el inocente le puede matar, y deſafiarle. La miſma ſentencia tiene Bañez, &c. Muy mas probable es, que en tal caſo no es licito deſafiar al acuſador, ni matarle.* Sic ille, qui, vt patet, contrariam probabilem cenſet.

3 Eamdem opinionem, non ſolùm quoad accuſatorem, ſed etiam quoad teſtes, defendit M. Paulus de Blanchis *vbi ſuprà*: * Si talis, inquit, occidatur, in culpa eſt oppreſſor ipſe, qui ex ſua malitia poſuit me in tali litigio contra omnem iuſtitiā, quæ iuſtitia petit, quod falſi accuſatores, & falſi teſtes occidantur, quando ſunt circa res magni momenti.* Sic ibi, *§. Theologus, fol. 450.*

4 Idem ſentit Ioannes Frāciſcus Suarez *in Enchiridio caſ. conſc. lib. 7. verb. Homicidium, §. 13.* ibi: * Licet occidere teſtem euntem ad teſtificandum falſum contra me, vbi agitur ad mortem: nil enim differt, armis, vel alia iniuſta via me inuadat, ſi certo ſcio, gladio oris eius me fore occidendum.* Cui conſonat Strouerdoff. *in 2.2. D. Thomæ, quæſt. 64. art. 7. concluſ. 5.* & plures viri docti.

5 Addunt alij, idem prorſus dicēdum de accuſatore, licet crimen ſit verum, ſi tamen occultum ſit. Ita M. Bañez *ſuprà q. 64. art. 7. dub. 4.* ibi: * Sed rogat quis: quid agam ego, ſi quis vadit ad me accuſandum de crimine vero, ſed occulto, ex cuius accuſatione mihi certum periculum creatur mortis, vel infamiæ? Reſpondetur, quòd ſi ille non habet ius ad me accuſandum, neque procedit ſecundum iuſtitiam legalem, ita me poſſum defendere ab illo, ſicut ab imponente falſum crimen.* Sic Bañez, quem eiſdem ferè verbis ſequitur M. Paulus de Blanchis *ſuprà §. Ad inſtantiam, fol. 450.* Quibus conſonat M. Marcus Serra *quæſt. 64. art. 7. dub. 1.* dicens: * Idem erit, ſi quis vadit ad me accuſandum de crimine vero, ſed occulto, ex cuius accuſatione mihi certum periculum imminet mortis, vel infamiæ.* Sic ille, & ſic alij.

6 En amice lector, Doctores docentes licitum eſſe innocenti, falſum accuſatorem, & falſos teſtes occultè occidere,

An

An verò iniquum etiam iudicem, qui innocentem, vt ſuprà, iniuſta ſentẽtia mortis, aut infamiæ, opprimere intenderet, ſi aliter vitari non poſsit? ſubticuere Magiſtri citati.

7 Cæterum, in terminis, quod de falſo accuſatore, & falſis teſtibus, dictum eſt: de iudice iniquo contra innocentem iniuſtè procedente dicendum eſſe putat probabile Petrus de Nauarra *lib. 2. de Reſtit, cap. 3. n. 352.* vbi ſic ait: * Sed rogari poteſt, an liceat euntem ad teſtificandum, contra me, falſum occidere? Sotus dicit, non licere, *quia, inquit, non licet, inuaſorem occidere, niſi in præſenti aggreſsione, non autem in proximo.* Sed ratio friuola eſt, cum nõ loquatur conſequenter: ipſe enim fatetur, quod licet, præuenire inuaſorem inſidiantem, & arma parantem. Caietanus videtur, idem docere alia ratione. *Quia*, inquit, *defenſio armata non licet, niſi contra inuadentem armis, non tamen contra eum, qui in iudicio calumnia vtitur.* Sed certè non video, quid differat, armis, vel alia iniuſta via me inuadi, ſi certo ſcio, gladio oris, me fore iniquè damnandum, &c. ſiue ergo teſtis falſo deponens, ſiue accuſator falſo accuſans, (attende) ſiue iudex iniquè condemnans, verè ſunt aggreſſores, & contra communem iuris ordinem efficiunt. Quare aliter ego, finiendam putarem hanc cõtrouerſiam hac diſtinctione. Occidere prædictas perſonas publicè, non licet; priuatim, atque occultè liceret. Quod occultè liceat, præter ſupradicta, ratio eſt, quia vt Caietanus fatetur 2. 2. *quæſt.* 95. nil refert, an aliquem occidas proprio gladio, an gladio Iudicis, vel carnificis. * Hactenus Petrus de Nauarra.

8 Immò addunt ſapientiſsimi Patres Magiſtri, idem prorſus dicendum, licet iudex innocentem, ſecundum allegata, & probata, iuſtè condemnet. Sic M. Ioannes de la Cruz cum alijs eiuſdem inſtituti *in Sum. precep. 8. de iniuſtitia rei, art. 3. concluſ. 6. fol. mihi* 121. vbi ſic: * Sexta concluſio ex D. Thoma *artic.* 4. Non licet reo iuſtè damnato ad mortem impugnare cuſtodes carceris; benè verò iniuſtè damnato: imò & innocenti (attende) iuſtè damnato, iuxtà allegata, & probata; licet; ſecluſo ſcandalo, & damno communi, defendere ſe, etiam occidendo iudicem & miniſtros iuſtitiæ, ſi neceſſe ſit. Ita Victoria, & Bañez 2. 2. *quæſt.* 64. contra Sotum, & Ludouicũ Lopez. * Hæc M. Cruz.

9 Quibus adde plures, quorum ſentẽtiam referens, veriſsimam cenſet Villalobos *in Summ. tom. 2. tract. 16. de Reo, cap. 9.* quamuis in praxi aſſerat non ſequẽdam. Sic enim inquit: * Tercera concluſion. Aunque aya procedido juridicamente, ſi la ſentencia, en hecho de verdad, es injuſta, porque ſe fundò en falſa preſuncion, ò falſa probança, no obliga en conciencia. Lo qual es comun de los Doctores, &c. Quarta concluſion: En el caſo de la tercera concluſion, ſi pudieſſe ſer alguna vez ſin eſcandalo; podria el reo defenderſe por fuerça contra el Iuez, y los Miniſtros, que quieren executar la ſentencia. Eſta opinion tienen Lucas de Peña, Paris de Puteo, Hypolito, y la tuuo el Padre Victoria, à quien ſiguen Bañez, y Ledeſma, diziendo, que es comun de los diſcipulos de Santo Thomas, y particularmẽte de Orellana, y la tiene por probable Soto, &c. Y aſsi dize Bañez, que podria matar al Juez, y Lucas de Peña q̃ podria matar las guardas, y huir. Eſta ſentencia tengo por verdaderiſsima, mas en practica no ſe puede ſeguir; porque como dizen los Doctores citados, ſiempre ay eſcandalo, quando el reo ſe defiende deſta ſuerte por fuerça. * Sic Villalobos.

§. II.

Vera ſententia.

10 Contraria omninò tenenda eſt. Primò, quia ſi calumniam paſſus poteſt ſuam innocentiam oſtendere; alia erunt media, quibus ſe à calumniatore liberet: ſi verò innocentia demonſtrari non poteſt, nequibit non eiuſmodi occiſio plura parere ſcandala, dum innoteſcat, hominem de calumnia non conuictũ per inſidias occiſum eſſe. Et, vt ait Leſsius *lib. 2. de Iuſt. cap. 9. dub. 8. nu.* 47. ſi ſententia illa, vel ſcripto, vel ipſo facto, à viris doctis defendatur, ſequetur facilè, multos perſuaſos ſibi ab actore iniuriam, vel calumniam inferri, ad eũdem è medio tollendum aggreſſuros, non ſine maximo Reipublicæ detrimento: facilè enim credent, aliud ipſis effugium non manere, præter mortem accuſatoris, vel teſtis, vel iudicis. Vnde infinitis homicidijs patebit aditus.

11 Non inficior, hoc fundamentum parui penſum à M. Bañez; ideòquè reſpõdet, hæc incommoda non prouenire ex ipſa doctrina, ſed ex malitia litigantium, qui

qui non prudenter examinabunt circumſtantias, in quibus licitum eſt, falſum accuſatorem, vel teſtem occidere. Verum cum nemo, in propria cauſa, bonus ſit iudex, opinandi aditus omnino præcludi deber, & ideò præfatam ſententiam practicè improbabilë pronunciare debemus, propter abſurda, & inconuenientia, quæ illam ſequuntur. Addo, nec ſpeculatiuè probabilem eſſe, quia vt benè ait Cardin. de Lugo *tom. 1. de Iuſt. diſp. 10. ſect. 10. nu. 189.* ad probabilitatem etiam ſpeculatiuam rei moralis oportet, quòd materia ſit talis, vt in circumſtantijs humanis non afferat inconuenientia, quæ eam reddant illicitam.

12 Quapropter omnino diſplicet Illuſtriſ. D. D. Ioannes de Caramuel *in Theolog. Fundament. edita Franco-Furti, anno 1652. fundam. 51. §. 11. num. 172. fol. mihi 492.* vbi aliam verſans quæſtionem, ſic ait: * Porro hanc doctrinam, ſi reducatur ad praxim, eſſe perniciosam, non nego. At non ſolùm probabiliſsimæ opiniones, ſed & demonſtratæ, & certiſsimæ ſunt interdum nociuæ: quod alibi demonſtrare me memini. Sæpè enim veritatem vtiliter ignorare contingit. * Sic ibi: Et iterum de re noſtra in terminis *fundamento 55. §. 6. num. 1150.* * Hinc eſt, quod ego iudicem, ſumma inconuenientia ſequi ex multis opinionibus, quæ hodiè circumferuntur, nec tamen ideò illas improbabiles eſſe. Multa enim ſuboriuntur ex reſtrictionibus mentalibus: multa ex occultis compenſationibus: multa ex licentia occidendi iniuſtum iudicem, aut teſtem, quam nonnulli concedunt: multa ex alijs, quibus tamen non obſtantibus inconuenientibus, illæ ſententiæ in terminis, quibus hodiè in ſcholis traduntur, ſunt vt minimum probabiliſsimæ, & à nemine damnari poſſunt. * Hæc Caramuel. Quod prorſus falſum exiſtimo, quia à poſteriori, practica opinionis improbabilitas innoteſcit, nec in re ad mores pertinente, admitti debet vt probabile principium, ex quo abſurdæ, contra bonos mores, illationes ſequantur.

13 Concludendum igitur eſt, tãquam omnino certum, præfatam doctrinã nullum habere poſſe locum, ob inconueniẽtia grauiſsima, quæ ex illius praxi pullulare poſſunt. Quapropter nouiſsimè Sanctiſsimus Alexand. VII. die 24. Septẽbris, anno 1665. inter alias propoſitiones, hãc vt ſcandaloſam vt minimum damnauit: *Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam iudicem, à quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum euitare.* Et illam docere, defendere, aut edere, & de ea etiam diſputare publicè, aut priuatim tractare, niſi forſan impugnando, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, & Summo Pontifici reſeruata prohibet, & inſuper diſtrictè in virture ſanctæ obedientiæ, ne ad praxim aliquis eam deducat.

14 Vnde probabilitas ſaltem practica præfatæ opinionis tot Doctorum armata phalange funditus corruit: ſicut fundamentum Caramuelis, & aliorum, quos inconuenientia non terrent, vt probabilitatem practicam alijs opinionibus eiuſdem furfuris non denegent.

QVÆSTIO II.

An licitum ſit, occidere latronem, re valoris accepta fugientem, quando aliter recuperari non poteſt?

1 NEgant nonnulli, quos ſequitur Baronius ex Ordine Prædicarum, in opere contra Amadæum Gulmenium infrà citandus, imò nullum pro cõtraria militare Thomiſtam, confidenter aſſerit. Sed miror hominis auſum, vel, vt potiùs dicam, librorum inopiam: quia affirmatiua ſententia adeò communis eſt, vt ferè omnes eam defendant. Sylveſt. *in verb. Excom. 6. quæſt. 9.* ibi: * Si autem non me inuadit, & tamen rem meam tenere nequeo, niſi occidam, puta, quia fugit in equo meo, quem aliter habere nequeo, niſi illum ſagitta occulta percutiam, &c. dici poſſet, in hoc caſu, non eſſe contra legem Dei, aut naturæ illum occidere. Quia quotidiè de licentia Principis mouentur arma pro temporalibus; quod fieri non poſſet, ſi eſſet contra legem Dei, aut naturæ. * Et antea *verb. Bellum 2. quæſt. 1. in fine.* * Si vis infertur rebus, iniuria debet repelli in continenti, id eſt, quam primùm quis poterit, licet iniuria ſit facta, quia nõ eſt vindicta, ſed defenſio quædam. Et quando dicatur in continenti? Hoc caſu Gloſſa *in cap. ſignificaſti 2. de Homicidio*, dicit, quòd debet facere, quam citius poterit, Ioannes Andreas & Hoſtienſis dicunt hoc verum, vt licitum ſit reſiſtere cum armis ad recuperationem inuaſæ rei, ſi hoc fiat, ante quam ad alia diuertatur; aliàs eſſet guer-

Digitized by Google

guerra, & vindicta. Bartolus verò ſentire videtur, quod hoc fieri debeat intra tres dies. Sed melius dicitur, quod eſt quam primum poterit, non diuertendò ad alia, relinquendo arbitrio boni, rerum qualitaté penſata.* Hactenus Sylveſter, quem eiſdem tranſcripſi pris verbis, *ex verb. Excommun.6.quæſt.9.* ſuperius adductis, ſequitur M.Dominicus Baltanas *in Margarita Confeſſor.fol.mihi* 82.

2 M.Sotus *de Iuſt.libr.5.quæſt.1.art.8.* ibi:*Reſpondetur citra dubium, licere furem etiam diurnum in defenſioně bonorum temporalium interficere, ſi aliter illa eripi ab ipſo nequeunt. Et ratio eſt; quia bona mea media ſunt ad vitæ ſuſtentationem, & ſtatus, atque honoris. Quapropter, ſicut vita fundamentum eſt omnium bonorum, ita eſt, & eorum tutrix, &c. De tempore autem defenſæ, quamdiu duret? fortè dubitas: nempè vtrum tunc tantum liceat reſiſtere, quamdiu fur rem non arripuit, an vero etiam tūc, dum tuis rebus onuſtus fugit, liceat tibi cum armis inſequi, etſi aliter deprehendi nequit, etiā facto telo ſternere? Reſpondetur, toto illo tempore flagrantis delicti licere vim vi repellere, etiam dum fugit.*

3 M. Ludouicus Lòpez *1.p. inſtruct. cap.62.** Paſſus rapinam, ſi illum raptorem non amiſit à conſpectu ſuo, quia adhuc inuenitur cum furto, vt aiunt, in manibus, &c. tunc ſecundum Mercatum poteſt vi tollere, & in defenſionem ſuorum bonorum paſſus illam rapinam poteſt raptorem occidere, ſi aliter ab eius manibus nequeat prædam arripere.*

4 Mag. Corradus *1.p. Reſp. quæſt.75.* *Quantum verò ad res, ſi per viam iuſtitiæ recuperari non poſſunt, omnes conueniunt in eam ſententiam, vt liceat percutere, & occidere. Sylveſter, Caietanus, D. Thomas, Sotus. Et hoc intelligendum, vt ibidem notat Sotus, ſi bona illa ſint aliquanti pretij, &c. idquè ſolum fieri licet in flagranti crimine, & etiam dum fur fugit, ſed poſt fugam ſi aliquo ſe iam recepit, non licet eum vi aggredi, ſed tenere, quovſque iudex eum capiat.*

5 Mag. Zanardus *1.p. vbi de Homicidio, cap.2.§.Nono*, ibi: * Nono dico, licere pro rebus ſuis defendendis, & recuperādis alterū occidere, &c. Hoc idē licebit facere cū fure diurno, quando primo res furata ſit alicuius momenti. Secundò, quādo ille, à quo ſubtractæ ſunt res, dubius eſt, vel certus probabiliter, quod res ſuas aliter non recuperabit, niſi perſequendo furem, & occidendo eum, ſi vellet res furtiuas defendere.*

6 M.Paulus de Blanchis *in Diſcep. caſuum conſcient. in litt.H. vbi de Homicidio, caſu 5.dub.1.§. Ad ſecundam impugnationem, fol.451.* *Non excuſamus oppreſſum, quando poteſt repellere vim, quam patitur à raptore, vel fure, capiendo ipſum, vel quocumque alio modo recuperando ſua bona, ſi occidit. Hac de cauſa dicitur *Exodi 22: Si quis occiderit furem diurnum, reus erit homicidij*: quando ſcilicet, illum capere potuit abſque occiſione: quandó autem non poteſt defendere vitam ſuam, vel res ſuas abſque occiſione, tunc occiſor nō eſt reus homicidij, & hoc eſt, quod intendimus in caſu noſtro.*

7 M.Ioannes de la Cruz *in Sum. 5. præcep. art.1. de Homicidio, dub.6.* * Concluſio affirmatiua: itaquè fugientem cum equo tuo, aut rebus aliquanti pretij, quæ aliter certo non recuperabis, licet ſagitta confodere. Ita Sylveſt. Soto, Bañez, & Caietanus, & communiter cum D. Thoma 2.2 *quæſt.64.art.7.* & patet *Exod.22.**

8 Reuerendiſ. PP. Magiſtros ſuprà citatos ſequuntur cōmuniter Doctores. Villalobos *tom.2.tract.12.diffic.11.* *Si es licito matar al ladron, quando no ſe puede defender por otra via la hazienda? Reſpōdo, que ſi: ſiēdo *cum moderamine inculpatæ tutelæ*: Aſsi lo tiene Cayetano, Aragō, Bañez, Ledeſma, y es comuniſsima. Y dize Bañez, que conſienten en ella los Philoſophos, y casi todos los Theologos, &c. Por la miſma razon tambien es licito perſeguir al ladron, para que dexe lo que lleua hurtado, y quando no huuieſſe otro medio, matarle por eſſo. Y tambien, quando no ſe puede recuperar por otro camino, porque ſi ſe pudieſſe librar por juſticia, no ſeria la muerte inculpable.*

9 Diana *p.5. tract.4. reſol.17.* poſtquā negatiuam ſententiam retulit, ſic ait: * Verum contrariam ſententiam tenent communiter Doctores. Et ita docet Tannerus, qui citat Sylveſtrum, Nauarrum, Sotum, Valcatiam, Aragonium, Bañez, & Leſsium. Quibus ego addo Turrianum, Marchantium, Baldellum, Layman, Binſfeldium, Molinam, Azorium, & Filliucium, &c. contra Couarruu. eſſe licitum occidere, vel ſagitta, vel catapulta furem, ſi cum re furata fugiat; quia

inuaſio rei durat, donec ſe in tutum recipiat, vbi quietè poſsidere incipiat. Et quia niſi id licitum eſſet, defenſio rerum maxima ex parte eſſet inutilis: poſſent enim fures quodlibet rapere, & ſtatim fuga ſe proripere: in fuga enim, ſecundum opinionem Couarruu. eſſent tuti. Ita Doctores citati.* Hæc Diana *vbi ſuprà* & iterum *p.8.tract.7.Miſcellan.reſolut.47.* cum Card. de Lugo teſtante, hanc eſſe communem Doctorum opinionem *diſput.10.de Iuſt.ſect.9.n.179.* Quibus conſentit Leander a Sacram. *tom.5.de Irreg.diſp.13.quæſt.7.* *Quia adhuc fure fugiente, inquit, inuaſio cenſetur adhuc durare. Sic tenent cõmuniter Doctores, Molina, Sylveſter, Sotus, Nauarra, Leſsius, Diana, Rodriguez, Reginaldus, Dicaſtillo, Lugo.* Imò potiori iure occidi poſſe iniuſtum inuaſorem facultatum, quam honoris, multis oſtẽdere conatur Fr. Franciſcus Bonæ Spei Carmelita reformatus *in lib.* cuius titulus, *Noctua Belgica ad Aquilam, dub.20.num.634.* * Quia bona fortunæ per ſe ordinata ſunt ad vitam conſeruandam; ideo qui illa aggreditur, in caſu, quo facilè recuperari nõ poſſunt, niſi iniuſtus aggreſſor occidatur, cenſetur poſſeſſoris vita aggredi; & proinde contra illum agi poteſt, tanquam cõtra vitæ aggreſſorem, &c.* Sic ille, ex illo principio, quod conceſſo vno, cenſentur conceſſa ea omnia, ſine quibus non peruenitur ad ipſum, *l.1.ff. de iuriſdict.omn. iudic.l.ad rem mobilem, §.Quis procurat.ff. de procurat.cap. præterea de officio delegati, & cap.ex his, §.Porrò de verb.ſignif.* quod veriſsimum eſſe ratio naturalis demonſtrat, quando media ſunt vnicè neceſſaria.

10 En amice lector, opinio illa, quam in Leſsio *de Iuſt.lib.2.cap.9.dub.11.* & in Eſcobario *in Theol.Moral.tract.1.exam.7.cap.3.* neſcio quis cenſura notauit, communis eſt apud Theologos. Quapropter iure optimo StubroKius in illũ, & ſequaces animaduertens, in ſuis in quorundã notas, *ad Epiſt.14.fol.208.* ſic ſcripſit: * Omnes communiter cenſent, ſi paucos excipias, poſſe quẽlibet defendere facultates ſuas, vel Patris, vel heri, etiã cum morte furis, ſi aliter ſeruari, aut recuperari non poſſunt, & res notabilis momenti id poſtulet, Caietanus, Sotus, Nauarrus, Molina, Leſsius, Vazq. D. Antoninus Sylveſter, Medina, &c. Vix vllum auctorem inuenio ex innumeris ferè, qui de hoc argumento ſcripſerunt, cuius calculo hæc ſententia non donetur.*

11 Addit M. Sotus *vbi ſuprà*, hãc doctrinam locum habere, licet res ablata per iudicem recuperari poſsit, non tamen facilè. Verba eius ſunt: * Iuriſconſulti inferunt, quod dum ſpes eſt, via iuridica recuperandi furtum, non licet, furem occidere. Et certè ſi ſpes eſſet certiſsima, quod facillimo negocio recuperari poſſet, verum appareret; vbi autem res eſſet dubia, poſſet liberum eſſe domino iure vti ſuo.*

12 Docent etiam alij, licitum eſſe occidere furem, quoties res, eo non occiſo, cuſtodiri non poteſt, etiamſi poſtea recuperari poſsit. Ita Henricus Stouercoff. apud Dianam *p.5.tract.4.reſolut.17.* & ante illum Eminent. Caietanus & Sylveſter, vt refert Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom.2.Theolog.Moral.cap.20.quæſt.4.num.7.* Quos ſequitur Truſlench *cap.4.dub.6.num.6.* Quorum ratio eſt, quia fur magnam mihi inferr contumeliam, dum res meas, me præſente, capit, ac proinde vim vi repellere licet. Sic Doctores citati. Quibus conſentiunt alij, quos nouiſsimè refert, & ſequitur D. Hieronymus de Molina & Guzman *in Nouis veritatibus iuris, verit.37.num.20.*

13 Addunt non pauci, licitã aliquando eſſe bonorum recuperationem, vi adhibita, non ſolùm quando fur, eis acceptis, fugit, ſed etiam poſteà, quando iam res in tuto eſt poſita. Sic tradit M. Corradus *1.p.Reſponſ.quæſt.75.* ibi: * Vltimo dicitur, quod ſi quis rem meam ſubripit, in continenti poſſum per vim eam eripere. Si autem ſtatim non fiat, tunc per iudicem recuperari debet: Alioquin (attende, ſi non poteſt per iudicem recuperari, ego dominus, in defectu iudicis, eam violenter recuperare poſſum, non ſuadente diabolo, ſed iuſtitia tantum. Ita ait ibidem Sylveſter.* Hæc M. Corradus.

14 Idem ſentiunt alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacramen. *tom.5.de Irregular.diſputat.13.quæſt.8.* vbi inquiens: * An etiam licitè poſsit quis occidere furem, qui rem furatam habet poſitam in certo loco? * Reſpõdet. * Negabit Couarruu. cui fauere videntur S. Antoninus, Petrus de Nauarra, & alij &c. Sed probabilius reſpondeo, etiã poſſe licitè, & abſque metu irregularitatis talẽ furẽ occidere, caſu (ad minus) quo inuaſus furem inſequens in continenti illum occidat, ſi rem furatam non velit tradere, & nullo alio medio

recu-

recuperari poſsit, quia tunc adhuc actus inuaſionis moraliter durat. Sic Fagundez, Sylveſter, Ioannes à Lignano, & alij. * Et inferius *quæſt. 9.* inquit, poſſe quem ingredi domum, vbi rem furto captam in pacifica poſſeſsione fur retinet, & illum occidere, ſi reſiſtat eam tradere eidē domino: * Dummodo, inquit, & remedium illi non ſuppetat recuperandi rem propriam per vires iuridicas, & eadem res furatà in indiuiduo extet apud furem, vt eadem torques, idem pallium. Ratio eſt, quia in hoc caſu dominus rei non eſt aggreſſor, ſed defenſor rei propriæ, ob quā recuperandam licitum eſt illi, inferre vim inuadenti. * Sic Leander, cui conſentiunt Malderus *2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 13. §. Dico ſexto.* Diana *p. 5. tract. 4. reſol. 37.* & plures doctiſsimi apud illos, quorum ſententiam probabilem putat Bonacina *diſp. 2. de Reſt. quæſt. vltim. ſect. 1. p. 10.* & tuentur alij apud Eminent. Card. de Lugo *tom. 1. de Iuſt. diſp. 10. ſect. 9. num. 181.*

15 Denique doctrinam traditam de occiſione furis, re valoris accepta, fugientis, extendunt D. Antoninus, & Caietanus, quos citatos ſequitur Leſsius ſuprà, ad Clericos, & Religioſos. Quibus cum Maldero, & Sylvio conſentit Diana *p. 5. tract. 4. reſol. 16.* & cum Soto, Petro de Nauarra, Barboſa, & alijs tenet Leander à Sacram. *tom. 5. diſp. 13. q. 3. & 4.* ſubnectens: * Sic tenēt ferè omnes Doctores pro noſtris ſententijs adducti. * Qui pro defenſione rerum ſuarum idem putant licere Clericis, & Religioſis, quod laicis.

16 Et ante illos docuit M. Victoria *in Relect. de iure Belli, n. 4.* vbi ſic: * Etiāſi iure naturali non liceret occidere pro defenſione rerū, videtur, quod iure ciuili factū ſit licitum. Et hoc, re vera, ſecluſo ſcandalo, videtur licere, non ſolùm laico, ſed etiā Clerico, & Religioſo viro. * Verū ſi iure naturali id non liceret, nō video, quomodo ius ciuile poſſet licitū reddere Clericis. Melius ergo ſuadetur ex D. Antonino aſſerente, omnibus conceſſam eſſe defenſionem rerū, quibus conceſſa eſt defenſio vitæ. Quam omnibus, naturæ iure cōceſſam, dicit Caietanus *de Poteſtate Papæ, cap. 17.* & ſcribere nō recuſauit: * Quod quilibet licitè poſsit occidere Papam inuaſorē ſe defendendo. * Cui cōſentit M. Victoria illius verba referēs *in Relect. 1. de Poteſt. Eccleſiæ ad finē*, & Sylveſter *verb. Bellum 2. §. 2.* Verum horum doctrinam non laudo, & benè eam limitauit Fagundez *in quinque præcepta Eccleſiæ, lib. 5. cap. 3. n. 6. & 7.* dicēs: non procedere, quando Principes, ſeu Domini ſunt tam vtiles bono communi Reipublicæ, vt ſecundum prudentiæ, & charitatis regulas, videatur teneri vnuſquiſque potiùs iniuſtā ſui occiſionem pati, quā inuadentem ſe iniuſtè, iuſtè perimere.

17 Hæc ſcripſiſſe ſufficiat, in præſidium communis & veteris ſententiæ aſſerētis omnibus, etiam Clericis, licitum eſſe occidere invaſorem ſuarum facultatum notabilis momenti, quando aliter recuperari non poſſunt. Quod inſuper probari poteſt; *ex cap. 6. de ſententia excommunicationis in 6.* vbi etiam pro defenſione rerum temporalium dicitur eſſe licitum, vim vi repellere, quando aliter defendi non poſſunt. Et ſanè latiſsima latrocinijs aperiretur via, ſi bona propria defendere non liceret, etiam cum morte tentantis auferre: nec ius ad vitam perfectum eſſet, ſi ad media ad illam nobis neceſſaria deficeret. Ideò hæc opinio prorſus retinenda eſt, quam non ſolùm Doctores ſuprà citati, ſed Divus Auguſtinus, & D. Thomas propugnant, vt teſtatur Eminēt. Caietanus *in Sum. verb. Homicidium*, vbi ait: * Licet alterum occidere, tuendo neceſſaria ad vitam, & virtutem, ne perdat res ſuas, & ſuorum, * & *2. 2. quæſt. 64. artic. 7. §. Ad hoc dubium*, inquit: * Eſt ſententia D. Thomæ, & Auguſtini: quia Auguſtini auctoritas loquitur nō ſolùm de vita corporali, ſed de alijs, quæ inuiti perdere poſſumus, ſub quo ordine ponit honores, & diuitias, *

18 Quæ ſi animaduertiſſet Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum Guimenium, diſput. 1. ſect. 2. artic. 1. §. 4. fol. 148.* ſcribere non auderet, (ne dum vt principium apud D. Thomam, & eius omnes diſcipulos inconcuſſum iactare) occiſionem hominis, ob ſolius vitæ defenſionem, licitam eſſe. * Reſpondemus (inquit) rationem nos docere, ſola auctoritate publica, homicidium licitum per ſe eſſe: a priuata poteſtate numquam; ſed ad ſummum nos illud pati, vt accidētario iunctum vitæ noſtræ defenſioni, * & expreſsius *fol. 149.* Mortem, inquit, aggreſſoris * pati & ferre poſſumus, non eligere; vt adiunctam inculpatæ tutelæ ſalutis, non honoris. * Quo nil à veritate magis alienum: honorem enim & diuitias cum morte aggreſſoris de-

defendere poſſumus, vt conſtat ex dictis; & ex communi Thomiſtarum ſententia. Vide quæ adduximus *ſup. tract. 3. diſput. 3. quæſt. 3. cap. 6. num. 55. & 56. folio 217. & 218.*

QVÆSTIO III.

An Proſcriptum, ſeu Bannitum à Pontifice, aut ab alio Principe, liceat vbiquè occidere?

1 VNum ſupponimus, & aliud diſputamus. Supponimus cum communi ſententia, Principem poſſe concedere facultatem generalem cuicumquè ad aliquem ſceleratum hominem occidẽdum, propter damnum Reipublicæ imminẽs, quod aliter vitari non poteſt. Hæc vero permiſsio, vt benè notat Molina *tom. 4. diſput. 7. num. 1.* niſi ex grauiſsima cauſâ concedenda non eſt, vt ſi eſſet nocentiſsimus graſſator, aut alius ſimilis pernicioſiſsimus Reipublicæ, qui facilè comprehendi non poſſet. Sic nonnumquam concedi ſolet facultas occidendi bannitos, aliosquè ſceleratos, propoſito etiam premio occiſori, qui auctoritate publica exècuror ſententiæ mortis conſtituitur. Difficultas ergo eſt: an bannitum, ſeu ſceleratum hominem, quem occidendi facultas cuiuis a Pontifice conceditur, liceat vbiquè occidere?

2 Prima ſententia aſſerit, non ſolùm bannitum à Pontifice, ſed etiam à quolibet alio Principe, poſſe vbiquè; alterius Principis, in cuius territorio moratur, non requiſita licentia, licitè occidi. Sic tradit M. *Zanardus 1. p. vbi de Homicidio, cap. 3.* dicens: *Hoc idem, nempè facultatem occidendi malefactorẽ, poteſt Princeps concedere in terris alienis, quando delictum adeò eſt immane, vt ad terrefaciendum alios, vel ad ſimilia crimina vitanda, hoc expedire iudicauerit. Nec hoc eſt perturbare ſtatũ alieni Principis, quia in eo non intendit iuriſdictionem exercere, ſed in eo ſubditum ſuum punire. Et inſerius: *Idem præſtare valebit, quãdo timendum eſſet, ne ille bannitus in actu iterum Rempublicam inuadat, vel perturbet, quia vnicuique Reipublicæ licet, ad ea media recurrere, quæ ad eius quietem apta reperiuntur.* Hactenus M. Zanardus *ſuprà fol. 758.* & iterum *fol. 790. cap. 9. de Bannitis.*

3 Eamdem ſententiam defendit Iacobus de Graſſis Monachus. Caſsinenſis *in deciſionibus aureis p. 1. lib. 2. cap. 62. nu. 57. fol. mihi 312.* vbi ſic: *Sed an ſtatutũ, quod banniti, ſeu foriudicati occidantur impunè, & occiſores premiũ conſequantur, habeat locum in occidente extra territoriũ? Dic, quod ſic. Caſus eſt *in l. 3. §. final. ff. de ſicarijs.* Vbi transfugas vbicũque inueniãtur, interficere licet. Poteſt enim conſtitutio ligare perſonas etiam extra territorium exiſtentes, vt *in l. magis puto, § Illud, ff. de rebus eorum, per l. ſi fideicommiſſum, §. Tractatum, ff. de iudic.* Socinus *conſil. 74. n. 17.* vbi poteſtas ſtatuendi in ſubditos non arctatur territorio, & ideò vbicũque reperiuntur, ſunt ligati, & illos occidẽtes gaudent beneficio. Ita Baldus *in l. cunctos populos, n. 9. C. de Sum. Trin. & Fide Cathol.* Hypolitus *ſingul. 124.* ſequitur etiã opinionẽ Baldi Piſtanelus *ad conſtit. Regni Neapol.* quæ incipit: *Pœnam eorum.* Quod videtur ſatis rationabile; tum quia taliter occidentes gerunt actũ permiſſum; & in factis priuatorũ non attẽditur territorium, ſed an faciant actũ permiſſum, vel prohibitum? *tex. in l. non ſolum, §. Et, qui in teſtamẽto, & ibi Gloſſa in principio, ff. de excuſat. tutor.* Tũ quia Reipublicæ intereſt, tales, vbicumque fuerint, perimi, ne reuertantur; & ne prouincias cladibus, furtis, ac violẽtijs moleſtent.* Hæc Graſſis, cui conſentiunt, vltra citatos, Lactantius, Finelius *de caſibus reſeruat. caſu 4. n. 41.* & Proſpetus Fatinacius *in Practica criminali, p. 3. q. 103. n. 213.* loquens de illo, qui ob crimen læſæ Maieſtatis proſcriptus, & bannitus eſt.

4 Verum hæc opinio eſt contra cõmunem Theologorum, quæ, non petita Principis territorij licentia, id minimè licere, defendit; & merito, quia nullus iudex poteſt, extra territorium ſuum, ius dicere, aut ſententiam exequi, vt conſtat *ex l. vltim. ff. de iuriſdictione omnium iudicum, & ex cap. 2. de conſt. in 6.* vbi Doctores id cõmuniter notãt, & tradit Eſcobar *in Theolog. Moral. tract. 1. exam. 7. cap. 3. n. 32.* dicẽs, licitum eſſe, occidere bannitum: *Non tamẽ poſſe extra territorium Principis, ſeu Reipublicæ concedentis occidi, niſi conſenſus ſaltem tacitus, vel rationabiliter præſumptus illius Principis, in cuius territorio inuenitur, interueniat.* Quia extra territorium punire, verè eſt illic iuriſdictionem exercere. Quidquid auctores *n. 3.* citati contradixerint.

5 Hoc cum certiſsimum ſit, dubitat, & merito Eſcobar: *Quid ſi proſcriptus

Digitized by Google

tùs à Pōtifice? Eſt ne forſan idem ſtatuendum, & aſſerendum? *Et reſpondet negatiuè ex Filliucio *tom. 2. tr. 28. p. 2. cap. 2. n. 24.* Qui poſtquam ſententiam communē, quoad alios Principes ſuprà ſtabilitam, recēſuit; ſic ait: *Hinc deduci poteſt, ſi is, qui proſcripſit, habeat iuriſdictionem illimitatam, & per vniuerſum orbem, vt Sūmus Pontifex, hunc etiam poſſe mādare occiſionem hominis à ſe proſcripti in alieno territorio. * Subnectit verò, & prudenter: *Quamuis ad ſeruādam cuique ſuam iuriſdictionem, nō ſoleant eiuſmodi homicidia præcipi in alieno territorio. * Hæc Filliucius. Ex quo Eſcobar; & Diana *p. 5. tr. 4. reſol. 24.* vbi inquirens: * An liceat ſine peccato occidere bannitum extra territorium proſcribentis? *Reſpondet cum alijs negatiuè quoad alios Principes, & affirmatiuè quoad Pontificem: & rationem quoad vtrūque reddit: * Quia cum ſit, inquit, extra territoriū proſcribentis, nō extenditur ad illud eius poteſtas, niſi adeſſet licentia expreſſa, vel tacita, vel rationabiliter præſumpta alterius Principis, in cuius iuriſdictione moratur bannitus. Niſi reus eſſet bannitus à Summo Pontifice (attende) qui cū habeat iuriſdictionem illimitatam, & per vniuerſum orbem, poteſt mandare occiſionem hominis à ſe proſcripti in alieno territorio. *Sic ille.

6 Hanc ſententiam amplector: Sed quia non tamin concluſione, quā in eius principio hærete forſan nō nemo poterit; ideò, vt mihi certū de fide, ſtatuo, Summū Pontificem in toto orbe habere poteſtatē indirectam in temporalibus, nimirū, prout neceſſarium fuerit ad rectam in ſpiritualibus gubernationē. Hæc doctrina eſt communis inter Catholicos; qui contra Hæreticos aliter ſentientes acriter inuehuntur. M. Victoria *in Relect. de Poteſt. Eccleſ. n. 11. & 12. & in Relect. de Indis inſulanis, n. 29.* ibi: * Papa habet poteſtatē temporalē in ordine ad ſpiritualia, id eſt, quantum neceſſe eſt ad adminiſtrationem rerū ſpiritualium. Hæc etiam eſt omnium Doctorū, &c. Et certè nullus legitimè Chriſtianus deberet negare hāc poteſtatē. * Sic Victoria. Quē ſequitur M. Hyacinthus Donatus *p. 2. tract. 11. de ſucceſſione Monaſterij q. 15. n. 6. fol. 218.* dicēs: Romanus Pōtifex de rebus tēporalibus in ordine ad finem ſpiritualem * in vniuerſo mundo poteſt diſponere abſque vlla controuerſia, vt docent Catholici, & praxis obſeruat. *.

7 Eximius Doctor Franciſcus Suárez *in Defenſione Fidei contra Regem Angliæ, lib. 3. cap. 23.* pluribus ſacræ Scripturæ auctoritatibus, & Sanctorum PP. teſtimonijs hanc veritatem demonſtrat, concludens: * Docent hoc omnes Catholici Doctores, quos ſuprà enumeraui, & latius Bellarminus, eſtquè nō minus certū, quam cætera, quæ dicta ſunt (nēpè de poteſtate Pontificis ad excōmunicandos Reges, quæ eſt de fide.) Imò ſi ea ponderentur attentè; & dictum refutare errorem, & veritatem Catholicā, vſu, auctoritate, & ratione cōprobatam defendere, difficilè nō erit. *Et iterum *lib. 6. cap. 6. num. 27.* * Oſtentum eſt, inquit, *lib. 3.* multa Concilia Generalia hanc poteſtatem in Summo Pontifice recognouiſſe, &c. Et ſæpius Summi Pontifices cum Concilijs Generalibus illa poteſtate vſi ſunt; vt Innocentius III. in Cōcil. Lateran. & Innocentius IV. in Concilio Lugdunenſi. Prætérquamquod communi Eccleſiæ traditione, & conſenſu, hæc veritas fundata eſt, neque in hoc pūcto eſt diſſenſio inter Catholicos Theologos. * Hactenus Suarez.

8 Cuius veſtigijs inſiſtunt, contra Hæreticos huius temporis, auctores moderni. Diana *p. 10. tr. 6. reſol. vnica.* * Pontifex ſecundū omnes tam Canoniſtas, quā Theologos, habet poteſtatem indirectam in tēporalibus, de qua doctrina inter Catholicos non eſt diſputandum. * Et *tract. 17. de Poteſtate exauctorandi Reges, reſolut. 8.* * In quadā, inquit, Congregatione Theologorum, cui ego interfui ex ſpeciali mādato Sanctiſsimi Domini noſtri Innocentij X. nūc fœliciter regnantis, determinatū fuit: Propoſitionē hanc: *Papam nullam habere poteſtatem in temporalibus, etiam indirectè* eſſe hæreticam, ſaltē reductiuè. * Et hanc cenſuram ei inuſſerat P. Adamus Tannerus ex Societate Ieſu *in defenſione Eccleſiæ libertatis, libr. 2. cap. 8.* Vbi multis probat, non poſſe abſque errore in fide, imò nec ſine hæreſi, poteſtatē in temporalibus indirectam Romanis Pontifibus denegari. Quam ſententiam doctiſsimè defendit M. Sorus *in 4. diſt. 25. q. 2. artic. 5. concluſ. 5.* his verbis: * Adhibetur quinta, eademquè Catholica concluſio, cōtra eorū hæreſim, qui omnem abdicant Pontifici temporalē poteſtatem: Poteſtas quæcumque ciuilis eatenus eſt Eccleſiaſticæ ſubiecta in ordine ad ſpiritualia, vt Papa poſsit per ſuam ſpiritualem poteſtatem, quoties ratio fidei,

& Religionis exegerit, non ſolùm Eccleſiaſticarum cenſurarum fulmine, aduerſus Reges agere, eoſquè cogere: verum, & cunctos Chriſtianos Principes temporalibus bonis priuare, & vſque ad eorum depoſitionem procedere. * Hactenus M. Sotus.

9 Ex præfata igitur vera, & Catholica doctrina, ſic pro opinione noſtra efficaciter arguitur. Summus Pontifex habet in toto orbe indirectam iuriſdictionem, & poteſtatem in tẽporalibus, prout neceſſe fuerit ad rectam Eccleſiæ in ſpiritualibus gubernationem: ergo ſi infenſus aliquis eſſet huic gubernationi, & ſpirituali fidelium bono, poſſet Põtifex illum proſcribere, & mãdare, vt vbicumque terrarum inueniatur, internecetur, & conſequenter facere cuique licitum talem bannitum vbiquè occidere. Nõ facilè vitabis conſequentiam.

10 Addunt alij, Summum Pontificem in toto orbe Chriſtiano, non ſolùm indirectam, ſed etiam directam in temporalibus poteſtatẽ habere. Sic Anguianus, Comitolus, Pereira, Martha, Peſſantius, & alij, & putat probabile eos referens Diana *1. p. tract. 2. de immun. reſolut.* 121. & antè illos tenuerunt alij, prout videre licet, apud Magiſtrum Ioannem Martínez de Prado *tom. 1. Theolog. Moral. cap. 3. quæſt. 3. §. 3. num.* 9. vbi ſic ait. * Summum Pontificem habere directum dominium ſpirituale, & temporale in totum orbem, præcipuè in omnes Chriſtianos, dicunt S. Antoninus, Sylveſter, Albarus Pelagius, Auguſtinus de Ancona, M. Ferrara, Thomas Bocio, Solotçano, ſoletquè tribui D. Thomæ. * Et hanc eſſe plurium Canoniſtarum ſententiam fatetur M. Sotus *lib. 4. de Iuſt. quæſt. 4. §. Sed in hac quæſtione*, vbi ſic: * Enimverò de Chriſto, qui rem ſuperficie tenus cogitant, inficias ire non audent, quin fuerit in quantum homo, in temporalibus, orbis dominus, &c. Ex quo principio Doctores plurimi iuris Canonici idem Summo Pontifici tribuunt temporalium dominium, & pleniſsimam poteſtatem. * Quam ſententiam apud Victoriam *in Relect. de Poteſtate Eccleſiæ, num. 2. & in Relect. de Indis inſulanis* tuentur plures: * Ita, inquit, tenet Hoſtienſis, & Archiep. *3. p. tit.* 22. & Angelus, Anchar. ita tenet Sylveſter, qui multo etiam largius, & benignius hanc poteſtatem tribuit Papæ. *

11 Si hæc doctrina eſſet vera, validius ex illa inſtaurari poſſet argumentum ſuperius factum pro noſtra opinione aſſerẽte, bannitum à Pontifice poſſe licitè vbiquè occidi; cui proinde omnes Doctores nuper citati diſſentire nequibunt. Verum principium hoc, præterquam quod nullatenus neceſſarium eſt, ad præfatam cõcluſionem tutandam, cum poteſtas indirecta ſufficiat; valdè mihi diſplicet, & nullo fundamento ſtabilitur, vt benè probat M. Victoria *vbi ſuprà*, qui erroris notã illi inurit: * Ex quo, inquit, patet error multorũ Iuriſconſultorum, vt Archiepiſc. Panormit. Angeli, Anchar. Sylveſtri, & multorũ aliorum, qui putant, quòd Papa eſt dominus orbis propriè dominio temporali, & quod habet auctoritatem, & iuriſdictionẽ temporalem in toto orbe ſupra omnes Principes. Hoc ego non dubito eſſe manifeſtè falſum, cum tamen ipſi dicant, eſſe manifeſtè verum. Ego puto, eſſe merum commentum in adulationem, & aſſentationem Pontificum. * Et infrà: * Gloſſatores iuris hoc dominium dederunt Papæ, cum ipſi eſſent pauperes rebus, & doctrina. * Hæc Mag. Victoria, qui licet vir moderatiſsimus, nec ſodalibus pepercit, tum quia eorum opinio de poteſtate directa in temporalibus totius orbis Chriſtiani, nullum in ſcriptura habet fundamentum, tum quia Innocentius III. Pontifex Maximus, & vir doctiſsimus *in cap. Per venerabil. Qui filij ſint legitimi*: dicit, ſe non habere poteſtatem (nempè directam) in temporalibus ſuper Regem Galliæ (& per conſequens nec ſuper alios Reges) vt videre licet apud M. Victoria ſuprà. Et ita docent Suarez *in Defenſione Fidei lib. 3. cap. 5. num.* 8. & Bellarminus *tom. 2. lib. 5. de Romano Pontifice, cap. 4. & ſequẽtibus.* Hæc obiter de poteſtate directa Pontificis prælibaſſe ſufficiat: vt nemo deinceps odium cõciliare præſumat opinioni aſſerentium, habere poteſtatem, & iuriſdictionem indirectam, ideòque à Põtifice bannitum poſſe licitè vbiquè occidi. Quod Theologaſter neſcio quis cenſura notauit.

12 Ex hoc principio, & concluſione, ſingulare aliud dubium excitauit Iacobus de Graffis, *vbi ſuprà p. 1. lib. 2. cap. 62. num.* 60. his verbis: * Sed quid dicendum de muliere bannita, quæ ex forma ſtatuti poteſt occidi, num impunè poſſet adulterari? Moderni ſimpliciter aſſerunt, quod non: etſi

etſi Nellus *in tra&tat.Banni in 2.p.ſecundi temporis,quæſt.46.* contrarium affirmet, quia ſecundum eum, ſi poteſt occidi bannita, ergo poteſt adulterari, cum maius ſit delictum homicidium, quam adulterium. Facit *tex.in l.neque in ea,& ibi Bartol.ff.de adoption.* Sed tamen dictum Baldi, quia communiter approbatur, (attende) verius videtur, tum quia adulterium eſt de ſe malum, & in eo non habet Papa ius diſpenſandi.* Sic ille, qui, vt ex adductis conſtat, opinionem Nelli, & Bartoli probabilem putat. Quæ quidem, ſi adulterium cū bannita licitum eſſe contendat, ſicut & eius occiſionem, aperta hæreſis eſt. Si verò ſolum intendat adulterij pœnam non incurrendam ab eiuſmodi adultero, eo quod cum bannita; non malum contendam: quia ius humanum, quoad hoc, locum habere poteſt, ſicut habet in excuſando a pœnis homicidij maritum occidentem vxorem in adulterio deprehenſam. Nec credibile eſt, authores citatos aliud intendiſſe, etſi verba latiùs parere videantur.

13 Ex eodem principio de poteſtate indirecta Pontificis in temporalibus, in toto orbe Chriſtiano. Concluſionem aliā notatu digniſsimam quoad bellum indicendum deducit M. Victoria *in relection. de Indis inſulan.nu.29.fol.mihi 325.* *Hac etiam ratione, inquit, diſcordantibus Principibus de iure alicuius Principatus, & in bella ruentibus, poteſt Papa eſſe iudex, & cognoſcere de iure partium, & ſententiam ferre, quam tenentur recipere Principes, ne ſcilicet eueniant tot mala ſpiritualia, quot ex bello inter Principes Chriſtianos neceſſe eſt oriri. Et licet hoc vel non faciat Papa, vel non ſæpè faciat, hoc non eſt, quia non poteſt, vt dicit Dominus Durandus, ſed quia timet ſcandalum, ne Principes putent, hoc facere per ambitionem, vel, veritus rebellionem Principum à Sede Apoſtolica, & hac ratione poteſt aliquando Reges deponere, & etiam nouos conſtituere, ſicut aliquando factum eſt.* Hæc Victoria, cuius ſententiam, pluribus pro ea citatis, ſequitur, dicens, eſſe communem, M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. Theologiæ moral. cap.15. quæſt.4. num.16.* apud quem Lorca, Suarez, Molina, Baſſæus, M. Sotus, Ouiedo, Hurtado de Mendoza, & alij, quos ſequitur Diana *p. 6.tract.4.reſol.2.& p. 10.tract. de Princip. Chriſt.fœderibus cum Turcis, vel Hæreticis, reſol.7.* Quibus adhæſit Villalobos *in Sum. tom.2.tract.5.diffic.4.num.4.* ibi: *Quando fueſſe la guerra contra Principes Chriſtianos, y conuinieſſe a el bien eſpiritual, podria el Papa meterſe en ello, y difinir, y compeler por cenſuras, ò por otro camino al rebelde. Aunque no conuendria, que ſe hizieſſe eſto de ordinario, porque el Principe contra quien ſe ſentenciaſſe, cobraria odio contra el Pontifice, penſando que lo auia hecho por paſsion.* Sic Villalobos. Quamuis * in caſu neceſſariò (ait M. Prado ſupra) debent hæc humana iudicia contemnere, & cenſuris compellere Reges, ne fictis titulis bellum gerant, & totam Rempublicam Chriſtianam perturbent; quòd notat (inquit) Mallæus, & alij multi, quos citat, & ſequitur Diana, & iam diu trad derat M. Soto *in 4. diſt. 25. q. 2. art. 1. concluſ. 4.* Hæc M. Prado: quæ hic placuit adnectere, quia forſan alibi non ſe dabit occaſio, & veriſsimam doctrinam continent.

14 Et ne Miniſtri Regij in Conſilijs ad bellum indicendum faciles ſint, animum vellem aduertant ad aliam æquè certam, doctiſsimi M. Franciſci de Victoria ſententiam, cui ſi Principes ſupremi, vt debent ſteteſſent, Reſpublica Chriſtiana tot non eſſet quaſſata malis, & forſan orbi vniuerſo iam diu dominata fuiſſet. *Nullum, inquit, bellum eſt iuſtum, ſi conſtat geri maiori malo Reipublicæ, quàm bono, & vtilitate: quantumuis aliunde ſuppetant tituli, & rationes ad bellum iuſtū. Probatur. Quia Reſpublica non habet poteſtatem inferendi bellum, niſi ad tuendum ſe, reſque ſuas, atque ſe protegendum; ergo vbi ipſo bello attenuatur potiùs, atque atteritur, quam augetur, bellum erit iniuſtum, ſiue à Rege inferatur, ſiue a Republica. Imò cum vna Reſpublica ſit pars totius orbis, & maximè Chriſtiana Prouincia pars totius Reipublicæ, ſi bellum vtile ſit vni Prouinciæ, aut Reipublicæ, cum damno orbis, aut Chriſtianitatis, puto eo ipſo bellum eſſe iniuſtum. Vt ſi bellum Hiſpaniarum eſſet aduerſus Gallos, aliàs ex cauſis iuſtis ſuſceptum, & alioquin Regno Hiſpaniarum vtile: tamen cum maiore malo, & iactura geritur Chriſtianitatis; puta quia Turcæ occupant interim Prouincias Chriſtianorum; ceſſandum eſſet à tali bello.* Hæc Victoria. Quæ vt obſeruentur, maximorè oporteret, omnes ſupremos in temporalibus Principes, exhortatione Summi Pontifi-

cis,

cis, fœdus inire, ne vllus aduerſus alium, bellum mouere poſsit, quin à maiori ipſorum parte pro iuſtitia cauſæ lata ſententia præceſſerit. Qui autem ſecus indixerit, ſi à Pontifice Summo admonitus non deſiſtat, omnium arma in ipſum conuerſa illicò experiatur. Iuſtiſsima lex hæc foret, ſanctiſsimum fœdus, vt verſatilibus probabilitatibus, in re tanti momenti aditus omninò præcluderetur. Bellare enim, *neceſsitatis, non voluntatis eſſe debet*, vt ait D. Auguſtinus *epiſt. 207. relatus in cap. noli 23. q. 1.*

QVÆSTIO IV.

Vtrùm ad vitandum periculum vitæ, vel infamiæ puellæ prægnantis, licitum ſit, procurare abortum fœtus inanimati?

1 PLures pro affirmante ſententiâ, expreſsis nominibus, & collatis locis, adducit Diana *p. 6. tract. 8. reſol. 37.* Inter quos, quemdam Ieſuitam ſuppreſſo nomine, qui, vt verum fatear, dubiæ fidei mihi eſt, quia non ab eo excepit Diana (vt ipſemet refert) ſed a quodam viro nobili, qui ei teſtatus eſt, Ieſuitam à ſe conſultum ſic reſpondiſſe. Verba Dianæ ſunt: * Non deſinam hic adnotare, quod conſultus de hoc caſu à viro nobili, & fidedigno, teſtatus eſt mihi, doctiſsimum Theologum Societatis Ieſu, quem ego ſcio, reſpondiſſe, vt ſupradictum eſt, licitum eſſe pro ſaluãda vita, & honore puellæ prægnantis procurare eius abortum ante fœtus animationem.* Sic Diana ex auditis à viro nobili: ſed forſan hic licet aliàs fidedignus, non benè Ieſuitæ reſponſum percepit: quòd mirum non erit expendenti, non rarò viros etiam doctos decipi, referentes pro aliqua opinione vnũ, vel alterum Doctorem, vbi contrariam expreſsè defendit. Et, quod miraberis, id in præſenti contigit ipſi Dianæ, qui pro eadem opinione, adducit Bordonum *in Conſilijs Regul. reſ. 45 quæſt. 4. num. 4. in fine.* Et tamen hic author oppoſitum ibidem expreſsè docet, his verbis: * Quæres quarto: An pro conſeruando honore, ſeu vita puellæ, vel pro conſeruatione vitæ mulieris, poſsit procurari abortus? Reſpondeo, neutrum licitè fieri poteſt. * Quod iterum tradit *in deciſ. Miſcell. deciſ. 260. fol. 223.* Si ergo teſtis ocularis ſic decipitur, quid mirum, quod vir ille nobilis teſtis ex auditu, & in rebus Theologicis parum verſatus, Ieſuitæ reſponſa non calluerit?

2 Præterquam quod Ieſuita conſultus reſpondere potuit, ex aliorum ſententia. Eam enim defendunt nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert M. Zanardus *in direct. Confeſ. p. 1. de Sacram. Matrim. cap. 41. quæſt. 17.* Quos ſequitur Torreblanca *de Magia, lib. 2. cap. 43. num.* 10. vbi ſic: * Quãdo ex partu concepto euidens periculum apparet, vel quod puerpera ſoleat ad extremum deduci, (attende) aut fama eius lædatur, aut aliter vitæ diſcrimen, vel exiſtimationis poſsit ſubire, benè poterit periculum abortionis præbere, dum fœtus tamen non erit animatus.*

3 Et hanc ſententiam eſſe probabilem tradunt viri alij doctiſsimi. M. Lezana Carmelitanus *in Sum. quæſt. regul. tom. 3. verb. Abortus, num. 5.* ibi: * Peccatum graue eſt, procurare abortum, etiam in caſu, quo fœmina nobilis, aut Monialis cum viro peccauerint, & timent mortem, vel infamiam, vel ſcandalum, ſi grauidæ fiant, &c. Dicit tamen Azorius oppoſitam eſſe opinionem aliquorum, quos non refert, quã credo probabilem ſolum in eo caſu, quo nullo alio omninò modo, nullavè via, impediri poſsit infamia, aut mors talis fœminæ; tunc enim non videtur intrinſecè malum, procurare abortum fœtus inanimati, aut impedire conceptionem ipſius.*

4 Trullench *in Decalogum tom. 2. lib. 5. dub. 4. num.* 1. ibi: * Aliqui exiſtimant, ſi aliud nõ ſuppetat remedium, licere procurare aborſum fœtus tamen inanimati, ad euitandum periculum vitæ, vel infamiæ puellæ prægnantis, ſicut diximus, licere ad euitandam mortem naturalem. Hæc autem opinio non placet Dianæ, & meritò quidem, non tamen videtur improbabilis.*

5 Doctor D. Franciſcus Verde *in defenſione Caramuelis contra Epiſcopum Placentinum, quæſt. 4. de abortu, §. 3. fol.* 30. poſtquam authores aſſerentes, id eſſe licitum, recenſuit, ſic ait: * Quòd mihi ſaltem ab extrinſeco ſit probabile. Neque ex textu *in cap. Si quis* poteſt improbari, in quo, vt patet intuenti, eſt ſermo de alio caſu.*

6 Reuerendiſ. P. Fr. Leander à Murcia Capuccinus, Regius Concionator *in diſquiſ. in 1. 2. D. Thomæ lib. 2. diſp. 5. reſ. 31. num. 14. & 24.* * Aliqui Doctores contrariæ ſententiæ, inter quos Baſſæus, & Ioannes

Digitized by Google

nes Martinez citans Candidum, aſſerunt, iſtam ſententiam eſſe improbabilem. Sed vellem doceri ab ipſis, cur improbabilis dicenda ſit opinio, quæ tot firmis rationibus fulcitur, & tam graues patronos habet; quæ & adeò perſpicuè, & ſolidè argumentis in contrarium reſpondet. Si enim opinio, quæ his fulcris nititur, dicenda ſit improbabilis, nullam probabilem inuenies.* Et infra poſtquam vtriuſque partis fundamenta propoſuit, concludit, dicens: hæc opinio * ſufficienti probabilitate nō caret.* Et iterum *reſol.32.num.2.* * Eamque eſſe ſufficienter probabilem, ob allata fundamenta, mihi videtur.* Hæc Leander, qui pro hac opinione refert Zambellum *in Repert.mor. verb. Medicus, num.*11. & Bordonum vbi ſupra, quos etiam recenſent Diana, & Doctor D. Franciſcus Verde. Verum, vt ſupra oſtendi, Bordonus oppoſitum tenet, Zambellum videre non licuit; ideòque illum non refero: fides ſit penes citantes.

7 Huius tamen ſententiæ fundamenta breuiter hic attingere placuit, ne quidquam in hoc loco deſideretur, arguunt ſic. Media, quæ licita ſunt ad vitandam mortem, cum ab intrinſeco (nempè ab infirmitate) imminet; licita etiam ſunt, quando ab extrinſeco (vt à Tyranno:) ſed procurare abortum fœtus inanimati eſt licitum, quando mors aliter ab intrinſeco imminet, ergo & quando ab extrinſeco. Diſcurſus concludit, ſi præmiſſæ conſtiterint. Minor eſt communis Doctorum, quos infra dabo. Maior ſuadetur. Primò, quia ex eo, quod ebrietas ſit licita propter ſanitatem, ſeu ad conſeruationem indiuidui, (vt cum D. Thoma tenent Caietanus *in Sum. verb. Ebrietas, & 2.2. quæſt.150.art.2.* & M. Petrus de Ledeſma *in Sum. p. 2. tract.27.cap.3. de gula in fine*) deducunt Villalobos, Leſsius, Layman, Diana, Martinus de Magiſtris, & plures Doctores Louanienſes conſulti, vt refert Leſsius *lib.4. cap.3. dub.4. num.66.* & ex illo cum alijs Amadæus *in opuſc. tr.2. de peccatis, prop.2.* licitam probabiliter eſſe ebrietatem, vitandæ mortis cauſa ab extrinſeco imminentis, quando aliter vitari non poteſt. Secundò, quia ex eo, quod Caietanus 2.2. *quæſt.148.art.2. §. Ad ſecundum vero.* tueatur, licitum eſſe in extrema neceſsitate veſci carne humana, ne quis fame pereat, cum alius non ſuppetit cibus; deducit M. Victoria, idem prorſus dici debere, ſi mors ab alijs inferenda timeretur: * Si hoc, inquit, in extrema neceſsitate eſt licitum, ergo etiamſi timore Barbarorum cogeretur aliquis comedere. Nil enim facit, an timor ſit ab intrinſeco, an ab extrinſeco illatus.* Quem ſequuntur Thomas Sanchez *in Sum. lib.1. cap.18. num.13.* & pluribus citatis Diana *3.p. tract.6. reſol.48.*

8 Tertiò, quia ex eo quod in extrema neceſsitate ad vitandam mortem, quæ ex defectu alimenti ab intrinſeco timetur, licitum ſit accipere rem alienam, inferunt non pauci (quos adduxi *in opuſc. pro Ieſuitis, tract. de iuſt. propoſit.8.*) licitum etiam id eſſe, quando ex malitia aliquis tibi mortem minaretur, ni rem alienam arriperes, vel deuaſtares. Quod videntur ſentire D. Thomas, & Vazquez, & expreſsè Palaus, ibi, & colligitur ex Thom. Hurt. *tom. 2. reſol. mor. tract.12. cap.1. num.*1419. aſſerente: * Licitum eſſe ad euitandum magnum damnum accipere rem alienam. * Et ex M. Petro de Ledeſma *2.p. ſum. tract.4. cap.3. §. A eſto ſe reſponde.* * La neceſsidad extrema es en dos maneras, vna como intrinſeca, que nace de adentro, otra extrinſeca, y que nace de la malicia de otro.* Ergo id ipſum, quod matri licet, quando ei mors ab intrinſeco imminet, licebit etiam quādo ab extrinſeco.

9 Quartò: quia ex eo, quod liceat cuique manum, brachium, aut pedem ſibi abſcindere ad conſeruationem indiuidui, aliter ratione infirmitatis perituri; inferunt M. Bañez, M. Ledeſma, M. Sotus, M. Acarius de Velaſco, M. Serra, Baldellus, (cum Leſsio, Toleto, & alijs) quos citaui ſupra, licitum etiam eſſe, manum, & brachium ſibi abſcindere, ſi Tyrannus iuberet, & alioquin certam mortem iniuſtè comminaretur. * Nam parum (inquiunt Acarius, & Baldellus) videtur referre, quod neceſsitas ex morbo ſit inducta intrinſecus, & neceſsitas à Tyranno ſit inducta extrinſecus, & per cauſas voluntarias, cum ſemper ipſa neceſsitas ſit intrinſeca in ipſo homine, cui inducitur.*

10 Quintò: quia ex eo quod fœtus inanimatus ſit pars viſcerum matris, deducitur, quod ſicut alias indiuidui partes, pedem, aut manum licet abſcindere; liceat etiam, ad vitandum vitæ matris diſcrimē, abortum procurare, vt docent D. Antoninus, Syluester, Armilla, Margarita Confeſſor. Nauarrus, Corduba, Couarr. Graffis, Henriquez, Vega, Palacios, & alij, quos

ci-

citatos ſequitur Thom. Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 20. num. 9.* dicens: hanc ſententiam eſſe communem, nullumque ſe inueniſſe diſſentientem. Quibus adde doctiſsimum M. Araujo ex Prædicatorum Ordine Epiſcop. Segouienſ. *in deciſ. moral. diſp. 11. quæſt. 4. num. 13.* Vbi ſic: * Si fœtus nondum ſit animatus, idque certo, aut probabiliter conſtet, tunc ob vitam matris prægnantis tuendam, ſi aliud remedium non ſuppetat, licita eſt aborſus procuratio, eo quod tunc fœtus, cum non ſit anima rationali informatus, cēſetur quædam pars viſcerum, quæ ad bonum, & cōſeruationem totius, ſcilicet indiuidui, ordinatur, ſicut de cæteris partibus integrātibus vera ſententia philoſophatur. Vndè ſicut ob vitæ conſeruationem indiuidui, (attende) licet digitum, manum, aut pedem abſcindere, ita & licebit fœtum in eo ſtatu expellere: maximè cum matre pereunte, fœtus ille numquam animabitur.* Sic ille ex communi ſententia; ſed vt conſtat ex Doctoribus numero præcedenti citatis, licitum eſt, digitum, manum, aut pedem abſcindere, quando aliter mors ab extrinſeco, ex malitia Tyranni, imminet. Ergo ſimiliter ob eamdem cauſam licebit aborſum procurare.

11 Ideò præfatam conſequentiam, concesſis præmiſsis, ineuitabilem eſſe, expreſsè tradit doctiſsimus Baſilius de Leon *lib. 10. de matrim. cap. 13. num. 2.* ibi: * Si liceret euacuatio fœtus nondum animati ad euitandam mortem matris, & reſtituēdam ſanitatem, liceret etiam procurare abortum nondum animatum, cum ad famam, & ſtatum conſeruandum opus erit, caſus enim poteſt ſe offerre adeò premēs, vt nullo alio medio poſsit mulier eripi, niſi abortu fœtus nondum animati. Quod tamen Sanchez negat, ſed nullo conuenienti aſsignato diſcrimine.* Sic Baſilius. Quem tranſcriptis verbis ſequitur ſapiētiſsimus Fr. Leander à Sacram. *tom. 5. de irregular. tract. 2. diſp. 11. quæſt. 2. verſ. Primo:* & P. Thomas Sanchez vbi ſupra *num. 8.* refert Nauarram expreſsè etiam id inferentem, ſcilicet, quòd ſi liceret procurare abortum ad ipſius prægnantis ſalutem reſtaurandam, quæ aliter eſſet peritura * liceret etiam fœminæ nuptæ, aut virgini fornicanti idem efficere, quando nullo alio quæſito medio conſulere poſſent, ne crimine detecto, famæ, vitæque iacturam facerent, quia nil refert, quod periculum ab extrinſeco immineat. * Quibus facit Franciſcus Galleti *in Margar. caſuum conſcient. verb. Neceſsitas in fine,* vbi ſic ait: * Licet Sotus differentiam conſtituat inter primum caſum, in quo periculum eſt ab extrinſeco, & inter alium, in quo ſit ab intrinſeco, re vera tamen hoc idem etiam in primo caſu procedit. Nil enim refert, an periculum ſit ab intrinſeco, an potiùs ab extrinſeco, dummodo vtrumque ſit probabile, ad hoc, vt propria vexatio iuſtè redimatur. * Ex quibus vnum è duobus concludi videtur, aut omnes caſus, de quibus ſupra, negandos eſſe, aut præſentem de abortu concedendum.

12 Iam ſi admittas licitum eſſe aborſum fœtus inanimati ad vitandam mortem imminentem ab extrinſeco, debere etiam admitti ad vitandam infamiam, ſuaderi poteſt: tum quia authores indiſcriminatim de vtraque loquuntur: tum quia in iure, vita, & honor æquiparantur, & quandoque honori primus locus defertur. Vt multis probat D. Hieronymus de Molina, & Guzman in ſuo opere *Nouarum veritatum iuris, veritate 27.* Vbi ſuprà duodecim authores refert, dicens, penè infinitos numerare potuiſſe: & conſtat apertè *ex l. fin. tit. 13. part. 2.* ibi: * Por ende puſieron los antiguos por mas eſtraña la ferida de la fama, que la ferida de la muerte, porque eſta no es mas que vna vez, è aquella es de cada dia.* Et *l. 2. part. 2. tit. 19* * Ganarian ellos mala fama para ſiempre, que ſeria tan malo como muerte, ò peor.* Quibus facit, *cap. frequens, de reſtitutione ſpoliat.* vbi dicitur: cauſæ bonorum, & cauſæ vitæ æquiparantur.

13 Hæc tamen fundamenta præfatam concluſionem mihi perſuadere non poſſunt, qui aborſum fœtus inanimati directè procurare, in nullo caſu licitum admitto; quia non aliter de eiectione fœtus inanimati, quam de effuſione ſeminis philoſophandum cenſeo. Nec video, cur fœtus pars viſcerum dicendus, potiùs quā ſemen, nec cur materiam magis elaboratam, & informationi propinquiorem liceat ex aliqua cauſa voluntariè expellere; cùm nulla ſit, quæ ſeminis effuſionem honeſtare poſsit. Quapropter, ſicut effuſionem voluntariam ſeminis recepti, (licet abſque vlla delectatione eijciendi) nulla excogitabilis cauſa honeſtare poteſt, vt contra Fagundez benè tradit cum Leandro, Diana *p. 10. tr. 14. reſ. 55.* eo quod eius

eius diſpenſatio non ad indiuidui; ſed ad ſpeciei conſeruationem ordinatur: ita nulla, ob eamdem rationem, inueniri poteſt, quæ fœtus inanimati intentam expulſionem honeſtet. Et potiori iure, cum ille propinquior ſit ad conſeruationem ſpeciei. Quo principio argumentis in contrarium abundè ſatis fit.

14 Nec dicas, fœtum inanimatum eſſe aggreſſorem, ac proinde iure naturalis defenſionis, quando vita matris periclitatur, poſſe expelli: quia ſi hæc ratio quid probat, etiamſi animatus foret, idem euinceret, (aut ſaltem non eſſet contra iuſtitiam) quia innocentem aggreſſorem licet occidere; v. gr. àmentem, quando aliter, mors ab illo imminens, euadi non poteſt, vt docent Cordaba *lib. 1. quæſt. 38. §. Sed vt ſemel.* Petrus de Nauarra *lib. 2. de reſtit. cap. 3. num. 347.* & Saytus *in Claui Regia, lib 7. cap. 10. num. 23.* Ergo vel fœtus inanimati aborſus numquam licet, vel in aliquo caſu ad mittendus etiamſi animatus ſit. Quod à peccato ſaltem contra charitatem nemo excuſare poteſt.

15 Vt omittam, Doctores admittentes, licitum eſſe aborſum fœtus inanimati, quando eſt medium vnicè neceſſarium ad conſeruationem vitæ matris, non ideò cogi, aſſerere, licitum etiam fore, quando ad honorem puellæ. quia vita pretioſior eſt honore, ac fama, vt benè probat Nauarrus *cap. inter verba, concluſ. 4.* alios citans, & ita docere omnes Doctores cum D. Thoma tradit Thomas Hurtado *tom. 1. reſol. moral. tract. vlt. num. 188. fol 507.* Vnde non benè deducitur, quod ſi licet aborſus ad conſeruandam vitam, liceat etiam ad honorem.

16 Nec quando mors ab extrinſeco imminet, idem dicere coguntur, ac quando intrinſecè à morbo; quia quando intrinſecè ex morbo, à fœtu inanimato procedente, verè fœtus eſt quaſi aggreſſor: vndè neque erit contra iuſtitiam expulſio, cum ius inculpatæ tutelæ reſiſtat, nec contra charitatem, cum nullum inde dānum illi ſequatur: nec contra temperantiam, cum hæc delectationem in venereis moderetur, a qua longè abeſt fœtus emiſſio; quæ proinde ſoli iuſtitiæ legali opponitur, quæ bono publico & generis humani conſeruationi proſpiciens directè prohibet impedire generationem: quod proinde peccatum graue eſt, niſi fortè actus ratione circumſtantiarum à malitia

denudari poſsit vt in re præſenti Doctores ſuprà citati autumant. Quibus ego non aſſentior propter ſuperius dicta.

DISPVTATIO QVARTA, De Reſtitutione.

QVÆSTIO I.

An filius poſsit ſalarium exigere à patre mercatore, vel agricola, pro opera in illo officio ab ipſo impenſa?

1 P. Antonius de Eſcobar *in Moral. Theolog. tract. 3. exam. 9. cap. 4. num. 31.* affirmat tuam ſententiam probabiliter defendi poſſe cenſuit.* Quia illud lucrum, quatenus ex bonis patris, ex filij opera ſimul proueniens, videtur partim inter profectitia, partim inter aduentitia adnumerandum. Si ergo pater totum ſibi lucrum retineat, nec aliquid filio relinquat, tenetur illi ſalarium, quod præberet extraneo, exhibere. Saltem exigente filio. * Sic Eſcobar & meritò. Eſt enim valdè probabile tam à ratione, quàm ab authoritate Doctorum, vt conſtabit ex his, quæ ſubijciam ad pœnam libri cuiuſdam Neotherici, qui immodeſtè in Eſcobarium inſurrexit.

2 Hanc igitur opinionem probabilem eſſe (ne dicam veram & communem) conſtat apertè ex pluribus, ac grauiſsimis Theologis, & Iuriſperitis: eam enim tenent Angelus & Nauarrus apud Villalobos infra citandum, & Antonius Gomez *in l. 29. Tauri, num. 14.* qui, vt refert Vazq. *opuſc. de teſtament. cap. 7. §. 5. dub. 11.* ait, quod ſi ex pecunia patris, & diligentia filij, fuit lucrum adquiſitum, re vera eſt illud diuidendum, & medietas pertinet ad patrem, & conferenda eſt; medietas verò eſt aduentitia, & ita non eſt conferenda. * Vnde primo ſequitur (ſubnectit Vazquez) quod filius, qui adminiſtrat bona patris, eo quod ille non poſſet, & fratres eſſent minores poteſt in conſcientia, vt Gomez docet, habere præcipuum ſalarium, quod extraneo commodè daretur, deductis tamen, meo iudicio, expenſis, quas ipſe facit, pluſquam fratres ſui. * Sic Authores citati Quorum ſententiam, vt cōmuniorem inter Doctores, refert Molina

tom.

tom.1.de iuſtit.diſp. 234. vbi ex profeſſo rem exagitans, poſtquam contrariam retulit, ſic ait: * Bartolus vero, Nauarrus, Antonius Gomez, & communior Doctorum ſententla, quam ipſe, & Gregorius Lopez referunt, cenſent, bona, quæ filius ſua induſtria, & bonis patris adquirit, eſſe quidem profectitia, quatenus bonis patris adquiruntur; at vero eſſe aduentitia, & propria filij, quoad proprietatem, quatenus à ſua induſtria emanant. * (Et infrà:) *Nauarrus, & Antonius Gomez locis citatis, & plerique alij ex anthoribus huius opinionis addunt: quando filius ita ſua induſtria adminiſtrat pecuniam, aut alia bona patris, vt commoda omnia, & damna ſint patris (id quod regulariter fieri ſolet) poſſe eiuſmodi filium poſt mortem patris exigere ſtipendium laboris, & induſtriæ appoſitæ, quantum tribuendum fuiſſet extraneo, qui eadem bona ſimiliter adminiſtraſſet, habereque eiuſmodi ſtipendium præcipuum vltra ſuos fratres. Hoc cenſet Nauarrus limitandum, modo is filius tacitè, vel expreſsè proteſtatus eſſet, ſe eo animo bona illa adminiſtrare, vt competens accipiat ſtipendium, alioquin cenſeretur, amore, & gratitudine filiali id feciſſe, atque adeò gratis, &c. & ideò neque in conſcientiæ foro poſſet quidquam accipere. * Hactenus Molina, qui, licet contrariam ſententiam tueatur, fatetur tamen, vt vidimus, hanc eſſe communiorem.

3 Et vt talem amplectitur M. Ludouicus Lopez, quem citatum ſequitur M. Corradus *tom. 2. reſponſ. moral. quæſt.* 110. Vbi ſic ait: * Filius ſub poteſtate patris conſtitutus, qui ſuo labore, aut induſtria, ex bonis paternis, aut in eiſdem adquirit; tantùm plus quam cæteri fratres debet habere de bonis paternis, in quanto plus quam illi in eis quærendis, laborauit ſua induſtria, ad augenda bona: aut certè (attende) tantum, quantum mercedis ſolui deberet alij extraneo, qui tantumdem laboraret, &c. Hæc eſt Nauarri contra Sylueſtrum. Colligitur ex doctrina Bartoli, & aliorum Doctorum. At hæc concluſio intelligenda venit eſſe vera, accedentibus duabus limitationibus. Prima eſt, quod filius ſuſtentari non teneatur. Altera eſt, ſi proteſtatus ſit tacitè, vel expreſsè, ſe eo animo ſeruire, vt pater ob ſuam operam, & laborem conferat ei tantum, quantum extraneo conferre deberet, ſi ei ipſe filius non inſeruiret. Hæc ait Nauarrus, &c. Hæc idem Lopez ibidem *cap. 21. ſecundæ partis.* *Sic Corradus.

4 Eamdem tenet Villalobos *in Sum. tom.2.tract.13.diffic.6.num.4.fol.mihi* 245. Vbi ſic ſcribit: * Quando el hijo trata los negocios del padre, puede tomar lo que auia de lleuar otro, ſacando los gaſtos, que ſe hazen en ſuſtentarle, ſino es que quiera hazerlo de gracia, como tienen Angelo, y Nauarro. Aunque para eſto ſon neceſſarias tres condiciones, que pone Leſsio. La primera, que proteſte, que quiere, que ſe le pague, &c. Aunque ſi lo dexaſſe por miedo reuerencial del padre, no parece ſeria eſto neceſſario. Lo ſegundo, que conſte, que el padre no lo podia hazer por ſi miſmo, ni hallar otro, que lo hiziera de valde, ò por menor precio. Lo tercero, que no ha de tomar para ſi el vſufruto de la ganancia mientras el padre viue, ò no le emancipa, porque eſte es de ſu padre.*

5 Pro hac etiam ſententia militat Diana *4.p.tract.4.reſol* 66. Vbi inquirens: * An filius Cauponis, mercatoris, &c. poſſit exigere ſalarium, quia patris bona adminiſtrat? * Sic reſoluit: * Negatiuè reſpondet Gloſſa, Petrus de Nauarra, Molina, &c. Verum ego contrariam ſententiam probabilem, & tutam in praxi exiſtimo. Cùm enim in tali caſu lucrum non tantum ex bonis patris, ſed etiam ex filij induſtria proueniat, ideò partim inter profectitia, partim verò inter adventitia bona numerandum eſſe videtur. Ex quo infertur, quòd ſi ſolus pater lucrum accipiat, nullamque eius partem filio quaſi ſocietatis iure relinquat, tunc tantumdem ſalarij ipſi dare obligatum eſſe, quantum extraneo alicui deberet, ſaltem ſi filius exigat. Sin autem ob metum reuerentialem petere non audeat, vel probe ſciat, ſi petat, ſe repulſam laturum eſſe; dicendum eſt, filium clam à patre accipere poſſe. Et hæc omnia docet Layman, qui citat Leſſium, Nauarrum, Lopez, & Angelum. Vnde in tali caſu aduertant confeſſarij, non imponere pœnitentibus onus reſtitutionis, niſi vltra æſtimationem laboris, ac induſtriæ ſuæ acceperint, computatis in dicta æſtimatione expenſis, quas pater facit in illo alendo. * Hæc Diana vbi ſupra.

6 Pro hac ſententia, vt conſtat ex nuper dictis refertur etiam Layman, cuius authoritati nituntur Diana, & Eſcobar.

Ille

Ille igitur *lib.3.tract.4.cap.8.n.12.* ſic ſcribit: * Si filius familias ex bonis paternis, nomine, ac voluntate patris lucretur: v.g. filius Cauponis, mercatoris, neque cõſuetudo, neque iura permittere videntur, vt ex inde ſalarium, vel partem lucri exigat. Ita docent Gloſſa, Syluester, Petrus de Nauarra, Diaz, Medina, &c. Contrarium tamen non improbabiliter poſt Bartolũ docent Angelus *verb. Peculium, n.11.* Nauarrus *cap.17.n.144.* Lopez *p.2. instruct.c.21.* Leſsius *lib.2.cap.12.n.81.* cum enim lucrũ non tantum ex bonis patris, ſed etiã ex filij induſtria proueniat, ideò partim inter profectitia, partim inter aduentitia numerandum eſſe videtur. Ex quo inferunt, ſi ſolus pater lucrum accipiat, &c. Tunc tãtundem ſalarij ipſi dare obligatum eſſe, quantum extraneo alicui deberet, ſaltem ſi filius exigat: ſin autem ob metum reuerentialem petere non audeat, vel probè ſciat, ſi petat, ſe repulſam laturum eſſe, cõſequenter aiunt, filium clam à patre accipere poſſe, &c. Porrò id certum eſt, atque omnes fatentur; ſi filius ex re patris non fructifera, ſuo periculo negotietur, ita vt propoſitum habeat, & rem ipſam, quã ſeu clam, ſeu mutuò accepit, & damnum, ſi quod patri inde euenerit, plenè reſtituendi; tunc lucrum omne ad filium pertinere, tamquam aduentitium peculium. * Hactenus Layman cum citatis, quorum ſententiam probabilisſimam cenſeo.

7 Sed quid dicendum, ſi filius incepiſſet hæc ſeruitij obſequia gratis, & liberaliter patri præſtare, abſque animo compẽſandi? poterit ne ſalarium poſteà exigere? Huic difficultati reſpondet in ſimili M. Serra *2.2.tom.2.q.66.art.5.dub.2.ad 3.fol. 437.* * Si famulus, inquit, coactus à domino aliqua obſequia præſtaret, ad quæ non tenebatur, compenſationem ſibi ex rebus domini facere poſſet, iuxta operis æſtimationem: ſecus ſi gratis ea præſtaret; nam ſic cenſeretur, mercedem condonare. Poſſet tamen mutare animum, & mercedem exigere, ab eo tempore, quo animum mutauit. Si eſt autem probabile, vt nonnullis videtur, (attende) illum, qui gratis aliquid donauit, aut obſequium præſtitit alteri immemor debiti ex iuſtitia, quo illi erat obligatus, poſteà cum recordatur debiti ex iuſtitia, poſſe compenſationem facere per rem donatam, aut obſequium, quia præſumitur, quod non fuiſſet tam liberalis, ſi debiti fuiſſet memor; videtur dicendum ſimiliter de famulo, qui gratis aliquod obſequium, ad quod non tenebatur, præſtitit ignorans, aut immemor, poſſe illud præſtare animo mercedis: poſteà, ſcilicet, cum huius recordatur, poſſe ſibi compenſationem facere, quia ſimiliter præſumi poteſt, quod non fuiſſet tã liberalis, ſi huius memor fuiſſet. * Hæc M. Serra. Quæ pro filiorum obſequijs, ad quæ ipſi non tenebantur, æquè militant. Vnde infertur, filium Cauponis, aut mercatoris, qui ſuo labore, & induſtria ex bonis patris lucratus eſt; ignorans tamen, aut immemor poſſe hoc obſequium præſtare ex animo mercedis, licitè ſibi compenſationem poſſe facere, quoties præſumi queat, quod ſi notitiam haberet huius doctrinæ, non gratis, ſed mercedis animo præſtitiſſet. Quod procedit, licet ab initio gratis incepiſſet, ſi poſtea mutaturus animum, præfatæ opinionis conſcius, iure præſumatur. Quod non rarò continget: Sententiam verò illam, quã vt probabilem ſupponit M. Serra, inſufficientem puto ad extinguendam obligationem iuſtitiæ, quando gratis donata non neceſsitati, ſed luxui creditori deſeruiunt, quæ ſi in ſpecie debita ſoluerentur, ſecus foret. Conſecutionem verò, quam ad rem noſtram deducit Serra lubens admitto. Qua ſe protegere poterunt, qui de ſalario anteà non cogitarunt, vel de illo paciſci erubuerũt.

8 Reſtat adhuc difficultas, quid in dubio dicendum? Præſumendum ne eſt filium, præſtitiſſe laborem gratis, & liberaliter, an potiùs animo compenſandi? Similem quæſtionem excitat Diana *p.11.tr. 3.reſ.19.* Vbi inquirit: * An in dubio filius præſumatur, impenſas factas pro patre animo donandi feciſſe? * Et in partem negatiuam inclinat *ex l.12.C. de negotijs geſtis*, ex qua in *verb. Si donandi animo pecuniam dedit*; arguitur: * Filium in dubio non cẽſeri, alimenta, pietatis cauſa feciſſe. Sed quia opinio (inquit) affirmatiua eſt communis, teſte Surdo *de Alimentis, tit. 6. quæſtion.9.num.7.in fine*: ideò tu cogita: nolo enim ſingularium opinionum authorem eſſe.*

9 Verum huic opinioni plurimum fauet fundamentum, quo Doctores probant, Eccleſiaſticum poſſe recompenſare de fructibus beneficij, quod de patrimonialibus in ſui ſuſtentationem inſumpſit, dummodo non habuerit expreſſam voluntatem non faciendi compenſationẽ.

Digitized by Google

* Nam in caſu dubio, inquiunt, præſumẽdum eſt, habuiſſe habitualem animum recompenſandi, cum nemo præſumendus ſit, ſe velle iure ſuo priuare. Sic Molina, Nauarrus, Gratianus, D. Thomas, & Caietanus, Leſsius, Palaus. * Hæc Leander à Sacramento omnes citans *tom. 6 in Decalog. tract. 5. diſp. 3. quæſt. 49. fol.* 119. Ergò a ſimili in noſtro caſu, filius poterit ſibi compenſare de bonis patris, quæ in ſalarium poſſet pro labore, & induſtria exigere, dũ non habuerit expreſſam voluntatem non faciendi compenſationem, quia in dubio nemo eſt præſumendus, ſe velle iure ſuo priuare. Probabilis conſequutio eſt, & opinio in praxi tuta.

10 Rogabis, vnde coniectare poterimus, filium non animo donandi, ſed ſibi compenſationem faciendi, negotia patris geſſiſſe? Reſpondeo ex his, quæ tradit ipſe Diana vbi ſuprà, *§. Vnde ſi filium:* Nam loquens de expenſis factis à matre pro filijs, ſic ait: * Difficultas eſt, quando colligatur, impenſas factas pro filijs feciſſe animo repetendi? Reſpondeo, quòd hic animus colligitur, ſi expenſas in librum expenſarum retulit. Secundò, ſi mater neceſsitate aliqua rei ſuæ, vel temporis, aluit, non videtur materna pietate aluiſſe, & alimenta donare voluiſſe, &c. Item (attende) ſi mater negotia filij gerens, alimenta ſuppeditat, non cenſetur ex materna pietate ſubminiſtraſſe, nec donaſſe: quoniam adminiſtratio negotiorum filij ſuſcepta matrem hæc facere cogebat; quæ ad tuendum filium, & res eius pertinebant. Atqui huiuſmodi neceſsitas animo donandi planè contrariatur, quia in neceſsitatibus nemo eſt liberalis, *l. 18. ff. de aliment. legat.* Bonellus 15. *comment.* 16. * Hæc ille. Ex quibus colligitur, quòd ſi filius bona patris ſua induſtria, & labore adminiſtrauit neceſsitate coactus (nempè, quia pater de rebus, & bonis ſuis parum curaret, & nec per ſe, nec per alios diligentiam ad eorum augmentum adhiberet) adminiſtrationem ſuſciperet, poſſet ſalarium extraneo debitum exigere, aut occultè accipere; quia in tali caſu non præſumitur liberalis donatio, vt conſtat ex dictis.

11 Rogabis ſecundo, quid dicendum, ſi ſcires, filium occultè ſibi compenſationem feciſſe, & Epiſcopus ſuo monitorio ſub excommunicationis pœna præciperet, bona occultè accepta, etiam titulo cõpenſationis, manifeſtare? Reſpondeo cum Doctore D. Franciſco Verde *in opuſc. pro Caramuele, quæſt. 8. coroll. 15. fol. 94.* * Si monitoria ſint ad finem, vt reſtituatur ablatum, & ego ſciam, iuſtam eſſe retentionem acceptoris, puta compenſationis, vel alio iuſto titulo, non teneor reuelare, quia ceſſat finis monitorij. Ita Gloſſa, Suarez, Menochius, Lazarius. Quod cum alijs Doctoribus (*tract. de monitorijs ſect. 1. q. 9. num. 2.*) aſſerit, verum eſſe, etiamſi monitoria præcipiant, reuelari detinentes titulo compenſationis, nam intelliguntur de cõpenſatione iniuſta. Ripa, Angelus, Comitolus. * Hæc Doctor Verde. Et ante illum cum pluribus ſui inſtituti M. Corradus 2. *p. q.* 453. Vbi ſic: * Sed ſi Epiſcopus, in litteris ſuis excommunicatorijs, iubeat, reuelari eos, qui talem rem, etiam pro recuperatione ſuarum rerum acceperint; Syluester ait, quod idem ferendũ eſt iudicium in hoc caſu: ſcilicet, quod talis recompenſator, atque eius recompenſationis conſcij non reuelantes, ad nil tenentur, neque excommunicatione ligantur, &c. Hæc idem præfatus Doctor Lopez noſter; atque etiã Sotus *in 4. ſent. diſt. 22. q. 1. art.* 1. hunc caſum ponit, & ita reſoluit, vt ſuprà. * Hæc Corradus, quæ ſunt valdè notanda, quia paſsim obuia, & valdè probabilia.

12 Rogabis tertio, an cui ex ſola gratitudine aliquid debetur, poſsit illud per modum compenſationis ab ingrato clam vſurpare? Diana *p. 7. tr. 10. reſ.* 19. pro parte affirmatiua adducit Petrum de Nauarrà *lib. 3. de reſtit. cap. 1. n. 375. & 393.* & addit, eam non improbare Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 23. docum. 5. n. 5.* Cæterum Petrus de Nauarra ſolum concedit compenſationem ei, cui ex charitate, ſeu ex iuſtitia, ſeu ex alia virtute ſub peccato læthali res debetur; nec Machado pro alia opinione refert Nauarram, vt cõſtat ex verbis, quæ ex illo exſcripſit Diana loco ſupra citato. Videatur, quæſo, allegatus Petrus de Nauarra *in edit. Lugdun. anno 1593. lib. 3. citato, cap. 1. n. 374. & 392.* & conſtabit apertè, ſolum intendere, nõ ex ſola iuſtitia debitum compenſare licere, ſed ex charitate etiam, vel Religione, vel fidelitate ad Deum, ad quorum ſolutionem poteſt proximus à iudice cogi, vel ad pœnas dandas, ſi non impleat. Ad illud autem; quod ex gratitudine tantum debetur; coactioni non eſt locus, vt ex terminis patet. Vnde omni probabilitate deſtituta

eſt

eſt opinio præfactis Doctoribus impacta, quia nec à principijs intrinſecis, cum rationi non innitatur, nec ab extrinſecis, cum nullus author docuerit, ſed Diana deceptus referat.

QVÆSTIO II.

An acceptum pro iniuſta ſententia, homicidio, vel adulterio, tenearis naturali, aut poſitiuo iure reſtituere?

1 NEgat Leſsius *lib. 2. de iuſt. cap. 14. dub. 8. n. 52.* ad quod probandum, ſupponit ex communi Doctorum, ante patratum maleficium peccatū eſſe mortale, tam accipere, quàm dare, ſeu promittere in hunc finem conſequendū. Quod ex terminis patet; nam qui dat, vel promittit, verè inducit ad peccatum, & qui recipit, vel acceptat promiſsionem, ſpondet maleficium; ac proinde, ante eius exequutionem, contractus reſcindi debet, & pretium acceptum domino reſtitui. Difficultas igitur ſolum eſt, an maleficio contra iuſtitiam ſemel patrato, teneris pretium acceptum reſtituere?

§. I.

Quid de iure naturali, & diuino?

2 QVod iure naturali, & diuino nemo teneatur, eſt cōmunis Thomiſtarum ſententia, vt teſtatur doctiſsimus M. Petrus de Ledeſma *in Sum. tom. 2. tract. 8. de iuſtit. commut. cap. 11. concluſ. 6.* Vbi ſic ait: *Eſtando en ſolo derecho natural, y diuino, lo que ſe gana con obras malas, y que ſon pecados, no ay obligaciō de reſtituirlo, antes es de aquel que recibe la ganancia. El exemplo es, en lo que ſe dà à vno por matar à otro, ò por herirle, ò porque de vna ſentencia injuſta, ò porque vote mal, y contra juſticia. Eſta concluſiō enſeñan todos los diſcipulos de S. Tomas en el lugar citado. Particularmente Cayetano, Soto, Bañez, Orellana, Medina, Peña, &c. La razon es, porque aunque eſtas obras ſean pecado, pero ninguno eſtà obligado à hazerlas de valde, y ſon eſtimables, y dignas de precio. Luego eſtādo en derecho natural, bien ſe puede quedar con el precio. Eſta concluſion es certiſsima, aūque es contra algunos Doctores.* Sic ille. Sed non benè pro ſe citat Caietanum quoad acceptum pro ſententia iniuſta, vt infra videbimus.

3 Cum Ledeſma ſentit M. Corradus *1. p. reſponſ. quæſt. 87.* vbi ex Salonio ſic ait: *Accepta pecunia pro opere peccati, & vt merces praui operis, cuiuſcumque generis ſit peccatum illud, ſiue contra iuſtitiam, vt ſi iudex accipiat, vt iniquè iudicet; aſſaſinus vt alium occidat; ſiue contra caſtitatem, vt mulier accipiens, vt fornicetur; ſtando in iure naturæ ſolo, non eſt reſtituenda, & accipiens illam ab eo, qui potuit, & voluit dare, retinere poteſt, &c. Et infrà in Additionibus loquens de turpi lucro, inquit: * Et primo dicimus, turpe lucrum promiſſum obligat ad ſoluendum, &c. Nam benè ſtat, quod fuerit promiſsio turpis, & tamen poſt cauſam ſubſequutam, ſit debita, & licita eius impletio, ſcilicet datio, & receptio promiſsi. Et licet promiſsio ſit turpis, & non inducat obligationem adimplendi, tamen cauſa ſequuta, obligat ad ſeruandam fidelitatē. Hæc eſt ſententia Cordubæ, Medinæ, & Soti, ex D. Thoma in conſcientia obſeruanda, non tantum circa meretricem, ſed etiam maritatam puellam, & marem.* Cuius rationem ex D. Thoma, Salone, & M. Soto reddit infrà *quæſt.* 100. dicens: *Ratio eſt hæc: quia illud pretium non accipitur ex ea parte, qua eſt peccatū, ſed qua eſt actus naturalis, & licet culpam annexam habeat, non ratione culpæ, vt dictum eſt, ſed ratione laboris, & periculi, & voluptatis naturalis, vt merces, & pretiū: & eadem eſſet ratio (inquit) ſi vir à muliere pretiū exigeret. Quin verò æquius eſſet; quia plus ille, quam illa, præbet laboris, & periculi. Vnde Alexāder, vt tunc moris erat, pretium petijt à quadam muliere, vt ſecum rem haberet.* Sic M. Corrado. Et ante illum M. Soto *lib. 4. de Iuſtit. quæſt. 7. art. 1. ad 2.* dicens: *Quapropter mulier, quæ ſui corporis copiam facit, mercedem recipere poteſt pro voluptate, quam vir capit, ſicut poſſet, vt prolē illi gigneret. Imò vtràque ratione poſſet etiam maſculus à fœmina pretium recipere, quin verò æquius, quia plus præbet. Sicut Alexāder iure naturæ potuit à duce illa Amazona, quæ illū gratia recipiendæ prolis inuiſit; quod & prece, & pretio, vt fertur, impetrauit, &c. At verò, quia fœminis maior ineſt pudor, ob idque rariores ſunt, quæ illi turpitudini vacent, quā viri, pretiū ipſæ iuſtius recipiunt.* Sic M. Sotus. Sed his omiſsis.

4 Ad rem noſtram, pro Thomiſtarū, quos adduximus, ſententia, ſtare videtur D. Thomas *in 4. diſt. 15. quæſt. 2. art. 4. ad 2.*

quæſtiunc. Vbi ait: * Si lex prohibuit actũ, ex quo quis lucratur, ſed non lucrum ſuppoſito actu, tunc quamuis adquirendo tali actu contra legem fecerit, tamen tenẽdo non facit contra legem, ſicut cum quis de lenocinio, vel meretricio lucratur, & ideò hæc retineri poſſunt.* Sic Angelicus Præceptor. Quem exponens M. Serra 2.2. *tom.2.q.62.* ſic ait: * Exemplum ponit D. Thom. de lenocinio, & meretricibus, (attende) & idẽ eſt de ſicarijs: licet enim pro nefario opere pretium accipiant, quia tamen acceptio talis pretij non eſt contra legem aliquam illam prohibentẽ, retineri poteſt tale pretium. * Similiter Caietanus 2.2. *quæſt.62. art.5. ad 2.* licet D. Thomas, neque hic, neque *quæſt.32. art.7.* neque *in 4. ſent.* neque alibi, (vbi quæſtionem tractat) de adulreris loquutus fuerit, idem ac de meretricibus ex eius mente dicendum putat: * Quando dare non prohibetur, ſed cauſa propter quã datur, vt quãdo prohibetur fornicario, adulterium, & huiuſmodi, nõ prohibetur dare propter iſta, vnde homo propter accepta eiuſmodi ſeruitia, quãuis nefanda, tenetur dare, quod promittit.* Sic Caietanus, & ſic etiam M. Sotus, & M. Ludouicus Lopez *1. p. Inſtruct. cap.105. §. Igitur circa quæſt.* dicens: * Hæc eſt Cordubæ, Merinæ, Soti *q.7. quarto libro.* Vbi ait, quod meretricibus, imò & maritatis, in foro conſcientiæ poſt habitam cum eis copulam, tenetur ſoluere, quod eis promiſit, &c. Hæc eſt D. Thomæ, cuius rationem affert.* Et iterum *2. p. cap.106. quæſito 7.* Nec parum ad has expoſitiones cõfert, quod ipſe Angelicus Præceptor numquã excluſerit à lucro licito, quod accipitur pro delictis contra iuſtitiam patratis, ſed *quæ vt rapina, vſura, & ſimonia.* Sic *in 4. diſt.15. citata, q.2. art.4. ad 3. quæſt.* ibi: * Quãdo lucrum ipſum (inquit) eſt lege prohibitum, vt rapina, vſura, & ſimonia, nõ ſolum dicitur turpe lucrum, ſed iniquum.* Nimirum, quia in illis, aut deficit voluntas donãdi, & ideò non trãsfertur dominium, vt in rapina, & vſura contingit: aut quia res inuendibilis eſt, & ideò iure naturali cõtractus nullus, vt in ſimonia: aut ſaltem quia lege Eccleſiaſtica redditur inhabilis ad adquirendum dominium pretij ſimoniacẽ accepti, vt alij docent. Quod ſecus accidit in aliis delictis contra iuſtitiam in petentis vtilitatem patratis.

5 Pro eadem ſententia ſtat etiam Sotus *lib.4. de Iuſtit. q.7. §. Secundus ergo modus.* Vbi prædictas actiones contra iuſtitiã dicit eſſe pretio æſtimabiles, (licet aliàs iure poſitiuo prohibitas putet.) * Non quidem, inquit, quia actio, pro qua munus offertur, non ſit natura ſua pretio æſtimabilis, vt ſi litigator, aut iudici, aut teſti corrumpendo, munera offerret, aut aſſaſino, vt hominem interficeret.* Idẽ ſentit Trullench *in Bullã, lib.3. caſu 5. fol. 509.* Vbi pro hac ſententia refert D. Thomam, Leſſium, & Ludouicum à Cruce. Quã plures ſequuntur. Villalobos *tom.2. tr.11. diffic. 16. concl.7. n.13.* * Lo que ſe dà al juez para que dè ſentencia injuſta a vno; para q̃ mate à otro, &c. Eſtando en derecho natural no ay obligacion de reſtituirlo, ſino ſolo el daño q̃ ſe haze a la otra parte. Eſta concluſion es de caſi todos los Doctores citados.* Sic ille, & alij, quos ſequitur Vercelli *to.1. tr.3. q.1. n.16.* ibi: * Infertur quarto, iudicem, qui iniquam tulit ſententiam ob pretium ſibi datũ, vel promiſſum, quãuis peccauerit iniquè iudicando, non tamen peccare, nec teneri in conſcientia ad reſtitutionem accipiendo pretiũ pro iniqua ſententia. Ita Nauarrus, Angles, Petrus Nauarra, Valentia, Rebellus, Toletus, Leſsius, Molina, Layman, Diana courra Caietanum. * Sic ille, & pluribus citatis conſentit Henriquez de Pontific. Rom. claue *lib.4. cap.25. n.3. in fine.*

6 Quapropter Eminentiſ. Card. de Lugo *tom.1. de Iuſt. diſp.18. ſect.3. n.54.* iure hæc ſcripſit: * Communis Theologorum ſententia eſt, attẽto iure naturæ, & niſi leges reddant inhabilem ad dandum, vel accipiendum, non debere reſtitui, facto iam opere crimino ſo, quod, pro eo patrando, acceptum eſt. Ita Nauarrus, Syluester, Antoninus, Petrus de Nauarra, quos refert, & ſequitur Turrianus, Vazquez, Leſsius, Molina, & alij communiter. Probatur ex his, quæ de tutpi lucro meretricis dicta ſunt; eadem enim eſt ratio de alijs peccatis, cũ in his etiam accipiatur pio re aliqua emptori grata, & vtili, ad quam venditor non tenebatur.* Hæc Lugo. Et hæc de iure naturali. Quibus probabilior ſententia ſatis ſuperquè ſtabilita manet.

§. II.

Quid de poſitiuo?

7 RESTAT adhuc difficultas, an iure poſitiuo teneatur quis reſtituere acceptum pro iniuſta ſententia, vel homicidio, alijſvè delictis contra iuſtitiam?

Par-

Partem negatiuam defendunt S. Antoninus, Sylueſter, & alij, quos citatos ſequitur doctiſsimus Nauarrus *in Manuali cap. 17. num. 33.* retractans, quod anteà ſcripſerat: * Siempre, inquit, nos pareciò mejor eſto haſta aqui, (nempè pars affirmãs) aora empero nos parece mejor lo contrario, que tienen S. Antonino, Monaldo, Angelo, y Sylueſtro. Lo primero, porque no ay ley, ni canon que mande eſto generalmẽte. Lo ſegundo, porque las leyes, y Canones deſta materia dizen, que lo q̃ por delito ſe da, no ſe puede repetir, ni lo que por delito ſe promete pedir, y no dizen que lo tomado ſe ha de dar a otro, &c. Lo quinto, porque es teorica de Veruecilo recibida por S. Antonino, Angelo, Sylueſtro, y otros, q̃ la reſtitucion de lo que ſe ha de dar à pobres, y no a la parte intereſſada, no ſe debe de precepto, ſino de conſejo, quando nunca ſe debiò a perſona, ni Colegio alguno, &c. Ni por ley preceptiua, ni ſentencia eſpecial ſe les aplicò. Y ſegun la comun, la reſtitucion en eſte caſo ſe ha de hazer à pobres, y no à la parte, a lo qual es conſiguiẽte, que no ſe debe reſtituir de precepto. Finalmẽte haze, que no ay ley diuina, ni humana que eſto mande. Y aſsi concluimos, que el què toma algo por cauſa que es mortalmente mala, peca mortalmente (nimirum antè maleficium commiſſum) y de precepto eſtà obligado a reſtituir el daño, que por aquel mal hizo a otro, y tãbien lo que tomò de quien la ley eſpecialmente lo manda reſtituir, como en la ſimonia. * Hactenus Nauarrus.

8 Eiuſdem ſententiæ ſunt communiter Thomiſtæ, quos ſequitur M. Petrus de Ledeſma *in Sum. p. 2. tr. 8. de iuſt. cap. 11. cõcluſ. 8.* vbi contra Sotum, Manuel Rodriguez, & Cordubam ſic ait: * A eſta dificultad ſe reſponde, ſer mas probable, que en el tal caſo no ay obligacion de reſtituir el precio antes de la ſentencia del juez. Eſta ſentencia tienen comunmente los diſcipulos de S. Tomas, y muy particularmente Orellana. La razon es, porque eſtando en derecho natural, las tales obras ſon dignas de precio, como es coſa notoria, y el derecho poſitiuo en los lugares citados no haze inhabil, ni incapaz para recibir el tal precio, como conſta de las dichas leyes, y derechos (pro parte contraria allegatis) luego eſtando en conciencia, antes de la ſentencia del juez; no ay obligacion de reſtituir el tal precio. *

9 Ledeſmam ſequitur M. Serra 2.2. *tom. 2. q. 62. art. 5.* multis probans, acceptũ pro delictis contra iuſtitiam retineri poſſe, & non debere reſtitui ante ſententiam iudicis ſpoliantis in pœnam delicti. * Patet, inquit, nam ità docent communiter recentiores, Illam etiam docuiſſe M. Orellana, refert M. Ledeſma. Probatur deinde *ex l. 3. ff. de condict. ob turpem cauſam.* Vbi dicitur: *Vbi dantis & accipientis turpitudo verſatur, non poſſe repeti dicimus, veluti ſi pecunia detur, vt malè iudicetur, &c.* Ex his autem colligi, transferri dominium, etiã quando delictum eſt contra iuſtitiam, & iniurioſum; pretiumque pro illo datum fieri accipientis oſtendo. * Et infra ad ſecundum: * In ſententia, inquit, iniuſta duo conſiderari poſſunt, & quod ſit iniuſta, & quod ſit actus vtilis ei, in cuius fauorem fertur, & laborioſa, & periculoſa iudici. Concedimus, quòd ratione primi non eſt venalis ſententia iniuſta, &c. ſi tamen aliquid acciperet pro actione iniquæ ſentẽtiæ, quatenus ipſi eſt periculoſa, & alteri vtilis, non teneretur reſtituere, quia vt ſic eſt pretio æſtimabilis. * Hactenus M. Serra ſupra, vbi Caietanum dicentem * ſubverſionem iuſtitiæ eſſe inuendibilem, * explicat, dicens: * Quod intelligendum eſt de iuſtitia vt ſic, ſeu quatenus eſt formaliter peccatum. * Et benè quidem, quia nulla prorſus eſſe poteſt ratio, cur ſit vendibile homicidium, vel adulterium; aliudvè delictum contra iuſtitiam; non verò ſubverſio iuſtitiæ, vt ex terminis notum eſt. Omnia ergo hæc * materialiter ſumpta, (inquit Serra) quatenus ſunt quædam actiones humanæ liberè factæ, delectabiles, aut vtiles vni, alteri verò laborioſæ, & periculoſæ, pretio æſtimari poſſunt. Ergo pretium pro illis opere conſummato accipi poteſt, & acceptum retineri, nec tenetur reſtituere, qui illud accipit. *

10 Pro eadem ſententia ſtat M. Bañez, quem citatum ſequitur Villalobos *tom. 2. Sum. tract. 11. diffic. 16.* ibi: * Lo que tengo por mas probable, y verdadero es, que antes de la ſentencia del juez, el que lo recibiò no eſtà obligado à reſtituir a nadie, ſino que lo puede retener con buena conciencia. Bañez dize, que es lo mas probable, y veriſimil, y lo tienen Nauarro, Leſsio, y otros. El fundamento es, porque de ley natural no ay obligacion de reſtituir eſtas coſas antes de la ſentencia, ni tampoco la ay de derecho poſitiuo,

porque las leyes que quèdan citadas,&c. no quitan la obligacion natural, ni obligan a que ſe teſtituya lo recibido antes de la ſentencia del juez. Porque el que lo diò pudo transferir el dominio. * Sic Villalobos.

11 Idem ſentit M. Ludouicus Lopez 2 *p. inſtruct. cap.* 106. *§. circa prædictam doctrinam*. Vbi ſic: * Vndè doctrina D. Thomæ (circa ſimoniacè acceptum) videtur fundari in lege Eccleſiaſtica, quæ ſic punit ſic agentes contra legem diuinam, vt vterque accepto, & dato ſimoniacè ſit priuatus, & vt pretium ſimoniacum in pauperum eleemoſynas erogetur. Neque homicida, aut iudex ferens iniquam ſententiam, quorum primus aliquid accipit pro obligatione occidendi, & ſecundus pro iniqua pronuncianda ſententia, pro his accepti pretij dominio priuantur, quia homicida potuit vendere actionem ſuam, laborem, & periculum ad occidendum, quamuis iniuſta fuerit promiſsio occidendi, & ille iudex iniquus ferendo iniquam ſententiam nullam iniuriam facit danti pro ea pretium, &c. Vnde contra Caietanum facere iniuſtum, non videtur inuendibile.* Hæc M. Lopez, qui, vt patet, hanc ſententiam in hoc loco amplectitur, licet *p. 1. inſtruct. cap. etiam* 106. *de male accep. reſt.* probabilem tantum dixerit, (excludens Hiſpaniæ iudices) & contrariam, vt probabiliorem tenuerit.

12 Et nouiſsimè multis illuſtratam defendit Illuſtriſ. P. M. Araujo Epiſcop. Segouienſis *in deciſ. moral. diſp. 7. part. 2. nu.* 4. Vbi citatis D. Antonino, Monaldo, Angelo, Syluestro, Nauarro, Bañez, & Vazquez, ſic ait: * Aſſerimus cum his authoribus, recipientem mercedem ob maleficium, neque iure natutali, neque iure aliquo humano teneri ante iudicis ſententiam ad reſtitutionem, ſi promiſſum maleficium impleuit.* Cuius exemplum adhibet *num.* 2. v. gr. * Quod accipit iudex ob ferendam ſentētiam iniquam, & quod accipit teſtis ob ferendum falſum teſtimonium, & quod accipit tabelio ob falſam ſcripturam. * Sic ibi, & iterum *num.* 12. Vbi rationem reddit, * quia huiuſmodi contractus, aut non eſt abſolutus, ſed conditionatus, ſcilicet accipe decem, vt feras ſententiam iniquam, aut facias talē falſitatem, aut iniuriam alicui, quam ſi feceris, transfero in te dominium horum decem. Vnde ſequitur, quod licet vterque peccet contra iuſtitiam, recipiens verò non teneatur reſtituere, poſtquam adimpleuit promiſſum, ſed antea.*

13 Eiuſdem ſententiæ ſunt plures alij Doctores, quos ſequitur Trullench *in Decalog. lib. 7. ſect. 3. cap. 9. dub. 6. num.* 2. & *in Bullam Cruciata, lib. 3. caſ.* 2. eo quod leges à Doctoribus contrariæ partis adductæ, nec faciunt inhabilem accipientem ad comparandum dominium, nec reddūt irritam rei acceptationem.* Quare (inquit) non tenetur quis reſtituere acceptum ob homicidium, ſententiam iniuſtam, falſum teſtimonium, * & Angelus Maria Verticelli *tom. 1. quæſt. moral. tract. 3. quæſt. 1. num.* 16. ibi: * Infertur quarto, iudicem, qui iniquam tulit ſententiam ob pretium ſibi datum, vel promiſſum, quamuis peccauerit, inique iudicando, non tamen peccate, neque teneri in conſcientia ad reſtitutionem, accipiendo pretium pro iniqua ſententia. Ita Nauarrus, Angelus Nauarra, Valentia, Rebello, Toletus, Molina, Layman contra Caietanū, & Couarru. * Idem tenet Diana alios citans *p. 8. tract. 6. reſ.* 110. & Leander à Murcia *in diſquiſ. moral. lib. 2. diſp. 2. reſ.* 21. dicens, eſſe communem. Quibus adde Leandrum à Sacram. *tom. 6. in Decalog. tract. 5. diſp. 4. q.* 11. vbi ait: * Sic docent D. Thom. Leſsius, Egidius, Palao, Trullench, & omnes.* Quibus meum calculum adiungere tam ratione, quàm authoritate cogor.

§. III.

Nouum eiuſdem ſententiæ ſubſidium.

14 PRo maiore huius ſententiæ authoritate, & probabilitate, quā veram reputo, cum Leſsio (a neſcio quo Theologiæ moralis inope ideò ſugillato) ſuperaddere non omittam verba doctiſsimi, ac Reuerend. P. M. Ioannis Martinez de Prado *tom. 2. Theolog. moral. cap. 17. q. 5. num.* 36. * Vltima, inquit, opinio docet, quod etiamſi leges prohibeant acceptionem, dum tamen non declarent, eſſe irritam acceptationem, non eſt opus reſtituere accepta pro opere peccaminoſo. Et addunt, quod iure communi non extant leges irritantes acceptionem, & ideò ante iudicis ſententiam non debent reſtitui. Ita Sylueſter, Ioannes de Friburgo, Orellana, Petrus de Ledeſma, Bañez, Serra, Ioannes de la Cruz, & probabiliter poſſe practicari, docuit Ludouicus Lopez, &c. Vltra

Tho-

Thomiſtas eſt iam inter alios ſatis receptaſententia,tenent enim Angelus,& Monaldus,Nauarrus,Petrus de Nauarra,Villalobos,Couarruu. Azor, Leſsius; Vazquez,Molina,Bart.à Sancto Fauſto, Bonacina,Trullench,& alij frequenter,&c. * Hæc ille.Qui tamen,licet a *num*.42.multis ſuadere conetur contrariam ſentētiam eſſe D. Auguſtini, & D.Thomæ, dicens: *Videtur ferè expreſſa D. Auguſtini,&c. (& iterum) Quod hæc ſit mens Auguſtini declarant verba,quæ ſubiungit,&c.Sanctū Auguſtinum,vt de more habet, ſequitur S.Thomas 2.2.*quæſt*.62.*artic*.5.*ad* 2. illis verbis:*Et quia etiam ille,qui accipit,contra legem accipit,non debet ſibi retinere.*Nihilominus ipſe concludit pro opinione cōtraria, & communi Thomiſtarum,quam retulerat,dicens:*Vltima ſententia eſt valde probabilis in praxi, nec conſtat clarè, eſſe contrariam Sancto Auguſtino, aut Sancto Thomæ.* Exponitquè cum Mag. Soto,D.Thomam intelligendum,quando lex ciuilis exprimeret non transferendum dominium, aut quod reſtituatur,ſi petatur.*Fundamētum prioris partis(inquit) eſt : quia hæc crimina etiam contra iuſtitiam ſunt pretio æſtimabilia,quia nō ſunt quid ſpirituale; aut ſupernaturale, ſed actiones liberæ in vtilitatem eius,qui dat pretium,& in periculum eius,qui profert iniquam ſententiam : ergo pactum inter ipſos eſt validum : leges verò, quæ reprobant conuentiones prædictas,non faciunt inhabilem recipientem pretium, neque impediunt dominij translationem,quando res ipſa pecunia æſtimabilis eſt.* Hactenus M.Prado.

15 Verum hic auctor ad auctoritatē D. Auguſtini,quam contra ſuam & communem opinionem adducit,nil reſpōdet. Poſſet tamen,mutuatis verbis ſapientiſsimi Patris Gabrielis Vazquez in operibus D. Auguſtini euoluendis, & exponendis diligentiſsimus : qui *opuſc.de reſtit.cap*.7. *dub*.4.*n*.28.ſic ei ſatisfacit: *Sed oportet reſpondere ad illud Auguſtini *in Epiſt*.54. *ad Macedonium*,quod pro ſe citat Adrianus: & ſanè legi Auguſtinum,neſcioquè, an aliquam dignè patiatur gloſſam, niſi quod ibi de conſilio ſanctus loquatur:aut ſi loquitur de præcepto, forſan loquebatur ſecundum leges poſitiuas,ſi quæ erant de hac re ſuo tempore; ſed intra limites iuris naturalis ratio Nauarri hanc ſuam opinionem probabilem fecit. * Sic Vazquez,& ex illo Eminent.Cardin. de Lugo *tom*.1.*de Iuſt.diſp*.18.*ſect*.3.*nu*.55.& Illuſt. P.Mag.Arauxo *ſuprà num*.19. vbi ſic ait: * Auguſtinus aut loquitur non ſecūdum ius naturale ſolùm ; ſed ſecundum leges poſitiuas humanas,quæ fortè eo tempore tales conuentiones turpes irritas faciebāt. Aut loquitur de obligatione reſtituendi, in foro iudiciali.*

16 Hæc inquam auctoritati D. Auguſtini reſpondere potuiſſet M. Prado ſequutus doctiſsimum Patrē Vazquez. Sed hunc obiter legiſſe,ex duplici capite,mihi ſuadeo. Primò,quia *num*.48.illi imponit,aſſeruiſſe,* ſuam opinionem eſſe contra D. Auguſtinum , & gloriari, ſe ab iſto recedere: * quod prorſus falſum eſt,vt vidimus.Secundò,quia auctoritas D.Auguſtini adducitur ab Adriano,& ab alijs(vt videre licet apud Lugo) ad probandum, iure naturæ debere reſtitui acceptum pro iniuſta ſententia. Quod inde ſuadent,quia Auguſtinus paritate iuſtæ ſententiæ vius fuit,dicens:* Cum autem iudicia,& teſtimonia (quæ nec iuſta,nec vera vendendā ſunt) iniqua,& falſa vendūtur,multo ſceleratius pecunia ſumitur, quia ſceleratè etiam,quamuis à volentibus,datur.* Quibus non obſtantibus,quod ſolo iure naturæ attento , pecunia accepta reſtitui non debeat, dicit ipſe M. Prado videri certum *quæſt*.5.*citata num*.28. * Secundò(inquit) videtur certum , quod ſolo attento iure naturæ,nulla ex huiuſmodi conuentione oritur obligatio reſtituendi.* Quod quidem veriſsimum eſt,poſt crimen patratū: ſecus antea, de quo ſolum caſu loquitur Auguſtinus *vbi ſuprà*,vt docent communiter Thomiſtæ,& eius verba præſeferunt. Tum quia pro iniqua ſententia iam lata, iure naturæ,nec datur, nec ſumitur ſceleratè pecunia,ſicut nec pro adulterio, nec pro homicidio commiſsis. Tum quia reſtitutionem,quam ibi indicit Auguſtinus iniuſto aduocato, cuius iniqua opera,iniuſta ſententia lata fuit,non de præcepto, ſed de conſilio procedere , indicant eius verba,quæ ſequuntur. * Verumtamen(inquit)ſi iuſtitia ſincerius conſulatur,iuſtius dicitur aduocato, redde, quod accepiſti, quando contra veritatem ſtetiſti,iniquitati adfuiſti,&c. * Vbi cum hoc *iuſtius* dicat,iuſtum ſupponit eſſe contrarium,etſi vt perfectius aduocato id conſulat, ſicut & iudici conſulendum. Nec obſtat,quòd Auguſtinus dicat,quòd debet hoc facere: nam

nam verbum *debet*, ſolum importare conſilium, tradunt doctiſsimi Dominicani, vt alibi notabimus.

17 Non me latet, M. Sotum *libr. 4. de Iuſt. quæſt. 7. artic. 1. §. Secundus ergo modus,* traditam hucuſque doctrinam de pretio accepto pro alijs delictis defendentē, excipere illa. * Quæ habent annexam iniuriam contra iuſtitiam. Non quod actiones illæ (inquit) puta hominem occidere, aut ſententiam in tuum fauorem proferre, nō ſint natura ſua pretio æſtimabiles, ſed quia actiones iniurioſæ ſunt, &c. Lex fecit eum inhabilem ad recipiendum, in odium delicti, quod eſt cōtra iuſtitiam, & ideò nullum acquiſiuit dominium. Quando verò delictum non eſt iniurioſum optimè trāſfertur dominium. * Sic ille. Verum in hac parte non ſibi conſtat, quia ibidem *§. Maius autem*, ipſe defendit, acceptū ab adultera non eſſe reſtituendum, cum tamen adulterium ſit delictum iniurioſum, & cōtra iuſtitiam. En eius verba: * Sed ſunt puellæ, aut maritatæ, quæ ſemel, aut bis collabuntur, de his etiam eſt maior apparentia, quod non poſsint pretium recipere, ſed teneantur ad reſtitutionem, &c. Nihilominus & illis quoque liceret, pretium recipere, tenebiturquè in foro conſcientiæ, qui illis promiſit, ſoluere. Et ratio eſt eadem S. Thomæ; nam licet flagitia ſint lege vetita, datio tamen non eſt prohibita, & ideò iuri naturali ſtandum eſt. Quo vtique iure, conceſsio illa corporum æſtimabilis eſt pecunia: Vxores autem in pœnam ſui criminis prohibentur adquiſito pretio: ſed tamen ante condemnationem iure naturæ illis debetur. * Hactenus Sotus. Ex quibus deducitur, inconſequenter loquutum *vbi ſuprà*, dum dixit: delicta contra iuſtitiam iure poſitiuo reddere inhabilem ad adquirendum dominium, aliàs vxores, ante condemnationem tenerētur acceptum reſtituere: nec eis, ſemel poſita lege (quam ſupponit M. Sotus) inhabilitāte ad dominij adquiſitionem, iure naturæ pretium promiſſum deberetur.

18 Prætereà abſque fundamento id aſſeruit: tum quia Doctores communiter contrarium tenent, vt vidimus: tum quia ipſemet Sotus, in his legibus exponendis, non maiorem fidem ſibi arrogat, quam in alijs, quas adducit *in 4. diſt. 41. quæſt. vnica, art. 4.* circa hæreditatem relictam, ſeu donationem factā à patre filijs ſpurijs: quas quidē leges reliqui omnes Doctores ſemper intellexerunt, & receperunt abſque vlla limitatione, vt inhabilitantes, & impedientes translationem dominij. Ipſe tamen Sotus aliter explicat, dicens: nō reddere inhabiles filios ſæcularium, ſed Clericorum, & Religioſorum tantum. * Diſcrimen eſt, inquit, inter filios ex adulterio ſæcularium, & filios Clericorum, quod licet vtrique priuentur hæreditate, non tamen prorſus æqualiter fiunt inhabiles ad ſuſcipiendum: & ideò ſi pater adulter ſæcularis carēs legitima prole relinquat bona ſua filio ſpurio: quamuis fiſcus poſsit ſibi adiudicare: nihilominus lex illa pœnalis eſt: & ideo quouſque filius condemnetur, poteſt illa bona abſque culpa poſſidere. * Hæc Sotus *vbi ſuprà* partim ſibi contrarius, & retractans, quæ vt indubitata ex legibus Hiſpaniæ tradiderat *libr. 4. de Iuſtit. quæſt. 5. ad 4.* nimirum filios ſpurios, etiam ſæcularium eſſe inhabiles per leges: *Ad ſuccedendum iure hæreditario in bona paterna, &c.* non vero extra teſtamētum. *Ergo pater* (inquit) *extra teſtamentum bona ſua donans non facit contra rigorem legis, quia lex pœnalis tantum ad id obligat, quod ſonat.* * Hæc Sotus, cuius ſententiam *erroneam* eſſe dicit Rojas *in epitome ſucceſſ. p. 6. num. 144. & 145.* Sed ego à cēſura abſtinens ſic vrgeo: ergo ſicut in his legibus exponendis Sotus audiendus non eſt, ita neque in alijs, de quibus ſuprà. Ideò quoad leges ſpuriorum; eius explicationem excuſauit M. Petrus de Ledeſma *in Addit. ad 3. part. quæſt. 68. art. 2. concluſ. 2. prope finem*, his verbis: * Sed licet Sotus ſequutus fuerit illam ſententiam, nō mirum eſt, quod in re, quæ pertinebat ad ius Cæſareum, & Regium erraret, non conſulens Iuriſperitos, & ius ipſum: * In noſtro autem caſu (etſi vice verſa) idem ferè illi contigit; nam quem leges non reddunt inhabilem ad adquiſitionem dominij, ſua ille expoſitione reddere, tentauit.

19 Vnum verò in hac parte certiſsimum eſt, tam iudicem, quàm aduocatum, vel teſtem iniquum teneri reſarcire parti læſæ damnum illatum, niſi clientem ad illud reſarciendum inducat, & perſuadeat. Quod melius fieri non poſſe, exiſtimat Auguſtinus *vbi ſuprà*, quam * ſi ſuſcepto ſuo diceret: recipe, quod mihi, cum tibi malè adeſſem, dediſti, & redde aduerſario tuo, quod, me agente, iniquè abſtuliſti. *

20 Hæc dixiſſe ſufficiat, ad pœnam libri opinionem Leſsij ſugillantis: & vt

lecto-

lectoribus innoteſcat, qua ſcientia, qua prudentia, qua eruditione pollere debeat, qui alienas opiniones cenſurare tentat.

QVÆSTIO III.

An Iudices, & alij Miniſtri publici teneantur reſtituere munera liberaliter à litigantibus donata?

§. I.

Doctorum ſententiæ.

1 NEgatiuæ ſententiæ inuidiam conciliauit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 2. Theolog. Moral. cap. 17. quæſt. 5. §. 7.* vbi Patri Molinæ, Cardin. de Lugo, & alijs, non leui iniuria, impoſuit, quod docuerint, leges Caſtellæ inhabiles reddere iudices, & alios Miniſtros ad munera liberaliter eis oblata recipienda: non tamen teneri ſemel accepta reſtituere. Sed valdè miror, virum doctum, eruditumquè eos non legiſſe. Vterque enim expreſsiſsimè negat, leges Caſtellæ inhabiles reddere iudices ad recipienda munera; indequè ab obligatione reſtituendi antecō demnationem eximunt, vt ex dicendis conſtabit.

2 Igitur doctiſsimus Pater Molina loco a M. Prado citato, nempè *tom. 1. de Iuſt. tract. 2. diſp. 88.* ſupponit primò, eiuſmodi donationes, ſecluſa etiam lege poſitiua, quæ eas prohibeat, ſæpè ſieri, & accipi cum peccato, vel propter ſcandalum, vel propter periculum peruerſionis iuſtitiæ, vel quia non habent tantū voluntarij ex parte dantis, quantum ſatis ſit ad transferendum dominium. Interdum tamen (inquit) iuri naturæ ſtando, * poſſe fieri, & accipi ſine vllo peccato, vt quando ex amicitia datur aliquid miniſtro publico, etiamſi amicitia habuerit ortum ex eo, quòd ſit miniſter publicus: aut quando ex gratitudine, & gaudio rei iuſtè obtentæ, aliquid ex mera liberalitate illis datur. In eiuſmodi namque donationibus, nil vitij ex natura rei conſpicio. * Hæc Molina.

3 Ex quibus fit; iure naturæ, ſecluſa lege poſitiua, quæ Miniſtros reddat inhabiles adquirendi dominij, re ipſa illud adquirere, & conſequenter ante ſententiam iudicis non teneri, munera liberaliter eis donata reſtituere: quia collatio eiuſmodi eſt vera donatio, & ſpectato ſolo iure naturæ, integrum eſt cuique dominium rei ſuæ ſponte in alterum transferre. Vnde fit, eiuſmodi donationes validas eſſe, & translatiuas dominij: ſi aliunde non conſtet, eſſe inuoluntarias. Tales autem communiter reputari, quando lite pendente fiunt, eo quod litigantes ſibi ſuadeant, Iudices, & officiales non præſtituros, quod ex iuſtitia tenentur, tradit Thomas Sanchez *lib. 3. conſil. cap. vnico, dub. 2. num. 24. fol. 404.* cum M. Soto, Sandoual, & Mercado. Ita etiam, & meritò docent communiter Thomiſtæ, quos citatos ſequitur M. Petrus de Ledeſma *tom. 2. Sum. tract. 8. de Iuſt. commut. cap. 26. concluſ. 11. §. Digo lo quarto.* Secus verò de donationibus poſt finitā litem, tunc enim voluntariæ ſunt. * Quādo deſpues de acabado el pleito (inquit) y que no ſe eſpera, que ha de auer otro, ſe dà algo liberalmente a los tales oficiales; la tal donacion es voluntaria, y valida, eſtando en derecho natural, deſuerte, que no ay obligacion de reſtituir lo que les dieren. Eſto enſeña Orellana, y comunmēte los diſcipulos de Santo Thomas. La razon es, porque en tal caſo ceſſa la razon de ſer inuoluntaria la tal donacion; luego es voluntaria, y por conſiguiente paſſa el dominio. * Sic M. Ledeſma cum reliquis D. Thomæ diſcipulis, quos ſequitur Molina *vbi ſuprà.*

4 Supponit ſecundò P. Molina, de facto iudices peccare mortaliter, accipientes munera. * Quia propter mala, & damna (inquit) quæ eiuſmodi donationes habere ſolent, adiuncta, iure optimo, lege poſitiua prohibentur: eſtquè in Principe poteſtas, vt ipſo iure nullas eas reddat; (non dixit reddidiſſe, vt malè intellexit Prado) ita vt in foro conſcientiæ teneatur accipiens reſtituere, quæ ita acceperit, nulla expectata ſententia. * His ita conſtitutis, controuerſia eſt, inquit P. Molina, * vtrùm quæ accipiuntur, eiuſmodi donationibus validis, ſpectato ſolo iure naturæ, obnoxia ſint reſtitutioni in foro conſcientiæ, nulla expectata ſententia, eo ipſo, quod accepta ſint contra præſcriptum legis humanæ? * Hic eſt difficultatis cardo, in quo partem affirmatiuam nonnulli tuentur, quod in ea ſint ſententia, quod quando lex prohibet acceptionem aliquam, efficit accipientem incapacem rei, quā prohibet accipere, redditquè collatorem talis rei inhabilem ad transferendum dominium. Sic à nōnullis traditum refert Molina, aduertens multos Doctores, hāc ſententiam tribuiſſe Soto: & eam amplexari Ioannem de Medina Doctorem Complu-

ten-

tenſem, & M. Batt. de Medina Ordinis Prædicatorum.

5 Ipſe verò Doctores citatos impugnat, & contrarium tuetur ex illo principio apud Theologos ſatis trito; poſſe, ſcilicet, accepti onem eſſe prohibitam, quin accipiens fiat inhabilis ad dominium adquirendum. Multiſquè ſuadet, in re præſenti, id contingere.* Mihi, inquit, contraria ſentētia placet, nempè, quod licet peccent, qui contra præſcriptum legum, eiuſmodi donationes accipiunt, periurique ſint, ſi iureiurando ad eas non accipiendum ſe aſtrinxerint, vt in hoc Regno (Luſitaniæ) miniſtri publici ſe adſtringunt, & iudices omnes, ac Tabelliones in Regno Caſtellæ, &c. Nihilominus donationes, de quibus loquimur, eſſe validas, neque conſurgere obligationem reſtituendi ante latam ſententiam. Moueor, quoniam eiuſmodi donationes, ſecluſa lege humana, validæ ſunt, &c. In primis *lex non dubium, C. de legibus*, eas validas eſſe, non impedit, deinde leges Luſitaniæ non reddunt inualidas: etenim ſolum prohibent, ne iudices eiuſmodi donationes accipiant, &c. * Et inferius.* Leges etiam Caſtellæ non plus reddunt inualidas eiuſmodi donationes in eo Regno, quam Luſitaniæ leges in hoc: etenim *l. 5. & l. 3. nouæ collect. tit. 9.* ſolum prohibent, ne iudices eiuſmodi donationes accipiant ſub pœna amiſſionis officiorum ipſo facto, & vt ſoluant, quod ita acceperint, & duplum fiſco legis, &c. Quæ pœna locum non habet ante latam ſententiam. * Et infrà ad argumentum pro parte contraria adductum, negat prædictas leges efficere accipientem incapacem dominij rei, quam per eiuſmodi donationes accepit: quia licet in Principe, inquit, ſit poteſtas ad hunc effectum,* neceſſe eſt, vt conſtet, id ſua lege intendiſſe. * Quod in præſenti non conſtare contendit. Ex quibus apertè conſtat de impoſtura M. Prado.

6 Patris Molinæ ſententiam ex eodē fundamento defendit Villalobos *tom. 2. tract. 18. diffic. 5.* vbi loquens de his legibus, inquit *num. 11.* * Bañez, y Pedro de Ledeſma dizen, que los preſentes, y dadiuas ay obligacion de reſtituir; porque con eſta condicion tacita de que guardē el aranzel, les dàn el oficio, &c. Mas à eſto ſe reſponde facilmente, que aqui no ay tal cōdicion, ſino que le dàn el oficio, ſujeto à las leyes dèl; pero no por eſſo le impiden la translacion del dominio, pues la ley no lo dize.* Et infrà: * Eſtas leyes no irritan lo que ſe haze, ſino que ſeñalan la pena.*

7 Pro eadem militare videtur Vazquez *opuſc. de reſtit. cap. 7. dub. 6. num. 60.* ibi: * Vnde colligo, vt ſuprà diximus, quòd quando aliquis eſt inhabilis ad recipiendū munera, nō poteſt acceptum retinere. Sed non facilè cōſtat, an iudices inhabiles ſint ad dona recipienda: in legibus enim ſolum cōtinetur prohibitio recipiendi, quæ non ſufficit. Et in noſtro Regno ſolū circa Secretarios, vidi legem, quæ ipſos inhabiles facit ad recipiendum munera, *l. 1. tit. 18. lib. 2. nouæ Recopil.* imò & ad pœnæ ſolutionem (obligare ante ſententiam) quamuis quoad hoc non obſeruetur.* Et expreſſius *1. 2. diſp. 164. cap. 3. n. 17.* vbi ſic ait: * In noſtro Regno prohibiti ſunt aliqui miniſtri Regis munera accipere, ex quibus eos ſolum (attende) ad reſtitutionem obligamus, qui ipſa lege inhabiles efficiuntur, vt recipiant: eos verò, qui ſolum prohibentur ſimpliciter abſque decreto irritante, non obligamus ad reſtitutionem. * Et iterum rationem reddens *num. 21. & 22.* * Quoties actus alicui certo generi perſonarum prohibetur, intuitu virtutis Religionis, aut liberalitatis cōtra auaritiam, vel alterius virtutis, quam iuſtitiæ, actus firmus eſt, & adquiſitum per illum non eſt obnoxium reſtitutioni, niſi lex aliud explicet, &c. Huiuſmodi exiſtimo eſſe leges, quæ prohibent, ne Clerici exerceant quædam genera negociationū, &c. Eiuſdem rationis ſunt (attende) leges, quæ prohibent, ne miniſtri Regis accipiāt munera gratis oblata à certo quodam genere perſonarum, &c. * Quod probat, dicens: * Id, quod accipitur contra legem prohibentem hoc modo, non eſſe acceptum contra iuſtitiam, ac proinde neque contra iuſtitiam retineri. Quod autem non eſt acceptum contra iuſtitiam, non eſt obnoxium reſtitutioni, vt manifeſtū eſt.* Sic P. Vazquez.

8 Hanc ſententiam ex fundamento Patris Molinæ tenet etiam cum alijs Diana *p. 6. tract. 6. Miſcell. reſol. 59. in fine*, ibi: *Nota hic obiter, iudices, & miniſtros publicos accipientes munera ſola lege poſitiua ſibi prohibita, non eſſe obnoxios reſtitutioni in foro conſcientiæ, nulla expectata ſententia, quando data fuerunt ex mera liberalitate, aut ex gratia, & gratitudine. Ita docent Molina *tom. 1. diſp. 88.* &

& Fagūdez loco citato (nempè *in Præcep. Decalogi tom. 2. lib. 8. cap. 27. nu. 9.*) Quidquid in contrarium aſſerant Sotus, & Sylveſter: Quia hæ donationes, ſecluſa lege humana poſitiua eas prohibēte, validæ ſunt. Sed leges poſitiuæ tam iuris communis, quàm aliquorum Regnorum, licet illas prohibeant, non illas inualidant, ergo non tenentur iudices illas ante latam ſententiam reſtituere.* Sic Diana. Vbi, vt patet ex eius verbis, donationes (de quibus ſuprà) iure poſitiuo prohibitas fatetur: atque adeò, dū aſſerit, iudices poſſe recipere munera eis collata ad alliciendum animum ad iuſtam ferendā ſententiam, aut ex mera liberalitate (pro quo *3. p. tract. 6. Miſcell. reſol. 4.* adducit Ioannem Franciſcum Suarez, referentem Molinam, Medinam, & alios) intelligendus eſt de iure naturali, ſecluſo poſitiuo prohibente. Sicut & Molina, & Leſsius loquuntur. Quibus tamen *tract. 5. Miſcell. reſol. 45.* impoſuit, aſſeruiſſe, iudicem poſſe licitè recipere munera, ſi dentur, vt maiorem diligentiam adhibeat, quàm tenetur: vel vt afficiatur magis ad expediendum intra iuſtitiæ limites negotium in fauorem dantis. Pater enim Molina, vt ſuprà notaui, expreſsè aſſerit, huiuſmodi donationes, & acceptiones propter mala, & damna, quæ adiuncta habere ſolent * iure optimo lege poſitiua prohiberi. * Pater etiam Leſsius loco citato à Diana *lib. 2. cap. 14. dub. 9. n. 64.* ſolum excuſat ab obligatione reſtituendi, non à peccato, vt aduertit Card. de Lugo *tom. 2. de Iuſtitia, diſp. 37. ſect. 11. num. 132. & ſeqq.* Quapropter, mala fide, ab Antonino Diana citantur pro opinione illos excuſante à peccato, attento etiam iure poſitiuo.

9 Cum Molina, & Vazquez ſentit Cardin. de Lugo *ſuprà diſp. 37. ſect. 11. citata.* Putat enim, eiuſmodi leges prohibentes receptionem munerum, & adijcientes pœnam, & obligantes in conſcientia ad ſolutionem pœnæ, & ad reſtituenda munera (etiamſi addant ante iudicis condemnationem) nō obligare ante declarationem iuridicam criminis. Sic cum alijs tradit *num. 134.* & ad argumentum contrariæ ſententiæ, nimirum, quod * donatio illa facta contra legē prohibētem, eſt nulla, & per cōſequens non transfert dominiū muneris in accipientē.* Reſpondet *n. 135.* negando antecedens, & exponendo cum Patre Molina *l. non dubium, C. de legibus*, ex qua id deducere conantur aduerſarij.

10 Hæc auctorum loca diligenter cōgeſsi, vt ex illis magis innoteſcat aperta impoſtura M. Ioannis Martinez de Prado, qui, vt ſuprà notaui, abſque vllo prorſus fundamento illis impegit, quod docuerint, iudices & alios miniſtros Regis, per leges, reddi inhabiles ad receptionē munerum, & incapaces dominij, & tamen ſimul defendant, ad reſtitutionem non teneri, quod, vt patet ex dictis, prorſus falſum eſt, quia, vt eorum verba clamant, incapacitatem, ſeu inhabilitatem ad dominium adquirendū negant, & ex hoc principio probant, non teneri iure poſitiuo reſtituere ante ſententiam iudicis.

11 Doctores alij, quos ſequitur Thomas Sanchez *lib. 3. conſil. cap. vnico, dub. 1.* leges (de quibus ſuprà) exponentes, ſic diſtinguunt. Sunt nonnullæ, quæ vniuerſaliter loquentes, dicunt: *Non reciban, no tomen por ſi, ni por otra perſona, &c.* Et iſtæ, inquit, tantum prohibent receptionem, & illicitam reddunt. Sunt leges aliæ, quæ ſtrictius loquuntur, dicentes: *No puedan recibir por ſi, ni por otra perſona, &c.* Et hæ, inquiunt, reddūt recipientes inhabiles ad recipiendum, & dantes ad transferendum dominium, & ideò inducunt obligationē reſtituendi acceptum: quia actum reddunt ipſo iure nullum, vt docent communiter Theologi, quos Sanchez refert *num. 26.* Hæ autem leges ſunt *l. 56. tit. 5. lib. 2. nouæ Recopil.* vbi dicitur: * Que el Preſidente, Oidores, Alcaldes de Audiēcias, ò de Cortes, Alcaldes de los Hijoſdalgo, Notarios, Iuez de Vizcaya, Relatores, Eſcriuanos de Camara, Procuradores fiſcales, y otros Eſcriuanos de los dichos juzgados, no puedā recibir por ſi, ni por interpoſita perſona preſentes, ni dadiua alguna de qualquier valor que ſea, ni coſas de comer, ni beber, de Concejo, ni de Vniuerſidad, ni de perſona alguna, que tratare, ò veriſimilmente ſe eſpera, que tratarà pleito ante ellos, durātes ſus oficios, ni lo puedan recibir mugeres, ni hijos en poca, ni en mucha cantidad, directè, ò indirectè, ni los Letrados, ni Procuradores de pobres.* Idem decernitur *l. 21. tit. 1. lib. 9. nouæ Recopil.* de Quæſtoribus Ærarijs, Auditoribus, & alijs officialibus, ibi: * Ningun Contador mayor, ni menor, ni Oidores, ni oficiales de la dicha Contaduria, no puedan recibir dadiua, ni preſente de ninguna perſona, que tenga, o ſe eſpere, que veriſimilmente tendrà negocio ante alguno dellos, aunque

ſea

ſea coſas de comer, y beber, y aunque ſean fenecidos los negocios. * Reliquæ autem Hiſpaniæ leges, quæ cum hoc rigore non procedunt, licet abſolutè prohibeant iudicibus, & alijs miniſtris, verb. grat. Prætoribus ordinarijs, & Rectoribus ciuitatum munerum receptionem, dicentes: *No reciban &c.* non reddunt, inquiunt, inhabiles ad recipiendum. & ideò licet contra prohibitionem receperint, non tenebuntur reſtituere. * Huic ſententiæ (inquit Sanchez) fauent Couarruu. Sylueſtro, Nauarrus, Angelus, Palacios, Monaldo Caietanus, & Medina, Henriquez, & alij viri docti, quos ego conſului. Eſt ſatis probabilis, & ſatis colligitur ex Nauarra *libr. 3. de reſtit. cap. 3. num. 14. & 15.* Vnde infertur, Auditores Regios, & alios iudices nō teneri reſtituere munera, quando ea receperunt ab his, qui modo litem non gerunt, nec geſſere, nec in proximum creditur geſſuros. * Hactenus Sanchez: quibus duas ſententias oppoſitas ſuprà relatas maritare contendit.

§. II.

Authoris iudicium quoad obligationem reſtituendi.

12 Nihilominus, prædictas leges non continere inhabilitatem ad recipiendum, idcòquè iudices, & alios Miniſtros Regios, numquam teneri ante iudicis ſententiam munera liberaliter eis donata reſtituere, mihi probabilius eſt, propter fundamenta Patris Molinæ, & aliorum, quos ſuprà citaui. Quibus adde Verricelli *tom. 1. quæſt. moral. tract. 3. quæſt. 4. n. 2.* apud quem Paludanus, Layman, S. Fauſtus, Petrus de Nauarra, Reginaldus, Nauarrus, Veja, Henriquez, Angles, Perez, Fagūdez, Diana, & alij. Probatur, quia quilibet adquirit dominiū rei liberè donatæ, niſi à lege fiat incapax ad adquirendum dominium. Iudices autē, & alij miniſtri nulla lege incapaces fiunt, vt conſtat ex Molina. Subnectit Verricelli *vbi ſuprà*, & benè quidem: quod ſi lex aliqua obliget ad reſtitutionem rei donatæ, etiā ante ſententiā: id intelligendum ante ſentētiam, qua ad talem pœnam damnetur, non verò ante ſententiam declaratoriam criminis, vt de ſimilibus legibus pœnalibus docet Sanchez *in Sum. lib. 2. cap. 22. n. 20.* Aliud autem eſt, expreſsè fieri incapacē dominij rei donatæ.* Sed eſto (inquit) iure aliquo municipali fieret expreſsè incapax: tamen eiuſmodi leges numquam cum eo rigore fuerunt vſu receptæ, atque adeò quoad hanc partem cenſentur abrogatæ, neque obligant in conſcientia, vt rectè docet Salon *2. 2. quæſt. 71. art. 4. in fine.* Lugo *de Iuſt. diſp. 37. n. 134.* Qui rectè ait, ſatis id patere ex communi praxi omniū iudicum, etiam timoratorum, qui numquam ea munera reſtituunt, neque à cōfeſſarijs ad id obligantur. * Hactenus Verricelli. Quæ ſunt valdè notanda.

13 Quoad Secretarios verò maior eſt difficultas, quia efficiunt iuramentū ſoluendi pœnam lege impoſitam reſtituendi quadruplicatum, quod acceperint. Ergo ratione illius iuramenti tenebuntur. Verba legis ſunt *l. 1. tit. 18. libr. 2. noua Recopil.* * Mandamos, que ningun Secretario reciba dadiua, ni preſente, ni agradecimiēto de perſona alguna, aunque ſea coſa de comer, &c. ſo pena, que lo tornen con el quatro tanto la primera vez, y por la ſegūda no vſen del oficio, y que juren de aſsi lo guardar, y pagar las penas, en las quales los condenamos deſde agora (attende) por manera, que ſean obligados in foro conſcientiæ à pagarlas, ſin que mas ſean condenados en ellas. * Ex quibus duo videntur neceſſariò inferri, & peccare, ſi munera recipiant, ratione iuramenti, & teneri ad ea reſtituenda modo dicto, ante ſententiam iudicis. Et ita cum pluribus tradit Thomas Sanchez *libr. 3. conſil. cap. vnico, dub. 1. num. 5.*

14 Cæterum alij doctiſsimi, quibus adhæreo, cenſent, poſſe retinere donata vſque ad ſententiam declaratoriam criminis, quia lex non dicit, teneri reſtituere; neque ad id ex iuramento, neque ad pœnæ ſolutionem ſe obligant, nulla expectata ſententia, ſed ſolum non expectata condemnatione, *ſin que mas ſean condenados à ellas.* Ergo ante ſententiam declaratoriam criminis nulla erit obligatio reſtituendi. Ita Suarez *de legibus lib. 5. cap. 7. nu. 8.* Rebello, Salas, Angles, Perez, Nauarra, & alij, quos citatos ſequuntur Card. de Lugo *de Iuſt. diſp. 37. ſect. 11. n. 134. & ſeqq.* Verricelli *tom. 1. tract. 3. quæſt. 3.* Quibus faciūt, quæ congerit Diana *part. 11. tract. 6. reſol. 47. & tract. 8. reſol. 21. §. Sed ex his oritur pulchrū dubium*, & M. Hiacynthus Donatus *in praxi reſolutoria rerum Regul. tom. 1. p. 2. tract. 15. quæſt. 25.* Vbi probat, exceptis cenſuris, nullam pœnam incurri ante ſententiam declaratoriam criminis. Quibus in ſimili

facit

facit P. Thomas Sanchez *lib. 4. de Matr. diſp. 9. n. 2*, vbi ſibi obijciens legem quandam ſic reſpondet: * Lex vltima fine *tit. 14. p. 5.* dicens turpiter accipere aliquē ne accuſet, ſubdit: *Por ende dezimos, que debe tornar lo que aſsi recibio*, ſed dic eſſe pœnalē quare ſolum ſubſequuta ſententia teneri recipientem reſtituere. * Sic Sanchez de extorquente pecuniam, ne alterum, quem iuſtè poterat accuſet, qui legibus reſtituere obligatur: ſic & nos cum alijs, de Secretarijs, qui lege ad quadruplum reſtituendum adſtringuntur.

§. III.

Quid quoad culpam?

15 AN vero ſint aliqui caſus, in quibus non ſolùm ab obligatione reſtituendi, ſed etiā à peccato excuſentur iudices munera liberaliter donata recipiētes? Reſpōdet affirmatiuè Verricelli *ſuprà q. 2. à n. 6.* vbi plures authores recenſet. Quibus adhærens excuſat à peccato iudices munera recipientes in ſequentibus caſibus. Primo, quando extraordinarium laborē, ad quem non tenebatur, præſtitiſſet. Secundò, quando reciperet nō ratione officij, ſeu tanquā iudex, ſed ex amicitia, quā vis amicitia ex officio oriretur, vt ait Molina *ſuprà n. 6.* Tertiò quando donans ex dignitate ſuæ perſonæ merito conquereretur, tanquā de iniuria ſibi facta, ſi donum recuſaretur. Vel quando poſt ſententiam, nulla tamen prævia promiſsione, ex gaudio, & gratitudine rei iuſtè obtētæ, liberè donaretur. Quartò quando recipit eſculenta, & poculenta, quæ grandia non ſunt, id eſt, quæ paucis diebus conſumi poſſunt, aut quæ, attenta qualitate dantis, & recipientis, non reputantur magna. Quintò, ſi humanæ leges, ſiue communes, ſiue municipales, receptionem munerum prohibētes, per contrariam conſuetudinē ſint abrogatæ, vel non ſint vſu receptæ à populo. Vt autem tanquam vſu non receptæ non obligent, non requirūtur decem anni, ſed ſufficit (ait Verricelli) quod populus pluribus actibus legem nō ſeruet, vt duobus, vel tribus actibus, quamuis lex paulò antea publicata fuerit, ſciente tamen, & tolerante Principe.

16 Ex quibus deducit, & merito, vt in noſtro caſu lex prohibens munera dicatur non recepta, ſufficere, quod maior pars litigantium liberè offerat munera, & iudices palā recipiant, neque puniantur. Nec obſtare, quod officiales iurēt, ſe ſeruare pragmaticā Regni. Iuramentum enim intelligitur de vſu receptis, ſeu quatenus ſunt vſu receptæ, nō autē de alijs. Denique excuſaretur iudex munera recipiens, quando conſtaret, ſalarium, vel pretium à lege taxatū nō eſſe iuſtum. In his igitur caſibus (ait Verricelli ſuprà cū alijs, quos citat) nec ratione legis poſitiuæ prohibētis, nec ratione iuramēti, peccare iudices munera liberè donata recipientes: quia iuramentū eſt acceſſorium, & ideò ſequitur principale. Vnde quoties lex ex aliquo capite obligare deſinit, ceſſat etiā iuramenti obligatio, vt docent communiter Doctores apud Dianā 2. p. *tract. 3. Miſcell. reſol. 6.* & apud Sanchez *in Sum. lib. 3. cap. 14. nu. 8.* Verum nonnulli ex his caſibus expreſsè prohibētur in legibus ſuprà citatis nouæ Recopilationis. Vnde niſi contraria conſuetudine abrogatæ ſint, vel aliunde non obligēt, vim ſuam modo retinere, dubitandum non eſt.

§ IV.

Duplex obligationis effugium.

17 RAtiones dubitandi, proponam, vt alij iudicium ferant. Prima ſit: leges iſtas fundari in præſumptione corruptionis, vt ſentit P. Vazquez *opuſc. de reſtit. cap. 7. dub. 4. n. 29.* ibi: * Cū leges prohibeant, munera dari iudicibus, ne muneribus corrupti, iuſtitiæ obliuiſcantur, * & *dub. 6. n. 59.* dicens: * Alijs miniſtris prohibetur recipere munera ab his, qui negocia habent apud ipſos, vel ſperatur habituros, (attēde) ne vel modo, vel in futurum corrumpantur, quia alij miniſtri corrumpi poſſunt, vt iniquè officium exequantur. Advocatis prohibetur, ne recipiant à litigantibus munera in fraudē ſtipendij, non quia in illis timeatur corruptio &c.* Ergo ceſſante præſumptione corruptionis, vel fraudis, poterunt liberaliter donata recipere. Ideò ita ſentit Menochius *conſ. 34. n. 38. & in comment. de Præſump. lib. 5. præſump. 8.* dum tradit, iudices poſt latā ſententiam, poſſe recipere munera gratis oblata: * Quia recipiēdo (inquit) munera poſt latā ſententiam, ceſſat ſuſpicio, & cauſa corruptionis. * Leges autem in præſumptione fundatas nō obligare, ſi in aliquo caſu præſumptio deficiat, tenent Sylveſter, Sotus, Ricardus, Adrianus, Caſtro, Nauarro, Couarruu. Baldo, Panormitano, Fe inus, Decius, & alij apud Suarez *lib. 3. de legibus cap. 23. num. 1.* Quibus adde Sanchez *de*

Matrim.lib.7.diſp.37.num.9 Salas *de legibus diſputat.*10.*ſect.*4. Item Valerum, Rodriguez, Homobonū, Lorcam, Vazquez, Valentiam, Monteſinum, M. Arauxo; & plures, quos citatos ſequuntur Thomas Hurtado *tom.1.reſol.moral.tractat.4.cap.*8. *reſol.*57.*num.*713. & Diana 1.*p.tract.*10.*de legibus,reſol.*27. vnde Molina *diſp.*88.*citata num.*12. licet peccatum mortale ratione iuris iurandi ſemper interuenire exiſtimet. * Si tamen (inquit) ius iurandum ſecludas, quando peccatum læthale eſſet, aut veniale, expendēdum eſſet ex periculo peruerſionis iuſtitiæ, aut ſcandali, quod inde immineret, &c. * Quibus faciunt Doctores, qui explicantes clauſulam illā *gratis vbique* in diſpenſationibus apponi ſolitam, qua prohibentur miniſtri munera recipere, aſſerunt: illa ſolum prohiberi, quæ animum iudicis corrumperent. Ita Gutierrez *de Matrim.cap.*181.*num.*2. Homobonus, & alij, quos citatos ſequitur Diana *part.*4.*tract.*4.*reſolut.*84. Cuius ratio alia eſſe nequit, niſi quia in alijs muneribus ceſſat legis præſumptio. Ergò in noſtro caſu quoties hæc ceſſauerit, prohitio non ſubſiſtet.

18 Secunda ratio eſt, quia plures Doctores aſſerunt, ceſſante fine legis in particulati, legem ceſſare. Ita Scatia *tract.de cōmerc.§.1.quæſt.1.n.*511. Nauarrus *in Rubrica de iudicijs,nu.*74. Mexia *de taxa panis, con.2.à num.29.vſque ad* 36. Hēriquez *lib.*11.*cap.*17.*n.*2.*& lit.O.* Comitolus *lib.7.reſponſ.q.1.n.*10. Souſa *in Bulla Clement.VIII. de largit.muner.fundam.*3. Megala 2.2.*lib.*2.*cap.7.q.22.n.*55. Granados 1.2.*cōtrou.*7. *tract.3.p.1.diſp.15.ſect.*2. quos citat, & ſequitur Diana *p.1.tract.10.reſol.*28. Quibus adde iterum ipſum Dianā *p.7.tr.10.reſol.*33. Caramuel *in Regul.S.Benedicti,diſp.5.n.*50. Machado *tom.1.Sum.lib.3.p.4.docum.4.n.*2. Portel *in Reſponſ.Moral.p.1.caſu* 21.*n.*8. & probat ex optimo textu *cap.cū ceſſante de Appellat.* Finem autem harum legū eſſe, vitare corruptionē iudicum, tenet vltra citatos Thomas Sanchez *in conſil.lib.3.cap.vnico dub.1.nu.*20. vbi cum alijs docet, non eſſe condemnandos iudices, qui à conſanguineis ſine fraude munera recipiunt. *Quia in hoc caſu, inquit, ceſſat finis legis. * Ergo quando ex circunſtantijs periculū corruptionis, & peruerſionis iuſtitiæ nō ſubſit, licitū erit iudicibus, & alijs miniſtris iuſtitiæ, recipere munera liberaliter donatas.

19 Ex alio etiam capite poſſet aliquis prædictarum legum vim infringere, nimirum, quod leges pœnales etiā mixtæ, quæ aliquid prohibent, pœnam imponentes tranſgreſſoribus, non obligant in cōſcientia: ſecundum Nauarrum, Gomez, Ioannē Andream, Matthæum Meteſilam, Sceuolam, Decium, & alios, apud Villalobos *in Sum.tom.1.tract.2.dub.22.n.*6. & probabiliter putant Filliucius, & Azor; & cū Valentia, Diana omnes citans *tract.10.de legibus,reſol.*20. Leges autem iſtas eſſe pœnales, tradit Molina *tom.1.tr.2.diſp.88.§.Leges Caſtellæ in medio*, vbi ſic: * Quod etiam dicunt aliqui ex Doctoribus, cum quibus diſputamus, leges videlicet illas non eſſe pœnales, falſum profecto eſt, vt ex forma earum eſt manifeſtum. * Et abſolutè leges prohibentes munera, eſſe pœnales, docent Grām. Boerius, Boſsius, Clarus, Amodæus de Caſtillo, & alij, quos citatos ſequitur Menochius *tom.de Arbit.conſil.*342. Ergo vel probabile eſſe debet, nō obligare in conſciētia ſub peccato læthali, aut oſtēdendū, aliquā ſaltē ex præmiſsis, ex quibus per bonā conſequentiā id deducitur, claudicare.

20 Ideò hanc ſententiam expreſsè ex hoc fundamento defendit nouiſsimè Fr. Leander à Murcia Capuccinus *in Diſquiſit.Moral.in 1.2.D.Thomæ libr.2. diſput.5. reſolut.24.num.16.& ſequentibus*, ibi: * Sed quæres, an iudices recipiētes munera peccent, & teneantur ad reſtitutionem? In hac quæſtione dictos iudices (& idem aſſerunt de alijs iuſtitiæ miniſtris) peccare mortaliter, & teneri ad reſtitutionem, docent Sotus, Sylveſter, Nauarra, Thomas Sāchez, & multi alij. Contrariam tamē ſententiam quoad peccatum docent omnes, qui tenent, leges pœnales non obligare in conſcientia, ſed ſolum ad pœnam poſt iudicis ſententiam Nauarro, Miranda, Villalobos, Reginaldo, & probabilem putant Valentia, Azor, Filliucius, quos refert, & citatos ſequitur Diana 1.*p.tract.*10. *de legibus,reſol.*17. Et licet aliqui contendant, prædictas leges eſſe cōuentuales propter iuramentum, & ſponſionē, &c. Nullatenus cōuentionales ſunt, ſed pœnales, & ideò ſtando in opinione Nauarri, & aliorū ſuprà adductorum, non peccabunt mortaliter, nec etiam ratione iuramenti, quia iuramentum ſequitur naturam actus, ſolumquè addit obligationem ex virtute Religionis, ergo ſi actus ex ſe nō ſit peccaminoſus, iuramentū illud peccaminoſum

non

non reddet. Quoad reſtitutionem verò non teneri ante ſententiam iudicis, tenent Couarruu. Syluester, Angelus, Guttierez, Nauarr. Palacios, Monaldus, Alcozer, Nauarra, quos omnes citatos refert Thomas Sanchez *tom. 1. conſil. libr. 3. cap. vnico, dub. 1. num. 28. & 29.* qui tenent, prædictam ſententiam eſſe ſatis probabilem ex Nauarra citato. Quia licet prædictæ leges prohibeant actum dandi ſubditis, & recipiendi iudicibus, non tamen illum annullant. Ergo cum ſtando in iure naturali, & ſecluſa prohibitione iuris humani, illæ donationes, & acceptiones ſint validæ, ante ſententiam iudicis non tenentur ad reſtitutionem prædicti iudices, &c. Et nouiſsimè hanc ſententiam tuetur Fagundez, quem citat, & ſequitur Diana *tom. 5. tract. 6. reſol. 59.* & vtraque hæc opinio eſt ſatis probabilis.* Hactenus Leander, vir quidem doctus, eruditus, & pius, cuius opinio iudicibus, & alijs iuſtitiæ miniſtris ingrata non erit. Verum doctiſsimum P. Sanchez, & Doctores, quos *vbi ſuprà* adducit, infideliter refert, quia non loquuntur, quando leges vtuntur his verbis: *No puedan recibir:* Sed quando: *No reciban:* vt videre licet apud Sanchez locis à Leandro citatis. Vnde nō eorum auctoritate, ſed aliunde probabilitas huius ſententiæ ex ſuperius dictis petenda eſt.

21 Dices, præfatum excuſationis caput vltimo loco a nobis adductum, valdè infirmum eſſe, quia leges pœnales, ſaltem mixtas, quæ aliquid prohibent, & pœnam tranſgreſſoribus imponunt, (quales ſunt, quæ iudicibus, & alijs miniſtris munera liberaliter donata recipere, vetant) non obligare in conſcientia, eſt improbabile, & acriori cenſura dignum: iuxtà Mag. Sotum *lib. 1. de Iuſt. quæſt. 6. artic. 5.* vbi errorem vulgi appellat: * Sed quia vulgus (inquit) neſcio quo colore ait, legem, quæ obligat ad pœnam, non obligare ad culpam, neceſſe eſt, errorem hunc eludere. * Quem imitatur M. Texeda *tom. 1. libr. 1. tract. 2. controuerſ. 16.* vbi aſſertum Soti laudat, & contrariam ſententiam non eſſe probabilem dicit.

22 Sed vterque fallitur. Id, quod teſtimonio viri omni exceptione maioris comprobo; Illuſtriſ. ac Reuerendiſ. M. Tapia Archiep. Hiſpalenſ. ſui inſtituti, olim primarij Theologiæ profeſſoris in Vniuerſit. Complut. Ille igitur *in ſua doctiſſima Catena Moral. lib. 4. de legibus, quæſt. 10. art. 4. num. 1. & 2.* ſic ait: * Modo inquirimus, an de facto omnes leges tam ciuiles, quàm Canonicæ imponentes pœnas temporales, obligent ad ſolam pœnam, an etiam aliquando ad culpam mortalem, aut venialem pro grauitate, aut leuitate materiæ præceptæ? In hac re eſt valdè notanda ſententia Martini Nauarri *in Manual. cap. 23. num. 55.* omnes huiuſmodi leges pœnales humanas, etiam præceptiuas, obligare ad ſolam pœnā temporalem impoſitam per ipſas, non ad pœnam æternam, neque ad culpam. Hanc ſententiā docuiſſe priùs Iaſſonem, & Ludouicū Gomez, teſtatur Suarez, eamque probabilem cenſet Valentia: & Azor ait, non eſſe omnino cōdemnandum, qui eam ſequutus fuerit: & Diana probabilē etiam cenſet. Itaquè omnes hi iudicāt, probabile eſſe in praxi, non ſolùm leges purè pœnales, verumetiā pœnales mixtas ex præcepto, & pœna, quæ iubent, vel prohibent, hoc, aut illud fieri, imponentes pœnā tranſgreſſoribus, non obligare ad culpā, ſed ad ſolam pœnā, niſi certo conſtet, velle legiſlatorem obligare ad culpam. Fundamenta huius ſententiæ ſunt, &c. Propter tantorum Doctorū auctoritatē, & tot rationum robur, hanc nouam ſententiam cenſet valdè probabilem in praxi Villalobos, & ego etiam nō poſſum non fateri eſſe probabilem, & in praxi ſecuram, donec Sedes Apoſtolica verū diffiniat, aut declaret. Huic enim opinioni non deſunt principia practicæ probabilitatis, vt conſtat ex numero præcedenti. * Hæc M. Tapia de legibus pœnalibus mixtis, licet contrariam ſententiā merito probabiliorem iudicet. Qualem ego etiā reputo: contendo tamen, hanc eſſe probabilem, ideòquè ne cauſæ meæ ſuprà verū fauere videar, fidē alienā Thomiſtis nō ſuſpectam interpellaui, & aliorum ſubiungā.

23 Nec diſſentit M. Corradus *1. p. q. 180.* Nec M. Serra *1. 2. tom. 2. quæſt. 69. art. 4. dub. 2. fol. mihi 439.* vbi ſic ſcribit: * De lege, qua præcipitur aliquid ſub pœna excommunicationis maioris non latæ, ſed ferendæ ſententiæ, quidam ad mortale obligare affirmant. Alij negant. Mihi ſatis probabile videtur, quod Caietanus *in Sum. verb. Præcepti tranſgreſſor,* dicit: Tranſgreſſor præcepti ſub cōminata pœna nō peccat mortaliter, &c. quouſq; monitus perſeueret; tunc enim vtpotè excōmunicatione dignus, peccat mortaliter,

&c. Hanc ſententiam tenent alij diſcipuli D. Thomæ recentiores. * Sic ille, ex quibus validum conficitur argumẽtum. Nam ſi lex Canonica præceptiua, quando pœna ſpiritualis, licet grauis, eſt tãtum comminata, non obligat ſub læthali, cur obligabit ciuilis? quandoquidem omnes pœnæ temporales ſunt comminatæ, & nulla eſt, quæ ipſo facto ante ſententiam ſaltem declaratoriam criminis incurratur?

24 Hanc ſententiam multis, validiſſquè rationibus probat Nauarrus *cap. 23. num. 55.* Quibus motus Villalobos *vbi ſuprà tom. 1. tractat. 2. dub. 22. num. 2.* concludit: * Confieſſo, que eſtas razones me parecen muy fuertes, y eſta ſentencia muy probable; y porque fauorece à las animas, y la tienen tantos hombres doctos, ſe puede muy bien ſeguir en practica. * Eamdem expreſſè tenet ex eodem ordine Fr. Ludouicus de Miranda *in Manual. Prælator. tom. 2. quæſt. 25. artic. 18. concluſ. 2. fol. mihi* 259. * Nam Reges (inquit) & Principes ſæculares numquam expreſſerunt, aut interpretati ſunt in ſuis legibus, maximè pœnalibus, mentem, aut intentionẽ ſuam eſſe, aut fuiſſe, obligare per ipſas ſibi ſubditos ad culpam, nec conſuetudo ipſa id vnquam fuit interpretata, niſi ſimul cum eis, ſeu aliqua ipſarum eſſet aliqua lex diuina, naturalis, aut Euangelica, aut conſtitutio Canonica, ex qua id ipſum colligeretur. * Hæc ille.

25 Quibus conſonat Thomas Hurtado *tom. 2. Reſol. Moral. tractat. 8. cap. 1. reſolut. 9. num.* 183. dicens: * His adiunge, valdè probabile eſſe, & tutum in praxi, quod lex pœnalis pura, aut mixta non obligat, niſi expreſſè id declaret legiſlator. Sic tenent Villalobos citans Nauarrum, &c. Quibus adiunge Angelum, & Tabienam *verb. Pedagium.* Valentiam, & Salas *diſputat. 10. de legibus, ſect. 9. num. 7. & diſputat. 15. ſect. 1. num. 17. & ſeqq.* * Sic Hurtado.

26 Idem cum alijs ſentit Antoninus Diana 1. *part. tract. 10. de legibus, reſolut. 20.* ibi: * Dicendum eſt igitur, eſſe opinionem probabilem illam, quæ aſſerit, omnem legem pœnalem; ſiue puram, ſiue mixtam nõ obligare in conſcientia. * Pro qua *reſolut.* 18. refert Nicodemum de Florentia, & eam tenet Ludouicus Bexa 1. *p. reſponſ. caſu* 13 & eſſe valdè probabilem, ſi pœna non eſt grauis, dicit Salon 2. 2. *quæſt. 77. art. 1. controu. 7. concluſ. 8. §. Hæc opinio.*

27 Stat etiam pro hac opinione doctus Machado *tom. 1. libr. 3. p. 4. tract. 3. docum. 7.* Vbi citans Couarruu. Menchacam, Reginaldum, & alios, inquit: * Nauarro, y otros muchos Theologos, y Iuriſtas defienden abſolutamẽte, que las leyes penales, como quiera que ſean, en ninguna manera obligan en conciencia à pecado, ſino ſolamente à la pena, que en ellas diſpone el legiſlador, ſino expreſſa lo cõtrario, &c. Y aſsi dize Nauarro, que lo tiene interpretado la coſtumbre, y recibido con noticia de los legiſladores, y ſegun principio de derecho, *conſuetudo eſt optima legum interpres.* Et *tom. 2. lib. 6. p. 2. tractat. 1. docum. 8 num. 4.* ait: * Los Doctores defiendẽ mas comunmente, que las leyes penales no obligan en conciencia, ni à mas que la pena, y eſſa deſpues de la ſentencia declaratoria. * Eiuſdem opinionis eſt Philippus de la Cruz *in Pract. de decimis, §. 2. num. 5. fol. 41.* vbi ſic: * Tengo por cierto, que ninguna ley penal, ſu quebrantamiento obliga à culpa, ſino à ſus penas, y eſſo quando ſe las aplican, en que vienen Caſtro, Cayetano, y Nauarro, &c. Y aunque ay hombres doctos, que lleuen la opinion contraria, pero yo no aſsiento à ello. * Pro hac ſententia ſtant ex antiquis plures apud Henriquez de Pontificis Romani claue *lib. 4. cap. 7. num. 2. in Gloſſ. lit. L. & R.* Et poſt omnes hanc ſententiam tenuit Antonius de Eſcobar *in Theolog. Moral. tom. 1. lib. 5. ſect. 2. cap. 17. problem. 26. pag.* 164. Cuius rationem ex alijs communiter reddit: quia legiſlator, qui ad pœnam temporalem, & æternam poteſt obligare, ſi ſolius meminit temporalis, non videtur intendiſſe obligare ad æternam. Imò & quando pœnæ ſpiritualis, & temporalis mentionem facit, ad ſolam temporalem obligare intendere, docent non pauci apud Henriquez *ſuprà.*

§. V.
Vera ſententia.

28 Contrariam nihilominus tenẽdam cenſeo: ac proinde Iudices, & Miniſtros Regios recipientes munera liberaliter donata grauiter peccare, quoties præſumptio, aut finis legis non ceſſauerit: nec excuſari poſſe ex eo, quòd leges prohibentes, ſint pœnales.

Ratio

Ratio eſt, quam attigit P. Vazquez 1. 2. *diſp.159.cap.2.num.*10. quia legiſlator humanus poteſtatem habet obligandi in foro conſcientiæ, vt contra Hæreticos pluribus ſacræ Scripturæ, Conciliorũ, & Sanctorum PP. teſtimonijs euincit *diſp.152. cap.2.* Et naturæ lumine edocemur, cõtra rationem eſſe, parentibus, & ſuperioribus in licitis, & honeſtis non obedire. Ergo ſi lex ſub forma præcepti tradita ſit per verba præcipiendi, vel æquipollentia: nil obſtare poteſt pœna impoſita, quominus vim præcepti habeat: ſiquidem legiſlator vtrumque ſimul facere poteſt, nempè præcipere, & pœnam imponere: ergo ſicut in conſcientia ligat, quando verbis tãtum præceptiuis vtitur: ita & quando pœnam ſuperaddit, quia hæc non infert defectum intentionis obligandi, ſed legiſlatorem ardentius intendere legis adimpletionem. Ideò hanc ſententiam tenent Becanus *in Sum. Theolog. part.2. tract.3. cap.7. quæſt.2. n.4.* Granado 1.2. *controu.7. tract.3. part.1. diſp.4. ſect.2. n.7.* Thomas Sanchez *in Sum. tom.2. lib.6. cap.4. n.60.* Et communem, & veram eſſe, inquit Vazquez *ſuprà diſp.159. cap.2.*

29 Non me latet, nonnullos Catholicos aſſeruiſſe, nullam legem humanam, ſecluſis contemptu, & ſcandalo, obligare ſub læthali: quorũm auctoritate ad ſuam tuendam ſententiam, Nauarrus ſe protexit *vbi ſuprà cap.23. num.55.* dicens: * Porque muchos Catolicos han ſentido, que ningunas leyes, aunque no tengan penas temporales, en quanto ſon humanas, obligan à mortal al que las quebranta, ſin menoſprecio, y eſcandalo. * Pro quo in margine citat Immolam, Felinum, & Caietanum, & tenent apud Caramuel *in Apologemat. Epiſt.4. num.273. & 74.* Martinus Gromerus, Ioannes Ferro, & Seruatius de Lairvelz, aſſerentes, legem Eccleſiaſticam non obligare ad mortale, niſi expreſsè in ea aſſeratur, fractionem eſſe mortalem. Quod tenuit etiam Collectarius, vt refert Angelus *verb. Inobedientia.* Quibus conſenſit Philippus de la Cruz *in Practica de decimis, §. 2. num.5. fol.41.* quando lex Eccleſiaſtica pœnam temporalem imponit. Et de legibus poteſtatis ſæcularis loquens, etiamſi nullam pœnam imponant, tradit ipſe Philippus de la Cruz ibidem, & ſequuntur Ioannes Valerus *in Differentijs vtriuſque fori, verb. Ignorantia, different.2.* Tapia *in iure Regni Neapolitani, libr.1. titulo de legibus, §. Obſeruentur, num.18.* Quibus adde Almainum *de Poteſt. Eccleſiaſt. quæſt.1. cap.10.* & alios, quibus non parum fauet Machado, dum eorum opinionem non reijcit *tom.1. lib.3. part.4. tract.3. docum.6. fol.544.* vbi ait: * Gerſon, Cayetano, y otros defienden, que las leyes ciuiles no obligan por ſi à pecado, ni tienen fuerça en el fuero interior, ſi no es quando declaran alguna ley diuina; porque las leyes ciuiles, y humanas (attende) no pueden obligar à pecado, ni culpa en el fuero interior. Ni parece poſsible, que el legiſlador humano tenga poteſtad para poner por pena de ſu ley à los tranſgreſſores della la eterna del infierno. * Hæc Machado. Quibus aſſentitur Menchaca 1. *cõtrou. cap.29.* dicens: * Principes ſæculares, nec velle, nec poſſe ſuis legibus, & præceptis obligare ad pœnam æternam, ſeu ad culpam mortalem. *

30 Et quod miror, ex recentioribus, hanc ſententiam negantem Principibus poteſtatem obligandi in foro conſcientiæ tenet Fr. Philippus de la Cruz *vbi ſuprà*, vbi ait: * Y aunque es verdad, que ay hombres doctos, que lleuan la opinion contraria, queriendo dar potencia al ſeglar para que aſsi obligue, yo no aſsiento à ello. * Et infrà: * Las leyes de los Principes no obligan à culpa, y eſſa poteſtad haſta agora no ſe la ha dado la Igleſia, ni ſe ha viſto, que quando hazen las tales leyes, digan, mandamos eſto pena de obediẽcia, ò de pecado mortal, &c. Luego conocen no tener facultad para ello, y aſsi ſe eſtienden à la que tienen. * Hæc ille.

31 Verum Catholica doctrina tenet oppoſitum, & non ſolùm Pontifici, ſed etiam Principibus, & Regibus ſæcularibus eſſe poteſtatem ferendi leges, quæ conſcientias ſubditorum ligent. Sic P. Vazquez *vbi ſuprà diſput.152. cap.2.* dicens: * Hanc veritatem luculenter tractãt aduerſus Hæreticos Alphõſus de Caſtro, Driedo, Turrecremata, Turrianus, Dominicus de Soto, & alij, &c. * Et infrà. * Fide Catholica hæc poteſtas ſæcularis (leges condendi) aſſerenda eſt, ſicut etiam Eccleſiaſtica. * Et hoc eſſe certum, ſecundum fidem, tradit M. Tapia *in Catena Morali, libr.4. quæſt.8. ar.1.* Quod probat cum Vazquez ex illo *ad Romanos 13.* * *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita eſt; qui*

reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. * Et paulò poſt: * *Ideò neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram* (id eſt, propter timorem pœnæ) *ſed propter conſcientiam.* * Ex quibus planè colligitur, in Principibus ſæcularibus eſſe poteſtatem præcipiendi, & leges ferendi: aliàs eis reſiſtere, non eſſet reſiſtere Deo, eiuſque ordinationi; nec eis parere, & obedire neceſſe eſſet propter conſcientiam. Eſt ergo certum ſecundum fidem, præfatam poteſtatem habere. Quapropter P. Salas *de legibus diſput.* 15. *ſect.* 1. *num.* 7. ſic iure ſcripſit; * Ex ſuperioribus patet, erroneum, aut fortè hæreticum eſſe, dicere, leges ciuiles non obligare, nec poſſe obligare in conſcientia. * Cui adhæret Mag. Texeda *tom.* 1. *controu.* 7 *heolog. Moral. lib.* 1. *tract.* 2. *controuerſ.* 14. dicens: hanc concluſionem definitam eſſe in Concilio Cõſtantienſi contra Ioannem Vviclef: & in Bulla Leonis X. contra Lutherum *art.* 17. Allegat etiam Sotus pro hac Catholica doctrina decretum Concilij Viennenſis, quod refertur *in Clement. Ad noſtram de Hæreticis*: In his verò locis non definiri apertè poteſtatem eiuſdem, leges condendi, penes Principes ſæculares eſſe, dicit Vazquez *diſput.* 152. *citata cap.* 2. ex Scriptura tamen, & Eccleſiæ traditione nõ minùs apertè probari. Et *diſput.* 159. argumenta Nauarri diluens, quibus intendit probare, legem pœnalem mixtam de facto non obligare in conſcientia, reſpondet: * Ad primum dicimus, fruſtrà allegari à Nauarro in confirmationem ſuæ ſententiæ Authores, qui docent, nullã humanam legem conſcientias obligare ad mortale: horum enim opinio non multùm diſtat ab errore Lutheri. * Vide illos *ſuprà num.* 29.

32 Quamuis autem his cenſuris notari non debeat opinio tot Doctoribus ſuperius munita, quæ ſupponens poteſtatem præcipiendi, negat intentionem obligandi in conſcientia, quando legiſlator pœnam temporalem tranſgreſſoribus legis imponit: nihilominus, quia expoſitio eius voluntatis violentiam præſefert, quandoquidem ex adiuncta pœna non defectus intentionis obligandi, ſed ardentius deſiderium inferri deberet: ideò aſſerendum eſt, legem humanam obligationem inducere grauem, aut leuem, iuxtà materiæ capacitatem, quoties per verba præcipiendi tradita fuerit.

33 Iam quæ verba legis vim præcepti contineant? Conſulatur Diana 4. *part. tract.* 4. *reſolut.* 191. apud quem de verbis modi imperatiui negant Caietanus, & alij, quibus ego adhærere non auſim, poſtquam Summus Pontifex Alexander VII. die 18. Martij, anno 1665. vt ſcandaloſam damnauit verba opinionem aſſerentem, verba illa Concilij Tridentini *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. *quam primum confiteatur* non continere præceptum. Videatur etiam Diana *p.* 10. *tract.* 15. *reſolut.* 45. vbi refert alios aſſerentes cum Caietano, in legibus ciuilibus non tradi præceptum, quando legiſlator vtitur, his verbis: *Præcipio, mando, iubeo.* In Canonicis etiam hæc verba, *decerno, ſtatuo, volumus, intendimus, mandamus*, niſi aliud addatur, non continere obligationem grauem, ait Azor *libro* 5. *cap.* 6. *colum.* 180. ſecus verbum *præcipio, iubeo, impero.* Tale etiam eſt verbum *prohibeo, inhibeo, interdico, vetò*: quamuis Caietanus apud Azor de his etiam verbis dubitet. Vnum verò adducitam cum Mag. Tapia *in Catena lib.* 4. *quæſt.* 9. *art.* 2. *num.* 9. * quod in omnibus verbis ambiguis, cum clarè non conſtat ſenſus eorum, mitior interpretatio eſt adhibenda. * Vide etiam Mag. Texeda *ſuprà controuerſ.* 13. *dub.* 2. *fol.* 92.

QVÆSTIO IV.

An qui paulatim modica vſurpans, ad notabilem quantitatem peruenit, mortaliter delinquat, & ad reſtitutionem, ſub Lethali, teneatur?

§. I.

Quid de grauitate culpæ?

1 QVoad primam controuerſiæ partem certum eſt apud Doctores, ſi furtum, quo materia grauis completur, fiat cũ ignorantia, vel inaduertentia furtorum præcedentium, non eſſe peccatum mortale: quia tale furtum per ſe eſt materiæ leuis, & in voluntate operantis nullam cum præcedentibus vnionem habet, ac proinde non eſt, vnde notabilem grauitatem deſumat. Solum ergo eſt difficultas, quando vſurpans recordatur præcedentium furtorum, an illud vltimũ, quo materia

teria grauis conficitur, grauem malitiam contineat? Prima ſententia aſſerit, tale furtum non eſſe mortale. Ita Nauarrus *in Manual.cap.17.num.140.* Tolerus *lib.5. cap.16.num 4.* Verarducius *in Sum. Corona,p.1.cap.1.num.28.* Vega *lib.14.in Concilium Tridentin.cap.11.in fine.* Graffius, Carbon, Leſsius, & alij, quos refert Dicaſtillo *tom.1.de Iuſt.lib.2.tract.2.diſp.9.dub.3.nu. 50.* & probabilem putant Filliucius, Rodriguez, Salas, & alij, quibus ſubſcripſit Diana *1.p.tract. de Paupertate Religioſa, reſol.34.* Quorum ratio eſt, quia præſens voluntas ſolum terminatur ad leuem materiam præſentem, nec ipſa infert notabile damnum, ſed partem, ex qua, & ex præcedentibus coaleſcit: ergo ex memoria præcedentium non poteſt malitiam grauem ſortiri: memoria enim non mutat obiectum voluntatis præſentis.

2 Ex Doctoribus huius ſententiæ nõnulli inferunt, eum, qui per minuta furta, abſque peccato mortali, ad quantitatem grauem peruenit, non teneri ſub læthali reſtituere, quia obligatio reſtituendi de qua loquimur, ſequitur culpam, ergo obligatio grauis culpam grauem, & leuis leuem, ergo nullus tenetur ſub mortali reſtituere, quæ ſolum venialiter peccando, furatus fuit. Ita expreſsè tenet Nauarrus *lib.3.Conſilior.in 1.edit.tit.de Regul. conſ.75. num.27.in 2.tit.de ſtatu Monachor.conſ.3. num.27.in ratione ſecunda,* & Berarducius *in Sum.Corona,p.1.cap,1.num.28.* Vbi ſic ait: *Si actus furandi procedunt à voluntate intercisa, hoc eſt, dum homo furatur illud parum, non intendit furari maius, nec alio tempore, & poſteà de nouo ſubuenit alia occaſio furandi ſimiliter, tunc quantumcumque reiteret huiuſmodi furta, ſic conditionata, ſemper eſt veniale, nec tenetur de neceſsitate ſalutis reſtituere illa. Quia ſicut multa peccata venialia, nunquam poſſunt facere vnum mortale, quantumcumque ſimul ſumpta: ita huiuſmodi parua furta, voluntate interciſa, cum vnum ſint, quantumcumque ſimul ſumantur, & aliqua quantitate conſiderentur, numquam facient vnum furtum notabile mortale, & conſequenter nõ parient obligationem; quia ſemper remanent in ſua natura, hoc eſt, ſunt venialia ratione paruæ quantitatis, ſiue furtum fiat ſemper eidem, ſiue diuerſis.* Quibus fauet P. Sa *in Sum. verb. Furtum, num. 8.* Vbi ait: quoſdam probabiliter exiſtimare, non teneri ſub mortali reſtituere, qui ab eodem minima furatur, etſi peruenerit ad magnam quantitatem. Et Diana vbi ſupra *num.34.* vbi hanc ſententiam referens, non improbat, quin imò ei adhærere videtur; & loquens de Religioſis furantibus res Monaſterij, illam docet Fernandez *in Exam.Theolog.Moral.p.1.cap.6. §.2.n.12.*

3 Cæterùm hæc ſententia, cuiuſcumque ſit, improbabilis eſt, & à veritate prorſus aliena, vt benè ait Thomas Sanchez *lib.7.Sum.cap.21.num.3.* quia velle retinere furtum notabilis quantitatis, eſt manifeſtum læthale peccatum; ſicut velle, illud committere; quia ineſſe moris, retentio nil aliud eſt, quam acceptio continuata. Nec fundamentum partis cõtrariæ vllius ponderis eſt; nam ſi quis, abſque vlla ſui culpa, rem alienam magni momenti vſurpaſſet, & modo retineret, veritatis certior, ſub læthali, teneretur verò domino reſtituere: ergo à fortiori, quando culpabiliter, etſi venialiter tantum, accepit. Quapropter iure Nauarr. ſententiam ſuperius traditam retractauit *in Sum. cap.17.num. 140.*

4 Ideò alij præfatam ſententiam temperant, aſſerentes, tunc illam quantitatem vſurpatam eſſe ſub peccato mortali reſtituendam, quando extaret, aut ex illa fur ditior factus fuiſſet. Secus aliter: quia nec tenetur ratione rei acceptæ, cum nullo modo extet, nec ratione iniuſtæ acceptionis, cum grauis culpa non interuenerit. Sic Diana vbi ſupra, pro ſe referens M. Lorcam, & Granado; hunc *1.2.controuerſ.6. tract.2.diſp.2.ſect.5.num.49.* & illum *1.2. tom.2.diſp.60.* Cæterùm mala fide Patrem Granado pro hac opinione adducit: ille enim expreſsè loquitur, quando *qui furatur vltimum obolum, non aduertit illo modo, tunc impleri numerum, qui conſtituat magnam quantitatem,* & tunc non excuſat ab obligatione graui reſtituendi, ſed ſolum dicit non eſſe certam: verba eius ſunt: *Si autem illam quantitatem conſumpſiſſet, & ex illa non fuiſſet factus ditior, non eſt certum teneri ſub mortali reſtituere; nam Henriquez *lib. de Irregul.cap.3. §.1.litt.K.* ſatis probabiliter cum multis, quos affert, exiſtimat, in foro conſcientiæ non eſſe obligationem grauem reſtituendi pecuniam, vbi culpa mortalis non adeſt. Vide Ledeſmam *2.p.4.quæſt.18.art.6.ad finem, §.Sed dubitas,* & Sotum *lib.4. de Iuſt. quæſt. 7.art.2.ante ſolutionem argumentorum, §.*

Du-

Dubium autem eſt. * P. vero Henriquez, Ledeſma, & Sotus ſicut & plures alij, quos ſequitur, loco ſupra citato a P. Granado, non loquuntur de obligatione reſtituendi grauem quantitatem minutis furtis ſubreptam; ſed de obligatione reſtitutionis ex damno aliquo graui vnica actione illato, abſque culpa graui inferentis. Cuius longè alia eſt ratio, vt ex dicendis conſtabit, quia plena libertas ibi defecit, ſecus hic.

5 M. etiam Lorca non tradit, quod Diana illi imponit; loquitur enim de furtis minimis, ſine continuatione morali commiſsis, quorum reſtitutionis obligatio non continuatur. * Addo (inquit) nec tunc eſſe obligationem mortalem reſtituendi, niſi materia in ſpecie perſeuraret, aut ditior ex ea factus eſſet, qui furatus eſt. Si enim conſumpſiſſet minuta illa, ſine continuatione morali accepta, non eſſet mortalis reſtitutionis omiſsio. * Ergo caſu, quo acceptiones paruæ moralem continuationem habuerint, vtpotè non nimis diſtantes, ſeu interpolatæ, licet vltima peccatum mortale non ſit; non inficiatur M. Lorca obligationem grauem reſtituendi, quantumuis quantitas prius accepta conſumpta fuerit, neque ex illa fur ditior euaſerit. Cuiuſcunque verò ſit Dianæ ſententia, nullatenus ſuſtinenda eſt. Quia obligatio reſtituendi per minuta furta præcedentia contracta perſeuerans vnitur cum obligatione reſtituendi ex vltimo furto leui reſultante. Ergo ex vtraque conſtituitur obligatio reſtituendi quantitatem grauem: hæc autem grauis obligatio eſt, & ſub læthali adſtringit, ſiue quantitas perſeueret, ſiue non; nec fur ex ea ditior euaſerit: ſufficit enim, plena libertate acceptam fuiſſe, licet ſingulæ acceptiones ex paruitate materiæ à culpa læthali excuſentur: à qua excuſare non poteſt retentio, vtpotè materiæ grauis, niſi ex alio capite, vt propter impotentiam reſtituendi, &c. iuxtà principia communis ſententiæ, de qua poſteà. Similiter dicendum, ſi quis ignorantia inuencibili valoris rei alienæ, adamantis, v. gr. chriſtalum putans vſurpaſſet, veritate comperta, teneretur ſub læthali reſtituere; ſi verò ex eodem errore alteri donaſſet, cum dominium ſemper apud dominum maneat, & res in ſpecie extet, poſt depulſam valoris ignorantiam, obligatio leuis in grauem tranſiret, ac proinde, aut donationem reuocare, aut ſaltem rei valorem reſtituere teneretur.

6 Propterea ſecunda ſententia aſſerit vltimum furtum quantitatis leuis, qua grauis completur, vt procedit à voluntate formali vſurpandi leuem quantitatem, non eſſe peccatum mortale, in quo conuenit cum prima; ſecus verò vt à voluntate implicita retinendi quantitatem grauem ex hac, & præcedentibus coaleſcentem. Nam cum ille teneatur ſub mortali illam ſummam reſtituere, non poteſt non mortaliter peccare dum illam retinere intendit. Sic P. Leſsius *lib. 2. de iuſtitia, cap. 12. dub. 8.* Sayrus *lib. 2. cap. 13. num. 19.* P. Vazq. *1. 2. diſp. 146. cap. 2. & alij.*

7 Verum nec ſecunda hæc opinio omninò placet, quia non euitat abſurda, quæ primam conſequuntur. Nam ſi peccatum mortale non conſiſtit in furto leuis quantitatis, qua grauis completi noſcitur, ſed in voluntate retinendi quantitatem grauem: à mortali culpa excuſabitur, qui illam iniuſtè non retineat; ac proinde, & quicumque non poſsit reſtituere leues quantitates anteà vſurpatas, quia nec accipit alienum in quantitate notabili, vt ponimus; neque habet voluntatem expreſſam, nec interpretatiuam iniuſtè retinendi quantitatem notabilem. Ex quibus infertur, hominem alioqui pauperrimum, aut Religioſum, qui per votum paupertatis non habet, vnde reſtituat leues quantitates præcedentibus furtis ſubreptas; non peccaturum mortaliter, nec in furto, nec in voluntate retinendi, vel non reſtituendi ablatum. Ex quo ſequitur, poſſe quem graue damnum inferre cum plena libertate, & tamen à peccato læthali excuſari: quòd valdè abſurdum eſt, vt benè ponderat Dicaſtillo vbi ſuprà *num. 55.*

8 Propter hæc, tertia ſententia, cui ſtare debemus, abſolutè aſſerit, eum, qui vltimum furtum committit quantitatis leuis complentis notabilem, peccare mortaliter, ratione damni grauis plena libertate proximo illati. Hæc eſt communis Doctorum opinio, quam tenent Suarez, Valentia, Azor, Rebellus, Sotus, Petrus de Ledeſma, & alij, quos ſequuntur Salas 1. 2. *quæſt. 88. tract. 13. diſp. 16. ſect. 27. num. 89.* Luis Lopez *1. p. inſtruct. cap. 93. colum. 2. quæſt. 2.* Thomas Sanchez vbi ſuprà *lib. 7. cap. 21. num. 6.* Ratio eſt, quia ſcienter, & cum plena libertate proximum grauiter læ-

Digitized by Google

lædere,eſt peccatum mortale; qui autem aufert quantitatem leuem, qua ad notabilem furti quantitatem peruenitur,illius dominum grauiter læſum,& magnum in ſuis bonis nocumentum patientem perfecta libertate conſtituit: nequit ergo a peccato mortali vltimum illud furtum excuſari,etiamſi tunc non habeat commoditatem reſarciendi præcedentia, vel abſolutè ſit impotens reſtituere. Quo præcluditur aditus exemplo ſupra adducto de homine pauperrimo, vel Religioſo paulatim modica ex occaſione furante: impotentia enim reſtituendi præcedentia furtiola non tollit grauem damnificationem proximi ex omnibus furtis collectim ſumptis conflatam,quā ſub lætha li quiſque vitare tenetur.Nemo enim excuſaret à lęthali eum,qui leuibus ictibus interpolatis proximum grauiter læderet. Ergo nec qui furtis.

§. II.

Quando graue proximi damnum cenſeatur?

9 REſtat vero difficultas,an graue proximi damnum cenſendum ſit,eo præcisè,quod grauis quantitas vltimo furto compleatur? Negant authores ſecundæ ſententiæ,qui conſtituentes peccatum mortale vltimi furti quantitatis leuis,in retentione grauis ex illa,& præcedentibus coaleſcentis, aſſerunt, retentionem quantitatis grauis ad leue tempus,etiam cum quis commodè reſtituere poteſt,non eſſe peccatum mortale; quia vt ait Salas vbi ſuprà *num.*88.*ſub mortali ſolum tenemur, non nimis reſtitutionem differre.*Ergo qui vltimam quantitatem ſubriperet,cum propoſito non nimis differendi reſtitutionem quantitatis grauis; grauem proximo læſionem non inferret. Quia vt ait P.Vazquez 1.2.*diſp.* 75.*cap.*3.*num.*14. * Perinde eſt detinere rem alienam, & vſurpare: nam detentio nil aliud eſt,quam vſurpatio quædam cōtinuata,imò vſurpatio ideo eſt mala,quia ordinatur ad retentionem.* Ergo quoties retentio,iuxta authores ſecundæ opinionis,excuſetur à peccato mortali, ratione leuis damnificationis, poterit etiam vſurpatio in noſtra ſententia excuſari. Quibus facit Leſsius *lib.*2.*de iuſtit.cap.*6 *dub.*7.vbi loquens de Principe prohibente venationem,quæ neceſſaria eſſet ad cauenda damna, quæ feræ multiplicatæ poſſent agris vicinorum inferre,ad quorum reſtitutionem,ſi inferantur,tenetur; poſtquam ſtatuit, non ſatis eſſe ad eos excuſandos à peccato,ſi dicant, ſe velle, ſarciri damna, ſi quæ ſequantur;quia aliud peccatum eſt inferre damnum,aliud nolle compenſare illatum;ſubnectit ſic: * Quamuis ſi verè paratus eſſet,totum damnum abſque mora compenſare,& diligenter de eo ſubinde inquireret,non putarem,peccare mortifere,quia non inferret notabilem iniuriam.*

10 Quibus adde Petrum Hurtado de Mendoza 2.2.*tom.*2.*tract.de charit. diſput.* 173.*ſect.*10.*ſubſect.* 5. §.125. vbi ait: licere cooperari ad minus furtum cum latrone ad euitandum maius, etiam reſpectu diuerſæ perſonæ, quando ex cooperatione non eſt damna paſſurus: *Carere enim(inquit) bonis breui tempore non eſt graue damnum.* Ex quo principio alter Hurtado Complutenſis *diſp.*8.*de reſtit.diffic.* 4.excuſat à læthali dilationem reſtitutionis,quando creditori aliud damnum non imminet, *quia tunc, inquit,ipſa dilatio non videtur grauis damnificatio,ſeu iniuria contra creditorem.* Ex quibus infertur,non aliter de vſurpatione rei alienæ, ac de retentione quoad illationem damni diſcurrendum eſſe: quòd nos edocet D. Thomas 2.2.*q.*66.*art.*3.*ad* 2.vbi ait: *Dicendum,quod detinere id, quod alteri debetur,eamdem rationem nocumenti habet,cum acceptione iniuſta.* Et videtur traditum à P. Vazquez vbi ſuprà; & *quæſt.*72.*art* 6. *num.*21. Vbi inquit, contra præceptum negatiuum eſſe peccatum retinendi alienum,ſicut & accipiendi.* Retentio enim (inquit)quædam vſurpatio eſt, imò vſurpatio peccatum eſt propter retentionem, nam vſurpare tantum, niſi ſequeretur retentio aliqua inuito domino, vt ſi aliquis ſtatim redderet, quod accepit, non eſſet peccatum,eo dumtaxat animo facta.*Cui conſentit P Granado 1.2.*controuerſ.*6.*tr.* 2.*diſp.*2.*ſect.*5.*num.*51.* Quia acceptio rei alienæ(inquit) non eſt mortalis, quando fit animo reſtituendi illam ita citò,vt ratione dilationis non inferatur domino damnum alicuius momenti.* Ergo iuxta præfatos authores quoties retentio grauis quantitatis alienæ a mortali excuſetur,ratione leuis damnificationis, vtpotè ad breue tempus retinendæ; excuſanda etiam erit acceptio animo citò reſtituendi,ita vt domino non inferatur damnum ali-

alicuius momenti. Hoc autem ſolum infertur per furtum leuis quantitatis, grauem complentis, ratione voluntatis non reſtituendi ſtatim, (vt diximus) vel ratione impotentiæ præ inopia, vt contingit in Religioſo per votum paupertatis, vel in homine alioqui pauperrimo.

11 Tertia hæc ſententia, cui calculum meum adiungo, maximè differt à ſecunda; quia ſecunda excuſat à peccato læthali grauem damnificationem paruo furto completam, licet cum memoria præcedentium, committatur ab eo, qui abſolutè non poteſt reſtituere, quod iam conſumpſerit omnes quantitates leues, prius ſubreptas; dummodo habeat animum ſoluendi, ſi fortè aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam: ſic cum Leſsio tradit P. Salas vbi ſuprà *tract. 13. diſp. 16. ſect. 27. nu. 88.* & M. Serra 2. 2. *tom. 2. quæſt. 66. art. 6. dub. 2. fol. mihi* 455. * Excuſari (inquit) poſſet a peccato mortali, ſi proponeret efficaciter reſtituere, quod prius abſtulerat, aut abſolutè, ſi habet vnde ſoluat; aut ſi non habet vnde ſoluat; ſub conditione, ſi fortè aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam, & habuerit, quo ſoluat. Tunc enim acceptio, & detentio talis oboli non continuatur cum acceptione, aut detentione præcedentium, cum ſit retractata voluntas acceptionis, & detentionis præcedentium. * Quod putat etiam probabile P. Granado vbi ſuprà. Tertia verò ſententia, quam defendimus, id non admittit; quia eum qui quantitatem leuem, non ſit potens citò reſtituere, non excuſat à peccato mortali, ratione grauis damnificationis iniuſtæ, quæ ibi intercedit: nam qui ex actu ſuo, etiam leui prænoſcit, proximum paſſurum eſſe notabile damnum, & illud efficit; verè eſt cauſa moralis illius damni. Vnde in noſtra ſententia aditus præcluditur abſurdæ conſequutioni, excuſanti à peccato graui religioſum, per minuta furta ex occaſione, peruenientem ad quantitatem grauẽ, imò & grauiſsimam, quod in contraria opinione difficillimum eſt.

§. III.

Quid de reſtitutione quantitatis leuis.

12 ROgabis, an ab onere reſtituẽdi ſub læthali liberetur, qui leuem quantitatem, grauem complentem reſtituat? Negat cum Medina Complutenſi, & Corduba M. Texeda *tom. 1. lib. 2. tract. 2. controu. 18. dubit. 2. n.* 23.

13 Verum communis, & vera ſententia in contrarium ſtat, quam tenet Bauni in Sum. lingua vulgari, cui titulus *ſom. des pech. pag. 220. edit. 6.* & ex terminis notiſſima eſt, quia poſito, quod octo regales, v. gr. ſint neceſſarij ad conſtituendã quantitatem grauem, retentio ſeptem, (ſicut nec eorum acceptio) non eſt culpa grauis; ergo neque voluntas retinendi ſeptem; ſed reſtituto octauo, hæc ſolum manet; ergo. Eſt euidens conſequentia, quia ante ablationem octaui regalis præceſſerat acceptio, & retentio ſeptem regalium, & tamen non tenebatur ſub læthali eos reſtituere, eo quod quantitas retenta non erat grauis. Ergo nec poſt reſtitutionem octaui tenebitur, cum ad priſtinum ſtatum reducatur. Ideò hanc ſententiam ſuſtinent Thomas Sanchez *in Sum. lib. 7. cap.* 21. Vazquez *opuſc. de reſtit. cap. 9. §. 1. num.* 78. Alcozer, Rebellus, Sayrus, & alij apud ipſos, quos ſequuntur *lib. 3. de reſtit. cap. 1. num.* 60. Baſſæus in Floribus, *verb. Furtum,* 1. *num. 8. fol.* 393. Diana 1. *p. tr. de paup. reſ.* 34. cum Megala, Aragon, & alijs. Machado *tom. 1. lib. 2. tr. 19. docum. 2. num.* 2. cum Hurtado, & Fagundez. Remigius *in Sum. tr. 2. cap. 7. §. 1. num.* 5. M. Hyacinthus Donatus *in praxi, p. 2. tom. 1. tr. 15. q.* 21. M. Acatius de Velaſco *tom. 2. reſ. mor. verb. Hurto, reſ.* 64. cum Reginaldo, & Azor. Et cum Molina, Granado, & alijs ſequitur Card. de Lugo *tom. 1 de iuſtit. diſp. 16. ſect. 3. num.* 41. dicens: * Ratio autem eſt clara, quia ſi ad illam ſummam non perueniſſes, non peccares mortaliter retinendo priorem ſummam. Ergo reſtituendo partem, reducitur retentio ad eundem ſtatum, in quo non habuiſſet grauem malitiam; non eſt ergo vnde illam habere poſſit. *

14 Adnotandum hic eſt furta minima filiorum, aut Religioſorum, vel ancillarum in eſculentis non pretioſis, ſed ad communem vſum deſeruientibus, non continuari ad culpam grauem: vt docent communiter Doctores, quia Pater, ſuperior, & dominus eſſe non ſolent inviti quo ad ſubſtantiam rei acceptæ, quando nec ad vendendum, nec retinendum, nec ad vſus illicitos, ſed ad famis leuamen vſurpatur. Ac proinde licet damnum, quod decurſu temporis illis infertur, graue aliàs reputaretur, cum non fiat invito domino quoad

ad ſubſtantiam, culpam grauem non conſtituit: nec ex vltimo furtiolo cum præcedentibus, obligatio grauis reſtituendi pullulat. Vnde infertur filium, vel ſeruum non peccare mortaliter, licet habeat animum paulatim committendi eiuſmodi furta leuia, quia obiectum huius voluntatis non eſſet vſurpatio rei grauis alienæ inuito domino quoad ſubſtantiam rei acceptæ. Ita docet P. Thomas Sanchez *in Sum. lib.7. cap.* 21. *num.*31. quem ſequitur Diana 1.*p. tr. de paup. reſ.*35.

QVÆSTIO V.

Vtrùm peccatum mortale furti, ex ſuo genere, grauius ſit, quàm ſodomia.

1 Peccati furti grauitatem eam eſſe, ſe, vt ex ſuo genere, ſodomiæ malitiã ſuperet, non pauci viri docti tuentur. Quod hoc ſyllogiſmo probant. Maius peccatum eſt, ex ſuo genere, quod maiori virtuti opponitur: ſed furtum ex ſuo genere opponitur iuſtitiæ, quæ eſt maior virtus: ſodomia temperantiæ, quæ eſt minor; ergo furtum ex ſuo genere maius peccatum eſt, quam ſodomia. Conſequentia videtur legitima, & vtraque præmiſſa eſt expreſſa D. Thomæ: alia 1. 2. *quæſt.*66. *art.*4. *in corpore.* vbi ait: * Secundum hoc, nempè ſecundum ſuam ſpeciem, & ſimpliciter, iuſtitia inter omnes virtutes morales præcellit.* Et infrà: * Poſt fortitudinem autem ordinatur temperantia, ſcilicet in cibis, & venereis. * Ergo ſecundum D. Thomam iuſtitia maior virtus eſt, quã temperantia. Alia autem præmiſſa non minus expreſſa eſt D. Thomæ *quæſt.*73 *art.*4. Vbi inquirens, * vtrùm grauitas peccatorum differat ſecundum dignitatem virtutum, quibus opponuntur? * Reſpondet: *Dicendum, quòd virtuti opponitur aliquod peccatum, vno quidem modo principaliter, & directè, & hoc modo oportet, quod maiori virtuti opponatur grauius peccatum. * Ideòque ad tertium argumentum in oppoſitum, quod his ſibi verbis obijcit: * Charitas eſt maius virtus, quã fides, & ſpes; odium autem, quod opponitur charitati eſt minus peccatum, quam infidelitas, vel deſperatio, quæ opponuntur fidei, & ſpei: ergo maiori virtuti opponitur minus peccatum. *. Ad hoc, inquam, argumentum reſpondet, negando minorem, ſcilicet, minus peccatum eſſe odiũ infidelitate, aut deſperatione: quod inde probat, eſſe maius; quia odium opponitur charitati, quæ eſt maior virtus fide, & ſpe. * Ad tertium (inquit) dicendum, quòd charitas non eſt quicumque amor, ſed amor Dei, vnde nõ opponitur ei quodcumque odium directè, ſed odium Dei, quod eſt grauiſsimum peccatum. * Ex quibus P. Salas 1.2. *tom.*1. *quæſt.*73. *tract.*13. *diſput.*5. *ſect.*3. *num.*25. ſic concludit: * Quod peccatum nobiliori virtuti oppoſitum grauius ſit, præter D. Thomam, Caietanum, Conradum, Medinam, Zumelium, & alios Thomiſtas, docet Scotus. * Quibus conſentiunt plures alij, vt teſtatur M. Lorca 1.2. *diſp.*19. *de peccatis*, dicens, * hanc regulam eſſe in vniuerſum veram, non pauci Expoſitores S Thomæ affirmant, & omne peccatum, quod digniori virtuti opponitur, eſſe grauius in genere moris, & ſecundum malitiam formalem. * Quibus conſonat M. Sotus *in* 4. *diſt.*12. *quæſt.*1. *art.*5. Vbi ſic: * Reſpondetur autem cum Caietano, regulam D. Thomæ eſſe phyſicam, & veriſsimam, ſi intelligatur, vt debet, quod peccatum, quantum ad ſpeciem ſuam, quantò eſt obiecti maioris, eſt maius; ſed tamen cum dicimus *ex genere ſuo*, inſinuamus, quod peccatum minus ex obiecto poteſt fieri maius ex circunſtantijs: grauius enim eſt peccatum iniuſtitiæ, quam intemperantiæ, quia iuſtitia eſt præſtantior virtus; & tamen peccatum fornicationis grauius eſt, quam furari vnum argenteum. * Sic M. Sotus, cuius verba æquè euincunt, furtum graue *ex ſuo genere*, grauius peccatum eſſe, quam ſodomiã, *quia grauius eſt peccatum iniuſtitiæ, quam intemperantiæ*; locum tamen relinqui maiori ſodomiæ grauitati ex circunſtantijs: de quo infrà.

2 His principijs D. Thomæ, & diſcipulorum eius innixi partem affirmatiuam, vt dixi, grauiſsimi Doctores ſuſtinent, inter quos P. Vazquez 1. 2. *quæſt.*71. *art.*4. *in comment. §. vltimo.* Vbi ſic: * Eàdem ratione dicendum eſt, peccata luxuriæ contra naturam, etiamſi magis turpia appareant, & maiori nota infamiæ digna ſint, ex genere tamen ſuo, minora eſſe, quã peccatum furti; quia furtum iuſtitiæ, illa autem peccata caſtitati opponuntur. * Hoc principio probat M. Lopez de Texeda *in Theolog. mor. lib.* 2. *controu.* 11. *dub. vlt. num.*173. homicidium eſſe maius peccatum fornicatione, dicens: * Probatur, quia, vt docet D. Thomas, peccatum eo

eſt

eſt grauius ex natura ſua, & ſpecie, quod opponitur directè maiori virtuti: ergo cum iuſtitia, cui directè opponitur homicidium, ſit longè maior, & perfectior virtus, quam temperantia, cui opponitur fornicatio, longè leuius eſt peccatum ad fornicationem inducentis, quam fœminam occidentis. * Hæc Texeda, cuius verba eodem pondere ſuadent, furtum ex ſuo genere grauius eſſe peccatum, quam ſodomiā, propter eamdem omninò rationem: eſt enim cōſequutio ex eiſdem principijs neceſſariò deducta. Applica formam ſyllogiſticam.

3 Eamdem viri alij doctiſsimi legitimam cenſentes, Patri Vazquez ſubſcripſerunt. Baptiſta Fragoſus *tom. 1. Regiminis Reip. part. 1. lib. 2. diſp. 4. num.* 230. *fol.* 230. *in editione Lugdun. anno* 1641. poſt rem vndique exagitatam, ſic concludit. * Dicendum tamen eſt, peccata luxuriæ contra naturam, etiamſi magis turpia appareant; ex genere tamen ſuo, minora eſſe, quam peccatum furti, eo quod furtum iuſtitiæ opponitur: peccata autem illa caſtitati contrariantur. Sic Vazq. 1. 2. *quæſt.* 71. *art.* 4. *in comment.* §. *vlt.* * Hactenus Fragoſus.

4 Fr. Hieronymus Garcia Ordinis S. Hieronymi *in Sum. Hiſpana, tract.* 1. *diffic.* 2 *dub.* 9 *in fine, num.* 24. * Afirmamos con Vazquez, que los pecados *contra naturam*, aunque mas feos, y graues ſean, de ſu naturaleza ſon menores, que el hurto, y otro qualquier pecado contra juſticia, porque los pecados contra juſticia ſon mas graues, que los que ſon contra caſtidad. Luego de primo ad vltimum, venimos a concluir, que el hurto, y adulterio de ſuyo ſon mas graues, que la ſodomia.

5 Sapientiſsimus Doctor Ludouicus Monteſinos in Academia Complutenſi celeberrimus, & primarius ſacræ Theologiæ Cathedræ moderator *tom.* 2. *in* 1. 2. *quæſt.* 73. *art.* 4. *in editione Complutenſ. anno* 1622. poſtquam cum D. Thoma, & alijs eius expoſitoribus ſtatuit eſſe grauius peccatum, quod opponitur præſtantiori virtuti, ſic ait: * Sed dubium eſt, vtrùm grauitas peccati ita ſumatur ex obiecto, quod ſi ſit vnum peccatum minus graue ex obiecto, poſsit creſcere eius malitia ratione circunſtantiarum taliter, quod adæquet, aut etiam ſuperet malitiam alterius peccati, quod eſt grauius ex obiecto? Partem affirmatiuam tenet Medina, quem ſequitur Lorca *diſp.* 19. &c. adducitque exēplum de peccato ſodomiæ, quod eſt grauius, quam homicidium, & furtum, & tamen obiectum eſt minus graue, quoniam eſt obiectum intemperantiæ, & obiecta aliorum peccatorum ſunt iniuſtitiæ, &c. Contrariam ſententiam tenet Vazquez, & alij recentiores expoſitores huius articuli, &c. In hac re vix poteſt eſſe controuerſia, niſi de modo loquendi, &c. Quoniam ſi circunſtantia addat malitiam diuerſæ ſpeciei, poteſt contingere, vt ratione ipſius, peccatum, quòd alias erat minùs graue ex ſuo obiecto, fiat grauius, quam alterum: v. gr. furtum minus graue eſt ex ſuò obiecto, quam homicidium, tamen ſi furtum ſit rei ſacræ, fit grauius, quam homicidium, ratione circunſtantiæ ſacrilegij, quia ſacrilegium peius eſt, quam homicidium. Hinc colligitur, peccatum mortale cuiuſcumque ſpeciei grauius eſſe quolibet veniali, quātumuis hoc grauius ſit ex obiecto: v. gr. fornicatio grauius eſt, quam furtum veniale rei leuis. Ratio eſt, quia peccatum mortale dicit quoddam accidens diuerſæ ſpeciei à veniali, ſcilicet, auerſionem à Deo vltimo fine, ratione cuius ſimpliciter eſt grauius peccatum, quam veniale. Loquamur ergo de duobus peccatis mortalibus, aut duobus venialibus, facta comparatione inter ſe: & certum eſt, peccatum, quod eſt minus graue ex obiecto, poſſe habere maiorem malitiam accidentalem ex circunſtantijs. Similiter eſt certum, peccatum, quod eſt peioris obiecti, habere maiorem malitiam eſſentialem. Sed difficultas eſt, quod ſit dicendum ſimpliciter, & abſolutè grauius? Reſpondet D. Thomas *quodlib.* 1. *art.* 18. quem ſequitur Caietan. 2. 2. *quæſt.* 144. *art.* 3. Sylveſter, *verb. Periurium* 2. Vazquez, & cæteri expoſitores citati, quod ſimpliciter eſt dicendum grauius peccatum, quod ex obiecto eſt grauius, & ita inquit D. Thomas, periurium eſſe grauius peccatum, quàm homicidiū, & ratio eſt, quia obiectum periurij eſt peius, quia contra Religionem. * Hactenus inſignis Doctor Monteſinos. Ex quibus infert, fornicationem accidentaliter eſſe grauius peccatum, quam furtum, non verò eſſentialiter, & ex ſuo obiecto. Idemque de ſodomia dicendum putat *num.* 85. & 86. Ex quibus conuincitur, hunc Doctorem ſentire, ſimpliciter dicendum, furtum grauius eſſe peccatum: *Quia ſimplici-*

ter

Digitized by Google

tereſt dicendum grauius peccatum, quod ex obiecto eſt grauius.

6 Ad huius illationis vim ex D.Thomæ principijs, faciunt verba Syluestri loco ſupra citato à Monteſinos, *verb.Periurium, quæſt.2.* Vbi eodem diſcurſu probat, periurium eſſe maius peccatum homicidio, dicens: * Secundo quæritur, vtrum periurium ſit grauius peccatum homicidio? Et dicit D.Thomas in quodlibetis, quod ſic, licet homicidium grauius puniatur in Eccleſia, quia magis nocet hominibus. Summa autem Angeli tenet contrarium, quia homicidium charitati proximi, & periurium latriæ opponitur, quæ eſt virtus minor. Sed dico, iſtam rationem eſſe ridiculoſam, quia homicidium immediatè opponitur iuſtitiæ, quæ eſt minor latria. * Ergo ſicut ex principijs D. Thomæ rectè, & abſolutè concluditur, periurium eſſe maius peccatum homicidio, quia latria, cui opponitur, maior eſt virtus, quam iuſtitia, cui homicidium aduerſatur: ita ſimiliter & potiori iure concludi debet, furtum *ex ſuo genere* (quod eſt additum diminuens) eſſe maius peccatum ſodomia, quia immediatè opponitur iuſtitiæ, quæ eſt maior virtus, quam temperantia, cui ſodomia. Nec obſtat, quod nefandum hoc vitium grauius punitur in Eccleſia, quam furtum; ſicut nec quod grauius puniatur homicidium, quam periurium, vt ait Syluester ſuprà.

7 Efficax aliud argumentum ſumitur ex D.Thoma 1.2.*quæſt.73.citata, artic.* 5. vbi cum ſtatuiſſet, peccata ſpiritualia eſſe grauiora, quam carnalia, ſic ſibi obijcit: * Adulterium grauius peccatum eſt, quam furtum, ſed furtum pertinet ad auaritiam, quæ eſt peccatum ſpiritnale: adulterium verò ad luxuriam, quæ eſt peccatum carnale: ergo peccata carnalia ſunt maioris culpæ. * Reſpondet. * Ad primum dicendum, quod adulterium non ſolum pertinet ad peccatum luxuriæ, ſed etiam ad peccatum iniuſtitiæ, & quantum ad hoc poteſt ad auaritiam reduci. * Atqui ſodomia ſolum pertinet ad peccatum luxuriæ: ergo cum tantum ſit carnale peccatum, minoris erit culpæ, quam furtum. Hæc conſequutio, conceſſo antecedenti, irrefragabilis videtur.

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

8 CVm primam huius difficultatis ſpeciem, ex principijs D. Thomæ ſubortæ, Vincentius Baronius ex opere Amadæi Guimenij comparaſſet, attonitus hæſit, vnumque Gabrielem Vazquez conſuluiſſe fatetur. * In quo, inquit, argumentum, quod ex illo Amadæus refert, deſidero in editione Antuerpienſi, qua vtor, ſiue id numquam ſcripſerit, ſiue pudor coegerit eradere. * Nec mirum viro maioribus distracto id contigerit; cum in vno volumine Patris Vazquez, quo (ipſe dicit) vtitur, hoc nigrum thetâ paginam dealbauerit. Igitur vt his, qui cauſa cadunt, de more eſt, in verba prorrumpit, & de immani corruptela principiorum D.Thomæ expoſtulat *in opere contra Amadæum, diſput.1.ſect.1.§.9.fol.88.& ſequentib.* Et quaſi vnus hic Apologiſta illationis Author eſſet, cum tamen purum, & fidelem relatorem egerit, in eum acriter inuehitur, nullique conuitiorum generi parcit. Quæ ego, ne modeſtiæ parcam, ſilentio prætereo: & amicè rogo, an principia D. Thomæ ſuperius iacta immaniter adulterauerit doctiſsimus Syluester M.Sacri Palatij, dum ex illis, vbi ſupra intulit, & abſque addito illo diminuente *ex ſuo genere*, abſolutè probauit, periurium eſſe grauius peccatum homicidio? An M.Lopez de Texeda corruperit, dum eiſdem innixus perſuaſit, homicidium eſſe grauius peccatum fornicatione? Vterque enim eodem argumento, eiſdemque præmiſsis ex D.Thoma excerptis, ſuam concluſionem probat (ex oppoſitione ſci licet cum maiore virtute) quibus ad ſuam comprobandam vtuntur P.Vazquez, Fragoſus, Hieronymus Garcia, Monteſinos, & alij. Cur, inquam, iſti, & non illi de immani corruptela principiorum D. Thomæ damnandi ſunt? Cur non omnes æquè immunitate gaudebunt? Cur non præcipuè Vazq. qui cum addito diminuente *ex ſuo genere* id aſſeruit? Candidus lector expendat.

9 Vnum ego non præteream, Baronium in hac quæſtione non ſolum principia, ſed & concluſiones D.Thomæ deſeruiſſe. Quod euidenter oſtendo; quia D. Thomas expreſsè aſſerit, homicidium eſ-

ſe grauius peccatum ſodomia, èconrra autem Baronius, ſodomiam grauius eſſe peccatum homicidio, quod indubitatum eſſe contendit & ex principijs D. Thomæ ſe propugnare, iactat: en Baronij verba: *His ita conſtitutis, immanitatem nefandi peccati demonſtrat D. Thomas diſcurſu profundiſsimo.* Ex quo ſubnectit ipſe: * Atqui nullum peccati genus iſto magis exerrat à lege æterna, à ſynderesi, & ratione: ergo nullum eſt execrabilius eorum, quæ in ius naturale, & humanum incurrunt.* Et iterum fol. 92. *Non poteſt (inquit) negari citra cæcitatem, quin nefandum illud peccatum præ cæteris, quæ ius naturale, & humanum lædunt, ſit atrociſſimum.* En amice lector, Baronius peccatum nefandum grauius eſſe aſſerit, quã peccatum homicidij: quod adeò apertè ex principijs D. Thomæ deduci ſibi ſuadet, vt in Amadæum ſic retorqueat: *Niſi ſophiſtam magis, quam Theologum agere, placeret Amadæo, non diſsimulaſſet, quod ex D. Thoma retulimus, argumentum.* Sed quidem in D. Thomæ mentem nunquam venit, peccatum nefandum grauius eſſe *cæteris, quæ ius naturale lædunt*; quia homicidium magis, quàm peccatum cõtra naturam, illi aduerſari, expreſsè tradit *tertio contra gentes, cap.* 122. per hæc verba: *Poſt peccatum homicidij, quo natura humana iam in actu exiſtens deſtruitur, huiuſmodi peccatum videtur ſecundum locum tenere, quo impeditur generatio humanæ naturæ.* En Baroni, citra cæcitatem negauit D. Thomas, peccatum nefandum eſſe grauius homicidio, & miror te non negaſſe, cum expreſſa D. Thomæ verba nuper adducta apud Amadæum fideliter excerpta legeris. Quæ forſan ignorans Thomas Hurtado *tom. 1. reſ. moral. cap. 8. reſ. 30. num. 325.* (etſi iuratus aliàs Thomiſta) auſus eſt, ſimiliter dicere, ſodomiam grauius eſſe peccatum, quam homicidium: ſed his omiſsis.

10 Ad argumentum ex principijs D. Thomæ vbi ſupra inſtauratum reſpondet Baronius, peccatum eo eſſe grauius, quo maiori virtuti opponitur, niſi ex circunſtantijs, quod inferiori virtuti aduerſatur, præponderet.* Aliàs peccatum, inquit, veniale furti, vtpotè ſuperiori virtuti aduerſum, maius eſſet peccato mortali ordinis inferioris, verbi grat. fornicatione; imò & ſodomia, & beſtialitate.* Reſponſio hæc difficultatem non euacuat, quæ vt ſupra diximus, ſolum procedit, facta comparatione inter mortalia; quando enim circunſtantia eſt talis, quod ex veniali trahat ad mortale, benè docuit Monteſinos vbi ſupra, peccatum mortale furti ratione auerſionis a Deo, quam includit, in eſſe moris, ſpecie differre à peccato leui furti, licet in eſſe phyſico, graue, & leue ad idem genus reducantur; certiſsimumque eſt, circunſtantiam addentem malitiam diuerſæ ſpeciei poſſe grauius conſtituere peccatum, aliàs minus graue ex ſuo obiecto, vt conſtat ex dictis *num. 5.* Cæterum vellem ego Baronius explicaſſet, quæ ſit circunſtantia illa, quodcumque peccatum contra naturam inſeparabiliter comitans, ratione cuius peccatum mortale minus graue ex obiecto, vtpotè virtuti inferiori temperantiæ oppoſitum, grauius euadat peccatis alijs grauioribus ex obiecto, vtpotè iuſtitiæ præſtantiori virtuti aduerſis. Aliàs æquo iure Baronius poſſet impetere Syluestrum ex D. Thoma aſſerentem, periurium eſſe maius peccatum homicidio, quia ſuperiori virtuti opponitur; & M. Texedam ex eodem etiam principio adſtruentem, homicidium eſſe grauius peccatum fornicatione. Cur inquam in his caſibus limitationem non patietur principium D. Thomæ, ex circunſtantijs præponderantibus, vt ad argumentum Patris Vazquez eneruandum fingit Baronius?

11 Omitto hanc euaſionem iam diù reiectam fuiſſe à ſapientiſsimo Doctore Monteſinos Primario Complutenſi, verbis ex illo ſupra datis *num. 5.* Quam etiam impugnauit Primarius alter Sacræ Theologiæ Cathedræ M. in celeberrima Vniuerſitate Salmanticenſi, D. Ioannes Alphõſus Curiel D. Thomæ doctrinæ addictiſsimus 1.2.q.73.art.3.§.2. Vbi ſic ſcribit: * Aut quæſtio eſt de re, aut de nomine: ſi ſit quæſtio de re, dico, non ſufficere grauitatem alicuius peccati ex parte circunſtantiarum, quæ non dant ſpecies, vt tale peccatum ſit abſolutè, & ſimpliciter grauius, quàm aliud, quod ſit ex parte obiecti grauius. Probatur, quoniam quantumcumque primum peccatum creſcat in grauitate, quæ ſumitur ex circunſtantijs, ſemper ſuperabitur à poſteriori in grauitate ſubſtantiali, & eſſentiali. Ergo ſemper erit ſimpliciter, & abſolutè minus graue, quam poſterius. Antecedens patet:

quo-

quoniam grauitas ex circumſtantiis eſt accidentalis, & grauitas, quæ ſumitur ex obiecto, eſt ſubſtantialis. * Hæc ille cum Monteſinos. Quibus eneruatum manet primum, & præcipuum fundamentum, quo Baronius vim illationis argumenti Patris Vazquez, & aliorum eleuare tentauit.

§. II.

Solidius aliorum effugium proponitur, & impugnatur.

12 Doctiſſimus M. Curiel vbi ſuprà irreuitabilem cenſens conſequutionem Patris Vazquez, & aliorum ex principiis D. Thomæ, ſi peccata contra naturam ſoli temperantiæ opponantur, reſpondet, peccata luxuriæ non ſolum temperantiæ, ſed iuſtitiæ etiam aduerſari. Sic tradit *artic.4. §.2.* dicens: * Fornicationem eſſe peccatum grauius furto, non præcisè quatenus eſt contra temperantiam, ſed quatenus habet aliquid iniuſtitiæ admixtum. * Quod prædocuerat M. Sotus *lib. 5. de iuſtit. quæſt.3. artic.3.* vbi ſic: * Fornicatio eſt quodammodo contra iuſtitiam, quæ erga futuram prolem ſeruanda eſt. Conſtituitur autem principaliter in ſpecie intemperantiæ, quia non eſt contra perſonam actu exiſtentem, ſed contra illam, quæ eſt tantum in potentia. * Nimirum, quia impeditur generatio, ſi ſpecies peccati ſit contra naturam: vel ſaltem regulariter legitima inſtitutio, & nutritio prolis, ſi peccatum ſimplicis fornicationis ſit. Sed hic Author hoc dictum poſteà retractauit *in 4. ſentent. diſt.12. q.1. artic.5. verſ. Reſpondetur autē.* quia planè concedit, * peccatum furti ex ſuo genere grauius eſſe peccato fornicationis, eo quod iſtud intemperantiæ, illud verò iuſtitiæ, quæ præſtantior eſt virtus, opponitur * ergo apertè ſentit peccatum fornicationis ex ſuo genere non eſſe contra iuſtitiam.

13 Verum ſententia præfata Magiſtri Curiel, & Soti *lib.5. de iuſtit. ſuprà citato* eſt expreſſa D. Thomæ 2.2. *quæſt.154. artic.3.* vbi apertè aſſerit fornicationem ſecundum ſuam ſpeciem, eſſe grauius peccatum furto. * Quia eſt (inquit) contra bonum hominis naſcituri, & ideò eſt grauius peccatum ſecundum ſuam ſpeciem peccatis, quæ ſunt contra bona externa, ſicut eſt furtum, & alia huiuſmodi. * Quem ſequuntur Caietanus ibi. P. Azor *3. part. lib. 3. cap. 4. fol. mihi 146.* Zumel 1.2. *quæſt.74 artic.4.* Saytus *lib. 2. cap.7. num.6. in fine.* Herrera 1. 2. *diſp.32. quæſt.4. & 6.* P. Mendo *in ſtatera diſſert. 5. quæſt.23.* & Vincentius Baronius *vbi ſuprà fol.90.*

14 Hæc doctrina, licet non paucis difficilis viſa ſit, neque ab omnibus recepta, vt dicit Lorca 1.2. *diſput.19. de peccatis, memb.1.* aptiſſima eſt ad præſentem difficultatem enodandam. Cæterum grauioribus aliis ex D. Thomæ doctrina ſubortis implicatur. Primò, quia 1.2. *quæſt. 66. artic.4.* verbis ex illo ſupra datis *numer.1.* iuſtitiam conſtituit præſtantiorem virtutem temperantia in venereis, quod verum non eſſet, ſi temperantia includeret iuſtitiam. Secundò, quia *quæſt.73. artic.5.* ad iniuſtitiam propriam adulterii recurrit, vt inde probet, eſſe maius peccatum furto, quod fruſtra fieret, ſi fornicatio ſimplex grauius furto peccatum eſſet. Tertiò, quia tota ratio iniuſtitiæ, quam præfati Doctores conſiderant peccato contra naturam, vel fornicationis admixtam, deſumitur ex iniuria, quæ proli in potentia fit, & cui ſeminis mala adminiſtratio nocere poteſt. Hæc autem ratio malitiæ, in quolibet peccato carnali, vt oppoſito temperantiæ in venereis, reperitur, vt ex Caietano 2.2. *quæſt.154. artic.4.* tradit Curiel *vbi ſuprà §.2. in fine.* Ergo ratio hæc malitiæ eſt formaliter incluſa in peccato intemperantiæ vt tali; atqui peccatum nefandum, quatenus eſt contra temperantiam, non eſt grauius furto, vt ferè omnes citati fatentur; ergo abſolutè, & ſimpliciter non eſt grauius, quia non eſt alia ſpecies virtutis iuſtitiæ condiſtincta à temperantia, cui tale peccatum opponatur.

15 Quartò denique, quia ſi peccatum nefandum, vel fornicationis, vt eſt præcisè contra temperantiam, non eſt grauius furto, neque erit graue, vt eſt formaliter contra temperantiam, ſed ſolum ex circunſtantia iniuſtitiæ trahentis in aliam ſpeciem; nam propter ſolum damnum prolis eſt mortale peccatum. Quod dicere nefas eſt. Præterquam quod, ſicut proles ius non habet iuſtitiæ, vt generetur, ita nec vt generetur modo conuenienti ad rectam educationem, nec vt non impediatur generatio. Ergo in pecca-

to contra naturam, & in fornicatione, nulla continetur iniuſtitia; aliàs delinquens teneretur ex iuſtitia ad reſtitutionem damni, quod ex prole orta ex fornicatione, ſubſequeretur: quòd in nullius mentem venit. Si autem ſemel detur ſimplicem fornicationem non continere malitiam contra iuſtitiam, ſed intra metas intemperantiæ noxiam eſſe proli, idē à fortiori de peccato contra naturam dicendū erit. Vnde difficultas argumenti P. Vazquez, & aliorum recrudeſcet, quia temperantia, cui eiuſmodi peccatum opponitur, inferior eſt iuſtitia, cui furtum. Quapropter ei ſuccumbere tenetur M. Lopez de Texeda, qui omnia principia, quibus authores citati nituntur, abſque limitatione concedit. Nam *lib. 2. tr. 3. controu. 7.* expreſsè tradit peccatum fornicationis, (& conſequenter peccata contra naturā) ſolum opponi temperantiæ: & *controu. 11. dub. vlt. num.* 177. inquit, iuſtitiam, cui opponitur furtum, eſſe longè maiorem, & perfectiorem virtutem tēperantia, & peccatum, vt docet D. Thomas, eo eſſe grauius ex natura ſua, & ſpecie, quo maiori virtuti opponitur. Ex quibus præmiſsis infert, homicidium, quia iuſtitiæ aduerſatur eſſe grauius peccatum fornicatione: vnde & furtum grauius eſſe, conſequenter infertur; & vtrumque à fortiori maius eſſe peccatum ſodomia. Aliàs eius argumentum nil concluderet.

§. III.
Vera, & tenenda ſententia.

16 Licet Doctores ſupra citati, & fundamenta præiacta ab omni improbabilitatis, & alterius cenſuræ nota immunem reddant ſuam opinionē; contrariam tamen in ſenſu ab alijs Theologis communiter intento (nempè furtum ſecundum ſuam ſpeciem eſſe peccatum minus graue ſodomia) ſuſtinendam cenſeo, quam tenuit D. Thomas *tertio contra gentes, cap.* 102. Vbi poſt peccatum homicidij, peccata contra naturam ſecundum locū tenere aſſerit. Et 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 12. vbi ait, peccatum contra naturam eſſe maius adulterio: adulterium autem maius eſt furto; ergo & pecatum contra naturam: imò & fornicationem ait *ibidem art.* 3. ſecundum ſuam ſpeciem eſſe grauius peccatum furto. Vnde dubitari non poteſt, iuxta D. Thomam, furtum mortale, ex ſuo genere, leuius peccatum eſſe ſodomia. D. Thomam ſequuntur cōmuniter Theologi. Tannerus 1. 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 3. *dub.* 2. *num.* 29. Valentia 1. 2. *quæſt.* 2. *punct.* 2. Azor *lib.* 4. *cap.* 19. *quæſt.* 4. Suarez 1. 2. *diſput.* 2. *de eſſentia peccati, ſect.* 2. Baldellus *lib.* 2. *de peccatis in communi, diſput.* 28. *num.* 4. *verſ. Vt tamen*, & Doctores omnes ſocietatis. M. Sotus *lib.* 4. *de iuſtit. quæſt.* 3. *art.* 3. *& quæſt.* 10. *art.* 3. Corradus, Medina, & cæteri Thomiſtæ 1. 2. *ad artic.* 4. *quæſt.* 73.

17 Probatur primo *ex Geneſ.* 3. vbi ſacer textus ait: *Sodomitæ peſſimi erant, & peccatores coram domino nimis.* Vbi ſeptuaginta Interpretes ſic legunt: *Peccatores in conſpectu Dei vehementer*: quibus huius peccati grauitas; & magnitudo denotatur. Secundò probatur ex Sanctis Patribus. Chryſoſtomus *homil.* 4. *ſuper Epiſtol. ad Roman.* ibi: * Quodcumque delictum nominaueris, nullum huic peccato par dixeris, qui ſi facta ſua ſentirent, qui patiuntur, ſexcentas vtique mortes obirent, vt ne hoc paterentur. Neque enim eſt hac iniuria alia vlla nec grauior, nec rationis minus habens. * Similiter loquitur Auguſtinus *lib. de Adulterinis coniugijs, cap.* 9. & refertur 32. *quæſt.* 7. * Adulterij malum (inquit) vincit fornicationem, vincitur tamen ab inceſtu: peius enim eſt cum matre, quam cum alia vxore concurrere: ſed omnium horum eſt peſsimum, quod contra naturam fit, vt ſi vir membro mulieris ad hoc non conceſſo voluerit vti. * Ex quibus apertiſsimè conſtat iuxta mentem Sanctorum Patrum peccatum contra naturam grauius eſſe peccato adulterij; ac proinde grauius furto, quod ab adulterio ſuperatur.

18 Tertiò probatur ratione. Quia illud peccatum cenſetur grauius ſecundum ſuam ſpeciem, per quod maius, & præſtantius bonum læditur, vnde quia Deus ſecundum ſe eſt præſtantius bonū, quam homo, & homo ſecundum ſuam ſubſtantiam, quam bona externa: Ideò peccata, quæ immediatè ſunt contra Deum, vt hæreſis, odium, & blaſfemia, grauiora ſunt, quam ea, quæ ſunt contra proximum, vt furtum, detractio, & homicidium. Et inter ea, quæ ſunt contra proximum, grauiora ſunt illa, quæ ſunt contra eius ſubſtantiam, quam quæ cōtra bona externa; vt homicidium eſt grauius fur-

furto. Cum ergo peccatum contra natu-ram, contrà melius bonum ſit, nempè cō-tra vitam, quæ eſt in potentia, quam fur-tum, quod eſt contra bona externa; ne-quit non maius, & grauius eſſe peccatum, quam furtum, vt benè dixit D. Thomas ſupra 2.2. *quæſt*. 154. *art*. 3. Quem ſequun-tur M. Sotus, Zumel, Herrera, Sayrus, A-zor, & alij ſupra citati, *nu*. 12. & 13. & alij, quos ſequitur Salas 1.2. *tom*. 1. *q*. 73. *tract*. 13 *diſp*. 5. *ſect*. 3. *num*. 38. ſubnectens, ferè om-nes ita docere. D. autem Thomas, dum ait, fornicationem ſecundum ſuam ſpeciem eſſe grauius peccatum furto, clarè innuit, quod ſecundum quod opponitur tempe-rantiæ, grauius furto peccatum eſt. Quod non aliunde probat, niſi quia eſt cōtra ma-ius bonum: cuius argumentum magis vr-get in ſodomia, & alijs peccatis contra na-turam, quia quantum eſt ex ipſis totaliter euertunt adæquatam rationem virtutis caſtitatis, & ad ſpeciem radicitus euellen-dam tendunt.

19 Ex his difficilè non erit à difficul-tate ex principijs D. Thomæ ſuborta me expedire; & vt felicius, præmitto, virtutē iuſtitiæ in tota ſua latitudine triplex bo-norum genus pro obiecto habere: aliud eorum, quæ ad vitam, aliud, quæ ad hono-rem, & aliud eorum, quæ ad diuitias per-tinent. Temperantiam verò in venereis vnum tantum bonorum genus reſpicere, nempè eorum, quæ ad vitam futuræ pro-lis. Vnde fit primò, ſpeciē iuſtitiæ, quæ vi-tæ præſenti conſeruandæ conſulit, melius bonū pro obiecto habere, ſpeciebus alijs iuſtitiæ, quæ circa honores, aut diuitias verſantur; ac proinde præſtantiorē cæteris eſſe. Præterea ſecundum hanc rationem præcellere etiā virtutem temperantiæ in venereis, quia tēperantia vitam ſolū in po-tentia, quæ minus bonum eſt, quā vita in actu, pro obiecto habet: quapropter ho-micidium maius peccatum eſt, quā pecca-tum contra naturam, vt ait D. Thom. *ſu-prà tertio contra gentes, cap*. 122. verbis illis: *Poſt peccatum homicidij, quæ *nu*. 9. fi-deliter excerpta dedi.* Fit ſecundo, iuſti-tiam, prout ad honorem, & diuitias cōſer-uanda, vel reſtituenda terminatur, inferio-rem eſſe virtute tēperantiæ, quia hæc ma-iori bono, nempè vitæ prolis in potentia conſulit, atque adeò peccatum contra temperantiam grauius eſt detractione, & furto, quia vita hominis naſcituri bonita-te excellit honores, & diuitias. Quapropter D. Thom. *vbi ſupra quæſt*. 154. *art*. 3. *ci-tato*, iurè dixit, fornicationem ſecundum ſuam ſpeciem eſſe grauius peccatum alijs, quæ ſunt contra bona externa, ſicut eſt furtum, & alia huiuſmodi.

20 Hinc ad argumentum ex princi-pijs D. Thomæ ſupra confectum facilè reſpondeo, & vt clarius, illud inſtauro *Peccatū eò eſt grauius, quo maiori vir-tuti opponitur; ſed furtum ex ſuo genere opponitur iuſtitiæ, quæ eſt maior virtus: ſodomia temperantiæ, quæ eſt minor; er-go furtum eſt grauius peccatū, quàm ſodo-mia.* Diſtinguo maiorē, quo maiori vir-tuti ſecundum ſpeciem, cui immediatè opponitur, concedo, ſecundū genus tan-tum nego. Et ſimiliter diſtinguo minorē: Iuſtitia, prout reſpicit vitam præſentem proximi, eſt maior virtus, quā temperan-tia, concedo, prout alia bona externa, ne-go: quia vita hominis naſcituri, cui tēpe-rantia conſulit, maius eſt bonum, quā ho-nores, & diuitiæ, quæ iſtæ ſpecies iuſtitiæ habent pro obiecto. His, ni fallor, eneruaa-tur omninò argumentum, in quātum op-pugnat communem omniū apprehenſio-nem circa grauitatem peccati, & magis roboratur vera, & communis ſententia aſ-ſerens, peccatum ſodomiæ, ſecundū ſuam ſpeciem, grauius eſſe, quā furtum; quia li-cet genus iuſtitiæ præſtantius ſit genere temperantiæ, & in hoc ſenſu verè dicatur peccatum iniuſtitiæ *ex ſuo genere* grauius eſſe peccato intemperantiæ (quod tantum aſſeruit P. Vazq.) non incōgruit, aliquam iuſtitiæ ſpeciem ratione differentiæ ſpeci-ficæ à perfectione temperantiæ ſuperari, ſicut in phyſicis contingit: cœlum nāque Empireum perfectius eſt, quā muſca, licet genus viuentis, ſub quo iſta continetur, præſtantius ſit. Quis inquam negabit ſo-domiam crimen eſſe enormiſſimum flā-mis reueta vltricibus expiandum! Rectè ergo cohæret eiuſmodi peccatum abſolu-tè, & ſimpliciter loquendo grauius eſſe, coram Deo, & hominibus, quolibet fur-to, quantumuis immani, & tamen ſecun-dum quid, & cum addito *ex ſuo genere* le-uius furto peccatū appellari. Quia per hæc ſolū ſignificare intendunt P. Vazq. & ſequaces, genus iuſtitiæ, ſub quo plu-res ſpecies continentur, perfectius eſſe, quam genus temperantiæ, quia illud ha-bet pro obiecto aliquod bonorum ge-nus, nempè vitam hominis præſentis, longè excellens obiectum temperantiæ;

Quod veriſsimum eſſe nemo inficiati poteſt. Quapropter P. Arriaga *tom. 3. de vitijs, & peccatis diſp. 42. ſect. 3. nu. 35.* poſt quam de grauitate peccatorum egit, ex comparatione facta inter peccatum graue furti, & peccatum luxuriæ contra naturam, concludit pro Patris Vazquez ſententia dicens. * Solum dixit ex genere ſuo eſſe grauius, quod nos non negamus: addimus tamen non obſtante ea generis diuerſitate hoc indiuiduum (nempe ſodomiam) eſſe grauius illo (ſcilicet furto) quod ex genere ſuo altius eſt. * Quod veriſsimum eſſe ſatis conſtat ex dictis. Nec P. Vazquez vnquam negauit, quamuis Hieronymus Garcia, & alij laxius eo iuuti fuerint, non benè profeſſe illum adducentes: cum aduertere debuiſſent ly *ex ſuo genere*, quo ſemper ſententiam limitauit, locum reliquiſſe maiori grauitati ſpecificæ, & indiuiduali, quam communis Theologorum ſententia, aliam non curans, vt indubitatam, & lumine naturæ notam hactenus aſtruxit.

QVÆSTIO VI.

Sit ne vſura, aliquid ſupra ſortem exigere pro obligatione non repetendi mutuum intra certum tempus?

§. I.

Sententiæ negantis fundamenta.

1 RES ſanè difficilis, & multis vndique laqueis irretita, & in cuius enucleatione, alijs gratum, alijs ingratum facere, opus erit. Sed non ideò veritas tenebris inuoluta deſerenda. Pro parte negante, vſuram eſſe, aliquid exigere pro nuper dicta obligatione, militant, quæ ſequuntur.

2 Non repetere mutuum in fine huius anni, ſed dilationem concedere, eſt virtualiter mutuare, ergo obligatio ad nō repetendum eſt obligatio ad virtualiter mutuandum. Ex hoc principio ſic arguitur: obligatio nunc facta non repetendi mutuum in fine huius anni, eſt obligatio mutuandi in futurum, ſed obligatio mutuandi, eſt pretio æſtimabilis, ergo & obligatio non repetendi mutuum. Conſequētia eſt legitima, maior per ſe nota: minor probatur ab authoritate; quia eam expreſsè tuentur D. Thom. *2. 2. q. 78. art. 2. ad 2.* Caiet. & Aragon ibi: Salon, Bañez, Conrado, Sylueſter, Medina, Palacios, Couarruu. Soto, Tabiena, Armilla, Toledo, Molina, quos refert, & ſequitur Salas *tract. de vſuris, dub. 9. num. 2.* Sed quid recenſere immoror? ferè omnes Doctores, velut agmine facto, ducis veſtigijs inſiſtentes, in hoc conſpirarunt. Ergo ſaltem authoritate extrinſeca manet probabilis minor illa propoſitio. Ex maiori autem euidenti, & minori, authoritate extrinſeca, probabili, deducetur ne conſequens improbabile?

3 Præterea. Minor illa propoſitio rationis etiam pondere ſic ſtabiliri poteſt. Obligatio ex iuſtitia ad mutuandum in poſterum adimit obligato ſuam libertatem, eumque quaſi alteri ſubijcit, ſed hominem ſeipſum ſua libertate priuare in alterius obſequium eſt pretio æſtimabile: ergo obligatio ex iuſtitia eſt pretio æſtimabilis.

4 Ad rem igitur proprius accedendo, ſic inſtauro argumentum. Obligatio ex iuſtitia ad mutuandum eſt pretio æſtimabilis, quia ſic adſtrictus priuatur ſua libertate ad non mutuandum, ſed qui ſe obligat ad non repetendum mutuum intra certum tempus, priuatur ſua libertate repetendi: ergo obligatio ad non repetendum eſt pretio æſtimabilis.

5 Confirmatur ex communi Doctorum ſententia, quam tenent Aragon, Maſcardo, Emanuel, vterque Medina, Lopez, Graffis, Angles, Nauarro, & alij, quos refert, & ſequitur Salas *dub. 14.* qui aſſerunt, vſuram eſſe, mutuare cum pacto, vt mutuatarius poſtea conferat Eccleſiaſticum Beneficium: & reddunt rationem, quia illa obligatio ad conferendum adimit libertatem collatori, ac proinde eſt pretio æſtimabilis. Benè. Sed obligatio non repetendi mutuum intra annum adimit libertatem mutuanti, ergo eſt pretio æſtimabilis. Ergo licebit aliquid ſupra ſortem exigere pro hac obligatione: ſicut & pro dāno emergente, quia pretio æſtimabile eſt.

6 Secundo argumentor ex P. Molina, Conrado, Soto, Armilla, Ioanne de Medina, Lopez, Nauarro, Aragon, & Toledo apud Salas *dub. 9. num. 4. §. Præterea.* Qui conſtanter tuentur, eum, qui mutuauit cum pacto, vt mutuatarius aliquid ſupra ſortem redderet, non ſolùm teneri reſtituere acceptum, & damna, quæ mutuatario

rio

rio euenerint, verumetiam aliquid vltra ei conferre ratione obligationis, quam ſuſceperat. His poſitis: ſic inſurgo. Illa obligatio, à mutuatario facta, non fuit vera, ſed apparens, vtpotè quæ nullum iuſtitiæ ius contulit mutuanti, vt in confeſſo eſt apud omnes, & tamen pro illa eſt aliqua compenſatio facienda, vt præfati Doctores aſſerunt. ſed obligatio non repetẽdi mutuum intra annum, eſt vera obligatio, & non apparens: ea etenim ex iuſtitia manet mutuans alteri adſtrictus; verumquè, & ſtrictũ ius mutuatario cõfert: ergo pro obligatione non repetendi mutuum intra annum, aliqua compenſatio potiori iure, eſt facienda. Mirabile enim dictu eſſet; poſſe mutuatariũ aliquid exigere pro obligatione ficta, & hoc non licere mutuãti pro obligatione vera! Quaſi peioris eſſet conditionis, quia beneficium contulit.

7 Dices cum aliquibus: eum, qui ſe obligat ad non repetendum mutuum, non manere adſtrictum ad mutuandum formaliter, ſed ſolum ad virtualiter mutuandum, cum non repetere, ſit virtualiter mutuare. Vnde licet pro obligatione ad mutuandum formaliter, poſsit aliquid ſuprà ſortem exigi; ſecus pro obligatione ad mutuandum virtualiter. Sed amice rogo, quid ad rem, mutuatio ſit virtualis, an formalis? cum realiter idem effectus reſultet. Verum ne inde vllus pateat aditus, effugium tibi præcludo, à fideiuſſore repagulo accepto.

8 Fideiuſsio, vt docet Salas *ſuprà dub.* 11. *nu.* 2. (& nullus, vt credo, inficiabitur) nil aliud eſt, quam obligatio ad virtualiter mutuandum, vt ex ſe patet: quia fideiuſsio eſt obligatio ad ſoluẽdum pro alio: ſoluere autem pro alio, eſt virtualiter illi mutuare. Modo ſic. Fideiuſsio eſt pretio æſtimabilis, poteſtquè pro ea aliquid exigi, vt tenent Sotus, Salon, Nauarra, Molina, Vega, Emanuel, Ioannes de Medina, & alij: ergo obligatio ad mutuandum virtualiter eſt pretio æſtimabilis: ergo diſcrimen à te aſsignatũ omnino euanuit. Ergo licet obligationem repetendi mutuum intra annum, tantum adſtringat ad mutuandum virtualiter, erit pretio æſtimabilis, ergo poterit pro ea aliquid ſuprà ſortem exigi.

9 Vrgetur primò. Fideiubere, alterius nomine, ad annum, pro mille aureis, verb. grat. eſt pretio æſtimabile, licet in debitore nullum ſit periculum, vt expreſsè fatentur Doctores ſuprà citati: ergo mutuare cum obligatione non repetẽdi, erit pretio æſtimabile: nam, vt benè ait Leſſius *dub.* 14. hoc eſt difficilius, quàm illud: plures enim inuenies, qui nomine tuo fideiubeant pro tanta ſumma, quàm qui eam tibi velint ad annum mutuare, vt experientia conſtat. Nam qui fideiubet, cum nullum eſt periculũ, moraliter certus eſt, nullam à ſe pecuniam numerandã: quod ſi fortaſſe aliter contigerit, certus eſt, eam recuperaturum, imò poteſt eam ſtatim repetere, & omne intereſſe. Qui verò mutuat, iam re ipſa numerat, & quidquid euenerit, non poteſt ante annum repetere: etſi aliquod intereſſe ceſſauerit, non compenſabitur, niſi de eo expreſsè fuerit conuentum: ergo difficilius, & æſtimabilius eſt, mutuare cum obligatione non repetendi per annum, quam pro eadem ſumma fideiubere: ſed pro hac fideiuſsione poteſt aliquid exigi; ergo & pro illa obligatione.

10 Premo ſecundò: Fideiuſsio pro mille aureis eſt obligatio ſoluẽdi, ſi mutuatarius non ſtet promiſsis: ſoluere autẽ pro mutuatario eſt illi virtualiter mutuare, vt conſtat ex dictis: virtualiter verò mutuare, nil aliud eſt; quàm minus habere in ſuis bonis eam ſummam, donec mutuatarius compenſet. Ex quibus ſic formo argumentum. Ideò fideiubere eſt pretio æſtimabile, quia fideiubens quatenus eſt ex ſe, exponitur minus habere in fine anni eam ſummam in ſuis bonis, & ea inuitus carere, donec mutuatarius cõpenſet, ſed qui mutuat cum obligatione non repetendi intra duos annos, exponitur quatenus eſt ex ſe minus habere in fine anni eam ſummam mutuatam in ſuis bonis, & ea inuitus carere vſque ad compenſationem; ergo ſicut illa fideiuſsio eſt pretio æſtimabilis, ita & hæc mutuatio. Si enim, qui mutuat, in ſe ſuſcipit onus fideiuſſoris, & hic poteſt aliquid pro tali onere exigere; quare mutuanti id nõ licebit? Nonne congruum erit, vt qui incommodum ſentit, ſentiat commodum? Tantum ne crimen eſt mutuaſſe, vt ipſo facto incurrat pœnam priuationis lucri, quod alter eodem ſuſcepto onere ſibi pararet? ergo licitum erit aliquid ſuprà ſortem exigere pro obligatione non repetendi mutuum intra certum tempus.

11 Hæc ſunt fundamenta, quæ pro

hac

hac ſententia congeri poſſunt: quam abſolutè defendunt Medina *Cod. de Reſt. 11. q. 32.* & M. Petrus de Ledeſma *2. p. Summ. tract. 8. cap. 33. concluſ. 4. diffic. 2. folio mihi* 546. in edit. Salmantina, anno 1614. vbi ait, eſſe communem inter diſcipulos D. Thomæ, verba eius ſunt: * Si la obligacion de no volver à pedir es por mucho tiempo, ſe puede muy bien eſtimar en precio, y por razon de aquella obligacion ſe puede muy bien lleuar el juſto precio, ſin vſura ninguna. Eſto enſeñan todos los diſcipulos de Santo Thomas. La razon eſtà clara, porque la tal obligacion es eſtimable con precio. * Sic ille. Quem ſequitur M. Serra *2. 2. quæſt. 78. art. 2. dub. 3.* ibi: * Dicendum eſt ſecundò, licitum etiã eſſe mutuanti, aliquid vltra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetẽdam ſortem, vſque ad certum terminum. Huius oppoſitum tenent Leſsius, & alij recentiores, &c. * Quibus adde M. Acatium de Velaſco *tom. 2. Reſol. Moral. verb. Vſura, reſol. 455. num. 1.* vbi ſic: * Preguntan los Doctores, ſi por la obligacion, en que ſe puſo, de no pedirſele haſta paſſado el año, pueda lleuar algo mas vltra ſortem? * Et citatis pro parte negatiua Ieſuitis, Turriano, Molina, Salas, Layman, & Hurtado, reſpondet: * No obſtante, que eſta opinion es probable, ſiẽto, que la del Maeſtro Ledeſma lo es tambien; y ſe puede ſeguir con mucha ſeguridad de conciencia, con que ſea poco lo que ſe lleuare, como tres, ò quatro libras por ciento. * Et eam tuentur Cæleſtinus *in Compendio Theolog. Mor. tract. 11. cap. 5.* Caramuel *in Theolog. Fundamentali, Fund. 60. §. 1. à nu. 1264. fol. mihi 623. & 636.* Fr. Philippus de la Cruz *tract. vnico de intereſsis, fol. 9.* Diana *1. p. tit. 8. reſolut. 48.* & probabilem eſſe dicunt Bertrandus Loth *in Reſol. Theologicis, tract. 9. q. 1. art. 4. tit. 2.* & non eſſe improbabilem putant Trullench *lib. 6. in Dec. cap. 16. dub. 12. in fine.* Ioannes Henriquez *in qq. practicis, ſect. 23. q. 4. nu. 13.* & Baſſæus *in Floribus, verb. Vſura, num. 9.*

§. II.

Contraria & vera ſententia.

12 CONtraria verò ſententia omnino tenẽda eſt. Sed vt iacula intorta retorquẽdo diſijciam; duo mihi ſtabilienda ſunt: Primum, obligationẽ mutuandi in poſterum, ſiue formaliter, ſiue virtualiter, non eſſe pretio æſtimabilem (omni incommodo, & periculo ſecluſo.) Secundum, etiam hoc gratis dato, non licere, aliquid ſuprà ſortem exigere ratione prædictæ obligationis non repetendi mutuum. Ad primum igitur procedendo, ſic argumentum conficio.

13 Obligatio non repetendi mutuum, eſt obligatio virtualiter mutuandi in poſterum, ſed pro obligatione mutuandi in poſterum nil poteſt ſuprà ſortem exigi: ergo nec pro obligatione non repetendi mutuum. Conſequentia legitimè deducitur, maior eſt certa, minorẽ probo. Primò ab auctoritate, quia ita tenent Adrianus *in 4. materia de Reſt. quæſt. de Vſur. §. Sed cõtra.* Almainus *in 4. diſt. 15. quæſt. 2.* S. Antoninus *2. p. tit. 1. c. 7. §. 10.* Nauarrus *cap. 17. num. 120. & 123.* Angelo *verb. Vſura 1. quæſt. 4.* & Hoſtienſis apud illum. Salon hic *art. 2. cont. 3.* Emanuel *1. p. cap. 111. n. 2. & tom. 2. Sum. cap. 197. num. 5.* Vega *verb. Vſura, caſu 76.* Aragon *hac quæſt. 78. art. 1 ad 3. pag. 668.* P. Salas *tract. de Vſuris, cap. 9. 10. & 17.* Fauet etiam P. Sà *verb. Mutuum, n. 2.* Maior, Ioannes Andreas, Lantẽtius de Rodulphis citati ab Azor *p. 3. lib. 5. cap. 7. quæſt. 1.* & probabilem putat Malderus *in 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 4.* Verum cum pro contraria ſententia auctoritas etiam aliorum non minoris momẽti militet; ad rationis pondera fideli lance libranda deueniendum eſt. Sic igitur minorem illam probo. Mutuare ſtatim non eſt pretio æſtimabile, vt fide ſanctum eſt, & lumine naturali notum, ergo nec ſe obligare ad mutuandum poſt menſem. Conſequentia patet, quia omni alio periculo, incommodovè ſecluſo, moleſtius eſt ſtatim mutuare, quam poſt menſem: plures enim inuenies, qui ſe obligent ad poſteà mutuandum, quam qui ſtatim mutuent. Qui enim modo mutuat, modo priuatur rei dominio, & in alium transfert, qui verò in poſterum ſe obligat, toto intermedio tempore re ſua potitur. Quare ergo erit pretio æſtimabile, ſe obligare ad mutuandum poſt menſem, & æſtimabile nõ erit, ſtatim mutuare, cum hoc tibi moleſtius ſit, & mihi cõmodius? Mirabile quidem eſſet, pluris valere ſpem beneficij, quã gaudium, & me teneri pecuniam tibi vt debitam tradere, quia beneficium conferre diſtuliſti? ſicut & te non poſſe pecuniam exigere, quia mutuo das, poſſe verò quia mutuo dabis!

14 Vrgetur, nam ſi obligatio ad mutuan-

tuandum eſt pretio æſtimabilis, ſtolidus ſanè erit, qui lucrum ex mutuo ob timorem culpæ non reportet: nam, vt benè notat Bañez ſuprà, quid facilius, quam petenti mutuum dicere: nolo mutuare hodiè, ſed hodiè me obligo ad mutuandum poſt menſem: & ratione huius obligationis pretium petere æquiualens vſuris.* In quo caſu nemo (inquit) negabit, tale pactum vſurarium eſſe.* Et meritò: naturali enim ratione pugnat, quod laudi, & premio tibi vertatur, quod ſemel dederis: alteri vitio, & pœnæ, quia bis dedit, cum citò dederit. Nonne hoc iniuſtitiam manifeſtam continere, luce meridiana clarius eſt?

15 Dices, magnum eſſe diſcrimẽ: nam qui ſe obligat ad mutuandum, priuatur ſua libertate, quæ eſt pretio æſtimabilis: Benè. Sed qui modo tibi mutuat, priuatur etiam ſua libertate: ergo ſi pro obligatione licet aliquid exigere, licebit etiam pro mutuatione. Probo antecedens: quia de ratione mutui eſſentialiter eſt, dominiũ tradere pro aliquo tempore, arbitrio cõtrahentium determinato. Ergo qui ſtatim mutuat, priuatur pro aliquo tempore libertate re ſua vtendi, alteri mutuandi, in alio, vè vſus diſponẽdi: Ergo vel pro actione mutuandi poteſt aliquid ſuprà ſortem exigi, quod hæreticum eſt; vel pro obligatione mutuandi non poteſt. Vtrobique enim priuatio libertatis reperitur: ſi ergo hæc obligationem mutuandi pretio æſtimabilem reddit, cur non reddet mutuationem ipſam?

16 Ecce à poſteriori euidens pro noſtra ſententia argumentum. Pro actione mutuandi nil poteſt ſuprà ſortem exigi, vt fides, & ratio naturalis docet. Ergo in actione mutuandi nil ſuprà ſortem pretio æſtimabile reperitur. Hæc conſequentia eſt Theologica. Sed in actione mutuãdi eſt aliqua priuatio libertatis. Ergo priuatio hæc libertatis non eſt pretio æſtimabilis. Eſt euidens conſequentia.

17 Dices ſecundò: hoc argumento manifeſtè conuinci, obligationem ad ſtatim, verb. grat. intra hebdomadam mutuãdum, non eſſe pretio æſtimabilem, vt docent Victoria *tract. de Vſuris, art.* 2. Nauarra *de Reſtit. lib.* 3. *cap.* 2. *dub.* 4. *illatione* 2. aſſerens, eſſe opinionem D. Thomæ. Corradus *in Sum. quæſt.* 225. P. Reginaldus *tom.* 2. *diſput.* 25. *cap.* 11. P. Layman *lib.* 3. *ſect.* 5. *tract.* 4. *cap.* 16. *n.* 3. P. Leſsius *cap.* 20. *dub.* 8. ſecus obligationem mutuandi poſt menſem. Sed contra. Quia ideo obligatio mutuandi poſt menſem eſt pretio æſtimabilis, ſecundum aduerſarios, quia ſecũ importat priuationem libertatis, ſed hoc idẽ contingit in obligatione mutuandi poſt hebdomadam: ergo. Quod verò in vno caſu derur maior libertatis priuatio, quam in alio, ſolum probat, æſtimabilitatem nõ eſſe æqualem: non autem, nullam eſſe. Exẽplo confirmo. Si conducas tuam operam per hebdomadam, & alius per menſem: non infertur, te non eſſe mercede dignum, ſed alterum maiorem promereri: ergo ex eo, quòd priuatio libertatis mutuantis fuerit tantum ad hebdomadam; non infertur, pretio æſtimabilem non eſſe; ſed nõ eſſe æſtimabilem tanti, quanti ſi ad menſem. Ergo vel dicendum eſt, obligationem mutuandi in poſterum non eſſe pretio æſtimabilem, vel non inficiandam, pro actione ipſa mutuandi, poſſe aliquid ſuprà ſortem exigi.

18 Secundò argumentor paritate accepta à contractu emptionis, & venditionis. Et maioris claritatis gratia ponamus, domum tuam mille aureos valentem, ab altero emi, anticipata ſolutione. Ille ſtatim numerat pecuniam, & tu obligaris poſt annum domum tradere: quod licitum eſſe, nullus eſt, qui dubitet. Probo igitur, hunc contractum eſſe iniuſtũ, ſi obligatio ad mutuandum ſit pretio æſtimabilis. Et procedo ſic. Pecunia tradita, & valor domus tradendæ æquali lance librantur, ergo cuicumque addatur aliquid pretio æſtimabile, inæqualitas conſtituetur: probatione non indiget. Sed ex parte vendentis additur obligatio tradendi poſt annum, quæ eſt pretio æſtimabilis, vtpotè priuatio libertatis, ergo vt iuſtitiæ æqualitas ſeruetur, opus erit, vt qui anticipatè ſoluit aliquid vltra pecuniæ, ſuprà domus æſtimationem, numeret, pro obligatione à venditore ſuſcepta: Quod riſum mouet.

19 Confirmatur exemplo ab aduerſarijs admiſſo. Quiuis poteſt, nolle mutuare pecuniam nolenti ſibi triticum, verb. grat. mutuare; quia in hoc caſu exigitur mutuum pro mutuo, in quo eſt æqualitas. Secus (inquiunt) ſi mutuum petenti dicas: mutuabo, ſi te ad mutuandum poſt menſem obliges: reddunt rationem, quia licet vnũ mutuum ſit æquale alteri ſeorſim ſumpto, non tamen vt coniunctò cum

obligation: in poſterum, cum hæc obligatio pretio æſtimabilis ſit. Benè. Ergo cũ pecunia numerata ſit æqualis valori domus ſeorſim ſumptæ, non erit æqualis valori domus, & obligationi in poſtetũ tradendi ſimul, cũ illa obligatio pretio æſtimabilis ſit. Quid ad hæc?

20 Perpende quæſo, diſſonantiã ſententiæ. Si venditor ſtatim domum tradat, mille aurei tibi ſufficiunt, ſi per annum prorrahat, pretium augere teneris. Si ita tim alter tibi mutuet, nil pretio æſtimabile facit, ſi beneficium differat, dignus eſt mercede. Inauditum ſanè, ad aliquid vltra rei valorem me teneri, quia anticipatè pecuniam illi numeraui! Nonne hoc omni probabilitate deſtitutum, rationis lumine notum eſt? Ergo obligatio mutuandi non eſt pretio æſtimabilis.

21 Tertiò ſic argumentor. Si tibi debeam centum in fine huius anni ſoluẽda: poſſum modo tibi quinquaginta offerre cum pacto, vt alia non ſoluam ante biennium; vt ipſimet aduerſarij fatentur; ſed hoc eſt dare mutuum implicitum cum pacto, vt viciſsim implicitè remutues in fine anni, vt expreſsè tenet Leſsius hìc *dubit. 8 n. 59. & dub. 3. nu. 21.* Ergo obligatio in poſterum mutuandi non eſt pretio æſtimabilis, aliàs in prædicto contractu interueniret vſura: ſed obligatio non repetendi mutuum intra certum tempus, eſt obligatio virtualiter mutuandi: ergo æſtimabilis pretio non eſt.

22 Quarto, fideiuſsio eſt obligatio ad mutuandum virtualiter, & tamen non eſt pretio æſtimabilis, ſi periculoſa non ſit: vt tenent Salon *art. 2. controu. 4. in fine.* Sylveſter *verb. Vſura 7. quæſt. 6. & verb. Fideiuſſor. quæſt. vltim.* vbi Armilla *nu. 15.* Tabiena *num. 16.* In idem inclinat S. Antoninus *2. p. tit. 1. cap. 7. §. 45.* cum Laurentio de Rodulphis. D. Bernardinus *tract. de Reſtit.* relatus à S. Anton. Caballinus *quæſt. 31. de Vſuris, n. 251.* Couarr. Conrado, Graffis, quos refert, & ſequitur Salas hìc *dub. 11.* Ergo obligatio prædicta non repetendi mutuum, non eſt pretio æſtimabilis.

23 Verum quia alij contrarium tenent, ſic retorqueo. Fideiubere, etiam ſecluſo periculo, eſt pretio æſtimabile in opinione aduerſariorum, quia fideiubens quatenus eſt ex ſe exponitur minus habere in ſuis bonis eam ſummam, & ea inuitus carere tempore præfixo, donec mutuatarius ſoluerit, ſed qui mutuat, eo præciſè exponitur, quatenus eſt ex ſe minus habere in ſuis bonis ſummam mutuatã, eaquè inuitus carere tempore præfixo, donec mutuatarius compenſet: ergo actio mutuandi tanti æſtimabilis eſt, quanti fideiuſsio; ſed pro actione mutuandi nil poteſt exigi, ergo nec pro fideiuſsione, ergo nec pro obligatione virtualiter mutuandi, ergo nec pro obligatione non repetẽdi mutuum intra certum terminum.

24 Vrgentius premo: fideiuſsio, etiam periculo ſecluſo, eſt pretio æſtimabilis: ergo ſi mutuans in ſe ſuſceperit onus fideiuſſoris, poterit aliquid ſuprà ſortẽ exigere. Cur quæſo, mutuanti non licebit lucrari, quod alijs licet? quid enim repugnat, mutuantis, & fideiuſſoris munus ab eodem obiri. Sed eo præcisè, quod quis mutuauerit, in ſe ſuſcepit quidquid oneris habet fideiuſſor, vt probaui: ergo quilibet mutuans poterit, aliquid ſuprà ſortẽ exigere ratione fideiuſsionis, quæ cum mutuandi actione reperitur: Quod hæreticum eſt.

25 Dices cum Nauarro, Salon, & Salas *ſuprà dub. 11.* fideiuſſorem fictum, & in veritate mutuatorem, non committere peccatum vſuræ, ſi pro fideiuſsione aliquid ſupra ſortem exigat, eſſe tamen iniuſtitiã: Sed contra. Quia ex eo, quòd mutuans ipſe fideiubeat, nullum damnũ euenit proximo, quod, alio fideiubente, non eueniret; ergo ex eo, quòd idem mutuans, & fideiuſſor exiſtat, nulla infertur proximo iniuſtitia.

26 Et confirmatur ex doctrina aduerſariorum. Mercator omni pacto ſecluſo, ſtatim emens infimo pretio merces, quas immediatè antea ſummo vendiderat, non facit iniuſtitiam proximo, vt fatetur Leſſius *lib. 2. cap. 21. dub. 16. num. 130.* Molina *tom. 2. diſp. 310.* Azor *p. 3. lib. 8. cap. 11.* Bonacina *de Contractibus diſp. 3. quæſt. 3. puncto 3. num. 20.* Nauarrus, Nauarra, Homobonus, Regius, Summa Corona, Graffius, Angelus, Lopez, Vega, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *tract. 8. de contract. reſol. 58.* Et reddunt rationem, quia ex eo, quòd mercator vendiderit, non fit deterioris cõditionis, quã alij, ſed alij poſſunt vili pretio emere abſque iniuſtitia: ergo & mercator. Benè. Sed ex eo, quòd Petrus mutuo dederit, non fit peioris conditionis, quàm qui non dederunt, ergo ſi alij poſſunt fideiubere, & abſque iniuſtitia aliquid exigere pro fideiuſsione, ergo & Petrus

trus etiam poterit? Cōſequens eſt falſum, ergo & antecedens. Ergo pro obligatione mutuandi virtualiter non licet, aliquid ſuprà ſortem exigere.

27 Ratio à priori huius doctrinæ manifeſta eſt: quia obligatio eatenus eſt pretio æſtimabilis, quatenus alteri præbet ius ad rem, vnde ex iuris æſtimabilitate, librāda eſt obligationis æſtimabilitas. Ius autē ad rem non eſt pluris æſtimabile, quā res, vt tenent communiter Doctores cū Bartol. *l. per diuerſas, C. mandati*, & Baldo, *leg. 2. C. ne lite pendente*. Ergo ius ad mutuationem non eſt pluris æſtimabile, quam mutuatio: conſequentia eſt euidens. Antecedens probo. Ius ad 10. valet 10. ius ad 5. valet 5. & ſic in cæteris, ergo ius ad rem nō pluris valet, quam res: ergo ius ad mutuationem non pluris valet, quam mutuatio. ſed mutuatio non eſt pretio æſtimabilis, vt fides docet, ergo nec ius ad mutuationem, ergo nec obligatio ad mutuandū, quæ accipit æſtimabilitatem à iure, ergo licet obligatio nō repetendi mutuum intra certum tempus, ſit obligatio ad mutuandum, non ideò tenendum, eſſe pretio æſtimabilem. Deinde mutuum eſſentialiter eſt traditio dominij pecuniæ pro aliquo tempore: ergo intrinſecè dicit obligationem non repetendi intra certum terminum; ſed pro mutuo nil poteſt ſuprà ſortem exigi, ergo nec pro obligatione.

28 Verum enim vero, & ſi gratis demus aduerſarijs, obligationem mutuandi ratione ſui eſſe pretio æſtimabilem: adhuc non infertur, poſſe aliquid ſuprà ſortem exigi pro obligatione non repetēdi mutuum. Et ratio eſt, quia quotieſcumque ex parte mutuantis, & mutuatarij onera ſunt paria, iniuſtitia manifeſta interuenit, ſi aliquid ſuprà ſortem exigatur; ſed ita res ſe habet in præſenti: ergo. Minorem probo: quia ſors reſpondet ſorti, & obligatio obligationi: obligatio enim mutuantis compenſatur per obligationem mutuatarij reddendi ſortem, etiamſi caſu, & naturaliter perierit, ita vt in omni euentu non mutuanti, ſed ipſi mutuatario pereat, ergo cum vtriuſque onera ſint paria, nequit abſque iniuſtitia aliquid ſuprà ſortem exigi.

29 Ad fundamentum præcipuum, cui contraria ſententia innititur, reſpondet Molina *tom. 2. tract. 2. diſp. 308. n. 11.* apertè falſum eſſe: quia mutuare ad annum, non eſt inducere ſuper ſe obligationem aliquam, ſed ſolum ex ſua liberalitate cōcedere beneficium mutui in totum id tēpus: ſicut qui donat, traditquè rem donatam, nullam inducit ſuper ſe obligationem in futurum, eſto, traditione eius rei à ſe abdicet poteſtatem ea re deinceps vtendi, aut fruendi: ergo qui mutuum dat ad annum, nullam in ſe inducit obligationem, ſed ſolum exercet liberalitatem conceſsione beneficij mutui in totum id tempus: eſto inde ſequatur toto eo tempore, neque vti poſſe re, quam mutuo cōcedit, neque poſſe illam repetere. Huic autem obligationi intrinſecè inhærēti mutuo ad certum tempus: nil ſuperaddit altera in pactum deducta non repetendi intra talem terminum: ergo ſicut prima nō ſufficit inducere aliquid ſuprà ſortem; ita nec ſecunda, ac proinde ſicut illa ſufficienter cōpenſatur obligatione reddendi mutuum ſic & iſta: alias ſequerentur omnia incommoda, quæ ex vſura ſequi, docent communiter Doctores, & Scriptura, Cōcilia, & Pontifices damnant.

30 Propter hæc ſententiam Ledeſmæ, & aliorum, quos *num.* 11. citaui, graui cēſura inurunt Doctores. P. Molina *vbi ſuprà num.* 10. inquit, eſſe, *non ſolùm nouam, & inauditam, ſed etiam periculoſam ſatis, & quæ viam aperit vſuris*. Et infrà. * *Eſt igitur eiuſmodi opinio periculoſa valdè in fide, ne quid amplius dicatur.* * P. Amicus *in Curſu Theologico*. Similiter, inquit, *eſſe ſententiam nouam, periculoſam, & expoſitam palliatis vſuris*. Sic *tom. 5. diſp. 20. ſect. 8. n.* 131. & Palaus *tom. 7. tract. 32. p. 8. ad 5.* dicit, *eſſe ſententiam valdè periculoſam in fide*. Cuius rationem tradit Cardin. de Lugo *tom. 2. de Iuſt. diſp. 25. ſect. 3. nu. 17.* Nam ſi, ſeclusis damno emergente, & lucro ceſſante, opinio Ledeſmæ vera eſſet. * Reduceretur vno verbo tota controuerſia de vſuris ad quæſtionem de nomine inutilē omnino ad forum conſcientiæ, & nullus contractus eſſet vſurarius re ipſa, ſed ſolū propter ignorantiam contrahentium, qui neſciunt diſtinguere titulum lucri. * Quapropter ſententiam, quam priùs tenuerat Diana *1. p. tract. 8. reſol. 48.* iure retractauit *p. 8. tract. 7. reſol. 63. & p. 11. tract. 1. reſol. 25.* ibiquè libellum Philippi de la Cruz, vbi continebatur, à ſuppremo Tribunali ſanctæ Inquiſitionis Hiſpanæ prohibitum refert. Quod obſeruat etiam Amadæus *tr. de Vſuris, prop. 3.* in edit. Matrit. anno 1664. *fol.* 227. Et nouiſsimè Summus Pontifex Ale-

Alexander VII. die 18. Martij, anno 1666. hanc propoſitionem: *Licitum eſt mutuanti aliquid vltra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem vſque ad certum tẽpus*: damnauit, & prohibuit, vt ſcandaloſam, vt minimum. Quam nulli in poſterũ docere, defendere, aut edere, niſi ad eam impugnandam, licebit. Hæc enim prohibuit ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, Summo Pontifici reſeruatæ.

QVÆSTIO VI.

Sit ne ſimonia, pecuniam promittere ad conſecutionem beneficij, quando non eſt intentio ſtandi promiſsis?

1 Certiſsimum eſt, graue peccatũ eſſe mẽdacij, & inductionis, vel cooperationis ad peccatum ſimoniæ collatoris beneficij. Difficultas verò ſolũ eſt, an aliunde ex ratione ſua intrinſeca promiſsio iſta ſimoniaca ſit, & pœnas contra ſimoniacos inducat? Affirmaut Nauarrus, & alij infrà citandi. Pro negatiua plures militant, pro qua quia mihi probabilior, ſtare decreui. Eam tenet Eminentiſ. Caietanus *tom. 2. opuſc. tract. 9. quæſt. 2.* vbi inquirens: *Vtrùm emens, & adquirẽs Epiſcopatum, non intendendo ſoluere promiſſam pecuniam, ſit ſimoniacus? * Reſpondet: * In definitione ſimoniæ dicitur, quod eſt ſtudioſa voluntas emendi, aut vendendi, &c. Vbi igitur deeſt omnino emendi voluntas, ibi emptio ſecundũ veritatem non eſt, ſed emptionis tãtummodo ſimulatio, &c. Vbi autem neque emptio, nec venditio eſt ſecundum veritatem, ſed ſecundum apparentiam, ibi nec ſimonia ſecundum veritatem eſt, ſed ſecũdum apparentiam tantum.* Caietanum ſequitur M. Soto *lib. 9. de Iuſtitia, quæſt. 8. art. 1. §. Dubium hinc autem.* Vbi hanc quæſtionem proponit: * Dubium hinc non diſsimulandum conſurgit, vtrùm ſicuti contingit ſimonia mentalis ſine reali; ita vice verſa, contingere realis poſsit abſque mẽtali? Eſt, v.g. deceptor quiſpiam, atque impoſtor, qui pretium Epiſcopo pro Sacerdotio pollicetur, atque inſtrumento confirmat, abſque vlla tamen implendi intẽtione. Apparet tunc ex vna parte ſimoniam oriri, quandoquidem, ſi hoc innotuiſſet Eccleſiæ, pœnis ille iuris adigeretur, ſpoliareturque Sacerdotio. Ex altera verò nulla videtur ſimonia, vtpotè cum externa operatio ex intentione ſit penſanda, à qua ſpeciem ſortitur. Dicendum ergo (attende) re vera, non eſſe ſimoniam, neque in foro conſcientiæ præbenda donatum teneri eam relinquere, vt Caietanus ait *quæſt. 10. 1. quodlib.**

2 Cum citatis ſentit M. Petrus de Ledeſma *2. p. Sum. tract. 12. de Simonia, concl. 41. §. Para declaracion, fol. mihi* 717. vbi ſic: * Si vno exteriormente ſe concierta con el Obiſpo de comprar vn Beneficio, pero interiormente no tiene animo de cõprarle, eſta ficcion puede ſer pecado de mentira, y eſcandalo, y de comunicar en la ſimonia del que vende el Beneficio. Pero en realidad de verdad no es ſimonia, porque no es compra, ni voluntad de comprar, ſino voluntad fingida. Deſta ſimonia fingida ſe ha de dezir, que no tiene fuerça ninguna para obligar à reſtitucion, ni en realidad de verdad eſtà ſujeta a las penas de la ſimonia.*

3 Hanc opinionem probabilem putat M. Ludouicus Lopez *tom. 1. Inſtruct. cap. 305. § Igitur pro deciſione, & cap. 307. fol. 970. colum.* 1. quia contrarium dicit eſſe veroſimilius. Et expreſsè defendit M. Arauxo *in Deciſ. Moral. p. 2. diſp. 14. dub. 1. nu. 6.* *Simoniæ, inquit, fictæ deficiunt conditiones ad humanum contractum requiſitæ, ergo deficit vera ratio ſimoniæ.* Et infrà: *Dixi vitium ſimulatæ ſimoniæ, quia huiuſmodi fictio alijs malitijs eſt affecta, qui enim fictè pro beneficio ſpirituali promittit alteri pretium, ad eius mentalẽ ſimoniam operatur, ac proinde occaſionaliter eſt via ſimoniæ alterius, incurritquè peccatum ſcandali, quod in eiuſmodi occaſione ruinæ, exhibito pretio, conſiſtit, teſte D. Thoma *quæſt. 43. artic. 1. & 3.* & peccat peccato pernicioſi mendacij ratione cuius ſe ipſum infamat, mentiendo, ſe eſſe ſimoniacum.*

4 Eamdem opinionem defendit Villalobos *in Sum. tom. 2. tract. 37. diffic. 1. nu.* 14. dicens: * El que promete a otro precio por el Beneficio, no con animo de pagarlo; ſino ſolo con animo de engañarle, no es ſimoniaco, &c. La razon es, porque eſte no tiene voluntad de comprar, ſino de engañar al otro, mintiendo: aunque peca, porque induze al otro à ſimonia, y haze obra, que exteriormente es ſimonia: de lo qual ſe ſigue, que puede retener el Beneficio, como dizen Cayetano, Soto, y Leſsio.*

Idem

5 Idem ſentit Petrus de Nauarra *de Reſtit. lib. 2. cap. 2. nu. 411. diffic. 12.* ibi: * Et quidem dupliciter poteſt contingere conuentionalis ſimonia. Primum, ſine voluntate interiori emendi, ſed tantum pacto exterius adiecto. Secundo, ita vt voluntate emendi exterior conuentio informetur. Circa primum ſunt nonnulli, qui non cenſent, eam eſſe ſimoniam, ac proinde, ſecundum iſtos, nulla erit reſtituendi obligatio. Ratio eſt, quia ſimonia eſt ſtudioſa voluntas, &c. Vbi igitur voluntas non eſt; verè ſimonia eſſe non poteſt, ſed apparens, & diminuta; ſicut homo pictus. Ita ſenſit Caietanus *in tractat. de Simonia, quæſt. 2. tom. 2. opuſc.* Et ſequitur Sotus articulo illo primo. Benè tamen fatentur hi Doctores, peccare mortaliter multiplici nomine. Primùm, quia participat peccato ſimoniæ mentalis alterius, ſcilicet vendentis, ad quod dat operam efficaciter. Secundò, quia ſcandalizat malo exemplo proximum. Tertiò quia mentitur, & ſe infamat, quod idem Caietanus mortale peccatum eſſe cenſet. Verumtamen Nauarrus contrà exiſtimat, eſſe peccatum vere ſimoniæ, & obligare ad reſtitutionem adquiſitorum, ſi ad traditionem ventum ſit. Verum ego ſententiæ Caietani magis acquieſco. * Hæc Petrus de Nauarra.

6 Quibus adde Bernardum Stubrokium Theologũ Vienenſem *in notis cõtra Vvendrochium in not. 3. ad Epiſt. 12. fol. mihi* 191. vbi ſic: Accuſas denique ſimoniæ illũ, qui pecuniam promittit ſine intẽtione ſoluendi, ſed multi dicunt, non eſſe ſimoniã, te, haud dublè, longè doctiores, vt Caietanus, Sotus, Toletus, Petrus de Nauarra, Suarez. Nēpè ille, qui fingit, non habet voluntatẽ emendi: igitur nec ſimoniã mentalẽ, vt vocant, ſola mẽte conceptam cõmittit: igitur nec eam, quã dicunt conuentionalẽ, ſeu pacto firmatam, quæ mentalem ſupponit. Quod dicis corrumpi iudicem per promiſſum falſum, itemquè illũ, à quo, qui fictè promittit, accipit deinde Sacerdotium: vtrumque verum eſt, ſed non eſt ſimonia, quia non obtinetur beneficium per pecuniam, ſed per promiſſum falſum, &c. Nõ tamen negabit quiſquam, quin ille, qui fictè promittit, grauiter delinquat, & mendacium ſacrilegum cum maxima irreuerentia committat. * Sic Theologus Vienenſis.

7 Denique Machado *tom. 1. lib. 3. p. 3. tract. 3. docum. 5. num. 2.* huic opinioni, vt communiori inter Theologos, cum alijs, quos refert, aſſentitur, dicens: * Dudan los Doctores, ſi la promeſſa de dar coſa temporal por la eſpiritual, o al contrario, ſin voluntad de cumplir la promeſſa, pueda conſtituir verdadera ſimonia, &c. Nauarro ſiente, que ſi: pero la mas comun, y recibida opinion es, que en tal caſo no ſe comete ſimonia conuencional. Bien es, que como dize Palao, eſte tal pecarà en ello, pero no incurrirà en el fuero interior en las penas diſpueſtas en derecho contra ella, porque no es verdadero ſimoniaco, por defecto de la intencion. * Sic ille, dicens in margine: ita tenent: * Suarez, Aragon, Leſſio, Valentia, & alij communiter, quos refert, & ſequitur Palao *tom. 3. tract. 17. diſput. 3. par. 6. num. 2.* * Vnde colliges, in merito Caietanum à Catharino reprehenſum, quod hanc opinionem docuerit.

8 Hanc communem ſententiam amplexatus eſt P. Eſcobar (à quodam Neoterico ideo ſugillatus) *in Theologia Moral. tract. 6. exam. 2. cap. 2. n. 14.* dicens: * Simonia ficta committitur, dum quis exterius rem ſpiritualem pro temporali promittit; vel rem temporalem pro ſpirituali, abſque animo tradendi, & ſe obligandi ad rem ipſam tradendam, & hæc non eſt verè ſimonia, ſicut fictum aurum non eſt aurum. * Hæc Eſcobar, & plures, quos citatos ſequitur Palao *tom. 3. tract. de Simonia, diſp. 3. p. 6. num. 2.* * Communior (inquit) ſententia eſt, & mihi probanda, non committi ſimoniam conuentionalem in hoc caſu. Ita tenent Caietanus, Sotus, Toletus, Petrus de Nauarra, Leſſius, Suarez, Aragon, Manuel Rodriguez, & Valentia. Ratio eſt, quia carens animo donandi ſpirituale pro temporali, caret etiam animo emendi, vel vendendi: emptio enim, & venditio eſt datio, & commutatio vnius pro alio. * Quod *puncto 4. num. 5.* aliter explicuerat, dicens: Ad contractum emptionis, & venditionis neceſſariò requiri, dationem pecuniæ procedere ex voluntate commẽſurandi illam cum re ſpirituali, ac illam tanti æſtimandi: ſecluſa autem hac voluntate, etiamſi detur temporale cum obligatione donandi ſpirituale, vel è contra, nullam eſſe propriè ſimoniam ex natura rei. Addit verò, & benè, iure Eccleſiaſtico quamlibet donationem cum pacto ſimoniam cõſtituere

tametſi, vt explicat *ſuprà punct.6.* ex parte ficte promittentis vera ſimonia non ſit, ſed tantum peccatum inductionis ad ſimoniam ſaltem mentalem, & opus externum promiſsionis ſimoniacæ. Propter quod, inquit, * vt benè aduertunt omnes ſupradicti Doctores pœnas à iure inflictas ſimoniacis, non incurrit.*

§. III.

Quid ſi promiſsioni non animus, ſed executio deficiat?

9 ADdo, promittentem ex animo, licet ſimoniam veram cõmittat, ſi tamen poſteà promiſsis non ſteterit, non incurrere pœnas contra ſimoniacos. Vide Garciam *de Beneficijs tom.2.p.8.cap.16.nu.19.* vbi pro hac opinione refert 28. Doctores, inter quos ſunt Nauarrus, Couarruu. Ioannes Gutierrez, M. Bart. Fumus *in Armilla verb. Simonia, n.4.* M. Viguerius *cap.5.§.9.* Sũma Corona Cõfeſſorum *3.p. tract. de ſimonia, nu.9.& 35.* M. Ludouicus Lopez dicens æquiorem, & probabiliorẽ *tom.1 inſtruct. cap.305.& 307.* & eſt cõmunis in Schola D. Thomæ, vt teſtatur M. Petrus de Ledeſma *in Sum.2.p. tract.12 c. ad finem*, vbi illam efficaci ratione probat. Sic enim ſcribit: * La dificultad es en caſo, q̃ vno entregò la coſa eſpiritual, pero no ſe entregò el precio, ſi en tal caſo ſe incurrẽ las penas pueſtas contra el ſimoniaco, y ſi las incurrẽ los ſimoniacos, y mediatores? La razòn de dudar es, porque las penas ſe incurren por la perfecta ſimonia, y vendicion; porque en entregãdoſe la coſa es perfecta la venta. Luego incurrenſe las penas, que eſtàn pueſtas en derecho contra los ſimoniacos. Por la razon dicha algunos Doctores enſeñan, que ſe incurrẽ. Eſto tiene Cayetano, y Soto. A eſta dificultad ſe reſponde, ſer muy probable, q̃ no ſe incurren, ſi no es deſpues de entregada la coſa eſpiritual, juntamente con el precio. Eſto enſeña Nauarro, y alega otros Doctores, y eſto tiene Caſſodoro, y Orellana, y comũmente los diſcipulos del Angelico Doctor Santo Thomas. Pruebaſe del eſtilo de la Curia Romana, que no tiene por ſimoniaco, ſino es que ſe entregue la coſa eſpiritual, y el precio, y eſte eſtilo tiene fuerça de ley.* Sic ille.

10 Cui conſonat M. Arauxo *in Deciſ. p.2. diſp.14. art.6. n.19.* ibi * Quãdo ſimonia non fuit vtrinque conſummata, quia ſcilicet, emens dedit pretium, ſed nondum accepit beneficiũ, tunc pretium reſtituendum eſt ementi, quia ſtando in iure naturæ pretium eſt reſtituendũ illi, à quo fuit inique acceptũ, & alias Eccleſia, aut ius poſitivũ non punit huiuſmodi ſimoniam incõpletã.* Sic ille, qui paulò *ſuprà n.10.* hanc ſententiã ex profeſſo probat, referens pro illa Nauarrũ, Malderum, Leſsium, Suarez, & alios loquentes de ſimonia cõuentionali, & ſequuntur plures apud Dianam *p.10. tract.16. reſol.13.& p.11. tract.6. reſol.30.*

11 Sed quid, ſi poſt obtentum Beneficiũ, ſoluas Epiſcopo pecuniam, non quidẽ à te promiſſam, ſed ab amico, propter beneficiũ tibi conferendum? Reſpodet Nauarrus *lib.5. conſil.10. de ſimonia.* * Te non peccare, & per conſequẽs nulla contra ſimoniacos latã pœnã incurrere, ſi non cõſentias in factum alterius, ratum habendo contractũ, ſed ſolum ex amicitia ſoluas id, quod ipſe amore tui decit, vel promiſit.* Sic ille. Cui ego aſſentior, nec exiſtimo, eſſe cõtra D. Thomã *2.2. q.100. art.6.* Quia licet dixerit, in prædicto caſu, non eſſe obligationẽ reſignandi beneficium ſimoniacè collatũ, * niſi fortè poſtmodu pacto conſenſerit, ſoluendo, quod fuit promiſſum.* Cæterũ hoc intelligendum eſt, ſi ſolueret, vt debitum ratione contractus ab amico initi: ſecus ſi ad contractum non attendẽs, vellet ex gratitudine aliquid conferre, quo ſenſu Nauarrus *vbi ſuprà* loquutus eſt.

12 An verò reſtituendum ſit pretium ſimoniacè acceptum in ordine, Beneficio, aut ingreſſu Religionis? Conueniunt Doctores, contra Vgolinum *tabul.4. cap.2.§.1. n.1.* In ſimonia in Beneficio, ante iudicis ſententiam reſtitui debere: quia in hoc caſus, ipſo iure, datur inhabilitas ad adquirendũ illius dominium. Secus in ſimonia in ordine, vel ingreſſu Religionis. Eſt tamẽ difficultas, cuinam reſtituendum, illi-ne, qui ſimoniacè dedit, an pauperibus? His debere reſtitui, tradit D. Thomas *in 4. diſt. 15. quæſt.2. art.4. ad 2. quæſt.* vbi ait: * In ſimonia adquiſitum nõ poteſt iuſtè retineri, ſed debet in eleemoſynas erogari.* Et iterum *2.2. quæſt.100. art.5. ad 2.* * Dico, inquit, quod eſt per ſimoniam acquiſitum, poteſt fieri eleemoſyna; quia non eſt debitum ei, qui dedit, ſed meretur illud amittere.* Sic D. Thomas, quem ex diſcipulis ſequuntur D. Antoninus *par.2. tit.1. cap.5. §.7.* M. Tabiena *verb. Simonia quæſt.76.& 77.* Caietanus *verb. Reſtitut. cap.4.& alij.* [illegible]

Ni-

13 Nihilominus contrariam ſententiam tenet M. Sotus *lib.9. de Iuſtit. quæſt. 7. art. 1. §. De Simonia*, vbi ſic ait: *Si ſimonia executioni mandata ſit, ſcilicet collatio tam pretij, quam præbendæ facta, tunc eſt dubium. Omnes enim in hoc conſentire videntur, etiam D. Thomas in ſolutione quarti: quod reſtitutio pretij ſit facienda vel Eccleſiæ, in qua ſimonia cõfecta eſt, vel pauperibus, &c. Attamẽ ſi res penitus inſpiciatur, diſtinguendum eſt. Etenim poſt condemnationẽ, extra controuerſiam, faciendam eſſe conſtat reſtitutionẽ Eccleſiæ, vel pauperibus, aut quemadmodum Papa iuſſerit. Quoniam & qui dedit, ob crimen mulctatur ære, quod dedit, & qui recipit, dominium non acquirit. Verũtamen dum crimen non eſt delatum, ſed in foro conſcientiæ latet, perſuadere aliud mihi non poſſum, quã quod reſtitutio pretij facienda ſit ei, qui dedit. *Et infrà *ad ſextũ §. Dixerim*, ait: * Mihi nullatenus ſit probabile, poſſe Eccleſiam condemnare quemquam ad pœnam, ante condemnationẽ de crimine: & ideò neque illum, qui pretiũ dedit, priuare ſuo iure potuit, quãdiu eius lateret crimen. * Sic M. Sotus, cuius ſententiam amplectuntur etiam M. Bañez 2.2. *q.32. art.7. dub.2.* & M. Bart. de Medina *in Sum. lib.1. cap.14.* §.21. Quos ſequitur M. Araujo, cuius verba habes *ſuprà n.10.* Et hæc tenenda eſt, quia, iure poſitiuo, recipiens pretium pro beneficio, non acquirit illius dominiũ, ergo qui pretiũ confert, dominium non transfert: deinde ante ſententiam iudicis declaratoriam criminis, non transfertur in pauperes, ergo verè manet in primo domino: ergo ex iuſtitia, ſicut res aliena debet ſtatim illi reſtitui. Hoc fundamentum probabiliorem reddit hãc ſententiam. Cui facit Nauarrus *in Man. cap.17.* cuius verba dedi *tract. de Iuſt. q.3. n.7.*

14 Vnum hic aduertere non omittã; minimè audiendum eſſe Ioannem Pontium, dum, *in ſuo Curſu Theologico, diſput. 56. quæſt. 2. concluſ. 10. n.37.* aſſerit, habentem ius litigioſum in beneficio, poſſe dare aliquid intendenti tale ius, vt deſiſtat, & hoc medio ipſe vitet expenſas, quas faceret, ſe defendẽdo: verba eius ſunt: * Difficultas eſt, an qui habet ius in beneficio, ſed litigioſum, poſſet recipere ab alio prætendenti ius in eodem beneficio, vel dare aliquid, vt renuntiaret alter. Sententia cõmunis videtur, quod non poſsit hoc fieri abſque ſimonia. Sed ſaluo meliori iudicio, exiſtimarem, non eſſe ſimoniam, ſi daretur aliquid non pro beneficio, quod dãs putaret, eſſe ſuum, ſed vt vitaret expenſas, quas deberet facere, vt defenderet ius ſuum: Nam procurare per decem nummos, ne quis exponeretur periculo perdẽdi centum nummos, quos in lite deberet expendere, nil prorſus habet malitiæ, neque enim quod dat, eſt ſpirituale, neque etiam illud, pro quo dat. Dare quidem aliquid, vt alter renunciaret iuri poſitiuè, videtur eſſe ſimoniacum, quia ius illud eſt ſpirituale; dare vero aliquid, vt non moueat litem ad perſequendum ius ſuum, & conſequenter ad renuntiandum iuri ſuo negatiuè, hoc eſt non perſequẽdo ipſum, non apparet ſimoniacum, quia illa negatio proſequutionis iuris non eſt ſpiritualis. Idem dicendum, ſi reciperet ab altero aliquid, vt ipſemet non proſequatur ius ſuum. *Sic ille.

15 Qui, his adhuc non contẽtus, ſubnectit: * Sed quid? an idem dicendum de eo, qui habẽs poſſeſsionem beneficij, vellet illud relinquere alteri prætendenti ob aliquod pretium ab illo receptum? Reſolutio huius caſus videtur difficilior, quia hic dando poſſeſsionem beneficij, videtur dare rem ſpiritualem pro illo pretio. Reſpondeo tamen, mihi videri, quod poſsit, hoc facere abſque ſimonia, quia cum non ſit certum, quod beneficium ſit ſuum, ſed propter probabilitatẽ, quam habet, quod ſit ſuum, vellet in litigãdo expenſas facere; nullo modo apparet ſimonia, vt vitet illas expenſas, aliquid recipere, quia neque quod accipit, eſt ſpirituale, neq; illud, pro quo accipit, hoc eſt expenſæ, quas faceret in litigio. Itaque, ſi qui dat, non emit ius alterius, neque poſſeſsionem, ſed ſolum det alteri ratione expenſarum, quas faceret, vt probaret, ius alterius non eſſe bonũ, non apparet vlla ſimonia ex parte ipſius. Similiter ſi recipiens, neque dat ius ſuum, neque poſſeſsionem poſitiuè, ſed negatiuè tantum promittendo, vt alter accipiat illam, ſed ſolum recipiat aliquid, ne faciat expenſas, defendendo poſſeſsionem ſuam, non committit vllam ſimoniam. * Hactenus Pontius. Quæ ſi probabilia, non parum ad praxim deſeruirent. Sed re vera, videtur hic contractus ſimoniam palliare, cum ius litigioſum, mediãte pecunia certum fiat, & tam per illam, quàm per contractum ex iuſtitia obligantem, via paretur ad beneficium, quod omnes

Digitized by Google

Theologi, vt ſimoniacum reprobant, eſt D. Thoma 2.2. *quæſt.* 100. *artic.* 2. *ad* 5. vbi ſic ſcribit: * Antequam alicui adquiratur ius in præbenda per electionem, vel prouiſionem, ſeu collationem, ſimoniacum eſſet aduerſantium obſtacula pecunia redimere. Sic enim per pecuniam pararet ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam. Sed poſtquam ius alicui adquiſitum eſt, licet per pecuniam iniuſta impedimenta remouere. * Sic D. Thomas, & omnes, ergo iuſta impedimenta ex dubio iure pullulantia per pecuniam remoueri nõ poſſunt, eſſet enim * aduerſantium obſtacula pecunia redimere. *

DISPVTATIO QVINTA; De Ieiunio.

QVÆSTIO I.

An qui labore, ſiue ex bono, ſiue malo fine ſuſcepto, vt ad aliquem occidendum, vel in ſequendam concubinam, defatigatur, excuſetur à præcepto ieiunij?

§. I.

Communis Doctorum ſententia explicatur, & defenditur.

1 DVplicitet hoc euenire poteſt, vel præuidendo defatigationem, ex labore ſuſcipiendo, fore incompoſsibilem cum ieiunio, vel abſque vlla præuiſione. Si ſecundò: omnes fatentur, nullum interuenire peccatum cõtra præceptum ieiunij, quia, ſemel poſita cauſa, defatigatus verè eſt impotens moraliter ieiunare, & in eius appoſitione, cum non præuiderit periculum non ieiunandi, nullum contra præceptum ieiunij peccatum commiſit, ſed tantummodo contra alia Decalogi præcepta, nimirum contra quintum, vel ſextum, iuxtà intentionem operantis. Hæc concluſio eſt cõmunis, pro qua vnum pro omnibus dabo Magiſtrum Petrum de Ledeſma *in Summ. p.2. tractat. 27. cap. 2.* ibi: * Digo lo primero, que es coſa cierta, y aueriguada, que ſi no ſe aduierte, que ſe pone impedimento para el cumplimiento del precepto del ayuno, ò no ſe debio aduertir, (nimirum, quia nulla dubitandi ratio occurrit) que no ſe peca mortalmente, quando ſe pone el tal impedimento. El exemplo es: Si vno por ſu recreacion ſe puſo à jugar à la pelota, y no aduirtiò, ni pudo aduertir, que auia de quebrantar el precepto del ayuno, ni ſentirſe fatigado, ni canſado, deſuerte, que no pudieſſe ayunar. La razon es, porque en tal caſo el quebrantamiento del precepto no fue voluntario en ſi, ni en ſu cauſa, como es coſa notoria. * Sic ille, & omnes.

2 Si verò primo modo res eueniat, nimirum præuidendo laborem ſuſcipiẽdum fore incompatibilem cum ieiunio: dubium duplex examinandum occurrit: Primum. An poſita defatigatione moraliter incompatibili cum ieiunio, teneatur adhuc ſic defatigatus ieiunare? an potiùs à præcepto adimplendo maneat excuſatus? Secundum: an in cauſa peccauerit aſſumendo laborem illum cum præuiſione euentus? Primam dubitationem proponit Filliucius *tom. 2. tractat. 27. p. 2. cap. 6. num.* 123. ad vtramque autem reſpondet, his verbis. * An qui malo fine laboraret, vt ad aliquem occidendum, vel ad inſequendam amicam, vel quid ſimile, teneretur ad ieiunium? Reſpondeo talem peccaturum ex malo fine, at ſecuta defatigatione, excuſaretur à ieiunio: niſi fieret in fraudem ieiunij, ſecundum aliquos; ſed melius alij, culpam quidem eſſe in apponenda cauſa fractionis ieiunij, at ea poſita excuſari à ieiunio. * Hæc ille, in quibus apertè admittit, dari peccatum contra præceptum ieiunij, quando in eius fraudem, aut ex præuiſione euentus labor aſſumitur, quod fatetur conſiſtere in apponenda tali cauſa, negat vero, ea poſita, etiamſi in fraudem, eſſe poſteà obligationem ieiunandi. Cuius ſententia veriſsima eſt & euidenti ratione probatur; tum quia impotens moraliter ieiunare, non tenetur præcepto: tum quia, poſita cauſa impediens, ſeu moraliter impoſsibile reddens ieiunium, ipſa ieiunij omiſsio coniungi poteſt cum vero dolore, & contritione, & cum amore Dei ſuper omnia. Quis enim dubitare poteſt, eum, qui malitioſè impedimentum appoſuit ieiunio, (quod auferre modo non poteſt,

teſt, quia ad præteritum non datur potentia,) poſſe nunc verè dolere de peccato in cauſa commiſſo, & ſimul proponere ex amore Dei ſuper omnia in poſterum nō peccare, & peccatum commiſſum confiteri, licet ſimul habeat intentionem eo die non ieiunandi, eo quod rectè nouit, ſic defatigatum ad ieiunium non teneri?

3 Ideò hæc ſententia communis eſt inter Doctores, vt videre eſt apud Dianam *p. 10. tractat. 14. reſolut. 11.* § *Quare malè*, & apud Leandrum *in 5. præcepta Eccleſiæ, tractat. 5. diſputat. 8. quæſt. 157. & 158.* & illam cum Magiſtro Paludano defendit Sylveſter *verb. Ieiunium* 24. dicens: * Et addit Petrus de Palude, quod ſi peregrinatio (nimirum incompoſibilis cum ieiunio) non eſt neceſſaria, peccat illam aggrediens indiſcretè, id eſt, eo tempore, quo ieiunandum eſt: ea tamen aggreſſa, licet incompoſibile ieiunium frangere.* Sic ille, & omnes, vt ait Paſqualigus *deciſ.* 320.* Non peccat, inquit, quando non ieiunat, quia tunc cum ſit impotens ratione laſsitudinis, non obligatur præcepto ieiunandi, vt communiter omnes concedunt.*

4 Quapropter Bernardus Stubrokius Theologus Vienenſis *in Notis, nota 2. in diſſertationem Theologorum de Probabilitate, fol. 91.* in quemdam Ianſenij ſequacem, qui Filliucium ob præfatum aſſertum fœdiſsime denigrare non erubuit, ſic inuehitur: * Filliucium tanquam blaſphemum, & hæreticum traducis, eo quod dixerit, eum ad ieiunium non teneri, qui vel labore ob malum finem ſuſcepto, vel alia ſua culpa, talem infirmitatem, diſpoſitionem, virium debilitationem contraxerit, vt ſine grauiſsimo incommodo, & periculo ieiunare non poſsit. Quamuis expreſsè dixerit, eum peccare, ſi laboret in fraudem ieiunij ob appoſitam cauſam ſoluendi ieiunij; ſed ſi re vera, vt dixi, moraliter ieiunare non poteſt, ad ieiunium non teneatur. Quid in hac doctrina tam nefandum, & horrendum ſit, quod tam acres declamationes poſtulet, non video, &c. Sed tuas artes agnoſco: teneri nempè vis etiam eum, qui præceptum implere non poteſt. *Impotentia illa, quæ culpa noſtra contrahitur, à culpa nunquam liberat, &c.* Agnoſcis, ni fallor, natiuum Ianſenij vultum. Nil affingo.* Et infrà: * Vis hominem penitus exhauſtum, & ſemimortuum ieiunij lege teneri? Vah charitatem Fariſaicam!*

5. Secunda verò pars ſententiæ Filliucij, ſcilicet, quod in cauſa delinquat contra præceptum ieiunij, qui peregrinationem non neceſſariam, aut voluntarium laborem aſſumit, verbi gratia, ludum pilæ, eo die, quo ieiunare tenetur, præuidens, impedimentum fore ieiunio, communior eſt inter Theologos, eam tenet Diana *par. 10. tractat. 14. reſolut. 11. vbi ſuprà* viginti Doctores refert: * Qui omnes, inquit, aſſerunt, eum, qui in die ieiunij, abſque vlla honeſta cauſa, ſed merè voluntariè, & ſua culpa ob laborem ſuſceptum agendo iter, vel ludendo pila, vel venando, vel in ſequendo amicam, ita defatigatus eſt, vt ieiunium ſeruare nequeat, & præuidit, quod ex tali labore omnino voluntariè, vel ad malum finem ſuſcepto, ſecutura erat impotentia ad ieiunandum, peccare contra præceptum ieiunij (ſi non eo tempore, quo ſuppoſita iam impotentia, & neceſsitate frangit ieiunium, quo tamen tempore multi tenent, eum peccare, ob malam voluntatem præcedentem) ſaltem, quando dat antecedenter iniuſtam cauſam impotentiæ, ſeu neceſsitatis fractionis ieiunij.* Sic ille. Vbi inter alios Auctores, pro hac parte refert Filliucium loco à nobis ſuprà citato, & ita ſentit D. Thom. 2. 2. *quæſt. 147. artic. 4. in reſponſ. ad tertium*, & ibi Caietanus, & ferè omnes Thomiſtæ.

§. II.

Quid alij ſenſerint?

6 Contrariam nihilominus ſententiam tenet expreſsè M. Petrus de Ledeſma *2. p. Sum. tract. 27. cap. 3.* vbi ſic ſcribit. * La quinta dificultad es del que pone impedimento, con el qual no puede cumplir con el precepto del ayuno, ſi el tal peca mortalmente, poniendo el tal impedimento. El exemplo es en vno, que de ſu voluntad juega à la pelota, de tal ſuerte, que queda deſpues tan canſado, que en ninguna manera puede ayunar. La dificultad es, ſi en tal caſo pecò contra el precepto del ayuno, quando ſe impoſsibilitò, y ſe puſo à jugar, aduirtiendo eſto? En eſta di-

dificultad, entre los Doctores, ay diuerſas ſentencias, y pareceres. La primera es, que en tal caſo pecò mortalmente, quãdo puſo el tal impedimento, aduirtiendo, que ſe auia de ſeguir el quebrantamiẽto del ayuno, &c. La ſegunda ſentencia es contraria a eſta, que en el caſo pueſto no peca, poniendo impedimento al ayuno. Eſto enſeña Medina en ſu Suma, *fol.* 99. y pone exemplo en los caminantes de a pie, aunque tomen el camino por ſu paſſatiempo; y dize, que eſto tiene verdad, aunque el camino ſe hizieſſe por ver a ſu amiga, ſi deſpues quedan canſados, y fatigados. El tal pecarà contra otro precepto de no fornicar, pero no pecarà contra el precepto de ayunar, &c. Digo, que de ordinario, aunque la primera ſentencia tenga probabilidad, mas probable me parece la ſegunda. Pruebaſe con la autoridad de los Doctores, que la tienen, y con la razon que ſe haze en ſu fauor, que tiene mas probabilidad. Confirmaſe, porque el no jugar à la pelota, no es medio de ſi ordenado para el cumplimiento del ayuno; luego no eſtà vno obligado à dexar de jugar a la pelota en orden al cumplimiẽto del precepto del ayuno.* Sic M. Ledeſma, cum M. Mart de Medina.

7 Cum his ſentiunt alij Doctores: Bonacina *tom. 2. diſp. 2. quæſt. 8. punct. 1. n. 16.* ibi:* Venator non peccat contra ieiunij præceptum, dando ſe venationi, licet ob laborem ex venatione conſurgentem ieiunare nequeat. Id nonnulli Doctores extendunt ad eos, qui defatigantur in ludis, aut in quærenda meretrice, præuidentes fore, vt poſteà nequeant ieiunare. Quod limitandum eſt, modo non fiat in fraudem ieiunij, ſeu modo non fiat intentione violandi præceptum ieiunij. * Idem ſentit Rocafful *in praxi Theologiæ Moralis tom. 2. lib. 3. de Præceptis Eccleſiæ, cap. 9. n. 153. & 154.** Et ratio, inquit, eſt, quia iſte ius habet ad iſtum laborem ſuſcipiendum, vel ad iter agendum, ad ludendum, ad venandum, quo non priuatur ob ieiunium ſeruandum.* Cui conſonat Ioannes Henriquez *in Sum. ſect. 16. quæſt. 29. verſ. Tambien dize Diana.* Et putat probabile Martinus de S. Ioſeph *in Monit. Confeſſor. tom. 1. libr. 2. tract. 12. de Ieiunio, num. 5.* & fauet Boſſius *in Diſceptat. Moral. diſceptat. 4.* quando ob honeſtam recreationem dat operam ludo, vel venationi.

8 Pro eadem ſententia militat Leander à Sacramento *tom. 3. in 5. præcepta Eccleſiæ, tract. 2. diſputat. 8. quæſt. 156.* vbi inquirens:* An defatigatus ex labore aſſumpto ob quærendam concubinam, vel ob alium malum finem, ſit exemptus à ieiunio, caſu quo præuiderit impotentiam futuram ad ieiunandum?* Reſpondet.* Negant eſſe exemptum à ieiunio, ideòque præfatum peccaſſe in cauſa contra præceptum ieiunij, eo quod præuidendo, quod talis labor foret cauſa non ieiunandi, dedit cauſam. Ortiz, Homobonus, Ioannes de la Cruz, Rodriguez, Sanchez, Trullench. Sed probabilius reſpondeo, eſſe exemptum, nec peccaſſe adhuc in cauſa contra præceptum ieiunij Sic Medina, Petrus de Ledeſma, Diana 1. *p. tract. 9. reſolut.* 40. (& 52.) Filliucius *tract. 27. punct. 2. nu.* 123. Llamas 3. *p. cap. 5. §. 21.* Villalobos *in Sum. tract. 23. diffic. 4. n. 11.* Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 54. nu. 20.** Sic Leander, & ſic etiam Diana *reſol. 40 citata*, vbi pro ea refert etiam Filliucium, dicens.* Hanc ſententiam docet abſolutè Filliucius Medinam ſequens.* Sed vterque malè Filliucium refert, quia expreſsè contrarium docet *vbi ſuprà*, vt ex eius verbis fideliter excerptis conſtat. Nam licet ſemel poſita cauſa dicat non teneri ieiunare: culpam tamen contra ieiunij præceptum, in cauſæ poſitione fatetur interueniſſe.* Sed melius alij, inquit, culpam quidem eſſe in apponenda cauſa fractionis ieiunij, at ea poſita excuſari à ieiunio. * Et ideò ipſe Diana *p. 10. tractat. 14. reſolut. 11.* pro contraria ſententia Filliucium meritò refert, & ei cum Azorio, & alijs aſſentitur (retractans, quod 1. *p. tract. 9. reſol.* 40. ſcripſerat) dicens:* Sed in editionibus nouiſſimis ego putaui, non eſſe recedendum à ſententia Azorij, & prorſus ei adhærendum exiſtimo.*

9 Neque Llamas à Leandro adductus eius ſententiam refert, ſed quam communiter Doctores, & quam Filliucius *ſuprà*, nimirum:* Quod poſtquam quis debilitatus eſt, & factus impotens ad ieiunandum, etſi impotentia naſcatur ex culpa propria, & eſt ad ieiunium non tenetur, ſed ſine peccato poteſt cœnare de nouo.* Sic ex Llamas refert ipſe Leander: hoc autem non eſt negare peccaſſe in cauſa contra præceptum ieiunij, qui præuidendo impotentiam ſubſequendam, eius cauſam eodem die appoſuit; quod modo diſputatur.

Ne-

10 Neque Villalobos pro contraria parte iure refertur, quia expreſsè illi contradicit; loco à Leandro citato, nempè *tom.1.tract.22.diffic.4.num.11.* Sic enim ſcribit: * Haſe de aduertir, que el que tenia ya experiencia, que jugando a la pelota, ò ocupandoſe en otro exercicio ſemejante, no puede ayunar, tiene obligacion a dexarle, como la tiene de dexar el camino, el que camina ſin neceſsidad.*

11 Imò neque Ioannes Sanchez poteſt pro illa referri, quia *diſp.54.num.20.* à Diana, & Leandro citata, expreſsè loquitur de labore ſuſcepto non in ipſo die ieiunij; ſed in die antecedenti, ex quo præuidet ratione debilitatis, & laſsitudinis, futuram impotentiam ieiunandi pro die ſequenti, quo præceptum vrgebit. En eius verba. * Liberos etiam à ieiunio exiſtimo, qui culpa ſua ita defatigati redduntur, quod ieiunare non valeant, vt qui defatigati eſſet ludo pilæ, aut nimis eſſet debilitatus fœminarum commiſtioni; (attende) nam tales, die, quo præceptum obligat, impotentes ſunt ieiunare; die vero, quo ludunt, nondum aduenit. * Sic ille: iuxta quæ explicandus *num.* 14. vbi non ita clarè tempora diſtinguit.

12 Verum pro ſententia Petri de Ledeſma, & Bart. de Medina, ſtat apertè Paſqualigus *deciſ.320.num.6.* quia non ſolum aſſerit eum, qui ex præuiſione impotentiæ futuræ ad ieiunium, aſſumit media laborioſa illicita, non peccare contra præceptum ieiunij, ſed neque illum, qui ex intentione non ieiunandi aſſumit.* Et ita etiam (in quit Leander *ſupra quæſt.* 157.) tenet Rocafful *in praxi, tom.2.lib.3.cap.9.* vbi citat pro hac parte Dianam, & benè.* Quorum ſententiam putat ipſe probabilem. Quæ quidem à fortiori tenenda, ſi media laborioſa licita fuerint, & ita tenet ipſe Paſqualigus *vbi ſupra num. 3. & ſequenti*, quem refert Leander *quæſt.* 158. ſubnectens: * Citat etiam Paſqualigus pro ſua ſententia Ioannem Santium *in ſelectis, diſp.54.num.14. & 20.* Dianam *1.p.tract.9. reſol.52.* & Guililmum *in Sum. verb. Ieiunium, num.21. &c.* Sed ex his Doctoribus, quos expreſsè pro ſe citat Paſqualigus, Diana oppoſitum ſequitur.* Sic Leander, ſed non benè; nam ſi Diana benè citatur à Paſqualigo (vt fatetur ipſe Leander) pro medijs illicitis ex intentione non ieiunandi aſſumptis: non diſſentiet, quando licita fuerint. Quia veriſimile non eſt, Dianam ſentire, non eſſe peccatum, contra ieiunij præceptum, aſſumere media illicita incompatibilia cum ieiunio, ex intentione non ieiunandi: & peccatum contra ieiunij præceptum eſſe, ſi media licita fuerint. Ergo aut Diana in vtroque euentu affirmat, vel in vtroque negat. Et ſanè *1.p.tract.9.reſol.52.* expreſsè loquitur de medijs licitis: & probat. * Quia ius, inquit, habet iſte ad illum laborem ſuſcipiendum, v.gr. ad iter agendum, ad ludendum pila, ad venandum, &c. quo non priuatur ob ieiunium ſeruandum. Et hæc opinio procedit etiam, ſi in fraudem ieiunij id ageret, nullius negotij cauſa itinerando, ſed ſolo animo non ſeruandi ieiunium. Et ita docet Santius *in ſelectis, diſp. 54. num. 14.* * Hæc Diana.

13 Cæterum hic author pro vtraque parte ſatis confusè loquitur, quia non exprimit, an de aſſumptis medijs, eo ipſo die, quo adeſt præceptum ieiunij, an de die antecedenti, eius opinio procedat; & in hoc ſolo caſu videtur cum Ioanne Sanchez, vbi ſupra conſentire, vt colligitur ex fine præfatæ *reſol.* 25. vbi concludit his verbis: * Dicendum eſt igitur, quod non tenetur ieiunio, qui labore aliquo defatigatur, etiamſi id agat in fraudem ieiunij, (attende) quia dum defatigatio adquiritur, non adeſt ieiunij præceptum, dum verò iam adquiſita eſt, impoſsibilitas adeſt ad ieiunandum.* Ergo expreſsè loquitur de labore aſſumpto die antecedenti præceptum, ſicut & Ioannes Sanchez, quē citatum ſequitur. Iuxta quæ videtur intelligendus, dum initio reſolutionis inquit, eum, qui data opera, vt non ieiunet, labore aliquo, quem commodè differre poſſet, defatigatur, excuſari à ieiunio, (nimirum etiam in cauſa.) * Quia ius habet ad illum laborem ſuſcipiendum: v. gr. ad ludendum pila, ad venandum, quo non priuatur ob ieiunium ſeruandum, &c.*

§. III.

Sententia Petri de Ledeſma, & aliorum reijcitur.

14 Conatus ſum explicare Doctores confusè loquutos in hac parte, & eorum minuere numerum, qui pro illa referri ſolent. Quia vellem ſanè præfatam opinionem ab ſcholis relegare, & tamquam indubitatam contrariam, & communem ſtabilire. Nam, omiſſa autho-

thoritate, ſi ad prima rationis principia deueniamus: quid firmius, quam præceptum obligare ad media, quæ ad eius impletionem ſunt neceſſaria, & prohibere impedimenta cum adimpletione incompatibilia? Quid notius eum, qui tenetur ad finem, teneri ad illud, ſine quo, obtineri non poteſt? Hinc præceptum reſtituendi te obligat ad quærendam pecuniam, ſi illa careas, & perſonam, qua mediante reſtituas, ſi per te abſque dedecoris periculo non poſsis. Hinc præceptum audiendi ſacrum in die feſto obligat abſtinere à ludo, tempore, quo vnicum celebrandum eſt: & ad non longè ab Eccleſia recedendum, ita vt hora celebrādi adeſſe nequeas; & ad non te inebriandum, nec ſomnum capeſſendum, quando præuidetur impedimentum futurum. Item è lecto ſurgere, è domo exire, & viam ad Eccleſiam tendentem arripere: quæ ſi om ittas, ſacro aſſiſtere nequibis. Hinc qui tenetur Horas Canonicas recitare, non poteſt Breuiarium in mare proijcere, nec lucernam noctu extinguere, ſi iterum accendi nequit, & ſimilia. Quorum omnium eadem eſt ratio, nempè quia media ſunt neceſſaria ad impletionem præcepti, ſicut & impedimenta ſunt cum impletione incompatibilia: & ſicut præceptum obligat illa adhibere, ſic & iſta non opponere. Ergo ſimiliter omninò in te præſenti dicendum eſt; quia ludus pilæ, venatio, & labores alij, quos quiſque experientia nouit cum ieiunio incompatibiles, æquè adimpletioni præcepti ieiunij repugnant, ac auditioni ſacri, ſi tempore, quo celebrandum eſt, aſſumantur; & non minus, quam proiectio breuiarij, & lucernæ extinctio, & ſimilia, recitationem Horarum; ieiunium impediunt. Ergo eo tempore, quo ieiunij præceptum obligat, nemo poteſt præfata impedimenta opponere.

15 Nec ſatisfacis, ſi reſpondeas, vnicuique ſuum eſſe ius ad ludum pilæ, aut venationem: hoc enim ius, quod aliàs foret, per ſuperioris præceptum impeditum eſt, ſicut, & libertas moralis, quæ ad non ieiunandum, vel non audiendum ſacrum cuique inerat, & qua extra dies præcepti pro libito vti poteſt; quia ſuperioris ius ad præcipiendum, præualet contra ſubditi ius; ideòque illicitum reddit, quidquid iuſtè prohibet: cùm autem præceptum ieiunandi ſicut & præceptum ſacri prohibeat, cum adeſt, opera alia exercere cum adimpletione incompatibilia, nullum manet ſubdito ius ad illa præſtanda, ſed potiùs ad eorum omiſsionem tenetur. Benè verum eſt, die præcedenti ad obligationem præcepti, licitum eſſe opera quæque aliàs honeſta exercere, vt iter arripere, pila ludere, ſeu venationi vacare, licet præuideatur, die ſequenti ieiuniū, aut ſacrum impediendum, quia cum hæc opera exercentur, nondum eſt præceptum, poſteà verò cum aduenit, non ligat ſi adimpleri non poteſt. Et in hoc tantum euentu procedit ratio illa aduerſariorū, de iure, quod vnicuique ineſt, quo per præceptum ieiunij non priuatur; idque etiam locum habere debet, licet opera illicita ſint, vt ſi venereis ita homo fragilis detur, vt præ virium debilitate, ieiunare, vel è lecto ſurgere non poſsit: quia ad non peccandum contra præceptum ieiunij eadem vtrobique militat ratio. Cæterum eo die, quo præceptum vrget, omnia impedimenta, ſiue licita, ſiue illicita cum adimpletione incompatibilia, præceptum ieiunij æquè prohibet, ac proinde ſi euentus præuideatur, non poteſt non eſſe prohibitum illa opponere. Et ſic plerique ex Doctoribus intelligendi ſunt, qui pro contraria opinione communiter allegantur, vt conſtat ex ſupradictis.

16 Adde, aliqua eſſe præcepta adeo ſtrictæ obligationis, vt non ſolum pro tēpore, quo opus directè præceptum exercendum eſt, ſed pro antecedenti etiam ad præuentionem ligent: v. gr. qui elapſo anno tenetur creditoribus ſoluere, non poteſt in præcedenti ſe impotentem ad ſolutionem reddere, & qui ratione ſtatus Clericalis tenetur quotidie recitare, nequit hodie breuiarium, poſtquam recitauit, in mare proijcere, quo ſe in reliquum impotentem recitare conſtituat, quia præceptum iuſtitiæ pro ſolutione debiti, & præceptum recitandi, ratione ſtatus Clericalis, ſtrictiùs, quam ieiunij, & auditionis ſacri præcepta obligant, & ad tempus etiam antecedens adimpletionem rei directè præceptæ extenduntur. Præcepta verò ieiunij, & auditionis ſacri ex communi interpretatione ſolum exigūt, quod eo die, quo ieiunandum eſt, & quo ſacrum audiendum, pro libito in alijs nō occupetur, quæ ieiunium, & ſacrum impediant, vtpotè cum illis incompatibilia; nec enim Eccleſia ad aliud obligare intēdit, nec fideles aliā obligationē agnoſcūt.

17 Ex

17 Ex dictis fit potiori iure reiſciendos nonnullos Doctores, qui opinioni Ledeſmæ ſupra poſitæ aſſentientes, addunt, verum habere, licet quis ex intentione non ieiunandi aſſumat in ipſo die ieiunij opus cum illo incompatibile abſque vlla cauſa excuſante. Quod licet conſequenter dictum, ſuſtinendũ non eſt. tuentur verò Paſqualigus vbi ſupra, Rocafful, Ioannes Sanctus, & Diana apud Leandrum *quæſt.157.&158.* Refert etiam pro hac parte Doctores alios, nempè Suarez, Salas, & Sanchez, ſed omnes malè, vt conſtabit ex infra dicendis. Dixi omninò reijciendos: nam cum præcepto ieiunij expreſſius opponitur nolitio, ſeu intentio expreſſa non ieiunandi, quam implicita, ſeu interpretatiua, qualis eſt voluntas adhibendi media, ſeu efficiendi opera, quæ re ipſa noſcuntur incompatibilia cum ieiunio. Cum igitur hæc adhibere in ipſo die ieiunij, vt probaui, peccatum ſit, potiori iure tale erit intentio expreſſa non ieiunandi. Exiſtimo tamen contra Leandrum vbi ſupra duo hæc connexionem habere, ac proinde non poſſe vnum negari admiſſo alio, quia ſi licet adhibere media incompatibilia cum ieiunio, licet etiã non ieiunare, ac proinde & id intendere: quia intentio nequit eſſe mala, ſi nec media, nec finis prohibita ſint: intẽdere enim finem per media, quibus licitè obtinetur, prohibitum non eſt. Et quidem, ſi, vt aduerſarij dicunt, adhibere illa media, eſt fugere obligationem præcepti; intendere non ieiunare, illis adhibitis, erit intendere per illa fugere obligationem præcepti. Vel ergo vtraque opinio eſt admittenda, vel neutra, vt nos contendimus.

18 Dices: licitum eſſe obligationem præcepti fugere, v. gr. In die feſto è proprio domicilio proficiſci in locum, vbi feſtum non obligat, & ibi ſeruilia opera exercere: imò etiam intentione hac ex proprio domicilio diſcedere, & alio adire; ergo ſimiliter licitum erit, fugere obligationem præcepti ieiunij, & ex hac intentione, ludo, aut venationi operam dare, quia factus impotens ieiunare, à præcepto excuſatur. Reſpondeo concedendo antecedens, & negando conſequentiam cum Suarez *tom.1. de Religione, lib. 2. cap. 13. num. 6.* & Thoma Sanchez *libr. 1. Sum. cap. 12. num. 31. & ſequenti.* Quia præceptum illud audiendi ſacrum, vt ſupponimus, non obligat extra illum locum, ergo cum ex illo proficiſci non prohibeat, poterit quis illo exire, & intentionem habere exercendi ſeruilia in alio loco, vbi id non eſt prohibitum; quia nil facit, nec intendit contra præceptum feſti ſui oppidi. Præceptum autem ieiunij obligat ad obſeruantiam in illo die, & in loco vbi commoratur. Ergo efficere in eiſdem voluntariè opera cum ieiunio incompatibilia, ſeu intendere non ieiunare, non eſt fugere obligationem ieiunij, ſed illud non obſeruare, vbi & quando præceptum eſt, quod eſt frangere præceptum.

19 Addit Suarez vbi ſuprà *cap. 15. num. penultimo*, eum, qui proficiſcitur ex loco, vbi dies feſtus eſt, teneri manè audire ſacrum, quamuis ad locum, in quo feſtus non eſt, eo die ſit peruenturus. Verum hoc limitat Sanchez, dicens oppoſitum eſſe probabilius; & meritò: ſi durante adhuc præcepti adimplendi commoditate, ſit futurus extra limites oppidi, aut Parochiæ, in quibus eſt feſtum. Nam cum intra præcepti tempus, v. gr. à manè ad meridiem ſit ab illo eximendus ratione loci (in quo licet celebraretur, non teneretur aſsiſtere) non eſt cur teneatur alibi præuenire ſacrum.

20 Ex his autem nil pro aduerſariorum opinione inferri poteſt. (vt malè illorum aliqui intulerunt cum Ioann. Sanchez *ſuprà num. 14.*) Quia vbi, & quando præceptum non obligat, non eſt prohibitum apponere impedimenta incompatibilia cum opere præcepto, ſicut nec intendere rem alibi præceptam omittere. vbi, & quando præcepta non eſt: & ideò qui locum, vel tempus, in quibus non eſt prohibitio, ex induſtria quærit, dicitur fugere obligationem. Intendere autem rem non efficere, vbi, & quando præcepta eſt, ſeu incompatibilia cum eius executione adhibere, non eſt obligationem fugere, ſed violare. Vnde fit, eum qui in die ieiunij intendit non ieiunare, ſeu omninò voluntariè incompatibilia cum ieiunio ponit, non poſſe à peccato contra ieiunij præceptum liberari quia nec locum, nec tẽpus obligationis fugit, ſed non obſeruat.

21 Ex dictis fit primo. Peregrinationem, ſeu iter pedeſtre, vel equeſtre quæ in alium diem commodè differri poſſunt, debere omitti in die ieiunij, ſi cum ieiunio compati non poſsint. Ita D. Thom. 2. 2. *quæſt. 147. art. 4. ad tertium.** Si peregrinatio, inquit, & operis labor commodè diffe-

differri poſsit, aut diminui abſque detrimento corporalis ſalutis, & exterioris ſtatus, qui requiritur ad conſeruationem corporalis, vel ſpiritualis vitæ, non ſunt propter hoc Eccleſiæ ieiunia prætermittenda. *Quem ſequuntur Syluester, *verb. Ieiunium, quæſt.* 9. M. Paludanus *in 4. diſt. 15. quæſt. 4. num.* 19. & plures alij contra M. Bart. de Medina *lib.* 1. *Sum. cap.* 14. §. 10. Ioannem Santium *in ſelect. diſp.* 51. *num.* 21. Leandrum à Sacramento *tom.* 3. *in quinque precep. Eccleſ. tract.* 5. *diſp.* 8. *quæſt.* 98. & alios apud ipſos.

22 Fit ſecundo. Adhibere ex iuxta cauſa media incompatibilia cum ieiunio, etiam ex præuiſione incompatibilitatis, non eſſe contra præceptum; quia hæc prohibere non intendit Eccleſia, iuxta communem Theologorum interpretationẽ, & fidelium praxim. Iuſta autem cauſa reputatur, quando ad propriam, vel alienam vtilitatem corporalem, vel ſpiritualem labor aſſumptus conducit. Hinc omnes artes valdè laborioſæ, etſi artifices ad ſui ſuſtentationem, in diebus ieiunij, laborare non indigeant, & omnes peregrinationes ad ſanctuaria permittuntur. Hinc etiam ſe flagellantes in die ieiunij excuſantur, etſi ob debilitatem ieiunare non poſſe, experientia nou[...]; vt tradunt Filliucius, & Ioannes Santius vbi ſupra. Hinc denique quæcumque opera præſtantiora quam ieiunium licet efficere in die ieiunij, quamuis incompatibilia cum illo præuideantur: quia non intendit Eccleſia hæc impedire, ſed tantum præcipit ieiunium illis, qui præfatis operibus ex iuxta cauſa elicitis, poſſunt ieiunare. Et in his tantum locum habet doctrina illa generalis, quam Ledeſma, Medina, Leander, & alij ſupra citati pro quocumque operum genere conati ſunt ſtabilire, licet fruſtra, vt conſtat ex dictis.

QVÆSTIO II.

Aliqua dubiola circa præceptum ieiunij.

1 NOn leue inter Doctores diſsidium eſt, ex quonam capite, grauis obligatio ieiunij Eccleſiaſtici proueniat? Emin. Caietanus conſtanter aſſerit non prouenire ex iure ſcripto. Ita *in Sum. verb. Ieiunium.* Vbi inquirens, quale ſit vinculum, quo tenemur ad Eccleſiæ ieiunia? Sic reſpondet; *Ex communi interpretatione videtur vinculum præcepti obligantis ad mortale transgreſſores ex inobedientia, vel contemptu, &c. Et hoc ego non audeo ex iure ſcripto aſſerere, quia nullibi ſcio ſcriptum eſſe præceptum obligans ad mortale non ieiunantem: quamuis inueniatur præceptum, hoc eſt, ſtatutum obligans. Hoc eſt, inuenitur præceptum, vt diſtinguitur contra conſilium, & non præceptum antonomaſticè; quod ſolum obligat ad mortale, vt in *verb. Præceptum* habes infrà. Et propterea quatenus eſt ex iure ſcripto, nullum cognoſco interuenire mortale peccatum, infractione ieiunij Eccleſiæ, ſi deſit contemptus.* Hæc Caietanus in Summa. Quæ etiam tradit 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 3. §. *Ad huius euidentiam in fine.* Vbi poſt accuratam rei diſcuſsionem concludit. *Hæc dixerim, quia ex vi verborum, nullibi ieiunium Eccleſiaſticum inuenitur præceptum, loquendo de præcepto ſtrictè.*

2 Idem omninò, quod Caietanus docuit de obligatione ieiunij, ſentiunt alij de obligatione abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ, nimirum non ex iure ſcripto, ſed ex ſola conſuetudine ortum habuiſſe. Cuius efficax argumentum deſumitur ex Caietano. Quia textus vnicus, qui de abſtinentia ab his cibis in iure Canonico reperitur; *cap. denique, diſt.* 4. non magis vrget, quam alij textus, quibus ad præceptum ieiunij Eccleſiæ ex iure probandum, vtuntur Doctores, nempè *cap. non licet, cap. non oportet, de conſec. diſt.* 3. *cap. Quadrageſima, de conſec. diſt.* 5. Sed in his non continetur præceptum obligans, ad mortale, non ieiunantem, iuxta Caietanum. Ergo neque in illo continetur præceptum obligans, ad mortale, non abſtinentem ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ. Conſequutio videtur euidens.

3 Et talem cenſuit Vincentius Baronius in opere contra Amadæum *diſput.* 1. *sect.* 1. *fol.* 128. Ideoque vt illam vitaret, aliud non inueniens effugium ad conſuetum aſylum confugit; negans intrepidè apud Caietanum reperiri verba, quæ circa obligationem ieiunij, fideliter excerpta ſupra dedi. * Nullum, inquit, & periculoſum eſt, quod affert ad hanc immunitatem adſtruendam Amadæus; ouorum, & lacticiniorum vſum (ſcilicèt quatenus eſt ex iure *in capite denique*) carere læthali peccato, ſi eo vacet, (nempè quatenus ex

iure

iure ſcripto) ipſiuſmet Quadrageſimalis ieiunij violatio. Ita eſt. Sed vnde probas ieiunium (quatenus eſt ex iure) ſolùi citra lethale peccatum? Caietani, inquit, verbis. Quæ nulla prorſus apud illum extant. Vide hominis odium in ieiunium. Aduocat teſtimonium Caietani, quod deſideratur, & numquam extitit, vel ſaltem Eccleſiæ mandato ſublatum eſt. * Sic argumenti vim fugere tentavit Baronius. Forſan credebat in nullius viri docti manus eius ſcripta perventura, aliter enim hæc ſcripſiſſe non poſſet. Verba ex Caietano vbi ſupra, fideliter ab Amadæo, & à nobis excerpta, in quauis eius Summa, amice lector, reperies: in editione Pariſienſi anno 1530. in Salmanticenſi, anno 1571. in Veneta anno 1584. & ſic in alijs. Quæſtio facti eſt. Lectores omnes Iudices ſunto. Sed iam ſæpè monui, familiare eſſe Baronio, authorum verba negare, quoties ad ſuam cauſam agit. Vide huius furfuris alia *tract. 3 de Pænit. diſp. 3. q. 3. de circunſt. Quid num. 62. & 63. & diſp. 6. de forma abſol. q. 2. num. 22. & infr. tr. 6. Miſc. diſp. vlt. in fine.*

4 Cæterùm vna Baronius excuſatione defraudandus non eſt, quod præ grauioris momenti occupationibus, hanc quæſtionem oculis luſtrare non licuerit, ſed alicuius tyronis relatione contentus, Caietani patrocinium ſuſceperit. Quod euidenter ex dicendis euincitur. Primo: quia Caietani locum in quo, *ex iure ſcripto*, grauem ad ieiunium Eccleſiæ obligationem oriri negat; (quem Baronius, vbi ſupra, in Summa Caietani deſiderari dixit & numquam extitiſſe, vel Eccleſiæ mandato ſublatum eſſe) hunc inquam locum ipſemet, paulò infrà fol. 127. in præfata Summa exiſtere recognoſcit, & ad cauſam, quā ibi agit, illo vtitur dicens: * Sed quamuis (Caietanus) dubitet an ex illo capite (ſcilicet ex iure ſcripto) ieiunium violetur, concedit tamen ita eſſe ex inobedientia contra conſuetudinem communem, quæ vim legis habet, &c. (& inferius) Non curamus ex quo capite peccetur in legem poſitiuam, dummodo impunitatis ſpe illarum tranſgreſſores non alliciantur, & lactentur. * Sic Baronius. A quo nec ſententia, nec verbis, nec apice diſcrepant, qui obligationem abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ, non ex iure ſcripto, ſed ex conſuetudine prouenire defendunt. Quinimo, vt vidimus ex doctrina Caietani pro obligatione ieiunij, argumentum deſumitur. Secundò, quia licet Amadæus in hac propoſitione ſeptima, numero quarto, ſemel & iterum cum Villalobos, & Machado expreſſerit, Caietanum non ex iure ſcripto, ſed ex ſola conſuetudine grauem ieiunij obligationem ſubortam agnouiſſe, illi tamen Baronius imponit ex vtroque capite illam negaſſe, idque ex Caietano ſuadere tentaſſe. * Amadæus, inquit, contendit tranſgreſſionem legis ieiunij; vel nullum, aut tantum peccatum veniale eſſe ex Caietano *in Sum. verb. Ieiunium.* * Quod in Amadæi mentem non venit. Tertio: quia cum Paulus de Palacios Caietani interpres, ab Amadæo ſupra citatus, obligationem abſtinendi ab ouis, & lacticinijs, ſecluſa conſuetudine, & ſolo iure attento, non adſtringere ſub mortali, ſed ſub veniali tantum; iuxta mentem Caietani: in alterius tamen longæ diuerſæ opinionis patrocinium ab Amadæo advocatum Baronius ſupponit, & eam per calumniam illi affingit, dicens: *Omitto Palatium falſo interpretari Caietanum, quaſi eximat à mortali culpa in totum, tranſgreſſores legis ieiunij; cum tamen doceat, ſin ex iure communi, ſaltem ex conſuetudine, & inobedientia imputari ad graue peccatum. * Quod in huius interpretis mentem non incidit, vt ex eius verbis notiſſimum eſt. Quid ad hæc Baroni? Fatearis, amabo, nec Amadæi opuſculum te legiſſe, vel iterato illo Auguſtini gladio, quo ipſe Iulianum, *lib. 4. cap.* 8. te percutiam: *Tu autem vir honeſtus, & verax cum ſis, abſtuliſti verba; quæ* (ex Caietano) dixi, & (contra Amadæum, & Paulum de Palacios) *dixiſti, quæ finxiſti: redde verba mea, & vaneſcet calumnia tua.* Sed omiſſis nugis.

5 Concluſio ſit: obligationem ieiunij Eccleſiæ, & abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in Quadrageſima, non ſolum ex conſuetudine, quæ vim legis habet, ſed ex iure ſcripto in præcitatis capitibus contento, prouenire. Hæc eſt communis Theologorum, & Canoniſtarum ſententia; & quo ad præceptum ieiunij, vix alium, præter Caietanum, reluctantem inueni: de præcepto autem abſtinendi à lacticinijs, non eſt adeò certum, quia pro contraria militant graues Theologi, & celebres Vniuerſitates apud Amadæum *ſup. tr. de Ieiunio, prop. 7.* Dominicus, Petrus de Alagona, Gratianus, & Gloſſa, Fagundez, Pellizarius, D. D. Franciſcus Verde, Fr. Ludoui-

cus

cus à Conceptione, item Academiæ Regni Luſitani, Conimbricenſis, & Eborenſis; omnes ferè illius Epiſcopi, & celebriores Doctores, & Magiſtri Salmanticenſes, & Complurenſes. Eſt tamen certiſsimum conſuetudinem abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ obligare; ideòque Summus Pontifex Alex. VII. anno 1666. vt ſcandaloſam, vt minimum damnauit hanc propoſitionem: *Non eſt euidens, quod conſuetudo non comedendi oua, & lacticinia in Quadrageſima obliget.* Cum autem hæc conſuetudo vniuerſalis in Eccleſia ſit; & vt omnes tradunt Doctores, & dicitur *l. 37. §. de legibus*, conſuetudo optima legum ſit interpres; dubitare non debemus legem ſtatutam, *in cap. denique, diſt. 4.* pro abſtinentia ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ præceptum grauiter obligans continere, vt cum D. Thoma 2. 2. *quæſt. 147. art. 8.* docent communiter Theologi.

6 Inſuper à ratione efficaciter probatur. Quia verba præcitati capitis *denique* importare præceptum (ſub veniali tamen obligans) eſt commune apud Doctores contrariæ ſententiæ: atqui materia huius præcepti eſt grauis, ergo obligatio leuis eſſe non poteſt. Confirmatur: quia ſi decretum Alex. VII. ſtatuentis conſuetudinem abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in Quadrageſima obligare, quis nunc exponeret de obligatione ſub veniali, audiendus non eſſet, & vt menti Pontificis contraueniens puniri deberet; & tamen caput aliud non eſt, vnde pro obligatione graui concludatur, præter materiæ grauitatem, ergo eadem expoſitio textui iuris Canonici adhiberi debet. Tertiò: quia Auguſtini Anglorum Epiſcopi interrogatio continebat, an præceptum abſtinendi à carnibus in Quadrageſima, importaret etiam obligationem abſtinendi ab ouis, & lacticinijs? Et reſpondet Pontifex, quod ſic. Vt exponit Gloſſa ibidem, idque præſeferunt verba illa *par eſt*, ſeu æquum, & iuſtum. Quæ ius nouum non inducunt, ſed antiquum abſtinentiæ Quadrageſimalis exponunt: quapropter verbis præceptiuis Summus Pontifex vſus non eſt. Confirmatur, quia in aliquibus Prouincijs, vt in Belgio, & Germania, in quibus conſuetudo abſtinendi ab his cibis non eſt, illorum vſum excuſant Doctores, ratione conſuetudinis introductæ, ergo ſupponunt per illam præceptum iuris eſſe abrogatum, alias non ad conſuetudinem, ſed ad defectum prohibitionis recurrere deberent.

7 An verò in Dominicus Quadrageſimæ, ouis, & lacticinijs vti liceat? non conueniunt Doctores. Affirmant Llamas, & Antonius Gomez apud Dianam 3. *p. tr. 6. Miſc. reſ. 80.* & cum Angles, & alijs P. Mendo *in Bullam, diſp. 18. in nu. 16. & de iure academico, lib. 3. q. 47. & in ſtatera opin. moral. differt. 14. quæſt. 5.* & cum Corduba, Fagundez *in Apolog. cap. 5. num. 35. fol. 202.* Antonius de Eſcobar, Ioannes Henriquez, Machado, Martinus de San Ioſeph. Et ſaltem non eſſe improbabile, dicunt Villalob. & Trullench, quos refert Diana *p. 10. tr. 11. reſol. 46.* Quibus adde Palacios, Ludouicum à Cruce, Paſqualigo, & alios, quos citatos ſequitur Tamburinus *in 5. præcep. lib. 4. cap. 5. num. 27.* Quorum ratio eſt, quia ſecundum ius commune, ex quo obligatio abſtinendi ab his cibis promanat; dies Dominici non appellantur dies Quadrageſimales, vtpotè qui numerum quadraginta dierum non complent.

8 Verum ſecunda ſententia extremè oppoſita negat ouorum, & lacticiniorum eſum in Dominicis Quadrageſimæ. Quæ vt probabilior mihi tenenda videtur, ratione conſuetudinis, quæ ſic interpretata eſt textum iuris, & vbique obſeruatur; quæ eamdem vim in diebus Dominicis, ac in ieiunijs Quadrageſimæ obtinet. Secundo probatur, quia Dominicis diebus, licet Quadrageſimum numerum non cõplentibus, obligat præceptum abſtinendi à carnibus, ergo & ab ouis & lacticinisj, quia vt ſupra diximus ex gloſſa, Pontifex conſultus reſpõdit: his diebus, quibus à carnibus in Quadrageſima abſtinemus, ab ouis etiam, & lactiacinijs, ex vi eiuſdẽ præcepti abſtinendum: verè enim in communi loquendi modo dicũtur Dominicæ Quadrageſimæ, etſi numerum quadraginta dierum non compleant: quo etiam ſenſu dies Quadrageſimæ vocantur. Ideo hanc ſententiam tuentur, Paſqualigus in ſecunda editione retractans, quod dixerat in prima, *deciſ. 72.* P. Bardi *in Bull. part. 2. tract. 3. cap. 2. ſect. 6.* plures referens. Item P. Henriq. Vega, Villalobos, Sachez, Santius. Rodrigez, Nugnus. Ludouicus à Cruce, Trullench, Moure, Corduba, Fernandez, Narbona, & alij, quos ſequitur, *Diana par. 3. tract. 6. Miſ. reſ. 80. & par. 9. tra. 8. reſ. 66.* Quibus adde Lezan. *tom. 3. verb. ieiuniorum,*

Digitized by Google

nitam, num.3. & Caſtro Palao tom.4.tract. 25.punct.7.nu.8. & pro hac opinione ſtare declarationem Eminentiſſ. Cardinalium teſtatur Diana p.10.tract.11.reſol.46. Quamuis Tamburinus, *vbi ſuprà*, de illa non conſtare authenticè, reſpondeat.

§. Vnicus.
Corollaria.

9 EX hac concluſione inferunt nõ pauci, priuilegium Bullæ Cruciatæ edendi oua, & lacticinia, illis tãtum ſuffragari, pro diebus Dominicis Quadrageſimæ, quibus pro diebus ieiunij prodeſt: At ius adeò Regulares, & alios in Bulla Cruciata pro Quadrageſima exceptos, neutiquam poſſe eius virtute in diebus Dominicis, vti lacticinijs. Sic P. Henriquez *lib.7. cap.13.n.10.* & cũ Ludouico Lopez tenet Vega *in Sum.tom.1.cap.14.caſu 29.* Cæterum quoad Regulares aliter ſentiendũ eſt, quia hi ſolum excluduntur in Bulla Latina à priuilegio edẽdi lacticinia *in ieiunijs Quadrageſimalibus.* Dies autem Dominici non ſunt dies ieiunij Quadrageſimalis, licet dies ſint Quadrageſimæ, vt ſupra notauimus: non ergo limitatio priuilegij ad dies expreſsè non exceptos extẽdenda eſt: nec fruſtra ly *in ieiunijs* ſuper additum credendum eſt. Ideo ita ſentiunt P. Bardi. *vbi ſuprà ſect.6.num.61.& ſeq.* M. Nugnus *to.2.in 3.p.tract.de Bulla Cruciata, §.8.dub 5.* Corduba, Trullench, Barnabas Gallego, Caſtro Palao, Eſcobar, & alij, apud P. Mẽdo *in ſtatera opin.mor.diſſ.14.q.5.* Quos ſequitur Ioannes Martinez de Prado *tom.1. Theol.Mor.cap.6.q.8.§.2.n.7.* & Diana *p.1. tr.11.de Bulla, reſ.5.& p.9. tr.8.reſ.66.* Qui aſſerit non conſtare authẽticè de quadam Pontificis declaratione in contrarium, quam allegat Rodriguez. Vnde ait Prado. *Concludamus hanc ſententiam eſſe probabiliorẽ, quouſque illa declaratio Pontificis relata in contrarium iuridicè cõſtet, & publicetur.* Ergo Religioſi virtute Cruciatæ poterunt, in Dominicis Quadrageſimæ, ouis, & lacticinijs licitè vti. Secus abſque Bulla, aut alio priuilegio propter ſuperius dicta.

10 Notare hic non prætermittam ampliſſimũ cõceſſum fuiſſe priuilegiũ Religioſis Ordinis Militaris S. Iacobi de Veles, & S. Marci Legionenſis, vt tam ipſi, quã eorum familiares, & ſeruitores poſsint * comedere in Quadrageſima, & alijs diebus anni, de iure, cõſuetudine, aut aliàs quomodòlibet prohibitis, butyrũ, oua, & alia lacticinia. * Sic refert M. Ioannes de la Cruz *de ſtatu Religioſo, lib.1.c.6.dub.22.concl.2.* à Leone X. conceſſum anno 1514. ſubnectens. * Quo cõmunicant aliæ Religiones, iuxta dicẽda *lib.2.cap.4.* & ſeruatur Bulla in Cõuẽtu de Veles.* Cui à fortiori conſentiunt Rodriguez *in qq. Regul.to.1.q.55.art.18.* & Mirãda *to.2 Man.Prælat.q.46.art.7.* quia putãt Regulares poſſe gaudere, & frui omnibus gratijs, priuilegijs, & indultis, etiã particulari loco, vel domui conceſsis. Et in terminis ſententiã Ioannis de la Cruz ſe nõ audere improbare, ait doctiſ. F. Ludou. à Concept *2.2.tom.2.exam.lit.L.verb.Lacticinia, n.8.*

11 Verũ hæc ſentẽtia nullatenus ſuſtinenda eſt. Quia vt expreſsè deciditur *cap.in Capella de priuilegijs* conceſſum vni Eccleſiæ, Prouinciæ, vel loco, nequit trahi ad aliã Eccleſiam, Prouinciam, vel locũ. Secundò, quia communicatio priuilegiorũ non habet locum in exorbitantibus, & in his quæ raro, & cũ difficultate cõcedũtur; prout Rota Romana ſæpius declarauit *deciſ.214, 2.p.Recentior.& deciſ.55.n.14.& 15. 1.p.deciſ.* Et in vna Valentina decimarũ 28. *Nouem.*1603. corã Cardin. Lancelott. Et in vna Toletana *6.Nou.anno* 1605. & ideò ita cenſent Butr.*conſ.19.n.9.* Nauarrus *to.2.tit.de priuileg.conſ.13.n.4.* & alijs citatis Diana *p.11.tr.3.reſ.17.§.Falſum eſt,* & plures alij. & eſt iuxtà regulam 81. de regulis iuris *in 6.* vbi dicitur, in generali conceſſione nõ venire ea, quæ quis veroſimiliter interrogatus nõ eſſet in ſpecie cõceſſurus. Tertiò probatur, quia in Bulla Cruciata, quoad priuilegiũ edendi oua, & lacticinia excipiũtur regulares, niſi ſexagenarij fuerint. Supponit ergo Pontifex hos nõ habere aliunde priuilegium. Quartò denique, quia ipſemet Pontifex Leo X. qui Religioſis Ordinis Militaris Iacobæis Cõuẽtus de Veles, & S. Marci Legionenſis, præfatũ priuilegiũ conceſsit, declarauit, & decreuit communicationẽ priuilegiorum non intelligi de conceſsis quibuſdã domibus, vel perſonis particularibus ordinis, vt habetur, & notatur in ſupplemento Ordinis Minorum *fol.59.conceſ.157.* Nec obſtat conceſsio Pij IV. de qua in dicto ſupplem. *fol.66.conceſ.206.* qui priuilegia conceſſa vni, vel quibuſdam Monaſterijs Ordinis D. Hieronymi; ad omnia & ſingula eiuſdem ordinis tam virorum, quàm mulierum extendit. Hinc enim magis concluſio noſtra firmatur; cũm opus fuerit ſpeciali priuilegio, nec generalis priuilegiorũ

communicatio ad id præſtandum ſufficeret. Ergo à iorum ordinum Regulares per clauſulam generalem communicationis priuilegiorum, in Bullis Pontificũ inſertam, nullatenus poterunt ouis, & lacticinijs vti in Quadrageſima, prætextu præfati Leonis X. priuilegij; Conuentui de Veles, & Sancti Marci Legionenſis olim conceſsi.

12 Ex quibus inferes eiuſmodi priuilegium non ſolùm non communicari regularibus aliorum Ordinum Monachaliũ, vel Mendicantium, ſed nec alijs Fratribus Clericis, vel Equitibus aliorum ordinum Militarium, propter rationem ſuperius traditam: imò nec Equitibus eiuſdem Ordinis Iacobæi, nec Clericis extra Conuẽtus de Veles, & Sancti Marci Legionenſis commorantibus, & domicilium habentibus. Quia præfatum priuilegium eſt mixtum, partim locale, & partim perſonale, & religioſis, ad quodlibet ex præfatis tantum conuentibus pertinentibus, ſeu qui eorum expenſis aluntur, conceſsis. Atque adeò reliqui tam Equites, quàm Clerici ordinum Militarium eo vti nequibunt. Bullæ autem Cruciatæ priuilegio abſque vllo ſcrupulo vti poterunt. *Quia ſub eius indulto* (vt in Bulla Latinè dicitur) *veſcendi carnibus, & ouis, & lacticinijs, comprehenduntur omnes cuiuſvis Militiæ regulares.* Clericos autem Fratres eſſe regulares Militiarum, eſt certo certius. Vt benè docent M. Barnabas Gallego *in explicat. Bullæ, dub. 58.* & P. Mendo *in Bulla, diſp. 18. cap. 3. à n. 17. & tom. de Ordinib. Militar. diſquiſ. 12. à num. 146. & in ſtatera opin. mor. diſſert. 14. q. 5.* vbi efficaciter reijcit Magiſtrum Ioannem Martinez de Prado contendentem, ſub hac voce, *Regulares Militiarum*, non comprehendi expreſsè Clericos Fratres Militares, ſed ſolum Equites, & Commendatarios. Quod aperriſsimè falſum eſt, quia illos eſſe ſtrictiſsimè regulares, ſine controuerſia eſt apud Theologos: hos verò, cum poſsint matrimonium inire, & proprietatem bonorũ habere, (cum quo ſecundum D. Thomã 2. 2. q. 186. *art.* 1. & 4. ſtare non poteſt propriè religio) propriè regulares non eſſe, plures docent. Ergo æquè ad minus certum eſt, Clericos Fratres Militares, ac Equites poſſe virtute Cruciatæ vti ouis, & lacticinijs in Quadrageſima, & ita cũ Gallego, & Mẽdo ſupra citatis, tuetur Diana *p. 11. tract. 2. reſ.* 55. contra Bardi, & Antonium de Eſcobar,

13 Aliud priuilegium viuæ vocis oraculo conceſſum à Paulo III. Minoribus de Obſeruantia Sancti Franciſci, adducit Manuel Rodriguez *tom. 1. qq. Regul. quæſt.* 21. *art.* 10. ad vſum lacticiniorum in Quadrageſima: * Modo Fratres Sacerdotes duas Miſſas celebrent, & Choriſtæ duos Pſalmos Pœnitentiales, cum ſuis Litanijs, & quando ſuſpenduntur Bullæ, hæc omnia iterando. * Quam conceſsionem teſtatur ſe vidiſſe, & putat *non eſſe reuocatã*. Verum in nulla religione eſt in vſu, quod mihi argumentum efficax eſt; regulares omnes (exceptis Militaribus) illam nõ admiſiſſe, vel renunciaſſe. Aliàs hodiè liceret tali priuilegio vti, per eã quæ de reuocatione oraculorum docent plures, quos refert Amadæus *tract. de Ieiunio, prop. 7. num. 8. & 9.*

14 Pro coronide adnotare oportet, priuilegia hactenus conceſſa ad ouorum, & lacticiniorum eſum in Quadrageſima, ſolum illa indulgere in prandio, non verò in collatione ſerotina, in qua, nec in ieiunijs alijs extra Quadrageſimam, oua, & lacticinia, aut piſces licet ſumere, ſed illos tantum cibos, quos conſuetudo legitimè recepta, ex qua collatio ſerotina ortum habuit, ſingulis locis permittit. Quapropter iure dixit Amadæus *tract. de Ieiun. prop. 2. n. 2.* ſententiam contrariam eſſe contra communem Theologorum, & me iudice, prorſus falſam: licet in collatione ſerotina, quantitatem, non qualitatẽ ciborum attendi debere, dixerint Caietanus *in Sum. verb. Ieiunium.* M. Acatius de Velaſco *tom. 1. reſ. Mor. verb. Ayuno, reſ. 32.* M. Nicolaus Moſcicenſis in Tyrocinio *p. 2. pra. 2. n. 22. fol. 97.* & alij, quorum verba fideliter excerpta refert Amadæus *vbi ſuprà*. Et in terminis ad ouorum etiã eſum extendunt Machaldo, Marcus Vidal, & Paſqualigus, quos ibidem adducit: & Hieronymus de Llamas *3. p. Methodi, cap. 5. §. 24.* pro ſe referens M. Sotum his verbis. * Poſſunt & nimium ſtudentes, & capite debiles, (qui male non cœnati dormiunt) aliquantulo in hoc longiores eſſe: Quibus Soto vſque ad paris ouorum eſum concedebat, neque nobis videtur in hoc largus, cum ſciamus ieiunium cum illis omnibus ſeruari poſſe, quæ eius eſſentiæ, neque ſaluti, neque maiori bono repugnent. * Sed in hac parte largior, quam refert Llamas, fuit Mag. Sotus, quem ſequitur Vincentius Baronius

in

in opere contra Amadæum, diſp. 2. §. vltimo, fol. 129 &c, quod mirabile dictu eſt, illum de ſtrictiori ieiunij obſeruantia, ideò enixè commendat. * Adeò, inquit, antiquæ diſciplinæ tenax eſt noſter Soto, vt ipſis Doctoribus, qui ad ſtuditum, capitis dolore, & infirmitate, inepti fiunt, (attende lector) permittat *duo paria ouorum*, nullo oleo, cibo, & vix pane adhibito.* Sic Baronius cum Soto: quorum opinione laxiorē nullam, in hac materia, hactenus inueni. Quatuor enim oua, fruſtulo panis quãuis exiguo adiuncto, nequeunt non collationem ſerotinã non ſolum ratione qualitatis, ſed quantitatis etiam, illicitam reddere. Et miror Baronium, ob collationem iſtã, M. Sotum antiquæ diſciplinæ tenacē appellaſſe: cum ipſemet *largiſſimã* vocet illam, quam communis Doctorum hodiè *protrahit ad octo vncias citra peccatum vllum*, vel cum veniali (vt cum alijs, ait Diana *p. 9. tract. 6. reſolut.* 15.) ad vncias decem cōmunis cibi. Quam, inquit, * noſtri Thomiſtæ haberent quaſi nuperum inuentũ ſibi ignotum, & improbarent, quaſi quoddam helluationis, & potationis nimiæ, in noxam ieiunij, à mollioribus Theologis excogitatum genus.* Hic, ſtudiosè lector, tuum iudicium appello: & ad examen bilancis Baronianæ te invito. Vncias, ſentētias, & verba pondera: & ſimul impoſturã ibidem fingētis Amadæum tradidiſſe collationem *ex cibis quibuſcumque*, ad vncias decem poſſe abſque læthali protrahi: cum tamen neque ipſe, nec vllus ex authoribus, quos ibi refert, id aſſeruerit. Curioſa alia invenies *ſup. fol.* 288, *num.* 18. *&* 19.

DISPVTATIO SEXTA, De præcepto Charitatis Dei, & proximi.

QVÆSTIO I.

An detur ſpeciale præceptum actus amoris Dei ſuper omnia?

1 EIuſmodi præceptum dari, hominemquè teneri actum charitatis elicere, tam ex iure naturali, quàm diuino ad virtutem charitatis pertinente, eſt communis Theologorum ſententia, quam tenent D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 100. *art.* 10. vbi ſic: * Actus charitatis dupliciter conſiderari poteſt, vno modo ſecundum quod eſt quidam actus per ſe, atque ita cadit ſub præcepto legis, quod de hoc ſpecialiter datur, ſcilicet, diliges Dominũ Deum tuum, & diliges proximum tuum, &c.* D. Bonavētura, Scotus, Suarez, Azor, Sanchez, & alij, quos referunt, & ſequuntur Puente Hurtado 2. 2. *tom.* 2. *diſput.* 174. *ſect.* 4. P. Vazquez *tom. 4. in 3. part. quæſt. 86. artic. 2. dub. 6. in fine, & quæſt. 90. artic. 1. dub. 4. num. 40. & 41.* & alij communiter.

2 Probatur apertè ex Euãgelio Matthæi 22. & Lucæ 10. vbi cum Chriſtus Dominus interrogaſſet legis peritum, quodnam eſſet primum, & maximum mandatum in lege? Ille reſpondit: *Diliges Dominum Deum tuum.* Cui Chriſtus Dominus: *Rectè iudicaſti.* Si ergo inter omnia præcepta primum, & maximum præceptum charitatis eſt, dubitari nequit, ex verbis Chriſti Domini, certiſſimum eſſe dari tale præceptum dilectionis Dei, & ab alijs præceptis, & ab omnium collectione diſtinctum eſſe: quia omnium collectio non eſt primum, & maximum mandatum: ineptèquè reſpōdiſſet Iuriſperitus, ſi rogatus, quale eſſet primum mandatum, dixiſſet: *Collectio omnium.*

3 Deinde ratione probatur, qua vtitur D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 44. *art.* 1. De alijs virtutum actibus ſunt præcepta, quia nos ducunt ad noſtrum vltimum finem: ſed actus charitatis immediatè, & proximè ad illum nos ducit: ergo. Confirmatur, quia dubium non eſt, dari præceptum actus interni fidei: quod eſſe certum ſecundum fidem, ait Suarez *diſput. 13. de Charit. ſect.* 1. *num.* 2. ex illo Ioannis 3. *Hoc eſt mandatum eius, vt credamus in nomine filij eius*: atqui, vt conſtat ex Euangelio Matthæi 22. *Diliges Dominum Deum tuũ, eſt maximum, & primum mandatum*: ergo eadem fidei certitudine tenēdum eſt, dari præceptum actus interni amoris Dei. Vrgetur, quia actus charitatis non minus neceſſarius eſt ad ſalutem, quàm actus fidei: ſicut enim Scriptura *Marci vltimo*, dicit: *Qui non crediderit, condemnabitur*: Ita Ioannis 3. ait: *Qui non diligit manet in morte.* Ergo ſicut actus fidei, quia in Scriptura præcipitur ſub comminatione damnationis æternæ, obligat in omnium opinione, ſub graui peccato; ita & actus Charitatis. Secundò probatur,

Digitized by Google

tur, quia finis hominis eſt Deus, & opera virtutum ſunt media ad finem hunc conſequendum: atqui amor mediorum procedit ex amore finis, ergo hic primo loco nobis præcipitur, quia præceptum naturale conſequendi noſtrum vltimum finem, eſt præceptum amoris eiuſdem vltimi finis, ex cuius fruendi deſiderio aliarum virtutum actus imperantur, & diriguntur. Et ſanè, vt benè inquit Baronius *2. part. Manuduct. diſp. 3. ſect. 2. §. 1*: Si Deo ex præcepto credẽdum eſt, quod verax ſit, & omniſcius; nec fallere magis poſſit, quam falli: ſi in eo ſpes noſtra ex præcepto ponẽda eſt; quod nec facultas omnipotẽti, nec volũtas ſummè bono deſit ad benefaciendũ; cur non eodem iure infinitæ bonitatis, ex præcepto eſt ſummè amandus?

4 Obijcies: Præcepta charitatis includũtur in alijs præceptis Decalogi, ergo & obſeruatio præceptorũ charitatis in aliorum præceptorum obſeruatione; ſed præcepta Decalogi obſeruari poſſunt abſque actu ſpeciali charitatis Dei, vt tradit D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 100. *art.* 10. *&* 2. 2. *quæſt.* 44. *art.* 1. *ad* 1. ergo & præcepta charitatis. Prima huius diſcurſus præmiſſa conſtat ex D. Thoma *art. 1. citato ad* 3. vbi, cum ſibi obieciſſet: * Si de charitate darẽtur aliqua præcepta, deberent poni inter præcipua præcepta, quæ ſunt præcepta Decalogi, non autẽ ponuntur: ergo.* Reſpondet: *Dicendum, quod omnia præcepta Decalogi ordinantur ad dilectionẽ Dei, & proximi, & ideò præcepta charitatis non fuerunt connumerãda inter præcepta Decalogi, ſed in omnibus includuntur.* Reſpõdeo huiuſmodi ſolutione innixus præcepta charitatis adcò aperta nobis eſſe, vt ſicut præceptum de fide recta in Deum, & de ſpe in illo collocanda, ita de amando, nõ oportuerit in Decalogo evulgari. Senſus igitur ſolutionis D. Thomæ eſt, præceptũ dilectionis Dei, & proximi in alijs Decalogi præceptis includi tanquam primũ principium, ad quod omnia reducuntur; & ſimiliter eorum actus: Qui enim Deũ, & proximum diligit, totam legem implebit. Quod de eo, qui proximũ diligit, nos edocuit Paulus ad Roman. 13. eo quod ad charitatem pertineat, qua proximus diligitur propter Deum: vt ponderant S. Auguſtinus *de Doctrina Chriſtiana, cap.* 30. & S. Thomas *ad Roman.* 13. *lect.* 2. videatur Thomas Sanchez *libr.* 3. *in Decalogum, in proœmio.* vbi hanc expoſitionem ex ipſo D. Thoma, Caietano, & Nauarro adducit. Et conſtat apertè *ex* 1. 2. *quæſt.* 100. *art.* 4. *ad* 1. vbi ait: *Præceptum fidei præſupponitur ad præcepta Decalogi, ſicut præceptum dilectionis.* * Ergo quod non fuerint ſcripta in Decalogo; validius argumẽtum pro illis ſuppeditat.

5 Obijcies ſecundò locum alium D. Thomæ ex eadem *quæſt.* 44. *art.* 4. vbi præceptum diligendi Deum ex toto corde ſic exponit: *Ad ſecundum dicendum, quod dupliciter contingit, ex toto corde Deum diligere. Vno quidem modo in actu, id eſt, vt totum cor hominis ſemper actualiter in Deum feratur, & iſta eſt perfectio patriæ. Alio modo, vt habitualiter totum cor hominis in Deum feratur, ita ſcilicet, quod nil contra Dei dilectionem cor hominis recipiat, & hæc eſt perfectio viæ.* * Ex quibus ſic arguitur. Qui diligit Deum ex toto corde, prout eſt pefectio viæ, verè obſeruat præceptum charitatis Dei, ſed qui habitualiter Deum diligit, nil contra Dei dilectionem agens, diligit Deum ex toto corde, prout eſt perfectio viæ: ergo. Cum autem habitualis hæc dilectio, & nil contra Dei dilectionem agere, abſque actu interno amoris Dei contingere poſſit, ſeruando ſcilicet Decalogi præcepta, & habendo animum paratum ad dilectionem Dei (ſicut de dilectione proximi tradit Angelicus Doctor 2. 2. *quæſt.* 184. *artic.* 2. *ad tertium.* * Sufficit (inquit) vt feratur in ſingulos habitualiter, & ſecundum animi præparationem: *) Inde non leuiter concludi videtur, præceptum diligendi Deum ex toto corde, cui præceptum dilectionis proximi ſimile eſt, ſatis adimpleri, iuxtà principia D. Thomæ, ſi voluntas in Deum habitualiter feratur, ſecundum animi præparationem, nil contra Dei dilectionem agens. Reſpondeo, perfectionem viæ conſiſtere in obſeruatione duplicis præcepti dilectionis Dei, affirmatiui ſcilicet, & negatiui: primò obligatur homo elicere actum amoris Dei; non quidem pro ſemper, hæc enim eſt perfectio patriæ, ſed aliquoties in vita, vt infrà dicemus. Præcepto verò negatiuo nil agendi, quod dilectioni Dei opponatur, ſemper, & pro ſemper obligatur: & ſic ſe habens, dicitur homo habitualiter Deum ex toto corde diligere, quia nil contra Dei dilectionem recipere paratus eſt.

Ob-

6. Obijcies tertiò D. Thomã 2. 2. *quæſt. 184. art. 3. ad ſecundum*, vbi ait: * Perfectio diuinæ dilectionis vniuerſaliter cadit ſub præcepto; ſed tranſgreſſionem præcepti euadit, qui quomodocumque perfectionem diuinæ dilectionis attingit: eſt autem infimus dilectionis gradus, vt nil ſupra eum, aut cõtra eum, aut æqualiter ei diligatur.* Et infra: *Non eſt trãſgreſſor præcepti, qui non attingit ad medios perfectionis gradus, dummodo attingat infimũ.* Ex quibus ſic: Qui nil ſupra Deum, aut contra Deũ, aut æqualiter ac Deum diligit, præceptũ dilectionis Dei adimplet; ſed nullo actu charitatis elicito, verificari poteſt, nil ſupra, aut contra, aut æqualiter ac Deum diligi: ergo & adimpleri præceptum dilectionis Dei ſuper omnia. Cui videtur facere Caietanus 2. 2. *quæſt. 186. art. 2.* dum ait: * Infra limites præceptorum communi modo ſeruandorum ſaluatur dilectio Dei ſuper omnia. * Reſpondeo, D. Thomam loco ſuprà citato ſupponere præceptũ dilectionis Dei alijs locis à ſe traditũ, & explicare gradum dilectionis ad illius adimpletionem requiſitum: dicitquè, infimum ſufficere; ideòquè non eſſe tranſgreſſorem præcepti, qui illum attingit, id eſt, qui eo actu dilectionis feratur in Deum, vt nil ſupra eum, aut æqualiter ei diligat. Qui enim creaturam plus, aut æquè, ac Deum diligeret, neque infimum quidem charitatis gradum attingeret, & multo minus, qui contra Deum aliquod eius præceptum frangeret; quia actus dilectionis Dei etiam infimus, cum eiuſmodi creaturarum amore componi non poteſt. Itaquè genuinus D. Thomæ loci ſenſus eſt, eum, qui eo actu fertur in Deum, qui ſecum non compatiatur alium dilectionis creaturarum ſupra Deum, aut contra Deum, aut æqualiter ei, non eſſe tranſgreſſorem præcepti charitatis, quia actus ille dilectionis, quo in Deum fertur, licet nec ſupremum, nec medios perfectionis gradus, attingit tamen infimum.

7. Obijcies quartò D. Gregorium *Homil. 20. in Euangel.* vbi ait: * Verè enim Deum diligimus, ſi mandata eius cuſtodimus. * Et Auguſtinum *ſermon. 32. de tempore*, vbi ait: * Dei verò dilectio in obſeruatione mandatorum eius tota conſiſtit.* Reſpondeo, inefficax ex his Patribus argumentum deſumi; eorum enim verba ſolum euincunt à poſteriori, & ab effectu rectè colligi, Deum diligere, qui mandata eius cuſtodit, iuxtà illud Ioannis 14. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit.*

§. II.

Conſectaria.

8. EX dictis infertur nullatenus ſuſtineri poſſe opinionem aſſerẽtem non dari ſpeciale præceptum actus charitatis, quod ex hac virtute procedat. Quam maximum errorem continere, dixit Lorca 2. 2. q. 157. & vt minimũ vt ſcandaloſam damnauit Summus Põtifex Alexand. Septimus; *die 24. Septembris, anno* 1665. Inter alias enim in Congregatione Generali ſanctæ & Romanæ Inquiſitionis damnatas, & ſub pœna excommunicationis prohibitas, hæc extat. *Homo, nullo vnquam vitæ ſuæ tempore, tenetur elicere actum fidei, ſpei, & charitatis, ex vi præceptorum diuinorum ad eas virtutes pertinentium.* Vnde deducitur vt ſcandaloſam in poſterum reijciendam quorumdam opinionem aſſerentium non dari ſpeciale præceptum charitatis, ſed generale, cui per aliorum præceptorum adimpletionem ſatis fit.

9. Infertur ſecundò ab ſcholis exterminandam ſententiam eorum, qui obligationem ad actus internos charitatis, indirectam ſolum eſſe, defendunt, id eſt, non ortam ex vi præcepti diuini ad hanc virtutem pertinentis, ſed ad virtutes alias. Verb. grat. ex præcepto religionis; vt quãdo exiſtenti in mortali occurrit neceſſitas communicandi, vel celebrandi, vel cõficiendi aliquod Sacramentum, & non habet copiam Confeſſoris.

10. Infertur tertiò defenſari vlterius non poſſe opinionem aſſerentium ad actum charitatis ſolum teneri, qui alia via iuſtificari non poteſt. Aliàs qui medio Sacramento Pœnitentiæ iuſtificationem obtinere poſſet, nullo vnquam vitæ ſuæ tempore teneretur elicere actũ charitatis. Quod expreſsè damnatum eſt ab Alex. VII.

11. Infertur quartò falſam prorſus eſſe opinionem quorũmdam aſſerentium eum, qui ſemel in anno dignè Euchariſtiam ſumat, adimplere ſpeciale charitatis præceptum. Quam tenuit Mag. Bannez in Vniuerſitate Salmãtina Primarius D. Thomæ Cathedræ mo-

derator 2.2.q.44.dub.1.*concluſ*.3.§.*Alijdicunt*:verba eius ſunt. * Nihilominus dico ſecundò, quod abſque ſcrupulo credi poteſt, quod qui dignè ſumit Euchariſtiam ſemel in anno, adimplet ſimul ſpeciale præceptum charitatis. * Sic ille, quē ſuppreſſo nomine, refert, nec refellit M. Serrã 2.2.*quæſt*.44.*in fine*, vbi ait: * Certum eſt præceptum charitatis obligare, vt pluries in diſcurſu vitæ, actum dilectionis Dei, & proximi eliciat homo. Sunt nihilominus qui dicant, abſque ſcrupulo credi poſſe ſpeciale præceptum charitatis adimpleuiſſe eum, qui ſemel, in anno quolibet, dignè Euchariſtiam ſumpſit. * Hæc inquã ſententia neutiquam in poſterum ſuſtineri poteſt; nam cum Euchariſtia ſemel in anno quolibet, dignè ſumi poſsit, quin præcedat, comitetur, vel ſubſequatur charitatis actus, ſola confeſsione prævia ex animo attrito procedente: ſequitur manifeſtè hominem nullo vnquam vitæ ſuæ tempore teneri elicere actum charitatis, ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinētis. Quæ eſt propoſitio ab Alex. Septimo damnata.

§. III.

Animadverſio in Baronium.

12 QVamuis doctiſsimus M. Bannez ſententiam nuper ex ipſo fideliter exceptam tenuerit: & nec eius verba Baronius ipſe inficiari audeat, nihilominus ſuadere tentat, mala fide ab Amadæo citatum, & à præfata opinione fuiſſe prorſus immunem, ſic *diſp.3.operis contra Amadæum, ſect.2.§.1.fol.*312. Quem ibi carpit, quod ex verbis Magiſtri Bannez, ſic intulerit. * Videtur M. Bannez commutaſſe præceptum ſpeciale charitatis in præceptum dignè ſumēdi Euchariſtiam, quod eſt æquiualenter illud negare. * Quæ conſecutio legitima eſt: & (vt notauit Dicaſtillo *de Pœnit. diſp.3.num.4.& 95.*) ex Bannez ſententia infertur, præceptū ſpeciale charitatis ceſſare in eo, qui aliunde eſt iuſtificatus. Quod hodiè aſſerere, æquè nefas eſt.

13 Et vt præfatæ conſecutionis robur magis innoteſcat: Amadæi argumentum in Magiſtrum Bannez retorqueo; & ſimul inſtauro ex alio, quo ipſe M. Bannez impetit M. Sotum aſſerentem in Baptiſmo adimpleri præceptum, quo omnes tenentur, diligere Deum ſuper omnia, cùm ad vſum rationis peruenerint. * Sic enim in illum inſurgit 2.2.*quæſt*.44.*artic*.1.*dub*.1. * Dicit Sotus, quod in Baptiſmo impletur iſtud præceptum, quia tunc dat homo nomen ſuum in militiam Chriſti. Sed tamē non video, quomodò tunc ſpeciale præceptum charitatis adimpleatur, quoniam paruuli habitualiter amant, ſicut & credunt. Adulti verò (attende) cum ſola attritione dignè ſuſcipere poſſunt Sacramentum Baptiſmi, ergo in ſuſceptione Baptiſmi non adimpletur ſpeciale præceptum dilectionis Dei. * Hæc Bañez: quæ in illum cum Amadæo, ſic vrgeo. Adulti cum ſola attritione, dignè ſuſcipere poſſunt Euchariſtiam: ergo in ſuſceptione Euchariſtiæ non adimpletur præceptum dilectionis Dei: ergo ſi ad aliter adimplendum non tenentur, euidens eſt, ſpeciale præceptum charitatis, aut ceſſare in eo, qui aliunde iuſtificatus eſt, aut in præceptum dignè ſumendi Euchariſtiam eſſe commutatum. Ergo vel argumentum M. Bañez contra Sotum nullum eſt, aut Amadæi contra Bañez apertè concludit.

14 Inſtat Baronius, infideliter citatum M. Bañez, * quia licet dicat, ſatisfieri huic præcepto charitatis, cum quis ſemel per annum dignè ſumit Euchariſtiam: tamen, quaſi huic reſponſioni diffiſus addit, (quod non debuerat tacere Amadæus) huius præcepti omiſsionem nobis ignorantibus poſſe ad peccatum læthale imputari. * Verū ſi hæc expoſtulatio iuſta foret, potuiſſet & debuiſſet Baronius, in Magiſtrum Serra, qui additamentum iſtud primo tacuit, primo inuehi. Potuiſſet etiam contra Mag. Petrum de Ledeſma id ipſum vrgere, qui, licet ex eodem inſtituto, non aliter Magiſtrum Bañez citatum adducit *tom.2.Sum.tract.3.cap.5.poſt 6.concluſ.* Vbi ſic refert: * La ſexta ſentencia es, que el que cumple con el precepto de la comunion, recibiendo dignamente el Sacramento de el altar, cumple con el precepto de amar a Dios ſobre todas las coſas. Eſta ſentencia tiene el P.M. Bañez en el lugar alegado. Eſta manera de dezir me parece muy dificultoſa, porque el precepto del amor de Dios es muy diferente del de la Euchariſtia. Luego con comulgar no cumple vno con el precepto de amar a Dios. * Hæc Ledeſma: ab his tamen mala fide citatum Bañez, nec ipſe Baronius dicet, cur ergo Amadæum impetit?

15 Et quidem neuter malæ fidei redargui poteſt, quod vltimam citatis præ-

cep-

ceptum amoris Dei concluſionem omiſerit, quia licèt poſt nuper traditã de adimpletione huius præcepti, per dignam ſuſceptionem Euchariſtiæ, M. Bañez ſubnectat: * Tandem dico, quòd fortaſsis, nobis ignorantibus, aliquando eſt omiſsio huius præcepti ſicut etiam ſolet eſſe omiſsio orandi Deum. * Non dicit, eſſe peccatum mortale, nec. ideò hæc addidit, quia alteri cõcluſioni diffuſus fuerit, ſed quia forſan pluries in anno per ſe obligat charitatis præceptũ, & nos ignoramus. Plures enim intra annum caſus occurrunt, in quibus diſputant Doctores, ſit, necne obligatio eliciendi actum ſpecialem amoris Dei: verb. grat. An quiſque id illum per ſe teneatur, quoties contritionem peccatorum habere debet, aut veram eorum deteſtationem extra Sacramentum? An quoties aliquem in Deum blaſphemantem audit? An quoties beneficium magnum à Deo acceperit? An quando grauis odij Dei tẽtationes inſtãt? Et ſimiles, in quibus omiſſio huius præcepti fortaſsis, nobis ignorãtibus, datur. Quæ proinde ignorantia ex diuerſitate opinionum probabiliũ ſuborta, à peccato, etiam veniali, nedum mortali nos excuſat. Quapropter conſultò M. Bañez non dixit; *nobis ignorantibus poſſe ad peccatum lethale imputari*, vt Baronius illi affinxit, *ſed fortaſsis, nobis ignorantibus, aliquando eſſe omiſsionem, ſicut & orãdi Deum*. De hac ergo ignorantia inculpabili ex varietate opinionum, circa tẽpus obligationis huius præcepti, loquitur Magiſter Bañez *vbi ſuprà*, quia licet exiſtimet, præceptum amoris Dei per ſe ſufficienter adimpleri digna ſingulis annis, Euchariſtiæ ſuſceptione: cenſet tamen, & meritò, alijs etiam temporibus fortaſſe per ſe obligare, & per ignorantiam omiſſionem inculpabilem cõtingere. Hoc autem eodem verborum tenore ſcribere potuiſſet, quamuis ad actum ſpecialẽ amoris ſingulis annis eliciendum obligaſſet, vt plures alij obligant. Sicut ergo, ſi hanc cõmunem concluſionem præmiſiſſet, non eſſet argumentum diffidentiæ, quod poſt illam adiungeret: *Fortaſsis, nobis ignorantibus, aliquando eſt omiſsio huius præcepti*: ita ſimiliter, nec quod poſt doctrinam de adimpletione præcepti charitatis per dignam ſumptionem Euchariſtiæ, adiecerit. Nil ergo in Magiſtrum Bañez peccauit Amadæus; ſicut nec M. Ledeſma, nec M. Serra: Solus ergo Magiſter Bañez defecit, vel ſi mauis, & Baronius dum illum defendit, cræſis verbis tanti Magiſtri, & alijs ex ſuo penu ſuppoſitis.

§. IV.

An obligatio eliciendi actum charitatis Dei proueniat ex præcepto affirmatiuo huius virtutis? An ex negatiuo?

16 NIL clarè determinatum habemus: ideòquè controuerti adhuc poteſt, an ex vi cenſuræ Alexandri VII. damnata etiam maneat opinio aſſerentium, ſolum dari ſpeciale præceptum actus charitatis negatiuum, nempè, non habendi odio Deum? Et conſequenter, neminem teneri ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis actum charitatis elicere, ni opus fuerit ad euitandum periculum ſuccumbendi vrgenti tẽtationi odij Dei.

17 Ratio difficultandi præcipuè deſumitur ex obligatione eliciendi actum fidei, quæ non occurrente neceſsitate profitendi fidem, prouenit, ſecundum plures, ex præcepto negatiuo non diſſentiendi reuelatis, ſeu non ſuccumbendi tentationi contra fidem, vt videre licet apud Magiſtrum Prado *tom. 1. quæſt. Moral. cap. 7. de fide, quæſt. 4. §. 4. n. 15. & ſequentibus*. Quibus facilè conſentient Doctores aſſerentes, pueros, cum ad vſum rationis perueniunt, non adſtringi præcepto dilectionis Dei. * Quia ſi tunc (inquit M. Prado *n. 14.*) non obligat præceptum poſitiuum actus fidei, nunquam obligaret, quia non eſt maior ratio temporis ſequentis. * Imò nec in articulo mortis eſſe obligationem directam actus fidei, ſed indirectam, nempè ex alia virtute prouenientem, ad cuius actum debeat fidei actus præcedere, tradũt Sanchez, Trullẽch, Bonacina, Lugo, Granado, & alij apud Prado *ſuprà n. 17. & ſequentib.* Ergo ſicut, ſaltem extra primum inſtans vſus rationis, obligatio eliciendi actum fidei, ceſſante neceſsitate illam confitendi, non oritur ex præcepto poſitiuo huius virtutis, ſed ex negatiuo; ita ſimiliter de obligatione eliciendi actum amoris Dei, ſentire licebit.

18 Secunda difficultandi ratio, ſumitur ex doctrina D. Thomæ, prout à M. Acatio de Velaſco expoſita *tom. 1. reſol. Moral. verb. Amor al proximo, reſol. 55. nu. 4.* Vbi cum ſuppoſuiſſet Angelicis Præcep-

ceptoris doctrinam *ex 1. 2. quæſt. 100. art. 10.* aſſerentis, actum charitatis, ſecundum quod eſt quidam actus, per ſe cadere ſub præcepto legis: * Quod de hoc (inquit) ſpecialiter datur: diliges dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. * Quibus, tam dilectionis proximi, quàm Dei ſpeciale charitatis præceptum dari, apertiſsimè docet. Nihilominus M. Acatius vbi ſupra conſtanter defendit, nō eſſe obligationem diligendi proximum actu interno, & ſpeciali charitatis, niſi ad euitandum odium, neceſſarium ſit. Quam ſententiam, vt D. Thomæ, & aliorum communem tuetur, dicens: * Santo Tomas, y comunmente los Doctores enſeñan, que no debemos amar al proximo con actos internos ſpeciales, ſino es en caſo, que fueſſe neceſſario para euitar el aborrecimiento. * Ex quibus ſic intulit Amadæus *Quid ergo? Dicemus ne, in doctrina D. Thomæ neminem teneri amare Deum actu interno ſpecialis amoris, niſi cum opus fuerit ad euitandum odium? Expende vim conſequentiæ.* Et vt luculentius. Sic inſtauro argumentum de vtroque actu charitatis Dei, & proximi datur ſpeciale præceptum; ſed ſpeciale præceptum charitatis proximi non obligat ad actum internum amoris, niſi cum opus fuerit ad euitandum odium, ergo neque ſpeciale præceptum charitatis Dei. Hæc eſt vis conſequētiæ, quam Amadæus lectori expendendam commendauit, & quæ obligationem ad actum charitatis Dei ex ſolo præcepto negatiuo huius virtutis prouenire, conceſsis præmiſsis, apertè videtur concludere.

§. V.

Animaduerſio altera in Baronium.

19 Conſequutio præfata adeò exoſa Baronio fuit, vt in Amadæum, (qui ei aſſenſum non præſtitit, vt falsò ſupponit) ſic exclamet *vbi ſup. fol. 316.* * *Quis iſta ferat? adeò prapoſtere ex doctrina D. Thomæ ſanctiſsima, deduci conſequentias impias, & abſurdas?* * Sit eſto: Ideò verò Amadæus vt illas vitaret, alteram ex præmiſsis claudicare, iure cenſuit; non maiorem, vt aliqui temerè dixerunt, ſed minorem. Nam cum ſpeciale charitatis præceptum de actu dilectionis Dei, & proximi detur, vt tradit D. Thomas vbi ſupra, & conſtat *ex Euang. Matthæi* 22. nequit conſequenter aſſeri, actum internū amoris Dei per ſe cadere ſub præcepto affirmatiuo, non verò actum amoris proximi.

20 Verum, vtraque præmiſſa conceſſa, Baronius conſequentiam irridet. Nec mirum, cum præceptum ſpeciale amoris Dei, & proximi exponere non renuerit, illo veteri prouerbio: *Qui amat me, amat & canem meum*: quaſi præceptum amandi proximum ea ratione ſe habeat reſpectu præcepti amandi Deum, ac præceptū amandi canem, cum præcepto amandi proximum: aut quaſi proximi, & canis amandi, darentur duo ſpecialia præcepta inter ſe connexa; ſicut & amoris Dei, & proximi dantur. Vnde concludit, ridiculam eſſe argumentationē à præcepto ſpeciali amoris proximi ad amoris Dei, dicens: * Canem amici non debeo ſingulari affectu proſequi; ſed amicitiæ ſatisfacio, ſi habeam animum paratum ad canem diligendum, cum occurrit occaſio amico teſtaudi affectum, eius cane non omnino neglecto. * Ex his præmiſsis infert, quod licet amoris proximi ſpeciale præceptum non obliget per ſe ad actum internū amoris, nil inde concludi poteſt contra obligationem ad actum internum amoris Dei ex præcepto affirmatiuo prouenientem. * Aliàs (inquit) ſatisfaciam præcepto charitatis in Deum, ſi illum eodem loco, quo canem, reponam. * Verba hæc, cui vertam, neſcio. O Baroni! non tam imbelle telem fuit; ictum verò non ſenſiſti. Et quidē ſi in obligatione amandi Deum non alia amandi proximum contineretur, quam in præcepto amandi proximum, obligatio amandi eius canem; aut præceptum amādi canem daretur ſimile præcepto amandi proximum, quod, iuxtà Euangelium, ſimile eſt præcepto amandi Deum: diſcurſus Baronij irridendus non foret. Sed cum omnia ſecus ſe habeant, & ipſe ignorare non poſsit, conſequentiæ, & conſcientiæ morſus fugere non poterit.

21 Et vt res magis innoteſcat, ſic formo argumentum. Ex eo, quod Chriſtus Dominus, eodem modo loquutus fuerit de ſpeciali præcepto charitatis Dei, & proximi, inferunt Doctores, dari præceptum ſpeciale diuinum, & ſupernaturale charitatis proximi, quo ex charitate, amore ſupernaturali tenemur proximum diligere (quod eſſe de fide certum dicit Trullench *lib. 1. Decalogi, cap. 5. dub. 4. n. 4.*) Ergo ex eo, quod Chriſtus Dominus de vtroque ſpeciali præcepto charitatis Dei, & proximi eodem tenore verborum, locutus fuerit:

ſi-

legitima hæc erit conſequentia: actus internus ſupernaturalis charitatis Dei per ſe cadit ſub præcepto affirmatiuo, ergo & actus internus ſupernaturalis charitatis proximi: ergo ab oppoſito conſequentis validum erit argumentum: ſed actus internus, & ſupernaturalis charitatis proximi in opinione D. Thomæ (vt teſtatur Acatius de Velaſco) per ſe non cadit ſub præcepto affirmatiuo: ergo neque actus charitatis Dei: ergo ex negata obligatione diligendi proximum actu interno charitatis ſupernaturalis, ex vi præcepti affirmatiui pertinentis ad virtutem charitatis, efficaciter arguitur contra obligationem amandi Deum actu interno charitatis, ex vi præcepti affirmatiui; ſolumquè concedendam ex vi præcepti negatiui ſpectantis ad hãc virtutem. Neque hoc argumento, vt falsò imponit Baronius vbi ſuprà,* contendit Amadæus ex D. Thoma, præceptum charitatis amandi Deum nullum dari ſpeciale.* Sed non dari ſpeciale affirmatiuum, ſi de amando proximo non detur: * Nam cum præceptum charitatis, inquit, de vtroque amoris actu, Dei ſcilicèt, & proximi ſpecialiter detur, iuxtà illud *Matthæi 22. ſecundum autem ſimile eſt huic: diliges proximum tuum ſicut te ipſum.* Aut vtrumque ſub præcepto (nempè affirmatiuo) cadere, aut neutrum formaliter dicendum eſt. Conſequentiam deſidero.* Hæc Amadæus, quibus, vt patet, ſpeciale præceptum affirmatiuum amoris Dei non inficiatur, ſed & proximi etiã concedendum intendit.

22 Quapropter meliora ſapiens Baronius *fol. 326.* benè aſſerit, falſum eſſe, nullum dari ſpeciale præceptum affirmatiuum dilectionis proximi, & contra expreſſa Chriſti Domini verba, Ioannis 13. *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem.* Id verò traditum à D. Thoma *Quodlib. 4. art. 24. ad* 1. ſuadere tentat, *fol.* 327. ex quo loco oppoſitam concluſionẽ deduxit Acatius de Velaſco. * Eo enim quodlibeto, & articulo ad primum (inquit Baronius) eruditè diſſerit D. Thomas, & varias refert Patrum ſententias de adoleſcente Matthæi 19. &c.* Cæterum huius teſtimonij explicatione, non euerſam, ſed inſtauratam Acatij aſſertionem cenſeo, quia obligationem ad actum internũ amoris proximi, eo loci à D. Thoma traditam fuiſſe, Baronius ipſe ſuadere contendit ex eius neceſsitate *ad obſeruantiam præceptorum ſecundæ tabulæ, quo* (inquit) *amore ſublato, cætera nutant, nec impleri poſſunt, multominus collectim omnia, niſi præat veluti radix horum fructuum ſingularis ex charitate affectus in proximum. Si ea* (inquit) *ſit neceſsitas, & efficatia ſpecialis dilectionis in proximum ad ſeruanda ſecundæ tabulæ præcepta, quid futurum putas de ſingulari amore in Deum, vt ſummum bonum ad ſeruanda collectim omnia præcepta?* Hoc autem argumẽto ſolum euincit Baronius, iuxtà D. Thomam, loco ſuprà citato, amorem Dei, & proximi cadere ſub præcepto, vt neceſſarium ad aliorũ præceptorum adimpletionem: quod eſt idẽ, ac dicere: dari obligationem ad eiuſmodi actus internos ex vi præceptorum ad alias virtutes pertinentium, quando ad earum obſeruantiam opus fuerit; quod nullus vnquam negauit. Quodlibetum ergo quartum D. Thomæ *art. 24. citato*, ne leue quidem ſuppeditat argumentum pro ſpeciali præcepto affirmatiuo amoris proximi, ad virtutem charitatis, & non ad aliam, directè reducendo.

23 Ex alijs ergo locis D. Thomæ, probari debet obligatio eliciendi actum amoris proximi ex vi præcepti affirmatiui ad hanc virtutem pertinentis; quod nullibi à D. Thoma (quidquid Acatius dixerit) negatum inuenio.

§. VI.

Præceptum affirmatiuum amoris Dei, & proximi efficaciter probatur.

24 QVod detur obligatio eliciendi actum amoris Dei non ſolùm ex præcepto negatiuo, ſed etiam ex affirmatiuo, ad virtutem charitatis pertinẽte: probant efficaciter fundamenta pro ſpeciali præcepto huius actus ſuperius iacta: Charitatis enim præcepto, quod primum, & maximum eſt, id negare, quod alijs virtutum præceptis conceditur, valdè rationi diſſonat, cum Dei dilectio totius vitæ Chriſtianæ fundamentum ſit: vnde à Concilijs, vniuerſæ legis obſeruantia dicitur: ergo ſicut ex alijs virtutibus, quæ obiecta longè inferioris ordinis habent, nõ ſolùm præcepta negatiua, ſed etiam affirmatiua dimanant, ita ex virtutibus fidei, ſpei, & charitatis, quæ perfectiores ſunt, & præcipuè ex charitate, quæ maior omniũ eſt. Cum igitur charitas ſpecialis, & præſtantior virtus ſit, & eius actus ad ſalutem neceſſa-

Digitized by Google

ceſſarius, nullo apparenti fundamento dici poteſt de tali actu ſpeciale præceptum affirmatiuum non dari.

25 Vrgetur, quia ſi ex ſolo præcepto negatiuo non ſuccumbendi tentationi odij Dei, teneretur quis actum charitatis elicere, ſequeretur, quod ſi homo nullo ſuæ vitæ tempore, eiuſmodi tentatione vrgeretur, nullo ad actum charitatis ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis adſtringeretur. Quæ eſt propoſitio ab Alexandro VII. damnata: ergo fatendum eſt neceſſariò, obligationem eliciendi actum charitatis, non ſolum ex præcepto negatiuo, ſed etiam ex affirmatiuo huius virtutis, aliquando directè prouenire. Quod argumentum præceptum affirmatiuum fidei, & ſpei æquè comprobat.

26 Maior eſt difficultas circa actum amoris proximi. Dicendum tamen eſt, ſimiliter dari ſpeciale præceptum affirmatiuum de actu interno ſupernaturali amoris proximi. Ita communiter Theologi, quos citatos ſequitur M. Prado *to. 1. quæſt. Moral. cap. 12. quæſt. 4. §. 2. nu.* 15. Probatur primò ex verbo Chriſti Domini, Matthæi 22. & Marci 12. *Diliges dominum Deum tuum, eſt primum, & maximum mandatum. Secundum ſimile eſt huic: diliges proximum tuum, ſicut te ipſum.* Et Ioannis 13. verſ. 34. *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* Quod præceptum ſecundum communem Sanctorum Patrum, & Theologorum expoſitionem, eſt affirmatiuum charitatis ſupernaturalis, nos obligans diligere proximum propter Deum. Qui quidem actus nequit non eſſe ſimul charitatis Dei. Vndè Apoſtolus ad Roman. 13. *Qui diligit proximum legem impleuit.* Ex cuius verbis D. Auguſtinus *tom. 9. tract. 9. in Primam Ioannis* 4. ſic infert: * Neceſſe eſt ergo, vt Deum diligat, qui diligit fratrem. * Secundò probatur ex D. Thom. *ad locum Pauli ad Rom. 13. lect. 2.* vbi ſic. * In dilectione proximi includitur dilectio Dei, ſicut cauſa includitur in effectu. * *Et 1. 2. quæſt. 100. art. 10. & 2. 2. quæſt. 44. art. 7.* explicans præceptum Chriſti domini, Matthæi 22. *Diliges proximum tuum, ſicut te ipſum:* inquit: * Modus dilectionis tangitur, cum dicitur, *ſicut te ipſum,* &c. Et hoc tripliciter, primò quidem ex parte finis, vt ſcilicèt aliquis diligat proximum propter Deum, ſicut ſe ipſum propter Deum debet diligere, vt ſic ſit dilectio proximi ſancta. * Diligere autem proximum propter Deum, ſtare nequit abſque actu interno charitatis ſupernaturalis proximi: huius ergo præceptum nobis iniùxit Chriſtus Dominus loco ſupra citato. Ex hoc autem dilectionis actu præcepto, neceſſaria conſequutione deducitur, nil contra proximum à nobis efficiendum, & illi ſubueniendum in neceſſitatibus corporalibus, ſicut neceſſitatibus proprijs: idquè tantum ſuadet authoritas D. Thomæ *ex quodlib. 4. art. 24. ad* 1. non verò, vt quidam volunt, non dari præceptum affirmatiuum actus ſpecialis, & formalis amoris proximi. Quod negari quidem non poteſt, ex mente D. Thomæ, alijs in locis expreſſa.

QVÆSTIO II.

Quo tempore obliget præceptum ſpeciale actus interni amoris Dei ſuper omnia.

1 IN hoc puncto quot capita, tot ſententiæ: nonnullas referam. Prima aſſerit, præceptum charitatis Dei per ſe, & directè tantum obligare in articulo mortis, ita nonnulli Theologi innixi authoritati D. Thomæ. Probant primo *ex 4. diſt. 17. quæſt. 3. ad quæſtiunc. 4.* vbi ad ſimiles quæſtiones decidendas, hoc iecit fundamentum. * Præcepta affirmatiua non obligant ad ſtatim, ſed ad tempus determinatum: non quidem ex hoc, quod tūc commodo impleri poſſunt, &c. Sed ex hoc, quod tempus neceſſitatem vrgētem adducit. * Extra articulum autem mortis, per ſe loquendo, nullam neceſſitatē agnoſcit D. Thomas ad ea, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis exercenda, vt videtur deduci ex his, quæ tradit de confeſſione, & Baptiſmo *in addit. ad 3. part. quæſt. 6. art. 5. in corpore,* vbi ait: * Quia quæ ſunt de neceſſitate ſalutis tenetur homo in hac vita implere, ideò ſi periculum mortis immineat, etiam per ſe loquendo, obligatur aliquis ad cōfeſſionem faciendam, vel Baptiſmum ſuſcipiendum. * Ex quibus M. Canus *in relect. de Pœnit. part. 4. §. Secunda propoſitio,* ad obligationem amandi Deum ſpeciali actu dilectionis, nullum tempus determinat, præter articulum neceſſitatis, in quo tantum hoc præceptum, ſicut & reliqua affirmatiua, obligare autumat. * Nec peccat (inquit) mortaliter, qui non diligit Deum, niſi neceſſitatis articulus intercedat. * Quapropter ſemel tantum per ſe in vita obligare, putat probabile Illuſt.

Digitized by Google

M.Acatius de Velaſco *tom.1.reſol.Moral. verb.Amor,reſol.53.n.2.*dum hanc opinionem referens, inquit:* Con que ſe libran los fieles de muchos eſcrupulos.* Et ſequitur Remigius *in Sum.tract.2.cap.1. de 1.precep.Decalogi.§.3.*Et ab alijs traditam ſupponit M.Victoria *in releƈt.de obligat. peruenientis ad vſum rationis part.3.nu.11.* Vbi de tempore,quo amoris præceptum obligat loquutus,planè ſupponit,ſuo tēpore ſententiam fuiſſe communem : ait enim:* Nec videtur ſufficiens ſolutio cōmunis, quod tenetur ſemel in vita.* Cui conſentiunt non ignobiles Magiſtri;quibus conuenit Ioannes Sanctius *in Selectis diſp.1.nu.21.§.Nec frangitur.*Vbi hanc dicit,eſſe veriorem ſententiam: * Nam ſuppoſito,quod nullum tempus determinatum ſignet Deus,quo debeat diligi , liberum relinquit hominem,vt tempore à ſe electo obligationem exequatur:& cum articulus mortis vltimum vitæ tempus ſit,& aliud eligere nequeat,conſtringitur; in illo præceptum implere.*

4 Secundò probatur, quia præceptum contritionis non obligat per ſe ante articulum mortis : ergo nec præceptum actus charitatis. Antecedens eſt D.Thomæ *in add.ad 3.p.q.6.art.5.*vbi confeſsionē dicit obligare,quando contritio obligat. Ad hanc autem teneri per ſe , neminem putat,niſi in articulo mortis,quia ex iure diuino pro confeſsionis præcepto,ſic ibi concludit,vt conſtat ex numero præcedenti.Et eſt commune Theologorum cū Caietano *in Sū.in edit.Veneta,anno 1584. & in antiquiori Pariſienſi anno 1530.verb. Contritio,§.Tēpus antè,*vbi ſic ait:*Quantum ad vitandum nouum peccatum tráſgreſsionis præcepti de contritione, tempus eſt determinatum ad articulum neceſsitatis , ſicut in alijs affirmatiuis præceptis contingit.Prima neceſsitas eſt articulus mortis , quia tenetur homo in hac vita conteri.Secunda eſt ſuſceptio,vel adminiſtratio Sacramēti,& vniuerſim exercitatio cuiuſcumque actus exigentis neceſſariò hominem ſine peccato mortali.* Sic Caietanus,quem ſequuntur M.Canus *vbi ſuprà §.4.Propoſitio*, & viginti DD. apud Leandrum *tom.1.tract.5.diſp.1.quæſt. 37.*Diana *p.5.tract.13.reſol.33.& part.11. tract.8.reſ.51.§.Dico itaque.*Et nouiſsimè, quod mirabile eſt, hanc opinionem falſam vocat,& ſimul amplectitur Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum diſp.3.ſect.2.§.2.fol.115.*vbi ſic ait.* Præceptū contritionis eſt,quid poſterius lapſu in peccatum ; & *diſp.2.*probatum eſt, dilationem quamcumque non eſſe nouū peccatum, niſi accedat negligentia , deſiderio liberioris vitæ. * Ergo iuxtà Baronium, qui non ex deſiderio liberioris vitæ, contritionem vſque ad articulū mortis differat,non peccabit contra præceptū pœnitentiæ,vel charitatis.Ex horum Doctorum ſententia efficax videtur ſumi argumentū pro licita dilatione amoris Dei vſque ad mortis articulum. Inſtauro ſic: poſt peccatum commiſſum nō minus vrget præceptum contritionis,quam amoris Dei quia contritio,ſecundum communem Theologorum ſententiam , eſt formaliter actus charitatis : & ècontra actus charitatis eſt formaliter , aut virtualiter actus contritionis,vt tradit D.Thomas *in 4.diſt.17.quæſt.1.ad 4.quæſtiunc.ad 1.** Dicēdum(inquit)quod feruor dilectionis de neceſsitate ſecum coniunctū habet odium contrarij.* Ergo ſi poſt commiſſum peccatum poteſt contritio differri vſque ad articulū mortis : poterit etiam actus charitatis.Hæc conſequutio videtur neceſſaria,conceſsis præmiſsis. Quod verò ante peccatum teneatur quiſque actum charitatis elicere , eo autem perpetrato,vſque ad mortem iterare non adſtringatur,difficilè captu eſt.

5 Tertiò probatur ex authoritate Doctorum , qui dum extremè oppoſitam ſententiam defendunt : nimirum, præceptum amoris Dei homines obligare , dum primum inſtans rationis attigerint,quæ eſt communis inter Thomiſtas: inde nonnulli ex primis huius Scholæ ſuam concluſionem probant;quod niſi adultus in primo inſtanti vſus rationis præcepto charitatis teneatur:* Vix(inquiunt)vllum præter articulum mortis aſsignari poteſt. * Sic M.Bañez,& M.Soto,quos refert Baronius *in opere contra Amadæum , diſput.3. ſect.2.art.1.§.1.fol.312.* & ſequitur ipſe,tū ibidem,tum *1.part.Theol.mor. contra Caramuelem,diſp.2.ſect.1.art.3.fol.137.*vbi ſic ait: * Qui patiuntur inſtans primum rationis elabi , eoque nos eximunt à præcepto amoris Dei, vix aliqua ratione veriſimili poſſunt aliud tempus illi præcepto implendo deſignare,niſi ad finem vitæ, & mortis articulum devoluātur.* Sic Baronius , & ante illum Mag. Prado *tom.1. quæſt.moral.cap.7.quæſt.5.§.4.n.14.& 15.*

vbi

vbi ait: * Si tunc non obligat, numquam obligaret (nempè vſque ad articulū mortis) quia non eſt maior ratio temporis ſequentis. * Ex quibus ſic arguitur: ergo homini, qui in primo inſtanti vſus rationis actum charitatis elicuerit, nullum tempus ante articulum mortis aſsignari poteſt, in quo ad illū iterandū teneatur: Ergo omnes Thomiſtæ, qui huic obligationi fecerunt ſatis (vt ſuppono) non tenebuntur ad actum amoris Dei vſque ad articulum mortis. Benè. Ergo reliqui Doctores extra Scholam Thomiſtam, qui talem obligationem pro primo inſtāti vſus rationis non agnoſcunt, conſequenter aſſerunt, præceptum ſpeciale charitatis extra articulum mortis non obligare. Quod hæc conſequutio ſit legitima ex præmiſſis, fatentur omnes Thomiſtæ ſupra citati: atqui probabiliſsima eſt ſententia negans obligationem eliciendi actum charitatis in primo inſtanti vſus rationis, ergo nequit improbari conſequutio, quæ ex illa neceſſariò deducitur.

6 Quartò probatur argumento deſumpto ex D. Thoma *in addit. ad 3. part. quæſt. 6. art. 5. in corpore*, vbi de præcepto Baptiſmi loquens ſic ait. * Ad Baptiſmū non eſt aliquod tempus determinatum, vltra quod, ſi Baptiſmum differat, peccatum incurrat. * Et infra. * Quia quæ ſunt de neceſsitate ſalutis tenetur homo in hac vita implere, ideò ſi periculum mortis immineat, etiam per ſe loquendo, obligatur aliquis ad confeſsionem faciendā, vel Baptiſmum ſuſcipiendum. * Ex quibus ſic: Baptiſmus eſt fundamentū Chriſtianæ vitæ, & tamen iuxtà D. Thomam ante periculum mortis nullum eſt tempus ei ſuſcipiendo determinatum, vltra quod, ſi adultus Baptiſmum differat, peccatum incurrat. Ergo idem de actu amoris Dei eodem fundamento dici poterit. Vrgetur: quia huic principio innixi Scotus, Durandus, Gabriel, Ricardus, Paludanus, Suarez, Valentia, Lugo, & alij apud Leandrum à Sacramento *tom. 1. tract. 5. diſp. 3. q. 13.* aſſerunt, ſecluſa lege Eccleſiaſtica, præceptum confeſsionis non obligare extra articulum mortis. * Quia præceptum, inquiunt, affirmatiuum per ſe non obligat, niſi in articulo neceſsitatis, qui per ſe loquendo nullus eſt dabilis ante mortem. * At qui præceptum amoris Dei eſt præceptum affirmatiuum, & aliūdè nullum eſt ei tempus à Chriſto Domino, nec à iure naturali determinatum, ergo, ni ab Eccleſia determinetur, non obligabit abſque ad periculum mortis.

7 Hæc ſunt fundamenta, quæ pro hac ſententia militant, quam proinde grauiſſimi Doctores ſequuti ſunt, & videtur tenere doctiſsimus Nauarrus *in Summ. cap. 11.* vbi per omiſsionem amoris Dei, ſolum putat peccare: Qui dimiſit amare Deum, tempore quo ſub pœna peccati mortalis tenebatur ad cogitandam ſuam ſalutē ſpiritualem, veluti cum imminebat mortis periculum, vel neceſsitas ſe obtulit ſumēdi, vel adminiſtrandi Sacramentum. Sic Nauarro pro ſe citans Mag. Tabienam, & Maiorem.

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

7 Sententiam nuper relatam, *impiam, & abſurdam*, vocat Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp. 3. ſect. 2. art. 1. §. 1. fol. 314.* & vltimum argumentum à paritate præcepti Baptiſmi deſumptum, *falax*, & *vitioſiſsimū* appellat. * Quia non eſt (inquit) idem iudiciū de vtroque præcepto: nam præceptū charitatis ad finem pertinet, & Baptiſmi ad media. * Verum hoc effugium nullum eſt, quia actus charitatis non cadit ſub præcepto, vt finis aliorum præceptorum eſt, ſed vt medium ad conſequutionem gloriæ, vt benè ait M. Bañez *2. 2. q. 44. artic. 1. concluſ. 3.* ibi: * Actus charitatis eſt etiam medium maximè neceſſarium ad aſſecutionem finis, & eatenus eſt de illo præceptum ſpeciale; non vt habet rationem finis aliorum præceptorum, ſed vt habet rationem vltimi & perfectiſsimi medij ad aſſequutionem finis. * Ergo ex eo, quòd præceptum charitatis ad finem pertineat, & Baptiſmi ad media, inſufficiens prorſus eſt diſparitas à Baronio tradita, maximè, vt argumentum de fallacia redarguat, cum tam actus charitatis, quàm Baptiſmus, vt media tantum, ad aſſequutionem finis, ſub præcepto cadant.

8 Vitioſiſsimum etiam noſtrum argumentum appellat exclamans, numquā D. Thomam docuiſſe, quod de Baptiſmi dilatione, in loco ſupra citato illi adſcribitur: * Nec poteſt (inquit) illi adſcribi, niſi per ſummam calumniam. * Quis hæc apud Baronium legat, & fidem neget? Sed vt nullam huic Authori deberi, palam facerem: legi, & relegi D. Thomæ locum ſupra

pra

pta adductum *ex addit. ad 3. part. quæſt. 6. artic. 5. in editione Salmanticenſi* (qua vtor) *anno* 1553. & verba, quæ ex illo adduxi, fideliter excerpta inveni: Nec in alienum ſenſum ab Amadæo detorta. Et claritatis gratia antecedentia, & ſubſequentia ſubiungā. Diſputat ibi D. Thomas, *Vtrū peccator teneatur ſtatim confiteri? *Et poſtquam ſtatuit, ratione cōmunionis teneri, ſubnectit: * Alio modo obligantur aliqui ad confeſsionē per ſe, & ſic videtur eadem eſſe ratio de confeſsione, & de Baptiſmo differendo, &c.* Præceptum autē confeſſionis, iure diuino, per ſe non obligare extra articulum mortis, docent Doctores citati *n. 29.* & teſte Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 35. ſect. 3. n. 6.* eſt ſententia D. Thomæ *diſt. 17. q. 3. art. 1.* Et de præcepto Baptiſmi exprimit D. Tho. *vbi ſuprà*, dicēs: * Ad Baptiſmum percipiendum non tenetur aliquis ſtatim, poſtquam habuit propoſitum Baptiſmi, neque eſt aliquod tempus determinatum, vltra quod ſi Baptiſmū differat, peccatum incurrat. * Ab hac autem aſſertione ſtatim excipit articulum mortis, ſubiungens: * Quia ea, quæ ſunt de neceſsitate ſalutis tenetur homo in hac vita implere: ideò ſi periculum mortis immineat, etiam per ſe loquendo, obligatur aliquis ad confeſsionem faciendam tūc, vel Baptiſmum ſuſcipiendum. * En apertè à D. Thoma traditum, nullū eſſe tempus extra articulum mortis, vltra quod, ſi Baptiſmum quis differat, peccatum incurrat. Quo ergo iure, id non poſſe illi adſcribi, *niſi per ſummam calumniam*, ſcripſiſti? Sed vt calamum in poſterum compeſcas, argumentum à paritate Baptiſmi deſumptum in te retorqueo, & ex ore tuo te iudico. * Si in primo inſtanti vſus rationis, homo eximeretur à præcepto amoris Dei, vix aliqua ratione veriſimili poſſet aliud tempus illi præcepto implēdo deſignari, niſi ad finem vitæ, & mortis articulum deuoluatur. * Sic ſatis 1. *part. Theologiæ Moralis diſput. 2. art. 3. folio* 337. cum alijs tui inſtituti, quos ſupra dedi: Atqui omnes Thomiſtæ cum D. Thoma defendunt, præceptum Baptiſmi non obligare in primo inſtanti vſus rationis, (quibus non diſſenties) ergo vix aliqua ratione veriſimili poterit huic præcepto implendo, aliud tempus deſignari, niſi ad finem vitæ, & mortis articulum devoluatis. Quid ad hæc?

9 Inſtat Baronius, D. Thomam ibidē addidiſſe: * Poteſt contingere, quod in dilatione Baptiſmi mortale erit peccatum, vel non erit, & hoc penſandū ex cauſa dilationis. Vnde ſi cauſa dilationis Baptiſmi mortale peccatum annexum habeat, vtporè ſi propter contemptum, vel aliquid huiuſmodi, Baptiſmū differat, dilatio erit peccatum mortale: aliàs non. * Fateor, D. Thomæ hæc eſſe verba, quæ licet Baronius non referat, excerpere placuit, vt ex illis D. Thomæ ſenſus apertius percipiatur. Concedo, dilationem Baptiſmi ex contemptu, vel ex alio prauo fine poſſe eſſe peccatum mortale: contendo verò, vi conſequentiæ, idem prorſus de dilatione actus charitatis dici debere: & ideò deficiente ſimili cauſa dilationis, ſicut non peccat mortaliter omittens Baptiſmum vſque ad articulum mortis, (ſolo attento iure diuino) ita neque qui actum charitatis. Stat ergo argumentum ſupra confectum: quod *fallax, & vitioſiſſimum* Baronius vocauit. Alijs ſolutionem remitto.

§. II.

Vera ſententia.

10 Extremas relinquo, aliam, quæ præceptum amoris Dei ſuper omnia in primo inſtāti vſus rationis obligare defendit: aliam, quæ ſolum in articulo mortis. Primam deſero, quia hæc obligatio Authoribus tantum ſcholaſticis eſt nota, qui eius meminerunt: & moraliter videtur certum non omnibus ineſſe obligationem, quam nullus agnouit, omnes ignorant. Secundam reijcio, quia præceptum dilectionis Dei eſt præceptum amicitiæ conciliandæ, conſeruandæque per totam vitam cum Deo: qui eſt finis, ex cuius amore, & fruendi deſiderio cætera omnia diriguntur, & miniſtrantur. Incredibile ergo prorſus eſt, quod non obliget vſque ad articulum mortis: ſi enim media ad conſecutionem finis, in diſcurſu vitæ, ex præcepto adhibenda ſunt, qui fieri poteſt, quod amor finis ad finem vſque vitæ differatur? Ideò hanc ſententiam, quæ communis eſt inter Theologos, tuentur Sanchez *libr. 1. Summ. cap. 35.* Suarez, & Valentia, quos refert, & ſequitur Caſtro Palao *tom. 1. tract. 6. diſp. 1. punct. 4. nu. 4.* Sotus, Bañez, Lorca, & alij, quos ſequitur Monteſinos 1. 2. q. 98.

diſput. 19. *quæſt.* 2. *num.* 3. & Mag. Prado *vbi ſuprà quæſt.* 3. *num.* 5. & 6. qui conſtanter aſſerunt, extra articulum mortis dari obligationem eliciendi actum charitatis Dei, etiam his, qui in primo inſtanti vſus rationis actum charitatis elicuerint.

11 Iam quo tempore præceptum hoc ex virtute charitatis obliget? Non conueniunt Doctores. Certum autem eſt, ſecundum omnes, ex alijs virtutibus obligationem procedere, quoties occurrat obligatio ſe iuſtificandi ad recipiendum, vel conficiendum aliquod Sacramentum. Et ſimiliter ex præcepto negatiuo ipſius charitatis, quemlibet teneri, actum amoris Dei elicere, quoties ad vitandū odium, opus fuerit. Difficultas ſolum eſt de præcepto affirmatiuo. Reſpondeo ergo, alijs ſententijs omiſsis, nullum determinatè aſsignari poſſe: certum autem eſſe dari obligationem aliquoties Deum amandi. In hac concluſione ferè omnes Doctores conueniunt. P. Suarez *de Charit. diſputat.* 5. *ſect.* 3. *num.* 4. ſic ait: * Dico teneri hominem non prorſus ceſſare tota vita ab hoc amore. Quare, qui per multos annos non exercet hunc actum amoris, delinquit contra charitatem. * P. Henriquez, quem refert, & ſequitur Filliucius *tractat.* 22. *cap.* 9. *quæſt.* 8. *num.* 290. dicit: * Saltem quinto quoque anno, hoc præceptum ligare. * Magis limitat Caſtro Palao *vbi ſuprà puncto* 4. *numer.* 10. vbi ait: * Reputarem, dilationē trium annorum eſſe grauem. * Cui conſonat P. Coninch *diſputat.* 24. *dub.* 3. *numer.* 53. ibi: * Videtur omnino mortaliter peccaturus, ſi hoc præceptum quis ad tres, vel quatuor annos ſponte differat. * Strictius alij, ſingulis annis per ſe obligare, tradunt. Ita Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. *diſputat.* 174. *ſect.* 6. §. 26. Lorca 2. 2. *diſputat.* 58. *ſect.* 3. *num.* 8. Mag. Petrus de Ledeſma *in Summ. tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 5. *poſt* 6. *concluſ.* Alij verò nullum tempus determinare audent. Et fortè ante annum obligare, inquit Mag. Prado *tom.* 1. *Quæſtion. Moral. cap.* 12. *quæſt.* 3. *num.* 10. Quapropter P. Granados 2. 2. *quæſt.* 44. *controuerſ.* 3. *de Charitat. tractat.* 14. * Aliquoties (inquit) in vita credendum eſt, obligari nos ad hunc amorem, ſed diffinire tempus magis in particulari non poſſum. * Et ex hoc capite, ratione ignorantiæ temporis huius obligationis, homines excuſat à peccato, dicens: * Quonam tempore obliget hoc præceptum, res eſt occulta, quod deſeruiet, vt facilè admittamus inuincibilem ignorantiam, quæ excuſet à culpa plures, qui hoc præceptum fortaſſe non impleuerunt. * Sic P. Granados, cui lubens aſſentior.

12 Ad argumenta aduerſariorum reſpondeo. Ad primum deſumptum ex authoritate D. Thomæ *in* 4. *diſtinct.* 14. neceſsitatem vrgentem ad præcepti amoris Dei adimpletionem, non ex periculo mortis, ſed ex vitæ Chriſtianæ fundamento, & inſtitutione taxandam eſſe; ac proinde adultum teneri ad actum amoris Dei nimis non differendum, ſed aliquoties in vita eliciendum, iuxtà diuerſitatem opinionum, de quibus ſupra.

13 Ad ſecundum reſpondeo, poſt lapſum in peccatum æque obligare præceptum contritionis, ac præceptū amoris: nego autem, contritionem differri poſſe vſque ad articulum mortis, ſi articulus iſte differatur vltra tempus à Doctoribus, pro actu amoris eliciendo, deſignatum. Idquè D. Thomas ſupponit loco ab aduerſarijs adducto *ex addit. ad* 3. *part. quæſtion.* 6. *artic.* 5. dum ſic ait: * Tunc tenetur aliquis ad propoſitum confitendi, quando ad contritionem tenetur, ſcilicet, quando peccata memoriæ occurrunt, quod præcipuè in articulo mortis exiſtit. * Ly enim, *præcipuè*, idem importat, quod *maximè*: vt oſtendat maiorem eſſe rationem de articulo mortis: exprimit enim caſum minus dubium, aliumquè magis dubium includit, vt cum Bartol. Tiraquell. Burgos de Paz, & alijs tradit Barboſa *in Dictionar. iuris, dict.* 272. Quapropter licet D. Thomas ibidem concludat, confeſsionis præceptum per ſe obligare in articulo mortis, tempuſquè aliud ex iure diuino non deſignet, limitanda tamen eſt concluſio ex præcedentibus, nimirum, tunc *præcipuè* obligare. Aliud verò tempus ad eius adimpletionem vrgere, non negat: ideòquè aliquoties in vita eiuſmodi præceptum, ſicut & amoris, vel cōtritionis obligare, dicendum cenſeo.

14 Ad tertium deſumptum ex authoritate Thomiſtarum, qui pro ſolo articulo mortis præceptum amoris obliga-

gaturum inferunt, ſi in primo Inſtanti vſus rationis non adſtringat. Reſpondeo, illationem eſſe nullam, & cui ipſi etiam tenentur reſpondere, admiſſa obligatione pro primo inſtanti vſus rationis, quandoquidem eos etiam, qui hoc præceptum pro eo inſtanti adimpleuerunt, obligant ad aliquoties in vita actum amoris Dei eliciendum, extra articulum mortis.

15 Ad quartum, quod adducitur ex authoritate D. Thomæ pro licita dilatione Baptiſmi vſque ad articulum mortis, reſpondeo, D. Thomam eodem modo de Baptiſmo, ac de confeſsione ſentire: atque adeò eius concluſio intelligenda eſt, iuxtà ſuperius dicta ad ſecundum argumentum, nempè ſuſceptionem Baptiſmi *præcipuè* obligare in articulo mortis: non verò excludit obligationem ante hunc articulum. Nec congruè excludi poteſt, quia non ſolùm Baptiſmus in voto, ſed in re ſuſceptus vitæ Chriſtianæ fundamentum eſt. Quapropter Caietanus *3. part. quæſt. 68. artic. 3. §. Et quamuis*, ſic ſcripſit. * Dilatio tamen Baptiſmi vſque ad mortis articulum licita non eſt: vt patet *de conſecrat. diſtinct. 4. cap. quando quis.* * Cuius ſententia eſt veriſsima: textus verò, quo vtitur, rem non euincit, quia ſolum procedit de his, qui vſque ad exitum vitæ ſuſcipere Baptiſmum differunt, vt liberius peccent, ſpe Baptiſmi poſteà ſaluandi.

QVÆSTIO III.

Vtrùm maritus, qui vxorem adulteram ſuſpicatur, poſsit ei occaſionem offerre, vt in adulterio deprehenſam corrigat?

1 PARTEM affirmatiuam tuetur Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp. 35. num. 12.* qui vniuerſaliter aſſerit, * offerentem alicui occaſionem ad peccandum, vt deprehenſus in illo reſipiſcat, vel ob alium bonum finem, non peccare: qualiter excuſantur Cuſtodes nemorum ſe abſcondentes, vt euntes ingrediantur liberè, & deprehenſi caueant in futurum illuc redire. Illud enim non eſt cooperari ad peccatum, ſed permittere vnum committi, vt plura euitentur, vt tradunt Nauarrus, Nauarra, Corduba, Valentia, Molina, Manuel, Vega, & alij. * Et infrà: * Eàdem etiam ratione excuſari parentes, & heros non auferentes, vel apponentes famulis, aut filijs occaſionem furandi, cum eos ad furandum propenſos norunt, vt ſic in furto deprehenſi reſipiſcant, cenſent Nauarrus *in Sum. Hiſpana, cap. 28. addit. ad num. 3. cap. 14. §. La dezima.* Corduba *in Summ. quæſt. 5. corollar. 4.* Nauarra *libr. 3. de Reſtit. cap. 4. dub. vltim. in noua edit. num. 104.* * Hactenus Ioannes Sanctius. Quem ſequuntur Guilinus *verb. Peccatum.* Layman *lib. 2. tractat. 3. cap. 13. num. 5.* Gaſpar Hurtado *de Iuſtit. diſputat. 6. diffic. 3. §. Ratio prioris eſt.* * Quia peccanti ex malitia (inquit) poteſt licitè tribui materia peccati, quæ aliàs ſit indifferens. * Diana *3. part. tract. 5. Miſcellan. reſolut. 18.* cuius rationem reddit. * Quia id non eſt formaliter cooperari ad peccatum, ſed materiam, & occaſionem peccati ſubminiſtrando, illud permittere. Quibus fauent aſſerentes, non eſſe peccatum mortale, ſubminiſtrare materiam indifferentem ea abvſuro. Petrus de Ledeſma *tom. 2. tractat. 27. dub. 4.* & Caietanus *2. 2. quæſt. 147. artic. 4. in fine*, alijque plures ex hoc capite excuſantes Tabernarios, & Caupones cibaria miniſtrantes ſoluturis ieiunium. Quia * ſi omnino cœnaturi ſunt, (ait Caietanus) & ego inuito eos ad mecum cœnandum, non inuito eos niſi ad locum, & ſocietatem cœnæ, & miniſtro illis cibos. Ex nullo autem horum apparet peccatum aliquod. * Ergo ſi vxor adulteratura eſt, maritus occaſionem offerens, verb. grat. ſolàm relinquens, vel conſulens, vt conſanguineam viſitet, non inuitat niſi ad locum, & domum conſanguineæ, vt adductis teſtibus poſsit de adulterio conuincere, vel in adulterio deprehenſam corrigere. In his ergo, iuxtà doctrinam Caietani, peccatum aliquod non apparet. Cui fauent Doctores aſſerentes, non peccare mortaliter, qui petit aliquid indifferens, quo alter iam paratus eſt abvſurus, quia hæc videtur leuis cooperatio ad peccatum. Sic nonnulli apud Bonacinam *tom. 2. diſputat. 2. de Peccatis, quæſtion. 4. puncto 2. num. 21.*

Digitized by Google

2 Et quod caput, eſt ſententia expreſſa D. Thomæ *q. 13. de malo, artic. 4. ad 19.* vbi ſic ſcribit. * Pro nullo incommodo corporali vitando, debet homo contentire in peccatum alterius: ſed tamen pro aliquo incommodo vitando, poteſt homo licitè vti malitia alterius, vel materiam ei non ſubtrahere, ſed præbere. * Quid clarius?

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

3 HVNC D. Thomæ locum, etſi fideliter excerptum, enormiter tamen truncatum expoſtulat Baronius *in opere contra Amadæum, diſput. 3. ſect. 2. §. 3. folio* 298. ſic illum impetens: * Sed hic ſolito enormiori fraude elegantiſsimum D. Thomæ locum *ex quæſt. 3. de malo* (13. voluit dicere) *artic. 4. ad* 19. corrumpit, truncatis verbis, quæ apertè ſenſum D. Thomæ interpretabantur, & fraudem Amadæi refellebant. * Et exſcriptis, quæ à nobis ſupra, ſubnectit: * Cur tacuiſti, quæ ſequuntur, verba? Sic enim proſequitur Sanctus Doctor: *Sicut ſi latro aliquem iugularet, & ad vitandum periculum, aliquis latroni theſaurum oſtenderet.* Vides ex D. Thoma non licere quācumque occaſionem, aut materiam peccandi præbere, ſed tunc tantum, cum quis vitam inuadit, atque ab homicidio ſemouet, permiſsis eius arbitrio fortunæ bonis? *

4 His de Amadæo actum putat elegans Baronius, quaſi exemplum, quo vtitur D. Thomas, demonſtret, extra caſum imminentis mortis, ad quam iam inimicus eſt accinctus, licitum non eſſe, ex quocumque alio bono fine, materiam peccati illi præbere. Cæterum homo apertè fallitur: quia licet D. Thomas, claritatis gratia, in exemplum adhibuerit caſum latronis iugulum minantis, cui ad vitandum mortis periculum, oſtendi poſſe theſaurum diripiendum, in confeſſo eſt apud omnes: non tamen propterea exiſtimauit, in hoc ſolo caſu eſſe licitū materiam peccati proximo præbere. Quinimo eo exemplo, maioris claritatis gratia, vtitur ad probādum, in aliis etiam caſibus minoris momenti idem licitum fore.

5 Ad horum euidentiam, proponam argumentum, cui D. Thomas loco citato reſpondet, quod eſt decimum octauum, & decimumnonum his verbis obiectum: * Ille, qui ſubminiſtrat peccanti mortaliter, peccare videtur, ſicut ſi quis mutuaret arma furenti, aut interficere volenti: ſi ergo vſurarius mortaliter peccat mutuans pecuniam ad vſuras: videtur, quod etiam illi, qui apud eos deponunt pecunias, mortaliter peccent. Sed dicendum, quod ſi abſque neceſsitate apud vſurarium deponat ſuam pecuniam, mortaliter peccat: ſi verò ex neceſsitate à peccato excuſatur. Sed contra (inquit *argument.* 19.) neceſsitas non poteſt eſſe, niſi ad euitandum aliquod damnum temporale, ſed pro nullo temporali damno vitando debemus contentire, aut materiam miniſtrare alterius peccato: ergo pro tali neceſsitate non excuſantur prædicti à peccato mortali. * En argumentum, quod ſibi obijcit D. Thomas, apertiſsimè procedit de ſubminiſtrante materiam peccato vſuræ, quē excuſari non poſſe à peccato, etiamſi pecunia deponatur, ex neceſsitate offerentis, probare intendebat.

6 Huic ergo reſpondet D. Thomas ad decimumnonum, id negando: redditque rationem verbis à nobis ſupra fideliter excerptis: * Quia licet pro nullo incommodo corporali vitando debeat homo conſentire in peccatum alterius; ſed tamen (attende) pro aliquo incommodo vitando, poteſt homo licitè vti malitia alterius, vel materiam ei non ſubtrahere, ſed præbere. * En Baroni, non ſolùm in caſu imminentis mortis, ſed ad vitandum longè minoris momenti damnum, concedit expreſsè D. Thomas, licitum eſſe ſubminiſtrare, & præbere materiam peccati, vt pecuniam vſurario. In cuius confirmationem adducit exemplum latronis aliquem iugulare tentantis, cui, ſecundum omnes, ad vitandum mortis periculum theſaurus diripiendus licitè oſtenditur: vt apertiſsimo hoc exemplo falſitatis conuinceret principium, quo argumentum decimum nonum nitebatur, ad negandum, licere deponere pecuniam apud vſurarium, etiāſi ex neceſsitate offerentis.

7 Ex quibus euincitur primò, exemplum latronis, quo Baronius victoriam intempeſtiuè, & per calumniam cecinit,

cinit,

cinit; non taxatiuè, ſed demonſtratiuè à D.Thoma fuiſſe adhibitum, vt de more eſt apud Doctores. Leuiſsimo ergo, & falſo prorſus fundamento ductus eſt Baronius ad dicendum: * Ex D. Thoma tunc tantum licere materiam peccati præbere, cum quis vitam inuadit, atque ab homicidio ſemouet. * Obtrudo ſecundò, nō niſi per ſummam calumniam ſcripſiſſe verba illa ſpongia digna: * Enormi fraude elegantiſsimum D. Thomæ locum truncatis verbis ab Amadæo fuiſſe corruptum. * Cum genuinam D. Thomæ mentem Amadæus expreſſerit, & nil ad rem faciens omiſerit. Et quod mirabilius, ipſemet Baronius, vt à nobis expoſitæ apertè conſentit *diſput. 3. ſect. 2. folio* 299. dum ait: * Vti licere materia indifferente, vnde alter peccandi occaſionem arripiat ſuo vitio. * Poterit ergo Maritus vxorem, quam adulteram ſuſpicatur, in domum conſanguineæ deferre, vel conſulere, vt eam viſitet: vtitur enim materia indifferenti, *vnde vxor peccandi occaſionem arripiat, ſuo vitio*: vtiturquè ex neceſsitate conſulendi honori, & vitandi damna, quæ ex adulterio noto ſibi imminent, & cauendi in poſterum plura peccata, quibus, ni principio obſtiterit, ſero medicina parabitur.

8 Cum D.Thoma *vbi ſuprà* ſentiunt Valentia, Molina, Rebellus, & alij, quos ſequitur Thomas Sanchez *in Summ. lib. 1. cap. 7. num. 36.* Nec ſibi contrarius eſt Angelicus Doctor 2.2. *quæſt. 78. artic. 4. ad 3.* vbi deponentem pecuniam apud vſurarium, peccati mortalis, damnat: in hoc enim loco, ſermonem inſtituit de illo, qui abſque vrgenti cauſa pecunias apud vſurarium deponit: in alio vero, quando ex neceſsitate, vt conſtat ex dictis.

§. II.

Vera ſententia aliquibus concluſionibus exponitur.

9 Dico primò: numquam licet offerre occaſionem vxori, eo fine, vt adulterium committat, licet ex adulterio comprobato, finis alius bonus conſequendus ſperetur, & intendatur. Ratio eſt mihi euidens, quia intrinſecè malum eſt, proximi peccatum intendere, licet ſimul alter etiam finis non malus intendatur, nempè deprehenſam vxorem in adulterio conuincere, vt reſipiſcat. Sic D.Thom. *in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 3. quæſt. 2. ad 3.* vbi ſic ait: * Non tamen debet aliqua occaſio præberi, vt peccatum iteret, quia non ſunt facienda mala, vt veniant bona. * Et credo eſſe communem Doctorum.

10 Dico ſecundò: numquam licet occaſionem peccandi non auferre, eo fine, vt proximus in peccato comprehenſus reſipiſcat. Probatur ratione concluſionis præcedentis, quæ eiuſmodi omiſſionem, malitia etiam finis, infectam demonſtrat: quia medium ad finem intentum immediatè conducens, eſt peccatum adulterij, vel furti, quod ipſamet intentione finis, explicitè, vel implicitè amatur. Tum etiam quia in æſtimatione morali, non ſubtrahere occaſionem peccandi, vel illam offerre, parum diſtant in malitia, cum ex virtute charitatis, aut ex alia, cui peccatum à proximo committendum contrariatur, illud euitare teneamur, ſi abſque graui incommodo poſsimus. Non autem euitat, qui peccandi occaſionem, cum facilè poſsit, non aufert. Hæc concluſio eſt contra Sotum, Petrum de Ledeſma, & alios apud Sanchez *de Matrimon. lib. 10. diſput. 12. num. 52.* aſſerentes, viro ſuſpicanti adulterium vxoris licere non auferre adulterandi occaſionem, vt eam poſſit, adhibitis idoneis teſtibus, de adulterio conuincere. Sed conſequenter ad ſuperius dicta tenenda mihi videtur, quia inter vnum, & alterum caſum non eſt aliud diſcrimen, quam in vno peccatum omiſsionis, in altero commiſsionis interuenire. Quapropter Ioann. Sanctius *in Selectis, diſput. 35. num. 12. prope medium*, nullam in re morali differentiam conſtituit inter offerentem, & non auferentem occaſionem peccandi ex bono fine: ideòquè Authores omnes de his loquentes ibidem confundit.

11 Dico tertiò: Quoties detrimentum alicuius momenti, ex actione indifferenti, vel ex omiſsione timeatur, vel alia adfuerit cauſa ſufficiens ad excuſandum ab obligatione vitandi peccatum proximi, licitum cuiquè erit, non ſolùm nō ſubtrahere occaſionem peccandi, ſed per actus indifferentes illam præbere, quamuis proximus præuideatur ſuo vitio peccaturus. Hæc ſentētia abſque dubio eſt D.Thomæ *locò ſupra citato ex q. 13. de malo, art. 4. ad 19.* excuſantis à peccato deponentem

pecuniam apud vſuratium, pro ſuo incommodo vitando. Quem ſequuntur omnes Doctores §. præcedenti citati. Cuius rationem deſumo ex P. Molina *tom.1. de Iuſt. diſp.* 115. *n.* 8. vbi ſic: * Licèt cooperari ad peccatum alterius, quando quod a cooperante fit, eſt intrinſecè malum, numquã liceat: cooperari tamen aliquid, quod indifferens eſt de ſe, dicendum eſt licere iuſta de cauſa, & optimo fine: etſi nequitia alterius ad malum, & peccatũ ordinetur. * Quibus faciunt Doctores aſſerentes, non peccare mortaliter, qui petit aliquid indifferens, quo alter iam paratus eſt abuti. Rodriguez, & alij apud Bonacinam *tom. 2. diſp. 2. de Peccatis, quæſt. 4. punct. 2. n.* 21. Quibus cõſentit Vincentius Baronius vbi ſupra citatus, *fol.* 299.

12 Quæ autem ſit iuſta cauſa vtendi eiuſmodi materia indifferenti, ſeu peccandi occaſionem offerendi? Reſpondeo, iudicio prudentis relinquendum, vt cum Valentia, Leſsio, & Sanchez, tradit Bonacina *ſuprà num.* 18. Hinc Chriſtianum ſe Tyranno manifeſtantem, & offerentem, quando ſcit ab illo occidendum, non peccare, licet occaſionem illi det homicidij, eſt communis Doctorum ſententia, ſi cauſa iuſta occurrat, vt tradit Cardinal. de Lugo *tom. 1. de Iuſt. diſp.* 10. *ſect.* 1. *n.* 39. Hinc, marito inurbanitati vertatur, quod vxorem prohibeat in domum conſanguineæ adire, poſſe ex bono fine vitandæ notæ, aditum non impedire, licet alias amaſium ad adulterium eò aduocatum credat, docent viri doctiſsimi. Tunc enim vxoris malitia ad bonum finem vti poterit, nempè ad eam in adulterio comprehenſam corrigendam. Nec ideò eius peccatum intendere putes: ſed quod præuidit futurum ex oblatione rei indifferentis: ex ſuppoſitione quod committatur, (quod ipſe nollet) intendit caſtigare, & corrigere, & peccandi occaſionem radicitus euellere.

13 Vnde fit, quod licet prorſus illicitum ſit, occaſionem vxori offerre eo fine, vt adulteretur, vt diximus ſuprà, & tradit P. Sà *verb. Peccatum, num.* 7. & P. Thom. Sanchez *lib.* 10. *de Matrim. diſput.* 13. *n.* 53. dicens, ſe non videre, qua ratione id excuſari valeat: ex alio tamen fine eamdem occaſionem præbere, ſi finis talis ſit, qui ſufficiat ad excuſandum ab obligatione vitandi peccatum proximi: non eſt cur peccati mortalis condemnari debeat. Cõfirmatur exemplo, quo vtitur ipſe Sanchez *ſuprà num.* 52. vbi ait. Quod quando cuſtodes nemorum ſe abſcondunt, quo illuc euntes ingrediantur liberè, ſoluantquè pœnam, peccatum mortale committunt, vt benè docet Medina *Codice de Reſtitut. quæſt.* 12. * At excuſantur (inquit) à culpa, quando eo fine ſe abſcondunt, vt ſemel deprehenſi caueant in futurum illuc redire. * Sic Sanchez pro ſe referens Nauarrum, Cordubam, Valentiam, Nauarram, Emanuelem Rodriguez, & Vegam. Quorum ratio alia eſſe non poteſt, niſi quia finis ſe abſcondendi non eſt, vt alij delinquant, ſed vt ex ſuppoſitione, quod nemus ingreſsi fuerint, comprehẽdantur, pœnamquè debitam ſoluant. Ergo ſimiliter ſi maritus domi ſe abſcondat, non vt vxor adulteretur, ſed vt ex ſuppoſitione, quod delinquat, de adulterio conuincatur, & ſic caueat in futurũ, excuſabitur à culpa: habet enim rationabilem cauſam ad vxoris peccatum non vitandum: actuquè indifferẽti vtitur, vnde vxor peccandi occaſionem ſuo vitio arripiet.

14 Dico quartò: Non licet homini peccatum alterius permittere ex fine ignominiæ, vel pœnæ incurrendæ, quibus delinquens melior efficiatur. Hæc cõcluſio eſt contra M. Sotum *de ſecreto, memb. 2. quæſt. 2. paulò ante 5. concluſ.* vbi inquirens. * An liceat, & expediat quandoque perditum hominem permittere, in peiora prolabi crimina, vt ignominia peccatorum confuſus, facilius reſipiſcat, & emendetur? * Reſpondet: * Licet nobis aliquando permittere, peccatorem ad tẽpus peius cadere, vt cautius reſurgat. * Cui ego diſſentio. Moueor, quia charitas obligat, vitare peccatum proximi, dum cauſa rationabilis non excuſet: finis autem pœnitentiæ, & emendationis, quæ ſoli Deo nota eſt, qui futura contingentia cõditionata cognoſcit, non eſt homini ad permiſsionẽ cauſa ſufficiens: forſan enim proximus infamatus, vel in delicto comprehẽſus, peior euadet. Præterquamquod ſi intentio huius finis excuſare ſufficeret, quivis eius prætextu à vitando peccato alieno ſe eximere poſſet, de proximo frequenter iudicans peccati ignominia cõfuſum facilius emendandum.

15 Adde, plures Theologos illicitum omnino reputare, permittere peccatum ex intentione pœnitentiæ; ideòquè eiuſ-

modi

modi permiſsionem Deo eſſe impoſsibilem: nam qui vult efficaciter finem, eadē voluntate vult media, ſine quibus obtineri nequit: pœnitentia autem abſque peccato eſſe non poteſt. Quod Deum velle, impoſsibile eſt; Ergo cum ignominia, vel pœna propter peccatum incurrenda illud neceſſario ſupponant, qui peccatum ex eiuſmodi fine conſequendo permittat, nequibit non ipſummet peccatum velle, quod illicitum protſus eſt. Præterquam quod rariſsimè licet homini peccatum proximi permittere ex quocumque alio fine, vt benè notat Petrus de Nauarra *lib. 3. de Reſtit. cap. 4. num. 127.* *Non enim (inquit) ſicut Deus, ita & homo: ille enim obviare peccatis minimè tenetur, iſte tenetur.*

16 Huius quæſtionis occaſione rogat Sanchez vbi ſupra *nu.* 34. Num liceat viro, pactum cum vxore inire, vt amaſio eius caſtitatem violare tentāti conniuear, concedens tempus, & locum, nō vt adulterium perficiat, ſed vt in crimine deprehendatur? Id culpa vacare, docent plures, teſte Sanchez ibidē, & ex dictis ſupra cōcluſione tertia, neceſſaria conſequutione videtur deduci, quia finis offerentis tēpus, & locum, non eſt peccatum adulterij. Cæterum fundamentum, quo in quarta concluſione vtimur, cōtrarium euincit; nam in crimine deprehendi, eſſentialiter inuoluit ipſum crimen: ergo qui efficaciter intendit, vt proximus in crimine deprehendatur, verè intendit peccatum illius: quod protſus illicitum eſt. Vt omittam, verba illa conniuentiæ in communi æſtimatione eſſe veram inductionem ad peccatum, & in his circunſtantijs non eſſe indifferentia, ſed determinata ad ſignificandum conſenſum in adulteriū: quæ proinde grauiter ad luxuriam amaſium prouocant, & illam deperire faciunt; atque adeò à malitia denudari nequeunt.

QVÆSTIO IV.

An diuites Laici teneantur erogare proximo eleemoſynam de ſuperfluo?

§. I.

Quid in communibus pauperum neceſsitatibus?

1 AD huius quæſtionis enodationem præmittendū eſt primo. Triplicem conſiderari poſſe neceſsitatem. Aliam extremam, nempè, quando mortis periculum imminet, aut probabiliter timetur. Aliam grauem, cū aliquod incommodum notabile, vt periculū probabile incidendi in grauem morbum, aut parendi tamen, aut amittendi famam, libertatem, vel ſtatum. Aliam communem, quam communiter pauperes patiuntur.

2 Præmittendum ſecundò. Ex bonis temporalibus alia eſſe neceſſaria naturæ, nempè, quæ ad vitam: vt cibus, & potus, & huiuſmodi: alia neceſſaria ad ſtatum perſonæ, & familiæ, & dignitatem conſeruādam, quæ dicuntur ſuperflua naturæ: alia verò ſunt, quæ naturæ, & ſtatui perſonæ ſuperfluunt; quoniam tam ſtatus, quàm vita ſine illis conſeruari poſſunt: & hæc ſunt bona, quæ abſolutè, & ſimpliciter ſuperflua vocantur. His poſitis.

3 Prima ſententia aſſerit, in communibus pauperum neceſsitatibus eſſe præceptum elargiendi eleemoſynam de ſuperfluo. Ita videtur ſentire D. Thom. *in 4. ſentent. diſtinct. 5. quæſt. 2. art. 4. quæſtiunc. 1. in fine corporis*, vbi ſic. *Illud autem, quod neceſſarium reputatur ad aliquid, quod eſt vltra decentiam ſtatus, debet in eleemoſynam diſpēſari, & hoc cadit ſub præcepto.* Sic ibi, quem plures pro hac parte referunt.

4 Secunda tamen, & verior ſententia tenet, in neceſsitatibus communibus pauperum, neminem teneri ad erogandam eleemoſynam, adhuc de ſuperfluo ſtatus, ſeu perſonæ. Ita D. Antoninus *3. p. tit. 1. cap. 24.* M. Arauxo Epiſcopus Segouienſis *2. 2. quæſt. 32. art. 10. dub. 1. concluſ. 3.* referens Sylveſtrum, & Armillam, cui conſentit Caietanus apud Sotum vbi infrà. Item M. Victorellus, Fernandez, Maldetus, Couarruu. Gabriel, Alenſis, Abbas, & alij, quos citatos ſequitur Diana *2. p. tract. 15. reſol. 32. & tract. 16. reſol. 28. & 5. p. tract. 8. reſol. 17.* Probant. Nam ſi diues teneretur pauperibus in communibus neceſsitatibus erogare ſuperflua, conſequens eſſet, vt non poſſet ea donare cui vellet, aut ex eis pios aliquos ſumptus ad diuinū cultum facere, vt Eccleſiam, vel Collegium ædificare, quod abſurdū eſt. Sic diſcurrunt DD. in quo non immoror, quia communis eſt ſententia, & tenenda.

§.

Digitized by Google

§. II.

Quid in graui neceſsitate?

5 EST igitur duplex difficultas in hoc puncto examinanda. Prima. An in graui neceſsitate ſit obligatio erogandi eleemoſynam etiam ex neceſſarijs ad ſtatum? Secunda. An ſaltem in extrema? De qua infra *§. Quinto.* Ad primam ergo deueniendo: Quod in graui neceſsitate ſit præceptum ſuccurrendi proximo ex ſuperfluis naturæ & ſtatui, conueniunt omnes, ex lege charitatis cordi hominum naturaliter inſitæ. Quod non ſit obligatio ſubueniendi proximo ex neceſſarijs ad ſtatum, tradunt D. Antoninus 2. *p. tit. 1. cap. 24. ad finem.* M. Turrecremata *in cap. Sicut hi, diſt. 47. con. 3.* Sylueſt. *in Roſa aurea quæſt. 57.* Caietanus *in Sum. verb. eleemoſynæ largitio.* Vbi extra caſum extremæ neceſsitatis non agnoſcit obligationẽ grauem elargiendi eleemoſynam, in non habente ſuperflua ad ſtatum. * Eleemoſynam, inquit, nõ facere, eſt peccatum mortale in duobus tantum caſibus. Primus eſt, ſi quis habet de ſuperfluo naturæ & perſonæ. Secundus, cum apparet pauper in extrema neceſsitate conſtitutus. * Sic ille. Ergo ſi quis non habeat eiuſmodi ſuperfluum, nec appareat extrema pauperis neceſsitas, non erit mortale eleemoſynam non facere. Ergo in graui neceſsitate, non eſt obligatio elargiendi eleemoſynam ex neceſſarijs ad ſtatum. Hæc eſt ſententia Caietani. Quam propterea cum alijs ſequitur Diana 4. *p. tract.* 4. *reſol.* 215. & eſt expreſſa D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 5. *in corpore*, ibi: * Sic ergo, dare eleemoſynam de ſuperfluo, eſt in præcepto: & dare eleemoſynã ei, qui eſt in extrema neceſsitate: Alias autem eleemoſynas dare, eſt in conſilio, ſicut de quolibet meliori bono dantur conſilia. * Quod magis explicat ad 3. dicens. * Eſt aliquod tempus, in quo mortaliter peccat, ſi eleemoſynam dare omittat. Ex parte quidem recipientis, cum apparet euidens, & vrgens neceſsitas, nec apparet in promptu, qui ei ſubueniat. Ex parte verò dantis, cum habet ſuperflua, quæ ſecundum ſtatum præſentẽ non ſunt ſibi neceſſaria, provt probabiliter æſtimari poteſt. * Et *art.* 6. Loquens de bonis neceſſarijs, ad ſtatum propriæ perſonæ, & aliarum, quarum cura ei incumbit, ait: * De huiuſmodi ergo eleemoſynam dare eſt bonum, & non cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio: inordinatum eſſet autem, ſi quis de bonis proprijs tantum ſibi ſubtraheret, vt alijs largiretur, quod de reſiduo non poſſet vitam tranſigere conuenienter ſecundum proprium ſtatum, & negotia occurrentia. * Sic Angelicus Præceptor, quem ſequuntur Caietanus ibi, & M. Sotus *lib. 5. de Iuſt. quæſt.* 8. *art.* 1. dicens: * Caietanus legitimè D. Thomæ interpretatus, duos confeſſus eſt caſus præcepti eleemoſynæ ſub mortali, videlicet neceſsitatem extremam, de neceſſarijs: & grauem, de ſuperfluis (nempè naturæ, & ſtatui) in cuius confirmationem tractatum compoſuit de eleemoſyna, &c. Hoc autem verum eſt, quod in graui neceſsitate non ſit præceptum, niſi de ſuperfluo. * Hæc ſententia eſt hodiè communis, quam, vltra citatos, tuẽtur M. Martinus de Ledeſma 2. *p.* 4. *quæſt.* 8. *art.* 3. Nauar. *in Man. cap.* 24. *nu.* 7. Bonacin. *diſp.* 3. *quæſt.* 4. *punct.* 6. *nu.* 11. Petrus de Nauarra *lib.* 3. *de Reſtit. cap.* 1. *nu.* 358. & alij apud ipſos, quos ſequitur Granado 2. 2. *controu.* 3. *tract.* 11. *diſp.* 2. *ſect.* 5. *num.* 32. Et mihi placet. Fundamentum eſt, quia vnicuique ius eſt decenter viuere, & ad decentiam ſui ſtatus conſeruandam, ergo dum proximus extrema neceſsitate oppreſſus non exiſtit, nemo ſub læthali tenetur ex neceſſarijs ad ſtatum ei ſubuenire, ſed tantum ex ſuperfluis, ex quibus, cum abſque magno ſui incommodo grauem proximi neceſsitatem ſubleuare poſſit, lex charitatis illum grauiter obligat.

6 Hanc communem ſententiam amplectitur Gabriel Vazquez *opuſc. de Eleemoſyna, cap.* 3. Quem neſcio quis minus ſapiens ideò reprehendit, cuius inopiam Doctorum copia ſuperius allegata ſatis oſtendit. Quinimò ſtrictius illis loquutus eſt P. Vazquez, quia communem ſententiã ipſe limitat, quãdo grauis neceſsitas verſatur circa famam: in hac enim exiſtimat, eſſe obligationem ſubueniendi proximo, non ſolùm ex ſuperfluis; ſed etiam ex neceſſarijs ad ſtatum. * Si alicui tamen, inquit, imminet periculum famæ amittendæ, quia illa eſt pretioſior auro, & ſtatu, ſeu dignitate, tenetur quis cum detrimento ſui ſtatus, & rei familiaris ſuperfluæ naturæ, ſimilem neceſsitatem propellere, & ſubleuare. * Verum hæc limitatio nimis ſtricta pluribus viſa eſt, & contra cõmunem Doctorum ſententiam: qui, vt vidimus, abſolutè, nulloquè facto diſcrimine inter neceſsitatem grauem prouenien-

tem

rem ex defectu bonorum fortunæ, vel famæ; obligationem ſub læthali ad eã ſubleuandam non agnoſcunt, quia cum tanto diuitis detrimento, quale eſt, à ſtatus decentia deficere, charitatis præceptum grauiter non obligat, & nulla obligatio grauis abſque vrgentiſsimo fundamento authoritatis, vel conuincentis rationis, adſtruenda eſt. Ex quibus conſtat, in graui neceſsitate proximi ſolũ modo eſſe obligationem ſub peccato læthali elargiendi eleemoſynam de ſuperfluo ſtatui, & perſonæ, non vero de neceſſarijs.

§. III.

Quæ ſint neceſſaria ſtatui?

7 SI autem ſcire deſideras, quæ bona dicantur neceſſaria? quæ ſuperflua ſtatui, ſeu perſonæ? Reſpondet Caietanus *in ſum. verb. Eleemoſynæ largitio* * Hoc eſſe iudicandum cõſideratis ſumptibus honorabilibus, etiam filiorum familia, ſtatus munificentia, magnificentia, communibus euentibus, hæredibus, & alijs huiuſmodi; ita vt tarò videatur (attende) contingere, vt homo ſecundum ſtatum glorioſè viuens ſuperfluum habeat.*

8 Reſpondet Nauarrus *in ſum. latina cap. 24. num. 6.* * Non enim tot ſunt, quot putant, eiuſmodi diuites, quibus ſit ſuperfluum ſtatui, cum nec Reges, & magni Principes, qui habent theſauros ad bella, quæ probabiliter contra ſuas reſpublicas timent, aut quæ pro illis gerere debent, ſuperflua habere cenſeantur. * Et *in ſum. Hiſpana cap. 23. num. 74.* * Sin pecado puede vno ateſorar para comprar hazienda, rentas, ò ſeñorio, y mudar ſu eſtado mas baxo, y peor, en otro mas alto, y mejor, por ſeruir en el mas libremente, o mas à Dios, que le diò talento para ello, ſegun lo prueba el miſmo Caietano, ni por eſto ſe dize (attende) tener ſuperfluo para ſer obligado de precepto a las limoſnas, à que lo ſon los que lo tienen, de quiẽ abaxo dirèmos.*

9 Reſpondet Petrus de Nauarra *lib. 3. de reſtitut. cap. 1. num. 364.* * Neceſſaria ſtatus, vt benè D. Thomas *quæſtione illa* 32. & Caietanus *in Sum.* non in puncto conſiſtunt. Nec neceſsitas alterius, qui accepturus eleemoſynam, &c. Et ita iudicium hoc relinquendum prudentiæ ipſius, qui res habet. Si enim augere ſtatum, vel mutare vult, non ex libidine auaritiæ, aut in fraudem pauperum, ſed quia ſincerè indicat, ſibi conuenire ob aliquos honeſtos fines, maiorem familiam habere, & opulentius viuere, aut ad altiorem ſtatum cõſcendere, ſola eius determinatio ſufficit, vt quæ ad hoc deſeruiunt, neceſſaria dicantur, & non ſuperflua. Vnde quia rari ſunt, qui nolunt, vel ſtatum maiorem habere, vel in infimo opulentius viuere: Ideo, vt Caietanus notat, rari ſunt, qui de ſuperfluo ſtatus teneantur. Quam ob rationem, vt ſuſpicor, Dominicus Bannez cẽſuit, de neceſſarijs ad ſtatum eſſe graui neceſsitati ſucurrendum.* Hæc Nauarra.

10 Reſpondet Manuel Rodriguez *in ſum. cap. 197. concluſ. 2.* * El rico no tiene que eſcrupulizar, porque todo lo que le es neceſſario para tratarſe con mas pompa, y autoridad no es ſuperfluo à ſu eſtado. Y como ay pocos, que no quieran acrecentar ſus caſas, ò viuir con mas autoridad para honra ſuya, y de ſus hijos, aſsi ay pocos ſeculares, que eſtèn obligados a dar limoſna en vna graue neceſsidad de lo ſuperfluo à ſu eſtado, como lo nota Cayetano.*

11 Reſpondet Diana, *part. 2. tract. 16. reſol. 28.* * Notandum eſt, quod bona, quæ conſeruantur ad adquirendum maiorem ſtatum pro ſe, & ſuis conſanguineis, non dicuntur ſuperflua ſtatus, * idem repetit *part. 5. tract. 8. reſol. 20.* Vbi inter alios refert Malderum 2. 2. *quæſt.* 32. *art. 6. dub. 4.* qui docet * vix vnquam contingere, vt quis habeat ſuperfluum ſtatus, cum poſsit quilibet cogitare de ſtatu augendo, imo ſtatus cum diuitijs creſcat.*

12 Reſpondet Vazquez *Opuſc. de Eleemoſyna cap. 1. dub. 3. num. 26.* * Appello ſuperfluum ſtatus, vel præſentis, vel futuri, quem ego licitè poſſum adquirere, & ad illum aſcendere. Nec enim teneor ego meum ſtatum, & dignitatem amittere, vt alius non amittat ſuum. Et ſimili ratione, non teneor ego ob ſimilem neceſsitatem, futurum perdere ſtatum, quem dignè poteram conquirere. Quod expreſsè ſenſit Nauarrus, & Caietanus 2. 2. & *in ſumma loco citato*, qui licet ſentiat, de ſuperfluo quemlibet teneri ad eleemoſynam, ſed non exiſtimat ſuperfluum, quando quis habet ſuperfluum ſtatui præſenti, illud tamen in futurum reſeruat, vt mutet in ſtatum digniorem. Et ita (attende) vix aliquis tenetur, aut ſecundum opinionem Caietani, aut ſecundum noſtram, ad elee-

moſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatus. (& iterum *cap. 4. dub. vltim. num. 14.*) Laici, inquit, de bonis patrimonialibus poſſunt ſeruare ad ſtatum ſuum, vel conſanguineorum mutandum. Vnde vix in ſæcularibus inuenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui. * Sic ex Caietano, & alijs P. Vazquez, cuius conſequentiam obſeruat, & laudat M. Lorca 2. 2. *diſp. 39. ſect. 3. num. 7. §. Addit præterea Caietanus.* Vbi poſtquam recenſuit, quæ Caietanus neceſſaria ad ſtatum appellat, concludit: *Sed ſi hæc ſententia vera eſt, nil vnquam erit ſuperfluum.*

§. IV.
Iudicium Authoris.

13 Fateor M. Lorca benè vbi ſuprà ex dictis intuliſſe. Ideòque numquam mihi ſuadere potui, inter neceſſaria ad ſtatum numeranda, quæ non ad præſentem conſeruandum, ſed ad altiorem pro ſucceſſoribus adquirendum requiruntur. Et hanc fuiſſe antiquorum mentem, inde mihi efficaciter ſuadeo. Quia bona diuiſerunt in neceſſaria ad ſtatum, & in ſuperflua ſtatui; quæ diuiſio de ſubiecto non ſupponente (vt dicunt logici) foret, ſi præfata expoſitio ſuſtinenda eſſet, cum nulla ſint bona, quæ ad ſtatum maiorem, & maiorem adquirendum ſuperflua ſint. Et conſtat ex D. Thom. 2. 2. *quæſt. 32. art. 5. ad 3.* vbi ſic rem explicat, dicens: *Cum habet ſuperflua, quæ ſecundum ſtatum præſentem, non ſunt ſibi neceſſaria.* Si enim ad futurum adquirendum ſpectemus, inanis eſſet diſputatio.

14 Quæſtio igitur præſens agitanda eſt, ſupponendo alia eſſe bona neceſſaria ad ſtatum, alia el ſuperflua: & cum ex neceſſarijs ad ſtatum præſentem conſeruandum, conueniant ferè omnes, non eſſe obligationem ſaltem grauem, ſuccurrendi proximo in graui neceſſitate conſtituto; dubium ſolum poteſt eſſe, an ex ſuperfluis ſtatui præſenti teneatur? Hoc verò in dubium verti non poſſe à principijs intrinſecis, olim mihi indubitatum erat. Quapropter valdè miratus ſum, dum primum cõperi authores non infimæ notæ pro parte negatiua militare, exiſtimantes in ſola extrema neceſſitate hanc obligationem adeſſe. Ita ſibi contrarius tenuit poſteà Eminentiſſimus Caietanus 2. 2. *quæſt. 71. art. 1.* vt notat M. Sotus *lib. 5. de Iuſtit. quæſt. 8. art. 1.* Vbi ſic ſcribit: * Caietanus in præſentiarum ſolam extremam neceſſitatem arbitratur ſecum afferre præceptum obligans ad mortale: diſtinguit enim tres gradus; primum extremæ neceſſitatis, cui ſub culpa mortali ſuccurrendum eſt; ſecundum neceſſitatis gradum, citra extremam, cui non occurrere venialis culpa eſt. Leuioribus autem ſuccurrere conſilium eſt, ſed illas prætermittere nulla eſt culpa. Mirandum eſt tamen quomodo ſui ipſius fuerit oblitus. * Sic contra Caietanum M. Sotus.

15 Idem ſentiunt Doctores alij, quos refert M. Lorca 2. 2. *diſp. 29. memb. 2. num. 19.* * Prima, inquit, ſententia aſſerit, etiam ex ſuperfluis (ſtatui) non eſſe præceptum dare eleemoſynam, niſi extremè indigenti, vel quaſi extremè communibus autem neceſſitatibus pauperum occurrere, etiã grauibus, non eſſe in præcepto, ſaltem ea ratione, vt peccatum mortale cenſeri debeat omiſſio. Pro hac ſententia plures allegantur, ſed qui eam docent in hac latitudine, ſunt Panormitanus, Gerſon, Roſella, Ioannes de Medina. Et eidem ſententiæ adhæſit poſteà Caietanus in his, quæ poſterius ſcripſit, nempè infrà *quæſt. 71. art. 1. & tom. 1. opuſc. tract. 16. quæſt. 6.* immemor eorum, quæ prius docuerat. * Hæc Lorca.

16 Cum Caietano ſentiunt alij viri doctiſſimi M. Dominicus Baltanas in Margarita Confeſſorum, *fol. 169.* ibi: * Notandum, inquit, quod ſicut non tenetur quis dare eleemoſynam ſub præcepto, niſi exiſtenti in articulo neceſſitatis extremæ, & quando non apparet alius, qui velit prouidere, ita ſimiliter facere eleemoſynam ſpiritualem. *

17 D. Antoninus 2. *part. titulo primo, cap. vigeſimoquarto, §. vltimo,* vbi non ſolum eamdem ſententiam tuetur, ſed pro illa adducit D. Thomam: dicens: * Eſſe mortale non ſuccurrere patienti neceſſitatem extremam, cum verò quis (inquit) de ſuperfluo naturæ, & perſonæ (id eſt ſtatui) non ſubvenit magnas neceſſitates patientibus, etſi non extremas ſibi notas, hoc videtur eſſe quaſi mortale, ſecundum Durandum, ſed non ſecundum D. Thomã. *

18 Quibus adde Magiſtrum Serram 2. 2. *quæſt. 32. art. 4. tom. 1. fol. 582.* aſſerentem, hanc opinionem non carere probabilitate. * Præceptum, inquit, dandi eleemoſynam de ſuperfluo naturæ, & ſtatui non obligare ſub mortali, niſi neceſſitas

ſit

ſit extrema, tradit Caietanus 2.2.*quæſt.71. art.1.§.Ad ſecundum.* Nam non tenetur, (ait Caietanus) ſub mortali peccato colligere hoſtem, qui dormiendo ſubdiù non morietur, nec ſimiliter teneor ſepelire mortuum, quem nullus ſepelire curat, aut redimere captiuum, qui propterea non moritur, &c. Et Sanctus Antoninus ſecundum mentem D. Thomæ hoc eſſe dicit 2.*p.tit.1.cap.24.§.1.* Vbi ait, eum qui de ſuperfluo vtriuſque neceſsitatis, naturæ ſcilicet, & perſonæ, non ſubuenit magnas neceſsitates patientibus, &c. Sed hæc opinio, licet non careat probabilitate, mihi omninò non placet.* Hactenus M.Serra. Vide etiam Antonium Dianam *p.2. tract.16.reſol.26.* vbi cum Gabriele, & Alaſi opinionem Caietani amplectitur. Et licet 5.*p.tra.1.8.reſol.*14. ſibi non conſtans contrariam teneat; hanc tamen probabilem eſſe ſuadere contendit, qualem dicit putaſſe Malderum, Bonacinam, Couarruuias, Cordubam, & Ioannem de Medina.

19 Cæterum hæc opinio mihi omninò diſplicet, & prorſus reijciendam cenſeo, quod & ipſe Caietanus poſteà meliora ſapiens iure præſtitit *tom.2.opuſc.tract.5.cap.6.* Vbi oſtendit eſſe contra communem Sanctorum PP.& Theologorum, & *cap.1.* opinionem, quam alijs locis tradiderat, non ſolum retractat, ſed dicit eſſe *erroneam, & procul ab humanis finibus opinionem*; & M.Lorca *diſp.39.num.23.* aſſerit, *Manifeſtè aduerſari, non tantum torrenti Doctorum, ſed etiam ſcripturæ, Patribus, & rationi euidenti. * Et improbabilem omninò eſſe, nec ſecuram in conſcientia, dicunt P.Suarez *diſp.7.de Charitate, ſect.3.num.6.* P.Granados *controuerſ.3.de Charit.tract.11.diſp.2.ſect.4.num.18.* P.Petrus Hurtado de Mendoza §.82.& alij. Ratio à priori eſt manifeſta, ex communi illo principio naturali præcepti charitatis, quod vnuſquiſque graue proximi dãnum vitare tenetur, quando poteſt abſque graui ſui diſpendio. Cum autem damnum graue non ſolum in vita proximi, ſed in honore, & bonis fortunæ contingere poſſit; inde eſt, quod in his etiam ex præcepto charitatis, ac proinde ſub læthali, vitare teneamur, ſi abſque graui noſtro incommodo poſsimus. Graue autem nobis non eſt, de ſuperfluo ſtatus ei ſubuenire.

20 Secundo probatur ex D.Thomà *in 4.ſentent.diſtinct.15.quæſt.2.art.1.quæſt.4.* vbi hanc eſſe communem ſententiam docet. * Et ideò, inquit, dicitur communiter, quod dare eleemoſynam de ſuperfluo cadit in præcepto, & ſimiliter dare eleemoſynam ei, qui eſt in extrema neceſſitate. * Quæ iterum tradit 2.2.*quæſt.32. art.5.in corpore, & ad tertium.* Cuius rationem reddit 2.2.*quæſt.44.art.8.* Vbi ex profeſſo probat, ordinem charitatis cadere ſub præcepto: charitatis autem ordo exigit, quod decentiam ſtatus proximi ſuperfluo noſtri ſtatus præponamus. Ergo vnuſquiſque ex ſuperfluis ad ſtatum tenetur proximo, in graui neceſsitate conſtituto, ſubuenire, ſi non ſit alius, qui eam ſubleuare velit.

§. V.

Quid in extrema neceſsitate?

21 Hinc ad ſecundam difficultatem gradum faciens, inquiro, an ex neceſſarijs ad ſtatum ſit obligatio elargiendi eleemoſynam, in caſu extremæ neceſsitatis? Prima ſententia communiot inter Theologos affirmat, ex fundamento infra ſubijciendo. Secunda verò negat; pro qua ſtare D.Thomam 2.2.*q.32.art.6.* dicunt non pauci, vt teſtatur M. Lorca *ſuprà art.9.diſp.39.memb.1.num.11.* vbi adductis D. Thomæ verbis ſic ait: *Hæc verba S. Thomæ ita intellexerunt multi, &c. Vt de neceſſario, non ſolum naturæ, ſed etiam ſtatui, nulli teneamur eleemoſynam dare, etiamſi extremè indigeat. Ita exponunt ſententiam S.Thomæ, Sanctus Antoninus, Gabriel, Ioannes de Medina, Summa Roſellæ, & alij locis infra dandis. *Et expreſsè illam tenet D.Antoninus, vt notat M.Lopez 2.*p.inſtruct.cap.106.§.iam circa fol.mihi* 669.& M.Serra 2.2.*tom.1.quæſt.32.art.5.fol.578.* vbi D.Antonini verba refert, & eius ſententiam probabilem putat, ibi: * Dixi habenti ſuperflua ſimpliciter: nam ſi ſolum haberet ſuperflua ſecundum quid, quæ licet ſuperabundent naturæ, non tamen ſtatui. Probabile eſſe exiſtimo, non teneri pauperi extremam neceſsitatem patienti ſubuenire. Vnde Sanctus Antoninus 2.*p.tit.1.cap.24.§.5.* ait: *Cum quis ſciens extremam neceſsitatem proximi non ſubvenit ei de eo, quod eſt ſuæ neceſsitatis perſonæ, id eſt ad decentiam ſtatus ſui, & familiæ, & ſuperfluum naturæ, non peccaret iſtud omittens ſaltem mortaliter.* Idem aſſerunt recentiores nonnulli, hiſque exemplis explicant.* Hæc Serra ſubnectens; * hoc ſecundum men-

mentem D. Thomæ eſſe, exiſtimat D. Antoninus.*

22 D. Thomæ ſententiam eſſe, ſibi ſuadent hi Doctores ex eius verbis loco ſupra citato, vbi poſtquam ſtatuit, quod inordinatum foret, de bonis neceſſarijs ad ſtatum, eleemoſynam facere; ſubnectit excipiendos caſus aliquos.* Quando occurrerit, inquit, extrema neceſsitas alicuius priuatæ perſonæ, vel etiam aliqua magna neceſsitas reipublicæ; in his enim caſibus (attende) laudabiliter prætermitteret aliquis id, quod ad decentiam ſui ſtatus pertinere videretur, vt maiori neceſsitati ſubueniret.* Hæc D. Thomas, in quibus non de præcepto, ſed de conſilio putare videtur, erogationẽ eleemoſynæ in caſu extremæ neceſsitatis, ex bonis ad decentiam ſtatus pertinentibus, nempè de illis, quibus ſubſtractis, (vt ipſe ibidem ſcripſit) * De reſiduo non poſſet vitam tranſigere conuenienter ſecundum proprium ſtatum, & negotia occurrentia.* Et ita ſentit M. Texeda *tom. 1. lib. 2. tract. 3. controuerſ.* 10. *nu.* 70. dicens: * Non tenemur cum magna noſtra incommoditate temporali ſubuenire proximo exiſtenti in extrema, vel graui neceſsitate.*

23 Verum D. Thomas exponendus eſt, vt infra: Nam præceptum eleemoſynæ obligare in extrema neceſsitate ad ſubveniendum proximo ex neceſſarijs ad ſtatum, etiamſi ex eo patiaris graue damnum in dignitate, & fauſtu externo, eſt communis Doctorum ſententia, & veriſsima, vt benè docet M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. Theolog. moral. cap. 13. quæſt. 3. nu.* 33. pro ſe referens M. Bañez dicentẽ:* Oppoſitam ſententiam eſſe inhumanam.* Et Patrem Puente Hurtado de Mendoza aſſeventem, * non eſſe probabilẽ.* Et Valentiam, & Granadum, qui dicunt, oppoſitum * improbabile, & non ſolum contra communem opinionem, ſed etiam contra rationem.* Quia damnum in dignitate non eſt proportionatum vitæ proximi: ergo ex præcepto charitatis teneris illud ſubire, vt proximo in extrema neceſsitate cõſtituto ſubveniatur.

24 An verò hæc obligatio tanta ſit, vt vi eius tenearis ſubvenire extremam neceſsitatem tibi notam, patienti, etiamſi à tuo ſtatu omninò cadere opus ſit? Negat cum D. Thoma, & alijs M. Prado ſuprà, ibi: * Dico ſecundo de neceſſarijs ad decentiam ſtatus, etiam in extrema neceſsitate, non tenetur quis ſub præcepto eleemoſynam dare, ita vt ab illo ſtatu abſolutè deijciatur, aut omninò deprimatur. Ita S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 6. illis verbis: * *De eiuſmodi ergo eleemoſynam dare, eſt bonum, & non cadit ſub precepto, ſed ſub conſilio, &c.** Quem ſic exponit M. Prado, & meritò. Eamdem ſententiam tenent M. Bañez, Lorca, Aragon, Suarez, & Puente, Hurtado apud Prado. Et M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 2. p. tract. 4. cap. 3. concluſ.* 11. *diffic. 1. pag. mihi* 245. vbi ſic: * En reſolucion, à eſta dificultad ſe ha de reſponder, que los ricos, y que tienen grande hazienda, eſtan obligados debaxo de precepto à dar limoſna de lo neceſſario para ſu eſtado en eſtas neceſsidades extremas. Pero ha de ſer deſuerte que no ſe haga mal, y daño al bien comun, deshaziendoſe de las haziendas neceſſarias para el bien comun, y deſuerte, que quede lo neceſſario para ſu familia, y hijos.* Sic ille, & plures, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom. 6. in Decalog. tract. 5. diſp. 2. quæſt.* 17. apud quẽ Arriaga, Turrianus, Egidius, Palaus, Hurtado Salmanticenſis, Hurtado Complut. Molfeſsius, & Diana 2. *p. tract.* 16. *reſol.* 26. & *p.* 5. *tract.* 8. *reſol.* 7. & Machado, qui licet cõtrariam communem, & receptam ſententiam eſſe dicat, *tom. 1. lib. 2. p.* 2. *tract.* 6. *docum.* 6. huic ſuffragium ferre videtur, dicens: * Pero no obſtante eſto, Autores de no poca autoridad ſon de parecer, que el rico con detrimento, y diminucion grãde de ſu propio eſtado, no eſta obligado à ſocorrer al proximo, aunque eſtè apretado con eſtrema neceſsidad. Porque juzgan que es mas conueniente à la Republica, que los ricos conſeruen ſu eſtado, que no vn hombre particular muera.* Hæc Machado. Et ex hoc fundamento eam tuetur M. Bañez 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 6. *dub.* 2. & ex illo, M. Ioannes Martinez de Prado vbi ſuprà.

25 Hæc ſententia tam ab extrinſeco propter anthoritatem Doctorum, qui eam ſequuntur, quàm ab intrinſeco, ob rationes, & fundamenta, quibus innititur, probabiliſsima mihi eſt. Quam probo, Quia ſi propter aliquam rationem contraria verior eſſet, maximè quia ordo charitatis poſtulat, quod bona proximi cum proprio damno conſeruemus, quando proximi maius eſt: damnum autem proximi in vita maius eſt, quam noſtrum in honore, vel diuitijs, vt arguit Vazquez, &

ex

ex illo M.Araujo Epiſcopus Segouienſis *2.2.quæſt.32.dub.1.num.5.* vbi vt certam regulam ſtatuit: * Quod quoties vrgens neceſsitas proximi ad ſui ſubleuationem exigit non maius, aut æquale damnum in ſubleuante, ſed poteſt fieri cum minori damno, tunc obligat præceptum ad ſubueniendum indigenti, quia eſt rectus ordo naturæ, & charitatis.* Hoc eſt contrariæ ſententiæ fundamentum.

26 Verum ſolidum non eſt, & euidentes patitur inſtantias. Nam rectus ordo charitatis à ſe ipſo incipit, & plus propriam vitam, quàm alienam vnuſquiſque conſeruare tenetur, & tamē, vt propriam conſeruet, non tenetur honorem amittere, nec omnes diuitias expendere: poteſt enim ab inimico inuaſus non fugere, vt honoris iacturam non faciat, licet fuga extremum vitæ periculum vitaret: vt docent communiter Doctores. Poteſt etiam ſuæ grauiſsimæ infirmitatis curationem omittere, ſi omnes diuitias in ea conſumere neceſſarium eſſet; ſicut & eas nolle tradere comminanti mortem, vt eam euitet. Si ergo propriam vitam cum tanto ſtatus detrimento non tenetur conſeruare, cur alienam tenebitur? Conſequentia videtur aperta. Cuius ratio à priori eſt, quia vt ait Arriaga *2.2.diſp.43.ſect.3.ſubſect.3.num.38.* non ſemper quis debet minus ſuum malum poſtponere maiori proximi.* Alioquin ſi neceſſum eſſet, vt proximus ſaluaret ſuam vitam, me amittere manum, aut brachium, deberem hoc permittere, quia minus malum eſt, me amittere manum, quàm alterum vitam.* Vnde rectè concluditur ex neceſſarijs ad ſtatum neminem ita teneri, vt pro ſubleuanda extrema proximi neceſsitate debeat à ſuo ſtatu, & dignitate omnino deficere.

27 Scio, nonnullos diſcuſsionem hāc metaphyſicam potius, quàm moralem exiſtimare, quia contingere, inquiunt, moraliter non poteſt, quod neceſsitas extrema proximi tot bonis, vt ſubleuetur, indigeat, vt neceſſarium ſit tantum detrimentum pati. Do libens id verum eſſe, ſi de neceſsitate ab intrinſeco proueniente ſermo ſit; cæterum cum extrema neceſsitas ab extrinſeco etiam prouenire poſsit, vt ſi Tyrannus mortem alicui minaretur, ni tantam pecuniarum ſummam ei largiatur, quam ſi ad proximum à morte liberandum contribuas, à tuo ſtatu deijci opus ſit; ideò non ſolum ad metaphyſicam, ſed ad mores etiam hæc diſputatio vtiliſsima eſt, ne diuites timorati in laqueos iniciantur. Vide Dianam *p.5.tract.8.reſol 7.§.Nota.*

QVÆSTIO V.

Vtrùm licitum ſit deſiderare alteri mortem, & de illa gaudere, non quatenus illi mala, ſed quatenus deſideranti vtilis eſt?

1 NOn eſſe peccatum mortale colligitur ex Caietano *in Sum. verb. Maledictio,* vbi ait: * Requiritur ad maledictionem, quæ ſit culpa grauis, quod ſub ratione mali, & non ſub ratione honeſti, vel vtilis deſideretur homini malum, puta mors, infamia, damnum rerum, &c.* Et ſequitur M.Ioannes de la Cruz *in director. 1.part. tract. de homicidio, dub. 3.* ibi: * An liceat, deſiderare mortem, aut aliud malum proprium, vel alienum? (Reſpondeo) eam deſiderare, vt à laboribus liberemur, quoddam genus puſillanimitatis præſefert, etſi non ſit peccatum mortale.* Quibus adde Bonacinam *tom.2. diſp.3.quæſt.4.punct.vlt.num.7.* vbi inquit: * A mortali excuſatur mater, quæ mortem filiabus exoptat, quia occaſione ipſarum malè ſecum agitur à marito, aut iniurijs afficitur.* Et Ioannem Sanchez *in ſelectis, diſp.2.num.9.* Paſqualigum *deciſ.474.* Angelum Mariam Verricelli *in quæſt. moral. tom.1. tract.5.num.64.* & Leandrum à Murcia *in Diſquiſit. moral. lib.2. diſput.3.reſol.2.num.14.* Quorum ſententiæ non diſſentit M.Serra *2.2.quæſt.76.art.1.§.Quidem recentiores.*

2 Addunt alij, deſiderium inefficax mortis alienæ, ſicut & gaudium nullum eſſe peccatum, quando non ex odio, ſed ex motiuo vtilitatis propriæ, vel alienæ deſideratur. Sic Mag. Conradus *part.1.quæſt.392.* vbi ait: * Vniuerſaliter quotieſcumque propter bonum malum precamur, non eſt peccatum.* Quem ſequitur M.Michael Zanardus *2.part. director. cap.6. de maledictione,* ibi: * Nullum quidem eſt peccatum, quando alteri malum optatur ratione publici boni, vel ratione boni priuati, vt dum puella

la à malo viro ſolicitata cupit, vt infirmetur, ne eam amplius vexet, & ſic diſcurrendo, quia non eſt velle malum alicui ſub ratione mali.* Quibus facit Franciſcus Gallen *in Margarita caſ. conſcientia, verb. Deſiderare:* * Deſiderare aliquid poſſumus, non autem illud idem procurare: * quem ferè eiſdem verbis ſequitur M. Paulus de Blanchis *in diſceptat. caſuum conſc. edit. P. diſp. 5. fol. 563. §. Theologus in fine.*

3 Et, quod caput, hæc ſententia videtur expreſſa D. Thomæ 2. 2. *quæſt. 76. art.* 1. vbi ait: * Si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius ſub ratione boni, ſic eſt licitum. * Et paulò infrà: * Contingit autem malum aliquod dici imperando, vel optando ſub ratione duplicis boni, quandoque ſub ratione iuſti, quandoque ſub ratione vtilis. * Et expreſsius *in 3. ſent. diſt. 30. quæſt. 1. artic. 1. ad* 4. vbi & concluſionem tradit, & rationem reddit: * Proſperitas vnius (inquit) inducit aduerſitatem alterius. Vnde quia charitas ordinem habet, & plus debet diligere quiſque ſe, quam alium; propinquos, quam extraneos; amicos, quam inimicos; poteſt aliquis ſalua charitate optare malum temporale alicui, & gaudere, ſi contingit, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere. (& infra) ſed hoc non eſt de malo gaudere, ſed de bono, quod adiunctum eſt malo.*

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

4 PRæfata D. Thomæ loca, ab Amadæo fideliter pro iſta ſententia excerpta, corrupta, & truncata fuiſſe, expoſtulat Baronius, *diſput. 1. ſect. 1. §. 3. fol. 63. & 64.* dicens: * *Sed vix potuit flagitioſius quidquam moliri Amadæus interpretatione, & corruptela quæſtion. 76.* * Locum autem iſtum truncatum blaterat ex eo, quod omiſerit verba, quæ in fine D. Tho. ſubnectit. Licet enim præmiſiſſet: * Si aliquis imperet, vel optet malum alterius ſub ratione boni, ſic eſt licitum. * Suam verò mentem, inquit, infrà explicat, adiuncto exemplo: verb. grat. * Cum quis optat, peccatorem pati ægritudinem, aut aliquod impedimentum, vt melior efficiatur, aut ſaltem vt ob aliorum nocumento ceſſet. * In quibus (ait Baronius) Angelicus Doctor, * *bonum vtile non refert ad imprecantem, ſed ad illum, cui imprecatur.* * Sed his faciliè occurritur, primo quia ceſſatio *à nocumento* poteſt etiam in vtilitatem deprecantis mortem cedere. Ergo ſub ratione boni ſibi vtilis poteſt malum alteri imprecari. Secundò, quia exempla non taxatiuè, ſed demonſtratiuè adduci ſolent. Tertiò, quia ex principio, cui innititur D. Thomas, concluſio præfata rectè deducitur. * Si enim (inquit) aliquis imperet, vel optet malum, quaſi ipſum malum intendens, ſic maledicere erit illicitum, & hoc eſt maledicere per ſe loquendo; ſi autem aliquis imperet, vel optet malum alterius ſub ratione boni, ſic eſt licitum, nec erit maledictio per ſe loquendo, ſed per accidens, quia principalis intentio dicentis non fertur ad malum, ſed ad bonum. * Sic D. Thomas, cuius verba æquè comprehendunt imprecationem mali, quando in bonum imprecantis, ac quando in eius, cui imprecatur; cum vtrobique intentio dicentis non ad malum, ſed ad bonum feratur. Quartò, quia Angelicus Doctor inde probat, licitum eſſe malum temporale ob ſpirituale deſiderare, & de illo gaudere: * Quia hoc non eſt per ſe de malo gaudere, ſed de bono, quod adiunctum eſt malo. * Quintò, quia *quæſt.* 36. *art.* 2. de triſtitia boni, ſimiliter diſcurrit, vt *num.* 9. videbimus. Cum igitur in caſibus alijs idem contingat, idem prorſus ratio D. Thomæ de omnibus probat. Ergo concluſio inde deducenda non eſt limitanda, licet exemplum limitatum fuiſſet. Ergo ex eo quod Amadæus verba referens prætermiſerit exemplum, locus D. Thomæ corruptus, aut truncatus dici non debuit.

5 Expreſsius id euincitur ex loco alio *in 3. ſentent. diſt. 30. artic. 1. ad* 4. de quo ſimiliter Baronius expoſtulat, dicens: *Eſſe apertam, & non ferendam falſationem.* Sed peiori fide, quia in illo Angelicus Doctor mortis alienæ deſiderium ad bonum vtile deprecantis apertiſsimè refert, dum ait: *Plus debet diligere quiſque ſe, quam alterum.* Et inferius aſſerit poſſe, quem ſalua charitate * *optare malum temporale alicui, & gaudere ſi contingit, non in quantum eſt malum illius ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur*

tur diligere. * Ergo D. Thomas concedit, te poſſe malum alteri optare, ſalua charitate, in quantum malum alterius impediat, tibi malum obvenire: quia plus te, quam illum teneris diligere. En, ad bonum deprecantis, deſiderium mali alieni refert, & tamen licitum admittit: ſicut *quæſt.* 36. triſtitiam de bono alieno ob bonum proprium conceptam.

6 Ex alio etiam capite D. Thomæ locum truncatum conqueritur Baronius vbi ſupra, nimirum, quia Amadæus aliqua ſubticuit verba; nam cum D. Thomas dixiſſet, poſſe optari alicui malum temporale, * quia eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel communitatis, vel Eccleſiæ, * *hæc poſtrema verba:* * vel communitatis, vel Eccleſiæ * (inquit Baronius) *dolo ſubtacuit Amadæus.* Sed miror hominis captum! Amadæus contendebat, quod difficilius eſt, nimirum, ob priuatum imprecantis bonum licitum eſſe inefficax mali alieni deſiderium, & ad hoc probandum ea ſolum vſurpauit verba, quibus Angelicus Doctor id expreſsit. Quod vero ob bonum vtile *communitatis, vel Eccleſiæ*, id etiam liceat, ſub lite non eſt. Si vero loca truncata vocat Baronius, in quibus verba, quæ ad rem, de qua agitur, non faciunt, omittuntur, manus illi, & libentiſsimè dabo. Recolat quæſo, quæ D. Thomas in Catena, & meliora ſapiet.

7 Inſuper mala etiam fide ab Amadæo pro hac parte citatos fuiſſe Sanctum Vincentium, Zanardum, & Serram expoſtulatio eſt Baronio in ſyllabo locorum, quæ in fronte libri à corruptelis vindicanda proponit; vbi ad paginam 65. ſe remittit. Verum ex his Authoribus Amadæus Sanctum Vincentium non adducit, vnde miror, quod mala fide citatum inuenerit: Zanardi autem verba fideliter exſcripta refert, qui ob bonum etiam priuatum imprecantis malum, deſiderium inefficax illius nullum peccatum continere affirmat, vt conſtat ex ratione, qua probat, nimirum, * quia non eſt velle malum alicui ſub ratione mali, * & exemplo, quo confirmat, de puella, quæ à malo viro ſolicitata cupit, vt infirmetur: * Ne eam (inquit) amplius vexet, & ſic diſcurrendo. * Cuius vltima verba, ſicut & ratio, cui Zanardus innititur, alios etiam caſus comprehendunt, in quibus vnius, vel alterius vtilitas intendatur iuxtà Diui Thomæ doctrinam ſupra explicatam. Quod attinet ad M. Serram, ſolùm dixit Amadæus, non diſſentire, quod & nos ſuprà, quia Author iſte, cum referat opinionem non refutat.

§. II.
Vera ſententia proponitur.

8 QVamuis plures, & grauiſsimi Doctores ſentiant, deſiderium inefficax mortis alienæ ob vtilitatē propriam, verb. grat. ob hæreditatem capiendam, vel ob alia motiua longè minoris momenti vita proximi, eſſe peccatum mortale (quos ſequuntur Sayrus, Salon, & alij, quibus ſubſcripſit P. Granados 2. 2. *controuerſ. 3. de Charit. tract. 6. diſp. 2. ſect.* 4. adiunctis, quæ tradit *diſput. 3. num. 3.* & conſentire videtur P. Azor, *tom. 3. lib. 3. cap. 24. §. Tertio quæritur.* Et tenent expreſsè Trullench *in Decalog. lib. 1. cap. 6. dub. 2. num. 11. & 13. & lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 14.* & M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. Theolog. moral. cap. 15. quæſt. 1. §. 3. num. 21. & 22.*) Nihilominus contraria ſententia eſt mihi probabilior. Primò propter authoritatem Doctorum, quos *num. 1.* citaui, qui illam amplectuntur: quibus adde Franciſcum de Arias *de imitat. Chriſti, part. 1. tract. 7. cap. 8.* vbi ait: * Deſiderium mortis eſſe, quid indifferens, ac proinde non eſſe malum: * Patrem Salas 1. 2. *tract. 3. diſput. 6. ſect. 28. num. 191.* vbi de gaudio mali alieni loquens, inquit: * Licitum eſſe nobis delectari de occiſione hoſtis, non vt fuit in vindictam, ſed vt attulit hæreditatem, vel intulit alia commoda, & vitauit incommoda aliqua. * Quos, innixus principijs D. Thomæ, & diſcipulorum eius, quæ *num. 1 & 2.* adduximus, ſequitur Caſtro Palao *tom. 1. tract. 6. diſput. 4. punct. 1. num. 11.* Vbi ſic ſcribit: * Credo, ſi cum debita moderatione facias, te poſſe abſque peccato mortali de vita alicuius triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illamque inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum inde ſequutum, &c. Quia non gaudes de illa, quatenus proximo mala eſt, ſed quatenus eſt cauſa tui emolumenti, & ſecundum hanc rationem bona eſſe videtur, & appetibilis. * Quibus conſentit doctiſsimus Par. Mendo *in ſtatera*

opinionum mor. differt. 4. *ad* 5. *Decalogi præceptum*, *quæſt.* 4. dicens, hanc ſententiam eſſe veram.

9 Ratio à priori deſumitur ex doctrina D. Thomæ loco ſupra citato 2.2 *quæſt.* 76. *art.* 1. vbi deſiderium mali alieni ſub ratione boni ideò licitum eſſe dicit; *quia principalis intentio non fertur ad malum, ſed ad bonum. * Secundò ex his, quæ docuerat *quæſt.* 36. *art.* 2. vbi de triſtitia boni alieni. Sic diſcurrit: * Cum aliquis dolet de bono alicuius, in quantum ex eo timetur nocumentum (attende) vel ſibi ipſi, vel alijs bonis; talis triſtitia non eſt inuidia, & poteſt eſſe ſine peccato. * Eadem autem prorſus eſt ratio de complacentia de malo alterius, ac de triſtitia de illius bono ex eodem motiuo, vt in ſimili tradit P. Vazquez 1.2 *diſp.* 111. *cap.* 3. *num.* 14. Ergo ſi ob nocumentum proprium, vel alienum vitandum licitum eſt de bono proximi triſtari, licitum etiam erit de eius malo ex eodem motiuo gaudere, quia nec triſtitiam capis de bono alterius, niſi in quantum tibi malo, nec gaudium de malo, niſi in quantum tibi bono: Ergo cum eadem ratio formalis vtrobique militet, nequeũt non eiuſmodi affectus à malitia graui æquè denudari; nam vt benè extendit P. Vazquez vbi ſuprà *cap.* 4. ex doctrina D. Thomæ; qui delectatur de morte proximi ob hæreditatem capiendam, v.gr. non gaudet, quia fiat, quod proximo malum eſt, ſed quia vtilitate, vel commodo illius allicitur, & delectatur, quod non eſt delectari de obiecto malo. Quapropter cum Vazquez, & alijs conſentit Ouiedo 1. 2. *tract.* 6. *controu.* 6. *n.* 37. dicens: Concluſionem hanc probare omnes rationes, quas adducunt P. Vazq. & eius ſequaces pro diſcrimine inter affectus efficaces, & inefficaces voluntatis conſtituendo. Qui omnes (inquit) aſſerunt, poſſe filium delectari de morte patris propter hæreditatem captãdam, &c. Sic enim delectari de morte non eſt delectari de obiecto malo.* Sic ille, ſed non omnes hoc exemplo rem explicant.

10 Quæ diximus de gaudio, vel complacentia mortis alienæ ob proprium cõmodum, æquè procedunt de inefficaci deſiderio: tum quia vtriuſque actus idem eſt obiectum, tam materiale, quàm formale; tum quia deſiderium inefficax non habet alium influxum in mortem proximi, quã gaudium, licet illud antecedat, & iſtud ſubſequatur: tum etiam quia inefficax deſiderium, vt ait D. Thom. 3. *ſenten t. diſt.* 31. *art.* 2. *quæſt.* 2. *quæſtiunc.* 2. *ad* 3.* non eſt voluntas ſimpliciter, ſed conditionata, vel velleitas quædam, vt quidam dicunt. * Quapropter P. Vazq. 1.2. *diſp.* 115. *cap.* 2. ipſum deſiderium inefficax complacentiam vocat. Vnde ex eo, quod licitum ſit delectari ob ſalutem corporalem, vel ſpiritualem de pollutione, quæ in ſomnijs accidit (prout cùm D. Thoma *in* 4. *diſt.* 9. *art.* 4. *quæſt.* 1. *ad* 5. docent cõmuniter Theologi) deducit Vazquez, licitum eſſe deſiderium pollutionis euenturæ in ſomnijs, aut vi ſola naturæ, propter vtilitatem prædictam: * Dummodo (inquit) deſiderium nõ ſit cauſa pollutionis, ſed ſimplex tantum complacentia illius. * Sic vbi ſuprà *cap.* 2. & 3. citans Paludanum, D. Antoninum, Angelum, Armillam, Nauarrum, & alios, quos referunt, & ſequuntur Thomas Sanchez *lib.* 1. *Sum. cap.* 2. *num.* 18. Diana 3. *p. tract.* 3. *reſ.* 87. Ouiedo 1. 2. *tract.* 6. *controu.* 6. *punct.* 6. *num.* 52. Et in terminis noſtri caſus ſic rem explicat Paſqualigus *deciſ.* 474. vbi ait: * Quod quando quis deſiderat alicuius mortem propter proprium commodum, nil aliud ibi interuenit, niſi complacentia conditionata de eius morte, ex ſuppoſitione, quod ſit diſpoſita à Deo. Deſiderare autem, ſeu complacere conditionatè in eo, quod Deus diſpoſuerit mortem alterius, eo quod medium tibi ſit ad commodum aliquod conſequendum, non videtur eſſe malum, quia nec finis, nec media mala ſunt. * Sic ille.

11 Propter hæc ex Doctoribus citatis nonnulli, vt vidimus, exiſtimarunt, ne veniale quidem peccatum interuenire, in deſiderio inefficaci mortis alienæ propter hæreditatem capiendam, & ob alia motiua proprij commodi non magni momenti. Quibus ego non ſubſcribo. Quamuis enim motiuum vtilitatis propriæ honeſtare poſſit, vel ſaltem à malitia eximere deſiderium inefficax, vel complacentiam de morte proximi: id ſolum admittó, quando malum vitandum magni ſit momenti, quo in caſu, ſibi etiam poteſt mortem inefficaciter quiſque deſiderare, verb. grat. quando acerbus morbus, grauis infamia, & honoris iactura, vt exprimit Mag. Sotus *in* 4. *diſt.* 56. *quæſt. vnica*, *artic.* 5. *poſt* 5. *concluſ.* vel vt alij dicunt, quando maximus aliquis dolor, vel afflictio, vel magnum damnum temporale, vt explicat P. Granados *contro-uerſ.*

uerſ.3.de charit.tract.6 diſp. 2.ſect.4.n.21. & *diſp.3.n.3.* Franciſcus de Arias, Ildefonſus Rodriguez,& alij recentiores apud illum, quos ſequuntur Diana *part.5.tract.14. reſol.92.*& M.Ioannes Martinez de Prado *tom.1.reſol.mor.cap.15.q.1.§.3.n.24.* Secus verò quando malum leuis ponderis eſt.

12 Probatur *ex tertio Regum cap.19.* vbi de Propheta Elia dicitur: *Petiuit animæ ſuæ, vt moreretur:* pertæſus nimirum vitæ calamitatibus plenæ, & *ex Eccleſ.30. Melior eſt mors, quam vita amara.* Quam vt vitaret Ionas *3.Reg.cap.4.* ſemel,& iterum exoptauit,& à Domino ob nimiam afflictionem petiuit. Ideò, mortem propriam, in pluribus caſibus, licitum eſſe deſiderare, rectè docent Franciſcus Galleti, & M. Paulus de Blanchis ſuprà *num.2.* citati, & Diana *3.part.tract.6.Miſcellan.reſ.84.* Verricelli *tom.1.tract.5.quæſt.66.n.66.*& Ioannes Santius *in ſelectis, diſp.2.num.9.* vbi ſic: *Hinc infertur, licere ſibi, vel proximo optare mortem ob vitandam moleſtam infirmitatem, mendicitatem, vitam pœnalem a marito fœminæ inflictam, & alia huius generis, dũmodo deſideretur mors, vt à Deo infligenda, non ab homine iniuſtè, vel à dæmone: non enim digna eſt ſalus tanto dolore, & mors prolongata dicitur vita miſerijs repleta.* Quæ potiori iure probant de mortis alienæ deſiderio ex eiſdem motiuis; quia ſecundum ordinem charitatis, plus ſe, quã proximũ quiſque diligere debet. Et ita concedit Granado ſuprà *diſp.3.citata.* Et M. Prado *§.3.in fine.* Vbi, adductis verbis M. Soti,& Patris Granado, concludit: *quod proportionabiliter loquendo, procedit de illo, qui optat mortem proximi propter ſuam commoditatem.* Cuius ſententiæ rationem reddunt, quod eiuſmodi mala vitanda ita grauia ſunt, vt in morali æſtimatione plus, vel tantum noceant, quanti æſtimatur malum mortis tẽporalis propriæ, vel alienæ.

13 In caſu verò, quo malum vitandum longè minoris momenti ſit, vt ægritudo non grauis, interna aliqua afflictio non nimis moleſta,& ſimilia; difficilè erit, deſiderium inefficax mortis alienæ ab omni malitia liberare. Fundamenta enim omnia, quibus Authores ſupra citati licitum eſſe, ſuadere tentant, ſolum euincunt, nullam ex obiecto participare malitiam, quia nec mors naturalis malum morale eſt, nec motiuum propriæ vtilitatis, vel commodi, ex quo deſideratur. Non verò probant, illum affectum non eſſe inordinatum ex parte modi tendendi, & per conſequens contra ordinem charitatis. Rectè enim ſtat, affectus inefficaces non habere malitiam deriuatam ab obiecto, & tamen per oppoſitionem ad virtutem, illam ſubire: vt contingit in delectatione moroſa, qua vidua delectatur de copula conſtante matrimonio habita, & alijs exemplis, quibus hanc doctrinam illuſtrat P. Vazquez vbi ſupra.

14 Propterea tenendum cenſeo, deſiderium mortis alienæ propter hæreditatem capiendam, aut ob alia motiua longè minoris momenti vita proximi, peccatum eſſe veniale; quia etiam inefficaciter plus diligere bonum noſtrum temporale leuis momenti, quam vitam proximi, quæ tanti eſt, inordinationem quamdam contra charitatem præfert: quam ego cum Doctoribus citatis *num.1.* & *8.* leuem exiſtimo. Primò, quia exceſſus boni vitæ proximi, quæ minus amatur, partim ſuppletur exceſſu, quo quiſque plus ſe, quam proximum diligere debet, vt benè ponderat Lorca *2.2.diſp.28.memb.3.* vbi ſic ait: *Non oportet præferre maius bonum proximi minori noſtro, ſi illud alicuius momenti eſt, nam quanto præcellit bonum, tantò præcellit dilectionis propriæ meritum.* Secundò, quia vt ait P. Suarez *tom.de Charitate, diſput.9 ſect.3.* etiam quoad affectum efficacem,& apretiatiuum ordo charitatis, *quando nõ eſt magnus exceſſus, poteſt prætermitti ſine mortali,& cẽſetur res leuis,& hoc (inquit) ſibi voluit Auguſtinus,& D. Thomas.* Ergo licet ſecundũ ordinem charitatis maior eſſe debeat inclinatio ad gaudiũ,& deſideriũ inefficax vitæ proximi, quã proprij commodi minoris momenti, non ideò contra hũc ordinem facere, peccati mortalis illicò damnari debet. Inordinatio enim iſta leuis cenſetur, quia nullũ habet influxũ in mortem proximi, neque impedit firmiorẽ dilectionem efficacem apretiatiuam illius vitæ, quã proprij cõmodi. Vrgente enim neceſſitate, hoc quiſque negligeret, vt extremè, vel etiã grauiter indigenti ſubueniret.

15 Confirmatur primo, quia ſecundum ordinem charitatis, plus tenetur quiſque vitam ſuam apretiatiuè diligere, quã proximi; & tamen contra hunc ordinem operari non eſt peccatum mortale, ſed ad ſummum veniale, vt tradit Suarez ſuprà, & alij Doctores cum ipſo. Ergo licet ſe-

Digitized by Google

cundum ordinem charitatis teneatur quiſque inefficaci etiam affectu magis diligere vitam proximi, quam proprium commodum, non erit mortale contra hunc ordinem facere, ſed ad ſummum veniale. Cui facit D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 5. *ad* 1. vbi ſic ait: * Dum dicitur proximus magis diligendus, quam corpus proprium, intelligitur quantum ad animam, quæ eſt potior pars eius. * Ergo quoad alia bona temporalia exceſſus obligationis non eſt tanti æſtimãdus, ratione præſtantioris obiecti, vt etiam inefficaciter bona noſtra minoris momenti plus diligere, læthalis culpæ ſit damnandum. Confirmatur ſecundo, quia etiam inter cognatos in primo gradu, præceptum charitatis ordinem præſcribit, vt tradit D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 8. *& ſequentibus*: & tamen, hunc ordinem inter Patrem, & matrem, filios, & vxorem poſſe abſque mortali prætermitti, tradunt plures, quos ſuppreſſo nomine refert, & ſequitur Lorca ibi, *art.* 11. *num.* 4. & Puente Hurtado 2. 2. *diſp.* 154. *ſect.* 5. §. 57. vbi ait: * Neſcio ſanè, an iſte ordo inter filios, & vxores grauiter obliget? Inclinor in partem negantem. * Si ergo quoad amorem etiam appretiatiuum, & efficacem, ex cuius prælatione graue proximo nocumentum ſubſequi poteſt, charitatis ordo abſque læthali queit aliquando prætermitti, cur non & quoad affectus inefficaces deſiderij, & gaudij, ex quibus nullo in caſu malum aliquod proximo imminet? Concludendum igitur eſt, deſiderium inefficax mortis alienæ ob proprium commodum, & ſi longè minoris momenti vita proximi, non eſſe peccatum mortale, ſed veniale tantum contra debitum charitatis ordinem.

QVÆSTIO VLTIMA.

Aliarum compendium pro Amadæo à Baronij vitiligationibus vindicando.

1 PLures his decreueram ſuperaddere quæſtiones, quas hiſtoricè tantum Amadæus Guimenius prælibauit, vt ſuam cuique authori concluſionem reſtitueret. Sed ne opus hoc longius, quã par eſt, protrahatur, viſum eſt à ventilatione abſtinere, & breui calamo eas tantum percurrere, quæ Amadæum ab omnibus Baronij ictibus incolumem euaſiſſe, lectori notum faciant.

2 Prima illarum ſit. Diſſident Doctores an liceat mutuanti aliquid vltra ſortẽ exigere, ratione periculi (ſcilicet probabilis) cui in ea recuperanda exponitur? Affirmant ſexdecim authores, quos adducit Amadæus *tr. de vſuris*, *p.* 1. inter quos M. Serra 2. 2. *q.* 77. *art.* 1. *dub.* 4. Vbi doctiſſimus hic Thomiſta pro ea referens Sylveſtrum, *verb. Vſur.* 1. *q.* 35. ſic ait: *Probatur ratione ſumpta ex Syluestro. Quamuis enim vſura ſit, ſi quis recipit aliquid vltra ſortem ratione mutui, non eſt vſura, vt inquit Syluester, ſi recipit ratione periculi tantum, vt pretium periculi.* Sic ille.

3 His tamen Baronius non conuictus Amadæum carpit, & falſo pro hac ſententia Sylueſtrum adduxiſſe clamat, *diſput.* 1. *ſect.* 2. *fol.* 164. dicens: *Quod ad Sylueſtrum attinet, quem ſuæ opinionis authorem ſequi, ait Serra; apertè vſuras damnat cum Pontifice* (in cap. Nauiganti) *eum, qui aliquid vltra ſortem exigit, ratione periculi, nec excuſari, etiamſi in ſe illud periculum recipiat.* Et infra: Sylueſter quo loco citatur, *refellit Amadæi propoſitionem ex antiquorum omnium Theologiæ, & iuris Canonici conſultorum interpretatione in caput Nauiganti.* Hæc Baronius in Amadæum, & in ſui etiam inſtituti authores.

4 Cæterùm vt omnes ego vindicarẽ, aut infidelis citationis reos incuſarem; Sylveſtrum conſului, & ſemel, & iterum legi, incredibile cenſens Vincentium Baronium in quæſtione facti, ſuborta controuerſia, potuiſſe à recto veritatis tramite deuiare, & Sylveſtro inſalutato, contrariam ſenſui, & verbis ſententiam affinxiſſe. Ipſe igitur de ſe loquatur. * Quæritur, (inquit Sylveſter vbi ſuprà) quid ſi quis mutuet nauiganti, vel nundinas adeunti, recepturus aliquid vltra ſortem, pro eo quod ſuſcepit in ſe periculum pecuniæ, aut mercium, ſi ſaluæ redierint? Et diſtinguit Archi. poſt Laur. Ioannem de Neapoli, & Ioannem Calder, & Sum. Piſ. Quia eſt vſura ſi recipit vltra ſortem, ratione mutui tantum; non obſtante ratione periculi; & eſt caſus in dicto *cap. Nauiganti*. Et ſimiliter ſi ratione mutui, & periculi ſimul; ea ratione, qua recipit ratione mutui. Non autem eſt vſura, (attende Baroni) ſi recipit ratione periculi tantum, vt pretium periculi: quia etiamſi non mutuaret, & periculum nauigantis vellet in ſe ſuſcipere, licitè perciperet pretium: nec efficitur peioris conditionis per hoc, quod ei

ſeruit

ſeruit mutuando: & concordat Laurent. de Rodol. & ita etiam tenet Summa Angeli, & Roſella. Supplementum autẽ vult indiſtinctè, quod ſit vſura, per dictum caput *Nauiganti*, etiam ſi quid recipitur ratione periculi, &c. Sed dico, quod iſte nõ benè intellexit textum. * Sic Sylueſter, quem Baronius noluit intelligere, vel forſan, non legit: quia luculentius, quam textus, loquitur. Sentit ergo apertiſsimè Sylueſter cum Doctoribus, quos refert, licitum eſſe mutuanti, aliquid ſupra ſortem exigere, ratione periculi ſortis, quod in ſe recipit. Et miror Baronium tanto conatu ab hac ſententia Sylueſtrum eximere tentaſſe, cum præter Serram, quem pro ea ſtare fatetur *vbi ſuprà*, cum ipſemet teneat cum Gaugerico Interprete Caietani: qui, ipſo Baronio teſtante *folio* 178. & 179. aſſerit licitum eſſe minoris emere ius ad æs alienum, *ſi ſubit aliquod periculum amittendæ ſummæ, vel ſortis*. Cuius ſententiam Baronius ipſe laudat, & Caietano attribuit: ergo periculum amittendæ ſortis ſubire, pretio æſtimabile eſt: ergo aliquid ſupra ſortem pro illo exigere, illicitum non erit: vt quid ergo Baronius à ſententia, quam ipſe defendit authores vindicat?

5 Approbare tamen nullatenus poſſum ſingularem opinionem M. Arauxo *in deciſ. Moral. de ſtatu ciuili, diſp. 7. q. 1. n. 12.* vbi omni periculo ſecluſo, concedit eſſe licitum aliquid ſupra ſortem exigere ab eo qui pro alio mutuum petit. * Poteſt, inquit, recipere aliquod munus à Paulo rogante ipſum, vt mutuet Franciſco, quin detur Paulo actio repetendi. Neque per hoc aperitur oſtium arti iniquæ fænerandi, cuius iniquitas ſolùm in eo conſiſtit, vt à mutuatarijs aliquid vltra ſortem recipiatur. * Hæc ille, quæ ſi vera, actum eſſet de vſuris. Quid enim facilius, quam nolle abſque interceſſore mutuare? Videatur Card. de Lugo *tom. 2. de Iuſt. diſp. 37. ſect. 11. num. 196.* Sed pro ſententia M. Arauxo, facit principium, quo, ad alias concluſiones, vtitur M. Prado *tom. 2. Theol. Moral. cap. 17. q. 4.* cum pluribus Thomiſtis, apud Amadæum *tract. de Iuſtit. prop. 11. num. 4.* Nempè gratiam, quæ interceſſori fit, eſſe pretio æſtimabilem.

6 Secunda. Diſſidium etiam eſt, inter Theologos, vtrùm vendens credito poſsit carius vendere, propter periculum in recuperando pretio? Affirmãt plures, quos refert Amadæus ſuprà, inter quos M. Serra 2. 2. *quæſt. 77. art. 1. dub. 4.* Sylueſter, Petrus de Ledeſma, M. Acarius de Velaſco, & ſexdecim Authores, quos adducit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 2. Theol. Moral. cap. 27. §. 2. à num. 6. ad* 10. Quorum verbis fideliter exceptis, ſubnectit Amadæus *num. 5.* * Et ſaltem quod ratione periculi expenſarum ad recuperandum pretium, poſsit carius vendi credito, tradunt Sotus *6. de Iuſtit. quæſt. 4. art. 1. &* Bannez 2. 2. *q. 77. art. 4. dub. 6.* quibus conſentit M. Prado *ſuprà quæſt. 3. §. 3.* * Hæc Amadæus. In quẽ proptereà his inſurgit Baronius *ſuprà fol.* 167. & 168. *Obtorto collo, & falſis criminationibus trahit Bannez, & Soto* ad ſuam ſententiam docentem *legitimum eſſe lucrum ſupra ſortem ex ſolo periculo* (nempè expenſarum) *quod timetur, nullo addito damno, quod iam acciderit*. Et his non contentus iterum inferius in illum inuehitur, dicens: *Calumnias calumnijs cumulat, dum Sotum 6. de Iuſt. quæſt. 4.* & Bannez 2. 2. *quæſt. 77. artic. 4. dub. 6. patronos adiunxit opinionis relatæ*.

7 Cæterum M. Sotum pro noſtra & communi ſententia ſtare, conſtat ex Mag. Serra, & M. Prado eum pro illa referentibus *vbi ſuprà*. Et quod caput, ex ipſius M. Soti verbis, quæ fideliter excerpta adducit Prado, cui fidem adhibere debuiſſet Baronius, cum Sotum conſulere, ipſi non vacauerit. Loco igitur ſupra citato *quæſt. 4. art. 1. poſt 3. argum. §. Super autem.* Sic M. Sotus ſcribit. * Vbi omni procul fraude, bonis coniecturis timentur expẽſæ, nempè dum tuus debitor à tuo loco diſtat: nulla eſt iniquitas de expenſis, & laboribus, pactum cum illo inire, conſtitutumquè pretium recipere, (attende) etiamſi nullos ſit poſteà facturus. Nam etiamſi eſſet plura expenſurus, non poſſet amplius recipere, quam fuit conuentione firmatum. * Sic Sotus. Quibus apertiſsimè cõcedit licitum eſſe aliquid ſupra ſortem exigere ratione probabilis periculi expãſarum ad recuperandum pretium, & ex conuentione ſtatutum poſteà recipere, etiam *nullo addito damno*, quod iam acciderit. *Quem* (inquit Salas *de contractibus, tract. de Vſur. cap. 22. num. 4*) *Scotus, & Bannez imitari videntur*. Expendat ergo ſtudioſus lector: An Amadæus *falſis criminationibus* vſus fuerit, *& calumnias calũnijs cumulauerit*?

8 Tertia. Merces vltroneas vileſcere,

com-

commune apud Theologos,& Iuriſperitos axioma eſt. Quanti vero, non conueniunt, licet circa eatum definitionē nullus diſſideat, eas nēpè vltroneas dici, quas venditor emptorem non inueniens vltro tibi offert, & ab eo rogatus emis. Caietanus,& alij, quos refert, & ſequitur Diana *1.p.tract.8.reſol.53.* & Ludouicus Lopez *de contr. libr.1. cap.34.§.Reſpondetur,* aſſerunt vileſcere pro tertia parte. Quos ideò pro hac opinione adduxit Amadæus *tract.de Vſur.prop.2.num.4.* verbis Magiſtri Lopez, quæ ſubnecto, fideliter excerptis: *Secundum Caietanum, & axioma commune, merces vltroneæ pro tertia parte ſolent vileſcere.* Caietani verò locum conſulere Amadæus non curauit, tāti Doctoris eiuſdem instituti teſtimonio contentus. Cuius ſilentium malè habuit Baronius, ideòquè *diſp.1.ſect.2.fol.171.* qua potuit, per fas, vel nefas, occaſione in Amadæum inuehitur, dicens: *Cur Caietani locum tacuit, quo iſta doceat adeò aliena ab his, quæ ex illo retulimus *verbo Emere*: tacuit, ne conſuleretur, eiuſquè fraus omnibus pateret. * Hactenus ille. Cui vt morem ego gererem, Caietani locum, (quem, ſi vacaſſet, apud Ludouicum Lopez citatum ipſe facilè inueniſſet) ſedulo perquiſiui, & inuentum indolui: quia vir religioſus vnum è duobus cogitur fateri, vel Caietanum ſibi non conſtare, vel eius mentē ipſum non calluiſſe. Caietani locus extat *2.2.q.77.artic.1. §.Ad euidentiam*, vbi ſic: *Modus vendendi, ſcilicet vltro offerre, & quærere emptorem, manifeſtè, in æſtimatione hominum, vilificat rem venalem. Vltroneæ namque merces, vt in prouerbio dicitur, vileſcunt pro tertia parte. * Hæc Caietanus. Legas, quæſo, Baroni, vt calamum cohibeas. *Tacuit ne* Amadæus, *ne conſuleretur, eiuſque fraus omnibus pateret?* Quid ad hæc? Non ergo fraudi locum Caietani non citatum Amadæo vertere debuiſti, ſed fidei alienæ M. Ludouici Lopez tibi non ſuſpectæ. Sed cui ego attribuam, neutrum te conſulere voluiſſe? Lectores iudicent.

9 Subiicere tamen non poſſum Caietanum non ſolùm præfatum pretium vltronearum mercium iuſtum cēſere, ſed ibidem ſubnectere: *Nec redditur iniuſtū pretium ex cauſa: puta quia neceſsitate ductus, ac per hoc non voluntariè vendidit, quia inopia, qua cogitur quis ad vendendum, non reddit venditionem involuntariam: alioquin etiamſi rigido pretio venderet, involuntaria redderetur venditio: quod conſtat eſſe falſum. * Hæc Caietanus, quem ſequuntur M. Corradus *in Sum.1.p.quæſt.130.* & M. Paulus de Blāchis *in diſcept.caſ.conſc.litt.E. diſp. 1. folio 361.* Quorum ſententia eſt valde notanda.

10 Quarta. Diſputant Doctores, an debita immatura, id eſt, poſt annum, V.gr. ſoluenda, liceat anticipata ſolutione minoris emere, etiamſi debitum liquidiſsimum ſit, & abſque vlla difficultate, & labore exigibile? Negant communiter Doctores. D. Thomas *opuſc.67. ad lectorem Florentinum, & opuſc 73. de Vſur.p.1.cap.8.* Ioannes de Medina *Cod. de rebus reſtituēdis, quæſt.38. circa finem.* Bannez *2.2.q.77. de iure, art.4.dub.5.* Sotus *de Iuſtit.lib.6.q.4. artic.1.ad 3.* Leſsius *lib.2.cap.21.dub.8.* & alij: & contrariam eſſe improbabilem dicit P. Molina *diſp.361.* & cum M. Bannez, P. Salas *tract.de Vſuris, dub. 27.* Multaquè ſolida argumenta, ad eam improbandam, afferre Medinam *vbi ſuprà*, ait Gaugericus Caietani interpres *in Sum. verb. Vſura in fine.* Quibus ſubſcribunt M. Prado *tom. 2. Theol. Moral. cap. 28.q.1.§.3.n.21.* & Baronius *vbi ſup.fol.178.* *Nam ſi huiuſmodi,* inquit, *emptio, aut commutatio æris alieni ſit licita, ſublatum eſt vſurarum peccatum.*

11 Contrariam tamen ſentētiam amplexus eſt Emin. Caietanus *in Summ. verb. Vſura in fine, §.Cogor.* Cuius verba adducit Amadæus *tract. de Vſuris, prop.3.num.7.* Quem Baronius falſæ allegationis incuſat, & de calumnia Caietano illata expoſtulat, *fol.78.* Quo autem iure? recole Caietani locum, quem in quacumque editione invenies. Et ne differas bonam Baronij fidem agnoſcere. En Caietani verba. *Poſſum enim licitè emere ius tuum, quo tibi debentur ab altero mille aurei hinc ad annum: & licitè emendo dabo tibi minus mille aureis (attende) præſuppoſito debito liquidiſsimo, & abſque difficultate, & labore exigibili. Quoniam ius recipiendi ad annum mille aureos, minus eſt ſecundum rem, & humanum vſum, & humanam æſtimationem, quam mille aurei. * Hæc Caietanus. Cuius ſententiā probabilem eſſe dicunt M. Ioannes de la Cruz *in directl.1.p.prac.7.de Vſura, dub.6.* & M. Serra *2.2.q.77.art.1.dub.5. §.Dicendum eſt ſecundo.* Addunt alij non ſolùm cuidam tertio, ſed ipſi etiā debitori fas eſſe emere debitum, quod ab hinc vno anno de-

bet.

Digitized by Google

bet, minori pretio, quam ſit ipſum debitum. Sic Bernardinus de Buſtos, Armilla, Conradus, Roſella, & alij apud Sanchez *in Conſilijs tom.1.lib.7.dub.18.* Ex qua ſententia tot abſurda ſequuntur, tot viæ vſuris aperiuntur, vt iure dixerint authores primæ improbabilem eſſe. Si enim centũ aurei ſoluendi poſt annum poſſunt hodiè extingui nonaginta paratis, (vt cum Armilla dicit eſſe probabile Ioannes de la Cruz *vbi ſuprà*, & ex principio Caietani deducitur) qui nonaginta hodiè mutuat, poterit in fine anni centum recipere, nil enim ſuprà ſortem exigit, quia illa quantitas præſens tantum valet, quantum iſta futura. Hoc argumentum contra Caietanũ vrgent P. Salas *vbi ſuprà*, & Caramuel *in Theol. Mor. lib.2. diſp.14. nu.799.* Quod inſolubile, admiſſo antecedenti, iudicauit M. Prado *tom.2. Theol. Moral. cap.28. q.1. §.3. n.21.* Et oneri etiam ſuccubuit Baronius *ſup. fol.179.*

12 Adnotat verò hic Neothericus; eiuſmodi debita poſt annum ſoluẽda, ſeu ius ad illa, poſſe viliori pretio emi, ſi ſubſit aliquod periculum *amittendæ ſummæ, vel ſortis, vel ſint faciendæ expenſæ in ea recuperanda.* Cuius ſententia eſt veriſsima: in qua, ait P. Salas ſuprà, omnes conueniũt. Sed extremè oppoſita Caietano, qui etiãſi debitum ſit liquidiſsimum, & abſque difficultate, & labore exigibile, ac proinde remoto periculo amittendi ſortem, vel faciendi expenſas, docet expreſsè ius ad illud minoris emi poſſe: ideò enim eius ſententiam plures improbãt, vt diximus. Quapropter non capio, quæ ſuperaddit Baronius, dicens: *Atque hac diſtinctione, & concordia opinionum euaneſcit argumentũ, quod ex Caietani principijs depromit Caramuel.* Nam cum Baronius ſententiam cõtradictoriè oppoſitam opinioni Caietani defendat: concordiam Baronianam penitus ignoro.

13 Quinta Quæſtio eſt inter Doctores, an vſuræ, In nouo teſtamento, à Chriſto Domino ſub præcepto prohibeantur, *Lucæ 6.* verbis illis: *Mutuum date nil inde ſperantes.* Affirmant communiter Doctores, quos ſequuntur P. Salas *tract. de Vſur. dub.3. n.2.* & Card. de Lugo *tom.2. de Iuſt. diſp.25. ſect.2. nu.9.* & conſtat ex Vrbano VIII. *in cap. conſuluit de vſuris*, vbi ex hoc loco probat prohibitionẽ vſurarum; & ex Leone X. in Concilio Later. *ſeſſ.10.* qui ait: *Dominus noſter* (*Luca Euangeliſta atteſtante*) *aperto nos præcepto obſtrinxit, ne ex dato mutuo quidquam vltra ſortem ſperare debeamus.*

14 Nihilominus, his nõ obſtantibus, contrariam ſententiã alij defendunt, quos ſequitur M. Prado *tom.2. Theol. Mor. cap.28. q.1. §.2. n.9.* his verbis. * In noua lege, ſolum ſunt præcepta naturalia, & Theologica, & Sacramẽtorum: & teſtimonium *Lucæ 6.* ſi per ſe ſolum ſumatur, videtur indicare conſilium, & non ſtatuere præceptum. Sed prohibetur illo præcepto Decalogi: *Non furtum facies.* * Sic Prado. Pro cuius ſententia adduxit Amadæus *tract. de Charitat. prop.3. num.2.* Magiſtrum Domin. de Soto *lib.6. de Iuſt. q.1. art.1. concluſ.1.* ſed contra Amadæum, ideò inuehitur Baronius *fol.204.* & falſæ allegationis incuſat, dicens. * Quamuis hæc Chriſti verba ſecundum totum, vt ſic loquar, ambitum præcepti vim nõ habeant. Certum tamen eſt, aliqua ſui parte continere, neque hoc negat Soto. * Et iterum infrà. * Vt optimè obſeruat Sotus, illa ſententia Euangelica continet aliqua ſui parte præceptum de lucro non optando ex pecunia, aut vlla re mutuata. * Hæc Baronius. Quibus nil à veritate magis alienum. Et in eius caput calumniam caſuram euidenter oſtendo, ex ipſius M. Soto verbis, quæ ſubijcio. * Locus autem Euãgelij Lucæ 6. *Mutuum date nil inde ſperantes*, ad hoc ipſum propoſitum adduci conſuetiſsimum, profectò non illam habet energiam, quæ vulgò æſtimatur. Quamobrem D. Thom. ſacrorum ſenſuũ oculatiſsimus perſpector, non modo non vſus eſt eo loco, ad aſſerendam concluſionem, veram ex illo quartum argumẽtum contra eamdem obiecit. Agnouit enim non eſſe prohibitionem vſuræ, ſed conſilium mutuandi, ſine ſpe humanæ compenſationis (attende.) Quare inepta gloſſa eſt, quod prius membrum ſit conſilium, poſterius verò præceptum. * Hic Baroni animus vultum agnoſce. Progreditur Sotus. Nulla enim illic edicetur prohibitio iniuſtitiæ vſurarum, ſed commẽdatio ſit miſericordiæ mutui. Ait verò rurſus Vrbanus III. *cap. conſuluit eo tit.* citat eumdem locũ *date mutuum nil inde ſperantes*, ad confirmandam vſurarũ prohibitionem. Reſpondetur, quod Papa non vbicumque citat teſtimonium ſacræ paginæ in aliquo ſenſu, intendit authorizare eumdem ſenſum, tanquam de fide, ſed ci-

cat

tet quandoque illum, ſecundum Doctorum opinionem.*En, amice lector, Mag. Soto expreſiſsimè aſſerit verba Chriſti Domini, *Lucæ 6.* in nulla ſui parte continere præceptum. Quo ergo iure contrariam ſententiam ei affinxit Baronius? vt Amadæo calumniam inſtrueret? Apage.

15 Ad authoritatē verò Concilij Lateranenſis ſub Leone X. nil M. Sotus reſpondit. Sed, vt mihi videtur, Baronius ipſe meliora ex dictis ſapiens, id pro Soto reſpondebit, quod, vt infra videbimus, ad aliā authoritatem eiuſdem Concilij. in caſu non diſsimili, pro eodem Soto reſpondit *fol.* 175. Nempè, circa Montes pietatis: de quibus, ſic Leo X. in Concilio Lateran. *ſeſſ.* 10. * Sacro approbante Concilio declaramus, & definimus Mōtes pietatis ante dictos per Reſpublicas inſtitutos, & authoritate Sedis Apoſtolicæ hactenus approbatos, & confirmatos, in quibus pro eorum indemnitate, aliquid moderatum ob ſolas Miniſtrorum impenſas &c. vltra ſortem, abſque lucro eorumdem Montium, recipitur: neque ſpeciem mali præ ſe ferre, neque vllo pacto improbari. Quinimò meritorium eſſe, & approbari debere tale mutuum; & minimè vſurarium eſſe, &c. Omnes autem Religioſos, & Eccleſiaſticas, ac ſæculares perſonas, qui cōtra præſentis declarationis, & ſanctionis formam, de cætero prædicare, ſeu diſputare verbo, aut ſcripto, auſi fuerint, excōmunicationis latæ ſententiæ pœnam, priuilegio quocumque non obſtante, incurrere volumus. * Hactenus Concil. Lateranenſe.

16 Qua tamen definitione non obſtante, M. Soto *lib. 6. de Iuſt. q. 1. artic. 6.* poſt prædictam ſanctionem, contrariam ſententiam, ex inſtituto, defendit, dicens: *Arbitror eiuſmodi rationem Montis neutiquā ab vſura ſordibus elui poſſe.* Et ne ille, in hac lubrica, & periculoſa via, ſine ſocio progrederetur, pediſequium agere, ſe accinxit Baronius *vbi ſup. diſp. 1. ſect. 2. §. 4. fol.* 175. & crimen reputans, quod verbis M. Soti, Concilij definitionem Amadæus oppoſuerit: inquit eſſe *falſam, & iniquā accuſationem.* Lector iudicet. Igitur ad rē noſtram: cum vterque authoritate Concilij vrgeretur: reſpondit Baronius his verbis. *Bellarminus lib. 2. de Concilijs, cap. 13. ait dubium eſſe, an vltimum Lateranenſe Concilium verè ſit Oecumenicum.* Quod æquiualet dicere, non fuiſſe Concilium Generale, ac proinde eos non cogere à ſententia diſcedere, circa Montes pietatis.

17 Cæterum falſo id affingit Bellarmino, quia hic Doctor contrarium expreſsè tenet *cap.* 17. contra nonnullos, quos *cap.* 13. dubitaſſe prædixerat. Ibi ergo probans ex Concilio Lateran. poteſtatem Pontificis ſupra Concilium, ſic inquit. * Ad hunc locum Concilij, nil poteſt reſponderi, niſi vel non fuiſſe Concilium Generale, vel non definiſſe hoc tanquam de fide. Sed non fuiſſe Generale vix dici poteſt: nam etſi fuerint Epiſcopi paucisſimi, (nam ad centum non peruenerunt) tamen Concilium omnibus patebat. Quod verò Cōcilium hoc rem iſtam non definierit propriè, vt decretum fide Catholica tenendum, dubium eſt. Et ideò non ſunt propriè hæretici, qui cōtrarium ſentiunt, ſed à temeritate magna excuſari non poſſunt. * Hæc Bellarminus. Et acrius Caietanus *2. 2. q. 1. artic.* 10. ait, contrariam ſententiam negantem Papæ poteſtatem ſupra Concilium eſſe damnatam in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 11 & M. Bannez *2. 2. q. 1. art. 10. dub. 2. pag.* 130. Peña, & Recentiores apud Hēriquez de Pontificis Claue *libr. 3. cap. 9. num. 1. in Gloſ. lit. E.* dicunt *eſſe fomitem hæreſum, & periculoſam in fide.* An aliqua ex his cenſuris inurenda ſit opinioni Soti? alijs pōderandum relinquo. Scio Angelum Maria Verricelli *tom. 1. quæſt. moral. tract. 4. q. 16. num. 5. & tract. 8. quæſt. 24. n. 8.* ſic ſcribere. * Contractus Montis pietatis à Leone X. licitus declaratus, de fide eſt, quod ſit iuſtus, Molina, Turrianus, Bellarminus. * Et ita ſupponit Salas *tract. de Vſuris, dub.* 33. *num.* 7. Sed mitius apud illum Caietanus loquitur. Quid verò ſentire debeat Baronius, etſi non ſolùm Magiſtro Soto, ſed ſibi etiam infenſus, ſi conſequentiam ſeruet, apertè intelligitur ex his, quæ ſubnecto *ex 1. p. Theolog. Moral. diſp. 2. ſect. 4. fol.* 241. vbi ſic. *Quiſquis negaret* (licitum eſſe credere Immaculatam Conceptionē Deiparæ) *de hæreſi vehementer eſſet ſuſpectus: quod dubitaret de certa fide, nimirum de Eccleſiæ authoritate emergentia circa Religionem dubia dirimendi.* Sic Baronius. Cui conſonat Fr. Ioannes de Caſales ex eodem Inſtituto in Candore lilij, *§. 40. fol.* 175. vbi ait: Hæreticum ſe probare, *qui negat D. Thomæ ſanctitatem, quem Apoſtolica Sedes toti Eccleſiæ ſanctum venerandum, & imitandum propoſuit.* Sic ſodalis; & benè

qui-

quidem. Vellem tamen ab vtroque diſcere, ſit ne in Eccleſia authoritas, dubia etiam dirimendi circa mores emergentia? Inficiari neuter poterit, ideòque neque obliquum ictum fugere. Vide Vercelli *ſup. quæſt. 24. citata num. 8.* * Quod Papa, inquit, toti Eccleſiæ leges quoad mores proponens nequeat errare, declarans eſſe bonum, quod malum eſt, & èconrra, & id eſſe de fide, docent S. Antoninus, Ioannes de Neapoli, M. Cano, Molina, Suarez, Turrianus, Caſtro Palao, Comirolus.* Quid plura?

18 Sexta denique calumnia ſit, quam molitur *diſputat. 3. ſect. 2. fol. 297.* dicens Amadæum *fraudulentam, & ſceleratam* tẽtare defenſionem propoſitionis, & ſententiæ quam tradidit Petrus Hurtado de Mẽdoza *2. 2. tom. 2. de Charit. diſput. 153. ſect. 4. §. 48.* vbi dixit: *Si inimicus iniuſtè eſt me vexaturus, ego poſſum deſiderare orareque Deum, vt eum è viuis tollat, ſi aliter inferenda mala vitari non poſſunt.* In cuius præſidium, vt conſtat ex dictis quæſtione præcedenti, adduxit Amadæus *tract. de Charit. prop. 10.* duplicem D. Thomæ locum: alium *ex 2. 2. quæſt. 76. artic. 1.* alium *ex 3. ſententiarum diſtinct. 30. quæſt. 1. artic. 1. ad 4.* vbi has duas concluſiones Angelicus Doctor ſtatuit. Primam: *Plus debet diligere quiſque ſe, quam alterum.* Secundam: Poſſe quem ſalua charitate *optare malum temporale alicui, & gaudere ſi contingit, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere.* Ex quibus per neceſſariam conſequentiam deducitur, te poſſe mortem inimico deſiderare, & à Deo petere, ſi impedimẽtum tibi ſit malorum: cum plus te, quam illum diligere tenearis. Hanc ſententiam iure adſcribi D. Thomæ, fatentur diſcipuli, qui illum ſequuntur. M. Ioannes de la Cruz *in direct. p. 1. tract. de Homic. dub. 3.* * Licet, inquit, deſiderare alteri mortẽ, aut aliud malum, non vt ſic ex odio, ſed ſub ratione boni, vt ceſſet à peccãdo, aut ab aliorum damno, & ſic poſſumus deſiderare iſta inimico iniuſtè inuadenti pro noſtra defenſione, ſi aliter non poſſumus ab ea liberari.* Sic Cruz, & ante illũ M. Sotus *lib. 5. de Iuſtitia, quæſt. 12. artic. 1.* vbi ſic. * Chriſtianis hoſtibus, qui nos iniuſtè perſequuntur, quando alia non patuiſſet via, licitum eſt id ipſum (nemè mortem) optare.* Quem citatum, exſcriptis verbis, ſequuntur M. Serra *2. 2. quæſt. 76. art. 1. fol. mihi 651.* & Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom. 2. Theolog. Moral. cap. 25. quæſt. 4. §. 1. num. 2.* Quibus faciunt M. Zanardus, M. Corrad. & alij, quorum verba dedit Amadæus *vbi ſuprà.*

19 Ex his authoribus *fraude prorſus puniendo* citatos D. Thomam, & M. Soto, alios non curans dicit Baronius *vbi ſuprà.* Quod ad D. Thomam attinet: iactat à ſe demõſtratum alibi. Quoad Sotum ſic modo traducit. *Nec minus*, inquit, *in Sotum peccat Amadæus, cum ad huius propoſitionis præſidium eo ex loco aduocat, vbi docet licere Chriſtianis hoſtibus, id eſt, Turcis regionem vaſtantibus, mortem imprecari.* Sic Baronius, qui tam D. Thomam, quàm Sotum, non ex priuato commodo, ſed ex ipſius aduerſarij, aut ex communi bono Eccleſiæ, deſiderium mali alieni honeſtaſſe, ſuare conatur. *Et hoc ſecundum*, inquit, *concedunt D. Thomas, eiuſque diſcipuli.*

20 Cæterum, quod D. Thomas, & aliqui ex diſcipulis ex priuato etiam commodo, id licere putent, demonſtraui ſatis quæſtione præcedenti. Quod verò & M. Sotus id expreſsè teneat, conſtabit legenti locum ex illo citatum *ex 5. de Iuſt. quæſt. 12. art. 1. in fine*, vbi deſiderium mortis alienæ, tum ob commune Reipublicæ nocumentum, tum ob malum priuatum ipſius deſiderantis vitandum, licitum concedit. Primum tradit his verbis * *Quin etiã & mortem alicui optare poſſumus, licet nobis conſtet, viam perditionis ingreſſum ire, vt noſtræ Reipublicæ mala caueantur, pax què & tranquilitas contingat. Poteſt enim quiſque Turcæ mortem, & clades omnes imprecari, vt ab eius tyrannide liberemur.* * Secundum non minus luculenter, in verbis ſequentibus. *Quin verò Chriſtianis hoſtibus, qui nos iniuſtè perſequuntur, quando alia non patuiſſet via, licitum eſt id ipſum optare.* Hæc Sotus. Cuius vltima verba, *Quin verò, &c.* cum aliquid ſpeciale præſeferant, quod in præcedentibus non cõtineatur, in quibus deſiderium mortis alienæ ad commune bonum retulerat; planè inde intelligitur, ad particulare cuiuſque commodum comparandum, ſeu graue nocumentum vitandum in his reſpexiſſe. Aliàs actum ageret. Ex quibus cõſtat Baronium Soti verba multifariam corrupiſſe: primò, ſubticendo adverbium illud, *Quin verò*, quo caſuum diſcretio exprime-

Digitized by Google

mebatur: ſecundò ex proprio penu alia ſuperaddendo, quibus Magiſtri Soti verba in alium ſenſum detorſit. Sic enim expoſuit, *Chriſtianis hoſtibus*, * id eſt, Turcis regionem vaſtantibus. * Ita Baronius vertit latinitate longè excellens. In hoc tamen loco maluit cadere Grammatica, quam cauſa. Nec enim *Chriſtianis hoſtibus*, ſed Chriſtianorum, ſi cum Baronio conueniret, elegans Sotus ſcripſiſſet. Cæterum Baronius ea fide Turcas Chriſtianos fecit, qua Amadæum in opinionibus reſtituendis infidelem. *Eiuſmodi eſt veritatis naturæ* (ait Chryſoſtomus *Homil. 57. in cap. 9. Ioannis*, ex editiõne anni 1570. apud Guillielmum Merlin.) *Vnde magis oppugnatur, inde magis confirmatur, & quo magis obteritur, eo clarior euadit, niſi enim iſta facta fuiſſent, miraculum iſtud* (nempè illuminandi cæcum) *apud mulros ſuſpectum eſſe potuiſſet: nunc verò per inde, ac ſi ſtudioſè agerent, vt veritatem manifeſtarent, ita omnia faciunt, nec aliter facere potuiſſent, ſi in Chriſti patrocinium omnia feciſſent.*

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX

Digitized by Google

INDEX VERBORVM, ET RERVM NOTABILIVM, QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A

Aborſus.

Qui dubitãs de animatione fœtus aborſum procurauit, non manet irregularis. fol.456.& ſeq.num.1.

Sit nec ne licitum aborſum intendere ob vitam, vel honorem prægnantis tuendum? fol.512.n.1.& ſeq.

Abſolutio. Vide *Confeſſarius. Reſeruata.*

Abſolui nequit pœnitens extra articulum mortis, confeſsione dimidiata. fol.168.n.19.

Abſolutio Sacramentalis in caſu neceſſitatis conferri poteſt, nullo expreſſo peccato in particulari, vt moribundo, qui cõfeſsionem petiit, etiam in abſentia confeſſarii, ſi teſtis ſit, qui deponat, etſi infidelis, vel hæreticus. fol.280.& 281. nu.4.& 8. Et licet depoſitio fiat in abſentia infirmi. fol.282.& 283.n.2. Sufficit teſtis ex auditu. fol.284.n.6. Exponitur decretum Clem.VIII.fol.282.n.5.& fol.285.n.11. & ſeq. Dubia doloris ſigna in caſu neceſsitatis ad abſolutionem ſufficiunt. fol.289. nu.1. Vnde tempore peſtis, abſolui poteſt Sacerdos virtute confeſsionis generalis in introitu præmiſſæ. ibi.n.5.

Fidelis, qui Chriſtiano modo vixerit, abſolui poteſt in articulo mortis, licet nec confeſsionem petierit, nec vllum doloris ſignum ediderit. fol.290. n.4.& ſeq.

Quid ſi vt Catholicus non ſe geſſerit? fol.293.n.17.& fol.297.n.38.

Quoties moribundus poteſt licitè abſolui, iuxtà Doctorum probatæ authoritatis opinionem, peccat mortaliter Confeſſarius contrariæ opinionis, ſi non abſoluat. fol.297.num.35.& 299. num.41. Vbi an ſub conditione elargienda abſolutio? num.42. Mortuum à peccatis abſoluere, numquam licet. fol.286. nu.14.& ſeq. Nec moribundum abſentem. fol.300. & 305.num.22.& ſeq. Neque ſub conditione. fol.311.num.41. Si abſolutio abſentis valida foret, eſſet etiam licita in caſu extremæ neceſsitatis. fol. 304. num.14. & ſeq.

An laicus poſsit abſoluere à cenſuris? fol.316.num.8. An à venialibus. ibidem, num.9.

Ad abſoluendum requiritur approbatio, & iuriſdictio. fol.316.num.10. In articulo mortis omnes Sacerdotes, etiam excommunicati, æquè abſoluere poſſunt ab omnibus peccatis, & cenſuris. ibi.n.11.

Nec pœnitens tenetur, ſi vixerit, comparere pro abſolutione cenſuræ, ni ſit hæreticus. fol.317.n.12.

Invalidè abſolutus à Confeſſario habente iuriſdictionem circa reſeruata, liber manet à reſeruatione. fol.158.n.12.

Actus amoris Dei, & proximi. Vide *Præceptum.*

Actus coniugalis.

Actus coniugalis, an in loco ſacro ſit prohibitus? fol.233.n.13.

Non impedit ad Euchariſtiam accedere eodem die. fol.418.n.8.

Si voluptatis cauſa exerceatur, an venialem culpam importet? fol.495.à n.7.

Adulter. Adulterium. Vide *Scandalum.*

In adulterio triplex malitiæ ſpeciei inuenitur. fol.220. num. 65. Licet vterque ſit coniugatus vnum adulterii peccatum reſultat. fol.187.n.11.

Eſt tamen vtriuſque ſtatus in confeſsione explicandus. fol.188.n.15.

Adulter, qui in ſui defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ maritum occidit, non manet irregularis, licet periculum in quod ſe coniecit, præuiderit. fol.460.& 461.n.9. An teneatur ſe defendere contra inuaſionem mariti? fol.462. num. 14. An marito liceat quandoque permittere vxori peccatum adulterii? fol. 579.& ſeq.

Attritio. Vide *Contritio.*

Baptiſmus. Vide *Ordo.*

Baptiſmus aquæ eſt Sacramẽtorum ianua. fol.420. Deficiente intentione Miniſtri, nec validum eſt, nec eius defectũ Deus ſupplet. fol. 391.& 421.n.6.& 7. Si Miniſter hæreticus ritũ Catholico baptizet, poteſt Catholicus eſſe patrinus. fol.468.n.12.

In dubio de valore Baptiſmi Ordo Sacer ſuſceptus iterari debet ſub cõditione. fol. 61.n.16.& fol.424.nu.12. Baptiſmi præceptum, quando obliget? fol.576. num.6. & fol.579.n.15.

Baronius.

Vincentij Baronij notæ in Amadæum Guimenium in illum retortæ. Prima, circa ſententiam Diui Thomæ de probabilitate opinionum, & de ignorãtia inuincibili. fol.36 n.25. Secunda, circa opiniones æquè probabiles. fol.26.nu.3.& 4. Tertia, circa authores fauentes probabilitati opinionum. fol.37.n.26. Quarta, circa ſententiam Soti pro opinione fauentẽ libertati. fol.28.n.6. Quinta, circa attentionem ſub læthali requiſitam ad Horas Canonicas. fol.91.num.10 & 11. Vbi aliæ quatuor notæ in eumdem retunduntur. Decima, & vndecima, circa numerũ peccatorum in vnico actu. fol.182.n.3.& 4. Duodecima, circa diſpenſationem in voto ſolemni caſtitatis. fol.194.num.5. Vbi qualiter ab errore Tabienam excuſet, n. 7. Decimatertia, circa diſtinctionem ſpecificam graduum inceſtus. fol.207.num. 20. Duplex alia nota circa modum confitendi peccata contra naturam. fol.214. à num.42. vſque ad 46. incluſiuè. Decimaſexta, circa firmitatem iudicij. folio 228.num.103. Duplex nota, circa abſolutionem Sacramentalem defuncti. folio 287.num.15. & 17. Duplex alia, circa electuariorum eſum in die ieiunij, & circa authores allegatos. fol.288. num.18. & 19. Vigeſimaprima, circa obligationem reſtituendi, qua adſtringitur Confeſſarius illam non iniungens pœnitenti. fol.329.num.3. Duplex nota, circa intentionem Miniſtri. fol.392.num.6. & fol.394. num.10.& 11. Vigeſimaquarta, circa opinionem de Baptiſmo Martyrij. fol.395.num.12. Vigeſimaquinta, circa opinionem Cardinalis de Lugo de Baptiſmo. fol.398.num.19. Vigeſimaſexta, circa deflorationem virginis ſpontè conſentientis. fol.217.num.54. Vigeſimaſeptima, circa iniuſtum aggreſſorem honores. fol.217.num.55. Vigeſimaoctaua, circa pactum amicitiæ de dono conferendo fol.218.num.57. Vigeſimanona, circa opinionem Caietani de excommunicatione. ibidem, num.58. Trigeſima, circa opuſculum ſexageſimumquartum, & ſexageſimumquintum D. Thomæ. fol.224. num.85. Trigeſimaprima, circa furti quãtitatem in confeſsione explicandam. fol. 205.nu.16.& 17. Trigeſimaſecunda, circa falſam citationem Thomæ Sanchez impactam. fol.215.n.49.

Trigeſimatertia, circa grauitatem peccati ſodomiæ. fol.541.num.8.& 9. Triplex nota, circa præceptum ieiunij, & abſtinẽdi à lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ. fol.562.& 563.n.3.& 4. Trigeſimaſeptima, circa collationis quantitatem. fol.567. n.14. in fine.

Trigeſimaoctaua, circa præceptũ amoris Dei. fol.570.n.14.

Trigeſimanona, circa verba M. Bannez. fol.570.n.14.& ſeq.

Quadrageſima nota, circa dilationem Baptiſmi. fol.576.n.7.

Quadrageſimaprima, circa offerentem alteri occaſionẽ peccãdi. f.580.n.3, & ſeq.

Quadrageſimaſecunda, circa deſideriũ mortis alienæ. fol.590.& 591.n.4.5.& 6.

Quadrageſimatertia, circa pretium ratione periculi amittendi ſortẽ. f.595.n.2.

Quadrageſimaquarta, circa opinionem Soti, & Bannez de pretio pro periculo expenſarum in recuperãdo pretio. fol.595. num.6.& 7.

Quadrageſimaquinta, circa opinionem Caietani de pretio, quo viléſcunt merces vitroneæ. fol.596.n.8.

Quadrageſimaſexta, circa eiuſdem opinionem, quoad debita immatura. fol.596. n.10.& ſeq.

Quadrageſimaſeptima, quoad opinionem Soti de prohibitione vſuræ. fol.597. n.13.

Duplex alia, circa montis Pietatis. fol. 598.n.15 & ſeq.

Nota Quinquageſima, circa deſiderium mortis inimici. fol.599.& 600. num.18. & ſeq.

Beneficium. Vide *Hora.*

Vt Beneficium ad Horas Canonicas recitandas obliget, opus eſt ſuppeditet fructus, qui ad tertiam partem congruæ ſuſtentationis Beneficiarij ſufficiant. fol. 107.n.12. & ſeq. Quæ ſit in hoc tempore tertia congruæ pars? fol.106.& ſeq.

Beneficiarius, qui ex bonis patrimonialibus in ſui ſuſtentationem, vel in eleemoſynas expendit, poteſt ſibi tantumdem compenſare ex fructibus Beneficij. fol.517.n.9.

Bulla Cœnæ.

Bullæ Cœnæ caſus referuntur. folio 843.num.1. Nequeunt Regulares virtute pri-

priuilegiorum ab illis abſoluere, etiam occultis. fol. 344. num. 4. & 5. An verò eiuſmodi caſus occulti ſint poſt Tridentinum Epiſcopales facti, ac proinde toties quoties virtute Cruciatæ abſolui poſsint? ibid. num. 3.

Prælatos Regulares Generalẽ, & Prouincialem poſſe ſuos ſubditos ab his caſibus abſoluere probabile eſt. fol. 345. nu. 7. Vbi an ab hæreſi occulta? An ſuperiores etiã locales idem poſsint? ibidem.

Bulla Cruciatæ. Vide *Irregularitas. Iuramentum. Oratorium. Reſeruata. Votum.*

Caſus reſeruati. Vide *Abſolutio. Regulares. Reſeruata.*

Cenſura. Vide *Irregularitas.*

Qua cenſura dignus ſit, qui propoſitionem, à Pontifice damnatam, vt falſam, temerariam, & ſcandaloſam, defendere auſus fuerit. fol. 312. num. 44. An Pontifex in his cenſuris ferendis, poſsit errare? ibid. & 352. n. 22. & ſeq.

Circunſtantia.

Circunſtantiæ, quæ ſpeciem peccati non mutant, etiamſi intra eamdem notabiliter aggrauent, non ſunt de neceſsitate præcepti confeſsionis. fol. 189.

Circunſtantia coniugij, vel voti, ſi ex parte vtriuſque delinquentis ſe habet, in confeſsione id explicandum. fol. 188. nu. 12. Quod votum ſit ſolemne, vel ſimplex non eſt neceſſe aperire. fol. 193. num. 3. & 6. Nequit celari circunſtantia Ordinis ſacri, vel voti, quoties peccatum contra caſtitatem patratum fuerit. fol. 194. num. 7. Vbi ſingularis Tabienæ, & Baronij opinio refertur, & refellitur. Qui votum iuramento confirmatum violauit, ſatisfacit regulariter, ſi iuramenti violationem fateatur. fol. 195. n. 9.

Circunſtantia peccati cum filia confeſsionis, per ſe loquendo, non eſt de neceſsitate confitenda. fol. 198. n. 18.

Furti quantitas, quando, & quomodo explicanda? fol. 200. & 203. num. 13. & ſeq. Inceſtus omnes eſſe eiuſdem ſpeciei, ideòquè opus non eſſe diſtinctionem gradus in confeſsione exprimere, qui ſenſerint? fol. 206. n. 19. & ſeq.

Peccata contra naturam ſpecie infima diſtinguuntur, ideòquè eorum diuerſitas in confeſsione explicari debet. fol. 213. num. 40. An eiuſmodi peccata inter conſanguineos malitiam inceſtus contineant? fol. 210. n. 30.

Circunſtantia ſtatus perſonæ, quæ eſt obiectum ſimplicis delectationis venereæ poteſt in confeſsione celari. fol. 222. num. 75.

Circunſtantia ſtupri non datur, quando virgo ſponte conſentit. fol. 216. n. 52. & 219. num. 61. & ſeq. Poteſt verò ſpecies alia peccati contra iuſtitiã ex violatione virginis (& corruptæ etiam) quandoque intervenire. ibi. n. 63.

Qualitas mali voliti inefficaciter ex odio non eſt neceſſario explicanda, ſicut nec qualitas contumeliæ, vel iniuriæ per detractationem, aut iudicium temerariũ illatæ. fol. 226. nu. 92. & ſeq. Quid de qualitate perſonæ? num. 94. Iudicij temerarij malitia ſpecie diſtinguitur à detractione. fol. 227. n. 99.

Compenſatio.

Non eſt compenſationi locus in debitis ex ſola gratitudine. fol. 518. nu. 12. Iuſtam compenſationẽ non impedit Monitorium, licet ſub pœna excommunicationis manifeſtationem omnium bonorum præcipiat. ibid. num. 11. An filius ex bonis Patris poſsit ſibi compenſationem facere, & quando? Vide fol. 516. n. 6. & 7. & fol. 517. n. 9.

Conceptio.

Conceptionem puriſsimam B. Mariæ Virginis in primo inſtanti animationis, qui licitum eſſe colere, & credere, negaret, de hæreſi vehementer eſſet ſuſpectus. fol. 9. n. 5. in fine.

Confeſſarius. Vide *Abſolutio.*

Confeſſarius poteſt ſe conformare opinioni pœnitentis, ſi inter Doctores probatæ authoritatis probabilis habeatur, licet ipſe falſam, & improbabilem exiſtimet. fol. 9. num. 7. Imò & tenetur quandoque. fol. 355. num. 3. In articulo mortis omnes Sacerdotes habent æqualem iuriſdictionem ad abſoluendum à quibuſcumque peccatis. fol. 63. num. 22. & 316. num. 11.

Nequit Confeſſarius ſecluſa neceſsitate pœnitentem abſoluere, quin omnia ſua peccata clauibus antea non ſubiecta, ipſi ſubijciat. fol. 167. n. 18. Sui complicis peccatum audire, & abſoluere poteſt. fol. 199. num. 21. & 22.

Confeſſarium eligere, qui poſsint? fol. 317. nu. 2. & ſeq. An Parochi, & ſimplices etiã Sacerdotes. ibi. n. 3. & 9. & fol. 321. nu. 35. Nullus verò ſæcularis etiam Sacerdos

poteſt eligere nō approbatum ab Ordinario, aut Beneficium Parochiale non habentem. fol. 322. nu. 18. Nec poteſt Parochus pro ſuis ouibus Sacerdotem non approbatum, aut Beneficio alio Parochiali non fruentem, ad confeſsiones exponere. fol. 323. n. 23. & 26.

Pro confeſsionibus Regularium excipiendis, non eſt neceſſaria Epiſcopi approbatio Quid ſi militares? fol. 322. num. 18. & 19. Regulares, licet Prælati, vel Magiſtri in Theologia, nequeunt, ſi approbati ab Ordinario non ſint, confeſsiones ſæcularium excipere. fol. 324. & 327.

Confeſſarius, qui ex ignorantia grauiter culpabili, nō iniunxit pœnitenti onus reſtituēdi, poteſt probabiliter excuſari ab obligatione, ſed probabilius eſt ipſum teneri, altero non reſtituente. fol. 328. & 350. n. 5.

Confeſſarius tenetur credere pœnitenti, circa dolorem, & propoſitum. fol. 331. n. 3. Niſi ex circunſtantijs oppoſitum colligatur. fol. 33. n. 7.

Confeſſarius ſollicitans in confeſsione denuntiari debet. fol. 200. n. 24. Licet eidem ſollicitanti fuerit facta confeſsio: & oppoſita ſententia eſt damnata. ibidem.

Confeſsio.

Confeſsionis præcepto non fit ſatis per confeſsionem volūtariè nullam. fol. 168. n. 21 Confeſsio inualida iteranda, & quomodo. fol. 167. num. 17. & fol. 243. Ruſtici frequenter excuſari poſſunt à confeſsionibus iterandis. fol. 246. nu. 3. Non datur confeſsio valida, fructu gratiæ habitualis carens, quæ informis dici ſolet. fol. 253. n. 4. & ſeq.

Quando datur diſtincta confeſsio cum diſpoſitione requiſita, nouus gradus gratiæ confertur. fol. 168. n. 20.

Confeſsionis integritas, alia materialis, formalis alia. Ab hac integritate nullus eximitur, à materiali vero plures cauſæ excuſant. fol. 125. & ſeq. Quæ ab vno peccato confitendo eximit, ab aliorum confeſsione non excuſat, ſi communicādi, vel celebrandi neceſsitas vrgeat. fol. 126. n. 6. vbi n. 7. Singularis Soti opinio refellitur. Integritatis præcepto ſatisfacit, qui vnum indiuiduum peccati pro alio in confeſsione ſubrogat, ſi eiuſdem ſit ſpeciei, & æqualis malitiæ. fol. 127. num 3. & fol. 130 num. 14. Non licet in confeſsione peccata palliare, confitendo noua vt antiqua. fol. 132. n. 9. & ſeq. Qui probabiliter credit ſe iam confeſſum fuiſſe, nō tenetur præcepto confeſsionis, etſi probabilius in oppoſitum inclinet. fol. 136. n. 1. & ſeq. Quid ſi dubitet? fol. 149. à n. 37.

Qui dubitat, an peccauerit? an vè mortaliter? valdè probabile eſt non teneri ad confeſsionem fol. 138. & 139. & 140. n. 6. Sed oppoſitum eſt probabilius. fol. 147. n. 33. Si peccatum fuerit ſub dubio confeſsioni ſubiectum, debet, illo ceſſante, vt certum iterato explicari. fol. 152. n. 11. Quid de illo qui de peccatis decem, v. g. *plus minuſ vè*, ſe accuſauit? fol 153. n. 13. & ſeq.

Nequit in controuerſiam vocari obligatio confitendi peccata oblita, cum memoriæ occurrerint. fol. 155. & ſeq. Et contraria ſententia eſt damnata, vt ſcandaloſa. ibi. num. 2.

Qui ex verecundia, aut ex graui culpa omittit in confeſsione peccatum, inualidam efficit, à fol. 162. vſque ad fol. 167. num. 16. Quid quando dolor non eſt integer? ibidem.

Numerus perſonarū quibus vnica actione fit iniuria, debet in confeſsione aperiri. fol. 186. n. 9. Et ſimiliter in adulterio, & ſacrilegio, quando coniugiū, vel votum ex parte vtriuſque ſe habet, fol. 187. n. 12.

Peccatorum numerus, qui ad confeſsionis integritatē pertinet ex neceſsitate præcepti non phyſicè, ſed moraliter accipiēdus. fol. 169. n. 1. & ſeq. præcipuè num. 8. 9. & 10. In actibus internis, quando pluralitas peccatorum ſit in confeſsione explicanda? fol. 172. n. 13. & ſeq. An fine non obtento ſufficiat in confuſo dicere media ad eius conſecutionem applicata, inexplicato numero. fol. 174. nu. 18. Quando plures actus externi vnius actionis humanæ partes reputantur, vnum peccatū conſtituunt: vbi qui, & quando. ibid. n. 19. Plures malitiæ in eodem actu, an conſtituant plura peccata. fol. 185. n. 5. & fol. 186. n. 9. Vbi an in confeſsione explicandæ?

Confeſsionis Sacramentalis Miniſter eſt ſolus Sacerdos. fol. 314. Vbi quid de confeſsione laico facta D. Thomas ſenſerit.

Confirmatio.

Non eſt de neceſsitate præcepti. fol. 425. Vnctio in fronte eſt de neceſsitate Sacramenti fol. 427. n. 12.

Coniugatus.

Delinquens cum coniugata vnum adulterij peccatum cōmittit, eſt tamen vtriuſque ſtatus in confeſsione explicādus. fol. 187. n. 11. & 12.

Con-

Conſanguinitas.

Conſanguinitatis,& affinitatis gradus, an ſpecie differant? An proximior à remoto? fol.206.a num.19. An diuerſitas in confeſsione explicanda? fol.209.num.27.& ſeq.

Conſilium. Conſulere. Vide *Scandalum.*

Qui Doctores quoad caſus conſcientiæ conſulendi? fol.13.& 14. Qui plures conſulit ſincera intentione inquirendi,& inueniendi, ſi fortè detur opinio probabilis excuſans ab obligatione, ſecurus eſt in cõſcientia.fol.13.n.17.

Conſuetudo. Vide *Lacticinia.*

Conſuetudo peccandi non eſt circunſtãtia ex neceſsitate in confeſsione explicãda. fol.237.n.3. Quid ſi Confeſſarius interroget? fol.240.nu.13.& ſeq. Quomodo ſe accuſare debeat, qui conſuetudinẽ peccandi habet? fol.242.n.18.

Conſuetudo non ſufficit ad contemptum.fol.100.n.15.

Contemptus.

Non requiritur ad peccandum mortaliter contra legem, vel præceptum.fol.100.num.15.

Contritio,& Attritio.

Alia eſt perfecta, quæ extra Sacramentum peccatorem iuſtificat: Alia imperfecta, quæ attritio dicitur. Contritio perfecta non requiritur ad valorem, neque ad effectum Sacramenti Pœnitẽtiæ.fol.246.& ſeq. Contritio perfecta ſemper eſt coniuncta cum infuſione gratiæ, & remiſſione peccatorum.fol.247.num 5. Ad valorem & effectum Sacramenti Pœnitentiæ ſufficit attritio.fol.248.num.7. Et ad vtrumque neceſſario requiritur vera attritio.fol. 249.& ſeq. Vnde non ſufficit voluntas ſuſcipiendi Sacramentum, & eius effectum, nec diſplicentia de læthalibus commiſsis.fol.250.num.4.& fol.251.num.6.& ſeq.& 252.num.1.& 253.num.4.& ſeq. Attritio debet eſſe ex motiuo vniuerſali ad omnia peccata mortalia.ibidẽ n.6.& 277.n.6.

Infamia, aut aliud malum temporale, prout à Deo in pœnam peccati infligendum, eſt ſufficiens motiuum attritionis, quæ eſt pars huius Sacramenti. fol.255.n.4. Quicumque alius doloris actus viribus naturæ elicitus abſque auxilio gratiæ, neque ad effectum, nec ad valorem Sacramenti ſufficit fol.256.num.6.& fol.259.num.16. An verò requiratur quoad ſubſtantiam ſupernaturalis, an quoad modum ſufficiat? fol.259.num.17.

Ad valorem confeſsionis de venialibus, aut de mortalibus iam confeſsis, vera alicuius attritio eſt neceſſaria.fol.260.& ſeq.& 268.n.1. Reliqua autem venialia, quorum ſola diſplicentia datur, imò & vel ex obliuione, vel etiam ſcienter omiſſa, ſimul remittentur. fol.263.à num.15. Et fortè omnia quorũ complacentia deficiat, ibidem. Rectè tamen, & vtiliter clauibus ſubijciuntur.fol.266.num.24.& ſeq. An ad valorem, & effectum ſufficiat dolor de multitudine venialium? fol.267.num.27.

Diſtinctus doloris actus ad ſingulas cõfeſsiones non requiritur, ſed idem actus non retractatus ſufficit. fol.269.& 270.n.7. Quæ vnio inter confeſsionem, & dolorem ſit neceſſaria? fol.274.nu.10. Non quolibet peccato ſubſequuto, dolor retractatur.ibi.n.13. Qui nil de confeſsione cogitans doloris actum elicit, poteſt eo non iterato poſteà confiteri.fol.275.nu.14. Abſolutionem debet dolor præcedere; non eſt neceſſe, quod confeſsionem.fol.275.n.1.& ſeq.

Propoſitum expreſſum, & formale vitandi omnia mortalia non eſt de neceſsitate Sacramenti, ſufficit virtuale, quod, in dolore ex motiuo vniuerſali concepto, continetur.fol.277.n.4. Qui quidẽ dolor non ſolùm ad effectum, ſed ad valorem etiam Sacramenti eſt neceſſarius. ibi. n.6. An ſufficiat dolor virtualis incluſus in propoſito formali, & expreſſo ex motiuo vniuerſali ad omnia ſe extendente? fol.279.n.1.& ſeq. Timor relabendi componitur cum vero, & efficaci propoſito non peccandi.fol. 278.n.9.

Qui in articulo mortis attritione præuia abſolutus eſt à peccatis, non tenetur ad actum cõtritionis eliciendum. fol.62.n.20. Quando obliget præceptum cõtritionis.fol.575.n.4.& 578.n.13.

Debitum coniugale.

Concubitus coniugalis in loco ſacro ſit ne prohibitus? fol.233.nu.13.& ſeq. Extra caſum neceſsitatis, ni occultè exerceatur, malitiam ſacrilegij cõtinet, & Eccleſia manet polluta.fol.234.num.16.& 236.num.23. Quid requiratur vt caſus neceſsitatis habeatur? Quid vt actus notorius? fol.234.n.17.& 18. Concubitus propter delectationem veneream, an culpa vacet? fol.495.n.7.

Coniux dubitans de valore matrimonij, poſt adhibitam diligentiam, veritate non comperta, poteſt debitum petere. fol. 32. n. 17. & 19.

Debita immatura. Vide *Venditio.*

Delectatio.

Quid ſit delectatio venerea? fol. 222. n. 74. & fol. 488. n. 10. Si moroſa ſit, eſt peccatum mortale. fol. 224. n. 86. Etiam viduis & ſponſis de futuro. fol. 225. nu. 88. Deliberatè quæſita, vel admiſſa nequit ex paruitate materiæ excuſari à culpa mortali. fol. 491 & ſeq. & præcipuè fol. 493. n. 23. & 24. Obiectum ſimplicis delectationis venereæ, non conſtituit diuerſum ſpecie peccatum, niſi intra genus luxuriæ ad diuerſam ſpeciem pertineat, vt actus fornicationis, & peccatum contra naturam. fol. 222. à n. 75. & fol. 223. à n. 81. Delectatio de copula ſpecie diſtinguitur à delectatione de vindicta, & ideò in confeſſione explicanda. fol. 223. n. 83. Vbi quid ſenſerit D. Thomas. Si verò non de ſimplici delectatione, ſed de ſola iactantia loquamur, diuerſitas ſpecifica obiecti non variat huius ſpeciem, nec erit neceſſe in confeſsione obiecta diſtinguere. fol. 224. nu. 84. Delectatio de copula habita, eam ſubſequens, idem cum illa eſt peccatum. fol. 176. n. 25. Delectatio ſenſibilis, quæ ex obiecti mollitie, ſenſu tactus percipitur, non eſt venerea, nec per ſe mala. fol. 487. n. 9. & 489. n. 13.

Delectationem ex cibo, & potu non immoderatam intendere, nullū eſt peccatum, fol. 494. n. 5.

Diſpenſatio. Vide *Epiſcopus.*

Papa.

Diſpenſatione vtens, poſtquam cauſa ceſſauit, mortaliter peccat. fol. 478. nu. 5. Diſpenſatio ſine cauſa obtenta non excuſat à veniali eius vſum. fol. 481. n. 8.

Dubium.

In dubio melior eſt conditio poſsidentis in omni materia, fol. 31. num. 15. & ſeq. Opiniones probabiles contrariæ dubium ſpeculatiuum generant de honeſtate actus. fol. 32. num. 19. & fol. 36. num. 24. Dubium de præcepto naturali, vel diuino, quod facta diligentia vinci nō poteſt, ignorantiam inuincibilem præcepti conſtituit. fol. 32. num. 16. & 19. & 20 Quanta debeat eſſe diligentia? fol. 34. num. 22. Licitum eſt agere contra dubium ſpeculatiuum, non verò contra practicum. fol. 32. num. 17. & fol. 39. num. 31. In dubio de iuſtitia rei præceptæ, an ſubditus teneatur obedire? fol. 83. num. 3.

Qui dubitat, an votum emiſerit, eo non tenetur. Qui dubitat, an recitauerit officium diuinum tenetur recitare, & qui dubitat, an confeſſus fuerit, tenetur confiteri. fol. 149. num. 37. & 38. An peccata de quibus dubitat, commiſerit, nec ne? fol. 138. num. 1. & ſeq.

Eleemoſyna. Vide *Præceptum.*

Epiſcopus.

Epiſcopi conſecratio quot Epiſcopos requirat? fol. 58. n. 8. Qua certitudine tenendum vnum ſufficere ex commiſsione Pontificis? fol. 63. n. 24. & 25.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habente votum caſtitatis, vt matrimonium contrahat, ſi frequentes lapſus patiatur. fol. 71. num. 23.

Poteſt etiam diſpenſare in irregularitate proueniēte ex homicidio caſuali occulto, & ex voluntario omnino occulto, fol. 446. n. 7.

Euchariſtia. Vide *Reſeruata.*

Hoſtiam non conſecratam, loco conſecratæ, porrigere peccatori occulto, numquam licet. fol. 387. num. 10.

Præceptum annuæ cōmunionis adimpleri nequit, ſine licentia Parochi, extra ſuam Parochiam. fol. 400. num. 9. & 11. Quid de Viatico nonnulli ſenſerint? ibi. num. 10.

Qui conſcius eſt peccati mortalis in præcedente cōfeſsione obliti, tenetur ante communionem illud confiteri, ſi abſque nota, & ſcandalo poſsit. fol. 401. & 404. num. 8. Quid ſi non præmiſſa confeſsione ex iuſta cauſa ſemel communicauerit? fol. 403. num. 5. Quid ſi ad linteum altaris exiſtat? fol. 406. n. 11. Quid de Sacerdote poſt Miſſam inchoatam? ibi, nu. 12 & 13. Quid de illo, qui recordatur nō eſſe ieiunum? fol. 404. n. 8.

Sacerdos, qui non præmiſſa lethalis confeſsione celebrauit, quando excuſetur, *quam primum* confiteri? fol. 408. n. 4. An verba Tridentini, *quam primum confitendi*, præceptum importent? Qualiter intelligenda? An laicos etiam comprehendant? ibidem num. 5. & 6. & fol. 410. num. 13. & ſeq.

Qui pluries ſacrilegè communicauit,

uit,ſi poſteà conteratur,vel attritus confiteatur,eos gratiæ gradus recipiet,quos ex opere operato recepiſſet, ſi hæc numero diſpoſitio ſingulas communiones præceſſiſſet.fol.415.n.15.

Ad Euchariſtiam accedere poteſt (cõfeſsione præmiſſa) qui eodem die contra caſtitatem defecerit.fol.416. Et à fortiori, qui actum coniugalem habuerit. fol. 418.num.8.

Excommunicatio. Vide *Hæreticus. Libri.*

Filius.

Filius Mercatoris poteſt exigere ſalarium à Patre pro opera in officio impẽſa,& tantumdem ſibi compenſare, quantum deductis expenſis,extraneo conferẽdum foret.fol.515.& ſeq.

Filius ſpurius,ſiue ſæcularis, ſiue Clerici non eſt capax hæreditatis parẽtum, fol.524.n.18.

Furtum.

Furti quantitas ad mortale ſufficiens. fol.201.n.5.& 203.n.12.Cui ſpeciei Iuſtitiæ opponatur?fol.201.n.3.An quantitas ſit neceſſario in confeſsione explicanda. fol.203.nu.13. Furtum rei ſacræ,vel non ſacræ, quæ in Eccleſia cuſtoditur, malitiam ſacrilegij continet.fol.229. An diuerſæ ſpeciei?fol.230. n.5. Furtum quantitatis leuis,qua graue damnum ſcienter completur,eſt peccatum mortale.fol.536. n.8. Quando graue damnum cenſendum? fol.537.n.9.Qualiter circa obligationem reſtituendi diſcurrant, qui in furto quãtitatis leuis grauem culpam non agnoſcunt.fol.535.n.2.& 4.Leui quantitate reſtituta,ceſſat grauis obligatio reſtituendi. fol.538.n.12.Peccatum mortale furti ex ſuo genere grauius eſt, quàm ſodomia, ſecundum ſpeciem verò longè leuius. à fol.540.præcipuè fol.544. n.16. Furem occidere,quando liceat?fol.504.

Hæreticus.

Cum hæreticis,qui proprijs nominibus denuntiati non ſunt,ſecluſo periculo peruerſionis, non eſt aliter prohibitum communicare, quam cum excommunicatis toleratis, ſeu non denuntiatis. fol. 466.n.3.

Hæreticorum libros legentes excommunicationem incurrunt,etiam ceſſante periculo peruerſionis. fol.470.& ſeq.n.6. Non verò qui audit alium legentem, licet ex eius conſilio,vel mandato fol.469. num.1.& ſeq.

De hæreſi vehementer eſſet ſuſpectus; qui negaret eſſe licitum colere,& credere Conceptionem puriſsimam B.Mariæ Virginis in primo inſtanti infuſionis animæ. fol.9.n.5.in fine.

Homicidium. Vide *Irregularitas.*

Iniuſtum invaſorem honoris occidere licet,quãdo aliter defendi nequit.fol.217. n.55.Vbi in Baronium animadvertitur.

Iniuſtum accuſatorem, teſtem,vel iudicem occidere non licet.fol.502.& ſeq. Quid de occiſione furis? fol.504. num.1. Quid de occiſione Banniti extra territorium mandantis?fol.568.

Horæ Canonicæ.

Horas Canonicas recitare cum voluntaria diſtractione interna, non eſt peccatum mortale,ſed veniale.fol.91.nu.9.Neque orare, actualiter peccans mortaliter. fol.89.& 90.& 91.n.7.& 8.

Præcepto recitandi nõ ſatisfacit Clericus ſæcularis, qui mentaliter tantum recitat.fol.94.& 95.An ſatisfaciat ſi oculis per librum diſcurrat?ibidem num.11. 12.& 13.Quid de Regularibus. fol.92.n. 1.& ſeq.& fol.94.nu.11.An qui priuilegio non gaudet, teneatur ea voce recitare,vt ſe ipſum audiat?ibidem n.14.

Loco vnius officij nequit aliud longè breuius recitari. Nec probabile eſt poſſe quotidiè de Reſurrectione. fol.96. vſque ad 103.n.25. Quid de Monialibus,ibi,nu. 26.Quid de Equitibus Militaribus coniugatis retinentibus *Cauallerato*s. fol. 109. n.19.Ad obligationem recitandi ratione Beneficij, vel Penſionis, neceſſe eſt vt ad tertiam partem cõgruæ ſuſtentationis ſufficiat.fol.107.n.12.& ſeq.Quid veniat nomine congruæ?fol.108.nu.15.Quæ quantitas modo requiratur?fol.107.n.9.& 10.

Qui Horas Canonicas recitare omittit tenetur reſtituere tertiam ſaltem partem fructuum diei correſpondentium, ſi Beneficium ſimplex,vel Penſionem habeat. fol.108.n.17.& 18.

Ieiunium. Vide *Lacticinia.*

Ad peccandum contra præceptum ieiunij non requiritur contemptus.fol.12. num.12.

Qui ex cauſa,ſiue licita,ſiue illicita factus eſt impotens moraliter ieiunare,præcepto non ligatur.Peccauit tamẽ in cauſa,ſi extra caſum neceſsitatis,eodem die, illam adhibuit præuidens euentum. fol. 556.n.2.& ſeq.& fol.561.num.21.& ſeq.

Explicantur nonnulli Authores, qui pro parte contraria afferri ſolent, fol. 558. à n.8. Referuntur, qui illi aſſentiuntur, fol. 557. à n.6. & 561. n.17.

Præceptum ieiunij, an ex iure, an ex conſuetudine ortum habuerit? fol. 562. n.1. & fol. 563. n.5.

Qui in die ieiunij comeſtionem interrumpit, non peccat poſt quadrantem inſtaurando, fol. 175. n.20. & 21.

Qui in die ieiunij inuitat ad cœnam, eum qui paratus eſt violare ieiunium, an peccet? fol. 579. n.1.

Ignorantia.

Ignorantia inuincibilis eſt, quæ ſtudio ſuperari nõ poteſt, fol. 33. n.19. & fol. 36. num.24. Tam iuris, quàm facti excuſat à peccato, fol. 37. n.27. & 28. Opinionum probabilium oppoſitio ignorantiam inuincibilem legis efficit, fol. 33. nu. 19. & 20. Quanta diligentia adhibenda pro veritate invenienda, vt eius ignorantia inuincibilis conſtituatur? fol. 34. n.22.

Impedimentum Matrimonij.

Impedimẽtum criminis vt incurratur, quæ requirantur? An etiam eius notitia vt talis? nempè ſcire crimen illud eſſe impedimentum dirimens matrimonium, fol 437. & 441. n.15.

Inceſtus.

Inceſtus inter conſanguineos, & affines, & inter primum, & quartum gradũ eiuſdem lineæ, non diſtinguuntur ſpecie ſecũdum plures, ſed oppoſitum eſt verius, fol. 206. & ſeq. & 209. n. 26. Similiter inter conſanguineos in linea recta, & in tranſverſali, fol. 210. n.27. Et inter primũ gradum lineæ rectæ, & reliquos eiuſdẽ lineæ. Secus inter alios gradus inter ſe, ibidem, n.28. Quid ſenſerit D. Thomas? fol. 207. num. 20. & ſeq.

Inceſtus etiam malitia datur in peccatis contra naturam, in gradibus, in quibus iure naturæ eſt prohibitũ matrimonium, fol. 211. num. 31. & ſeq. In quibus ſit prohibitum? ibi, n.33.

Intentio.

Ad valorem Sacramenti requiritur intentio Miniſtri: quæ & qualis eſſe debeat? fol. 391. Quid ſenſerit D. Thomas, fol. 395. n.13. & ſeq. An defectus intentionis suppleatur à Deo, quoad gratiæ habitualis infuſionem, & peccatorum remiſſionem? fol. 391. & 394. n.10. & fol. 422. n.7. Quid quoad hoc ſupplementum Baronius ſcripſerit? fol. 392. n.6.

Irregularitas.

Irregularitas incurritur ex homicidio, etſi omnino occultum ſit, fol. 443. num. 7. Non tamen eſt Pontifici reſeruata, ſi homicidium voluntarium ſit omnino occultum, fol. 446. n.7. Quando ſit omnino occultum? fol. 442. n.1. & 443. n.6 & ſeq. Poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, & à Prælatis Regularium cum ſubditis, fol. 446. n. 7. & fol. 447. n.10. & fol. 448. n.1. Poſſunt etiam Prælati Regulares diſpenſare, licet publicum; dum ad forum contentioſum deductum non ſit, fol. 449. n.4. Si homicidium ſit omnino occultum, poſſunt Regulares diſpenſare, etiam cum ſæcularibus in irregularitate, fol. 451. n.5.

Virtute Bullæ Cruciatæ diſpenſari nequit in irregularitate ex delicto, fol. 452. n.2. Ex homicidio, ſola irregularitas ex delicto incurritur, fol. 453. n.5. & ſeq.

Non eſt irregularis adulter, qui cũ moderamine tutelæ, occidit maritum, folio 460. Licet hoc præuiſo periculo, eius domum fuerit ingreſſus, fol. 461. n.9.

Non eſt irregularis maritus, qui adulterum in flagranti repertum occidit, fol. 462. num.13.

Damnati ad triremes, non incurrunt irregularitatem ratione pœnæ triremiũ, fol. 463. n.2. & 5.

Iudex.

Iudex inferenda ſententia, an probabiliorem opinionẽ circa ius teneatur amplecti? fol. 51. n.2. & ſeq. & fol. 52. & 53. n. 11. Quid circa factum? fol. 53. n.12.

Iudices contra communem ſententiam iudicantes, peccant mortaliter, folio 53. num.13.

An teneatur iudex reſtituere acceptum pro iniuſta ſententia? fol. 519. & 522. num.14.

Iudex adquirit dominium munerum, quæ ſpontè data accepit, nec tenetur ante ſententiam ſuperioris illa reſtituere, fol. 528. n. 12. An mortaliter delinquat accipiendo? fol. 529. num. 15. & ſeq. & fol. 532. num.28.

Iudicium.

Iudicium practicum moraliter certum de operatione licita, rectè cohæret cum iudicio ſpeculatiuo formidoſo de honeſtate actus, folio 42. & 27. A dubio ſpeculatiuo circa illicitum; poteſt iudicium practicum diſcordare, fol. 32. n.17. & fol. 39. nu. 31. Ad honeſtè operandum iudicium practicum moraliter certũ requi-

quiritur,fol.47.num.55.& ſeq.Quomodo iudicium practicum moraliter certum procedere poſsit ex principijs probabilibus.fol.42.n.37.& fol.43.n.40.

Vt iudicium ſit temerarium, quid neceſſarium ſit? fol.228.n.100. Vbi an firmiter credere compatiatur cum formidine partis oppoſitæ? num.101.

Temere de aliquo iudicare eſſe iudæũ, eſt peccatum mortale inter Hiſpanos,fol. 228.num.104. In quo diſtinguatur iudicium temerarium à ſuſpicione,ibi.num. 100.

Iuramentum.

Iuramenti commutatio ſi in nullius præiudicium cedat, virtute Cruciatæ poteſt fieri,fol.77.

Iuramentum materiæ reſeruatæ, vt caſtitatis,vel Religionis, æquè ac votum reſeruatum manet,ni fortè aſſertorium tantum ſit,fol.79.& 80.n.4.& 8.

Iuramentum,de eleemoſyna pauperi eroganda ab ipſo acceptatum,commutari nequit,fol.82.n.6.

Quando veritatem occultare oportet; licitum eſt iurare cum amphibologia,fol. 84.n.6.Vbi de vſu reſtrictionum mentalium,& fol.87.n.17.

Lacticinia.

Conſuetudo abſtinendi ab ouis,& lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ,vim legis habet. Nec ex ſola conſuetudine, ſed ex præcepto in iure contento grauis obligatio ſuborta eſt,fol.563.n.5. Quæ non ſolum dies ieiunij,ſed Dominicos etiam dies Quadrageſimæ comprehendit, fol.564. num.8.

An Regulares excepti in Bulla Cruciata, poſsint in Dominicis Quadrageſimæ lacticinijs, & ouis,eius virtute refici? fol. 565.n.9.

Quid de priuilegio Ordines militaris Sancti Iacobi de Vcles ad vſum ouorum, & lacticiniorum in ieiunijs Quadrageſimæ? Vbi an alij Ordines participent? fol. 565.num.10.& ſeq.

Quid de alio priuilegio ferè ſimili Minoribus conceſſo à Paulo III? fol.563. fol.13.

An pro collatione ſerotina oua, & lacticinia deſeruire poſsint, & in qua quantitate? fol,566.n.14.Quid de electuarijs,in die ieiunij,D. Thomas ſenſerit? fol.288. num.18.& 20.

Lex.

Lex Pontificia vt obliget, an requiratur, quod in ſingulis Diœceſibus ſit authenticè promulgata? fol.351. num.20.& ſeq.

Acceptatio legis à maiore parte populi non eſt neceſſaria, vt obligare incipiat, fol.476.n.12.Primi non acceptantes peccant mortaliter,fol.474.n.2.

Quid de his qui dubitant de acceptatione à maiore parte populi,poſt congruum tempus iam elapſum? fol.477.n.14.

Quando ſuper lege ſupplicatur, eius obligatio ſuſpenditur, fol.477.num.16. Cauſa diſpenſationis ceſſante, legis obligatio reuiuiſcit,fol.478.n.5.

Legis diſpenſatione ſine cauſa obtenta vtens venialiter peccat,fol.481.n.8.

Leges contra ſpurios qualiter explicet M.Sotus? fol.524.n.18. Leges contra iudices, & alios Miniſtros quoad receptionem munerum. Vide verbo, *Iudex*, & vbi ſup.fol.525.& ſeq.

Quot actus requirantur, vt lex vſu non recepta intelligatur? fol.529.n.15.

Leges in præſumptione fundatæ, an ea ceſſante obligent? fol.529.n.17. Ceſſante fine legis in particulari,legem ceſſare, qui teneant? fol.530.n.18.

Leges purè pœnales; & etiam mixtas probabile eſt non obligare in conſcientia; ſed oppoſitum de mixtis probabilius, fol. 530.n.19.& ſeq.fol.532.n.28.

Fide ſanctum eſt Principes ſæculares poſſe obligare vaſſallos in foro conſcientiæ,fol.533.num.31.

Liber.

Libri Hæreticorum. Vide *Hæreticus.*

Si libri prohibiti non ſint de hæreſi ſuſpecti,an incurrat excommunicationem, qui legerit,vel retinuerit,etiamſi non abſolutè prohibiti, ſed donec corrigantur, fol.472.n.13.& 473.n.15.

Finis adæquatus prohibitionis non eſt periculum peruerſionis, vt imponitur nonnullis,fol.470.n.5.& 6. Vbi quidam Ieſuitæ vindicantur.

Locus.

Locus ſacer violatur ſanguinis, vel ſeminis effuſione publica, ſecus ſi occulta, fol.230.n.6.An malitia ſacrilegij vitetur, quoties occultè res contingat? fol.231. n.9.& ſeq.& 232.n.11.Quid veniat nomine loci ſacri? fol.236.n.24. An de tactibus impudicis in Eccleſia occultè, vel publicè habitis, ſicut de effuſione ſeminis Theologizandum ſit? fol.235.num.19.& ſeq.

Mo-

Digitized by Google

Monialis. Vide *Horæ.*

Occaſio.

Occaſio proxima peccandi, quæ cenſenda? fol.332.n.4. An abſoluendus, qui eam non reliquerit? & quoties abſolui poterit? ibidem num.5. An habenti occaſionem differenda ſit abſolutio? an de præcepto, an de conſilio hoc ſit? fol.334.num.10.& ſeq.

Occultum.

Delicti occulti nomine, quid veniat in Tridentino? fol.445.n.2.& ſeq.

Opinio.

Opinionis definitio fol.1.& 2. In quo differant probabilitas practica, & ſpeculatiua? fol.4.num.2. Vir doctus poteſt ſibi opinionem probabilem efficere. fol.5. Et quandoque alijs etiam doctis, fol.10.num.10.& fol.13.num.17 Quid ſi ab Inquiſitione fuerit expuncta? fol.8.nu.4. Non ex eo quod opinio typis data circumferatur, debet probabilis cenſeri. fol.12.num.15. Qui Theologi ad opinionem probabilem inueniendam conſulendi ſunt? fol.13.& 14. Plures conſuli poſſunt ex intentione recta circa licitum. fol.13.n.17.

Non eſt obligatio eligendi in praxi tutiorem opinionem. fol.15.& ſeq. Quod procedit licet opinio tutior, id eſt pro lege militans, ſit probabilior. fol.27.num.5.& 11. Quam certitudinem hæc aſſertio habeat? fol.356.num.8.

Opiniones plures, quia ſibi probabiliores, etſi minus ſecuras, amplexus eſt D. Thomas. fol.20.num.17.& ſeq. Quomodo explicandus in quodlib. 8. art. 13. fol. 35.num.23.& ſeq.

Opinionum diuerſitas non conſtituit conſcientiam dubiam, fol.38.num.29.& ſeq. Sed ignorantiam inuincibilem malitiæ. fol.33.num.19.& ſeq.& fol.36.num.24. Quæ ignorantia ſit inuincibilis? ibidẽ. Quæ diligentia requiratur pro veritate inuenienda? fol.34.num.22.

Omnes opiniones practicè probabiles æquè tutæ ſunt, quoad imputabilitatem. fol.47.& 48. Neque pro lege eſt tutior, quam quæ contra illam, ibi num.57.& folio 50.num.61. In quo ſenſu dici poſsit vna ſecurior alia? fol.47.n.56.

Extra caſum neceſsitatis nequit eſſe practicè probabilis opinio circa licitam adminiſtrationem Sacramenti valoris tantum probabiles. fol.60.num.14. Niſi proximus damno imminenti cedere poſsit, fol.61.num.17.

Opinionis probabilis vſus poſsit, necne prohiberi? fol.305.num.18.in fine. Improbabilitas opinionis ex inconuenientibus ex eius praxi rectè deducitur. fol.504.num.12.

Quam opinionem teneantur iudices amplecti in ferenda ſententia. Vide verb. *Iudex.*

Quam Miniſtri Regis in imponendis tributis? Vide *Tributum.*

Quam Reges ad bellum indicendum? fol.56.num.7.

Oratorium.

Oratorium in domo priuata erigere virtute Cruciatæ nemini licet. fol.114.num.11. Nec Commiſſarius Cruciatæ poteſt licentiam concedere. fol.115.num.16. Nec Epiſcopus, nec Nuntius. fol.111.num.6. An verò ſaltem poſsint Oratoria approbare? ibidem, & fol.114.n.13.

Mortua perſona, cui à Summo Pontifice indultum oratorij fuit conceſſum, nequit virtute Cruciatæ in eo celebrari. fol.119.num.9. Poteſt verò ea viuente in diebus etiam in indulto exceptis. fol.118.nu.4.& ſeq.

Regulares, ni ab Epiſcopis prohibeatur, poſſunt in domibus priuatis ſæcularium altare portatile erigere, & in eo celebrare, vel ſi infirmi ſint, celebrari facere. fol.122.& ſeq.& fol.124.num.12.& ſeq. An verò poſsint aliquando Epiſcopo prohibente? fol.123.num.10.& 11.& 124.num.14.

An celebrare extra Eccleſiam, vel Oratorium ſit mortale? fol.121.n.18.

Ordo.

Non baptizatus baptiſmo aquæ non eſt capax ordinis. fol.420.num.3.& fol.422.num.8.

Qui de valore ſui baptiſmi dubitat, omnes ordines ſub conditione tenetur iterato ſuſcipere. Imo & ſi probabilis, aut probabilior etiam opinio pro valore militet. fol.61.num.16.& fol.424.n.12.

Qui ſub conditione recipit ordines propter dubium, vel ſolam opinionem de valore Sacerdotij, poteſt eodem die omnes ordines, omiſsis etiam ſolemnitatibus ſuſcipere. fol.423.num.5.

Quænam ætas ad ordines requiratur? An

à die conceptionis computari queat? fol. 428.& ſeq. Quid quoad Regulares? fol. 432.& 435.num.12.

Oſcula.

Oſcula habita ob delectationem veneream, quæ ex illis conſurgit, omni alia ſecluſa praua intentione, ſunt peccatum mortale.fol.487.num.8.Etiam inter ſpõſos de futuro.fol.490.n.16.

Oſcula antecedentia, & ſubſequentia copulam vnum peccatum cum illa conflant, quod ea in confeſsione expreſſa, ſufficienter explicatur. fol. 173. num. 17. & 176.num.24.Si oſcula præcedant abſque intentione vltra progrediendi, & tamen copula ſubſequatur, ſufficit eam cõfiteri.fol.176.num.2.

Senſibilis delectatio, quæ ex obiecti mollitie percipitur, non deriuat in oſcula malitiam grauem.fol.487. num. 9. Quæ delectatio ſit venerea? fol.488.n.10.

Papa. Vide *Votum.*

Diſpenſauit ſæpè in voto ſolemni caſtitatis, & in matrimonio rato. fol. 17.numer.10. Errare non poteſt in his, quæ ad mores pertinent.fol.9.num.5.& fol.312. num.44.Neque in cenſura, quam propoſitionibus, quas damnat, inurit.fol.351. num.21.& ſeq. An vt caput Eccleſiæ decernat, quando in Congregatione Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Romanæ doctrinam aliquam damnat, & prohibet. ibi. num.23.

Papa diſpenſans ſine cauſa in proprijs legibus, venialiter peccat.fol.481.n.8.

Peccatum.

Peccatum mortale non eſt propoſitum non vitandi vllum veniale.fol.481. & ſeq.

Peccata venialia, quæ & qualiter remittantur virtute Sacramentorum? fol.260. & 262.num.10.& ſeq.

Peccata mortalia extra Sacramentum non remittuntur, abſque actu perfectæ contritionis.fol.392.num.5.& 422.numer.7.

Peccatum ingerere ſubiectum, eſt materia ſufficiens abſolutionis Sacramentalis.fol.281.num.2.

Peccata in confeſsione oblita non abſoluuntur directè.fol.157.n.10.

Plures actus externi vnum peccatum conſtituunt, quando ſunt partes eiuſdem actionis moralis.fol.147.num.19.Quod aliquando contingit, etiamſi per contrariam voluntatem fuerint interrupti.fol. 175.num.23.

Plures copulæ, etſi ab eadem voluntate abſque interruptione proveniant, plura ſunt peccata; ſicut & plures occiſiones ſucceſsiuæ.fol.180.n.8.& 9.

In vnica actione pluribus iniurioſa vnum eſt peccatum.fol.182.num.5.& 6. Sed numerus perſonarum in confeſsione explicandus.fol.186.num.9.

Penſio. Vide *Horæ Canonicæ.*

Pollutio. Vide *Circunſtantia. Euchariſtia.*

Pollutio eſt peccatum contra naturam diſtinctum ſpecie à ſodomia, & beſtialitate.fol.213.num.40.

In loco ſacro, quando ſpeciem ſacrilegij contineat? Vide *Locus ſacer.*

An malitiam habeat inceſtus inter conſanguineos, & affines? Vide *Inceſtus.*

Præceptum. Vide *Lex.*

Præceptum amoris Dei maximum, & primum eſt, daturque ſpeciale amandi Deum ſuper omnia, ex virtute charitatis. fol.567.num.1.& ſeq. Et contrarium dicere eſt damnatum ab Alex.VII.fol.569. num.8.

Non adimpletur hoc præceptum per dignam ſuſceptionem Euchariſtiæ, ſemel in anno.fol.569.n.11.& ſeq.

Obligatio eliciendi actum charitatis Dei oritur ex præcepto affirmatiuo huius virtutis.fol.573.num.24.

Amoris interni proximi datur ſpeciale præceptum.fol.572.num.21.& fol.573. num.22.& 574.num.26.

Præceptum amoris Dei, non ſolum obliget in articulo mortis? fol.574.num.1.& ſeq.Sed etiam aliquoties in vita, ex vi præcepti charitatis: & quoties ſtatus iuſtitiæ ad aliquam operationem eſt neceſſarius, & non eſt aliud medium ad iuſtificationem obtinendam.fol 578.n.11.

Sit ne contra præceptum amoris proximi deſiderare illi mortem propter ſuũ commodum? fol.589.& ſeq.num.8.& fol. 593.num.13.& ſeq.

Præceptum ſuccurrendi proximo eleemoſyna corporali, quando obliget? fol. 580.& ſeq.

Præ-

Prælatus Regularis. Vide *Irregularitas*. *Reſeruata*.

Priuilegium. Vide *Irregularitas*.

Priuilegiorum reuocatio, quam ſolemnitatem requirat? fol. 350. num. 15. & 351. num. 19. An per non vſum reuocentur? fo. 451. num. 6.

In confirmatione priuilegiorum vnius ordinis, comprehenduntur omnia aliorum ordinum, quorum eſt participatio. fol. 449. num. 6. Quæ priuilegia communicentur? Vide fol. 565. num. 11.

Religioſi. Vide *Lacticinia*.

Nequeunt ordinari ante legitimam ætatem a Trideutino præſcriptam. folio 432. & 435. num. 12. Non fruuntur in foro conſcientiæ priuilegijs per Tridentinum reuocatis, & aſſertio oppoſita eſt damnata ab Alex. VII. fol. 436. num. 14.

Abſolui non poſſunt à reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ. fol. 354. & 361. num. 24. & ſeq.

Nil poſſunt virtute priuilegiorum circa caſus Bullæ Cœnæ, licet ſint occulti. fol. 343. & 344. num. 4.

Quid circa diſpenſationem in irregularitate ex homicidio procedente? fol. 448. & 450.

Poſsint ne diſpenſare cum habente votum abſolutum caſtitatis, vt matrimonium contrahat, ſi frequentes lapſus patiatur? fol. 71. num. 23. & fol. 75. n. 7.

Non poſſunt Regulares, virtute priuilegiorum Ordinis, excipere ſæcularium confeſsiones, in aliqua Diœceſi, quin approbationem ab illius Epiſcopo obtinuerint, ſecus virtute Cruciatæ. fol. 326. num. 7. & 8. Quod procedit, licet ſint Prælati, vel graduati in Theologia, vel iure Canonico. fol. 325. num. 4. & 8. & 327. n. 11.

Non poſſunt Religioſi confeſſarij abſoluere ſæculares à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruant. fol. 346. num. 1. Vbi an ante decretum Alex. VII. potuerint? num. 2. Poſſunt ab alijs caſibus Pontifici etiam reſeruatis toties quoties abſoluere. folio 350. num. 16. & ſeq.

Regulari aſſerenti ſe habere licentiam, vt à reſeruatis abſoluatur, poteſt confeſſarius fidem præſtare, quando oppoſitum ſibi non conſtat. fol. 365. n. 1.

Quid poſsit confeſſarius circa Regularium confeſsiones, ſi opinionem Cruciatæ eis fauentem probabilem cenſeat? fol. 366. num. 3.

Reſeruata.

Caſus reſeruari in Religione. fol. 336. num. 6. Qui in Diœceſi Toletana? folio 346. num. 1. Qui in Bulla Cœnæ? fol. 343. num. 1.

Qui reſeruationem caſus ignorat, probabile eſt illam non incurrere, ac proinde à quolibet confeſſario abſolui poſſe. fol. 337. & ſeq.

An ſola cenſura, an etiam peccatum ſeorſim ſit reſeruatum? fol. 338. num. 6. & 7.

Inadvertentia reſeruationis æquiualet ignorantiæ. fol. 339. num. 8. Dubium iuris, vel facti, reſeruationem aufert. fol. 339. num. 2. & 3.

Qui de reſeruatione dubitans confeſſus eſt, non tenetur iterum confiteri, licet peccatum reſeruatum fuiſſe, agnoſcat. fol. 340. num. 6.

Si ſuperior concedat facultatem cum onere comparendi, & ſubditus ea vtatur, manebit adſtrictus comparere. fol. 341. num. 2. Vnde oriatur hæc obligatio? ibidem num. 5. & ſeq.

Qui bona fide ſola reſeruata confitetur Sacerdoti non habenti iuriſdictionem, invalidam confeſsionem facit. Secus ſi alia non reſeruata ſimul confiteatur. fol. 353. & 354. num. 6.

Reſeruatorum abſolutio ex iuriſdictione probabili valida eſt, licet poſtea conſtet de falſitate opinionis. fol. 354. n. 5.

Quando ſuperior iniuſtè negat facultatem pro abſolutione reſeruatorum ſubditi, habetur pro conceſſa. Si tamen confeſſarius electus abſoluere illum nequeat, poterit vrgente neceſsitate communicare contritus fol. 369. num. 15. Secus verò dicendum, quando pœnitens iniuſtè reſiſtit confiteri. ibi. num. 14. & 16. Ex vrgente cauſa poteſt inferior Sacerdos à reſeruatis abſoluere cum onere comparendi: licet peccatum habeat annexam excommunicationem. fol. 371. & 372. numer. 8. Quid ſi ſuperior in craſtinum adiri poſſit? fol. 375. num. 6. Quid ſi pœnitens non habens Bullam Cruciatæ intendat illam aſſumere? fol. 373. nu. 14. An ſimplex Sacerdos poſsit, cum onere comparendi, aliquando abſoluere? fol. 373. n. 12.

Ne-

Nemo tenetur confiteri reſeruata cum onere comparendi.fol.374.num.4. Si verò vrgeat neceſsitas communicandi, vel celebrandi, probabile eſt inferiorem Sacerdotem poſſe abſoluere à reſeruatis abſque onere comparendi, ſed contrarium eſt probabilius.fol.374.num. 5. Vbi an in tali caſu poſsit ſola non reſeruata illi cõfiteri, & ante communionem teneatur? fol.375.num.8.& 9. Quid ſi nullum læthale non reſeruatum habeat? fol.376.nu. 10. An priuilegio Cruciatæ vti obligetur? ibidem num.11.& 12.

Reſtitutio.

Acceptum pro delicto patrato contra Iuſtitiam,vt pro iniuſta ſententia, homicidio, &c. nemo tenetur reſtituere, nec conſummato delicto recipiens peccat.fol. 519 & 520. num.5.& 6.& 521. num. 7. & ſeq.& 522.num.14.

Iudices recipientes munera gratis a litigantibus oblata non tenentur reſtituere.fol.528.num.12.

Confeſſarius non obligans pœnitentem reſtituere,an teneatur, illo non reſtituente? fol.328.& 330.num.5.

Qui minutis furtis ad grauem quantitatem peruenit,ſi eam, qua grauis completa fuit,reſtituat,liber manet ab onere ſub læthali reſtituendi.fol.538.n.12.

Reſtitutio pretij ſimoniacè accepti, cui reſtituendum? fol.554.num.12.& 13.

Reſtrictio mentalis.

Quando liceat vti reſtrictione mentali? fol.87.num.17.& ſeq.22.

Reuiſores.

Reuiſores librorum de rebus fidei, vel ad mores pertinentibus tractantium, mortaliter peccant, ſi muneri ſuo deficiant, vel minus apti obeant.fol.13.n.15.in fine.

Sacramentum. Vide *Opinio.*

Miniſter Sacramenti nequit validum conficere, abſque intentione faciendi, quod facit Eccleſia.fol.395.num.13. Nec aliud ſenſit D.Thomas.ibidem.

Si Miniſter ſit ad conficiendum conſecratus,mortaliter delinquet, ſi in peccato mortali conficiat: vt ſi abſoluat, vel conſecret,vel baptizet.fol.384.num.32.Quid ſi vt laicus abſque ſolemnitate? fol. 381. num.23.

Licitum eſt,ſi cauſa ſubſit, in adminiſtratione Sacramentorum vti ſimulatione.fol.388.num.13.

An Sacerdos, qui in peccato mortali plures abſoluit, plura peccata mortalia committat? fol.179.num.5.

Sacrilegium. Vide *Locus. Votum.*

Salarium. Vide *Filius.*

Scandalum.

Scandalum actiuum contrahit ſpeciem illius peccati,cuius cauſa eſt directè, vel indirectè,& aliam inſuper contra charitatem.fol.197.num.14.& ſeq. Quomodo ſit in confeſsione explicãdum? fol.198. num.16.

Qui actionem prauã alteri conſulit,ex ignorantia vero illius inuincibili excuſandam a peccato,quàm culpam contrahat? fol.196.num.11.& 12.Vbi an liceat iuramentum conſulere ignoranti inuincibiliter veritatem? Scandali circunſtantia non datur, quando prauum exemplum nil mouet.fol.197.num.15.Secus quando aliquem ſpiritualem ruinam paſſurum prudenter iudicatur.ibidem.

Qui fœminam verbis inhoneſtis ſollicitat,abſque praua intentione, & abſque vllo ruinæ ſpiritualis periculo,an mortaliter deficiat.fol.499.

Qui vxorem adulteram ſuſpicatur,poſſit ne illi conſulere actionem de ſe indifferentem, vt in adulterio deprehenſam corrigat? fol.579.& ſeq. Vbi quid de permiſsione peccati alieni.fol.581.num.9.& ſeq.

Simonia.

In quo formaliter conſiſtat? fol. 552. num.1.Qui pecuniam pro Beneficio promittit,abſque animo ſtandi promiſsis,non eſt ſimoniacus, nec pœnas incurrit: peccat verò læthaliter peccato ſcandali. ibidem,& ſeq.Quid ſi ex animo promiſerit, ſed tamen poſteà promiſsis nõ ſteterit? fol. 554.num.9.& ſeq.

Pactum amicitiæ non conſtituit ſimoniam.fol.218.num.57.

An qui habet ius litigioſum in Beneficio,poſsit pecuniam alteri offerre, vt à lite abſtineat? An etiam poſſeſsionem relinquere? fol.555.n.14.& ſeq. Pretium ſimoniacè receptum, an reſtituendum, & cuinam? fol.554.num.12.& 13.

Digitized by Google

Sodomia. Vide *Circumſtantia. Furtum.*

Stuprum. Vide *Circumſtantia.*

Tactus. Vide *Delectatio. Oſcula.*

Tributum. Gabella.

In imponendis tributis opinio probabilior eſt ſequenda. fol. 52. num. 11 Quando eſt opinio probabilis negans obligationem ſoluendi tributum, vel ſeruandi taxam, non peccat, qui ad praxim reducit. fol. 83. num. 1. & 2. & fol. 84. num. 4. Quando detur locus huic opinioni? folio 55. num. 6.

Subditi tenentur ſoluere tributa, quando euidenter non apparet eſſe iniuſta. fol. 54. num. 4. Quod intellige, quando Regij Miniſtri probabiliori opinione ad ea imponenda ducti ſunt, ſecus ſi probabili tantum. fol. 55. num. 6.

An iuſtæ gabellæ ex obligatione ſoluendæ ſint, licet non exigantur? fol. 56. numer. 9.

An ex probabilitate iniuſtitiæ tributi, rectè inferatur non eſſe obligationem ſoluendi? Vide ſuprà. & fol. 83. num. 2. & fol. 84. num. 5.

Venditio.

Actus peccaminoſi, etiamſi iniuſtitiam contineant, ſunt pretio æſtimabiles, quatenus tibi vtiles, & operanti moleſti. fol. 519. num. 2. & ſeq.

Qui merces pretio ſummo venditas, paulo poſt, nullo præcedente pacto, redimit infimo, nulli facit iniuſtitiam. fol. 550. n. 26.

Vendens credito poteſt carius vendere propter periculum probabile in recuperando pretio. fol. 595. n. 6.

Merces vltroneæ vileſcunt, pro tertia parte. ibid. n. 8. Quid ſi venditor neceſsitas ductus vendat. ibidem num. 9.

Debita immatura ſi liquida ſint, & abſque difficultate exigibilia nequeunt anticipata ſolutione minoris emi. fol. 596. num. 10. & ſeq.

Verba.

Verba inhoneſta, an ſint læthalia, omni alia ſiniſtra intentione ſecluſa? fol. 499 & 501. num. 11.

Viua vocis oracula.

Viuæ vocis oracula, quæ ſint reuocata? fol. 449. num. 6.

Votum.

Votum ſimplex caſtitatis, vel Religionis emiſſum ab illo, cui ſalubrius eſt nubere, probabile eſt non eſſe validum. Sed probabilius oppoſitum. fol. 70. num. 20. Poteſt ad contrahendum diſpenſari ab Epiſcopo, aut commutari virtute Bullæ Cruciatæ. fol. 71. num. 23. Secus ſi ſolemne. fol. 70. num. 19.

Quæ conditiones requirantur, vt votum caſtitatis ſit Pontifici reſeruatum? fol. 72. num. 1. & 2. Vbi quæ vota ſint reſeruata? num. 3. Quid de voto virginitatis? ibi. num. 4. Quid de voto abſoluto caſtitatis nonnulli ſenſerint? fol. 73. num. 8. & ſeq.

Votum cedens in alterius vtilitatem, ſi ab eo fuerit acceptatum, nequit ab Epiſcopo diſpenſari, nec virtute Cruciatæ commutari. fol. 82. num. 6.

Qui voto caſtitatis adſtrictus (peccato alterius ſpeciei) occaſio fuerit alijs peccandi contra caſtitatem, non peccat contra votum, & ideò non tenetur in confeſſione illud explicare. fol. 193. num. 2. Si verò alter caſtitatis voto ligatus ſit, contra huius votum delinquet. fol. 196. n. 10.

Votum ſolemne caſtitatis non diſtinguitur ſpecie à ſimplici. Vnde ſufficiet de peccato contra votum caſtitatis ſe accuſare, non explicando qualitatem voti. ibidem, & fol. 194. num 5. & 6.

Votum caſtitatis votum Religioſi emittunt, & contrarium nequit dici abſque errore. fol. 194. num. 7.

An qui ordinem ſacrum ſuſcipiunt, maneant ex voto ad caſtitatem obligati? fol. 195. num. 7. & 8. Si ex ſolo præcepto Eccleſiaſtico teneantur, & voluntas in actum externum non prodeat, nec efficaciter in illum tendat, non erit ſacrilegiū. Secus ſi ex voto, cui ſimplex etiam delectatio venerea opponitur. ibi. num. 8.

Sit ne validum votum nubendi in aliquo caſu? fol. 67. num. 8.

Quid de voto non ſumendi Euchariſtiam, die cepulæ habitæ? fol. 420. num. 13.

In votis abſolutis caſtitatis, & Religionis, poſſunt Epiſcopi iure Ordinario diſpenſare in caſu vigentis neceſsitatis. fol. 73. An verò Regulares virtute priuilegiorum, & alij confeſſarij virtute Cruciatæ commutare poſsint? ibidem fol. 73. à numer. 8.

Vſura.

Vſura eſt prohibita in nouo teſtamento. fol. 597. num. 13.

Pro obligatione non repetendi mutuum intra certum terminum nequit aliquid vltra ſortem exigi. fol. 548. num. 12. & 552. num. 30. Vbi contra opinio damnata notatur.

Montes pietatis provt hodie in Eccleſia permittuntur, vſuræ labem non continent. fol. 598. num. 15. Vbi de Concilio Lateranenſi, num. 15. 16. & 17.

Poſsit ne pro fideiuſsione non periculoſa aliquid exigi? fol. 550. n. 22.

Pecunias apud vſurarium deponere, quãdo liceat? fol. 580. num. 5. & ſeq.

An ab eo qui pro alio mutuum petit, liceat aliquid ſupra ſortem exigere? folio 595. num. 5.

FINIS.

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google